ANNALES
ECCLESIASTICI
AUCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
E CONGREGATIONE ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO
CARDINALI
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
P. ANTONII PAGII
DOCTORIS THEOLOGI
Ordinis Minorum Convent. S. Franciſci.

In qua rerum narratio defenditur, illuſtratur, ſuppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.

Additur præterea Diſſertatio Hypatica ejuſdem PAGII; *& Epiſtola conſularis Henrici* CARD. NORISII.

In hac vero editione Faſti Conſulares ab A.U.C. 709. ad annum Chriſti 567. illuſtrantur, ſupplentur, & caſtigantur.

Accedunt animadverſiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digeſtam.

Tomus Septimus.

LUCÆ
Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLI.
De Superiorum Licentia.

ANNALES
ECCLESIASTICI

JESU CHRISTI ANNUS	INNOCENTII PAP. ANNUS	HONOR. 18. THEOD. 5. IMPP.
412.	11.	

I. *Honorii pietas.*

Quadringenteſimus duodecimus annus, duobus Auguſtis Conſulibus, Honorio nonum & Theodoſio quintum, deletis ope divina tyrannis, feliciter inchoatur. Cujus primo menſe idem Honorius, quod primum ad Chriſtianam religionem ſpectare ſciebat, qua nihil antiquius habuit, obſtinatos animo Donatiſtas illos, qui poſt evictam in proxima Collatione a Catholicis cauſam adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent, diverſis pœnis, dato reſcripto, mulctavit, atque primum eccleſias, ac cætera earum bona, illis indulgentia Principis anno ſuperiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis reſtituenda eſſe præcepit: laicos inſuper pecuniariis pœnis pro conditione cujuſque punivit; clericis vero exilium irrogavit; illiſque legata Catholicæ Eccleſiæ deberi præcepit. Sed reddamus hic ipſum reſcriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie depravatum: ſic enim ſe habet (*a*):

(*a*) *l.* 52. *de hæret. Cod. Theod.*

II. Reſcriptum contra Donatiſtas.

Caſſatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus noſtræ potuerint impetrari; & manentibus his quæ etiam dudum ſuper hoc definita ſunt, & veterum Principum ſanctione ſervata: Niſi ex die prolatæ legis omnes Donatiſtæ tam ſacerdotes, quam clerici, laicique Catholicis ea, quæ ſacrilege deſcivere, reddiderint: tum Inluſtres ſingillatim pœnæ nomine Fiſco noſtro

---

PAGIUS | ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5905.

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCL. A.C. 412.

☉ 1. GF. ☽ 14. P. 14. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 412.

INNOCENTII PAPÆ 12.

HONORII IMP. 20. & 18.

THEODOSII JUN. 11. & 5.

I. *Quinquennalia Theodoſii.*

[1] COSS. *Honorius* Aug. IX. & *Theodoſius* Aug. V. hic propter *Quinquennalia* Imperii poſt mortem patris ſucepti, ille quia anno præcedenti, quo *Vicennalia* dedit, Conſulatum in præſentem annum diſtulit.

II. *Donatiſtarum audaciam reprimit Honorius.*

A num. I. ad IV. Cum pendente Collatione anno ſuperiori habita, *Marcellinus* Tribunus & in ea Notarius Cognitor, *Donatiſtis* qui ad eam ſe ſe venturos pollicebantur, mera gratia abſque Imperiali præcepto Eccleſias ad diem ſententiæ uſque indulſiſſet; (ideoque eis eas cum omni jure ſuo, quæ a Catholicis juxta præceptum Imperiale retinebantur, reddi juſſiſſet; quod ex ejus Edicto liquet in Actis Collationis, & ex Auguſtino in Breviculo collat. in princ.) tandem ultima definitione ab eo damnati Donatiſtæ, eas rurſum Catholicis tradere ſine ulla dilatione juſſi ſunt. Quin imo *Circumcellionum* inſania & inſolentia reprimi juſſa: & in fine ſententiæ ſeu Edicti oblationes, & largitates in Eccleſias Donatiſtarum factas, Epiſcopis Catholicis tradi *Marcellinus* juſſit. Verum cum huic ſententiæ ubique paritum non fuiſſet, Honorius hoc anno *III. Kalend. Febr.* dedit legem Cod. Theod.

NOTÆ [1] C*Oſ. Honorius Aug.* IX. & *Theodoſius Aug.* V. Faſti Idatii, Proſper, & Marcellinus: *Honorio* IX. & *Theodoſio* V. Ita & Proſperi chronicon MS. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Honorio VIIII.* & *Theodoſio Ag.* ſine nota quinti conſulatus.

noſtro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, Spectabiles auri pondo quadraginta, Senatores auri pondo triginta, Clariſſimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo triginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque, Negotiatores auri pondo quinque, Plebeii auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui niſi a conductoribus, ſub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint præſentati, ipſi teneantur ad pœnam: ita ut nec domus noſtræ homines ab hujuſmodi cenſura habeantur immunes. Uxores quoque eorum maritalis ſegregatim mulcta conſtringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium publicatio ſubſequetur. Servos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus a prava religione revocabit, ni malint ipſi ad prædicta diſpendia (etiam ſi ſint Catholici) retineri. Clerici vero miniſtrique eorum ac pernicioſiſſimi Sacerdotales ablati de Africano ſolo, quod ritu ſacrilego polluerunt, in exilium viritim ad ſingulas quaſque regiones ſub idonea proſecutione mittantur; eccleſiis eorum, vel conventiculis, prædiiſque (ſi qua in eorum eccleſias hæreticorum largitas prava contulit) proprietati, poteſtatique Catholicæ (ſicut jamdudum ſtatuimus) vindicatis. Dat. III. Kal. Febr. Ravennæ, Honorio IX. & Theodoſio V. AA. Conſſ. Hactenus verba reſcripti.

III. De Honorii reſcripto.

Cujus quidem Honorii ſanctionis pluribus in locis S. Auguſtinus meminiſſe videtur. Nam quod ad caput illud ſpectat de irrogato exilio clericis Donatiſtis, hæc habet contra Gaudentium (*a*): *Mitiora in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam: exilium vobis voluit inferre, non mortem: ſed vos homines docti conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de judicio illius, ſed de veſtro additis mortem:* Cum ſcilicet voluntarie ipſi more ſuo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S. Auguſtinus viſus eſt alludere voluiſſe, cum ſcribens ad Bonifacium inter alia hæc ait (*b*): *Quicquid ergo nomine eccleſiarum partis Donati poſſidebatur, Chriſtiani Imperatores legibus religioſis cum ipſis eccleſiis ad Catholicam tranſire juſſerunt.* Et quam id æquiſſime, ſubdit: *Cum ergo nobiſcum ſint plebes earumdem eccleſiarum, nobiſcum pauperes, qui ab eiſdem poſſeſſiunculis alebantur; ipſi potius foris poſiti deſinant concupiſcere aliena: ſed intrent in unitatis ſocietatem, ut pariter gubernemus non illa tantum quæ dicunt ſua, verum etiam quæ dicuntur & noſtra.* Scriptum eſt enim (*c*): *Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti:* Et alibi pro concione ad populum (*d*): *Leguntur* (inquit) *manifeſtæ leges, ubi præceperunt Imperatores, ut qui præter Eccleſiæ Catholicæ communionem uſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere:* Et in fine: *Veniant ad Catholicam, & nobiſcum habebunt non ſolum terram, ſed etiam illum, qui fecit cælum & terram.* Quod etiam ex hujus legis præſcripto, relicta ex teſtamento Donatiſtis deberent accipi a Catholicis, hinc ipſe ſuperius ex perſona ipſorum: *Modo deficientes ubique, quid nobis proponunt, non invenientes quid dicant? Villas noſtras tulerunt, fundos noſtros tulerunt: proferunt teſtamenta hominum. Ecce ubi Gajus eis donavit fundum Eccleſiæ cui præerat Fauſtinus. Cui Epiſcopus præerat Fauſtinus? Eccleſiæ. Quid eſt Eccleſiæ? Eccleſiæ dixi, cui præerat Fauſtinus, ſed non Eccleſiæ præerat Fauſtinus. Sed parti præerat. Columba autem Eccleſia eſt, &c.* Oſtendens jure negari bona Eccleſiæ iis qui non ſunt in Eccleſia.

(*a*) *Aug. contr. Gaudent. l. 1. c. 19.*
(*b*) *Auguſt. epiſt.* 50.
(*c*) 1. *Cor.* 3.
(*d*) *Auguſt. in Joan. tract. 6. in fin.*

IV. Donatiſtæ acrius ſæviunt.

Cæterum qui reſilierant poſt Collationem ab ineunda cum Catholicis unitate protervi tantum abfuit ut his pœnis adigi potuerint e ſchiſmate redire ad Eccleſiam, ut majori obduruerint obſtinatione, & crudeliore furore ſævierint. Docent hæc quidem S. Auguſtini litteræ (*e*) hoc ipſo anno (ut dicemus) ad eumdem Marcellinum Cognitorem datæ, quibus mala perpetrata ab eis adverſus Reſtitutum & Innocentium ſignificantur; cum ne in eos captos atque confeſſos pœnam mortis irroget, ipſe S. Auguſtinus rogat; ubi hæc de ipſorum delictis, quorum ante

(*e*) *Auguſt. epiſt.* 169.

PAGIUS

Theod. 52. *de hæreticis* a Baronio recitatam, qua ſeptem rationibus Donatiſtas ad fidem Catholicam traducere, eorumque pertinax inſtitutum frangere ſtuduit. Prima deducitur a metu damni pecuniarii; ſecunda a Conductoribus & Procuratoribus in eos excitatis, ut illos detegerent; tertia ab eorum uxoribus; IV. a bonorum proſcriptionis metu poſt contumaciam: V. a Dominis in ſervos & colonos concitatis, ut hos verberum crebriore ictu a prava religione revocarent. VI. a Clericis in exilium miſſis. VII. ab Eccleſiis & Donariis Catholicæ Eccleſiæ vindicare juſſis. Has pœnas Gothofredus in hujus legis Commentario Auguſtinum in Epiſtola ad Bonifacium Comitem CLXXXV. alias L. cujus partem refert Baronius, indicare docte oſtendit. Ea autem Epiſtola anno CCCCXVI. ut infra videbimus, data, *Conductorum* nomine intelligit Imperator emphyteuticarios, qui locum præbebant in alienis prædiis, ut in iis Donatiſtæ myſteria ſua celebrarent.

III. *Donatiſtæ poſt Collationem ferocius ſævierunt.*

A num. IV. ad IX. Epiſtola Sancti Auguſtini CXXXIII. alias CLIX. recte a Baronio hoc anno collocata; cum enim *Donatiſtas* poſt Collationem Carthaginenſem contumaces plecti vellet *Honorius*, ob idque die XXX. Januarii legem

ante alia occaſione fecimus mentionem: *Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad judicium pro factis eorum publicæ diſciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Reſtitutum Catholicum presbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentii alterius Catholici presbyteri, atque de oculo ejus effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe confeſſos. Unde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos tanta legum ſeveritate plectendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, ut hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.* Pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus eſt. Sed & commendat ejuſdem in quæſtionibus exhibitam manſuetudinem, ubi ait: *Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipſa inquiſitione ſervaſti, quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente equuleo, non ſulcantibus ungulis, non urentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coertionis ita magiſtris artium liberalium & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi.* Atque demum ad perſuadendum hujuſmodi utitur argumento: *Poſtremo* (inquit) *pro Eccleſiæ utilitate miſſus es: hoc Eccleſiæ Catholicæ, aut (ut modum diſpenſationis meæ non ſupergredi videar) hoc Eccleſiæ ad Hipponenſium regionum diœceſim pertinenti prodeſſe, hoc expedire conteſtor. Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamvis quoniam Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum convenit jubentem.* Hæc cum audis, lector, in mentem revoca quæ dicta ſunt anno ſuperiori de Syneſio Epiſcopo & Andronico Lybiæ Pentapolis Præfecto; nimirum verbis & exemplis declaratum in eadem cauſa, iiſdemque perſonis demonſtratum, Epiſcoporum eſſe, Præfectis quæ pia, quæ ſancta & Chriſtianæ ſunt legi conſentanea, imperare. Præfecti erant ambo, juſque habentes gladii, Andronicus & Marcellinus: ambo Epiſcopi, Syneſius & Auguſtinus: eadem cauſa de fontium quæſtionibus atque ſuppliciis, in qua in utroque ipſorum jus Epiſcoporum in præcipiendo Præfectis oſtenditur: verum & in puniendis etiam eiſdem & anathemate percellendis, in Syneſio vidimus declaratum.

Epiſcopi imperant Præfectis.

V. *Acta de ſceleribus Donatiſtarum publicanda.*

Sed & illud a Marcellino S. Auguſtinus exigit, ut confecta Acta publica de Donatiſtarum confeſſis criminibus & criminoſis convictis publice exponerentur, ad ipſorum omnium Donatiſtarum ignominiam, ut ſic manifeſtatione ipſorum ſcelerum erubeſcerent: nam aliis litteris hoc eodem anno in eadem cauſa datis (*a*) hæc habet: *Geſta quæ promiſit præſtantia tua, vehementer expecto, & in Eccleſia Hipponenſi jam jam cupio recitari, ac ſi fieri poteſt, per omnes eccleſias etiam in noſtra diœceſi conſtitutas: ut audiant homines, pleneque cognoſcant confeſſores iniquitatis, non Dei timore extorquente pœnitentiam, ſed judiciaria diligentia crudeliſſimorum pectorum aperiente duritiam, ſive illorum qui de homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confeſſi.* Et paulo poſt de publicatione eorumdem Actorum in loco judicii facienda ſubdit: *Quod autem ſcripſit eximietas tua dubitare te, utrum in Theopropia debeas eadem Geſta jubere proponi: fiat, ſi poteſt illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior providendus eſt, non tamen ullo modo prætermittendus.*

(*a*) *Aug. epiſt.* 158.

VI. *Macrobius Epiſcopus Donatiſta Dux Circumcellionum.*

Quibus ipſis litteris idem S. Auguſtinus, quomodo pergerent iidem efferati Donatiſtæ ſævire, narrat, his verbis: *Modo Macrobius Epiſcopus eorum ſtipatus cuneis perditorum utriuſque ſexus hac atque illac circumit aperuitque ſibi baſilicas, quas poſſeſſorum quantuluſcumque timor clauſerat:* Et paulo poſt: *Cum ipſo etiam eſt ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cum fuerit colonus Eccleſiæ, verſatus eſt in illa cæde præcipuus. Qui tales non cum eo ſunt, quando & ille cum ipſo eſt? &c.* At tantum abeſt ut novis his Donatiſtarum facinoribus S. Auguſtinus a rogando pro eis qui vincti detinebantur in carcere feriendi, retrahere-

PAGIUS

gem mox memoratam emiſiſſet. Donatiſtæ inſurgere vehementius in Catholicos, & ferocius ſævire cœperunt. Audito vero homicidio in *Reſtitutum* Presbyterum commiſſo, & cæde *Innocentii* Presbyteri ab eis patrata, *Auguſtinus* enixe rogavit Marcellinum, ne iis mortis pœna infligeretur. Epiſtola etiam CXXXIX. alias CLVIII. ad Marcellinum poſt ſuperiorem data eſt occaſione ſcelerum a Donatiſtis admiſſorum, ut ſcite Baronius habet. Verum Epiſtola Auguſtini C. ad *Donatum Proconſulem*, alias CXXVII. cujus meminit Baronius num. VI. data exeunte anno CCCCVIII. vel inſequentis initio. Nam Honorius anno illo *VIII. Kalend. Decemb.* dedit legem 44. Cod. Theod. *de hæreticis*, quam inſcripſit *Donato*, qui, ut ex leg. 19. ejuſdem Cod. *de pœnis* eodem anno data conſtat, Proconſul erat Africæ. Agit enim Auguſtinus in ea Epiſtola apud Donatum Proconſulem, ut *cito per ipſius Edictum noverint hæretici Donatiſtæ, manere leges contra errorem ſuum latas, quas jam nihil valere arbitrantur & jactant;* laudata vero lex *de hæreticis* Donatiſtas ſupplicio affigi jubet. Quare docte Gothofredus in illius legis

heretur; ut etiam cumulatiori manſuetudinis menſura gratiam pro ſceleribus penderet. Etenim pro eiſdem etiam ad Proconſulem litteras dedit, quibus eum abſtinere a gladii pœna pluribus exoravit (a). Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epiſtola (b) de Proconſule ſcribat: *Si autem nec litteris meis ad hoc conſenſerit: hoc ſaltem præſtet, ut in cuſtodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne paſſiones ſervorum Dei, quæ debent eſſe in Eccleſia glorioſæ, inimicorum ſanguine dehoneſtentur. Scio enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi a Gentilibus nunc martyres honorantur. Imperatorem rogatum facile conceſſiſſe, ne illi qui eos occiderant, & capti jam tenebantur, pœna ſimili punirentur.* Hæc Auguſtinus pro editis Donatiſtis: idemque conteſtatur quod ſi ne ſic quidem a Proconſule audiatur, ſaltem id obtineret, ut tres ejuſmodi epiſtolæ pro illis a ſe datæ, Actis Proconſularibus ad futuram memoriam jungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem cauſa extent Auguſtini (c) epiſtolæ, duæ ad Marcellinum ad Proconſulem una ad Apringium (d) Judicem una. Agebat Proconſulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, ut alia ad eum ab Auguſtino data epiſtola (e) docet.

(a) Aug. epiſt. 127.
(b) Augſt. epiſt. 178.
(c) Aug. epiſt. 127. 158. 159.
(d) Aug. epiſt. 160.
(e) Aug. epiſt. 128.

VII. De Macedonii conſultatione.

Cum vero non unus Auguſtinus tantum, ſed alii quoque Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopi ſolerent apud Judices pro condemnatis facinoroſis intercedere: Macedonius & ipſe Judex, jus gladii habens, eumdem Auguſtinum litteris interpellavit, num acquieſcendum eſſet precibus Epiſcoporum reis pœnam dimitti poſtulantium; præſertim ſi probabilis ſit conjectura, eoſdem in deterius prolapſuros. Extant (f) ipſæ Macedonii litteræ ad Auguſtinum, cujus etiam ad illum reddita epiſtola (g) legitur argumento diſerte conſcripta: quas tu ipſe, ſi lubet, conſule, ſimulque S. Ambroſii eandem tractantis epiſtolam ad ſtudium (h) ſcriptam. Commendat autem idem Auguſtinus (i) ejuſdem Macedonii Præfecti in promulgandis adverſus Donatiſtas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & laudat ipſum in edicto eſſe præfatum: *Pro vobis hoc agitur; pro vobis ſacerdotes incorruptæ fidei pro vobis Imperator Auguſtus, pro vobis nos quoque ejus Judices laboramus: & alia multa in eodem edicto ita poſuiſti, ut te appareat in terreni Judicis cingulo non parva ex parte cæleſtem Rempublicam cogitare.* Exhibebantur ejuſmodi manſuetudinis officia tum a Judicibus, tum in primis ab Epiſcopis, ut quos ſcirent ſeveritate legum obſtinatius obrigeſcere, facilitate, comitate, & benignitate, omni denique ſtudio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata eſt autem ab ipſis etiam Donatiſtis Genethlii Epiſcopi Catholici animi manſuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Auguſtinus: *Inde neſcio quomodo ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlii Epiſcopi, quod neſcio quam conſtitutionem datam contra illos compreſſerit, & effectum habere non ſiverit.* At de his ſatis.

(f) Aug. epiſt. 53.
(g) Aug. epiſt. 54.
(h) Ambr. ep. 76.
(i) Aug. epiſt. 52. in fin.

Manſuetudo Chriſtianorum Præſulum.

VIII. Acta contra Donatiſtas publicari juſſa.

Quid præterea in eadem Donatiſtarum cauſa actum ſit, accipe. Ut de his jugis memoria penes Catholicos perſeveraret, eademque ſemper recens dimanaret in aures ſchiſmaticorum; illud factum eſt, ut in quibuſdam Eccleſiis Africanis eadem Acta publice in Eccleſia Quadrageſimæ tempore recitarentur: teſtatur id quidem S. Auguſtinus, dum id ipſum ut faciat, a Deuterio Epiſcopo exigit, ubi ait (k): *Præſentibus vobis, fratrem & coepiſcopum meum Deuterium obſtringo, ut quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagaſtum, apud Conſtantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Eccleſias, ſic etiam deinceps facere non pigreſcat: Ut annis omnibus, per jejuniorum dies, id eſt Quadrageſima ante Paſcha, quando vobis maxime jejunantibus plus vacat audire, eadem Geſta Collationis per annos ſingulos, univerſa a capite in finem ex ordine recitentur.* Hæc Auguſtinus; qui & in eo laboravit, ut eamdem Collationem, quo ab omnibus ſine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breviculum nominavit, ut ipſe teſtatur (l), abſolutam hoc anno, ut tradit in dicta epiſtola ad Marcellinum (m); ubi de ſuis hujus temporis lucubrationibus agens, hæc ait: *Cum enim ab eorum hominum neceſſitatibus aliquantulum vaco, qui me ſic angariant, ut eos nullo modo liceat evitare, nec contemnere oporteat: non deſunt quæ dictanda propono, ſic in articulis temporum conſtituta, ut dilationem non ferant. Sicuti mihi fuit breviatio Geſtorum Collationis noſtræ ſatis operoſæ*

(k) Aug. de geſtis cum Emerito.
(l) Aug. Retract. l. 2. c. 39.
(m) Aug. epiſt. 158.

PAGIUS

gis Commentario tradit, hanc Epiſtolam ad hujus legis interpretationem omnino pertinere. *Stilicone* ſiquidem eo anno interfecto, novæ per Donatiſtas turbæ excitatæ, quaſi eo mortuo legibus ſoluti eſſent; ideoque ad eorum commentum diſſipandum leges ab Honorio eo anno, & ſequenti in eos latæ. Decepit Baronium inſcriptio Epiſtolæ Auguſtini CXII. alias CXXVIII. *ad Donatum Exproconſulem*; in codice enim, quo uſus eſt, legebatur *ad Donatum Proconſulem*. Quare eæ literæ duobus diverſis annis ab Auguſtino ad *Donatum* ſcriptæ; & ultima quidem ante diem XXV. menſis Junii anni CCCCX. ut liquet ex lege ad Macrobium Africæ Proconſulem

roſæ, cum viderem neminem ſe velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epiſtola ad ipſos laicos Donatiſtas de hac eadem Collatione noſtra, quam modo aliquot lucubrationibus terminavi. Intelligit enim S. Auguſtinus de libro, cujus eſt titulus, Ad Donatiſtas poſt Collationem. Quanam autem occaſione ille ſcriptus fuerit, modo dicendum.

IX. Concilium Cirtenſe indictum.

Quod enim Donatiſtæ Epiſcopi in eadem Collatione anno ſuperiori victi penitus & confutati, non tantum non acquieviſſent, ſed obſtinatiores atque pugnaciores abſceſſiſſent, & publica vi alii graſſati eſſent, alii vero verbis & ſcriptis complura ſparſiſſent mendacia, nempe corruptum a noſtris fuiſſe Judicem, ſe vero ab eodem compreſſos, neque loqui permiſſos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatiſta revocaretur, ne relicto ſchiſmate, ad Eccleſiam Catholicam ſe transferret, ſed contineretur in impietatis officio: res tanta haud diſſimulanda, contemnendaque Patribus viſa eſt. Quamobrem hoc ipſo anno, menſe Junii, ea de cauſa provinciale Epiſcoporum Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Silvanus, qui ejus provinciæ Primatem agebat, Auguſtinus & alii ejus provinciæ Epiſcopi, ut ex Actis ejus conventus & epiſtola inde ſcripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Epiſcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem S. Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis: ipſe in itinere conſtitutus, cum Tiburſicum perveniſſet, nactus eſt ibi Fortunium ejus civitatis Epiſcopum partis Donatiſtarum, cum quo ſibi congrediendum fuit, publice diſputando de his quæ ſpectarent ad communem cauſam inter Donatiſtas atque Catholicos: quid autem ea Collatione in via obiter habita actum ſit, ex ejuſdem S. Auguſtini ſcriptis intelligemus: ejus extant ea de re datæ litteræ ad Donatiſtas, in quarum exordio hæc leguntur (a): (a) Aug. epiſt. 163.

X. Collatio Auguſtini cum Fortunio.

Fortunium quem Tiburſicum habetis, Epiſcopum, per eamdem civitatem, quamquam feſtinantiſſime, cum ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus, ita omnino, ut de illo ſoletis benigniſſime polliceri. Eam ipſam quippe veſtram de illo nobis ſermocinationem cum ei renuntiaremus, volentes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad eum: quia ætati ejus id a nobis deferendum videbatur potius quam exigendum, ut ipſe ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos forte aggregatos nobis illud tempus invenerat. Cum autem apud eum conſediſſemus, rumore diſperſo, non parva præterea turba confluxit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui utiliter ac ſalubriter agi cauſam illam, & tantam, reique tantæ quæſtionem prudenter & pie diſcuti cuperent. Cæteri vero magis ad ſpectaculum, quaſi altercationis noſtræ prope theatrica conſuetudine, quam ad inſtructionem ſalutis, Chriſtiana devotione convenerant. Quapropter nec ſilentium nobis præbere, nec intenta nobiſcum atque modeſte ſaltem & ordinate colloqui potuerunt, exceptis (ut dixi) paucis, quorum religioſa & ſimplex apparebat intentio. Itaque libere pro ſui cujuſque animi motu immoderate loquentium, omnia ſtrepitu turbabantur; nec evincere ſive nos, ſive ipſe rogando, interdum etiam objurgando potuimus, ut nobis modeſtum ſilentium præberetur.

Res

PAGIUS

ſulem eo die data, qui ideo Donato in Præfectura Africæ ſucceſſerat. In ea Epiſtola Auguſtinus *Donatum* Exproconſulem hortatur, ut abjecto omni faſtu ſectetur Chriſtum, atque ad Eccleſiæ Catholicæ communionem ſuos alliciat. Quoad Epiſtolam Auguſtini CXXXIV. alias CLX. ad *Apringium Judicem*, qui Marcellini frater erat, recte a Baronio collocata; eodem enim tempore, eademque de re ſcripta hac Epiſtola CXXXIII. ex qua & conſtat, *Apringium* Proconſulem tunc fuiſſe, quem Auguſtinus rogat, ut *Circumcelliones* atrocia confeſſos mitius puniat.

IV. *Auguſtinus incipit libros de Civitate Dei.*

Sed duæ Auguſtini Epiſtolæ ad Macedonium CLIII. & CLV. alias LIV. & LII. a Baronio num. VII. memoratæ, ſcriptæ ſunt circa annum CCCCXIV, ut videre eſt apud Patres Benedictinos in editione operum Auguſtini. *Macedonius* enim in Epiſt. CLII. num. III. aſſerit ſe nondum recepiſſe, quæ ipſi Auguſtinus de ſuis ſcriptis promiſerat, rogatque, ut ea demum tranſmittat. Tum in Epiſtola CLIV. alia LI. ad Auguſtinum data, huic renunciat ſe ſe receptos ejus libros perlegiſſe. Hos autem libros, qui Epiſtolam CLV. alias LII. Macedonio datam inſpexerit, intelliget eſſe libros tres priores Operis de Civitate Dei, qui anno CCCCXIII. prodierunt, & quibus quartum & quintum librum Auguſtinus addidit anno CCCCXV. juxta Epiſtolam CLXIX. alias CII. ad *Evodium* ſcriptam, poſt perfectum ſcilicet librum *de Natura & Gratia*, eodemque anno, quo, librum IV. & V. de Civitate Dei, duaſque ad Hieronymum Epiſtolas CLXVI. & CLXVII. alias XXVIII. & XXIX. dictaverat, ut ipſemet profitetur in eadem ad Evodium Epiſtola num. 1. & 13. Ex his corrigenda quæ habet Baronius anno CCCCX. num. XLIII. de tempore librorum de Civitate Dei a Sancto Auguſtino inceptorum: Baronius num. VIII. exiſtimat, Auguſtinum hoc anno ſcripſiſſe librum, cui titulus *Breviculum Collationis*, aliumque inſcriptum *poſt collationem ad Donatiſtas*, de quibus vide dicta anno ſuperiori num. IV.

V. *Concilium Cirtenſe.*

A. num. IX. ad XVI. *Auguſtinus* ſcripſit hoc anno Epiſtolam CXLI alias CIII. ad populum factionis Donatianæ, quomodo illorum Epiſco-

pi

XI. Collatio integra a Notariis ſcribi non valuit.

Res tamen utcumque agi cœpta eſt, & aliquot horas in alterno ſermone protraximus, quantum vocibus interquieſcentibus varie tumultuantium ſinebamur. Sed in ipſo diſputationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, ſubinde labi de memoria vel noſtra, vel eorum, quorum ſalutem maxime curabamus; & ut eſſet nobis cautior, modeſtiorque tractatio, ſimul ut & vos atque alii fratres qui abſentes erant, quid inter nos actum eſſet, legendo cognoſceretis; poſtulavimus, ut a Notariis verba noſtra exciperentur. Ubi diu ab illo, vel ei conſentientibus reluctatum eſt; poſtea tamen ipſe conceſſit. Sed Notarii qui aderant, atque id ſtrenue facere poterant, neſcio qua cauſa excipere noluerunt. Egimus ſaltem, ut fratres qui nobiſcum erant, quamquam in hac re tardius poſſent, exciperent; pollicentes nos ibi eaſdem tabulas relicturos. Conſenſum eſt. Cœperunt verba noſtra excipi, & aliqua ab invicem ad tabulas dicta ſunt. Poſtea inordinatas obſtrepentium interpellationes, & propterea noſtram quoque turbulentiorem diſputationem Notarii non valentes ſuſtinere, ceſſerunt, nobis ſane non deſiſtentibus, & ut cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis noſtris quantum recordari potui cauſæ totius actionem, dilectionem veſtram fraudare nolui. Poteſtis enim ei litteras meas legere; ut vel approbet, vera me ſcripſiſſe; vel ipſe vobis, ſi quid melius recolit, incunctanter inſinuet. Hæc præfatus Auguſtinus, ſummam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epiſtola complexus eſt, quam majori otio tu lector conſulere potes. Quæ enim ibi poſita eſt controverſia de ſpurio Concilio Sardicenſi, nos cum de eo ſuo loco egimus, pluribus pertractavimus.

XII. Sed in his hic non prætermittendum, tum ea epiſtola, tum etiam dum contra (a) Creſconium agit, duobus potiſſimum argumentis coarguiſſe S. Auguſtinum Concilium illud ab adverſario citatum, non fuiſſe Catholicorum Epiſcoporum: Primo quidem, quod in eo Julius Romanus Epiſcopus legeretur eſſe damnatus: & ſecundo, quod litteræ Synodales ab eo datæ legerentur ſcriptæ ad Epiſcopum Carthaginenſem, non autem (ut moris erat) ad Romanum Pontificem: quibus intelligas, male audiſſe apud antiquos, quicquid contra Romanum Pontificem dictum, factumve editum legeretur.

(a) *Aug. contr. Creſcon. l. 3. c. 34.*

XIII. Rom. Pontificis auctoritas cognita. Sed quo loco habitus, & quantæ æſtimationis eſſe deberet ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex; idem S. Auguſtinus ad eoſdem ad quos ſcripſit dictam de Collatione cum Fortunio epiſtolam, nempe ad Eleuſium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de cauſa nimirum Donatiſtarum litteras dedit, hæc habet inter alia (b): *Cum* (inquit de Cæciliano) *ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, unde Evangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias litteras eſſe conjunctum, &c.* Arguens ob id Catholicum Cæcilianum eſſe cognitum & probatum, quod Romano Pontifici communicatoriis litteris (ut dictum eſt ſuperius) jungeretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & unitatis ſymbolum, & longe diverſi generis ab iis quæ ad Gentiles, ut hæreticos a Catholicis ſcriberentur; de quibus in hac ipſa epiſtola Auguſtinus ejus exordio ait: *Factum eſt, ut etiam ad nonnullos Donatiſtarum primarios ſcriberemus non excommunicatorias litteras, quas jam olim propter ſuam perverſitatem ab unitate Catholica, quæ toto Orbe diffuſa eſt, non accipiunt, ſed tales privatas, qualibus nobis uti etiam ad Paganos licet.* Sed iter jam Auguſtini Cirtam verſus cum Alypio, qui præſens fuit Collationi cum Fortunio, proſequamur.

(b) *Auguſt. epiſt. 162.*

XIV. Cirtenſe Concilium. Convenerunt (ut diximus) Numidæ Epiſcopi Cirtæ civitatis, non alia ex cauſa, quam ut conſilium inirent, decernerentque quonam pacto occurrendum eſſet calumniantibus Donatiſtis, & conantibus mendaciis irritam reddere Collationem anni ſuperioris. Quid autem inter eos tranſactum ſit, & communi ſententia decreverint; licet Acta ipſa perierint, Synodalis tamen epiſtola inde ſcripta extat ad Donatiſtas. De qua quidem illud in primis admonendum putamus, ubi in fine ipſius ſic legitur (c): *Hæc ad vos ſcripſimus decimooctavo Kalendas Julias, piiſſimo Honorio VIII. Conſ.* manifeſte in numerum errorem irrepſiſſe, cum octavus pro nono Conſulatus ſit poſitus

(c) *Apud. Aug. epiſt. 152.*

PAGIUS pi in Carthaginenſi Collatione convicti ſint; hortaturque, ut nunc demum redeant ad Eccleſiæ Catholicæ communionem. In fine ait, ſe ea ad eos ſcripſiſſe XVIII. Kal. Julias *piiſſimo Honorio Auguſto IX.* id eſt, Conſule ut etiam vitium exemplaris Vaticani recte correxit Baronius, ideoque Concilium *Cirtenſe*, aut *Zertenſe*, ut aliqua Auguſtini exemplaria habent, hoc anno habitum; cum ea Epiſtola ſcripta ſit nomine Epiſcoporum, qui ei interfuere. Eidem præſedit *Sylvanus*, qui primus ex Epiſcopis nominatur his verbis: *Sylvanus ſenex.* Is cap. 18. Collat. 1. his verbis literas ſubſcripſit. *Sylvanus primæ ſedis Provinciæ Numidiæ ſubſcripſi.* Quare recte Baronius *Xantippum* Primatem Numidiæ ante Sylvanum poſuit; ille enim anno CCCCI. jam Numidiæ Primas erat, ut alio loco oſtendi.

Quoad

ſitus: quod quidem mendum ex eadem ipſa epiſtola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno ſuperiori Carthagine ſub Marcellino, quomodo adnotari epiſtola illa potuit ſub octavo Honorii Conſulatu, qui incidit in annum ante Urbis excidium? Quod vero paulo poſt Collationem eamdem Cirtenſem Synodum eſſe habitam, ex litteris ad Marcellinum datis apparet; nonus Conſulatus pro octavo, & non alius reſtituendus erit. Porro in epiſtola illa Synodali ad laicos Donatiſtas data cauſa hujus cogendi Concilii aperitur his verbis:

XV. Lucubrationes Auguſtini poſt Collationem contra Donatiſtas.

Cum in auribus noſtris fama crebreſceret, hoc vobis veſtros Epiſcopos dicere, Cognitorem præmio fuiſſe corruptum, ut contra eos ſententia proferretur: vos autem iſta facile credere, ac propterea multos veſtrum adhuc nolle acquieſcere veritati: placuit nobis, cogente Domini charitate, ex Concilio noſtro hæc ad vos ſcripta dirigere, quibus primitus admoneremini, illos vobis victos atque convictos hæc mendacia jactare. Qui etiam in ſuo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & ſuis nominibus atque ſubſcriptionibus firmaverunt, nos illic Traditores & perſecutores ſuos eſſe dicentes, in falſitate atque mendacio manifeſtiſſimo detecti atque convicti ſunt, &c. Plura enim, certaque ſubdit, quibus ipſi Epiſcopi Donatiſtæ apertiſſimi eſſent redarguendi mendacii. Hæc quidem Patres ex Synodo. Privatim autem S. Auguſtinus Breviculum ſcripſit, ſed ante dictam epiſtolam datam ad Marcellinum (*a*), in qua (ut vidimus) mentio habetur de epiſtola ad laicos Donatiſtas, necnon de Breviculo. Poſtea vero elucubravit eadem ex cauſa S. Auguſtinus commentarium ad eoſdem laicos Donatiſtas, poſt Collationem inſcriptum; cujus eſt exordium: *Quid adhuc Donatiſtæ ſeducimini ab Epiſcopis veſtris? &c.* Quæ omnia ſimulatque abſolviſſet, ſe ſcripſiſſe dictam ad Marcellinum epiſtolam, Auguſtinus ipſe teſtatur.

(*a*) *Auguſt. epiſt.* 158.

XVI. Sed & ſubdit, dediſſe ſe tunc duas epiſtolas, alteram ad ipſum Marcellinum, ad Voluſianum vero alteram: extant ambæ (*b*), atque dignæ ut in eis aliquantiſper oratio immoretur: etenim pro dignitate argumenti ipſæ ad Voluſianum datæ litteræ primum locum inter multiplices ejuſdem Auguſtini epiſtolas meruerunt. Erat Voluſianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli ſecundus, & philoſophicis diſciplinis imbutus, inter primos philoſophos adnumerandus: cujus mater Chriſtiana femina religioſiſſima erat, quæ occaſionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipſum ſolicite egit, ut ageret cum Auguſtino (quem fama ſciret omnium diſertiſſimum) ut ſcriptis ſuis Voluſianum filium ad fidem Chriſtianam amplexandam, omni ſtudio adhibito, conaretur adducere.

(*b*) *Apud Auguſt. epiſt.* 1. & 3.

Voluſiani mater laborat pro filii converſione.

Quænam autem fuerit mater Voluſiani, nobis hactenus incompertum eſt. Scimus tamen, Voluſianum uſque ad obitum in Ethniciſmo inflexo animo perſeverantem patruum fuiſſe Melaniæ Junioris; per quam ad fidem Chriſti capeſſendam jam diem obiturus tandem perſuaſus eſt, ut ſuo loco dicturi ſumus. Putamus quidem, fuiſſe Voluſianum fratrem matris Melaniæ Junioris, quam Albinam nomine dictam fuiſſe meminimus; patris vero nomen ignoratum, qui filius fuit Melaniæ Senioris: ſæpe enim patruus invenitur pro avunculo uſurpatus: ut nihil obſtet quin matris ejus potius fratrem fuiſſe dixerimus.

Genus Voluſiani & ætas.

XVII. Quod autem ad genus & familiam Voluſiani pertinet: extant quidem de his memoriæ in veteribus inſcriptionibus (*c*), ut de Voluſiano Præfecto Urbis ſub Valentiniano Imperatore, in quibus & nomen ejus inſcribitur, Cajus Cœjonius Rufius Voluſianus. Ut autem hunc eumdem cum illo fuiſſe dicamus, tempora non repugnant; utpote qui ſub Valentiniano juvenis erat, ſub Honorio & Theodoſio ſenex vixerit & obierit. Hunc enim Proconſulatum in Africa geſſiſſe puerum, Rutilius Numatianus, intima illi conjunctus amicitia, docet his verſibus:

(*c*) *Smet. antiquar. Inſcri. pag.* 58. *n.* 9. 11. 12.

Jamque aliis Romam redeuntibus hæret eunti
Rufius Albini gloria viva patris:
Qui Voluſi antiquo derivat ſtemmate nomen,
Et Reges Rutilos, teſte Marone, refert.
Hujus facundæ commiſſa Palatia linguæ
Primævus meruit Principis ore loqui.
Rexerat ante puer populos pro Conſule Pœnos.
Ac

PAGIUS VI. *Colloquium Tiburcicenſe ante annos XV. habitum.*

Quoad *Tiburcicenſe* colloquium cum Fortunio Epiſcopo Donatiſta illud ante annos circiter XV. habitum. Pertinet enim ad annum CCCXCVII. ut tardius ad annum CCCXCVIII. incipientem, ut demonſtrant Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 8. & Patres Benedictini in Ordine Chronologico Epiſtolarum Divi Auguſtini, ad Epiſtolas XLIII. & XLIV. alias CLXII. & CLXIII. Cum itaque Tiburcico Auguſtinus pergeret, ut habet Epiſtola XLIV. n. 1. id iter agebat, non quidem, quod putavit Baronius, occaſione *Synodi Cirtenſis*, ſed Epiſcopi ordinandi cauſa eo vocatus, ut diſertis verbis ipſe teſtatur Auguſtinus in eadem Epiſtola cap. VI. num. XIII. Porro ſufficiendus erat ſucceſſor, ſi non ipſi *Fortunato*, qui anno CCCCXVI. Cirtenſem Eccleſiam adhuc regebat, cum Milevitanæ Synodo ſubſcripſerit, certe *Profuturo*, qui

Ac qualis Tyriis, terror, amorque fuit.
Sedula promiſit ſummos imitatio faſces:
Si fas eſt meritis fidere, Conſul erit:

Hæc ipſe.

Erant Rutilius, & Voluſianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porro alium Rufium Voluſianum, præter hunc de quo agitur, æque eruditione ac nobilitate pollentem, hujus temporis invenimus neminem: ut plane fateri quodammodo cogamur, unum eumdemque eſſe cum eo de quo agimus; quem quidem diſertiſſimum fuiſſe, ex Auguſtini atque Marcellini litteris ſatis perſpectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipſum Voluſianum & Auguſtinum mutuis ſcriptis tranſacta ſint, videamus.

XVIII. *Auguſtinus laborat in converſione Voluſiani.* Interpellatur igitur S. Auguſtinus litteris Marcellini, & ipſe matris Voluſiani precibus fatigatur, qui & ad ejus converſionem addixit animum: cum alioqui præſens eum ipſe Marcellinus, ut cum eo diſſereret, & Chriſtianum faceret, convenire ſoleret. Nam ipſe in litteris ad Auguſtinum (*a*): *Eſt* (inquit) *nobis cum eodem Voluſiano quotidiana pro viribus noſtris & pro ingenii paupertate diſputatio: ſanctæ ſiquidem matris ejus precatione compulſus, cura mihi eſt eum frequenter ſalutandi gratia convenire: licet vicem in hac parte reddere etiam ipſe dignetur.* Degebat (ut apparet) Voluſianus Carthagine, ubi & Marcellinus manebat. Provocavit, aperuitque Auguſtinus illi viam, ut de Chriſtianæ fidei veritate ſolicitius inquireret. Unde ad eum primis litteris (*b*); *De ſalute tua* (inquit) *quam & in hoc ſæculo & in Chriſto eſſe cupio, ſanctæ matris tuæ votis ſum fortaſſe etiam ipſe non impar:* hortatur enim eum divinas Scripturas legere, & ſi quid in illis oboriatur quæſtionis, ad ſe ſcribere. His acceptis litteris (*c*) Voluſianus, initi ante congreſſus mentionem faciens, ex alterius perſona, quæ in fide Chriſtiana ſibi viderentur abſurda, declarat, eamdemque ſolvenda propoſuit; nimirum, videri ſibi Deo indignum, carnem ſuſcepiſſe humanam, aliaque ad hæc ſpectantia operatum. Atque ad poſtremum de ipſo Auguſtino, magnæ etiam apud Gentiles famæ, Voluſianus hæc ſubdit: *Intereſt famæ tuæ, ut quæſita noverimus. Utcumque abſque detrimento cultus divini in aliis ſacerdotibus toleratur inſcitia: at cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi deeſt, quicquid contigit ignorari.* Hæc ipſe.

(*a*) *Apud. Aug. epiſt.* 4.

Voluſiani mater pro filii ſalute ſolicita.

(*b*) *Auguſt. epiſt.* 1.

(*c*) *Auguſt. epiſt.* 2.

XIX. Quæ autem ad hæc humanarum rerum ſapientiſſimo Auguſtinus reſcripſerit, ipſa quæ extat tanto auctore digna epiſtola patefacit (*d*): ex qua ipſum vehementer Auguſtinum eſſe admiratum, Marcellinus (*e*) teſtatus eſt: ad quem ut rurſus Auguſtinus ſcribat, idem rurſus hortatur: qui & novas illi ſolvendas quæſtiones ab eo expetitas proponens, ſignificat Voluſianum Apollonii Tyanæi & Apuleii magnorum ſtudioſum fuiſſe: ut non mirum ſit, ſi tardius, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu contigerit ipſum fieri Chriſtianum. Sed expetiit rurſus ab eodem ſancto Auguſtino Marcellinus, ut illi quoque objectioni reſpondeat: *Cur ſub Chriſtianis Principibus tot tantaque mala invaſerint Romanum Imperium?* Præſtitit hæc quidem (ut dictum eſt) diſertiſſime Auguſtinus, qui & ad menſuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate ubique jactatam, egregio commentario illo (ut diximus) de Civitate Dei, ſtatuit confutandam. Quod igitur ad Voluſianum pertinet: ut ſic in cultu deorum ad obitum uſque manſerit, prava mens ejus ob cultum magorum in tranſverſum acta, in cauſa fuit: quod vero tandem divinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei ſigillo per baptiſmum muniri in fine meruerit, matris ejus pro ſalute ipſius ardentiſſimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: ſed quomodo id acciderit, ſuo loco dicendum erit.

(*d*) *Auguſt. epiſt.* 3.

(*e*) *Apud Aug. ep.* 4.

Auguſtinus reſpondet quæſtionibus Voluſiani.

XX. Hæc vero de litteris ad Voluſianum, & Marcellinum hoc anno eſſe tranſacta, ex alia illa poſt Collationem data præſenti anno ad eundem Marcellinum (*f*) epiſtola (ut diximus) demonſtratur; ubi & de

(*f*) *Aug. epiſt.* 158.

PAGIUS qui Epiſcopatum anno CCCXCIV. aut inſequenti adeptus brevi poſt tempore defunctus eſt. *Profuturo* autem ſucceſſit ipſe *Fortunatus*, cujus ordinatio ultra initium anni CCCXCVIII. vix remitti poteſt, ut Scriptores laudati oſtenduut, qui plura hac de re habent.

VII. *Epiſtola Auguſtini ad Honoratum.* A. num. XX. ad XXVII. Anno ſuperiori num. XIII. oſtendimus *Auguſtinum*, hoc anno ſcripſiſſe Epiſtolam CXL. alias CXX. ad Honoratum *de quæſtionibus quinque*, quas hic ei propoſuerat. Legenda quæ ibidem hac de re diximus.

VIII. Epocha Concilii *Carthaginenſis*, *in quo Cæleſtius* Pelagii diſcipulus damnatus eſt, accurate a Baronio conſtituta; ſed ejus narratio nobis hic ſupplenda. Poſtquam *Pelagius* Hieroſolymam profectus eſt, *Cæleſtius* hæreſim palam prædicare cœpit, deprehenſuſque apud Aurelium Primatem Carthaginenſem, alioſque epiſcopos accuſatus eſt. Quare *Aurelius* mox Concilium coegit, cui quidem multi Epiſcopi interfuere, non tamen Auguſtinus, quia poſt Collationem anno ſuperiori habitam Hipponem profectus nondum Carthaginem redierat. Teſtatur hoc ipſemet Auguſtinus lib. 2. Retract. cap. 33. ubi ait; *Cæleſtius vero diſcipulus ejus jam propter tales aſſertiones apud Carthaginem in Epiſcopali judicio, ubi*

Concilium Carthaginenſe adverſus Cæleſtium.

Auguſtini hujus anni ſcripta.

& de alia anni hujus lucubratione, quam tunc elaborabat, iſta ſubdit: *Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum noſtrum de quæſtionibus quibuſdam quinque quas mihi propoſuit, & per litteras intimavit.* Eo *ipſo tempore* (idem ait Auguſtinus (*a*) *quo contra Donatiſtas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri jam cœperamus: amicus quidam mihi miſit quinque a Carthagine quæſtiones, &c.* Extat de his epiſtola (*b*) ad Honoratum, immo (ut ait in fine ipſius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæſtioninibus una erat ſpectans ad hæreſim Pelagianam de Gratia novi Teſtamenti: Carthaginem enim ejuſmodi quæſtiones per Cœleſtium primarium Pelagii diſcipulum ſunt allatæ hoc ipſo anno, atque pugnaciter defenſæ, ſed cum auctore etiam judicio Eccleſiaſtico condemnatæ. Quomodo autem iſta ſe habuerint, enarremus: ſed primum temporis certa ratio demonſtretur.

(*a*) *Aug. Retr. l. 2. cap. 36.*

(*b*) *Auguſt. epiſt. 120.*

Quando Cæleſtius Carthaginem venit.

XXI. Cum enim Synodus Carthaginenſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto ſub Theodoſii ſeptimo Conſulatu cum collega Palladio (ut ſuo loco dicetur) anno ab hinc ferme quinto, epiſtolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaque dicatur ante annos ferme quinque judicium ſuper Cæleſtio Pelagiano agitatum: ad hunc ipſum annum illud referendum eſſe, nemo non videt. Sunt hæc verba epiſtolæ Concilii Carthaginenſis: (*c*) *Factum eſt, ut recenſendum peteremus, quid ante ferme quinquennium ſuper Cæleſtii nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.* Hæc ibi. Nec eſt etiam, quod hujuſmodi terminus ferme quinquennii ab anno ſuperiori numerari debeat. Nam (ut diximus) adhuc, quod auctores minime proderentur, ſine auctorum nomine hæreſis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria eſt, ut eo anno, quo ab Epiſcopis totius Africæ celebrata eſt magna illa Collatio, ibidem, eodemque anno exercitatum fuerit judicium contra Cæleſtium. Merito ergo ex aſſertione Carthaginenſis Concilii, hoc anno Cæleſtii cauſam ponimus. Hæc ad tempus inſinuandum ſatis.

(*c*) *Auguſt. epiſt. 90.*

Sed quid adverſus Cæleſtium hoc anno actum eſt Carthagine, inveſtigemus. XXII.
Periere Acta ipſa hoc anno in Epiſcopali judicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo ſupereſt fragmentum a S. Auguſtino contra Pelagium, & Cæleſtium recitatum de Peccato originali, quod nos hic reddendum putavimus. Sed ante ſciendum, adverſus Cœleſtium diſputaſſe Paulinum diaconum; quod eadem Acta produnt, quæ ſic ſe habent, præmiſſis his quæ S. Auguſtinus ea recitaturus ita præfatur (*d*):

(*d*) *Aug. de pecc. orig. cont. Pelag. lib. 2. c. 2. 3.*

PAGIUS

ubi ego non interfui, excommunicationem meruerat. Sed idem Auguſtinus in libro de Geſtis Pelagii Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo dicato cap. 23. poſtquam retulit quæ Pelagio objecta fuerant, ait: *Hæc ita objecta ſunt, ut etiam apud Carthaginem a Sanctitate tua & ab aliis tecum Epiſcopis dicerentur audita atque damnata. Ubi quidem, ut recolis, ipſe non fui, ſed poſtea cum veniſſem Carthaginem, eadem geſta recenſui, ex quibus aliqua memini.* Is tamen nihil eorum ad nos tranſmiſit, præter fragmentum & partem libelli a Cæleſtio Romæ editi, geſtiſque Eccleſiaſticis ab eodem allegatis.

IX. Ob Dogmata VII. damnatur.

In Concilio ſtetit adverſus Cæleſtium *Paulinus Diaconus*, qui eum detulerat ad Aurelium. Hunc Paulinum eſſe illum, qui Sancti Ambroſii vitam elucubravit, recte ſubodoratus eſt Baronius; id enim diſertis verbis tradidit Marius Mercator in Commonitorio ſuper nomine Cæleſtii Theodoſio Aug. inſcripto, ubi & inquit eum Paulinum accuſaſſe, *tanquam hæc non ſolum ipſe doceret, ſed & per provincias conſpirantes, ſibi diverſos, qui hæc per populos diſſeminarent, miſiſſet, ideſt Adam mortalem factum; qui ſive peccaret, ſive non peccaret, moriturus fuiſſet. Quoniam peccatum Adæ ipſum ſolum læſit, & non genus humanum. Quoniam Parvuli qui naſcuntur, in eo ſtatu ſunt in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quoniam neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per reſurrectionem Chriſti omne hominum genus reſurgat. Quoniam Lex ſic mittit ad Regnum Cœlorum quomodo & Evangelium. Quoniam & ante adventum Domini fuerunt homines impeccabiles, ideſt, ſine peccato. De quibus omnibus capitulis ſupraſcriptis, ſeptem paribus Synodalium geſtorum Patres & Epiſcopi regionis illius reſtiterunt Cæleſtio, & juſſerunt ut eadem condemnaret, quia eſſent hæretici ſenſus.* His ſex capitulis deeſt ſeptimum, quod tamen ipſemet Mercator in Commonitorio adverſus hæreſim Pelagii his verbis exprimit: *Quoniam infantes etiamſi non baptizentur, habeant vitam æternam.* Sed apponenda virgula poſt hæc verba, *Capitulis ſupraſcriptis*, uti a nobis factum, quia Mercator denotat adverſus *Cæleſtium* capitula pari numero confecta fuiſſe. Porro ad capitulum II. & ad tertium *Cæleſtius* ea neque confiteri auſus eſt, neque rurſus voluit inficiari, ſed ejuſmodi quæſtiones in utramque partem diſputari poſſe dixit; cum plurimos, ut ajebat, ex ordine Preſbyterorum, atque in his maxime *Rufinum* Sancti Pammachii convictorem noſſet, qui originis peccatum negarent. Addit tamen ſe ſemper dixiſſe, infantes egere Baptiſmo, ut Auguſtinus lib. 2. de peccato originali cap. 2. teſtatur, cujus verba Baronius recitat.

X. Cæleſtius Epheſi ſuam hæreſim docet.

Cæleſtius a Synodi ſententia ad Apoſtolicam Sedem appellavit, ut Mercator in Commonitorio de nomine Cæleſtii his verbis declarat. *Sed Cæleſtius nullo modo acquieſcens, quin imo reſiſtens Actis iiſdem, quibus frequenter auditus eſt, Eccleſiaſtica communione privatus eſt; a qua ſententia ad Romani Epiſcopi examen credidit appellandum. Qua mox idem ipſe appellatione neglecta, Epheſum Aſiæ urbem, contendit, ibique auſus eſt per obreptionem locum Presbyterii petere;* quæ appellatio ab eo interjecta, non tantum ut laiam contra ſe ſententiam declinaret; ſed etiam ne uti hæreticus palam traduceretur. Mul-

Cæleſtius quidem in hoc extitit errore liberior, uſque adeo, ut neque in Epiſcopali judicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt, quod peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum: & quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Et paulo poſt ita deſcribit Acta judicii Carthagine habiti: *De Geſtis enim Eccleſiaſticis Carthaginenſibus hic ejus verba deſcripſimus.*

XXIII. Acta Judicii Epiſcopalis contra Cæleſtium.

Aurelius Epiſcopus dixit: Sequentia recitentur, libelli videlicet Cæleſtii. *Et recitatum eſt: Quod peccatum Adæ ipſi ſoli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum eſſet, Cæleſtius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium eſſe, ita tamen, ut cui donavit Deus gratiam peritiæ, conſentiam: quia diverſa ab eis audivi, qui utique in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipſorum. Cæleſtius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui manſit cum S. Pammachio. Ego autem audivi illum dicentem, quod tradux peccati non ſit.* Ecce tibi, qui latere diu conatus eſt Ruffinus, a ſuo diſcipulo publice proditur: ut hac ex parte Cæleſtio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus viſus eſſet, retecta facie, ejecta ſuperimpoſita larva; juſto Dei judicio, omnibus notum fecerit: ut hoc uno teſte ſatis poſſit intelligi, quam juſte S. Hieronymus in hominem ſæpe commotus ſit, quamque vera certaque eſſent quæ de ipſius doloſis artibus ſcriptis prodidit. At obſerva & illud, citari a Cæleſtio non Pelagium ipſum, ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Ruffinum, ut coryphæum, atque ſectæ anteſignanum. Diſce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cum talia ſentiret, atque ſuis intimis communicaret, tamen ad conciliandum ſibi nomen abſque ulla ſuſpicione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maxime pium atque diſertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca, quæ reliqua ſunt publicorum Actorum:

Ruffinus detectus Dux Pelagianorum.

XXIV. Acta Judicii Carthaginenſis contra Cæleſtium.

Paulinus diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Cæleſtius dixit: Audivi & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipſorum (talia cum Ruffino ſentientium.) *Cæleſtius dixit: Non tibi ſufficit unus ſacerdos? Et poſt aliqua, alio loco: Aurelius Epiſcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum eſt: Quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo fuit Adam ante tranſgreſſionem: uſque ad finem libelli minoris ſuperius inſerti. Aurelius Epiſcopus dixit: Docuiſti, Cæleſti, aliquando (ut dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam ante tranſgreſſionem? Cæleſtius dixit: Exponat quid dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuiſſe. Unum eſt ex duobus: aut neget ſe docuiſſe: aut jam damnet iſtud. Cæleſtius dixit, jam dixi, exponat quo modo dixit, ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Nega te illa docuiſſe. Aurelius Epiſcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex hujuſmodi objectione, dico, Adam conſtitutus in Paradiſo, quod ante dicatur interminabilis factus, poſtea per tranſgreſſionem præcepti factus eſt corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Epiſcopus dixit: Status certe infantum hodie baptizandorum utrum talis ſit, qualis fuit ante tranſgreſſionem*

PAGIUS

Multos *Epheſi* docuit hæreſim *Cæleſtius*, quorum ope vicinas inſulas infecit, ſed *Rhodum* maxime, ut ſcribit Hieronymus in Præfat. lib.4. in Jeremiam. Sed cum *Epheſi* non ſe continerent Cæleſtiani, Catholici merito commoti illos per tumultum ejecerunt, ut ex his Proſperi in Carmine de Ingratis verſibus deducit Garnerius in notis ad Mercatorem.

Prætereo quanto fuerit bene mota tumultu
Clara Epheſos, non paſſa ſuis conſiſtere lectis
Vaſa iræ & morbi flatus, & ſemina mortis.

Quibus nominibus ſignificati videntur, & ii qui errorem imbiberant, & ii qui veluti contagione inficiebant alios, & ipſum maxime *Cæleſtium* primum mali peſtiferi auctorem. Quæ contigiſſe exiſtimandum quatuor illis annis, qui a præſenti ad CCCCXVI. quo Pelagianorum cauſa iterum examinata, effluxere.

XI. *Hieroſolymis moratus non eſt.*

Utrum aliquando Hieroſolymis *Cæleſtius* moratus ſit cum Pelagio, in dubium venire poteſt propter hæc Oroſii verba in Apologia cap. 2. *Stat etiam immaniſſimus ſuperbia Goliath carnali potentia tumidus, omnia per ſe poſſe confidens, caput, manus, totum inſuper corpus plurimo apparatu veſtitus, habens poſt ſe armigerum ſuum, qui etſi ipſe non dimicat, cuncta tamen ei deferri ſuffragia ſubminiſtrat* Multi enim *armigeri* nomine Cæleſtium intelligunt. Verum Mercatoris auctoritas, inquit Garnerius citatus pag. 142. in contrarium facit, qui cum Cæleſtii fugam ex Africa, peregrinationemque conſecutam deſcriberet, non meminit Hieroſolymorum; cum tamen maxime debuiſſet, ſive propter ſocietatem *Pelagii*, ſive ob res geſtas in Concilio Dioſpolitano. Certe Hieronymus nunquam fecit mentionem *Cæleſtii*, velut hominis a ſe viſi; neque ullus ſive in Conventu Hieroſolymitano, ſive in Synodo Dioſpolitana ſermo habitus eſt de Cæleſtio, tanquam de præſenti, aut etiam de eo, qui, cum in provincia conſiſteret, facile poſſet evocari. Atque hinc egregie refellitur cauſa dubitandi mox allata; loquitur enim Oroſius de armigero Pelagii, qui præſens foret; aberat vero *Cæleſtius*.

XII. *Pelagius hæreſim ſuam diſſeminat.*

Parte altera *Pelagius*, qui anno ſuperiori Hieroſolymam profectus eſt, ſuos ſibi diſcipulos ibidem facere, perinde ac aliis in locis incepit, imo & *Joannis* Epiſcopi Hieroſolymitani

ſionem Adæ; an certe de eadem origine peccati, de qua naſcitur, tranſgreſſionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Utrum docuit hoc, an non neget. Cæleſtius dixit: Jam de traduce peccati dixit, quia intra Catholicam conſtitutos plures audivi deſtruere, necnon & alios aſtruere: licet quæſtionis res ſit iſta, non hæreſis. Infantes ſemper dixi egere baptiſmo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud? Hactenus Acta judicii Carthaginenſis ex Auguſtino.

XXV. *Cæleſtii hæreſiarchæ fraudes.* Sed quid eſt quod Cæleſtius ait, hæreſes a ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionis, & non hæreſes? Attende vafrum conſilium. Ut enim ſuas ipſius pravas ſententias, adverſantiaque fidei Chriſtianæ hæreſum capita promulgaret, ita ea libello tractavit, quaſi per quæſtiones veritatem inquireret: idque ea fecit arte, ut ab hæreſis crimine ſe excuſare poſſet. Extant ipſæ quidem quæſtiones, ad S. Auguſtinum ab Eutropio & Paulo in Galliis Epiſcopis, quas acceperant in Sicilia, miſſæ (*a*); quibus ſingulis ipſe reſpondet, ac confutat. Ex his etiam cum illud proditur, noluiſſe Cæleſtium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipſum ſolum læſiſſe, nec transfuſum in poſteros; cumque ex dictis ipſius manifeſte innotuerit, Ruffinum illius fuiſſe erroris præcipuum aſſertorem: utique aſfirmandum eſt eodem Epiſcopali judicio una cum Cæleſtio condemnatum quoque fuiſſe Ruffinum. Damnatus aut eodem judicio Cæleſtius quid agit? ſubterfugia captans, appellandum putavit Innocentium Romanum Pontificem: ſed hæc ſpecie tenus, ne illo judicio ſtringeretur: cæterum quod ſciret Innocentium æque ſibi adverſantem fore experturum, appellationem minime proſecutus eſt: ſed eo defuncto, ad ejus ſucceſſorem Zoſimum Romam ſe contulit, ut ex ejuſdem Paulini libello Zoſimo Papæ oblato conſtat, quem ſuo loco reddemus. At de rebus contra Cæleſtium hoc anno Carthagine geſtis, ſatis.

XXVI. *Pelagii hæreſis primo damnata Romæ.* Quod audis de Cæleſtii Carthagine primo judicio; haud velim exiſtimes ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginenſi

(a) *Aug. de perfect. juſt.*

PAGIUS

ni gratiam aucupari. Illum *Joannes* benigne excepit, quod adverſus *Hieronymum* opportuno præſidio ſibi futurus videretur. Unde *Pelagius* editos a Divo Hieronymo in Pauli Epiſtolam ad Epheſios, Commentarios carpere cœpit. Hieronymus vero Commentariis in Ezechielem abſolutis, *Jeremiam* Prophetam novis expoſitionibus illuſtrandum ſuſcepit; prima enim prioris libri Præfatio anno ſequenti edita videtur, quo ſcilicet Pelagius Commentarios in Epiſtolas Pauli in Oriente vulgabat.

XIII. *Hæreſis Pelagiana primum a Sede Apoſtolica damnata.* Non facile eſt explicare verſus Proſperi in Carmine de Ingratis a Baronio num. XXVI recitatos, Sedem ſcilicet Apoſtolicam primam fuiſſe quæ damnaverit Pelagianam hæreſim; cum eam *Aurelius* quinque ante annis, præſenti ſcilicet, proſcripſerit. Baronius confugit ad Joviniani, Rufinique condemnationem ab Innocentii prædeceſſoribus factam, quaſi ſurculus in radice exciſus a Proſpero dictus ſit. Verum Proſper de alia longe diverſa a poſteriore condemnatione locutus videtur, de ea nempe quæ excepit ſparſum a Britanno colubro venenum, & quæ tunc fieret.

Talia cum demens late diffunderet error
Commentiſque rudes traheret lethalibus aures, &c.

Opinatur itaque Garnerius citatus pag. 9. noluiſſe Proſperum prius a Sede Apoſtolica damnatam hæreſim, quam ab aliis Epiſcopis, id enim aperte falſum: ſed facta collatione inter Occidentem & Orientem, hinc a prima Petri Sede, quæ Romæ eſt, inde ab Orientalibus Patribus, qui apud Dioſpolim congregati, eam compreſſere. Facundus vero lib. 7. cap. 3. quando de Innocentio ait: *Pelagianam heræſim primus condemnavit*, manifeſte intelligit *Innocentium* fuiſſe primum ex ſummis Pontificibus qui Pelagium condemnavit.

XIV. Marca in diſſert. de Vet. Collect. Canonum cap. 15. alio modo hanc difficultatem ſolvit, & arbitratur a Sede Apoſtolica primum *Pelagii* atque *Cæleſtii* dogma proſcriptum, tanquam fidei Catholicæ contrarium, generali decreto. Sane Carthaginenſis Synodus hoc anno repulit *Cæleſtium* a Presbyterio, & ab Eccleſiæ communione, quod errores illos ſpargeret. Sed hæc erat privata in eum hominem cenſura, quam ille appellatione ad Romanam Sedem ſe ſe eluſiſſe putabat; ipſique adeo Africani ad eam referendum tunc quoque cenſuerant; a qua proinde totius rei definitio expectabatur. Itaque Proſper non immerito Romanæ Sedi primam Pelagianæ hæreſeos damnationem tribuit his verſibus loco citato. *Judicium Synodi Carthaginenſis privatam in Cæleſtium cenſura fuit.*

Peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri quæ Paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quidquid non poſſidet armis
Religione tenet. Non ſenior inde Orientis
Rectorum cura emicuit.

Hic agitur de Damnatione ab Innocentio edita; & de nulla alia; ne quis cum Baronio referat ad ſententiam *Siricii* adverſus Jovinianum; qui licet Pelagio præiſſe videri poſſet, teſte Hieronymo, hic tamen de Pelagiana hæreſi loquitur Proſper, & de judicio Innocentii, quod poſtea Zoſimus ſecutus eſt.

XV. *Explicatur locus Proſperi de Pelagianorum damnatione.* Enim vero non leve Viris eruditis negotium faceſſit, proſequitur Marca, quod ſubjungit *Proſper*, Palæſtinorum Epiſcoporum in Oriente judicio, id eſt, Synodi Dioſpolitanæ, dogma quoque Pelagianum condemnatum; quod cum actum fuerit anno CCCCXV. & reſcripta Innocentii ad Synodos Africanas promulgata ſint anno CCCCXVII. primi videntur Epiſcopi illi hac de re decreviſſe. Sed facilis eſt reſponſio. *Pelagium* illi non condemnarunt, abſolverunt per ignorantiam facti: & quamvis gratiam *Chriſti* probarent, ſeque illius vindices gererent, non damnaverunt ignotos ſibi per *Pelagii* verſutiam errores. Eorum itaque cura profuit *Eccleſiæ* ad aſſe-

nenſi primum fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper hæc ſpectans oculis, conſtanter affirmat, primitus contigiſſe Romæ damnari: cecinit enim hoc ipſum his verſibus (*a*):

(a) *Proſper de Ingratis.*

Adfuit, exhortante Deo, proviſa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non diſpare motu
Conficiens diros jaculis cæleſtibus hoſtes.
Hiſdem namque ſimul decretis Spiritus unus
*Intonuit. Peſtem ſubeuntem prima * recidit*
Sedes Roma Petri: quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis,
Religione tenet:

* *primo.*

Hæc Proſper.

More majorum igitur factum eſt, ut nova emergens hæreſis primum omnium a prima ſede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Eccleſia conſuetudine conſule quæ a nobis ſuo loco ſuperius dicta ſunt. Sed quando damnata? non quidem in Pelagio, ſed in Joviniano primario hæreſiarcha: Pelagius enim ſub pallio latebat Catholico, ſub quo diu Romæ delituit: detectus vero abiit in Siciliam: indeque (ut diximus) navigavit in Palæſtinam. Cæterum ante hæc tempora eas hæreſes fuiſſe Romæ damnatas, non autem auctores ipſos, intelligas; quod illi (ut vidimus) nondum ſe prodidiſſent, latentes adhuc ſub tegmine ovis lupi. In Joviniano enim hæreſiarcha olim damnatam fuiſſe Pelagii hæreſim Romæ, S. Hieronymus (*b*) teſtatur, ubi alloquens Pelagium ipſum ſub perſona Critoboli, ait: *Non erubeſcis exploſam atque damnatam Joviniani ſententiam ſequi? Et ille enim his teſtimoniis, tuiſque utitur argumentis: Immo tu illius inventa ſectaris; in Oriente docere deſiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata ſunt.* Hæc ipſe. Quod igitur inventi ſunt errores Cæleſtii atque Pelagii in Joviniano hæreſiarcha fixas habere radices, in ipſum converſa eſt juſta Imperatoris vindicta. Etenim ſub hujus anni Conſulibus datum ipſius Honorii reperitur ſcriptum (*c*) adverſus Jovinianum hæreſiarcham, de ejus relegatione in inſulam Boam, quod alia occaſione a nobis ſuperius recitatum eſt. Ad hæc uſque tempora, magno Eccleſiæ detrimento, licet ſæpe rejectus, permanſit tamen in Italia dogmatiſtes impurus. Poſtea autem in inſulam deportatus, numquam amplius auditus eſt. De cujus obitu ex Paulo presbytero Gennadius (*d*) hæc habet: *Meminit Joviniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & caſtæ inſtitutio contraria fuit, ut inter luxurioſas epiſtolas * animam eructaret.* Hæc ipſe.

(b) *Hier. cont. Pelag. l. 2. in princ.*

Jovinianus relegatus in Inſulam.

(c) *l. 53. hæret. Cod. Theod.*

(d) *Gennad. de Vir. illuſt. cap. 75.*

* *epulas.*

XXVII. Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, ut reliqui in Africa exiſtentes hæretici pœnis graviſſimis afficerentur, ita adverſus eos ad Heraclianum Comitem Africæ reſcribendo (*e*):

(e) *l. 56. de hæret. Cod. Theod.*

Sciant cuncti, qui ad ritus ſuos hæreſis ſuperſtitionibus obrepſerunt ſacroſanctæ legis inimici, plectendos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi ultra convenire per publicum exercendi ſceleris ſui temeritate tentaverint: neque vera divina-

PAGIUS

aſſerendam gratiam, ſed nullo eorum decreto hæreſis ignota proſcribi diſerte potuit. Gravior eſt quæ procedit ex unico apud Proſperum verbo difficultas, a qua ſe eruditiſſimus Petavius expedire non potuit. Videtur enim ſignificare poſt damnatam *Pelagii* hæreſim, in Oriente Palæſtinos Epiſcopos judicaſſe, *Inde Orientis Rectorum cura emicuit*, cum certum ſit judicium Dioſpolitanum anteceſſiſſe duobus annis Romani Pontificis decretum. *Inde* hoc in verſu non tempus, ut putant, ſed locum ſignificat. Scribebat Proſper in Occidente, & habita ratione climatum ait, *Inde Orientis Rectorum cura emicuit*; ac ſi diceret: *Hinc* in Occidente peſtis adverſus Gratiam reciſa eſt, & *Inde* in Oriente ejus quoque rei curam geſſerunt Epiſcopi Palæſtini. Quæ omnia ex Marca excripta.

XVI. Auguſtinum hoc anno ſcripſiſſe librum *de ſpiritu & litera* ad Marcellinum, nunc inter omnes convenit. Is enim ſcriptus poſt libros *de peccatorum meritis* qui ad hunc annum pertinent, ut anno ſuperiori num. XIV. oſtendimus, & ante mortem Marcellini, menſe Septembri ſequentis Chriſti anni occiſi. Ejus principio innumera, quæ neque extitere, neque extabunt unquam, tamen maxime eſſe poſſibilia Auguſtinus demonſtrat: Inter alia *legas*, inquit, *fieri potuiſſe, ut ſemel gentes exterminarentur a terra, quæ dabatur filiis Iſrael, Deum tamen paulatim fieri voluiſſe: & alia ſexcenta poſſunt occurrere, quæ fieri vel potuiſſe, vel poſſe fateamur, & eorum tamen exempla quod facta ſint, proferre nequeamus.* Verum cum reponere poſſet *Marcellinus* exempla illa in operum Divinorum numero cenſenda eſſe, juſtitiæ vero perfectionem in homine ad opus ipſius hominis pertinere: hoc Auguſtinus quidem agnoſcit, ſed ſimul eam perfectionem opus eſſe Divinum contendit, indeque occaſione accepta de adjutorio gratiæ Dei diſſerit.

Auguſtinus ſcribit librum de ſpiritu & littera.

XVII. Honorius dedit legem 53. Cod. Theod. *de hæreticis* prid. Non. Mart. Mediolani, in *Jovinianum* hæreticum, qui jam inde ab anno CCCXC. Mediolanenſi Urbe profugus ad Diœceſim Romanæ Urbis ſe ſe contulerat, ibidemque extra muros ejuſdem Urbis Conventus agebat. Jubet ergo Imperator, eum in inſulam *Boam*, quæ in Dalmatia ſita, exiliis hoc tempore famoſa erat, deportari, plumbatis prius cæſum: ac miniſtris ejus & participes in alias pariter inſulas inter ſe diverſas.

Lex Honorii adverſus Donatiſtas.

XVIII. A num. XXVII. ad XXXII. in Codice Theodoſiano lex 56. *de hæreticis* Heracliano Comiti Afri-

vinaque reverentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X.
* IX. * V. * *& Theodoſio VI.* * *AA. Coſs.* Hic vero admonendum putamus lectorem, irrepſiſſe mendum in numerum horum Conſulatus, ut loco decimi, nonus, & pro ſexto quintus Conſulatus reſtituendus ſit: ratio enim evidens eſt: nam ante decimum Honorii & Theodoſii ſextum Conſulatum, qui poſt triennium contigit, Heraclianus (ut ſuo loco dicetur) jam tyrannus factus, e medio ſublatus erat. Contra vero accidiſſe videmus, ut reſcriptum (*a*) illud Honorii de nece Heracliano inferenda, datum inveniatur ſub hujus anni Conſulibus: cum conſtet ejus tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, ſed poſt ipſius Conſulatum (quem geſſiſſe liquet anno ſequenti) ut tradit Oroſius (*b*); ſicque videas inverſum prorſus eſſe numerum Conſulatus, & reſtituendum eſſe, ut in margine poſitus eſt: hæc quidem ex iis, quæ de eodem dicentur inferius, manifeſtiora reddentur: reſtituenda ſunt igitur ſub ſuis data reſcripta Conſulibus; ne ex illapſis erroribus, rerum geſtarum veritas confundatur.

(*a*) *l.* 21. *de pœnis Cod. Theod.*

(*b*) *Oroſ. l.* 7. *cap.* 42.

XXVIII. Judicia Epiſcoporum adverſus omnes in Deum delinquentes.

Adjecit pius Imperator pro rebus, & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta (*c*), ne ſcilicet bona Eccleſiaſtica diverſis aliis præter canonicam penſionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios judices quam Epiſcopos judicio poſtulentur. Voluit enim Honorius Eccleſiaſticum judicium Epiſcopis in omnibus illibatum ſervari, & ut ſacroſanctum inviolatum cuſtodiri. Porro non clerici tantum, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſi quid in Deum peccaſſent, vel jura Eccleſiaſtica violaſſent, habebant Epiſcopos judices, qui Eccleſiaſticorum confectione Actorum, ipſorum cauſas judicabant. Quorum judicium tanti ponderis æſtimabatur, ut licet injuſtam excommunicationis ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet; haud tamen contemnendam putarent; ſed ad alios talia paſſi Epiſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, ut injuſte lata ſententia, ab eo qui eam tulerat, ſcinderetur. Eſt de his exemplum egregium apud S. Auguſtinum in epiſtola (*d*) ad Auxilium.

(*c*) *l.* 40. 41. *de Ep. & cleric. Cod. Theod.*

(*d*) *Aug. ep.* 75.

XXIX. Purgatio per juramentum ad reliquias martyrum.

Sed quod in his verſamur: illud hujus temporis Eccleſiaſtici judicii moris inſinuandum putamus. Cum criminis accuſatus, haud adeo plene, ut damnari poſſet, convinceretur, neque ejus innocentia ita perſpicua appareret, ut abſolvi reus penitus poſſet: conſueviſſe hujuſmodi tum reum, tum actorem, per juramentum purgandos, ad ſepulcra ſanctorum martyrum mitti, illorum præſertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota eſſet. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Auguſtino deſcriptum ad ſuos Hipponenſes (*e*) de judicio Bonifacii presbyteri. Quid autem in ambiguitate judicii ipſe decreverit, audi: *Elegi* (inquit) *aliquid medium, ut certo placito ſe ambo conſtringerent, ad locum ſanctum ſe peregrinaturos, ubi terribiliora opera Dei non ſanam cujuſque conſcientiam multo facilius aperirent, & ad confeſſionem vel pœna, vel timore compellerent. Ubique quidem Deus eſt, & nullo continetur, vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in ſpiritu, & veritate oportet adorari: ut in occulto audiens in occulto etiam juſtificet, & coronet. Verumtamen ad iſta quæ hominibus viſibiliter nota fiunt, quis poteſt ejus conſilium perſcrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notiſſima eſt ſanctitas loci, ubi beati Felicis Nolenſis corpus conditum eſt: quo volui ut pergerent, quia inde nobis facilius fideliuſque ſcribi poteſt, quicquid in eorum aliquo divinitus fuerit propalatum.* Hæc Auguſtinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum, & accuſatorem.

(*e*) *Aug. ep.* 137.

XXX. Martyrum reliquiæ vindices veritatis.

Mediolani quoque eam viguiſſe conſuetudinem jurandi ſuper loculum ſanctorum martyrum, idem ſanctus Auguſtinus ſubdit his verbis: *Nos novimus, Mediolani apud Memoriam ſanctorum ubi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad ejus locum venerat, ut falſum jurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & quod abſtulerat, reddere.* Hæc ipſe.

XXXI. Fuiſſe Romæ etiam eamdem conſuetudinem, & perduraſſe adhuc temporibus Gre-

PAGIUS

Lex Honorii qua hæreticorum cœtus prohibentur.

Africæ inſcripta, qua cœtus ritusque hæreticorum Honorius Imp. per Africam rurſum prohibet, dicitur *dat. VIII. Kalend. Septemb. Honorio X. & Theod. VI. AA. COSS.* ideoque anno CCCCXV. Et tamen Heraclianus, cui ea inſcribitur, anno ſequenti cæſus eſt: quare Baronius hanc legem ad hunc annum referendam exiſtimavit, id eſt, *ad Honorium IX. & Theodoſium V AA: COSS.* Verum Gothofredus in ejus Commentario rectius cenſet, nihil mutandum eſſe: nempe Heracliano tyranno cæſo, & memoria ejus aboleri juſſa, Donatiſtæ & eam ſimul legem, quæ ad *Heraclianum* anno CCCCX. adverſum ſe lata fuerat, id eſt, legem 51. *de hæreticis*, pariter infirmandam & infirmatam jactaſſe videntur: haud aliter atque geſta ſub *Marcellino* poſt ejus mortem irrita buccinabant. Quare *Honorius* recantari hanc legem voluit, & in Africa proponi, cum eadem inſcriptione ad *Heraclianum*, ut ita Donatiſtis liqueret, quamlibet infirmatis aliis ſub Heracliano geſtis, non ideo tamen eam legem 51. *de hæreticis* infirmatam: multumque intereſſe inter ea quæ ipſe geſſiſſet, vel etiam a privatis ſub eo geſta, a publi-

Gregorii Papæ, ipſe ſuis ſcriptis ſæpius fidem facit: nam de baſilica ſanctorum martyrum Proceſſi, & Martiniani, ubi eorumdem condita erant corpora, hæc habet (a): *Ad extincta namque eorum corpora viventes ægri veniunt, & ſanantur: perjuri veniunt, & a dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur*. Hæc ipſe. Confirmat id exemplo de S. Pancratio Romæ in perjuros acerrimo ultore Gregorius Turonenſis (b): ſunt etiam de his alia innumera exempla; ſed hæc modo ſatis. Jam vero, quæ reliquæ ſunt anni hujus res geſtæ, proſequamur.

(a) Greg. hom. 32. in Evan.

(b) Greg. Turon. de Glor. mart. cap. 38.

XXXII. Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, Proſper (c) Aquitanus hæc præſens ſpectans oculis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, ſub Athaulpho Rege Gallias invaſiſſe: confirmat id ipſum Caſſiodorus: Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc ſæculo univerſum ferme Romanum Imperium dedi barbaris incurſandum, deprædandum, ac cæde hominum devaſtandum; cujus quidem divini judicii pondus etſi grave videri poſſit; ſi tamen ubique delinquentium ſcelera in alteram libræ lancem conjicias, nihil eſt quod mireris, ſed potius cum Propheta occinas (d): *Juſtus es Domine, & rectum Judicium tuum*. Hæc autem ut aperte percipias provoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipſo tempore, hac etiam ex cauſa a Salviano Epiſcopo Maſſilienſi conſcriptos: a quo in primis ſicut generatim, ita iſta ſummatim accipe (e): *Ipſa* (inquit) *Dei Eccleſia, quæ in omnibus debet eſſe placatrix Dei, quid eſt aliud quam exacerbatrix Dei? Aut præter pauciſſimos quoſdam qui mala fugiunt, quid eſt aliud omnis cœtus Chriſtianorum, quam ſentina vitiorum? Quotum enim quemque invenies in Eccleſia aut non ebrioſum, aut non helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam? & quod his omnibus pejus eſt, præter hæc, cuncta ſine fine. Interrogo enim Chriſtianorum omnium conſcientiam: ex his vel flagitiis, vel ſceleribus, quæ nunc diximus, quotus quiſque hominum non aliquid eſt eorum? at quotus quiſque non totum?*

(c) Proſper. in Chron.

Gothi invadunt Gallias.

(d) Pſal. 118.

(e) Salv. de vera jud. & provid. Dei lib. 3.

XXXIII. *Facilius quippe invenies, qui totum ſit, quam qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortaſſe gravius videatur eſſe cenſuræ: plus multo dicam. Facilius invenias reos malorum omnium, quam non omnium; facilius majorum criminum, quam minorum, id eſt, facilius qui, & majora crimina cum minoribus, quam qui minora tantum ſine majoribus perpetrarit. In hanc enim probroſitatem morum prope omnis Eccleſiæ plebs redacta eſt, ut in cuncto populo Chriſtiano genus quoddam ſanctitatis ſit, minus eſſe vitioſum.* Addit his alia plurima, in quibus diutius immorari, inſtituti ratio haud ſinit. Sed non prætermittendum, quod firmiter aſſeverat, adeo excreviſſe magiſtratuum iniquitate pauperum oppreſſionem in Romano Imperio, ut optabiles viſi ſint barbari venientes, immo & complures eos prævenerint ad ipſos confugiendos: nam ait (f) *Interea vaſtantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur; in tantum, ut multi eorum, & non obſcuris natalibus orti, & liberaliter inſtituti ad hoſtes fugiant, ne perſecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes ſcilicet apud barbaros Romanam humanitatem, qui apud Romanos barbaram immanitatem ferre non poſſunt.* Hæc & alia plura Salvianus: qui & parvo negotio palam facit & definit, longe præſtantioribus moribus enituiſſe his temporibus barbaros, quam Romanos.

(f) Salv. lib. 5.

XXXIV. Sed hæc generatim ad omnes (ut diximus) ſpectant, quæ hujus temporis inſpector, & ſcriptor vir ſanctiſſimus poſteris tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias pertinet, quas hoc anno Gothus; ante Burgundio, Wandalus, Francus, Hunnus, & reliqua barbarorum colluvies ad radices uſque depaſta eſt: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus proſecutus eſt, atque in primis ſuorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipſe: *In omnibus quippe Gallis ſicut divitiis pri-*

PAGIUS

publicis atque Imperatoriis geſtis, atque adeo conſtitutionibus ad eum directis.

XIX. Porro idem Imperator hoc anno *VIII. Kalend. Jun.* dedit legem 40. Cod. Theod. *de Epiſcopis*, qua immunitatis nominatim ab extraordinariis & ſordidis muneribus Eccleſiarum Privilegia confirmavit, recenſu eorum facto. Tot enim legibus ad hanc rem opus fuit, publicis neceſſitatibus hujus ſæculi hoc flagitantibus. Declaravit itaque Eccleſias immunes eſſe a ſordidis muneribus; ab itinere muniendo, ab extraordinariis ſuperindictiſve; a Pontium inſtauratione; ab auri ſimiliumve collatione, a tranſlationum ſollicitudine. Denique non niſi canonicas illationes & penſitationes præſtare Eccleſiam, nullas adventitias. Legendus Gothofredus in Commentario, ubi hæc omnia egregie exponit, ſicuti & legem 41. *de Epiſcopis* hoc anno *III. Id Decemb.* emiſſam.

Lex Honorii qua Privilegia Clericorum confirmantur.

XX. A num. XXXII. ad XXXVIII. Proſper in Chronico ſcribit: *Gothi Rege Athaulpho Gallias ingreſſi*; quod & Caſſiodorus in Chronico habet. Athaulphus Alarici ſucceſſor, poſtquam Italiam devaſtavit, in Gallias venit, ibique confirmato regno ſubſtitit. Quare ab hoc anno, initium regni *Gothorum* in Gallis inchoatum. Hi vero Gothi *Veſegothi* appellati, id eſt, Occidentales ac occidui.

Initium regni Gothorum in Galliis.

primi fuere, ſic & vitiis. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam improbior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, ut in quantum beneficiis ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitiis ſuis laboraverint ad exacerbandum. An forte falſum eſt, & odioſe potius quam vere iſta dicuntur? Non oratoria probatione, qua uti alii in cauſis ſolent, utar, ut producam quoſcumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus idoneos teſtes: ipſos interrogemus, a quibus acta ſunt: falſum ſit quod diximus, ſi negarint: fatentur enim, & quidem (quod eſt gravius) ſic fatentur, ut in ipſa confeſſione non doleant: idem enim nunc eſt animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: ſicut tunc non puduit flagitia committere, ſic nunc omnino non pœnitet flagitioſa feciſſe. Exceptis tamen perpaucis ferme ſanctis, atque inſignibus viris, qui (ut quidam de numero ipſorum ait).

—*ſparſis redemerunt crimina nummis.*

intelligit enim Eucherium Lugdunenſem, Salonium Viennenſem, ad quem ſcribit, Hilarium Arelatenſem, & ejus prædeceſſorem Honoratum, Proſperum Regienſem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monaſterii Lerinenſis (*a*) *Exceptis, inquam, his* (ſubdit ipſe) *quos loquor, utique etiam in illa tunc generali admodum colluvione vitiorum, recte minorum criminum reos fuiſſe credimus qui corrigi a Divinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit ſuum, cui propinatio ſervatur. Et quid plura? puto quod ſemper Deum & in ipſo errore reſpexerit, a quo obtinere potuit ne diutius erraret.*

(*a*) Salv. lib. 7.

XXXV. *Cæteri autem, & plurimi ferme ac nobiliſſimi, prope idem omnes, pene unus gurges omnium gula, pene unum lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim, quæ illic ſunt, fœdus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant, quod ignorant: impudicitiæ enim piaculo ſunt obnoxiæ, ſed reatu tamen adulterii non tenentur. Adde huic, quod & pauca ferme ſunt lupanaria, & paucæ quæ in his vitam infeliciſſimam damnavere meretrices. Apud Aquitanos vero quæ Civitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? quis potentum ac divitum non in luto libidinis vixit? quis non ſe barathro ſordidæ colluvionis immerſit? quis conjugii fidem reddidit? immo quantum ad paſſivitatem libidinis pertinet, quis non conjugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubii ſacramenta dejecit, ut nulla in domo ejus vilior videretur in maritali deſpectione, quam quæ erat princeps matrimonii dignitate?* & de viris: *Quis autem Aquitanorum divitum non hoc fuit, quem non ſibi ancillæ impudiciſſimæ aut adulterum aut maritum jure dixerunt? Equi enim emiſſarii (ut Scriptura ait b) in feminas facti ſunt: unuſquiſque ad uxorem proximi ſui inhiabat.* Addit & plura alia. At exhorreſcit ſtylus jam, ac reſilit, atque refugit ulterius in turpitudinum cloacam intingi.

(*b*) Hier. 3.

XXXVI. Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri ſanctiſſimi Aquitaniæ ſtragem lugentis, Proſperi inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquitanicis ſuis (*c*)

(*c*) Proſp. in prolog. l. de prov. Dei.

Cumque animum patriæ ſubiit fumantis imago.
Et ſtetit ante oculos quicquid ubique perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:
Dumque pios agimus, vertimur in querulos.

lugebat iſta ipſe decem annorum ſpatiis: nam inferius:

—— Heu cæde decenni
VVandalicis gladiis ſternitur & Geticis.
Non caſtella petris, non oppida montibus altis
Impoſita, aut urbes amnibus æquoreis
Barbarici ſuperare dolos atque arma furoris
Evaluere omnes: ultima pertulimus.

Hæc & alia plura de patriæ clade. Huic junge alium nobiliſſimum Aquitanum, qui privatas eſt proſecutus ſuas calamitates, notis quidem lugubribus & carminibus luctuoſis, dum incenſa patria ex ditiſſimo evaſit pauperrimus, neceſſarius egens, & profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit.

XXXVII. Cæterum ſciendum eſt, eodem quoque auctore, haud hanc fuiſſe improviſam Gothorum invaſionem: ſed cum juncti fœdere eſſent Attalo, ut amici & auxiliares excepti ſunt: cum continuo, illo ſpreto, in rapinas & incendia urbium converſi ſunt: unde ipſe de ſe Paulinus Conſularis agens.

Pars ego magna fui, quorum privatus & ipſe
Cunctis quippe bonis propriis, patriæque ſuperſtes.
Namque profecturi Regis præcepto Athaulphi,
Noſtra ex urbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli jure ſubactis Aſ-

Aſpera quæque, omni urbe, irrogavere, cremata, &c.

Hæc Paulinus Conſularis in carmine Euchariſtico, cui titulus falſo habetur inſcriptus nomine S. Paulini Nolani Epiſcopi.

XXXVIII. *De Paulino Juniore.* At quiſnam iſte Paulinus fuerit auctor carminis Euchariſtici; ex notis quibuſdam, quas ibi de ſuo genere, & ætate reliquit impreſſas, aliquid ſaltem poſſumus opinari. Exploſo igitur illorum errore, qui hunc ipſum putarunt eſſe Pontium Paulinum, poſtea Nolanum Epiſcopum, eo quod nomine & patria convenire videantur, nempe quod Paulini nomine & ipſe appellatus, & Burdigalæ educatus, diuque verſatus ſit; cum re vera compluribus differentiis diſcriminentur ab invicem: noſtra hac de re opinatio illa eſt, ut exiſtimemus, hunc de quo agimus Paulinum natum eſſe Paulino illo parente, de quo extat in ejus obitu Parentale carmen Auſonii (*a*); qui fuit maritus filiæ ſororis ejuſdem Auſonii, ut ipſe in eo teſtatur: quippe qui loco generi (ut idem ibi ait) ipſi Auſonio fuerit, unde & avus Auſonius dictus filiorum ejus, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen potius proavus dicendus fuiſſet, Paulinus vero pronepos nominandus. Conſentiunt quidem plura, ut iſtud ipſum dicamus. Nam quod ad genus ſpectat, hæc de eo Auſonius.

(a) Auſon. Paren. 24.

Paulinus Auſonii pronepos.

Stirps Aquitaniæ mater tibi: nam genitori
Coſſio Vaſatum municipale genus.

(b) Paul. in carm. Euchariſt. extat tom. 5. Bibl. ſanct.

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Euchariſtico (*b*):

Exacto laribus patriis, tectiſque crematis,
Obſidio hoſtilis vicina excepit in Urbe
Vaſatis, patria majorum & ipſa meorum.

Sed & quod ſe avum habuiſſe Conſulem dicit, cum trium eſſet annorum, ubi ait (*c*):

(c) Paul. ibid.

Tunc & avus primum illic † ſit mihi cognitus anni
Ejuſdem Conſul, noſtra trieteride prima.

† nempe Burdigalæ.

his ipſum Auſonium Conſulem intelligere temporis quoque certa ratio manifeſtat. Dum enim ſubdit poſt multa, annorum ſe fuiſſe ætatis triginta, cum barbari rupto cum Romanis fœdere, ſeſe in Italiam infudere; plane numerando ab anno tertio ante Conſulatum Auſonii, quo ſenatum dicit, uſque ad ejus ætatis trigeſimum, invenies hunc eſſe annum Domini quadringenteſimumſextum, vel ſeptimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpiſſe: quo pariter anno cum ſe patre orbatum dicat, relicta adhuc ſuperſtite matre; utique conſentiunt quæ de eodem patre Paulino Auſonius habet, dum ait, defunctum eſſe, cum annum ſuæ ætatis ſeptuageſimum ſecundum impleſſet, nimirum decem & octo Olympiadas, ut ait his verſibus:

Inter concordes vixiſti fidus amicos
Duodeviginti functus Olympiadas.

Paulini patris ætas.

ex quibus etiam licet Auſonii Conſulis æſtimare longævam ætatem, qui ſuperſtes vixit marito filiæ ſororis, licet ætate pares fuiſſe ſuperius dicat his verſibus.

Æquævus Paulinus mihi: natamque ſororis

In-

PAGIUS XXI. *Gothi Gallias devaſtant.* A num. XXXVIII. ad XLI. Pſeudo-Proſper. in Chronico Imperiali ad annum Honorii Imp. XVIII. currentem ſcilicet, ſcribit: *Rurſum alia prædatio Galliarum, Gothis, qui Alarico Duce Romam ceperant, Alpes tranſgredientibus.* Quare Adaulphus qui Alarico ſucceſſerat, hoc tantum anno in Gallias venit, in eaſque multas calamitates intulit, ut Baronius ex Proſpero in Prologo libri de Providentia Dei, & ex Paulino in Carmine Euchariſtico accurate explicat.

XXII. *Paulinus Auſonii nepos floret.* Porro Paulinus iſte, non erat filius ſororis *Auſonii* notiſſimi & nobiliſſimi Aquitaniæ Poetæ, ut Baronius opinatus eſt, nec etiam filius *Heſperii* ejuſdem Auſonii filii, ut putavit Sirmondus in Notis ad lib. 7. Ep. XI. Sidonii Apollinaris; ſed *Auſonii* ex filia nepos fuit, nomine *Auſonius Paulinus* vocatus. Auſonius enim in Præfatione Eidyllii, ut notat Gaſpar Barthius in Animadverſ. ad Paulini Euchariſticon, ait; *Auſonius Heſperio filio: Libellum meum, quem ad Nepotulum meum, ſororis tuæ filium, inſtar protreptici luſeram, venturus ipſe præmiſi legendum.* Si nepotem ex filia agnoſcit Auſonius, quomodo Sirmondus tum Heſperio prognatum dicere potuit; unica enim Auſonio filia fuit; præterea Auſonius in Protreptico ait:

Hac gradiere via, qua nos præceſſimus, & quæ
Proconſul genitor Præfectus avunculus inſtat.

Quo loco avunculus eſt *Heſperius*, ad quem illud Eidyllium Auſonius mittit; alius itaque *Heſperius* a patre Paulini. Hunc vero Africæ Proconſulem fuiſſe, docet ipſemet Paulinus in Euchariſtico num. XXXV. Nec obſtat, quod in Epiſtolæ protreptico præfixæ limine Auſonius Auctorem Euchariſtici *Auſonium* appellet; Paulinus enim utrumque nomen habere potuit, ut variis conjecturis Barthius adſtruit. Inter omnes tamen convenit, *Auſonium* avum fuiſſe Paulini, qui natus eſt ante diem Iduum Septembris, ut Auſonius in Genethliaco ad eum ſcripto v. 27. indicat, idque tertio anno ante Conſulatum Auſonii, ut in Euchariſtico Paulinus v. 49. docet, ideoque anno Chriſti CCCLXXVI: Auſonii enim Conſulatus in annum CCCLXXIX. incidit. Cumque Paulinus *Euchariſticon* octogenario major

ſcri-

Indeptus thalamo, ſit mihi pene gener.

ex qua cum quatuor liberos idem Auſonius Paulinum ſuſcepiſſe dicat (*a*) (a) *Auſon. Parent.* 13. recenſeatque duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatque duos matri remanſiſſe ſuperſtites; æque hæc conveniunt noſtro Paulino; qui ſe, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hæreditas litiganda. Tot igitur in unum convenientibus, ſignis, nemo me, puto, vanum conjectorem fuiſſe redarguet.

XXXIX. Porro huic Paulino, cujus eſt carmen Euchariſticum, duo incidere parum digna nobilitate ſua, quorum alterum excuſat, alterum purgavit pœnitentia. Etenim conſpirationis cum Attalo tyranno ſuſpicione laboravit, quod ab eo, cum imperaret creatus fuerit Comes Privatarum largitionum; quod ſic ipſe excuſat (*b*): (b) *Paul. in carm. Euchariſt.*

Attalus abſentem caſſo honorarat honoris
Nomine, Privatæ Comitivam largitionis
Dans mihi, quam ſciret nullo ſubſiſtere cenſu.

& paulo poſt:

Unde ego non partes infirmi omnino tyranni,
Sed Gothicam fateor pacem me eſſe ſecutum.

hoc ſic ipſe primum excuſat. Alterum vero deterius, quod perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quod ad improbata fidei dogmata Chriſtianus homo diverterat: nam de ſe ait:

Paulinus reddit ad Eccleſiam ex hæreſi.

Sed tua magna manus, divina & provida virtus
Conſilium ſanctorum cuncta operanda peregit,
Suadentum mihi tum morem ſervare vetuſtum,
Quem ſemel invectum majorum traditione,
Nunc etiam ſervans Eccleſia noſtra teneret.
Confeſſuſque igitur........
Propoſita ſtudui conſtrictus vivere lege,
Non digno fortaſſe pians commiſſa labore:
Sed rectam ſervare fidem non inſcius ipſe,
Errorum diſcendo vias per dogmata prava,
Quæ reprobans ſociata aliis nunc reſpuo culpis.
Poſt autem exacta jam trieteride quinta,
Rite recurrente ſtatuto tempore Paſcha,
Ad tua, Chriſte Deus, altaria ſacra reverſus.
Te miſerante, tua gaudens ſacramenta recepi. &c.

Sed quibuſnam hic hæreſis vinculis tamdiu obſtrictus permanſit? Quod ipſe dicat errores illos ſociatos fuiſſe cum aliis culpis: equidem facit ut exiſtimem, hunc Priſcillianiſtarum fuiſſe turpibus hæreſibus implicitum. Etenim teſtificatione Severi & aliorum vidimus in ea provincia clariſſimos viros ac feminas a Priſcilliano & ejus ſectatoribus fuiſſe ſeductos: quos merito divina ſecuta eſt ultio, ut per barbaros bonis fuerint ſpoliati, ac complures ipſorum vita privati. Conſideraſti ne lector, provinciarum clades ſuboriri ſolitas poſt emergentes hæreſes; & quod ubi Gallia a Priſcillianiſtis & a Vigilantio hæreſiarchis infecta eſt nefandis hæreſibus, mox ipſam deprædandam traditam eſſe barbaris? Quid ergo miraris, ſi noſtro tempore Gallias peſſumdari videas? Sed reliqua proſequamur.

Erat his temporibus ad expellendos XL. per Conſtantinum immiſſos in Gallias barbaros (ut vidimus anno ſuperiori) Conſtantius dux exercitus Honorii Imperatoris, cujus primordia Deus præclaris victoriis illuſtravit: felix plane, felicioribuſque progreſſionibus exaltandus, ſi tantam molem ſolidis pietatis fundamentis conſolidaſſet. Sed dum adverſus ſanctos Epiſcopos aggreſſus eſt inire certamen, expertus eſt pariter Deum ad poſtremum ſuis conatibus adverſarium. Sed quid hoc eodem anno in ſanctiſſimum Epiſcopum egerit, audiamus Proſperum rem geſtam paucis narrantem: *Eodem* Heros Arelatenſis Epiſcopus pellitur. *tempore* (inquit) nempe ſub his Conſulibus, *Heros vir ſanctus & beati Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, a populo ipſius civitatis inſons, & nullis inſimulationibus obnoxius pulſus eſt, inque ejus locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantis * Magiſtri militum, cujus per ipſum gratia quærebatur. Eaque res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.* Hæc S. Proſper. Quomodo autem diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, ſuo loco dicturi ſumus. Jam vero res Orientalis Eccleſiæ inviſamus.

* *Conſtantii.*

Hoc eodem anno iiſdem Conſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migravit, cum ſediſſet annos viginti ſeptem. XLI.

PAGIUS ſcripſerit, ut ipſemet. v.22. prodit, liquet Opus illud DCXVI. verſibus conſtans anno Chriſti CCCCLV. evulgatum eſſe.

XXIII. Ad num.XLI. & ſeqq. Socrates lib. 7. cap. 7. de Theophili Epiſcopi Alexandrini morte loquens, ait eam accidiſſe τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς, id eſt, *Idibus Octobris*, vel hodierno loquendi modo, die XV. Octobris. Nec in Notis ad eum locum Valeſius aliam lectionem extare memorat. Et tamen Chriſtophorſonus in ſua verſione Latina habet, Teophilum die XV. Kal. Novembris vita functum eſſe; ſed illud errori Ty- *Moritur Theophilus Epiſc. Alexandrin.*

Theophili Epiſcopi Alexandrini obitus.

(*a*) *Damaſc. de Imagin. l. 3. circa fin.*

ptem. De ejus ex hac vita tranſitu mira hæc ex Iſidoro diacono Joannes Damaſcenus recenſet (*a*) *Theophilus ob illud peccatum* (quod ſcilicet numquam Joannes Chryſoſtomi nomen paſſus eſſet in eccleſia recitari) *non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chryſoſtomi; quam ille cum adoraſſet, ſpiritum emiſit.* Sic quidem Deus magna ſuæ diſpenſatione miſericordiæ operatus eſt, ut tantus vir Catholica Eccleſia (ut vidimus) ob expulſionem Origeniſtarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita abſque ejus delicti pœnitentia, cujus cauſa (ut vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurriſſet. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem (*b*): *Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus, cum moriturus eſſet dixit: Beatus es Abba Arſeni, quia ſemper hanc horam ante oculos habuiſti.* Reliquit ſui ingenii monumenta poſt ſe Theophilus, quæ Gennadius numerat, ubi ait (*c*): *Scripſit adverſum Origenem unum & grande volumen, in quo omnia pene ejus dicta & ipſum pariter damnat: ſimiliter docens, non a ſe eum primum, ſed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuiſſe & a presbyterio ejectum, & de eccleſia pulſum, & de civitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris conſtare diſputatione longiſſima confutans, & divinarum Scripturarum teſtimoniis arguens, & convincens eos, oſtendit Deum incorruptibilem & incorporeum juſta Patrum fidem credendum:* & poſt alia *Paſchalem etiam recurſum, quem Magna apud Nicæam Synodus, poſt nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, ſecundum ſuum ſtatum invenerat, additis quibuſdam ipſius feſtivitatis rationibus & expoſitionibus, Theodoſio obtulit. Legi & tres de Fide libros ſub nomine ejus titulatos: ſed quia lingua inconſonans eſt, non valde credidi.* Hæc Gennadius.

(*b*) *Vit. ſanctorum Patrum de compunct.*

(*c*) *Gennad. de Vir. illuſt. c. 10.*

Theophili ſcripta.

XLII. Theophili liber de ſacris ſupellectilibus.

His addimus, ſcripſiſſe Theophilum de Sacris myſteriis, vel de Sacris ſupellectilibus Eccleſiæ Dei: quem quidem librum Eccleſiæ utiliſſimum fuiſſe intelligere potes ex fragmento epiſtolæ S. Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ, cum commentarium illum Latinitate ab ipſo rogatus donavit: quod in Collectione veteri diverſorum auctorum legitur verbis iſtis: (*d*) *In opere tuo utilitatem ſpectavimus Eccleſiarum, eruditi teſtimoniis Scripturarum, qua debeant veneratione ſancta ſuſcipere, & altaris miniſterio deſervire: ſacroſque calices & ſancta velamina, & cætera quæ ad cultum Dominicæ pertinent paſſionis, non quaſi inanima & ſenſu carentia, ſanctimoniam non habere: ſed ex conſortio corporis & ſanguinis Domini, eadem qua corpus ejus & ſanguis, majeſtate veneranda. Suſcipe igitur librum tuum, immo meum, & ut verius dicam, noſtrum; cumque mihi faveris tuus fautor eris. Tibi enim meum ſudavit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ nolui paupertate penſare. Neque vero, ut diſerti interpretes faciunt, verbum verbo reddidi: nec adnumeravi pecuniam, quam mihi per partes dederas; ſed pariter attendi, ut nihil deſit ex ſenſibus, cum aliquid deſit ex verbis. Epiſtolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic volumini præpoſui; ut omnes qui legerint, ſciant, me non temeritate ac jactantia, ſed præceptis beatitudinis tuæ ſuſcepiſſe onus ultra vires meas. Quod an conſecutus ſim; tuo judicio derelinquo: certe ſi imbecillitatem reprehenderis voluntati veniam commodabis. Vale.* Hæc tibi ſint, lector, pro libro Theophili, qui excidit una cum integra Hieronymi epiſtola, qua majore ex parte temporis edacitate corroſa, vix pauca hæc ab ejus faucibus eruta, poſteritati ſarta tecta relinquimus.

(*d*) *Extat in Hæreſologia.*

XLIII.

(*e*) *Meminit Trithem. de Vir. illuſt.*

(*f*) *Extat in Bibl. ſanct. t. 1.*

(*g*) *Syn. ep. 9.*

Paſchales Theophili.

Scripſiſſe fertur librum de Hæreſibus in Epiphanium (*e*) extant etiam complures ejuſdem Eccleſiaſtici canones (*f*) tres præterea Paſchales epiſtolæ, a S. Hieronymo Latinitati redditæ: cum alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret; ut ex brevi hac ad eum Syneſii epiſtola poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet (*g*):

Utinam profunda & plena ſenecta te expectet, ſanctiſſime & ſapientiſſime Theophile: nam & in aliis vitæ commodus fueris, ſi ſerveris; & maximum additamentum contigit Scholæ Chriſti ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augeſcit. Sic ſane quæ hoc anno dimiſſa eſt oratio, & jucunde affecit civitates, & profuit partim magnitudine ſententiarum, partim gratia verborum. Hactenus

PAGIUS

Typographi attribuendum. In Hiſtoria Patriarcharum Coptitarum dicitur *Theophilus* ſediſſe annos XXVII. dies LXXXVII. Sedem autem inierat die viceſima Julii anni Chriſti CCCLXXXV. Quare Auctor Anonymus illius Hiſtoriæ ſedis Theophili tempus accurate ſupputavit; cumque afferat Theophilum mortuum eſſe *die XVIII. Babæ*, qui diei XV. Octobris noſtri reſpondet, diem illum emortualem excluſit. Præterea Socrates ſubjungit, *tertio poſt obitum Theophili die* Cyrillum ordinatum eſſe, ideoque die decima octava Octobris, in quam feſtum Sancti Lucæ Evangeliſtæ incidebat.

XXIV. *S. Chryſoſtomus in diptycha relatus.*

Nicephorus lib. 14. cap. 6. exhibet Epiſtolam *Attici* Epiſcopi C. P. ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum datam de inſcribendo Sancti Joannis Chryſoſtomi nomine in Sacris diptychis. Eam Epiſtolam recitat Baronius num. XLVII. & ſeqq. Id tandem præſtitit Cyrillus, ſed nonniſi poſtquam divina viſione admonitus eſt. Cum

vero

ctenus Syneſii epiſtola, qua Panegyricas orationes non dubium eſt vocare Paſchales illos tractatus, quorum tres tantum habemus a S. Hieronymo in Latinum verſos, illos ſcilicet adverſus Origenem editos. Sed & in his obſerva S. Hieronymi prudentiam, abſtinuiſſe ipſum a ſingulorum poſt editorum tractatuum, quam cœperat, verſione, poſtquam Theopilus Romano Pontifici de reſtituendo in Diptyca Joannis Chryſoſtomi nomine obniti cœpit.

XLIV. Ad poſtremum autem hæc de eodem Theophilo minime prætermittenda ſunt: quod licet ei ob Joannis Chryſoſtomi cauſam a Romano Pontifice (ut vidimus) fuerit communio denegata; tamen quod conſtiterit in obitu emendaſſe, quod vivens pertinax deliquiſſet; commemoratione rerum ab eo bene geſtarum adverſus Origeniſtas, recepta eſt poſt obitum ejus memoria in Eccleſia Catholica cum honore: etenim S. Leo Papa in epiſtola ad Marcianum Imperatorem ita de eo (*a*): *Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ urbis Epiſcopus, &c.* Idemque in epiſtola ad Epiſcopos (*b*) Galliarum hæc de Eccleſia Alexandrina: *Poſtea* (inquit) *recentioribus a noſtra ætate temporibus, Athanaſium, Theophilum, & proxime Cyrillum probatiſſimos Præſules habuit.* Sed & Paulus Emeſenus Epiſcopus, ſequeſter pacis inter Joannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum Epiſcopos tempore Neſtorii hæreſis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandrinum: *Eſt* (inquit) *patris veſtri hæc doctrina: eſt vobis hic theſaurus avitus, beati Athanaſii dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.* Iſta ille: ut plane videas Theophili nomen poſt obitum magna æſtimatione retentum. Sed de Theophilo hactenus.

(*a*) Leo ep. 64.

(*b*) Leo ep. 52.

XLV. Cyrillus electus Epiſcopus Alexandriæ. Poſt triduum autem ab ipſius Theophili obitu ſubrogatus eſt in locum ejus Cyrillus ipſius fratris filius, non ſine controverſia, cum alii peterent Timotheum archidiaconum, cui favebat ſtudebatque Abundantius Præfectus militum: hæc ex Socrate (*c*) Simulac autem Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſt, ad eam Eccleſiam ab omnibus hæreſibus expurgandam adjecit animum; atque qui hactenus Alexandriæ tolerati fuerant, Novatianos ab ipſorum eccleſiis expulit. Meminit horum omnium ſubinſenſe Socrates & ipſe quidem ſecta Novatianus, cum ait (*d*): *Poſt mortem Theophili Cyrillus in ſede Epiſcopali collocatus Epiſcopatu potitus eſt, majore que principatum, quam umquam Theophilus habuiſſet, pariter ſibi aſſumpſit. Etenim ex illo tempore Epiſcopus Alexandrinus, præter ſacri cleri dominatum, rerum præterea ſæcularium principatum acquiſivit. Quapropter Cyrillus ſtatim cum Novatianorum eccleſias, quæ erant Alexandriæ, occluſiſſet, non modo omnem ſacrum theſaurum, qui in illis fuit, penitus abſtulit, verum etiam Theopemptum illorum Epiſcopum omnibus ſuis fortunis privavit.* Hæc Socrates, ſed ob ejus ſectæ patrocinium fide ſuſpectus.

(*c*) Socr. l. 7. c. 7.

(*d*) Socr. ibid.

XLVI. Atticus reſtituit nomen Chryſoſtomi in Diptycha. Cum autem, vivente Theophilo, cujus quodammodo vinculis tenebatur obſtrictus Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ne in tabulas Eccleſiaſticas nomen Chryſoſtomi reſtitueret, ob id ſecluſus a communicatione Romani Pontificis (ut dictum eſt ſuperius) permaneret, ſicut & ipſe Theophilus uſque dum vixit: eo ex hac vita ſublato, idem Atticus faciliorem ſe præbuit, admonitus novo Theophili caſu, & periculo concitati in ipſum populi: qui inſuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Epiſcopum Alexandrinum, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumque eſt, ut ab utroque Chryſoſtomi nomen ſacris Diptychis, totius Orientis, & Occidentis conſenſu, magna gloria redderetur, ſed & ipſæ pariter totius Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere jungerentur: licet obtorto (ut dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id cupienti, & populo expetenti. At præſtat audire, quibus progreſſibus res tam longo temporis ſpatio pertractata, optimum ex ſententia finem fuerit conſecuta. Quomodo autem hæc ſe habuerint, referant nobis atque omni fide ſignificant litteræ Attici atque Cyrilli hac de cauſa ultro citroque datæ, quas hic tibi integras deſcribemus: habent enim horum temporum rerum ge-

PAGIUS vero Atticus in ſua Epiſtola ſcribat, *religioſiſſimum Antiſtitem Antiochiæ Theodotum a populo, ut nomen Joannis in Faſtos referret, coactum eſſe,* & Baronius exiſtimaret, *Theodotum* anno ſuperiori ſedem Antiochenam adeptum, præſenti anno Divum Chryſoſtomum in diptycha relatum, & utramque, aliaſque quas in eandem rem recitat litteras, datas credidit. Verum ex anno CCCCXX. ſcriptæ, eodemque Chryſoſtomi nomen in myſticis tabulis ab Attico inſcriptum. Theophanes enim anno Incarnat. ſecundum Alex. CCCCXII. Kal. Septemb. anni Chriſti CCCCXIX. inchoato, ſcribit: *Hoc anno Atticus Epiſcopus extra Eccleſiam Conventus celebrantes conſpicatus, Joannis Chryſoſtomi nomen ex Eccleſiæ diptychis memorari præcepit: unde & plures hoc pacto Eccleſiæ reſtituit.* Theodotum ante annum CCCCXX. Eccleſiam Antiochenam non adminiſtraſſe, certis infra argumentis demonſtrabo: Bollandus ad diem VIII. Januarii in Elogio Hiſtorico Sancti *Attici* Epiſcopi CP. paragrapho VI. putat, circa annum Chriſti CCCCXXI. id contigiſſe, quod Cedrenus in Chronico teſtetur, id factum anno XIV. Theodoſii, quem a Kalendis Septemb. anni Chriſti CCCCXXI. inchoat. Sed Theophanis longe major hac in re fides, quam Cedreni.

ſtarum hiſtoriam multaque alia notatu digna. Sed primum quam ad Cyrillum Atticus epiſtolam dedit, ſic ſe habet (*a*).

a) Apud Niceph. l. 14. c. 26.

XLVII. Epiſtola Attici ad Cyrillum de reſtituendo Joannis nomine.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaveramus, & acquieſcimus neceſſitate in eo quod minus ex noſtra ſententia proceſſit, utilitatem juſtitiæ præponentes. Etenim cognitionibus noſtris ad populi concordiam inclinati canonibus quidem Patrum detrimentum nullum afferimus, exactæ autem verborum obſervationi univerſi Orbis pacem præferrimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cum Eccleſiaſticas ederet conſtitutiones, ſapienter occaſionibus provida diſpenſatione uſum eſſe. Scio etiam, qui in ſanctorum numero cenſetur, patrem tuum Apoſtolicum Theophilum, in confuſione & turba a Græcæ ſuperſtitionis ſtudioſis excitata, exactam ad breve tempus obſervationem paci poſthabuiſſe. Maximæ enim quæque urbes pelago fluctibus exagitato perſimiles, ex ſententia civium non tam ſumma legum & conſtitutionum obſervatione, quam expeditiſſimis conſiliis atque judiciis ad pacem & concordiam facientibus, regi atque adminiſtrari ſolent. Qua vero de cauſa litteras haſce ſcribam, accipe. Novit ſanctitas tua, ac potius illis ipſis oculis, quibus qui in ſanctis eſt, pater noſter Theophilus conſpexit, qualis & quam ingens turba magnam hanc invaſerit urbem; atque in ea ut ſanctior fides & pietas (ne funditus erueretur) periclitata ſit: adeo etiam, ut populus majore ex parte per factionem ſciſſus, extra muros conventus egerit: & plerique ſacerdotes & collegæ noſtri Epiſcopi a mutua communione deſciſcentes, bonam plantationem Domini Jeſu Chriſti, parum abeſt, quin evulſerint, pacis commoditate ſcilicet aliquantulum diſtracta. Sed enim multo ſane labore, multo ſudore, & periculis multis deſperationis plenis; plurima & maxima quæque communium Patrum noſtrorum atque etiam pietatis tuæ precibus & conſpiratione ſopita ſunt mali; & turba quidem illa conquievit, concordia vero & ſerena tranquillitas in Orbis univerſi Eccleſiis obtinet.

XLVIII. *Cum vero nonnulli nomen tantum beati Joannis in myſticis tabulis inſcribi vellent: beatus Epiſcopus Alexander, Antiochenum iſtum dico, Conſtantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, ut vel nobis invitis neceſſario ejus quem diximus nomen ita inſcriberetur. Quam rem accurate prorſus pietati tuæ miniſtri Dei, religioſiſſimi diaconi, Petrus & Ædeſius expoſuerunt. Præteriit longum tempus; & nos neceſſitate, ea quæ a populari rerum adminiſtratione provenit, premi inſpiciebamus, neque tamen quicquam ſchiſmatis & diſſidii reliquias curabamus: cum ad nos ex Oriente Dei amantiſſimus Acacius litteras dedit, religioſiſſimum Antiſtitem Antiochiæ Theodotum a populo, ut nomen Joannis in Faſtos referret, coactum eſſe; ut veniam rei, quam neceſſitate ille adductus feciſſet, daremus, petens. Et tum bonus ille qui litteras ad nos pertulit presbyter cauſam adventus ſui indicans, rem hanc in vulgus magnæ urbis propalavit; & ſententiam datæ ad nos epiſtolæ populo vulgavit: adeo ut parum abfuerit, quin tumultu plebis univerſæ repleta urbs ſit. Ibi vero ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis diſcrimen ſummum veritus, piiſſimum Imperatorem adii, & cum eo de pace & tranquillo rerum ſtatu egi. Atque ille, nihil eſſe periculi aut incommodi, reſpondit, ſi defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordiæ gratia inſcriberetur.*

Theodotus Epiſcopus Antioch. coactus recitare nomen Joannis.

XLIX. Atticus cogitur reſtituere nomen Joannis.

Itaque ego ea re perſuaſus (quomodo enim neceſſitate præventus id non facerem?) ne religionis noſtræ res ex multitudinis arbitrio exemplo uno permiſſo, penderent, neve urbem ipſam populari adminiſtratione aſſuefaceremus; nomen id in Album referri juſſi. Quare (ut quidem puto) neque in ſacros canones commiſi, neque judicio Patrum fraudem feci. Mentio namque ejus ſit cum defunctis non ſolum Epiſcopis, ſed & presbyteris, diaconis, & laicis ipſis, mulieribuſque, cum quibus omnibus nobis ſacerdotii communio, aut earum rerum quæ in ſacra menſa myſtice percipiuntur, participatio non eſt. Magna enim eſt inter defunctos & ſuperſtites differentia; ita ut etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conſervatur, ſtatum diſcreti ſint. Nihil enim Davidi obfuit honorifica Saulis ſepultura, neque Apoſtolis Arii impietatis ſectator Eudoxius ſub eadem ſacrificii ſanctiore ara poſitus, neque Paulinus & Evagrius Eccleſiæ, qui ſchiſmatis & diſſidii duces in Eccleſia Antiochena fuere, quod poſt obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam myſticis tabulis ſunt inſcripti.

L. *Quamobrem ipſe quoque Ægypti Eccleſiis, Eccleſiarum Orbis totius pacificandarum gratia, ut mortui illius nomen inſcribant, præcipe. Ita enim cum Patrum canones non tranſgrediere, tum Eccleſiarum ſimul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis quæ convenit, reſcripturum eſſe ad communem conſenſum & fraternitatem reſpicientem, perſuaſum habeo. Fraternitatem quæ tecum eſt, omnem ego, quique mecum ſunt, ſalvere jubeo.* Hactenus Attici ad Cyrillum epiſtola: qua quidem vides ipſum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto ſemel odio in Joannem; invitumque ac renitentem adactum

actum, ut quem fuerat acriter perſecutus, ejus nomen in tabulas referri juberet. Quod vero in Romanam Eccleſiam, a cujus jamdiu communione rejectus fuerat, eſſet perinfenſus, Paulinum & Evagrium defunctos Epiſcopos, qui illi communicarant ſchiſmaticos nominat. Quæ

(a) Apud Niceph. l. 14. c. 26. autem inter hæc idem Atticus ſcripſerit ad Petrum & Ædeſium diaconos, accipe (a).

LI. Alia Attici epiſtola de iiſdem. *Ad Dei amantiſſimum Cyrillum Epiſcopum fratrem noſtrum, ut decuit, per epiſtolam ſcripſimus ea quæ nomine Joannis in Eccleſiaſticas tabulas relato acta ſunt. Nihilo vero minus & ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ melius quam alii res noſtras novit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatem eas evaſiſſe de ſententia piiſſimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Epiſcoporum, ipſorumque adeo Occidentalium quoque de Joanne ſacris tabulis non ut Epiſcopo, ſed qui aliquando Epiſcopus fuerit, inſerto ut memoria ejus propter communem univerſi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (ut ita dicam) ubique obtinente, ſolis nobis ei non adſtipulantibus, ſimul & piiſſimis Principibus adverſari videamur, & ſumme neceſſariis rebus noſtris, ventis aliquibus adverſis obortis, & Eccleſiæ Chriſti noceamus. De his hactenus.* Quid vero Cyrillus rem averſatus ad Atticum reſcri-

(b) Apud Niceph. li. 14. c. 27. pſerit, litteræ ipſius declarant, quæ ſic ſe habent (b).

LII. Cyrilli epiſtola de non reſtituendo Jo: nomine. *Lectis quæ a pietate tua ad me miſſæ ſunt litteris: Joannis nomen ſanctis inſcriptum eſſe tabulis, intellexi. Ubi vero eos qui inde ad nos venere, interrogavi: non in laicorum, ſed Epiſcoporum catalogo adſcriptum eſſe audivi. Porro diſpicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum ſequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, univerſum ſanctorum illorum Patrum collegium quibuſdam veluti oculis renuere & viribus omnibus quo minus ad rem eam comprobandam occurram, obſiſtere videtur. Quomodo namque inter ſacerdotes Dei cenſebitur, illorumve feret ſortem, cui ſacerdotalis dignitas abrogata eſt? Quomodo vero in catalogo ſacrorum miniſtrorum erit, qui Eccleſiaſticis mœniis ejectus eſt? Aut enim profeſſione noſtra indignum eſt, ut ſacerdotii nomen nihil eſſe, & rem ipſam communem omnibus eſſe, quæ tamen eis ſolis qui ad eam vocati ſunt, aſſervata eſt, dicamus: aut ſi magnum quiddam eſt, quod ſacerdotalem functionem a populi multitudine dirimit; non miſcenda quæ miſceri non poſſunt; ſed eorum quæ diximus, quodvis in ordine ſuo conſervandum & honore debito cohoneſtandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter Epiſcopos laicus, aut inter germanos, & legitimos, qui talis non eſt, conſiſtet? Honora te hortor, eos qui magnarus, & ſplendidarum recteque actarum rerum tulere teſtimonium, ne contumelia ſanctorum Patrum chorum afficias.*

Conſidera eos qui ſuperſtites adhuc in vita manent, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore ſe omni repletos eſſe, recte dicant, ſi in eundem cum eis ordinem is cui dignitas adempta eſt, referatur? Verum id pietati quoque tuæ perſuaſum eſſe puto. Quamobrem & illis, & nobis mœroris abole cauſam, tolle omnem triſtitiæ occaſionem. Nam facile & expedite ea quæ præter opinionem accidunt, diſponere & adminiſtrare, boni & ſapientis eſſe dixerim: ſed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim quamvis gregem Chriſti propagare, frequentioremque efficere ſtudeamus, examina hæreſum, ſi errorem ſuum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam diſpenſatione facilem cum eis amplecti pacem debemus, adverſus quos pugnare præſtet. Diſpenſationis ſanæ laudatæ opus fuerit, ſi quandoque ita a debita ratione deflectere videamur, ut in rebus utilibus, & commodis detrimentum evitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus eſt omnia, non ut exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem, quampiam damno afficeret, ſed ut omnes lucraretur. Videamus ergo ejuſmodi rerum inveſtigationi inſiſtentes, an non plus huic cauſæ inſit mali, quam illa videatur habere boni. Tot jam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum ſuum tenuit; neque quiſquam eſt, qui conventus in Eccleſia tuos vitet: Quin etiam ſi ab initio nonnulli diſſidendi amore ſe ipſos ab illis ſegregarunt: tamen & illi per vim, & gratiam Chriſti revocati ſunt. Ex magiſtratibus vero quis non pietatis tuæ dictis audiens eſt? quis ob hanc ipſam cauſam eſt, qui extra Eccleſiam maneat? nemo mehercule eſt: non enim hoc dat Deus. LIII.

Itaque quemnam ad ſalutem revocans, aut ad legitimos in Eccleſia conventus reducens, quin omnem potius Eccleſiæ mœnibus ejiciens Ægyptum, & regionem etiam Auguſtalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Lybiam, & Pentapolim, & tot Eccleſias dolore afficis? non ut quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Salvatoris. Remitto te hac in re ad ipſam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipſum celebres, & illuſtres eos, qui adverſandi ſtudio in partes diſceſſere, neque umquam juſtum deſcriptis judicium accipiunt. An ita connivere, & ceſſare nos pietas tua ſuſpicatur, ut non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Salvatoris greges regantur, atque ma- LIV.

manu ducantur, inquiramus? Una namque hæc, etiam ſi locorum intercapedine disjuncti ſint, Epiſcoporum eſt cura. Sed enim ne in hoc prolixior eſſe, & pietati tuæ contrariæ ſentire videar: eſto ut pauci admodum adhuc ſint ſeditioſi, qui ſe pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot ſunt Eccleſiæ, quæ de Joanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur ſuffragari æquum eſt? Quinam, ut lætentur, Deo placitum eſt? illi ne qui Joanni patrocinantur, cum tanta deſignaverit, an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cum alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

LV. Cyrillus in Joannem minus æquus. *Quod ſi concordiam Eccleſiarum conſervare, minime contemnendum videtur: ſolve id, rogo, quod eam ſcindit: mitte gladium in vaginam ſuam: jube ex Epiſcoporum nomenclatura Joannis nomen eximi. Nam ſi parvi id facimus, & dicimus: Non affert dolorem Apoſtolorum choro Judas proditor in eodem cum illis ordine cenſus: Judæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia ejecto, Apoſtolorum choro Judam adſcripſerit: maneat & ſervetur hortor, poſt celebris memoriæ Nectarium, ſecundus laudatiſſimi Arſacii gradus: ne quid per vim perperam, & illegitime inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortaſſe hoc ægre ferunt (permitte autem mihi, ut libere quæ volo, dicam) omnes equidem ſalvos fieri optem. Si quis vero imperitia ſua ab Eccleſia ſecedit, & illius conſtitutionibus refragatur: quæ ejuſmodi hominis eſt jactura? An non ipſe quoque Salvator nos id ipſum docens, & formam in omnibus præponens conducibilia quidem ad eos qui eum acceſſerunt locutus eſt, inobedientes autem & renuentes diſcedere permiſit? Atque tantum abeſt, ut aliquam talium hominum rationem habuerit, ut etiam ad ipſos dixerit diſcipulos: An & vos vultis abire?*

LVI. *Obſequentibus ſane multam nos impendere curam, æquum eſt. Adverſarius autem & inobediens malevolentiam ipſe ſuam accuſet, medicinam odio habens. Audiet vero ille juſtum Judicem dicentem: Quandoquidem locutus ſum, & non obediviſtis mihi; & extendi ſermones, & animum non advertiſtis: & quæ ſequuntur. Nos quidem, qui docemus quibuſnam rebus quis laudem ſibi apud Deum paret, ſtudioſe admodum id facere atque inſtituere decet, atque cum Paulo reſiſtentibus dicere: Obſecramus per Chriſtum, reconciliamini Deo. Inobedientes vero poteſtati Dei condemnare, illud uſurpantes: Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata; relinquamus eam, quoniam pervenit in cœlum judicium ejus. Conſequens igitur non eſt, propter adverſos quorumdam ſermones (ſi quidem prorſus aliqui ſunt) funditus Eccleſiaſticas ſanctiones convelli, ut laicus ſacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eumdem conſequatur. Neque enim communem Orbis univerſi pacem, ſed conciſionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen, & rem ipſam pacis cenſeo, cum ſanctorum ſententiis non adverſemur, neque illorum decretis repugnemus. Quod ſi enim beatus Alexander, confidentis prorſus oris vir, juxta pietatis tuæ verba aliquos ex religioſiſſimis fratribus, & collegiis noſtris Orientalibus Epiſcopis inani dictorum fuco decepit, & ad hujus rei comprobationem raptos pertraxit: non propterea morbus hic prorſus obtinere, & animos omnium depaſcere; ſed potius veluti quædam lippitudo Eccleſiæ oculum infeſtans, a vobis repurgari debet: ut illa rurſum directe ad Patrum decreta reſpiciens, merito a Chriſto audiat: Oculi tui columbarum.*

Accepi & ego a Dei amantiſſimo, qui ad extremam feliciter pervenit ſenectutem, Acacio litteras: in quibus religioſiſſimum Antiochiæ Antiſtitem vi coactum a quibuſdam eſſe, ut Joannis memoriam celebraret, aſſeverat: atque illud aperte commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuiſſe, viamque qua tam præfracta audacia liberaretur, quæſiviſſe; & litteras hac de cauſa a nobis & pietate tua, ne ſimul cum quibuſdam in eumdem errorem duceretur, neve hujuſmodi conſilia agitantibus cederet, impetrare voluiſſe. At nos, qui ad curam, & medicinam faciendam vocati ſumus (da enim hoc mihi, ut pro animi mei dolore libere dicere poſſim) ne acceſſio vulnerum fiamus; ſed potius opinionem eam quam temeritatem aliorum ſecuti eſſe videri poſſimus, fugiamus. LVII.

Demiror vero hoc quoque, ſi Alexander quem diximus, ad dicendum promptus, & copioſus, & qui non parvo tempore iſtic vobiſcum verſatus ſit, aliquos ad hanc rem ſuaſione ſua adducere non potuiſſe viſus eſt, quam tabellarius unus efficere tantum (ſicuti rumoribus fertur) potuit, ut populum commoverit, cauſamque tempore longiore ſopitam denuo excitarit; quod omnino eſt incredibile. Verum ſit hoc quoque, & ita factum eſſe credatur. Sed novi pietatem tuam præclaram in eloquentia eſſe; docebit ea prorſus, quæ opus eſt homines ad tumultum excitatos: uberem habes ſacrarum doctrinarum gratiam: perſuadebis, ſcio, piiſſimis etiam Principibus, ut more ſuo in canonum decretis acquieſcant. Quod enim vere pietatis ſtudioſi, & Chriſti amantes ſunt conſtitutionibus ſuis Eccleſias adminiſtrari permittent; paternæque virtutis æmu- LVIII.

æmulatores, majorum exempla imitabuntur. Ne igitur Jechonias rejectus, cum Davide, & Samuele Prophetis cenſeatur: neque ſi quibuſdam inique placitum eſt, ut Eudoxii reliquias in eo quo ſcripſiſtis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, ut ſacrum, in Album referamus. Oportuit namque a nobis res illius corrigi, non illum nobis præſcribere, & quæ poſt eum acta ſunt conſtituere.

LIX. *Atque hæc dicimus, non quod jacenti, & mortuo illi inſultemus; non enim hoc det Deus: neque quod alienis (ſicuti ſcriptum eſt) lætemur malis; non enim Chriſtianorum hoc eſt conſilium & inſtitutum; ſed qui id quod homini condolemus, ad utilitatem Eccleſiæ conferimus, canonibus illius nihil præſtabilius eſſe ducentes. Si namque illos ſartos tectos conſervare, atque exauctoratum inter Epiſcopos cenſere liceret: recte profecto, qui id quo minus fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem vero altero obtinente, alterum conſiſtere non poſſe, neceſſe ſit: ſanctiones Eccleſiæ vincant, & ex ſacro catalogo qui ſacrorum miniſter non eſt, moveatur: hoc enim Eccleſias ad pacem ſervandam conjungit; hoc animorum conſenſum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, ut pure nos conventus agere, & communicare cum pietate tua poſſimus: atque tu unius ejuſque defuncti amorem poſt eorum qui adhuc vivunt, dilectionem, ac potius poſt Eccleſiæ ſanctiones habeas.* Hucuſque Cyrilli ad Atticum epiſtola.

LX. Cyrillus reveritus Romanum Pontificem. Conſideres hic velim, lector, quam infenſiſſimo animo Cyrillus in Joannem Chryſoſtomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum jam ornaret adverſus eos qui pro reſtitutione ipſius nominis laborarent; in quos hac epiſtola invectus eſt: ſed cum hoc animo compoſitus eſſet, haud tamen præ reverentia auſus eſt aperte quicquam loqui adverſus Innocentium Romanum Pontificem, quem ſuperius ſuo loco diximus de reſtituendo Joannis nomine fuiſſe præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes ultorem; ob quam cauſam ſedis Apoſtolicæ communionis Theophilum ejus prædeceſſorem expertem fecerat. Sed non permiſit Deus, eum qui recti quadam ſpecie deceptus fuit, in eodem diutius errore verſari; quin eum cælitus per viſum admonuit. Quomodo id acciderit: recitatis his litteris nuper redditis, ſubdit iſta Nicephorus (a):

(a) *Niceph. li. 14. c. 28.*

LXI. *Hæc quidem Cyrillus de ſacro Chryſoſtomo, & ſcripſit, & ſenſit præſumptæ opinioni inſerviens, quam dudum patruum ſuum Theophilum ſecutus conceperat. Quoniam vero diſſidium hoc quidem ex zelo, quamvis non ſecundum ſcientiam non autem ex invidia, neque diabolica contentione manavit: non oportere virum & doctrina, & virtute præſtantem, hac una in re claudicare, quo minus ad ſummam perfectionem perveniret, Deo viſum eſt. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxii. Quapropter aliquanto poſt Cyrillus cum magno illo viro etiam poſt ejus mortem in gratiam rediit, erroremque ſuum correxit, eum tum multis aliis concitantibus, tum maxime Iſidoro Peluſiota, nunc reprehenſione, nunc admonitione eum cohortante.* Extant ipſius Iſidori ad Cyrillum eo argumento conſcriptæ litteræ, ſcitæ quidem & perjucundæ, quæ ſic ſe habent (b):

(b) *in Append. ad Liberat. diacon.*

LXII. Iſidor. ad Cyrillum. *Terrent me divinarum Scripturarum exempla; & tamen quæ neceſſaria ſunt, compellor dicere, & ſcribere. Sive enim pater ſum, ut ipſe dicis: Heli (c) condemnationem metuo, quia peccantes filios non coercuit. Sive filius tuus ſuum, ſicut magis ſcio: pœnam Jonathæ (d) formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccaverat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus eſt. Ut ergo & ego non judicer, ipſeque non judiceris a Deo: depone contentiones ob injuriæ propriæ ultionem, quam tibi a mortuo deberi putas; ne viventem Eccleſiam diſſipes, ut æternam diſſenſionem ei ſub pietatis prætextu concinnes.* Recitat eamdem Nicephorus, (e) eſtque inter alias Iſidori (f) epiſtolas nuper cuſas.

(c) *1. Reg. 2.*
(d) *1. Reg. 28.*
(e) *Nicep. li. 14. c. 53.*
(f) *Iſid. li. 1. ep. 370.*

LXIII. Quomodo autem per viſum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit reſtitutus, hæc ab eodem accipe (g). *Non ſolum enim litteris Iſidori, ſed & divina etiam & ſecretiore quadam revelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) viſus eſt, ſe ipſum ſacris ædibus expulſum a Joanne, comitatu, & divino quod circa eum erat ſatellitio maxime freto, & Matrem Domini pro ipſo deprecantem; atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue, quod pro ipſius gloria plurimum ille decertarit, ſicuti dicetur, referentem, ut in ſacra templa reciperetur, orare. Hanc viſionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo ſecum volveret, ſe ipſum, quod in ſanctum virum invectus eſſet, damnavit: & deinde ipſe quoque, re cognita, Eccleſiæ Chryſoſtomi addictus, virum eum admiratus eſt; valdeque ipſum, quod contra illum imprudens prorſus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diverſum omnino a priore conſilio faciens, Synodum provincialem coegit, & Joannis nomen ſimul & ipſe, & reliqui magnarum ſedium Antiſtites in ſacro Albo propoſuerunt.* Hæc de reddito per Cyrillum Joannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

(g) *Nic. li. 14. c. 28.*

Viſio Cyrillo divinitus oſtenſa.

Cyrillus conciliatus Chryſoſt.

LXIV. Haud dubium divina eum oportuit viſione admonitum, qui adeo ſe ea in re hacte-

hactenus refractarium exhibuerat. Subdit vero ex eodem auctore iſta Nicephorus. *Illi vero minus vere dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris abolevisse perhibent. Nam ſi qua ſcripta ejus abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quod conſilium inſtitutumque ejus in eis maxime expreſſum eſt, abolita oportuiſſet: niſi Deus utilitatis hominum curam gerens ea conſervaſſet.* Sed potuit fortaſſe Cyrillus, quæ apud ſe eſſent ſcripta Chryſoſtomi, incendio damnaſſe; quæ vero penes alius plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus. *Hoc cum in arcana Nicetæ philoſophi (qui & David dictus eſt) hiſtoria & apud alios item invenerim, operi huic meo inſerendum eſſe quoque duxi: ne cui ambigere in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad ſummam ſanctitatem pervenerint, & Eccleſiæ columnæ extiterint, inimicitiis hujuſmodi nullum illorum gloriæ detrimentum afferentibus.* Hactenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem quoque annum eſſe propagata videntur.

JESU CHRISTI ANNUS 413. | INNOCENTII PAP. ANNUS 12. | HONORII 19. THEODOSII 6. IMPP.

I. *Heracliani Conſulatus, & tyrannis.* QUi ſequitur annus Chriſti decimus tertius ſupra quadringenteſimum, unius tantum Lucii Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum: Quod quidem accidiſſe ſcias, non quod præter conſuetum morem unus dumtaxat Conſul creatus fuerit; ſed quod ejus collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus evaſit: cujus rei gratia expunctum eſt ipſius nomen e publicis monumentis; quod vidimus ſuperius alias factum, cum abolito eamdem ob cauſam Ruffini nomine, ſolus ſine collega relictus eſt Theodorus.

II. De Conſulatu enim Heracliani aſſertores ſunt Oroſius atque Proſper, ſuorum temporum ambo ſcriptores: nam hic in Chronico ſic habet. *Hujus collega* (nempe Lucii) *in Conſulatu fuit Heraclianus* (non Herodianus ut plerique codices legunt) *qui novarum in Africa rerum reus, & honorem amiſit & vitam.* Oroſius item hæc de ipſo habet (*a*). *Heraclianus interea Africæ Comes miſſus* (eo magiſtratu ab Honorio donatus, quod Stilichonem interfeciſſet) *cum idem Attalus umbram geſtaret imperii, Africam ſtrenue adverſum Duces * ab eo miſſos tutatus, Conſulatum aſſecutus eſt: quo elatus ſupercilio, Sabinum domeſticum ſuum, virum ingenio callidum, induſtriaque ſolertem, & ſapientem nominandum, ſi animi* *Apparatus Heracliani.*

(*a*) Oroſ. li. 7. c. 42.

* *Judices.*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5906.

SÆC. V. Olymp. 298. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLI. A.C. 413.

☉ 2. E. ☽ 15. P. 6. April. Indict. 11.

JESU CHRISTI 413.

INNOCENTII PAPÆ 13.

HONORII IMP. 21. & 19.

THEODOSII JUN. 12. & 6.

I. *Conſules.* [1] COSS. *Lucius*, & *Heraclianus*, primus in Oriente, alter in Occidente creatus, ut ex legibus hoc anno datis colligitur, ſed Heracliani nomen e Faſtis eraſum eſt, ut Baronius oſtendit.

II. *Varii tyranni in Galliis profligati.* A num. I. ad V. Idacius in Chronico anno Abrahami 2429. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Jovinus & Sebaſtianus oppreſſi ab Honorii ducibus Narbona interfecti ſunt. Gothi Narbonam ingreſſi vindemiæ tempore. Heraclianus movens exercitum de Africa adverſus Honorium Utriculo in Italia in conflictu ſuperatus effugit in Africam, cæſis in loco ſupradicto L. millibus armatorum. Ipſe poſt Carthagine in æde Memoriæ per Honorium percuſſoribus miſſis occiditur.* Quæ omnia currenti anno contigere præter ingreſſum Gothorum in Gallias, qui ad ſuperiorem pertinet, ut ibidem diximus. *Jovinum* enim & *Sebaſtianum* hoc anno occiſos, liquet ex dictis anno CCCCXI. num. VI. - - - - - & ex Proſpero ſub hujus anni COSS. Olympiodorus hæc ſingularia de Jovino & Sebaſtiano ſcribit: *Jovinus fratrem ſuum Sebaſtianum: invito Adaulpho Imperatorem creans, in ejus*

NOTÆ [1] C*Oſſ. Lucius & Heraclianus.* Proſper editus: *Luciano V. C. Coſ. Hujus collega in conſulatu Heraclianus fuit, qui novarum in Africa rerum reus, & honorem amiſit, & vitam.* Proſper MS. *Lucio V. C. conſule h p & collega Herasliamus rebellans Africa & honorem amiſit, & vitam. Jovinus & Sebaſtianus F F. in Gallias regno arrepto perempti - - - - - - - exercuit.* Vide quid de *Jovino*, & *Sebaſtiano* fratribus, ac item de *Heracliani* nece habet hoc anno Pagius n. II. & III. *Sigla h p* apud Proſperum: *hujus pariter* ſignificare arbitror, prout duo FF, *fratres*. Marcellinus: *Lucio ſolo coſ.* Faſti Idatiani: *Poſt conſulatum Honorii IX. & Theodoſii V. Lucio coſ.* de *Heracliani* nomine e Faſtis eraſo, vide l. XIII. cod. Theod. de infirmandis his, quæ ſub tyrann. & Oroſ. lib. VII. cap. XLII. Paſchalis vero laterculus in fine Gennadii: P. C. VIIII. & V. ideſt: *Poſt conſulatum nonum Honorii, & quintum Theodoſii.*

mi vires tranquillis ſtudiis accommodaviſſet, generum allegit: cum quo quorumdam periculorum ſuſpiciones cum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipſe tandem cum immenſa, certe temporibus noſtris ſatis incredibili claſſe navium Romam contendit: nam habuiſſe tunc tria millia ſeptingentas naves dicitur; quem numerum ne apud Xerſem quidem præclarum illum Perſarum Regem, nec Alexandrum Magnum, vel quemquam alium Regum fuiſſe, hiſtoriæ ferunt. Heraclianus fugatus, & occiſus. *Is ſimul ut agmine militum ad Urbem pergens, littore egreſſus eſt, occurſu Comitis Marini territus, & in fugam verſus, arrepta navi, ſolus Carthaginem rediit, atque ibi continuo militari manu interfectus eſt. Sabinus gener ejus Conſtantinopolim fugit; unde poſt aliquantum temporis retractus, exilioque damnatus eſt.* Hæc Oroſius: porro Heracliani interitum anno ſequenti contigiſſe ſub Conſulatu Conſtantii, & Conſtantis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorii Imperatoris adverſus Heraclianum tyrannum hujuſmodi reſcriptum (a):

(a) l. 21. de pænit. Cod. Theod.

III. Reſcripta in Heraclianum.

Heraclianum hoſtem publicum judicantes, digna cenſuimus auctoritate puniri, ut ejus reſecentur infauſtæ cervices. Ejus quoque ſatellites pari intentione perſequimur. Sed hanc omnibus privatis atque militantibus licentiam damus, ut omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec invidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminoſum: cum illud ſpecialiter caveamus, ne ullus aliquem eorum aut ſubtrahendum judicet, aut celandum: neve ex eorum facultatibus vel depoſita deneget, vel accepta non prodat. Dat. III. Non. Julii, Ravennæ, poſt Conſulatum Honorii nonum, & Theodoſii quintum. Ita quidem reſtituendum pro Conſulatu decimo Honorii, & Theodoſii ſexto, qui contigit poſt ſequentem annum: datum enim eſſe hujuſmodi ab Honorio reſcriptum hoc anno poſt fugam Heracliani, ſatis poteſt intelligi ex his quæ tum anno ſuperiori, quo reſcriptorum Conſulatus inverſos diximus, tum etiam ex his quæ ex Oroſio, & Marcellino nuper hoc anno ſunt dicta: ſed id certius demonſtrat ſequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo nomine Conſulis Heracliani reſcriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio (b):

(b) l. 13. de infirm. his quæ ſub tyran. C. Theod.

IV.

Heracliani vocabulum nec privatim nec publice ulla memoria teneat: ideoque ſubmovenda eſſe cenſemus, quæcumque ſub eo geſta eſſe dicuntur. Libertates quoque (quoniam certum eſt ſcelere ejus ſolemnitatem Conſulatus eſſe pollutam) in melius revocamus: ſciatque dominorum voluntas, iterandum eſſe, quod illo auctore advertit ſtare non poſſe. Semel tamen mutatæ conditionis beneficium implendum eſſe, præcipimus; & ita repeti manumiſſionum conſuetudines nunc jubemus, ut nullus ſub hac occaſione incipiat nolle, quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. poſt Conſ. Honorii IX. Theodoſii V. AA. Conſſ.

V.

Sed quid lugubre accidit poſt cladem Heraclianam? illud dolendum, quod Ma-

PAGIUS

ejus odium incurrit. Adaulphus itaque per internuncios capita ſe tyrannorum miſſurum, pacemque initurum Honorio pollicetur. Hi domum ubi redierunt, & jusjurandum præſtitum eſt, Sebaſtiani mox caput Imperatori mittitur. Jovinus etiam ipſe ab Adaulpho obſeſſus ſe dedidit, miſſuſque ad Imperatorem eſt: quem Dardanus Præfectus ſua manu percutiens interemit. Ex quibus liquet, primo *Ataulfum* hoc anno in Gallis fuiſſe, & jam pacem iniiſſe cum Honorio Auguſto. Secundo, *Dardanum*, qui anno CCCCIX. Præfectus Prætorio Galliarum fuit, ut demonſtrat lex 171. *de Decurionibus*, ſecundam Præfecturam hoc anno geſſiſſe, quam duplicem Præfecturam memorat Hieronymus in fine Epiſtolæ CXXIX. exhibetque celebris inſcriptio relata a Sirmondo in Notis ad Epiſtolam 8. Sidonii lib. 3. Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali ad annum Honorii XIX. loquitur de *Jovini* tyrannide, de *Salluſtii* & *Sebaſtiani* morte, ac de *Dardano*, aitque *Valentiam* Galliarum civitatem, *ad quam fugiens ſe Jovinus contulerat*, a Gothis effractam eſſe.

III. *Heraclianus tyrannus in Africa profligatus.*

Venio nunc ad *Heraclianum*, qui hoc anno, ut docet Oroſius lib. 7. cap. 42. tyrannidem in Africa arripuit, eodemque occiſus eſt, ut tam Proſper in Chronico, quam Idacius in Faſtis docent, imo & Marcellinus in Chronico ſub Lucii Conſulatu, cujus tamen interitum Baronius num. II. in annum ſequentem ab eodem Marcellino dilatum, perperam ſcribit. Præterea Lex 13. Cod. Theod. *de infirmandis his quæ ſub tyrannis* III. Non. Julii Ravennæ data, & a Baronio num. III. recitata, demonſtrat, *Heraclianum* ante diem quintam menſis Julii currentis anni debellatum fuiſſe. Idem oſtendit Lex 21. ejuſdem Cod. Theod. *de Pœnis*, poſtridie ab Honorio data, & a Baronio ibidem relata, qui utriuſque legis ſubſcriptionem in Codice Theodoſiano mendoſam recte reſtituit. Hac ultima Lege Honorius *Heraclianum* hoſtem publicum judicat, eumque ejuſque ſatellites capite plecti jubet.

IV. *Marcellinus Tribunus & Notarius injuſte cæſus.*

Ad num. V. & ſeq. Auguſtinus in Epiſtola CLI. alias CCLIX. ad Cæcilianum ſcripta narrat, magnam poteſtatem *Marini* Comitis fuiſſe, poſtquam Heraclianum vicit ac obtruncavit, & plurimorum cædes non modo rebellium, ſed & aliorum, qui procul a crimine fuerant, ſecutæ fuiſſent, Marino faciles aures delatoribus dante. Cæcilianus Africæ Præſes Divi Auguſtini precibus motus eidem promiſit, ſe Marcellini Tribuni & Notarii, de quo ſupra egimus, ſalutem a Marino petiturum. Sed ſecus res accidit; nam, ut ibidem ſcribit Auguſtinus: *Poſtero die quo illius parturitionis nefarius fœtus eſt ortus, cum eſſet nobis repente nunciatum, illos e carcere ad eum judicem ductos, quamquam perturbati fuerimus, tamen ego conſiderans, & quæ nobis pridie dixeras, & qui eſſet poſt illum exorturus dies, quoniam B. Cypriani erat pridiana ſolemnitas, exiſtimavi quod etiam elegerit Deus,*

Marcellinus innocens occiditur. rinus Dux exercitus trajiciens in Africam, perduelles Imperii perſecuturus, Marcellinum illum Tribunum, & Notarium, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Donatiſtas atque Catholicos, virum eruditione ſpectatum, & pietatem inſignem proditione Donatiſtarum, calumniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, occidi juſſerit: hoc quidem eſt quod S. Hieronymus de eo ait (*a*): *Marcellinus ſub invidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæſus eſt.* Sed quinam hi hæretici in Africa, niſi Donatiſtæ in ipſum infenſiſſimi? Ob id igitur titulo martyrii in Eccleſiaſticas tabulas referri meruit, & anniverſaria memoria honeſtari: de eo enim ita in Romano Martyrologio VIII. Id Aprilis: *Carthagine S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defenſionem ab hæreticis occiſus eſt:*

(*a*) Hier. cont. Pelag. li. 3.

VI. De eo etiam hæc Oroſius (*b*): *Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum eſt, zelo ſtimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuo revocatus ex Africa, factuſque privatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ ſuæ dimiſſus eſt.* Hæc Oroſius. Putaverunt enim Donatiſtæ, una cum Marcellino ſe extinguere, & abolere potuiſſe, quæ eo præſente confecta eſſent adverſus ipſos Acta publica: ſed Honorius voluit eadem ſarta tecta atque firmiter in perpetuum cuſtodita, cum anno ſequenti ad Julianum in Africa Proconſulem adverſus eos ita reſcripſit (*c*): *Notione & ſolicitudine Marcellini ſpectabilis memoriæ viri contra Donatiſtas geſta ſunt ea, quæ tranſlata in publica monumenta habere volumus perpetuam firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Conſtantio, & Conſtante Conſſ.* Quantum vero Honorio Imperatori, Chriſtianoque Senatui diſplicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quod Marinus ipſe Dux, qui ob ingentem ſine ſanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio reſtitutam, ipſamque Rempub. a ſæviſſimo tyranno liberatam, nobilem fuiſſet jure conſecuturus triumphum; Romam reverſus, non ſolum eo privatus eſt, ſed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando gravi ſcelere dumtaxat fuit in vita relictus; ſed & fuiſſet vindice legum gladio truncatus capite, niſi indecens viſum eſſet, ſanguine ſontis, inſontis martyris ulciſci ſanguinem. Sed de Marcellino hactenus.

(*b*) Oroſ. lib. 7. c. 42.

(*c*) l. 55. de hæret. Cod. Theod.

Res geſtæ ſub Marcellino ſervatæ integræ.

Quod

PAGIUS

quo & tibi poſtulata concederet, & univerſam Chriſti Eccleſiam repente lætificans, ad locum tanti Martyris aſcendere voluerit parcendi voluntate, quam occidendi poteſtate ſublimior; cum ecce nobis nuncius irruit, quo prius percuſſos eſſe noſſemus, quam quomodo audirentur, quærere valeremus. Quare, ut obſervavit E. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 5. Sancti Marcellini Martyrium contigit *Idibus Septembris*, cui diei ſuccedebat pridiana ſolemnitas B. Cypriani, qui capite plexus occubuit die decima quarta menſis Septembris. Ita enim accipi ab Auguſtino pridianum, vel ex ipſo contextu patet. Baronius in recognitione Martyrologii Romani eidem addidit *Marcellinum*, qui antea in nullo Martyrologio legebatur, ut notat Henſchenius ad diem VI. Menſis Aprilis, quo de Sancto Marcellino agit, & quem diem elegit Baronius qui hunc temporis characterem non obſervarat, ſicuti nec Henſchenius. Non legitur etiam nomen Marcellini in antiquiſſimo Kalendario Eccleſiæ Carthaginenſis a Mabillonio Tom. 3. Vet. Analect. publicato, in quo continentur dies Natalitiorum martyrum & depoſitiones Epiſcoporum, quos Eccleſia Carthaginenſis ante ſequens ſæculum celebrabat; Licet enim in Africa Sancti populares annuo cultu celebrarentur, nonnulli tamen ex Italia & ex Hiſpania in eo Martyrologio commemorantur.

V. *Marcellini elogium.* Fuit Marcellinus vir ſanctiſſimus, de quo Auguſtinus in laudata Epiſtola ſcribit: *Quanta illi probitas in moribus, in amicitia fides, in doctrinæ ſtudium, in religione ſinceritas, in conjugio pudicitia, in judicio continentia, erga omnes charitas, in beneficiis præſtandis facilitas, in petendis pudor, in recte factis amor, in peccatis dolor? quantum decus honeſtatis, qui ſplendor gratiæ, quæ cura pietatis, quæ in ſubveniendo miſericordia, in ignoſcendo benevolentia, in orando fiducia? quod ſalubriter ſciebat, qua modeſtia loquebatur, quod inutiliter neſciebat, qua diligentia ſcrutabatur? Quantus in eo contemptus rerum præſentium? Quanta ſpes & deſiderium bonorum æternorum?* Honorius, ut famam Marcellini vindicaret, dedit legem 55. Cod. Theod. *de hæreticis* III. Kal. Septemb. Ravennæ, Conſtantio & Conſtante COSS. anno ſcilicet ſequenti, in qua Marcellinum *ſpectabilis memoriæ virum* vocat, & geſta ſimul ſub ejus notione contra *Donatiſtas* confirmat. Nempe Donatiſtæ, ut recte Gothofredus in hujus legis commentario, *Marcellino* mortuo contendebant, geſtorum quoque ſub ejus notione fidem perire debere; ac maxime quod ipſum tamquam *Heracliani* tyranni partium e medio ſublatum contenderent. Verum, ut auctor mortis ejus *Marinus* Comes, qui Rempublicam ab Heracliano tyranno liberarat, ab Honorio ex Africa revocatus eſt, quod ſcribit Oroſius lib. 7. cap. 42. ita idem Imperator hac conſtitutione Marcellini famæ conſuluit, & Donatiſtas repreſſit.

VI. *Munus eorum, qui Tribuni ſimul & Notarii erant.* Aliqui viri docti titulum *Tribuni & Notarii* Marcellino in Collatione Carthaginenſi, alibique datum perperam intellexere; recte tamen Gothofredus in Commentario Legis 1. Cod. Theod. *de mandatis Principum*, obſervat ea mandata a Principe data fuiſſe, inter alios Tribunis, Notariis, & Comitibus, ac *de Tribunis & Notariis ſimul* multa extare exempla. Sic enim anno CCCLXXXVI. *Dalmatius* Tribunus & Notarius ad Sanctum Ambroſium a Valentiniano Jun. cum *mandatis* miſſus, Collationis cum Auxentio Ariano inſtituendæ cauſa, teſte ipſomet Ambroſio Epiſt. 32. Ita *Dulcitius* Tribunus & Notarius ab Honorio miſſus ad Leges ſuas exequendas cura perficiendæ unitatis; de quo Auguſtinus contra Gaudentium, lib. 2. cap. 59. Ita *Ariſto-*

VII. Quod rurſus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc plane referenda ſunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodem ſcribit in epiſtola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipſo tempore datam eſſe, inde certum deduces argumentum, quod idem S. Hieronymus in eadem epiſtola teſtatur, ſe ante annos circiter triginta ſcripſiſſe epiſtolam ad Euſtochium de Virginitate, quam ab ipſo elaboratam fuiſſe anno Domini trecenteſimo octogeſimo tertio, ſuperius ſuo loco demonſtratum eſt. De Heracliani enim enormibus vitiis ex S. Hieronymo ſuperius diximus, cum de Probæ, Julianæ, & Demetriadis in Africam ex Urbe appulſu egimus. Porro hoc tempore contigit ab eadem Demetriade edi egregium Chriſtianæ pudicitiæ ſpecimen, cum ipſa virgo oppignerata jam ſponſo, ex inopinato cum habitu mutans vitæ ſtatum, monaſtico habitu eſt profeſſa vitam monaſticam. Quam autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, niſi in memoriam revoces, quæ de horum nobiliſſimo genere ad calcem tomi quarti ſuperius dicta ſunt. Didicit hæc S. Hieronymus a clariſſimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno ſuperiori (ut vidimus) graſſantes in Gallias, navigaturæ in Palæſtinam ad loca ſancta, vi ventorum in Africam jactatæ fuerunt. Factum vero egregium a S. Hieronymo ita deſcribitur (*a*).

Egregium factum Demetriadis Virginis.

(*a*) *Hier. ep.* S. VIII.

Ajunt ſanctæ, & nobiles feminæ, quæ eam (nempe Demetriadem,) *viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem ſanctorum locorum, hoſtium per Africam compulit ſæva tempeſtas: noctibus & ſecreto, conſciis tantum virginibus Dei, quæ in matris, & aviæ comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum uſam mollitie, ſed cilicioIum in nuda humo habuiſſe pro ſtratu, jugibus faciem rigaſſe lacrymis, Salvatoris mente genibus advolutam, ut ſuum reciperet propoſitum, ut impleret deſiderium, ut aviæ animum matriſque molliret. Quid ultra differo? Cum jam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur: ſecreto & abſque arbitris, noctemque habens pro ſolatio, talibus ſe fertur armaſſe conſiliis: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pavore defendis? libertate opus eſt & audacia. Quæ ſic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiendo? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo ſuſtineres tribunalia perſecutorum? Si te virorum exempla non provocant; hortetur, faciatque ſecuram beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit, & tyrannum, & titulum caſtitatis Martyrio conſecravit. Neſcis, miſera neſcis cui virginitatem tuam debeas?*

Clariſſimæ feminæ ex Gallia extorres ob barbaros.

IX. *Dudum inter barbaras tremuiſti manus: aviæ matriſque ſinu & palliis tegebaris: vidiſti te captivam, & pudicitiam tuam non tuæ poteſtatis: horruiſti truces hoſtium vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conſpexiſti. Urbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi ſepulcrum eſt: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipſa accipies? quam habitura pronubam? quo deducenda comitatu? ſtridor Punicæ linguæ procacia tibi Feſcennina cantabit. Rumpe mores omnes: Perfecta (b): Dei dilectio foras mittit timorem. Aſſume (c) ſcutum fidei, loricam juſtitiæ, galeam ſalutis: procede ad prælium. Habet & pudicitia ſervata martyrium ſuum. Quid metuis aviam? quid formidas parentem? forſitan & ipſæ velint, quod te velle non credunt. His & aliis compluribus inflammata ſtimulis, omnem corporis cultum, & habitum ſæcularem, quaſi propoſiti ſui impedimenta projecit: pretioſa monilia, & graves cenſibus uniones, ardenteſque gemmæ redduntur ſcriniis: vili tunica induitur, viliori tegitur pallio, & inſperata aviæ genibus repente provolvitur: fletu tantum, & planctu, quæ eſſet oſtendit.*

(*b*) *1. Joh.* 4.
(*c*) *Epheſ.* 6.

Demetrias veſtes monaſticas induit.

X. *Obſtupuit ſancta, & gravis femina, Proba avia, alienum habitum in nepte conſpiciens: mater gaudio ſtabat attonita: utraque verum non credere, quod verum eſſe cupiebat: hæſit vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumque atque lætitiam cogitationes variæ nutabant. Succumbendum eſt huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilis gaudii magnitudinem, & Tulliani fluvius ſiccaretur ingenii, & contortæ Demoſthenis, vibratæque ſententiæ tardius langui-*

PAGIUS *ſtolæus* Tribunus & Notarius eodem fine miſſus a Theodoſio Jun. teſte Cyrillo Epiſt. ad Acacium Melitenæ Epiſcopum pag. 110. & Joanne Epiſcopo Antiocheno ad Cyrillum pag. 154. 112. inter Opera Cyrilli; & Cyrilli Epiſt. ad Donatum CLV. & CLVI. Ex quibus apparet, Tribunos hos & Notarios in negotio nominatim religionis cum mandatis a Principibus emitti ſolitos, ſicuti & aliis paſſim neceſſitatibus explicandis. Quin imo & ad Reges exteros iidem Tribuni & Notarii miſſi cum Imperatoris ſcriptis; cujus rei exemplum habemus in *Spectato Tribuno & Notario* apud Ammianum lib. 17. pag. 104. & *Joanne* apud Zoſimum lib 5. pag. 815. ut non adeo abſimiles hac parte videantur Tribuni, hi & Notarii iis, quos ſequior ætas vocavit *Miſſos Dominicos*, qui ſcilicet in Provincias mittebantur a Regibus. Sed de his Tribunis, Notariis & Comitibus legendus Gothofredus citatus.

A num. VII. ad XVII. Epiſtola Sancti Hieronymi VIII. ad *Demetriadem Virginem* quando monaſticam vitam profeſſa eſt, a *Baronio* num. VIII. VII.

diuſque ferrentur. Quicquid poteſt cogitare animus, quicquid ſermo poteſt explicare illo in tempore factum eſt. Certatim in oſcula neptis, & filiæ mater, & avia ruunt: ubertim flere præ gaudio, jacentem manu attollere, amplexarique trepidantem: agnoſcere in illius propoſito mentem ſuam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate ſua nobiliorem faceret: inveniſſe eam quod præſtaret generi, quod Romanæ urbis cineres mitigaret.

XI. Demetriadis exemplo auctus Virginum numerus.

Jeſu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit: Quaſi ex radice fæcunda multæ ſimul virgines pullularunt: exemplum patronæ, & dominæ ſecuta eſt clientum turba hac famularum. Per omnes domos fervebat virginitatis profeſſio, quarum cum impar eſſet in carne conditio, unum erat præmium caſtitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Eccleſiæ quodam exultavere tripudio: non ſolum ad urbes, oppida, viculoſque, ſed ad ipſa quoque magalia celebris fama penetravit: omnes inter Africam, Italiamque inſulæ hoc rumore repletæ ſunt, & inoffenſo pede longius gaudia cucurrere. Tunc lugubres veſtes Italia mutavit, & ſemiruta urbis Romæ mœnia priſtinum ex parte recepere fulgorem, propitium ſibi exiſtimantes Deum in alumnæ converſione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum & colluviem perfugarum atque ſervorum, Domini deſuper intonantis fulmine, concidiſſe: Et paulo poſt: *Penetravit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque urbibus, Chriſtianæ gloriæ triumphus auditus eſt. Quæ virginum Chriſti non hujus ſe ſocietate jactavit? Quæ mater non tuum, Juliana, beatum clamavit uterum?* Hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote ſumma Chriſto ſponſo collata ſubdit:

XII. Demetriadis dos ingens collata pauperibus.

Fertur (inquit) *& omnium Chriſtianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptiis præparatum; a ſancta Chriſti ſynoride* (Proba ſcilicet ac Juliana) *virgini traditum; ne ſponſo fieret injuria; immo ut dotata priſtinis opibus veniret ad ſponſum, & quod in rebus mundi periturum erat domeſticorum Dei ſuſtentaret inopiam.* Poſt hæc autem S. Hieronymus de ejuſdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occaſione ſuperius. Quod vero maxime omnium profuturum virgini exiſtimavit, idem S. Hieronymus ea epiſtola ipſam admonuit, ut Origenianæ hæreſis venena vitaret: cur autem hoc dicemus poſtea. Cum vero exordia repetit delatæ ex Oriente Romam hæreſis, dum ſub Anaſtaſio Papa per Ruffinum advectum eſt Romam Periarchon Origenis, hæc adiicit. *Et quia vereor, immo rumore cognovi, in quibuſdam adhuc vivere, & pullulare venenata plantaria: Illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, ut S. Innocentii, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupradicti viri ſucceſſor & filius eſt* (nempe Anaſtaſii Papæ) *teneas fidem, nec peregrinam* (*quamvis tibi prudens, callidaque videaris*) *doctrinam recipias. Solent enim hujuſcemodi per angulos muſſitare, & quaſi juſtitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa eſt nata provincia? Quid cauſæ extitit, ut alii de Chriſtianis naſcantur parentibus, alii inter feras, & ſæviſſimas nationes, ubi nulla Dei notitia eſt? &c.* Monet vehementer, ut caveat Origeniſtas, eoſdemque in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud conſidera: Quid eſt quod ſcribens ad virginem in Africa agentem, ubi adeſt S. Auguſtinus tantopere ipſius Hieronymi litteris commendatus, ut Innocentii Papæ fidem teneat, & ſequatur, nec meminit Auguſtini? niſi quod ſciret, illibatam eam in ſede Petri certius cuſtodiri; ſicque e fonte ipſo puro potius quam ex rivis aquam ſalutis petendam eſſe demonſtrans: quod ipſe exemplo & verbis docuit, cum de fidei veritate Damaſum Papam ſæpe conſuluit. Sed ad Demetriadem.

XIII.

Hæc igitur profeſſa domi S. Demetrias ſolemni ritu palam poſtea in Eccleſia ex præſcripto Eccleſiaſtico more perfecit; de quibus iſta idem S. Hieronymus habet (*a*): *Scio quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale ſanctum operuerit caput, & illud Apoſtolicæ vocis inſigne celebratum ſit: Volo* (*b*) *autem vos omnes virginem caſtam exhibere Chriſto. Quando* (*c*) *aſtitit Regina a dextris ejus, in veſtitu deaurato, circumdata varietate: qua veſte polymita* (*d*) *& multarum virtutum diverſitate contexta indutus fuit & Joſeph, & Regum quondam utebantur filiæ. Unde & ipſa ſponſa*

(*a*) *Hier. ead. epiſt.* 8.
(*b*) 2. *Cor.* 11.
(*c*) *Pſal.* 44.
Solemnes ritus conſecrationis virginis.
(*d*) *Gen.* 37.

PAGIUS

Demetrias vitam monaſticam profitetur.

VIII. & ſeqq. recitata, anno præſenti, aut quod longe veroſimilius eſt, inſequenti data, ſicuti & Epiſtola Auguſtini CL. alias CLXXIX. occaſione ejuſdem conſecrationis ad *Probam* aviam, & *Julianum* matrem Demetriadis, nobiles viduas ſcripta, ut Patribus Benedictinis obſervatum. Hieronymus autem ipſo ſuæ Epiſtolæ initio indicat, ſe eo tempore jam perveniſſe ad caput XLIII. Commentarii ſui in Ezechielem, & non multo poſt loquitur de *Hercliano* tyranno, quem initio menſis Julii hujus anni jam ab Honorianis in fugam verſum, & ab Imperatore morti adjudicatum vidimus. Hieronymus Demetriadem præmonet ut Innocentii Papæ fidem teneat, nec *peregrinam doctrinam*, recipiat, Origeniſtarum ſc. & Pelagii, qui inter eos hoc tempore recenſebatur, licet in nonnullis ab eis diſſentiret, ut recte Hieronymum interpretatur Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 5.

A num.

ſa lætatur, ac dicit (ipſa videlicet quæ a Deo dicatur virgo) *Introduxit (a) me Rex in cubiculum ſuum. Sodaliumque reſpondet chorus: Omnis (b) gloria filiæ Regis intrinſecus.* Hæc pauca referat ex antiquis in velandis virginibus Eccleſiæ cærimoniis S. Hieronymus.

(a) Cant. 1.
(b) Pſal. 44.

XIV. Sed unde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem eſt tantæ molis ſapientiſſimus architectus. Fuit hic S. Auguſtinus qui de ſancta virginitate cum illa ſermonem habuit, puto ante annum, cum occaſione publicæ cum Donatiſtis Collationis Carthaginem ſe contuliſſet: ipſe enim Auguſtinus in epiſtola, quam poſtea dedit ad Julianam ejus matrem, hæc habet (c): *Miniſterii noſtri, adjuvante gratia, & miſericordia Salvatoris, in domo noſtra tantus fructus exortus eſt, ut humanis nuptiis jam paratis, ſancta Demetrias ſpiritualem ſponſi illius præferret amplexum, cui ſpecioſo præ filiis hominum ad habendam Spiritus uberiorem fæcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Neſciremus autem quemadmodum noſtra illa tunc exhortatio a fideli & nobili virgine fuiſſet accepta, niſi nobis profectis, cum poſt paululum profeſſa fuiſſet ſanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per ſervos quidem ſuos plantat (d) & rigat, ſed per ſe ipſum dat incrementum, nobis operariis proveniſſe, veſtrarum litterarum lætiſſimo nuncio & veraci teſtimonio diſceremus.* Hæc Auguſtinus. Ipſæ namque Proba, & Juliana reddiderunt de his omnibus certiorem quamprimum S. Auguſtinum, quem ſcirent magnopere adgaviſurum: donumque ad eumdem nuptiale miſerunt, quo ipſe accepto, gratulatorias has perbreves litteras reddidit (e).

(c) Ep. 143.
(d) 1. Cor. 3.
(e) Aug. ep. 179.

XV. *Impleſtis gaudio cor noſtrum, tanto jucundius, quanto carius; tanto gratius, quanto citius. Veſtræ namque ſtirpis ſanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuiſtis, ac per hoc ubique fama celeberrima prædicat, velociſſimum volatum ejus fideliore atque certiore litterarum nuncio præveniſtis; & prius nos feciſtis exultare de cognito tam excellenti bono, quam dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio proſequatur, quantum incomparabiliter glorioſius ac fructuoſius habeat ex veſtro ſanguine feminas virgines Chriſtus, quam viros Conſules mundus? Nam volumina temporum ſi magnum atque præclarum eſt nominis dignitate ſignare; quanto eſt majus atque præclarius, cordis, corporis integritate tranſcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior ſanctitate, quod ſit per divinum conſortium præcipuam in cælis conſecutura ſublimitatem, quam ſi eſſet per humanum connubium prolem propagatura ſublimem. Generoſius quippe elegit Aniciana poſteritas tam illuſtrem familiam beare, nuptias neſciendo, quam multiplicare pariendo, & in carne jam imitari vitam Angelorum, quam ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hæc eſt uberior fœcundiorque felicitas, non ventre graveſcere, ſed mente grandeſcere; non lacteſcere pectore, ſed corde candeſcere: non viſceribus terram, ſed cælum orationibus parturire. Dominarum honore digniſſimæ filiæ, perfruamini in illa quod defuit vobis: perſeveret uſque in finem adhærens conjugio, quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelſæ excelſius humilem. Virgines quæ ſibi optant Aniciorum claritatem, eligant ſanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando aſſequentur? hoc autem ſi plene cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes, & feliciores dextera Altiſſimi, domine honore digniſſimæ, & præſtantiſſimæ filiæ. Pignora ſanctitatis veſtræ, præcipue ipſam ſanctitatem præcipuam debito veſtris meritis officio dilectione Domini ſalutamus. Velationis apophoretum gratiſſime accepimus.* Hactenus Auguſtinus.

Auguſtini de conſecratione Demetriadis Epiſtola.

XVI. Sed & S. Proſper quo celebravit elogio Deo dicatam Virginem Demetriadem? accipe: *Valde* (inquit *f*) *mirabile erat, & inter præcipua divinæ gratiæ exempla adnumerandum, quod virgo Anicia ſuper omnes ad faſtigium beatæ nobilitatis evecta, de cujus fœcunditate avis atque atavis reſponſura poſteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, converſo repente animo, deſiderio cæleſtium nuptiarum, declinaſti mortale conjugium: & ut omnem proſapiam tuam etiam hujus virtutis titulo conſecrares, primam ſtirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis ſpopondiſti.* Hæc & alia S. Proſper in epiſtola quam ad ipſam ſcripſit Demetriadem Deo ſacratam virginem. Vides quot quantiſque ſanctorum Patrum præconiis, ſpiritualium nuptiarum epithalamiis, Demetriadis dicata Deo virginitas, fuerit celebrata: ut intelligas quo pretio ſemper in Eccleſia fuerit ſancta virginitas, ex qua ſublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

(f) Apud Ambr. ep. 84.

S. Proſper laudes texuit Demetriadis.

XVII. Sed quid accidit? crocitare importune graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cæleſtium nuptiarum feſtiva ſolatia

PAGIUS VIII. A num. XVII. ad XXVI. Non ſolum Auguſtinus & Hieronymus *Demetriadem*, poſtquam virginitatis velum ſuſcepit, laudibus exornarunt, ſed etiam *Pelagius*, ut ſibi aliquam gloriam inde compararet. Is tunc Epiſtolam *de Inſtitutione Virginis*, quæ eſt Epiſtola XVII. in Appen-

Ad eam ſcribit Pelagius.

Pelagius ſcribit ad Demetriadem. latia conatus eſt inter lilia ſerpens latenter lubricus anguis irrepere. Pelagius enim etſi per præconem ſuum Cæleſtium propoſitis quæſtionibus (ut vidimus anno ſuperiori) hæreſis venena ſpargeret; ipſe tamen ſub ſanctitatis pallio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus novæ Chriſti ſponſæ, quaſi ſponſale munus eidem exhibiturus, epiſtolam parænetiсam, ſeu dixerimus potius librum (ita enim nominat Auguſtinus) ad ipſam miſit quæ hactenus extat: ſed cum apud ſanctos Hieronymum, & Auguſtinum inter eorum opera edita reperiretur, a ſimplicioribus eadem vel Hieronymi, vel Auguſtini credita eſt: verum licet eorum non eſſe, ſed hæretici potius hominis ſcriptio cognita fuerit: ſub incerti tamen adhuc auctoris titulo in rejectaneam appendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamquam quiſquiliæ & ſordes, in angulo manet (*a*). Cæterum vere Pelagii eſſe, non ſolum Pelagii errores in ea poſiti Pelagianis omnibus communes indicant, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo & ipſius Pelagii, habetur expreſſum. Eſt autem epiſtolæ ſeu libri ad Demetriadem (utroque nomine eam vocatam invenimus) ejuſmodi exordium: *Si ſummo ingenio, parique fretus ſcientia, &c.*

(*a*) *Apud S. Hier. & Aug. to. 2. in append. edit. 7. Plantin.*

XVIII. Pelagius clandeſtina infundit venena. Quod autem proprium eſt hæreticorum, clandeſtinis, inſtar colubri, ſpiris irrepere? in eodem quem ad Demetriadem librum ſcripſit, ſuum tacuit nomen: ſed voluit Deus, ut per aliam ab eo ſcriptam epiſtolam, tum ſuum, tum & Julianæ virginis matris nomen expreſſerit: id enim S. Auguſtinus in epiſtola ad ipſam Julianam ſcripta docet, dum de eodem libro agit his verbis (*b*): *In quo* (inquit) *quamvis nec ipſius, nec tuæ reverentiæ nomen expreſſerit; tamen a matre virginis, ut ad eam ſcriberet, a ſe poſtulatum eſſe, commemorat. In quadam vero epiſtola ſua idem Pelagius, ubi & nomen ſuum apertiſſime ponit, nec nomen ſacræ virginis tacet, dicit ad eam ſe ſcripſiſſe; & ejuſdem ſui operis teſtimonio probare nititur, ſe gratiam Dei, quam vel tacere vel negare aſſeritur, apertiſſime confiteri. Sed utrum ipſe ſit liber, in quo de ſpiritalibus divitiis illa verba poſuit, vel utrum ad veſtram pervenerit ſanctitatem, reſcriptis veſtris petimus nos dignemini facere certiores.* Hæc ipſe: cum alioqui ſcriptum librum eſſe Pelagii, cum confutat poſitas in eo blaſphemas ſententias, in libris de Gratia Chriſti Auguſtinus ſæpe affirmet, ſicut fecit in dicta epiſtola ad Julianam, in qua ponit verba Pelagii eadem atque refellit, ut inter alia cum in libro illo hæc leguntur: *Scribimus enim, petente ſancta matre ejus, immo jubente.* Quæ quidem verba magnopere ipſius Auguſtini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice potarentur. At num id verum eſſet, quod haud ita exploratum haberetur, (cum hæretici multa ejuſmodi fingere conſueverint) id diſcere ab eis ipſe ſtuduit Auguſtinus.

(*b*) *Aug. ep. 143.*

Auguſtinus inſurgit contra ſcripta Pelagii.

Sed eſto, rogarit ac juſſerit, ut ea ad Demetriadem ſcriberet, Juliana Pelagium; haud tamen in ſuſpicionem adducenda eſt hæreſis Pelagianæ. Quod enim hactenus Pelagii nomen, utpote monachi, bene audiſſet etiam apud ſanctos viros, & inter alios apud ipſum quoque S. Paulinum Nolanum Epiſcopum (ut ſuo loco ſuperius diximus) haud crimine hæreſis ipſa infamanda eſt Juliana, ſi quid ab eo ad virginem ſcribi, litteris poſtulavit: nam de ſacris filiæ nuptiis (ut vidimus) ad S. Auguſtinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam (ut puto) magni nominis viros. Cæterum ipſe S. Auguſtinus ut hæc accepit, ne hauſtum ex epiſtolæ illius lectione venenum mortem eiſdem afferret, e veſtigio paravit atque propinavit antidotum, ſcribens XIX.

PAGIUS Appendice Tom. II. Operum Sancti Auguſtini a Patribus Benedictinis recuſorum, in qua exhibentur aliquot Epiſtolæ Auguſtini nomine falſo prænotatæ, ad eandem ſcripſit. Sed cum lucubrationi ſuæ nomen ſuum non ſcripſiſſet, idem liber forſan ea de cauſa ſuppoſitus fuit Hieronymo jam inde a temporibus Bedæ, ut videre eſt in hujus Præfatione in Cantica cap. 5. Verum Oroſius in Apologia anno CCCCXV. edita eam *Pelagio* tribuit, niſi quod ſermonem ab alio ei ſuppeditatum fuiſſe tradit. Adverſus illam poſt Sanctum Auguſtinum ſcripſit Proſper in Epiſtola ad Demetriadem, quam tamen Queſnellus Tom. II. Operum Sancti Leonis Magni in diſſert. IV. huic Pontifici adſcribendam contendit; quod inquit, ita concinat ſtylus Epiſtolæ ad Demetriadem ſtylo librorum de Vocatione Gentium, ut idem hactenus Auctori utrumque Opus merito tributum ſit, ſive Ambroſio, ſive Proſpero; & quod eadem verborum conſtructio & congeries, figurarumque uſus, quæ Leoni familiaria ſunt, in eadem Epiſtola videre ſit. Verum Antelmius in diſſert. de Veris Operibus SS. Leonis M. & Proſperi Aquitani diſſert. III. demonſtrat, illud opuſculum indubitatum Proſperi fœtum eſſe: non ſolum enim inter Opera Proſperi cum libris de Vocatione gentium adſcriptum eſt in MSS. codicibus; ſed etiam in probatis editionibus, niſi quod ſicuti in aliis indubiis Proſperi Operibus, ita & in iſto *Epiſcopi* nomen perperam additum eſt. Quod ſi locutiones Sancti Leonis magnam cum ſtylo ſcriptoris Epiſtolæ ad Demetriadem, affinitatem habent; locutiones Sancti Proſperi longe majorem cum ſtylo ſcriptoris Epiſtolæ ad Demetriadem ſimilitudinem præferunt.

IX. *Epiſtolam Pelagii refellit Proſper.* Neceſſitudinem & familiaritatem, quæ Demetriadi Virgini cum Sancto Leone interceſſit, non mediocriter ſententiæ ſuæ patrocinari arbitratus eſt Queſnellus; ex qua etiam, inquit, hanc

bens ad Julianam, quæ ab ipſius Auguſtini ore pendebat, epiſtolam,(*a*) qua ſparſas in illo Pelagii libro hæreſes ſpongia terſit.

(a) *Aug. epiſt.* 143.

XX. Confutatur ubique ab Auguſtino Pelagius.

Nec id ſibi ſatis eſſe Auguſtinus exiſtimavit, una epiſtola confutaſſe Pelagii in eo libro conſcriptas hæreſes: ſed addidit alia, multuſque fuit in his: nam libro poſtea ſcripto adverſus Pelagium & Cæleſtium de Gratia Chriſti, eadem ſcripta ſæpe refellit, ubi ejuſdem epiſtolæ ſeu libri ſæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum eſt, ut nec ipſe Pelagius negarit illum eſſe ſuum, ſed gloriaretur: nam ita de eo Auguſtinus (*b*): *Sicut de gratia Dei ſentit in eo libro, quem ad ſacram virginem ſcripſit, cujus etiam commemorationem facit in litteris, quas Romam miſit*. Citabat ipſum ſuum librum Pelagius, his ſcilicet verbis ab eodem Auguſtino (*c*) redditis: *Legant etiam* (inquit) *quam ad ſacram Chriſti virginem Demetriadem in Oriente conſcripſimus epiſtolam, & invenient nos ita hominis laudare naturam, ut Dei ſemper gratiæ addamus auxilium*. Sed quam perperam abuteretur ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda (*d*), abſque controverſia epiſtolam illam ad Demetriadem, novit Pelagii eſſe fœtum: ſicut & intellexit S. Proſperi eſſe epiſtolam illam ad eamdem virginem Demetriadem, quæ hactenus ſcripta in codicibus epiſtolarum S. Ambroſii, ipſi tributa eſt S. Ambroſio, cujus eſt exordium (*e*): *Cum ſplendidiſſimæ ſanctimoniæ tuæ propoſitum, &c.* Qua quidem nihil aliud vir ſanctiſſimus & fidei Catholicæ propugnator acerrimus conatus eſt, quam Pelagii aſſertionibus adverſariam ſtabilire doctrinam, & confirmare ſolidam veritatem.

(b) *Aug. de Grat. Chriſti l.* 1. *c.* 12.

(c) *Eod. l. cap.* 37.

(d) *Bed. in præfat. in Cant.*

(e) *Apud Ambroſ. ep.* 84.

XXI. Quod rurſus ad Julianam Demetriadis matrem ſpectat: quam procul abfuerit ab omni hæreſis ſuſpicione, qua videri poterat ex Pelagii litteris aſperſa fuiſſe; ipſa his verbis ad Auguſtinum antea ſcribens profeſſa fuit (*f*): *Noverit* (inquit) *ſacerdotium veſtrum longe me ac domunculam meam ab hujuſmodi perſonis eſſe diſecretam: omniſque familia noſtra adeo Catholicam ſequitur fidem, ut in nullam hæreſim aliquando deviaverit, nec umquam lapſa ſit, non dico in eas ſectas quæ vix expiantur, ſed nec in eas quæ parvos habere videntur errores*. Hæc ipſa, plane ſignificans caruiſſe penitus domum ſuam hæreſibus illis, quibus Dei ipſius labefactaretur natura atque potentia, ut Arianorum, Macedonianorum, & horum ſimilium, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreſes parvi cenſeri viderentur erroris: licet S. Auguſtinus ipſam poſtea docuerit, haud fuiſſe Pelagii leves errores. Quæ igitur hactenus una cum ſuis integra, puraque ab omni hæreſis vel leviſſima tinctura vixerat, ab Auguſtino admonita, eodem candore reliquum vitæ tempus exegit.

(f) *Apud Aug. ep.* 143.

Julianæ fides ſincera.

XXII. Quod enim poſt hæc tempora plurimis annorum curriculis eadem Pelagiana hæreſis cum ejus ſectatoribus, Patrum ſcriptis, ſacriſque ſæpe Conciliis tum in Oriente, tum in Occidente, Romæ, atque Carthagine & in Palæſtina celebratis, ſub Innocentio & ſucceſſoribus Urbis Pontificibus fuerit ventilata; confutata, damnata, atque proſcripta; neque poſthac de eadem Juliana ſit aliqua querela: eadem qua antea, ſemper perſeveraſſe integritate, jure meritoque cenſenda eſt: ſicut & ſancta Proba, quæ cum hoc tempore eſſet in Africa, ea bene uſa occa-

Auguſtinus quæ ſcripſit ad Julianam & Probam.

PAGIUS hanc fiduciam ſumſit, ut ipſam impelleret ad conſtruendam Baſilicam ſub Sancti Stephani invocatione conſecrandam. Pro quo Platinam citat hæc referentem, & Breviarium Romanum. Verum neque Breviarium Romanum, neque Platina Demetriadem, ſed Demetriam eam nuncupant, cujus ſumptibus fundatam Baſilicam aſſerunt, quod etiam in Anaſtaſio Bibliothecario, e quo ſua mutuatus eſt Platina, diſerte legitur. Præterea *Demetria* apud Anaſtaſium & Platinam dicitur *ancilla Dei*, vel *Chriſti*, quibus nuncupationibus intelligi non poteſt celebris *Demetrias* Aniciæ proſapiæ, cælibatuſque ſancta profeſſione inclyta, nec alia Virgo, verum pia aliqua femina liberalitate ſua commendabilis. Sed hac de re plura Antelmius citatus. Baronius num. XX. ait, Epiſtolam ad Demetriadem a Beda lib. 1. in Cantica Proſpero adſcriptam fuiſſe. Verum Beda Epiſtolæ ad Demetriadem a Proſpero ſcriptæ nullam mentionem facit: Ait præterea Baronius Bedam Epiſtolam contra divinam gratiam ad Demetriadem datam Pelagio attribuere. Verum eo loco Beda Pelagii Epiſtolam *Juliano* adſcribit, ſi tamen expoſitio illa in Cantica opus Bedæ ſit, quod non ſine fundamento negavit Baronius.

X. *Auguſtinus ſcribit ad Julianam Demetriadis matrem.*

Divus Auguſtinus dedit Epiſtolam CLXXXVIII. alias CXLIII. ad Julianam Demetriadis matrem, ex qua aliqua refert Baronius num. XVIII. & XXI. Verum hæc Epiſtola ſcripta ab Auguſtino poſt acceptas in Africa Pelagii literas ad Innocentium Papam, in quibus utebatur teſtimonio ſuæ ad Demetriadem Epiſtolæ, ut ſe ſe defenderet: *In quadam ſua Epiſtola Pelagius*, inquit Auguſtinus, *ubi & nomen ſuum apertiſſime ponit* (loquitur de Epiſtola Pelagii ad Innocentium Papam), *nec nomen ſacræ Virginis tacet, dicit ad eam ſe ſcripſiſſe, & ejuſdem ſui operis teſtimonio probare nititur, ſe gratiam Dei, quem vel tacere, vel negare aſſeritur, apertiſſime confiteri*. At Pelagii literæ, de quibus ſermo eſt, ſcriptæ ſunt in Oriente initio anni CCCCXVII. acceptæ a Zoſimo Papa Romæ initio menſis Septembris, miſſæ in Africam ejuſdem menſis die XX. acceptæ in Africa circiter initium Octobris. Non potuit itaque Auguſtinus ad Julianam ſcribere Epiſtolam illam CLXXXVIII. ante dictum tempus. Ea mittitur

occaſione, ab eodem S. Auguſtino, quem ſciret eximium in Eccleſia fulgere doctorem, de orando Deo ab ipſo commentarium petiit, quem & conſecuta eſt (*a*): (a) Aug. ep. 121. itemque ipſa Juliana eumdem Auguſtinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem accepit: id quidem poſt hæc tempora factum eſſe, quæ in fine ejuſdem commentarii idem S. Auguſtinus habet, declarant his verbis (*b*): (b) Aug. de bono viduitatis in fin. *Ordinatiſſime quippe provenit, ut matri veſtræ jam grandævæ de oratione epiſtolam ſciberem; ad ipſam quippe maxime pertinet orando concertare pro vobis, quæ de ſe minus eſt ſolicita quam de vobis: & ut ad te potius quam ad illam hoc de continentia viduali opuſculum facerem; quia tibi ſuperare adhuc reſtat, quod jam ætas illius ſuperavit. Virgo autem ſancta proles veſtra, ſi aliquid de ſua profeſſione deſiderat, ex laboribus noſtris habet grandem librum de ſancta virginitate, quem legat.* Hæc ad Julianam Auguſtinus, quam & litteris Innocentii Papæ magnopere ſcias eſſe laudatam: quas ipſas eadem ex cauſa, qua S. Auguſtinus ad eam ſcripſerat, eſſe datas intelligas: (c) Epiſt. Rom. Pont. epiſt. 11. ſunt hujuſmodi, perbreves ipſæ quidem (*c*).

XXIII. Innocentius Papa ſcribit ad Julianam. *Singulare membrum Eccleſiæ, tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & a nobis reverentiſſime coli, ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo enim apice nobilitatis multo nobiliorem Eccleſiæ devotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione, præceptis ejus obtemperas, & de fide potius exultas, quam tanti generis flore jactaris. Summæ virtutis eſt, viciſſe gloriam carnis; & magnæ eſt Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia merito illuſtris. Certa igitur & * iſta* (* exiſtens.) *hujus vitæ (quæcumque ſunt) ſpatia æternis diviniſque officiis illuſtrare contende; ut qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſæcula clariorem.* Hactenus Innocentii Papæ ad Julianam epiſtola.

XXIV. Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epiſtolam ſcripſerit, ac percipis quo ejuſdem argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abſcondi ſagittam, ad feriendum Pelagium? Quidnam virus ille in epiſtola ad Demetriadem, quod tantopere diſplicuit Auguſtino? (d) Apud Aug. ep. 143. accipe (*d*): *Spiritales vero* (inquit) *divitias nullus tibi, præter te, conferre poterit. In his ergo jure laudanda, in his merito cæteris præferenda es, quæ niſi ex te & in te eſſe non poſſunt.* Hæc Pelagius, in quem Auguſtinus: *Cernis nempe, quanta in his verbis ſit cavenda pernicies. Nam utique quod dictum eſt, Non poſſunt eſſe iſta bona niſi in te: optime & veriſſime dictum eſt: iſte plane cibus eſt. Quod vero ait, Non niſi ex te: hoc omnino virus eſt, &c.* Innocentius igitur Romanus Pontifex, cum ſibi innotuiſſet vulgata illa Pelagii ad Demetriadem epiſtola: & ipſe occurrit antidoto, & quam mira arte compoſitum propinavit illud, cum uno ductu calami, quid ſentiendum eſſet, quid ſancte pieque Romana cuſtodiret Eccleſia, verbis illis ſignificavit: *Magnæ eſt Chriſti gratiæ, nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia.* Vidiſti verborum antitheſin? & tantæ vocis tonitrum conſideraſti, quo illam redditam cautiorem impietatis officio contineret, & inſilientem lupum ſub ovina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Auguſtini & Proſperi, tum brevi illa Innocentii Papæ epiſtola factum eſt, ut ſancta familia ab irrepente clanculo hæreſiarcha fuerit cuſtodita, atque in omnibus illæſa ſervata. Inde etiam eveniſſe ſcias, ut ſcribens poſtea S. Hieronymus ad eandem virginem Demetriadem, illa de inhærendo doctrinæ Innocentii Papæ magnopere inculcarit, quæ dicta ſunt ſuperius, hic autem (quod rerum exigat argumentum) utiliter repetenda: *Illud* (inquit) *te pio charitatis affectu præmonendam puto, ut ſancti Innocentii, qui Apoſtolicæ cathedræ & ſupradicti viri ſucceſſor & filius eſt, teneas fidem, nec peregrinam (quamvis tibi prudens & callida videaris) doctrinam recipias, &c.*

Præterea autem ſcripſit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditiis eam atque adulatione demulcens: ex qua epiſtola hæc S. Hieronymus recitat, atque ſubſannat (*e*): (e) Hier. contra Pelag. l. 3. *Eidem adulans viduæ, non erubeſcis dicere, pietatem quæ nuſquam reperitur in terra, & veritatem quæ ubique peregrina ſit, in illa potiſſimum commorari.* Et paulo poſt: *Docere eſt hoc, an occidere? levare de terra, an præcipitare de cælo? id muliérculæ tribuere, quod Angeli non audeant uſurpare? Si autem pietas, veritas, atque* XXV.

PAGIUS tur nomine Alypii & Auguſtini, qui certiores fieri cupiunt, an a Pelagio profectus ſit Anonymus ad Demetriadem liber, de quo ſupra egimus. In Opere de Gratia Chriſti librum eumdem Pelagio tribuit Auguſtinus tanquam Auctori plane comperto & comprobato. Quam ob rem prodiit hæc Epiſtola ante dictum Opus de Gratia anno CCCCXVIII. elaboratum ideoque anno antecedenti, ut recte Patres Benedictini & ante eos Garnerius in Notis ad Opera Mercatoris in diſſert. 6. pag. 347. qui pag. 157. jure merito miratur Epiſtolam Pelagii ad Demetriadem virginem Deo ſacram ante annum CCCCXVII. in manus Auguſtini non veniſſe, ſed eo tantum tempore, quo is acceptis Pelagii ad Innocentium Papam literis, ſcripſit *Julianæ*, Demetriadis, matri, de cavendo veneno ingenioſe in Epiſtola abſcondito.

Ho-

que juſtitia non inveniuntur in terris niſi in una muliere; ubi erunt juſti tui, quos abſque peccato in terris eſſe jactabas? Quod igitur hoc anno Pelagius, qui hactenus per Cæleſtium, Sceleſtum dicendum potius, hæreſim (ut vidimus) aggreſſus fuerat promulgare; jam quid ſentiret, vulgata ea ad Demetriadem epiſtola, penitus innotuerit: inde accidit, ut ſub anni hujus Lucio Conſule idem qui ſupra S. Proſper in Chronico tradat, Pelagii hæreſim hoc anno innotuiſſe, quam tamen in Cæleſtio ſcimus Carthagine fuiſſe damnatam. Reliqua autem de Pelagio dicemus anno ſequenti, & aliis, ut ratio temporis exiget.

Pelagii hæreſis hoc anno penitus patefacta.

XXVI. Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliæ Rheno proximam obtinuiſſe, idem Proſper teſtatur in Chronico, necnon Caſſiodorus. Hos olim a Valentiniano Imperatore ſolicitatos adverſus Scotos invadentes Romanum Imperium anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimo, ſub Conſulatu Valentiniani atque Valentis tertium, autor eſt Ammianus (*a*); qui ait Burgundios (*b*) fuiſſe populos in Germania confines Alemannis, eoſdemque inter ſe mutuo pro finibus certare conſueviſſe (*c*), gloriarique ſolitos ſe ſobolem Romanam, quemadmodum Batavi & Ædui ſe Romanorum fratres dixere, quadam oſtentatione barbarica: quomodo vero ſint dicti Burgundiones a Burgis, Oroſium (*d*) conſule, licet dicta ab eo haud omnibus placeant. De ipſorum vero Burgundionum Chriſtianitatis origine ac tempore Socrates (*e*) agit, atque Oroſius; ſed minime inter ſe conſentiunt: etenim quod ad tempus pertinet, alter ſub Honorio, alter ſub ejus ſucceſſore Valentiniano Auguſto, ejus nominis tertio, refert: ſed præſtat, mea ſententia, audire Oroſium, qui Honorii Imp. res geſtas cum proſequitur, de Burgundionibus jam ad Chriſti fidem converſis meminit, ubi hæc ait de iiſdem jam in Galliis ſedem habentibus: *Providentia Dei, omnes Burgundiones Chriſtiani modo facti, Catholica fide, noſtris clericis quibus obedirent, receptis, blande, manſuete, innocenterque vivunt, non quaſi cum ſubjectis Gallis, ſed vere cum fratribus Chriſtianis.* Hæc Oroſius. Ex quibus intelligas, errore lapſum Socratem (*f*) qui eorum ad Chriſti fidem converſionem refert (ut diximus) ad tempora Valentiniani Tertii Imperatoris, qui ſucceſſit Honorio: nam iſta ſcripſit Oroſius (ut ipſe teſtatur) (*g*) vivente adhuc Honorio, ante octo annos quam Valentinianus imperaret, anno Domini quadringenteſimo decimoſeptimo: quod ex

(*a*) Ammian. lib. 28.
(*b*) Idem l. 18.
(*c*) Idem l. 28.
(*d*) Oroſ. l. 7. c. ult.
(*e*) Socr. l. 7. c. 32.
(*f*) Socr. l. 7. c. 30.
(*g*) Oroſ. l. 7. c. ult. & l. 1. c. 1.

PAGIUS XI. *Auguſtinus ſcribit Pelagio.*

Hoc circiter anno *Pelagius* ſcripſit ad Sanctum Auguſtinum eum plurimum laudans; hic vero ſic ab ejus laudatione temperavit, ut etiam illum, quoad ſine offenſione aut quæſtionis illius commotione licuit, de Dei Gratia recte ſapere admonuit, licet hæreſim illius ſparſo rumore ac ſermone intellexiſſet, ut ipſemet in lib. de Geſtis Pelagii cap. 26. qui poſt Baronii mortem lucem vidit, teſtatur: *Jam enim audieram*, inquit Auguſtinus, *contra gratiam, qua juſtificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret, aperta eum contentione conari.* Ea Auguſtini Epiſtola inter Auguſtinianas eſt CXLVI. in qua Auguſtinus ait: *Gratias ago plurimum, quod me literis tuis exhilarare dignatus es, & certum facere de ſalute veſtra, retribuat tibi Dominus bona, quibus ſemper ſis bonus, & cum illo vivas in æternum* &c. Pelagius, ut in Dioſpolitana Synodo anno CCCCXV. habita ſuam fidem probaret, has literas, aliaſque ab Orthodoxis Epiſcopis ſibi directas, protulit, ut in eodem Opere narrat Auguſtinus, qui conſilium ſenſumque Epiſtolæ ſuæ aperit.

XII. *Burgundionum regni in Galliis initium.*

Ad num. XXVI. & ſeq. Proſper in Chronico ad Lucii Conſulatum ſcribit: *Burgundiones partem Galliæ propinquantem Rheno obtinuerunt*, ſeu, ut Caſſiodorus in Chronico tradit, *Rheno conjunctam*. Quare non Æduorum & Sequanorum regio, quæ Arari Rhodanoque conjuncta, proceſſu temporis Burgundia appellata, data hoc anno Burgundionibus fuit, cum Romani pacem cum Barbaris Galliam devaſtantibus iniere, ſed regio in prima Germania poſita, ut colligitur ex his Olympiodori verbis: *Jovinus apud Mundacium* (legendum, Moguntiacum) *Germaniæ alterius urbem, ſtudio Goaris Alani, & Guntiarii Burgundionum Præfecti tyrannus creatus eſt*, anno nempe CCCCXI. quo ideo tempore Alani & Burgundiones in prima Germania ac prope Moguntiam ſedes ſuas habebant. Præterea Sidonius in Panegyrico Aviti V. 234. loquens de geſtis ab Aetio Romanorum Præfecto, circa annum CCCCXXXV. ait: *Belgam, Burgundio quem trux preſſerat abſolvit*; quod de Germania prima e qua facile Burgundiones Belgas impetere potuere, pronum eſt intelligere. Erant antea Burgundiones in Germania ad Mœnum fluvium, & ſub finem anni CCCCVI. cum Vandalis, Alanis, aliiſque Barbaris Gallias ingreſſi ſunt, uti jam diximus.

XIII. *Burgundiones fiunt Chriſtiani.*

Quia vero, ut Ammianus lib. 28. cap. 5. ſcribit, jam inde a priſcis temporibus ſobolem ſe eſſe Romanam dicebant Burgundiones, fidem Chriſtianam facile amplexi ſunt. Oroſius enim libr. 7. capit. 19. qui Hiſtoriam ſuam anno CCCCXVII. abſolvit, de illis ſcribit: *Eorum eſſe prævalidam & pernicioſam manum, Galliæ hodieque teſtes ſunt: in quibus præſumpta poſſeſſione conſiſtunt, quamvis providentia Dei omnes Chriſtiani modo facti, Catholica fide noſtris Clericis, quibus obedirent, receptis, blande, manſuete, innocenterque vivunt, non quaſi cum ſubiectis Gallis, ſed vere cum fratribus Chriſtianis*; Hinc Baronius hoc anno num. XXVI. recte ait, Socratem lib. 7. cap. 30. erraſſe quoad tempus, quo Burgundi ad Chriſti fidem acceſſere; eorum enim converſionem refert ad annum circiter CCCCXXX. Verum non in eo tantum hallucinatus eſt Socrates, ſed in eo etiam quod ſcribit de Burgundionum victoria poſt acceptum Baptiſma: *Exinde fidenti animo adverſus Hunnos progreſſi ſunt: nec ſpes eos fefellit: etenim Rege Hunnorum, cui nomen erat Optar, præ nimia ciborum ingluvie nocte quadam ſuffocato,*

ex eo perſpicue colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine mundi quinquies mille ſexcentos decem & octo annos, & Chriſtum natum tradit anno quinque milleſimo centeſimo nonageſimonono.

XXVII. Quomodo vero contigerit Burgundionum ad Chriſtianam religionem converſio, ab ipſo Socrate ita deſcribitur (*a*). *Rem plane memorabilem, eodem ferme tempore geſtam, hoc loco commemorabo. Eſt gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluvium incolens, quos vulgo Burgundiones vocant. Iſti vitam a Republica gerenda remotam perpetuo degunt, ſunt autem fabri lignarii omnes, & ex ea arte mercedem, qua ſuſtentant vitam, acquirunt. Hunnorum gens crebro in eorum fines invaſionem faciens, agros depopulata eſt, & complures illorum non raro trucidavit. Itaque illi non ad hominem ullum auxilii petendi cauſa confugiunt; ſed Dei alicujus poteſtati ſe totos permittere in animos inducunt. Ac cum mente complecterentur, Romanorum Deum illis, qui eum metuunt & reverentur, firmum afferre præſidium: omnes communi conſenſu ad credendum in Chriſtum ſe contulerunt: atque ad civitatem quamdam Galliæ profecti, poſtulant ab Epiſcopo, ut Chriſtianorum baptiſmo donentur. Is cum illis ſeptem dies præſcripſiſſet ad jejunandum, eoſque in fide erudiiſſet, octavo die lavacro baptiſmatis tinxit, & cum pace dimiſit. Illi vero animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec ſpes eos fefellit. Quippe Uptaro Hunnorum Rege nocte, cum ſe cibo nimio ingurgitaſſet, medio diſrupto, Burgundiones Hunnos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciunt) commiſſo prælio, victoriam conſequuntur. Ex illo tempore gens ea Chriſtianam religionem ardenti ſtudio excoluit.* Hactenus Socrates. Cæterum bellicoſiſſimos fuiſſe Burgundiones, & multitudine ac viribus præſtaſſe, tradit Ammianus (*b*). Quod vero ad tempus hujuſmodi ipſorum converſionis ad fidem ſpectat: ante Anaſtaſium Papam dicendum eſſet contigiſſe Burgundionum Chriſtianitatem, ſi in omnibus legitima demonſtrari poſſet, quæ extat ejus nomine epiſtola ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ.

(*a*) *Socr. l. 7. c. 30.*

De converſione Burgundionum.

(*b*) *Ammian. lib. 28.*

XXVIII. Hoc eodem anno in Oriente Theodoſius Imp. Eunomianos ſæpe damnatos, novo reſcripto (*c*) exagitavit, ſimulque Anabaptiſtas ultimo ſupplicio afficiendos. Idemque adverſus Novatianos illos, qui ab aliis Novatianis diviſi ſchiſmate, Paſcha alio modo quam Novatiani reliqui, cum Eccleſia Catholica celebrandum ſuſcepiſſent, ob idque Protopaſchitarum ſibi nomen impoſuerant proſcriptione & deportatione damnavit (*d*). Porro horum Novatianorum inter ſe his temporibus conflictan-

(*c*) *l. 7. ne ſanct. bapt. iter. C. Theod. & C. Juſtin. eod. tit.*

(*d*) *l. 6. ne ſanct. bapt. iter. C. Theod.*

PAGIUS *cato, Burgundiones in Hunnos duce deſtitutos ſubito irruentes, paucique plurimos aggreſſi, victoriam reportarunt. Cum enim ipſi duntaxat tria hominum millia eſſent, Hunnorum decem circiter millia interfecerunt.* Hæc enim Burgundionum victoria plane commentitia: & tantum abeſt, ut Burgundiones Hunnos ſuperarint, ut hi Gundicarium Burgundionum Regem *cum pupulo ſuo atque ſtirpe* deleverint, ut Proſper, qui hoc ſeculo vivebat, in ſuo Chronico ad annum CCCCXXXV. prodit, & poſt eum Caſſiodorus in Chronico. Idem ac Socrates narrat Nicephorus lib. 14. cap. 40. ſed uterque, ſicuti & reliqui Græci Hiſtorici, de rebus apud Latinos geſtis non raro male edocti.

XIV. Exiſtimo tamen hæc quæ ibidem Socrates de Burgundionum converſione habet, vera eſſe: *Ad quandam Galliæ civitatem, profecti poſtulant ab Epiſcopo, ut Chriſtianum Baptiſmum ſuſcipiant. Ille cum ſeptem dies jejunare eos juſſiſſet, ac fidei rudimentis inſtituiſſet, octavo tandem die baptiſmo donatos dimiſit.* Hadrianus Valeſius lib. 3. Rer. Franc. pag. 138. arbitratur, neminem alium Burgundiones initiaſſe & tinxiſſe, quam *Severum* Trevirorum Epiſcopum magnæ ſanctitatis virum; quod Conſtantius in lib. 1. de Vita Sancti Germani Autiſiodorenſis Epiſcopi, doceat *Severum* antequam in Britanniam ad reſurgentis hæreſis Pelagianæ incendium extinguendum una cum Sancto Germano proficiſceretur, *Gentibus primæ Germaniæ*, hoc eſt Burgundionibus, in ea Provincia conſidentibus *verbum Dei prædicaviſſe*. Verum Sanctus *Severus* anno CCCCXLVIII. populis primæ Germaniæ verbum Dei prædicavit, &, uti tradit Brouverus in Annalibus Trevirenſibus, anno CCCCXXXVI. ad Archiepiſcopatum Trevirenſem evectus fuit, ideoque Valeſii conjectura ſubſiſtere non poteſt; cum Burgundiones ante annum CCCCXVII. uti mox diximus, religionem Chriſtianam ſuſceperint. An itaque Epiſcopus Moguntinus, aut Epiſcopus Trevirenſis Burgundiones ſacris undis abluerit, prorſus incertum. Certum tamen falli Gregorium Turonenſem, qui lib. 2. cap. 9. ſcribit, *Burgundiones* Arianorum ſectam ſecutos eſſe. Hi enim antequam e Germania in Gallias venirent, gentiles erant, & poſtquam fidem amplexi ſunt, Reges Orthodoxos habuere uſque fere ad tempora Clodovei Magni Francorum Regis, ut infra videbimus. Porro Burgundiones, qui ex Germania prodiere, diverſi ſunt a Burgundionibus, qui anno CCCCLI. *Attilam* Hunnorum Regem in Galliam venientem ſecuti ſunt, de quibus Sidonius in Panegyrico Aviti v. 320.

A quo Baptiſmum acceperint incertum.

> *Gepida trux ſequitur, Scyrum Burgundio cogit.*

Hi enim Scythæ erant, & ultra Danubium habitabant, a Ptolemæo *Frugundiones* dicti & in Sarmatia Europea poſiti, de quibus plura Valeſius citatus. lib. 1. Rer. Franc. pag. 50. Fallitur enim Agathias lib. 1. pag. 14. ubi eos Burguſiones vocat, aitque: *Natio hæc Gothica eſt per ſe laborioſa & bellica laude clara*, quo & in errore fuit Gregorius Turonenſis lib. 2. cap. 28. qui Regum Burgundionum originem repetit ab *Athanarico* Gothorum Rege Ariano de quo egimus ſæculo ſuperiori.

Salvianus, qui libros ſuos de Gubernatione Dei anno CCCCXL. aut inſequenti abſolvit, XV.

Bar-

(a) Socr. l. 7. c. 9. ſtantium ſchiſmatis Socrates (a) meminit, noſque ſuo loco ſuperius diximus, nimirum quod ii Paſcha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quorum auctor Sabbatius erat, a quo Sabbatiani iidem ſunt appellati. Accidit namque, ut hoc tempore (ſicuti vidimus) Novatiani ipſi a Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, & ab Innocentio Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturque ex eccleſiis, quas in hanc uſque diem tolerati in pace poſſederant. Sed & divino quoque judicio iidem oſtenſi ſunt eſſe repulſi, miraculo nempe illo, quod a S. Paulino deſcribitur in carmine ad Cytherium, ubi agit de Martiniano naufrago, vecto nave Novatiani hominis, cum ipſa navis abſque aliqua maris tempeſtate ſoluta compagibus, ebibens undam digluditur a mari, Novatianis omnibus atque cæteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo liberatis, & qui illis inhæſerunt credentes: ita ut magno prodigio caſus ipſe omnes diſcreverit, qui pii, quive impii eſſent: de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit (b):

Novatiani ejecti terra marique.

(b) Paulin. ad Cyther. epiſt. 42.

Et ecce variis dividuntur caſibus
Ad mortem, & ad vitam dati.
Quod ne putaretur forte permixtim bonis
Simul tributum, vel malis:
Conſtat periiſſe Chriſtianum neminem,
Et interiiſſe perfidos.
Namque aut malignus corde Judæus perit,
Reus aut ſuperbi ſchiſmatis.
Quemcumque Chriſti recta ſignavit fides,
Hunc vita cognovit ſuum. &c.

At de Novatianis hactenus.

PAGIUS

Cur Salvianus Burgundionum non meminerit.

Barbarorum Gallias incolentium mores atque Religionem fuſe deſcribit, ſed Burgundionum nullam mentionem facit. Lib. 4. ait: *Omnes Barbari aut pagani ſunt aut hæretici. Pagani ſunt hi; gens Saxonum fera, Francorum infidelis, Gepidarum inhumana, Hunnorum impudica. Sed numquid tam criminoſa eſt Hunnorum impudicitia quam noſtra? nunquid tam accuſabilis Francorum perfidia quam veſtra? aut tam reprehenſibilis impietas Alemanni, quam ebrietas Chriſtiani? aut tam damnabilis rapacitas Alani, quam rapacitas Chriſtiani?* Hæc & plura de Barbaris paganis Salvianus. De hæreticis autem lib. 7. ſic loquitur: *Omnes autem hæretici aut Vandali ſunt, aut Gothi. Sed ipſa quondam hæreſes Barbarorum de Romani magiſterii pravitate fluxerunt.* Bucherius lib. 13. Belgii Rom. cap. 4. exiſtimat, ideo de Burgundionibus nihil apud Salvianum haberi, quod cum is libros ſuos ſcriberet circa annum CCCCXLII. vix ulli ſupereſſent, paulo ante cum Rege ſuo *Gundicario* pene extincti. Verum hujus ſilentii ratio eum fugit; neque enim tota gens cum Rege ſuo perit; cum, ut infra viſuri ſumus, *Sabaudia* eis poſtea a Romanis fuerit attributa, & varii Reges *Gundicario* ſucceſſerint. Salvianus itaque *Burgundionum* non meminit, quia ante annum CCCCXVII. Chriſtiani effecti fuerant, & cum idololatria barbariem & feritatem depoſuerant. Maneat itaque, Vandalis & Gothis in hæreſi Ariana, aliiſque in infidelitate permanentibus, *Burgundiones* Chriſto nomen dediſſe.

I. QUadringenteſimus decimus quartus Chriſti annus, Conſtantii, & Conſtantis patris & filii, Conſulatu adſcribitur Faſtis: ob res enim in bello adverſus tyrannos & barbaros feliciter geſtas iidem Conſulatum promeruere, necnon adſciri ab Honorio in collegas Imperii: ſed hæc poſtea. Conſtantii vero virtus hoc anno in expellendis e Gallia Gothis enituit. *Hoc enim anno, qui quartus a capta ab iiſdem Gothis Urbe numeratur* (inquit Oroſius *a*) *Conſtantius Comes apud Arelatum Galliæ urbem conſiſtens, magna rerum gerendarum induſtria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hiſpaniam coegit, interdicto præcipue atque intercluſo omni commeatu navium, & peregrinorum uſu commerciorum.* Hæc Oroſius, male tamen numerans ab Urbe condita annos mille centum ſexaginta octo, cum numerandus eſſet ſexageſimus ſextus: ſicuti perperam agit numerans ſexageſimumquartum poſt milleſimum centeſimum, cum ab Alarico capta eſt Urbs, cum ſexageſimus ſecundus ſit numerandus ab ipſo, qui Chriſtum natum habet anno ab urbe ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo. Subdit autem idem Oroſius hæc de Gothorum ipſorum Rege Athaulpho: *Cumque eidem paci petendæ atque offerendæ ſtudioſiſſime inſiſteret, apud Barcinonem Hiſpaniæ urbem dolo ſuorum* (ut fertur) *occiſus eſt.* Sed id anno ſequenti accidiſſe, Proſper affirmat: cujus corpus Barcinone ſepultum ejuſmodi fuit epithaphio honeſtatum (*b*):

Gothi pelluntur e Galliis.

(*a*) *Oroſ. l.7. c.43.*

(*b*) *Apud Ambroſ. Moral. l. 11. Chron. Hiſpan.*

BELLIPOTENS VALIDA NATUS DE GENTE GOTHORUM
HIC CUM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AUSUS ES HISPANAS PRIMUS DESCENDERE IN ORAS:
QUEM COMITABANTUR MILLIA MULTA VIRUM
GENS TUA TUNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

quibus habes, non ipſum tantum Regem Ataulphum, ſed & ſex ejus filios tum a Gothis peremptos eſſe. Quod autem Romani in Gothos, quos pacis ſtudioſos & auxiliarios habere cœperant, copias moverint, illa præceſſiſſe cauſa vi-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5907.

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLII. A. C.414.

☉ 3. D. ☽ 16. P. 22. Mart. Indict. 12.

JESU CHRISTI 414.

INNOCENTII PAPÆ 14.

HONORII IMP. 22. & 20.

THEODOSII JUN. 13. & 7.

I. *Vicennalia Honorii.*

[1] COSS. Fl. *Conſtantius* Occident. & *Conſtans* Orient. teſte Olympiodoro, qui ſcribit: *Conſtantius Conſul Ravennæ creatur, cum quo Conſtantinopolitanum Conſulatum Conſtans geſſit.* Hunc Theodoſius Jun. Magiſtrum militum per Thracias anno CCCCXII. conſtituit, ut liquet ex leg. Un. Cod. Theod. *de Luſoriis Danuvii*, eidem inſcripta. Quare fallitur Baronius qui ait, *Conſtantem* hunc fuiſſe filium Conſtantii, qui poſtea imperavit, & Placidiam Honorii ſororem uxorem duxit. *Vicennalia* Honorii poſt Theodoſii patris mortem imperantis in hunc annum incidunt, quorum varia hoc anno indicabimus veſtigia. *Conſtantium* Fl. dictum patet ex Zoſimi literis anno CCCCXVIII. datis.

II. *Adaulphus Placidiam ducit uxorem.*

Ad num. I. Idatius in Chronico anno Abrahami 2430. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Ataulfus apud Narbonam Placidiam duxit uxorem: in quo Prophetia Danielis putatur impleta, qui ait filiam Regis Auſtri ſociandam Regi Aquilonis: nullo tamen ejus ex ea ſemine ſubſiſtente.* Tempus ſignantius Olympiodorus memorat: *Adaulphus de Placidiæ nuptiis ſatagens, Conſtantio eam poſtulanti graviores prætexit poſtulationes, ut ſi compos illarum non fieret, illa juſte retenta videretur. Conſtantius olim deſignatus, Conſul Ravennæ aliquando creatur, &c. Adaulpho, ſtudio ac conſilio Candidiani, nuptiæ cum Placidia conveniunt. Januario menſe nuptiis dictus dies, Narbone Galliæ urbe, in domo Ingenii cujuſdam, primarii ejus urbis viri, &c. Hinc verſus canuntur epithalamii, Attalo præcinente, &c.* Jornandes (ſive Jordanes) quidem de Reb. Get. cap. 31. ſcribit, Adaulphum *in Forojuli Æmiliæ civitate ſuo matrimonio* copulaſſe Placidiam. Verum Adaulphus jam a biennio in Galliis erat, ideoque Jornandes hac in re erravit, errorque illi natus, quod tunc *Adaulphus* Placidiam ſibi uxorem poſtularit. Poſt

NOTÆ [1] C*Oſſ. Fl. Conſtantius & Conſtans* Proſper editus: *Conſtantio V. C. Conſ.* Marcellinus: *Conſtantio & Conſtante Coſſ.* Faſti Idatii: *Conſtantio V. C.* Vide Rupertum in hiſtor. univerſ. pag. 470. Proſperi chronicon MS. *Conſtantio, & Conſtante. Attalus Gothorum præſidio tyrannus fit in Gallias.* Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Conſtantio*, omiſſo collega conſule orientali.

videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab iiſdem Gothis Imperium deponere coactus eſt, hoc anno (ut idem Proſper ait) eorumdem Gothorum conſilio tyrannidem reſumit in Galliis: ſed anno ſequenti relictus a Gothis, captus Conſtantio vivus traditus eſt.

II. Honorius exagitat Donatiſtas.

Ut vero Gothi hoc anno expugnarentur atque fugarentur e Gallis, tyrannuſque Attalus redivivus opprimeretur, Honorius Imp. præſtitit: dum enim pro religione certans in Africa expugnat hæreticos, Romanus exercitus in Galliis ſuperat barbaros: ut plane viſi ſint beneficiis mutuo certaſſe Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iſte hæreticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio adverſus Donatiſtas hoc anno reſcriptum: cujus quidem ſanciendi, atque accelerandi, recentem præbuere cauſam iidem diutiſſime tolerati impii Donatiſtæ, quorum arte (ut vidimus) ſanctiſſimus vir Marcellinus a Duce Romani exercitus anno ſuperiori fuit occiſus. Porro cum putarent una cum eis morte periiſſe pariter Acta adverſus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuo in ſuo robore conſervanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam cauſam reſcripto ſancivit (a): recitavimus illud opportuniori occaſione ſuperius. Quod vero hoc eodem anno adverſus eoſdem reſcripſit ita ſe habet (b).

(a) l. 55. *de hæret. C. Theod.*
(b) l. 54. *de hæret. C. Theod.*

III. Epiſcopi & alii Eccleſiæ miniſtri Donatiſtæ quibus pœnis mulctandi.

Donatiſtas atque hæreticos quos patientia clementiæ noſtræ nunc uſque ſervavit, competenti conſtituimus auctoritate percelli, quatenus evidenti præceptione ſe agnoſcant & inteſtabiles, & nullam poteſtatem alicujus hæreditatem ineundi habere, ſed perpetua inuſtos infamia a cœtibus honeſtis & a conventu publico ſegregandos. Ea vero loca, in quibus dira ſuperſtitio nunc uſque ſervata eſt, Catholicæ venerabili Eccleſiæ ſocientur: ita ut Epiſcopi, presbyteri, omneſque, Antiſtites eorum & miniſtri ſpoliati omnibus facultatibus, ad ſingulas quaſque inſulas atque provincias exulandi gratia dirigantur. Quiſquis autem hos fugientes propoſitam ultionem, occultandi cauſa, ſuſceperit, ſciat & patrimonium ſuum Fiſci noſtri compendiis adgregandum, & ſe pœnam quæ his propoſita eſt, ſubiturum. Hæc adverſus Antiſtites eorum, reliquoſque miniſtros: adverſus vero reliquas perſonas iſta decrevit:

IV. Laici Donatiſtæ quibus pœnis mulctandi.

Damna quoque patrimonii, pœnaſque pecuniarias evidenter imponimus viris, mulieribus perſonis ſingulis, & dignitatibus pro qualitate ſui quæ debeant irrogari. Igitur Proconſulari, aut Vicariano, vel Comitivæ primi ordinis quiſquis fuerit honore ſuccinctus, niſi ad obſervantiam Catholicam mentem propoſitumque converterit, ducentas argenti libras cogetur exolvere Fiſci noſtri utilitatibus adgregandas. At ne id ſolum putetur ad reſecandam intentionem poſſe ſufficere: quotieſcumque ad communionem talem acceſſiſſe fuerit confutatus *, *toties mulcta exigatur. Et ſi quinquies eumdem conſtiterit nec damnis ab errore revocari: tunc ad noſtram clementiam referatur, ut de ſolida ejus ſubſtantia ac de ſtatu acerbius judicemus, &c.* Addit de pœna pecuniaria cæteris inferioris ordinis pro conditione cujuſque infligenda, deque ſervis & colonis verberibus coercendis. Dataque ponitur Ravennæ X. Kalend. Julii, Conſtantio, & Conſtante Conſſ. Miſit hujus legis executorem in Africam Honorius Imperaror Dulcitium Tribunum & Notarium (ut teſtatur Auguſtinus c) de quo paulo poſt dicturi ſumus.

* *computatus.*
(c) *Aug. Retract. lib. 2. c. 59.*

V. Synodus Donatiſtarum.

Cum autem hujuſmodi Honorii Imperatoris reſcriptum in Africa promulgatum fuiſſet: Donatiſtæ Epiſcopi, quid agendum ſibi eſſet mutuo conſulturi, quam celerrime conventum congregant vicinorum Epiſcoporum. Convenerunt ad hanc ipſorum Synodum pluſquam triginta Donatiſtarum Epiſcopi. Ubi apud eos tractata cauſa, nullum aliud apparet ipſos firmaſſe decretum, quam de non defendendis eccleſiis, nec patiendo in inſulas externaſve regiones exules deportari; ſed cum vis Præfectorum ingrueret (o portentum!) antevertere debere eorum co-

PAGIUS

III. *Gothi ab Honorianis Narbona expulſi.*

Poſt illud matrimonium Conſtantius, qui Placidiam ducere voluerat, Gothos Narbona expulit, ut narrat Oroſius cap. ult. dicens: *Anno ab Urbe condita MCLXVIII. Conſtantius Comes apud Arelatum Galliæ urbem conſiſtens, magna gerendarum rerum induſtria Gothos a Narbona expulit; atque abire in Hiſpaniam coegit*, &c. ubi Oroſius utitur ſupputatione Capitolina, ut liquet ex Idatio in Chronico, cujus verba anno ſequenti referemus, ex quibus manifeſtum fiet, id hoc anno contigiſſe. Quod vero hic habet Baronius de *Ataulfi* morte, pertinet ad annum ſequentem, quo & ipſe recte eam collocat.

IV. A num. II. ad X. *Honorius* Imp. animadvertens Donatiſtarum veſaniam poſt Collationem Carthaginenſem in immenſum excreviſſe, ut paſſim teſtis eſt Auguſtinus, die *X. Kalend. Jul.* dedit legem 44. Cod. Theod. *de hæreticis*, recitatam a Baronio, qua decem pœnis, in Africa Proconſulari, cui Julianus Proconſul præerat, & ad quem lex directa, Donatiſtas ſubiici jubet. Primo, inteſtabiles declarantur, hoc eſt, teſtamenti factione privantur. II. Conventicula eorum ſocientur Eccleſiæ Catholicæ. III. Sacerdotes & Miniſtri eorum bonis proſcriptis deportantur. IV. ut & eorum occultatores. V. mulcta Donatiſtis irrogatur, qui in grege Donatiſtarum inventi fuerint, & in hæreſi permanere voluerint. VI. mulcta etiam irrogatur iis, qui loca præberent in alienis prædiis ad myſteria celebranda. VII. ut etiam privatis Dominis prædiorum, ſi conductores ſuos errantes

Donatiſtæ legibus Honorii repreſſi.

conatus voluntaria morte ſic ratos, fore, ut vel ſi manus ſibi violentas inferre contingeret, a ſuis colerentur ut martyres; vel Judicum commiſeratione talia ab eis fieri exhorrentium, ſinerentur in ſuis ipſorum eccleſiis permanere: iſta ſunt quæ callidiſſimi illi in ipſorum Concilio ſtatuere. Hæc autem omnia ex Auguſtino perſpicua fiunt, quem contigit ejuſdem legis ſæpius meminiſſe: nam quod ad eam pertinet partem reſcripti, qua Imperator eadem proſequitur pœna qui eos occultarent, hæc ipſe contra Gaudentium: (a) *Cum vos hoc tempore talem perſecutionem perpeti dixiſtis, qualis numquam fuit; id eſt ut loca deſint, quo confugere atque ubi latere poſſitis.* Hæc de vetita eorum occultatione.

(a) *Aug. cont. Gaudent. l.* 1. *c.* 37.

VI. Donatiſtæ ſe ipſos necant.

De Concilio autem ab eis celebrato ſubdit mox iſta: *Tamen Concilia faciatis; ordinetis Epiſcopos, etiam in eorum locum qui ſuis ignibus perierunt, iterum tales qui ſuis ignibus perire parati ſunt. In Concilium autem, tantæ (ut putatis & jactatis) perſecutionis tempore, amplius etiam quam triginta convenire potuiſtis, ubi & Petilianus fuit, qui perſecutionis tempore nec duodecim convenire potuiſſe clamabat.* De uno autem Donatiſtarum Epiſcopo, Donato nomine, ſeſe ne duceretur in exilium, occidere ſæpe tentante, meminit idem Auguſtinus in epiſtola ad ipſum data, ut ab hujuſmodi furore impium revocaret: nam ait (b): *Si poſſes videre dolorem cordis mei, & ſolicitudinem pro ſalute tua; fortaſſis miſereris animæ tuæ placens Deo in audiendo verbo:* & paulo poſt: *Quid enim volumus, niſi te comprehendi, & præſentari, & ſervari, ne pereas? Quod autem in corpore læſus es: ipſe tibi feciſti, qui jumento tibi mox admoto uti noluiſti, & te in terram graviter colliſiſti:* & poſt multa: *Modo quod te in puteum, ut morereris, miſiſti utique libera voluntate feciſti. Sed quam crudeles eſſent, ſervi Dei, ſi huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non merito culparet? quis non impios recte judicaret? Et tamen tu te volens in aquam miſiſti, ut morereris: illi te nolentem de aqua levaverunt, ne morereris, &c.* Contigiſſe quidem hæc his temporibus, ipſe Auguſtinus eadem epiſtola haud obſcure ſignificat, dum hæc poſt Collationem illam magnam eveniſſe declarat, & poſt editas leges adverſus ipſos, quibus ii teneri, & ad exilium duci juberentur. Fuiſſe alios ex ipſis Epiſcopos qui ſe ignibus tradidere, quæ ex eodem Auguſtino adverſus Petilianum ſunt dicta declarant, cum ait, ſuffectos ab eis alios Epiſcopos in locum eorum qui ſe in ignem conjicientes periere.

(b) *Aug. epiſt.* 204.

Inſania Donati Epiſcopi Donatiſtæ.

VII. Cum autem frequentia eſſent ejuſmodi infauſta Donatiſtarum funera; hæc omnia in invidiam Catholicorum redundabant, perinde ac ſi ipſi eos in mortem adigerent: adverſus vero hæc ſic ipſe item Auguſtinus contra Gaudentium (c): *Mitiora* (inquit) *in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam exilium vobis voluit inferre non mortem. Sed vos homines docti, conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de judicio illius, ſed de veſtro additis mortem.* Rurſum vero de iiſdem hæc ad Bonifacium Comitem (d): *Qui autem* (inquit) *neſciunt conſuetudinem illorum putant eos modo ſe ipſos occidere, quando ab eorum inſaniſſima dominatione per occaſionem legum iſtarum, quæ pro unitate ſunt conſtitutæ, tanti populi liberantur. Qui autem ſciunt & ante ipſas leges quid facere ſoleant, non eorum mirantur mortes, ſed recordantur mores &c.* Quod vero ſpectat ad pecuniariam pœnam ex eodem reſcripto laicis inflictam: ſic illa exigebatur, ut tamen eiſdem reddenda ſervaretur, redderetur que, ſi ad Catholicam Eccleſiam redire vellent: hinc idem Auguſtinus hæc ait adverſus Gaudentium, (e) *Verum de his pecuniariis laboribus facilior cauſa eſt. Ecce quotidie, ſi quis ad nos tranſitum facit, cum etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam tranſeunt, reddimus pecuniam, veſtem, fructus, vaſa, rara, tecta veſtrorum.* Hæc Auguſtinus.

(c) *Aug. contr. Gaudent. l.* 1. *c.* 19.

Manſuetudo Chriſtianorum cum hæreticis.

(d) *Aug. epiſt.* 50.

(e) *Aug. cont. Gaudent. l.* 1. *c.* 38.

VIII. Quid autem eodem tempore tranſactum ſit inter Gaudentium Donatiſtarum Epiſcopum & Dulcitium Tribunum & Notarium miſſum in Africam ab Imperatore Executorem ejuſdem adverſus Donatiſtas reſcripti, S. Auguſtinus declarat his verbis (f): *Per idem tempus Dulcitius Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium juſſionum contra Donatiſtas datarum. Qui cum dediſſet litteras ad Gaudentium Thamugaden-*

Gaudentius Donatiſta parat ſe cum ſuis incendere.

(f) *Aug. Retract. lib.* 2. *c.* 59.

PAGIUS

tes non correxerint. VIII. mulctantur etiam officiales Judicum in eo errore deprehenſi. IX. Coloni ſervique verberibus cohiberi jubentur, & perſeverantes tertia peculii parte mulctantur. X. omnia, quæ ex locis vel mulctis percepta fuerint, Principis ærario attribuuntur. Quæ omnia Gothofredus in hujus legis commentario ſingularibus obſervationibus illuſtrat. Quoad legem ejuſdem Cod. 55. *de hæreticis*, etiam hoc anno datam, anno ſuperiori ea explicata. Hæ leges pietatis *Honorii* ejuſque *Vicennalium illuſtria monumenta*.

V. *Auguſtinus* Epiſtolam CCIV. alias LXI. a Baronio num. IX. memoratam, *Dulcitio*, Tribuno & Notario, Imperaliumque juſſionum adverſus Donatiſtas datarum executori ex lib. 2. Retract. cap. 59. qua ſignificat, abunde jam ſatisfactum fuiſſe querelis *Donatiſtarum*, & eorum

Epiſtola Auguſtini adverſus Donatiſtas.

denſem Donatiſtarum Epiſcopum, unum illorum ſeptem, quos in noſtra Collatione auctores ſuæ defenſionis elegerant, exhortans eum ad unitatem Catholicam, & diſſuadens incendium, quo ſe ac ſuos cum ipſa in qua erat eccleſia conſumere minabatur: addens etiam, ſi ſe juſtos putarent, fugerent potius ſecundum præceptum Domini Chriſti, quam nefandis ſe ignibus concremarent. Ille reſcripſit epiſtolas duas; unam brevem, feſtinante (ut aſſeruit) perlatore; aliam prolixam, quaſi plenius diligentiuſque reſpondens: has mihi ſupra memoratus Tribunus exiſtimavit mittendas, ut eas potius ipſe refellerem; quas ambas uno libro redargui. Extant ipſæ ambæ epiſtolæ ab eodem Auguſtino eidem ſuo adverſario libro intextæ. Si legeris, miraberis inſanire hominem de mente concepta inani martyrii gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Auguſtinus etiam ſecundum librum adverſus ejuſdem Gaudentii reſponſionem.

IX. Dulcitius conſulit Auguſtinum. Anceps vero Dulcitius cui executio dati in Donatiſtas reſcripti mandata fuerat, territus voluntariis mortibus Donatiſtarum; quid ſibi agendum eſſet litteris conſuluit Auguſtinum eodem tempore, quo adverſus Gaudentium ut ſcriberet, eum rogaſſet. Quid autem ad ipſum hæc rogantem reſponderit, epiſtola ad eumdem Dulcitium ſcripta, ſuo ipſius exordio, declarat his verbis (*a*): *Non debui contemnere petitionem tuam, qua deſideraſti a me inſtitui, quemadmodum te oportet hæreticis reſpondere, quorum ſalus in Domini miſericordia inſtantia quoque tuæ ſtrenuitatis inquiritur. Quamvis enim ingentes eorum multitudines (unde plurimum gratulamur) quid ſibi beneficii conferatur, intelligant; quidam tamen eorum & Deo & hominibus miſerabili inſtinctu furoris ingrati, niſi ſuis cædibus nos vaſtare non poſſunt, ſuo nos exitio terrere ſe credunt; aut lætitiam ſuam quærentes de mortibus noſtris, aut triſtitiam noſtram de mortibus ſuis. Sed non debet tot tantorumque populorum ſalutem furioſus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, non ſolum Deus & prudentes homines, verum etiam ipſi, cum ſint nobis inimiciſſimi, ſentiunt: cum enim ſua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus, videntes quod multi, adjuvante Domino, per occaſionem veſtram, viam pacis inveniant? Numquid prohibere nos poſſumus, vel debemus ab hac unitatis inſtantia; dum metuimus ne quidam duriſſimi & in ſe ipſos crudeliſſimi, non noſtra, ſed propria voluntate ſe perdant?* Et paulo poſt: *Procul dubio melius incomparabili numeroſitate plurimis ab illa peſtifera diviſione & diſperſione redintegratis atque collectis quidam ſuis ignibus pereant, quam pariter univerſi ſempiternis ignibus gehennarum merito ſacrilegæ diſſenſionis ardebunt &c.* Hæc Auguſtinus, qui eumdem admonet, leviterque objurgat, quod ad Gaudentium Donatiſtam ſcribens, honorificis verbis nimis egiſſet cum hæretico. Sed quid poſt hæc? Equidem apparet mitius cum eis eſſe tranſactum, quod non omnes Donatiſtarum Epiſcopi ſolum vertere juſſi ſunt: plures enim eorum in Africa remanſiſſe, quæ inferius dicenda erunt, demonſtrabunt. At de his modo ſatis. Sane quidem quod ad Dulcitium pertinet; virum ipſum fuiſſe diſertum, intelligere potes ex libro ad eum ſcripto de octo quæſtionibus, ubi idem Auguſtinus meminit ſe ante ea tempora ſcripſiſſe Enchiridion ad Laurentium.

(*a*) *Aug. epiſt. 61.* Quid ad Dulcitium Auguſtinus.

X. Hæreſes illatæ in Hiſpanias a duobus Avitis. Hoc eodem anno contigit Pauli Oroſii legatio ex Eutropio & Paulo in Hiſpania Epiſcopis ad S. Auguſtinum in Africam. Hujus autem decernendæ legationis in cauſa fuere hæreſes, quæ tunc temporis dire Hiſpanias infeſtabant: nam præter Priſcillianiſtarum errores, quos ſingulos idem Oroſius in libello conſultationis Auguſtino oblato enumerat; novas addit hæreſes nuper inventas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas vero in Hiſpanias a duobus Avitis Hieroſolymis atque Roma profectis. Extat ipſe Oroſii conſultationis libellus ad S. Auguſtinum, in quo poſt recenſitos dictos Priſcillianiſtarum errores Hiſpaniæ Eccleſias labefactantes, hæc ſubdit (*b*): *Tunc duo cives mei, Avitus, & alius Avitus, cum jam tam turpem confuſionem & per ſe ipſam veritas ſola nudaret, peregrina petierunt: nam unus Hieroſolymam, alius Romam profectus eſt. Reverſi, unus retulit Origenem, alius Victorinum: ex his duo-*

(*b*) *Apud Aug. ante ejus librum adver. Priſcillian.*

PAGIUS rum oſtendit veſaniam, qui ſibi necem ultro conſciſcebant, non ſcripſit ante annum Chriſti CCCCXX. ut recte Patribus Benedictinis obſervatum. Conſtat enim ex num. IV. & IX. ejuſdem Epiſtolæ datam fuiſſe paulo ante libros contra *Gaudentium* Thamugadenſem Epiſcopum Donatiſtam. Porro libri duo contra *Gaudentium*, in quorum priori duæ ad *Dulcitium* Epiſtolæ referuntur, recenſentur in lib. 2. Retract. cap. 59. proxime ante libros de Anima ejuſque origine, de adulterinis conjugiis, contra adverſarium Legis & Prophetarum, ideoque anno circiter CCCCXX. publicati fuere. Quare quæ Baronius hoc anno num. V. & ſeqq. ex libro priori contra *Gaudentium* recitat, ad illum Chriſti annum revocanda.

VI. Oroſius in Africam venit. A num. X. ad XV. Hoc anno *Paulus Oroſius* ex Hiſpania in Africam ad Sanctum *Auguſtinum* venit, ut nonnullarum difficultatum ſolutionem ab eo impetraret. Cum enim Syracuſis *Pelagii* diſcipuli nova dogmata publicantes graves turbas darent, *Hilarius* quinque quæſtiones ſibi expli-

duobus alter alteri ceſſit; Priſcillianum tamen ambo damnarunt. Victorinum parum novimus, quia adhuc pene ante editiones ſuas Victorini ſectator ceſſit Origeni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occaſione veritas ipſa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinam ſatis ſanam; omnia quæ facta eſſent, a Deo facta eſſe, & omnia bona valde, & facta de nihilo; tunc deinde Scripturarum ſolutiones ſatis ſobrias. Omnia hæc ſtatim a ſapientibus fideli priſtinorum expurgatione ſuſcepta ſunt. Remanſit ſola offenſa de Nihilo. Credere enim perſuaſum erat, eſſe animam; non tamen perſuaderi poterat, factam eſſe de nihilo: argumentantes, quia voluntas de nihilo eſſe non poſſit. Hoc pene uſque ad nunc manet. Iſti vero Aviti duo, & cum his S. Baſilius Græcus, qui hæc, beatiſſime, docebant, quædam ex libris ipſius Origenis non recta, ut nunc perintelligunt, tradiderunt, &c. Recenſet enim Origenis errores ex ejus Periarchon redditos, & alios ſuperadditos: nimirum antequam Verbum carnem aſſumeret, omnium ordinum Angelorum ſumpſiſſe formam, cum in cælo ſingulis prædicaret.

XI. Quiſnam nominatus ſuperius Victorinus fuerit, quiſve Græcus iſte Baſilius, qui in Hiſpaniam veniens, Origenis hæreſes cum Avitis ambobus docere cœpit, nobis hactenus incompertum eſt. De altero autem Avitorum ex S. Hieronymi litteris illud innoteſcit (a): ipſum expetiiſſe a S. Hieronymo, ut Origenis Periarchon ab ipſo pure tranſlatum ad ſe mitteret: quod perlibenter Hieronymus feciſſe demonſtrat in epiſtola ad eum ſcripta, qua etiam illud addidit, ut moneret eum, quos cavere deberet Origenis errores, & in fine ejuſmodi conteſtationem adjecit: *Quiſquis igitur hos voluerit legere libros* (nempe Origenis Periarchon) *& calceatis pedibus ad terram repromiſſionis pergere, necubi a ſerpentibus mordeatur & arcuato ſcorpii vulnere verberetur, legat prius hunc librum* (nempe ipſam epiſtolam ad Avitum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum) *& antequam ingrediatur viam, quæ ſibi cavenda ſint, noverit.* Hæc S. Hieronymus. Quonam autem tempore iſta ad Avitum ſcripſerit, colligi poteſt ex ejuſdem epiſtolæ exordio, cum ait: *Ante annos circiter decem ſanctus vir Pammachius ad me cujuſdam ſchedulas miſit, quæ Origenis Periarchon interpretata volumina continerent, &c.* Cum igitur decennium interlapſum dicat ab eo tempore, quo Pammachius ab ipſo Hieronymo petiit ſincera reddi fide Latinæ linguæ, quæ Græcæ in Periarchon ſcripſerat Origenes (quod factum eſſe ſuperius diximus anno Domini trecenteſimo nonageſimo nono) affirmare opus eſt, dictam ad Avitum epiſtolam datam eſſe ante quinquennium, nimirum a Chriſto nato quadringenteſimonono. Intelligis ex his, lector, quanto periculo libri legantur hæreſes continentes; cum non ſatis ſit ad cavendum venenum, antidotum præguſtaſſe. Etenim Avitus quamvis una cum Origenis Periarchon accepiſſet ex Hieronymi epiſtola ſecurum remedium; tamen evomuit pharmacum, & potatum venenum viſceribus incluſum retinuit ad ſui certum miſer interitum.

(a) *Hier. epiſt.* 59.

Avitus promulgator Hæreſis Origenis.

XII. Quod autem ad S. Auguſtinum pertinet: non defuit officio, ſed accepto ab Oroſio conſultationis libello, breviſſime quidem, ac plane diſertiſſime adverſus Priſcilliani atque Origenis errores magna

XII. Auguſtinus contra Priſcilliani & Origenis Hæreſes pugnat.

PAGIUS plicandas ad Auguſtinum e Sicilia tranſmiſerat. Hic autem ſcripſit ad eum Epiſtolam CLVII. alias LXXXIX. qua pluribus demonſtrat neminem in hac vita vivere poſſe ſine peccato: liberum arbitrium abſque gratiæ auxilio non poſſe mandata divina ſervare: damnari infantes ſine baptiſmo ex hac vita migrantes: non teneri divites, ad univerſa bona pauperibus eroganda; neminem denique eſſe debere ad jurandum proclivem. Nondum erat id temporis *Hilarius* Epiſcopus, cum, ut obſervat Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 6. in epigraphe Epiſtolæ *filius* a Sancto Doctore nominetur. Baronius anno CCCCXI. num. XLIX. eam ad *Hilarium* Epiſtolam eo anno datam eſſe exiſtimavit. Verum Card. Noriſius citatus recte eam hoc anno collocavit, uti & Patres Benedictini, & nos probavimus eo anno num. XII.

VII. *Auguſtinus ſcribit adverſus Pelagianos.*

Eodem fere tempore, ut habet Card. Noriſius, cum *Paulus* & *Eutropius* Epiſcopi Gallicani plurium hæreſeon commonitorium *Auguſtino* detuliſſent, libellum etiam eidem dederunt Pelagianis ratiunculis contextum, quem ex Sicilia acceperant, & *Cæleſtii* nomine circumferebatur. *Auguſtinus* cum nuſquam novos Pelagianorum motus intelligeret, ingens ac jamdiu meditatum Opus inchoarat, nempe Expoſitionem *Pſalmorum*, ſimulque volumen *de Civitate Dei* proſequebatur. Vix autem tres Pſalmos interpretatus fuerat, duoſque libros prioribus tribus *de Civitate Dei* addiderat, cum ad Pelagianos ſtylum convertere coactus eſt. Quod deducit Cardinal. Noriſius ex Epiſtola Auguſtini CLXIX. alias C. ad *Evodium*. Verum, ut anno CCCCXII. num. XII. & ſeqq. jam oſtendi, hæc in annum ſequentem differenda.

VIII. *Liber de perfectione juſtitiæ.*

Non convenit inter Scriptores, a quonam *Paulus Oroſius* ad Auguſtinum miſſus fuerit. Aliqui miſſum putant ab *Erote* & *Lazaro* Galliæ Epiſcopis, Baronius vero *Eutropium* & *Paulum* memoratos hujus peregrinationis auctores facit. Sed Em. Card. Noriſius citatus demonſtrat ex Epiſtola Oroſii ad Auguſtinum, quæ præfixa eſt libris adverſus Priſcillianiſtas ſub nomine Conſultationis ſive Commonitorii Oroſii ad Auguſtinum, in Tomo VIII. Operum Sancti Auguſtini juxta novam editionem, *Oroſium* ſua ſponte & a nemine miſſum ad Auguſtinum in Africam pro-

gna fiducia diſputavit, edito commentario ad eundem Oroſium (ut inſcriptio præſefert) adverſus Priſcillianiſtas & Origeniſtas. Extat eodem quoque argumento, nempe contra Priſcillianam hæreſim ejuſdem Auguſtini epiſtola ad Ceretium (*a*). Meminit & ipſe ſanctus Auguſtinus dictæ nuper lucubrationis adverſus Priſcillianiſtas; deque ipſo Oroſio ad Evodium ſcribens Epiſcopum Uzalenſem, qui hoc tempore in Africa claruit, hæc habet (*b*): *Occaſionem quippe cujuſdam ſanctiſſimi & ſtudioſiſſimi juvenis presbyteri Oroſii, qui ad nos ab ultima Hiſpania, id eſt ab Oceani littore, ſolo ſanctarum Scripturarum ardore inflammatus advenit, amittere nolui: cui ut ad illum quoque pergeret* (nempe Hieroſolymam ad S. Hieronymum) *perſuaſi. Huic etiam ipſi Oroſio ad quædam interrogata, quæ illum de Priſcillianiſtarum hæreſi & Origenis quibuſdam opinionibus, quas non recipit Eccleſia permovebant, uno libro non grandi quanta potui brevitate & perſpicuitate, reſpondi, &c.* Addit de libris a ſe tunc ſcriptis adverſus Pelagianos & aliis lucubrationibus antea editis.

(*a*) *Aug. epiſt.* 253.

(*b*) *Aug. epiſt.* 102.

XIII. Quod vero ad Priſcillianiſtas ſpectat: illud non omittendum, S. Auguſtinum repreſſiſſe Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priſcillianiſtas mendaciorum atque perjuriorum involucris deliteſcentes, dicebant artem contraria arte deludendam eſſe; atque ob eam cauſam ne magno fidei detrimento iidem Priſcillianiſtæ occulti manerent, licere mendaciis mendacia prodere, nempe mentiri ſe quoque eſſe Priſcillianiſtas, ut qui vere eſſent Priſcillianiſtæ, detegerent, ſicque ab hujuſmodi pravis fruticibus expurgare poſſent Eccleſiam. Hæc vero cum S. Auguſtinus accepiſſet, execratus eſt facimus, quod Chriſtiano homini nec in levibus mentiri liceat: quamobrem adverſus ea afferentes ad Conſentium librum ſcripſit contra mendacium (*c*).

(*c*) *Aug. Retract. l.* 2. *c.* 60.

XIV. Oroſii Hiſtoria.

Permanſit autem hoc anno Oroſius apud S. Auguſtinum cupiditate diſcendi, ſequenti vero (ut ſuo loco dicemus) navigavit Hieroſolymam. Porro eidem Oroſio ipſe S. Auguſtinus injunxit opus ut hiſtoriam ſcriberet adverſus Paganos; quod ille officioſiſſime præſtitit, ut ejuſdem Oroſii præfatio libris affixa docet: de quo iſta Gennadius (*d*). *Hic eſt Oroſius qui ab Auguſtino pro diſcenda animæ ratione ad Hieronymum miſſus, rediens reliquias B. Stephani primi martyris tunc nuper inventas primus intulit Occidenti. Claruit extremo pene Honori Imp. tempore.* Quando autem Oroſius abſolverit opus, quod, rogante S. Auguſtino, elaborandum ſuſcepit, ipſe his verbis in fine declarat, ubi ait (*e*): *Explicui, adjuvante Chriſto ſecundum tuum præceptum, beatiſſime pater Auguſtine, ab initio mundi uſque in præſentem diem, hoc eſt, per annos quinque mille ſexcentos decem & octo, &c.* Hic eſt annus Domini ſecundum initam ab eo numeri rationem quadringenteſimus decimusſeptimus.

(*d*) *Gennad. de Vir. illuſtr. c.* 39.

(*e*) *Oroſ. l.* 7. *c. ult.*

XV. Habebat præ manibus hoc tempore S. Auguſtinus (ut ipſe in dicta ad Evodium (*f*) epiſtola tradit) libros de Civitate Dei, & ex eis quinque abſolverat, necnon de Trinitate commentarios, longo tem-

(*f*) *Aug. ep.* 102.

PAGIUS

profectum eſſe. In ea enim Conſultatione ait Oroſius: *Ad te per Deum miſſus ſum, de te per eum ſpero, dum conſidero, qualiter actum eſt, quod huc venirem. Agnoſco cur venerim, ſine voluntate, ſine neceſſitate, ſine conſenſu. De patria egreſſus ſum, occulta quadam vi actus, donec in iſtius terræ littus allatus ſum. Hic demum in eum reſipui intellectum, quod ad te venire mandabas, impudentem non judices, ſi accipis confitentem.* Imo ipſe Auguſtinus in Epiſtola citata ad Evodium de Oroſio ſcribit: *Ad nos ab ultima Hiſpania, ideſt ab Oceani littore, ſolo Sanctarum Scripturarum ardore inflammatus advenit.* Ex quo & conſtat, Baronium qui hanc Oroſii peregrinationem in Africam huic anno affigit, Epiſtolam illam ad Evodium perperam cum anno Chriſti CCCCXI. copulaſſe. Erat in animo *Oroſio* tradere ſancto Doctori Commonitorium illud de pravis Priſcillianiſtarum, atque Origeniſtarum ſententiis, quibus Hiſpaniæ agitabantur. Sed cum quotidie tantis occupationibus *Auguſtinum* obrutum videret, rem procraſtinabat, cum *Eutropius*, & *Paulus* ſupervenere, plurium Cæleſtii ratiocinationum confutationem ſanctum Doctorem rogaturi.

IX. Oroſius quidem in ea Epiſtola ſcribit: *Eutropius & Paulus Epiſcopi, eadem qua & ego pueri veſter, ſalutis omnium utilitate permoti, commonitorum jam dederunt de aliquantis hæreſibus.* Sed cum habeamus, Auguſtinum librum *de perfectione juſtitiæ* ad Eutropium & Paulum dediſſe, in quo, ut petierant, Cæleſtii Sophiſmata diſſolvit, hæc *Cæleſtii* argumenta ad illud Commonitorium referenda ſunt. Quare Auguſtinus librum illum *de Perfectione juſtitiæ* tunc elucubravit, in quo inter alia plura teſtimonia, quæ ex ſacris literis *Cæleſtius* opponebat, ut hominis voluntatem contra divinam gratiam erigeret, exponit. Card. Noriſius laudatus hunc librum hoc ipſo anno exaratum putat, quia *Oroſius*, antequam diſcederet ex Africa, *Paulum & Eutropium* ſancto Doctori Commonitorium illud tradidiſſe narrat. Patres tamen Benedictini in Admonitione libro illi, quæ nunc Tomo X. Operum Sancti Auguſtini legitur, præfixa, Scriptum illud ad ſequentem annum referendum arbitrantur, quorum conjecturæ ibidem legendæ.

Anno ſequenti editus.

X. A num. XV. ad XIX. Auguſtinus, ut Oroſio morem gereret, Priſcillianiſtarum atque Origeniſtarum deliria rejecit, eique nuncupavit librum, qui nunc in Tomo VIII. Operum Divi Auguſtini habetur, & cujus titulus: *ad Oroſium contra Priſcillianiſtas & Origeniſtas, liber unus.* Oroſius tamen de origine animæ certius aliquid ab

Auguſtinus ſcribit adverſus Priſcillianiſtas & Origeniſtas.

Quæſtionem de animarum origine Hieronymo ſolvendam mittit Auguſtinus.

tempore (ut ait) elaboratos: ſed & ſe abſolviſſe ait expoſitiones in tres pſalmos, ſexageſimum ſeptimum, ſeptuageſimumprimum, & ſeptuageſimum ſeptimum. Inſuper in fine ejuſdem epiſtolæ ad Evodium habet, ſe mittere Oroſium ad S. Hieronymum, rogaturum de origine animarum quæ ipſius ea de re eſſet firma ſententia: occaſione enim quæſtionum, quæ per ejus libellum ad Auguſtinum de hæreſibus Priſcilliani & erroribus Origenis refricatæ ſunt; cum quid de eo ſentiret, ut in re magni momenti, ipſe Auguſtinus ſuam ſententiam, ſuſpendiſſet (quod profitetur in fine libri ad eumdem Oroſium adverſus Priſcillianum & Origenem conſcripti) Hieronymo refudit tantæ quæſtionis ſententiam, quem & Marcellinus antea (ut vidimus) eadem interrogatione pulſaverat. Vide plane, & admirare tanti Patris modeſtiam in non definiendo quæſtionem, quæ tanti ponderis videretur, & ejus animi demiſſionem atque candorem cum obſervantia erga S. Hieronymum, ut nec vel levis pulvis offenſionis in ejus corde reſederit penitus ex præteritis multorum annorum diſſenſionibus.

XVI. Ex erroribus Origenis pullulantes rami.

Sed quid poſt hæc accidit? illud quidem, ut cum prominens peſſimæ plantæ truncus ex Origenis Periarchon productus, ſcriptis ſanctorum Patrum & decretis ſacrorum Conciliorum (ut vidimus) ſucciſus eſſet; pullulaverint tamen ex eo hinc inde virgulta S. Auguſtini falce poſtea ſuccidenda. Etenim quod ait Oroſius in dicto conſultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem ſalvatione poſt aliquam purgationem, deque etiam ipſius diaboli reſtitutione per Avitos in Hiſpania prædicatis: licet in his quæ ad ſalvationem dæmonum ſpectant, minime aſſenſum fuiſſet: apparet quidem, quod quæ de damnatis venia impertienda dicta eſſent, haud rejecta fuere, ſed accepta a pluribus, ita tamen, ut pro diverſitate animi cujuſque ſententiæ, diverſæ fuerint eorumdem aſſertiones, quas omnes recitavit atque confutavit idem poſtea Auguſtinus, qui poſt primam (a) rejectam eorum ſententiam, qui crederent damnatos fore omnino ſalvandos, iſta ſubdit (b). *Sunt etiam, quales in collocutionibus noſtris ipſe ſum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas ſanctas, moribus improbandi ſunt, & agendo cauſam ſuam multo majorem quam iſti miſericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis, & infidelibus hominibus divinitus quidem verum prædictum eſſe, quod digni ſunt pœna: ſed cum ad judicium ventum fuerit, miſericordiam eſſe ſuperaturam. Donabit enim eos (inquiunt) miſericors Deus precibus & interceſſionibus ſanctorum ſuorum.* Cum in die Judicii pro illis rogaturi ſunt Deum: & poſt multa recenſita, quæ illi dicerent, ut hæc probarent ſubdit (c) alia ab aliis jactari ſolita, his verbis.

(a) *Aug. de Civit. Dei lib. 21. c. 17.* (b) *Aug. ib. c. 18.* (c) *Aug. ib. c. 19.*

XVII. De ſalvatione damnatorum errores.

Item ſunt alii, ab æterno ſupplicio liberationem nec ipſis ſaltem omnibus hominibus promittentes, ſed tantummodo Chriſti baptiſmate ablutis, qui participes fiunt corporis ejus, quomodolibet vixerint, in quacumque hæreſi, vel impietate fuerint; propter illud quod ait Jeſus (d): Hic eſt panis qui de cælo deſcendit, ut ſi quis ex ipſo manducaverit, non moriatur &c. Addit ad hæc & de alia horum claſſe: *Item ſunt qui hoc nec omnibus habentibus baptiſmatis Chriſti, & ejus corporis ſacramentum, ſed ſolis Catholicis, quamvis male viventibus, pollicentur: quia non ſolo ſacramento, ſed re ipſa manducaverunt corpus Chriſti, in ipſo ejus corpore conſtituti:* Rurſus & de aliis addit (e). *Sunt*

(d) *Joan. 6.* (e) *Aug. de Civit. Dei lib. 21. c. 21.*

PAGIUS

ab Auguſtino cognoſcere deſiderabat, ſed is diu hac dubitatione agitatus, ſolutionem deſperans, eam ab Hieronymo petere decrevit, Oroſiumque monuit, ut hac de re *Hieronymum* adiret. Quare prolixam Epiſtolam de *Origine animæ* ad Hieronymum dedit, in qua omnes ea de re ſententias examinat, quibuſve in ſingulis difficultatibus prematur, exponit; ac præterea alteram de loco Jacobi: *qui offenderit in uno factus eſt omnium reus*. Prior Epiſtola inter Auguſtinianas eſt XXVIII. alias CLXVI. altera XXIX. alias CLXVII. Utramque Epiſtolam ſecum detulit *Oroſius*.

XI. *Librum de Natura & Gratia ſcribit.*

Quoad librum Auguſtini de *Natura & Gratia contra Pelagium*, ſcripſit illum Auguſtinus, cum *Timaſius* & *Jacobus* Pelagii diſcipuli librum quendam, quem affirmabant eſſe *Pelagii* Sancto Doctori tradidiſſent, ut illi reſponderet, obteſtantes. Quare Auguſtinus librum illum elucubravit, & duobus illis adoleſcentibus dicavit. Verum non curenti anno, ut citati Cardinales Baronius & Noriſius exiſtimarunt, ſed ſequenti. Nam jam inchoatus erat liber ille, quamvis nondum perfectus, cum *Oroſius* ex Africa navigavit in Palæſtinam, verna ſcilicet tempeſtate ſequentis Chriſti anni; cum paulo poſtquam illuc pervenit, in Hieroſolymitano conventu exeunte menſe Julio habito, cui præſens Pelagius adfuit diſertis verbis affirmarit, *contra librum Pelagii Beatum Auguſtinum, diſcipulis ipſius Pelagii prodentibus ac petentibus, pleniſſime reſpondere*. Ad hæc Divus Hieronymus in Dialog. III. contra Pelagii hæreſim, inquit: *alios quoque libros ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur*, ubi de alio Opere adverſus Pelagium loqui non poteſt Hieroymus, quam de libro *de Natura & Gratia*. Quare cum Dialogi illi ab Hieronymo anno tantum ſequenti elucubrati fuerint, ut infra videbitur, dubium eſſe non poteſt, quin liber ille de Natura & Gratia ad annum ſequentem pertineat. Denique Auguſtinus in Epiſtola CLXIX. alias CII. ad Evodium Epiſcopum, num. XIII ait: *ſcripſi grandem quendam librum adverſus Pelagii hæreſim, cogentibus nonnullis fratribus, qui-* *bus*

Sunt autem qui propter id quod ſcriptum eſt (*a*) : *Qui perſeveravit uſque ad finem, hic ſalvus erit : nonniſi in Eccleſia Catholica perſeverantibus, quamvis in ea male viventibus, hoc promittunt :* atque demum : (*b*) *Comperi etiam quoſdam putare eos tantummodo arſuros illius æternitate ſupplicii, qui pro peccatis ſuis facere dignas eleemoſynas negligunt, juxta illud Apoſtoli Jacobi : (c) Judicium autem ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. Qui ergo fecerit* (*inquiunt*) *quamvis mores in melius non mutaverit, ſed inter ipſas ſuas eleemoſynas nefarie ac nequiter vixerit, judicium illi cum miſericordia futurum eſt, ut aut nulla damnatione plectatur, aut poſt aliquod tempus, ſive parvum, ſive prolixum, ab illa damnatione liberetur.* Hi ſunt qui his temporibus exciſſo utero Origenianæ viperæ progreſſi ſunt colubri, quos omnes S. Auguſtinus verbi Dei virtute confecit, adverſus eoſdem accurate differens in libris de Civitate Dei (*d*), quos (ut diximus) his diebus ipſe ſcribebat.

(*a*) *Mat.* 24.
(*b*) *Aug. ibid.*
(*c*) *Jacob.* 2.
(*d*) *Aug. de Civit. Dei li.* 21. *c.* 23. 24. 25. 26. 27.

XVIII. Hoc eodem tempore idem S. Auguſtinus (ut ipſe teſtatur in eadem dicta ſuperius Epiſtola ad Evodium *e*) adverſus Pelagianos edidit commentarium illum, cujus eſt titulus, De Natura, & gratia, ad Timaſium, & Jacobum, quos ex Pelagii diſcipulis reddidit Catholicæ Eccleſiæ filios. At quomodo hæc ſe habuerint, ex ejuſdem Auguſtini ſcriptis dicendum erit. Ac primum quid de eo commentario in dicta ad Evodium epiſtola dicat, cum de Oroſio, & aliis hujus anni ſcriptis recenſitis mentionem habuit : *Scripſi* (inquit) *etiam grandem quemdam librum adverſus Pelagii hæreſim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Chriſti opinionem perniciosiſſimam ille perſuaſerat.* Ex his namque fuiſſe Timaſium & Jacobum; idem Auguſtinus Epiſtola ad Innocentium (*f*) Romanum Pontificem tradit, ubi ait : *Miſimus reverentiæ tuæ librum quem dederunt quidam religioſi, & honeſti adoleſcentes, ſervi Dei, quorum etiam nomina non tacemus ; nam Timaſius & Jacobus vocantur : qui* (*ſicut audivimus, & jam noſſe dignaris*) *ipſius Pelagii exhortatione ſpem quam habebant in ſæculo reliquerunt, & nunc continenter Deo ſerviunt. Qui cum eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam noſtram, Domino inſpirante, caruiſſent, protulerunt eumdem librum Pelagii eſſe dicentes : & ut ei reſponderetur, impendio rogaverunt. Factum eſt. Ad eoſdem reſcripta eſt ipſa reſponſio. Agentes gratias reſcripſerunt. Utrumque miſimus, & cui reſponſum eſt, & quod reſponſum eſt.* Hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexiſſe putamus Hieronymum ad finem commentarii contra Pelagianos, dum de Sancti Auguſtini ſcriptis adverſus eoſdem poſt alios nominatim recenſitos, hæc habet (*g*) : *Alios quoque ſpecialiter tuo nomini* (nempe contra Pelagianos expreſſe) *cudere dicitur.* Meminit ejuſdem quoque commentarii idem Auguſtinus in epiſtola ad Joannem; ubi de amborum illorum Pelagii diſcipulorum Timaſii atque Jacobi converſione agit : miſitque una cum epiſtola dictum Pelagii librum cum reſponſione, & confutatione ad eoſdem. Perlibenter enim ejuſmodi inſcriptionem ſuam idem S. Auguſtinus evulgandam curavit : nam eam tum Romam, tum Hieroſolymam miſit : quod iiſdem in locis idem Pelagius mentita larva ſe Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Eccleſiæ, quam ut hæreſiarcha commerebatur, ſententiam anathematis. At de his modo ſatis : ſequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit proſequenda narratio.

(*e*) *Aug. ep.* 102.
Timaſius, & Jacobus diſcipuli Pelagii redditi Catholici.
(*f*) *Aug. ep.* 95.
(*g*) *Hier. cont. Pelag. li.* 3. *in fin.*

XIX. Hoc eodem anno collecta eſt provincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro confirmatione rerum geſtarum miſſa eſt lega-

Synodus in Macedonia.

PAGIUS *bus contra gratiam Chriſti opinionem perniciosiſſimam ille perſuaſerat*, ubi de libro de Natura & Gratia ad Timaſium & Jacobum, ſermonem habet, ut inter omnes convenit ; ideoque cum ea Epiſtola exeunte anno ſequenti ad *Evodium* data fuerit, liber de Natura & Gratia ante illum annum ab Auguſtino non exaratus.

XII. Ad num. XIX. Epiſtola Innocentii Papæ, qua rata habet, quæ geſta ſunt a Synodo in Macedonia celebrata, data eſt *Idibus Decemb. Conſtantio V. C. Coſ.* inſcripta vero Rufo, Euſebio, Euſtathio, Claudio, Maximiano, & aliis Epiſcopis Macedonibus, eſtque XXII. inter Epiſtolas Innocentii I. Ea Synodi provincialis in Macedonia habitæ geſta confirmantur. Sed cum poſt præfatam Synodum *Innocentius* ſcripſerit Epiſtolam XVI. ad Maximianum Epiſcopum, *de Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano*, quem ut Innocentius in communionem reciperet, rogabat Maximianus, & denegabat Innocentius, (quod Divum Chryſoſtomum ſacris tabulis Atticus nondum adſcripſiſſet;) *Communio enim ſuſpenſa*, inquit Pontifex, *reſtituitur demonſtranti cauſas, quibus id acciderat, jam eſſe deterſas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos, ut prædixi, Atticus miſſis aliquibus ſuorum, vel dicere voluit, vel demonſtrare completum, quemadmodum Antiochenæ Eccleſiæ frater, & Coepiſcopus noſter Alexander, digna legatione, & proſecutus eſt, & probavit*, liquet Baronium anno CCCCVIII. num. XL. & ſeqq. perperam ad eum annum hanc Innocentii ad Maximianum Epiſtolam retuliſſe. Eam enim nonniſi poſt Synodum Macedoniæ ſcriptam eſſe Bollandus ad Diem VIII. Januarii in Elogio Hiſtorico Sancti Attici Epiſcopi CP. paragrapho 5 : ex ipſamet deduci, recte obſervavit. Innocentius quippe in principio Epiſtolæ de Attico ſcribit : *a quo nec miſſas ullas ſaltem Epiſtolas ad nos, vel ad veſtram Synodum* (Macedoniæ nempe

Synodus Macedonia.

legatio ad Innocentium Papam per Vitalem Archidiaconum. Conſtant quidem hæc ex litteris ejuſdem Romani Pontificis ad eos redditis (*a*), quibus ipſe eos nonnihil reprehendit, & ab eis haud recte facta reſcidit, in cujus exordio iſta habet: *Adverti, Sedi Apoſtolicæ, ad quam relatio quaſi ad caput Eccleſiarum miſſa currebat, fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum ſententia duceretur. Unde de quibus jamdudum ſcripſiſſe me memini, nunc iterare formam argumentis evidentibus relationis veſtræ geminata percontatio compellit, &c.* Vides ex his, quanta effulgeret in ſede Apoſtolica cum auctoritate majeſtas, ut loco injuriæ duceretur, ſi oporteret eadem ſemel impertita iterare mandata.

(*a*) Innoc. ep. 27.

XX. Tranſlatio reliquiarum. Hoc item anno, qui Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ſedis ☞ ſecundus inchoatus ☜ numeratur, die vigeſimaoctava Julii ab eodem facta eſt tranſlatio partis reliquiarum ſanctorum martyrum, nempe S. Marci Evangeliſtæ, Cyri atque Joannis, in Canopum, ubi jam ſedes vigebat idololatriæ. Licet enim deſtructum fuiſ-

PAGIUS

pe) *utique pertuliſti*. Imo aliæ Innocentii Epiſtolæ ibidem a num. XXXIII. ad XL. a Baronio recitatæ ad præſentem annum revocandæ; cum *Alexander* anno ſuperiori Epiſcopatum Antiochenum adeptus ſit, & in iis literis memorentur quæ eo jam Epiſcopo contigere.

XIII. *Tranſlatio Reliquiarum SS. Cyri & Joannis martyrum.* Ad num. XX. Bollandus ad diem XXXI. Januarii, quo Sancti *Cyrus* & *Joannes*, qui ſub Diocletiano martyrium fecere, coluntur, antiqua eorumdem Acta recitat, perperamque ſcribit, Baronium in ſolemni illorum Tranſlatione narranda peccare primo, in eo quod ait Tranſlationem partis Reliquiarum Sanctorum Martyrum Marci Evangeliſtæ, Cyri atque Joannis factam eſſe hoc anno primo *Cyrilli Alexandrini Epiſcopi*. Baronius enim diſerte aſſerit, hunc annum ſecundum eſſe Cyrilli inchoatum, non vero primum, qui tamen rectius ſcripſiſſet, eſſe annum Cyrilli ſecundum exeuntem. Optime tamen obſervat Bollandus, perperam Baronium affirmare eam Tranſlationem die XXVIII. menſis Julii a Cyrillo peractam; cum Acta eam XXVIII. menſis Junii, uti etiam Menæa, cæteraque Martyrologia factam tradant. Eum errorem hauſit Baronius a Metaphraſte & a Surio. Recte pariter notat, non bene ſcribere Baronium, eas Reliquias *Canopum* tranſlatas eſſe; cum ex Actis conſtet, eas non *Canopum*, ſed Canopo vel Alexandria *Manuthen* delatas. Eſt autem *Canopum* urbs Ægypti ſtadiis decem aut duodecim Alexandria diſtans, quam Cyrus ac Joannes ſuo Martyrio nobilitarunt: *ab urbe autem Canopo duobus ſtadiis vicus diſtat, cui Manuthe nomen, dæmonum olim domicilium*, inquit Auctor Anonymus Actorum SS. Cyri & Joannis, qui addit, Cyrillum illuc Reliquias illas tranſtuliſſe *ad vici tutelam, ad dæmonum fugam, ad morborum remedium*. Licet vero is Anonymus annum Sedis Cyrilli non memoret, non dubium tamen, quin ea tranſlatio ad ſecundum ejus Sedis, præſentemque pertineat; cum dies XXVIII. Junii incidat in dominicam, qua die Sanctarum Reliquiarum Tranſlationes fieri jam incipiebant. *Theophilus*, quo Epiſcopatum gerente, Reliquiæ inventæ, morte interveniente, earum Tranſlationem perficere non potuit. Ea porro Vicennalium Honorii indicium.

XIV. *Pulcheria dicitur Auguſta.* Baronius anno CCCXV. num LI. ſcribit *Pulcheriam* Theodoſii Aug. ſororem eo anno Auguſtam appellatam; quam in rem Marcellini Chronicon laudat. Verum mendoſo hujus Chronici exemplari Cardinalem doctiſſimum uſum eſſe jam ſæpius monuimus; non ſolum enim Marcellinus, ſed etiam Auctor Chronici Alexandrini Pulcheriam hoc anno Auguſtam nuncupatam produnt. Hæc Chronici Alexandrini verba: *His Coſſ. Pulcheria ſoror Theodoſii Jun. Nobiliſſima Auguſta dicta eſt, menſe Panæmo, IV. nonas Julias. Eodem anno dedicata ſunt tria ſtatharia ſeu pectoralia in Senatu* (id eſt, pectorales imagines, ſeu ſtatuæ Principum) *Honorii & Theodoſii Auguſtorum, & Pulcheriæ Auguſtæ ab Aureliano iterum Præfecto ſacrorum Prætoriorum ac Patricio, menſe Appellæo III. Kal. Januarias.* Quæ duo Vicennalium Honorii argumenta. Annis enim hujuſmodi ſolemniis dicatis, uxores aut ſorores Imperatorum Auguſtæ de more dictæ, & ſtatuæ Imperatoribus, in Oriente maxime, ingenti paſſim ſumptu erectæ. Gothofredus in Comment. Cod. Theod. *de imaginibus Imperialibus* putat id factum fuiſſe, diebus ferme feſtis. Verum hoc anno dies III. Kalend. Januarias cum feria quarta concurrit, & dies quartus menſis Julii in ſabbatum incidit. Quare eæ ſtatuæ aliis plerumque diebus collocatæ, & nuncupationes Imperatorum aut Cæſarum diebus dominicis nondum fieri ſolitæ, ut etiam infra patebit.

XV. *Initium perſecutionis tricennalis in Perſide excitatæ.* Theophanes anno Incarnat. ſecundum Alex. CCCCV. qui Kalend. Septemb. anni Chriſti CCCCXII. inchoatur, ſcribit: *Hoc anno Antiochus Perſa e vivis exceſſit: beatiſſima vero Pulcheria ſupremam & abſolutam rerum adminiſtrationem exercuit.* Verum in notatatione temporis Theophanes, & in verſione ejus Interpres errant. In Græco enim legitur, ἐκ ποδῶν γέγονε, id eſt, *rebus amotus eſt*, ut recte vertit Combefiſius; velut jam Theodoſio grandiore, & ut ipſe imperium ſine curatore adminiſtrare poſſet. *Antiocho* Theodoſium regente Chriſtiana religio per Perſidem plurimum amplificata fuit. Verum poſtquam hoc anno is a rerum adminiſtratione ſummotus eſt, quod etiam Cedrenus ad annum V. Theodoſii ſcribit, *Iſdigerdes* Perſarum Rex pacem quidem cum Romanis ad mortem uſque coluit, ſed tamen in Perſide adverſus Chriſtianos perſecutionem excitavit, quæ annos triginta duravit, ſc. ad annum uſque CCCCXLIV. cujus initium & finem hactenus ignota ex collatione Theophanis cum Theodoreto anno CCCCVIII. num. III. & ſeqq. deduxi, ideoque quæ ibidem de ea in medium protuli, & Baronius habet, huc revocanda. Martyrum in longa hac perſecutione paſſorum Acta, quod me legiſſe meminerim, non extant, ejus tamen in Auctoribus, qui hoc ſæculo ſcripſere, aliqua ſuperſunt veſtigia, de quibus infra.

XVI. *Attalus Imperium reſumit.* Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Attalus Gothorum conſilio & præſidio tyrannidem reſumit in Galliis*, ſed anno ſequenti captus traditus eſt Honorio Imp. ut ibidem videbimus.

XVII. *Roma paulatim frequentari cœpta.* Philoſtorgius lib. 12. num. 5. poſtquam Urbis excidium & Ataulfi mortem narravit, ſcribit: *Poſt hæc autem Roma a graviſſimis malis paululum reſpirans, incolis frequentari cœpit.* Quam in rem Olympiodorus habet: *Poſt Romam a Gothis cā-*

fuiſſet quod illic famoſiſſimum erat idoli fanum & a Theophilo Eccleſia ſupererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanſiſſe, infeſtatio ipſorum ſatis ſignificabat. Ceſſavit autem, penituſque extinctus eſt eorum conatus, & vis evanuit, ubi eædem ſunt tranſlatæ reliquiæ, quibus illi victi, ſedes antiquas prorſus relinquere coacti ſunt. Hæc habentur ſatis aperta ex Actis eorumdem ſanctorum martyrum Cyri atque Joannis in poſteriore Concilio Nicæno cognitis, & a S. Joanne Damaſceno, & aliis comprobatis.

JESU

PAGIUS *captam, Albinus Urbis Præfectus, quod jam eadem ad priſtinum rediret ſtatum, ſcripſit non ſufficere præbitam populo partem* (ſc. frumenti publici quod viritim publice populo Romano diſtribuebatur) *multitudine jam aucta civitate:* additque uno die numerum initum eſſe civium quatuordecim millium. *Albinus* autem hoc anno Præfectus Urbis fuit, ut liquet ex Leg. ult. Cod. Theod. *de navicularis*, qua annonæ Urbis Romæ Honorius conſuluit, idque occaſione ſuorum Vicennalium; annis enim hujuſmodi ſolemniis dicatis Imperatores civitatibus populiſque gratias largiri ſoliti erant, indeque Honorius leg. 8. Cod. Theod. *de Indulg. debit.* indulgentiam quandam debitorum navicularlis per Africam tribuit.

Scripſit hoc anno Auguſtinus Epiſtolam ad Hilarium Syracuſanum, ut anno CCCCXI. oſtendimus, & Hieronymus Epiſtolam ad Cteſiphontem, ut ibidem monſtravimus. *Epiſtolæ Auguſtini & Hieronymi huc transferendæ.*

JESU CHRISTI ANNUS 415.	INNOCENTII PAP. ANNUS 14.	HONORII 21. THEODOSII 8. IMPP.

I. *Inventio reliquiarum S. Stephani Protomartyris.* CHriſti annus quadringenteſimus decimus quintus, duobus Auguſtis, Honorio decimum, & Theodoſio ſextum Conſulibus, feliciter illuxit Eccleſiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rurſus in miraculis redivivus apparuit, faciens ſigna atque prodigia magna in populo, cum ejus venerandum corpus (quod olim magno planctu humatum fuit) divinitus facta revelatione detectum, inventum, atque translatum eſt. Quod autem in primis ad tempus ſpectat: irrepſiſſe mendum in Bedam (*a*) & erraſſe alios eum ſecutos, apparet, dum anno ſeptimo Honorii Imp. id factum, apud eoſdem legitur: cum extent ejuſdem inventionis Acta Luciano presbytero ſcripta, in quibus expreſſe ponuntur dies & Conſules, quibus id accidiſſe hoc ipſo anno, apertiſſime declaratur; quod & Marcellinus in Chronico abſque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiam corrigendus eſt Niceta philoſophus, (*b*) qui eamdem inventionem refert ad tempora Conſtantini.

(*a*) *Bed. lib. de ſex ætat. Sigebert. & alii.*

(*b*) *Nicet. de martyrio, & invent. S. Steph.*

II. His itaque de tempore cognitis; de Luciani epiſtolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum eſt. Adſtipulantur quidem ipſi ex Græcis idem qui ſupra Marcellinus (*c*), Nicephorus (*d*), & alii recentiores auctores, Latinorum vero plurimi, ſed qui inſtar omnium eſt, Gennadius (*e*) cum hæc ſua ætate facta potuerit certius cognoviſſe, qui ita de ipſo: *Lucianus presbyter, vir ſanctus, cui revelavit Deus temporibus Honorii, & Theodoſii Augg. locum ſepulcri, & reliquiarum corporis S. Stephani martyris primi ſcripſit ipſam revelationem ad omnium Eccleſiarum perſonas Græco ſermone.* Hæc ipſe: Subdit autem hæc de ejus in Latinum tranſlatione facta per Avitum, & in Hiſpaniam miſſa (*f*): *Avitus presbyter homo Hiſpanus genere ante relatam Luciani presbyteri ſcripturam in Latinum tranſtulit ſermonem, & addita epiſtola ſua, per Oroſium Occidentalibus edidit.* Quinam fuerit Avitus iſte, num alter duorum qui male audit in epiſtola Oroſii ad Auguſtinum, quem ut hæreticum Origeniſtam Oroſius ipſe vitaſſet omnino, haud penitus dixerim. Rem geſtam aggreſſuri ab ipſius Aviti epiſtola ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum ſumamus exordium, a quo Latinis, & Occidentalibus omnibus Luciani ſcriptio illa impertita eſt, digna quidem hujus contextu hiſtoriæ quod & ex ipſa quoque hujuſce temporis ſtatus Hiſ-

(*c*) *Marc. in Chron.*
(*d*) *Nic. l. 4. c. 9.*
(*e*) *Gen. de Vir. illuſ. c. 46.*

(*f*) *Gen. de Vir. illuſ. c. 47.*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5908.

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLIII. A. C. 415.

☉ 4. C. ☽ 17. P. 11. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 415.

INNOCENTII PAPÆ 15.

HONORII IMP. 23. & 21.

THEODOSII JUN. 14. & 8.

I. *Quindecennalia Theodoſii.* [1] COſſ. *Honorius* Aug. X. & *Theodoſius* Aug. VI. ille propter *Vicennalia* anno ſuperiori exhibita, hic propter *Quindecennalia* imperii vivente patre ſuſcepti. Hoc enim anno in Chronico Alexandrino, legitur: *His Coſſ. Theodoſius Junior Auguſtus Quinquennalia Conſtantinopoli menſe Audynæo, III. Idus Januarii peregit, ſed loco* κυινκεννάλια, legendum, κυινδεκεννάλια, ideſt, *quindecennalia*. Error etiam videtur irrepſiſſe in diem, & loco, *III. Idus Januarii*, legendum, *IV. Idus Januarii*, quo die hujus Chronici Auctor jam ſcripſerat, Theodoſium Auguſtum ab Arcadio patre nuncupatum eſſe.

II. *Inventio Reliquiarum S. Stephani.* A. num. I. ad XIX. Inventionem Reliquiarum Sancti *Stephani* Protomartyris, quam pluribus deſcripſit Lucianus Presbyter in Epiſtola a Baronio num. VI. & ſeqq. recitata, paucis verbis perſtringit Idacius in Faſtis ad Conſulatum Honorii X. & Theodoſi VI. hoc anno geſtum: *His Coſſ. Sanctus Stephanus primus Martyr revelatur Sancto Presbytero Luciano die VI. Feria, quæ fuit tunc III. Non. Decembris in Hieroſolymis Sancto Joanne Epiſcopo præſidente: & extant ex his geſtis Epiſtolæ ſupradicti Presbyteri, & Sancti Aviti Presbyteri Bracarenſis, qui tunc in Hieroſolymis degebant.* Porro hoc anno dies tertius Decembris in feriam ſextam incidit. Literas Aviti Presbyteri refert Baronius num. III. & ſeqq. qui ait, ſe miſiſſe *Balconio*, Epiſcopo & clero ac plebi Eccleſiæ Bracarenſis; ad quos illa Epiſtola directa, aliquas Reliquias de corpore ejuſdem beati Protomartyris.

NOTÆ [1] COſſ. *Honorius Aug. X. & Theodoſius Aug. VI.* Faſti Idatiani, Proſper editus & MS. itemque Marcellinus: *Honorio X. & Theodoſio. VI.* Inſcriptiones Baſilicæ S. Pauli n. 236.

...... K A L. M A J A S
Honorio X. & T H E O D O S I O. V I. C O N S S.

Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Hon. X. & Theod. Aug. P. C. Paulini.* Neſcio quid ſibi velit hoc loco: *Poſt Paulini conſulatum.*

Hiſpaniæ afflictatæ a barbaris refere-
tur.

Aviti epiſtola ad Balchonium. *Beatiſſimo, dilectiſſimoque ſemper in Domino Papæ Balchonio, atque univerſo clero & plebi Eccleſiæ Bracharenſis, Avitus presbyter, ſalutem in Domino æternam.*

III. *Memores mei eſſe vos cupio, & deprecor; ſicut & ego, in quantum valeo, memoriam veſtri habere non ceſſo, tribulationibus veſtris meo dolore compatiens, & pro diſſidio patriæ noſtræ in locis ſanctis inceſſabiles lacrymas fundens ut aut vobis Dominus reſtituat libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat manſuetudinem, quos prævalere permiſit. Et ego quidem, beatiſſimi fratres (teſte Domino noſtro Jeſu Chriſto) loquor frequenter volui venire ad vos ut vobiſcum, vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: ſed impeditum eſt deſiderium meum, per totas jam Hiſpanias hoſte diffuſo. Veritus enim ſum, ne & ſancta loca relinquens, & ad vos forte non perveniens, ubicumque interceptus, irrationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam miſericors Deus, meo voto veſtroque merito procurante, dignatus eſt indulgentiæ ſuæ gratiam, primum ut dilectiſſimus filius, & compresbyter meus Oroſius uſque ad has partes ab Africanis Epiſcopis mitteretur, cujus mihi charitas, & conſolatio veſtrum omnium præſentiam reddidit. Deinde ut in diebus ipſis, quibus jam ipſe reditum incredibili deſiderio parabat; beatus & vere ſanctus, corona gloriæ noſtræ in Chriſto Jeſu primus martyr Stephanus ſe revelare, & manifeſtare ſignis, & virtutibus evidentiſſime ſequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatoris Dei occaſione perceptum, dignius duxi charitati veſtræ præmittere, ut ipſe præſens advocatus, & patronus obſequentium ſibi petitionibus dignaretur aſſiſtere, qui cum pateretur, etiam pro inimicis orare dignatus eſt.*

IV. Reliquiæ S. Stephani miſſæ in Hiſpaniam. *Itaque beatiſſimi, & dilectiſſimi fratres memoriam veſtri inceſſabiliter agens & tam congruentem ordinantis Dei diſpoſitionem videns promptus fui de presbytero cui revelatum fuerat, partem aliquam inventi corporis promereri; quam feſtinato expetitam, ſecretoque perceptam, ad vos dirigere non diſtuli. Quamobrem miſi vobis per ſanctum filium, & compresbyterum meum Oroſium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc eſt, pulverem carnis atque nervorum, & quod fidelius certiuſque credendum eſt oſſa ſolida atque manifeſta ſui ſanctitate novis pigmentis, vel odoribus pinguiora. Ut autem nulla poſſit eſſe dubitatio; ipſam ad vos ſubditam ſcriptis meis ſancti presbyteri, cui hæc revelata ſunt, epiſtolam conſcriptionemque tranſtuli, quam me pro fide veritatis plenius cognoſcendæ rogante, & expetente, dictavit Græco primum ipſe ſermone, ſed per me poſtea in Latinum verſa eſt. Quæ & vos ſancti, & beati fratres quam veraciter geſta ſunt tam fideliter ſuſcepta habeatis, imploro. Certus ſum enim, quia ſicut ipſe beatus martyr dignatus eſt nunciare, & pro ſalute mundi periclitanti ſe manifeſtare, auxilio & præſentia tanti patroni, ſi vos tale pignus digno ſtudio diligatis, tuti ex hoc quietique vivatis. Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti & ſancti Spiritus vobiſcum, dilectiſſimi in Domino. Amen.* Hæc Avitus Senior.

Ex qua quidem epiſtola in primis intelligas, recolaſque memoria quæ anno ſuperiori de Paulo Oroſio dicta ſunt, de ejus nempe in Africam adventu & ejuſdem hoc anno Hieroſolymam profectione: reditum vero in patriam poſt inventas, & acceptas ſancti protomartyris reliquias anno ſequenti ſuo loco dicemus. V. Pauli Oroſii in Palæſtinam adventus & profectio. Quæ vero ſpectant ad ea quæ ſanctus Auguſtinus per eundem Oroſium rogavit S. Hieronymum doceri de altiſſima quæſtione originis animarum, poſt inſtitutam de inventione reliquiarum Sancti Stephani narrationem dicturi ſumus. Hic modo reddamus ipſius Luciani libellum, ſeu epiſtolam eo argumento conſcriptam, qua totius rei geſtæ ſeries exacte deſcripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne faſtidias, tu velim, ſtyli ſimplicitatem, & ſimpliciorem ex Græco factam tranſlationem: cum maxima quæque fidei ſacramenta Deus ejuſmodi ſimplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. (a) Apud Sur. to. 4.
Sed rem ſic habet (a):

VI. Luciani epiſtola circularis. *Lucianus miſericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter eccleſiæ Dei quæ eſt in villa Capbargamala, in territorio Hieroſolymorum, ſanctæ Eccleſiæ, & omnibus ſanctis qui ſunt in Chriſto Jeſu in univerſo mundo, in Domino ſalutem.* Conſidera hic, lector, in inſcriptione prima illa verba conſultiſſime poſita: *Lucianus miſericordia Dei indigens.* Ita quidem, ut adverſarium ſe demonſtret hæreſi Pelagianæ, quæ tunc ibi graſſabatur: degebat enim hoc tempore Pelagius ipſe Hieroſolymis; quocum nullam ſe habere participationem ut omnibus oſtenderet auctor prima illa verborum ſuorum ſententia jugulat ipſam hæreſim Pelagianam. Sed reddamus epiſtolam:

VII. *Viſio quæ apparuit meæ puſillitati a Deo ter de revelatione reliquiarum beati & glorioſi protomartyris Stephani & primi diaconi Chriſti, & Nicodemi, qui in Evangelio (b) ſcriptus eſt, & Gamalielis* (b) Joan. 3.

(a) Act.3. 2.

lis, qui in Actibus Apoſtolorum (a) nominatur, neceſſarium duxi pandere veſtræ in Chriſto dilectioni, imploratus, ac magis juſſus a ſancto Dei cultore patre Avito presbytero, ut ſecundum fidem conſummatam interroganti quaſi filius obediens, ſicut cognovi, cum omni ſimplicitate impiger integre indicarem omnem veritatem.

Viſio prima, quæ apparuit Luciano.

Die igitur paraſceve, hoc eſt, feria ſexta tertio Nonas Decembris, Conſulatu Honorii decies & Theodoſii ſexies Auguſtorum, adveniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco ſancti Baptiſterii, in quo conſuetudo mihi erat dormire, & cuſtodire Eccleſiaſtica quæ erant in miniſterio; hora tertia noctis, quæ eſt prima cuſtodia vigiliarum, quaſi in extaſi ſemivigilans, vidi virum ſenem, longum, dignum ſacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba ſtola, cui inerant gemmulæ aureæ habentes intrinſecus ſanctæ Crucis ſignum, & virga auream in manu tenentem. Venit & ſtetit ad dexteram meam, & aurea virga pulſavit, me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco ſermone: Vade in civitatem quæ dicitur Ælia (quæ eſt Hieruſalem) & dic Joanni qui eſt in ea Epiſcopus: Quamdiu clauſi ſumus, & non aperis nobis? & maxime quod in temporibus tui ſacerdotii oportet nos revelari? Aperi nobis feſtinanter monumentum ubi in negligentia poſitæ ſunt reliquiæ noſtræ, ut per nos aperiat Deus & Chriſtus ejus & Spiritus ſanctus oſtium clementiæ ſuæ in hoc mundo. Periclitatur enim ſæculum ex multis caſibus qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum ſolicitus ſum pro me, quantum pro his qui ſunt mecum poſiti ſancti, & multi honoris digni.

VIII. Gamaliel apparet Luciano.

*Et reſpondi ei, dicens: Quis es tu domine, & hi qui tecum ſunt? Et reſpondit mihi: Ego ſum Gamaliel, qui Paulum Apoſtolum Chriſti nutrivi, & legem docui in Hieruſalem, & qui mecum in Orientali parte monumenti jacet, ipſe eſt dominus Stephanus qui lapidatus eſt a Judæis & principibus ſacerdotum in Hieruſalem pro Chriſti fide, foris portam quæ eſt ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: ubi die ac nocte jacuit projectus ut ſepulturæ non daretur ſecundum mandatum impiorum principum, ut a feris conſumeretur corpus ejus. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum unum ex his, non fera beſtia, non avis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Chriſti miniſtro feſtinavi habere mercedem in Domino, & partem cum ſancto viro fidei. Miſi per noctem, quantos poteram religioſos Chriſtianos & in Chriſto Jeſu fideliter credentes, habitantes Hieruſalem in medio Judæorum, & hortatus ſum eos, & neceſſarias ſubſtantias miniſtravi & perſuaſi illis ire occulte, ut portarent corpus ejus meo vehiculo in villam meam, hoc eſt, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis, viginti millia habens * a civitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus ſeptuaginta, & poni eum in meo monumento novo in Orientali theca: & præcepi meis, ut quæcumque neceſſaria erant pro ejus planctu, de meo darent.*

* abſens.

IX.

*Ipſe autem dominus Nicodemus in alia theca poſitus eſt: qui venit ad Salvatorem Jeſum noctu, & catechizatus eſt, ab eo audiens (a): Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus eſt a Chriſti diſcipulis. Et cognoſcentes Judæi, amoverunt eum a principatu ſuo, & anathematizaverunt eum, & de civitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quaſi perſecutionem pro Chriſto paſſum, ſuſtuli eum in agrum meum, & alui & veſtivi uſque ad finem vitæ ejus, & defunctum ſepelivi juxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectiſſimus, qui mecum baptiſmum Chriſti accepit ab ejus diſcipulis & viginti annorum exiſtens, ante me mortuus eſt, in tertia theca excellentiori jacet, in qua & ego ipſe poſtea defunctus ſum applicitus. Mea vero uxor Ethna * habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt eſſe Chriſti fidei cultores, in alia villa matris ſuæ ſepulti ſunt, hæc eſt in Capharſemelia.* Hic, lector, ut cuncta facilius aſſequaris, mente recole quæ ſuo loco ſuperius dicta ſunt, Judæos in ſpeluncis, ibique excavatis in lateribus loculis, inſtar thecarum, (ut contigit videre in cœmeteriis Romæ poſitis) corpora defunctorum condere conſueviſſe. Pergit vero Lucianus:

(a) Joan.3.

Revelatio reliquiarum Sanctorum.

* Anna.

X. Luciani conteſtatio.

Interrogavi autem ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Ubi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proaſtio, quod poteſt intelligi, agro ſuburbano; qui eſt proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id eſt, Virorum Dei. Et Evigilavi, & deprecatus ſum Dominum, dicens: Domine Jeſu Chriſte, ſi hæc viſio ex te, & non eſt illuſio; fac ut iterum ac tertio appareat mihi quando vis, & quomodo vis. Cœpi ergo jejunare, & ſiccas eſcas ſumere uſque ad aliam paraſceven. Et iterum dominus Gamaliel eadem ſimilitudine, eodemque ſchemate apparuit mihi, ſicuti in prima viſione, dicens: Quare neglexiſti ire, & dicere ſancto Epiſcopo Joanni? Et ego reſpondi: Timui, domine, mox ire a prima viſione & hæc renunciare, ne viderer ſeductor eſſe. Deprecatus ſum autem, ut ſi a domino

Secunda viſio Luciano oſtenſa.

mino miſſus fuiſſes ad me, denuo ac tertio appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquieſce, acquieſce mihi. Et iterum ait mihi: Quoniam requiſiſti de reliquiis ſingulorum, quomodo & ubi poſitæ ſint, appone ſenſum, & vide diligenter quæ oſtendentur tibi. Et dixi: etiam domine. Et ſtatim attulit quatuor calathos, tres aureos, & unum argenteum: tres eorum pleni erant roſis; duo albas roſas, tertius rubicundas habebat coloris ſanguinei: quartus vero calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco bene olente, & poſuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui ſunt iſti domine? Et dixit mihi: Lipſana noſtra ſunt. Qui rubeas habet roſas, ipſe eſt dominus Stephanus, qui a dextris poſitus eſt ad Orientem ab introitu monumenti ſecundus calathus, dominus Nicodemus eſt, poſitus contra oſtium: tertius vero calathus ipſe eſt meus: quartus vero calathus ille argenteus Abibus filius eſt meus, qui immaculatus ex utero matris ſuæ exceſſit e mundo: propterea in ſimilitudinem argenti mundiſſimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipſo eſt, ſuaviſſimi eſſe odoris? & ipſe conjunctus eſt meo calatho in excelſo loco, ubi ambo poſiti ſumus, quaſi gemini. Et cum hæc dixiſſet, denuo ex oculis meis evanuit.

XI. Tertia viſio facta Luciano.

*Cumque expergefactus fuiſſem, gratias egi Deo omnipotenti & conſuetis jejuniis operam dedi uſque ad tertiam revelationem. In tertia igitur ſeptimana, eadem die & hora venit ſupradictus vir comminans, & fremebundus, & dixit mihi: Quare uſque nunc diſſimulaſti, & noluiſti pergere, & dicere Epiſcopo Joanni, quæ tibi dicta ſunt, & oſtenſa? Quam excuſationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu ſperabis in die Judicii? Numquid non vides quanta ſiccitas eſt & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non conſideras, quia multi meliores te ſint per eremum ſancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innoteſcere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus eſſe ſacerdotem, ut per te manifeſtaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, ut aperiat nobis, & faciat locum orationis, ut interceſſione noſtra miſereatur Dominus populo ſuo. Et cum ad ejus verba intremuiſſem, dixi: Non negligens fui, domine mi, ſed præſtolabar tertium adventum tuum. Nunc vero hinc * craſtina die pergam, omnia quæ mandaſti mihi, dicturus. Et cum indignans adverſum me ſtaret, videbar mihi quaſi in altero mentis exceſſu deveniſſe Hieroſolymas, & quaſi in conſpectu aſtarem Epiſcopo Joanni, narrans ei omnem viſionem. A quo videbar audire: Si hæc, ſic ſe habent, ut dicis cariſſime, & Dominus tibi revelavit hæc temporibus noſtris: oportet me colligere de poſſeſſione illa bovem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus ſit; & dimittere tibi poſſeſſionem cum omnibus cæteris. Ad quem ajo: Ut quid mihi poſſeſſio, domine mi, ſi non habeo bovem, per quem regatur, & aretur poſſeſſio? Et dixit mihi Epiſcopus: Ita placuit, cariſſime; quoniam Civitas noſtra vehiculis miniſtratur, & unum bovem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in poſſeſſione tua celare: oportet namque ut in Civitate celeberrima ſit magis, quam in parvula poſſeſſione. Numquid non tibi ſufficiunt duo reſidui boves minores ad excolendam terram vehiculo tuo?* Cum hæc lector, de bobus intelligis dicta eſſe de ſanctis, in mentem revoca a divina Scriptura ejuſmodi factam eſſe collationem, & ab Apoſtolo Paulo elucidatam interpretationem, cum illud declarat (a): *Non alligabis os bovi trituranti.* Subdit vero Hæc Lucianus:

* ſive.

(a) Deut. 25.

XII. Lucianus convenit Joannem Epiſcopum.

Cum hoc in extaſi, hoc eſt in exceſſu mentis audiſſem; ſtatim expergefactus, benedixi Dominum & perrexi ad Civitatem ad S. Joannem Epiſcopum. Et cum illi omnia quæ videram renunciaſſem: reticui de viſione bovis expectans quid audirem ab eo. Intellexeram enim quia S. Stephanus ipſe eſſet bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebat, ſanctæ eſſent Eccleſiæ; & Sion prima Eccleſia, ipſa eſſet carrus major, & quia ſanctus Epiſcopus habebat a me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de viſione bovis Epiſcopo dicere nolui. Cumque hæc audiſſet Joannes Epiſcopus, lacrymatus eſt præ gaudio, & dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei vivi. Si hæc (ut dicis, cariſſime) & audiſti, & Deus tibi revelavit: oportet me inde tranſferre B. Stephanum primum martyrem, & Archidiaconum Chriſti (b): qui primus adverſus Judæos Dominica bella bellavit, & Deum in ſua majeſtate, in terris poſitus, in cœlo vidit ſtantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Hæc autem omnia, ut vidi, ita evenerunt, & conſona ſibi apparent univerſa. Dixit autem mihi ſanctus Epiſcopus: Vade, fode in acervo, qui eſt in ipſo agro: &, ſi inveneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulavi agrum, & vidi acervum minutorum lapidum in medio, ubi arbitratus ſum eos eſſe. Et dixit mihi Papa: Jam dixi tibi: Vade & fode, & ſi inveneris, ſedens cuſtodi locum, & manda mihi per diaconum, ut veniam ad locum. Et ita me dimiſit. Hic attende, lector, non ex divina revelatione hæc de acervo lapidum locutum eſſe Joannem, & opinatum eſſe Lucianum ſubpter eum eſſe recondita ſanctorum corpora, ubi non erant:

(b) Act. 6. 7.

rant: ſed ex conſuetudine Hebræorum qui acervo lapidum conſueviſſent conſignatas memorias poſteris tradere: cujus antiqui uſus plura in divina etiam Scriptura exempla ſuppetunt. Sed pergit Lucianus?

XIII. Lucianus curat inventionem reliquiarum. *Nugetio.

*Et cum veniſſem ad villam miſi præcones, ut omnes habitatores villæ diluculo conſurgerent, & foderent in acervo. Eadem vero nocte apparuit ipſe dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio *, innocenti & ſimplici viro, eadem ſimilitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vane laboras in acervo illo: modo ibi non ſumus: ſed tunc ibi poſiti fuimus, cum lamentarentur nos ſecundum conſuetudinem antiquorum: propter quod ibi acervus in teſtimonium planctus factus eſt. Sed quære nos in alia parte, quæ eſt Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Græco, Ἀνδρῶν ἀλαθῶν quod nos poſſumus dicere, Virorum fortium. Diluculo vero conſurgens ad hymnos; inveni monachum prædicantem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad acervum, illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primum quid dicat monachus Nygetius. Et advocato monacho Nygetio exquiſivi ab eo quid eſſet quod vidiſſet.* Alia viſio oſtenſa Nygetio. *Ille autem univerſa ſigna, quæ videram, domini Gamalielis, dixit mihi; & quemadmodum vidiſſet contra Auſtrum agrum ſitum, & monumentum in eo quaſi neglectum, & ruinoſum, ibi vidiſſet tres lectos aureos ſtratos, & unum ex eis altiorem cæteris, in quo erant duo jacentes, unus ſenex, & unus juvenis: & in aliis duobus lectis erant ſinguli. Et reſpondit qui erat in excelſiori lecto & dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & juſtum invenire; ipſe ab Orientali plaga poſitus eſt. Et hæc audiens a monacho, glorificavi Deum, quoniam inventus eſt alius teſtis in revelatione.*

XIV. *Nos igitur ivimus ad acervum, & fodientes nihil invenimus. Convertimus autem nos ad monumentum illud, ubi monacho ipſa nocte apparuerat, & fodientes invenimus tres thecas, ſecundum quod apparuerat mihi in typo calathorum. Invenimus igitur altiſſimis litteris ſcriptum lapidem obrutum, habentem, Celiel, quod interpretatur, Servus Dei, & Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel: hoc interpretatus eſt Papa Joannes, ſicut audivi ab ipſo ſancto Epiſcopo.*

Vocatur Joannes ex Synodo ad reliquias. *Statim ergo renunciavi Epiſcopo cum eſſet in Lidda, quæ eſt Dioſpolis, Synodum, agens.* Hæc eſt, lector, illa Synodus Dioſpolitana, cujus meminerunt S. Hieronymus, Auguſtinus, & Proſper, in fine anni hujus (ut ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus eſt Pelagius ſuas hæreſes condemnare: dicemus nos de ea pluribus poſt recenſita hæc de inventione Stephani protomartyris, & ſociorum. Ad hæc Lucianus:

XV. *Qui aſſumpſit ſecum* (Joannes videlicet Epiſcopus Hieroſolymorum) *duos alios Epiſcopos, Eleutherium de Sebaſte, & Eleutherium * de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cum aperuiſſent Domini Stephani thecam: ſtatim terræmotus factus eſt, & tanta ſuavitas, & fragantia odoris inde egreſſa eſt, quantum nullus hominum ſe meminit vel audiſſe, vel ſenſiſſe: ita ut putaremus nos in amœnitate paradiſi eſſe poſitos. Multitudo namque populi aderat nobiſcum; inter quos erant plurimi infirmi variis languoribus, Et ipſa hora mox de odore ſuavitatis ejus ſeptuagintatres animæ curatæ ſunt: ab aliis fugati dæmones: aliorum fons reſtinctus eſt ſanguinis: alii ſtrumis, & furunculis liberati: alii a ſtringio * ſanati, alii a tertianis, & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alii a cephalea curati, & emicranea: nonnulli a viſcerum occulto dolore liberati: & multas alias curationes ſenſerunt homines, quas enumerare longum eſt.*

*Euthonium. *ſtringio.

XVI. Tranſlatio reliquiarum S. Stephani. *Et exoſculantes ſanctas reliquias, iterum clauſerunt. Et tunc cum Pſalmis, & hymnis portaverunt reliquias B. Stephani in ſanctam Eccleſiam Sion, ubi & Archidiaconus fuerat ordinatus; derelinquentes nobis de membris ejus parvos articulos, immo maximas reliquias, terram cum pulvere, ubi omnis caro ejus conſumpta eſt: cætera aſportaverunt. Ex his ergo reliquiis tranſmiſi beatitudini veſtræ. Quas cum ſuſceperitis, orate pro exiguitate mea, ut dignus inveniar in conſpectu domini, fultus beatiſſimi martyris Stephani meritis, & veſtris orationibus. Tranſlatæ ſunt autem reliquiæ ipſius martyris VII. * Kalendas Januarii: & tunc in tempore jugis, & infinita ſiccitas erat. Sed eadem hora pluvia magna deſcendit, & abundanter inebriata eſt terra; & homines glorificabant ibi Dominum propter ſanctum ejus Stephanum, & propter cæleſtem ejus theſaurum miſericordiæ & pietatis, quem periclitanti ſæculo aperire dignatus eſt Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre, & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.* Hactenus Luciani epiſtola, ſive libellus: ex quo in nonnullis Nicetas eſt corrigendus, cum eamdem hiſtoriam narrat (*a*). Meminit earumdem reliquiarum inventionis S. Auguſtinus cum ait (*b*): *Latuit tanto tempore corpus ejus: proceſſit, quando Deus voluit: illuminavit terras, tanta mi-*

*VIII.

(*a*) *Extat apud Metaph. die 2. Aug. & Lipom. t. 6.*

(*b*) *Aug. de diver. ſerm. 51.*

miracula fecit; mortuus vivos facit mortuos, quia nec mortuus, &c.

XVII. Dei Conſilium in revelatione reliquiarum S. Stephani.

Vidiſti, lector, quot teſtibus primi Chriſti ſanguine teſtis Stephani meruerit inventio conſignari? Apparuit Gamaliel non uni tantum Luciano, ſed & S. Nigetio monacho: ſatis hoc quidem, quod in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum: ſed terra tremore teſtata id ipſum eſt, & cœlum inſperatam diuque fruſtra expetitam dans pluviam: fidemque fecerunt ſeptuaginta illi tres e diverſis languoribus ſanitati priſtinæ reſtituti: ſed & dæmones ipſi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inviti licet, virtutem martyris profiteri coacti ſunt. At hæc adeo multa, magna & inſignia, pauca & perexigua eſſe intelliges, ſi conferas cum illis, quæ in orbe Occidentali per ejuſdem protomartyris reliquias voluit edi miracula, de quibus ſequenti anno dicturi ſumus. Ut plane magno Dei conſilio factum appareat, quod tepeſcente in nonnullis Chriſtiana fide, quæ hiſce (ut vidimus) præſertim temporibus, Gentilium eſſet exagitata blaſphemiis, quod tempore Chriſtianæ religionis Urbs a barbaris capta eſſet, quæ tempore cultus deorum ſecura conſiſtens fuerat ipſis barbaris dominata: hoc, inquam, tempore, Chriſtiani unius ante quadringentos ferme annos vita functi tenuis pulvis, & oſſa tot tantaque præſtarent, ut ea ſola ſatis efficacia eſſe potuiſſent (etſi cætera ad fidei confirmationem edita miracula defuiſſent) non tantum ad titubantes conſolidandos, ſed & Ethnicos omnes ad

Chriſtianam religionem, reluctantes licet dummodo non obſtinatos, omnino pertrahendos. At hæc anno ſequenti ſuo loco manifeſtius apparebunt.

Nova hæc, & plane admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos, & confundendos adverſarios ſuos. Expugnavit impietatem Juliani Apoſtatæ Imperatoris reliquiis S. Babylæ martyris: vicit & proſtravit Arianam impietatem reliquiis Gervaſii, & Protaſii, Mediolani (ut vidimus) tempore S. Ambroſii apparentium. Sed & ſanctorum martyrum reliquiis extinctam fuiſſe in Ægypto idololatriam, anno ſuperiori vidimus. Quibus etiam armis modo uſus eſt Dominus ad Ethnicos, & hæreticos atque ſchiſmaticos expugnandos. Ecce tibi quam feliciſſimis auſpiciis progreſſus eſt Stephanus; cum videlicet coactus eſt impius Pelagius hæreſiarcha in Concilio Liddæ habito, quas hactenus docuiſſet hæreſes, condemnare. Quomodo autem hæc ſe habuerint, jam aggrediamur enarrare. XVIII.

XIX. Concilium Dioſpolitanum.

Dioſpoli (ipſa eſt Lidda antiquiori nomine dicta, Civitas in Palæſtina) collecta eſt provincialis Synodus Epiſcoporum ejus regionis. Hujus Synodi meminit S. Auguſtinus, ubi ait (a): *Per idem tempus in Oriente, hoc eſt in Syria Palæſtina, Pelagius a quibuſdam Catholicis fratribus ad Epiſcopalia Geſta perductus: eiſque abſentibus qui de illo libellum dederant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Epiſcopis quatuordecim auditus eſt: ubi eum dogmata ipſa damnantem, quæ inimica gratiæ*

(a) *Aug. Retract. lib. 2. c. 47.*

PAGIUS III. *Concilium Hieroſolymitanum adverſus Pelagianos.*

A num. XIX. ad XXV. Fuſe hic agit Baronius de Synodo *Dioſpolitana* contra *Pelagium* in Palæſtina coacta. Sed Synodi Hieroſolymitanæ, quæ eam anteceſſit, nullam mentionem facit, quod ſine dubio eam ſinceram & genuinam non putaret. Imo Acta ejus ab Oroſio capp. 2. 3. & 4. Apologiæ ſuæ recitata Wiſtellius Carmelita Tom. II. Vindiciarum lib. 3. ſect. 5. ab hæretico quopiam Novatiano ſcripta aſſerit, & Janſenius Yprenſis eam Apologiam Oroſio ſuppoſitam fuiſſe autumat. At cum omnia quæ *Oroſius* in ſua Apologia habet, iteret quoque Auguſtinus in libro de Geſtis Pelagii poſt Baronii mortem publicato, nullus fere hodie hunc Hieroſolymitanum conſeſſum coram *Joanne* Epiſcopo Hieroſolymitano in dubium revocat. Fuit ille Presbyterorum duntaxat, non item Epiſcoporum, ut ex mox dicendis planum fiet. Neque cogendorum tunc temporis Epiſcoporum ulla fuit auctoritas penes *Joannem*, cum neque diœceſim haberet, imo neque provinciam: ſed in Antiochena diœceſi cenſeretur, & Cæſarienſi Epiſcopo totius Palæſtinæ Metropolitano ſubeſſet. Scriptum quidem Oroſii in Apologiæ formam vulgatum, eos, qui adfuere titulo *Beatiſſimi Sacerdotes* nunquam non compellat, ſed non dubium, quin his verbis Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Presbyteros, qui colloquio interfuerant, intelligat, ideoque quin fallantur Viri Doctiſſimi, qui Presbyteros hoc ſæculo nunquam ſolitarie *Sacerdotes*, ſed tantum Sacerdotes ſecundi ordinis appellatos fuiſſe ſibi perſuaſere. Hoc enim vel ſola iſta Apologia alienum a veritate eſſe demonſtrat.

IV. *Pelagius in eo auditus.*

Cum itaque conventus iſte, qui ſecundum Concilium adverſus Pelagianos habitum cenſeri debet, in Annalibus deſideretur, ii nobis ſupplendi ſunt ex Cardinali Noriſio lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 7. Garnerio Tom. I. Operum M. Mercatoris diſſert. 2. & Patribus Benedictinis in Præfatione ad Tomum X. Operum Sancti Auguſtini num. IX. ubi quæ de eo Oroſius narrat, optime elucidarunt. Tempus habitæ Synodi indicat Oroſius, qui verno tempore in Palæſtinam appulit, quique ſcribit *poſt dies quadraginta & ſeptem, primo Encœniorum die* ad obſequium Joannis Epiſcopi ſalutationis cauſa poſt Synodum ſeſe acceſſiſſe. Loquitur de Encœniis Eccleſiæ Hieroſolymitanæ die XIV. Septemb. ea in urbe celebrari ſolitis, ut alibi oſtendimus. Dies autem XLVII. poſt habitam Synodum in diem XXX. Julii incidit. Oroſius in locum Conventus ingreſſus, jubente Epiſcopo ſedit; rogatuſque, *ut ſi quid ſuper hæreſi, quam Pelagius & Cæleſtius ſeminarant, in Africa geſtum eſſe cognoſceret, fideliter ac ſimpliciter indicaret*, Cæleſtium a Concilio Carthaginenſi damnatum fuiſſe declaravit, addiditque, *contra librum Pelagii beatum Auguſtinum, diſcipulis ipſius Pelagii prodentibus ac petentibus pleniſſime reſpondere.* Quare Auguſtinus hoc tempore Librum de *Natura & Gratia* commentabatur. Subjunxit Oroſius, habere ſe in manibus Epiſtolam, quam nuper in Siciliam

tiæ Dei adverſus eum de libello legebatur, Catholicum pronunciaverunt. Hæc Auguſtinus: Idemque alibi eoſdem Epiſcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, ubi ait (*a*): *Habemus alios Orientales Epiſcopos quatuordecim, Eulogium, Joannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Porphyrium, Fidum, Zoſimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Jovinum, Eleutherium, Clematium, quos uno loco ſimul inventos in iſtum confeſſum introducere valeamus, illos ipſos, qui Pelagio Judices præſiderunt: eumque ut homines, nullo ex altera parte urgente adverſario, putantes Catholicum; tamquam Catholicum pronunciarunt.* Hæc ipſe: Porro qui primus ordine recenſetur Eulogius, hic fuit totius provinciæ Palæſtinæ Metropolitanus Epiſcopus Cæſarienſis, qui ſucceſſit in locum Joannis ſucceſſoris Gelaſii, de quo ſuperius quarto tomo Annalium mentio facta eſt. Secundus ordine Joannes, hic eſt ille Epiſcopus Hieroſolymorum, cujus mentio in recitatis nuper Luciani, litteris habetur; penes quas etiam qui fuerint Eleutherius, & Euthonius, alias Eleutherius itidem dictus, innoteſcunt, nempe priorem Epiſcopum Sebaſtiæ (ipſa eſt Samaria) poſteriorem vero Hierichuntinæ civitatis Antiſtitem fuiſſe. Itidem alterum duorum Porphyriorum exiſtimamus fuiſſe Gazenſem illum Epiſcopum ſanctitate celebrem, de quo plura ſuperius. Zebænus & ipſe titulo ſanctitatis clarus, Epiſcopus fuit Eleutheropolis, cujus mentio eſt apud Sozomenum (*b*); ei enim revelata divinitus fuiſſe veneranda corpora ſanctorum Prophetarum Habacuc atque Michææ, teſtatur. Qui vero Jovinus hic nominatus habetur, Palladius, (*c*) auctor eſt, ipſum fuiſſe Epiſcopum Aſcalonis, reliquorum autem obſcura memoria eſt.

(*a*) *Aug. cont. Julian. li.* 1. *cap.* 5.

Epiſcopi qui Synodo interfuerunt.

(*b*) *Soz. l.* 7. *c.* 28.

(*c*) *Pall. in Lauſiac. c.* 42.

XX. Pelagius damnans ſuas hæreſes abſolvitur.

De rebus vero geſtis in Synodo, jam breviter accepimus ab Auguſtino, nimirum ibi Pelagium damnantem ſuas hæreſes, & fidem Catholicam profitentem fuiſſe abſolutum, Catholicaque communicatione dignatum: ſed quod id doloſe egerit, hanc ob cauſam S. Hieronymus cum hujus conventus meminit, miſerabilem Synodum appellat: ad Alypium enim & Auguſtinum ſcribens, hæc ait: (*d*) *Quicquid enim in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc opere confitetur.* Sed Pelagio quidem ipſi miſerabilis fuit, utpote in qua ſuam ipſius coactus eſt hæreſim comdemnare, cujus intrinſecus erat obſtinatus aſſertor. Cæterum utcumque res acciderit, conſtat quidem in eo Concilio tunc erectum eſſe trophæum de hæreſis Pelagianæ proſtratæ victoria. Hinc igitur S. Proſper de eadem Synodo iſta cecinit (*e*):

(*d*) *Hier. ep.* 79.

Qualis Synodus Dioſpolitana.

(*e*) *Proſp. lib. de Ingratis.*

——— *Non ſegnior inde Orientis*
Rectorum cura emicuit: captumque nefandi
Dog-

PAGIUS

Auguſtinus miſerat, quam & juſſus eſt recitare. Ea eſt Epiſtola Auguſtini CLVII. ad Hilarium Syracuſanum. His actis *Joannes* Pelagium introduci poſtulavit, huncque omnes una voce interrogarunt, an opiniones quas Auguſtinus confutaſſet, docuiſſet? quibus ille confeſtim reſpondit: *Et quis eſt mihi Auguſtinus.* Cumque univerſi acclamarent blaſphemantem in Epiſcopum, cujus opera hæreſeon monſtra ſuffocata fuerant, *Joannes* eum non ſolum e conventu non ejecit, ſed hominem laicum, & in crimine hæreſeos deprehenſum inter Presbyteros ſedere juſſit, & deinde dixit: *Auguſtinus ego ſum;* ut ſcilicet perſona quaſi præſentis aſſumta, dolentium animos temperaret. Verum Joanni ſtatim ab Oroſio repoſitum: *ſi Auguſtini perſonam ſumis Auguſtini ſententiam ſequere.*

V. *Joannes Epiſcopus Hieroſolymitanus Pelagio favet.*

His ita geſtis ſciſcitatus eſt Joannes, an quæ legerentur ex Epiſtola citata Auguſtini Pelagium peterent, an alium quempiam, ſimulque adiecit, ſi Pelagius impugnaretur, poſſe eos, quæ in illo reprehenderentur, declarare. Tum annuentibus reliquis dixit Oroſius: *Pelagius mihi dixit, dicere ſe hominem poſſe eſſe ſine peccato, & mandata Dei facile cuſtodire, ſi velit.* Ad hæc Pelagius reſpondit: *Hoc & dixiſſe me, & dicere, negare non poſſum.* At Oroſius repoſuit: *Hoc in Cæleſtio Africana Synodus deteſtata eſt: hoc Auguſtinus Epiſcopus ſcriptis ſuis, ſicut audiſtis exhorruit; hoc in ipſius nunc Pelagii ſcriptis ſua reſponſione* (nempe libro de natura & gratia) *condemnat: hoc & beatus Hieronymus, cujus eloquium univerſus Occidens, ſicut vos in vellus, expectat (multi enim jam hæretici cum dogmatibus ſuis ipſo oppugnante ſupploſi ſunt,) in Epiſtola ſua quam nuper ad Cteſiphontem edidit condemnavit; ſimiliter & in libro quem nunc ſcribit, collata in modum Dialogi altercatione confutat.* Inſtitit Joannes Oroſio, ut ageret accuſatorem ſeque tunc judicem acturum. Sed ut ipſemet Oroſius ſcribit: *Reſponſum ſæpiſſime eſt ab univerſis: nos accuſatores hujus non ſumus, ſed quid fratres tui, Patres noſtri ſenſerint & decreverint ſuper hac hæreſi, quam nunc Laicus vulgo prædicat, intimamus.* Cum vero Joannes, eos ad perſonam accuſatoris ſumendam pertrahere vellet, hoc unum ab illis reſponſum tulit: *Nos filii Eccleſiæ Catholicæ ſumus; non exigas a nobis Pater, ut Doctores ſuper Doctores eſſe audeamus, aut judices ſuper judices. Patres quos univerſa per Orbem Eccleſia probat, quorum communioni nos adhærere gaudemus, damnabilia hæc eſſe dogmata decreverunt: illis probantibus nos obedire dignum eſt:* Ex his verbis, *quid fratres tui, Patres noſtri ſenſerint*, evidenter colligi poteſt. nullos in eo conventu urbano præter Joannem, adfuiſſe Epiſcopos, quod tamen aliqui perperam credidere; cum Oroſius, aliique qui in conſeſſu erant, Epiſcopos *Patres* ſuos, Joannis vero Epiſcopi Hieroſolymitani *Fratres* appellent.

VI. *Cauſa Pelagii ad Innocentium Papam delata.*

Oroſius Latine Græce *Joannes* loquebatur, ſic ut uterque interpretis opus haberet, & neuter neutrum intelligeret. Qui vero interpretis partes obeundas ſuſceperat, neque *Oroſio* notus erat, neque officium ſuum implebat; alia enim alio, quam dicta fuerant, ſenſu reddebat, alia aliis

Dogmatis auctorem conſtrinxit lege benigna
Commentum damnare ſuum: niſi corpore Chriſti
Abjungi, & ſancto mallet grege diſſociari.
Lene quidem hoc, nimiumque malos toleraſſe videtur
Judicium: ſed ſancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de ſemine prolem.
Proſpectum namque eſt divino & munere cautum,
Ut licet in ſtantem declinans beſtia pœnam,
Perfidiæ ſecum ſenſus tenuiſſet eoſdem,
Ipſa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens ſobolem, quam protulit ore:

Synodus Dioſpolit. damnat hæreſes Pelagii. Hæc S. Proſper de Synodo Palæſtina, in qua licet dolo effugerit pœnam ipſe Pelagius, hæreſes tamen ejus ſunt penitus ab ipſo etiam auctore damnatæ. Rurſus vero de eadem Synodo Dioſpolitana idem Proſper agens, ita Pelagianos compellat (a): *Erraverunt Orientales Epiſcopi, in quorum judicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari, ut Catholicus poſſet videri anathematizare compulſus eſt?* Cæterum poſtquam ejuſmodi Acta Synodi de purgatione Pelagii Innocentio Romano Pontifici innotuerunt, nequaquam ipſe probare ac confirmare voluit, ut S. Auguſtinus teſtatur, cum ait (b): *Fefellit enim judicium Palæſtinum ipſe Pelagius; propterea ibi videtur eſſe purgatus. Romanam vero Eccleſiam, ubi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere uſquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit utrumque conatus: ſed (ut dixi) minime valuit.* Et inferius recitat verba epiſtolæ Innocentii Papæ ad hæc ſpectantia, quæ ſic ſe habent: *Unde non poſſumus illorum Epiſcoporum* (qui ſcilicet eidem Synodo interfuerunt) *nec probare, nec culpare judicium: cum neſciamus utrum vera ſint Geſta; aut ſi vera ſunt, conſtet, magis ſubterfugiſſe, quam ſe tota veritate purgaſſe.* Subdit Auguſtinus: *Videtis certe in his verbis, quemadmodum Papa beatiſſimus Innocentius non tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione ſententiam.* Hactenus ipſe: qui poſtquam tandem accepit Acta ejuſdem Synodi Palæſtinæ, ſcripſit de illis librum ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, ut ipſe teſtatur, eumdem librum citans (c): de quo etiam cum in Re-

Innocent. Papa noluit probare Synodum Palæſtinam.

(a) *Proſp. adver. Collat.*

(b) *Aug. de pecc. orig. l. 2. c. 8. 9.*

(c) *Aug. l. 2. c. 14. de peccato origin.*

PAGIUS

aliis dictis mutabat, nonnulla omittebat; atque ita reſponſiones *Oroſii* pleraſque omnes aut corrumpebat, aut ſupprimebat. Quapropter cum interprete tam parum commodo tamque parum æquo judice uti ſe intelligeret *Oroſius* palam profeſſus eſt, Latinum eſſe hæreticum, ſe itidem Latinum, hæreſim denique Latinis partibus magis notam ejuſdem linguæ judicibus reſervandam: *Joannem* judicem minus idoneum videri, quod cum accuſatorem ageret nemo, ipſemet ſe ſe ad judicandum ingereret. *Oroſio* ſuffragati complures libere teſtati ſunt; non poſſe eundem & advocatum eſſe & judicem. Multis demum ultro citroque actitatis, *Joannes Epiſcopus*, inquit Oroſius, *noviſſimam ſententiam protulit, confirmans tandem poſtulationem intentionemque noſtram, ut ad beatum Innocentium Papam Romanum fratres & Epiſtolæ mitterentur, univerſi quod ille decernere ſecuturi. Sed, ut hæreticus Pelagius impoſito ſibi eatenus ſilentio conticeſceret, & ut noſtri ab inſultatione convicti Joannis confuſique temperarent, univerſi in hanc ſententiam conſenſimus: gratiarum actione celebrata, pace facta, & conſummata ad pacis teſtimonium oratione diſceſſimus.* Ita Oroſius.

VII. *Concilium Dioſpolitanum adverſus Pelagium.*

Venio nunc ad Synodum *Dioſpolitanam*, de qua Baronius a num. XIX. ad XXV. quamque hic exponere juvat verbis Divi Auguſtini in libro de *Geſtis Pelagii*, citatis in margine locis ex quibus deſumpta ſunt. Quod nobis præter morem faciendum, ut Pelagianorum errores & dogmata certius innoteſcant. Non multo poſt conventum Heroſolymitanum *Pelagius* hæreſis nomine apud Palæſtinos Antiſtites denunciatus. Ejus accuſatores fuere *Heros* Arelatenſis, & *Lazarus* Aquenſis Epiſcopi, qui ſuis ſedibus tunc pulſi erant, quouſque *Zoſimus* Papa, quo tempore Pelagii ac Cæleſtii contra eoſdem calumniis fallendum ſe ſe præbebat, duriſſime prorſus habuit. Proſper tamen in Chronico ad annum CCCCXII. *Herotem virum ſanctum* appellat, B. Martini diſcipulum, qui, ait, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, a populo ipſius civitatis, inſons & nullis inſimulationibus obnoxius, pulſus eſt. Errores illi in libellum retulerunt ex Pelagii & Cæleſtii libris Collectos, ſed redactos in compendium. His adjecere tum eos articulos, quorum cauſa damnatus fuerat *Cæleſtius* a Concilio Carthaginenſi, tum etiam illos, quos *Hilarius Syracuſanus* e Sicilia ad Auguſtinum miſerat. Scriptum idiomate Latino huncce libellum obtulere *Euloyo* Cæſareæ Epiſcopo, quem Antiſtitem aliis tredecim Dioſpolitanæ Synodi Epiſcopis, ipſemet etiam *Joanni* Hieroſolymitano ſemper præponit Auguſtinus in libro de Geſtis Pelagii, ubi hujus Concilii Hiſtoriam narravit. Concilii tempus ex relatione Tranſlationis Sancti Stephani Protomartyris a Baronio hoc anno recitata, certo colligitur. Nam prima revelatio facta *die III. Decemb.* poſterior *die X*, tertia *die XVII.* Joannes Hieroſolymis erat *die XVIII.* cum eum *Lucianus* adiit. *Die XIX. aut XX.* fodit Lucianus, inventiſque Reliquiis *Lydam*, quæ eadem eſt cum Dioſpoli, perrexit, ubi erat Joannes Synodum agens, & unde rediit ante diem XXV. Quare Concilium a die XX. Decemb. ad XXIII. celebratum.

VIII. *Comparet Pelagius in Synodo.*

Pelagius præſentem ſe Concilio ſiſtitit: *Heros* autem ac *Lazarus* eo venire propter gravem alterius ægritudinem non potuerunt. Aberat ſimiliter *Oroſius*; nec omnino quiſquam aderat, qui partes actoris obiret in *Pelagium*. Quod non ſine occulta quadam conſpiratione factum vide-

(a) Aug. in Retract. l. 2. c. 47.

Retractationibus meminit, ita ait (a): *Sed cum in manus noſtras eadem Geſta veniſſent, ſcripſi de his librum; ne illo velut abſoluto, eadem quoque dogmata putarentur Judices approbaſſe, quæ ille niſi damnaſſet, nullo modo ab eis niſi damnatus exiiſſet.* Hæc Auguſtinus: verum periit ipſe liber.

XXI. Sed videamus ſingula capita propoſita in eadem Synodo, ex libello adverſariorum recitata quæ Pelagius damnare ne ipſa damnaretur, compulſus eſt. Invenimus ea in Collectione Creſconii recitata poſt epiſtolam Aurelii Epiſcopi Carthaginenſis ad Epiſcopos provinciæ Bizacenæ, quam ſuo loco reddemus. Inſcriptio autem capitibus iſtis prænotata legitur, adjecta ab Africanis Epiſcopis perbrevi præfatione.

Incipiunt capitula excerpta ex Geſtis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis ejus, quæ in Palæſtina Synodo ſibi objecta damnare compulſus eſt.

Quod ad Hieruſalem volentem colligere filios ſuos dominus clamat: hoc nos clamamus adverſus eos, qui filios volentes Eccleſiæ colligi, nolunt; nec ſaltem poſt judicium, quod de ipſo Pelagio factum eſt, collegerunt: de quo damnatus exiiſſet, niſi objecta contra Dei gratiam dicta, quæ obſcurare non potuit, ipſe damnaſſet. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, auſus eſt qualicumque ratione defendere, objecta ſunt quædam, quæ niſi remota omni tergiverſatione anathematizaret, ipſe anathema ſit factus.

XXII. Errores Pelagii ab ipſo in Concilio condemnati.

Primo objectum eſt enim, cum diceret, Adam mortalem factum; qui ſive peccaſſet, ſive non, mortuus eſſet.

Secundo, quod peccatum ipſius ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum.

Tertio, & quod infantes nuper nati, in illo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante prævaricationem.

Quarto, & quod per mortem, vel prævaricationem Adæ, non omne genus humanum moriatur: & quod non per reſurrectionem Chriſti omne genus humanum reſurgat.

Quinto, infantes, etiam ſi non baptizentur, vitam æternam habere poſſunt.

Sexto, & divites baptizatos, niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere poſſe regnum Dei.

Septimo, & gratiam Dei atque adjutorium non ad ſingulos actus donari, ſed de libero arbitrio eſſe, vel in lege atque doctrina.

Octa-

PAGIUS

videtur, quam licet *Auguſtinus* ignorare non potuerit, tamen memoriæ tradendam non putavit. *Joannes* ab Epiſcopis rogatus, ea quæ præſente ſe in Conventu Hieroſolymitano geſta fuerant, exponeret, orationem quæ ex parte ab Auguſtino citato refertur, habuit, qua non modo Chriſti gratiam admitti a *Pelagio* contendebat; verum etiam in *Herotem* & *Lazarum*, in *Oroſium*, & in quoſdam alios invehebatur. *Pelagius* vero Joannis præſidio non contentus complures ſanctiſſimos viros ſibi junctos amicitia jactitavit, multaſque Antiſtitum, a quibus eximie prædicabatur, protulit Epiſtolas. Quarum nonnullas curavit in Synodo recitari, in quibus & Auguſtini una fuit.

IX. *Tria priora capitula Pelagio objecta.*

Tandem lectus eſt libellus, in quo *Heros* & *Lazarus* ſententias Pelagii perſcripſerant. Interpretis opera utebantur judices Latinæ dictionis ignari: at *Pelagius* ad ſibi objecta reſponſiones eloquio Græco reddebat. In his quæ de libello recitata ſunt, & objecta Pelagio, illud primum eſt, *Non poſſe eſſe ſine peccato, niſi qui legis ſcientiam habuerit.* Quo recitato Synodus dixit: *Tu hoc edidiſti, Pelagi?*

Hieron. Dial. 1. in Pelagianos.

Reſpondit is: *Ego quidem dixi, ſed non ſicut illi intelligunt: non dixi non poſſe peccare, qui ſcientiam legis habuerit; ſed adjuvari per legis ſcientiam ad non peccandum, ſicut ſcriptum eſt, Legem in adjutorium dedit illis.* Hoc audito Synodus dixit: *Non ſunt aliena ab Eccleſia quæ dicta ſunt a Pelagio.* Adjecit Epiſcopalis Synodus, *legatur & aliud capitulum.* Et lectum eſt in eodem libro ſuo poſuiſſe Pelagium, *Omnes voluntate propria regi.* Quo lecto Pelagius reſpondit: *Et hoc dixi propter liberum arbitrium, cui Deus adjutor eſt eligenti bono; homo vero peccans, ipſe in culpa eſt, quaſi liberi arbitrii.* Quo audito Epiſcopi dixerunt: *Neque hoc alienum eſt ab Eccleſiaſtica doctrina.* Item recitatum eſt quod in libro ſuo Pelagius poſuerat: *In die judicii iniquis & peccatoribus non eſſe parcendum, ſed æternis eos ignibus exurendos.* Reſpondit Pelagius: *Hoc ſecundum Evangelium dixi, ubi dicitur de peccatoribus, illi ibunt in ſupplicium æternum, juſti autem in vitam æternam; & ſi quis aliter credit Origeniſta eſt.* Synodus dixit: *Alienum non eſt ab Eccleſia.*

Augustinus de Geſtis Pelagii c. 3.

X. *Tria alia Capitula Pelagio objecta.*

Objectum & illud Pelagio, tanquam in ſuo libro ſcripſerit: *malum nec in cogitationem venire.* Reſpondit: *Hoc non ita poſuimus, ſed diximus debere ſtudere Chriſtianum, ne male cogitet.* Epiſcopi approbarunt. Recitatum eſt & aliud, quod & in ſuo libello ſcripſit, *Regnum Cælorum etiam in veteri Teſtamento promiſſum.* Ad quod Pelagius; *Hoc & per Scripturas probari poſſibile eſt, hæretici autem in injuriam veteris Teſtamenti hoc negant. Ego vero Scripturarum auctoritatem ſecutus dixi, quoniam in Propheta Daniele ſcriptum eſt, & accipient Sancti regnum Altiſſimi.* Synodus dixit: *neque hoc alienum eſt a fide Eccleſiaſtica.* Pelagio etiam objectum, quod in eodem libro ſuo ſcripſerit, *poſſe hominem ſi velit, eſſe ſine peccato:* & quod ſcribens ad Viduam adulatorie dixerit: *Inveniat apud te pietas, quæ nuſquam invenit locum; inveniat ubique peregrina in te ſedem juſtitia: veritas quam jam nemo cognoſcit domeſtica tibi & amica fiat: & lex Dei, quæ ab omnibus prope hominibus contemnitur, a te ſola honoretur.* Et iterum ad ipſam: *o te felicem & beatam ſi juſtitia, quæ in Cœlo tantum credenda eſt, apud te ſolam inveniatur in terris.* Et in alio ad ipſam libro poſt Orationem Domini & Salvatoris noſtri docens, quemadmodum debeant Sancti orare, ait: *Ille ad Deum digne elevat manus, ille orationem bona conſcientia effundit, qui poteſt dicere; Tu noſti, Domine, quam ſanctæ & innocentes & mundæ ſint ab omni moleſtia & iniquitate & rapina, quas ad te extendo manus; quemadmodum juſta & munda labia, & ab omni mendacio li-*

Aug. ibid. cap. 3.

bera

Octavo, & gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari.

Nono, & filios Dei non poſſe vocari, niſi omni modo abſque omni peccato fuerint effecti.

Decimo, & non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet unuſquiſque facere aliquid, vel non facere.

Undecimo, & victoriam noſtram non eſſe ex Dei adjutorio, ſed ex libero arbitrio.

Duodecimo, & quod petentibus veniam, non detur ſecundum gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundum merita & laborem eorum qui per pœnitentiam digni fuerint miſericordia.

Hæc omnia Pelagius ſic anathematizavit (quod ſatis geſta ipſa teſtantur) ut nihil ad ea quoquo modo defendenda diſputationis attulerit. Unde ſit conſequens, ut quiſquis ſequitur Epiſcopalis auctoritatem judicii, & in ipſius Pelagii confeſſione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Eccleſia. Sequitur Catholica Pelagii confeſſio poſt recenſita ex libello adverſariorum capita in eum objecta, quæ omnia confutavit.

XXIII. Catholicæ aſſertiones adverſus Pelagianos. *Primo, quod Adam, niſi peccaſſet, non fuiſſet moriturus.*

Secundo, quod peccatum ejus non ipſum ſolum læſerit, ſed & genus humanum.

Tertio, quod infantes nuper nati, non ſint in illo ſtatu, in quo Adam fuit ante prævaricationem.

Quarto, ut ad ipſos etiam pertineat quod breviter ait Apoſtolus (a): Per unum hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum: & ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.

Quinto, quod infantes non baptizati, non ſolum regnum cælorum, verum etiam vitam æternam habere non poſſint.

Sexto, ut confiteatur, divites baptizatos, etiam ſi divitiis ſuis non careant, & ſint tales quales ad Timotheum deſcribit Apoſtolus, dicens (b): Præcipe divitibus hujus mundi non ſuperbe ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum ſuarum, ſed in Deo vivo; qui præſtat nobis omnia abundanter ad fruendum: divites ſint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam; non eos a regno Dei poſſe privari.

Septimo, ut fateatur gratiam Dei & adjutorium etiam ad ſingulos actus dari, eamque non dari ſecundum merita noſtra.

Octavo, ut re vera ſit gratia, id eſt, gratis data per ejus miſericordiam, qui dixit (c): Miſereor cujus miſertus ero, & miſericordiam præſtabo cui miſertus fuero.

Nono, ut fateatur filios Dei vocari poſſe illos, qui quotidie dicunt (d): Dimitte nobis debita noſtra: quod utique non veraciter dicerent, ſi eſſent omnino abſque peccato.

deci-

(a) 1. Cor. 15.
(b) 1. Tim. 6.
(c) Rom. 9.
(d) Mat. 9.

PAGIUS

bera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi miſerearis.

XI. *Aliud Pelagii dogma.* Aug. ibid. cap. 6. Ad hoc Pelagius reſpondit: *poſſe quidem hominem ſine peccato eſſe, & Dei mandata cuſtodire, ſi velit, diximus; hanc enim poſſibilitatem Deus illi dedit; non autem diximus, quod inveniatur aliquis ab infantia uſque ad ſenectam, qui nunquam peccaverit; ſed quoniam a peccatis converſus proprio labore & Dei gratia poſſit eſſe ſine peccato; nec per hoc tamen in poſterum inconverſibilis. Reliqua vero quæ ſubjecerunt neque in libris noſtris ſunt, neque talia unquam diximus.* His auditis Synodus dixit: *Quoniam negas te talia ſcripſiſſe, anathematizas illos qui ſic tenent?* Pelagius reſpondit: *Anathematizo, quaſi ſtultos, non quaſi hæreticos; ſiquidem non eſt dogma.* Deinde judicaverunt Epiſcopi dicentes: *Nunc quoniam propria voce anathematizavit Pelagius incertum ſtultiloquium, recte reſpondens, hominem cum adjutorio Dei & gratia poſſe eſſe ſine peccato, reſpondeat & ad alia capitula.*

XII. *Dogmata Cæleſtii Pelagio objecta.* Aug. ibid. cap. 12. Tum objecta ſunt Pelagio quæ in doctrina Cæleſtii diſcipuli ejus referebantur inventa: *Adam mortalem factum, qui ſive peccaret, ſive non peccaret moriturus eſſet. Quoniam peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit & non genus humanum, quoniam Lex ſic mittit ad regnum quemadmodum Evangelium. Quoniam ante adventum Chriſti fuerunt homines ſine peccato. Quoniam infantes nuper nati in illo ſtatu ſunt in quo Adam ante prævaricationem. Quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus moriatur, neque per reſurrectionem Chriſti omne genus hominum reſurgat.* Hæc ita objecta ſunt, ut etiam apud Carthaginem ab Aurelio & ab aliis cum ipſo Epiſcopis dicerentur audita atque damnata. Deinde objecta & alia quædam capitula commemoratione nominis Auguſtini interpoſita, & quæ ipſi de Sicilia miſſa fuerant, cum ibi fratres Catholici hujuſmodi quæſtionibus turbabantur, quibus per librum ad Hilarium Syracuſanum ſcriptum idem ipſe reſponderat. Sunt autem iſta: *Poſſe hominem ſine peccato, ſi velit, eſſe. Infantes etſi non baptizentur habere vitam æternam. Divites baptizatos niſi omnibus abrenuncient, ſi quid boni viſi fuerint facere, non reputari illis, neque regnum Dei poſſe eos habere.* Reſpondit Pelagius: *De poſſe quidem hominem ſine peccato eſſe, dictum eſt ſuperius: de eo autem quod fuerint ante adventum Domini homines ſine peccato, dicimus & nos, quoniam ante adventum Chriſti vixerunt quidam ſancte & juſte, ſecundum Scripturarum ſanctarum traditionem. Reliqua vero & ſecundum ipſorum teſtimonium a me dicta non ſunt, pro quibus ego ſatisfacere non debeo: ſed tamen ad ſatisfactionem ſanctæ Synodi, anathematizo illos, qui ſic tenent, aut aliquando tenuerunt.* Poſt hanc reſponſionem Synodus dixit: *ad hæc prædicta capitula ſufficienter & recte ſatisfecit præſens Pelagius, anathematizans ea, quæ non erant ejus.* Objectum eſt Pelagio quod diceret, *Eccleſiam hic eſſe ſine macula & ruga.* Ad hoc reſpondit: *dictum eſt a nobis ſed ita, quoniam lavacro ab omni macula & ruga purgatur Eccleſia, quam velit ita Dominus permanere.* Ad quod Synodus dixit: *Hoc & nobis placet.*

XIII. Deinde objecta ſunt de libro *Cæleſtii*, quid in

uno-

Decimo, ut fateatur eſſe liberum arbitrium, etiamſi divino indigeat adjutorio.

Undecimo, ut fateatur, quando contra tentationes, concupiſcentiaſque illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, ſed ex adjutorio Dei provenire victoriam: non enim aliter verum eſt quod Apoſtolus ait (a): Non volentis, non currentis, ſed miſerentis eſt Dei.

(a) Rom. 9.

Duodecimo, ut fateatur ſecundum gratiam & miſericordiam Dei veniam pœnitentibus dari non ſecundum merita eorum quemadmodum etiam ipſam pœnitentiam, donum Dei dixit Apoſtolus, ubi ait (b): Ne forte det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia ſimpliciter ſine ullis fateatur ambagibus.

(b) 2. Tim. 2.

XXIV. *Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipſius Pelagii expreſſa Eccleſiaſticis Geſtis verba conſentit, atque in illa quæ his ſunt contraria veraciter, credit; anathema eſſe tenendum eſt; niſi quæ illi contraria ſunt, fido corde teneantur, & aperta confeſſione promantur.* Hactenus ibi ex Actis Synodo Dioſpolitanæ. Recitat iſtas aſſertiones ex Actis ejuſdem Synodi S. Auguſtinus agens de peccato originali (c), necnon in epiſtola (d) ad Paulinum. Porro alii errores Pelagii redduntur ab eodem Auguſtino in eodem libro de peccato originali his verbis (e): *Quoniam lex ſic mittat ad regnum, quemadmodum & Evangelium. Quoniam fuerint homines ante adventum Chriſti ſine peccato.* Deſideratur hic aliud caput ejuſdem hæreſis corollarium, cujus idem S. Auguſtinus (f) ſic meminit. *Deſtruunt rationes quas facit Eccleſia ſive pro infidelibus & doctrinæ Dei reſiſtentibus, ut convertantur ad Deum; ſive pro Fidelibus, ut augeatur in eis fides, & perſeverent in ea: hæc quippe non ab ipſo accipere, ſed a ſe ipſis homines habere contendunt, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes ſecundum merita noſtra dari. Quod quidem Pelagius in Epiſcopali Judicio Palæſtino, damnari metuens, damnare compulſus eſt: ſed in poſterioribus ſuis ſcriptis hoc invenitur docere.* Hæc Auguſtinus. Erant & aliæ blaſphemiæ Pelagii ſcriptis inſertæ, quæ non ſunt ad publicum illud examen productæ

(c) Aug. de peccato orig. lib. 2. c. 11. (d) Aug. ep. 106. (e) Aug. de peccato orig. lib. 2. c. 11. (f) Aug. lib. de hæreſ. ad Quodvultdeum c. 88.

PAGIUS

Alia Cæleſtii dogmata. Aug. ibid. cap. 13.

unoquoque capitulo contineatur, magis ſecundum ſenſum, quam ſecundum verba; quæ quidem ille latius exequitur: ſed tunc ſubjicere omnia, qui libellum adverſus *Pelagium* dederunt, ſe non potuiſſe dixerunt. Ergo in primo capitulo libri Cæleſtii hoc ſcriptum eſſe poſuerunt: *Quoniam plus facimus, quam in Lege & Evangelio juſſum eſt.* Pelagius reſpondit: *Hoc quaſi noſtrum poſuerunt; dictum eſt vero a nobis ſecundum Apoſtolum de virginitate, de qua Paulus dicit. Præceptum Domini non habeo.* Synodus dixit: *Hoc & Eccleſia recipit.* Hinc objiciuntur Pelagio alia Cæleſtii capitula capitalia. In tertio capitulo ſcripſiſſe Cæleſtium: *Gratiam Dei & adjutorium non ad ſingulos actus dari, ſed in libero arbitrio eſſe, vel in lege ac doctrina.*

Ibid. c. 14. Et iterum, *Dei gratiam ſecundum merita noſtra dari; quia ſi peccatoribus illam det, videtur eſſe iniquus:* & his verbis intuliſſe, *Propterea & ipſa gratia in mea voluntate poſita eſt, ſive dignus fuerim, ſive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus; quando vincimur a peccato nos non vincimur, ſed Dei gratia, quæ voluit nos adjuvare omni modo, & non potuit.* Et iterum ait: *Si gratia Dei eſt, quando vincimus peccata; ergo ipſa eſt in culpa, quando a peccato vincimur, quia omnino cuſtodire nos, aut non potuit, aut noluit.* Pelagius reſpondit: *Hæc utrum Cæleſtii ſint, ipſi viderint qui dicunt ea Cæleſtii eſſe; ego vero nunquam ſic tenui, ſed anathematizo qui ſic tenet.* Synodus dixit: *Recipit te ſancta Synodus ita verba reproba condemnantem.* Cum de quinto capitulo libri Cæleſtii Pelagio fuiſſet objectum, quod *affirment, unumquemque hominem omnes virtutes poſſe habere & gratias; & auferant diverſitatem gratiarum, quam Apoſtolus docet:* Pelagius reſpondit: *dictum eſt a nobis, ſed maligne & imperite reprehenderunt: non enim auferimus gratiarum diverſitatem; ſed dicimus donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, ſicut Paulo Apoſtolo donavit.* Ad hoc Synodus dixit: *conſequenter & Eccleſiaſtico ſenſu & ipſe ſenſiſti de dono gratiarum, quæ in Sancto Apoſtolo continentur.*

XIV. *Alia Cæleſtii dogmata.* Ibid. c. 18.

In VI. capitulo Cæleſtii libri poſitum, objectum eſt, *Filios Dei non poſſe vocari, niſi omni modo abſque peccato fuerint effecti.* Unde ſecundum ipſum dictum eſt, neque Apoſtolum Paulum eſſe filium Dei, qui dixit, non quod jam acceperim, aut quod jam perfectus ſim. In VII. capitulo, *oblivionem & ignorantiam non ſubjacere peccato, quoniam non ſecundum voluntatem eveniunt, ſed ſecundum neceſſitatem.* in X. capitulo, *Non eſſe liberum arbitrium, ſi Dei indigeat auxilio; quoniam in propria voluntate habet unuſquiſque aut facere aliquid aut non facere.* In XII. capitulo, *Victoriam noſtram, non ex Dei eſſe adjutorio, ſed ex libero arbitrio.* Quod inferre dictus eſt his verbis: *Noſtra eſt victoria, quoniam propria voluntate arma ſuſcepimus; ſicut e contrario noſtrum eſt, quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contemſimus.* Et de Apoſtolo Petro poſuit teſtimonium, *Divinæ nos eſſe conſortes naturæ:* & ſyllogiſmum facere dicitur: *Quoniam ſi anima non poteſt eſſe ſine peccato, ergo & Deus ſubjacet peccato, cujus pars, hoc eſt anima, peccato obnoxia eſt.* In XIII. capitulo dicit: *Quoniam pœnitentibus venia non datur ſecudum gratiam & miſericordiam Dei, ſed ſecundum merita & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint miſericordia.*

XV. *Pelagius abſolutionem ſuffuratus eſt.* Ibid. c. 19.

His recitatis Synodus dixit: *quid ad hæc quæ lecta ſunt capitula dicit præſens Pelagius Monachus? Hoc enim reprobant ſancta Synodus, & ſancta Dei Catholica Eccleſia.* Pelagius reſpondit: *Iterum dico, quia hæc & ſecundum ipſorum teſtimonium non ſunt mea; pro quibus, ut dixi, ſatisfactionem non debeo: quæ vero mea eſſe confeſſus ſum, hæc recta eſſe affirmo: quæ autem dixi non eſſe mea, ſecundum judicium ſanctæ Eccleſiæ reprobo, anathema dicens omni contravenienti & contradicenti ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ doctrinis. Ego enim in unius ſubſtantiæ Trinitatem credo, & omnia ſecundum doctrinam ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ: ſi quis vero aliena ab hac ſapit, anathema ſit.* Synodus dixit: *Nunc quoniam ſatis-*

ctæ: recitat vero eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorum libris, quos contra Pelagianos conſcripſit poſt dictam Synodum Dioſpoli celebratam, ut S. Proſper (a) teſtatur, qui poſtquam ejuſdem Synodi meminiſſet, mox iſta ſubinfert de ipſo S. Hieronymo:

(a) *Proſp. de Ingrat.*

Tunc etiam Bethlei præclari nominis hoſpes,
Hebræo ſimul & Grajo, Latioque venuſtus.
Eloquio, morum exemplum, mundique magiſter,
Hieronymus libris valde excellentibus hoſtem.
Diſſeruit; noſcique dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obſcurare tenebræ.

Hæc S. Proſper, & quidem ſcite aperit ejuſdem Hieronymi in ſcribendo conſilium.

XXV. Hieronymi conſilium in ſcribendo dialogos contra Pelag.

Etenim cum vidiſſet ipſe Hieronymus verſutum Pelagium captioſis artibus Synodum decepiſſe, & tamquam in ſcœna, mentita larva, perſonarum hiſtrionem Catholici hominis ſpecie ſuperinducta luſiſſe, ſicque veritatem offuſis tenebris obſcuraſſe: prudens illud excogitavit inventum, ut dialogos ſcriberet, & ſub Critoboli nomine Pelagium ſignificaret, quem Catholicus homo, Attici nomine, exquiſitiſſimis interrogationibus cogeret latens intus venenum in medium perſpicuum cunctis proferre; ſicque palam omnibus demonſtraret, qualis ille eſſet, qui errores damnans, videri voluiſſet ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus: novum ergo illud per dialogos ſcribendi genus arripuit, a ſe hactenus intentatum; quod id res & tempus expoſceret. Etenim invidioſum nimis ac odioſum, & forte etiam temerarium videri poterat, in hominem ex adverſo concitatum inſurgere, qui damnatis omnibus præpoſitis damnandis hæreſibus, jam fuiſſet in ipſa Synodo conſenſu omnium abſolutus. Hinc etiam & prudentiſſime illud egit, ut numquam in ea ſcriptione ejuſdem Synodi expreſſe voluerit meminiſſe: ne ſi ab illa acta probaſſet, Pelagium in ea abſolutum probaſſe pariter videretur; vel ſi damnaſſet, ipſe potius hæreſis redarguendus eſſet, qui damnantem hæreſes Synodum arguiſſet. Sic igitur generatim rem agens, non unum abſolutum Pelagium inſectari videtur, ſed Pelagianos, dum unius Pelagii caliginis denſitate repletas latebras aperit, cunctiſque eaſdem proponit aſpiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia iſta præfatur Hieronymo ſane digna (b) *Adverſus eos autem qui me dicunt hoc opus inflammatum invidiæ facibus ſcribere: breviter reſpondebo, numquam me hæreticis pepercisse, & omni egiſſe ſtudio, ut hoſtes Eccleſiæ, mei quoque hoſtes fierent.* Hæc ipſe. Sed unde invidiæ calumniam adverſarii impegerunt, niſi quod ante faciem ejus fuiſſet ipſe Pelagius abſolutus?

(b) *Hier. adverſ. Pelag. in præfat.*

Quæ autem ex ejuſdem Pelagii ſcriptis eruta, idem Hieronymus (c) foris expanſa omnibus intuenda proponat, audi. Quod enim ille ad impeccantiam aſſerebat opus eſſe divinæ legis ſcientia, eademque eſſe mulieres imbuendas; hinc XXVI.

(c) *Hier. cont. Pelag. lib. 1.*

PAGIUS

tisfactum eſt nobis proſecutionibus præſentis Pelagii monachi, qui quidem piis doctrinis conſentit, contraria vero Eccleſiæ fidei reprobat, & anathematizat, communionis Eccleſiaſticæ eum eſſe, & Catholicæ confitemur. Pelagius itaque per crebra mendacia damnationem declinavit, miſſiſque in Provincias Epiſtolis ſua dogmata approbata fuiſſe non paucis perſuaſit. Quare Sanctus Hieronymus Epiſtola CCII. alias XXIV. ad Alypium & Auguſtinum, quæ inter Auguſtinianas legitur, loquens de *Anniano* Celedenſi Pelagiano ait: *quidquid in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc Opere profitetur.* Hæc Synodus tamen ab Auguſtino aliiſque celebratur, veluti prima de hac hæreſi Eccleſiæ victoria, cum tantum abſit, ut in ea abſolutus fuerit Pelagius, ut potius ſuo ſemet ore damnarit, quod frequenter Pelagianis exprobrat Auguſtinus.

XVI. *Hieronymus tres libros Dialog. adverſus Pelagium ſcribit.*

A num. XXV. ad XXXI. Hieronymus in Epiſtola ad *Cteſiphontem*, commodius ſe plura contra *Pelagium* ſcripturum promiſerat, & hoc anno promiſſa præſtitit, tribus Dialogorum libris adverſus Pelagium in lucem emiſſis, idque paulo ante Synodum Dioſpolitanam inter diem XX. & XXIII. menſis Decembris celebratam, ut recte Cardinalis Noriſius laudatus cap. 7. & Garnerius citatus in Diſſert. 6. obſervarunt. Oroſius enim in Apologia, quam poſt Septembrem contra Pelagium publicavit, de Hieronymo ſcribit: *ſimiliter & in libro, quem nunc collata in modum Dialogi altercatione, confutat.* Idemque Hieronymus reſpondens literis Auguſtini per Oroſium acceptis: *certe*, ait *in Dialogo, quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus ſum.* Oroſius autem menſe Decembri iter in Africam maturabat, & initio ſtatim anni ſequentis in Africam navigavit. Inchoati libri illi ante finem menſis Julii; cum *Oroſius* in Conventu Presbyterorum die XXX. Julii laudata verba protulerit, *ſimiliter & in libro &c.* Cumque in ſuo Opere nullam mentionem faciat *Hieronymus* Dioſpolitanæ Synodi, cujus non minus quam Carthaginenſis ſub Aurelio meminiſſet ſi jam celebrata eſſet; imo cum ſermo fiat in eodem Opere de impoſito a *Joanne* partibus ſilentio, proculdubio Dialogi abſoluti ſunt, eo temporis intervallo, quod inter Conventum Hieroſolymitanum & Dioſpolitanum Concilium interjectum eſt, ſcilicet inter diem XXX. Julii, & XXIII. Decembris. Quare perperam Baronius num. XXV. tradidit, hos Dialogos poſt Synodum Dioſpolitanam elucubratos. Nam quod Auctorem citat Proſperum, qui poſt mentionem factam *Synodi Dioſpolitanæ* meminit ſcriptorum ab Hieronymo adverſus Pelagianos, nihil omnino evincit. Si enim ordo iſte

Feminis in Eccleſia non pſallendum. (a) 1. Tim. 2.

in eum hæc ipſe Hieronymus: *Verum tu tantæ es liberalitatis, ut favorem tibi apud Amazones tuas concilies, ut in alio loco ſcripſeris, ſcientiam legis etiam feminas habere debere; cum Apoſtolus* (a) *doceat eſſe tacendum mulieribus in eccleſia, & ſi quid ignorant, domi viros ſuos debere conſulere. Nec ſufficit tibi dediſſe agmini tuo ſcientiam Scripturarum, niſi earum voce & canticis delecteris: Jungis enim & ponis in titulo, quod & feminæ Deo pſallere debeant. Quis enim ignorat, pſallendum eſſe feminis in cubiculis ſuis, & abſque virorum frequentia & congregatione turbarum?* Hæc ipſe.

XXVII. Porro quod in eam dementiam ſuperbus iſte elatus fuerit, ut aſſereret eſſe hominis, vi liberi arbitrii non tantum non peccare, ſed etiam non tentari: hinc ipſe Hieronymus ex perſona Pelagii ejuſque verbis hæc ait (b) *Alii clauſi cellulis, & feminas non videntes, quia miſeri ſunt, & verba mea non audiunt, torquentur deſideriis: ego etiamſi mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiſcentiam: de me enim dictum eſt* (c): *Lapides ſancti volvuntur ſuper terram, & ideo non ſentio, quia liberi arbitrii poteſtate Chriſti trophæum circumfero.* Hujuſmodi plane hæreticos viſus eſt idem S. Hieronymus alibi ſugillaſſe, dum ait: (d) *Si nota feciſſent verba mea populo meo, non blandientes eis, & adulatione perdentes, ut dicerent: Non habetis peccata, perfectam juſtitiam poſſidetis, ſanctitas & pudicitia atque juſtitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidiſſem eos in immunditiam & ignominiam, ut facerent quæ non conveniunt, & ſequerentur cogitationes ſuas peſſimas. Contemplemur hæreticos, quomodo ſemel deſperantes ſalutem, gulæ ſe tradant & deliciis: veſcantur carnibus, frequentes adeant balneas: muſco fragrent, unguentis variis delibuti, quærant corporis pulchritudinem, &c.* ☞ Præſtringens in hunc modum S. Hieronymus Pelagium atque Pelagianos, & haud dubium inter alios ſugillat Palladium Gallatam Epiſcopum Helenopolis in Bithynia, de quo ſæpe ſuperius, cujus diſertis verbis meminit in præfatione in eoſdem libros adverſus Pelagium ſcriptos, quod cum verſari ſoleret aſſidue cum feminis religioſis, magna tamen jactantia gloriaretur, quod omnis eſſet penitus concupiſcentiæ expers: ita quidem ipſe, cum præſertim in Ægypto viſitans monachos, junctus feminis peregrinaretur. Quo nomine redargutus eſt etiam per Epiſtolam ab Iſidoro Peluſiota, dignam illam quidem, quæ hic recitetur, utpote tanti viri profuturum omnibus monumentum, ſic enim ſe habet (e).

(b) Hier. contr. Pelag. l. 2.

(c) Zach. 9.

(d) Hier. in Hierem. l. 4. c. 23.

(e) Iſid. ep. 284. l. 1.

Palladio Epiſcopo.

XXVIII. *Mulierum congreſſus vir optime, quantum fieri poteſt, fuge. Nam eos qui ſacerdotii munere funguntur, ſanctiores ac puriores illis eſſe oportet, qui ad montes ſe contulerunt: ſiquidem illi & ſui, & plebis; hi autem ſui dumtaxat curam gerunt: Atque illi in hujuſmodi dignitatis faſtigio collocati ſunt: omneſque vitam eorum perſcrutantur & explorant: hi autem in ſpelunca ſedent, aut ſua vulnera curantes, aut vitia obtegentes, aut etiam coronas ſibi ipſis texentes. Quod ſi etiam, ut cum illis congrediaris, neceſſitas aliqua te obſtringat: Oculos humi dejectos habe, atque ipſas quoque quonam pacto ſpectandum ſit, doce: non enim dumtaxat docendum eſt, quonam modo cernere oporteat, ſed etiam, ut oportet, cernere. Cumque pauca, quæ ipſarum animos aſtringere atque illuſtrare queant, locutus fueris: ſtatim evola, ne forte diuturna conſuetudo vires tuas emolliat, & infringat, atque velut horrendum quemdam & elatum leonem nacta, comam quidem, quæ leonem vere leonem efficit, regiamque dignitatem ipſi conſervat, amputet; dentes autem eripiat, atque ungues (quorum adminiculo robuſtiſſimas etiam feras vincit) evellat, ac deinde deformatum ac ridiculum redditum, animal inquam illud horrendum ac intolerandum ac vel ſolo rugitu montem percellens, pueris etiam ſe illudendum præbeat.*

XXIX. *Quod ſi a mulieribus honore affici cupis (maxime quidem hoc ſpiritualem vi-*

rum

PAGIUS

præjudicium faciat temporis, quo ſcripta ſint ſingula, quæ recenſentur Opera, Dioſpolitanam Synodum Epiſtola ad Cteſiphontem ſecuta eſſet, *Innocentii* ſententia præceſſiſſet, quod nemo ſane dixerit: hanc enim ante Synodum Proſper meminit, illam poſtea. Pari eademque ratione Socrates, Sozomenus, & Theodoretus quæ prius contigere, ſæpe poſteriori loco referunt, & ad rationem temporis ex ordine, quem in ſuis narrationibus ſervant, nullum certum argumentum deduci poteſt.

XVII. Hieronymus ſervata Socratis conſuetudine, quod diceretur, vel dici poſſet, exponens, *Attici* & *Critobuli* nomina induxit ſecum invicem diſputantium, ut & Catholicæ ſententiæ, & adverſariorum dicta exponerentur majori, qua fieri poſſet brevitate, ac claritate. In illis Dialogis variis Scripturæ Sacræ locis Pelagianos inſequitur Hieronymus. Divinam gratiam commendans atque vanam hæreticorum apathiam jugulans. De peccato originali ſuam tantum in fine libri tertii ſententiam his verbis, quibus Opus ſuum claudit, poſuit: *Scripſit dudum vir ſanctus & eloquens Epiſcopus Auguſtinus ad Marcellinum, qui poſtea ſub invidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens caſus eſt, duos li-*

In iis Auguſtinum laudat.

bros

rum haud quaquam decet:) ut ut autem *res ſe habeat; nihil tibi cum feminis commercii ſit, ac tum ab illis honorem conſequeris. Tum enim hoc præſertim nobis aderit, cum a nobis minime quæretur: ſolet enim quivis eos quidem a quibus colitur ac deliuitur, aſpernari; eos autem a quibus aſſentatione minime demulcetur, admiratione proſequi. Ac muliebris natura huic potiſſimum affectui obnoxia eſt. Intolerandam enim ſe præbet, cum quis ipſi blanditur; ac contra eos omnium maxime ſuſpicit, & admiratur, qui majore libertate præditi ſunt, ampliorequе authoritate apud eas utuntur.*

XXX. *Quod ſi te frequenter cum ipſis verſari, nec ullo inde detrimento affici dixeris; id quidem fortaſſe mihi perſuaderi ſinam. At illud idem velim omnibus fidem adhiberi, aquis lapides, extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excavari dicunt. Quorum verborum hujuſmodi ſenſus eſt: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius & quidem aquæ guttula? & tamen aſſiduitas naturam vincit. Quod ſi natura, quæ ægre dimoveri poteſt dimovetur; idque quod minime habebat perpetitur; qua tandem ratione voluntas quæ facile movetur, a conſuetudine non vincatur & evertatur?* Hucuſque Iſidorus, optima ratione & exemplo deſtruens quod aſſererent illi voluntatem noſtram ſui natura poſſe, ſi velit evitare peccatum abſque gratiæ adminiculo, immo nec etiam poſſe tentari ſi nolit: quandoquidem docuit Iſidorus vinci aſſiduitate naturam ☞.

XXXI. Rurſum vero de iiſdem prodigioſis Pelagii inventis, dum omnes homines craſſioribus, ut monachos, uti veſtibus vellet, hæc ait (a). *Unde adjungis gloriam veſtium & ornamentorum Deo eſſe contrariam? Quæ ſunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mundiorem, ſi Epiſcopus presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Eccleſiaſticus in adminiſtratione ſacrificiorum cum candida veſte proceſſerint? Cavete clerici, cavete monachi; viduæ & virgines periclitamini, niſi ſordidas vos atque pannoſas vulgus aſpexerit. Taceo de hominibus ſæculi, quibus aperte bellum indicitur, & inimicitiæ contra Deum, ſi pretioſis atque nitentibus, utantur exuviis.* Hactenus ipſe qui quidem poſt multa ex Pelagii ſcriptis in medium allata & confutata, poſtremo ad exterrendos adverſarios, validiſſimum plane commilitonem, qui jam ante adverſus eamdem graſſantem impietatem gladium ſpiritus exeruiſſet, oſtentat, ipſum nimirum ſanctiſſimum atque doctiſſimum Auguſtinum; dum recenſet ab eo adverſus Pelagianos ſcriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartum vero ad Hilarium; atque ſubdit: *Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in noſtras venere manus. Unde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatii: In ſilvam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo: aut ſi nova voluerimus dicere a clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.* Hæc Hieronymus, plurimum (vides) deferens Auguſtino. At quænam eſſent quæ audiſſet ab eo cudi peculiariter contra ipſum Pelagium: certe inter alia librum illum, cujus ipſum meminiſſe diximus in epiſtola ad Evodium, (b) fuiſſe ſcimus, cujus eſt titulus. *De Natura & gratia*, de quo paulo ante pluribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi adverſus Pelagianos cer-

(a) *Hier. cont. Pelag. l. 1.*

(b) *Aug. epiſt. 102.*

Veſtimentorum ornatus pro dignitate perſonæ.

Hieronymus gloriatur conſortio Auguſtini.

PAGIUS

libros de infantibus baptizandis, &c. Quare concludit novo ſibi labori ſuperſedendum eſſe, ne ſibi illud Horatii objectetur, *In ſylvam ne ligna feras:* aut enim dicturum ſe, inquit, eadem, quæ Auguſtinus ex ſuperfluo, aut ſi nova, *a clariſſimo ingenio occupata* eſſe *meliora.*

XVIII. A num. XXXI. ad XXXV. Auguſtinus librum de *Natura & Gratia* hoc anno in lucem emiſit, ut ſuperiori num. XI. oſtendimus; *Pelagius* vero publicationem eorum, quæ acta fuerant in Synodo Dioſpolitana, prævertit Epiſtola vanitatis pleniſſima, quam paſſim diſſeminari omni ſtudio curabat: ac jactitabat inter alia id quod dixerat, *poſſe hominem ſine peccato eſſe, & Dei mandata facile cuſtodire, ſi velit* XIV. Epiſcoporum ſententia comprobatum: *qua ſententia*, inquiebat ille apud Auguſtinum lib. de geſtis Pelagii pag.219. *contradictionis os confuſione perfudit, & omnem in malum conſpirantem ſocietatem ab invicem ſeparavit.* Sicque Divinam gratiam, quam in Synodo confiteri coactus fuerat, ſilentio prætermittebat. Addebat hic & vocem iſtam *facile;* cujus mentio nulla in Synodi geſtis.

Pelagius ſeſe abſolutum fuiſſe jactitabat.

XIX. Quoad Epiſtolam *Auguſtini* ad *Joannem Epiſcopum Hieroſolymitanum* ordine CLXXIX. alias CCLII. ea anno ſequenti data. Nam, ut obſervant Patres Benedictini, Dioſpolitanæ Synodi Geſta, nondum receperat Auguſtinus, cum Epiſtolam illam Joanni perferendam dedit, ut liquet ex num. VII. Sed jam viderat conſcriptam a *Pelagio*, atque ad Africanos iſtorum geſtorum loco tranſmiſſam Apologiam quandam, qua ſe ille ad Herotis & Lazari objecta reſpondiſſe jactabat; ſcripſeratque jam *Auguſtinus* alteram ad Joannem Epiſtolam ſuper eadem cauſa, poſt Oroſii reditum, ut videtur. Quippe num. I. reſcripta ſibi a Joanne credit non reddita, quod ipſi perlator defuerit *Joanni Auguſtinus* tranſmittit, & ſcriptum a Pelagio de viribus Naturæ librum, & ſuum *de Natura & Gratia*, quem priori iſti refellendo lucubravit. Demonſtrat illum in ſuo libro plane diverſa tradidiſſe ab iis, quæ a ſe in Dioſpolitano Concilio reſponſa aſſereret in chartula defenſionis ſuæ. Petit denique a Joanne, ut vera ejuſdem Concili Acta ad ſe dirigat, non uni ſibi, ſed aliis quoque plurimis Epiſcopis, a quibus illa etiam expeterentur, gratiam facturus. Quare cum *Concilium Dioſpolitanum* die XXIII. menſis Decembris currentis anni abſolutum fuerit, hanc Epiſtolam anno ſequenti datam eſſe neceſſe eſt, ut etiam recte Garnerius in diſſert. VI.

Auguſtinus ſcribit ad Joannem Hieroſolymitanum de Pelagio.

certaminum: pugnandum enim ſibi fuit adverſus Anianum diaconum Pelagianum qui contra epiſtolam ipſius Hieronymi ad Cteſiphontem adverſarios libros conſcripſerat. At de his inferius ſuo loco dicendum erit.

XXXII. *Pelagius quas damnavit, repetit hæreſes.* Sed ad Pelagium redeamus: Quem cum hoc anno in Palæſtina Synodo ſuas damnaſſe hæreſes & Catholicas adverſus eas aſſertiones profeſſum fuiſſe, diximus: quomodo inquies, rurſus auſus eſt in medium prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex S. Auguſtino quibus ſe ſpiris ſerpens involvens alia captaverit diverticula: de ipſo enim atque Cæleſtio primario ejus diſcipulo agens ipſe Auguſtinus, hæc ait (a). *In tantum inimici ſunt gratiæ Dei* ſcilicet, *ut ſine hac poſſe hominem credant facere omnia divina mandata. Cum ſi hoc verum eſſet, fruſtra Dominus dixiſſe videretur* (b) *Sine me nihil poteſtis facere. Denique Pelagius a fratribus increpatus* (nempe in Concilio, quod diximus, Palæſtino) *quod nihil tribueret gratiæ Dei ad ejus mandata facienda, correctioni eorum hactenus ceſſit, ut non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum jubentur arbitrium, facilius poſſint implere per gratiam: dicendo utique, Ut facilius poſſint; voluit credi, etiam, ſi difficilius, tamen poſſe homines ſine divina gratia facere juſſa divina. Illam vero gratiam Dei, ſine qua nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicunt niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantum exiſtimantes ipſum adjuvantem per ſuam legem atque doctrinam, ut diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus.* Hæc & alia Auguſtinus, affirmans inferius eumdem Pelagium contrariis ſcriptis iis quæ in hac Synodo Palæſtina damnaſſet, quæ ibi profeſſus fuerat, deſtruxiſſe.

(a) *Aug. ad Quod vult. de hæreſ. c. 88.*

(b) *Joan. 15.*

XXXIII. Accidit autem, ut cum hoc anno (ut vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæſtina ſuas, quibus infamabatur, hæreſes condemnaſſet; atque ob eam cauſam ab Epiſcopis qui illi conventui interfuerant, ad communionem acceptus eſſet: ipſe Joannes Hieroſolymitanus Epiſcopus quod diceretur amicus Pelagii factus eſſe, apud Occidentales male audire cœperit: hinc S. Auguſtino poſtea ſuppeditatum eſt argumentum, ad eumdem Joannem ſcribendi (c), expoſcendique ab eodem ejuſdem Synodi Palæſtinæ Acta: *Joannes Epiſcopus Hieroſolymitanus admonetur a S. Auguſtino.* extat quidem ipſa epiſtola: & licet ad quemnam Joannem Epiſcopum ſcribat, in titulo deſideretur; tamen ad Joannem Hieroſolymitanum eam eſſe datam, quæ in ea habentur, perfacile docent. Doluit vehementer S. Auguſtinus, ſubdolum hominem Pelagium tectum ovina pelle, lupum qui intus latebat, occultaſſe, & ſic inter oves lupum allectum a paſtoribus id neſcientibus confoveri: quamobrem, ut ipſum caveret, eumdem Joannem certiorem reddendum putavit: ad quem etiam ipſius Pelagii ſecretum librum illum, quem ab ejus diſcipulis Timaſio, atque Jacobo haud pridem ad fidem converſis acceperat, miſit cum adverſaria reſponſione a ſe edita; ut ex his Pelagius Orientalibus plenius innoteſceret, deteftumque omnes caverent.

(c) *Aug. ep. 252.*

XXXIV. Habet autem hæc in primis Auguſtinus ad eumdem Joannem de ipſo (d): *Pelagium vero fratrem noſtrum, filium tuum, quem audio quod multum diligis: hanc illi, ſuggero, exhibeas dilectionem, ut homines qui eum noverunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam ſanctitatem exiſtiment falli. Nam quidam ex diſcipulis ejus adoleſcentes honeſtiſſime nati, & inſtitutis liberalibus eruditi, quam habebant in ſæculo exhortationem dimiſerunt, & ſe ad Dei ſervitium contulerunt. In quibus tamen cum apparuiſſent quædam ſanæ doctrinæ adverſantia, quæ Salvatoris Evangelio continetur, & Apoſtolicis ſermonibus declaratur; ideſt, cum invenirentur contra Dei gratiam diſputari, propter quam Chriſtiani ſumus, & in qua ſpiritu ex fide ſpem juſtitiæ expectamus; & admonitionibus noſtris inciperent emendari: dederunt mihi librum, quem ejuſdem Pelagii eſſe dixerunt, rogantes ut ei potius reſponderem, &c.* inferius rurſum de eodem Pelagio: *Si diligitis Pelagium: diligat etiam vos ipſe, immo magis ſe ipſum, ut non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiam Dei & adjutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam ſapitis; quoniam quid in libro ſuo ſcripſerit, ignoratis. Propter hoc ipſum librum miſi & meum, quo ei reſpondi.* Et poſt nonnulla: *Peto etiam nobis tranſmittere, quibus perhibetur eſſe purgatus, Eccleſiaſtica ea Geſta, digneris: quod ex multorum Epiſcoporum deſiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat.* Hæc ipſe de Actis hujus anni Concilii Dioſpolitani. *Auguſtinus petit acta Dioſpolitana.* Petierat & id ante aliis litteris Auguſtinus, & non accepiſſe doluit, ubi paulo inferius ait: *Pro quibus Geſtis jam nobis miſit non ullam quidem partem Geſtorum, ſed quamdam a ſe conſcriptam veluti defenſionem ſuam, qua ſe dixit objectis reſpondiſſe Gallorum.* Sed quando ea tandem Synodi Acta Auguſtinus acceperit, ſuo loco dicemus.

(d) *Aug. epiſt. 252.*

XXXV. Jam vero ad Oroſium, cui credita ſunt ab Avito ſacra protomartyris pignora in Occidentem deferenda (ut polliciti ſumus) ſe convertat oratio, ut intelligamus quid per eum hoc anno venientem Hie-

Quid ſanctus Auguſtinus per Oroſium cum S. Hieronymo.

Hieroſolymam ſanctus Auguſtinus, cum S. Hieronymo litterarum internuncio pertractarit. Atque primum illud in memoriam revocandum, agitatam eſſe his temporibus in Eccleſia perdifficilem quæſtionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras conſuluiſſe Hieronymum & Auguſtinum. Porro ejuſmodi quæſtio ea occaſione oborta eſt, quod Origenes in ea admodum deliraſſet, cum dixiſſet animas ſicut Angelos in cœlo peccaſſe, in corpora vero ad luendum ſupplicium tamquam in carcerem quemdam eſſe demiſſas: quod cum veluti ingentem blaſphemiam Eccleſia Catholica condemnaſſet, inde de inquirenda animarum origine occaſio dimanavit. Auguſtinus igitur Chriſtiana modeſtia, licet de eadem quæſtione pluribus diſſeruiſſet, tamen (ut teſtatur in epiſtola ad Evodium *a*) de hoc ipſo per Oroſium presbyterum conſulendum putavit S. Hieronymum. Extat quidem ipſa epiſtola (*b*), in cujus exordio iſta habet, quæ declarant quanta obſervantia ipſe S. Auguſtinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: *Deum noſtrum, qui* (*c*) *nos vocavit in ſuum regnum & gloriam, & rogavi, & rogo, ut hoc quod ad te ſcribo, ſancte frater Hieronyme, conſulens te de his quæ neſcio, fructuoſum eſſe nobis velis. Quamquam enim te multo quam ego ſum ætate majorem, tamen etiam ipſe jam ſenex conſulo. Sed ad diſcendum quod opus eſt, nulla mihi ætas ſera videri poteſt: quia etſi ſenem magis decet docere quam diſcere; magis tamen diſcere, quam quid doceat, ignorare. Nihil quidem moleſtius fero in omnibus anguſtiis meis, quas patior in difficillimis quæſtionibus, quam in tam longinqua tuæ charitatis abſentia, ut vix poſſim meas dare, vel recipere litteras tuas per intervalla non dierum, non menſium, ſed aliquot annorum: cum ſi fieri poſſet, quotidie præſentem te habere vellem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui, ſi non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religioſus juvenis, Catholica pace frater ætate filius, honore compresbyter noſter Oroſius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans ſtudio, utile vas in domo Dei eſſe deſiderans, ad refellendas falſas perniciofaſque doctrinas, quæ animas Hiſpanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius trucidarunt. Nam inde ad nos uſque ab Oceani littore properavit: fama excitus, quod apud me poſſet de his quæ ſcire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum cœpit adventus ſui fructum: primo ne de me multum famæ crederet. Deinde docui hominem, quod potui: quod autem non potui, unde diſcere poſſet admonui, atque ut ad te iret, hortatus ſum. Qua in re conſilium vel præceptum meum cum libenter acciperet, rogavi eum, abs te veniens, ut per nos ad propria remearet: quam ejus pollicitationem tenens occaſionem mihi credidi a Domino eſſe conceſſam, qua tibi ſcriberem de his quæ per te ſcire cupio, &c.* Hæc de profectione Oroſii, & petitione ſua qua Hieronymum de animarum origine Auguſtinus rogavit.

(*a*) Aug. epiſt. 102.

(*b*) Aug. epiſt. 28.

(*c*) 1. Theſſ. 2.

Per Oroſium S. Auguſtinus conſulit S. Hieronymum.

XXXVI. Contigiſſe autem hoc anno profectionem ipſius Oroſii in Palæſtinam ad Sanctum Hieronymum, quæ recitata ſunt ex epiſtola Aviti perſpicue ſatis docent. Porro ea epiſtola S. Auguſtinus quamvis diſertiſſime multa de quæſtione illa diſputet; ad finem tamen, ſe neſcire profitetur, atque addit: *Multa enim alia ſimiliter neſcio, quæ connumerare non poſſum.* Vides verecundiam Eccleſiaſtici tractatoris longe longius ab hæreticorum arrogantia cuncta ſe ſcire profitentium abhorrentis. Quinetiam (ut idem ipſe alibi *d*) teſtatur) per eumdem Oroſium alia ſcriptione conſuluit ipſum S. Hieronymum de ſenſu illorum verborum epiſtolæ Jacobi (*e*): *Qui in uno offendit, factus eſt omnium reus.*

(*d*) Aug. ep. 29. & ep. 102. Retract. lib. 2. cap. 45.

(*e*) Jacob. 2.

XXXVII. At quid S. Hieronymus, cum miſſa ab Auguſtino ſcripta perlegit? Eadem quoque ipſe modeſtia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuiſſe; excuſans, quod impedito aliis rebus, in enodationem quæſtionis minime ſibi incumbere licuiſſet; cum alioqui (ut ipſe teſtatur) timeret, ne ſi diverſa inter ſe ſentirent, hæreticis inde daretur occaſio detrahendi: ſic vitans ſcopulos, in quos olim impingens pene fracta fuerat amicitia. Sed Auguſtinus modeſtiam modeſtiæ rependit, & verecundiam verecundia compenſavit, dum vivente S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quæſtione ſcriptis mandare, expectans fore aliquando ut tantus Eccleſiæ magiſter ſuæ petitioni per Oroſium litteris ſemel factæ ſatisfaceret. Id enim in Retractationibus ipſe profeſſus eſt, ubi ait (*f*): *Scripſi etiam duos libros ad Hieronymum presbyterum ſedentem in Bethlehem, unum de origine animæ hominis*: & inferius: *Reſcripſit autem laudans eamdem conſultationem meam: ſibi tamen ad reſcribendum otium non eſſe, reſpondit. Ego vero, quouſque eſſet in corpore, hos libros edere nolui; ne forte reſponderet aliquando, & cum ipſa reſponſione ejus potius ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.* Extat vero ipſa S. Hieronymi (*g*) epiſtola, quam ad eumdem S. Auguſtinum per ipſum Oroſium reddidit, cujus exordium hic deſcribemus; ut ex eo, quæ dicta ſunt, firmius comprobentur: ſic enim ſe habet.

(*f*) Aug. Retract. li. 2. cap. 45.

(*g*) Hier. ep. 92. apud Aug. ep. 30.

XXXVIII. *Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuæ Oroſium presbyterum, & ſui*

Hieronymi rerum ſtatus. *& ſui merito, & te jubente, ſuſcepi; ſed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius ſit, quam loqui; ita ut noſtra ſtudia ceſſarent, & juxta Appium, canina exerceretur facundia.* Hæc namque ſcripſiſſe videtur S. Hieronymus, cum in Synodo Dioſpolitana ſciſſet jam Pelagium abſolutum, & Epiſcoporum in ſe odium convertiſſet, quod quem illi fidem Catholicam profitentem abſolviſſent ipſe ſcriptis adverſariis laceraret: etenim ante datas has ad Auguſtinum litteras, adverſus Pelagianos ſe dialogum ſcripſiſſe teſtatur, ubi hæc primum de ſua ipſius erga Auguſtinum obſervantia: *Mihi autem decretum eſt, te amare, te ſuſcipere*, colere, mirari, tuaque dicta quaſi mea defendere. Certe & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis (ut dignum erat) recordatus ſum, &c.* Hæc enim ſequenti anno ipſum Hieronymum ſcripſiſſe oportuit: nam cum conſtet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni hujus inventas, quas ab Avito accepit Oroſius reverſurus in Occidentem: ejus e Palæſtina diſceſſionem non ante opportunum navigationis tempus ſequentis anni contigiſſe, certum eſt. Eadem quoque epiſtola ipſe Hieronymus eidem Auguſtino, nomine Euſtochii atque Paulæ; nempe Junioris, Senioris vero neptis, ſalutem impertiit his verbis: *Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ Euſtochium, & Paula, & genere ſuo, & exortatione tua digne gradiuntur, ſpecialiterque ſalutant beatitudinem tuam.* Quid autem eædem Euſtochium & Paula ab adverſariis paſſæ ſint, ſequenti anno dicturi ſumus.

* *ſuſpicere.*

XXXIX. Difficillima quæſtio de origine animarum. Quod vero ad propoſitam pertinet de animarum origine quæſtionem: non Auguſtino tantum atque Hieronymo viſa eſt eadem perdifficilis, ſed ante eos Gregorius Theologus (*a*) eam ejuſmodi eſſe exiſtimavit, quam non ſatis ſint humanæ vires, ut aſſequi valerent; cum quid definiret de eadem quæſtione totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradit, qui ipſas creavit animas. Sed quod magis mireris; cum per tot ſæcula totque doctiſſimorum patrum ore verſata ea quæſtio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorii Magni Romani Pontificis indeciſa remanſerat; nec quid de ea eſſet definiendum, ipſe auſus eſt proferre ſententiam: ad Secundinum enim ſcribens hæc ait (*b*): *De origine animæ inter ſanctos Patres requiſitio non parva verſata eſt: ſed utrum ipſa ab Adam* (per traducem ſcilicet) *deſcenderit, an certe ſingulis detur, incertum remanſit.* Hæc ipſe. Cæterum in S. Hieronymi ſententiam S. Eccleſia viſa eſt eſſe propenſior, qua dicitur eaſdem recens a Deo creari, atque infundi corporibus; quod profeſſus eſt ipſe in epiſtola ad Marcellinum, de qua ſuperius dictum eſt; quam tamen ſententiam haud affirmare ſe audere, ipſe in epiſtola ad Hieronymum ſcripta teſtatus eſt Auguſtinus (*c*), cum petit ab ipſo id dilucidius explicari, ubi ait: *Quid ſi ideo adhuc iſta neſcimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando, & ratiocinando invenire potuimus: ut probemur, non ſolum indoctos quanta charitate doceamus, verum a doctis etiam quanta humilitate diſcamus? Doce ergo, quæſo, quod doceam: doce quod teneam, &c.* Hæc ipſe ad S. Hieronymum. Verum & ipſum Auguſtinum poſtea in Hieronymi ſententiam abiiſſe conſtat; quam & adverſus ei adverſantes doctiſſime propugnavit, ſcriptis eodem argumento quatuor libris (*d*).

(*a*) *Greg. Naz. in carm. de anim. edit. Lavencl.*

(*b*) *Greg. li. 7. ep. 53.*

(*c*) *Aug. ep. 28.*

(*d*) *Aug. Retract. li. 2. c. 56. & de orig. anim.*

XL. Jam vero ex Palæſtina in Ægyptum oratio migret; & quæ hoc anno res geſtæ fuerint a Cyrillo Alexandrino Epiſcopo diſquiramus. Hoc igitur anno, iiſdem Conſulibus hæc Alexandriæ contigiſſe, Socrates auctor (*e*) eſt, qui rem geſtam deſcripſit: ad cujus ingreſſum monendus es, lector, hiſtoriam a Novatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulſos (ut dictum eſt) Alexandria Novatianos, ſcriptis perinfenſo animo traditam eſſe: ut non mireris, ſi ab eodem auctore audias Cyrillum ſæpe perſtringi, & in crimen vocari ſcelerum patratorum: caute igitur a Socrate ſcripta perlege, cum de Cyrillo indigna prorſus offendis: ſic enim ſe habet (*f*): *Eodem tempore Judæorum gens a Cyrillo Epiſcopo Alexandriæ hanc ob cauſam ejecta eſt. Populus Alexandrinus præter cæteros ſeditionibus delectatur, in quibus ſi quando ſit oblata illarum conflandarum occaſio, ſcelera eduntur prope intolerabilia: quippe ſine ſanguine numquam populi impetus ſedatur. Id temporis tumultus, non de cauſa aliqua neceſſaria, ſed de ſtudio ſaltatores ſpectandi (quod malum per omnes Civitates ſerpit) in ipſa multitudine forte ciebatur. Nam die ſabbati ingens turba ad quemdam ſaltatorem ſpectandum confluxit. Et quoniam Judæi, qui illo die feriantur, non legi audiendæ, ſed ſpectaculis, & ludis ſcœnicis contemplandis totos ſe dedebant; dies ille populi factionibus inter ſe mutuo dimicandi cauſa extitit. Ac quamquam populi diſcordia a Præfecto Alexandriæ quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Judæi, alteri populi factioni adverſarii eſſe non deſtiterunt. Atque tametſi Judæi Chriſtianis erant ſemper infenſi; tum tamen propter ſaltatores multo in eos infenſiores facti ſunt.*

(*e*) *Socr. li. 7. c. 13.*

(*f*) *Socr. lib. 7. c. 13.* Res geſtæ Alexandriæ.

Itaque cum Oreſtes Præfectus Alexandriæ πολιτείαν (*ſic enim publica Præfecti edicta appellant Alaxandrini*) *in theatro proponendam curaret, aderant etiam* XLI.

Cy-

Cyrilli Epiſcopi neceſſarii, ut edicta a Præfecto publicata conſiderarent. Inter quos erat vir quidam, nomine Hierax, humilioris litteraturæ magiſter, qui attentiſſimus auditor Epiſcopi Cyrilli fuit, & in concionibus ejus plauſum diligentiſſime excitare conſuevit. Hunc igitur Hieracem, ut primum multitudo Judæorum in theatro conſpicata eſt, extemplo vociferari cœpit, eum ob nullam aliam cauſam ad theatrum acceſſiſſe, quam ut populum ad ſeditionem concitaret. Oreſtes autem, etſi ante Epiſcoporum poteſtas illi odio propterea fuerat, quod per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magiſtratus gerendos deſignati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maxime, quod Cyrillus videbatur in ejus edicta curioſe inquirere. Judæi in Chriſtianos contumelioſi. *Proinde Hieracem palam in theatro comprehenſum, gravibus divexavit ſuppliciis. Qua re intellecta Cyrillus Judæorum primarios accerſit: illis, ſi contra Chriſtianos tumultus ciere non deſiſtant, debitas pœnas ſe irrogaturum minatur. At multitudo Judæorum, cognitis Epiſcopi minis, multo majore iracundiæ æſtu exardeſcere, machinaſque ad Chriſtianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam cauſam Judæos Alexandria exturbandi fuiſſe, jam oſtendam.*

XLII. Judæi graſſantur in Chriſtianos. *Judæi cum teſſeram ipſi ſibi dediſſent, nimirum, ut quiſque annulum ex cortice palmæ confectum geſtaret, nocturnam pugnam contra Chriſtianos inſtituunt. Itaque nocte quadam per univerſas urbis regiones a quibuſdam conclamandum curant, totam Eccleſiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Chriſtiani, alius aliunde concurrunt, ut Eccleſiam ab incendio liberent. Tum Judæi protinus, impetu in Chriſtianos facto, eos trucidant. Atque ut a ſuis, annulis demonſtratis, manus abſtinebant; ſic Chriſtianos, qui ipſis forte obviam facti erant, e medio tollebant. Ubi autem illuxit dies, ſceleris auctores minime obſcuri, & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus graviter commotus, cum ingenti manu ad Judæorum ſynagogas (ſic enim eorum templa vocantur) recta peregit, & ex Judæis nonnullos neci dat, alios expellit e Civitate, eorumque fortunas a multitudine diripi permittit. Itaque Judæi, qui uſque ab Alexandri Macedonis temporibus illam urbem incoluerant, tum univerſi inde ejecti, alii in alia loca diſperſi vixerunt.*

XLIII. Oreſtes Præf. in Cyrillum infenſus. *Adamantius ex numero Judæorum, qui medicinam docebat, Conſtantinopolim profectus, ad Atticum Epiſcopum ſe contulit. Qui poſtquam Chriſtianam religionem profeſſus erat, Alexandriæ denuo habitavit. Oreſtes illius urbis Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumque cœpit dolorem, tam præclaram Civitatem tanta hominum multitudine prorſus orbatam eſſe. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi geſtis refert. Cyrillus etiam Imperatori Judæorum ſcelera per litteras ſignificat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreſte agit. Verum ubi Oreſtes de amicitia ne audire quidam voluit: Cyrillus librum Evangeliorum (hunc enim illum reveriturum putavit) ei manu porrexit. At cum Oreſtis animus, ne hoc modo quidem deliniri poſſet, ſed inter eum, & Cyrillum capitales inimicitiæ ſemper intercederent; hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde conſecuta eſt.*

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio ferventiore præditi, ſicut jampridem idem ipſum declararunt, exorſi a Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioſcorum, & ejus fratres inique armati: ſic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare conſtituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monaſteriis egreſſi, urbem Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumvectum obſervare, eum adire, ſacrificum, Gentilem, & aliis pluribus contumelioſis nominibus appellare cœperunt. Ille ſuſpicatus ſibi a Cyrillo inſidias collocatas eſſe: exclamare, ſe Chriſtianum eſſe, & ab Attico Epiſcopo Conſtantinopoli baptizatum. Verum ubi monachi ejus verba videbantur contemnere; unus forte ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percuſſit. Præfectus illo vulnere inflicto, totus ſanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes ſe clam inde ſubduxere, alius alio ſe in multitudinem abdere, præcaventes ne lapidum jactu interimantur. XLIV. Pſeudomonachorum audax facinus.

Interim populus Alexandrinus frequens eo confluere, monachos Præfecti cauſa animo prompto ulciſci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: iſtum ad Præfectum deduxere. Præfectus palam (uti leges poſtulant) de eo quæſtiones exercuit, tormentis tantiſper afflictavit, dum extremum ſpiritum edidit. Quæ res non diu poſt ad Imperatorum aures perlata eſt. Quinetiam Cyrillus eamdem rem illis, ſed ſecus expoſitam, omnino per litteras ſignificavit. Corpus quoque Ammonii capit, inque Eccleſia quadam recondit, at non Ammonii, ſed Tamnaſii nomine nuncupavit; & cum in Eccleſia magnitudinem animi illius, utpote grave certamen pro pietate perpeſſi, laude & prædicatione extuliſſet, juſſit Martyrem appellari. Verum qui modeſtiores erant, etiam ex ipſis Chriſtianis, Cyrilli ſtudium erga Ammonium mi- XLV. Ammonius dat pœnas ſceleris.

minime approbarunt; nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interiiſſe, ne Chriſtum denegare cogeretur, ſed temeritatis ſuæ pœnas dediſſe. Quocirca Cyrillus ipſe illud ipſius facinus ſilentio in oblivionem pedetentim venire paſſus eſt.

XLVI. *At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum, & Oreſtem ſuſcepta contentio ſedata eſt: quippe alia clades huic non diſſimilis, quam ſum jam narraturus, eam renovat. Mulier quædam Alexandriæ, Hypatia vocata, filia Theonis philoſophi, hæc tantos in litteris fecit progreſſus, ut omnes philoſophos ſui temporis longe ſuperaret: ac non modo in ſcholam Platonicam a Plotino deductam ſuccederet; verum etiam omnes philoſophorum omnium præceptiones, & diſciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philoſophiæ ſtudio incendebantur, undique ad illam confluebant. Quinetiam propter gravem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauſerat, etiam in conſpectum Principum ſumma cum modeſtia venire non dubitavit. Neque illam pudebat in mediam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob ſingularem animi moderationem cum reverentia quadam, & verebantur, & ſuſpiciebant.*

XLVII. Hypatia philoſophorum celeberrima necatur.

Itaque invidiæ flamma tum contra eam incenſa eſt. Etenim cum crebrius cum Oreſte in colloquium veniret: populus Eccleſiæ illam cœpit inſimulare, quod Epiſcopo ad amicitiam Oreſtis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant natura paulo ferventiores, quibus Petrus lector in illa Eccleſia ducem ſe præbuit, uno conſenſu mulierem domum alicunde redeuntem obſervant; de curru quo vehebatur, deturbant; ad Eccleſiam, quæ Cæſareum dicitur, rapiunt: exutamque veſtibus, teſtis acutis, ad necem uſque dilacerant, ejus membra diſcerpunt, diſcerptaque in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Eccleſiæ Alexandrinæ non exiguam labem aſperſit infamiæ. Nam qui religionem Chriſtianam profitebantur, a cæde, pugnis & id genus aliis omnino alieni eſſe debent. Hæ res geſtæ ſunt quarto anno Epiſcopatus Cyrilli ad decimum Conſulatum Honorii & Theodoſii ſeptimum, menſe Martii, cum obſervabantur, jejunia. Hæc Socrates. In quo primum quod ad conſignatum tempus ſpectat, errore ponitur ſeptimus Conſulatus Theodoſii, cum Conſulatu decimo Honorii: nam ſextus ponendus eſt; ſiquidem ſeptimus ejus Conſulatus non cum Honorii decimo contigit, ſed ſequenti anno, cum ſolus abſque collega eo munere functus legitur. Quod vero quartum Cyrilli hunc numerat ſedis annum, ipſum intelligas tantummodo attigiſſe: ſiquidem idem ipſe (*a*) teſtatur, ſub nono Honorii Conſulatu & Theodoſii quinto, XV. Kalend. Novemb. defunctum eſſe Theophilum, ac triduo poſt creatum eſſe Cyrillum: qua ratione dicendum eſt, eumdem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, abſolviſſe ſedis ſuæ annum tertium, & inchoaſſe quartum.

(*a*) *Socr. l. 7. c. 7.*

XLVIII. Quod vero ad Hypatiam ipſam pertinet: celeberrimam quidem omnium hujus ſæculi philoſophorum claruiſſe, ex Syneſio (*b*) philoſopho, de quo plura ſuperius, poſſumus intelligere, cujus ad eamdem plures extant epiſtolæ, in quibus ipſam ſæpe magiſtram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æque caſtiſſimam prædicat; quam & amantem diſcipulum novo invento ab amore retraxiſſe tradit. Quid autem adverſus hujuſmodi factioſos Theodoſius Imperator reſcripſerit, dicemus anno ſequenti, quo idem datum reperitur eſſe reſcriptum: hic autem quæ rurſus de Judæis hoc eodem anno Socrates narrat, ordine deſcribamus: ait enim (*c*):

(*b*) *Syneſ. ep. 10. 15. 16. 23. 81. 124. 154.*

(*c*) *Socr. li. 7. c. 16.*

XLIX. Quid Judæi in Chriſtianos auſi.

Brevi tempore poſt Judæi pro ſcelere nefario rurſus contra Chriſtianos ab ipſis admiſſo pœnas perſolverunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interjacente, qui Inmeſtar dicitur. Judæi cum more ſuo ludos facerent, & inter ludendum multa abſurda admitterent: tandem præ ebrietate e mentis poteſtate egreſſi, non Chriſtianos ſolum, verum etiam ipſum Chriſtum in ſuis ludis contumelia afficere cœperunt: Cru-

PAGIUS XX. *Hypatia occiditur.*

A num. XLVIII. ad LI. *Hypatiæ* Alexandrinæ, Theonis Philoſophi filiæ mortem Baronius hoc anno ex Socrate lib. 7. cap. 15. conſignat: ſed cum Socrates annum non definierit, audiendus Theophanes anno Incarnat. ſecundum Alex. CCCCVI. qui Kalend. Septemb. anni Chriſti CCCCXIII. inchoatur, ubi ait: *Hoc anno Hypatiam Theonis Philoſophi filiam in Philoſophiæ ſtudiis exercitatiſſimam violento mortis genere nonnulli ſuſtulerunt.*

XXI. Idem Theophanes annno CCCCVIII. ſecuncundum Alex. qui Kalend. Septemb. hujus Chriſti anni inchoatur, ait: *Hoc anno Judæi puerum Chriſtianum ad Immum comprehendentes, ludibriis exercendis, ac Crucis deridendæ cauſa puerum eundem de ligno ſuſpendentes, cruciatibus interfecerunt: de quo Imperator certior factus Judæos dignis ſuppliciis ultus eſt.* Hinc cum Judæi per hæc tempora Chriſtianæ religionis incrementis indolerent, variæ ſequentibus annis adverſus eos conſtitutiones datæ. Theodoſius hoc anno dedit legem 22. Cod. Theod. *de Judæis*, idque XIII. Kalend. Novemb. qua Patriarchæ eorum *Gamalielis* audaciam reprimit, & quia dignitate Præfecturæ honorariæ qua cohoneſtatus fuerat, abuſus eſt, eam ei adimi juſſit, vetuitque ne novas Synagogas condi curaret, quod jam ei aliis legibus vetitum fuerat: quin & in ſolitudi-

Judæorum inſolentia legibus Theodoſii Imper. repreſſa.

Crucem etiam, eoſque qui in crucifixo ſpem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri. Puerum ſcilicet Chriſtianum comprehendere, cruci alligare, in ſublime ſuſpendere. Quo facto, primum irriſione illudere, cachinnos in eum tollere: paulo poſt inſania correpti, illum uſque eo verberibus cædere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat. Hac de cauſa gravis inter eos, & Chriſtianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores de facinore certiores fiunt. Qui per litteras provinciæ illius magiſtratibus ſignificant, ut facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis ſuppliciis coercendos. Itaque Judæi qui ibi habitabant, pro ſcelere, quod joco conſciverant, ſerio pœnas luerunt. Hæc Socrates. At licet Theodoſii reſcriptum hac de re datum non appareat, extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Præfectum Prætorio miſſum, quo juſſit præfecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quod Chriſtiani Principes de perfido hominum genere curaſſent bene mereri, Judæi faſtu elati talia tantaque adeo nefanda aggredi auſi ſunt. Ipſum autem reſcriptum ſic ſe habet (*a*):

(*a*) *l.* 11. *de Judæis C. Theod.*

L. De Gamaliele Judæorum Præfecto.

Quoniam Gamalielus exiſtimavit ſe poſſe impune delinquere, quod magis eſt erectus faſtigio dignitatum: illuſtris auctoritas tua ſciat noſtram ſerenitatem ad virum illuſtrem Magiſtrum Officiorum direxiſſe præcepta, ut ab eo codicilli demantur honorariæ præfecturæ: ita ut in eo ſit honore, in quo ante præfecturam fuerat conſtitutus: ac deinceps nullas condi faciat ſynagogas: & ſi quæ ſint in ſolitudine, ſi ſine ſeditione poſſint deponi, perficiat: & ut in Chriſtianos nullam habeat copiam judicandi. Et ſi qua inter eos ac Judæos ſit contentio, a Rectoribus provinciæ dirimatur. Si Chriſtianum, vel cujuslibet ſectæ hominem, ingenuum, ſervumve Judaica nota fœdare tentaverit, vel ipſe, vel quiſque Judæorum, legum ſeveritati ſubdatur. Mancipia quoque Chriſtianæ ſanctitatis, ſi qua apud ſe retinet, ſecundum Conſtantinianam legem Eccleſiæ mancipentur. Dat. XIII. Kalend. . . . Conſtantinop. Honorio X. & Theodoſio AA. Conſs. Hunc autem illum exiſtimo Gamalielem Patriarcham Judæum, cujus eſt mentio apud Sanctum Hieronymum (*b*).

(*b*) *Hier. ep.* 101.

LI.

Qui igitur Judæos audaces compeſcendos curavit Theodoſius Imperator, hæreticos quoque novis infrenavit edictis. Extat enim ejuſdem reſcriptum (*c*) hoc anno datum adverſus iterum emergentes Montaniſtas, dictos hæreticos Cataphrygas. Eunomianos præterea magna pertinacia baptiſmum iterantes, alia edita (*d*) ſanctione compeſcuit. Quo pariter anno (ut Marcellinus (*e*) eſt auctor) idem Theodoſius Imperator novo facto hactenus intentato nobilitavit Imperium, cum majorem natu ſanctam ſororem in Imperii conſortium allegens, creavit Auguſtam, virginem ſane prudentiſſimam; ſicut nobilitate, ita & religione cæteris præferendam, ætatem ſapientia ſuperantem, agentem annos ſexdecim: nam ſub Conſulatu Theodori, & Eutropii (eſt is annus Domini trecenteſimus nonageſimus nonus) natam eſſe, idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantum annos, cum habenas capeſſivit Imperii, qui hæc de ipſa habet (*f*): *Divina potentia univerſi conditrix, tum ipſius Theodoſii, tum Imperii procuratricem conſtituit Pulcheriam ſororem: quæ quidem nondum annum decimumquintum agens, ſuper ætatem ſapientiſſima, ac divinum ſpiritum accepit. Ac primum Deo virginitatem ſuam devovit: deinde & ſorores ſuas ad idem vitæ inſtitutum educavit: ne forte virum quemquam alium Imperio ſubinduceret, ſed potius omnem invidiæ, & inſidiarum occaſionem præcideret. Ut igitur ea quæ conſtituerat, conſignaret, ac Deum ipſum, & ſacerdotes, omneſque ſubditos teſtes faceret voluntatis ſuæ; ex auro gemmiſque pretioſis admirabile quoddam donarium, & ſpectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate ſua, & Imperio fratris, ſacram menſam Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dicavit: idque ipſum ut cunctis eſſet conſpicuum, in fronte ejuſdem menſæ litteris expreſſit.*

(*c*) *l.* 57. *de hæret. Cod. Theod.*

(*d*) *l.* 58. *de hæret. Cod. Theod.*

(*e*) *Marc. in Chron.*

Pulcheria creatur Auguſta.

(*f*) *Sozom. lib.* 9. *c.* 1.

Pulcheria vovit virginitatem.

PAGIUS tudine poſitas Synagogas deponere jubet, ſi ſine ſeditione poſſint deponi. Præterea quia hic Patriarcha inter Chriſtianos & Judæos judicare præſumpſerat, id ei de cætero interdicitur, ac proinde ſi qua inter Chriſtianos & Judæos ſit contentio, Rectori Provinciæ hæc cognitio attribuitur. Ad hæc idem *Gamaliel* ut Chriſtiani aliique circumciderentur curare auſus fuerat, quod etiam hac lege omnino prohibetur. Denique Chriſtiana mancipia apud ſe retinuerat, & hos Eccleſiæ mancipari jubet Theodoſius Junior.

XXII. A num. LI. ad LVI. *Pulcheria* anno ſuperiori Auguſta a Theodoſio fratre nuncupata, & in conſortium Imperii adſcita, ut ibidem num. XIV. oſtendimus. Locuti etiam ſumus de lege Cod. Theod. 56. *de hæreticis*, Heracliano Comiti Africæ inſcripta, & ab Honorio Imp. hoc anno data. Quare videnda quæ anno CCCCXII. num. XVIII. diximus. Denique Theodoſius *prid. Kalend. Novemb.* dedit legem Cod. Theod. 57. *de hæreticis*, adverſus Montaniſtas, quos prohibet cœtus agitare & Clericos creare, jubens ut eorum Eccleſiæ una cum Donariis Eccleſiis Catholicorum addicantur. Et hæc ſecunda eſt Theodoſii Jun. in Montaniſtas conſtitutio, adverſus quos tertiam dedit anno CCCCXXVIII. ut infra videbitur.

Pulcheria fit Auguſta.

LII. Pulcheria qualiter Theodoſium inſtituit.

Poſtquam autem principatus curam ſuſcepiſſet, rectiſſime, & magno cum decore Romanum Imperium gubernavit, cum & bene conſuleret, & conſulta expedite perageret ac ſcriberet: diligentem enim operam impenderat, ut Romana, Græcaque lingua proprie loqueretur ac ſcriberet. Rerum porro gerendarum diſpoſitionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, ut is pro ætate diſciplinis idoneis ex Imperatoriæ majeſtatis dignitate quam maxime inſtitueretur. Itaque equeſtris quidem pugnæ, ac reliquam in armis ac litteris ſcientiam ab earum rerum profeſſoribus diſcebat: ut vero in proceſſu ornate ſe ac regulariter gereret, a ſorore erudiebatur: de qua videlicet hoc diſcebat, quid in veſtitu, quid in ſedendo, quid in ingreſſu decorum eſſet; quomodo exhibere riſum: & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis eſſe; & eos qui peterent, appoſite audire deberet. Haud minime autem eum ad pietatem inſtituebat; aſſueſcens, ut & continenter oraret, & Eccleſias frequenter accederet, & donariis ac cymeliis templa honoraret, & in pretio haberet ſacerdotes ac cæteros viros bonos, & eos qui ſapientiam Chriſtianorum legibus approbatam ſectarentur. Quinetiam cum per doctrinas adulterinas videretur eſſe turbanda religio, ſtudioſe ac prudenter obſtitit: nam quod noſtra memoria novæ hæreſes non inſurrexerint, ipſam potiſſimum in cauſa fuiſſe comperiemus ſicut in conſequentibus videbimus. Et ſane quam magna reverentia Deum coleret, dicere longum foret. At quæ & quot templa magnifice illa conſtruxerit; quotque pauperum diverſoria, & conventus monaſticos inſtituerit, perennes his ipſis largita ſumptus ad ſuppeditandum incolentibus alimentum: ſi quis de harum rerum veritate experientiæ ſuæ credere malit, quam verbis meis: comperiet me neque falſe, neque ad gratiam hæc ſcribere; ſi modo apud ejus Curiæ Præfectos conſcriptam perlegerit harum rerum hiſtoriam, & ex Actis publicis æſtimet, an ſcriptis noſtris res geſtæ conſonent. Hæc Sozomenus: reliqua vero ab eodem de ipſa memoriæ commendata dicemus inferius, reddentes ſingula ſingulis annis.

LIII. Sed quantum profecerit ipſe Theodoſius conſuetudine, & cura atque exemplo, educationeque ipſius majoris natu ſororis Pulcheriæ, ex Socrate (a) iſta accipe. *Primum, tametſi in ipſa Regia natus, educatuſque erat; nihil tamen ex illa educatione omnino contraxit mollitiei, tarditatiſve; ſed adeo ſolers, & prudens fuit, ut illis qui cum eo ſermones conferebant, multarum rerum experientiam conſecutus videretur. Deinde tanta corporis, & animi tolerantia fuit, ut tum algorem, æſtumque forti, & virili animo, ſuſtineret, tum crebro jejunaret, & maxime diebus Mercurii, & Veneris, quas Græci τετράδας ϗ παρασκευὰς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Chriſtianam vivendi rationem cumulatiſſime explere contenderet. Ejus Regia non diſſimilis fuit monaſterio. Nam primo diluculo ille ipſe cum ſororibus ſuis hymnos alternatim decantatos recitavit. Quinetiam ſacras literas memoriter pronunciavit. Nam cum Epiſcopis, perinde ac ſi ſacerdos jam olim deſignatus eſſet, de iiſdem diſſeruit. Libros etiam, tum qui ſacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conſcripti erant, multo diligentius quam Ptolemæus Philadelphus olim, in unum colligendos curavit. Porro autem patientia, & manſuetudine omnes longe ſuperavit. Nam Imperator Julianus quamquam ſtudium philoſophiæ profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiæ ejus nomen perſtrinxerant, minime compreſſit, ſed Theodoro uno ex illorum numero graviſſima tormenta impoſuit. At Theodoſius, ſubtilitate ratiocinationum Ariſtotelicarum penitus derelicta, philoſophiæ ſtudium rectis vitæ officiis ſedulo excoluit.*

(a) Socr. lib. 7. c. 22.

Theodoſii junioris immenſa religio.

LIV. Theodoſii virtutes.

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum injuria affecerat, ulciſci; immo vero nemo umquam illum ira incenſum aſpexit. Itemque cuidam ex neceſſariis aliquando ſciſcitanti, cur neminem, qui intuliſſet injuriam, morte aliquando mulctaſſet, ſic reſpondit: Utinam potius mihi poteſtas eſſet, eos qui mortui ſunt, ad vitam denuo revocandi. Sed hæc alii tribuunt avo Majori nempe Theodoſio, a quo probe dictum nepos didicit, & imitatione perfecit: ſubdit vero Socrates: *Alteri etiam de eadem re interroganti dixit: Non magna res eſt, neque ardua, ut qui homo ſit, mortem oppetat: ſed eum qui ſemel obierit, nemo omnino, licet ſe de ejus morte maxime pœniteat, niſi ſolus Deus poſſit ad vitam revocare. Adeo firme iſtud ipſum ab eo obſervatum fuit, ut ſi quiſquam crimen, quod eſſet capitis ſupplicio mulctandum, aliquando commiſiſſet, ne ad portas uſque Civitatis verſus locum ubi mortis ſubiret ſupplicium, abduci paſſus eſt; quin miſericordia commotus, illum revocaverit. Accedit eo, quod cum Conſtantinopoli in amphitheatro pugnas cum beſtiis quodam tempore pro ſpectaculo ederet, populuſque ſublato clamore poſtularet, ut aliquis ex eorum numero, quorum inſigniter eminebat audacia, cum fera beſtia decertaret; reſpondit: An non explorate cognitum habetis, nos ita aſſuefactos eſſe, ut nulla crudelia ſpectacula contemplari poſſimus? Quæ cum populus ex ejus ore audiviſſet, de reli-*

quo

quo a crudelitatis ſpectaculis abſtinere didicit. Quinetiam adeo pius fuit, ut omnes Dei ſacerdotes honorifice coleret, eoſque potiſſimum, quos intellexerat pietate in primis excellere.

LV. Theodoſii pietas.

Fertur præterea ſaccum, quo Epiſcopus Chebrorum, qui Conſtantinopoli mortem obiit, indutus erat, quæſiviſſe: eumque quantumvis ſordidatum, induiſſe; perſuaſum nimirum, ſe aliquid ex mortui ſanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloſo admodum, & turbido, conſueta ſtatutaque ſpectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Ubi autem Circus hominibus refertus fuit, tempeſtas cœpit eſſe vehementior: ac cum magna vis nivis præceps delaberetur, tum Imperator præcipue declaravit quo animo erga Deum affectus eſſet: ſic enim populum per præcones compellavit: Quin multo ſatius eſt, ut neglecto ſpectaculo, omnes uno ore Deum precemur, uti ab imminente procella conſervemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cum omnes in Circo uno animorum conſenſu, ſummaque cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaque Civitas quaſi una Eccleſia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia privati hominis habitu incedens, hymnos recitare exorditur: nec ſpes certe eum fruſtrata eſt: nam aer ſerenus factus eſt, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluentiam commutata. Si quando bellum concitabatur, Davidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo perſuaſus eum bellorum adminiſtratorem eſſe: precumque ſubſidio adjutus, ea proſpere, & feliciter geſſit. Hactenus Socrates: ex quibus plane intelligis, quantum valeat in recte adminiſtrando, ſecuroque ſervando Imperio erga Deum pietas, & exacte cuſtodita religio: cum tantam molem puer unus atque puella ſumma tranquillitate ab omni barbarorum, & tyrannorum timore ſecuram (quod nec temporibus bellicoſiſſimorum Imperatorum conceſſum eſt) feliciter rexerint, Deo nimirum ejuſdem Imperii habenas manu apprehendente, atque ſua providentia moderante, atque protectione cuſtodiente, poſito in eo ipſo Salvatore muro (*a*), & antemurale. At hæc dicta ſunt occaſione Pulcheriæ, Theodoſio bonorum omnium conciliatricis; ab ipſo hoc anno creatæ inſigni virtutum merito Auguſtæ; quam quidem ipſe Theodoſius ſuis a ſe dari ſolitis reſcriptis, Venerabilem Auguſtam, nominare conſuevit (*b*).

Pietas regit Imperium.

(*a*) *Iſai.* 26.

(*b*) *l.* 21. *de luſtr. col. C. Theod.*

LVI. At cum tantorum religione Principum tot tantiſque bonis Orientale Imperium fuerit locupletatum; illud ad bonorum cumulum acceſſit additamentum, dum (quod Sozomenus jure conſiderat) præclara ſanctorum corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit e terra emergere, atque non ſecus ac vivos perenneſque gratiarum fontes erumpere: ſic enim ait (*c*): *Interea Orientale Imperium hoſtibus liberatum fuit, ejuſque provinciæ multo cum decore adminiſtrabantur, præter omnium ſententiam: erat enim adhuc juvenis Imperator. Sed Deus præſenti hoc Imperio manifeſte declarari videbatur, qui non ſolum præter expectationem (quod ad hoſtes attinet) ita diſponeret, verum etiam multorum ſancta corpora manifeſtaret ex his qui olim ob pietatem illuſtres extiterunt. Cujuſmodi utique, & illud eſt, quod tunc accidit in Zacharia vetuſto Propheta, & in Stephano diacono ab Apoſtolis ordinato. Utriuſque autem inventionis, cum miraculoſa ſit ac divina, modum exponere, neceſſarium eſſe duxi.* Hæc ipſe. Quoto autem Theodoſii Junioris Imperii anno Zachariæ corpus inventum ſit, penitus ignoratur: ſed quod ab eodem auctore primo loco recenſeatur inventio Zachariæ, inde opinandi manavit occaſio, ut ante S. Stephani, & ſociorum corpora, Zacchariæ reperiri contigerit. Nos vero, recenſita ſuperius, quæ hujus anni Conſulibus conſignata erat, inventione S. Stephani, de Zacharia, ex eodem auctore Sozomeno reddamus hiſtoriam.

(*c*) *Soz. lib.* 9. *c.* 16.

Imperium Theodoſii felix ob inſignem Principis pietatem.

LVII. *Exordiar* (inquit *d*) *a Propheta Zacharia. Cophar villa eſt in Territorio Eleutheropolis Paleſtinæ. Huic Præfectus erat agri ipſius conſervus Calimerus quidam domino quidem ſuo fidelis, ſed moroſus interim ac difficilis, & in contermiuos agricolas iniquus. Quamvis autem talis eſſet: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, ſe ipſum revelavit. Et horto quodam demonſtrato: Age quæſo* (inquit) *hic fodito, ab hac ſepe in hortum menſura ducta ad cubitos duos, juxta viam quæ ducit ad Civitatem Betherebin. Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam, vitreum item vas aquis plenum, & duos etiam ſerpentes amplitudine mediocres, mites, & innoxios, adeo ut manſueti videri poſſint. Calimerus igitur ad locum indicatum ex Prophetæ mandato profectus, operi gnaviter incubuit. Et cum ſecundum prædicta ſigna jam in apertum producta, & recluſa eſſet arca ſacra: apparuit divinus Propheta, candidam ſtolam indutus, utpote qui (ut opinor) ſacerdos etiam fuerit. Sub pedibus autem ejus extra arcam jacebat puer regali apparatu ſepultus: habebat enim in capite coronam auream, & aurea in pedibus calceamenta, & veſtem pretioſam.*

(*d*) *Soz. li.* 9. *c. ult.*

Zachariæ Prophetæ corpus inventum.

LVIII. *Diſquirentibus igitur tum ſapientibus ac ſacerdotibus de iſto puero, quiſnam, & unde eſſet, & cur ſic ornatus eſſet? Fer-*

Fertur Zachariam, qui tum in Geraris conventui monaſtico præerat, in vetuſtum quoddam, ſed non canonicum Judæorum ſcriptum forte incidiſſe, quo tradebatur, quod Joas Rex Judææ non multo poſt quam Prophetam Zachariam interfeciſſet, in domum ſuam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem ſeptimo poſt interfectum Prophetam die, filius admodum ipſi carus repente interiit. Colligens igitur ſe propter iram divinam in hujuſmodi calamitatem incidiſſe, ſub illius pedibus puerum ſepelivit, quaſi hac ratione ſeſe purgaret illis quæ adverſus Prophetam deliquerat. Atque hæc quidem ego ſic accepi. Propheta vero tametſi ſæculis jam plurimis ſub terra jacuiſſet: vivus tamen adhuc apparebat, capite raſo, naſo oblongo, barba modice prominenti, capite breviuſculo, oculos habens aliquantulum profundos ac ſuperciliis contectos. Hucuſque Sozomenus: deſiderantur cætera, quæ de inventione S. Stephani protomartyris ſe fore dicturum pollicitus fuerat. Non enim iſta tantum operi deſunt, ſed plurimorum annorum res geſtæ: ſiquidem in præfatione ipſe teſtatur, perduxiſſe ſcriptam a ſe hiſtoriam uſque ad Conſulatum decimumſeptimum ejuſdem Theodoſii Imperatoris, nempe uſque ad annum Chriſti quadringenteſimum undequadrageſimum.

Hiſtoriæ Sozomeni terminus.

LIX. Hoc item anno ſub eiſdem Conſulibus Sanctus Proſper in Chronico hæc accidiſſe in Occidente refert: *Attalus* (qui Imperium ſemel abdicatum in Galliis iterum ſumpſit) *a Gothis ad Hiſpanias migrantibus neglectus, & præſidio carens capitur, & Conſtantio Patritio vivus offertur:* de quo hæc etiam Oroſius (a): *Attalus itaque tamquam inane Imperii ſimulacrum, cum Gothis uſque ad Hiſpaniam portatus eſt. Unde diſcedens* * *navi, incerta moliens, in mari captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus eſt.* Hæc Oroſius. Vides Chriſtiani Principis manſuetudinem erga tyrannum, dum perduellem Chriſtianæ religionis & Imperii, mille mortibus addicendum, tam leviter mulctatum voluit. Pepercisset omnino etiam, niſi iram militum timuiſſet. Hic tandem finis impii hominis Chriſtianæ religionis nequiſſimi proditoris, & vana deorum pollicitatione Imperium ad Gentilitium cultum reſtituere ſatagentis, quique inſtar Juliani, ablegato Labaro, in quo Chriſti nomen, & ſignum fulgebat intextum, ad priſtinum Romanum uſum militaria ſigna reſtituta erexit, atque in nummis expreſſit: nam loco Labari Victoriam, & pro Cruce puram haſtam effigiandam curavit, ipſamque mediam Romam novam, ut indicant hinc inde poſita in figura numiſmatis elementa.

Attali Tyranni caſus.

(a) Oroſ. li. 7. c. 42.

* deſcendens.

Poſt

PAGIUS XXIII. *Ataulfus Gothorum Rex occiditur.*

Ad num. LIX. & ſeqq. Baronius Ataulfi Gothorum Regis mortem recte conſignat. De eo Idatius in Chronico ad annum Abrahami 2431. qui Kalend. Octobris hujus Chriſti anni inchoatur ait: *Ataulfus a Patricio Conſtantio pulſatus, ut relicta Narbona Hiſpanias peteret, per quendam Gothum apud Barcinonam inter familiares fabulas jugulatur. Cui ſuccedens Vvallia in regno, cum Patricio Conſtantio pace mox facta, Alanis,, & Vandalis Silingis, in Luſitania & Bætica ſedentibus adverſatur.* Menſe Septembri hujus anni Ataulfus occiſus. Auctor enim Chronici Alexandrini ſub hujus anni COSS. ſcribit: *Menſe Gorpiæo VII. Kalend. Octob. die Veneris nuncius allatus eſt de cæde Ataulfi Barbari, in partibus ſuperioribus*, ſcilicet Hiſpaniarum. Hoc vero anno feria ſexta in diem XXIV. Septembris incidit. Jornandes de Reb. Get. cap. 31. eum etiam Barcinonæ occiſum tradit, *tertio anno poſtquam Gallias Hiſpaniaſque domuiſſet*, ideoque anno CCCCXII. Ataulfus in Galliam venerat. Iſidorus in Chronico Ataulfo annos regni ſex attribuit, quos ab Alarici morte deducit. Porro ex his locis inter ſe collatis apparet Idacium annum a Kalendis Octobris exordiri.

XXIV. *VVallia ſuccedit Ataulfo.*

Olympiodorus ſingularia quædam de Ataulfo narrat: *Adaulphum* inquit, *nato ſibi e Placidia filio, cui Theodoſio nomen dedit, Romanam amplius Rempublicam amare videbatur. Verum Conſtantio, ejuſque aſſeclis repugnantibus, ejus & uxoris Placidiæ (pacis ineundæ) conatus fruſtra fuerunt. Extinctum autem poſtea infantem vehementer uterque parens luxit, argenteaque capſa conditum Barcinonem in templo quodam ſepelierunt. Interficitur deinde & Adaulphus ipſe (dum equos ſuos in ſtabulo, de more, contemplatur) a Gotho quodam ejus domeſtico. Dobhii nomine*, &c *moriens Adaulphus fratri ſuo injunxit, Placidia ut (Honorio) redderetur, utque ſi quo modo poſſent, Romanæ ſibi gentis concordiam (Gothi) ſocietatemque conciliarent: at qui ſucceſſit Sari frater Singerichus (ſtudio potius ac vi, quam ſucceſſione, aut lege creatus) Adaulphi e priori conjuge liberos, vi e ſinu Sigeſari Epiſcopi abreptos, occidit; atque ipſam Placidiam Reginam, in Adaulphi ſcilicet contumeliam pedibus ante equum una cum cæteris captivis ambulare coegit, idque toto illo ſpatio, quod eſt ab Urbe ad duodecimum uſque lapidem. Septem ille dies cum imperaſſet, interemptus eſt, & Gothorum Dux Valias conſtituitur.* Philoſtorgius lib. 12. num. 4. refert *Adaulphum*, quando Placidiam ſponſam accepit, repudiaſſe priorem uxorem, ex qua proinde nati erant illi filii, de quibus loquitur Olympiodorus. Baronius anno CCCCXIV. num. I. refert ex Ambroſio Morale Adaulphi Epitaphium, in quo dicitur conditus Barcinone cum ſex filiis.

XXV. *Pax Gothorum cum Honorio Imper.*

Philoſtorgius ibidem Adaulphi cæde narrata, ait: *Exinde Barbari fœdus cum Honorio percuſſerunt, & Placidiam ſororem atque Attalum Imperatori Honorio tradiderunt, cum prius ipſi annonas ab Imperatore, & partem Galliæ ad agros excolendos accepiſſent.* Audiendus etiam Olympiodorus, qui ſcribit: *Euplutius Magiſtrianus ad Valium* (ſeu Waliam) *Gothorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Illa vero commode recepit, miſſaque frumentatione ſexcentorum millium, Placidia Eu-*

plu-

(*a*) *Extat Romæ apud Latium Paſqualin.*

(*a*)

LX. Ataulphi Gothorum Regis obitus.

Poſt hæc narrata de Attalo, iſta ſubdit S. Proſper in Chronico ſub iiſdem Conſulibus: *Athaulphus* (ipſe Rex Gothorum, qui ſucceſſerat Alarico) *a quodam ſuorum vulneratus interiit: regnumque ejus Uvallia filius, qui idem cupere intelligebatur, invaſit.* Oroſius vero Segericum ſucceſſiſſe tradit Athaulpho, & poſt Segericum Uvalliam adeptum fuiſſe Gothorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho: (*b*) *Cumque eidem paci petendæ atque offerendæ ſtudioſiſſime inſiſteret, apud Barcinonem Hiſpaniæ urbem, dolo ſuorum (ut fertur) occiſus eſt. Poſt hunc Segericus Rex a Gothis creatus, cum itidem judicio Dei ad pacem pronus eſſet, nihilominus a ſuis interfectus eſt. Deinde Uvallia ſucceſſit in regnum, ad hoc electus a Gothis, ut pacem infringeret; ad hoc ordinatus a Deo, ut pacem confirmaret. Hic igitur territus maxime judicio Dei, quia cum magna ſuperiori abhinc anno Gothorum manus inſtructa armis navigiiſque tranſire in Africam moliretur, in duodecim millia paſſuum Gaditani freti tempeſtate correpta miſerabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ ſub Alarico cladis, cum Gothi in Siciliam tranſire conati, in conſpectu ſuorum miſerabiliter arrepti atque demerſi ſunt: pacem optimam cum Honorio Imperatore, datis lectiſſimis obſidibus, pepigit: Placidiam Imperatoris ſororem honorifice apud ſe honeſteque habitam fratri reddidit.* Hæc Oroſius.

(*b*) Oroſ. li. 7. c. 43.

LXI. Gothi expilantes urbem male periere.

In quibus illud primum obſervatione dignum conſidera, Gothos illos, qui Urbem deprædati ſunt, duplici naufragio breviſſimi maris ſpatio fuiſſe punitos tum in freto Siculo, tum Gaditano, præter alias clades, quibus confecti ſunt. Iſtud ipſum plane aliis poſtea diverſis temporibus accidiſſe ejuſdem Urbis invaſoribus, & prædatoribus, accuratus lector inveniet: nimirum, qui id facere auſi fuerunt, ſemper Dei vindicta haud tarda male periiſſe, prorſuſque deletos eſſe: ſed & cladem Borbonicam, quæ hoc noſtro ſæculo accidit, in exemplum adducere poſſemus: verum quod prolixiorem requirant iſta ſermonem ſuis locis relinquimus pertractanda.

Quod

PAGIUS

plutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur. Jam antea Ataulfo quædam frumenti tranſmiſſio promiſſa fuerat, quæ quia ei præbita non fuit, hunc Placidiæ retinendæ prætextum Ataulfus habuerat, eodem Olympiodoro teſte. Quod vero ait Philoſtorgius, *Gothos* portionem aliquam Galliarum ad inhabitandum adeptos, anno CCCCXIX. quo illud contigit, explicabimus. Cæterum pax Romanos inter & Gothos, non hoc anno, ut recte Baronius num. LX. & ſeqq. ſed ſequenti ſancita, ut non ſolum Caſſiodorus & Proſper in Chronicis, ſed etiam Oroſius affirmant. Is Hiſtoriam anno Chriſti CCCCXVII. abſolvens, ut infra videbimus, ait, *Vvalliam* Gothorum Regem cum Romanis pacem pepegiſſe, & Honorio Imper. Placidiam ſororem reddidiſſe, quæ dicit facta, *anno ſuperiore*, ideoque anno Chriſti CCCCXVI. quod ſub illius anni initium contigiſſe, oſtendit Lex ult. Cod. Theod. *de infirmandis his quæ ſub tyrannis;* dicitur enim data *Ravennæ Kalend. Mart. Theodoſio Aug. VII. & Palladio Coſſ.* ſcil. anno CCCCXVI. Ea conſtitutione pacatis jam rebus Honorius criminum impunitatem iis concedit, qui ſe ad deprædandum cum hoſtibus conjunxerant. Ex qua deducitur, jam ante Kalendas Martias anni CCCCXVI. pacem cum Gothis factam fuiſſe, magiſque confirmantur quæ diximus *Ataulfum* nempe currenti anno interiiſſe, & Vandalos ſub finem anni CCCCVI. Gallias intraſſe. Proſper enim in Præfatione librorum de Providentia, Galliam & Aquitaniam a Vandalis & Gothis *per annos decem* depopulatam tradit; & Caſtella rupibus, Oppida montibus præaltis, Urbes magnis fluminibus impoſitas, Barbarorum dolis aut virtuti patuiſſe; ab anno quippe CCCCVI. exeunte ad CCCCXVI. ineuntem anni decem, ſcilicet utrimque incompleti interjiciuntur. Ex dictis liquet primo, *Vvalliam*, cujus initium Baronius in annum ſequentem differt, hoc anno regnum iniiſſe; cum die XXIV. Septemb. *Ataulfi* mors nunciata fuerit, & *Sigericus* qui ei ſucceſſit, intra paucos dies interierit. Liquet ſecundo, anno ſequenti Gothos *Placidiam* & *Attalum* Honorio Imper. reddidiſſe, & fœdus cum illo pepigiſſe, ideoque erraſſe Proſperum in Chronico qui Attalum hoc anno Gothis redditum ſcribit; maniſeſtum enim eſt, majorem hac in re Philoſtorgio, quam Proſpero fidem habendam.

Cæterum Conſtantius anno tantum CCCCXVII. Placidiam uxorem duxit. Scribit enim Olympio- XXVI.

pio-

LXII. Quod vero ex Oroſio vidimus ſucceſſiſſe Athaulpho Segericum; quod breviſſimo tempore regnum tenuerit, videtur a Proſpero prætermiſſus. Etenim, quod a Uvallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem ſequenti anno factum tradit ipſe Proſper in Chronico: ut ex his intelligas, hoc anno occiſo Athaulpho, & Segerico ſucceſſore cito e medio ſublato, Uvalliam ſequenti anno jam adeptum adminiſtraſſe regnum, eodemque anno tentaſſe in Africam tranſitum, atque paſſum eſſe naufragium. Nam quod ait, id accidiſſe ſuperiore anno a tempore quo illa ſcribebat: cum conſtet ejus aſſertione, opus illud expleſſe (ut ait) anno ab origine mundi quinque milleſimo ſexcenteſimo decimoctavo: plane intelligis, ſecundum initam prius ab ipſo rationem ſupputationis, illa abſolviſſe anno Domini quadringenteſimo decimoſeptimo; & quem ait annum ante illud tempus, perſpicue ſignificare ſequentem annum Domini quadringenteſimum decimumſextum. Subdit hæc autem de ejuſdem Uvalliæ ſtudio erga Romanum Imperium (a): *Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit, ut adverſus cæteras gentes, quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret; & Romanis vinceret. Quamvis & cæteri Alanorum, Uvandalorum, Suevorumque Reges eodem nobiſcum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumque obſides accipe: nos nobiſcum confligimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis vero quæſtus erit Reipublicæ tuæ, ſi utrique pereamus. Quis hæc crederet, niſi res doceret? itaque nunc quotidie apud Hiſpanias geri bella gentium, & agi ſtrages ex alterutro barbarorum, ... cre-*

(a) Oroſ. eod. li. 7. c. 43.

PAGIUS *Conſtantius Placidiam ducit uxorem.*

piodorus: *Honorius Auguſtus XI. & Conſtantius iterum Conſules creati* (anno nempe CCCCXVII. *Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipſa nuptias cum vehementer detrectaret, effecit ut ipſius famulis indignaretur Conſtantius. Tandem nihilominus ipſo, quo Conſulatum iniit die, manu ipſam arreptam Honorius Imperator frater ejus invitam Conſtantio in manum tradit, nuptiæque ſplendidæ celebrantur.* Quare Proſper quando ſub ſequentis anni Coſſ. tradit *Placidiam* a Wallia Honorio redditam, *ejuſque* nuptias *Conſtantium* promereri, res duobus annis geſtas, epitomatorum more uno tenore recitat; ſicuti & Idatius in Chronico, qui anno Abrahami 2432. & mortem Ataulphi, & conjugium Placidiæ cum Conſtantio recitat.

XXVII. *Lex Honorii adverſus ritus Gentilitios.*

Honorius *III. Kalend. Septemb.* emiſit legem 20. Cod. Theod. de *Paganis*, qua Ludos Gentilitios per Africam nominatim permittit, ſed jubet *Sacerdotales* Africæ, poſt *Sacerdotales* in Metropolitanis urbibus ludorum editiones, ad proprias civitates redire. Erant *Sacerdotales*, ii qui Sacerdotio provinciæ functi fuerant. Quod factum putat Gothofredus in hujus legis Commentario, ne *Sacerdotalibus* hujuſmodi cum purpura & infulis in urbibus Chriſtianis diu conſiſtentibus, non tantum illicitum quid moliendi anſa præberetur; verum & ſola ipſorum præſentia diutius ante ora Eccleſiarum & fidelium urbium Chriſtianarum & Motropolitanarum veluti principis Carthaginenſis aſpectus fædaretur, & quaſi religio contaminaretur, cui rei præſtat aliquod argumentum canon LX. Codicis Africani. Præterea ſimulacra a lavacris & publicis aſpectibus ſeparari, deponi, ſeu dilui jubentur, ſimulacra ſcilicet ſacrata ſacrificiis, ideſt ſacrificiis coli ſolita: ſimulacra enim in publicis locis paſſim occurrebant. Sed de aliis in eadem lege memoratis legendus Gothofredus citatus.

XXVIII. *Tranſlatio reliquiarum Joſephi filii Jacob & Zachariæ patris Joannis Baptiſtæ.*

Auctor Chronici Alexandrini, qui Theodoſium Jun. *Quindecennalia* exibuiſſe nos edocet, tria etiam eorum indicia profert, quorum ope quæ annis hujuſmodi ſolemniis dicatis fieri ſolita erant, intelligimus: *Eodem anno dedicata eſt Eccleſia magna Conſtantinopoli, menſe Gorpiæo, VI. Idus Octob. die Dominica, tranſlatæque ſunt Conſtantinopolim per ſcalam Chalcedonenſem Reliquiæ Joſephi filii Jacob, & Zachariæ patris S. Joann. Baptiſtæ menſe Gorpiæo VI. nonas Septembres, die Sabbati geſtantibus pignora in duabus arculis Attico Patriarcha Conſtantinopolitano, & Moſe Antaradeno Phœnicis Epiſcopo, ſedentibus ipſis in burrichaliis, quæ in magna Eccleſiæ depoſuerunt, pompam præcedente Urſo Urbis Præfecto cum univerſo Senatu. Dedicata quoque ſtatua eſt aurea, in Senatu, Imperatoris Theodoſio Jun. Auguſti ab Aureliano iterum Præfecto Prætorio & Patricio.* Verum locus corruptus eſt; *Gorpiæus* enim non Octobri, ſed Septembri noſtro, reſpondet, ideoque loco, *VI. Idus Octobr.* legendum, *pridie Idus Septembr.* cum quo feria prima hoc anno concurrebat. Præterea loco, *menſe Gorpiæo, VI. Nonas Sept.* legendum *menſe Hyperberetæo, VI. Nonas Octobr.* Hyperberetæus enim Octobri reſpondet, qui habet Nonas VI. non vero menſis September: & denique Reliquiarum Tranſlationem dedicatio Eccleſiæ præcedere debuit. Porro *burrichales*, ſeu *burichi* ſunt equi breviores & admodum viles, quæ vox ab antiquioribus etiam uſurpata retenta eſt in hac Gallo-provincia, & aliis quibuſdam Galliæ, ſed tantum ad aſellos ſignificandos, quos vulgo *bourriques* appellant. Certe Paulinus in Epiſtola XXIX. ad Severum, alias X. num. XII. aſellos & buricos diſtinguit, aitque Melaniam ſeniorem ex Oriente Romam veniſſe *macro & viliore aſellis burico ſedentem.* De hac voce legendus Ducangius in Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis.

Magna illa Eccleſia primum a Conſtantino Magno ædificata fuerat, & poſtea a Conſtantio ejus filio ad majorem amplitudinem perducta; ſed cum conflagraſſet anno, quo Sanctus Chryſoſtomus in exilium actus, poſtmodum a Theodoſio Juniore reſtaurata eſt & ab *Attico* Epiſcopo CP. hoc anno dedicata. Conflagravit tunc & *Senatus*, uti narrat Zoſimus lib. 5. pag. 801. qui cum inſtauratus fuiſſet, poſita in eo fuit imago pectoralis Theodoſii Jun. aureas enim ſtatuas in Senatu erigi ſolitas, oſtendunt illæ, quæ & Romæ & Conſtantinopoli Symmacho viro conſulari erectæ ſunt *Gratiano* imperante. XXIX.

Dedicatio Magnæ Eccleſiæ Conſtantinopoleos.

Renunciata mors eſt Thermuntiæ Imperatoris Honorii Aug. conjugis menſe Panœmo, III. Kal. Auguſti feria VI. inquit Auctor Chronici Alexandrini ſub hujus anni Coſſ. Erat Thermantia altera Honorii Imp. uxor, & filia Stiliconis, ſicut fuerat Maria prior ejuſdem Imperatoris uxor. XXX.

Obitus Thermuntiæ uxoris Honorii Imp.

crebris certiſque nunciis diſcimus: præcipue vero Uvalliam Gothorum Regem inſiſtere patrandæ paci ferunt. Hæc Oroſius: ut plane ex his videas quam abundanti menſura Deus Honorii Imper. religionem ſæpius compenſaverit.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos ſciret in Africa eſſe Gentiles, ab eis omnes ſumptus abſtulit, quibus illos ſuperſtitioni hactenus inſerviſſe ſcivit: extat de his (*a*) reſcriptum ejuſdem Imperatoris his Conſulibus datum. (*a*) *l. 10. de Pag. Cod. Theod.*

JESU CHRISTI ANNUS 416. | INNOCENTII PAP. ANNUS 15. | HONORII 22. THEODOSII 9. IMPP.

I. *Concilia Carthaginenſe, & Milevitanum.* QUadringenteſimo decimoquinto Chriſti anno Theodoſius Auguſtus ſeptimum adiit Conſulatum, collegam nactus Palladium: Quo adverſus Pelagianos celebratum eſt Concilium Carthaginenſe, ubi Pelagius atque Cæleſtius hæretici damnati ſunt. Itemque aliud eodem anno Milevi in Numidia adverſus eoſdem Concilium habitum eſt. Ex ambabus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales ſcriptæ ſunt.

Dicturi cum ſimus de utroque Concilio hoc eodem anno, eadem quoque ex cauſa celebratis, primum omnium, ex inſtituto, temporis ratio firmanda eſt, cum hac in re pleroſque ſciamus erraſſe. Ut igitur abſque ambiguitate certo certius afferamus, hoc anno utramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Milevi, alteram, illam prius, hanc vero poſterius; ex dictis litteris ad Innocentium Papam ſcriptis, & aliis ejuſdem Pontificis ad eas redditis poſſumus perſpicue intelligere. Atque illud primum: paulo ante celebratam eſſe Synodum illam Carthagine, poſtea vero iſtam Milevi, inde affirmari poſſe videtur, dum in litteris Milevitani Concilii ad Innocentium hæc habentur expreſſa in fine (*b*): *Hæc ad ſanctitatem tuam de Concilio Numidiæ ſcripta direximus, imitantes Carthaginenſis provinciæ coepiſcopos noſtros, quos ad ſedem Apoſtolicam, quam beatus illuſtras, de hac cauſa ſcripſiſſe comperimus.* Hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginenſis Concilii, alias voluiſſe intelligere ex alio Concilio jam diu ante præſentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuiſſe, ſed eodem ferme tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos reſcribens affir-

(*b*) *Apud Aug. ep. 82. & to. 1. ep. Rom. Pont. inter epiſt. Innoc.*

PAGIUS

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5909.

SÆC. V. Anno Æræ Hiſpan. CCCCLIV. A. C. 416.

☉ 5. BA. ☽ 18. P. 2. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 416.

INNOCENTII PAPÆ 16.

HONORII IMP. 24. & 22.

THEODOSII JUN. 15. & 9.

I. *Quindecennalia Theodoſii Jun.* [1] COſſ. *Theodoſius* Aug. VII. & *Junius Quartus Palladius*, ut appellatur in Edicto recitato a Baronio anno CCCCXX. num. IV. ubi tamen vitioſa interpunctione *Junium Quartum* diſtinguit a *Palladio*, ut tunc videbimus. Fuit is Præfectus Prætorio Italiæ & Proconſul Africæ Honorio imperante, ut liquet ex Proſopographia Codicis Theodoſiani, ideoque & Conſul Occidentalis. Theodoſius vero ob *Decennalia* Imperii mortuo patre ſuſcepti Conſtantinopoli exhibita, Conſul proceſſit.

II. *Pelagius in Synodo Carthaginenſi ab Herote & Lazaro accuſatus.* A num. I. ad XVI. Oroſius initio præſentis anni e Palæſtina in Africam navigavit. Avitus enim apud Baronium anno CCCCXV. num. III. ait, eum ad reditum jam accinctum fuiſſe, quando ſancti Stephani Protomartyris Reliquiæ detectæ ſunt, die ſcilicet XVII. menſis Decembris, *in diebus ipſis, quibus jam ipſe* (nempe Oroſius) *reditum incredibili deſiderio parabat.* Literas ab Herote & Lazaro Epiſcopis Gallis, quæ geſta in Synodo Dioſpolitana declarabant, detulit, & Africæ Proconſularis Epiſcopis, qui ipſo tempore conſuetam ac ſolemnem Synodum Carthagine agebant, exhi-

NOTÆ [1] COſſ. *Theodoſius Aug. VII. & Junius Quartus Palladius.* Lapis vetus apud Panvinium in Faſtis:

JUNIUS. QUARTUS. PALLADIUS
V. C. COS. ORD.

Item Reineſius cl. VI. pag. 422.

Vulgares Faſti: *Theodoſio VII. & Palladio.* Ita Proſperi chronicon editum & MS. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Theod. A. VII. & Palladio.* Epiſtola Innocentii I. ad Concilium Carthaginenſe data A. D. 417. apud Couſtantium pag. 894. ex veteribus codicibus: *data VI. Kal. Feb. poſt conſulatum Theodoſii Aug. VII. & Junii Quarti V. C.*

firmat, nimirum per eundem legatum Epiſcopum ab utraque Synodo, Carthaginenſi ſcilicet & Milevitana, ſe litteras accepiſſe. Ait enim (a): *Frater & coepiſcopus noſter Julius dilectionis veſtræ litteras, quas ex Milevitano Concilio cura fidei propenſiore miſiſtis, mihi inopinanter ingeſſit. Carthaginenſis etiam Synodi querelæ parilis ſcripta ſubjungens, &c.* Factum namque eſſe videtur, ut Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus de his quæ decreta eſſent in Concilio Carthaginenſi litteras ſcripſerit ad Romanum Pontificem, juſſeritque Julium, quem ad eas perferendas legavit Epiſcopum, in Numidiam proficiſci, & e Concilio etiam Milevitano, quod eadem ex cauſa collectum ſciebat, alias accipere ad eumdem Innocentium Papam litteras.

(a) Innoc. ep. 31. apud Aug. ep. 93.

II. De tempore utriuſque Concilii. Cum igitur ex his appareat, eodem ferme tempore, eodemque anno duo hæc fuiſſe in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Milevitanum Carthaginenſe: ut hoc ipſo anno ſub dicto Conſulatu Theodoſii atque Palladii eadem eſſe habita affirmemus, inde evidens ſuppetit argumentum, quod Innocentius Papa, his aceptis litteris Synodalibus ad eoſdem qui dederant reſcribens Epiſcopos menſe Januarii anni ſequentis ſub Conſulatu Honorii atque Conſtantii, demonſtrat hoc anno dictas Synodos eſſe habitas, ex quibus hoc anno eam legationem acceperit: monſtrant id enim quæ redditæ ſunt ab ipſo Innocentio ad Concilium Milevitanum, cum datæ habeantur ſexto Kalendas Februarii, dictis Honorio & Conſtantio Conſulibus, quos conſtat ſequenti anno eo munere inſignitos. Unde ex his affirmari poſſe videtur, utrumque Concilium, primum Carthagine, deinde Milevi autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio miſſa, ad Innocentium pervenerit hiemis tempore: quod enim menſe Januarii anno ſequenti mox ad eos reſcripſit Innocentius, haud pridem ſe eas accepiſſe demonſtrat, quibus etiam ſignificat Julium ipſum legatum ex Carthaginenſi & Milevitano Conciliis eas litteras attuliſſe.

III. Hæc cum adeo evidenti ratione ſubſiſtant ex his primum corrige qui dixerunt Milevitanum Concilium contra Pelagium atque Cæleſtium celebratum eſſe (b) Arcadio & Honorio Auguſtis Conſulibus, anno Chriſti quadringenteſimo ſecundo. Nam Milevitanum illud Concilium longe diverſum ab iſto, de quo agitur, eſt, ut ſuo loco ſuperius demonſtravimus: ſiquidem eo tempore nulla erat Pelagii vel Cæleſtii in Africanis Eccleſiis mentio: conſtatque illud præterea habitum a Xantippo Numidiæ Primate; præſens autem, de quo eſt ſermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco poſitum habet Silvanum, utpote ejuſdem provinciæ Primatem: ſed accidit vitio librariorum, ſeu potius Collectorum incuria, ut duo hæc Milevitana Concilia unum idemque eſſe rati, ſimul in unum conflaverint, effecerintque ex duobus unum, quod apparet typis excuſum (c) in cujus exordio præfixa habetur nota diei & Conſulis, quæ eſt prioris Milevitani Concilii, cui interfuit (ut vidimus) Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, & cætera quæ habentur, uſque ad illa verba: *Ideoque pariter:* quæ vero hæc ſequuntur Acta, hujus de quo agimus, ſunt Milevitani Concilii, uſque ad octavum canonem: reliqui vero qui ſequuntur ad finem uſque, diverſorum eſſe apparent Conciliorum

(b) Extat to. 1. Conc. vet. edit. pag. 481.

Milevitanum Concilium poſterius cum priore confuſum.

(c) Item to. 1. Conc.

PAGIUS

exhibuit. Convenerant ad hanc Synodum Epiſcopi LXVIII. qui lectis iis, quæ *ante ferme quinquennium* contra Cæleſtium ſtatuta fuerant, & geſtis in Palæſtina ſedulo conſideratis, Pelagii ac Cæleſtii perſonæ parcentes, horum errores anathemate confixerunt. *Heros & Lazarus* coram iſto Concilio inſtaurandum eſſe judicium duxerunt, quia cum juxta Canones Antiochenos major Synodus minorem diſcutere „ debeat, certum eſt, inquit Marca in Diſſert. „ de veter. collect. Canonum cap. 14. Pelagii „ cauſam vel apud Orientis univerſi Exarchum, „ Antiochenum Epiſcopum, agendam fuiſſe, vel „ ſane apud Romanum Pontificem, cum cauſa „ communis eſſet & univerſalem Eccleſiam contingeret. Hoc ergo conſilium ceperunt, „ *Hieronymo*, ſine dubio auctore, ut per *Oroſium* Presbyterum in Africam redeuntem E„ piſcopos Africanos literis monerent, de gra„ vi diſcrimine in quo vera fides verſabatur „ ob *Pelagii* abſolutionem præpropere & præ„ poſtere factam. Non ſe contulere Carthagi„ nem, tum quia eorum præſentia neceſſaria „ non erat, cum rei abſentes eſſent, tum quia „ ex ægritudine nondum erant reſtituti. Quo „ alludit *Zoſimus* Papa cum illis exprobrat „ iratus quod otioſi & delicati in lectulis ſuis „ reſediſſent.

III. Synodus Carthaginenſis & Milevitana Pelagium damnand. cenſuere.

„ Adeundorum Africanorum hic color fuit, „ quod ea cauſa ante quinquennium adverſus „ *Cæleſtium* ea decreviſſent, quæ abſolutione „ Pelagii ſubverti videbantur. Veritatis ergo „ Chriſtianæ tuendæ, ſuique decreti propugnan„ di cauſa in hæreſim iſtam Carthagine Syno„ dus coacta ſub *Aurelio* inquiſivit, & ſtatim „ ejus exemplo Synodus quoque Numidiæ Mi„ levi habita, cui interfuit *Auguſtinus*. Utra„ que Synodus, diſcuſſo negotio relationem „ miſit ad *Innocentium* Papam, ut ipſe ſua au„ ctoritate firmaret quod Epiſcopi cenſuiſſent „ de damnando Pelagio & Cæleſtio eorumque „ hæreſi. Non diſſimulanda eſt, ſubdit Marca, „ quæ in contrarium promi poteſt objectio, E„ piſcopis Africanis nihil competiviſſe juris in „ *Pelagium*, nec retractandæ ejus abſolutionis, „ quam impetraverat a Synodo Dioſpolitana, „ in quam Concilium Carthaginenſe nullam „ poterat exercere juriſdictionem. Hoc quidem „ ultimum certum eſt, cum illa juriſdictio ſoli „ Antiochenæ, vel Apoſtolicæ Sedi competeret.

At-

rum Africanorum canones: ipſamque ad finem appoſitam ſubſcriptionem longe diverſam ab hoc Concilio Milevitano, qui nomina legerit Epiſcoporum qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeo ut unum videas corpus ex diverſis membris eſſe compactum, cujus caput, pedes & reliqua membra ſint ex aliis diverſis corporibus compaginata: quæ niſi quis accurate perſpexerit, in ambages inextricabiles & nodos inſolubiles incidat neceſſe eſt.

IV. Occaſio cogendæ Synodi Carthaginenſis.

His igitur elucidatis, jam de ipſis agamus Conciliis, ac primum de Carthaginenſi: cujus quidem celebrandi ea occaſio ante ſuppeditata fuiſſe videtur; quod Oroſius presbyter, qui anno ſuperiori (ut vidimus) profectus in Palæſtinam ad S. Hieronymum, cum ibi eſſet, menſe Decembris celebratam viderit Synodum Dioſpolitanam, in qua ſciſſet Pelagium cum decepiſſet involucro verborum Epiſcopos, ab eiſdem fuiſſe abſolutum, & in communicationem acceptum, adverſus quem pariter ſciſſet S. Hieronymum ſcriptis editis reclamaſſe: ipſe, inquam, Oroſius hoc ipſo anno, veris tempore ſolvens e Palæſtina, in Africam ex condicto rediens, & cuncta referens, excitavit Africanos Epiſcopos ad hæreſim penitus debellandam, quam ipſi ante in Cæleſtio Carthagine (ut vidimus) condemnaſſent. Facile id fuit illis omnibus perſuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Auguſtinum, tum ex imminenti periculo, quod libere ſcirent agere ut Catholicum, jam abſolutum Pelagium in Concilio Palæſtino, cujus decreto reſcindi viderentur, quæ ipſi Epiſcopi Africani jam ante adverſus Cæleſtium ſtatuiſſent. Adjecit ad hæc Oroſius, ut quas ſecum haberet datas ad ſe litteras Epiſcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Epiſcopis dederit inſpiciendas, ſcriptas haud dubium adverſus Pelagium atque Cæleſtium: fuiſſe autem Herotem & Lazarum in Gallia Epiſcopos, magnoque animi ardore inſectatos eſſe ambos hæreſiarchas, quæ inferius dicturi ſumus, perſpicue declarabunt. Porro Gallorum animos adverſus Pelagianos incenſos fuiſſe, S. Auguſtinus ſæpe teſtatur.

V. Africani Epiſcopi excitati contra Pelagium.

Hæc quidem haud a nobis inani intelliges eſſe imaginatione conficta, ſi Africanorum Epiſcoporum hoc anno datas ad Innocentium Papam litteras exacte perlegeris. Nam abſoluto a Synodo Palæſtina Pelagio, iidem Africani Epiſcopi ſunt conqueſti litteris illis, quæ Aurelii, Alypii, Auguſtini, & aliorum nomine hoc anno (ut dicemus) ſunt redditæ ad Innocentium (*a*), & aliis (*b*) ad eumdem a Milevitana Synodo datis contra eoſdem Pelagianos, quibus & adverſus eoſdem S. Hieronymi ſtudium commendatur, ſed & Pelagii libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his ſcilicet verbis: *Pelagius vero (ſicut a quibuſdam fratribus noſtris miſſæ loquuntur epiſtolæ) Hieroſolymis conſtitutus nonnullos fallere aſſeritur. Veruntamen multo plures, qui ejus ſenſus diligentius indagare potuerunt adverſus eum pro Chriſti gratia & Catholicæ fidei veritate confligunt, ſed præcipue ſanctus filius tuus & frater & compresbyter noſter Hieronymus.* Hæc ibi. Et de editis ab Oroſio Gallorum Epiſcoporum epiſtolis, Synodales litteræ Carthaginenſis Concilii aperte docent his verbis in earum exordio (*c*): *Cum ex more ad Carthaginenſem Eccleſiam ſolemniter veniremus, atque ex diverſis cauſis congregata ex nobis Synodus haberetur: compre-*

(*a*) *Apud Aug. ep.* 95. *& to.* 1. *ep. Rom. Pont.*

(*b*) *Apud Aug. ep.* 91. *& to.* 1. *ep. Rom. Pont.*

(*c*) *Apud Aug. ep.* 90. *& to.* 1. *ep. Rom. Pont.*

PAGIUS IV. *Temperamentum a Patribus Carthagin. & Milevit. in hac damnatione adhibitum.*

,, Attamen cum de *Cæleſtio* judicium olim ſu-
,, ſcepiſſet Carthaginenſis Synodus, poterat in
,, correum ejuſdem criminis *Pelagium*, ne con-
,, tinentia cauſæ divideretur, inquirere & con-
,, ſtituere quid agendum videretur, præcipue
,, cum de fide mota eſſet quæſtio, quæ omnes
,, tangit, & cujus conſervandæ ſollicitudo om-
,, nibus Epiſcopis impoſita eſt. Sed obſervan-
,, dum eſt temperamentum quod prudenter &
,, neceſſario adhibent in dijudicando negotio.
,, Referunt ad Papam *Innocentium*, ut ipſe ſum-
,, mo jure decernat. Prorſus eo modo ſe geſ-
,, ſerunt, quo ſolebant Præſides Provinciarum
,, agere erga Principem, ad quem graviores
,, & difficiliores cauſas referebant, ſententia
,, ſua ad eum cum litis actis tranſmiſſa, ante-
,, quam litigatoribus pronunciaretur, ut Prin-
,, ceps aut decerneret ipſe, aut quid decernen-
,, dum a Præſide, reſcriberet. Extant tituli de
,, *relationibus & conſultationibus* in Corpore ju-
,, ris, & earum uſus apud Plinium, quæ du-
,, plex illud nomen ſortitæ, quia referebatur
,, ad Principem, & ipſe conſulebatur. Rela-
,, tionum quoque Synodicarum Orientis & Oc-
,, cidentis ad Romanam ſedem exempla ſuper-
,, ſunt, de quibus lib. I. de Concordia Sacer-
,, dotii & Imperii cap. 10.

V. *Utraque Synodus in hac cauſa eodem modo ſe gerit.*

,, Quare expendenda ſunt Synodi Carthagi-
,, nenſis verba, *cenſuimus hujuſmodi perſuaſionis*
,, *auctores, Pelagium & Cæleſtium anathemati-*
,, *zari oportere*. Definiunt, quid agendum vi-
,, deatur, ſed non pronunciant: id ſummæ Se-
,, di reſervant, cujus auctoritas per univerſam
,, Eccleſiam expanſa porrigitur. Quod docent
,, verba ſequentia: *Hoc itaque geſtum, Domine*
,, *frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duxi-*
,, *mus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam*
,, *Apoſtolicæ Sedis adhibeatur auctoritas pro tuen-*
,, *da ſalute multorum, & quorundam etiam per-*
,, *verſitate corrigenda*. Eodem tendit Synodica
,, Concilii Milevitani, quæ Epiſcoporum culpæ
,, imputandum fore ait, ſi quæ ſunt ſuggeren-
,, da Sedi Apoſtolicæ pro Eccleſiæ commodo,
,, tacuerint. Quapropter de nova hæreſi ad
,, Innocentium reſcribunt, ut ipſe Paſtoralem
,, diligentiam magnis periculis adhibeat: *Quia*
,, *te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in Se-*
,, *de Apoſtolicæ collocavit, talemque noſtris tem-*
po-

preſbyter noſter Oroſius nobis literas ſanctorum fratrum & conſacerdotum noſtrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his conſtituimus eſſe ſubdendam, &c. Qui autem convenerunt Carthagine Epiſcopi, numerati habentur ſeptuaginta-ſeptem.

VI. *Quæ acta ſint in Concilio Carthaginenſi contra Pelagium.* Cum igitur allatæ per Oroſium dictæ Gallorum Epiſcoporum litteræ Synodo exhibitæ eſſent, & cauſa Pelagii atque Cæleſtii tractanda propoſita eſſet in ipſo Concilio Carthaginenſi: ad pleniorem cauſæ cognitionem, juſſa ſunt edi in Synodo Acta Eccleſiaſtica ante quinquennium (ut dictum eſt) adverſus Cæleſtium Pelagii anteſignanum Carthagine quoque confecta: quibus diligentius inſpectis atque examinatis, conclamata eſt ibidem utriuſque damnatio, niſi iidem parati eſſent ſuas ipſorum hæreſes condemnare. Teſtantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur (a): *His ergo electis, Pelagium & Cæleſtium auctores nefarii prorſus & ab omnibus nobis anathematizandi erroris advertimus. Unde factum eſt, ut recenſendum peteremus quid ante ferme quinquennium ſuper Cæleſtii nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.* Et paulo poſt, quid ſtatutum ſit, ſubdunt: *Niſi hæc apertiſſime anathematizaverint, ipſos anathematizari oportere. Ut ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum qui decepti ſunt ab eis, vel decipi poſſunt, cognita ſententia quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur.* Hæc acta ſunt adverſus Pelagium & Cæleſtium in Concilio Carthaginenſi: quæ per Julium Epiſcopum, datis ad eum litteris, ſignificanda curarunt Epiſcopi ejuſdem concilii Carthaginenſis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iiſdem litteris poſtulantes, quicquid ea de re fuiſſet decretum in Synodo, confirmari: expetierunt enim id ipſi verbis hiſce: *Hoc itaque geſtum, domine frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ ſedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam etiam perverſitate corrigenda.* Hæc ipſi.

(a) *Ead. epiſt. 90.*

VII. *Timor Orthodoxorum ne Synodus Palæſtina confirmaretur a Papa.* Quod inſuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Dioſpolitanæ in Palæſtina, quibus Pelagius, quaſi damnaſſet errores, fuerat abſolutus, confirmarentur: in ſua ipſorum ad eumdem Innocentium Papam ſcripta epiſtola Synodali addiderunt, ut ſi adduci ipſe non poſſet ut damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus abſolviſſet, hæreſes ſaltem ejus damnare minime recuſaret: nam ſubdunt: *Si ergo Pelagius Epiſcopalibus Geſtis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ venerationi juſte viſus fuerit abſolutus: error tamen ipſe, & impietas quæ tam multos aſſertores habet per diverſa diſperſos, etiam Apoſtolicæ ſedis auctoritate anathematizanda eſt. Conſideret enim ſanctitas tua, & paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus, quam ſit peſtiferum, & exitiale ovibus Chriſti, quod iſtorum ſacrilegas diſputationes neceſſario ſequitur, ut nec orare debeamus ne intremus in*

PAGIUS

„ *poribus præſtitit, ut nobis potius ad culpam*
„ *negligentiæ valeat, ſi apud tuam Venerationem;*
„ *quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus,*
„ *quam ea tu poſſis vel faſtidioſe, vel negligen-*
„ *ter accipere, magnis periculis infirmorum mem-*
„ *brorum Chriſti Paſtoralem diligentiam, quæſu-*
„ *mus, adhibere digneris. Nova quippe hæreſis &*
„ *nimium pernicioſa tentat aſſurgere inimicorum*
„ *gratiæ Dei.*

VI. *Utramque cauſam ad ſedem Apoſtolicam refert.* Hanc Marcæ ſententiam Divus Auguſtinus in Epiſtola centeſima octogeſima ſexta, alias CVI, ad Paulinum Epiſcopum Nolanum anno ſequenti data extra controverſiam ponit. Nam de Pelagianis loquens, ait: *Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus Conciliis Carthaginenſi & Milevitano, Relationes ad Apoſtolicam Sedem, antequam Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos provinciæ Palæſtinæ Pelagius perhibetur eſſe purgatus, vel in manus noſtras, vel in Africam perveniſſent. Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium præter Conciliorum Relationes, literas familiares, ubi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem;* ubi loquitur Auguſtinus de tribus Innocentii Papæ Epiſtolis, de quibus ſermo eſt, quæ inter Auguſtinianas ſunt CLXXXI. CLXXXII, & CLXXXIII. Blondellus in lib. contra Primatum Eccleſiæ pag. 285. & ſeqq. mirum in modum ſe torquet, ut oſtendat ex hoc Epiſcoporum Africanorum erga Romanum Pontificem agendi modo inferri non poſſe hunc ab eiſdem tanquam ſupremum & univerſalem Eccleſiæ Paſtorem agnitum fuiſſe. Verum ictum declinare non poteſt; cum ea in re jure quodam ſupremo Pontifex Romanus uteretur, & ad ejus Sedem Epiſcopi relationes mitterent, tanquam ad eam, in qua reſidebat Principatus Sedis Apoſtolicæ, ut etiam ex iis quæ ipſemet refert, demonſtrari poteſt. Sed hac de re mox plura.

VII. *Nulli Canones in Synodo Milevitana. II. conditi ſunt.* In Collectione Conciliorum referuntur Acta Synodi Melevitanæ II. cum Præfatione his verbis incepta: *Glorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augg. viris clariſſimis Coſſ. VI. Kalend. Septemb.* &c. Verum hæc eſt Præfatio Synodi Milevitanæ primæ anno CCCCII. ſub illo Conſulatu habitæ. Sequuntur poſtea canones XXVII, quorum plures adverſus Pelagianos editi ſunt, octo ſcilicet priores. Sed, ut Baronius anno CCCCII. num LV. obſervavit, nulli in ea Synodo canones contra Pelagianos ſtatui potuere, cum eo tempore eorum hæreſis nondum innoteſceret. Præterea recte monet ibidem Baronius, farraginem illam XXVII. canonum uni Synodo Milevitanæ inſcriptorum, ad diverſa Concilia Africana pertinere. At quod hoc anno num. III. habet, partem Præfationis & VIII. priores Canones eſſe Synodi Melevitanæ II, ſubſiſtere non poteſt; illi enim Canones in Collectione Africana, excepto ſolo canone XXIII, diverſis aliis Conciliis tribuuntur, re-

in tentationem, &c. Hæc ſunt quæ in Synodo Carthaginenſi adverſus Pelagium atque Cæleſtium, eorumdemque hæreſes decreta fuerunt, quæ per Julium Epiſcopum (ut dictum eſt) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici ſignificanda curarunt.

VIII. De hujuſmodi Africanorum Epiſcoporum adverſus recens emergentem impietatem accenſo præ cæteris incomparabili zelo S. Proſper his agit carminibus (*a*):

(*a*) *Proſp. de ingrat.*

Africanorum Epiſcoporum Zelus adverſus Pelagianos.

Tu cauſam fidei flagrantius Africa noſtra
Exequeris: tecumque ſuum jungente vigorem
Juris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli
Conficis, & lato proſternis limite victos:

& quod non uno Concilio, ſed duobus eadem in hæreſiarchas decreta fuerint, nempe Charthaginenſi atque Milevitano, iſta mox ſubjicit:

Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices geminoque ſenum celeberrima cetu
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur:

niſi magis hæc intelligenda ſint de gemino Concilio Carthaginenſi, nempe præſenti, & alio ſub Zoſimo Papa, de quo ſuo loco dicendum erit. Quod inſuper eædem Synodi non præcipiendo tantum, damnandoque hæreſes cum hæreticis, ſacerdotalem exercuerint auctoritatem; ſed etiam in docendo exhibuerint magiſterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum aperiendo, ac ſinuoſos omnes illorum greſſus cunctis palam faciendo, ne quis ab illis deciperetur: idcirco ſubdit hæc Proſper:

Quæ decreta in Conciliis Africanis adverſus Pelagianos.

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſſent ratione evincere noſtri,
Vi premerent: Diſcuſſæ artes, viruſque retectum eſt
Hæretici ſenſus: nullumque omnino relictum,
Doctæ fides quod non diſſolveret argumentum.
Condita ſunt & ſcripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere, undante meatu,
Et trecentenis procerum ſunt edita linguis.
Sic moderante ſuam legem bonitate ſevera,
Ut qui damnato vellent de errore reverti,
Acciperent pacem pulſis quæ prava tenerent:

PAGIUS

recteque ſcripſit Garnerius in diſſert. 2. de Synodis in cauſa Pelagian. præter Epiſtolam Synodicam nihil Synodi Milevitanæ II. remanere, & canones iſtos eo nomine tantum vocatos eſſe: propter ſolam veteris Collectoris præjudicatam auctoritatem. Addit Schelſtratius in diſſert. 3. de Eccleſia Africana cap. 11. Patres Milevitanos in ſua ad Innocentium I. Synodica duo tantum hæreſis Pelagianæ capita retuliſſe, non octo, ſubdentes reliqua quæ ad *Pelagium* ſpectant, ex Synodica Carthaginenſi Pontificem poſſe cognoſcere. Denique Em. Card. Noriſius l. 1. Hiſt. Pelag. c. 10. pluribus oſtendit, octo illos Canones contra Pelagianos adſcribi non poſſe Synodo poſteriori Milevitanæ.

VIII. *Quod ex D. Auguſtino probatur.*

Auguſtinus enim docet quidem Pelagianos decreto utriuſque Synodi damnatos fuiſſe, ſed nunquam aſſerit aliquos de Gratia canones in eiſdem conditos. In Epiſtola CLXXVII. alias XCV: *De Conciliis duobus*, inquit, *Provinciæ Carthaginenſis, atque Numidiæ ad tuam Sanctitatem a non parvo Epiſcoporum numero ſubſcriptas literas miſimus contra inimicos gratiæ Chriſti*. Quod ſi canones de Gratia condidiſſent, eorundem mentionem feciſſent Aurelius aliique tres cum Auguſtino Epiſcopi in ea ad Innocentium Epiſtola. Rurſus Epiſtola CLXXVIII, alias XCIV, ad Hilarium, Auguſtinus ait: *Jam enim, cum iſta ſcriberem, cognoveramus in Eccleſia Carthaginenſi adverſus eos Epiſcopalis Concilii conditum fuiſſe decretum per Epiſtolam Sancto & Venerabili Papæ Innocentio dirigendum, & nos de Concilio Numidiæ ad eandem Apoſtolicam Sedem jam ſimiliter ſcripſeramus*. Antea præmiſerat hæc verba: *Nova quædam hæreſis inimica gratiæ Chriſti conatur exurgere, ſed nondum evidenter ab Eccleſia ſeparata eſt*. Porro Decretum Carthaginenſis Concilii, ibi ab Auguſtino laudatum, in hæc verba in Epiſtola Synodali conceptum legitur: *Id communi deliberatione cenſuimus, ut hujuſmodi perſuaſionis auctores, quamvis ad presbyterium idem Cæleſtius poſtea perveniſſe dicatur, niſi hæc apertiſſime anathematizaverit, ipſos anathematizari oportere, ut ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum qui ab eis decepti ſunt, vel decipi poſſunt, cognita ſententia, quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur. Hoc itaque geſtum, domine frater ſancte, charitati tuæ intimandum duximus, ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur auctoritas*. Ex quibus conſtat Africanos, nullos de Gratia canones ſtatuiſſe, ſed Pelagianos ni palinodiam errorum canerent, a fidelium communione removendos duxiſſe. Et tamen octo illi Canones a Baronio his Synodis provincialibus Africæ deputati anathemate ſigillatim clauduntur, ut jam ea ſentientes, quæ per illos damnantur, *evidenter ab Eccleſia ſeparati* appareant, cujus tamen oppoſitum contigiſſe Auguſtinus Hilario per literas conteſtatus eſt. Idem Auguſtinus in Epiſtola ad Paulinum CLXXXVI. alias CVI, ait: *Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus Conciliis, Carthaginenſi & Milevitano relationes ad Apoſtolicam Sedem*. Quare Africani nullos canones condidere, ſed integram Pelagianorum cauſam ad Romanam Eccleſiam detulere, ut ſupra oſtendimus. His addit Card. Noriſius, Cæleſtinum Papam, ut vulgo putant,

Hæc S. Proſper, proculdubio alludens ad canones, qui in iiſdem Conciliis ſunt conſtituti, ſed deſiderantur.

IX. Commendantur Aurelius, & Auguſtinus.

Atque demum in laudem Aurelii, qui præfuit Concilio Carthag. & Auguſtini, qui magna pars fuit Concilii Milevitani, hæc addit:

An alium in finem poſſet procedere ſanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat: quem Chriſti gratia cornu
Uberiore rigans, noſtro lumen dedit ævo,
Accenſum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus eſt: omniſque voluptas
Unus amor Chriſti eſt: unus Chriſti eſt honor illi.
Et dum nulla ſibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo.

Hæc de Auguſtino & alia quæ inferius opportuniori occaſione reddituri ſumus. Sed tranſeamus ad Milevitanum Concilium.

X. Concilium Milevitanum.

Convenerunt igitur Milevi in Numidia ſexaginta & unus Epiſcopi (tot enim numerati habentur in ipſorum epiſtola ad Innocentium Papam) ſed fortaſſe tum in Milevitano, tum in Carthaginenſi non omnes recenſiti reperiuntur, cum ſanctus Proſper a trecentenis Epiſcopis dicat ea definita fuiſſe. Porro qui Milevi convenerunt Patres, de damnanda hæreſi Pelagiana (ut factum ſciebant in Carthaginenſi Concilio) unanimes in eamdem conſpiravere ſententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (ut dictum eſt) relati ad aliud Concilium Milevitanum antea celebratum ſub Conſulatu Arcadii & Honorii, omneſque adverſus eamdem Pelagianam hæreſim editi (*a*). Dederunt præterea litteras ex eadem Milevitana Synodo ad ipſum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant (*b*), eodem plane argumento quo ſcripta fuit epiſtola Synodalis a Concilio Carthaginenſi: quibus primum illud ingerunt, moris eſſe in Eccleſia Catholica, gravis ponderis cauſas deferre ad Romanum Pontificem; ſic enim exordiuntur epiſtolam: *Quia te Dominus gratiæ ſuæ præcipuo munere in ſede Apoſtolica collocavit, talemque noſtris temporibus præſtitit, ut nobis potius ad culpam negligentiæ valeat, ſi apud tuam venerationem, quæ pro Eccleſia ſunt ſuggerenda, tacuerimus, quam ea tu poſſis vel faſtidioſe vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti paſtoralem diligentiam, quæſumus, adhibere digneris.* Hæc ibi.

(*a*) Conc. Milev. 1.

(*b*) Apud Aug. ep. 92. & 10. 1. ep. Rom. Pont.

XI. Miſſæ ſunt eædem litteræ Concilii Milevitani per eumdem Julium legatum, qui miſſus fuerat a Concilio Carthaginenſi, ut litteræ Innocentii ad eos redditæ docent (*c*). Porro de duorum Conciliorum litteris ad Innocentium ſimul datis hæc habet S. Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium (*d*): *Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus Conciliis, Car-*

(*c*) Innoc. epiſt. 32.

(*d*) Aug. ep. 106.

PAGIUS

in literis ad Gallicanos Epiſcopos cap. 10. ſcribere: *Illud etiam quod intra Carthaginenſis Synodi decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ Sedis amplectimur*, ſtatimque *Cæleſtinus* ſubjungit, quoſdam canones Milevitano Concilio a Baronio attributos, qui tamen Carthaginenſi ibidem adſcribuntur, & quidem Plenario ex univerſa Africa coacto.

IX. *Synodus Milevitana II. fuit Provincialis.*

Hanc ſecundam Synodum *Milevitanam* non fuiſſe Concilium generale, quod arbitratur Baronius fuiſſe primum Milevitanum, ut videre eſt anno CCCCII. numer. LIV. liquet ex epigraphe Epiſtolæ CLXXVI. alias XCII. inter Auguſtinianas, quam Milevitani Concilii Patres ad Innocentium Papam ſcripſere. Quod ſi Canon XXVI. inter Milevitanos, *de Velandis Virginibus in caſu neceſſitatis*, citetur tanquam Milevitanum a Synodo Turonenſi II. inde tantum inferri poteſt auctorem farraginis anteriorem fuiſſe Synodo Turonenſi. Imo Ferrandus in Collectione canonum tit. 30. recitat canonem illum, quo vigente neceſſitate Virginis conſecratio ante annum XXV. permittitur, appellatque non Synodum Milevitanam, ſed Carthaginenſem, licet inter Canones Milevitanos ſit XXVI; Eſt autem Canon XVIII. Synodi Carthaginenſis anno CCCCXVIII. celebratæ, & recte ab eodem Ferrando, uti Canon XVIII. ejuſdem Concilii adducitur. *Ferrandus* vero anno DXLVIII. viginti ſcilicet aut circiter annos ante celebrationem Concilii Turonenſis II. adhuc in vivis erat. Denique verſus Proſperi in Carmine de Ingratis, quibus dicitur, hæreſiarchas *gemino cœtu* damnatos fuiſſe, quos Baronius de iſto Concilio Carthaginenſi & Milevitano II. numer. VIII. interpretatur de duabus Synodis anno CCCCXVIII. adverſus Pelagianos habitis intelligendi ſunt, ut eo anno videbimus.

X. *Epiſtola quinque Epiſcoporum ad Innocentium non eſt Synodica.*

Præter Synodicas Conciliorum Carthaginenſis & Milevitani Epiſtolas, Præſules quinque Africani, ſcilicet Aurelius, Alypius, Auguſtinus, Evodius, ac Poſſidius, aliam communi nomine eidem Innocentio Epiſtolam ſcripſere, qua totam Pelagii cauſam uberius apud illum expoſuere, aſſerentes ipſius Innocentii præſertim intereſſe, huic tanto malo mederi; propterea quod in Urbe plurimi eſſent Pelagiani Dogmatis ſectatores. Garnerius loco laudato exiſtimat, hanc Epiſtolam datam eſſe in tertio Concilio incerto loco hoc anno celebrato, quod Marius Mercator in Commonitorio a ſe Theodoſio Auguſto oblato, de damnatione Pelagii & Cæleſtii ſcribat: *Ut autem a ſanctæ recordationis Innocentio damnarentur, talis extitit cauſa. Poſt Romanæ Urbis vaſtationem in Palæſtina degebat Pelagius. Inventi ſunt a quibuſdam ſtudioſis Epiſco-*

Carthaginenſi & Milevitano, relationes ad Apoſtolicam ſedem, antequam Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos provinciæ Palæſtinæ Pelagius perhibetur eſſe purgatus, vel in manus noſtras, vel in Africam perveniſſent. Hæc ipſe. Sed obſerva antiquum loquendi uſum, per Apoſtolicam ſedem, præ dignitate & ſui excellentia, intelligi ſemper Romanam Eccleſiam. Subdit vero idem Auguſtinus: *Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, ubi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus.* Ita ipſe. At quænam ſunt iſtæ familiares litteræ? & quid opus poſt Synodicas adiicere familiares? Conſidera morem priſtinum. Quod enim quantumvis magnarum ſedium Epiſcopi cum aliis ſuffraganeis maximo honore proſequerentur Romanum Pontificem, Apoſtolicæ ſedis primarium Antiſtitem: ſi quæ eſſent ſcribenda, quæ quoquo modo pertingerent, atque quavis ex cauſa perſtringerent ipſum Romanum Antiſtitem; ne verenda patris retegere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, ſed privatis iiſdemque familiaribus litteris, quaſi amici ad aures ſermone loquentis: quod modo videmus factum per Auguſtinum, ut ipſe teſtatur: ſunt illæ quidem ab Auguſtino ſcriptæ, nomine tamen quinque magnæ exiſtimationis Epiſcoporum, Aurelii, Alypii, ipſius Auguſtini, Evodii, atque Poſſidii.

Aliæ litteræ ad Innocentium.

(a) *Aug. epiſt. 95. & to. 1. epiſt. Rom. Pont.*

XII.

Quæ autem illa eſſent, de quibus Innocentius ſecreto admonendus erat, ex eorumdem familiaribus litteris accipe (a):

Audivimus (inquiunt) *eſſe in urbe Roma, ubi ille* (Pelagius videlicet) *diu vixit, nonnullos, qui diverſis cauſis ei faveant: quidam ſcilicet, quia vos talia perſuaſiſſe perhibent: plures vero, qui eum talia ſentire non credunt: præſertim quia in Oriente, ubi degit. Geſta Eccleſiaſtica facta eſſe jactantur, quibus putatur eſſe purgatus, &c.* At non parva quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio conniventiæ: ſed calumnioſe iſta, ex more ſuo, ſparſerant in vulgus hæretici, quo gloriarentur ſe primæ ſedis Epiſcopi communione fulciri: quod ab aliis ſæpe factum vidimus. Cæterum quod Pelagiani Romæ verſari dicerentur; id ſe neſciente accidere potuiſſe, ipſe Innocentius ad eos reſcribens, excuſat his verbis (b): *Seu hac illi in urbe ſint; quod neſcientes, nec manifeſtare poſſumus, nec negare; cum etſi ſunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem iſta defendere, vel talia aliquo noſtrum præſente jactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facile, nec alicubi poſſit agnoſci: ſive in quovis terrarum loco degant, &c.* Quod vero pertinet ad judicium Palæſtinum, quæ ſua ipſius ſit de eo ſententia, iſta ſubdit:

De hæreticis Romæ conſiſtentibus quid Innocentius.

(b) *Innoc. ep. 33. to. 1. epiſt. Rom. Pont.*

XIII. Quid Innocentius de judicio Palæſtino.

Nobis tamen nec perſuaderi poteſt eum eſſe purgatum: quamvis ad nos a neſcio quibus laicis ſint Geſta perlata, quibus ille auditum ſe crederet, & abſolutum. Quæ utrum vera ſint, dubitamus; quod ſub nulla illius Concilii proſecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de

hac

PAGIUS

ſcopis libri ejus, in quibus multa & varia adverſus fidem Catholicam conſcripta eſſe videntur. Hi cum litteris in Africam Patribus & Epiſcopis miſſi ſunt; ubi tribus Conciliis congregatis, memorati lecti ſunt libri. Exinde relationibus Romam miſſis, qui quoque libris pariter deſtinatis, Apoſtolica ſententia reſcribentis ad prædicta Concilia emanavit, quæ eoſdem ipſos Cæleſtium, Pelagiumque Eccelſiaſtica communione privavit; quorum ſcriptorum exemplaria habemus in manibus. Verum tria illa Concilia alia non ſunt, quam Carthaginenſe anno CCCCXII. habitum, & Carthaginenſe ac Milevitanum II. hoc anno celebrata, ut Queſnellus Tom. II. Operum S. Leonis Magni in Diſſert. 13. & Schelſtratius in Diſſert. 3. de Eccleſia Africana cap. 11. jam obſervarunt. Licet enim prior illa Synodus relationem ad Innocentium non miſerit, ejus tamen geſta ab altera Carthaginenſi directa ſunt ad eumdem, ut clare habetur in utraque Synodica: *unde factum eſt* inquit Carthaginenſis hoc anno coacta, *ut recenſendum putaremus, quid ante ferme quinquennium ſuper Cæleſtii nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum: quo recitato, ſicut ex ſubſequentibus advertere poterit Sanctitas tua, quamvis judicatio manifeſta conſtaret*, &c. Idem habet Synodus Milevitana II. Imo Auguſtinus in Epiſtola ad Valentinum CCXV. alias XLVII. eam Epiſtolam, non Synodicam, ſed *Familiarem* appellat, dum Valentino ejuſque Monachis Legendum perſcribit: *Quod ſcriptum eſt ad Papam Innocentium Romanæ urbis Epiſcopum de Concilio provinciæ Carthaginenſis; & de Concilio Numidiæ, & aliquanto diligentius a quinque Epiſcopis, &c.*

XI. *Sed tantum Epiſtola familiaris.*

Et manifeſtius in Epiſtola CLXXXVI. alias CVI. ad Paulinum num. II. ubi ait: *Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, Literas Familiares, ubi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus.* Quare cum Epiſtola illa non ſit Synodica, ſed *familiaris*, commentitia eſt Synodus illa. Hinc recte obſervat Queſnellus citatus, eam Epiſtolam ubique & in excuſis & in MSS. Codicibus familiarem Epiſtolam inſcribi, ut etiam nos ipſimet vidimus in variis MSS. præſertim in Victorino, ubi inter Epiſtolas Innocentii primi habetur cum hac inſcriptione: *Epiſtola familiaris quinque Epiſcoporum.*

XII. *Reſcriptum Innocentii ad Synodicas Patrum utriuſque Concilii.*

Ad laudatas Epiſtolas Synodicas Conciliorum Carthaginenſis & Milevitani II. & Epiſtolam familiarem quinque Epiſcoporum, reſcripſit Innocentius Papa *VI. Kalend. Februarii, Honorio & Conſtantio Coſſ.* die ſcilicet XXVII. menſis Januarii ſequentis Chriſti anni. Hæc ejus verba, quæ Marca laudatus recte interpretatus eſt: *Inquirendo de his rebus quas omni cum ſollicitudine decet a Sacerdotibus, maxime a vero juſtoque*

&

hac re litteras, apud quos iſtius rei iſte præſtitit cauſas. Quod ſi de ſua ille potuiſſet purgatione confidere; hoc magis credimus quod egiſſet, quod multo verius eſſe poterat, ut illos cogeret epiſtolis ſuis quid judicaverant, indicare. Verum cum ſint aliqua in ipſis poſita Geſtis, quæ objecta partim ille vitando ſuppreſſit, partim multa in ſe verba retorquendo, tota obſcuritate confudit; aliqua magis falſis argumentis, quam vera ratione (ut ad tempus videri poterat) purgavit, alia negando, alia falſa interpretatione vertendo. Sed utinam (quod magis optandum eſt) etiam ille ſe ad veram Catholicæ fidei viam ab illo ſui tramitis errore convertat, ut cupiat velitque purgari, conſiderans quotidianam Dei gratiam, adjutoriumque cognoſcens; ut videatur vere & approbetur ab omnibus manifeſta ratione correctus non Geſtorum judicio, ſed ad Catholicam fidem corde converſo. Unde non poſſumus illorum nec approbare, nec culpare judicium, cum neſciamus utrum vera ſint Geſta: aut ſi vera ſunt, illum conſtat magis ſubterfugiſſe, quam ſe tota veritate purgaſſe. Qui ſi confidit, novitque noſtra dignum eſſe damnatione, quod dicat jam hoc totum ſe refutaſſe quod dixerat: non a nobis accerſiri, ſed ipſe debet potius feſtinare, ut poſſit abſolvi, &c. Jam enim prædamnatum Pelagium fuiſſe Romæ ante Judicium Palæſtinum, auctoritate S. Proſperi ſuperius dictum eſt.

XIV. Innocentii Papæ fides impolluta.

In hanc ferme ſententiam idem Innocentius Papa reſcripſit duas epiſtolas per eumdem Julium legatum, alteram ad Concilium Carthaginenſe, ad Milevitanum vero alteram, quas vitandæ nimiæ prolixitatis gratia hic deſcribere prætermittimus. Inſuper privatas dedit ad quinque Epiſcopos, a quibus item privatas acceperat; necnon quartam ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, reſpondens privatis ab eo acceptis litteris, deditque eamdem eidem Julio; extant (a) ipſæ perſpicuæ omnibus, quibus plane omnis e cordibus Africanorum Epiſcoporum ſuſpicio penitus ſublata fuit. Nam S. Auguſtinus de iiſdem agens in epiſtola ad Bonifacium hæc ait (b): *Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem.* Hæc ipſe; eademque ſæpe teſtatur (c). Et ut in re non ambigua, quam acerrimus inſectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes teſtificatione S. Hieronymi in epiſtola ad Demetriadem (de qua ſuperius) cum eam Pelagii epiſtola pulſatam admonet, ne ſibi ſapiens videatur, ſed fidem ſectetur, quam Innocentius Romanæ Eccleſiæ Pontifex profitetur. Laudat æque ac prædicat S. Proſper (d) ejuſdem Papæ integritatem in fide incorrupta ſervanda: cujus quoque aſſertione liquet ejuſdem Innocentii ſententia damnatum fuiſſe Pelagium, & eamdem a ſucceſſoribus comprobatam: nam adverſus Collatorem hæc ex verbis Zoſimi Papæ refert: *Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei*, &c. ſane quidem Gennadius (e) teſtatur, ab Innocentio ſcriptum eſſe decretum adverſus Pelagium, illudque poſt ejus obitum a Zoſimo promulgatum.

(a) Innoc. ep. 31. 32. 33. 34. to. 1. epiſt. Rom. Pont.
(b) Aug. ep. 106.
(c) Aug. ep. 47. contra Julian. l. 1. c. 4. Retract. li. 2. cap. 50. de pecc. orig. l. 2. c. 8.
(d) Proſp. adverſ. Collat.
(e) Gennad. de Vir. illuſtr.

XV.

Quod autem ſpectat ad Africanos Epiſcopos: adeo vehementi ſtudio ad expugnandam Pelagianam hæreſim incubuerunt, ut poſt duo hæc Concilia eodem

hoc

PAGIUS *& Catholico tractari Concilio, antiquæ traditionis exempla ſectantes, & Eccleſiaſticæ memores diſciplinæ, veſtræ religionis vigorem, non minus nunc in conſulendo, quam antea cum pronunciaretis veneratione firmatis, qui ad noſtrum referendum approbaſtis eſſe judicium, ſcientes quid Apoſtolicæ Sedi (cum omnes hoc loco poſiti ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum) debeatur, a quo ipſe Epiſcopatus & tota auctoritas nominis hujus emerſit.*
,, Ex duplici capite, inquit Marca, eos Inno-
,, centius laudat, tum quod olim in hac cau-
,, ſa pronunciaſſent, nempe adverſus Cæleſtium,
,, tum quod nunc venerationem debitam Sedi
,, Apoſtolicæ conſervent, eam conſulendo, &
,, omnia ad ejus judicium referendo. Quam
,, quidem venerationem etiam cum adverſus *Cæ-*
,, *leſtium* pronunciarent, cuſtodiſſe teſtatur In-
,, nocentius. Quod ſignificat eadem ſententia
,, conſtitutum, ut geſta ad Sedem Apoſtolicam
,, mitterentur pro more in cauſa communi to-
,, tius Eccleſiæ obſervari ſolito; quem a Dioſ-
,, politanis judicibus omiſſum miratur Innocen-
,, tius, ut ſtatim patebit. Referendo autem ad
,, Sedem Apoſtolicam, *Patrum inſtituta* cuſto-
,, diſſe illos aſſerit, *quæ illi non humana, ſed*
,, *divina decrevere ſententia, ut quidquid quam-*
,, *vis de disjunctis remotiſque provinciis ageretur*
,, *non prius ducerent finiendum, niſi ad hujus ſedis*
,, *notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate*
,, *juſta quæ fuerit pronunciatio firmaretur, inde-*
,, *que ſumerent cæteræ Eccleſiæ quid præcipere, &*
,, *quid vitare deberent.*
,, Ut autem manifeſtius ſit, diſcuſſam fuiſſe
,, ab Epiſcopis quæſtionem, hæreſim quoque
,, damnatam, ſed nondum promulgatum ſen-
,, tentiam, quæ decreto Sedis Apoſtolicæ pro-
,, cul dubio egebat, ut omnes teneret, addit:
,, *Gratulor igitur, fratres cariſſimi, quod per fra-*
,, *trem & Coepiſcopum noſtrum Julium literas ad*
,, *nos deſtinatis; & cum pro illis curam geri-*
,, *tis quibus præſidetis Eccleſiis, ſollicitudinem*
,, *veſtram pro omnium utilitate monſtratis, &*
,, *per cunctas totius Orbis Eccleſias quod omni-*
,, *bus proſit decernendum eſſe una depoſcitis; ut*
,, *ſuis conſtabilita regulis Eccleſia, & hoc*
,, *quod illos caveat, pronunciationis juſtæ firma-*
,, *ta decretalibus patere non poſſit, qui perverſis*
,, *inſtructi, imo deſtructi verborum argutiis, ſub*

ima-

XIII. *In utroque Concilio hæreſis damnata, ſed Sententia non promulgata.*

Auguſtinus a duobus Conciliis præficitur Scriptioni. hoc anno Carthagine & Milevi in Numidia congregata, S. Auguſtino delegaverint opus, ut ſuis ſcriptis nefandam hæreſim penitus inſectaretur, teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus (cum de populo ſuo conqueritur, quod non ſinerent eum a negotiis feriatum, ut injunctæ poſſet inſudare provinciæ) in Actis Eccleſiaſticis de inſtitutione Eradii (*a*) ſucceſſoris; ait enim: *Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permiſiſtis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiſcopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, ut per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt: placuit, acclamaſtis: recitatur placitum veſtrum, & acclamatio veſtra. Parvo tempore ſervatum eſt circa me: & poſtea violenter irruptum eſt, & non permittor ad quod volo, vacare. Ante meridiem & poſt meridiem occupationibus hominum teneor.* Hæc Auguſtinus, quibus intelligas ingruentia negotia ſanctiſſimi Patris. Porro injunctum ſibi ab Epiſcopis duorum Conciliorum opus quam naviter atque accurate impleverit, ſua ipſius ſcripta eo argumento edita fidem faciunt: ut nihil uberius, doctiuſve & eloquentius dici potuerint, appareatque cum in aliis ſcriptis alios ſuperet, in tractatibus contra Pelagianos ſe ipſum penitus ſuperaſſe. Ad hæc plane S. Auguſtini ſcripta S. Proſper alluſit, ubi poſt recenſita duo hæc adverſus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipſo Auguſtino iſta pergit verſibus dicere (*b*).

(*a*) *Aug. ep.* 110.

(*b*) *Proſp. de Ingrat.*

Quanta Auguſtinus adverſus Pelagianos præſtiterit.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria major.
Majus opus, totum præſtantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum convertit callidus hoſtis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occurſu eſt præventus, mille viarum
Inſidiis aditum non reperientibus ullum.
Cumque foris rabies avidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes:
Ne mentes ullarum ovium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humileſque bibunt, campiſque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

Hæc S. Proſper de S. Auguſtino; cujus, cum iſta ex duobus dictis Conciliis tractarentur, extat de his ipſis tunc geſtis data epiſtola ad Hilarium (*c*).

(*c*) *Aug. epiſt.* 94.

XVI. Sed jam ad Oroſium redeamus, quem hoc anno cum reliquiis Protomartyris Stephani venturum in Hiſpaniam, acceptis ab Avito litteris ad Balchonium Bracharen-

PAGIUS

,, *imagine catholicæ fidei diſputantes totam veri dogmatis quærunt evertere diſciplinam.* Qui
,, locus integer deſcribendus fuit, ut oſtende-
,, retur, rem diſcuſſiſſe, & quid decernendum
,, eſſet ab Innocentio popoſciſſe, ut univerſa
,, Eccleſia generali conſtituto ſtabiliretur. In-
,, terim corrigenda ſunt verba, quæ in om-
,, nibus exemplaribus perverſe leguntur, &
,, ſic reponendum: *Ut ſuis conſtabilita regulis*
,, *Eccleſia, & habeat quo illos caveat, & pro-*
,, *nunciationis juſtæ firmata decretalibus pate-*
,, *re non poſſit iis, qui* &c. Cæterum quemad-
,, modum decreta Principis dicebantur, quæ
,, cognitione habita controverſiam dirimebant,
,, ſic quoque Romani Pontifices ſua reſcripta,
,, quibus aliquid in perpetuum & generaliter
,, conſtituebatur, *decreta* & *decretalia* vocave-
,, re. Unde Siricius in Epiſtola ad Himerium
,, ait; miſſa ad provincias a Liberio prædeceſ-
,, ſore ſuo generalia decreta. Et idem Inno-
,, centius *decretalia conſtituta* appellat. Hæc
,, Marca, ſed locus quem corrigit, purus le-
,, gitur in Codice Canonum Romanæ Eccleſiæ cap. 7. his verbis: *Ut ſuis conſtabilita regulis Eccleſia, & quo illos caveat pronunciationis juſtæ firmata decreto, talibus patere non poſſit, qui perverſis* &c.

XIV. Ex hac egregia Marcæ obſervatione facile eſt explicare locum Gennadii in lib. de Viris illuſtr. qui doctorum Virorum ingenia torſit: *Innocentius*, inquit Gennadius cap. 43. *urbis Romanæ Epiſcopus ſcripſit decretum Occidentalium Eccleſiarum, & Orientalium adverſus Pelagianos datum, quod poſtea ſucceſſor ejus Papa Zoſimus latius promulgavit*, ut habent vulgatæ *Gennadii* editiones, quæ cum mihi corruptæ viderentur, ſcripſi ad eruditiſſimum Bernardum Montfauconum, a quo propediem habebimus novam & accuratam editionem Operum Sancti Athanaſii; rogavique, ut locum illum conferret cum veteri MS. ſuæ Bibliothecæ Sangermanenſis, qui reſpondit, ita in eo legi: *Innocentius urbis Romæ Epiſcopus. Scripſit decretum Occidentalium & Orientalium Eccleſiis adverſus Pelagium datum. Poſt quem ſucceſſor ejus Papa Zoſimus latius promulgavit*; ita enim Antiqui interpunctionibus loca diſtinguebant. Hæc verba legens Baronius num XIV. putavit *Innocentium* præter literas adverſus Pelagianos ad Africanas Synodos datas condidiſſe etiam *decretum* contra eoſdem, quod poſtea Zoſimus ad univerſos Orbis Epiſcopos direxit. Verum E. Card. Noriſius laudatus cap. II. hanc ſententiam refellit, quod hujus decreti nunquam mentionem fecerit Auguſtinus. Is Epiſtola laudata CCXV. alias XLVII. ſcribit ad *Valentinum*, mittere ſe omnia decreta in cauſa Pelagianorum, ibique numerat tres Afrorum Epiſtolas, itemque tria *Innocentii* ad eoſ-

Explicantur Gennadius Auctor libelli Pontificalis & Poſſidius.

Oroſius primus reliquias S. Stephani in Occidentem tulit.

renſem Epiſcopum, Hieroſolymis receſſiſſe diximus, & unde poſtremo ſolverat, in Africam divertiſſe. Id quidem tum quæ ſuperius dicta ſunt, manifeſte declarant, tum etiam Marcellinus in Chronico, cum de eo hæc affirmat ſub anni hujus Conſulibus: *Oroſius presbyter, Hiſpanus genere, ſeptem libros hiſtoriarum deſcripſit. Miſſus ab Auguſtino Epiſcopo idem Oroſius pro diſcenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inventas, rediens, primus intulit Occidenti.* Hæc ipſe. Primus quidem ipſe tulit: nam & teſtificatione quoque ſancti Auguſtini (*a*) certum eſt, ante hæc tempora numquam viſas, nec auditas ſancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, niſi unum ex lapidibus illis, quibus idem ſanctus percuſſus martyrium conſummavit, a nauta allatum Anconam, ad mare Hadriaticum ſitam Italiæ civitatem; ut ſuo loco, cum de ejus martyrio actum eſt, dixiſſe meminimus. Quo in loco multa miracula edi ſolita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumque de ſaxo duriſſimo, idem S. Auguſtinus memoriæ prodidit (*b*).

(*a*) *Aug. de diverſ. ſerm.* 32.

(*b*) *Aug. de diverſ. ſerm.* 31.

XVII. A quibus primum in Africa acceptæ reliquiæ S. Stephani.

Acceperunt ex iiſdem reliquiis partem ab Oroſio traditam, qui ex Palæſtina attulit, inter alios ſanctus Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis, Poſſidius Epiſcopus Calamenſis, & Evodius Epiſcopus Uzalenſis, a quibus in Protomartyris memoriam erectæ fuerunt eccleſiæ, in iiſdemque eædem ſacræ reliquiæ collocatæ, ab Evodio primum, inde a Poſſidio, ac poſtea ab Auguſtino, ut ipſe teſtatur his verbis (*c*): *Nondum eſt autem biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit eſſe iſta Memoria*, Stephani Protomartyris ſcilicet: *& multis* (*quod nobis certiſſimum eſt*) *non datis libellis de iis quæ mirabiliter facta ſunt; illi ipſi qui dati ſunt, ad ſeptuaginta ferme numerum pervenerunt, quando iſta conſcripſi.* Erant libelli ipſa facti miraculi certa ſcriptis mandata teſtificatio; ſubdit autem: *Calamæ vero, ubi & ipſa Memoria prius eſſe cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine ſuperant. Uzali etiam, quæ colonia Uticæ vicina eſt, multa præclara per eumdem martyrem facta cognovimus; cujus ibi Memoria, longe prius quam apud nos, ab Epiſcopo Evodio conſtituta eſt.* Fuit hic clarus inter Africæ Epiſcopos, ad quem extant litteræ S. Auguſtini; unuſque ex quinque illis Epiſcopis, quorum habentur privatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta eſt.

(*c*) *Aug. de Civit. Dei l.* 22. *c.* 8.

XVIII. Multæ memoriæ S. Stephani in Africa.

At non hi tres tantum Epiſcopi ex reliquiis Protomartyris acceperunt, nec ab his ſolum erectæ ſunt Memoriæ S. Stephano, ſed ab aliis pluribus. Accepit enim & eas Projectus Epiſcopus, detulitque ad Aquas Tibilitanas, ibique Memoriam extruxit eidem: itemque Lucillus Epiſcopus, qui itidem in caſtello Sinicenſi ejuſdem Protomartyris nomine memoriam pariter excitavit, quarum idem meminit S. Auguſtinus (*d*). Eſt mentio apud eumdem Auguſtinum alterius ejuſmodi S. Stephani Memoriæ in Africa in agro Auduritano (*e*). Vides, lector, ſanctorum Patrum de ſacrarum reliquiarum religioſiſſimo cultu antiquum uſum, ut cum reliquias martyrum nacti eſſent in eorum honorem eccleſias, ſive intra eccleſias altaria erigerent, ubi conderent ſacra pignora, eiſdemque Memorias Deo dicarent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa ſanctiſſimi atque doctiſſimi Epiſcopi, ne quis eos ſuperſtitioſos inclamet, & ſimplicitatis nomine ſugil-

(*d*) *Aug. eod. l. c.* 8.

(*e*) *Aug. ibid.*

PAGIUS eoſdem reſcripta: rurſus Concilii Africani literas ad Zoſimum datas, ejuſdemque ad univerſos Epiſcopos reſcriptum; ubi altum de hoc aſſerto *Innocentii* decreto ſilentium. Sed nec putandum eſt, idem decretum ab Innocentio morte prævento non fuiſſe publicatum, quod poſtea *Zoſimus* præſtitit; etenim cur *Zoſimus* initio Pelagianis credebat? Et quidem cum *Cæleſtius*, fraudibus per Africanos palam nondum factis, iterum a *Zoſimo* audiretur, Pontifex Innocentii tantum literas ad Carthaginenſem & Milevitanam Synodum objecit. Auguſtinus enim lib. 2. de peccat. Orig. cap. 7. teſtatur Zoſimum inſtaſſe Cæleſtio, *ut Sedis Apoſtolicæ literis, quæ a ſanctæ memoriæ ſuo prædeceſſore manaverant, præberet aſſenſum.* Sane Innocentii *Decretum* Zoſimus Cæleſtio oppoſuiſſet, ſi in Eccleſiaſticis ſcriniis illud inveniſſet. Quare Card. Noriſius, licet laudatum Marcæ opuſculum non vidiſſet, recte concludit, *Gennadium* nomine *Decreti* illud tantum intellexiſſe dicendum eſſe, quod in memoratis Innocentii literis ad Africanos Patres contra Pelagianos ſtatutum fuerat.

XV. Garnerius tamen qui etiam illud Opuſculum non legerat, in diſſert. IV. quæ eſt de ſubſcriptionibus exactis in cauſis Pelagianorum cap. VI. & in diſſert. II. Baronii opinionem amplectitur, aitque *Decretum* illud, de quo Gennadius, non differre a conſtitutione, de qua loquitur Proſper contra Collatorem cap. 10. ubi pro canonibus Africanis ſcribit: *Cum ducentis quatuordecim Sacerdotibus, quorum conſtitutionem contra inimicos gratiæ Dei totus mundus amplexus eſt veraci profeſſione*, &c. Eamque conſtitutionem eam ipſam cenſet Garnerius, qua Patres Africani apud Proſperum loco citato dicunt: *Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur*, &c. Denique ait Garnerius, *Decretum* Innocentii a Tractoria Zoſimi in eo tantum fuiſſe diverſum, quod illud preſſius, iſta latius doctrinam Catholicam contineret. Verum hæ ſimileſque conjecturæ ex dictis vanæ eſſe demonſtrantur, liquetque non ſolum *Gennadium*; ſed etiam Auctorem libri Pontificalis, & Poſſidium in Vita Sancti Auguſtini de literis decretalibus ab Innocentio Papa datis intelligendos eſſe. In Libro Pontificali ubi de Innocentio Papa agitur, habetur: *Hic conſti-*

Rejicitur explicatio Garnerii.

ſugillare valeat: ſed profecto non id ipſi recens in Eccleſiam invexerunt; verum quæ a majoribus tradita invenerunt, ut pia ſanctaque ſectati etiam opere impleverunt: quæ Deus innumerorum operatione miraculorum ad Gentilium retundendam impietatem & Hagiomachorum hæreticorum perfidiam convincendam, atque obſtinati animi duritiem infringendam, voluit notis ampliſſimis perſpicua cunctis reddi, eademque ab iiſdem, qui præſentes fuerant religioſiſſimis Antiſtitibus omni fide teſtata relinqui.

XIX. *De memoria Uzalenſi erecta S. Stephano.* Sed age mecum, lector, has luſtrare Memorias ne te pigeat; & quo ordine eædem dicuntur eſſe conſtructæ, eaſdem inviſamus. Adeundaque nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Evodio Uzalenſi Epiſcopo eſſe erectam ſancti Auguſtini aſſertione didicimus. Non ſic quidem ab Uzalenſi Memoria inchoamus, quod prior cæteris ejus Epiſcopus Evodius acceperit reliquias Protomartyris: ſed quod licet tardius nactus eſſet, ipſe tamen primus Memoriam eamdem erexerit. Etenim poſt biennium ab hoc tempore perlatas ad eum a presbytero eaſdem reliquias Hieroſolymis, prior liber de Miraculis illic editis fidem facit, ubi dicitur (*a*), tunc perlatas eas in Eccleſiam fuiſſe, cum recitarentur publice literæ Severi Epiſcopi Minoricenſis inſulæ: quas ex Conſulibus in eis ſignatis ſcriptas fuiſſe poſt annum ſequentem apparet, de quibus ſuo loco acturi ſumus.

(*a*) *Evod. de mirac. S. Steph. l. 1. cap. 2. apud Aug. to. 10.*

XX. Quæ autem illuc ſunt perlatæ reliquiæ, fuiſſe in ampulla ſanguinem cum tenuiſſimis, ariſtarum inſtar, fragmentis oſſium, viſio ibi deſcripta declarat: quæ poſtea tempore Wandalici belli per S. Gaudioſum Epiſcopum, facta migratione, eſt tranſlata Neapolim, ubi ad hanc quoque diem conſpicitur coruſcare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium (*b*). Extant duo libri de Miraculis in dicta Uzalenſi Memoria ad reliquias ejuſdem Stephani editis tunc cum agerentur, deſcriptis: qui quidem licet inſcribantur nomine Evodii Epiſcopi Uzalenſis, & ita citari conſueverint, ſicut & nos citaſſe meminimus; tamen non ab ipſo, ſed ad ipſum potius ſcriptos, accuratus lector inveniet (*c*): cæterum ſcriptos fuiſſe conſtat ab aliquo ejuſdem Eccleſiæ clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos. Teſtatur & S. Auguſtinus de miraculis in eadem Memoria fieri ſolitis ubi primum ait (*d*): *Apud Uzalim, ubi eſt Epiſcopus frater meus Evodius, quanta miracula ibi fiant, quærite, & invenietis*, &c. Recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio abſque baptiſmo defuncto, ad gratiam baptiſmi ſuſcipiendam reſuſcitato. Et in libris de Civitate Dei (*e*) egregiam narrat hiſtoriam de clariſſima femina, Petronia nomine, ab incurabili ulcere protinus libera reddita. Sed multo plura duobus illis libris complexus eſt auctor: in quibus quidem voluminibus præter recenſita ibi miracula, multa ſuppetunt memoria digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi ſolitos ad Memorias martyrum cereos (*f*).

(*b*) *Die 2. Aug.*

(*c*) *Evod. li.1.c.1.& 7.*

(*d*) *Aug. de diverſ. ſer.32. 33.*

(*e*) *Aug. de Civit. Dei lib.22. c. 8.*

(*f*) *Evod. l.1.c.2.4. & li.2.c.1.*

XXI. *De feneſtella, & foramine in ſepulcris martyrum.* Inſuper & illud quidem agit obſervatione dignum: cum ſub altari ſacræ reconderentur reliquiæ, feneſtellam (ita enim nominat auctor *g*) in eo fieri ſolitam ad hunc uſum, ut per eam dimitterentur velamina, quæ admoverentur capſulæ, in qua ſacra pignora clauderentur, quibus Deus ex virtute ſacrarum reliquiarum multa ſoleret operari miracula. Quod enim hic habet auctor, *Feneſtella*, in litteris Hormiſdæ Romani Pon-

(*g*) *Eod. li.1. cap. 12.*

PAGIUS *ſtitutum fecit de omni Eccleſia*; in Vita vero Sancti Auguſtini cap.18. Poſſidius de Innocentio & Zoſimo, qui Pelagianos damnarunt, loquens, ait: *At illi tantæ ſedis Antiſtites, ſuis diverſis temporibus eoſdem notantes, atque a membris Eccleſiæ præcidentes, datis literis & ad Africanas Occidentis, & ad Orientis partis Eccleſias, eos anathematizandos, & devitandos ab omnibus catholicis cenſuerunt*; ubi vides Poſſidium, quod Gennadius *Decretum*, & Auctor libri Pontificalis conſtitutum vocant, *literas* appellare, eaſque tam in Africam quam in Orientem miſſas eſſe, diſerte aſſerere.

XVI. *Innocentius dogma Pelagianum damnavit & ejus auctores a communione ſeparavit.* Porro *Innocentius* poſt longam diſputationem duo quædam conſtituit, reſcriptis ſuis ad Synodum Carthaginenſem, & Milevitanam II. datis; ac primum quidem nefarium dogma Pelagii condemnat, ut regulæ fidei contrarium: *quiſquis ergo huic aſſentiens videtur eſſe ſententiæ, quo dicat adjutorio nobis non opus eſſe divino, inimicum ſe Catholicæ fidei & Dei beneficiis profitetur indignum*, inquit in Epiſtola ad Synodum Carthaginenſem. Deinde auctores hæreſeos a communione ſeparat, donec reſipiſcant, quos nominatim appellat in reſcripto ad Concilium Milevitanum. *Quare Pelagium Cæleſtiumque, ideſt, inventores vocum novarum, quæ, ſicut dicit Apoſtolus, ædificationis nihilum. Sed magis vaniſſimas conſueverunt parere quæſtiones, Eccleſiaſtica communione privari Apoſtolici vigoris auctoritate cenſemus, donec reſipiſcant a diaboli laqueis a quo captivi tenentur ſecundum ipſius voluntatem, eoſque interim dominico ovili non recipi, quoad ipſi perverſæ viæ, quam ſecuti ſunt, tramitem deſerere voluerint.*

XVII. *Innocentius quinque Epiſcopis quid reſponderit.* Quia vero Aurelius, Alypius, Auguſtinus, Evodius, & Poſſidius Epiſcopi Epiſtola familiari eum monuerant, *Pelagii* cauſam a pluribus in Urbe foveri, & Dioſpolitanam Synodum ab eo deluſam ambigua gratiæ ſignificatione, adiicientes quoque conſilium ſuum, ut aut *Pelagium* evocaret Romam, aut cum eo literis ageret, ut reſponderet quam intelligeret gratiam, huic Epiſtolæ reſpondit Innocentius, ut refert „ Marca, neſcire ſe an in Urbe ſint; qui *Pe-* „ *lagii* doctrinæ faveant, ſaltem latere, nec ſimi-

Pontificis (de quibus ſuo loco agemus inferius) *Foramen* appellatur, ubi agitur de altare S. Petri Apoſtoli, in quo non unum *Foramen* inerat, ſed duo, ſuperius & inferius; illudque extrinſecus poſitum, ad illud quod erat interius, pervium: paucis autem, & nonniſi pro magno munere atque gratia, ad ſecundum Foramen concedebatur demitti ad ſanctificationem hauriendam velamina: cujus quidem uſus plurima exempla ſuppetunt: ſed de illis dicendum ſuis temporibus. Audi modo, quid de muto ex paralyſi facto idem ibi auctor enarret: *Exuens* (inquit) *ſibi manicam tunicæ ſuæ, eo quod orarium non haberet, per feneſtellam Memoriæ ad interiora loca ſanctarum reliquiarum manu injecta mittebat, atque exinde rurſum dexteram reducens ori ſuo admovebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia ſidei perſolvebat, &c.* Illud etiam non prætereat, quod ibidem recenſetur, ſolitum fuiſſe pulverem colligi qui adjaceret loco ubi ſacræ reliquiæ conderentur, eodemque curatos eſſe languores (*a*). Itidem & de oleo (*b*) ſanctificato ad curationem morborum teſtimonium habes, necnon uſum ſacrarum imaginum divinitus comprobatum (*c*):

(*a*) *Ibid. l. 1. c. 11.* (*b*) *Ibid. l. 2. c. 2.* (*c*) *Ibid. l. 2. c. 4.*

XXII. Quod autem in eodem commentario, dum recenſetur divina miracula in Megetia clariſſima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit (*d*) de Avitiano ejuſdem Megetiæ ſocero, homine idololatra: in mentem venit Avitianus ille æque impius, cujus crudelitas nota facta eſt ſcriptis Severi in rebus geſtis (*e*) S. Martini; num idem ille ſit, cum nomine, moribus, & profeſſione conſentiant; qui etſi tunc in Galliis ageret Præfecturam, accidere tamen potuit, ut invadentibus barbaris illas provincias (ſicut de aliis pluribus vidimus) una cum ſuis ipſe in Africam tranſmigraverit: certe quidem id aſſerere, nihil eſt quod repugnet.

(*d*) *Ibid. l. 2. c. 2.* (*e*) *Sever. dialog. l. 3.*

XXIII. Sed non prætereat, quod cum in eadem tractatione auctor ipſo exordio hæc profiteatur: *Ipſorum quoque hominem verba, ſicut ab eis dicta ſunt, ſimpliciter ponere non debemus erubeſcere:* Obſervatione dignum eſſe, quod vox, *Domnus*, & *Domna*, ab eodem aliorum verbis frequentius repetitur, eademque tributa clariſſimis viris ac feminis, necnon etiam ſanctis, ut ipſi ſancto Protomartyri Stephano: nam ibi ſæpe, *Domna Megetia*, ſæpius, *Domnus Stephanus*, & illud, *Domnus meus Uzalenſis*, primarium virum loci illius intelligens: cum vero de Deo dicendum eſt, ipſe non *Domnus*, ſed *Dominus* ponitur: ut appareat, uſu loquendi, vocem *Dominum* tribui ſolitam Deo tantum, *Domnum* vero communem ſanctis, vel clariſſimis viris ac mulieribus, non Epiſcopis ſolum, vel cæteris inferioris ordinis clericis, ut alii putaverunt: cæterum non id ipſum ſemper ubique, & ab omnibus obſervatum. At hæc modo obiter obſervaſſe, & attigiſſe ſatis.

Domnus & Domna.

XXIV. Sed quod jam diutius te detinui in Memoria Uzalenſi, tranſeamus jam ad Calamenſem ſecundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponenſem; non quidem (quod nec de Uzalenſi præſtitimus) ut cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recenſere velimus, quod non valemus: nam S. Auguſtinus id ſibi viſus implere non poſſe, de iiſdem Memoriis iſta præfatur (*f*): *Non hic poſſum omnia commemorare, quæ ſcio: & proculdubio plerique noſtrorum cum hæc legent, dolebunt me tam multa prætermiſiſſe, quæ utique mecum ſciunt. Quos jam nunc, ut ignoſcant, rogo, & cogitent quam prolixi laboris ſit facere, quod me hic non facere, ſuſcepti operis neceſſitas cogit. Si enim miracula ſanitatum (ut alia taceam) ea tantummodo velim ſcribere, quæ per hunc martyrem, id eſt, glorioſiſſimum Stephanum facta ſunt in Colonia Calamenſi, & in noſtra: plurimi conficiendi ſunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, ſed tantum de quibus libelli dati ſunt.* Et paulo poſt de Calamenſi Memoria: *Crebrius dantur*, libelli ſcilicet miraculorum, *incre-*

(*f*) *Aug. de Civit. Dei li. 22. c. 8.*

De aliis Memoriis & multitudine miraculorum S. Stephani.

PAGIUS „ ſimilia jactare. Quod attinet ad purgationem „ Pelagii in Oriente actam, habere ſe quidem „ ait geſta Epiſcopalia a laicis hominibus ad ſe „ perlata, ſed dubitare an vera ſint, *quod nul-* „ *la ſub illius Concilii proſecutione venerunt, nec* „ *eorum aliquas accepimus de hac re literas,* „ *apud quos iſtius rei iſte præſtitit cauſas. Quod* „ *ſi de ſua illa potuiſſet purgatione confidere,* „ *hoc magis credimus quod egiſſet quod multo* „ *verius eſſe poterat, ut illos cogeret Epiſtolis* „ *ſuis quid judicaverant indicare.* Nullam Acto- „ rum Synodi Dioſpolitanæ rationem habet, „ quoniam Epiſcoporum relatione (ut debuit „ cum de cauſa communi ageretur) de iis cer- „ tior factus non eſſet. Præterea vero hanc ad- „ jungit cauſam, nempe quod ex geſtorum le- „ ctione pateat, judicibus ſubreptum fuiſſe per „ cavillatorias Pelagii reſponſiones; atque adeo „ *aliqua magis falſis argumentis*, inquit, *quam* „ *vera ratione, ut ad tempus videri poterat,* „ *purgavit, alia negando, alia falſa interpre-* „ *tatione vertendo.* Quare recte concludit, ne „ judicum gravitatem lædat, nec ſuæ auctori- „ tati detrahat, totumque damnationis pondus „ refundat in reum: *Unde non poſſumus illorum* „ *nec approbare nec culpare judicium* (quod alio- „ qui in ejus poteſtate ſitum erat, qua ſtatim „ utitur) *cum neſciamus utrum vera ſint geſta,* „ *aut ſi vera ſunt, illum conſtet magis ſubter-* „ *fugiſſe, quam ſe tota veritate purgaſſe.* Illum „ itaque non habet pro abſoluto & purgato ab „ accuſatione, quam Epiſcopi Gallicani inſti- tue-

incredibili multitudine ſuperant. Eos ſcilicet, quos datos ſciret libellos de Memoria Hipponenſi, numero ferme ſeptuaginta, abſque aliis ibi editis miraculis, de quibus nullus ſcriptus libellus eſſet. De Memoria ejuſdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens, magna populi multitudine dicit frequentatam fuiſſe; de qua hæc obiter tantum: *Ibi cæca mulier, ut ad Epiſcopum portantem ſacra pignora duceretur, oravit: flores, quos ferebat, dedit, recepit, oculis admovit, protinus vidit: ſtupentibus qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem ulterius non requirens*. De Memoria vero Auduritana iſta ſubiicit: *Puerum quemdam parvulum cum in area luderet, exorbitantes boves, qui vehiculum trahebant, rota obtriverunt, & confeſtim palpitavit expirans: hunc mater arreptum ad eamdem Memoriam poſuit, & non ſolum revixit, verum etiam illæſus apparuit*. Subdit de quatuor aliis defunctis virtute ejuſdem S. Stephani reliquiarum revocatis ad vitam: quæ tantum miracula, omiſſis cæteris, hic deſcribere ſat erit; ait enim:

XXV. De ſex defunctis revocatis ad vitam.

Sanctimonialis quædam in vicina poſſeſſione, quæ Caſpaliana dicitur, cum ægritudine laboraret ac deſperaretur, ad eamdem Memoriam tunica ejus allata eſt: quæ antequam revocaretur, illa defuncta eſt: hac tamen tunica operuerunt cadaver ejus parentes: & recepto ſpiritu, ſalva facta eſt. Apud Hipponem Baſſus, quidam Syrus ad Memoriam ejuſdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, atque ſecum veſtem ejus detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo, ab amicis ejus exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum rediiſſet, jam ſuorum ejulatibus perſonantem; & veſtem filiæ, quam ferebat, ſuper eam projeciſſet; reddita eſt vitæ. Rurſus ibidem apud nos Irenæi cujuſdam Collectarii filius ægritudine extinctus eſt; cumque corpus jaceret exanime, atque a gementibus, & plangentibus exequiæ pararentur: amicorum ejus quidam inter aliorum conſolantium verba ſuggeſſit, ut ejuſdem martyris oleo corpus perungeretur: factum eſt, & revixit. Itemque apud nos vir Tribunitius Eleuſinus ſuper Memoriam martyris, quæ in ſuburbano ejus eſt, ægritudine exanimatum poſuit infantulum filium ſuum: & poſt orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viventem levavit. Iſta ibi de quinque mortuis revocatis ad vitam: de alio vero in dicta Calamenſi Memoria reddito item vitæ idem ſuperius agit; cui addit de alio ex morte animæ (quod majus videri poteſt) revocato ad vitam, & relato in gloriam ſempiternam: reddamus hic ipſum:

XXVI. De Martiali ex Ethnico reddito Chriſtiano.

Fuit (inquit) *ibi vir in ordine ſuo primarius, nomine Martialis, ævo jam gravis, & multum a religione abhorrens Chriſtiana. Habebat ſane fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum eum ægrotantem multis, & magnis precibus, & lacrymis rogarent, ut Chriſtianus fieret: prorſus abnuit, eoſque a ſe turbida indignatione ſubmovit. Viſum eſt genero ejus, ut iret ad Memoriam S. Stephani, ut illic pro eo, quantum poſſet, oraret, ut Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Chriſtum. Fecit hoc ingenti gemitu, & fletu, & ſinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abſcedens, aliquid de altari florum quod occurrit, tulit; eique cum jam nox eſſet, ad caput poſuit. Tunc dormitum eſt: & ecce ante diluculum clamat, ut ad Epiſcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audiſſet eum abſentem, venire presbyteros poſtulavit. Venerunt, & ſtatim ſe credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus eſt. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRITUM MEUM: cum hæc verba beatiſſimi Stephani* (a), *quando lapidatus*

(a) Act. 7.

PAGIUS

,, tuerant, etſi a Synodo Dioſpolitana abſolu-
,, tus fuiſſet.

XVIII. *Pelagium Romam cur evocare noluerit.*

,, Noluit autem Innocentius *Pelagium* evoca-
,, re Romam, aut cum eo per literas agere,
,, ut monebant quinque Epiſcopi, ſed ſuo ip-
,, ſius libro convictum communione privavit.
,, Nefas putabit aliquis & alienum a judiciorum
,, ordine, inauditum hominem damnare. Sed ſi
,, quis expendat veterem uſum, inveniet ſcele-
,, ris alicujus, homicidii puta, per teſtes con-
,, victum, ſtatim communione abſtentum, nul-
,, la admonitione prævia, qua vocaretur ad ſe
,, purgandum; ut cenſura illa coactus, ad Epi-
,, ſcopum accederet, aut innocentiam ſuam pro-
,, baturus, aut confeſſione crimen agnoſcens,
,, beneficium pœnitentiæ petiturus. Quod tan-
,, to accuratius obſervandum erat in hæreſeos
,, crimine, quanto diligentius eſt huic morbo
,, occurrendum. Recte itaque & juxta vetuſtum
,, illum morem ſubjungit Innocentius de Pela-
,, gio loquens: *Qui ſi confidit, novitque non*
,, *noſtra dignum damnatione quod dicat jam hoc*
,, *ſe totum refutaſſe quod dixerat, non a nobis*
,, *accerſiri, ſed ipſe debet potius feſtinare, ut*
,, *poſſit abſolvi*, ſcilicet ab excommunicatione,
,, qua nunc illum *Innocentius* percellit, non ab
,, aliqua anteriore, quam Baronius commini-
,, ſcitur hoc anno num. XIII, & anno CCCCXII.
,, num. XXVI. Ex iis quæ retuli, patet, pri-
,, mam, quæ Pelagio inflicta eſt, damnationem
,, ab Apoſtolica ſede proceſſiſſe. Addo etiam ab
,, eadem ſede primum Pelagii atque Cæleſtii
,, illius diſcipuli dogma proſcriptum, tanquam
,, fidei catholicæ contrarium, generali decreto,
,, uti ex eodem Marca anno CCCCXII. num.
,, XIV. & ſeq. explicavimus.

Garnerius tres has literas ab *Innocentio* in Africam miſſas, in Synodo aliqua Romana ab XIX.

eo

tus eſt a Judæis, ultima fuiſſe neſciret, quæ huic quoque ultima fuerunt: nam non multo poſt etiam ipſe defunctus eſt. Prætermittimus (quod alio tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab eodem Auguſtino tum in libris de Civitate Dei, tum in ſermonibus (*a*) recenſita, in quibus de alio mortuo cathecumeno ad vitam revocato agitur: ut plane numeres ex Auguſtino tunc temporis ſeptem mortuos Stephani reliquiarum virtute revocatos ad vitam.

(*a*) *Aug. de diverſ. ſer.* 32. 33.

XXVII. Adverſus Hagiomachos jure invehitur Auctor.

Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi adverſus ſanctorum reliquias bella gerentes: Quid habent quod his juſte poſſint objicere, quæ a tanto viro conſcripta, non in angulo, ſed nota omnibus palam facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur, tum pro concione populo prædicata? quæ nec ex S. Auguſtino edita tantum habes, ſed & ex duobus libris ad Evodium Epiſcopum Uzalenſem conſcriptis, quin & a Severo Minoricenſis Eccleſiæ Epiſcopo, publica epiſtola eodem argumento toto Orbe vulgata, quam ſuo loco inferius prodituri ſumus: adeo ut de veritate certa fide teſtata, omnique teſtificatione firmiſſime roborata, nulla vel levis quidem poſſit de mendacio ſuboriri ſuſpicio. Plane videre tunc fuit Stephanum primarium Eccleſiæ ſanctæ diaconum, more majorum, ex eminentiori ſuggeſtu Evangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemque Catholicam & Apoſtolicam præconio nunciare, eamdemque ſequentibus ſignis reddere obſignatam.

XXVIII. Sed quid? Edente rurſus Stephano (*b*) prodigia & ſigna magna in populo: renovantur rurſum adverſus eum ab impiis antiqua certamina: rurſum inſurgunt ſynagogæ perfidorum, blaſphemiæ eum arguunt; iterum falſos ſubintroducunt teſtes: rapiunt iterum qui diſſecantur cordibus adverſarii, ſtrident dentibus, continent aures, impetum faciunt, ejiciunt extra civitatem, atque tandem blaſphemiarum lapidibus obruunt: ſed occidi non poteſt, qui regnare ſe virtute miraculorum oſtendit in cœlis: Cum ſemel impii occiderint corpus, non habent amplius quid faciant: jactent licet furentes odio in cælum lapides; eoſdem in ſuum ipſi caput excipient; quod ſcriptum ſit (*c*): *Qui in altum mittit lapidem, ſuper ejus caput cadet*.

(*b*) *Act.* 6. 7.

(*c*) *Eccl.* 27.

Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi iſti etiam æternis mancipatis ſupliciis, a Deo rejectis inferno addictis hominibus ſint nequiores. Dixit unus ex illis (*d*) *Si quis ex mortuis ierint ad eos, pœnitentiam agent:* unum mortuum revocatum ad vitam fidem certam facturum viventibus putans; iſtis vero nec ſatis ſunt ſex e mortuis excitati virtute reliquiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miſeris Stephanus (*e*): *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum:* (ſiquidem *f*) aquæ multæ non valent extinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) ut potentiſſimis ejus precibus omnes ex Saulo (*g*) convertantur in Paulum.

(*d*) *Luc.* 16.

(*e*) *Act.* 7.

(*f*) *Cant. ult.*

(*g*) *Act.* 7.

XXIX. Reliquiæ S. Stephani ad diverſas Eccleſias miſſæ.

Sed miſſis his, jam reliqua proſequamur. Diviſit namque ipſe ſanctus, quas ab Oroſio accepit Auguſtinus reliquias Protomartyris Stephani, eiſdemque alias eccleſias impertivit: extat enim ejus epiſtola (*h*) ad Quintianum Epiſcopum, qua ſignificat eaſdem ad ipſum reliquias mittere: de aliis autem alio miſſis, præter ea quæ dicta ſunt ſuperius, ignoramus. Cæterum qui perlaturus eas in Hiſpaniam Oroſius accepit; cum licuit in eas reverti provincias, munus expleſſe ſuum certum eſt: de quo conſtat, navigatione appuliſſe in Minoricam inſulam, ejuſdemque loci Epiſcopo Severo ex eis partem aliquam reliquiſſe. Sed de his ſuo loco inferius dicturi ſumus.

(*h*) *Apud Auguſt. ep.* 103.

XXX. Innoc. Pap. cum Aurelio expoſtulat de immeritis ordinatis.

Jam vero ad res Innocentii Romani Pontificis hoc anno geſtas revocemus orationem. Cum enim ſciſſet, in Africa ab Epiſcopis quibuſdam immeritos ordinari: his occurrens, ſcribens ad Primatem totius Africæ Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem litteris (*i*) conqueſtus eſt, datis hoc anno, quarto Nonas Junii. Certe quidem magnam fuiſſe penuriam clericorum in Africa, quæ ex litteris ejuſdem Aurelii ſuperius dicta ſunt, dum petiit vel a Romana, vel Mediolanenſi Eccleſia mitti in Africam ſacrorum miniſtros, ſatis oſtendunt. Emendanda autem epiſtola ipſa eſt in alterius Conſulum nomine, dum alius quam Theodoſius Palladii collega ponitur. Elucet vero in ea epiſtola Romani Pontificis erga omnes Eccleſias cura propenſior, cum & erga tranſmarinas quoque provincias paſtorali ſolicitudine vigilet. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad conſultationes Decentiii Epiſcopi Eugubini reſpon-

(*i*) *Innoc. ep.* 30.

PAGIUS *Synodus Romana ſub Innocentio fictitia.*

eo coacta, datas fuiſſe putavit in diſſert. *de Synodis* in cauſa Pelagianorum habitis, hoc fundamento nixus, quod prædeceſſoribus ſive ſucceſſoribus ejus ſolemne fuerit decretales Epiſtolas, de dogmatibus præſertim, in Concilio ſcribere, & inde in univerſum Orbem mittere. Has literas etiam in Synodo Romana ſcriptas exiſtimat Marca lib. 7. de Concordia cap. 12. num. 5. Sed quia hujus Synodi Romanæ nullus Antiquorum meminit, neutri hac in re aſſentio; cum Auguſtinus lib. 4. ad Bonifacium cap. 12. reſpondens ad Pelagianos, qui poſtquam a *Zoſimo* damnati fuiſſent, provocabant ad Concilium, tradat: *Aut vero congregatione Synodi opus*

(a) *Innoc. epiſt. 19.*

pondit (*a*) de quibus a nobis ſuperius alia occaſione tractatum eſt.

XXXI.

Quod igitur ſummi munere Pontificii univerſum circumſpectaret Catholicum orbem, idem Innocentius Papa Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, epiſtola ad eum ſcripta, redarguit de his quæ in familiam ſanctarum virginum Euſtochii atque Paulæ Junioris ab impiis impie fuiſſent admiſſa: quænam iſta fuerint, ipſæ litteræ Innocentii ad ipſum Joannem ſcriptæ declarant, quæ ſic ſe habent (*b*):

(*b*) *Innoc. ep. 24. facta collatione cum alio ſcripto codice.* * *clementia.*

Innoc. admonet Joannem Epiſcopum Hieroſol.

*Dilectiſſimo fratri Joanni Innocentius. Direptiones, cædes, incendia, omne facinus extremæ dementiæ *, generoſiſſimæ ſanctæ virgines Euſtochium & Paula deploraverunt in locis Eccleſiæ tuæ perpetraſſe diabolum: nomen enim hominis, cauſamque reticuerunt. Quod etſi ambiguum non ſit, & a quo commiſſum: oportuit tamen cuſtodire germanitatem tuam, & gregi illius ſolicitius providere, ne quid hujuſmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua laceſſit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & perſecutionibus nudis, debiles poſt ſuorum cædes & mortes vix vivere audivimus. Nihil movet pietatem illam ſacerdotii tui de tanta diaboli in te atque in tuos poteſtate admiſſa: in te, inquam: prorſus enim ſacerdotii gravitatem condemnat: tantum nefas in Eccleſia fuiſſe completum. Ubi proviſiones tuæ? Ubi certe, ſi caſus evenerant, auxilia, vel conſolationes? Cum plus ſe adhuc metuere dicant, quam conqueruntur eſſe perpeſſas. Altius cenſerem, ſi eſſent aliquid de hac re mecum apertius collocutæ. Vide, frater, antiqui hoſtis inſidias; & ſpiritu boni rectoris pervigila, ut hæc quæ ad nos opinione magis, quam accuſatione manifeſta delata ſunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne jus Eccleſiaſticum de labefactatis cauſis eum qui non defenderit, præſtare compellat.* Hæc ad Joannem Innocentius, cum idem Joannes ſuſpicione conniventiæ de perpetrato ſcelere apud ipſum vehementiſſime pulſaretur, quod ſciret eum ſemper adverſatum eſſe Hieronymo, eidemque ſæpe ante negotium faceſſiſſe, ſub cujus regimine ſanctiſſimæ illæ feminæ erant.

Quæ paſſæ Euſtochium & Paula.

XXXII. Joannes jure in ſuſpicionem adductus.

Suſpicio, inquam, vehemens illa erat, quod cum (ut dictum eſt, & ex litteris Sancti Auguſtini ſuperius declaratum) ipſe Pelagium foveret quaſi Catholicum, quem ante idem S. Hieronymus ſcripta epiſtola ad Cteſiphontem, & poſt abſolutionem ejuſdem Pelagii in Concilio Palæſtino tribus dialogorum libris vehementer inſectatus eſſet; vindictæ cauſa in Bethlehemiticum monaſterium, ipſius nutu, ab impiis Pelagianis ea tam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eædem ſacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conqueſtæ eſſent. Sed prædicanda plane illarum modeſtia, cum ſic detulerint, ut tamen delinquentium nomina tacuiſſe voluerint: quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præſtitit in litteris eadem ex cauſa datis ad eumdem Romanum Pontificem, ut idem Innocentius ſignificat litteris eo argumento ad ipſum S. Hieronymum redditis, quæ ſic ſe habent:

Dilectiſſimo filio Hieronymo preſbytero Innocentius Epiſcopus.

XXXIII. Innoc. Pap. conſolatur S. Hieronymum. * aſpicitur

*Numquam boni aliquid contentionem feciſſe in Eccleſia, teſtatur Apoſtolus: & ideo hæreticorum correctiones primum fieri jubet, magiſque diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur *, malum non vitatur, quod, cavendum eſt, ſed augetur. Tamen quoniam dolor gemituſque tuus ita quatit viſcera noſtra, ut ratio non tractandi conſulendique ſit: primum conſtantiæ tuæ alloquor fidem: pro veritate quiſque injuria, aut (ut dicis) periculo percelletur, qui expectat beatitudinem, multis ſæpe narraſtis; & tuæ verbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum ſcœna, arripere auctoritatem ſedis Apoſtolicæ ad omne comprimendum nefas feſtinavimus: ſed in quem inſurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo poſſumus, condolemus. Si depoſueris autem apertam manifeſtamque in homines aliquos accuſationem: aut judices competentes tribuam: aut ſi quid urgentius, ſolicitiuſque a nobis fieri poteſt, non retardabo, fili dilectiſſime. Tamen Epiſcopo fratri meo Joanni ſcripſi, ut circumſpectius agat: ne quid circa Eccleſiam ſibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale prævidere, & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipſi ſit, & poſtea moleſtiſſimum.* Hucuſque Innocentius ad S. Hieronymum.

XXXIV.

(*c*) *Innoc. epiſt. 26.*

Idem vero Innocentius Papa ad Aurelium (Epiſcopum Carthaginenſem puto) cujus diligentia perlatas ipſas S. Hieronymi litteras accepiſſet, iſta paucis reſcripſit (*c*):

Di-

PAGIUS *pus erat, ut aperta pernicies damnaretur: quaſi nulla hæreſis aliquando niſi Synodi congregatione damnata ſit: cum potius rariſſimæ inveniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit. Multoque ſint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per cæteras terras devitandæ innoteſcere potuerunt.* Imo ipſi Pelagiani, poſtquam ab Innocentio, & poſtea a Zoſimo hæretici declarati ſunt, de Romanis Clericis tantum queſti inveniuntur, ut videre eſt apud Auguſtinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. & 4.

Ad

Dilectiſſimo fratri Aurelio Innocentius.

Innocent. epiſtola ad Aurelium. *Piiſſimam etiam ad nos perveniendi tuam affectionem bene compresbyter noſter credidit Hieronymus. Compatimur gregis noſtri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, ſumus velociter executi. Germanitas tua, frater cariſſime, citius litteras memorato reddere feſtinet.* Hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras ſuperius recitatas Hieroſolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidiſſe vidimus, ut ex Africa Fideles navigarent in Palæſtinam: his vero temporibus Innocentius item nomine presbyter (ut indicant litteræ S.Heronymi ad Auguſtinum, (a) de quibus dicemus inferius) eodem ſe contulit [1].

(a) *Hier. epiſt. 79.*

XXXV. Joann. Epiſc.Hieroſ. obitus, & Praylii electio. At divini quidem diſpenſatione judicii factum eſt, ut inter hæc ipſe Joannes Hieroſolymitanus Epiſcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte ſubductus, ſe ſiſtere cogeretur. Hoc namque anno eumdem Joannem mortuum eſſe, inde perfacile intelligi poteſt, quod anno ſequenti ejus in ſede ſucceſſoris ſunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia ſignificatur, jam ipſum Joannem haud recens eſſe defunctum. Tenuit ipſe ſedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S.Cyrilli ejus prædeceſſoris. Subrogatus vero in ejus locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur in litteris Zoſimi Papæ anno ſequenti recitandis, ſicut pariter nominat eum Theodoretus, dum ait (b): *Poſt Joannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini ſuo pulchre reſpondebat* (ob manſuetudinem ſcilicet) *illius Eccleſiæ regimen capeſſit.* Hæc ipſe: ex quibus omnibus corrigendum eſt Nicephori Chronicon, ubi loco Praylii, legitur Paulinus Joannis ſucceſſor: vel alii emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

(b) *Theod. li. 5. c. 27.*

XXXVI. ☞ *His Conſulibus* (inquit Marcellinus Comes in Chronico) *Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcripſit ad Reginas*, filias ſcilicet Arcadii Imperatoris *librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præveniens dogma Neſtorii impugnavit.* Hæc ipſe. Mira quidem res: filiæ ipſæ quatuor Arcadii Imperatoris, Pulcheria, Placilla, Arcadia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo dicantes, in Palatioque perinde ac in monaſterio monaſticam vitam agentes: quarum omnium S. Pulcheria Auguſta, & ſanctitate, & prudentia præcipuum locum tenens, facta eſt cæteris ſancti inſtituti autrix, & moderatrix.

Filiæ Arcadii omnes virginitatem ſectatæ.

XXXVII. Reſcripſerunt hoc item anno Imperatores adverſus Gentiles his verbis (c): *Qui profano Pagani ritus errore ſeu crimine polluuntur, hoc eſt, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Adminiſtratoris, & Judicis honore decorentur. Dat. VII. Id. Decem. D. N. Theodoſio VII. & Palladio Conſſ.* Quam juſto Dei judicio factum apparet, ut Gentiles, qui ſibi in Attalo Imperium vindicare ſtuduerant; iidem ab omnibus excluderentur magiſtratibus atque militia.

(c) *l. 41. de Pagan. Cod. Theod.*

XXXVIII. De Parabolanis reſcriptum Imper. Quod rurſum ſpectat ad Imperatorum reſcripta hoc anno data: Theodoſius Imperator ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno ſuperiore diximus excitatos, edidit ſanctionem. Quod enim ſciret Corpus eorum qui adſcripti erant ægrotantium curæ, in numerum haud mediocrem excreviſſe, nec contemnendæ audaciæ eſſe, eoſdemque omnes adverſus Præfectos ſtudere Cyrillo, de his reſcripſit ad Monaxium (d) Præfectum Prætorio, illud admonens, ne Corpus illud exce-

(d) *l. 42. de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

PAGIUS XX. *Moritur Joannes Epiſc. Jeroſolymitanus.* Ad num. XXXV. *Joannes* Epiſcopus Hieroſolymitanus, ad quem hoc anno Auguſtinus Epiſtolam ſcripſit, de qua anno ſuperiori num. XIX. egimus, mortuus eſt, poſtquam ſediſſet annos triginta, non vero annos XVI, ut perperam habet Nicephorus in Chronico, & *Praulium* ſeu *Praylium* ſucceſſorem habuit. Dies emortualis *Joannis* a nullo Veterum notatus; de ejus libris legendus Labbeus in Diſſert. de Script. Eccl.

XXI. *Theodoſius Parabolanorum audaciam reprimit.* Ad num. XXXVII. & ſeqq. Theodoſius Jun. *VII. Idus Decemb.* dedit legem 21. Cod. Theod. de *Paganis*, qua militia, & adminiſtratione, omnique judicis poteſtate gentiles arcet, licet a Conſtantini Magni temporibus ad hæc uſque, & ad militiam & ad ſummas imperii, Palatiique dignitates admiſſi fuiſſent. Jam ab Anno CCCCVIII. *Honorius* per Occidentem Catholicæ ſectæ inimicos, non hæreticos tantum; ſed & Paganos intra Palatium & inter Scholas Palatinas & Domeſticos mi-

NOTÆ [1] EPiſtolæ Innocentii ad *Aurelium*, *Hieronymum*, & *Joannem Hieroſolymitanum* datæ ſunt A. D. 417. ut probat Couſtantius in Monito prævio ad has epiſtolas §. II. pag. 905. Ex epiſtola ad Aurelium non ſatis conſtat, *Hieronymi Euſtochii*, & *Paulæ* ad Innocentium litteras ab Aurelio Romam perlatas fuiſſe, ſed ut perferrentur Aurelium operam dediſſe; ita Couſtantius in notis ad Epiſtolam Innocentii ad Aurelium pag. 907.

In Epiſtola ad Jo: Hieroſolymitanum Baronius legit: & *tales agnos, quos incendio* &c. nudas, perinde ac ſi vox *nudas* ſit ſecunda perſona *verbi nudo*. Couſtantius pag. 909. ex veterum codicum auctoritate ita exhibet: *quod cum aliorum periculo tua laceſſit negligentia admittere in gregem Domini: & tales agnas, incendio, armis, & perſecutionibus, nudas, debiles, poſt ſuorum cædes & mortes, vix vivere audivimus.*

cederet numerum quingentorum, eoſdemque non ex divitibus, ſed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire ſpectaculum, neve ad Curiam accederent, niſi ſinguli, & urgente neceſſitate. Hæc omnia cum hoc anno cavenda Imperator indixerit; certe quidem non aliunde, quam ex ſuperioris anni tumultibus iſta ipſa ſanxiſſe putatur.

Vix enim credi poteſt, quæ eſſent vires Epiſcoporum Alexandriæ, cum illis ipſi homines faverent, quos idem Imperator nominat Parabolanos tum in præſenti edicto hoc anno dato, tum in alio ſub duodecimo Honorii Conſulatu edito. (*a*) Fuiſſe autem hos minoris ordinis clericos allectos, exordium dati hoc anno reſcripti inſinuare videtur, in quo iſta verba leguntur: *Placet noſtræ clementiæ, ut nihil commune clericis cum publicis Actibus, vel ad Curiam pertinentibus habeant.*

(*a*) *l.* 43. *de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

XXXIX. Cæterum quod ad ipſum nomen ſpectat, conſentiunt recentiores, vocem hanc, Parabolanos, vel, ut habet Julius Firmicius, Parabolarios, ſive Parabolos, ut habet Socrates, & ex eo Caſſiodorus, a voce Græca παράβολος derivari, qua ſignificatur homo ad ſubeunda pericula præceps, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, peſtis quoque tempore, præeſſent. Verum quod ex charitate ejuſmodi primo manavit officium, qua nulla major videri poterat, cum poneret quis animam ſuam pro amicis ſuis; tranſivit in factionem, cum iidem pro Epiſcopis pugnaturi, negotium faceſſerent quoque Præfectis; cujus avertendæ rei cauſa Theodoſius, anni ſuperioris (ut vidimus) malis admonitus, ea adverſus ejuſmodi genus hominum ſtatuere opus habuit. Qui ergo diſſidia anni ſuperioris inter Oreſtem Præfectum, & Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ignorarunt, quorum cauſa hæc ſancita eſſe noſcuntur, pariter hallucinatos eſſe oportuit in ejuſdem ſanctionis interpretatione. Reſcripſit vero poſtea idem Theodoſius (*b*), ut iidem qui ſub numero quingentorum fuerant ſua ſanctione reſtricti, quod curæ infirmorum non ſatis eſſe viderentur, ad ſexcentos excreſcerent, quibus in omnibus præeſſet Epiſcopus Alexandrinus. Sed de his hactenus.

(*b*) *l.* 42. *de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

Qua-

PAGIUS militare prohibuerat, ut ſuo loco oſtendimus. Ad hæc *III. Kal. Octob.* Theodoſius dedit legem 42. Cod. Theod. *de Epiſcopis*, qua ad reprimendos *Parabolanos*, eoſque in quiete continendos, illis vetat ne ſe ſe publicis actibus miſceant, jubet ut divites eligantur, & eorum numerum coarctat. Erant porro *Parabolani* de clericorum numero, deputati ad curanda debilium ægra corpora. Cui conſtitutioni occaſionem præbuit Legatio Curiæ Alexandrinæ, ut præter hanc legem docet etiam leg. 15. Cod. Theod. *de legatis*, hoc anno data. Petierant illi Legati, ut Epiſcopus Alexandrinus *aliquo non exiret de Alexandrina civitate*, ut ejus præſentia eos in officio retineret. Verum *Theodoſius* illud remedium inutile judicavit, & ad frænandam eorum audaciam præfata ſtatuit. Eo enim audaciæ jam proceſſerant, ut publicos actus & Curiales interventu ſuo turbarent, & quo vellent etiam verterent in Curia Alexandrina & in plebe. Qua de re legendus Gothofredus in ejus legis Commentario. Huic tamen legi Theodoſius anno CCCCXVIII. lege 43. Cod. Theod. *de Epiſcopis* in aliquibus capitibus derogavit. Porro occaſione *Quindecennalium* Theodoſii ea Legatio Alexandrinorum facta, & utraque lex ab eo emiſſa.

XXII. *Ludi ob Attalum devictum Conſtantinopoli editi.* Auctor Chronici Alexandrini ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Celebrati ſunt ludi theatrales ab editore Urſo Præfecto Urbi ob victoriam de Attalo tyranno reportatam menſe Dæſio, IV. Kalendas Julias. Acti item ludi equeſtres in Circo ob eandem victoriam menſe Panemo, Nonis Juliis. Eodem anno Dominus Theodoſius Junior Heraclea Conſtantinopolim reverſus in foro Theodoſiano aurea corona ab Urſo Præfecto Urbi & Senatu, menſe Septembri, pridie Kalendas Octobris, die Sabbati ornatus eſt.* Ex quibus liquet, Attalum hoc tantum anno Honorio traditum fuiſſe, ut anno ſuperiori oſtendimus, ubi & diximus hoc etiam anno pacem Romanos inter & Gothos ſancitam, Placidiamque Honorio Auguſto ejus fratri redditam. Theodoſius aurea corona ornatus eſt ob ſua *Quindecennalia*, indeque in lege 15. citata *de legatis* coronarii auri præſtationi a Curia Alexandrina formam certam præſtituit; aurum enim coronarium ad Imperatores per legatos mitti ſolebat, ut teſtatur Ammianus de Tripolitanis lib. 28. & quidem annis, quibus hujuſmodi ſolemnia exhibebant, ut innumeris exemplis liquet.

Idatius in Chronico anno Abrahami 2433. qui Kalend. Octobris hujus Chriſti anni inchoatur, ſcribit: *VVallia Rex Gothorum Romani nominis cauſa intra Hiſpanias cædes magnas efficit Barbarorum.* Wallia enim quando Placidiam reddidit, & pacem pepigit cum Honorio, *Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit; ut adverſus cæteras gentes, quæ per Hiſpanias conſediſſent, ſibi pugnaret, & Romanis vinceret*, &c. *Itaque nunc quotidie apud Hiſpanias geri bella gentium, & agi ſtrages ex alterutro Barbarorum* (nempe Vandalorum & Suevorum) *crebris certiſque nunciis diſcimus; præcipue VVालliam Gothorum Regem inſiſtere patrandæ paci ferunt*, inquit Oroſius in fine ſuæ Hiſtoriæ anno ſequenti ab eo publicatæ. De geſtis a Vallia in Hiſpaniis loquitur Sidonius in Panegyrico Anthemii, poſtea Imperatoris Occidentis, dum laudat *Ricimerem* Anthemii generum, patre Suevo, matre Gotha Valliæ Regis filia natum. Hoc enim verſ. 360. canit.

XXIII. *Vallia Gothorum Rex pro Romanis militat.*

Nam patre Suevus,
A genitrice Gethes, ſimul & reminiſcitur illud,
Quod Tarceſſiacis avus hujus Vallia terris
Vandalicas turmas, & juncti Martis Alanos
Stravit & occiduam texere cadavera Calpen.

Calpe a pleriſque creditur eſſe hodierna *Gibraltar* in ora freti Herculei poſita. Valeſius tamen in Excerptis ex Nicolao Damaſceno pag. 72. exiſtimat, eam urbem eſſe quæ nunc *Carteja* vulgo appellatur, ſita in monte Calpe, unde & conjunctim Calpe Carteja appellatur in Itinerario Antonini. Quæ urbs fuerit *Tarteſſus*, parum liquet, ut ibidem apud Valeſium videre eſt.

I. Pelagius doloſe purgare ſe ſtudet apud Innoc. Pap.

QUadringenteſimus decimus ſeptimus Chriſti annus Honorio Auguſto undecimum, & Conſtantio ſecundum Conſulibus aperitur : Quo Pelagius hæreſiarcha, cum accepiſſet non eſſe receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem ſuam habitam in Concilio Palæſtino, ſed priori apud eum adſtrictum teneri damnatione ; ut eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipſe ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, ſe vere eſſe Catholicum. Dedit & alias de hoc ipſo Praylius Hieroſolymitanus, quibus legitime factam Pelagii purgationem ſignificaret. Adjectum, ut una cum his mitteretur Romam, qui æque eſſet hæreſis infamatus Cæleſtius ejus diſcipulus ſuam cauſam acturus, ſuoſque accuſatores ad ſedis Apoſtolicæ judicium, quaſi calumniis exagitatus, provocaturus; quo declararet ſe non aliter credere, quam quod Catholica teneret Eccleſia. Quantum autem opinari licet cum his omnibus, & ad hæc omnia videtur etiam legatus fuiſſe Palladius Galata Epiſcopus Helenopolitanus, quem Pelagio faviſſe, teſtificatione S. Hieronymi ſuperius dictum eſt. Ipſe enim Palladius in dialogo quem ſcripſit de rebus S. Joannis Chryſoſtomi, ipſo ejus exordio de ſe teſtatur, veniſſe Romam ſub Zoſimo Papa. Sed agamus de ſingulis eodem quo geſta ſunt ordine, atque in primis de ipſis ad Innocentium Papam Pelagii litteris hoc ipſo anno e Palæſtina, ubi degebat, datis.

Quod enim ipſe Pelagius Hieroſolymis habitare tandem elegerit : illud animi ejus conſilium fuiſſe creditur, ut ibi moraretur, quo ex toto Orbe Chriſtiano concurrerent gentes, ut ibi errores docens, univerſam ſimul totius Orbis Eccleſiam macularet. Sed quod ad datas ab eo literas ad Romanum Pontificem pertinet: S. Auguſtinus earumdem litterarum Pelagii Romam ad Innocentium Papam miſſarum crebrius mentionem habens, tempus quo dedit, exacte ſignificat, dum eas ſcriptas ad Innocentium tradit, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab ejus ſucceſſore Zoſimo, hoc nempe anno, quo Innocentius (ut dicemus) ex hac vita deceſſit. Ipſe igitur agens contra eumdem Pelagium in commentario de peccato originali, hæc inter alia (*a*) : *Quomodo antem Pelagius obrepere tentaverit ad fallendum etiam Apoſtolicæ ſedis Epiſcopale judicium, in hac ipſa quæſtione de Baptiſmate parvulorum diligenter attendite. In litteris enim, quas Romam miſit ad beatæ memoriæ Papam Innocentium; quoniam eum in corpore non invenerunt, & S. Papæ Zoſimo datæ ſunt, atque ad nos inde directæ: dicit ſe ab hominibus infamari, quod neget parvulis baptiſmi ſacramentum, &c.* Fuiſſe quidem eam Pelagii epiſtolam apologeticam pro ſui defenſione, & excuſatione, idem Auguſtinus inferius declarat illis verbis (*b*): II.

(*a*) *Aug. de pecc. orig. c.17.*

Pelagius ſe excuſat, & defendit apud Innocentium Papam.

(*b*) *Aug. c. 21.*

Iſta ejus verba Romam pro magna ejus purgatione tranſmiſſa, tam ſunt ambigua, III.

PAGIUS SÆC. V. Olymp. 299. An. V.C. 1170. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLV. A.C. 417.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5910.

☉ 6. G. ☽ 19. P. 22. April. aliis 25.

Mart. Indict. 15.

JESU CHRISTI 417.

ZOSIMI PAPÆ 1.

HONORII IMP. 25. & 23.

THEODOSII JUN. 16. & 10.

I. *Honorii quintæ Quinquennalia.*

[1] COSS. *Honorius* Aug. XI. & Fl. *Conſtantius* II, uterque in Occidente creatus. Honorius ob *quinta Quinquennalia* Imperii vivente patre ſuſcepti Conſulatum iniit, ſed ea ſolemnia diſtulit; quod tam ejus Vicennalia anno CCCCXI, quam Tricennalia anno CCCCXXII. exhibita manifeſtum faciunt, inde enim neceſſario ſequitur, eum vel quinta Quinquennalia vel Tricennalia diſtuliſſe. Cum autem conſtet, eum *Tricennalia* legitimo tempore edidiſſe, id de quintis ejus Quinquennalibus omnino aſſerendum.

II. *Pelagius ſcribit ad Innocentium PP.*

A num. I. ad IV. *Innocentius* Papa die XXVII. menſis Januarii reſcripſit ad Patres Concilii Carthaginenſis & Concilii Milevitani II. & ad quinque Epiſcopos, qui familiarem ad eum Epiſtolam dederant, ſeque Pelagianos damnaſſe ſignificavit, ut anno ſuperiori num. XVI. & ſeqq. oſtendimus. Currenti etiam anno ut habet Baronius, *Pelagius* ad Innocentium Papam literas dedit, quia eum nondum vita functum audierat, libellumque ſuæ fidei miſit & Epiſtolam *Praylii* Joannis in ſedem Hieroſolymitanam ſucceſſoris, qua plurimum commendabatur. Antea ediderat *Pelagius* quatuor libros de libero arbitrio, ut verbis in ſpeciem Catholicis ſenſum hæ-

NOTÆ [1] COſſ. *Honorius Aug.* XI. *& Fl. Conſtantius II.* Faſti Idatii, Proſper editus & MS. ac Marcellinus: *Honorio XI. & Conſtantio II.* Paſchaſini epiſtola ad Leonem Papam: *anno Conſulatus Honorii Aug. undecies, & Conſtantii ſecundi.* Paſchalis laterculus in fine Gennadii; *Hon. XI. & Conſtantio II.*

ut poſſint eorum dogmati præbere latibula. Idemque rurſus Auguſtinus in libris ad Albinum, & Pinianum atque Melaniam datis de Gratia Chriſti, earumdem Pelagii litterarum frequenter meminit: immo & alligaſſe eidem epiſtolæ fidei ſuæ confeſſionem, declarat his verbis (*a*): *Ut ergo hæc interim omittam: nempe ipſe Pelagius, & litteras nuper, & libellum Romam ſuæ fidei miſit, ſcribens ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quem defunctum eſſe neſciebat*. Hæc ipſe. Porro eumdem libellum, ſeu confeſſionem Pelagii, nos tandem nacti deſcribemus inferius opportuniori loco. Sed & ex S. Auguſtini etiam recitatis ſuperius verbis facile intelligi poteſt tempus ipſum, quo ad Albinum, & ſocios libros illos conſcripſit, nempe anno ſequenti, ut ſuo loco dicemus: reliqua autem de Praylii Epiſcopi Hieroſolymitani epiſtola ad Innocentium Papam, & Cæleſtio ad eum veniente, agemus inferius, cum de Zoſimo Papa, qui Innocentio ſucceſſit, erit ſermo. Interea vero de ipſius Innocentii obitu, qui interceſſit, agamus.

(*a*) *Aug. de Grat. Chr. lib. 1. c. 30.*

IV. De obitu Innocentii Papæ. Hoc igitur anno, quinto Kalendas Auguſti idem Innocentius Papam diem obiit, cum ſediſſet annos quindecim, menſem unum, & dies decem: ea enim die finem impoſuiſſe præſenti vitæ, non ſolum liber de Romanis Pontificibus tradit, ſed & Romanum Martyrologium fidem facit, dum eadem ipſa die celebrat ipſius ad Deum tranſitum. Quod autem re vera hoc anno ipſe Innocentius mortuus ſit, adverſus aſſertionem eorum qui eum anno ſuperiori defunctum volunt: iſtud quidem evidenter demonſtrant litteræ ejus hoc anno datæ ſub dictis Conſulibus Honorio atque Conſtantio ad Concilium Milevitanum (*b*) ſexto Kalendas Februarii, quarum ante meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitis auctoritas, qui ſub hujus anni Conſulibus collocat Zoſimum Innocentio ſubrogatum. Porro hunc minime prætergreſſum eſſe annum Innocentium, litteræ Zoſimi Papæ datæ hoc anno manifeſte declarant. Rationem vero temporis ſedis ipſius Innocentii ex dictis ſuperius in ejuſdem ingreſſu facile colliges; intelligeſque omni ex parte conſtare, quam nuper certo anorum, menſis, & dierum numero conſignavimus.

(*b*) *Innoc. epiſt.* 31.

V. Antequam autem ad ingreſſum Zoſimi deveniamus, quæ de eodem Innocentio ſcripta feruntur, abſque tamen temporis nota hic ex more reddenda putavimus. In libro enim de Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: *Hic conſtitututum fecit de omni Eccleſia, & de regulis monaſteriorum, & de Judæis, & Paganis*. Quod hic dicitur, *Conſtitutum de omni Eccleſia*, idem eſt, ac decretum ad univerſalem Eccleſiam ſpectans: & illud ipſum putamus, cujus Gennadius his

PAGIUS hæreticum diſſimularet; quod opus in lucem emiſerat poſt Concilium Dioſpolitanum ipſo fine anni CCCCXV. celebratum. Epiſtolæ ad Innocentium partem non minimam ſervavit Auguſtinus in libro de gratia Chriſti cap. 30. & ſeqq. quam Garnerius in Appendice ad Diſſert. de Scriptis pro hæreſi Pelagiana pag. 380. ex eodem libro, & ex libro de peccato originali excerpſit. Verum ex ea Epiſtola manifeſte apparet, nihil eum aliud ſentire de Gratiæ auxilio, quam id quod in Palæſtino Concilio damnaſſe videbatur. Quidquid vero ibi pro Gratia videbatur dicere, id omne ad naturam & legem referri poterat, ac exiſtimari auxilium gratiæ tamquam ex abundanti concedi velle, cum illic *ideo dari hominibus* diceret, *ut quod facere per liberum jubentur arbitrium*, *facilius poſſint implere per gratiam*, ut teſtatur Auguſtinus in Epiſtola CLXXXVI. num. XXXV.

III. *Auguſtinus promulgat librum de Geſtis Pelagii.* Interim *Auguſtinus*, poſtquam Palæſtinæ Synodi geſta diu expetita amicorum ope accepit, quod vulgo in ea *Pelagius* abſolutus diceretur, quaſi illi Epiſcopi a quibus judicio dimiſſus fuerat, ejus ſententiam amplexi eſſent, librum confecit, quo quæ in ea geſta fuiſſent, expoſuit, & pios illos ac doctos Præſules, quos fama erat Pelagianos errores approbaſſe, defendit, *ne illo velut abſoluto eadem quoque dogmata putarentur judices approbaſſe, quæ ille niſi damnaſſet, nullo modo ab eis niſi damnatus exiſſet*, inquit Auguſtinus de Pelagio loquens lib. 2. Retract. cap. 47. Liber ille inventus in Feſulana Canonicorum regularium Bibliotheca a Velſero editus primum fuit Auguſtæ Vindelicorum ſæculi hujus initio, hoc titulo; *de Geſtis Pelagii contra adverſarios gratiæ D. N. I. C. ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem liber*; ipſe tamen Auguſtinus, qui ei titulum fecit *de Geſtis Pelagii*, illum aliquando *de Geſtis Palæſtinis* appellat. Ibi ſingula eorum capita Pelagio apud Palæſtinam Synodum objecta, cum ejuſdem ad illa reſponſis, minutatim excutit, probatque eum Synodi ſententia ſic fuiſſe abſolutum, ut ipſa nihilominus hæreſis damnata fuerit. Quanti momenti ſit liber iſte, qui poſt Baronii mortem lucem vidit, ex eo intelligi poteſt, quod Synodi Acta, quæ *Pelagium* ſpectant, eaque ab Auguſtino recenſita, contineat, & quidem ad demonſtrandum, quomodo *Pelagius* illuſiſſet Patribus Dioſpolitanis, dogma tamen Catholicum profiteri coactus eſſet, quod verbis poſtea & ſcriptis negabat. In eo libro nulla mentio Epiſtolarum ab Innocentio ad Africanos adverſus Pelagianos ſcriptarum, ideoque vel ſub finem ſuperioris anni vel hujus initio promulgatus eſt; alioquin tam celebrem Pelagianorum damnationem Auguſtinus non tacuiſſet.

IV. *Innocentius PP. moritur.* A num. IV. ad XII. *Innocentium* Pontificem Romanum paulo poſt Pelagianorum damnationem, ex qua tantam gloriam conſecutus eſt, ut nulla ei acceſſio impoſterum fieri poſſe videretur, Deus Cœlo vindicavit, *ne quid poſt illud divinum immortale factum mortale faceret*, ut verbis utar Plinii in Panegyrico Trajani cap. 10. loquentis de morte Nervæ Imperatoris, quæ tribus poſt adoptionem Trajani menſibus contigit. Illum anno CCCCI. & quidem *die XXI. Decembris*, ſupremum Eccleſiæ regimen ſuſcepiſſe, contra communem ſententiam aſſeruimus. Reliquum eſt ut argumentis ex ejus

(a) Gen. de Vir. illuſt. c. 43.

his verbis meminit (a): *Innocentius urbis Romanæ Epiſcopus ſcripſit decretum Occidentalium Eccleſiarum, & Orientalium adverſus Pelagianos datum: quod poſtea ſucceſſor ejus Papa Zoſimus Latinis promulgavit.* Hæc ipſe. Porro cætera decreta de regulis monachorum, Judæis atque Paganis, deſiderantur. Subditur vero ibi: *Multos Cataphrygas invenit, quos in exilio Monaſterii relegavit. Hic invenit Pelagium, & Cæleſtium hæreticos, & damnavit eos; & hoc conſtituit, ut qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo naſci debeat per baptiſmum, hoc eſt, baptizari: quot Pelagius damnabat.* Hæc ibi: ſed perperam quidem dicta eſſe videri poſſunt, ſi ipſum Pelagium auſcultemus, etenim ſuis ad Innocentium litteris conqueſtus eſt, quod de his calumnioſe infamaretur: recitat ejus verba S. Auguſtinus, quæ ſunt hujuſmodi (b): *Dicit ſe ab hominibus infamari, quod neget parvulis baptiſmi ſacramentum, & abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittat. Sed non ſic illis hæc objiciuntur, ut poſuit: nam neque parvulis negant baptiſmi ſacramentum, neque abſque redemptione Chriſti aliquibus cælorum regna promittunt. Itaque unde ſe queritur infamari, eo modo propoſuit, ut facile poſſit crimini objecto, ſalvo ſuo dogmate, reſpondere. Objicitur autem illis, quod non baptizatos parvulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos tranſiiſſe originale peccatum regeneratione purgandum.* Hæc Auguſtinus eademque ſæpe in eo libro, quem ad Albinum ſcripſit de Gratia Chriſti (c). Quod ergo ibidem dicitur, negaſſe Pelagium baptiſmum infantium; ſic illud accipiendum eſt, quod ſi non verbis, re ipſa tamen damnaſſe videri poterat, dum peccatum negaret originale; cujus rei gratia neceſſarium etiam infantibus baptiſmum eſſe, Eccleſia ſemper tenuit, & Innocentius decreto firmavit.

Decretum Innoc. Pap. adverſus Pelagium.

(b) Aug. de pecc. orig. c. 17.

Quomodo dicendus Pelagius negaſſe Baptiſmum parvulorum.

(c) Aug. de Grat. Chr. c. 30. 31.

Rurſum vero de eodem Innocentio ubi ſupra: *Eodem tempore dedicavit baſilicam ſanctorum Gervaſii, & Protaſii ex devotione teſtamenti cujuſdam illuſtris feminæ Veſtinæ, laborantibus presbyteris Urſicino, & Leopardo ac diacono Libyano. Quæ femina ſupraſcripta teſtamenti paginam ſic ordinavit, ut baſilica ſanctorum martyrum ex ornamentis, & margaritis venditis juſtis æſtimationibus conſtrueretur: & conſtructa eſt uſque ad perfectum. Quo in loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ Titulum Romanum conſtituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, penſantes ſingulas libras viginti, &c.* Pergit recenſere alia ſacra vaſa & fundos ac domos eidem Titulo adſcriptos. Quod vero ibi ſubjicitur. *Hic conſtituit ſabbato jejunium celebrari: quia ſabbato Dominus in ſepulcro poſitus eſt, & diſcipuli jejunarunt:* non ſic quidem accipiendum eſt, ut hujus decreti auctoritate jejunii ſabbati ipſe auctor fuerit Innocentius: ſed quod de his reſcripſerit ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, qui jejunii ſabbati cauſam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam: (e) *Hic conſtituit baſilicam S. Agnetis martyris a presbyteris Leopardo, & Paulino ſolicite ac digne gubernari & tegi & ornari:* & paulo poſt: *Hic fecit ordinationes, quatuor in Urbe per menſem Decembrem, conſtituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Epiſcopos per diverſa loca quinquagintaquatuor:* hactenus de rebus ab eo geſtis ibidem recenſitis.

VI. De inſtitutione tituli Veſtinæ.

(d) Innoc. ep. 29. edit. Rom.

Ad calcem vero illa explodenda eſt de Innocentio vulgata nonnullorum credulitas ex temporum ratione non adhibita male parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Baſilii epiſtolæ ad Innocentium quemdam ſcriptæ, ad hunc ipſum Romanum Pontificem eſſe datæ. Quas quidem litteras germanas eſſe S. Baſilii non negave-

VII. De epiſtolis S. Baſilii ad Innocentium.

PAGIUS

ejus ſedis duratione, die emortuali, ac ſucceſſoris ordinatione petitis, hoc extra omnem dubitationem ponamus. [1] Anaſtaſius tam in codicibus vulgatis, quam in pluribus MSS. docet eum ſediſſe *annos quindecim menſes duos, dies viginti;* quod confirmant Marianus Scotus, Regino, Ordericus lib. 2. Honorius Auguſtodunenſis, Ado, & Beda, non quidem genuinus, ſed vulgatus, uterque in martyrologiis, Catalogus Palatino-Vaticanus, alius a Papebrocio, aliuſque a Mabillonio editi ac vari Catalogi huic Operi ſubjuncti, in quibus omnibus Innocentio attribuuntur anni XV. menſes II. dies XX. niſi quod aliqui ex iiſdem Auctoribus ac Catalogis habent dies XXI. Ad hæc Proſper juxta editionem Scaligerianam ſcribit Innocentium ſediſſe annos XV. menſes II. dies XXI. In Chronico quidem Proſperi Bibliothecæ Colbertinæ, qui quingentorum circiter eſt annorum, num. 1286. dicitur *Innocentius* Eccleſiam Romanam gubernaſſe *annos XV. menſes II. dies XXII.* ſed errore Librarii unus & alter dies ibi plus numeratur. Quare cum *Innocentius* die duodecima menſis Martii currentis anni ad Deum migrarit

NOTÆ

[1] INnocentius obiit, ut ex Martyrologiis vetuſtioribus liquet die XII. Martii A. D. 417. *Zoſimus* probabiliter ordinatus eſt die XVIII. ejuſdem menſis, qui in Dominicam incidebat. Vivendi finem fecit, ut ex Symmachi Præfecti Urbis relatione colligitur, A. D. 418. die XXVI. Decembris.

gaverim; ſed ad alium potius Innocentium Epiſcopum eſſe ſcriptas, ipſa temporis diverſa ratio palam facit: cum longe poſt obitum S. Baſilii ſedere cœpiſſe Innocentium, certum ſit. Sed ut hæc cuncta facilius innoteſcant, & unde errandi occaſio ſumpta ſit appareat, eaſdem hic epiſtolas reddere haud otioſum putamus: prior autem ſic ſe habet:

VIII. Baſilii prior epiſtola ad Innocentium. *Baſilius Innocentio Epiſcopo. Quem vero alium par erat, & timidis fiduciam afferre, & dormientes excitare, quam tuam qui dominus noſter es, ſanctitatem? Qui perfectionem tuam in omnibus hac quoque in re demonſtraſti, quod ſuſtinueris ſubmittere te nobis qui abjecti ſumus. Dignatus es enim tu quoque miniſtrare nobis ſpiritualem jucunditatem, & præclaris litteris animos noſtros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudinis tuæ ulnis excipere. Petimus igitur a bono animo tuo: ut preceris, ut nos quoque digni ſimus, qui percipiamus a vobis, qui magiſtri eſtis, utilitates; accipiamus os, & ſapientiam, ut audeamus reſpondere vobis, qui agimini a Spiritu ſancto: cujus te amicum eſſe, & diſcretionem ejus habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum firma, & conſtanti charitate: orantes ut pars noſtra reperiatur una cum veris adoratoribus, quorum e numero perſuaſum habemus eſſe perfectionem tuam. Idque ut ita ſit oramus magnum illum & verum Epiſcopum, qui omnem terram ſui adoratione complevit, Dominum noſtrum.* Hactenus prior epiſtola: quæ cum adeo ſubmiſſo animo a Baſilio ſcripta appareat, qui erat Archiepiſcopus Cappadociæ, inde oborta eſt opinandi occaſio, ut non ad alium quam ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit eſſe data. Poſterior autem, quæ ſequitur, his verbis concepta legitur:

IX. (a) Ex Cod. Card. Sirleti manuſcripto. Baſilii poſterior epiſtola ad Innoc. *Innocentio Epiſcopo Baſilius* (a). *Quanta ſum affectus lætitia, poſtquam litteras charitatis tuæ accepi; tantam ex eo moleſtiam cœpi, quod nobis curas graves & ſuper vires noſtras impoſueris, quomodo in tanto locorum intervallo a tanto gubernatoris munere ſalvi evadere poſſimus. Nam dum vos Eccleſia habet, tamquam in propriis fundamentis conquieſcit. Sed ſi Dominus aliquid de vita veſtra diſponeret: quos vobis æquiparandos hinc fratrum curam mandare poſſet, id quod per litteras poſtulaſti? Prudenter profecto dum vivis, eum videre cupiens, qui poſt te electum Domini gregem recturus ſit: quod beatus Moyſes optavit & vidit. Poſtquam igitur & locus magnus & fama celebris eſt, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernatore ob continuas procellas & fluctuationes Eccleſiæ imminentes: haud tutum animæ meæ futurum eſſe exiſtimavi, ſi hoc munus negligenter & perfunctorie capeſſerem; eorum preſertim quæ ſcripſiſti, recordatus, quod ſcilicet coram Domino tu mihi diem de neglectu Eccleſiarum dicens, contra me, ſtaturus es. Itaque ne tuum judicium ingrediar, ſed potius te defenſionis meæ conſortem coram Chriſto inveniam; totum presbyteratus in urbe conſeſſum perluſtrans, pretioſum vas ſelegi, hominem ſcilicet quondam nepotem beati illius Hermogenis: qui in Magno Concilio egregiam & ineffabilem fidem ſcriptis tradidit, Eccleſiæ multis annis presbyterum, honeſtis moribus compoſitum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercitatione uſque ad hæc tempora vitam ducentem: & ſi quod roboris in corpore ſupererat, ſumma vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus eſt, & omnis in terra facultatis expers, ut nec pane quidem abundet, niſi quantum ejus & fratrum qui cum eo ſunt, manibus ciſtas contexendo, ſibi ſuppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, ſi nunc tali viro & tibi ſit opus, & non alio quopiam juniore, qui ad mittendum huc atque illuc, necnon ad alios uſus vitæ neceſſarios exequendum aptus ſit.*

Propterea quamprimum dabitur occaſio, mihi ſcribere dignaberis; & hunc virum Dei electum muneri peragendo idoneum, converſationibus reverendum, cum manſuetudine docentem ad te mittam: quem etiam ſtatim mittere potuiſſem, ſed quoniam tu præveniens, virum in altis quidem probum, & nobis carum, a prædicto autem multo differentem efflagitaſti, meam opinionem tibi apertam facere volui; ut ſi tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his jejunii diebus ſuſcipiant, mittas; vel ſi non habes qui viæ uſque ad nos laboret ſufferre valeat, nobis X.

PAGIUS rit, ordinatus fuerat anno CCCCI. die XXI. Decembris; ſic enim ſedit annos XV. menſes II. dies XX. & ſepultus eſt die XIII. Martii. Chronicon Proſperi & aliquos Catalogos, in quibus duratio ſedis *Innocentii* augetur vel minuitur, Librarii corrupere.

V. *Et quidem die XII. Menſis Martii.* *Innocentium* vero die XII. Martii vita functum, deducitur ex Martyrologiis, Romano a Roſweido publicato, omnium quæ ad nos pervenere, vetuſtiſſimo, Hieronymiano a Florentinio e tenebris eruto, alio vetuſto Sancto Hieronymo attributo, quod legitur Tom. IV. Spicilegii Dacheriani, alio antiquiſſimo edito ab Holſtenio cum Actis SS. Martyrum Felicitatis & Perpetuæ, ex Martyrologio Adonis, Notkeri Bedæ, non quidem genuino, ſed vulgato, ex Appendice Adonis, ex Manuſcriptis antiquis apud Galeſinium, & Martyrologio MS. Reginæ Sueciæ, aliiſque pluribus MSS. a Bollando ad diem XII. Martii in Vita SS. Innocentii & Raſi Epiſcoporum recitatis. Quare Anaſtaſius, qui dicit, Innocentium ſepultum eſſe ad *Urſum pilea-*

bis ſcribas. Hactenus Baſilius ad Innocentium Epiſcopum.

XI. Auctor Epiſtolarum Baſilius Cæſarienſis.

In primis vero, quod ad Baſilium pertinet, nulla debet eſſe dubitatio hunc eſſe Baſilium Cæſarienſem Epiſcopum: nam de Hermogene mentionem habet, quem ejuſdem Civitatis Cæſarienſis Epiſcopum fuiſſe, idem Baſilius Cæſarienſis in ſuis epiſtolis (ut quarto Annalium tomo dictum eſt) aſſeverat: Innocentium vero aliquem puto fuiſſe ex Epiſcopis Cappadociæ eidem Baſilio ſubditis ætate, & ſanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad ſe mitti presbyterum rogavit eumdem Baſilium, ut munere Corepiſcopi ipſi in functionibus Epiſcopalibus adjutor accederet, qui poſt obitum ejus in ſedem ſucceſſor eligi poſſet. Cujus autem Civitatis Innocentius iſte Epiſcopus fuerit, haud nobis compertum ſatis habetur: ſcimus tamen Baſilii ſedis tempore vixiſſe Innocentium, ad quem alia ejuſdem S. Baſilii extat epiſtola (*a*). Meminit & S. Athanaſius in epiſtola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro inſigni, necnon de ipſo Baſilio Epiſcopo Cæſarienſi: ut plane in eam ſententiam adducar, non alium illum eſſe Innocentium, quam eum ad quem S. Baſilius dictas ſcribit epiſtolas.

(*a*) *Baſil. ep.* 3. *in addit.*

XII. De Auguſtini Epiſtola ad Paulinum.

Hoc ipſo tempore poſt obitum Innocentii Papæ, antequam crearetur ejus ſucceſſor Zoſimus, vel decreta Innocentii adverſus Pelagium promulgarentur, S. Auguſtinus ad Paulinum Epiſcopum adverſus ejuſdem Pelagii errores conſcripſit: hunc fuiſſe S. Paulinum Nolanum, idem Auguſtinus in commentario de Bono perſeverantiæ ad Proſperum, & Hilarium expreſſe teſtatur, cum ejuſdem ſuæ ipſius epiſtolæ meminit (*b*): id ipſum de Paulino Nolano affirmat S. Proſper (*c*), cum recenſet ejuſdem Auguſtini lucubrationes adverſus Pelagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epiſtolam. Quod autem poſt obitum Innocentii hoc tempore data fuerit, illud certum eſt argumentum, quod ejuſdem Innocentii mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quod nondum creato Zoſimo ſucceſſore id acciderit, inde perſpicue etiam poteris intelligere, quod cum Apoſtolicæ ſedis decreta adverſus Pelagium recenſet, nonniſi de ipſius Innocentii litteris ad Africanos Epiſcopos redditis meminit; haud dubium dicturus de ejuſdem Innocentii noviſſimo decreto ſancito & per Zoſimum promulgato, ſi id factum ſciviſſet, quod maxime ad rem, de qua ageret, neceſſarium eſſe videret. Reddam autem ipſius ad Paulinum hic verba (*d*): *Miſſæ ſunt itaque hac de re ex duobus Conciliis Carthaginenſi & Milevitano relationes ad Apoſtolicam ſedem, antequam Geſta Eccleſiaſtica, quibus apud Epiſcopos provinciæ Palæſtinæ Pelagius profiteretur eſſe purgatus, vel ad manus noſtras, vel in Africam perveniſſent. Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, ubi de ipſa cauſa aliquanto diutius egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas eſt atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem. Quæ omnia modo legere poteris*

(*b*) *Aug. de Bono perſever. lib.* 1. *cap.* 21.
(*c*) *Proſp. cont. Collat. prope fin.*
(*d*) *Aug. epiſt.* 106

PAGIUS

leatum V. Kalend. Auguſti, intelligendus de aliqua ejus Tranſlatione. Auctor Martyrologii Hieronymiani, qui depoſitionis ejus meminit, & ad diem XII. Martii, & ad diem XXI. Decemb. tam diem ejus emortualem, quam diem alicujus alterius Tranſlationis memorat, indeque valide confirmatur obſervatio a nobis facta SS. Pontificum Tranſlationes, diebus quibus ordinati fuerant, quandoque peractas eſſe, quod multos Viros doctos decepit. In eo enim Martyrologio ad diem XXI. Decemb. Innocentii natalem habetur: *Romæ depoſitio S. Innocentii Epiſcopi*, ubi depoſitio, ſicuti ſæpe alibi, de Innocentii Tranſlatione, non vero de ejus morte, ut perperam Papebrocius, interpretanda. Vide dicta anno CCCXIII.

VI. *Sententiæ noſtræ contrariæ refelluntur.*

Baronius, qui diem ſepulturæ vel Tranſlationis ab Anaſtaſio deſcriptum pro die emortuali de more intelligit, *Innocentii* mortem uſque in diem XXVIII. menſis Julii, & *Zoſimi* ejus ſucceſſoris initium uſque ad diem XIX. menſis Auguſti differt, ſed ex reſcripto ejuſdem Zoſimi, de quo paulo poſt agemus, hunc die vigeſima quinta Martii præſentis anni jam Eccleſiam Romanam rexiſſe certo conſtabit. Papebrocius in Conatu Chronico-Hiſtorico ad Catalogum Pontificum Romanorum, *Innocentium* die XXI. Decembris anni ſuperioris in Martyrologio Hieronymiano notato, demortuum exiſtimavit. Verum præterquam quod conſtat, illum ab hujus anni initium vitam protraxiſſe, cum menſe Januario Pelagianos damnaverit, eo pacto ſediſſet tantum annos XIV. menſes XI. dies XXI. quod Auctores & Catalogi citati, ut exiſtimamus, non patiuntur, licet id Vir doctiſſimus ſine auctoritate alicujus codicis Anaſtaſiani, aut alicujus Catalogi Pontificum Romanorum perſuaſum habeat. De *Zoſimi*, Innocentii ſucceſſoris, ordinatione paulo poſt ſermo erit.

VII. *Auguſtinus ad Paulinum ſcribit, ut eum armis adverſus Pelagianos inſtruat.*

A num. XII. ad XV. Auguſtinus literas ad *Innocentium* Papam ab Africanis Epiſcopis datas, Paulino Epiſcopo Nolano miſit, una cum ejuſdem Innocentii reſponſis, ſcripta ad eum Epiſtola CLXXXVI. alias CVI. ut ad Pelagianos vitandos cautus eſſe, & ad eos convincendos, qui eorum hæreſes defenderent, armis inſtrueret. *Pelagius* enim antequam ejus hæreſis inoteſceret, a Paulino amabatur, ut ſcribit Auguſtinus in ea Epiſtola num I. & multorum ſanctorum virorum amicus erat. In ea etiam Auguſtinus refert, ſe hujus hæreſiarchæ Epiſtolas ad eum miſiſſe, in quibus ſe ſatis gratiam agnoſcere ajebat *Pelagius*, quod a Deo nobis inſitam eſſe voluntatem, liberumque arbitrium fateretur, & hoc ſufficere putaret. Cæterum *Paulinus* a Pelagianorum erroribus abhorrebat, ipſeque Auguſtinus loco laudato eos refellit ex Epiſtolis Paulini ac præcipue ex trigeſima, a-

lias

teris, ſi eorum forte ad te vel nulla, vel non cuncta pervenerant: ubi videbis, ſervata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, ſi prava damnaret; ipſum tamen novellum & pernicioſum errorem ſic Eccleſiaſtica auctoritate compreſſum, ut multum miremur eſſe adhuc quoſdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obſiſtere. Hæc ipſe.

XIII. Nolæ Pelagiani nonnulli.

Quod vero de his Auguſtinus Paulinum putaverit eſſe monendum, hanc inferius ſui inſtituti rationem affert his verbis: *Quod propterea commemoravimus, quoniam quidem apud vos, vel in veſtra potius civitate (ſi tamen verum eſt quod audivimus) tanta pro iſto errore quidam obſtinatione nituntur, ut dicant, facilius eſſe ut etiam Pelagium deſerant atque contemnant, qui hæc ſentientes anathematizavit, quam ab hujus ſententiæ, ſicut eis videtur, veritate diſcedant.* Hæc ipſe. Sed unde iſta contagio ſerpſit in Nolanam Eccleſiam? Inde quidem, quod antequam Pelagius palam detegeretur hæreticus, inſinuaverat ſe in ejuſdem Paulini amicitiam, a quo & ut Dei ſervus, quem præſeferebat verbis & habitu, amabatur, ut ejuſdem Auguſtini epiſtola ipſius exordio docet. Quinetiam ad ipſum Paulinum Pelagius epiſtolam dedit, ſed qua ipſe videri poſſet eſſe Catholicus, ne a tanto viro ut hæreticus reiiceretur: etenim ipſe Pelagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro ſua defenſione dedit, hæc inter alia ſcripſit: *Legant* (inquit) *illam epiſtolam, quam ad ſanctum virum Paulinum Epiſcopum ante duodecim fere annos ſcripſimus, quæ trecentis fere verſibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur, noſque nihil omnino boni facere poſſe ſine Deo.* Hæc Pelagius, quæ recitat Auguſtinus (*a*) in commentario ad Albinum & ſocios de Gratia Chriſti.

(*a*) *Aug. de Grat. Chriſti l. 1. c. 35.*

XIV. Cæterum hæc adverſus Pelagium ad Paulinum viſus eſt Auguſtinus ſcribere voluiſſe, non quidem ipſius Paulini cauſa, tamquam illis indigeret, quem ſciret probe Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem; ſed ad convincendos eos qui Pelagii errores mordicus defendendos ſuſcepiſſent; id fortaſſe etiam ipſo Paulino poſcente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem ſanctus Auguſtinus ad eum (*b*): *Oremus ergo pro illis, ſancte frater: cernis quippe nobiſcum quam malo errore teneantur. Fragrant enim epiſtolæ tuæ odore ſuaviſſimo Chriſti, ubi germaniſſimus gratiæ ipſius dilector & confeſſor appares. Sed quod diu tecum de hac re loquendum putavimus: Primo, quia jucundiſſimum eſt, fecimus: quid enim debet eſſe jucundius vel infirmis gratia qua ſanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua juvantur? Deinde, ut ſi quid noſtra diſputatione, Deo adjuvante, poſſemus, tua non fides, ſed fidei contra tales adminiculetur aſſertio: ſicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adjuvamur, &c.* Laudat inſuper Paulinum idem ſanctus Auguſtinus, quod ſcriptis ſuis adverſus Pelagianos errores ſit firmus aſſertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hactenus.

(*b*) *Aug. epiſt. 106.* Paulinus Nolanus Catholicæ veritatis aſſertor.

XV. Inter hæc autem accidit, ut Valerianus quidam nefandiſſimus Pelagianus ex Occidente migrarit Alexandriam: ut cum ibi

PAGIUS

lias VIII, ad Severum: *Flagrant enim*, inquit Auguſtinus ad eum num. 39. *Epiſtolæ tuæ odore ſinceriſſimo Chriſti, ubi germaniſſimus gratiæ ipſius dilector & confeſſor appares. Sed quod diu tecum ex hac re loquendum putavimus, primo quia jucundiſſimum eſt, fecimus*, &c. *Deinde ut ſi quid noſtra diſputatione Deo adjuvante poſſemus, tua non fides, ſed fidei contra tales adminiculetur aſſertio, ſicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis literis adjuvamur.* Quare Garnerius in diſſert. VI. pag. 347. perperam ſcripſit, *Paulinum* Pelagianis Nolæ exiſtentibus faviſſe, & eo uſque Pelagii amicitiam coluiſſe, *ut ab Auguſtino debuerit moneri graviter de periculo in quo verſaretur*, ubi loquitur de hac Auguſtini ad eum Epiſtola. Verum quidem eſt, Auguſtinum num. 29. ſcribere: *Quod propterea commemoravimus, quoniam quidem apud vos, vel in veſtra potius civitate, ſi tamen verum eſt quod audivimus, tanta pro iſto errore quidam obſtinatione nituntur, ut dicant facilius eſſe, ut etiam Pelagium deſerant atque contemnant, qui hæc ſentientes anathematizavit, quam ab hujus ſententiæ, ſicut eis videtur, veritate diſcendant*, ſed inde Paulinum Pelagianis faviſſe, inferri non poteſt.

VIII. Ea Auguſtini ad Paulinum Epiſtola hoc anno exeunte data, cum ſcripta ſit poſt acceptas Pelagii ad Innocentium literas, quas *Zoſimus* Romæ die XX. menſis Septembris ad Patres Africanos miſit. In hac Auguſtini ad Paulinum Epiſtola num. I legitur: *Quod etiam quibuſdam literis* (Pelagius nempe) *ad tuam venerationem datis, ubi dicit ſe non debere exiſtimari ſine gratia Dei defendere liberum arbitrium; cum poſſibilitatem volendi atque operandi, ſine qua nihil boni velle atque agere valeremus, a Creatore nobis inſitam diceret*, &c. Hæc enim ad ea ſpectant, quæ Pelagius in literis ad Innocentium ſcripſerat: *legant illam Epiſtolam, quam ad Sanctum virum Paulinum Epiſcopum, ante duodecim fere annos, ſcripſimus*, &c. quæ verba ex Epiſtola Pelagii ad Innocentium excerpta refert Auguſtinus lib. de gratia Chriſti cap. 35. Quare Auguſtini ad Paulinum Epiſtola poſt menſem Septembrem currentis anni data; cum Pelagii literæ ad Innocentium ſcriptæ, & a Zoſimo in Africam tranſmiſſæ in Auguſtini manus pervenire non potuerint ante menſem Octobrem. Hinc Baronius num. XII. perperam ſcribit eas Auguſtini ad Paulinum literas nondum creato Zoſimo exaratas eſſe.

Tempus quo ea Epiſtola data.

IX. Ad num XV. Cum Sanctus *Euſebius* Cremonenſis in Italiam veniſſet ex Oriente, ac *Valerianum* Valerii Comitis ſervum, hominem gulæ deditum, ac Pelagianorum erroribus infectum ex

Euſebius Cremonenſis Valerianum Pelagianum Alexandria pellendum curat.

ibi qualis eſſet, minime perſpectus haberetur, ſecurius degens, inſinuaret ſe Cyrilli Alexandrini Epiſcopi amicitiæ: cujus rei cauſa Euſebius quidam (puto Cremonenſem illum S. Hieronymi ſcriptis haud modice illuſtratum) ut hominem eiiceret, ad ipſum Cyrillum ejuſmodi epiſtolam dedit (a):

(a) *Ex eod. Card. Sirleti manuſcript.*

Euſebius monet Cyrillum de Valeriano Pelagiano.

Domino ſancto, omnique honore colendo ac beatiſſimo Papæ Cyrillo Euſebius in Chriſto frater.

*Gratias egi Deo meo, quod beatitudinis tuæ dulciora melle epiſtolaris officii eloquia promerui: quia percutienti retinnire dignatus es, domine ſanctæ, omnique honore colende beatiſſime Papa. Unde quæſo, ut libenter meæ parvitatis ſuſcipere ſermonem digneris; & libertatem, quam in fide Chriſti habere videmur, ſuperbiam non reputes. Alexandrina ſedes, ex quo Chriſti nomen univerſo Orbi innotuit, præ cæteris provinciis, ſemper Italiæ Chriſti glutino cohæſiſſe cognoſcitur. Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cæleſtiumque cum ſuis capitibus condemnans, cunctis eos abjicientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem receperit, quæ ſola & prima inter comprovinciales ſuos tales refutare debuerat? Sed ille eſt peſtifer, de quo ſanctitudini tuæ ante annum ſcripſeram, ſignifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otioſum ſuæ adulationis invenerit, ibi ſanctos ac fideliſſimos nunciat. Sed non illum liberum putet tua beatitudo: ſervus eſt Ariminenſis poſſeſſionis illuſtriſſimi Valerii Comitis: quem propter reverentiam tui amoris, repetendum a te, interim fieri ſiluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales a conſortio abjicere, ſcriptum recordatus Prophetæ ſancti: Carnes ligatas in pallio * ſacerdos, cum pollutum non ſanctificet, a polluto ipſe contaminatur: quæ lex eſt probatio ſacerdotum. Sed dare veniam dignaberis meæ audaciæ & parvitati, ut ſupra ante rogavi. Incolumem beatitudinem tuam, meique memorem inviolabilis Trinitas tueri dignetur ſancte Papa.* Hactenus Euſebius. Cæterum quod ad Cyrillum ſpectat; inſectatum etiam ipſum eſſe Pelagianos in Concilio Epheſino, quæ de ipſo ſuo loco dicturi ſumus, ſatis aperte declarant.

*

Quod vero ad hunc ipſum Valerianum pertinet: equidem hunc illum XVI.
ipſum fuiſſe coniicio, qui mendoſe apud ſanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in epiſtola ad Alypium & Auguſtinum (b). Adjuvat conjecturam, quod ibidem etiam de Euſebio habetur mentio, qui hujus ſcripta ad S. Hieronymum miſerat, ut adverſus ea ſcriberet: ſunt hæc enim verba ipſius Hieronymi: *Quod autem quæritis, utrum reſcripſerim contra libros Anniani pſeudodiaconi Celedenſis, qui copioſiſſime paſcitur, ut alienæ blaſphemiæ verba frivola ſubminiſtret: ſciatis me ipſos libros in ſchedulis miſſos a ſancto fratre noſtro Euſebio presbytero ſuſcepiſſe non ante multum temporis; & exinde vel ingraveſcentibus morbis, vel dormitione ſanctæ & venerabilis filiæ veſtræ Euſtochii ita doluiſſe, ut propemodum contemnendos putarem, &c.* Hæc ipſe ea epiſtola, quam poſt biennium eſſe ab eo ſcriptam, ſuo loco dicemus. Quod vero Annianum, ſeu potius Valerianum, S. Hieronymus di-

De Anniano ſeu Valeriano Celedenſi.

(b) *Hier. epiſt. 79.*

PAGIUS

ex Italia Alexandriam aufugiſſe cognoviſſet, egit per literas cum Sancto Cyrillo, ut nequiſſimum nebulonem ex Ægypto pelleret, in quibus cum legatur: *Quomodo nunc, cum Beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cæleſtiumque cum ſuis capitibus condemnarit, cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem recepit.* Cardinalis Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 19. recte infert, eas initio Pontificatus Zoſimi ante latam ab eodem in Pelagianos ſententiam, datas eſſe: alioquin & Zoſimi celeberrimum judicium nominaſſet.

X. Ad num. XVI. eodem fere tempore cum *Euſebius* libros *Anniani* Diaconi Celedenſis Pelagiani nequiſſimi adverſus Epiſtolam Hieronymi ad Cteſiphontem reperiſſet, eoſdem in Aſiam in ſchedulis ad eundem tranſmiſit, quibus Hieronymus morte præventus reſpondere non potuit, uti ſperaverat. Fuit *Euſebius* patria Cremonenſis, teſte Hieronymo in Epiſtola ad Pammachium, forenſes cauſas agitavit, ut ait Rufinus in Invectiva priori, *& a tergiverſatione illa actuum publicorum ad Monaſterium converſus adhæſit Magiſtro nobili*, nempe Hieronymo. Diu eidem Sancto Doctori, in Monaſterio Bethlemitico comes fuit; exortis vero poſtea inter Rufinum & Hieronymum diſſidiis, *Euſebius* uti a Rufino pluribus calumniis perſtrictus fuit; ita ab Hieronymo in priori ſua Apologia acerrime defenſus eſt. Denique cum *Rufino*, atque Origeniſtis *Pelagius* ac diſcipuli ſucceſſiſſent, partibuſque & forte gravioribus Hieronymum odiis exercerent, *Euſebius* pro Magiſtri, atque amici honore excubavit. Ejus memoria colitur Cremonæ, ut videre eſt apud Bollandum ad diem V. Martii, ubi Vitam ejus a Franciſco Ferrario Canonico Cremonenſi hujus ſæculi initio ſcriptam, in qua tamen varia dubia ac incerta ſunt, recitat.

Euſebius Cremonenſis comes individuus S. Hieronymi.

Hieronymus in Epiſtola LXXIX. ad Alypium & Auguſtinum, quæ inter Auguſtinianas eſt CCII, alias XXIV, refert ſe accepiſſe *libros Anniani pſeudo-Diaconi Celedenſis miſſos a ſancto fratre Euſebio Presbytero.* Baronius loco *Anniani*, Valerianum ſubſtituendum exiſtimat, & Euſebium de Valeriano tam ad Cyrillum, quam ad Hieronymum literas dediſſe. Verum, ut obſervat ibidem Eminent. Card. Noriſius, *Annianus* a Valeriano valde diverſus fuit, ejuſque opera primum *Pelagius*, dein *Orontius* Epiſcopus ad ſectam promovendam uſi ſunt. Pelagii lateri adhærens in Aſiam ſe contulit, ſuamque eidem operam in Dioſpolitana Synodo commodavit; nam de eo in laudata Epiſtola ſcribit Hie-

XI. *Annianus famoſus Pelagianiſta.*

dicat fuiſſe pſeudodiaconum Celedenſem; abſque dubio depravatus eſt textus, cum de Eccleſia Celedenſi nuſquam ſit mentio: habet alia lectio, Arelatenſis: ſed proprius accedit, ut legendum ſit loco Celedenſis, Cenetenſis. Verum miſſis his, jam ad ſucceſſoris Innocentii inſtitutionem Zoſimi tranſeamus.

XVII. Zoſimi Papæ creatio.

Poſt Innocentii obitum interlapſis diebus vigintiduobus interregni, Zoſimus natione Græcus, Abrahami filius, ſubrogatus eſt die decimanona menſis Auguſti: quantum autem temporis ſederit, ſuo loco in fine ipſius dicturi ſumus. Quid vero ipſius ſedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminiſſe debemus, Cæleſtium Pelagii hæreſiarchæ anteſignanum, tamquam novæ hæreſis promulgatorem, jam diu ante damnatum ab Epiſcopis Africanis in Concilio Carthaginenſi, appellaſſe Apoſtolicam ſedem. Verum quod ſe ſciret experturum Innocentium Papam ſibi adverſantem, appellationem nequaquam proſequi voluit: ipſo autem defuncto, ad ſucceſſorem illius Zoſimum ſe contulit, ut ab ipſo audiretur, non quidem proſecuturus appellationem (ut in ſuo libello Paulinus teſtatur) elapſo jam appellandi tempore, ſed adverſus accuſatores querelas illaturus. Quod vero etiam ſciret & ab ipſo Zoſimo fore damnandum, ſi qualis eſſet, detegeretur hæreticus; ea arte concinnavit ſcriptum a ſe libellum, ut non poſſet, etiam ſi Zoſimus vellet, ab ipſo reiici, ſed ſuſcipi cogeretur, utpote qui poſt enarrata quæ de fide ſentiret, ejuſmodi ad finem appoſuit verba: *Si forte* (ut hominibus) *quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit veſtra ſententia corrigatur*. Recitat hæc quidem S. Auguſtinus (*a*).

(*a*) *Aug. de pecc. orig. c.* 607.

XVIII.

Adjecit autem prudenter Zoſimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactiſſime, ſi aſſentiretur epiſtolæ adverſus errores Pelagii ab Innocentio prædeceſſore ad univerſam Eccleſiam datæ: cui ſe idem conſentire profeſſus eſt. Teſtatur id ipſum ubi ſupra S. Auguſtinus, & ad Bonifacium de Zoſimo Papa ait (*b*): *Inſuper etiam Cæleſtium ſe purgare molientem, ad conſentiendum ſupradictis ſedis Apoſtolicæ, id eſt, Innocentii Papæ litteris, crebra interlocutione conſtrinxerit*. Qua de cauſa (ut idem ſubdit) accidit ut ipſe Zoſimus lenius cum Cæleſtio egerit, ſpem concipiens eum Eccleſiæ Catholicæ reſtituturum. Idemque Auguſtinus paulo ſuperius æque demonſtrat, haud erraſſe Zoſimum Papam, dum ſcripſit Cæleſtii libellum eſſe Catholicum: agit enim de iiſdem adverſus Julianum Pelagianum (*c*), probans Zoſimi factum, cum Cæleſtium lucrari cupiens, cum eodem benigne ſe geſſit. Cum tamen non ſic hominem ſuſceperit, ut ad Catholicam communicationem admiſerit. Immo adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, ut in Africam ſcriberet, ut ſi quid illi contra Cæleſtium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Auguſtinus, Zoſimum ſemper laudans & excuſans, dum ait (*d*): *A vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſolvendus: ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententiæ lenitate conceſſus eſt*. Hæc S. Auguſtinus. Sed de his fuſius agemus inferius, cum calumnias Juliani Pelagiani in Zoſimum, ex ipſius Auguſtini verbis parata defenſione, confutabimus.

(*b*) *Aug. contr. ep. Pelag. l.* 2. *c.* 5.

(*c*) *Aug. contra Julian. Pelag. li.*6.*c.* 12.

(*d*) *Aug. de pecc. orig. c.* 8.

XIX.

His de Zoſimi rebus geſtis cum Cæleſtio, ſubiicimus litteras ejuſdem Romani Pontificis ad Epiſcopos Africanos hoc anno eadem occaſione conſcriptas; quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: ut ex ipſis, quæ de eodem Zoſimo S. Auguſtinus conſcripſit; intelligas, pariter-

PAGIUS

Hieronymus num. II: *Quicquid in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc Opere profitetur*. Eo Conventu diſſoluto, cauſaque ad Innocentium Papam devoluta, quo Pelagio conſuleret, in Italiam reverſus Hieronymi Epiſtolam ad Cteſiphontem datam editis contrà illam libris impugnavit, qui quidem periere. Quia vero Pelagiani Sancti *Chryſoſtomi* laciniis ſeſe occultare conabantur, *Annianus* ejus Homilias e Græco in Latinum ſermonem vertit. Ex illis quindecim nunc habentur, octo ſcilicet priores in Matthæum, quibus præfigitur Epiſtola Anniani ad *Orontium* Epiſcopum, & ſeptem de laudibus Pauli *Evangelo* Presbytero dicatæ. Fuit *Orontius* unus de Epiſcopis ob hæreſim Pelagianam poſtea ex Italia ejectis; *Evangelus* vero ejuſdem factionis Presbyter. Utraque Epiſtola non tantum convitiis in Catholicos, & præſertim in Auguſtinum; ſed etiam ſententiis artibuſque Pelagianorum referta eſt, ſcilicet laudibus naturæ humanæ, liberi arbitrii, ac poſſibilitatis mandatorum Dei exaggeratione, ut accurate oſtendunt Emin. Card. Noriſius laudatus & Garnerius in Diſſert. I. de primis auctoribus hæreſis Pelagianæ cap. 7. qui primi ex Hiſtoriæ Pelagianæ Scriptoribus hunc Pelagianum cognoverunt, ac obſervarunt eum ab Oroſio in Apologia cap. 2. dictum eſſe armigerum Pelagii: *Stat*, inquit, *immaniſſimus ſuperbia Goliath, carnali potentia tumidus, omnia ſe per ſe poſſe confidens, caput, manus, totum inſuper corpus plurimo apparatu veſtitus, habens poſt ſe armigerum ſuum, qui, etſi ipſe non dimicat; cuncta tamen æris & ferri ſuffragia ſubminiſtrat*, quia ſcilicet Pelagius in Latina lingua minus exercitatus, eo utebatur.

XII. *Zoſimus fit Papa.*

A num. XVII. ad XL. poſt *Innocentii* Papæ mortem Anaſtaſius ſcribit, ceſſaſſe Epiſcopatum *dies viginti*. Verum totidem dierum inter pontificium, quod per hæc tempora ſemper obtrudit, illud eum latuiſſe oſtendit. Cum enim *Zoſimus natione Græcus* Innocentii ſucceſſor diedeci-

terque Zoſimi ipſius ſenſum epiſtolæ ex eodem S. Auguſtino percipias, quæ ſic ſe habet:

Epiſtola Zoſimi ad Africanos de Cæleſtio.

Zoſimus Aurelio & univerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Magnum pondus examinis magna deſiderat, ut non ſit rebus ipſis quæ geruntur inferior libra judicii. His accedit Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cui in honorem beatiſſimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam ſanxere reverentiam. Orandum igitur, & inceſſanter orandum, ut continua gratia, perennique adjutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ ſocietatis nullis nubibus interfuſcata mittatur. Charitas enim, quæ (ſicut ſcriptum eſt) Deus eſt, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cum ſi quid vel ſuſpicionis habuerit fidei intentionis ſolicita, vel in longum perducta contentione aut emendatione corrigitur.

XX. Conſiſtorium in S. Clementis Baſilica.

Cæleſtius presbyter noſtro ſe ingeſſit examini, expetens ea quæ de ſe Apoſtolicæ ſedi aliter quam oportuit, eſſent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes majoribus vinculis Eccleſiaſticorum negotiorum curam noſtram, ſolicitudinemque diſtraherent: tamen ne paternitatis veſtræ de adventu ac diſcuſſione prædicti diutius penderet expectatio, poſthabitis omnibus, die cognitionis reſedimus in ſancti Clementis baſilica, qui imbutus beati Petri Apoſtoli diſciplinis, tali magiſtro veteres emendaſſet errores, ratoſque profectus habuiſſet, ut fidem quam didicerat, & docuerat etiam martyrio conſecraret: ſcilicet ut ad ſalutiferam caſtigationem, tanti ſacerdotis auctoritas præſenti cognitioni eſſet exemplo. Omnia igitur quæ prius, fuerant acta diſcuſſimus, ſicut Geſtorum huic epiſtolæ cohærentium inſtructione diſcetis. Intromiſſo Cæleſtio, libellum ejus, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: Utrum hæc quæ ſcripſiſſet, corde loqueretur, an labiis, ſæpenumero exploravimus, cum de occultis animorum ſolius Dei noſtri poſſit eſſe judicium, cui non tantum cogitata, ſed cogitanda jam præſto ſunt. Quid voces ejus contineant, compendioſius duximus ad ſanctitatem veſtram legenda cognoſci. Unum ſane movet nos, ut cum in præſenti ibi Cæleſtium habueritis, nihil liquido judicatum ſit. Ad litteras Herotis, & Lazari priori relatione deſtinata, equidem hoc fervore fidei præfeſtinatum eſſe promptiſſimum eſt.

XXI. De cauſ Herotis & Lazari Epiſcoporum Gallorum.

*Sed cum de his interrogaretur, aſſeruit nullum ſibi de talibus contentionibus umquam cum antedictis fuiſſe ſermonem, nec ante ſibi, quam de ſe ſcriberent, viſum fuiſſe compertos: Lazarum ſane in tranſitu cognitum, Herotem vero etiam ſatiſfactione interpoſita, quod ſecus de ignoto & abſente ſenſiſſet, cum gratia receſſiſſet. Jam caduca ad nulla fundamina criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, ut perſona talium, quæ tam ventoſa & levis extiterat, quæreretur, ſi ſaltem illis loci ſui ratio vitæque conſtaret, ut fides abſentibus in abſentes debuerit adhiberi, tantumque pondus in litteris eorum, ut auctoritatem teſtimonii mererentur. Patuit hos inobſervatis ordinationibus, plebe cleroque contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias ſacerdotia vendicaſſe, quibus ſe ipſi propria abdicavere ſententia; noſque licet & alia, tum eorum de ſe pœnitudinem ſecuti, ſacerdotali eos loco & omni communione ſubmovimus. Satis urget cauſam, a talibus proceſſiſſe per litteras in abſentes ejus accuſationem, qui ſe præſens tuetur, qui exponit fidem, qui provocat accuſantem, numquam piguit in melius retorſiſſe judicium. Adoleſcens & ſancti Spiritus executor, qui Suſannam ſeniorum falſitate damnatam, invenit innocentem; reducitur a ſuppliciis caſta per puerum, quæ per grandævos fingitur impudica. Non ergo omni (ſicut cautum eſt) ſpiritui credendum, ſed diu appenſius examinandum eſt, præſertim de fide hominis, ubi ſtatus ejus & vita perpetua eſt. Nec Salomonem fefellit in puerperii rixa mentis * indago: non enim duabus feminis inter ſe jurgantibus unum pignus induxit, ſed ibi arbiter fide cunctabundus invenit, ubi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum ſit, ut longa & caſtigata cunctatione ad veri cubile perveniat. Optimæ mentis indicium eſt, prava difficilius credere: nam plerique, quorum de ſe bonæ con-*

* veritatis.

PAGIUS

decima octava menſis Martii, in quam Dominica incidebat, ordinatus fuerit, ut ex dicendis in morte ejus liquebit, vacavit ſedes dies tantum ſex, & initium ac finis Pontificatus Zoſimi a diebus & annis, cum quibus utrumque alligavimus, nullo modo removeri poteſt. *Zoſimum* die XXII. menſis Martii jam Pontificatum adeptum eſſe num. XXI. demonſtrabo. Quare Dominica antecedenti die ſcil. XVIII. ejuſdem menſis conſecratus fuerat, cum die XII. Martii S. Innocentius ſpiritum Deo reddiderit.

XIII. Cæleſtius audita morte Innocentii ex Oriente Romam ſtatim advolavit, ut Marius Mercator in Commonitorio his verbis nos docuit: *Inde* (Epheſo nempe, quo anno CCCCXII. poſtquam Carthagine damnatus fuit, ſe ſe contulerat) *poſt aliquantos annos, ſub ſancta memoria Attico Epiſcopo urbem Conſtantinopolitanam petiit, ubi in ſimilibus detectus magno ſtudio ſancti illius viri ex prædicta alma Urbe detruſus eſt, literis ſuper ejus nomine & in Aſiam, & Theſſalonicam, & Carthaginem ad Epiſcopos miſſis, quarum exemplaria habentes proferre ſumus parati. Prædictus tamen Cæleſtius etiam hinc ejectus ad Urbem Romanam ſub ſancta memoria Zoſi-*

Cæleſtius Romam venit.

confeſſionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum neceſſitate coguntur, & irremediabile vulnus efficitur, quod deſperatur ſanari.

XXII. Inſtauratur judicium inter Cæleſtium & accuſatores.

Unde in præſenti cauſa nihil præcox, immaturumque cenſuimus, ſed innoteſcere ſanctitati veſtræ ſuper abſoluta Cæleſtii fide noſtrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet; ne inexploratis, famaque jactantibus tam facile crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant qui præſentem redarguant aliter ſentire, quam libellis & confeſſione contexuit; aut nihil poſt hæc tam aperta & manifeſta quæ protulit, dubii ſanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat. Ipſum ſane Cæleſtium & quoſcumque qui eo tempore ex diverſis regionibus aderant ſacerdotes admonui, has tendiculas quæſtionum & inepta certamina, quæ non ædificant, ſed magis deſtruunt, ex illa curioſitatis contagione profluere, dum unuſquiſque ingenio ſuo & intemperanti eloquentia ſupraſcripta abutitur: Cum in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipſis auctoribus ſcripta periclitantur poſt permultam temporis miſeriam, interpretantis arbitrio: ut divine præfatum ſit (a): Ex multiloquio non vitari peccatum. Et ſanctus David (b) poſtularet circumſtantiam labiis ſuis, orique cuſtodiam. Charitatem veſtram tam Apoſtolicæ ſedis auctoritate, quam mutua amoris affectione commoneo, ut jam ingenia veſtra ſanctarum omnium Scripturarum, quæ ſecundum traditionem Patrum atque majorum præcepta ſunt, præceptis, obſervationibuſque ſufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei ſpiritu & vocibus plenum ſit? niſi libet, unumquemque plus ſibi credere, ſuoque de ſe uti judicio. Data .... Honorio Aug. XI. & Flavio Conſt. Coſſ. Hactenus Zoſimi litteræ ad Africanos Epiſcopos cauſa Cæleſtii hoc anno datæ.

(a) Prov. 10.
(b) Pſal. 140.

XXIII. Quibus plane intelligis Cæleſtium hominem verſipellem, involventem cuncta mendaciis, quo Catholicus valeret exiſtimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera eſſet, excuſſa larva, a Zoſimo poſtea detectus eſt, oſtenſuſque Cæleſtius ſceleſtiſſimus hæreticorum. Quod vero ſpectat ad Lazarum & Herotem, quos adeo vehementer infamat: quam inſigniter & in his idem Cæleſtius mentitus ſit, poſſumus ex his intelligere, quæ de altero ipſorum Proſper (c) affirmat, nempe de Herote, cum ait: *Heros vir ſanctus beati Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, a populo ipſius civitatis, inſons & nullis inſimulationibus noxius, pulſus eſt, inque ejus locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantii Magiſtri militum, cujus per ipſum gratia quærebatur: eaque res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.* Hæc Proſper in Chronico, noſque ſuo loco ſuperius, quo facta ſunt anno, retulimus: hic autem ad convincenda Cæleſtii mendacia iterum recitaſſe non piguit. De Lazaro remanſit obſcura memoria, ſed ex Herote Lazarum diſce: quos enim calumnia par involvit, eamdem decoraſſe æqualem virtutem putandum, cum nonniſi bonos conſueverint odiſſe mali, & hæretici vexaſſe Catholicos. Sed ad res Pelagii hoc anno cognitas tranſeamus.

De cauſa Herotis & Lazari.

(c) Proſp. in Chron.

XXIV. Pelagius ſe purgare videri voluit apud Zoſimum.

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo uſi ſunt ad fallendam ſedem Apoſtolicam arte, Cæleſtius, atque Pelagius: ſicut enim ille, ita iſte in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas a Zoſimo ſucceſſore, nihil præterea magis conatus eſt, qam ab ipſo Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: id quidem litteris, idque libello fidei profeſſionis eiſdem juncto, dolo atque fallacia præſtitit: adeo ut non potuerit a Zoſimo reiici ut hæreticus; utpote qui ſcriptis profeſſus ſit, ſe in omnibus paratum eſſe eadem de fide ſentire, quæ Romanus Pontifex ſentienda proponeret: quibus perſuaſus Zoſimus, ſicut fecerat de Cæleſtio, ita etiam de Pelagio

PAGIUS *Zoſimo Epiſcopo tota feſtinatione perrexit: ubi actis (quorum exemplaria habemus) interrogatus, cum ab illo cognitore aliquatenus terreretur, crebris reſponſionibus, & proſecutionibus ſuis ſpem præſeminavit, condemnare ſe illa capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accuſatus, promittens. Id enim & inſtantius jubebatur, ab eoque vehementius ut id faceret, expectabatur, atque ob hoc ipſum nonnulla illius ſancti Sacerdotis humanitate dignus eſt habitus; & ſic Epiſtolam quandam benignitatis plenam ad Afros Epiſcopos meruit* (incertum an Mercator de priori vel de poſteriori Zoſimi ad Africanos Epiſtola loquatur) *qua ille abuſus, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem. Epiſcopis vero ex Africa reſcribentibus, omnemque cauſam quæ apud eos facta fuerat exponentibus, miſſis etiam geſtis exinde, quæ fuerant tunc cum illo vel de illo confecta, vocatus ad audientiam pleniorem, ut quæ promiſerat, feſtinaret implere, ideſt, ut damnatis prædictis capitulis, ſententia Afrorum Pontificum, qua fuerat communione privatus, abſolveretur, non ſolum non adfuit; ſed etiam ex memorata Romana Urbe profugit: atque ob hoc a beatæ memoriæ prædicto Zoſimo Epiſcopo ſcriptis ampliſſimis vel longiſſimis per damnatus eſt, in quibus & ipſa capitula, de quibus accuſatus fuerat, continentur, & omnis cauſa tam de Cæleſtio ſupraſcripto, quam de Pelagio magiſtro ejus praviore videtur eſſe narrata; quorum ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orientales Eccleſias, Ægypti Diœceſim; & Conſtantinopolim & Theſſalonicam & Hieroſolyma ſimilia eademque ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa eſſe ſuggerimus.*

Ex his verbis Mercatoris, qui hoc tempore vi- XIV.

lagio jam Catholico (ut videri poterat) reddito, dedit litteras ad eoſdem Epiſcopos Africanos, quarum exemplum ſumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quam fideliſſime exſcribendum putavimus, quod eſt hujuſmodi:

XXV. Epiſtola Zoſimi Papæ de Pelagio.

Zoſimus Epiſcopus Aurelio & univerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Poſtquam a nobis Cæleſtius presbyter auditus eſt, & quid de fide ſentiret evidenter expreſſit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebro profeſſionibus, roboravit: de ejus nomine plenius ad dilectionem veſtram ſcripta direximus. Ecce epiſtolam Hieroſolymitani Epiſcopi Praylii, qui in locum quondam ſancti Joannis Epiſcopus eſt ordinatus, accepimus, qui cauſæ Pelagii enixius adſtipulator intervenit. Litteras quoque ſuas idem Pelagius purgationem continentes abundantiſſime miſit: quibus & profeſſionis ſuæ fidem, quid ſequeretur, quidve damnaret, ſine aliquo fuco, ut ceſſarent totius interpretationis inſidiæ, cumulavit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem ſenſu ſententiiſque formata, quæ Cæleſtius ante protulerat, continebant. Utinam ullus veſtrum, dilectiſſimi fratres, recitationi litterarum intereſſe potuiſſet. Quod ſanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio ſingulorum? Vix fletu quidam ſe & lacrymis temperabant. Tales etiam abſolutæ fidei infamari potuiſſe? Eſt ne ullus locus, in quo Dei gratia vel adjutorium prætermiſſum ſit? quod quiſquis poteſt præter eamdem vel mente concipere, nec illi ſupernæ ſententiæ ſubjectus, quæ de ſancto Spiritu lata eſt, quod neque hic, neque in futuro venia vel remiſſione donetur?

XXVI. *Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro ſcribentibus, infamari. Ita ne, fratres dilectiſſimi, ad aures veſtras, qui ſint iſti turbines Eccleſiæ vel procellæ, nec opinione pervenit? Ita vero vos latuit vita * horum atque damnatio? Et quamquam ſpecialis illos Apoſtolicæ ſedis auctoritas omni communione ſubmoverit: diſcite & in hac epiſtola, licet ſtrictim, hominum mores. Vetus Lazaro conſuetudo eſt innocentiam criminandi: per multa Concilia in ſanctum Britium coepiſcopum noſtrum Turonicæ civitatis diabolicus accuſator inventus eſt. A Proculo Maſſilienſi in Synodo Taurini oppidi ſententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit poſt multos annos ſacerdos, tyrannici judicii defenſor civitatis Aquenſium: cum contrairet afflicto, in ipſum penetrabile * & ſacerdotale ſolium ſanguine innocentis pene reſperſum irrupit: ſtetique in eo hactenus umbra ſacerdotii, donec tyranno imago ſtaret Imperii: quo loco poſt internecionem patroni, ſponte ſe exuit, & propria ceſſione damnavit.*

* vitia

Heros & Lazarus accuſatores Pelagii quales.

*

XXVII. *De Herote vero omnia ſimilia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & cuſtodiæ, & totius civitatis addictio, ſimilis pœnitentia de abdicatione ſacerdotii. Mirum eſt, ſi iſti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum ſervitute nitentem falſis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiſcopos tanta machinati ſunt, qui tot tempeſtates Eccleſiæ reddiderunt. Non decet Epiſcopalem auctoritatem, & præcipue prudentiam veſtram, ad levium ſuſurrorum ſcripta pendere. Ecce Pelagius, Cæleſtiuſque Apoſtolicæ ſedi in litteris ſuis & confeſſionibus ſuis præſto ſunt. Ubi Heros? Ubi Lazarus? erubeſcenda facta & damnationibus nomina. Ubi illi adoleſcentes Timaſius & Jacobus, qui ſcripta quædam, ut aſſerebatur..... * .. .. ? Vos conjicite, ſi, qui talia in ſede Apoſtolica confitentur, illa quæ de iiſdem a pravis ac levibus auctoribus ac dubio rumore jactata ſunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, ſtudete concordiæ: nam ſcriptum eſt: Diliges (a) proximum tuum tamquam te ipſum. Qui magis alter alteri proximi ſumus, quam omnes qui in Chriſto unum eſſe debemus. Non omnis qui aures veſtras ventus ingreditur, nuncius eſt veri. Ideoque animo præſule & in excubiis conſtituto ſemper opus eſt, ne totum famæ, totum teſtibus liceat. Recenſete ſacras litteras & divina tabularia: maximam partem falſi teſtes occupavere, ubi ſanctorum aut accuſationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immo totam, cum in ipſum Do-*

*

(a) Marc. 12.

PAGIUS

Zoſimi tempore pax inter Romanam & Orientalem Eccleſiam conciliata non eſt.

vivebat, & quæcumque in Pelagiana cauſa geſta fuerant, præ manibus habuit, diſcimus *Cæleſtium* aliquot annis, poſt ſuam damnationem *Epheſi* commoratum eſſe, cumque inde Conſtantinopolim veniſſet, & in ea Urbe hæreſim ſuam clanculum diſſeminaret, *Atticum* Epiſcopum Conſtantinopolitanum eum inde ejeciſſe, & ad Epiſcopos Aſiæ, Theſſalonicæ, & Carthaginis adverſus illum literas dediſſe; non tamen ad Pontificem Romanum, cum quo non communicabat, quod Chryſoſtomi nomen in Diptycha Atticus non retuliſſet. Cardinalis quidem Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 6. his Mercatoris verbis innixus: *Et ad Orientales Eccleſias, Ægypti Diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolyma, ſimilia eademque ſcripta* (Zoſimi nempe Papæ) *ad Epiſcopos tranſmiſſa ſuggerimus*, infert, anno primo *Zoſimi* inter Romanam & Orientis Eccleſiam pacem conflatam, quia, inquit, Zoſimus ad Eccleſias Alexandriæ, Antiochiæ, & Conſtantinopolis de Pelagianis „ ab ſe damnatis ſcripſit. Unde licet Cyrillus „ & Atticus id temporis nondum Chryſoſtomi „ nomen in Diptycha retuliſſent, noluit tamen „ Zoſimus Innocentii veſtigiis inhærere, ſed ea „ diſſenſione omiſſa, eoſdem per literas convenit.

Dominum noſtrum Salvatorem totius mundi hoſtiam & Pontificem ſalutarem falſi teſtes inſurrexerunt; qui ſe ejus blaſphemiam audiſſe confingerent. Æſtimate quid jam poſſit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immo in ipſam fidem ac veritatem perjuriis impetum fecit.

XXVIII. De judicio exhibendo magna cautela.

Hæc ideo ſcripſimus, ut de cætero ſi qui abſentes, minuſque noti de quolibet talia ex libidine mentientur, fixi ſint pedes veſtri adverſus arietem fraudulentiæ. Unde & (a) lucernam pedibus ſuis ac lumen ſemitis ſuis vir ſanctus exorat? ſcilicet ne inter fallaces tenebras ſint cæca nobis & errabunda veſtigia. Et in Evangelio: Numquid (b) lex noſtra judicat hominem, niſi ab ipſo audierit prius & cogitaverit? Etiam in veteri Teſtamento: Non credas auditui vano, & non conſenſeris cum iniquo fieri teſtis injuſtus. Et ne forte multitudini detrahentium ante examinationem judicii crederetur, addit, dicens: Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priuſquam (c) interroges, ne vituperes quemquam: & cum interrogaveris, corripe juſte. Et iterum: Quæ viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apoſtolorum adverſus principes ſacerdotum & ſeniores Judæorum poſtulantes abſentis Pauli Apoſtoli damnationem, juſtiſſimam ſententiam Gentilis Feſtus Tribunus protulit, quam convenit etiam nos in facie credentium objicere verecundiam, dicens (d): Non eſt conſuetudo Romanis damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra ſeptum fidei noſtræ poſitus tenuit contra ſacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de abſentibus in abſentes: quotus quiſque immunis invenietur a vulnere, ſi ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur?

(a) *Pſal.* 118.
(b) *Joan.* 7.
(c) *Eccl.* 11.
(d) *Act.* 25.

XXIX. Exemplo judicum ſæcularium cauſæ reorum tractandæ.

Doceat nos terrena moderatio, quæ ſæcularibus arbitriis & cauſis primum de ipſis judicibus eligendis, repudiandiſque ſit. Et quanta cunctatio, quot interpoſitæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam ſub ipſo fine certaminis ampliare judicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; ut fides, quæ in præſenti plerumque arctioribus ſtrangulatur anguſtiis, ſaltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, niſi in patrocinium tuendæ innocentiæ reperta ſint. Tolerabilius eſt enim innocentem, quemlibet tardius inveniri, quam cito pro nocente damnare. Grave fuit Lazaro & Heroti, litterarum ſuarum pediſſequos eſſe? An neſciebant dilectionem veſtram ad ſedem Apoſtolicam relaturam? Huc certo calumniæ compendio navigaſſent. Ubi de Epiſcopatu abdicando agitur, maria terraque luſtrantur, nec ulla ſuffragia prætermittunt: ubi vero innocentium fama percellitur, otioſi & delicati, ſive accuſatores, ſive teſtes (in utroque enim fallentibus nomen infame eſt) in cubilibus & lectulis ſuis litteris abutuntur; & totam Africam, univerſumque tranquillum Catholicæ ſerenitatis innubilant ad libidines ſuas duæ peſtes. Ante tribunal Chriſti omnes ſtabimus, nemo illic abeſſe poterit, nec Domini, cujus immenſitas omnibus locis ac rebus intervenit, declinare judicium.

XXX. Pelagius probatus Catholicus.

Si Deo noſtro cordi fuit: propter oves perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam ſervientis induere, ut diu interceptam redderet libertatem: ſit vobis gaudium, eos quos falſi judices criminabantur, agnoſcere a noſtro corpore & Catholica veritate numquam fuiſſe divulſos. Certe hoc quod noſtra expectatio deſiderabat, eluxit, ut damnanda damnarent, & ſequenda ſequerentur. Si pater familias (e) reditu filii gratulabatur, qui mortuus fuerat & revixit, perierat & inventus eſt; & jubet in uſum ejus ſtolam mundam, hoc eſt, inſigne candidæ mentis afferri, & vitulum ſaginatum: quantum hæc uberior exultatio eſt fidei, non mortuos eſſe, nec periiſſe, de quibus falſa vulgata ſunt? Miſimus igitur ad dilectionem veſtram exemplaria ſcripturarum, quas Pelagius miſit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de abſoluta ejus fide eſſe lætitiam. Dat. XI. Kalend. Octobris. Hactenus Zoſimus ad Africanos.

(e) *Luc.* 15.

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS

„ nit. De Zoſimi enim Epiſtola ſcribit Mercator: *quæ & Conſtantinopolim, & per totum* „ *Orbem miſſa ſubſcriptionibus ſanctorum Patrum* „ *eſt roborata.* Verum Zoſimus non alio modo ſe geſſit erga Epiſcopos Orientales memoriæ Chryſoſtomi inimicos, quam ſe ſe Innocentius geſſerat; neque pax Romanam inter Eccleſiam & Orientalem reſtituta ante *Bonifacii* Pontificatum. Sed cum duæ iſtæ Eccleſiæ ſchiſmate diviſæ non eſſent, *Zoſimus* damnatis Pelagianis Tractoriam ſuam non minus ad Orientales, quam ad Occidentales Epiſcopos miſit.

XV. Orientales itaque poſt Chryſoſtomi exilium ſuſpenſi ſunt a communione & literis Eccleſiæ Romanæ; ſed hanc ſuſpenſionem Morinus in Exercitat. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 17. & ſeqq. docet hoc tempore plurimum uſitatam fuiſſe, & fere intra aliqua ſequentium capitum conſtitiſſe; ut ſcil. cum Coepiſcopis neque civiliter, neque religioſe communicaret is, cui negata erat communionis & literarum gratia; ab eo commendati Clerici non ſuſciperentur; ei non eſſet cum collegis formatarum commercium; auctoritate denique ſuffragii & conſeſſu in Conciliis abdicaretur. Interim tamen in Eccleſia & Diœceſi propria auctoritatem & dignitatem, cum clericis & plebe diœceſana communionem integram & illibatam retineret. De hac abſtentione legendæ etiam Epiſtola Auguſtini CCIX, alias CCLXI. ad *Cæleſtinum* Papam, & Epiſtola Leo-

Pontifex Romanus ſuſpenderat tantum Orientales a literarum Apoſtolicarum gratia.

XXXI. His ſubjiciendæ fuiſſent ipſæ Pelagii litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epiſtolæ ſe mittere eodem nuncio profitetur; ſed eas minime integras nacti ſumus: extant tamen ex eiſdem a S. Auguſtino recitata fragmenta, quæ compaginare ſimul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipſum fidei ipſius profeſſionis libellum, quem (ut ſuperius dictum eſt) Pelagius litteris junxit, qui hoc titulo in eo codice reperitur exſcriptus:

Libellus fidei a Pelagio miſſus ad Innocentium, acceptus & cognitus a Zoſimo Papa.

Libellus fidei Pelagii ad Innocentium cum epiſtola tranſmiſſus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum viſibilium & inviſibilium conditorem. Credimus in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, per quem creata ſunt omnia, verum Deum unigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptivum, ſed genitum, & unius cum Patre ſubſtantiæ, quod Græci dicunt ὁμοούσιον *atque ita per omnia æqualem Deo Patri, ut nec tempore, nec gradu nec poteſtate poſſit eſſe inferior: tantumque confitemur eſſe illum qui eſt genitus, quantus eſt ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum a Patre Filium divina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adſcribimus; ſed nec Patrem aliquando cœpiſſe, nec Filium. Nec enim aliter confiteri poſſumus æternum Patrem, niſi confiteamur etiam coæternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui ſemper Pater fuit, ſemper Filium habuit.*

XXXII. *Credimus & in Spiritum ſanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, poteſtate, æternitate, ſubſtantia. Nec eſt prorſus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, ſuperiuſve dici poſſit; ſed tota Deitas ſui perfectione æqualis eſt: ut exceptis vocabulis, quæ proprietatem perſonarum indicat, quicquid de una perſona dicitur, de tribus digniſſime poſſit intelligi. Atque ut confutantes Arium, unam eamdemque dicimus Trinitatis eſſe ſubſtantiam, & unum in tribus perſonis confitemur Deum; ita impietatem Sabellii declinantes, diſtinguimus, non ipſum ſibi Patrem, ipſum ſibi Filium, ipſum ſibi Spiritum ſanctum eſſe dicentes; ſed alium Patris, aliam Filii, aliam Spiritus Sancti eſſe perſonam: non enim nomina tantummodo, ſed etiam nominum proprietates, id eſt, perſonas, velut Græci exprimunt* ὑποστάσεις, *hoc eſt, ſubſiſtentias confitemur. Nec Pater Filii aut Spiritus ſancti perſonam aliquando excludit: nec rurſus Filius aut Spiritus ſanctus Patris nomen perſonamque ſuſcepit; ſed Pater ſemper Pater eſt, Filius ſemper Filius eſt, Spiritus Sanctus ſemper Spiritus Sanctus eſt. Itaque ſubſtantia unum ſunt, perſonis ac nominibus diſtinguuntur.*

XXXIII. *Ipſum autem Dei Filium, qui abſque initio æternitatem cum Patre, & Spiritu ſancto poſſedit, dicimus in fine ſæculorum perfectum noſtræ naturæ hominem ſuſcepiſſe ex Maria ſemper Virgine; & Verbum carnem eſſe factum, aſſumendo hominem, non permutando Deitatem: nec (ut quidam ſceleratiſſime opinantur) Spiritum ſanctum dicimus fuiſſe pro ſemini, ſed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Chriſto unam Filii eſſe perſonam, ut dicamus duas eſſe perfectas atque integras ſubſtantias, id eſt, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur, & corpore. Atque ut condemnamus Photinum, qui ſolum, & nudum in Chriſto hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem, & ejus ſimiles, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana ſuſcepiſſe natura, & vel in carne, vel in anima, vel in ſenſu aſſumptum hominem his, propter quos aſſumptus eſt, fuiſſe diſſimilem: quem abſque ſola peccati macula, quæ naturalis non eſt, nobis confitemur eſſe conformem.*

XXXIV. *Illorum quoque ſimiliter execramur blaſphemiam, qui novo ſenſu aſſerere conantur, a tempore ſuſceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigraſſe, & rurſum quæ erant humanitatis in Deum eſſe transfuſa, ut (quod nulla umquam hæreſis dicere auſa eſt) videatur hac confuſione utraque exinanita ſubſtantia, Deitatis ſcilicet, & humanitatis, & a proprio ſtatu in aliud eſſe mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quam hominem confitentur, ut nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, ſuſceptum ita a Deo Filio paſſibile noſtrum, ut Deitas impaſſibilis permaneret. Paſſus eſt enim Dei Filius non putative, ſed vere, omnia quæ Scriptura teſtatur, id eſt, eſuriem, ſitim, laſſitudinem, dolorem, mortem, & cætera hujuſmodi. Secundum illud, paſſus eſt quod*

PAGIUS nis Papæ LX, alias XL, ad *Anatolium* Patriarcham Conſtantinopolitanum. Cum ergo Epiſcopi Orientales hac tantum pœna affecti eſſent, debuit *Zoſimus* Tractoriam ſuam ad eoſdem ſicuti & ad Occidentales, inſcribere, quod & præſtitit, ut non tantum Mercator laudatus; ſed etiam Cæleſtinus Papa teſtatur in Appendice Epiſt. ad Epiſcopos Galliarum c. 8. ubi citans quemdam locum ejuſdem Zoſimi, inquit: *In quam nos ſententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zoſimi regularis auctoritas cum ſcribens ad totius Orbis Epiſcopos, ait,* &c. Imo *Innocentius,* ut prodit Gennadius lib. de ſcript. Eccleſiaſt. cap. 43. *Urbis Romæ Epiſcopus, ſcripſit decretum Occidentalium & Orientalium Eccleſiis adverſus Pelagium datum, poſt quem ſucceſſor ejus Zoſimus latius promulgavit.* Quare ex eo quod *Zoſimus* Tractoriam ſuam ad Epiſcopos Orientales miſit, non bene, meo judicio Eminent. Cardin. Noriſius eum aliter ſe erga eos ac *Innocentium* geſ-

quod pati poterat, id eſt, non ſecundum illam ſubſtantiam quæ aſſumpſit, ſed ſecundum illam quæ aſſumpta eſt. Ipſe enim Dei Filius ſecundum Divinitatem impaſſibilis eſt ut Pater, incomprehenſibilis ut Pater, inviſibilis ut Pater, inconvertibilis ut Pater. Et quamvis propria perſona Filii, id eſt, Dei Verbum ſuſcepit paſſibilem hominem; ita tamen ejus habitatione ſecundum ſuam ſubſtantiam Deitas nihil paſſa eſt, ut tota Trinitas, quam impaſſibilem confiteri neceſſe eſt. Mortuus eſt ergo Dei Filius ſecundum Scripturas, ſecundum id quod mori poterat. Reſurrexit tertia die. Aſcendit in Cœlum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & paſſus eſt, in qua etiam reſurrexit: non enim exinanita eſt humanitatis ſubſtantia, ſed glorificata, & in æternum cum Deitate manſura. Accepta ergo a Patre omnium poteſtate, quæ in cœlo ſunt, & in terra, venturus eſt ad judicium vivorum ac mortuorum, ut & juſtos remuneret, & puniat peccatores.

XXXV. Condemnatio Origenis errorum.

Reſurrectionem etiam carnis confitemur, & credimus: ut dicamus, nos in eadem in qua nunc ſumus veritate membrorum eſſe reparandos; qualeſque ſemel poſt reſurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permanſuros. Unam eſſe vitam ſanctorum omnium, ſed præmia pro labore diverſa: e contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque eſſe ſupplicia. Baptiſma unum tenemus, quod iiſdem ſacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in majoribus, aſſerimus eſſe celebrandum. Hominem, ſi poſt baptiſmum lapſus fuerit, per pœnitentiam credimus poſſe ſalvari. Novum & vetus Teſtamentum recipimus in eo librorum numero, quem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ tradit auctoritas. Animas a Deo dari credimus, quas ab ipſo factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quaſi partem divinæ dicunt eſſe ſubſtantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccaſſe, vel in cœlis converſatas fuiſſe dicunt, quam in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blaſphemiam, qui dicunt impoſſibile aliquid homini a Deo præceptum eſſe, & mandata Dei non a ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe ſervari: vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel ſecundas cum Cataphrygis damnant.

XXXVI. Condemnatio Joviniani errorum

Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium neceſſitate carnis mentitum eſſe dicunt, & eum propter aſſumptum hominem non omnia facere potuiſſe quæ voluit. Joviniani quoque damnamus hæreſim, qui dicit nullam in futuro meritorum eſſe diſtantiam, noſque eas ibi habituros eſſe virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberum ſic eſſe confitemur arbitrium, ut dicamus nos ſemper Dei indigere auxilio; & tam illos qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non poſſe, quam illos, qui cum Joviniano aſſerunt hominem non poſſe peccare, uterque enim tollit libertatem arbitrii. Nos vero dicimus, hominem ſemper & peccare, & non peccare poſſe, ut ſemper nos liberi confiteamur eſſe arbitrii. Hæc eſt fides, Papa beatiſſime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus, & tenemus. In qua ſi minus perite, aut parum caute aliquid forte poſitum eſt; emendari cupimus a te, qui Petri & fidem, & ſedem tenes. Sin autem hæc noſtra confeſſio Apoſtolatus tui judicio comprobatur; quicumque me maculare voluerit, ſe imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit. Hactenus libellus Pelagii confeſſionis.

XXXVII. Pelagius non potuit non recipi ut Catholicus.

Iſta mecum ipſe conſiderans, & ſingula accurate perpendens, obſtupeſco: quomodo impius hæreſiarcha, cum ſe ab Innocentio Papa fore damnandum ſenſit, mox, ut mentiretur ſe non eſſe lupum quem gereret, & agni in omnibus ſpeciem præſeferret, Catholica confeſſione tamquam ovinam pellem, qua totus Catholicus appareret, ſuperinduxit; atque adeo, ut ne pilum quidem ineſſe videri poſſet hæretici. Etenim eſt quod minus plene, quod ad ſingula capita ſuæ hæreſis condemnanda, ejuſmodi profeſſio adverſariis, linceis oculis ejus errores ſingulos perſcrutantibus, videri potuiſſet: in eo tamen, quod ſententia illa ad finem

PAGIUS geſſiſſe, & primo Pontificatus ſui anno pacem cum illis pepigiſſe. Porro ex eo quod Mercator laudatus ait, *Atticum* Epiſcopum Conſtantinopolitanum *Cæleſtium* Conſtantinopoli ejeciſſe, *literis ſuper ejus nomine & in Aſiam, & Theſſalonicam, & Carthaginem ad Epiſcopos miſſis*, ſiquet Atticum, licet cum Pontifice Romano non communicaret, communionem tamen habuiſſe cum Eccleſia Africana, & cum Epiſcopo Theſſalonicenſi Sedis Apoſtolicæ in Illyrio Vicario, ideoque & qui cum Romana Eccleſia communicabant, communionem quandoque cum illis Epiſcopis habuiſſe, quos illa a ſua ſuſpenderat.

XVI. Ubi *Cæleſtius* Romam pervenit, *Zoſimus* Papa in Sancti Clementis Baſilica conſeſſum habuit, & quidquid ad eam uſque diem in ejus cauſa actum fuerat, excuſſum eſt, introductuſque etiam *Cæleſtius*, ac lectus libellus, quo fidem ſuam teſtabatur, ut ſcribit Zoſimus in Epiſtola hoc anno ad *Aurelium* & univerſos Epiſcopos Africæ data, & a Baronio recitata num. XIX. & ſeqq. in qua Conſules leguntur, ſed dies & menſis deſiderantur. Ejus Profeſſio *Zoſimo* viſa eſt Catholica, non quod, quæ dogmata Cæleſtii continebat, ipſe approbaret; ſed quod Apoſtolicæ Sedis judicium amplecti ſe paratiſſimum ille exhiberet: *In homine acerrimi ingenii*, ait Auguſtinus lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap.

Zoſimus Cæleſtium innocentem putavit.

nem poſuit coronidem totius confeſſionis, adverſantium ora clauſit, ſtrepitumque compeſcuit: ut nullus plane, qui in eam velut hæreticum jure mutiret, inveniri poſſet, dum videlicet verba illa ſubjunxit: *Si minus perite, aut parum caute aliquid forte poſitum eſt; emendari cupimus a te, qui Petri fidem, & ſedem tenes.* Quidnam reliquum accuſatoribus, ut in eum afferre poſſent, qui ad normam fidei perfectionem expectare ſe profiteatur a Catholicæ ſedis Antiſtite? Vel quam Judici in eum ſententiam ferre jam liberum eſſet, qui ſe eadem velle ſentire, quæ ipſe ſentiat, tam firmiter aſſeveret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adſciſcendus, qui Catholica profeſſione, Catholica ſapere declararit, & hæreticum eſſe non poſſe, conteſtatione illa appoſita ſignificarit? Ejuſmodi plane fuit techna Pelagii, ut non potuerit, ea confeſſione præmiſſa, ut hæreticus condemnari: unde merito, quod de Leviathan habet divinus ſermo (*a*), congrue de Pelagio dici poſſit: *Quis revelabit faciem indumenti ejus?* certe nonniſi Deus. (*a*) *Job.* 41.

XXXVIII. Expedit hæreticorum pœnitentiam tarde recipere.

Vidiſti, lector, vafriciem verſipellis hæreſiarchæ, ovina pelle undique circumtecti, omnique ex parte ovem præſeferentis lupi admiſceri ſe cum grege conantis? Docuit plane rerum uſus, haud facile in Eccleſiam admittendos hæreticos, quantumlibet pœnitentiam præſeferant; ſed diu multumque ante probandos, atque diſcutiendos eſſe; ut & interdum expediat, ſimulata repulſa, ſimulate ne agant, cautius experiri: etenim vere pœnitentes quo magis ſe vident rejici, eo inſtantius pulſant fores Eccleſiæ, miſerabilius ingemiſcunt, lamentabilius lugent, ſeque dirius cruciant, bonis inſuper operibus urgent, ac denique invicta perſeverantia cogunt ſibi Eccleſiæ oſtia reſerari. Sic namque negat pia mater quem habet præ manibus panem petentibus filiolis, ut provocet eos ſecum longius ambulare; eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam (*b*) & diſcipulis (*c*) ſe finxit longius ire. Quod vero ad Pelagium ſpectat, juxta illud (*d*): *Gaudium hypocrite ad inſtar puncti.* Quam citiſſime detecta vafricie impoſtoris, omne conſilium ejus evanuit: quomodo vero id acciderit, dicturi ſumus anno ſequenti.

(*b*) *Matt.* 15. (*c*) *Luc.* 24. (*d*) *Job.* 20.

XXXIX. Cæleſtius non potuit non audiri atque ſuſcipi.

Ejuſmodi plane fuiſſe Cæleſtii libellum quem obtulit, ut tamquam hæreticus abiici minime valuiſſet, tum quæ recitatæ ſunt de ipſo epiſtolæ Zoſimi indicant, tum etiam exemplum de Pelagio perſuadet. Sed habuit illud amplius favorabile cauſa Cæleſtii, quod de accuſatoribus ſceleratis, eiſdemque abſentibus, qui & adverſus abſentem crimen objecerint, videret juſtiſſimam exceptionem ingeſſiſſe, deque eo, quod abſque judiciali ordine lata in ipſum in Concilio Carthaginenſi ſententia, quam juſtiſſime videri poterat appellaſſe. Cæterum (quod eſt in ſacris oraculis *e*) *ſicut tela aranea fiducia ejus*: etenim omnia ejus conſilia ad lucem veritatis prorſus evanuerunt: quomodo autem id actum ſit, ſcies anno ſequenti ex iis quæ de cauſæ utriuſque meritis dicenda erunt; apparebitque unicuique res attente conſideranti, quam veriſſimum eſſe quod fertur ſacra parœmia: *Qui* (*f*) *nititur mendacio, paſcit ventum:* & illud Davidicum conſecutum: *Perdes* (*g*) *omnes, qui loquuntur mendacium.* Jam vero quæ ſunt reliqua rerum geſtarum anni hujus proſequamur. (*e*) *Job.* 8. (*f*) *Prov.* 10. (*g*) *Pſal.* 5.

XL. ☞ Extant ex archivo Arelatenſi petitæ litteræ ejuſdem Zoſimi Papæ hoc anno datæ ad univerſos Galliarum Epiſcopos de privilegiis Eccleſiæ Arelatenſis conſervandis. Quod enim Evangelium in Gallias per S. Petri Apoſtoli diſcipulum S. Trophimum allatum fuerit, & per eumdem ſedes Arelatenſis erecta: ea de cauſa eadem Eccleſia primaria olim in Gallia habebatur, cum ejus Epiſcopi non ſolum pallium acciperent a Romano Pontifice, ſed etiam vicem ejus agerent, Vicariique dicerentur ipſius: teſtantur id plures epiſtolæ Romanorum Pontificum inferius recitandæ ex ejuſdem Eccleſiæ ſcripto antiquitus codice acceptæ. Sed tu ne impoſturam putes, habes eadem omnia expreſſa teſtificatione S. Gregorii Papæ in epiſtola (*h*) ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, necnon in epiſtola ſequenti ab eodem Gregorio ſcripta ad univerſos Galliarum Epiſcopos; ſed audiamus ipſam epiſtolam Zoſimi Papæ. (*h*) *Greg. lib.* 4. *ep.* 5. *Ind.* 13.

Zo-

PAGIUS

cap. 3. *qui profecto, ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt.* Non putavit tamen Zoſimus, ejus libellum ſibi debere ſufficere; ſed variis interrogationibus ejus animum exploravit, ut liquet ex laudata Zoſimi ad Epiſcopos Africanos Epiſtola. Is vero *Cæleſtium* excommunicationis vinculis, quibus innodatus erat, abſolvendum eſſe non judicavit: *Sed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinalis ſententiæ lenitate conceſſus eſt,* inquit Auguſtinus lib. 2. de Pecc. originali cap. 7. quod *Aurelio* cæteriſque Epiſcopis Africanis per literas Zoſimus ſignificavit datas *XI. Kalend. Octob.* ſub hujus anni COSS. & recitatas a Baronio num. XXV. & ſeqq. Illis literis Sanctos illos Præſules durius increpuit dolens *Pelagii* ac *Cæleſtii* vices, qui cum Catholica ſaperent, hæreſeos damnati fuiſſent.

XVII. *Cæleſtius de duabus Innocentii literis interrogatus.*

Porro quod habet Baronius num. XVIII, Zoſimum ſcilicet dum *Cæleſtium* examinaret, interrogaſſe eum *quam exactiſſime ſi aſſentiretur Epiſtolæ adverſus errores Pelagii ab Innocentio præ-*

deceſ-

Zoſimus univerſis Epiſcopis per Gallias & ſeptem provincias conſtitutis.

XLI. *Placuit Apoſtolicæ ſedi, ut ſi quis ex qualibet Galliarum parte, ſub quolibet Eccleſiaſtico gradu ad nos Romam venire contendit, vel alio terrarum ire diſponit, non aliter proficiſcatur, niſi Metropolitani Arelatenſis Epiſcopi Formatas acceperit, quibus ſacerdotium ſuum, vel locum Eccleſiaſticum quem habet, ſcriptorum ejus aſtipulatione perdoceat: quod ea gratia ſtatuimus, quia plures Epiſcopi, ſive presbyteri, ſive Eccleſiaſtici ſimulantes (quia nullum documentum Formatarum extat, per quod valeant confutari) in nomen venerationis irrepunt, & indebitam reverentiam promerentur. Quiſquis igitur fratres chariſſimi, prætermiſſa ſupradicti Formata, ſive Epiſcopus, ſive presbyter, ſive diaconus, aut deinceps inferiori gradu ſit, ad nos venerit: ſciat ſe omnino ſuſcipi non poſſe. Quam auctoritatem ubique nos miſiſſe manifeſtum eſt, ut cunctis regionibus innoteſcat id quod ſtatuimus omnimodis eſſe ſervandum. Si quis autem hæc ſalubriter conſtituta temerare tentaverit, ſponte ſua ſe a noſtra noverit communione diſcretum. Hoc autem privilegium Formatarum S. Patroclo fratri, & Coepiſcopo noſtro meritorum ejus ſpeciali contemplatione conceſſimus.*

XLII. *Juſſimus autem præcipuam, ſicuti ſemper habuit, Metropolitanus Epiſcopus Arelatenſium Civitatis in Ordinandis ſacerdotibus teneat auctoritatem, Viennenſem, Narbonenſem Primam, & Narbonenſem Secundam provincias ad Pontificium ſuum revocet. Quiſquis vero poſthac contra Apoſtolicæ ſedis ſtatuta, & præcepta majorum, omiſſo Metropolitano Epiſcopo, in provinciis ſupradictis quemquam ordinare præſumpſerit, vel is qui ordinari ſe illicite ſciverit, uterque ſacerdotio ſe carere cognoſcat: quomodo enim poteſt auctoritatem ſummi Pontificis obtinere, qui quæ erant Pontificis ſervare contempſit? Omnes ſane admonemus, ut quinque finibus territoriiſque ſuis contenti ſint: de qua re ne ad nos querela ulterius redeat, admonemus.*

XLIII. *Dedit enim exemplum Arelatenſis Eccleſia, quæ ſibi Cithariſtam, & Gargariam parochias in territorio ſuo ſitas incorporari jure deſiderat, ne de cætero ullus ſacerdos in alterius ſacerdotis præſumat injuriam. Sane quoniam Metropolitanæ Arelatenſium urbi vetus privilegium minime derogandum eſt, ad quam primum ex hac ſede Trophimus ſummus Antiſtes, ex cujus fonte totæ Galliæ fidei rivulos acceperunt, directus eſt: idcirco quaſcumque parochias in quibuslibet territoriis etiam extra provincias ſuas (ut antiquitus habuit) intemerata auctoritate poſſideat. Ad cujus notitiam, ſi quid illic negotiorum emerſerit, referri cenſuimus, niſi magnitudo cauſæ etiam noſtrum requirat examen.* Scias, Lector, in edita nuper Bibliotheca Floriacenſi a Joanne a Boſco Monaco Cæleſtino, recitari Silveſtri Papæ nomine hanc eamdem epiſtolam, in fine additis nonnullis, quæ faveant Eccleſiæ Viennenſi, auctoremque adducere in ſuſpicionem, ut falſo attributa ſit Zoſimo Pontifici, quæ eſt Silveſtri. Sed perſto in ſententia, ut ſit potius Zoſimi, quam Silveſtri, ut legitimus præſefert recitatæ hic ejuſdem epiſtolæ titulus, ea ſaltem ratione perſuaſus, quod tunc temporis non Paſchaſius, cujus ſit ibi mentio, Viennenſi præerat Eccleſiæ, ſed Verus, ut apparet ex Concilio Arelatenſi ſecundo ſub ipſo Silveſtro Papa celebrato; neque Claudius, ut vult Ado, qui ex nuper citatis Actis ejuſdem Concilii erroris redarguitur. Cum alioqui cuncta iſta hic recitata magis congruant Eccleſiæ Arelatenſi. Scire debes, lector, Zoſimum Papam adeo voluiſſe ſalva privilegia Eccleſiæ Arelatenſis, ut irrita reddiderit quæ in Concilio Taurinenſi ante viginti prope annos ſtatuta eſſent, cum & Narbonenſis provincia ſubdita eſt Epiſcopo Maſſilienſi. Cumque accidiſſet ut duo Epiſcopi in ea provincia creati eſſent abſque conſenſu Patrocli Arelatenſis Epiſcopi: ordinationes eorum caſſas reddidit idem Zoſimus Papa, circulares de his litteras ſcribens ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, necnon ad alios in Galliis atque Hiſpaniis conſtitutos. Scribendi autem ad Aurelium Epiſcopum Carthaginem ea cauſa interceſſit, quod in hac epiſtola agitur etiam de Lazaro prædamnato a Proculo Maſſilienſi

PAGIUS *deceſſore ad univerſam Eccleſiam data*, & id teſtari Auguſtinum ad Bonifacium in lib. 2. contra Epiſt. Pelagianorum cap. 3. ubi de Zoſimo ſcribit: *Inſuper etiam Cæleſtium ſe purgare molientem, ad conſentiendum ſupradictis ſedis Apoſtolicæ, id eſt Innocentii Papæ literis, crebra interlocutione conſtrinxerit*, jam ſupra confutatum eſt, ubi oſtendimus *Innocentium* Papam præter duas Decretales ad Epiſcopos Africanos miſſas, nihil aliud adverſus Pelagianos ſcripſiſſe, ideoque Auguſtinus citatus, de duabus illis Epiſtolis intelligendus, quod & Doctiſſimus Cardinalis Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 12. etiam obſervavit, & probavit ex ipſa interrogatione *Zoſimi* in libello Paulini contenta, ubi Pontifex inquit: *Cognoviſti quales literas dederit Sedes Apoſtolica ad Fratres, & Coepiſcopos Africanæ Provinciæ?* nec aliarum literarum ibi mentio ulla ſit.

Zoſimus magis ſe ſe præcipitem in cauſa *Herotis*
Epiſcopi Arelatenſis & *Lazari* Epiſcopi A- XVIII.
quenſis, qui ſevere in illis literis perſtringuntur, præbuit; quippe quos abſentes & Epiſcopatu & communione privavit, ſive Cæleſtii etimi-

lienſi, qui fuit unus ex Pelagii accuſatoribus, ut nuper dictum eſt. Sed audiamus epiſtolam ipſam, quæ ex eodem Arelatenſi codice accepta ſic ſe habet:

XLIV. *Zoſimus Aurelio, & univerſis Epiſcopis per Africam conſtitutis, univerſis Epiſcopis per Gallias, & ſeptem provincias conſtitutis, univerſis Epiſcopis per Hiſpaniam conſtitutis, a pari.*

Cum adverſus ſtatuta Patrum venitur, non tantum illorum prudentiæ atque ſententiæ qui in ævum victura ſanxerunt, ſed ipſi quodammodo fidei, & Catholicæ diſciplinæ irrogatur injuria. Quid enim tam ſanctum atque venerabile eſt quam penitus non exorbitare ab itinere majorum, quorum canonica inſtituta veluti quædam fundamenta ſunt ferendis fidei jacta ponderibus? Sed nihil minus ab Urſo, & Terentio, quorum unus aſſidua ſedis hujus medicina curatus ad emendati erroris pervenire non potuit ſanitatem: alter vero ante aliquot annos objecta criminatione ſummotus (ſicut civium ſcripta teſtantur, vel ingeſta docuerunt) etiam ab eo ipſo gradum ſummi ſacerdotis accepit, a quo fuerat ante damnatus: cæcus error in utroque, & quod eſt potiſſimum in omnibus, nec vellem aliorum de Terentio, nec ſuam de Urſo tenere ſententiam.

XLV. *Sed fac ut honeſti mores hominibus eſſent, & probata ſuffragia. Quid illud, quod prætermiſſo fratre noſtro Patroclo Metropolitano Epiſcopo Arelatenſium Civitatis (ſine cujus auctoritate juxta majorum canones nulla penitus potuit ordinatio celebrari) tumultuoſe, & turbide indebitis ſacerdotia impinguntur? nec ſaltem comprovinciales Epiſcopi corrogantur, ut error velamento aliquo tegeretur; ſed Lazarus dudum in Taurinenſi Concilio graviſſimorum Epiſcoporum ſententiis pro calumniatore damnatus, cum Briſſii innocentis Epiſcopi vitam falſis objectionibus appetiſſet, poſt vero indebitum ab eodem Proculo, qui inter cæteros Synodo damnationis ejus acceſſerat, ſacerdotium conſecutus eſt, a quo ſe ipſe vitæ ſuæ conſcientia datis litteris in abdicationem ſui ſponte ſubmovit.*

XLVI. *Revera incongruum fuit, ut illicitum ſacerdotio, omiſſo Metropolitano, ſua cõfeſſione ſpoliatum ſacerdotem pariter ordinaret, ne nihil cum intempeſtive fieret, ne dies quidem ordinationis adſciſcitur: ſcilicet ut quibus cuncta deerant, etiam legitimum tempus deeſſet. Quid his tot tantiſque improba uſurpatione poſthabitis addi poteſt, niſi illud extremum, quod totum tranſcendit errorem, ut territoria indebita ad Arelatenſem civitatem antiquitus pertinentibus locentur? Unum vitium ſi in cauſis talibus veniſſet, Apoſtolicæ ſedis auctoritas etiam cætera deſtruxiſſet. Hic multa concurrunt, improborum & damnatorum ordinatio, prætermiſſi Metropolitani, nec non & provincialium ſacerdotum, locorumque alienorum impudentiſſima uſurpatio, nec ſaltem diei cuſtodita ſolemnitas, & Lazarus in conſortio illicitæ ordinationis adſcitus: hæc omnia apud nos Geſtis teſtimoniiſque diſcuſſa ſunt.*

XLVII. *Atque utinam in Terentio pravi tantum mores, non etiam Priſcilliana ſuperſtitio patuiſſent, quæ ſedis hujus dudum humanitate & miſericordia in hoc illi conſulere voluit, ut emendatio, de cætero permaneret: quod beneficium ſibi pene præter exemplum præſtitum, ſi diligentius obſervare voluiſſet, erroris illum anteacti oportuit pœnitere, non ita præcipiti impetu ac ſacerdotium feſtinare, ut nec diei veterem ſolemnitatem, quæ cuſtodienda præcipue fuerat, obſervaret, nec indebito loco crederet abſtinendum. Qua de re ad ſanctitatem veſtram & per totum Orbem, ubicumque, & in quacumque terrarum ſonus Catholicæ religionis erit, ſcripta direximus, fratres chariſſimi, ne Terentium & Urſum in communione Eccleſiæ in quocumque Eccleſiaſtico gradu, a qua in totum anathematizati ſunt, ſuſcipiendos eſſe ducatis. Dicuntur enim circulatores eſſe, quod nos ex ſententiis agnovimus in eorum damnatione ſacerdotali auctoritate prolatis, quas in diverſis regionibus exceperunt. Removendæ ſunt a ſancto corpore putridæ carnes, & a maſſa ſanctificationis acidum execrandumque fermentum: de quibus plura ſcribere pudoris fuit, cum illis pudori non ſit tanta feciſſe.*

Huic

PAGIUS

Zoſimus Herotem & Lazarum Epiſcopos Gallos damnavit.

minationibus, ſive *Patrocli* tum temporis ſedem Arelatenſem pro *Herote* occupantis querimoniis motus. *Heros* & *Lazarus* & coram in Palæſtina contra Pelagium ac Cæleſtium Synodum Dioſpolitanam indicendam curaverant, & poſtea per literas univerſam Africanam Eccleſiam in eoſdem hæreſiarchas concitarant. *Heros* Sancti Martini Turonenſis Epiſcopi diſcipulus fuit, & *Lazarus* Turonenſis etiam Eccleſiæ Presbyter, quod ex eo patet, quod in Taurinenſi Synodo anno CCCCI. coacta *Briccium* Sancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſucceſſorem plurium criminum reum detulit. Heros Arelatenſem, Lazarus Aquenſem Eccleſiam Clero populoque contradicente invaſerant; Zoſimus enim in priori Epiſtola ad Africanos Epiſcopos hoc anno data, ait: *Patuit hos inobſervatis conditionibus, plebe cleroque contradicente ignotos alienigenas intra Gallias Sacerdotia vendicaſſe;* quibus ex verbis etiam patet, eos non origine, ſed ſede Gallicanos fuiſſe. Lazarus quidem in eodem Taurinenſi Concilio a *Proculo* Epiſcopo Maſſilienſi uti falſorum criminum delator rejectus fuerat, a quo tamen fit *poſt multos annos Sacerdos, tyrannici judicii defenſor civitatis Aquenſium,* &c. *ſtetitque in eo hactenus umbra Sacerdotii, donec*

tyran-

XLVIII. Huic epiſtolæ is finis imponitur, qui & ſuperiori ſcriptæ per eumdem Zoſimum Papam ad univerſos Epiſcopos per Gallias & ſeptem provincias conſtitutos, ab illis ſcilicet verbis: *Juſſimus autem præcipuam ſicuti ſemper habuit, &c.* Uſque ad illa: *Niſi magnitudo, &c.* In hoc tamen hæc ab ea differt, quod illa ſubſcriptione careat, hæc vero ſic ſubſcripta in dicto antiquo Arelatenſi codice reperiatur: *Data ſub die X. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.* Addidit his Zoſimus Papa, ut ſublatas ab Eccleſia Arelatenſi provincias Viennenſem, & Narbonenſem, eaſdem reſtituens illi voluerit integre conſervari. Audi ergo quæ ad utriuſque provinciæ Epiſcopos ſcribat:

Zoſimus Epiſcopis provinciæ Viennenſis, & Narbonenſis Secundæ, a pari.

XLIX. *Multa contra veterem formam Proculus uſurpaſſe detectus eſt in ordinationibus nonnullorum indebite celebrandis, quas proxime numeroſa cognitione diſcuſſimus. Licet ipſe diu expectatus, faſtidioſe ferens ſibi inducias attributas, convenire diſſimulet: attamen illa præſumptio nos admodum movit, quod in Synodo Taurinenſi, cum longe aliud ageretur, in Apoſtolicæ ſedis injuriam ſubripiendum putavit, ut ſibi Concilii illius emendicata præſtaret obreptio ordinandorum ſacerdotum veluti Metropolitano in Narbonenſi Secunda provincia poteſtatem: & ne ſolis impudentis indebita poſtulando huic ſedi videretur intuliſſe convitium, ſocium ſibi Simplicium Viennenſis Civitatis adſcivit, qui non diſſimili impudentia poſtularet, ut ſibi quoque in Viennenſium provincia creandorum ſacerdotum permitteretur arbitrium. Indecens auſus, & in ipſo veſtibulo reſecandus, hoc ab Epiſcopis ob certas cauſas Concilium agitantibus extorquere, quod contra ſtatuta Patrum, & Sancti Trophimi reverentiam, qui primus Metropolitanus Arelatenſis Civitatis ex hac ſede directus eſt, concedere, vel mutare, ne hujus quidem ſedis poſſit auctoritas. Apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reverentiam. Et quia redire in ordinem ſuum intermiſſa præcipimus, F. C. Metropolitanus Arelatenſis Civitatis Epiſcopus jam inde a Trophimo ordinationis ſeriem temporibus roboratam inviolabili in utraque Narbonenſi, & Viennenſi auctoritate poſſideat. Data III. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.* Hæc Zoſimus Papa, qui & eodem hoc anno, & menſe ſcripſit ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem, cum prohibet Epiſcopos in ea provincia ordinari ab alio, quam ab Epiſcopo Arelatenſi: epiſtola autem correctionis acrimonia plena eſt, quæ ex eodem veteri petita codice ſic ſe habet:

Zoſimus Hilario Epiſcopo Narbonenſis Primæ provinciæ.

L. *Mirati admodum ſumus, dum nobis ſtudioſius requirentibus relatio tua de ordinandis in provincia Narbonenſi Prima ſacerdotibus loqueretur, quod dum aſſertioni, & deſideriis tuis cupis eſſe conſultum, prætermiſſa veteri fide, relationem tuam ſub honeſtatis ſpecie coloraſti, aſſerens in aliena provincia ab alio non debere fieri ſacerdotes: cum utique debueris, non quid tibi rectum videtur, ſed, quid habuerit antiqua conſuetudo, ſuggerere. Ideoque vacuato eo quod obtinuiſſe a ſede Apoſtolica ſubreptitie comprobaris, quia ſatis conſtitit Arelatenſis Eccleſiæ ſacerdoti priſca id inſtitutione conceſſum, ut non ſolum in provincia Viennenſi, ſed etiam per duas Narbonenſes Epiſcopos faciat: Nam ſanctæ memoriæ Trophimus ſacerdos quondam Arelatenſi urbi ab Apoſtolica ſede tranſmiſſus ad illas regiones tanti nominis reverentiam primus exhibuit, & in alias non immerito ea quam acceperat auctoritate transfudit; atque hanc ordinandi conſuetudinem, & Pontificatum loci illius, quem obtinuerat primus, & juſtus, cuſtoditum uſque in proximum tempus Geſtis apud nos habitis multorum conſacerdotum teſtimoniis approbatur.*

LI. *Ergo licet ſola, quæ in ſede Apoſtolica habita ſunt, potuiſſent geſta ſufficere, tamen etiam hac te auctoritate confringimus, & præſumptioni tuæ, quam ex-* tu-

PAGIUS *tyranno imago ſtaret imperii, quo loco poſt internecionem Patroni ſponte ſe exuit, & propria ceſſione damnavit*, inquit Zoſimus in ſecunda ad Afros Epiſtola laudata num. XXVI. apud Baronium. *Conſtantinus* enim, ut diximus, quem Lazari patronum Zoſimus vocat, anno CCCCXI. depoſita purpura ad *Herotem* confugit, a quo & Presbyter ſtatim ordinatus eſt, ut habet Sozomenus lib. 9. cap. 15. indeque ob tyrannum eo honore decoratum Arelatenſium odium ſibi conciliavit, annoque CCCCXII. populari tumultu ex Arelatenſi Sede dejectus eſt, & *Patroclus* ad eandem evectus, ut ſcribit Proſper in Chronico ad illius anni Conſulatum. *Lazarus* vero anno antecedenti ſponte Aquenſis Eccleſiæ regimine ſe abdicarat, ne quid gravius ob tyranni amicitiam contra ſe ab Honorio Imp. ſtatueretur.

XIX. *Utriuſque Præſulis fama magna fuit.*

Auguſtinus tamen in lib. de Geſtis Pelagii cap. 1. de eis loquens ait: *Sancti Fratres & Coepiſcopi noſtri Galli, Heros & Lazarus*, & cap. 29. eos *bonos fratres* vocat. Jam cap. 16. ſcripſerat, aliquam quidem de illis apud Dioſpolitanum Concilium habitam a Joanne Hieroſolymitano Epiſcopo querimoniam; ſed illam ad eorum præjudicium nihil valere, neque ullius momenti viſam eſſe Patribus Concilii aſſerit. Denique iidem ab Epiſcopis Concilii Cartha- gi-

tuliſſe contra veterem conſuetudinem videbaris, modum, noveris juſtæ præſcriptionis indictum: neque æſtimes tibi ulterius Pontificatum de ordinandis ſacerdotibus vendicandum, cum hoc videas Arelatenſis Epiſcopo Civitatis, & per Apoſtolicam ſedem, & per S. Trophimi reverentiam, & per veterem conſuetudinem, & noſtra recenti evidentiſſima definitione deferri. Si quid contra hæc, quæ a nobis ſunt ſub Dei judicio ſtatuta, tentaveris: non ſolum quos faciendos credideris, Epiſcopatum obtinere non poſſe, ſed etiam ipſe Catholica communione diſcretus, ſero de illicitis præſumptionibus ingemiſcas. Dat. ſub die V. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ. Adiecit ad hæc inſuper Zoſimus Papa, ut vocatum hoc anno Romam Proclum Maſſilienſem Epiſcopum ob illicite præſumptas ordinationes damnarit: eſt de his epiſtola data ab eodem Pontifice, quæ ſic ſe habet:

Zoſimus Patroclo Epiſcopo Arelatenſi.

LII. *Quid de Proculi damnatione cenſuerim, tenet conſcientia tua, cum meo intereſſet examini; nec te geſtorum noſtrorum auctoritas latet, vel ſcriptorum, quæ de ipſius damnatione per terrarum diverſa loca direximus. Unde Metropolitani in te dignitatem atque perſonam, etiam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem conſidera, in quem furtive locum per indebita Synodo Proculus uſurpatum irrepſerat. Quicumque igitur ex Gallicanis undique regionibus veniunt ſub quovis Eccleſiaſtico nomine vel gradu, Formatas per te commoniti mittendas eſſe cognoſcant: alioquin ſibi imputabunt, ſi inefficaciter hac ſolemnitate poſtpoſita te inconſulto, ad nos venire tentaverint. Quod ab Epiſcopis uſque ad ultimum Eccleſiaſticum gradum obſervari conveniet: quia nonnulli ex quacumque militia ſe ad Eccleſiam conferentes, ſtatim ſaltu quodam ſummatim locum religionis affectant, qui gradatim per Eccleſiaſtica ſtipendia venientes explorata ſolent diſſenſione * differri. Idcirco quoniam in nonnullis factum infirmare non poſſumus; ſi qui jam ordinati ſunt, in eo gradu ad quem ſaltu ſubito pervenerunt, perdurare debebunt: ſic enim Apoſtolus (a) neophytum ſacerdotio non ſtatim cumulari jubet: & hoc idem canonum ſtatuta ſanxerunt. Hoc addimus noſtra ſententia, ut quiſquis de cætero, vel ſummo ſacerdotio, vel presbyterii gradu, vel diaconatus crediderit cumulandum, ſciat, & gradus ſui ſubire jacturam, nec in illum valitura eſſe quæ contulit: ut ſaltem ab ordinatione præcipiti metus iſte ſummoveat, quos examinata diſſenſio * coercere debuiſſet. Scripta noſtra in omnium facies notitiam pervenire: ut ne hoc quidem ipſum tibi, quod omnibus interdictum eſt, licere cognoſcas. Dat. III. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ.* Revocaſſe vero ſuam ſententiam Zoſimum adverſus Viennenſem Eccleſiam datam, ſequens Epiſtola docet, data ad Simplicium ejus Civitatis Archiepiſcopum his verbis (b):

* *diſcuſſione.*

(a) 1. Tim. 3.

* *diſcuſſio.*

Zoſimus Epiſcopus Simplicio Viennenſi Archiepiſcopo ſalutem.

(b) *Bibl. Floriac. edit. a Jo. Cælcſt. par. ult. pag.* 29.

*Revelatum * nobis eſt, qualiter in Taurinenſi Synodo cauſas tuæ diœceſeos proſecutus fueris. Et licet Arelatenſi Epiſcopo, antequam Legatus tuus veniſſet, propter reverentiam ſancti Trophimi, jus & pontificium ſuper tres Provincias habere, ſcripſerimus; tamen ſi ita eſt, ut ſcripta tua nobis miſſa continent, interim uſque dum lucidius ventiletur, poteſtatem antiquam tibi manere permittimus: ut ſicut in Taurinenſi graviſſimorum Epiſcoporum Synodo, pacis conſilio decretum eſt; viciniores tibi intra Provinciam civitates vendices, donec plenius rei ordinem charitas Apoſtolica proſequatur. Lazarum indebite Epiſcopum, criminatorem fratris ordinatum, ſcias noſtro judicio eſſe damnatum. Data ſub die Kalen. Oct. Honorio*

* *f. Relatum.*

PAGIUS ginenſis in Epiſtola apud Auguſtinianas CLXXV. ſancti Fratres & Conſacerdotes nominantur. Baronius num. XXIII. recte ſcribit: *de Lazaro remanſit obſcura memoria, ſed ex Herote Lazarum diſce, quos enim calumnia par involvit, eoſdem decoraſſe æqualem virtutem putandum.* Cæterum hoc anno Lazarus in Gallias ex Oriente redierat, ac Proculo Maſſilienſi adhærebat, etenim cum hic Patrocli Arelatenſis jura invaſiſſet, atque *Urſum* & *Tuenſium* Epiſcopos conſecraſſet, ut videre eſt apud Baronium num. XLIV. & ſeqq. Lazarus unus e tribus Epiſcopis fuit, qui ex antiquo Eccleſiæ ritu, ad Epiſcopi conſecrationem peragendam requiruntur, quæ ubi Zoſimus Papa accepit, datis ad Africæ, Galliæ, & Hiſpaniæ Antiſtites literis ibidem recitatis *Proculum* graviter increpuit, non modo quod alienæ Diœceſis Epiſcopos conſecraſſet; verum etiam quod fuerit *Lazarus in conſortio illicitæ ordinationis adſcitus.* Nec plura Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 11. aliique Hiſtoriæ Pelagianæ Scriptores de utroque Pelagii & Cæleſtii accuſatore in veteribus monumentis invenere.

XX. Poſtquam Zoſimus pro *Cæleſtio* ſcripſit ad Epiſcopos Africanos, *Pelagius* ſuam quoque Epiſtolam, qua hæreſis crimen a ſe depelleret, miſit cum adjuncta fidei Profeſſione, in qua ſincere quid crederet, quidve reſpueret, ſe ſe declarare prædicabat. In ea Cæleſtium imitatus, ea capita quorum nemo illum poſtulabat, multis diſputat, ſed ubi ad Baptiſmi quæſtionem venit, *baptiſma*, inquit; *unum tenemus, quod iiſdem ſacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in majoribus, aſſerimus eſſe celebrandum:* quæ verba nihilo minus ipſum ad originalis culpæ confeſſionem non adſtringebant. Sic neque exprimebat qualem gratiam agnoſceret, neceſſariam

Pelagius fidei Profeſſionem ad Zoſimum mittit.

rio XI. & Conſtantio CC. Hactenus ad Simplicium Zoſimus: At de his hoc anno ſatis.

LIII. Error illapſus de Paſchatis die.

Hoc eodem anno, ut Paſcha non ſuo legitimo die celebraretur in Eccleſia, errore ſupputationis Paſchalis temporis factum eſt: ſed quomodo divino quoque miraculo compertus ſit error, ut non ſiverit Deus quicquam in Eccleſia agi perperam, Paſchaſius Epiſcopus Lilibæi narrat his verbis in epiſtola ad S. Leonem Romanum Pontificem data (*a*): *Non ergo* (inquit) *nos dies una longius poſita terreat: ne, cum hoc evitamus, incurramus errorem, ſicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædeceſſoris veſtri Zoſimi, Conſulatu Honorii Auguſti undecimo, & Conſtantii ſecundo. Tunc enim, cum declinaretur ne decimo Kal. Maii dies Paſchæ teneretur, celebratum octavo die Kal. Aprilis, id eſt, pro embolismo communis eſt annus tentus, & error graviſſimus eſt ortus; in tantum ut miniſterio certo, quod dono ſancti Spiritus miniſtratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipſe etiam ſancto atque a me venerando fratri meo Libanio diacono notiſſimus eſt. Cujus myſterii miraculum tale eſt.*

(*a*) Apud S. Leonem epiſt. 65.

LIV. *Quædam viliſſima poſſeſſio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac ſilvis denſiſſime conſtituta: illic perparva atque vili opere conſtructa eſt Eccleſia: in cujus baptiſterio nocte ſacroſancta Paſchali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur paucisque qui fuerint, conſecratis, cum deductorium nullum habeat, ut aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tunc ergo (ſicut ſupra diximus) cum ſanctæ memoriæ domino quondam meo ac beatiſſimo Papa Zoſimo (cum apud Occidentales error ortus fuiſſet) conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cum presbyter ſecundum morem baptizandi horam requireret, uſque ad lucem aqua non veniente, non conſecrati qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Ut ergo breviter narrem illa nocte quæ luceſcebat in diem Dominicam, decimo die Kalend. Maii, fons ſacer hora competenti repletus eſt: Evidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuiſſe errorem.* Hæc Paſchaſius.

Ann. Eccl. Tom. VII.

Huic plane ſimile deſcriptum extat apud Caſſiodorum miraculum, quod hic deſcribere ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conventu Leucotheæ in Lucania, fontemque ibi irriguum ita deſcribit (*b*): *Eſt enim locus ipſe camporum amœnitate diſtenſus, ſuburbanum quondam Coſilinatis antiquiſſimæ Civitatis, qui a conditore ſanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perſpicua, & dulcis ubertas: ubi in modum naturalis antri, aſpidis fabricata concavitas ſic perſpicuos liquores emanat, ut vacuum putes lacum, quem non dubitas eſſe pleniſſimum. Hic perlucidus uſque ad fundum patet, ut aſpectibus tuis aerem potius apparere judices, non liquorem. Æmulatur ſerenam diem aqua ſubtiliſſima: nam quicquid in imo geritur, inoffenſa aeris claritate monſtratur.* Et paulo poſt: *Longa ſunt illius fontis memoranda deſcribere. Veniamus ad illud ſingulare munus, ſanctumque miraculum. Nam cum die ſacratæ noctis precem baptiſmatis cœperit ſacerdos effundere, & de ore ſancto ſermonum fontes emanare; mox in altum unda proſiliens, aquas ſuas non per meatus ſolitos dirigit, ſed in altitudinem cumuloſque tranſmittit. Erigitur brutum elementum ſponte ſua, & quadam devotione ſolemni præparat ſe miraculis, ut ſanctificatio majeſtatis poſſit oſtendi. Nam cum fons ipſe quinque gradus tegat, eoſque tantum ſub tranquillitate poſſideat, aliis duobus cernitur creſcere, quos numquam præter illud tempus cognoſcitur occupare. Magnum, ſtupendumque miraculum, fluenta labentia ſic ad humanos ſermones vel ſtare, vel creſcere, ut eis credas audiendi ſtudium minime defuiſſe. Fiat venerabilis omnium ſermone fons iſte cæleſtis. Habet & Lucania Jordanem* ſuum. Ille exemplum baptiſmatis præſtitit, hic*

LV.

(*b*) Caſſiod. Var. lect. l. 8. ep. 33.

De fonte baptiſmatis in Lucania miraculum.

* Jornanem

PAGIUS

riam, & ex iis quæ Auguſtinus de Pelagianorum fraudibus tradit, intelligimus illam fidei expoſitionem, in qua nihil eſſe prorſus videtur niſi orthodoxum, januam eorum omnibus erroribus patefacere. Ea tamen accepta *Zoſimus* ſcripſit ad Epiſcopos Africanos ſupra citatam Epiſtolam *XI. Kalend.* Octob. datam, in qua ait, liquido purgare ſe *Pelagium*, ac fidem ſuam tanta perſpicuitate exponere, ut locum malignis interpretationibus nullum relinqueret. Quare *Zoſimus* Cæleſtii verbis pleniſſimam fidem præbuit, quemadmodum apud ſe expoſtulaſſe Africanos Epiſcopos ipſemet declarat in Epiſtola ad eoſdem anno ſequenti *XII. Kalend. Aprilis* data, & eo anno a Baronio recitata. Verum culpam, quam imprudens admiſerat, poſtea correxit, ideoque *Auguſtinus* eum quantum in ſe fuit, excuſavit, falſus tamen in variis locis libri ſecundi de peccato originali *Zoſimum* initio verbis fraudulentis Pelagianarum Profeſſionum, ac Cæleſtii præſertim ſimulatione, qua ſe & inſtrui velle, & *Innocentii* decretis conſentire profitebatur, deluſum eſſe. Libellum fidei a Pelagio editum refert Baronius num. XXXI. & ſeqq.

XXI. *Controverſia de Paſchate inter Occidentales & Alexandrinos.*

A num. LIII. ad LX. Ex Epiſtola *Paſchaſini* Epiſcopi Lilybetani ad ſanctum Leonem Magnum, quæ poſt priorem ejuſdem ſancti Leonis Epiſtolam in nova ejus Operum editione collocatur, liquet *Zoſimum* jam ante Paſcha currentis Chriſti anni Pontificatum Romanum adeptum eſſe. Cum enim Leone Eccleſiam regente

hic ſacrum miniſterium annua devotione cuſtodit. Quapropter & reverentia loci & utilitas rei dare debet populis ſanctiſſimam pacem, &c. Hæc Caſſiodorus nomine Athalarici Regis ſcribentis epiſtolam ad Severum.

Probe ex his intueris, lector, quam inſaniant deploratiſſimi Novatores, dum baptiſmalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis ſingulis repetito Deus voluit in Eccleſia Catholica, ut ſibi placitam conſignari.

LVI. Sed quod in his verſamur, adiiciamus his aliqua alia id genus miracula ab aliis antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonenſis eodem ferme argumento ita deſcribit (*a*): *Eſt & illud illuſtre miraculum de fontibus Hiſpaniæ, quos Luſitania provincia profert. Piſcina namque eſt apud Oſem campum antiquitus ſculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro compoſita opere, ſed & ædes magnæ claritatis ac celſitudinis deſuper a Chriſtianis conſtructa eſt. Igitur cum dies ſacer poſt curriculum anni decedentis advenerit, quo Dominus confuſo proditore, myſticam diſcipulis præbuit cœnam: conveniunt in locum illum cum Pontifice, cives jam odorem ſacri præſentientes aromatis. Tunc data oratione, ſacerdos oſtia templi jubet ſimul muniri ſignaculis, adventum virtutis Dominicæ præſtolantes. Diem autem tertia (quod eſt ſabbati) convenientibus ad baptizandum populis, adveniens Epiſcopus cum Civibus ſuis, inſpectis ſignaculis, oſtia reſerat clauſa. Ac mirum dictu, piſcinam quam reliquerat vacuam, reperiunt plenam, ſed ita cumulo altiore refertam, ut ſolet ſuper ora modiorum triticum aggregari: videaſque huc illucque latices fluctuare, nec partem in adverſum defluere. Tunc cum exorciſmo ſanctificato, conſperſo deſuper chriſmate, omnis populus pro devotione haurit, & vas plenum domi pro ſalvatione reportat, agros vineaſque aſperſione ſaluberrima tutatur. Et cum exinde multitudo amphorarum ſine collecto numero hauriatur, numquam tamen, vel cumulum minuit: licet ubi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & baptizatis omnibus, lymphis in ſe reverſis, ut initio produntur neſcio, ita & fine clauduntur ignaro.*

(*a*) Greg. Turon. de Glor. mart. lib. 1. c. 24.

De fonte baptiſmali in Luſitania miraculum.

Quidam vero ex hæreticis Deum non metuens, neque venerationem præſtans huic loco ſancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandum ſuorum fidem præſtare dignatus eſt, non ſilebo: Venit cum turba equorum ſolutiſque impedimentis, quæ juſſit in baſilicam poni, equitibuſque in ea præſepia præparari, irridens miſer quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat, pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, ſub Rege licet, magna tamen in illa regione poteſtas. Expulſiſque e baſilica ſancta equitibus, ad ſe reverſus cœpit dentibus proprium lacerare corpuſculum, nec prorſus retineri a ſuis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemque oppreſſus inter ſuorum manus ſpiritum exhalavit. LVII.

De profanante templum miraculum.

Denique Theodegiſilus hujus Rex regionis, cum vidiſſet hoc miraculum, quod in his ſacratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra ſe, dicens: Quia ingenium eſt Romanorum (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) ut ita accidat, & non eſt Dei virtus. Veniens vero ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis cum Epiſcopi ſigillo munivit: poſuitque cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſit fraudis alicujus conſcium, per cujus ingenium in fontibus aqua ſuccederet; ſimiliter & alio fecit anno. Tertio vero convocata virorum multitudine, foſſas in circuitu baſilicæ fieri juſſit, ne forte locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque LVIII.

Perveſtigata miraculi veritas.

PAGIUS gente magna ſuper Paſchate anni CCCCXLIV. controverſia inter Alexandrinos & Occidentales orta fuiſſet, ſanctus Pontifex hac de re conſuluit Paſchaſinum, qui in ea quam ad eum reſcripſit Epiſtola, meminit controverſiæ currenti anno eadem de re exortæ, aitque: *Non ergo una dies longius poſita terreat; ne cum hoc evitamus, incurramus errorem, ſicut tempore recordationis Domini mei prædeceſſoris veſtri Zoſimi; Conſulatu Honorii Aug. XI. & Conſtantii II. Tunc enim cum declinaretur, ne X. Kal. Maii Paſcha teneretur, celebratum eſt VIII. Kal. Aprilis, ideſt, pro emboliſmo communis annus tentus, & error graviſſimus eſt ortus*, ut videre eſt apud Baronium. Hoc ergo anno, quo Paſcha die XXII. Aprilis celebrari debebat in Occidente, vitio & errore die XXV. Martii peractum eſt, eoque die Zoſimus jam Pontificatum indeptus erat. Controverſia quidem de Paſchate *Innocentio* ſedente mota fuerat, ut ex his Paſchaſini verbis intelligimus, ſed nonniſi Zoſimo Eccleſiam Rom. regente illud eo die celebratum. Auctor Chronici Alexandrini ſub hujus anni COSS. Paſcha legitimo die in Oriente peractum his verbis docet: *His COSS. terra vehementer movit, veſperi die Paraſceves, menſe Aprili XII. Kalendas Majas. Accidit hoc ipſo die, quo Dominus noſter Jeſus Chriſtus paſſus eſt*. De eodem terræ motu loquitur Marcellinus ſub hujus anni COSS. Ex feria autem ab Auctore Chronici Alexandrini notata apparet Paſcha in Oriente die XXII. Aprilis celebratum fuiſſe, & quidem ſicuti fieri debuit. Imo Zoſimus jam die XXII. Martii Pontificatum obtinebat; Epiſtola enim ejus univerſis Epiſcopis per Gallias & VII. Provincias conſtitutis dicitur *data XI. Kalend. Apriles, Honorio XI. & Conſtantio II. COSS.*

XXII. Baronius num. LVI. refert ex Turonenſi lib. 1. de Gloria Mart. cap. 24. quoddam miraculum, quod is in Luſitania ſingulis annis hebdo-

que foſſæ in profundo vicenum quinum pedum, in latitudine vero quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro hujus inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem, quo hoc myſterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis divinæ inveſtigare præſumpſit. Habentur autem in ea reliquiæ S. Stephani Levitæ. Hæc Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum ſubdit miraculum. Porro S. Stephani reliquias allatas illuc ab Oroſio presbytero, præter illa quæ ſuperius dicta ſunt, dicemus quoque anno ſequenti.

LIX. Sed nec caruit Oriens hiſce adeo inſignibus editis divina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris ſcriptis tradidit in hæc verba (*a*): *Soruba* (inquit) *vicus quidam eſt ad radices montis, in quo ſita eſt Coeanenſium civitas. In eo baptiſterium eſt, quod in ſanctis Epiphaniis ſudat* (baptiſmus enim ibi eo tempore celebrabatur) *qui ſudor per tres horas continuis incrementis augetur, & poſt baptiſma peractum decreſcere incipit, & tribus aliis horis ſenſim deficit. Et in caſtello Cedebratis, ſub monte Ænoandro civitatis ſitum eſt baptiſterium, quod in prima Paſchali ſanctæ reſurrectionis feſtivitate, cum ſit lapis unus, ex ſe ipſo continuo impletur: duratque aqua illa uſque ad Pentecoſten; moxque tranſacta Pentecoſte, evaneſcit. Utraque vero iſta miracula in provincia Lyciæ ſiunt. Si quis autem hæc ita eſſe non credit; uſque ad Lyciam non grande iter eſt: pergat, & rei veritas fidem illi faciet.* Hactenus ipſe; de hiſque ſatis: ut intelligas eſſe Deum in Iſrael, & in Eccleſia Catholica ſemper viguiſſe miracula, quibus veluti digito Dei, quæ vera ſit Eccleſia, conſignetur.

(*a*) *Sophr. Prat. ſpirit. c.* 214. 215.

Miracula de fontibus in Lycia.

Hoc eodem anno, ſub nominatis Conſulibus, Honorius (inquit Proſper) *triumphans Romam ingreditur, præeunte currum ejus Attalo, quem Lyparæ vivere exulem juſſit.* Hæc ipſe: ſed triumphi hujus nullam præterea memoriam extare ſcimus, niſi in nummis (*b*) quibus repræſentatur Honori Imperatoris imago, in quorum parte adverſa effigies ineſt militaris, ſiniſtra Victoriam, dextera Labarum tenens, captivum ſupplantans, quo Attalus deſignatur, qui Chriſti virtute ipſe hoſtis Chriſtianæ religionis fuerit penitus debellatus. Sed in uno triumpho (ſi recte inſpicis) de pluribus hoſtibus debellatis celebrantur victoriæ, & glorioſa elevantur trophæa: de Gothis in primis, qui eum (ut vidimus) in Imperium evexere; de Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus favere ſtudiis homini reſtituturo deorum cultum; de diis ipſis, vanis reſponſis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cujus ſectæ ſymbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiæ fœdere junctus erat. Tot igitur tantiſque victoriæ titulis decorari Deus voluit Chriſtianum Principem maxime pium, paulo ante barbarorum atque Gentilium pedibus compreſſum, oppreſſum, ac pene protritum. LX.

(*b*) *Habet Adolph. in Hodor. pag.* 387.

Chri-

PAGIUS

Fontes Baptiſmales in Paſchate aqua divinitus impleti.

domada ſacra Baptiſmi occaſione fieri ſolitum fuiſſe affirmat in piſcina quadam *apud Oſem campum*, additque Gregorius, Theodegeſilum *hujus regionis* Regem fraudem ſubeſſe ratum per tres annos cuſtodes adhibuiſſe, & nihilominus fontem baptiſmalem ſemper impletum fuiſſe. Verum licet certum ſit, ſimilia miracula ſæpius alias ſacri baptiſmi tempore tam in Hiſpania quam in Gallia viſa eſſe, narratio tamen Turonenſis in pleriſque circumſtantiis falſa. *Theodegiſilus* enim annum tantum unum, & menſes ſeptem regnavit, ſed non in Luſitania, quæ Suevis Regibus parebat, & præterea *Oſſetum* oppidum eſt agri Hiſpalenſis, quod parebat *Theodegiſilo* Gothorum Regi. Quare Turonenſis res extra Gallias geſtas parum accurate ſcripſit.

XXIII. Ad num. LX. Honorius, qui Ravennæ Conſulatum iniit, *Romam triumphans ingreditur, præeunte currum ejus Attalo*, ut habet Proſper in Chronico, cui ſuffragatur Philoſtorgius lib. 12. num. 5. qui ait: *Imperator cum eo* (ſcilicet Romam) *adveniſſet manu ſimul & lingua ædificationem Urbis comprobavit. Cumque ſupra Tribunal aſcendiſſet, ad primum ejus gradum tranſire Attalum juſſit. Poſt hæc dextræ manus duos digitos ei abſcidit, quorum alter quidem pollex, alter vero index vocatur. Eumque in inſulam Lyparam relegavit, nullo alio ſupplicio eum afficiens, imo cuncta ad vitam neceſſaria ei ſubminiſtrans.* Eſt autem *Lypara* Æoliarum inſularum præcipua, a Sicilia non multum diſſita. Oroſius capite ultimo de Attalo ſcribit: *In mari captus ad Conſtantium Comite deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu vitæ relictus eſt.* Quare *Oroſius* Hiſtoriam ſuam, uſque ad hunc annum perduxit, perperamque ſcripſit Marcellinus in Chronico ad Conſulatum Theodoſii VII. & Palladii, ad annum ſcilicet præcedentem, Oroſium tunc libros ſuos deſcripſiſſe. Ipſemet Oroſius in fine ſui Operis ait, ſe digeſſiſſe Hiſtoriam *per annos* 5618. *ab initio mundi uſque in præſentem diem*. Exaravit illum librum in Hiſpaniis, qui cum adhibeat Eram mundi ſecundum LXX. Interpretes, ut vulgo appellatur, apparet eam in Hiſpaniis per hæc tempora in uſu fuiſſe. Galli ejus initium ducebant a Paſchate, ut diſcimus ex Canone Paſchali Victorii Aquitani, quare cum Hiſpani Eram Hiſpanicam, quæ annis XXXVIII. Dionyſianam antevertit, per hæc & ſequentia tempora uſurparint, & ſemper a Kalendis Januarii auſpicati fuerint, eoſdem ab iiſdem Kalendis initium Eræ Mundanæ repetiiſſe exiſtimo.

Attalus truncata manu in exilium mittitur.

JESU CHRISTI ANNUS 418.	ZOSIMI PAP. ANNUS 2.	HONORII 24. THEODOSII 11. IMPP.

I. Concilium Carthaginenſe in cauſa Pelagii & Cæleſtii.

CHriſti annus decimuſoctavus ſupra quadringenteſimum Conſulatu Honorii, duodecimo & Theodoſii octavo adſcribitur Faſtis. *Quibus quidem Conſulibus* (inquit Proſper in Chronico) *Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem, & ſeptem Epiſcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt: quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.* Hæc Proſper. Verum irrepſit error in numerum: nam idem ipſe adverſus Collatorem ducentos quatuordecim Epiſcopos numerat. Sed quo potiſſimum anni hujus tempore idem Carthaginenſe Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci poteſt, hoc anno, ipſo primo veris initio eſſe collectum, eo quod ad idem ipſum, cum haberetur, extant Zoſimi Papæ litteræ datæ quinto Kal. Aprilis. Porro propagatum illud eſſe uſque ad menſem Maii, ſancita in eo decreta ſignificant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipſum Concilium habebatur Romæ iterum cognoſcebatur cauſa Pelagii atque Cæleſti: nos tum de rebus Romæ hoc anno geſtis; tum Carthagine in celebri illo Patrum conſeſſu tranſactis ordine temporum acturi ſumus.

II. Cum autem tractaretur Romæ cauſa Cæleſtii, placuit Zoſimo Papæ ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim ſub Innocentio Papa adverſatus in Concilio Carthaginenſi: qui præmiſit libellum adverſus Cæleſtium. Interea vero juſſus Cæleſtius ſuæ fidei profeſſionem edere, libellum Zoſimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuiſſet videri Catholicus, in eo tamen reprehenſione non caruit, cum originale peccatum reperiri negaſſet. Verum quod petiiſſet eodem libello doceri, ſi quid minus rectum pronunciaſſet: placuit Zoſimo, ſpe converſionis ipſius, cum eo mitius agere. Sed operam, & impenſam perdidit, ut conſtat ex S. Auguſtini ſcriptis, necnon ex libello Paulini, ut modo dicturi ſumus.

III. Concilium Chartaginenſe ſequitur Innocentii Pap. decretum.

Inter hæc autem qui convenerant Carthagine rem naviter agunt: & ne eſſet quid ab adverſariis in eos objici poſſet, profeſſi ſunt Patres ſe Innocenti Papæ conſectari atque amplecti decretum, quod anno ſuperiori ab eodem diximus promulgatum: quo uno ictu valido ſatis iidem ſibi viſi ſunt Patres Pelagium Cæleſtiumque poſſe confodere, eorumque errores prorſus extinguere. Hoc igitur communi decreto ſuffragio, dederunt litteras ad ipſum Zoſimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Proſper his verbis meminit (a), cum agit de Conciliis Africanis: *Erraverunt ducenti quatuordecim ſacerdotes, qui in epiſtola quam ſuis conſtitutionibus protulerunt, ita Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem B. Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei per Jeſum Chriſtum*, &c. Non extant ipſæ quidem litteræ Synodi Carthaginenſis, ſed nec quæ a Zoſimo ad eamdem tunc redditæ fuere, verum tantum illæ de cauſa proſequenda conſcriptæ.

(a) *Proſp. adver. Coll.*

IV. Etenim qui convenere patres Carthagine, ſubinfenſo tulere animo, admiſiſſe Zoſi-

PAGIUS. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5911.

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLVI. A.C. 418.

☉ 7. F. ☽ 1. P. 7. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 418.

BONIFACII PAPÆ 1.

HONORII IMP. 26. & 24.

THEODOSII JUN. 17. & 11.

I. *Quinta Quinquennalia Honorii.*

[1] COSS. *Honorius* Aug. XII. & *Theodoſius* Aug. VIII, ille propter quinta Quinquennalia Imperii poſt Theodoſii M. obitum ſuſcepti, quæ hoc anno exhibita eſſe, tam ejus Vicennalia, quam Tricennalia oſtendunt; Theodoſius vero Conſul proceſſit ut Honorii in Conſulatu collega eſſet.

II. *Duo Concilia Carthaginenſia.*

Ad num. I. Duo Concilia Carthagine adverſus Pelagianos habita, & locum Proſperi a Baronio citatum commodius infra explicabimus.

III. *Cauſa Cæleſtii a Zoſimo hoc anno recognita non eſt.*

A num. II. ad XVIII. Baronius putavit, Romæ cauſam Pelagianorum hoc anno iterum recognitam fuiſſe, & quidem eodem tempore, quo in Africa pariter retractabatur, additque *Cæleſtium* hoc anno Libellum fidei *Zoſimo* exhibuiſſe. Verum Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 11. recte animadvertit, Cardinalem doctiſſimum hac in re hallucinatum, & libellum *Cæleſtii* anno ſuperiori publice coram Zoſimo

NOTÆ (1) C*Oſſ. Honorius Aug.* XII. & *Theodoſius Aug.* VIII. Ita quoque vulgares Faſti. Proſperi Chronicon MS. *Honorio XII. & Theodoſio octies. Conſtantius ex Vicario Romæ factione Pelagianorum occiditur. Ad Carthaginenſis decreta Concilii hæreſis Pelagiana (ſubaudi damnatur) ubi Senator Valentinianus naſcitur.* Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Hon. XII. & Theod. VIII.* Zoſimi Papæ epiſtola XII. ad Aurelium; *Data XII. Kal. April. Honorio Aug. XII. Conſule.*

Querela Africanorum de appellatione Cæleſtii admiſſa.

Zoſimum Papam ad audientiam Cæleſtium, quem etſi non alia, certe quidem hæreſis infamabat: deque his alias dedere litteras, quibus apud eumdem Zoſimum querebantur; ſed nec ipſæ quidem extant. Certe litteras plurimas cucurriſſe, & recurriſſe inter Zoſimum Papam, & Epiſcopos Africanos, S. Auguſtinus (*a*) teſtatur: idque ex redditis a Zoſimo ad eos litteris probe poſſumus intelligere; deſcribemus nos hic eas ex codice Vaticano depromptas, quæ ſic ſe habent:

(*a*) *Aug. contra duas ep. Pelag. l. 2. c. 3.*

Zoſimi Papæ epiſtola ad Concil. Carthaginenſe.

Zoſimus Aurelio ac cæteris, qui in Concilio Carthaginenſi affuerunt, dilectiſſimis fratribus in Domino ſalutem.

Quamvis Patrum traditio Apoſtolicæ ſedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio diſceptare nullus auderet, idque per canones ſemper regulaſque ſervaverit; & currens adhuc ſuis legibus Eccleſiaſtica diſciplina Petri nomine, a quo ipſa quoque deſcendit, reverentiam quam debet exolvat: tantam enim huic Apoſtolo canonica antiquitas per ſententias omnium voluit eſſe potentiam, ex ipſa quoque Chriſti Dei noſtri promiſſione, ut & ligata ſolveret, & ſoluta vinciret; par poteſtatis data conditio in eos, qui ſedis hereditatem, ipſo annuente meruiſſent. Habet enim ipſe cum omnium Eccleſiarum, tum hujus maxime, ubi ſederat, curam; nec patitur aliquid privilegii aut aliqua titubare aura ſententiæ, cui ipſa ſui nominis firma & nullis hebetata motibus conſtituit fundamenta, & quæ ſuo ſine periculo temere nullus inceſſet. Cum ergo tantæ auctoritatis Petrus caput ſit, & ſequentia omnium majorum ſtudia firmaverit, ut tam humanis diviniſque legibus & diſciplinis omnibus firmetur Romana Eccleſia, cujus locum nos regere & poteſtatem nominis obtinere non latet vos, ſed noſtis, fratres cariſſimi, & quemadmodum ſacerdotes, ſcire debetis: Tamen cum tantum nobis eſſet auctoritatis, ut nullus de noſtra poſſit retractare ſententia; nihil egimus quod non ad veſtram notitiam noſtris ultro litteris referremus, dantes hæc fraternitati, ut in commune conſulentes, non quia quid deberet fieri neſciremus, aut faceremus aliquid quod contra utilitatem Eccleſiæ veniens diſpliceret; ſed pariter vobiſcum voluimus habere tractatum de illo qui apud vos (ſicut ipſi per litteras dicitis) fuerit accuſatus, & ad noſtram qui ſe aſſereret innocentem, non refugiens judicium ex appellatione priſtina, venerit ſedem, accuſatores ſuos ultro depoſcens, & quæ in ſe crimina per rumorem falſo dicebat illata condemnans: omnem ejus petitionem prioribus litteris, quas vobis miſimus putavimus ac novimus explicatam: ſatiſque illis ſcriptis, quæ ad illa reſcripſeratis credimus eſſe reſponſum.

Sedis Apoſtolicæ & Romanorum Pont. ſumma auctoritas.

V. De litteris Carthaginenſis Concilii ad Zoſimum redditis.

Sed poſt miſſæ per Marcellinum ſubdiaconum veſtrum epiſtolæ omne volumen volvimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendiſtis textum, quaſi nos Cæleſtio commodaverimus in omnibus fidem, verbiſque ejus non diſcuſſis, ad omnem (ut ita dicam) ſyllabam præbuerimus aſſenſum: Numquam temere, quæ ſunt diu tractanda, ſinuntur; nec ſine magna deliberatione ſtatuendum eſt, quod ſummo debet diſceptari judicio. Idcirco noverit veſtra fraternitas, nihil nos poſt illas quas ſuperius vel litteras veſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu in quo dudum fuerant, cum hoc noſtris litteris veſtræ indicavimus ſanctitati, ut illa quæ a vobis ad nos miſſa erat obteſtatio, remaneret. Subſcripſi. Bene valete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Auguſt. XII. Conſſ. Accepta tertio Kalendas Majas. Hactenus litteræ Zoſimi.

VI. De inſtaurando Romæ judicio adverſus Cæleſtium.

Quod vero litteris anni ſuperioris (ut vidimus) idem Zoſimus Papa Africanis Epiſcopis ſignificaverat, inſtaurandum fore Romæ judicium in cauſa Cæleſtii, qui ab illis olim damnatus recurrerat ad Apoſtolicam ſedem: pariterque admonuerat, ut ſi quæ contra ipſum adverſarii haberent, proferrent: quamvis ipſe Cæleſtius (quod teſtatur S. Auguſtinus *b*) libello ſuo profeſſus eſſet, ſe correcturum ſi quid corrigendum in eo viſum fuiſſet ipſi Zoſimo Romano Pontifici: inſuper & conteſtatus fuiſſet, ſequi ſe velle quod ab Innocentio Papa ſua epiſtola definitum eſſet: *Tamen* (inquit idem Auguſtinus hoc

(*b*) *Aug. de pecc. orig. c. 7. & contr. ep. Pelag. ad Bonif. l. 2. c. 3. & contr. Jul. l. 6. c. 12.*

PAGIUS ſimo recitatum fuiſſe in Baſilica ſancti Clementis. Illud enim certo liquet ex prioribus Zoſimi ad Epiſcopos Africanos literis *Honorio Aug. XI. & Fl. Conſtantio COSS.* datis, in quibus Pontifex ait, *die cognitionis reſedimus in ſancti Clementis Baſilica*, &c. *intromiſſo Cæleſtio, libellum ejus, quem dederat, fecimus recitari;* quod etiam iterat Zoſimus, in literis poſtea *XI. Kalend. Octobr.* ſub iiſdem COSS. ad illos datis, quæ Carthagine *IV. Nonas Novembr.* illius anni acceptæ ſunt; cum eo die per Baſiliſcum Subdiaconum Paulinus ſe ſe intellexiſſe ſcribat Pontificis mandata, quibus Romam evocabatur. Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis ſtatim reſcripſit, ne quid innovaretur ante Africanæ Synodi relationem, & Zoſimus prioribus ex Africa literis acceptis nihil ea in cauſa inſuper ſe egiſſe teſtatus eſt in Epiſtola hoc anno ad Aurelium die XXI. Martii data, & a Baronio num V. & ſeqq. recitata: *Idcirco noverit Fraternitas veſtra, nihil nos poſt illas, quas ſuperius vel literas veſtras accepimus, immutaſſe; ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant. cum hoc noſtris literis veſtræ indicavimus Sanctitati, ut illa, quæ a vobis ad nos miſſa erat, obteſtatio remaneret.* Sic etiam quod Baronius num. VII. ſcribit, *Cæleſtium* coactum fuiſſe, *quid ſentiret, publice interroganti Zoſimo reſpondere,* per

(a) Aug. contr. ep. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3.

(a) *hoc ut plenius & manifeſtius in illo fieret, expectabatur ex venturis ab Africa litteris, in qua provincia ejus aliquanto calliditas evidentius innotuerat. Quæ Romam litteræ poſteaquam venerunt, id continentes, non ſufficere hominibus tardioribus & ſolicitioribus, quod ſe generaliter Innocentii Epiſcopi litteris conſentire fatebatur: ſed aperte eum debere anathematizare quæ in ſuo libello prava poſuerat: ne, ſi id non feciſſet, multi parum intelligentes, magis in libello ejus illa fidei venena a ſede Apoſtolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum eſſe Catholicum: quam emendata, propter illud quod ſe Papæ Innocentii litteris conſentire ipſe reſponderat. Tunc ergo cum ejus præſentia poſceretur, ut certis ac dilucidis reſponſionibus vel aſtutia hominis, vel correctio diluceſceret, & nulli ambigua remaneret: ſe ſubtraxit & negavit examini.* Hæc ipſe: verum poſtea coactus eſt, quid ſentiret, publice interroganti Zoſimo reſpondere: ſed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipſi Africani Epiſcopi, qui convenerunt Carthaginem, non ſolum literas ad Zoſimum Papam dedere adverſus Cæleſtium, verum & libellum inter alia miſere Paulini diaconi Carthaginenſis adverſus Cæleſtium ſcriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipſe Cæleſtius; quo apparere liquidius poſſet, hæreticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino eſſet. Compulſus eſt etiam a Zoſimo Papa de fidei ſuæ profeſſione Cæleſtius, hoc anno, in poſteriori judicio, dare libellum: dedit illum quidem; & licet manifeſtum continere videretur errorem; tamen quoniam & his verbis conteſtationem præmiſerat, ejus exordio hæc ita ſcribendo: *Si forte, ut hominibus, quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur:* (iſta erant ipſius verba, quæ recitat S. Auguſtinus *b*) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui ſe quod Apoſtolicæ ſedi diſpliceret, ex ejus ſententia emendaturum ſcripto pollicitus eſſet. Quamobrem in eo Zoſimus totus fuit, ut adhibito vulneri oleo, curaret hominem, damnantemque ea quæ in libello perperam effutiiſſet, Catholicum redditum, Catholicæ compaginare poſſet Eccleſiæ; a qua aberrans totum fere Catholicum orbem diſſenſionibus miſcuiſſet. Hæc quidem ita ſe habuiſſe, nos non conjectura aliqua e longe petita proferimus, ſed teſtificatione S. Auguſtini, immo ex Actis publicis, unde ipſe cuncta ſe accepiſſe teſtatur: ut cum primo de oblato a Cæleſtio libello, cujus fragmentum recitat, iſta narrat (*c*):

(b) Aug. de pec. orig. c. 6. in fin.

(c) Aug. ib. c. 5. 6.

VIII. De libello Cæleſtii oblato Zoſimo.

In libello autem quem Romæ edidit, qui Geſtis ibi Eccleſiaſticis allegatus eſt, ita de hac re loquitur, ut hoc ſe credere oſtendat, unde hic dubitare ſe dixerat: nam verba ejus iſta ſunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remiſſionem peccatorum, ſecundum regulam univerſalis Eccleſiæ, & ſecundum Evangelii ſententiam, confitemur: quia Dominus ſtatuit regnum cælorum nonniſi baptizatis poſſe conferri: quod quia vires naturæ non habent conferre neceſſe eſt per gratiæ libertatem: Subdit vero hæc ad verba Cæleſti Auguſtinus: *Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptiſmo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remiſſionem peccatorum baptizari oportere?* & paulo poſt: *Attendite itaque quid Cæleſtius apertiſſime dixerit, & ibi videbitis quid vobis Pelagius occultaverit. Cæleſtius quippe adjungit, & dicit: In remiſſionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, ut peccatum ex traduce firmare videamur, quod longe a Catholico ſenſu alienum eſt; quia peccatum non cum homine naſcitur, quod poſtmodum exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diverſa baptiſmatis genera facere videamur: & hoc præmunire neceſſarium eſt, ne per myſterii occaſionem ad Creatoris injuriam malum antequam fiat ab homine trudi dicatur homini per naturam.* Hæc in libello Zoſimo oblato Cæleſtius, quo palam fecit ſe negare originale peccatum: quæ recitans Auguſtinus, hæc ſubdit:

Hunc

PAGIUS

pertinet ad judicium anno ſuperiori peractum, in quo eundem a Zoſimo interrogatum eſſe oſtendimus. Nam cum hoc anno poſt allatas Romam Africanorum literas examini ſeſe ſubduxiſſet, ſtatim ſententia in illum ac ſocios publicata, nec ad aliud judicium tractus eſt; quod ex Auguſtino lib. 2. ad Bonif. cap. 3. patet, & infra explicabimus.

IV. Parte alia Garnerius in diſſert. 2. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, Synodo IX. obſervat, Baronium num. IX. & XV. perperam ſcripſiſſe, *Paulinum* Diaconum dediſſe libellum ſuum ad Zoſimum poſt damnatos *Pelagium atque Cæleſtium, pro gratiarum actione;* Paulinus enim ante menſes aliquot illum abtulerat, neque is aliud revera eſt, præter artificioſam quandam excuſationem, cur ipſemet ad conſtitutum diem non adfuerit, imo nec adeſſe debuerit judicio Sedis Apoſtolicæ. *Zoſimo* quidem gratiæ aliquæ eo in libello a *Paulino* referuntur, ſed hac una de cauſa, quod *Zoſimus* inter agendum cum *Cæleſtio* Paulini mentionem feciſſet, eamque tanto honorificentiorem, quanto vehementius inſtiterat, ut *Cæleſtius* quæcumque Paulinus in libello objecerat, ſine circuitu damnaret, ſi modo Catholicus audire vellet.

Paulini Diaconi Libellus excuſatorius eſt.

Pau-

IX. *Zoſimus revocare nititur Cæleſtium ab errore.*

Hunc ſenſum ſuum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem diſcipulus ejus palam ſine ullis obſcuritatis ambagibus apud ſedem Apoſtolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum miſericors memoratæ ſedis Antiſtes (Zoſimus ſcilicet) *ubi eum vidit ferri tanta præſumptione præcipitem, tamquam furentem, donec (ſi poſſet fieri) reſipiſceret, maluit eum ſenſim ſuis interrogationibus & illius reſponſionibus colligare, quam diſtricta feriendo ſententia, in illud abruptum, quo jam propendere videbatur, impellere. Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, ſed propendere videbatur; quia ſuperius in eodem libello ſuo de hujuſmodi quæſtionibus locuturus, ante prædixerat: Si forte, ut hominibus, quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit; veſtra ſententia corrigatur. Hanc ejus prælocutionem venerabilis Papa Zoſimus tenens, egit cum homine, quæ falſæ doctrinæ ventus inflaverat, ut ea quem illi a diacono Paulino fuerant objecta, damnaret, atque ut ſedis Apoſtolicæ litteris, quæ a ſanctæ memoriæ ſuo prædeceſſore manaverant, præberet aſſenſum.*

X. *At ille noluit quidem diaconi objecta damnare: ſed beati Papæ Innocentii litteris non eſt auſus obſiſtere; immo ſe omnia, quæ ſedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit: atque ita velut phreneticus, ut requieſceret tamquam leniter fotus, a vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſolvendus, ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententiæ lenitate conceſſus eſt. Quoniam re vera ſi depoſita pervicaciæ vanitate, quod promiſerat, vellet attendere, & eaſdem litteras, quibus ſe conſenſurum eſſe reſponderat, diligenter legeret, ſanaretur. Sed poſteaquam ex Africano Epiſcoporum Concilio reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, ut juſtiſſime in eum ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.* Hactenus de cauſa Cæleſtii Auguſtinus: ex quibus plane intelligis certa fide teſtatum, quæ fuerint partes Zoſimi Romani Pontificis in hoc judicio, nempe inſtar medici Evangelici curare hominem qui inciderat in latrones vulneribus confectum oleum primo infundendo, indeque vinum: ut nihil penitus omiſerit, quod & paſtoris eſſet Chriſtianæ manſuetudinis & miſericordiæ, & quod infracti Judicis eſſet ſedentis in Apoſtolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis vinculo ſolvere.

Zoſimus Paſtoris ac Judicis munera egregie explet.

XI. At quoniam Paulini libellum Carthagine miſſum coram Zoſimo editum eſſe, ut ex eo Cæleſtius interrogaretur, quæ ſunt recenſita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eumdem Zoſimum datus eſt extremo loco poſt damnatos Pelagium atque Cæleſtium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta ſunt de examine adhibito ab ipſo Pontifice, cum Cæleſtius præſens cauſam dicturus ſiſtere ſe judicio cogeretur: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operæpretium duximus, eſt hujuſmodi: (1)

XII. *Libellus Paulini Diaconi ad Zoſimum poſt damnatos Pelagium & Cæleſtium.*

Beatitudinis tuæ juſtitiam obſecro domine Zoſime Papa venerabilis. Numquam fides vera turbatur, & maxime in Eccleſia Apoſtolica, in qua pravæ fidei doctores, ut deprehenduntur facile, ita veraciter puniuntur, ut moriantur in illis niſi cor-

PAGIUS

Paulinus tantam Pontificis inſtantiam interpretatus eſt velut honeſtam vadimonii remiſſionem. Quid enim ſupereſſet cauſæ, cur judicio ſe ſe ſiſteret, cum jam & ejus fides probata foret, & libellus olim Aurelio Carthagine oblatus pro indubitato litis inſtrumento acceptus eſſet? Sed ad majorem evidentiam exſcribenda hic pars ultima libelli, qua negotium fere integrum continetur: *Unde oro Apoſtolatum tuum, ut hunc meum libellum ſuſcipi jubeas, quo gratias referam tantæ Sedi, & ſententiis juſtiſſimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me, licet ſermone, Baſiliſcus Subdiaconus a tua Beatitudine cum geſtis Sedis Apoſtolicæ directus, Carthagine convenit IV. Nonarum Novembrium die, ut adeſſem ad Apoſtolicam Sedem, & tuæ judicio Sanctitatis. Ad quod fuſe ſuggeſtum eſt, me promittere non defuturum fore, ſi adverſum me, & non pro me, fuiſſet lata ſententia. Ibi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad Sedem Apoſtolicam provocaverat, defuit, quem oportuerat utique merita ſuæ appellationis aſtruere, maxime cum nihil agente appellatore, ſecundum etiam humanas leges, ſuperior eſt ille, qui vicit. Quid enim jam mea intererat, ſic mea per Apoſtolicæ Sedis judicium roborari, ut etiam apud Veſtram Reverentiam, pravæ ejus doctrinæ adſtipulator exiſterem? De quo congaudere poſſem, ſi damnatis his, quæ a me illi objecta fuerant, meruiſſet abſolvi, nec prius ſe ordinari quam purgari pateretur.* Et poſtea: *Hunc autem libellum direxi Beatitudini tuæ, per Marcellinum Subdiaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, datum VI. Idus Novembris.*

V. *Anno ſuperiori ex Africa ad Zoſimum PP. miſſus.*

Ex quibus patet primo, Paulinum vocatum fuiſſe a Zoſimo. *Baſiliſcus me convenit, ut adeſſem*, &c. Secundo, Baſiliſcum Paulinum conveniſſe *IV. Nonarum Novembrium die*. Tertio, ſexto poſt conventionem die Paulinum dediſſe libel-

NOTÆ

[1] Libellus, ſeu Epiſtola Paulini diaconi adverſus Cæleſtium Zoſimo datus, non A. D. 418. ſed anno 417. ſcriptus eſt, ut in Monito ad hunc libellum docet Couſtantius pag. 963. In eo Paulinus Zoſimo gratias agit, non quod Cæleſtium damnaſſet, ſed quod in geſtis Romæ anno 417. menſe Septembri inſtitiſſet, ut Cæleſtius ea damnaret capitula, quæ ipſi a Paulino objecta fuerant.

correxerint, quod deterius perpetrarant; ut in illis vera ſit fides, quam Apoſtoli docuerunt & Romana cum omnibus Catholicæ fidei doctoribus tenet Eccleſia. Quod ſi, ut cæteri auctores hæreſeos, qui jam dudum ab Apoſtolica ſede, vel a Patribus judicati, & extra ſinum matris Catholicæ Eccleſiæ effecti perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehenſi ſunt, vel deprehendentur, in perfidia ſua permanent; ſpirituali gladio, quo interimantur, tradantur: ut nunc Pelagius, Cæleſtiuſque, qui a beatæ memoriæ prædeceſſore tuæ beatitudinis Papa Innocentio (ſi rectam reſpuant fidem & in ſua perverſa doctrina perdurent) damnati ſunt. Cujus ſententiam ſecuta beatitudo tua, Cæleſtio, cum a ſede Apoſtolica audiretur, inter cætera præcepit his verbis:

XIII. Judicium Zoſimi Papæ de Cæleſtio. *Damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc eſt, de quæſtionibus? Et in alio loco: Cognoviſti quales litteras dederit ſedes Apoſtolica ad fratres & coepiſcopos Africanæ Provinciæ? Et adjectum: Damnas illa omnia, quæ damnavimus, & tenes quæ tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quæ jactata ſunt de nomine tuo? Et iterum: Vel ea quæ in libello ſuo expoſuit Paulinus? Et cum me diceret, poſſe ex his quæ illi objecta ſunt, hæreticum approbari: ſancto repletus Spiritu, Apoſtolica auctoritate reſpuiſtis inſanientis & calumniantis verba, hujuſmodi proferendo ſenteutiam, qua ipſe Catholicus approbarer; illum, ſi ſanari vellet, curares: quæ hujuſmodi eſt: Nolo nos circuitu ducas: Damnas ea omnia quæ tibi objecta a Paulino, ſive per famam jactata ſunt? Cui non ſufficit iſta ſententia? Quis hanc tam ſalubrem, tam amplectibilem, tam piam reſpueret alius, niſi qui a fide devius eſt? Et ille qui ſuperius profeſſus fuerat, ſe quæcumque illi objecta fuerant, ſi contra fidem vindicares, eſſe damnaturum, audit; Damna; & non ſolum non damnat, ſed ad injuriam tantam * ſedis contendit. Unde nou ignorat jam Eccleſia Romana reum ſuum, qui tam audaci ſpiritu auſus eſt contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decrevit.*

* tantæ.

XIV. *Ego tamen Deo & Chriſto Domino gratias ago, quod Eccleſiæ ſuæ cauſam ita agi voluit, ut ſedes Apoſtolica, a qua oportuit ore duorum Pontificum hæreſim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ a me Cæleſtio fuerant objecta: cujus ego non damnationem, ſed correctionem ſemper optavi & opto: cui nunc jam nou mecum, ſed cum univerſa Dei Eccleſia cauſa eſt, ſicut data ad beatitudinem tuam ſcripta teſtantur, cum contra Apoſtolicam ſententiam venire nititur, negando originale peccatum, quod in omnes homines pertranſiit, & uſque ad finem mundi tenet hæreditatem Adæ illius, qui primus peccavit: quod in infantibus niſi per ſacramentum baptiſmi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non poſſunt. Contra quæ etiam magiſter ſuus litigat Pelagius, qui illa ipſa damnavit in judicio Orientali, quæ iſte in ſedis Apoſtolicæ cœtu conatur adſtruere. Habet adverſum ſe etiam veteres Eccleſiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septemtrionalis, qui in libris ſui illum de originali peccato (ſi ſanari deſiderat) poßunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambroſium confeßorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore ſibi colluctentur, ſi ille tamen hos tanto certamini habiles judicat, aut certe qui vos ſequi debeat, ſi vult magis recta diſcere, quam prava docere. Habet (quod primum eſt) beatitudinem tuam, cujus illum oportuerat obedire ſententiæ, cum audiret; Damna. Habet poſtremo ipſos lactentes, quibus miſereri debeat, ſi ſibi non vult; quibus (ut verbis martyris utar) non propria, ſed aliena dimittuntur peccata.*

Unde oro beatum Apoſtolatum tuum, ut hunc meum libellum ſuſcipi jubeas, quo gratias referam tantæ ſedi, & ſenteutiis juſtiſſimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet ſermone Baſiliſcus ſubdiaconus a tua beatitudine cum Geſtis ſedis Apoſtolicæ directis, Carthagine convenit quarto Non. Novembris die, ut adeſſem ad Apoſtolicam ſedem, & tuæ judicio ſanctitatis: ad quam me fugiſſe, ſuggeſtum eſt, nec defuturum fore, promittere, ſi adverſum me & non pro me fuiſſet lata ſententia. Ubi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad ſedem Apoſtolicam provocaverat, defuit, quem opor- XV.

PAGIUS bellnm ſuum VI. Idus Novembris perferendum Marcellino Subdiacono. Quarto, ſcripſiſſe ante fugam Cæleſtii ex urbe Roma; de eo enim loquitur veluti de præſente: *cum contra Apoſtolicam ſententiam venire nititur*, &c. *In ſedis Apoſtolicæ cœtu conatur aſtruere*, &c. Quinto, Paulinum tres attuliſſe cauſas irriti vadimonii, nempe quod appellatio priſtina neglecta fuiſſet a reo; *defuit quem oportuerat merita ſuæ appellationis aſtruere:* quod condictio intra ſecundum menſem, non prius ſignificata fuerit, quam totum tempus effluxiſſet: *Convenit IV. Nonarum Novembrium:* Quod ſignificatio facta fuerit, non ſcripto, ut lege cautum eſt, ſed verbo tantum: Quod nullius momenti, *quia me licet ſermone*, &c. Sexto denique, *Paulinum* non egiſſe gratias de ſententia condemnationis ultima, quæ præſenti anno lata eſt, ſed de his ſolum, quæ acta fuerant ante diem VIII. Novembris anni CCCCXVII. Nam Marcellinus libelli delator Romam appulit ante tertias *Zoſimi* literas ad Afros die XXI. Martii præſentis anni ſcri-

oportuerat utique merita ſuæ appellationis adſtruere; maxime cum nihil agente appellatore, ſecundum etiam humanas leges, ſuperior eſt ſemper ille qui vicit. Quid enim jam mea intererat, ut etiam apud veſtram reverentiam pravæ ejus doctrinæ adſtipulator exiſteret, de quo congaudere poſſem, ſi damnatis his quæ illi a me objecta fuerant, ſic ea per Apoſtolicæ ſedis judicium roborari, meruiſſet abſolvi, nec prius ſe ordinari quam purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit ſemper ſtudens, ingenium ſuum mutare neſcit. Non ſe credidit poſſe deprehendi, quoniam confidentiam ſemper in foveis habuit, in quibus demerſum caput conſcientiæ ſuæ nititur occultare. Quod jam diutius latere non potuit; ſed manifeſtius publicatum, ſpirituali per tuam beatitudinem gladio reſecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini ſecetur in partes, quem paſtor bonus ſolicita & pervigili cautela cuſtodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum ſubdiaconum Eccleſiæ Carthaginenſis. Dat. ſexto Id. Novembris.... Hactenus Paulini libellus pro gratiarum actione miſſus ad Zoſimum, quo res geſtæ ab ipſo Zoſimo adverſus Cæleſtium magna ex parte perſpicuæ redduntur. Quæ autem adverſus Pelagium Zoſimus egerit, jam ex majorum aſſertione narremus.

XVI. Certe quidem ſcriptorum ejus temporis teſtificationibus laudatur ejuſdem Pontificis ſtudium adverſus etiam Pelagium hæreſiarcham exhibitum: nam inter alios S. Proſper hæc per ironiam habet (*a*): *Erravit ſacroſancta benedictio ſedis Petri, quæ ad univerſum Orbem Papam Zoſimus ore ſic loquitur: Nos autem, tamen inſtinctu Dei, &c.* Fuerunt ejuſmodi litteræ adverſus emergentem hæreſim ſcriptæ ab ipſo Zoſimo Papa ad univerſam Eccleſiam; quas ipſi qui confidebant Carthagine Epiſcopi Africani, redditis ad eumdem litteris, ſummopere laudarunt; nam ſubdit paulo poſt ipſe Proſper: *Erraverunt Africani Epiſcopi ad eumdem Papam Zoſimum reſcribentes, eumque in ſententiæ hujus ſalubritate laudantes, cum ajunt: illud vero, quod in litteris tuis, quas ad univerſos curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens: Nos autem, tamen inſtinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem ſuum referenda ſunt, unde naſcuntur) ad fratrum & coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſa retulimus, &c.* Et poſt multa: *Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zoſimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum.* Hæc Proſper.

(*a*) *Proſp. contr. Col.*

Quid Zoſimus adverſus Pelagium.

XVII. Sed & S. Auguſtinus hæc ait de Pelagio (*b*): *Fefellit enim judicium Palæſtinum, propterea ibi videtur eſſe purgatus; Romanam vero Eccleſiam, ubi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere uſquequaque non potuit: quamvis & hoc fuerit utcumque conatus; ſed (ut dixi) minime valuit. Recoluit enim beatiſſimus Papa Zoſimus, quid imitandus præceſſor ejus de ipſis ſenſerit Geſtis,* Palæſtinis videlicet. *Attendit etiam, quid de illo ſentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum adverſus ejus errorem pro veritate Catholica ſtudia conſonantia concorditer flagrare cernebat.* Et paulo poſt: *Cum venerabili Papæ Zoſimo Synodus Africana reſpondit, quod veſtræ charitati cum cæteris inſtructionibus miſimus.* Hæc Auguſtinus ad Albinum & Pipianum nobiles Romanos Hieroſolymis agentes. Addit inferius (*c*), eumdem Zoſimum Papam litteris ſuis, quas ad univerſas Eccleſias dedit, attexuiſſe ejuſdem Pelagii blaſphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Auguſtinus fragmentum earumdem adverſus Pelagii hæreſim Zoſimi litterarum de peccato originali in epiſtola (*d*) ad Optatum. Porro utriuſque, nempe Pelagii & Cæleſtii, damnationem ſic conſtat fuiſſe conceptam, ut niſi correcti agerent pœnitentiam, damnati toto orbe Chriſtiano penitus cenſerentur. Meminit Cæleſtinus Papa de epiſtola Zoſimi adverſus Pelagianos data, dum ſcribit ad Epiſcopos Galliarum, itemque Gennadius (*e*) Maſſilienſis, & Poſſidius.

(*b*) *Aug. de pecc. orig. c.8.*

(*c*) *Aug. de pecc. orig. c.22.*

(*d*) *Aug. epiſt.157.*

(*e*) *Gennad. l. de Eccleſiaſt. dogm.*

XVIII. Accidit autem & tunc illud Romæ, ut cum adverſus Pelagium atque Cæleſtium in ſacro Patrum conſeſſu coram Zoſimo ſententia lata eſſet. Sixtus Romanus preſbyter, qui poſtea Pontifex Cæleſtino ſucceſſit, primus omnium in eoſdem palam inclamaverit anathemate: idque S. Auguſtinus ea de cauſa ab eo factum affirmat, quod more ſuo Pelagiani mentientes, de Sixto ſparſiſſent calumniam, ipſum nimirum favere Pelagianis, jactantes habere

Sixtus presbyter validius inſurgit in Pelagium.

PAGIUS

ſcriptas: in ipſis enim fit appulſi Marcellini mentio. Iſtæ vero literæ datæ ſunt ante latam a *Zoſimo* ſupremam in *Cæleſtium* ſententiam, ut ex ipſis aperte conſtat. Quare optime Garnerius concludit, Baronii opinionem ipſiuſmet *Paulini* teſtimonio confutari; cum ex eo pateat libellum illum anno ſuperiori conſcriptum; certumque ſit *Cæleſtium* currenti tantum anno, idque poſt diem XXI. Martii, quo tertiam ad Afros Epiſtolam Zoſimus dedit, Romæ fuiſſe damnatum.

VI. Ad num. XVIII. Epiſtolæ divi Auguſtini CXCI. alias CIV. & CXCIV. alias CV. ad Sixtum Preſbyterum, & poſtea Pontificem Romanum, datæ quidem ſunt hoc anno, ſed non ſolum poſt utramque Synodum Carthaginenſem adverſus Pelagianos habitam; verum etiam poſt legationem Sancti Auguſtini in Mauritaniam, de qua infra

S. Auguſtinus in literis ad Sixtum ſcribit adverſus Pelagianos.

ſe Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, ſanctus presbyter magnis ſumptis ſpiritibus ad debellandam eam hæreſim cum auctoribus atque ſectariis inſurrexit: habes hæc omnia ſatis expreſſa in epiſtola ad ipſum reddita a S. Auguſtino, ubi hæc in exordio: (a) *Quod enim fatendum eſt charitati tuæ, triſtes eramus nimis, cum fama jactaret inimicis gratiæ Chriſti te favere: ſed ut hæc triſtitia de noſtris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentiſſimo pronunciaſſe, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apoſtolicæ ſedis de illorum damnatione ad Africam miſſis tuæ quoque litteræ ad venerabilem ſenem Aurelium conſecutæ ſunt, quæ tametſi breves erant, tuum tamen vigorem adverſus eorum errorem ſatis indicabant. Nunc vero cum apertius & latius quid de illo dogmate contraque ſentires, in litteris tuis fides ipſa nobiſcum Romanæ Eccleſiæ loqueretur; non ſolum illud omne triſtitiæ nubilum fugit de cordibus noſtris, ſed etiam tantum ibi lætitiæ lumen effulſit, ut nihil egiſſe in nobis videretur ille mæror & timor, niſi ſucceſſurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.* Hæc Auguſtinus ad Sixtum. Quin etiam & illud ad ſui purgationem adjecit, ut adverſus eoſdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium ſcripſerit. Teſtatur id quidem ipſe Auguſtinus (b), laudans hac de re animi ipſius conſilium.

(a) Aug. epiſt. 105.

(b) Aug. epiſt. 104.

XIX. Accidit poſt hæc, ut quidam ex clero Romano obnitentes Zoſimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zoſimo conqueſturi ſe contulerunt; quos

PAGIUS infra. *Sixtus* cum falſis Pelagianorum rumoribus eorum patronus publicaretur, ad Auguſtinum ſcripſerat, cui Auguſtinus duas literas dedit, quarum poſteriores univerſæ catholicæ doctrinæ contra Pelagianos aſſertæ compendium continent. Nam non ſolum ultimo ictu Pelagianos confecit, ſed & Semipelagianos, antequam orirentur, ſuffocavit, dum initium fidei ex meritis, & infantium nunquam futura merita, vel demerita irriſit, atque electionem Dei prædeſtinantis omnia humana merita præcedere aſſeruit; unde factum eſt, ut huic Epiſtolæ Semipelagiani poſtea acerrime contradixerint, ut prodit Auguſtinus lib. de Dono perſever. cap. 11. In eadem Epiſtola CXCIV. Auguſtinus *Sixtum* rogat, ut quæ alia Pelagiani adverſus Catholicam fidem excogitarent, & quæcumque adverſus eos ipſe pro fide Catholica ederet, nota ſibi faceret: *Hæreticorum quippe inquietudine*, inquit Auguſtinus, *ut Scripturas vigilantius perſcrutemur, unde, ne ovili Chriſti noceant, eis poſſit occurri, tanquam de ſomno ignaviæ noſtræ excitatur induſtria.*

VII. *Baronii unum tantum Concilium Carthagine celebratum aſſeventis ſententia rejicitur.*

A num. XIX. ad XXV. Venio nunc ad explicationem duorum Conciliorum Carthaginenſium in cauſa Pelagianorum hoc anno celebratorum, ex quibus Baronius unum tantum agnovit, num. I. ſcribens: *Hoc anno ipſo primo veris initio eſſe collectum, eo quod ad ipſum cum haberetur, extant Zoſimi Papæ literæ datæ XII. Kal. April. Porro propagatum illud eſſe uſque ad menſem Maii, ſancita in eo decreta ſignificant.* Verum duo Concilia Carthagine coacta fuiſſe, in dubium revocari non poteſt. Epiſtola enim Zoſimi, de qua loquitur Baronius, hanc præfert inſcriptionem: *Zoſimus Aurelio ac cæteris, qui in Concilio Carthaginenſi adfuerunt.* Quare die XXI. Martii, quo eæ literæ datæ, Concilium Carthaginenſe jam finitum erat, ideoque illud quod die prima Maii habitum, ab illo diverſum fuit. Præterea Auguſtinus in Epiſtola CCXV. alias XLVII. ad Valentinum, enumerans quæcumque in Pelagianorum cauſa ab anno CCCCXVI. geſta fuerant, ait: *Portant autem ſecum & alia, quæ vobis dirigenda eſſe credidimus, quibus cognoſcatis quemadmodum Catholica Eccleſia, in Dei miſericordia Pelagianæ hæreſis venena repulerit. Quod enim ſcriptum eſt ad Papam Innocentium Romanæ urbis Epiſcopum de Concilio Provinciæ Carthaginenſis, & de Concilio Numidiæ, & aliquanto diligentius a quinque Epiſcopis, & quæ ipſe ad tria iſta reſcripſit: item quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, ejuſque reſcriptum ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum: & quod poſteriori Concilio Plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus, &c. Hæc omnia miſimus vobis.*

VIII. *Duo indicta fuiſſe docet S. Auguſtinus.*

Vides Auguſtinum teſtari, Zoſimo, Eccleſiam Romanam adminiſtrante, duo Concilio adverſus Pelagianos in Africa indicta fuiſſe. Ab Auguſtino Proſper in Chronico non diſſentit: in quibuſdam enim exemplaribus, & præſertim in codice MS. Auguſtano, qui inter Opera ejuſdem in Bibliotheca Patrum tam editionis Colonienſis quam Lugdunenſis legitur, non una Synodus, ut in vulgatis exemplaribus, ſed duplex hoc anno Carthagine habita recenſetur: *Honorio XII. & Theodoſio VIII. COSS. Concilio apud Carthaginem habito CCXVII. Epiſcoporum* (legendum CCXIV. ut Labbei editio & varia manuſcripta habent) *ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt, quibus probatis per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Valentinianus Conſtantii & Placidiæ filius naſcitur V. Nonas Julias. Carthaginis Concilium contra Pelagianos.* Quæ poſtrema verba inquit E. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 14. ubi hoc obſervavit, imprudenter forte Exſcriptores eraſerunt, ne idem repeteretur; cum tamen ea lectio cæteris verior videatur. Hanc Card. Noriſii conjecturam confirmo ex Mariano Scoto in Chronico, ubi Proſpero non citato ad eumdem Conſulatum ſcribit: *Concilio apud Carthaginem habito CCXIV. & eo amplius Epiſcoporum, ad Papam Zoſimum Synodi decreta perlata ſunt, quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Valentinianus Conſtantii & Placidiæ filius naſcitur V. Nonis Julii. Carthaginis Concilium contra Manichæos & Pelagianos.* Quæ Marianus Scotus ex Chronico Proſperi ſine dubio deſcripſit.

IX. *Nec Proſper contrarium docuit.*

Antelmius tamen in Diſſert. VIII. de Operibus SS. PP. Leonis Magni & Proſperi Aquitani num. IX. & ſeq. exiſtimat, unicum tantum Concilium, ſed in duas ſeſſiones diſtinctum; *Zoſimo* ſedente, in Africa adverſus Pelagianos congregatum fuiſſe, quod Proſper in Carmine de Ingratis cap. 3. Africam alloquens ſcribat.

Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque ſenum celeberrima cœtu,
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur.
Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas.
&c.

An

quos idem Pontifex, datis litteris ſignificavit, ſententia excommunicationis damnatos, a nemine ſuſcipiendos: extant ipſæ (a) commonitionis Zoſimi litteræ, quas ad presbyteros & diaconos Ravennam ſcripſit. Fuiſſe hos fautores Pelagii, quos idem Zoſimus rebelles & perturbatores omnium vocat, poſſumus intelligere. Cum igitur (ut dictum eſt) Romæ a Zoſimo Papa & ſacro collegio clericorum Pelagius atque Cæleſtius damnati eſſent, ab eodemque Zoſimo ad univerſos Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos de ipſorum condemnatione litteræ conſcriptæ eſſent; mox eas conſecutum eſt Honorii Imperatoris reſcriptum adverſus eoſdem hæreticos. Accepimus illud e latebris antiquitatis erutum a viro diſertiſſimo piæ memoriæ Henrico Gravio profeſſore Lovanienſi, dum Romæ ageret ſub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, jam ante vocatus a Sixto: nactus eſt ipſe ex codice monaſterii S. Vedaſti Attrebatenſis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipſa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Eſt autem ipſum hujuſmodi:

(a) *Zoſim. ep. 1. lib. ep. Rom. Pont*

Honorius Imp. reſcribit contra Pelagium atque Cæleſtium.

Impp. Honorius & Theodoſius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

XX. *Ad conturbandam Catholicæ ſimplicitatis lucem puro ſemper ſplendore radiantem, doloſæ artis ingenio, novam ſubito emicuiſſe * verſutiam, pervulgata opinione cognovimus: quæ fallacis ſcientiæ obumbrata mendaciis & furioſo tantum debacchata luctamine, ſtabilem quietem cæleſtis conatur attrectare fidei, dum novi acuminis commendata vento, inſignem notam*

* emerſiſſe.

Honorii Imp. lex adverſus Pelagianos.

PAGIUS

An alium in finem poſſet procedere ſanctum Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque Auguſtinus erat, &c.

Ubi Antelmius putat, ultimos verſus de unico Concilio mentionem facere, & priores de duplici ſeſſione interpretatur. Verum ſi plura Concilia ad eundem finem habita unum Concilium appellare potuit Hieronymus in Apologia II. adverſus Rufinum defenſorem Origenis, contra quem varia in Oriente & in Occidente celebrata fuerant Concilia, quanto magis idem Poetæ licuit? Hæc autem Hieronymi verba: *Ergo beati Epiſcopi, Anaſtaſius* (Pontifex Romanus) *& Theophilus* (Epiſcopus Alexandrinus) *& Venerius* (Epiſcopus Mediolanenſis) *& Chromatius* (Epiſcopus Aquilejenſis) *& omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari ſententia, quia pari & ſpiritu, illum* (nempe Origenem) *hæreticum denunciant populis*, &c. Illuſtre etiam hanc in rem exemplum legere poteris anno CCCLXXVIII. ubi *Macedoniani* ad Liberium Papam a variis Synodis miſſi dicunt, ſe ab *una Synodo* Legatos veniſſe, & *unius Synodi* Epiſtolam deferre, quia ſcilicet omnes illæ Synodi eamdem fidem & doctrinam uno conſenſu declaraverant. Imo Proſper ibidem plures Synodus adverſus Pelagianos coactas diſerte aſſerit, cum ait, *Synodos* non ſolum poteſtatem & auctoritatem ſuam in decernendo, ſed & ſapientiam ac doctrinam hæreticorum artificiis detegendis, & eorum argumentis refellendis, oſtendiſſe. Denique Auguſtinus in laudata Epiſtola ad Valentinum, primum Concilium Carthaginenſe *Africanum* appellat, & alibi ter eodem nomine illud exprimit, ſecundum vero *Plenarium* vocat, ideoque duo Concilia inter ſe diverſa fuiſſe manifeſtiſſime indicat.

X. Uſſerius in Antiquit. Britan. cap. 10. & Voſſius in Hiſt. Pelag. lib. 1. cap. 44. recte quidem duo ſub Zoſimo Concilia Carthagine contra Pelagianos coacta ſtatuunt; ſed perperam unum *Provinciale* putant, alterum *Plenarium* ex univerſa Africa. Utramque Synodum Plenariam fuiſſe Em. Card. Noriſius colligit ex laudatis Proſperi in Chronico verbis. Ait enim Proſper, literas quibus Pelagianorum verſutias Afri aperiebant, miſſas eſſe ad Sedem Apoſtolicam a Synodo CCXIV. Epiſcoporum, qui ſane numerus non erat ex ſola Provincia Proconſulari, ſed ex univerſa Africa. Nam anno ſequenti in Concilio Plenario de appellationibus interfuere CCXVII. Epiſcopi, ut dicemus. Indeque Auguſtinus priorem ſub Zoſimo Synodum ſemper Africanam, nunquam Carthaginenſem nuncupavit. Queſnello tamen Diſſert. de Conciliis Africanis contra Pelagianos num. XXXV. non probatur quod primum Concilium Carthaginenſe, vel *Provinciale* vel *Plenarium* dicatur. Non *Provinciale*, inquit, quia non ex una provincia Epiſcopi CCXIV. convenerunt: quæ ratio fuit, cur Carthaginenſe non dixerit Auguſtinus, etſi Carthagine habitum: quo nomine priora duo adverſus Pelagianos Carthaginenſia appellavit pluribus locis. Non item *Plenarium*, quia non ex omnibus Africæ provinciis collectum. *Africanum* igitur vocandum cenſet, ut ſemper ab Auguſtino appellatum eſt; quia cum Plenariam Synodum ex omnibus Provinciis convocari anguſtiæ temporis non ſinerent, & duas etiam Provincias ſpectaret negotium iſtud, Proconſularem & Numidicam, ideo geminum Concilium Carthaginenſe & Milevitanum ſententiam in *Cæleſtium* pronunciaverat, indeque probabile putat Queſnellus, utramque illam Synodum in unam coaluiſſe apud Carthaginem, Epiſcopis etiam aliis propinquiorum provinciarum advocatis.

Duo Concilia adverſus Pelagianos habita, alterum Africanum, alterum Plenarium, appellatum.

XI. Verum hæc quæſtio videtur eſſe de nomine, utrum ſcilicet prior hæc Synodus Carthaginenſis poſſit dici *Plenaria*. Garnerius enim in Diſſert. de Synodis in cauſa Pelagiana habitis, Synodo II. obſervat, Primatem unius integræ Provinciæ Epiſcopos per Tractoriam aliquando vocaſſe: ex pluribus vero Provinciis aliquando conveniſſe Epiſcopos propter commune negotium, non tamen ex omnibus, cujuſmodi fuit *Byzacenum*, ad quod ex Provincia Proconſulari miſſi ſunt Epiſcopi Legati; denique aliquando ex tota Africæ Diœceſi, ideſt, ex omnibus Africanis Provinciis, accitu Carthaginenſis Epiſcopi, Conventus celebratos eſſe. Quare ſecunda Synodus Carthaginenſis hoc anno congregata Plenaria dicitur tertio illo ſenſu, quia nempe ad eam ex omnibus Africæ Provinciis Epiſcopi convenere: prima vero recte *Africana* ab Auguſtino ſemper dicta, quia eidem Epiſcopi variarum Provinciarum interfuere. Et ſicut Veteres *Plenaria Concilia* aliquando appellant ipſa quoque Provincialia, prout nimirum Epiſcopi, vel omnes unius provinciæ apud ſeniorem ſuum, vel ex omnibus provinciis ad locum ab Epiſcopo Carthaginenſi conſtitutum congregabantur; ſic Concilia, in quibus Epiſcopi variarum provinciarum adfuére, *Plenaria* dici poſſunt.

An utrumque Concilium Plenarium dici poſſet.

Non

tam plebejæ æſtimat vilitatis, ſentire cum cunctis; ac prudentiæ ſingularis palmam fore, communiter approbata deſtruere. Cujus impiæ commentationis auctores Pelagium, Cæleſtiumque percrebuit extitiſſe. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæque ſemper majeſtati, & ter omnipotenti ultra omne principium tranſeunti tam trucem inclementiam ſævæ voluntatis aſſignat, ut cum formandi mundi opificem curam ſumeret, qualitatemque hominis * *ſtruendi profunda ſpiritus conceptione libraret, fundati muneris * fidei anteferret exordium, & mortem præmitteret naſcituro, non hanc inſidiis vetiti fluxiſſe peccati, ſed exegiſſe penitus legem immutabilis conſtituti: ad declinandum lethi exitialis incurſum nihil prodeſſe abſtinentiam delinquendi, cujus ita vis putatur adſtricta, ut non poſſit aboleri deinceps: primitivi hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruiſſet, dilapſum ad poſteros non fuiſſe: tantumque apud eum, quem malæ ſuadæ gratiæ infelix rapuiſſet illecebra, tranſgreſſionem interdicti extitiſſe & diſcriminis: Cum evidens Catholicæ legis omnifaria teſtetur auctoritas, illum interitus om-*

PAGIUS XII. *Utrumque hoc anno celebratum.*

Non convenit etiam inter Auctores, an utrumque Concilium hoc anno habitum fuerit: Queſnellus enim loco laudato, & Patres Benedictini in Præfatione ad Tomum X. Operum Sancti Auguſtini num. XVI. autumarunt, Concilium Africanum CCXIV. Epiſcoporum autumno ſuperioris Chriſti anni celebratum eſſe. Sed non dubito, quin Em. Cardin. Noriſius & Garnerius laudati rectius cenſuerint, hanc Synodum indictam fuiſſe Carthagine ab Aurelio *prope Kalendas Februarias*, ut habet Card. Noriſius, non vero ante quadrageſimam die XX. Februarii hoc anno inchoatam, ut putavit Garnerius qui animum non advertit ad Concilium *Zellenſe* die XXIV. Februarii celebratum, cui ſine dubio intereſſe debebant aliqui ex Epiſcopis ad Concilium Africanum vocatis, qui ideo circa medium Februarium abſolvi debuit. Parte alia prior Zoſimi ad Afros Epiſtola anno præcedenti data, qua eos monuit, ut mitterent aliquos intra ſecundum menſem, qui *Cæleſtium* reum peragerent, conſignata fuit *Baſiliſco* Subdiacono Romanæ Eccleſiæ, qui ipſo menſis Novembris initio Carthaginem pervenit, ut liquet ex libello Paulini, in quo dicitur, eum *IV. Nonas Novembris* cum geſtis Apoſtolicæ Sedis directis *Paulinum* ſermone conveniſſe: neque enim veroſimile, *Baſiliſcum*, ubi Carthaginem advenit, omnia *Zoſimi* mandata ſtatim executioni non dediſſe. Queſnellus quidem, qui contendit hanc Synodum habitam fuiſſe menſe Octobri, vel Novembri anni præcedentis, ex laudatis Paulini verbis infert, *Baſiliſcum* adhuc Carthagine *IV. Nonas Novemb.* verſatum eſſe, jamdiuque antea in eam urbem perveniſſe. Verum ex illis verbis manifeſte patet, ea ad Baſiliſci adventum, non vero ad ejus in urbe Carthaginenſi commorationem referenda eſſe, ideoque eam Synodum ante præſentis anni initium cogi non potuiſſe. Certe ad congregandam Synodum adeo numeroſam, ducentorum nempe quatuordecim Epiſcoporum, eo longius temporis ſpatium magis neceſſarium fuit, quo plures Epiſcopi e remotis Africæ regionibus vocandi erant, & aliunde mos non ferebat, ut Antiſtites extra ſuas Eccleſias Natalem Domini celebrarent; Quare cum die XV. Februarii jam ea Synodus abſoluta eſſe debuerit, ut mox oſtendo, congregata fuit medio menſe Januario, quia ſi tardius inchoata fuiſſet, ante medium Februarium abſolvi non potuiſſet; qua tamen de re dubitare non licet.

XIII. *Africanum circa medium Februarium.*

Ex tertiis quippe Zoſimi ad Afros literis hoc anno Romæ die XXI. Martii datis, apparet *Marcellinum* Carthaginenſis Eccleſiæ Subdiaconum literarum hujus Concilii perlatorem fuiſſe, ideoque & ex urbe Carthaginenſi ante medium Februarium, finito jam Concilio, Romam profectum eſſe. Cum enim poſt ejus Romam adventum *Zoſimus* die XXI. Martii ad Concilii Africani literas reſponderit, jam ab octo ad minus diebus *Marcellinus* Romam adventarat, quia prolixiſſima ſcripta Concilii fuiſſe teſtatur ipſe Zoſimus in ea Epiſtola: *poſt miſſa*, inquit, *per Marcellinum ſubdiaconum veſtrum Epiſtolæ omne volumen volvimus; quo aliquando perlecto*, &c. prolixitatis enim indices ſunt voces iſtæ, ut etiam Queſnellus num. XX. obſervat, & talis, quæ tædii nonnihil crearit Zoſimo; quam prolixitatem Marii Mercatoris verba num. XXVII. recitanda etiam teſtantur. Ex quo ſequitur *Marcellinum*, circa medium Februarium Carthagine diſceſſiſſe, poſtquam ſcilicet Synodus Africana ad finem perducta fuit; præterquam quod incredibile eſt, Patres hujus Synodi *Zoſimum* de iis, quæ geſta fuerant, non ſtatim certiorem feciſſe. Quod ſi ea circiter medium Februarium finita, profecto poſt annum præcedentem inchoata fuerat. Hinc corruit quod ſcribit Queſnellus num. XV. hanc Synodum *autumnalem* fuiſſe, ex eaque directum *Marcellinum* menſe Novembri anni ſuperioris, ejuſque omnes inſtructiones & geſta Synodica per eumdem XII. Kalendas Aprilis currentis anni *Zoſimum* recepiſſe; cum nullo modo veroſimile ſit, *Marcellinum* menſes circiter quinque in itinere fuiſſe & intra diem XX. & XXI. menſis Martii, & prolixiſſima Africanorum ſcripta, Conſtitutioneſque de Gratia ab eis propoſitas legere ac examinare potuiſſe, & eum in re tanti momenti ita perfunctorie officio ſuo functum eſſe. Queſnellus num. XXXVI. hac ratione refellit opinionem Em. Card. Noriſii qui tamen recte exiſtimat anno CCCCXVII. poſt receptas Zoſimi literas nullam in Africa Sy-
„ nodum collectam eſſe: Profecto, inquit Que-
„ ſnellus, non ita credimus indormiiſſe Africa-
„ nos rebus Eccleſiæ & cauſæ fidei, imo pro-
„ priæ, ut tamdiu diſtulerint congreſſum Epi-
„ ſcoporum, qui quotannis haberi ſolebat a
„ Primatibus in ſua quiſque Provincia: cum ta-
„ men Synodus, ut jam dixi, citius convocari
„ non potuerit. At juſte in eam reprehenſionem incurriſſent Africani, ſi tamdiu diſtuliſſent Pontificem Romanum monere de geſtis in ea Synodo, vel ipſe *Marcellinus*, ſi in eo munere obeundo obdormiiſſet.

XIV. *Ex Concilio Africano obteſtatio ad Zoſimum PP. miſſa.*

Concilio Africano ſuo tempore reddito, venio ad ea quæ in eo geſta ſunt, quæ, monumentis deperditis, nonniſi ex literis Zoſimi, ac libris Auguſtini, Proſperi, ac Marii Mercatoris & ex parte tantum, erui poſſunt. Permulta enim Roma in Africam, & inde Romam miſſa fuiſſe teſtatur Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. *Tot enim & tantis inter Apoſtolicam ſedem*

*omnium fuiſſe veſtibulum, quem divinæ præceptionis ſedulum liqueat corrupiſſe mandatum. Aliaque quamplurima, quæ ſermo reſpuit, lex refutat, quæ perpetue cum ſit recordari etiam ſub diſpoſitione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate feſtina oporteat intercipi, ne corroborato uſu nequitiæ adoleſcentes vix valeant coerceri. Siquidem aures manſuetudinis noſtræ recens fama perſtrinxerat, intra ſacratiſſimam urbem noſtram, aliaque loca hoc peſtiferum virus quorumdam inoleviſſe pectoribus, ut interrupto directo credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudiis differendi, monſtra impacatæ diſſenſionis inducta ſint; novoque ſcandali fomite concitato, beatiſſimæ Eccleſiæ hactenus nutet intentata tranquillitas, aliis iter aliud ancipiti interpretatione ſectantibus. At * abſoluta ſanctorum apicum claritas, ac dilucide quod ſequi univerſitas debeat, explanans, pro captu verſipellis ingenii profanam novorum more anſerum moventibus quæſtionem, Palladi parens cariſſime atque amantiſſime.*

* Et.

XXI. Quæ ſtatuantur adverſus Pelagianos.

Ob quam rem illuſtris tua auctoritas victura in omne ævum lege nos ſtatuiſſe cognoſcat, ut pulſis ex Urbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cæleſtio atque Pelagio; Si qui hujus de cætero ſacrilegii ſectatores quibuſcumque locis potuerint reperiri, aut de pravitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem: a quocumque correpti, ad competentem Judicem pertrahantur: quos, ſive clericus ſive laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine præſcriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis ſententiæ luce, novæ diſputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam, Evangelicamque claram & ſine errore ſententiam, vafra rudis ſe-

PAGIUS

dem & Afros Epiſcopos currentibus & recurrentibus ſcriptis Eccleſiaſticis, &c. Ubi Concilium congregatum, ad Zoſimum ſcripſit, miſitque *obteſtationem*, qua ne quid innovaretur in cauſa Cæleſtii ante reſcripta præſentis Synodi, poſtulabat. Ex laudata enim Zoſimi Epiſtola die XXI. Martii ſcripta, diſcimus Synodum bis ad Zoſimum ſcripſiſſe, in principio ſcilicet & in fine, & obteſtationem illam miſiſſe. Hæc Zoſimi verba: *Noverit veſtra Fraternitas, nihil nos poſt illas, quas vel Superius, vel Nunc literas veſtras accepimus immutaſſe, ſed in eo cuncta reliquiſſe ſtatu, ut illa, quæ a vobis ad nos miſſa erat obteſtatio remaneret;* reſcribit enim ſe priores & poſteriores Africanorum literas accepiſſe. Nefas porro eſt, credere *Aurelium* unum inconſultis Coepiſcopis ſuis obteſtationem illam ad *Zoſimum* miſiſſe, licet id aliqui Viri docti arbitrati fuerint. Garnerius præfato Zoſimi loco innixus duplicem Synodum conſtituit, quæ celebratæ fuerint inter primam *Zoſimi* Epiſtolam anno præcedenti ad Afros datam, & tertiam ejuſdem die XXI. Martii hujus anni ad illos ſcriptam priorem menſe Decembri, vel etiam Novembri anni præcedentis, poſteriorem ante Quadrageſimam hujus anni quod, ex prima dicatur *Zoſimus* literas accepiſſe cum obteſtatione Afrorum, inſtrumentiſque cauſæ, quibus literis, non reſpondit, ex poſteriori vero Synodica miſſa ſit, cui reſponſum illud dedit die XXI. Martii. Verum unicam Synodum intra menſem Octobris anni ſuperioris & Kalendas Maji hujus anni habitam ex ipſo Garnerii fundamento, verbiſque laudatis demonſtrat Queſnellus num. IX. Nam literæ, quas ex diverſis Synodis miſſas Garnerius putat, ex una eademque ſcriptas docet Zoſimus in Epiſtola die XXI. Martii data. Eandem enim Synodum Zoſimus alloquitur, cum ait: *poſt illas, quas vel ſuperius vel nunc literas veſtras accepimus*. Et infra: *a vobis ad nos miſſa obteſtatio*. Reſcribit quippe acceptis poſterioribus literis & tamen eidem Synodo obteſtationem, quæ ad primas literas attinet, attribuit; quod pluries eodem modo in eadem Epiſtola ſignificatur.

XV. Cum priores illæ Concilii Africani literæ ad *Zoſimum* perierint, quid eæ continerent, ex ipſis Zoſimi tertiis literis XXI. Martii datis cum Queſnello num. XI. expiſcandum. Cum enim utriſque Africanorum literis iſtæ reſpondeant priori parte prioribus; poſteriori eaque breviſſima, poſterioribus ſatisfacit. Apparet igitur duo maxime prioris Africanæ Synodi Epiſtolæ capita fuiſſe: unum quo graviter expoſtulabant adverſus *Zoſimum*, quod poſthabito & Africanæ Eccleſiæ & Romanæ per Innocentium judicio, quo finita Celeſtii cauſa fuerat, ad novum eam examen revocaſſet. Huc enim ſpectare videtur Privilegiorum Apoſtolicæ ſedis commendatio, quæ totam fere *Zoſimi* implet Epiſtolam. Secundum Epiſtolæ caput erat Africanorum Epiſcoporum *obteſtatio*. Scilicet cum intelligerent ex Epiſtola Zoſimi hunc ad Pelagium Cæleſtiumque abſolvendos feſtinare, niſi accuſatores Romam accurrerent, & ſuæ accuſationis capita probarent; obteſtatorium libellum interpoſuerunt, quo ſuum ſibi jus ſervari poſtulabant, & ut nihil de ſententia in utrumque illum prolata immutaretur, ſed in eodem cuncta relinquerentur ſtatu, ſaltem donec unum e ſuis Romam mitterent cum idoneis cauſæ inſtrumentis, quibus hæreticorum artes aperirentur, doceretur que quam legitime & canonice damnati eſſent. Extrema Epiſtolæ Zoſimi verba hujus obteſtatorii libelli teſtes ſunt: *Noverit*, inquit, *Fraternitas veſtra, nihil nos poſt illas, quas vel ſuperius vel nunc literas veſtras accepimus, immutataſſe; ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cum hoc noſtris literis veſtræ indicavimus Sanctitati, ut illa quæ a vobis ad nos miſſa erat, Obteſtatio remaneret*. Hæc enim verba, *miſſa erat*, indicant iſtam obteſtationem ad priorem Africanorum Epiſtolam pertinere.

Africani adverſus Zoſimum expoſtularunt.

XVI. *Omnia geſta in cauſa Cæleſtii ad eum miſerunt.*

Poſtquam priores iſtæ literæ ad *Zoſimum* miſſæ ſunt. Epiſcopi in Synodo Africana coacti, matura deliberatione inter ſe inquiſiere, quidnam facto opus eſſet, ut hæretici artibus occurreretur. Huic itaque Concilio, ut recte vidit Queſnellus num. XIII. & ſeqq. tribuenda quæ apud Auguſtinum, Proſperum, & Marium Mercatorem ex Africano Concilio profecta annotantur, quia ex Synodo Kalendis Maii habita ad Romanum Pontificem ſcriptum non eſt ab Africanis Patribus niſi Epiſtola, qua Patres gratias reddebant Pontifici quæ ad nos non pervenit. Ad hæc conſtat ex divo Auguſtino in epi-

* *ſectæ calliditate pugnantes, involventeſque ſplendentem fidem veri *, ambagibus differendo.*

XXII. *Hos ergo repertos ubicumque de hoc tam nefando ſcelere conferentes, a quibuſcumque jubemus corripi, deductoſque ad audien-*

PAGIUS. epiſtola CCXV. ad Valentinum, cujus verba ſupra num. VII --- retulimus, Zoſimi reſcriptum *ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum* datum eſſe poſt Concilium Africanum, & ante poſtremum Plenarium. Quare Concilium illud, ex quo omnia cauſæ geſta miſſa dicuntur ad Zoſimum, primum eſt Carthaginenſe, ſeu Africanum, non vero ſecundum ſeu Plenarium, ut perperam ſcribunt Garnerius loco laudato in Synodo XII. & Marca in diſſert. de veter. Collect. Can. cap. 16. Neque etiam audiendus Marca citatus in eo quod duo *Zoſimi* decreta diſtinguit, quorum primum privatum ſit, datumque adverſus *Cæleſtium* tanquam de crimine ſibi impoſito convictum, poſt primam Synodum Carthaginenſem, ſeu poſt Concilium Africanum; aliudque generale, ſeu generalis Epiſtola ad univerſos Epiſcopos adverſus Pelagianam hæreſim, poſt receptos ſecundæ Synodi Carthaginenſis canones, quod Proſperum in Chronico cujus verba num. VIII. recitavimus docere arbitratur.

XVII. *Zoſimus unico decreto Cæleſtium & Pelagianos damnat.*

Decepere Præſulem doctiſſimum vulgatæ editiones Chronici Proſperi, ubi non tantum unius Concilii Carthaginenſis mentio habetur; ſed etiam librariorum errore dicitur illud fuiſſe ducentorum decem & ſeptem Epiſcoporum, loco ducentorum quatuordecim Epiſcoporum. Exiſtimavit enim Proſperum ibi loqui de Concilio Plenario Kalendis Maiis habito; in libro vero adverſus Collatorem, ubi ait: *Erraverunt ducenti XIV. Sacerdotes, qui in epiſtola quam ſuis conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem beatum Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Innocentium de beatiſſimi Petri Sede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur gratiam Dei per Jeſum Chriſtum, non ſolum ad cognoſcendam, verum etiam ad faciendam juſtitiam, nos per actus ſingulos adjuvare, ita ut ſine illa nihil veræ ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus*, ſermonem habere de Concilio Africano ſeu de priori Concilio Carthaginenſi. Verum Proſper in Chronico quando aſſerit, Carthagine habitum eſſe Concilium CCXIV. Epiſcoporum, & ab eo ad *Zoſimum* Synodalia decreta miſſa, de priori Synodo Carthaginenſi verba facit, ut jam oſtendimus, ideoque & in loco ex libro ejus adverſus Collatorem deducto, cum utrobique ſermo ſit de Concilio CCXIV. Epiſcoporum, ac de decretis ad Sedem Romanam miſſis. Ad hæc manifeſtum eſt, Synodum, cujus geſtis probatis ſecuta eſt *Zoſimi* ſententia per totum mundum miſſa, eam eſſe quæ epiſtolæ volumen cum plurimis inſtructionibus, geſtiſque præcedentium Synodorum ad Romanum Pontificem tranſmiſit per *Marcellinum Subdiaconum*. Sed hæc omnia jam a die XXI. Martii accepta erant a Zoſimo, ut ex tertiis ejus ad Africanos literis conſtat. Denique verba Auguſtini in Epiſtola ad Valentinum citata, in qua ait, ſe ad eum miſiſſe *quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio miſſum eſt, ejuſque reſcriptum ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum: & quod poſteriori Concilio Plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus*, manifeſte oſtendunt, decretum ad univerſos Orbis Epiſcopos a Zoſimo datum eſſe poſt primam Synodum Carthaginenſem; ideoque & diſtinctionem illam duplicis decreti, privati ſcilicet & generalis in *Cæleſtium* lati, mere commentitiam credendam.

XVIII. *Relatio Concilii Africani ad Zoſimum.*

Ad Concilium Africanum referendum quod ſcribit Auguſtinus lib. de Peccat. Orig. cap. 7. & 8. illud ſcilicet revocaſſe in memoriam Papæ Zoſimo, quod ejus prædeceſſor Innocentius de geſtis Palæſtinæ Synodi judicaſſet, & poſt cujus reſcripta in Cæleſtium juſtiſſima ſententia eſt prolata: *Sed interpoſito duorum menſium, donec reſcriberetur ex Africa*, &c. *Sed poſtea quam ex Africano Epiſcoporum Concilio reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, ut in eum* (Cæleſtium) *ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.* Ubi vides, ex unius Concilii Africani ſcriptis ad ſententiam proferendam motum fuiſſe Zoſimum, & capitum, de quibus controverſia mota erat, relationem ex more ad eum factam eſſe; ut Apoſtolicæ Sedis auctoritate accedente, quod erat limitibus Africæ circumſcriptum, univerſæ Eccleſiæ per Occidentem & Orientem regula fieret Eccleſiaſticæ fidei, & denique verum eſſe, quod ſcribit Marca laudatus, tam *Zoſimum* quam *Innocentium* relationibus Carthaginenſium Conciliorum uſos auctoritate Romanæ Sedis omne iſtud negotium conſtituiſſe. Subdit Auguſtinus cap. 8. *Cum venerabili Papæ Zoſimo Synodus Africana reſpondit, quod veſtræ Charitati cum cæteris inſtructionibus miſimus.* Et cap. 21. *viſus eſt Pelagius ad tempus aliquid dicere, quod fidei Catholicæ conveniret, ſed illam ſedem uſque in finem fallere non prævaluit. Poſt reſcripta quippe Africani Concilii*, &c. In eodem Concilio procuſam eſſe inſtructionem ad Zoſimum, qua Pelagianam hæreſim melius poſſet cognoſcere, aſſerit Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. ubi de Cæleſtio per Africanos convicto, ait: *Hoc ut plenius & manifeſtius in illo fieret, expectabatur, venturis ex Africa literis, in qua Provincia ejus aliquanto calliditas evidentius innotuerat. Quæ Romam literæ poſteaquam venerunt, id continentes non ſufficere hominibus tardioribus & ſollicitioribus, quod ſe generaliter Innocentii Epiſcopi literis conſentire fatebatur, ſed aperte eum debere anathematizare, quæ in ſuo libello prava poſuerat*, &c. Ex quibus liquet primo, Synodum Africanam illam eamdem eſſe, cujus ſcriptis acceptis conſecutum eſt Zoſimi decretum ad Univerſi Orbis Epiſcopos miſſum. Denique eam ipſam Synodum eſſe, ex qua inſtrumenta & geſta omnia miſſa ſunt ad *Zoſimum* per *Marcellinum Subdiaconum* ad cauſæ inſtructionem: quandoquidem nonniſi poſt hanc ejuſque reſcripta ſecuta eſt Zoſimi ſententia. Quare male Garnerius omnia hæc ad Synodum *Kalendis Maiis* habitam. Queſnellus vero num. XIV. ad iſtam accurate retulit.

XIX. *Conſtitutiones de gratia in ea Relatione contenta.*

Auguſtino conſentit Proſper, qui reſpondens ad Capitula Gallorum reſp. ad object. 8. ait: *Cum ducentis quatuordecim Sacerdotibus, quorum Conſtitutionem contra inimicos gratiæ Dei totus mundus amplexus eſt* (nam, ut inquit Cæleſtinus Papa in Epiſtola ad Gallos cap. 3. *Africanorum ſententias ſuas fecerunt Apoſtolici Antiſtites cum probarent*) *veraci profeſſione, quemadmodum ipſorum habet ſermo, dicamus gratiam Dei per Jeſum Chriſtum Dominum, non ſolum ad cognoſcendam: verum etiam ad faciendam juſtitiam nos per actus ſingulos adjuvare; ita ut ſine illa nihil veræ ſanctæque pietatis habere, cogitare-*

dientiam publicam, promiſcue ab omnibus accuſari, ita ut probationem convicti criminis ſtylus publicus inſequatur, ipſis inexorati exilii deportatione damnatis. Decet

PAGIUS

tare, dicere, agere valeamus. Hæc enim ad illam Africanorum Synodum pertinent, *cujus conſtitutionem totus mundus amplexus eſt:* id eſt, *cujus decreta ad Zoſimum Papam*, ut habet idem Proſper in Chronico, *perlata ſunt; quibus probatis per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt*. Poſt cujus Concilii ſcriptum, ut Auguſtinus in Epiſtola CCXV. ad Valentinum ſcribit, ſecutum eſt *reſcriptum Zoſimi ad univerſos totius Orbis Epiſcopos. Ex quo etiam poſtquam reſcripta directa ſunt, conſecutum eſt, ut in Cæleſtium ſententia proferretur*, ut habet Auguſtinus lib.2. de Pecc. Orig. cap. 7. & denique cujus Capitula ſeu decreta inſerta eſſe Zoſimi Tractoriæ, teſtis eſt Marius Mercator cujus verba infra recitabo. Quæ omnia ex ſuperius dictis liquet de Synodo Africana eſſe intelligenda: ex qua nimirum directus *Marcellinus*, cujus omnes inſtructiones & geſta Synodica per eundem recepit *Zoſimus*, & die XXI. Martii, iis acceptis ad Africanos reſpondit. His adde convenientiam numeri Epiſcoporum CCXIV, qui pariter & Epiſcopis hujus decreti conditoribus a Proſpero ibidem tribuitur, & in Chronico datur Concilio illi Carthaginenſi, *cujus decretis probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.*

XX. *Alia Conſtitutio in ea memorata.*

Ex his conſequitur, ut animadvertit Queſnellus num. XV, ejuſdem Concilii Africani partem eſſe, quod de iiſdem CCXIV. Epiſcopis refertur in altero Proſperi loco cap. 5. contra Collatorem: *Erraverunt ducenti XIV. Sacerdotes, qui in Epiſtola, quam ſuis conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem beatum Zoſimum allocuti ſunt: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur, Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, non ſolum ad cognoſcendam; verum etiam ad faciendam juſtitiam, nos per actus ſingulos adjuvari, ita ut ſine illa nihil veræ ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.* Neque enim hæc & ſuperiori numero relata ex reſponſione ad capitula Gallorum, diverſis Synodis adſcribi poſſunt: Conſtitutio quippe eadem, idem numerus Epiſcoporum, eadem verba. Baronius num. XVI. hæc verba: *Conſtituimus in Pelagium*, &c. prolata eſſe a Zoſimo putat; ſed ipſa lectio docet, dicta fuiſſe a Patribus Concilii Africani.

XXI. *Canones de gratia quo modo in ea expreſſi fuerunt.*

Emin. Card. Noriſius laudatus cap.14. refellit *Janſenium* Epiſcopum Yprenſem, qui credidit Proſperum in Chronico, quando ait, *ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt*, intelligere Canones octo contra Pelagianam hæreſim ſtatutos; quia, inquit Card. Noriſius, illi in poſteriori Synodo *Kalendis Maii* habita exarati ſunt, & in hac priori procuſa eſt inſtructio ad *Zoſimum*, qua Pelagianam hæreſim de facie poſſet cognoſcere. Queſnellus vero num.XVI. & ſeq. tuetur, octo illas Conſtitutiones ſeu Canones de gratia, ſi non publicatos, ſaltem conditos eſſe in Concilio Africano; ita ut nec prius, nec ſerius procuſi fuerint. Verum mera hæc de nomine quæſtio eſt. Auguſtinus enim, ut anno CCCCXVI. num.VIII. .... oſtendimus, quando loquitur de geſtis adverſus Pelagianos in Conciliis Carthaginenſi & Milevitano II. illo anno celebratis, modo ſcribit ex illis Conciliis miſſas eſſe literas contra inimicos gratiæ Chriſti ab Epiſcopis ſubſcriptas, modo adverſus eos *Epiſcopalis Concilii conditum fuiſſe decretum*, modo condita fuiſſe ſtatuta, modo denique illorum ConciliorumRelationes miſſas eſſe ad Innocentium Papam: & decretum Carthaginenſis Concilii in Epiſtolà Synodali memoratur tanquam mera relatio eorum, quæ Præſules contra Pelagianos facienda eſſe cenſebant, ut loco laudato legere eſt. Quare quando Proſper in Chronico de Concilio Africano loquens ait, ad Pontificem Zoſimum *Synodalia decreta* perlata eſſe, & in libro contra Collatorem cap.5. *Erraverunt Africana Epiſcoporum Concilia, quæ decretis ſuis conſtituere utrumque Dei Donum eſſe, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus*, &c. nihil prorſus diverſum intelligit a reſcriptis Africani Concilii, aut a literis, *quæ expectabantur ex Africa venturæ*, de quibus loquitur Auguſtinus, cujus loca ſupra recitavimus. Imo quemadmodum in Synodo Carthaginenſi anno CCCCXVI. coacta per hæc verba, *Cenſuimus hujuſmodi perſuaſionis Auctores anathematizari oportere*, Patres Africani definierunt, quid agendum videretur, ſed non pronunciarunt, id Summæ Sedi reſervantes, ut loco laudato oſtendimus; pari eademque ratione quando in Concilio Africano hoc anno congregato Patres protulerunt, ex libro Proſperi contra Collatorem ſupra citata: *Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere ſententiam*, &c. eodem modo ſe gerunt, ac Patres Concilii Carthaginenſis anno CCCCXVI. indicti, ideoque licet definiant, nihil tamen pronunciant, ſed id Apoſtolicæ Sedi reſervant. Uno verbo in Concilio Africano Epiſcopi miſere relationem eorum, quæ ſibi agenda eſſe videbantur, & Auctores, qui decreta facta memorant, nonniſi in verbis differunt ab iis, qui dicunt reſcripta vel literas miſſas eſſe a Concilio Africano.

XXII. *Relatio ab Epiſtola Synodica diſtincta non fuit.*

„ At, inquit Queſnellus, in Proſpero contra Collatorem, cap. 5. hujus Concilii conſtitutiones diſertis verbis notantur, & tales conſtitutiones, quæ ad ſedem Apoſtolicam miſſæ ſint, cum Synodica ad Zoſimum Epiſtola eiſdem præfixa, tales inſuper, *quas totus mundus amplexus ſit*, ut ex altero loco Proſperi in Chronico habetur: *Erraverunt ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in Epiſtola quam ſuis Conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem beatum Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cæleſtium*, &c. Verum fallitur Vir doctiſſimus, dum Epiſtolam Synodicam a Concilio Africano ad Zoſimum miſſam ab illius Conſtitutionibus diſtinguit; Concilia enim in ſuis Synodicis referebant ad Summum Pontificem, quæ a ſe geſta fuerant, *ut tota hujus auctoritate juſta, quæ fuerit, pronunciatio firmaretur*, quemadmodum loquitur Innocentius in ſuo reſcripto ad Concilium Carthaginenſe anno CCCCXVI. adverſus Pelagianos habitum; & in iiſdem Synodicis, quibus moti fuiſſent rationibus exponebant, ut liquet ex reſcripto ejuſdem Innocentii ad Milevitanum Concilium adverſus Pelagianos eodem anno celebratum, in quo Pontifex ait: *Multifariis equidem ad deſtruendum tale magiſterium uti poſſemus exemplis, niſi ſciremus & ſanctitatem veſtram ad plenum Scripturas omnes callere divinas, præſertim cum veſtra Relatio tantis ac*

cet enim originem vitii a conventu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere, qui non ſolum facto nefario deteſtandi, verum etiam exemplo vene-

PAGIUS

ac talibus teſtimoniis ſit referta, ut his ſolis valeat præſens dogma reſcindi, opuſque non eſſe reconditis, cum his (quæ facile vobis occurrentia poſuiſtis) nec audeant obviare, nec poſſint. Et revera ejuſmodi Milevitani Concili II. Synodica, quæ Tomo II. Concil. pag. 1545. legitur, exhibet varia Scripturæ loca, quibus Patres Milevitani Pelagii & Cæleſtii errores confodiunt. In fine vero reſcripti ad Concilium Carthaginenſe anno CCCCXVI. coactum Innocentius inquit: *Nec quidquam ſupereſſe duximus, quod dicamus, cum nihil prætermiſſum a vobis, nihil conſtet eſſe ſuppreſſum, quo illi refutati & penitus cognoſcantur eſſe convicti. Ideoque a nobis teſtimonia nulla ponuntur, quia & his plena Relatio eſt, & ſatis conſtat, ut doctiſſimos Sacerdotes cuncta dixiſſe. Nec decet credere, vos aliquid quod ad cauſam poſſit proficere, prateriſſe.* Ex duobus iſtis reſcriptis ad duo diverſa Concilia miſſis, quid Epiſcoporum ad ſummum Pontificem Relationes continerent, & morem ſervari ſolitum intelligimus, ac præterea Conciliorum *Relationes* ab eorum Synodicis diſtinctas non fuiſſe. Quare in Concilo Africano hoc anno adverſus eorumdem errores coacto, non ſeſe aliter ac in præfatis duobus Conciliis Antiſtites Africani geſſere, ideoque in ſua Synodica ad Zoſimum Papam miſſa Pelagianorum errores refutarunt, & quid decreviſſent, ſignificarunt.

XXIII. *Quod ex Relationibus ab Aliis Conciliis mitti ſolitis innoteſcit.*

Nihil itaque aliud Proſper inſinuat, quam Patres Africanos in ſua Epiſtola Synodica narraſſe quæ a ſe geſta fuerant adverſus Pelagianos, quidque cenſuiſſent aut decreviſſent, eo fere modo quo in duabus laudatis Synodicis Concilii Carthaginenſis & Milevitani II, quæ ad nos pervenerunt, habetur; nec etiam aliud Proſper his verbis, *qui in Epiſtola quam ſuis conſtitutionibus prætulerunt*, ſignificat. Perperam enim vir Eruditiſſimus vim facit in iſtis verbis, *ſuis conſtitutionibus*, cum illis Proſper nihil aliud innuat, quam Patres Africanos materiam ſuppeditaſſe, & teſtimonia protuliſſe, quibus in talibus decernendis moti fuiſſent, eo prorſus modo quo a Patribus Concilii Carthaginenſis & Concilii Milevitani II. præſtitum fuerat; licet enim in eorum Synodicis nulla conſtitutio legatur, Auguſtinus tamen ſcribens ad Hilarium Epiſtolam CLXXVIII. alias XCIV, ait; *Jam cum, iſta ſcriberem, cognoveramus in Eccleſia Carthaginenſi adverſus eos Epiſcopalis Concilii* (anno CCCCXVI. habiti) *conditum fuiſſe Decretum per Epiſtolam ſancto & venerabili Papæ Innocentio dirigendum, & nos de Concilio Numidiæ* (eodem anno Milevi habito) *ad eamdem Apoſtolicam ſedem jam ſimiliter ſcripſeramus*, ubi vides Auguſtinum Decretum ab Epiſtola & a literis non diſtinguere. Unde idem Auguſtinus in Epiſtola ad Valentinum enumerans quæ geſta fuerant a Zoſimo adverſus Pelagianos, quæ ſe ad Valentinum miſiſſe dicit, literas tantum ab Africano Concilio ad Zoſimum datas memorat his verbis: *Item quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, ejuſque reſcriptum ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum: & quod poſteriori Concilio Plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus, &c. Hæc omnia miſimus vobis.* Et tamen in Concilio Africano contra ipſum errorem aliquid conſtitutum fuerat, & quidem non *breviter*, ut in Concilio Plenario, cum variis ſacræ Scripturæ locis, ut ex iis quæ geſta fuerant in Conciliis Carthaginenſi & Milevitano II. innoteſcit, ſententias ſuas comprobarint. Nata itaque omnis hæc controverſia quod Viri Doctiſſimi animum non adverterint ad uſum relationum a Conciliis ad ſummum Pontificem mitti ſolitarum, *quaſi ad caput atque ad apicem Epiſcopatus*, ut inquit Innocentius in Epiſtola IV. ad Felicem Nucerianum Epiſcopum, vel, ut idem ſcribit ad Milevitanum Concilium, *ad Petrum ideſt, ſui nominis & honoris auctorem ut per totum mundum* poſſet *Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe.* Illo enim uſu, loquendique modo ab Antiquis uſurpato ſuppoſitis, omnis hæc controverſia evaneſcit.

XXIV. *Quid continerent poſteriores literæ Concilii Africani ad Zoſimum.*

Quid priores literæ Patrum Africanorum ad Zoſimum miſſæ, ad quas nullum reſponſum datum, continerent, ex Auguſtino & Proſpero eruere conati ſumus; nunc quid poſterioribus inſcriptum eſſet vel annexum, cum eodem Queſnello ex iiſdem Patribus deducendum. Ac primum quidem prolixiſſima ſcripta ad Zoſimum miſſa fuiſſe, ipſemet Zoſimus in Epiſtola ſua III. ad Africanos XXI. Martii data, his verbis teſtatur: *Miſſa per Marcellinum Subdiaconum Epiſtolæ omne Volumen voluiſſe: Quo aliquando Perlecto*, &c. Quibus literis continebantur Africanorum querelæ adverſus Zoſimum, quod credulas aures Cæleſtio commodaſſet, fidem præbuiſſet verbis ejus, nec ea ſatis diſcuſſiſſet: *Ita totum literarum* (ſcilicet earum) *comprehendiſtis textum, quaſi nos Cæleſtio commodaverimus in omnibus fidem* &c. Secundo, cum ex Geſtis Romani judicii inchoatis intellexiſſent Africani quod Cæleſtius *beati Innocentii Papæ literis non eſt auſus obſiſtere; imo ſe omnia, quæ ſedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit* (verba ſunt Auguſtini lib. 2. de Pecc. Orig. cap. 7.) ex quibus ſperabatur plenus ab eo dandus Epiſtolis Innocentii conſenſus: *Romam literæ venerunt ex Africa id continentes non ſufficere hominibus tardioribus & ſolicitioribus, quod ſe generaliter Innocentii Epiſcopi literis conſentire fatebatur, ſed aperte eum debere anathematizare, quæ in ſuo libello male poſuerat: ne ſi id non feciſſet, multi parum intelligentes, magis in libello ejus illa fidei venena a Sede Apoſtolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat eum libellum eſſe Catholicum, quam emendata propter illud, quod ſe Papæ Innocentii literis conſentire ipſe reſponderat*, ut habet Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. Quæ pro Peccati Originalis doctrina monuerunt Africani, ne ab hæreticis ſub verborum larva Zoſimo imponeretur.

XXV. *Miſſa cum Literis Geſta aliorum Conciliorum adverſus Pelagianos.*

Tertio, admonebant Africani *Zoſimum* ſuis literis, ut recoleret quid imitandus prædeceſſor ejus *Innocentius* de ipſis ſenſerat Geſtis Palæſtinis, quibus abſolutum ſe jactabat Pelagius: & ut intelligeret Pontifex ea nec ignota fuiſſe Innocentio, nec omnino probata, literis ſuis inſeruerunt Africani excerptum Epiſtolæ illius ad quinque Epiſcopos, quo iſta conſtabant. Hoc indicat Sanctus Auguſtinus lib. 2. de pecc. Orig. cap. 8. *Quid ergo*, inquit, *De Palæſtinæ Synodi Geſtis, quibus ſe Pelagius abſolutum eſſe gloriatur, ſanctus Papa Innocentius judicaverit, quamvis & in literis ejus, quas nobis reſcripſit, legere poſſitis & commemoratum, cum venerabili Papæ Zoſimo Synodus Africana reſpondit, quod veſtræ charitati cum cæteris inſtructionibus miſimus; tamen*, &c. Quarto, conſtat ex Commonitorio Marii Mercatoris, ipſo ejus initio literis illis fuiſſe illiga-

venenati ſpiritus ſunt cavendi. Juvat autem per omne pene Imperium noſtrum, qua mundus extenditur, hujuſmodi promulgata diffundi: ne ſcientiæ fortaſſe diſſimula-

PAGIUS

ligatum quidquid in Africa actum fuerat adverſus Cæleſtium & Pelagium; & *omnem cauſam, quæ apud eos facta fuerat*, ab ipſis fuiſſe *expoſitam: miſſis etiam Geſtis exinde, quæ fuerant tunc cum illo vel de illo confecta;* hoc eſt Geſtis Carthaginenſis Synodi anni CCCCXII. & Synodorum Carthaginenſis & Milevitanæ II. anno CCCCXVI. habitarum. Quinto, miſſa ſunt & Decreta de Gratia adverſus errores Pelagianorum, non quidem ex formula edita, ut manifeſte elicitur ex iis, quæ leguntur in literis Synodicis Conciliorum Carthaginenſis & Milevitani II. anno CCCCXVI. adverſus eoſdem habitorum, quemadmodum ſupra expoſuimus, ſed variis Scripturæ ſacræ locis & rationibus ex ea deductis firmata, ex quibus conditi fuere Canones octo a Zoſimo, & poſtea a Concilio Plenario, de quo infra.

XXVI. *Marcellinus ab Africanis miſſus Romam medio circiter Martio Romam adventavit.*

Ex priori itaque Carthaginenſi Synodo, ſeu Concilio Africano duæ Epiſtolæ ad *Zoſimum* datæ, quarum ultima cum Geſtis, aliiſque ad cauſam Pelagianam pertinentibus Marcellino Carthaginenſis Eccleſiæ Subdiacono, qui quamprimum ad Zoſimum deferret, conſignata fuit, poſtquam Plenariam Synodum circa Kalendas Maii habendam Epiſcopi Carthagine congregati indixiſſent; præviderant enim circa illud tempus reſponſum a Sede Apoſtolica eſſe afferendum. *Marcellinus* Romam medio circiter Martio pervenit, ut ſupra oſtendimus, & Zoſimus perlectis geſtis, omnibuſque inſtructionibus, quæ prolixiſſimæ erant, a Patribus Africanis confectis, *XII. Kal. April.* ſeu die XXI. Martii tertiam ad Afros ſcripſit Epiſtolam ſuperius a nobis explicatam, in qua eos certos facit rem adhuc eſſe integram, ſe eorum obteſtationis rationem habuiſſe, omniaque ſuſpendiſſe: *Idcirco*, inquit, *noverit veſtra fraternitas, nihil nos poſt illas, quas vel ſuperius, vel nunc, literas veſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cum hoc noſtris literis Veſtræ indicavimus Sanctitati, ut illa, quæ a vobis ad nos miſſa erat, obteſtatio remaneret.* An idem Marcellinus hujus Zoſimi ad Africanos reſponſi perlator fuerit, an vero donec *Cæleſtii* cauſa ad exitum perducta eſſet, Romæ ſubſtiterit, quod veroſimilius, non liquet.

XXVII. *Zoſimus Cæleſtium damnat.*

Cum eo loco res eſſet; *Zoſimus* examinatis quæ hactenus adverſus *Cæleſtium* tam Romæ, quam in Africa facta fuerant, eum ad pleniorem audientiam, ſummumque judicium vocavit; ſed hæreſiarcha cum artes ſuas patere, nullumque ſupereſſe tergiverſandi modum videret, ſe ſe examini ſubduxit, ſive latuerit in Urbe apud ſuos, ſive in proximis Romæ locis ſubſtiterit. Cujus fuga, ubi innotuit, continuo lata in eum ac Pelagium decretoria ſententia, ſcriptaque univerſis mundi Epiſcopis a Zoſimo grandis illa Epiſtola, quam *Tractoriam* Mercator vocat, & cujus aliqua tantum nobis fragmenta reſtant. Hæc de hac re Mercatoris in Commonitorio verba: *Epiſcopis vero ex Africa reſcribentibus, omnemque cauſam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus: miſſis etiam geſtis exinde, quæ fuerant tunc cum illo, vel de illo confecta, vocatur ad audientiam pleniorem, ut quæ promiſerat, feſtinaret implere, ideſt, ut damnatis prædictis capitulis, ſententia Afrorum Pontificum, qua fuerat communione privatus, abſolveretur, non ſolum non adfuit, ſed etiam ex memorata Romana urbe profugit: atque ob hoc a beatæ memoriæ prædicto Zoſimo Epiſcopo ſcriptis ampliſſimis vel longiſſimis perdamnatus eſt; in quibus & ipſa capitula, de quibus accuſatus fuerat, continentur, & omnis cauſa tam de Cæleſtio ſupra ſcripto, quam de Pelagio magiſtro ejus praviore, videtur eſſe narrata, (quorum ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria) & ad Orientales Eccleſias, Ægypti Diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolyma, ſimilia eademque ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa eſſe ſuggerimus.* Auguſtinus vero lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. *Tunc ergo*, inquit, *cum ejus præſentia poſceretur, ut certis ac dilucidis reſponſionibus, vel aſtutia hominis, vel correctio diluceſceret, & nulli ambigua remaneret, ſe ſubtraxit & negavit examini. Nec differendum jam fuerat, ſicut factum eſt, quod aliis prodeſſet, ſi nimium perverſorum pertinacia, dementiaque non poſſet.* Tum. cap. 4. *Sed illud ſe reſpondiſſe fallaciter novo exitu oſtendit, cum ſe ſubtraxit examini, ne ſecundum Africana reſcripta, ipſa omnino de hac quæſtione verba memorare & anathematizare, quæ in libello ſuo poſuit, cogeretur.* Nec Auguſtino contrarius eſt Mercator, quando ſcribit Cæleſtium ex Romana Urbe profugiſſe; ſignificat enim duntaxat eum in vicina Romæ loca ſe ſe recepiſſe, qua de re rurſus infra. *Cæleſtius* itaque ſe ſe examini ſubtraxit, & ementita fuga latuit apud ſuos, donec Honorius Imp. eum Urbe pellendum juſſit.

Zoſimus enim Tractoriam ſuam & Geſta Synodi Africanæ ad Honorium Imp. Ravennæ agentem miſit, petens, ut *Cæleſtius*, omneſque Pelagiani Urbe pellerentur, & toto Chriſtiano Orbe tanquam hæretici haberentur. Conſtans quippe fuit Eccleſiæ conſuetudo, ex quo a Chriſtianis Imperatoribus in libertatem aſſerta eſt, ut partim ad extirpandas hæreſes, ſi quando pertinacius durarent; partim ad coercendos hæreſeon auctores, cum partes facerent, utraque poteſtas a Deo ordinata, Eccleſiaſtica nimirum & Imperialis, conſpiraret. Iis acceptis, Pelagianiſque a Zoſimo damnatis *Honorius* reſcriptum emiſit, quod Baronius ex Codice Monaſterii S. Vedaſti Atrebatenſis eruit, & num. XX. & ſeqq. publicavit, ac poſtea Salmaſius in Euchariſtico, Uſſerius lib. de Britannic. Eccleſ. Primordiis, Baluzius in Append. ad Salvianum, & nuper Garnerius partim Collatione editionum, partim MSS. ope correctius dedit in Diſſert. 3. de Conſtitutionibus Imperatorum editis in cauſa Pelagianorum. Dicitur illud *datum pridie Kalend. Majas, Ravennæ, DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. AA. CC.* ideoque hoc anno, poſt menſem ſcilicet & aliquot dies, quam Zoſimus tertiam ad Afros Epiſtolam die XXI. Martii ſcripſiſſet. Quare intra illud tempus & *Cæleſtius* poſtremo ad judicium vocatus, & Epiſtola Zoſimi ad univerſos Orbis Epiſcopos adverſus Pelagianos data, ac imperiale Decretum ab eodem poſtulatum.

XXVIII. *Reſcriptum ab Imperatore obtinet, quo Pelagiani Romæ pelluntur.*

In eo Reſcripto Honorius ait: *Siquidem aures manſuetudinis noſtræ recens fama perſtrinxerit, intra ſacratiſſimam Urbem noſtram aliaque loca ita peſtiferum virus quorumdam inoleviſſe pectoribus, ut interrupto directæ credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudiis aſſerendi, materiæ impacatæ diſſenſionis inducta ſit, novoque ſcandali fomite concitato, beatiſſimæ Eccleſiæ hactenus nutet intentata tranquillitas: aliis nempe aliud ancipiti interpretatione ſectantibus, & pro captu verſipellis ingenii, prophanam novorum commentorum moven-*

XXIX. *Mittitur Reſcriptum illud ad Præfectos Prætorii.*

tio paſtum præſtet errori, atque impune ſe quiſque putet audire, quod condemnatum vigore publico, ſeſe finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Majas, Ravennæ

PAGIUS

tibus quæſtionem, Palladi parens chariſſime atque amantiſſime (erat is hoc anno Præfectus Prætorio Italiæ, ad quem reſcriptum ſuum Honorius dirigit.) *Ob quam rem illuſtris tua auctoritas, victura in omne ævum, Lege nos ſtatuiſſe cognoſcat, ut pulſis ex Urbe primis capitibus dogmatis execrandi, Cæleſtio atque Pelagio, ſi qui hujus de cætero ſacrilegii ſectatores, quibuſcumque locis potuerint reperiri, aut de pravitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem, a quocumque correpti ad competentem judicem pertrahantur.* Imperiale Edictum juſſione ſua proſecuti ſunt Præfecti Prætorio, *Junius Quartus Palladius* Italiæ, *Monaxius* Orientis, & *Agricola* Galliarum, qui decreto ſuo, quod adhuc extat, juſſere Pelagium ac Cæleſtium ex Urbe eiici, omneſque iſtorum erroris convictos facultatibus ſuis ſpoliari, ac perpetuo mulctari exilio. Baronius anno CCCCXX. num. IV. recitat illud Præfectorum Edictum; ſed, ut demonſtrat Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 13. tres hi Præfecti currenti anno dignitatem geſſere, ideoque quæ ibi Baronius narrat, huc transferenda. Porro in codice Thuaneo MS. Reſcriptum ſic inſcribitur: *Incipit ſacrum reſcriptum, acceptis Synodi SS. Geſtis datum.* Salmaſius, qui codicem vidit, his duabus literis SS. Carthaginenſem Synodum interpretatus eſt. Queſnellus citatus, qui illum etiam legit, aſſerit in eo haberi Synodi Sanctæ, ideſt *ſupraſcriptæ.* Uſſerius, qui Oxonienſi MS. uſus eſt, legit: *Sacrum Reſcriptum, acceptis Synodi geſtis datum.* Denique in codice Baluziano & Atrebatenſi *Reſcriptum* nuncupatur hæc conſtitutio. Sed & Auguſtinus teſtis eſt omni exceptione major lib. 3. cap. 1. adverſus Julianum, quem his verbis alloquitur: *Sane, ut dicis, ſi pro vobis potius ab Imperatore reſponſum eſt, cur non in medium proſilitis?* Quare certum eſt, reſcriptum eſſe, ut recte Queſnellus num. XXVII. nec audiendum Garnerium pag. 240. qui ait, *quod Hiſtoria demonſtrat non eſſe reſcriptum proprie, ſed conſtitutionem, cum Imperator nulli vel per literas petenti, vel ſcriptis conſulenti reſcribat.* Obiter, corrigendus Baronius num. XXIII. qui citata verba Auguſtini adverſus Julianum, Juliani ipſius eſſe arbitratus eſt.

XXX. *Zoſimus acta Synodi vel Urbicæ vel Africanæ ad Imperatorem miſit.*

Certe ex ſerie Edicti manifeſtum ſit, ſuggeſta indicataque fuiſſe Imperatori præcipua Pelagiani dogmatis capita, idque e *Zoſimo* Papa, qui ad eumdem cum Tractoria ſua Synodi Africanæ vel potius Synodi Urbicæ geſta miſerat, ut non tantum ex eo titulo; ſed & ex aliis monumentis clare elicitur. Auguſtinus in Epiſtola ad Valentinum CCXV. cujus verba ſupra retulimus, memorat reſcriptum Zoſimi *ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum*, inter Concilium Africanum & Concilium Plenarium totius Africæ, evidenter indicans Zoſimum acceptis geſtis Synodi Africanæ ſeu prioris Synodi Carthaginenſis Cæleſtium ac Pelagium damnaſſe, ideoque & eadem geſta ad Honorium tranſmiſiſſe, ut Tractoriam ſuam Imperiali auctoritate facilius roboraret. Præterea variis in locis ſupra citatis ſemper inſinuat, *Cæleſtium* poſt reſcripta Africani Concilii accepta Zoſimum damnaſſe, ab eoque non diſſentit Proſper contra Collatorem cap. 41. ubi de Semipelagianis loquens ait: *Tunc iſtorum machinæ fractæ ſunt, tunc in ſuperbiæ ſociis ac principibus corruerunt, quando beatæ memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apoſtolico mucrone percuſſit: quando Pelagium ad proferendam in ſe ſuoſque ſententiam, Palæſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctavit: quando Africanorum Conciliorum Decretis beatæ recordationis Papa Zoſimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum*, id eſt, ad omnes Orbis Chriſtiani Epiſcopos adverſus Pelagianos Tractoriam ſuam miſit. Cum itaque Zoſimi ſententia ſimul cum Africanis decretis vel geſtis memoretur, non alia geſta quam Africana ad Honorium Imp. Zoſimum miſiſſe credendum.

XXXI. *Edictum Imperatoris ab Africanis poſtulatum non fuit.*

Uſſerius in Antiquit. Britan. pag. 271. ſcribit, *Honorium* acceptis geſtis Synodi Africanæ ab ipſa miſſis, haud expectato *Zoſimi* decreto, legem in Pelagianos ſanxiſſe, quod ex laudato Honoriani reſcripti titulo colligi putat. Hanc explicationem Salmaſius, aliique Proteſtantes eo lubentius, amplexi ſunt, quod Zoſimi Papæ auctoritas tunc contempta fuiſſe videatur. Immo ex Catholicis Garnerius loco citato, aliique quidam poſt eum iſtam ſecuti ſunt ea præſertim epigraphe moti. At Poſſidius in Vita Auguſtini cap. 8. hanc interpretationem veram non eſſe demonſtrat: *At illi*, inquit, *tantæ ſedis Apoſtolicæ Antiſtites* (ſc. Innocentius & Zoſimus) *ſuis diverſis temporibus eoſdem Pelagianos notantes, atque a membris Eccleſiæ præcidentes, datis literis ad Africanas, & ad Orientis & Occidentis Eccleſias, eos anathematizandos & devitandos ab omnibus Catholicis cenſuerunt. Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum judicium etiam piiſſimus Imperator Honorius Audiens ac Sequens, ſuis eos legibus damnatos hæreticos haberi debere conſtituit.* Noriſius Cardinalis eruditiſſimus recte obſervat *Poſſidium*, qui Calamenſis in Africa Epiſcopus fuit, Concilio Africano interfuiſſe, ſed quod ſubdit, Zoſimum poſtquam in Urbana Synodo Pelagianos damnavit, poſtulaſſe ab Imperatore reſcriptum, cui titulus: *Sacrum reſcriptum acceptis Synodi geſtis* datum, ex dictis dicendiſque ſubſiſtere non poſſe, & poſtulationem Edicti præceſſiſſe damnationem Pelagianorum conſtat. Præterea memoria lapſus eſt, cum ſcribit, literas Apoſtolicas de damnatis a Zoſimo Romæ Pelagianis acceptas eſſe ab Africanis *III. Kalendas Majas*, quæ enim, ut animadvertit Queſnellus num. XXXVI. literæ acceptæ hac die dicuntur, ſunt tertiæ datæ *XII. Kalend. April.* a Zoſimo, quibus indicat ſe prolixiora reſcripta Africanorum accepiſſe per Marcellinum, & quibus tantum abeſt, ut nunciaret damnatum *Cæleſtium*, quin potius monebat omnia in eodem manſiſſe ſtatu, qui erat quando obteſtatio Africanorum venit in Urbem.

XXXII. *Petitum ab Zoſimo poſt diem XXI. Martii & finem Aprilis.*

In Codice quidem canonum Eccleſiæ Romanæ cap. 13. recitatur Concilium Carthaginenſe *Kalendis Maii* habitum cum canonibus in eo conditis, & capite inſequenti refertur reſcriptum Honorii *pridie Kalendas Maii* emiſſum: ſub hoc titulo: *Incipit ſacrum reſcriptum acceptis Synodi ſupradictæ geſtis.* Sed factum id errore Collectoris; quomodo enim Imperator die ultima Aprilis accipere potuit Ravennæ geſta Synodi Carthagine die prima Maii confecta? Collector itaque, qui præpoſtero ordine varias Pontificum Romanorum Epiſtolas in eum codicem inſeruit, cum Concilium Urbicum vel Concilium Africanum in exemplari, quo utebatur, deſcriptum reperiſſet proxime ante Edictum *Honorii*, codici ſuo non interſerendum, Edicti titulum iiſdem quibus conceptus erat verbis, excripſit; cum mutandus omni-

næ DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. AA. Conſs. Hactenus ſanctio Honorii Imperatoris.

PAGIUS omnino fuiſſet ob prætermiſſam Synodum ad quam refertur; cum alioquin titulus ille referri deberet ad Concilium Plenarium in illo codice exaratum, quod tamen certum eſt, uno ſaltem die ſubſecutum eſſe Edictum. Queſnellus num. XL. ait, Romanos eam epigraphem in ſuo Codice relinquere debuiſſe; quod Imperator ſuum reſcriptum dediſſet poſt receptos canones de Gratia ſancitos, in priori ſcilicet, ut ipſe putat, Concilio. At canones illi in poſteriori Concilio & confectos & publicatos, ex dicendis certo patebit. Quare fundamentum illud prorſus ruinoſum. Certe *Honorii* reſcriptum eo tendit, ut ex Urbe capita dogmatis execrandi *Cæleſtius* atque *Pelagius* pellantur, quod materiam impacatæ diſſenſionis in eam induxiſſent, & tamen in Concilio *Kalendis Maiis* celebrato referuntur tantum canones de Gratia in eo conditi, nihilque ſtatuitur adverſus Pelagium ac Cæleſtium, qui ideo ante Plenarii illius Concilii celebrationem jam a Zoſimo Papa damnati fuerant per ejus Tractoriam ad Epiſcopos univerſi Orbis miſſam. Reſcriptum itaque illud a Zoſimo Papa poſt diem XXI. Martii, & ante diem ultimum Aprilis poſtulatum, antequam Tractoriam ſuam ederet, quod animadvertiſſet Pelagianos, qui Romæ potentes patronos habebant, tumultus in ea excitaturos, niſi auctoritate Imperiali eorum audacia comprimeretur. Quamvis enim *Romanorum fides* adverſus Pelagii errorem *concorditer* flagraret, ut inquit Auguſtinus lib. de pecc. Orig. cap. 8. Romam tamen moleſtiſſimo diſſidio divellebant Pelagiani, & , ut loquitur Honorius in ſua conſtitutione, ſtudia in partes ſcindebant. Quare Proſper in Chronico hoc anno narrat *Conſtantium* quondam Præfectorum Vicarium, Romæ habitantem eorum factione multa perpeſſum eſſe, & ſanctorum Confeſſorum catalogo adſcribi meruiſſe.

XXXIII. *Quia periculum erat ne Pelagiani Romæ tumultus cierent.*

Videtur Julianus apud Auguſtinum lib. 3. Operis Imperfecti adverſus Julianum cap. 35. reſpicere ad ea quæ hoc tempore Romæ gerebantur, cum ait: *Cur ergo ſi creditis, & hoc bonum eſſe quod dicimus, & illud bonum eſſe quod dicitis; tantis totam Italiam factionibus commoviſtis? Cur ſeditiones Romæ conductis populis excitaſtis?* Illud certum Auguſtinum in Epiſtola CXCI. alias CIV. verſus hujus anni finem ad Sixtum Presbyterum Romanum data, qua eum exhortatur, ut pergat impudentes cohibere, ad tumultus, quos Pelagiani antequam a Zoſimo condemnarentur, in Urbe excitarant, ſpectare: *Hæc cura major tibi reſtat, ut non ſolum ſalubri ſeveritate plectantur, qui errorem illum Chriſtiano infenſiſſimum nomini audent garrire liberius, ſed etiam ii diligentiſſime caveantur vigilantia Paſtorali, propter infirmiores & ſimpliciores Dominicas oves, qui eum preſſius quidem ac timidus, ſed tamen inſuſurrare non ceſſant*, penetrantes domos, *ſicut ait Apoſtolus, & cætera quæ ſequuntur exercita impietate facientes. Nec illi negligendi ſunt, qui uſque ad profundum ſilentium ſuppriment timore quod ſentiunt, ſed tamen eamdem perverſitatem ſentire non deſinunt. Nonnulli quippe eorum, antequam iſta peſtilentia manifeſtiſſimo etiam Sedis Apoſtolicæ judicio damnaretur, vobis innoteſcere potuerunt, quos nunc repente reticuiſſe perſpicitis: nec utrum ſanati ſint ſciri poteſt, niſi cum non*

XXIII. (a) *Apud Aug. cont. Julian. Pelag. l. 3. c. 1.*

Ad hoc ipſum Imperatoris reſcriptum alluſiſſe viſus eſt Julianus Pelagianus, dum ait adverſus Catholicos (a): *Si pro vobis ſolum dogmata illa falſa tacuerint; verum etiam illis vera contraria, eo quo illa ſolent ſtudio defenſaverint: Qui tamen lenius profecto ſunt tractandi. Quid enim eos terreri opus eſt, quos ſatis territos ipſa taciturnitas monſtrat?*

XXXIV. *Ex ſecundo Edicto conſtat prius a Zoſimo poſtulatum fuiſſe.*

Quod ſi Pelagiani poſt judicium Zoſimi & reſcriptum Imperatoris vix ſe Romæ in officio continere poterant, non dubium quin antea *novo ſcandali fomite concitato beatiſſimæ Eccleſiæ* nutarit *attentata tranquillitas*. Quare *Zoſimus*, antequam totum negotium dirimeret, certus eſſe voluit Imperatorem Edictum promulgaturum, quo qui ſacrilegum dogma non ejurarent, pellerentur Urbe, & pœnis aliis ſubiicerentur. Prius enim *Honorii* Edictum, non Africanos, ſed Zoſimum poſtulaſſe demonſtrat etiam ſecundum anno ſequenti *V. Iduum Juniarum*, *Ravennæ* datum, & Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo inſcriptum, quod his verbis inchoatur: *Dudum quidem fuerat conſtitutum* (hoc ſcilicet anno per prius Edictum) *ut Pelagius atque Cæleſtius infandi dogmatis repertores ab Urbe Roma, velut quædam Catholicæ utilitatis contagia, pellerentur: Ne ignorantium mentes ſæva perſuaſione perverterent. In quo ſecuta eſt Clementia noſtra judicium Sanctitatis tuæ, quo conſtat eos ab univerſis juſta ſententia examinatione damnatos.* Nam ſi primum Edictum ab Imperatore petitum eſt, ut Pelagius & Cæleſtius, ſeu Pelagiani Roma pellerentur, factum id a Pontifice Romano, non vero ab Epiſcopis Africanis, ad quos non ſpectabat ſe ſe de iis, quæ Romæ fieri deberent, ingerere. Queſnellus tamen pluribus contendit, non ſolum prius Edictum ab Imperatore prolatum fuiſſe, antequam Zoſimi ſententia prodiiſſet; ſed etiam illud ab Africanis procuratum, quod Imperator anno ſequenti in altero Edicto condendo, prius commemorarit, & in eo con„dendo ſecutum ſe aſſerat, Africanorum Judicium, nihil, inquit num. XXV. de Judicio Zoſimi, quod præteriiſſe, facta alterius mentione, iniquum prorſus fuiſſet, & a debita primariæ Sedi reverentia alienum. Quod enim de *Innocentio* pariter ſiluerit, non eadem eſt ratio: quia non tam Judicium proprium habuerat, quam Africanorum Judicium ſuum fecerat. Ita Vir doctiſſimus.

XXXV. *Quomodo Imperator vere aſſerere potuerit ſe in emittendo Edicto ſecutum eſſe Judicium Aurelii.*

Verum cum *Aurelius* non ſolum Africano Concilio, ſed etiam Carthaginenſi anno CCCCXVI. congregato, alterique Carthaginenſi anni CCCCXII. præfuiſſet, eique ſecundum Edictum anno ſequenti datum inſcriberetur, recte dicit Imperator ſe ſe ſecutum ejus Judicium, quod ſuum Innocentius & Zoſimus fecerant, ut legitur in Præfatione capitulorum Epiſtolæ Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliæ ſcriptæ, *Africanorum Conciliorum ſententias, ſuas fecerunt Apoſtolici Antiſtites, cum probarunt*, ideoque nominare Aurelium idem erat ac nominare Innocentium & Zoſimum, qui ejus judicium auctoritate ſua firmarant. Sic quando Auguſtinus de Pelagianorum damnatione loquitur, modo eam *Innocentio*, modo *Zoſimo*, modo utrique attribuit, neque Concilia in Africa adverſus eos habita, vel *Aurelium* ab eorum damnatione excludit, ſed diverſo tantum loquendi modo utitur. Quare non minus *Zoſimus*, quam *Innocentius* Africanorum Judicium ſuum fecerat, ideoque ſi ex illis poſterioris Edicti verbis inferri poteſt, *Zoſimum* Pelagianos nondum

bis potius ab Imperatore reſponſum eſt: cur non in medium proſilitis & hoc publicis poteſtatibus allegatis, vos eſſe monſtrantes, quorum Chriſtianus Princes appro-

PAGIUS

dum damnaſſe, quando prius Edictum promulgatum eſt, idem plane inferri poteſt de *Innocentio*. Denique nullus ſibi facile perſuaſerit, Carthaginenſem Epiſcopum petiiſſe ab Imperatore, ut Pelagiani Roma expellerentur, aut decreta fidei in Concilio, cui ipſe præfuerat condita, ſed a Romano Pontifice nondum confirmata, per totum Orbem publicarentur, ut omnes ſcilicet fideles ad illorum obſervationem tenerentur; cum nihil ſimile unquam antea in Eccleſia accidiſſet, & hactenus Concilia & Epiſcopi miſiſſent relationes de quæſtionibus difficilioribus & ambiguis ad Sedem Romanam, tanquam ad eam in qua reſidebat Principatus Sedis Apoſtolicæ, ut ſupra ſolide oſtendimus; quod eo magis de eo Concilio dicendum, quo eidem ut ait Proſper in Carmine *de Ingratis* cap. 3. ingenium Auguſtinus erat.

XXXVI. *Opinio Queſnelli Africanos Edictum poſtulaſſe exiſtimantis.*

Sed, ut manifeſtius ſit, Queſnelli opinionem nulla probabilitate niti, ea hic verbis ejus proponenda. Is num. XII. ait, dum priores Africanorum literæ a Concilio Africano ſcriptæ deferrentur ad Zoſimum per ejus Subdiaconum *Baſiliſcum*, Epiſcopos in Concilio congregatos, veritos ne *Zoſimus* nimium credulus propenſuſque in *Cæleſtium*, ſententiam ferret in Eccleſiæ fideique damnum proditurum, geminam decreviſſe legationem, unam ad *Honorium* Aug. per *Vindemialem* Epiſcopum obeundam; alteram ad *Zoſimum* Pontificem a *Marcellino Subdiacono* ſuſcipiendam, ac priorem ſecretiorem fuiſſe. Num. XXVIII. addit, Epiſcopos *Vindemialem Epiſcopum* ob ſecretiſſima & maximi ponderis negotia Ravennam miſiſſe, qui unum ſolummodo Subdiaconum Romam legarunt ad Zoſimum. Tum n. XXX. poſtquam narravit, reſponſum *Zoſimi* die XXI. Martii datum Carthaginem, ubi jam Patres ad
„ Synodum convenerant, perveniſſe, magis
„ ſuam ſententiam his verbis explicat: Perle-
„ ctis *Zoſimi* literis non magnam ex iis ſpem
„ pro fidei cauſa conceperunt Africani. Totæ
„ quippe fere erant in commendanda & incul-
„ canda Apoſtolicæ Sedis auctoritate, indica-
„ bantque ejus judicium, qualecumque tandem
„ eſſet futurum, ſine ullius contradictione re-
„ cipiendum eſſe. Tum de credulitate nimia
„ accuſationem frigide repellit: & tantum ab-
„ eſt, ut de ingenti illa inſtructionum, geſto-
„ rumque receptione cum nonnulla gaudii ſi-
„ gnificatione ſcriberet: e contra cum tædio
„ perlectum ab eo Epiſtolæ volumen teſtan-
„ tur reſcripti ipſius verba. Demum etſi o-
„ mnia in eodem ſtatu remanſiſſe ſcribat, nul-
„ lam tamen de damnando intra breve tem-
„ pus *Cæleſtio* ſpem iniicit, ſed potius in lon-
„ gum adhuc protrahendam cauſam eſſe ſatis cla-
„ re indicat, dum adhuc diuturnam tractatio-
„ nem magnamque deliberationem neceſſariam
„ dicit. Quare Africani intempeſtivam hanc
„ cunctationem tergiverſationi ſimillimam æ-
„ gre ferentes, utpote fidei pacique Eccleſiæ
„ pernoxiam, ſecurique facti de Imperatoris
„ animo, qui reſcita indictæ Synodi die
„ emittendam a ſe eodem tempore conſtitu-
„ tionem ſpoponderat, canones illos novem
„ jam in ſuperiori Synodo conditos, in Ple-
„ naria quam tunc habebant, de novo ſta-
„ tuerunt, publicarunt, ac omnium ſubſcri-
„ ptione roboratos pro perenni ſanctione ac
„ immobili fidei de Gratia Chriſti regula ha-
„ bendos definierunt; non omittentes; ut par
„ eſt credere, idem quod in priori Concilio
„ conſtituere: *In Pelagium ſcilicet atque Cæle-*
„ *ſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium*
„ *de beatiſſimi Apoſtoli Petri Sede prolatam ma-*
„ *nere ſententiam*. Ita Queſnellus.

XXXVII. *Legatio Africanorum ad Honorium mere commentitia.*

Verum res non eo, quo ipſe narrat modo, ſe habuit; Marcellinus enim ad Zoſimum ab Africanis quidem deputatus; ſed *Vindemialis* Epiſcopi legatio mere commentitia, quia non ſolum ea a nullo Antiquorum memorata, ſed ne quidem ab eis leviter tacta. Fundatur Queſnellus in eo quod Auguſtinus in Epiſtola ad Valerium Comitem ordine CC. quæ alias præfixa erat lib. 1. de Nuptiis, ſub hujus anni finem vel ſequentis initio data, ſcribat; *Cum diu moleſte haberem quod aliquoties ſcripſerim & nulla tuæ Sublimitatis reſcripta meruerim, repente Epiſtolas tres tuæ benignitatis accepi, Unam non ad me ſolum datam per Coepiſcopum meum Vindemialem, & non longe poſt per Compresbyterum Firmum, duas*, &c. *Audivimus, quanta tibi cura ſit, ne quis inſidietur membris Chriſti coopertus velamine nominis Chriſti, ſive in veteribus ejus, ſive in recentioribus inimicis; quanquam ſis eorumdem inimicorum providus ſaluti, infeſtus errori. Hæc atque hujuſmodi, ut dixi, & ab aliis ſolemus audire; ſed nunc ea per ſupradictum fratrem plura & teſtatioria cognovimus*: Quibus ex verbis Vir eruditiſſimus colligi putat, Vindemialem a Coepiſcopis ſuis Africanis delegatum pro fidei & hæreticorum cauſa, & hæc verba, *unam non ad me ſolum datam* deſignare reſcriptum fuiſſe ad Epiſcopos, a quibus literas prius Valerius acceperat per Vindemialem, quem Ravennam miſiſſent, idque propter negotia fidei, & illum ſe infeſtum errori oſtendiſſe pro ſua apud *Honorium* gratia edictum eliciendo, quo Pelagiani Urbe pellerentur, & denique hæc eſſe *Teſtatoria*, quæ tunc cognovit de Valerio Auguſtinus. Sed mera hæc divinatio, quam referre refutare eſt; cum *Valerius* vir ſummæ auctoritatis propter varia negotia ad plures ſimul Epiſcopos ſcribere potuerit, ſicut *Vindemialis* propter negotia nobis ignota in comitatum venire. Valde quidem veroſimile *Valerium* Edictum adverſus Pelagianos ab Imperatore obtinuiſſe, ſed rogatum a Zoſimo non vero ab Epiſcopis Africanis. Male etiam Queſnellus ad illud Edictum refert hæc verba Auguſtini lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 2. exponentis, qua potiſſimum de cauſa ad eum ſcribere voluiſſet: *Altera*, inquit Auguſtinus, *cauſa eſt, quia prophanis iſtis novitatibus quibus hic diſputando reſiſtimus, tu poteſtate curando & inſtando efficaciter reſtitiſti*; Neque enim Auguſtinus inſinuat, ut eum interpretatur Queſnellus, *Valerium* poteſtate curaſſe & inſtantia ſua impetraſſe, ut Edictum illud ab Honorio prodiret; etenim vehementer conqueritur Julianus apud Auguſtinum lib. 1. cap. 10. Operis imperfecti, & verba Auguſtini ſuperius deſcripta ita inſectatur, falſa veris miſcens, veraque etiam falſis retegens: *Laudat etiam* (nempe Auguſtinus) *potentem hominem, quod noſtris petitionibus, qui nihil aliud quam dari tanto negotio judices vociferabamur, ut ea quæ ſubreptionibus acta conſtabat, emendarentur potius, quam punirentur examine, mole ſuæ dignitatis obſtiterit, nec diſceptationi tempus, aut locum permiſerit impetrare. Quod utrum ille* (nempe Valerius) *ad quem ſcribitur* (ab Auguſtino) *tam nequi-*

probavit fidem? Hæc ipſe inſultans, cavillare conatus ipſum reſcriptum, ſed & exprobrans Catholicis quod ab Imperatore auxilium petiiſſent. Hunc vero ita petu-

PAGIUS *quiter fecerit, quam teſtatur ipſa laudatio* (præcedentibus verbis Auguſtini contenta) *ipſe viderit*.

XXXVIII. *Ea ex Auguſtino perperam deducta.* Ubi Julianus ad verba laudata ex lib. 1. de Nuptiis & Concupiſc. manifeſte reſpicit, ut etiam fatetur. Queſnellus, qui ideo inde intelligere poterat Pelagianos, poſtquam damnati fuere, adiiſſe Imperatorem, ab eoque poſtulaſſe judices Eccleſiaſticos, qui eorum cauſam ad examen revocarent, quod ſe per dolum & fraudem damnatos fuiſſe aſſererent. Sed *Valerius* Comes, cujus magna erat in aula auctoritas, eorum conatus irritos reddidit, obſtititque, ne tempus aut locus examinandæ rurſus eorum cauſæ ab Imperatore aſſignarentur. Quare quemadmodum Juliani, ita & Auguſtini verba Edictum non ſpectant. Immo Synodi generalis convocationem fieri petiere Pelagiani, ut iterum audirentur, ſicut Auguſtinus in fine lib. 2. ad Bonifacium poſt biennium elucubratum in literas miſit: *verum iſtorum ſuperbia, quæ tantum ſe extollit adverſus Deum, ut non in illo velit, ſed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis reſiſtente pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur*, &c. Quare profectio Vindemialis Epiſcopi ad comitatum, Valerii Comitis literæ ad Auguſtinum & ad alios Epiſcopos Africanos, illiuſque apud Imperatorem adverſus Pelagianos patrocinium mox explicatum nihil prorſus commune habent cum Honorii Imp. Edicto die XXX. Aprilis hujus anni emiſſo.

XXXIX. *Epiſcopi Africani nunquam veriti ſunt ne Zoſimus aliquid fidei contrarium decerneret.* Secundo incredibile eſt Epiſcopos Africanos in Concilio congregatos veritos fuiſſe, ne Zoſimus ſententiam ferret in Eccleſiæ fideique damnum prodituram, ut loquitur Queſnellus, aut ut habet num. XXIII. grave periculum fuiſſe, *ne ſi a Zoſimo judicium ſententiæ Innocentii Africanorumque contrarium, prodiret, ut jam proditurum credebatur; inde perniciosum inter utramque Eccleſiam ſchiſma oriretur*. Nam licet fatendum ſit literas Zoſimi Africanis Epiſcopis ſcriptas potuiſſe habere aliquid lenitatis quæ *Cæleſtio* non denegabatur, illumque Africanos Epiſcopos, in quibus ſanctiſſimi doctiſſimique totius Orbis Præſules eminebant, uti Aurelius, Auguſtinus, Alypius Evodius, Poſſidius, aliique durioribus verbis inſimulaſſe, inconſiderati Zeli, curioſitatis intemperantis violatorum Canonum, credulitatis erga accuſatores indignos, præcipitis judicii, & læſæ charitatis. Et denique quod duobus ſanctis Galliarum Epiſcopis *Pelagii* accuſatoribus *Heroti & Lazaro*, forte perſecutionem pro juſtitia paſſis, certe per vim Sedes ſuas relinquere coactis, atrociora crimina iracundioribus verbis intulerit: Illum tamen anſam aliquam præbuiſſe exiſtimandi ſe aliquid veræ fidei contrarium decreturum, non video quomodo affirmari poſſit. Paulinus enim, qui anno ſuperiori libellum ſuum contra Cæleſtium ad Zoſimum miſit, ait: *Cujus* (nempe Innocentii) *ſententiam ſecuta beatitudo tua, Cæleſtio cum a Sede Apoſtolica audiretur, inter cætera præcepit his verbis: (damnas ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc eſt de quæſtionibus? Et in alio loco cognoviſti quales literas dederit Sedes Apoſtolica ad Fratres & Coepiſcopos Africanæ Provinciæ? Et adjectum. Damnas illa omnia, quæ damnavimus, & tenes quæ tenemus? & iterum: Illa omnia damnas quæ jactata ſunt de nomine tuo? Et iterum: Vel ea quæ in libello ſuo expoſuit Paulinus? Et cum me, diceret, poſſe ex his, quæ illi objecta ſunt, hæreticum approbari; Sancto repletus Spiritu Apoſtolica auctoritate reſpuiſti inſanientis & calumniantis verba, hujuſmodi proferendo ſententiam quæ ipſe Catholicus approbarer, illum ſi ſanari vellet, curares*, &c. *Ego tamen Deo & Chriſto Domino gratias ago, quod Eccleſiæ ſuæ cauſam ita agi voluit, ut Sedes Apoſtolica, a qua oportuit ore duorum Pontificum hæreſim condemnari ea damnanda præcepit, quæ a me Cæleſtio fuerant objecta*. Quam ob rem cum jam anno ſuperiori *Zoſimus* dogmata Cæleſtii tanquam hæretica damnarit, currenti Patres Africani vereri non poterant, ne Decretum aliquod in præjudicium fidei proferret; nec ad malum illud vitandum legationem aliquam ad Imperatorem Ravennam mittere.

Porro Africani Concilii Patres Zoſimi cunctationem in ſiniſtram partem interpretatos non eſſe, nec eam tergiverſationi ſimillimam exiſtimaſſe teſtatur Auguſtinus; qui illius Concilii ingenium fuit. Is enim lib. 2. de Pecc. Orig. cap. 6. ejus cunctationis nobis cauſam aperit: XL. *Cur Cæleſtii judicio moram Zoſimus attulerit.* *Sed multum miſericors memoratæ Sedis Antiſtes* (ſcilicet Zoſimus) *ubi eum* (Cæleſtium *vidit ferri tanta præſumptione præcipitem, tanquam furentem, donec ſi poſſet fieri, reſipiſceret, maluit eum ſenſim ſuis interrogationibus & illius reſponſionibus colligare, quam diſtricta feriendo ſententia, in illud abruptum, quo jam propendere videbatur, impellere. Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, ſed propendere videbatur; quia ſuperius in eodem libello ſuo de hujuſmodi quæſtionibus locuturus ante prædixerat:* Si forte ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſit, veſtra ſententia corrigatur. *Hanc ejus prælocutionem venerabilis Papa Zoſimus tenens, egit cum homine, quem falſæ doctrinæ ventus inflaverat, ut ea quæ illi a Diacono Paulino fuerant objecta, damnaret, atque ut Sedis Apoſtolicæ litteris, quæ a ſanctæ memoriæ ſuo prædeceſſore manaverant, præberet aſſenſum. At ille noluit quidem Diaconi objecta damnare: Sed beati Papæ Innocentii literis non eſt auſus obſiſtere; imo* ſe omnia quæ Sedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit: *atque ita velut phreneticus, ut requieſceret, tanquam leniter fotus, a vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſolvendus. Sed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinalis ſententiæ lenitate conceſſus eſt, quoniam revera, ſi depoſita pervicaciæ vanitate, quod promiſerat vellet attendere, & eaſdem literas, quibus ſe conſenſurum eſſe reſponderat, diligenter legeret, ſanaretur. Sed poſtea quam ex Africano Epiſcoporum Concilio reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, ut juſtiſſime in eum ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.*

XLI. *Zoſimus tempore inter Concilium Africanum & Plenarium interjecto Cæleſtium damnavit.* Ecce hujus procraſtinationis cauſam, tempuſque quo in Cæleſtium ſententia a Zoſimo lata, illud nempe quod inter Concilium Africanum & Concilium Plenarium interfluxit; quod Auguſtinus non tantum loco citato; ſed & rurſus cap. 21. inculcat: *Viſus eſt tamen ad tempus aliquid dicere* (ſcilicet Cæleſtius) *quod fidei Catholicæ conveniret: ſed illam ſedem uſque in finem fallere non prævaluit. Poſt reſcripta quippe Africani Concilii, in quam Provinciam quidem* do-

tulanter agentem S. Auguſtinus adverſariis ſcriptis egregie confutavit. Meminit ejuſdem quoque Honorii Imperatoris edicti Poſſidius (*a*), editumque ab eo af-

(*a*) *Poſſid. in Vit. S. Aug. c.18.*

PAGIUS *doctrina illa peſtifera ſerpendo pervenerat, ſed eam non tam late occupaverat, alteque pervaſerat, aliæ quoque ipſius in Urbe Roma, ubi diutiſſime vixerat, atque in his fuerat prius ſermonibus contentionibuſque verſatus, curæ fidelium fratrum prolata patuerunt, quæ literis ſuis, quas conſcripſit per Orbem Catholicum perferendas, Papa Zoſimus execranda, ſicut legere poteſtis, attexuit.* His adde locum Auguſtini in Epiſtola ad Valentinum, aliumque Proſperi in Chronico, quæ num. VII. & ſeq. in medium attulimus. Profecto nihil in tota Hiſtoria Pelagiana certius videtur, quam *Zoſimum* tempore inter utrumque Concilium Carthaginenſe interjecto, *Cæleſtium* damnaſſe, & ſtatim reſcriptum ad univerſos Orbis Epiſcopos inſcriptum emiſiſſe, ideoque ante diem XXX. menſis Aprilis, quo *Honorius* Imperator Edictum ſuum adverſus Pelagianos dedit, in quo & diſerte teſtatur, eoſdem jam hæreticos fuiſſe declaratos.

XLII. *Præcipuum opinionis Queſnelli fundamentum.* Queſnellus tamen num. XXV. Auguſtinum ſuæ ſententiæ manifeſte ſuffragari contendit, atque: „S. Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium „cap.3. refert, Pelagianos de Clericis Romanis „conqueſtos eſſe, *ſcribentes; eos Juſſionis terrore perculſos non erubuiſſe prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem ſententiam ſuam, quæ geſtis Catholico dogmati affuerant, poſtea pronunciarent, malam hominum eſſe, naturam.* Quin Clericorum Romanorum nomine Zoſimum ipſum cum ſuis comprehenſum velit, dubitare non ſinunt alia Auguſtini loca, quæ Zoſimum ipſum prævaricationis accuſatum a Juliano fuiſſe teſtantur: *& tamen*, inquit lib. 1. contra Julian. cap. 4. *Innocentii ſucceſſorem crimine prævaricationis accuſas quia doctrinæ Apoſtolicæ & ſui ſucceſſoris ſententiæ noluit refragari.* Idem lib. 6. cap. 12. Confert igitur *Julianus* priorem Zoſimi conventum cum poſteriori; contenditque Pontificem, Clericoſque Romanos priori ſententia Catholico dogmati affuiſſe; quia videlicet ea pene abſolutus abſceſſerat Cæleſtius, ut ex Zoſimi literis liquet, Cæleſtiique ac Pelagii Profeſſio fidei, ut Catholico dogmati conſentiens, approbata fuerat; poſtea vero poſteriore ſententia, cum videlicet technis hæretici detectis Catholicam de peccato originali doctrinam ſanxerunt, eos pronunciaſſe malam hominum eſſe naturam. Decretum igitur Zoſimi notatum hic habemus. At iſtud Pelagiani criminantur conditum a Romanis juſſionis terrore perculſis, & ita in prævaricationis crimen prolabentibus. Quid porro *Juſſionis* nomine intelligit hæreticus, niſi Imperatorium Edictum; quod proinde ex hoc loco probatur ante Zoſimi conſtitutionem fuiſſe prolatum? Ad iſtam de *juſſionis terrore* objectionem nihil Auguſtinus reponit: quippe qui noverat, & poſtulatum a ſe ſuiſque Africanis Honorii Edictum, & iſtud ab Imperatore prolatum, antequam Zoſimi ſententia prodiiſſet. Ita Vir eruditiſſimus.

XLIII. *Refellitur.* At Julianum *Clericorum Romanorum* nomine Zoſimum comprehendere, hoc eſt, quod plane nego. Similis calumniæ in hunc Pontificem ſtructæ refutatio, & copia rerum ac flumen verborum quibus Auguſtinus adverſarium obruit Queſnellum fefellere. Priuſquam enim Auguſtinus Clericos Romanos prævaricationis crimine purget, ait: *Imo vero Pelagiani ſpe falſa putaverant, novum & execrabile dogma Pelagianum vel Cæleſtianum perſuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus poſſe, quando illa ingenia .... aliquanto lenius, quam ſeverior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina, tractata ſunt.* Tum eam agendi rationem a Zoſimo adhibitam, laudabilem fuiſſe oſtendit, ideoque hunc prævaricatione immerito accuſatum; cum poſtquam Cæleſtius ſe ſe ſubtraxit examini, ſententiam in eum ferre non diſtulerit. Quibus probatis ad recitatam a Queſnello Juliani objectionem adverſus Clericos Romanos his verbis tandem reſpondet: *Sed ſi, quod abſit, ita tunc fuiſſet, de Cæleſtio vel Pelagio in Romana Eccleſia judicatum, ut illa eorum dogmata, quæ in ipſis & cum ipſis Papa Innocentius damnaverat, approbanda & tenenda pronunciarentur, ex hoc eſſet potius prævaricationis nota Romanis Clericis inurenda. Nunc vero cum primitus beatiſſimi Papæ Innocentii literæ Epiſcoporum literis reſpondentis Afrorum pariter hunc errorem, quem conantur iſti perſuadere, damnaverint: ſucceſſor quoque ejus ſanctus Papa Zoſimus hoc tenendum eſſe, quod iſti de parvulis ſentiunt, numquam dixerit, numquam ſcripſerit, &c. Profecto quidquid interea lenius actum eſt cum Cæleſtio, ſervatæ duntaxat antiquiſſimæ & robuſtiſſimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementiſſima ſuaſio, non approbatio exitioſiſſima pravitatis.* Tum cap.4. ſubdit Auguſtinus: *Quomodo igitur ab iſtis fidei deſertoribus & oppugnatoribus gratiæ Romani Clerici prævaricationis arguuntur ſub Epiſcopo Zoſimo, quaſi aliud ſenſerint in damnatione poſteriore Cæleſtii & Pelagii, quam quod ſub Innocentio in priore ſenſerunt;* Poſt quæ verba fruſtra Auguſtinus probaſſet, *juſſionis terrore* Clericos Romanos prævaricatos non eſſe; cum qui factum plane negat, cauſam etiam ejus inficietur; eamque ob rationem, ſi *Julianus* Clericorum Romanorum nomine *Zoſimum* comprehendiſſet, opus non fuiſſet, ut Auguſtinus oſtenderet, eum *juſſionis terrore* prævaricatum non eſſe; cum eum nullo modo hujus criminis reum eſſe validis rationibus antea demonſtraſſet. Cum itaque Queſnellus putaret, *Auguſtinum* ſolvere objectionem Juliani verbis eam proxime ſequentibus, quibus *Zoſimum* prævaricationis crimine immunem eſſe demonſtrat, inde perperam deduxit, *Julianum* Clericorum Romanorum nomine *Zoſimum* comprehendere, cum tamen *Auguſtinus* prius Zoſimum, quam Clericos Romanos prævaricatum non fuiſſe probet, quia inde neceſſario conſequens erat, illos in eo crimine non fuiſſe; cum ſe ſe non aliter ac ipſe geſſiſſent.

XLIV. *Julianus Zoſimum prævaricationis accuſat, ſed nunquam ſub Clericorum Romanorum nomine.* Duo alia Auguſtini loca, a Queſnello citata oſtendunt quidem, *Julianum* prævaricationis *Zoſimum* accuſaſſe, ſed non quod intendit Queſnellus, illum Clericorum Romanorum nomine *Zoſimum* etiam deſignare; cum in neutro loco Clericorum Romanorum mentio ſit, ut legenti patet. Verba prioris recitat Baronius num. XXV. a quibus diſſimilia non ſunt verba poſterioris, *Quale eſt autem quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum ut in tua pravitate perſiſtas, prævaricationis accuſas? Qui non receſſit a ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti*, &c. apud Baronium legenda. Potuit itaque *Julianus* Clericos Romanos calumniari, quod *juſſionis* a Zoſimo petitæ terrore in poſteriori Cæleſtii judicio aliter ſe geſſiſſent ac

affirmat, poſtquam ab Apoſtolica ſede cognovit Pelagium, atque Cæleſtium eſſe damnatos; ait enim: *Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum ju-* R *di-*

PAGIUS ac in priori ſub Zoſimo, ſed ob eamdem cauſam *Zoſimum* prævaricationis accuſare non potuit, ſicuti nec revera accuſavit; quia notum omnibus erat, *Zoſimum* juſſionem illam ab Imperatore poſtulaſſe. Quare ex citatis Juliani verbis inferre quidem licet, *juſſionem* ab Imperatore ante Cæleſtii damnationem petitam fuiſſe, ſed eam petitionem ab Epiſcopis Africanis factam, ſine fundamento & contra Eccleſiæ uſum aſſeritur.

XLV. *Zoſimus & Epiſcopi Afri in damnatione Pelagii concordia conjunctiſſimi fuere.*

Denique nullus ſibi perſuaſerit, quod tamen ſcribit Queſnellus, Epiſcopos Africanos veritos, ne *Zoſimus* aliquid in præjudicium fidei & Eccleſiæ ſtatueret, ſecuriſque factos de Imperatoris animo, qui reſcripta indictæ Synodi die omittendam a ſe eodem tempore conſtitutionem ſpopondiſſet, Canones novem jam in ſuperiori Synodo conditos de novo ſtatuiſſe, publicaſſe, ac omnium ſubſcriptione roboratos pro perenni ſanctione ac immobili fidei de gratia Chriſti regula habendos definiiſſe; quia ſi ita ſe ſe geſſiſſent, *miſerabilem Synodum*, ut Hieronymus Dioſpolitanam vocat celebraſſent, imo & Schiſmatici fuiſſent; cum cauſam fidei jam ad *Zoſimum* a ſe ipſis relatam, & de jure referendam, ejus reſponſo non ſolum non expectato, ſed contempto temere definiiſſent. Quæ referre, refellere eſt: Epiſcopos enim Africanos in Concilio Plenario cum *Zoſimo* conſpiraſſe, concordiaque conjunctiſſimos fuiſſe, inter multa alia argumenta demonſtrat Epiſtola gratulatoria ab illis ex eodem Concilio ſcripta, qua *Zoſimo* de Pelagianorum damnatione, ut par erat, gratulati ſunt. Hujus Epiſtolæ, ſicuti & Tractoriæ Zoſimi, mentio habetur cap. 8. capitulorum, quæ epiſtolæ Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum, ſubiici ſolent.

XLVI. *Epiſcopi Africani litteras gratulatorias ex Concilio Plenario Zoſimo ſcribunt.*

Cæleſtinus, cui illa capitula attribuuntur; ait: *Quod omnia ſtudia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda ſint, quia nemo aliunde ei placeat, niſi ex eo, quod ipſe donaverit: in quam nos ſententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zoſimi regularis auctoritas, cum ſcribens ad totius Orbis* „ *Epiſcopos ait:* Nos autem inſtinctu Dei (omnia enim bona ad auctorem ſuum referenda ſunt, unde naſcuntur,) ad Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſa retulimus. *Hunc autem ſermonem ſinceriſſimæ veritatis luce radiantem tanto Afri Epiſcopi honore venerati ſunt, ut ita ad eumdem virum ſcriberent:* Illud vero, quod in literis, quas in univerſas Provincias curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens: Nos tamen inſtinctu Dei, &c. *Sic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollant humani arbitrii libertatem, diſtricto gladio veritatis, velut curſim tranſiens, amputares. Quid enim tam libero feciſti arbitrio, quam quod univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſti? Et tamen inſtinctu Dei factum eſſe fideliter, ſapienterque vidiſti, veraciter, fidenterque dixiſti.* Ideo „ utique, quia præparatur voluntas a Domino, „ & ut boni aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangit corda filiorum: „ quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii „ Dei ſunt; ut nec noſtrum deeſſe ſentiamus „ arbitrium, & in bonis quibuſve voluntatis humanæ ſingulis motibus magis illius valere „ non dubitemus auxilium. Ita Cæleſtinus.

XLVII. Quam Epiſtolam ab Epiſcopis Africanis in Concilio Plenario congregatis, ubi Tractoriam Zoſimi recepere ſcriptam eſſe oportet, cum *Zoſimus* ſub hujus anni finem vivere deſierit, nec aliud ante mortem ejus in Africa Concilium congregatum fuerit. Queſnellus tamen, ut vim hujus argumenti declinet, ſupponit cum Garnerio *menſe Auguſto* habitam fuiſſe aliam Synodum, in qua lecta fuerit *Zoſimi Tractoria*, ideoque & ad Zoſimum ſcriptum, de quibus tamen literis Queſnellus mentionem non facit. Verum eo pacto in eam reprehenſionem incurrit, quam Garnerio ipſe obiicit: quod is nempe male Concilia adverſus Pelagianos habita multiplicaverit, & pro duobus ab Auguſtino Proſperoque memoratis, quinque conſtituerit, quorum primum anno CCCCXVII. alterum ante Quadrageſimam currentis anni, tertium Kalendis Maii, quartum die circiter XVII. Junii, & quintum menſe Auguſto congregatum fuerit. Nam ſicut Queſnellus Garnerium arguit, ut ſuperius vidimus, quod duas Afrorum Epiſtolas ad Zoſimum ex unico Concilio ſcriptas, duabus Synodis, male attribuerit; pari eademque ratione ipſemet Queſnellus arguendus, quod publicationem Canonum de Gratia & receptionem Tractoriæ Zoſimi duobus Conciliis adſcripſerit; cum ad unum, Plenarium nempe, omnino pertineant, ut ex dictis manifeſtum eſt.

Poſt Concilium Plenarium nullum aliud in Africa hoc anno coactum.

XLVIII. *Concilium Plenarium totius Africæ Kalendis Maii habitum.*

Venio tandem ad *Concilium illud Plenarium* Africæ, quod die vigeſimo nono menſis Aprilis jam congregatum fuiſſe ex eo liquet, quod in tertiis Zoſimi ad Africanos literis die XXI. Martii Romæ datis legatur: *Data XII. Kalendas Aprilis, Honorio Aug. XII. Conſule. Accepta tertio Kalendas Majas*, ſcilicet Epiſtola, & Kalendis ipſis Maiis lecti ſubſcriptique ſint canones novem de Gratia. Nam licet in Collectione Africana non niſi octo legantur, duo ſcilicet primi de peccato originali, tres medii de gratiæ adjutorio, & tres ultimi de impeccantia; nonum tamen antiquiſſima manuſcripta habent tertio loco inſertum, quo ii condemnantur, qui parvulis hinc ſine baptiſmo migrantibus, medium aliquem felicitatis locum extra Cœlorum regnum, ac demonum contubernium aſſignarent. Antiquis codicibus ſuffragatur Photius in Biblioth. Cod. LIII. qui nonum canonem agnoſcit, eidemque eamdem ſedem attribuit.

XLIX. *Numeroſum fuit.*

Quot Præſules huic Concilio Plenario interfuerint, ſciri non poteſt; cum Proſper in Carmine de Ingratis cap. 3. ubi numerum eorum exprimit numero utatur:

Condita ſunt, & ſcripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere undante meatu:
Et ter centenis Procerum ſunt edita linguis.

Ex his porro verbis liquet, aliqua in hoc Concilio decreta edita eſſe, canones nempe illos de gratia modo memoratos, quos Baronius anno CCCCXVI. num. X. Concilio Milevitano II. perperam adſcribit. In codice quidem canonum Eccleſiæ Romanæ cap. 13. Concilium Plenarium his verbis exorditur: *Honorio Aug. duodecies Conſule, Kalendis Maii, cum Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis in Baſilica Fauſti cum Donatiano Teleptenſi primæ ſedis Epiſcopo provinciæ Byzacenæ, & aliis ducentis tribus Coepiſcopis ſuis, &c. in Concilio conſediſſet.* Qui Epiſcoporum numerus legitur etiam in Codice Gandavenſi Eccleſiæ Sancti Bavonis. Sed numeri depravati ſunt, quemadmodum & apud Photium, cujus locus correctione indiget: *Lectus liber*, inquit, *ſeu Synodus*

Judicium etiam piiſſimus Imperator Honorius audiens ac ſequens, ſuis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere, conſtituit. Unde nonnulli ex eis *ad*

PAGIUS

dus adverſus Pelagium & Cæleſtium Carthagine in ſumma æde habita, Honorio Felice Occidentis Imperii clavum tenente (verum in Græco legitur, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ φαύςυ, ὀνορίυ τὸ τῆς ἑσπερίυ βασιλείας, ideſt, *in Magna Eccleſia Fauſti, Honorio Occidentis Imperium regente*. Quod etiam habet codex laudatus MS. Gandavenſis) *præſedit in ea Aurelius Epiſcopus & Dotianus* (legendum Donatianus, ut ex dicendis in Concilio Zellenſi paulo poſt patebit) *primæ ſedis Byzacenæ provinciæ: quibus affuerunt variis e provinciis Sacerdotio præſtantes viri, numero ducenti quatuor & viginti. Damnat hæc Synodus anathemate eos, qui aſſererent, Adamum mortalem eſſe conditum, non autem prævaricationis cauſa, morte mulctatum. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptiſmo minime indigere dicerent, quod illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco paradiſum inter & inferos non baptizatos infantes beate vivere. Sex item alia his affinia capita, quæ a Pelagianiſtis & Cæleſtianis traduntur, anathemate Patres jugulant*. Numerum illum CCXXIV. depravatum eſſe inde ſuſpicor, quod in laudato Codice Gandavenſi dicatur, etiam Concilium *Carthagine in Baſilica Fauſti* habitum fuiſſe, & tamen cum Aurelio & Donatiano alios ducentos tres Epiſcopos conſediſſe. Conveniunt tamen omnia exemplaria in eo, quod canones de Gratia cum Kalendis Maiis illigent.

L. *In eo conditi Canones IX. & Tractoria Zoſimi recepta.*

Res ita ſe habuiſſe videtur. Poſtquam *Zoſimus* die XXI. Martii tertiam ſuam ad Africanos Epiſcopos Epiſtolam dedit, ſtatim cauſæ Cæleſtii dirimendæ ſedulo incubuit, quod videret Africanos judicii dilationem graviter ferre. Cumque is examini ſe ſe ſubtraxiſſet, eum ac totum dogma Pelagianum damnavit, eaque de re vel Africanos privatis literis nulla interpoſita mora monuit, vel ad eoſdem Tractoriam ſuam poſtea per totum Orbem publicandam tranſmiſit, dum interim Imperiali Edicto, quod *Honorius* Imp. dare promiſerat, & poſtea is die ultima Aprilis ſubſcripſit, *Pelagium* ac *Cæleſtium* Romano imperio pellendos curaret. Africani Epiſcopi hac de re moniti Synodum convocarunt, & quidem antequam accepiſſent literas die XXI. Martii a Zoſimo datas; cum eis die tantum XXIX. menſis Aprilis redditæ fuerint. Non multo poſt lecta in Plenario Concilio Epiſtola *Zoſimi* ad omnes Orbis Epiſcopos, novem illos Canones condiderunt ac publicarunt, literiſque ad Zoſimum datis gratias ei egere, ut non tantum legitur in Capitulis Cæleſtino attributis, ſed etiam totidem verbis apud Proſperum libro contra Collatorem cap. 5. Superſunt Tractoriæ Zoſimi quædam fragmenta, quæ prolixiſſima eſſe debuit; cum Marius in Commonitorio aſſerat, Cæleſtium *a beatæ memoriæ prædicto Zoſimo Epiſcopo ſcriptis ampliſſimis vel longiſſimis* perdamnatum fuiſſe, *in quibus & ipſa capitula, de quibus accuſatus fuerat, continentur, & omnis cauſa tam de Cæleſtio ſupraſcripto, quam de Pelagio magiſtro ejus praviore videtur eſſe narrata; quorum ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria*.

LI. *Aurelius Zoſimi Tractoriam per totam Africam publicari curat.*

Tractoriam illam poſt Concilium Africanum, & ante Plenarium totius Africæ Concilium, datam fuiſſe, ſupra ex Auguſtino & Proſpero demonſtravimus, ad quod tamen Queſnellus animum non advertit; inde enim neceſſario ſequitur, eam ante Honorii Imp. Edictum emiſſam fuiſſe. Pelagianos vero in Plenario totius Africæ Concilio, in quo Tractoria publicata, damnatos docet Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus in Epiſtola ad omnes Epiſcopos per Byzacenam & Arzugitanam Provincias conſtitutos, data *Kal. Auguſti Carthagine Monaxio & Plinta Coſſ.* anno ſc. CCCCXIX. quo *Aurelius* poſtquam ſecundam Honorii conſtitutionem accepit, exegit ab omnibus Epiſcopis, ut damnationi Pelagianorum ſubſcriberent; ait enim: *Super Cæleſtii, & Pelagii damnatione, eorumque dogmatis participem ſe ſancta dilectio veſtra in Plenario Concilio fuiſſe commemini*. Et infra: *Quemadmodum ſubſcribere unus quiſque veſtrum debeat, dilectio veſtra cognoſcet, ſive quorum Synodalibus geſtis ſubſcriptio jam tenetur, ſive qui non potuiſtis eidem Plenario totius Africæ intereſſe Concilio*. In eo itaque Plenario totius Africæ Concilio, non vero in aliquo alio Carthagine ab Aurelio ex tota diœceſi Africæ menſe Auguſto congregato, ut comminiſcitur Garnerius in Diſſert. II. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, quem hac in re ſecutus eſt Queſnellus, Epiſtola Zoſimi ad omnes Orbis Epiſcopos, lecta ſubſcriptaque.

LII. *Canones de Gratiæ dici poſſunt editi a Concilio Africano, Plenario & a Zoſimo, ſed diverſimode.*

Quoad controverſiam, quæ inter viros Eruditos verſatur, an Canones illi *de gratia* conditi fuerint in Concilio Africano vel in Plenario totius Africæ, aut in hoc ultimo tantum promulgati, facile ſolvitur ex iis, quæ ſupra diximus de relationibus Synodorum ad Romanum Pontificem in rebus fidei, dubiis, aut difficilioribus. Cum enim Patres Concilii Africani Synodicam ſuam ad Zoſimum dedere, certum eſt eos in eam inſeruiſſe conſtitutiones, ac decreta Scripturarum, Sanctorumque Patrum teſtimoniis probata, quibus hæreſim Pelagianam plane jugulatum iri arbitrabantur, & *Zoſimum* cum Concilio Urbico iis examinatis & ſedulo diſcuſſis eorum pronunciationem, quam juſtam invenit, ſedis Apoſtolicæ auctoritate firmaſſe, ut loquar cum Innocentio in reſcripto ad Concilium Carthaginenſe anno CCCCXVI. indictum. Quare canones iſti dici poſſunt conditi, & a Concilio Africano, & a Zoſimo Papa, & a Concilio Plenario totius Africæ; a Concilio quidem Africano in cujus relatione continebantur; a Pontifice Romano qui eiſdem Apoſtolicæ ſedis adhibuit auctoritatem, ut verbis utar Patrum Concilii Milevitani II. & a Concilio Plenario totius Africæ; cum Zoſimus in ſua Tractoria dicat, ſe *ad Fratrum & Coepiſcoporum* ſuorum *conſcientiam univerſa* retuliſſe, ut ſupra videre eſt, & Auguſtinus qui eidem Concilio interfuit, in Epiſtola CCXV. alias XLVII. ad Valentinum ſcribat, ſeſe ad eum miſiſſe, *quod poſteriori Concilio Plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus*, quia ſcilicet paucis verbis canones illi concepti ſunt. Inde Auguſtinus aliique hæreſim Pelagianam, modo a Zoſimo, modo a Conciliis Africanis damnatam fuiſſe ſcribunt, contigitque in hoc Concilio quod in OEcumenico Chalcedonenſi adverſus Eutychen habito, ubi Sancti Leonis Papæ & univerſorum Epiſcoporum eidem Concilio præſentium unanimi conſenſu hæreſis Eutychiana proſcripta: *Unde & nos*, inquiunt Patres Chalcedonenſes in ſua ad Sanctum Leonem, qui Concilio non interfuerat, Synodica, *quippe, ut inchoatore bonorum te ad utilitatem utentes, Eccleſiæ filiis hæreditatem ſortemque veritatis oſtendimus, non ſingulatim faciente in occulto unoquo-*

quo-

ad ſanctæ matris Eccleſiæ gremium, unde reſilierant, redierunt, & adhuc alii redeunt, innoteſcente & prævaleſcente adverſus illum deteſtabilem errorem rectæ fidei veritate. Hæc Poſſidius, qui egregiam adverſus eoſdem a S. Auguſtino navatam operam commendat.

XXIV. Cæterum poſt damnatos Romæ a Zoſimo Pelagium atque Cæleſtium, & poſt promulgatam in eoſdem Honorii ſanctionem, Concilium Carthaginenſe ſequenti die errores Pelagii condemnaſſe, inde patens deducitur argumentum: quod cum teſtificatione Poſſidii certum ſit, Honorii legem adverſus eos latam fuiſſe poſtquam iidem Romæ damnati eſſent: conſtetque ipſum edictum Honorii datum (ut vidimus) hoc anno ſub dictis Conſulibus pridie Kal. Majas; ipſa autem editio canonum facta legatur Kalend. Maiis, ſub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilii Milevitani adverſus Pela-

Romæ primum, inde Carthagine damnati Pelagius & Cæleſtius.

PAGIUS

quoque doctrinæ, ſed uno ſpiritu, una conſpiratione atque concordia confeſſionem fidei declarantes, quam ſcilicet Leo inſeruerat in ſuam ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum Epiſtolam. Denique *Zoſimum* canones illos iiſdem quibus conſtant verbis, conceptos ad Synodum Plenariam non miſiſſe, ſed formulam eorum diſpoſitioni reliquiſſe, tam ipſe Zoſimus laudatis ejus Tractoriæ verbis, quam Patres Plenarii Concilii inſinuant; cum hi in ſua ad eum Epiſtola gratulatoria dicant: *Univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſti.*

LIII. *Concilium Plenarium bimeſtre ſaltem fuit.*

Concilium Plenarium ad menſem circiter Julium continuatum fuiſſe, ſequentes conjecturæ oſtendunt. In ultimo decreto, quod in Concilio vulgo Africano dicto legitur, canone XCIV. qui eſt Canon CXXVII. in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ: *Item placuit, ne diutius univerſi Epiſcopi, qui ad Concilium congregati ſunt, tenerentur, ab univerſo Concilio judices ternos de ſingulis Provinciis eligi . . . qui omnes cum Sancto ſene Aurelio univerſa cognoſcant.* Secundo, Auguſtinus in Epiſtola CXCIII. ad Mercatorem, hoc anno data, num. I. ait, ſe Carthagine ejus literas accepiſſe, additque: *ut autem a Carthagine non reſcriberem, non occaſio fuit perlatorum, ſed alia magis urgentia, donec inde proficiſceremur, nos occupatiſſimos, & intentiſſimos continebant. Cum vero inde digreſſi ſumus, perreximus uſque ad Mauritaniam Cæſarienſem, quo nos Eccleſiaſtica neceſſitas traxit.* Tertio, in cauſa *Apiarii* Presbyteri, qui ad Zoſimum Papam appellarat, ut anno ſequenti dicemus non parvum tempus conſumptum. Zoſimus enim *Fauſtinum* & duos alios Legatos in Africam miſit, & epiſcopi Africæ ad eumdem Pontificem reſcripſere, ut ipſimet produnt in literis ad Bonifacium ejus ſucceſſorem anno ſequenti datis. Unde non deſunt, qui exiſtiment, hoc anno jam aliqua tractata fuiſſe ſpectantia ad Synodum Carthaginenſem anno ſequenti celebratam, quod Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis capitulo I. dicat: *Poſt diem præſtitutam Concilii, ut recordamini, Fratres chariſſimi, multa flagitata ſunt per expectantes fratres noſtros, qui nunc ad præſentem Synodum legati advenerunt, quæ geſtis neceſſe eſt conſocientur . . . Supereſt, ut jam exemplaria Nicæni Concilii, quæ nunc habemus, & a Patribus conſtituta ſunt . . . in medium proferantur.* Verbum autem, *ſupereſt*, non ſolet alicujus Concilii initio uſurpari. Præterea Fauſtinus capit. 2. ait aliqua ſibi eſſe injuncta a Sede Apoſtolica, additque, *cum veſtra Beatitudine tractanda, ſicut & geſtis ſuperioribus meminimus.* Tum: *De his ergo primitus, ſi placet Beatitudini veſtræ tractemus; & poſtea cætera, quæ acta, vel inchoata ſunt, inſerta firmabuntur:* &c. *licet & capitula actionum jam inſerta ſint geſtis*, quæ omnia in Concilio ſexto vulgo appellato, prolata ſunt, ideoque jam inchoata fuerant, quæ in eo Concilio tractanda erant.

LIV. *Ex duratione Concilii Plenarii varia dubia ſoluta.*

Denique Auguſtinus in Epiſt. CXC. alias CLVII. ad Optatum ſcribit, ſe apud Cæſaream ejus literas accepiſſe, *quo nos* inquit, *injuncta nobis a venerabili Papa Zoſimo Apoſtolicæ Sedis Epiſcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.* Dein num. 22. Optato ſignificat, Pelagium & Cæleſtium damnatos fuiſſe *Conciliorum Epiſcopalium vigilantia, de quibus exempla recentium literarum, ſive quæ ſpecialiter ad Afros, ſive quæ univerſaliter ad omnes Epiſcopos de memorata Sede manarunt, ne forte ad veſtram Sanctitatem nondum pervenerint, vobis curavimus mitti ab eis fratribus, quibus & has literas, ut tuæ venerationi dirigerent, dedimus.* Quare cum Auguſtinus in Mauritania Cæſarienſi die XX. Septembris collationem cum Emerito Donatiſtarum Epiſcopo habuerit, ut infra videbimus, ſequitur primo, Concilium Plenarium totius Africæ duraſſe uſque ad primum circiter diem menſis Julii; alioquin *Auguſtinus* non mitteret Tractoriam Zoſimi ad Optatum circa diem XX. Septemb. quia eamdem jam aliunde accepiſſet *Optatus*; cum veroſimile non ſit, eam ſtatim ad univerſos Africæ Epiſcopos miſſam non eſſe. Sequitur ſecundo, eam ad Optatum Epiſtolam Auguſtinum peractis omnibus negotiis propter quæ Cæſaream venerat, & habita collatione cum præfato *Emerito* ſcripſiſſe: hoc enim clare indicant Auguſtini verba hæc, *quo nos Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.*

LV. *Auguſtinus ſcribit lib. de gratia & de peccato originali.*

Sequitur tertio Auguſtinum libros de *Gratia Chriſti & de Peccato Originali*. Carthagine compoſitos, ut ipſemet eorum initio inſinuat, menſe circiter Julio, & antequam Cæſaream proficiſceretur, exaraſſe; cum Cæſarea non Carthaginem, ſed Hipponem ſeſe contulerit, ut ex ejus Epiſtolis hoc anno datis liquet. His libris occaſionem dedit colloquium *Piniani*, *Albinæ*, & *Melaniæ* cum *Pelagio*, a quo dum adhuc in Palæſtina eſſent, ſumme contenderant, ut errores, quorum inſimulabatur, ſcripto damnaret. Qua de re cum ad Auguſtinum adhuc Carthagine poſitum ſcripſiſſent, is ſtatim duos illos libros procudit, eiſque nuncupavit, ut videre eſt apud Baronium num. XXIX. Quare jure merito Auguſtinus ad Mercatorem ſcripſit, ſe Carthagine occupatiſſimum fuiſſe. Sequitur denique, deceptos eſſe Viros Eruditos, qui ex laudatis Auguſtini verbis ad *Optatum* deduxere, Tractoriam *Zoſimi*, non in Concilio *Kalendis Maii* habito, ſed in aliquo poſteriori promulgatam fuiſſe, quod tam ſero eam ad Optatum *Auguſtinus* non tranſmiſiſſet. Ex duratione enim Concilii Plenarii totius Africæ argumentum illud evertitur, & illa Synodus, cujus nullus Antiquorum meminit, fictitia eſſe demonſtratur.

lagianam hæreſim conſtituti: plane liquet dicta die in eo Concilio eam hæreſim eſſe damnatam.

XXV. Calumniæ Juliani Pelagiani adverſus Zoſimum Papam.

Cum igitur Pelagius cum ſuis Romæ a Zoſimo Papa damnationis ſententiam accepiſſet, ſparſiſque per Chriſtianum orbem ejuſdem Pontificis adverſus eoſdem ſcriptis litteris, earumdem auctoritate ubique locorum Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obſtinatiori animo remanſerunt, odio tabeſcentes, exulcerati invidia, non habentes quid jam detecti facere poſſent, ad calumnias concinnandas ſtylum exacuerunt. Præſtitit id in primis, qui poſt Pelagium atque Cæleſtium ſectæ illius habebatur anteſignanus, Julianus Epiſcopus Capuanus; qui patrocinium hæreſis, & hæreticorum ſuſcipiens, pro ipſis adverſus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epiſtolas, quarum alteram Romanam miſit, alteram nomine decem, & octo Epiſcoporum ſcripſit ad Theſſalonicenſem Epiſcopum, meminit horum omnium S. Auguſtinus (*a*). At quid his inter alia? e ſtomaco concoctas odio in Zoſimum Papam, Romanum clerum, atque ipſum S. Auguſtinum calumnias virulentas evomuit: quas omnes ipſe confutat Auguſtinus: nam in primis quod ad Zoſimum ſpectat, hæc ait (*b*): *Quale eſt autem, quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ ſedis Epiſcopum (ut in tua pravitate perſiſtas) prævaricationis accuſas? qui non receſſit a ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti, ſed maluiſti Zoſimum, quia egit primitus lenius cum Cæleſtio; quoniam ſe in his ſenſibus veſtris, ſi quid diſpliceret, paratum eſſe dixerat corrigi, & Innocentii litteris conſenſurum eſſe promiſerat*: Et alibi (*c*): *Innocentii ſucceſſorem crimine prævaricationis accuſas; quia doctrinæ Apoſtolicæ, & ſui deceſſoris ſententiæ noluit*

(*a*) Aug. ad Bonif. cont. Pelag l.1. c.1. & 5.

(*b*) Aug. cont. Jul. l.6. c.12.

(*c*) Aug. cont. Jul. l.1. c.4.

PAGIUS

LVI. *Julianus Tractoriæ Zoſimi ſubſcribere noluit.*

A num. XXV. ad XXVIII. Zoſimum Tractoria ſua in Pelagianos, ab univerſis Epiſcopis petiiſſe, non ſolum ut hæreſim reiicerent; ſed etiam ut ipſimet proſcriptionem ejus ſubſcriptionibus ſuis roborarent, manifeſte docet Mercator in Commonitorio Subnotationum cap. 3. in quo ait: *Quæ omnia ſupraſcripta capitula continet illa beatæ memoriæ Epiſcopi Zoſimi Epiſtola, quæ Tractoria dicitur, qua Cæleſtius Pelagiuſque damnati ſunt; quæ & Conſtantinopolim, & per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata: cui Julianus, & reliqui complices ſubſcribere detrectantes, conſentaneoſque ſe nolentes iiſdem Patribus facere, non ſolum Imperialibus legibus, ſed & Sacerdotalibus ſtatutis depoſiti, atque exauctorati, & omni Italia deturbati ſunt: ex quibus plurimi reſipientes, & a prædicto errore correcti regreſſi ſunt ſupplices ad ſedem Apoſtolicam, & ſuſcepti ſuas Eccleſias receperunt. Prædicti ſane Cæleſtius & Pelagius, non tunc primo a Sanctæ memoriæ Zoſimo videntur eſſe damnati, ſed ab ejus deceſſore Sanctæ recordationis Innocentio, a quo & Julianus fuerat ordinatus* (Epiſcopus nempe Eclanenſis, ut infra videbitur, non Capuanus, ut habet Baronius) *quique poſt illorum damnationem, uſque ad prædicti Innocentii exceſſum e vita, in ejus communione permanens, & perſeverans in ſincera ſententia, & communicans damnatori prædictorum, ipſe quoque ſine dubio Pelagium Cæleſtiumque damnavit, & quid nunc deſiderat, aut de quo queritur, ignoramus.* Ita Mercator qui ſuſpicionem poſſet ingerere in eo quod ait, *Julianum* damnaſſe Pelagium atque Cæleſtium; cum enim Julianus Zoſimum & Clericos Romanos prævaricationis crimine accuſarit, variiſque in locis hanc calumniam repulerit *Auguſtinus*, nunquam vero hoc crimen in illum retorſerit, patet *Julianum* non damnaſſe Pelagium & Cæleſtium; hoc enim Auguſtinum non latuiſſet, qui lib. 6. Operis imperfecti contra Julianum num. XXIV. & ſeqq. omnia, quæ ipſe Auguſtino & Catholicis objicit, in ipſum retorquet, qui ideo idem præſtitiſſet, quando *Zoſimum* & Clericos Romanos prævaricationis crimine purgavit. Videtur itaque Mercator tantum intelligere Julianum hos hæreſiarchas damnaſſe, ex eo præciſe quod eorum damnatori communicarit.

LVII. *Damnatur cum complicibus.*

Juliani complices, qui Tractoriæ Zoſimi ſubſcribere noluere, alii non ſunt quam octodecim Pelagianæ factionis Epiſcopi, qui poſtea literas ad Rufum Epiſcopum Theſſalonicenſem ſcripſere. *Neſtorius* ad Cæleſtinum Papam ſcribens in gratiam Pelagianorum, nominat Julianum, Florum, Orontium, & Fabium Epiſcopos, ut infra videbimus. *Julianus* vero duas ad Zoſimum Epiſtolas dedit, ut liquet ex Auguſtino lib.1. Operis imperf. contra Julianum n.XVII. & ſeq. Mercator in Commonitorio Subnotationum cap.9. aliqua fragmenta unius ex illis Epiſtolis refert, in qua Julianus quoſdam ex erroribus in Cæleſtio damnatis ſpecie tenus reprobat, quos aperte poſtea docuiſſe ex iis, quæ Auguſtinus habet, innoteſcit. Mercator antea cap.6. ſcripſerat: *Audi nunc quid olim ipſe pronunciaveris in Epiſtola, quam ad ſedem Apoſtolicam illo tempore auſus es mittere, quando conventus detrectaſti, cum univerſa Eccleſiæ per totum Orbem, Pelagium Cæleſtiumque damnare. Quæ antequam in manus Sanctæ illius Romanæ Eccleſiæ veniret Antiſtitis, te agente a nonnullis a te deceptis, per totam pene Italiam circumlata, & tanquam magnum aliquid multorum auribus inſinuata cognoſcitur. Ibi namque inter cætera*, &c. Ex alia Juliani ad Zoſimum Epiſtola nihil ad nos pervenit. Porro Zoſimum damnaſſe Julianum docet Auguſtinus lib.1. contra Julianum cap.4. ubi Zoſimum Juliani damnatorem appellat. Ad hæc Mercator citatus cap.9. ait: *Quis te in ſuperiore ſententia tua vel ſuſpicari poſſet aliud ſentire, quam illi omnes, qui, ſanctæ memoriæ Papa Zoſimo præſidente, Dei Sacerdotes Pelagium Cæleſtiumque, teque damnarunt, ſuper his omnibus de Adam capitulis?* Qui tamen locus benigne etiam interpretandus: cum ipſemet Mercator tradat, Tractoriam Zoſimi ad eum miſſam, ut ei ſubſcriberet, eumque recuſantem Epiſcopatu dejectum eſſe. Quare Mercator ait, Julianum damnatum fuiſſe cum Pelagio & Cæleſtio, quia cum idem cum ipſis reipſa ſentiret, cum ipſis pariter damnatus eſt.

LVIII. Zoſimus itaque Tractoriam ſuam ad Aquilejenſem & Mediolanenſem Primates miſit, ut eam ſuis in Diœceſibus publicarent; quemadmodum paulo antea damnatis Romæ ab Anaſtaſio Papa Ori-

luit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem ſanare potius cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem. Hæc ipſe: quibus apparet cum Pelagio atque Cæleſtio damnatum quoque fuiſſe a Zoſimo ipſum Julianum Epiſcopum Capuanum. At de ejus calumnia in Zoſimum hactenus.

XXVI. Quid inſuper idem Julianus cum ſuis in Romanum clerum effutierit, ipſe etiam Sanctus Auguſtinus alibi docet his verbis (*a*): *Quinetiam Romanos clericos arguunt, ſcribentes, eos juſſionis terrore perculſos, non erubuiſſe prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem ſententiam ſuam, qua Geſtis Catholico dogmati aſſuerant, poſtea pronunciarent malam hominum eſſe naturam. Immo vero Pelagiani ſpe falſa putaverant, novum & execrabile dogma Pelagianum, vel Cæleſtianum perſuaderi quorumdam Romanorum Catholicis mentibus poſſe: quando illa ingenia quamvis nefando errore perverſa, non tamen contemptibilia, cum ſtudioſe corrigenda potius, quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius quam ſeverior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina, tractata ſunt. Tot enim, & tantis inter Apoſtolicam ſedem & Afros Epiſcopos concurrentibus, & recurrentibus ſcriptis, Eccleſiaſticis etiam Geſtis de hac cauſa apud illam ſedem Cæleſtio præſente, & reſpondente confectis: quæ tandem epiſtola venerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, ſine ullo vitio peccati originalis hominem naſci? nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omnino conſcripſit. Sed cum hoc Cæleſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa duntaxat: de quibus ſe adhuc dubitare, & inſtrui velle confeſſus eſt; in homine acerrimi ingenii, qui profecto ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus ejus Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit quam veritas exigit, non ea certiſſime definire, ſed detecta ac demonſtrata reſpuere. Non enim hæreticis, ſed Catholicis Apoſtolus loquebatur, ubi ait* (*b*): *Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus: & ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus vobis revelabit. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit, &c.* Quæ ſuperius dicta ſunt.

(*a*) *Aug. ad Bonif. cont. epiſt. Pelag. l. 2. c. 3.*

(*b*) *Phil. 3.*

XXVII. Sed quid in Auguſtinum idem ipſe Julianus Pelagianorum advocatus? Audi hæc ipſum Auguſtinum referentem (*c*): *Dicis me quoque ipſum innovaſſe ſenſus meos, & initio converſionis meæ hoc ſenſiſſe, quod tu. Sed fallis, aut falleris, ſive calumniando iis, quæ nunc dico, ſive non*

(*c*) *Aug. cont. Jul. lib. 6. c. 12.*

PAGIUS

Auguſtino Primati Aquilejenſi libellum fidei ſuæ offert Julianus.

Origeniſtis, *Chromatius* Aquilejenſis Auguſtini deceſſor, & *Venerius* Mediolanenſis acceptis ab Apoſtolica Sede literis, itidem in ſuis Diœceſibus per ſuffraganeos Epiſcopos Origeniſtas proſcribendos curaverant, teſte Hieronymo in Apolog. 2. contra Rufinum. Hinc *Auguſtinus* Primas Aquilejenſis, ut obſervat Em. Card. Noriſius in Notis ad *Inſcriptiones Epiſtolarum Synodalium XC. & XCII. inter Auguſtinianas*, Apoſtolicæ Sedis contra Pelagianos decretum cum literis ad ſuarum provinciarum Epiſcopos miſit, quorum nonnulli cum Pelagianis erroribus tenerentur, fidei ſuæ libellum ad eum dederunt. Primis tribus partibus fidei Profeſſio non multum a Pelagiana & Cæleſtiana diſcrepans continetur: Fatentur tamen per Adam omnes mori; ſed peccatum Originale, quod ipſi naturale vocant, plane reiiciunt. *Pelagium* quoque ac *Cæleſtium* abunde fidem ſuam, rejectis qui ſibi falſo imponebantur erroribus, probaſſe exiſtimant. In extremis partibus, ubi rationem reddunt, cur hæreſiarchas illos damnare nolunt, quod videlicet auditi illi non fuiſſent, hanc in rem iiſdem locis, quibus ante *Zoſimus* in Africanos, abutuntur, tanquam hoc pacto mutatam ei ſententiam exprobrantes. Dicunt ſe, tametſi & muneris ſui & Chriſtianæ charitatis ſit, quos reos eſſe non viderent, hos tueri velle, tamen medios, ſicuti promiſerant, manere, ut eoſdem neque inauditos damnent, neque abſentes defendant. Primatem ſuum, ſi quidpiam in his, quæ de doctrina ſua & fide ad eum ſcribunt, minus probet, id ſibi ſignificare poſſe dicunt: at vero ſi injuria urgeantur, ſe ſtatuiſſe nullis vexationibus cedere: ac præterea ad Plenariæ Synodi judicium ſe provocare eidem Primati declarant.

LIX. Sed propria ipſorum verba hic referenda ſunt: *His igitur & cæteris teſtimoniis confirmati; metuimus in abſentum & nobis inauditorum capita dictare ſententiam, niſi cum præſentes fuerint confutati. Quamvis igitur Sacerdotalis officii ſit, & Chriſtianæ charitatis, eos qui ſe libellis purgant, catholicos confitentur, & damnabilia ſibi objecta condemnant, libera auctoritate defendere, & in dubiis rebus de unoquoque meliora ſentire; tamen dudum promiſſam æqualitatis libram inter utrumque ſervantes, nec damnamus inauditos, nec defenſamus abſentes. Certum ſit igitur apud Sanctitatem Veſtram, quia quantumlibet hoc mare ventis flantibus intumeſcat, & amaris in nos fluctibus efferatur, nunquam integri judicii domum, quæ ſupra juſtitiam Chriſti fundata eſt, poterit commovere. Illud etiam, ſancte ac venerabilis Frater & Pater Auguſtine, neceſſario reſpondendum putavimus, quod beatæ memoriæ Epiſcopum Joannem* (ſcilicet Chryſoſtomum) *in epiſtola Sanctitatis tuæ rectiſſime collaudaſti, non ſolum non deſtruxiſſe Eccleſias, ſed etiam confirmaſſe*, &c.

Julianus perſtat in hæreſi.

LX. Garnerius in Diſſert. V. de Libellis Fidei editis a Pelagianis, libellum iſtum fidei ex MS. Veronenſi primus publicavit, exiſtimavitque miſſum eſſe a Juliano & ab Epiſcopis Siculis ad Sedem Apoſtolicam, & loco, *ſancte ac venerabilis Frater & Pater Auguſtine*, legendum eſſe, *ſancte & venerabilis pater Zoſime*, qua in re paſſim eum alii ſecuti ſunt. Verum Emin. Card. Noriſius citatus ita ſolide opinionem ſuam probat, ut ea in dubium revocari non poſſit. Henricus enim Palladius lib. 10. Rerum Forojulienſium prodit, poſt Chromatium Patriarcham Aquilejenſem electum Auguſtinum, *quo tempore alter Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus eloquentiæ & de-*

Damnantur & exauctorantur a Zoſimo Julianus & Socii.

Julianus idem calumniatus S. Auguſtinum. *non intelligendo*, *vel potius non legendo ea quæ tunc dixi*, *&c.* Pluribus enim adverſus ſe ab eo jactatas calumnias confutat. Sed de his hactenus: reliqua enim præterimus, ut cum calumniatus eſt Julianus Catholicos omnes eadem ſapere quæ Manichæi, ex eo quod dicerent humanam vitiatam eſſe naturam.

XXVIII. Conſtantius, quæ paſſus a Pelagianis. At parum fuit Pelagianis calumniis agere: verum quo magis, & Romani Pontificis auctoritate, & lege Imperatoris ſeſe perſtringi ſentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos inſiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiſerint, ex his quæ in Conſtantium virum clariſſimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, poteſt intelligi; de quo pauca tantum hæc Proſper hoc anno ſcribit in Chronico (a): *Hoc tempore Conſtantius ſervus Chriſti ex Vicario, Romæ habitans & pro gratia Dei Pelagianis reſiſtens, ſanctione eorumdem multa pertulit, quæ illum ſanctis confeſſoribus ſociarunt.* Hæc Proſper.

(a) *Proſp. in Chron. his Conſ.*

Sed quæ ſunt reliqua de rebus Pelagianorum proſequamur oratione. Sanctus Auguſtinus, qui (ut ait Poſſidius) decem annos adverſus Pelagianam hæreſim infatigabili ſtudio laboravit, præter alias complures lucubrationes adverſus eam editas, hoc anno, nempe poſt damnatam Romæ eamdem hæreſim, duos edidit libros, alterum de Gratia Chriſti, alterum vero de Peccato originali, amboſque ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Juniorem ſibi notos Hieroſolymis degentes; ut ubi Pelagius de ſua purgatione ſecurus ſedem conſtituerat, quo majori facilitate hæreſi ſua Orbem inficeret, ibi ad ſalutem omnium paratum adverſus venena diſtraheretur antidotum: illuc enim religionis ergo Chriſtiani frequenti cœtu concurrere ſoliti erant. De iiſdem vero libris hæc ipſe Auguſtinus: (b) *Poſteaquam Pelagiana hæreſis cum ſuis auctoribus ab Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zoſimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum lit-* XXIX. Auguſtinus ſcribit adverſus Pelagianos:

(b) *Aug. Retract. l. 2. c. 50.*

PAGIUS

doctrina fluminibus hæreticorum veſaniam in Africa obruebat: Auguſtini initium cum anno CCCCXIV. mortem vero cum anno CCCCXXII. conjungit, eique *Adelphum* ſucceſſorem tribuit. Poſt hunc ſedit *Januarius*, ad quem Sanctus Leo Papa anno CCCCXLVII. literas dedit, & poſt Januarium *Nicetas*, ad quem idem Leo anno CCCCL. ſcripſit. *Auguſtinus* itaque Aquilejenſis Primas Venetiarum Iſtriæ, Norici utriuſque, & Rhætiæ primæ Tractoriam Zoſimi cum literis ad ſuarum provinciarum Epiſcopos miſit, quorum nonnulli cum Pelagianis erroribus tenerentur, memoratum fidei libellum, *Veronæ* Venetiarum urbe intra diœceſim Patriarchæ Aquilejenſis inventum, dederunt, & hæreſim ſuam pertinaciter defenderunt. Quare *Zoſimus* Julianum, ejuſque ſocios de gradu ac dignitate dejecit, ejuſque in eos ſententia relata fuit in tabulas; cum in Epheſina Synodo acta depoſitionis *Pelagii*, *Cæleſtii*, *Juliani*, *Perſidii*, *Flori*, *Marcellini*, *Orontii* & ſociorum lecta, confirmataque fuerit, ut videre eſt in Actione V. ejuſdem Concilii generalis. Eam porro ſententiam a Zoſimo latam fuiſſe, certo deducitur ex his Auguſtini verbis lib. 1. contra Julianum cap. 4. *Et tamen ejus ſucceſſorem* (nempe Zoſimum) *crimine prævaricationis accuſas, quia doctrinæ Apoſtolicæ & ſui deceſſoris ſententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem ſanare potius cupio quam irritare, laudibus tui damnatoris exulcerem.* Quibus verbis liquet, Julianum, qui in Tractoria Zoſimi cum Pelagio & Cæleſtio nominatim damnatus non fuerat, ea poſtea pœna affectum eſſe ab eodem Zoſimo, quod eidem ſubſcribere nollet.

LXI. *S. Leonis PP. tempore in Diœceſi Aquilejenſi hæreſis Pelagiana renata eſt.* Mercator, cujus verba ſuperius recitavimus, tradit, ex Epiſcopis qui exauctorati fuerant, plurimos reſipuiſſe, & ſuas Eccleſias recepiſſe. Verum hæreſis Pelagiana in eo Archiepiſcopatu renata, & aliqui in eumdem errorem poſtea relapſi ſunt. Photius enim in Biblioth. Cod. LIV. de Pelagianorum damnatione quæ in Epheſino Concilio facta, loquens ait: *Cum temporis deinde progreſſu Sectæ hujus homines per hæreſis ſuæ abjurationem Eccleſiæ reſtituti eſſent, iterum malum ab ipſis principium ſumſit, ut Septimo Epiſcopo renaſcens eadem lues, antequam longius ſerperet, fuerit reprimenda, datis ad Leonem Romæ tunc ſedem Apoſtolicam tenentem litteris.* Erat ſeptimus ſeu verius *Septimius* Epiſcopus Altinenſis; *Altinum* vero, urbs modo exciſa, alias Epiſcopalis, erat Patriarchæ Aquilejenſi ſubdita, ideoque altas in illa diœceſi apud Eccleſiaſticos præſertim Pelagiana hæreſis radices fixerat. Quare Auguſtini nomen ex libello fidei a Juliano oblato removeri non debet; cum ex dictis manifeſtum ſit, eumdem ei præſentatum, hæreſimque Pelagianam in ejus Archiepiſcopatu graſſatam fuiſſe.

Ad num. XXVIII. *Conſtantius* ſervus Dei, quem Baronius ex Proſpero in Chronico ait, a Pelagianis Romæ multa paſſum eſſe, numeratur a Palladio in Lauſiaca Hiſtoria inter viros illuſtres, qui Romæ hoc tempore vivebant. Poſtquam enim cap. 124. locutus eſt, de Macario ac Pammachio ſcribit: *Conſtantius quoque Aſſeſſor Præfectorum Italiæ, inſignes viri & eruditiſſimi, qui pervenerunt ad ſummum pietatis & religionis.* Adhæc Auctor Prædeſtinati hæreſi LXXXVIII. quæ ſecundum eum Pelagiana eſt, ait: *contra hos ſuſcepit ſine ſcriptura quidam Conſtantius tractator.* Garnerius in Præfatione generali in Opera Marii Mercatoris pag. 8. obſervat, Deum tribus hæreſibus, Pelagianæ, Semipelagianæ, & Neſtorianæ oppoſuiſſe primum*Laicos homines. Pelagianis enim primus obſtitit *Conſtantius* primi reſtitere Semipelagianis Presbyteris laici duo *Hilarius* & *Proſper*, datis de illorum erroribus ad Auguſtinum Epiſtolis, primuſque *Neſtorii* dolum detexit, cleroque oſtendit, affixa ad Eccleſiæ valvas obteſtatione, *Euſebius* tunc temporis vel *Scholaſticus Conſtantinopoleos*, ut loquitur Theophanes, vel *Rhetor*, ut tradit Nicephorus, vel *Judex forenſis*, ut habet Leontius. Euſebius poſtea Dorylæi Epiſcopus fuit, ut infra videbimus. Verum quod ait Garnerius in loco Proſperi a Baronio recitato, ubi legitur: *Conſtantius Servus Chriſti ex vicario Romæ habitans*, pro *ex vicario*, legendum eſſe, *ex vicano* ſeu ruſticano, refellitur ex Palladio laudato, qui nonniſi in verbis & in modo loquendi a Proſpero

LXII. *Conſtantius Laicus Romæ ſe ſe Pelagianis opponit.*

litteris, convicta atque damnata eſt; ſcripſi duos libros adverſus eos, unum de Gratia Chriſti, alterum de Peccato originali. Hæc ipſe.

XXX. Diſſenſiones de gratia, & libero arbitrio Adrumetinorum monachorum.

Porro cui hactenus adverſus Pelagianos pugnandum fuit: novum jam ac plane contrarium priori certamen incubuit, nempe adverſus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, ſed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monaſterio Adrumetino, qui (inquit ipſe Auguſtinus) quod gravius eſt, negabant in die Judicii Deum eſſe redditurum præmium ſecundum opera hominum. Contra vero alii ibi ſic defendebant liberum arbitrium, ut negarent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundum merita noſtra dari. Scripſit igitur ipſe S. Auguſtinus ad utramque partem confutandam duos commentarios (*a*), alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione vero & gratia alterum, ambos ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epiſtolæ, in quarum poſteriori, hoc anno ſe eam ſcripſiſſe, ſignificare videtur his verbis: *Quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, ejuſque reſcriptum ad univerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum, & quod poſteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus, & ſupra memoratum librum meum, quem modo ad vos ſcripſi, hæc omnia & in præſenti legimus cum ipſis, & per eos miſimus vobis.* Vocat poſterius Concilium illud, quod hoc anno eſt celebratum, ſic ab eo dictum reſpectu prioris, cujus idem meminerat, ſub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, ſimulac pullularunt infructuoſi palmites negantium liberum arbitrium, continuo ab Auguſtino fuiſſe convulſos, ſicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Novatorum prava dogmata plantæ adulterinæ obortæ ſunt.

(*a*) Extant t.7. cum duab. epiſt.

XXXI. De Teleptenſi Concilio Bizacenæ Provinciæ.

Hoc anno, qui primus eſt poſt Conſulatum Honorii undecimum, & Conſtantii ſecundum, menſe Februarii celebratum habetur Concilium Telenſe: ita quidem mendoſe legitur, ſed Teleptenſe reſtituendum eſt: erat Telepte prima ſedes provinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Epiſcopus præerat, qui huic Concilio præfuiſſe legitur; quem & invenies ſubſcripſiſſe Concilio Milevitano, eodem ſedis titulo, nimirum: *Donatianus Teleptenſi primæ ſedis ſubſcripſi:* qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginenſi hoc anno Kalendis Maiis habito: nam ibi in fine hæc de electis judicibus: *De provincia Bizacena cum ſancto ſene Donatiano Primate, Creſconius, Jocundus, & Æmilianus:* Quos invenis recenſitos in dicto Concilio Teleptenſi, nempe Creſconium, Jocundum, & Julianum loco Æmiliani Epiſcopos qui Concilio interfuerunt: ut non ſit quod dubites, Telenſe, eſſe reſtituendum, Teleptenſe. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, niſi quod ad cauſæ, de qua controverſia vertebat, definitionem, juſſa eſt recitari decretalis epiſtola Siricii Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data: ut plane intelligi poſſit, quanta eſſet obſervantia Africanæ Eccleſiæ erga decreta Romanorum Ponticum, cum in Conciliis primo loco datæ

quod

PAGIUS

ſpero differt, eumque non *vicanum*, ſed virum Romæ in dignitate conſtitutum fuiſſe docet.

LXIII. *Diſſidium inter Monachos Adrumetinos poſt decennium exortum.*

Ad num. XXX. Diſſidium inter *Adrumetinos* Monachos de prolixiore Auguſtini ad *Sixtum* Epiſtola hoc anno data obortum pertinet ad annum CCCCXXVIII. de quo eo anno agemus, quia hujus diſſidii occaſione *Auguſtinus* ſcripſit librum de *gratia & libero arbitrio*, duas ad *Valentinum* literas, & librum *de Correptione & gratia*, quæ opera Baronius hoc anno ab Auguſtino elucubrata perperam credidit, quæque hic ſine nimia Hiſtoriæ perturbatione explicari non poſſunt.

LXIV. *Concilium Zellenſe.*

Ad num. XXXI. Concilium *Zellenſe*, quod a Baronio *Teleptenſe* perperam appellatur, habitum fuit poſt Conſulatum Honorii XI. & Conſtantii II. *Sexto Kal. Martii*, ideoque hoc anno die XXIV. Februarii. *Teleptenſe* vero a Baronio, Sirmondo, aliiſque vocatum fuit, quia ei *Donatianus* Epiſcopus Teleptis, urbis in Byzacena provincia ſitæ, præfuit. Verum *Teleptis* quidem dicitur prima ſedes provinciæ Byzacenæ, ſed ea tantum de cauſa quod Donatianus, qui huic Eccleſiæ præſidebat, *Senior* Epiſcopus erat illius provinciæ; aliam enim apud Afros fuiſſe Metropolim a prima ſede, pluribus oſtendit Emin. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 7. qui & cap. 23. libri primi *Adrumetum* fuiſſe civilem Metropolim Byzatii demonſtrat. Hoc autem Concilium *Zellæ*, quod oppidum erat Byzatii, habitum fuiſſe liquet ex Ferrando in Breviario Canonum, ubi Canones ex Siricii Epiſtola in Synodo Præſide Donatiano hoc anno habita recitatos, attribuit Concilio Zellenſi. Nam tit. VI. CXXX. & CXXXVIII. Canonibus recitatis, ait: *Concilio Zellenſi ex Epiſtola Siricii Papæ;* hæc autem Epiſtola cum iiſdem decretis lecta eſt in Synodo Donatiani Primatis, ut ex Actis patet. Mirum itaque videri non debet, Donatianum Primatem in Epiſcopatu Zellenſi ſibi ſubdito Synodum habuiſſe.

LXV. *Commentitium non eſt.*

Queſnellus qui in Diſſert. XV. ad Opera S. Leonis M. pluribus contendit, tam Concilium hoc quam Epiſtolam *Siricii* Papæ in eo recitatam ſuppoſititia eſſe primum aſſertionis ſuæ argumentum ex nomine Concilii repetit, quod ſcilicet in eo varient Eruditi aliique *Teleptenſe* vocandum contendant, cum *Telenſe*, inquit omnes Codices antiquiores habeant, & unicus Codex Trecenſis a Chifletio in notis ad Ferrandum habeat *Zellenſe*, quod ex littera T. facilis lapſus ſit ad litteram C. vel. Z. Verum codices illi, in quibus hoc Concilium *Telenſe* appellatur, eo in nomine corruptos eſſe oportet & litteram Z. omiſſam. *Zellam* enim dici etiam *Tzellam* docet Holſtenius in Notis ad Tabulas Eccleſiaſt. Caroli a S. Paulo. Neque enim Sy-

no-

olim ab illis epiſtolæ recitari juberentur; quod & antea factum Vincentius, & Fortunatus legati teſtati ſunt. Quid præterea ibidem actum ſit, nihil apparet.

XXXII. *S. Auguſtinus legatus a Zoſimo Papa.* Contigit inſuper hoc ipſo anno, ut S. Auguſtino, & aliis Epiſcopis injungeretur legatio a Zoſimo Romano Pontifice in Cæſaream Mauritaniæ. Fidem ſane facit hujus rei ipſe Auguſtinus in exordio epiſtolæ ad Optatum, in qua hæc habet: (a) *Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæſarienſem miſiſti, me apud Cæſaream præſente venerunt, quo nos injuncta nobis a venerabili Papa Zoſimo Apoſtolicæ ſedis Epiſcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat.* Porro Poſſidius ait, non Auguſtino tantum, ſed aliis Epiſcopis commiſſam fuiſſe hujuſmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipſo exordio Geſtorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem S. Auguſtinus his narrat verbis (b): *Orta eſt nobis neceſſitas pergendi in Mauritaniam Cæſarienſem. Ibi apud ipſam Cæſaream Emeritum Donatiſtarum Epiſcopum vidimus, unum ſcilicet eorum ſeptem, quos pro ſuæ cauſæ defenſione delegerant*) Donatiſtæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ) *& qui in eadem cauſa maxime laboraverat. Quæ cum illo egerimus, præſentibus Epiſcopis ejuſdem provinciæ, & plebe Cæſarienſis Eccleſiæ, in qua Civitate & Civis, & memoratorum hæreticorum Epiſcopus fuit, Eccleſiaſtica Geſta teſtantur, quæ in meis habentur opuſculis. Ubi non inveniens quid reſponderet, totum ſermonem meum, quem de ſolis Maximianiſtis in auribus ejus, & omnium qui aderant explicavi, tamquam mutus audivit. Hic liber, vel hæc Geſta ſic incipiunt: Glorioſiſſimis Imper. Honorio XII. & Theodoſio octavum Conſſ.* Eſt hic quidem præſens annus. Extantque ipſa Acta (c) integra, conſignata iiſdem Conſulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Poſſidius, qui interfuit, aitque (d):

(a) *Aug. epiſt. 157.*
(b) *Aug. Retract. c. 51.*
(c) *Aug. lib. de Geſtis cum Emerito.*
(d) *Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 14.*

XXXIII. *Poſtea in Cæſarienſi Mauritaniæ Civitate conſtitutus venerabilis memoriæ Auguſtinus quo eum venire cum aliis ejus Coepiſcopis, ſedis Apoſtolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Eccleſiæ neceſſitates. Hac ergo occaſione provenit, ut Emeritum ejuſdem loci Donatiſtarum Epiſcopum, quem ſuæ ſectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defenſorem, videret, & cum eodem publice in Eccleſia, populo adſtante diverſæ communionis, ex hoc ipſo diſputaret, & provocaret Geſtis Fccleſiaſticis; ut quod forte (ſicut dicebat) proſequi potuit in Collatione, ſed permiſſus non fuerat, in præſenti ſine alicujus poteſtatis prohibitione aut potentia ſecurus dicere minime dubitaret: & in ſua Civitate, ſuis omnibus præſentibus Civibus, fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iſte nec hac hortatione, nec ſuorum parentum, & Civium inſtanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, ſe ad ejus redituros communionem, etiam cum diſcrimine patrimoniorum, ſaluiſque ſuæ temporalis, ſi modo Catholicam ſuperaret aſſertionem.*

XXXIV. *At ille amplius dicere illis Geſtis nihil voluit, nec valuit, niſi tantum: Jam illa (inquit) Geſta continent apud Carthaginem inter Epiſcopos confecta, utrum vi-* ce-

PAGIUS

nodus hæc *Telæ* haberi potuit; cum hæc urbs pertineret ad provinciam Proconſularem, ut liquet ex Epiſtola Epiſcoporum provinciæ Proconſularis ad Paulum Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Donatianus, qui eidem præfuit, Epiſcopus eſſet Teleptis omnium conſenſu provinciæ Byzacenæ oppidi. Porrò cum Ferrandus decies Concilium Zellenſe memoret, ut fatetur Queſnellus, parum curandum, quod hujus Concilii MSS. quæ ipſe legit, habeant *Telenſe;* cum ea ex Ferrando, qui ſæculo ſexto vixit, corrigenda, ſint non vero hic ab Exſcriptoribus.

LXVI. *Decreta aliquot diſciplinæ iterum in eo inculcata.* Ad alias Queſnelli conjecturas leviſſimis fundamentis innixas non reſpondebo, non ſolum quia Schelſtratius in Differt. III. de Eccleſia Africana cap. 12. & Natalis Alexander in prima parte Sæculi quinti cap. 4. iis jam ſatisfecere; ſed etiam quia Baluzius oſtendit mihi Diſſertationem, quam ac de re compoſuit, poſt belli ceſſationem juris publici faciendam. Fuit hoc Concilium Provinciale in eoque lecta Epiſtola *Siricii* Papæ quam ad Africanos in Synodo Romana ſcripſerat anno CCCLXXXVI. Poſtea in Concilio Carthaginenſi V. anno CCCXCVIII. habito, cum de incontinentia Clericorum referretur placuit Patribus, Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos ab uxoribus abſtinere, *ſecundum priora ſtatuta,* id eſt, juxta definitionem Conciliorum antecedentium, nempe Carthaginenſis, anno CCCXC. ſub Genetlio habiti, & Carthaginenſis V. cujus modo meminimus in quibus Siricii literæ lectæ ſunt. Verum cum magna eſſet Clericorum Afrorum incontinentia, duæ *Siricii* Epiſtolæ ex quibus altera ad nos non pervenit, in Concilio Zellenſi relectæ ſunt, & juxta earum præſcriptum, decreta iterum aliquot diſciplinæ capita, quorum ſummam retulit Ferrandus in Breviatione Canonum, & habentur etiam in Codice Canonum Eccleſiæ Romanæ cap. 60. De Canone IX. in quo *Siricius* Presbyteros hortatur ad continentiam, legendi Marca lib. 1. de Concordia cap. 8. & Schelſtratius citatus.

LXVII. *Auguſtinus ob negotia Eccleſiæ Cæſaream Mauritaniæ miſſus.* A num. XXXII. ad XXXIX. Sanctus Auguſtinus poſt Concilium Plenarium totius Africæ *Kalendis Maii* celebratum Legatus miſſus eſt a Zoſimo Papa in Mauritaniam Cæſarienſem ut ſcribit Poſſidius in Vita Auguſtini cap. 14. qui poſtquam locutus eſt de Collatione Carthaginenſi, ait: *Omnipotentis Dei præſtitit auxilium, ut poſtea in Cæſarienſi Mauritaniæ civitate conſtitutus venerabilis memoriæ Auguſtinus, quo eum venire cum aliis ejus Coepiſcopis Sedis Apoſtolicæ literæ compulerant, ob terminandas videlicet alias Eccleſiæ neceſſitates: hac ergo occaſione provenit, ut Emeritum ejuſdem loci Donatiſtarum Epiſcopum, quem ſuæ ſectæ præcipuum in illa Colla-* latio-

Quid Cæſareæ S. Auguſtinus cum Emerito.

cerimus an convicti fuerimus. Et dum a Notario alio loco, ut reſponderet admoneretur, & reticeret, ejus cunctis manifeſtata diffidentia, Eccleſiæ Dei augmenta ac firmamenta provenerunt. Hæc Poſſidius. Exprobrat id ipſum pluribus S. Auguſtinus agens adverſus Gaudentium, (*a*) retunditque hominis dicacitatem, cum tum ipſe, tum alii Donatiſtæ effutirent, non licuiſſe in Collatione illa Carthaginenſi, vel metu armatorum, vel gratia præſidentis magiſtratus, proſequi cauſam: quam modo tali occaſione, ubi nullus metus, omniſque adeſſet ſecuritas, in Civitate propria, impellentibus licet ſuis, omnino tacuerit, cauſæ diffidens, quam fovebat iniquam. *Quo tempore* (ipſe inquit Auguſtinus (*b*) *ſcripſi etiam librum de Correctione Donatiſtarum, propter eos qui nolebant illos legibus Imperialibus corrigi.* Eſt hæc epiſtola ad Bonifacium Comitem ſcripta (*c*).

(*a*) *Aug. cont. Gaudent. l. 1. c. 14.*

(*b*) *Aug. Retract. l. 2. c. 48.*

(*c*) *Aug. epiſt. 50.*

XXXV. Quid præterea magna Civium utilitate idem S. Auguſtinus egit, cum Cæſareæ eſſet, ipſe alibi alia occaſione narrat his verbis (*d*): *Denique cum apud Cæſaream Mauritaniæ populo diſſuaderem pugnam civilem, vel potius pluſquam civilem, quam Catervam vocabant: neque enim Cives tantummodo, verum propinqui, & fratres, poſtremo parentes ac filii lapidibus inter ſe, in duas partes diviſi, per aliquot dies continuos certo tempore anni ſolemniter dimicabant, & quiſque (ut quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui, ut tam crudele atque inveteratum malum de cordibus, & moribus eorum avellerem, pelleremque dicendo. Non tamen egiſſe aliquid me putavi, cum eos audirem acclamantes, ſed cum flentes viderem: acclamationibus quippe ſe doceri, & delectari, & flecti autem lacrymis indicabant. Quod ubi aſpexi, immanem illam conſuetudinem a patribus & avis, longeque a majoribus traditam, quæ pectora eorum hoſtiliter obſidebat, vel potius poſſidebat, devictam, antequam re ipſa id oſtenderetur, credidi. Moxque ſermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora converti. Et ecce jam ferme octo, vel amplius anni ſunt, propitio Chriſto, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.* Hactenus de his ipſe

(*d*) *Aug. de Doct. Chriſt. l. 4. c. 24.*

Auguſtinus corrigit pravum Cæſarienſem uſum.

XXXVI. Irrepſerant & alii ex Gentilium ritu in Africanam Eccleſiam pravi uſus, quos idem S. Auguſtinus verbi Dei falce ſuccidit, ut inter alios illi de quibus ſic ipſe ad populum (*e*) pro concione: *Iſti enim infelices, & miſeri homines, qui balationes, & ſaltationes ante ipſas baſilicas ſanctorum exercere nec metuunt, nec erubeſcunt, etſi Chriſtiani ad Eccleſiam venerint, Pagani de Eccleſia revertuntur; quia iſta conſuetudo balandi de Paganorum obſervatione remanſit. Et jam videte qualis eſt ille Chriſtianus, qui ad Eccleſiam venit orare, & neglecta oratione, ſacrilega verba Paganorum non erubeſcit ex ore proferre. Videte tamen, fratres cariſſimi, ſi juſtum eſt, ut ex ore Chriſtianorum, ubi corpus Chriſti ingreditur, luxurioſum canticum quaſi venenum diaboli proferatur.* Hæc ipſe: ex cujus quoque prædicatione ballationes ſublatæ fuerunt, quas ſaltando more Gentilium exercebant: ſaltatio tamen remanſit; ſed vocem balandi, pro ſaltando, vulgus retinuit.

(*e*) *Aug. de tempor. ſer. 215.*

Balationes S. Auguſtinus inſectatus.

XXXVII. Rurſus vero de alia ex idololatria manante, ſed jam proſcripta conſuetudine ita ad eumdem populum: *Et licet credam, quod illa infelix conſuetudo, quæ de Paganorum prava obſervatione remanſit, jam nobis caſtigantibus, & de locis iſtis fuerit, Deo inſpirante, ſublata; tamen ſi adhuc agnoſcatis aliquos illam ſordidiſſimam turpitudinem de binnicula, vel cervula exercere, ita duriſſime caſtigate, ut eos pœniteat rem ſacrilegam commiſiſſe. Et ſi quando Luna obſcuratur, adhuc aliquos clamare cognoſcitis; & ipſos admonete, denuntiantes ei, quam grave ſibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo jubente certis temporibus obſcuratur, clamoribus ſuis a maleficiis ſacrilego auſu ſe defenſare poſſe confidunt. Et ſi adhuc videtis aliquos ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & (ſicut jam dictum eſt) ſortilegos etiam & divinos, vel percantatores inquirere, philacteria etiam diabolica, & characteres, aut erbas vel ſuccos ſibi aut ſuis appendere; duriſſime tanta eorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptiſmi ſacramentum. Et quia audi-*

Quas ſuperſtitiones abolere conatus S. Auguſtinus.

PAGIUS

latione habuerunt defenſorem, viderct & cum eodem publice in Eccleſiæ populo adſtante diverſæ communionis ex hoc ipſo diſputaret, &c. Quare Auguſtinus in Mauritaniam Cæſarienſem non pro collatione cum Emerito, ſed *ob terminandas alias Eccleſiæ neceſſitates* miſſus eſt. Scripſit librum unum *de Geſtis cum Emerito Cæſarienſi Donatiſtarum Epiſcopo*, qui extat Tom. IX. novæ editionis ejus operum, in cujus initio refert, eam collationem habitam eſſe ſub hujus anni COSS. *XI. Kal. Octob. Cæſareæ in Eccleſia Majori*. Unde liquet, die XX. Septembris apud Cæſaream Auguſtinum egiſſe, ubi cum receperit literas Optati, & dederit ad eum Epiſtolam CXC. alias CLVII. eam paulo poſt ſcriptam fuiſſe, ut jam oſtendi, manifeſtum fit.

LXVIII. Porro in ea ad *Optatum* Epiſcopum Epiſtola aperte fatetur *Auguſtinus*, jamdiu dubium ſe eſſe de animæ origine, num crearetur immediate a Deo vel per traducem a parentibus in filios derivaret, de qua re nihil ex Scripturis certi colligi poſſe oſtendit; ſcripſiſſe ſe ea de re ad Hieronymum, Epiſtolam ſcilicet inter Auguſtinianas CLXVI. alias XXVIII. a quo nondum reſponſionem acceperit, quidquid tamen aſſeratur, adſtruendum eſſe peccatum originale ſubdens in literis *Zoſimi* ad univerſos Orbis Epiſcopos damnatam eſſe Pelagii argumenta-

Auguſtinus de creatione animæ dubius.

tio-

vimus, quod aliquos viros, vel mulieres ita diabolus circumveniat, ut quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium: coram Deo, & ſanctis Angelis ejus conteſtamur, quia quicumque hoc obſervare voluerint, niſi per prolixam, & duram pœnitentiam tale ſacrilegium emendaverint, ubi arſurus eſt diabolus, ibi & ipſi damnati ſunt. Iſti enim infelices & miſeri, qui in honore Jovis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipſa opera die Dominico facere nec erubeſcunt, nec metuunt. Et ideo quoſcumque tales eſſe cognoveritis, diriſſime caſtigate. Et ſi ſe emendare noluerint, nec ad colloquium, nec ad convivium veſtrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite, ut vel plagam corporis timeant, qui de animæ ſuæ ſalute non cogitant. Hæc ipſe: de quo & ſuperius diximus, ab ipſo ſublatum fuiſſe in feſtis ſanctorum martyrum uſum citharæ, convivia, atque choreas; de quibus amovendis adhuc ejuſdem ſermones extant ad populum habiti (*a*).

(*a*) *Aug. de diverſ. ſerm. 115. de S. Cypr. ſerm. 3. & in Pſalm. 32. conc. 1.*

XXXVIII. In abuſus Auguſtinus declamat. Inſectatus eſt pariter abuſus illos, quos ex negligentia quorumdam Chriſtianorum ſenſim illabi cognovit, eoſdemque ipſo ſui ortu convellendos curavit; nimirum de illis qui negligerent intereſſe ſacris Miſſis, quive recederent antequam abſolverentur, quique ſermones in Eccleſia miſcerent, dum Miſſæ dicebantur: ſed & in eos qui quererentur de prolixitate Miſſarum; de his enim iſta habet (*b*): *Adhuc quoque, quod valde dolendum eſt conqueri vobiſcum volo, quia ſunt aliqui, & maxime potentes hujus mundi, qui cum veniunt ad Eccleſiam, non ſunt devoti ad laudes Dei celebrandas, ſed cogunt presbyterum, ut abbreviet Miſſam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Eccleſiaſticum ſequi propter illorum gulam, & avaritiam, &c.* Vides morem priſtinum canendi omnes Miſſas; & conſidera unde introductum ſit; ut eædem etiam voce ſubmiſſa dicantur, & unde pariter evenerit, ut in ipſo introitu Miſſæ, dicta antiphona, qui ſequitur Pſalmus non ipſe integer ex more priſtino, ſed unus tantum ipſius verſus dicatur, At in ipſa Romana Eccleſia, non ut Pſalmus unus dumtaxat ante Miſſam præcineretur, ſed integrum Pſalterium cum antiphonis pſalleretur, Cœleſtinus Papa (ut ſuo loco dicemus) conſtituit. Sed de his hactenus, in quæ divertimus occaſione ipſius Auguſtini legationis ad Eccleſiam Cæſarienſem a Zoſimo Papa ipſi ac collegis Epiſcopis creditæ. Quo tempore certum eſt eundem ſcripſiſſe epiſtolam ad Optatum de origine animæ, & adverſus Pelagianos: id quidem ex ejus ſcriptionis exordio redditur manifeſtum (*c*). Ut plane mirum ſit conſiderare res omnes ab eodem Auguſtino hoc anno geſtas atque conſcriptas, quarum facta eſt a nobis ſuperius mentio: unde idem ipſe ad Albinum, & ſocios (*d*) *Inter occupationes noſtras, multo apud Carthaginem, quam ubicumque alibi denſiores, &c.*

(*b*) *Aug. de temp. ſer. 251.*

(*c*) *Aug epiſt. 157.*

(*d*) *Aug de Grat. Chr. c. 1.*

XXXIX. Zoſimi Papæ decretum de miniſtris Eccleſiæ ordinandis. Hoc item anno Zoſimus Papa ad Gallos, Hiſpanos, & Afros decretalem epiſtolam dedit adverſus eos, qui ad ſacerdotium confeſtim proruunt abſque alia prævia miniſtratione in ſingulis, qui ſacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat miniſtrare: non extant ipſæ quidem litteræ, ſed eadem repetit in epiſtola (*e*) eodem argumento conſcripta hoc eodem anno ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum.

(*e*) *Zoſim. epiſt. 1. t. 1. epiſt. Rom. Pont.*

XL. Quod inſuper ad res Galliarum ſpectat, hoc item anno Zoſimus Papa Proclum Maſſilienſem Epiſcopum ob illicitas Epiſcoporum ordinationes damnatum, nova adhuc molientem litteris eſt inſectatus, ſcribens de his ad Patroclum Epiſcopum Arelatenſem epiſtolam, quæ in veteri Arelatenſi codice ſic deſcripta habetur:

Zoſimus Patroclo Epiſcopo Arelatenſi.

XLI. *Cum & in præſenti cognoveris, & frequentibus a nobis litteris ipſe ſis monitus, ut auctoritate Metropolitani, quam tibi Apoſtolicæ ſedis pronunciatione firmavimus, Proculi auſibus conatibuſque illis, quibus adhuc reputat aliqua poſſe turbare, hujus rei * oppreſſus occurreres*

*

PAGIUS

tionem, qua ex animarum creatione tolli originale peccatum contendebat. *Cæſarea* Hipponem Auguſtinus reverſus ſcripſit ad *Mercatorem* Epiſtolam CXCIII. ut liquet ex iis, quæ habet num. I. & num. III. ſignificat eo jam adductos eſſe Pelagianos, ut *infantes confiterentur per eos, a quibus baptizandi offeruntur, credere*, at excipere, non ita credere in remiſſionem peccatorum, tanquam & illis remittantur; ſed hanc remiſſionem credere fieri in aliis, quæ non ſit in eis. Verum contendit Auguſtinus, hoc ipſo quod parvulos in baptiſmo quadam ratione credere fatentur, facere non poſſe Pelagianos, quin originale in eis peccatum admittant,

LXIX. *Ratio agendi a Zoſimo in cauſa Proculi & Patrocli uſurpata non videtur probanda.* A num. XL. ad XLIII. Literæ *Zoſimi* ad Clerum & Populum Maſſilienſem datæ ſunt *IV. Nonas Martii*, ſub hujus anni COSS. iiſque invehitur in *Proculum* Epiſcopum Maſſilienſem, qui licet exauctoratus, tamen pro Epiſcopo, ut antea ſe gerebat; ac ſignificat, ſe Eccleſiæ Maſſilienſis curam *Patroclo* Arelatenſi demandaſſe, ut ejus, velut Epiſcopi ſui nutibus obtemperarent. Ceſſerit ne *Patroclo* tandem *Proculus*, exploratum non eſt. Sed, ut inquit Sirmondus in Notis ad eam Epiſtolam, de Zoſimo ſubit mirari, quid factum ſit, ut *Proculo* infenſior videatur, quem Sanctum Pontificem Hieronymus appellat Epiſt. IV. faveat contra *Patroclo*, cujus ad Epiſcopatum Arelatenſem fœdum aditum, & fœdiorem ad-

res, renitens rigore, cenſuraque quam pro regularum confirmatione ſuſceperas; quippe cum & tibi noſtrum delegatum noſſes officium, & illum ſcires eſſe damnatum: miror, quid poſt iſta Proculo liceat ac vacet illa quæ conſueverat, aut pejora committere. Quidnam putant unde iſtam habeas poteſtatem tuam, ut cenſuerimus, cenſeamusque quicumque de illis ad noſtras regiones veniunt, ſine tua non ſuſcipiendos eſſe Formata, nec probandum quem non provincia poſitus ipſe probaveris? Poſt iſtam ecce delegationem ad nos rumor advenit, Proculum quaſi conſuetis ludere, & ut moribus ſuis junxiſſe ſibi quoſdam idoneos turbationibus homines, & poſt illa quæ illi interdiximus ordinaſſe. Sed ſciant quibus hanc epiſtolam volumus in notitiam pervenire ſuſcepiſſe nullatenus poſſe, quia aut contra regulas repente, aut poſtquam interdiximus, illi ſunt ordinati. Dat. III. Non. Mart. Hon. XII. & Theodoſio VIII. Aug. Conſſ. quo etiam tempore eodem argumento litteras ſcripſit ad Maſſilienſes, quæ ex eodem Arelatenſi codice petitæ ſic ſe habent:

Zoſimus clero ordini, & plebi conſiſtenti Maſſiliæ.

*Non miror Proculum inconſulta adhuc fronte durare, & oblitum penitus pudoris quotidie digna damnatione committere, nec aliquando deſiſtere, ut toties commonitus probibituſque non ceſſet: eſſe * cœtum veſtræ dilectionis ſua qua ſola notus eſt turbatione confundit, nec Eccleſiam patitur eſſe concordem, cum ſuis indigeat ſemper officiis, quatenus aggerens poſtrema prioribus, malum aliquod quod ante commiſerat, in pejus emendet: Cum ipſe jam non ſit Epiſcopus, Epiſcopos facit, & humanus largitor aliis ſe dicit poſſe preſtare, quod datum ſibi aliquando immerito tenere non potuit. Addens ſibi, jungitque inquietæ mentis homines, & qui ſoli poſſunt favere damnato, per quoſcumque turbarum ſtudioſos cogitat, ac ſua ſidens ſocietate conficiat. Sed habeo, fratres chariſſimi, veſtri curam, moleſte ferens, quicquid ille quotidianis auſibus facit, id vos Chriſtianum populum, & qui in noſtra charitate perſiſtat, poſſe perferre, nec ejus obviare factis, aut repugnare conatibus. Idcirco curam veſtri licet & prioribus commiſerim litteris veſtræ Metropolitano provinciæ fratri & Coepiſcopo noſtro Patroclo, tamen iterum*

* Ecce.

committo, ut ipſius tuti conſilio, & pro diſciplinarum ratione formati ejus obtemperantes nutibus dignum poſſitis accipere ſacerdotem. Dat. IV. Non. Mart. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Augg. Conſſ. Hactenus res geſtæ in cauſa Procli, inſtigante Patroclo viro haud laudato, ſed ut alienæ ſedis invaſore, admodum improbato, qui Zoſimo Papæ neſcienti cauſa fuit injuſte aliqua peragendi: ſed de ſupplicio Patrocli inferius.

XLII. Porro ſcias Zoſimi judicium a poſteris Pontificibus fuiſſe neglectum. Nam qui ſucceſſit Zoſimo Bonifacius aliter definivit ex auctoritate ſexti canonis Nicæni Concilii, quo ſtatutum eſt, ut unaquæque Provincia ſuum habeat Metropolitanum: ſcribens enim epiſtolam ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem (ut ſuo loco dicetur) juſſit ejus provinciæ Metropolim integre conſervari, neque ad Arelatenſis Epiſcopi jura pertinere: in quam ſententiam Bonifacii ſucceſſor Cæleſtinus pariter abiit, ut ex ejus litteris (*a*) patet. Scias pariter ejuſmodi controverſiam diu multumque vexaſſe complures Romanos Pontifices, ſopitamque ſæpe iterum in judicium revocatam, judicaſſeque de ea S. Leonem Papam, ut ſuo loco dicturi ſumus. ☞

(*a*) *Cæleſt. epiſt. 1.*

XLIII. Contigit hoc etiam anno converſio Judeorum inſulæ Minoricenſis, virtute ſacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Oroſius (ut dictum eſt) acceptas Hieroſolymis ſecum in Hiſpaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Chriſtiano orbi factæ perſpicuæ ex litteris Circularibus Severi ejus inſulæ Epiſcopi ad omnes Eccleſias datis, & publice ubique lectis; quas inter alios accepiſſe liquet Evodium Epiſcopum Uzalenſem in Africa, & coram populo eas recitare feciſſe: id enim inſcriptus ad ipſum liber teſtatur his verbis (*b*) *Eodem namque die, quo ingreſſæ ſunt eccleſiam beati Stephani ſanctæ reliquiæ, in ipſo principio canonicarum lectionum epiſtola quoque ad nos delata cujuſdam Epiſcopi, Severi nomine, Minoricenſis inſulæ, de pulpito in aures Eccleſiæ cum ingenti favore recitata eſt: quæ continebat glorioſi Stephani virtutes, quas in inſula memorata per præſentiam reliquiarum ſuarum in ſalutem omnium illic credentium perfecerat Judæorum. Unde ex hac recitatione talium factorum ſuorum, tamquam extenſione manuum ſuarum*

De certa fide epiſtolæ Severi Epiſcopi de miraculis S. Stephani.

(*b*) *Evod. de Mir. S. Stephani lib. 1. cap. 2. apud Aug. t. 10. edit. Plan.*

PAGIUS

adminiſtrationem memorat Proſper in Chronico & in Chronico Imperiali Proſpero attributo dicatur, Patroclum *infami mercatu ſacerdotia venditare* auſum eſſe. Veriſimile prorſus eſt, ſubdit Sirmondus, in tota Patrocli cum Proculo Maſſilienſi, Hilario Narbonenſi, Simplicio Viennenſi, & cum aliis controverſia, &. in amplificandis honoribus Eccleſiæ Arelatenſi plurimum momenti apud Zoſimum habuiſſe (ut de Patrocli artibus nihil dicatur,) Conſtantii magiſtri militum, mox Auguſti, qui Patroclo & Arelatenſibus favebat, ut teſtatur idem Proſper, auctoritatem & gratiam.

A num. XLIII. ad LXXV. Honorius Imp. die *VI. Idus Mart.* emiſit legem 24. Cod. Theod. *de Judæis*, cujus meminit Baronius num. LXXIII, qua LXX.

rum, acclamantibus, & exultantibus Fidelibus, ipſe dicere videretur: *Ecce habetis martyrem*. Hæc ad Evodium, cujus eſt apud S. Auguſtinum (*a*) honorifica mentio, ad quem etiam extant datæ complures ejuſdem Auguſtini epiſtolæ, & ipſius ad eum ſcriptæ.

(*a*) *Aug. de diverſ. ſer. 32. 33. & de Civ. Dei l. 22. c. 18.*

Datum eſt autem nobis ejuſdem Protomartyris gratia, ut inter ſcribendas Vaticanæ bibliothecæ antiquitates, eamdem repererimus Severi epiſtolam integram in nullo detrimentum paſſam: quam (quod neſciamus ab alio editam) hic integram deſcribere, ut egregium antiquitatis monumentum, dignum exiſtimavimus; ſic enim ſe habet:

XLIV. Epiſtola Severi Epiſcopi.

Sanctiſſimis ac beatiſſimis dominis, Epiſcopis, presbyteris, diaconibus, & univerſæ fraternitati totius orbis terrarum, Severus Epiſcopus miſericordia Dei indigens, & omnium ultimus, in Chriſto Redemptore noſtro æternam ſalutem: Intelligis conſuetum hujus temporis ſymbolum Catholicorum, qui ut ſe longe abeſſe a Pelagiana ingruente hæreſi demonſtrarent, ſe in ipſo titulo gratia, & miſericordia Dei indigere profitentur. Sed ipſam reddamus epiſtolam:

XLV.

Cum Dei opera revelari, & confiteri honorificum eſſe, Raphael Archangelus (*b*) *moneat: profecto ſilere, vel celare opera Chriſti periculoſum eſt: in quibus tamen adnumerandis major eſt gratia, ſi communi, & ſimplici ſermone referantur. Celatur enim quodammodo ſpecioſiſſima pulchritudo virtutis, ſi abundantiori eloquio circumdata fuerit atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Chriſtus operatus eſt, non compoſito, ſed veridico ſermone referre aggredior. Inſula Minorica, una ex Balearibus inſulis eſt, quorum nomen cunctis populis, ſæcularium quoque auctorum litteris, pervulgatum eſt. Hæc inter Mauritaniam Cæſarienſem, & Hiſpaniam medio propemodum æquoris ſpatio ſita, anguſtis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem vero tria millia paſſuum habens. Quæ nunc idcirco commemoravi, ut agnoſci poſſit, contemptibilia* (*c*) *mundi a Domino non ſolum in hominibus, ſed etiam in locis eligi. In hac itaque inſula, quæ omnium terrarum parvitate, ariditate, aſperitate poſtrema eſt, duo parva oppida, quibus a Pœnis indita nomina, e regione fundata ſunt: Jammona ad Occaſum, Magona ad Orientem ſpectat. In his mihi omnium mortalium ultimo nuper ſacerdotalis officii pondus impoſitum eſt. Sed Jammona antiquum a Deo munus eam nunc retinet, ut Judæi habitare in ea nequaquam poſſint. Multos ſiquidem id temere audentes, aut ægritudine præventos, aut repulſos, aut morte ſubitanea extinctos, aut etiam fulmine trucidatos tradit vetuſtas: adeo ut celebris hujus rei fama ipſis quoque Judæis, ne id ultra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cum etiam lupos, vulpeſque, & omnia noxia animalia deeſſe videamus: cum earum quæ ad veſcendum bonæ ſunt, ferarum copia magna ſit. Illud etiam magis mirum eſt, quod colubri, & ſcorpiones ſunt quamplurimi, ſed amiſerunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Jammonam nullus Judæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hoſpitii quidem jure accedere audeat: Magona tantum veluti colubris, & ſcorpionibus (ut tradebatur) fervebat, ut quotidie ab his Chriſti Eccleſia morderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis ſpirituale renovatum eſt; ut illa (ſicut ſcriptum eſt d) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus ſæviebat, ſubito divina virtute compulſa, mortiferum illud virus incredulitatis abjecerit.*

(*b*) *Tob. 12.*

(*c*) 1. *Cor. 1.*

Quæ miranda ſint Minoricenſis Inſulæ.

(*d*) *Luc. 3. 3.*

XLVI. De reliquiis S. Stephani in inſula Minorica relictis.

Namque diebus pene iſtis, quibus ego tanti ſacerdotii nomen, licet indignus, adeptus ſum: presbyter quidam ſanctitate præcipuus, a Hieroſolyma veniens, Magonæ non longo tempore moratus eſt: qui poſtquam tranſvehi ad Hiſpanias, ſicut deſiderabat, nequivit remeare ad Africam denuo ſtatuit: erat enim Hiſpania obſeſſa hoc tempore a Gothis, quod ſuo loco eſt demonſtratum: & hic presbyter Hiſpanus erat Oroſius. Sed pergit: *Tunc B. Stephani reliquias, quæ nuper revelatæ ſunt, cum ad Hiſpanias portare conſtituiſſet: ipſas, ſine dubio martyre inſpirante, in memorati oppidi Eccleſia collocavit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus* (*e*) *venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate ejus accenſus eſt. Statim ſiquidem tempor noſter incaluit, & factum eſt cor noſtrum (ſicut ſcriptum eſt f) ardens in via. Tunc enim ille in fide jam ardebat zelus, tunc ſpe ſalvandæ multitudinis erigebat. Denique ſtatim interciſa ſunt etiam ſalutationis officia, & non ſolum familiaritatis conſuetudo divulſa, ſed etiam noxia inveterata ſpecies charitatis ad odium temporale, ſed pro æternæ ſalutis amore tranſlata eſt. In omnibus pla-*

(*e*) *Luc. 12.*

(*f*) *Luc. 24.*

PAGIUS

Judæorum magna ratio hoc adhuc tempore habita.

qua Judæi militia Agentum in rebus, ut & Palatina & Armata in poſterum prohibentur. Tria tamen iiſdem hac lege Imperator permittit. Primum iis, qui in præſenti *Agentes* in rebus vel *Palatini* ſunt, percurrendæ ejus militiæ, & legitimis ſtipendiis terminandæ facultatem concedit. Secundo, *Advocationis* munere Judæis fungi permittit liberalibus ſtudiis inſtitutis. Cum tamen *Advocatio* ſeminarium eſſet dignitatum. Ex quo apparet, *Judæos* hac tempeſtate artium ru-

plateis adverſus Judæos pugnæ legis, in omnibus domibus fidei prælia gerebantur.

XLVII. Conflatum bellum inter Chriſtianos, & Judæos. *Judæorum populus maxime cujuſdam Theodori auctoritate & potentia nitebatur, qui non ſolum inter Judæos, verum etiam inter Chriſtianos ejuſdem oppidi, & ſenſu, & honore ſæculi præcipuus erat, ſiquidem apud illos legis doctor, & (ut ipſorum utar verbo) pater patrum fuit; in Civitate autem cunctis Curiæ muniis exolutus, & Defenſor jam extiterat, & jam nunc patronus municipium habebat. Chriſtiani autem ut corde, ita etiam & viribus humiles, ſed veritatis robore ſuperiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur; donec utrique exercitus, cum jam diem certaminis condixiſſent, datis tunc induciis diſceſſerunt. Judæis id magnopere expectantibus, ut ſcilicet Theodorus, in cujus ſe omnis ſynagoga viribus acclinabat, ex Majoricenſe inſula reverteretur, ad quam forte viſendæ poſſeſſionis gratia perrexerat. Qui quidem, ſtatim ut ad eum miſſa legatio eſt, remeans, auctoritate ſua multos terruit, ſed non extinxit, ſed conſopivit contentionis incendium; majore ſiquidem illico exardeſcens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et ut illud Salomonis* (a) *impleretur: Frater fratrem adjuvans exaltabitur ſicut Civitas firma, & alta: ſtatuerunt multi famuli Chriſti, laborem itineris minime recuſantes, cunctas animi vires huic bello tradere.*

(a) Prov. 18.

XLVIII. Judæi prompti ad bellum. *Pendente igitur prælio, nos quidem qualia præparaverimus arma, ſubditum huic epiſtolæ commonitorium probat; quod quidem non pro quorumdam inſtructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egemus, & quam a beatitudine veſtra magis ſperamus) ſed ut animadverti poſſit, non minimam nos ſolicitudinem ſecundum modulum poſſibilitatis noſtræ ſuſcepti habuiſſe certaminis; Chriſtum vero, cujus regnum non in ſermone, ſed in virtute eſt, nobis ne verbum quidem proferentibus, ſuis omnia viribus conſummaſſe, & abſque ullo ſudore certaminis exercitui ſuo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut ſperare poterat, victoriam conceſſiſſe. Judæi igitur exemplis ſe Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis ſuis deſiderabant. Itaque non ſolum libros revolvere, ſed etiam ſaxa, ſudes, jacula, omniaque telorum genera ad ſynagogam conferre cœpere, ut Chriſtianorum aciem virtute ſancti Spiritus munitam (ſi ita res poſceret) etiam corporis viribus propulſarent.*

XLIX. *Interea dum hi apparatus gererentur, magnoque altrinſecus ſtudio futurum inſtituitur bellum: utrinque exercitus inenarrabilibus, & abſolutiſſimis ſomniis commoventur: quorum ſi nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem divinæ gloriæ operuiſſe. Sic enim S. Apoſtoli Pauli ſomnium Lucas* (b) *ſacræ hiſtoriæ inſeruit, dicens, virum Macedonem aſtitiſſe in viſione noctis, orantem ut juvaretur ab eo; & hac Apoſtolum viſione præmonitum, itineris alio deſtinati curſum ad Macedoniam convertiſſe. Quanto itaque Domini noſtri Jeſu Chriſti major eſt gloria, quod id minimis atque indignis famulis revelare dignatus eſt, quod etiam beato Apoſtolo demonſtratum Scriptura celare noluit? Igitur brevitatis cauſa, ne beatitudini veſtræ faſtidium fortaſſe gignatur, duo tantum ſomnia inferam.*

(b) Act. 16.

L. Viſione per ſomnium Fideles admoniti. *Apud nos devota quædam religioſiſſima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propoſiti, & nominis interpretatione typum portare Eccleſiæ mereretur, vidit in viſione noctis viduam quamdam nobiliſſimam ad me, qui non pro merito, ſed pro divini muneris largitate ſacerdotio fungor, inſertas litteras per ſe miſiſſe* *, *quibus mihi cunctos agros ſuos ad ſeminandum ſuppliciter offerret. Simili etiam ſomnio me quoque ultimum peccatorum ad ſeminandum præcingere, & commovere dignatus eſt. Vidua enim quædam altera nobiliſſima, quam ſynagogæ ſpeciem habuiſſe non dubium eſt, me, ut agros ſuos incultos ſuſciperem, eoſque quando tempus ſementis urgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ eſt autem altera nobiliſſima vidua, niſi illa, quæ*

* præmiſiſſe.

PAGIUS rudes non fuiſſe, verum artibus & ſtudiis imbutos, etiam Juris diſciplina: quinimo & Socrates lib. 7. cap. 13. meminit *Adamantii* Judæi Alexandriæ, qui medicinam docebat. Tertio, Curialibus ſaltem munere fungi iis permittit. Ex quibus liquet, quantopere adhuc hac tempeſtate *Judæorum* ratio habita fuerit, ut qui ad omnes promiſcue militias admitterentur, donec id rurſum *Honorius* prohibere neceſſe habuit: imo quibus & ipſe non in totum muneribus publicis interdixit, ſed nonnulla reliquit; idque ſatis timide: *Quibus cum debeant*, inquit, *iſta ſufficere, interdictam militiam pro nota non debent æſtimare*. Quare huc facit, quod *Rutilius Numatianus* Itinerarii lib. 1. hoc ipſo tempore ſcribebat, cum ageret de *Faleria*, cujus loci curam Judæus agebat.

Atque utinam nunquam Judæa ſubacta fuiſſet,
Pompeii bellis imperioque Titi.
Latius exciſæ peſtis contagia ſerpunt,
Victoreſque ſuos Natio victa premit.

Quod Baronius num. XLIII. & ſeqq. de *Judæis* Inſulæ Minoricenſis & de *Theodoro* Judæo ſummæ auctoritatis etiam inter Chriſtianos, belloque inter Judæos & Chriſtianos conflato memorat, non adeo hinc abludit, ut inquit Gothofredus in hujus Legis Comment. ex quo hæc excerpſi.

quæ Chriſtum impie perimendo, ſemet ipſam crudeliſſime viduavit? Hoc ſomnium utriuſque unum eſt. Ante triginta ferme quam impleretur dies, & vidiſſe, nos, & licet abſolutionem ejus ignoraremus, tamen fratribus indicaſſe, manifeſtum eſt.

LI. Viſio Theodori Judæi.

Apud Judæos quoque miro divinæ diſpenſationis ordine, ut & nominis Theodori, & officii mei in uno homine ſocietas conveniret, Theodorus qui ſummus ſacerdos perfidi populi erat, ſomnium, quod viderat, non ſolum Judæis, ſed etiam propinquæ cuidam matrifamilias primariæ ipſius Civitatis, multiſque etiam aliis Chriſtianis, ante non parum quam adimpleretur tempus, his ſermonibus propalavit: Eunti mihi (inquit) in ſynagogam, duodecim viri manus obvias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic eſt. Cum ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpiſſem; locum tamen, dum fugam paro, unde introſpicerem, reperi, & vidi monachos illic mira ſuavitate pſallentes: major mihi pavor illico adjectus eſt; & niſi in cujuſdam nomine Ruben ingreſſus fuiſſem domum, & inde ad matrem propinquam curſu præcipiti convolaſſem, nequaquam curam mortiferi terroris evaſiſſem. Illa me exanimem ſinu ſuo confovens a diſcrimine pariter, & a metu eripuit. Hoc ejus ſomnium valde clarum eſt, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, niſi ille de tribu Juda radix (a) David? Quæ propinqua illa, niſi de qua ſcriptum eſt (b): Una eſt propinqua mea? Illud ergo ſolum videbatur obſcurum, quod in domum Ruben Judæi, a leone cum terreretur, ingreſſus eſt: quod quidem nobis poſtmodum ab ipſo leone, qui terruit, ut ſalvaret, evidentiſſime expoſitum eſt: quod dehinc ſuo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem proſequar.

(a) Apoc. 5. (b) Cant. 6.

LII. *Ex Jammonenſi civitate ad profectionem famulorum Chriſti multitudo convenit, quæ in ipſo oppido putabatur conſiſtere: tantaque difficillimi itineris laborem alacritate confecit, ut triginta millia paſſuum jucundius tranſvolaret, quam ſi ad ſuburbanum aliquod amœniſſimum ad convivia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam pervenimus. Statim ego, miſſis clericis, adventum meum Judæis nunciavi, & ut ad eccleſiam ſanctam accedere dignarentur, popoſci. Illi autem inopinatum nobis nuncium remittentes, mandaverunt, eccleſiam ſibi (ne, credo, pollueréntur) ingredi die eadem non oportere: eſſe enim diem ſabbati, cujus feſtivitatem ſuis illi actibus corrupiſſent. Rurſum ego expetivi, ut me ad ſynagogam, ſi mallent, opperirentur, quandoquidem ingreſſus eccleſiæ pollutio videretur: non utique eos a nobis in die feſti ſabbati ad opus ſervile compelli; futurum autem honeſtiſſimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabulas eſſe miſcendas: aut, ſi non aſtute certamen fugerent, & ſimplicem afferrent excuſationem, oſtenderent præceptum, quod in eo die ſermonem conferre, prohibitum ſit. Ad hæc cum illi in omnibus contraditionem obſtinatiſſimam retuliſſent, tandem illius leonis terrore compulſi, ad domum in quam hoſpitio acceſſeram, confluxerunt. Ibi ego: Quæſo (inquam) fratres, quare quaſi adverſus latrones, præſertim in civitate Romanis legibus ſubdita, acervos ſaxorum, omniaque armorum genera congregaſtis? Nos acquirere cupimus, vos perdere deſideratis? Non eſt (quantum arbitror) æquum, ut tam varia lite alterutrum laboremus: vos vero (ut video) ſititis noſtrum ſanguinem, nos vero veſtram ſalutem.*

Severus provocat Judæos.

LIII. *Ad hæc illi paululum territi, negavere factum: noſtris affirmantibus ita ſe habere, etiam cum jurejurando renitebantur. Tunc ego, ut nondum cœptæ contentionis abſcinderem: Ubi res (inquam) oculis probari poteſt, juratione quid opus eſt? eamus igitur ad ſynagogam, & utrum pro vitio an veritate veſtra nitatur aſſertio, vobiſmetipſis teſtantibus comprobabitur. Pergere igitur ad ſynagogam cœpimus, & hymnum Chriſto per plateam ex multitudine lætitiæ canebamus: pſalmus autem, qui mira jucunditate etiam a Judæorum populis decantabatur, hic fuit (c):* Periit memoria eorum cum ſtrepitu, & Dominus in æternum permanet. *Sed antequam ad ſynagogam perveniremus, quædam Judææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præſumentes, ut ſcilicet noſtrorum lenitas incitaretur, lapides in nos ex ſuperiori loco immaniſſimos jactare cœperunt: qui (mirum dictu) cum ſuper confertiſſimam multitudinem, grandinis inſtar, deſcenderent, neminem noſtrorum non ſolum ictu, ſed nec tactu quidem vexavere. Hic agnis ſuis leo ille terribilis manſuetudinem paululum abſtulit: omnes ſiquidem, reclamantibus nobis, ſaxa corripiunt, & paſtoris commonitione poſthabita, cum unum potius conſilium cunctis zelus potius Chriſti quam ira ſuggereret, lupos cornibus impetendos cenſuerunt; quamvis hoc illius, qui ſolus bonus, paſtor eſt, nutu factum eſſe, nulli dubium ſit. Denique ne cruentam gregi ſuo videretur præſtitiſſe victoriam, nemo Judæorum ſe contactum ſaltem fuiſſe, ne pro invidia quidem (ut mos eſt) ſimulavit. Sane quoniam omnimodis debemus vitare mendacium, unus ex omni Chriſtianorum numero inventus eſt, qui cum Acham (d) illi ſimilis eſſe vellet, qui ſub Jeſu Nave de anathemate ſpolia concupivit: nam ſervus cujuſdam Chriſtiani, ſolus, dum aliquid a ſynagoga diripere concupiſcit, in lapidem offenſionis incurrit. Quidam vero*

Proceſſio cum cantu.

(c) Pſal. 9.

Judæorum feminæ jaciunt lapides in Chriſtianos.

(d) Joſ. 7.

vero noſtrorum, quaſi adverſus Judæum, lapidem injecit: qui capiti ejus illiſus, ut capitis ſui id eſt, Chriſti, meminiſſet, admonuit: quod vulnus licet periculoſum non fuerit, tamen & illum rapinæ ſuæ confiteri concupiſcentiam compulit; & cunctos, ne ſimiliter laberentur præſenti terruit ultione.

LIV. Judæorum Synagoga incenſa. Igitur poſtquam Judæis cedentibus, ſynagoga potiti ſumus, nullus ex ea quicquam non dico abſtulit, ſed nec cogitavit diripere: omnia ejus ornamenta, exceptis libris atque argento, cum ipſo pariete ignis abſumpſit: libros ſanctos, ne apud Judæos injuriam paterentur, ſuſtulimus: argentum vero, ne vel de præda noſtra vel de ſuo diſpendio quererentur, ipſis reddidimus. Everſa itaque cunctis Judæis ſtupentibus ſynagoga, ad Eccleſiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ noſtræ gratias referentes, effuſis precibus poſcebamus, ut vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebroſorum pectorum infidelitas coargueretur a lumine.

LV. Convertitur Ruben. Ruben quidam Judæus a Domino, ut primogenitus omnium conſtitueretur, eſt electus: nam clamore ſanctiſſimo lætificans corda multorum, abſolvi ſe a vinculis Judaicæ ſuperſtitionis deprecabatur: ſtatimque primitivus Jacob factus, ſignum ſalutare ſuſcepit; & inde noſtris lateribus atque conſiliis inhærens, obſtinatiſſimam cunctorum duritiem nobiſcum increpat. Triduum (ni fallor) emenſum eſt, ex quo noſtri in oratione, & Judæi in perfidia perſtitere. Poſt hæc venit Theodorus, multitudinis ſuæ agmine circumſeptus, ad locum, in quo ſoli ſynagogæ parietes (qui poſt hæc credentibus Judæis ſunt ſubverſi) ſupereſſe videbantur: ad quem locum Chriſtianorum pariter multitudo convenit. Ibi Theodorus cum audacter de lege diſſerens, omnia quæ objiciebantur, irrideret, atque perverteret: populus Chriſtianus videns, quod verbis ſuperari non poſſet humanis, auxilium de cœlo imploravit. Omnes itaque pariter clamantes, cum ſummo unitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Chriſtum. Mira indulgentiſſimi Domini miſericordia, adbuc parva petebantur, & majora conceſſerat. Immo non mirum eſt de omnipotente miraculum. Ipſe etenim virtutem clamoris hujus in auribus Judæorum commutavit, qui olim effecit, ut quatuor leproſi (a) Regis Syriæ, qui Samariam obſederat, caſtris potirentur, & qui per Gedeon Madianitarum agmina conturbavit, deditque trecentis (b) ejus viris ingentem ſine labore victoriam, efficiens per terrorem, ut mutuis hoſtium multitudo vulneribus proſterneretur. Ita & nunc iſta vox longe aliter a circumſtantibus Judæis ſuſcepta eſt, quam a noſtris immittebatur: omnes enim putaverunt dictum: Theodorus credidit.

Judæorum miraculoſa diſperſio.

(a) 4. Reg. c. 7.

(b) Jud. 7.

Itaque exiſtimantes principem perfidiæ ſuæ ad Chriſti fidem fuiſſe converſum; cuncti pariter trepidi, ubi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum ſparſis crinibus, occurrentes cum ferali ululatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accuſabant, dicente: O Theodore quid feciſti? Viri autem, alii ad devios ſaltus & fixuras montium confugere: alii per ipſius oppidi angiportus diſcurrebant, locum in quo deliteſcerent, invenire cupientes.

LVI. Ipſe Theodorus ſtupore perculſus, divinam ſententiam in plebe ſua cernebat impleri. Fugit impius (c), nemine perſequente; ſed tamen non nemine: perſequebatur enim eos ille leo terribilis, qui de ſynagogæ loco (ſicut Theodoro fuerat revelatum) per monachos rugitum emiſerat, quo reſiſtentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco prorſus eodem, quo ei pridem per ſomnium terror fuerat leonis injectus: & cum cauſam tantæ trepidationis inquireret, & nomen ſolummodo noſtri leonis audiret, nullam illic (ſicut ferebatur) feritatem videns, tantum pſallentes monachos intuebatur; & ab omni ſuorum multitudine deſtitutus, atque elabi parans, etiam ipſe pedum viam proſpiciebat: quem cum horribili formidine apprehenſum, non ſolum colore vultus, verum etiam vocis officio deſtitutum Ruben ille ſanctiſſimus aſpexiſſet, propere accedit, & trementem blando ſermone compellans, ad Chriſti fidem cohortabatur: atque ingerens ei pro ſuffragio metus ſuæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pavore leonis confugeret, quodammodo ſatisfacere videbatur.

(c) Prov. 28.

LVII. Verum ut & nos fideliter univerſa narremus; & vos, qui non eloquii ornatum, ſed veritatem quæretis, libentius audiatis: ipſius Ruben verba inſerens, nihil ex ſimplicitate dictorum ejus ſubtraham. Ajebat enim: Quid times, domine Theodore? ſi vis certe ſecurus & honoratus dives eſſe, in Chriſtum crede, ſicut & ego credidi. Modo tu ſtas, & ego cum Epiſcopis ſedeo: ſi tu credideris, & tu ſedebis, & ego ante te ſtabo. Hos ſermones Theodorus alta mente ſuſcipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis: tenete (inquit) promiſſionem hanc. Sed permittite mihi, ut prius alloquar plebem meam, ut majorem converſionis meæ etiam ex reliquis poſſim habere mercedem. Hæc ejus ſponſio cum inexiſtimabili cunctorum exultatione ſuſcepta eſt: alii in eum amabiliter irruentes, os ipſius & colla mulcebant; alii eum ulnis mollibus amplectebantur; alii autem dexteram dexteræ adjungere, & ſermonem conferere geſtiebant.

Theodorus aſſentitur fieri Chriſtianus.

LVIII. Perrexit igitur Theodorus ad atrium ſuum quolibet officio noſtrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promiſſionem ſuam

ſuam

ſuam jam veniretur, ingreſſus tamen, & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum poſt triduum materno ſuſcepit ſinu, & ab omni perturbatione trepidationis abſolvit. Nos autem ad eccleſiam cum hymnis ex more pereximus. Benedictus eſt pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis (a), qui dedit capiti noſtro aquam, & oculis noſtris fontem lacrymarum, ut ploraremus vulneratos populi noſtri.

(a) Hier. Thren. 1.

LIX. Credentes Judæi Cruce ſignantur. *Peractis ſiquidem myſteriis, eccleſiam egreſſi, non minimam in occurſum noſtrum Judæorum multitudinem conveniſſe inſpeximus. Omnes unanimiter deprecabantur, ut Chriſti characterem a me licet indigno paſtore, ſuſciperent. Reverſi itaque ad eccleſiam, & toto corde Domino gratias referentes, illico in frontibus eorum ſignum ſalutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad ſilvas ſive ad antra confugerant, Chriſti virtute geſta ſint, quæ lingua effabitur? præſertim cum unuſquiſque eorum propriam converſionis ſuæ habeat hiſtoriam. Sicut itaque impoſſibile nobis eſt, omnia dicere; ſic ingratum cuncta præterire. Quapropter unum Chriſti miraculum, quod tum a Fidelibus probatiſſimiſque viris comperimus, precibus veſtris adjutus evolvam.*

LX. *Duo quidam primarii Judæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hiſpaniarum cladem nuper effugiens, cum famulis ſuis ad hanc inſulam venerat (ſicut nunc ipſi etiam cum ſacramentorum terribili interpoſitione confirmant) ad unam ſpeluncam, vel potius rupem convenerunt, aſſociando ſe duobus quibuſdam Judæis humili loco ortis, qui iſtos communis fugæ principes legerant. Igitur cum in loco eorum trepidi, anhelanteſque paululum reſediſſent, duos illos, qui ætate alacres & audaces erant, explorandi gratia ad oppidum remittentes, ſoli derelicti ſunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid eſt (inquit) frater, quod verbum (ſicut docet religio noſtra) blaſphemum avellere a corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum converſum fuiſſe Chriſtianorum populus inclamavit, nihil aliud mihi in corde ſuggeritur, niſi hoc verbum, mihi uſque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TUO. Quanto magis pulſare hoc ab animo meo nitor, tanto violentius tenaciuſque inhæreſcit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) fruſtra hic ſermo, quem cor tuum (ut apud cunctos probatiſſimum eſt) antea nec cogitavit, nec umquam protulit, hic præſertim menti tuæ (ut aſſeris) tam violenter inſertus eſt: hoc ex Deo eſſe arbitror. Veruntamen elabora, obſecro, & fabulis his declinatis, interpellationem moleſtæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obſtrepere, & confuſis clamoribus perſonare cœpit, ut eum cum ſua mente luctari non ſolum nutibus vultus, ſed etiam totius corporis indicio Innocentius cerneret: quod poſteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adjecit etiam illud, ut verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aerem ſorbens inhoneſtos ſtrepitus promeret, nunc fœtidis riſibus cachinnaretur: ſed hæc ab animo ejus nomen Chriſti extinguere nequivit inſania, quia jam cunctas ejus medullas ſanitatis ignis pervaſerat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba iſta vertuntur: abolitionem mihi nominis Chriſti nec ſcurrilitate verborum, nec ipſis poſſum obſcœni ſonitus extorquere blaſphemiis: aliud ſiquidem mihi reddi * ſentio, quod cordis mei auribus quas fruſtra obſtruere nitor, Chriſti nomen ingerere, inceſſabili clamore non deſinit. His Meletii verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina honore, & ætate majorem, ad Chriſti fidem converſum, his auribus audientibus, plebs Chriſtiana teſtata eſt: poterit ne fieri, ut etiam tu germani conſtrictus exemplo religionem Judaicam deſeras? Quid ergo in hac terribili ſolitudine diutius tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid cauſæ eſt, ut fame tabeſcamus, areſcamus ſiti, obrigeſcamus algore? ad poſtremum (quod jam patimur) noſtræ hujus ſolitudinis horribili teneamur ſilentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid ſanguinem noſtrum plebs tanta miſericors, quam pro nobis flere conſpeximus, concupiſcit? recordemur, obſecro, quem umquam læſerit vi noſtrorum, vel ſaltem irrogaverit injuriam: revertamur ad innoxios, quos in nullo læſimus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat.*

Nomen Chriſti nolenti ingeritur divinitus.

* (mihi crede.

LXI. *Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non ſolum Latinis, ſed etiam Græcis litteris eruditum ſcio, & legem jugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait (b): Anima quæ peccaverit, ipſa morietur. Si enim legiſti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi poſſe ad fidem Chriſti exiſtimas? Habet ille animam ſuam, ita & peccatum ſuum: quod quidem peccatum mihi, ſi Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Teſtor autem illum, qui eduxit patres noſtros de terra Ægypti, me, ſi hiemis violentia non obeſſet, abrepto quocumque navigio, ad quaſlibet terras ſolum velle migrare: nec me poſſeſſionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi jactura eſt, tantum ne deum patrum meorum negare compellar. Quod autem conſilio inutili ad civitatem remeandum decernis: miror te prudentiſſimum virum non animo prævidere, quid de nobis futurum cen-*

(b) Ezech. 12.

Meletius reluctatur.

cenſeas, ſi Theodorus columna ſynagogæ noſtræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apoſtatare compulſus eſt. Hoc ergo ſanius eſt, ut eamus ad agrum meum, nec nos ultra Chriſtianorum oculis ingeramus: poſſumus enim illic interim deliteſcere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac inſula ita apud cunctos odium noſtræ religionis increvit; ut qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non poſſit. Cur itaque non voluntarium ſuſcipiamus exilium, ad quod (ſicut res indicat) odiis civium, etiam ſi nolumus, deſtinandi ſumus? Hoc igitur conſilio utriuſque ſententia confirmata, laborem deſtinati itineris arripiunt.

LXII. *Sed dum per anguſtiſſimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucem occæcantibus oculorum: ipſum quem inſcii ſequebantur tramitem, perdiderunt, & in locis deſertis atque inviis remanſere. Cum autem ſcinderentur ſentibus, aut rupibus * arcerentur, poſtquam corpus ſuum longis fœdavere vulneribus, ad tantam primo quidem anxietatem, deinde etiam ad deſperationem atque formidinem venere, ut compellerentur fateri, ſe ea judicio Dei juſto ob incrudelitatem perpeti. Igitur nomen Chriſti, quod ante ſe ultro ingerens repellebant, laceratis jam cruribus invocantes, ſemitam, quæ eos contra voluntatem ac propoſitum ſuum ad oppidum retraxit, corripuerunt: ſed cum ad civitatem inviti ac trepidi perveniſſent, curioſius omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Judæum eſſe, nec ullam, ſicut exiſtimaverant, populi Chriſtiani pertuliſſe violentiam. Stupentes autem, & quod ipſis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt: ubi cum eos, jam pene exacto prandio, ille excepiſſet, illico inquirit cauſam, cur a ſe & a civitate abſceſſiſſent; univerſumque ordinem geſtæ rei, magis cum riſu, quam cum admiratione cognoſcit.*

* vepribus lacerarentur.

Chriſti nomen coguntur p r di invocare.

LXIII. *Poſt triduum Theodorus cum concionari ad plebem ſuam, eoſque ad fidem Chriſti provocare diſponeret: ultro ſe offerentium ad confeſſionem Judæorum etiam ſeditionem pertulit. Nemo enim eorum ferme erat, qui non ſe palam ſenſiſſe Chriſti potentiam conteſtaretur. Nam primo in concilio eorum adoleſcens quidam ipſius Theodori conſobrinus, nomine Galilæus, ut congruum (ſicut dictum eſt) nominibus myſterium geſtæ rei uſque ad finem deduceretur, cum ingenti invidia proclamare hoc cœpit: Conteſtor (inquit) vos omnes, me Judæorum eſſe non poſſe in poſſeſſione; ſiquidem in ea Chriſtianos conſortes habeo, quorum odiis, ſi in Judaiſmo perſeverare voluero, forſitan perimendus ſum. Ego igitur vitæ meæ periculo conſulens, ad eccleſiam jam pergam, ut necem, quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cum ad tempus fugæ ſe pararet, quaſi ut cauſas converſionis ſuæ reddidiſſe videretur, de futuri ſæculi morte tunc nihil cogitans, veritatem inſcius loquebatur. Huic ſermoni, pene præteriens vir honeſtus, & non ſolum inter Judæos, verum etiam in civitate uſque adeo præcipuus, ut etiam nunc Defenſor civitatis electus ſit, Cæcilianus vera Galilæum dicere, ſeque ſimilem habere cauſam, ſimilia formidare atteſtabatur; quibus verbis tantam ſupramemorato juveni adjecit confidentiam, ut in conſpectu omnium curſu rapidiſſimo ad percipiendum fidei bravium ad Galilæi noſtri convolaret auxilium, & ab humilitate noſtra, ut ejuſdem inde nomine cenſeretur expeteret.*

Galilæi converſio.

Cæcilianus autem cum eſſet Judæorum pater, habito cum Florino fratre ſuo æque Judæorum patre ſeniore conſilio, hujuſmodi (ſicut agnovimus) verbis ſynagogam adorſus eſt: Ego (inquit) cum ſim in honore ſynagogæ poſt Theodorum primus, non ſicut juvenis Galilæus, cunctos quaſi trepidus conſulo, conteſtorque; ſed potius adhortor atque commoneo denuncians, ut errore pravi itineris derelicto (ſi fieri poteſt) omnes pariter ad fidem Eccleſiaſticam concurramus. Quod ſi vos ad Chriſtum tanta virtus non attrahit, ego certe & Florinus frater meus, ſicut recuſantibus vobis tantam ſalutem vim inferre non poſſumus, ita nos cum univerſa domo noſtra religionis hujus, quam aſtruere non valemus, ludibria deſerentes, Chriſtianorum numero fideique ſociabimur; qui numquam utique innumerabilibus Scripturarum teſtimoniis non ſolum te, frater Theodore, qui peritior reliquis videris, ſed etiam cunctos convincerent, niſi veritatem, quæ vinci non poteſt, ſectarentur. Tali Cæcilianum ſenſu plebem ſuam affatum comperimus, multoſque Judæorum eadem die ad fidem Chriſti cum ipſo concurrentes cum ineffabili exultatione ſuſcepimus. LXIV.

Converſio Cæciliani, Florini, & aliorum.

*Prodigia ſane, quæ de cælo tunc facta ſunt, ſicut eloqui digne non adeam *, ſilere non audeo. Hora circiter ſeptima Miſſam Dominicam ſolemniter cœpimus celebrare: nam dum nos advenientes ad Chriſti fidem Judæos vel exhortamur, vel adnotamus (ſiquidem nomina eorum ſcripſimus) populus autem tanti gaudii epulis ſaginatus carnalium non meminiſſet eſcarum, pars diei major excurrerat. Cum igitur in eccleſia, quæ paululum a civitate ſequeſtri in loco ſita eſt, in qua S. martyris Stephani nuper reconditæ reliquiæ conquieſcunt, nobiſcum pariter plebs univerſa Miſſam opperiebatur; duo quidem monachi, quos Dominus teſtes ſuo-* LXV.

* addamı

Mirabilis viſio.

*rum miraculorum præelegit, in campo qui ante fores eccleſiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Julius nomine, cum alio quodam de civitate eccleſiam petens, cum per ipſos præterire cœpiſſet, reſpondente * uno ex monachis (viſo mirabili) ſigno conturbatus, confuſum emiſit clamorem; converſuſque ad ſe, protenſa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret oſtendit. Erat globus quidam candidiſſimi luminis, proceritate ſui ſtaturam quaſi hominis adæquans, inſtar vaſculorum quæ vulgo Orcæ appellantur, tantæ vero claritatis & fulgoris, ut viſum fuit, quod fratri qui id prior notavit (ſicut ipſo referente cognovimus) Sol decidere videretur: hoc ſicut iſtis viſum eſt quaſi trans baſilicam, in qua univerſus nobiſcum populus conſederat, lento lapſu demittebatur (verum ita propinquum putavere, ut ſe idem frater ſtupore percitus curſu præriperet, exiſtimans id poſt baſilicam decidiſſe: ſed ab illo retractus fratre, greſſum inhibuit; ille enim ita quidem etiam ſibi viſum, tamen longius fuiſſe non quaſi certus, ſed ut æſtimans, aſtruebat. Mulieres autem quædam tunc Judææ, inter quas matrona Meletii illius, cujus ſupra mentio habita eſt, de cœnaculo perſpicientes ita ſibi id ipſum viſum affirmabant, quaſi ſupra baſilicam decidiſſet. Verum hoc utrum Angelus, an ipſe Stephanus, quod viſum eſt, fuerit, incertum eſt.*

* reſpiciente.

LXVI. Grando inſtar Mannæ.

Eadem diei hora circiter quarta, id eſt, paulo antequam hoc ſignum demonſtraretur, grando minutiſſima, quam incolæ inſulæ illius gentili ſermone Abgiſtinum vocant, non uſquequaque copioſa defluxit: hæc, cum odor ex ea mellis fragrare cœpiſſet, a multis quos per viam verberaverat, deguſtata, dulcior melle comperta eſt. Multi itaque ſapientes, cum eadem die filios (a) Iſrael ab Ægypto perfidiæ ſuæ atque a ſervitute egreſſos viderent, hæc quæ facta ſunt, ſignis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Iſraelis nomen meruit, manna crederent innovari: columnam quoque ignis, quæ patres in eremo præcedebat, ut etiam filiis a vera Ægypto atque fornace (ſicut ſcriptum eſt) (b) ferrea egreſſis, ducatum præberet ad vitam, oſtenſam fuiſſe exiſtimarunt: Et re vera (ſicut lectione exodi atteſtatur) ſimilitudo ſignorum minime diſcrepat. Nam & illud quod nivem fuiſſe credidimus, ſemen coriandri minuti adæquabat, mellis ſaporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ ſpeciem habuiſſe, manifeſtum eſt. Utrumque autem ſignum etiam Jammonæ conſiſtentibus fratribus revelatum fuiſſe cognoſcimus; nam & pluviam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per guſtus agnoſcendi datus eſt, probavere: & columna candidiſſimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus judicavit, ſe ingeſſit aſpectibus. Unde intelligi datur, Judæos per univerſum Orbem fidei lumine viſitandos: quoniam quidem nobis qui in hac inſula, atque in hoc parvulo (ut ita dixerim) Orbe conſiſtimus, tantus cæleſtis gratiæ ſplendor illuxit, ut uſque ad extremos terræ veſtræ terminos ſignorum viſio perveniret.

(a) Exod. 16.
(b) Exod. 13.

LXVII. Theodoro ad Eccleſiam veniente, alii eum ſecuti.

Sequenti igitur die ſumma omnium exſpectatio, ut Theodorus ſponſioni ſuæ ſatisfaceret, admonebat: qui cum juſtis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam prius ſuam, quam in Maioricenſi reliquiſſet inſula, huc ſe velle deducere; ne forte, ſi abſque conſenſu ſuo virum ſuum converſum fuiſſe agnoviſſet, ſicut ſolet) pertinax perfidiæ eſſet, perſuaſione matris præcipue ſuæ, quæ adhuc ſupererat, & conſiliis dementata, & a conjugio viri religione diſcederet. Cum hæc Theodorus Chriſtianis jam acquieſcentibus propalaſſet: Judæis, qui converſi fuerant, acerrima commotione reſiſtentibus amputata dilationis mora, ad matris propinquæ ſinum feſtinus ipſe, ut in ſomnis viderat, convolavit: Poſt quem omnis, tamquam remoto obice, ad Eccleſiam ſynagoga confluxit. Mirum dictu, inveterati illius legis doctores ſine ulla altercatione verborum, ſine ullo Scripturarum certamine crediderunt: tantum percunctati, an vellent fidem Chriſti ſuſcipere: credere ſe in Chriſto, & Chriſtianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (ut aſſerunt) ætatis atque perfidiæ ſuæ habens annos, ſine trium commutatione verborum, ſpe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare ſe ut in fine temporum ſuorum per fidem Chriſti ad ſpiritualem reverteretur infantiam; nobiſque putrefacta jam ſenio membra, ut quantocyus per baptiſmum regeneraretur, ingeſſit.

LXVIII.

*Fuerunt quidam Judæi, qui prætereuntes, illuc appulſi, opportunitate temporis atque ventorum aucupabantur: qui, navigandi conceſſa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantum feminas, ſed nobiliſſimas Judæorum, ad virtutis ſuæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ ſuæ Chriſtus permanere aliquantulum paſſus eſt. Arthemiſia ſiquidem Lectorii *, qui nuper hanc provinciam rexit, & nunc Comes eſſe dicitur, filia, conjugis Meletii converſione commota, cum una ferme amica & nutrice & paucis ancillis domum viri ſui deſerens, ad quamdam ſpeluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco ſita, oblita femineæ infirmitatis evaſit. Erat in ea*

* Lettorii.

Mira Dei opera in converſione Arthemiſiæ.

ea parvum novumque torcular, lacuſque novus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur; non enim iſtos ſicut utres veteres, ſed ſicut novos lacus muſtum novi Teſtamenti recepiſſe, & credimus, & videmus. In eo igitur loco cum per biduum matrona a viro ſuo offenſa, inexorabilis permanſiſſet; ut primum tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperavit: quam cum odore & ſapore mellis dulcedinem referre ſenſiſſet, primo quidem miniſtræ ſuccenſere cœpit; & cur in eodem urceo mel injeciſſet, indignans, inquirebat: poſtquam autem, ut quaſi negantem convinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concavis manibus hauriens: reperit aquam, qua per biduum uſa fuerat, in mellis ſuaviſſimi verſam dulcedinem: advocans itaque cunctas quæ aderant, ut guſtarent rogat, ne forte fallax ſapor in faucibus tantum ipſius ſuavitatem mentiretur. Omnes guſtantes, mira oblectatione affectæ ſunt, ut non aquam mellis ſapore delibutam, ſed mel ſinceriſſimum ſolum aquæ ſimilitudinem cenſerent. Stupore igitur percitæ, dum ad civitatem reverti parantur, curioſius agentes, etiam rorem qui in herbis plurimis erat, deguſtatum ſimilem repererunt. Pergens itaque ad civitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicavit; ſtatimque ad Chriſti fidem ſine reluctatione conſenſit.

LXIX. Verum eadem die, qua Meletii uxor amaritudinem incrudelitatis abjicere ex melle compulſa eſt, eadem inquam die, qua memorata filia Iſrael, quaſi in deſerto poſita, illum antiquum (a) Mara lacum, injecto Crucis ligno, obdulceſere perſenſit: ita mirifico vereque cæleſti omnis Eccleſia odore fragravit, ut præſentiam Spiritus ſancti, quam & ante jam aliquoties, ſed pauciſſimi ſenſeramus, fraternitas pene univerſa ſentiret: & mirum cunctis illud fuit, quod per eoſdem dies ſerena propemodum jugiter permanente, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Chriſti Judæos pluvia præcedebat: ita ut hoc animadvertentes, vulgo inter nos & quaſi jocculariter diceremus: Ecce jam pluit, ſcitote quoſcumque Judæos ad Chriſti fidem acceſſuros. Mirum dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, a quibuſdam Judæis fidei janua pulſabatur: nec immerito, ſicut ſcriptum eſt (b): Pluviam voluntariam ſegregabit hæreditati ſuæ Dominus. Deſuper erant feminæ, quæ in odorem unguentorum Chriſti currere recuſabant.

(a) Exod. 15.

Myſtica pluvia quid præſeferret.

(b) Pſal. 67.

LXX. Converſio uxoris Innocentii.

Innocentii illius, cujus ſupra fecimus mentionem matrona cum prole ſua, venerabilis (ſicut fama eſt) vidua, illico ut Innocentium ſororis conjugem converſum eſſe conſpexit navim conſcendit, non ſolum permittentibus, ſed etiam ſuadentibus nobis; quia ad fidem Chriſti nec verbis, nec miraculis flecterentur. Uxor autem Innocentii per quatuor fere dies verbum ſalutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cum omnem reſpuens medicinam, inſanabili incredulitatis valetudine opprimeretur, nulliſque Innocentii conjugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moveri poſſet; univerſa, Innocentio rogante, ad domum in in qua habitabat, fraternitatis multitudo convenit, habens magnum dolorem animi, quod tantæ lætitiæ plenitudini una mulier obſiſteret, quia jam ſoror ejus manifeſte putabatur. Cum igitur diu caſſa verba ſurdis auribus ingerentes, nihil profeciſſemus; ad cognitum orationis præſidium convolavimus; preceſque, quas humana repellebat impietas, ad cæleſtem miſericordiam vertimus. Itaque uſque in horam tertiam ferme hymnorum & orationum præliis adverſus Amalech (c) hoſtem Jeſu ducis noſtri ſudavit exercitus. Inde cum jam pene (quod fatendum eſt) deſperantes abſceſſionem moliremur; reſumptis rurſum viribus orationem cunctis indiximus, ſoloque ſtrati, diu flevimus: & cum in conſummatione orationis, Amen, populus acclamaſſet; & illa credere ſe, & Chriſtianam fieri velle, ſubjunxit. Nos itaque, hac etiam a diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula noſtra perreximus.

(c) Exod. 17.

LXXI. Converſio Matronæ cum filiabus.

Sequenti, id eſt, octava, demum die, qua veneramus Jammona, remeare ſtatuimus, optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: ſed cum jam in procinctu itineris conſtituti, civitate digrederemur, Dominus populo ſuo quaſi pro viatico, gaudium, quod ſolum deeſſe videbatur, adjecit. Affinis ſiquidem Innocentii illa vidua de pelago reducta eſt: quæ ſubito ſe meis genibus advolvens, fidei noſtræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi lenitate fratres tuos deſerere voluiſti? Ad hæc illa: Et Jona (d inquit) Propheta a facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, licet invitus, implevit. Suſcipe ergo tu non ſolum me, ſed & iſtas orphanas, & Chriſto eas nutri. Et hoc miſerabiliter acclamans, duas filias ſuas parvulas mihi cum fletibus ingerebat. Quis non præ gaudio flevit? Cui non extorſit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suſcepi plane ovem, quam ex omni numero ſolam erraſſe putabamus; eamque cum gemino fœtu ad Chriſti ovilia revocavi.

(d) Joan. 1.

LXXII. Quingenti & quadraginta Judæi ad fidem converſi.

Sane per hos octo, quibus hæc geſta ſunt, dies, ante initium Quadrageſimæ, Paſchæ a nobis celebrata eſt feſtivitas: quingentas ſiquidem & quadraginta animas ad Eccleſiam conſtat adjectas. Inane autem & ſupervacaneum non reor, ut

cum multa propter infinitam copiam prætermiſero, in fine commemorem, neminem ex tanta Jammonenſis populi multitudine, qui per triginta millia paſſuum ante tot dies venerat, aut curam domus ſuæ, aut proviſionem ſubſtantiæ, aut deſiderii affectum huic operi prætuliſſe. Illud magis mirum, magiſque gaudendum eſt, quod ipſam Judaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem reciſſis incrudelitatis vepribus, & recepto verbi ſemine, multiplicem fructum juſtitiæ germinare conſpicimus: ita ut nobis in ſpe tantorum novalium gaudeamus, unde inſignem perfidia eruimus ſilvam, illic fertiliſſima fidei opera pullulare. Primum enim ipſa ſynagogæ fundamenta evertere, deinde ad novam baſilicam conſtruendam non ſolum impendia conferunt, ſed etiam humeris ſaxa comportant. Hæc beatitudo veſtra die quarto Nonarum Februalium virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti arrepta, octo diebus ab eodem conſummata eſſe cognoſcat, poſt Conſulatum domini Honorii undecimum, & Conſtantio iterum victore. Quamobrem ſi indigni & peccatoris verbum dignanter admittitis, zelum Chriſti adverſum Judæos, ſed propter Deum, eorumdemque perpetuam ſalutem, ſuſcipite. Forſitan enim jam illud prædictum ab Apoſtolo venit tempus, ut plenitudine Gentium ingreſſa, omnis Iſrael ſalvus fiat. Et fortaſſe hanc ab extremo terræ ſcintillam voluit Dominus excitari, ut univerſus orbis terrarum charitatis flagret incendio. Hactenus Severi Epiſcopi epiſtola: miſſa enim (ut diximus) hæc ad cunctos Chriſti fideles, inter alia loca, etiam Uzali in Africa, ubi Evodius Epiſcopus erat, lecta eſt ut ante meminimus.

LXXIII. His autem quam citiſſime per univerſum Chriſtianum orbem vulgatis, Honorius Imperator legem (*a*) tulit, qua Judæos vetuit honoribus & magiſtratibus fungi, militiæque cingulo, ſi qui accepiſſent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricenſium Judæorum, converſionem ipſorum ejuſmodi vexatione eſſe tentandam. Sed & illud accidit, ut cum eædem Severi Epiſcopi litteræ per omnes Eccleſias legerentur, Chriſtianorum pariter omnium incenderentur animi ad converſionem Judæorum aggrediendam, iiſdemque initiis auſpicandam, qua cœpiſſe ſcirent Minoricenſes, nempe incenſione ſynagogarum ipſorum. Tolerabilis viſa eſt magiſtratibus ejuſmodi ex pietate proveniens vis illata. Sed cum nec ob eam cauſam Judæi converterentur, iidemque apud Imperatorem queri minime deſiſterent, opus fuit tandem conſulere illis; factumque eſt, ut poſt annos demum quatuor, Imperatores ſancirent edictum, quo ejuſmodi ſynagogarum prohiberent incenſionem, & bonorum deprædationem. Sed quod nec ſic deſiſterent, qui ſemel ſumpta licentia hoc aggreſſi fuerant Chriſtiani, aliis eodem anno editis ſanctionibus (*b*) oportuit cohiberi. Extant ipſa edicta, primumque ſic ſe habet (*c*):

(*a*) *l. 24. de Judæis C. Theod.*

(*b*) *l. 25. 26. 27. de Judæis C. Theod.*

(*c*) *l. 25. de Judæis C. Theod.*

LXXIV. *Placet in poſterum nullas omnino ſynagogas Judæorum vel auferri paſſim, vel flammis exuri. Et ſi quæ ſunt poſt legem recenti molimine vel ereptæ ſynagogæ, vel eccleſiis vendicatæ, aut certe venerandis myſteriis conſecratæ, pro his loca eis, in quibus poſſint extruere, ad menſuram videlicet ſublatarum præberi. Sed & donaria, ſi qua ſunt ſublata, eiſdem, ſi necdum ſacris myſteriis ſunt dedicata, reddantur: ſin redhibitionem conſecratio veneranda non ſinit, pro his ejuſdem quantitatis pretium tribuatur. Synagogæ de cœtero nullæ protinus extruantur, veteres in ſua forma permaneant.* Hæc Imp. XV. Kal. Mart. Aſclepiodoto & Mariniano Conſs. Sequuntur duæ leges eodem argumento ſub iiſdem Conſulibus datæ: quas, ne nimis prolixi videamur, prætermittimus recenſere: Cæterum, quod non idem eſt conſecutus eventus, plane notum factum eſt, non ſynagogæ conflagratione, ſed Protomartyris virtute in oſtenſione ſignorum Minoricenſes Judæos ad fidem eſſe converſos, ut ex dicta epiſtola ſatis exploratum habetur.

Ad calcem vero anni hujus, nempe ſeptimo Kalendas Januarii, iiſdem Conſs. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Zoſimus Papa diem obiit, cum ſediſſet annum unum, menſes quatuor, & dies ſeptem: hæc enim de tempore ſedis Zoſimi certiſſima ſupputatione colliguntur. Etenim eum non ante annum ſuperiorem ſedere cœpiſſe, ex Conſulibus, qui- LXXV.

Zoſimi Papæ obitus.

PAGIUS

LXXI. *Moritur Zoſimus Papa.*

A num. LXXV. ad LXXXIII. Anaſtaſius in Zoſimo Papa de ejus morte verba faciens ait: *Sepultus eſt juxta corpus Beati Laurentii Martyris, via Tiburtina, VIII. Kalendas Januarias;* Verum in variis Codicibus MSS. in fine Editionis Regiæ citatis, & in Florentino ab Holſtenio in Correctionibus Libri Pontificalis memorato, loco, *VIII. Kalendas Januarias*, accurate legitur, *VII. Kalend.* die ſcilicet XXVI. menſis Decembris, quo ideo die Baronius *Zoſimi* mortem recte collocavit, quam Papebrocius *in* Conatu Chronico-Hiſt. cum die XVII. ejuſdem menſis perperam alligavit, perſuaſus Pontifices Romanos pluribus ſæpe poſt mortem diebus ſolemni ſepultura cohoneſtatos fuiſſe; cum tamen ex variis hujus Criticæ locis conſtet, eos vel ipſo die emortuali, vel uno aut altero poſt die eos terræ mandatos eſſe. *Zoſimi* Sedis duratio quoad menſes & dies, quibus ſupra annum unum Eccleſiæ præfuit, in omnibus Anaſtaſii exemplaribus ab aliis citatis, aut a me viſis, mendoſe deſcripta; ideoque non mirum ſi Baronius anno

quibus notatæ ſunt litteræ Innocentii Papæ datæ anno ſuperiori ad Concilium Milevitanum, ſatis perſpicue demonſtratum eſt: eumdemque nec poſt præſentem annum fuiſſe ſuperſtitem, tum Acta Concilii ſexti Carthaginenſis ſequenti celebrato ſub Bonifacio Zoſimi ſucceſſore, tum etiam ejuſdem Bonifacii Papæ epiſtola data anno pariter ſequenti ſub Conſulatu Monaxi ad Epiſcopos Galliæ, ſatis manifeſte declarant: quamobrem certum eſt, errare eos, qui Zoſimi ſedi tribuunt tres annos, eumque non ante annum ſequentem deceſſiſſe volunt; cum & in libro de Romanis Pontificibus ipſum nonniſi annum ſediſſe & menſes duos ac dies undecim legatur: licet ibi de numero menſium & dierum errorem ineſſe, quæ dicta ſunt de tempore obitus Innocentii doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zoſimus, ſepultus eſt via Tiburtina apud corpus ſancti Laurentii martyris, ut apparet ex eodem libro de Romanis Pontificibus, in quo & de rebus ab eo geſtis hæc leguntur (*a*) :

(*a*) *Conc. t.1. in Zoſim.*

LXXVI. *Hic conſtituit multa in Eccleſia: Ut diacones levas tectas de pallis linoſtimis haberent. Et per parochias conceſſit licentiam benedicendi cereum Paſchalem. Et præcepit ut nullis poculum in publico propinaretur: nonniſi tantum in cellis fidelium maxime clericorum. Hic fecit ordinationem unam per menſem Decembrem, ordinavit presbyteros decem, & diaconos tres, & Epiſcopos per diverſa loca numero octo.* Hæc ibi. ☞ Quod autem ad cereum Paſchalem ſpectat, perperam acceperunt nonnulli, ut a Zoſimo putarint primo inventum eſſe ejus uſum; cum illud tantum a Zoſimo inſtitutum eſſe dicatur, ut idem cereus, qui in majoribus tantum baſilicis incendi ſoleret, æque ſingulis parochiis concederetur. Cæterum antiquiorem fuiſſe in Eccleſia Paſchalis cerei benedictionem, & ſymbolicum Sacramentum, Prudentius, qui de eo hymnum cecinit, docet ☜.

LXXVII. Conſtat etiam eumdem Zoſimum hoc anno tres Legatos a Latere miſiſſe Carthaginem, Fauſtinum Epiſcopum Potentinum in Picœno, & Aſellum atque Philippum presbyteros ob diſſenſionem quamdam Africanorum Epiſcoporum cum Romano Pontifice obortam de profecutione appellationum ad Apoſtolicam ſedem. Quoniam vero inter hæc ipſum Zoſimum contigit mori, remque devolvi ad Bonifacium Zoſimi ſucceſſorem: quid in hac cauſa geſtum ſit, dicemus anno ſequenti, quo ſimul perdifficilem pertractabimus controverſiam ad quinquennium inter utramque partem ardenti ſtudio agitatam.

Zoſimi Papæ res geſtæ.

LXXVIII. Mortuo itaque Zoſimo, non amplius una die ſedes vacavit, non autem undecim, ut aliqui dixerunt: nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Januarii, de Bonifacii Papæ electione id ſatis evidenter demonſtrant: reddemus eas ex codice Vaticano una cum aliis ſecundum ordinem temporis ultro citroque datis de ſedanda diſſenſione in clero oborta; cujus pars minor, facto ſchiſmate, elegit Eulalium Archidiaconum contra Bonifacium presbyterum. Porro vivente adhuc Zoſimo, fluctuatum eſſe in Eccleſia Romana; & ob eam cauſam excommunicatos nonnullos ex clericis fuiſſe, ipſos vero profectos Ravennam ad Honorium Imperatorem, jam ſuperius ex litteris ejuſdem Zoſimi ad Ravennates clericos datis enarratum eſt. Quomodo autem hujuſmodi ſchiſma conflatum ſit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem, & aliis litteris Romanæ Eccleſiæ presbyterorum ad eumdem Auguſtum datis, ſuo loco inferius ordine temporum recitandis. Modo vero reddamus litteras Symmachi (*b*) primo loco conſcriptas:

De electione Bonifacii, & Eulalii ſchiſmate conflato.

(*b*) *Habet has & alias inferius reddendas C. Vatic.*

LXXIX. *Exemplum relationis Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Auguſtum Ravennæ conſtitutum.*

Relatio Symmachi ad Honorium Imp.

Quæcumque in Urbe geruntur, me tacere non convenit pro debito famulatus, quem majeſtati veſtræ ſemper exhibeo. Cum diu Epiſcopus Zoſimus gravi incommodo laboraret, uſque adeo ut frequenter mortuus jactaretur: accidit ut ſecundo die poſt ingreſſum meum vita decederet.

Sta-

PAGIUS anno CCCCXVII. num. XVII. ejus initium cum die XIX. menſis Auguſti illius anni copularit, eique præter annum unum, menſes quatuor, dies ſeptem tantum attribuerit: Papebrocius vero laudatus ejus initium repetierit a die VI. menſis Januarii præcedentis Chriſti anni, eique adſcripſerit annum I. menſes XI. & dies XII. præſertim cum non ſolum Anaſtaſii exemplaria, ſed etiam Catalógi omnes præter unum a Mabillonio Tom. III. Analect. pag. 426. editum, in menſibus & diebus etiam depravati ſint. Sed *Zoſimum* die XVIII. menſis Martii ſuperioris Chriſti anni ordinatum fuiſſe, mortuum vero die XXVI. Decembris currentis anni, ideoque ſediſſe annum unum, menſes novem, & dies novem, certum & indubitatum exiſtimo. In Editione enim Chronici Proſperi a Pontaco curata, & in Chronico MS. ejuſdem Chronici Colbertino num. 1288. dicitur ſediſſe Zoſimum *annum unum, menſes novem, & dies novem*, quot menſes & dies in laudato Catalogo a Mabillonio vulgato eidem Pontifici etiam tribuuntur. Pontacus quidem citatus ait, in variis MSS. loco dierum VIIII. haberi dies *VIII.* ſed Interpontificium, quod poſt Zoſimi obitum fuit, Librarios unitatem omiſiſſe demonſtrant, ſicuti & *Zoſimum* eo, quo obiit die, ſepultum fuiſſe. Cumque Anaſtaſius teſtetur, eum die XXVI. menſis Decembris ſepultum, manifeſte apparet, eumdem Anaſtaſium tot menſes & dies ſupra annum unum ei aſſignaſſe, cum aliunde exploratum ſit, *Zoſimum* die XXII. menſis Martii an-

ni

Statim (ut convenerat) populum alloquendo commonui, ut cum quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec ſe rebus diſponendis miſceret turbatio popularis; ſiquidem certum eſſet in eligendo Epiſcopo Dei omnipotentis expectandum eſſe judicium, Domini Imperatores Honori, & Theodoſi pii, felices, & inclyti victores ſemper Auguſti. Admonui, & Corporatos officii quoque interminatus ſum, ac Majores deterrui regionis, ne quis quietem Urbis veſtræ turbare tentaret: quod ita cuſtoditum eſt, ut ſine ſtrepitu omnia finirentur.

LXXX. *Verum cum vir ſanctus Eulalius ad Eccleſiam Lateranenſem de exequiis prioris Epiſcopi a populo, & a clericis fuiſſet adductus; ibi per biduum cum maxima multitudine, & cum pluribus ſacerdotibus remoratus eſt, ut expectaretur dies conſuetus, quo poſſet ſolemniter ordinari. Cum hic ita eſſent, ſubito aliquanti presbyteri cum Bonifacio ejuſdem ordinis ad Theodoræ eccleſiam collecto populo, properarunt: ibique habito tractatu, ipſum ordinare Epiſcopum velle cœperunt. Quod ubi comperi; omnes qui pariter erant, ad me ut venirent, presbyteros depopoſci: ac reſidens cum clariſſimo viro Tribuno Sereniano, eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra ſacræ legis ordinem venirent, aut contra conſuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia reſtiterunt, ut quidquid minatum fuerit, facere minime dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in eccleſia Marcelli ordinandum eſſe duxerunt, atque cum eo ad ſancti Petri baſilicam proceſſerunt. Et quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte referre judicium: ſtatim pro competenti ſolicitudine, veſtram majeſtatem credidi conſulendam; ut quod de hac parte pietas veſtra decernat, præcepto veſtri numinis evidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend. Januarii.*

Ex his autem litteris, & aliis, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, ſatis manifeſte apparet ipſum foviſſe Eulalii cauſam adverſus Bonifacium: dum non ſolum potiora jura fuiſſe Eulalii quam Bonifacii, ſed tamquam res in aperto eſſet, ut nulla poſſet dubitatione præpediri, eumdem Eulalium legitimum eſſe Romanum Pontificem, Bonifacium vero ſpurium, litteris ſignificavit; ut non mireris, ſi idem Symmachus recitatæ nuper epiſtolæ ſententiam illam addiderit: *Quoniam pietatis veſtræ eſt, de hac parte ferre judicium, &c.* Quod ſcilicet Imperatoris eſſet muneris, cum conſtat de legitime electo Romano Pontifice, eum qui ſe poſtea tirannice intruſiſſet, expellere, ſicque paci conſulere, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ proſpicere. Quapropter ipſe Honorius, dum putavit eſſe verum quod Symmachus relatione ſuggeſſit, pro tuendo in ſede Eulalio, & expellendo Bonifacio, reſcriptum dedit, quod nos ſuo loco reddituri ſumus. LXXXI. Quæ jura Imperatoris tempore ſchiſmatis.

Ubi vero Imperator, litteris pro Bonifacio datis a Romanis presbyteris, rem ſe aliter habere cognovit; tunc quod Imperatoris erat munus perſolvit, & judicium (ut decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipſe ex duobus electis Epiſcopis, quem vellet, ſedere juſſit? minime gentium. Verum potius convocatis Epiſcopis, rem voluit ab illis cognoſci, atque eorum ſententiis definiri: nempe ut cauſa perſpecte cognita, qui potiora jura foveret, legitimum Romanæ Eccleſiæ eſſe Pontificem, iidem declararent. Quomodo autem id egregie idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno ſequenti. LXXXII.

Hoc

PAGIUS ni Chriſti CCCCXVII. jam Pontificatum geſſiſſe, ideoque & ordinatum eſſe die XVIII. ejuſdem menſis, in quam ſolam Dominica incidit poſt diem XII. Martii Innocentii ejus deceſſoris emortualem. Hæc certa nodi difficillimi ſolutio. Colitur *Zoſimus* Papa in Martyrologio Rom. ad diem XXVI. menſis Decembris, & Baronius in Notis ad eum diem credit, ejus meminiſſe Bedam in ſuo Martyrologio ad diem XVIII. ejuſdem menſis; ſed Zoſimus ille Martyrio clarus nihil commune habet cum Zoſimo Papa.

LXXII. *Ei ſuccedit Bonifacius.* Poſt *Zoſimi* mortem Sedem vacaſſe *dies undecim* habent exemplaria Anaſtaſiana, & cum illis Papebrocius; ſed cum ipſemet fateatur Sanctum *Bonifacium natione Romanum*, ejus ſucceſſorem, die viceſima nona menſis Decembris ordinatum eſſe, idque in dubium revocari non poſſit, certum pariter eſſe debet, Interpontificium fuiſſe duorum dierum, & in Anaſtaſio Holſtenii accurate haberi: *& ceſſavit Epiſcopatus per dies II.* Quæ vera Anaſtaſii lectio; ſed Librarii numerum Romanum II. pro numero Arabico II. ſeu pro undecimo, ſumpſere, & ex II. fecere XI. Baronius ideo Sedem una tantum die vacaſſe credidit, quia Bonifacii initium cum die *V. Kalend. Januarii*, die ſcilicet XXVIII. menſis Decemb. perperam connexuit quod Literas Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Aug. cui Schiſma poſt Zoſimi mortem conflatum ſignificat, quæ dicuntur datæ *quarto Kalendas Januarii*, poſtero die ordinationis *Bonifacii* datas putavit. Verum eæ Literæ ipſo die ordinationis ejus ſcriptæ; cum hoc anno dies Dominica in diem IV. Kalend. Januarii, ſeu diem XXIX. menſis Decembris inciderit, quo ſcilicet die ordinationes Pontificum fieri ſolitæ erant. Ad hæc in Martyrologio Hieronymiano ad diem IV. Kalend. Januarii, legitur: *Et Romæ Felicis & Bonifacii Epiſcoporum de ordinatione.* Papebrocius, qui locum illum refert, arbitratur ſcriptum fuiſſe: *Et Romæ Felicis & Bonifacii Epiſc. dies ordinationis eorum.* Veroſimilius tamen, legendum: *Et Romæ Felicis & Bonifacii Epiſc. dies ordinationis.* Porro *Felicem* Papam hujus nominis I. die XXIX. menſis Decemb. Pontificem Romanorum ordinatum eſſe oſtendimus anno CCLXXI. num. XI. Quomodo, & quando ſchiſma in Sancti *Bonifacii* electio-

LXXXIII. Hoc eodem anno, iiſdem Coſſ. VI. Nonas Julias, natus eſt Placidius Valentinianus ex Galla Placidia, & Conſtantio Cæſare viro ejus: hæc Marcellinus (*a*) atque Sozomenus (*b*).

(*a*) *Marc. in Chron. hoc anno.* (*b*) *Sozom. l.9. c.16.*

PAGIUS ...ctione ortum, fuerit diſſipatum, anno ſequenti exponemus.

LXXIII. *Naſcitur Valentinianus, qui poſtea imperavit.* Ad num. LXXXIII. Dies natalis *Valentiniani* Conſtantii & Placidiæ filii in Controverſiam vocatus. Marcellinus in Chronico *V. Nonas Julias*, Proſper in Chronico *VI. Nonas Julias* eum natum ſcribunt: de anno non minor diſſenſio, Proſper & Theophanes *Valentinianum* anno præſenti, Marcellinus & Idacius in Chronicis, anno ſequenti in lucem prodiiſſe tradunt. Sed ex dicendis in morte ejus, Marcellino & Idacio omnino adhærendum eſſe conſtabit. Olympiodorus utrique ſuffragatur, dum ait, Valentinianum *annos natum non amplius quinque* Cæſarem creatum eſſe, & jam *ſeptennem* Auguſtum nuncupatum. Quare cum anno CCCCXXIV. Cæſar, anno vero CCCCXXV. exeunte Auguſtus dictus fuerit, ante annum ſequentem natus non eſt. Idem Olympiodorus conjugio Conſtantii cum Placidia peracto Kalendis Januariis anni ſuperioris narrato, ait: *Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt: filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui ſuperſtite etiamnum Honorio Nobiliſſimus dictus, impellente fratrem Placidia.* Baronius Sozomenum & Marcellinum pro ſua opinione citat; ſed ille neque diem neque annum nativitatis Valentiniani memorat, iſque anno tantum ſequenti hoc natale conſignat. Denique in Polemii Silvii Laterculo apud Bollandum in Præfatione ad Vitas SS. menſis Januarii, ad VI. Nonas Julii legitur: *VI. Nonas Julii Natalis genuinus Domini Valentiniani;* adeo ut de anno & die Nativitatis Valentiniani nulla dubitatio in poſterum eſſe debeat.

LXXIV. *Moritur S. Amator Epiſc. Autiſiodorenſis.* Obiit hoc anno Sanctus *Amator* Epiſcopus Autiſiodorenſis in Gallia, qui in juvenili ætate coactus a parentibus virginem quandam deſponſare, cum tempus matrimonii conſummandi urgeret, Pii conjuges ſeſe mutuo hortantes votum virginitatis emiſere, iiſque Angelus duas coronas attulit. Factus Epiſcopus, tum exhibitione miraculorum, tum prædicationis inſtantia multos fidei jugo ſubjecit: nam in urbe Autiſiodorenſi *adhuc novitas erat Chriſtianorum ab idolis ad Deum convertentium, quæ per prædicationem beatiſſimi Amatoris ita cæpit pullulare, & germen fructificare charitatis, Chriſtianoſque palmites propagare, ut præ multitudine eos intra anguſtias brevitatis non caperet Eccleſia,* inquit Stephanus Africanus Presbyter in ejus Vita ab Henſchenio ad diem primam Maii recitata, qui addit, Amatorem, ibidem loco parvæ Eccleſiæ Baſilicam ædificaſſe, & *Kalendarum Majarum quarta feria* ad Deum migraſſe, ideoque hoc anno quo feria quarta in diem primum menſis Maii incidit; quod confirmat duratio Sedis Sancti *Germani* ejus ſucceſſoris, quem ipſe ante mortem poſt ſe eligendum ſuaſit, ut in hujus Sancti morte oſtendetur.

LXXV. *Epiſcopus Theſſalonicenſis Vicarius Sanctæ Sedis per Illyricianas provincias.* Holſtenius in Collectione Romana publicavit Acta Synodi Romanæ Bonifacio II. ſedente, ſequenti ſæculo celebratæ, ex quibus Vicariatus Apoſtolicæ Sedis in Illyrico Epiſcopo Theſſalonicenſi conceſſus, qui denſis adeo tenebris huc uſque circumſeptus fuerat magnam lucem accipit. *Siricius* primus omnium Pontificum Romanorum certa conſtitutione Theſſalonicenſi Epiſcopo vices Apoſtolicæ Sedis delegavit, *Anyſio* nimirum, qui paulo ante Siricii Pontificatum ſucceſſerat *Acholio*, a quo Theodoſius Magnus fuerat baptizatus. Ex epiſtola enim Siricii ad Anyſium data liquet, ab eo ſtatutum fuiſſe, *ut nulla licentia eſſet ſine conſenſu* Anyſii *in Illyrico Epiſcopos ordinare.* Anaſtaſius & Innocentius Siricii ſucceſſores Vicariam ſuam poteſtatem eidem Anyſio per Illyricianas Provincias etiam commiſere, ut docet Epiſtola Innocentii ad Anyſium data, in qua legitur: *Cui etiam* (id eſt Anyſio) *anteriores tanti ac tales viri prædeceſſores mei Epiſcopi, ideſt Sanctæ memoriæ Damaſus, Siricius, atque ſupra memoratus vir* (nempe Anaſtaſius) *ita detulerunt, ut omnia quæ in illis partibus gererentur, Sanctitati tuæ, quæ plena juſtitiæ eſt traderent cognoſcenda; meam quoque parvitatem hoc tenore judicium, eamdemque habere voluntatem te decet recognoſcere.* Generalia quidem ſunt iſta mandata, inquit Baluzius in ſupplemento ad librum 5. Marcæ de Concordia ubi de hoc Vicariatu pluribus differit, ſed quæ tamen indicant magnam a Sede Apoſtolica poteſtatem collatam *Anyſio* fuiſſe ſcilicet ut omnia, quæ in Provinciis Illyricianis gererentur ad notitiam & judicium Theſſalonicenſis Antiſtitis perferrentur, ut ſententia & auctoritate ejus componerentur. Quod non ita intelligi debet, ac ſi tum primum cauſæ omnes Illyricianæ ad curam Theſſalonicenſis Epiſcopi pertinere cœpiſſent, cum decoratus eſt Vicariatu Sedis Apoſtolicæ. Conſtat enim ex ejuſdem Innocentii Epiſtola ad Rufum *Anyſii* ſucceſſorem, ibidem apud Holſtenium pag. 49. ea tantum delegatione effectum, ut cauſæ quæ ſecundum morem referri debebant ad Romanum Pontificem, velut ad Patriarcham Occidentis, ad curam Theſſalonicenſis Antiſtitis pertinerent, ut qui primus erat inter Primates Illyricos, ideſt primus Provinciarum illarum Metropolitanus, etiam ut Sedis Apoſtolicæ delegatus cauſas, quæ inciderent in Illyrico terminaret. Nondum enim poſiti fuerant termini Vicariæ huic poteſtati, ſed omnes omnino cauſæ illarum Provinciarum commiſſæ fuerant Epiſcopis Eccleſiæ Theſſalonicenſis.

LXXVI. *Enumerantur Metropoles ejus Vicariatui ſubditæ.* *Rufo* viro de Sede Apoſtolica bene merito, & qui poſt acceptum ejus Vicariatum plurimis beneficiis Romanos Pontifices ſibi devinxerat, ut Leo primus teſtatur, vices ſuas delegans Innocentius, his ad eum verbis utitur apud Holſtenium pag. 48. *Divinitus ergo hæc procurrens gratia ita longis intervallis diſterminatis a me Eccleſiis diſcat conſulendum, ut prudentiæ gravitatique tuæ committendam curam cauſaſque, ſi quæ exoriantur, per Achajæ, Theſſaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, & Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripenſis, Mœſiæ, Dardaniæ, & Prævali Eccleſias Chriſto Domino annuente cenſeam. Vere enim ejus ſacratiſſimis monitis lectiſſimæ ſinceritatis tuæ providentiæ ac virtuti hanc injungimus ſolicitudinem; non primitus hæc ita ſtatuentes, ſed prædeceſſores noſtros Apoſtolicos imitati, qui beatiſſimis Acholio & Anyſio injungi pro eorum meritis iſta voluerunt.* Paulo poſt addit. *Arripe igitur, dilectiſſime frater, noſtra vice per ſupraſcriptas Eccleſias, ſalvo earum Primatu, curam; & inter ipſos Primates primus, quidquid eos ad nos neceſſe fuerit mittere, non ſine tuo poſtulent arbitratu. Ita enim aut per tuam experientiam, quidquid illud eſt finietur, aut tuo conſilio ad nos uſque perveniendum eſſe mandamus.*

Por-

PAGIUS. Porro Civitas Metropolitana Achajæ erat *Corinthus*, Theſſaliæ *Lariſſa*, Epiri veteris *Nicopolis*, Epiri novæ *Dyrrachium*, alias Epidamnus, Daciæ Mediterraneæ *Serdica*, Daciæ Ripenſis *Rhetiaria* vel Razaria, Dardaniæ *Scupi*, Prævali *Scodra*; Cretæ Metropolis *Gortyna*, quæ prærogativam illam ſemper ſervavit; denique Moeſia *Viminacium*. Hinc liquet eam anno CCCCXII. quo hæc Epiſtola ſcripta, nondum diviſam fuiſſe in ſuperiorem ſeu primam, & inferiorem ſeu ſecundam, cujus Metropolis fuit *Marcianopolis*. Hæc tamen diviſio a Theodoſio Jun. facta ante Concilium Epheſinum, anno CCCCXXXI. celebratum; cum quædam conteſtatio ad illud directa fuerit, quæ extat cap. 7. Synodici adverſus Irenæum, in qua legitur: *Dorotheus Epiſcopus Marcianopoleos Mœſiæ ſecundæ ſubſcripſi*.

LXXVII. *Poteſtas indicendi Synodos in Provinciis ſibi ſubjectis eidem conceditur.* Quoniam vero ea interdum incidere negotia poterant, quæ congregationem Sacerdotum requirerent, hanc quoque Rufo poteſtatem fecit, ut quoties eæ occaſiones emerſerint, Synodos etiam extraordinarias celebret ex Provinciis Illyricianis: *Licitum autem*, inquit, *& Apoſtolicæ Sedis favore permiſſum tuæ fraternitati cognoſce, ut cum aliqua Eccleſiaſtica ratio vel in tua vel in memoratis Provinciis agitanda, cognoſcendaque fuerit, quos velis Epiſcoporum ſocios quibuſcumque de Eccleſiis aſſumas tecum, quorum fide & moderatione, quidquid neceſſitas, cauſave flagitaverit, optimus dirigas arbiter & præcipuus, quippe a vobis lectus, definias interceſſor.* Quem eumdem ordinem ſequentibus ſæculis ſecuti ſunt Romani Pontifices. Honorem illum retinuit *Rufus* etiam ſub Zoſimo, Bonifacio, & Cæleſtino ſucceſſoribus Innocentii, ut infra videbimus. Epiſcopus itaque Theſſalonicenſis primus videtur, ut inquit Baluzius citatus, qui Vicariatum Sedis Apoſtolicæ obtinuerit. Ea Epiſtola *data XV. Kal. Jul. Honorio IX. Theodoſio V. AA. COSS.* ideoque anno CCCCXII.

LXXVIII. *Corpus Septem Provinciarum Galliæ in integrum reſtituitur.* Honorius Imp. qui poſt annum quadringenteſimum corpus Septem Provinciarum in Galliis inſtituerat, ſub hujus anni Coſſ. conſtitutionem ad Agricolam Præfectum Prætorio Galliarum *XV. Kal. Maii* dedit, qua inſtitutum illud in integrum reſtitui præcipit, mandatque, ut *ſervata poſthac annis ſingulis conſuetudine, conſtituto tempore, in Metropolitana, id eſt, in Arelatenſi urbe, incipiant Septem Provinciæ habere Conſilium*. Quæ fuerint Septem illæ Provinciæ, quidve in eo Conventu ageretur, ſupra expoſuimus. De hujuſmodi vero cœtibus, qui in variis Codicis Theodoſiani legibus *Conſilia* vocantur, quique legitimo die annui erant, ſunt omnes fere leg. tit. XII. Libri XII. Cod. Theod. in quarum Commentariis varia notatu digna habet Gothofredus. Hanc Honorii Conſtitutionem primi in lucem dedere Nicolaus de Cuſa lib. 3. Concordiæ Catholicæ 35. & Scaliger in Lectionibus Auſonianis lib. 1. cap. 24. ſed falſa uterque inſcriptione. Eſt enim, non *Conſtantini Magni*, ut Cuſanus cenſuit, neque *Conſtantini tyranni*, ut Scaligero viſum, ſed *Honorii Auguſti*, Hincmaro teſte in Epiſt. 6. & MS. Eccleſiæ Arelatenſis, ex quo acceptam Sirmondus in Notis Sidonianis publicavit. Septem Galliæ Provinciarum ita vulgo dictarum, non raro mentio occurrit in Epiſtolis Pontificiis.

LXXIX. *Diſſolvitur.* Corpus tamen illud Septem Provinciarum non multo poſt diſcerptum eſt, cum illius pars Gothis ceſſiſſet. Idacius enim in Chronico anno Abrahami 2434. qui Kalend. Octob. ſuperioris anni inchoatur, ſcribit: *Vandali Silingi in Bætica per Valliam Regem omnes extincti. Alani, qui Vandalis & Suevis potentabantur, adeo cæſi ſunt a Gothis, ut extincto Atace Rege ipſorum, pauci qui ſuperfuerant, abolito regni nomine, de Gunderici Regis Vandalorum, qui in Gallæcia reſederat, ſe patrocinio ſubjugarent. Gothi intermiſſo certamine, quod agebant, per Conſtantium ad Gallias revocati, Sedes in Aquitanica a Toloſa uſque ad Oceanum acceperunt. Vallia eorum Rege defuncto Theodorus ſuccedit in regno.* In fœdere enim, quod *Vallia* Gothorum Rex cum Conſtantio pepigit, quando Placidiam Honorii ſororem reddidit, continebatur, ut nationes barbaras, quæ obtinebant Hiſpaniam, *Gothi* bello fatigarent, & quidquid terrarum ereptum eſſet hoſtibus, cederet Imperio Romano, ut colligitur ex Oroſio, cujus verba ſuo loco recitavimus. *Vallia* itaque ob domitas, ut erat in fœdere, gentes barbaras Aquitaniæ poſſeſſione auctus eſt, nobiliſſimo Galliæ tractu Garumna flumine, & Pyrenæis montibus comprehenſo, ubi Toloſa, & ad Oceanum Burdigala ſitæ ſunt, & in Hiſpania retinuit exiguum tractum Provinciæ, ubi nunc *Catalonia*. Nec quoad annum audiendus Proſper in Chronico, qui ſub ſequentis anni COSS. ſcribit: *Conſtantius pacem firmat cum Vallia, data ei ad inhabitandum Aquitania ſecunda, & quibuſdam civitatibus confinium Provinciarum*: in rebus enim Hiſpanicis præferendus Idacius. In bello Gothico *Atax* Rex Alanorum in prælio cum multis ſuorum cæſus eſt, & qui cladi ſuperfuere, deſerta Luſitania, in Gallæciam aufugerunt, ubi Suevis confuſi, gentis & regni nomen penitus amiſerunt; ita *Vandali Silingi* in Bætica, ac Alani in Luſitania omnes extincti, & Romani in partem Hiſpaniarum per Gothos reſtituti. Ex laudatis Idacii verbis etiam intelligimus, *Atacem Reſpendiali* in regnum Alanorum ſucceſſiſſe, *Valliam* Gothorum Regem, cui Iſidorus Hiſpalenſis in Chronico tres annos attribuit, poſt pacem cum Romanis compoſitam vita functum; & *Theodoredum* ſeu *Theodoridem* eum excepiſſe.

Accidit hoc anno magna Solis *Eclypſis* a variis Scriptoribus memorata; cujus diem notavit Author Chronici Alexand. qui ſub hujus anni COSS. ait: *His COSS. Solis Eclypſis accidit menſe Julio XIV. Kalendas Auguſti die, Veneris hora VIII.* non vero feria V. ut mendoſe in Chronico Idacii legitur; cum hoc anno dies XIX. menſis Julii non cum feria quinta, ſed cum feria ſexta concurrat. Viſa ea Remis in Gallia poſt mediam noctem, ut docet Calviſius in Opere Chronologico, & a media nocte Romæ, ut notat Petavius lib. 13. de Doct. Temp. Hæc de ea Philoſtorgius lib 12. cap. 8. habet: *Cum Theodoſius adoleſcentiæ annos jam ingreſſus eſſet die XIX. menſis Julii, circa octavam diei horam Sol tantopere defecit, ut Stellæ quoque viſæ fuerint, tantaque ſiccitas hunc Solis defectum ſecuta eſt, ut multorum hominum ac brutorum animalium inſueta mortalitas ubique terrarum graſſata ſit. Porro eo ipſo tempore, quo Sol defecit, fulgor quidam apparuit coni ſimilitudinem referens, quem nonnulli præ imperitia Cometam vocarunt. In his enim, quæ fulgor ille nobis oſtendit, nihil erat ſimile Cometæ. Nam neque in Comam deſinebat lux illa, neque ullam omnino ſtellæ ſpeciem præferebat, ſed velut lampadis cujuſdam ingens flamma per ſe ipſam ſubſiſtens videbatur, nulla ſubtus ſtellæ Ellychinii ſpeciem præferente. Sed & motus ejus longe diverſus fuit a motu Cometarum; mota enim primum ab ortu Solis æquinoctiali, inde ultimam ſtellam in cauda Urſæ ſitam tranſgreſſa, paulatim ad Occaſum proceſſit. Poſtquam vero univerſum Cælum permenſa eſt, tandem diſparuit, cum curſus ejus pluſquam quatuor menſes duraſſet. Porro ejus vertex nunc quidem in magnam lon-* LXXX. *Ingens Solis Eclipſis.*

PAGIUS *longitudinem acuebatur, adeo ut coni modum ac menſuram excederet, nunc vero ad coni menſuram redibat. Alias præterea prodigioſas ſpecies oculis ſubjecit, quæ a vulgarium ſignorum natura illam differre oſtendebant. Cœpit autem a media æſtate & ad exitum ferme autumni perſeveravit, fuitque ſignum gravium bellorum, & mortalitatis hominum incredibilis.*

LXXXI. *Initium Monarchiæ Franciæ.* Monarchiæ Franciæ fundamenta hoc circiter anno jacta. Unus Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali ejus initii meminit. Sed anni Honorii Imperatoris a Librariis in eo Chronico varie collocati. In editione Pithœana ad annum XXVI. Honorii legitur: *Solis hoc anno facta defectio. Triceſimus nonus Sixtus Romanam Eccleſiam regit. Pharamundus regnat in Francia.* In duobus Codicibus MSS. Colbertinis n. 3058. & num. 2542. ad eum Honorii annum habetur tantum: *Solis defectio. Pharamund regnat in Francia.* In editione Scaligeri dicitur: *XXV. Pharamundus regnat in Francia. XXVI. Solis facta defectio hoc anno;* cum antea ad annum XXIV. ſcriptum ſit: *Triceſimus nonus Sixtus Romanam Eccleſiam regit.* Denique in editione Labbei, ad annum XXXIV. die Sixto ſermo eſt, annus XXV. vacuus, & ad annum XXVI. refertur Solis Eclipſis, & Faramundi initium. Quare eo minus aliquid certi ex eo Chronico deduci poteſt, quo nullam *Pharamundi* mentionem Gregorius Turonenſis faciat. Quia tamen nihil aliud ſuppetit, in quo vel ſimplex conjectura fundari poſſit, hoc anno, quo ingens illa Eclipſis contigit, initium *Pharamundi* conſignare viſum. Henſchenius in Exegeſi de Epiſcopatu Tungrenſi & Trajectenſi Tomo VII. SS. Menſis Maii præfixa cap. 10. exiſtimavit, citata verba intruſa fuiſſe in illud Chronicon „ præter Auctoris mentem, quia, inquit, habemus illud in duobus codicibus MSS. quorum antiquior eſt exaratus anno Chriſti DCXXIII. & in hoc deſunt omnia, illa, quæ de Francorum Regibus alibi leguntur. Continet hic vetuſtiſſimus Codex Chronicon Euſebii a Sancto Hieronymo interprete continuatum, tum dictum Proſperi Chronicon, eiſque ſub junctum Chronicon Marii. Habemus præterea aliud Chronicon, in quo iterum eſt Chronicon Euſebii a Sancto Hieronymo interprete continuatum, deinde hoc ipſum Chronicon Proſperi, tum Sigeberti Gemblacenſis; denique inter alia quædam leguntur etiam *Nomina & Origo* Regum Francorum, deducta uſque ad Ludovicum Juniorem, Regem & Ducem Aquitaniæ; ergo uſque ad annum circiter MCCL. Addit Henſchenius non modo Turonenſem non habuiſſe ſic interpolatum Chronicon Proſperi, ſed nec Sigebertum totis ſex ſæculis juniorem Turonenſi, illud ſic habuiſſe videri; certe ipſum non ſequi, ſed quæ primos Francorum Reges attinent omnia videri ex propria ac nuda conjectura ſcripſiſſe. Verum cum laudata de *Pharamundo*, & quæ infra de Clodione & Meroveo verba referemus non tantum in omnibus Codicibus editis & duobus MSS. citatis, ſed etiam in variis aliis manu exaratis legantur, longe veriſimilius ea in duobus illis exemplaribus Antuerpienſibus prætermiſſa fuiſſe. Et tantum abeſt, ut Sigebertus Chronicon illud non legerit ſic interpolatum, ut totum fere tranſcripſerit, quemadmodum legendi patet. Denique ex eo quod primum exemplar Antuerpienſe contineat Chronicon Marii, quod anno DCXXIII. aliudque quod anno circiter MCCL. deſinit, minime ſequitur, Chronica Proſperi utrique ſubjecta, iiſdem annis exarata eſſe. Hinc enim tantum colligi poteſt, priorem Codicem poſt annum DCXXIII. quo Marius ſuum Chronicon terminat & poſteriorem poſt annum MCCL. exaratum eſſe. Quare uterque ſine dubio longe recentior eſt, quam Vir eruditiſſimus putavit. Quod vero ibidem habet, difficulter probatum iri nomen *Pharamundi* ante ſæculum nonum ab aliquo mandatum fuiſſe literis, refellitur ex Auctore de Geſtis Francorum qui cap. 4. Pharamundi Francorum Regis diſerte meminit, & Anonymus ille initio ſæculi octavi & *Theodorico Calenſi* Franciam regente vixit.

Antiqua Francia ab Oriente Toringiam & Saxoniam habebat, ab Occidente Rhenum & Oceanum, a Septentrione item Oceanum Germanicum vel Septentrionalem, a Meridie Alamanniam & Sueviam, ſive amnem Lonam. LXXXII. *Situs veteris Franciæ.* In Tabula Peutingeriana hæc de Francia Tranſrhenana ad ripam Rheni prope littus Oceani leguntur; *Chauci, Ampſivari, Cheruſci, Chamavi, qui & Franci, Bructeri:* quos inter & Chamavos majoribus literis poſitum regionis nomen, *Francia*. Hæc eſt Francia, inquit, Valeſius in Notitia Galliarum, in voce *Francia*, cujus Eumenius in Panegyricis ſuis, Auſonius in Moſella, Ammianus, Tabula Peutingeriana, Sulpicius Alexander apud Gregorium Turonenſem, Hieronymus in Vita Hilarionis, Claudianus, aliique meminerunt, additque Proſperum in Chronico Imperiali, cum *Pharamundum, Clodionem & Meroveum regnaſſe in Francia* tradit, de Tranſrhenana quoque ſeu vetere Francia locutum, videri poſſe; cum Pharamundus nihil terrarum in Gallia *Clodio & Meroveus* pleraque trans Rhenum, pauca cis flumen in Gallis obtinuerint. Sed quoad ſedem priorum Franciæ Regum Valeſio aſſentire non poſſum; longe enim probabilius, Francos primum ſibi Regem creaſſe cis Rhenum in Taxandria Tungriaque regione, ac intra Diœceſim Tongricanam, ut Wendelinus in Legibus Salicis illuſtratis, Papebrocius in Appendice II. ad laudatam Exegeſim de Epiſcopatu Tungrenſi & Trajectenſi, aliique recentiores obſervarunt. Turonenſis enim lib. 2. cap. 9. ſcribit: *Tradunt multi Francos de Pannonia fuiſſe digreſſos & primum quidem littora Rheni amnis incoluiſſe, dehinc tranſacto Rheno Tongriam tranſmeaſſe, ibique juxta Civitates vel pagos Reges crinitos ſibi ſtatuiſſe.* Tum: *ferunt etiam tunc Clodionem, utilem ac nobiliſſimum in gente ſua, Regem Francorum fuiſſe, qui apud Diſpargum caſtrum habitabat, quod eſt in Termino Tungrorum,* non Toringrorum, ut in vulgatis editionibus legitur. Nova itaque Francia *Pharamundi* tempore cis & ultra Rhenum fuit; neque enim audiendus Papebrocius citatus, qui aſſerit totam Francorum gentem infudiſſe ſe in Taxandriam vicinamque Tongriam, & in Germania Franciam eſſe deſiiſſe, & hoc nomen migraſſe in Ciſrhenanam Tongriam; cum Sidonius Apollinaris in Carmine VII. fidem faciat, adventante *Attila* in Gallias anno CCCCLI. Francos, qui ultra Rhenum erant, partes illius ſecutos eſſe, eos ſcilicet qui fratrem *Merovei* Regem agnoſcebant, ut ſuo loco expoſui.

I. QUi ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus undevigeſimus, Conſulatu Monaxii atque Plintæ notatur: qui quidem ob conflatum inter clericos Romanos ſchiſma, ærumnoſus admodum Romanæ Eccleſiæ fuit. Etenim conculcata juſtitia, favore Symmachi extollebatur Eulalius: unde Bonifacius vehementer depreſſus eſt, coactuſque deſerere S. Petri baſilicam atque cum ſuis extra Urbem in baſilicam S. Pauli ſecedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione ejuſdem Symmachi Urbis Præfecti nonnihil in Bonifacium commovetur, quaſi poſt electionem Eulalii in ſedem ſe tyrannice intruſiſſet, arripuiſſetque violenter quod alienum eſſe conſtaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipſa Civitas contrariis diſciſſa ſtudiis, in contrarias ſcinderetur factiones, bellumque civile conflaretur; quantocyus in tanto diſcrimine Urbi poſitæ occurrere ſtuduit. Vigebat namque adhuc memoria cædium tempore ſchiſmatis Urſicini adverſus Damaſum patratarum; & quot annis fuerit laboratum, ut audacia ſchiſmaticorum penitus coerceretur; quantumque in his inſudandum fuerit prædeceſſoribus Imperatoribus. Ne igitur Urbs rurſum talia pateretur, neve Romana Eccleſia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: ſimulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium juxta canones, ſervatis ritibus omnibus, legitime electum, Bonifacium contra intruſum eſſe; ut in re certa, quæ nullo indigeret examine, vel Epiſcoporum conſultatione, adverſus Bonifacium, qui ſignificabatur invaſor, & contra omne jus faſque ordinatus, reſcriptum dedit ad eumdem Symmachum. Extant quidem ipſæ Honorii Imperatoris litteræ datæ Ravennæ tertio nonas Januarii, quibus decernit ordinationem Eulalii eſſe legitimam, monetque Bonifacium eſſe coercendum, utque ſi acquieſcere nolit, ex Urbe pellatur: miſit ad hoc ipſum Romam cum his litteris Aphrodiſium Tribunum, & Notarium. Litteræ autem Honorii ſunt hujuſmodi;

Bonifacius exagitatur a ſchiſmaticis.

Geſtis omnibus recenſitis, laudanda ſublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordinatione venerabilis ſacerdotii quietem veterem paucorum inſolentia attentare voluiſſe. Nam cum poſt abſceſſum venerabilis viri Zoſimi, circa meritum Eulalii ordine ſubrogandi communi judicio conveniens multitudo ſonuiſſet, ac plena erga ſe omnia, quæ regula Catholicæ poſceret diſciplinæ, ſucceſſoris confirmatio cuſtodiret: vehementer miramur aliquos extitiſſe, qui ſolemnitate contempta, circa ordinationem alterius feſtinarent. In quorum caſtigandum factum manſuetudinem noſtram II.

II. Honorius Imperator deceptus relatione Symmachi reſcribit pro Eulalio.

PAGIUS

SÆC. V.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLVII. A. C. 419.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5912.

☉ 8. E. ☽ 2. P. 30. Mart. Indict. 2.

JESU CHRISTI 419.

BONIFACII PAPÆ 1.

HONORII IMP. 27. & 25.

THEODOSII JUN. 18. & 12.

I. *Conſules*.

[1] COSS. *Monaxius* & *Plinta*: Prior Orientalis, ut liquet ex variis Cod. Theod. legibus eidem a Theodoſio Jun. inſcriptis; poſterior etiam in Oriente creatus; cum in Tragœdia Irenæi cap. 46. legatur, fuiſſe Magiſtrum militiæ ann. CCCCXXXI. ſub Theodoſio Juniore, ille enim Plinta idem cum eo, qui hoc anno Conſulatum geſſit. Præterea Priſcus in Excerptis de legat. pag. 47. prodit, *Plintam* ex Scythia oriundum & exercituum Ducem, *qui*, inquit, Conſulatus honorem geſſerat, miſſum eſſe legatum a Theodoſio Jun. ad *Rovam* Hunnorum Regem, Attilæ deceſſorem.

II. A num. I. ad XLIII. Poſt mortem *Zoſimi*, duo in Romanum Pontificem allecti ſunt, *Bonifacius* Presbyter & *Eulalius* Archidiaconus, & hoc tertium ſchiſma, quod Eccleſiam Romanam afflixit. Primum fuerat *Novatiani* adverſus Cornelium, & ſecundum *Urſicini* contra Damaſum. In tertio Clerus pene omnis Bonifacio adhæſit; *Symmachus* Præfectus Urbi cum perpaucis aliis Eulalio. *Honorius* utrumque electum Ravennam accerſivit; habita Ravennæ Synodus, & re

Bonifacius verus Pontifex agnitus.

NOTÆ

(1) COſſ. *Monaxius* & *Plinta*. Gruterus pag. ML. 7.

PRID. KAL. DECEMB.
MONAXIO. ET PLENTÆ
VV. CC. CONSS.

Proſper editus & M. S. *Monaxio* & *Plinta*: ita & Faſti Idatiani, Socrates, & Sozomenus lib. VII. Cap. XVII. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Monaxio* & *Plinta*. A nonnullis Faſtorum Scriptoribus recentioribus, *Flavii* prænomen his conſulibus tributum lego. Epiſtola V. Bonifacii I. Papæ ad Rufum. *Data XIII. Kal. Octobr. Monaxio V. C. Conſule.*

ſtram rite oporteret inſurgere, niſi hoc tantum gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapſum cito proprium contuentes, ad deprecandi ſuffragium ſunt relapſi, ignoſci ſibi ſuper id quod vim perpeſſi conqueſti ſunt, poſtulantes. Convenire ergo votum, & ſtudium noſtrum circa Eulalium ſacræ legis Antiſtitem, ſublimitas tua clementiæ noſtræ auctoritate præſenti cognoſcat; cui competens numerus ordinantium legitimus, ſolemnitas temporis, locique qualitas recte venerandum nominis apicem contulerunt.

III. *Cum autem Bonifacio conſtet omnia defuiſſe, ſuperflue expectatam ſententiam noſtram eſſe ſenſimus: cum factum ſuum ipſi, qui præſumpſerant, admotis damnaſſe precibus videantur. Abſoluta itaque decernimus juſſione, extraordinaria præſumptione ſummota, Bonifacium interdicta confeſtim Urbe prohiberi (erit verecundiæ ejus, ut morem gerens cœleſtibus conſtitutis, ſponte diſcedat) pertinacius reſiſtentem, invitum præcipimus expelli. Plebejæ ſane ſeditionis auctores cum ſociis ſuis ſublimitas tua, Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, ſtatuat attineri, atque in eos congrue vindicari, ut res temere præſumpta non tranſeat impunita. In qua re Aphrodiſium Vicarium Tribunum, & Notarium dirigi a noſtra manſuetudene placuit, ut præſente eo, quæ ſtatuimus, celerius impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata eum veneretur univerſitas, quem ſecundum veterem conſuetudinem obſervata ſacræ legis myſteria ſuſceperunt: Dat. III. Non. Januarii, Ravennæ.* Hactenus epiſtola Honorii Auguſti ad Symmachum Urbis Præfectum: hæc enim (ut dictum eſt) ſcripſiſſe Honorium Imperatorem, ſatis apparet, quod falſis præventus relationibus, Eulalium eſſe legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium vero invaſorem alienæ ſedis, & quietis publice perturbatorem eſſe, Symmachi litteris percepiſſet. Verum re deinde (ut ſe re vera haberet) optime nota atque comperta, in contrariam mox ſententiam abiit: & adverſus Eulalium reſcribens, Bonifacio favit. Sed de his agemus inferius: modo contextum rerum geſtarum proſequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Urbis hæc omnia nunciaturus Bonifacio, eum per miniſtrum ſuum accerſit; qui una cum ſuis continebat ſe in baſilica S. Pauli extra Urbem: ad quem accerſurus* Symmachi miniſter, a populo verberatur. Hæc cum Symmachus accepiſſet, publicari primum juſſit litteras Imperatoris pro Eulalio adverſus Bonifacium datas, inde Urbis oſtia claudi, ne Bonifacius in Urbem redire poſſet: qui interim ab apparitoribus ſervatur illæſus. Inter hæc autem Eulalius agens in Urbe, ad S. Petri baſilicam accedens, ibi ſacra egit, ſuorumque immenſa lætitia ſuſceptus eſt. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium poſtea ſcripſit, accipiuntur. Sunt vero hujuſmodi: IV.

* acceſſurus.

Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

V. Relatio Symmachi de rebus proxime geſtis.

Ubi primum ſacer ſermo pietatis veſtræ, expectationem populi celeritate prævenit: omne quod ſibi diverſitas voluntatum uſurpaverat de Epiſcoporum electione ſummovit, ac divina proviſione inter initia reſecavit, quod tarditate imperitæ multitudinis creſcentibus ſtudiis, difficilius potuiſſet auferri, Domini Imperatores. Ob quam rem ſtatim debito famulatu implere, quæ fuerant imperata, properavi; eo quod felicitati clementiæ veſtræ adſcribendum eſt, res novi exempli, & maximæ contentionis, magnique certaminis, ut ſine commotione populi cœpta fuerat, ita ſalva clementia veſtra cum totius multitudinis quiete finita eſt. Nam cum eo tempore ad me ſacra perlata eſſet auctoritas, quo ſancti diei erat celebranda ſolemnitas; ſtatim (ut oportebat) miſſo Primiſcrinio, Bonifacium ad me venire admonui, quod præceptum fuerat, agniturum, ac ſe a proceſſione, quam ſibi inhibitam didicerat, abſtineret: qui conventione contempta, proceſſit, atque eum quem direxeram, dedit populo verberandum.

VI. Rurſum falſa refert Symmachus.

Quod ubi nunciatum eſt, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad S. Paulum, quo convenerat, & ſacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in injuriam publicam de præceptis immiſſa multitudo tentaret; & partem Officii pariter deſtinavi. Sed neutrum fieri paſſus, cum ad Urbem vellet pariter cum populo

PAGIUS & re infecta, alia apud Spoletum indicta; interimque uterque Urbe abſtinere juſſus. Sed cum *Eulalius* Urbem ingreſſus eſſet, populi ſeditio orta, indeque is ab Honorio pulſus & revocatus *Bonifacius*, [1] ac mandatum de Synodo Spoleti habenda per Largum Africæ Proconſulem revocatum fuit. Epiſtola Honorii ad Symmachum de Bonifacio in Urbem reſtituendo. quam refert Baronius num. XXXIII. dicitur *data III. Nonas Aprilis. Accepta VI. Idus Aprilis* Hoc *Bonifacium* inter & *Eulalium* diſſidio factum, ut primum *Honorius*, deinde Italiæ Reges, alii aliis temporibus ſe ſe Romani Pontificis electioni immiſcuerint; quod malum a parvis

NOTÆ (1) B*Onifacius* electus eſt A.D. 418. die XXVIII. Decembris, ac die XXIX. quæ Dominica fuit, conſecratus obiit A. D. 422. & quidem die IV. Septembris, ut habent Hieronymiana martyrologia. Conſentiunt fere omnes Catalogi veteres, qui referunt, ſediſſe *Bonifacium annos tres, menſes octo*, dies *ſex*, aut *ſeptem*.

*pulo remeare; ſtatim ad portas, tam contubernales, quam apparitores occurrerunt, qui eum (ut ſtatutum fuerat) Urbem veſtram ingredi prohiberent. Verum ipſos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingreſſus, a certa Urbis parte pluribus occurrentibus, eſt repulſus, nec permiſſus, quod cogitabat implere. Quod ubi turba, quæ comitabatur, aſpexit, ſine aliquo tumultu diſperſa eſt. Ipſe vero extra murum deductus, non longe ab Urbe remoratur: qui ne occulte per noctem ingreſſus Urbem, ad Eccleſiam convolaret, & rurſus populi ſtudia commoveret, communi tractatu pro competenti ſolicitudine, contubernales, & apparitores quatuor illic ſine injurja ejus obſervare diſpoſui. Expectans quid pietas veſtra decernat, ut quies poſſit, quæ hactenus ſervata eſt, perdurare. Circa partem vero Eulalii Epiſcopi venerabilis viri, qui eo die pene cum omni multitudine ad S. Apoſtoli Petri baſilicam ſolemnia celebrabat, ubi primum pietatis veſtræ præcepta ſunt publicata, fuit totius lætitia Civitatis. Unde ea quæ populus Romanus publico gaudio diverſis acclamationibus, agens gratias majeſtati veſtræ *, credidi publicanda, & relationi meæ univerſa ſubjeci: ut agnoſceret pietas veſtra, & quanta quiete Urbis totius correcta ſint, quæ male fuerant admiſſa temeritate paucorum; & quanta gratia ſuſcepta ſint, quæ clementia veſtra divino judicio, & perſeverandæ religionis reverentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum ſervanda conſtituit. Dat. ſexto Id. Januarii.*

VII. Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacii parte presbyteri, quod ſcirent Imperatorem Honorium mendaci eſſe deceptum relatione Urbis Præfecti Symmachi: ſtudent, ut quanto citius fieri poſſit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant literas, quibus res geſtas, quomodo re vera ſe habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipſæ literæ, ſive preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conſcriptæ:

VIII. Libellus ſupplex presbyterorum Romanorum ad Honorium Imp.

*Petimus clementiam veſtram, piiſſimi, & clementiſſimi Impp. Honori, & Theodoſi ſemper AA. Poſt abſceſſum S. Zoſimi Papæ Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ (ut fieri mos volebat, atque ipſa religionis diſciplina dictabat) plures in unum convenimus ſacerdotes, ut de conſtituendo ſucceſſore communi judicio tractaremus. Sed quoniam Lateranenſem Eccleſiam, obſtructis pene omnibus ingreſſibus, Archidiaconus Eulalius, contemptis impie ſummi ſacerdotis exequiis, diaconibus, & pauciſſimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis obſederat: altero die ad eamdem Eccleſiam, ubi prius ab omnibus fuerat conſtitutum, habita omnium collatione properavimus: ibique participato cum Chriſtiana plebe conſilio, quem Deus juſſit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat) invitum, acclamatione totius populi ac conſenſu meliorum civitatis aſſeruimus, divinæ inſtitutionis ordine conſecratum. Nam ſubſcribentibus plus minus ſeptuaginta presbyteris aſtantibus novem diverſarum provinciarum Epiſcopis, benedictionem * competenti tempore conſtat fuiſſe celebratam; ac prius omnia quæ ſolemnitas exigebat, celebrata ſunt.*

Bonifacius qualis, & qualiter electus.

* bene electionem.

IX. Eulalii temeritas, & tyrannis.

Sed cum prædictus Eulalius, qui antea per tres conſacerdotes noſtros fuerat ex multorum auctoritate conventus, ne quid ſibi temere præter conſcientiam cleri majoris aſſumeret, circumventis pauciſſimis presbyteris, male acceptis his, ac diverſæ cuſtodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum aliis Oſtienſi Epiſcopo, quem prope mortuum conſtat accitum (nam tractum eſſe nolentem, ſenis ægritudo teſtatur) in locum ſibi non debitum, incuſtodito religionis ordine, per ambitum proruiſſet: cæpit factum ſuum per homines diſciplinæ inſcios ac religionis ignaros inde-

PAGIUS vis profectum initiis, in grande Romanæ Eccleſiæ dedecus degeneravit.

III. *Placidia operam ſuam confert ut ſchiſma extinguatur.*

Honorius quando ſtatuit Synodum Plenariam apud Spoletum cogere, & ad eam Africanos Patres per literas evocavit, præter ſacras divales eum privatas literas ad *Aurelium* Primatem a Baronio num. XXIII. recitatas, *III. Kalend. April. Ravennæ* dediſſe ſcribit Baronius, deceptus his verbis, quæ in iis leguntur: *Sed quamvis ſacra domini germani mei Auguſti Principis ad Italiæ Synodum evocans auctoritas non negligenda provenerit, ſocianda ſpecialiter etiam Serenitatis noſtræ ſcripta judicamus.* Subdit enim Baronius num. XXIV. *Quod autem ait, alias ante literas datas ad ipſos Epiſcopos per germanum ſuum, Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas adverſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit uxorem.* Verum Conſtantius anno tantum CCCCXXI. Auguſtus nuncupatus, & hoc eodem anno eademque de re Conſtantius ac Symmachus Præfectus Urbi ultro citroque literas ſcripſere a Baronio num. XXV. & ſeqq. recitatas, quas Symmachus ita inſcribit: *Domino ſemper illuſtri, & per cuncta magnifico, meritoque ſublimi & præcelſo Conſtantio Symmachus*, quare, ut recte vidit Eminent. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 16. literæ illæ proculdubio ab ipſa Placidia Honorii ſorore atque Conſtantii Comitis ac Patricii conjuge, datæ, quod colligitur ex eo quod illa ibidem *germanum ſuum Auguſtum Principem* appellat, cujus tantum erat, non vero Conſtantii privati adhuc viri, oborto ſchiſmate Epiſcopos ad Synodos vocare. Ita eadem *Placidia* de obliteranda poſtea pſeudo-Synodo Epheſina literas dedit ad Theodoſium Imper. itemque ad Æliam Pulcheriam Auguſtam, de quibus ſuo loco.

decenter tueri; æſtimans humanis perturbationibus ſe confundere ſententiam poſſe divinam. Et quoniam clementiam veſtram conſtat falſidica relatione deceptam, ut neſcio quid in injuriam divini numinis ſanciretis (nam divinum eſt, quicquid tantorum firmat electio. Petimus pietatem veſtram, ut removeri priora conſtituta jubeatis, atque Eulalium, qui in locum ſubrepſit alienum, ad Comitatum ſerenitatis veſtra cum auctoribus ſuis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium noſtris cum ſacerdotibus affuturum: relictis ſingulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem ſuam hoc eſt, Dei judicium proloquantur. Jubeat etiam veſtra clementia, omnes adeſſe, quos cauſa conſtringit: eiici etiam Civitate nolentes, qui ſe non patientur adduci. Invenietis, cum cœperit agitari interna diſcuſſio, quod omnibus divinis legibus abhorreat, verum etiam diſplicere poſſit humanis: quo hoc conſecuti agamus æterno Imperio veſtro maximas atque uberes gratias. Hucuſque preces presbyterorum ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum ſtudere Eulalio, ipſumque Bonifacium ab eo pulſum ex Urbe) cauſam ipſam rogant ad ipſum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in libertatem vindicare Bonifacium oppreſſum favore potentium: fore ſperantes, ut juſſu Imperatoris (quod poſtea factum eſt) delecti Epiſcopi cauſam electionis cognoſcerent.

X. Honorius Imp. ad ſe advocat utramque partem.

His acceptis ſupplicibus litteris a Romanis presbyteris, Honorius Imp. reſcribens ad Symmachum Urbis Præfectum, monet, ut agat tam cum Bonifacii quam etiam cum Eulalii parte, ut ambo ſe Ravennam conferant ad ſextum Id. Februarii. Præter hæc etiam ſcripſit idem Honorius ad ſacerdotes diverſarum provinciarum, ut omnes Ravennæ præſto eſſent, quo de tanta controverſia diſceptarent. Reſcriptum autem ad Symmachum per Aphtonium datum XVIII. Kal. Februarii eſt hujuſmodi:

XI. Reſcriptum Honorii ad Symmachum P.V.

*Poſt relationem ſublimitatis tuæ delatam manſuetudinis noſtræ auribus, preſbyterorum allegatio cauſam nobis non ſupervacuæ deliberationis injecit. Ideo decet, ambiguitate ſepoſita fidelem rerum ordinem cominus experiri: quamque partem prætermiſſus geſtæ rei ordo arguat, quam ſervatis adjuvet, multis coram cenſentibus, approbari: ut utriuſque facti ſimul qualitate perpenſa, & circa unam rite definita conſiſtat, & circa aliam temere aſſumpta non maneat, Symmache parens cariſſime & amantiſſime. Ob quam rem illuſtris & præcelſa magnitudo tua ſuſpenſis omnibus quæ ſuperius ſunt decreta nullique interim præjudicio comparato auctoritate præſentis oraculi, ut utrumque, hoc eſt, Bonifacium, & Eulalium religioſiſſimos viros inſtantia digna conveniret, ut infra diem ſextum Iduum Februarii Ravennatum Civitatem præſentiam ſuam maturare non differant: omnibus atque * admonitis, qui auctores utriuſque ordinationis exiſtunt, ut amota excuſatione, non deſint, ut facto quiſque erga alterum proprio prolatis Eccleſiaſticæ inſtitutionis exemplis, defenſor exiſtat; ſeque purgato, alium magis in legem Catholicam deliquiſſe, præſumpta immeriti electione convincat, judicium de ſtatu ſuo quiſque, ſi adeſſe neglexerit, ſortiturus, nimirum intelligi improvide, immo illicite ſe feciſſe, quod coram non audeat defenſare. Nos quoque ex diverſis provinciis competentem numerum ſacerdotum ſcriptis noſtræ ſerenitatis accimus: ut rem deductam in dubium abſolvat nobis coram diſceptatio plurimorum. Cum autem omnia futuro integra ſunt judicio reſervata, de tranſactis ſibi blandiri neminem decet: præſentis etiam judicii docebit exemplum, quod in ejuſmodi negotiis obſervari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarii per Aphtonium.*

* æque.

Quæ autem Romæ acta ſint per eumdem Aphtonium, relatio Symmachi ad eumdem Honorium data declarat his verbis:

XII. Symmachi P. urb. litteræ de Aphtonio miſſo.

Cum vir clariſſimus Apthonius Decurio ſacri Palatii veſtri cum cæleſti præceptione ad Urbem venerabilem conveniſſet, omni genere feſtinavi, quatenus præceptis nominis veſtri obedientiam commodarem. Nam ſtatim conventis proceribus ſacra juſſio publicata, & ad religioſos viros Bonifacium & Eulalium miſſa conventio eſt, Domini Imperatores. Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, ut nihil futuro, cognoſcente pietate veſtra deeſſet examini. Unde hæc omnia Geſtorum ſerie comprehenſa, ad plenam inſtructionem, ſubter annexui. Verum poſtquam pars utraque populi diverſis ſeditionibus exagitaretur, ſingulos admonitione miſſa conveni, ne ad unam Eccleſiam convenirent, & quod fieri non licebat, inter ſe multitudo confligeret. Sed hoc illis viſum eſt, credo, ſuſpectum, quo quietem ſuadendam credidi hominibus perturbare volentibus Civitatem: ob quam rem ambæ partes calumnioſiſſime crediderunt conteſtationibus appetendum, ut errorem ſuum compoſitis mendaciis excuſarent. Quod ne in aliquo clementiam veſtram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inſerta tranſmiſi, ne quicquam ſuppreſſum eſſe quererentur. Supereſt, ut apud clementiam veſtram nullius partis ſtudiis famuli veſtri appetantur abſentia, qui ſemper majeſtati veſtræ puris ſervitiis approbati, ne ab impugnatione † & favore ambarum partium, ut decebat, crediſſe putandum. Dat. VIII. Kal. Februarii.

† locus obſcurus.

XIII.

Sic igitur (ut dictum eſt) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifa-

cium

cium ad ſe Ravennam accerſit, quo ſtudia partium conquieſcerent, dum quid de alterutrius electione legitima decernendum eſſet, ſcirent alieno arbitrio terminandum. Cæterum quod, noſſet Imperator maxime pius res Eccleſiaſticas Eccleſiaſtice atque a judicibus Eccleſiaſticis eſſe tractandas, mox datis litteris, Ravennam convenire jubet Epiſcopos. Quibus, ubi illuc conveniſſent, Honorius ſcripta commonitione, eis ſignificavit, ne cum ipſis ſederent, Judices qui Bonifacii electioni præſto fuiſſent; ne iidem fautores alterius partis, Judices etiam eſſe viderentur. Porro ipſa Honorii admonitio, quam Commonitorium appellare conſueverunt, ſic ſe habet:

XIV. *Omnia quidem clementia noſtra in præſenti beatitudini veſtræ congrua ordinatione mandavit, ut ſequeſtratis omnibus, veſtro judicio quid obſervari propter quietem populi deceat, ſineretis. Meminimus quoque hoc a nobis, in primis quod æquitas expectabat *, eſſe mandatum: Ut hi Epiſcopi quos interfuiſſe eorum ordinationibus conſtat & poſtea ſubſcripſiſſe ſine injuria ſui & manente reverentia, Judices non ſederent, nec ullum præſtare teſtimonium poſſent; ne non tam novam prolaturi ſententiam, quam ſervaturi factum præteritum viderentur. Hi ergo, (ſicut ſuperius diximus) ab ea diſceptatione ſe abſtinere debebunt. Illud quoque ſimiliter cuſtodiendum beatitudo veſtra cognoſcat: nulli parti præjudicium comparatum, quod e nobis antea claruerat conſtitutum. Cum & celeriter deſtinata juſſa propter quietem populi pietatis noſtræ ſecuta auctoritate, ſummota ſint: nihil hinc aut vindicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo judicium Dei, quod in tali cauſa vobiſcum ſimul reſidere manifeſtum eſt examinatis omnibus, id vos cuſtodire decet, quod infundente cæleſti Spiritu, habere Chriſtiana legis integram reverentiam poſſit.* Quæ ſequuntur ſunt exarata alio charactere.

Admonitio Honorii Imp. ad Synodum.

* expetebat.

XV. *Hæc Synodus inter ſe diſſentiens præſentem cauſam terminare non potuit. Unde venerabilis Imp. Honorius ad Majas Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant ſanctæ Paſchæ, utroſque, Bonifacium ſcilicet, & Eulalium ab Urbe juſſit abſcedere, & Spoletinum Epiſcopum Achilleum Romæ ſacra myſteria celebrare: Symmachoque Præfecto Urbi hoc idem ſuis ſcriptis inſinuat.*

Achilleus Epiſcopus Spoletinus jubetur loco Pontificis ſacra agere.

Reſcriptum Honorii de Achilleo Epiſc. Spoletino.

*Magnarum deliberationum non debet citum eſſe judicium; nec temere proferenda ſunt, quæ ſervanda in perpetuum ſanciuntur. Sæpe de Epiſcopis Urbis æternæ altercatione partium ſub examine ſacerdotum conceſſa cognitio eſt: ſed ne quod feſtinum celeritate judicii proferatur, id clementiæ noſtræ ſedit arbitrio. At quoniam vicinitas ſanctorum dierum Epiſcopi præſentiam poſtularet, nec in Urbe ſacratiſſima fas eſt Paſcharum præſertim dies ſine ſacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens cariſſime atque amantiſſime, illuſtris magnificentia tua Achilleum nos elegiſſe cognoſcat, quem \[a favore partium conſtat eſſe alienum, qui myſteria ſacræ obſervationis impleret. Tranſactis vero feſtis diebus, ex judicio ſacerdotum, quæ debeant cuſtodiri, conſilio maturiore tractabimus. Monemus ſane, ut regionum primatibus evocatis, diſciplinæ publicæ, quietique proſpicias, quibus decretorum noſtrorum præcepta jubeas aperiri: Ne quis ſcilicet ullum tumultum, neque ſeditionem audeat commovere: quam ſi quis inſana perſuaſione conquiret, non in eos tantum qui in perturbatione fuerint deprehenſi, ſed in regionum quoque Priores * . . . vindicandum.* * noverit. *Novimus enim quietem publicam facile cuſtodiri, ſi incentorum cupiditates, & fomenta ceſſaverint.* Hactenus ibi, quibus ſubiiciuntur litteræ ejuſdem Imp. ad dictum Achilleum Epiſcopum Spoletinum his verbis.

XVI. *Quoniam de Romano ſacerdotio propter anguſtiam temporis, quam dierum ſolemnitas fecit, quæ abeſſe Epiſcopos a ſuis Eccleſiis non ſinebat, dilatum conſtat eſſe judicium: recte noſtra ſerenitas credidit ordinandum, ut beatitudo tua ad venerabilem Urbem congrua devotione feſtinet, quatenus S. Paſchæ dies, ea quæ convenit, quiete, cum ſolemnitate conſueta, populis repræſentes: nec conſuetudini obſit, quod differri Synodum multiplex neceſſitas fecit. Illud ſane in primis ac præcipue commonemus, ne umquam ulla illorum mentio fiat, de quibus conſtat ſuſpenſos eſſe judicio.* Hactenus Honorius ad Achilleum.

Honorii Imp. Epiſtola ad Achilleum

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo ejuſmodi litteras.

XVII. *Scimus, Patres Conſcripti, a vobis cunctationem noſtram non poſſe reprehendi, quibus ſemper in re omni probatur Conciliorum judiciique maturitas. Nec ſane de ſummis cita debuit, & potuit eſſe ſententia; quam ut æternam, ita probabilem ex omni parte decet eſſe perfectam. Inter Epiſcopos, quos in Urbe ſacratiſſima faventium ſtudia, & partium voluntas elegerat, ab omnibus qui aderant ſacerdotibus juſſeramus audiri: & aliquoties iterata cognitio eſt. Verum cum longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura inquiſitio Judicum diligens inveniret, quibus finis citus non poſſet imponi, & feſtorum dierum celebritas celeritatem definitionis expoſceret: ne quid temerarium promeremus, rem omnem credidimus differendam. Miſſus itaque eſt Achilleus vir religioſus Epiſcopus*

Epiſtola Honorii Imp. ad Senatum.

pus Spoletinæ Civitatis, per quem ſanctorum dierum celebritas imploretur. Amplitudinis veſtræ eſt, popularium mentes ad quietem conſilii ſalubriter retinere, cum probabilem ac neceſſariam dilationem noſtram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Martii. Ad populum vero ita ſcripſit idem Auguſtus;

XVIII. Honorii Imper. ad populum Epiſtola. *Fidei curam, Quirites optimi, maximam judicantes, nihil feſtinum aut immaturum credidimus proferendum. Ea enim in cauſa religionis decerni cenſemus, quæ ſine errore ac reprehenſione ſententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cum in cognitione, quam de Epiſcopis, qui in Urbe fuerant conſtituti, ſub judicio ſacerdotum intentionis hæreret ambiguum, nec, naſcentibus ſubinde cauſis, finis certantibus ſtudiis poſſet imponi, ac diu de rebus variis deliberatio noſtra penderet; futuram cognitionem ad integrum ſacerdotum numero pleniore conſilium, * omne negotium conſtituimus differendum; ut cauſa ex omni parte librata, tranſactis Paſchæ diebus terminum quem æquitas, & religio poſcebat, acciperet. Simul quia de ſacerdote nihil poterat definiri, temporarie elegimus qui reverenda ſacris diebus myſteria celebraret; ut ibi, Quirites, ad honorem ſacræ Urbis præſto eſſet ſolemnitas ſacerdotis. Quare imitati patientiam veſtram, placidis animis quæ pro pace publica ſuademus, accipite: ſanctorum cultus dierum debita tranquillitate tranſcurrat: quietem publicam ſeditio nulla perturbet: favor proprius circa nullum qui notetur appareat. Decet enim, ſuſpenſis ſenſibus, omnia noſtro integra reſervare judicio; nec furore quodam, ſed debita probitate expectare potius quam poſcere ſacerdotem. Quod ſi pravos incentores ſecuti, turbarum tumultus potius quam quietem ac modeſtiam legeritis, quibus favetis, monſtrabitis: non ſolum vobis, ſed & auctoribus veſtris, quorum conſiliis inhæretis, periculum ſalutis, ad quod nos compellitis, imminebit. Neque enim venia dignus eſt, qui ab improbitate humanitatis noſtræ monitis non poteſt retineri. Dat. Idibus Martii.*

* Concilium.

XIX. Honorius Imp. alios vocat Epiſcopos ad Synodum. Dum iſta agerentur in Urbe; quo ad dirimendam tantam cauſam plenior Synodus haberetur, Honorius Imperator ſtudioſiſſimus Chriſtianæ concordiæ, Epiſcopos alios hinc inde ad dilatam Synodum ſtatuit congregare: qua de re ad diverſos ſanctiſſimos Epiſcopos litteras dedit; inter alios vero ſcripſit etiam ad S. Paulinum Nolanum Epiſcopum, quem ob egregiam ſanctitatem doctrinamque plurimi faciebat; eum enim & ante ob eandem cauſam litteris ad Synodum accerſierat; ſed morbo illo detentus minime accedere valuit: modo vero, ut omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ eſſet Paulinus æſtimationis, probe intelligere poſſumus. Epiſtola autem Honorii ad eum data ſic ſe habet ex eodem petita codice:

XX. Epiſtola Honorii Imper. ad Paulinum Nolanum Epiſcopum. *Sancto ac venerabili Patri Paulino Epiſcopo. Tantum fuit apud nos certa ſententia, nihil ab his ſacerdotibus, qui ad Synodum convenerant, poſſe definiri, cum beatitudo tua de corporis inæqualitate cauſata, itineris non potuit injuriam ſuſtinere. Et propter abſentiam ſancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cum prava & vetus ambitio, & cum benedicto viro ſanctæque vitæ diu velit habere certamen, ut contra hæc Apoſtolicæ inſtitutionis bona, de præſumptis per vim parietibus exiſtimet confidendum. O vere digna cauſa, quam nonniſi coronæ tuæ beata vita deſignat. Dilatum itaque judicium nunciamus, ut divina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea ſecutus impleſti: nec poteſt alius eorum præceptorum lator exiſtere, quam qui dignus Apoſtolicis diſciplinis eſt approbatus. Specialiter itaque domine ſancte, merito venerabilis pater, juſtus Dei famulus, divinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis viſitationis tuæ (ſi ita dicendum eſt) munus indulge: ut poſtpoſitis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas ſuffragantur, Synodo profuturus, ſine intermiſſione etiam deſideriis noſtris & benedictioni, quam cupimus, te præſtare digneris.* Hæc ad Paulinum Honorius. Idemque ad Africanos Epiſcopos eadem ex cauſa has litteras dedit, quibus eos vocavit ad Synodum Idibus Junii Spoleti habendam:

XXI. Honorii epiſtola ad Epiſcopos Africanos de Synodo Spoleti cogenda. *Serenitas noſtra in omnibus cauſis, tamen præcipue in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propenſum cupit habere judicium. De ſacerdotio Urbis æternæ exorta contentione, etiam trans maria credimus eſſe nunciatum, quod a paucis non potuit terminari. Ideo multorum conſtat neceſſarium eſſe judicium. Quapropter ſanctitas veſtra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Juniarum ad Spoletinam civitatem, amputatis excuſationibus, properare dignetur: ut id quod veritas & religionis norma dictaverit, Deo pariter cunctorum mentibus inſpirante, ſententia judicetur; ne diutius Apoſtolicæ ſedis ſacerdotium differatur.* Hæc ad Epiſcopos Africæ. Privatas vero idem Imperator ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem his verbis ſcriptas litteras dedit:

XXII. Epiſtola Honorii ad Aurelium Epiſ. Carthaginenſem. *Aliam quidem veniendi cauſam optaveramus eveniſſe, ut deſiderato benedictionis tuæ frueremur aſpectu. Sed quia adverſus Papam urbis Romæ ambitio reprehendenda certamen indixit, & ſanctam vitam in Epiſcopo æſtimat non requirendam;*

*dam; cœptum ſuper hac diſcuſſione judicium non minor numerus ſacerdotum, quam Synodi conſuetudo depoſcit, in plures doctiſſimoſque viros, quorum ſanctitas tua princeps eſt, prorogavit. Neque enim præmia caſtitatis & meriti, ſummotis vitiis, quæ reſpuit divinæ religionis ſacroſancta præceptio, per alios quam tales viros oportuit revelari. Et quamvis ſufficerent domini germani mei Aug. Principis ſcripta: poterunt * etiam in ea tantum, quibus adventum ſanctitatis tuæ pariter adjunxi. Quæſo itaque, domine ſancte pater merito venerabilis, ut duplex beneficium tribuatis, & deſideratæ nobis benedictionis tuæ, & neceſſarii pro habitudine judicii proferendi, intermiſſis omnibus (Dominum intuens) de ejus ſacerdote firmando labor veniendi non debet recuſari, præſtare dignetur.* Hæc ad Aurelium Imperator: qui & alias addidit ad celebriores Africæ Epiſcopos, nempe ad S. Auguſtinum & alios hic deſcriptos, ea de re ſingulas ſingulis, litteras dans, iiſdem tamen verbis conſcriptas: nomina autem omnium, ad quos Honorius ſcripſit, hæc ibi recitata leguntur, Auguſtinus, Alypius, Evodius, Donatianus, Silvanus, Novatus, & Venerius: litteræ vero ſunt hujuſmodi:

* proderunt potuerunt. *locus obſcurus.*

XXIII. Litteræ Honorii ad diverſos Epiſcopos Africanos.

*Perveniſſe ad venerationem tuam, certa eſt pietas noſtra, certamen adverſus Papam urbis Romæ, vitia cum caſtitate pugnare, & hujuſce rei tam diuturnum eſſe conflictum, ut inter tot ſacerdotes, qui ad Synodum convenerunt, quibuſdam diſſenſionibus nondum potuerit, Apoſtolica præceptione firmata, ita * præferri, quam tantum ſe interdum bene ſcire † aſtipulanti quoque ea parte, quæ diſceptat, ſine dubitatione conſenſiſſet, ut plane fuerit manifeſtum, expectari tuæ judicium ſanctitatis, in cujus præſentia promenda ſententia differretur, qui merito vitæ præcedens, recte etiam ex tranſmarinis regionibus, ut judicare poſſis, expecteris. Sed quamvis ſacra domini germani mei Auguſti Principis ad Italiæ Synodum evocans auctoritas non negligenda provenerit, ſocianda ſpecialiter etiam ſerenitatis noſtræ ſcripta judicamus: quibus precor, ut deſiderabilem aſpectum benedictionis tuæ ſine excuſatione concedens, omnipotenti Deo gratum judices hunc laborem, & pro proximo ſacerdote, & pro ſanctæ vitæ meritis ſententiam prolaturus, remunerationem vexationis hujus in præmio divino intelligas conſtitutam. Dat. III. Kal. Aprilis, Ravennæ.* Hæc ipſe.

* vita. † *locus obſcurus.*

XXIV. Quod autem ait, alias ante litteras eſſe datas ad ipſos Epiſcopos per germanum ſuum Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas adverſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit uxorem; eumdemque in collegam Imperii cooptatum, germani habuit loco. Cæterum non Africanos tantum, ſed & Gallos Epiſcopos Honorium præſentes Synodo eſſe voluiſſe, ipſe teſtatur aliis litteris inferius recitandis.

Quod autem indicta Synodus fuerit intermiſſa, nec ad effectum perducta, Eulalii temeritas cauſa fuit; juſtoque Dei judicio factum eſt, ut ſuis operibus, abſque alio novo judicio & tot ſanctorum Patrum fatigatione, in ſemetipſum ſententiam ſuæ repulſionis, licet nolens, ipſe proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Præfecti Urbis relatio ea de re ad Conſtantium miſſa declarat, quam decimo Kal. Aprilis ſcripſit his verbis: XXV. Cur Synodus celebrari deſiit.

Quæcumque ſubito, nullo opinante, proveniunt: nec ad culpam Judicis referri poſſunt, & populum rationis ignarum inſperata novitate perturbant. Vir namque religioſus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Urbem, me neſciente, meridianis horis ingreſſus eſt: quem credidi aliquod ſecum pertuliſſe præceptum. Verum eodem die circa veſperum Spoletinus Epiſcopus, miſſis litteris, me credidit admonendum, quod ſacra ad ſe manantia in Urbe die ſancto Paſchæ juſſus ſit celebrare. Quod præceptum ante penitus ignoravi, domine ſemper illuſtris, & in cunctis magnifice, meritoque ſublimis ac præcelſe patrone. Quod cum mihi prius S. Eulalii innotuiſſet adventus; ſtatim parendum credidi invictiſſimi Principis imperatis. Verum cum interdicto die Urbem Sanctus Achilleus eſſet ingreſſus, commotio extitit populorum: ut ab una parte multitudo armata ferro, & telis ad forum militari habitu conveniret. Et cum, convocatis proceribus, proceſſiſſem, ut habito tractatu pro quiete Urbis, populum alloquendo compeſcerem; primo ad conventum venerunt; deinde cum expectaretur S. Achillei præſentia, ut quæ juſſa fuerant, publicaret: multitudine reſiſtente, venire non potuit. XXVI. Relatio Symmachi ad Conſtantium.

Et cum ad forum Veſpaſiani tam ego, quam vir ſpectabilis Vicarius, perurgente populo, fuiſſemus ingreſſi, ut quietem utriuſque partis multitudini ſuaderemus, ſubito armati ſervi telis, & ſaxis, aliquanti etiam ferro, populum patris Eulalii aggreſſi ſunt, qui inermes convenerant, ut quod præceptum de Epiſcopo Spoletino eſſet, agnoſcerent: quoſque ita ſauciaverunt, qui parati adverſus imparatos venerant, ut me quoque & virum ſpectabilem Vicarium crederent appetendos, dum ſeditioſo furore nullam admittunt penitus rationem: niſi ad liberandum nos Divinitas affuiſſet, egreſſique per ſecretiorem partem ictum ſaxorum, & impetum conſpirantis multitudinis vitaremus, minime potuiſſemus evadere: quorum majo- XXVII. Eulalii temeritas.

jorem partem in ſervis conſtat fuiſſe, ex quibus aliquanti agniti atque tenti ſunt audiendi. Unde quid partium mearum fuit, excellentiæ veſtræ ſuggerere propevavi: ut certum finem, rebus cognitis quæ geſta ſunt, magnitudo veſtra decernat.

XXVIII. *Cum ita S. Eulalius fuiſſet ingreſſus, & tertia die ſecutus eſſet Epiſcopus Spoletinus, nec aliqua ad me data virtutum veſtrarum, quæ ſequerer, præcepta veniſſent; perturbatio totius plebis, quæ in ſe & in periculum Judicum ſæviret, exorta eſt: & in celeri reſponſo ante diem venerabilem Paſchæ quid fieri debeat, juſſeritis; minantur ſe populi invicem pugnaturos, dum de Lateranenſi baſilica alterutrum ſe exiſtimant excludendus. Ne quid igitur adverſi, quod ſublimitatis veſtræ felicitas avertat, eveniat: peto ut evidenti præcepto excludi furioſæ contentionis periculoſam pertinaciam cenſeatis. Data decimo Kal. Aprilis.* Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum judicium per Epiſcopos ad Synodum cogendos auſus eſt ingredi Urbem, & publicæ ſeditionis occaſionem præbere, ſe ipſum ea invaſione effecit indignum (ut dicetur inferius) Romanæ Eccleſiæ Pontificatu.

His perceptis, Conſtantius in hunc modum reſcripſit ad Symmachum:

XXIX. Conſtantii reſcriptum ad Symmachum Urb. Præf. *Ut certa poſſimus quæque cognoſcere, & factionum auctores fideli nuncio & inſpectore non lateant, Cancellarium noſtrum Vitulum direximus, ut domini invictiſſimi Principis affatus atque judicium ad eximietatem tuam & ad populum celeri feſtinatione deferret. Illudque monemus, ut quicquid ſacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quæ præcepta ſunt, effectui celeri mandentur inſtantia: ne Auguſti clementia, quod nunc agnoſcit diſtuliſſe, commoto majeſtatis ſuæ vigore emendare non differat.* Hæc Conſtantius.

Cum itaque ipſius Conſtantii opera, de his ſingulis quæ in Urbe per Eulalium geſta eſſent, Honorius Imp. certior factus eſſet: reſcribens ipſe Imperator ad Symmachum Urbis Præfectum, mandat Eulalium pelli ex Urbe, ac in cæteros delinquentes juxta conditionem cujuſque ſtatus animadverti. In hunc enim modum de his Honorius Imperator VII. Kalen. Aprilis ſcripſit ad Symmachum:

XXX. Honorii Imp. reſcriptum adverſus Eulalium. *Cum ad ſanandum primæ perturbationis errorem, hoc genus concilii clementia noſtra reparandæ pacis cupida reperiſſet; ut donec de confirmatione Urbani ſacerdotii ſententia procederet abſoluta, uterque eorum, quorum cauſa tumultus antea concreviſſet, a ſacratiſſima Urbe converſatione ſejunctus futuri judicii expectatione penderet, & ſpatio, quo contineretur alteruter, evidenter expreſſo: æquo animo diſſimulare non poſſumus, præceptis clementiæ noſtræ publicum pene bellum, quo calcarentur, indictum: movendi ejus caput Eulalium, qui juſſa tranſcendit, extitiſſe, ſecundum ordinem præceptorum paulıſper abeſſe non paſſum, Symmache parens cariſſime. Unde ſublimitas tua hoc nos ſtatuiſſe cognoſcat, ut & ſalubris ſuperior ordo præcepti, & moderata Synodi ordinatio deberet cuſtodiri: quod aliter fieri non poſſe cenſemus, niſi Eulalius omnimode urgeatur: ut omni celeritate ab Urbe diſcedens, inſolenti populo præſens incitamenta non præbeat, nec innocentibus cauſa mortis exiſtat: cui eſſe dubium non debebat, ſi in hac præſumptionis obſtinatione duraverit, non ſolum de ſtatu ſuo judicium jam prolatum, verum etiam de ſalutis diſcrimine proferendum: culpæ enim nullam veniam jam meretur, quam, cum prædicitur, non cavetur: Nihil ex hoc excuſationis habiturum, quod eo invito, a plebe aſſerat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, judicio pendente, cenſuerit; pari ſe ſciat ſententia eſſe damnandum: Laicos vero, qui poſt interdictam manſuetudinis noſtræ communionem Eulalio putaverint expetendum, honeſtioris loci pœnam proſcriptionis, ſervos vero capitis eſſe ſubituros, nec ab hoc periculo dominos exuendos; primates vero regionum, niſi ſpiritum plebis inconditæ domuerint ac frænarint, ſciant ſe raptos, ultimo judicio eſſe ſubdendos. Spoletinus autem Epiſcopus (ſicut dudum fuerat definitum) ſanctis Paſchæ diebus ordinem feſtæ ſolemnitatis implebit, cui ad celebranda myſteria Lateranenſem eccleſiam ſoli patere decernimus, reliquis, qui hoc præſumere voluerint, propulſatis. Sane ut prædictus ſacerdos Spoletinæ civitatis in loco ejus ſanctorum myſteriorum ordinem completurus ſuſcipi debeat, admonemus. Per omnes vero Titulos & loca, quæ conventu celebri frequentantur, hæc quæ ſtatuimus, proponentur: ut univerſis liqueat, & noluiſſe nos turbidum aliquid perpetrare, & ad hoc ut turbata componi debeant, opperiri. Sciat ſane ſublimitas tua, Primiſcrinium, & reliquum officium, quod tuis actibus obſecundat, non ſolum graviſſimæ mulctæ diſpendiis affligendum, ſed & ſupplicium capitis ſortiturum, niſi enixa opera commodata, ſtatutis clementiæ noſtræ præbere maturarit, effectum. Dat. VIII. Kal. Aprilis, Ravennæ.* Hactenus reſcriptum Honorii.

De his autem hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: *Eulalius eo quod ordinatus fuiſſet in baſilica Conſtantiniana, & introivit in Urbem, & baptizavit, & celebravit Paſcha in baſili-* XXXI.

ca Conſtantiniana: Bonifacius vero (*ſicut conſuetudo erat*) *celebravit baptiſmum Paſchæ in baſilica ſanctæ martyris Agnetis. Hec audito Auguſti utrique miſerunt, & ejecerunt Eulalium; & miſſa auctoritate, revocaverunt Bonifacium, & conſtituerunt Epiſcopum: Eulalium vero miſerunt foras in Campaniam.* Hæc ibi. De rebus vero per Eulalium perperam geſtis relatio Symmachi habet, quæ his verbis deſcribitur in eodem codice Vaticano:

XXXII. Relatio Symmachi ad Conſtantium. *Domino ſemper illuſtri & per cuncta magnifico, meritoque ſublimi ac præcelſo Conſtantio Symmachus.*

Ubi primum ſacra Domini noſtri inviciſſimi Principis præcepta perlata ſunt, ſtatim (*ut convenerat*) *debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obſtinatione, qua ſine præcepto ſacro Urbem ingreſſus eſt, etiam egredi conſtrictus per omnes poteſtates, pari pertinacia detrectavit. Nam veſpertinis horis per Officium Urbanum, id quod præceperat inviciſſimus Imperator, ea die, qua perlatum eſt, ei innotuiſſe agnoſcitur, domine ſemper illuſtriſſime & ſacratiſſime, magnifice, meritoque ſublimis, ac præcelſe patrone. Quo lecto, mandavit ſe diligentius tractaturum: nec tamen inſtanter admonitus exire curavit. Alia vero die rurſum per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranenſem baſilicam auſu temerario credidit invadendam. Verum habito tractatu cum proceribus, omnibus Officiis deſtinatis, ut pelleretur, injunctum eſt. Nam & vir ſpectabilis Vicarius ad eamdem baſilicam ire decreverat: ſed primo accedere præ nimio terrore non potuit. Ego autem tam Corporatis directis, quam omni officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mihi æmulus faceret religionis invidiam. Tamen ſalva excellentia veſtra, irruentibus pluribus Corporatis & Majoribus regionum, qui præceptis Imperialibus ſerviunt, de eadem eccleſia fugatus Eulalius, de Urbe expulſus eſt, atque adjunctis apparitoribus, illuc directus, ubi juſſus fuerat reſidere.* Pellitur ab Eccleſia atque Urbe Eulalius. *Mandatum etiam, ut vir religioſus, ſanctus Achilleus Epiſcopus cum quiete quæ juſſa ſunt, illo ejecto, ſine ſtrepitu populi, pro ſanctorum dierum reverentia celebraret. Nam ad cuſtodiam baſilicæ Lateranenſis apparitores appoſui, ne cui alii redderetur. Partis quoque Eulalii aliquanti capti clerici ſeditionis auctores: de quibus quid jubeatur expecto. Et quoniam de his interim quæ geſta ſunt, univerſa virtutibus veſtris credidi ſuggerenda: quicquid ſequentibus diebus pro quiete Urbis quam veſtra felicitas regit, ſuggeſtum fuerit, ſigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indiciis nunciabo.* Hactenus relatio Symmachi ad Conſtantium, qui de iiſdem certiorem facere Honorium Imperatorem minime cunctatus eſt. Cum vero omnia quæ temeritate Eulalii in Urbe geſta eſſent, Honorius Imperator ſatis aperte percepiſſet, ad Symmachum hujuſmodi litteras dedit:

Moderatione præcipua egit noſtra ſerenitas, ne locum poſſet invenire præſumptio, Dei enim judicio venerabilium ſacerdotum eſt dilata cognitio, ut quicquid religio quicquid veritas poſtulabat, abſque ulla perturbatione hoc diſceptatio tranquilla decerneret. Sed per Eulalium uſurpatione contra ſententiam venerabilis Synodi multa illicite commiſſa fuiſſe, relationis textus edocuit: qui præſentia ſua cauſam furoris populo ſumminiſtrans, totum perire voluit, quicquid moderatio noſtra conſervat. Nam cum ordinatione noſtra & ſententia Epiſcoporum, quorum in Synodo major ſe multitudo collegerat, conſenſu etiam partium & profeſſione id fieri definitum eſſet; ut ſciret ſe ſpecialiter eſſe damnatum, quicumque ad incitandum populum Urbem fuiſſet ingreſſus: oblitus ſui, probavit ex præſenti facto, quale videatur habuiſſe principium. Quoniam ergo recte hunc, poſt tot admiſſa, Urbe conſtat eſſe depulſum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ noſtræ & Epiſcoporum videretur ſtatuiſſe judicium: Bonifacium venerabilem virum Epiſcopum ad cujus moderationem auctoritatem noſtram recte cenſuimus jungendam, Symmache parens cariſſime & amantiſſime ſublimitas tua Urbem ingredi debere, nos ſtatuiſſe cognoſcat: ut ſub ejus gubernaculis religioſæ leges reverentia moderatione ſolita compleatur. Data III. Nonas Aprilis. Accepta ſexto Idus Aprilis. XXXIII. Honorii epiſtola ad Symmachum Urbis Præfectum. De Bonifacio in Urbem reſtituendo.

Poſt hæc autem Bonifacius pacifice in Urbem rediit; de cujus ingreſſu hæc habet relatio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

XXXIV. Relatio de Bonifacio in ſedem reſtituto. *Quæcumque Deo auctore firmantur, merito divino pietatis veſtræ judicio firmantur. Nuper namque, cum ad me famulum veſtrum ſacra clementiæ veſtræ emanaſſet auctoritas, quaſi ambiguitate ſummota, venerabilis viri Bonifacii Epiſcopi majeſtas veſtra ſacerdotium roboravit. Tam grata univerſis, quæ juſſa ſunt extitere, ut hoc & ordo ampliſſimus & Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honori & Theodoſi, pii, felices, invicti, triumphatores ſemper Auguſti. Nam cum ſtatuta cæleſtia per me eſſent recitata populis, & edictis ex more poſitis publicata, tantus fervor & lætitia totius extitit civitatis, ut ſcilicet & religionem redditam, & præſtitam quietis ſecuritatem omnes gratulatione congrua teſtarentur. Interjecto itaque biduo, Urbem ſupramemoratus venerabilis* Epi-

Epiſcopus, omni accurrente plebe, ingreſſus eſt, ſicut ſerenitas veſtra conſtituit: Officii quoque mei obſequia minime defuerunt; nec jam aliqua diſſenſio remanet populorum; & omnes divino judicio, & majeſtatis veſtræ acquieverunt voluntati. Ceſſantibus ergo ſtudiis, omnes quod præcepto Dei admoniti ſtatuiſtis, ſentire cœperunt; atque acclamantibus quæ ſubjecta ſunt, gaudii ſui cauſas plebs Romana teſtata eſt, ac ſerenitati veſtræ gratias in dies ſingulos agere non deſiſtit; quorum proviſio ſicut pacem Urbis tuetur ita quietem Urbis reſtituit, populoque concordiam. Hæc Symmachus. Cæterum licet iſta juſſerit Honorius Imperator; tamen ex Synodo ducentorum & quinquaginta duorum Epiſcoporum Eulalium eſſe depoſitum habet liber de Romanis Pontificibus; verum non ex tranſmarinis Eccleſiis, ut litteræ paulo poſt deſcribendæ declarant.

XXXV. En habes, lector, de ſchiſmate Eulalii, ab ejus ortu uſque ad exitum ex epiſtolis ultro citroque datis compaginatam hiſtoriam: ſed quæ poſt hæc ſecuta fuerint, ex aliis rurſum epiſtolis idem codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis ſignificatur, quod inter hæc Honorius Imperator, cum pacata cuncta ſedataque comperiſſet; confeſtim, ne Epiſcopi tranſmarini in Italiam navigare fatigarentur, primum ad Largum Proconſulem Africæ ſcripſit ſeptimo Idus Aprilis his verbis.

Victor Honorius inclytus Imperator ſemper Auguſt. Largo Proconſuli.

XXXVI. Reſcriptum Honorii ad Largum Proconſulem. *Inter omnes curas, nec illa nos minus ſolicitat, quam pertinere ad ſacerdotium judicamus. Cum enim de confirmando Epiſcopo Urbis æternæ controverſia tractaretur; atque hi qui in unum poſiti erant Epiſcopi de tanto negotio, paucos ſe exiſtimaverint ad ſententiam proferendam: placuerat (ſicut ſacri apices cucurrerunt) ut ex Africanis & Gallicanis provinciis plures Epiſcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam præſumeretur: id quod noſtra ſententia ordinaverat, & quod ſtatuiſſe Synodi ſententia videbatur. Sed his omnibus deſpectis, Eulalius ſola uſurpatione moram credidit occupandam; quem (ſicut decebat) noſtra auctoritate conſtat expulſum, ac ſanctum Bonifacium Epiſcopum roboratum. Et quoniam conſumptum negotium eſt, incongruum noſtra clementia judicavit, ſi Epiſcopi navigationis & itineris injuriam paterentur. Unde ſciat ſpectabilitas tua Synodum fuiſſe ſolutam. Admone igitur, præmiſſis ſacris affatibus, auctoritate tua ſingulos ſacerdotes, ut ſciant hanc ordinationem eſſe ſervandam, quæ continet, ut quiſque in Eccleſia ſua orationibus vacet, ut convenit; propterea quod cauſa optimo judicio jam terminata videatur. Data ſub die VII. Idus Aprilis.* Hæc Imperator ad Largum Proconſulem: qui mox ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum ſcripſit his verbis, eadem ſignificans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

Domino parenti honorabili Aurelio Epiſcopo Largus. De merito Sacerdotis, quem ſuis Dominus idoneum probavit, ſcias ſublatum eſſe certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium urbis Romæ Epiſcopum firmavit clementia Principalis, cujus electione dudum ſanctitatem tuam præcepit acciri, ſicut ſacri teſtantur affatus ſui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Eccleſiaſque tuas feſtinanter inviſas, cui navigationis eſt dempta neceſſitas: & alia manu: *Incolumem te Domini favor præſtet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.* Hæc Largus Proconſul ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem: qui in eamdem ſententiam (ut acceperat ex Honorii Imp. litteris) ad cæteros abſentes Epiſcopos antea convocatos ad Synodum ſcripſit epiſtolas: ne videlicet, re jam abſoluta peregrinationis fatigarentur itinere. XXXVII. Largi Proconſulis ad Aurelium epiſtola.

Bonifacius itaque regreſſus in Urbem, quæ ſuarum partium erant, obire ſolicita cura non deſtitit; atque illud in primis, ut ſchiſmate conſciſſam Eccleſiam conſolidaret, civeſque in mutuam concordiam reſtitueret atque firmaret. Cum vero in his plurimum laboraſſet, in morbum incidit gravem, adeo ut nonnihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope aliquantulum convaleſcens, cum didiciſſet experimento male eſſe conſolidatam Eccleſiæ Romanæ concordiam; eam quibus poſſet adminiculis fulcire curavit: & conſulens in futurum, ne poſt ſuum obitum graviori ſciſſura eadem diſtraheretur Eccleſia, de his ſolicitus in hunc modum ſcripſit ad Honorium Imperatorem: (1) XXXVIII. Bonifacius conſulturus futuris malis ſcripſit ad Imperat.

Bonifacius Epiſcopus Honorio Imperatori:

Eccleſiæ me, cui Deus noſter meum ſacerdotium; vobis res humanas regentibus, deputavit, cura conſtringit, ne cauſas ejus, quamvis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conventus, qui a ſacerdotibus univerſis, & clericis, & Chriſtianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Chriſtianiſſimi Principis deſim XXXIX. Bonifacii epiſtola ad Honorium Imp.

NOTÆ (1) Epiſtola *Bonifacii* ad Honorium de ambitu coercendo ſcripta eſt A. D. 420. Kal. Juliis ut oſtendit Couſtantius in notis pag. 1025. quem vide.

Bonifacius Papa Honorio commendat Eccleſiam.

deſim. Siquidem ſecus quam oporteat, eveniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: ſed nos per noſtram tacentem deſidiam videbimur, quod civitatis quietem, Eccleſiæ pacem pervertere valeat, admiſiſſe. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis, Domino favente, præſideas: noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt divinis ſemper rebus animo promptiore faviſſe) firmo ac ſtabili jure cuſtodiatur, quod per tot annorum ſeriem, & ſub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla noſtræ religionis cura conſtrinxit, ideſt (ut fidens utar licitis) ut ſub veſtræ imperio clementiæ minime quæ ſunt illicita formidentur. Ipſa enim Eccleſia devotionem tuam (Chriſtianiſſime Imperator) meo quidem ſermone, ſed ſuo venerabili appellat affectu, quam Chriſtus Deus noſter veſtri fidus victor & gubernator Imperii uni deſponſatam ſibi & intactam virginem ſervat; ne in eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempeſtatis inſolitæ rumore turbari, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte.

XL. *Ipſa ergo (quæ uni deſponſata, veſtra tamen mater eſt) Eccleſia, hac pietatem veſtram legatione, quam ſuis ſacerdotibus commiſit, appellat; præterita, præſentiaque repetit. Vobis (inquit) glorioſe imperantibus, crevit meus, qui modo tuus eſt populus, tam fidus Deo, quam tibi, qui es Princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependet Imperii, teſte (apud quem & de cujus ſede agitur) S. Petro, ſolicitis pro religionis obſervantia vocibus clamat: cum ſolicita petitione miſcetur oratio, ne hos in varias res ſemel evulſa diſtrahat a cultu ſolito, tentatore ſolicitante, diſcordia. Augeretur pluribus, Principes Chriſtianiſſime, mater Eccleſia, niſi apud te ſuarum eſſet ſecura cauſarum; & niſi in oppreſſionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum Imperio ſemper florente, viciſſet. Habet refugium, pium tuæ manſuetudinis animum, cum ſuæ religionis veneratione conjunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & conſacerdotibus meis probatiſſimis viris, a me & ab omnibus, qui Eccleſiam faciunt, hujuſmodi legatis: quibus præcamur, ſacræ cauſam religionis proſequentibus, in Urbe veſtræ manſuetudinis hoc animo, quo poſtulaſtis annuitis, in perpetuum ſtatum univerſalis Eccleſiæ conſulatis. Dat. Kalendis Juliis.*

His Bonifacii litteris perceptis, Honorius Imperator ad eumdem in hunc modum reſcripſit:

XLI. Quæ reſcripſit Honorius ad Bonifacium.

Victor Honorius inclytus triumphator ſemper Auguſtus, ſancto ac venerabili Bonifacio Papæ Urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reverentiæ gratulatione ſuſcepimus: quibus recenſitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod ſanctimoniam tuam poſt longum incommodum optatæ redditam didicimus ſanitati. Et ideo revertentibus venerabilibus viris gaudium noſtrum ſacrorum apicum atteſtatione ſignamus, ac petimus, uti quotidianis orationibus Apoſtolatus tuum ſtudium ac votum ſuum circa ſalutem atque Imperium noſtrum dignetur impendere. Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe cognoſce, quod ſanctimonia tua de Eccleſiarum aut populi perturbatione ſolicita eſt: quæ ut ne aliqua ratione poſſit evenire, ſatis clementia noſtra credit eſſe proviſum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus pervenire, ut ſi quid forte religioni tuæ (quod non optamus humana ſorte contigerit, ſciant omnes ab ambitione eſſe ceſſandum. At ſi duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati; nullum ex his futurum penitus ſacerdotem, ſed illum ſolum in ſede Apoſtolica permanſurum, quem ex numero clericorum nova ordinatione divinum judicium & univerſitatis conſenſus elegerit. Unde id obſervandum eſt, ut omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex ſerenitatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid, ſeditioſis conſpirantibus, tentare conentur; cum certum ſit, nulli partium ſua ſtudia profutura. Hæc Honorius Imperator ad Bonifacium, de futura ſede vacante ſolicitus. Etenim Eulalius una cum ſuis apud Antium non longe ab Urbe exul agebat in eccleſia S. Hermetis, opperiens obitum Bonifacii longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verum ipſum Eulalium Nepeſinæ Eccleſiæ poſtmodum factum fuiſſe Epiſcopum, habetur in Pontificali volumine.

XLII. Deliramenta Centuriatorum.

Hæc autem omnia de cauſa Eulalii & Bonifacii hactenus ſcriptis epiſtolis & reſcriptis Imperatorum certa atque adeo explorata fide reddita memoria repetens, riſum contine, lector, dum audis, quod qui inter Novatores profitetur (a) hiſtoriæ patrem, ait, Eulalium a majori parte cleri & populi electum, tantæ fuiſſe modeſtiæ, ut ſponte cederet, licet ipſe ſciret ad ſe Pontificatum jure pertinere: Bonifacium vero ſuperbum & impium, alienam ſedem invaſiſſe. Vides quem ſectentur infelices ab Eccleſia deviantes hiſtoricum: ſed ſinamus, ſententia Domini cæcum & ducem cæcorum in his & aliis innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta proſequamur.

(a) Illyricum in ſua hiſtoria iſta delirantem ſugillat auctor.

Hanc

XLIII. De Juliano Pelagiano in Romanam Eccleſiam inſultante. (*a*) *Aug. l. 6. contra Julian. Pelag. c. 11.*

Hanc ipſam quidem diſſenſionem Romani cleri in novo creando Epiſcopo poſt Zoſimum Pelagiani hæretici atque in primis Julianus Epiſcopus Capuanus in Catholicos objectare conſueverunt: ad quem hæc reſpondens S. Auguſtinus (*a*), ejuſmodi illudit dilemmate: *Memento ſane quemadmodum de conſtituendo Epiſcopo diſſenſionem populi Romani inſultabundus obiectas: quod abs te quæro utrum homines ſua fecerint voluntate. Quod ſi negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas ultionem Dei atque a veſtro dogmate exorbitas, dum putari divinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obſtinatiſſima contentione negaveras, occulto Dei Judicio fieri, ut in ipſis hominum voluntatibus inveniatur aliquid, quod & peccatum ſit, & pœna peccati? Hoc autem niſi in iſta tua ſententia ſapuiſſes; nullo modo factum hominum, ultionem Dei eſſe dixiſſes. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaſo & Urſicino contigit nondum Pelagianos Eccleſia Romana damnaverat.* Hæc Auguſtinus ex quibus plane colligitur, in his Romanæ Eccleſiæ perturbationibus, cum dire exagitaretur Eulalii ſchiſmate, eumdem Julianum Epiſcopum Pelagianorum patronum ea pro hæreſi ſtabilienda habuiſſe ſcripta præ manibus, quorum ante, cum de Zoſimo ab eo calumniam paſſo egimus, anno ſuperiore meminimus. Sed quod ratio temporis exigit, hic modo de eo pluribus agendum eſt.

XLIV. Calumniæ quibus Julianus ſugillaret Eccleſiam Catholicam. (*b*) *Aug. contr. epiſt. Pelag. ad Bonif. l. 1.*

Diximus ſuperius, duas ab eodem Juliano epiſtolas eſſe ſcriptas, eaſdemque cum hæreſibus etiam calumniis refertas, quibus cum Orthodoxos omnes, tum præſertim Eccleſiam Romanam proſcidit: quarum alteram Romam, Theſſalonicam vero alteram miſit. In ea vero Romam allata (*b*) portentoſis Catholicam Eccleſiam calumniis infamavit, dum in primis diceret, Catholicos omnes aſſerentes ex Adæ peccato naturam eſſe corruptam, ſapere cum Manichæis: inſuper dicere eoſdem, mentitus eſt, nuptias non eſſe ex Deo; quod & S. Auguſtinum ſenſiſſe, calumniatus eſt; necnon etiam eoſdem affirmare, prolis generationem ex diabolo eſſe; itidem eos aſſerere, Patres veteris Teſtamenti numquam a peccato fuiſſe per emendationem liberatos; quodque dicerent, Apoſtolos immoderata libidine pollutos, immo & Chriſtum Dominum noſtrum non fuiſſe immunem a peccato, itemque baptiſmum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non eſt veritus calumnioſe impingere Eccleſiæ Orthodoxæ.

XLV. (*c*) *Aug. contr. epiſt. Pelag. ad Bonif. l. 1.* Quæ Orientalibus adverſus Catholicos Pelagiani inſinuantur.

Quidnam amplius? in epiſtola (*c*) ad Theſſalonicenſes data ipſe Julianus una cum decem & octo ſuæ ſectæ Epiſcopis excitare conatus eſt omnes Orientales Epiſcopos, ut adverſus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat, inſurgerent: ad quod ut eos magis magiſque pelliceret, tum Zoſimum Papam, tum Romanum clerum prævaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Auguſtino ſatis diluta ſunt in Zoſimo anno ſuperiori. Adjecit inſuper mendaciſſime impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum, aſſerere inſuper fatum ſub nomine gratiæ; atque eoſdem dicere, Deum acceptatorem eſſe perſonarum, legem vero datam non ad hominis inſtitutionem ſed ad majorem damnationem tradere; etiam ipſos, Spiritum ſanctum auctorem virtutis in veteri Teſtamento non fuiſſe; itemque Prophetas & Apoſtolos minime ſanctos, ſed comparatione aliorum minus malos extitiſſe, & in futura reſurrectione homines Dei mandata incepturos implere: hæc & alia in Orthodoxos vaniloquus ille congeſſit, ut colligitur ex commentariis a S. Auguſtino adverſus eum conſcri-

PAGIUS IV. *Julianus in Apulia natus.*

A num. XLIII. ad LIV. Quia *Julianus* Pelagianæ hæreſeos patronus plura pro ea ſcripſit, pluribuſque eum *Auguſtinus* confutavit; de ejus genere ſcriptiſque nobis hic agendum cum Baronio num. L. & ſeqq. qui cum non vidiſſet Opera Marii Mercatoris poſt ejus mortem e tenebris eruta, nonniſi jejune de eo tractare potuit. Eum *Attellanenſem* fuiſſe ſcribit Baronius anno CCCCXXX. num. VI. Verum non in Campania, ubi *Attella* ſita, ſed in Apulia Julianum natum, docet Auguſtinus lib. 6. Operis imperfecti cap. 18. ubi hac de cauſa inſoleſcentem, & Auguſtino, quod ex Africa ortus eſſet, exprobrantem, caſtigat Sanctus Doctor his verbis: *Noli iſtum Pœnum monentem vel admonentem terrena inflatus propagine ſpernere: non enim quia te Apulia genuit, ideo Pœnos vincendos putas gente, quos non potes mente.* Ex quibus Auguſtini verbis liquet, verſus Proſperi in Epigrammate contra Sancti Auguſtini detractorem.

Aut hunc fruge ſua æquorei pavere Britanni,
Aut huic Campano gramine corda tument.

de Pelagio ac Cæleſtio, non vero de Pelagio ac Juliano, qui Apulus erat, intelligenda, uti ſuo loco dixi.

V. *Juliani parentes.*

Nomen matris Juliani ante nobis ignotum, Marius Mecator in Commonitorio Subnotationum cap. 4. nos edocet: *Tu ne ſanctæ ac beatæ recordationis Memoris Epiſcopi filius? Tu Julianæ primariæ fœminæ, & qua nihil honeſtius inter reverendiſſimas Matronas invenias, utero editus? Abſit, abſit, ut tibi iſtud credere auſim. Vernularum te eorum potius crediderim filium, ſuppoſitumque illis, ut ſæpe dicitur factum, & quod tu potius tanta oris tui petulantia & obſcœnitate approbas; aut ſi id non erit, degeneraſſe illos in te nulli dubium erit, qui ſanctos illorum hominum mores, ſanctam vitam, inſtitutumque noverunt, tuumque ſermonem in ſcriptis, hiſque pru-*

ſcriptis. Ad poſtremum vero queſtus eſt nomine coepiſcoporum ſuorum, Pelagii dogmata a ſimplicibus quibuſdam Epiſcopis propriis in locis abſque conventu Synodali eſſe damnata: quærere vero ſe, ut tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exacte inſpicienda in unam univerſalem Synodum convenirent.

XLVI. Accidit autem opportune, ut cum ejuſmodi blaſphemas atque mendaces Juliani epiſtolas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Epiſcopus Romam veniens, S. Pontificem conveniret: qui ea bene uſus occaſione, per eumdem miſit in Africam eaſdem Juliani epiſtolas ad Auguſtinum, ut contrariis eas ſcriptis confutaret: quod ipſe naviter implevit, ſcribens adverſus eas libros quatuor diſertiſſimos, quos ad ipſum Bonifacium Papam Romam miſit, ut ejus probarentur auctoritate. Profitetur id ipſe quidem ſuis ad Bonifacium ſcriptis Auguſtinus (*a*), & in primis cum hæc habet de Alypii Romam adventu, & de Bonifacii Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: *Noveram* (inquit) *te quidem, fama celeberrima prædicante: & frequentiſſimis atque veraciſſimis nunciis, quanta eſſes Dei gratia plenus acceperam, beatiſſime atque venerande Papa Bonifaci. Sed poſtquam te etiam præſentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptoſque a te benigniſſime & ſinceriſſime, mutua miſcuit, dictante dilectione, colloquia, tecumque convivens, & parvulo licet tempore, magno tamen tibi junctus affectu, ſe ſimul & me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in ſuo: tanto major in me tuæ ſanctitatis eſt facta notitia; quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris qui non alta ſapis, quamvis altius præſideas, eſſe amicus humilium, & amorem rependere impenſum.* Et paulo poſt de eminentia Romanæ Eccleſiæ Pontificii; cum commune eſſe dicat omnibus, illis quibus præſunt, bene fungi Epiſcopatus officio: ipſum tamen præeminentem celſiori faſtigio ſpeculæ paſtoralis pro omnibus invigilare affirmat, ut plane declaretur, quod ſi interdum contigerit tum ipſum Auguſtinum, tum alios nominaſſe Romanos Pontifices, collegas, & fratres, nihil tamen imminutum, quin in eiſdem aſſerenda ſit ſumma ſuper alios in munere paſtorali poteſtas. Quod vero ad Alypium ſpectat: per tranſitum ad Bonifacium ipſum veniſſe, ex his poſſumus intelligere, quæ ſcribit S. Auguſtinus ad Valerium Comitem, dum ait (*b*), Alypium perrexiſſe Ravennam, ubi morabatur Honorius Imperator.

(*a*) *Aug. contr. duas ep. Pelag. c. 1.*

Bonifacius excepit Alypium Epiſcopum Tagaſtenſem benigne ſatis.

(*b*) *Aug. de nupt. & concupiſ. l. 1. cap. 1.*

LXVII. De ea vero lucubratione adverſus duas illas Juliani epiſtolas elaborata, & ad ipſum Bonifacium miſſa, ita S. Auguſtinus ſubjungit: *Hæc ergo, quæ iſtis (ut dixi) duabus epiſtolis illorum iſta diſputa-*

Auguſtinus mittit libros a ſe ſcriptos ad Bonifacium Papam.

PAGIUS *prudenter inſpexerint. Quorum ſane poſt obitum ſanctorum hominum merito tu duas ſorores tuas talibus diſciplinis tui oris erudiſti. Novimus, novimus quid tibi una earum, cum tu nimis ſeverus in ejus ruinam pudoris inſurgeres, objecerit, vel exprobraverit, atque tu mutus illico non auſus es ulterius cenſuræ tuæ ullas dolori ejus inferre moleſtias.* Fuit itaque Julianus filius *Memoris* Epiſcopi, ut etiam advertit Baronius num. L. Sed quod addit, ipſum Memorem vel Memorium videri fuiſſe Epiſcopum Capuanum, atque filium ſuum eidem Eccleſiæ mancipatum Diaconum ordinaſſe, falſo innititur fundamento, ſcilicet quod Julianus *Campanus* fuerit, & Gennadius eum *Capuanum* Epiſcopum fuiſſe aſſerere videatur. Hinc enim ſequi Baronius ſuſpicatus eſt, ut *Memorius* quemadmodum erat genere nobilis, ita nobilem Campaniæ Eccleſiam rexerit; imo & filio præiverit, tum munere, tum Sede Epiſcopali. Nam, ut inquit Garnerius in Commentario Mercatoris, leves hæ conjecturæ, neque *Julianus* ex Campania, ſed ex Apulia originem duxit, & Capuanam Eccleſiam non tenuit in Campania, ſed *Eclanenſem* in Hirpinis, ut mox oſtenderetur. Et licet Gennadius vulgatis editionibus lib. de Script. Eccleſiaſt. cap. 45. Julianum Capuanum affirmet, in Codicibus tamen MSS. melioris notæ, nulla ſit mentio loci, nec legitur iſta vox, *Capuanus*; ſed in quibuſdam, *Julianus Epiſcopus vir acer ingenio.* &c. in aliis, *Julianus vir acer ingenio*, &c. uti in pervetuſto Codice MS. San-Germanenſi.

VI. *Julianam* Juliani matrem Garnerius ſuſpicatur eſſe illam viduam, ad quam *Pelagius* ſcripſit librum conſolatorium; ſed poſtea re melius perpenſa hanc amplexus eſt opinionem, quæ docet, viduam ad quam Pelagius ſcripſit, eſſe *Julianam* Olybrii Conſulis viduam, quam explicationem ſequuntur Labbeus Tom. II. Concil. pag. 1516. & Baluzius in ſua collect. Concil. pag. 361. Hæc Marii citati verba: *denique libellus eſt ejus* (id eſt Pelagii,) *quem habemus in manibus, ad quamdam Livaniam viduam, ſermonem continens exhortatorium*, &c ubi videtur Pelagius, ut conſilium ſuum occultaret, Julianam *Livaniam* vocaſſe. Nam & illam fuiſſe viduam eo tempore, patet ex Epiſtola VIII. Hieronymi, & familiaritatem inter eam & Pelagium fuiſſe, ſatis oſtendit ejus Epiſtola ad Demetriadem Julianæ filiam. Præterea Garnerius putat, ſubindicari a Mercatore rumorem aliquando ſparſum fuiſſe in vulgus *Julianum* ſuppoſitum parentibus ſuis fuiſſe. Sed alius, ut recte Baluzius in notis ad Mercatorem, eſt ſenſus verborum Mercatoris. Illud enim tantum ait, rhetoricando, ita diverſos eſſe *Juliani* mores a moribus parentum, ut ſuſpicari liceat ſuppoſitum illis fuiſſe, ut ſæpe dicitur factum, aut ſi id non erit, degeneraſſe illos in filio.

Julianæ mater Juliani.

VII. Duas *Julianus* ſorores habuit, quas ſuis diſciplinis, utique non optimis, poſt obitum ſanctiſſimorum parentum erudivit, ut ex verbis Mercatoris laudatis patet. Duxit uxorem virginem Conſularem, *Jam* Æmilii viri illuſtris, poſtea Epiſcopi Beneventani filiam, & *Paulinus* Epiſcopus Nolanus patris & filii amicus, perinde ac *Auguſtinus*, in *Juliani* & *Jæ* matrimonium ſcripſit Epithalamium, quod inter poemata Paulini eſt XXII. alias XIV. Quæ cauſa ſolverit hoc matrimonium, an commune conjugum vo-

Ejus ſorores.

tum

putatione reſpondeo, ad tuam potiſſimum dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quam examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda, conſtitui. Indicavit enim mihi frater meus (Alypius videlicet) *quod eos illi dare ipſe dignatus es; quæ in tuas manus, niſi vigilantiſſima diligentia fratrum noſtrorum, filiorum tuorum, venire non poſſent. Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos benevolentiæ tuæ, quod eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſe atque evidenter expreſſum.* Hæc Auguſtinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum conatu, ut ipſorum Synodus œcumenica cogeretur, hæc addit (*a*): *Verum iſtorum ſuperbia, quæ tantum ſe extollit adverſus Deum, ut non in illo velit, ſed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur, Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis reſiſtente, pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur. Cum potius vigilantia, & diligentia paſtorali poſt factum illis competens, ſufficienſque judicium, ubicunque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſive ut ſanentur, atque mutentur, ſive ut ab aliorum ſalute atque integritate vitentur.* Hæc ipſe: quibus plane intelligas, lector, quam deterioris conditionis ſint Novatores Pelagianis; illis petentibus univerſale Concilium, iſtis contra refugientibus, & omni licet humanitate, & ſecuritate vocatis, intereſſe penitus renuentibus: quippe qui non ſicut Pelagiani fucatas ſaltem habeant, quas prætendant rationes, ſed omni impudentia ea jactent, quæ ſciant ab Apoſtolorum temporibus in hanc diem, & decretis Conciliorum, & majorum traditionibus, & Patrum omnium ſententia eſſe damnata. Sed quod ad Pelagianos pertinet, utique haud poſt multos annos congregatum eſt Concilium œcumenicum Epheſinum, in quo pariter conſtat ipſos fuiſſe damnatos. At jam ad Bonifacium redeamus.

(*a*) *Aug. cont. duas epiſt. Pelag. l.4. cap.12.*

XLVIII.

Quanta ipſe invigilaverit diligentia, ne damnata ſemel Romæ hæreſis Pelagiana, eademque inſtar hydræ pluribus aucta capitibus ſibilans, graviori damno in Eccleſiam Catholicam ſerperet, S. Proſper his docet verbis (*b*).

(*b*) *Proſp. adver. col. prope fin.*

Bonifacius laborat adverſus Pelagianos.

Sanctæ memoriæ Bonifacius piiſſimorum Imperatorum Catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolum Apoſtolicis, ſed etiam regiis utebatur edictis. Et quando idem, cum eſſet doctiſſimus, adverſus libros tamen Pelagianorum beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat. Hæc ipſe. Sed obſerva obiter: quam clariſſimi doctiſſimi, atque ſanctiſſimi viri Auguſtinus, & Proſper Bonifacium æque ſanctiſſimum atque doctiſſimum prædicant, quem & Romani cleri ſanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ commendant, & quem tandem ipſi Imperatores ſuis ſcriptis adeo celebrant; muſcæ (*c*) mortuæ tum imperitia, & rerum geſtarum ignoratione; tum obſtinata malitia, atque jurata ad detrahendum ſemper Romanis Pontificibus inimicitia, eumdem carpunt, ſubſannant, dicteriiſque perurgent, ſicut & alios frigida inverſione nominum deridentes, cum S. Bonifacium Malefacium, Innocentium prædeceſſorem Nocentium, ſucceſſorem vero Bonifacii Cæleſtinum, Infernalem (ut de aliis modo taceamus) appellant. O prudentes hiſtorici, qui ſic converterunt hiſtoriam in Philippicas, atque grave ſedatumque dicendi genus in invectivas atque furentium declamationes, vel potius inſulſas fatuaſque deriſiones; ac denique ex hiſto-

(*c*) *Illyricum in ſua hiſt. ſugillat auctor.*

PAGIUS

tum, an mors Jæ, incertum; certum tamen ſolutum eſſe ante parentum Juliani mortem. Scripſit enim ad Memorium Auguſtinus Epiſtolam CI. alias CXXXI. cum jam Diaconus foret Julianus: *Superiores quinque libri vix filio noſtro & Condiacono Juliano, quoniam & ipſe jam nobiſcum commilitat, cognitione digni videbuntur*, &c. Tunc autem temporis Diaconis non licebat, aut eſſe in conjugio, aut certe eo uti, ut liquet ex Siricio Epiſt. I. cap. VII. & Innocentio primo Epiſt. II. cap. IX. & Epiſt. III. cap. 1.

VIII. *Epiſcopus ab Innocentio Papa ordinatus.*

Ab Innocentio Papa ordinatum *Julianum* docet Mercator cap. 3. quod de ordinatione Epiſcopali omnino intelligendum: *Julianum* enim temporibus Zoſimi inter Epiſcopos extitiſſe conſtat, tum ex Auguſtino, tum ex Mercatore, tum ex Epiſtolis duabus, quas ad Zoſimum Julianus ipſe dedit. Gennadius citatus *Capuanum* Epiſcopum dicit in editis Codicibus, eamque ſententiam Baronius amplexus eſt. Gelaſius in Decreto de libris Apocryphis, & Beda Præfatione in Cantica *Celanenſem* eumdem faciunt; *Edanenſem* Petrus Diaconus in fine libri de Incarnatione & gratia; Holſtenius ac Roſvveidus; is in Notis ad laudatum Epithalamium, ille in Notis ad Italiam Cluverii, *Celennenſem* in Campania Julianum pronunciant. Nonnulli ex Proſperi depravato Chronico *Attelenſem* fuiſſe contendunt; Eſt autem *Attela* Neapolim inter & Capuam, *Averſa* Italis hodie vulgo nuncupata. Denique Voſſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 6. *Heracleenſem*, vel *Attelenſem* ſuſpicatur. Verum Mercator, qui nec ignorare potuit Epiſcopatus ejus locum, nec minorem quam quiſlibet alius meretur fidem, *Eclanenſem* Epiſcopum pronunciat, ſimulque litem dirimit. Nam in refutatione Symboli Theodori Mopſueſteni ait: *Simul admonere volens Julianum, ex Epiſcopo oppidi Eclanenſis hæreticum Pelagianum, ſeu Cæleſtianum*, &c. & in Præfatione in Tractatus Neſtorii adverſus hæreſim Pelagianam: *Julianum ex Epiſcopo Eclanenſi cum participibus ſuis hujus hæreſis ſigniferum & anteſignanum, olim ab Apoſtolica ſententia exauctoratum atque depoſitum, in amicitiam interim cenſuit ſuſcipiendum*, nempe Neſtorius. Habet autem Mercator conſentientem reipſa Proſperum, in cujus melioribus manuſcriptis legitur, *Eclanenſis*, non vero *Attelenſis*, ut notant Scaliger & Pon-

ſtoria, quæ modeſta eſſe debet, & verecunda, impudentiſſimas atque mordaciſſimas ſatyras reddiderunt! Sed ſinamus eos ad libitum furere, commiſeratione potius deplorandos quam ſtyli acumine perurgendos.

XLIX. Jam vero ad certamen initum inter Julianum Capuanum Epiſcopum & S. Auguſtinum redeamus. Juvenis quidem ille erat & audax, licet eſſet honeſto loco natus, patre Memore *, cui cum ipſo Auguſtino magna interceſſerat neceſſitudo: de eo enim hæc ipſe (a): *Ego certe beatæ memoriæ Memorii patris tui non immemor, qui mecum non parvam inierat amicitiam colloquio litterarum, teque ipſum mihi cariſſimum fecerat; cum te viderem in libris tuis non antelucano convivio temulentum, ſed inſano convicio turbulentum, introduxi te ſedandum atque ſanandum non in alicujus philoſophi auditorium, ſed in ſanctorum Patrum pacificum honorandumque conventum, &c.*

* Memorio.

(a) *Aug. cont Jul. l. 1. c. 4.*

L. De Juliani inſtitutione.

Sed ex quorum ſchola prodierit novus hic dogmatiſtes, inſultans Romanæ Eccleſiæ, Auguſtino, & omnibus aliis Catholicis tractatoribus contumelioſus juvenis, dignum eſt ut perſcrutemur. Extat quidem S. Auguſtini epiſtola (b) ad ipſum Memorium Epiſcopum (ita namque, pro Memore, Memorium, ejus epiſtolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de ipſo Juliano jam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat: Videtur vero ipſe Memorius fuiſſe Capuanus Epiſcopus atque filium ſuum eidem Eccleſiæ mancipatum diaconum ordinaſſe, quem non ſacris (ut par erat) ſed ſæcularibus imbuendum curaverit diſciplinis, quas vetus loquendi uſus liberales appellat. Hinc videas eumdem Auguſtinum in eadem epiſtola ad Memorium data diſſerere pluribus liberales diſciplinas non eſſe eas, quæ vulgo ita dici conſueverunt, ſed tantum quas docuit Chriſtus ſuos in primis Apoſtolos. Petierat enim Memorius pro Juliano ſex libros ab eodem Auguſtino ſcriptos olim de Rhythmo. Ad finem epiſtolæ, de eodem Juliano cum meminit, hæc habet: *Quem quidem, non audeo dicere, plus amo quam te: quia nec veraciter dico: ſed tamen audeo dicere, plus deſidero quam te. Mirum videri poteſt, quemadmodum quem pariter amo amplius deſiderem: ſed hoc mihi facit ſpes amplior videndi eum. Puto enim, quod ſi ad nos, te jubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adoleſcentem decet, maxime quia nondum curis majoribus detinetur, & te ipſum mihi expeditius apportabit.* Hæc Auguſtinus de charitate, qua adoleſcentem proſequebatur Julianum. Qui adhuc juvenis ſede auctus nobili, nempe Capuana (ut tradit Gennadius) faſtu tumidus, litterarumque ſæcularium inflatus ſuperbia, erumpens in maledicta, eo modo ſanctiſſimum ſenem Auguſtinum ipſius amantiſſimum ſcriptis exagitavit. Quæ contrariis ipſe Auguſtinus redarguit ſcriptis, ſic exorſus (c): *Contumelias tuas & verba maledica, Juliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anhelaſti, ſi me contemnere dixero, mentiar.* Poſt vero recen-

(b) *Auguſt. epiſt. 131.*

(c) *Aug. cont. Julian. lib. 1. cap. 1.*

PAGIUS

& Pontacus. Jam tamen a pluribus ſæculis locus ille Proſperi corruptus. Nam in Bibliotheca Colbertina num. CCXL. extat Codex Chronici Proſperi ab octingentis circiter annis deſcriptus, in quo Julianus dicitur *Attelcnenſis*, qui tamen in alio Codice ejuſdem Bibliothecæ annorum quingentorum num. 1286. vocatur *Acclanenſis*. Codices Gelaſii, Bedæ, ac Petri Diaconi depravati ſunt unius litteræ depravatione vel conjunctione, ut Eminent. Card. Noriſius lib. 1. Hiſtor. Pelag. cap. 18. & Garnerius in Diſſert de primis auctoribus hæreſis Pelagianæ cap. 6. obſervarunt. Etenim in voce *Celanenſis* E per imperitiam Amanuenſium poſt C ponitur, quam litteram ſi præponas, *Eclanenſem* leges: in Codice vero Petri Diaconi, ubi *Edanenſis* appellatur, littera D dividenda eſt in C & L quæ perperam junctæ errorem continent.

IX. *Epiſcopus fuit Eclanenſis.*

Ubi ſitum fuerit *Eclanum*, optime explicat Card. Noriſius citatus, qui tradit, *Eclanum*, ſeu *Eculanum* antiquam fuiſſe Hirpinorum urbem diſtantem Benevento ex Itinerario Antonini M. P. XV. ſeu ex Tabulis Peutingerianis XVI. & Camillum Peregrinium in Commentariis de Ducatu Beneventano prodere, Eclanum poſtea *Frequentum* dictum fuiſſe, tandemque terræ motu dejectum, & ob bella civibus propemodum viduatum, quod in Tabulis Ughelli Tom. VIII. Italiæ Sacræ refertur in Abellinenſis Epiſcopi juriſdictionem tranſiiſſe. Holſtenius quidem in territorio *Frequenti* prope Mirabellam fuiſſe Eclanum contendit, & poſteriori ævo *Quintodecimum* appellatum, cujus mentio ſit in Actis Sancti Mercurii Martyris, ac poſtea a Conſtantino Græcorum Imperatore funditus everſum anno DCLXIX. Ita Holſtenius in Notis ad Italiam Cluverii pag. 1203. Verum in Chronico antiquo Beneventano monaſterii Sanctæ Sophiæ in calce Tomi IX. Ughelli, in quo non ſemel *Quintodecimi* mentio, recitatur quædam donatio facta anno XVII. Radelchis Principis Longobardi, indictione III. Julio menſe. Radelchim Beneventi Dominum Leo Oſtienſis lib. I. cap. 31. memorat anno DCCCLI: indictio vero III. currebat menſe Julio anni DCCCLV. quo ideo anno adhuc extabat *Quintodecimum*. Eclanum autem Quintodecimum dictum fuiſſe recte aſſerit Holſtenius, qui ea loca diligentiſſime præſens exploravit: nam diſtantia a Benevento hoc ipſum comprobat; cum Frequentum inde M. P. XII. circiter diſtet; *Eclanum* vero XV. indeque Quintodecimum poſtea appellatum. Certum tamen eſt Epiſcopalem ſedem Eclano everſo Frequentum, vulgo *Frigento*, fuiſſe tranſlatam, inquit doctiſſimus Cardinalis Noriſius.

Vivebat adhuc *Julianus* anno CCCCXLIV. ut ex dicendis infra apparebit. Quo vero poſtea anno mortuus ſit, prorſus incertum. Baronius num. LIII. ſecutus editionem Suffridi Petri exiſtimat, *Gennadium* erraſſe, quia in ea de Juliano habetur: *Moritur Valentiniano, & Conſtantino ejus filio imperante.* Verum is error non Gen- X.

X. *Scripta ejus poſtquam hæreſim Pelagianam aperte profeſſus eſt.*

cenſitas ſanctorum Latinorum Patrum de propoſitis quæſtionibus ſcriptas ſententias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam, iſta poſt multa ſubjunxit de præſtantia cathedræ Petri (*a*): *An ideo contemnendos putas* (recenſitos ſcilicet Patres) *quia Occidentalis Eccleſiæ ſunt omnes, nec ullus eſt in eis commemoratus a nobis Orientis Epiſcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Græci ſint, nos Latini? Puto tibi eam partem Orbis ſufficere debere, in qua primum Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſo martyrio coronari: cui Eccleſiæ præſidentem beatum Innocentium ſi audire voluiſſes, jam nunc periculoſam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir ille ſanctus Africanis reſpondere Conciliis, niſi quod antiquitus Apoſtolica ſedes, & Romana cum cæteris tenet perſeveranter Eccleſia?* Hæc Auguſtinus: quibus videas quanti ponderis, & ſoliditatis exiſterent Romanorum Pontificum reddi ſolitæ ad conſultationes reſponſiones; & quomodo una inſtar omnium ſatis eſſe ducatur ad confutandas hæreſes, & audacem juvenem infrenandum Apoſtolicæ ſedis auctoritas.

(a) Aug. cont. Julian. li. 1. cap. 4.

De Juliani Epiſcopi Capuani Pelagiani audacia.

LI. Sed quod ad petulantis hominis ſcripta pertinet: mira audacia progreſſus, primum omnium quatuor libros conſcripſit adverſus S. Auguſtini commentarium de Nuptiis, & concupiſcentiis; quem (ut ipſe tradit *b*) poſt damnatum Pelagium atque Cæleſtium elaboravit, ab illis provocatus; ne, dum aſſertor eſſet originalis peccati, damnaſſe nuptias videretur. Adverſus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Auguſtinus ſcripſerat, Julianus quatuor libros virulentos evomuit (*c*), ex quibus capita quædam decerpta accipiens Valerius ipſe ad Auguſtinum miſit: cui data tunc eſt occaſio, ut contra ea pro ſua defenſione poſteriorem librum ad eumdem Valerium ſcriberet. Cum vero poſtea quatuor illos libros adverſum ſe editos, integros accepiſſet, ipſe Auguſtinus in eoſdem contradictorios ſex libros conſcripſit, ut ipſe teſtatur (*d*) ad Claudium Epiſcopum, a quo iidem quatuor Juliani libri ad ipſum Auguſtinum miſſi fuerunt. Sed quid impetuoſus ille ventriloquus? Cum duorum librorum numero ſe ab Auguſtino ſuperatum eſſe videret, quippe quoniam adverſus ſuos quatuor ab eo ſex editi fuerant: ipſe adverſus hos ſex conſcripſit octo, eodem numero, quo fuerat ſuperatus, ipſe ſuperare conatus Auguſtinum; perinde ac non de veritate Catholica, cujus eſſent potiora jura, ſed de librorum numero altercatio eſſet. Talis quippe natura ſuperborum hæreticorum eſt, ut omni ex parte primas referre velint.

(b) Aug. cont. duas epiſt. Pelag. c. 5.

(c) Aug. ib. & Retract. lib. 2. c. 53.

(d) Aug. Retract. lib. 2. c. 92.

De his octo Juliani libris fidem facit idem S. Auguſtinus ſcribens ad Quodvultdeum (*e*): unde erroris arguuntur Gennadius (*f*), & Honorius (*g*), dum ſeptem tantum a Juliano libros eſſe conſcriptos tradunt. Quomodo autem hos Auguſtinus ab Alypio redeunte Roma acceperit, ipſe docet his verbis: *Hos enim cum Romæ accepiſſet frater Alypius nondum omnes deſcripſerat; cum oblatam occaſionem noluit prætermittere, per quam mihi quinque tranſmiſit, promittens & alios tres ſe cito miſſurum, & multum inſtans ne reſpondere differrem. Cujus inſtantia coactus ſum remiſſius agere quod agebam, ut operi utrique non deeſſem, uni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque hinc venire non deſiſtentibus parceretur.* Erat opus illud, quod præ manibus tum habebat, commentarius Retractationum; nam ſubdit: *Agebam rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, &c.* Sed quando id contigit, dicemus ſuo loco inferius: ad plures enim annos ejuſmodi negotium productum eſt. LII.

(e) Aug. ep. 4. extat to. 6. princ. edit. Plant.

(f) Gennad. de Vir. illuſ. cap. 45.

(g) Honor. de Scrip. Eccl. cap. 45.

Auguſtini labor in recognoſcendis ſuis libris.

PAGIUS

Gennadio, ſed Librariis imputandus; in correctis enim Gennadii editionibus, & in veteri MS. San-Germanenſi legitur: *Moritur Valentiniano Conſtantii filio imperante*, ideoque ante annum CCCCLV. quo Valentinianus III. peremptus eſt. Baronius Scripta Juliani poſtquam ſub Zoſimo hæreſim Pelagianam aperte profeſſus eſt, & Auguſtini adverſus Julianum variis annis edita, promiſcue hoc anno refert, quæ hic, in quantum fieri poterit, in ſuos annos digerenda; ut Hiſtoria Pelagiana clarior evadat. Anno igitur ſuperiori, ut ibidem diximus, *Julianus* duas ad *Zoſimum* Epiſtolas dedit, quarum altera periit, alterius vero quædam fragmenta Marius Mercator conſervavit. Obtulit etiam Auguſtino Primati Aquileienſi libellum fidei plurimorum Epiſcoporum, Octodecim nempe qui ſe ſe ei conjunxerant, & cum eo exauctorati ſunt, nomine ſcriptum; quem aliqui Viri docti cum una ex Epiſtolis ad Zoſimum ab eo datis perperam confundunt, exiſtimantes eum libellum non ad Primatem Aquileienſem, ſed ad *Zoſimum* Papam miſſum fuiſſe; ſed eam opinionem veram non eſſe jam demonſtravimus.

Meminit duarum harum Epiſtolarum Baronius num. XLIV. & num. ſequenti Epiſtolæ ad Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum Sanctæ Sedi valde addictum, datæ. In ea *Julianus* Zoſimum ac Clericos Romanos prævaricationis accuſavit, ut videre eſt apud Auguſtinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. aſſeruitque adverſarios Liberum arbitrium de medio tollere; Deum acceptatorem perſonarum fingere; Legem ab illis datam aſſeri non ad tollenda, ſed ad augenda peccata; ſeque appellare Synodum œcumenicam. Hujus Epiſtolæ epocha incerta; anno tamen ſuperiori vel ſaltem currenti data, quamvis non improbabiliter autumet Cardinalis Noriſius lib. I. Hiſt. Pelag. cap. 20. eam anno CCCCXXI. quo *Julianum* legationem ad *Atticum* Conſtantinopolita- XI.

Tres Juliani Epiſtolæ.

LIII. Cæterum quod Julianum haud diu ſupervixiſſe Gennadius dicat, dum eum deceſſiſſe tradit ſub Valentiniano, & Conſtantio, quem ſequenti anno obiiſſe ſcimus; ei minime poſſumus conſentire: quandoquidem auctoritate Proſperi (*a*) conſtat eum ſupervixiſſe uſque ad ultima tempora Sixti Romani Pontificis, ſub quo ut reciperetur in Eccleſiam, ſimulaverit pœnitentiam: immo & ejuſdem Proſperi (*b*) auctoritate ſatis compertum habetur, ad Leonis Papæ tempora vitam propagaſſe: ſed & reperitur Julianus inter alios Pelagianos Epiſcopos Occidentis inhæſiſſe Neſtorio tempore Concilii Epheſini. Rurſus vero de eodem Juliano Gennadius addit, ad aliam artem eſſe converſum, nimirum ut hypocriſi deciperet, quos non valuit doctrina ſeducere: nam ait (*c*): *Hic Julianus eleemoſynis tempore famis, & anguſtiæ indigentibus omnibus ſuis prærogatis, multos miſerationis ſpe-*

(*a*) *Proſp. in Chronic.*
(*b*) *Proſp. de Prædic. dimid. temp. c.6. in fin.*
(*c*) *Gennad. de Viris illuſt. cap.* 45.

PAGIUS litanum Epiſcopum miſiſſe oſtendemus, ſcriptam eſſe. Auguſtinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 1. indicat, *Julianum* confirmandis iis, qui Pelagianorum partes ſequebantur, aliam quoque Epiſtolam Romam miſiſſe, in qua profitebatur, ſe cum Manichæis, ideſt Catholicis, quos eo nomine infamabat, quaſi dicerent naturam hominis eſſe malam, non communicare. Hæc autem videtur circa hujus anni finem data.

XII. *Auguſtinus ſcribit Librum primum de Nuptiis & Concupiſcentia adverſus Julianum.*

Anno ſuperiori cum *Auguſtinus* intelligeret, nonnullos apud *Valerium* Comitem ſibi imponere, quod nuptias damnaret, aſſerendo Originale peccatum, Librum priorem de *Nuptiis & Concupiſcentia* ad eumdem Comitem tranſmiſit, poſtquam Hipponem Cæſarea rediit, qui ideo ſub finem anni ſuperioris exaratus eſt; cum *Julianus* contra eum Librum quatuor ſcripſerit tempore ſchiſmatis ab *Eulalio* adverſus Bonifacium concitati, cujus in illis libris, ipſe meminit. In eo volumine docet *Auguſtinus*, bonas eſſe nuptias, malam vero concupiſcentiam, qua bene utuntur nuptiæ, originis reatum tolli per Baptiſmum; hominem factum a Creatore, captivatum a deceptore, indigum Redemptoris, filioſque ob originalem maculam naſci peccatores a mundis & ſanctis parentibus. Hujus prioris libri de Nuptiis & Concupiſcentia meminit Baronius num. LI.

XIII. *Julianus Libros IV. adverſus Librum primum de Nuptiis & Concupiſc. ſcribit.*

Primi *Juliani* impetus fuere contra primum illum Librum de *Nuptiis*, quem quatuor Libris oppugnare tentavit, in iiſque totus eſt, ut oſtendat, *Auguſtinum* nuptias damnare, filios recens natos diaboli opus aſſerere, ac concupiſcentiam eſſe bonam, neque ex peccato ortam, naturales vero eſſe miſerias, ipſamque mortem. Interea *Alypius* in Italiam ob cauſam nobis ignotam veniens, antequam Ravenna, ubi Imperator morabatur, diſcederet, a *Valerio* Comite intellexit, quæ contra Auguſtini librum priorem de Nuptiis Pelagiani garrirent, a quo literis ad Auguſtinum deferendis acceptis Romam profectus eſt, ubi eum *Bonifacius* Papa perhonorifice excepit. Eo tempore *Alypius* excerpta quædam ex quatuor *Juliani* Libris recens ab eo contra prius volumen Auguſtini de Nuptiis, editis, a Valerio Comite accepit, quæ una cum duabus Juliani literis, alteris Romam ad decipiendos Clericos Romanos miſſis, alteris Theſſalonicam ad *Rufum* ejuſdem urbis Epiſcopum directis, ad Auguſtinum ſecum in Africam detulit. Utræque Literæ, cum per Italiam ſecreto circumferrentur, quorundam Catholicorum vigilantia detectæ fuerant, & ad eumdem Bonifacium miſſæ, qui eas Alypio cum Roma diſceſſit, tradidit. Priorem ſuam eſſe negabat Julianus, cui Auguſtinus lib. I. Operis imperfecti contra Julianum num. 18. reſpondet: *Sed ſi eam non agnoſcis, ecce, non ſit tua. Utinam & illi libri non eſſent tui, ſed alieni, ne per eos tu longe a veritate fieres alienus.* Alypium autem utramque Epiſtolam a Bonifacio accepiſſe teſtatur Auguſtinus lib. I. ad Bonifacium cap. I. *Indicavit mihi frater meus* (nempe Alypius) *quod eas illi dare ipſe dignatus es, quæ in tuas manus, niſi vigilantiſſima diligentia fratrum noſtrorum filiorum tuorum, venire non poſſent.* Denique excerpta illa ſeu chartulas, ut ab Auguſtino vocantur a *Valerio Comite* Ravenna Romam ad *Alypium* miſſa eſſe ſcribit Auguſtinus lib. 2. de Nuptiis cap. 1.

XIV. *Auguſtinus ſcribit Librum II. de Nuptiis & Concupiſc.*

Licet *Auguſtinus* maluiſſet illis Excerptis non ante reſpondere, quam integrum Opus unde fuerant deſumpta, vidiſſet, tamen ut *Valerio* Comiti faceret ſatis, ad ea nulla interpoſita mora reſpondit, alterum *de Nuptiis & concupiſcentia* librum elucubravit in prioris defenſionem, illumque eidem *Valerio* pariter nuncupavit. In eo oſtendit, Catholicorum dogmata, multum a Manichæorum deliriis diſtare, malam eſſe concupiſcentiam, bonas autem nuptias, quæ bene utantur malo. Baronius num. LI. hujus libri ſecundi Auguſtini *de Nuptiis* meminit, & num. XLVI. hoc anno conſignat priorem *Alypii* profectionem in Italiam, ita ut duas illas Juliani Epiſtolas hoc anno a Bonifacio *Alypius* acceperit, & Honorii conſtitutionem datam *V. Idus Junii* adverſus Pelagianos impetrarit. Verum Em. Card. Noriſius lib. I. Hiſt. Pelag. cap. 16. demonſtrat ex Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato, de quo infra, hanc ſententiam ſubſiſtere non poſſe. *Alypius* enim in Seſſione habita *VIII. Kal. Junii* ſententiam dixit, idemque *III. Kal. Junii* Acta Synodi ſubſcripſit, ideoque eo tempore *Alypius* Ravennæ eſſe non potuit, neque ab Honorio reſcriptum illud impetrare. Quare Card. Noriſius cap. 21. priorem illam *Alypii* in Italiam profectionem confert in annum CCCCXXI. quo & Librum ſecundum de Nuptiis ab Auguſtino compoſitum arbitratur.

XV. *Quo anno Liber ille editus.*

Verum longe veroſimilius eſt, poſteriorem de *Nuptiis* Librum anno ſequenti editum eſſe; cum *Alypius* tam hunc Librum quam quatuor Auguſtini ad Bonifacium contra duas Epiſtolas Pelagianorum in Italiam detulerit, & ad utrumque Opus componendum non parvum tempus inſumptum fuerit. Libros enim illos quatuor ad Bonifacium citatos ab Alypio ad eumdem delatos teſtatur Julianus lib. 1. Operis imperf. cap. 85. ubi de illis hæc Julianus adverſus Auguſtinum ſcribit: *Sicut in his Libris quos nunc per Alypium ad Bonifacium miſiſti*, &c. Et lib. 2. cap. 179. idem iterat: *Tuis libris, quos nuper ad Bonifacium miſiſti*; &c. Quare Alypius iis quatuor Auguſtini Libris acceptis Ravennam venit, & ſecundum Librum de Nuptiis Valerio Comiti tradidit: quod teſtatur ipſe Julianus lib. 1. Operis imperf. cap. 7. ubi alloquens Florum Epiſcopum Pelagianum ait: *Quia id impendio popoſciſti, imo indixiſti auctoritate patria, ut Libro tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum ejus Alypius nuper detulit, obviarem.* Unde ſecunda *Alypii* in Italiam naviga-

ſpecie, nobilium præcipue, & religioſorum illiciens, hæreſi ſuæ ſociavit. Hæc *Ann. Eccl. Tom. VII.*

Gennadius: atque de Juliano hactenus. LIV. Quod vero pertinet ad dictam Alypii Epi-

PAGIUS

vigatio contigit ſtatim ac Auguſtinus libros quatuor contra duas Epiſtolas Pelagianorum, alterumque *de Nuptiis* elucubravit, non quidem eodem anno, quo prior navigatio acciderat, ut putavit Em. Card. Noriſius, ſed anno illam ſubſequente, nempe anno CCCCXXI. Quatuor illi ad Bonifacium libri plurima continent, non tantum dogmatica: ſed etiam Hiſtorica, præſertim de rebus cum *Cæleſtio* Romæ geſtis a *Zoſimo* Papa, & de Pelagianorum querelis, eorumque appellatione a Sedis Apoſtolicæ judicio ad Synodum Generalem, quibus abunde ſatisfecit Sanctus Doctor. In quarto inſidias aperit, quæ in quinque doctrinæ eorum capitibus in Epiſtola ſecunda Pelagianorum expreſſis latent, in laude ſcilicet creaturæ, laude nuptiarum, laude Legis, laude liberi arbitrii, & laude Sanctorum, docetque opus non eſſe Synodo, ut hæreſis aperta damnetur, longe plures hæreſes judiciis particularibus quam univerſalibus Synodis extinctas, & hæreticos propter ſuperbiam urgere, ut congregetur Synodus; perinde tales ſint, propter quos totus Orbis commoveri debeat.

XVI. *Auguſtinus ſcribit Libros VI. adverſus Julianum.* Interim *Claudii* Epiſcopi induſtria integri libri illi quatuor *Juliani*, contra quorum Excerpta *Valerio* petente *Auguſtinus* ſcripſerat, in ejuſdem manus venerant, quos diligenter evolvens comperit illum, qui quædam inde ſelegerat, non omnia poſuiſſe, aut non ita, ut in illis quatuor libris invenerat, cum nonnulla aliquantum putaverit eſſe mutanda. Totum igitur ſe ſe colligens *Auguſtinus* grande volumen elucubravit, in ſex libros diſtinctum. Et quidem, ut inquit Cardinalis Noriſius cap. 21. cum in cæteris a ſe adverſus Pelagianos editis libris mirabilis fuerit, in hoc Opere pene divinus apparuit. In reliquis lucubrationibus haſtatis pugnare viſus eſt, in hac vero univerſum triariorum robur emiſit. In duobus prioribus libris procul a Catholicis amovet Manichæiſmi infamiam, qua *Julianus* Orthodoxos in invidiam, imo in deteſtationem trahere conabatur. Quatuor reliquos totidem *Juliani* libris opponit; & in horum primo, nempe tertio ejus voluminis, id agit, ut appareat, malam quidem eſſe carnis concupiſcentiam, ſed eo malo bene uti pudicitiam conjugalem; illudque malum nobis non ex ſubſtantia alia, quam Deus non condidit, nobis permixtum eſſe, ut Manichæus inſanit, ſed per Adæ inobedientiam exortum, ac in poſteros traductum ſola Baptiſmatis gratia expiari. In quarto demonſtrat, malam eſſe concupiſcentiam ex peccato ortam; Gratiam neque ex meritis dari, neque neceſſitatem homini inferre; nuptiarum bonum mederi concupiſcentiæ malo, & Ethnicos cognoviſſe malam eſſe concupiſcentiam. Libro quinto tradit, ex eadem damnationis maſſa alios eſſe gratis electos, alios vaſa iræ factos, & Manichæis minime favere Catholicos, dum libidinis malum, & originis vitium agnoſcunt; ſed Pelagianos potius, cum *de ea re, quæ a peccato libera eſt*, dicunt, *peccata non naſci*. Sexto tandem libro oſtendit, naſci infantes peccato originali infectos, tolli per peccatum ejus reatum, & hujus peccati merito fieri, ut tantis ab infantia miſeriis atteratur genus humanum, utque parvuli ſine regenerationis gratia morientes excludantur a regno Dei.

XVII. Cum vero lib. I. num. 34. & lib. 2. num. 36. *Hieronymus* Presbyter laudetur tanquam vita jamfunctus, iſque die ultima menſis Septembris ſequentis Chriſti anni ad Deum migrarit, liquet libros illos poſt eum Chriſti annum in lucem editos eſſe. Eorum meminit Baronius num. LI. *Julianus* accepto Auguſtini altero de Nuptiis volumine, hortante Floro Epiſcopo Pelagiano ſtatim ad illud reſpondit. Em. enim Card. Noriſius citatus cap. 22. oſtendit unum & alterum librum vivente Bonifacio illum ſcripſiſſe colligi ex iis, quæ *Julianus* habet initio fere libri primi cap. 7. *Indixiſti auctoritate patria*, & cætera mox recitata. Ibidem etiam hæreticus vellicat quatuor Auguſtini libros ad *Bonifacium* ſcriptos, quos cum lib. I. Operis imperfecti cap. 85. ab Auguſtino *nunc*, & lib. 2. cap. 179. *nuper* ad Bonifacium miſſos ſcribat, non obſcure indicatur, eoſdem adhuc Bonifacio ſuperſtite inchoatos. Reliqui poſt Bonifacii obitum exarati, & quidem in *Cilicia*, quo *Julianus* ac collegæ, Cæleſtini Papæ decreto Italia excedere coacti, ad *Theodorum Mopſueſtenum* primum hujus Sectæ Magiſtrum navigare decreverunt, ut infra videbimus. *Julianus* in his octo libris aſſerta a ſe in prioribus quatuor operoſius communire tentavit, concupiſcentiam inter naturalia bona recenſuit; nullum eſſe Originale Peccatum docuit, alioſque ſuos errores magna verborum copia magnoque argumentorum apparato defendere conatus eſt. *Julianus* per multos annos huic Operi incubuit, illiuſque exemplaria ab *Alypio* Romæ reperta ad Sanctum Auguſtinum confutanda anno tantum CCCCXXIX. tranſmiſſa ſunt, ut infra oſtendemus.

Julianus Libros VIII. adverſus II. de Nuptiis & concup. ſcribit.

XVIII. *Octo Libri Juliani exarati non ſunt adverſus Sex Auguſtini in Julianum.* Baronius num. LII. putavit, hos octo *Juliani* libros editos fuiſſe contra ſex Sancti Auguſtini, quibus priora quatuor Juliani volumina confutarat. Sed non ita eſt, ut animadvertit Card. Noriſius citatus; nam cum octo libros Julianus in *Cilicia* componeret, Auguſtinus ſex illos in Africa ſcribebat. Et quidem Sanctus Doctor diſerte affirmat octo Juliani libros contra alterum a ſe de Nuptiis editum pugnare *factum eſt*, inquit in Præfatione Operis imperfecti, *ut ſub eodem titulo etiam ſecundum librum ſcriberem, contra quem Julianus alios octo nimia loquacitate conſcripſit*, & lib. 4. cap. 5. palam idem teſtatur, addens nihil a Juliano contra ſex illos ſuos ſcriptitatum fuiſſe: *Si ergo*, ait, *talibus incrementis loquacitas tua promovetur, quem non terreat non veritas, ſed numeroſitas librorum tuorum, quam computare me piget? Homo enim ſtupenda ubertate fæcundus, qui prius uni meo tuos quatuor & alteri meo tuos octo putaſti eſſe reddendos, quis non timeat, ne forte ſex libris meis amplius, quam mille tuos reddere mediteris.*

XIX. *Error Gennadio perperam attributus.* Baronius ibidem reprehendit *Gennadium*, quod in lib. de Script. Eccleſiaſt. ſcripſerit *Julianum* ſeptem contra Sanctum Auguſtinum libros ediſſe, quod itidem Honorius Auguſtodunenſis Gennadii exſcriptor affirmavit. Verum, ut etiam obſervavit Card. Noriſius, Baronius inciderat in depravatam Gennadii editionem opera Suffridi factam; cum in correctis Gennadii editionibus de Juliano legatur: *Hæreſim Pelagii defendere nixus ſcripſit adverſus Auguſtinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo*, ut habent editiones tam Frobeniana inter Opera Sancti Hieronymi excuſa, quam Auberti Myræi, & Codex MS. San-Germanenſis vetuſtiſſimus catalogi Gennadii de Script. Eccleſiaſt.

XX. Ad num. LIV. & ſeqq. Epiſtola Auguſtini

Epiſcopi legationem ad Honorium Imperatorem: licet ipſa cauſa minime habeatur expreſſa: tamen ex iis quæ ſecuta ſunt, conjicere poſſumus tantum Epiſcopum pro rebus graviſſimis illuc eſſe profectum, & quidem puto pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis. Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos ſe eſſe minime profiteri auderent; tamen quæ ex hæreſi Pelagiana deducebantur, interdum aſſerere minime dubitabant. Sit in exemplum, quod ex S. Auguſtini litteris exploratum habetur de Vitali Carthaginenſi, qui licet Pelagii nomen fugere videretur, ex ejus tamen doctrina dogma illud impium deducebat, ut diceret, non eſſe orandum pro idololatris, vel aliis non credentibus, ut crederent; ſed tantummodo illis eſſe proponendam doctrinæ veritatem; cæterum credere, vel non credere, ex eorumdem pendere arbitrio, non autem ex præveniente eos divina gratia. Ad hunc curandum S. Auguſtinus eruditam ſatis dedit epiſtolam, quam illo titulo, *Auguſtinus Chriſti ſervorum ſervus*, inſcripſit.

Vitalis ex Pelagianis prodit hæreticus.

LV. Cum vero ejus hæreſim ipſe S. Auguſtinus impugnat, priſtinum Eccleſiæ morem inſinuat, nimirum, publice orare conſueviſſe Fideles in Eccleſia (quod hodie quoque ſervatur (pro infidelibus, & catechumenis: ait enim (*a*): *Exerce contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas: & quando audis ſacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, ut eos Deus convertat ad fidem, & pro catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret; & pro Fidelibus, ut in eo quod eſſe cœperunt, ejus munere perſeverent: ſubſanna pias voces, &c.* Sed cur (inquies) pro catechumenis illa ab Eccleſia precatio mittebatur, ut eis Deus inſpiraret deſiderium regenerationis, nempe baptiſmi? id ob eam quidem cauſam, quod quamplurimi, vel Chriſti ad baptiſmum expectarent ætatem, ut quoto ipſe anno vitæ ſuæ baptizatus eſt, & ipſi eodem initiarentur ſacramento; vel (quod deterius erat) ad obitum uſque illud differrent, ut ſic abſque macula ulla poſt obitum reciperentur in cœlum. Adverſus enim hos, ut errantes, quamplures tum Græcorum, tum Latinorum Patrum leguntur declamationes, de quibus alias ſuperius dictum eſt.

(*a*) *Auguſt. epiſt.* 102. Mos antiquus orandi pro Catechumenis.

LVI. Quod igitur ejuſmodi latentes reguli in Africa furtive ſerperent, & periculum immineret ne Africana Eccleſia ejus morbi contagione inficeretur: nullum reliquum jam videbatur remedium eſſe, niſi ut qui proterve nimis deſpicerent quæ duobus Conciliis in Africa adverſus Pelagii atque Cæleſtii hæreſes cum Carthagine, tum etiam Milevi in Numidia habitis ſtatuta eſſent, quique ea de re decreta Romanorum Pontificum Innocentii atque Zoſimi nihili facerent, iidem legibus coercerentur Imperatorum; quod eſſe curatum honorifica publicaque Alypii legatione putamus. Extat enim de his Honorii Imp. reſcriptum ea de cauſa in Africam miſſum hoc ipſo anno ad Au-

De legatione Alypii Epiſc.

PAGIUS

Auguſtini Epiſtola ad Vitalem poſt decennium data.

CCXVII. alias CVII. ad *Vitalem* Carthaginenſem ſcripta, in qua Auguſtinus, cum accepiſſet *Vitalem* docere initium fidei non eſſe donum Dei, fortiter reclamat, pertinet ad initium Semipelagianiſmi, ideoque commodius de ea a nobis agetur anno CCCCXXVIII. quo eam datam arbitramur.

XXI. A num. LVI. ad LIX. Honorius Imp. *V. Idus Junias Ravennæ* ad Aurelium Epiſtolam dedit, qua ſignificat, ſeſe conſtitutionem, quam anno ſuperiori dederat adverſus Pelagium atque Cæleſtium, renovaſſe ſimulque ſanxiſſe, ut quiſquis eos, ubicumque terrarum ageret, ſciens non denunciaret aut expelleret, ipſemet in exilium pelleretur. Recitat hanc Epiſtolam Baronius num. LVI. & ſeq. quæ diſtinguenda a Conſtitutione, quam Aurelio Epiſcopo Carthaginenſi ſimul mittebat Honorius, quæ ad nos non pervenit. Id colligitur ex ejuſdem Aurelii litteris ad Epiſcopos Byzacenæ Provinciæ atque Arzugitanæ *Kalendis Auguſti* hac de re datis, & a Baronio num. LVIII. relatis. In his enim Conſtitutionem Imperatoriam ab Epiſtola ſibi directa ſecernit *Aurelius*, eoſque omnes ad ſubſcribendum cohortatur. Porro *Arzuges* Populi Africæ erant, qui Tripolitanæ & Byzacenæ Provinciæ limites verſus meridiem longo terrarum ſpatio incolebant, ut oſtendit. Emin. Cardin. Noriſius lib. 2. Hiſtor. Pelag. cap. 8. præſertim ex Oroſio lib. 1. cap. 3. Baronius num. LIV. indicare videtur, *Alypium* eam Sanctionem contra Pelagianos ab *Honorio* impetraſſe. Verum jam oſtendimus, tempore quo ea Ravennæ data *Alypium* Concilio Carthaginenſi adfuiſſe. Videtur itaque Imperator impulſus fuiſſe a Bonifacio Papa; cum Proſper libro contra Collatorem cap. 41. aſſerat, Bonifacium *piiſſimorum Imperatorum Catholicæ devotione gaviſum, contra inimicos gratiæ, non ſolum Apoſtolicis; ſed etiam Regiis uſum fuiſſe Edictis.* Schiſma enim ab Eulalio excitatum, initio menſis Aprilis, finem accepit, ideoque Bonifacius huic reſcripto obtinendo vacare potuit. Nec refert quod Proſper plurium Imperatorum mentionem faciat; cum idem loquendi modus a Conciliis Africanis eo tempore, quo Honorius ſolus in Occidente imperabat, uſurpatus fuerit, & *Joannes* Epiſcopus Antiochenus aliique Epiſcopi ſcribentes ad Theodoſium Jun. cum ſolus in Oriente imperaret, dicant: *Quoniam vero Imperatores piiſſimi, præcepiſtis*, &c. ut videre eſt in cap. 17. Synodici adverſus Irenæum. Qui loquendi modus obſervandus.

Honorius Imp. ſecundam adverſus Pelagianos conſtitutionem emittit.

XXII. Valde refert hujus Epiſtolæ ad *Aurelium* verba notare, quibus jubet Imperator, ut omnes Cæleſtii & Pelagii damnationi ſubſcribant. Non enim alias unquam, inquit Garnerius in Diſſert. 3. ubi actum eſt de profliganda hæreſi, præceſſit ulla, quod ſciamus, conſtitutio Principum Chriſtianorum, de conveniendis univerſis Epiſcopis; ſive qui defuiſſent Concilio, in quo fuiſſet, aut condita fidei formula, aut damnata cum auctoribus hæreſis, ſive etiam qui in ſua ſinguli ſede quieſcerent, neque ſuſpecti

Subſcriptiones damnationi hæreticorum nunc primum in uſum inductæ.

Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, quod habetur in Collectione Creſconiana, ſed in noſtro codice abſque die & Conſule, in exemplari vero, quod accepimus a præclaro viro Henrico Gravio profeſſore Lovanienſi, cum Romæ eſſet, hujus anni Conſulibus notatum legimus, nempe Monaxio atque Plinta: eſt autem hujuſmodi.

Impp. Honorius, & Theodoſius Augg. Aurelio Epiſcopo ſalutem.

LVII. Honorii ad Aurel. Epiſ. Carthagin. reſcriptum adverſus Pelagianos.

Dudum quidem fuerat conſtitutum, ut Pelagius, & Cæleſtius nefandi dogmatis repertores ab urbe Roma, veluti quædam Catholicæ veritatis contagia, pellerentur; ne ignorantium mentes ſcæva perſuaſione perverterent. In quo ſecuta eſt clementia noſtra judicium ſanctitatis tuæ, quo conſtat eos ab univerſis juſtæ ſententiæ examinatione eſſe damnatos. Sed quia obſtinati criminis pertinax malum, ut conſtitutio geminaretur, coegit: recenti quoque ſanctione decrevimus, ut ſi quis eos in quacumque provinciarum parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcriptæ pœnæ velut particeps ſubjaceret. Præcipue tamen ad quorumdam Epiſcoporum pertinaciam corrigendam, qui pravas earum diſputationes, tacito conſenſu aſſerunt, vel publica oppugnatione non deſtruunt (pater cariſſime atque amantiſſime) ſanctitatis tuæ auctoritate moneri conveniet, quatenus in abolitione præpoſteræ hæreſis, omnium devotio Chriſtianorum conſentiat. Religio itaque tua competentibus ſcriptis univerſos faciat admoneri, ſcituros definitione teſtimonii tui, hanc ſibi definitionem eſſe præſcriptam, ut quicumque damnationi ſupra memoratorum (quo pateat mens pura) ſubſcribere impia obſtinatione neglexerint, Epiſcopatus amiſſione mulctati, interdicta in perpetuum, expulſi Civitatibus, communione priventur. Nam cum ipſi nos juxta Synodum Nicænam confeſſione ſincera conditorem rerum omnium Deum, Imperiique noſtri veneremur auctorem; non patietur ſanctitas tua, ſectæ deteſtabilis homines in injuriam religionis nova & inuſitata meditantes ſecretis tractatibus occultare ſacrilegium publica ſemel auctoritate damnatum. Una enim eademque culpa eſt eorum, quia ut diſſimulando conniventiam, aut non damnando favorem noxium præſtiterint. Et alia manu. *Divinitas te per multos annos ſervet incolumem, pater cariſſime atque amantiſſime. Data V. Idus Junias, Ravennæ, Monaxio, & Plinta Conſſ.* ſequebantur hæc in codice: *Eodem tenore etiam ad Sanctum Auguſtinum Epiſcopum datum reſcriptum.*

His acceptis, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus ad Epiſcopos ſibi ſubditos dedit epiſtolam, cui hujuſmodi legebatur in codice inſcriptus titulus: LVIII.

Epiſtola S. Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi ad omnes Epiſcopos per Bizacenam & Axuritanam provinciam conſtitutos de damnatione Pelagii & Cæleſti hæreticorum.

Dilectiſſimis ac deſiderabiliſſimis fratribus ac conſacerdotibus Donatiano primæ ſedis, Januario, Felici, Palatino, Primiano, Gajano, & aliis Gajano Januario, Victorino, & cæteris per tractum provinciæ Bizacenæ & Azuritanæ conſtitutis, Aurelius Epiſcopus. Aurelii Epiſ. Carthag. epiſtola.

*Super Cæleſtii & Pelagii damnatione, eorumque dogmatibus participem ſanctam Dei dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commemini, dilectiſſimi ac deſiderabiles fratres. Sed quoniam pro honore Dei, in cujus manu cor Regis eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum Principum Chriſtianorum fidem rectam, & Catholicam cuſtodientium acceſſit auctoritas, quam per humilitatem meam univerſis coepiſcopis meis voluit intimari: idcirco honorabilem fraternitatem veſtram, miſſis exemplaribus, inſtruere feſtinavi, ne quid mali in aliqua parte provinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione ab univerſali Eccleſia totius Orbis excluſa, fortaſſe ſubrepat. Ob hoc ergo tam neceſſaria concertatio * Chriſtianorum Principum charitatem veſtram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ, quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere unuſquiſque veſtrum debeat, dilectio veſtra cognoſcat: ſive quorum Synodalibus Geſtis ſubſcriptio jam tenetur, ſive qui non potuiſtis eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio. Quo cum in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſubſcriptio: nihil omnino ſit, unde ullius diſſimulationis, vel negligentiæ, vel occultæ forſitan pravitatis aliqua videa-*

* conteſtatio.
* de qua.

PAGIUS cti haberentur nomine hæreſis, ut ſubſcriberent latæ ab Eccleſia in aliquem hominem ſententiæ. Nulla certe in toto Codice Theodoſiano eſt, nullaque apud Scriptores rerum Eccleſiaſticarum: quæ enim jactantur de Euſebio & Theocgnide in cauſa Ariana, habent ſpeciem longe diverſam. Hæc igitur conſtitutio, cenſeri poteſt merito exemplar conſequentium plurimarum. Lex autem ſubſcribendi ſancita eſt Sacerdotali primum, deinde Imperiali auctoritate, ut patet ex laudatis Proſperi de Bonifacio Papa verbis, aliiſque hujus ſæculi Scriptorum teſtimoniis ab eodem Garnerio in Diſſert. de Subſcriptionibus exactis in cauſa Pelagianorum recitatis. Sicut porro in Eutychiana cauſa non alia fuit formula fidei, quam Epiſtola Sancti Leonis *de Incarnatione* ad Flavianum; ita nec in Pelagiana alia fuiſſe videtur, quam Zoſimi Tractoria ad univerſos totius Orbis Epiſcopos. Quod cum alii non obſcure,

tum

deatur merito remanſiſſe ſuſpicio. Et alia manu. *Opto, fratres, bene vivatis mei memores. Data Kal. Auguſti Carthagine, Monaxio, & Plinta Conſſ.*

LIX. Concilium Carthagin. in cauſa Apiarii presbyteri.

Hoc eodem anno, menſe Maii habita legitur Synodus Carthaginenſis, quæ ordine quinta recenſetur, cui una cum Aurelio, & Apoſtolicæ ſedis legatis interfuerunt ex provinciis Africanæ Eccleſiæ delecti Judices, ſive legati, omnes numero vigintiduo: quod vero habetur in fine, ſubſcripſiſſe eidem Synodo Epiſcopos ducentoſdecem & ſeptem, ſic intelligendum eſt, quod quiſque ex illis poſtea ſubſcripſit in ſua Eccleſia eiſdem decretis, quibus ſuos legatos ab ea provincia miſſos ſubſcripſiſſe ſciret. Quod autem huic Concilio interfuiſſe legantur Apoſtolici legati Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ in Picœno, Philippus, & Aſellus presbyteri: hi quidem anno ſuperiori a Zoſimo miſſi fuerunt; quo defuncto, in Africa uſque ad ſucceſſoris electionem permanſere; creato vero Bonifacio, cauſam proſecuti ſunt.

LX. Unde vero oborta ſit cauſa Zoſimo, ut hos Carthaginem legatos mitteret, exquirendum in primis eſt: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis ſcriptis prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, poſſumus intelligere, quod continetur in Synodali epiſtola ab alio Concilio anno ſequenti celebrato ad Bonifacium Papam ſcripta, in qua de rebus geſtis in hac Synodo ita ſcribitur (a): *Quia rogatio ipſa poſcebat, ut apud Acta Eccleſiaſtica a fratribus noſtris Fauſtino Coepiſcopo, & Philippo atque Aſello compresbyteris quæreremus, ut promerent quicquid eis nobiſcum fuiſſet injunctum agendum: nonnulla quidem ſine ullo ſcripto proſecuti ſunt verbis: ſed cum id potius flagitaremus, quod in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Geſtis qui ſecum ad nos deferunt, eſt allegatum. In eis quatuor quidem nobiſcum agenda mandata ſunt: Unum de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem: Alterum ne ad Comitatum Epiſcopi importune navigent: Tertium de tractandis presbyterorum, & diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi a ſuis excommunicati perperam fuerint: Quartum de Urbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, niſi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.* Hactenus de mandatis a Zoſimo Papa legatis dicto Commonitorio impertitis.

(a) *Extat in Conc. Afric. c. 101. t. 1. Concil.*

Mandata a Zoſimo PP. legatis data.

Sed deſcribenda ſunt hic ipſa Commonitorii verba, quo cuncta facilius poſſint intelligi: extant quidem ipſius duo præcipua capita de quibus vertitur controverſia, recitata in Concilio Carthaginenſi hoc anno habito: ibi enim hæc leguntur (b): LXI.

(b) *Conc. 6. Carth. c. 3.*

Fratri Fauſtino, & filiis Philippo & Aſello presbyteris Zoſimus.

Vobis commiſſa negotia non latent. Vos ita ut noſtra, immo quia noſtra ibi in vobis præſentia eſt, cuncta peragite; maxime cum & hoc noſtrum poſſitis habere mandatum: verba canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic Commonitorio inſeruimus. Ita enim dixerunt dilectiſſimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Epiſcoporum appellatione decernerent (c):

(c) *Apud Conc. Sardic. c. 7.*

Placuit autem, ut ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo dejecerint eum, & appellaſſe Epiſcopus videatur, & confugerit ad beatiſſimum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum, & voluerit audiri, & juſtum putaverit ut renovetur examen: ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua moverit Romanum Epiſcopum, ut e latere ſuo presbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi Romani, quid velit, & quid exiſtimet. Et ſi decreverit, mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes auctoritatem ejus a quo deſtinati ſunt: erit in ſuo arbitrio. Si vero crediderit ſufficere Epiſcopos, ut negotio terminum imponant: faciet quod ſapientiſſimo conſilio ſuo judicaverit. Hæc canon: ſatiſque ad primum Commonitorii caput. LXII.

De ſecundo autem capite, ne ad Comitatum Epiſcopi importune navigent, nihil LXIII.

PAGIUS

tum Marius Mercator in Commonitorio clariſſime teſtatur: *Hæc omnia ſupraſcripta capitula, ut jam ſuperius dictum eſt, continet illa beatæ memoriæ Epiſcopi Zoſimi Epiſtola, quæ Tractoria dicitur, qua Cæleſtius, Pelagiuſque damnati ſunt, quæ & Conſtantinopolim, & per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata. Cui Julianus, & reliqui ejus complices ſubſcribere detrectantes, conſentaneoſque ſe nolentes eiſdem Patribus facere, non ſolum Imperialibus legibus; ſed & Sacerdotalibus ſtatutis depoſiti atque exauctorati, ex omni Italia deturbati ſunt.*

XXIII. Concilia Carthaginenſia vulgo VI. & VII. appellata hoc anno habita.

A num. LIX. ad XCVIII. Baronius Synodum Carthaginenſem *poſt Conſulatum Honorii XII. & Theodoſii VIII. Augg. VIII. Kalend. Junii*, hoc ſcilicet anno habitam, quæ *Sexta* vulgo dicitur, *Quintam* appellandam cenſuit. Verum jam oſtendimus, eum perperam ordinem Conciliorum Africanorum immutaſſe, eaque in re Eruditos omnes contrarios habuiſſe. Sequitur poſt hanc Synodum in Tomis Conciliorum alterius titulus his verbis conceptus: *Poſt Conſulatum glorioſiſſimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodoſii VIII. Augg. III. Kalendas Julii Charthagine, in Secretario Baſilicæ reſtitutæ, cum Aure-*

nihil præterea, quam quod ſummatim haberi in epiſtola Carthaginenſis Concilii ad Bonifacium diximus, ibi recitatum legitur, cum illud recitari petitum eſt a Novato legato Mauritaniæ Sitifenſis, dum dixit: *Nunc meminimus, in hoc præſenti Commonitorio lecto, etiam de presbyteris, ſive diaconibus contineri, qualiter ab Epiſcopis ſuis vel finitimis audiri debeant; quod in Nicæno Concilio minime legimus. Unde hoc ipſum jubeat ſanctitas veſtra nobis recitari. Aurelius Epiſcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod depoſcitur. Daniel Notarius recitavit:*

LXIV. *De appellationibus autem clericorum, id eſt minoris loci, reſtat ipſius Synodi certa reſponſio. De qua re quid acturi ſitis, credimus inferendum, quod taliter dictum eſt in Sardicenſi Concilio. Oſius Epiſcopus dixit: Quid me adhuc moveat, reticere non debeo. Si Epiſcopus forte iracundus (quod eſſe non debet) cito aut aſpere commovetur adverſus presbyterum, ſive diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit: providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem ejectus ut finitimos interpellet Epiſcopos, ut cauſam ſuam audiant, & diligenter tractent: quia non oportet negari audientiam roganti. Et ille Epiſcopus qui aut juſte, aut injuſte eum ejecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, aut probetur, aut emendetur ſententia, &c.* Hæc in Commonitorio Zoſimi ad legatos ex canone decimoſeptimo Concilii Sardicenſis.

LXV. Cum hæc autem recitarentur in dicto Concilio Carthaginenſi hoc anno celebrato; accidit, ut cum de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apoſtolicam ſedem contentio oborta eſſet; non in Africanis tantum exemplaribus, ſed nec in aliis ab Oriente petitis, citatus canon inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cujus rei cauſa apud Zoſimi ſucceſſores Bonifacium, & Cæleſtinum iidem Africani Epiſcopi litteris conqueſti ſint, ut ad ipſos datæ Africanorum litteræ Epiſcoporum ſignificant. Hujus rei gratia totum exagitatum eſt veſparum examen, Novatorum (*a*) inquam diverſarum hæreſum ſectatorum incredibilis ſtrepitus, ſumma omnium commotio in ipſum Zoſimum excitata, & in Romanam Eccleſiam inſtar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata jacula, & maledicta: dum ſimul inclamant, ipſum Zoſimum ſummo ſcelere ſubripere tentaſſe Romanæ primatum Eccleſiæ, & quidem malis artibus nempe mendacio, & falſatione Nicænorum canonum: ut plane omnes hi ſimul juncti dicant ipſum geſſiſſe ſpeciem Antichriſti. His adde quæ impietatis defenſor exaggerat, dicens, hoc uno facto cauſam Epiſcopi Romani funditus everſam eſſe.

Quæ Novatores in Zoſimum.

(*a*) *Magdeburg. Cent. t. 5. col.* 1238. *& Defenſ. Molinæi.*

Hæc & alia iſti, more ſuo, magna temeritate effutientes, quaſi deformi ſuperinducta larva perterrent pueros, rudes inquam ac ſimplices; Tibi vero, lector, puto, riſum movebunt, cum videris tumentes montium inſtar fluctus in gracilem deficere ſpumam, & robuſtos hos pugnatores ex Cadmea victoria de ſua ipſorum nece captare triumphum: Te ipſum velim interea patienter finem æquo animo præſtolari, & veri amantem, perlectis omnibus, judicium facere, & juſtam ſententiam ferre. LXVI.

Hæc autem ut facilius aſſequaris, cunctæ res geſtæ ob oculos tibi primum ponendæ ſunt ordine temporum. Quoniam vero unum idemque judicium cœptum ſub Zoſimo Papa anno ſuperiori, etiam ad ejus ſucceſſorum tempora Bonifacii, & Cæleſtini eſt propagatum: neceſſario hic nos, quænam ſub Zoſimo, quæve ſub ejus ſucceſſore Bonifacio, ac demum Cæleſtino Pontifice acta ſunt, cuncta exacte referemus, paululum ab inſtituto deflectentes, quo ſoliti ſumus annis ſingulis ſingulas, in eis res geſtas reddere: rei enim magnitudo a nobis extorquet, ut quæ in una eademque cauſa ſub tribus Romanis Pontificibus geſta ſunt annis pluribus, eadem eo quo tranſacta ſunt ordine referamus hoc ipſo anno, quo Charthaginenſe Concilium ea de cauſa habitum eſt: ut ita ipſa hiſtoria exacte ſimul perſpecta reddita, ſit facile reliqua conſequi. Ignoratio enim hiſtoricæ veritatis plane egit, ut pugnantes adverſarii aerem verberarint: quos & loquentes, quæ ad rem non pertinent, omnino ſentias deliraſſe, atque in eo deſipuiſſe penitus, dum ſic in hoc uno laborant, perinde ac ſi univerſa Catholicæ Ec- LXVII.

PAGIUS

Aurelius Epiſcopus una cum Fauſtino Eccleſiæ Potentinæ Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Romanæ Eccleſiæ, &c. Sed hæc duo Concilia non eſſe putavit Baronius, & cum eo Perronius Cardinalis cap. 48. Replicæ ſuæ ad Magnæ Britanniæ Regem, verum duas tantum Actiones unius ejuſdemque Concilii. Cum tamen veteres Conciliorum Africanorum Collectores, prius *ſextum*, poſterius *ſeptimum* inter Carthaginenſia appellent, ab eis in modo loquendi non videtur diſcedendum. In priori quod *Plenarium* fuit, conditi Canones XXXIII. in poſteriori Canones tantum ſex. In priori de Appellationibus ad Romanam Sedem actum eſt occaſione *Apiarii* Siccenſis Eccleſiæ Presbyteri, a ſuo Epiſcopo ex Eccleſia Siccenſi amoti, qui ad Zoſimum appellarat, hicque ſtatim *Fauſtinum* Potentiæ in Piceno Epiſcopum cum duobus aliis Legatis in Africam deſtinarat, ut *Apiarii* cauſam retractarent. Mortuo enim paulo poſt Zoſimo *Apiarii* cauſa in Plenaria Synodo Africæ hoc anno coacta, diſceptata eſt, ut pluribus narrat Baronius.

Con-

Eccleſiæ moles ſuper hoc uno lapide innitatur, quo evulſo, univerſa ſit prorſus machina collapſura: non conſiderantes, in hujus templi ſtructura ſibi invicem inhærentes prægrandes lapides, omnes æque innixos eſſe ſuper immobile fundamentum Chriſtum Jeſum. Sed age res geſtas ordine proſequamur, atque primum quæ præceſſerint, ut opus fuerit Zoſimo tres legatos in Africam mittere.

LXVIII. *Quæ præceſſerunt legationem.*

Non unam quidem tantum præceſſiſſe cauſam illam de reſtituendo presbytero Apiario, ipſa mandata impertita a Zoſimo legatis ſuis, expreſſa in Commonitorio, plane declarant: nam cum de Epiſcopis appellantibus ad Apoſtolicam ſedem ſit primum mandatum, plane intelligi poſſe videtur, Africanos Epiſcopos ad Zoſimum appellaſſe: quod quidem Epiſcopi Africani litteris ſuis datis ad Cæleſtinum Papam his verbis inſinuare videntur (a): *Præfato itaque debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, ut ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere*, &c. Hæc eos de Epiſcopis dicere inferior qui ſequitur ſermo declarat. Præceſſerat nuper cauſa Cæleſtii, de quo anno ſuperiori dictum eſt: hic enim damnatus in Concilio Carthaginenſi (ut vidimus) provocaverat ad Romanum Pontificem, & poſtea a Zoſimo eſt auditus. Acceſſit ad cumulum cauſa Apiarii presbyteri, qui ab Epiſcopo ſuo Urbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem ſe purgans, ab eodem fuerat redditus communioni; qui & in eumdem Urbanum accuſationes graviſſimas intulit. Appellaſſe inſuper aliquos Epiſcopos ſedem Apoſtolicam, quæ nuper dicta ſunt, ſatis oſtendunt. Hæc quidem omnia præceſſiſſe legationem a Zoſimo miſſam, litteræ Africanorum Epiſcoporum ad Bonifacium, (b) & ad Cæleſtinum (c) datæ ſignificant. Sed & aliquid aliud præceſſiſſe oportuit, ſecundum ea quæ in mandatis habentur expreſſa, cum dicitur *Ne ad comitatum Epiſcopi importune navigent*.

(b) *Apud Conc. Afri. c.* 105.

(b) *Apud Conc. Afr. c.* 101.
(c) *Ib. c.* 105.

LXIX.

Secundum igitur illas, quæ tunc inter utramque partem controverſiæ vertebantur, dicendum eſt mandata a Zoſimo Papa impertita eſſe legatis, eademque canonum auctoritate firmata, qui reperiuntur eſſe Concilii œcumenici Sardicenſis: ut quod ad primum ſpectat caput de appellatione Epiſcoporum ad Romanam Eccleſiam, ſeu potius appellationis proſecutione, de quo inſertus eſt Commonitorio (*d*) canon ſeptimus Concilii Sardicenſis, ſub titulo tamen Nicæni Concilii. Secundum item mandatum, quod in eodem Commonitorio ſequitur, de non adeundo importune Comitatum; ſed qua id auctoritate mandetur, expreſſum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit controverſia: cum tamen liqueat id ipſum ejuſdem Concilii Sardicenſis auctoritate roboratum (*e*). Etenim ſuggeſta in dicto Sardicenſi Concilio querela a Grato Epiſcopo Carthaginenſi de Africanis Epiſcopis crebro nimis ad Comitatum navigantibus, & quidem non pro miſerabilibus perſonis oppreſſis ſublevandis, ſed pro dignitatibus ſæcularibus cognatis, vel amicis impetrandis: decretum tunc fuit, ut cum Epiſcopi Africani adituri Comitatum Romam pervenirent, ibi Romano Epiſcopo cauſas exponerent; qui eas examinet, num dignæ ſint quæ perferantur ad Comitatum; & ſi tales ipſi viſæ fuerint, ejus quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil adverſus hæc ſicut in aliis, objectum fuerit ab eiſdem Epiſcopis Concilii Cartha-

(d) *Apud. Concil. Cart.* 6. *c.* 3.

(e) *Concil. Sard. c.* 8. 9. 10.

Quibus Canonibus confirmata mandata Legatis data.

PAGIUS XXIV. *Utrumque hoc anno finitum.*

Concilium illud vulgo *Sextum* appellatum, non ſolum annis quinque non duravit, ut vulgaris fert ſententia; ſed nec uſque ad reditum Legatorum, qui ad *Cyrillum* Alexandrinum & *Atticum* Conſtantinopolitanum miſſi ſunt, juſſu ejuſdem Concilii, ad exquirenda Nicæni Concilii ſtatuta, quæ hoc anno adducta ſunt menſe Novembri, & ex Africa ad Bonifacium Papam miſſa, hoc etiam anno VIII. Kalend. Decemb. ut fidem facit titulus Symboli Nicæni in Concilio vulgo Africano ſub num. CIV. *Exemplaria Concilii Nicæni directa ſub die VI. Kalend. Decemb. poſt Conſulatum Honorii XII. & Theodoſii VIII. Bonifacio Urbis Romæ Epiſcopo*. Quibus ex verbis Emin. Card. Noriſius lib. I. Hiſt. Pelag cap. 18. refellit metachroniſmum Baronii hæc de Innocentio & Marcello Legatis Africanis num. LXXIII. ſcribentis: *Antequam Legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in ejus locum ſuffici Cæleſtinum*, qui juxta Baronium anno CCCCXXIII. Pontificatum iniit. Cur enim Legati hoc anno ex Africa profecti pleno quadriennio Alexandriæ & Conſtantinopoli morati fuiſſent? In eam opinionem Baronius deſcendit, quod legens Epiſtolam ad Cæleſtinum a Synodo Africana ſcriptam, vidit adhuc ſub *Cæleſtino* in cauſa Apiarii *Fauſtinum* Legatum degiſſe Carthagine, indeque ejuſdem cauſæ cognitionem uſque ad Cæleſtini Pontificatum protractam exiſtimavit. Sed bis *Fauſtinus* in ejuſdem *Apiarii* cauſa Legatus in Africam venit. Primo quidem anno præcedenti ſub Pontificatus Zoſimi finem, ac paucos menſes Carthagine moratus, cum *Apiarium* Epiſcopis Africanis conciliaſſet, Romam reverſus eſt. At idem *Apiarius Cæleſtino* Pontifice immanium criminum iterum accuſatus, damnatuſque Cæleſtini patrocinium imploravit, a quo Eccleſiaſticæ communioni reſtitutus eſt, miſſo in Africam iterum *Fauſtino* Legato, ut cum Epiſcopis Apiarii cauſam retractaret. Hic vero conſcientiæ reæ ſtimulis actus univerſa crimina, quæ diu perfricta fronte negarat, tandem confeſſus eſt. Quæ omnia in Synodi Africanæ Epiſtola ad *Cæleſtinum* narrantur. Quare certum eſſe debet Concilium Carthaginenſe tam *Sextum* quam *Septimum*, ita vulgo appellata, eodem anno initium & finem accepiſſe.

Quod

thaginenſis, eam quidem puto fuiſſe cauſam, quod iidem Epiſcopi Africani haud pridem, ſub ſeptimo Honorii Conſulatu, eadem novo canone viſi ſunt penitus confirmaſſe, dum ſtatuerunt (*a*), ut ad Comitatum ituri, Formatam acciperent a Romano Pontifice, nec niſi ipſius arbitrio liceret illuc proficiſci.

(*a*) *Apud Conc. Afr. cap.* 73.

LXX. Quod vero ad tertium, & quartum ordine poſita in Commonitorio mandata, ſpectat de appellationibus clericorum adverſus ſuos Epiſcopos (quod pertingebat ad cauſam Apiarii presbyteri contra ſuum ipſius Epiſcopum Urbanum Siccenſem) poſitus eſt pro mandati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilii Sardicenſis, idemque recitatus ex ſcripto in eodem Concilio Carthaginenſi (*b*). Sed cum de hoc, ſicut & de primo, objectum fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; conjectura eſt non levis, ut loco Nicæni in textu (ut nunc legitur) fuerit emendatum Sardicenſis, quod ſciretur eſſe canonem vere Concilii Sardicenſis. Sed quid eſt quod iidem Africani Epiſcopi Carthagine congregati, recitato eodem canone ex Commonitorio, eidem refragari viſi ſunt, tamquam incerti num eſſet ex Concilii Nicæni decretis, cum ex eodem canone Zoſimus videretur confirmare jura ipſorum, quibus ante ſtatuerant in Concilio Milevitano, (*c*) & renovaverant in Concilio Carthaginenſi (*d*), ne presbyteris, diaconis, & aliis inferioris ordinis clericis appellare liceret ad tranſmarina judicia, ſed queſti de ſuis Epiſcopis, vicinos adirent Epiſcopos; & ſi ab eis quoque provocandum putarent, Africana adirent Concilia, vel Primates, non autem quærerent judicia tranſmarina? Hæc inquam cum ipſi ſtatuiſſent, quidnam adverſus hæc præcepiſſe viſus eſt Zoſimus, cum ex canone Concilii Sardicenſis voluit, ejectis presbyteris, vel diaconis a ſuo ipſorum Epiſcopo, poteſtatem impertiri, ut finitimos adire poſſent Epiſcopos? Hæc quidem quomodo ſibi cohæreant, non ſatis video. Unde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor; cum præſertim in praxi contrarium obſervatum appareat. Etenim perſpicuum eſt, tum anno ſuperiori, (ut vidimus) audiſſe Zoſimum Cæleſtium damnatum a Carthaginenſi Concilio, tum hoc ipſo anno audiſſe Apiarium ab Urbano ſuo Epiſcopo excommunicatum; ut plane liqueat, Zoſimum minime probaſſe, quod ab Africanis Epiſcopis fuerat definitum, ne presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi appellarent judicia tranſmarina. Plus ſane apud me valet, quod ſcitur iterum factum, quam quod fertur ſemel dictum: etenim certum eſt, multa in hoc deſiderari, quæ non inveniuntur expreſſa; cum præſertim litteris ad Cæleſtinum iidem Epiſcopi Africani id ab eo contenderint ubi ajunt, (*e*): *Presbyterorum quoque & ſequentium clericorum improba refugia* (*ſicuti te dignum eſt*) *repellat ſanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum eſt Eccleſiæ Africanæ*. Hæc ibi, & cætera quæ ſequuntur de ſententia Nicænorum canonum. Iſta autem inculcaſſe voluimus, ut nonnulla in illis Actis deſiderari quiſque cognoſcat; quæ ſi extarent, conſona factis dicta ab illis eſſe facile intelligi poſſent.

(*b*) *Conc. Car.* 6. *c.* 6.

Quæ de Clericis appellantibus in commonitorio poſita ſunt.

(*c*) *Conc. Milev. c.* 22.

(*d*) *Apud Conc. Afr. cap.* 92.

(*e*) *Apud Conc. Carthag. c.* 105.

His viſis, jam quid in ſingulis conventibus, præſentibus Apoſtolicæ ſedis legatis, actum ſit, perveſtigemus, & num aliquid fuerit imminutum Romanæ Eccleſiæ auctoritatis. Quidnam autem in eo ipſo Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum ſit, ipſi Africani Epiſcopi in epiſtola, quam, defuncto hoc anno Zoſimo, dederunt ad ejus ſucceſſorem Bonifacium Papam, declarant his verbis (*f*): *Litteris noſtris ad eumdem venerabilis memoriæ Zoſimum Epiſcopum datis inſinuari curavimus, ut ea ſervare ſine ulla ejus injuria pauliſper ſineremus, uſque ad inquiſitionem ſtatutorum* LXXI.

(*f*) *Apud Conc. Afr. cap.* 101.

PAGIUS XXV. *In concilio Plenario anno ſuperiori habito appellationes tranſmarinæ vetitæ.*

Quod porro contendebant Africani, ab ipſis Chriſtianæ Religionis in Africa primordiis conſuetudinem obtinuiſſe, ut Presbyteri, Diaconi, & Clerici inferiores in ſuis quiſque Provinciis judicarentur, appellatione ad tranſmarinos judices omnino interdicta, Baronius num. LXX. perperam arbitratur, decretum fuiſſe in Synodo priori Milevitana anno CCCCII. coacta Canone XXII. Nam Canon ille iiſdem omnino verbis conditus fuit a Concilio Plenario Africæ anno CCCCXVIII. celebrato; in Canone quippe XVII. ejuſdem Plenarii Concilii tranſmarinæ appellationes vetantur; quod decretum ob tentatam id temporis contra Africanæ Eccleſiæ conſuetudinem ab *Apiario* appellationem emiſſum fuiſſe non dubitandum. Cuſpinianus in Comment. Faſtorum Caſſiodori ad Conſulatum Monaxii & Plintæ, ait: *Auguſtinus Epiſtolam ſcribit ad Epiſcopos Græcos, in cujus datis ponit hos Conſules*. Quare cum Cuſpinianus Bibliothecæ Cæſareæ ſeculo proxime elapſo præfuerit, exiſtimo eam Auguſtini Epiſtolam in ea Bibliotheca ab illo lectam, ibidemque adhuc extare. Quæ admonitio forſan inutilis non erit, ut ſciri poſſit an ea ſincera, vel ſuppoſititia, quod magis reor.

XXVI. *Cyrillus reſcripſit Africanis de Paſchate anni ſequentis.*

Præfati Synodi Carthaginenſis Oratores ex Oriente reduces Attici & Cyrilli literas Patribus Africanis reddidere. Cyrillus in ſuis diem Paſchatis anni ſequentis ad diem *XVII. Kalend. Maji* annunciavit, inquit Baronius num. XCVII. Et revera ii præter Canonum Nicænorum exemplar petierant etiam a Cyrillo, uti Paſchatis diem in proximum annum, ſeu *futura indictione*, anni nempe CCCCXX. indicare vellet; quod utrumque Cyrillus egit, ea Epiſtola ante Septembrem, quo tertia indictio incipiebat, ſcripta id oſten-

Res geſtæ in Synodo Carthag. hoc anno ſub Zoſimo. *Concilii Nicæni.* Hæc de potiori cauſa, nimirum de appellationis proſecutione. In cauſa autem Apiarii presbyteri quid geſtum ſit, iidem ſuperius ibi docent, dum ajunt: *Ille* (nempe Zoſimus) *ſi adhuc eſſet in corpore, hoc acciperet gratius quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de cujus & ordinatione, & excommunicatione fuerat exortum non ſolum Siccenſi, verum etiam toti Africanæ Eccleſiæ non leve ſcandalum) de omnibus erratis ſuis veniam petens communioni eſt reſtitutus. Prior autem Coepiſcopus noſter Siccenſis Urbanus, quod in eo corrigendum viſum eſt, ſine ulla dubitatione correxit. Quia vero paci, & quieti Eccleſiæ non tantum ad præſens, ſed etiam in poſterum proſpiciendum fuit; quoniam talia multa præceſſerant, ut vel ſimilia, vel etiam graviora deinceps præcaveri oporteret, placuit nobis, ut de Siccenſi Eccleſia, retento ſcilicet honore gradus ſui presbyter removeretur Apiarius; & accepto epiſtolio, ubicumque alibi vellet & poſſet presbyterii munere fungeretur: quod eidem ipſi per litteras proprias poſtulanti ſine difficultate conceſſimus.* Hæc Patres ad Bonifacium.

LXXII. Sed quod hic tantum modo attingunt de confeſſione Apiarii, idem hæc paulo apertius atque latius ſunt proſecuti in litteris poſtea ad ſucceſſorem Bonifacii Cæleſtinum, his verbis (*a*): *Triduano tamen laborioſiſſimo agitato judicio, cum diverſa eidem objecta affliſtiſſimi quæreremus, vel moras Coepiſcopi noſtri Fauſtini, vel tergiverſationes ipſius Apiarii, qui nefandas turpitudines occulere conabatur: Deus judex juſtus, fortis & longanimis, magno impendio reſecavit. Tetriore quippe ac putidiore obſtinatione compreſſa, qua tantum lividum* * *cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo noſtro ejus conſcientiam coarctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante; repente in confeſſione cunctorum objectorum flagitiorum doloſus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus ſe ipſe convicit; atque ipſam quoque noſtram ſpem, qua eum & credebamus, optabamus de tam pudendis maculis poſſe purgari, convertit in gemitus: niſi quoniam iſtam noſtram mæſtitiam uno tantum ſolatio mitigavit, quod & nos labore diuturnioris quæſtionis abſolvit, & ſuis vulneribus qualemcumque medelam (etſi invita ac ſua conſcientia reluctante) confeſſione providit.* Iſta autem de Apiario quare ipſi tam explicite ad Cæleſtinum Papam Patres ſcripſerint, paulo poſt dicturi ſumus. Hæc ſunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginenſi coram Apoſtolicæ ſedis legatis acta.

(*a*) *Apud Conc. Afr. c.* 105.

De ultronea confeſſione Apiarii.

* luridum.

Zoſimo vero inter hæc morte ſublato, eodem pendente Concilio, Epiſcopi Africani (ut diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quem acceperunt fuiſſe Zoſimo ſubrogatum: quibus cum de ſingulis eum redderent certiorem, addiderunt id ipſum repetere, quod ad Zoſimum ſcripſerant, nempe omnia jura ſecundum mandata ſe integra ſervaturos quouſque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus ſic ſtantibus, miſſi ſunt legati in Orientem, nempe Conſtantinopolim ad Atticum ejus Civitatis Epiſcopum, itemque Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fideliſſimis exemplaribus Nicæni Concilii canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in ejus locum ſuffici Cæleſtinum. Quid vero Epiſcopi Africani poſt explorata Græcorum exemplaria, non inventis in eis citatis a Zoſimo Papa canonibus, egerint: iidem ipſi litteris datis ad Cæleſtinum inſinuant. Non quidem (ut hodie Novatores) arguerunt Zoſimum impoſturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamarunt, neque ob eam cauſam derogandum putarunt Eccleſiæ Romanæ juribus. Sed quid? ſummiſſo animo LXXIII.

De eadem cauſa agitata ſub Bonifacio.

De eadem cauſa agitata ſub Cæleſtino.

PAGIUS oſtendente. Hæc Cyrilli verba: de *Paſcha vero, ut ſcripſiſtis, nunciamus vobis XVII. Kal. Majas nos futura indictione celebrare.* Verum nota illa Paſchalis mendoſa, & loco, *XVII. Kal. Majas*, ideſt, XV. Aprilis, ſcribendum, *XIV. Kal. Majas*, ideſt, *XVIII. die menſis Aprilis*, quo anno ſequenti Paſcha celebratum. Petavius lib. 2. de Doct. Temp. cap. 64. de hac Cyrilli Epiſtola fuſe diſſerit, & in Appendice ad Tomum II. pag. 884. eam integram recitat, extatque etiam Tom. II. Concil. editionis Labbeanæ pag. 1673. Verum in ea non *XVII. Kal. Majas*, ut apud Labbeum, ſed *IX. Kalend. Majas*, legitur; eique præterea aſſuta eſt longa quædam lacinia alterius Scriptoris, ut Petavius exiſtimat, in qua & iteratur Paſcha celebrandum eſſe *IX. Kalend. Majas.* Petavius in notis ad eam Epiſtolam ea lacinia auctam, ait: *Quod in antiquis membranis quotidie cernimus, cum in eumdem codicem farrago quædam variorum Scriptorum congeſta eſſet, ac primo loco brevis illa Cyrilli Epiſtola cum ejus nominis inſcriptione cerneretur, cætera quæ deinceps ſine Auctoris titulo ſubjecta ſunt, eidem ſunt attributa Cyrillo.* Subjungit Petavius eam laciniam de Paſchate anni DCVII. qui Bedam anteceſſit, videri intelligendam, cum eo anno Paſcha *IX. Kalend. Maji* peractum fuerit, & Beda lib. de Rat. Temp. cap. 41. & lib. de *Argumentis Lunæ*, pag. 151. ejuſdem laciniæ ſeu appendicis meminerit. Quare concludit Petavius, illius Appendicis Auctorem haud dubio ducentis annis poſteriorem fuiſſe. Bucherius vero in lib. de Doct. Temp. cap. 3. & 5. Cyrillum de Paſchate anni CCCCXLIV. quo illud *IX. Kalend.*

mo rogaverunt, ut majori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes ſuſciperent, atque maturiori judicio cauſas tractarent, ne ſic judicia rite ac probe facta perirent. At præſtat ipſorum audire verba, quæ ſic ſe habent in epiſtola ad Cæleſtinum (a): *Præfato igitur debitæ ſalutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facile advertet venerabilitas tua. Nam ſi de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaveri; quanto magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari, ne in ſua provincia a communione ſuſpenſi, a tua ſanctitate uti feſtinato, vel præpropere, vel indebite videantur communioni reſtitui?* Hæc ipſi; quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam ſedem, ſed tantum admonere ipſum Romanum Pontificem, ne (ut ajunt) facilius quam par eſt, nec feſtinato, vel præpropere aut indebite agat: nam maturum quidem expoſcunt judicium, non autem recuſant.

(a) *Apud Conc. Afr. c.* 105.

LXXIV. Cum ergo manifeſte videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Eccleſiam, ſed tantum exigere, quod æquum juſtumque videretur, ut maturiori cauſæ tractarentur examine: Proinde quod ſubdunt, ut ubi ſunt exorta, ibi ſint finienda negotia ob difficultatem proſecutionis judicii tranſmarini, ſed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere in Africam, & executoribus cum Potentibus: haud ante dictis adverſari putes, ut appellationis juri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recuſarunt proſecutionis cauſæ modum, qui eo canone ponitur primo loco, nimirum ut ipſe Romanus Pontifex cauſam ipſam propinquis Epiſcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ dicta ſunt, licet perſpicua ſatis haberi poſſint, clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi ſumus: ut etiam manu quiſque tangat, quam quærit in quæſtione difficillima veritatem; quam non poſſit quiſque non fateri, niſi obſtinate procaciterque reſiliat.

Epiſcopi Afri non derogant juri appellationis.

LXXV. Primum igitur quod ad appellandi jus pertinet: id quidem haud recens inſtitutum eſt, ſed ſimul cum ipſa Eccleſia Romana conatum. Etenim cum Orthodoxorum omnium ſententia, ipſa in orbe Chriſtiano (ut ſuperius latiſſime demonſtratum eſt) obtineat principatum; minores omnes ad majores, cum læſi ſunt, poſſe habere recurſum, & majores minoribus præſto eſſe debere, cum jus naturale, tum gentium, atque jus ſcriptum confirmat. Sed quod modo ad Africanam Eccleſiam ſpectat, de qua nobis in præſentiarum ſermo: Cum qui apud eos claruere præſtantiſſimi Patres, iidemque Catholici, & Catholicæ veritatis acerrimi vindices, ut ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Cyprianus, Optatus Milevitanus, & Auguſtinus, pari ſententia abſque aliqua dubitatione, vel diſcrepantia tradant, confirmentque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Eccleſiæ: æque & jus ad eam provocandi, ex quadam neceſſaria aſſumptione, viſi ſunt eſſe profeſſi. Quod vero ad uſum pertinet: niſi id antiquitus ſervari ſolitum eſſet, haud S. Auguſtinus in cauſa Cæciliani iſta diceret (b): *Erat Eccleſia* (Carthaginenſis ſcilicet) *etiam tranſmarinis vicina regionibus, & fama celeberrima nobilis unde non mediocris utique auctoritatis habebat Epiſcopum, qui poſſet non curare conſpirantem multitudinem inimicorum cum ſe videret, & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, unde Evangelium in Africam venit, per communicatorias litteras eſſe conjunctum: ubi paratus eſſet cauſam ſuam dicere, ſi adverſarii ejus ab eo illas Eccleſias alienare conarentur.* Hæc cum ipſe dicat, nonne fatetur, appellare illi licuiſſe ad Romanam Eccleſiam, ſi illud ei damnum & injuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, ut Africanus Epiſcopus a Coepiſcopis læſus in Africa, cauſam ſuam proſequeretur apud Romanam Eccleſiam, niſi jure appellationis?

(b) *Aug. epiſt.* 162.

LXXVI. Sed quid vetera exempla quærimus? ſuppetunt quidem nova, quæ ſedente ipſo Sancto Auguſtino in Numidia conti-

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS *lend. Majas* celebratum, intelligendum eſſe autumat. Denique Card. Noriſius loco citato arbitratur, Cyrillum, qui Græce ſcripſit, reſpondiſſe Paſcha peragendum eſſe *die XXIII. menſis Pharmuti*, qui concurrit cum die XVIII. menſis Aprilis, ſeu cum die XIV. Kalend. menſis Maii, in quem revera anno ſequenti Paſcha incidit, ſed imperitum interpretem tranſtuliſſe IX. Kal. Majas. De Appendice nullam mentionem facit Emin. Card. Noriſius.

XXVII. Verum hæ omnes interpretationes reiiciendæ, obſervandumque brevem *Cyrilli* Epiſtolam ad Carthaginenſes, ſcriptam extare, vel ſeorſim ſine ullo additamento, ut in omnibus Latinis Conciliorum Collectionibus, a Theodoro Balzamone, aliiſque etiam Græcis, & in iis Paſcha dici nunciatum *XVII. Kal. Maii*, (ſed Librariorum oſcitantia, licet antiquus interpres recte vertiſſet *XIIII. Kal. Majas*, ideſt XVII. die menſis Aprilis, duabus unitatibus in inferiori parte connexis, reddidiſſe VII. in ultimo numero, cujus erroris a Librariis commiſſi exempla paſſim occurrunt): vel brevem illam Cyrilli Epiſtolam reperiri conjunctam cum alia Appendice, ſeu verius cum alia Epiſtola, ut apud Bucherium pag. 72. & apud Petavium citatum, qui uterque eam cum MSS. codicibus contulit. Ibi autem Paſcha indicitur, tam in Epiſtola

Duæ Cyrilli de Paſchate Epiſtolæ diſtinguendæ.

De Epiſcopis tempore Auguſtini Roman. Ponti. appellantibus.

gerunt, ac quidem minime dubia: haud enim horum eſt levis aſſertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore teſtante, inculcante, in pluribus comprobante, adducemus in medium. O mira Dei providentia in rebus Catholicæ Eccleſiæ moderandis! Eo ipſo tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Epiſcopos controverſia agitabatur, caſum contigiſſe voluit, cujus occaſione ipſemet S. Auguſtinus, quem dictis Conciliis Carthaginenſibus interfuiſſe diximus, compulſus ſit exempla adducere, quibus demonſtraret Africanorum Epiſcoporum recurſus, & appellationes ad Romanam Eccleſiam, cum agit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi; qui, relicto illi Epiſcopatus honore, functionibus tamen fuerat interdictus Epiſcopi, ſic damnatus ab Africanis Epiſcopis, ut miniſtratione ceſſaret Epiſcopatus, cum iſte ſic privatus, apud ſedem Apoſtolicam appellans, reclamans dixit: *Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui.*

LXXVII. Adverſus hunc igitur S. Auguſtinus, qui unus ex Epiſcopis fuit, qui eum ea ſententia condemnaverant, reſpondens oſtendit, ſæpius accidiſſe, ut Epiſcopis Africanis privatis adminiſtratione Epiſcopatus, honor tamen cum nomine Epiſcopi eiſdem relictus fuerit; quod demonſtrat his verbis (a): *Exiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica judicante, vel aliorum judicia firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopali ſpoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos: quæ, ut a noſtris temporibus remotiſſima non requiram, recentia memorabo. Clamet Priſcus provinciæ Cæſarienſis Epiſcopus: Aut ad primatum locus, ſicut cæteris, & mihi patere debuit; aut Epiſcopatus mihi remanere non debuit. Clamet alius ejuſdem provinciæ Victor Epiſcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priſcus fuit, nuſquam niſi in diœceſi ejus ab alio communicabatur Epiſcopo: clamet, inquam: Aut ubique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui. Clamet tertius ejuſdem provinciæ Laurentius Epiſcopus, & prorſus hujus vocibus clamet: Aut in cathedra, cui ordinatus ſum, ſedere debui; aut Epiſcopus eſſe non debui. Sed quis iſta vituperet, niſi qui parum attendit, nec inulta omnia relinquenda, nec uno modo omnia vindicanda?* Hæc S. Auguſtinus, in his (ut ait) *ipſa ſede Apoſtolica judicante, vel aliorum judicia firmante.* Sed & cum unius generis caſus & unius tantum provinciæ recenſet ſedis Apoſtolicæ de Africanis Epiſcopis exhibita judiciorum exempla, eademque ipſa recentia: plane poteſt quiſque ex his intelligere, quam crebra atque adeo frequentiſſima eſſe contigerit in aliis variis atque diverſis multiplicibuſque caſibus, tum in ea provincia cujus meminit, tum in aliis ejuſdem Africanæ Eccleſiæ, Apoſtolicæ ſedis judicia: quæ quidem haud ab ipſa Romana Eccleſia exerceri potuerunt, niſi cum qui in Africa ſententia Epiſcoporum damnati eſſent Epiſcopi, Romanum Pontificem appellaſſent, qui (ut idem dicit S. Auguſtinus) aut aliter judicaret, vel ab aliis judicata firmaret.

(a) *Aug. ep. 161. edit. Plant. tom. 2.*

Multiplices cauſæ ex Africana Eccleſia ad ſedem Apoſtolicam delatæ.

LXXVIII. En vides frequentiam Africanorum Epiſcoporum ſedem Apoſtolicam appellantium. Sed cur modo reſiliiſſe viſi ſint: ut cuncta probe intelligas, præſtat hic audire cauſam Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis, de qua S. Auguſtinus eam ad Cæleſtinum Papam ſcribit epiſtolam: extat enim ipſa, quam conſulere cuique liberum erit: fiet plane, ut ex ea tum morem illum jam inolitum appellandi ad ſedem Apoſtolicam ejuſque ſedis auctoritatem intelligas, tum etiam interpreteris quæ ſubduriuſcula viſi ſint ſcripſiſſe Patres Concilii Carthaginenſis in ea quam citavimus ad Cæleſtinum Papam epiſtola, de non mittendo de Latere Legatum in Africam: ut maxime mireris, quam concinno ordine cuncta ſibi reſpondeant: & (quod diximus) admirabili Dei factum ſit providentia, ut caſus contingeret, quem & S. Auguſtinus ſcriberet, ut nulla poſſit obſcuritate velari, vel perplexitate involvi, atque dubitatione confundi, ſed cuncta dilucida atque clara ſinceraque ob oculos poſita contempleris: adeo ut tu ipſe, lector, quovis affectus ſis animo, atque etiam ſi ab Eccleſiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non poſſis non fateri, quæ vera certaque

De cauſa Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis.

PAGIUS

quam in additamento, *IX. Kal. Majas*, cujus erroris hæc cauſa fuit. *Cyrillus* duas inter alias de Paſchate literas dedit, alteram hoc anno ad Patres Africanos; alteram anno CCCCXLIII. ad Monachos quoſdam, ad quos de Paſchale anni CCCCXLIV. quod in diem *IX. Kalend. Majas* incidebat, ſcripſit; ſciolus vero neſcio quis, non advertens Librarium duas Cyrilli Epiſtolas ſub unica inſcriptione uno tenore exaraſſe; & perpendens Cyrillum in ſecunda Epiſtola, ſeu, ut ſibi videbatur, in poſteriori parte Epiſtolæ, contendere Paſcha celebrandum eſſe *IX. Kal. Majas*, diem in priori Epiſtola expreſſum, quem diverſum videbat a die in ſecunda deſignato, mutavit, & loco *XIIII. Kal. Majas*, vel XVII. Kal. Majas, ſi is error jam in eam Epiſtolam irrepſiſſet, poſuit *IX. Kal. Majas*, uti in poſteriori Epiſtola; quæ conjectura optima fuiſſet, licet in textum minime inferenda, ſi *Cyrillus* unica Epiſtola quæcumque apud Bucherium & Petavium leguntur, aſſeruiſſet.

XXVIII. At Cyrillus duas Epiſtolas de Paſchate duobus diverſis annis ſcripſit, quas poſtea amanuenſes in unam eamdemque congeſſere, ut vel hæc verba, quibus prior finitur, demonſtrant: *de Paſcha vero, ut ſcripſiſtis, mandamus vobis, IX. Ka-*

que ex epiſtolari hiſtoria deducta eſſe perſpexeris. Accipe igitur rei geſtæ ſummarium.

LXXIX. *Bonifacii Papæ ſententia de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi.* Antonius Epiſcopus Fuſſalenſis ob enormia quædam ſcelera, agente contra eum S. Auguſtino, qui ei ſedi ipſum præficiendum curaverat, ab Epiſcopis ejus provinciæ depoſitus fuit ab Epiſcopatus adminiſtratione, relicto illi tantum ſedis titulo. Appellat hic ad Bonifacium Romanum Pontificem Zoſimi ſucceſſorem: ſimulque vafer homo ex Africa proficiſcens, elicuit in ſui commendationem literas a Primate Numidiæ ad ipſum Romanum Pontificem, quibus ille ipſum veluti innocentem excuſaret. His acceptis Bonifacius Papa a Primate in Antonii Epiſcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipſe S. Auguſtinus laudat) pro Antonio reſcripſit, eo adhibito temperamento, ſi nulla videlicet ſurreptio interceſſiſſet: nam in litteris hæc appoſuit: *Si ordinem rerum nobis fideliter indicavit*, &c. Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui cauſam integram ejus ſucceſſori Cæleſtino Pontifici; apud quem contra ſuum Epiſcopum Fuſſalenſes cauſam proſequentes, querelas pariter eidem Cæleſtino Papæ ingeſſerunt adverſus ipſum Auguſtinum, quod perditiſſimum hominem dediſſet ipſis Epiſcopum. Hoc ipſo rerum ſtatu, cum ab adverſario jactaretur fore miſſurum Cæleſtinum Papam executores, qui in ſedem ſuam, in ipſam videlicet Epiſcopatus adminiſtrationem Antonium reſtituerent: ipſe Auguſtinus ad eumdem Pontificem ſupplices litteras dedit, in quibus poſt alia hæc ad finem (a):

(a) *Aug. ep. 261. edit. Plant.*

LXXX. *Accipe* (*inquit*) *nunc quæ poſt ejus ſanctæ memoriæ viri* (nempe Bonifacii Papæ) *in Africa litteras geſta ſunt, & ſubveni hominibus opem tuam in Chriſti miſericordia multo avidius quam ille poſcentibus, a cujus inquietudine deſiderant liberari. Judicia quippe illis, & publicas poteſtates, & militares impetus, tamquam executuros Apoſtolicæ ſedis ſententiam, ſive ipſe, ſive rumores creberrimi comminantur: ut miſeri homines Chriſtiani Catholici graviora formident a Catholico Epiſcopo, quam cum eſſent hæretici a Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres.* Hæc Auguſtinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Carthaginenſi ad eumdem Cæleſtinum Pontificem Epiſcopi ſcribentes ſibi voluerint verbis illis (b): *Executores etiam clericos veſtros quibuſque petentibus * nolite mittere, nolite concedere; ne fumoſum typhum ſæculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucem ſimplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.* Hæc ipſi. Ex quibus ſimul omnibus perſpicue ſatis, puto, intelligis, ſicut Auguſtinum, ita & reliquos Africanos Epiſcopos non refugiſſe Apoſtolicæ ſedis judicium, quod implorabant pro confirmandis a ſe latis ſententiis, defendendiſque ab eas impugnantibus; nec rurſum executionem refugiſſe judicii; ſed queſtos eſſe de modo exequendi: exhorruiſſe nimirum mitti clericos cum militibus & magiſtratuum apparitura. Quod quidem illud primum oſtendit inſerviſſe Præſides provinciarum, & qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apoſtolicæ ſedis ſententiis: tantum abeſt ut eas impedirent, vel remorarentur, vel ut Apoſtolicis ipſis litteris, *Placet*, ſubſcriberent, arrogarent.

(b) *Apud Conc. Afr. c. 105.*
* Potentibus.

Executioni ſententiæ Apoſtolicæ ſedis præſtant Magiſtratus auxilium.

LXXXI. Cæterum reprehenſione vere dignus, ne fuerit modus ille cum apparitura militari exequendi Apoſtolicæ ſedis ſententias: licet ſanctiſſimi viri de eo videantur eſſe conqueſti: haud tamen quod ad præſentem cauſam pertinet, quis dixerit improban-

PAGIUS *Secunda ad monachos de Paſchate anni CCCCXLIV. ſcripta.* *Kalendas Majas nos futura indictione celebrare*; & alia manu. *Deus & Dominus ſanctam Eccleſiam, ideſt Congregationem cuſtodiat.* Hæc data hoc anno ad Patres Africanos, ut inter omnes convenit. Altera, quæ ſequentibus verbis continetur anno CCCCXLIII. ad quoſdam Monachos a Cyrillo data ob controverſiam de Paſchate anni CCCCXLIV. de qua etiam ſcripſit ad Sanctum Leonem Papam, ut manifeſte liquet ex Epiſtola Paſchaſini Lilybetani Epiſcopi ad eumdem Pontificem data, in qua ſignificabat, anno CCCCXLIV. nono Kalend. Maji Paſcha celebrandum eſſe. Ait enim Paſchaſinus: *diutino itaque tractatu vel ratiocinatione id verum invenimus, quod ab Alexandrina Eccleſia Antiſtite* (ſc. Cyrillo) *Beatitudini veſtræ reſcriptum eſt.* Sed hæc Cyrilli ad Leonem Papam Epiſtola periit, & quæ ad Monachos ab illo data, temporis progreſſu cum illa confuſa eſt ab amanuenſibus, quam hoc anno ad Patres Africanos de Paſchate anni CCCCXX. ſcripſerat. Inſcriptio quidem Epiſtolæ Cyrilli ad Monachos ad nos non pervenit, ſed ex Epiſtolæ ſeu partis Epiſtolæ quæ ſupereſt, lectione patet primo, eam non ad unum, ſed ad plures ſcriptam. Secundo, hos Cyrillo inferiores ac ſubditos fuiſſe; hic enim ait: *Præcipio vobis, ne faciatis Paſcha in menſe Martii, in anno emboliſmi, ſed in IX. Kal. Maij.* Tertio, qui de eo diem Paſchatis ſciſcitati fuerant; (nam ſe interrogatum fuiſſe dicit) Monachos extitiſſe. Ait ſiquidem Cyrillus: *Indicabo vobis quod Pachomius Monachus inſignis, factis Apoſtolicæ gratiæ egregius, fundatorque Ægypti Cœnobiorum, edidit ad monaſterium, quod lingua Ægyptiorum vocatur Bonum*; &c. Exemplum quippe illud Monachis videtur propoſitum. Verum quidem eſt, Bedam lib. de Rat. Temp. cap. 41. quædam ex hac Cyrilli Epiſtola proferre de Pachomio & Selenitide Lapide, quæ in hac poſteriori Cyrilli

bandum, ſi exacte cuncta conſideret. Etenim Antonium calumniam eſſe paſſum, atque injuſte damnatum, veriſimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, ſcribente pro eodem ad ſedem Apoſtolicam ipſo provinciæ totius Primate, qui primus omnium in eum tulerat damnationis ſententiam. Dato igitur, ut ex Actis judicialibus jure riteque confectis iſte per Apoſtolicam ſedem foret in ſtatum priſtinum revocandus, certe ſecundum ea quæ ibidem S. Auguſtinus (a) ſcribit de Fuſſalenſibus, id nonniſi manu militari expleri potuiſſe videbatur, quod Romanus Pontifex ſua ſententia definiiſſet. Etenim cives in eum adeo exacerbatos fuiſſe tradit, ut minime paſſuri eſſent ipſum amplius ſibi Epiſcopum præfuturum, immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, ſi ipſis invitis Antonius redderetur Epiſcopus: teſtatur quidem id ipſum Auguſtinus, his verbis agens de plebe Fuſſalenſi: *Dolore juſto, eum ſibi præeſſe, ferre omnino non poſſent; & cum ſuo illiuſque periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent*. Hæc ipſe: Certe quidem nonniſi ex caſibus hujuſcemodi emergentibus introductum oportuit, ut ubi non audiretur Apoſtolicæ ſedis præceptum ſimplicibus litteris ſignificatum, ad illud exequendum a Romana Eccleſia clerici legarentur cum apparituris, ut cogerent, quod juſte videri poterat definitum, impleri. Porro rite, juſte, pieque pro exequendis adverſus refractarios & repugnantes juſtis ſententiis & Eccleſiaſticis inſtitutis, implorare licere ab Imperatoribus eorumque Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito ſed ipſum S. Auguſtinum appello, qui hujus ſententiæ firmum aſſertorem atque defenſorem ſe præbuit pluribus in locis, & inter alia in epiſtola ad Vincentium (b). Cæterum quod ad Auguſtinum ſupplici epiſtola adverſus Antonium apud Cæleſtinum agentem pertinet: factum quidem fuiſſe ipſum Auguſtinum voti compotem ipſiuſque petitioni Romanum Pontificem annuiſſe, ſuo loco dicemus.

(a) *Aug. dicta ep.* 261.

(b) *Aug. epiſt.* 48.

LXXXII. De quo altercatum ſit inter Epiſcopos Africanos & ſedem Apoſtolicam.

Vidiſti ne adeo aperta ac perſpicua luce, lector, quam procul abſit (quod inſultantes jactant hæretici) conatum eſſe Zoſimum Papam appellandi jus ab Africana Eccleſia ſuffurari; cum, teſte ipſo Auguſtino, id jam antiquo atque recenti uſu receptum, pluribuſque in Africa frequentatum exemplis, præſcriptum fuiſſe conſtet? Sed cur (inquiens) ejuſmodi de appellatione oborta eſt controverſia? Haud quidem vere a quopiam dici poteſt, appellandi jus aliquando denegatum, quod tot conſtat exemplis ante & poſtea comprobatum: ſed potius perſpicue cernere eſt, de modo proſequendæ appellationis obortum eſſe diſſidium: quod ſatis evidenter poſſumus intelligere ex ipſius Zoſimi Papæ commonitorio, in quo, ubi agitur de primo mandato, non de jure appellandi, citatus eſt canon Concilii Sardicenſis, ſed de proſequendæ appellationis modo, nempe ut habet idem recitatus canon Concilii Sardicenſis ſeptimus, quo cavetur, ut ipſe Romanus Pontifex duplici via poſſit, ſi velit, appellantis ſubvenire juſtitiæ, nimirum vel per litteras, ſcribendo Epiſcopis finitimæ regionis, ut diligenter de cauſa inquirant atque definiant, vel mittendo Legatos a Latere in Africam, qui præſentes cum Epiſcopis cauſam appellantium audiant atque judicent: quorum poſteriorem modum refugiſſe vidimus Epiſcopos Africanos, non autem denegaſſe penitus jus appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu eſt: nam ſi jus appellandi denegatum ab eis penitus eſſent, non ille quidem ſeptimus canon, ſed quartus & quintus ejuſdem Concilii Zoſimo citandus fuiſſet, quo potiſſimum de appellandi jure agitur, his ſcilicet verbis:

LXXXIII. Canones de appellatione.

Quod ſi aliquis Epiſcopus adjudicatus fuerit in aliqua cauſa, & putaverit ſe bonam cauſam habere, ut iterum judicium renovetur: ſi placet, S. Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur ab his qui examinaverunt, vel etiam ab aliis Epiſcopis qui in propinquo morantur. Et ſi judicaret renovandum eſſe judicium, det Judices, &c. Sequenti item canone ſic: *Ad-*

PAGIUS

rilli Epiſtola leguntur, & lib. *de Argum. Lunæ*, hanc Epiſtolam a Cyrillo ad Sanctum Leonem Papam datam eſſe affirmare. Verum Beda in eo quod eam ad Sanctum Leonem ſcriptam arbitratur, deceptus eſt, ut rationes mox in medium allatæ clare oſtendunt, niſi Cyrillus cui bis a Beda ea Epiſtola attribuitur, de Pachomio & Selenitide lapide tam in Epiſtola ad Leonem, quam in Epiſtola ad Monachos locutus fuerit. Cæterum ſecundam illam Epiſtolam, quam Petavius laciniam prioris vocat, verum partum eſſe Cyrilli, liquet ex eo quod non ſolum ei a Beda aſſeratur; ſed etiam ex eo quod in tot bonæ notæ codicibus MSS. in quibus deſcribitur, eidem adſcribatur.

XXIX. *Africani appellationes tranſmarinas tandem admiſere.*

Epiſcopos Africanos tandem admiſiſſe appellationes ad Romanos Pontifices, liquet ex iis exemplis, quæ Baronius profert. Verum, ut notavit Marca lib. 7. de Concordia cap. 15. n. V. id factum non eſt in hoc Concilio Carthaginenſi, vulgo *Sexto* appellato, tametſi ita viſum fuerit Baronio, num. LXXIV. huic enim ſententiæ manifeſte repugnant eorum oppoſitiones verbis minime ambiguis conceptæ in eorum Epiſtola ad *Cæleſtinum* Papam Bonifacii ſucceſſorem. Ceſſere ergo tandem Africani, quia Pontifices Romani nihil voluerunt remittere ex jure ſibi legitime quæſito in Concilio generali Occidentis, Sardicenſi nimirum; cum poſſeſſioni ni-

LXXXIV. *Addendum eſt (ſi placet) huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuliſtis, ut cum aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum Judicio, qui in vicinis commorantur locis, & proclamaverit agendum ſibi negotium in urbe Roma: alter Epiſcopus in eadem cathedra, poſt appellationem ejus qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur, niſi cauſa fuerit in judicio Romani Epiſcopi terminata.*

LXXXV. Vides igitur qui fuerant citandi canones ejuſdem Concilii, ſi de appellandi jure fuiſſet inter Africæ Epiſcopos & Romanum Pontificem oborta controverſia, & non potius de modo proſequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipſis litteris eorumdem Africanorum Epiſcoporum ad Cæleſtinum, datis illis quidem (ut vidimus) poſt acceptos ab Oriente Nicænos canones; dum ipſi non negant appellationem, cum proſecutionem acceptent, nempe ſi velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare cauſam ipſis Africanis Epiſcopis, ſecundum videlicet priorem proſequendæ cauſæ modum: ſed ægre ferre ſe dicunt proſecutionis modos, nempe vel cum Romæ ſumma difficultate producendi eſſent teſtes, vel in Africa per Legatos a Latere foret agenda cauſa: cui poſteriori modo valde obnitebantur; ſicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, ut ex S. Auguſtino vidiſti: cum illud magis optarent, ut cum quis appellaret Apoſtolicam ſedem, ab illa delegaretur cauſa Epiſcopis illius provinciæ; ut de Zoſimo Papa vidimus delegante Eccleſiæ Cæſarienſis cauſam S. Auguſtino atque collegis.

LXXXVI. Quod vero legati & clerici executores proterve nimis rem agere viderentur: hos a Romano Pontifice mitti, moleſte ſe ferre iidem ſignificarunt Epiſcopi Africani. Certe quidem de his agendi apud Cæleſtinum tum publicis litteris Africanorum Epiſcoporum, tum privatis ipſius Auguſtini occaſionem dediſſe noſcitur legatorum nimia in cauſa proſequenda aſperitas & inſolentia. Nam in præſenti cauſa de Fauſtino legato iidem conqueſti ſunt litteris ad Cæleſtinum, ipſum non jam egiſſe Judicem, ſed patronum ſceleſtiſſimi Apiarii; & eo proterviæ progreſſum eſſe, ut diverſas Coepiſcopis Africanis (ut ajunt) inferret injurias, de quo antea conqueſti litteris ad Bonifacium (*a*) ſcripſerunt, quod non eſſent typhum iſtum (ut aiunt) paſſuri; & in litteris ad Cæleſtinum (*b*) rogant, ne fumoſum ſæculi typhum in Eccleſiam introduci permittat. Eſt namque typhus, idem quod faſtus & arrogantia: unde & Plutarchus (*c*) nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit: uſurpata eſt eadem vox ab Auguſtino (*d*) etiam; licet alicubi mendoſe, *typhus* loco, *plus*, legatur: a S. Ambroſio etiam, frequentius vero a S. Gregorio.

Fauſtini legati cum Africanis Epiſcopis aſperitas.

(*a*) *Apud Conc. Afr. c.*101.
(*b*) *Apud Conc. Afr. c.*105.
(*c*) *Plutarch. de Iſide.*
(*d*) *Aug. epiſt.*161.

LXXXVII. Cum igitur ex his omnibus, quæ dicta ſunt, ſatis ſuperque liqueat, Zoſimum Papam optimam foviſſe cauſam, necquicquam alieni juris uſurpare conatum eſſe, quo & prædeceſſores omnes abſque ulla controverſia potiti eſſent, dum Africanorum Epiſcoporum appellationibus ad Apoſtolicam ſedem detulerint, eiſdemque jus dixerint, atque cauſas ipſas, de quibus contentiones obortæ eſſent, abſolverint: quænam, rogo, ſubeſſe potuit ratio doli mali & impoſturæ, ut ſuppoſuerit Nicæno Concilio canonem Sardicenſem? cum præſertim qui ab eo citatus eſt canon, non minoris eſſet auctoritatis atque præſtantiæ, ac ſi eſſet Concilii Nicæni. Ubi igitur nulla ineſſe potuit vel levis fingendi ratio, nefas eſt præſumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuiſſe Concilium Sardicenſe atque Nicænum, cum ambo fuerint oecumenica, immo hoc amplius ab illo iſtud habuerit, quod illi ex Africanis Epiſcopis unus tantum Cæcilianus interfuiſſe reperitur, Sardicenſi autem cum Grato Epiſcopo Carthaginenſi ☞ trigintaquinque (ut Athanaſius docet) ☜ ejuſdem Provinciæ Epiſcopi præſto fuere; adeo ut, ſalva pace Catholica, nequaquam potuiſſent Sardicenſis Concilii canones non recipere? Si ergo dolus malus ſubeſſe minime potuit, alia plane exquirenda cauſa eſt, cur a Zoſimo ſub titulo Nicæni Concilii citatus fuerit canon Concilii Sardicenſis. Conjecturæ locus patens eſſe debet, ubi ceſſat omnis de

De Canone Sardicenſi citato a Zoſimo ſub titulo Nicæni Concilii.

PAGIUS ni eorum conſenſiſſent Africani Epiſcopi, qui ad certum tempus morem geſſerant deſiderio ſummorum Pontificum. Subſidio fuit exemplum Galliarum & Hiſpaniarum, apud quas in uſum revocatum eſt Privilegium illud. Tum etiam Novella Conſtitutio Valentiniani ſuggerente ſancto Leone Papa anno CCCCXLV. quæ ſummo Pontifici ſupremam auctoritatem tribuit in judiciis Epiſcoporum, ſive ii Galli ſint, aut ex aliis Provinciis; quod *Africanos* coegit ad obſervationem Canonum Sardicenſium. Præterea incurſio *Vandalorum*, qui Ariani erant, & in Africa anno CCCCXXVIII. dominari cœpere, Africanos neceſſitate adigebat ad arctiſſimam unionem cum Eccleſia Romana. Veſtigia tamen quædam contradictionis extant in Epiſtolis Papæ Leonis, in cauſa *Lupicini*. Sed acquieviſſe eos conſtat ex Ferrando, ex capitibus LIX. & LX. Breviarii Canonum.

XXX. In hac Synodo univerſali totius Africæ, quæ *Sexta* vulgo dicitur, præſente *Fauſtino* Legato Romanæ Sedis, relecti ſunt canones, illi omnes qui diverſis in Conciliis editi fuerant tempore *Aurelii* Primatis Carthaginenſis, & nova definitio-

Prior Collectio Canonum Africanorum.

de impoſtura ſuſpicio. Unde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilii fuerit cum aliis tranſlatus in Sardicenſe; vel quod, cum id celebratum ſit pro corroboratione Nicæni Concilii, idem reputatum cum illo fuerit: quod apud veteres adeo conſtans fuit, ut cum recenſerent Concilia generalia, poſt Nicænum ponerent Conſtantinopolitanum, prætermiſſo penitus Sardicenſe, quod tamen fuiſſe oecumenicum liquet.

LXXXVIII. Sed nec mirum eſt, quod nec novum ſit, ſi unus idemque canon, vel plures ſub diverſis Conciliis cenſeantur. Nam ne longe petita quæramus exempla: in promptu eſt, quod in Concilio Carthaginenſi anno ſuperiori celebrato inſerti habentur canones Concilii Milevitani: inſuper & canones Concilii Hipponenſis (ut diximus) tranſlati ſunt in poſteriora Concilia Carthaginenſia. Quid ergo impoſturæ erit, ſi canones, qui poſiti reperiuntur ſub titulo Conciliorum Carthaginenſium, quis citaverit nomine Conciliorum Milevitani, vel Hipponenſis? Num qui id faceret, exclamaveris impoſtorem? non puto, immo potius exactum canonum cognitorem, qui noverit proprios fontes unde manarint. Certe quidem plura de Concilio Nicæno ſunt exempla, aliquot ejuſdem Concilii canones tranſlatos fuiſſe in Concilium Sardicenſe, nimirum quintum, decimumquintum, decimumſextum, & decimum ſeptimum, quos exſcriptos invenies in Concilio Sardicenſi ſub numeris primo, decimonono, & decimo ſexto.

LXXXIX. *Quibus Codicibus major adhibenda ſit fides.* Quod ſi neges ea de appellationibus ſtatuta fuiſſe in Nicæno Concilio; unde negationem hanc probare vales? Num illud unum ſatis eſſe poteſt argumentum quod codices Africani & aliqui Eccleſiarum Orientalium illis carent? Ego contra, Romanæ Eccleſiæ codices illos habuiſſe, teſtificatione Zoſimi afferam. Modo æqua lance perpende, quibuſnam codicibus major adhibenda ſit fides: ſimul conſiderans, quæ longo tempore ſit paſſa naufragia Eccleſia Africana factione Donatiſtarum, qui cum Arianis fœdus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum eſſe jam diximus, ut ipſum Concilium Sardicenſe, idemque oecumenicum, cui & cum Primate Epiſcopo Carthaginenſi ☞ triginta quinque ☜ Epiſcopi Africani interfuerunt, poſteris Africanis penitus interceptum fuerit, ut omnino perierit, immo & nomen ipſum male apud eos audiens, reſpueretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum (*a*). Converte rurſus oculos ad Orientis Eccleſias, & quibus per plurimos annos fluctibus jactatæ fuerunt, conſidera, Arianis Epiſcopis præſidentibus, expulſis penitus Catholicæ communionis Epiſcopis: quibus omnibus malis caruiſſe Romanam Eccleſiam, jam ſuperius ex rebus geſtis ſingulorum annorum ſatis perſpicue demonſtratum eſt. Ex quibus plane jure argumentari liceat, fideliores habendos eſſe codices in Romanæ Eccleſiæ archivio diligenti cuſtodia aſſervatos, quam quoſlibet alios diverſarum provinciarum. Haud enim recens eſt ejuſmodi argumentatio, ſed jam vetus, a majoribus uſurpata & ſolida fide recepta, cum contigit in diſceptationem venire fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Eccleſiæ chartarum fuit perſpicue demonſtratum, ipſas ſacroſanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis eſſe corruptas, labefactatas, ac penitus in falſum ſenſum mutatas & depravatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in priſtinum veritatis candorem reſtituiſſe. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius (*b*) Papa, quem conſulas. Si igitur ea de Conciliis Epheſino & Chalcedonenſi acciderunt, cum Eccleſiæ Orientales a Catholicis regerentur Epiſcopis: quid cenſendum eſt, cum Ariani, in quorum manibus erant omnium Eccleſiarum codices & omnes ubique locorum conſtructæ bibliothecæ, Orientalibus præerant Eccleſiis? num quis negabit talia accidere potuiſſe, immo & accidiſſe non facilius exiſtimabit? Sed ne hic eadem repetere cogamur, conſule quæ dicta ſunt ſuperius tertio tomo, de cauſa, cur nomine Concilii Nicæni citati fuerint canones Concilii Sardicenſis.

(*a*) *Aug. ep. 165. ad Fortunatum & contra Creſ. l. 3. c. 34.*

(*b*) *Greg. l. 5. epiſt. 14.*

XC. His denique & aliis perſuaſi Epiſcopi Africani, longe abfuit ut citatos a Zoſimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilii, ſed ſub Concilio Sardicenſi, ut adulterinos rejecerint, & ut adſcititios ſpurioſque damnaverint; ſed eos potius ut legitimos ac fide dignos (ut par erat) habuerunt. Cujus quidem

rei

PAGIUS nitione, conſentiente *Fauſtino*, approbati ſunt Horum Conciliorum geſta & canones cum *Fauſtinus* Romam retuliſſet, Apoſtolicæ Sedis conſenſu adeo probata ſunt, ut partem deinde fecerint Collectionis noſtræ veteris, quæ incipit a tertio Carthaginenſi Concilio, & cætera ex ordine complectitur, quæ habita ſunt ſub *Aurelio* uſque ad VII. Carthaginenſe & præterea Milevitanum ſub Aurelio. In ea veteri Collectione continentur tantum Canones, quos Eccleſia Romana recepit, eadem ſerie & ordine, quo ſunt in Conciliis Africanis editi; omiſſis canonibus cæteris, quibus edendis defuit auctoritas Eccleſiæ Romanæ.

XXXI. *Secunda Collectio Canonum Africanorum.* Poſtea *Dionyſius* alium ordinem ſecutus eſt in deſcribendis canonibus Africanis ab eo, qui jam receptus erat. Etenim præmiſſo univerſali 10 tius Africæ Concilio hoc anno habito, & poſitis XXXIII. Canonibus in eo editis, ſtatim ſubjungit collectionem a ſe confectam canonum

in

rei locuples teſtis accedit Ferrandus diaconus Carthaginenſis Eccleſiæ, qui in hujus ſæculi fine magno ſplendore claruit non Cartagine tantum, ſed in univerſa Eccleſia Africana. Hic quidem in ſuo Breviario, ſeu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis diſtinxit capitibus, eorumdem (*a*) canonum mentionem habet, recenſens eos ſub titulo Concilii Sardicenſis: immo ipſe recte interpretatus, alteri eorum hujuſmodi præfixit titulum (*b*): *De provinciali Synodo retractanda per vicarios Epiſcopi urbis Romæ, ſi ipſe decreverit.* Ita ibi: ut plane intelligas, nequicquam ab ipſis appellationis juri, ſed nec executioni ipſius per vicarios nempe Legatos de Latere, faciendæ, eſſe derogatum, vel imminutum; cum modum dumtaxat illis diſplicuiſſe, quæ dicta ſunt ſuperius, doceant.

(*a*) *Brev. Ferrand. c. 149. 153. apud Creſconium.*
(*b*) *Conc. Sard. c. 7.*

XCI.

Ex ſuis ſcriptis Africani convicti.

Conſidera igitur, lector, cuncta quæ a nobis allata ſunt pro defenſione Zoſimi Papæ & jurium Apoſtolicæ ſedis (quod ſincere ſine fuco & fallaciis rem agamus) non aliunde deprompta eſſe, quam ex teſtificatione ipſorum Africanorum virorum, ac potiſſimum S. Auguſtini, & aliorum qui huic Synodo interfuerunt, adverſantium Epiſcoporum, ex ſcriptis ab ipſis epiſtolis & aliis: quibus perſpicue intelligere poſſis, omnia rite, ſine dolo & impoſtura, omniaque fideliter a Zoſimo & ſucceſſoribus Romanis Pontificibus eſſe tractata. Si ergo hæc ex adverſantium domo petita rem adeo perſpicuam reddunt: quid ſi extarent ipſorum Romanorum Pontificum Zoſimi, Bonifacii, & Cæleſtini ad eorum litteras redditæ reſponſiones, cum & ſine ipſis penitus evincatur cauſa? Cum igitur jam ex his quæ dicta ſunt, plena fide probatum habeas jus antiquum appellandi ab Africanis Epiſcopis ad Romanam Eccleſiam, illudque frequentibus & antiquis & recentioribus firmatum exemplis, perſpicuumque redditum non rem novam tentaſſe Zoſimum & ſucceſſores, nec ſuffuratos eſſe (quod ajunt) jus appellandi, uſque adeo manifeſtum ſit: ipſæ certe (ſi poſſent) plane erubeſcerent chartæ, quæ a Novatoribus Zoſimum & Bonifacium ſtylo lancinantibus ſunt contumeliis exaratæ. Sint iidem ipſi judices, ſi quod tamen veri cognoſcendi ſtudium, quod conatum eſt omnibus, eorum inſidet animis: ſimulque diſcant omnes, quam offuſa ſemel mente denſa caligine, & in tranſverſum acta odio atque livore, feratur in præceps, dum iidem ipſi quæcumque ignorant, blaſphemant, & dente canino corrodunt.

XCII.

Sed nec parcendum illi, qui ignoratione rerum geſtarum, ex turbis his actus in fugam, quæſivit (quod piis non licet) in mendaciis latebras. Falſo enim exiſtimans poſtremis Africanorum Epiſcoporum litteris ad Cæleſtinum Pontificem datis eſſe conflatum ſchiſma, diviſamque penitus Africanam Eccleſiam a communione Romanæ: quid improbe improbus finxit impoſtor? (vehementius enim commoveor in eos, qui mendaciis labefactant, quam ſe putant ſuffulſiſſe Dei Eccleſiam, columnam & firmamentum veritatis) quid inquam ille? Qui igitur ſemel errore ductus ſibi perſuaſit hoc tempore ſciſſam penitus fuiſſe Africanam Eccleſiam a Romana (proh nefas!) quam enorme excogitavit commentum? Finxit Bonifacii Secundi Papæ nomine epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum de reconciliatione Eccleſiæ Carthaginenſis cum Romana, jam ante (ut ſibi videbatur) ſchiſmate diſciſſa ab his temporibus Bonifacii ac Cæleſtini prædeceſſorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Epiſcopo Carthaginenſi libellum ad ipſum Bonifacium pro reconciliatione datum; necnon interceſſiſſe ad rem perficiendam tradit litteras Juſtini Imperatoris. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, ſed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & ſcies meæ commotionis paulo poſt juſtiſſimam cauſam.

De epiſtola conficta Bonifacii Papæ nomine.

XCIII.

Redarguitur falſitatis epiſtola nomine Bonifacii Papæ ſcripta.

Agendum jampridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium adverſus eumdem impoſtorem; cujus quidem epiſtola commentitia adeo immenſa clades ea ex parte infertur Eccleſiæ, ut niſi falſa omnino ea eſſe convinci poſſet, plane ex Eccleſiæ Catholicæ albo expungenda fuiſſent ſanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in perſecutione Uvandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem ſumma patientia conſummantes, aſſecuti ſunt martyrii palmam; delendique pariter forent ex Eccleſiaſticis tabulis præclariſſimi confeſſores, qui per illud ſpatium annorum centum in Africana Eccleſia claruere doctrina, atque vitæ ſanctitate conſpicui: Etenim ſi integro ſæculo, hoc, nempe a Bonifacio Primo uſque ad Bonifa-

PAGIUS in variis Conciliis Africanis editorum: in qua ſelectis iis, qui ad diſciplinam Eccleſiaſticam pertinebant, cæteros omiſit. Præterea cum canones aliqui in ſuperiori Concilio editi polliantur aut explicentur in ſequenti, *Dionyſius* ut compendium laboris legenti faceret, unica editione contentus fuit, & ipſe alicubi verba quædam ex prioribus addit, aut demit, ut inquit Marca in Diſſert. *de veteribus Collectionibus canonum* cap. 4. qui & capite ſequenti plura notavit de ordine Conciliorum Africæ in veteri Collectione.

nifacium Secundum, Africana Eccleſia perſeveravit in ſchiſmate; nihil eſt ut aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrii, vel in aliquo confeſſionis præmio munerari; cum & ſententia Cypriani & ipſius Auguſtini Africanorum Antiſtitum atque doctorum, certum exploratumque ſit, nullam eſſe poſſe ſchiſmaticorum coronam & præmium, quæ nonniſi dentur in Eccleſia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod diſcrimen ille, quiſquis fuerit, adduxerit Eccleſiam: cum ſi ejus ſtare poſſet epiſtola, corruere neceſſe eſſet ea ex parte Dei illam ſtructuram, quæ tot ſanctorum martyrum & confeſſorum vivis eſt aucta lapidibus.

XCIV. Cæterum toto cælo (ut dicitur) palam fecimus, & demonſtravimus clariſſima omnino luce ab homine vafro elaboratum eſſe commentum, dum oſtendimus, nec hoc tempore ſub Bonifacio, Cæleſtinove, vel eorum ſucceſſoribus Romanis Pontificibus interciſam fuiſſe vel ad unius diei tantum ſpatium, vel horæ momentum, Africanæ cum Romana Eccleſia communionem; quod & tibi notius fiet ex his quæ inferius ſingulis ferme annis dicturi ſumus: ut nulla prorſus dubitatio hac de re animum tuum pulſare poſſit: Unde plane intelligas epiſtolam illam eſſe falſiſſimam, ſive ejus ſpectes argumentum, ſive explores quæ in ea auctor congeſſit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam ſcribere epiſtolam ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum, plane de Eulalio tum Epiſcopo Alexandrino manifeſtæ id redarguitur falſitatis; cum conſtet tempore Bonifacii Secundi præfuiſſe Eccleſiæ Alexandrinæ Timotheum ejus nominis tertium, ſive quartum potius dicendum; eumdemque hæreticum, & a Romana Eccleſia alienum. Sed nec eſt quod fingi poſſit aliquis alius Eulalius nomine præfuiſſe Eccleſiæ Carthaginenſi; cum tempore ejuſdem Bonifacii, regnante Gelimere Wandalorum Rege, nec unus eſſet reperiri in Africa Catholicæ communionis Epiſcopus. Inſuper dum inconcinnus effictor in eadem epiſtola meminit Juſtini tunc regnantis Imperatoris, quam aperte ſe mentitum eſſe ſignificat? etenim eo tempore Bonifacii non Juſtinus, ſed Juſtinianus regnabat in Oriente. Vides lector, quot quantiſque certis demonſtrationibus res tibi facta ſit nota; cum vel una tantum ex adductis hic rationibus pluſquam ſatis eſſe potuerit ad arguendam epiſtolæ falſitatem: & intelligis quanto periculo recipiantur indiſcuſſa quæ Romanorum Pontificum nomine edita. At de his hactenus.

XCV. Jam vero elucidatis, quæ in maximam controverſiam ab adverſariis deducta erant atque defenſa: reliqua ejuſdem ſexti Concilii Carthaginenſis abſolvamus. Jn Concilio Carthaginenſi, ſive hoc, ſive alio ſub eodem Bonifacio celebrato, editus eſt canon de libris canonicis divinæ Scripturæ: extat adhuc, ſed neſcio quomodo relatus ſub Concilio tertio Carthaginenſi ſub numero quadrageſimoſeptimo, ubi ad finem de confirmatione canonis per Romanum Pontificem Bonifacium iſta ſubjiciuntur (a): *Hoc etiam fratri & conſacerdoti noſtro Bonifacio, vel * aliis earum partium Epiſcopis pro confirmando iſto canone innoteſcat, quia a Patribus iſta accepimus in Eccleſia legenda. Liceat etiam legi Paſſiones martyrum, cum anniverſarii dies eorum celebrantur.* Hæc canon. Ex quibus vides, lector, quantum deferrent Africani Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controverſia, nihil remiſerunt ſummiſſionis, & reverentiæ erga Romanum Pontificem. Sed & illud conſidera, quod ſi in hagiographis ſuſcipiendis confirmationem requirunt illi ab Apoſtolica ſede, quantum abeſt ut ob cauſam aliorum canonum ab ea voluerint ſeparari? Quamobrem & illud accidiſſe diximus, quod licet canones illos citatos nomine Concilii Nicæni inter alios Nicænos canones minime reperiri contigerit; nihilominus eoſdem, ac ſi Nicæni fuiſſent, cuſtodiendos acceperunt. Porro canonem iſtum de ſacris libris fuiſſe (quod poſtularant) a Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum, quod S. Auguſtinus ſcribens ad Quintianum hæc ait: (b) *Vos ipſi prius nolite in ſcandalum mittere Eccleſiam: legendo in populis ſcripturas, quas canon Eccleſiaſticus non recepit:* & paulo poſt: *Non memineris in Concilio inſtitutum, quæ ſint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant? Recenſe ergo Concilium: & omnia quæ ibi legeris, commenda memoriæ, &c.* Hæc ipſe, ut de confirmatis ab Eccleſia ſacris libris.

(a) *Conc. Carth.* 3. *cap.*47. * &

Canonem ſcripturæ divinæ confirmat Roman. Pont.

(b) *Aug. epiſt.*235.

XCVI. Quod inſuper ad legendas Paſſiones martyrum in Eccleſia anniverſaria die canon ſanciviſſe videtur: id quidem haud improbavit Rom. Pontifex, licet minime Eccleſia Romana uſu receperit, quod ſcilicet (ut teſtatur Gelaſius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiam ab hæreticis probarentur fuiſſe compoſita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis ſanctorum martyrum, quorum vix pauca reperiri contingit ſuo priſtino quo ſunt ſcripta, candore atque ſimplicitate niteſcere, de quibus hæc habet & ſextæ Synodi canon (c): *Quæ a veritatis hoſtibus confictæ ſunt martyrum hiſtoriæ, ut ſic martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri eſſent in infidelitatem deducerent, in Eccleſia*

Acta martyrum quæ exploſa.

(c) *Apud Theod. Balſam. ſext. Synod. cap.* 63.

non

non publicari jubemus, ſed eas igni tradi: qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus. Hæc ibi. Cæterum compendioſæ illæ Paſſiones martyrum, quas continent Martyrologia, anniverſaria quaque die, qua iidem paſſi ſunt martyres, tam apud Latinos quam Græcos antiquo uſu ſemper in Eccleſia recitari conſueverunt. Sed redeamus ad Synodum.

XCVII. De Innocentii legatione in Orientem.

Decreta jam in eadem Synodo (ut dictum eſt) magna celeritate legatione in Orientem ad perquirendos Nicænos canones, duo inventi delectique ſunt qui idem munus obirent, Innocentius presbyter, & Marcellus ſubdiaconus Eccleſiæ Carthaginenſis: quorum prior Innocentius presbyter miſſus eſt Alexandriam ad Cyrillum ejus Eccleſiæ Epiſcopum, Marcellus vero ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum: hæc quidem ex redditis ab eis ad Synodum litteris perſpicua fiunt, quibus Cyrillus diem Paſchatis anni ſequentis ad XVII. Kal. Maias annunciavit: conſtat quidem etiam ipſum (ut agebat Theophilus) annis ſingulis ſingulas ſcripſiſſe Paſchales epiſtolas. Extant ipſæ in vaticana bibliotheca numero trigintaduæ, quas exſcribendas curavimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium diligenter in opus incumbentem.

XCVIII.

Quod rurſum ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriam miſſum pertinet: ipſum inde profectum eſſe Hieroſolymam, reddidiſſeque S. Hieronymo litteras S. Auguſtini & Alypii, ex ejuſdem ad eos reſponſione perſpicue poſſumus intelligere. Inter alia autem iidem Auguſtinus & Alypius ſuis litteris reddiderunt S. Hieronymum certiorem de damnatione facta hæreſis Pelagianæ. Qua de re magna ipſe Hieronymus lætitia affectus eſt; unde ad eos: *Mihi* (inquit *a*) *omnis occaſio gratiſſima eſt per quam ſcribo veſtræ reverentiæ, teſtem invocans Deum, quod (ſi fieri poſſit) aſſumptis alis columbæ, veſtris amplexibus implicarer, ſemper quidem pro merito virtutum veſtrarum, ſed nunc maxime, quia cooperatoribus & auctoribus vobis hæreſis Cæleſtiana jugulata eſt: quæ ita infecit corda multorum, ut cum ſuperatos damnatoſque eſſe ſe cenſeant, tamen venena mentium non omittant; & quod ſolum poſſunt, nos oderint per quos putant libertatem docendæ hæreſeos perdidiſſe.* Hæc ipſe. Meminit in eadem ipſe epiſtola de S. Euſtochio proxime defuncta, & quidem (ut videtur) hoc anno: nam anno ſequenti ab adventu Innocentii presbyteri ſe eam epiſtolam ſcripſiſſe teſtatur, qui hoc anno (ut dictum eſt) illuc ab Africanis Epiſcopis miſſus fuit. Sicque & ſequenti anno eam ab ipſo epiſtolam ſcriptam apparet: ante quam haud pridem (ut ibi ait) S. Euſtochium defuncta erat: fuiſſe quidem videtur illa noviſſima omnium epiſtolarum ipſius: nam anno ſequenti (ut dicemus) eumdem S. Hieronymum ex hac vita migraſſe, Proſper affirmat.

(*a*) Hier. epiſt. 79.

XCIX. Tempus Euſtochii Monaſticæ obſervantiæ.

Ex his igitur (ut vides) conſignatum habes tempus migrationis clariſſimæ genere & ſanctitate celeberrimæ Euſtochii virginis, S. Paulæ filiæ, agentis Bethlehem una cum matre annis viginti, poſt illius vero obitum annis quindecim, ut ex litteris (*b*) ejuſdem Hieronymi ad eam in matris tranſitu ex hac vita ſcriptis intelligi poteſt, dum ſub Conſulatu Honorii ſexto & Ariſteneti (qui eſt annus Domini quadringenteſimuſquartus) numerat commorationis ejuſdem Paulæ matris Bethlehem annos viginti, a tempore videlicet quo una cum filia Euſtochio illuc profecta erat: a quo quidem tempore uſque in præſentem annum incolatus monaſterii Bethlehemitici ſuperſtitis Euſtochii filiæ anni intercurrunt quindecim: ſicque anni fient triginta quinque monaſticæ obſervantiæ ejuſdem Euſtochii in Bethlehemitica manſione, actis jam ante Romæ in ſancto propoſito una cum matre annis quinque: Hæc omnia liquent ex teſtificatione S. Hieronymi, caſtiſſimæ virginis cum cæleſti ſponſo nuptiarum ſpiritualium pronubi, morum excultoris, & fidiſſimi ejus integritatis ad obitum uſque cuſtodis: cujus quidem ſcriptis, quæ qualis, quantaque S. Euſtochium fuerit, ſexcentis ferme locis, haud obſcuris notis declaratum

(*b*) Hier. epiſt. 27.

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS XXXII. *Hieronymus meminit Anniani Pelagiani & mortis Sanctæ Euſtochii.*

Ad num. XCVIII. Divus Hieronymus in Epiſtola CCII. inter Auguſtinianas, alias XXIV. Alypio & Auguſtino gratulatur, quod eorum opera Cæleſtiana ſeu Pelagiana hæreſis extincta ſit, & excuſat, quod nondum refellerit libros *Aniani pſeudo-Diaconi Celedenſis*. Baronius exiſtimat, eam Epiſtolam anno ſequenti datam; ſed *Innocentius* Presbyter ejus perlator in Orientem ad Cyrillum a Patribus Africanis miſſus, inde rediens in Africam ante diem XXVI. Novemb. ut ſupra oſtendi, ea dubio procul occaſione viſo *Hieronymo*, Epiſtolam de qua agitur afferendam accepit, hoc ipſo anno; non vero ſubſequenti. Quippe Epiſtolæ initio ut obſervant Patres Benedictini in editione Epiſtolarum Sancti Auguſtini, cum Hieronymus excuſat, quod Innocentius *anno præterito quaſi nequaquam in Africam reverſurus*, ipſius ad Auguſtinum ſcripta non ſumſerit, indicat duas *Innocentii* peregrinationes in Orientem: quarum prima ſi quidem *Innocentius* de ſuo in Africam reditu incertus erat, non eſt eadem cum illa quam hoc anno Africanæ Synodi auctoritate ſuſcepit. Neque Baronius ex his Hieronymi verbis recte colligit, Epiſtolam anno ſequenti a legatione Innocentii ſcriptam fuiſſe. Garnerius Tom. I. Oper. Mercatoris pag. 341. de hac Epiſtola Hieronymi loquens, ſuſpicatur Innocen-

invenies. Extitit ipſa plane terra bona & optima, quæ tanto cultore digna fructum reddidit centuplum, & quidem in patientia: cujus ſpecimen inſigne edidit illud noviſſime quod graſſatores paſſa, cædes, & incendia, bonorumque deprædationem, & his omnibus acerbiores minas, conqueſta de his apud Romanum Pontificem, noluit nomina recenſere ſceleratorum tanta ſacrilegia perpetrantium, nec eorum ad facinus impulſoris ediſſerere voluit accuſatrix; ſed ſignaculo Chriſtianæ manſuetudinis ac patientiæ illibatam virginitatem, & cuſtoditam quam exactiſſime diſciplinam monaſticam conſignavit, ſic nempe ſumma integritate, & ſanctitate totius vitæ tranſactæ periodum quam honeſtiſſime atque ſanctiſſime claudens.

C. De S. Euſtochii ad Deum tranſitu.

Hic finis Juliæ Euſtochii, immo principium vitæ, cum exoptatum diu nuptiarum tempus advenit, jam longe ante plurimos annos ab ipſo S. Hieronymo ei jugiter contemplandum ob oculos poſitum, cum in nobili illa de inſtitutione virginis ſcriptione in ipſius ſublimi profeſſione virginitatis tyrocinio elucubrata ad finem iſta de ejus fine philoſophatus, vel potius vaticinatus, habet (*a*): *Egredere, quæſo, paulıſper de carcere, & præſentis laboris ante oculos tibi pinge mercedem, quam nec oculus* (*b*) *vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virgineis, cum poſt Rubrum mare, ſubmerſo cum ſuo exercitu Pharaone, tympanum tenens præcinet reſponſuris: Cantemus* (*c*) *Domino: glorioſe enim honorificatus eſt: equum & aſcenſorem projecit in mare. Tunc Thecla in tuos læta volabit amplexus. Tunc & ipſe ſponſus occurret, & dicet: Surge* (*d*) *veni ſponſa mea, veni proxima mea ſpecioſa mea, columba mea; quia ecce hiems tranſivit, pluvia abiit ſibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quæ* (*e*) *eſt iſta proſpiciens quaſi diluculum, ſpecioſa ut Luna, electa ut Sol? Videbunt te filiæ, & laudabunt Reginæ, & concubinæ prædicabunt. Hinc & alius caſtitatis chorus occurret; Sara cum nuptis veniet, filia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diverſis gregibus carnis, & ſpiritus matres tuæ. Lætabitur illa, quod genuit: exultabit iſta, quod docuit &c.* Hæc Hieronymus de futuro jam diu ante deſcripto Euſtochii ad Deum tranſitu: tale namque ante triginta, & amplius annos de venturis cum ſponſo cæleſti ejus nuptiis dulce præcinuit epithalamium, quod nos hic epitaphii loco poſuimus. Non enim lacrymis, ſed gaudiis, nec funeris, ſed triumphi pompa proſequi decet tantam virginem migrantem ad Chriſtum virginum ſponſum.

(*a*) Hier. ep. 22. in fin.
(*b*) Iſai. 64.
(*c*) Exod. 15.
(*d*) Cant. 3.
(*e*) Cant. 9.

CI. Euſtochii ætas.

Quot autem annos nata ſanctiſſima virgo deceſſerit, haud exceſſiſſe putamus ætatis annum quinquageſimum: utpote quam tempore S. Bleſillæ ſororis obitus (cujus ſuo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud provectæ ſatis ætatis fuiſſe, idem Sanctus Hieronymus (*f*) teſtari videtur, ubi in conſolatione Paulæ matris de ejuſdem Bleſillæ obitu ait: *Parce ſaltem Euſtochio tuæ, cujus parva adhuc ætas & rudis pene infantia.* Fuit autem ipſa inter quinque S. Paulæ filios tertio loco genita. Erat Bleſilla omnium primogenita, ſecunda Paulina, tertia Euſtochium, quarta Ruffina, quinto vero loco & ultimo Toxotius natus ut ex teſtificatione ejuſdem Hieronymi ſatis liquet. Cum igitur tempore profectionis S. Paulæ ex Urbe Hieroſolymam ante annos (ut diximus) trigintaquinque, ut idem teſtatur (*g*), eſſet Ruffina quarto loco nata jam nubilis; quæ diximus de ætate Euſtochii, confirmari poſſe videntur, ut quæ ante ipſam orta Euſtochium haud minor annis tunc quindecim fuiſſe dicatur: qua quidem inita de annis Euſtochii ratione, ipſam quinquagenariam deceſſiſſe dicendum erit. Porro dies natalis ſanctiſſimæ virginis Euſtochii relatus reperitur a Romana Eccleſia in tabulas Eccleſiaſticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: *Eodem die S. Euſtochii virginis filiæ B. Paulæ; quæ ad Præſepe Domini cum aliis virginibus enutrita, præclaris meritis fulgens, migravit ad Dominum.* Hæc ibi publica teſtatione, cum alioqui privati obſequiis omnes ferme ſacræ virgines eam conſueverint frequentare.

(*f*) Hieron. epiſt. 25.
(*g*) Hieron. epiſt. 27.

Sic

PAGIUS

tium, qui literarum Hieronymi portitor, non fuiſſe eumdem ac qui Alexandriam legatus eſt ab Africanis, quia *qui legatus fuerat Innocentius utique reverſurus erat*. Verum Hieronymus ſolum indicat. *Innocentium* ſuæ Epiſtolæ perlatorem in prima ſua peregrinatione anno ſuperiori ſuſcepta in incerto fluctuaſſe, an eo anno in Africam rediret. Non dicit autem in ſecunda peregrinatione, quando ei Epiſtolam ſuam conſignavit: anno ſcilicet præſenti, de reditu certum non fuiſſe ideoque *Innocentius*, qui literas Hieronymi attulit, diverſus non eſt ab Innocentio, qui Alexandriam ab Africanis miſſus fuerat. Meminit in ea Epiſtola Hieronymus Sanctæ *Euſtochii*, quæ in Tabulis Eccleſiaſticis colitur IV. Kal. Octob. & de qua pluribus Baronius num. XCIX. & ſeqq. Eam ejuſque matrem Sanctam *Paulam* ad ſtudium ſanctimoniæ induxerat *Hieronymus*, ideoque ingens odium ſibi conciverat apud Romanos, nec ſine ſuſpicione quod eas turpiter amaret, ut ipſemet ſcribit Epiſt. XCIX. ad *Aſellam*. Quoad ejus dormitionem, cujus dolore ſe vehementer occupatum teſtatur Hieronymus

CII. De S. Paula Juniore.

Sic igitur cum ex humanis Euſtochium deceſſiſſet, ſolatio amitæ remanſit Paula Junior deſtituta. Hæc (ut dictum eſt) nata eſt ex matre Læta atque Toxotio filio Sanctæ Paulæ, de cujus educatione ad ejus matrem S. Hieronymus epiſtolam ſcripſit (a) dictaque eſt ad diſcriminationem Paulæ Senioris ejuſdem aviæ iſta Paula neptis: de qua idem S. Hieronymus in dicta epiſtola ad Auguſtinum, & Alypium in fine his verbis (b): *Paula veſtra neptis:* ſed melius ita in aliquibus ſcriptis codicibus: *Paula neptis veſtra:* & quod ſequitur: *miſerabiliter deprecatur, ut memores ejus ſitis, & multum vos ſalutat.* Hæc de ipſa: quæ in eodem relicta monaſterio, quando diem extremum clauſerit, nobis eſt hactenus incompertum. Par eſt autem credere, ut quæ (quod ſuo loco dictum eſt ſuperius) nata eſt ex repromiſſione martyris, & ab ipſis incunabulis Deo dicata, tantarumque feminarum ſancta educatione nutrita, ac S. Hieronymi ſcriptis ab infantia ad ſummum virtutum exemplar inſtituta, finem egregia pariter clauſerit ſanctitate.

(a) Hieron. epiſt. 7.

(b) Hieron. epiſt. 79.

CIII. De Melania Juniore, & ſociis.

Sed & illud, & ex eadem S. Hieronymi epiſtola velim obſerves, ipſum non Paulæ neptis tantum nomine eiſdem Auguſtino atque Alypio Epiſcopis ſalutem impertire, ſed nomine etiam Albinæ, Piniani, atque Melaniæ, quos ante ſeptem annos diximus verſatos in Africa, & poſtea una ſimul veniſſe Hieroſolymam: ait enim (c): *Sancti filii communes Albinus *, Apinianus *, & Melania plurimum vos ſalutant.* Hæc ibi. Verum pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus reſtituendi ſunt, niſi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquies) hi Hieroſolymam pervenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere conjectura, vel divinare; habes id ipſum expreſſe demonſtratum in rebus geſtis (d) ejuſdem Melaniæ Junioris: ubi cum dicatur eadem annis ſeptem in Africa commorata; ſi repetas tempus ejus Roma illuc profectionis, quam accidiſſe diximus anno qui præceſſit Urbis cladem, nempe quadringenteſimonono; & ab eo tempore numeres ſeptem illos annos, invenies utique ante triennium (ut dictum eſt) ipſam ac ejus ſocios Heroſolymam perveniſſe, & una cum ea Albinam matrem Melaniæ Junioris, ut ejus acta teſtantur: fuiſſe namque hanc Albinam nomine conjugem filii Melaniæ Senioris, Palladius docet (e).

(c) Hieron. epiſt. 79.
* Albina.
* Pinianus.

(d) Extant apud Metaphr. die 31. Januar. & Sur. t. 1.

(e) Pallad. in Lauſiac. c. 33.

CIV.

Ab ipſo autem Hieroſolymam adventu poſt dies quadraginta defunctam eſſe Melaniam Seniorem, Palladius (f) tradit, licet de aliis nullam habeat mentionem: quos dum ait inferius (g) vitam duxiſſe in Campania & in Sicilia; plane ignoraſſe viſus eſt, ex Auguſtino certum reddi eoſdem in Africa degiſſe; neſciſſe pariter, ex S. Hieronymo palam fieri eoſdem Hieroſolymam profectos eſſe: quæ omnia pluribus teſtantur Acta S. Melaniæ Junioris. Quinetiam ex eodem S. Auguſtino conſtat, hos, cum Hieroſolymam perveniſſent, & Pelagium ibi agentem inveniſſent, ipſum admonuiſſe, ut ea omnino damnaret, quæ ab Orthodoxis adverſus eum obiicerentur: ipſum autem, veluti eis obtemperantem, ſcripſiſſe anathematiſmum adverſus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum objecti eſſent: ſed quam doloſe, quamque veteratorie, S. Auguſtinus aperuit. Sed accipe modo quid ipſe de his cum Pelagio agentibus ſcriptis tradat (h): *Scripſiſtis mihi, cum Pelagio vos egiſſe, ut quæcumque adverſus eum dicerentur, ſcripto damnaret; eumque dixiſſe, audientibus vobis: Anathemo, &c.* Miſerunt autem dicta a Pelagio iidem Albinus *, Pinianus, atque Melania ad ipſum Auguſtinum: qui poſtea

(f) Pallad. in Lauſiac. cap. 47.
(g) Idem c. 49.

Albinus, & Pinianus admonent Pelagium.

(h) Aug. de Chriſ. grat. lib. 1. c. 1.

* Albina

PAGIUS

... mus in laudata Epiſtola ad Auguſtinum & Alypium, ea circa hoc tempus contigit cum Palladius hoc anno vel ſequenti Hiſtoriam Lauſiacam ſcribens, in vivis eam agere credat in cap. 125.

XXXIII. Paula Junior & Melania Junior florent in Paleſtina.

A num. CII. ad CVI. Morte Euſtochii *Paula* neptis ejus ſolatio deſtituta remanſit. Erat Paula *ex Læta & Toxotio genita, immo voto & futuræ virginitatis repromiſſione concepta,* inquit Hieronymus in Epiſtola XXVII. ad eamdem Euſtochium ſcripta. Toxotius vero filius erat Sanctæ Paulæ ſenioris. Hieronymus in eadem ad Alypium & Auguſtinum Epiſtola ait: *Sancti filii communes, Albina, Pinianus, & Melania plurimum vos ſalutant... Neptis veſtra Paula miſerabiliter precatur, ut memores ejus ſitis, & multum vos ſalutat.* Ubi Paula junior dicitur neptis Auguſtini & Alipii tam in editione Victorii, quam in editione Patrum Benedictinorum, ſed errore Librariorum, ni fallor. Quomodo enim *Paula* junior Alypii & Auguſtini neptis dici potuit? Baronius quidem obſervat in aliquibus MSS. legi: *Paula neptis, veſtra,* quo pacto ſenſus conſtaret; cum *Paula* ad diſcrimen *Paulæ* aviæ, Paulæ neptis dici potuerit, ſicuti & filia, ſpiritualis nempe, Auguſtini & Alypii. Sed iidem Patres Benedictini nullum memorant MS. quo lectio Baronii comprobetur. Præterea quia in Epiſtola Hieronymiana loco, *Albina* in quibuſdam MSS. legitur, *Albinus*, ſuſpicatur Baronius *Albinam* habuiſſe filium nomine *Albinum*. Verum Albina nullum hoc tempore filium habuit; *Publicola* enim junior, ejus filius, jamdiu obierat.

XXXIV. Melania ſenior Hieroſolymis demortua.

Melania ſenior cum Melania juniori, *Piniano* hujus marito, & *Albina* Melaniæ ſenioris nuru circa initium anni CCCCX. ex Sicilia in Africam tranſmiſere, ubi *per ſeptem annos* apud Tagaſtem urbem manſere, annoque CCCCXVII. Hieroſolymam venere, ubi *cum facultates diviſiſſet, intra quadraginta dies dormiit in bona ſenectute, & ſumma manſuetudine & veneranda memoria,* inquit Palladius in Lauſiaca cap. 118. loquens de Melania ſeniori, quam cum *ſanctam ac perfectam in Chriſto feminam* appellet S. Paulinus in Epiſtola ad Auguſtinum, ordine XCIV. inter ejuſdem Auguſtini Epiſtolas, eamque ſibi

ab

ſtea ſub Zoſimo Papa contrariis ſcriptis oſtendit impii hæreſiarchæ fallacias. Sed de his alias.

CV. Melaniæ, & Piniani vitæ inſtitutum.

De rebus autem geſtis Melaniæ Junioris, ac Piniani viri ejus, ac ſociorum, ejuſdem Melaniæ vitæ Acta declarant; nimirum peregrinatos eſſe in Ægyptum ad viſendos ſanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingraveſcentem ſenectutem Hieroſolymis: inde vero redeuntes Hieroſolymam, ſeorſum a conjuge Pinianum vitam excoluiſſe, monaſticam, Melaniam vero ad annos quatuordecim apud montem Oliveti clauſam in cella perſeveraſſe, duxiſſeque ibi in anguſto loco vitam Angelis ſimilem. Mira quidem hæc videbuntur: ſed ſi quis legat, quæ de ejuſdem Melaniæ vitæ inſtituto, antequam Hieroſolymam proficiſceretur, cum adhuc in Italia ac Romæ potiſſimum verſaretur, idem qui ſupra Palladius (a) ſcripſit, atque ea quæ de ejuſdem vivendi ratione cum eſſet in Africa, eadem Acta habent; ſummum hujuſcemodi monaſticæ vitæ genus tum ipſam, tum virum ejus attigiſſe, haud valde mirabitur, cum ſe ab initio penitiſſime Deo ambo addixiſſent.

(a) *Pallad. in Lauſiac. cap. 49.*

CVI. Chriſti apparitio mirifica ſuper Montem Oliveti.

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palæſtina, Marcellinus in Chronico, ſub iiſdem Conſulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: *Multæ Palæſtinæ civitates, villæque terræmotu collapſæ ſunt. Dominus noſter Jeſus Chriſtus, ſemper ubique totus, ſuper montem Oliveti Hieroſolymæ vicinum ſeſe de nube manifeſtavit. Multæ & tunc utriuſque ſexus vicinarum Gentium nationes tam viſu quam auditu perterritæ, atque credulæ ſacro Chriſti fonte ablutæ ſunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Chriſti Salvatoris Divinitatis nutu extemplo preſſa refulſit.* Hæc Marcellinus, & alii. Cujus quidem rei adeo admirabilis occaſione, de tempore adventus Domini ad judicandum cœpti ſunt ubique miſceri ſermones; quod ex Danielis (b) Prophetæ vaticinio jam prænunciatus eſſet, adventus Filii hominis in nubibus, & Zacharias (c) de ipſo loco ejus adventus ſuper montem Oliveti prædixerat. His inſuper accedebat etiam, quod memoria omnium retinerentur, quæ ab Angelis dicta, a Luca (d) vero Evangeliſta conſcripta ſunt verba illa in eodem monte Oliveti, ubi Chriſtus aſcendiſſet in cœlum, & de ipſo Domino Jeſu ita prænunciata: *Quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum, ita veniet.* His, inquam, divinis prædictionibus, & cælitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad judicandum tempore inter diſertos viros diſceptari cœptum. Cujus occaſione ſcripſiſſe videtur Heſychius (e) ad S. Auguſtinum de noviſſima die; quæ, cum præceſſiſſent (ut ait) tot ſigna, jam videretur inſtare. Cum & ipſe S. Auguſtinus (f) prolixa diſputatione, epiſtola ad eumdem Heſychium reddita, itidem egit de noviſſimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipſo ſcriptam eſſe anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: *A nativitate Domini computantur anni ferme quadringenti viginti, a reſurrectione autem, vel aſcentione ejus anni plus minus trecenti nonaginta.* Cæterum ipſe redarguit de his curioſum nimis exploratorem; cum tamen

(b) *Dan. 7.*
(c) *Zach. 14.*
(d) *Act. 1.*
(e) *Apud Aug. epiſt. 79.*
(f) *Aug. epiſt. 80.*

PAGIUS

ab Auguſtino in Epiſtola ad ſe data laudatam ſignificet, apparet eam rectam fidem edoctam eſſe, ab Alypio præſertim & ab Auguſtino per illud ſeptennium, quo cum ſuis ea in Africa manſit. Cum vero idem Palladius ibidem tradat, eam *ſexaginta annos* natam ex Oriente Romam rediiſſe, idque anno Chriſti CCCXCVII. ut ſuo loco demonſtravimus, apparet etiam eam circa annum CCCXXXVII. in lucem prodiiſſe, anno CCCLXXI. in Orientem Rufino Aquileienſi comite ſe ſe contuliſſe, & octogenaria majorem e vita migraſſe. Poſt ejus mortem *Melania junior* in Ægyptum ad inviſendos Sanctos Monachos cum *Piniano* marito peregrinata eſt, tandemque rediere Hieroſolymam, & *Melania* per annos quatuordecim ſe ſe in domuncula incluſit, ut narrat Baronius ex Actis ejus vitæ & infra explicabimus.

XXXV. *Interrogatur S. Auguſtinus de die ſupremo mundi.*

Ad num. CVI. Patres Benedictini in editione Epiſtolarum Sancti Auguſtini exiſtimant, Epiſtolam ejus CXCVII. alias LXXVIII. ad Heſychium Salonitanum Epiſcopum, *de die ſupremo mundi non inquirendo*, & Epiſtolam Heſychii ad Auguſtinum de ſignis ultimi Chriſti adventus, quæ alias erat LXXIX. nunc CXCVIII. ſcriptas eſſe ſub finem ſuperioris anni aut præſentis initio; quod Heſychius num. V. dicat, ſigna per id tempus in Cælo viſa fuiſſe, huncque reſpicere putent ad inſignem illum Solis defectum, qui anno præcedenti contigit, quem *tanta ſiccitas ſecuta eſt, ut multorum hominum, aliorumque animalium inſuetam ubique mortem inferret*, inquit Philoſtorgius lib. 12. quibus Heſychius ſignis permotus videtur, inquiunt, occaſionem ſumſiſſe conſulendi Auguſtinum de ultimo die mundi. Hinc Epiſtolam Auguſtini de fine ſæculi CXCIX. alias LXXX. ad eumdem Heſychium, hoc anno exaratam arbitrantur. Verum a ſententia Baronii, qui eas Epiſtolas occaſione ſignorum ac terræ motuum, qui hoc anno accidere, conſcriptas fuiſſe autumavit, non videtur recedendum. Marcellinus enim in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ait: *Multæ Palæſtinæ Civitates Villæque terræ motu collapſæ. Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſemper ubique totus, & ſuper montem Oliveti Hieroſolymæ vicinum ſe ſe de nube manifeſtavit. Multæ & tunc utriuſque ſexus vicinarum gentium nationes, tam viſu quam auditu perterritæ atque credulæ, ſacro Chriſti fonte ablutæ ſunt, omniumque baptizatorum inimicis in tunicis Crux Chriſti Salvatoris, divinitatis nutu, extemplo preſſa refulſit.* Continuatio itaque ſignorum, novaque ſpectacula, quæ hoc anno viſa, ut de die ultima ſeculi ſerio inquireretur, *Heſychio* anſam præbuit.

Phi-

men ipſe contra, diem illum haud inſtare demonſtret ex ſignis; cum longe abeſſet, ut impletum dici poſſet, quod apud Matthæum ait Dominus: (a) *Prædicabitur hoc Evangelium Regni in univerſo Orbe, in teſtimonium omnibus gentibus: & tunc veniet conſummatio:* nam ſubdit (b): *Sunt enim apud nos, hoc eſt, in Africa barbaræ innumerabiles gentes, in quibus nondum prædicatum eſſe Evangelium, ex iis qui ducuntur inde captivi, & Romanorum ſervitiis jam miſcentur, quotidie nobis ediſcere, in promptu eſt. Pauci tamen anni ſunt, ex quo quidam eorum rariſſimi atque pauciſſimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita ut non habeant Reges ſuos, ſed ſuper eos Præfecti a Romano conſtituantur Imperio, & illi & ipſi eorum Præfecti Chriſtiani eſſe cœperunt. Interiores autem, qui ſub nulla ſunt poteſtate Romana, prorſus nec religione Chriſtiana in ſuorum aliquibus detinentur.* Hæc Auguſtinus, cum de his agit. Sane quidem temporibus Cenſerici Uvandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritaniæ parte in regno Capſur cœptum fuiſſe Evangelium prædicari, occaſione confeſſorum illuc relegatorum, Victor (c) affirmat.

(a) *Matt.* 24.

(b) *Aug. ead. ep.* 80. Evangelium nondum toto Orbe diffuſum.

(c) *Victor de perſecut. Uvand. lib.* 1.

CVII. Cum vero ſerperet venenum hæreſis Manichæorum in Galliis hoc eodem tempore, Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accuſationis a clericis Eccleſiæ Valentinæ adverſus Maximum Epiſcopum Manichæorum ſectatorem, delegavit cauſam cognoſcendam Epiſcopis ſeptem provinciarum. Extat ipſa de his epiſtola Bonifacii data hoc anno Idibus Juniis ſub Conſulatu Monaxii. Vides igitur accuſationes Epiſcoporum deferri ſolere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno ſequenti.

Hoc item anno, iiſdem Conſulibus, defuncto Chryſantio Epiſcopo Novatiano CVIII.
Conſtantinopoli, in locum ejus ſuffectum eſſe Paulum, Socrates ſuorum Novatianorum texens ſucceſſionem Epiſcoporum affirmat: ſub quo de Judæo hæc contigiſſe narrat (d): *Judæus quidam veterator Chriſtianam fidem ſimulans, ſæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corraſit pecunias. Poſtquam autem multos ex variis ſectis homines (Arianorum enim, & Macedonianorum baptiſmum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Novatianum Epiſcopum venit; ait ſe magna cupiditate baptiſmi recipiendi flagrare: per ejus manum ut illud aſſequatur, orat. Paulus ejus probat inſtitutum; verum ſe non prius illi baptiſmum daturum ait, quam ſit fidei articulis inſtitutus, dieſque quamplures jejuniis vacaverit. Judæus contra voluntatem jejunare coactus, acriter inſtare, uti baptiſmo donetur. Paulus quoniam illum tam obnixe baptiſmum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptiſmum neceſſarias. Cumque veſtem candidam pro illo emiſſet, & alveum baptiſterii aqua impleri juſſiſſet, Judæum eo deduxit, ut illi baptiſmum impertiret. Verum aqua univerſa, divina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipue non poterat, ſubito exhauſta eſt. At cum neque Epiſcopus, neque alii qui aderant, accurate conſiderarent qua ratione id accidiſſet,*

ſed

(d) *Socrat. lib.* 7. *c.* 17. De Judæo ſæpius baptizato.

PAGIUS

XXXVI. *Prodigia quæ hoc anno accidere.*

Philoſtorgius citatus poſtquam de eclypſi, quæ anno præcedenti apparuit, locutus eſt, narravitque quæ de ea eo anno ex ipſo retulimus, ait: *Inſequenti anno terræ motus cœpere, qui cum ſuperioribus haud facile conferri poſſint. Simul autem cum terræ motibus ignis quoque e cœlo demiſſus, omnem ſalutis ſpem præcluſit: nullam tamen hominibus cladem intulit. Divina enim benignitas immiſſo vehementi vento, cum ignem undique fugaſſet, in mare tandem projecit. Et videre erat novum quoddam ſpectaculum, maris videlicet fluctus quaſi ſaltus quoſdam ac ſylvas, diuturno tempore conflagrare, donec flamma penitus in mari extincta eſſet. Porro multis in locis cum terra moviſſet, viſa ſunt ædium culmina magno cum fragore ac ſonitu diſrumpi, adeo ut ij qui intra domos erant, cœlum ipſum oculis ſuis cernerent. Poſt hujuſmodi autem divulſionem, ita rurſus juncta & compaginata ſunt, ut nullum ejus rei, quæ acciderat, indicium relinqueretur. Idem quoque pavimentis ædium accidit diverſis in locis. Nam & horrea eos, qui ſub ipſis habitabant, oppreſſerunt, frumenti acervum ipſis ſuperfundentia per ſubitos hiatus: ac rurſus ſolum ita coaluit, ut cuncti ambigerent, undenam frumentum illud lethale defluxiſſet. Alii præterea hujuſmodi caſus novi atque inſueti eo tempore contigerunt, qui quidem manifeſtiſſime oſtendebant, non naturali modo atque ordine iſta evenire, ut gentiles falſo opinantur: ſed divinæ indignationis flagella in homines immiſſa eſſe.* Reſpiciebat ad has calamitates Auguſtinus quando in Epiſtola CXCIX num. XXXVI. dicebat: *Nullam*, inquis, *patriam, nullum locum noſtris temporibus non affligi aut tribulari certum eſt: ſicut dictum eſt, præ timore & expectatione, quæ ſupervenient univerſo Orbi*, Lucæ 21. ℣. 26. Huc referendum quod ſcribit Idacius in Chronico, anno Abrahami 2435. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur: *In Gallicana regione in Civitate Biterris multa ſigna effecta terrifica, Paulini Epiſtola ejuſdem Civitatis Epiſcopi enarrat, ubique directa.* Denique laudatas Epiſtolas occaſione eclypſis Solaris anno ſuperiori viſæ ſcriptas non eſſe, palam etiam faciunt verba alterius Idacii in Faſtis ad Conſulatum Monaxii & Plintæ: *His Coſſ. S. Joannes* (legendum, Praylius) *Hieroſolymorum Epiſcopus qui ſupra, Epiſtolam dirigit per Eccleſias Orbis terrarum, quæ habetur de ſignis terroribuſque divinitus perpetratis.* Quare eæ Epiſtolæ ſub hujus anni finem vel ſequentis initio datæ.

Ad num. CVII. Hæreſim *Manichæorum* in Gallis graſſatam eſſe hoc tempore, oſtendit Epiſtola Bonifacii Papæ ad Epiſcopos Galliæ de Maximo Valentinæ Civitatis Epiſcopo accuſato a Clericis Civitatis illius, quod ſectam Manichæorum ſectatus fuiſſet. Epiſtola dicitur *data*

ſub

XXXVII. *Hæreſis Manichæorum in Galliis graſſatur.*

ſed aquam per foramen, quod in imo alveo fuit, per quod etiam alias aquam ſolebant educere, effluxiſſe exiſtimarunt; alveum baptiſmi de integro, foraminibus undique in eo firme obturatis diligenter implent. At cum Judæus eſſet ſecundo in alveum baptiſterii deductus, aqua rurſus penitus evanuit. Itaque Paulus.: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptiſmum ignorans recepiſti. Quare ubi ob miraculum a multis eo concurſum erat, forte quidam Judæum de facie novit, eumque ab Attico Epiſcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Novatianum Epiſcopum editum fuit. Hactenus Socrates, & ipſe Novatianus. Sed hæc diligentiori ſunt examine diſcutienda: extra enim Catholicam Eccleſiam nulli dari poſſe miraculum, apud omnes in confeſſo eſt.

CIX. De certa ratione miraculi editi. Demus Socratem nihil eſſe mentitum (cum alioqui ſuſpecta ſit omnis de ſuis dogmatiſtis hæreticorum narratio) nihil eſt tamen quod ipſe tribuere jure poſſit Epiſcopo Novatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat ſacramento, ſicut nec prophetia Caiphæ, ſed cum Pontifex eſſet anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptiſmum, jam totius Catholicæ Eccleſiæ ſententia longe ante definitum fuiſſe liquet. Porro Novatiani cum veriſſimi aſſertores eſſent ſanctiſſimæ Trinitatis, cujus rei cauſa (ut dictum eſt) paſſi ſunt Chriſtiani Imperatores eos in Civitatibus commorari: æque probatum fuiſſe illorum baptiſmum ab Eccleſia Catholica, nulla eſt dubitatio vel controverſia. Non ſic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptiſmo accidit. Nam cum Ariani additamento Eudoxii, iidem facti ibi in Thracia ſunt Eudoxiani, eorum baptiſma, ſicut & Macedonianorum, Catholica Eccleſia penitus reſpuit, in quo nulla eſſet aſſertio Trinitatis, ſub qua conferri debere baptiſmum, Dominus ſuis mandavit Apoſtolis. Sed cur (inquies) cum baptizatus eſt ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano, non evanuit aqua, ſicut cum initiandus ille erat a Paulo? Ea nimirum ex cauſa, quod tunc nulla fieret per reiterationem injuria ſacramento, cum ante collatum ſive per Arianos, ſive per Macedonianos, nullius eſſet momen-

PAGIUS *ſub die Idus Junias, Monaxio Viro clariſſimo Conſule.* Porro cum Monaxius & Plinta in Oriente Conſules creati fuerint, utriuſque nomen in Actis publicis in Occidente ſcriptis enunciari debuit, vel formula *poſt Conſulatum* adhiberi, & vice verſa in Oriente, quando uterque Conſul in Occidente dignitatem inierat. Et tamen hoc ipſo anno Bonifacius Papa aliam Epiſtolam dedit ſolo Monaxii Conſulis nomine notatam, ut videre eſt anno CCCCXXI. num. VIII. Ea in re aliud quod dicam non habeo, niſi aliquando licet rarius, unici Conſulis mentionem factam in Occidente, quando uterque Conſul Orientalis erat. Aliud exemplum profero ex quarto Tomo Concil. petitum, ubi pag. 1070. refertur Epiſtola Simplicii Papæ Baſiliſco Auguſto data, licet ſciolus aliquis loco, *Baſiliſco Auguſto* poſuerit, *Zenoni Auguſto*, uti anno CCCCLXXVI. quo ea Epiſtola a Simplicio Papa ſcripta, oſtendimus. In ejus ſubſcriptione dicitur: *data quarto Idus Januarias Baſiliſco Auguſto Conſule.* Et tamen Armatius Baſiliſci in Conſulatu Collega Conſul etiam Orientalis erat qui ideo non minus quam Baſiliſcos memorari debuit. Binius ibidem in Notis ait, in notam Conſularem mendum irrepſiſſe, & loco, *Armatii* poſitum eſſe nomen, *Auguſti.* Verum explicationem illam refellit ſubſcriptio Epiſtolæ ejuſdem Pontificis paulo poſt ibidem relatæ, quæ dicitur data *III. Idus Januarii Conſule ſupraſcripto.* Quare Epiſtola pridie data unius tantum Conſulis nomine inſignita erat. Niſi quis dicat, hæc verba, *Conſule ſupraſcripto*, a Librariis addita eſſe; cum in ea Epiſtola Conſulatus Baſiliſci nulla antea mentio facta fuiſſet. Quicquid hac de re ſit, nonniſi pauciſſima exempla occurrunt, in quibus Pontifices Romani vel alii Occidentales unius duntaxat Conſulis meminerint, quando uterque Orientalis erat.

XXXVIII. Sed redeo ad Bonifacium Papam, cujus Epiſtola de accuſatione *Maximi* Epiſcopi Valentini inſcripta eſt Patroclo, Hilario, Caſtorio, Leontio, &c. *& cæteris Epiſcopis per Gallias & ſeptem Provincias conſtitutis.* Patroclus erat Metropolita Arelatenſis, & *Hilarius* Narbonenſis primæ: *Caſtor* vero Epiſcopus Aptenſis in ſecunda Narbonenſi, & *Leontius* Forojulienſis in eadem Provincia. Porro corpus ſeptem Provinciarum Galliæ vulgo dictarum, licet mutilatum, adhuc ſubſiſtebat; pars ſub Imperio Romano remanſerat, & pars altera Gothis fœdere ceſſerat. Verum Bonifacius Papa iſtius ceſſionis rationem non habuit, ut ex inſcriptione laudatæ Epiſtolæ liquet. *Caſtor*, qui in Eccleſia Aptenſi & in ſupplemento Martyrologii Gallicani ad diem XXI. Septemb. colitur, non multo poſt ad Deum migravit. Ei *Caſſianus* Abbas Cœnobii Maſſilienſis ſuos XII. *de inſtitutis Cœnobiorum* libros nuncupavit, qui ideo ante præſentem annum elucubrati fuerant, parabatque etiam decem priores ſuas Collationes eidem inſcribere, ſed interea *Caſtor* e vivis exceſſit. *Caſſianus libros XII. de inſtitutis Cœnobiorum ſcribit.*

XXXIX. *Semipelagianis favet Caſſianus.* In iis *de Cœnobiorum Inſtitutis* libris poſtremam Pelagianæ ſententiæ moderationem *Caſſianus* ſecutus dixit, nos poſſe bona opera humanis quidem viribus inchoare, at non ſine divina gratia eadem perficere, ut videre eſt lib. 12. cap. 14. Ne tamen putaretur ſentire Gratiam Dei ſecundum merita dari, quæ erat Pelagianorum hæreſis ſubjungit: *Dicimus enim ſecundum Salvatoris ſententiam, dari quidem petentibus, & aperiri pulſantibus, & a quærentibus inveniri: ſed petitionem & inquiſitionem & pulſationem noſtram non eſſe condignam, niſi miſericordia Dei id quod petimus, dederit, vel aperuerit quod pulſamus, vel illud quod quærimus, fecerit inveniri. Præſto eſt namque occaſione ſibi tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia conferenda.* Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 1. exiſtimat, Caſſianum hos libros edidiſſe etiam ante damnatam hæreſim *Pelagii* ab Innocentio vel a Zoſimo, quod Pelagii ſententiam, qua gratiam nonniſi legem eſſe contendebat, cap. 18. referat & illam non re-

menti : nec ante quidem Judæus ille baptiſmum eſt conſecutus, quam cum ab Attico eo initiatus eſt ſacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primum verum baptiſmum collatum fuit: fluxit, cum in prioris injuriam ſecundum baptiſmum, licet ignorans, Paulus præparaſſet. Ceſſit igitur miraculum illud in confirmationem potius Catholicæ veritatis, quam ad Pauli merita illuſtranda, quem Socrates laudibus ornat.

CX. Contigit hoc ipſo anno itidem Conſtantinopoli, ut cum quamplurimi pœnam luituri eſſent, eo quod opifices conficiendarum navium ad barbaros tranſmiſiſſent; agente pro eis apud Imperatorem Theodoſium Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi, omnes liberati ſint; cum idem Auguſtus ejuſmodi reſcriptum dedit (*a*) Aſclepiades Epiſcopus agit pro damnatis. (*a*) *l. ult. de pœnis Cod. Theod.*

His qui conficiendi naves incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reverendiſſimi Aſclepiadis Cherſonitanæ Civitatis Epiſcopi, imminenti pœna, & carcere liberatis: capitale tam ipſis, quam cæteris ſupplicium proponi decernimus, ſiquid ſimile fuerit in poſterum perpetratum. Dat. Conſtantinopoli, Monaxio, & Plinta Conſſ. Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos, & Perſas fuit: cujus rei cauſa Chriſtianos, qui apud Perſas agebant, graviter vexatos eſſe, anno ſequenti pro ratione temporis dicturi ſumus.

PAGIUS reprehendat, Ægyptioſque Monachos Divinæ Provideniæ gratias egiſſe tradat, *quod adjuvat nos*, inquit Caſſianus, *& illuminat, ut ipſum adjutorium noſtrum, quod non aliud quidam interpretari volunt quam legem, intelligere & agnoſcere valeamus.* In quibus graviter a Caſſiano peccatum eſt; tum quod divinam gratiam ex Pelagii ſenſu explicatam citra reprehenſionem propoſuit, tum quod Auguſtini, in quem non bono animo fuiſſe in eo Opere oſtendit, veram interpretationem tacitus præterivit. Ex quibus ante Pelagianorum damnationem libros XII. *de Inſtitutis* Monachorum illum Auctorem ſcripſiſſe ſuſpicatur Card. Noriſius; cum ex libris quos poſtea contra Neſtorium ſcripſit Pelagianorum hoſtis Caſſianus agnoſcatur.

XL. *Decem priores Collationes dedicat S. Leontio Forojulienſi Epiſcopo.* Mortuo *Caſtore* Caſſianus decem priores illas Collationes *Leontio* Epiſcopo & Caſtoris fratri tanquam eidem hæreditario jure, ut ait, debitas dedicavit. Leontium autem in illarum Præfatione his verbis commendat: *Debitum quod beatiſſimo Papæ Caſtori*, &c. *Nunc autem quia derelinquens nos Pontifex ſupradictus migravit ad Chriſtum, has interim decem Collationes ſummorum Patrum, ideſt, Anachoretarum, quos ille incomparabili ſtudio ſanctitatis, ſimili ſibi juſſerat ſermone conſcribi; vobis potiſſimum, o Beatiſſime Papa Leontii, & Sancte Frater Helladii credidi conſecrandas. Alter ſiquidem veſtrum, memorato viro & germanitatis affectu, & Sacerdotii dignitate, & quod his majus eſt, ſancti ſtudii fervore conjunctus, hæreditario fraternum debitum jure depoſcit.* Ex quibus conſtat, *Caſtori* Aptæ Juliæ Epiſcopo fuiſſe fratrem II. cognominatum illum Leontium, & III. Epiſcopum etiam extitiſſe. Verum cujus Eccleſiæ Leontius illæ Epiſcopus fuerit, in controverſia poſitum. Gazæus in commentario ad IX. Collationem ſub judice litem relinquit, an eæ Collationes Leontio Forojulienſi, vel Leontio Arelatenſi, aut Leontio Burdigalenſi nuncupatæ fuerint. „ Verum Savaro & Sirmondus, uterque in Notis ad Sidonium, quos nuper ſecutus eſt Antelmius in Differt. de Initiis Eccleſiæ Forojulienſis cap. 14. has decem Collationes Leontio Forojulienſi ſanctitatis laude celebri inſcriptas fuiſſe recte cenſuerunt; *Leontius* enim Arelatenſis nonniſi circa annum CCCCLXII. Arelatenſem Eccleſiam rexit, & Leontius Burdegalenſis a Fortunato celebratus non niſi ſæculo ſequenti floruit, quippe qui ſubſcripſit ſecundo Concilio Pariſienſi circa annum DLXIX. habito. Cæterum Collationes illæ decem ante annum CCCCXXVI. quo S. Honoratus ex Abbatia Lerinenſi ad Ecleſiam Arelatenſem tranſlatus eſt ſcriptæ; cum ei adhuc Abbati Lerinenſi dicatæ fuerint ſeptem conſequentes, in quarum Præfatione decem illarum priorum *Caſſianus* meminit. *Helladius* vero cujus cauſa *regulæ illæ prius* miſſæ fuerant, inquit, Photius in Biblioth. Cod. CXCVII. ideſt, Inſtituta Cœnobiorum, Abbas tunc erat Monaſterii Aptæ a Sancto Caſtore ædificati, & poſtea Epiſcopus fuit, ut legitur in præfatione ad ſeptem poſtremas Caſſiani Collationes; ſed cujus Eccleſiæ, incompertum.

JESU CHRISTI ANNUS 420.	BONIFACII PAP. ANNUS 2.	HONORII 26. THEODOSII 13. IMPP.

I. Conſtantius creatus Auguſtus.

QUadringenteſimo vigeſimo Chriſti anno, Theodoſio Aug. nonum, & Conſtantio Cæſare tertium Conſulibus, idem Conſtantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæſare Auguſtus eſt nominatus: id S. Proſper in Chronico profitetur. Quo tempore Cæleſtius Honorii reſcriptis una cum hæreſi jam antea (ut vidimus) exagitatus, cum iterum ſeſe audax inferret in Urbem, iterum cum ſuis pelli Conſtantii Imperatoris reſcripto jubetur: quod aceptum ex vetuſto codice ab Henrico Gravio diſerto viro Lovanienſi, una cum aliis ſuperius redditis, hic edendum curavimus: ſic enim ſe habet.

II. Conſtantii edictum contra Pelagianos.

Imperator Conſtantius Voluſiano Præfecto Urbi. Cum tum præteritæ ſuperſtitionis, tum recentis plena vanitatis jamdudum corrigi juſſerimus, quotidianis inſinuationibus major fieri nunciatur. Et quoniam diſcordia animos commovet populorum: ea quæ jamdudum juſſeramus, præcepimus iterari. Unde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei invident pietati diligenter inquirat, & eos faciat ſtatim a muris Urbis expelli: ita tamen, ut ne intra centeſimum quidem lapidem habeant licentiam conſiſtendi. Cæleſtium quoque magis ac magis ex Urbe expelli mandamus. Conſtat enim, iiſdem ex medio ſublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sane deinceps ſi tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præſtantiæ tuæ capitali ſententiæ ſubdendum eſſe cognoſcet. Non enim patimur impunitum eſſe, præcepta noſtra executionis negligentia protelari. Vale parens cariſſime, & amantiſſime. Et adjecta ſubſcriptio. *Impleatur quod juſſimus; quia hoc famæ tuæ expedit.* Poſt hæc vero iſta quæ ſequuntur, in eodem codice legebantur:

Exemplar edicti propoſiti a Voluſiano Præfecto Urbi.

III. Edictum Voluſiani Præfecti Urbis.

Voluſianus Præf. V. dixit: Hactenus Cæleſtium divinæ fidei & quietis publicæ turbatorem judiciis amica reis ſecreta ſubduxerunt. Jam leges etiam edicti perſequentur abſentem. Cui, quod primum eſt, æternæ Urbis negatur habitatio; ut ſi vel in proximis fuerit diverſatus, debitum non eva-

PAGIUS

SÆC. V.

Anno Eræ Hiſpan. CDLVIII.

A. C. 420.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5913.

☉ 9. DC. ☽ 3. P. 18. April. Indict. 3.

JESU CHRISTI 420.

BONIFACII PAPÆ 3.

HONORII IMP. 28. & 26.

THEODOSII JUN. 19. & 13.

I. *Vicennalia Theodoſii.*

(1) COſſ. *Theodoſius* Aug. IX. & *Fl. Conſtantius III.* ille in Oriente, iſte in Occidente. Theodoſius ob Vicennalia Imperii vivente patre initi Conſulatum ſuſcepit collega *Conſtantio* Placidiæ Honorii Imp. ſororis marito.

II. *Conſtantius anno ſequenti Auguſtus renunciatus.*

A num. I. ad V. Baronius *Conſtantium* hoc anno Conſulem ab Honorio ex Cæſare Auguſtum factum eſſe aſſerit, eamque in rem Proſperum in Chronico laudat. Verum præterquam quod Proſper non dicit, eum ex Cæſare Auguſtum creatum, certum eſt, Conſtantii Auguſti nuncupationem pertinere ad annum ſequentem; in titulo enim legum Cod. Theod. hoc anno emiſſarum leguntur tantum nomina *Honorii & Theodoſii Impp.* & in ſubſcriptione: *Theodoſio IX. & Conſtantio V.C. COSS.* Contra vero anno ſequenti quatuor conſtitutiones in eodem Codice recitantur; in quarum titulo habetur: *Impp. Honor. & Theod. & Conſtant. AAA.* præterea Theophanes non ſolum annum, ſed etiam diem ejus inaugurationis nos edocet. Anno enim Incarnat. ſecundum Alex. CCCCXIII. qui Kal. Septemb. currentis Chriſti anni inchoatur ait; *Hoc anno Conſtantius Valentiniani pater Imperium obtinuit ſexto Idus Februarias: quarto*

NOTÆ

(1) COſſ. *Theodoſius Aug.* IX. & *Fl. Conſtantius* III. Proſper, Idatius, & Marcellinus: *Theodoſio* IX. & *Conſtantio* III. De *Conſtantio* accipit Relandus lapidem ſepulcralem apud Browerum in Annal. Trevir. pag. 283. qui talis eſt.

H. JACET. FILIUS (nempe FLAVIUS) Fleetwod.
legit ELIUS. CONSTANCIUS. VIR.
CONSULARIS. COMES. ET
MAGISTER. UTRIUSQUE
MILICIÆ. ATQUE PATRICIUS
ET. SECUNDO. CONSUL. ORDI
NARIUS.

Sed ad *Conſtantium* alium, quem ad hujus anni conſulem hunc lapidem ſpectare arbitror. Proſperi Chronicon M. S. *Theodoſio* VIII. (pro VIIII) & *Conſtantio ter. Conſtantius ab Honorio in conſortium regni adſumitur.* Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Theod.* A. VIII. (pro VIIII.) & *Conſtantio* III.

evadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque auſus ſui cunctos hujus edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet eſſe præbendam: ne cum hujuſmodi ſit poſita pœna, ſupplicium ac ſtylum neceſſe ſit proſcriptionis incurrere, quiſquis reum divinis humaniſque legibus apud ſe putaverit ocultandum. Ita ibi, ac poſt hæc.

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

IV. *Junius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt: *...Pelagium atque Cæleſtium Catholici dogmatis fidem ſævis * tractatibus deſtruentes, ſententia Principalis invaluit, ut venerabili Urbe ſummoti bonorum concilio * mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ille ſit plebejus, ac clericus, qui in caliginis hujus obſcœna reciderit: a quocumque tractus ad Judicem, ſine accuſatricis diſcretione perſonæ, facultatum publicatione nudatus, irrevocabile patietur exilium: nam ſuperna majeſtas ut colligit ex ſecreti ignoratione reverentiam, ita & ineptæ diſputationis injuriam eximit per edictum.* Hactenus ibi. Compreſſi nonnihil hiſce edictis Pelagiani, haud palam (ut antea fecerant) auſi ſunt prædicare blaſphemias. Meminit hujuſmodi contra Pelagium edictorum Photius in ſua Bibliotheca his verbis: *Scripſit etiam Conſtantius Placidiæ vir, Valentiniani pueri pater, ut exilio mulctaretur Cæleſtius hæreticus. Scripſit adverſus eum ſententiam Voluſianus Præfectus Urbis. Hic vero Voluſianus avunculus fuit S. Melaniæ, Ethnicorum errores ſectatus, colens deos; in morte vero convertitur, & a S. Procolo baptizatur Conſtantinopoli.* Hucuſque Photius: ſed de his pluribus ſuo loco.

** Adverſus.*
** ſuis.*
Præfecti Præt. quid edixerint.
** conſortio.*

PAGIUS *to vero nonas Septembriles occiſus eſt.* Quare Conſtantius anno ſequenti, & Imperium obtinuit, & illud cum vita reliquit. Philoſtorgius lib. 12. num. 10. de Conſtantio ſcribit: *Honorius Imperator Conſtantium Magiſtrum militum ob affinitatis honorem ad Imperialem thronum adſcivit, cum jam Placidia, ipſi Valentinianum filium edidiſſet, cui & Nobiliſſimi dignitatem Honorius tribuit. Cæterum Conſtantii imagines, (ut moris erat iis qui ad Imperium recenter promoti erant, agere) mittuntur in Orientem. Verum Theodoſius inaugurationi non acquieſcens eas non ſuſcepit. Quare cum Conſtantius ſeſe ob hanc injuriam ad bellum pararet, mors vitam, curaſque ſiſtens mutationem præbuit, cum imperaſſet menſes ſex.* Olympiodorus vero in excerptis: *Conſtantius Honorii in Auguſtali Imperio Collega fit, ab illo quidem ipſo, pene repugnante conſtitutus. Placidia quoque Auguſta a fratre & marito dicta eſt: deinde ad Theodoſium, qui fratre Honorii genitus Orientis partibus Auguſtus imperabat, de Conſtantii Imperatoris electione nuncius mittitur, minimeque receptus eſt. Hinc morbum Conſtantius contraxit, ſuſcepti pœnitens Imperii quod non jam, ut antea, eundi redeundique quo & quando vellet, libertas eſſet: neque ludicris ut moris ejus erat, operam dare jam Imperatori permitteretur. Igitur ſeptimo Imperii menſe (quemadmodum & in ſomnium ſic indicaverat,* ſextus abiit, ſeptimus inchoatur) *pleuritide extinctus eſt. Extincta ſimul cum ipſo in Orientem ira, atque expeditione, quam quod ad Imperii ſocietatem admiſſus non eſſet, animo agitabat.*

III. Ex quibus liquet primo, *Conſtantium* anno tantum ſequenti Auguſtum renunciatum, idque die octava menſis Februarii, eodemque anno die ſecunda menſis Septembris e vivis exceſſiſſe, ſicque imperaſſe menſes ſeptem exceptis diebus ſeptem & Philoſtorgium, qui ei Menſes tantum ſex aſſignat, ideo ultimum non memoraſſe, quia incompletus fuit. Liquet ſecundo, *Conſtantii* inaugurationem legitimo tempore peractam eſſe; anno enim ſequenti *Theodoſius Quindecennalia* exhibuit: ad ea autem dies Dominicus non electus, quia id nondum uſus ferebat. Liquet III. *Conſtantium* ex Cæſare Auguſtum dictum non eſſe, ut putavit Baronius. Extat quidem apud Stradam pag. 209. Nummus Conſtantii, ex eo a Mediobarbo relatus, in quo legitur: D. N. Conſtantius Nob. C. in poſtica, Vot. Verum Nummus ille in honorem Conſtantii Cæſaris Conſtantini Magni filii percuſſus, ut & alii multi a Mediobarbo recitati qui eadem antica inſigniti ſunt. Sed Antiquarii, ſicuti nummos unius Valentiniani alteri perperam attribuunt; ita & nummos unius Conſtantii ad alium ejuſdem nominis referunt. Liquet IV. Garnerium in Diſſert. 3. de Conſtitutionibus Impp. editis in cauſa Pelagianorum, alioſque Viros doctos hallucinatos eſſe, qui autumarunt, *Placidiam* dictam Auguſtam, quando *Conſtantio* in conjugem tradita eſt; cum Olympiodorus diſerte aſſerat, eam a fratre & marito Auguſtam appellatam; nulluſque ex Antiquis contrarium ſcribat. Liquet denique *Proſperum* in Chronico non raro contra Chronologiam peccare; cum *Conſtantium* hoc anno Auguſtum creatum, ſequentique demortuum ſcripſerit, jamque varios ejus errores emendavimus. Quare quæ in medium affert, ſedulo examinanda. Porro deceptus eſt Theophanes in eo quod tradidit, *Conſtantium* morte violenta ſublatum; cum Olympiodorus & Philoſtorgius, qui hoc tempore vixere, contrarium doceant.

Eodem etiam anno e vivis exceſſit.

Conſtantius genere Illyrius fuit, e Panæſo urbe Cadiæ, qui multis obitis jam inde a Theodoſii Magni temporibus militiæ muneribus, ad ſummum tandem Imperii apicem evectus eſt. Is cum cætera fuit laude dignus, tum quod auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ conjungeretur; nam ea uxore ducta, pecuniarum avidus evaſit. Ipſo ergo mortuo, cum poſtulatis homines Ravennam undique confluxerunt, quos bonis ille per injuriam exuiſſet. Verum Honorii lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, fruſtra ut eſſent hæ querimoniæ, omniſque adeo juris vis ac potentia, effecit, inquit Olympiodorus. Verum loco horum verborum, ἀπὸ Παναίσσου πόλεως τῆς καδίας, legendum ἀπὸ Ναίσσου πόλεως τῆς Δακίας, ut obſervat Labbeus in Notis ad Olympiodorum, ideſt, *e Naiſo* ſeu Næſo, aut Naiſſo, *urbe Daciæ;* Panæſus enim Urbs, ſed *Cadiæ* Provincia omnibus Geographis incognita. Nec refert quod *Naiſſum* a Stephano By- IV.

Conſtantius Naiſſi in Illyrio natus.

V. Hoc item anno, ad ſugillandam Gentilium impoſturam, pro animi arbitrio oracula falſa fingentium, accidit quod S. Proſper ſcribit (*a*) in libro de Prædictionibus, & nos ſuperius attigimus, de Cæleſtis templi demolitione facta Carthagine: *Cum* (inquit) *a quodam Pagano falſum vaticinium velut ejuſdem Cæleſtis proferretur, quo rurſum, & via & templa priſco ſacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cujus prophetica vaticinia neſciunt omnino mentiri, nec fallere, ſub Conſtantio & Auguſta Placidia, quorum, nunc filius Valentinianus pius & Chriſtianus imperat, Urſo inſiſtente Tribuno, omnia illa templa ad ſolum uſque perducta, agrum reliquit, in ſepulturam ſcilicet mortuorum, ipſamque viam ſine memoria ſui VVandalica nunc manus evertit*. Hæc Proſper: qui cum iſta dicat contigiſſe ſub Conſtantio Imperatore marito Gallæ Placidiæ, quem conſtat hoc anno imperare cœpiſſe, & ſequenti finem vivendi feciſſe, ad hæc plane tempora pertinere noſcuntur.

(*a*) *Proſp. de prædict. par. 3. c. 38.*

De Urſo Tribuno demoliente in Africa templa.

VI. Quod autem ex eodem Proſpero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Urſus Tribunus Eccleſiæ negotia juſſione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda ſunt quæ ſub eodem ibidem contigiſſe de Manichæis Poſſidius narrat his verbis (*b*): *Apud Carthaginem quoque dum per quemdam domus regiæ procuratorem, nomine Urſum, fidei Catholicæ hominem, ad quoſdam Manichæorum, quos Electos, vel Electas dicunt, præſentes perveniretur, atque ad Eccleſiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Epiſcopis ad tabulas auditi ſunt. Inter quos etiam ſanctæ memoriæ Auguſtinus fuit, qui præ cæteris illam execrabilem ſectam noverat, & eorum prodens ejuſmodi damnabiles blaſphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, uſque ad confeſſionem earumdem blaſphemiarum eos produxit: & quæ inter ſe illi ſuo more malo indigna, & turpia facere conſueverunt, a feminis illarum, velut Electarum proditione, illis Eccleſiaſticis Geſtis declaratum eſt. Atque ita paſtorum diligentia Dominico gregi, & augmentum acceſſit, & adverſus fures & latrones defenſio competens procurata eſt*. Hæc Poſſidius.

(*b*) *Poſſid. in Vit. Aug. c. 16.*

Quid Urſus adverſus Manichæos.

VII. Sed iſtæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Poſſidius minime referat, narrat tamen ipſe Auguſtinus in libro de Hæreſibus ad Quodvultdeum: quæ quidem cum obſcœniſſimæ ſint, ſtylus promere erubeſceret, niſi eaſdem contingeret ab Auguſtino accipere, a quo mundo omnia munda, & per quem cum fluunt immunda, pura redduntur. Reddamus hic igitur ejus verba (*c*): *Detecti* (inquit) *ſunt tamen iidem Manichæi in Eccleſia* (*ſicut ſcis*) *apud Carthaginem, jam te ibi diacono conſtituto. Quando inſtante Urſo Tribuno, qui tunc Domini Regiæ præfuit, aliqui adducti ſunt; ubi puella illa nomine Margarita iſtam nefariam turpitudinem prodidit: quæ cum eſſet annorum nondum duodecim, propter hoc ſceleſtum myſterium ſe dicebat eſſe violatam. Tunc Euſebiam quamdam Manichæam, quaſi ſanctimonialem, id ipſum propter hoc ipſum paſſam, vix compulit conſiteri, cum primum illa ſe aſſeruiſſet integram, atque ab obſtetrice inſpici poſtulaſſet. Quæ inſpecta, & quid eſſet inventa, totum illud turpiſſimum ſcelus, ubi ad excipiendum, & commiſcendum concumbentium ſemen farina ſubſternitur* (*quod Margarita indicante abſens non audierat*) *ſimiliter indicavit. Et recenti tempore nonnulli eorum reperti, & ad Eccleſiam ducti* (*ſicut Geſta Epiſcopalia, quæ nobis miſiſti, oſtendunt*) *hoc non ſacramentum, ſed execramentum ſub diligenti interrogatione confeſſi ſunt. Quorum unus nomine Viator, eos qui iſta faciunt, proprie Cathariſtas, ideſt, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cum alias ejuſdem Manichææ ſectæ partes in Macarios, & ſpecialiter Manichæos diſtribui perhiberet, omnes tamen has tres formas ſub uno auctore propagatas, & omnes*

(*c*) *Aug. ad Quodvult. de hæreſib. c. 46.*

Turpitudines Manichæorum in acta relatæ.

PAGIUS zantio Thraciæ aſſignetur, & a Ptolemæo inter Urbes Dardaniæ collocetur. *Illyrium* enim modo diſtinguitur a Thracia, modo eam complectitur juxta varias diviſiones variis temporibus factas, eamdemque etiam ob cauſam *Naiſſum* modo Dardaniæ, modo Daciæ Urbs appellatur. Hoc vero tempore eam Illyrio ac Daciæ Mediterraneæ attributam fuiſſe, docent non tantum locus laudatus Olympiodori; ſed etiam Epiſtola Innocentii Papæ anno CCCCXVIII. num. LXXV. a nobis memorata, in qua tam *Dardania*, quam utraque *Dacia* ſubjiciuntur Epiſcopo Theſſalonicenſi cum aliis Illyricianis Provinciis.

V. Conſtitutio *Conſtantii* Imp. ſeu potius Epiſtola, qua jubet *Voluſiano* Præfecto Urbi, ut Pelagianos *faciat ſtatim e muris Urbis expelli*, pertinet ad annum ſequentem, quo *Conſtantium* Imperatorem dictum fuiſſe conſtat; indeque liquet, *Cæleſtium* poſtquam *Zoſimi* examini ſeſe ſubduxit, vel apud ſuos Romæ latuiſſe, vel in Urbem rediiſſe, vel in proximis ſubſtitiſſe; cum *Conſtantius* in eadem Epiſtola dicat: *Cæleſtium quoque magis ac magis ex Urbe pelli mandamus*. Edictum vero Præfectorum Prætorii a Baronio num. IV. recitatum pertinet ad annum CCCCXVIII. ut ibidem oſtendimus; ubi & diximus, hæc priora ejus verba, *Junius*, *Quartus*, *Palladius*, *Monaxius*, ſine interpunctione legi debere; cum unius ejuſdemque Præfecti, Orientis ſcilicet, nomina ſint.

Cæleſtius & alii Pelagiani anno ſequenti a Conſtantio Urbe expulſi.

VI. A num. V. ad VIII. quod narrat Baronius & Auctor lib. de Prædictionibus part. 3. cap. 38. de *Cæleſtis* Deæ templi demolitione facta Carthagine, *Urſo inſiſtente Tribuno*, & quidem *ſub Conſtantio & Auguſta Placidia*, pertinet etiam ad

mnes generaliter Manichæos eſſe negare non potuit. Hactenus Auguſtinus.

VIII. Vincentius Victor hæreticus.

Eodem tempore in Africa novi erroris aſſertor emerſit Vincentius Victor, qui de animarum origine nova commenta excogitavit, nempe eas non ex nihilo, ſed ex divina creatas eſſe ſubſtantia. At in primis per quos iſta cuniculos impius derivarit, dicendum eſt. Et quod ad tempus ſpectat; poſt damnatam Pelagianam hæreſim iſta ab homine prodita, S. Auguſtinus teſtatur, dum adverſus eum agens, de Pelagianis hæc ait (a): *Novellos hæreticos Pelagianos juſtiſſime Concilium Catholicorum, & ſedis Apoſtolicæ damnavit auctoritas.* Quod vero ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipſum ſcribens idem Auguſtinus tradat (b), videamus: *Cum enim* (inquit) *quis eſſet Vincentius Victor, ab eis qui te noverant, & forte aderant, requiſiſſem; audivi te fuiſſe Donatiſtam, vel potius Rogatiſtam, nuper autem communicaſſe Catholicæ. Et cum gauderem tantum, quantum de his ſolemus quos ab illo errore liberatos eſſe cognoſcimus, immo vero multo amplius, quod ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remanſiſſe apud adverſarios veritatis: additum eſt a referentibus, quod me inter illa gaudia contriſtaret, ideo te cognominari voluiſſe Vincentium, quod Rogati ſucceſſorem, qui hoc nomine appellatus eſt, adhuc tamquam magnum, & ſanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris eſſe cognomen.* Imitatus nimirum S. Cyprianum, qui a ſui doctoris nomine Cæcilius cognominari voluit. Sed ſubdit: *Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc a te fuiſſe jactatum, quod ipſe tibi, neſcio qua viſione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere iſto noſtro opuſculo inſtitui, ſic adjuverit, ut ea tibi ſcribenda, quantum ad res ipſas rationeſque attinet, ipſe dictaret.* Hæc Auguſtinus, qui ejus fictionem redarguit: quippe cum profiteretur deſeruiſſe Rogatiſtas, illorum ducem adeo propenſo ſtudio coleret.

(a) *Aug. de anim. & orig. ad Petr. l. 2. cap. 12.*

(b) *Aug. lib. de anim. ad Vinc. Vict. 1. cap. 1.*

IX.

Sic igitur Vincentius vanis eluſus a dæmone viſionibus, elatus faſtu & arrogantiæ inflatus ſpiritu, in docendo excellentiam emulatus, ſcribendi contra S. Auguſtinum anſam arripuit. Quomodo autem id acciderit, ipſe Auguſtinus ſic narrat (c): *Vincentius Victor in Mauritania Cæſarienſi invenit apud Hiſpanum quemdam presbyterum Petrum nonnullum opuſculum meum, ubi quodam in loco de origine animæ ſingulorum, utrum ex illa una primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an ſicut illi uni, ſine ulla propagatione ſingulæ ſingulis dentur, me neſcire confeſſus ſum, verumtamen ſcire animam non corpus eſſe, ſed ſpiritum. Et contra iſta omnia mea idem Vincentius Victor ſcripſit duos libros, &c.* Hos cum a Renato monacho miſſos Auguſtinus accepiſſet, mox contrariis ſcriptis inflatam nubem diſſolvit in aera: quatuor enim conſcripſit libros adverſus emergentem ab inferis hæreſim, ad Renatum primum, ſecundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipſum Vincentium Victorem. Porro ipſe Petrus presbyter ab eo deceptus, illique adeo totus addictus eſt (d), ut ipſe licet ætate ſenex, & presbyter ſacramento, illius tamen, etſi juvenis atque laici, caput exoſcularetur, perinde ac ſi cælitus miſſum doctorem inveniſſet.

(c) *Aug. Retract. lib. 2. c. 56.*

Quanta ſibi Vincentius Victor arrogavit.

(d) *Aug. de orig. anim. l. 2. c. 1.*

X. Vincentius Victor errorem corrigit.

Accidit tamen quaſi miraculum (perraro enim eſt invenire auctorem erroris vere recantare palinodiam) ut idem Vincentius Victor ſuperatum ſe fateretur ab Auguſtino, atque emendationis ſuæ litteras teſtes ad ipſum ſcripſerit. Ita quidem, quod S. Auguſtinus eum primo lenitate devinxit: nam audi ipſum (e): *Quem tamen juvenem* (nempe Vincentium Victorem) *non præpropere deteſtandum, ſed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractavi: & ab eo ſcripta reſcripta correctionis ejus accepi.* Obſerva S. Auguſti-

(e) *Aug. Retract. l. 2. c. 56.*

Cum quibus hæreticis agendum lenitate.

PAGIUS

Conſtantio imperante Gentiles Manichæi in Africa compreſſi.

ad annum ſequentem, quo *Conſtantius* imperare cœpit, & vivere deſiit. Auctor vero ille *Placidiam* Auguſtam, non vero *Conſtantium* Auguſtum appellat, quia, ut ibidem ipſemet inſinuat, Valentiniano III. Conſtantii filio imperante, librum ſuum ſcripſit; quo tempore cum jam *Conſtantius* ſupremum diem obiiſſet, eum ſine titulo nominat. Quare male ex illis verbis Garnerius citatus, & quidam alii deduci putarunt, *Placidiam* ante Conſtantium maritum Auguſtam nuncupatam eſſe. Valeret conjectura ſi Anonymus ille Opus ſuum, antequam Conſtantius imperaret, elucubraſſet. Illa porro *Deæ Cæleſtis*, aliorumque templorum everſio *Quindecennalium* Theodoſii, anno ſequenti actorum indicium extat. Eorundem ſolemnium argumentum eſt, quod Poſſidius in Vita Auguſtini cap. 16. apud Baronium num. VI. ait Carthagine factum ab Urſo Tribuno adverſus eos; quos Manichæi *Electos vel Electas dicunt*. Manichæi ſuos dividebant in *Electos* & *Auditores*, ut docet Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 46. ubi ait: *His duabus profeſſionibus, hoc eſt Electorum & Auditorum, Eccleſiam ſuam conſtare voluerunt.* Quam vero vana, inepta, & ſacrilega *Electorum* illorum vita fuerit, oſtendit Auguſtinus lib. 6. contra Fauſtum ſub finem.

VII. *Auguſtinus confutat libros Vincentii Victoris de Origine animæ.*

A num. VIII. ad XII. Libri quatuor de Anima & ejus origine, *Renato* Monacho dicati, partim ſub præcedentis anni finem, partim currentis initio ſcripti ſunt a Sancto Auguſtino. *Renatus* enim autumno anni CCCCXVIII. *Cæſareæ* erat, ubi *Optati* Epiſcopi de animæ origine conſulentis Epiſtolam Auguſtino exhibuit, & libros duos *Vincentii Victoris* a ſe deſcriptos Cæſarea Hipponem ad Auguſtinum tranſmiſit *æſtate*, ut dicit Auguſtinus lib. I. cap. 1. qui addit, ſibi *in autumni fine* eſſe redditos, ideoque

anno

guſtini praxim, quomodo agere conſueverit cum recens progrediente hæretico, antequam deſperata obſtinatione reſiliret ac penitus obdureſceret; nimirum ex Apoſtoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: *Si præoccupatus fuerit homo (ait Apoſtolus a) in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, hujuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis*: ita quidem inſtar Evangelici Archiatri, recenti vulneri oleum infundens ante vinum. Quam autem hujus diſciplinæ ipſe Auguſtinus fuerit tenaciſſimus cuſtos, ex eo etiam tu ipſe poteris facile intelligere, quod cum aliquando recens lapſum in Anthropomorphitarum hæreſim Epiſcopum quemdam paulo ſeverius reprehendiſſet, epiſtola poſtea ad eum ſcripta, ab eo per Fortunatianum veniam petiit: ad quem ſcribens, hæc de ipſo habet ejus exordio: (b) *Sicut præſens rogavi, & nunc commoneo, ut fratrem noſtrum, de quo collocuti ſumus, videre & rogare digneris, ut ignoſcat mihi, ſi quid durius & aſperius in ſe dictum accepit in epiſtola, quam me illo modo ſcripſiſſe non pœnitet, quia dixi ipſius corporis oculos nec videre Deum, neceſſe viſuros, &c.* Cæterum haud contemnenda viſa eſt ea opinio ex Antrhopomorphitarum vanitate progreſſa: nam complures eam habuiſſe tunc defenſores, idem Auguſtinus docet tum in epiſtola ad Paulinum (c) eodem argumento conſcripta, tum alia ad Italicam (d) data.

(a) Galat. 6. (b) Aug. ep. 111. (c) Aug. ep. 112. (d) Aug. epiſt. 8.

XI. Sed quod pertinet ad propoſitam S. Auguſtini de agendo cum hæreticis diſciplinam: ut pleniorem ex eodem auctore ea de re inſtitutionem aſſequaris, de eodem Auguſtino dicta ſæpe ſuperius in mentem revoca; nimirum, quod etſi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti ſunt, manſuetudine ac animi demiſſione agendum putavit: idem ipſe tamen cum aliis in erroris fovea diutius immorantibus, nec inde educi facile patientibus, ſed ex maculis iiſdem iterum atque iterum infectis, inveteratis, obſtinatis, & penitus refractariis, & contemptoribus hæreticis ſeveritate agendum, uſque adeo ſæpius affirmavit, ut docuerit etiam eſſe eos vi compeſcendos, adverſus eoſdem Imperatorum quoque auxilio implorato. Hæc ſunt quæ de S. Auguſtini uſu in agendo cum hæreticis hic ingeſſimus. Verum cum, increſcente in dies magis malitia hominum, ſæpe probarit eventus, quod haud facile hæreticus audiat ſuaviter admonentis veritatem, ſed progredi ſoleat quiſque recedens a fide Catholica, Leviathan inſtar (e), obſtinationis compactus ſquamis; ergaſtulo primum coercere beſtiam errantem, & in errorem mittentem, eamque ibi curare, ſalubrius inventum eſt: ſicuti prudentia probe docuit medicos, a vinculis incipere curare phreneticum. Severiori namque cenſura, & atrociori pœna punienda eſſe delicta progreſſu temporis, quæ ante correcta non ceſſant, plane monet divina ſententia in Lamech (f) lata, & delinquentis ore ita prolata: *Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero ſeptuagies ſepties.* At de his ſatis.

(e) Job. 41. (f) Geneſ. 4.

XII. *Leporius in errores lapſus.* Sed attexamus aliud huic ſimile de reſipiſcentia hæreſis ſectatoris grande miraculum. Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audaciſſimus, dicendus & ipſe hæreſiarcha, Leporius opera S. Auguſtini, & Gallorum doctorum, ab hæreſi ad fidem Catholicam converſus eſt; de quo ita Gennadius (g): *Leporius adhuc monachus, poſtea presbyter, præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & cona-*

(g) *Gennad. de Vir illuſ. in Leporio, cap. 59. & apud Hier. tom. 9. pag.* 313.

PAGIUS

anno ſuperiori. Ubi illos *Auguſtinus* legit, primum ex quatuor illis libris *ſine ulla dilatione conſcripſit*, inquit Auguſtinus cap. 20. ſecundum deinde, Epiſtolæ forma Petro Presbytero, tertium vero & quartum Vincentio Victori inſcripſit, ſed aliquanto poſt tempore, ut ex lib. 2. cap. 4. intelligitur. *Vincentius Victor*, juvenis ex Mauritania Cæſarienſi, Catholicæ Doctrinæ rudis atque expers, cum temere tractaret quæſtionem de animarum origine, in errores Pelagianos quoſdam, & iis pejores impegit, quem ideo Auguſtinus confutandum eſſe judicavit; ſed cum ille in Operis ſui exordio modeſte atque humiliter profiteretur, non credere ſe ſibi, nec propriam ſententiam tueri, ſi improbabilis deprehenderetur, *Auguſtinus* magnam lenitatem in eo Opere adhibuit, quod juvenem adhuc doceri poſſe putaret, nec damnari, ſed emendari cuperet. Quæ ſpes eum non fefellit; nam lib. 2. Retract. cap. 56. ipſemet teſtatur, ſe poſtea reſponſum a *Victore* accepiſſe, quo is errores ſuos ſe ſe abjeciſſe ſignificabat. Victoris itaque libros duos contra Auguſtinum, hic quatuor confutavit, in quibus & hæreſim Pelagianam, & peſſima dogmata Victoris impugnavit.

VIII. *Auguſtinus varios libros ſcribit.* Porro *Auguſtinum* hoc anno libros quatuor *contra duas Epiſtolas Pelagianorum* Bonifacio inſcriptos, & librum ſecundum *de Nuptiis & concupiſcentia* ſcripſiſſe, oſtendimus anno ſuperiori num. XIV.

IX. *Leporius libellum ſuum ad Epiſcopus Galiiæ ex Africa miſit.* A num. XII. ad XV. Confeſſio *Leporii* in Gallia Monachi, ubi, ut ait Facundus lib. 1. cap. 4. eamdem Doctrinam tradidit, quam poſtea in Oriente Neſtorius, Baronii tempore anno ſuo reddi non potuit, quia tunc libellus, quem Epiſcopis Galliæ miſit, & Epiſtola Epiſcoporum Africæ, quam cum eodem ſcripto ad Epiſcopos Galliæ dedere, nondum lucem viderant. Sed poſtquam utrumque Sirmondus publicavit, nihil a Viris doctis prætermiſſum, ut ei certus annus aſſignari poſſet. Emin. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 3. & Antelmius in Diſſert. de Initiis Eccleſiæ Forojulienſis cap. 12. exiſtimant, *Leporium* citra annum CCCCX. ab hæreſi revocatum libellum illum edidiſſe. Garnerius in Diſſert. 2. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis ad annum CCCCXXIV. Sirmondus, aliique, ad annum inſequentem; Labbeus denique ac Patres Benedictini in Præfatione ad Tomum X. Operum Divi Auguſtini ad annum CCCCXXVI.

conatu proprio, non Dei ſe adjutorio obtinuiſſe credebat, Pelagianum dogma cœperat ſequi: ſed a Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum emendatus, ſcripſit emendationis ſuæ libellum, in quo & ſatisfacit de errore, & gratias agit de emandatione: ſimul & quod de incarnatione Chriſti male ſenſerat, corrigens, Catholicam ſententiam tulit, dicens: Manentibus in Chriſto in ſua ſubſtantia duabus naturis, unam credendam Filii Dei perſonam. Hæc Gennadius. Porro hunc auctorem fuiſſe Neſtorio ſuæ ipſius hæreſis, Caſſianus affirmat in commentariis, quos adverſus eumdem Neſtorium de Incarnatione conſcripſit: nam & inter alia hæc habet, Neſtorium alloquens (*a*): *Ita ergo & tu Pelagianæ hæreſeos ſpinoſam ſabuli fidem oſtendis in germine, quod pater tuus habuiſſe traditur in radice? Leporius enim ille (ut Leporius diſcipulis ſuis dixit) Dominum noſtrum aſſerebat, Chriſtum factum eſſe per baptiſmum: tu in baptiſmo templum dicis factum eſſe per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba ſunt, ſed ad plenum una perverſitas, &c.* De ejus vero tum errore, tum pœnitentia, iſta ſuperius (*b*):

(*a*) *Caſſian. de Incarn. Verb. lib. 7.*

(*b*) *Caſſian. ib. lib. 1.*

XIII. Leporii pœnitentia.

Leporius enim tunc monachus, modo presbyter; qui ex Pelagii (ut ſupra diximus) inſtitutione, vel potius pravitate deſcendens, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, a nobis admonitus, adeo emendatus ita male conceptam perſuaſionem magnifice condemnavit, ut non minus pene admiranda ſit correctio illius, quam illæſa multorum fides: quia primum eſt, errorem penitus non incurrere; ſecundum, bene repudiare. Is ergo in ſe reverſus, non ſolum in Africa, ubi tunc erat atque nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quam ſine pudore confeſſus eſt; ſed etiam ad omnes admodum Galliæ civitates flebiles confeſſionis ac planctus ſui litteras dedit: ſcilicet ut ubi deviatio ejus prius cognita erat, illic etiam emendatio noſceretur; & qui teſtes erroris antea fuerunt, iidem poſtea correctionis eſſent. Ex cujus confeſſione, vel potius deploratione, nonnulla inferenda exiſtimavimus duplici ex cauſa; ut correctiones eorum & nobis teſtimonio, & his qui nutant, exemplo eſſent; quorumque errorem ſequi non erubuiſſent, eorum emendationem ſequi non erubeſcerent; & ſicut ſimili ægritudine infirmarentur, ita ſimili remedio ſanarentur, Neſtoriani ſcilicet Leporii & Pelagianorum errroris aſſectatores. *Is ergo, agnita opinionis ſuæ perverſitate, & inſpecta fidei luce, ſcribens ad Epiſcopos Gallicanos, ita exorſus eſt: Quid in me primum, o domini mei venerandi & beatiſſimi ſacerdotes, accuſem, neſcio & quid in me primum excuſem, non invenio. Sic imperitia & ſuperbia, ſic ſtulta ſimplicitas cum perſuaſione noxia, ſic fervor cum intemperantia, ſic (ut verius dicam) cum ſui diminutione debilis fides, ſimul in me omnia recepta viguerunt, ut tot & tantis ſimul ſit & obe-*

XIV. Leporii epiſtola de ſui erroris deteſtatione.

PAGIUS

CCCCXXVI. palinodiam illam reiiciunt. Verum eam ad annum CCCCXXVII. pertinere, oſtendam, poſtquam breviter expoſuero, quæ in duobus laudatis monumentis continentur.

X. *Carthagine emendatus fuit.*

Aurelius, Auguſtinus, & duo alii Epiſcopi Africani ſcripſere laudatam Epiſtolam, *dilectiſſimis & honorabilibus Fratribus, & Conſacerdotibus, Proculo & Cilinio,* & quidem alicujus Synodi Africanæ nomine, ſignificaruntque Leporium poſtquam ab iiſdem correptus fuiſſet, & Galliis exturbatus, trajeciſſe in Africam, ubi cum *non recta quædam ſaperet, nec vera ſentiret, negans Deum hominem factum,* ſe ſe eum inſtruxiſſe *in ſpiritu lenitatis,* rogaruntque, utſicut *per ſuam præſentiam* ſuſceptus eſſet ab eis *ſic per ſuam Epiſtolam* ſuſciperetur ab illis quemadmodum & illi, qui cum eo venerunt in Africam, quia *cum illo correcti atque ſanati ſunt.* Quia vero in Galliis Leporii error vulgatus fuerat, ibi quoque emendationem ſuam voluit is palam apparere. Quare libellum illuc miſit cujus titulus: *ad Epiſcopos Galliæ, Dominis beatiſſimis & venerandiſſimis Dei Sacerdotibus Proculo & Cilinio,* eumque hac ſubſcriptione firmavit: *Ego Leporius libellum meo ſenſu dictatum in quo fidem meam Deo volente in finem uſque tenebo, medullitus exprimere volens in Eccleſia Carthaginenſi relectum ſubſcripſi,* ideoque coram Epiſcopis in Synodo congregatis. Hinc Joannes II. Papa in Epiſtola ad Avienum ſcribit: *Leporius in Epiſtola, quam Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis, & beatus Auguſtinus, & Synodus Africana firmavit.* Hæc Epiſtola tantæ olim fuit auctoritatis, ut ex ea idem Joannes II. teſtimonium ſumſerit, quo dogma fidei confirmaret.

XI. *Pelagii erroribus adhæſerat.*

Leporium adhuc Monachum confeſſionem illam edidiſſe, teſtantur Caſſianus lib. 1. de Incarnat. cap. 4. & Gennadius lib. de Script. Eccleſ. cap. 59. qui addunt, eum poſtea Presbyterum fuiſſe. Caſſianus autem librum illum de Incarnat. ſcripſit anno quadringenteſimo vigeſimo nono, quo ideo Leporius jam Presbyter erat, hæreſimque jam ejurarat. Eum fuiſſe Pelagianum, quæ Baronius ex Caſſiano & Gennadio in medium affert, demonſtrant. Immo ipſemet in ſuo libello hunc errorem Pelagianorum proprium ſe tenuiſſe declarat: *Illud etiam,* inquit, *minime reticendum cenſeo, quod in eadem Epiſtola* (in qua ſcilicet errores ſuos docuerat) *ſimili devians errore ſubjunxi, Chriſtum Dominum noſtrum ſic omnia, quæ erant paſſionum impleſſe, ut in nullo quaſi perfectus homo a Divinitatis auxilio juvaretur. Volens ſcilicet, ita in Chriſto hominem aſſignare perfectum, quo alienum & ab his paſſionibus Verbum Patris aſſererem, & ſolum per ſe hominem egiſſe hæc omnia poſſibilitate naturæ mortalis ſine aliquo Deitatis adiutorio probare conabar.* Quare virtutes etiam in Chriſto ex ſolis naturæ viribus, non vero ex Divinæ Gratiæ adjutorio fuiſſe putabat.

XII. Cum vero Auguſtinus in libro de Correptione & gratia cap. 11. afferat, uſque ad illud tem-

obediſſe, confuſio; & hæc eadem ab animo potuiſſe cedere, mihi ſtupenda gratulatio. Et poſt pauca ſubjungit: *Si ergo minime percipientes hanc potentiam Dei, ſenſu noſtro & propria ratione ſapientes, quaſi in inferiora ſe Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum eſſe dicamus, ut ſeorſum quæ Dei ſunt, ſoli Deo demus; & ſeorſum quæ ſunt hominis ſoli homini reputemus: quartam manifeſte introducimus in Trinitate perſonam, & de uno Filio Dei non unum, ſed facere incipiamus duos Chriſtos: quod a nobis ipſe Dominus Deus Chriſtus avertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum noſtrum Jeſum Chriſtum, unicum Filium Dei, qui ſibi ante ſæcula natus ex Patre eſt, nobis a tempore de Spiritu ſancto ex Maria ſemper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes utramque ſubſtantiam carnis ac Verbi, unum eumdemque Deum atque hominem inſeparabilem ſemper pia fidei credulitate ſuſcepimus: & ex tempore ſuſceptæ carnis ſic omnia dicimus, quæ erant Dei tranſiiſſe in hominem, ut omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum ſit caro, non ut converſione, aut mutabilitate cœperit eſſe, quod non erat, ſed ut potentia divinæ diſpenſationis Verbum Patris numquam a Patre diſcedens, homo proprie fieri dignaretur, incarnatuſque ſit Unigenitus ſecreto illo myſterio, quo ipſe novit: noſtrum namque eſt credere, illius noſſe, &c.* Recitat quæ reliqua ſunt libelli Leporii Caſſianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: ut mirum plane ſit, antequam a Neſtorio eadem hæreſis promulgaretur, inveniri eam a Leporio ſuo ipſius libello penitus confutatam, aſſertamque ea de re ſincere Catholicam fidem, qua & ſanctiſſima Virgo Maria Dei genitrix jure aſſeratur. Ad finem vero Caſſianus hæc ſubdit: *Hanc ergo ejus confeſſionem, id eſt, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Epiſcopi, unde ſcribebat, & omnes Gallicani, ad quos ſcribebat, comprobaverunt.* At de Leporio hactenus. Magno quidem miraculo factum eſt, ut ipſe hæreſiarcha adeo ſincera, adeoque vera confeſſione damnaret, quæ pugnaci diſputatione ante defendere conſueviſſet. Præter Leporium hunc, alium invenimus clariſſimum genere in S. Auguſtini (a) monaſterio profitentem. At hæc de

(a) *Aug. de diver. ſerm.* 50.

PAGIUS

Converſus eſt poſtquam Auguſtinus librum de Correptione & gratia edidiſſet.

tempus neminem repertum eſſe, qui diceret Chriſtum de Spiritu Sancto & Virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene vivendo, & ſine peccato bona opera faciendo meruiſſe, ut eſſet filius Dei, in quem tamen errorem ſe lapſum eſſe fatetur verbis laudatis Leporius, Auguſtinus ad ejus converſionem operam ſuam contulit, poſtquam librum illum elucubravit. Hæc ejus verba: *Neque enim quiſquam tanta rei hujus & fidei cæcus eſt ignorantia, ut audeat dicere, quamvis de Spiritu Sancto & Virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene vivendo, & ſine peccato bona opera faciendo meruiſſe, ut eſſet Dei Filius, reſiſtente Evangelio atque dicente*, Verbum caro factum eſt. *Nam ubi hoc factum eſt, niſi in utero virginali, unde fuit initium hominis Chriſti? &c. Iſtam nativitatem bona opera ſecuta eſt non bona opera meruerunt* &c. Quod ſi Leporium, qui in libello ſuo errorem iſtum aperte fatetur, jam correxiſſet Auguſtinus, ſcribens librum illum de Correptione & gratia aliter locutus fuiſſet; cum poſtea quando elucubravit circa finem vitæ ſuæ librum IV. Operis imperfecti contra Julianum num. LXXXIV. & de hoc Pelagianorum errore edoctus fuiſſet; ita adverſus Julianum exclamarit; *Ergo ne iſta ſuſceptio, quæ Deum & hominem unam fecit eſſe perſonam nihil illi homini valuit ad excellentiam juſtitiæ, quam dicis ei de voluntaria actione ſubſtitiſſe? Siccine vos contra Dei gratiam defenſio liberi arbitrii præcipites agit, ut etiam ipſum Mediatorem, ut eſſet Dei filius unicus, voluntate ſua meruiſſe dicatis, & falſum eſſe quod tota confitetur Eccleſia, &c.*

XIII. Cum ergo Auguſtinus librum *de Correptione & Gratia* circa Paſcha anni Chriſti quadringenteſimi viceſimi ſeptimi in lucem emiſerit, ut infra videbimus, apparet converſionem *Leporii* aliquot poſt menſibus eodem anno contigiſſe, ideoque & eum *Neſtorii*, qui anno tantum inſequenti in Oriente hæreſim ſuam promulgare cœpit, præcurſorem fuiſſe. Card. Noriſius citatus legens hæc verba in Epiſtola ad Proculum & Cilinium data: *Cum præoccupatus eſſet, ſicut homo in aliquo delicto* (ſcilicet Leporius) *eodemque non parvo, ut de unigenito filio Dei, quod erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum. Cum autem venit plenitudo temporis Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, non recta quædam ſaperet, nec vera ſentiret, negans hominem factum, ne videlicet ſubſtantiæ divinæ, quæ æqualis eſt patri indigna mutatio, vel corruptio ſequeretur*, &c. & videns nullum Leporii errorem de divina gratia correctum aſſeri in citata Epiſtola, deduxit, eumdem ante publicatam Pelagianam hæreſim libellum memoratum ſcripſiſſe. Sed cum Cardinalis doctiſſimus tam ex Caſſiano & Gennadio, quam ex Libello Leporii hunc Pelagianum fuiſſe demonſtret, ejus converſionem longe poſtquam *Pelagius* hæreſim ſuam publicavit, contigiſſe neceſſe eſt *Leporius;* itaque ejuſque ſocii quædam tantum in Africa de Incarnatione, in quibus nec recta ſaperent, nec vera ſentirent, aſſeruerunt, ideoque & de his ſolum eum Aurelius, Auguſtinus, & alii duo Epiſcopi correxere, & ad Proculum, Cilinium, alioſque Galliæ Epiſcopos ſcripſere. Erat *Proculus* Epiſcopus Maſſilienſis, *Cilinius* vero incertæ ſedis in Gallia Epiſcopus. Sed cum tam Card. Noriſius, quam Antelmius Eccleſiam Forojulienſem in ſecunda Provincia Narbonenſi *Cilinium* tunc rexiſſe autumarint, in eam ſententiam deſcenderunt. Verum *Cilinium* Epiſcopum Forojulienſem fuiſſe, id a paucis annis, & non niſi ex falſa conjectura ab aliquibus excogitatum. *Leontium* enim, quo ſedente Sanctus *Honoratus* monaſterium Lerinenſe fundavit, toto fere hoc ſæculo Eccleſiæ Forojulienſi præfuiſſe, annoque quadringenteſimo triceſimo ſecundo e vivis exceſ-

Ejus converſio in annum CDXXVII. *incidit.*

de converſis ſponte hæreticis ad pœnitentiam, ut ingentia miracula dicta ſunto.

XV. Perſecutio in Perſide.

Jam vero ad res hoc anno in Oriente geſtas ab Africa evocetur oratio. His quidem anni hujus Conſulibus, perſecutio adverſus Chriſtianos in Perſide ſævit; teſtantur id Socrates (a), & Marcellinus (b): perduraſſe autem uſque ad biennium, ex his quæ tradit ipſe Socrates, poſſumus colligere, dum ait, ſub Conſulatu Honorii decimotertio, & Theodoſi decimo, una cum bello cum Romanis ſedato perſecutionem quieviſſe. Cæterum quod ad tempus ſpectat, quo ea perſecutio perduravit, redarguitur a Theodoreto (c) Socrates, cum ait eam propagatam eſſe ad annos circa triginta; quæ quidem ſententia ex his quæ S. Auguſtinus ſcribit, nonnihil roboratur, dum in decimooctavo libro de Civitate Dei hæc ait (d): *Quid modo in Perſide? Nonne in Chriſtianos ferbuit perſecutio, ſi tamen quievit, ut fugientes inde nonnulli uſque ad Romana oppida pervenerint?* Hæc cum ipſe tradat; & in fine ejuſdem libri ſe ea ſcribere dicat anno trigeſimo a Conſulatu Manlii Theodori, qui contigit anno Domini trecenteſimo nonageſimonono; plane convincitur illa elucubraſſe anno Domini quadringenteſimo vigeſimonono, quo ea perſecutio an ceſſaſſet, haud ſatis exploratum ſibi fuiſſe tradit.

(a) Socr. lib. 1. c. 20. (b) Marc. in Chron. ſub his Conſulib. (c) Theod. lib. 5. c. 38. (d) Aug. de Civit. Dei l. 18. c. 22.

XVI. Quis Perſarum Regum perſecutionem indixit.

At quonam autem Perſarum Rege indicta hæc perſecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Iſdegerde, ab ejus ſucceſſore ac filio Bararane fuiſſe excitatam, creditum eſt, ea potiſſimum ratione, quod ipſe Iſdegerdes amicus Arcadii, Theodoſii ejus filii tutelam quodammodo ſuſcepiſſe viſus, de Romano Imperio atque Theodoſio optime meritus fuit: ſenſit id quidem Socrates (e): Theodoretus autem ſub ipſo Iſdegerde id factum affirmat (f), cui & adſtipulatur Cyrillus monachus in rebus geſtis (g) Sancti Euthimii. Sed cujuſnam partis ſint potiore jura, relinquimus lectoris arbitrio.

(e) Socrat. l. 7. c. 38. (f) Theod. l. 5. c. 38. (g) Apud Metaph. die 10. Januar.

XVII. Quænam autem de his Socrates ſcribat, ad verbum ſingula hic reddamus: (b) *Iſdegerde (inquit) Rege Perſarum, qui Chriſtianos Perſiden incolentes minime fuerat perſecutus, mortuo, Bararanes ejus filius ſuſceptis regni gubernaculis, a Magis ad eam rem impulſus, Chriſtianos acerbe exagitare, cruciatus & tormenta varia, Perſarum more, illis infligere cœpit. Itaque Chriſtiani qui inter Perſas habitabant, neceſſitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam miſere opprimi paterentur. Atticus Epiſcopus illos ſupplices benigne excipere, omnem ſuam curam, & cogitationem ad opem illis ferendam convertere, Imperatori Theodoſio rem palam facere. Eodem tempore aliam etiam ob cauſam Romani forte adverſus Perſas animo infenſi fuerunt. Nam Perſæ quidem & foſſores, quos a Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abſtulerunt. Quam offenſionem vehementer auxit Chriſtianorum ad Romanos perfugium. Nam Rex Perſarum illico mittit legatos, qui illos ut fugitivos repetunt. Romani autem eos qui auxilii cauſa ad ipſos confugerant, nequaquam reddiderunt: immo vero non ſolum eos ut ſupplices conſervare, animo conſtituerant; verum etiam omnibus opibus viribuſque ad religionem Chriſtianam propagandam eniti, parati fuerunt. Quapropter cum Perſis bellum gerere, quam pati Chriſtianos miſere perire, maluerunt.* Hæc de belli & perſecutionis cauſis Socrates, qui res eo bello geſtas proſequitur. Nos autem, quæ de perſecutione & cauſa ipſius a Theodoreto ſunt poſteris commendata, reddemus: qui ait (i):

(b) Socrat. lib. 7. c. 18. Cauſa perſecutionis, & belli Perſici.

XVIII. *Per idem tempus Iſdegerdes Rex Perſarum perſecutionem contra Eccleſiam concitavit, occaſione ex re geſta, quam ſum* de-

(i) Theodor. l. 5. c. 38.

PAGIUS XIV. *Perſecutio Chriſtianorum in Perſide hoc anno continuata, ſed non incepta.*

ceſſiſſe, certum & indubitatum eſſe debet. A num. XV. ad XXXIX. Agathias lib. 4. pag. 137. Regum Perſarum compendium texens, ſcribit: *Iſdigerdes cum unum & viginti annos regnaſſet, nullum unquam adverſus Romanos bellum ſuſcepit, neque ulla eos affecit moleſtia.* Idem habet Procopius lib. I. de Bell. Perſ. cap. 2. Quoad pacem cum Romanis ſervatam: *Romanos*, inquit, *quandiu vixit, pace beavit altiſſima, & Imperium Theodoſio conſervavit*, cujus tutorem eum Arcadius Theodoſii pater moriens inſtituerat. Ex anno emortuali *Iſdigerdis*, quem cum præſenti anno Chriſti concurrere certum eſt, ejus deceſſorum & ſucceſſorum tempora pendent. Viguit pax Romanos inter & Perſas ab anno CCCLXXXI. ut eo anno num. XI. apud Baronium videre eſt, a Theodoſio nempe Magno uſque ad præſentem annum, quo *Vararanes* Iſdigerdi patri ſuccedens non ſolum perſecutionem adverſus Chriſtianos in Perſide commotam ab eodem Iſdigerde anno CCCXIV. ut anno CCCCVIII. num. III. & ſeqq. oſtendimus, excitatam continuavit; ſed etiam bellum in Romanos movit. Agathias quidem & Procopius laudati tradunt. *Vararanem* expeditionem in Romanos feciſſe; *ſed cum illum Præfecti, qui in finibus erant*, amice ſuſcepiſſent, ipſum ſtatim receſſiſſe. At cum uterque ſua ex Annalibus Perſarum tantum deprompſerit, in iiſque eventuum infauſtorum nulla mentio eſſet, belli quod per triennium fere duravit, quodque Romanis glorioſum fuit, nullam notitiam habuere. Evagrius lib. 1. cap. 10. dubitat, an fuerit *Iſdigerdes*, vel *Vararanes* ejus filius, qui cum Romanis bellum geſſerit. Sed Evagrius bellum cum perſecutione Chriſtianorum perperam confudit, deceptus a Socrate, quem laudat. qui lib. 7. cap. 18. ſcribit, *Iſdigerdem* Chriſtianos in ſuis ditionibus degentes nullatenus perſecutum fuiſſe, ſed *Vararanem* Magorum conſilio inductum eos graviter

ter

Perſecutio Regis Perſarum in Chriſtianos.

deinceps narraturus, arrepta. Audas Epiſcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accenſus, Pyreum demolitus eſt: templa enim, in quibus πῦρ, *id eſt ignis, eorum Deus colitur, Pyrea vocant Perſæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accerſit: ac primum placide eum coarguit, & Pyreum denuo ædificare jubet. Qui cum ei contradiceret, negaretque ſe illud facturum: Rex omnes eccleſias Chriſtianorum ſe diruturum minatur. Atque quod ante verbis minabatur, re ipſa perfecit. Nam ut primum Audam divinum illum virum trucidari mandaverat, eccleſias deturbari juſſit. Quod autem ad Pyrei everſionem attinet, haud opportune quidem illud factum fuiſſe exiſtimo. Nam ſanctus Apoſtolus (a) Athenas adventans, & civitatem ſuperſtitioſo ſimulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minime diruit, ſed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quod Audas templum ſimulacri deturbatum extruere rurſum noluit, ſed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum judico. Nam pari impietas eſt (mea quidem ſententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur perſecutionis tempeſtas orta graviſſimos, & turbulentiſſimos fluctus contra pietatis alumnos concitavit. Quæ procella triginta annos continuos a Magis; velut a quibuſdam turbinibus, agitata duravit. Magos enim vocant Perſæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticiis fabulis alio in opere, in quo eorum quæſtiones diſſolvebamus, ſatis enucleate diſſeruimus.*

(a) *Act.* 17.

XIX. *Porro Gororanes * filius Iſdegerdis poſt mortem patris, ut regni paterni, ſic belli contra pietatem a patre commoti ſucceſſor extitit: quippe pater moriens hæc duo conjuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & nova cruciamenta piis hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorumdam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita a fronte exorſi ad barbam uſque cute exuunt: deinde robuſtis vinculis a capite uſque ad pedes circumligare, & ſingulos calamos vi arcte conſtringere; ut partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto graviter lacerantes, acriores doloris morſus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos ſumma cum diligentia jungere, deinde ingentem ſoricum numerum in eos concludere: poſtremo pietatis athletas, eorum manibus pedibuſque conſtrictis, ne beſtias abigant, ſoricibus velut alimentum objiciunt. Sorices autem fame oppreſſi, ſenſim carnes ſanctorum abſumunt, ſicque diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices iſti a ſcelerato illo naturæ noſtræ inimico & veritatis hoſte edocti, tormenta alia his quidem multo aſperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinem & conſtantiam retundere potuerunt: nam ſua ſponte accurrebant, magno deſiderio mortis appetendæ, per quam aditus ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos treſve in memoriam revocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognoſci queat.*

* *Bararanes.*

Dira tormenta in Chriſtianos.

XX. Hormiſdæ nobilis Perſæ certamen.

Hormiſdam quemdam, virum in Perſis apprime nobilem, ex genere Achemenidarum ortundum, patre Præfecto, cum Rex eum Chriſtianum eſſe accepiſſet, ad ſe duci, & Deum Salvatorem pernegare jubet. At Hormiſda: Quod imperas Rex, neque juſtum eſt (inquit) neque utile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorem facile contemnere, eumque denegare, multo facilius Regem, quippe cum homo ſit, mortalis naturæ particeps, contempturus eſt. Quod ſi tuum imperium pernegaverit, o Rex, graviſſimo dignus ſit ſupplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat ſapientiſſimam ejus orationem admiratum eſſe, athletam generoſum divitiis & honore ſpoliavit: deditque ei mandatum, ut omnibus veſtibus, ſolo ſubligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cum vero dies complures *jam*

PAGIUS ter exagitaſſe. Imo Baronius num. XVI. dubitat, a quonam Perſarum Rege perſecutio indicta fuerit, aitque ſe ſe relinquere Lectoris arbitrio cujuſnam partis ſint potiora jura. Verum ex dictis & inferius dicendis perſecutionem bellum præceſſiſſe, illamque *Iſdigerdem* inchoaſſe, docet Theodoretus lib. 5. cap. 39. ubi poſtquam narravit eum Eccleſiis gentis ſuæ bellum intuliſſe, ſubdit: *Sed & Gororanes* (qui melius Vararanes dicitur) *Iſdigerdis filius, poſt patris obitum, una cum ejus regno bellum quoque adverſus pietatem, quaſi hæreditario jure tranſmiſſum ſuſcepit. Et ipſe moriens utrumque ſimul junctum filio tradidit.* Porro Theodoretus loquitur de iis, quæ acciderunt tam initio perſecutionis, quam belli adverſus Romanos, ideoque pleraque quæ de illa habet, pertinent ad annum CCCCXIV. quo eam *Iſdegerdes* movit. Hoc recentes Hiſtorici non animadvertentes, hujus perſecutionis narrationem mirum in modum perverterunt, & geſta ab Iſdegerde ad Vararanem ejus filium & ſucceſſorem tranſtulerunt, qui error in poſterum vitandus.

XV. Marcellinus in Chronico ſub hujus anni COSS. ait: *In Perſide in Chriſtianos perſecutio deſævit:* ex qua bellum exortum, de quo duobus annis ſubſequentibus agit. Socrates lib. 7. cap. 18. duas hujus belli cauſas in medium affert. Prior hæc eſt, quia Chriſtiani in Perſide vexati ad Romanos confugiebant, & ab eis benevole excipiebantur. Secunda, *quod Perſæ auri foſſores, quos mercede conductos a Romanis acceperant, reſtituere nollent: tum quod merces Romanis mercatoribus abſtuliſſent.* Cumque Perſarum Rex fugitivos

Cauſa belli Perſici.

jam præteriiſſent, Rexque e tabulato deſpiciens, videret optimum illum virum & radiis Solis exuſtum & conſperſum undique pulvere: nobilitate ac ſplendore patris illius in memoriam revocato, primum jubet eum adduci ad ſe, & induſio lineo veſtiri. Deinde arbitratus ejus animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam eſſe: Nunc demum (inquit) obſtinatione depoſita, filium fabri negato. At ille divino zelo accenſus, induſium dilaceravit: eoque ad Regem projecto, ſic eum affatur: Si me hujus cauſa pietatis deſertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac ejus fortitudine perſpecta, Rex eum e Palatio nudum exturbavit.

XXI. De Suenis invicta Conſtantia.

Porro idem Rex Suenem mille ſervorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem hujus univerſitatis pernegare haudquaquam ſuſtinebat) primum percunctatur quis ex ejus ſervis ampliſſimus eſſet: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipſumque dominum Suenem illi ſervire jubet: quinetiam domini ſui conjugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto ſe veritatis propugnatorem Suenem de ſententia deducturum. Verum ſpes eum fruſtrata eſt: nam Suenes domum ſupra petram ædificatam habuit. Poſt hos Beniamin diaconum comprehendi, & in carcerem conjici mandat. Biennio vero poſt legatus Romanus venit ad Regem de aliis rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei a Rege liberationem. Rex autem jubet, Beniamin polliceri, ſe doctrinam Chriſtianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Beniamin Regis mandata effecturum. At Beniamin cum legatum hac de re ipſum admonentem audiviſſet, reſpondit non poſſe fieri, ut doctrinam lucis, quam a Deo acceperat, non aliis impertiret: nam abſcondere talentum, quantum mereatur ſupplicii, hiſtoriam Evangeliorum aperte docere. Verum Rex id temporis hujus reſponſionis ignarus, jubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (ut ſolebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ ſola intelligentia percipitur, educere non ceſſavit.

XXII. Beniamin Diaconi immane martyrium.

Anno autem poſt, res ab eo geſtæ Regi indicantur: qui jubet eum adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille ſciſcitatus a Rege, quo ſupplicio mulctandus ſit is qui ejus regnum deſerat, & alterius ditioni ſe ſubiicere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & pœna graviſſima. Cui rurſum ſapientiſſimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coercendus eſt homo ille, qui effectorem & opificem omnium derelinquat, & unum e conſervis Deum conſecret, eique cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex graviter commotus, viginti arundines præacutas per ungues manuum ac pedum traiici jubet. Ubi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rurſus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ ſæpius extracta, inſertaque dolores ei incuſſit plane inexplicabiles. Poſt illud inflictum ſupplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robuſtam, craſſam, & propter ramos undique eminentes valde aſperam in imam alvi ſedem configi jubet; quo cruciatus genere generoſus Chriſti athleta oppreſſus extremum ſpiritum edidit.

XXIII. Eccleſia Dei invicta.

Infinita fere id genus ſcelera ab illis impiis fuere admiſſa. Neque cuiquam mirum videri debet, omnium rerum adminiſtratorem Deum eorum feritatem, impietatemque toleraſſe. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Conſtantini Magni regnarunt, contra veritatis profeſſores inſana rabie furere non deſierunt. Atque Diocletianus ipſo ſalutari Paſſionis die cunctas eccleſias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus eſt. Verum vix novem jam anni interceſſerant, cum & illæ ipſæ denuo florere, atque multo majore amplitudine & ſplendore, quam antea, enitere cœperant, & tyrannus ille una cum impietate extinctus eſt. Atque Do-

PAGIUS vos repeteret, & Romani Chriſtianæ religionis cauſa nullatenus eos prodere vellent, bellum grave conflatum eſt. Alii Hiſtorici confugii tantum Perſarum ad Romanos meminere, uti Theophanes ad annum XVII. Theodoſii, ſed anno non ſuo, & Cyrillus Monachus in vita Sancti Euthymii Abbatis, ubi ait: *Initio tunc motæ perſecutionis in Perſide circa finem regni Iſdegerdis Perſarum Regis, cum Magi omnes Chriſtianos capere vellent, ſubditorum Saracenorum Præfectos ubique viarum conſtituerant, ne quis Chriſtianorum in Perſide degentium ad Romanos confugeret. Verum Aſpebetus tunc temporis Præfectus exiſtens, cum hanc in Chriſtianos ſævitiam & inhumanitatem a Magis civitatis excitatam videret, miſeratione motus, neminem Chriſtianorum a fuga impedivit.* Addit Cyrillus Aſpebetum cum filio apud Regem Iſdegerdem accuſatum ad Romanos transfugiſſe, *quos Anatolius tunc Orientis Præfectus ſuſceptos, Romanis ſancito fœdere ſubdidit, atque Aſpebetum Saracenorum ex fœdere Romanis ſubjectorum, qui in Arabia morabantur, Præfectum conſtituit.* Denique Nicephorus lib. 14. cap. 21. eamdem belli cauſam ex Socrate refert.

XVI. *Hoc bellum Arcadio perperam adſcriptum in libris de Prædictionibus.*

Quæ in medium adducenda cenſui ut error, qui irrepſit in librum 3. De *Prædictionibus* cap. 34. Proſpero attributum, quique Baronio anno CCCXCV. num. XXIV. hactenuſque omnibus fucum fecit, tandem e medio tollatur: *Sane noſtris temporibus*, inquit Auctor ille, *apud Perſas perſecutionem factam novimus, imperante Arcadio religioſo & Chriſtiano Principe, qui ne traderet ad ſe confugientes Armenos bellum cum Perſis confecit. Eo ſigno, antequam potitus victoria, jam coeuntibus prælium militibus, aeriæ Cruces in veſtibus paruere. Unde etiam victor auream*

Dominus tum hæc bella contra Chriſtianos excitanda fore, tum Eccleſiam invictam iri prædixerat. Quinetiam ipſi rerum eventus nos docent, bellum plus commodi quam pacem ſolere nobis apportare: nam hæc nos molles, moroſos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præſentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit. Hactenus de Perſica perſecutione Theodoretus.

XXIV. Addit his Nicephorus Jacobi Perſæ certamen his verbis (*a*): *Infinita vero ab audacibus & impiis illis tentata ſunt: quale videlicet & illud eſt in Jacobo Perſa patratum. Is enim cum Chriſtianus antea fuiſſet, propter intercedentem ſibi cum Iſdegerde Rege Perſarum amicitiam, paternam religionem rejecerat. Poſteaquam autem per matrem & conjugem rurſus ad fidem Chriſti admonitus revertit, & eam rem Princeps ægre tulit: acerbam quamdam & propter novitatem admirandam poſt multa ſupplicia ſubiit mortem. Nam ubi articulis & juncturis quibuſque incommoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachiis, pedibus & ſuris ei reſectis, reliquum nihil quam una cum ventre caput ſolum habuit; quoniam ne tum quidem fidem in Chriſtum abjecit, & id ipſum poſtremo ferro amputatum eſt.* Hæc de Jacobo Nicephorus.

(*a*) Nic. l. 14. c. 19. 20. 21.

De Jacobi Perſæ martyrio.

XXV. Quod autem ad res bellicas pertinet: enituiſſe quidem divinam virtutem in opem ferendo Chriſtianis adverſus Perſas, quæ narrat Theodoretus (*b*) haud obſcure ſignificant, ac in primis in his quæ ipſo exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipſe; *Cum Perſæ, negotiis Romanorum quibus diſtricti tenebantur, cognitis, contra vicinos ſuos ruptis fœderibus bellum facerent, neque quiſquam illis tum ab hoſtibus oppugnatis ſubſidio veniret (Imperator enim in pace jamdudum facta confiſus, duces ſuos & milites ad alia bella gerenda miſerat) Deus immenſo imbre & maxima copia grandinis in eorum exercitum demiſſa, tum eos prohibuit ab itinere ulterius faciendo, tum equorum curſum impedivit: adeo ut viginti diebus viginti ſtadia uſque conficere non poſſent, quoad duces Romani collectis ſuis in unum militibus adventarent.*

(*b*) Theodor. l. 5. c. 36.

Deus pugnavit pro Theodoſio adverſus Perſas.

Porro autem altero prælio commiſſo, iſtos ipſos, cum jam urbem Imperatoris nomine nuncupatam obſidione cinxiſſent, ludibrio Deus expoſuit. Nam cum Gororanes amplius quam triginta dies cum omnibus copiis urbem hanc circumſediſſet, & multa inſtrumenta bellica ad urbes capiendas accommodata ad murum applicaſſet, & infinitas tentaſſet machinas, & alias turres extra mœnia extruxiſſet; ſolus divinus Eunomius illius urbis Epiſcopus ei reſtitit, & machinationum adjectarum impetum penitus repreſſit. At cum duces noſtri præliari contra hoſtes renuerent, & obſeſſis opem ferre non auderent: iſte Epiſcopus ſe hoſtibus opponendo, urbem ſervavit incolumen. Nam cum unus ex Regulis barbaris conſuetam blaſphemiam in Deum jaceret, & in morem Rhapſacis & Sennacherib verba execrabilia funderet, furoreque incitatus minaretur ſe ſacroſanctum Dei templum incendio vaſtaturum: ſanctus iſte vir rabiem ejus non ferens, baliſtam Thomæ Apoſtoli nomine inſcriptam, ad pinnas muri ſtatui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineque illius in quem barbari blaſphemiam conjecerant, eum emitti jubet: qui directo in illum Regulum delatus, & in nefarium ejus os impactus, vultum deformavit, caput comminuit, & cerebro diſperſit humum. Quod cum vidiſſet Dux Gororanes, qui ſpe capiendæ urbis exercitum collegerat, inde diſceſſit, ipſoque rerum eventu ſe victum plane declaravit: atque ob hanc cauſam metu perculſus, fœdera cum Romanis percuſſit. Ad hunc modum ſummus omnium rector Deus fideliſſimi Imperatoris ſaluti conſuluit, qui quidem & ſe famulum ejus eſſe ingenue agnoſcit, & debitum Domino præſtat obſequium. Hactenus Theodoretus. XXVI.

Eunomius Epiſcopus vindex blaſphemiæ.

PAGIUS *ream monetam cum eodem ſigno Crucis fieri præcepit, quæ in uſu totius Orbis & maxime Aſiæ, hodieque perſiſtit.* Baronius ibid. bellum illud Arcadium inter & Iſdigerdem geſtum arbitratur, ſed Oroſius, qui Theodoſio Juniore imperante ſcripſit, annoque CCCCXVII. Hiſtoriam ſuam abſolvit, loquens de Pace inter Theodoſium Magnum & Perſas ſancitam hanc opinionem evertit, cum ait; *Ictumque tunc fœdus eſt: quo univerſus Oriens uſque ad nunc tranquilliſſime fruitur.* Quare in laudato Auctoris de prædictionibus libro loco, *imperante Arcadio*, legendum, *imperante Theodoſio Arcadii filio*, quia in exemplari ſcriptum erat *imperan. The. Arcad. Fo.* quæ Librarius imperite exſcripſit, ex duobus enim Theodoſiis ſenior abſolute Theodoſius ab Hiſtoricis appellatur ejus vero nepos modo *Junior*, modo *Minor*, modo *Arcadii Filius*, ut ab avo diſtinguatur. Hic cap. 38. vocatur ſimpliciter Theodoſius *Honorius etiam Theodoſii minor filius*, & antea, *Theodoſii vero religioſi Principis imperio* ubi etiam Librarii contra Auctoris mentem qui de ſeniore Theodoſio loquitur, hæc verba addiderunt, *per Jovium & Gaudentium Comites*, ut oſtendunt ſequentia, *cui Symmachus præconio laudum in conſiſtorio recitato aram Victoriæ in Senatu reſtitui intimavit.* Jovius enim & Gaudentius non niſi poſt Theodoſii Magni mortem Arcadio & Honorio ejus filiis jubentibus templa everterunt, *Mallio & Theodoro Coſſ.* anno ſcilicet CCCXCIX. Nec auctor Libri de prædictionibus hac in re falli potuit, cum ipſemet afferat ſe præſentem fuiſſe, quando juxta Honorii Edictum idola & templa in Africa proſtrata ſunt.

Nec

retus. Verum fœdus poſt ſequentem annum initum eſſe (ut diximus) Socrates tradit: perſecutionem autem novis cauſis recrudeſcentem, amplioris temporis ſpatio propagatam fuiſſe conſtat.

XXVII. Quæ præterea de rebus ope divina bene geſtis in eo prælio Socrates narrat, his addamus. Ubi enim alia nonnulla præmiſit hæc habet (a): *Itaque ſimulatque Imperator Romanus intellexerat Perſas maximas copias contra ipſum comparaſſe: ſpe tota belli adminiſtrandi in Deo collocata, maximum exercitum ex adverſo miſit. Imperatorem autem ſummum protinus a Deo beneficium accepiſſe, quod ejus ope confidebat, ex hoc perſpicuum eſſe poterit. Cum enim Conſtantinopolitani anxio & ſolicito animo eſſent, & propter incertam belli fortunam ancipiti cura diſtracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia neceſſaria ire cogebant, apparentes, jubent renunciare Conſtantinopolitanis, ut bono animo ſint, precibus ſe dedant, & firmam in Deo ſpem ponant, Romanos victores fore: ſe enim adminiſtratores belli a Deo miſſos dicebant. Quo audito, non ſolum civitas confirmata fuit, verum etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.*

(a) Socrat. l. 7. c. 18.

Divina ope Perſæ repreſſi.

XXVIII. *Ubi bellum (uti docuimus) erat ex Armenia in Meſopotamiam tranſlatum, Romani Perſas in Urbe Niſibenorum concluſos obſidione cingunt; turreſque ex ligno fabricatas, quæ machina quadam volvebantur, mœnibus admovent: multos, qui ex mœnibus pugnare, eaque defendere nitebantur, trucidant: Bararanes igitur Rex Perſarum certior factus, cum regionem Azazenorum vaſtatam, tum ſuos milites, qui erant in urbe Niſibenorum concluſi, a Romanis obſeſſos: ipſe cum omnibus ſuis copiis contra Romanos ire conſtituit. At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium poſtulat a Saracenis, quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelſo animo & bellicoſo: qui infinita Saracenorum manu ſecum adducta, Regem Perſarum confidere jubet: quinetiam pollicetur, neque id adeo multo poſt, illi non ſolum ſubacturum Romanos, ſed Antiochiam, quæ eſt in Syria tradituram. Verum ejus promiſſio non ſucceſſit ex ſententia: nam Deus adeo ingentem Saracenis incuſſit timorem, ut Romanorum copias in ipſos derepente irruiſſe exiſtimarent: atque cum inter ipſos tumultuarentur, & non haberent quo aufugerent, ipſi ſe armatos præcipitarunt in fluvium Euphratem, in quo homines circiter centum millia ſubmerſi ſunt. Sic cum Saracenorum copiis actum eſt.* Hæc Socrates, ſubditque alia, ſed brevitatis cauſa relinquimus. Ut autem Perſæ in præliis poſteriores retulerint, præces quoque magni illius Simeonis Stylitæ interceſſere, de quo iſta Thodoretus (b). *Quinetiam ei aliquando viſæ ſunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cœlis, in terram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Perſicæ & Scythicæ gentis in Imperium Romanorum inſurrectionem ſignificavit vir divinus, & iis qui aderant effatus eſt viſionem: multiſque lacrymis & precibus repreſſit plagas, quarum intentabantur minæ in orbem terræ. Gens quidem certe Perſarum jam armata & parata ad Romanos invadendos, eis divina adverſante voluntate, a cœpto eſt retardata, & intrinſecus in malis propriis occupata.* Et paulo poſt. *Ejus quoque fuit magna fama apud Regem Perſarum: ut enim narraverunt legati qui ad ipſum venerunt, diligenter ſciſcitabatur, quæ eſſet ejus vita, & quænam miracula. Dicunt autem ejus quoque conjugem expetiiſſe oleum dignatum ejus benedictione, & tamquam donum magnum accepiſſe. Quinetiam omnes Regis aſſeclæ & a fama commoti, & multas in eum a Magis accipientes calumnias, diligenter rogabant; & cum intellexiſſent, virum, divinum nominabant.* Addit his plura Theodoretus, & inter alia de Regina Iſmaelitarum, quæ cum eſſet ſterilis, cupida prolis, miſſa legatione, precibus ejus id impetrare rogavit: & jam

Saraceni divinitus ſuperati.

(b) Theodor. hiſt. ſanct. Patr. c. 26.

Simeon Stylita avertit furorem Perſarum.

PAGIUS XVII. *Ex Armenis alii Romanis alii Perſis parebant.*

Nec eſt quod quis dicat, Auctorem librorum *de Prædictionibus* nonniſi de Armenis, qui ad ditiones Romanorum confugiebant, loqui, & Socratem loco laudato verba facere de Perſis, ac aſſerere Romanos per Armeniam in Azanenem Provinciam, quæ eadem eſt cum Arzanena, intraſſe, ideoque Socratem ſupponere Armeniam fuiſſe juris Romani, & Perſas in ea regione Chriſtianos perſecutos non eſſe. *Armenia* enim inter Romanos ac Perſas diviſa erat, Ammianus, quippe lib. 24. cap. 7. ſcribit Perſas poſt pacem cum Joviano Imp. factam magnam Armeniæ partem occupaſſe: *Contigit*, inquit Ammianus, *ut Armania latus maximum Medis conterminans & Artaxata inter diſſenſiones & turbamenta raperent Parthi.* Evagrius vero, qui ſub ſæculi ſequentis exitum Hiſtoriam ſuam ſcripſit, lib. 5. cap. 7. ait: *Incolæ majoris Armeniæ, quæ nunc Perſamenia dicitur: (hæc autem regio antea quidem Romanis paruerat, ſed cum Philippus ſucceſſor Gordiani eam Sapori prodidiſſet, minor quidem Armenia penes Romanos manſit, reliqua vero omnis penes Perſas:) hujus igitur incolæ fidem Chriſtianam profeſſi*, &c. Ad hæc Auctorem librorum de Prædictionibus nonniſi de bello a Theodoſio Juniore contra Perſas geſto loqui demonſtrant hæc ejus verba: *Alias ſane quamplures* (nempe perſecutiones) *beatæ memoriæ Auguſtinus ſcriptis ſuis inſeruit, quas haud procul a nobis & vidit & ſenſit, credens & ipſe augmenta Eccleſiæ quæ nos videmus impleri. Sane noſtris temporibus apud Perſas*, &c. Sane ſi hæc ultima verba cum præcedentibus neceſſariam connexionem non haberent, locus ille perfectum ſenſum non redderet. Quare Sanctus Auguſtinus vidit

jam facta voti compos, una cum filio, quem peperit, ad eum perrexit: impertitaque ab eo benedictione infanti, reverſa eſt.

XXIX. Tot vero tantaque adverſus ſuperbos Perſas obtenta, nonniſi virtute Chriſti opem ferentis Romano exercitui parta, habes hic in effigie cuſi nummi ſatis expreſſum, in cujus adverſa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Chriſti nomine inſignitum ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo inſit exercitus, ut circumducta docet inſcriptio [1].

XXX. At ſubiiciamus his aliud vincendi genus, quo Chriſtiani non armis, ſed charitate dimicant, & ſuperant hoſtes beneficentia: quam quidem pugnam a ſanctiſſimo viro Acacio Epiſcopo exhibitam Socrates narrat his verbis (a): *Acacius Amidæ Epiſcopus, ob facinus quoddam præclarum per id tempus ab eo geſtum, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cum Romani milites illos Perſas, quos in depopulanda Azazena captivos cœperant, nullo modo reddere Regi Perſarum in animum inducerent: captivi qui erant numero circiter ſeptem millia (quæ res animum Regis Perſarum non parum divexavit) fame propemodum conſumpti ſunt. Acacius igitur hanc militum miſeriam minime neglexit; ſed convocatis ſuis clericis, ſic eos alloquitur: Deus noſter neque lancibus, neque poculis eget: nam nec comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minime opus habeat. Quare cum Eccleſia multa monumenta aurea argenteaque ex propenſa Fidelium in eam benignitate poſſideat: conſentaneum eſt, hiſce rebus milites captivos e cuſtodia liberare, & fame prope enectos reficere, ſuſtentareque. Ubi hæc aliaque id genus oratione percurreret, monumenta Eccleſiæ conflanda curavit, vendidit, pretiaque partim militibus pro captivis redimendis dedit, partim ad eorum famem ſublevandam impendit; poſtremo, viatico illis ſuperaddito, ad ſuum ipſorum Regem remiſit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio geſta, Regi Perſarum magnam fecit mirationem, quod Romani his rebus utriſque & bello & beneficiis hoſtes vincere laborabant. Fertur præterea, tum Regem Perſarum magno deſiderio Acacii videndi flagraſſe, quo hominis aſpectu frueretur; tum Theodoſium Imper. Acacio præcepiſſe, ut Regis deſiderio ſatisfaceret.* Hæc de Acacio Socrates.

(a) Socrat. l. 7. c. 21.

Acacius Epiſcopus redimit Perſas captivos.

Sed quomodo ex hoc bello Perſico & perſecutione in Chriſtianos concitata manavit occaſio, ut apud Saracenos fides Chriſtiana propagaretur; Cyrillus, qui eo- XXXI.

PAGIUS vidit & agnovit hanc Perſarum perſecutionem & in ſuos Libros inſeruit, ſecundum eumdem Auctorem; quod quidem verum eſt; Auguſtinus enim lib. 18. de Civit. Dei cap. 22. inquit: *quid modo in Perſide? Nonne in Chriſtianos ferbuit perſecutio, ſi tamen quievit, ut fugientes inde nonnulli uſque ad Romana opppida pervenerint?* Quis igitur dubitare poteſt quin Auguſtinus & Auctor ille de una eademque perſecutione Perſica, verba faciant, & quin hæc Auguſtini verba idem deſignent ac iſta Anonymi, *ad ſe confugientes Armenos, &c.?* quam ob rem cum Auguſtinus, qui Libros de Civitate Dei abſolvit anno CCCCXXVIII. de perſecutione, quæ imperante Theodoſio Juniore contigit in Perſide, loquatur, de alia ſermonem non habet Anonymus, cum paulo poſt mortem Auguſtini Opus ſuum abſolverit.

XVIII. Denique apparet, Anonymum ad hunc Auguſtini locum reſpexiſſe; cum dicat, ſe videre quæ Auguſtinus ſolum crediderat contingere debere ſcilicet *Augmenta Eccleſiæ*, hujus perſecutionis occaſione. Baronius enim num. XXXI. & ſeqq. ex Cyrillo Monacho in Vita Sancti Euthymii demonſtrat, religionem Chriſtianam per Orientem propter hanc perſecutionem Perſicam valde amplificatam fuiſſe. Quare nullum dubium eſſe debet, quin Anonymus de ea perſe-

D. Auguſtinus & Auctor Librorum de Prædictionibus loquuntur de uno eodemque bello Perſico.

NOTÆ [1] S. Porphyrius Gazenſis Epiſcopus obiit hoc anno die XXVI. *Februarii* Noriſius in Epochis pag. 418.

eodem ſæculo claruit, omni fide poſteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miſerationem erga Chriſtianos exhibitam datum eſt, ne apud Perſas perſeverans cum cæteris gentis ſuæ periret. Sed audiamus eum, qui rem ſic aggreditur (*a*): *Erat apud Perſas quidam Græcus*, Gentilis ſcilicet, *nomine Aſpebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cum autem circa finem Regis Iſdegerdis mota eſſet a Magis perſecutio adverſus Chriſtianos: illi ducentes hoc ſibi magno eſſe ſtudio contendendum, ut omnes venarentur Chriſtianos: omnes quotquot erant Tribuum apud ſe Præfectos, quinetiam illum quoque Aſpebetum, ut omnes vias diligenter cuſtodirent, conſtituunt, ut nullus Chriſtianus poſſet clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aſpebetus, videns tantam in Chriſtianos incurſionem & inſaniam, motus miſericordia eorum calamitatis, non ſolum non prohibuit quo minus fugerent, ſed eis quoque manum præbuit adjutricem. Qua de cauſa accuſatus apud Iſdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus ſuis facultatibus, cognationemque cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.*

(*a*) *Cyrill. in Vit. S. Euth. apud Metaph. die* 20. *Januar. & Sur. to.* 1.

De Aſpebeto Duce Saracenorum tranſeunte ad caſtra Romanorum.

XXXII. *Quos cum accepiſſet Anatolius (is enim tunc erat unus ex Præfectis Orientis) eum collocat, in Arabia; & quæ illic Romanis ſuberat, Saracenorum Præfecturam tradidit in manus Aſpebeti; ſic aperte oſtendens ſinceram & omnis doli expertem fuiſſe ejus acceptationem.* Hæc quidem præſtitit Anatolius Præfectus Orientis, cujus etiam Procopius (*b*) meminit, aitque functum eſſe legatione ad Regem Perſarum pro conciliando inter Romanos & Perſas fœdere. Sed proſequamur ducem Saracenorum in caſtris Romanorum militantem: *Cum ergo* (ſubdit Cyrillus) *ſic ad Romanos acceſſiſſet, ejuſque filius Terebon cum eſſet adhuc impubes, atque adeo vere puer, percuſſus erat flagello dæmonis, ut qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet ſiccam, mortuæque ſimilem, & qua minime operari poterat: hoc autem ei ſe habebat a capite uſque ad pedes: & cum pater magnam partem facultatum conſumpſiſſet in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Poſtquam vero migrarunt in Arabiam, vidit puer in ſomnis aliquid, & viſionem experge factus eam patri narrat. Ille autem cum ſtatim puerum accepiſſet, & multos ex his qui ejus imperio parebant barbaris, venit ad ſpeluncam Euthymii & Theoctiſti ſanctiſſimorum monachorum: nam ut eo veniret, præcipiebat quæ ei apparuerat viſio. Atque fratres quidem cum tantam vidiſſent multitudinem, invaſit omnes animi angor & metus, nec ſciebant quid agerent. Sed B. Theoctiſtus cum illum timorem ejeciſſet ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cujuſnam rei opus eos huc adduxiſſet.*

De Anatolio Præfecto Orientis.

(*b*) *Procop. lib.* 1. *de bello Perſico.*

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium: Beatus vero Theoctiſtus: At ille (inquit) nunc quieſcit & ſilet, neque uſque ſabbatum veniet in alicujus conſpectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aſpebetus manus accipiens, oſtendit filium, qui erat ſemiaridus, & cujus pars dextera erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit ſuperciliis. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cum ergo (inquit) in Perſide hanc plagam accepiſſem, multis & medicinæ & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, niſi quod eas ſolum damnavi, ut in illis numquam poſſim magnam habere fiduciam. Deinde poſtquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rurſum cum priori luctabar certamine, & malis vexabar ſimilibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & conſiderans an uſquam ab hoc morbo aliquam invenirem liberationem; quoniam ab iis qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipſe ſic mecum colloquebar: O Terebon, ubi nunc ſunt quæ apud Græcos & Perſas eſſe feruntur medicinæ artes, & quæ ſunt in his nugæ, & quæ earum vulgo jactatur utilitas? Ubi ſunt autem præſtigiæ Aſtrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & riſus manifeſtus, quæ nihil umquam poſſunt efficere abſque univerſorum opifice & Domino. XXXIII.

S Euthymius convenius ab Aſpebeto.

Cum hæc ergo apud me dixiſſem, ab eo petii morbi liberationem, & me ei viciſſim XXXIV.

PAGIUS ſecutione Perſica loquatur, de qua Auguſtinus, Socrates, Theodoretus, aliique Hiſtorici Eccleſiaſtici mentionem faciunt, & quin locus a nobis explicatus, a Librariis corruptus fuerit; quod & forſan manuſcripta hujus Auctoris demonſtrarent, ſed nulla in Bibliothecis Pariſienſibus reperiri amici monuere; & Eminentiſſimus Cardinalis Hieronymus Caſanata mihi per literas ſignificare dignatus eſt, in Octingentorum annorum Codice Palatino-Vaticano, ſignato, num. 237. deſcriptum eſſe librum illum de *Prædictionibus* Sancto Proſpero adſcriptum; locum vero laudatum de Perſarum perſecutione nihil ab editis diſcrepare. Quare error ille antiquus.

XIX. Pertinet ad hoc bellum Perſicum Lex 10. Cod. Juſtin. *de ædificiis privatis*, data ſub hujus anni COSS. *III. Non. Maii*, qua Theodoſius in Provinciis limitem reſpicientibus, nempe *per Provincias Meſopotamiam, Oſdroenam, Euphratenſem, Syriam ſecundam, Phœniciam Libanenſem, Ciliciam ſecundam, utramque Armeniam, utramque Cappadociam, Pontum Polemoniacum, atque Helleſpontum* permittit *cunctis volentibus murali ambitu fundos proprios ſeu loca dominii ſui conſtituta vallare*, ad repellendos ſcilicet ſummovendoſque Perſas. Ad iſtud bellum etiam refertur Lex 3. Cod. Theod. *de Littorum & itinerum cuſtodia*, quæ ſub hujus anni COSS. *XIV. Kalend. Octob. Conſtantinopoli* a Theodoſio data

Mentio hujus belli Perſici in duabus Theodoſii legibus.

Viſio oſtenſa Tereboni. *ſim eſſe relaturum vitæ mutationem, & me Chriſtianum futurum, ſum pollicitus. Interea autem dum hæc fierent, & Deo hoc modo eſſem ſupplex, paulatim in ſomnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hiſpida, quique jam ſeneſcebat & canis erat conſperſus, me rogantem quiſnam eſſet morbus, & ſciſcitantem quidnam mali nobis incubuiſſet. Cum autem morbum ei oſtendiſſem, ille: Implebis ne (inquit) quæcumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rurſum promiſiſſem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: ego ſum (inquit) Euthymius qui ad Orientalem ſolitudinem habito in torrente, qui eſt prope viam quæ tendit verſus Hierico, decem millibus diſtans Hieroſolymis. Si vis ergo invenire mali ſolutionem, veni ad me, & Deus te per nos curabit. Hoc cum in ſomnis vidiſſem, & eſſem excitatus, patri ſtatim narravi. Et ecce omnibus poſtpoſitis (ut juſſit viſio) huc nunc venimus: teque valde & enixe rogamus, ut nobis oſtendas eum, qui per viſum nobis fuit indicatus, vere divinum & admirabilem medicum.*

XXXV. Euthymius curat Terebonem. *Hæc cum beatus audiſſet Theoctiſtus, & viſionem & apertum gratiæ Dei judicium eſſet admiratus: Euthymio interrupit quietem ac ſilentium, & ei omnia recenſet ordine, pueri morbum, defectum ejus qui illum eſſet curaturus, ejus promiſſa quæ fecit communi Domino, ſomnium illud, viſionem quæ apparuit, & (ut ſemel dicam) narrat ſingula. Ipſe autem cum ſibi quoque perſuaſiſſet eam rem divino quodam geri conſilio; ſtatim deſcendit ad barbaros. Cumque vehementer oraſſet pro puero, & ei figuram crucis impoſuiſſet: non aliquo opus habuit tempore, neque ut in oratione diutius perſeveraret, ſed eum valentem & omnino ſanum ſtatim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citius quam ejus qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animæ, vel potius animæ communiter ſanitatem accipiunt, & fiunt ſtatim fideles. Quocirca proni humi cadentes rogant illam ſanctam animam, ut Chriſti obſignarentur ſignaculo, & partem Chriſtianorum conſequantur & nomen.*

XXXVI. Saraceni baptizantur. *Non erat autem viri pii & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymii in his rebus ulla cunctatio: ſed cum vidiſſet eos corde potius quam ore ſacrum baptiſmum poſtulantes, jubet parvam piſcinam fieri in quodam angulo ſpeluncæ, quæ quidem conſiſtit uſque in hodiernum diem. Cumque dixiſſet preces quæ dici conſueverunt; & quæ lex in his poſtulat, feciſſet omnia: primum quidem baptizat Aſpebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem uxoris Aſpebeti, ambos claros genere, & inſignes divitiis, vel divitias potius ordinantes prudentia & virtute, vel potius ipſis divitiis utentes pro cauſa & inſtrumento exercendæ virtutis: deinde autem Terebonem, & poſt ipſos reliquos. Quos cum quadraginta dies detinuiſſet & monuiſſet, pietatemque accurate docuiſſet, & omnibus modis ea firma & ſtabilia reddidiſſet, quæ pertinent ad ſalutem; eos dimiſit in pace, ſed non amplius Agarenos & Iſmaelitas, ſed a Sara oriundos, & certos hæredes promiſſionis per divinum baptiſmum.*

XXXVII. Saracenorum primus Epiſcopus. *Maris autem, qui fuit Terebonis avunculus, non amplius voluit retro reſpicere, neque amplius omnino ſuſtinuit recedere a monaſterio, cum ei omnes conſecraſſet facultates, & parvi feciſſet quæcumque ſunt in mundo, ac generoſo & excelſo animo non dignum duxiſſet deſiderium quod in ea confertur, ſoli Deo cohæret, & per totam vitam ſub eo vivere ſtatuit magno duce & præceptore.* Hucuſque de his Cyrillus. Quomodo autem per eumdem Aſpebetum fides Chriſtiana apud Saracenos propagata eſt, & eiſdem a Juvenali Epiſcopo Hieroſolymitano præfectus eſt ipſe Epiſcopus, idem Cyrillus paucis rem proſecutus, narrat his verbis: *Cum uſque adeo multiplicarentur filii Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diverſas excreſcerent copias: mittit divinus Euthymius ad Juvenalem Patriarcham Hieroſolymitanum, poſtulans ut eis ordinaretur Epiſcopus. Ille vero mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, ut qui eſſet idoneus præeſſe animabus, & deducere ad ſalutem.* Quoto autem Domini anno id contige-

PAGIUS data eſt, qua is mandat littorum & portuum cuſtodibus ac ducis limitis officialibus in limite Orientali, ne merces illicitas ad Nationes barbaras deferri permittant. Hoc enim reſpondet narrationi Socratis laudati in qua dicitur, unam ex belli Perſici cauſis fuiſſe, quod Perſæ *Merces* Romanis mercatoribus abſtuliſſent. Pacis enim tempore inter Perſas & Romanos commercium erat deſtinatis eam in rem certis locis & civitatibus, ut teſtatur Lex. 4. Cod. Juſtin. *de commerciis & mercatoribus*, in qua commercio tres urbes deſtinantur, *Niſibis* in Meſopotamia, *Callinicum* in Oſroena, & *Artaxata* in Armenia majori. Sed hac de re plura Gothofredus in Commentario laudatæ leg. Cod. Theod.

XX. Victoria a Romanis de Perſis reportata. Cum bellum fere per triennium durarit, varia inter Romanos & Perſas geſta, ut narrat Baronius ex Socrate, & oſtendit Theophanes loco laudato, ubi ait: *Hinc Theodoſius Ardaburium ducem cum Romanis copiis, inde cum Perſicis exercitibus, & innumeris Saracenorum auxiliariis copiis Arſeum* (quem Narſeum Socrates appellat) *Vararanes mandat. Ardaburius in Perſidem uſque penetrans, Arxane Provincia devaſtata; in Meſopotamiam ingreditur: Perſarum Dux pari-*

tigerit, ſuo loco dicemus. *Petrus ergo* (pergit ille) *ſic primus ordinatur Epiſcopus copiarum quæ erant in Palæſtina. Saracenorum autem multitudo non ſecus ac fluviorum fluenta affluebant perpetuo; & qui nunc accedebant, adiiciebantur prioribus, & hi omnes ſignati baptiſmi ſignaculo connumerabantur cum grege Chriſtianorum. Sed de his, quæ dicta ſunt, ſufficiunt.* Hactenus Cyrillus quam ſinceriſſime texens res præclare geſtas Euthymii.

XXXVIII. Ex perſecutione Eccleſiæ lucrum.

Hæc de Epiſcopatus Saracenorum Petro collato, poſtea contigere, cum pleniſſime Chriſtianæ fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus eſt, qui alios docere poſſet, & ex duce militiæ transformaretur in ſacerdotem atque paſtorem. Fructus iſti fuerunt Perſicæ perſecutionis, & ex fuſo martyrum ſanguine copioſi proventus. Ita namque ſemper in Eccleſia accidere conſuevit, ut ex illata perſecutione fœcundioribus palmitibus propagetur, vireſcat vulnere, ſurgat oppreſſione, creſcat exciſione, anguſtiis dilatetur, & ex tenebris illuſtretur. Et unde iſta miracula naturæ ordinem excedentia, & humanum captum longius ſuperantia? niſi quod non ſit Chriſtiana fides hominum prudens inventum, ſed Dei virtutis opus, Divinitatis conſilio ſtabilitum, & in perpetuum confirmatum, cui cedant neceſſe ſit omnes adverſariæ poteſtates, in nihilum redigantur, penituſque deficiant qui illud impugnant: ipſum vero inconcuſſum maneat, & crebrioribus ictibus preſſius ſolidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilius inhæreſcat. Sed jam quæ ſunt reliquæ anni hujus res geſtæ, narrare pergamus, apponamuſque coronidem ad res ſuperius enarratas migrationem ex hac vita ad æternam felicitatem S. Hieronymi, cujus nobilibus factis Annales noſtri ſingulis pene annis, quibus celebris vixit, ſunt illuſtrati.

XXXIX. Hieronymi obitus & ætas.

Hoc igitur ipſo anno, iiſdemque Conſulibus, S. Hieronymum e vita deceſſiſſe pridie Kal. Octobris anno ætatis ſuæ nonageſimo-primo, Proſper teſtatur in Chronico. Cæterum quod ſpectat ad annos ætatis ejus diſſenſiſſe a Proſpero videntur nonnulli (*a*), qui majorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonagintaocto, vel nonagintanovem; quos longe longius a veritatis ſcopo aberrare, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt de ratione annorum ipſius, aperte ſignificant; cum & teſtificatione ipſiuſmet. S. Hieronymi ſit demonſtratum (*b*), ipſum nec perveniſſe ad ætatem octoginta annorum, ſed natum annos ſeptuagintaocto vel novem ex hac vita migraſſe. Ne vero hic iterum eamdem retexamus de Hieronymi ætate orationem, æquius eſt ut tu ea pro arbitrio conſulas, lector, quam ut cum faſtidio eadem repetita denuo ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, ſolicitudinibuſque ſenectutem geſſiſſe, quæ de eo annis ſuperioribus ſunt enarrata ſignificant: ut plane longe ſenior creditus ſit deceſſiſſe, qui duodeoctoginta annos ætatis tantum vixiſſe appareat.

(*a*) *Bed. Martyrol. Ado Uſuard. Sigebert. in Chron.*

(*b*) *Tom. 3. Annal. ann. D. 372. edit. Rom. pag. 329. 330.*

XL. Etenim longiorem ejus ætatem opinandi, ipſe ſcriptis ſuis S. Hieronymus oc-

PAGIUS *pariter in Meſopotamiam verſus Euphratem progreditur cum ſuis, qui cum Romanas acies ingruere arbitrarentur, Dei impulſu, vanis terroribus agitati, ut erant armis inſtructi, in flumen deſilierunt: adeo ut decem myriades aquarum vorticibus perierint: reliquos omnes, & eam maxime legionem, ac myriadem, cui a Perſis Immortalium nomen factum, cunctoſque eorum Duces quaquaverſus Romano milite circumcluſos, Chriſto, a Perſis, quod injuſtam viris religioſis mortem intuliſſent, vindictam exigente, Ardaburius delevit.* Hanc Romanorum victoriam fuſiori ſermone narrat Socrates, & Provinciam Arzazenam appellat Azzanenem, qua de re legenda quæ dicam anno DIII.

XXI. Obitus S. Hieronymi.

A num. XXXIX. ad LI. Divus Hieronymus mortuus eſt *Pridie Kalend. Octob. anno ætatis ſuæ* XCV. inquit Proſper in Chronic. ſub hujus anni Coſſ. qui jam ſub Conſulatu Baſſi & Ablavii anno CCCXXXI. geſto dixerat: *Hieronymus naſcitur*, a quo tamen anno ad currentem anni tantum ſunt nonaginta, extremo etiam incompleto memorato. Quare Proſper ſcripſit, Hieronymum obiiſſe anno ætatis ſuæ XC. ſed Librarius ſummam auxit. Mabillonius Tom. II. Veter. Analect. pag. 42. profert ex pervetuſto MS. Libri Gennadii de Viris illuſtribus, Hieronymi elogium, quod in omnibus codicibus editis deeſt, in quo legitur: *Nonagenarius ferme* (*ut perhibent*) *poſtea in Domino requievit; quem Stridon oppidum genuit, Roma inclyta erudivit, Bethleem alma tenet, ſpiritum aula cœleſtis ſuſcipit.* Idem Mabillonius Tom. IV. Analect. e tenebris eruit Vitam S. Hieronymi, quam a Gennadio ſcriptam fuiſſe arbitratur. Verum cum is tradat Hieronymum *anno ætatis ſuæ* XC. ſpiritum Deo reddidiſſe, apparet hujus Vitæ Auctorem non eſſe; cum Anonymus hic Scriptor habeat. *Ordinatus eſt Romæ Presbyter XXVIIII. annis, tribus vixit apud Bethleem, in propoſito ſuo annis quinquaginta & menſibus ſex. Omne vitæ ſuæ tempus implevit annis LXXXVIII. & menſibus ſex.* Unus enim & idem Scriptor de ætate Hieronymi non ita locutus fuiſſet. Mitto alia quæ eam Vitam Gennadio adſcribendam non eſſe oſtendunt. Opera omnia Sancti Hieronymi Doctiſſimus Joannes Martianay Congregationis Sancti Mauri Monachus nova editione donare & notis illuſtrare exorſus eſt. †

† & abſolvit.

XXII. *Theodotus ſuccedit Alexandro in Epiſcopatum Antiochenum.*

Alexander Epiſcopus Antiochenus, cujus mortem Baronius anno CCCCXI. num. LXXI. recitat, uſque ad præſentem circiter annum vitam protraxit, ut colligitur ex Theodoreto in Hiſtoria Religioſa cap. 12. ubi Sancti *Zenonis* Monachi, qui juxta Antiochiam in Syria floruit, Vitam deſcribit, & ex Epiſtola Attici Epiſcopi CP. ad Sanctum Cyrillum de nomine Sancti Chryſoſtomi Diptychis inſcribendo hoc anno data,

caſionem præbuit: nam cum elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, ſe manu ſua ſcribendi labores ferre jam ultra non poſſe teſtatur (*a*). Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Urbs capta eſt, dum elucubraret explanationem in Ezechielem Prophetam, de ſe ait (*b*): *Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis ſenectute, aliquid ſuſtinentibus beati Iſaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hæbræorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieique fulgorem litterarum nobis parvitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoſcimus.* Sicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum ſcripſit (*c*) de miſſo pileolo: *Pileolum* (inquit) *textura breve, charitate latiſſimum ſenili capiti confovendo libenter accepi, munere, & muneris auctore lætatus.* Hæc inquam ipſe de ſe ante decennium cum ſcribat, jam effœta ſenectute defunctum eſſe, opinandi dedit occaſionem. S. Auguſtinus eumdem ſenectute decrepitum deceſſiſſe teſtatur libris illis contra Julianum ultimo loco ſcriptis, cum & hoc eum ornat elogio (*d*): *Nec Sanctum Hieronymum, quia presbyter fuit, contemnendum arbitreris: qui Græco & Latino, inſuper & Hebræo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem tranſiens Eccleſiam, in locis ſacris atque in litteris ſacris uſque ad decrepitam vixit ætatem: cujus nobis eloquium ab Oriente uſque ad Occidentem, inſtar lampadis, reſplenduit.* Sed & Marcellinus (*e*): *Finem* (inquit) *vitæ fecit admodum ſenex, ibique* (Bethlehem ſcilicet) *ſepultus eſt, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, hæreticis autem infatigabilis hoſtis tam propoſito vitæ ſuæ, quam librorum a ſe editorum aſſertionibus depugnans.* Hæc ipſe. Sed rationem ipſius annorum ex ejus ſcripti melius colliges ſuperius recitatis.

(*a*) Hier. in Amos l. 3. præf.
(*b*) Hier. in Ezech. præf. lib. 7.
(*c*) Hier. epiſt. 153.
(*d*) Aug. cont. Jul. l. 1. cap. 7.
(*e*) Marc. in Chron. Coſſ. Arcad. & Ruff.

XLI. Hieronymus laudatus a majoribus.

Quanta præterea effulſerit poſt obitum gloria in Eccleſia Dei, præter elogia Auguſtini, revoca in memoriam illud Proſperi, quo ait (*f*):

> *Hebræo ſimul & Grajo, Latioque vetuſtus.*
> *Eloquio, morum exemplum, mundique magiſter*, &c.

(*f*) Proſp. l. de Ingrat.

hoc etiam titulo magiſterii exornat eumdem Caſſianus (*g*) cum ait: *Hieronymus Catholicorum magiſter, cujus ſcripta per univerſum mundum, quaſi divinæ lampades rutilant*, &c. In quam ſententiam Caſſiodorus, poſt præclariſſimas de viro laudes, addit (*h*): *In Bethlehem otioſum habitaſſe non arbitror, niſi, ut in terra illa miraculorum, ad inſtar Solis, ejus quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.*

(*g*) Caſſian. cont. Neſtorium de Verb. Incar. l. 7.
(*h*) Caſſiod. Inſtit. divi. lect. c. 21.

XLII. Scripta S. Hieronymi quæ non extant.

Quæ autem S. Hieronymus reliquerit ſcriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cum eorum catalogus extet, ſpuriaque a veris diligentia Mariani Victorii Reatini Epiſcopi ſegregarit. Cæterum numerabimus nos ea tantum quæ deſiderari poſſe videntur. Fuiſſe namque ab eo elucubratum librum de Hæreſibus, S. Auguſtinus (*i*) teſtis eſt, ſed eum numquam invenire valuiſſe doluit

(*i*) Aug. lib. de hæreſ. ad Quodvult. in fin.

PAGIUS

cum jam *Theodotus* Alexandri ſucceſſor Antiochenam Eccleſiam regeret. Recitat eam Epiſtolam Baronius anno CCCCXII. num. XLVII. & ſeqq. ſed quidquid ibi habet de Sancti Chryſoſtomi nomine ſacris tabulis inſcripto, ad hunc annum pertinet, ut ſuo loco oſtendimus. Theodoretus, itaque qui magnam vitæ ſuæ partem Antiochiæ exegit, quique Hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam abſolvit *exitu*, ut ipſe dicit, *Theodoti mortis*: hæc de Sancto Zenone Anachoreta ſcribit: *Simul ac Valens e vita ſublatus eſt, militiæ cingulum depoſuit*, additque eum in monte Antiochiæ vicino, poſtquam e Palatio exiit, divinæ contemplationi vacaſſe. Valens autem die IX. menſis Auguſti anni CCCLXXVIII. e medio ſublatus eſt: Zeno quadraginta annos in monte illo vixit; Theodoretus enim, qui eum ibidem viſitavit, ait: *Quod ad tantum Philoſophiæ culmen evectus, tantam animi moderationem retinuerit vir grandævus, qui annos XL. continenter in monaſtica exercitatione poſuerat, qui ſatis admirari, aut pares magnitudini afferre laudes quis poſſit?* Itaque attigit ſanctus Eremicola annum Chriſti CCCCXVIII. Poſtea recenſet Theodoretus quid cum Alexandro Epiſcopo idem Zeno egerit: *Accito igitur Civitatis Antiſtite, is autem magnus erat Alexander*, &c. *Quoniam jubeor migrare ex hac vita, te earum* (ſc. facultatum, quas inteſtatus olim reliquerat) *conſtituo diſpenſatorem*. Quamobrem anno CCCCXVIII. adhuc Alexander in vivis erat. Si enim anno emortuali Valentis Imp. XL. alios addas ad eum Chriſti annum pervenies.

XXIII. Hoc circiter anno.

Alexandrum uſque ad præſentem circiter annum perveniſſe, oſtendit Epiſtola Theodoreti ad Dioſcorum in qua anni Theodoti ſucceſſoris Alexandri egregie traduntur: *Sex annos ibi* (nempe Antiochiæ, inquit Theodoretus) *ego docens tempore beatæ memoriæ Theodoti Antiocheni Epiſcopi, qui tum vitæ ſplendore polluit*, & *fulſit, tum etiam divinorum dogmatum cognitione, alios deinde tredecim annos tempore beati Joannis*, &c. *Præter hæc jam ſeptimus agitur annus, quo Deo dilectiſſimus Archiepiſcopus Domnus ſedit.* Dici non poteſt, Theodoretum ſex illos tantum annos Theodoti numeraſſe, quibus eo Antiſtite vivente, in Antiochena Eccleſia catecheſim ipſemet docuit, quaſi antea ſederit ibidem *Theodotus*, cum nondum Theodoretus Antiochiæ ſacras litteras explanaret. Scribit enim Theodoretus, ſuperſtite adhuc Alexandro ſe ſe ad Zenonem viſitationis officia perſoluturum veniſſe, a quo cum benedictionem peteret diſceſſurus, *ille recuſabat*, inquit, *ſe ipſum privatum quidem, nos autem milites appellans, tunc enim ſacros Codices legebam populo Dei.* Quare cum etiam Alexandro ſedente, ſacras literas Theodoretus Antiochiæ interpretatus fuerit, tam Bollan-

luit. Rurſus etiam ab eodem ſcriptum fuiſſe librum in quo doctiſſime diſputarit de reſurrectione carnis, eumque per Oroſium presbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumque delatum, idem S. Auguſtinus affirmat (a) quem ut ad ſe deſcriptum mittat, idem ipſum Oceanum litteris rogavit. Inſuper adhuc deſideratur tranſlatio vigintiocto homiliarum(b) Origenis, quam ſe elucubraſſe ipſe teſtatur (c): ſed & alia complura ex eodem Latinitati donata Caſſiodorus affirmat. Perierunt ejuſdem homiliæ triginta, quæ in Lucæ Evangelium ſe ſcripſiſſe teſtatur, & tractatus ſeptem in Pſalmos. Inſuper Caſſiodorus (d) meminit epiſtolæ ejuſdem S. Hieronymi ad Antium, qua obſcuriſſimas elucidaſſe tradit quæſtiones. Itemque ab eo ſcriptam refert explanationem de judicio Salomonis. Itemque Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conſcripſiſſe aſſerit; poſtea vero copioſiores illas, quæ extant in eoſdem Prophetas explanationes elaboraſſe. Elucubraſſe etiam volumen in quatuor Evangeliſtas, in quo omnia ipſorum quæ eſſent propria diſſeruit: edidiſſe inſuper expoſitionem Apocalypſis libri, idem Caſſiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quæ Caſſiodori tempore cum extarent, ipſe in ſua Bibliotheca repoſuit.

(a) *Aug: epiſt. 161.*

(b) *Hier. contra Jovin. lib. 2.*

(c) *Hier. de Scrip. Eccl. in fin.*

(d) *Caſſiod. Inſtit. divi. lect. c. 2. 3. 7. & 9. cod. lib.*

XLIII. At nunc nobis de S. Hieronymo geſta ab imperitis, & impoſtoribus ſunt explodenda mendacia, non quæ in ſcripta, ſed quæ irrepſerunt in Acta; dum nonnulli de rebus geſtis S. Hieronymi complura confinxere commenta. Equidem (ut puto) ſicuti fecit olim presbyter Aſianus, qui amore Pauli (ut ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli, & Theclæ confinxit, ita & iſti amore Hieronymi plurima commenti ſunt: digni ſane & ipſi, ut eidem ab Eccleſia ſententiæ ſubiicerentur & pœnæ, quam ille tunc juſte irrogatam ſubire coactus eſt. Averſatus namque ſemper eſt candor Eccleſiaſticæ veritatis, & pudor Chriſtianæ ſimplicitatis exhorruit omne quod fictum, & reſpuit omne quod commenticium eſſe conſpexit; & execrata eſt omnino, atque acri ſemper inſectata eſt odio, ac ſevera coercuit diſciplina omne mendacium cum ejus auctore ſincera fides.

Vita S. Hieronymi mendaciis concinnata.

XLIV. Sed unde iſtis, iſtæc ut fingerent de S. Hieronnymo, irrepſit in mentem? non aliunde quidem puto, quam cum ſcirent aliorum ſanctorum Patrum Eccleſiæ doctorum res geſtas ab eruditis viris legi conſcriptas, ut Antonii, Athanaſii, Baſilii, Gregorii Nazianzeni, Chryſoſtomi, Ambroſii, & Auguſtini, necnon S. Gregorii Romani Pontificis: haud æquo paſſi ſunt animo, unius Hieronymi his omnibus haud imparis, ſed in aliquibus etiam anteferendi, res geſtas minime fuiſſe memoriæ proditas. Quamobrem diverſi pro ingenii diverſitate diverſa excogitarunt inventa, dum vel Euſebii, vel Auguſtini, vel Cyrilli Hieroſolymorum Epiſcopi nomine conſcripſerunt epiſtolas, quibus res geſtas ex animi cujuſque ſen-

De confictis Euſebii, Cyrilli, & Auguſtini nomine litteris.

ten-

PAGIUS

landus ad diem VIII. menſis Januarii in vita Sancti Atiici Epiſcopi Conſtantinopolitani §. VI. quam Eminentiſſimus Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 4. qui uſi ſunt tam laudata Theodoreti Epiſtola, quam præſato teſtimonio ex Hiſtoria Religioſa deducto, ad figendum Theodoti Epiſcopi Antiocheni initium, concluſere illud in annum Chriſti ſequentem conferendum.

XXIV. Verum licet uterque ex verbis Theodoreti in Vita Sancti Zenonis recte inferat, Theodoretum etiam ſub *Alexandro* ſacras literas expoſuiſſe neuter tamen ejus Epiſcopatus initium aſſequitur. Ex citatis enim Theodoreti verbis in Vita Zenonis, & in Epiſtola ad Dioſcorum inter ſe collatis colligitur duntaxat, *Theodoretum* Antiochiæ catecheſim docuiſſe, primo ante Epiſcopatum ſuum Cyrenſem ſub *Alexandro*, quando ſc. ut ejus verbis utar, *miles* erat, & *nondum Dux*. Secundo, poſtquam ad Cyrenſem ſedem evectus eſt, quod anno CCCCXXIII. contigiſſe certum. Unde Theodoretus in ea ad Dioſcorum Epiſtola numerat duntaxat tempus, quo Epiſcopatum gerens Antiochiæ docuit, annos nempe ſex ſub Theodoto, ab anno CCCCXX III. quo Epiſcopus Cyrenſis dictus, inchoandos, annoque CCCCXXIX. quo Joannes *Theodoto* in Antiochenam Sedem ſucceſſit, abſolutos. Hinc ad annum quadringenteſimum quadrageſimum primum ſub *Joanne* Epiſcopo annos XIII. docuit *Theodoretus*, alioſque ſeptem ſub *Domno*, qui eo Chriſti anno Joanni ſucceſſit, ut ſuis locis confirmabitur. Quot vero annos ſub *Alexandro* Theodoretus catechiſta & miles fuerit, incertum. Jam tamen ab anno CCCCXVIII. quo *Zenonem* in monte prope Antiochiam ſito viſitavit, ibidem docuiſſe, nullus dubitandi locus ſupereſt; ſed quo poſtea anno diem obierit, incompertum. Cum tamen *Theodotus* hoc anno jam ſederit, ut liquet ex Epiſtola citata Attici Conſtantinopolitani ad Cyrillum Alexandrinum, Alexandri mors hoc vel ſuperiori anno contigit. In Chronico Nicephori ei anni quinque aſſignantur, ſed manifeſto Librariorum errore; cum anno CCCCXIII. Sedem Antiochenam adeptus fuerit. In tabulis Theophanis initium *Theodoti* alligatur anno Incarnat. ſecundum Alex. CCCCXII. qui Kal. Septemb. ſuperioris Chriſti anni inchoatur, & quidem recte, uti exiſtimo.

Annus primus Epiſcopatus Theodoti adhuc in obſcuro eſt.

XXV. In Chronico Alexandrino ſub hujus anni Coſſ. legitur: *Cum adoleſceret Theodoſius Junior Aug. vivo patre in regia ſeu Palatio apud patrem educabatur, & cum illo poſt mortem patris inſtituebatur Paulinus quidam adoleſcentior Comitis cujuſdam domeſticorum filius. Amabat autem ipſum Theodoſius. Et cum jam in virum adoleviſſet Theodoſius Junior Aug. cupiebat ducere uxorem eoque nomine ſæpe interpellabat Pulcheriam Auguſtam ſororem, quæ amans fratris abſtinebat, a nuptiis. Pulcheria vero laborabat in circumſpiciendis multis adoleſcentulis filiarum patricio ſanguine ortarum & e regio ſanguine natarum, quas volebat educari in Regia cum fratre: cui Theodoſius: Ego deſidero virginem præſtantiſſimam forma,*

Pulcheria uxorem quærit Theodoſio.

quæ

tentia adinventas atque commentas conſcriberent. Et ne ullus dubitandi locus eſſet, eas ſubintroduxerunt perſonas, quas ipſi licet errantes putarint illis vixiſſe temporibus. Sed ex his ipſis mendaces detecti ſunt & impoſtores, ex quibus conati ſunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Epiſcopi Hieroſolymorum nomen ad iſta referri tempora, quem ante annos triginta ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtat eſſe defunctum, non ſtatim ea indignabundus excutiat?

XLV. Sed & quod ex ipſa inſcriptione minime temporibus congruente, cuncta quæ in opere eſſent, arguerentur erroris, qui poſtea mendaciorum pollinctor acceſſit, atque deliniens foris caſurum parietem, ad temporum ſuffulciendum mendacium ſatis putavit fore conſultum, ſi titulum ſic mutaret, ut loco Damaſi Papæ poneret Damaſum Epiſcopum Portuenſem, & pro Theodoſio Imperatore redderet Theodoſium Senatorem, hoc modo: *Patri reverendiſſimo Damaſo Portuenſi Epiſcopo, & Chriſtianiſſimo Theodoſio Romanorum Senatori Euſebius, &c.* Quis iſta non videat, & non rideat adeo inconcinne compoſitam fraudem? ſicut & cum in multis aliis certam reperiet impoſturam; ut cum ait, veſte muliebri illum Roma fugatum, inde profectum eſſe Conſtantinopolim: cum quæ ex ejus ſcriptis dicta ſunt ſuperius, te ſatis monere poſſint, eo tempore quo ipſe receſſit ab Urbe, eſſe profectum recta Hieroſolymam, & Gregorium Nazianzenum jam, antequam Romam redierit, audiviſſe.

XLVI. Quid vero dicendum de epiſtola Auguſtini nomine ad eumdem Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopum ſcripta? Quoties auctor cogit ipſum loqui mendacia, ut cum præter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluiſſe dicitur, nempe Hebræorum, Græcorum, Chaldæorum, Perſarum, atque Medorum; cum id penitus contrarium ſit his quæ de ſe ipſe Hieronymus, & de eodem Auguſtinus vere teſtantur, nimirum nonniſi trium linguarum ipſum habuiſſe peritiam, videlicet Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ? Quid eſt etiam quod idem pius effictor tribuit Hieronymo inter alia inſignia etiam virginitatis coronam, cum ipſemet S. Hieronymus ingenue fateatur ſe minime virginem: ad Pammachium enim cum ſcribit, hæc habet (a): *Virginitatem autem in cœlum fero, non quia habeam, ſed quia magis mirer quod non habeo. Ingenua & verecunda confeſſio eſt, quo ipſe careas, in aliis prædicare, &c.* Quid alia plura ibidem aſſerta opus eſt confutare mendacia?

De epiſtola Auguſtini nomine ad Cyrillum.

(a) *Hieron. epiſt.* 50.

XLVII. Addam pauca de ea quæ ordine ſequitur Cyrilli nomine epiſtola ad Auguſtinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia conſarcivit, illud maxime præ cæteris intollerabile, cum imprudens, dum ſe putat eum laudare, vituperet, hæreſis adſtipulatorem conſtituens, dum ait, tunc temporis vixiſſe Sabinianum hæreſiarcam, qui duas in Chriſto aſſereret voluntates, & S. Hieronymum adverſus eum ſcripſiſſe ad S. Auguſtinum epiſtolam. At quid hoc aliud eſt, niſi reddere ipſum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum vero, quem clamat hæreſiarcham, fuiſſe vere Catholicum? Quid inſuper illud, quod mox ſubditur, Silvanum fuiſſe Archiepiſcopum Nazareth, cum

Vita S. Hieronymi mendaciis referta.

PAGIUS *quæ extinguat omnium aliarum Conſtantinopolitanarum formas, & ſanguine regio. Quod ſi tamen illa ex natalibus regiis forma non ſit emendatiſſima non curo, nec dignitatem, nec ſtirpem regiam, nec opes, modo laudatiſſima ſit forma, quocumque ſatu ſit edita, hanc expeto. Quod Pulcheria Auguſta ſentiens in omnes partes (hujuſcemodi quærendi cauſa) ſolicita miſit. Paulinus quoque ſocius Theodoſii & amicus, ut in hac re ipſi gratificaretur, laborabat & circumcurſabat. Accidit interim, uti Græcanica virgo forma ſingulari & doctrina præſtans Athenais nomine Heracliti Philoſophi filia cum cognatis ſuis Conſtantinopolim veniret, quæ Athenais coacta eſt felicem urbem (*ſc. Conſtantinopolim*) petere, & ſuam amitam convenire, cujus profectionis hæc cauſa fuit.*

XXVI. *Heraclitus Philoſophus pater virginis duos habebat filios: moriturus teſtamentum condidit, quo duos filios Valerianum & Geſium ex aſſe ſcripſit hæredes: Athenaidi vero (ſcripſit in teſtamento) deſideratiſſimæ filiæ meæ volo dari tantum centum numiſmata, ſufficit enim illi fortuna ſua, quæ univerſum genus ac ſexum ſuum antecellit. Atque ita decedit pater ejus Philoſophus Athenienſis. Secundum mortem patris teſtamento aperto, Athenais (cognito ſe præteritam) rogabat fratres, utpote natu majores illorumque pedibus ſupplex advoluta petebat, ne vellent habere rationem teſtamenti, ſed tertiam paternæ hæreditatis partem ſibi tradere, quod diceret nihil ſe peccaſſe, ſed quod ipſi ſcirent, quomodo erga immunem parentem affecta fuerit. Et neſcio, inquit, cur me moriturus pater exhæredem reliquerit, & cur poſt mortem ſortem meam mihi inviderit. At fratres in ſententia perſtiterunt, iratique ſororem etiam perſecuti, domo paterna eliminarunt. Quam recepit poſtea matertera illius, nec ſolum ut pupillam, ſed quod virgo eſſet, & ſororis filia, tutata eſt. Hanc (poſtmodum) ſecum Conſtantinopolim ad aliam cognatam amitam nempe ſuam ſeu patris Heracliti ſororem deduxit. Hæ illius cauſa ſuſcepta actionem contra illius fratres inſtituerunt, religioſiſſimamque Principem Pulcheriam Theodoſii ſororem adierunt, docueruntque eam, quo pacto virgo a fratribus circumventa ſit: ſimulque ejus prudentiam & eloquentiam commendarunt.*

Athenais paterna hæreditate excluditur.

XXVII. *Cumque eamdem Auguſta Pulcheria & forma excellenti, & eruditione præſtantem cerneret, interrogavit ipſius cognatas, an virgo eſſet? Poſtquam virginem a patre cuſtoditam, & longa inſtitutione ſapientiæ ſtudio eruditam intellexit, juſ-*

Eudocia uxor Theodoſio deſtinata.

ſit

cum diutiſſime poſt contigerit Nazareth, eſſe Eccleſiam Epiſcopalem? Quis igitur tales æquo ferat animo impoſturas?

XLVIII. Sed miſſis aliis confutatione dignis, quæ in dictis epiſtolis continentur; jam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitens licet, inferatur oratio, ad eam inquam, quam in Vita ejuſdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primum occurrit, quod admodum male conſultus ait, ipſum S. Hieronymum Romæ fuiſſe presbyterum ordinatum: cum teſtificatione ipſiuſmet Hieronymi (quod ſuo loco ſuperius dictum eſt) ſatis certo liqueat ipſum initiatum eſſe presbyterio Antiochiæ a Paulino Antiochenæ ſedis Epiſcopo. Sed cujus fidei ſit quod ait, ipſum mentis & corporis cuſtodiſſe virginitatem, jam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberii Papæ multa ipſum ſcripſiſſe volumina, & emendaſſe Pſalterium; cum ejuſdem ipſius aſſertione S. Hieronymi conſtet hæc eſſe facta ſub Damaſo. Sed quæ inſcitia illa, dum Julianum Pelagianum hæreticum, adverſus quem S. Auguſtinus commentarios edidit, Manichæum fuiſſe dicit; cum ex ejus ſcriptis conſtet ipſum in primis adverſatum Manichæis, quorum nomine ſugillavit falſo Catholicos, dum aſſerunt originale peccatum?

XLIX. Quod vero ſpuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabantur, ita & ejuſmodi indiſcretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir ſimplex (niſi & iſta finxit) eſſe verum quod (ut ait) ab accolis Bethlehemiticis audivit acceptum. Porro vel quæ audivit, non recte percepit; vel qui narravit, haud rem ſatis exploratam viſus eſt habuiſſe: ut Hieronymum pro Geraſimo dixerit: nam iſta ipſa de leone in Palæſtina contigiſſe ſanctiſſimo viro Geraſimo abbati, Sophronius Hieroſolymorum Epiſcopus narrat (a) veram hiſtoriam. Id vero rerum ignaro de Hieronymo aſſerendi occaſionem tribuiſſe videtur, quod ejuſdem S. Hieronymi imago una cum leonis effigie antiquitus conſueverit in Eccleſia pingi, utpote hieroglyphicum ejus in hæreticis inſectandis infracti roboris, & vehementis in eos, inſtar leonis rugitus, clamoris. Quiſnam autem ejus concinnandæ Hieronymi Vitæ auctor fuerit, latet: ſcimus tamen Petrum diaconum cœnobii Caſſinenſis auctorem prodere cujuſdam Vitæ S. Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illuſtribus monaſterii Caſſinenſi: *Sebaſtianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregii Vitam deſcribens, legendam Eccleſiis tradidit, in qua quæ a puero inſtitutio, quale in juventute ſtudium, quæ in ſenectute ei ſcientia fuerit, lucidiſſime ſatis demonſtrat.* Hæc ipſe: Dum autem ea ipſa Vita ſit quæ ſine auctore vagatur, haud facile affirmarim: abſit hæc me ſentire, & de venerando monacho firmiter aſſeverare.

Pro Geraſimo ſuppoſitus Hieron.

(a) *Sophron. Prat. ſpirit. c.* 107.

Tu

PAGIUS *ſit illam una cum aliis matronis a cubiculariis cuſtodiri, atque in Regia manere, ſe ſeque illarum petitionem accipere dictitans, ad fratrem ſuum Theodoſium Imperatorem ingreſſa: Inveni, inquit, adoleſcentulam puram egregie ornatam, ſubtili frontis deſcriptione & lineamentis, decenti naſo, niveo candore, luminibus magnis, ſingulari gratia, coma criſpa & flava, maturo inceſſu, eruditam, Græcanicam virginem. Quod ſimul ac audivit, uti juvenis exarſit, & accerſito ſocio ſuo & amico Paulino, petivit a ſorore ſua, uti per ſpeciem alicujus negotii Athenaidem in ſuum Pulcheriæ cubiculum adduceret, quam per velum una cum Paulino ſpectaret, & introducta eſt: viſaque placuit illi, ſtupente eamdem Paulino, ſuſpicienteque fecit Chriſtianam; erat enim Græca religione ſeu pagana, & appellavit Eudociam.*

XXVIII. *Vandali de univerſa Hiſpania occupanda cogitant.* Idacius in Chronico anno Abrahami 2435. qui Kalend. Octobris anni Chriſti CCCCXVIII. inchoatur, ait: *Inter Gundericum Vandalorum & Hermericum Suevorum Reges certamine orto Suevi in Nervaſis montibus obſidentur a Vandalis.* Tum anno Abrahami 2436. *Vandali Suevorum obſidione dimiſſa, inſtante Aſterio Hiſpaniarum Comite, & ſub Vicario Maurocello, aliquantis Bracaræ in exitu ſuo occiſis, relicta Gallæcia ad Bæticam tranſierunt.* Cum itaque Gothi ſedes in Septimania fixiſſent, & nonniſi Vandali & Suevi in Hiſpaniis remanſiſſent, illi quorum erat inter gentes cæteras opinio virtutis ſingularis ad totius Hiſpaniæ Imperium aſpirarunt, eamque ob rem Suevos in montibus Nervaſis obſiderunt; ſed cum victoriæ ſpe depulſi eſſent, in Bæticam Provinciam tranſierunt. Verum Romani qui Suevos Gallæciam deſerere coegerant, e Bætica etiam expellere conati ſunt. At irrito conatu; Idacius enim anno Abrahami 2437. qui Kalend. Octobris hujus Chriſti anni exorditur, ſcribit: *Caſtinus Magiſter militum cum magna manu, & auxiliis Gothorum, bellum in Bætica Vandalis infert; quos cum ad inopiam vi obſidionis arctaret, adeo ut ſe tradere jam pararent, inconſulte publico certamine confligens, auxiliorum fraude deceptus, ad Tarraconam victus effugit.*

XXIX. *Floret in magna Britannia Faſtidius.* Trithemius lib. de Script. Eccleſiaſt. ſcribit, *Faſtidium*, quem Britannorum Epiſcopum vocat, hoc anno in magna Britannia floruiſſe. *Epiſcopi* titulum Faſtidio etiam tribuunt editi Codices Gennadii in libro de Script. Eccleſiaſt. cap. 56. ſed vetuſtiſſimus Corbeienſis Codex Gennadii hæc tantum de Faſtidio habet, ut obſervant Patres Benedictini in editione Operum Divi Auguſtini: *Faſtidius Britto ſcripſit ad Fatalem de vita Chriſtiana librum, & alium de viduitate ſervanda, ſana & digna doctrina;* qui tamen addunt, poſt vocem *Britto*, additum eſſe recentiori calamo *Epiſcopus*. Verum Faſtidium nunquam Epiſcopum Londinenſem fuiſſe, quod contendunt recentes Hiſtorici Anglici, ſolide demonſtrat Uſſerius in Antiquitatibus Britannicis pagg. 171. & 172. novæ editionis. Duo laudati libri Faſtidii ad nos non pervenere; quia tamen in editionibus Operum Divi Auguſtini Tomo VIII. circumferebatur liber inſcriptus *de Vita Chriſtiana*, Holſtenius cum vetus ejus exemplar in Monaſterio Caſinenſi inveniſſet, in quo *Faſtidii* nomen inſcri-

ptum

L. Tu vero lector, his exploſis, res geſtas S. Hieronymi non aliunde requiras, quam a docto viro Mariano Victorio Epiſcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quam ex ipſius Hieronymi ſcriptis deprompſit; his tamen emendatis, quæ jure emendanda ſuperius tibi noſtri ſuggeſſerunt Annales. Detinuimus te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus; ſed etſi fortaſſe ſuperflue tibi; neceſſario mihi ad cavendam invidiam ſunt ingeſta, ne me temere abſque aperta demonſtratione, pro animi arbitrio ab aliis ſcripta, & a pluribus legi ſolita, tumido exufflare faſtu, imperitorum ſchola conclamet.

LI. Hoc item anno Honorius Imperator adverſus clericos extranearum cohabitatione infamatos ad Palladium reſcriptum (*a*) dedit. Accidit namque, ut qui ſanctorum Patrum, ac ipſorum præcipue qui Nicææ congregati ſunt, contempſere decreta, juſte eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Epiſcopi (ut alias ſæpe vidimus accidiſſe) curarint. Adverſus quoque raptores ſacrarum virginum ad eumdem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator reſcripſit (*b*).

Qua-

(*a*) *l. 44. de Epiſ. & cleric. Cod. Theod.*

(*b*) *l. 1. de rapt. vel matri. ſanctim. virg. Cod. Theod.*

PAGIUS ptum erat, aliquot ante mortem ſuam annis, novam ejuſdem libri editionem Romæ fieri curavit, & Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. ac Patres Benedictini exiſtimarunt, Holſtenium librum illum de *Vita Chriſtiana*, ſuo Auctori poſtliminio reſtituiſſe. Verum cum Viri illi doctiſſimi fateantur, in libro iſto impias quaſdam *Pelagii* ſententias contineri, quod & accurate demonſtrant, non poteſt eſſe fœtus *Faſtidii*, cujus doctrinam ſanam & dignam fuiſſe teſtatur Gennadius. Hic enim a Pelagianis valde abhorrebat, ut liquet ex ijs, quæ de Pelagio & Cæleſtio in eodem libro de Script. Eccleſiaſt. memoriæ mandavit. Fuit quidem *Gennadius* Semipelagianus, ut colligitur ex ijs, quæ de Auguſtino, Proſpero, & Caſſiano habet; ſed quantum alienus fuerit a Pelagianis, quod illi cum multis Semipelagianis commune fuit, oſtendunt, quæ ſcribit de Sulpitio Severo, cui licet converſo non pepercit, cum de eo ſcribat: *Hic in ſenectute ſua a Pelagianis deceptus & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium uſque ad mortem tenuit: ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret*. Præterea liber Faſtidii *de Vita Chriſtiana* inſcriptus fuit *Fatali* cuidam; liber vero de Vita Chriſtiana, de quo ſermo eſt, dicatus fuerat cuidam matronæ, quam in ipſo opere alloquitur: *Tu tamen dum peritior tibi apparere poſſit & melior, rudibus admonitionibus noſtris interim eſto contenta*, inquit Auctor Pelagianus ipſo Operis ſui initio. Et paulo poſt: *Ita & tu dilectiſſima ſoror, quam ego certus ſum eſurire nimium & ſitire cæleſtia*, &c. neque Gennadius, qui *Faſtidii* librum legerat, in re tam manifeſta hallucinari potuit. Quare cum ſciolus, neſcio quis, incidiſſet in librum a quopiam Pelagiano ſcriptum *de Vita Chriſtiana*, ſciens Faſtidium opus cum ſimili titulo edidiſſe, ſe eum inveniſſe credidit; quod non raro contigiſſe inter Eruditos convenit.

JESU CHRISTI ANNUS 421.	BONIFACII PAP. ANNUS 3.	HONORII 27. THEODOSII 14. IMPP.

I. QUadringenteſimus vigeſimus primus qui ſequitur annus, Agricola & Euſtathio ſignatur Conſ. Quo Conſtantius Auguſtus, qui anno ſuperiori ab Honorio in collegã fuerat aſſumptus Imperii, ex hac vita migravit: teſtatur id Proſper in Chronico. Tradit Nicephorus (*a*), Conſtantium meditatum eſſe inferre Theodoſi bellum in Oriente, quod ſuam imaginem, cum eſſet creatus Auguſtus, perlatam ex more Conſtantinopolim, recipere noluiſſet: ſed imminens bellum, eo mortuo, prorſus evanuit.

(*a*) *Nicep. lib.14.c.6.*

II. Quo etiam anno (ut auctor eſt Marcellinus *e*) Theodoſius Imperator Eudociam Atticam Leontii philoſophi filiam, liberalibus diſciplinis excultam, ſibi in matrimonium junxit. Hæc enim (Socrates (*c*) tradit) Athenais antea dicta, cum ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano baptizata eſt, ab eodem fuit Eudocia nominata; quæ in laudem Theodoſii egregium poema a ſe conſcriptum de bello Perſico edididit; in quo etiam argumento plures verſatos eſſe ſcriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia ſæpe inferius.

(*b*) *Marcell in Chron. bis Conſ.*

Theodoſius Eudociam uxorem ducit.

(*c*) *Socrat. lib. 7.c.21.*

III. Hoc eodem anno perſuaſione Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi (ut creditur) Imperatoris animus erga pietatem propenſior inductus eſt ad legem illam ſanciendam, qua jura Epiſcopatus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata (*d*) ſanctione conſtituit, quæ ſic ſe habet:

Omni innovatione ceſſante, vetuſtatem & canones priſtinos Eccleſiaſticos, qui uſque

(*d*) *l. 6. Cod. de ſacroſanct. Eccl. & lib. 45. de Epiſc. & cler. Cod. Theod.*

PAGIUS SÆC. V. Olymp. 330. Anno Eræ Hiſpan. CDLIX. A. C. 421.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5914.

☉ 10. B. ☽ 4. P. 3. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 421.

BONIFACII PAPÆ 4.

HONORII IMP. 29. & 27.

THEODOSII JUN. 20. & 14.

CONSTANTII IMP. 1.

I. *Quindecennalia Theodoſii.* (1) COSS. *Agricola* & *Euſtathius*, ille in Occidente, ubi anno CCCCXVIII. Præfectus Prætorio Galliarum erat, ut eo anno vidimus; hic in Oriente, ut patet ex variis legibus Cod. Theod. ei a Theodoſio Jun. inſcriptis *Quindecennalia* Theodoſii poſt patrem imperantis in hunc annum incidunt, quorum multa indicia ſuperſunt. Præterquam quod id demonſtrant *Vicennalia* prioris ejus Imperii, quæ a ſuperiori anno removeri non poſſunt. Quare Conſulatum in annum ſequentem diſtulit.

II. *Conſtantius fit Imperator.* Ad num. I. *Conſtantius* hoc anno Imperator ab *Honorio* creatus, ſeptimo Imperii ſui menſe vita functus eſt, poſtquam reſcriptum adverſus Pelagianos emiſiſſet, ut anno ſuperiori, oſtendimus.

III. *Nuptiæ Theodoſii cum Eudocia.* Ad num. II. Conjugium Eudociæ & Theodoſii Imp. de quo recte Baronius hoc anno, his verbis ab Auctore Chronici Alexandrini ſub hujus anni Coſſ. narratur: *Hoc anno Theodoſius Aug. accepta in conjugem Athenaide, dicta Eudocia, celebravit nuptias menſe Dæſio, VII. Idus Junias, iiſdemque nuptiis Circenſes ludi & ſcenici in theatro Circi acti ſunt eo menſe Dæſio, III. Idus Junias. Suſcepit Theodoſius ex Athenaide Eudociæ filiam nomine Eudoxiam. Auguſtæ Fratres cum regnare ſororem Auguſtam intellexiſſent, metu perculſi profugerunt in Helladem, quos per nuncios accerſitos (ſublata ſuſpicione) ad honores provexit, promovente ipſos Imperatore Theodoſio. Et Geſium quidem* (eum Zonaras Geneſium appellat) *dictum creavit Præfectum Prætorio Illyrici populi, Valerianum autem* (Valerium a Zonara appellatum) *Magiſtrum Palatii, affirmante illis fratribus ſuis Auguſta Eudocia: Quod niſi vos me male tractaſſetis, ego numquam coacta veniſſem Conſtantinopolim, numquam imperaſſem. Imperium ergo vos mihi ab ipſo natali meo comparaſtis. Bona enim fortuna mea vos erga me reddidit duriores, non veſtra in me ſententia ſeu voluntas. Paulinum vero ut amicum & nuptiarum conciliatorem, convictoremque Theodoſius Auguſtus per omnes honorum gradus ad dignitates evexit, ac demum Magiſtrum Palatii & Officiorum creavit, qui tantum honorem adeptus eſt, ut ei poteſtas eſſet, & libertas adeundi cum Auguſtum. Theodoſium, tum Auguſtam, ut qui amborum Paranymphus fuerit.* Baronius Eudociam ex Marcellino in Chronico filiam *Leontii* appellat; verum id non dicit Marcellinus, ſed Theophanes in Chronico & Zonaras in Hiſtoria. Cum vero Auctor Chronici Alexandrini, cujus verba anno ſuperiori retulimus, eam filiam *Heracliti* afferat, apparet hunc vocatum fuiſſe *Leontium Heraclitum*.

IV. *Theodoſius juriſditionem Epiſcopi Conſtantinopolitani amplificat.* Ad num. III. Lupus in Scholiis ad Canones Sardicenſes Canone XVI. obſervat, Baronium non ſatis percepiſſe ſenſum reſcripti a Theodoſio Imp. *pridie Idus Julii* dati, quo jura Epiſcopatus Conſtantinopolitani ad Illyricum quoque extendit Imperator. Hic enim ſuam novitatem in nullo canone fundat; ſed duo ſtatuit: primo, ut Eccleſiaſticæ per Illyrium provinciæ regantur more & canone antiquo, citra omnem, ſeu quoad judicia, ſeu quoad conſecrationes, innovationem. Deinde, ut graviorum cauſarum

NOTÆ (1) COſſ. *Agricola* & *Euſtathius*. Faſti Idatiani, & Proſper editus: *Agricola & Euſtathio*, Marcellinus: *Euſtathio* & *Agricola*. Proſper MS. *Agricola & Euſtaſio*. Conſtantius Imp. moritur. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Agricola* & *Euſtaſio*. Et his *Flavii* prænomen inditum apud recentiores invenio.

uſque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici provincias ſervari præcipimus. Si quid dubietatis emerſerit; id oporteat non abſque ſcientia viri reverendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa lætatur, conventui ſacerdotali, ſanctoque judicio reſervari. Dat. prid. Idus Julii, Euſtathio & Agricola Conſs. Hactenus ſanctio. Sed plane commentitios ſuggeſſit Imperatori Atticus, quos dicit, priſtinos Eccleſiaſticos canones, ex quorum præſcripto ſe iſta ſancire Theodoſius profitetur. Numquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuiſſe concilio; neque uſu rerum monſtrari poteſt eſſe ſervatum, ut Illyricorum Eccleſiæ ſubjectæ fuerint Epiſcopo Conſtantinopolitano; neque id poſtea obtinere potuiſſe permultos poſt annos Conſtantinopo-

PAGIUS

rum relatio non amplius ad Romanum fiant, ſed ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum, utque in ejus Synodo audiantur & finiantur. Illyricianam Diœceſim Pontifici Romano aufert tranſcriptam in jus Patriarchi cum Regiæ Civitatis. Hæc eſt unica per reſcriptum inducta novitas, nec ullum pro ipſa antiquum canonem Theodoſius adducit. Eeodem modo Gothofredus reſcriptum illud ſeu legem 45. Cod. Theod. *de Epiſcopis* explicat licet in ejus commentario aliqua in medium afferat a veritate diſſentanea.

V. *Vera ejus reſcripti interpretatio.* Marca lib. 4. de Concordia cap. 2. num. 1. genuinum hujus legis ſenſum hunc eſſe ait, ejuſque legis membra duo. Primo cavetur, ut antiqui canones Eccleſiaſtici vim ſuam obtineant, etiam in Provinciis *Illyrici;* ita ut ſi quid innovatum fuerit contra canones, Epiſcoporum incuria, vel ambitu, omni effectu careat, ubi *Theodoſius* moribus antiquis integram auctoritatem reſtituit, & innovationes amolitur. Pars autem iſta commate diſtinguenda eſt a verbis ſequentibus legis, juxta lectionem Codicis Theodoſiani. Secunda vero pars incipit ab hac particula: *Tum ſi quid dubietatis emerſerit*, in cujus locum irrepſit in codice Juſtiniani particula, *ut*, quæ licet eumdem ſenſum exprimere poſſit, non tamen ſic apertum, ut eum altera lectio præfert. Secundæ autem partis hic eſt ſenſus: Si quod dubium emerſerit in canonum interpretatione, (quo prætextu Epiſcopi canonum violatorum invidiam a ſe depellebant) eam non unius Epiſcopi Metropolitani arbitrio temperandam, ſed conventui Sacerdotali, & plenæ Illyricianæ Diœceſeos Synodo committendam; ita tamen ut ea de re ad Sedem Conſtantinopolitanam referatur. Attamen ſub prætextu conſervandæ vetuſtatis, novitas magni momenti ad amplificandam Conſtantinopolitanæ Sedis auctoritatem hanc lege indicitur; quæ ita canonicas quæſtiones Conciliis Illyricianis reſervat, ut res dubiæ ad Epiſcopum referantur. Unde ſequi videbatur, eas omnes Provincias, quæ intra fines Orientalis Imperii comprehenderentur, ab Urbis Regiæ Epiſcopo eadem auctoritate regendas, qua veteris Romæ Epiſcopus Occidentales Provincias adminiſtrabat.

VI. *Theodoſius illud revocat.* Verum innovationem *diverſorum Epiſcoporum ſubreptionibus per Illyricum*, ut verbis utar Honorii Imp. in Epiſtola ad Theodoſium Aug. in Quindecennalibus hujus Imperatoris impetratam, reſcidit idem Theodoſius ad poſtulationem Honorii patrui, cujus Epiſtolam & reſcriptum Theodoſii poſt Marcæ mortem publicavit Holſtenius in Collectione Romana pag. 81. & ſeqq. Reſpondit enim Theodoſius ad Epiſtolam Honorii: *Omni ſupplicantium Epiſcoporum per Illyricum ſubreptione remota ſtatuimus obſervari, quod priſca Apoſtolica diſciplina & canones veteres eloquuntur. Super qua re ſecundum formam oraculi perennitatis tuæ ad Viros Illuſtres Præfectos Prætorii Illyrici noſtri ſcripta porreximus, ut ceſſantibus Epiſcoporum ſubreptionibus antiquum ordinem ſpecialiter faciant cuſtodiri.* Porro de jure illo Antiquo Eccleſiæ Romanæ hæc ſcribit Nicolaus I. Epiſt. 2. ad Michaelem Imperatorem: *Oportet Veſtrum Imperiale Decus, quod in omnibus Eccleſiaſticis utilitatibus vigere audivimus, ut antiquum morem quem noſtra Eccleſia habuit, veſtris temporibus reſtaurare dignemini: quatenus vicem quam noſtra Sedes per Epiſcopos veſtris in partibus conſtitutos habuit; videlicet Theſſalonicenſem, qui Romanæ Sedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam, atque Illyricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achajam, Daciam Riparenſem, Daciamque mediterraneam, Dardaniam, & Prævalim, B. Petro Apoſtolorum Principi contradicere nullus præſumat: quæ Anteceſſorum noſtrorum temporibus, ſcilicet Damaſi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Cæleſtini, Sixti, Leonis, Hilari, Simplicii, Felicis atque Hormiſdæ Sanctorum Pontificum ſacris diſpoſitionibus augebatur. Quorum denique inſtitutiones ab eis illis in partibus deſtinatas, per noſtros miſſos, ut rei veritatem cognoſcere queatis, Veſtræ Auguſtali Potentiæ dirigere curavimus.*

VII. *Hormiſda ſedente, Epiſcopi Teſſalonicenſes Vicariatu Sedis Apoſtolicæ privati.* *Gelaſii* Papæ non meminit Nicolaus I. quia poſt Schiſma Acacianum, cui Metropolitæ Theſſalonicenſes adhæſere, Vicaria poteſtate privati ſunt, quod liquet ex eo quod Gelaſius in Epiſtola XI. ad Epiſcopos Dardaniæ & Illyrici, Metropolitæ Theſſalonicenſis in Schiſmate defendendo obſtinationem increparit. Hinc paulo poſt cum *Dorotheus* Theſſalonicenſis deceſſorum Privilegio per totam Illyricam Diœceſim uti vellet, Joanne Nicopolitano Epiri Metropolita contradicente, his eumdem Hormiſdas Epiſtola XXII. redarguit: *quo pudore rogo, Privilegia circa te illorum manere deſideras, quorum mandata non ſervas? Et reverentiam, quam non exhibes fidei, cupis tibi Eccleſiaſtica poteſtate deferri?* Neque poſt Hormiſdam Epiſcopi Theſſalonicenſes vices Sedis Apoſtolicæ in Illyrio geſſere.

VIII. *Vicariatus ille Bonifacii I. tempore in comtemptum venit.* Non meminit etiam Nicolaus I. *Zoſimi* Papæ, quia reipſa nullæ ejus literæ de hac vicaria poteſtate datæ extant; quod ejus Pontificatus brevitati adſcribendum. Contigit porro tempore Bonifacii I. ut cum *Rufus* Theſſalonicenſis Epiſcopus, & Sanctæ Sedis per Illyricum Vicarius de quibuſdam Eccleſiaſticæ diſciplinæ capitibus eum conſuluiſſet, & *Bonifacius* ad ejus conſulta reſpondiſſet ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ, paſſus ſit *Rufus* contradictionem a nonnullis Provinciarum illarum Epiſcopis, dum exequi curat *Bonifacii* mandata. Timens vero *Rufus* ne infauſtum hunc conſtitutionum Pontificiarum exitum ſibi imputaret Bonifacius, ut etiam occaſione iſta ſe ſe vindicare a contemptu Illyricianorum Epiſcoporum ſignificabat, ſeque vel ex eo culpæ eximere ſtudebat, quod ſibi ſemper oculis obſervari videretur beatiſſimus Petrus, cujus vices per *Illyri-*

politanos Epiſcopos, pluribus locis inferius apparebit. Ut vero veteris Romæ prærogativis Conſtantinopolis uteretur: id quidem non de his quæ ad jura Eccleſiæ, ſed Imperii pertinent, nec Patrum canones, ſed Imperatorum leges conſtituerunt. Iſta autem & alia uſurpanti ſibi Anatolio Conſtantinopolitano Epi-

PAGIUS *lyricum* ſibi commiſſæ fuerant, adeoque non auſurum ſe fuiſſe aliquid ex officio ſuo remittere, eo præſente. Probabilem ac ſapientem excuſationem admiſit *Bonifacius*, neque imprudentiam Rufo imputans, neque negligentiam; eaque occaſione uſus, ut illum magis excitaret ad conſervandam debitam Sedi Apoſtolicæ reverentiam, vices ei ſuas, ut factum fuerat a ſuperioribus Pontificibus, delegavit literis ad ipſum datis *XIII. Kal. Octob. Monaxio V. C. Conſ.* ideſt, anno CCCCXIX. apud Holſtenium pag. 54. *ubi Plinta* Conſulis Orientalis, ſicuti fuit *Monaxius*, nomen præter morem omiſſum, qua de re anno CCCCXIX. egimus.

IX. *Bonifacius Epiſcopos Illyricianos in officio continere fruſtra conatur.* Quænam fuerint conſtituta Bonifacii, quæ recepta non ſunt a quibuſdam partium illarum Epiſcopis, *Bonifacius* in illis literis non exprimit. Illud tantum docet, eos qui conſenſum his ſtatutis commodaverant, ſacrarum traditionum fuiſſe memores. Quare, ea conſtituta aliunde repetenda ſunt, & quidem ex aliis ejuſdem Bonifacii Epiſtolis, ex quibus colligimus *Rufum* ad eum retuliſſe, Epiſcopos illos ſe inconſulto Synodum Corinthiacam indixiſſe pro retractanda cauſa *Perigenis*, qui Patrenſis Epiſcopus ordinatus, quoniam ejus Civitatis incolæ illum admittere recuſabant, in Metropolitana Sede Corinthi conſtitutus fuerat a ſummo Pontifice. Addiderat etiam *Rufus*, Vicariatum ſibi per Achaiam conceſſum veniſſe in contemptionem, huncque etiam in ſui perſonam redundare. Reſcripſit ergo *Bonifacius* nova tentamenta Epiſcoporum Illyricianorum, quæ vetuſtati contraria erant, valere non poſſe, nec cauſas a Sede Apoſtolica definitas retractari in Provinciis; ſtatum *Perigenis* Corinthiorum Metropolitæ nulla poſſe penitus ratione turbari; & Concilia intra Illyricum congregari non poſſe extra conſcientiam Rufi, adeoque hunc honorandum propter Apoſtolicam vicem, abſque quo nonl iceat Epiſcopos ordinare per illas Provincias.

X. *Auctores reſcripti in favorem Epiſc. Conſtantinopolitani a Theodoſio dati.* Verum Epiſcoporum Illyricianorum audaciam illæ Bonifacii literæ non compreſſere; illi enim ægre ferentes, in omnibus cauſis Eccleſiaſticis ſuperpoſitum eſſe Theſſalonicenſem Epiſcopum, Theodoſio ſuggeſſerunt, uti Conſtantinopolitanæ Urbis Antiſtiti, quæ ſe veteris Romæ, prærogativa potiri gloriabatur, hunc honorem tribueret, ut ſi quid dubietatis emergeret in Provinciis Illyrici, id non abſque ſcientia Conſtantinopolitani Epiſcopi terminaretur, ad exemplum veteris Romæ, ad quam fiebat relatio cauſarum ex omnibus Provinciis. Maximam invidiam habuiſſe ampliſſimam illam *Rufi* poteſtatem, quæ Epiſcopos illos ad tantum facinus audendum impulit, probat Epiſtola Bonifacii univerſis Epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis data *V. Idus Martias*, Honorio XIII. & Theodoſio X. AA. COSS. anno ſcilicet ſequenti apud Holſtenium pag. 65. in qua Bonifacius ait: *Ergo ſervate honorem debitum capiti, quia nolumus, ut intra ſe membra decertent, ita ut tendatur eorum ad nos uſque certamen, dum Fratrem & Coepiſcopum noſtrum Rufum dignum ducitis contemptu, cui nihil novum auctoritas noſtra concedit, ſequens priorum gratiam, qua huic cura Eccleſiarum ſæpe videtur injuncta. Quod factum ita intemeratum ſervari volumus in futurum, ſicut a Patribus hujus diſpoſitionis forma ſervata eſt. Non decet fratres alterius dignitate morderi.* Quare manifeſtum eſt, horum invidorum ſuaſionibus permotum Theodoſium, augendæ præterea dignitatis Conſtantinopolitanæ Urbis cupidum legem illam 45. *de Epiſcopis* hoc anno ediſiſſe, quam anno ſequenti ad petitionem Honorii patrui revocavit, uti diximus. Id autem factum anno ſequenti ex eo colligitur, quod eo data ſit *pridie Idus Julii*, & veroſimile non videatur, *Theodoſium* ſtatim conſtitutionem illam retractaſſe. Præterquam quod Honorius anno ſequenti *Tricennalia* ſua dedit, eaque occaſione utendum eſſe cenſuit, *ne ſub Principibus Chriſtianis Romana perdat Eccleſia, quod aliis Imperatoribus non amiſit*, ut ipſemet loquitur in ſua ad Theodoſium Epiſtola. Quæ cum in Synodo Romana Bonifacio II. ſedente celebrata, recitata fuerit poſt tres alias Epiſtolas Bonifacii I. datas *V. Idus Martias Honorio XIII. & Theodoſio X. AA. COSS.* anno ſcilicet ſequenti, apparet Epiſtolam Honorii & reſcriptum Theodoſii ad eumdem eo etiam anno ſcripta eſſe.

Hoc anno Auguſtinus ſcripſit libros ſex adverſus *Julianum*, ut anno CCCCXIX. num. XVI. oſtendimus, & præterea *Euchiridion* ad Laurentium, ſeu librum *de fide ſpe & charitate*, qui Scholaſticæ prima quædam deſignatio fuit. In eo enim loquitur de Hieronymo tamquam jam mortuo, ejuſque meminit in libro *de VIII. Dulcitii quæſtionibus*, cum ſolvit primam Dulcitii quæſtionem, ſicuti & quando ad ſecundam ejus quæſtionem reſpondet. Ad hunc etiam annum pertinet damnatio Pelagianorum ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano, ut in hujus morte oſtendemus. XI. *Auguſtinus ſcribit Libros VI. adverſus Julianum.*

In Chronico Alexandrino ſub hujus anni COSS. legitur: *His COSS. aqua in Ciſternam Pulcheriæ Auguſtæ immiſſa eſt menſe Peritio pridie Kalend. Februarii, præſente domino Theodoſio Auguſto.* Paulo poſt: *Hoc anno ſtatua Arcadii, ſuper columnam cochleatam in foro Arcadii, loco dicto Xerolopho poſita menſe Panæmo, VI. Idus Julias, die Sabbati dedicata eſt*; Idem habet Marcellinus in Chronico, niſi quod de Ciſterna ſcribit: *Ciſterna Ætii conſtructa eſt*; quæ ideo videtur diverſa fuiſſe a Ciſterna Pulcheriæ. Hæc porro indicia Quindecennalium Theodoſii; annis enim hujuſmodi ſolemniis dicatis opera publica condi ſolita & gloriæ Principum conſultum. Etſi autem Urbs Conſtantinopolitana aquis abundaret, æſtate tamen, cum ſcilicet torrente æſtu fontes minus benigni quam cæteris tempeſtatibus, aquæ minorem copiam emittunt harum penuria laborabat, uti habet Procopius lib. 1. dæ ædif. cap. 11. quo igitur huic incommodo, quod ſæpe plebem affligebat, ſuccurreretur, ædificatæ ſunt variis in Urbis tractibus Ciſternæ pene innumerabiles, eæque miræ magnitudinis & induſtriæ, quarum elegantiam ut & amplitudinem teſtantur quæ de variis Ciſternis Conſtantinopoli ab Imperatoribus conſtructis ex Auctoribus Byzantinis collegit Ducangius lib. 1. Conſtantinopolis Chriſtianæ §. 28. XII. *Theodoſius conſulit Urbi Conſtantinopolitanæ.*

Subdit Auctor Chronici Alexandrini: *Eodem hoc anno renunciata eſt Victoria de Perſis relata menſe Gorpiæo VIII. Idus Septemb. die Martis.* Quæ etiam habet Marcellinus in Chronico, die tamen & menſe non expreſſis. Licet enim bellum Perſicum anno ſuperiori ſuſceptum fuerit ma- XIII. *Belli Perſici continuatio.*

Epiſcopo tempore Concilii Chalcedonenſis obſtitit & penitus rejecit S. Leo Romanus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis ſuo loco pluribus agendum inferius erit.

Chri-

PAGIUS

majori tamen ex parte illud hoc anno geſtum, ideoque ex iis, quæ ex Socrate Baronius anno ſuperiori narrat, pleraque ad præſentem pertinent. In tragœdia Irenæi cap. 23. legitur *conteſtatio prima Joannis Antiochenæ Sedis Patriarchæ, & reliquorum ſex, quam Theodoſio Imperatori a Chalcedone direxerunt, quando eis illic relictis intravit Conſtantinopolim;* in qua Schiſmatici, ut Imperatorem ad ſuas partes pertraherent anno CCCCXXXI. ſe valde pro religione ſollicitos his verbis teſtantur: *Nihil namque ab hac re, o Imperator, tuo dignius eſſet imperio. Pro qua & contra Perſas olim, & contra alios Barbaros bello contendere feſtinaſti, Chriſto tibi præclaras retribuente Victorias, eo quod pro eo promptus extiteris.* Paulo poſt: *Nunc autem quæſumus, ut de prima & ſola fidei pietate ſit cura. Et ne illum, qui ſub ſanctæ converſationis Conſtantino vix tandem ſplendor eſt factus Religionis Orthodoxæ, & præterea eſt confirmatus per Beatos Avum tuæ Pietatis & Patrem, a tuo vero Imperio in alteras quoque Barbaricas gentes & in Perſarum firmatus eſt regione, periclitetur in ipſis Imperialibus Aulis, & juxta veſtram mergatur Tranquillitatem. Non enim duplices Chriſtianiſmi doctrinas in Perſidem directurus eſt Imperator; nec aliquid apud eos magnum fides noſtra putabitur, dum contendentibus nobis nemo ſit Judex. Nec duplicibus prædicationibus, ſive myſteriis communicatur ſana mente quilibet. Nec vero pie eſt quis a tantis Patribus abſceſſurus, & Sanctis.*

XIV. *Prima Legatio Britannorum ad Theodoſium.*

Beda, qui ſcribit Romanos in Britannia regnare ceſſaſſe ab eo tempore, quo Roma ab Alarico Rege direpta fuit, lib. 1. cap. 12. prodit exinde Britanniam militaribus copiis ſpoliatam prædæ patuiſſe *duabus gentibus tranſmarinis vehementer ſævit, Scotorum a Circio, Pictorum ab Aquilone.* Ob quam infeſtationem Britones Romam Legatos miſere *ſubjectionem continuam, dummodo hoſtis imminens longius arceretur*, promittentes. Mox legio deſtinata, quæ hoſtes a Britannia expulit, quæque Britannos interim hortata eſt, *inſtruere inter duo maria trans inſulam murum, qui arcendis hoſtibus poſſet eſſe præſidio.* Sed inſulani murum *non tam lapidibus quam ceſpitibus conſtruentes, ad nihil utilem ſtatuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel ſinus (de quibus diximus) maris.* Idem habet Gildas in ſuo libello de Excidio Britanniæ. Fuit itaque ceſpititius murus a freto illo ductus, quod Tacitus in Vita Agricolæ *Bodotriam* vocat, ad uſque Cluidam fluvium, qui eidem Tacito *Glota* dicitur, eo nimirum loci, ubi olim *Agricola* Romanam Provinciam a Barbaris diſtinxerat. Florilegus hanc Britannorum ad Honorium Legationem anno ſuperiori conſignat, Sigebertus vero in Chronico eo Chriſti anno, quo Conſtantii Imperatoris mortem recitat, quem tamen perperam putat eſſe annum CCCCXXIII. Porro ex laudatis Bedæ verbis intelligimus, *Britannos*, qui a Romanis defecti rempublicam quandam conſtituerant, Barbaris ab Honorio victis, ſeſe ei iterum anno incerto ſubjeciſſe & currenti Legationem ad illum miſiſſe, ac *ſubjectionem continuam* promiſiſſe.

XV. *Picti & Scoti tranſmarini a Britannis appellati.*

Scotos & Pictos a Britannis *tranſmarinas gentes* appellatos eſſe, his verbis explicat Beda citatus: *Tranſmarinas dicimus has gentes, non quod extra Britanniam eſſent poſitæ; ſed quia a parte Brittonum erant remotæ, duobus ſinibus maris interjacentibus, quorum unus ab Orientali mari, alter ab Occidentali, Britanniæ terras longe lateque irrumpit, quamvis ad ſe invicem pertingere non poſſint.* Scoti itaque ultra ſinum *Clotæ*, ut a Tacito in vita Agricolæ appellatur, & ſinum *Bodotriæ*, quorum ille in Occidente, alter in Oriente ſitus eſt, iſque non longe ab Edimburgo Civitate primaria hodiernæ Scotiæ, habitabant. Pars autem Magnæ Britanniæ ad Septentrionem poſita conjungitur cum altera, iſthmo adeo anguſto, ut videatur inſula a reliqua Britannia diviſa, ut explicat Tacitus loco citato: *Clota & Bodotria diverſi maris æſtu per immenſum revecti anguſto terrarum ſpatio dirimuntur, quod tum præſidiis firmabatur; atque omnis propior ſinus tenebatur, ſummotis velut in aliam inſulam hoſtibus.* Quare valde hallucinati ſunt, qui murum hoc tempore ad Scotos Pictoſque repelllendos ædificatum, vel cum muro ab Adriano, vel cum muro a Severo conſtructis confundunt, ut anno ſequenti videbimus.

Cæleſtis Deæ templum Carthagine demolitum eſt, uti dictum anno ſuperiori.

JESU CHRISTI ANNUS 422.	BONIFACII PAP. ANNUS 4.	HONORII 28. THEODOSII 15. IMPP.

I. Patrocli Epiſcopi Arelatenſis temeritas a Bonifacio coercetur.

CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimus ſecundus Conſulatu Auguſtorum Honorii decimo tertio & Theodoſii decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Epiſcopum, qui favore Conſtantii (ut dictum eſt ex Proſpero) ſedem uſurpaverat Arelatenſem, & adhuc alienæ Metropolis jura pervadens in Narbonenſi provincia vacantis paſtore ſedis auſus eſt Epiſcopum ordinare, repreſſit; datiſque litteris (a) ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, juſſit ut jure Metropolitani & præceptione Apoſtolicæ ſedis ad locum accedat, & quæ agenda ſunt videat, & ſedi Apoſtolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exemplis de ſumma Romani Pontificis in omnes Eccleſias & Epiſcopos poteſtate, utpote qui præſideat ſuper omnes Epiſcopos Judex, ne quis jus alienum uſurpet: quod & ex præſcripto Nicænorum canonum (b) ſe agere, iiſdem litteris docet, cum & verba canonis recitat, ubi ait: *Nulli videtur incognita Synodi conſtitutio Nicænæ, quæ ita præcipit (ut eadem propria verba ponamus) Per unamquamque provinciam jus Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe poſſe ſubjectas: Quod illi (quia aliter credendum non eſt) ſervandum, ſancto Spiritu ſuggerente cenſuerunt.* Hæc ipſe. Ex quibus quam perſpicue vides, ſic ex Nicæno Concilio quibuſcumque Metropolitanis ſuas ſervatas cuſtoditaſque eſſe provincias, ut tamen ſuper omnes Apoſtolica ſedes paſtorali ſolicitudine vigilaret, atque jus diceret. Nulla quidem verior atque certior eſſe poteſt canonum interpretatio, quam quæ uſu rerum, jugi obſervatione probata cognoſcitur. Ex quibus manifeſte intelligis, quam perperam & imperite nimis ex Nicænis canonibus anguſtare Novatores velint Apoſtolicæ ſedis terminos intra unius provinciæ limites: ſed de his ſuo loco ſuperius pluribus actum eſt, hic autem occaſione ejuſdem Nicæni citati a Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, ſcriptaque ab ipſo Bonifacio Papa ſunt hoc anno quinto Idus Februarii, iiſdem Conſulibus. Quomodo vero tandem ſuæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, ſuo loco dicturi ſumus.

(a) *Bonifac. epiſt.* 3.

(b) *Concil. Nic. c.* 6.

II. De Bonifacio abdicante ſe ab exercitu.

Sub iiſdem quoque Conſs. hæc habet Proſper in Chronico: *Exercitus ad Hiſpaniam contra Uvandalos miſſus eſt, cui Caſtinus * Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & injurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate avertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus, ſequi quem diſcordem, ſuperbientemque expertus eſſet, celeriter ſe ad portum Urbis, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicæ multorum malorum cauſa fuit.* Hæc Proſper. Quomodo autem diſpenſatione divina poſtea factum ſit, ut qui Bonifacium ſprevit, ipſe Caſtinus profugus ad eum ſeſe receperit in Africam, ſupplex ab eo auxilium petens, ſuo loco inferius narrabimus. Porro res præclare geſtas a Bonifacio adverſus Uvandalos cum Tribunum ageret, S. Auguſtinus prædicat, ubi ait (c): *Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum, & Africæ Comite, in Africa conſtituto*

* *Craſtinus.*

(c) *Aug. epiſt.* 70.

PAGIUS

SÆC. V. — ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5915.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLX. — ☉ 11. A. ☽ 5. P. 26. Mart. Indict. 5.

A. C. 422. — JESU CHRISTI 422.

CÆLESTINI PAPÆ 1.

HONORII IMP. 30. & 28.

THEODOSII JUN. 21. & 15.

I. *Tricennalia Honorii.*

[1] COSS. *Honorius* Aug. XIII. & *Theodoſius* Aug. X. ille propter *Tricennalia* Imperii vivente patre initi, ut ex dicendis num. ſequenti conſtabit, Theodoſius vero Conſulatum Quindecennalibus ſuis anno ſuperiori editis debitum in hunc annum diſtulit.

II. *Maximus & Jovinus Hiſpaniæ tyranni occiſi.*

A num. II. ad VIII. Marcellinus in Chronico ſub hujus anni COSS. ſcribit: *In Tricennalia Honorii, Maximus tyrannus & Jovinus ferro vincti adducti de Hiſpaniis, atque interfecti ſunt.* Idem de Maximo & Jovino habet Jordanes lib. de Regn. ſucceſſ. cap. 96. ubi & loquitur de Jovino & Sebaſtiano fratribus & tyrannis, de quorum interitu ſuo loco egi. Quare ſi Jordanes & Marcellinus non errent, duo fuere Jovini tyranni. Verum utrumque hallucinari exiſtimo. Quoad Maximum, ſcribit Oroſius lib. 7. cap. 29. *Gerontium* Comitem occiſo *Conſtante* filio Conſtantini tyranni, in ejus locum *Maximum* quemdam ſubſtitutum fuiſſe, ſed *Maximum* exutum in Galliis purpura, deſtitutumque a militi-

NOTÆ (1) COſſ. *Honorius Aug.* XIII. & *Theodoſius Aug.* X. Faſti Idatiani, & Proſper vulgatus & MSi *Honorio* XIII. & *Theodoſio* X. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Hon.* XIII. & *Theod.* X. Epiſtola Bonifacii Papæ I. ad Hilarium Narbonenſem. *Data V. Idus Febr. Dominis noſtris Honorio XIII. & Theodoſio X. Augg. Conſ.*

tam magno exercitu, & poteſtate, qui Tribunus cum paucis fæderatis omnes ipſas gentes expugnando, & terrendo pacaverat, &c. Sed res hoc anno bene geſta eſt, dextereque pugnatum adverſus tyrannos, licet diſſenſerint inter ſe Duces. Hoc namque anno ſub iiſdem Coſſ. Maximum, & Jovinum tyrannos in bello victos, & captos, indeque abductos, occiſos eſſe, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decoraſſe voluit religionem Honorii Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, ſe ab exercitu ablegantem.

III. Erat Bonifacius genere Thrax, ut ex ejuſdem ad S. Auguſtinum litteris (a) conſtat, quas ſuo loco oſtendemus eſſe germanas. Hic Sebaſtiano Comiti, & confeſſione poſtea claro (cujus multa cum laude Victor (b) meminit) filiam ſuam matrimonio conjunxit. Fuiſſe autem Bonifacium inſignem pietate virum, ex litteris S. Auguſtini ad eum redditis facile poteſt intelligi. Cum enim ipſe, relicto exercitu, ablegans ſe a Caſtino ſuperbiſſimo Duce, in Africam ſe protinus contuliſſet, nihil antiquius habuit, quam ut inſinuaret ſe in Auguſtini amicitiam; a quo & humaniſſime acceptus eſt, enutrita vero, & aucta eadem eſt amicitia conſuetudine litterarum. Extat quidem ejuſdem Auguſtini ad Bonifacium data epiſtola parænetica (c) qua cum vitam Chriſtianam brevi compendio ſtringat, licere tradit homini Chriſtiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere ſe debeat; ſed & de caſtitate ſervanda ſaluberrimam admonitionem ingeſſit, qua inter alia: *Valde* (inquit) *turpe eſt, ut quem non vincit homo, vincat libido: & obruatur vino qui non vincitur ferro*: digna plane tanto magiſtro ſententia.

(a) Apud Aug. ep. 10. in append. tom. 2. edit. Plant.

(b) Vict. de perſecut. Vvand. lib. 2.

Bonifacii cum Auguſtino amicitia.

(c) Aug. epiſt. 205.

IV. Dum vero moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Auguſtini, tum Alypii maxime foveretur, vitam plane Chriſtiano Duce dignam duxit: ſacris quoque dediſſe operam litteris, ex conſultationibus, quibus laceſſere conſuevit ipſum S. Auguſtinum, oſtenditur. Porro eidem cupienti edoceri de Arianis, & Donatiſtis hæreticis, cum abunde ſatisfaceret Auguſtinus, ſtatum præſentis temporis Eccleſiæ Africanæ longe melioris fuiſſe conditionis, quam antea, oſtendit his verbis (d): *Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, ſed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes ſine ullis iſtorum inſanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.* Pluribus enim diſputare pergit, quam ſalubris ſit moderata coercitio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus aliis, quæ in Africa inter Auguſtinum, & Bonifacium tranſacta ſunt, extant perbreves utriuſque epiſtolæ ultro citroque datæ, ſed in appendice collocatæ, quas germanas eſſe (cujuſvis fuerit) rerum geſtarum illorum temporum argumenta declarant: ſtylo tamen viſæ ſunt Auguſtini diſſimiles ob Laconiſmos, quibus in illis ſcribendis auctor eſt uſus. Verum etſi Auguſtini non eſſe, quis certo probare poſſet; ſane quidem haud aſſereret commenticia, ſed potius alicujus alterius magni nominis Africanorum Epiſcoporum litteras eſſe puta Aurelii Carthaginenſis, vel Alypii Tagaſtenſis Epiſcoporum, jure cenſebit, quod eſſe germanæ certo certius cognoſcantur: ſed citentur nomine Auguſtini, cujus inſcriptione notantur. Quid autem nefandis acciderit in Africa, cum idem Bonifacius Gothis præeſſet militibus, S. Auguſtini ad eum ſcripta epiſtola declarat his virbis (e);

Res geſtæ inter Bonifacium & Auguſtinum.

(d) Aug. epiſt. 50.

(e) Aug. ep. 1. in append. tom. 2.

V. *Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet ſobrietas, & frugalitas. Bene enim agere, & illicita non prohibere conſenſus erroris eſt. Quædam de Eccleſia egreditur Chriſti virgo ſacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæſo, miles ſub Comite poſitus diſciplinam. Grave eſt enim, ut quem non vincit homo, vincat libido, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.* Hæc ad Bonifacium, utens eadem plane ſententia ſuperius recitata in aliis ad eumdem Bonifacium litteris (f). Quibus acceptis Bonifacius, facinus gladio vindicare redditis his brevioribus litteris pollicetur.

De raptore Sacræ Virginis Auguſtini querela.

(f) Aug. epiſt. 205.

VI. *Tuæ (g) ſanctitatis epiſtolam admonitu me terrificante ſuſcepi. Etenim, venerabilis Papa, ſi thorus ille legitimus pavidos*

(g) Aug. in append. ep. 23.

PAGIUS litibus Gallicanis, tunc quando Oroſius ſcribebat, inter Barbaros in Hiſpania agentem exulaſſe. Pſeudo Proſper vero in Chronico Imperiali ad annum XXVII. Honorii ait; *Maximus tyrannus Hiſpaniarum Dominatum vi obtinet*. Tum ad annum Honorii XXX. *Maximus tyrannus de regno deiicitur ac Ravennam perductus ſublimem ſpectaculorum pompam Tricennalibus Honorii præbuit*. In eo quidem Chronico anni per hæc tempora valde depravati. Sed cum Maximus juxta Marcellinum hoc anno de regno dejectus fuerit, biennio antea tyrannidem reſumſerat.

III. Quoad *Bonifacium* Comitem, Idacius in Chronico anno Abrahami 2438. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, poſtquam narravit *Caſtini* Magiſtri militum infelicem in Vandalos expeditionem, ait: *Bonifacius Palatium deſerens Africam invadit*; quod confirmat Proſper in Chronico, cujus verba Baronius recitat; *Hoc tempore exercitus ad Hiſpanias contra Vandalos miſſus eſt, cui Caſtinus Dux fuit; qui Bonifacium virum bellicis artibus præclarum inepto & injurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate avertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus eum ſequi, quem diſcordem ſuper-*

Bonifacius Comes in Africam ſecedit.

vidos habet acceſſus; quo debet puniri ſupplicio, divinas qui temerat rationes? Arguetur, ergo profecto, qui divina atque humana neglexit; & quem libido prævenit, gladius ultor abſumet. Eumque quem inſobrium in tantis anguſtiis fama veridica publicavit, carceris periturum quocumque ſupplicio cuſtodia retinebit. His vero acceptis Auguſtinus litteris, quantocyus aliis redditis, ne ille reus tanti criminis occideretur, occurrit, ita ad eumdem Bonifacium pari brevitate reſcribens:

VII. Exemplum manſuetudinis Sacerdotalis.

Ego quos diligo, arguo & caſtigo, non occidi deſidero, nec carcere pleno ſquallore retrudi. Sola ſufficit admonitio: poterit enim, ſi ei id divinitus concedatur, tempus pœnitentiæ condonari, qui Domini templum auſus eſt violare. Sit ergo ipſe qui fecit ſui arbiter voti: fas enim non eſt, ut reus Epiſcopi ſuggeſtionibus occidatur. Nam ſi in barbarorum erroribus velimus (ut condecet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipſos animoſos ad pugnam fore. Hæc ipſe: ex quibus vide, & admirare Epiſcopalem manſuetudinem longe longius ab effuſione etiam noxiorum ſanguinis abhorrentem.

VIII. Accidit inſuper, ut dum Gothi ſub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem invaleſcerent. Etenim cum Gothi ipſi Ariani eſſent, una ſecum quoque ducebant, qui ſacra ipſis miniſtraret. Arianum Epiſcopum: erat hic Maximinus nomine, qui eo temeritatis progreſſus eſt, ut auſus fuerit S. Auguſtinum ad diſputationem de fide laceſſere. Provocavit quoque eumdem Auguſtinum Paſcentius Comes in Africa Exactor rerum Fiſcalium, itidem Arianus. De amborum autem procacia Poſſidius ſcribit, atque in primis de Paſcentio iſta (a): *Cum quodam etiam Paſcentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctoritatem ſuæ perſonæ Fiſci vehementiſſimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac jugiter oppugnabat, & quampluri mos ſacerdotes Dei ſimpliciori fide viventes dicacitate ac poteſtate exagitabat & perturbabat: præſentibus * honoratis & nobilibus viris apud Carthaginem ab illo provocatus, idem S. Auguſtinus coram contulit. Sed idem hæreticus tabulas atque ſtylum, quod magiſter noſter & ante congreſſum & in congreſſu inſtantiſſime fieri volebat, ne adeſſent, omnino recuſabat. Et dum id pernegaſſet, dicens quod metu legum publicarum periclitari tabulis * ſcriptis nollet; atque interpoſitis, id placere Auguſtinus Epiſcopus cum ſuis, qui aderant conſacerdotibus videret, ut abſque ulla ſcriptura privatim diſputarent; collationem ſuſcepit, prædicens (ut poſtmodum contigit) quod poſt ſolutum conventum eſſe cuiquam poſſet liberum arbitrium, forte dicere, nullo ſcripturæ documento ſe dixiſſe quod forte non dixerit, vel non dixiſſe quod dixerit.*

(a) *Poſſid. in Vit. Aug. c. 17.*

* *interpoſitis.*

Diſputatio Auguſtini cum Paſcentio.

* *talibus.*

IX. *Et miſcuit cum eodem ſermonem, atque aſſeruit quid crederet, & ab illo quid teneret audivit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & oſtendit noſtræ fidei firmamenta: illius autem aſſerta, nulla veritate, nulla Scripturarum ſacrarum auctoritate ſuffulta docuit & fruſtravit. Et ut a ſe invicem partes digreſſæ ſunt, ille magis magiſque iratus & furens, mendacia multa pro fide ſua falſa jactabat, & victum eſſe a ſe ipſo proclamans multorum ore laudatum Auguſtinum. Quæ cum venerabilem virum minime laterent, coactus eſt ad ipſum ſcribere Paſcentium, propter illius metum omiſſis nominibus conferentium: & in eis litteris quicquid inter partes dictum vel geſtum fuerit, fideliter intimavit; ad ea, ſi negarentur, probanda, magnam teſtium habens copiam, clariſſimos ſcilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo ſibi directa ſcripta unum vix reddidit reſcriptum. In quo magis injuriam facere quam ſuæ ſectæ rationem valuit declarare: quod a valentibus & volentibus legere comprobabitur.* Hæc Poſſidius de cauſa Auguſtini cum Paſcentio. Cæterum hæc fuſius percipi poſſunt ex

Paſcentii Ariani vana jactantia.

PAGIUS *perbientemque expertus eſſet, celeriter ſe ad portum Urbis, atque inde ad Africam proripuit: idque Reipublicæ multorum laborum initium fuit.* Quibus jungenda quæ anno ſuperiori ex eodem Idacio diximus. Fuit Bonifacius Sancto Auguſtino perfamiliaris, ut liquet ex Epiſtola CCXX. alias LXX. ejuſdem Auguſtini ad Bonifacium. Cæteræ enim ſexdecim *breviores Epiſtolæ ſub nomine Auguſtini & Bonifacii*, quia diſcrepant a ſtylo Auguſtini, laciniis inepte conſutis conſtant, & non recenſentur a Poſſidio, exiſtimantur a Viris doctis & nuper a Patribus Benedictinis in editione Operum Sancti Auguſtini ab aliquo otioſo Scriptore confictæ; quorum cenſuræ ſtandum judico, licet Baronius eas genuinas eſſe putaverit, & aliquas ex eis hoc anno retulerit. De Bonifacio ſcribit Olympiodorus, qui hoc tempore vivebat: *Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis ſæpe gentibus barbaris ſtrenue pugnavit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam vero & ſingulari certamine: &, ut verbo dicam, barbaras multas, variaſque gentes Africa expulit. Idem juſtitiæ vel imprimis ſtudioſus & abſtinens, ac pecuniarum contemptor fuit*, &c.

IV. *Collationis Auguſtini cum Paſcentio Acta confecto.*

A num. VIII, ad X. Collatio Sancti *Auguſtini* cum *Paſcentio* Ariano habita in domo Anicia Hippone, præſente Laurentio judice delecto a Paſcentio viro ſpectabili, ſpuriis Auguſtini ſcriptionibus a Patribus Benedictinis jure merito accenſetur in Appendice Tom II. Operum Sancti Auguſtini. Narrat quidem Auguſtinus in Epiſtola CCXXXVIII. alias LXIX. *ad Caſtorium*, de fide coram diſputaſſe: verum in illa diſputatione obtinere ab adverſario non potuit Auguſtinus, ut Notarii exciperent quæ dicebantur; & ta-

ex ipſis Auguſtini tunc datis ad Paſcentium litteris (*a*) & epiſtola Paſcentii ad ipſum Auguſtinum conſcripta, ſimulque ipſa collatione, ſeu potius parte ipſius ab ipſo Auguſtino ſcriptis mandata: ad quæ omnia lectorem reiicimus; quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam eſſe Hippone & a Notariis exceptoribus ſcriptam; cum Poſſidii ſententia conſtet, conveniſſe eos ad eam diſputationem Carthagine, & noluiſſe Paſcentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit vero poſtea ipſe Auguſtinus quæ dicta in ea concertatione fuiſſent. Sed & ex Paſcentii dictis illud obſerva, hunc ita fuiſſe hominem Arianum, ut tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, profeſſus tamen ſe eſſe Auxentii, qui Mediolani ſedit, ſectatorem atque diſcipulum, vocans eum hominem ſanctum, omniſque ſcientiæ virum. Sed & quomodo ipſe Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab Hilario Arianus, ſuo loco ſuperius dictum eſt.

(*a*) *Aug. ep.* 73. 74. 75. 76. 77.

X. Quæ autem tunc acta fuerint eodem ferme tempore cum Maximino Epiſcopo Arianorum, Poſſidius poſt recenſitas res geſtas cum ☞ Paſcentio ☜ ita narrat (*b*): *Cum ipſorum quoque Arianorum Epiſcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hipponem, quam plurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpoſitis viris, contulit; & quid ſingulæ aſſeruerint partes, ſcriptum eſt: quæ ſi ſtudioſi legere voluerint, proculdubio indagabunt & quod callida & irrationalis hæreſis ad ſeducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Eccleſia Catholica de divina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de ſua multa in collatione loquacitate victorem ſe de ipſa collatione receſſiſſe jactavit, & mentitus eſt, quæ utique non facile a divinæ legis ignaris examinari, & dijudicari poſſent: a venerabili viro Auguſtino, ſequenti tempore ſtylo, & illius totius collationis de ſingulis objectis, & reſponſis facta eſt recapitulatio: & quam ille nihil objectis referre potuerit, nihilominus nihil demonſtratum eſt, additis ſupplementis, quæ tempore collationis anguſto cuncta inferri, & ſcribi minime potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, ut ſua noviſſima proſecutione multum longiſſima totum quod remanſerat diei ſpatium occuparet.* Hæc Poſſidius. Extat hæc diſputatio, & liber S. Auguſtini ad diſputationem adiectus (*c*). Cujus autem ſectæ Maximinus eſſet, audi ipſum iſta profitentem (*d*): *Si fidem meam poſtulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini a trecentis, & triginta Epiſcopis non ſolum expoſita, ſed etiam ſubſcriptionibus firmata eſt.*

(*b*) *Poſſid. in Vit. Auguſt. c.* 17.

Diſputatio Auguſtini cum Maximino Epiſcopo Ariano.

(*c*) *Aug. cont. Maxim. libr. duo t.* 6.

(*d*) *Aug. l.* 1. *cont. Maximin. in prim.*

XI. Jam vero ad Bonifacium Comitem agentem cum Gothis in Africa revocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergrave aliud admitti facinus, non ab alio quidem quam ab ipſo Bonifacio; qui confugientem ad Eccleſiam, inde abſtrahi juſſit; ſed mox admonitus, illud pœnitentia expiavit: id quidem ex litteris Auguſtini eum redarguentis, & ipſius Bonifacii ab eo veniam petentis, fiet cuique manifeſtum. Auguſtini autem perbrevis ad eum tunc ſcripta epiſtola ſic ſe habet (*e*):

(*e*) *Aug. ep.* 6. *in appen.*

XII. *Miror quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici. Novi enim qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtigante, frater, hominem de Eccleſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitivus; poſſet proculdubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed ſi de poteſtate præſumitur Nabuchodonoſor* (*f*) *Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bovem eſt ex homine*

Auguſtinus, quæ decernat in Bonifacium violantem Eccleſiæ jura.

(*f*) *Dan.* 4.

PAGIUS

& tamen hujus *Altercationis* Acta ſic referuntur; quaſi omnia a Notariis de verbo excepta fuerint. Illa diſputatio *Carthagine* habita, juxta Poſſidium cap. 17. hæc in titulo prænotatur acta *Hippone*. Huic præfuiſſe fingitur *Laurentius* quidam judex, qui Laurentius in exordio ſignificat *Altercationem* aliquam vehementem inter partes *pridem* præceſſiſſe; at in illa Carthaginenſi diſputatione nullus præſidebat judex; intererant tantummodo Honorati viri aliquot, rei geſtæ teſtes futuri; neque ante illum diem colloquium ullum cum Paſcentio habuerat *Auguſtinus*, ut ex eadem ad Caſtorium Epiſtola num. VIII. intelligitur. Præterquam quod dictio abhorret ab Auguſtini ſtylo, eadem eſt perſonarum omnium loquela; unum dicendi genus per totam *Altercationem*; quam nimirum una manus ſtyluſque unus exaravit. De collatione vero Carthagine Auguſtinum inter & eumdem Paſcentium habita recte diſſerit Baronius.

V. Ad num. X. Collationem cum Maximino Arianorum Epiſcopo, & libros duos contra eumdem Maximinum a S. Auguſtino poſt eamdem editos, ipſe non memorat in libris Retractationum. Quare cum libri Retractationum ſcripti ſint anno CCCCXXVIII. ut ſuo loco oſtendam, eodem circiter anno publicati. Quæ in ea Collatione geſta ſunt, exponit Baronius ex Poſſidio in Vita Auguſtini cap. 17. Sed hæc revocanda ad annum CCCCXXVIII. aut CCCCXXIX ante menſem Majum, quo Vandali Africam occuparunt.

Collatio Auguſtini cum Maximino & libri adverſus eum ab illo ſcripti.

VI. *Dulcitius* Tribunus & juſſionum Imperialium in Donatiſtas executor, ut liquet ex num. IV. & IX. Epiſtolæ Sancti Auguſtini CCIV. alias LXI. ad eum datæ, & circa annum CCCCXX. ſcriptæ, ſingulari amicitia cum eo junctus erat, indeque octo quæſtiones ei ſolvendas propoſuit. *Auguſtinus* cum vetera ſibi dubia objici videret, ex editis olim a ſe Voluminibus reſponſiones ad ſingulas dubitationes excerpſit, ex qui-

Auguſtinus ſcribit librum de octo Dulcitii quæſtionibus.

mine commutatus. *Non ut confundam te hæc ſcribo, ſed ut filium meum cariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum revoca, quem ut irreligioſiſſimus rapuiſti. Oblatio vero domus tuæ a clericis ne ſuſcipiatur indixi: communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus, vel errore a me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito, & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.* Hæc ad Bonifacium Comitem Auguſtinus erectus ad ultionem ſceleris vigore ſacerdotali. Quid ad hæc reſpondiſſe putas tantum Comitem, Ducem exercitus ſic ab Auguſtino flagris cenſuræ Eccleſiaſticæ verberatum? Audi redditam ad eum epiſtolam his ipſis verbis (a):

(a) *Apud. Aug. ep. 7. in append.*

XIII. Bonifacius ſatiſfacit pleniſſime Auguſtino.

Humilis ſaluto, quod primum eſt. Suſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur: nec debet Epiſcopo

PAGIUS quibus librum *de octo Dulciti quæſtionibus* compoſuit; & quidem hoc anno: is enim poſt *Enchiridion*, cujus meminit in ſolutione ſecundæ quæſtionis, elucubratus, & in Enchiridio de Hieronymo tanquam vita functo loquitur Auguſtinus. Ex præfatione ejus apparet, Opus iſtud ad hunc annum pertinere, modo corrigatur error, qui extat tam in libris editis, quam in MSS. *quamvis mihi videtur, dilectiſſime mi Dulciti, non tardavi reſpondere interrogationibus tuis; per Paſcha quippe hoc anno, quo Dominicus ejus fuit III. Kalend. Aprilis a Carthagine mihi miſſas literas tuæ dilectionis accepi*, &c. loco enim, *III. Kalendas Aprilis*, legendum, *VII. Kalend. Aprilis*; fieri quippe non potuit, ut poſt annum CCCCXX. Paſchatis Dominicus dies incideret in menſem Martium, niſi vel anno CCCCXXX, vel anno CCCCXXII. Quare cum Auguſtinus in Retractationibus ante Paſcha anni CCCCXXX. abſolutis de eo mentionem fecerit, pertinet ſine dubio ad præſentem annum, quo dies Paſchatis incidit in VII. Kalend. Aprilis, ſeu diem XXVI. Martii. Fuit autem facile ex vetuſtis literis VII. detrita prioris una lineola, pro VII. ſcribi III. ut inquit Garnerius in Diſſert. de Scriptis adverſus hæreſim Pelagianam.

VII. *Diviſio Illyrici a Patriarchatu Occidentis tentata a quibuſdam Epiſ. Illyrici.*

Theodoſius Aug. hoc anno revocavit reſcriptum quod emiſerat in favorem Epiſcopi Conſtantinopolitani, ut anno ſuperiori oſtendimus. Tentata tamen, ut inquit Baluzius iu ſupplemento ad lib. 5. Marcæ de Concordia cap. 24. diviſio Illyrici a Patriarchatu Occidentis, & quorumdam Epiſcoporum Illyricianorum præſumptio, qui cauſas retractare audebant, quæ ſupremo Sedis Apoſtolicæ judicio definitæ fuerant, Bonifacium Papam non parum angebant: *Audio Epiſcoporum quoſdam*, inquit in Epiſtola ad Epiſcopos Theſſalos ſub hujus anni COSS. data, & ab Holſtenio in Collectione Romana pag. 66. recitata, *Apoſtolico jure contempto novum quidpiam contra Chiſti proprie præcepta tentare, cum ſe ab Apoſtolicæ Sedis communione, &, ut ita dicam verius, poteſtate ſeparare nituntur, eorum petentes auxilium, quos Eccleſiaſticarum ſanctio regularum majoris eſſe non dedit poteſtatis. Leguntur enim præcepta Majorum, & quibus in Eccleſias juris aliquid dederint, invenimus. Jam temerator eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ quiſquis in ejus leges, cum ſibi nihil debeatur, inrepit ea ſibimet vindicando, quæ ſibi a Patribus negata videantur.* Tum in Epiſtola ad Epiſcopos per Illyricum conſtitutos eadem die data, nempe *V. Idus Martias*, aperit quænam fuerit illa præſumptio, nimirum prohibere, ne cauſæ Eccleſiaſticæ Provinciarum Illyrici Orientalis ad Sedem Apoſtolicam deferrentur, adeoque ex iſta præſumptione effectum, ut eas auderent retractare, quæ ſupremo Sedis Apoſtolicæ judicio definitæ fuerant. Addit illuſtriſſimas Orientis Eccleſias, Alexandrinam nempe & Antiochenam, in magnis negotiis ſemper conſuluiſſe Sedem Romanam, ejuſque auxilium poſtulaſſe, quoties occaſiones inciderunt ingentium periculorum; eoque magis iſtam conſuetudinem ſervandam eſſe a minorum Urbium Epiſcopis & ab Illyricianis potiſſimum, qui ab omni retro antiquitate uſque ad hæc noviſſima tempora paruerant conſtitutis Apoſtolicæ Sedis: *Nemo unquam*, inquit, *Apoſtolico culmini, de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit judicari. Servant Eccleſiæ magnæ prædictæ per canones dignitates, Alexandrina & Antiochena, habentes Eccleſiaſtici juris notitiam. Servant, inquam, ſtatuta Majorum in omnibus deferentes, & ejus viciſſitudinem recipientes gratiæ, quam ſe in Domino, qui pax noſtra eſt, nobis debere cognoſcunt. Sed quia res poſtulat, approbandum documentis eſt, maximas Orientalium Eccleſias in magnis negotiis, in quibus opus eſſet diſceptatione majore, Sedem ſemper conſuluiſſe Romanam, & quotiens uſus exegit ejus auxilium poſtulaſſe.* Deſcendit deinde ad exempla Sanctorum Athanaſii & Petri Alexandriæ Antiſtitum, tum Meletii & Flaviani Antiochiæ, & ad ipſius Nectarii Conſtantinopolitani ordinationem, ſubditque: *Ante breve tempus, ideſt, ſub prædeceſſore meo beatæ recordationis Innocentio, Orientalium Eccleſiarum Pontifices dolentes ſe a beati Petri communione ſejunctos, per Legatos pacem, ſicut charitas veſtra retinet, popoſcerunt.*

VIII. *Cauſa Perigenis Epiſc. Corinthi ſolicitum habet Bonifacium PP.*

Solicitum præſertim habebat Bonifacium cauſa *Perigenis* charitate ſane erga hominem Sedi Apoſtolicæ addictiſſimum, ſed præcipue propter convulſam ab Epiſcopis Illyricis Romani judicii definitionem, qui poſt illud eam cauſam rurſus judicare moliebantur in Concilio Corinthiaco, ut videre eſt in eadem Epiſtola univerſis Epiſcopis Illyrici data: dupliciter enim in hoc peccabatur adverſus Sedis Apoſtolicæ Majeſtatem. Primo, quod eam cauſam retractare præſumerent, quæ ſupremo Romani Pontificis arbitrio judicata fuerat. Deinde quod eam Synodum celebrare cogitarent præter conſenſum *Rufi* Epiſcopi Theſſalonicenſis, qui Vicarius erat Romanæ Sedis per omnes Illyrici Provincias. Hæc duo capita complexus eſt Bonifacius in Epiſtola ad Rufum eadem die nempe V. Idus Martias hoc anno data: *Ad Synodum, quæ dicitur illicite congreganda de cauſa fratris noſtri & Coepiſcopi Perigenis, cujus ſcripſimus ſtatum, nulla poſſe penitus ratione turbari, talia ſcripta direximus, quibus univerſi fratres intelligant, primo convenire ſe citra tuam conſcientiam minime debuiſſe, deinde de noſtro non eſſe judicio retractandum. Numquam etenim licuit de eo rurſum quod ſemel ſtatutum eſt ab Apoſtolica Sede, tractari.*

IX. *Bonifacius non vult eam retractari.*

Adeo alte inſederat hic dolor animo Bonifacii, ut ad Epiſcopos Illyricos, qui ad Synodum Corinthiacam conventuri erant, ſcribens *quinto Idus Martias* aperte comminatus abſtentionem

ſcopo denegari, quod voluntas facit aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam. Hominem ergo, piiſſime pater, e liminibus Eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus juſſio mea, furorque ſubduxit. Alieno non ſunt facta iſta conſilio. Dei & ſanctorum ejus regimine vivo. Illum itaque virum morte digniſſimum, quem, (ut dixi) meus de Eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis juſſionibus donamus, illæſum. Agnoſco culpas. Indignæ meæ lacrymæ jungantur tuis fletibus juſtis, quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri. Eccleſiæ

PAGIUS nem ſit, ſi *Perigenis* cauſam iterum ad diſcutiendum in medium adducerent, cujus honor dubius & incertus per regulas omnino eſſe non poſſet poſt ſententiam Romani Pontificis: *Congregatur ergo*, inquit, *ut redeamus ad cauſam hujus injuriæ, Synodus cujus dilecto conſultum ſemper ſuperhabens Concilii recognoſcat arcanum & fiet quod quidem fieri per regulas omnino non poterit, fratris & Coepiſcopi noſtri Perigenis honor dubius & incertus, quam in Sede Eccleſiæ ſupradictæ noſtra ſententia collocavit.* Et infra: *Convenientes, ut condecet, fratres, ne quis volens in noſtra communione durare, fratris & Conſacerdotis noſtri Perigenis iterum ad diſcutiendum in medium nomen adducat, cujus Sacerdotium Apoſtolus Petrus ſemel jam Spiritus Sancti ſuggeſtione firmavit.*

X. *Jubet ad ſe referri quod circa eam fiet in Synodo Corinthiaca.* Diſplicebat itaque *Bonifacio* Papæ Epiſcoporum Illyricianorum audentia, qui Concilia congregare præſumebant citra conſcientiam *Rufi*. Nam Innocentius I. ei conceſſerat, ut quoties cauſa aliqua eveniret, quæ congregationem Sacerdotum requireret, poſſet quos vellet Epiſcopos de quibuſcumque Eccleſiis evocare, & cum eis controverſias definire. Sed ultra hoc conſtituit *Bonifacius*, ne liceret Epiſcopis Illyricianis convenire, ideſt Concilia celebrare contra conſcientiam ejuſdem Rufi. Quare cum inaudiſſet Epiſcopos illos Synodum indixiſſe apud *Corinthum* pro retractanda cauſa *Perigenis*, commotus & *exagitatus*, ut ipſe ait in eadem Epiſtola, propterea fuit, Synodumque non aliter celebrari mandavit, quam ex auctoritate Rufi, electionem vero Judicum a Rufo faciendam eſſe: *Sane quoniam ſervandus accuſatori locus eſt*, inquit ibidem Bonifacius, *ne audentiam penitus incitare videamur, ſi quid ab eodem, poſtquam Epiſcopus noſtris eſt auctoritatibus conſtitutus, contra diſciplinam & propoſitum Sacerdotii fertur admiſſum, Coepiſcopus noſter Rufus cui ad vicem noſtram cuncta committimus, cum cæteris Fratribus, quos ipſe delegerit, negotium curabit audire, ad noſtram relaturus omnia notionem quæcumque cognitioni ejus rerum curſus & ordo monſtrarit.* Porro valuiſſe Apoſtolicæ Sedis auctoritatem circa Perigenem ex eo liquet, quod ſemper is dignitate ſua potitus ſit. *Bonifacium* vero ſtatuiſſe, ut ordinationes Epiſcoporum citra Rufi conſcientiam celebrari non poſſent, oſtendunt eadem Epiſtola ad Epiſcopos Illyricianos, aliaque ad Epiſcopos Theſſalos eadem die data.

XI. *Pax Romanos inter & Perſas ſancita.* Marcellinus in Chronico ſub hujus anni COSS. ſcribit: *Hunni Thraciam vaſtaverunt. Perſæ cum Romanis pacem pepigere*, quod etiam Socrates lib. 7. cap. 20. contigiſſe ait Conſulatu Honorii XIII. & Theodoſii X. & perſecutionem, quæ adverſus Chriſtianos excitata fuerat in Perſide, conquieviſſe. Quæ in pace illa ſancienda Romanos inter & Perſas contigere, narrat Socrates loco laudato, & Nicephorus ex eo lib. 14. cap. 21. Theophanes vero ad annum Theodoſi XXI. loco ſcilicet non ſuo, paucis rem perſtringit: *Hoc anno Theodoſius Imperator licet armorum vi Perſas & victoriis premeret, Chriſtianorum tamen in Perſide commorantium ſanguini parciturus, ſumma clementia ductus pacem amplexatur, & Heleonem Patricium virum ſummis honoribus auctum, & Anatolium Orientis Præfectum Legatos pacis fœdus firmaturos mittit. Vararanes, cognita ſuorum jactura, lubens admittit Legatos, atque ita excitatus in Chriſtianos perſecutionis motus reſedit.* Licet autem perſecutio, pacis occaſione, conquieverit, eam tamen per annos triginta ab anno CCCCXIV. inchoandos, perduraſſe, teſtatur Theodoretus, ut anno CCCCVIII. & CCCCXIV. vidimus. Sozomenus lib. 9. cap. 4. hæc de pace Perſica habet: *Perſæ quidem cum ad bellum prorupiſſent, centum annorum inducias cum Romanis pepigere.* Evagrius vero lib. 1. cap. 19. ait: *Perſas inſolentia elatos uſque adeo ſuperavit, ut pacem ipſis per Legatos poſcentibus concederet, quæ ad duodecimum annum Imperatoris Anaſtaſii permanſit*, ad annum ſcilicet Chriſti DII, quo eam ruptam fuiſſe oſtendemus, licet juxta pacta uſque ad annum DXXII. vigere debuiſſet. Contrarii itaque inter ſe non ſunt Evagrius & Sozomenus, ſed Evagrius & Theophanes in eo inter ſe diſſentiunt, quod ille tradat pacem a Perſis, hic vero a Romanis poſtulatam fuiſſe. Evagrio autem ſuffragatur Socrates loco citato.

Theophanes ac Cedrenus ſcribunt, pacem hanc XII. *Fœdus juratur a Perſis ignis & aqua, ab iis pro Diis habitis.*
Procopio (patre Anthemii, qui poſtea in Occidente imperavit) pro Romanis Legationem fungente, compoſitam eſſe. De Procopio ejuſque Legatione Sidonius in Panegyrico Anthemii, ubi eam egregie deſcribit, verſu 75. hæc habet.

Huic quondam juveni reparatio credita pacis
Aſſyriæ: ſtupuit primis ſe Parthus in annis
Conſilium non ferre ſenis. Conterritus hæſit
Quiſque ſedet ſub Rege Satraps: ita vinxerat omnes
Legati genius: tremuerunt Medica rura,
Quæque Draconigenæ portas non clauſerat hoſti,
Tum demum Babylon nimis eſt ſibi viſa patere.
Parthibus, at poſtquam ſtatuit nova formula fœdus,
Procopio dictante Magis: juratur ab illis
Ignis & unda Deus: nec non rata pacta futura,
Hic vivos teſtatur avos: Chaldæus in extis
Pontificum de more ſenex arcana peregit
Murmura: gemmantem pateram rex ipſe retentans
Fudit thuricremis carcheſia cernuus aris.
Suſcipit hinc reducem duplicati culmen honoris,
Patricius, nec non peditumque equitumque Magiſter
Præficitur caſtris, &c.

Porro *Procopium* anno CCCCXXIV. creatum eſſe Magiſtrum militum per Orientem, de qua Præfectura diſerte ibidem loquitur Sidonius, demonſtrat lex 36. Cod. Theod. *de erogatione militaris annonæ*, eo anno data.

Scoti, Pictique, ut narrat Beda lib. 1. cap. XIII.
12. cum Romanum militem e Britannia abiiſſe conſpexiſſent, *mox advecti navibus irrumpunt terminos, caduntque omnia:* unde rurſum mittuntur Romam Legati, indeque *rurſum mittitur*

cleſiæ mihi introitus non negetur: illic ſpero veniam, ubi admiſi culpam. Oblatio vero domus meæ (ut tua ſanctitas) juſſit ad cæleſtis Regis menſam, ejus manibus, offeretur. Hactenus Comes: quibus diſcas quanta obſervantia Principes atque Præfecti provinciarum olim coluerint ſacros Antiſtites & loca ſacra, ut ſi repentino caſu ea aliquando violari contigiſſet, eamdem mox culpam lacrymis, & pœnitentia expiarent, arbitrio, cui reverenter parerent, ſacerdotis.

PAGIUS *Secunda Britannorum ad Romanos legatio adverſus Barbaros*

tur legio, quæ inopinata tempore autumni adveniens, magnas hoſtium ſtrages dedit. Tum Romani denunciavere Brittonibus, non ſe ultra ob eorum defenſionem tam laborioſis expeditionibus poſſe fatigari. Quin etiam, quod & hoc ſociis, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant, murum a mari ad mare recto tramite inter Urbes, quæ ibidem ob metum hoſtium facta fuerant, (ubi & Severus quondam vallum fecerat) firmo de lapide collocarunt, & valedixerunt ſociis *tanquam ultra non reverſuri.* Quibus ad ſua remeantibus, Scoti, Pictique ſolito confidentiores facti accelerarunt ſtrages cunctis crudeliores prioribus, *donec omnis regio totius cibi ſuſtentaculo, excepto venandi ſolatio, vacuaretur.* Idem habet Gildas in libello de Excidio Brittanniæ, ex quo ſua deprompſit Beda. Murus ceſpititius inter *Bodrotiam* & *Glottam*, ubi olim Agricola ſuum conſtituerat, ædificatus fuit, murus vero lapideus hoc anno conditus citerior fuit ab Ithunæ æſtuario, ad *Tinæ* oſtium productus, ubi *Severus*, per tranſverſam inſulam murum ante duxerat, & hic eſt ille, qui hodie *Pictiicus* appellatur; ubi duo freta *Hadrianus* ante Severum alium conſtruxerat, qua de re legendus Uſſerius in Antiquitatibus Britannicis.

Cæleſtinus die X. Septemb. ſucceſſit *Bonifacio* Papæ, ut anno ſequenti videbimus.

JESU CHRISTI ANNUS	BONIFACII PAP. ANNUS	HONORII 29. THEODOSII 16. IMPP.
423.	5.	

I. SEquitur ordine temporis Chriſti annus quadringenteſimus vigeſimus tertius, deſcriptus in Faſtis Conſulatu Mariniani, & Aſclepiodoti, Romano Imperio Honorii obitu lugubris, qui decimo octavo Kalend. Septembris ex hac vita migravit, ut Socrates (*a*), Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus affirmant: addit Paulus diaconus, eſſe defunctum Romæ, poſitumque in Mauſoleo juxta corpus S. Petri Apoſtoli. Imperavit ab obitu Theodoſii patris annos vigintiocto, menſes ☞ ſeptem minus diebus duobus ☜. Vixit autem annos quadragintauno minus, & menſem unum expletum. Diſſeruimus ſuperius adverſus eos, qui Honorium ignavum fuiſſe ſugillant, quod ipſe numquam viſus fuerit in procinctu, per ſuos duces bella gerens. Sed non id a Rege requiritur: ſatis vero ſuperque ad laudem Honorii, quod nullus Chriſtianorum Imperatorum inventus eſt, qui per ſuos duces extinxerit plures in Imperium graſſantes tyrannos, nec qui ingruentes barbaros ſæpius vicerit, Imperiumque labans ac novis motibus penitus periclitans crebrius reſtituerit: hæc enim quam vera certaque ſint, quæ annis ſingulis ab exordio tomi hujus dicta ſunt, facile indicant. Cæterum religione potius, quam armis, in omnibus ſemper adverſus hoſtes certaminibus primas tuliſſe, & Deo pro ipſo pugnante, ferociſſimos viciſſe tyrannos, & pugnaciſſimos barbaros ſæpiſſime debellaſſe, ſuperius annis ferme ſingulis pariter demonſtratum eſt, ut plane fuerit in ipſo perſpicue declaratum, longe præſtare, Imperatorem religione pollere, quam armis. Quandoquidem ut tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnanando ſæpius ſuperaverit, nequaquam ducum virtuti ea quis jure cenſeat tribuenda, quos ferme omnes eſt expertus infidos, & proditores, & in tyranos eſſe converſos, adverſus quos rurſus copiæ ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine. Ut plane, ſi quis hæc accurate conſideret, intelligat fuiſſe miraculum, & nonniſi Deo protegente, quem ipſe bene culta pietate demeruit, eſſe factum, ut tam diuturnum Honorius Imperium poſſederit, impugnatus jugiter a barbaris atque tyrannis; ☞ quos omnes fultus divino præſidio non ſolum evaſit, ſed & feliciſſime ſuperavit. Unde & factum eſt, ut omnia ferme ejuſdem Auguſti numiſmata cuderentur ejuſmodi ornata trophæis, nimirum cum ejuſdem Imperatoris imagine Victoria inſignita, pedeque ſini-

Margin: (*a*) *Socrat. lib. 7.c.23. & Marcel. & Caſſiod. in Chron.* — Honorii Imperatoris obitus. — Honorius religione potens.

PAGIUS

SÆC. V.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXI.

A. C. 423.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5916.

☉ 12. G. ☽ 6. P. 15. Apr. Indict. 6.

JESU CHRISTI 423.

CÆLESTINI PAPÆ 2.

THEODOSII JUN. 22. & 16.

I. *Tricennalia Honorii.* [1] COſſ. *Aſclepiodotus* & *Marinianus*, ille in Oriente, qui & Præfectus Prætorio hoc anno fuit ſub Theodoſio, ut ex variis legibus Cod. Theod. hoc anno datis liquet: hic in Occidente, ubi anno elapſo Præfectus Prætorio erat ſub Honorio, ut conſtat ex variis legibus Cod. Theod. Fuit autem pater *Ruſi Prætextati Poſtumiani*, anno CCCCXLVIII. Conſulis Ordinarii, ut demonſtrat inſcriptio ibidem a Baronio num. I. recitata. *Tricennalia* Honorii poſt patrem imperantis in hunc annum incidunt. Tom. I. Muſei Farneſiani exhibetur nummus aureus Honorii, in quo legitur, Vot XXX. Mult XXXX.

II. *Moritur Honorius Imp.* Ad num. I. *Honorium* Occidentis Imperatorem Aſclepiodoto & Mariniano Coſſ. mortuum eſſe, tradunt Proſper, Marcellinus, ac Caſſiodorus in Chronicis, & Socrates lib. 7. cap. 22. qui addit, mortem ejus contigiſſe die decima quinta menſis Auguſti, cui Theophanes in Chronico, quo ad diem conſentit. Quare apud Olympiodorum loco, *VI. Kalend. Septembris*; legendum, *XVIII. Kalend. Septembris*; in eo enim Auctore deſcribendo Librarii non ſemel erra-runt.

NOTÆ

[1] COſſ. *Aſclepiodotus* & *Maximianus* Relandus habet: *Marinianus*. Gruter. pag. CCCCLXIV. 8. Faſti Idatiani, & Proſper editus: *Mariniano* & *Aſclepiodoto*. Marcellinus: *Aſclepiodoto* & *Mariniano*. Proſper MS. *Mariniano* & *Aſclipiodoto*. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Mariano* & *Aſclepiodoto*.

POSTVMIANVS. V. C. FILIVS
MAGNIFICI. VIRI. MARI
NIANI. PRAEFECTI. PRAE
TORIO. ET. CONSVLIS
ORDINARII.

Fragmentum inter inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 231.... 1. FEBR. MARIN*iano* & *Aſclepiodoto Coſſ.* Nonnulli recentiores ita ſcribunt; *Flavius Aſclepiadotus*, & *Rufius Prætextatus Marinianus*. Faſti Idatiani &c.

ſiniſtro proculcante tyrannum, dextera vera manu ſuſtinente Labarum nomine Chriſti decorum, cujus ope omnia dextere eveniſſent, ut hic vides unum ex iis tibi formis expreſſum: quod haud facile, (*a*) vel ſaltem tam frequenter in cæteris Imperatoribus ſit reperire, cum nec aliquis alius fuerit Chriſtianorum Principum, qui tot tantoſque tyrannos extinxerit.

(*a*) *Apud Lal Paſq. Canon. S. Mariæ Major.*

Ad hujuſmodi quidem ſimile genus imaginum alluſiſſe viſus eſt Joannes Chryſoſtomus, dum in Eutropium agens hæc ait: *Quemadmodum & regiæ effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, ſi ſolio Rex ſublimis ſedeat purpuratus, & diademate redimitus, quantum ſi ſub pedibus quoque regiis barbari manibus poſt terga revinctis proni jaceant, &c.*

II. Ante autem ſuum obitum Honorius hoc anno (ut habent Proſper (*b*), & Caſſiodorus *c*) Gallam Placidiam Auguſtam cum filii duobus Valentiniano, & Honoria, ob ſuſpicionem invitatorum hoſtium, miſerat in Orientem: unde accidit, ut ipſo Honorio defuncto, nullus in Occidente eſſet, qui jure cognationis Imperium gubernandum ſuſciperet. Joannes igitur, qui anno ſuperiori (ut apparet ex Impp. reſcriptis *d*) Præfecturam Prætorii adminiſtrarat, vilis natalibus homo, qui militaverat ante inter Notarios, Imperium arripere auſus eſt, quod & tenuit uſque ad annum poſt ſequentem. Quomodo autem hæc ſe habuerint, Socrates ita narrat (*e*): *Quamquam Theodoſius Imperator de morte Imperatoris Honorii certior factus eſſet, eam tamen alios celavit, aliaque cauſa alias commemorata de ea re complures fefellit. Mittit etiam clam milites Salonas, urbem Dalmatiæ, ut ſi quis in partibus verſus Occidentem forte novis rebus ſtuderet, præſto eſſent qui ejus conatus reprimerent. Quibus rebus ita comparatis, tandem mortem avunculi omnibus planam facit. Interea temporis Joannes qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cum proſperum ſuæ fortunæ curſum moderate ferre non poſſet, Imperium accipit, legatoſque ad Imperatorem Theodoſium mittit, per quos poſtulat ut Imperator declaretur. Theodoſius legatis ejus in cuſtodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Perſico res plane maximas confeciſſet, ad Joannem mittit.* Sed id poſt annum ſequentem factum, noſque ſuo loco dicemus.

(*b*) *Proſp. in Chron. bis Conſ.*
(*c*) *Caſſiod. in Chron. bis Conſſ.*
Joannes Tyrannus inſurgit.
(*d*) *l. 2. de pignor. Cod. Theo. & l. 1. quod juſſu. Cod. Theo. & aliis.*
(*e*) *Socrat. lib. 7. c. 23.*

III. Quod ad ipſum Joannem Imperium Occidentale invadentem ſpectat: ipſo exordio Principatus æque adverſus Dei Eccleſiam bellum paravit. Etenim ſimulac invaſit imperium, primum omnium, omnia ſimul ab ea privilegia abſtulit, quæ a Chriſtianis Imperatoribus tum locis tum perſonis Eccleſiaſticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademit fori ſæcularis exemptionem, quos omnes penes ſæculares Judices cauſam dicere, & ab eis ſententiam expectare voluit: hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani ſanctio, quæ ablata ab eo privilegia revocavit, edocet, quam ſuo loco reddemus. Iſtis ſibi malis ad ſuum interitum viam miſerum illum patefeciſſe, infelix exitus declaravit. His plane & aliis innumeris ſæpe contigit exemplis demonſtrari, religionis & Eccleſiaſticorum jurium defenſionem eſſe ſolidum ad ſu-

Joannes jura Eccleſiæ tollens privatur Imperio.

PAGIUS runt. Idem Olympiodorus, Cedrenus, & Philoſtorgius lib. 12. num. 13. eum *aquæ intercutis morbo* obiiſſe produnt. Mortuus eſt, non *Romæ*, ut Theophanes & Auctor Miſcellæ, quem Baronius ſecutus eſt, ſcribunt, ſed *Ravennæ*, ut tam in Faſtis Idacii, quam in Chronico legitur, idque leges Codicis Theodoſiani hoc anno menſe Auguſto Ravennæ ab eo datæ manifeſtum faciunt; cum nullæ Romæ hoc anno ab eo emiſſæ legantur. Natus erat *Honorius* anno CCCLXXXIV. die IX. Septembris ideoque vixit, non annos triginta novem, & menſem unum expletum, ut habet Baronius, ſed annos triginta octo, menſes undecim, & dies ſeptem.

III. A num. II. ad. IV. *Honorii erga ſororem inſita affectio tanta fuit, ex quo Conſtantius ejus maritus vita deceſſit, ut perdite nimis amando, & aſſidue os ejus oſculando, turpis apud multos conſuetudinis ſuſpicionem non effugerit. Sed hic* amor

ſuſtinendam molem Imperii fundamentum: quo ſi careat, corruat ſit neceſſe; ut male conſultus ſuo damno Joannes expertus eſt.

IV. Contra vero vides Theodoſium, exemplo avi, ad Occidentale Imperium e tyrannorum manibus vindicandum, arma primum ſpiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ ſunt impollutæ religionis propenſiori cura peragere, adverſantes illi hæreticos & alios hoſtes profligare: id ratus ad victoriam de tyranno conſequendam maxime profuturum. Sic igitur pugnaturus adverſus fortiſſimum tyrannum barbarorum auxiliis præpotentem, contra hæreticos primum arma convertit, iſta ſanciens (a):

(a) l.59. de hæret. C. Theod.

Manichæi & Phryges (quos Pepuzitas, ſive Priſcillianiſtas, vel alio latentiori vocabulo appellant) Ariani itidem, Macedonianique & Eunomiani, Novatiani, ac Sabbatiani, cæterique hæretici ſciant, univerſa ſibi hac quoque conſtitutione denegari, quæ illis generalium ſanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium conſtitutionum interdicta venire tentaverint. Dat. V. Idus Aprilis, Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.* Hæc Imperator, & quidem Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano hac ex parte religioſior: ſiquidem ille tolerandos eſſe Novatianos dicebat, permittendoſque eos Conſtantinopoli conventus agere, ut Socrates (b) ait, qui hanc ob cauſam ipſum in cælum extollit. Rurſum vero idem Theodoſius menſe Julii iſtam in omnes hæreticos edidit ſanctionem qua penitius adverſus hoſtes ſibi numen conciliet:

* Montaniſtas.

Theodoſius contra hæreticos leges ſancit.

(b) Socrat. l.7. c.25.

V. *De (c) hæreticis omnibus, quorum & errorem execramur & nomen, hoc eſt, de Eunomianis, Arianis, Macedonianis, cæteriſque omnibus, quorum ſectas piiſſimæ ſanctioni tædet inſerere (quibus cunctis diverſa nomina, ſed una perfidia) illa præcipimus debere ſervari, quæ divi avus, & pater noſtræ clementiæ conſtituerant. Sciturus univerſis, quod ſi in eodem furore permanſerint, interminatæ pœnæ erunt obnoxii &c. Dat. VI. Id. Julii, Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ.* Menſe vero Auguſti hæc idem Theodoſius addidit:

(c) l.60. de hæret. C. Theod.

Omnes (d) dubiæ interpretationis ambages hac ſententia reſolventes, publicari præcipimus, quod lex ſuper Eunomianis militare prohibitis, cæteriſque execrabilium religionum & profeſſionum ritibus promulgata cognoſcitur, nihil ad eos, qui cohortalini ſunt, pertinet. His enim ſunt apparitoribus obligati, in quibus emenſis militiæ ſtipendiis, veterani Primipili munus ſuſtinere coguntur. Dat. VI. Id. Aug. Eudoxiop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ. Hæc adverſus eos, qui ex eo quod hæretici militare prohibiti eſſent, onera quoque militiæ, perperam facta interpretatione, vitare ſtudebant. Adjecit inſuper, ut cum dictis legibus hæreticos omnes æque perſtrinxerit, Manichæos (e) tamen peculiari hoc item anno edita ſanctione exagitaret, quam brevitatis cauſa hic deſcribere prætermittimus.

(d) l.61. de hæret. C. Theod.

(e) l.24. de Pagan. C. Theod.

VI. Sed & Judæos vetuit ſynagogas novas ædificare (f), dato adverſus eoſdem hoc itidem anno reſcripto. Qui igitur in omnibus Chriſtianæ religioni adverſus omnes ejus adverſarios hæreticos, itemque Judæos, legibus promulgatis, ita proſpexit: adverſus quoque idololatras (ſi qui reſidui eſſent) bellum hoc item anno movit, & quidem inceſſabili ſtudio: etenim Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorſus peſſumdatum voluit: ſiquidem in primis hoc anno, menſe Aprilis in eos iſta ſancivit (g):

(f) l.27. de Judæis C. Theod.

Theodoſius Imperator paganos exagitat.

(g) l.22. de pagan. C. Theod.

Paganos qui ſuperſunt (quamquam jam nullos eſſe credamus) promulgatarum legum jamdudum præſcripta compeſcant, &c. Dat. V. Id. April. Conſtantinop. Aſclepiodoto & Mariniano Conſſ. Ac rurſum menſe Junii in eoſdem: *Pa-*

PAGIUS

Placidia Conſtantinopolim petere a fratre coacta.

amor in tantum brevi vertit odium, allaborantibus Spaduſa atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum, adjuvante item ipſas Leonteo illius Curatore, ut & ſeditiones Ravennæ frequenter exiſterent (adhærebat enim ipſi adhuc Barbarorum turba, tum ex Adaulphi) tum ex Conſtantii Imperatoris conjugiis) & vulnera etiam utrimque inferrentur. Donec tandem ob eas ipſas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Conſtantinopolim Placidia, fratre prævalente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi ſervans, tum ex Africa, cui præerat, pecuniam, ut poterat, ſubmiſit, tum ad alia ei obſequia præſto fuit. Qui poſt etiam ut ad Imperium hæc rediret, nihil non fecit tulitque, inquit Olympiodorus. Placidiam ab Honorio cum filiis proficiſci coactam fuiſſe, prodit etiam Proſper ſub hujus anni Coſſ.

IV. Poſt *Honorii* mortem *Joannes* Primicerius Notariorum Imperium arripuit, & ut ad Imperii conſortium admitteretur, Theodoſium rogavit, ſicut habet Socrates, citatus; ſed contigit id quatuor aut circiter jam elapſis menſibus a morte Honorii, ut colligitur ex Olympiodoro, qui ait: *Miſſæ in Orientem litteræ Auguſti mortem nunciantes, quæ dum ultro citroque mittuntur, Joannes quidam tyrannidem occupavit, atque ejus inauguratione Imperii, tanquam ab aliquo futu-*
„ *ræ rei oraculo, jactum eſt:* Cadit non ſtat:
„ *quod vulgus dictum invertens exclamabat:*
„ Stat, non cadit. Joannes quando Roma ab Alarico obſidebatur, ad eum Legatus fuerat, *Alarico notus & partium conciliator*, qui *aliquando Notariis Præpoſitus* fuerat, inquit Zoſimus lib. 5. pag. 815. Mediobarbus tria hujus tyranni numiſmata refert, in quibus legitur: D.N. Joannes P.F. AUG. Idem legitur in nummo aureo Muſei Farneſiani, in cujus poſtica Victoria Aug. infra, Comob.

Joannes tyrannidem in Occidente arripit.

V. A num. IV. ad VIII. Theodoſius *V. Idus April.* dedit legem 59. Cod. Theod. *de hæreticis*, qua his interdicit, quæ generalibus antea ſanctionibus

Theodoſius hæreticos perſequitur.

VII. *Paganos qui ſuperſunt, ſi quando in execrandis dæmonum ſacrificiis fuerint comprehenſi, quamvis capitali pœna ſubdi debuerint, bonorum proſcriptione & exilio corceri jubemus. Dat. VI. Idus Junii, Aſclepiodoto & Mariniano Conſs.* Hoc plane eſt quod de eodem Theodoſio Nicephorus ait (*a*): *Adeo religioſus Theodoſius fuit, vitamque ſuam accuratiſſime ad divinas leges compoſuit: quam ob cauſam quicquid fuit ex idolis reliquum, ita eſt funditus disjectum, ut poſteris ejus ne veſtigium quidem prioris fraudis & ſeductionis cernere ſit datum: ſententiam vero de his ſuam in conſtitutionem retulit:* Hæc ipſe. Vides igitur, quibuſnam pius Imperator erga religionem obſequiis viam ſibi ad futuram percipiendam incruentam de tyranno victoriam ſtraverit.

(*a*) *Niceph. l.14. c.3.*

VIII. Bonifacii obitus.

Hoc eodem anno, octavo Kalendas Novembris (*b*), Bonifacius Papa moritur: id quidem S. Proſper (*c*) & Marcellinus (*d*) teſtari videntur, dum his Conſſ. ingreſſum referunt ſucceſſoris; ex quibus plane corrigendi ſunt, qui ſedi ejus triennium tantum, vel paulo amplius tribuunt. Etenim quem conſtat ſedere cœpiſſe (ut ex ejus epiſtola patet) ſub Conſulatu Honorii duodecimo & Theodoſii octavo, quinto Kalendas Januarii, perveniſſeque uſque ad anni hujus octavum Kalendas Novembris, ſediſſe oportet annos quinque minus duobus menſibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum poſt Bonifacii obitum hæc leguntur: *Petierunt clerus vel presbyteri, Eulalium, revocari: quod tamen non conſenſit, Eulalium Romam ſcilicet reverti: qui tandem in eo loco Campaniæ poſt annum mortis Bonifacii defunctus eſt.* Hæc ibi. Poſt hæc vero iſta ſequuntur. *Hic Bonifacius conſtituit, ut nulla mulier aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lavaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter: nec ſervum clericum fieri, nec obnoxium curiæ, vel cujuſlibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & poſuit hæc, patenam argenteam penſantem libras viginti, ſcyphum argenteum penſantem libras decem, amam argenteam penſantem libras tredecim, calices minores duos penſantes libras quatuor, coronas argenteas tres penſantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem unam in urbe Roma per menſem Decembrem, creavit presbyteros tredecim, diaconos tres, Epiſcopos per diverſa loca trigintaſex. Sepultus eſt via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris juxta corpus illius, octavo Kalendas Novembris. Ceſſavit Epiſcopatus ejus dies novem.* Hæc ibi. Citat Beda (*e*) libellum de miraculis Bonifacii Papæ; ſed cujus Bonifacii non dicit: recitat miraculum de puero Judæo a patre in ignem injecto, quod Euchariſtiam cum Chriſtianis accipiens, ſpiritus ardore ſuccenſus clamaverit ſe optare fieri Chriſtianum, deque ejus matre puero opem ferente itidem in ignem injecta, & ſervatis ambobus illæſis. ☞ Ex antiquis monumentis Vaticanæ baſilicæ, quæ collegit Petrus Manlius tempore Alexandri III. hos verſiculos in ſepultura ejuſdem Bonifacii ſculptos tradit:

(*b*) *Lib. de Roman. Pont.* (*c*) *Proſp. in Chron.* (*d*) *Marcell. in Chron.*

(*e*) *Bed. in Collectan. in fin.*

Atria

PAGIUS nibus interdicta fuerant. Inter eos Phrygas nominatim deſignat, quos inquit *Pepyzitas, ſive Priſcillianiſtas appellant.* Socrates vero libr. 7. cap. 18. ait: *Montaniſtæ, quos Pepuzitas, & Phrygas vulgo nominant.* De illis legendus Epiphanius hæreſi Phrygum 48. num. 14. & hæreſi 49. Ex quo & ex hac lege liquet, eos *Phrygum* ſectam fuiſſe; ita dictos a *Pepuza* quodam, Oppido ſive loco Phrygiæ, quem ſingulari veneratione habebant, affirmantes eos Cæleſtem Jeruſalem deſcendere. Quare eo proficiſcentes myſteria quædam ibi obibant, ſacriſque ceremoniis pro opinione ſua vacabant. *Novatianos* etiam Theodoſius cæteris hæreticis connumerat, ſed non ſine Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani conſilio, licet Baronius contrarium exiſtimet. Nam quamvis Socrates lib. 7. cap. 25. de Attico quædam memoret, quibus aliquando Novatianorum intra Civitates Conventus probaſſe videatur, idem tamen alia ſubiicit, quibus aperte *Atticus* teſtatus eſt, Novatianos ſe minime probare, ut obſervat, Gothofredus in illius legis commentario.

VI. *Moritur Bonifacius PP.*

A num. VIII. ad. X. Proſper & Marcellinus in Chronicis mortem Bonifacii Papæ I. ſub hujus anni Coſſ. collocant, indeque Baronius & paſſim alii, annum unum ejus Sedi adſcribunt, quem *Cæleſtino* Succeſſori adimunt. Verum in utroque Chronico initium & finis Pontificum Romanorum plerumque male conſignantur, ideoque duratio Sedis *Bonifacii*, annuſque ejus emortualis ex Anaſtaſio & veterum Pontificum Rom. Catalogis eruendus. Scribit Anaſtaſius Bonifacium ſepultum eſſe *VIII. Kal. Novemb.* ſeu die XXV. menſis Octobris. Sed cum in Martyrologio Hieronymiano ad II. Nonas Septemb. ſeu diem IV. ejuſdem menſis legatur: *Romæ in cœmeterio Maximi, via Salaria, depoſitio Bonifacii Epiſcopi*, conſtetque eum die viceſima nona menſis Decembris anni quadringenteſimi decimi octavi ordinatum fuiſſe Pontificem Romanum, manifeſtum eſt diem ejus emortualem in Martyrologio Hieronymiano, diem vero ejus Tranſlationis in libro Pontificali annotatum fuiſſe: ſedit enim *Bonifacius* annos tres, menſes octo, dies ſeptem, die nempe emortuali incluſo, vel dies ſex, eo excluſo, ideoque anno ſuperiori die quarta Septembris ad Deum migravit. Verum quidem eſt, in vulgato Anaſtaſio haberi eum ſediſſe *annos tres, menſes quatuor, dies XIII*; ſed is error corrigendus primo ex ipſomet Anaſtaſio vulgato, in quo diſerte legitur: *Poſt annos tres & menſes octo defunctus eſt Bonifacius*, ubi Librarius dies ſeptem omiſit. Secundo, corrigendus ex Exemplari MS. Thuaneo, Catalogo Palatino-Vaticano, Catalogo ſecundo, & tertio Colbertino, ex duobus Catalogis a Mabillonio Tom. 3.

Ana-

Atria magnifici ſunt membris plena ſepulti
Sedis Apoſtolicæ Bonifacii Præſulis almi.

De eodem Bonifacio extat ejuſmodi vetus Inſcriptio (*a*):

(*a*) *Antiq. Inſcrip. in appen. pag. 1164. num. 2.*

SACRI FONTIS HONOR LABOR EST MERITUMQUE DUORUM
PONTIFICUM PER QUOS CONTULIT ISTA DEUS
NAM QUÆ MAGNIFICIS COEPTIS BONIFACIUS AUXIT
HÆC CÆLESTINUS COMPSIT AD OMNE DECUS.

De Bonifacio Papa.

Ad Sepulcrum vero Bonifacii Papæ iſta (*b*):

(*b*) *Antiq. Inſcrip. in appen. pag. 1165. num. 45.*
* DEMISSE.
* F. HOC.

POSTQUAM MORS CHRISTI PRO NOBIS MORTE PERISTI
IN DOMINI FAMULOS NIL TIBI JURIS ERIT
PONE TRUCEM RABIEM NON EST SÆVIRE POTESTAS
AUT QUID VICTA FURIS NIL NOCITURA PIIS
HOC SIQUIDEM MELIUS * DEMISSO VIVITUR ORBE
CUM TAMEN UT VIVAT HIC SIBI QUISQUE FACIT
* HIC SITA SUNT PAPÆ BONIFACII MEMBRA SEPULCHRO
PONTICALE SACRUM QUI BENE GESSIT OPUS
JUSTITIÆ CUSTOS RECTUS PATIENSQUE BENIGNUS
CULTUS IN ELOQUIIS ET PIETATE PLACENS
FLETE ERGO MECUM PASTORIS FUNERA CUNCTI
QUOS TÆDET CITIUS HIS CARUISSE BONIS.

Itemque Bonifacii.

SEDIS APOSTOLICÆ PRIMÆVIS MILES AB ANNIS
POST ETIAM TOTO PRÆSUL IN ORBE SACER
MEMBRA BEATA SENEX BONIFACIUS HIC SUA CLAUSIT
CERTUS IN ADVENTU GLORIFICANDA DEI
MITIS ADUNAVIT DIVISUM PASTOR OVILE
VEXATOS REFOVENS HOSTE CADENTE GREGES
IRAM SUPPLICIBUS HUMILI DE CORDE REMISIT
DEBELLANS CUNCTOS SIMPLICITATE DOLOS
EGIT NE STERILIS ROMAM CONSUMERET ANNUS
NUNC ORANDO FUGANS, NUNC MISERANDO FAMEM
QUIS TE SANCTE PARENS CUM CHRISTO NESCIAT ESSE
SPLENDIDA QUEM TECUM VITA FUISSE PROBAT.

IX. Cæleſtinus Papa creatur.

Cum autem (ut dictum eſt) poſt obitum Bonifacii vacaſſet ſedes dies novem, tertio Nonas Novembris creatus eſt Cæleſtinus, patria Romanus, ex patre Priſco. Fuiſſe quidem pacificam ejus electionem, litteræ S. Auguſtini (*c*) ad ipſum ſcriptæ declarant, cui adgratulatur, his verbis exordiens: *Primum gratulationem reddo meritis tuis, quod te in illa ſede Dominus noſter ſine ulla (ſicut audivimus) plebis ſuæ deſciſſione conſtituit.* Hæc Auguſtinus. Verum qui Eulalii ſchiſmatici factionis erant, in eadem ſciſſione perſeveraſſe, nec ullo pacto cum Cæleſtino Papa communicare voluiſſe Valentiniani (*d*) reſcripta poſt annum ſequentem data ſignificant, noſque de his ſuo loco agemus.

(*c*) *Aug. epiſt. 261.*

(*d*) *l. 72. 73. 74. de hær. C. Theod.*

X. Hoc eodem anno Theodoretus Cyri in Syria civitatis eſt creatus Epiſcopus. Id plane

PAGIUS

Analect. publicatis, ex Abbone, Luitprando, Orderico lib. 2. pag. 443. Reginone & Proſpero in Chronico MS. Biblioth. Colbert. num. 1286. ab annis circiter quingentis exarato. in quibus omnibus habetur, *Bonifacium* ſediſſe *annos tres, menſes octo, & dies ſeptem*, niſi quod in aliquibus leguntur tantum dies ſex, excluſo ſcilicet die emortuali; in nullo tamen anni quatuor eidem adſcribuntur. Sed cum Viri doctiſſimi animum non advertiſſent ad errorem Proſperi & Marcellini, qui ſub hujus anni Coſſ. mortem *Bonifacii* narrarunt, ei annos quatuor aſſignare, & *Cæleſtini* Pontificatum mutilare coacti ſunt.

VII. *Cæleſtinus fit Papa.*

Poſt *Bonifacii* mortem tradit Anaſtaſius Sedem ceſſaſſe *dies novem*, quod & in ejus Codicibus MSS. habetur. Verum ex die ordinationis Hilarii Papæ, duodecima nempe menſis Novembris anni quadringenteſimi ſexageſimi primi, quæ certa eſt, ut ſuo loco videbimus, inter pontificia initiumque ac finem Succeſſorum Bonifacii, *Cæleſtini* nempe, *Sixti*, & *Leonis Magni* digerere neceſſe eſt; quod cum nemini in mentem venerit, inde factum, ut huc uſque ſanctorum horum Pontificum nec ordinatio, nec mors ſuis diebus aſſignatæ fuerint quod ex dicendis cuilibet manifeſte patebit. *Cæleſtinus* itaque natione Campanus conſecratus fuit die decima menſis Septembris antecedentis Chriſti anni, in quam Dominica cadebat, ideoque Sedes vacavit, non dies novem ſed *dies ſex*, die emortuali Bonifacii in ſummam collato.

VIII. Ad num. X. *Theodoretus* hoc anno *Cyri* Epiſco-

Theodoretus creatus Epiſcopus Cyri.

plane colliges ex ejus litteris (*a*) ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem datis (ut ſuo loco dicetur ex certa Conſulum nota) anno Domini quadringenteſimo quadrageſimonono : ubi cum ipſe de ſe teſtetur, habere jam in ſede Epiſcopatus annos vigintiſex, utique in hunc Chriſti annum neceſſe eſt revoces ſedis ejus primordia. Vocatus eſt invitus (ut ipſe teſtatur) ad illius præfecturam Eccleſiæ ex monaſterio, in quo ab incunabulis aſſuevit. Nam ipſe de ſe in epiſtola (*b*) ad Nomum Conſulem, ſive Conſularem, hæc habet : *Illud adiiciam (quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quod ante meam conceptionem genitores*

(*a*) *Extant apud ipſum in fine operum.*

(*b*) *Theod. epiſt.* 81.

PAGIUS

Theodoretus Epiſcopus Cyrenſis creatur.

ſcopus creatus eſt, ut recte ſcribit Baronius, qui tamen cum innitatur Epiſtolæ ejuſdem Theodoreti LXXXI. ad Nomum Conſulem, ſeu conſularem, & Epiſtolæ Sancti Leonis Papæ ad Dioſcorum Epiſcopum Alexandrinum, & hujus poſterioris epocham male conſignet, opinionem ſuam, quæ certa eſt, omnibus perſuadere non potuit. *Theodoretus* itaque hoc anno, & quidem exeunte, *Cyri* Epiſcopatum adeptus eſt. In literis enim, quas ad Sanctum Leonem Papam anno quadringenteſimo quadrageſimo nono dedit, poſtquam a Pſeudo-Synodo Epheſina menſe Auguſto illius anni celebrata Epiſcopatu dejectus fuiſſet, aſſerit ſe *viginti ſex annos* Eccleſiam illam rexiſſe; in eadem vero Epiſtola, quam Baronius eo anno num. CXV. recitat, ait ſe *anno ſuperiore* ad Dioſcorum Epiſcopum Alexandrinum ob calumnias in ſe concitatas ſcripſiſſe. Hanc ſecundam Epiſtolam exhibet Baronius anno CCCCXLIV. num. XXI. & ſeqq. ſed loco non ſuo : data eſt enim anno CCCCXLVIII. ut ſuo loco demonſtrabo. In ea ad Dioſcorum Epiſtola dicit Theodoretus, ſe Antiochiæ *ſex annos* docuiſſe tempore *Theodoti* Antiocheni Epiſcopi; *alios* deinde *tredecim* tempore *Joannis* ejus ſucceſſoris, & annum, quo eam Epiſtolam ſcribit, *ſeptimum* eſſe *Domni* Epiſcopi Antiocheni. Quare cum anno CCCCXLVIII. annum Epiſcopatus XXVI. inchoarit, idemque annus adhuc in curſu fuerit poſt pſeudo-Synodum Epheſinam menſe Auguſto habitam, anno ſcilicet CCCCXLIX. conſequens eſt, eum ſub currentis anni finem Epiſcopum Cyrenſem renunciatum; alioquin poſt pſeudo-Synodum Epheſinam annum XXVII. auſpicatus eſſet, qui tamen jam viceſimum octavum numerabat. Fallitur igitur Baronius, quando tradit Theodoretum præſenti anno Antiochiæ docere cœpiſſe; nam ut anno CCCCXX. vidimus, jam tempore Alexandri Theodoti deceſſoris catechiſtam Antiochiæ, agebat ſaltem, ab anno CCCCXVIII. quo Sanctum *Zenonem* Anachoretam in monte Antiochiæ vicino contemplationi vacantem inviſit, eo ſcilicet tempore quo *Theodoretus* in ea Urbe docebat.

IX. *Opinio Garnerii de anno ordinationis Theodoreti.*

Garnerius in Auctario Operum Theodoreti Diſſert. II. cap. I. contendit *Theodoretum* anno quadringenteſimo, viceſimo Eccleſiam Cyrenſem adminiſtrandam ſuſcepiſſe, quod is Nomo Conſuli in Epiſtola LXXXI. hæc ſcribat : *In monaſterio tempus quod Epiſcopatum praeeſſit, cum exegiſſem, invitus Epiſcopus ordinatus ſum. Annos vigintiquinque ita vixi, ut neque in jus vocatus ſim a quoquam*, &c. „ Cum autem Nomus, in-
„ quit Garnerius anno CCCCXLV. Conſulatum
„ geſſerit, anno CCCCXX. Epiſcopum ordina-
„ tum oportet; cum ab hoc anno ad CCCCXLV.
„ viginti quinque interiiciantur. Quotieſcum-
„ que autem pugnant loci duo unius Auctoris
„ præſertim ubi de numeris agitur, quibus
„ frequens eſt lapſus; retinendus omnino eſt
„ locus, qui & conſonantior ſit aliis quoad
„ ſenſum; & minus debeat eſſe ſuſpectus, & non
„ ita facile vitiari potuerit. Atqui pugnant loci
„ numero præcedenti allati : qui vero ex Epiſto-
„ la LXXXI. productus eſt habet hæc tria, non
„ habet alter; ille igitur iſti præferendus eſt.
„ Quod autem locus Epiſtolæ LXXXI. habeat
„ hæc tria, ex eo conſtat, quod primo conſonet
„ Epiſtolæ II. ad Dioſcorum, in qua refert
„ *Theodoretus* ſe docuiſſe Antiochiæ, utique cum
„ jam foret Epiſcopus, ſex annos continuos ſub
„ Theodoto, XIII. ſub Joanne *Theodoti* ſucceſ-
„ ſore, & *Domni*, qui Joannem excepit, ſepti-
„ mum jam eſſe annum, cum ſcriberet. Cum er-
„ go *Theodotus* vita exceſſerit anno CDXXVII.
„ ut tradit Theodoretus lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. ult.
„ oportet, ut docere cœperit anno vel CCCCXX.
„ ſub finem, vel ineunte CCCCXXI. Epiſcopa-
„ tum igitur iniit anno CCCCXX. aut CDXXI.
„ ineunte. Deinde quod idem locus non poſſit
„ merito corruptionis nomine eſſe ſuſpectus;
„ ſive voces ipſæ numerorum integræ, ſive
„ notæ duntaxat dicantur ſcriptæ : neque enim
„ πέντε in δύο, neque β in ϛ, facile per in-
„ curiam Librarii commutentur. Denique quod
„ locus contrarius habeat proclivem deſcriben-
„ tis lapſum in numeris, apertum eſt: quid e-
„ nim proclivius, quam θ in ϛ, ἐννέα in ἕξ per-
„ vertere? Ita Garnerius.

X. *Refellitur.*

Recte quidem vidit Vir Doctiſſimus alterutrum *Theodoreti* locum corruptum. Verum vitium eſt in inſcriptione Epiſtolæ ejus LXXXI. quæ dicitur data *Nomo Conſuli* : vox enim illa *Conſul* ab imperito Librario loco *Conſularis* poſita, ut ſuo loco videbimus. Hæc porro emendatio certiſſima; cum utramque Epiſtolam a Garnerio laudatam uno eodemque anno ſcriptam fuiſſe, ipſemet fateatur, nec negari poſſit; in utraque enim ſermonem habet *Theodoretus* de mandato Imperatoris, ut ſe ſe intra fines Cyreſticæ regionis contineret. Deinde ſecundam ad Dioſcorum Epiſtolam anno CCCCXLVIII. datam, ex ipſamet Epiſtola manifeſte colligitur. Quare *Theodoretus* hoc anno Epiſcopus Cyrenſis renunciatus eſt : *Theodotus* autem Epiſcopus Antiochenus anno circiter CCCCXX. ſub quo Theodoretus vixit annos ſex, a currenti nempe, quo ipſemet Epiſcopus dictus, uſque ad annum CCCCXXIX. quo *Theodotus* ad Deum migravit, ut infra demonſtrabo. Quo poſito, vulgarique errore de anno emortuali Theodoti profligato, non ſolum Epiſcopatus Theodoreti initium; ſed & alia, de quibus ſuis locis, aut ſuis annis reſtituuntur, aut certius, & majori hiſtoriæ luce cum iiſdem illigantur. Hæc Viri eruditiſſimi opinio ex iis, quæ ſuis locis dicam adhuc magis evertetur. Hæc epocha magni eſt momenti, ut ex dicendis apparebit.

XI. *Cæleſtinus PP. Pelagianos Italia pellit.*

Sanctus *Cæleſtinus* Deceſſorum ſuorum veſtigiis inhærens *Pelagianorum* conatus infregit, eoſque tota Italia expulit. Illi quidem ſingulos quoſque Romanæ Eccleſiæ Præſules ſub eorum Pontificatus initiis ſubdole tentare ſueti, iiſdem artibus in *Cæleſtini* gratiam irrepere tentarunt; at illum Deceſſoribus longe ſibi infeſtiorem experti ſunt. Ubi enim ſub *Bonifacio* extra centeſimum ab Urbe lapidem ex Conſtantii Imperatoris decreto degere juſſi ſunt, *Cæleſtinus* procul

ab

tores mei me Deo offerre polliciti ſunt, & ab incunabulis juxta ſuas promiſſiones me Deo dedicarunt, & tali cibo me educaverunt. In monaſterio vero, quouſque Epiſcopus factus ſum, commoratus cum eſſem, invitus Epiſcopus ſum ordinatus. Hæc de ſe ipſe. Creatus vero Epiſcopus, a Theodoto primum, deinde a Joanne ejus ſucceſſore Epiſcopis Antiochenis Antiochiæ retentus eſt, ut pro concione populum edoceret: teſtatur id ipſe. Pollebat enim mira dicendi facundia, di-

PAGIUS

ab Italiæ finibus eoſdem rejecit, ut docet Proſper lib. contra Collatorem cap. 41. *Venerabilis memoriæ Pontifex Cæleſtinus, cui ad Catholicæ Eccleſiæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt, ſciens damnatis non examen judicii, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium, quaſi non diſcuſſo negotio, audientiam poſtulantem, totius Italiæ finibus juſſit extrudi.* Hinc Patres Epheſini parte II. Concil. Epheſ. Act. V. *Perlectis in Sancta Synodo commentariis Actorum in depoſitione impiorum Pelagianorum & Cæleſtianorum, & quæ a Pietate tua de ipſis decreta & conſtituta ſunt, judicavimus & nos ea ſolida firmaque permanere debere.* Garnerius in Differt. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis putat anno ſequenti, aut anno CCCCXXV. coactam a Cæleſtino Romæ Synodum adverſus Epiſcopos Pelagianos, qui formulæ fidei a *Zoſimo* præſcriptæ ſubſcribere pertinaciter detrectabant. Sed ſicut tempus Synodi illius, ita & Synodus valde incerta.

XII. *Julianus ex Italia expellitur.*

Porro tunc temporis non ſolum *Cæleſtium*; ſed *Julianum* quoque ex Italia ejectum a Cæleſtino, fatetur ipſemet Julianus in Epiſtola Neſtorii ad Cæleſtinum parte I. Concil. Epheſ. cap. 16. quæ Epiſtola ejectorum querelas continet in hæc verba: *Julianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos, ſæpe & piiſſimum & prædicatiſſimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleverunt, tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſſi,* Et paulo poſt: *Ne canonicam indignationem Beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro ſectis religionis forte probata eſt aliud quiddam quam hoc æſtiment,* &c. Et Epiſtola II. ibidem cap. 17. *Sæpe ſcripſi Beatitudini tuæ propter Julianum, Orontium, & cæteros, qui ſibi uſurpant Epiſcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem apud piiſſimum & prædicatiſſimum Imperatorem faciunt, noſque concidunt frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus Orthodoxis de Occidente projecti.*

XIII. *Julianus in Ciliciam ſe recepit.*

Julianus ac collegæ Cæleſtini decreto Italia excedere coacti, in Ciliciam ad *Theodorum Mopſueſtenum* Epiſcopum navigare decrevere; ſciebant enim quanta is benevolentia eos ſuamque ipſorum Sectam, quibus primus Magiſter fuerat, ut mox videbitur, complecteretur. *Julianus* etiam plurimum ex ejus ſermonibus adjumenti ſibi pollicebatur, quo validius inchoatum adverſus Librum ſecundum Auguſtini *de Nuptiis & Concupiſcentia* Opus communiret. Audiendus Marius Mercator in commonitorio adverſus ſcripta Juliani, ipſo initio: *Simul admonere volens Julianum Exepiſcopum Oppidi Eclanenſis, hæreticum Pelagianum ſeu Cæleſtianum, hunc ſecutum eſſe Theodorum, ad quem peragratis terris & exarato mari atque Oriente, luſtrato cum ſociis & participibus & συνταλαιπώροις ſuis magno niſu tanquam ad Chriſtianorum dogmatum prædicatum Magiſtrum tetendit, ut de hæreſi Pelagiana ſeu Cæleſtiana, quam defendendam & ſequendam ſuſcepit, ab ipſo confirmaretur, atque inde velut inſtructior octo contra fidem Catholicam potius quam contra ſanctæ memoriæ Auguſtinum volumina illa, ut putat, conderet,* Ita Mercator juxta editionem Baluzii cæteris correctiorem. Ex quibus conſtat primo, alios quoque Epiſcopos Pelagianos una cum Juliano longiſſimam in Ciliciam peregrinationem ſuſcepiſſe. Secundo, tertium, reliquoſque Juliani Libros contra Auguſtinum, qui non extant, ſed ex quibus plurima recitat Auguſtinus in Opere imperfecto contra *Julianum*, ante currentem annum exarari non potuiſſe; cum poſt diem X. Septembris anni ſuperioris, quo *Cæleſtinus* Ordinatus eſt Pontifex Romanus ſcripti fuerint, & illius anni reliquum vix ſufficerit ad tam longam peregrinationem. Præterquam quod, ut mox diximus ex Mercatore, *Julianus* multa a *Theodoro* in Cilicia dicere cupiebat, ut validius Auguſtinum confutaret. Duos priores ex illis octo vivente adhuc Bonifacio, ideoque ante menſem Septembrem anni ſuperioris, a Juliano elaboratos oſtendimus anno CCCCXIX.

XIV. *Ubi Libros VIII. contra II. de Nuptiis & Concupiſc. Auguſtini ſcripſit.*

Cæterum *Julianus* abſolvens in Cilicia Libros octo contra unum Sancti Auguſtini, poſteriorem ſcilicet *de Nuptiis & concupiſcentia*, *Theodori* doctrinam in quinque contra Dialogos Sancti Hieronymi voluminibus ab eodem aſſertam ſuis illis lucubrationibus inſeruit, quod etiam in aliis ſuis prioribus ſcriptis præſtiterat: in quibus *Theodori*, argumenta repetit, ut fragmenta hujus apud Photium in Biblioth. Cod. CLXXVII. cum Juliani dictis conferenti patet. Hic hæreticus amiſſi Epiſcopatus dedecore atque exilii miſeriis exagitatus tanta rabie contra *Auguſtinum* debacchatus eſt, ut infamia quæque dicteria in prioribus contra Sanctum Doctorem Libris prolata, in laudum fere loco cenſeri poſſint, ſi cum his calumniis comparentur, quas *Theodoro* favente Auguſtino importavit. Hos octo Libros *Floro* Epiſcopo Pelagiano nuncupavit; a quo *Manetis* Epiſtolam Conſtantinopoli inventam acceperat, ex qua pleraſque ſententias in hiſce voluminibus exſcribit, eaſque *Auguſtino*, cæteriſque Orthodoxis exprobrat, quaſi cum Manichæis in ſententiarum paradoxis, colluderent. *Julianus* multum temporis Libris illis ſcripturiendis impendit; illorum exemplaria anno tantum CCCCXXVII. ab *Alypio* Romæ reperta ad ſanctum Auguſtinum confutanda tranſmiſſa ſunt, ut ſuo loco dicetur. Scribit Marius Mercator in Commonitorio contra Julianum: *Id nunc iſto Opere tuo poſt longum tempus elaborato in Cilicia ingeris. Neceſſaria igitur capituli repetitione, quid mare exarato, & Oriente luſtrato. novum inauditumque inde attuleris, denuo perſcrutemur.* Ex quibus colligere eſt, *Julianum* diuturniores in Cilicia moras feciſſe.

XV. *Theodorus Mopſueſtenus primus Pelagianæ hæreſis parens.*

Hic itaque de *Theodoro* Mopſueſteno Epiſcopo novo Pelagiano agendum, quem nec Baronius, nec Voſſius, nec Uſſerius, nec Janſenius Yprenſis Epiſcopus, neque alii qui Pelagianam Hiſtoriam concinnarunt, ante Em. Car. Noriſium & Garnerium agnovere. De eo Garnerius variis in locis Notarum in Marium Mercatorem, & Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 9. plura obſervarunt, ex quibus præcipua ſeligemus, Patria *Antiochenus* fuit, indeque a Photio in Biblioth. Cod. XXXVIII. *Antiochenus*

divinis litteris necnon externis apprime imbutus, ut ejus ſcripta contra Gentiles ſatis aperte fidem faciunt; licet de homiliis, quas ad populum habuit, nec una ſuperſit. Porro quod ipſe ait, tot annis juſſu Antiochenorum Epiſcoporum docuiſſe

PAGIUS

nus vocatus eſt. Una cum Sancto Chryſoſtomo *Libani* celeberrimi apud Antiochenos Sophiſtæ, atque *Andragrathii* in Philoſophia auditor fuit, ut docet Sozomenus lib. 8. cap. 2. qui addit, Chryſoſtomum Theodoro & Maximo, ut ejus exemplo id facerent, perſuaſiſſe. Cum vero *Chryſoſtomus* foro relicto Monachum induiſſet, hoc ipſum Theodoro etiam perſuaſit. Verum paulo poſt is monaſticæ vitæ pertæſus urbem ac forum repetiit, & nuptias apparavit: quod cum Chryſoſtomus intellexiſſet, *Epiſtolam ejuſmodi verbis ac ſententiis conſcriptam, quæ humanæ mentis captum excedant, ad eum miſit. Quam ille cum accepiſſet, pœnitentia tactus eſt: rurſuſque relictis facultatibus, & nuptiis renuncians, Joannis conſilio ſervatus, & ad Philoſophicam vitam regreſſus eſt*, ait ibidem Sozomenus. Legendus etiam Socrates lib. 6. cap. 3. ubi & ait, eum Monaſticam vitam ſub Diodoro & Carterio didiciſſe, *qui tunc præerant monaſteriis*.

XVI. *Quo anno Epiſcopus dictus.* Mortuo *Olympio* Epiſcopo Mopſueſtiæ, qui Concilio Conſtantinopolitano anno CCCLXXXI. coacto, interfuit, *Theodorus* in ejus locum ſubrogatus eſt circa annum CCCXCIV. Theodoretus enim in fine ſuæ Hiſtoriæ Eccleſ. ſcribit, mortuos eodem fere tempore *Theodotum* Patriarcham Antiochenum, & *Theodorum* Mopſueſtenum ſeque cum utriuſque vitæ termino Hiſtoriæ quoque ſuæ finem imponere. Ibi tradit, Theodorum *triginta ſex annos* Eccleſiam illam rexiſſe. Quare cum Theodoretus, ut infra demonſtrabo, Hiſtoriam ſuam uſque ad annum CCCCXXIX. perduxerit, is annus *Theodori Mopſueſteni* emortualis fuit anno vero CCCXCIV. non vero circa annum CCCXCI. ut credidit Em. Card. Noriſius, Epiſcopus renunciatus fuerat.

XVII. *Plures Libros ſcripſit.* Facundus lib. 3. cap. 6. refert fragmentum Epiſtolæ Cyrilli ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum ubi plurimum Theodorum laudat, aitque: *Bene de vita profectus eſt B. Theodorus, & qui quinque & quadraginta annis clare in doctrina præfulſit, & omnem hæreſim expugnavit, & nullam alicubi detractionem ab Orthodoxis in vita ſuſcipiens, poſt longi temporis hinc diſceſſum, & poſt multa certamina, & poſt decem millia Libros adverſus errores conſcriptos & poſtea quam in conſpectu Sacerdotum & Imperatorum & populorum probatus eſt, periclitatur*, &c. Idem Facundus lib. 2. cap. 2. refert fragmenta Epiſtolæ Joannis Epiſcopi Antiocheni ad Theodoſium Imp. ſcriptæ, quæ & extant in Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi, ubi Joannes dicit: *Theodorus, quem quando dicimus Virum, dicimus in Epiſcopatu clarum finem habentem, & quinquaginta pene annis fortiter repugnantem cunctis hæreſibus, & in expoſitionibus quas in omnibus Eccleſiis Orientalibus faciebat: & quibus in Regia civitate valde eſſe comprobatus apparet, a nullo quoquam neque majorum neque ſimilium judicatus eſt hæreticus; e contrario autem ab omnibus Sacerdotibus, propter eam quæ illi aderat doctrinæ gratiam, in admiratione ſemper eſt habitus, & ſuperiorem honorem gloria poſſedit, & non a Sacerdotibus tantummodo; ſed a Sacratiſſimo veſtro avo, dicimus ter beato & a Deo Imperii ſceptra ſumente, & vobis tranſmittente Theodoſio, qui in deſiderio viſionis viri factus, in Eccleſia ejus Doctrinæ fuit auditor magnus ille Imperator, nec arbitratus eſt alterum ſe talem comperiſſe Doctorem ſuper admiratus quidem ejus Doctrinam, & colloquio delectatus atque obſtupefactus*, &c.

XVIII. *Primus Auctor hæreſeos Pelagianæ & Neſtorianæ.* Sed *Theodorus* dum plus juſto ingenio indulget, & antiquiores ſemitas faſtidiens, novam viam ſternere tentat, in abſurdiſſimos errores lapſus hæreſeon Magiſter evaſit, & Pelagianis ac Neſtorianis nova dogmata procudit. Primum ac veluti capitale Pelagianorum dogma fuit, Adam mortalem factum, qui ſive peccaret, ſive non peccaret, erat moriturus. Hunc errorem primus per ea tempora docuit *Theodorus* dein *Rufinus*, ac poſtremo *Pelagius*, quod diſcimus a Mario Mercatore, qui Commonitorium adverſus hæreſim Pelagii ac Cæleſtii his verbis auſpicatur: *Quæſtio contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipue in Cilicia a Theodoro quondam Epiſcopo oppidi Mamſiſteni* (legendum, Mopſueſteni) *jamdudum mota, nunc uſque penes paucos eorum admodum proditur*, &c. *Progenitores videlicet humani generis Adam & Hevam mortales a Deo creatos*, &c.

XIX. *Libros ſcripſit adverſus Hieronymum & Auguſtinum.* Pelagiani cum ſe ab Hieronymo & Auguſtino ſcriptis contrariis vellicari intelligerent, *Theodori Mopſueſteni* patrocinium implorarunt, ad quem etiam Hieronymi Dialogos recens publicatos detulere. Ille ſcientia tumidus contra tres Hieronymi Libros ſatis juſtum Volumen in quinque libros digeſtum edidit ſub hoc titulo: *Contra aſſerentes peccare homines natura, non voluntate*. Hi Theodori Libri Photii ætate ſupererant, ut liquet ex Cod. CLXXVII. cujus ope detexit Cardinalis Noriſius rem nemini huc uſque obſervatam, nec ipſemet Photio ſcribenti notam, Dialogos ſcilicet Hieronymi impugnatos fuiſſe a Theodoro Mopſueſteno. Ait enim Photius, legiſſe ſe opus Theodori Antiocheni, cujus titulus: *Contra aſſerentes peccare*, &c. adverſus Occidentales ſcriptum, ubi quæ de Auctore Anonymo ab eodem Theodoro confutato dicit, alium non deſignant, quam *Hieronymum*, ut Emin. Card. docte oſtendit. Theodorus autem non ſolum contra Hieronymi Dialogorum Libros; ſed etiam contra Auguſtini Libros de peccatorum meritis & remiſſione, itemque contra Epiſtolam Auguſtini ad Hilarium Syracuſanum ſcripſit, ut ibidem Cardinalis laudatus demonſtrat, qui lib. 2. cap. 4. refert, Heſychium Hieroſolymitanum hæc de Theodoro prodere: *Senectute jam cana debilitatus, ſed minima pietatis ſcintilla, ſi qua forte in eo fuiſſet, inveterata, Libros componere, adverſus Domini Dei apparitionem præſumpſit*, ut legitur in Quinta Synodo, ex qua & plures de eo argumento libros ſcripſiſſe patet; cum illius errores Synodus producat *ex Libro XIV. de Incarnatione*. In his Neſtorianam ac Pelagianam hæreſim tradidit, docuit enim, inquit Heſychius, *hunc non incarnatum Verbum, ſicut Evangelicis vocibus edocti ſumus, ſed hominem per vitæ provectionem, & paſſionum perfectionem conjunctum Deo Verbo*. Plus tamen nocuit Theodorus mortuus, quam vivens; nam ſuperſtes quidem unus tantum inſertis ſuis libris erroribus Eccleſiæ non modicam perniciem intulit, at mortuus mille Doctiſſimorum Patrum dexteras pro ipſius nomine defendendo armavit, Synodos Synodis objecit, atque in quæſtione facti Apoſtolicam Sedem a ſe ipſa diſſentientem fecit, ut

ſe in eccleſia populum Antiochenum, non ſic accipiendum eſt, ut Antiochiæ ſemper manſerit; cum conſtet ex ſuis ipſius ſcriptis, etiam in Eccleſia ſua Cyri degiſſe: ſed potius aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ inſumpſiſſe, dicendum.

Chri-

PAGIUS

ut fuſe Card. Noriſius in Diſſert. de Quinta Synodo, & nos ſuis locis indicabimus.

XX. *Eudocia renunciatur Auguſta.* *His COSS. Eudocia creata eſt Auguſta menſe Audynæo, IV. Nonas Januarias, frequenteſque fuere terræ motus, Die Lunæ, hora decima, menſe Xanticho, VII. Idus Apriles*, inquit Auctor Chronici Alexandrini ad Conſulatum Aſclepiodoti & Mariniani: ad quem etiam Marcellinus in Chronico: *Terræ motus multis in locis fuit, & frugum inedia ſubſecuta.* Erat *Eudocia* Theodoſii Junioris uxor, quæ ei anno ſuperiori *Eudoxiam* filiam pepererat, ut teſtatur idem Marcellinus. Uxores autem Imperatorum Auguſtarum nomine decorari ſolitæ, vel poſtquam filios peperiſſent, vel in Decennalibus & id genus feſtis; ideoque *Eudocia* Tricennalium Honorii occaſione Auguſta nuncupata.

XXI. *Theodoſius legem in favorem Judæorum emittit, quam poſtea revocat.* Ad eadem *Tricennalia* revocandæ etiam aliquæ leges Cod. Theod. de Judæis hoc anno a Theodoſio Aug. emiſſæ. Prior eſt Lex 25. quam Baronius anno CCCCXVIII. num. LXXIV. alieno ſcilicet loco, recitat, eſtque in univerſum, ſicuti duæ ſequentes data ad miſerabiles preces ſeu querelas Judæorum, quos paſſim Chriſtiani hac tempeſtate lædebant, Synagogas eorum exurentes, & Eccleſiis vindicantes ac donaria eorum expilantes. Memorat hanc legem Evagrius lib. I. cap. 13. teſtaturque, conſilio Sancti Symeonis Stylitæ mox ab eodem Imperatore abrogatam fuiſſe: *Tanta porro*, inquit Evagrius, *Divinæ gratiæ virtus in eo inerat, ut cum Imperator Theodoſius Judæis Antiochiam incolentibus Synagogas, quas Chriſtiani illis ademerant, reſtitui juſſiſſet, Simeon tanta cum fiducia ac libertate ad eum ſcripſerit, tamque acriter eum objurgaverit, ſolum Imperatorem ſuum Deum reveritus: ut Imperator Theodoſius, revocata juſſione ſua, cuncta in gratiam Chriſtianorum fecerit; & Præfecto Prætorii, qui hæc ipſi ſuggeſſerat, poteſtatem abrogaverit: petieritque nominatim a ſanctiſſimo atque aerio martyre, ut pro ipſo Deum præcaretur, ſuamque ipſi benedictionem impertiret.* Inſcripta hæc Lex Aſclepiodoto Præfecto Prætorio, qui etiam cum ea dignitate Conſulatum hoc anno geſſit, dataque *XV. Kal. Mart.* qua Imperator jubet, ut pro ereptis Synagogis loca alia Judæis viciſſim reſtituantur, in quibus ipſi poſſunt alias extruere, & Donaria erepta iiſdem etiam reſtituerentur, vel ſaltem eorum pretium.

XXII. *Aliæ Theodoſii leges tam de Judæis, quam de Paganis.* Lege 26. *de Judæis*, cujus Baronius non meminit, data *V. Idus April.* prohibet, ne Chriſtiani Judæos lædant, aut Synagogas eorum occupent aut incendant, & viciſſim ne Judæi circumcidant aliquem Chriſtianum. Tum lege 27. data *VI. Idus Jun.* quæ nuper de Judæis & Synagogis eorum ſtatuerat, confirmat, ſcilicet, *ut nec novas unquam Synagogas permittantur extruere, nec auferendas ſibi veteres pertimeſcant.* Ex quibus legibus tam modico intervallo iteratis liquet, quanta Judæorum hoc tempore audacia fuerit, & parte altera quam varia ſubinde Chriſtiani in hos moliti fuerint. Præterea *V. Idus April.* Judæi vetantur emere ſervos Chriſtianos lege Cod. Theod. V. ne Chriſtianum mancipium Judæus habeat. Denique eadem die dedit Legem 22. Cod. Theod. *de Paganis*, cujus meminit Baronius num. VI. in qua ait: *Paganos, qui ſuperſunt, quamquam jam nullos eſſe credamus, promulgatarum Legum jam dudum præſcripta compeſcant, & V. Id. Jun.* dedit Legem 23. *de Paganis*, in qua idem iterat, & Paganos ſacrificantes exilio & bonorum proſcriptione mulctat; ex quibus apparet, quantum conciderit hoc tempore ſtatus Paganorum, & recte Theodoretum lib. 5. cap. 37. de Theodoſio ſcripſiſſe: *Ipſa idolorum templa, quæ adhuc ſupererant, funditus deſtrui juſſit, ut poſteri nec veſtigium quidem ullum priſtini erroris poſſent intueri. Hanc enim ſententiam conſtitutioni ſuper ea re datæ inſeruit.* Legendus Gothofredus in harum Legum commentariis.

JESU CHRISTI ANNUS	CÆLESTINI PAP. ANNUS	THEODOSII IMP. ANNUS
424.	I.	17.

I. CHriſti annus quadringenteſimus vigeſimuſquartus Caſtini, & Victoris Conſulatu deſcribitur, ipſi priori Conſuli Caſtino funeſtus: etenim neſcio qua ex cauſa profugus factus, in Africam navigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copiis Gothorum agentem quæſivit ſibi ſalutem. Magna quidem divini judicii diſpenſatione factum eſt, ut ad eum coactus ſit confugere, quem ſub ſe militantem deſpexit, & ut ab exercitu receſſerit, & in Africam venerit, compulit, ut ſuperiori anno narratum eſt. Expunctum e Faſtis Conſularibus Caſtini nomen, inde poſſumus intelligere, quod reſcripta Theodoſii Imper. hoc anno data, abſque Caſtini Conſulis nomine, Victoris tantum collegæ Conſulatu notata leguntur (*a*).

(*a*) *l.* 36. *de erog. milit. ann. l.* 14. *de collat. l.* 5. *de donat. & aliis.*

Extant litteræ Bonifacii Comitis de fuga Caſtini in Africam, datæ ad S. Auguſtinum; quæ cum breves ſint, & de rebus tunc geſtis nos admoneant, hic eas deſcribemus: ſic enim ſe habent:

(*b*) *Apud Aug. in append. ep.* 10. *edition. Plantin,*

Domino (*b*) *venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.*

II. *Caſtinus ille, privatus ex Conſule, vitæ meæ ac nominis* (*omnibus ut notum eſt*) *perſecutor, pejores committens ac fingens factiones, quaſi mearum a me geſtarum immemor donationum, Italia fugiens, mei ſe in Africam defenſionibus tradidit committendum. Omitto, beatiſſime pater, olim mihi ab eodem ingeſtas miſerias, oſtenſa pericula: fugiens enim nunc uſque vivo. Thrax natus, vix Scytham evaſi, duravi invido ſub Conſule miles. Sed divina potentia, quæ novit planare ſublimia, & altius elevare proſtrata, fecit de ſuperbo quod voluit; & hoſtem meum, me quieto, victoria mihi, qua novit, addixit. Sufficit pro funere victi tanta dejectio, adoravit ſaracam clavus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur iſta, pater ſancte cothurno. Nam veneror illuſtriſſimum Conſulem, & primum conſpicio Senatorem: ſed ne conſueta fallacia mali erga me* (*ut ſolet*) *aliquid moliatur, putetque ſe ſuis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo verſetur exitio; integrum de ſuis ſenſibus det tuæ beatitudini ſacramentum, ſi nullus in ejus corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ ſancta ſunt, juro, quoniam ſi apud eum animi reperero puritatem, eum incolumen ac ſublimen Italiæ Romæque reddam, fruſtratis inimicis ejus & domitis. Hoſtis autem erit ſuæ animæ, ſi aliquid in eo ſiniſtræ partis invenero.* Hactenus Bonifacius, ad quem ejuſmodi habetur Auguſtini reſponſio.

Domino (*c*) *inſigni meritoque ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.* (*c*) *Ibid. epiſt.* 11.

III. *Vir illuſtriſſimus Caſtinus ſacramento ſe prodidit, quod ſit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, ut dicit fœderatus ille Sonia, adhuc te in Palatio poſito, falſis ſuggeſtionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur*

PAGIUS SÆC. V. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5917.

Anno Eræ Hiſpan. CDLXII. ☉ 13. FE. ☽ 7. P. 6. April. Indict. 7.

A. C. 424. JESU CHRISTI 424.

CÆLESTINI PAPÆ 3.

THEODOSII JUN. 23. & 17.

I. *Conſules;* [1] COSS. *Caſtinus* & *Victor*, ille in Occidente, ubi ſupra diximus fuiſſe Magiſtrum militum, hic in Oriente, ut oſtendunt leges Theodoſii hoc anno datæ, & ejus ſolius Conſulatu notatæ; ut enim ſæpius monuimus, in Oriente, ſi in actis publicis unius tantum Conſulis mentio fieret, Orientalis memorabatur, & vice verſa; quod cum Baronius non animadvertiſſet, exiſtimavit *Caſtinum* e faſtis fuiſſe expunctum; cum tamen anno tantum ſequenti e gratia Theodoſii Imp. exciderit, ut mox narro.

II. *Caſtinus anno ſequenti in exilium miſſus.* A num. I. ad IV. Proſper in Chronico ad Conſulatum Mariniani & Aſclepiodoti anno ſuperiori geſtum, ſcribit: *Honorius moritur; & regnum ejus Joannes occupat, connivente, ut putabatur, Caſtino, qui exercitui Magiſter militum præerat.* Tum ad Conſulatum Theodoſii XI. & Valentiniani, ad annum nempe ſequentem, poſtquam tyrannum profligatum fuiſſe narravit, ait: *Caſtinus in exilium actus eſt; quia videbatur Joan-*

NOTÆ [1] C*Oſ. Caſtinus & Victor.*
Faſti Idatii, Proſper vulgatus & MS. *Caſtino & Victore.* Marcellinus: *Victore* & *Caſtino.* Inſcriptiones baſilicæ S. Pauli, pag. IV. num. 38.

DEPS. EST. IN. PACE FILO.....
CASTINO. V. C. COS.

Paſchalis laterculus in fine Gennadii: FL. GAASTINO. V. C. CONS. De *Flavii* prænomine in *Caſtino*, ſeu *Gaſtino* non dubitandum ſed & a nonnullis etiam *Victori* tribuitur.

tur in medium, detur prolixitati compendium. David ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Chriſtus pro Judæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne iraſceretur rogavit, & indignis hominibus veniam miſericors condonavit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit ſacramentum, & quærit, me pollicitante, tua defenſione vitæ ſubſidium. Scio enim quod ejus ſalutis mihi promiſſa complebis. Hæc Auguſtinus ad Bonifacium timentem, ne ſub fugæ ſimulatione Caſtinus Conſul, iras tyranni in ſe ſimulans concitatas, Africam illi proditione ſubigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipſo Bonifacio avertendo. His vero hujus anni exordio de Conſule Caſtino narratis, jam ad res Eccleſiaſticas ſtylum admoveamus.

IV. Hoc ipſo anno, qui primus numeratur Cæleſtini Romani Pontificis, ſcripſiſſe ad eum S. Auguſtinus epiſtolam reperitur: cui cum in primis gratuletur de ipſius electione pacifice facta, quibus ipſe urgeretur moleſtiis, & a quibus ab eo liberari cupiat, ſignificat. Apoſtolicæ enim ſedis implorat auxilium, ad quam juſte damnatus injuſte admodum appellaverat. Rem geſtam autem ſic ipſe narrat (*a*)

(*a*) *Aug. epiſt.* 261.

De ordinatione Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis.

In magna (inquit) *tribulatione poſitus, hæc ad tuam beatitudinem ſcripta direxi. Quoniam volens prodeſſe quibuſdam in noſtra vicinitate membris Chriſti, magnam illis cladem improvidus & incautus ingeſſi. Fuſſala dicitur Hipponenſi territorio confine caſtellum: antea ibi numquam Epiſcopus fuit, ſed ſimul cum contigua ſibi regione ad paræciam Hipponenſis Eccleſiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos: cæteras plebes illic in magna multitudine hominum conſtitutas Donatiſtarum error miſerabiliter obtinebat, ita ut in eodem caſtello nullus eſſet omnino Catholicus. Actum eſt cum Dei miſericordia, ut omnia ipſa loca in unitate Eccleſiæ cohærerent; per quantos labores & pericula noſtra, longum eſt explicare: ita ut ibi presbyteri, qui eis congregandis a nobis primitus conſtituti ſunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur occiderentur. Quorum tamen paſſiones inutiles ac ſteriles non fuerunt, unitatis illic ſecuritate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum caſtellum millibus quadraginta ſejungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquiis, licet exiguis, colligendis, quæ in utroque ſexu aberrabant, non minaces ulterius, ſed fugaces, me viderem latius, quam oportebat extendi, nec adhibendæ ſufficerem diligentiæ, quam certiſſima ratione adhiberi debere cernebam: Epiſcopum ibi ordinandum conſtituendumque curavi. Quod ut fieret, aptum loco illi congruumque requirebam, qui & Punica lingua eſſet inſtructus: & habebam de quo cogitabam, paratum presbyterum; propter quem ordinandum, ſanctum ſenem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo ut veniret, rogans, litteris impetravi; quo jam præſente, omniumque in re tanta ſuſpenſis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino reſiſtendo fruſtravit.*

V. *Ego autem, qui utique (ſicut exitus docuit) differre potius debui, quam periculoſum præcipitare negotium; dum nolo graviſſimum & ſanctiſſimum ſenem ad nos uſque fatigatum ſine effectu propter quem venerat, tam longe ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adoleſcentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monaſterio quidem a nobis a parvula ætate nutritum, ſed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus, & laboribus notum. At illi miſeri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientiſſime crediderunt. Quid plura? factum eſt. Eſſe illis Epiſcopus cæpit. Quid faciam? nolo apud tuam venerationem gravare, quem nutriendum collegi: nolo deſerere, quos colligendos timoribus & doloribus parturivi. Et quomodo utrumque agam, reperire non poſſum. Res quippe ad tantum ſcandalum venit, ut cum hic apud nos cauſas dicerent, qui de illius Epiſcopatu ſuſcipiendo, tamquam bene ſibi conſulentibus obtemperaverant nobis: in quibus cauſis cum ſtuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipſis, quibus Epiſcopus erat, ſed ab aliis quibuſdam objecta fuerant, probari minime potuiſſent, atque ab eis quæ invidioſiſſime jactabantur, videretur eſſe purgatus: tam miſerandus factus eſt & nobis & aliis, ut quicquid a caſtellanis & illius regionis hominibus de intollerabili dominatione, de rapinis & diverſis oppreſſionibus & conſtrictionibus obiiciebantur, nequaquam nobis tale videretur, ut propter*

Antonii crimina.

PAGIUS *Joannes ſine conniventia ipſius non potuiſſe præſumere.* Quare cum anno tantum ſequenti aperte Imperatori ingratus fuerit, & in exilium miſſus, Conſulatus ejus omni perturbatione vacavit. Neque nomen ejus faſtis eraſum veriſimile eſt; cum *Caſtinus* ab Honorio Imperatore Occidentis Conſul creatus fuerit, & hoc anno *Joannes tyrannus* in Occidente dominatus ſit.

III. A num. IV. ad X. Epiſtola Auguſtini CCIX. alias CCLXI. ad *Cæleſtinum* Romanum Pontificem, qua ei de ejus electione pacifice facta gratulatur, eique exponit cauſam *Antonii* Epiſcopi Fuſſalenſis, qui adminiſtratione Eccleſiæ ſuæ ob ſcelera privatus ab eodem Auguſtino appellaverat ad Sedem Apoſtolicam, data eſt ſub finem anni CCCCXXII. quo *Cæleſtinus* die X. Septembris ordinatus eſt Pontifex Romanus, quod non tantum oſtendit Auguſtini congratulatio; ſed etiam *Antonii* in Numidiæ Synodo damnati appellatio ad Bonifacium; qui interea defunctus erat

S. Auguſtinus ſcribit Cæleſtino PP. de Antonio Epiſc. Fuſſalenſi.

pter hoc vel ſimul cuncta congeſta Epiſcopatu computaremus eſſe privandum, ſed reſtituenda quæ viderentur ablata.

VI. *Denique ſententias noſtras ſic temperavimus, ut ſalvo Epiſcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent, vel eidem ipſi deinceps iterumque facienda, vel cæteris unienda* * *proponi. Honorem itaque integrum ſervavimus juveni corrigendo, ſed corripiendo minuimus poteſtatem, ne ſcilicet eis præeſſet, ulterius cum quibus ſic egerat, ut dolore juſto eum ſibi præeſſe ferre omnino non poſſent, & cum ſuo illiuſque periculo in aliquod ſcelus forſitan erupturam impatientiam ſui doloris oſtenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Epiſcopi egerunt, evidenter apparuit, cum jam vir ſpectabilis Celer, de cujus adverſum ſe præpotenti adminiſtratione conqueſtus eſt, nullam gerebat vel in Africa, vel uſpiam poteſtatem.* Hæc ipſe. Porro Celer hic, de quo ſcribit Auguſtinus, magiſtratus fungebatur in Africa; ad quem ipſe alias ſcribens (*a*) provocat eum contra Donatiſtas, ut illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epiſtola (*b*) Auguſtini ad Marcellinum. Reperitur & Celer poſtea geſſiſſe Proconſulatum in Africa ſub Conſulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonii cauſam ſpectabant, enarratis, implorans Auguſtinus Apoſtolicæ ſedis auxilium ſic pergit:

* imitanda. Quid de Antonio decretum.

(*a*) Aug. epiſt. 210.

(*b*) Aug. epiſt. 158.

VII. *Sed quid multis moror? Collabora, obſecro, nobiſcum, pietate venerabilis domine beatiſſime, & debita charitate venerande ſancte Papa: & jube tibi, quæ directa ſunt, omnia recitari. Vide Epiſcopatum qualiter geſſerit: quemadmodum judicio noſtro uſque adeo conſenſerit communione privatus, niſi prius Fuſſalenſibus omnia redderentur: Jam poſtea citra Acta æſtimantibus rebus ſolidos ſepoſuerit, ut ei communio redderetur. Quam verſuta ſuaſione ſanctum ſenem primatem noſtrum graviſſimum virum, ut ei cuncta crederet, quem velut omnimodo inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cætera a me quid opus eſt recoli, cum memoratus venerabilis ſenex ad tuam ſanctimoniam univerſa retulerit? In illis autem multiplicibus Geſtis, quibus de illo noſtrum judicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minus ſevere quam oporteret, judicaſſe videamur; niſi ſcirem vos tam propenſos ad miſericordiam, ut non ſolum nobis, quia illi pepercimus, verum etiam ipſi exiſtimetis eſſe parcendum. Sed ille, quod a nobis aut benigne aut remiſſe factum eſt, in præſcriptionem vertere ac uſurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra ſedere debui, aut Epiſcopus eſſe non debui: quaſi nunc ſedeat niſi in ſua: propter hoc enim loca illa eidem dimiſſa atque permiſſa ſunt, in quibus prius Epiſcopus erat, ne in aliena cathedra contra ſtatuta Patrum tranſlatus illicite diceretur. Aut vero quiſquam ita eſſe debet ſive ſeveritatis, ſive lenitatis exactor, ut qui nonniſi fuerint Epiſcopatus honore privandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur; aut in quibus aliquid viſum fuerit vindicandum, Epiſcopatus honore priventur? Exiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica judicante, vel aliorum judicata firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopatus ſpoliatos honore, nec relictos omnimodo impunitos, &c.* Hæc Auguſtinus, ſubdens & oſtendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Epiſcopos ita in Africa eſſe punitos, ut tamen honor Epiſcopatus ab eis non fuerit ablatus. His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Epiſcopis ea ſententia condemnatum provocaſſe ad Bonifacium Papam, qui in ea cauſa reſcripſerat pro Antonio, ſi tamen, ſicut ipſe expoſuerat, res ſe haberet.

Antonii petulantia.

Quod vero vulgo ferretur, affore executores ab Apoſtolica ſede directos in Africam, qui Antonium in ſedem ſuam reſtituerent; his auditis cum illi eſſent penitus conſternati, id ne accideret, idem Auguſtinus Cæleſtinum vehementer rogat his verbis: *Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti ſanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum præpoſitos populorum monuit, ne violenter dominentur inter fratres, &c.* Quid autem ipſe Auguſtinus ſtatuerit animo, ſi peſſimum hominem contingeret in ſedem reſtitui per Romanum Pontificem, dolens ita

VIII. Timet executores mitti Auguſtinus.

PAGIUS rat, eique *Cæleſtinus* ſuffectus appellationem admiſerat. Quare, hujus Epiſtolæ epocha a Patribus Benedictinis accurate conſignata. Ex ea vero Epiſtola inter alia intelligimus, hoc ſæculo, quemadmodum, & in præcedentibus, Epiſcopatum dimittere, ſi graves cauſæ intercederent, permiſſum fuiſſe. Nam Sanctus Auguſtinus de cedendo Epiſcopatu Hipponenſi cogitavit, propter ſcandala ejuſdem Antonii, quem ipſemet ad Epiſcopatum promoverat, ut imprudentiam ſuam, hac in ſe animadverſione caſtigaret: *Ego*, inquit, *Fuſſalenſes Catholicos filios in Chriſto meos, & Antonium Epiſcopum filium in Chriſto meum, benignitati caritatis Sanctitatis tuæ, quia utroſque diligo, utroſque commendo, &c. Me ſane, quod confitendum eſt Beatitudini tuæ, in iſto utrorumque periculo, tantus timor & mœror excruciat, ut ab officio cogitem gerendi Epiſcopatus abſcedere, & me lamentis errori meo convenientibus dedere, ſi per eum, cujus Epiſcopatui per imprudentiam ſuffragatus ſum, vaſtari Eccleſiam Dei, &, quod ipſe Deus avertat, etiam cum vaſtantis perditione perire conſpexero*, Anno CCCCXXXIV. ceſſionis *Silvani* Epiſcopi in Thracia exemplum afferemus.

A num.

ita ſubdit: *Me ſane (quod confitendum eſt beatitudini tuæ) in iſto utrorumque periculo tantus timor & mæror excruciat, ut ab officio cogitem gerendi Epiſcopatum abſcedere, ſi per eum, cujus Epiſcopatui per impudentiam ſuffragatus ſum, vaſtari Eccleſiam Dei, & (quod Deus avertat) etiam cum vaſtantis perditione perire conſpexero. Recolens enim quod ait Apoſtolus (a): Si noſmetipſos judicaremus, a Domino non judicaremur: judicabo me ipſum, ut parcat mihi qui judicaturus eſt vivos & mortuos. Si autem & membra Chriſti, quæ in illa regione ſunt, ab exitiali timore & triſtitia recreaveris, & meam ſenectutem hac miſericordia juſtitiæ fueris conſolatus: retribuet tibi & in præſenti & in futura vita, qui per te nobis in iſta tribulatione ſuccurrit, & qui te in illa ſede conſtituit.* Hactenus Auguſtinus, ſummo (ut vides) animi angore confectus.

(a) 1. Cor. 11.

IX. Cæleſtinus Papa annuit Auguſtino.

Annuiſſe quidem Auguſtino Cæleſtinum Romanum Pontificem, inde certam capimus conjecturam, quod idem Cæleſtinus vehementer ipſum coluit Auguſtinum, & laudibus mirifice celebravit (ut ex ipſius Cæleſtini litteris inferius dicturi ſumus) ejuſdemque ſcripta ſarta tecta voluit in Eccleſia eſſe defenſa & cuſtodita. Haud enim par eſt credere, Cæleſtinum hæc rogantem & enixius expetentem Auguſtinum, negando, in vehementiorem mærorem coniicere, quem dilexiſſe, & magno in honore habuiſſe, certum eſt. Quod inſuper conſtet poſt hæc perſeveraſſe Auguſtinum ſuæ Hipponenſi Eccleſiæ Epiſcopum præſidere; æque manifeſtum indicium eſt, ex animi ejus ſententia Cæleſtinum in eadem cauſa reſcripſiſſe. Vidiſti, lector, Eccleſiaſtici judicii praxim; & ex his, puto, in memoriam revocaſti quæ ſuperius dicta ſunt de uſu appellationis ad Romanam Eccleſiam, & ſententia expectari ſolita ab eadem: ut nihil adverſus hujuſmodi aliquando obniſi ſint Epiſcopi Africani, ſed tantum in eo refragati, quod miniſtri executores cum apparitura militari mitterentur. Sed & hæc interdum, cum opus eſt, jure ſancteque fieri, ex ejuſdem Auguſtini ſententia ſuperius eſt demonſtratum. Meminit autem hujus epiſtolæ Auguſtini ad Cæleſtinum Poſſidius in Indiculo (b).

(b) Poſſid. in Indic. c. 7.

X. Joannes tentat Africam.

Quod vero ad Joannis tyranni conatum pertinet: tentaſſe hoc anno jungere ſibi Africam, cui (ut dictum eſt) Bonifacius præerat, ſed reſtitiſſe illum, Proſper in Chronico ſub hujus anni Conſulibus docet his verbis: *Joannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello repoſcit, ad defenſionem ſuam infirmior factus eſt.* Ob id ſcilicet, quod milites miſit in Africam, eam ſibi vendicaturus jure belli provinciam. Hæc plane etiam duabus brevioribus illis Auguſtini & Bonifacii epiſtolis ſignificantur, quarum prior Auguſtini ad Bonifacium ſic paucis ſcripta ſe habet (c):

(c) Aug. ep. 4. in append.

XI. Auguſtinus ad Bonifacium.

Africæ littus (ut audio) miles attigit tranſmarinus. Sed cujus meriti dux, qui a Catholica veritate diſſentit? Quid orem (ſicut oportet) ignoro. Adeſt quidem Africæ olim paratum in Italia bellum: ſed tamen non invideo, fili cariſſime, Romaniæ; ſed dico quod ſentio. Non dabit, Divinitate juvante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militem timebis, non Gothum, non Hunnum. Hactenus ipſe quod Bonifacius valde pius pugnaturus eſſet adverſus milites, quos Joannes tyrannus impius in Africam miſerat. Sed quæ ad hæc Bonifacius (d), audi:

(d) Apud Aug. ep. 5. in append.

XII. Bonifacius ad Auguſtinum.

*Scio quod ſi tua ſanctitas pro mea vita ſolicita: at * quæ adverſus me tyrannus ille ordinaverit ac diſponat, antequam tuum ſacerdotium ſcriberet, novi. Obviamus ad mortem ultro tendentibus, quos noſtræ victoriæ (ut credimus) faciet Chriſtus addictos. Sed ſi erga me meoſque omnes aliud voluerit ordinare Divinitas: precare ut animam liberet Deus, & dabitur competens adverſario ſecunda vice reſponſio. In pugna enim utriuſque deſævit furor: ſed Deus inſpiciet cauſas. Igitur ora, ut dixi; & vincet una Trinitas nobis.* Hæc Bonifacius dux exercitus, cum renuiſſet expetitam a tyranno Africæ deditionem.

* &.

In-

PAGIUS IV. *Exercitus adverſus Joannem tyrannum ex Oriente miſſus.*

A num. X. ad XIV. Geſta hoc anno adverſus *Joannem* tyrannum his verbis recitat Olympiodorus: *Remiſſa eſt Conſtantinopoli a Theodoſio Placidia cum liberis, adverſus Joannem tyrannum: Et illa quidem Auguſtæ nomen, Valentinianus vero Nobiliſſimi titulum iterato ſuſcepit. Submiſſus quoque exercitus, bellique Imperator utriuſque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aſpare filio. Ad Theſſalonicam cum ventum eſſet, Helion Officiorum Magiſter a Theodoſio miſſus, Valentinianum in illa ipſa urbe Cæſaris veſte induit, annos natum non amplius quinque. Cum autem ad Italiam perveniſſent, Ardaburius a tyranni militibus capitur, miſſuſque ad illum amicitiam cum eodem init. Ejus interim filius Aſpar una cum Placidia in magna rerum deſperatione luctuque verſabantur. Sed Candidianus multis occupatis Urbibus, partaque rebus bene geſtis nominis claritate, luctum diſſipavit, animoſque reddidit.* Porro Joannes fuit *Vir leni animo, rerum intellectu valens & virtutem ſuo pretio æſtimare gnarus, quinque per annos Imperium tenuit, moderate uſus. Nam nec delatoribus aurem dedit, nec ullius injuſtæ cædis ſponte auctor fuit, nec inhiavit rebus alienis. Cæterum in Barbaros nihil agere voluit, quod Byzantinam vim ſibi adverſam experiretur*, inquit Procopius lib. I. de Bell. Vandal. cap. 3. Joannis etiam clementia, prudentia atque moderatio apud Suidam, in voce Ιωάννης, iiſdem fere verbis ac apud Procopium commendatur; ſed cum apud Suidam hæc verba, πέντε γῆν, ἔτη ideſt, *per annos quinque*, non legantur, appa-

ret

XIII. *Ardaburius Dux a tyranno captus.* Inter hæc autem adverſus eumdem Joannem tyrannum Theodoſius Imperator mittit exercitum in Occidentem, ſub duce ſeleƈtiſſimo Ardaburio, ſed, Deo ſic diſponente, ne militum viribus, vel prudentiæ ducis, ſed divinæ potentiæ adſcriberetur tyranni extinƈtio, faƈtum eſt, ut res longe diverſum ab optato atque ſperato finem fuerit conſecuta. Narrat rem paucis Socrates iſtis verbis (*a*): *Ardaburius cum Salonas veniſſet, tranſmiſit in Aquilejam; ventoque adverſo flante, in manus tyranni delatus eſt. Qui, illo comprehenſo, ſpem concepit, Theodoſium neceſſitate compulſum fore, modo Ardaburium ducem ſuum ſalvum vellet, uti ipſum crearet, declararetque Imperatorem. His auditis, & Theodoſius, & exercitus etiam contra tyrannum miſſus, anxio & ſolicito animo fuit, ne quid mali Ardaburius a tyranno perpeteretur.* Hæc Socrates. Quomodo autem, miſſo Aſpare filio Ardaburii, & pater ejus eſt liberatus, & tyrannus extinƈtus, dicemus ſuo tempore anno ſequenti.

(*a*) Socr. l. 7. c. 23.

XIV. Quod ad res pertinet Orientalis Eccleſiæ Theodoretus, quem anno ſuperiori creatum diximus Epiſcopum Cyri civitatis, oƈtingentas (ut ipſe teſtatur) (*b*) ſub ſe parœcias habentis, cum regionem illam Marcionitis hæreticis confertam videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adjecit animum, ſicque (ut ex ipſius litteris (*c*) patet) pluſquam decem millia ipſorum ad Eccleſiam Catholicam convertit; cum vel unum ex eis ipſum eſſe lucratum, quaſi miraculum videri poterat: nam facilius eſt invenire Marcionitam a Gentilibus olim occidi, quam a Chriſtianis Eccleſiæ redditum. Hoc plane munere perſuaſum habeo eumdem Theodoretum adeo ſibi Deum conciliaſſe, ut licet in caſtris Neſtorianorum aliquando militaverit demum in Eccleſiam, deſertor faƈtus impietatis, redierit, atque ſanƈto fine quieverit. Sed age jam aliquid ex certaminibus ejus adverſus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura ejus certamina, quæ nos latent, cogitatione ſaltem eſſequi poſſumus. Ipſe enim in Hiſtoria ſanƈtorum Patrum, cum res præclare geſtas a S. Jacobo anachoreta memoriæ prodidit, hæc de his habet (*d*):

Theodoretus laborat adverſus Marcionitas.

(*b*) Theod. epiſt. ad Leonem.

(*c*) Theod. epiſt. 146.

(*d*) Theo. hiſt. ſanƈt. Patr. c. 21.

XV. *Execrandus Marcio multas ſpinas impietatis ſeminavit in regione urbis Cyri. Eas cum conarer evellere radicitus, omnem laborem ſubibam, & omnibus machinis aſſidue utebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cum me eo nomine deberent (e) diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis, & odium pro dileƈtione mea: & magicis utentes præſtigiis, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bellum gerere, quod ſub viſum non caderet. Et noƈtu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua utens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam adverſus eum ſuſcipis? Quanam is te umquam affecit moleſtia? Deſine belligerare: deſiſte a malevolentia: aut diſces experientia, quantum bonum ſit quies. Scias quod te jampridem confodiſſem, niſi chorum martyrum te cuſtodientem vidiſſem cum Jacobo. Hæc ego audivi, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? Ille vero: Omnia (inquit) audivi: & cum vellem ſurgere & reſpicere, & ſcire quis loqueretur, tua cauſa quievi, quia te putarem quieſcere. Ambo itaque ſurgentes, reſpeximus; neque ullum qui moveretur, vidimus, nec qui loqueretur audivimus. Illa verba alii quoque, qui nobiſcum habitabant, audiverunt. Intellexi igitur, quod martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum a multis martyribus colleƈtam haberet benediƈtionem, pendebat in meo leƈto. Sub meo autem capite erat magni Jacobi vetus amiƈtus, qui quovis clauſtro adamantino fuit mihi validior.*

(*e*) Pſal. 108.

Diabolus ægre fert turbari hæreticos.

XVI. *Quinetiam cum eorundem Marcionitarum maximum vicum eſſem ingreſſurus; deinde multa eſſent intermedia, quæ mihi*

PAGIUS ret, ea in Procopium inſarta fuiſſe; cum aliunde *Joannem* per quinquennium Principatum exercuiſſe prorſus ſit a veritate alienum, & hoc vix potuerit Procopius ignorare.

V. *Valentinianus Cæſar renunciatur.* *Valentinianus* Cæſar nuncupatus eſt, poſt diem decimam menſis Oƈtobris currentis anni; lex enim 33. Cod. Theod. *de annona & tributis*, de qua mox, eo die Conſtantinopoli data, Theodoſii duntaxat nomen præfert, ideoque poſt eum diem Valentinianus, qui jam in Occidentem miſſus fuerat, Cæſarea veſte indutus, dum Theſſalonicæ eſſet. Ex laudatis Olympiodori verbis liquet, Valentinianum anno tantum CCCCXIX. natum eſſe, ut anno CCCCXVIII. num. LXXIII. oſtendi. Olympiodoro ſuffragatur Frigeridus apud Turonenſem lib. 2. cap. 8. qui ait, *poſt divi Honorii exceſſum, Valentinianum puerulum, uno tantum luſtro peraƈto, a conſobrino Theodoſio Imperatorem fuiſſe creatum.* Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Joannes dum Africam quam Bonifacius obtinebat, bello repoſcit, ad defenſionem ſuam infirmior faƈtus eſt.* Sed Epiſtolæ duæ Auguſtini ad Bonifacium IV. ſcilicet & V. quibus hoc probat Baronius ex earum numero ſunt, quas anno CCCCXXII. ſuppoſititias eſſe oſtendimus.

VI. *Singulare Privilegium Theſſalonicenſi Eccleſiæ conceſſum.* Theodoſius *V. Id. Oƈtob. Conſtantinop. Viƈtore V. C. Conſ.* dedit legem 33. Cod. Theod. *de annona & tributis*, qua Macedonicæ diœceſeos Provinciarum tributi modum ſancit, & Theſſalonicenſi Eccleſiæ immunitatem a tributis firmat. Quod ſingulare privilegium uni in tota Macedonica Diœceſi, immo in tota Præfeƈtura Prætoriana Illyrici, Theſſalonicenſi Eccleſiæ conceſſum, quanta ejus claritas eſſet demonſtrat. Hinc

Viſio de converſione Marcionitarum.

hi prohibebant exitum: miſi ad meum Iſaiam, rogans, ut divinum conſequerer auxilium. Ille vero: Eſto (inquit) bono animo. Soluta ſunt omnia illa impedimenta inſtar telæ aranearum: idque noctu me docuit Dominus, non in ſomno obumbrans, ſed re vera oſtendens. Vidi enim (ajebat) cum incepiſſem hymnodiam, in illa parte, in qua illa loca ſita ſunt, ſerpentem quemdam ignis ſpeciem præſeferentem, qui ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aerem. Cum orationes autem tres peregiſſem, rurſum vidi inflexum, & orbiculatam oſtendentem figuram, & ejus caudam capiti conjunctam. Cum rurſus autem octo orationes abſolviſſem, aſpexi eum in duas partes diſſectum, & in fumum reſolutum. Hæc ipſe Jacobus quidem prævidit: nos autem vidimus exitum, qui conſentit ejus prædictioni. Mane enim mali auctoris dæmonis imperio parentes, qui olim quidem erant ſectæ Marcionis, nunc autem ſunt claſſis Apoſtolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enſes oſtendebant. Hora autem diei tertia ſimul coacti, curam gerebant ſuæ ſolum cuſtodiæ, ſicut ſerpens qui cauda caput ſuum contexit. Octava autem diſperſi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem invenimus ſerpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur. Cum enim adverſus opificem, & univerſorum creatorem bellum aperte ſuſcepiſſent, execrandum ſerpentem, tamquam illius hoſtem, colere intendebant. Talia ego beneficia a mihi venerando capite ſum conſecutus.

XVII. Quoniam autem divinarum revelationum narrationem ingreſſa eſt oratio: age narrabo quæ audivi ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non ulla gloriæ inductus cupiditate (fuit enim divina anima illa ab eo vitio remotiſſima) ſed cum illum quidam uſus cogebat dicere, quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, ut oraret Deum univerſorum, ut redderet mihi ſegetem mundam a zizaniis, & a ſeminibus hæreticis eam omnino liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum invaluerat. Dixit itaque ad me oratus: Nec me, nec ullo alio tibi opus eſt ad Deum interceſſore. Habes enim Joannem illum inſignem, Verbi vocem, Domini præcurſorem, has pro te preces aſſiduo offerentem. Cum autem ego dicerem, me & ejus credere orationibus, & aliorum ſanctorum Apoſtolorum, & prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ ſunt reliquiæ: Eſto (inquit) bono animo. Habes Joannem Baptiſtam. Sed nec eum ſic paſſum ſum ſilere: ſed multo magis urgebam, interrogans, & ſcire deſiderans, cur ejus potius meminiſſet. Ille autem: Vellem (inquit) amplecti & deoſculari ejus amabiles reliquias. Cum autem dixiſſem: Non afferam eas, niſi pollicitus fueris te ea dicturum, quæ videris: atque ipſe quidem eſt pollicitus. Ego vero poſtridie attuli ea quæ deſiderabat: & cum omnes juſſiſſet abſcedere, hæc mihi ſoli narravit:

Reliquiæ Sanctorum pro ficuæ.

XVIII. Quando hos (inquit) Civitatis patronos, qui a Phœnicia venerant, & Palæſtina, cum Davidica excepiſti chorea: venit mihi in mentem cogitare, num hæ eſſent illius inſignis Joannis reliquiæ, & non alterius martyris qui ejus eſſet nominis. Poſt unum ergo diem ego quidem ſtabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veſte indutum, atque dicentem: Frater Jacobe, cur nobis advenientibus non veniſti obviam? Cum autem ego rogarem, quiſnam eſſet: reſpondit, dicens: Qui a Phœnicia, & Palæſtina nuper venimus; & cum prompto, & alacri animo nos omnes excepiſſent & paſtor, & populus, & Cives, & ruſtici, tu ſolus eorum honoris non fuiſti particeps. Innuebat autem eam, quæ fuerat, dubitationem. Ad hæc ergo dicit ſe dixiſſe: Abſentibus, & vobis, & aliis, & vos honoro, & adoro Deum univerſorum. Rurſus autem die ſequenti, eodem tempore, cum ille ipſe apparuiſſet: Vides

des

PAGIUS Hinc non ſine elogio in ea lege nominatur: *Sacroſancta*, inquit Theodoſius, *Theſſalonicenſis Eccleſia Civitatis excepta*. Hanc legem memorat Baronius ſub Cari Imperio anno CCLXXXIV. num. V. quod in Codice Juſtinianeo lege VIII. *de Sacroſanctis Eccleſiis*, per errorem Librariorum *Caro* Imperatori attribuatur, ut jam anno CCLXXXIII. obſervavi. Verum reſcriptum iſtud ad eum annum pertinere non poteſt; cum in eo Imperator dicat: *Quæ diſpoſitio in perpetuum obſervanda, initio indictienis octavæ congruum ſumere debebit exordium*. Indictio enim octava Kalendis Septembribus currentis anni inchoata; anno vero quo illud recitat Baronius, Indictiones nondum inſtitutæ erant; neque *Victor* eo anno Conſulatum geſſit, ut recte Gothofredus in hujus legis Comment. obſervavit.

VII. Holſtenius in Collectione Romana exhibet Epiſtolam *Cæleſtini* Papæ, *Perigeni* aliiſque novem Epiſcopis per Illyricum conſtitutis inſcriptam, datam ſine die & Conſule, & recitatam in Synodo Romana a Bonifacio II. celebrata. Ex ea Epiſtola diſcimus, *Felicem* Epiſcopum Provinciæ Dyrracenæ, quorundam accuſantium factione circumventum pene oppreſſum fuiſſe, ſi *Cæleſtini* diligentia non interveniſſet. Ea occaſione *Cæleſtinus* Illyricianis Epiſcopis ſignificat, jam inde ab antiquitate Sedem Apoſtolicam derivaſſe partem aliquam ſuæ ſollicitudinis in Provincias Illyricianas, earumque curam Theſſalonicenſi Eccleſiæ ſemper eſſe commiſſam; confirmaſſe ſe eam auctoritatem *Rufo* Epiſcopo Theſſalonicenſi, cui eos obedire præcipit in omnibus cauſis Eccleſiaſticis. Tum declarat cauſas, quæ ſine *Rufi* auctoritate & conſenſu agi non poſſent, nimirum Epiſcoporum ordinationes, Conciliorum celebrationes, & majorum cauſarum relationem ad Sedem Apoſtolicam: *ſine ejus conſi-*

Vicariatus totius Illyrici Epiſcopo Theſſalonicenſi continuatur.

lio

Joannis Baptiſtæ apparitio. *des (inquit) frater Jacobe eum illic ſtantem, cujus quidem veſtis eſt colore nivi ſimilis: eſt autem prope illum poſitus ignis clibanus. Cum autem ego illuc oculos convertiſſem, & illum eſſe Joannem Baptiſtam conjeciſſem; nam & veſtitu erat indutus & manum habebat ut baptizans: Is eſt (inquit) quem tu conjeciſti. Quinetiam (inquit Jacobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad ſeditioſos, eos docturus abires; & ut ego majori, & vehementiori ſtudio Deo offerrem orationem mandaſſes: tota nocte vigilavi, rogans Dominum. Deinde audivi vocem dicentem: Ne timeas, o Jacobe: Magnus enim Joannes Baptiſta tota nocte orat Deum univerſorum. Facta enim fuiſſet magna cædes, niſi illius interceſſione extincta fuiſſet diaboli audacia. Hæc cum mihi narraſſet, præcepit ut ego ſolus ſcirem, & ne alios aſſumerem conſcios. Ego autem utilitatis gratia, non ſolum multis narravi, ſed etiam mando ſcriptis*. Hactenus de his Theodoretus acceptam ferens converſionem Marcionitarum S. Joannis Baptiſtæ precibus, & Jacobi anachoretæ apud Deum pro ea cauſa legatione fungentis.

XIX. Porro non ſolum cum Marcionitis fuit Theodoreto confligendum, ſed cum aliis quoque hæreticis ſuam ipſius Eccleſiam labefactantibus, de quibus ipſe ad Nonum Conſularem hæc habet (*a*): *Vicos octo Marcionis hæreſi laborantes una cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuravi: & divina ope, ne unum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec iſta ſine periculo feci, ſed ſanguinem ſæpius effudi meum, ſæpe etiam ab ipſis lapidatus fui, & ſæpe ad inferorum & mortis portas perveni. Sed jam inſipiens factus ſum, dum glorior: hæc autem ex neceſſitate, non autem ex animo a me dicta ſunt: hoc etiam beatiſſimus Paulus facere aliquando coactus eſt.* Labores Theodoreti adverſus hæreticos. Hæc quidem ipſe, cum graviſſimarum procellarum impetu quateretur, prodere compulſus eſt, ut ſuo loco dicemus. Rurſus vero idem ipſe eadem permotus occaſione, in epiſtola quam ſcripſit ad Cultores vitæ monaſticæ hæc de iiſdem: (*b*) *Ego vero lugeo & ſuſpiro, quod eas quas paulo ante illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demonſtrationes, ex quibus plures quam decem millia, divina gratia & opere ad ſanctiſſimum duxi baptiſmum, eaſdem nunc illis qui habili ſunt nobiſcum Fideles, ob eam quæ orta eſt infirmitas & hæreſis, iterum afferre me cogit*. In teſtimonium ſcilicet bene adminiſtratæ Eccleſiæ. Porro ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum converſorum, reſtituendus

(*a*) *Theo. epiſt.* 81.

(*b*) *Theod. epiſt.* 146.

PAGIUS *lio*, inquit Cæleſtinus *nullus ordinetur, nullus uſurpet eodem inconſcio commiſſam illi provinciam; colligere niſi cum ejus voluntate Epiſcopos præſumant, per eum etiam ad nos, ſi quid eſt, referatur*. Excommunicationis mox pœnam intentat illis, qui his conſtitutis Apoſtolicæ Sedi non obedierint: *Sed hac præceptione cognoſcent & eum, qui refragandum noſtræ auctoritati, vel illius crediderit juſſioni, a fraternitatis cœtu, cum ipſe ſe ſeparet, ſegregandum*. Oſtendit hæc Epiſtola, quam ægre Illyriciani Epiſcopi Theſſalonicenſis Vicariatui ſeſe ſubiicerent. Eſt porro *Dyrrachium* urbs Macedoniæ, poſita in ora occidua maris Ionii, inter Brundiſium Italiæ urbem & Theſſalonicam.

VIII. *Synodus Antiochena adverſus Pelagianos.* Habita Synodus *Antiochiæ* circa hæc tempora contra Pelagium, qua is ex Hieroſolymitana Diœceſi expulſus eſt, ut docet Mercator in Commonitorio cap. 3. *Adhuc etiam Hieroſolymis conſtitutus Pelagius accuſatus fuit apud Synodum* (ſcilicet Dioſpolitanam anno CCCCXV. habitam) *& primo quidem tergiverſando, ambiguis quibuſdam ſe profeſſionibus tegens, & proſequens dubia, vel reſpondens, illam tunc videtur Epiſcoporum audientiam deluſiſſe. Sed poſtmodum evidenter deprehenſus, inſiſtentibus accuſatoribus a poſteriore Synodo, cui ſanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præſedit Epiſcopus, atque detectus, a Sanctis quoque & venerabilibus Hieroſolymorum locis eſt deturbatus. Quod ejuſdem ſancti Theodoti ad Reverendiſſimum urbis Romæ Epiſcopum, & ſanctæ recordationis Praylii Hieroſolymitani Epiſcopi miſſa ſcripta teſtantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus*. Cum ergo Pelagius rectæ fidei profeſſor a Joanne Hieroſolymitano, iterumque ab Eulogio Metropolita Cæſareenſi judicatus fuiſſet, ad *Theodotum* totius Orientis Patriarcham appellationem iterum Orthodoxi interpoſuere, quando *Theodotus* Eccleſiam Antiochenſem regebat. Ex laudatis porro Mercatoris verbis liquet, *Praylium*, Joannis ſucceſſorem qui anno CCCCXVII. ad Innocentium Papam pro Pelagio literas dederat, Pelagii poſtea erroribus, quos homo verſipellis mille fucis dudum obduxerat, probe cognitis, illum ex ſua Diœceſi exturbaſſe. Garnerius in diſſert. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, ad hanc Synodum Antiochenam refert verba Photii in Biblioth. Cod. LIV. *Porro hæc quidem Pelagiana, ſeu Cæleſtiana hæreſis, non in Oriente duntaxat viguit, ſed etiam Occidentem pervaſit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atque Auguſtino deprehenſa & convicta variiſque publice Conciliis damnata eſt. Ejecti vero, qui cum his ſentirent, tanquam hæretici, extra Eccleſiam, temporibus Epiſcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentii Urbis Romæ, tam a Romanis, quam Africanis, cæteriſque Occidentis Epiſcopis*, aitque Garnerius, loco *Theophili Alexandriæ* legendum eſſe, *Theodoti Antiochiæ*, quod Theophili temporibus Pelagiani vix innotuerint in Oriente. Verum Photii locus purus eſt, recteque is aſſerit, Pelagianos *Theophili* temporibus ejectos fuiſſe extra Eccleſiam tanquam hæreticos; cum *Theophilus* uſque ad menſem Octobrem anni CCCCXII. vixerit, eoque anno *Cæleſtius* Pelagii diſcipulus in Concilio Carthaginenſi ab Aurelio Primate damnatus fuerit. Nec refert quod *Theophili* temporibus hæreſis Pelagiana vix in Oriente innotuerit; cum Photius

dus eſt textus ejuſdem Theodoreti in epiſtola ad S. Leonem Papam, ubi legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoreti rebus geſtis, cœptis anno ſuperiori ipſo Epiſcopatus ſui exordio, in his quæ ſpectant ad Marcionitarum converſionem, modo ſatis. Illud vero nunc non prætereundem, ipſius quoque teſtificatione exploratum haberi tempore Theodoti, & ejus qui ante eum præfuit Eccleſiæ Antiochenæ, & qui poſtea, immo & poſtquam Joanni ſubrogatus eſt Dominus Epiſcopus, ipſum Theodoretum perſeveraſſe Antiochiæ docere populum: teſtatur id quidem ipſe in epiſtola (a) ad Dioſcorum Epiſcopum Alexandrinum. Se

Theodoretus docet Antiochiæ.

(a) *Theo. epiſt.* 81.

PAGIUS

non affirmet, *Theophilum* Pelagianos ex Oriente expuliſſe, ſed tantum, eo Eccleſiam Alexandrinam regente, *Pelagianos* ex Eccleſia ejectos fuiſſe, quod in dubium revocari non poteſt. Nec minus verum eſt quod aſſerit Photius, caſu quo hæc damnatio *Theophilum* latuerit; Photius enim non dicit, eum in aliquam hujus rei partem veniſſe, aut eam ejus opera factam eſſe. Denique ſcribere non potuit Photius *Theodoti & Innocentii* temporibus Pelagianos Eccleſia ejectos eſſe; cum Innocentii tempore non *Theodotus*, ſed *Alexander* ejus deceſſor Eccleſiam Antiochenam adminiſtrarit.

JESU CHRISTI ANNUS 425.	CÆLESTINI PAP. ANNUS 2.	THEODOSII 18. VALENTINIANI 1. IMPP.

I. Valentinianus Auguſtus.

SEquens annus Domini quadringenteſimus vigeſimuſquintus, Conſulibus Theodoſio Aug. undecies, & Valentiniano Cæſare ejus conſobrino, Occidentali Imperio felix illuxit: cum, extincto Joanne tyranno, reddita pace, ipſe Valentinianus a Theodoſio Auguſtus eſt appellatus, ut Sanctus Proſper (a), Socrates (b), & Marcellinus (c) teſtantur. Id autem hoc anno contigiſſe, die vero decimo Kalendas Novembris, idem Socrates tradit: qui addit, venientem ipſum Valentinianum Conſtantinopolim, ægritudine detentum fuiſſe Theſſalonicæ, accepiſſeque (d) ibi per Helionem Patricium a Theodoſio Imperii coronam. Verum hæc de morbo eveniſſe anno ſuperiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipſo anno eumdem Valentinianum Auguſtum menſe Julii fuiſſe Aquilejæ, uti reſcripta ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferius.

(a) Proſ. in Chron. (b) Socrat. lib. 7. c. 24. (c) Marcell. in Chron. (d) Socrat. lib. 7. c. 25.

II. Divina virtute ſuperatur Joannes, & occiditur.

Sed quomodo ſe habuerit Joannis tyranni exitium, a Socrate (e) deſcriptum ponamus: *Aſpar* (inquit) *filius Ardaburii, cum & patrem a tyranno comprehenſum, & infinitas barbarorum copias ad auxilia tyranno ferenda acceſſiſſe, certior factus eſſet, omnino incertus animi erat, quid ageret. Itaque preces pii Imperatoris illo tempore rurſum plurimum momenti habuiſſe, conſtabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma paſtoris ducem itineris Aſpari ſe præbuit, & per ſtagnum Ravennæ adjacens (in ea namque civitate tyrannus commoratus, ducem Ardaburium tenuit) copias ejus deduxit, qua via nemo umquam iter feciſſe commemoratur. Deus igitur, qua tranſiri non poterant, tranſitum Aſpari patefecit. Ille tum copiis per ſtagnum, cujus aqua divinam ope penitus exhauſta fuit, traductis; portas civitatis, quas apertas offendit, ingreſſus tyrannum opprimit.*

(e) Socrat. lib. 7. c. 25.

III. Pietas Theodoſii in gratiarum actione.

Quo tempore etiam Imperator ſanctiſſimus (cui ludos Circenſes peragenti ſignificatum eſt, tyrannum e medio ſublatum eſſe) ſuam eximiam erga Deum pietatem perſpicue declaravit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hæc potius (ſi videtur) nos referamus, & ad eccleſiam profecti preces Deo, quibus illi pro tyranno ipſius manu occiſo agamus gratias, pie fundamus. Quæ cum dixiſſet, non modo ſpectaculis finis impoſitus fuit; verum etiam omnibus illis neglectis, per medium Circum, una voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes iverunt, rectaque ad eccleſiam Dei contenderunt. Hæc Socrates: qui caute qui-

---

PAGIUS SÆC. V. Olymp. 301. Anno Eræ Hiſpan. CCCCCLXIII. A. C. 425.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5918.

☉ 14. D. ☽ 8. P. 19. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 425.

CÆLESTINI PAPÆ 4.

THEODOSII JUN. 24. & 18.

VALENTINIANI III. IMP. 1.

I. [1] COSS. *Theodoſius* Aug. XI. & *Valentinianus* Cæſar, ut recte in faſtis Heraclii Imp. a Dodwello publicatis legitur, & in legibus Cod. Theod. menſe Januario & deinceps datis. Ille propter *quinta Quinquennalia* Imperii cum patre adminiſtrati ut ex ejus Vicennalibus & Tricennalibus certum fit; *Valentinianus* vero ob Imperium Cæſareum anno ſuperiori ſuſceptum.

Quinta Quinquennalia Theodoſii

II. *Joannis tyranni interitus.*

A num. I. ad IV. Philoſtorgius lib. 12. n. 11. recitata Honorii Imp. morte Joannis tyrannidem, & interitum his verbis narrat: *Joannes cum tyrannidem arripuiſſet* (Romæ ſcilicet, ubi Palatini milites ſuo e numero eum Imperatorem dixerunt, ut teſtatur Procopius lib. I. de Bell. Vandal. cap. 3.) *Legationem miſit ad Theodoſium. Sed re infecta, Legati inſuper contumelia affecti, alius alio per Propontidem relegati ſunt.* (hujus exilii unus Philoſtorgius meminit) *Placidiam vero & Valentinianum tertium, qui poſt obitum Honorii Byzantium profugerant, Theodoſius Theſſalonicam miſit. Illic patrueli ſuo Cæſaris dignitatem*

NOTÆ [1] COſſ. *Theodoſius Aug.* XI. & *Valentinianus Cæſar*. Lapis apud Boldettum lib. 1. cap. XIX. n. 27.

D̄N̄N̄ THEODOSIO. XI. ET. VALEN
T.......... TERRVM. CONS̄
IDVS. DECEM......

Lapis apud Hieronymum Fabrum in ſacris monumentis Ravennatibus pag. 226. Fuit olim ad D. Laurentii in Cæſarea.

STEPHANO. PROTASIO. ET. GERVASIO. BEATO
MARTYRIO. ET. SIBI. MEMORIAE LAVRITIVS DE
DICAVIT. SUB. DIE. XIII. KAL. OCTOBR. THEODOSIO
XI. ET PLACIDO VALENTINIANO COSS.

Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Theod.* XI. & *Valentiniano*. Faſti Idatii, Proſper vulgatus ac MS. & Marcellinus: *Theodoſio* XI. & *Valentiniano*. Item Socrates lib. VII. cap. XXV.

quidem atque prudenter facta hæc non Aſparis ducis virtuti, ſed Imperatoris religioni eſſe accepta ferenda, docet. Etenim conſtat, tum Ardaburium, tum Aſparem ejus filium militiæ magiſtros ſecta fuiſſe Arianos, de quibus inferius pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperii ſui primordia ab imminutione Eccleſiæ jurium eſt auſpicatus. Vides, quomodo Spiritu Dei flante, bulla tumens repente diſrupta eſt.

IV. At non hic finis belli: ſiquidem poſt extinctum Joannem tyrannum, confligendum etiam fuit cum Ætio fortiſſimo duce, ſub ſe habente ſexaginta millia barbarorum, quos fuiſſe Hunnos, Proſper (*a*) affirmat. Sed pugnatum eſt, & utrinque cæde peracta, ſic res inter eos compoſitæ ſunt, ut Ætius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni vero auro donati, ad propria remitterentur. Sic igitur Dei ope

(*a*) *Proſp. in Chron.*

Ætius potens Hunnorum exercitu.

PAGIUS *tatem conceſſit, & Ardaburio Magiſtro militum, ejuſque filio Aſpari belli adverſus tyrannum adminiſtrationem commiſit. Hi Placidiam & Valentinianum ſecum ducentes, cum Pannoniam & Illyricum pertranſiſſent, Salonas urbem Dalmatiæ vi ceperunt. Poſt hæc Ardaburius quidem cum navalibus copiis contra tyrannum profectus eſt. Aſpar vero aſſumtis ſecum equeſtribus copiis, & impreſſionis inopinæ celeritate ſuſpicionem præveniens, Aquilejam urbem maximam occupavit, Placidia & Valentiniano ipſum comitantibus. Et hic quidem maximam Civitatem abſque ullo negotio cepit. Ardaburium vero violentus quidam ventus excipiens, una cum duabus triremibus in manus tyranni detulit. Ille de fœdere ineundo cogitans, Ardaburium humaniter excepit; qui cum maxima libertate frueretur, Ductores tyranni, qui jam ad defectionem propenſi erant, contra tyrannum animavit. Simul Aſpari filio per literas ſignificavit, ut tanquam ad paratam victoriam adeſſet. Qui cum celeriter adventaſſet una cum equeſtribus copiis, conſerto levi prælio captus eſt Joannes, proditione eorum, qui circa ipſum erant, & Aquilejam ad Placidiam & Valentinianum deducitur. Illic dextra manu prius amputata, poſtea etiam capite truncatus eſt, cum per unum ac dimidium annum tyrannidem exercuiſſet. Tum vero Theodoſius Valentinianum Romam miſſum Imperatorem renunciavit.*

III. *Menſe circiter Aprili in poteſtatem Placidiæ & Valentiniani Roma venit.*

Joannem tyrannum tardius, quam menſe Aprili captum non fuiſſe, pauloque poſt occiſum ex rerum, quæ poſtea contigere, ſerie intelligitur. Non enim pauci dies inſumendi fuere, ut Conſtantinopolim fauſtum illud nuncium perferretur. *Conſtantinopoli* vero *III. Idus Maii* Theodoſius dedit legem Cod. Theod. *de petitionibus*, eique ludos Circenſes edenti mors illa nunciata, ut tradit Socrates lib. 7. cap. 23. poſt diem XIII. Maii, quo ea lex emiſſa *cum ipſe in Italiam proficiſci inſtituiſſet, poſtquam Theſſalonicam veniſſet, morbo ingruente ulterius progredi prohibitus eſt. Miſſo igitur ad conſobrinum* (ſcilicet Valentinianum) *Imperiali diademate per Helionem Patricium ipſe Conſtantinopolim rediit*, inquit Socrates cap. 24. Menſe circiter Junio Theſſalonica digreſſus videtur Hælio; ait enim Olympiodorus: *Cæſo Joanne tyranno, Placidia una cum Cæſare filio Ravennam iniit. Helion vero Magiſter & Patricius Romam invaſit.* Cum autem Valentinianus Cæſar *XVI. Kalend. Aug.* Aquileiæ legem 62. Cod. Theod. *de hæreticis*, ad Fauſtum P. V. inſcripſerit, jam ante diem XVII. Julii quo ea lex emiſſa, Roma in Valentiniani & Placidiæ poteſtate erat; ea enim ad Præfectum Urbis mittitur. Ea vero ferri non pouтuit, niſi poſtquam Valentinianus jam accepiſſet, *Helionem* Romam occupaſſe, quod ideo factum circa initium menſis Julii.

IV. Ex quibus liquet primo *Joannem tyrannum* ante menſem Majum interfectum; quia ad ea, quæ narravimus peragenda, vix menſes duo ſufficiunt. Liquet ſecundo, *Theodoſium* per aliquot menſes Theſſalonicæ conſtitiſſe. Tradit enim Socrates cap. 25. eum Conſtantinopolim ingreſſum poſtridie quam *Atticus* Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſepulcro conditus eſt. Is autem die decima menſis Octobris obierat, ut ibidem Socrates prodit. Liquet tertio, *Joannem* exeunte anno CCCCXXIII. ut ibidem inſinuavimus, tyrannidem arripuiſſe, cum teſte Philoſtorgio laudato, *per unum ac dimidium annum* illam exercuerit. Idacius in Chronico ait, *Joannem* Ravennæ occiſum. Verum id Aquileiæ factum Philoſtorgius teſtatur, de quo non dubitandum, quia Idacius de rebus extra Hiſpanias geſtis parum edoctus fuit. Baronius num. I. tradit, Socratem ſcribere *Valentinianum* Conſtantinopoli venientem ægritudine Theſſalonicæ detentum fuiſſe, ibique per *Helionem* Imperii coronam accepiſſe, ac morbum illum anno ſuperiori accidiſſe. At Socrates, non Valentinianum, ſed Theodoſium Theſſalonicæ ægrotaſſe refert, illumque per Helionem, quem Theodoſius in Italiam miſit, veſte imperiali indutum eſſe; ac denique non *Valentinianum* ſed *Theodoſium* Conſtantinopolim rediiſſe.

Duratio tyrannidis Joannis.

V. *Dies natalis Imperii Auguſtei Valentiniani.*

Diem natalem Imperii Auguſtei Valentiniani notavit auctor Chronici Alexandrini ſub hujus anni Coſſ. ubi ait: *His COSS. Valentinianus Junior a Theodoſio creatus eſt Auguſtus, menſe Hyperberetæo, X. Kalendas Novembris;* quod confirmat Laterculus Sylvii apud Bollandum, in Præfatione ad Vitas SS. menſis Januarii pag. 43. ubi ejus fragmentum habet: *X. KL. Nov. Natalis Valentiniani purpuræ.* Quare Valentinianum die XXIII. menſis Octobris Auguſtum appellatum, certum eſt. Difficultatem tamen facit Socrates qui lib. 7. cap. 25. ſcribit; *Nunciata eſt nuncupatio Auguſta Valentiniani Junioris die X. Kalend. Novembres*, juxta Valeſii verſionem, ex quibus Vir doctiſſimus deducit non Auctori Chronici Alexandrini, ſed Socrati ſtandum, qui eam nuncupationem *X. Kalend Novemb.* apud urbem Conſtantinopolitanam nunciatam dicit. Verum Socrates aliud non deſignat, quam non multo poſt Attici exequias & ingreſſum Theodoſii in Urbem Regiam, ſignificatam eſſe nuncupationem Auguſtam Valentiniani Junioris, die *X. Kalend. Novemb.* Romæ factam, ita ut dies ille non ad diem, quo ea in urbe Regia nunciata, ſed quo Romæ facta fuerat, referatur. Eam enim inaugurationem Romæ peractam, affirmant Philoſtorgius & Olympiodorus citati, ac præterea Proſper in Chron. Imperiali, ac Idacius in Chronico. Quare falluntur Marcellinus in Chronico, & Jornandes de Reg. ſucceſſ. cap. 97. qui ſcribunt, Valentinianum *Ravennæ* Imperatorem factum.

VI. Ad num. IV. Proſper in Chronico ſub hujus anni COSS. ſcribit: *Placidia Auguſta & Valentinianus Cæſar mira felicitate Joannem tyrannum*

ope factum eſt, ut maximus Orbis motus brevi temporis ſpatio ſedatus fuerit, extincto nequiſſimo Imperii perduelle, & barbaris, qui vocati fuerant in Italiam abſque comprovincialium damno pacifice abire juſſis Galla Placidia Auguſta cum Valentiniano filio Auguſto in Italia ſumma pace regnantibus, quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cuſum aureum numiſma hic tibi formis reddendum putavimus, in cujus altera parte Valentinianum Auguſtum habes, dextera volumen (ut creditur) Evangelii, ſiniſtra ſuper globum geminam crucem margaritis ornatam tenentem: altera vero parte intueris ipſam Gallam Placidiam Auguſtam, dextera erigentem, quæ oppreſſa a tyranno jacebat, Italiam; ſiniſtra vero gemmatam crucem geſtantem, cujus potentia Occidentale Imperium, poſt Honorii obitum a tyranno præreptum, abſque ullo ferme negotio recepiſſet.

(a) *Acceptum a Hier. Mantitio Canon. S. Mariæ Majoris*

(a)

V. Verum hæc omnia (ut dictum eſt) priſci omnes hiſtorici Theodoſii pietati tribuerunt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaque a Deo beneficia conſequi meruit, dum piis ſanctiſque operibus divinum ſibi numen conciliavit, ut ipſius exordio exortæ tyrannidis ante annum ſuperiorem abunde ſatis diximus, quibus plane jungenda ſunt, quæ idem Theodoſius Imperator, hujus quoque anni exordio, ac deinceps pro Chriſtiana religione decreta ſancivit; unde & ad proſpera cuncta gerenda Divinitatem reddidit ſibi propitiam. Menſe enim Februarii ipſis Kalendis ad Aſclepiadotum PP. ita ſcripſit de ſacris feſtis diebus religioſe ſanćteque abſque ſpectaculorum impuritate ſervandis (b):

(b) *l. 5. de ſpectac. C. Theod.*

VI. *Dominico, qui ſeptimanæ totius primus eſt dies, & Natale, atque Epiphanio-*

PAGIUS *Aetio paruit, qui Hunnos in auxilium tyranni adſciverat.*

num opprimunt; & regnum victores recipiunt, data venia Aetio, quod Hunni, quos per ipſum Joannes exciverat (ejuſdem ſtudio ad propria reverſi ſunt. Idem habent Caſſiodorus in Chronico, & Auctor Miſcellæ lib. 14. ſed ex eodem deſumptum. Frigeridus apud Turonenſem lib. 2. cap. 8. rem magis explicat: Poſtquam enim narravit; Legatos Joannis a Theodoſio fuiſſe deſpectos, adiicit: *Dum hæc ita gererentur, Legati ad tyrannum reverſi ſunt, mandata atrocia reportantes: quibus permotus Joannes, Aetium id temporis curam Palatii gerentem cum ingenti auri pondere, ad Chunos tranſmittit, notos ſibi obſidiatus ſui tempore, & familiari amicitia devinctos cum mandatis hujuſmodi: Cum primum partes adverſa Italiam ingreſſa forent, ipſe a tergo adoriretur, ſe a fronte venturum. Et quia de hoc Viro conſequenter plura memoranda ſunt, genus moreſque ordiri placet. Gaudentius pater, Scythiæ provinciæ primoris locis, a Domeſticatu exorſus militiam uſque ad Magiſterii Equitum culmen provectus eſt. Mater Itala, nobilis ac locuples femina. Aetius filius, a puero Prætorianus, tribus annis Alarici obſes: Donec Chunorum, poſt hæc Carpilionis gener, ex Comite Domeſticorum, & Joannis curam Palatii gerere cæpit.*

VII. Scribit etiam Proſper poſt laudata verba: *Arelas nobile Oppidum Galliarum a Gothis multa vi oppugnatum eſt, donec imminente Aetio non impuniti abſcederent.* Idem habet Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali; qui & teſtatur, *Aetium* Gaudentii Comitis in Gallis a militibus occiſi filium fuiſſe; ſed id refert ad annum IV. Theodoſii poſt mortem Honorii regnantis, quia per hæc tempora Chronicon ejus, quoad annos Imperatorum, valde depravatum. Idem denique habet Iſidorus in Chronico Gothorum. Ex quo liquet Theodoricum Gothorum Regem pacem cum Romanis ſancitam ante hunc annum rupiſſe. Baronius ad has Valentiniani Auguſti Victorias refert nummum Placidii Valentiniani Auguſti in poſtica inſcriptum: Votis XXX. Multis XL. Infra Comob. ideſt, *Conſtantinopoli obſignata moneta.* Verum numiſma illud in Tricennalibus Valentiniani percuſſum; cum quæcumque hujuſmodi vota præferunt, non aliis annis quam Decennalibus, & id genus feſtis cudere mos fuerit, ut in diſſert. Hypatica demonſtravi.

Pax Romanos inter & Gothos rupta.

VIII. Ad num. V. & ſeq. *Theodoſius & Valentinianus* immortalitati commendare cupientes, hic Imperii ſui exordium, ille quinta ſua Quinquennalia, variis legibus hoc anno datis Eccleſiæ Catholicæ & Reipublicæ Romanæ conſuluere. Theodoſius *Kalend. Februarii* emiſit legem 5. Cod. Theod. *de Spectaculis*, qua Feſtis Chriſtianorum diebus ſpectacula exhiberi vetuit. Theodoſius Magnus ſolo Dominico die ſpectacula inhibuit, ludoſque Theatrales, Circenſes, & Venationes, veluti

Spectacula diebus feſtis & Dominicalibus vetita.

Theodoſii ſanctio de Feſtis diebus.

niorum, Chriſti Paſchæ, & in Quinquageſimæ diebus, quamdiu cæleſtis lumen lavacri imitantia novam ſancti baptiſmi lucem veſtimenta teſtantur; quo tempore & memoratio Apoſtolicæ paſſionis totius Chriſtianitatis magiſtræ a cunctis rite celebratur: omni Theatrorum atque Circenſium voluptate per univerſas urbes earumdem populis denegata, totæ Chriſtianorum ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Judæi impietatis amentia, vel ſtolido Paganitatis errore & inſania detinentur: aliud eſſe ſupplicationum noverint tempus, aliud voluptatum. At ne quis exiſtimet in honorem numinis noſtri, veluti majore quodam Imperialis officii neceſſitate compelli, & niſi divina religione interrupta, ſpectaculis operam præſtet, ſubeundam forſitan ſibi noſtræ ſerenitatis offenſam, ſi minus circa nos devotionis oſtenderit, quam ſolebat: nemo ambigat, quod tunc maxime manſuetudini noſtræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis univerſi obſequium Orbis impenditur Dat. Kal. Februarii, Conſtantinopoli, Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſs. Hæc idcirco, quod in ſpectaculis coronare ſolerent imagines Imperatorum, & fauſtis eas acclamationibus proſequi; quibus quidem, ob propenſiorem divinum cultum feſtis diebus exhibendum, Imperator volens libenſque carere voluit. Qui autem præcipui feſti dies eſſent apud Chriſtianos, & celebriori honore recepti, eadem ſanctione ſignificantur.

VII. Sed & Valentinianus pro acceptis adeo inſignibus a Deo muneribus, pro gratiarum actione pias valde hoc anno ſub iiſdem Conſulibus edidit ſanctiones: adeo ut nihil ſibi antiquius fuiſſe viſum fuerit, quam ut ea quæ Joannes tyrannus abſtulerat, privilegia Eccleſiis conceſſa, illibata ſervari debere, edita ſanctione, cunctis redderet manifeſtum, ita reſcribens ad Georgium Proconſulem Africæ(*a*):

(*a*) *l.* 46. *de Epiſc. & cler. C. Theod.*

Jura Eccleſiaſtica reſtituta.

Privilegia præteritarum legum, Eccleſiæ ſive clericis delata, ſerventur, &c. Dat. prid. Non. Julii, Aquilejæ, D. N. Theod Aug. XI. & Valentin. Cæſ. Conſs. & ad Baſſum Comitem Rerum privatarum idem hæc menſe Octobris (*b*):

(*b*) *l.* 47. *C. eod.*

Privilegia Eccleſiarum omnium, quæ ſæculo noſtro tyrannus inviderat, prona devotione revocamus: ſcilicet, ut quicquid a divis Principibus conſtitutum eſt, vel quæ ſinguli quique Antiſtites pro cauſis Eccleſiaſticis impetrarant, ſub pœna ſacrilegii, jugi ſolidata æternitate ſerventur. Clericos etiam, quos indiſcretim ad ſæculares Judices debere deduci, infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſervamus. Fas enim non eſt, ut divini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio, &c. Quæ deſunt reliqua conſtitutionis hujus in codice Theodoſiano jam cuſo, ex ſcripto antiquo volumine ita ſupplentur. *Itaque auctoritas tua in omni ævo manſura in provinciarum miſſa notitiam, præcipiat, etiam ſub pœna ſacrilegii, cuſtodiri. Specialiter id illuſtribus comprehenſura præceptis, ut in omnibus circa Eccleſiaſtica veterum Principum ſtatuta ſerventur. Diverſos vero Epiſcopos nefarium Pelagiani, & Cæleſtiani dogmatis errorem ſequentes, per * Patroclum ſacræ legis Antiſtitem præcipimus conveniri. Quos quia confidimus emendari: niſi intra viginti dies a conventionis tempore, intra quos deliberandi tribuimus facultatem, errata corexerrint, ſeſeque Catholicorum Fidei reddiderint; Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum locum ſacerdotium fidelius ſubrogari; quatenus præſentis erroris macula de populorum animis tergatur, & futuræ bonum diſciplinæ juſſionis inſtituat. Sane quia religioſos populos nullis decet ſuperſtitionibus depravari, Manichæos &c.* Prout inferius ex eodem cuſo codice Theodoſiano deſcripta leges, & poſt hæc quæ ſequuntur. *Judæis quoque vel Paganis cauſas agendi, vel*

* *Patroclus erat Epiſcopus Arelatenſis.*

PAGIUS

luti Urſorum, Leonum, & Pardorum, ut liquet ex leg. 2. *de Spectaculis*. Poſtea *Honorius* ad petitionem Patrum Africanorum Concilii Carthaginenſis V. ut habetur in Codice African. Canone LXI. omnibus Feſtis Chriſtianorum diebus in univerſum ſpectacula prohibuit; ſed *Theodoſius Jun.* omnibus etiam Feſtis, Supplicationumque Chriſtianarum diebus ea edi vetat, *Quinquageſima* etiam *diebus*. Jam D. Chryſoſtomus Homilia V. in cap. I. Geneſeos, vehementer increpuerat populum, quod Quadrageſimæ & jejuniorum diebus ad Circenſia certamina ſeſe contuliſſet, & ante eum Nazianzenus Epiſt. LXXIV. *Celenſium* Præſidem eo nomine reprehenderat, quod jejunii diebus ſpectacula exhiberet. Secundo, hac conſtitutione *Natale* & *Epiphaniorum* Chriſti dies diſtinguntur, licet eo tempore, quo D. Chryſoſtomus habuit Orat. I. in Pentecoſten, unus & idem dies in Urbe Conſtantinop. eis aſſignatus eſſet, ſextus nempe Januarii. Indicat Theodoſius, adeo Feſtis diebus ſpectacula ſe vetare, ut, etſi Natalis aliquis Imperatorum in aliquem ex prædictis Diebus inciderit, ea iis edi nolit, quia ſc. honor Principis infra divinæ Religionis contemptum conſiſtere debet. Ita poſtremam partem hujus legis explicandam docet Gothofredus in ejus Comment. non vero, ut Baronius putavit, de imaginibus Imperatorum coronari, fauſtiſque acclamationibus excipi in ſolemnibus ſpectaculis ſolitis; verum de ſpectaculis, quæ in honorem Principis, ejuſque Natalibus ſpecialiter exhiberi conſueverant.

IX. A num. VII. ad IX. Valentinianus *pridie Non. Jul. Aquileiæ* legem 46. Cod. Theod. *de Epiſcopis*, Georgio Proconſuli Africæ direxit, qua Privilegia Eccleſiæ & Clericis anterioribus legibus conceſſa per Africam Proconſularem confirmat. Baronius hanc legem latam exiſtimavit, ut Privi-

vel militandi licentiam denegamus, quibus Chriſtianæ legis nolumus ſervire perſonas, ne occaſione dominorum vitam venerandæ religionis immutent. Omnes igitur perſonas erroris infauſti jubemus excludi, niſi his emendatio matura ſubvenerit. Datum octavo Idus Julii Aquilejæ. Conſul domino Theodoſio Aug. XI. & Valentiniano Cæſ. Coſſ. In cuſo autem codice ſic. Dat. VIII. Id. Octobris, Aquilejæ, D. N. Theodoſio A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ.

VIII. Vidiſti, lector, quæ invaſor Imperii, & jurium Eccleſiaſticorum violator tyrannus primo ingreſſu lege ſancierit; ob idque tamquam fœnum, quod velociter areſcit, quam citiſſime defeciſſe; nec quicquam ei profuiſſe centum ferme millia barbarorum in Italiam advocaſſe, cum miſer pene ſolus ab Aſpere angelico ductu imparatus offenſus capitur, & jugulatur: contra vero de immani tyranno, barbarorum copiis præpotente, imbellem puerulum Valentinianum, inſtar David, inſperatum retuliſſe triumphum: qui & pro gratiarum actione has, quas legis, affixit ubique locorum de reſtituenda libertate Eccleſiaſtica ſanctiones.

IX. Quod inſuper tyranni favore, hæretici atque ſchiſmatici, qui antea legibus Honorii religioſiſſimi Imperatoris compreſſi erant, jam ſublevati capita cœpiſſent erigere, palamque vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquilejæ cum eſſet, adverſus eoſdem ejuſmodi promulgavit edictum (*a*): (*a*) *l. 61. de hæret. Cod. Theo.*

X. Quid Valentinianus adverſus hæreticos.

Manichæos, hæreticos, ſchiſmaticos, omnemque ſectam Catholicis inimicam ab ipſo aſpectu urbis Romæ exterminari præcipimus, ut nec præſentiæ criminoſorum contagione fœdentur. Circa hos autem maxime urgenda commotio eſt, qui pravis ſuaſionibus a venerabilis Papæ ſeſe communione ſuſpendunt, quorum ſchiſmate plebs etiam reliqua vitiatur. His, conventione præmiſſa, viginti dierum condonavimus inducias; intra quos niſi ad communionis redierint unitatem, expulſi uſque ad centeſimum lapidem, ſolitudine quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. Aug. Aquil Theod. A. XI. & Valentin. Cæſ. Coſſ. Sequenti vero menſe de iiſdem ad Proconſulem Africæ ejuſmodi reſcriptum dedit (*b*): (*b*) *l. 63. C. eod.*

Omnes hæreſes, omneſque perfidias, omnia ſchiſmata ſuperſtitioneſque Gentilium, omnes Catholicæ legis inimicos inſectamur errores. Si quos vero hæc quoque clementiæ noſtræ ſtatuta pœna comitetur, & noverint ſacrilegæ ſuperſtitionis auctores participes conſocios proſcriptione plectendos: ut ab errore perfidiæ, ſi ratione retrahi nequeunt, ſaltem terrore revocentur; & univerſo ſupplicationum aditu in perpetuum denegato, criminibus debita ſeveritate plectantur, &c. Dat. prid. Non. Aug. Aquilejæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ. Rurſus poſt duos dies ſanctionem edidit adverſus eoſdem, cujus hoc eſt exordium (*c*): (*c*) *l. 64. de hæret. Cod. Theo.*

XI. Barbari in Theodoſium conſpirantes a Deo puniti.

Manichæos, hæreticos, ſive ſchiſmaticos, niſi his emendatio matura ſubvenerit, &c. Dat. VIII. Id Auguſt. Aquilejæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ. Sed quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficiis perſoluta ſunt Deo a Chriſtianis Principibus munera, eadem ad majora promerenda ab ipſo beneficia ampliorem illis viam aperuere. Accidit enim poſt hæc, ut præter barbaros illos, qui a Joanne tyranno vocati ſeſe infuderant in Italiam, & ad propria remearant, alii ab eodem ſolicitati cum paraſſent adventum, audita morte ipſius haud continere ſe valuerint, ſed in Romani Imperii fines graſſati fuerint: quomodo autem Deus abſque armis omnes illos conſumpſerit, deſuper fulmina jaculatus in hoſtes, Socrates deſcribit, cum manſuetudinem prædicat Theodoſii iſtis verbis (*d*): *Sicut libro Numerorum de Moyſe loquitur divina Scriptura. Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morantur in terra: idem ipſum de Theodoſio Imperatore jam dici poteſt. Propter quam quidem manſuetudinem Deus hoſtes illius ſine præliorum certaminibus ſubjugavit; ſicut cum trophæa contra Joannem tyrannum ſtatuta, tum clades barbarorum quæ poſt conſecuta eſt, evidenter oſtendunt. Nam Deus talia beneficia in hunc ſanctiſſimum Imperatorem contulit, qualia in eos qui olim juſtitiam in vita diligenter colebant, contulerat. Atque certe non aſſentandi ſtudio compulſus hæc ſcribo; ſed re vera ita ſe habere, omnibus deinceps perſpicuum declarabo.* (*d*) *Socrat. lib. 7. c. 41.*

Poſt

PAGIUS

Valentinianus privilegia Eccleſiarum & Clericorum confirmat.

vilegia redderentur Eccleſiis, quæ *Joannes* tyrannus abſtulerat. Verum *Joannis* tyrannis Africam Proconſularem non pervaſit, ut ex mox dictis liquet. Tum Valentinianus *VIII. Idus Octob. Aquileiæ* dedit leg. 47. *de Epiſcopis*, qua Privilegia Eccleſiarum, quæ jam pro cauſis Eccleſiaſticis impetrata fuerant, confirmavit, & præterea Forum Eccleſiaſticum ſtabilivit. Qua ex lege liquet, *Joannem* tyrannum privilegia Eccleſiaſtica publicis etiam Edictis imminuiſſe, & Clericos indiſcretim ad Judices ſæculares deduci debere; edixiſſe.

X. *Valentinianus varias leges emittit adverſus hæreticos.*

A num. IX. ad XIX. *Die XVI. Kalend. Aug. Aquileiæ*, Valentinianus dedit legem *61.* Cod. Theod. *de Hæreticis*, qua *Manichæos*, *Hæreticos*, *Schiſmaticos*, *omnemque ſectam Catholicis inimicam ab ipſo aſpectu Romæ exterminari* præcipit. In hujus legis inſcriptione legitur: *Impp. Theod. A. & Valentinianus Cæſ. ad Fauſtum P.V.* Quare jam menſe Julio Joannes tyrannus cæſus fuerat, Romaque Valentiniano Cæſari parebat, qui ubi ea potitus eſt, curam ſuam convertit ad Eccleſiæ ſtatum in ea & in Italia reſtituendum;

quia

(a) Socrat. lib. 7. c. 41.

XII. *Poſt (a) tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium ſibi contra Romanos ferendum accerſiverat, in fines Imperii Romani incurſionem facere conſtituerunt. Quo audito Imperator, uti ſolebat, iſtarum rerum curam Deo commendavit: atque precibus ſe totum dedens, brevi, quod in optatis erat, eſt conſecutus. Quibus autem cladibus barbari opprimerentur, non incommodum eſt hoc loco recenſere. Primum illorum dux, nomine Cughas fulminis ictu interiit; deinde peſtis ſubſecuta, maximam partem hominum qui ei parebant, e medio ſuſtulit. Neque hoc ſatis eſſe videbatur: ſed ignis etiam de cælo delapſus, complures eorum qui ſupererant, abſumpſit. Quæ res barbarorum animis maximum iniecit timorem, non tam propterea quod contra bellicoſam Romanorum gentem arma ferre auſi fuiſſent, quamquod Romanos a Deo præpotenti audiutos animadverterent. Eo tempore Proclus Epiſcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in Eccleſia docuit, eamque præclare ad ſalutem jam tum a Deo Romanis datam, non ſine maxima omnium commendatione accomodavit. Prophetia autem hæc eſt (b): Tu filii hominis vaticinare ſuper Gog principem Rhos, Miſoch, & Tobel. Judicabo eum morte & ſanguine, & pluvia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & ſulphur pluam ſuper eum, & ſuper omnes qui ſunt cum eo, & ingentes multas cum eo: & magnificabor, & glorificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & ſcient quia ego ſum Dominus. Hæc de cauſa Proclus (ut dixi) maximam conſecutus eſt laudem.* Hactenus Socrates, quod prudenter appoſiteque Gog nomen ex rerum eventis Cughæ barbarorum duci Proclus accomodaſſet.

Dux barbarorum fulmine ictus.

(b) Ezech. 38.

XIII. Sed hic adverte, ne ex tempore ſedis Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, hæc ſub eodem jam Epiſcopo accidiſſe putes; quem poſt abhinc ferme decennium ſedere cœpiſſe, ejuſdem Socratis aſſertione certiſſimum eſt: nulla enim ratio patitur, ut cum hæc ipſe eveniſſe tradat mox poſt extinctum tyrannum Joannem de gentibus ab eo vocatis, & invitatis ad cladem Imperii, & jam loco motis, poſt novem annos facta fuerint, & nonniſi ad illud tempus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo ſic illa intelligenda ſcito, quod cum adhuc presbyter illa peroraſſet in Eccleſia coram populo (ut aſſolet in panegyricis) pro concione laudans Theodoſium, res ab eo geſtas omnes retexens, ea de Cugha, & aliis barbaris divinitus extinctis narratione oportuna fuerit proſecutus.

Porro quem Socrates Cugham appellat, Theodoretus eamdem narrans hiſtoriam, Rhoilam nominat, dum eamdem rem geſtam (ne diverſam putes) ſic refert, gratias Theodoſio divinitus impertitas recenſens (c): *Cum Rhoilas dux Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, trajecto Iſtro, cum ingentibus copiis Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac Conſtantinopolim urbem primariam obſeſſurum, & momento temporis capturum, atque adeo ſolo æquaturum minaretur: Deus fulminum jactu, & facibus cælitus demiſſis cum illum combuſſit, tum univerſum exercitum penitus abſumpſit.* Hæc Theodoretus, eadem quoque Nicephorus (d). At licet diverſitas in nomine ſit (accidere namque ſolet eumdem hominem ſæpe diverſis nominibus nominari) rem tamen non diverſam, ſed eam probe teſtatam unam eamdemque fuiſſe, nulla poteſt eſſe dubitatio, cum iidem in eamdem ſententiam conveniant, remque narrent, & poſteris tradant, quæ ſuis temporibus accidiſſet. XIV.

(c) Theod. l. 5. c. 36.

(d) Nicep. lib. 14. c. 4.

Theodoretus igitur una cum Socrate laudibus celebrans Theodoſii Imperatoris manſuetudinem, & pium erga Deum cultum, quorum cauſa tot tantaque a Deo beneficia eſt conſecutus, ut tyrannos, & barbaros in Romanum Imperium graſſantes abſque ſuorum ſanguinis effuſione compreſſerit; ne rem verbis tantum agere videretur, factis eam ipſam confirmans, narratæ a nobis de Rege barbarorum cum ſuis fulmine extinctis hiſtoriæ iſta perpetua memoria digna præmiſit (e): *Quamquam (inquit) iſte Imperator multis aliis virtutibus eximie decoratus erat, clementia tamen, vel maxime manſuetudine, animi tranquillitate, quæ nullis procellis agitari poterat, fide denique ſincera & ſpectata excelluit: cujus rei certiſſimum argumentum oſtendam.* XV.

(e) Theod. lib. 5. c. 36.

Vir quidam vitam excolens monaſticam, animo paulo audaciore præditus, ad Imperatorem rei cujuſdam petendæ gratia acce- XVI.

PAGIUS quia per *Joannis* tyrannidem perturbatus fuerat. Porro inter hæreticos Valentinianum *Pelagianos* comprehendere,, dubium eſſe non debet; cum Sirmondus in Appendice ad Cod. Theod. referat; conſtitutionem Valentiniani ad *Amacium* Præfectum Prætorio Galliarum *de conveniendis per Patroclum Arelatenſem Epiſcopis quibuſdam Pelagianis*, datam *VII. Id. Jul. Aquileiæ*. Baronius num. VII. partem hujus conſtitutionis recitat, & Gothofredus in Notis ad legem 47. Cod. Theod. farraginem potius diverſarum legum, quam legem eſſe cenſet; Verum is immerito Appendicem Sirmondi ad Codicem Theodoſianum rejecit; cum Lugdunenſi & Anicienſi Codici Divionenſis auctoritatem adjungat. De hac conſtitutione ad *Amacium* legendus Garnerius Tom. I. Oper. M. Mercat. pag. 258. obſervandumque, in harum legum titulis haberi: *Impp. Theodoſius & Valentinianus Cæſar*, quia Cæſares *Imperatores* etiam appellabantur, uti ſæpe monui. Deinde *prid. Non. Aug. Aquileiæ* dedit leg. 63. *de hæreticis*, Georgio Proconſuli inſcriptam, qua hæ-

Theodoſii admiranda erga religionem obſervantia.

accedit. Quod cum ſæpius feciſſet, Imperatori Eccleſiaſtica interdicit communione; vinculoque Eccleſiæ ei injecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cum tempus inſtaret convivii, & omnes convivæ adeſſent, dixit ſe non prius capturum cibum, quam Eccleſiæ vinculo ſolveretur. Proinde unum ex familiariſſimis ad Epiſcopum mittit, ut poteſtatem faciat ei, qui ipſum ligaverat, vinculo ſolvendi. Cum autem Epiſcopus reſpondiſſet, non debere cujuſquam vinculum admittere, ſignificaſſetque eum ſolutum eſſe: non tamen ſolutione illa contentus fuit donec ille qui eum ligaverat, magno cum labore conquiſitus, communioni illum reſtituiſſet: hujuſmodi erat Imperatoris erga leges divinas fides. Hæc Theooretus, itemque Nicephorus (*a*), & alii illud fortaſſe ex inſtitutione ſanctæ ſororis Theodoſius mente verſans de ſervis Dei dictum: (*b*) *Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui maledixerit, erit maledictus*.

(*a*) *Niceph. l.* 14. *c.* 4.
(*b*) *Num.* 24.

XVII. Sed tantam animi Theodoſii cum religione demiſſionem aliquis nimium prudens ſcrupuloſitatem ſeu ſuperſtitionem dixerit, & fortaſſe damnarit: verum ſcias eam odoratum eſſe Deum (ut verbis divinæ Scripturæ utar) in odorem ſuavitatis: quod palam omnibus fecit, dum religionis ejus intuitu præſtitit, quæ omnem humanum captum excederent, rependens & remunerans opus illud menſura conferta, coagitata, & ſupereffluente, dum abſque armis immaniſſimos fortiſſimoſque barbaros debellavit, ut (ſicut ſuo cantico occinuit Debora (*c*) de cælo pugnatum ſit contra eos. Cum e contra videre ſæpe contigerit, Chriſtianos Principes parvi facientes cenſuras Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica jura calcantes robuſtiſſimos licet pararint exercitus, atque claſſibus mare replerint, adverſante illis Deo, omnium jacturam feciſſe, non hoſtibus tantum pugnantibus, ſed ipſis etiam elementis in ultionem violatæ religionis exurgentibus, & ſacrarum legum contemptum ac Dei miniſtrorum oppreſſionem ulciſcentibus. Utinam & ſæculum noſtrum iſtiuſmodi careret exemplis. Sed ad Theodoſium rurſum recurrat oratio, de quo in Vitis Patrum iſta ſcribuntur (*d*):

(*c*) *Judic.* 5.
(*d*) *Vit. Patr. par.* 2. *c.* 14. *de humilitate.*

XVIII. Theodoſius convenit Anachoretam.

Manebat quidam monachus Ægyptius in ſuburbano Conſtantinopolitanæ Civitatis: & dum tranſiret Theodoſius Junior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obſequio ejus erant, & venit ſolus in cellam ejus; & pulſans ad oſtium monachi, aperuit ei monachus. Videns autem eum, cognovit quia Imperator eſſet; ſic tamen ſuſcepit eum, tamquam unum ex officio militantium. Cum ergo introiſſet, fecerunt orationem, & ſederunt. Cœpit autem eum interrogare Imperator dicens, quomodo ſint Patres in Ægypto. Et ille: Orant pro ſalute noſtra omnes. Imperator autem circumſpiciebat in cella ejus, ſi quid haberet, & nihil ibi vidit, niſi parvam ſportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ. Et dixit ei monachus: Guſta modicum; & infudit ei panem, & miſit oleum & ſal, & manducavit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis ſim ego? Et ille dixit ei: Deus te ſcit, quis ſis. Tunc dixit ei: Ego ſum Theodoſius Imperator. Ille autem ſtatim adoravit, ſalutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati eſtis vos monachi, qui ſecuram vitam habetis, & non cogitatis de hoc ſæculo. Veritatem dico vobis: quia licet in Imperio natus ſim, numquam tamen delectatus ſum, ſicut hodie pane, & aqua: ſatis enim, & libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex autem egrediens fugit, & iterum venit in Ægyptum. Hactenus ibi: atque de Theodoſio ſatis.

XIX. Attici Epiſcopi Conſtantinop. obitus.

Hoc eodem anno Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum ageret in Epiſcopatu annos vigintiunum, ſexto Idus Octobris ex hac vita migravit: hæc Socrates (*e*). ☞ Sed error irrepſit in aſſertum ab eo numerum annorum ſedis Attici, nam non annos viginti unum,

(*e*) *Socr. l.* 7. *c.* 25.

PAGIUS

hæreticos, proſcriptionis pœna mulctat, in Africa ſc. poſitos. Et denique *VIII. Id. Aug. Aquileiæ* dedit leg. 64. *de hæreticis*, qua *Manichæos*, hæreticos & ſchiſmaticos univerſis Urbibus exterminat, Urbibus ſc. Italiæ, ut recte Gothofredus notat, quia ea inſcripta *Baſſo Comiti rerum privatarum* ſub Valentiniano. Propagatum itaque exemplum ab Urbe Roma ad alias Urbes, & quidem pauciſſimis poſt diebus.

XI. Hunni Imperium Romanum devaſtant.

Socrates lib. 7. cap. 43. refert quot & quanta mala paſſi ſint Barbari, qui Joanni tyranno ſuppetias tulerant; quod tamen paulo aliter narrat Theodoretus lib. 5. cap. 37. licet uterque de eodem *Roila* ſeu *Rova* Hunnorum Rege loquatur: *Cum Roila Scytharum hac illac vagantium Regulus Iſtrum cum innumerabili exercitu tranſgreſſus, Thraciam vaſtaret ac depopularetur, ipſamque Urbem Regiam obſeſſurum ſe, & primo impetu capturum, funditus everſurum minaretur, fulminibus & igneis turbinibus cœlitus immiſſis Deus illum exuſſit, & univerſas ejus copias delevit*, inquit Theodoretus, qui *Roilæ* nomine intelligit *Roam*, ſeu *Rovam*, qui ante Attilam Hunnicis gentibus imperavit, ut docet Priſcus initio Excerpt. ubi ait, *Rova Mortuo Hunnorum regnum ad Attilam* perveniſſe. Quare erravit Jornandes lib. de Reb. Get. ubi ſcribit, Rovam, quem *Roam* appellat, fuiſſe germanum patris Attilæ, qui tamen recte habet utriſque *Attilam* ſucceſſiſſe, & patrem ejus non omnibus Hunnis præfuiſſe, ſed Attilam, *Bletta* fratre fraudibus perempto, cunctos ſibi ſubjugaſſe.

A num. XIX. ad XXIII. Socrates lib. 7. cap. 25. de Sancti Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani morte loquens ait: *Anno Epiſcopatus ſui* XII.

pri-

ſed tantum decem, & novem menſes ſeptem, minus diebus tribus ſediſſe, revera reperitur: nam idem ipſe atque Sozomenus teſtantur, ſedere cœpiſſe anno Chriſti quadringenteſimo ſexto, tertio Idus Martii, & hoc anno, ſexto Idus Octobris mortuus eſt. ☞ Vacavit Epiſcopatus uſque ad pridie Kalen. Martii, (a) Ib. c. 26. quibus ordinatus eſt Siſinnius (a). Laudatur a Socrate Atticus, quod nomen Joannis Chryſoſtomi in Eccleſia recitari voluerit: ſed id factum eſt (ut ſuo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifice. Laudatur & a Cyrillo Alexandrino in epiſtolis ab eo ſcriptis contra Neſtorium: quod inſignis eſſet Orthodoxiæ; quo nomine etiam a Cæleſtino Romano Pontifice prædicatur in ſuis epiſtolis, ut in ea quam ad Neſtorium ſcripſit, ubi ejuſmodi eum extollit elogio: *Rexit* (inquit) *ſanctæ memoriæ Atticus Chriſtianum populum prædeceſſoris* (nempe Joannis Chryſoſtomi) *exemplo, & ſacrilegos perſecutus eſt errores hæreticorum*. Hæc ipſe. Inter alias vero res ab Attico laudabiliter geſtas, re- (b) Socr. eod. lib. 7. cap. 15. citat Socrates (b) Sabbatianis ſchiſmaticis vetuiſſe, ne ipſorum auctorem Sabbatium defunctum colerent ut ſanctum, ſublato ejus opera clanculo Sabbatii corpore e ſepultura.

XX. Sed & in eo Atticus majore laude dignus habitus eſt, quod Pelagianorum legationem confutavit atque rejecit: quod (c) Profp. carm. de Ingratis. egregium facinus S. Proſper (c) his prædicat verſibus:

Pelagiani ab Attico propulſati.

Quid loquar & curam, magna quam geſſit in urbe
Conſtantinopoli, docto bonus ore ſacerdos,
Atticus, antiqua legatos hæreticorum,
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamvis ſe obducto tegerent velamine formæ
Judicii, & tacitæ tulerint tormenta repulſæ.

Sed & S. Auguſtinus (d) dum agens contra Julianum, affirmat Pelagianam hæreſim fuiſſe damnatam Conſtantinopoli, Attici Epiſcopi præconia celebravit: teſtatur hoc ipſum etiam Cæleſtinus Papa in epiſtola ad Neſtorium (e). Quoto autem anno Attici ſedis hæc facta ſint, cum haud ſatis exploratum haberi poſſit; hic ad finem ejus vitæ quaſi ornamentum ſepulcrale appoſuiſſe, ſat eſt.

(d) Aug. cont. Jul. l. 3. c. 1.

(e) Cæleſt. epiſt. 5.

XXI. Prædicatur a Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemque recitat ejuſdem epiſtolam perbrevem ad Calliopium Eccleſiæ Nicænæ presbyterum, cum ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam eſſe potiſſimum rationem, qui mendicare erubeſcunt; addens, nec ab accipiendo egentes eſſe excludendos hæreticos, cum videlicet opus habent naturæ neceſſarii: ſic enim ſe habet:

Calliopio Atticus in Domino ſalutem.

Epiſtola Attici ad Calliopium.

Certior quidem factus ſum, infinitos in veſtra urbe fame opprimi, piorumque egere eleemoſyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, cujus certum numerum oſtendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipſe ab eo accepi, qui divitias large & quaſi plena manu iis, qui eas probe adminiſtrant, ſuppeditat: uſque venit, ut nonnulli egeſtate premantur, quo alii qui opes habent, eaſque iſtis minime largiuntur, penitus explorati ſint: tu frater cariſſime, iſtos trecentos aureos a me accipe, eoſque in pauperes, uti volueris, impende. Velis autem in eos conferre, non qui ventris cauſa quaſi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, ſed qui mendicare erubeſcunt. Neque in hac officii parte ullam ſectæ, vel religionis cujuſquam rationem ducas; neque porro reſpectum ad eos qui a nobis in fide ſententia diſſentiunt, habeas; ſed in illud unum incumbas, ut qui fame cruciantur, eos alimentis ſubleves. Hactenus Attici epiſtola.

XXII. ☞ Quod autem in erogandis eleemoſynis nul-

PAGIUS

Moritur S. Atticus Epiſc. Conſtantinopoleos.

primo & viceſimo, die ſexto Idus Octobris, abiit e vita, Conſulatu Theodoſii XI. & Valentiniani Cæſaris primo. Sed error irrepſit in numerum illum; cum enim Atticus menſe Februario aut Martio anni CCCCVI. ordinatus fuerit, ut anno CCCCV. demonſtratum eſt, viceſimum Sedis annum non abſolvit, ut recte vidit Baronius, qui tamen perperam ejus ordinationem deducit a die XIII. menſis Martii anni CCCCVI. ut ibidem oſtendi. Quare tam in Tabulis Theophanis, quam in Chronico Nicephori anni viginti accurate ei aſſignantur. *Atticus* zelo immoderato adverſatus eſt ſancto Chryſoſtomo, & poſt *Arſacium*, in ejus etiam tum ſuperſtitis, Sedem ſucceſſit. Verum crimen pœnitentia deinde & recte factis expiavit. Ejus in repurgandis hæreſibus vigilantiam, & in orthodoxa fide propugnanda ſinceritatem prædicant Patres Epheſini: in egenos vero liberalitatem deſcribit Baronius ex Socrate. Denique de ejus contra Meſſalianos hæreticos zelo hæc habet Photius in Biblioth. cod. LII. *Scripſit & Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopis in Pamphylia exiſtentibus, ut undique Meſſalianos veluti ſacros ac deteſtandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ Præſidentem ſimiliter ſcripſit.* Colitur die VIII. Januarii in Menæis Atticus, ejuſque Vita ex variis Auctoribus a Bollando ad eum diem collecta. Ei ſucceſſit *Siſinnius* ut anno ſequenti videbimus. Is ſtatim celebravit Synodum adverſus Meſſalianos hæreticos, de qua ibidem.

XIII. Atticus, ut refert Baronius ex Proſpero Carm. *de Ingratis*, Pelagianos, qui Legatos ad eum mi-

nullam vult haberi rationem cujuſvis ſectæ hæreticorum, ſed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratius S. Gregorius ſcribat in epiſtola ad Joannem Epiſcopum Ravennatem (*a*): *De hoc quod dicitis incenſæ Civitati Severi ſchiſmatici eleemoſinam eſſe mittendam: idcirco veſtra fraternitas ſentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etſi non tranſmitteret, nobis conſiderandum fuit, quia miſericordia prius Fidelibus & poſtea Eccleſiæ hoſtibus eſt facienda. Juxta quippe eſt Civitas Phanum, in qua multi captivi ſunt; ad quam ego jam tranſacto anno tranſmittere volui, ſed inter hoſtes medios non præſumpſi.* Hæc Gregorius de his quæ ad Attici ſpectant epiſtolam ☞. Porro eidem Attico tantum tribuit Socrates, ut diem obitus ſui prævidiſſe ac prædixiſſe affirmet. Atque de Attico hactenus. Contigit autem poſt ejus mortem ſedem Conſtantinopolitanam vacaſſe uſque ad annum ſequentem. Agemus ſuo tempore de eo qui in locum ipſius ſubſtitutus eſt Siſinnius pridie Kal. Martii

(*a*) *Gregor. l.2. ep.32.*

XXIII. Hoc eodem anno Theodoſius Imperator adjecit animum, ut gymnaſium litterarum Conſtantinopoli in meliorem formam reſtitueret: vetuitque in primis, neminem publice docere, aliove in loco ſcholas litterarias aperire, quam qui probati eſſent, & ad hoc ipſum munus delecti; eoſdemque in Capitolii auditoriis profiteri debere. Locus iſte inſtar veteris Romæ a Conſtantino Conſtantinopoli erectus fuit, & Capitolii nomine (ut ſuo loco dictum eſt) inſignitus, rei litterariæ exercendæ adſcriptus. Porro profitentium numerum edita ſanctione ita voluit definitum (*b*). *Habeat* (inquit) *auditorium ſpecialiter noſtrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatis pollere noſcuntur, quinque numero ſint Sophiſtæ, & Grammatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantum adoleſcentiam generoſam optamus inſtitui, profundioris quoque ſcientiæ atque doctrinæ memoratis magiſtris ſociamus auctores. Unum igitur adjungi cæteris volumus; qui Philoſophiæ arcana rimetur, duos quoque qui Juris ac legum formulas pandant. Ita ut unicuique loca ſpecialiter deputata aſſignari faciat tua ſublimitas, ne diſcipuli ſibi invicem poſſint obſtrepere, &c.* Hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas Martii: Idibus vero ejuſdem menſis alia rurſum edita ſanctione (*c*), eos qui diutius in eadem functione meruiſſent, Comitivæ ordinis primi dignitate idem Imperator honeſtare voluit, hos, ſcilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophiſtarum Martinum & Maximum, Juriſperitorum Leontium: eodem quoque honore cæteros exornandos fore, cum vigintiduorum annorum curſum docendo compleſſent: hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodoſius editis ſanctionibus ſtatuit.

(*b*) *l. 3. de ſtud. liber. Cod. Theo.*

Quid Theodoſius de profeſſoribus litterarum.

(*c*) *l1. de profeſſ. C. Theod.*

Ann. Eccl. Tom. VII. Ii 2 No-

PAGIUS

Julianus in Oriente damnatus.

miſerant, ex Urbe Conſtantinopoleos expulit, quod contigiſſe videtur circa annum CCCCXXI. aut inſequentem. Ejectus fuit & *Julianus* Pelagianus ex Cilicia circa hæc tempora. Marius enim Mercator in Præfatione ad Symbolum Theodori Mopſueſteni ſcribit: *Agnoſcat ſupradictus Julianus, ſi legere non faſtidierit, manente apud memoratum Theodorum illa, qua eum diximus mala fide ſecum Neſtorium decepiſſe, etiam ſibi magis ſuoque Dogmati, de quo male turgidus & male ſanus libros confecit, eſſe contrarium, ſeque etiam poſt de Cilicia abſceſſum, ab eo in Epiſcoporum Provinciæ ſuæ Conventu, anathemate eſſe damnatum.* Quibus ex verbis liquet, non ſolum habitam eſſe in Cilicia Synodum, in qua *Julianus* cum ſua hæreſi damnatus eſt; ſed etiam ipſum Theodorum Mopſueſtenum in ejus damnatione, ſaltem verbo tenus conſenſiſſe. Quæ Synodus circa hæc tempora celebrata.

XIV. *Vandali Romanos in Hiſpaniis adoriuntur.*

Idacius in Chronico anno Abrahami 2441. qui Kalend. Octobris ſuperioris anni inchoatur, ait: *Vandali Balearicas inſulas deprædantur. Deinde Carthagine Spartaria, & Hiſpali everſa, & Hiſpaniis deprædatis, Mauritaniam invadunt.* Vandali Romanis adverſabantur, ideoque Carthaginem quæ in ditione Romanorum erat, ſolo æquarunt. Mariana lib. 5. cap.3. ſcribit Carthaginem Spartariam conſequenti tempore propter portus nobilitatem habitari cœpiſſe, & ejus ætate vix in ea ſexcentas familias numeratas eſſe. *Baleares* etiam inſulæ (Majoricam & Minoricam hodie appellant) Romanorum auctoritatem ſequebantur. Quare Gothi in Gallia, Vandali in Hiſpania adverſus Romanos in armis erant, licet ipſi inter ſe minime convenirent. Moritur *Praylius* Epiſc. Hieroſolymorum ut anno CCCCXXIX. oſtendemus.

I. NOvo Conſulatu eorumdem Imperatorum, Theodoſii duodecimo, & Valentiniani ſecundo, novus incipit annus, quo novus Epiſcopus Conſtantinopolitanam ſedem Siſinnius ſuſcepit adminiſtrandam: de cujus electione ita Socrates (a): *Poſt mortem Attici de Epiſcopo eligendo vehementer certatum eſt, dum alii alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alii Proculum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: ſed populus univerſus communi conſenſu, Siſinnium deſignari deſiderabat: qui quidem presbyter quoque fuit, non tamen in ulla eccleſia intra urbem Conſtantinopolim ordinatus, ſed in Elæa, ſuburbio ejuſdem civitatis, quod e regione illius ſitum eſt (in quo quidem loco dies feſtus Aſcenſionis Salvatoris ab univerſo populo Conſtantinopolitano celebrari ſolet) ſacerdotii dignitatem ſortitus. Omnes laici deſiderio illius ad Epiſcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quod ob ſingularem pietatem percelebris fuit: tum potiſſimum quod pauperes, ſupra quam ejus facultates ferebant, fovere, ſuſtentareque laboravit. Itaque laicorum ſtudium tulit ſuperiores; Siſinniuſque ordinatus eſt pridie Kalendas Martias, Theodoſio XII. & Valentiniano Minore Auguſto ſecundum Conſſ.* Hæc Socrates. Commendat pariter Siſinnium Marcellinus, eumque virum ſanctæ ſimplicitatis & ſimplicis prædicat ſanctitatis, quem hoc ipſo anno creatum dicit. Sed quod præ cæteris æſtimandum eſt, eumdem Siſinnium ſummis laudibus ornat Cæleſtinus Romanus Pontifex in epiſtola ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicendum.

(a) Socrat. lib. 7. c. 26.

Siſinnius Epiſcopus Conſtantinop. eligitur.

II. De Philippo autem competitore, qui repulſus eſt; ab eo Hiſtoriam Chriſtianam eſſe ſcriptam, tradit verbis iſtis Socrates (b): *Poſtea Philippus presbyter, quoniam Siſinnium ſibi prælatum videbat, illius ordinationem graviter perſtrinxit in opere ab ipſo edito, quod Hiſtoriam Chriſtianam inſcripſit: qui dum & Siſinnio, qui Epiſcopus ordinatus erat, & Epiſcopis qui eum ordinaverant, & laicis vel maxime obtrectare ſtudet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam inconſiderate ejuſmodi verba litteris prodere auſus eſt, admodum improbo) ſcriptis mandare, non eſt animus. De illo ipſo tamen non erit, mea quidem ſententia alienum pauca hoc loco diſſerere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidem eſt civitas Pam-*

(b) Socr. l. 7. c. 26. 27.

De Philippo & ejus hiſtoria.

PAGIUS

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5919.

SÆC. V. ☉ 15. C. ☽ 9. P. 11. April. Indict. 9.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXIV. A.C. 426.

JESU CHRISTI 426.

CÆLESTINI PAPÆ 5.

THEODOSII JUN. 25. & 19.

VALENTINIANI III. IMP. 2.

I. (1) COSS. *Theodoſius* Aug. XII. & *Valentinianus* Aug. II. ille propter Vicennalia Imperii poſt patris mortem ſuſcepti, hic vero propter Imperium Auguſteum anno ſuperiori initum.

Vicennalia Theodoſii.

II. A num. I. ad IV. Socrates lib. 7. cap. 26. aſſerit, poſt Attici Epiſcopi CP. obitum alios poſtulaſſe *Philippum* Sidenſem, alios *Siſinnium*: ſed cum univerſus populus Siſinnium optaret, *ordinatus eſt*, inquit, *Siſinnius pridie Kalendas Martii Conſulatu proxime ſequente, qui fuit Theodoſii XII. & Valentiniani Junioris Aug. II.* Hoc autem anno dies ultimus Februarii in Dominicam incidit, qua ordinationes Epiſcoporum fieri ſolitæ erant. Iſte *Philippus* patria Sidenſis, (eſt autem Side Urbs Pamphiliæ) conſcripſerat *Hiſtoriam Chriſtianam*, ut eam appellaverat, de qua pluribus ibidem Socrates cap. ſequenti, quæ extabat adhuc tempore Photii, qui in Biblioth. Cod. XXXV. teſtatur, ſe eam legiſſe, ac fuiſſe prolixiſſimam, *atque oſtentationis plus habet*, inquit, *quam utilitatis*.

Siſinnius fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus.

Ad

NOTÆ [1] COſſ. *Theodoſius Aug.* XII. & *Valentinianus Aug.* II. Fragmentum inter inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 344. ſed ſine numerali conſulatuum nota, Margarinus tamen ad hos conſules refert. Eſt autem.

THEODOS. ET. VAL.
CONS.

Proſperi chronicon MS. *Theodoſio* XII. & *Valentiniano ſecundo*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Theod XII.* & *Valentiniano*; ſine nota geminati conſulatus in *Valentiniano*, per oſcitantiam librarii. Faſti Idatii, Proſper vulgatus, & Marcellinus: *Theodoſio* XII. & *Valentiniano II.* Augg. Sirmondus in notis ad Sidonium pag. 1194. ſcribit *conſulatum Joannis Auguſti* de quo in Epitaphio *Dativæ* & *Baſiliæ*, hoc anno conſignari: quod *Honorio* A. D. 425. Ravennæ vita functo, *Johannes* imperium arripuerit, & anno inſequenti conſulatum: *Ex eodem fonte*, inquit, *paria conſulum interpolari nonnunquam, & uni conſuli collegam hic unum, alibi alium copulari videas.*

Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus ſophiſta natus dicitur, cui Philippus ſe cognatum eſſe gloriatus eſt. Hic Philippus cum eſſet diaconus, Joannis Epiſcopi conſuetudine, qua multum uſus eſt, impulſus, in ſtudiis litterarum permultum operis & laboris collocavit, multoſque & varios cujuſque generis libros in unum collegit, atque Aſiaticum dicendi genus ſtudioſe imitatus, multa conſcripſit. Et quo Juliani Imperatoris libros refelleret, opus etiam, quod Hiſtoriam Chriſtianam inſcribebat, compoſuit, inque trigintaſex libros diſtribuit: ſinguli libri tomos complures continent, adeo ut omnes ſimul prope mille numero ſint: argumentum etiam cujuſque tomi ipſum tomum fere exæquat.

III. Philippi Syditæ hiſtoria qualis.

Hoc opus non Hiſtoriam Eccleſiaſticam, ſed Chriſtianam inſcripſit: multaſque & varias in eo congeſſit materias, eo quidem conſilio, ut ſe doctrina philoſophorum non expertem fuiſſe declararet, quapropter præceptiones grammaticas, aſtronomicas, arithmeticas, & muſicas crebro citat: quinetiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit: unde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego judico, neque indoctis, neque doctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo eſt, animadvertere nequeunt: docti autem crebram eorumdem verborum repetitionem, quæ in illo uſurpatur, condemnabunt. Cæterum quiſque de libris illis pro arbitratu ſuo judicium faciat: ordinem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo confuſum eſſe, audeo quidem affirmare: nam temporibus Theodoſii commemoratis, ad tempora Athanaſii Epiſcopi recurrit: quod quidem ab illo ſæpiſſime factum eſt. Sed de Philippo ſatis. Hucuſque Socrates: in cujus ſententiam de ejus hiſtoria eruditos omnes abiiſſe, inde certum deducimus argumentum, quod Photius in Bibliotheca ſic de ea: *Hiſtoria Chriſtiana Philippi Syditæ, potius diſceptatio, quam hiſtoria eſt. Vixit tempore Procli & Siſinnii Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creavit Deus, &c.* Longe diverſus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites hiſtoricus, qui ſcripſit Rhodiacos libros obſcœnos, cujus meminit Suidas.

IV. Proclus fruſtra ordinatus Epiſcopus Cyzicenus.

Accidit autem inter hæc, ut cum vacaret ſedes Cyzicena, Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus eidem præfecerit Proclum presbyterum Conſtantinopolitanum, Cyziceni vero Dalmatium monachum, qui & eam tenuit: cur autem non potius Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates (*a*) rationem affert: *Hoc* (inquit) *a Cyzicenis factum eſt, neglecta illa lege, quæ jubet, ne quis Epiſcopus deſignetur abſque ſententia & auctoritate Epiſcopi Conſtantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico ſoli (ut illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cum ſuæ ipſius Eccleſiæ adminiſtrationem non obiret, in eccleſiis Conſtantinopolis manſit, in quibus docendo permagnam laudem adeptus eſt.* Hæc Socrates. Vides igitur, neque in ipſo Helleſponto jus aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicaſſe ſibi Epiſcopos Conſtantinopolitanos, ſed Attico id tantum fuiſſe conceſſum, neſcio cujus legis auctoritate.

(*a*) *Socr. l.* 7. *c.* 28.

V.

Iiſdem Conſulibus Theodoſius Imp. Dei auxilium adverſus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, ſicut anno ſuperiori, ita & præſenti inceſſabili ſtudio ſe erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens, rurſum nova edita ſanctione, ſi quod veſtigium eſſet idololatriæ, penitus abolendum curavit, cum ita ſtatuit (*b*):

(*b*) *l. ult. de Pagan. Cod.Theo.*

Lex Theodoſii adverſus idololatras.

Omnibus ſcelaratæ mentis Paganæ execrandis hoſtiarum immolationibus, damnandiſque ſacrificiis, cæteriſque antiquarum ſanctionum auctoritate prohibitis, interdicimus; cunctaque eorum fana templa, delubra, ſi qua etiam nunc reſtant in-

PAGIUS

III. *Epiſcopus Cyzicenus ab Epiſcopo Conſtantinopolitano ordinatus.*

Ad num. IV. Socrates lib. 7. cap. 28. tradit, mortuo Cyzicenorum Epiſcopo *Siſinnium* Cyzici Antiſtitem *Proclum* ordinaſſe. Hic tamen primus non fuit ex Epiſcopis Cyzicenis, qui ab Epiſcopo Conſtantinopolitano Epiſcopus ordinatus fuerit. Scribit enim Philoſtorgius lib. 5. num. 3. *poſt Euſtathii, Euſebii & Eleuſii depoſitionem, Maris atque Eudoxius, annuente Conſtantio*, (Conſtantini magni filio) *Eunomium Cyzici Epiſcopum ordinarunt*. Erat Maris Epiſcopus Chalcedonenſis, Eudoxius Epiſcopus Conſtantinopolitanus. Quare diu ante *Atticum* Conſtantinopolitani Epiſcopi Cyzicenis Præſules dederant. Poſtea Synodus Trullana ſtatuit, ut provincia Helleſponti, in qua *Cyzicum* poſita, pleno jure ſubiiceretur *Joanni* Archiepiſcopo novæ Juſtinianopoleos, ſeu Conſtantiæ inſulæ Cypri Metropoleos, ita ut ipſius quoque Cyziceni Epiſcopi Provinciæ Helleſpontiacæ ordinationem celebraret. Socrates lib. 4. cap. 7. lumen affundit loco Philoſtorgii, cum ait, *Conſtantium* Edicto propoſito juſſiſſe *Eleuſium* Eccleſia Cyzicena exturbari, & *Eunomium* in Sede collocari, & *Eudoxium* Epiſcopum Conſtantinopolitanum hunc Cyzicenæ urbis Epiſcopum conſtituiſſe. Quare exiſtimandum, ſimile indultum *Atticum* a Theodoſio Jun. accepiſſe, vereque dixiſſe Cyzicenos, qui quemdam Monachum Epiſcopum ſibi conſtituerant, *ſolius Attici perſonæ* hanc prærogativam conceſſam eſſe, ut habet Socrates lib. 7. cap. 28.

IV. *Sacrificia Paganis interdicta.*

Ad num. V. die *XIX. Kal. Decemb.* Theodoſius emiſit legem 25. Cod. Theod. *De Paganis*, inſcriptam Iſidoro Præfecto Prætorio, ſcilicet Illyrici, qua ſacrificia ſub pœna mortis interdicuntur, & templa quæ ſupereſſent, deſtrui jubentur; præcipitque cuncta eorum fana *deſtrui, conlocationeque veneranda Chriſtianæ religionis ſigni expiari*. Ubi vox *deſtruendi* accipi commode po-

integra, præcepto magiſtratuum deſtrui, collocationeque venerandæ Chriſtianæ religionis ſigni expiari præcipimus. Scientibus univerſis, ſi quem huic legi apud competentem Judicem idoneis probationibus illuſiſſe conſtiterit, etiam morte eſſe mulctandum. Dat. XVIII. Kalend. Decemb. C.P. Theodoſio XII. & Valentin. II. Conſſ.* Penes Phœnices namque etiam tempore patris ejus Arcadii Imperatoris invaluiſſe idololatras, jam ſuperius ex litteris ſancti Joannis Chryſoſtomi demonſtratum eſt. Jam vero ad res Occidentalis Eccleſiæ tranſeamus.

* IV.

VI. *S. Auguſtinus Coadjutorem ſibi Eradium deligit.* Hujus quoque anni Conſulibus conſignata habentur Acta Eccleſiaſtica a Notariis Eccleſiæ publice excepta de re geſta per ſanctum Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, cum allegit ſibi coadjutorem in Epiſcopali functione Eradium presbyterum, quem optavit etiam ſibi poſtquam contingeret ex hac vita migrare, in eamdem ſedem Epiſcopalem ſucceſſorem: cujus quidem rei recens præceſſiſſet exemplum de Severo Epiſcopo Milevitano, qui ſibi vivens ſucceſſorem delegit Epiſcopum, prout eadem ipſa Acta declarant, quæ hic ad verbum ob multarum rerum cognitionem inferenda putavimus: ſic enim ſe habent (a):

(a) *Aug. epiſt.* 110.

VII. *Glorioſiſſimo Theodoſio duodecies & Valentiniano Auguſto iterum Conſule, ſexto Kalendas Octobris, cum Auguſtinus Epiſcopus una cum Religiano & Martiniano* coepiſcopis ſuis conſediſſet in eccleſia Pacis Hipponenſium Regionum*, præſentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Ruſtico, Lazaro, & Eradio presbyteris, aſtante clero & frequenti populo, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Quod heſterno die promiſi charitati veſtræ, propter quod vos volui frequentius convenire, & video frequentius conveniſſe, mora omni poſtpoſita, hoc agendum eſt. Si enim aliud velim loqui, in illud ſuſpenſi, minus auditis.*

* *Martiano.*

* *Regiorum.*

Acta de Eradii in coadjutorem electione.

VIII. *Omnes in hac vita mortales ſumus, & dies hujus vitæ ultimus omni homini eſt ſemper incertus: verumtamen in infantia ſperatur pueritia, & in pueritia ſperatur adoleſcentia, & in adoleſcentia ſperatur juventus, & in juventute ſperatur gravitas, & in gravitate ſperatur ſenectus: utrum contingat incertum eſt; eſt tamen quod ſperetur: ſenectus autem aliam ætatem, quam ſperet, non habet: incertum eſt enim ipſa ſenectus quamdiu ſit homini: illud tamen certum eſt, nullam remanere ætatem, quæ poſſit ſuccedere ſenectuti. Quia voluit Deus, ad iſtam civitatem cum vigore ætatis adveni, & tamen juvenis fui, & ſenui. Scio poſt obitus Epiſcoporum per ambitioſos atque contentioſos ſolere Eccleſias perturbari; & quod ſæpe expertus ſum & dolui, debeo quantum ad me attinet, ne contingat, huic proſpicere civitati. Sicut novit charitas veſtra, in Milevitana Eccleſia modo fui: petierant enim me fratres, & maxime ſervi Dei qui ibi ſunt, ut venirem; quia poſt obitum beatæ memoriæ fratris & coepiſcopi mei Severi nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adjuvit nos pro ſua miſericordia, ut cum pace Epiſcopum acciperent, quem vivus deſignaverat Epiſcopus eorum. Hoc enim eis cum innotuiſſet, voluntatem præcedentis & decedentis Epiſcopi ſui libenter amplexi ſunt. Minus tamen aliquid factum erat, unde nonnulli contriſtabantur: quia frater Severus credidit poſſe ſufficere, ut ſucceſſorem ſuum apud clericos deſignaret: ad populum inde non eſt locutus, & erat inde aliquorum nonnulla triſtitia. Quid plura? triſtitia fugata eſt, gaudium ſucceſſit; ordinatus eſt Epiſcopus, quem præcedens Epiſcopus deſignaverat.*

IX. *Fauſtæ acclamationes populi.* *Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei eſſe, in omnium veſtrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi ſucceſſorem volo. A populo acclamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes: dictum eſt vicies ter. Exaudi Chriſte, Auguſtino vita: dictum eſt ſexies decies. Te patrem, te Epiſcopum: dictum eſt octies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Non opus eſt, me de laudibus ejus aliquid dicere: faveo ſapientiæ, & parco verecundiæ: ſufficit quia noſtis eum: & hoc me velle dico, quod vos velle ſcio: hoc ut mecum oretis, exhortor, admoneo, rogo, ut omnium in pace Chriſti collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus eſt in nobis. Qui miſit mihi eum, ſer-*

PAGIUS poteſt pro ſuperſtitione ſua ſpoliari, videlicet mox expiata delubra in Eccleſias converti jubet Theodoſius. Certe ſub Theodoſio Magno *Pagani* ipſi templa ſua dirui ægre ferentes, ea alios & publicos in uſus ſaltem mutari volebant, quod ferme eſt argumentum Orationis Libanii *pro Templis*. Denique Theodoretus Sermone de Martyribus 8. teſtatur, ſub Theodoſio Jun. templa idolorum vel diruta, vel ea ipſa eorumve materias in Eccleſias mutata, idque ut hic cavetur, expiatione præcedenti. Plura Gothofredus in hujus legis Comment.

V. *Eradius eligitur Coadjutor Hipponenſis a S. Auguſtino.* A num. VI. ad XIV. dies XXVI. Septembris hoc anno cum die Dominica concurrit; quare cum eo die *Eradius* Coadjutor Divi *Auguſtini* ordinatus fuerit, ut ipſemet Auguſtinus in Epiſtola CCXIII. alias CX. quæ hujus anni Conſulibus notata eſt, teſtatur, manifeſtum eſt, in Africa Epiſcoporum ordinationes diebus Dominicis hoc tempore fieri ſolitas eſſe. Sic *Valerius* Hipponenſis Epiſcopus obtenta diſpenſatione ab Epiſcopo Carthaginenſi totius Africæ Primate, Sanctum *Auguſtinum* Coadjutorem ſibi aſſumſerat, & Hipponenſem Epiſcopum ordinari

ſervet eum, ſervet incolumem, ſervet ſine crimine: ut qui facit gaudium viventis, locum ſuppleat morientis. A Notariis Eccleſiæ (ſicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntnr quæ dicitis, & meus ſermo & veſtræ acclamationes in terram non cadunt. Apertius, ut dicam, Eccleſiaſtica nunc Geſta conficimus; ſic enim hoc eſſe (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum eſt trigeſies ſexies: Deo gratias, Chriſto laudes. Exaudi Chriſte, Auguſtino vita: dictum eſt terdecies. Te patrem, te Epiſcopum: dictum eſt octies. Dignus eſt, & juſtus eſt: dictum eſt vicies. Bene meritus, bene dignus: dictum eſt quinquies.

X. *Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Ego (ut dicebam) voluntatem meam & voluntatem veſtram, Geſtis Eccleſiaſticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum vero ad latentem Dei voluntatem: omnes (ut dixi) oremus, ut confirmet Deus quod operatus eſt in nobis. A populo acclamatum eſt: Judicio tuo gratias agimus: dictum eſt ſexdecies. Fiat, fiat: dictum eſt duodecies. Te patrem Eradium Epiſcopum: dictum eſt ſexies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Scio quod ſcitis & vos: ſed nolo de illo fieri, quod de me factum eſt: quid autem factum ſit, multi ſcitis; illi ſoli neſciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem ſciendi. Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ patre & Epiſcopo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat. Quod ergo reprehenſum eſt in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum eſt: Deo gratias: Chriſto laudes: dictum eſt tredecies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Erit presbyter (ut eſt) quando Deus voluerit, futurus Epiſcopus. Sed plane modo facturus ſum, adjuvante miſericordia Chriſti, quod adhuc uſque non feci.*

Quid Valerius contra Nicænos canones.

XI. *Noſtis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permiſiſtis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres, & patres mei coepiſcopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati ſunt, ut per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet. Geſta confecta ſunt. Placuit, acclamaſtis. Recitatur placitum veſtrum & acclamatio veſtra. Parvo tempore ſervatum eſt circa me, & poſtea violenter irruptum eſt; & non permittor, ad quod volo vacare. Ante meridiem & poſt meridiem occupationibus hominum teneor. Obſecro vos & obſtringo per Chriſtum, ut huic juveni, huic presbytero Eradio quem hodie in nomine Chriſti deſigno ſucceſſorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum eſt: Judicio tuo gratias agimus: dictum eſt vicies ſexies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit; Ego charitati & benevolentiæ veſtræ apud Dominum Deum noſtrum gratias ago: immo de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid eſt quod ad me perferebatur ad illum perferatur. Ubi neceſſarium habuerit conſilium, meum non negabo auxilium. Abſit ut me ſubtraham: tamen quicquid eſt, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipſe me autem conſulat, ſi forte non invenerit quid facere debeat; aut poſcat adjutorem, quem novit patrem: ut & vobis nihil deſit, & ego tandem aliquando, ſi quantumcumque ſpatium mihi hujus vitæ donaverit Deus, ipſam meam quantulamcumque vitam non dem ſegnitiei, neque donem inertiæ, ſed in ſanctis Scripturis, quantum ipſe permittit & largitur, exerceam: hoc & ipſi proderit, & per ipſum etiam vobis. Nemo ergo invideat otio meo, quod magnum habet negotium.*

Cur Auguſtinus otium optet.

XII. *Video me de hac re, propter quam vos invitavi, omnia vobiſcum egiſſe, quæ debui. Hoc ultimum rogo, ut Geſtis iſtis dignemini ſubſcribere, qui poteſtis. Hic mihi reſponſione veſtra opus eſt: teneam reſponſionem veſtram: de hac aſſenſione aliquid acclamate. A populo acclamatum eſt: Fiat, fiat: dictum eſt vicies quinquies. Dignum eſt, juſtum eſt: dictum eſt vicies octies. Fiat, fiat: dictum eſt quater decies. Olim dignus, olim meritus: dictum eſt vicies quinquies. Judicio tuo gratias agimus: dictum eſt tredecies. Exaudi Chriſte, Eradium conſerva: dictum eſt octies decies. Cumque reticeretur, Auguſtinus Epiſcopus dixit: Bene habet, ut ea quæ Dei ſunt, circa ſacrificium ejus agere valeamus; in qua hora ſupplicationis noſtræ, maxime commendo charitati veſtræ, ut omnes veſtras cauſas & negotia intermittatis, & pro iſta Eccleſia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.* Hucuſque ejus diei & cauſæ Acta Eccleſiaſtica.

XIII. Erat autem Auguſtinus hoc tempore annum ætatis agens ſeptuageſimumſecundum

PAGIUS ri curarat, qui una ſecum Eccleſiam regeret. Epiſcopatum ſuſcipere ſub vivente Epiſcopo contra morem Eccleſiæ *Auguſtinus* recuſabat; ſed cum jam nonnulla exempla præceſſiſſent, ejus excuſatio non admiſſa. Is tamen in ſe ipſo poſtea fieri non debuiſſe, ut vivo ſuo Epiſcopo ordinaretur, & dixit, & ſcripſit, propter Concilii Nicæni Canonem, quem jam ordinatus didicit. Qua de re legendus Poſſidius in ejus Vita cap. 8. Quare hoc & præcedentibus ſæculis Sancti Epiſcopi *Coadjutores* & Succeſſores ſibi deſignarunt, Clero & Plebe conſentiente, ut variis exemplis oſtendit Natalis Alexander in parte 2. quinti Sæculi cap. I. artic. 2.

A num.

Subrogandi ſucceſſoris cur poſtea dempta facultas.

dum, Epiſcopatus vero trigeſimumſecundum, prout ex ratione ejus ætatis & ſedis ſuperius habita facile deduci poteſt. Vixit vero poſt hæc annos quatuor. Porro licentia iſta de ſubrogando ſibi ſucceſſore bene uſi ſunt complures ſancti Epiſcopi, cum quos ſanctiſſimos ſcirent, eos ad Epiſcopale munus deligerent. Excreſcente vero hominum iniquitate, cum ſucceſſionem Antiſtites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proſcripta eſt ab Eccleſia ſacris canonibus & decretis ſummorum Pontificum ejuſmodi ſucceſſores ſubrogandi facultas.

XIV. Auguſtinus recognoſcit omnia ſua ſcripta.

Sed illud quærendum: Quodnam adeo magnum (ut ait) negotium iſtud fuit, propter quod adeo enixe poſtulavit otium? Quænam, rogo fuerunt poſt hæc S. Auguſtini in ſacris litteris elucubrationes, quarum cauſa curæ Epiſcopali (quod hactenus numquam fecerat) nuncium remiſit? Illud in primis inſidebat ejus menti negotium, quod jam pluribus ante annis conceperat animo, nempe, ut omnia ſua ſcripta recognoſceret, & quod minus recte dictum videri poſſet, ingenue retractaret. Ad Marcellinum enim olim ſcribens, hæc ait (*a*): *Si mihi Deus, quod volo, præſtiterit, ut omnium librorum meorum quæcumque mihi rectiſſime diſplicent, opere aliquo ad hoc ipſum inſtituto colligam atque demonſtrem: tunc videbunt omnes homines, quod non ſim acceptator perſonæ meæ.* Hæc ipſe. Porro quod diu ante fuerat meditatus, numquam hactenus implere valuit: ſed cum nec impleturus aliquando foret, quamdiu negotiis detinerentur Epiſcopatus; ut rem adeo ſibi viſam neceſſariam explere poſſet, ejuſmodi ſubſtituendi Eradium conſilium iniit, nec quidem ſine Dei nutu, quod jam impenderet ipſius ad Deum tranſitus: datum eſt enim ei a Deo ſpatium, quo ſaluberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & ſequenti duos illos Retractationum libros a S. Auguſtino conſcriptos eſſe, ex his quæ Poſſidius ſcribit, ut affirmemus, adducimur: etenim ait, illis abſolutis; brevi excurſo temporis ſpatio, contigiſſe Vvandalorum in Africam irruptionem, quam quidem factam eſſe anno ſequenti dicemus.

(*a*) *Aug. epiſt.* 7.

XV. Poſſidius igitur de his agens, hæc ait: (*b*) *Ante proximum vero diem obitus ſui, a ſe dictatos & editos recenſuit libros, ſive eos quos primo tempore converſionis ſuæ adhuc laicus, ſive quos presbyter, ſive quos Epiſcopus dictaverat; & quæcumque in his recognovit aliter quam ſeſe haberet Eccleſiaſtica regula a ſe fuiſſe dictata, vel ſcripta, cum adhuc Eccleſiaſticum uſum minus ſciret, minuſque intelligeret, a ſemetipſo & reprehenſa & correcta ſunt. Unde etiam duo ſcripſit volumina, quorum eſt titulus, De recenſione librorum. Præreptos etiam ſibi quoſdam libros ante diligentiorem emendationem a nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos poſtmodum emendaſſet. Imperfecta etiam quædam librorum ſuorum, præventus morte, reliquit, &c.* Addit enim ab eodem tunc ſcriptum fuiſſe commentarium, cujus eſt titulus, *Speculum*.

(*b*) *Poſſid. Vit. Aug. c.* 28.

XVI. Magna plane debet exiſtimari felicitas, ut quæ quiſque elucubravit, ante obitum recognoſcat. Meminimus dictum ſuperius, S. Hieronymum erubuiſſe ſenem quæ ſcripſerat adoleſcens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluiſſe hoc ſibi non licere, ob urgentem jugiter morbum, & optaſſe id ipſum ab aliquo fideli amico præſtari: ſunt hæc ejus verba, cum in morbum invectus eſt: *Si tu cari eque libri mei obſiti ſunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum ultimam manum apponet? omnia etiamnum viventi mortua ſunt.* Hæc ipſe dolens. Magno ergo Dei beneficio id conceſſum eſt Auguſtino: qui de iiſdem Retractationibus ſuis, ſcribens ad Quodvultdeum diaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, qui ab eo ſcribi petierat de Hæreſibus commentarium, meminit: ubi & quibus aliis detineretur, hoc tempore occupatus ſcriptionibus, his verbis oſtendit (*c*): *Sed ne quidem hoc potui*, nempe de Hæreſibus librum ſcribere, *talibus curis ſupervenientibus impeditus, quibus omnino diſſimulare non poſſem: nam & me ab eo quod habebam in manibus, averterunt. Hoc autem eſt, ubi reſpondeo libris Juliani, quos octo edidit poſt illos quatuor, quibus ante reſpondi. Hos enim cum Romæ accepiſſet frater Alypius, nondum omnes deſcripſe-*

(*c*) *Aug. ep. ad Quodvultd. habetur to.*6. *ante librum de hæreſ.*

Libris Juliani interpellatur Auguſtinus ab inſtituto.

PAGIUS VI. *Auguſtinus ſcribit libros duos Retractationum.*

A num. XIV. ad XIX. Baronius hoc & ſequenti anno duos *Retractationum libros* ab Auguſtino conſcriptos eſſe exiſtimat, quod Poſſidius cap. 28. poſtquam locutus eſt de illa librorum ſuorum recenſione, ſubdat: *Verum brevi conſequenti tempore divina voluntate & poteſtate provenit*, ut Vandali in Africam irruerint, quod Baronius anno ſequenti contigiſſe putavit. Emin. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 24. eam opinionem alio argumento probat, quia, inquit, Auguſtinus anno CCCCXVIII. *XII. Kal. Octob.* Cæſareæ fuit in Mauritania, ut ſuo loco vidimus; octennio vero poſt ſcripſit libros Retractationum; nam cum corrigendum ſuſcepiſſet Opus *de Doctrina Chriſtiana* inſcriptum, imperfectum illud agnovit: *Libros*, inquit lib. 2. Retract. cap. 4. *de Doctrina Chriſtiana, cum imperfectos comperiſſem, perficere malui, quam eis ſic relictis ad alia retractanda tranſire.* Tertium igitur librum perfecit: *Addidi etiam*, inquit, *noviſſimum librum, & quatuor libris Opus illud implevi*. At in libro iſto quarto de Doctrina Chriſtiana inter librorum Retractationem elucubrato, tradit, ſe ab octennio apud Cæſaream Mau-

pſerat, cum oblatam occaſionem noluit prœterire, per quam mihi quinque tranſmiſit, promittens alios tres cito ſe eſſe miſſurum, & multum inſtans, ne reſpondere differrem. Cujus inſtantia coactus ſum remiſſius ſemper agere quod agebam, ut operi utrique non deeſſem, uni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupationibus hinc atque inde venire non deſiſtentibus parceretur. Hæc ipſe: quem perſeveraſſe quidem in ejuſmodi ſcriptione in Julianum uſque ad mortem, teſtatur Proſper in Chronico, ubi agit de Auguſtini obitu. Quod vero ſpectat ad libros Retractationum, iſta ipſe mox ſubdit:

XVII. Quæ Auguſtin. ſuorum operum retractavit, quæve prætermiſit.

Agebam vero rem plurimum neceſſariam: nam retractabam opuſcula mea, & ſi quid in eis me offenderet, vel alios offendere poſſet, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & poſſet, operabar: & duo volumina jam abſolveram, retractatis omnibus libris meis, quorum numerum neſciebam, eaſque ducentos trigintaduos eſſe cognovi. Reſtabant epiſtolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plurimas epiſtolarum legeram, ſed adhuc nihil inde dictaveram, cum me iſti Juliani libri occupare cœperant, quorum nunc quarto reſpondere cœpi, quando ergo id explicuero, quintoque reſpondero, ſi tres non ſupervenerint, diſpono (ſi Deus voluerit) quæ poſcis, incipere; ſimul agens utrumque, & hoc ſcilicet, & illud de retractatione opuſculorum noſtrorum, nocturnis & diurnis temporibus in ſingulis diſtributis. Hæc Auguſtinus ad Quodvultdeum; qui & quæ pollicitus eſt, præſtitit, ſcripſitque de Hæreſibus, qui extat, commentarium, & quidem certe hoc vel ſequenti anno: nam ſi ad annum poſt ſequentem ea ſcriptione perveniſſet, quo cœpta eſt divulgari Neſtorii hæreſis, ejus haud dubium mentionem habuiſſet. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præſtare licuit, nimirum ut quæ reliqua eſſent ſuorum operum recognoſceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de aliis quæſtionibus haud contemnendis ſibi ſcribendi oborta recens eſt occaſio: quænam illæ eſſent, operæpretium erit hic recenſere.

Sed prius dubitationi illi occurrendum: Cum conſtet teſtificatione Poſſidii, duos XVIII.

PAGIUS

Mauritaniæ diſſuaſiſſe populo pugnam, quæ lapidibus peragebatur: *Et ecce jam ferme octo, vel amplius anni ſunt, propitio Chriſto, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.* Quare inde colligit Cardinalis Noriſius, hæc Auguſtinum hoc anno ſcripſiſſe, & *Retractationum* libros anno ſequenti, quo Vandalorum irruptionem in Africam accidiſſe autumat, completos eſſe. Alii denique idem colligunt ex *Eradii* electione, quæ ad hoc fuit ab Auguſtino inſtituta, ut magnum illud opus exequi poſſet. Verum cum irruptio Vandalica contigerit tantum menſe Majo anni quadringenteſimi viceſimi noni, ut infra demonſtrabo, manifeſtum eſt, duos illos *Retractationum libros* ante annum CCCCXXVIII. ad finem perductos non eſſe.

VII. *Libri de Civitate Dei ante libros Retractationum completi.*

„ Baronius num. XVIII. inquit, cum conſtet „ teſtificatione Poſſidii, duos illos *Retractationum* „ *libros* ab Auguſtino abſolutos eſſe ante Van- „ dalicam cladem, quam liquet eſſe cœptam „ anno ſequenti: quomodo accidit, ut idem „ Sanctus Auguſtinus inter alia ſua Opera „ retractaſſe ponat libros XXII. de Civitate Dei, „ cum eos vix poſt biennium abſolviſſe, ipſius „ Auguſtini teſtificatione liqueat? etenim in fi- „ ne XVIII. libri cum dicat, interlapſos eſſe a „ Conſulatu Manlii Theodori) quem contigiſſe „ vidimus anno Domini CCCXCIX.) *annos fer-* „ *me triginta*; dicendum plane eſſet, poſt bien- „ nium eos vix abſolutos. Ne igitur Poſſidium „ mendacem eſſe velimus: dicendum eſt, ipſum „ Auguſtinum intellexiſſe de libris illius nobi- „ liſſimi commentarii, quos jam ad illum uſ- „ que diem abſolverat. Poſuiſſe autem deinde, „ integrum numerum viginti duorum librorum „ quos poſtea non abſque cenſura reliquerit. Ita Baronius, qui recte quidem obſervat, libros de Civitate Dei ab Auguſtino anno CCCCXXVIII. completos eſſe, ſed in eo hallucinatur, quod eoſdem poſt libros de Retractationibus; quos hoc anno editos cenſet, abſolutos exiſtimet. Card. Emin. Noriſius citatus recte oſtendit, univerſum volumen de Civitate Dei ante libros Retractationum terminatum fuiſſe; ex eo quod Auguſtinus lib. 2. Retract. cap. 41. ſcribat: *utrum vel quomodo Deus, qui ſpiritus eſt, etiam per corpus videatur; ſed eam poſtea quæſtionem ſane difficillimam in noviſſimo, ideſt, viceſimo & ſecundo libro de Civitate Dei, ſatis, quantum arbitror, explicavi.* Explicatur ea quæſtio cap. 29. quod eſt totius Operis de Civitate Dei penultimum. Quare Auguſtinus totum illud Opus ante libros Retractationum perfecerat, ideoque ruit conjectura Baronii arbitrantis, Auguſtinum libros illos XXII. de Civitate Dei nominaſſe, non quod eoſdem integros tum temporis edidiſſet, ſed quod univerſo Operi eum librorum numerum deſtinaſſet.

VIII. *Idque anno* CCCCXXVIII.

Quoad alteram partem objectionis a Baronio factæ, quod nempe Auguſtinus in fine libri XVIII. de Civitate Dei dicat, a Conſulatu Mallii Theodori (non vero Manlii, ut editiones S. Auguſtini corrupte habent) ſeu anno Chriſti CCCXCIX. uſque ad annum, quo librum illum XVIII. ſcribebat effluxiſſe *annos ferme triginta*, ex quo deducit Baronius librum illum XVIII. ante annum CCCCXXVIII. ad finem perductum non eſſe, ei Cardinalis Noriſii citati reſponſio non ſatisfacit. „ Ait enim libros XXII. „ *de Civitate Dei* anno ſuperiori in lucem e- „ miſſos, & triginta annos illos ab Auguſtino „ memoratos, non a Conſulatu Manlii, ſeu „ anno CCCXCIX. ſed a ſuperioris anni COSS. „ Honorio Aug. IV. & Eutychiano, anno ſc. „ Chriſti CCCXCVIII. numerandos eſſe: Ibi „ enim, inquit Cardinalis Noriſius, Auguſti- „ nus confutat illud Gentilium Oraculum fabu- „ loſum poſt annos CCCLXV. a primo Petri „ miraculo cultum Chriſtianum deſiturum, ait- „ que illum numerum Honorio & Eutychiano „ COSS. terminatum *Idibus Maii ex quo*, ad- „ dit *Auguſtinus*, *uſque ad hoc tempus per tri-* „ *ginta ferme annos, quis non videat, quantum creverit cultus nominis Chriſti?* Non di- „ xit

illos Retractationum libros ab Auguſtino abſolutos eſſe ante Uvandalicam cladem, quam liquet eſſe cœptam anno ſequenti; quomodo accidit, ut idem S. Auguſtinus inter alia ſua opera retractaſſe ponat (a) libros vigintiduos de Civitate Dei, cum eos vix poſt biennium abſolviſſe, ipſius Auguſtini teſtificatione liqueat? Etenim in fine decimioctavi libri cum dicat, interlapſos eſſe a Conſulatu Manlii Theodori (quem contigiſſe vidimus anno Domini undequadringenteſimo) annos ferme triginta; dicendum plane eſſet, poſt biennium eos vix abſolutos. Ne igitur Poſſidium mendacem eſſe velimus; dicendum eſt, ipſum Auguſtinum intellexiſſe de libris illis nobiliſſimi commentarii, quos jam ad illam uſque diem abſolverat; poſuiſſe autem deinde integrum numerum viginti duorum librorum, quos poſtea non abſque cenſura reliquerit.

(a) *Aug. Retract. lib. 2. c. 43.*

Libri de Civitate Dei quando fuerint abſoluti.

XIX. Proſper Aquitanus & Hilarius Arelatenſis laborant pro Auguſtino.

Quænam autem importune adeo in his occupatum offenderint Auguſtinum, ut eum ab illis evocarint, jam dicamus. Proſper Aquitanus, & Hilarius Arelatenſis, ambo ſancti Auguſtini ſtudioſiſſimi, hoc eodem tempore ſcripſerunt ad ipſum e Galliis ſinguli ſingulas litteras, eaſdemque prolixiores, de quibuſdam quæſtionibus ab adverſariis ipſius Auguſtini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes ſolvendas, eidem divertere opus fuit. Quod enim ad tempus ſpectat ipſe Auguſtinus hæc habet in primis (b): De-

(b) *Aug. ad Proſp. de prædeſt. ſanct. c. 3.*

PAGIUS ,, xit abſolute triginta, ſed *ferme triginta*, ,, quo loquendi modo, aliquot annos ad illum ,, numerum deficere ſignificavit, nempe unum ,, aut alterum. Ita vir eruditiſſimus, & de Doctrina Auguſtiniana optime meritus. Verum ex his quæ ſcribit Auguſtinus, non minus fere manifeſtum eſt, eum libros Retractationum currenti anno exorſum eſſe, & inter eoſdem ſcribendos, libros de Civitate Dei terminaſſe, quam eodem medio tempore libris IV. de Doctrina Chriſtiana finem impoſuiſſe. Auguſtinum vero annos illos ferme triginta, non enumerare ab anno CCCXCVIII. ut interpretatur Eminen. Card. Noriſius, ſed a Conſulatu Mallii, annoque inſequenti, quo conſtat Gaudentium, & Jovium, juxta conſtitutionem Honorii Imp. eo anno datam, templa in Africa evertiſſe, ipſa, Auguſtini verba nos dubitare non ſinunt: *Numeratis proinde Conſulibus*, inquit Auguſtinus, *CCCLXV. anni reperiuntur impleti, per eaſdem Idus Majas, Conſulatu Honorii & Eutychiani. Porro ſequenti anno cum ſocium accepiſſet Honorius Conſulem Manlium Theodorum, quando jam ſecundum illud oraculum Dæmonum, aut figmentum Dæmonum, nulla eſſe debuit religio Chriſtiana, quidper alias terrarum partes forſitan factum ſit, non fuit neceſſe perquirere. Interim quod ſcimus, in Civitate notiſſima & eminentiſſima Carthagine Africæ Gaudentius & Jovius Comites Imperatoris Honorii, XIV. Kalend. Aprilis falſorum Deorum templa everterunt & ſimulacra fregerunt. Ex quo* (ex XIV. nempe Kalend. April. anni CCCXCIX.) *uſque ad hoc tempus per triginta ferme annis quis non videat quantum creverit cultus nominis Chriſti?* Libri itaque XXII. de Civitate Dei anno CCCCXXVIII. *triginta ferme annis* a Conſulatu Mallii ad finem perducti, & poſtea libri duo *de Retractationibus* eo anno exeunte completi.

IX. *Liber de Hæreſibus anno CCCCXXX. ab Auguſtino editus.*

Quoad librum de *Hæreſibus*, cujus meminit Baronius num. XVI. elucubratus is ab Auguſtino anno CCCCXXX. ut liquet ex argumento deducto tam ex ejus Epiſtola CCXXIV. ad Quodvultdeum Diaconum, qui ab eo flagitarat, ut hæreſeon omnium catalogum texeret, earumque errores ac ritus paucis compleċteretur quam ex Indiculo Poſſidii. In ea ait Auguſtinus, ſe *duo Volumina* jam abſolviſſe, *retractatis omnibus libris ſuis*. Quare cum duos Retractationum libros nonniſi exeunte anno CCCCXXVIII. abſolverit, librum de *Hæreſibus*, in quo elucubrando non parvum tempus inſumptum, ante annum CCCCXXX. non conſcripſit. Præterea Poſſidius in Indiculo, cap. 5. tradit, *de Hæreſibus ad Quodvultdeum Diaconum imperfectum Opus*, ſcilicet morte interveniente, ut interpretatur Iſidorus de Viris illuſtr. cap. 9. Adhæc in eadem ad Quodvultdeum Epiſtola aſſerit Auguſtinus, ſe opus illud ſuſcepturum, poſt abſolutam reſponſionem ad quintum librum Juliani ex illis octo, quos hic edidit poſt illos quatuor, quibus jam reſponderat: *Quando*, inquit, *id explicavero, quintoque reſpondero, ſi tres non ſupervenerint* (nempe VI. VII. VIII. Juliani, quos nondum acceperat) *diſpono, ſi Deus voluerit, ea quæ poſcis* (nempe librum de Hæreſibus) *incipere, ſimul agens utrumque, & hoc ſcilicet, & illud de Retractatione opuſculorum noſtrorum;* quia ſcilicet tertium Retractationum librum moliebatur, cui tamen numquam manum admovit, aliis libris ſcribendis occupatus. Anno itaque CCCCXXIX. elaboravit libros de *Prædeſtinatione Sanctorum & de Perſeverantia*, ad poſtulationem Proſperi & Hilarii Monachi, ut mox oſtendemus, ac priores libros quatuor in Julianum, cum nondum Alypius ad eum tranſmiſiſſet tres libros ultimos ejuſdem Juliani, & tandem anno CCCCXXX. quo ad Deum migravit die XXVIII. menſis Auguſti, librum *de Hæreſibus*, & libros V. & VI. adverſus Julianum exaravit, utrique enim operi immortuus eſt, ut de libro de Hæreſibus jam oſtendimus, & de libro ſexto adverſus Julianum indicat Poſſidius cap. 4. ubi ait; *Item contra ſecundam Juliani reſponſionem, Opus imperfectum*. Liber igitur ille ultimus fuit Operum ſancti Auguſtini; hinc Poſſidius de libris ejus loquens, hos tantum duos imperfectos eſſe dicit, quia ſcilicet morte præventus eoſdem abſolvere non potuit.

X. *Proſper & Hilarius adverſus Semipelagianos ad Auguſtinum ſcribunt.*

A num. XIX. ad XXVI. Joannes *Caſſianus* ſcientia & morum integritate clariſſimus, qui poſt hujus ſæculi initium monaſterium Maſſiliæ ædificavit, ſancti Auguſtini ſententiam de Gratuita prædeſtinatione tum ad Fidem tum ad Gloriam a Sanctorum Patrum opinione abhorrere exiſtimabat, multoſque non modo de communi Doctorum vulgo; ſed etiam quorumdam Epiſcoporum pietate & eruditione inſignium eamdem opinionem tuebantur; adeo ut plures qui Doctrinæ Auguſtini favebant, ab hujus ſententia revocarentur. Illi poſtea *Semipelagiani* appellati. Verum *Proſper & Hilarius*, non Arelatenſis Epiſcopus, ut putavit Baronius, ſed vir Laicus, cum per omnia eis ſatiſfacere non poſſent, rem ad Auguſtinum retulerunt, rogarunt-

Denique cum mea cuncta opuſcula retractarem, eamque retractationem ſtilo proſequerer, cujus operis jam duos abſolveram libros, antequam ſcripta veſtra prolixiora ſumpſiſſem, &c. Rurſum vero poſteriori libro (*a*): *Propterea* (inquit) *nunc facio libros in quibus opuſcula mea retractanda ſuſcepi, ut nec ipſum in omnibus me ſecutum fuiſſe demonſtrem: ſed proficienter me exiſtimo, Deo miſerante, ſcripſiſſe, non tamen a perfectione cœpiſſe: quandoquidem arrogantius loquor quam verius, ſi vel nunc dico me ad perfectionem ſine ullo errore ſcribendi jam iſta ætate veniſſe. Sed intereſt, quantum & in quibus rebus erretur, & quam facile quiſque corrigat, vel quanta pertinacia ſuum quiſque defendere conetur errorem. Bonæ quippe ſpei eſt homo, ſi eum ſic proficientem dies ultimus vitæ hujus invenenerit, ut adiiciantur ei quæ proficienti defuerunt, & perficiendus quam puniendus potius judicetur.* Hæc ipſe, & notatu quidam digniſſima.

(*a*) *Aug. ad Proſper. de bono perſev. lib. 2. c. 21.*

XX. Qui igitur ad Auguſtinum ea ſcripſerunt Proſper & Hilarius, nondum erant Epiſcopi: ideo eos Auguſtinus filios, non autem fratres appellat, ſicut & Cæleſtinus Papa, cum de iiſdem ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum (*b*): quando autem contigerit creari Epiſcopos, ſuo loco dicetur. Errare ergo ſcias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipſorum epiſtolas affixa, eoſdem Epiſcopos nominat; additumque id eſſe ſuperfluo in epiſtola Proſperi ad Auguſtinum. Quænam autem fuerint turbæ iſtæ contra S. Auguſtini ſcripta in Galliis concitatæ, ex iiſdem utriuſque litteris, aliorumque ſcriptis perfacile intelligi poteſt: nimirum accidiſſe, ut cum perveniſſent in Gallias ſcripta S. Auguſtini adverſus Pelagianos; nonnulli qui Pelagio ſtuduiſſent, inter quos adnumerabatur Joannes Caſſianus presbyter Eccleſiæ Maſſilienſis, cognomento Collator, ea carpere, acriterque inſectari cœperint. Inſurrexerunt vero pro eiſdem ſcriptis præcipui defenſores viri eruditiſſimi (quos diximus) Proſper & Hilarius, quorum prior commercio litterarum tantum Auguſtino notus erat, Hilarius autem ſe uſum eſſe Auguſtino magiſtro teſtatur. De ſe enim ita Proſper in dicta epiſtola ad Auguſtinum: *Ignotus quidem facie, ſed jam aliquatenus (ſi reminiſceris) animo & ſermone compertus: nam per ſanctum fratrem meum Leontium diaconum miſi epiſtolas & recepi, &c.* qui & inferius de Hilario iſta habet: *Unum eorum præcipuæ auctoritatis, & ſpiritualium ſtudiorum ſanctum Hilarium Arelatenſem ſciat beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ.* De ſe vero ipſe Hilarius Auguſtini diſcipulus ita in ſuis litteris: *Nolo autem, ſanctitas tua ſic me arbitretur ſcribere, quaſi de his quæ nunc ediditi, arbitretur hæc ſcribere, quaſi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod a præſentiæ tuæ deliciis exulatus, ubi ſalubribus tuis uberibus nutriebar non ſolum abſentia tua crucior, verum etiam pervicacia quorumdam, qui non tantum manifeſta reſpuunt, ſed etiam non intellecta reprehendunt, &c.*

(*b*) *Cæleſtin. ep. 8.*

Joannes Caſſianus impugnat Auguſtini opera.

Hilarius & Proſper defenſores Auguſtini.

XXI. Quænam fuerint, quæ a Pelagianis clam ſub Catholico nomine latentibus, objicerentur, ex iiſdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Auguſtinus ſcripſiſſet de vocatione & pœnitentia electorum, deque gratia præveniente, quam a voluntate hominum præveniri jactabant, & alia his cognata, ut idem qui ſupra S. Proſper pluribus ea epiſtola ſignificavit: præſtitit id ipſum Hilarius Arelatenſis, plura addens. Quibus omnibus acceptis, Auguſtinus hiſce diebus ad ea elucidanda, & adverſariorum objectiones confutandas converſus, in altum pelagus ingenii vela pandit: inſpirante que divino Spiritu, duos ad eoſdem conſcripſit libros, alterum inſcriptum de Prædeſtinatione ſanctorum, alterum vero de Bono perſeverantiæ: ad cujus finem ejuſmodi conteſtationem appoſuit: *Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent ut eorum ille ſit doctor interior, a cujus facie eſt ſcientia & intellectus. Qui vero errare me exiſtimant, etiam atque etiam quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non ſolum doctior,* ve-

S. Auguſtini modeſtia & humilitas

PAGIUS runtque, ut quæ in ejus libris præſertim de *Correptione & Gratia*, quoſdam ſuorum offendebant, clarius explicare vellet. Eam ob rem uterque literas ad eum dedit, quæ ad alias Tom. VII. Operum Divi Auguſtini, nunc inter Epiſtolas Auguſtinianas ordine CCXXV. & CCXXVI. extant. *Proſper* tum moribus tum ſtudio commendabilis *Auguſtinum* numquam viderat, ſed tantummodo officioſis literis ſalutaverat, quas per *Leontium* Diaconum direxerat, ut Hilarius in fine ſuæ Epiſtolæ inſinuat; & ipſemet ſe tantum ex ordine Laicorum fuiſſe quodammodo indicat, quando profitetur minime ſe pareni auctoritati adverſariorum, a quibus multum & vitæ meritis & ſummo Sacerdotii honore ſuperetur. *Hilarius* vero in ſua Epiſtola ſignificat, ſe ipſius *præſentiæ deliciis* aliquando potitum, *uberibuſque ſalubribus nutritum* fuiſſe, ac poſtremo n. IX. ſe Laicum indicat, & Auguſtinum appellat *Patrem*, a quo viciſſim in libro de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 1. *filius* nuncupatur. Quare hallucinati ſunt, qui hunc *Hilarium* cum Hilario Arelatenſi Epiſcopo confudere. Proſper etiam in ſuis literis loquitur de eodem Hilario Arelatenſi Epiſcopo, oſtenditque illum unum ex iis fuiſſe, qui Caſſiani partes ſequebantur, ac Auguſtinum certiorem faciens omnium, quæ a Caſſiano ejuſque Monachis contra illius de præde-

verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ doctores magis expecto, ſi & in ipſorum manus veniunt, dignenturque noſſe quæ ſcribo. Hæc ipſe, digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animique ejus admirabili cum ſummiſſione verecundia: ut plane, niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatum ipſum divino Spiritu illa ſcripſiſſe: cum non ſuper quempiam alium, quam ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei, divinum affore numen, Deus per Prophetam (*a*) fuerit conteſtatus, ſicut & Jacobus docuit, ubi ait (*b*): *Quæ de ſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, &c.* At longe longius, dicam, & quam longiſſime abeſt, ut quid hujuſmodi in aliquo reperiatur hæretico.

(*a*) *Iſai. 46. ſecundum LXX.* (*b*) *Jacob. 3.*

XXII. Sed & hic obiter attingenda quæ Hilarius Arelatenſis inter alia S. Auguſtino voluit innoteſcere, adjecta ad epiſtolam ejuſmodi appendice: *Sciat ſanctitas tua, fratrem meum, cujus maxime cauſa hinc diſceſſimus, cum matrona ſua ex conſenſu perfectam Deo continentiam devoviſſe. Unde rogamus ſanctitatem tuam, ut orare digneris, quo hoc ipſum in eis Dominus confirmare & cuſtodire dignetur.* Hæc Hilarius. At quiſnam fuerit iſte germanus ejus, adhuc me latet: de ſorore vero ipſius Pimeniola nomine (*c*), nupta Lupo viro illuſtri, eadem dedicata ab eis Deo ex conſenſu caſtitate narratur hiſtoria, cum contigit eoſdem pios conjuges poſt ſeptennium amore perfectioris vitæ ſe invicem ſeparaſſe, ſanctumque conjugem Lupum ſub S. Honorato abbate cœnobii Lirinenſis vitam monaſticam excoluiſſe, inde vero a Trecenſibus ad Epiſcopatum aſſumptum mira ſanctitate claruiſſe. Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica adverſus Pelagianos ſuſcepta, de qua ſuo loco inferius pluribus dicturi ſumus.

(*c*) *Acta S. Lupi apud Sur. die 29. Julii.*

De Pimeniola, & Lupo.

XXIII. Hic ille Lupus, quem tot tantiſque præconiis celebrat Sidonius Apollinaris, cum ipſe creatus Epiſcopus ad eum ſcribit in Epiſcopatu novem jam luſtra perfunctum, cujus monitis haud parum Sidonius ipſe profecerat. At quantus hic (quod eſt admiratione dignum) evaſerit ex homine conjugato ſacerdos, hæc modo obiter ex ipſius Sidonii epiſtolæ exordio accipe (*d*): *Benedictus Spiritus ſanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Epiſcopus Epiſcoporum, & alter ſæculi tui Jacobus, de quadam ſpecula charitatis, nec de inferiore Hieruſalem tota Eccleſiæ Dei noſtri membra ſuper inſpicis.* Et inferius: *Poſt deſudatas militiæ Lirinenſis excubias, & in Apoſtolica ſede novem jam decurſa quinquennia, utriuſque ſanctorum ordinis te conclamatiſſimum primi pilarem ſpiritualia caſtra venerentur, &c.* Hæc de ipſo, quem quidem mirifica ſanctitate conſpicuum omnium Galliarum Epiſcopi intuebantur & venerabantur, cum eum omnes (ut

(*d*) *Sid. l. 6. epiſt. 1.*

PAGIUS

deſtinatione gratuita ſententiam in Galliis aſſerebantur, ait: *Speramus non ſolum tenuitatem noſtram diſputationum tuarum præſidio roborandam, ſed etiam ipſos, quos meritis, atque honoribus claros caligo iſtius opinionis obſcurat, defæcatiſſimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipuæ auctoritatis & ſpiritualium ſtudiorum virum, Sanctum Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, ſciat beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ, & de hoc quod in querelam trahit, jampridem apud Sanctitatem ſuam per literas velle conferre.*

XI. *Auguſtinus anno CCCCXXIX. Libros de Prædeſtinat. SS. & de Dono perſeverantiæ ſcribit.*

Quare *Hilarius*, qui ad Auguſtinum ſcripſit adverſus Semipelagianos, diverſus erat ab Hilario tunc Epiſcopo Arelatenſi, & in quæſtione de initio fidei ac dono perſeverantiæ a partibus Caſſiani ſtabat, at *præter hæc omnia* (Auguſtini ſcilicet) *ſe profitebatur amplecti*, ut teſtatur Auguſtinus libro de Dono perſeverantiæ cap. 21. Baronius num. XX. dicit, Proſperum & Hilarium nondum Epiſcopos fuiſſe, quando Epiſtolas illas ſcripſere. Verum ex verbis citatis Proſperi conſtat tunc Hilarium jam Arelatenſem Epiſcopum fuiſſe, ideoque Hilarium qui ad Auguſtinum ſcripſit, fuiſſe & Laicum, & diverſum ab Hilario Arelatenſi. *Proſperum* vero hoc tempore fuiſſe Laicum, mox oſtendimus, & infra viſuri ſumus eum numquam Epiſcopatum Regienſem adminiſtraſſe. Secundo ait Baronius, additium eſſe in Epiſtola Proſperi titulum Epiſcopi Arelatenſis; aliqui vero Viri Eruditi, loco Hilarii *Honoratum*, qui hoc anno creatus eſt Epiſcopus Arelatenſis, legendum eſſe arbitrantur. Sed præterquam quod omnes codices MSS. habent *Hilarium*, ambæ hæ literæ, non hoc anno ad Auguſtinum datæ, ſed anno quadringenteſimo viceſimo nono, cum is in libris Retractationum mentionem non faciat librorum de Prædeſtinatione Sanctorum & de Dono perſeverantiæ, poſt acceptas has literas ab Auguſtino compoſitorum. Libros autem Retractationum abſolvit Auguſtinus ſub finem anni CCCCXXVIII. ut ſupra monſtravimus. Quare cum *Hilarius* anno tantum CCCCXXIX. Epiſcopus Arelatenſis renunciatus fuerit, ut ex dicendis liquebit, utraque Epiſtola, & uterque liber de prædeſtinatione Sanctorum & de Dono perſeverantiæ ad eum Chriſti annum pertinent. Hinc Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanct. cap. 3. ait: *Cum mea opuſcula retractarem, eamque retractationem ſtylo perſequerer, cujus Operis jam duos abſolveram libros, antequam ſcripta veſtra prolixiora ſumpſiſſem*, &c.

XII. *Quando illos ſcripſit, S. Hilarius jam erat Epiſc. Arelatenſis.*

Baronius num. XXII. referens hæc verba Hilarii, qui ad Auguſtinum ſcripſit: *Sciat ſanctitas tua, fratrem meum, cujus maxime cauſa hinc diſceſſimus, cum Matrona ſua ex conſenſu perfectam Deo continentiam devoviſſe*, ait, adhuc ſe latere, quis fuerit iſte germanus Hilarii Arelatenſis. Verum cum Hilarius Arelatenſis Epiſcopus has literas non ſcripſerit, ſignificat Hilarius laicus, qui eas dedit, fratrem ſuum continentiæ perpetuæ votum mutuo inter conjugem ſuam conſenſu iniiſſe. Præterea Baronius num. XXIII. referens iſta verba Sancti Eucherii in Epiſtola Parænetica ad Valerianum, in qua ait: *Hila-*

(ut idem ait) ſcirent eſſe normam morum, & columnam virtutum. Sed de Lupo hæc modo ſatis, occaſione ejus conjugis S. Pimeniolæ ſororis Hilarii: libuit namque ex fructibus poſtea editis, arboboris plantationem laudibus iſtis a majoribus dictis proſequi. Quod vero ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat ipſum inter alia una cum S. Petronio Bononienſi S. Eucherii (*a*) illud elogium: *Hilarius nuper, & de Italia nunc Antiſtes Petronius, ambo ab illa pleniſſima (ut ajunt) mundanæ poteſtatis ſede, unus in religionis, alius in ſacerdotii nomen aſcendit.* Hæc Eucherius, cum creatus eſt Petronius Epiſcopus Bononienſis, perſeverante Hilario in vita monaſtica.

De Hilario & Petronio.

(*a*) *Eucher. ad Valerianum epiſt.*

XXIV. Graves contra Auguſtinum calumniæ.

Sed redeamus ad Proſperum, qui his temporibus pro defenſione ſcriptorum S. Auguſtini exurgens acerrimus propugnator, adverſus eos quoque qui clam (quod palam non auderent, damnata jam hæreſi Pelagiana) in S. Auguſtinum adeo inverecunde obloquerentur, ut in eum Ethniciſmum necnon Manichæiſmum calumnioſe nimis impingerent: contra hos, inquam, S. Proſper iniens ipſe certamen, primum omnium hos fuiſſe Pelagianos oſtendit aperte in commentario quem ad Ruffinum conſcripſit, demonſtrans inſuper Auguſtini doctrinam ab univerſa Catholica Eccleſia eſſe receptam, illorum vero ubique damnatam: de his enim hæc ait (*b*): *Has autem verſutias, quibus ſe filii tenebrarum in ſimilitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Epiſcoporum judicia, & Apoſtolicæ ſedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatiſſimus quoque Auguſtinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini ſacerdotum, copioſe & pulchre in multis voluminum diſputationibus deſtruxit; utpote inter multa Dei dona, quibus illum abundatiſſime Spiritus veritatis implevit, habens etiam hanc ſcientiæ, & ſapientiæ ex Dei charitate virtutem, ut non ſolum iſtam* (Pelagianam hæreſim ſcilicet) *adhuc in ſuis detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas prius hæreſes victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Eccleſiæ, & ad gloriam Chriſti qua ipſe illuſtratus eſt perfulgenti, quidam noſtrorum (quod de ipſis multum dolendum eſt) occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur, & prout ſibi obnoxias aliquorum aures, opportunaſque repererint, ſcripta ipſius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſubmovere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem: adjicientes etiam, duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, ut ſcilicet tantæ pietatis viro Paganorum, & Manichæorum adſcribatur impietas.*

(*b*) *Proſp. de liber. arbit.*

Auguſtini celebritas.

XXV. In adverſarios Auguſtinum impugnantes.

Quæ ſi vera ſunt: cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impii ſunt, ut tam abruptam perniciem ab Eccleſia repellant? tam inſanis prædicationibus non reſiſtant? nec ſaltem aliquibus ſcriptis eum, a quo talis emanat doctrina, conveniant? Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore revocaverint. Immo noverunt, non ſolum Romanam Africanamque Eccleſiam, & per omnes mundi partes, univerſos promiſſionis filios cum doctrina hujus viri, ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeſſione congruere; ſed etiam in ipſis locis, in quibus adverſus eum querimonia concitatur, eſſe, propitio Deo plurimos, qui ad perceptionem Evangelicæ Apoſtolicæque doctrinæ ſaluberrimis ejus diſputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Chriſti (in quantum ea ipſe multiplicat) dilatantur. Si recte reprehendimur, cur non conſtanter arguimur? Si arguendi non ſumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis neſcit, cur iſta privatim de ſtomacho garriant, &

PAGIUS *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antiſtes Petronius, ambo ex illa pleniſſima, ut ajunt, mundanæ poteſtatis ſede, unus in religionis, alter in Sacerdotii nomen aſcendit*, addit: *Hæc Eucherius, cum creatus eſt Petronius Epiſcopus Bononienſis, perſeverante ante Hilario in vita monaſtica*, hoc fundamento ex literis Proſperi deduxit, Hilarium nondum fuiſſe Epiſcopum, cum Proſper eas literas dedit. Verum, inquit Doctiſſimus Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 2. aperte colligitur, oppoſitum ex Eucherii verbis; etenim *nuper* refertur ad *nunc*, quaſi diceret *Eucherius*, Hilarius nuper Epiſcopus in Gallia, & *nunc* Petronius in Italia; alias ſenſus ac proprietas dictionis omnino corrumpitur. Porro tempus Epiſcopatus Petronii nos edocet in eadem Epiſtola Eucherius, cum dicat, ſe eam ſcribere *anno Urbis conditæ milleſimo centeſimo octuageſimo quinto*, ideoque anno Chriſti CCCCXXXII. ſi Varronianam putationem ſecutus eſt, aut etiam tardius, ſi Capitolinæ aut Frontinianæ adhæſit. Quare initium Epiſcopatus Petronii cum anno CCCCXXX. non bene illigarunt Sigonius in Hiſtoria de Regno Italiæ, & Ughellus in Italia Sacra.

XIII. *Argumentum Librorum de Prædeſtinat. SS. & de Dono perſeverantiæ.*

Auguſtinus Proſperi & Hilarii Literis permotus duos ad utrumque ſcripſit Libros priorem de *Prædeſtinatione* Sanctorum, poſteriorem de *Dono Perſeverantiæ*. In priori docet, *Semipelagianos* in quæſtione de Prædeſtinatione Sanctorum non recedere a Pelagii ſententia, ſi humani arbitrii viribus initia fidei adſcribant: Incrementum certe ejuſdem Deo dare ſuperbiæ eſſe. Quaſi vellet priores ſibi partes tribuere, poſteriores Deo: nihil novi ſe ſe in medium attuliſſe, ſed quæ *Cyprianus* atque *Ambroſius* ante

& publice de conſilio conticeſcant? Volentes enim in ſua juſtitia magis quam in Dei gratia gloriari, moleſte ferunt, quod his, quæ adverſus excellentiſſimæ auctoritatis virum inter multas collationes aſſeruere, reſtitimus, &c. Hæc & alia Proſper adverſus hujuſmodi ſuſurrones. Sed de his modo hactenus. Quæ autem per adverſarios poſt obitum S. Auguſtini adverſus ejus ſcripta excitata ſunt prælia, ſuo loco dicemus. Jam vero quæ hujus anni ſunt reliqua proſequamur.

XXVI. Patroclus Epiſcopus Arelat. occiditur, Honoratus ſubſtituitur.

His ipſis Conſulibus (inquit Proſper in Chronico) *Patroclus Arelatenſis Epiſcopus a Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam juſſionem Felicis Magiſtri militum referebatur, cujus impulſu traditur etiam Titus diaconus vir ſanctus, Romæ pecunias diſtribuens, interfectus.* Hæc ipſe. Cæterum longe diſpar utriuſque conditio & cauſa necis. Etenim Titus vir ſanctus (ut ait) inter ſanctos adſcriptus eſt martyres (*a*). Patroclus autem ſuorum ſcelerum, ultore numine, pœnas dedit; quippe qui (ut ſuo loco ſuperius dictum eſt) pulſo Herote viro digno, alienam ſedem violentus invaſit, & vicinorum Epiſcoporum (ut patet ex epiſtola Bonifacii Romani Pontificis) jura turbavit. Succeſſit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinenſis cœnobii, quem S. Eucherius primo Inſulanum, inde vero magiſtrum Eccleſiarum appellat, cum ad Salonium ſcribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Fauſtum. Porro res ab eo geſtæ ſcriptis commendatæ ſunt ab ejus ſucceſſore Hilario, ſed plane perierunt: quæ enim extant tribus conſcripta libris, alterius potius, quam Hilarii eſſe, in Notis diximus. Sed de Hilario inferius pluribus.

(*a*) Martyr. Rom. die 15. Auguſt.

PAGIUS

te docuerant, nempe fidem eſſe a Deo: hac de re ſe aliter ſenſiſſe aliquando, & in opuſculis a ſe nondum Epiſcopo ſcriptis erraſſe, ſed poſtea convictum fuiſſe hoc præcipue teſtimonio, *Quid autem habes quod non accepiſti?* quod teſtimonium de ipſa etiam fide accipiendum probat. Fidem inter alia numerandam eſſe opera, quibus Dei gratiam præveniri negat Apoſtolus gratia duritiam cordis auferri; & ad Chriſtum venire omnes, qui a Patre docentur ut veniant. Denique prædeſtinationem ſine meritis non ſolum aperte ex Epiſtolis Apoſtoli deduci; verum etiam ex Chriſto præclariſſimo gratuitæ prædeſtinationis exemplari. In poſteriori Libro qui eſt *de Dono perſeverantiæ* docet, perſeverantiam in bono eſſe donum Dei: Gratiam aliquibus a Deo dari, quia miſericors eſt, aliis negari, quia juſtus eſt: Perſeverandi gratiam non ſecundum accipientium merita, ſed aliis miſericordia dari, aliis juſto ejus judicio non dari: Cur ex adultis ille potius quam iſte vocetur, quemadmodum & ex duobus parvulis cur iſte aſſumatur, ille relinquatur, inſcrutabile eſſe: inſcrutabilius autem, cur ex duobus piis huic perſeverare donetur, non illi; ſed iſtud tamen certiſſimum, hunc eſſe ex prædeſtinatis, illum non eſſe. His duobus Auguſtini Libris diu a Gallicanis Doctoribus contradictum, ſed tandem pari cum reliquis auctoritate ac reverentia excepti ſunt.

XIV. *S. Honoratus ex Abbate Lerinenſi fit Epiſc. Arelatenſis.*

Ad num. XXVI. Proſper in Chronico his COSS. tradit, *Patroclum* Epiſcopum Arelatenſem a Tribuno quodam barbaro occiſum fuiſſe. Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali, ad annum XX. Honorii Imp. de Patroclo habet: *Patroclus Arelatenſis Epiſcopus, infami mercatu Sacerdotia venditare auſus.* Ei ſucceſſit Sanctus *Honoratus* antea Lerinenſis Abbas, de cujus Patria anno CCCCLV. num. XXVII. agemus. Sermo in laudem illius anniverſario obitus ejus die habitus a Sancto Hilario, qui ei ſucceſſit in Sedem Arelatenſem, extat apud Bollandum ad diem XVI. Januarii, quo Sanctus *Honoratus* colitur. Baronius exiſtimavit Vitam Sancti Honorati, quam Iſidorus lib. de Script. Eccleſ. cap. 16. ab eodem Sancto Hilario ſcriptam aſſerit, periiſſe. Verum ea diverſa non eſt a laudata Oratione funebri, quam etiam retulit Surius ad diem XVI. Januarii. Alia autem Sancti *Honorati* Vita, tribus libris diſtincta fabulis & deliriis plena eſt, ut obſervat Baronius anno CCCCXLV. num. XIX. Antelmius in Diſſert. de Initiis Eccleſiæ Forojulienſis cap. 16. oſtendit, hujus Vitæ fabuloſæ Auctorem eſſe *Raymundum Feraudum* Gallo-Provincialem Poetam vernaculum, qui vivebat tempore Caroli II. Andegavenſis, Neapolitani Regis & Provinciæ Comitis. Sanctus *Honoratus* poſt ſuam in Orientem Peregrinationem, Monaſterium *Lerinenſe* fundavit, in quo ejus tempore floruere Eucherius, Maximus, Hilarius, Fauſtus, Lupus, aliique celeberrimi Monachi, qui deinde ad Epiſcopatum in diverſis partibus Galliarum aſſumti ſunt. Eſt autem *Lerina* inſula Provinciæ adjacens adverſus Antipolim. Tempus conditi illius Monaſterii, incertum; citius tamen quam par erat, Baronius ejus conditum conſignat circa annum CCCLXXV. Honoratus enim Sancto Leontio Forojulienſi Epiſcopo ſedente illud ædificavit, teſte Sancto Hilario laudato in ejus vita cap. 3. dicente: *Vacantem inſulam ob nimietatem ſqualloris & inacceſſa venenatorum animalium metu, Alpino haud longe jugo ſubditam petit. Præter ſecreti opportunitatem, ſancti ac beatiſſimi in Chriſto Viri Leontii Epiſcopi oblectatus vicinia, & caritate conſtrictus plurimis ſitim novo hauſtu protrahere conantibus.* Quare cum Leontius anno CCCCXXXII. ad Deum migrarit, ejus Epiſcopatus initium videtur incidiſſe in priores hujus ſæculi annos.

XV. *Caſſianus XIV. poſtremas Collationes ſcribit.*

Caſſianus Abbas Monaſterii Maſſilienſis præter priores Collationes decem, de quibus ſupra egimus, alias quatuordecim elucubravit, quarum ſeptem priores Sanctis Honorato & Eucherio inſcripſit, quas iteratis literis ab eo Eucherius extorſit, teſte eodem in præfatione ad Collationem XVIII. *poſt conſpectum*, inquit, *atque colloquium trium illorum Senum, quorum Collationes ſancto fratre noſtro Eucherio compellente utcumque digeſſimus.* Editæ ſeptem iſtæ Collationes antequam Honoratus ad Epiſcopatum Arelatenſem eveheretur; ait enim ibidem Caſſianus: *Vos, o Sancti fratres Honorate & Eucheri, tanta illa ſublimium Virorum, a quibus prima anachoreſeos inſtituta ſuſcepimus, laude flammamini*, ut &c. Septem poſtremæ dicatæ ſunt *Joviniano, Minervio Leontio & Theodoro Monachis* in Stœchadibus degentibus. Quare quando priores ſe-

XXVII. Felix dat pœnas ſcelerum. Verum quod ad Felicem Magiſtrum militiæ ſpectat, qui adeo nefaria ſcelera patravit, haud inultus abiit: occiſus enim eſt una cum uxore ab Ætio Magiſtro militum poſt triennium, ut auctor idem eſt Proſper; qui item de Felice tradit, ejus opera indictum fuiſſe bellum in Africa adverſus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem (*a*). Sed id anno ſequenti contigiſſe, cum idem Proſper affirmet, de his ſuo loco agemus.

(*a*) *Proſp. in Chron.*

Adve-

PAGIUS ſeptem Caſſianus ſcripſit, Honoratus nondum erat Epiſcopus; cum eum & Eucherium Caſſianus *fratres* appellet. Reliquas ſeptem Collationes, quas Joviniano aliiſque Monachis dicavit, jam in manibus habebat, cum priores ſeptem ad Honoratum & Eucherium miſit. Nam earum mentionem facit in fine ejuſdem Præfationis ad Honoratum & Eucherium: *Si vero ſanctam ſtudii veſtri ſitim etiam hæc ſatiare non quiverint, ſeptem aliæ Collationes, quæ ad ſanctos qui in Stœchadibus conſiſtunt inſulis, emittendæ ſunt, fratres, deſiderium, ut arbitror, veſtri ardoris explebunt.* Hæ porro ſeptem ultimæ ante diem XV. Januarii anni CCCCXXIX. quo Sanctum Honoratum e vivis exceſſiſſe dicemus, ſcriptæ. In Stœchadibus, quæ inſulæ ſunt in ora Provinciæ contra Olbiam, nullum illius Monaſterii ſupereſt veſtigium. *Theodorus* unus ex Monachis, quibus ſeptem poſtremas Collationes *Caſſianus* ſcripſit, Forojulienſis poſt Sanctum Leontium Epiſcopus fuit; cum enim *Stœchades* vix unius diei itinere a Forojulio diſtent, ejus fama & virtutes facile Clerum Forojulienſem movere potuere, ut eum ſibi Epiſcopum præficeret; eoque magis, quod ille necdum in inſulis illis; ſed & in Gallicanis Provinciis monaſticæ diſciplinæ obſervantiam ſanctiſſimis regulis primus inſtituiſſet. Ita enim Caſſianus in laudata Præfatione: *Emenſis juvante gratia Chriſti*, &c. *totidem & nunc vobis, o Sancti fratres Joviniane, Minervi, Leonti, & Theodore, credidi deputandas; poſterior ſiquidem veſtrum illam Cœnobiorum ſanctum atque egregiam Diſciplinam in Gallicanis Provinciis antiquarum virtutum diſtrictione fundavit.* Theodorus igitur cœnobiticæ ſeverioris diſciplinæ reſtitutor in Galliis fuit, quam Sanctus Martinus, aliique prius in haſce partes invexerant, ſed quam haud dubie collabentem, *Theodorus* iſte antiquarum virtutum diſtrictione quaſi iterum fundaſſe reputabatur.

XVI. *In illis Semipelagianorum opiniones amplectitur.* In his Collationibus *Caſſianus* liberius de Gratia & libero arbitrio ſenſit, quam in illis prioribus decem. Nam, ut oſtendit Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 1. licet Collatione tertia a Cap. XI. uſque ad XXII. de Divinæ Gratiæ neceſſitate diſſeruit, non tamen adeo confidenter locutus eſt, uti in Collatione XIII. ad Lerinenſes, in qua animoſior factus non jam titubanter, ſed aperte, atque audacter liberi arbitrii vires plus juſto contra Dei Gratiam evexit. Nam ſine Dei gratia docuit poſſe nos habere ſcientiam boni cap. XII. ubi & Gratiam quandoque prævenire liberum arbitrium, quandoque ab iſto præveniri tradit; dici Deum ſalvatorem, cum prævenit, ſuſceptorem, cum prævenitur cap. XVII; poſſe homines ſuis viribus habere fidem cap. XIV. ſpem & deſiderium boni cap. IX. orare Deum cap. XII. tentationes vel graviſſimas, quales Job paſſus eſt ſine gratia poſſe ſuperari cap. XIV. Ne tamen Pelagianam ſententiam tenere putaretur, ea bona opera a libero arbitrio inchoari tantum, at ſine Dei gratia perfici nullo modo poſſe dicebat; hæc habet cap. VIII: *qui cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inſpexerit, illuminat eam confeſtim, atque confortat, & incitat ad ſalutem incrementum tribuens ei, quam vel ipſe plantavit, vel noſtro conatu viderit emerſiſſe.* Et cap. IX. in fine: *Ut autem evidentius clareat etiam per naturæ bonum, quod beneficio Creatoris indultum eſt, nonnumquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen niſi a Domino dirigantur, ad conſummationem virtutum pervenire non poſſunt; Apoſtolus teſtis eſt dicens:* Velle adjacet mihi perficere autem bonum non invenio. Ita Caſſianus. Plura hac de re Cardinalis Noriſius laudatus qui tam Pelagianorum quam Semipelagianorum Hiſtoriam egregie illuſtravit.

XVII. *Theodoſius favet Judæis converſis & Apoſtatis ad Eccleſiam redeuntibus.* Valentinianus Imp. *VI. Idus April.* emiſit legem, 28. Cod. Theod. *de Judæis*, qua duo Privilegia filiis proſelytis, ideſt, ex Judæo Chriſtianis effectis, in paterna ſucceſſione tribuit. Primum eſt quod exhæredari a parentibus Judæi non ideo poſſint, neque Legitima eis minus relinqui. Hoc primum, nempe mutationem religionis paternæ vel avitæ non cenſeri hac parte inter legitimas exhæredationis cauſas, ſi videlicet liberi ad meliora diverterint. Secundum Privilegium, eſt ut etiam exhæredationis cauſa ſubſiſtente legitimam eis relinqui oporteat, *ut hoc ſaltem*, inquit, *in honorem religionis electæ meruiſſe videantur.* Idem Imperator *VII. Idus April.* dedit legem 7. Cod. Theod. de *Apoſtatis*, qua cum alias apoſtaſiæ crimen, atque adeo pœnæ in apoſtatas conſtitutæ in eos etiam, qui ex Chriſtianis Judæi vel Manichæi fiunt, cadere ſolent, pœnas hac conſtitutione comprehenſas iis, qui ex Chriſtianis Pagani facti eſſent, proprias eſſe voluit. Utramque conſtitutionem omiſit Baronius in Annalibus.

I. ADvenit annus Domini quadringenteſimus vigeſimusſeptimus, Conſulatu Hierii & Ardaburii * inchoatus, Africanæ provinciæ funeſtus, primum quidem ob bellum invidia Felicis Magiſtri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Proſper in Chronico, his Conſulibus, ita habet: *Bonifacio, cujus potentia gloriaque in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum eſt, ducibus Mavortio, & Galbione, & Sinoce, cujus proditione Mavortius & Galbio, cum Bonifacium obſiderent, interempti ſunt; moxque ipſe a Bonifacio dolo detectus, occiſus eſt. Exinde gentibus, quæ uti navibus neſciebant, dum a concertantibus in auxilium vocantur, mare parvum factum eſt: bellique contra Bonifacium cœpti in Sigiſvultum Comitem cura tranſlata eſt.* Hæc Proſper.

** Artaburis ex veteri inſcri. in Baſilica S. Pauli Romæ.*

Bonifacius Comes calumniis preſſus.

II. Verum hæc non Felici, ſed Ætio apud hiſtoriam Miſcellam, quæ Paulo diacono adſcribitur, tribuuntur; ejuſque traditur dolo & inſidiis factum, ut Bonifacius apud Imperatorem male audiret: res autem geſta ſic ibi narratur (a): *Cum Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepiſſet, & apud Africam potentia gloriaque augeretur; invidia inflammatus Ætius accuſationem facit adverſus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam ſatagentem. Et hæc quidem Placidiæ fatebatur, quæ fuit mater Valentiniani. Cæterum Bonifacio ſcribit: Si accerſitus fueris, accedere noli: accuſatus enim es, & te doloſe vocant Imperatores. Hæc ſuſcipiens Bonifacius, & veluti proprio ſervo Ætio credens, accerſitus accedere diſtulit. Tunc Imperatores Ætium quaſi devotum recipiunt, & adverſus Bonifacium Mavortius, & Galbio mittuntur.* Reliqua ut ſupra. Porro anſa Bonifacium accuſandi, & in ſuſpicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa eſt, quod cum eidem Bonifacio juſſu ejuſdem Imperatoris proficiſcendum fuiſſet in Hiſpaniam, ibi affinem Wandalorum Regibus uxorem duxerat, eoſdemque barbaros ſibi fœdere nuptiarum obſtrinxerat. Unde facile fuit, Imperatori perſuadere, aliquid ipſum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem ſtatuit ut adverſus eum bello decerneret, dictoſque duces in Africam mitteret. Quorum plane adventu nonnihil perculſus animo Bonifacius, ad S. Auguſtinum has litteras dedit, de belli eventu ſolicitus (b):

Ætius calumniator, & proditor.

(a) Paul. diac. hiſt. Miſcel. lib. 14.

(b) Apud Aug. in appen. ep. 12.

Domino venerabili ſancto patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

III. *Grave nobis eſt bellum. Inimici mucro noſtra pectora pulſat. Deo funde preces, ut*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5920.

SÆC. V. ☉ 16. B. ☽ 10. P. 3. April. Indict. 10.

An. U.C. 1180. JESU CHRISTI 427.

Anno Eræ Hiſpan. CDLXV. CÆLESTINI PAPÆ 6.

THEODOSII JUN. 26. & 20.

A. C. 427. VALENTINIANI III. IMP. 3.

I. *Conſules.* (1) COSS. *Hierius* & *Ardaburius*, uterque Orientalis; Hierius enim memoratur his verbis in Chronico Alexandrino: *His COSS. inſtauratæ ſunt Thermæ olim dictæ Conſtantinianæ, nunc autem Theodoſianæ, perficientibus opus Hierio iterum Præfecto & Ardaburio Conſulibus, menſe Hyperberetæo, V. Novas Octobris*, ubi in Græco *Ardaburii* nomen deeſt omiſſione Librarii, & Hierius dicitur Præfectus Urbi, errore Raderi, & Ducangii in ſuis verſionibus, *Hierium* enim hoc anno Præfectum Prætorio fuiſſe liquet ex legibus Cod. Theod. eidem hoc anno a Theodoſio inſcriptis, & vox Ἔπαρχος tam Præfectum Urbis, quam Præfectum Prætorio ſignificat, ut ipſemet Ducangius ex aliis oſtendit in Gloſſario mediæ Græcitatis. De Thermis Conſtantinianis plura habet Ducangius in Conſtantinopoli Chriſtiana lib. 1. §. 27. num. 5. oſtenditque, opus illud inceptum fuiſſe a Conſtantino M. abſolutum a Conſtantio ejus filio, & de ſuo nomine *Thermas Conſtantianas* appellatum. Sed cum eis *Conſtantius* extremam manum non appoſuiſſet, tandem ſub Theodoſio Jun. confectæ ſunt, & de illius nomine *Theodoſianæ* appellatæ. De *Ardaburio* Conſule Aſparis patre ſupra locuti ſumus anno CCCCXXIV. & ſeq.

II. A num. I. ad XX. Baronius refert verba Proſperi in Chronico aſſerentis bellum contra *Boni-*

NOTÆ [1] C*Oſſ. Hierius & Ardaburius.* Inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 428.

HIERIO. ET. ARTABVRE *Conſſ.*

Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Hierio*, & *Artaburi*. Faſti Idatii: *Pierio & Artabu.* Proſper: *Hierio* & *Ardabure*. Marcellinus *Hierio*, & *Ardaburio*.

Bonifacius vallatus hoſtibus auxilium implorat ab Auguſtino.

ut ſoles: tua ſit nobis comes oratio. Rauca buccina, terrifica tuba, puto quod & ſidera terreant. Hoſtium clamor immanis adeſt: ſed his non terremur. Novimus enim iſta non hodie. Ergo, venerande Chriſti ſacerdos, pete Deum, ut jacula in hoſtes dirigat noſtra, ac ſe ipſi trucident mutua cæde. Hæc breviter Bonifacius ad Auguſtinum magna fiducia: qui ad eum iſta pauciora reddidit (*a*):

(*a*) *Aug. ep. 13. in append.*

Domino & ſpectabili viro Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

IV. *Gravi de pugna conquereris. Dubites nolo. Utile tibi, tuiſque dabo conſilium: arripe arma: oratio aures pulſet auctoris; quia quando pugnatur, Deus apertis cælis proſpectat, & parti quam aſpicit juſtam, dat palmam.* Hæc Auguſtinus.

V. Cum vero res ex ſententia accidiſſet, ut duces Mavortius & Galbio proditione Sinocis occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rurſus ad eundem ſanctum Auguſtinum hæc ſcripſit (*b*):

(*b*) *Ib. ep.* 14.

Domino venerabili S. Patri Auguſtino Epiſcopo Bonifacius.

Manus ſuperba, Deo juvante, cecidit, quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex adverſis ceciderunt: de noſtris autem, Chriſto juvante, nullus eſt vulneratus. Ora igitur, venerabilis Papa, ut talis de inimicis ultio ſæpe præcedat. Iſta ipſe: ad quæ hæc Auguſtinus reſcripſit, cum ægrotaret (*c*):

(*c*) *Ib. ep.* 15.

Domino inſigni meritoque ſublimi filio Bonifacio Auguſtinus Epiſcopus.

VI. *Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: ultimumque diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Civitatem, quæſo, ſerva Romanam: tuos ut bonus reges Comes. Nihil de viribus propriis præſumas. De auctore gloriare virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.* Sed ad eum rurſum ſic Bonifacius quam religioſiſſime (*d*):

(*d*) *Ib. ep.* 16.

Numquam Divinitas preces & lacrymas deſpicit peccatorum. Cupis ipſe quidem de hac vita ſecurus ad cæli regna migrare: ſed nobis opus es, feſſis in tantis adhuc periculis conſtitutis. Itaque ora nobiſcum, ut tua nobis ſalus aliquantulum temporis condonetur. Hactenus ad Auguſtinum Bonifacius.

Scimus quidem perbreves has litteras ob Laconicum ſcribendi genus, præter Auguſtini morem ab aliquibus non creditas ipſius eſſe. Sed ſi quis perſonam ad quam ſcripſit, & tempora exacte conſideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperii declaratum, ad eumque eo tempore Auguſtinum ſcribere: certe quidem omnis adhibenda ipſi fuit induſtria, ne ad illum iſta ſcripſiſſe ſciretur: unde non ſolum a conſueta ſcribendi forma receſſiſſe oportuit, ſed (ut aſſolet) notis Bonifacio tantum perſpicuis litteras exaraſſe: ſecus autem accidit, cum idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cum nulla Auguſtinus potuiſſet nota ſuſpicionis inuri, quod ad rebellem Imperii ſcripſiſſet. Verum (quod diximus) etſi quis contentioſe nimis Auguſtinum eſſe neget; haud (ſi prudens eſt) inficias ierit, eaſdem epiſtolas eſſe germanas ab omni prorſus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Epiſcoporum conſcriptas, ut ſuperius diximus, Aurelio, aut Alypio. VII.

Sed quid poſt hæc accidit? Cum (ut vidimus ex Proſpero) ejuſdem belli cura Sigiſvulto Comiti legata eſſet, idemque valentioribus copiis adverſus Bonifacium exercitum comparaſſet: propriis diffidens viribus ipſe Bonifacius quid præſtiterit, apud Paulum diaconum (*e*) ſic res geſta narratur: *Bonifacius igitur ſentiens ſe non poſſe tuto Africam tenere, cernenſque ſibi periculum inſtare in perniciem totius Reipub. effervеſcens, transfretans e Libya in Hiſpaniam ad Uvandalos, Alanoſque venit. Cumque Modegiſclum inveniſſet mortuum, & filios ejus Guntharium, & Genſericum Imperium moderantes, hortatus eſt, ut Hiſpaniam, Libyamque in tres partes dividerent. Qui polliciti ſunt, unicuique parti ſe una cum ipſo principaturos, in communi tamen in quemlibet hoſtem ulturos. In talibus ergo profeſſionibus Uvandali, Alanique fretum tranſeuntes, Libyam habitaverunt; & cunctam pene Africam ferro, flamma, rapinis crudeliſſime devaſtantes, inſuper Catholicam fidem Ariana impietate ſubverterunt.* Hæc ibi. Ex litteris etiam poſtea a S. Auguſtino ad eum ſcriptis liquet ipſum Bonifacium navigaſſe: ex quibus redarguas Procopium affirmantem, (*f*) non ipſum, ſed ejus germanos in Hi- VIII.

(*e*) *Paul. diacon. hiſt. Miſcell. l.* 14.

Bonifacius navigat in Hiſpaniam ad Uvandalos & Alanos.

(*f*) *Procop. de bel. Uvandal. l.* 1.

PAGIUS

Bellum in Bonifacium Comitem geſtum.

nifacium Comitem ſuſceptum fuiſſe, ejuſque curam in Segisvultum Comitem tranſlatam. Rem geſtam explicat ex Auctore Miſcellæ, & aliquibus Epiſtolis Auguſtinianis ad eumdem Bonifacium. Verum breves illæ Epiſtolæ, uti ſupra oſtendimus, ſuppoſititiæ ſunt, & Auctor Miſcellæ longe poſt Procopium vixit; ideoque res hæc verbis Procopii exponenda. Procopius itaque lib. 1. Hiſt. Vandal. cap. 3. calamitatem Africæ his verbis narrat: *Duo Romani Duces erant Aetius & Bonifacius, validi ambo, bellique rerum peritia ſecundi ætatis ſuæ nemini. His æmulatus circa civile regimen intercedebant: Cæterum tanta animi erat magnitudo, virtuteſque aliæ, ut ſi quis utrumvis Romanorum ultimum dicat, a vero non ſit abiturus; ita omnis Romana laus in illos duos confluxerat. Horum alterum Bonifacium Placidia toti præfecit Africæ: Dolebat id Aetio, ſed minime diſplicere ſibi rem oſtendebat; nondum enim in apertum odia prorupe-*

Hiſpaniam miſſos eſſe, & Uvandalos infauſte nimis in Africam convocaſſe: quod hoc anno, iiſdem Conſulibus, contigiſſe, Proſper notat in Chronico: niſi utrumque accidiſſe dixerimus, diverſorum temporum habita ratione.

IX. Bonifacius in immania lapſus facinora.

Quo tandem (proh dolor!) deſperatio virum alioqui pium adegit? Cum enim ſe calumniis oppreſſum, caputque ſuum infatigabili ſtudio, ſummaque potentia peti cerneret: jamque ſciret omnem prorſus ſibi clauſam eſſe viam excuſandi ſe apud Imperatores, quos magis magiſque recentioribus Romani exercitus cladibus exaſperaſſet; adeo enormia & homine Chriſtiano prorſus indigna, & indecora patravit, ut infelix ſibi in primis, ac toti Africæ, Eccleſiæque Catholicæ immenſum parturierit malum. Sed unde ipſi, ut vel talia cogitaret, malorum origo? Deſciverat jam miſer a priſtina pietate, morumque probitate, in qua hactenus ſe S. Auguſtini monitis continuerat, & in dies magis magiſque profecerat: ſed in vitia jam prolapſus enormia, didicit miſer experimento, quam malum, (a) *Hier. 2.* & amarum (*a*) eſſet, dereliquiſſe Dominum Deum, quem ante ſanctis demerens operibus, expertus ſæpius ſuum fuerat protectorem, & hoſtium appetentium fuiſſe ultorem.

X.

Ante hæc autem, accidit, ut cum ad ſe defendendum adverſus æmulos totis viribus Bonifacius intentus eſſet, bellis civilibus Romanis inter ſe exercitibus confligentibus, barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio ſubditos graſſarentur. Hæc miſeratus Auguſtinus, ad ipſum Bonifacium in deterius prolabentem, ut eum ad meliorem frugem revocaret, epiſtolam ſcripſit, in cujus (b) *Aug. epiſt. 70.* exordio poſt alia iſta habet (*b*): *Scio non deeſſe homines, qui te ſecundum vitam mundi hujus diligunt, & ſecundum ipſam tibi dant conſilia, aliquando utilia,* Auguſtinus admonet Bonifacium. *aliquando inutilia: quia homines ſunt, & ſicut poſſunt, ad præſens ſapiunt, neſcientes quid contingat ſequenti die. Secundum Deum ne pereat anima tua, non facile tibi quiſquam conſulit: non quia deſint qui hoc faciunt, ſed quia difficile eſt invenire, quando tecum iſta poſſint loqui. Nam & ego ſemper deſideravi, & numquam inveni locum vel tempus, ut agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Chriſto. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix loquebar, imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fili, audi me ſaltem per literas tibi ſermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cavens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epiſtola perveniret.* Vides ex his Auguſtini in ſcribendo cautelam: ut non mireris, ſi in aliis perbrevibus, ad eum datis epiſtolis conſuetam mutaverit dictionem. Sed ſubdit: *Unde peto, ut ignoſcas, ſi me putas plus timuiſſe, quam debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum noſtrum per miniſterium infirmitatis meæ.*

XI. Bonifacii ſanctum propoſitum.

Recole qualis fueris, adhuc in corpore conſtituta religioſæ memoriæ priore conjuge tua, & recenti ejus obitu, quomodo tibi vanitas hujus ſæculi horruerit, & quomodo cupieris ſervitutem Dei. Nos novimus, nos teſtes ſumus, quid nobiſcum apud Tubunas de animo, & voluntate tua fueris collocutus: ſoli enim eramus ego, & frater Alypius. Non enim exiſtimo tantum valuiſſe terrenas curas, quibus impletus es, ut hæc de memoria tua penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium ſanctum conferre, atque in ea vita vivere, in qua ſervi Dei monachi vivunt. Ut autem non faceres, quid te revocavit? quia conſideraſti, oſtendentibus nobis, quantum prodeſſet Chriſti Eccleſiis quod agebas, ſi ea ſola intentione ageres, ut defenſæ ab infeſtationibus barbarorum quietam, & tranquillam vitam agerent (ſicut dicit Apoſtolus c) in omni pietate, & caſtita- (c) *1. Tim. 2.* *te: tu autem ex hoc mundo nihil quæreres, niſi ea quæ neceſſaria eſſent huic vitæ ſuſtentandæ tuæ ac tuorum, accinctus bal-*

PAGIUS

perant, ſed ſub perſona amicitiæ tegebantur. Profectum jam in Africam Bonifacium criminari apud Placidiam Aetius cœpit, ut Regni appetitorem; & ipſi & Imperatori Africam erepturum. Neque rem exploratu difficilem, ſi enim Romam Bonifacium vocaret, non venturum. Hæc ut audiit fœmina, laudatum Aetii conſilium ſequitur. At occuparat jam Aetius clam ſcribere Bonifacio, matrem Imperatoris inſidias ipſius in exitium ſtruere: ejus rei indicium prædixit, fore ut ſine cauſa ſubito revocaretur. Hæc erant quæ literis ipſius continebantur, quibus neutiquam ſpretis Bonifacius, ſimul aderant qui ipſum ad Imperatorem accirent, negavit ſe aut Imperatori, aut matri ejus pariturum, Aetii monita ſilentio premens. His Placidia intellectis tam Aetium fideliſſimum Principi credidit, quam ſuſpectum habuit Bonifacium. Hic vero nec parem ſe Imperatoris potentiæ ſentiens, nec ſalutem ſperans, ſi Romam proficiſceretur, conſultare cœpit quomodo Vandalos ſibi adjungeret, qui Africæ propinquam Hiſpaniam, ut diximus, obtinebant. Mortuo ibi Godigiſclo (in hoc fallitur Procopius, quia Godigiſclus ante ingreſſum Vandalorum in Hiſpaniam mortuus eſt, ut anno CCCCVI. num. XIV. oſtendimus,) *filii ſucceſſerant duo, natus juſta matrefamilias Gontharis* (Gundericus ab Idacio in Chronico, & ab Iſidoro in Hiſtoria Vandalorum appellatur,) *Giſericus aliter genitus: quorum ille ætate & ingenio ſecors: alter vero ad bella plurimum exercitus, & ſolertiæ eximius. Miſ-*

baltheo caſtiſſimæ continentiæ & inter arma corporalia ſpiritualibus armis tutius ac fortius munitus.

XII. *Cum ergo te eſſe in hoc propoſito gauderemus, navigaſti, uxoremque duxiſti: ſed navigaſſe, obedientiæ fuit, quam ſecundum Apoſtolum (a) debebas ſublimioribus poteſtatibus: uxorem autem non duxiſſes, niſi ſuſceptam deſerens continentiam, concupiſcentia victus eſſes. Quod ego cum comperiſſem (fateor) miratus obſtupui: dolorem autem meum ex aliqua parte conſolabatur, quod audivi te illam ducere noluiſſe, niſi prius Catholica fuiſſet facta. Et tamen hæreſis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum prævaluit in domo tua, ut ab ipſis filia tua, baptizaretur. Jam vero ſi ad nos non falſa perlata ſunt (quæ utinam falſa ſint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ ſint; quantis tantum malum plangendum eſt fontibus lacrymarum? Ipſam quoque uxorem non tibi ſufficiſſe, ſed concubinarum neſcio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forſitan mentiantur. Iſta omnibus patent & tot, & tanta mala, quæ te, poſteaquam conjugatus es, conſecuta ſunt. Quid dicam? Chriſtianus es, cor habes, Deum times: tu ipſe conſidera quæ volo dicere; & invenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: propter quam tibi credo Dominum parcere, & a periculis omnibus liberare, ut agas eam, ſicut agenda eſt. Sed ſi illud audias, quod ſcriptum eſt (b): Ne tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem.*

(a) Rom. 13.

Bonifacii multiplices errores.

(b) Eccl. 5.

XIII. *Juſtam quidem dicis habere te cauſam; cujus judex ego non ſum; quoniam partes ambas audire non poſſum. Sed qualiſcumque ſit cauſa tua (de quo modo quærere, & diſputare non opus eſt) numquid coram Deo potes negare, quod in iſtam neceſſitatem non perveniſſes, niſi bona ſæculi hujus dilexiſſes: quæ tamquam ſervus Dei, quem te ante noveramus, contemnere omnino, & pro nihilo habere debuiſti: & oblata quidem ſumere, ut ea utereris ad pietatem, non autem negata vel delegata ſic quærere, ut propter illa in iſtam neceſſitatem ducereris, ubi cum amantur vana, perpetrantur mala; pauca quidem a te, ſed multa propter te: & cum timentur quæ ad exiguum tempus nocent, ſi tamen nocent, committuntur ea quæ vere in æternum noceant? De quibus ut unum aliquid dicam; quis non videt, quod multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam, & ſalutem: qui etiamſi tibi omnes fideles ſint, nec ab aliquo eorum ullæ timeantur inſidiæ; nempe tamen ad ea bona, quæ ipſi quoque non ſecundum Deum, ſed ſecundum ſæculum diligunt, per ſe cupiunt pervenire; ac per hoc qui refrenare, & compeſcere debuiſti cupiditates tuas, explere cogeris alienas, quod ut fiat, neceſſe eſt, ut multa quæ Deo diſplicent fiant, nec ſic tamen explentur tales cupiditates.* Et paulo poſt: *Quando ergo poteris tot hominum armatorum, quorum fovenda eſt cupiditas, timetur atrocitas; quando (inquam) poteris eorum concupiſcentiam, qui diligunt mundum, non dico ſatiare (quod fieri nullo modo poteſt) ſed aliqua ex parte paſcere, ne univerſa plebs pereat, niſi tu facias, quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, ut jam vile aliquid quod rapiatur, vix inveniatur.*

Evacuat excuſationes Bonifacii.

Quid autem dicam de vaſtatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, reſiſtente nullo, dum tu talis tuis neceſſitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, unde iſta calamitas avertatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domeſticorum, & Africæ Comite in Africa conſtituto cum tam magno exercitu & poteſtate, qui Tribunus, cum paucis fœderatis ipſas gentes expugnando, & terrendo pacaverat, nunc tantum fuiſſe barbaros auſuros, tantum progreſſuros, tanta vaſtaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant, deſerta facturos? Qui non dicebant, quandocumque tu Comitivam ſumeres poteſtatem, Afros barbaros non ſolum domitos, ſed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ? Et nunc quam in contrarium ver- XIV.

Barbarica clades in Africa.

PAGIUS

III. *Miſſis igitur in Hiſpaniam Bonifacius de amicorum numero potiſſimis, cum ambobus Godigiſcli filiis æquum init fœdus, ut cuique ipſorum tertia pars Africæ cederet: quod ſi quis bello impeteretur, commune periculum eſſet. Hæc pacti Vandali, fretum ad Gadum travecti, in Africam venere: eorum in locum Hiſpaniam Viſigothi inſederunt. poſtea Romæ qui erant noti Bonifacio, expenſis ipſius moribus, quamquam non credibile eſſet, talem Regni cupiditate abduci, rem mirabantur: quidam eorum ex juſſu Placidiæ proficiſcuntur Carthaginem, ubi cum Bonifacio collocuti, conſpectis Aetii literis, reque omni comperta, Romam citiſſime redeunt, & quomodo ſe res haberent Bonifacii, referunt. Attonita femina, Aetium quidem nec malo affecit ullo, nec ei exprobravit auſa in principalem domum, quando & ipſi multum erat potentiæ, & res Imperii ægræ eſſe cœperant. Amicis interim Bonifacii aperit monitus Aetii, fidemque ſuam jurejurando obſtringens, obteſtatur, ut ſi poſſent Virum ad patriæ amorem retraherent, neu pateretur Romanum ſub Barbaris eſſe Imperium. His intellectis Bonifacius & conſilii ſui & ſocietatis initæ cum Barbaris pœnitentiam agens, rogat eos, promiſſis etiam additis, ut Africa decederent.*

Bonifacius Vandalos in Africam invitat.

IV. *Sed cum Vandali dicta illius non modo non probarent, ſed & in contumeliam ſuam interpretarentur, coactus ad arma venire prælioque victus Hipponem regium ſe contulit, Maritimam* *Nu-*

Africa a Romanis amiſſa anno CCCC. XXIX.

ſa ſit ſpes hominum, vides: nec diutius hic tecum loquendum eſt, quia plus tu potes ea cogitare, quam nos dicere. Sed forte ad ea reſpondes: illis hoc eſſe imputandum, qui te læſerunt, qui tuis officioſis virtutibus non paria, ſed contraria reddiderunt: quas cauſas ego audire, & judicare non poſſum. Tuam cauſam potius aſpice & inſpice, quam non cum hominibus quibuſlibet, ſed cum Deo habere te cognoſcis, quia in Chriſto fideliter vivis; ipſum timere debes ne offendas. Nam ego cauſas ſuperiores potius attendo: quia ut Africa tanta mala patiatur, ſuis debent homines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & iniquos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit. Et paulo poſt hujuſmodi eum impugnat dilemmate:

XV. *Stringit Auguſtinus dilemmate Bonifacium.*

Si ergo tibi bona ſunt præſtita, quamvis terrena & tranſitoria, ab Imperio Romano, quia & ipſum terrenum eſt, non cæleſte, nec poteſt præſtare niſi quod habet in potoſtate: Si ergo bona in te collata ſunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata ſunt, noli reddere mala pro malis. Quid iſtorum duorum ſit, nec diſcutere volo, nec valeo judicare: ego Chriſtiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. Dicis enim fortaſſe: In tanta neceſſitate quid vis ut faciam? Si conſilium a me ſecundum hoc ſæculum quæris, quomodo iſta ſalus tua tranſitoria tuta ſit, atque potentia & opulentia, vel iſta ſervetur quam nunc habes, vel etiam major addatur: quid tibi reſpondeam, neſcio. Incerta quippe iſta certum conſilium habere non poſſunt. Si autem ſecundum Deum me conſulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis (a): Quid prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? habeo plane quod dicam: eſt apud me conſilium, quod a me audias. Quid autem opus eſt ut aliud dicam, quam illud quod ſupra dixi: Noli (b) diligere mundum, nec ea quæ in mundo ſunt. Si quis autem dilexerit mundum, non eſt charitas Patris in illo. Et ſubinde: *Hic appareat ſi vir fortis es. Vince cupiditates, quibus iſte diligitur mundus: Age pœnitentiam de præteritis malis, quando ab eis cupiditatibus victus per deſideria non bona trahebaris. Hoc conſilium ſi acceperis, ſi tenueris atque ſervaveris; & ad bona illa certa pervenies, & cum ſalute animæ tuæ inter iſta incerta verſaberis.*

(a) Luc. 9.
(b) 1.Jo.2.

XVI. *Sed forte iterum quæris a me, quomodo iſta facias in tantis mundi hujus neceſſitatibus implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in Pſalmo (c): In neceſſitatibus meis erue me. Tunc enim finiuntur iſtæ neceſſitates, quando finiuntur iſtæ cupiditates. Qui exaudivit te, & nos pro te, ut liberareris de tot tantiſque periculis viſibilium corporaliumque bellorum, ubi ſolum iſta vita quandoque finienda periclitatur, anima vero non perit, ſi non malignis cupiditatibus captiva teneatur: ipſe exaudiet, ut interiores & inviſibiles hoſtes, ideſt, ipſas cupiditates, inviſibiliter & ſpiritualiter vincas.* Et poſt nonnulla de mundi contemptu ſalubriter inculcata, ad poſtremum hæc addit: *Si enim conjugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, ut in ſanctitate continentiæ viveres: Adderem, quod tunc fieri proibuimus, ut jam te, quantum rerum humanarum ſalva pace potuiſſes, ab iſtis rebus bellicis abſtraheres, & ei vitæ vacares in ſocietate ſanctorum, cui tunc vacare cupiebas, ubi in ſilentio pugnant milites Chriſti, non ut occidant homines, ſed ut expugnent principes, & poteſtates, & ſpiritalia nequitiæ, id eſt, diabolum & angelos ejus: hos enim hoſtes ſancti vincunt, quos videre non poſſunt: & tamen quos non vident, vincunt, iſta vincendo quæ ſentiunt.*

(c) Pſ.24.
Quid conſulat Auguſtinus Bonifaci

XVII. *Sed ut te ad iſtam vitam non exhorter, conjux impedimento eſt, ſine cujus conſenſione continenter tibi non licet vivere: Quia etſi tu eam poſt illa verba Tu-*

PAGIUS *Numidiæ urbem prævalidam, quam juxta poſitis caſtris obſeſſum cunt Vandali* (menſe ſcilicet circiter Junio anni CCCCXXX. ut infra videbimus) *Ducem habentes Giſerichum, mortuo jam Gonthari, quem fratris dolo peremptum ſunt, qui tradant. Aliter Vandali, qui eum in Hiſpania captum a Germanis & in crucem ſublatum memorant, compotemque totius rei Giſerichum Ducem in Africam ſuis fuiſſe. Hæc ſic a Vandalis audire memini. At ii cum multo exacto tempore nec vi nec conditionibus Hippona regium ſui juris facere potuiſſent, ac fame inſuper affligtarentur, obſidionem ſolverunt. Nec ita multo poſt Bonifacius, quique cum eo erant Romani, cum a Roma Byzantioque exercitus & Ducem accepiſſent Aſparem auſi tentare belli fortunam, ingenti commiſſo prælio, multum hoſtibus inferiores, fugam quo quiſque poterant ceperant: & Aſpar quidem ad ſua rediit: Bonifacius vero ad Placidiam profectus, purgavit ſe adverſus ſuſpicionem, ut inique in ſe ſuſceptam. Atque eum in modum ablatam Romanis Africam tenuere Vandalis.* Hæc Procopius; Aſpar vero Bonifacius a Vandalis anno CDXXXI. ſuperati, ut ibi Baronius narrat.

V. *Auguſtinus ſcribit ad Bonifacium.*

Baronius anno ſequenti num. XIV. quæ duobus præcedentibus numeris in medium adduximus, refert, ſed uſus eſt editione Procopii incredibili perverſitate corrupta ac mutilata, quia ejus tempore melior non extabat. Hæc autem uno tenore recitanda duximus occaſione inſidiarum *Bonifacio* Comiti ab *Aetio* ſtructarum. Certum enim nunc eſſe debet Vandalos menſe tantum

Tubunentia ducere non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum ſciens, innocenter & ſimpliciter nupſit. Atque utinam poſſes ei perſuadere continentiam, ut ſine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoſcis. Sed ſi cum illa agere non potes, ſerva ſaltem pudicitiam conjugalem; & roga Deum, qui te de neceſſitatibus eruit, ut quod non potes modo, poſſis aliquando. Veruntamen, ut Deum diligas, non diligas mundum: ut in ipſis bellis (ſi adhuc in eis te verſari opus eſt) fidem teneas, pacem quæras: ut ex mundi hujus bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit conjux, aut impedire non debet. Hæc ad te, fili dilectiſſime, ut ſcriberem, charitas juſſit, qua te ſecundum Deum, non ſecundum hoc ſæculum diligo: quia & cogitans quod ſcriptum eſt (a): Corripe ſapientem, & amabit te: corripe ſtultum, & adiiciet odiſſe te. Non te utique ſtultum, ſed ſapientem debui cogitare. Hactenus Auguſtinus ad Bonifacium, plane beatum, ſi hæc eum admonentem audiſſet. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti œſtro percitus furenti animo (cum ſe cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium Uvandalorum confugit, quos (ut diximus) in Africam traiiciendos curavit: ex quo infelix (nolens licet) effecit, ut Africa in manus Uvandalorum deveniens, ſic captiva ad centum annorum ſpatium ſub barbarico jugo permanſerit. Quomodo vero ſero tandem ipſe Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, adverſus illos fruſtra exercitum duxerit, dicemus anno ſequenti.

(a) Prover. 9.

XVIII. Quanta autem damna Catholicæ eſſet allatura Eccleſiæ ſocietas iſta Bonifacii icta cum Uvandalis, & amicitia nuptiarum vinculo ſtricta, jam ante patentia indicia præceſſere, cum videlicet orta ex nova conjuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptiſmate; qui & deteriora adhuc præſumentes, in ejuſdem Bonifacii domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Auguſtinus. Nulli plane barbari, æque ac Uvandali, obſtinatiores facti ſunt defenſores Arianæ perfidiæ, & acerbiores adverſus Catholicos perſecutores: nam ut taceamus perſecutionem diram illam, quam poſtea intulerunt Eccleſiæ Africanæ, de qua ſuis locis dicturi ſumus; de his quæ egerint in Hiſpania, antequam navigarent in Africam, ſub Traſamundo Uvandalorum Rege adverſum dicatam Deo virginem, hiſtoriam afferam, quæ a Gregorio Turonenſi ita deſcribitur (b):

Uvandali Arianorum omnium perditiſſimi.

(b) Greg. Tur. Fran. hiſt. lib. 2. cap. 11.

XIX. Virginis Hiſpanæ nobile martyrium.

Factum eſt (inquit) *ut puella quædam religioſa, prædives opibus, ac ſecundum ſæculi dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus eſt nobilius, fide Catholica pollens, Deoque omnipotenti irreprehenſibiliter ſerviens, ad hanc quæſtionem duceretur. Cumque Regis fuiſſet oblata conſpectibus: cœpit eam primum ad rebaptizandum blandis ſermonibus illicere. Quæ cum venenoſum ejus jaculum fidei parma propelleret: præcepit Rex, ejus facultates auferri, quæ jam mente poſſidebat regna paradiſi: deinde ſuppliciis applicatam ſine ſpe præſentis vitæ torqueri. Quid plura? poſt multas quæſtiones, poſt ablatos rerum terrenarum theſauros, cum adhuc frangi non poſſet, ut beatam reſcinderet Trinitatem, ad rebaptizandum invita deducitur. Cumque in illud cœnoſum lavacrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum ſanctum unius credo eſſe ſubſtantiæ, eſſentiæque: digno aquas unguine cunctas inficit, id eſt, fluxu ventris aſpergit. Exhinc ad legitimam ducta quæſtionem, poſt equuleos, poſt flammas, poſt ungulas, Chriſto Domino capitis deciſione dicatur.* Hæc Gregorius, qui & affirmat, per eumdem Regem Arianum alios quoque in Hiſpania vexatos eſſe Catholicos, diverſiſque tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte mulctatos, corona martyrii honeſtatos: porro fugatis undique Catholicis, eorundem maryrum memoria remanſit obſcura. Fugiſſe quidem nonnullos de Hiſpania Epiſcopos, eorum plebibus fuga jam lapſis, vel peremptis, vel captis, S. Auguſtinus (c) affirmat in epiſtola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Eccleſiæ veniamus.

(c) Aug. epiſt. 180.

Hoc

PAGIUS tum Maii anni CCCCXXIX. in Africam ingreſſos eſſe. Quare quæ poſt illam irruptionem facta narrat Procopius, ad ſuos annos ab æquo Lectore referenda. Divus Auguſtinus, qui ſumma neceſſitudine cum Bonifacio Comite conjunctus erat, hoc anno ad eum ſcripſit Epiſtolam CCXX. alias LXX. recte a Baronio num. X. & ſeqq. ubi eam integram recitat, cum præſenti anno illigatam; ex ejus enim lectione apparet, illam ſcriptam eſſe tempore belli in ipſum tanquam in Imperii perduellem illati. Unde Auguſtinus num. V. ſic eum alloquitur: *Juſtam quidem dicis habere te cauſam, cujus judex ego non ſum, &c. Et oblata quidem ſumere debuiſti, ut eisútereris ad pietatem; non autem negata vel delegata ſic quærere, ut propter illa in iſtam neceſſitatem perducereris.* Baronius num. XIX. refert ex Gregorio Turonenſi lib. 2. cap. 2. Martyrium cujuſdam virginis Hiſpanæ ſub Traſamundo Vandalorum Rege. Verum *Traſamundus* Guntamundo fratri in regnum Vandalorum in Africa non ſucceſſit ante annum CCCCXCVI. ut anno CCCCXCV. demonſtravi. & nonniſi magno errore Turonenſis ſcripſit, *Traſamundum* ſucceſſiſſe Gunderico Vandalorum Regi, ideoque in rebus extra Gallias geſtis ei non adhærendum, niſi

XX. Memoria S. Joannis Chryſoſtomi cœpta publice coli.

Hoc eodem anno contigit, ut S. Joannis Chryſoſtomi, cujus nomen in Eccleſiaſticas tabulas fuerat reſtitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu ſolemni in Eccleſia anniverſaria die celebrari cœperit ſexto Kalendas Octobris. Marcellinus enim id tradit in Chronico ſub anni hujus Conſulibus.

XXI. (a) Socr. lib. 7. c. 28.

Quibus etiam Conſulibus, nono Kalendas Januarii (inquit Socrates *a*) *moritur Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam vivendi rationem, denique ob benignitatem in pauperes, omnium ſermonibus celebratus, moribus facilis, affabiliſque, ſimplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotii: unde curioſis, & qui aliis faceſſendo moleſtiam delectantur, offenſioni fuit, atque adeo apud eos opinione venit ignaviæ.* Hæc ipſe. Ceſſavit Epiſcopatus ejus ſedis menſibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de ejus ſucceſſore anno ſequenti.

XXII. (b) l. 1. c. nemini licere ſignum.

Hoc item anno, cum Chriſtiana pietas propenſiori cultu (ut par erat) ſanctiſſimam Domini Crucem coleret, & paſſim ubique locorum eamdem pingeret, vel ſculperet: ne hac ex parte effrenis religio irreverentiæ patefaceret aditum, Imperatores Theodoſius, & Valentinianus ejuſmodi ſanctionem ediderunt (*b*): *Cum ſit nobis cura diligens, per omnia ſuperni numinis religionem tueri: ſignum Salvatoris Chriſti nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpere, vel pingere; ſed quodcumque reperitur, tolli, graviſſima pœna mulctando eos qui contrarium ſtatutis noſtris tentaverint, ſpecialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Jun. Hierio, & Ardaburio Conſſ.*

XXIII. Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo vero loco, neſcimus) celebratum eſt Concilium adverſus Maſſalianos hæreticos, alias ſæpe damnatos. Quod autem perdifficilis eſſet horum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quod clam ſub Catholico nomine deliteſcerent: & inventi, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, ſe hæreſim damnare ſimularent; quam protinus, ſimulac liberum eſſet, repetentes, eadem quæ ab Eccleſia vetita eſſent, facerent & docerent, prout Acta ſæpe adverſus eos ſuperius recitata declarant; quibus & quænam eſſent eorumdem hæreticorum ſententiæ, ſatis eſt demonſtratum. Pertæſi igitur Epiſcopi horum cauſa ſæpius fatigari, illud in Synodo ſanxere decretum, ut iidem, quantamlibet imaginem pœnitentium præſeferrent, non amplius in Eccleſiam reciperentur, quam jam viſi eſſent ſæpius eluſiſſe relapſi. Celebrem quidem hujuſmodi fuiſſe Epiſcoporum conventum, inde poſſumus intelligere, quod interfuiſſe eidem, & ſubſcripſiſſe reperiuntur inter alios Siſinnius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & Theodotus Epiſcopus Antiochenus; ut Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem hujus Acta Synodi; & tantum canon, quem Photii Bibliotheca ſervavit, reliquus reperitur, cujus ita meminit ipſe, cum agit de ipſo Theodoto Antiocheno, & Synodali epiſtola data ad Baronianum, ſive Beronicianum, & Amphilochium, atque univerſos Pamphiliæ Epiſcopos, adverſus eoſdem in illis partibus ingruentes Maſſalianos hæreticos; in qua hujuſmodi decretum Synodi haberetur ita deſcriptum: — Concilium contra Maſſalianos.

XXIV. Canon de relapſis.

Si quis poſt anathematiſmum aliquando fuerit deprehenſus vel verbo, vel opere in ſuſpicionem hujus morbi lapſus, nunquam amplius in poſterum locum habeat, neque ſi decies millies polliceatur ſe eſſe paratum ad omnia, quæ ad pœnitentes attinent. Hæc ejus Synodi canon ex

PAGIUS

nìſi quando aliis Hiſtoricis non contradicit.

VI. *S. Chryſoſtomi memoria Conſtantinopoli celebrata.*

Ad num. XX. Marcellinus ſub ſequentis anni Coſſ. ſcribit: *Beatiſſimi Joannis Epiſcopi, dudum malorum Epiſcoporum invidia exulati, apud Comitatum capit memoria celebrari menſe Septembris die XXVI.* Verum Baronius mendoſo Marcellini codice utebatur, ut ſæpe monuimus. Joannis Chryſoſtomi nomen ſacris diptychis ab Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo jam ab anno CCCCXX. adſcriptum fuerat, ut ſupra oſtendimus, ſed ejus corpus *Cumanis* Conſtantinopolim tantum tranſlatum anno CCCCXXXVIII. ut ibidem dicetur.

VII. *Obitus Siſinnii Epiſc. Conſtantinop.*

Ad num. XXI. *Siſinnius* Epiſcopus Cpolitanus ſub hujus anni Coſſ. ut tradit Socrates lib. 7. cap. 28. ex hac vita migravit die *IX. Kal. Januarii*, cui Neſtorius nonniſi anno ſequenti ſucceſſit. In Chronico Nicephori & in Tabulis Theophanis anni duo *Siſinnio* attribuuntur, qui ex dictis incompleti intelligendi ſunt.

VIII. *Siſinnius adverſus Meſſalianos in Urbe Conſtantinopolit. Synodum cogit.*

Ad num. XXIII. & ſeq. *Siſinnio* ſedente habita Synodus Conſtantinopoli adverſus Meſſalianos, qui & *Eucheti*, vel etiam *Enthuſiaſtæ* dicti ſunt. Baronius ait, neſcire ſe quo in loco ea habita fuerit. Verum Photius in Biblioth. Cod. LII. ab eo laudatus Synodicæ Siſinnii fragmentum refert, in quo legitur: *Siſinnius atque Theodotus & univerſa Sancta Synodus, quæ Dei gratia in magna urbe Conſtantinopolitana coacta eſt conſecrandi gratia Deo amantiſſimi Epiſcopi Siſinnii*, &c. Quare cum Siſinnius die ultima Februarii ſuperioris Chriſti anni conſecratus fuerit, eodem etiam tempore hæc Synodus Conſtantinopolitana habita. Hanc Conſtantinopoli coactam obſervat Baluzius in Nova Collect. Concil. pag. 374. ex Actis Concilii Epheſini part. 2. Act. 7. pag. 809. & tam Photiii, quam Concilii Epheſini verba in medium adducit. Baronius anno CCCLXXXIII. num. XXXIX. recitat Synodum *Sydæ* contra Meſſalianos coactam, & Nicephorus lib. 11. cap. 14. refert ſectam illam circa ea tempora exortam eſſe. De eadem hæreſi ejuſque dogmatis agit Theodoretus lib. 4. cap. 11. aſſeritque Valentiniani primi temporibus natam

ex Photii Bibliotheca depromptus.

XXV. Theodoti Epiſcopi Antiocheni obitus, & ſedis tempus.

Poſt hæc autem Theodotus ipſe Antiochenus Epiſcopus ex hac vita migravit. Ad hunc uſque annum perveniſſe, eodem auctore proditur, dum declarat, eumdem cum Siſinnio ſubſcripſiſſe eidem epiſtolæ Synodali: neque hunc annum præteriiſſe, quæ habet Theodoretus in fine ſuæ hiſtoriæ (a), poſſunt cuique reddere manifeſtum, dum eamdem cum obitu Theodoti claudens, ſpatium centum, & quinque annorum ſe complecti teſtatur: cumque profiteatur ſe hiſtoriam exordiri ab eo tempore quo Euſebius (b) deſinit, ab ipſo nimirum Licinii tyranni exitu, quem occidi contigiſſe vidimus anno Domini trecenteſimo vigeſimotertio; ab eo anno ſi incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc uſque annum quadringenteſimum vi-

(a) Theo. l. 5. c. ult.

(b) Theo. in præf. l. 1.

PAGIUS

tam eſſe. Legendi & Epiphanius lib. de Hæreſibus hæreſi ultima, & Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 57. Duæ Synodi adverſus illos habitæ; prior *Sydæ* in Pamphilia cui præfuit *Amphilochius* Iconii Epiſcopus, de quo Baronius loco citato, & poſterior Conſtantinopoli celebratæ a *Siſinnio*, in qua geſta in priori Synodo relecta & confirmata. Quod fraudi fuit Petavio in lib. 13. de Doctrin. temp. ubi ait Siſinnium *Sydæ* Synodum de qua agimus, celebraſſe.

IX. *Theodoretus anno CCCCXXIX. Hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam terminat.*

Ad num. XXV. & ſeqq. *Theodoretum* ad nunc tantum annum Hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam perduxiſſe communis omnium opinio fuerat antequam diſſertationem Hypaticam in lucem emiſiſſem, niſi quod Valeſius in fine notarum ſuarum ad Theodoretum ſcripſerat, ſe communi opinioni penitus non acquieſcere, quod videret, *Theodoretum* Mopſueſtiæ Epiſcopum, in cujus & Theodoti Epiſcopi Antiocheni morte eam claudere aſſerit Theodoretus, anno ſequenti adhuc in vivis fuiſſe. Verum Theodoretum anno tantum quadringenteſimo viceſimo nono præſtantiſſimo illi Operi finem impoſuiſſe, certum & indubitatum eſſe debet. Ipſemet enim in Hiſtoriæ ſuæ Præfatione ait: *Et Euſebius quidem Palæſtinus a Sanctiſſimorum Apoſtolorum temporibus exorſus, res in Eccleſiis geſtas, uſque ad Deo acceptum Conſtantini Principatum perſcripſit. Ego vero a fine Hiſtoriæ illius initium operis mei ſumam*; ubi Græcum habet μέχρι τῆς Κωνςαντίνȣ θεοφιλȣ̃ς βασιλείας; duplex autem Conſtantini Principatus diſtinguendus; prior deſumtus ab anno CCCVI. quo Imperium iniit, & cum aliis Imperatoribus corregnavit; poſterior ab anno CCCXXV. quo Licinio ſublato ſolus ac monarcha regnavit. Quare cum Theodoretus de priori ejus Principatu intelligi non poſſit, manifeſtum eſt eum de ejus Monarchia loqui, ideoque Baronium ab anno CCCXXIII. quoſdam alios ab anno CCCXXIV. initium Hiſtoriæ Theodoreti perperam deducere; cum neuter Conſtantini Principatus ab illis annis repeti poſſit.

X. *Refellitur vulgaris opinio.*

Ad hæc Theodoretus ab eo anno, quo Arius in Synodo Nicæna damnatus, quove deſiit Euſebius, Hiſtoriam ſuam ſe ſe incipere in ejus calce indicat: *Quinque autem ac centum annorum ſpatio res geſtas hæc Hiſtoria complectitur: ab Arii quidem veſania ducens exordium: deſinens vero in obitu præſtantiſſimorum virorum Theodori atque Theodoti.* Antiqui enim Hiſtorias ſuas ab aliquo inſigni eventu inchoare, & aliquo memorabili eaſdem claudere, in more poſitum habebant. Porro ſi annos CV. addas aliis annis CCCXXV. habebis annos CCCCXXIX. ultimo incompleto pro completo numerato, cujus hæc ratio eſt, quia quando additur numerus alteri numero, numerus addendus incipiendus ab eo cui additur, ideoque primus ex illis CV. annis concurrit ex parte cum anno ultimo prioris numeri CCCXXV. qui ideo bis numeratur, quia pars eſt anni CCCXXV. & pars prioris anni numeri CV. Decepit Baronium alioſque initium hæreſeos Arianæ; cum enim *Arius* aliquot ante Concilium Nicænum annis eamdem docuerit, exiſtimarunt, centum ac quinque illorum annorum exordium, *Theodoretum* deduxiſſe ab eadem hæreſi, non vero a Monarchia Conſtantini, aut a Concilio Nicæno, a quo hæreſis illa ante aliquot annos exorta, profligata fuit. Verum *Euſebius*, cujus Hiſtoriam continuavit Theodoretus, ad annum triceſimum viceſimum quintum Opus ſuum perduxit, ideoque ab eodem anno *Theodoretus* Hiſtoriam auſpicatus eſt, & quia *Euſebius* rerum eo anno actarum mentionem non fecit, de iis ſermonem habet Theodoretus initio ſui Operis.

XI. *Theodoretus Hiſtoriam ſuam inchoavit ab anno* CCCXXV.

Recte itaque Gennadius in libro de Script. Eccleſiaſt. annum inchoatæ a Theodoreto Hiſtoriæ notavit: *Sunt*, inquit, *& ejus decem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri, quos imitatus Euſebium Cæſarienſem ſcripſit, incipiens a fine librorum Euſebii, uſque ad ſuum tempus, ideſt, a Vicennalibus Conſtantini uſque ad Imperium Leonis Senioris, ſub quo mortuus eſt.* Quia enim, ut mox dixi, ſoliti erant Scriptores Opera ſua a re aliqua memorabili inchoare, plerumque ab Imperatorum Decennalibus & id genus feſtis, aut illa publicabant, aut denique terminabant, ut in laudata Diſſertatione oſtendi. Quare vere ſcripſit Gennadius, *Euſebium* Hiſtoriam ſuam uſque ad *Vicennalia*, Nicomedienſia ſcilicet, Conſtantini perduxiſſe, & Theodoretum a fine librorum Euſebii, ideſt, ab anno Chriſti CCCXXV. quo Vicennalia illa edita, Hiſtoriam ſuam auſpicatum eſſe. Quia tamen habemus tantum quinque Libros Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Theodoreti, a quibuſdam viris Doctiſſimis exiſtimatum, *Gennadium* tam in fine quam in principio librorum Hiſtoriæ Theodoreti recenſenſendis hallucinatum, eſſe; quod nemo ex Veteribus plures quam quinque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Theodoreti Libros unquam agnoverit. At nunquid Sozomenus lib. 1. cap. 1. teſtatur, ſe complexum eſſe, quæ ab Aſcenſione Chriſti ad Licinii Imperatoris exauctorationem geſta eſſent; & tamen quis ex Veteribus aliquid ex prioribus illis Sozomeni libris in medium attulit? Certe non Caſſiodorus, non Photius, non Nicephorus, nec ullus ex Auctoribus, qui extant. Nihilominus probabilius eſt, *Theodoretum* quinque ultimos libros, quos ei Gennadius attribuit, non elucubraſſe; ſed inde non ſequitur eum Hiſtoriam ſuam non incepiſſe ab anno, quo *Conſtantinus* Nicomediæ Vicennalia edidit, ab anno ſcilicet Chriſti CCCXXV; cum hoc ex Præfatione Theodoreti manifeſtiſſime deducatur.

XII.

Theodoretus itaque Mopſueſtenus & *Theodotus* Antiochenus Epiſcopi ad annum uſque quadringenteſimum viceſimum nonum in vivis fuere. *Theodotum* autem anno CCCCXXIX. demortuum eſſe, liquet ex Commonitorio Marii Mercatoris ſub illius anni Coſſ. ut titulus ejus oſtendit, Theodoſio Juniori oblato; cum ibidem cap.

vigeſimum ſeptimum pervenies, quo ait defunctum fuiſſe Theodotum, de quo agimus, Antiochenum Epiſcopum: cum igitur id ipſe ſcribat, & ad hæc tempora perveniſſe, Photius ex Synodali epiſtola, cui cum Siſinnio ſubſcripſit, oſtendat: perſpicuo plane intelligis, quam erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antiſtitum, dum eidem Theodoto annos dumtaxat quatuor in ſede tribuit, quem ad annum uſque decimum ſextum vixiſſe Epiſcopum ex ſuperius dictis cum ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoreto evidenter ſatis apparet.

XXVI. Joannes creatus Epiſcopus Antiochenus.

Defuncto autem Theodoto laudato ſatis Epiſcopo, ſubrogatus eſt in locum ipſius Joannes, ex ſchola (ut exitus demonſtravit) Theodori Mopſueſteni, ſicuti & Neſtorius, Theodoretus, & alii complures in Syria ſacerdotes, ex quibus clades oborta eſt Orientalis Eccleſiæ. Occulto namque, ſed plane terribili Dei judicio factum eſt, ut uno eodemque ferme

PAGIUS

Theodotus Antiochenus & Theodorus Mopſueſtenus anno CCCCXXIX. demortui.

capp. 1. & 3. Theodotus dicatur Epiſcopus *ſanctæ memoriæ*. Sedit is annos circiter decem, non vero annos IV. ut errore Librariorum legitur in Chronico Nicephori, aut annos ſex, ut perperam Viris eruditiſſimis perſuaſum, multo minus annos XVI. ut arbitratus eſt Baronius, qui ejus initium deducit ab anno CCCCXI. ut videre eſt num. XXV. ubi & ſcribit, Theodoretum Hiſtoriam ſuam ordiri ab ipſo *Licinii* tyranni exitu, quem perperam putat, contigiſſe anno CCCXXIII. *Licinius* enim, ut anno CCCXVIII. n. VII. demonſtravi, anno CCCXXIV. debellatus eſt, & inſequenti Conſtantini juſſu occiſus. Porro *Theodotum* anno CCCCXXVIII. adhuc vixiſſe, colligitur ex Epiſtola Theodoreti ad Dioſcorum Alexandrinum anno CCCCXXIII. a nobis explicata, in qua *Theodoretus* ait, ſe ſub *Theodoto* Antiochiæ per annos ſex Catechiſtam egiſſe, ab anno ſcilicet CCCCXXIII. quo Epiſcopatum Cyrenſem adeptus eſt, uſque ad initium Epiſcopatus Joannis Theodoti ſucceſſoris; qui cum anno CCCCXXIX. Theodoto ſucceſſerit, ſex illi anni, non incompleti, ſed completi numerandi. Vivebat etiam ſine dubio anno ſequenti Theodorus Mopſueſtenus, teſte Evagrio lib. 1. cap. 2. ubi de Neſtorio ad Epiſcopatum Urbis Conſtantinopoleos proficiſcenti loquens ait: *Quo quidem tempore Neſtorius apud Mopſueſtiam congreſſus, cum Theodoro, audita illius doctrina, a recta pietate deflexit, ſicut in Epiſtola quadam de his rebus agens ſcribit Theodulus.* Garnerius in Auctario Theodoreti in Vita ejuſdem Theodoreti cap. 4. autumat, Evagrium deceptum, quia, inquit, *Theodorus* anno CCCCXXVII. diem obiit. Verum ſine Hiſtoriæ Theodoreti ſuo anno reddito liquet vera eſſe quæ narrat Evagrius. Corrigendus & error Photii, qui in Biblioth. Cod. XXXI. ait, *Theodotum* mortuum quando Conſtantinopoli ſacrorum Antiſtes Siſinnius fuit. Cum enim *Siſinnius* die XXIV. Decembris hujus anni vita functus ſit, patet ex laudatis locis Theodoreti & Evagrii, Theodotum Siſinnio ſuperſtitem fuiſſe, annoque ſequenti adhuc in vivis extitiſſe.

XIII. *Meletius ſucceſſit Theodoro.*

Succeſſerat Theodorus *Olympio*, qui Concilio Conſtantinopolitano anno CCCLXXXI. coacto interfuit, cumque Theodoretus cap. ultimo ſuæ Hiſtoriæ de Theodoro ſcribat: *In Epiſcopatu annos peregit ſex & triginta*, apparet, ipſum circa annum CCCXCIII. ad Eccleſiam Mopſueſtenſem evectum fuiſſe. Lupus in Scholiis & Notis ad Epiſtolam XLV. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi exiſtimans, *Theodorum* anno ſequenti vita functum eſſe, ait eum intereſſe potuiſſe Concilio Conſtantinopolitano anno CCCLXXXI. celebrato, & per *Diodorum* Tarſenſem Epiſcopum doloſe obtinere, ut in Symbolo de Spiritu Sancto duntaxat poneretur: *Qui ex patre procedit.* Verum non Theodorus, ſed *Olympius* ejus deceſſor prædictæ Synodo interfuit & Theodorus ex dictis vitam uſque ad annum CDXXIX. propagavit. *Theodorum* excepit, non *Thomas*, ut putavit Garnerius in Notis ad Marium Mercatorem, ſed *Meletius*, Vir eruditione inſignis, at ob impietatem Neſtorianam in ſecundam Armeniam a Theodoſio Imp. relegatus, ut patet ex Epiſtola CXC. ejuſdem Synodici, in quo etiam recitantur quædam Epiſtolæ a *Meletio* ſcriptæ. Porro *Chomatius*, quem in ejecti Meletii locum *Joannes* Epiſcopus Antiochenus ordinavit, deceſſor fuit *Thomæ*, ut liquet ex Antiochena Domni Patriarchæ Synodo, ac ex Mopſueſtenæ Eccleſiæ diptychis juſſu Juſtiniani Imp. prolatis in Mopſueſtena Synodo. Neque enim dubito quin Viri Doctiſſimi, qui *Chomatium* a Thoma non diſtinguunt, fallantur.

XIV. *Theodoretus longe poſt Concilium Epheſinum Hiſtoriam Eccleſ. ſcripſit.*

Inquirendum reſtat, quo anno Hiſtoriam ſuam, quæ deſinit in obitu Theodoti & Theodori, Theodoretus ſcripſerit. Baronius num. XXVIII. ait: „ Certe quidem ipſius teſtificatione affirmari poſſe videtur, ſcriptam ab ipſo fuiſſe hujuſmodi Hiſtoriam ante Epheſinum Concilium: etenim in Epiſtola quam ſcripſit poſtea ad *Euſebium Ancyræ Epiſcopum* cum ſua ſcripta recenſet, quæ poſt dictum Epheſinum Concilium elaboraſſet, nullam penitus de ſcripta a ſe Hiſtoria mentionem habet: unde dicendum eſt hoc triennii ſpatio, quod intercedit ab hoc anno uſque ad Concilium Epheſinum, ab illo dictam Hiſtoriam eſſe ſcriptam. Ita Cardinalis Doctiſſimus. Verum cum Epiſtola illa quæ ordine eſt LXXXI. data ſit anno quadringenteſimo quadrageſimo octavo, ut anno CCCCXLIII. demonſtrabo, ex ea inferendum, nondum eo anno Theodoretum Hiſtoriam ſuam in lucem emiſiſſe, cujus ideo mentionem in eadem facere non potuit. Quomodo enim *Theodoretus* ante Concilium Epheſinum egregium illud Volumen elucubrare potuit, cum in libro 5. cap. 36. referat Reliquiarum Sancti Chryſoſtomi Tranſlationem in Urbem Regiam, quæ facta eſt anno CCCCXXXVIII. ut ſuo loco videbitur? *Aliquanto poſt*, inquit Theodoretus, *ipſæ quoque magni Doctoris Reliquiæ in Urbem Regiam tranſlatæ ſunt*, &c. *Hunc porro theſaurum Regiæ Urbi donavit is, qui nunc Imperium obtinet, qui & avi nomen præfert, & pietatem ejus integram atque illibatam ſervat.* Ex quibus etiam verbis intelligimus, Theodoretum, quemadmodum & Socratem ac Sozomenum, Theodoſio Jun. imperante Hiſtoriam ſuam publicaſſe. Hinc Valeſius in Præfatione ad ſuam ejuſdem Hiſtoriæ Verſionem docte obſervat, eum in lib. 5. cap. 3. tradere Eutychetis opinionem jam tum cum Hiſtoriam conſcriberet, turbas in Eccleſia concitaſſe: *Ex hac radice* (Apollinaris ſc. Laodiceni Doctrina) *pullulavit in Eccleſiis opinio illa, unam eſſe naturam carnis ac Deitatis: & illa quæ Unige-*

hic tempore Theodori illius alumni, fœtus viperini dicendi damno Eccleſia maximo in præcipuarum ſedium Epiſcopos fuerint cooptati, nempe Joannes hoc anno creatus Antiochenus Epiſcopus, Neſtorius vero anno ſequenti in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præfecturam vocatus, ut ſuo loco dicturi ſumus.

XXVII. Sed audiamus Theodoretum, Theodori ejuſdem laudibus hiſtoriam ſcriptam a ſe claudentem & maxima ob id eam, omnium ſententia, ignominia afficientem: hæc enim habet ad calcem (*a*): *Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Eccleſiam, Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, qui totam Chriſti Eccleſiam ſua doctrina erudierat, & contra univerſas hæreticorum phalanges victoriam reportaverat, obiit mortem. Iſte & Diodori viri excellentiſſimæ doctrinæ particeps factus eſt, & ſanctiſſimi Joannis ſocius & adjutor: nam communiter inter ipſos ſapientiæ præcepta ex ſpiritualibus Diodori fluentis hauſerunt. Trigintaſex annis Præſulatum geſſit Theodorus, neque umquam ceſſavit contra Arianam & Eunomianam ſectam velut in area dimicare, tum clandeſtinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam ſanctis Chriſti ovibus ſuppeditare: cujus frater Polycronius Eccleſiam Apameenſem gubernavit. Iſto quidem in loco finem hiſtoriæ facere, animus eſt: Atque omnes qui ſunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, ut precibus ſuis labores compenſare non graventur. Spatium quidem centum & quinque annorum iſta complectitur hiſtoria, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem a morte hominum præſtantiſſimorum Theodori atque Theodoti.* Hæc ipſe: qui ex inita ſuperius ratione ad præſentem annum eamdem ſcriptis proſecutus eſſe, ſatis apparet.

(*a*) *Theod. l.5. c. ult.*

Quid Theodoretus de Theodoro Mopſueſteno.

XXVIII. Sed cur hic definit? ea quidem ex cauſa reor, quod noluit attingere Neſtorii tempora, qui anno ſequenti creatus eſt Conſtantinopolitanus Epiſcopus: ſciens namque per ſcabra ſibi incedendum fore, prudenter quidem ceſſavit ab hiſtoriæ ſcriptione, quando in ſeipſum opus fuiſſet, convertere ſtylum. Certe quidem ipſius teſtificatione affirmari poſſe videtur, ſcriptam ab ipſo fuiſſe hujuſmodi hiſtoriam ante Epheſinum Concilium: etenim in epiſtola (*b*) quam ſcripſit poſtea ad Euſebium Ancyræ Epiſcopum, cum ſua ſcripta recenſet, quæ poſt dictum Epheſinum Concilium elaboraſſet, nullam penitus de ſcripta a ſe hiſtoria mentionem habet: unde dicendum eſt, hoc triennii ſpatio, quod intercedit ab hoc anno uſque ad Concilium Epheſinum, ab

(*b*) *Theo. epiſt.82.*

PAGIUS *geniti Divinitati paſſionem attribuit, & aliæ plures, quæ tum inter populos, tum inter Sacerdotes aliarum Provinciarum, magnam diſcordiam concitarunt. Verum hæc poſtea geſta ſunt.* Quibus verbis Eutychianos & Theopaſchitas qui ex Apollinaris ſtirpe prognati erant, haud obſcure deſignat.

XV. *Theodoretus, Socrates, & Sozomenus eodem tempore ſuas ſcripſere Hiſtorias.*

Theodoretus lib. 5. cap. 39. aſſerit, perſecutionem ab *Iſdigerde* Perſarum Rege adverſus Chriſtianos excitatam *annos triginta* duraſſe. Quare cum anno CCCCXIV. cœperit, anno CDXLIV. quo deſiit, Hiſtoriam ſuam nondum *Theodoretus* promulgarat. Videtur itaque ea ipſo fine Theodoſiani Imperii edita. Socrates, Sozomenus & Theodoretus uno eodemque tempore rerum Eccleſiaſticarum Hiſtoriam ſcribere aggreſſi ſunt, idem omnes ſcribendi principium ſumſere, eumdemque fere finem Hiſtoriæ ſuæ impoſuere, ab iis temporibus exorſi, quibus *Euſebius* Hiſtoriam ſuam terminaverat. Valeſius tam in Præfatione laudata, quam in Præfatione ad Verſionem Socratis & Sozomeni arbitratur, Socratem priorem Sozomeno ad Hiſtoriam ſcribendam ſe contuliſſe, & poſt illos *Theodoretum* ad res Eccleſiaſticas ſcriptis mandandas animum applicuiſſe. Et quidem *Theodoretum* poſt illos ſcripſiſſe, omnium fere Antiquorum ſententiam fuiſſe dicit. *Caſſiodorus* in Præfatione, quam Tripartitæ Hiſtoriæ præfixit, Theodoretum poſtremo loco nominat. *Juſtinianus* quoque Imperator in Edicto de *Confeſſione veræ fidei*, & *Photius* in Bibliotheca eumdem ordinem ſervant. Sed & *Nicephorus* in exordio Hiſtoriæ ſuæ, Eccleſiaſticorum Scriptorum indicem texens, Theodoretum poſt Sozomenum collocat. Nec aliter *Evagrius* in procœmio Operis ſui. Hæc prior Valeſii conjectura, quæ profecto valde infirma. *Caſſiodorus* enim in Præfatione laudata prius nominat Theodoretum, & poſtea Sozomenum, ac ultimo loco Socratem, qui tamen in libro de Divinis lectionibus cap. 17. Socratem priori loco, & Theodoretum ultimo nominat. *Theodorus* Lector in Epiſtola, quam præfixit Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ dicit eam ſcriptam eſſe a Theodoreto, Sozomeno ac Socrate, ſeque eam ordiri ab Hiſtoria Sozomeni. *Evagrius* in lib. 1. cap. 1. ait Hiſtoriam Eccleſiaſticam poſt Euſebium a Sozomeno, Theodoreto & Socrate litteris mandatam eſſe. Ad hæc *Juſtinianus* in eodem Edicto de Confeſſione rectæ fidei: *Atque hæc teſtantur Sozomenus, Heſychius, Socrates, ac Theodoretus, qui pro Theodoro multos libros ſcripſit.* Et tamen Valeſius ex eodem Edicto infert Theodoretum poſt Socratem & Sozomenum ſcripſiſſe, licet neget Sozomenum ante Socratem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ manum admoviſſe. Denique *Nicephorus* in lib. 1. cap. 1. ait, Sozomenum, Theodoretum, Philoſtorgium, & Socratem a fine Euſebii exorſos uſque ad tempora Theodoſii Jun. Hiſtorias ſuas perduxiſſe. Quare argumentum a teſtimonio Veterum a Valeſio deductum ſe ipſo corruit.

XVI. *Refellitur opinio contraria.*

Ait denique Valeſius, Hiſtoriam Eccleſiaſticam *Theodoreti* nihil fere aliud eſſe, quam ſupplementum Hiſtoriarum Socratis atque Sozomeni, quæ ab illis prætermiſſa erant, *Theodoretum* accurate commemoraſſe: *Socratem* ac *Sozomenum* cum Conſtantinopoli degerent, quæ in Eccleſia Conſtantinopolitana contigerant, ſcriptis prodidiſſe, Theodoretum vero qui in partibus Orientis vixit, tres Orientalis Eccleſiæ diligentiſſime perſecutum eſſe: & denique *Theodoretum* errores, qui a Socrate & Sozomeno admiſſi fuerant, non raro in Hiſtoria ſua correxiſſe, ſuppreſſo eorum nomine præ ſua modeſtia. Verum *Theodoretus* de Socratis & Sozo-

ab illo dictam hiſtoriam eſſe ſcriptam.

XXIX. Verum hic conſidera, ipſum Theodoretum ex immenſis laudibus quibus ornat Theodorum Mopſueſtenum nefandiſſimum hæreticum, plane ſe ejus fuiſſe communionis, haud levem ſuſpicionem concitaſſe: immo adeo ſtudioſus ejus extitit, ut credendi occaſionem dederit, quod ipſe ab eodem Theodoro nomen derivando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa ſugillat quoque Sozomenum, ejuſque hiſtoriam, ubi de ipſa agens (a): *Sed ipſam* (inquit) *quoque hiſtoriam ſedes Apoſtolica recipere recuſat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, atque uſque ad diem obitus ſui magnum doctorem Eccleſiæ fuiſſe perhibet.* Hæc cum dicat S. Gregorius de Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minime leguntur, putavit aliquis nimium ſibi ſapiens S. Gregorium errore lapſum, & quod eſſet apud Theodoretum, dixiſſe, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, erravit ipſe, cum non conſiderarit multa deſiderari in hiſtoria So- Sozomeni hiſtoria mutilata.

(a) *Greg. l. 6. ep. 95.*

PAGIUS

zomeni Hiſtoria ſupplenda, non cogitavit, ſed cum utroque longe doctior eſſet, & in Oriente verſaretur, errores plurimos, in quos uterque incidit, vitavit, & quia res in Oriente, quam quæ in Urbe Regia geſtæ melius callebat, ideo in illis quam in iſtis fuſior & diligentior eſt; contra vero Socrates & Sozomenus eaſdem leviter attigere. Quare non dubito, quin tres iſti Scriptores, qui omnes ſibi idem argumentum propoſuere, non ſolum ſub extremis *Theodoſii Jun.* temporibus, quod de Socrate & Sozomeno infra videbitur; ſed etiam eodem tempore Hiſtorias ſuas Eccleſiaſticas in lucem emiſerint. Luculentum hujus rei exemplum habemus in Hiſtoria Pelagiana, quam nuper duo Viri doctiſſimi Cardin. Noriſius ſc. & Garnerius eodem tempore ex Veterum monumentis maxima cum laude ingentique labore eduxere, & publici juris fecere. Horum enim alter diligentiſſime quædam perſecutus eſt, quæ alter aut prætermiſit, aut leviter attigit. Uterque eaſdem difficultates iiſdem rationibus & Antiquorum teſtimoniis quandoque reſolvit, & ſæpe ubi unus offendit, alter ſcopulum tanta felicitate ſuperat, & quod dici poteſt in contrarium ita ſolide diſcutit, ut credas eum alteri confutando totum intentum fuiſſe. Si enim in Hiſtoria ſcribenda quandoque peccatur, multo magis in Critica, in qua aliquando non offendere potis non eſt. Quemadmodum autem dici non poteſt, unum ex duobus iſtis Hiſtoriæ Pelagianæ Auctoribus plura ex altero furatum eſſe; cum alter alterius opus non viderit, ita non audiendus Valeſius in eo quod autumat, ex tribus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptoribus alterum alterius ſcrinia compilaſſe, & ex illis eum qui alteri aliquid addidit, aut alterum interdum emendavit, hunc poſteriorem videri ſcripſiſſe.

XVII. *Theodorus non a Sozomeno, ſed a Theodoreto laudatus.* Baronius num. XXIX. arbitratur, librum ultimum Hiſtoriæ Sozomeni mutilum ad nos perveniſſe, quia, inquit, *Theodorum* Mopſueſtiæ eum nimium laudaſſe aſſerit Gregorius Magnus, quod tamen in Sozomeni Hiſtoria non legitur. Verum Valeſius in fine Notarum ad Hiſtoriam Theodoreti, recte ſcribit, dubitandum non eſſe, quin Gregorius memoriæ vitio lapſus ſit, & pro *Theodoreto Sozomenum* poſuerit. Etenim Gregorii M. temporibus Hiſtoria Eccleſiaſtica Sozomeni nihil amplius continebat, quam quod nunc habemus; cum Caſſiodorus, qui diu ante Gregorium vixit, & qui Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sozomeni Tripartitæ ſuæ intexuit, integriores Sozomeni „ codices non habuerit. Unde igitur integriores Gre„ gorius nanciſci potuiſſet? Pro certo habeo, „ inquit Valeſius, Gregorium Magnum non ali„ bi legiſſe Sozomenum, quam in Hiſtoria Tri„ partita, in cujus lib. 10. cap. 34. ita ſcriptum „ eſt: *Eo autem tempore, quo Theodotus ſacra„ tiſſimus Antiochenam regebat Eccleſiam, Theo„ dorus Mopſueſtiæ quidem Epiſcopus, ſed totius „ Doctor Eccleſiæ, terminum vitæ ſortitus eſt.* Id „ cum legiſſet olim Gregorius, ex Sozomeno „ deſumptum eſſe exiſtimavit, eo quod nullius „ Scriptoris nomen, nec hujus, nec multorum „ præcedentium capitum titulo ſit præfixum. „ Hinc factum eſt, ut memoriæ vitio Sozome„ num ſcripſerit pro Theodoreto. Quæ Valeſii „ conjectura certa videtur.

XVIII. *Vitæ Theodoreti ſummarium.* Compendium vitæ *Theodoreti* Baronius num. XXX. paucis verbis exhibet, quam juvabit magis explicare, quia ſæpius ſequentibus annis de eo acturi ſumus. Natus itaque *Theodoretus* ex parentibus nobilibus ac opulentis, ſed pietate longe præſtantioribus, quem a Deo *Macedonius* Aſceta ſanctiſſimus precibus ſuis obtinuit, ut ipſemet Theodoretus in Hiſtoria Religioſa cap. 13. teſtatur. Vix dum ſeptennis Monaſterio traditus eſt, ubi in vitæ religioſæ inſtitutis & literis ita profecit, ut & paternas opes pauperibus largitus ſit, & ſacris prophaniſque doctrinis pene omnibus mentem admirabiliter excoluerit. Magiſtros elegit, quos ſequeretur, totius Orbis ea ætate celeberrimos, ſcientiæ *Theodorum*, eloquentiæ *Chryſoſtomum*, utrumque Antiochenum, & ſuæ ætatis ut tunc erat opinio, lumen eximium. Ambos vero ſic in ſe expreſſit, ut *Theodori* errores infeliciter poſtmodum, *Chryſoſtomi* eloquentia tanto pernicioſius, quanto admirabilius tueretur. Non aliud ſaltem initio Monaſterium incoluit, quam quod ſancti *Euprepii* dicebatur, prope Antiochiam poſitum. Sed accidit forte, ut ea tempeſtate in Monaſterium degerent *Neſtorius* & *Joannes*, quorum alter Conſtantinopolitanæ poſtea, alter Antiochenæ Eccleſiæ præfuit. Cum his duobus arcta fuit *Theodoreto* neceſſitas, quæ cum poſtmodum ab aliis cauſis confirmata eſſet, magnum Orienti totique Orbi Chriſtiano malum intulit, *Neſtorii* improbitate, *Joannis* cæcitate.

XIX. *Ejus labores ante & poſt Epiſcopatum.* Alexandro & Theodoto Eccleſiam Antiochenam regentibus per plures annos Antiochiæ Catechiſtam egit, & licet adſcriptus eſſet in Clerum de rigore tamen aſceticæ diſciplinæ nihil remiſit, nec anno CCCCXXIII. *Cyrenſis* Epiſcopus quamvis reluctans creatus Aſceticam vitam vivere deſiit. Poſita eſt *Cyrus* in ea parte Auguſtæ Euphrateſiæ, quæ vergit ad Occidentem, & proprius accedit ad mare, & complectebatur *Cyreſtica regio* vicos octoginta, quarum Eccleſiarum curam ſibi obveniſſe ſcribit *Theodoretus* ad Leonem Magnum in Epiſtola CXIII. Indefeſſo ſtudio incubuit in parochiam a Marcionitis, Arianis, aliiſque hæreticis purgandam, quibus vero laboribus, & quo fructu

Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipſa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopſueſteno tractandi ſe ingerebat occaſio. Cum enim in ſuæ hiſtoriæ præfatione ipſe teſtetur ſe eam producere uſque ad decimum ſeptimum Conſulatum Theodoſii, viginti prope annorum res geſtæ in ea deſiderari certum eſt. Sed adverſus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem in Notis (a) ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

(a) *Not. in Rom. Martyrol. die 23. Decemb.*

Theodoreti vitæ periodus.

Quod vero ad Theodoretum ſpectat addictiſſimum Theodoro: accipe paucis totam ipſius vitæ periodum, ex quo Deum plurimum laudes. Qui a parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monaſticæ inſtitutionis abſolvit, conſuetudi-

PAGIUS

ctu, ipſemet in Epiſtola LXXXI. *Nomo Conſulari* exponit & in Epiſtola CXLV. ad Monachos Conſtantinopolitanos; decem Marcionitarum millia a ſe ſacro Baptiſmo tincta refert. Porro etſi Antiochiæ ſubinde etiam conciones haberet vocatus tamen ad Synodos, ab eis nunquam abſuit, ut ipſe in eadem Epiſtola LXXXI. prodit, & inter hæc Commentarios in Cantica Canticorum, aliaque plura compoſuit: de Theodoreti caſu ſequentibus annis agemus: interim legendus Garnerius in Vita Theodoreti a ſe compoſita in Auctario Oper. ejuſdem Theodoreti.

XX. *Pax Viſigothos inter & Romanos ſancita.*

Marcellinus in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ait: *Pannoniæ quæ per quinquaginta annos ab Hunnis retinebantur, a Romanis receptæ ſunt.* Quare Hunni in Pannonia ſedes elegerant anno CCCLXXVI. quo anno num. IV. diximus eos inde Gothos expuliſſe, hiſque *Valentem Imp.* in Thracia ſedes aſſignaſſe. Idem habet Jornandes de rebus Geticis cap. 33. qui addit, eos a Pannonia a Romanis & Gothis expulſos fuiſſe, ſubditque: *Videns Vallia Vandalos in ſuis finibus, ideſt, Hiſpaniæ ſolo, audaci temeritate ab interioribus partibus Galliciæ (ubi eos fugaverat dudum Ataulfus) egreſſos, cunctos in prædas vaſtare, eo tempore, quo Hierius & Ardaburius Conſules proceſſiſſent, nec mora, mox contra eos movit exercitum.* Sed loco, *Valliæ* reponendus eſt *Theodericus* Gothorum Rex, qui Valliæ ſucceſſerat, ut ex dictis conſtat. Oſtrogothi igitur in Oriente, & Viſigothi in Occidente, hoc anno a Romanis ſtabant, ideoque *Theodoricus* Rex Viſigothorum, qui & Gothi ſine addito dicebantur, pacem pepigerat cum *Aetio*, a quo ante biennium ab Arelatenſis urbis obſidione remotus fuerat, & e Gallia, ubi regnabat bellum in Italiam tranſtulerat adverſus Vandalos Romani nominis inimicos. Loquitur de hac pace Sidonius Apollinaris in panegyrico Aviti verſ. 215. & ſeqq. docetque, eo in fœdere datum eſſe obſidem *Theodorum* clariſſimum juvenem Arvernorum, *Aviti* poſtea Auguſti propinquum.

Ducis hinc pugnas & fœdera Regum
Pandere Roma libet. Variis incuſſa procellis
Bellorum, Regi Gethico tua Gallia pacis
Pignora juſſa dare eſt: inter quæ nobilis obſes
Tu, Theodore, venis, quem pro pietate propinqui
Expetis in media pelliti Principis Aula
Tutus, Avite, fide.

dicitur Theodoricus *pellitus*, quod Gothi pellibus veſtirentur. Sirmondus in Notis ad Sidonium, *Gethicum*, inquit, *hoc fœdus, poſt Arelatenſem, ni fallor, obſidionem intelligi debet.* Quam conjecturam certam eſſe docet laudatus Jornandis locus, ac præterea fœdus illud currenti anno ictum eſſe, aut ſaltem alterutro ex duobus, præcedentibus; cum *Theodoricus* anno CCCCXXV. *Arelatem* obſidione cinxerit.

Duravit Pax illa uſque ad annum CCCCXXXVI.

XXI. *Diſſidium occaſione Doctrinæ Auguſtini de Gratia exortum.*

Libri *de Gratia & Libero Arbitrio*, itemque liber *de Correptione & Gratia* occaſione controverſiarum inter Monachos Adrumetinos exortarum, hoc anno a Sancto Auguſtino editi. Baronius quidem anno CCCCXVIII. num. XVIII. eos tunc ſcriptos exiſtimavit: Janſenius vero decennio poſt, anno ſcilicet, CDXXVIII. Verum cum in Retractationibus ante finem anni CCCCXXVIII. abſolutis, ultimi omnium recenſeantur, ad hunc annum pertinent. Præterea Hilarius Monachus in Epiſtola anno CCCCXXIX. ad Auguſtinum data, ait: *Librum de Gratia & Libero arbitrio non habemus: ſupereſt, ut eum quia utilem quæſtioni confidimus, mereamur accipere.* Quod ſi jam diu compoſitus fuiſſet, adhuc eo anno in Galliis is Liber deſideratus non fuiſſet. Proſper quidem in Epiſtola ad Auguſtinum cum Epiſtola Hilarii Monachi in Africam miſſa loquens de Adrumetinis Monachis ait: *Evenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, ut cum quidam intra Africam ſimilia moviſſent, Librum* de Correptione & Gratia *plenum divinæ auctoritatis emitteres. Quo in notitiam noſtram inſperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas reſiſtentium ſopiendas*, Maſſilienſium ſcilicet ac Semipelagianorum; ideoque libri illi nec tardius, nec citius quam hoc anno videntur ſcripti.

XXII. *In Monaſterio Adrumeti.*

Erat in Urbe Africæ (vocabatur Adrumetum) Byzacenæ Provinciæ Metropoli inſigne monaſterium, cui præerat *Valentinus*, eo tempore quo novæ de Gratia & Libero arbitrio inter Monachos Adrumetinos contentiones natæ ſunt. *Florus* ejuſdem Cœnobii monachus *Uzalam* Provinciæ Proconſularis urbem ad ſuos profectus, ibi Sancti Auguſtini Epiſtolam ad Sixtum Presbyterum, qui poſtea Romanus Pontifex creatus eſt, datam excripſit, eamque *Adrumetum* tranſmiſit. Hanc cum Adrumetini Monachi perlegiſſent, nec ejus ſenſum aſſequerentur, imo in ſenſus ab Auguſtini mente prorſus alienos diſtraherentur, graviora eo in monaſterio diſſidia emerſere. Indeque factum, ut *Creſconius* & *Felix* Monachi rectam Epiſtolæ intelligentiam ab ipſomet Auguſtino diſcere voluerint. Quæ uterque Auguſtino dixerit, narrat Auguſtinus in Epiſtola ad Valentinum miſſa: *Retulerunt*, inquit, *monaſterium veſtrum nonnulla diſſenſione turbatum, eo quod quidam in vobis ſic gratiam prædicent, ut negent hominis eſſe Liberum arbitrium, & quod eſt, gravius, dicant, quod in die judicii non ſit vel redditurus Deus* unicuique ſecundum opera ejus. *Etiam hoc tamen indicaverunt, quod plures veſtrum non ita ſentiant, ſed liberum arbitrium adjuvari fateantur per Dei gratiam, ut recta ſapiamus, atque faciamus.*

XXIII.

Quare Auguſtinus illis inſtruendis ſtatim libros elucubravit *de Gratia & libero Arbitrio*, quibus acceptis ad ſuos *Creſconius & Felix* redire cogitabant, ut in ſuo monaſterio Paſcha celebrarent, niſi Auguſtinus, ut eos magis inſtrueret,

ne Theodori Mopſueſteni tantam gloriam obumbravit, obnubilavit vero ex Neſtorii amicitia, obſcuravitque penitus ex ſuſcepto adverſus S. Cyrillum ejuſdem hæreſiarchæ patrocinio. Sed ſpirante deinde Dei benignitate divini Spiritus aura, fugatis denſis nubium globis, effulgentibus rurſus in cor ejus divinæ gratiæ radiis, iterum pulcher, glorioſus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholicæ Eccleſiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clauſit extremum. Hæc autem tibi præſens, & qui ſequitur ſextus Annalium tomus perſpicue demonſtrabunt.

Con-

PAGIUS

Auguſtinus compoſuit libros de gratia & libero arbitrio & libros de gratia & de correptione.

per aliquos dies retinuiſſet, ut ipſemet ſcribit ad Valentinum: *Qui ex veſtra Congregatione ad nos venerunt, nobiſcum egiſſe Paſcha noverit charitas veſtra, &c.* Præterea una cum Epiſtola ad Valentinum dedit eis omnia inſtrumenta cauſam Pelagianam ſpectantia. Verum lectio librorum *de Gratia & Libero arbitrio* novo errori locum dedit; cum enim quidam legiſſet, omnia boni opera eſſe dona Dei, inde deduxit, neminem corripiendum, ſi Dei præcepta non faceret, ſed pro illo tantummodo orandum Deum, ut ipſo donante faceret, quod jubebatur. Id Sancto Auguſtino *Valentinus* per *Florum* Monachum ſignificavit, qui, ut procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem expelleret, librum *De Correptione & Gratia* inſcriptum compoſuit. Qui quidem liber, inquit Em. Cardinalis Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 23. parvus mole eſt, ſed Doctrina maximus, totus myſteriis refertus, univerſam Divinæ gratiæ œconomiam oculis ſubiicit, ut jure merito Aureos a Viris doctis nuncupetur, ſitque veluti clavis, qua ad univerſam Auguſtini de Divina gratia, & libero arbitrio Doctrinam aditus aperitur. In eodem Volumine Semipelagianos, qui poſt biennium in Galliis emerſere, Auguſtinus evertit, indeque illi contra hoc Opus declamare non ceſſabant. Porro Paſcha illud de hujus anni Paſchate intelligendum, ante quod Libri de *Gratia & Libero arbitrio* ab Auguſtino editi, & ſub hujus anni finem Liber de *Correptione & Gratia*.

XXIV. *Libri iſti hoc anno editi.*

Card. Noriſius citatus utrumque Opus ad annum CCCCXXIV. Garnerius vero Libros de Gratia & Libero Arbitrio ad eumdem annum, ſed Librum de *Correptione & Gratia* ad annum CDXXV. referunt; quod inde provenit, quod Garnerius libros Retractationum anno CDXXVI. Em. Card. Noriſius hoc anno completos fuiſſe exiſtiment. Sed cum nonniſi ante finem anni CDXXVIII. ab Auguſtino in lucem emiſſi ſint, ut anno CDXXVI. oſtendi; non dubito, quin uterque Vir doctiſſimus citius quam par erat, memoratos Libros de Gratia & Libero Arbitrio, ac de Correptione & Gratia conſignarit.

Alia huc revocanda.

Hoc circiter anno *Theodoretus* ſcribit Libros *De curandis Græcorum affectionibus*, uti dixi anno CDXXXIX. *Hilarius* Epiſcopus Narbonenſis moritur, ut videre eſt anno CDXLV. *Leporii* Monachi converſio ad hunc annum revocanda, ut anno CDXX. dixi.

JESU CHRISTI ANNUS 428.	CÆLESTINI PAP. ANNUS 5.	THEODOSII 21. VALENTINIANI 4. IMPP.

I. *Africa a Uvandalis exagitatur.*

Conſulatu Tauri atque Felicis annus Chriſti quadringenteſimus vigeſimuſoctavus illuxit, quo Africa Wandalorum graſſatione vaſtatur. Simulac enim anno ſuperiori per freti Gaditani anguſtias ſeſe in Africam immiſere, favente illis jam exercitu, qui eos vocaverat, Bonifacii Comitis, cum deeſſet omnino qui illis occurrendo reſiſteret, ſed adeſſet qui incenderet, non ſecus ac flamma

PAGIUS SÆC. V. Anno Æræ Hiſpan. CDLXVI. A.C. 428.

Anno Periodi Græco-Romanæ 5921.

☉ 17. AG. ☽ 11. P. 22. April. Indict. 11.

Jesu Christi 428.

Cælestini Papæ 7.

Theodosii Jun. 27. & 21.

Valentiniani III. Imp. 4.

I. *Quinquennalia Valentiniani.*

(1) COSS. *Felix* [2] & *Taurus*; prior Occidentalis, & quidem Gallus, ut annis CDLXIII. & DXI. quibus ejus poſteri Conſulatum geſſere, oſtendemus: poſterior Orientalis fuit, ut liquet ex proſopographia Codicis Theodoſiani. Ad hunc Taurum Patricium extant Epiſtola a Theodoreto ſcripta, ordine, LXXXVIII. & Epiſt. 194. & 540. Iſidori Peluſiotes. Valentinianus Imperii Cæſarei *Quinquennalia* exhibuit.

II. *Genſericus Vandalorum Rex in Africam irrumpit.*

Ad num. I. ad XV. quemadmodum captæ ab *Alarico* Gothorum Rege Urbis; ita & captæ a Genſerico vandalorum Rege Africæ epocha cardo quidam eſt horum temporum; quare hæc poſterior eo magis nobis eſt certis argumentis adſtruenda, quo nullus ex Recentioribus, quod legerim, eam ſuo anno reddiderit. Alii enim cum Proſpero in Chronico Gothorum in Africam irruptionem anno ſuperiori, alii cum Auctore Chronici Alexandrini ac Baronio currenti anno conſignant; cum tamen ſequenti anno contigerit. Idacius enim in Chronico anno Abrahami 2444. qui Kalendis Octobris ſuperioris Chri-

NOTÆ

[1] C*oſſ. Felix* & *Taurus*. Relandus *Flavii* prænomen *Felici* tribuit. Gruterus pag. MLXXVI.

FL. FELIX. V. C. X
CONS. ORD.

Reineſius cl. XX. pag. 998.

HIC. REQVIESCIT
IN. PACE. QVI. VIX. ANN. PL....
FL. FELICE. V. C. CO.....

Item Fabrettus pag. 167. num. 312. ex Reineſio.

DEPOS. III. ID. JANVAR. FL.
FELICIS. V. C. CONS.

Inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 103.

IN PACE SD. IIII. KAL. MAI. PS. CONS. FELICIS
ET TAVRI. VV. C.

Donianæ Inſcriptiones cl. XX. num. 102. pag. 548.

DEPOSITVS. IN. PACE. XV.
KAL. SEPT. FELICE. V. C.
CONS.

Fragmentum Romæ in pavimento Eccleſiæ S. Clementis, apud Antonium Mariam Lupum in Diſſertatione ad Epitaphium S. Severæ, pag. 101.

......T. IN PACE CRESCENTI.
....AN. P. M. LXXX. DEPVS. D
.....DIE VENERIS P. C. FL. F.

Siglæ poſtremæ accipiuntur: *Poſt conſulatum Flavii Felicis.*
Fuit *Felix* alius, conſul A. D. 511.
Proſperi chronicon editum & MS. *Felice* & *Tauro*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Fl. Felice* V. C. *coſ.* prætermiſſo orientali conſule *Tauro*. Epiſtola IV. S. Cæleſtini Papæ. *Data VII. Kal. Aug. Flaviis Felice, & Tauro* VV. CC. *coſ.*

[2] Felici huic, ſive alteri qui Conſulatum geſſit anno 511. Flavii prænomen conciliat lapis apud Reines. Cl. 20. num. 355. En integrum ejus nomen ex lapide apud Gruterum pag. 1076. 2. *Flavius, Conſtantius, Felix, Victor Magiſter utriuſque militiæ &c.*

ma impulſu venti vehementior reddita, cuncta ſimul ſacra atque profana devaſtant. Antequam autem de ſingulis orationem inſtituamus, quantum fas eſt homini ex cauſis occulta Dei perſcrutari judicia; cur tam immani flagello ea meruerit provincia divexari, ut una ſimul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Uvandalis altera Ariana perfidia crudelius ſæviente narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re poſteris commendavit Salvianus Maſſilienſis Epiſcopus ſuorum temporum ſcriptor, inſpiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus, de malorum cauſa iſta conſcripſit (a):

(a) Salv. de vero judic. l.7.

II. *Compulſus eſt criminibus noſtris Deus, ut hoſtiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem ſpargeret, & excitatas pene ab ultimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum ſcelera punirent.* Teſtatur quidem Procopius (b), Uvandalos populos fuiſſe circa Meotidem paludem conſidentes, eoſdemque fame preſſos, in Germanos illos irrupiſſe qui Franci dicuntur. Pergit vero Salvianus: *Quid enim? numquid abductæ a ſolo patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cum illæſæ a vobis uſque ad tempus illud cuncta vaſtaverint? Sed eſto, intra Gallias formidabant: quid in Hiſpania, ubi exercitus noſtros etiam bellando contriverant, numquid conſiſtere aut permanere metuebant jam victores, jam triumphantes? quibus uſque ad hoc fortitudinis factum contingeret aſcendere, & poſt experimenta belli diu parati intelligerent ſibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxiliis pares eſſe non poſſe. Poterant ergo illic ſedere, nec timere. Sed illa utique cæleſtis manus, quæ eos ad punienda Hiſpanorum flagitia illuc traxerat, etiam ad vaſtandam Africam tranſire cogebat. Ipſi denique fatebantur, non ſuum eſſe quod facerent; agi enim ſe divino juſſu, ac perurgeri. Ex quo intelligi poteſt, quanta ſint mala noſtra, ad quos vaſtandos atque cruciandos barbari compelluntur inviti.* Et paulo poſt:

(b) Procop. de bell. Uvan. l.1.

Cur Africa meruit tanta pati

III. *Unde quod Uvandali in Africam tranſierunt, non eſt divinæ ſeveritati, ſed Afrorum ſceleri deputandum: gravi enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxerunt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis divinæ fuit, quod pœnam diu debitam diſtulit; piaculorum autem & criminum, quod aliquando peccator populus quæ merebatur accepit: niſi forte hoc non meruiſſe credimus; cum utique nulli magis, utpote in quos omnia ſimul improbitatum atque impuritatum genera confluxerint. Cæteri enim homines etſi nonnullis flagitiorum vitiis obligati ſunt quibuſdam tamen non implicantur: & ſi violentia non carent, malevolentia carent: & ſi libidine æſtuant, rapacitati non ſerviunt: multos denique etſi accuſat incontinentia corporum, ſimplicitas commendat animorum. In Afris pene omnibus nihil horum eſt quod ad utrumque pertineat, id eſt bonum, æque ac malum quia totum admodum malum: adeo excluſa naturæ originali ſinceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim pauciſſimis Dei ſervis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus una vitiorum?* Ac poſt aliqua rurſum.

Africanorum peccata.

Sicut in ſentinam profundæ navis colluviones omnium ſordium, ſic in mores eorum quaſi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullam enim improbitatem ſcio, quæ illic non redundaverit; cum utique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etſi habeant ſpecialiter mala propria, non ſunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, ſed pudica; Alanorum impudica, ſed minus perfida; Franci mendaces, ſed hoſpitales; Saxones crudelitate efferi, ſed caſtitate venerandi: omnes quippe gentes habent ſicut peculiaria mala, ita etiam quædam bona. In Afris pene omnibus neſcio quid non malum. Si accuſanda eſt inhumanitas, inhumani ſunt; ſi ebrietas, ebrioſi ſunt; ſi falſitas, fallaciſſimi ſunt, ſi dolus, fraudulentiſſimi; ſi cupiditas, cupidiſſimi; ſi perfidia perfidiſſimi. Impuritas eorum atque blaſphemia his omnibus admiſcenda non ſunt: quia illis quæ ſuperius diximus malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam ſua ipſorum vicerunt. IV.

Ac primum, ut de impuritate dicamus: quis neſcit, Africam totam obſcœnis libidinum tædis ſemper arſiſſe? non ut terram ac ſedem hominum, ſed ut Ethnam putes impudicarum eſſe flammarum: nam ſicut V.

PAGIUS Chriſti anni inchoatur, ſcribit: *Gundericus Rex Vandalorum capta Hiſpali, cum impie elatus, manus in Eccleſiam Civitatis ipſius extendiſſet, mox Dei judicio dæmone correptus interiit. Cui Gaiſericus frater ſuccedit in regno. Qui, ut aliquorum relatio habet, effectus apoſtata, de fide Catholica, in Arianam dictus eſt tranſiſſe perfidiam.* Idem habet Iſidorus in Hiſtoria Vandalorum, ubi tradit, eum *Era CDXLIX.* ſeu anno Chriſti CDXI. in Hiſpania regnare cœpiſſe in Gallæciæ partibus, & regnum tenuiſſe *annis decem & octo*. Quare currenti anno interiit, annique illi XVIII. incompleti fuere. Tum anno Abrahami 2445. qui Kalend. Octobris hujus Chriſti anni inchoatur, hæc Idacius narrat, *Gaiſericus Rex de Betica Provinciæ littore cum Vandalis omnibus eorumque familiis, menſe Majo ad Mauritaniam & Africam relictis tranſit Hiſpaniis. Qui priuſquam pertranſiret, Hermigarium Suevum vicinas in tranſitu ſuo provincias de-*

ſicut Ethna inteſtinis quibuſdam naturæ ferventis ardoribus, ſic illa abominandis jugiter fornicationum ignibus eructavit. Nec volo hac in re aſſertionibus meis credi; teſtimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros impudicos generaliter ſciat, niſi forte ad Deum converſos, id eſt, fide & religione mutatos? Sed hoc tam rarum eſt ac novum, quam rarum videri poteſt, quemlibet ganeonem non eſſe ganeonem, aut quemcumque ſævum non eſſe ſævum. Tam infrequens eſt enim hoc & inuſitatum, impudicum non eſſe Afrum, quam novum & inauditum, Afrum non eſſe Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis eſt, ut quicumque ex eis impudicus eſſe deſierit, Afer non eſſe videatur.

VI. At pauca ſunt hæc, & parvi ferme momenti eſſe, quis dicet, ſi alia nefanda Afrorum ſcelera conſiderarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab iiſdem barbaris deinde Carthagine; quæ nos ſuo loco dicturi ſumus. Quod autem ad ſolutam nimis Afrorum libidinem, quam adverſus eos adeo Salvianus exaggerat: certe quidem in hoc potiſſimum Patres ejus provinciæ incubuiſſe viſi ſunt, ut habenis eos continentiæ coercerent. Quantum enim eos putas adverſus adulteros & inceſtuoſos declamaſſe, cum & conjugalem thorum mira coercuerint obſervantia? Videas (quod mireris) S. Auguſtinum (*a*) ſuadere conjugibus a tempore Quadrageſimæ uſque ad octavam Paſchæ abſtinentiam ab uſu conjugii, ſimiliter & feſtivis diebus; conteſtarique evenire ſæpe, ut ſi ſecus agerent, intemperantia conjugum naſcerentur filii leproſi, & arreptitii, vel lunatici. Hinc rurſum reperies ab eodem affirmari triginta dies præſcribi, ne intrarent in eccleſiam, cum mulieres virum accipiunt: Inſuper admonere ne pollutus nocturno phantaſmate participet cum Fidelibus ſacram communionem; ſed, ut grave facinus, jubere id ipſum expiari debere prius cordis compunctione, eleemoſyna, atque jejunio. Hæc ex multis, quibus valeas conſiderare ſanctiſſimos Patres non defuiſſe Africanos æſtuantes ardore libidinis Eccleſiaſtica coercere diſciplina: ſimul & cognoſcere poſſis (ut dictum eſt) ſi in hæc adeo levia iidem Patres vehementer inveherentur, quid eos feciſſe putandum adverſus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: veruntamen illos omni excuſſo jugo mandati, contemptaque monitione, præcipites ſeſe dediſſe in gurgites turpitudinum. Unde Dei vindicta factum eſt, ut dedignantes ſanctis obtemperare ſacerdotibus, juſte traditi ſunt barbaris enecandi, vel ſaltem in ſervitutem redigendi.

(*a*) *Aug. de temp. ſerm.* 244.

VII. Cæterum quod ad Salvianum ſpectat: ne putes eum, dum pravos mores Africanorum ſugillat, ex parvis magna compoſuiſſe, quaſi eloquentiæ arte amplificationibus rem exaggerans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere ſit conatus: ſed parcius dicas egiſſe, dum his non leviora intacta penitus prætermiſit, nempe immenſam multitudinem Donatiſtarum a temporibus Conſtantini obſtinatiſſima pertinacia in ſchiſmate perſeverantium, immania in ſe ipſos & in alios perpetrantium, qui nullo valuerunt curari remedio, quantumlibet Imperatores edictis, & Epiſcopi ſcriptis & collationibus ſæpiſſime ab ea mentis duritie ipſos revocare ſtuduerint. Licet enim nonnulli vel metu pœnarum ex legibus Auguſtorum, vel aliter ad fidem & unitatem Catholicam (ut ſuperius ex Auguſtino dictum eſt) fuerint reſtituti: reliqui tamen in erroris obſtinatione manſerunt: adeo ut nec centum annorum ſpatio Wandalicæ perſecutionis valuerit eorumdem cervix ferrea perdomari: ut plane ſecundum illud propheticum (*b*), in medio fornacis ſcoria argenti facti ſint, non autem purgati rubigine; ſed tribulationis igne ſuccenſi, deteriores ſint redditi. Quid memorem Manichæos ſecreta in Africa habitantes latibula, ſæpe detectos, ſæpe ejectos, numquam autem ad Catholicam fidem vere converſos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cavendos ſæpe admonuit Auguſtinus. Blaſphemiis nominis Dei abundaſſe, inde colliges ex Auguſtino (*c*), cum agit de morione blaſpemantes lapidibus inſectari ſolito.

(*b*) *Ezech.* 22.

(*c*) *Aug. de pecc. merit. & remiſſ. l.* 1. *c.* 22.

VIII. Sed & idem S. Auguſtinus paucis his diebus, quibus, capta a Uvandalis Africa, ſupervixit, cum cladem barbaricam nonniſi ob exundantem peccatorum copiam ipſos pati teſtetur; jam in profundum illud ſcelerum eos perveniſſe demonſtrat, quod

PAGIUS *deprædari, recurſu cum aliquantis ſuis facto, prædantem in Luſitania conſequitur. Qui haud procul de Emerita, quam cum S. Martyris Eulaliæ injuria ſpreverat, multis per Gaiſericum cæſis, ex his quos ſecum habebat, arrepto, ut putavit, Euro velocius fuga ſubſidio, in flumine Ana divino brachio præcipitatus interiit. Quo ita extincto, mox quo cœperat, Gaiſericus enavigavit.* Quare non Guntharius, ſeu, ut eum alii appellant, Gundericus Vandalos in Africam duxit, ſed Giſericus ejus frater, ut anno CDXXXI. quo Baronius clarius quam hic num. XIV. id aſſerit, rurſus oſtendetur.

III. Cum itaque Vandalorum in Africam irruptio facta fuerit *menſe Maio*, non dubium quin ea ad ſequentem annum pertineat. Decepit Viros doctiſſimos, qui eam hoc vel ſuperiori anno collocarunt, modus annos numerandi ab Idatio uſurpatus; neque enim animadvertere hunc Chronographum, qui tam Euſebii quam Hieronymi Chronica continuavit, horum exemplo annum ab autumno inchoare; & quia Ida-

Ea irruptio anno ſequenti facta.

(a) Prov. 18. quod a divina Scriptura (a) verbis illis ſignificatur: *Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit*. Hinc illæ (b) Aug. ſer. de temp. barbar. lacrymæ, cum iſta gemens (b): *Inter tantas* (inquit) *anguſtias & in ipſo fine rerum poſita eſt univerſa provincia; & quotidie frequentantur ſpectacula. Sanguis hominum quotidie funditur in mundo; & inſanientium voces crepitant in Circo. O planctus omni mœſtitia acceptior! O planctus omni mœſtitia afligens cor! Libet flere. Plangimus, dilectiſſimi, & illos & nos: quia & nos digni ſumus, qui cum talibus merito flagellemur, &c.* Inferius vero de idololatriam adhuc ſectantibus, conſententia his, quæ ex Salviano ſuo loco dicentur, iſta ſubinfert: *An non ſacrificavit, qui imagines idolorum per noctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentiſſime ſpectavit? Sacrificavit, prorſus ſacrificavit, & quod pejus eſt, non tauri, vel cujuſlibet pecoris aliquam victimam, ſed ipſam animam hominis pretioſam. In hoc tam nefando ſacrificio non unus vel pauci accuſantur: tota hoc civitas fecit, quæ tota conſenſit; nec ab hoſtibus, nec a barbaris, ſed a ſe ipſo omnis homo in anima ſe occidit videndo, conſentiendo, non prohibendo: omnes remanſimus rei: & dum nolumus pacem civitatis turbari perverſam, pacem quam deſideramus, non accipimus rectam; contemnimus pacem ſervare bonorum morum, & periit pax temporum noſtrorum.* Hæc & alia plura Auguſtinus, ſuos Hipponenſes ad pœnitentiam cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipſe hæc ad eos, ipſo orationis exordio: *Admonet Dominus Deus noſter, non nos debere negligere noſtra peccata, quando talem demonſtrat iram ſuam: ipſe quippe juſte punit nocentem, quia nullum invenit pœnitentem*. Sed de iiſdem rurſum cum de Hipponenſis civitatis obſidione agemus.

IX. Accidit plane Africæ, quod Deus per Ezechielem populo Iſrael fuerat comminatus: nimirum, quod impudicitiis ſuis ipſum mirum in modum ad iracundiam provocaſſent, miſſurum ſe fore prædixit in eos hoſtes, qui cloacas ipſorum libidinum exhaurirent, cum ait (c): *Dabo* (c) Ezech. 16. *te in manus eorum, & deſtruent lupanar tuum, & demolientur proſtibulum tuum.* Nam de Uvandalis vaſtantibus Africam idem qui ſupra Salvianus iſta ſubjecit (d), (d) Salvian. de vero judic. lib. 7. dum licet Uvandalorum deteſtetur ſuperbiam, faſtumque barbaricum, eorundem tamen prædicat caſtitatem, quam, invitos licet, iidem cogerent, ſero ſaltem diſcere Africanos. Ait enim: *Sufficere igitur ad laudem eorum hæc poſſunt talia, etiamſi alia non dicam. Abominati enim ſunt virorum impuritates; plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum: horruerunt luſtra ac lupanaria; horruerunt concubitus, contactuſque meretricum. Numquid hoc credibile ullis videri poteſt, Romanos hæc admiſiſſe, barbaros horruiſſe?* Et paulo inferius: *Grande eſt profecto quod dicimus, grande ac ſupereminens. Quis credat Uvandalos in civitatibus Romanis iſta feciſſe? Remota quippe eſt ab illis omnis carnis impuritas. At quomodo remota? non ſicut removeri aliqua a Romanis ſolet, qui ſtatuunt non adulterandum, & primi adulterant: ſtatuunt non furandum; & furantur, &c.* Ac ſubinde. *Non tales ergo iſti, de quibus loquimur, barbari ad emendandam noſtrarum turpitudinum labem extiterunt. Abſtulerunt enim de omni Africa ſordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantum, aut temporarie ſubmoverunt, ſed penitus jam non eſſe fecerunt.* O pie Domine, o Salvator bone, quantum efficiunt per te ſtudia diſciplinæ, per quæ mutari poſſunt vitia diſciplinæ, ſicut ab illis ſcilicet immutata ſunt.

At quomodo immutata? Intereſt enim, non ſolum effectus rerum, ſed etiam affectuum cauſas dicere. Difficile quippe eſt, impudicitiam verbo aut juſſione tolli, niſi fuerit ablata: & difficile eſt, pudicitiam verbo exigi, niſi fuerit exacta. Quod iſti X.

uti-

PAGIUS

Idacius *Vandalorum* in Africam ingreſſum cum anno V. Theodoſii poſt Honorium imperantis copulavit, tam illi qui cum ſuperiori Chriſti anno, quam qui cum currenti eum conjunxere, Idacium ſibi favere arbitrati ſunt; nec enim fuiſſe exiſtimo, qui in rebus Hiſpanicis Proſperum vel Auctorem Chronici Alexandrini Idacio præferendum eſſe cenſuerit. Verum opinione ſua falſi ſunt; anni enim tam Imperatorum, quam Olympiadum in hujus Chronico memorati, præterquam quod a Librariis loco ſuo quandoque moti fuere, plerumque male ab ipſomet Idacio in Hiſtoria Romana parum accurato referuntur, quod de morte Honorii & ætate Theodoſii nullus negaverit; cum illam anno CCCCXXIV. accidiſſe, & *Theodoſium tunc annorum viginti ſex* fuiſſe autumet. Id annis itaque ab Idacio expreſſis ad annos Eræ Chriſtianæ reducendis, ſemper ad annos Abrahami attendendum, & in uſum vocanda Methodus, quam in Diſſertat. de Periodo Græco-Romana, tradidi; quæ non minus clara ac facilis, quam certa eſt. Iſidorus & ipſe Hiſpanus, qui Idacium exſcribere ſolet, in Hiſtoria Vandalorum Regnum *Genſerici* hujus expeditionis auctoris conſignat Era quadringenteſima ſexageſima ſeptima, quæ cum Kalendis menſis Januarii ſequentis Chriſti anni inchoatur, & cum eodem abſolvitur; quia ſcilicet Iſidorus exorditur annos Principum ab eo qui ſequitur mortem deceſſoris. Ibidem autem ſtatim de Genſerico ſcribit: *Hic de Bœticæ Provinciæ littore cum Vandalis omnibus, eorumque familiis ad Mauritaniam & Africam trajecit*. Jornandes lib. de

Reb.

utique ſcientes, ſic impudicitiam ſummoverunt, quod impudicas conſervaverunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate reſpergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipſi in peccatorum reſecatione peccarent: ſed ita errantes emendaverunt, ut factum eorum medicina eſſet, pœna non eſſet. Juſſerunt ſiquidem & compulerunt omnes ad maritalem thorum tranſire meretrices: ſcorta in connubia converterunt, implentes ſcilicet Apoſtoli (a) dictum atque mandatum: Et ut unaquæque mulier virum habeat ſuum, & unuſquiſque vir conjugem ſuam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam ſeveras pudicitiæ ſanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, ut puritatem ſcilicet utriuſque ſexus & domi connubii ſervaret affectus, & in publico metus legum: ac ſic duplici præſidio caſtimonia niteretur, cum & intus eſſet quod amaretur, & foris quod timeretur.

(a) 1. Cor. 7.

XI. *Leges quidem illorum nequaquam illis ſunt legibus conſentaneæ, quæ ita partem improbitatis removent, ut partem obſcœnitatis admittant; ut Romana illa decreta, quæ ſcortationes quidem ab alienis uxoribus removerunt, ad omnes autem ſolitarias paſſim admiſerunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus caſti homines & puri eſſent, ſi ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita iſti, de quibus loquimur, qui ſic inhibuerunt ſcorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt eſſe feminas, niſi maritis ſuis.* Ac demum multa locutus in deteſtationem fornicationem probantium, iſta ad finem addit: *Erubeſcamus, quæſo, & confundamur. Jam apud Gothos impudici non ſunt, niſi Romani: jam apud Uvandalos nec Romani: tantum apud illos profecit ſtudium caſtimoniæ, tantum ſeveritas diſciplinæ, non ſolum quod ipſi caſti ſint; ſed (ut rem dicamus novam, rem incredibilem, rem pene etiam inauditam) caſtos etiam Romanos eſſe fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare ſuper vires meas cuperem, ut toto Orbe reſonarem. Pudeat vos, Romani ubique populi, pudeat vitæ veſtræ: nullæ pene urbes luſtris, nullæ omnino impuritatibus vacant, niſi illæ tantum, in quibus barbari eſſe cœperunt. Et miramur ſi miſeri, qui tam impuri ſumus: miramur ſi ab hoſte viribus vincimur, qui honeſtate ſuperamur: miramur ſi bona noſtra poſſident, qui mala noſtra execrantur: nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo ſibi aliud perſuadeat, nemo aliud arbitretur: ſola nos morum noſtrorum vitia vicerunt.* Hactenus Salvianus: ut plane omnibus perſpicuum eſſe poſſit Dei conſilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porro qui iſta deploravit Salvianus, magni nominis Epiſcopus ſui temporis fuit, laudaturque ab Eucherio Epiſcopo Lugdunenſi, ſimul cum Vincentio, quos, ſanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuiſſe tradit in præfatione ad libros de Quæſtionibus veteris ac novi Teſtamenti, quos ad Salonium inſcripſit, ad quem etiam Salvianus eoſdem ſuos commentarios dedit. Fuit autem ipſe Salonius Viennenſis Epiſcopus. De Wandalorum vero in Africam progreſſu hæc Victor habet (b):

(b) Victor. de perſecut. Vvand. l. 1. in præfat.

XII. *Tranſiens igitur quantitas univerſa, calliditate Geiſerici * ducis, ut famam terribilem ſuæ faceret gentis, illico ſtatuit*

* Genſerici.

PAGIUS Reb. Get. cap. 23. anno hujus irruptionis non memorato, ait tantum Genſericum jam a Bonifacio in Africam invitatum, *per tractum anguſtum, quod dicitur Fretum Gaditanum*, Vandalos tranſpoſuiſſe.

IV. *Probatur ex legibus Cod. Theod. anno ſequenti datis.*

Leges anno ſequenti a *Valentiniano* Imp. datæ Africæ invaſionem eo anno accidiſſe etiam evincunt. Quatuor in Codice Theodoſiano hujus Imperatoris, ad quem Africa pertinebat, leguntur, eæque emiſſæ ante menſem Majum, & ad *Celerem* Africæ Proconſulem directæ, in quibus nullum hujus calamitatis veſtigium extat; licet ea de quibus in iis agitur, id exigere viderentur. Prior, quæ eſt 34. *de annona & tributis*, data eſt V. Kalend. Mart. *Florentio & Dionyſio Coſſ.* eaque prohibet Valentinianus, ne ante quartum menſem ab alicujus Edicti publicatione Africani ad ſolvendum compellantur. Secunda, quæ eſt 68. *de appellationibus & conſultationibus*, eodem die iiſdemque Conſulibus data, *Valentinianus* a Rationalibus ad Proconſulem Africæ appellari vult. Erant *Rationales* Procuratores Imperatoris in Africa. Tertia quæ eſt 185. *de Decurionibus* data legitur *V. Kal. Maii*, iiſdem Coſſ. ad Legationem Proconſularis Provinciæ ſeu Africæ eſtque de re tributaria in univerſum. Queſtus enim fuerat *Bubulcus* legatus, quod Africani rei tributariæ occaſione premerentur. Quarta eſt 186. *de Decurionibus* eadem die data & eamdem ob cauſam emiſſa, reſpondetque utraque lex totidem querelis a Bubulco factis. Prior querela erat, quod etſi ſecuritates tributorum a ſe ſolutorum ſub alio Proconſule haberent, tamen ab alio Proconſule eæ refricarentur quod priori lege impoſterum fieri vetat Valentinianus. Altera quærela fuit, quod Curiales alii pro aliis in eodem Civitatis territorio tributa ſolvere cogerentur; idque paſſim fieret, & ut loquitur lex, *in eam famam mali jugitate, pervenit, ut nullus pene Curialis idoneus in ordine cujuſque urbis valeat inveniri*. Quare prohibet Imperator, ne alius pro aliena poſſeſſione conveniatur.

V. *Probatur iterum ex iiſdem legibus.*

Monet Gothofredus in Comment. his duabus legibus jungendas eſſe duas laudatas, duabus aliis querelis Africanorum reſpondentes. Una ex iſtis querelis fuit, quod pro diſſimulatione judicum, Compulſore miſſo, Africani poſſeſſores in prædam mitterentur. Altera, quod appellationum a Rationali in privatæ rei cauſis occaſione ad longinqua traherentur; quibus

tuit omnem multitudinem annumerari, uſque ad illam diem, quam huic luci uterus profuderat ventris. Qui reperti ſunt, ſenes, juvenes, parvuli, ſervi, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio divulgata uſque ad hodiernum, a neſcientibus tantus numerus æſtimatur, cum ſit nunc exiguus & infirmus. Invenientes igitur pacatam quietamque provinciam, ſpecioſitatem totius terræ florentis quaquaverſum, impietatis agminibus impendebant, devaſtando depopulabantur, incendio & homicidiis totum exterminantes: ſed nec arbuſtis fructiferis omnino paſcebant: ne forte quos antra montium, aut prærupta terrarum, vel ſecluſa quæque occultaverant, poſt eorum tranſitum illis pabulis nutrirentur: & ſic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remanſit locus immunis. Hæc Victor: quæ autem in ſacra loca, ſacraſque perſonas admiſerint, ex eodem auctore inferius dicturi ſumus. Erat autem Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita ſe receperunt: quos ſuis Hipponenſibus commendans S. Auguſtinus (*a*) in concione tunc habita, hæc in fine: *Abundant peregrini captivi, & ſpoliati. Facite* (*b*) *vobis amicos ex mammona iniquitatis.*

(*a*) *Aug. ſer. de temp. barbar.*
(*b*) *Luc. 16.*

XIII. Hoc ipſo tempore, quidnam paſtoribus populorum faciendum eſſet, fugiendumne, vel una cum cæteris Vvandalorum opperiri catenas & gladios: cum hac de re controverſia verteretur, duo Epiſcopi conſuluerunt S. Auguſtinum; quorum alter fuit Quodvultdeus Epiſcopus Carthaginenſis, quem his temporibus poſt Aurelium ſediſſe Carthagine Victor (*c*) tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Auguſtinus de Hæreſibus librum conſcripſerat. Alter vero fuit Honoratus Antiſtes Thabennenſis Eccleſiæ, cujus Poſſidius (*d*) meminit, necnon de conſultatione Quodvultdei: ad quem quæ reſcripſerit, idem Auguſtinus (*e*) ad eumdem Honoratum ſcribens, ita meminit: *Charitati tuæ miſſo exemplo epiſtolæ, quam fratri Quodvultdeo noſtro coepiſcopo ſcripſi, putabam me hoc onere caruiſſe, quod mihi impoſuiſti, quærendo conſilium, quid in his periculis, quæ tempora noſtra invenerunt, facere debeatis. Quamvis enim epiſtolam illam breviter ſcripſerim, nihil tamen me prætermiſiſſe arbitror, quod & reſpondenti dicere, & quærenti audire ſufficeret. Quandoquidem dixi, nec eos eſſe prohibendos, qui ad loca (ſi poſſunt munita migrare deſiderant; & miniſterii noſtri vincula quibus nos Chriſti charitas alligavit, ne deſeramus Eccleſias, quibus ſervire de-*

Conſultatio Africanorum Epiſcoporum an fugiendum.

(*c*) *Victor de perſ. Vvand. lib. 1.*
(*d*) *Poſſid. in Vit. S. Aug. cap. 30.*
(*e*) *Aug. epiſt. 180.*

PAGIUS

bus duabus querelis totidem ſaluberrimis conſtitutionibus medetur Imperator. Quod ſi jam currenti anno, aut ſuperiori Africa a *Vandalis* devaſtata fuiſſet, non dubium, quin *Valentinianus* aliquam hujus rei mentionem in quatuor præfatis legibus anno ſequenti datis injeciſſet, ſignificaſſetque, aut calamitates, aut fidelitatem ſubditorum fundamentum eſſe favorum a ſe in illis conceſſorum. Imo eas leges non dediſſet; pars enim Africæ, quæ poſt Vandalorum irruptionem in Romanorum poteſtate remanſit, non legibus ſed ſubſidio indigebat. Quare cum poſt menſem Aprilem anni CCCCXXIX. nulla amplius in Codice Theodoſiano extet conſtitutio, quæ Africanorum cauſa data fuerit, præter legem 33. *de ſuſceptoribus*, Kalend. Martiis anno CCCCXXX. in gratiam Byzacenæ provinciæ datam, manifeſtum eſt Vandalos ante menſem Maii anni CCCCXXIX. in Africam ingreſſos non eſſe, nec provinciam Byzacenam ante annum CCCCXXX. a Vandalis ſub jugum miſſam.

VI. Verum quidem eſt, Valentinianum hoc anno Legem 22. Cod. Theod. *de tyronibus*, V. Kalend. Martii dediſſe, qua Africæ Proconſularis Sacerdotes, tyronum præſtatione immunes eſſe definit, & Gothofredum in Chronologia Cod. Theod. ſcribere: *Forte pertinet ea lex ad Vandalorum in Mauritaniam ſuperiore anno transfretationem.* Verum ex ipſo legis tenore contrarium deducitur: hujus enim Privilegii Sacerdotibus Paganis conceſſi duas rationes affert Imperator. Prima eſt, quia Proconſularis Provincia in qua Carthago ſita *omnium intra Africam Provinciarum obtinet principatum*. Secunda, quia hujus Provinciæ Sacerdotes majoribus fatigantur expenſis; & in uno prægravatus in alio relevari debet. Quod ſi *Vandali* jam anno ſuperiori *Africam* invaſiſſent, non unius Provinciæ Sacerdotibus Privilegium illud concedendum fuiſſet; ſed extendendum ad Sacerdotes aliarum Provinciarum, quas hoſtis occupare non potuerat. Diœceſis enim Africæ ſex Provinciis conſtabat, ut Rufus in Breviario, & Notitia Imperii docent. Quare ex hac lege liquet currenti anno, menſe Februario, omnia in Africa adhuc tranquilla fuiſſe. Hujus autem legis emittendæ occaſio, quæ Gothofredum fugit, fuere *Quinquennalia* a Valentiniano edita: annis enim hujuſmodi ſolemniis dicatis, tam Urbibus ac Provinciis, quam & privatis hominibus ac peculiaribus Ordinibus Privilegia de more conceſſa. Regnatum eſt a *Vandalis* in Africa per annos amplius centum, donec *Beliſarius* imperante Juſtiniano eam rurſus Imperio Romano adjecit.

Iterum probatur ex lege hoc anno emiſſa.

VII. Porro Epiſtola Auguſtini CCXXVIII. alias CLXXX. *ad Honoratum.* cujus meminit Baronius num. XIII. qui conſultus a *Quodvultdeo* Epiſcopo, an Vandalis adventantibus, Epiſcopis vel Clericis recedendum eſſet ex Eccleſiis, an non, ſcripſerat ea de re ad Auguſtinum, data eſt anno quadringenteſimo triceſimo, paulo ante mortem Divi Auguſtini. Poſſidius enim in ejus Vita cap. 30. narrata Hipponenſis Urbis obſidione, quæ circa menſem Junium illius anni cœpit, ait: *Interea reticendum minime eſt, cum memorati impenderent hoſtes, a ſancto Viro quoque noſtro Coepiſcopo Thiabenſis Eccleſiæ Honorato, literis fuiſſe conſultum, utrumnam illis adventantibus ex Eccleſiis; Epiſcopis vel Clericis recedendum eſſet, nec ne:* & ea Epiſtola recitata, Poſſidius cap. ſequenti & ultimo mortem Augu-

An Epiſcopis fugere liceat in perſecutione.

ſti-

debemus, non eſſe rumpenda. Iſta ſunt quidem verba, quæ in illa epiſtola poſui. Hæc Auguſtinus, qui ad ipſum Honoratum de his ea epiſtola fuſiorem habet tractationem.

XIV. Quid vero interea egerit Bonifacius, qui Vvandalos provocarat in Africam, Procopius (a) narrat his verbis: *Interea Romæ amici Bonifacii facinus conſiderantes, quem ſemper in officio perſeverantem cognoverant, ſatis admirari non poterant. Nonnulli juſſu Placidiæ Carthaginem delati, eumdem conveniunt. Ubi vero Ætii inſidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, ſtatim reverſi Placidiæ rem omnem deferunt, Bonifacium non ſua, ſed aliena culpa erraſſe dicunt. Illa animo perculſa, cum Ætio quidem diſſimulavit, nec quicquam eorum quæ contra Imperatorem geſta erant, probro objecit, quod exercitus rerumque ſummam in poteſtate haberet, & res in diſcrimine jam eſſet. Verum Bonifacii amicis omnia communicavit; de Ætii fraude vehementer conqueritur. Jurat ſeſe æquam Bonifacio fore, ſi illi rem animo detrectare, tum rem Romanam a barbaris perditum iri non permittere, perſuadeant. Hæc ubi ille accepit, facti illico pœnitens, & initam jam ſocietatem deteſtans, Vvandalos multis millibus nummum tentare cœpit, uti ex loco diſcederent. Quod cum minime auſcultarent, quid probris potius inſultare viderentur, neceſſe fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium ſe recepit, civitatem Numidiæ maritimam ac munitiſſimam. Hanc Vvandali, Genſerico duce, exercitu admoto, obſederunt. Gunthꝛarius jam deceſſerat, a fratre (ut putatur) interfectus. Vandali autem illum potius dicunt in Hiſpania a Germanis captum, paloque infixum, jam in Africa Genſerico res gerente.* Porro ille legitimus filius & regni ſucceſſor erat, Genſericus autem frater nothus. Illum vero quem Procopius nominat Guntharium, Iſidorus Gundericum appellat, fratremque Genſerici: ſed nequaquam a fratre interfectus, ſed (ut ait Iſidorus b) cum capta Hiſpali irreverenter in ejus civitatis eccleſias manus extenderit, mox Dei judicio a dæmone correptus interiit. Additque Genſericum ex Catholico eſſe factum apoſtatam: hæc ex Iſidoro. Hic fuit præſentis anni in Africa rerum ſtatus: cætera autem ſequenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Poſſidius de Bonifacio a Vvandalis ſuperato, & ad Hipponenſe præſidium confugiente. Quantam vero Vvandali, Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferius.

(a) Procop. de bel. Vvand. lib. 1.

Detectis dolis Ætii Bonifacius recedit a Vvandalis.

Bonifacius vincitur a Vvandalis.

(b) Iſidor. in hiſt. Vvand.

XV. Cur autem detrectaverit in Ætium malorum horum omnium auctorem ulciſci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu ejus poſitæ eſſent; additum eſt, quod hoc anno agens cum exercitu in Galliis, pugnans adverſus Francos, rem bene geſſit: nam ſub iiſdem Conſſ. inquit S. Proſper in Chronico: *Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci poſſidendam acceperant, Ætii Comitis armis recepta eſt.* Hæc ipſe, eadem Caſſiodorus ſub

Ætius vincit Francos.

PAGIUS ſtini refert, quæ, dum Hippone Civitas obſideretur, contigit. Quare ea Epiſtola ſcripta, non anno CDXXVIII. aut CDXXIX. ut in nova Operum Sancti Auguſtini editione a Patribus Benedictinis curata legitur, ſed medio anno CDXXX. Hoc ſummarium reſponſionis Auguſtini: *Quicumque iſto modo fugit, ut Eccleſiæ neceſſarium miniſterium illo fugiente non deſit, facit quod Dominus præcepit, ſive permiſit. Qui autem ſic fugit, ut gregi Chriſti ea, quibus ſpiritaliter vivit, alimenta ſubtrahantur, mercenarius ille eſt qui videt lupum venientem & fugit, quoniam non eſt ei cura de ovibus.* Quæ ab Auguſtino in eadem Epiſtola pluribus probata. Quod vero Baronius, eum *Quodvultdeum* fuiſſe hoc tempore Epiſcopum Carthaginenſem Aurelii ſucceſſorem tradit, refellitur ex iis, quæ infra dicemus, *Capreolum* ſcilicet paulo ante Concilium Epheſinum Aurelio ſucceſſiſſe, & *Capreolo* Quodvultdeum, anno CDXXXIX. quo Carthago a Vandalis occupata, in exilium miſſum. Dicit etiam Baronius iſtum *Quodvultdeum* eum eſſe, qui ab Auguſtino per literas petiit, ut Librum *de Hæreſibus* componeret; ſed hoc valde incertum, cum in Epiſtola Synodica Concilii Carthaginenſis anno CDXVI. adverſus Pelagianos, celebrati ad Innocentium Papam, legantur tres Epiſcopi eo nomine, quod Africanis familiare fuit, appellati. Cur *Bonifacius* Comes Vandalos in Africam aſciverit, anno ſuperiori ex Procopio explicavimus. Denique *Salvianum* a Baronio citatum Presbyterum tantum fuiſſe, ſuo loco demonſtrabimus.

VIII. Ad num. XV. & ſeq. Recte Baronius ſcribit, noluiſſe *Placidiam* pœnas ſumere de Aetio, qui *Bonifacium* Comitem ad prodendam Vandalis Africam proditione ſua adegerat, quod ille hoc tempore bellum adverſus hoſtes Imperii Romani fortiter gereret. Bellum tamen ſub hujus anni Coſſ. adverſus *Francos* ſuſceptum, de quo loquitur Proſper in Chronico a Baronio citatus, & Caſſiodorus in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ubi hic ait: *Aetius multis Francis cæſis, quam occupaverant propinquam Rheno partem recepit Galliarum;* bellum, inquam, iſtud anteceſſit Bonifacii proditionem. Fortitudine certe Aetii ſequentibus annis Imperium etiam defenſum; de eo enim ſcribit Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 34. *Reipublicæ Romanæ ſingulariter natus, qui ſuperbiam Suavorum Francorumque barbariem immenſis cædibus ſervire Romano Imperio coegiſſet.*

Victoria Aetii de Francis.

IX. Ad num. XV. Proſper ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci poſſidendam occupaverant, Aetii Comitis armis recepta.* Baronius huc refert victoriam a *Majoriano* antequam imperaret reportatam, de qua Sidonius in Panegyrico Majoriano Auguſto anno CDLVIII. dicto, verſ. 210. canit:

Clodio a Romanis victus.

Pu-

ſub iiſdem Conſulibus, Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Conſulatu Majoriani, qui ſub Ætio tunc eques adverſus eoſdem Francos pugnavit ad vicum Helenam. Nam bene uſus Ætius opportunitate temporis, adortus ex improviſo Francos choreas ducentes in nuptiis cujuſdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eam cæpit, & cæteros in fugam egit, novo caſu metuque perculſos. Perſimili plane modo olim Francos imparatos offenſos, levi negotio, a Juliano Apoſtata ſuperatos fuiſſe, Ammianus affirmat (*a*). Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, deſcribit pariter Francorum corporis cultum: ſed hæc relinquimus otioſis.

(*a*) *Ammian. lib.* 20.

XVI. Illud de Francis non prætereat, tam a Gentilibus quam a Chriſtianis antiquis ſcriptoribus ipſos dici fœdi fragos: nam de eis Vopiſcus in Proculo: *Francis familiare eſt, ridendo fidem frangere:* Id ipſum Salvianus (*b*) ſæpius. Sed ita quidem ipſi, cum adhuc eſſent idololatræ, & humanas cæderent hoſtias, a quibus (ut Procopius auctor eſt *c*); nec ſtatim ut facti ſunt Chriſtiani, omnino receſſerunt. Tandem vero exculti penitus Chriſtianis moribus, eo religionis & fidei atque conſtantiæ provenere, ut inter Chriſtianos omnes & obſervantiſſimos fidei populos inventi ſint maxime pii atque fideles defenſores Eccleſiæ, cuſtodeſque Catholicæ veritatis & diſciplinæ. At quod de Francis dicimus, de aliis quoque dicendum eſt nationibus, quæ antequam fidem Chriſtianam ſuſceperint, depravatis conſtat fuiſſe moribus: ubi autem ſacro ſunt imbuti baptiſmo & Chriſtiano ſignati charactere, novum hominem ſunt induti, qui creatus eſt ſecundum juſtitiam & ſanctificationem, ipſum inquam Chriſtum Dominum noſtrum, jure dicente Apoſtolo: (*d*) *Quicumque baptizati eſtis Chriſtum induiſtis.* At hæc de gentibus barbaris, feralibus aſſuetis moribus, per Evangelium redditis manſuetis & piis, pluribus agit Theodoretus in libro de Legibus; ut vel ex hoc uno cernere perſpicuo liceat veritatem Catholicæ fidei; cum hoc minime ſit invenire apud hæreticos, penes quos tantum abeſt ut Gentiles umquam ad vitam excultiorem perduxerint, ut ipſimet ex quo a vera pietate & ſinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi ſint barbaris omnibus crudeliores, nequioreſque cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quamtumlibet uſque ad tempus conati ſunt nonnulli ipſorum tegere lupum ovina pelle. Sed lupus ſemper lupus, cum offertur occaſio, perſpicuus cunctis oſtenditur. Id quidem de Francis, de quibus eſt ſermo, noſtro tempore ſatis evidenter apparuit: dum ſi de vere Catholicis agitur, vix in orbe Chriſtiano ſit invenire illis æquales probitate atque conſtantia: ſi de impietate ſubverſis & converſis in hæreſes, haud facile ſit reperiri hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua proſequamur:

(*b*) *Salvian. lib.* 4. *&* 7.
(*c*) *Procop. de bel. Goth. lib.* 2.
(*d*) *Galat.* 3.

Quod ad ſtatum pertinet Eccleſiarum Galliæ, Narbonenſis ſcilicet & Viennenſis: turbatum illum fuiſſe ab innovatoribus, ex litteris Cæleſtini ad Epiſcopos qui illis præerant datis hoc anno, menſe Julii, poteſt intelligi: emerſiſſe nimirum novatores quoſdam, qui in veſtitu clericorum novum uſum inducerent, nempe ut incederent palliati, præcincti renibus, eo quod Dominus in Evangelio ſuos admonuiſſet, dicens (*e*); *Sint lumbi veſtri præcincti,* &c. Reprehendit igitur hos Cæleſtinus, vetuitque ne novus atque diverſus ab eo qui hactenus uſui fuiſſet, induceretur clericorum habitus, ſed illum quem XVII.

XVII. De habitu clericorum nova inventio.

(*e*) *Luc.* 12.

PAGIUS

Pugnaſtis pariter, Francus qua Cloio patentes
Attrebatum terras pervaſerat. Hic coeuntes
Claudebant anguſta vias, arcuque ſubactum
Vicum Helenam flumenque ſimul ſub tramite longo
Artus ſuppoſitis trabibus tranſmiſerat agger.

Franci enim nonniſi hac clade, quæ jam in Galliis obtinuerant, amiſere. Hinc Idatius in Chronico anno Abrahami 2448. qui Kalend. Octobris anni Chriſti CDXXXI. inchoatur, ait; *Superatis per Aetium in certamine Francis & in pace ſuſceptis, Cenſorius Comes Legatus mittitur ad Suevos.* Quibus verbis non ſignificat Idatius eo Abrahami anno Francos victos eſſe, ſed tantum eos pacem cum Aetio pepigiſſe, Aetiumque poſt pacem illam Legatum ad Suevos miſiſſe; quia Chronographi, præſertimque Epitomatores, quæ diverſis annis geſta uno tenore recitant, ſi inter ſe ordinem habeant. Quare ibi Idatius loquitur de priſtina dignitate ab Aetio recuperata, quod tamen nonniſi poſt aliquot annos contigiſſe, videbimus. Sirmondus quidem in Notis ad illum Panegyricum contendit. hoc bellum certius videri geſtum poſt annum Chriſti CDXLV. quo tempore narrat Turoneſis lib. 2. cap. 4. *Clodionem* Thoringorum finibus egreſſum *Tornacum* & *Cameracum* Urbes, aliaque mox omnia ad Somonam uſque fluvium occupaſſe. Verum nihil affert quod ſuam conjecturam Baronianæ præferendam eſſe demonſtret. Ibi enim *Franci* victores, & tamen Proſper, Sidonius ac Idacius de eorum clade loquuntur.

X. *Clodio* autem Francorum Rex, cujus mentionem ibidem facit Baronius, anno incerto, circa tamen hæc tempora, Regnum Francorum iniit. Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali ad annum V. Theodoſii poſt Honorium Imperantis, ſcribit: *Clodius regnat in Francia*, ſed tempora in eo Chronico valde depravata. Sigebertus in Chronico Clodionis initium anno CDXXX. collocat, ſed citius regnum iniiſſe videtur. Quidquid autem ſit de anno, quo regnare exorſus eſt, Gregorius Turonenſis lib. 2. cap. 9. qui Faramundi non meminit, de illo ſcribit: *Ferunt tunc Chlo-*

A Clodione Reges Francorum primæ ſtirpis originem ducunt.

quem a majoribus accepiſſent, retinerent, nec a peregrinis clericis peregrinum acciperent uſum veſtium; quod præſtaret, moribus magis quam indumentis ſacerdotalem præſeferre decorem. Redarguit etiam eos, quod petentibus in fine vitæ negarent pœnitentiam; necnon quod ad ſedem Epiſcopalem ab eis laici provecti fuerint & criminoſi, exprobrans factam ab illis Danielis cujuſdam ad Epiſcopatum contra jus faſque promotionem. Cujuſnam facinoris iſte ab Orientalibus accuſatus fuiſſet, eadem Cæleſtinus epiſtola narrat his verbis (*a*):

(*a*) *Caleſtin. ep.* 1.

XVIII. De Daniele facinoroſo Epiſcopo ordinato.

Daniel enim, nuper miſſa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum, monaſterio, nefariis eſt objectionibus accuſatus: multa a multis objecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte, quæſitus eſt: ut ſi ſuæ innocentiæ confideret, contra ſe judicium poſtulatum minime declinaret. Miſſæ ſunt ad Arelatenſem Epiſcopum per Fortunatum ſubdiaconum noſtrum præceptiones, ut ad judicium Epiſcopale deſtinaretur. Tantis gravatus teſtimoniis, tanta facinorum accuſatione pulſatus ſacrarum (ut dicitur) virginum pollutus inceſtu, Epiſcopus aſſeritur ordinatus: & paulo poſt: *Sacro nomini abſit injuria: facilius eſt, ut hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quam eam ordinatus obtineat, &c.* Hæc ex multis ſatis ad exprimendam conſuetam judiciorum praxim, quomodo majoris momenti cauſa ab Orientalibus etiam deferri ſolerent ad Romanum Pontificem. Ad poſtremum autem iſta ſubdit: *Maſſilienſis vero Eccleſiæ ſacerdotem, qui dicitur quod dictu nefas eſt) in necem fratris ſui taliter gratulatus, ut huic qui ejus ſanguine cruentatus advenerat, portionem cum eo habiturus occurreret, veſtro eum audiendum collegio delegamus.* Hæc ipſe, alludens plane ad Arelatenſis Epiſcopi Patrocli necem, de qua ſuperius ex Proſpero dictum eſt. Sed jam de rebus Occidentalibus ſatis.

XIX. Neſtorius creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus:

Quod vero ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum ſpectat: ſub iiſdem conſulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, ſuffectum in locum Siſinnii Conſtantinopolis Epiſcopi Neſtorium presbyterum Antiochenum ex monacho, Socrates tradit (*b*). Quod enim olim ab eadem Eccleſia Antiochena ſanctiſſimum atque doctiſſimum nacta fuiſſet Antiſtitem S. Joannem Chriſoſtomum Conſtantinopolitana Eccleſia, inde alium illi ſimilem acceptura poſt aliquot annorum ſpatium, mira omnium conſenſione, Neſtorium delegit: ejuſmodi enim illorum fuiſſe conſilium, teſtatur Caſſianus ſuorum temporum ſcriptor, cum ait hæc in Neſtorium (*c*): *Quia de Antiochena Eccleſia te ſibi ſumeret ſacerdotem, ex qua illum* (nempe Joannem) *ante prælegerat; recepturam ſe in te credidit, quicquid in illo habere deſiiſſet.* Quod præcipue factum ſcias Theodoſii Imp. impulſu. Sed quomodo, quandove electio Neſtorii facta ſit, Socratem audiamus ita dicentem (*d*): *Poſt mortem Siſinnii, viſum eſt Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Eccleſia (licet multi Philippum, complures Proclum deſignatum cuperent) ad Epiſcopatum illum eligere, ſed advenam Antiochia accerſere conſtituit. Erat namque illic Neſtorius ex Germanicia oriundus, voce in primis ſonora, linguaque diſerta; & ob eam cauſam tamquam ad docendum populum admodum accomodatus, de illorum ſententia accerſitur.*

(*b*) *Socrat. l.* 7. *c.* 24.

(*c*) *Caſſian. de Incarn. l.* 7.

(*d*) *Socrat. l.* 7. *c.* 29.

XX. Si Neſtorii majorum genus ſpectes, certe quidem ab impiis impius prognatus eſt. Etenim teſtatur de eo Suidas, fuiſ-

PAGIUS *Chlogionem utilem ac nobiliſſimum in gente ſua Regem Francorum fuiſſe, qui apud Diſpargum caſtrum habitabat, quod eſt in termino Thoringorum* (editio Aſcenſiana anno MDXII. Pariſiis facta loco *Thoringorum*, habet Tungrorum,) *in his autem partibus, ideſt, ad meridionalem plagam habitabant Romani uſque Ligerim fluvium*, &c. *Chlogio autem miſſis exploratoribus ad urbem Camaracum, perluſtrata omnia ipſe ſecutus, Romanos proterit, Civitatem adprehendit: in qua paucum tempus reſidens, uſque Suminam fluvium occupavit. De hujus ſtirpe quidam Meroveum Regem fuiſſe aſſerunt, cujus filius fuit Childericus.* Ubi ſitum eſſet *Diſpargum*, & quonam anno illæ victoriæ a Clodione reportatæ, inter recentes rerum Francicarum Scriptores non convenit, ſicuti nec an *Meroveus* Clodionis ſucceſſor, a quo Reges primæ ſtirpis Merovingici appellati, ejus filius fuerit. At *Clodionem* patrem fuiſſe duorum filiorum, ex quibus Meroveus junior erat, Priſcus in Excerptis de Legationibus, cujus verba anno CCCCXXXII. num. XIX. referemus, ita diſerte aſſerit, ut mirer, id in dubium multos revocaſſe. Priſcus enim filios Clodionis viderat, ideoque ei tuto fides haberi poteſt. Porro licet certum videatur *Meroveum* filium fuiſſe Clodionis, Reges tamen primæ ſtirpis Regum Francorum, non a Clodione, ſed a *Meroveo* denominati ſunt, appellatique Merovingici, quemadmodum Reges ſecundæ ſtirpis, non a Pippino ſed a Carolo Magno ejus filio *Carolovingi* nuncupati. Liquet id de Merovingis ex Præfatione præfixa Legibus a Dagoberto primo Bojoariis, Alemannis & Francis traditis: *Hoc decretum eſt apud Regem & Principes ejus, & apud cunctum populum Chriſtianum, qui infra regnum Meruvungorum conſiſtunt.*

XI. *Neſtorius ordinatur Epiſcopus Conſtantinopolit.*

A num. XIX. ad XXIX. Mortuo ſub finem anni ſuperioris *Siſinnio* Epiſcopo Conſtantinopolitano *Neſtorius* in ejus locum ſubrogatus eſt, non *Quarto Idus Apriles*, ut cum Socrate lib. 7. cap. 29. Baronius & Garnerius in Præfatione Hiſtorica ad poſteriorem partem Operum Marii Mercatoris autumarunt; ſed *Kalendis Aprilis*, ut teſtis eſt Liberatus Diaconus cap. 4. ſui Breviarii. Et ratio eſt, quia hoc anno dies Domini-ca

fuiſſe nepotem Pauli Samoſateni nefandi hæreſiarchæ: cujus errores jam penitus oblivioni mandatos ipſe inſtaurare conatus eſt, tempus opportunum opperiens. Dum enim in ſuo monaſterio S. Euprepii apud Antiochiam ſito verſatus eſt, nihil antiquius habuit, quam ut ſimulata ſanctitate magnam ſibi apud omnes conciliaret gratiam, & aucuparetur inde, quem eſt conſecutus, honorem: *Nam trimeſtri ſpatio percurſo* (ſubdit Socrates) *Antiochia Conſtantinopolim deducitur Neſtorius: qui quamquam a pleriſque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea ejus mores fuerint, primus illius doctrinæ exorſus prudentibus viris ſatis demonſtravit.*

XXI. De pellendis hæreticis Neſtorii dictum. *Nam ſimulac Epiſcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Conſulibus, extemplo cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc ſententiam, quæ multis in ore eſt, coram univerſo populo protulit: Mihi o Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis ſubveni, & ego tibi in profligandis Perſis ſubveniam. Hæc verba, quamvis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione noverunt de interiore mentis cogitationem conjecturam facere, neque ejus animi levitas, neque inverecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præſertim cum ne minima quidem mora interpoſita ejuſmodi voces tam temere profunderet, obſcura eſſe potuit. Immo vero, etiamſi illud in proverbii conſuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam civitas jam deguſtaverat, cum homines acerbe & graviter perſequi aggreſſus eſt.* Hæc ipſe.

XXII. Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus cito abeas in ſententiam Socratis, dum ita primum invehitur in Neſtorium ob hujuſmodi ſibi viſum temere dictum. Cur enim diſplicuerint iſta Socrati, dicam: tu arbiter eſto. Non quidem ex his reprehenſibilis Neſtorius videri debuit, quod de hæreticis profligandis Epiſcopali egerit libertate, vigoreque ſacerdotali ſententiam illam dixerit; nec quod in hæreticos primo bellum indixerit, meruit reprehenſionem. Quid enim in optimo quoque paſtore, qui præficitur gregi, magis deſiderari debet, quam ut ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaque & inflata faſtu ſententia illa cum pollicitatione victoriæ adverſus barbaros obtinendæ, ſi ante ab eo fuerint Eccleſiæ perduelles expulſi, videri poſſit; ſi id a Deo præſtari ſolere, cum talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quod una cum aliis hæreticis ex ea ſententia exagitandi quoque fuerint Novatiani, quos & idem Neſtorius magnopere inſectatus eſt; inde plane accidit, ut Novatianus ipſe Socrates, eadem expertus verbera verbis illis ipſum inceſſerit. Sed audi quod ſubdit:

Quinto die poſtquam erat Epiſcopus deſignatus, dum eccleſiam Arianorum, in qua clam & ex occulto preces fundebant, demoliri inſtitueret; eos ad tantam adegit vecordiam, ut cum eccleſiæ vaſtationem cernerent, ipſi etiam facibus injectis eamdem ſuccenderent. Quod quidem incendium ædes vicinas depaſcens, penitus adſumpſit. Ex qua re tumultus in civitate concitatus eſt, Arianique ad ulciſcendum parati. Verum Deus urbis conſervator non paſſus eſt malum longius ſerpere. De cætero vero non hæretici modo, verum etiam ejuſdem cum eo fidei fautores, Neſtorium incendiarium vocaverunt. Nec hoc pacto acquievit; ſed dum contra hæreticos machinas ſtruebat, civi- XXIII. Neſtorius hæreticos inſectatur.

PAGIUS ca, quo Conſtantinopolitani Epiſcopi ordinari ſoliti erant, in Kalendas Aprilis ſeu diem primam ejuſdem menſis incurrerit. Veroſimile eſt, Socratem, diem, quo *Neſtorius* in Sede Epiſcopali collocatus eſt pro die ejus ordinationis perperam ſumſiſſe. Mortuo *Siſinnio* inter agendum de ſucceſſore Clerus Conſtantinopolitanus diviſus eſt, ideoque viſum Theodoſio Imp. *Neſtorium* ex Antiochena Eccleſia accerſere. Erat ille Germanicia oriundus oppidulo Syriæ, &, ut ſcribit Evagrius, Monaſticam vitam profeſſus erat in Laura ſancti Euprepii prope Antiochiam, ubi verſabantur Joannes poſtea Patriarcha Antiochenus, & Theodoretus dein Cyrenſis Epiſcopus. Magiſtrum habuit *Theodorum* Mopſueſtenum, a quo didicit male ſentire de Incarnatione Verbi. Cumque magnam ſanctitatis ſpeciem affectaret, Conſtantinopolim a Theodoſio evocatus, illuc venit cum *Anaſtaſio* Presbytero omnium conſiliorum ſuorum ſocio, quod poſtmodum uſus eſt velut adminiſtro ſui in Deiparam odii.

XII. Quia porro *Theodori Mopſueſteni* Epiſcopi diſcipulus fuit, hæreſimque a Paulo Samoſateno editam ſecutus eſt, dicitur Theodori filius, ac Pauli Samoſateni nepos a Theodoro Presbytero Raithuenſi in Libello de Incarnatione, qui extat in Bibliotheca Patrum, cujuſque verba in ſuum Lexicon tranſtulit Suidas. Quæ ſic a Baronio num. XX. accipiuntur tanquam ex *Pauli Samoſateni* ſtirpe, ejuſque nepos fuerit. Quod tamen, ut ait Petavius lib. 1. Theologic. Dogm. de Incarnat. cap. 7. nihil magis procedit, quam ut Theodori quoque Mopſueſteni filius, hoc eſt eo patre genitus, iiſdem ex verbis fuiſſe credatur. Itaque non generis ac ſanguinis, ſed Doctrinæ errorīſque cognatio verbis illis exprimitur. Sic Cyrillus in Epiſtola ad Theodoſium Imp. quæ recitata eſt in Quinta Synodo Collatione V. *Diodorum* Tarſenſem & *Theodorum* Mopſueſtenum vocat *Neſtorii* impietatis patres, hoc eſt, auctores; hoc enim Græci πατέρας nominant. *Neſtorius diſcipulus fuit Theodori Mopſueſteni.*

XIII. Ipſo ſuæ ordinationis initio legem contra omnes hæreſes a Theodoſio Imp. *Neſtorius* impetra-

vitatem (quantum in eo erat) prorſus evertit. Quinetiam Novatianos divexare aggreditur, inde impulſus, quod Paulus eorum Epiſcopus ob pietatem tanta famæ celebritate fuit. Verum Imperator admonitionibus conatum ejus repreſſit. Quibus autem incommodis eos qui feſtum Paſchatis ad decimumquartum diem menſis celebrant, in Aſia, Lydia, Caria affecerit, & quam multi Mileti & Sardis ſeditione propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror. Hæc Socrates & hinc illæ lacrymæ.

XXIV. Neſtorii exordia laudatiſſima.

Porro de ordinatione Neſtorii ſcripſerunt ex more Epiſcopi, qui ejus interfuerunt ordinationi, ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, multis vitam, & doctrinam Neſtorii prædicantes. Teſtantur id quidem ipſius Cæleſtini Papæ litteræ ad Neſtorium datæ, ubi ait: *Lætificavit animam noſtram venientium enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum: qui tibi teſtimonii tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta ante opinione vixiſti, ut tuis te aliena Civitas invideret.* Hæc Cæleſtinus: eadem ferme Cyrillus (*a*) Alexandrinus, cum & ipſæ ab iiſdem Epiſcopis de ordinatione Neſtorii litteras accepiſſet plenas cumulataſque immenſis ejus præconiis, & id quidem illi haud (ut fieri ſolet) adulatione, ſed tum ex ejus vita (ut fama erat) antea bene inſtituta, tum ex alacritate illa quam ipſo ſedis initio præſetulit in hoſtes Eccleſiæ inſectando. Utinam hiſce ipſe ſe Neſtorius continuiſſet limitibus: certe quidem omni laude ob eam cauſam celebrandus fuiſſet. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antiſtitis eſt, quam Orthodoxam prædicare doctrinam, omneſque hæreſes (ſi poſſet) penitus profligare, radicituſque convellere?

(*a*) *Cyril. ep. ad Theod. to. 5. Concil. Epheſ. edit. Pelt.*

XXV.

Theodoſius igitur ſua ſponte currens ad inſequendos hæreticos (ut vidimus ex diverſis legibus ſingulis ferme annis adverſus eos datis) calcaribus jam ad curſum vehementius excitatus, ejuſmodi adverſus eos edidit hoc anno, menſe Maii ſanctionem, (*b*) Neſtorii haud dubium perſuaſione commotus.

(*b*) *l. 65. de hæret. Cod. Theod.*

Lex Theodoſii adverſus omnes hæreticos.

Impp. Theodoſius, & Valentinianus AA. Florentio Præfecto Prætorio. Hæreticorum ita eſt reprimenda inſania, ut ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent ubicumque Eccleſias, ſtatim Catholicæ Eccleſiæ tradendas eſſe non ambigant: quia ferri non poteſt, ut qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis poſſeſſas, aut conditas, ſuaque temeritate invaſas ultra detineant. Dein ut ſi alios ſibi adjungant clericos, vel (ut ipſi æſtimant) ſacerdotes; decem librarum auri mulcta per ſingulos ab eo qui fecerit, & qui fieri paſſus ſit, vel ſi paupertatem prætendant, de communi clericorum ejuſdem ſuperſtitionis corpore, vel etiam donariis ipſis extorta, noſtro inferatur ærario. Poſt hæc, quoniam non omnes eadem auſteritate plectendi ſunt: Arianis quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc eſt facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam civitatem eccleſiam habere liceat. Novatianis autem & Sabbatianis omnis innovationis adimatur licentia, ſi quam forte tentaverint. Eunomiani vero, Valentiniani, Montaniſtæ, ſeu Priſcillianiſtæ (ſic dicti a Priſcilla, non autem a Priſcilliano) *Phryges, Marcianiſtæ *, Borboriani, Maſſaliani, Euchitæ * ſive Enthuſiaſtæ, Donatiſtæ Audiani, Hydroparaſtatæ, Aſcodrogitæ, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad unam uſque ſcelerum nequitiam pervenerunt Manichæi, nuſquam in Romano ſolo conveniendi, orandique habeant facultatem, Manichæis etiam de civitatibus pellendis.*

Diverſis pœnis hæretici exagitati.

* *Marcionitæ.*
Euchaitæ.

XXVI.

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci eſt, in quo etiam ipſis elementis fiat injuria: nulla his penitus præter cohortalinam in provinciis, & caſtrenſem, indulgenda militia: nullo donationis faciendæ invicem, nullo teſtamenti, aut voluntatis ultimæ penitus jure conceſſo: cunctiſque legibus quæ contra hos, cæteroſque qui noſtræ fidei refragantur, latæ ſunt, diverſiſque promulgatæ temporibus ſemper viridi obſervantia valituris, ſive de

PAGIUS

Neſtorius legem adverſus hæreticos a Theodoſio impetrat.

travit, qua de re gloriatur in capite 6. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, ubi fragmentum ejus Epiſtolæ poſt biennium ſcriptæ, ac poſt acceptas Sancti Cæleſtini literas, quibus jubebat ut Palinodiam caneret: *Legem*, inquit Neſtorius, *inter ipſamet ordinationis initia contra eos qui Chriſtum purum hominem dicunt, & contra reliquas hæreſes innovavi*. Eſt Lex 65. Cod. Theod. *de hæreticis* a Baronio num. XXV. & ſeq. recitata, qui licet ejus ætate *Synodicum* citatum in lucem nondum prodiiſſet, recte coniecerat, eam a Theodoſio *Neſtorii* impulſu promulgatam. Socrates lib. 7. cap. 29. ſcribit, eum ſimul ac Epiſcopus creatus fuit, in Oratione ad Theodoſium Imp. habita, hæc inter cætera dixiſſe: *Mihi, o Imperator, da terram hæreticis purgatam, & ego tibi Cœlum retribuam, Mecum hæreticos debella, ego Perſas tecum debellabo*. Quare Neſtorius acerrimum ſeſe hæreticorum perſecutorem credi volebat. Jam quidem ab anno CDXXII. Romanos inter & Perſas pax ſancita fuerat; ſed quia *Vararanes* Perſarum Rex Chriſtianos ſibi ſubditos vexare non deſiſtebat, pax illa duratura non credebatur, & a Perſis Romani valde abhorrebant.

XIV. *Ea lex contra hæreſes XXIII. lata*

Eam legem explicat Gothofredus in ejus Comment. obſervatque *Theodoſium* hæreticos viginti tres in ea nominare, eoſque quatuor in claſſes di-

de donationibus in hæreticorum factis eccleſias, ſive ex ultima voluntate rebus qualitercumque relictis, ſive de privatis ædificiis, in quæ domino permittente vel connivente convenerint, venerandæ nobis Catholicæ vendicandis Eccleſiæ; ſive de procuratore, qui hoc neſciente domino fecerit, decem librarum auri mulctam & exilium, ſi ſit ingenuus, ſubituro; metallum vero poſt verbera, ſi ſervilis conditionis ſit: ita ut nec in publico convenire loco, nec ædificare ſibi eccleſias, nec ad circumſcriptionem legum quicquam meditari valeant; omni civili & militari, Curiarum etiam & Defenſorum & Judicum ſub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in ſua omnibus manentibus firmitate, quæ de militia, & donandi jure, & teſtamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix conceſſa perſonas, pœniſque variis de diverſis ſunt hæreticis promulgatæ: ita ut nec ſpeciale quidem beneficium adverſus leges valeat impetratum. Nulli hæreticorum danda licentia, vel ingenuos, vel ſervos proprios, qui Orthodoxorum ſunt initiati myſterio, ad ſuum rurſus baptiſma deducendi: nec vero illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint, necdum ſuæ ſuperſtitioni conjunctos prohibendi Catholicæ ſequi religionem Eccleſiæ. Quod qui fecerit, vel cum ſit ingenuus, in ſe fieri paſſus ſit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri multa damnabitur, teſtamenti & donationis faciendæ utrique deneganda licentia. Quæ omnia ita cuſtodiri decernimus, ut nulli Judicum liceat delatum ad ſe crimen minori aut nulli coercitioni mandare, niſi ipſe id pati velit, quod aliis diſſimulando conceſſerit. Dat. III. Kalend. Junii, Conſtantinopoli, Felice & Tauro Conſſ. Hactenus Theodoſius, inſerviens in comprimendis hæreticis novi Antiſtitis incenſo deſiderio, cujus impulſu etiam turpes perſonas cœpit exagitare. Siquidem adverſus lenones, qui invitas proſtituerent feminas, reſcriptum dedit (*a*). Iſta quidem omnia ex ſententia Neſtorii, impulſuque ejus a Theodoſii ſancita, ſeu potius innovata, ea quæ ſuperius dicta ſunt facile perſuadent. (*a*) *l. 2. de lenon. Cod. Theo.*

XXVII. *Neſtorius fautor Pelagianorum.* Sed illud diligenter obſerva, in toto nuper recitato catalogo hæreticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum, qui in primis, utpote his temporibus vigentes, & ſub Attico Epiſcopo ante damnati Conſtantinopoli, fuerant nominandi, & acriori ſupplicio coercendi: ut ex his probe intelligas Neſtorium ipſum faviſſe Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quod Cæleſtinus Papa in epiſtola poſt ſequentem annum ad ipſum Neſtorium data queritur de ipſo, quod Pelagianos hæreticos a ſe Roma expulſos, receperit Conſtantinopoli. Neſtorianos quidem ex Pelagianis eſſe prognatos, quæ dicta ſunt ſuperius ex Caſſiano de Leporio, & quæ dicentur inferius, ſatis perſpicue demonſtrabunt.

XXVIII. Quid præterea acciderit, cum hoc tempore Neſtorius totus eſſet in perſequendis hæreticis, Socrates narrat his verbis: (*b*) *Neſtorius autem, quoniam multa contra Eccleſiæ conſuetudinem moliebatur, ſibi propterea graviſſimum odium peperit, ſicut eventus rerum ab eo geſtarum ſatis declarat. Germæ urbis Helleſponti Epiſc. Antonius Neſtorii ferocitati in hæreticis profligandis obſecutus, Macedonianos graviter exagitare conabatur: & quo ſe excuſaret, mandatum a Patriarcha* (Epiſcopo ſcilicet Conſtantinopolitano) *ſe de ea re accepiſſe ſimulabat. Itaque Macedoniani etſi ad tempus ſe vexari paſſi ſunt; poſtea tamen ubi Antonius eos acerbius inſectabatur, non amplius illam injuriarum molem tolerare potuerunt: ſed tam cœco animorum impetu ferebantur, ut libidine ulciſcendi æquo & bono prælata: per vi-* (*b*) *Socrat. lib. 7. c. 31.*

ros

PAGIUS distribuere, & diverſos pœnarum gradus conſtituere. Prima claſſis eorum eſt, quibus intra Civitates tantum, non in agris Eccleſiarum jus adimit, ideoque quaſdam extra Civitates eis Ecelesias relinquit. Quo in cenſu ponit hos tres; *Arianos, Macedonianos, & Apollinarios*. Secunda claſſis eorum, quos ſuis Eccleſiis contentos eſſe jubet, neque alias de novo ædificare, puta *Novatianos & Sabbatianos*. Tertia eſt eorum, quibus nuſquam in Romano ſolo conveniendi, orandique, neque in agris facultatem patere jubet. Poſtrema in claſſe ſunt *Manichæi*, quos etiam Civitatibus expelli mandat. Unde liquet etiam leviſſimam *Novatianorum* & *Sabbatianorum* conditionem: graviſſimam Manichæorum conſtitui: Nempe Novatiani & Sabbatiani meliori loco inter hæreticos per hæc tempora habebantur. Denique hæreticis Catholicos, ut ſervos habere quocumque titulo permittitur, ſed myſteriis ſuis imbuendi vel prohibendi eos Catholicam religionem ſequi, interdicitur pœna exilii, & decem librarum auri.

XV. *Neſtorius ex parte tantum adhærebat Pelagianis.* Inter illos hæreticos non memorantur *Pelagiani;* certum tamen Neſtorium peccatum Originale faſſum eſſe, & in hoc capite contra Pelagianos ſtetiſſe. Teſtantur id Cæleſtinus Papa & Marius Mercator, ille in Epiſtola ad Neſtorium ſcripta: *Legimus*, inquit, *Quod de originis vitio recte ſentias, quodque naturam ipſam culpa obſtrictam non neges, & quod eam tandem exactum debitum juſte exolvere doceas, quod a debitrice generatione ortum trahit.* Mercator vero Præfatione in Tractatus Neſtorii adverſus hæreſim Pelagianam ex editione Baluziana pag. 119. *Item ejuſdem contra hæreſim Pelagii ſeu Cæleſtii; contra quorum pravam & impiam definitionem, quamvis recte ſentiret, & doceret, Julianum tamen ex Epiſcopo Eclanenſi cum particibus ſuis hujus hæreſis ſigniferum & anteſignanum, olim ab Apoſtolica ſententia exauctoratum atque depoſitum, in amicitiam interim cenſuit ſuſcipiendum. Spem enim abſolutionis promittens ipſum quoque Cæleſtium literis ſuis, quarum exemplaria ſubdidimus conſolatus eſt. Quod utrum malitia, an vecor-*

dia

Antonius Epiſcopus occiditur a Macedonianis.

ros ad eam rem miſſos Antonium occidendum curarent. Hoc ſcelus a Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendum Neſtorii ferociam fuit. Quare Macedonianis una Eccleſia Conſtantinopoli extra vetera urbis mœnia ſita, altera Cyzici, aliæ præterea complures, quas in agris Helleſponti tenebant, ablatæ fuerunt. Unde nonnulli eorum ad Eccleſiam reverſi, fidei Conſubſtantialis aſſenſerunt. Hæc Socrates, eademque Marcellinus in Chronico paucis refert.

XXIX. Sed jam de Neſtorio lugubrem aggrediamur enarrare tragœdiam hoc anno ordiri cœptam; de qua hæc S. Proſper ſub iiſdem hujus anni Conſulibus (*a*): *Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſcopus novum Eccleſiis molitur errorem inducere, prædicans Chriſtum ex Maria hominem tantum & non Deum natum, eique divinitatem collatam eſſe pro merito. Huic impietati præcipue Cyrilli Alexandrini Epiſcopi induſtria, & Papæ Cæleſtini repugnat auctoritas.* Hæc Proſper. Sic videas hominem maxime impium, quo tempore alias hæreſes perſequi aggreditur, tetriorem hæreſim introducere in Eccleſiam. Liberatus (*b*) quoque diaconus hoc anno ſub dictis Conſulibus ortum ponit nefandæ hæreſis.

(*a*) *Proſp. in Chron.*

De ortu Neſtorii hæreſis.

(*b*) *Liberat. diac. Breviar. c. 2.*

XXX. Sed unde hæreſis iſta profluxerit, accurate intuendum eſt. Deducit eam Caſſianus (*c*) e fæculentis fontibus Ebionæis, derivatque per lutulentos ipſorum cuniculos, qui Chriſti negaverunt divinitatem: denuum vero per Pelagianorum eſſe perductam cloacas tradit. At contra Socrates, qui ſe in Neſtorii libris verſatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum hæc ait (*d*): *Neſtorius autem apud complures venit in opinionem, quod Dominum, hominem ſolum eſſe aſſereret, quodque Pauli Samoſateni, & Photini opinionem in Eccleſiam introducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio, & tumultus ciebatur, ut generali Concilio ad eum ſedandum opus eſſe videretur. Ego vero dum libros a Neſtorio editos lego, hominem reperio imperitum, & doctrinæ penitus expertem: hocque vere & ex animo dico. Nam neque odio in illum incenſus, ejus vitia recordatione renovare; neque ut quibuſdam gratificer, pauciora quam reperi, commemorare decrevi. Neſtorius, meo quidem judicio, neque Paulum Samoſatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Dominum hominem ſolum eſſe dicit; ſed vocem dumtaxat,* Deiparam, *tamquam larvam reformidans, declinat: hocque illi præ inſigni inſcitia, & ignoratione contigit. Nam tametſi natura lingua erat diſerta, & propterea doctus putabatur, tamen re vera imperitus fuit. Quinetiam veterum interpretum ſcripta perdiſcere dedignatus eſt: linguæ enim volubilitate, & elegantia inſolenter ſe efferens, tum veteres prope neglexit, tum ſe ipſum omnibus antecellere exiſtimavit, &c.* Hæc Socrates; qui & ſubdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus uſurpatam, atque adeo ab ipſis etiam Arianis aſſertam, nempe inter alios ab Euſebio Cæſarienſi, cujus citat auctoritatem. Aſſentimur quidem Socrati recte primarium edocenti fontem, unde omnes hæreſes manare ſolent, ex quo & Neſtorius venena hauſit, nempe ex tumore mentis, ne-

(*c*) *Caſſian. de Incar. Verb. lib. 1.*

Neſtorius quos ſecutus Hæreſiarchas.

(*d*) *Socrat. lib. 7. c. 32.*

PAGIUS

dia fecerit, non facile noſci poteſt; ut contra quorum diſtortas ſententias, præter propriam impietatem, qua illum ad damnationem uſque perduxit, rectiſſime ſentiebat & docebat, eos & amicos haberet, & ſpe vana promiſſionis fovendos & lactandos putaret; quique cum patrono memorato in Ephcſienſi Concilio a ducentis ſeptuaginta & quatuor Epiſcopis iterum iterumque damnati ſunt. Nunc itaque hic contra eos eodem Juliano cum complicibus ſuis in Conſtantinopolitana Urbe conſtituto & eum tractantem publice in Eccleſia audiente primus ejus habitus eſt ſermo, de Græco in Latinum verbum de verbo tranſlatus.

XVI. Primus ille *Neſtorii* ſermo contra Pelagianos anno ſequenti habitus, ut ibi videbimus. Porro ex laudatis Mercatoris verbis intelligimus, non ſolum *Neſtorium* recte de peccato originali ſenſiſſe, ſed etiam *Julianum* cum Perſidio, Marcellino, Floro, aliiſque Epiſcopis Pelagianis exauctoratis audita *Neſtorii* ordinatione hoc anno Conſtantinopolim veniſſe, ut ſc. novi Epiſcopi ope Imperatoris animum ſuis querelis inflecteret. De adventu & querelis teſtimonium fert ipſe Neſtorius in utraque ad Cæleſtinum pro Pelagianis Epiſtola a Garnerio Tom. II. Oper. Mercatoris recitatis, quarum prior circa hujus anni finem videtur data. Intelligimus ſecundo, *Neſtorium* adverſus Pelagianos tractatus habuiſſe in ſua Eccleſia, & eoſdem hæreticos bis damnatos ab Epheſina Synodo. Denique in quo Neſtorius cum Pelagianis ſenſerit, & in quo diſſiderit: Neſtorianos tamen a ſuo Magiſtro deſciſcentes Pelagianum dogma docuiſſe tradit de iis Photius in Biblioth. Cod. LIV. *Aſſerunt, quandoquidem noſtra Chriſtus natura ſit particeps factus, & Deus omnes homines ſimiliter ſalvos fieri velit, unum quemlibet etiam per arbitrii ſui libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum ſe facere; idcirco non genitum eſſe Verbum, ſed eum qui ex Maria natus eſt ob naturalis voluntatis dignitatem habuiſſe Verbum concomitans cum ſola iſta nobilitate, & eadem appellatione communicare cum ratione filiationis.* Quæ verba Photius deſcripſit ex libro, cui titulus erat: *exemplar Actorum ab Occidentis Epiſcopis adverſus Neſtoriana dogmata.* Eo in exemplari dicitur, eamdem eſſe Neſtorianam & Cæleſtianam hæreſim, pro ut ſcilicet a Neſtorii diſcipulis promulgabatur, non vero pro ut docebatur a *Neſtorio*, qui ignorare non poterat, Synodum Theodoti Epiſcopi Antiocheni adverſus Pelagianos; cum ipſe Neſtorius Presbyter Antiochenus eſſet, quando ea coacta.

Pelagiani Conſtantinopolim veniunt Neſtoriani ordinatione audita.

A num. XXIX. ad XXXIX. Neſtorius hoc ipſo anno hæreſim ſuam propalavit; alii tamen aliter primum ejus factum narrant: *erat Epiſco-* XVII.

pus

neglectuque ſanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Eccleſiæ traditionum, cum ſibi nimium ſapiens, faſtu inflatus eloquii, ſe non indigere doctore putavit.

XXXI. Cæterum quod ipſe negat Neſtorium Pauli Samoſateni veſtigiis inſtitiſſe, haud res ab eo exacte videtur eſſe conſiderata: cum omnes qui de Neſtorio ſcripſerunt, ſecus ſentiant, atque in primis S. Cæleſtinus Papa ad ipſum Neſtorium ſcribens: inſuper & S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus demonſtrat, Neſtorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæreſiarcha ſentire. Certe quidem longe ante Neſtorium inter Latinos Patres S. Ambroſius non alium quam Paulum Samoſatenum, ejuſque ſectatores ſugillat, dum ait (*a*): *Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt: cum ipſum, qui in principio erat Verbum apud Deum Patrem, in ſua propria veniſſe, Evangeliſta teſtetur:* quam quidem ſententiam eſſe a Neſtorio acceptam quis non videt? At ſi altiorem petas originem, invenies eamdem poſitionem hanc Ario tribui ab Alexandro Epiſcopo Alexandrino apud Socratem (*b*).

(*a*) *Ambr. de Incar. Verb. c. 6.*

(*b*) *Socrat. lib. 1. c. 3.*

XXXII. ☞ Sic igitur cum negari non poſſit Neſtorius complura ex Pauli Samoſateni hæreſibus mutuatus, reclamantibus contra Socratem Cæleſtino Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino Epiſcopo; tamen ad excuſationem Socratis illud afferri poſſe videtur, quod verſipellis hæreſiarcha Neſtorius ſciens male audiri in Eccleſia nomen Pauli Samoſateni, atque ab Orrhodoxis omnibus procul explodi, ſimulavit ſe eumdem Paulum pariter deteſtari, profiterique Nicænum Concilium, ut eo modo audientium ſibi animos conciliaret. Unde accidit ut ipſe Neſtorius in Paulum iſta jactarit: *Sic pereat Paulus Samoſatenus, qui nudam nobis Dominicam deliravit humanitatem, &c.* Porro inter Neſtorium, & Paulum Samoſatenum, ejuſmodi ponitur differentia, quod ille negarit in utero ſanctiſſimæ Virginis Chriſtum fuiſſe Deum, Paulus autem ſemper. At nec qui tradunt Neſtorium ſecutum Paulum, vel alios impios negantes hypoſtaticam unionem carnis cum Verbo, eumdem cum illis omnia æque ſenſiſſe aſtruunt: nam & in eo potiſſimum ab illis omnibus Neſtorius diſcrepabat, dum ſe Nicænæ fidei aſſertorem eſſe profiteretur, cui illi penitus adverſarentur: cujus rei cauſa glorioſus incederet; & licet paria cum illis de Chriſti incarnatione ſentiret, ſe tamen illis adverſari, inani ſtudio jactitaret. ☞ Sed viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipſum Neſtorii agrum prava dogmata iſta fluxerunt.

XXXIII. De Theodoro Mopſueſteno magiſtro Neſtorii. Certe quidem ſententia omnium conſtat, Neſtorium diſcipulum fuiſſe Theodori Mopſueſteni Epiſcopi, de cujus obitu ex Theodoreto paulo ſuperius egimus: teſtantur id Evagrius (*c*) & alii. Quinta etiam œcumenica Synodus damnaſſe reperitur (*d*) ipſum Theodorum veluti ducem Neſtorii: quod ipſum affirmat S. Gregorius (*e*) Papa ſcribens ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum. Juſtinianus Imperator hoc idem profitetur, promulgata ſanctione, cujus eſt exordium: *Scientes quod nihil*, &c. eadem plane habet de Theodoro Mopſueſteno, Liberatus (*f*) diaconus. Sed nec ipſi etiam Neſtorii fautores ierunt inficias Theodorum errore lapſum eſſe, verum recantaſſe palinodiam: teſtatur id quidem Joannes Epiſcopus Antiochenus in Epiſtola ad Neſtorium, de qua ſuo loco dicemus.

(*c*) *Evagr. lib. 1. c. 2.*
(*d*) *Synod. 5. œcu. Act. 4. & aliis.*
(*e*) *Greg. lib. 6. ep. 31.*
(*f*) *Liberat. Breviar. c. 4.*

XXXIV. Qualia vero Theodori hujus primordia fuerint, ſuis locis annis ſuperioribus demonſtratum eſt, nempe deſertorem monachiſmi extitiſſe, & luxuriæ ſordibus non

PAGIUS

Neſtorius hæreſim ſuam propalare incipit.

pus quidam, inquit Cyrillus in Epiſtola ad Acacium Berœenſem, *Dorotheus nomine, Conſtantinopoli eadem, qua Neſtorius ſentiens, vir queſtus cauſa adulationi deditus, linguaque ad temeritatem promptus. Hic dum frequens eſſet in Eccleſia populus, Neſtorio in Cathedra Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſedente, ſurrexit, & magna voce inclamare auſus eſt: Si quis Mariam Deiparam eſſe dixerit, anathema ſit. Mox ingens populi clamor, & diſceſſio conſecuta eſt*, &c. Socrates vero lib. 7. cap. 32. ita rem narrat: *Cauſa ejus generis fuit. Anaſtaſius Presbyter, qui una cum eo Antiochia illuc venerat, ejuſque conſuetudine ſemper uſus erat, & in magno honore ab illo habitus, eique in rebus gerendis conſiliarius, quodam tempore in Eccleſia docuit*, Mariam a nemine Deiparam vocari debere: eam enim hominem eſſe, & ab homine Deum non poſſe naſci. *Hæc verba omnium animos, tam Clericorum, quam Laicorum, magnopere conturbarunt.* Quocumque tamen modo res acciderit, non tantum patienter tulit Neſtorius *Anaſtaſium Dorotheumque* impie locutos; ſed cum decreviſſet conceptum ex longo virus per ſe tandem evomere, in magna Eccleſia, ubi frequens erat omnium ordinum conſeſſus, Sermonem habuit *de Incarnatione Dominica*, qui totum continet venenum impietatis tunc primum a Neſtorio propalatæ: *Habet matrem Deus*, inquit inter alia: *ergo excuſabilis gentilitas matrem Diis ſubintroducens. Non, vir optime, Maria peperit Deum*, &c. *peperit hominem Deitatis inſtrumentum, hominem θεοφόρον*, &c. Sermonis initium eſt, *Doctrina pietatis eſt*, &c. Illum recitat Marius Mercator, qui e Græca in Latinam linguam verterat, apud Garnerium Tom. II. Oper. Mercatoris pag. 5. Adverſus Sermonem illum *Proclus* Panegyricam orationem de Laudibus Deiparæ Virginis, Cyrillus Epiſtolam ad Monachos Ægypti, & Homiliam 17. Paſchalem, aliaque plura ſcripſere, & Caſſianus ſeptem libros edidit, quos idcirco *de Incarnatione* inſcripſit, quia in his pugnabat adverſus *Neſtorii* tractatum de Incarnatione. Omnes *Neſtorii* nomen in dictis operibus tacuerunt, quia cum ſcribe-

non inquinatum tantum, ſed obrutum, ut non valuerit ex eo cœno per S. Joannem Chryſoſtomum abſtrahi. Vides, lector, ex quo manarint iſta principio: ut hæc tantum ſciſſe, ſit hæreſim Neſtorii penitus confutaſſe. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu ſcripſit S. Joannes Chryſoſtomus ad Theodorum lapſum; quem iſtum ipſum fuiſſe, de quo agimus, Mopſueſtiæ poſtea creatum Epiſcopum, ſuo loco ſuperius dictum eſt.

XXXV. *Diodorus Tarſenſis magiſter Neſtorii.* Aſſeritur pariter Diodorus Tarſenſis Epiſcopus Neſtorii præceptor fuiſſe. Certe quidem eamdem doctrinam Diodori fuiſſe, quæ fuit & Theodori Mopſueſteni, Theodoretus (*a*) affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide ſententia, ex S. Cyrillo accipe, qui dum tradit Neſtorium a Diodoro didiciſſe perfidiam, hæc ait (*b*): *Diodorus quidem cum primo tempore Spiritus ſancti impugnator exiſteret (ut ajunt) Orthodoxæ communicavit Eccleſiæ. Hic (ut putavit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ, in alteram recidit ægritudinis qualitatem. Senſit enim (ut ſcripſit) quod alter ſit Filius ſeorſum, qui de ſemine David & ſancta Virgine natus eſt, & alter proprie Filius Dei Patris exiſtat. Qui ovina pelle lupum contegens, ſimulat quidem unum ſe Chriſtum docere, hoc nomen tantummodo ut Patris Verbo Filio unigenito tribuens: gratiam vero & huic deputans (ſicut ipſe dicit) qui eſt ex ſemine David, quem & Filium vocat, tamquam unitum (inquit) ei qui ſecundum veritatem eſt Filius: unitum autem non ſicut nos aſſerimus, ſed juxta ſolam dignitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Hujus diſcipulus Neſtorius fuit: & ex librorum ejus eloquiis obſcuratus, ſimulat quidem ſe unum Chriſtum etiam Filium & Dominum confiteri: verumtamen & ipſe duos in unum individuumque partitur hominem dicens Deo Verbo æquivoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate conjunctum.* Hactenus de Diodoro Cyrillus.

(*a*) *Theod. lib. 5. c. ult.*

(*b*) *Cyril. de Incar. Unig. & in epiſt. ad Succeſſ.*

XXXVI. Admonendus hic, lector, es, uſurpari interdum Theodorum pro Diodoro & contra, cum longe diſcrepent inter ſe, licet uterque fuerit Tarſenſis Epiſcopus: Theodorus enim præfuit Tarſenſi Eccleſiæ tempore Concilii Nicæni cui etiam inter Orthodoxos reperitur eſſe ſubſcriptus: Diodorus vero (ut ſuo loco quarto tomo diximus) eidem Tarſenſi Eccleſiæ ex monachorum Abbate a Meletio Epiſcopo Antiocheno ordinatus eſt, qui quod dum vixit pravam ſententiam reticuerit, inter magni nominis Epiſcopos claruit, & Orthodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus eſt: unde & factum, ut cum a Baſilio, tum etiam a Joanne Chryſoſtomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat inſtitutorem: quin etiam Theodoſii Majoris edita ſanctione (*c*) inter coryphæos Catholicæ fidei recenſeretur. Omittimus dicere de Theodoreto, qui mirificis eum ſemper præconiis extulit. Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantum, ſed & claruit inter Catholicos. Porro poſt ejus obitum, qualis intus latuiſſet, ex ipſius depromptum eſt ſcriptis. Sane quidem tum de ipſo, tum de collega Theodoro Mopſueſteno iſta Leontius (*d*) habet: *Extiterunt iiſdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Epiſcopus Tarſi, & Theodorus Mopſueſtiæ, qui adverſus Arianos, & Macedonium, & Apollinarem pugnabant, univerſaſque litteras ſacras commentariis illuſtrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt: nec ipſis vivis quiſquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures ſcriptis encomiis eos celebrarunt: nam & Baſilius, & Joannes Chryſoſtomus eos prædicant. Verum poſt hæc, exorto dogmate Neſtoriano, coactus eſt Cyrillus, qui & ipſe pridem eos laudaſſet, adverſus eorum opera ſcribere, quod dogma ſuum Neſtorius ex eis confirmaret.* Hæc & alia Leontius.

Diodorus ante obitum latuit qualis eſſet.

(*c*) *l. 3. de fide Cath. C. Theod.*

(*d*) *Leon. de Sect. act. 4.*

XXXVII. Qui igitur hos habuit ad impietatem addiſcendam magiſtros, Neſtorius ad eam pro-

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS

berent, necdum damnatus fuerat, imo nec publico judicio de hæreſi poſtulatus.

XVIII. *Ad primum Neſtorii Sermonem omnes fideles cohorruere.* Ad tantam blaſphemiam cohorreſcentibus omnibus, ea fuit auditorum indignatio, eaque fidelium animorum commotio, ut non defuerint, qui in Sanctiſſima Eccleſia coram illo reclamarent: factum enim eſt eo die, quo, Sermo de Incarnatione dictus eſt; *ut ſimplex quidam Monachus, ſtatim habita concione, cum fidei ſtudio arderet, in medium Eccleſiæ progreſſus, cum Synaxis celebraretur, impietatis præconem, quod hæreticus eſſet, ab ingreſſu prohibere conatus ſit. Sed tunc ille* (ſcilicet Neſtorius) *cæſum magnificis Præſidibus tradidit, flagriſque denuo diſſectum, & publice cæſum, præcone non abſque clamore præeunte, in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hiſce finibus conſtitit: etenim qui partes ſequebantur omnia per vim agentis, poſt impiam illius concionem, niſi Deus prohibuiſſet, in ipſamet Sacroſancta Dei Eccleſia cædem edituri erant.* Ita Monachi Conſtantinopolitani in Supplicatione Imperatori oblata, parte I. Concil. Epheſ. cap. 30. Factum quoque ſcribit Cyrillus ibidem cap. 14. *ut plebs Conſtantinopolitana, levibus quibuſque vaniſque hominibus, & iis qui Neſtorio adulabantur, exceptis, a Synaxi abſtineret; abſtinuerunt ab ea quoque omnia fere monaſteria, eorumque Archimandritæ, imo & magna pars Senatus: verentes, ne ipſomet Epiſcopo, & illis etiam, quos Antiochia diſcedens, inde ſecum abduxerat, quidvis perverſum evomentibus, aliquod in fide detrimentum acciperent.*

XIX. Garnerius laudatus pag. 306. & ſeqq. pluribus agit de convenientia hæreſis Neſtorianæ cum hæreſi *Ebionis & Pauli Samoſateni*, ac cum de

(a) Evagr. lib. 1. c. 2.
(b) Extant inter epiſt. Cæleſt. Pap.
De Dorotheo Epiſcopo Neſtoriano.

promulgandam Anaſtaſio presbytero ſectatore dogmatum Judæorum (ut Evagrius ait *a*) claſſico uſus eſt; ſed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eamdem hæreſim Conſtantinopolim majori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Epiſcopum; cum tamen ipſe Neſtorius jam totius impietatis præcentionem occinuiſſet, prout ex Cyrilli litteris (*b*) ad Cæleſtinum apparet, in quibus hæc leguntur: *Is igitur, cujus paulo ante menſionem feci, Neſtorius, ubi primum Epiſcopus creatus eſt, cum piis exhortationibus domeſticos æque ac peregrinos, quorum magna vis ex omnibus Civitatibus, & regionibus ad id loci convenire ſolet, inſtituere debuiſſet; ea ſtuduit effutire, quæ abſurda & rationi diſſentanea, & ab Apoſtolica, & Evangelica fide, quam majores noſtri magna ſemper conſtantia retinuerunt, nobiſque perinde ac pretioſam quamdam margaritam tradiderunt, non parum diſcrepantia ſunt. Porro autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, & hucuſque habere non deſinit, tamquam evidens quoddam doctrinæ illius argumentum ad tuam pietatem miſi.* Et poſt aliqua: *Cum is talis modi evaſiſſet, accidit inter cætera, ut Epiſcopus quidam Dorotheus nomine Conſtantinopoli præſto eſſet, eadem quæ Neſtorius, ſapiens & ſentiens, vir quæſtus cauſa adulationi impenſe deditus, linguaque ad temeritatem uſque (ut ſcriptum eſt) promptus. Hic cum in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Synaxi, præſente Neſtorio, cathedram occupaſſet; magna ſublataque voce inclamare auſus eſt: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema ſit. Mox ingens univerſi populi clamor, & diſceſſio conſecuta eſt: nolebat enim diutius cum eo communionem habere, qui temere, talique ſententia præditus eſſet.* Et poſt multa: *Ad Neſtorii autem conatum quod attinet, & magni illi admirabileſque ac celebrati Patres noſtri, qui ſacram Virginem Deiparam eſſe dixerunt, & nos ipſi quoque qui adhuc ſuperſtites ſumus, una cum ipſis anathemate perculſi ſumus: quamvis enim id ore ſuo facere noluerit; attamen ſedens, & audiens alium, nempe ſupra memoratum Dorotheum, ut hoc diceret, induxit, ſubornavitque. Cui etiam confeſtim, ubi e cathedra deſcendiſſet, in divinorum myſteriorum celebratione communicavit.* Hæc S. Cyrillus ad Cæleſtinum Romanum Pontificem de Neſtorii erroris exordio: eadem ſcribit ad Acacium Berœenſem, & alios, de quibus ſuo loco inferius.

(c) Evagr. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32.
De Anaſtaſio promulgatore Neſtorii hæreſis.

His de Dorotheo dictis: quiſnam fuerit conatus Anaſtaſii presbyteri, ſociique Neſtorii, de quo ſuperius mentio facta eſt, Evagrius ex epiſtola Theoduli ita refert (*c*): *Anaſtaſius quidam presbyter, perverſa imbutus opinione, Judaicorum dogmatum, quæ tenebat Neſtorius, acerrimus fautor & ei ad Epiſcopatum proficiſcenti comes ubi Neſtorius cum Theodoro in Urbe Mopſueſtia congreſſus audita illius doctrina, a vera pietate deſcivit: Anaſtaſius inquam (ut a Theodulo in epiſtola quadam de his rebus ſcriptum eſt) in diſputatione apud populum Chriſtum ſancte colentem in Eccleſia Conſtantinopolitana habita, palam auſus eſt dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus naſci non poteſt. Quæ quidem verba cum populus Chriſto conſecratus graviter & acerbe ferret, & diſputationem illam non ſine cauſa haberet pro blaſphemia: Neſtorius iſtius blaſphemiæ auctor & dux non ſolum non prohibuit illum, neque rectam ſanamque doctrinam tutatus eſt, verum etiam verba in primis roborare contendit, & in iiſdem defendendis acrius inſtitit: atque ſua ipſius opinione hiſce adjuncta, atque adeo adſcri-* XXXVIII.

PAGIUS

Convenientia Neſtorianiſmi cum aliis hæreſibus.

dogmatis *Diodori* Tarſenſis & *Theodori* Mopſueſteni, quibus plurimum illuſtrari poſſunt, quæ de iiſdem Baronius habet. Verum fatetur Garnerius, horum dogmata varie ab Antiquis, referri, & *Neſtorium* in variis capitibus ab illis diſſenſiſſe. Docuit *Ebio* Chriſtum fuiſſe nudum hominem, ſed eximiæ ſanctum, & morum integritate promeritum, ut in ipſum tota fere plenitudo efficientiæ divinæ deſcenderet; unde filius Dei adoptione ſingulari factus ſit; quibus in capitibus eidem conſenſit *Neſtorius*. Divus Auguſtinus hæreſi 44. hæreſis Pauli Samoſateni tria capita facit. Primum, quod Chriſtus non ſemper fuerit, alterum, quod initium exortus ex Virgine ſumſerit, poſtremum, quod aliquid amplius non fuerit quam homo. Eadem habet totidem verbis Auctor Prædeſtinati; habet & *Neſtorius*, *Diodorus* Tarſenſis cum ſenuiſſet, incidit in errorem, dum *Apollinaris* hæreſim inconſiderate inſequitur: illius enim blaſphemiæ, quam *Theodorus* poſtmodum Neſtoriuſque defenderunt, nullam partem non aſſeruit, ut meritò dictus ſit *Theodori* parens, & *Neſtorii* avus. Docuit duos in Chriſto ineſſe filios Dei: eum, qui ex Maria, non eſſe filium niſi adoptione ſeu gratia: Verbum neque duas habuiſſe nativitates, neque natum ex Maria: Verbum non eſſe Chriſtum, ſed Chriſti Dominum: Deum dici non poſſe paſſum ſeu crucifixum. Quibus ſex propoſitionibus, vel omnino, vel magnam partem Neſtorianiſmus continetur. Ejuſmodi errores inſperſit Operi quod contra Synuſiaſtas ſcripſit, cujus fragmenta, quæ ſuperſunt, recitat ibidem Garnerius. *Diodorus*, quando Hieronymus lib. de Script. Eccleſiaſt. abſolvit, licet jam ſenio pene foret confectus, nondum Opus ſuum ſcripſerat, alioquin ejus Hieronymus meminiſſet.

Leontius Scholaſticus, cum adoleſcens a ſectariis *Theodori Mopſueſteni* ſuas in partes adductus eſſet, diuque ab ipſis ſtetiſſet, tandem affulgente divino lumine detexit fraudes impro- XX.

bæ

ſcripta, venenoque animi ſui in Eccleſiam effuſo atque ejecto, multo majorem blaſphemiam docere conatus eſt : adeo ut ad ſui ipſius capitis perniciem hanc impiam ſententiam, nimirum : Ego eum qui ſpatiis menſtruis, hoc eſt, bimeſtri, & trimeſtri, & ita deinceps adoleverit, Deum certe non appellavero; proferre non dubitaret, ſicut tum a Socrate tum a priore Concilio Epheſi celebrato perſpicue narratum eſt. Hucuſque Evagrius. Sed ad Neſtorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mœrens in his diutius detineri cogatur.

XXXIX. De Neſtorii primordiis. Quibus autem ipſe Neſtorius progreſſibus ad hæc adeo execranda devenerit, dignum eſt ut audiamus ab eo qui ipſi Neſtorio fuit amicitia intime junctus, ab ipſo inquam Theodoreto, qui & viſus eſt eidem aliquando faviſſe; qui narrat his verbis hæc omnia in epiſtola ad Sporadium: *Omnibus* (inquit) *notus ille extitit. Ex Germaniciorum Civitate ortus homo iſte, cuinam exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia vero aliam regionem peragrans, inſtar Ægyptiacæ plagæ ad magnam Antiochenſium pervenit urbem; in qua liberalibus artibus mediocriter inſtructus & imbutus, & pulcherrima, & maxima præditus voce, in Eccleſiam Dei cum certa ejus pernicie irrepſit; & ſacerdotum numero adſcriptus, populi Dei regendi ſuſcepta cura, in ipſomet principio, qualis in tota vita ſua futurus eſſet, aperte oſtendit. Non enim ingenuum illum, & fructuoſum dicendi characterem imitatus eſt qui hominum animos paſcere poſſet : ſed ad popularem auram declinando, & vanum populi applauſum, ut quivis alius, aucupando, inſtabile & abjectum vulgus ad ſui deſiderium concitavit. Sordida quidem indutus veſte, mœſtus & triſtis incedens, forenſes tumultus devitans, corporis pallore & macie abſtinentiam ſimulans, libris domi ut plurimum incumbens, & intentus, & quiete ſibi vivens, his artibus, & ſimulationibus pleroſque alliciebat ad ſui admirationem, quouſque ad graviorem provenit ætatem; videri potius quam eſſe Chriſtianus, & ſuam magis quam Chriſti gloriam quærere ſtudens.*

Progreſſus vitæ Neſtorii.

XL. *Quoniam vero* (*juxta Domini* (a) *dictum*) *nihil occultum, quod non reveletur, & nihil abſconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifeſta fiunt, & quæ mala ſunt occultari minime poſſunt: imperſcrutabili judiciorum Dei abyſſo Neſtorius eorum calculo qui rerum potiebantur, & Eccleſiam adminiſtrabant, necnon ipſius qui tunc temporis univerſi Orbis ſceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſedem obtinet, quinetiam parum abeſt, totius Orbis. Hinc deinde ſecutæ ſunt tragœdiæ illæ, quarum univerſa terra, & mare ipſum repletum eſt. Ut primum enim maximam illam ſedem occupavit, ac ſi tyrannidem quandam ſacerdotii præfecturam rapuiſſet, non amplius in ſe ipſo impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; ſed ex poteſtate licentiam quamdam ſtultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam an-*

(a) *Matt. cap.* 10.

Quando detecta Neſtorii Hypocriſis.

PAGIUS

Convenientia Neſtorianiſmi cum erroribus Theodori Mopſueſteni. bæ factionis, eaſque aliquando, ne pergerent imprudentibus nocere, patefecit omnibus, libro quem inſcripſit *de Neſtorianorum impietate ſecreto tradita principio, & de ejus parentibus triumphus*. Jam vero Leontius in Excerptis de libris Theodori, contra Incarnationem, ut loquitur, colliguntur ea, quibus *Theodorus* in quinque propoſitionibus blaſphemiæ convincatur. Primum quod Verbum non ſit reipſa factum homo, ſed viſum duntaxat fieri. II. Quod Chriſtus ſit ſolus homo, in quo Verbum inhabitaverit, jam inde a prima formatione III. quod homo iſte ſit adoptione tantum Dei filius. IV. quod mater Chriſti non ſit D ipara. V. quod duæ in ipſo extant hypoſtaſes etſi ad faſtidium unitas perſonæ memoretur, ſed qualis nempe virum inter & uxorem reperitur. Quæ & *Neſtorius* docuit.

XXI. *Epiſtola ad Sporacium Theodoreto ſuppoſita.* Ad num. XXXIX. & ſeq. In Epiſtola *ad Sporacium* Theodoreto attributa plura referuntur de *Neſtorio*, quarum partem recitat Baronius; verum licet ea ſcripta ſit ab aliquo antiquo Auctore, & forſan non ignobili, perperam tamen adſcribitur *Theodoreto*, ut oſtendit Garnerius in Auctario Operum Theodoreti. Quis enim credat, quæ dicit Auctor illius Epiſtolæ adverſus Neſtorium, & ejus Sectatores, quos inquinatores portionis Dominicæ, deſolatores agri Chriſti, filios apoſtatas, & invidiæ mancipia appellat, dicta fuiſſe a *Theodoreto*, qui nuſquam fere nonniſi honorifice de eo in ſuis Operibus locutus erat. Quis ſibi perſuaſerit, hominem amantem famam conſtantiæ hæc & plura his ſimilia protuliſſe, nullo verbo indicata, quæ tanta cauſa fuiſſet mutatæ ea in re ſententiæ? Certe ſi Epiſtola illa ante Chalcedonenſem Synodum prodiit, cur Patres Chalcedonenſes tanto ambitu damnari *Neſtorium* a Theodoreto petiere, cum tam aperte ſcripto publico jam mentem ſuam aperuiſſet? Cur ipſemet Theodoretus quantumvis utraque poteſtas urgeret, vi tantum coactus *Neſtorium* damnavit, ut videre eſt anno CDLI. Cur tergiverſatus eſt in eo execrando, quem jam inſtrumentum dæmonis, impium, amentem & per Sanctos Epheſi congregatos, divino ſuffragio de Pontificatu dejectum dixiſſet? Si ea Epiſtola poſt Concilium Chalcedonenſe ſcripta, cur ſiluit Theodoretus de eo cum Epheſini magnifice in ea Epiſtola meminerit, & in utroque *Neſtorius* ſit proſcriptus? Cur *Sporacio* ſcribens uni ex illuſtribus Concilii Chalcedonenſis Cognitoribus non fecit mentionem victoriæ de Neſtorio eo in Concilio reportatæ, cum Virum tam nobilem, tamque religioſum laudaret? Cur ſi ante V. Synodum illa Epiſtola a *Theodoreto* ſcripta, criminantibus Chalcedonenſem Synodum, quod Theodoretum recepiſſet, nullo requiſito ab eo ſcripto quo ſe alienum a *Neſtorio* probaret, reſponſum non eſt ab illis, qui ejus cauſam tanto ardore tueban-

antea adverſus Unigenitum Dominum conceperat blaſphemiam, & contra Apoſtolica dogmata apertum ſuſcipit bellum, contra etiam ſanctos Patres, qui ab ipſis Evangelii cunabulis Orthodoxæ fidei duces, & magiſtri fuerunt, eorum ſententias nititur conculcare, regiæ Civitatis Eccleſiam perturbando, & univerſum Orbem commovendo, nihil veritus divinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, judicium portabit, quicumque eſt ille: ſed ſuper ſacri altaris principum ſacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, ſed impietatis tenebras collocat: & excogitatur ab illo primum novitatis facinus, & exordium: quod non oporteat videlicet ſanctam virginem Dei verbi ſecundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri, ſed Chriſti tantum matrem: licet jam diu, & diutiſſime Ortodoxæ fidei præcones, juxta Apoſtolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri, & corde credere nos docuerint Domini matrem, Hæc Theodoretus.

XLI. Pergrave plane illatum eſt Eccleſiæ per Neſtorium hoc tempore ſcandalum, de quo

PAGIUS

bantur, non fuiſſe opus ab eo ſcriptum exigere qui tam clarum tamque manifeſtum ſponte volenſque edidiſſet? Mitto alias conjecturas a Garnerio in medium allatas, quia iſtæ & animus Theodoreti a natura magnus, & fame incredibiliter appetens mihi plane perſuadent hanc Epiſtolam non longe poſt ejus mortem ab aliquo *Theodoreti* ſtudioſo ei fuiſſe ſuppoſitam.

XXII. *Reſpondetur fundamento opinionis vulgaris.* Nec quemquam movere debet, quod Photius in Biblioth. & Theodorus Abbas in Argumento Synodi Epheſinæ, caput 12. libri quarti Hæreticarum Fabularum, quod ab ea Epiſtola non differt, Theodoreto tribuant; quin etiam Leontius in libro de Sectis & Theodorus inde jubeant agnoſci, quantum exoſus eſſet Theodoreto *Neſtorius*. Leontius enim poſt Quintam Synodum, Photius tribus ſæculis a morte Theodoreti, & Theodorus adhuc ſerius ſcripſere, ideoque hac in re facile falli potuere, & conſequenter Scriptores in eumdem errorem pertrahere. Quare cum conjecturæ Garnerii ſimul compoſitæ vim demonſtrationis habeant, Epiſtola illa a genuinis Theodoreti Operibus diſtinguenda.

XXIII *S. Lupus fit Epiſcopus Trecenſis.* Sanctus *Lupus* Monachus Lerinenſis, *cum annum unum illic egiſſet,* [1] *magno fidei calore regreſſus eſt ad urbem Matiſconenſem, ut ea, quæ ipſi remanſerant, pauperibus elargiretur. Et ecce de improviſo ad urbis Trecenſis Epiſcopatum rapitur*, ut ſcribit Auctor Anonymus in ejus Vita apud Surium, ad diem XXIX. menſis Julii. Quod hoc anno contigiſſe deduco ex Sidonio Apollinari, qui anno CCCCLXXII. Arvernenſis Epiſcopus dictus, lib. 6. Epiſt. 1. ad Lupum ſcribens, eum jam in Sede Epiſcopali annos quadraginta quinque exegiſſe dicit: *poſt deſudatas militiæ Lirinenſis excubias, & in Apoſtolica Sede novem jam decurſa quinquennia*, &c. ubi Sidonius Epiſcopatus Lupi annos per quinquennia numerat, quia hoc anno, quo *Valentinianus* Imperii Cæſarei Quinquennalia dedit, Epiſcopus creatus fuerat. In alia Epiſtola ad Lupum ſcripta, quæ Libri noni decima eſt, in eodem loquendi modo perſtat: *Jam per quinquennia decem, non æquævis Sacerdotibus tantum, verum & antiquis, quoties collatus antelatuſque ſis*, &c. Si itaque *Lupus* anno CCCCLXXIII. quo prior Epiſtola ad eum ſcripta, jam nona quinquennia, ſeu annos XLV. in Epiſcopatu exegerat, hoc anno, non vero ſuperiori, quo nulla *Quinquennalia* aut alia ejuſmodi ſolemnia edita, ad Epiſcopatum Trecarum, quæ Urbs eſt Campaniæ, evectus. [2] Verum quidem eſt, paſſim ejus Epiſcopatus initium in annum ſuperiorem conferri, quod laudatus Anonymus ſcribat, *exacto biennii ſpatio*, eum cum Sancto *Germano* Autiſiodorenſi Epiſcopo, contra hæreſim Pelagianam, in Britanniam profectum eſſe. Verum innumeris exemplis in hac Critica allatis patet, biennium exactum, triennium, & hujuſmodi notas temporarias ſæpe biennium aut triennium utrinque incompletum deſignare, & nonniſi ex circumſtantiis, aliiſque indiciis intelligi poſſe, an Auctores, de biennio aut triennio abſoluto vel inchoato loquantur. Sed biennium, de quo agitur, incompletum fuiſſe, & *Lupum* duos annos Julianos non integros ante Britannicam Legationem Epiſcopum fuiſſe, liquet ex Sidonii Apollinaris verbis laudatis, & in hujus Epiſcopatu conſtituendo magis confirmabitur.

XXIV. *Vita S. Hilarii Epiſ. Arelatenſis emendatur.* Queſnellus in fine Tom. I. Operum Sancti Leonis Papæ exhibet Vitam Sancti *Hilarii* Arelatenſis Epiſcopi, a Sancto Honorato Maſſilienſi Epiſcopo ſcriptam, in qua cap. 6. legitur de Sancto Hilario, qui ne ad Epiſcopatum raperetur

NOTÆ

[1] ADnotandum hic eſſe cenſeo in genuina Vita S. Lupi, & in altera auctiori & interpolata nequaquam legi Virum Sanctum unius tantum anni moram in Lerinenſi Monaſterio traxiſſe. Quamquam enim id legitur in Surio & Vincentio Bellovacenſi, unde illi hujus anni definitum tempus acceperint ignoratur; cum in nullo id legatur vitæ Codice M. S. nec in eo quem Ugo Flaviacenſis hiſtoriam ſuam ſcribens conſuluit. Hinc Bollandiſtæ moram illam ad ſex vel ad ſeptem annos trahunt; alii longius, alii arctius ſpatium definiunt. Conjecturæ omnes certi nihil. Vide Bollandiſtas ad diem 29. Julii pag. 62. &c.

[2] EPiſcopatus S. Lupi exordium melius conſtitueretur cum vulgari ſententia anno 427. vel 426. quod & Bollandiſtis ad diem 29. Julii pag. 63. probatur; ita enim melius ſupputatur biennium illud, quod idem Sanctus egit in Pontificatu ante profectionem ſuam Brittannicam. Neque contrarium evincit Epiſtola Sidonii apud Pagium, quæ ſi admittatur ſcripta A. 473. de quo tamen dubitant Bollandiſtæ, nihil aliud aſſerit, quam tunc Epiſcopatus S. Lupi jam effluxiſſe *quinquennia novem*. Nec tanta diligentia uſi ſunt veteres in ſupputandis annis, ut ſi quinquennia novem uno vel altero anno jam fluxiſſent religioſe id annotarent. Sidonium vero ideo tunc annos S. Lupi per quinquennia recenſuiſſe, quod Epiſcopatum e quinquennalibus Valentiniani (A. 428.) ceperit, aſſerit Pagius conjectura magis ingenioſa quam ſolida. Ita vero altera Sede Epiſcopatui S. Lupi conſtituta, locus permittitur collocandi Epiſtolam S. Eucherii de Laude Eremi anno 426. exeunte, vel 427. ineunte.

quo Vincentius horum temporum ſcriptor ſic ait (*a*): *Qualem fuiſſe nuper tentationem putamus, cum infelix ille Neſtorius ſubito ex ove converſus in lupum, gregem Chriſti lacerare cœpiſſet? cum hi ipſi qui rodebantur, ex magna adhuc parte ovem crederent, ideoque morſibus ejus magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto ſacerdotum ſtudio perſecutum videret? qui cum magno ſanctorum amore, ſummo populi favore celebraretur, quotidie palam divina tractabat eloquia, & noxios quoque Judæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem juſto modo non cuivis fidem faceret, ſe recta docere, recta prædicare, recta ſentire? Qui ut uni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeon blaſphemias inſectabatur, &c.* Inferius vero dum de ejuſdem Neſtorii errore

(*a*) *Vincen. Lirin. cont. hæreſ. c.* 16.

Magnum ſcandalum Neſtorius Eccleſiæ intulit.

PAGIUS

tur, ſe ſe occultarat: *Spiritalis præda adſtat ante oculos inquirentium* (nempe idem Hilarius) *& nihilominus ignoratur. Quorumdam tamen indiciis declarata capitur. Et o ſupernæ gratiæ diſpenſatio inaudita! Ibi officia Paſtoris oves egerunt; nec immerito poſtmodum abegit exinde Lupum, ubi oves primitus officia Paſtoris peregerunt*. Queſnellus in margine ſcribit, videri Auctorem ludere in *lupi* nomine, & indicare Lupum ad Trecenſem Sedem poſtea evectum ex Lerinenſi Monacho. At certum eſt, Sanctum *Lupum* anno CDXXIX. quo cum Sancto Germano in Britanniam profectus eſt, ſecundum Epiſcopatus ſui annum jam inchoaſſe, ut mox ex Lupi Vita oſtendimus. Quare in textu Sancti Honorati *lupi* nomen minori charactere ſcribendum, & ad S. Lupum non referendum; aliter ſenſus non conſtat. Henſchenius ad diem V. menſis Maii eamdem Sancti Hilarii vitam deſcribit, ſed textus duobus in locis ibidem corruptus: *o ſupernæ gratiæ diſpenſatio inaudita! ubi officia Paſtoris oves egerunt. Nec immerito poſtmodum abegit ex mente lupum, ubi oves primitus Paſtoris officium peregerunt*. Loco enim *ubi officia*, legendum, *ibi officia*, & loco *abegit ex mente lupum*, legendum, *abegit exinde lupum*, ut manifeſtum eſt.

XXV. *S. Eucherius ſcribit librum de laude Eremi.*

Ex initio Epiſcopatus Lupi deducitur, ſanctum *Eucherium* Monachum Lerinenſem, Epiſtolam *de Laude Eremi*, ſive *de Vita ſolitaria ad Hilarium*, poſtmodum Epiſcopum Arelatenſem, ſed tum adhuc Monachum, hoc anno etiam ſcripſiſſe. *Hilarius* ſanctum Honoratum ſub finem anni CDXXVI. Arelatem, cujus dictus fuerat Epiſcopus proficiſcentem comitatus eſt, annoque CDXXVII. Lerinæ iterum ſe reddidit, teſtibus ſancto Honorato Maſſilienſi Epiſcopo cap. 2. de Vita ſancti Hilarii, & ipſomet Hilario in Oratione de ſancto Honorato Arelatenſi Epiſcopo cap. 28. ubi Hilarius ait: *Ab inſula, cui me derelictis Epiſcopatus ejus principiis, ſecreti amore reddideram, non audeo dicere neſcius, fortaſſe præſcius, amovere ſatagebat*. Quare data ea de laude Eremi Epiſtola poſt Hilarii ex Urbe Arelatenſi ad Lerinam redditum, ut ibidem etiam Eucherius fatetur: *Horum tu, mi chariſſime Hilari, redditus inſertuſque conſortio, plurimum tibi, plurimum etiam illis contuliſti, qui nunc pro reddita tuo alacri exultatione lætantur*. Denique quando ea Epiſtola ſcripta Lerinenſi Monaſterio ſanctus *Maximus*, qui poſtea ad Regienſem in ſecunda Narbonenſi Eccleſiam evectus eſt, præerat, & Lupus in Epiſcopatu Trecenſi jam conſtitutus erat; cum de Lirina Eucherius loquens ibidem dicat: *Hæc nunc ſucceſſorem ejus* (ſcilicet Sancti Honorati, tunc Epiſcopi Arelatenſis) *tenet Maximum nomine clarum, quia poſt ipſum meruit adſciri. Hæc habuit reverendi nominis Lupum, qui illum nobis ex Tribu Beniamin Lupum retulit*, &c. Ex quibus intelligitur, perperam a quibuſdam Viris doctis exiſtimatum, Epiſtolam illam ab Eucherio ſcriptam, vel ſub finem anni CDXXVI. vel initio anni CDXXVII. cum Lupus toto anno CDXXVII. in Monaſterio Lerinenſi commoratus fuerit; & quando ea Epiſtola data jam Trecenſem Epiſcopatum obtinuerit, quam dignitatem hoc tantum anno conſecutus eſt. Cumque *Hilarius* nondum Arelatenſis Epiſcopus eſſet, eam anno ſequenti in lucem emiſſam, dici non poteſt; cum die XIV. aut XV. Januarii anni CDXXIX. ſanctus *Honoratus* ad Deum migrarit, eumque in Epiſcopatu Arelatenſi Hilarius exceperit.

XXVI. *Theodoſii lex adverſus Lenones.*

Theodoſius ſub hujus anni COSS. dedit legem 2. Cod. Theod. *de lenonibus*, XI. Kal. Maii, ex qua patet quanta fuerit hujus ſæculi corruptio, & erga Epiſcopos reverentia. In ea enim Imperator pœnas ſtatuit in *lenones*, patres & dominos, qui filias vel ancillas ſuas, vel etiam conductas pro paupertate perſonas proſtituunt invitas, ut ex iis quæſtum faciant; his poteſtate data implorandi *ſuffragii*, ſive Epiſcoporum, ſive Judicum, ſive Defenſorum, ut ab hac impotentium Patrum & Dominorum neceſſitate liberentur. Nempe Epiſcoporum curam res hæc tangebat, iiſque incumbebat, ut caſtitati publicæ conſultum eſſet. Ex qua etiam lege liquet, ut notat Gothofredus in ejus comment. *lupanarium* adhuc uſum hac tempeſtate inter volentes in Oriente ſtetiſſe, & quidem Conſtantinopoli. Quod etiam patet ex ejuſdem Theodoſii Novella 18. *de Lenonibus*, anno CDXXXVIII. data, qua demum Lenones in ea Urbe vetantur, ut eo anno apud Baronium n. XXXVII. legitur.

XXVII. *Epiſtola Auguſtini ad Vitalem Semipelagianorum præcurſorem.*

Semipelagianiſmi initia quædam exhibentur in Epiſtola Auguſtini CCXVII. alias CVII. ad *Vitalem* Carthaginenſem data, cujus meminit Baronius anno CDXIX. num. LV. in ea enim Auguſtinus cum ſibi delatum fuiſſet, *Vitalem* virum eruditum in Carthaginenſi Eccleſia, ut ibidem legitur num. II. docere initium fidei non eſſe donum Dei, fortiter reclamavit, aitque: *Illi* (nempe Pelagiani) *omnia ad fidelem piamque vitam hominum pertinentia ita tribuunt libero voluntatis arbitrio, ut habenda ex nobis, non a Domino putent eſſe poſcenda: tu autem ſi ea, quæ de te audio, vera ſunt, initium fidei, ubi eſt etiam initium bonæ, hoc eſt piæ voluntatis, non vis donum eſſe Dei, ſed ex nobis nos habere contendis, ut credere incipiamus: cætera autem religioſæ vitæ bona Deum per gratiam ſuam jam ex fide petentibus, quærentibus, pulſantibus donare conſentis*. Vitalem ex precibus Eccleſiæ confutat Auguſtinus, ac duodecim regulas proponit ad fidem Eccleſiæ pertinentes circa quæſtionem de Gratia Dei. Non videtur autem dubitandum, quin hæc ad *Vitalem* Epiſtola ſcripta ab Auguſtino fuerit, poſtquam librum de Gratia & Libero Arbitrio, ac librum de Correptione & Gratia in lucem emiſit. *Vitalis* enim circa eamdem cum Adrumetinis quæſtionem laborans, exiſtimavit, non aliter poſſe liberum ho-

rore diſputat, eum ex diametro adverſantem Apollinari fuiſſe dicit; nam ſubdit (a): *Cum veritas dicat, ex duabus ſubſtantiis, unum eſſe Chriſtum: Apollinaris contrarius veritati ex una Chriſti divinitate duas aſſerebat eſſe ſubſtantias: Neſtorius autem contraria Apollinaris morbo, dum ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente perſonas, & inaudito ſcelere duos vult eſſe Filios Dei, duos Chriſtos, unum Deum, alterum hominem, unum qui ex Patre, alterum qui ſit generatus ex matre.* Hæc Vincentius: atque de his modo ſatis.

(a) *Ib. c. 17.*

Qua-

PAGIUS

hominis arbitrium & Dei juſtitiam ſervari, niſi dicatur, & fidem & divinæ ſuaſioni conſenſionem eſſe a nobis, ideſt, ex propria voluntate; ita ut quiſque pro eo quod ex libertate naturali fecerit, præmium vel ſupplicium ſit recepturus. Quia vero in libro *de gratia & libero arbitrio*, cap. 7. & ſeqq. contrarium ab Auguſtino aſſertum erat, ideſt, ex Dei dono ipſam fidem ac bonam voluntatem venire, hoc forte permotus Vitalis apertius contradicere cœpit.

XXVIII. *Epocha illius Epiſtolæ.* Porro duodecim regulæ, quibus Catholica ſententia de arcano gratiæ prævenientis myſterio traduntur ab Auguſtino in eadem Epiſtola, parum differunt ab octo Canonibus in Concilio Arauſicano adverſus Semipelagianos anno DXXIX. celebrato conditis. Viginti quidem & quinque Arauſicani Canones numerari vulgo ſolent; ſed poſtremi tredecim, non tam canones per ſe videri poſſunt, quam priorum octo confirmationes quædam ab Auguſtini teſtimonio petitæ. Indeque Garnerius in Diſſert. de Scriptis adverſus hæreſim Pelagianam ſuſpicatur ex *Vitali* parente ortum eſſe Gallorum errorem, qui Arauſicanis Canonibus damnatur, ideoque Semipelagianam Sectam in Africa primum ortam eſſe. Dicit etiam Garnerius, annum quo ea Epiſtola data, incertum eſſe; ſed cum tam liber de Gratia & Libero Arbitrio, quam liber de Correptione & Gratia anno ſuperiori in lucem emiſſi fuerint, ea Epiſtola hoc anno data videtur.

XXIX. *Opera ab Auguſtino hoc anno compoſita.* Hoc anno *Auguſtinus* abſolvit libros XXII. *de Civitate Dei*, & libros duos *Retractationum* ut anno CDXXVI. num. VI. & ſeqq. oſtendimus. Sed cum Baronius, aliique omnes irruptionem Vandalorum in Africam citius quam contigerit, conſignaſſent, varia Auguſtini Opera, neceſſaria quadam conſecutione ante annos quibus ſcripta fuerant, collocarunt. Porro *libros Retractationum* menſes aliquot ante anni inſequentis initium elaboratos oportet; cum poſtquam eoſdem edidit, libros duos adverſus *Maximinum* Arianorum Epiſcopum, ac præterea libros de *Prædeſtinatione & de Dono Perſeverantiæ* ac libros quatuor, & forte quinque Operis imperfecti adverſus *Julianum* elucubrarit ante annum CDXXX. in quibus conſcribendis non parvum tempus inſumptum. Auguſtinum enim in Epiſtola CCXXIV. ad *Quodvultdeum*, quæ alias extabat Tomo VI. ante librum *de Hæreſibus*, ſcribit ſe abſolviſſe duos *libros Retractationum*, ſed adhuc nihil de tertio dictaſſe, quod accepiſſet ab Alypio quinque priores libros *Juliani* (quos confutat in Opere imperfecto) *quorum*, inquit, *nunc quarto reſpondere cæpi*. Quare non videtur dubium, quin *Auguſtinus* anno ſequenti libros quatuor priores adverſus *Julianum*, & forte quintum compoſuerit, ideoque quin ante finem præſentis anni libros duos *Retractationum* terminarit, propter rationem jam aſſignatam.

JESU CHRISTI ANNUS 429.	CÆLESTINI PAP. ANNUS 6.	THEODOSII 22. VALENTINIANI 5. IMPP.

I. QUadringenteſimus unde trigeſimus annus adſcriptus eſt Faſtis Conſulatu Florentii, & Dionyſii: quo Cæleſtinus Romanus Pontifex Britanniam Pelagiana hæreſi infectam legatione Palladii diaconi liberavit. Id quidem ſub his Conſulibus Proſper (*a*) ſummatim complexus ſic narrat: *Agricola* (*b*) *Pelagianus, Severiani Pelagiani Epiſcopi filius, Eccleſias Britanniæ dogmatis ſui inſinulatione corrupit: ſed actione Palladii diaconi Papa Cæleſtinus Germanum Antiſiodorenſem Epiſcopum vice ſua mittit, ut deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.* Hæc in Chronico Proſper; qui adverſus Collatorem agens, dum Cæleſtini laudes prædicat, iſta ſubdit (*c*): *Venerabilis memoriæ Pontifex Cæleſtinus, cui ad Eccleſiæ Catholicæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt; ſciens damnatis non examen judicii, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem totius Italiæ finibus juſſit extrudi: ab eo & prædeceſſorum ſuorum ſtatuta & decreta Synodalia inviolabiliter ſervanda cenſebat, ut quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquam admitteret retractari. Nec vero ſegniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes* (Pelagius enim Britannus cum eſſet, ex Britannia complures allegerat ſibi diſcipulos) *etiam ab illo ſecreti excluſit Oceani; & ordinato Scotis Epiſcopo, dum Romanam Inſulam ſtudet ſervare Catholicam, fecit etiam barbaram Chriſtianam.* Hæc Proſper, Scotorum etiam inſinuans factam hoc tempore converſionem.

(*a*) Proſp. in Chron.
(*b*) Ita apud Bedam l. 1. c. 17.
(*c*) Proſp. adv. Collat. in fin.

II. ☞ Scimus tamen recentiores ſcriptores (*d*), qui hoc noſtro ſæculo res Scotorum ſunt proſecuti, longe antiquiorem vendicare ſibi Scotorum Chriſtianitatem, nempe a tempore Victoris Papæ & martyris, qui legatione interpellatus Donaldi primi hujus nominis Scotorum Regis, in Scotiam miſerit Roma clericos qui eos docuerint Evangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotum chronographum Marianum prorſus ignoraſſe, & Bedam illis propinquum penitus latuiſſe, & neſciſſe iſta Hieronymum, qui ad Oceanum ſcribens de Scotis adhuc Gentilibus iſta habet (*e*): *Audiant Ethnici meſſes Eccleſiæ, de quibus quotidie horrea noſtra complentur: audiant catechumeni, qui ſunt fidei candidati, ne uxores ducant ante baptiſma, ne honeſta jungant matrimonia, ſed Scotorum & Aſotorum ritu ac de Republica Platonis promiſcuas uxores communes liberos habeant.* Hæc & alia per Ironiam. Idemque adverſus Jovinianum (*f*); *Quid* (inquit) *loquar de cæteris nationibus, cum ipſe adoleſcentulus in Gallia viderim Scotos gentem Britannicam humanis veſci carnibus, & cum per ſilvas porcorum greges & armentorum pecudumque reperiant, paſtorum nates & feminarum papillas ſolere abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio uxores proprias non habet, &c.*

(*d*) Hect. Boætius hiſt. Scot. lib. 6. Sander. de viſib. monarch. Geor. Thomſon. in libello de antiq. Chr. religion. Scot. Geor. Buch. rerum Scot. lib. 4.
(*e*) Hieron. epiſt. 83.
(*f*) Hier. cont. Jovin. lib. 2.

III. Certe quidem Chriſtianorum iſta eſſe non poſſunt, ſed omnino Gentilium expertium penitus Chriſtianæ doctrinæ. Sed

Ann. Eccl. Tom. VII. Pp ad

PAGIUS

SÆC. V.	ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5922.
Olymp. 302.	☉ 18. F. ☽ 12. P. 7. April. Indict. 12.
Anno Æræ Hiſpan. CCCCLXVII.	JESU CHRISTI 429.
	CÆLESTINI PAPÆ 8.
	THEODOSII JUN. 28. & 22.
A.C. 429.	VALENTINIANI III. IMP. 5.

I. *Quinta Quinquennalia Theodoſii.*

(1) COSS. *Florentius* & *Dionyſius*, uterque Orientalis. Prior enim anno ſuperiori Præfectus Prætorio ſub Theodoſio Jun. fuit, ut liquet ex legg. Cod. Theod. & ex Actis Concilii Chalcedonenſis in quibus dicitur *Expræfectus, & Exconſul Patricius Florentius*: poſterior in capite 176. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi dicitur *Præſes utriuſque militiæ & Exconſul*, & apud Priſcum pag. 47. habetur eum fuiſſe ex Scythia oriundum, ac Legatum miſſum ad *Rouam* Hunnorum Regem, Attilæ deceſſorem, cum jam antea Conſulatum geſſiſſet. *Quinta Quinquennalia* Theodoſii poſt patris mortem imperantis, eaque anticipata, ut ejuſdem Imperii *Tricennalia* demonſtrant.

II. *Prima Legatio S. Germani in Britanniam.*

A num. I. ad XXI. Proſper in Chronico ſub hujus anni COSS. ſcribit: *Agricola Pelagianus, Severiani Epiſcopi Pelagiani filius, Eccleſias Britanniæ dogmatis ſui inſinuatione corrupit. Sed actione Palladii Diaconi Papa Cæleſtinus Germanum Autiſiodorenſem Epiſcopum vice ſua mittit, & deturbatis hæreticis Britannos ad Catholicam fidem* di-

---

NOTÆ [1] C*Oſſ. Florentius*, & *Dionyſius*.
Faſti Idatii, Proſper, & Marcellinus: *Florentio* & *Dionyſio*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Florentio*, & *Zioniſia*, corrupte, pro *Dionyſio*, Epiſtola V. S. Cœleſtini Papæ. Data XII. Kal. Aug. *Flaviis Florentio* & *Dionyſio* VV. CC. *Coſ*.

ad hæc dici poteſt, ut in aliis omnibus provinciis accidiſſe vidimus, ſic eas Evangelium accepiſſe, ut tamen quamplurimi Gentiles priſtino ritu viventes remanſerint ab Evangelica gratia alieni. Certe quidem Chriſtianitatem aliquam in Scotia tempore ipſius S. Hieronymi oportuit extitiſſe, ex qua & qui Pelagium ſectati fuerint, emerſiſſent: de quibus, cum idem præfatur in Hieremiam, (*a*), hæc ſymbolicis quibuſdam figuris de Pelagio: *Latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, qui calcibus magis poſſit ferire, quam dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de Britannorum vicinia*. Et ſuperius (*b*) de eodem enigmatice item agens, antequam detegeretur hæreticus, eumdem ſtolidiſſimum, & Scotorum pultibus prægravatum appellat. Sic igitur Hieronymi tempore in Scotia Chriſtianiſmum viguiſſe oportuit, ex quo aliqui prodiere Pelagiani. Certe quidem aſſertoribus Scoticæ gentis Chriſtianitatis temporibus Victoris papæ favet Tertullianus, cum adverſus Judeos agens hæc ait (*c*): *Britannorum inacceſſa Romanis loca, Chriſto vero ſubdita*. Porro Britanniæ loca inacceſſa Romanis tempore Tertulliani fuiſſe Scotos, quos illi ſubjugare nullatenus valuiſſent, recte intelligi poſſe videtur.

(*a*) Hier. in Hierem. li. 3. præf.

(*b*) Hier. in Hierem. lib. 1. præf.

(*c*) Tert. adverſ. Judæos, c. 7.

IV. Sic igitur qui a Victore Romano Pontifice Scotos Evangelium accepiſſe majorum traditione ſcripſere, haud ſunt refellendi: nec quod tradunt majorem in Scotia auctum eſſe numerum Chriſtianorum, cum vigente in Orbe Romano Diocletiani perſecutione, e Britannia profugi Chriſtiani in Scotiam ſe contulerunt extorres: neque dum addunt ab illis excoli cæptum vitam monaſticam ardentioribus ſtudiis. Primum vero eam gentem a Cæleſtino Papa Epiſcopum habuiſſe Palladium, omnes conſentiunt: quem ſic dicit S. Proſper Britanniam ab hæreſi liberaſſe, & Scotiam barbaram gentem feciſſe Chriſtianam, ut Scotos illos, qui adhuc Gentilicio, immo ferino ritu vivebant, reddiderit omnes Chriſtianæ religionis cultores, eoſdemque ſub uno paſtore, unoque ovili collegerit, ipſo illis Epiſcopo præſidente; quem jure ut ſuum Apoſtolum venerati ſunt Scoti, magno honore proſequentes ejus reliquias in Mernia Scotiæ provincia collocatas. Ex his autem habes quibus redarguas aſſerentes Sedulium Chriſtianum poetam, quem tantopere Gelaſius Papa laudat, habuiſſe præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiſcopum: etenim cum ipſe Sedulius ad Theodoſii Imp. tempora referatur, quomodo uſus eſſe potuit Hildeberto Scotorum Archiepiſcopo præceptore, ſi nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiſcopus, & Palladius abſque controverſia primus fuiſſe dicatur ejus gentis Antiſtes? Habes autem ex antiquitate Sedulii hominis Chriſtiani, ejuſdemque doctiſſimi, quo intelligas ante Palladium cognitam, & acceptam a Scotis Chriſtianam religionem, florente ex ipſis doctiſſimo viro, eodemque maxime pio, cujus opimi ingenii extant hactenus complura nobiliſſima monumenta.

Qui igitur Evangelium primo a Victore Pontifice Maximo accepere, & a Cæleſtino Papa primum Epiſcopum, a quo ſunt omnes penitus redditi Chriſtiani, eatenus Chriſti gratia profecere, ut qui olim Gentilicio ritu viventes ob ferinos mores, ut portentum oſtentui erant humano generi, poſtea omnium præſtantiſſimi evaſerint Chriſtiani, Chriſtianamque fidem ſumma diligentia excolentes, Apoſtolico munere (ut ſuis locis dicturi ſumus) in exteras gentes longe poſitas latiſſime eam atque locupletiſſime propagarint. Porro eamdem Eccleſiam nobiliſſimam hoc noſtro ſæculo Deus tentari permiſit, ut Chriſtianæ conſtantiæ præclariſſimum ſpecimen ederet, cum inter alios martyres habere etiam meruit (quod nulla hactenus Chriſtiana gens habuit) ipſam Reginam, Catholicæ fidei eximium decus, & ornamentum, diutiſſima confeſſione in carcere ante probatam, nobiliori corona martyrii auctam. Sed jam ad legationes hoc anno in Britanniam miſſas redeamus ☞. V.

Duæ

PAGIUS dirigit, vel, ut alia lectio habet, *redegit*. Hanc Sancti Germani Autiſſiodorenſis Epiſcopi collega Sancto Lupo Epiſcopo Trecenſi, Legationem Britannicam accurate collocavit Proſper; cum Anonymus in Vita Sancti Lupi ſcribat: *Exacto biennii ſpatio* (ab Epiſcopatu nempe Lupi anno ſuperiori ad eum evecti) *cum Sancto Germano contra hæreſim Pelagianam, quæ ſanam oppugnabat fidem, in Britanniam profectus eſt*. Conſtantius Presbyter in Vita ejuſdem Sancti Germani apud Surium ad diem XXX. Julii, teſtatur, utrumque Epiſcopum a Synodo Gallicana incerto loco habita in Brittanniam miſſum. Libro enim I. cap. 19. ait: *Ex Britanniis directa legatio, Gallicanis Epiſcopis nunciavit, Pelagianam perverſitatem in locis ſuis late populos occupaſſe. Ob quam cauſam Synodus numeroſa collecta eſt, omniumque judicio duo præclara religionis lumina univerſorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus*, &c. Eam Synodum autumno præſentis anni habitam, Anonymus in Vita Sancti Lupi indicat, quando ait, eos profectos temporibus hybernis, ideſt, ſub hujus anni finem: *Terribiles Oceani fluctus, temporibus hybernis mari ſe committentes orationum gubernaculis mitigarunt*. Synodum hanc Gallicanam numeroſam fuiſſe ſcribit Beda lib. 1. cap. 17. ubi de hac Germani & Lupi miſſione in Britanniam verba facit: *Inveniunt ſalubre conſilium* (Britanni ſcilicet), *ut a Gallicanis Antiſtitibus auxilium belli*

VI. Quæ fuerunt iſtæ legationes, nimirum Palladii diaconi altera, altera vero S. Germani Epiſcopi, ſed poſterior ex priore, ambæque ex uno eodemque prodeuntes fonte, nempe a Cæleſtino Romano Pontifice; ut ex Proſpero, qui res geſtas ſui temporis ſcripſit, apparet; cui & præ cæteris inhærendum prærogativa tanti auctoris, res quæ ob oculos, & præ manibus habuit ſcribentis, omnes æque conſentient. Duas præterea fuiſſe Palladii legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cum hoc anno occaſione hæreſis Pelagianæ ab ipſo Cæleſtino Romano Pontifice miſſus eſt in Britanniam; poſteriorem vero poſt ſequentem annum (ut idem affirmat Proſper) cum Palladius ex diacono creatus Epiſcopus ad Scotos ab eodem miſſus eſt Cæleſtino. Agamus de ſingulis ex ordine rerum geſtarum, & temporis.

VII. Primum vero quod ad Palladium diaconum ſpectat, ex Proſpero corrigendus eſt Beda (*a*), dum ait, anno octavo Imperii Theodoſii Junioris miſſum eſſe Palladium a Cæleſtino Romano Pontifice: nam Pontificatus ipſius Cæleſtini ab eo tempore poſt annos octo contigit, nempe decimoſexto ejuſdem Theodoſii Imperatoris. De Palladio autem, quiſnam iſte fuerit, perveſtigandum eſt. Græcum fuiſſe hominem cum dicant, vane putavit aliquis ex recentioribus (*b*) hunc illum fuiſſe Palladium Joannis Hieroſolymitani perneceſſarium: nam illum non diaconum, ſed Epiſcopum, non expugnatorem Pelagii, ſed defenſorem fuiſſe, ſuperius pluries demonſtratum eſt. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem Cyrillus Alexandrinus ſcripſit commentarium de Adoratione, & cultu in Spiritu ſancto.

(*a*) *Beda hiſt. Angl. li.* 1. *c.* 14. *& de ſex ætat. in Theodoſ. Jun.*

(*b*) *Trithem. de Script. Eccleſ.*

Ann. Eccl. Tom. VII.

VIII. Cæterum quem fuiſſe putamus, conſtat his temporibus vixiſſe Palladium diaconum S. R. E. qui reperitur ſcripſiſſe haud pridem ſub Zoſimo Papa res geſtas S. Joannis Chryſoſtomi, nempe dialogum illum alterius Palladii Epiſcopi Helenopolis cum Theodoro itidem Romanæ Eccleſiæ diacono: qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter ſcriptores Eccleſiaſticos; nam præter Vitam Joannis Chryſoſtomi ab ipſo ſcriptam per dialogiſmum, in quo Palladius Epiſcopus, & Theodorus diaconus interloquuntur librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum unum, & ad Cæleſtinum epiſtolarum librum unum, & alia Græco ſermone ab eodem edita idem tradit. Utinam extaret liber ille Palladii epiſtolarum ad Cæleſtinum; certe quidem, cuncta quæ in hac legatione ab eo geſta eſſent, fuiſſe accurate ſcriptis mandata illis epiſtolis, opinari poſſumus: cum nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quam quæ dicta ſunt ex Proſpero, habeamus expreſſum. Scotos quidem ipſos ab eo ad Chriſti fidem converſos fuiſſe, & ex munere Apoſtolico conſecutum quoque fuiſſe nomen, ut Apoſtolus Scotorum fuerit nuncupatus, una omnium cum Proſpero eſt ſententia. Navigaſſe quoque ad Hibernos, & illic Evangelium prædicaſſe mandato ejuſdem Cæleſtini Romani Pontificis, Probus teſtatur in rebus geſtis ſancti Patricii a ſe conſcriptis, qui & nominat eumdem Palladium, Archidiaconum Cæleſtini. Porro morte prævento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo opus abſolvit, de quo ſuo loco dicendum inferius.

Scripta Palladii.

IX. At quoniam res ſummas, & plurium annorum ſpatio confectas cogimur, jactura ve-

P p 2

PAGIUS *li ſpiritalis inquirant, quam ob cauſam collecta magna Synodo* (ſcilicet in Gallia) *quærebatur in commune, qui illuc ad ſuccurrendum fidei mitti deberent: atque omnium judicio eligebantur Apoſtolici Sacerdotes Germanus Autiſſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinæ civitatis Epiſcopi*, &c. [1] Inter eos, qui Fidem Orthodoxam hoc tempore in Britannia oppugnabant, aliqui Viri docti Faſtidium numerant, ſed hunc eximie Catholicum fuiſſe ſupra monſtravimus.

III. Dum *Germanus* in Britanniam proficiſcitur, & per territorium Pariſiacæ Urbis tranſit, ei complures obviam procedunt, qui puellam quandam *Genovefam* nomine eminus conſpicatus, dixit ejus parentibus hujus filiæ nativitatem, ipſis quoque Angelis lætitiam peperiſſe, ut narrat Conſtantius loco citato cap. 20. & ſeq. Idem legitur in Vita Sanctæ hujus Virginis a Chiffletio in fine Hiſtoriæ Bedæ edita. *Genovefa* poſtea multis miraculis ac virtutibus in Galliis refulſit, ut in ejus Vita narratur. Geſta in Britannia a Germano & Lupo idem Conſtantius cap. 23. deſcribit, ut videre eſt apud Baronium, aitque, cum paulo ante Paſchalia feſta, anni nempe quadringenteſimi triceſimi, *Saxones Pictique bellum adverſus Britones junctis viribus* ſuſcepiſſent, Germanum Inſulanorum precibus motum exercitui ſe ſe ducem præbuiſſe, & hoſtes in fugam compuliſſe, dum *Alleluia*, *tertio repetitum*, *Sacerdotes exclamant*. Quare cum Conſtantius cap. 28. teſtetur, hæc contigiſſe *emenſa ſolemnitate Paſchali*, manifeſtum eſt, nonniſi anno ſe-

S. Genovefa pedibus ejus provolvitur.

NOTÆ [1] Hanc Synodum Gallicanam Trecis in Campania celebratam fuiſſe inde deducitur, quod fidei formula in ea, ut non obſcure deducitur, condita contra hæreſim Pelagianam in Brittania paulo ante invectam appelletur *Trecaſſina confeſſio* in Vita S. Lupi antiqua apud Bollandiſtas ad diem XXIX. Julii. Porro hæc genuina loci hujus lectio videtur, pro eo quod Surius temere ſubſtituit. *Ad fidem ſanæ Confeſſionis*. Vide Bollandiſt. *ibid.*

De Legatione Germani Epiſc. a Conſtantio ſcripta.

veterum monumentorum, tranſilire jejuni, res inquam præclaras a Palladio in hac legatione perfunctas: age de S. Germani legatione orationem inſtituamus; de qua primum (quod ad rationem temporis ſpectat) ex Proſpero rurſum corrigendus eſt Beda. Etenim cum Proſper ſub hujus anni Conſulibus referat legationem Germani opera Palladii procuratam, apud Bedam (*a*) ponitur poſt obitum Theodoſi Junioris ſub Marciano Imperatore: auſcultandum autem Proſperum potius ex dictis rationibus, quam Bedam, nemo non videt. Exſtant Acta ipſius S. Germani Epiſcopi legati poſteris tradita, & omni fide conſignata, a Conſtantio presbytero ſcripta ad S. Patientem Epiſcopum Lugdunenſem: floruerunt ambo hoc ſæculo, eſtque de utroque mentio apud Sidonium Apollinarem, meminit etiam ejuſdem Conſtantii, qui Vitam S. Germani conſcripſit, Iſidorus (*b*): ſed cum Epiſcopum nominet, alii vero presbyterum, non mirum videtur ut idem poſtea Epiſcopus factus ſit: ſic & apud Sidonium, & in Conciliis Gallicanis Conſtantius nominatus reperitur Epiſcopus: ſcripſit autem ea Conſtantius ad Cenſurium Antiſiodorenſem Epiſcopum, ad quem extat quoque Sidonii Apollinaris (*c*) epiſtola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto, & vulgari homine ea de legatione Germani eſſe conſcripta, ſed a nobili auctore, qui inter claros illuſtreſque viros hujus ſæculi vixerit.

(*a*) *Bed. de ſex æt. & hiſt. Angl. l.1. c.17.*

(*b*) *Iſid. de Vir. illuſt. c.4.*

(*c*) *Sidon. l.2. epiſt. 12. & lib. 3. ep.2. & lib.6. epiſt. 22.*

X. Cum vero auctoritate Proſperi ſatis liqueat, S. Germanum Epiſcopum in Britanniam a Cæleſtino miſſum eſſe legatum; Conſtantius vero ac poſt eum Beda tradat a Synodo Gallicana id factum: potuit quidem utrumque facile contigiſſe; vel, ut quem mittendum Synodus illa delegiſſet, Pontifex comprobaſſet; vel quem ſibi ad eam provinciam legare deberet, ipſe Cæleſtinus arbitrio Gallorum Epiſcoporum reliquiſſet. Certe quidem clades ipſa illata Britannorum Eccleſiæ ab ipſorum gentili Pelagio, ac ejus diſcipulis, prius innotuit Epiſcopis Galliarum legatione Catholicorum Antiſtitum Britannorum, ut ex Conſtantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum undique (ut dictum eſt) exagitati Pelagiani fuere; in inſula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captare curarunt: ubi affectato ex more titulo ſanctitatis, in ſe populi oculos convertentes, in eos paulatim cum prædicatione Chriſtianæ vitæ perfectionis, quam ſe profiteri jactabant, venena hæreſis inſtillarunt; quæ adeo eorum præcordiis inhæſerunt, ut jam medicinam nullam admitterent, ſuorumque paſtorum lupos arcentium vocem contemnerent: unde opus fuit, e vicinis Galliis, immo e longe poſita Romana Eccleſia adverſus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non unus Germanus Epiſcopus tantum ſuſcepit onus ſubeundum; verum additus eſt illi collega vir ſanctiſſimus Lupus Epiſcopus Trecenſis: amboque ſicut Paulus, & Barnabas, in Evangelium ſegregati. Sed jam rem ipſam a Conſtantio deſcriptam referre aggrediamur (*d*):

(*d*) *Conſt. l.1. c.19. apud Sur. tom.4.*

XI. Synodus Gallicana ex qua Germanus, & Lupus Epiſc. miſſi in Britanniam.

Eodem (inquit) *tempore ex Britanniis directa legatio Gallicanis Epiſcopis nuntiavit, Pelagianam perverſitatem in locis ſuis late populos occupaſſe, & quamprimum fidei Catholicæ debere ſuccurri. Ob quam cauſam Synodus numeroſa collecta eſt: omniumque judicio duo præclara religionis lumina univerſorum precibus*

PAGIUS

ſequenti *Germanum* & *Lupum* in Gallias rediiſſe; licet Baronius hoc anno uno tenore Synodum Gallicanam & reditum Legatorum in patriam referat. Eadem quæ Conſtantius, fuſe recitat Beda loco laudato.

IV. *Germanus Verolamii Synodum celebrat.*

Collectores Conciliorum, & poſt eos Garnerius in Diſſert. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, ſcribunt Sanctum *Germanum*, dum in Britannia eſſet, *Verolamii* Synodum celebraſſe; quam in rem citant Bedam & Conſtantium, quamvis neuter Verolamii, quæ urbs erat Albionis, cujus hodie nihil præter mœnium fragmina ſupereſt, mentionem faciat, *Verolamii* tamen Synodum collectam tradit Florilegus in Hiſtoria ſua ad annum CDXLVI. pro quo faciunt, inquit Uſſerius in Britan. Eccleſ. Antiquit. cap. 11. & *antiquæ fani Albani membranulæ*, quæ eo in loco; ubi Sancti *Germani* ſacellum etiamnum ſupereſt, hunc pro ſuggeſtu verbum Divinum effatum fuiſſe teſtantur; & ipſe Conſtantius lib. 1. cap. 25. quem Sancti Albani, qui Verolamii colebatur, ſepulcrum aperiri tum juſſiſſe refert: *Germanus*, inquit, *omnium Apoſtolorum, diverſorumque martyrum Reliquias ſecum habens, facta oratione, juſſit revelli ſepulcrum, pretioſa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, ut membra Sanctorum ex diverſis regionibus collecta, quos pares meritis receperat Cœlum, ſe'ulcri quoque unius teneret hoſpitium. Quibus depoſitis honorifico atque ſociatis: de loco ipſo ubi beati martyris effuſus fuerat ſanguis, miſſam pulveris ſecum portaturus abſtulit; in qua apparebat, cruore ſervato, rubere martyrum cædem perſecutore pallente.*

V. *S. Gregorius M. hujus S. Germani Miſſionis meminit.*

Ad hanc Germani & Lupi victoriam alluſit ſine dubio Gregorius lib. 27. Moral. cap. 6. hæc verba Job. cap. 36. exponens: *Cardines quoque maris operiet:* ait enim: *Omnipotens Dominus coruſcantibus nubibus cardines maris operuit, quia emicantibus Prædicatorum miraculis ad fidem etiam terminos mundi perduxit. Ecce enim pene cunctarum jam gentium corda penetravit. Ecce in una Fide, Orientis limitem Occidentiſque conjunxit. Ecce lingua Britanniæ, quæ nihil aliud noverat, quam barbarum frendere, jam dudum in Divinis laudibus Hebræum cœpit Alleluja reſonare: Ecce quondam tumidus, jam ſubtractus Sanctorum pedibus ſervit Oceanus; ejuſque barbaros motus, quos terreni Principes edomare ferro nequiverant, hos pro Divina formidine Sacerdotum ora ſimplicibus verbis ligant: & qui*

ca-

bus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apoſtolici ſacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus poſſidentes. Et quanto neceſſitas laborioſior apparebat, tanto eam promptius heroes devotiſſimi ſuſceperunt, celebritatem negotii fidei ſtimulis maturantes. Subdit poſt hæc auctor, quomodo in itinere apud Pariſios ſanctam virginem Genovefam S. Germanus præſcius futurorum vocatam Deo deſpondit, nummumque caſu repertum cruce impreſſum eidem in memoriam geſtandum dedit: ac de navigatione in Britanniam mox hæc addit (*a*):

(*a*) *Ibid. l.1. c.22.*

XII. *Hi itaque Oceanum mare Chriſto duce & auctore, conſcendunt: qui famulos ſuos inter diſcrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primum de ſinu Gallico flabris levibus navis in altum provecta ducitur, donec ad æquor medium perveniret, ubi porrectis in longum viſibus nihil aliud videretur, quam cælum & maria. Nec multo poſt occurrit in pelago legionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros pervadere ad recipiendam populorum ſalutem lividis iniquitatibus inviderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælum diemque nubium noctæ ſubducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aeris horrore congeminant. Ventorum furorem vela non ſuſtinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt miniſteria victa nautarum. Ferebatur navigium oratione, non viribus. Et caſu dux ipſe vel Pontifex, fractus corporis laſſitudine, ſopore reſolutus eſt.*

XIII. *Tum vero quaſi repugnatore ceſſante, tempeſtas excitata convaluit, & jam navigium perfuſis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omneſque turbati, excitant ſeniorem, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate conſtantior, Chriſtum invocat, Oceanum increpat, & procellis ſævientibus cauſam religionis opponit: ſtatimque aſſumpto oleo, in nomine Trinitatis levi aſpergine fluctus ſævientes oppreſſit: collegam commonet, hortatur univerſos: oratio uno ore & clamore profunditur: adeſt Divinitas, fugantur inimici, tranquillitas ſerena ſubſequitur: venti contrarii ad itineris miniſteria vertuntur: navigium famulatrix unda ſubſequitur, decurſiſque immenſis ſpatiis, brevi optati litoris quiete potiuntur. Itaque conveniens ex diverſis partibus multitudo excepit ſacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio adverſa prædixerat. Nuntiabant enim ſiniſtri ſpiritus quod timebant. Qui imperio ſacerdotum dum ab obſeſſis corporibus detruduntur, & tempeſtatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victoſque ſe eorum meritis & imperio non negabant.*

Maris tempeſtatem divina virtute ſuperant.

XIV. *Interea Britannorum inſulam, quæ inter omnes eſt vel prima vel maxima, ſacerdotes Apoſtolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleverunt. Et cum quotidie irruente frequentia ſtiparentur, divinus ſermo non ſolum in eccleſiis, verum etiam per trivia, & per devia fundebatur; ut paſſim & fide Catholici firmarentur, & depravati viam correctionis agnoſcerent. Erat in illis Apoſtolorum inſtar gloria, & auctoritas per conſcientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus aſſertio veritatis. Itaque regionis univerſitas in eorum ſententiam prompta tranſierat; latebant abditi ſiniſtræ perſuaſionis auctores, & more maligni ſpiritus gemebant perire ſibi populos evadentes. Ad extremum diuturna meditatione con-*

Britanni audiunt Germanum.

PAGIUS

catervas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, jam nunc fidelis humilium linguas timet. Quia enim perceptis cæleſtibus verbis, clareſcentibus quoque miraculis virtus ei Divinæ cognitionis infunditur, ejuſdem Divinitatis terrore refrænatur; ut prave agere metuat, ac totis deſideriis ad æternitatis gratiam pervenire concupiſcat. Beda quidem lib. 2. cap. 1. hæc Gregorii verba ad prædicationem Sancti Auguſtini, ejuſque ſociorum refert. Verum cum Gregorius anno DXCI. ut videre eſt apud Baronium eo anno num. XL. Moralium libros abſolverit, non potuit Gregorius illa ſcribens intendere ad Auguſtinum, cujus miſſio Anglicana anno tantum DXCVI. decreta eſt, & annis ſequentibus executioni mandata. Beda itaque hoc in loco lapſus eſt.

VI. *Opinio Sirmondi de anno prioris Legationis S. Germani.*

Sirmondus in Notis poſthumis, quæ referuntur in Appendice ad Tomum III. Concil. editionis Labbeanæ, exiſtimat, Synodum Gallicanam, & priorem Germani Legationem in Britanniam pertinere ad annum CCCCXLVI. quam in rem laudat Sigebertum in Chronico, & Bedam lib. 1. cap. 17. ubi poſt Saxonum in Britanniam adventum, *Germani* Legationem commemorat; &
,, vero, inquit Sirmondus, poſtea contigiſſe neceſſe
,, eſt; cum ex Legationis iſtius hiſtoria, quam
,, Conſtantius Presbyter in ſancti Germani vi-
,, ta deſcripſit, Britannos conſtet præſente Ger-
,, mano cum Pictis & Saxonibus conflixiſſe;
,, *Saxones* autem quo anno in Britanniam irru-
,, perint, etſi non omnes conſentiunt, tamen
,, ante hunc annum irrupiſſe nemo tradit. Ad-
,, de quod idem Conſtantius auctor eſt Germa-
,, num ex Britannia reverſum, alterum mox
,, iter iniiſſe Arelatum; quo tempore Gallia-
,, rum Prætorio Præfectus erat *Auxiliaris*. At
,, Auxiliarem hoc anno & proximis Præfectu-
,, ram geſſiſſe, vel ex eis patet, quæ paulo an-
,, te dicta ſunt de cauſa Chelidonii. Quare
,, quod in vulgari Chronico Proſperi Cæleſtini
,, Papæ temporibus anno CDXXIX. affixa eſt
,, *Germani* Legatio, inſititii, ut apparet, men-
,, di ſuſpicione non caret, ab iis fortaſſe, qui
,, cum Palladium in eas oras a *Cæleſtino* miſ-
,, ſum legiſſent, *Germanum* ibidem ab eodem
,, in Britanniam deſtinatum credidere. Quod
neque a Beda neque a Conſtantio vel Erico, neque ab ullo Scriptore antiquo eſt proditum.

VII. *Refellitur.*

Verum hæc Sirmondi opinio ab Auctore Vitæ

concepta, præſumunt inire conflictum. Procedunt conſpicui divitiis, veſte fulgenti circumdati aſſentatione multorum: contentioniſque ſubire aleam maluerunt, quam in populo, quem ſubverterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur ſe ipſi ſilentio damnaviſſe.

XV. *Illic plane immenſæ multitudinis numeroſitas etiam cum conjugibus ac liberis excitata convenerat. Aderat populus ſpectator futurus & judex. Aſtabant partes diſpari conditione diſſimiles: hinc divina auctoritas, inde humana præſumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Chriſtus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatiſſimi ſacerdotes præbuerant adverſariis copiam diſputandi, quæ ſola verborum nuditate diu inaniter & aures occupavit & tempora. Deinde Antiſtites venerandi torrentes eloquii ſui cum Apoſtolicis & Evangelicis tonitruis profuderunt. Miſcebatur ſermo proprius cum divino, & aſſertiones frequentiſſimas lectionum teſtimonia ſequebantur. Convincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita ut ad ſingulas verborum objectiones reos ſe, dum reſpondere nequiverunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: judicium cum clamore teſtatur. Cum ſubito vir Tribunitiæ poteſtatis cum conjuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam ſinibus ingerens ſacerdotum: quam illi offerri adverſariis præceperunt. Sed illi, conſcientia puniente deterriti jungunt cum parentibus preces, & curationem parvulæ a ſacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos adverſarios intuentes, orationem breviter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu Sancto ſanctam invocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri ſuo capſulam cum ſanctorum reliquiis collo avulſam manibus comprehendit, eamque in conſpectu omnium puellæ oculis applicavit: quos ſtatim, evacuatis tenebris lumine veritatis implevit. Exultant parentes, miraculo populus contremiſcit. Poſt quam diem ita ex animis hominum perſuaſio iniqua deleta eſt, ut ſacerdotum doctrinam ſitientibus deſideriis ſectarentur.*

Miraculo fides Catholica probata.

XVI. *Compreſſa itaque perverſitate damnabili, ejuſque auctoribus confutatis, animiſque omnium fidei puritate compoſitis, ſacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipſum gratias acturi, properabant. Ubi Germanus, omnium Apoſtolorum, diverſorumque martyrum reliquias ſecum habens, facta oratione, juſſit revelli ſepulcrum, pretioſa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, ut membra ſanctorum ex diverſis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, ſepulcri quoque unius teneret hoſpitium. Quibus depoſitis, honorificeque ſociatis, de loco ipſo, ubi beati martyris effuſus fuerat ſanguis, maſſam pulveris ſecum portaturus abſtulit: in qua apparebat, cruore ſervato, rubere martyrum cædem, perſecutore pallente. Quibus ita geſtis, innumera hominum eodem die ad Dominum converſa eſt turba.* Hæc Conſtantius. Vide & conſidera hic opportune, lector, quænam ſit putanda Catholica fides, & in ſanctorum cultu pia traditio, num ea, quam ſanctiſſimi Epiſcopi, ſequentibus ſignis, Dei teſtificatione docebant, an quam in demolitione martyrum ſepulcrorum in eadem inſula (proh dolor!) fæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina ſanctorum extorquet? Sed miſſis his (nam quis corriget quos Deus deſpexit) ſacros antiſtites mira adhuc in eadem inſula agentes proſequamur: ſubdit enim Conſtantius.

Germanus pulverem colligit ex loco Martyrii S. Albani.

In-

PAGIUS

tæ Sancti Lupi evertitur, ut ex dictis liquet, eique Sigebertus contrarius eſt; cum hic diſerte duas *Germani* Legationes Britannicas referat, & in eo ſolum peccet, quod eas ſuis annis non reddiderit. Priorem Lupo comite factam dicit anno CDXXXVI. quod in cauſa fuit, cur poſteriorem Baronius in annum CCCCXXXV. congeſſerit. Secundam recitat Sigebertus anno CDXLVIII. non vero CDXLVI. aitque *Severum* Trevirenſem Epiſcopum Germani ſocium fuiſſe. Præterea in rerum Anglicarum Chronologia hoc ſæculo alii duces a Sigeberto ſequendi, quia is plerumque in magnos anachroniſmos incidit. Quoad Bedam a Sirmondo citatum, hic Socratis, Sozomeni, & Theodoreti exemplo ſæpe res, quæ diverſis annis contigere, ne narrationem interturbet, uno tenore recitat. Quare lib. 1. cap. 15. refert Anglorum & Saxonum adventum in Britanniam, quem certum eſſe debet, anno CDXLIX. accidiſſe, & poſtea cap. 17. Germani & Lupi in Britanniam navigationem, tumque alteram *Germani* Legationem ſancto *Severo* Epiſcopo Trevirenſi comite factam. Quæ cum anno CDXLVII. obita fuerit, ut infra oſtendemus, Beda utramque circa ea tempora, quibus prior Legatio peracta, narravit, ac ſtatim de legatione ſancti Auguſtini a Sancto Gregorio Papa decreta verba fecit, licet hæc ultima ſæculo tantum ſequenti in finem vergente miſſa fuerit.

VIII. Quoad pugnam *Saxones* inter & *Britones* habitam, quæ Sirmondum in tranſverſum egit, Uſſerius in Antiquit. Eccleſ. Britan. cap. II. reſpondet, longe prius quam *Hengiſtus* cum ſuis Saxonibus in Britanniam appuliſſet, frequenter in eam Saxonas irrumpere ſolitos. Initio enim Imperii Valentiniani primi Saxonas, non minus quam Pictos & Scotos ærumnis continuis Britannos vexaſſe, auctor eſt Marcellinus lib. 27. cap. 8. & alibi, & ſub Honorio Imp. de Stilichone ita canentem Britanniam inducit Claudianus lib. 2. de laudib. Stilich.

Hoc tempore Saxones Britanniam infeſtabant.

Illius effectum curis, ne bella timerem
Scotica, nec Pictum tremerem, nec littore toto
Proſpicerem dubiis venturum Saxona ventis

Hinc

XVII. Germanus patitur pedis colluxationem.

Inde dum redeunt, inſidiator inimicus caſualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapſus occaſione contrivit, ignorans illius merita, ſicut Job beatiſſimi, affli-ctione corporis propaganda. Et dum aliquandiu uno in loco infirmitatis neceſſitate conſtringitur; in vicinia, qua manebat, caſuale exarſit incendium: quod conſumptis domibus, quæ illic paluſtri arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem jacebat, flabris ſtimulantibus, ferebatur. Concurſus omnium ad Antiſtitem convolavit, ut elevatis manibus periculum quod imminebat evaderet. Qui omnibus increpatis, moveri ſe fidei præſumptione, non paſſus eſt. Multitudo omnis deſperatione perterrita obviam occurrit incendio. Sed ut potentia Dei manifeſtior appareret, quicquid cuſtodire tentaverat turba, conſumitur: quod vero jacens & infirmus defenderat, reſervatur: hoſpitium ſancti viri expaveſcens flamma tranſilivit, ultra citraque deſæviens; & inter globos flammantis incendii incolume tabernaculum, quod habitator incluſus ſervabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam ſe divinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba ſine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referri nequeunt, quæ Chriſtus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati ſuæ remedii nibil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niveis veſtibus vidit ſibi adeſſe perſonam, quæ manu extenſa jacentem videretur attollere, eumque conſiſtere firmis veſtigiis imperabat. Poſt quam horam ita fugatis doloribus, recepit priſtinam ſanitatem, ut die reddito, itineris laborem ſubiret intrepidus.

Interea Saxones, Pictique bellum adverſus Britones junctis viribus ſuſceperunt, quos eadem neceſſitas in caſtra conſtrinxerat: & cum trepidi partes ſuas pene impares judicarent, ſanctorum Antiſtitum auxilium petierunt. Qui promiſſum maturantes adventum, tantum ſecuritatis & fiduciæ contulerunt, ut acceſſiſſe maximus crederetur exercitus. Itaque Apoſtolicis ducibus Chriſtus militabat in caſtris. Aderant etiam Quadrageſimæ venerabiles dies, quos religioſiores reddebat præſentia ſacerdotum, in tantum ut quotidianis prædicationibus inſtituti certatim ad gratiam baptiſmatis convolarent. Nam maxima exercitus multitudo undam lavacri ſalutaris expetiit. Eccleſia ad diem Reſurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campeſtri inſtar civitatis aptatur. Madidus baptiſmate procedit exercitus, fides fervet in populo; & contempto armorum præſidio, Divinitatis expectatur auxilium. XVIII. Germanus præſto eſt Britannis adverſus hoſtes.

Interea hæc inſtitutio vel forma caſtrorum hoſtibus nunciatur: qui victoriam quaſi de inermi exercitu præſumentes, aſſumpta alacritate feſtinant: quorum tamen adventus exploratione cognoſcitur. Cumque emenſa ſolemnitate Paſchali, recens de lavacro major pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus du- XIX. Victoria ſine ſanguine divina virtute parta.

PAGIUS Hinc ad inſulam a *Saxonum* impetu defendendam inſtitutus fuit *Comes littoris Saxonici per Britanniam*, ut habet Notitia Imperii: quo præſidio abductis hinc Romanis legionibus jam ante hunc annum ceſſante, non mirum, ſi e Saxonico illo littore crebras incurſiones perpeſſa fuerit Britannia, ut de *Vortigerni* Conſiliariis Saxonas in Britanniam anno CDXLVII. invitantibus Gildas in libello de Excidio Britanniæ jure merito exclamarit: *O altiſſimam ſenſus caliginem! O deſperabilem crudamque mentis hebetudinem! quos propenſius morte cum abeſſent, tremebant; ut ita dicam, ſub unius tecti culmen Sponte invitabant ſtulti Principes Taneos, dantes Pharaoni conſilium inſipiens* Eſaiæ cap. 19.) Ita Uſſerius, cui tamen non aſſentio in omnibus.

IX. *Septentrionalem Britanniæ partem incolebant.* Saxones enim, de quibus loquitur Conſtantius in vita Sancti Germani, in ipſamet Britannia habitabant, quod manifeſte indicat Beda lib. 1. cap. 17. & ſeqq. ait enim: *Ante paucos ſane adventus eorum annos* (nempe Saxonum Anglorum & Jutarum) *hæreſis Pelagiana per Agricolam inlata, Severiani Epiſcopi filium, fidem Britanniarum, fœda peſte commaculaverat* &c. *quam ob cauſam collecta magna Synodo*, &c. *eligebantur Apoſtolicis Sacerdotes Germanus Antiſſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinæ civitatis Epiſcopus.* Tum cap. 20. *interea Saxones, Pictique bellum adverſus Britones junctis viribus ſuſceperunt: & cum trepidi partes ſuas pene impares judicarent, Sanctorum Antiſtitum auxilium petierunt*, Germani ſcilicet & Lupi. Quare ante adventum Anglo-Saxonum in Britanniam jam alii Saxones in ea inſula ſedem fixerant, & de iſtis Beda & Conſtantius loquuntur. Hi vero alii non erant, quam Scoti ac Hiberni, quos Scriptores Latini longe ante Conſtantium *Saxones* appellarant. Claudianus enim in IV. Conſulatu Honorii, quem anno CCCXCVIII. geſſit, canit:

Maduerunt Saxone fuſo
Orcades. Incaluit Pictorum ſanguine Thule
Scotorum cumulos flevit glacialis Hiberne.

Claudianus & Statius Magnam Britanniam *Thule* nomine ſæpe appellant, *Orcades* vero inſulæ ſunt Scotiæ ad Septentrionem, in mari Caledonio, & ab eo tantum Pictico Freto diviſæ. Claudianus itaque illius incolas *Saxones* diſerte vocat. Præterea Sidonius Apollinaris in Panegyrico Aviti anno CDLVI. recitato verſu 85. ait:

Victricia Cæſar
Signa Caledonios tranſvexit ad uſque Britannos.
Fuderit & quamquam Scotum, & cum Saxone Pictum,
Hoſtes quæſivit, quem jam natura vetabat
Quærere plus homines.

Lo-

ducem ſe prælii profitetur. Eligit expeditos, circumjecta percurrit: & e regione qua hoſtium ſperabatur adventus, vallem circumdatam editis montibus intuetur: quo in loco novum componit exercitum, ipſe dux agminis. Et jam aderat ferox hoſtium multitudo, quam appropinquare intuebantur in inſidiis conſtituti. Cum ſubito Germanus ſignifer univerſos admonet, & prædicit, ut voci ſuæ uno clamore reſpondeant. Securiſque hoſtibus, qui ſe inſperatos adeſſe confiderent. ALLELUJA, tertio repetitum, ſacerdotes inclamant. Sequitur una vox omnium; & elevatum clamorem, repercuſſo aere, montium incluſa multiplicant. Hoſtile agmen terrore proſternitur, & ruiſſe ſuper ſe non ſolum rupes circumdatas, verum etiam ipſam cœli machinam, contremiſcunt: trepidationique injectæ vix ſufficere pedum pernicitas credebatur. Paſſim fugiunt, arma projiciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuiſſe diſcrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod ſenſim venientes tranſierant, devoravit. Ultionem ſuam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præſtitæ otioſus ſpectator efficitur. Spolia colliguntur expoſita, & prædam cæleſtis victoriæ miles religioſus adipiſcitur. Triumphant Pontifices, hoſtibus fuſis ſine ſanguine, triumphant victoria fide obtenta, non viribus. Compoſita itaque opulentiſſima inſula ſecuritate multiplici, ſuperatiſque hoſtibus vel ſpiritualibus, vel carne conſpicuis, quippe qui viciſſent Pelagianiſtas & Saxones: cum totius mœrore regionis reditum moliuntur. Tranquillam navigationem merita propria & interceſſio Albani martyris paraverunt, quietoſque Antiſtites ſuorum deſideriis felix carina reſtituit.

Germanus revertitur Antiſidorum.

In reditu venerabilium ſacerdotum exultant Galliæ, gaudent Eccleſiæ, dæmones contremiſcunt. Certe expectatio propriæ civitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud majeſtatem divinam & inter mundi procellas ſervare conſueverat. Tributaria enim functio præter ſolitum & neceſſitates innumeræ cives ſuos quaſi pupillos orbatos parente depreſſerant. Et pro quiete vel requie quæſiturus remedia civitati, poſt maritima diſcrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illuſtraturus parviſſimo comitatu & exigua evectione progreditur, qui pro largiſſimis theſauris Chriſtum ferebat in pectore. Adiit enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro civibus ſuis. Poſt alia vero ab eodem ſacro Antiſtite inſigna opera edita, idem auctor ſubdit de poſteriori legatione ejuſdem in eamdem inſulam eadem quoque ex cauſa ſuſcepta: ſed quoniam ea contigit ſub Sixto Romano Pontifice, de ea ſuo loco agemus. XX.

Hoc eodem anno ipſe Cæleſtinus Roma- XXI.

ma-

PAGIUS

Loquitur Sidonius de Julio Cæſare, & *Caledonios* qui habitabant in finibus Magnæ Britanniæ & in ejus Occidentali parte, *Saxones* & *Pictos* appellat. Quare jam a Romanorum temporibus *Saxones* in parte Septentrionali Magnæ Britanniæ morabantur. Neque Sidonius, ut eum interpretatur Sirmondus in Notis ad illum Panegyricum, intelligi poteſt de Anglo-Saxonibus, qui paucis annis antequam Panegyricum illum Sidonius haberet, in Britanniam venerant; *Saxones* enim Anglorum ſocii partem Britanniæ meridionalem, non vero partem quæ in Septentrione poſita eſt, incoluere, ut omnibus notum. *Saxones* autem a Sidonio nuncupantur *Caledonii* cum Pictis fœderati, qui uterque populus integram Caledoniorum gentem Magnæ Britanniæ partes Septentrionales habitantem conflabat. Ex quibus manifeſtum eſt, Proſperum in Chronico priorem Germani Legationem Britannicam accurate hoc anno retuliſſe, & verum eſſe quod Conſtantius & Beda citati tradunt, *Germano* in Britannia agente, Britones ejus precibus *Pictos Saxoneſque* in fugam compuliſſe, hoſque *Saxones* in Septentrionali parte Britanniæ, & in inſulis Orcadibus ſedes habuiſſe.

X. *Et quidem jam a Sæculo ſuperiori.*

* Jam ante annum Chriſti CCCLXIV. *Saxones* cum Pictis Septentrionalem partem Magnæ Britanniæ habitabant, ut certo colligi videtur ex his quæ Ammianus lib. 26. cap. 4. ad Conſulatum Joviani & Varroniani eo anno geſtum, habet: Picti, inquit, *Saxoneſque & Scoti, & Attacotti Britannos ærumnis vexavere continuis.* Erant *Attacotti* populi Scotiæ Septentrionalis, ubi nunc Comitatus Buquamenſis, ut recte Nicolaus Samſon. Hoc ipſo tempore Provinciæ illæ Septentrionales ad Orientem ſitæ, uti *Angus*, *Marnes*, *Mourray*, aliæque lingua Hibernica non utuntur, & populi montes incolentes verſus Occidentem e regione inſularum *Hebridum* dictarum inferioris regionis *Occidentales Saxones* appellare ſolent, ut obſervat Camdenus pag. 90. & 95. Hic autem Auctor arbitratur, hoc nomen ab antiquis Northumbris inferioris Scotiæ habitatoribus originem ducere. Verum hac in re labitur; *Northumbri* enim ultra Fretum Edimburgenſe nunquam ſedes habuere, ſicut nec Angli Septentrionalem partem hodierni Scotiæ regni unquam incoluere; & tamen anno CCCLXIV. juxta Mare Germanicum *Saxones* morabantur. Quare cum *Northumbri* nunquam Saxones appellati fuerint, neque in Scotia habitarint, Ammianus de veris Saxonibus, Scotiæ incolis, omnino intelligendus. Quæ quia non ſatis nota ſedulo explicanda fuere.

Baronius a num. VI. ad IX. agit de *Palladio* Diacono, cujus efflagitatu Proſper loco laudato aſſerit *Germani* Legationem Britannicam a *Cæleſtino* Papa decretam eſſe. Putat vero Baronius hoc anno duas ab hoc Pontifice miſſas Legationes, alteram *Palladii*, alteram *Germani*, & utramque hoc anno ſuſceptam. Verum non dicit Proſper, *Palladium* hoc anno in Britanniam veniſſe, ſed tantum anno CCCCXXXI. ut ibidem videbimus. Præterea Beda Proſpero ſuffragatur tam in Epitome, quam in Hiſtoria. In Epitome enim ad annum CCCCXXX. ſcribit: *Palladius ad Scotos in Chriſtum credentes a Cæleſtino Papa primus mittitur Epiſcopus*, quod in Hiſtoria lib. I. cap. 13. dicit, contigiſſe *anno* Imperii Theodoſii Jun. *octavo*. Baronius num. VII. *Bedam* perver- XI. *Palladius hoc anno in Scotiam miſſus non eſt.*

ver-

Cæleſtinus admonet Epiſcopos Apulos, & Calabros. manus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legavit, & Scotos ad fidem per Palladium convertit, paſtorali functione ſolicitus, vicinarum Eccleſiarum curam non negligens, ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ epiſtolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis aſſumerentur Epiſcopi, ſed eligerentur ex clero: & quod illi ad excuſationes ſuas ſtudia populi & conatum afferrent, eoſdem his verbis admonuit: *Docendus eſt populus, non ſequendus, noſque (ſi neſciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his conſenſum præbere debemus. Quiſquis vero conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet cenſuram Apoſtolicæ ſedis minime defuturam: quæ enim ſola admonitionis auctoritate non corrigimus, neceſſe eſt per ſeveritatem congruentem regulis vindicemus.* Hæc Cæleſtinus.

XXII. Sed jam quomodo ſe habuerint hoc anno res Orientalis Eccleſiæ tumultibus Neſtorii perturbatæ, videamus. Neſtorius igitur, quam promulgaſſet hæreſim Conſtantinopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus ſpatiis dilatari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo iſta poſſet implere: parum enim ſibi viſus in ipſa primaria urbe novam hæreſim promulgaſſe, ad eam latius diffamandam ſua ſcripta ad diverſos dedit, & inter alios ad Ægypti monachos: quos ut deciperet, ſe nonniſi Nicænæ fidei profeſſorem eſſe oſtentans, nihil ſe niſi ex Nicæni Concilii præſcripto docere, fraudulenter ſuis litteris præſeferebat: ex quo factum eſt, ut nonnulli ex eiſdem Ægypti monachis ipſius errori conſenſerint: hæc quidem omnia Cyrillus ipſe teſtatur (*a*). Porro non litteras tantum ad diverſos Neſtorius ſparſit, ſed & libros ejuſdem hæreſis defenſores dedit; quos etiam per Antiochum virum illuſtrem ad Cæleſtinum Pontificem miſiſſe, idem qui accepit ipſe Cæleſtinus Papa teſtatur (*b*): quales au-

(*a*) *Cyril. epiſt.* 1.

Neſtorius libros hæreſis ſuæ ad diverſos mittit.

(*b*) *Cæleſt. epiſt.* 5.

tem ii eſſent, quæ de iiſdem Neſtorii libris poſtea per viſum demonſtrata fuerunt ſanctiſſimo anachoretæ, declarant; quæ, antequam reliqua proſequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem geſtam, ut ſe habuit, deſcribente his verbis (*c*):

(*c*) *Sophron. Prat. ſpir. cap.* 66.

XXIII. De libris Neſtorii oſtenſa viſio. *Acceſſimus ad abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis juxta ſanctum Jordanem: narravitque nobis, dicens: Die quadam vidi per ſomnium mulierem honeſta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipſos venerando habitu, & aſpectu præclaro. Arbitratus ſum mulierem illam eſſe Dominam noſtram ſanctam Dei genitricem, duoſque viros qui cum ea erant, ſanctum Joannem Baptiſtam, & ſanctum Joannem Theologum & Evangeliſtam. Egreſſuſque de cella, rogabam illam ut ingrederetur: quæ non acceſſit. Permanſi ergo diutius orans, & obſecrans, dicens; Ne, quæſo, avertatur humilis factus confuſus: & alia plurima hujuſmodi. Illa igitur ut me vidit inſtare precibus, eamdemque poſtulationem iterare, ſeverius mihi reſpondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis ut ingrediar? Et his dictis, abſceſſit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admiſiſſem: neque enim erat aliquis alius in cella mea, niſi ego ſolus. Diutius igitur me ipſum diſcutiens, nihil inveni quod in illam peccaſſem. Cum vero vidiſſem me nimio mœrore abſorberi, ſurgens cœpi librum, ut legerem quod per hujuſmodi lectionem dolorem meum cogitationeſque repellerem: librum autem illum mutuo acceperam a B. Eſychio presbytero Hieroſolymitanæ Eccleſiæ: evolvenſque librum, inveni duos ipſius Neſtorii libros in fine voluminis ſcriptos: moxque agnovi, hunc eſſe inimicum illum ſanctæ Dominæ noſtræ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ. Tunc ſurgens abii, librumque illi, qui eum mihi*

PAGIUS verſæ temporum rationis inſimulat, licet huic cum Proſpero egregie conveniat, quia ſcilicet Baronius non animadverterat, Bedam annos Theodoſii inchoare ab anno Chriſti CCCCXXIII. quo poſt Honorii mortem in Occidente regnare cœpit. In eo itaque tantum Beda differt a Proſpero, quod ille annum, quo *Palladius* Roma in Britanniam miſſus, Proſper vero annum, quo illuc appulit, memoret.

XII. *Palladius in Scotiam miſſus nullum librum reliquit.* Præterea Baronius numer. VIII. & anno CCCLXXXVIII. num. CX. & anno CDXVII. num. I. tradit, *Palladium*, qui ex Romanæ Eccleſiæ Diacono, Scotorum factus eſt Epiſcopus, ſcripſiſſe ſub Zoſimo Papa res geſtas Sancti „ Joannis Chryſoſtomi, nempe Dialogum il„ lum alterius Palladii Epiſcopi Helenopolis „ cum Theodoro itidem Romanæ Eccleſiæ Dia„ cono: qui quidem *Palladius* Diaconus apud „ Trithemium numeratur inter Scriptores Ec„ cleſiaſticos. Nam præter Vitam Joannis Chry„ ſoſtomi ab ipſo ſcriptam per Dialogiſmum, „ in quo Palladius Epiſcopus, & Theodorus „ Diaconus interloquuntur, librum etiam con„ tra Pelagianos, & Homiliarum librum unum, „ & ad Cæleſtinum Epiſtolarum librum unum, „ & alia Græco ſermone ab eodem edita idem „ tradit. Utinam extaret liber ille Palladii E„ piſtolarum ad Cæleſtinum, inquit Baronius. Verum, ut animadvertit Uſſerius in lib. de Britannic. Eccleſ. Primordiis cap. 16. Baronius perperam Joanni Trithemio tribuit, quæ Joanni Balæo Centuria 14. num. VI. accepta erant referenda. Solet enim Balæus, non illa ſolum Auctoribus aſſignare, quæ ſcripta ab iis fuiſſe alicubi legit; ſed etiam quæ ſcribi ab illis probabiliter potuiſſe ipſe conjecit. A Palladio enim in Scotiam miſſo quicquam literarum monumentis poſteritati proditum fuiſſe, nihil eſt quod faciat fidem. De hujus Miſſione anno CDXXXI. agemus.

A num. XXII. ad XLIII. Venio nunc ad rem Neſtorianam, cujus ſynopſim præfixit Garnerius XIII.

mihi accommodaverat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater; neque enim ex eo tantum utilitatis accepi, quantum detrimenti. Cum ille vero detrimenti ipſius cauſam ſciſcitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo ſuccenſus, protinus duos illos Neſtorii libros ex volumine præſcidit, eoſque igni tradidit, dicens: Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ S. Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ inimicus. Hæc ibi.

XXIV. Ejuſmodi namque fuerunt libri illi, quos (ut diximus) per diverſas Orbis partes Neſtorius divulgavit, quorum blaſphemias idem qui ſupra Cyrillus ſeorſum collegit (*a*), & confutavit. Horum cauſa magnæ inter Ægypti monachos excitatæ ſunt turbæ; ad quas ſedandas Cyrillus primam ſcripſit epiſtolam, (*b*) ubi inter alia: *Audio exitiales quoſdam rumores inter vos proſeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui ſinceram veſtram fidem demoliri ſtudeant, & inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, utrum θεοτόκον ſacram Virginem appellare liceat, in controverſiam vocare audeant. Præſtaret ſane ejuſmodi quæſtionibus omnino ſuperſedere, & in ea quæ abſtruſioris conſiderationis ſunt, nec aliter fere, niſi veluti in ſpeculo, & in ænigmate, etiam ab iis qui ingenii celeritate mentiſque ſubtilitate pollent, perſpici poſſunt, nequaquam inquirere (nam ſimpliciorum captum ſubtiliora theoremata excedunt.) At quoniam horum ſermonum expertes non permanſiſtis, ſitque probabile contentioſos quoſdam non defuturos qui venenum, quos ſemel hauſerunt, veluti ſpicula quædam in imbecilliorum animos defigere conabuntur; operæ me pretium facturum putavi, ſi pauca quædam his de rebus ad vos differerem, &c.* Docet enim ex Patrum ſententia, qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipſo in primis S. Athanaſio, ſanctiſſimam Virginem, Deiparam appellatam.

(*a*) *Cyril. de dogm. Neſtor.*

(*b*) *Cyril. ep. 1. edit. Pelt.*

Diſſidia inter Ægypti monachos ob libros Neſtorii exorta.

XXV. Cum vero in tota illa tractatione S. Cyrillus a Neſtorii nomine abſtinuerit, qui ut blaſphemiæ auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus conjecturam, eamdem epiſtolam a Cyrillo primam omnium eſſe conſcriptam, antequam Neſtorius perfricta fronte palam ſe auctorem & defenſorem horrendæ impietatis proderet: vel potius (quod teſtari videtur ipſe Cyrillus (*c*) ſequenti epiſtola) quod etſi in libris miſſis Neſtorii nomen inditum eſſet, haud tamen Cyrillus facile credere voluit eos eſſe Neſtorii: nam in epiſtola ad ipſum ſcripta hæc habet: *Noſter proinde hic animi dolor ex iis natus eſt, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: ſiquidem ſchedis, quæ ea die referuntur, parum fidei habeo.* Hæc ipſe in epiſtola ad Neſtorium anno ſequenti ſcripta, poſtquam ſcilicet Cæleſtinus ad Neſtorium atque Cyrillum litteras reddidiſſet, quæ ſequentis anni Conſulibus ſignatæ ſunt.

Cyrilli modeſtia in impugnando Neſtorium.

(*c*) *Cyrill. epiſt. 2.*

XXVI. Diſſimulavit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera inſtaurare certamina, pugnaretque rurſum (ut olim Theophili tempore) Epiſcopum Alexandrinum contra Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Quo igitur appareret, ſe contra hæreſim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipſo rerum exordio conſilium iniit, ut ſic ad Ægyptios monachos ſcribens, nomen tamen Neſtorii reticeret: quod & præſtitit in commentariis eo argumento ad ipſos Imperatores atque ad Reginas conſcriptis; unde etiam coniicere poſſumus, hoc quoque tempore libros illos a Cyrillo eſſe conſcriptos, tacito Neſtorii nomine, ne ex eo Theodoſii animus offenderetur, qui Neſtorium Antiochia accerſitum, rejectis cæteris in Epiſcopum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Neſtorii in animos Auguſtorum & Auguſtarum illaberentur, in aulamque & in magiſtratus reli-

Cyrillus prudenter diſſimulat

PAGIUS

Cyrillus primum Sermonem Neſtorii in Homilia Paſchali XVII. refellit.

rius Tomo II. Operum Marii Mercatoris, ubi exhibet plura iſtius cauſæ inſtrumenta, quæ in hunc uſque diem, vel obſcura fuerant, vel penitus ignota. Cum tamen tunc Garnerius non vidiſſet *Synodicon* adverſus Tragœdiam Irenæi, quod poſtea Lupus ſub titulo *Caſinenſium literarum*, in lucem emiſit, non potuit in multis non labi, & plura tenebris involuta non relinquere. Geſta hoc anno, de quibus vix in eodem Synodico mentio, accurate pertractavit, quæ ideo hic, quanta fieri poterit brevitate, ex eo exhibebimus. Die Epiphaniæ ſacra Sanctus *Cyrillus* de more diem Paſchatis currentis anni indixit, & homiliam Paſchalem ordine XVII. ad alias Eccleſias miſit. Cum enim menſe Octobri anni CDXII. Alexandrinæ Eccleſiæ regimen ſuſceperit, eam ad hunc annum pertinere certum eſt. Ea homilia *Cyrillus* fidei dogma de Incarnatione Verbi ſic explicuit, ut egregie refellerit ſermonem primum Neſtorii *de Virgine partu*, anno ſuperiori habitum, ſingulis partibus non leviter perſtrictis.

XIV. Nihil in ea Cyrillus de iis, quæ hoc anno Conſtantinopoli geſta, habet, licet nullam poſtea quam de hac controverſia *Neſtorium* inter & *Proclum* exorta reſcivit, prætermitteret occaſionem *Procli* ſuper ea defendendi; ex quo liquet eam publicatam, antequam *Neſtorius* ſecundum & tertium ſuum ſermonem, de quibus mox faceret; & deceptum eſſe Garnerium, qui in laudata Præfatione pag. II. ſcribit, Monachis circa diem Feſtum Theophanias indictam fuiſſe diem Paſchalem, & pag. 14. ac 18. poſtquam varia hoc anno in cauſa Neſtorii geſta Garnerius recitavit, refert, *Cyrillum* de more miſiſſe homiliam Paſchalem ad omnes Eccleſias eam ſcilicet quæ ordine eſt XVII. & poſtea homiliam XVIII. qua diem Paſchatis indiceret in annum CDXXXI. Verum jam anno CDI. demonſtravi, non ſolum in Oriente; ſed etiam in Galliis Fe-

Ea ante II. & III. Sermonem Neſtorii edita.

reliquos ſerperent ; ut ad eos ſcriberet, antidotumque pararet , in animum induxit: declarat namque ipſe hoc animi ſui conſilium ea epiſtola, quam poſt Epheſinum Concilium ad Theodoſium dedit (*a*).

(*a*) *Extat Act. Conc. Epheſ. to.* 1. *cap.* 2. *edit. Pelt.*

XXVII. Cæleſtinus mandat inquiri de veritate ſcriptorum Neſtorii.

Cum autem quæ ad Ægypti monachos ſcripta impii Neſtorii pervenerant , eadem ab incerto homine Romam ad Cæleſtinum Papam perlata eſſent: iiſdem in fratrum coepiſcoporum conſeſſu percognitis, & horrendis confertis blaſphemiis adinventis, idem Cæleſtinus ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ſcripſit , ut diligenter perquireret , num illa re vera fuiſſent a Neſtorio exarata: impoſſibile enim quodammodo videbatur, talia de Neſtorio credere , de quo nuper Orientalium Epiſcoporum litteris præconia accepiſſet : teſtatur id quidem Cyrillus in primis ad eumdem Neſtorium datis hoc anno litteris , ea occaſione , quod audierat illum admodum expoſtulare ob datas a ſe ad monachos litteras adverſus blaſphemias ad eos ab ipſo Neſtorio miſſas. Epiſtola autem Cyrilli ad Neſtorium ſic ſe habet (*b*):

(*b*) *Act. Conc. Eph. to.* 1. *cap.* 2.

XXVIII. Epiſtola prima Cyrilli ad Neſtorium.

Advenerunt Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni , qui pietatem tuam graviter ſtomachari , nullumque mei lædendi cauſa lapidem non movere , mihi renunciarunt . Cupienti autem mihi agnoſcere , undenam pietas tua in hanc ægritudinem incidiſſet : Alexandrinos quoſdam epiſtolam illam, quam ad ſanctos monachos miſeram , circumferre , eamque rem odii moleſtiæque cauſam eſſe , reſponderunt . Ego vero miratus ſum majorem in modum, pietatem tuam non perpendiſſe , ſecumque reputaſſe, eas in fide turbas , antequam ego quicquam omnino ſcriberem, ex quibuſdam pietatis tuæ ſermonibus excitatas fuiſſe . An non , obſecro , priuſquam ullæ penitus ejuſmodi chartæ vel commentarii circumferrentur, dum quorumdam perverſorum emendationi ſtudemus , inſignem moleſtiam pertulimus ? Eo namque malum hoc paulatim ſerpendo pervenit , ut nonnulli Chriſtum, Deum appellari , ægre patiantur, ſed potius Divinitatis organum & inſtrumentum, hominemque Deiferum, & alia his ineptiora. Noſter proinde hic animi dolor ex his natus eſt , quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit : ſiquidem ſchedis , quæ ea de re feruntur , parum fidei habeo . Cum igitur fides tam inſigniter læderetur, totque paſſim perverterentur ; qui tandem tacere hic licuit ? An non ante tribunal Chriſti ſiſtemus ? An intempeſtivi ſilentii rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo evecti ſumus , ut quæ oportet prædicemus ?

XXIX. Digna Cyrilli excuſatio.

Et quid nunc , obſecro, conſilii capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo jubente , cæteriſque piiſſimis Epiſcopis , qui ipſi adfuere, ita poſtulantibus , inveſtigare cogor, chartulæ ne illæ & exegeſes , quæ illuc ad ſe neſcio quomodo perlatæ ſunt , a tua pietate , an vero ab alio quopiam profectæ ſint : ſcribunt enim, ut qui graviſſime videantur offenſi . Quomodo vero eos , qui ab omnibus totius Orientis Eccleſiis ſubinde huc ventitant , & contra hæc ſchedia graviſſime murmurant, quandoque ſedabimus ? An exiguas forte turbas ex hujuſmodi homiliis in Eccleſias excitatas exiſtimat ? Omnes enixe ſudamus : omnes , ut eos qui neſcio quo pacto , uti ſecus quam oportebat , ſaperent perſuaſi ſunt ; ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus . Cum autem pietas tua hanc murmurandi neceſſitatem attulerit: quo , quæſo , jure me incuſat ? Cur odiis in me flagrat ? cur temere me allatrat ? cur emendata oratione ſua Orbis offenſionem non ſanat ? Nam etſi præterfluxit ſermo, utpote in populo currens ; tamen ſeria retractatione emendetur .

XXX.

Ne graveris, obſecro , iis qui non leviter offenſi ſunt, unam hanc θεοτόκυ *vocem largiri , ſacramque Virginem Deiparam ap-*

PAGIUS

Feſtum Paſchatis anni, qui in curſu erat , indictum fuiſſe die Epiphaniæ , ſeu Theophaniæ . Quare mos ille ad ſolos Monachos non reſtringendus .

XV. *Euſebius laicus Neſtorio contradicit.*

Neſtorius paulo poſt priorem ſermonem alterum fecit velut adverſus Arianos & Macedonianos, reipſa vero adverſus Catholicos, quo priorem confirmare viſus eſt. Quo tempore contigit mirabile quiddam , atque audax facinus , quod narrat Cyrillus lib. I. Contradict. de *Euſebio*, qui propter ſingularem Doctrinam & Pietatem *Dorylei* Epiſcopus poſtea renunciatus eſt. Is cum inter Laicos verſaretur , impie dicentem pro concione Epiſcopum auſus eſt verbo palam arguere, ſuæque fidei, atque animoſæ in hæreſes fortitudinis ſpecimen eximium dedit . Fecit & tertium *Neſtorius*, brevi poſt tempore, velut in Apollinariſtas, *de dogmate*, ſeu θεογνωσία, id eſt, *de inconfuſa duarum in Chriſto naturarum conjunctione*, & *reciproca nominum communione* ; in quo venenum texit paulo artificioſius, tantoque nocentius populis infudit, quod videretur in Apollinariſtas, qui naturas in Chriſto confundebant , inviſum Catholicis ea tempeſtate nomen invehi: quamquam hæreſim ſuam de Chriſto puro homine , & ſola præſtantia a cæteris hominibus diverſo, tacere non potuit. Utrumque ſermonem Græce & Latine edidit ibidem Garnerius .

XVI. *Obteſtationem ſuam in eum publice proponit.*

Furenti in Chriſtum hæretico plures magnis animis reſtiterunt, primuſque omnium præfatus *Euſebius* laicus Obteſtationem in eum publice propoſuit, eoque facto omnium animos inflammavit in fidei ſtudio; adverſus Epiſcopum hæretica Pauli Samoſateni dogmata renovantem. Refertur Euſebii Obteſtatio in parte I. Concil. Epheſ.

Cupit Cyrillus Neſtorium emendari. *appellare: quo illis qui non levem hinc forte mœſtitiam cœperunt, medentes, & noſtræ quoque famæ & exiſtimationi conſulentes, in populorum pace, animorumque conſenſione Eccleſiaſticos conventus celebremus. Certo autem pietas tua perſuaſum habeat, nos & vincula & carceres & cætera omnia hujuſmodi incommoda, quin & ipſum quoque vitæ diſcrimen propter Chriſti fidem adire paratos eſſe. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum ſuperſtite, quemdam me de ſancta & conſubſtantiali Trinitate libellum compoſuiſſe, in quo & de Unigeniti quoque incarnatione nonnulla iis quæ nunc conſcripſi, concinnentia attexi. Veruntamen licet non ipſi ſolum Attico, cæteriſque Epiſcopis & clericis, ſed ſtudioſioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile ſit ergo, edito jam hoc commentariolo, non defuturos, qui me accuſent, hujuſmodi oratiunculam me concinnaſſe prius quam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.* Hactenus prima Cyrilli ad Neſtorium epiſtola.

XXXI. Cyrillus reſiſtit Neſtorii impietati. Rurſum vero idem Cyrillus ſecundo Neſtorium admonuit, alia ad eum data epiſtola cujus eſt exordium: *Intelligo quoſdam meæ apud tuam pietatem æſtimationi detrahere.* Eſt quidem ipſa dogmatica, in qua cum hæreſim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonſtrat & firmat aſſertiones. Porro hujus epiſtolæ meminit ipſe Cyrillus in litteris ad Cæleſtinum Romanum Pontificem datis, cum in primis cauſas irarum, quas adverſus ipſum Neſtorius ſuſcepiſſet ob ſcriptas adverſus promulgatam impietatem defenſiones, alte repetens, de ſcriptis ad monachos adverſus eam impietatem meminit: quæ eo magis Neſtorium ferierunt, quod complures ex eis non monachi tantum, ſed Conſtantinopolitani quoque cives profecerint: *Nam eadem ſcripta* (inquit *a*) *ad Conſtantinopolitanam urbem quorumdam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adjumento fuerunt, ut plurimi e magiſtratu, ejus rei cauſa, per litteras gratias mihi egerint. Verum hoc ipſum Neſtorio quaſi novum quoddam iræ contra me ſuſceptæ fomentum ſubminiſtravit. Me itaque ut capitalem hoſtem impugnat, aliud plane nihil de quo me incuſet habens, quam unum hoc, quod eadem quæ ille, ſentire recuſo, eamque quam a majoribus accepimus, necnon ex divinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam eſſe, ſerio perſuadens, non paucos ad ſanam mentem ſubinde reducam. Verum floccifaciens quæ is adverſum me hactenus machinatur, Deoque qui omnia poteſt & novit, permittens; alteram rurſus epiſtolam, quæ rectæ fidei expoſitionem brevi compendio complecteretur ad memoratum Neſtorium exaravi, ſerio eumdem admonens, obteſtanſque ut ad modum, quem epiſtola præfinit, ſapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc uſque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum ullum perverſa docendi facit.* Hæc Cyrillus.

(*a*) *Apud Cæleſt. ep. to. 1. epiſt. Rom. Pont.*

XXXII. De epiſtola Cyrilli ad Neſtorium. Porro epiſtola, cujus hic meminit Cyrillus fuit poſterior ad eum data: quod declarant illa quoque verba, quæ in eadem continentur (*b*): *Ego vero ad id denuo reverſus* (*quod me potiſſimum decere exiſtimo*) *te velut fratrem in Domino etiamnum monere non gravabor, &c.* Quibus apparet, eam quam alteram epiſtolam dicit, debere intelligi ſecundam ad Neſtorium datam: eſſe plane eamdem ex ejus argumento narrato in epiſtola ad Cæleſtinum agnoſcitur, cum fidei brevem expoſitionem contineat: nam in fine ejuſdem epiſtolæ ad Neſtorium hæc habet: *Atque hæc quidem in præſentia ex charitate quæ eſt in Chriſtum ſcribenda exiſtimavi, obſecrans te ut fratrem, & coram*

(*b*) *Extat in Conc. Epheſin. tom. 1. edit. Pelt. apud Cyril. ep. 8.*

PAGIUS Epheſ. cap. XIII. & his verbis inchoatur: *Quicumque ſchedam hanc accepturi ſunt, eos per Sacroſanctam Trinitatem adjuro, obteſtorque, ut eamdem Epiſcopis Presbyteris, Diaconis, Lectoribus, nec non & Laicis quoque Conſtantinopoli habitantibus oſtendant, ejuſdemque exemplum ad evidentem hæretici Neſtorii confuſionem iiſdem impertiantur; ut qui eadem prorſus ſentiat, quæ Paulus Samoſatenus, ante centum ſexaginta annos a Catholicis Epiſcopis anathemate condemnatus*, in ſecunda ſcilicet Synodo Antiochena anno CCLXX. habita, ut anno CCLXXI. num. II. oſtendi, & ex his Euſebii Doryleníis verbis epocham præfatæ Synodi paſſim male aſſignatam ibidem anno ſuo reddidi. Hæc conteſtatio contra omnes Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Clericos propoſita non eſt; cum iſtorum plures fuerint ab Hæreſiarcha adeo alieni, ut e civitate proſcribi maluerint, quam ejus adhærere impiis dogmatis; ſed propoſita fuit adverſum ſolos profani Epiſcopi fautores ab homine laico, quem Leontius Byzantinus in III. contra Neſtorianos ac Eutychianos libro affirmat, floruiſſe *in judicandi poteſtate*, & Anaſtaſius Bibliothecarius ac Theophanes fuiſſe Pulcheriæ Auguſtæ Scholaſticum, & Auctor Breviculi Eutychianiſtarum, fuiſſe Agentem in rebus, & denique Marius Mercator in Scholio ad III. Neſtorii Sermonem, admirabilem ſibi collegiſſe eruditionem, & contentiori voce inclamaſſe *ipſum ante ſæcula Verbum etiam ſecundam ſubiiſſe generationem, id eſt, illam ſecundum carnem & ex muliere.* Hujus Euſebii laici plurimum a laudatis Auctoribus commendati non meminit Baronius in Hiſtoria Neſtoriana.

XVII. Populus in Neſtorium commovetur. Tunc pariter, exemplo Laicorum incenſi Presbyteri, cum in Eccleſia quæ *Irene maritima* dicebatur, in pravum dogma invecti eſſent, continuo minis & auctoritate frendentis Epiſcopi ſilere juſſi ſunt: *unde accidit, ut populus uſitatam fidei prædicationem requirens publice inclamaret: Imperatorem habemus, Epiſcopum non habe-*

ram Chriſto ſanctiſque Angelis ejus obteſtans, ut hæc nobiſcum & ſentias & doceas, quo Eccleſiarum pax conſervetur, dilectionis quoque & concordiæ vinculum inter ſacerdotes indiſſolubile permaneat. Saluta, quæ apud te eſt, fraternitatem. Te, quæ nobiſcum eſt, ſalutat in Domino. Hæc Cyrillus ad Neſtorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum a Neſtorio redditæ (*a*) litteræ, ambæque refertæ arrogantia ſumma, atque tumore in verba mordacia erumpente, faſtuque ſe ſuper omnes Antiſtites efferente.

(*a*) *Apud Cyril. ep. 3. & epiſt. 9.*

XXXIII. Qui averſarentur Neſtorium.

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Neſtorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris (*b*) ad Cæleſtinum anno qui ſequitur datis declarat his verbis: *Quin hoc ipſo quoque tempore plebs Conſtantinopolitana (levibus quibuſdam vaniſque hominibus, qui ipſi adulantur, dumtaxat exceptis) a Synaxi abſtinet: abſtinent ab eadem omnia pene monaſteria, eorumque archimandritæ; abſtinet & major quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia diſceſſurus: inde ſecum abduxerat, qui & ipſi quoque quidvis perverſum evomunt, &c.* & inferius: *Sciat nihilominus hoc quoque ſanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Epiſcopos non probare, ſed offendi eos atque dolere, & præcipue Macedoniæ Epiſcopos. Et quia hoc Neſtorius non ignorat, ſe omnibus ſapientiorem exiſtimat, ſe ſolum divinæ Scripturæ ſcopum attigiſſe autumat, ſe ſolum Chriſti myſterium cognoviſſe ſomniat. Atqui quomodo non magis ſecum reputat, cum omnes per terrarum orbem ſparſi Orthodoxi Epiſcopi & laici, Chriſtum Deum, Virginem vero quæ illum genuit, Deiparam eſſe confiteantur; ſe ſolum, qui iſtud inficiatur errare? Verum faſtu tumens, inſidiiſque & ſedis potentia fretus, effecturum ſe arbitratur, ut nos ipſi & reliqui omnes ſuæ ſententiæ ſubſcribamus.* Hæc Cyrillus ad Cæleſtinum anno ſequenti.

(*b*) *Extant inter ep. Cæleſt. Pap.*

XXXIV. Theodoſius non reprimit Neſtorium.

Sed unde vis tanta Neſtorio, ut adverſante licet ipſi orbe Catholico, non demitteret animum, ſed magis magiſque ad ſtabiliendam impietatem majoribus in dies conatibus erigeretur? Accidit plane dolendum illud, quod Neſtorius Imperatorem faventem ſibi nactus fuit; non quidem ut ejus patrocinaretur impietati; ſed donec controverſia illa a ſancta Eccleſia dilucidata foret, ipſe hominem (ut opus ſuum) quem Antiochia accerſierat, fovendum ſibi putarit. Quod enim, rejectis reliquis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericis, qui ad eam ſedem tum a populo poſtulari, tum a clero eligi videbantur, ipſe omnibus illis ſuo calculo Neſtorium prætuliſſet: ut quod ſemel fecerat, recte factum eſſe defenderet (quod ſolent Principes) cauſæ Neſtorii præſto erat. Accedebat his quoque, quod reprehenſione dignum cognovit factum parentis Arcadii, cum adverſus Epiſcopum Conſtantinopolitanum ſtuduit Theophilo Epiſcopo Alexandrino. Sciebat præterea, jam a tempore Theodoſii Senioris ſui avi, æmulatos eſſe Epiſcopos Alexandrinos gloriam Conſtantinopolitanorum Antiſtitum, dum Petrus labefactandam curavit electionem magni illius Epiſcopi Gregorii Nazianzeni: nec latuit, Theophilum cu-

PAGIUS

bemus. Ita legitur in Supplic. Baſilii part. I. Concil. Epheſ. cap. XXX. & fuſe etiam apud Baronium num. XXXV. & ſeqq. neque tantum quærelis populus rem egit; ſed minis quoque & publica exprobatione ſcelerum quæ ſpecie pietatis Neſtorius tegeret: objecit enim *indigentium negligentiam, facultateſque pauperum cupidis hominibus erogatas;* tum minatus eſt *projectionem in mare, & Paſtoris in lupum verſi necem*, inquit Cyrillus in Encomio Virginis. Minas excepiſſent, facta, niſi Magiſtratuum potentia, ipſiuſque Imperatoris Neſtorio faventis retinuiſſet metus. Utrumque libera ſimplicitate Monachi in laudata ſupplicatione Theodoſio objecerunt: poſtquam enim impotentiam *Neſtorii*, & furendi adverſus quemlibet, licentiam expoſuerunt: *Superbia*, inquiunt, *qua omnes parvipendit, elatus, pecuniiſque, & corruptorum quorumdam hominum potentia fretus, &, ut liberc quod res eſt dicamus, Veſtra quoque dominatione fretus, hæc facit.*

XVIII. *Proclus pro Deipara contra Neſtorium orationem habet.*

Dum cuncta ferverent, odiis *Proclus* Cyzicenorum Epiſcopus pergebat in Eccleſia populum, ut antea, docere, dumque fieret ampliſſima quædam Synaxis, habuit in maximo omnium ordinum cœtu, pro Deipara Virgine contra *Neſtorium* Orationem Panegiricam, *die feſto ſolemniore*, ideoque Chriſti aut beatæ Virginis, in qua oratione, licet adverſarii nomen tacuerit, præſidentem Epiſcopum reveritus, hæreſim tamen omnibus notam ſummo auditorum plauſu refellit. Factum narrant Theophanes & Cedrenus ad annum primum Neſtorii. Conſtituerat Neſtorius feſtum ſolemnius *Proclo*, quo doceret populum; hic vero repente magna voce dixit: *Homilia in Dominam Deiparam, Virginalis hodie ſolemnitas*, &c. Hæc oratio adhuc extat. Licet dicenti magnus plauſus ab omnibus datus ſit, auſus eſt tamen *Neſtorius* continuo pro more populum affari, ſummaque impudentia ac impietate *Procli* præcipua quæque dicta reprehendere, immo & blaſphemiæ damnare. Neſtorianæ orationis initium eſt, *Amatores Chriſti populos*, &c. Recitat eam Garnerius ex Mario Mercatore pag. 26. *Neſtorium* vero facultate dicendi ex tempore valuiſſe, teſtatur Socrates lib. 7. cap. 32.

XIX. *Neſtorius in ſuis ſermonibus Proclum refellit.*

Neque contentus *Neſtorius* ſemel dixiſſe adverſus Deiparæ laudatorem, tres iterum habuit ſermones, tribus conſequentibus poſt Paſchalia Synaxibus, quibus res præcipuas Procli ſententias arguit, quod Deus ſit paſſus & mortuus, quod Deus ſit noſter Pontifex, quodque beata Virgo dici debeat Θεοτόκος. Unum præ cæteris dixit in ingenti corona per ſuos coacta, reliquis nocentiorem, cujus initium: *Contumelias quidem ha-*

curaſſe deponi S. Joannem Chryſoſtomum ejuſdem ſedis Epiſcopum. His igitur & aliis permotus Imperator, haud) ut par erat) continuo repreſſit hominem, ſed potius defendendum ſuſcepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cum ſcribit ad Cæleſtinum, numeratque omnes Neſtorio reſiſtentes, nihil prorſus de Imperatore loqui, neque eum rurſum accuſare; ſed ſolita modeſtia, quæ eſſent ejus ſtudia pro Neſtorio, reticere; quæ quidem potius per legatum, quem miſit Poſſidonium, ei ſecreto nuntianda, quam litteris credenda eſſe putaret.

XXXV. Imperatoris ergo favore incaleſcens beſtia illa, quam violenta in adverſantes ſibi proſiliit! Res namque ab eo geſtæ Conſtantinopoli hoc ipſo anno, & in ſequentem productæ, relatæ vero in libello Baſilii archimandritæ, ſunt hujuſmodi (a) *Accidit, ut populus uſitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publice aliquando inclamarit: REGULUM HABEMUS, EPISCOPUM NON HABEMUS. Verum hic populi conatus neutiquam manſit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehenſa, & in regia hac Civitate ad tribunal abſtracta, tali immanitate diverberata, exceptaque eſt, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque uſitata fuit.* Et inferius: *Non defuerunt qui populo præſente: & audiente, in ſanctiſſima Eccleſia coram illo reclamarent: quamvis hoc ipſum quoque non citra graviſſima incommoda, quæ ea de cauſa pertulerunt. Denique ſimplex quidam monachus zelo quodam vehementi inſtigatus, per mediam Eccleſiam progreſſus, impietatis præconem, quod hæreticus eſſet, quodque populi Synaxis haberetur, ab ingreſſu prohibuit. Sed hunc ille* (nempe Neſtorius) *egregie cœlum magnificis Præſidibus tradidit: flagriſque denuo diſſectum, publico præcone non abſque clamore præeunte miſerando ſpectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hiſce finibus conſtitit: etenim quidam ex proſcripti contubernio poſt impiam illius concionem, certiſſimam, niſi Deus prohibuiſſet, in ipſamet ſacroſancta Dei Eccleſia cædem edituri erant.*

(a) *Extant inter Acta Conc. Epheſ.*

Neſtorius favore Theodoſii abuſus furit in Orthodoxos.

Porro autem quæ nos ab illo perpeſſi ſumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longe ſuperant: Etenim quo perfecte edoceremur, vera ne ea eſſent, an falſa, quæ de eo acceperamus, in Epiſcopale palatium illius juſſu hortatuque conſcendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus rejecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Poſtquam vero ex nobis audivit; quæ docuerat, puta, ſacram Virginem nihil aliud peperiſſe quam hominem ſibi coeſſentialem; nihil rurſum ex carne naſci poſſe, niſi carnem; ea rectæ fidei non ſatis conſentanea videri: quamprimum Decurionibus, ut nos a turba abreptos cædant, ſerio mandat. Cæſi autem inde ad Eccleſiaſticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, ſcelerati, ſummumque ſupplicium promeriti denudamur, denudatique indignis modis vapulamus, jactamur, calcibuſque impetimur. Quid multis? ejuſ- XXXVI.

Dira a Neſtorio paſſi ſunt monachi Orthodoxi.

PAGIUS

hæreticorum in me, tanquam delirantium machinas, & horum in mare comminatas ſubmerſiones, perturbationum quoque deſideria, & perſecutionum nova, quæ intenduntur, molimina, & indigentium negligentiam, quam nobis objiciunt, & aliorum in nos garrulitatis deliramenta, tanquam ranarum ſtrepitus rideo, aut certe quantum infantium jacula ſeu caſtra contremiſco, &c. In hac Oratione tacuit Procli nomen, ut in aliis tribus prioribus; ſed ſingula ipſius arguens, atque ea imprimis, quæ continerent *Deum pro nobis mortuum*, Virum omnibus exinde ſatis notum, *miſerrimi, hæretici, calumniatoris, Apollinaris, Ariique nomine traduxit*. Has IV. Orationes Neſtorii recitat ex M. Mercatore Garnerius & notis illuſtrat.

XX. Miſerat *Neſtorius* per fidos homines primum ſuum tractatum *de Incarnatione*, cum nonnullis aliis Homiliis in provincias, ad peſtem latius ſpargendam. His in Ægyptum perlatis, *Cyrillo* Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopo neceſſitas impoſita eſt ſcribendi ad Monachos, ut obviam iret malo, quod propter nonnullorum, quorum in manus ſcripta venerant, imperitam ſimplicitatem, & credulam levitatem timeri poterat: proclive enim erat, ut commotio animorum, quæ jam ſuborta fuerat, paulatim, ut fit altercatione creſceret, & in pertinaciam erroris, hæreſimque verteretur. Ita rem narrat Cyrillus *ipſe* Cæleſtino Papæ in parte I. Concil. Epheſ. cap. XIV. præſtantis illius Epiſtolæ ad Monachos *exempla*, inquit Cyrillus in Epiſt. ad Cæleſtinum, *ad Conſtantinopolitanam Urbem quorundam opera deportata* (a Cyrillo ſuis Apocriſiariis miſſa ſunt) *ibidemque lecta, tanto adjumento fuerunt, ut plurimi e Magiſtratu ejus rei cauſa per literas Cyrillo gratias egerint. Verum hoc ipſum Neſtorio quoddam iræ contra Cyrillum ſuſceptæ fomentum ſubminiſtravit*. Juſſit ergo Neſtorius Photium quemdam reſpondere; & occultas primum, tum apertas inimicitias adverſus Cyrillum exercuit. Cumque in Urbe Regia Ægyptii quidam verſarentur, in quos Alexandrinus Epiſcopus propter infamiam vitæ ex Canonum præſcripto animadverterat, eos *Neſtorius* ſubornavit, ad calumniam *Cyrillo* faciendam, dandoſque adverſus ipſum ſibi ac *Theodoſio* libellos, quibus argueretur, non Eccleſiam modo male adminiſtrare; ſed in Ægypto etiam contra Imperatorem & Magiſtratus turbas ciere, ut videre eſt in parte I. Concil. Epheſ. cap. XII. in Epiſt. II. Cyrilli ad Neſtorium, & in Apologet. Cyrilli ad Theodoſium.

Cyrillus ſcribit Monachis Ægyptiis ut ſeſe Neſtorio opponant.

XXI. Non tantum Conſtantinopoli; ſed Oriente toto turbatum eſt, ut liquet ex Epiſt. I. Cyrilli ad Neſtorium, occaſione ſermonum *Neſtorii*: quos cum accepiſſet aliunde *Cæleſtinus*, ſimulque nuncios de turbis Eccleſiarum Orientalium, offenſus inde, cum aliis Epiſcopis, quorum in cœtu relationem de cunctis fieri voluerat, conſulendum

Cæleſtinus PP. conſulit Cyrillum de turbis a Neſtorio excitatis.

ejuſmodi nos in Eccleſia injuſte ab injuſtis perpeſſi ſumus, cujuſmodi ne infimæ quidem ſortis homines in foro civili, nedum clerici & monachi, & archimandritæ experti ſunt aliquando. Cæterum diu multumque in Epiſcopali Conſiſtorio divexati, rurſum fame tabeſcentes, inde ad ſupplicium ergaſtulum abripimur, eoque in loco non modico tempore concluſi aſſervamur. Neque illius furiæ his contentæ quieverunt, verum per quamdam impoſturam magnificentiſſimo celeberrimæ Civitatis hujus Præfecto tradi nos curavit.

XXXVII. *Per hunc ergo ferro onuſti ad publicum reorum carcerem abſtrahimur. Hinc iterum extracti, catenisque ut ante, impediti Prætorio ſiſtimur. Cumque ibidem nullus plane, qui nos accuſaret, præſto eſſet, ordine rurſum ad Eccleſiaſticum Concilium deducimur: hucque reducti, denuo ab illo in faciem cædimur. Denique compoſita oratione, fraudem quamdam, ut poſtea patuit, commentus (alium namque filium animo occultabat) naturalem Dei Filium ex ſacra Virgine natum dixit: eumque in modum exceptos tandem dimiſit.* Iſta monachi talia perpeſſi expoſuerunt in libello Theodoſio dato: quorum modeſtiam magnopere illud commendat, quod eidem Imperatori ad poſtremum iſta ſubjecerunt: *Quamobrem iterum atque iterum immortalem piiſſimamque fidem veſtram obteſtamur, ne Orthodoxam Eccleſiam. Orthodoxi piiſſimique regni veſtri temporibus ab hæreticis adulteratam in poſtremum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indigne nobis illatam vindicari, Deus novit: Deſideramus autem Chriſtianæ fidei fundamentum inconcuſſum, immotumque perſiſtere. Veſtra proinde majeſtas ſacram & œcumenicam Synodum primo quoque tempore coire jubeat.* Hæc ſanctiſſimi illi viri. Quæ autem paſſi ſint clerici Conſtantinopolitani, qui Neſtorii communionem averſarentur paucis his Cæleſtinus Papa explicat in epiſtola ad Neſtorium:

Modeſtia Monachorum commendatur.

XXXVIII. *Audio vim maximam Catholice ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſtinere: ita ut & his etiam civitas interdicta dicatur, &c.* Qui autem in viros ſanctos ſibi coram reſiſtentes talia tantaque patrare non timuit vel erubuit, idem in abſentes repugnantes ſibi vibrare jacula totis viribus minime prætermiſit. Quænam meditatus & omni dolo adverſus Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum eſt proſecutus, ſuis ipſe Cyrillus litteris notum facit, illis præſertim quas primum hoc ipſo anno ad eumdem Neſtorium dedit, aliiſque ad clerum Conſtantinopolitanum poſtea datis, quibus queritur miſſos a Neſtorio tamquam præcones quoſdam, qui nefanda crimina adverſus ipſum Cyrillum ubique ſpargerent: ſed quæ fuerint iſta, ipſius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At contra Cyrillus omni egit tolerantia, manſuetudine & modeſtia, prout litteræ ab eo ſcriptæ ad Cæleſtinum Pontificem datæ demonſtrant, in quibus poſt multa id genus hæc habet (a): *Fateor autem, in animo fuiſſe, Synodicis litteris ipſum commonefacere, nos cum eo communionem retinere non poſſe, qui talia doceret, ac ſaperet: ratus tamen lapſis manum porrigendam proſtratoſque tamquam fratres erigendos eſſe, hoc ipſum in hodiernum uſque diem non feci: attamen ne nihil hic agerem, hortatus ſum illum per litteras, &c.* Sed quid eſt quod ait, *Synodicis eum convenire litteris, niſi adverſus eum Ægy-*

Neſtorius in Cyrillum armatur.

(a) *Extant inter epiſt. Cæleſtin.*

PAGIUS dum ratus eſt ſuper ea re *Cyrillum*, an perinde ſe res haberet, atque fama jactabat. Harum *Cæleſtini* literarum meminit Cyrillus in Epiſt. I. ad Neſtorium. Uno eodemque circiter tempore Epiſtola adverſus Homilias Neſtorii miſſa eſt a Cyrillo, tum ad Monachos, ut erudirentur, tum Conſtantinopolim ad Clericos Alexandrinos, a quibus ſpargeretur: plures enim *Cyrillus* e ſuis Clericis eo ſubmiſerat, qui non tantum de more res agerent Eccleſiarum Ægypti in Urbe Regia; ſed etiam qui excubarent pro Fide, certoque de ſingulis *Neſtorii* molitionibus atque conſiliis Præſulem ſuum monerent. Ab his cum nunciatum eſſet, *Neſtorium* omnem lapidem movere, quo Epiſtolæ auctorem offenderet, literas dedit *Cyrillus* ad Neſtorium, quibus & objecta purgaret, & motuum cauſas refunderet in ſuum auctorem, & querelas Romani Pontificis de Tractatibus a ſe miſſis exponeret, & pœnitentiam ſuaderet, & ſuam ſponderet, in promovenda re Fidei, conſtantiam. Epiſtola hæc recitatur in parte I. Concil. Epheſ. cap. VI. Acceptis literis *Neſtorius* reſcripſit per *Lamponem* Presbyterum, breviter quidem, ſed non ſine gravi Cyrilli accuſatione, quod intemperantius ad ſe prior ſcripſiſſet.

XXII. Atque hoc initium fuit apertæ contentionis inter duos majorum Sedium Antiſtites, Alexandrinæ & Conſtantinopolitanæ: quorum, ut erat maxima tunc auctoritas, exinde cœpit res agi magno animorum æſtu, Orbe Chriſtiano in duas partes diviſo. Tentavit *Neſtorius* occupare animum *Cæleſtini*, quia didicerat ex literis *Cyrilli* illum, lectis quibuſdam tractatibus, qui *Neſtorii* ferrentur, vehementer offenſum eſſe: ad ipſum ergo Epiſtolam dedit, occaſione Pelagianorum Epiſcoporum Conſtantinopoli exiſtentium, miſitque aliquot Tractatus per *Antiochum* virum illuſtrem, qui venenum continerent, multis verorum Dogmatum involucris abſconditum. Tres ſaltem hi Tractatus, quantum colligere licet ex Cæleſtini literis, & Caſſiani libris, ab Antiocho delati ſunt. Primus *de Incarnatione*, quæ turbarum cauſa. Alter in ſpeciem *contra Macedonianos & Arianos*; tertius, qui veluti *adverſus Apollinariſtas*, reipſa in Catholicos exiſtebat. Epiſtolæ initium eſt: *Fraternas nobis invicem debemus, &c.* Recitat eam Baronius anno CCCCXXX. num. III. & ſeqq. quia eam tantum eo anno datam exiſtimavit.

Neſtorius tentat occupare animum Cæleſtini PP.

XXIII. Oriente ita turbato videtur *Marius Mercator* ſuum Commonitorium obtuliſſe Theodoſio Impe-

gyptiorum Epiſcoporum Synodum cogere, eumque a ſua ipſorum communione alienum pronunciare? Noluit equidem Synodum cogere, ut ipſe in fine teſtatur, abſque nutu (ut poſtea innotuit) Cœleſtini Romani Pontificis. Sed rurſum idem Cyrillus in alia epiſtola (a): *Quid (inquit) vetabat & nos quoque vocibus illius contraria ſcribere ac ſentire; Anathema, ſi quis Mariam Deiparam eſſe negaverit? Verum id hactenus propter illum facere nolui, ne ſint qui Epiſcopum Alexandrinum, Ægyptiorumve Synodum anathematis ſententiam in Neſtorium tuliſſe dicant.* Hæc idcirco, quod cum Neſtorius anathema in omnes dixiſſet, qui Mariam Deiparam dicerent; etſi jure ipſe contrariam huic ſententiam ferre potuiſſet in omnes qui negarent Mariam Deiparam, tamen modeſtiæ, & pacis cauſa hactenus abſtinuiſſe voluit.

(a) *Apud Act. Epheſ. tom. 1. c. 8. edit. Pelt.*

XXXIX. Sed accipe, & illud Cyrilli manſuetudinis & animi moderationis his quoque temporibus exhibitum dignum exemplum. Cum clerici Conſtantinopolitani adverſus Neſtorium formaſſent libellum, quem offerrent Imperatori, primum omnium miſerunt illum Alexandriam ad Cyrillum, ut de eo judicaret, & ſententiam ferret. Ad quos ipſe reſcribens, ne darent illum perſuaſit, ne agere viderentur Neſtorii accuſatores: inter alia enim iſta ad eos reſcripſit: *Libellum ſupplicem veſtra opera ad me miſſum, quaſi is citra noſtram ſententiam Imperatori porrigi non debuerit, accepi & legi. Verum quod prolixe in eum incurrat, qui illic agit, nempe Neſtorium (ſive fratris, ſive alio quocumque nomine cenſeatur) hactenus ſuppreſſi; ne adverſus nos inſurgens, ſe per nos hæreſeos apud Imperatorem delatum cavillaretur.* Hæc ipſe & alia plura id genus, quibus declaratur quam ægre, & obtorto (ut dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum ſanctiſſimum videretur, & ſponte appetendum ab omnibus Orthodoxis adverſus emergentem impietatem.

Quam autem propenſiori ſtudio Chriſtianæ charitatis Neſtorii ſalutem Cyrillus ſumma patientia (quod charitatis proprium eſt) procuraverit, teſtantur plane litteræ ille ad amicum Neſtorii ſcriptæ, quibus rogat, ut ab inſania illa hominem retrahat: eſt illarum exordium (b): *Novi dilectionis tuæ ſinceritatem, &c.* Et poſt multa, quo ſit animo erga ipſum Neſtorium, declarat his verbis: *Me itaque non offendit ulla injuria vel contumelia, nec quamvis multa illa convitia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale ſuſpicabar: ſed in oblivionem abeant hæc omnia; judicabit autem eos Deus, qui talia nugati ſunt. Modo ſalvi ſint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam, ut me religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium diligendo ſuperet, quem etiam (coram Deo loquor) in Chriſto celebrem eſſe cupio, &c.* Vidiſti ne, lector, quales veri eſſe ſoleant Orthodoxi filii pacis, vere Iſraelitæ, pacifice progredientes ad bellum? nempe conſueviſſe primum offerre pacem, quam & magis optent, ſalva fide, ſuſcipi: præmittereque legationes, & dum rogant quæ pacis ſunt, vibratos validos ab hoſte ictus ſcuto excipere charitatis. XL.

(b) *Cyrill. epiſt. 6.*

Sed quænam contra Cyrillum Neſtorii arte probroſæ calumniæ ſparſæ fuerint, alibi cum ſcribit poſtea ad clericos Conſtantinopolitanos (c) recenſet: nimirum col- XLI.

(c) *Cyril. epiſt. 7.*

PAGIUS

M. Mercator offert Commonitorium ſuum Theodoſio Imp.

perat. contra *Julianum* & *Cæleſtium*, cæteroſque Pelagianos, in quo totam ejuſcemodi hominum cauſam ita patefecit, ut cunctis innoteſceret, quos homines amicitia ſua Neſtorius foveret. Hæc Operis inſcriptio: *Item exemplum Commonitorii, quod ſuper nomine Cæleſtii Græco ſermone a Mercatore datum eſt, non ſolum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ; ſed etiam plurimis religioſiſſimis viris, oblatum quoque piiſſimo Principi Theodoſio ſemper Auguſto, id ipſum ex Græco in Latinum tranſlatum per eumdem Marium Mercatorem Chriſti ſervum in Conſulatu Florentii & Dionyſii VV. CC. per quod Commonitorium cognito funeſtiſſimo errore, Imperiali præcepto tam Julianus defenſor & ſequax ejus cum cæteris ſociis & particibus ſuis, quam poſtea idem Cæleſtius, de Conſtantinopolitana Urbe detruſi, in Synodo quoque Epheſienſi ducentorum ſeptuaginta quinque Epiſcoporum ſententia poſtmodum in præſenti damnati ſunt.* Commonitorium itaque hoc anno Florentii & Dionyſi Conſulatu notato e Græco in Latinum verſum, poſtquam iam Imperatori oblatum fuiſſet, & *Cæleſtius* anno CDXXXI. damnatus in Concilio Epheſino.

XXIV. Oblata eſt etiam Theodoſio ſupplicatio a *Baſilio Diacono* & Archimandrita, aliiſque ſanctis Monachis, qua poſt expoſita quæ hactenus indigne paſſi eſſent, paterenturque quotidie a *Neſtorio*; poſt objectum quoque libera ſimplicitate Imperatori ſuum hæretici patrocinium, duo Maxime poſtulabant: alterum convocari Synodum qua diſſenſiones fidei tollerentur, alterum, comprimi Neſtorianorum audaciam, ne interim pergerent, bacchari. Temporis ratio conficitur ex eo, quod in illa ſupplicatione res Neſtorianæ dicuntur perinde ſe habere ac in literis *Neſtorii* ad Cæleſtinum; augeri nimirum & invaleſcere in dies, *Neſtorio* multos, ut ipſe quidem mentitur, errorem, dedocente, ut autem verius Monachi aiebant, minis & verberibus terrente. Recitatur hæc ſupplicatio part. I. Conc. Epheſ. cap. XXX. ex qua varia refert Baronius num. XXXV. & ſeqq. Tunc etiam, *Cyrillus* reſpondit nonnullis querentibus, quod cum audiſſet impiam *Neſtorii* doctrinam ruere in pejus, non continuiſſet ſe ſe, tacendoque paſſus eſſet, ipſam per ſe interire; ſed e contrario miſiſſet Conſtantinopolim Epiſtolam, quam ad Monachos Ægyptios ſcripſerat, eaque ſparſa in vulgus *Neſtorium* exacerbaſſet, & quaſi coegiſſet, pertinaciter obfirmare animum alienæ reprehenſionis impatientem. Scripto *Cyrillus*

Baſilius aliique Monachi Theodoſio exponunt quæ paſſi ſint a Neſtorio.

collegiſſe Neſtorium circuitores, & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & ubique locorum adverſus ipſum Cyrillum probra diſſeminarent: erant iſti Cheremon, Victor, Sophronius, & alii: teſtatur id etiam in epiſtola ad Acacium (*a*) & illis ad ipſum Neſtorium datis litteris, quarum eſt exordium (*b*): *Intelligo quoſdam*, &c. ubi inter alia: *Jactant autem voces in me inſania plenas: hic quidem, quod cæcos egenoſque per injuriam oppreſſerim: alius quod ferrum in matrem ſtrinxerim: nonnulli, quod ancillæ præſidio aurum alienum abſtulerim: quidam denique, quod ejuſmodi improbitatis ſuſpicione laboraverim ſemper, cujuſmodi ne infeſtiſſimos quidem hoſtes laborare optaverit quiſpiam. Verum iſtos, & ſi qui ejus farinæ ſunt alii, non multum moror; ne ſupra magiſtrum, & Dominum, vel etiam ſupra majores meos tenuitatis meæ menſuram extendere videar. Fieri enim vix poteſt (quamcumque demum vitæ rationem inieris) ut pravorum maledicorumque hominum dentes evadas. Sed illi quidem maledicentiæ, & acerbitatis os plenum habentes, coram omnium Judice cauſam olim dicturi ſunt. Ego vero ad id denuo reverſus, quod me potiſſimum decere exiſtimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum admonere non gravabor, &c.* Porro iſtas omnes calumnias inania prorſus fuiſſe figmenta, inde perſpicuo colliges, quod in judicio Epheſino, ubi ejus accuſatores auditi ſunt omnes, nec unus auſus eſt de his adverſus Cyrillum libellum accuſationis offerre.

(*a*) *Cyrill. epiſt.* 14.
(*b*) Cyrill. *epiſt.* 8.

Calumniæ in S. Cyrillum ſparſæ a Neſtorio.

XLII. Signum patens cognoſcendi hæreticum a Catholico.

Intueris ne vel ex his ſaltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel Neſtorium, vel Cyrillum, ſit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat, fremit, diſſecatur corde, ſtridet dentibus, infligit verbera: iſte contra modeſte, patienter, atque quiete rem agit, obtemperans divinæ legi jubenti (*c*): *Si quando acceſſeris ad expugnandam Civitatem, offeres ei primum pacem:* hæc plane ſuadet & jubet Spiritus lex: etenim ex ſententia Jacobi (*d*): *Quæ de ſurſum eſt patientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis, non judicans, ſine ſimulatione.* His plane legibus obſecutus S. Cyrillus, charitatis, & pacis frequenter & ubique in toto hoc progreſſu reliquit impreſſa veſtigia; quod & crebro erit inſpicere in litteris ab ipſo datis ad diverſos anno ſequenti: etenim præter quam ad Neſtorium, hoc anno ad neminem ſe ea de re ſcripſiſſe, idem ipſe Cyrillus teſtatur in dicta epiſtola ad Cæleſtinum ſequenti anno conſcripta, illis verbis: *Ad nullum alium conſacerdotum noſtrorum ſcripſi.* Hæc quidem ſatis de Orientalibus turbis Neſtorii cauſa hoc anno magno damno Fidelium excitatis.

(*c*) *Deut.* 20.
(*d*) *Jac.* 3.

XLIII. Quo ipſo tempore, defuncto Prailio Hieroſolymorum Epiſcopo in locum ejus ſubro-

PAGIUS

lus expoſuit, tum facti ſui cauſas, tum negotii momentum, quod ſilentium nequaquam permitteret. Videatur pars I. Concil. Epheſ. cap. X.

XXV. *Cyrillus ſecundam ad Neſtorium Epiſtolam ſcribit.*

Interim a ſuis Conſtantinopoli morantibus accepit *Cyrillus* quartum Neſtorii ſermonem adverſus *Proclum*; immo & intellexit a quibus calumniam in Urbe, quibuſve incentoribus pateretur; reſcivit etiam homines, qui *Neſtorii* partes ſequebantur, de pace verba facere. Quare ſcripſit ex Synodo Alexandrina, quæ ſingulis annis de more habebatur, ſecundas ad *Neſtorium* literas, quibus & ſe ab improbis ipſius adulatoribus injuriam pati quereretur, & ſermonem quartum in *Proclum*, quaſi aliud agens, refelleret. Habetur ea Epiſtola part. I. Concil. Epheſ. cap. VIII. & in Concilio Chalcedonenſi data dicitur *menſe Mechir*, *indictione XII.* Ægyptii menſe Mechir a die XXVI. Januarii noſtri auſpicantur, ideoque cum ea Epiſtola indictione XII. ſcripta ſit, ad anni hujus initium pertinet. Hujus Epiſtolæ partem recitat Baronius num. XLI. Sub idem temporis, immo eadem via, ſuos illos Apocriſarios, miſſo Commonitorio *Cyrillus* docuit, qua ratione deberent, ſi de pace tractaretur, gerere ſe cum Neſtorianis, quibus paciſci conditionibus; quid ad quæſtiones reſpondere; quid in congreſſibus dicere; quam teſtari ſuam eſſe animi ſui ſententiam, &c. Scriptum incipit: *Legi literas miſſas a vobis*, &c. & habetur part. I. Concil. Epheſ. cap. XII.

XXVI. *Neſtorius ſecundam ad Cyrillum ſcribit epiſtolam, hicque rectam fidem exponit.*

Neſtorius tempore Quadrageſimæ, ſecundæ *Cyrilli* Epiſtolæ, ſecundam & ipſe ſuam repoſuit, quæ cum legeretur in Concilio Epheſino, viſa eſt Patribus continere doctrinam Catholicæ contrariam, nec immerito; cum Cyrillianæ ſecundæ contradiceret, quæ ſecunda quædam erat fidei a Majoribus acceptæ expoſitio. Extat ea Parte I. Concil. Epheſ. cap. IX. Scripſit etiam *Neſtorius* iterum *Cæleſtino* Papæ, retulitque de Pelagianorum cauſa. Literas detulit *Valerius* vir illuſtris, qui fidem faceret, non ſcriptis tantum *Neſtorii*, cujus erat amiciſſimus; ſed iis etiam, quæ dicturus erat de rebus Conſtantinopolitanis, ideſt, de *Pelagianorum* querelis apud Imperatorem, & de contentionibus Neſtorii, partim cum *Cyrillo* urbiſque Regiæ Clero, partim cum aliis ipſius doctrina offenſis. Epiſtolæ exordium eſt: *Sæpe ſcripſi Beatitudini tuæ propter Julianum*, &c. Hanc Epiſtolam Baronius anno ſequenti num. VII. recitat. Cum vero Cyrillus ex ſuis didiciſſet intepeſcere fidelium ardorem, Neſtorianorumque animos accendi, invaleſcente in dies apud multos opinione, quod de dogmate quæſtio non eſſet, ſed de unica tantum vocula, veritus ne vafer hæreticus, & *Cæleſtino* per literas, & *Theodoſio* blandis ſermonibus, & aliis Eccleſiis per fidos miniſtros imponeret, dedit ad *Cæleſtinum* literas, & ad alios ſcriptam rectæ fidei expoſitionem miſit, partim ad *Theodoſium*, partim ad *Pulcheriam*.

XXVII. Ad num. XLIII. & ſeq. *Praylius* Epiſcopus Hieroſolymitanus ultra annum CCCCXXV. non vixit

Juvenalis Epiſc. Hieroſolymit poſt Praiſium. ſubrogatus eſt Juvenalis. Haud quidem ad longioris temporis ſpatium conſtat Prailium propagaſſe ſedem, cum extent Cyrilli Alexandrini Epiſcopi litteræ ſequenti anno ad Juvenalem Hieroſolymitanæ ſedis Antiſtitem datæ: quamobrem neceſſario affirmandum eſt, irrepſiſſe mendum in Nicephori Chronicon, ubi ſedi Prailii anni viginti adſcribuntur; cum, habita ratione ejus prædeceſſoris, nempe Joannis deceſſus, eum nonniſi annos tredecim in ſede eadem tranſegiſſe dicendum ſit. Quantum vero temporis ſederit Juvenalis, in fine ipſius dicendum erit.

XLIV. Haud multum temporis interceſſit, cum hoc anno creatus Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus idem ordinavit Petrum primum Epiſcopum Saracenorum, quem diximus ex duce ipſorum a S. Euthymio eſſe ad fidem Chriſtianam converſum. De hujus in Epiſcopum promotione ſuperius dictum eſt: hic autem ad certum ejus ordinationis tempus declarandum, oportuit iterum meminiſſe: nam hoc, vel ſequenti anno id accidiſſe, inde certum deducitur argumentum, quod reperiatur ipſe Petrus (ut dicemus) interfuiſſe poſt ſequentem annum Epheſino Concilio: qui nec ante præſentem annum ordinari potuit, cum nondum creatus eſſet Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Saracenorum ordinavit. Magna quidem Dei providentia factum eſt, ut quo tempore Dei Eccleſia gravia paſſura eſſet ab illis, qui eam propagare deberent in exteras regiones, & bar-

PAGIUS

Moritur Praylius Epiſc. Hieroſolymorum. vixit, ideoque eo anno *Juvenalis* ei ſucceſſit. Quare cum Praylius Epiſcopatum ſuſceperit anno CCCCXVI. ut ſuo loco diximus, ſedit annos decem eoſque incompletos, licet in Chronico Nicephori Librariorum errore ei anni XX. & menſes VI. in Tabulis vero Theophanis anni XX. adſcribantur: Non dubito tamen, quin in Nicephoro, loco, *annos XX.* legendum ſit, *annos X.* In Vita ſancti Euthymii a Cyrillo Monacho ſcripta dicitur, *Juvenalem* Lauram hujus Sancti Abbatis dedicaſſe anno LII. Euthymii ipſius, *die VII. Maii, indict. XI.* ideoque anno ſuperiori, quo uſque ad menſem Auguſtum annus LII. Euthymii in curſu fuit. Natus eſt enim Euthymius, *menſe Auguſto quarto Gratiani Conſulatu*, ut habet Cyrillus. Sed ex hoc ſimilibuſve argumentis deduci tantum poteſt, *Juvenalem* jam anno ſuperiori Eccleſiam Hieroſolymitanam rexiſſe. Licet autem anno CDXXVIII. quo ea dedicatio peracta, Dominica non inciderit in diem ſeptimam Maii, hæc tamen dies apud Sancti Euthymii diſcipulos ſolemnis erat, indeque novum templum in hujus Sancti honorem conſtructum, die etiam ſeptima Maii dedicatum fuit, eodemque pariter die ejus *Laura*, mutata in Cœnobium, etiam dedicata, ut infra videbitur. *Juvenalis* paulo poſt ſuam ordinationem *Petrum* Epiſcopum Saracenorum, quem ex Duce ipſorum a Sancto Eutymio eſſe ad fidem converſum oſtendit Baronius anno CCCCXX. num. XXXVII. conſecravit. Porro ex Saracenis alii Perſas, alii Romanos colebant, ut Procopius lib. 1. de bello Perſic. cap. 17. & Menander Protector docent. Dividebantur vero in *Phylas* ſeu *Tribus* duodecim, ut Nonnoſus in Legatione, & Oroſius initio ſuæ Hiſtoriæ ſcribunt ac ſingulis Tribubus præerant *Philarchi*, ut vocabant. Denique Petrus *primus* ordinatus fuit *Epiſcopus copiarum, quæ erant in Palæſtina*, inquit Cyrillus in Vita Sancti Euthymii. De Saracenis vero Palæſtinis legendus Procopius ibid. cap. 19.

XXVIII. *Moritur S. Honoratus Epiſc. Arelatenſis.* Cum Sanctus *Lupus* anno ſuperiori Epiſcopus Trecenſis dictus fuerit, quo tempore *Hilarius* Honorati Epiſcopi Arelatenſis ſucceſſor adhuc Monachus Lerinenſis erat, ut anno ſuperiori diximus, liquet mortem ejuſdem Sancti *Honorati* ad hunc annum pertinere, at non ad diem decimum ſextum menſis Januari, quo eam Bollandus ejus vitam explicans, aliique paſſim collocant, quia ſc. in Martyrologiis eo die colitur. Sanctus enim *Hilarius* ejus ſucceſſor in oratione funebri, quam de eo habuit, num. 29. ait Honoratum *Epiphaniorum die* in Eccleſia ſermonem habuiſſe, cum jam in morbum incidiſſet, qui morbus *ingraveſcens, octavo eum vel nono die a ſolemnitate prædicta, paulatim attenuando confecit*, inquit Hilarius, ideoque uno aut altero ante die Sanctus *Honoratus* ex hac vita migravit, & die XVI. Januarii ſepulturæ attribuendus. De Sedis ejus duratione hæc tantum habet Hilarius num. 26. Arelatenſis alloquens; *Brevi tempore, quo vobis indultus eſt*, & Sanctus Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus in Vita ejuſdem Sancti Hilarii cap. 6. tradit, eum *emenſo biennio*, vita functum eſſe, indeque conſequens eſt, ejus Epiſcopatus initium incidiſſe in finem anni CDXXVI. In Vita quidem Sancti Hilarii juxta editionem Henſchenii, ad diem V. menſis Maii, loco horum verborum, *emenſo biennio*, legitur, *gemens a biennio*, ſed error ille ex editione Queſnelliana emendandus. *Hilarius* in laudata oratione gloriatur, quod Sancti *Honorati* exhortatione mundum reliquerit, & inſulæ Lerinenſis incola effectus fuerit. Liberaliter & nobiliſſime educatus fuerat *Hilarius*, factuſque Epiſcopus omnes ultimæ paupertatis numeros explevit: bona enim ſua aut pauperibus reliquit, aut vendita pauperibus erogavit, ut habet Auctor librorum de Vita Contemplativa lib. 2. cap. 9. idque exemplo Honorati deceſſoris & Venantii hujus fratris, de quibus *Hilarius* in citata oratione: *Poſſeſſio quæ pauperibus, ex quo ab ipſis fuerat poſſeſſa ſervierat, pauperibus nunc diſtribuenda diſtrahitur*, quando nempe patriam reliquere Baronius, qui eam orationem non viderat, in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem XVI. Januarii ait. *Honoratum* vixiſſe uſque ad Sixti III. Pontificis Romani tempora, ſed nunc certum eſt, mortem ejus ultra præſentem annum differri non poſſe.

Sub hujus anni Coſſ. *III. Kalend. Jun.* Theodoſius dedit legem 29. Cod. Theod. *de Judæis*, quæ de auro coronario duo indicat. Primum, eum Canonem quondam Patriarchas Judæorum coronarii auri nomine de Synagogis omnibus etiam Occidentalium partium exegiſſe. Secundum, poſt *exceſſum* Patriarcharum Primates *Judæorum* hoc ſæculo hanc penſionem ſuſcepiſſe. Ex quo Blondellus libro contra Primatum Eccleſiæ pag. 532. & Gothofredus in hujus legis Comment. recte colligunt, *Patriarchas* Judæorum nullos amplius hac tempeſtate fuiſſe, electoſque deinceps *Primates*, quibus cum ſucceſſionis jure Patri- XXIX. *Finis Patriarcharum Judæorum.*

barbaros populos; tunc acciderit, ut iidem barbari omnium immaniſſimi ad fidem Chriſtianam ſe ſponte contulerint, & ex eis unus conſtitueretur Epiſcopus, qui cum aliis ſanctis Patribus Neſtorium damnaturus eſſet in Concilio Epheſino: ut plane impletum fuerit Dominicum illud oraculum (*a*): *Multi venient ab Oriente, & Occidente, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Jacob; filii autem Regni eiicientur in tenebras exteriores*:

Ann. Eccl. Tom. VII.

(*a*) Matt. 8.

PAGIUS triarchatus deferretur, quod ex Epiphanio hæreſi 30. quæ eſt Ebionitarum, evidens eſt. Sane Theodoretus quoque lib. I. Dialogorum, quos ſcripſit contra Eutychianos poſt annum CCCCLI. ſua ætate nullos amplius Judæorum Patriarchas fuiſſe prodit, qui deſiiſſe videntur ſub Theodoſio Juniore, inter annum CCCCXV. & currentem. Juſſit autem Theodoſius prædicta lege, ut Judaicum illud coronarium ſuis largitionibus inferretur, ideſt Fiſco ſuo vindicaretur. Plura Gothofredus citatus.

XXX. *S. Auguſtinus varios libros ſcribit.*

Divus *Auguſtinus* hoc anno poſtquam *Proſperi* & *Hilarii* Monachi literas accepiſſet, libros duos de *Prædeſtinatione & de Dono perſeverantiæ* compoſuit, ac præterea quatuor libros, & forte quintum Operis imperfecti in *Julianum*, ut anno ſuperiori oſtendimus. De literis *Proſperi* & *Hilarii* & libris duobus de prædeſtinatione & de dono perſeverantiæ, egimus anno CCCCXXVI. Initium itaque *Semipelagianorum* ad hunc annum retrahendum.

Vandali Africam occupant.

Vandali ex Hiſpaniis in Africam navigarunt, ut anno ſuperiori viſum eſt.

I. Neſtorii, & Cyrilli litteræ ad Cæleſtinum allatæ.

TRigeſimus ſupra quadringenteſimum Chriſti annus amborum Auguſtorum Conſulatu, Theodoſii nimirum decimotertio, Valentiniani vero tertio, clarus illuxit, ſed Catholicæ Eccleſiæ ob concitatas per Neſtorium turbas ærumnoſus: quo litteræ ipſius Neſtorii una cum aliis ejus ſcriptis pro defenſione hæreſis lucubratis, per Antiochum virum illuſtrem Cæleſtino Romano Pontifici redditæ ſunt. Cum paulo poſt, ante etiam quam ipſa Neſtorii ſcripta in Latinum tranſlata eſſent, opportune contigit adventus Romani Poſſidonii diaconi Eccleſiæ Alexandrinæ ad eumdem Cæleſtinum Romanum Pontificem; cui cum litteras, tum etiam volumina dedit; quibus Neſtorii execranda impietas omni ex parte latiſſime confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, ſtatuerit Cæleſtinus contra Neſtorium, litteræ ab ipſo tum ad eum, tum ad Cyrillum, & alios eadem ex cauſa redditæ, apertiſſime indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, conſignanda eſt certa firmaque demonſtratione ipſa veritas temporum; qua ſtabilita, res quæ tractandæ ſunt, clariori veritatis nitore perſpicuæ in omnibus effulgebunt.

II. Poſſidonii legationis tempus.

Cum ex redditis a Cæleſtino Rom. Pontifice ad Neſtorium litteris ſatis liquido ac manifeſte dicatur, eodem ferme momento temporis quo ipſe litteras Neſtorii accepit, ſuperveniſſe Poſſidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipſo miſſis, & antequam Latinitati redderentur Neſtorii ſcripta, legiſſe Cæleſtinum quæ per eumdem Poſſidonium miſſæ erant, Cyrilli chartas Latine ſcriptas: certo certius affirmandum eſt, eodem anno quo contigit legatio Poſſidioni, æque eveniſſe reddi Neſtorii litteras Cæleſtino. Erat hic Poſſidonius Eccleſiæ Alexandrinæ diaconus, ut litteræ hoc anno datæ ab ipſo Cæleſtino ad Joannem Epiſcopum Antiochenum in fine ſignificant: quem quidem hoc item ipſo anno Romam a Cyrillo ad Cæleſtinum veniſſe legatum, inde poteſt intelligi, quod litteræ (*a*) ab ipſo Cæleſtino ad Neſtorium tunc primum redditæ, datæ hoc anno leguntur, tertio Idus Auguſti, ſub dictis anni hujus Conſulibus Theodoſio decimumtertium, & Valentiniano tertium, licet mendoſe legatur in edita nuper Cæleſtini ad Neſtorium epiſtola Conſulatus Theodoſii decimuſquartus cum Valentiniani tertio: nam nonniſi decimuſtertius Theodoſii Conſula-

(*a*) *Celeſt. ep. 6. to. 1. epiſt. Rom. Pontif.*

PAGIUS SÆC. V.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXVIII.

A.C. 430.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5923.

☉ 19. E. ☽ 13. P. 30. Mart. Indict. 13.

JESU CHRISTI 430.

CÆLESTINI PAPÆ 9.

THEODOSII JUN. 29. & 23.

VALENTINIANI III. IMP. 6.

I. *Tricennalia Theodoſii & Valentiniani Quinquennalia.*

[1] COSS. *Theodoſius* Aug. XIII. & *Valentinianus* Aug. III. Sumptus ab utroque Conſulatus, quia ille in Oriente *Tricennalia* Imperii vivente patre ſuſcepti; hic vero in Occidente Auguſtei Imperii *Quinquennalia* dedit. De Theodoſio ſub hujus anni Coſſ. ſcribit Marcellinus: *Theodoſius Imp. Tricennalia geſſit*. Extat Nummus hujus Imperatoris, in cujus antica viſitur Theodoſius cum his verbis circum: DN. Theodoſius Pe Aug. ideſt, *perpetuus Auguſtus*. In poſtica repræſentantur duæ figuræ habitu Conſulari indutæ, & circum hæc verba leguntur: Vot. XXX. mult. XXXX. infra, Conob. ideſt, *Conſtantinopoli obſignata*, nempe moneta. Vide quæ de eo nummo diximus anno CCCXCIV. num. II. Cum itaque duæ figuræ illæ Conſulares Theodoſium & Valentinianum exhibeant, liquet, non ſolum utrumque hoc anno præfata ſolemnia edidiſſe; ſed etiam ex illis ea, quæ tam præcedentibus quam ſubſequentibus annis data ſunt, dirigenda eſſe. Porro nummus ille aureus Theodoſii repræſentatur Tom. I. Muſæi Farneſiani.

II. *Poſſidonius Romam adverſus Neſtorium a S. Cyrillo mittitur.*

A num. I. ad XXVII. Sanctus *Cyrillus* Epiſcopus Alexandrinus die Epiphaniorum diem Paſchatis hujus anni indixit, & de more ad omnes Eccleſias miſit homiliam Paſchalem ordine XVIII. currebat enim ea die annus XVIII. Pontificatus ejus. In ea uſus allegoria pugnæ cum pravis animi motibus ineundæ, viſus eſt fideles incendere ad pugnandum fortiter prælium Domini

NOTÆ

[1] COſſ. *Theodoſius Aug.* XIII. & *Valentinianus Aug.* III. Vetus fragmentum ſepulcralis lapidis in pavimento baſilicæ S. Laurentii extra muros Urbis exſcripti A. D. 1736. ita habet:

. . . .
....POSITVS ES NONA....
Theod OSIO XIII. ET VALENTI
....N SS. GEMINA SE VIV;...,

Proſper MS. *Theodoſio* XIII. & *Valentiniano ter*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Theodoſio* VII. (pro XIII. & III. ideſt *Valentiniano tertium*. Proſper editus, Idatii Faſti, & Marcellinus: *Theodoſio* XIII. & *Valentiniano* III.

latus cum tertio Valentiniani contigiſſe, Faſti omnes manifeſte demonſtrant; ut ex Conſulatibus eorumdem qui præcedunt, & ſubſequuntur, abſque aliqua vel levi dubitatione poteſt intelligi.

III. His igitur in hunc modum de veritate temporis ſtabilitis, jam deſcribamus hic litteras ab ipſo Neſtorio ad Cæleſtinum Romanum Pontificem miſſas, quæ tamen nonnihil mendoſæ in veteri ſcripto codice leguntur his verbis (a):

(a) *Ex codice Antonii Auguſtini.*

Fraternas nobis invicem debemus collocutiones, ut * *una inter nos ſecundum obtinente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorſum hoc antiloquium Julianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius, dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos, ſæpe & piiſſimum, & prædicatiſſimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleverunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſſi: ſæpe eadem & apud nos lamentantes, ac ſæpe rejecti, eadem facere non deſierunt; ſed inſiſtunt per dies ſingulos implentes aures omnium vocibus lacrymoſis. His quidem ad eos ſermonibus, quibus oportuit, uſi ſumus, cum negotii eorum veram fidem neſciremus. Sed quoniam apertiore nobis de cauſis eorum notitia opus eſt, ne piiſſimus, & Chriſtianiſſimus Imperator noſter moleſtiam ſæpe ab his ſuſtineat; ne nos, ignorantes eorum cauſas, circa negotii defenſionem dividamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando juſtitiam veritatis, importuna miſeratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro ſectis religionis forte probata eſt, aliud quiddam quam hoc æſtiment. Nam ſectarum novitas multum* * *meretur defenſionem a veris paſtoribus. Unde & nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quoſdam hic reperientes, & ira & lenitate circa ægros quotidie utimur.*

* unanimiter nobiſcum obtinente concordia impugnaturi.

Neſtorii epiſtola ad Cæleſtinum.

* nullam

Eſt enim ægritudo non parva, ſed affinis putredinis Apollinaris & Arii: Dominicam enim in homine unionem ad cujuſdam contemperationis confuſionem paſſim commiſcent; adeo ut & quidam apud nos clerici, quorum alii ex imperitia, alii ex hæretica fraude in ſe olim celata *, *qua plurima, & Apoſtolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent, & aperte blaſphement Deum, Verbum Patri Homouſion, tamquam originis initium de Chriſtotoco Virgine ſumpſiſſe, & cum templo ſuo ædificatus eſſet, & carni conſepultus; eamdemque dicunt poſt reſurrectionem commiſcuiſſe carnem, ſed in naturam tranſiiſſe Deitatis (ut in compendio dicam) & Deitatem Unigeniti & ad originem conjunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem vero conjunctam Deitati ad Deitatem tranſiſſe blaſphemant ipſo Verbo Deificationis: quod nihil eſt aliud, niſi utrumque corrumpere: ſed & Virginem Chriſtotocon auſi ſunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes* (ita quidem legendum eſſe perſuadet, quod in Concilii Epheſini Actis hæc ſic reddantur (b): Citra horrorem ſacram Virginem Dei genitricem appellant) *non perhorreſcunt, quod ſancti illi, & ſupra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de ſancta virgine dixiſſent, niſi quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus incarnatus eſt ex Spiritu ſancto, & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ ubique Virginem matrem Chriſti, non Dei Verbi, & per Angelos, & per Apoſtolos prædicarunt.*

*

(b) *Tom. 1. Conc. edit. Nicolin.*

V. *Propter quæ quanta certamina ſuſtinuimus, æſtimo famam præcedentem docuiſſe beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quod non fruſtra certaverimus: ſed emendati ſunt, gratia Domini, multi ex his qui perverſi erant diſcedentes a nobis, quia † propria & parient Homouſios nativitas, cui vivere commiſſa eſt: illa in homine unio creaturæ eſt humanitatis Dominicæ, Deo conjunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen Theotocon propter natam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parentem proponent; dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non eſſe conveniens. Oportet enim veram matrem de eadem eſſe eſſentia* * *ex ſe natum. Ferri tamen poteſt hoc vocabulum propter ipſam conſiderationem, & quod ſolum nominetur de Virgine hoc verbum propter inſeparabile templum Dei Verbi ex ipſa, non quia ipſa ma-*

† *locus depravatus.*

* qua eſt.

PAGIUS ni, myſteriumque Incarnationis ita expoſuit, ut qua ratione Deus dicatur mortuus, unde *Neſtorius* calumniam maxime faciebat Catholicis, manifeſte explicaret. Sub finem potiſſimum orationis omnes hortatus eſt ad indigentium ſublevationem, cujus neglectæ *Neſtorius* accuſabatur. Interim *Poſſidonius* Alexandrinæ Eccleſiæ Diaconus literas *Cyrilli* Romam attulit, quod *Cæleſtinus* Neſtorio ſcribens innuit, ut videre eſt part. I. Concil. Epheſ. cap. XVIII. *Dudum* inquit, *ſumpſimus Epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi: erat enim in Latinum ſermo vertendus; quod cum, licet ſero facimus, ſancti fratris & Coepiſcopi mei Cyrilli probatiſſimi Sacerdotis per filium meum Poſſidonium Diaconum talia de te ſcripta ſuſcepimus, quibus his qui de tua ordinatione retulerant, periiße ſuum teſtimonium doleremus.* Neſtorii literas ad Cæleſtinum recitat Baronius num. III. & ſeqq. Secundas vero ejuſdem Neſtorii ad eumdem Pontificem literas num. VI. & ſeq. & denique Epiſtolam Cæleſtini ad Neſtorium num. XIV. & ſeqq. Hæc data dicitur *tertio Idus Aug. Theodoſio IV. & Valentin. III. Augg. Coſſ.* Sed loco IV. legendum, XIII. Epiſtolæ Neſtorii ad Cæleſtinum ſunt ſine die & Conſule. Prior Epiſtola Neſtorii ad Cæleſti-

mater ſit Dei Verbi : nemo enim antiquiorem ſe parit. Hæc quidem exiſtimo præcedentem famam ſignificaſſe. Exponimus vero etiam nos quæ contigerunt. Rebus oſtendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, noſſe cupimus, non deſiderio curioſitatis importunæ, cum & noſtra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem ſectarum nobis invicem publicantes, ut ſit mihi principium litterarum veriſſimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus invicem collocutiones. Omnem quæ tecum eſt in Chriſto fraternitatem, & qui mecum ſunt, ſalutamus. Hactenus Neſtorii litteræ ad Cæleſtinum ſcriptæ ab eo prætenſa cauſa Pelagianorum Epiſcoporum.

VI. Hi quidem damnati in Occidente, & ſedibus expulſi, Conſtantinopolim commigrarunt, a Theodoſio Imperatore auxilium imploraturi : quorum itidem occaſione aliis quoque poſt hæc ſe dediſſe litteras, idem Neſtorius teſtatus eſt poſteriori epiſtola ad Cæleſtinum data : quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curavimus. Quem autem primo loco poſuit Julianum, ut Pelagianorum ſigniferum, haud alium eſſe putamus, quam illum Epiſcopum Capuanum patria Atellanenſem, ut Proſper in Chronico docet, quem ſanctus Auguſtinus contrariis ſcriptis exagitavit. Poſterior vero epiſtola Neſtorii ad Cæleſtinum ſic ſe habet (a) :

(a) *Ex codice Antonii Auguſtini.*

VII. Poſterior epiſtola Neſtorii ad Cæleſtinum.

*Sæpe ſcripſi beatitudini tuæ propter Julianum, Orontium, & cæteros, qui ſibi uſurpant Epiſcopalem, dignitatem & creberrimam aditionem apud piiſſimum, & prædicatiſſimum Imperatorem faciunt, noſque concidunt frequentibus lamentationibus, tamquam temporibus Orthodoxis de Occidente projecti. At hucuſque ſcripta de his a tua veneratione non ſuſcipimus ; quæ ſi haberem, poſſem eis reſpondere, daremque compendioſum reſponſum luctibus eorum : nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod ſe convertat ; aliis hæreticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus patribus * projectos eſſe dicentibus ; ipſis vero jurantibus calumniam ſe ſuſtinuiſſe, & periculum pro Orthodoxa fide ex ſubreptione perpeſſos. Quorum utrum certum ſit, nobis gravis eſt ignorantia. Nam condolere eis, ſi vere hæretici ſunt, crimen eſt ; & iterum non condolere, ſi calumniam ſuſtinent, durum & impium eſt. Dignetur igitur amantiſſima Dei anima tua informare nos, qui ad utrumque momentum hucuſque dividimur, id eſt, & ad odium, & ad miſerationem eorum : doceri autem volumus quam de his ſententiam teneamus : detineamus enim eoſdem viros per dies ſingulos diſſimulantes ſpe & expectatione beatitudinis tuæ. Non eſt enim, o venerandiſſime (ſicut noſti) res vilis diſcuſſio piæ ſectæ, nec parva eſt probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere ſordidiſſimam impietatem peſſimæ opinionis Apollinaris & Arii de Eccleſia Dei : neſcio enim quemadmodum quidam de Eccleſiaſticis quamdam contemperationis imaginem Deitate, & humanitate Unigeniti accipientes ægrotant ægritudine prædictorum hæreticorum, dum & corporis paſſiones audent ſuperfundere Deitati Unigeniti, & immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis tranſiſſe confingunt ; & utramque naturam, quæ per conjunctionem ſummam, & inconfuſam in una perſona Unigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundunt. Cæci, qui nec ſanctorum illorum Patrum expoſitionem meminerunt, aperte ad eos reclamantes : Credimus in unum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei incarnatum ex Spiritu ſancto, & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod ſignificat utramque naturam, id eſt, Chriſtus eſt Deitati Patris Homouſius, humanitas vero poſterioribus temporibus nata eſt ex ſancta Virgine, quæ propter conjunctionem Deitatis ab Angelis, & hominibus ſimul colitur. Eum ergo qui hic propter ſectarum pravitatem tot laboribus fatigatur, conſidero, quid iterum pati neceſſe eſt, ſi negotium prædictorum virorum neſciat, timeatque nimis ne additamentum hæreticorum per ignorantiam hic poſitus faciat. Unde rogo, ut undique ſtudioſum ſit ſanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maxime.*

* partibus.

PAGIUS

leſtinum, cujus initium, *Fraternas nobis*, &c. data eſt anno ſuperiori, ut ibidem oſtendimus, & per *Antiochum* illuſtrem virum Sancto Cæleſtino cum quaternionibus expoſitionum tradita. *Neſtorius* enim in ea multa jam ſe ſuſtinuiſſe certamina dicit : imo & plures tum de Clero, tum de Monachis, qua vi, qua promiſſis, coegerat ſibi conſentire : & rerum Conſtantinopoli geſtarum fama late per Orbem ſparſa erat. Quare quæ refert *Neſtorius*, contingere non potuere niſi anno CCCCXXVIII. aut inſequenti. Corruptiſſima erat illa Epiſtola, ſed eam pluribus locis emendavit Garnerius Tomo I. M. Mercatoris pag. 67.

III. *Binas ad Cæleſtinum PP. Neſtorius ſcribit Epiſtolas,*

Neſtorius licet a ſe rejectos fuiſſe Pelagianos ad Cæleſtinum ſcripſerit, benigne tamen illos excepit, ideoque novum ſe illis advocatum exhibuit. In prioribus enim ad Cæleſtinum literis ſcripſit : *Julianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos ſæpe & piiſſimum, & prædicatiſſimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleverunt tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſſi, ſæpe eadem & apud nos lamentantes, ac ſæpe rejecti eadem facere non deſierunt ; ſed inſiſtunt in dies ſingulos implentes aures omnium vocibus lacrymoſis.* Poſtea neſcire ſe fingit cauſas, ob quas illi proſcripti eſſent eni-

me cum litterarum ſequeſter fideliſſimus Valerius cubicularius poſſit beatitudini tuæ per ſe exponere moleſtias eorum. Omnem in Chriſto fraternitatem, quæ tecum eſt, ego & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus. Hactenus Neſtorii ad Cæleſtinum litteræ pro Pelagianis primo loco ſcribentis.

VIII. Neſtorius tentat Cæleſtinum inducere in ſuas partes.

Sed quodnam Neſtorii conſilium fuerit ſcribendi ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, perveſtigandum eſt. Ut autem qui jam ferme biennio tacuiſſet, modo ad ipſum ſcriberet, inſuperque una cum litteris, & codices a ſe pro hæreſis defenſione illis adjungeret: ea quidem ex cauſa id factum eſſe videtur, quod cum idem Neſtorius in promulganda hæreſi acerrime ſibi adverſantem Cyrillum Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum inveniſſet, qui tum ſedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Epiſcopos ad ſuas partes trahere facile poſſet: conſiderans ex antiquorum uſu, in hujuſmodi de fide obortis controverſiis dubia lance ſuſpenſis, in eam partem favorabile inclinare judicium, in quam Romani Pontificis ſententiæ calculus apponeretur: ut eum promereri poſſet, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illuſtrem, qui Cæleſtino Papæ, quæ pro defenſione hæreſis hactenus ab eo eſſent ſcripta, redderet; ut illis (o ſumma dementia!) primario Catholicæ ſedis Antiſtite perſuaſo, univerſa ſimul cum eo Catholica Eccleſia in eamdem quoque ſententiam traheretur. De hujuſmodi quidem vana hominis ſpe hæc habet Cyrillus in epiſtola (*a*) data hoc anno ad Juvenalem Hieroſolymorum Epiſcopum, verbis his: *Ratus autem quod & Romanæ Eccleſiæ ſacerdotem in ſuam ſententiam pertrahere queat, ſcripſit ad dominum meum ac religioſiſſimum ac pientiſſimum Cæleſtinum, inferens epiſtolis dogmatum ſuorum perverſitatem: miſit autem & multas expoſitiones; ex quibus perverſa ſapere deprehenſus, ac jam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus eſt.* Hæc Cyrillus.

(*a*) *Apud Cyrill. ep. 16.*

XI. Sed quæ ſunt iſta conſecuta, dicamus. Jam plane feſellit inanis ſpes ſua, & cæca præſumptio miſerum, qui fieri poſſe ſtulta exiſtimatione putavit, ut Eccleſia, quæ (ut eſt ſententia Patrum) hæreſes omnes ſemper inceſſabili ſtudio inſectata, eaſdem penitus profligavit atque diſjecit: eadem ipſa acceptura foret tale portentum monſtrumque deforme, omniumque teterrimum, quod ſpiritu ſatanico concepiſſet, vanitate formaſſet, & horrendum viſu compoſitum peperiſſet ſuperbia, aluiſſet maledictis, atque blaſphemiis ſaginaſſet. Sed quomodo illud, ſimul ac Romæ viſum, eodem ferme momento temporis Apoſtolico confoſſum eſt gladio, jam dicamus. Primum vero de Cyrilli ad Cæleſtinum Papam epiſtola, quæ & primo loco lecta eſt, inſtituamus orationem pro ordine rerum geſtarum ac temporum.

X. Cyrillus quam patienter agat adverſus Neſtorium.

Cyrillus igitur Epiſcopus Alexandrinus cum fruſtra tentaſſet Neſtorii emendationem, quam ex Cæleſtini Papæ litteris procuraverat: quo de omnibus ipſum Romanum Pontificem redderet certiorem, ad ipſum legavit (ut dictum eſt) Poſſidonium Eccleſiæ Alexandrinæ diaconum, cui ad eumdem litteras dedit. Præterea vero, ne in damnationem Neſtorii excitaret ipſum Cæleſtinum ad id præſtandum paratum, ſed ut dilatione aliqua expectaretur, ſi tolerantia ejuſdem hæreſiarchæ morbus curari poſſet, iſta in mandatis Poſſidonio dedit: *Si* (inquit) *Neſtorii litteras, & expoſitionum illius codices redditos Cæleſtino compereris, tu quoque illi meas redde litteras: ſin ſecus, non reddas.* Sed hæc inferius. *Poſſidonius autem cum comperiſſet, tam epiſtolas quam exegeſes illius Cæleſtino, fuiſſe exhibitas, compulſus eſt ipſe quoque quas ferebat exhibere.* Hæc namque ita tranſacta eſſe, ex relatione Petri Primicerii Notariorum presbyteri Alexandrini (*b*) intexta Epheſino Concilio habentur expreſſa. Extant autem ipſæ Cyrilli litteræ ad Cæleſtinum Papam Poſſidonio datæ, quarum eſt exordium (*c*): *Si in rebus uſque adeo ſeriis, & neceſſariis*, &c. Ubi inferius: *Tra-*

(*b*) *Act. Conc. Epheſ. t. 1. edit. Pelt.*
(*c*) *To. 1. ep. Rom. Pont. poſt epiſt. 1. Cæleſt.*

PAGIUS enixe rogans ut brevi reſponſo ſignificaret, num forent inter Catholicos numerandi, an cum hæreticis computandi. Baronius num. VI. dicit *Julianum* fuiſſe Epiſcopum *Capuanum*, patria *Attelanenſem*. Verum anno CDXIX. jam oſtendimus, eum fuiſſe Epiſcopum *Eclanenſem*, ac natum in Apulia. Epiſtolæ ſuæ duas partes fecit Neſtorius, quarum altera de Pelagianorum Epiſcoporum cauſa, altera de ſua & utrique reſpondit *Cæleſtinus*, ſed ſecundæ prolixius; quia rem ipſam continebat, propter quam tota Epiſtola conſcripta fuit. In ſecunda Epiſtola *Neſtorius*, perinde atque in prima, partim Pelagianorum cauſam partim ſuam apud *Cæleſtinum* agit. Hæc autem ſecunda Epiſtola anno præcedenti, etiam data, cum Mercatoris Commonitorium eo anno Theodoſio Aug. oblatum contineat totam Cæleſtii, Pelagii, & Juliani reliquorumque Epiſcoporum cauſam, illudque *Mercator* ſcripſerit, ut Imperatorem doceret, quod celatum volebat *Neſtorius* qui ideo hoc anno cauſam ignorare non potuit Pelagianorum, nec a Cæleſtino Papa ejus notitiam expetere. Reddita eſt per *Valerium* Cubicularium, ſicuti prima per *Antiochum*, viros ex aula præſtantes: Vafer enim ille hæreticus, priuſquam proderet in apertum impietatem, Potentum animos corruperat, ut quorum favore Sedem acceperat, eorumdem potentia Sanctorum ſibi adverſantium conatus opprimeret.

IV. Cæleſtinus *Neſtorio* indignatus, quod Pelagianis Epiſcopis auxilium præberet, diutius reſpon-

Tradidi (inquit) *& epiſtolas quoque a me ſcriptas* (ad Neſtorium ſcilicet) *Poſſidonio, ut tuæ ſanctitati eas offerat.* Fuiſſe autem has primas litteras a Cyrillo ad Cæleſtinum conſcriptas, id illis ipſe verbis oſtendit, ubi ait: *Sane hactenus altum tacui. Neque enim quicquam omnino de illo, qui Conſtantinopolitanam Eccleſiam hoc tempore adminiſtrat, vel ad religionem tuam, vel ad ullum alium conſacerdotem noſtrum ſcripſi: non ignorans præcipitem celeritatem in ejuſmodi rebus cum vitio plerumque conjunctam eſſe ſolere, &c.*

XI. Poſt hæc vero narratis, quæ geſſerit Neſtorius adverſus Catholicam fidem, quæve ipſe Cyrillus pro ejuſdem defenſione operatus eſſet: quamvis ſciret, quod & aliis prædicarat, ſcriptiſque firmarat, Neſtorii ſententiam omni eſſe execratione dignam; tamen haud ſuarum partium eſſe ratus, novam hæreſim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæſtiones definire, ſed id tantum modo muneris eſſe Romani Pontificis; iſta ad finem epiſtolæ ſubjicit: *At quamvis res ita habeat, non prius tamen illius communionem confidenter deſerere auſi fuimus, quam hæc ipſa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic ſentias, declarare; quo liquido nobis conſtet, communicare ne nos cum illo oporteat, an vero libere eidem denuntiare, neminem cum eo communicare, qui hujuſmodi erroneam doctrinam fovet & prædicat. Porro tuæ integritatis mens ac ſuper hac re ſententia non modo piiſſimis Deoque devotiſſimis Macedoniæ Epiſcopis, ſed totius quoque Orientis Antiſtitibus perſpicue per litteras exponi debet: nam cupientibus illis anſam dabimus, ut omnes uno animo in una ſententia perſiſtant, rectæque fidei, quæ jam impugnatur, opem ferant.* Et in fine poſt recenſitos tomos, quos pro fide Catholica a ſe ſcriptos mittit Romam ad Cæleſtinum, mox addit: *Tradidi & epiſtolas quoque a me ſcriptas Poſſidonio, ſtudioſe illi injungens, ut tuæ ſanctitati eas offerat.* Hactenus ipſe. Vidiſti haud obſcure, lector, priſtinum morem ab ipſo exordio Romanæ Eccleſiæ in Annalibus demonſtratum, nimirum ſolius eſſe cathedræ Petri quæſtiones de fide definire, & emergentes hæreſes cum earum auctoribus condemnare.

Romani Pontificis ſumma auctoritas.

XII. Synodus Romana contra Neſtorium.

Cæleſtinus igitur, his viſis Cyrilli litteris, perlectiſque ab eo miſſis una cum ipſis etiam voluminibus: poſteaque inſpectis Neſtorii litteris, & reliquis ab eodem pro defenſione hæreſis ſcriptis, convocat Epiſcopos; habita Synodo omnium ſententia fuit tanta blaſphemia condemnata, auctori vero ipſius decem dierum ad reſipiſcendum conceſſum eſt ſpatium, eadem damnatione feriendus & ipſe, ſi in aſſerto errore perſiſteret. Collectum quidem fuiſſe ea de cauſa Romæ ex more Concilium, litteræ Cyrilli ad Neſtorium poſtea redditæ declarant his verbis: (*a*) *Et quid nunc, obſecro, conſilii capiam?* (*tuam hic namque pietatem appellare compellor*) *quandoquidem Cæleſtino religioſiſſimo Romanæ Eccleſiæ Epiſcopo jubente, cæteriſque piiſſimis Epiſcopis, qui illi adfuere, ita poſtulantibus, inveſtigare cogor, &c.* Eſt de eadem Synodo etiam mentio in aliis litteris Cyrilli ad Joannem Antiochenum poſtea datis.

(a) *In Act. Con. Epheſ edit. Pelt. t.1. c.2.*

XIII. Quæ igitur tunc in Romana Synodo a Cæleſtino Pontifice adverſus Neſtorium definita fuerunt, ab eodem Pontifice in datis ad eum litteris ſunt expreſſa: quarum cum plura extent exempla ex Græco reddita, nos eamdem ex veteri Creſconiana Collectione deſcribemus epiſtolam, quam quidem Patres Concilii Epheſini præconis extulerunt, & Evagrius (*b*) Scholaſticus pro dignitate argumenti & auctoritate ſcribentis, divinam appellat; quæ tum ex Latino in Græcum, & rurſum e Græco in Latinum reddita tranſlatione, tum etiam ſcribentium vitio (ut aſſolet in antiquioribus, quæ ſæpe ſæpius deſcripta eſſe oportuit) aliqua interdum contraxiſſe menda cognoſcitur. Sed utcumque ſit, veneranda certe antiquitate conſpicua permanet; qua primum ad ea quæ ſpectabant ad Pelagianos, pro quibus Neſtorius ſcripſerat, reſpondit: eſt autem hujuſmodi: *Di-*

(b) *Evag. l.1 c.4.*

PAGIUS

Cæleſtinus ex Synodo Romana ſcribit ad Neſtorium.

ſponſionem diſtulit; at acceptis a *Cyrillo* Alexandrino literis, quibus ejus errores memorabantur, ſtatim acres ad Neſtorium literas dedit, quibus illum uti veterum hæreticorum patronum, novæque inſuper hæreſeos auctorem increpuit. Laudatas tamen literas non recta ad Neſtorium perferendas voluit *Cæleſtinus*, ſed per Poſſidonium eaſdem ad Cyrillum in Ægyptum miſit, qui illas poſtea Conſtantinopolim tranſmitteret: *Quam noſtri*, inquit Cæleſtinus apud Baronium num. XXIII. *in te judicii formulam cum cæteris omnibus chartis, & commentariis per filium noſtrum Poſſidonium Diaconum, cujus ſupra meminimus, ad Sanctum Cyrillum memoratæ Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum, qui ea ipſa quoque de re fuſius ad nos retulerat, tranſmiſimus, ut noſter hac in parte Vicarius efficiat, quo noſtrum decretum & tibi, & reliquis quoque omnibus fratribus pateſiat.* Verum antequam hæ literæ Cæleſtini Conſtantinopolim pervenirent, *Julianum* cum collegis Urbe Regia accepto a Mario Mercatore contra eoſdem Commonitorio, a Theodoſio expulſum fuiſſe, teſtatur idem Mercator his verbis: *per quod Commonitorium, cognito funeſtiſſimo errore*, & cætera anno ſuperiori num. XXIII. recitata. Illi tamen *Pelagiani*, in vicinia moras traxerunt, ut ex dicendis liquebit.

V. Habita autem *Romæ* ſub initium Auguſti a *Cæleſtino* Synodus, ut videre eſt apud Baronium

num.

Dilectiſſimo fratri Neſtorio Cæleſtinus.

XIV. Epiſtola Cæleſtini ad Neſtorium.

Aliquantis diebus vitæ noſtræ poſt nefandum, & ſæpe damnatum dogma Pelagii atque Cæleſtii Catholica fides quietem habuit, quando eos cum duæ diſputationis ſequacibus telis unitatis ſententiæ Oriens Occidenſque percuſſit. Denique ſanctæ recordationis Atticus Catholicæ magiſter fidei; & vere beati Joannis etiam in iſta ſucceſſor, eos ita perſecutus eſt pro re communi, ut iis nec ſtandi quidem illic copia præſtaretur. Manſit nos poſt ejus exitum ſolicitudo vel maxima, cum ſucceſſor ipſius, utrum etiam in ejus fide ſuccederet, quæreremus: quia difficilè eſt continuari, quæ bona ſunt (nam ſibi ſæpe alternis vicibus adverſa ſuccedunt) habuimus tamen poſt hunc, a quo eramus continuo deſerendi, ſanctum Siſinnium, celebratum ſimplicitate, & ſanctitate collegam, eam fidem quam invenerat, prædicantem. Legerat profecto ſimplex ſanctitas, & ſancta ſimplicitas, timendum magis, quam alte ſibi eſſe ſapiendum, & alibi (a), altiora ſectanda non eſſe: & iterum (b): Si quis aliud prædicaverit, quam quod prædicavimus anathema ſit. Hoc tamen exuente de ſæculo; cum ſe ſolicitudo noſtra in tantum, in quantum ei Dominus noſter permiſit, extenderet; lætificavit animam noſtram univerſorum enarratio nuntiorum, quam mox firmavit eorum qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi teſtimonii tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixiſti, ut tuis te aliena Civitas invideret: tanto nunc terrore vitaris, ut tui in aliis videant qualiter fuerint liberati.

De Siſinnio Epiſc. Conſtant.

(a) Eccl. 3.

(b) Gala. 1.

XV. Deplorat amentiam Neſtorii.

Dudum ſumpſimus epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi: erat enim Græcus in Latinum ſermonem vertendus: quod cum licet ſero facimus, ſancti fratris, & coepiſcopi mei Cyrilli probatiſſimi ſacerdotis per filium meum Poſſidonium diaconum talia de te ſcripta ſuſcepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, periiſſe ſuum teſtimonium doleremus. Bonis enim principiis tuis malus (quantum videmus) ſucceſſit eventus: bonis inquam principiis, quæ apud nos ita celebrata fuerant, ut reſponſum dantes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed conſiderantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epiſtolas apertam blaſphemiam continentes: illud nobis Apoſtolicum (c) videmus eſſe dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutavi, niſi de præcipitiis ſe revocet impius diſputator. Neceſſe eſt enim, ut malum ex vobis ipſis, ſicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epiſtolarum tenorem, & eos liberos, quos illuſtri viro filio meo Antiocho reddente ſuſcepimus. In his quidem a nobis inveſtigatus, deprehenſus & tentus es, quod multiloquio labefactaris, dum vera involvis obſcuris rurſum utraque confundes, vel confiteris negata, vel niteris negare confeſſa. Sed in epiſtolis tuis apertam non tam de fide noſtra, quam de te tuliſti ſententiam, volens de Deo Verbo aliter quam fides habet omnium, diſputare.

(c) 1.Cor.5.

XVI.

*Ecce nunc in quam de te vocamur ſententiam, ecce quæ tuarum ſunt beneficia * novitatum: poſtquam ignoratus electus es, cognitus accuſaris. Jam nunc cum illo Gentium doctore (d) dicendum eſt: Nam quid oremus, ſecundum quod oportet, neſcimus. Nonne hæc Eccleſiæ illi verba conveniunt? quæ probatos ſibi viros, non notitiam, ſed famam ſecuta, contempſit, jam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra ovile velut rapacem lupum putaret abſcondi? Vox eſt ejuſdem Apoſtoli (e): Oportet hæreſes eſſe, ut probati manifeſti ſint. Aperi aures, & ejus ad Timotheum (f) vel Titum dictos audito ſermones: quid his aliud præcipit, quam ut novitates vitent vocum profanas? Ad impietatem enim iſta proficiunt, quæ ſemper ſpinas & tribulos intulerunt. Timotheum (g) certe rogaſſe ſe dicit, ut Epheſi remanens, nuntiaret quibuſdam, ne qui aliter prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Pro-*

* veneficia.

(d) Rom.5.

(e) 1.Cor. 11.

(f) 1. Ti. 6. 2.Tim. 2.

(g) 1. Ti. 1.

PAGIUS

Geſta in Synodo Romana.

num. XII. & ſeqq. in qua laudatæ ad Neſtorium literæ datæ, in eaque damnatus *Neſtorius*, juſſuſque, ne depoſitionis pœna mulctaretur, intra decimum a denunciatione diem, Alexandrinæ confeſſioni ſubſcribere; poſtea reſtituti in Eccleſiæ communionem, qui propter fidem ejecti fuerant; Alexandrino Præſuli exequendæ ſententiæ provincia demandata; denique ex Synodo ſcriptæ ſeptem Epiſtolæ a Summo Pontifice, *Cyrillo* ſcilicet, ut Sedis Apoſtolicæ vice hoc in negotio fungeretur; *Neſtorio*, ut ad pœnitentiam rediret, Clero Conſtantinopolitano, ut conſtans remaneret in fide; *Joanni* Antiocheno, *Rufo* Theſſalonicenſi, *Juvenali* Hieroſolymitano *Flavio* Philippenſi, ideſt, majorum Sedium Orientis Epiſcopis, ut ſtrenue cauſam fidei agerent. Recitantur eæ literæ part. I. Concil. Epheſ. Cap. XV. XVIII. XIX. & XX. conſignanturque omnes eadem temporis nota, *III. Idus Auguſti Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Coſſ.* Baluſius tamen in Notis ad Acta Concilii Epheſini pag. 437. obſervat, in antiquis Codicibus legi, *IV. Idus Auguſti*.

VI. *In ea Pelagianorum exauctoratio confirmata.*

In hac Synodo Romana damnati etiam *Pelagiani*, ut qui ſocietate erroris cum *Neſtorio* jungerentur, eadem ſententia percellerentur. Liquet id ex literis citatis Cæleſtini Papæ ad Neſtorium apud Baronium num. XIV. & XXI. Quæ Cæleſtinus adverſus eos ſtatuit, confirmavit Synodus Epheſina, ut videre eſt in ejus parte II. Act. V.

Prophetæ verba ſunt: Horribilia (inquit a) facta ſunt ſuper terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quaſi ignota te tranſeunt, aut quaſi nota contemnis? Si quaſi ignota te tranſeunt; non ſit pudoris rectum diſcere, quando timoris non fuit perverſum docere. Si quaſi nota contemnis; intellige te inexcuſabilem fore, cum a te commiſſi tibi talenti quæſierit ille rationes, qui per nos de hoc ſancto fœnore ſuum lucrum ſemper expectat. Aſpice quæ pœna illum manet, qui abſcondit (b) acceptum, qui integrum certe reſtituit quod accepit; unde evidenter adverte, quod ſit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidiſſe. An tu Domino dicturus es (c): Quod dediſti mihi, cuſtodivi: cum ſic ſcindi partes ejus videamus Eccleſiæ?

(a) Hier. 5. (b) Mat. 25. (c) Jo. 19.

XVII. *Qua conſcientia vivis, pene ab omnibus in hac Civitate deſertus? optaveram eos tunc fuiſſe tam cautos, quam nunc ſunt, cum ſibi deſiderant ſubveniri. Unde tibi in has quæſtiones verba dirigere, quæ ſit blaſphemia, cogitaſſe? Unde hæc in populo Epiſcopum prædicare, quibus virginei partus reverentia ſaucietur? Non debent veteris fidei puritatem blaſphema in Deum verba turbare. Qui umquam non dignus eſt anathemate judicatus, vel adiiciens, vel detrahens fidei? Plene iterum ac manifeſte tradita ab Apoſtolis nobis nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus (d), in libris noſtris non addi debere, non detrahi: magna quidem, & addentem, & detrahentem pœna conſtringit. Unde cauterium præparamus & ferrum: quia ultra non erunt fovenda vulnera, quæ merentur abſcindi. Scimus certe majora vitia majore ſemper dolore ſanari. Inter multa quæ a te impie prædicata univerſalis recuſat Eccleſia, e Symbolo ab Apoſtolo tradito plangimus hæc verba fuiſſe ſublata, quæ nobis totius ſpem vitæ ſalutiſque promittunt: quod quare fiat, loquuntur epiſtolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio eſt, quia eas ipſe miſiſti: quas in manus noſtras nolueramus venire, ne de tanti cogeremur ſceleris genere judicare: omnium diſputationum tuarum vias brevis earum ſermo concluſit. Extendiſti te latius, multis anfractibus circumiſti, ſerio tandem diverſo itinere perveniſti ad impium conſtitutum. Scimus quid ille (e) caverit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis eſſe vitandas: Sunt enim (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile judicatur, nemo dubitat minime profuturum.*

(d) Deut. 5.12. (e) 1.Tim. 6. Tit. 3.

XVIII. Anathematis comminatio. *Itaque quamvis & jam frater Cyrillus ſecundis te epiſtolis ſuis aſſerat eſſe conventum, intelligas volo poſt primam & ſecundam illius & hanc correctionem noſtram, quam conſtat eſſe jam tertiam, ab univerſitate collegii & conventu Chriſtianorum te prorſus eſſe ſejunctum; niſi mox, quæ maledicta ſunt, corrigantur; niſi in eam viam redeas, quam ſe Chriſtus eſſe teſtatur. Male in hunc arma deſperatione moviſti, qui te ſuper familiam ſuam velut fidelem prudentemque permiſerat ante conſtitui. Periit tibi hujus vice officii beatitudo promiſſa: non ſolum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille ſuo ſanguine & ſua morte quæſivit. Venenum namque eſt ſub tuis labiis, quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra eum qui ſuavis eſt, niteris diſputare. Ubi eſt diligentia paſtoralis? Paſtor bonus (f) animam ſuam ponit pro ovibus ſuis: mercenarius vero eſt, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu paſtor acturus es, qui Dominicum gregem pro lupis ipſe diſpergis? Ad quænam grex Dominicus ſepta confugiet, ſi intra ovilia Eccleſiæ ſauciatur? Qua futurus eſt tuitione defenſus, qui te patitur pro cuſtode raptorem? Et alias (inquit Dominus g) habeo oves quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere. Ille alias ſe promittit adducere: tibi pereunt quas habebas. Tametſi quidem certum ſit, quoties iſta contingunt, non oves paſtoribus, ſed magis ovi-*

(f) Joan. 10. (g) Ibidem

PAGIUS V. *Quæ a Pietate tua de ipſis decreta & conſtituta ſunt, & idem omnes tecum ſtatuimus, eos pro damnatis habentes*, inquiunt Patres Epheſini. Baluzius in nova Collect. Concil. p. 378. publicavit commonitorium, quod Cyrillus dedit Poſſidonio *cum mitteretur Romam propter Neſtorii negotium*, in quo Cyrillus ſignificat Cæleſtino errores Neſtorii, confutatque, & docet *Neſtorium* nempe qui inimicus erat Philippi Presbyteri, quem, ut ſcribit Socrates lib. 7. cap. 29. plures ad Epiſcopatum Regiæ Urbis promovere voluerant, coegiſſe Synodum in eadem Urbe & Cæleſtio, qui ibi degebat, perſuaſiſſe, ut libellum daret adverſus eumdem Philippum, tanquam ſi Manichæus eſſet: *Fecit, ut Cæleſtius libellos daret adverſus Presbyterum Philippum, qui ipſum arguerat, nec jam eum ipſe propter hæreſim volebat convenire. In his autem libellis accuſationis caput erat, quod Manichæus foret. Deinde vocavit hominem ad Concilium* (Neſtorius ſcilicet) *Venit ille rem agens ſecundum canones, promptus ad ſe defendendum. Quoniam vero Cæleſtius non habebat unde probaret objectum crimen a conſpectu ſe removit, & ad Concilium non venit*, inquit Cyrillus in ſuo Commonitorio.

VII. *Aliquot loca S. Cyrilli explicantur.* Cæterum quod ſcribit Baronius num. XI. loquens de primis Cyrilli ad Cæleſtinum Papam literis, Cyrillum nempe in earum fine recenſere *tomos, quos pro fide Catholica ab ſe ſcriptos mittit Romam ad Cæleſtinum*, videntur, inquit Garnerius Diſſert. II. de Synodis habitis in cauſa Neſtorii pag. 350. Cyrilli verba huic expoſitioni contradicere. Ait enim ibidem Cyrillus: *Quo*

ovibus perire paſtores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Ut fiat unus grex. Ad illius vocem unus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum eſt, ut in te de Actibus Apoſtolorum beati Pauli verba conveniant (a): Ego (inquit) ſcio quia introibunt poſt diſceſſum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipſis ſurgent homines quærentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe. Hæc a te aliis, quam dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non diſcenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Epiſcopum, qualiter debeat eſſe Chriſtianus?

(a) Act. 20.

XIX. Diligenter aſpice in quam conditionem voceris: accerſeris, argueris: quid horum convenit ſacerdoti? duris dura reſponſio; ſi tamen viciſſitudo eſt, verbis blaſphemiam vindicare. An tibi a nobis exiſtimas eſſe parcendum, cum animæ tuæ ita ipſe non parcas, & omnibus velis & præteritis, & præſentibus & futuris beneficium ſalutis auferre? Perſequar plane boni Domini mei fidelis ſervus inimicos, cum Propheta (b) aſſerat, odio eos odiſſe perfecto. Memor rurſus, altero loquente (c), ne parcam. Quem hic ego reſpiciam? Cui hominis aliquid reſervem, quando agitur ut mihi totius ſpei meæ cauſa tollatur? Ipſius in Evangelio Domini verba ſunt, quibus ait (d): Non ſibi patrem, non ſibi matrem, nec filios, nec aliquam neceſſitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter eſt pietas, ex qua naſcitur impietas, cum vincente carnis affectu charitati illi, quæ Deus eſt, charitas præponitur corporalis, cujus intuitu aliquibus ſæpe deferimus: at ubi ad eum tenditur, qui eſt ipſa dilectio, neceſſe eſt nec illa ſerventur, quorum auctor vocatur in cauſam.

(b) Pſ. 138. (c) 1. Cor. 13. (d) Matt. 19.

XX. Exhortatio ad Neſtorium. Expergiſcere tandem: quia non ſunt iſtæ dicendæ vigiliæ, quas non exhibes cuſtodiæ, ſed rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare, in hoc quod impugnas. Levius certe ferremus, ſi in utroque dormires: nemo tibi perditus eſſet, nemo quæſitus: nullo animarum diſpendio mœreret Eccleſia, nullo compendio lætaretur. Satius ei eſſet, ſi hanc ſponſo ſuo, ita ut acceperas, reſignares. Sed quid multis moror? loquente architecto Paulo (e), fruſtra ſuperædificatum; quid, quæſo, in quo non invenio fundamentum? Audio, vim maximam Catholice ſentientes, quibus nos communicamus, clericos ſuſtinere: ita ut his etiam civitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confeſſionis acquirere; ſed dolemus, quod Epiſcopo perſequente. Beatus Paulus Apoſtolus perſecutorem prædicatore mutavit: nefas eſt maximum prædicatorem perſecutore mutatum. Digere in numerum retro hæreticos, qui hujuſmodi quæſtiones Eccleſiæ intulerunt: quis umquam de hoc certamine victor revertit? Habes certe tuæ civitatis exemplum: Paulus civis Samoſatenus, occupata Ecleſia Antiochiæ, cum talia prædicaret, collegit ſuorum ſeminum meſſem: reliquos inventores malorum, Eccleſiis occupatis, ſententiæ cenſura ſemper non diſpar ejecit.

(e) 1. Cor. 3.

XXI. De Pelagianis. Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ geſta ſunt neſcius, conſulere voluiſti; ſedibus ſuis, injuſta dicentes, expulit juſta damnatio: quos illic inveniſſe requiem, non putamus eſſe mirandum: invenerunt enim impiam prædicationem, cujus comparatione ſe exiſtimant innocentes. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter ipſam naturam aſſeras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui deſcenderit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui ſunt hæc negando damnati? numquam ſine ſuſpicione ea quæ ſibi ſunt adverſa conveniunt: ejicerentur denique, ſi tibi quoque ſimiliter diſplicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc ſunt acta, quæruntur; cum certum ſit, illinc ad nos a Catholico tunc Antiſtite Attico geſta directa? Cur non ſanctæ memoriæ Siſinnius quæſivit? quia utique ſub deceſſore ſuo probaverit eos jure damnatos. Defleant infelices, ſpe ſe hominum fuiſſe deceptos, quibus jam potuit propter communionem ſola pœnitentia ſubvenire. Ecce ſcire de his incipis, ſi qua ante neſciſti. Cauſam tuam magis modo quam aliorum Catholica & ſe-

PAGIUS *Quo Sanctitas tua, tam quæ ille dicit & ſapit, quam quæ beati & magni illi Patres noſtri tradiderunt, clare perſpiciat, miſi tomos aliquot, capitum quorumdam fragmenta continentes, quos etiam ab iis, qui Alexandriæ verſantur, Latine reddi curavi.* Quare loquitur Cyrillus, non de tomis a ſe editis, ſed de tomis, qui continebant quæ excerpſerat ex Sanctis Patribus. Tum Baronius num. XII. dicit, *Cæleſtinum* poſt acceptas Cyrilli per *Poſſidonium* literas Synodum convocaſſe, cujus mentionem fecerit Cyrillus in Epiſtola prima ad Neſtorium. At, ut inquit ibidem Garnerius, hac in Epiſtola Cyrillus ad Neſtorium ſcribit quidem de Romana aliqua Synodo; ſed illa, quemadmodum præceſſit hancce primam Cyrilli Epiſtolam ad Neſtorium, quod per ſe apertum eſt; ita quoque prior eſt Cyrilli ad Cæleſtinum literis, ad quem nempe ipſas etiam ſecundas *Neſtorii* literas per *Poſſidonium* miſit. Non potuit itaque *Cyrillus* in Epiſtola, quam anno ſuperiori ſcripſit, mentionem facere Synodi Romanæ menſe Auguſto hujus anni celebratæ.

VIII. *Fabula recentiorum Græcorum de Pallio a Cæleſtino ad Cyrillum miſſo.* Præterea num. XIII. dicit Baronius, Epiſtolam *Cæleſtini* ad Neſtorium, cujuſmodi nunc habetur, e Latino ſermone in Græcum, & rurſus e Græco in Latinum verſam eſſe. Sed illud, inquit idem Garnerius, incredibile videtur; Epheſina enim quæcumque e Græcis in Latinum converſa ſunt, aliis in editionibus aliter leguntur

(a) Luc. 4.

feſtina deliberatione curato: quia convenienter dicimus (a): Medice cura te ipſum, qui aliis deſideras ſubvenire: ægritudinis tuæ qualitas non recipit, aut præſtare permittit inducias.

XXII. Probat Cæleſtinus ſcripta a S. Cyrillo.

Alexandrinæ Eccleſiæ ſacerdotis fidem & probavimus & probamus. Et admonitus per eum, rurſum eadem ſentire te oportet, quæ nos, ſi nobiſcum frater eſſe vis. Si tibi ſenſus datur, damnatis omnibus quæ hucuſque ſenſiſti, ſtatim hæc volumus prædices, quæ ipſum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus ſacerdotes eſſe correptos; quibus ſicut præmiſſa conventione conſulimus, ita in hos neceſſe eſt damnationis ſententiam, ſi abutuntur noſtra ſalubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit poſt damnationem pravi dogmatis plenum correctionis indicium, ſi revocentur omnes ad Eccleſiam, qui propter Chriſtum caput ejus videntur excluſi, revocentur omnes. Quod niſi fiat quod dicimus, ejiciendus qui ejecit: quamvis in noſtra communione ſint iſti, in quos talis cognoſceris extitiſſe. Ad clerum quoque Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vel omnes qui cenſentur nomine Chriſtiano, qualia neceſſitas poſtulavit, ſcripta direximus: ut ſi in perverſæ diſputationis obſtinatione perſiſtis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiſcum prædicaveris; a noſtro collegio, cum quibus tibi non poteſt eſſe communio, te intelligant ſeparatum; ſcituri exemplo jam cauti, qualiter animæ ſuæ decocto & maturato judicio debeant providere.

Qualis debeat eſſe vera converſio hæreticorum.

XXIII. Terminus præfigitur peremptorius.

Aperte igitur hanc noſtram ſcias eſſe ſententiam, ut niſi de Domino Chriſto noſtro ea prædices, quæ Romana & Alexandrina & univerſalis Eccleſia Catholica tenet, ſicut & ſacroſancta Conſtantinopolitanæ urbis Eccleſia ad te uſque optime tenuit; & hanc perfidam novitatem quæ hoc quod venerabilis Scriptura conjungit, nititur ſeparare, intra decimum diem a primo innoteſcentis tibi hujus conventionis die numerandum, aperta & ſcripta confeſſione damnaveris; ab univerſalis te Eccleſiæ Catholicæ communione dejectum. Quam formam noſtri judicii filium meum Poſſidonium diaconum cum omnibus chartis ad ſanctum conſacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ urbis Antiſtitem, qui ad nos ſuper hoc ipſo plenius retulit, deſtinavimus, ut agat vice noſtra, quatenus ſtatutum noſtrum vel tibi vel univerſis fratribus innoteſcat: quia omnes debent noſſe quod agitur, quoties omnium cauſa tractatur: & alia manu: *Deus te cuſtodiat incolumen, frater cariſſime. Data tertio Idus Auguſti, Theodoſio IV. * & Valentiniano III. Aug. Conſſ.*

Cyrillus Vicarius Cæleſtini.

* III.

XXIV. Sed antequam ulterius progrediatur in his proſequendis oratio, de Neſtorio (quod ad hanc ſpectat epiſtolam) illud admonendum; ipſum nimirum non tantum faviſſe Pelagianis (ut ſuperius demonſtravimus ex edicto Theodoſii Imperatoris, quod modo evidentius apparet ex Cæleſtini Papæ querelis) ſed etiam in aliquibus eadem ſenſiſſe cum illis: etenim ſicut de radice truncus, ita ex Pelagiana impietate Neſtorianas liquet progreſſas eſſe blaſphemias: ut non mireris, cum vides Neſtorium Pelagianos hæreticos ubique damnatos Epiſcopos recepiſſe Conſtantinopoli, atque ut gentiles ſuos omni officiorum genere confoviſſe, ſcripſiſſeque pro his iterum ad ipſum Romanum Pontificem Cæleſtinum. Symbola namque interceſſiſſe inter Pelagianam atque Neſtorianam hæreſim, plane detegit Caſſianus ſecretorum Pelagianorum optime conſcius in libris ad Leonem Eccleſiæ Romanæ diaconum de Incarnatione Verbi, ubi primum hæc habet (b): *Illud ſane unum prætereundum non arbitramur, quod peculiare & proprium ſupradictæ illius hæreſeos, quæ ex Pelagiano errore deſcenderat, fuit; quod dicentes quidem ſolitarium hominem Jeſum Chriſtum ſine ullo peccati contagio vixiſſe; eo progreſſi ſunt, ut aſſererent, homines, ſi velint, ſine peccato eſſe poſſe.* Et inferius: *Unde advertit novus nunc jam non novæ hæreſeos auctor* (Neſtorius ſcilicet) *qui Dominum Salvatoremque noſtrum ſolitarium hominem natum eſſe contendit, idem ſe omnino dicere, quod Pelagianiſtæ ante dixerunt, &c.* Et paulo poſt: *Nec dubium eſt re ipſa penitus declarante: hic enim illud eſt, quod interceſſionibus ſuis* (Neſtorius ſcilicet) *Pelagianiſtarum querelas fovet, & ſcriptis ſuis cau-*

(b) Caſſ. de Incarn. Verb. l. 1.

Hæreſis Neſtorii a Pelagio.

PAGIUS

tur: Epiſtola vero de qua agitur, ubique eadem eſt, iiſdemque verbis, & iis quidem Latinam loquendi formam aperte retinentibus. Denique quod habet Baronius num. XXVI. de inſignibus Vicariæ poteſtatis a *Cæleſtino* ad Cyrillum miſſis, ideſt, de Phrygio ſive Pallio, ſive capitis tegumento, quam *Mitram* vocant, refertur quidem a recentioribus Græcis, ſed ſine veterum teſtimonio. Et quia ſimul cum ipſis dicuntur ab iiſdem Auctoribus nomina tum *Papæ*, tum *Judicis univerſi Orbis* Epiſcopo Alexandrino tributa, vix ullam fidem inveniunt etiam apud Baronium. Cum denique hæc omnia recentiores iſti Græci aſſerant, ad ſucceſſores *Cyrilli* tranſmiſſa, plane nugantur. Quis enim neſciat, quod veteres omnes imagines docent, quoſlibet Græcos Epiſcopos, ſaltem Metropolitas, Pallium geſtaſſe, cujuſmodi Occidentales Antiſtites a Summo Pontifice dono accipiunt? Quis ignoret nomen *Papæ* quibuſlibet Epiſcopis, Judicis totius Orbis, nulli attributum? Aut quis opinetur *Mitram*, qualis vulgo in uſu eſt, ſummæ illius poteſtatis eſſe ſignum; imo qualem nunc gerunt Summi Pontifices, vel ab antiquioribus geſtatam, vel ad Vicarium, ſi quando fieret, tranſmiſſam; id ſane ſi contigiſſet, meminiſſent Ve-

cauſam illorum aſſerit; quod ſubtiliter his, ac (ut verius dixerim) ſubdole patrocinatur, conſanguineæ ſibi improbitati improbo ſuffragatur affectu, ſciens ſcilicet ejuſdem ſe eſſe ſenſus, ejuſdem ſpiritus: & ideo dolens cognitam ſibi hæreſim ab Eccleſia eſſe diſiunctam, quam ſcit ſibi utique perverſitate conjunctam. Hæc Caſſianus de protectione & communione Neſtorii cum Pelagianis; idemque inferius (*a*) eadem refricat & exaggerat, & acerrime (ut par eſt) in nefandum hæreſiarcham Neſtorium invehitur: ſed hæc omnia in Leporio Pelagiano ſatis perſpicuo demonſtravit exemplo, ea diſertis ſane verbis ipſum eſſe profeſſum in Occidente, quæ poſtea in Oriente Neſtorius creatus Epiſcopus prædicavit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantarit. Sed ſicut doloſam, ita inanem prorſus eſſe ſcias excuſationem illam Neſtorii ad Cæleſtinum, qua ut ſe Pelagianum minime eſſe doceret, de peccato originali atque de libero hominis arbitrio demonſtravit ſe recte ſentire: nam etſi non omnia Lernææ hydræ capita in ipſo videas, unum ſaltem, illudque ferocius in Filium Dei, ejuſque matrem extentum fuiſſe conſtat. Sed de his hactenus. Jam vero cœptam ſemel de litteris Cæleſtini per Poſſidonium in Orientem ad diverſos miſſis proſequamur orationem.

(*a*) *Caſſ. de Incarn. Verb. l. 5.*

XXV. Cæleſtinus ſcribit ad Cyrillum.

Cæleſtinus igitur ad ipſum Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum per eumdem Poſſidonium, quem ille miſerat, reddidit litteras, quibus ipſum certiorem fecit de his quæ Romæ geſta eſſent adverſus Neſtorium; quorum omnium ut ſit legitimus executor, his ad finem epiſtolæ mandat verbis (*b*): *Quamobrem noſtræ ſedis auctoritate aſcita, noſtraque vice & loco cum poteſtate uſus, ejuſmodi non abſque exquiſita ſeveritate ſententiam exequeris; nempe, ut niſi decem dierum intervallo ab hujus noſtræ admonitionis die numerandorum nefariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eamque de Chriſti Dei noſtri generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana & tuæ ſanctitatis Eccleſia & univerſa denique religio Chriſtiana prædicat; illico ſanctitas tua illi Eccleſiæ proſpiciat.* Hæc & alia Cæleſtinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno iiſdem Conſulibus & die, nempe tertio Idus Auguſti. Vides, lector, in his omnibus tum ad Neſtorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cæleſtini, ipſum quidem ut primum Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum, ſummum pontificium, ſummumque jus præſeferentem, ſic nempe loquentem, ut poteſtatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & ſententiæ ſuæ executorem conſtituit, quem certum eſt inter Orientales Epiſcopos primam cathedram obtinere: in illumque ſententiam damnationis intrepide jaculari, qui regiæ urbis, novæque Romæ Epiſcopus exiſtens, faſtu & arrogantia tumens, favoreque pollens Imperatoris, nulli concedat.

(*b*) *Cæleſt. ep. 3. in fin.*

XXVI.

Quod autem conſtet his litteris Cæleſtinum Cyrillo in proſequenda cauſa Neſtorii legaſſe vices ſuas: tradit Theodorus (*c*) ad eumdem ab ipſo Cæleſtino fuiſſe miſſum prhygium, ipſum nempe pallium, quo ſignificatur plena poteſtas, eoque Cyrillum eſſe uſum in Epheſino Concilio, & in ſacris ſolemniis more Romani Pontificis: quod privilegium affirmat eſſe propagatum poſtea ad Alexandrinos Epiſcopos ſucceſſores. Nicephorus (*d*) autem mitram, qua Romani uterentur Pontifices, a Cæleſtino miſſam affirmat, necnon nomen Papæ: ſed & conceſſum dicit ut appellaretur univerſi Orbis judex. Verum de Papæ nomine aliter res ſe habet: conſtat enim illud olim commune (ut alias dictum eſt) fuiſſe reliquis Epiſcopis: ſed nec de nomine Judicis univerſalis ſatis liquet. Certe quidem nihil præterea Cyrillo conceſſum a Cæleſtino, quam concedi ſoleat iis, quibus creditur Vicaria præfectura, vel legatio a Latere, exiſtimatur: ut autem eadem poteſtas propagaretur ad poſteros, non in inſignibus dumtaxat, ſed etiam in auctoritate, exemplum extare neſcimus.

(*c*) *Theod. Balſ. in Nemoc. Phot. tit. 8. c. 1.*

(*d*) *Niceph. l. 14. c. 34.*

XXVII. Cæleſtinus ad diverſos Epiſcopos de Neſtorio ſcribit.

Ad quoſnam inſuper Orientales Epiſcopos de iiſdem ſcripſerit Cæleſtinus, in fine ejuſdem epiſtolæ ad Cyrillum ita declarat: *Eadem hæc & ad ſanctos fratres & coepiſcopos noſtros Joannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum præſcripſimus, quo noſtra, immo*

PAGIUS Veteres, tanquam rei, aut inſolentis hoc uno in facto, quod nunc tractatur, aut ordinariæ, quoties Vicaria poteſtas a Summis Pontificibus daretur, ut ſcribit ibidem Garnerius. *de Pallio* hodierno & antiquo caute legendus Marca lib. 6. de Concordia qui cap. 6. num. III. fallitur, dum ſcribit effigiem veteris Pallii exhibere numiſma Theodoſii Imp. in quo dicit, Philippum & Joannem Apoſtolos habitu Epiſcoporum repræſentari. Hanc enim explicationem anno CCCXCIV. jam rejecimus, oſtendimuſque illud non *Philippum* & *Joannem*, ſed Imperatores *Theodoſium* & *Valentinianum* III. exhibere. De eo Numiſmate etiam hoc anno num. I. locuti ſumus, diximuſque cuſum eſſe in Theodoſii *Tricennalibus*.

IX. *Cyrillus ſcribit Acacio Berœenſi Epiſ. de Neſtorio.*

A num. XXVII. ad L. Sanctus Cyrillus per *Poſſidonium* Epiſtolam miſit *Acacio* Berœenſi in eamdem fere ſententiam, atque *Cæleſtino* Papæ. De hac ad Acacium Epiſtola agit Baronius num. XXX. & ſeq. quæ prius miſſa dici non poteſt; cum Cyrillus teſtetur, in Epiſtola ſua ad Cæleſtinum, ſe hac de re ſcripſiſſe prius ipſimet Cæleſtino, *quam ulli alii Conſacerdotum*; neque etiam poſtea: ſiquidem datarum a ſe literarum ad Sedem Apoſtolicam nullam fecit mentionem, ſa-

immo divina Chriſti Domini noſtri ſententia pluribus de eo manifeſta ſit. Hæc ipſe. Porro Joannes, quem nominat, erat Epiſcopus Antiochenus, Rufus vero Eccleſiæ Theſſalonicenſis Epiſcopus, & Juvenalis Hieroſolymorum Antiſtes, & Flavianus præſidebat Eccleſiæ Philippenſium. Extant inſuper datæ per eumdem legatum Poſſidonium ab eodem Cæleſtino ad clerum Conſtantinopolitanum litteræ, quibus de iiſdem quæ ſuperius dicta ſunt de damnatione Neſtorii, eoſdem reddidit certiores: eſt ipſius epiſtolæ exordium:

(a) *Cæleſtin. ep. 4.* (a) *Ad eos qui faciunt Eccleſiam mihi locutura det Apoſtolicus ſermo principium, &c.* Inter alia autem quibus eos fortiter agere admonet, uno exemplo illo Athanaſii magni fidei athletæ corroborat, quod ſicut ille ab Arianis, ita ipſi a Neſtorio pulſi eſſent; nam ait: *Habetis vos, quicumque Eccleſia eſtis ejecti, pene noſtrorum temporum beatæ recordationis Athanaſii Alexandrinæ Eccleſiæ prudentiſſimi ſacerdotis exemplum. Cui non conſolationi ſit illius tolerantia? cui non ſpem faciat ejus expectata reverſio? Eiicitur Ario perſequente, ſed revocandus Domino proſequente: paſſus eſt carcerem, paſſus anguſtias; nec mirum ſi vir Apoſtolicus ea paſſus eſt, quibus ſe Apoſtolus gloriatur exercitatum. In his tamen omnibus ſecutus eſt illum, qui ſibi in tribulationibus placere teſtatur. Fugatus illinc & in noſtris partibus roboratus eſt. Denique hic ei redintegratus eſt ſtatus, & in hac ſede quietem communionis invenit, a qua ſemper Catholicis ſubvenitur.* Hæc idcirco Cæleſtinus inculcat & in memoriam revocat, quo eos certa ſpe alat, victores nimirum adverſus omnes hæreticos ſemper fore qui Apoſtolicæ ſedis munimine fulciuntur.

Extant etiam litteræ ab ipſo Cæleſtino per eumdem Poſſidonium ad Joannem Antiochenum Epiſcopum datæ, quæ hoc habent exordium (b): *Optaremus, ut ſicut una eſt Divinitatis eſſentia, ita unam quoque apud omnes omnino homines, ubicumque tandem locorum degant, rectæ fidei veritatem obtinere.* Ibi & de anathemate, ſi non corrigat errorem ſuum, in Neſtorium irrogato mentionem facit. Reliquæ vero eodem argumento ad Juvenalem, & Rufum Epiſcopos datæ litteræ deſiderantur, ſed abſque jactura: nam iiſdem plane verbis eædem conceptæ erant, quibus dicta epiſtola ad Joannem: etenim in aliquibus exemplaribus non ad Joannem tantum eadem epiſtola reperitur inſcripta, ſed inſuper ad Juvenalem Hieroſolymitanum, Rufum Theſſalonicenſem, Flavianum Philippenſem (c). XXVIII.

(b) *Cæleſt. epiſt. 6.*

De litteris Cæleſtini ad diverſos.

(c) *Conc. Epheſ. edit. Cont. ep. 7.*

Quæ vero poſt hæc geſta ſint, ex litteris Cyrilli ad diverſos poſſumus intelligere: in quibus quidem dignoſcendis, & certa nota temporis diſtinguendis, meminiſſe oportet quæ ipſe Cyrillus in epiſtola per Poſſidonium ad Cæleſtinum data hoc anno ait (d) ſe hactenus de his quæ ad Neſtorium ſpectant, ad nullum ſcripſiſſe Epiſcopum, præter quam ad ipſum Cæleſtinum: quamobrem affirmare neceſſe eſt, diverſas Cyrilli epiſtolas ad diverſos Epiſcopos datas, omnes poſt hæc fuiſſe conſcriptas. Inſuper cum neque aliis ſcriptis ipſum Cyrillum exagitaſſe Neſtorium, præter quam litteris ad Ægyptios monachos ſcriptis, & duabus ad ipſum Neſtorium datis, ex eadem Cyrilli ad Cæleſtinum epiſtola colligi poſſe videatur; inde & illud quoque infertur, reliqua adverſus Neſtorium quæ reperiuntur Cyrilli ſcripta, in quibus nominatim Ne- XXIX.

(d) *Apud Cæleſt. ep. to. 1. epiſt. Rom. Pon.*

PAGIUS factururs utique, ſi ſuas a Cæleſtino acceptas ſciviſſet; mandaverat enim *Poſſidonio*, ut eas *Cæleſtino* non prius redderet, quam eidem datas a *Neſtorio* noviſſet. Statim acceptis literis *Acacius* reſpondit, ſed pro ingenio, ſubdole nimirum. *Cyrillum* enim ita laudavit, propter ſtudium fidei, ut interim *Neſtorium* excuſaret; tanquam verbo ſolo lapſum; utrumque vero imprudentiæ damnavit, quod cum orta eſſet de una vocula quæſtio, alter Patrum more loqui nollet, alter rem vehementius urgeret, quam ratio ſineret. Etſi autem neutrius in partes abivit expreſſis verbis, oculatius tamen intuentibus videri poteſt in Neſtorianas propendere. Recitantur eæ Acacii literæ part. I. Concil. Epheſ. cap. XXIII. Ita Garnerius in Præfat. ad Tom. II. Operum M. Mercatoris pag. 17.

X. At Acacius ſatis mentem ſuam prodit, ſuamque in Neſtorium propenſionem, cum reſpondeat, hunc eſſe paſſum quid ſimile illi, *quod beato Paulino* (Antiocheno Epiſcopo) *accidiſſe traditur. Hic enim etſi tres Hypoſtaſes palam dicere recuſaret re tamen & virtute ab illorum ſententia & fide, qui hoc profitebantur, non recedebat. Sectabatur hic autem piiſſimos Occidentis Epiſcopos, propterea quod Romanæ linguæ anguſtia, ſicut Græca Phraſis, tres hypoſtaſes dicere commode non ferat.* Reſpondit, Cyrillum & Cæleſtinum, uti olim Paulinum Patriarcham ac Damaſum Papam, hærere in ſyllabis, ideoque hanc litem parvi eſſe momenti. Adjecit vocem, quæ Beatam Virginem negavit Deiparam improvide elapſam Neſtorio, ſubdiditque: *Quanquam plurimi, tum Clero adſcripti, tum plebeii quoque ex Urbe Conſtantinopolitana Antiochiam, & ad nos uſque profecti, a prædicto ſermone abhorrere non videantur. Aiunt enim in ſenſu nihil continere, quod vel Apoſtolicæ Doctrinæ adverſetur, vel fidei a ſanctis Patribus in Nicæa congregatis definita repugnet.* Aſſeruit eſſe quæſtionem de nomine, & *Neſtorium*, licet forſitan male locutum, tamen recta ſentire, quin immo nec male locutum: quoniam & e Clero & e populo Conſtantinopolitano multi voces ejus non improbarent. Erat *Acacius* magni nominis Epiſcopus, qui ab exilio reverſus poſt Valentis Imp. mortem, quæ anno CCCLXXVIII. contigit, conſecratus fuerat Epiſcopus, ut docet Theodoretus lib. 5. cap. 4. Vir animo nobili, & modo virtutibus, modo exceſſibus inſignis.

Acacius manifeſte favet Neſtorio.

Neſtorianus error confutatur, poſt hæc omnino ſcripta ab ipſo fuiſſe. Rurſus vero & epiſtolæ illæ Cyrilli quæ inveniuntur ante indictum Concilium Epheſinum eſſe conſcriptæ, & poſt Synodum Romanam hoc anno (ut dictum eſt) a Cæleſtino habitam, eaſdem hoc pariter anno ab eo eſſe datas, affirmare neceſſe eſt: ſiquidem edictum Theodoſii, quo in ſequentem annum Synodum cogendam indicit, datum apparet (a) ſub anni hujus Conſulibus Theodoſio XIII. & Valentiniano III. decimotertio Kalendas Decembris.

(a) *Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to.* 1. *c.* 25.

XXX. Cyrillus ſcribit ad Acacium Berœenſem.

His præcognitis, quæ extant Cyrilli ad diverſos epiſtolæ hoc anno datæ, ex quibus res geſtæ in cauſa Neſtorii colliguntur: quæ ſcriptæ ſunt prius, quæ poſtea, temporis ordine referemus. Equidem illa primum vendicat ſibi locum, quæ ad Acacium Berœenſem habetur inſcripta, data illa quidem non antequam ipſe Cyrillus ſcriberet ad Cæleſtinum: ſiquidem (ut dictum eſt) ipſe in epiſtola ad eum miſſa tradit, ad nullum hactenus conſacerdotem ſe de Neſtorii hæreſi litteras dediſſe: nec inſuper poſt acceptas litteras a Cæleſtino de Neſtorii anathemate eamdem ab ipſo Cyrillo ad Acacium oportuit eſſe ſcriptam: ſiquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Neſtorii damnatione legitur. Quamobrem illud ut dicamus neceſſe eſt, eodem tempore quo ea inter Cyrillum ac Cæleſtinum de Neſtorio tractabantur, ad Acacium Berœenſem illam eſſe conſcriptam epiſtolam. Erat enim Acacius magnæ æſtimationis Epiſcopus ob doctrinam & ætatem longam in ſede perfunctam, cæterum inveteratus dierum malorum, malis favens, ſubdolus & verſipellis; quippe qui primum in turbis adverſus Joannem Chryſoſtomum olim excitatis Theophilo Alexandrino Epiſcopo inhæſiſſet, atque demum (ut dicetur ex Actis Concilii Epheſini) favit Neſtorio, ejuſque ſectatoribus adverſus Catholicos, inhærens & ipſe contra Cyrillum Joanni Epiſcopo Antiocheno. Extat ipſa Cyrilli epiſtola, quæ ſic incipit (b): *Qui vehementer contriſtati ſunt*, &c. verſatur in deteſtatione Neſtorii recens emergentis hæreſis.

(b) *Cyrill. epiſt.* 14.

XXXI. His Acacius acceptis litteris, magnopere adgaviſus eſſe, videri voluit, ſuſceptum eſſe a Cyrillo patrocinium Catholicæ fidei; eamdemque ipſius epiſtolam oſtendit Joanni Epiſcopo Antiocheno, amboque ſimul execrari viſi ſunt nefandam impietatem: reſcribenſque ad Cyrillum, eum hortatur, ut fortiter agere pergat, & de Joanne Antiocheno Epiſcopo iſta ſignificat: *Curavi* (inquit c) *ut epiſtola pietatis tuæ a ſanctiſſimo & pientiſſimo Ioanne Antiocheno Epiſcopo legeretur. Qui ubi hæc audivit, multa cum conſenſione & compaſſione eadem affectat, quæ & nos ſenilem agentes ætatem; cum ipſe recens ad Epiſcopatum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Epiſcopatum pertinentibus ita floret, ut præclare de illo ſentiant ac glorientur, quotquot per Orientalem adminiſtrationem ſunt Deo dilectiſſimi Epiſcopi. Is pietatem tuam, ut traditur, obſecrat, ut ſanctitas tua, prudentiam quam habet, uſa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in manus ſumat, ut per ea quæ loqueris ac facis. Apoſtolicum illud, exigente ipſo tempore, oſtendas, quo Apoſtolus dicit: Etenim ſi poteſtate uti voluero, quam Deus mihi ad ædificationem, non ad deſtructionem dedit, haud pœnitebit.* Hæc & alia Acacius ad Cyrillum: quod ſi ex animo, Deus ſcit: certe progreſſus ejus atque Joannis Antiocheni ab his longe diſcrepare poſtea inventi ſunt. Etenim qui hoc anno adeo in Neſtorium infenſi apparuere, paulo poſt eidem patrocinari cœperunt: ſed de his ſuo loco.

(c) *Apud Cyrill. ep.* 15.

Acacii & Joannis Antiocheni Epiſcopi ſimulata ſtudia.

XXXII. Cyrillus admonet Joannem Epiſcopum Antioch.

Inter hæc autem redditis Cyrillo per Poſſidonium Eccleſiæ Alexandrinæ diaconum acceptis Romæ a Cæleſtino Romano Pontifice litteris: quas ad diverſos Epiſcopos ſuperius numeratos inſcriptas legit, ad eoſdem mittendas ex ipſius Cæleſtini admonitione curavit; ſed & dat alias Cyrillus ipſe litteras ad Joannem Antiochiæ Epiſcopum, quibus de rebus Romæ geſtis adverſus Neſtorium iſta in fine de Romano Concilio ſubiicit (d): *Lectis namque in Concilio*, Romæ habito ſcilicet, *tum expoſitionibus, tum epiſtolis ejus, in quibus præſertim non eſt ſycophantiæ locus, habent enim illius ſubſcriptionem: Sancta Romana Synodus quæ manifeſta ſunt, notavit. Quamquam & ad tuam pietatem ſcripſit: quibus etiam obediendum eſt neceſſario ab illis, qui univerſæ Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque reſcripſerant ad pientiſſimum Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum, & ad alios quoſdam pientiſſimorum, qui in Macedonia ſunt, Epiſcoporum qui & ſemper illius adhæſere ſententiis. Scripſerunt autem nihilominus ad Juvenalem pientiſſimum Heroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopum. Eſt enim pietatis tuæ conſiderare quid conducat. Nos enim illius ſequemur judicia, veriti ne a tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de cauſis indignantur, neque ob res minutas, ſed propter ipſam fidem, & quæ ubilibet ſunt Eccleſias, populique ædificationem, motus excitarunt.* Hæc ad Joannem Cyrillus.

(d) *Cyrill. ep.* 13.

XXXIII. Eodem quoque argumento hoc etiam tempore ſcripſit ad Juvenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum (e), ubi poſt recenſita quæ tum a ſe, tum a Cæleſtino ad-

(e) *Cyrill. ep.* 16.

Cyrillus ſcribit ad Juvenalem Epiſ. Hieroſolymit.

adverſus Neſtorium geſta atque decreta eſſent, hortatus eſt eum ut & ipſe ad vendicandam læſam Catholicam fidem arma capeſſeret: quodnam vero conſilium ſibi ineundum putarit, ita declarat: *Neceſſarium autem erit, ut Chriſto amanti & religioſiſſimo Regi & univerſis magiſtratibus ſcribamus, conſulamuſque ne pietati hominem præponant, ſed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos a malo paſtore liberent, niſi univerſorum conſiliis obtemperaverit.* Scripſerit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodoſium, haud certum eſt.

XXXIV. Joannes Epiſc. Antioch. agit cum Neſtorio de pace.

Inter hæc autem cum Joannes Antiochenus Epiſcopus per Alexandrinos clericos litteras accepiſſet tum Cæleſtini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Neſtorii: omni qua potuit celeritate prævenit, ut eaſdem ad Neſtorium mitteret Conſtantinopolim: adjecitque ſuas, quibus ei ſuaſit, pacem Eccleſiæ, recantando palinodiam, amplecti. Sed reddamus hic litteras ipſas Joannis, quæ admodum conducunt hiſtoricæ veritati: ſic enim ſe habent ſcriptæ pariter nomine etiam aliquot inſigniorum Syriæ Epiſcoporum, qui ſimul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit (*a*):

(*a*) *Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. lib. 1. c. 31.*

Domino meo piiſſimo ſanctiſſimoque Epiſcopo Neſtorio Joannes in Domino S.

XXXV. *Meam de tua pietate ſententiam per dominum meum magnificumque per omnia Comitem Irenæum ſincere abſque ullo prorſus fuco dilectioni tuæ patefeci. Et quoniam vera expurgatione uſus, omni (ut arbitror) ſuſpicione apud te vaco; libere candideque ſinceritati tuæ in poſterum conſilium dare inſtitui. Poteris autem ex iis quæ ſuaſurus ſum, noſtri erga te candoris non leve argumentum ſumere, ſimulque quantæ ea charitas, quæ ſecundum Deum eſt, curæ nobis ſit, perſpicere: quam ſane charitatem qui conſectantur, illi divinis legibus obtemperant; qui vero ea neglecta impoſturis ſtudent, ii ſuis ſe telis prius conficiunt, quam eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportune (ut exiſtimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, ut me conſultorem haud malum tibi futurum benevole admittas: neque, ſi quid utile, aut divinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id ipſum reſpuas.*

XXXVI. *Equidem oportebat ut de rebus bonis atque utilibus inter nos conferremus: verum quia peccata noſtra perturbationibus Eccleſiaſticis ingens oſtium patefecerunt, ideo ea charitati tuæ explanare cogor, quæ nuperrime ex Romana & Alexandrina urbe ad me perſcripta ſunt. Etenim clerici Alexandrini diverſas de tua pietate litteras magno ad nos ſtudio pertulerunt, unas quidem piiſſimi Epiſcopi Cæleſtini, reliquas omnes ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli: harum autem antigrapha mittens, charitatem obnixe tuam rogatam cupio, ut ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio conſurgat; ex qua contentiones minime leves, ſeditioneſque admodum noxiæ ſæpenumero exoriuntur. Sed neque rem hanc tantam parvi quoque ducas, ut contemnas: diabolus namque res initio minus recte habentes per ſuperbiam novit amplificare, in eamque magnitudinem paulatim evehere, ut poſtea omnem curam, omnemque medicinam reſpuant. Quare benevolum ac ſtudioſum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi benevolos ad propoſitarum rerum conſiderationem ſocios tibi adjungas; illiſque non quæ grata, ſed quæ utilia ſunt effandi poteſtatem facias. Omnino enim ſi arbitri plures, minimeque fucati, ac liberam dicendi quod ſentiunt facultatem nacti, præſentis negotii diſquiſitioni adhibeantur: facillime illud ea deliberatione conſequemur, ut quod nunc perplexum & durum ac triſte cenſetur, mox leve & lætum ſit.*

Salubre conſilium Joannis datum Neſtorio.

XXXVII. Prudenter agit cum Neſtorio Joannes.

Enim vero licet dominus meus Cæleſtinus Deo devotiſſimus Epiſcopus decem tantum dierum intervallum ad terminum uſque reſponſioni præfinitum valde anguſtum litteris ſuis expreſſerit: tamen res ea ejuſmodi eſt, ut non dico decem diebus ſed uno, immo vero paucis horis tota confici poſſe videatur. Nam quid facilius eſt, quam nomine commodo, multiſque ſanctis Patribus uſitato, & vero nihilominus ſalutarique ex Virgine ortui percongruo in Chriſti omnium noſtrum Regis diſpenſatione uti? Cum hoc ergo neque grave, neque periculoſum ſit, æquum non eſt ut ſanctitas tua refutet. Neque id nunc apud ſe cogitet: Turpe eſt, ſi pugnantia docere videar. Si enim mens tua eadem ſapit & ſentit quæ ſancti Patres Eccleſiæque doctores ſentiunt & ſapiunt (nam hoc, domine mi, & ex multis & ex communibus amicis de te accepimus) quorſum vereris pium animi tui ſenſum convenienti voce publicare, præſertim, cum tot tantæque tumultuationes ac diſceptationes ex te natæ ob oculos jam verſentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum apud finitimos, tum apud longe quoque poſitos turbas concitaſti, quæ ingentem ex inſperato Eccleſiis tempeſtatem peperere: conſtat enim, Fideles circumquaque degentes hujus quæſtionis & controverſiæ cauſa inter ſe conflictari, quotidieque a ſe invicem divelli.

XXXVIII. Hæreſim Neſtorii quomodo omnes execrentur.

Verum eſſe quod dicimus, ex ipſiſmet rebus haud difficulter perſpicere licet. Nam & Occidens & Ægyptus & ipſa quoque Macedonia ab ea unione ſeſe abrumpere decreverunt, quam ſingularis Dei beneficentia per multos ſanctorum Pa-

Pa-

Patrum celebriumque Epiſcoporum, & præcipue per ſanctiſſimi magnique illius patris noſtri Acacii ſudores moleſtiaſque communi Eccleſiæ utilitati impertivit. Quis, quæſo, reprehendat, ſi ea quæ ſentis, libere exponas? Immo vero quis laudibus non efferat, ſi nomen, cujus ſenſum pietas tua (ut cognovimus) poſſidet, propter publicam quietem, communemque Orbis pacem, aliquando amplecti, in animum inducas? Quod ſi ita viſum eſt, perpulchrum & ad præſentem controverſiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cujus te quoque meminiſſe velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeo multum non interceſſit, ut jam animo excidere potuerit.

XXXIX. De Theodoro Mopſueſteno hiſtoria. *Memoria haud dubie tenes, cum beato Theodoro in expoſitione quadam excidiſſet quiddam quod tibi in primis, cui per id tempus cæteris liberius agere licebat, tum cæteris quoque omnibus ad quorum aures pervenerat, neque recte, neque ſatis quoque catholice dictum videbatur: quo pacto ille poſteaquam damnum turbamque, quæ exiguus admodum lapſus pepererat, conſideraſſet, expendiſſetque nihilo ſecius ejuſmodi tumultuationes, ſectas, diſſidiaque generare poſſe (ſolent namque homines, ejuſmodi arrepta occaſione, ultro citroque tumultuari, atque a ſe mutuo ſejungi) cogitaſſet præterea parvam offenſionis ſcintillam magnum ſæpe fomitem diſcordiæ ſubminiſtrare (quod etiam nunc apud nos uſu veniſſe cernimus) ac commoda tandem opportunæ correctionis ſecum reputaſſet; non poſt multos dies generoſe in medium progreſſus, id quod a ſe non ſatis commode dictum fuerat, in gratiam Eccleſiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaque emendatione, omnem mox calumniam adverſum ſe excitatam penitus extinxerit: & quamvis nemo neſciret, quod ab illo dictum erat, minus recte ſincereque dictum fuiſſe; attamen quod prompte id retractaret quod dixerat, hominem ſtatim complexi ſunt omnes.*

XL. Ut Mariam Deiparam dicat hortatur. *Equidem non ad probroſam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palinodiam (ut ſic loquar) pietatem tuam invito. Sed quia multi (ut intelligo) non infrequenter ex te audierunt, quod ipſam ſolam vocem, non piam quoque ipſius vocis notionem averſeris; ſi qui vero celebrioris famæ Eccleſiaſtici auctores tibi fuerint, ut ipſo quoque nomine admiſſo, ſacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te iſtud neutiquam recuſaturum eſſe: Hanc ob rem te iterum atque iterum moneo hortorque, ut libera id voce depromas, quod citra errorem ſapere certo dignoſceris. Age, inquam, rei quam recte tenes, nomen quod a multis ſæpe Patribus uſurpatum, ſcriptum & pronunciatum eſt, adjungere ne graveris: neque vocabulum, quod piam rectamque motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim nomen hoc, θεοτόκος, nullus umquam Eccleſiaſticorum doctorum repudiavit. Qui autem illo ſubinde uſi ſunt, & multi repeiuntur, & apprime celebres. Quod ſi qui ſunt qui illud non uſurparunt, illi numquam erroris alicujus eos inſimularunt, qui illo forte uſi fuiſſent. Sane dum ſupervacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones ſolum ſpectante curioſitate incitati, nomen, cujus ſententiam recte tenemus, pertinaciter reſpuimus; aliud nihil (ut videtur) facimus, quam quod fratrum noſtrorum conſcientias & temere, & abſque ulla utilitate graviter offendimus, planeque contemnimus.* Patres, & Eccleſia ſemper confeſſa Deiparam.

Etenim ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat, ut in graviſſimum errorem prolabamur, immo vero ut circa inexplicabilem illam unigeniti Filii Dei œconomiam periculoſiſſime verſemur: quandoquidem hoc nomine ſublato, vel hujus potius nominis notione repudiata, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis cauſa ſuſcepit; tum Dei Verbum neque ſe exinaniviſſe, neque in ſervi formam ſeſe demittens, ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuiſſe. Hanc enim Dei erga nos clementiam divinæ Scripturæ hinc præcipue conſtituunt, quod unicum illum ſempiternumque Dei Filium, ante omnia ſæcula natum, impatibili modo ex ſacra quoque Virgine ortum oſtendunt. Huc namque divinus tendit Apoſtolus, dum ita ait (a): Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere. Clare hic oſtendit, non alium, ſed ipſummet Dei unigenitum in lucem prodiiſſe. Quod ſi virgo a ſanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, ut vere hoc nomine ab illis nominatur: neſcio quorſum attinuerit, ut quæſtionem hanc nequaquam neceſſariam (bona venia tua dictum ſit) & contra illos ipſos, & contra Eccleſiaſticam pacem quoque (ut vides) agitandam ſuſceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus ſi ea ſentimus, & loquimur, quæ doctores in Eccleſia Dei celeberrimos ſenſiſſe, & docuiſſe, certo novimus. Supervacaneum autem cenſeo illorum nomina hoc loco percenſere: noſti enim illos æque ac nos, ut qui haud ſecus ac nos omnes, quod diſcipulus illorum aliquando extiteris, glorieris. XLI.

(a) Galat. 4.

XLII. Præmunit Neſtorium ad ictus accipiendos ex litteris Cæleſtini. *Hoc noſtrum, quæſo, conſilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum diſſidiis locum, nullum gliſcenti novitati fomentum ſuppedites. Cogita, ſi priuſquam ullæ omnino litteræ miſſæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneque intolerabiles; quales nunc futuri ſunt, tanta ex illatis litteris* (nempe Roma-

mani Pontificis) *ſubminiſtrata fiducia , qualique in poſterum adverſum nos audacia ſunt uſuri. Hæc ego complures religioſiſſimos , tuæque pietatis ſtudioſiſſimos , Epiſcopos apud me habens , quos etiam tunc præſto eſſe contigit , cum infauſtæ illæ litteræ afferrentur, ſcribere volui , ratus ingenui amici officium , illudque a promiſſione mea non alienum , me præſtiturum , ſi fraterno quodam conſilio exiſtimationem tuam graviter hoc tempore laborantem nonnihil ſublevarem.*

XLIII. Epiſcopi Syriæ qui hæc una ſcripſere.

Quo circa pietatem tuam rogo , obteſtorque ut ea quæ ob ſanctæ Eccleſiæ tranquillitatem cum Dei timore , veraque erga te charitate expoſui , placido animo ſuſcipias. Nam non ſolus hæc dictavi , ſed (ut modo ajebam) præſentibus multis Epiſcopis , videlicet domino meo Archelao Epiſcopo piiſſimo , Apringio , Theodoreto , Heliade, Miletio, & Macario, qui per Dei gratiam Eccleſiæ Sardicenæ præfectus eſt nuperrime: qui omnes & in fidei doctrina inſtructiſſimi & tui ſtudioſiſſimi una mecum, domine mi , te rogant , ut animo facili litterarum illarum turbinis inſtar ruentium impetum ſiſtas . Quæ , ſi quidem obſtinati reſtiterimus , moleſtiam afferent non modicam : ſin autem obſecuti fuerimus , neque turbare , neque aliqua ex parte confundere nos poterunt . Hæc , tua perinde ac propria cordi habentes , monere voluimus : jam tuum eſt , æquo benevoloque animo monita noſtra complecti : niſi forſitam minus noſtri amans ita comparatus ſis , ut cum tui , & Reipublicæ Chriſtianæ damno obſtinate iſthæc aſpernari decreveris . Obſecro , ut quamprimum , quod viſum fuerit , immo vero non quod viſum fuerit , ſed quod utile fuerit , reſcribas. Hactenus Joannes Antiochenus cum aliis Syriæ Epiſcopis nominatis, cujus epiſtolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breviario (a) .

(a) *Liberat. diac. in Brevia. c. 4.*

XLIV. Præſtitiſſe hactenus viſus eſt Joannes, quod Catholicum deceret Epiſcopum, numeroſque expleſſe veri amici : ſed contra pietatem, & amicitiæ jura ſancita deinde peccavit, cum renitentem hominem ſalubri obedire conſilio, adhuc amicum retinuit atque fovit cum jactura Catholicæ fidei, & damno privationis communionls Orthodoxorum Antiſtitum . Etenim qui hæc ſcripſere ad Neſtorium eidem intima conjuncti neceſſitudine, poſtea in Concilio Epheſino pro ipſo Neſtorio ſteterunt, maxime vero eidem addictus qui hic nominatur, Theodoretus Cyri Epiſcopus, laudator (ut vidimus) Theodori Mopſueſteni , ex quo ſibi haud levem maculam ſuperinduxit. Qui iidem omnes ea quoque ex parte nonnihil ſuſpecti redduntur, non recto pede incediſſe in Evangelium, dum Neſtorium non ut hæreticum arguunt, ſed ut qui recte ſentiat, tamen minus caute atque prudenter voce illa uti detrectet, recuſetque pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cum ea utendo voce, nihil detrimenti ipſi de fide doctrinæ inferre poſſit, quam ſequitur rectam. Quomodo autem in his deliteſceret anguis, ſubjicienda tibi hic, lector, eſt epiſtola ipſius Theodoreti ad Irenæum Epiſcopum: hic quidem ille Irenæus, cujus ipſe Joannes Antiochenus in dicta ſua epiſtola meminit ad Neſtorium; quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite idem eſt poſtea ordinatus Epiſcopus, ut ſuo loco dicemus. Epiſtola igitur Theodoreti ad Irenæum ſic ſe habet (b):

Fautores Neſtorii Syri Epiſcopi.

(b) *Theod. epiſt. 16. ex Cod. Vatic.*

XLV. Epiſtola Theodoreti ad Irenæum.

Non eſt (ut videtur) bonum , amplius expectare : non enim ſolum non quievit , ſed in dies (ut ita dicam) Eccleſiæ tempeſtas augetur . Venerunt ſiquidem illi , qui Synodum convocant , & nonnullis Metropolitis , necnon & noſtro , Eccleſiæ litteras dederunt ; quarum exemplum ad te miſi , ut cognoſceres , juxta illud poetæ , malum malo jam eſſe obfirmatum , & ſola nobis Domini bonitate opus eſſe , ut tempeſtatem quieſcere faciat : illi enim tantum id facile eſt , nos vero hujuſmodi quiete ſumus indigni : ſatis autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum , ut per hanc hoſtes vincere poſſimus . Hoc enim divinus Apoſtolus petendum eſſe , nos docuit : Facite enim (inquit) cum tentatione proventum , ut poſſitis patienter ſuſtinere .

XLVI. Quomodo Theodoretus ſuadet dimicandum eſſe.

Te autem , o Deo dilecte , in primis oro , ut detractorum ora obſtruas , ac illos doceas , quod non oportet , illos (ut ajunt) qui extra ſagittas exiſtunt , eos reprehendere , qui invicem præliantur , & percutiunt , & percutiuntur . Quid enim intereſt , his armis aut illis præliantes uti , & hoſtes vincere ? Magnus namque David neque omnibus armis indutus alienigenarum propugnatorem conculcavit Goliath, & Samſon aſini maſcella armatus mille eodem tempore proſtravit : & nullus ejus victoriæ detrahet , neque victorem puſillanimitatis arguet , quod neque haſtam vibrans , neque ſcutum objiciens , neque jacens frequentius , vel arcum tendens , hoſtes devicit . Ita igitur de illis qui pro pietate ſunt præliaturi , ſentiendum eſt : neque dictiones ſunt quærendæ , quæ controverſiam excitarunt , ſed enthymemata , & argumentationes , quæ veritatem aperte declarant , & eos qui adverſari audent , rubore perfundunt . Quid enim intereſt , hominis ſimul & Dei genitricem appellare beatam Virginem , vel dicere ipſam geniti matrem & ancillam ; & inferre , quod mater quidem eſt ut hominis Domini noſtri Jeſu Chriſti , ancilla vero ut Dei : & quod quidem ſycophantiæ & captionis , vel erroris cauſam præbet ,

bet, tacere; eumdem autem dicere ſenſum, aliam uſurpando nuncupationem?

XLVII. Dei genitricem Mariam ſubdole dicunt fautores Neſtorii. *Præter hæc & illud ſcire oportet, quod alterum commune eſt Virginis nomen ſuum, alterum vero ſuum & proprium: & quod de hoc tota controverſia orta eſt, quæ utinam orta numquam fuiſſet: quod quamplurimi veterum ſanctorum Patrum honorabilius nomen tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus, vel tribus orationibus; habeo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput miſit: & dum eamdem Virginem Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minus adjeciſti, ut hominis genitricem appellares, ſed aliis nominibus hunc ſenſum ſignificaſti.* Hæc de technis & aſtu, vafricieque in occultanda prava ſententia ſub Catholico nomine jam tibi ex his palam facta ſunt, lector. Sed quod eumdem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopſueſteno, & Diodoro Tarſenſi hæreſis hujus auctoribus mox ſubdit:

XLVIII. Quam ſtudioſi fuerint, Diodori & Theodori fautores Neſtorii. *Quando vero me arguitis, quod ſanctos ac beatos Patres reliquerim atque rejecerim, Diodorum videlicet, & Theodorum; e catalogo Doctorum: neceſſarium etiam duxi de hoc nonnulla dicere. Primum enim, o carum caput, nullos alios inſignes, & illuſtres viros me omiſiſſe ſcito. Deinde illud etiam animadverte, quod ille qui accuſatur, teſtes afferre debet, de quibus nulla eſt controverſia, & quos nec ipſi accuſatores arguere poſſent; ſi vero reus eorum teſtimonia afferret qui ab accuſatoribus etiam accuſantur, & arguuntur; nec ipſe Judex ipſos facile admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes conſcribendo hoſce ſanctos omiſiſſem; fateor me deliquiſſe, & erga Doctores ingratus eſſem: ſin autem dum accuſor, excuſationem meam attuli, & eorum uſus ſum teſtimonio, de quibus nulla eſt dubitatio: cur fruſtra illi qui hæc ſcire nolunt, nos accuſant? Quanto vero honore proſequar viros illos* (Theodorum ſcilicet ac Diodorum) *teſtatur liber ipſe, quem nos pro illis conſcripſimus, in quo, ea quæ illis obiiciebantur, confutavimus, nihil veriti accuſatorum potentiam, nec inſidias contra nos ſtructas. Aliam igitur quærant cauſam impoſturæ, qui verborum vanitate delectantur, & garrulitate: mihi vero ea mens, is animus, non ad hujus vel illius gratiam omnia facere & dicere, ſed Dei Eccleſiam ædificare, & ejus ſponſo, & Domino placere: non enim corporei cultus cauſa, nec honoris multarum moleſtiarum ac curarum pleni cupidus, quem miſerum appellare vereor, hæc facio: teſtis eſt mihi conſcientia mea: jamdiu enim ſponte mea illum omiſiſſem, niſi divinum verer judicium, & tribunal: & nunc certo ſcito, domine, quod neceſſitatem, & occaſionem expecto: prope autem eſſe illam puto, ut ex iis quæ fiunt, & parantur, conjicere valeo.* Hactenus epiſtola Theodoreti ad Irenæum, quæ extat ordine decimaſexta ex centum quinquagintaſeptem ejus epiſtolis, quas Græce ſcriptas codex continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis diſertus, mei vero ſtudioſiſſimus, cui plurimum debeo. Federicus Metius: porro hic eam edendam curavimus ad inſpiciendas latebras non tam Joannis ac Theodoreti ipſius, quam omnium Syrorum Epiſcoporum, qui Neſtorii patrocinium ſuſceperunt.

Quod vero pertinet ad Theodorum Mopſueſtenum Epiſcopum, quem Joannes recantaſſe palinodiam ait, & quem ſe defendiſſe Theodoretus aſſerit: nihili quidem facienda ſunt hæc: etenim ex ſcriptis ſuis meruit ille poſt mortem ut impius condemnari, nomenque ejus e ſacris tabulis deleri: teſtatur id quidem Quinta Synodus, & Juſtinianus Imperator, dum ait (*a*): *Iſte uſque ad mortem ſuam permanens in impietate, ab omni Eccleſia ejectus eſt. Itaque omnis plenitudo Mopſueſtenæ Eccleſiæ, in qua Epiſcopus fuiſſe dicitur, cum inveniſſet, quod Paganis, & Judæis, & Sodomitanis a Sanctis Patribus adnumeratus eſt, deleverunt ipſi ex illo tempore e ſacris Diptychis nomen ejus, ſicut Geſta in eadem Civitate apud Concilium Epiſcoporum illius provinciæ confecta oſtendunt.* Hæc Juſtinianus in edicto de fide Catholica. Quænam vero eſſent ſacra Diptycha, accipe ex epiſtola Ægyptiorum Epiſcoporum (*b*) ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum contra Timotheum invaſorem ſedis Alexandrinæ, ubi hæc habentur: *Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ tranſitum ad cœlos habentium Epiſcoporum vocabula continentur, quæ tempore ſanctorum myſteriorum ſecundum ſanctas regulas releguntur, poſuit & Dioſcori nomen &c.* Jam vero ad Cyrilli Alexandrini reliquas in cauſa Neſtorii hoc tempore res geſtas revocemus orationem.

L. Inter hæc autem qui jam cogere Synodum uſque ad Cæleſtini Romani Pontificis cognitionem Cyrillus Alexandrinus Epi-

(*a*) Extat to. 2. Concil. nov. edit.

(*b*) In ep. viror. illuſ. pro Concil. Chalced.

XLIX.

PAGIUS XI. *Synodus Alexandrina adverſus Neſtorium.* A num. L. ad LXI. *Cyrillus* acceptis *Cæleſtini* Papæ literis Concilium in Ægypto coegit, indeque Synodicam miſit Neſtorio, qua continebantur tria, fidei expoſitio, duodecim anathematiſmi ſubſcribendi, & denunciatio ſententiæ ab eodem Cæleſtino latæ. Refertur ea Part. I. Concil. Epheſ. cap. XXXVI. Legati ſunt a Synodo Epiſcopi quatuor, qui litteras *Cæleſtini* & Synodicam darent Neſtorio Cleroque Conſtantinopolitano, ac Archimandritis. Ii fuere *Theopemptus* Cabaſorum, *Daniel* Darnenſium, *Potamion* & *Macarius* Epiſcopi. Baronius, num. L. duos

Synodus Alexandrina adverſus Neſtorium.

piſcopus (ut ipſe teſtatur in litteris ſuperius memoratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Poſſidonio diacono cum litteris ipſius Cæleſtini, quibus inter alia vicem ſuam ipſi in proſequenda cauſa Neſtorii delegaverat, confeſtim collegit Alexandriæ Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cæleſtino Papa adverſus Neſtorium ſcripta fuiſſent, quatuor in primis decernuntur legati, qui Conſtantinopolim proficiſcantur reddituri litteras Cæleſtini ipſi Neſtorio cum decreto damnationis, niſi intra præſcriptum terminum reſipiſceret: legatorum autem nomina hæc ſunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius; quorum Theopentus Epiſcopus erat Cabaſorum, & Daniel Darnenſium, ut ex ipſorum relatione (*a*) in Epheſino Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Eccleſiæ miniſtri erant.

(*a*) *Concil. Epheſ. edit. Pelt. to.2. c.16.*

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, ut iiſdem legatis Synodalem darent epiſtolam ad Neſtorium, quæ prætereà fidei Orthodoxæ confeſſionem contineret, cum duodecim anathematiſmis ad calcem poſitis; quæ ſic ſe habet (*b*):

(*b*) *Act. Conc. Epheſ edit. Pelt. to.1. c.14. & edi. Cont. c.15.*

LI. *Cum Salvator noſter diſerte pronunciet* (*c*): *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quam me, non eſt me dignus: quid nobis fiet, a quibus tua pietas ſupra Chriſtum omnium Salvatorem diligi poſtulat? Quis in die judicii nobis patrocinabitur? aut qualem tum excuſationem inveniemus, qui tanto tempore ſilentio utentes, tua illa maledicta, quibus illum invaſiſti, diſſimulavimus? Quod ſi dum hæc ſentis & doces, te ipſum tantummodo læderes: fortaſſe minor nos ſolicitudo teneret. At quia totam Eccleſiam graviter offendiſti, ac non iis modo qui Conſtantinopoli verſantur, novæ inſolitæque hæreſeos fermentum, ſed omnibus ubivis locorum degentibus objeciſti (circumferuntur enim paſſim tuarum exegeſeon libelli) quæ, obſecro, oratio ſilentio noſtro defendendo ſatis idonea reperietur? aut quomodo ſermonis Chriſti memores eſſe non poterimus? Nolite* (*inquit*) (*d*) *arbitrari quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium: Veni enim ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, & filiam adverſus matrem ſuam. Certe ſi fides violatur, omnis omnino erga parentes reverentia tamquam inanis, & periculoſa valeat. Faceſſat lex illa amoris erga liberos, & fratres: quia mori utique ſatius eſt piis, quam vivere, quo meliorem (ut ſcriptum eſt) inveniant reſurrectionem.*

(*c*) *Matt.* 10.

Synodalis epiſtola ex Concil. Alexand. ad Neſtorium.

(*d*) *Matt.* 10.

LII. *Ecce igitur una cum ſacra Synodo, quæ in magna Romanorum Civitate, piiſſimo Epiſcopo fratre ac comminiſtro noſtro Cæleſtino præſidente, convenit, jam tertio his te litteris conteſtamur & obteſtamur, ut conſilium noſtrum ſecutus, ſtolidis illis abſurdiſque dogmatibus quæ foris publiceque doces quamprimum nuncium mittas; fidemque rectam, & jam inde ab initio per ſacros Apoſtolos, & Evangeliſtas, qui Verbi ſpectatores, & miniſtri fuerunt ſanctis Eccleſiis traditam reverenter ſuſcipias. Quod ſane niſi juxta tempus in litteris Cæleſtini ſacratiſſimi reverendiſſimique Romanorum Epiſcopi expreſſum præfinitumque præſtiteris; certo ſcias nullam tibi deinceps cum Epiſco-*

PAGIUS

duos ultimos in ordinem miniſtrorum Eccleſiæ Alexandrinæ redigit, ſed nullo teſte, & contra Petri Primicerii Notariorum verba, quæ leguntur Part. II. Concil. Epheſ. Act. I. *Verum ea etiam quæ ſanctiſſimus piſſimuſque Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus Cyrillus, & univerſa Ægypti Synodus per Theopemptum & Danielem & Potamionem & Macarium religioſſimos Epiſcopos ad eumdem deſtinaverant*, &c. Et denique contra antiquam conſuetudinem conveniendi Antiſtites majorum Sedium ſi quando vocandi eſſent ad judicium, per tres ſaltem Epiſcopos, ut variis exemplis probat Garnerius in Diſſert. II. de Synodis habitis in cauſa Neſtorii pag. 338.

XII. *Neſtorius ſignificat Cæleſtino Imperatorem indixiſſe Synodum generalem.*

Interim *Neſtorius* tertiam ad *Cæleſtinum* ſcripſit Epiſtolam, cujus verſionem nobis conſervavit Marius Mercator pag. 355. editionis Baluzianæ, & pag. 80. editionis Garnerii. Iis literis, quæ hactenus lucem non viderant, Neſtorius & *Cyrillum* perſtrinxit, quaſi ſibi male conſcius metueret Synodi de libellis in ſe oblatis judicium, & accuſavit malignæ cujuſdam tergiverſationis, moroſæque inconſtantiæ, qua mox vocem χριϛοτόκον reiiceret, modo ad libitum admitteret. *Cæleſtinum* poſtea artificioſe hortatur, ad componendam litem inter dimicantes de Θεοτόκῳ & ἀνθρωποτόκῳ partes, jubendo ſingulas abjecta, ſua illa, quæ purum Deum, vel purum hominem ſignificare poſſet, uti voce tertia, χριϛοτόκῳ, quæ utriuſque alterius vim in ſe conjunctam habeat. Denique indictam a a *Theodoſio* generalem Synodum monet, idque callide velut inſultans Pontifici, ob declinatam ipſius ſententiam: *Placuit vero*, inquit, *piiſſimis Imperatoribus, Domino adjuvante etiam Synodum inexcuſabiliter totius Orbis terrarum indicere, propter inquiſitionem aliarum rerum Eccleſiaſticarum*. Quæ vox, *inexcuſabiliter*, & ſacra Imperatoris, de qua mox, ad Metropolitas, indicant non obſcure, inquit Garnerius, Synodum rogatu Neſtorii indictam, & communicatam cum ipſo indictionis quoque formam. Quare cum indictionis decretum conſignetur *XIII. Kalend. Decemb.* ea Epiſtola non multum poſt diem illum ad Cæleſtinum a Neſtorio data.

XIII. *Neſtorius accipit literas quibus citatur a Cyrillo*

Dum hæc Conſtantinopoli geruntur, eo appulerunt quatuor Epiſcopi, quos diximus a Synodo Alexandrina ad *Neſtorium* miſſos, literaſque Apoſtolicas Cæleſtini, & Synodicas Cyrilli ejus Vicarii, Neſtorio dederunt, ut Theopemptus Legatorum unus narravit Patribus Epheſinis part. I. Concil. Epheſ. Act. I. & apud Baronium num. LIX. *Die Dominica, poſt ſynaxim peractam in Epiſcopium aſcendimus, ibidemque*

toto

ſcopis, & ſacerdotibus Dei conſuetudinem, nullum ſermonem, nullum denique inter eos locum futurum eſſe. Neque enim æquum eſt, ut nos Eccleſias turbatas, populos offenſos, fidem rectam labefactatam, gregem Chriſti miſere abs te diſſipatum, qui illum, ſi quidem perinde ac nos rectæ fidei doctrinam conſectari, ſanctorumque Patrum pietatem æmulari libuiſſet, conſervare alioqui debueras, diutius negligamus.

LIII. *Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiſcue cum omnibus tum clericis, tum laicis, quoque, quos tu propter fidem excommunicaſti, vel ordine moviſti, communicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti ſunt, ob iniquam tuam ſententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quod recte ſentientes, tuæ doctrinæ aſſentiri noluerunt: nam & hujus quoque exauctorationis, & diſſenſionis in epiſtola quam ad Cæleſtinum Romanorum Epiſcopum ſcripſiſti, fit mentio. Cæterum minime ſat eſſe putamus, ſi reverentia tua fidei Symbolum quod a ſacra & magna illa Synodo, quæ per Spiritum ſanctum in urbe Nicæa quondam convenit, expoſitum eſt, nobiſcum confiteatur: nam etſi voce tenus illud profiteri videare, attamen neque recte intelligis, neque ſincere, quoque, ſed perverſe plane, præpoſtereque interpretaris.*

Verum præter hoc operæpretium quoque fuerit, ut ea omnia ſcriptis execreris, & anathematizes, publiceque abjures, quæ ſceleſte, & profane hactenus ſenſiſti, alioſque docuiſti; & ea rurſum poſthac te ſenſurum, & docturum ſancte polliceare, quæ & nos & cæteri omnes, quotquot vel in Oriente, vel in Occidente vivunt Epiſcopi doctorum ac populorum duces. Ad epiſtolas porro quod attinet, quas Alexandrina Eccleſia ad te miſit: eas tum a ſacra Romana Synodo, tum a nobis omnibus quoque ab omni errore, & vitio immunes judicatas eſſe ſcias. Hiſce autem litteris noſtris utraque ſubjunximus, & ea quæ te oportet ſapere, & docere, & ea rurſum a quibus te convenit abſtinere. LIV.

Porro autem Catholicæ Apoſtolicæque Eccleſiæ fides, in qua univerſi Orientis, & Occidentis Orthodoxi Epiſcopi conſentiunt, hujuſmodi eſt: Credimus in Deum Patrem omnipotentem, &c. Uſque ad finem, ubi ſcripta habentur, quæ ipſe profiteri debeat ſecundum Catholicæ Eccleſiæ pietatem; quæ nos brevitatis cauſa referre prætermittimus: illud inſuper hic reddentes, quod dum iidem Synodi Patres in eo argumento verſantur, ut de Verbo tradant, quod ſemel aſſumpſit, proprium reddidiſſe, & numquam dimiſiſſe, de ſacratiſſima Euchariſtia ejuſmodi habent veram ſinceramque doctrinam:

Quin

PAGIUS *tecto præſente Clero, cunctiſque fere Illuſtribus adſtantibus, literas, de quibus ſermo eſt, Neſtorio tradidimus; quibus acceptis conſtituit nobis, ut ſequenti die ſermonem cum eo haberemus. Abivimus ergo: at poſtero die reverſos non admiſit, neque etiam ſatisfecit literis, ſed publice pro concione eadem, quæ ante, & his quoque deteriora dogmata propoſuit.* Dominicam illam incidiſſe in diem triceſimum menſis Novembris qui Dominicalis fuit, docet Marius Mercator juxta editionem Emin. Cardin. Noriſii lib. 2. Hiſtor. Pelag. cap. 7. ubi ex Codice Palatino. Vaticano num. 234. recitat Epigraphen præfixam a Mario Mercatore ſermoni cuidam Neſtorii nempe duodecimo: *Item ejus* (nempe Neſtorii, inquit Marius Mercator) *ſermo in Eccleſia habitus (poſtquam literas Cæleſtini Romani Epiſcopi & Cyrilli Alexandrini denunciationes accepit) VIII. Idus Decembris Conſ. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Augg. poſt ſextum diem, quam ejuſdem litteras ſumſit. Dulcem nobis præcedens Doctor*, &c. quæ ultima verba illius ſermonis priora ſunt. Neſtorius itaque die XXX. Novemb. literas illas Synodicas accepit, & poſt ſextum diem, ideſt *VIII. Idus Decembris*, ſeu die VI. ejuſdem menſis habuit illum ſermonem in Eccleſia quem recitat Garnerius citatus pag. 85. quemadmodum & alium a Neſtorio dictum, *die altera, ideſt Dominica*, inquit Mercator apud Garnerium pag. 93.

XIV. Cum autem Epiſtola, quæ Alexandriæ die ultima Novembris data eſt, Conſtantinopolim pervenire non potuerit intra ſpatium ſeptem dierum, Garnerius loco *VIII. Idus Decemb.* repoſuit *VII. Idus Decemb.* in quem diem Dominica cadebat, & pag. 19. ſuæ Præfationis in illum ultimum Tomum Mercatoris, ait: *Tempus quo data eſt Synodica, atque ideo Synodus habita, in vetere manuſcripto invenimus, nempe diem tertium Novembris:* indeque colligit, Synodicam die tertia Novembris Alexandriæ ſcriptam, Conſtantinopoli ſeptimo Decembris, ſeu VII. Idus Decemb. a Neſtorio acceptam, & ſermonem illum, cujus initium eſt: *Dulcem nobis præcedens Doctor*, &c. die decima tertia menſis Decemb. alterumque die ſequenti, qui Dominicus fuit, recitatum. Pag. vero 69. Garnerius habet: *In Codice MS. Carmelitarum Diſcalceatorum conventus Pariſienſis data* (nempe Synodica) *legitur menſe Novembri die XXX. indictione XIV. Quæ temporis notæ niſi emendentur cohærere non poſſunt. Nam ſcripſit proculdubio Cyrillus poſtremum Neſtorio anno CCCCXXX. & Neſtorius Cyrilli Literas accepit Conſtantinopoli VII. Idus Decemb. Si qua igitur fides Codici, accepta fuiſſe Conſtantinopoli Epiſtola ſeptem poſt diebus, quam Alexandriæ ſcripta eſſet, quod omnino incredibile. Cohærebunt omnia facile, ſi dicatur Alexandriæ ſcripta III. Novembris, accepta Conſtantinopoli ſeptimo Decembris, & indictio ut par eſt, non a Januario, quomodo eſſet decima tertia, ſed a Septembri, quo menſe decima quarta incepit.* Garnerio adhæſit Lupus in Notis ad caput 1. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi. Verum Garnerius & Mercatoris textum corrumpit, & diem habitæ Synodi comminiſcitur. Duo ſolum Exemplaria Marii Mercatoris ſuperſunt, Vaticanum ſc. & Bellovacenſe. In priori tam Card. Noriſius laudatus, quam Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 422. legerunt, *VIII. Idus Decembris*, quod & ſcriptum reperit Baluzius in Codice Bellovacenſi, quem præ manibus habuit. Præterea Ba-

Dies citationis & dies quo Neſtorius Sermonem habuit ad populum diſtinguendi.

Lu-

LV. De ſacra Euchariſtia ſincera doctrina. Quin illud quoque non poſſumus hoc loco non adiicere, nempe dum unigeniti *Filii Dei, hoc eſt, Jeſu Chriſti mortem, & ex mortuis reſurrectionem annunciamus, ejuſdemque in cœlum aſſumptionem profitemur, incruentum in Eccleſia Dei cultum nos obire, myſticaſque benedictiones adire, eaque ratione ſanctificari, utpote ſacræ carnis, & pretioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum Salvatoris participes effecti. Neque enim illam, ut carnem communem ſuſcipimus (abſit hoc) neque rurſum tamquam viri cujuſpiam ſanctificati, aut dignitatis tantum æqualitate Verbo conſociati, aut divinam inhabitationem ſortiti, ſed tamquam vere vivificam, ipſiuſque Verbi propriam. Nam cum vita ſit & Deus ſecundum naturam; ſimulatque unum quiddam cum ipſa ſua carne effectum eſt, mox vivificam divinitatem illi contulit. Quamvis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, &c. neutiquam tamen illam communem, hoc eſt, hominis cujuſpiam noſtræ conditionis carnem eſſe, exiſtimare debemus (quomodo enim hominis caro ſecundum ſuam ipſius naturam vivifica eſſe queat?) ſed vere illius propriam, qui noſtri cauſa Filius hominis & factus, & appellatus eſt &c.*

LVI. Omiſſis igitur reliquis, anathematiſmos ad calcem poſitos tantum his ſubjiciemus: quot enim illi numero ſunt, tot æque numerare fuit Neſtorii hæreſis capita, ſuperantia illa quidem, & deformitate & multiplicitate tricipitem fabuloſam inferni beſtiam, & Lernæam hydram ſeptem ſibilantem faucibus; cum duodecim iſta jugiter apertis blaſphemaverit oris, quæ ab iiſdem Patribus, exemplo Danielis, ejuſmodi offis injectis, ſunt occluſa: ſubdunt enim:

His omnibus, & te quoque ſubſcribere, & citra omnem fucum ac dolum una nobiſcum aſſentiri oportet. Quæ vero tua reverentia anathematis execratione condemnare debet, ea noſtræ huic epiſtolæ in hunc modum hoc loco ſubiiciuntur.

Anathematiſmus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id ſacram Virginem Theotocon eſſe non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum ſecundum carnem) anathema ſit. LVII. Anathematiſmi ex Concilio Alexandrino.

Secundus. Si qui ſunt, qui Dei Patris Verbum carni ſecundum hypoſtaſin unitum, & unum tantum una cum ſua carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirum Deum ſimul, & hominem non confitentur: anathema ſit.

Tertius. Si quis poſt unionem hypoſtaſes in Chriſto diſtinguit, eaque dumtaxat conjunctione eaſdem inter ſe nectit, quæ eſt ſecundum dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non ea potius quæ eſt ſecundum naturalem unionem: anathema ſit.

Quartus. Si quis duabus perſonis, vel hypſtaſibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis, & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæve a ſanctis de Chriſto aut ab ipſo quoque Chriſto de ſe ipſo dictæ ſunt, & alias quidem homini ſeorſum a Dei Verbo conſiderato adſcribit, alias vero tamquam in divinam majeſtatem convenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt accommodat: anathema ſit.

Quintus. Si quis dicere audet, Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantum Deiferum, utpote unum naturalemque Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & ſanguini perinde ac nos communicavit; anathema ſit.

Se-

PAGIUS luzius ibidem recitat Synodicam Cyrilli ad Neſtorium, quæ his verbis clauditur: *Data menſis Novembris die XXX. Indictione XIV.* Et tamen in laudato Synodico Tragœdiæ adverſus Irenæum, loco, *Indictione XIV.* habetur, *Indictione XIII.* tam apud Lupum loco citato, quam apud Baluzium pag. 686. Collect. Concil.

XV. *Nota temporaria Litteris, quibus citatur Neſtorius, male addita.* Idem Baluzius in editione Operum M. Mercatoris pag. 357. refert eandem Epiſtolam Synodicam Cyrilli, in cujus fine hæc verba, *data menſis Novembris die XXX. Indictione XIII.* vel XIV. non leguntur quemadmodum nec in verſione ejuſdem Synodicæ Dionyſio Exiguo attributa in Tomo III. Concil. edit. Labbeanæ, pag. 412. Immo ea *Cyrilli* Synodica extat Græce & Latine tam Tomo V. Operum S. Cyrilli part. II. pag. 67. quam in Actis Concilii Epheſini edit. Labbeanæ pag. 396. & apud Garnerium pag. 69. & tamen ibi nec Græce, nec Latine legitur citata temporis nota quæ in duabus verſionibus Latinis mox laudatis memoratur. Ex quibus liquet primo, *datam* illam non eſſe Sancti *Cyrilli*, ſed addititiam; eo magis quo *Cyrillus* non menſes Romanos, ſed Ægyptiacos uſurpat, ut omnibus notum. Liquet II. additamentum illud factum eſſe poſt XI. Eccleſiæ Sæculum cum antea Indictio ſemper a Septembri inchoaretur; ideoque currenti anno, die XXX. Novembris non *Indictio XIII.* ſed *indictio XIV.* in curſu fuerit. Liquet III. illud ex probato aliquo monumento deſumtum fuiſſe; cum die XXX. Novembris Cyrilli Synodica ſcripta quidem non fuerit, ſed tamen *Neſtorio* denunciata ac tradita. Liquet IV. *datam* illam in editionibus Latinis diverſo charactere ſcribi debuiſſe, ne incautus lector eam a *Cyrillo* poſitam putaret. Liquet denique, Baluzium pag. 422. novæ Collect. Concil. recte animadvertiſſe ſequentia Mercatoris verba interpunctione, aut, ut ego arbitror, Parentheſi, diſtinguenda eſſe hoc modo: *Item ejuſdem ſermo in Eccleſia habitus (poſtquam literas Cæleſtini Romani Epiſcopi & Cyrilli Alexandrini, denunciationis accepit) VIII. Idus Decembris, Conſ. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Augg. poſt ſextum diem, quam eaſdem literas ſumſit;* ita ut dies VIII. Idus Decembris ſit ſermonis habiti, non vero denunciationis acceptæ ut putavit Garnerius, qui ideo textum depravare, & rei geſtæ ſeriem corrumpere coactus fuit.

XVI. *Neſtorius* acceptis Romanæ & Alexandrinæ Synodi literis, confeſtim exemplum Antiochiam mi-

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Chriſti Deum, vel Dominum eſſe dixerit, neque poſt Verbum ſecundum Scripturas incarnatum, unum, eumdemque Deum ſimul & hominem eſſe confeſſus fuerit: anathema ſit.

Septimus. Si quis Jeſum Chriſtum, hominem tantum, divini Verbi vi actum eſſe dixerit, aut illuſtrem illam Unigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo adveniſſe commentus fuerit: anathema ſit.

Octavus. Si quis hominem aſſumptum una cum ipſo Dei Verbo adorandum, una cum illo glorificandum, una cum illo tamquam alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe, dicere auſus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, *adjecta perpetuo ac neceſſario afferre conſuevit) & non una potius adoratione Emmanuelem honorat, unamque hactenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum eſt caro: anathema ſit.*

Nonus. Si quis unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum a Spiritu ſancto tamquam a virtute ab ſe aliena glorificatum dixerit; efficaciamque qua contra immundos ſpiritus uteretur, & divina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicaverit, & non proprium naturalemque illius eſſe Spiritum, per quem divina ſigna edidit: anathema ſit.

Decimus. Chriſtum Jeſum noſtræ confeſſionis Pontificem, & Apoſtolum extitiſſe, eumdemque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuavitatis Deo Patri obtuliſſe, divina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum poſteaquam caro & homo nobis ſimilis factum eſt, ſed hominem illum, qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diverſum: Aut ſi quis Chriſtum pro ſe ipſo quoque, & non ſolum pro nobis ſacrificium obtuliſſe affirmaverit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiſerat:) anathema ſit.

Undecimus. Si quis ipſam Domini carnem vivificam, ipſiuſque Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negaverit, ſed alterius cujuſpiam ipſi Verbo ſecundum dignitatem tantum conjuncti, aut divinam tantum inhabitationem ſortiti, eſſe dixerit; neque vere rurſum vivificam, ut modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia vivificat facta ſit propria, confeſſus fuerit: anathema ſit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei Verbum ſecundum carnem paſſum, ſecundum carnem crucifixum, mortemque ſecundum carnem guſtaſſe, & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenus videlicet vita eſt & vivificum, ut Deus: anathema ſit. Hactenus anathematiſmi ex Synodo ſcripti, Cyrillo auctore.

LVIII. De Epiſtolis Synodalibus ex Conc. Alex.

Adjecerunt his litteris iidem Patres Synodalem aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Neſtorii ſignificant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in ſuam, hoc eſt, totius Eccleſiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuiſſent cau-

ſa

PAGIUS

Neſtorius amicorum opera anathematiſmos Cyrilli confutandos curat.

miſit ad *Joannem Antiochenum* amicum ſuum rogans, ut a doctiſſimis Epiſcopis ſui conſilii, & nominatim ab *Andrea* Epiſcopo Samoſateno, & a *Theodoreto* Epiſcopo Cyrenſi ſcribendum curaret adverſus XII. anathematiſmos Cyrilli in hujus Synodica contentos, quaſi Apollinaris Ariivæ hæreſim renovarent. Baronius num. LVI. & ſeq. XII. illos anathematiſmos recitat, qui nihil aliud ſunt quam Patrum ſententiæ, quibus nihil continetur, quod non ubique ac ſemper omnes docuiſſent. Omnes anathematiſmi reducuntur ad quatuor propoſitiones. I. quod Dei Filius vere ſit factus homo. II. quod idem ſit, & non alius, Flius Dei, qui filius hominis; atque ita Deus ex muliere natus ſit, duaſque Verbum generationes habuerit. III. quod Virgo ſit Deipara. IV. quod Immortalis mortem pertulerit, & idem crucifixus, qui adorandus. Porro fuit *Andreas* hoc tempore inter Orientales Doctrinæ fama Pietatiſque celebris, ad quem extant tres Theodoreti Epiſtolæ. Andreæ & Theodoreti objecta *Cyrillus* ante inſequentis anni Paſcha diluit duplici Apologetico, altero adverſus Orientales Epiſcopos, altero adverſus *Theodoretum*. Uterque legendus apud Garnerium pag. 133. & pag. 178. vel in editione Baluziana Operum M. Mercatoris pag. 219. & 324. Baronius num. LXI. ait, *Cyrillum* declarationem edidiſſe duodecim illorum capitulorum, qua ab hæreſi Apollinaris ſe ſe abhorrere docuit, & quidem antequam *Theodoretus* & *Andreas* ſuas conſcripſiſſent in illum antitheſes. At ea expoſitio, quæ legitur in part. III. Concil. Epheſ. pag. 812. & his verbis inchoatur: *Omnia, ut ſcriptum* eſt, petente Synodo confecta eſt a Cyrillo in cuſtodia poſito, ut ex Epiſtola Schiſmaticæ Synodi ad ſuos Legatos ad Imperatorem notat Garnerius pag. 351.

XVII. *Theodoretus & Andreas Monachi ſcribunt adverſus Capitula Cyrilli.*

Baronius ibidem exiſtimat, Andream poſt ſolutum Concilium Epheſinum ad ſcribendum contra Cyrilli Capitula a Joanne Antiocheno impulſum fuiſſe, & anno CCCCXXXI. num CLXXXIII. ait, tuliſſe Andream eam pro impietate mercedem, ut ex Monacho Conſtantinopolitano Samoſatenus Epiſcopus fieret. Verum uterque ſcripſit ante Concilium Epheſinum, ut diſerte de ſe teſtatur Theodoretus in Præfatione ſui Pentalogii: *Priuſquam Conventus*, inquit, *apud Epheſum celebraretur, duodecim capitulis ſtrictim ac aperte reſtitimus, ut præſcius horum fieret intellectus etiam ſtudiorum, & rationis expertibus. Quia vero ſe manifeſtum, qui iſta protulit, in Concilio declaravit, & plures ex eis, qui convenerant, imperiti penitus, nec ulla dogmatis imbuti notitia, pia hæc arbitrati ſunt, operæ pretium viſum eſt iterum contra niti, ſermonemque diſtendere, & ſucciſam blaſphemiam multipliciter confutare.* Quibus ex verbis Lupus in Notis ad caput 20. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, recte deducit, *Theodoretum* bis contra capitula ſcripſiſſe, breviter ante Synodum, prolixe poſt ipſam. Hujus libri in quinque diviſi quædam nobis fragmenta conſervavit Marius Mercator apud Garnerium pag. 267. & ſeqq. Mer-

cator

ſa fidei ſeparati: eſt harum litterarum initium (a): *Serius, & vix tandem eo devenimus, quo initio venire oportebat,* &c. His præterea adjectæ, & aliæ litteræ ad patres monaſteriorum Conſtantinopolitanæ urbis, quæ ita exordiuntur: (b) *Pietatis veſtræ zelum, quem pro Chriſto infamato, idque in Eccleſia Orthodoxa, oſtendiſtis exacte cognovimus,* &c. de iiſdem enim quæ facta eſſent adverſus Neſtorium reddiderunt eoſdem monachos certiores, quos & viriliter, ut cœperant, agere exhortantur.

(a) *Apud Acta Conc. Epheſ. to. 1. c. 15. edit. Pelt. apud Cyril. ep. 11.*
(b) *Apud Cyril. ep. 19.*

LIX. Acceptis legati a Synodo Alexandrina litteris his, profecti Conſtantinopolim cum eſſent, quid per eos actum ſit, eorumdem primum locum habentes Theopentus, & Daniel Epiſcopi ita poſtea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Epheſino, cum a Synodo rogarentur: *Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit* (c): *Die Dominica, cum Synaxis perageretur, ad Epiſcopalem baſilicam aſcendimus: ibidemque toto præſente clero, multiſque proceribus aſtantibus, litteras, de quibus hic ſermo eſt, Neſtorio reddidimus. Eadem prorſus, & Daniel quoque Darnenſium Epiſcopus affirmavit. Flavianus Philipporum Epiſcopus dixit: Dic, quæſo, litteris ne ab eo factum ſit ſatis. Daniel Darnenſium Epiſcopus dixit: Tunc nihil nobis reſpondit: indicavit autem, ut poſtero die privatim illum conveniremus. Porro ſequenti die redeuntibus nobis, aditum interclusit, neque ullo nos reſponſo dignatus fuit. Theopentus Cabaſorum Epiſcopus dixit: Litteris, de quibus proxime dictum eſt, acceptis, ut poſtridie illius diei reverteremur, ſermonemque ſeorſum cum eo miſceremus, præcepit. Abivimus ergo: at poſtero die reverſos nos non admiſit; adeoque ut litteris ſatisfaceret, nihil habuit penſi, ut publice pro concione eadem quæ ante & his quoque deteriora deprompſerit. Neque enim ſolum ante redditas litteras perverſa effutiebat, ſed etiam poſtea; imo vero tunc multa perverſiora effutire cœpit, & uſque hodie effutire non ceſſat.* Hæc ibi.

(c) *Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 1. c. 6.*
Res geſtæ legatorum cum Neſtorio.

LX. Confugit Neſtorius ad Imperatorem. Porro qui ita mutus, & contumelioſus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quique pervicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis, & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum eſt, illud tantum egregie præſtitit, nimirum ut ad vitandum judicium Eccleſiaſticum, ſententiamque ab eo illatam eludendam, Theodoſium Imperatorem adierit interpellaveritque eum, atque commoverit adverſus Cyrillum, veluti dirum perſecutorem. De ipſo enim Neſtorio ita Liberatus diaconus (d): *Cognoſcens itaque Neſtorius, quod Cyrillus non pateretur Eccleſiam ſic eſſe in perturbationibus, & populos ſub ſcandalo, ſubrepſit pio Imperatori Theodoſio, ut Sacram ad eum dirigeret, & a ſua eum perſecutione compeſceret: & ſcripſit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum, & ſcandala ſuſcitantem.* Hæc Liberatus. Sed litteras Theodoſii ad Cyrillum ſuo loco reddemus: res modo Neſtorii Conſtantinopoli geſtas ordine proſequamur.

(d) *Liberat. Brevia. c. 4. t. 2. Concil.*

LXI. Acceptis Neſtorius litteris Cyrilli a legatis ab eo Alexandria miſſis, lectiſque ana-

PAGIUS cator nititur probare *Theodoretum* eadem, quæ *Theodorus* ac Neſtorius, ſenſiſſe, id eſt, duos re ipſa filios, duoſque Dominos diſtinxiſſe; atque ita filium Virginis merum eſſe revera hominem ratum eſſe quantumcunque contrariam opinionem tenere videri voluerit. Porro Andreas, qui ſcripſit adverſus Capitula Cyrilli diverſus erat ab Andrea Monacho Conſtantinopolitano; hic enim anno CCCCXLVIII. adhuc erat Monachus, ut liquet ex Epiſtola Theodoreti 163. ad eum ſcripta: ille vero Epiſcopus erat Samoſatenus in Euphrateſia; Liberatus enim cap. 4. dicit Andream & Theodoretum fuiſſe tunc conſilii Joannis Antiocheni Epiſcopos. Præterea M. Mercator exhibet Epiſtolam Theodoreti *ad Andream Samoſatenum*, quæ ſecundum Garnerium pag. 274. Operum M. Mercatoris anno ſequenti data eſt. Quare Baronius utrumque Andream in unum perperam confudit.

XVIII. *Primus Theodoreti caſus.* Atque hic primus fuit *Theodoreti* caſus: cum enim ſcriberet pro amici cauſa, nempe *Neſtorii*, non reprehendit tantum Cyrilli capita propter ſpeciem Apollinariani erroris, quod aliis quoque bonis contigit; ſed cæco impetu in errores quatuor ipſe abreptus eſt, propter quos a quinta Synodo damnatus fuit. Scriptis ſuis tentavit fidem Monaſteriorum, non Urbis tantum Regiæ; ſed etiam Orientis & Ægypti. Volebat enim *Theodoretus* paribus armis cum *Cyrillo* uti, paribuſque pugnandi artibus. Scripſerat *Cyrillus* ad Ægypti Monachos de *Neſtorii* errore Epiſtolam: hanc Apocriſiariorum miniſterio in Urbe Regia, per Monaſteria, & inde, ut fit, per totam civitatem ſpargi curaverat: divulgaverat etiam Synodicam ſuam cum capitulis in eadem Urbe. Eadem Monaſteria *Theodoretus* adverſus *Cyrillum* movere voluit, & qua erat auctoritate, plures viros ſanctiſſimos ubique locorum in Catholicum fidei defenſorem exacerbavit, & pene emovit. Scripſit etiam *Gennadius* poſt aliquot annos ad Sedem Conſtantinopolitanam evectus, & hoc tempore pietatis laude celeberrimus, adverſus Cyrilli Capitula, & in Ægypto Iſidorus Peluſiota Sancti Cyrilli magiſter & quaſi pater, ſed verbis, quæ ab errante zelo oriebantur, ut inquit Garnerius in Hiſtoria Theodoreti cap. 4. ubi plura de ejus caſu habet. De Theodoreto agit Baronius num. XLIV. & ſeqq.

XIX. *Theodoſius Synodum Epheſinam indixit.* A num. LXI. ad LXXIV. *Neſtorius* cum acceptis a Joanne Antiocheno literis, viſiſque exemplis tum Apoſtolicæ ſententiæ, tum Epiſtolarum Cæleſtini ac Cyrilli ad eundem Joannem, intelligeret quanta ſuo capiti impenderet tempeſtas, tentavit eam in caput *Cyrilli* convertere. Quare cum ipſum apud *Theodoſium*, tum impietatis in Deum, tum criminis in Imperatorem accuſaſſet, petiit convocari *generale Concilium*, in quo judicium de reo inſtitueretur. *Theodoſius* Neſto-

Neſtorius excitat ſuos contra Cyrillum.

anathematiſmis illis quibus ſingula ſuæ ipſius hæreſis capita jugularentur; tantum abfuit ut illis ſubſcripſerit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) ut eadem potius carpere, & in erroris calumniam adducere, labemque hæreſis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cum ipſe ſtuduerit, tum etiam ad hoc ipſum præſtandum convocarit amicos, nimirum Joannem Epiſcopum Antiochenum, & alios Syriæ Epiſcopos ad id promptos, & alacres ſub ejuſdem Joannis ditione poſitos, ejuſque voluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Epiſcopum Cyri, & Andream itidem in Syria ſacerdotem, de quibus hæc Liberatus (*a*): *Exemplar epiſtolæ perveniens ad Joannem Antiochenum, offenſus eſt in ipſius Cyrilli Capitulis: putavit enim eum, dum immoderate occurreret Neſtorio, in ſectam Apollinaris declinare. Mandavit ergo Andreæ, & Theodoreto, & Epiſcopis Concilii ſui, ut in ſcripto reſponderent contra ipſa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata inſtaurantia.* Hæc Liberatus. Audiens autem iſta Cyrillus, omnem anſam arreptam ab adverſariis eripiens, poſtea (ut dicetur) declarationem edidit (*b*) duodecim illorum capitum, qua longe longius ab hæreſi Apollinaris abhorrere ſe docuit: hæc quidem ipſe, antequam iidem qui ſupra Theodoretus, & Andreas ſuas conſcripſiſſent in Cyrillum anthiteſes: quæ autem ſecuta ſint cum eadem ab Evoptio ſunt allata, ſuo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorum cauſa fluxit: Etenim a Neſtorii defenſoribus Syriæ Epiſcopis in ſuſpicionem hæreſis adductis conſcriptis in Neſtorium a Cyrillo anathematiſmis, inde factum eſt, & quidem aſtute nimis, ut ſententia in Neſtorium lata haud valuerit executioni man-

(*a*) *Liberat. Brevia. c. 4.*

(*b*) *Extat apud Cyril. to. 4. incipit: Conſpicuæ ſunt.*

dari; cum qui ejus executor a Cæleſtino Romano Pontifice cum ampliſſima poteſtate præpoſitus erat, ipſe hæreſis accuſaretur. Quamobrem Theodoſius Imperator rem eo progreſſam ratus, ut opus eſſet univerſali Concilio (quippe quod non Neſtorius tantum, ſed & Cyrillus reus criminis hæreſis diceretur) apud Cæleſtinum Romanum Pontificem egit de convocando Epheſi in annum ſequentem univerſali Concilio. Factum id quidem Cæleſtini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodoſio per virum illuſtrem Petronium poſtea creatum Bononienſis Eccleſiæ Epiſcopum, ejus vitæ Acta teſtantur (*c*).

(*c*) *Sigonius eam reſtituit & edidit.*

LXII.

Quoniam vero anguſtia temporis haud patitur, ut poſt redditas hoc anno Neſtorio Conſtantinopoli litteras Cæleſtini, quas ſcriptas fuiſſe vidimus Romæ tertio Idus Auguſti, & Alexandriam ad Cyrillum primum perlatas, & poſt habitam illic Synodum eaſdem Conſtantinopolim Neſtorio allatas; haud, inquam, fert ratio temporis, ut poſt hæc omnia admoneri a Theodoſio potuerit Cæleſtinus, atque accepta ab eo reſponſione, de convocando in annum ſequentem Concilio litteras ad Epiſcopos Theodoſius ſcriberet hoc anno, tertiodecimo Kalendas Decembris, quibus datæ eædem ſub anni hujus Conſulibus reperiuntur: hæc cum ita ſe habeant, in eam adducimur ſententiam, ut exiſtimemus haud Theodoſium expectaſſe Cæleſtini Papæ litteras Neſtorio reddi, cum ipſe agere cœpit apud Cæleſtinum de convocanda Synodo adverſus Neſtorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitiis in Synodo pertractatam, non fuiſſe vel per Valentinianum ipſum Auguſtum, vel alios per litteras Theodoſio ſignificatam? Cum his percognitis conſulturus ipſe paci Orientalis Eccleſiæ, ad

Theodoſ. Imp. egit cum Cæleſtino de cogenda Synodo Epheſina.

PAGIUS

ſtorii inſtinctu illud Concilium indixit, atque ex univerſis Diœceſibus Epiſcopos ad diem Pentecoſtes ſequentis anni Epheſum vocavit, miſſis ad majorum Sedium Antiſtites *Cæleſtinum* Romanæ, *Rufum* Theſſalonicenſis, *Cyrillum* Alexandrinæ, *Joannem* Antiochenæ, *Juvenalem* Hieroſolymitanæ, *Capreolum* Carthaginenſis, literis. Ut autem ſingulos ſine excuſatione vel mora, cum ſuis, quos idoneos ſcirent, venire juſſit, ita vetuit, *ne ulla interim ante coactam Synodum, communemque ejuſdem, quæ de omnibus danda eſſet, ſententiam, fieret privatim a quibuſcumque innovatio*, ut legitur part. I. Concil. Epheſ. cap. 30. Conſulebat ſcilicet Neſtorio, quem alioquin ſententia Sedis Apoſtolicæ de ſuo ſolio erat dejectura. Datum eſt Theodoſii Edictum *Conſtantinopoli, XIII. Kalend. Decemb. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. AA.* CC.

XX. *Neſtorius bis palinodiam recantavit.*

Præterea habuit Neſtorius ſermonem ordine decimum tertium, cujus hæc epigraphe apud Marium Mercatorem, qui illum recitat, juxta editionem Baluzii pag. 83. *Item incipit ejuſdem die altera, ideſt, Dominica*, ideoque die ſeptima menſis Decembris; cum duodecimus die ſexta ejuſdem menſis, quæ in diem ſabbati incidebat, dictus ab eo fuerit. In iſto Sermone XIII. (qui ante Marium Mercatorem in lucem editum ignoratus fuerat) *Neſtorius* ſuaſu Joannis Antiocheni palinodiam canit: & beatiſſimam Virginem *Deiparam* appellandam eſſe fatetur, metu ſcilicet mandati Pontificii ſibi die XXX. Novemb. ſibi indicti. At fraudulenter, ut eventus docuit: *in Chriſti appellatione complectitur utraque naturam* (inquit Neſtorius explicans hæc verba Matthæi cap. I. Liber generationis Jeſu Chriſti,) *ut nihil ſine altera poſſit intelligi. Hinc & Sanctæ Virgini, eo quod eam Chriſti genitricem dicimus, nomen geminæ appellationis convenienter aptamus, ideſt, Θεοτόκος, quod eſt genitrix Dei. Quoniam autem oportet, propter eos, qui lucidiorem requirunt intellectum, maxime cum ſint Eccleſiæ filii, uti manifeſtiore locutione, propterea & modo eadem definitione, quia prius breviter de illa beata Maria ſemper Virgine prædicabam, etiam nunc evidentiore ſermone Summa Voce proclamo, quoniam Sancta Virgo & Dei eſt, & hominis geni-*

ad omneſque prorſus diſſenſiones dirimendas, de cogenda Epheſi Synodo remedium excogitavit, agereque cœpit de ea re cum Cæleſtino Romano Pontifice: indicit vero, ubi a Cæleſtino litteras redditas accepiſſet. Hinc fortaſſe & proveniſſe potuit illud Neſtorii affectatum ſilentium, cum nihil prorſus legatis reſpondere voluit; quod videlicet expectaret fore ut cogeretur univerſale Concilium, ſicque ex lata ſententia Cæleſtini, & executione ejus infra decem dierum ſpatium, nullum penitus interim diſpendium paſſurus eſſet.

LXIII. Certe quidem non ſine conſenſu Cæleſtini Papæ congregatum fuit Epheſinum Concilium, quod ipſius aſſenſus neceſſario requireretur; nam profeſſi ſunt Patres in Chalcedonenſi Concilio, abſque auctoritate Romani Pontificis haud licuiſſe Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Epheſina profeſſus eſt ipſe Cæleſtinus in epiſtola ad eamdem Synodum data, nimirum ſua voluntate ipſam eſſe collectam. Quinetiam præſcriptam fuiſſe formam Epheſini Concilii ab eodem Cæleſtino Romano Pontifice, Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus in ipſa Epheſina Synodo teſtatus eſt. Sunt & alia certa ſigna, quibus declaratur ex conſenſione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cæleſtino coactum eſſe Epheſinum Concilium, quæ inferius ex diverſis datis epiſtolis certiora reddentur: cum alioqui nemo inficias ierit eamdem Synodum fuiſſe litteris ejuſdem Theodoſii Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Novembris eadem ex cauſa Theodoſius ad Epiſcopos Epheſum conventuros litteras dederit, deſcribemus; quæ quidem non ſic, ut habet inſcriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, ut ad eum privatim tantum miſſæ fuerint, ſed ad ſingulos Metropolitanos, eo quod hæ eſſent publicæ litteræ. Quaſnam autem privatim poſt has datas litteras ipſe Cyrillus acceperit ab Imperatore, his ſuo loco ſubiiciemus. Communis vero data epiſtola ſic ſe habet (*a*).

(a) Apud Act. Epheſ. tom. 1. c. 35. edit. Pelt. apud Cyril. ep. 17. & edit. Contian. epiſt. 28.

LXIV Epiſtola Theodoſii Imp. ad Cyrillum, & alios.

Reipublicæ noſtræ conſtitutio ea quæ erga Deum eſt pietate præcipue nititur: multaque inter hanc & illam cognatio ac familiaritas intercedere ſolet. Nam & ex ſe invicem pendent, & utraque proſperis alterius ſucceſſibus incrementa ſumit. Quandoquidem ut vera religio juſta actione perficitur, ita & Reſpublica utriuſque ope nixa floreſcit. Cum itaque Deus optimus maximus Imperii habenas nobis tradiderit, iiſque qui Imperio noſtro parent, pietatis & juſtæ actionis quoddam quaſi vinculum nos eſſe voluerit: harum inter ſe ſocietatem, partim quidem privata noſtra providentia freti, partim, quoque humano præſidio uſi, indivulſam perpetuo hactenus conſervare enixe contendimus; ad eumque modum promovendæ pietati propter Reipublicæ ſalutem incumbimus, ut in omnibus fere ſubditorum noſtrorum commodo intenti, unum hoc perpetuo urgeamus, contendamuſque ſedulo, ut pie religioſeque privatim vivant omnes, & ut pios decet, in Republica verſentur univerſi. Denique utrique quam par eſt, curam impendere non deſiſtimus. Fieri enim vix poteſt, ut qui alteri ſerio invigilant, alterius curam neglectui habeant.

LXV. *Ante omnia autem operam damus, ut Eccleſiaſticus ſtatus ejuſmodi ſit, qui & Deum deceat, & temporibus noſtris quam maxime congruat; idemque ex omnium concordia & conſenſione ſuam tranquillitatem obtineat, tum per Eccleſiaſticarum controverſiarum pacem a turbis & ſeditio-*

PAGIUS *nitrix, id eſt, Θεοτόκος & ἀνθρωποτόκος; Genitrix quidem Dei, propterea quod templum quod in ea creatum eſt a Spiritu Sancto, unitum eſt Deitati; hominis vero Genitrix, propter ſuſceptas a Divinitatis natura noſtræ naturæ primitias.* Jam in Sermone duodecimo, antecedenti die habito *Neſtorius*, licet debacchatus ſit adverſus Cyrillum, & in ipſum quoque Joannem Antiochenum amicum ſuum invectus, hujus tamen conſilium ſequitur, ut ipſemet in XIII. Sermone aſſerit & palinodiam exemplo Pauli Apoſtoli ſolatur: *Igitur ut eorum conciones etiam elegantes & ſapidulas ſuperemus, dicamus Θεοτόκον ſciebat namque etiam Paulus talia facere, ne ſciſſuræ fierent per aliquam juſtitiam coloratam, cum Gratiam prædicabat, legiſque inutilitatem confidenter arguebat*, &c. Quare fallitur Socrates lib. 7. cap. 32. ubi ſcribit, Neſtorium *vocem Deiparæ perpetuo* rejeciſſe, & cap. 34. ubi loquens de Geſtis in Synodo Epheſina, narrata Neſtorii depoſitione, ait: *pœnitentia ductus Mariam Deiparam appellare cœpit, his verbis utens: dicatur, ſi placet, Maria Deipara, & ſimultas omnis conquieſcat. Verum licet mutata ſententia hæc diceret, nemo tamen illud admiſit.* Neſtorius enim jam ante depoſitionem ſuam in Concilio Epheſino factam, palinodiam ſemel & iterum recantarat, & quidem menſe Decembri currentis anni.

XXI. *Idque Joannis Antiocheni ſuaſu.*

Utrumque Sermonem, XII. nempe & XIII. recitavit *Neſtorius* poſt acceptas *Joannis Antiocheni* literas, a Baronio num. XXXV. & ſeqq. relatas, quibus eum Joannes hortatus eſt, ut pacem Eccleſiæ amplecteretur, & Beatiſſimam Virginem exemplo multorum Sanctorum Patrum Deiparam confiteretur. Neſtorius enim reſcripſit ad Joannem Antiochenum. ut legitur in capite 3. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi: *Cognoſcens igitur ex his, quæ ſcripſiſtis, ut dixeram, tam Religioſitatis tuæ benevolentiam circa nos, quam curam pro Dei Eccleſiis competentem, per has literas meas cauſæ, quæ mota eſt, certamen ſolvere feſtinavi apud amicam Deo Animam veſtram, Domine. Et hoc innoteſcere intendimus, quia & ante tuæ Religioſitatis literas, ut ita dixerim, ſolvi & ego ipſe, reſpiciens quia oportebat ex deliberatione omnium noſtrum con-*

tionibus liber exiſtat ; tum demum ut pia religio ab omni omnino nota , & reprehenſione immunis perſeveret ; eorumque vita qui vel inter clericos cenſentur , vel magno quoque inter illos ſacerdotio funguntur , omni prorſus nævo & culpa vacet . Quia vero intelligebamus , cum per eos qui Deum diligunt , pietatique addicti ſunt , tum per animos rurſum pietatis ſtudioſos iſthæc obtineri poſſe : ſæpenumero jam ante , ob ea quæ ſubinde accidunt , religioſam ſanctiſſimorum Epiſcoporum undiquaque in unum coactorum Synodum neceſſariam judicavimus . Hactenus tamen , ne eorum pietati moleſtiam exhiberemus , cunctantiores hac in re fuimus . At nunc vero tam Eccleſiaſticarum , quam quæ hiſce cohærent , publicarum rerum controverſia eam uſque adeo neceſſariam declarat , ut refutari nullo modo queat .

LXVI. *Quamobrem ne illa quæ ad præſentem rerum tantopere utilium inquiſitionem ſpectant , ſi negligentius curentur , in pejus incrementa ſumant (id quod a temporum noſtrorum pietate alienum eſſe decet) tua pietas , Deo bene propitio , operam dabit , ut ſacroſancto Paſchate , quod jam in foribus urget , elapſo , ſub ſacræ Pentecoſtes diem ad Epheſiorum Aſiæ Civitatem accurrat , nonnulloſque quos nimirum idoneos judicabit , ſanctiſſimos provinciæ ſuæ Epiſcopos ſimul eodem ſecum adducat : ita ut neque neceſſarii ſanctiſſimis ejuſdem provinciæ Eccleſiis deſint ; neque ii rurſum qui ad eam rem apti cenſebuntur , in ſacra Synodo deſiderentur . De indicta autem ſanctiſſima Synodo noſtra ſerenitas ad omnes omnino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos litteras ſcripſit : quo nimirum hac tandem ratione turbæ , quæ ex multis diſſidiis , & concertationibus hinc inde enatæ ſunt , rite ſecundum Eccleſiaſticos canones conſopiantur ; & illa præterea quæ parum decenter hactenus admiſſa ſunt , corrigantur ; & pietatis denique quæ in Deum eſt , publicæque utilitatis firmitati conſulatur .*

Cæterum ante ſanctiſſimam coactam Synodum , communemque ejuſdem , quæ de omnibus dabitur , ſententiam , nihil quidquam in ulla prorſus re privatim a quoquam innovetur . Omnino autem perſuaſum habemus , neminem ex piiſſimis Deoque devotiſſimis Epiſcopis fore , qui ſimulatque rerum Eccleſiaſticarum cauſa , atque adeo controverſiarum totius Orbis gratia noſtro hoc decreto ſanctiſſimam Synodum cogi intellexerit , non propere ſtudioſeque occurſurus , rebuſque tantopere neceſſariis ac Deo uſque adeo gratis pro virili conſulturus ſit . Nos quoque harum rerum curæ ſedulo incumbentes , nullum impune abeſſe ſinemus . Nec ullam ille vel apud Deum , vel apud nos quoque habiturus eſt excuſationem , qui ſtatim impigre ſecundum præfinitum tempus ad deſtinatum locum præſto non fuerit . Enim vero quicumque ad ſacerdotalem Synodum accitus , alacriter non accurrit , is ſane conſcientiæ parum ſinceræ ſe eſſe oſtendit . Deus in multa tempora incolumem te conſervet , ſanctiſſime piiſſimeque pater . Dat. Conſtantinopoli , tertiodecimo Kalendas Decembris , Conſulatu dominorum noſtrorum ſemper Auguſtorum , Theodoſii quidem decimotertio , Valentiniani vero tertio . Lectæ ſunt publice & inter Concilii Acta relatæ . Hactenus ibi . LXVII.

Porro privatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipſum dedit , perinfenſas eas quidem ; utpote qui verbis Neſtorii fidem adhibens , fuit in eum plus LXVIII.

PAGIUS *conſone & unanimiter vocem , qua Dei Genitrix nominatur , exponere* , &c. *unde ut nullam ovem quo poſſet perire , deſpicerem , ſicut ipſum hominem Dominum feciſſe conſpicimus , Chriſti eam vocavimus Genitricem , ut hæc vox utrumque , manifeſte ſignaret , id eſt , Deum & hominem .* Cum literis mittit Neſtorius exemplar ſermonis ſui XIII. Ejus verſio diverſa ab ea quam jam habebamus apud Marium Mercatorem , ſed utrobique ſermo integer eſt . In fine ſuæ Epiſtolæ de indictione Synodi Epheſinæ loquitur Neſtorius , cujus verba Lupum in notis ad eam Epiſtolam in tranſverſum egere : *quæſo igitur* inquit Neſtorius , *ut quieſcentes ab hujuſmodi curis de cauſa præſenti , & ſcientes , quia per gratiam Dei eadem & ſapuimus ſemper , & ſapimus in his quæ ad pietatem Fidei pertinent , orate conſuete , ut & in his ipſis , & in omnibus reliquis a Domino Chriſto impetremus auxilium , & digni efficiamur ut ad invicem . Manifeſtum eſt enim quia ſi nos invicem viderimus , dum nobis hanc ipſam Synodum donaverit , quam ſperamus , & iſtud , & reliqua quæcumque fieri oportet , ad correctionem generalitatis atque juvamen , abſque ſcandalo , & cum concordia diſponemus* , &c. Lupus enim in Notis ait : Indicta Synodus neſcio „ ex quibus cauſis , ceſpitavit & hæſit . Hinc „ enim Baſilius Diaconus & Archimandrita , & „ plures cum ipſo Collegæ , dum Neſtorius aper- „ tum hæreſiarcham ac tyrannum ageret , fieri „ Synodum inſtantiſſime poſtularunt a Princi- „ pe , & niſi fieret provocarunt ad Dominum „ Deum . Propter neſcio quos tunc pendentis „ Synodi obices dicit : *dum nobis Synodum donaverit , quam ſperamus* . Ita Lupus .

Verum *Baſilius* Archimandrita , aliique Monachi , non hoc anno ſed ſuperiori Supplicationem ſuam , qua vexationes ſibi a Neſtorio inflictas exponebant , & Concilium generale fieri poſtulabant , Theodoſio præſentarunt , ut ibidem num. XXIV. oſtendi , & Neſtorii verba hæc , *dum nobis hanc ipſam Synodum donaverit* , celebrationi Synodi generalis impedimentum aliquod interpoſitum fuiſſe nullo modo deſignant . XXII. *Ea Palinodia audita Conſtantinopol. perturbatio ceſſavit .*

„ At , inquit Lupus in Notis ad Epiſtolam IV. „ Synodici , quæ eſt Ioannis Antiocheni ad Fir- „ mum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum , Jo- „ annes de illo obice , qualiſcumque fuerit , „ mentionem facit : *Quod autem nunc inſtat* , „ inquit Joannes , *hoc tuæ Deo Amabilitati ſignifico : Quoniam per Dei gratiam perturbatio* „ *quæ erat Conſtantinopoli , jam quievit de quæſtio-*

æquo commotus: ſunt hujuſmodi (a):

(a) Apud Act. Conc. Epheſ. to. 1. cap. 7. edit. Pelt.

Impp. Cæſares Theodoſius, & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Cyrillo Epiſcopo S. D.

Alia epiſtola Theodoſii ad Cyrillum.

Pietate quidem nihil nobis eſt antiquius; propter quam ſi qui forte incautius deliquerunt, venia dignos cenſemus. At parum interim laudabile eſt, illos ea indigere, qui propter ſummam religionem plurimum a nobis commendari, maximiſque honoribus cumulari debuerant. Oportet autem ſacerdotes cum morum ſuavitate, fideique integritate in primis ornatos eſſe; tum maximum animi candorem ac ſinceritatem per omnem vitæ curſum præſeferre; ac certo denique ſecum ſtatuere, uniuſcujuſque rei naturam, potiſſimum vero incorruptæ pietatis doctrinam ſedulo inveſtigandi ſtudio facilius quam pertinaci animorum contentione inveniri. Etenim jam inde a primis uſque temporibus, non imperantis cujuſpiam aut certe imperium uſurpantis interminationes aut proterviæ, ſed ſanctorum Patrum, ſacrarumque Synodorum decreta eam nobis conſtituerunt. Nam religionem prudentia, & conſilio magis quam cujuſquam imperio firmari, nulli, opinor dubium eſſe poteſt.

LXIX. *Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ eſſe non ignorabas, contemptis, ſacerdotibuſque quotquot circumquaque degunt (quos utique in unum locum coactus natam de religione controverſiam diſcutere, dirimereque par erat) deſpectis, haſce turbas, diſcordiaſque inter Eccleſias concitaris? quaſi vero impetus temerarii pietatis doctrinam magis quam ſedula diligenſque veritatis inquiſitio decere videantur; pluſque apud nos valeat verſutia, & audacia, quam cura aut induſtria; aut aliud quippiam hujuſmodi magis nos, quam animi candor ac ſimplicitas, oblectet. Quamvis ergo honorem non uſque adeo magnum inde ad nos acceſſurum exiſtimemus, ſi a tua pietate obſervemur; nec omnia rurſum turbatum iri, ſi quod hic indignationis exemplum in te velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ eſt, ut ſancta pax, exoptataque tranqaillitas Eccleſiis reſtituatur, quam ut privatas noſtras injurias proſequamur.*

LXX. Indignatur Theodoſius in Cyrillum.

Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam eſſe. Neque mirum eſt ſane, eum qui modum exceſſit, iis conatus ſuos non definiviſſe, quæ ad Eccleſias, & ſacerdotes ſpectant, ſed ultra progreſſum, de nobis ipſis quoque quiddam a pietate noſtra prorſus indignum crediſſe. Nam niſi aliquod inter nos de religione diſſidium ortum eſſe, perſuaſum habuiſſes, aut certe aliquid hujuſmodi ex litteris tuis oriturum ſperaſſes: cur, obſecro, alia privatim ad nos, alia rurſum ad Eudociam religioſiſſimam conjugem meam, alia tandem ad Pulcheriam ſororem meam Auguſtam, eamdemque pietatis ſtudioſiſſimam perſcripſiſſes? Quod profecto diſſidium ſi inter nos forte natum fuiſſet, noſque ad eum modum affectos eſſe contigiſſet: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, eum qui tanto locorum intervallo a nobis disjungitur, curioſius in res noſtras inquirere: ſi id autem inter nos non exiſtit, conari ut exiſtat; id vero cujuſvis potius quam ſacerdotis fuerit. Quid enim indignius, quam uno impetu, unoque animi conatu Eccle-

ſiaſti-

PAGIUS

„ *ſtione diſpenſationis piæ ſuſceptione ſententiæ: Non quod pœnitentia vel correctio ſit ſecuta, ſed quia ſana intelligentia, & nomen Dei Genitricis competenter accepit: ſapiebat ſiquidem ſic prius ſanctiſſimus Epiſcopus Neſtorius, ſicut res ipſa docuerunt. Cavebat vero nomen, veluti dare poſſet, ut diximus, unde nos ſequaces hæretici Apollinarii reprehenderent. Quia vero ſic & ante ſapuerit, inde convincitur, quia & cito conſtitit, admonentibus nobis, ſicut a propriis ſit, & ipſum nomen accepit, & in duobus ſermonibus ſanam fidei expoſitionem & irreprehenſibilem nobis direxit.* Haud dubie, ſubdit Lupus, Joannes bis ad ipſum (nempe Neſtorium) ſcripſerat. Altera utriuſque Epiſtola latet aut periit. Notanda ſunt hæc verba; *perturbatio, quæ erat Conſtantinopoli quievit*. Hæc qualiſcumque quies forſitan effecit, ut indicta Synodus videretur non neceſſaria, ideoque dormitaret. Verum erat doloſa quies; & ipſa abuſus Neſtorius cœpit in Orthodoxos, Clericos præſertim ac Monachos, apertum tyrannum agere: patrare illa, quæ, *Baſilius*, ac alii Regiæ Civitatis Archimandritæ Theodoſio repreſentarunt, & adverſus illa poſtulare omnino fieri Synodum, alioquin ad tremendum Divinæ Majeſtatis tribunal provocaturi. Et ſic Synodus revixit.

XXIII. *Blaſphemia in Deiparam valde Conſtantinopolitanos commoverat.*

Hæc Lupus, qui quidem recte obſervat deperditam eſſe unam ex Epiſtolis Joannis ad Neſtorium, cum qua hic Sermonem ſuum XII. in quo ſicuti & in poſteriori Beatiſſimam Virginem Dei Genitricem appellavit, ad Joannem tranſmiſit, & tumultus Conſtantinopoli excitatos quieviſſe; ſed eum fugit cauſa ceſſationis hujuſmodi tumultum, licet eam *Joannes Antiochenus* diſerte memoret, affirmetque Neſtorium *nomen Dei Genitricis competenter* nunc accipere. Non enim alia de cauſa hoc & duobus ſuperioribus annis Conſtantlnopoli tumultuatum fuerat, niſi quia Neſtorius in ſuis ſermonibus hæc Anaſtaſii Presbyteri ſui verba cum in Eccleſia doceret prolata, *Nemo Mariam vocet Deiparam* confirmarat, *quæſtiones*, inquit Socrates lib. 7. cap. 32. *ea de re pervicaciter proponens, & vocem Deiparæ perpetuo reiiciens. Proinde cum hæc quæſtio ab aliis aliter excepta eſſet, diſſidium ortum eſt in Eccleſia. Ac velut in nocturna quadam pugna temere dimicantes, modo hoc, modo illa dicebant, idem affirmantes pariter & negantes. Neſtorium vero plerique in ea ſententia eſſe exiſtimabant, ut Dominum nudum eſſe hominem aſſereret, & Pauli Samoſatenſis ac Photini Dogma in Eccleſiam inveheret. Verum hæc*

de

ſiaſtica, & regia omnia velle confundere, ac a ſe invicem divellere? quaſi vero alia omnis deſit occaſio, ex qua laudem, & gloriam aucupere.

LXXI. *Ne igitur clam te ſit, quonam in ſtatu res noſtræ verſentur: noris Eccleſias & regnum noſtrum conjuncta eſſe, noſtraque accedente auctoritate & imperio, & Chriſti Salvatoris noſtri aſpirante providentia, magis ſubinde inter ſe coitura eſſe: tum tibi quoque a nobis ignotum eſſe, ne hinc capta occaſione jure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehenſionem incidere: quam quidem pietatis doctrinam in ſacra Synodo in utramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati, & rationi conſentaneum eſſe judicabitur. At vero ſive illi veniam impetraturi ſint qui a Patribus victi diſcedent, ſive non: nos ſane Civitates ſimul, & Eccleſias conturbari nequaquam ſinemus: ſed nec eam quoque doctrinam indiſcuſſam manere patiemur, cui dijudicandæ eos præfici oportet, qui ſacerdotiis ubivis gentium præſident, per quos & nos quoque in veritatis ſententia ſtabilimur, & magis magiſque identidem ſtabiliemur.*

LXXII. *Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconſultius quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire ſtudeat; alioqui enim certam condemnationis ſententiam neutiquam evadet: quandoquidem noſtra majeſtate, eos qui prompte alacriterque ad ejuſmodi inquiſitionem advolare non cunctabuntur, merita laude proſequente; cæteroſque qui imperare forte mallent; quam in medium conſulere, aut aliorum de ejuſmodi rebus conſilium audire, coercente; nulli omnino, ut maxime velit integrum iſtud erit. Quamobrem, & tuam quoque reverentiam, ad tempus quod aliis litteris ad univerſos Metropolitanos Epiſcopos miſſis ediximus, præſto adeſſe oportet. Neque prius noſtram amicitiam te recuperaturum confidas, quam omni perturbatione, & animorum ægritudine ſedata; ad propoſitarum quæſtionum diſcuſſionem ultro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbe inconſulteque abs te jam admiſſa ſunt, neque privato dolore perculſus, neque alicui præter decorum infeſtus admiſiſſe videberis; & quæ adhuc reliqua ſunt, legitime tranſigere velle cenſeberis. Quod ſi quid autem ſecus viſum fuerit, id nequaquam ſuſtinebimus. Vale.*

LXXIII. Vides, lector, quanto periculo immiſceant ſe Reges in his quæ ſacerdotum ſunt, quantoque majori diſcrimine aures præſtent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodoſius (ut ex rebus ab eo geſtis ſæpius vidimus) religionis integritate nulli ſecundus, modo tamen Neſtorii verbis e recto mentis ſenſu motus illi favet, (quod pro monſtro habendum eſt) adverſus univerſam Catholicam Eccleſiam eum impugnantem; ſuccenſet vero vehementer, iraque æſtuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem, & Cæleſti-

PAGIUS *de re tanta altercatio, tantuſque tumultus eſt excitatus, ut opus fuerit generali Concilio.* Poſtquam vero Neſtorius palinodiam cecinit, *perturbatio, quæ erat Conſtantinopoli, jam quievit, de quæſtione diſpenſationis piæ ſuſceptione ſententiæ*, ut ſcribit Joannes Antiochenus ad Firmum Cæſareæ Epiſcopum, qui tamen fruſtra conatur his verbis, *non quod pœnitentia vel correctio ſit ſecuta*, purgare Neſtorium, quem certum eſt ante ſuam palinodiam eadem ſemper docuiſſe, quæ impius Anaſtaſius ejus Presbyter. Verum dum Joannes tumultum Conſtantinopoli ceſſaſſe ad Firmum ſcribit, eumdem fovet ſcribens in eadem Epiſtola, Capitula quæ circumferuntur, *tanquam quæ religioſiſſimi Epiſcopi Cyrilli*, conſonare cum doctrina Apollinaris, *quæ ne patiamur & nos*, ait Joannes, *rogo tuam Religioſitatem, ſi hæc Capitula in Pontica ſint Diœceſi vulgata, dignare hæc ipſa inſpicere, & cognoſcens incongruitatem, quæ in eis eſt, abjura ea apud omnes Deo amiciſſimos Epiſcopos, qui eadem ſentiunt.*

XXIV. *Joannes Antiochenus ex Capitulis Cyrilli turbandi occaſionem ſumſit.*

Sed *Firmus* primæ Cappadociæ Metropolita, ac Primas Ponticæ Diœceſeos conſtans in fide permanſit, & in Epheſina Synodo fuit unus e præcipuis Sancti Cyrilli defenſoribus. *Joannes* tamen ex Pontica Diœceſi *Himerium* Nicomedienſem, Bithyniæ Metropolitam, ac *Eutherium* Thyanenſem, Metropolitam ſecundæ Cappadociæ, & *Helladium* Tarſenſem Epiſcopum, Metropolitam primæ Ciliciæ adeo adverſus Cyrilli Capitula accendit, ut poſtea cum pax in Eccleſia compoſita eſt, ab ea excluſi fuerint. Fundamentum ſuum ac totius factionis adverſus Cyrilli Capitula his verbis nos edocet *Joannes*, quod nempe exiſtimaret, iis doceri duarum in Chriſto Domino Naturarum non unionem, ſed unitatem & confuſionem: *Intendunt namque iſta Capitula*, inquit Joannes, *ſicut licet tibi legenti cognoſcere, corpus, quod Deus Verbum de Sancta Virgine aſſumpſit, ejuſdem, cujus Divinitas eſſe naturæ: Divinitate permutationem, ſicut noſti, non valente ſuſcipere. Unitionem namque ſummam & conjunctionem dicere pium eſt, identitatem vero naturæ dicere, nimis illicitum eſt.* At Cyrilli Capitula, ut ea legenti patet, ab ea impietate valde aliena. Cum vero Neſtorii ad Joannem, & Joannis ad Firmum literæ paulo poſt ſermonem XIII. a Neſtorio die VII. menſis Decemb. habitum, datæ fuerint, ad currentis anni finem pertinent.

XXV. *Non vero Cæleſtinus*

Garnerius in Diſſert. II. de Synodis habitis in cauſa Neſtorii pag. 351. aliquot loca Annalium Eccleſiaſt. recte emendavit. Num. LXI. hoc anno dicitur, *Theodoſium* apud Cæleſtinum egiſſe per *Petronium* poſtea creatum Epiſcopum Bononienſem de convocando in annum ſequentem Epheſi univerſali Concilio. Sed hanc opinionem convellit Mercator, patefacta Die, qua literæ *Cæleſtini* Neſtorio redditæ ſunt, triceſima ſc. menſis Novembris, non ſeptima Decembris, ut perperam Garnerius putat. Nam inde conſtat, duodecim

ſtini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaque ab eo ſancte pieque geſta in deteriorem partem accipiens, in pravum ſemper eſt ſenſum interpretatus: excuſanda tamen in ipſo mens recta, ſed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falſis Neſtorii perſuaſionibus. Quod vero ad rerum geſtarum ordinem pertinet, pervertunt quidem illum, qui hanc Theodoſii epiſtolam primo loco reponunt; cum ex ipſa manifeſte conſtet, ſcriptam eſſe poſt Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris convocatam.

LXXIV. Theodoſii igitur haud mens fuit, errantem ſequi Neſtorium, ſed ut ejus cauſa diſquireretur: hinc ipſe non Orientales tantum, ſed etiam Occidentales Epiſcopos, Metropolitanos videlicet, & qui eſſent inſignioris nominis, ad Synodum datis litteris advocavit, & inter alios S. Auguſtinum accerſendum curavit: cuinam vero id negotii creditum fuerit, Liberatus narrat his verbis (a): *Scripſit Imperator & beato Auguſtino Hipponenſi Epiſcopo per Ebagnium Magiſtrianum; ut ipſi Concilio præſtaret ſuam præſentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam audivit a Campolo * urbis ipſius Antiſtite, beatum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Auguſtini, Conſtantinopolim, unde venerat, rediit.* Hæc de Auguſtino Liberatus; ſed mendoſe apud eum Campolus, pro Capreolo legitur: Capreolum namque his diebus ſediſſe Epiſcopum Eccleſiæ Carthaginenſis, Vincentius Lirinenſis haud obſcure teſtatur. Succeſſit hic ☞ Genedio, qui a vivente adhuc Aurelio ſibi fuerat ſubrogatus, ut ſuperius, cum actum eſt de ſecundo Concilio Carthaginenſi, eſt demonſtratum; Capreolum autem ante, non poſt Quodvultdeum ſediſſe, ex Victore Uticenſi poſſumus intelligere; hæc quo ad S. Auguſtini ad Synodum vocationem. ☞ Conſidera (ut id ſæpe ingeram) ex his rectam Theodoſii mentem, quod non ſic favebat Neſtorio ut patrocinaretur errori: etenim doctiſſimos ac ſanctiſſimos ad Synodum convocare Epiſcopos ſatagens, utique ſincerum de perquirenda veritate ſtudium & animi candorem præſetulit.

Theodoſius accerſit S. Auguſtinum ad Concil. Epheſinum.

(a) Liberat. in Breviar. c. 5. to. 2. Concil.

* Capreolo.

Quod autem ad S. Auguſtini obitum ſpectat, vides in primis litteris Theodoſii confirmari eum ad hunc uſque annum vitam propagaſſe: ſiquidem hoc anno, menſe Novembris (ut vidimus) ejus litteræ de Synodo datæ reperiuntur, quæ S. Auguſtinum vocantes ad Synodum mortuum invenerunt. His plane conſentiens eſt, quod ſub hujus anni Conſulibus S. Proſper Auguſtini obſervantiſſimus teſtatur ipſum hoc anno e vita migraſſe, ubi ait in Chronico: *Auguſtinus Epiſcopus per omnia excellentiſſimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Juliani inter impetum obſidentium Vvandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondens & glorioſe in confeſſione Chriſtianæ gratiæ perſeverans.* Hæc Proſper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno ſuperiori ſub Conſulatu Felicis & Tauri recenſet in Chronico obitum Auguſtini. Hæc de tempore ſatis. LXXV.

S. Auguſtini obitus tempus.

Tertius (b) jam tunc agebatur menſis Hipponenſis a Wandalis obſidionis: Bonifacius enim Comes a Wandalis victus, in eamdem Hipponem civitatem munitam ſe recipiens, ad ejus obſidionem Wandalos provocarat: quatuordecim autem LXXVI.

(b) Poſſid. in Vit. S. Aug. c. 29.

PAGIUS

decim ante diebus indictam eſſe Synodum quam literæ exhiberentur. Secundo, obſervat Garnerius, indictam non eſſe Synodum Conſilio *Cæleſtini*, ut arbitratur Baronius: præter ea enim quæ anno ſequenti in medium afferentur, pugnantes *Cæleſtinus* eodem tempore voluntates habuiſſet; cum hinc damnationis ſententiam definitivam ferret in *Neſtorium*; & executores ſententiæ mitteret; inde cauſam Concilio permitteret. Tertio, Garnerius pag. 344. dicit, ſe ſibi perſuadere non poſſe *Theodoſium* egiſſe apud Cæleſtinum per *Petronium*, qui dicitur a Theodoſio ad Cæleſtinum in cauſa Neſtorii miſſus, & lator literarum Imperatoris, *quibus reſpondit Pontifex ſe ne hæreſis latius ſerperet, Oecumenicam, ut moris eſſet, Synodum inducturum. Quæ Synodus Epheſi prior ſequenti anno celebrata eſt, frequenti ducentorum Epiſcoporum conventu.* Nam ſi qua fides adhibenda eſſet Scriptori Actorum Sancti Petronii, non impulſu Neſtorii, ſed odio Theodoſius procuraſſet cogendam Synodum; non eam ipſe indixiſſet, ſed *Cæleſtinus*; non eo tempore, quo indicta eſt, tuliſſet Pontifex damnationis ſententiam, ſed ferendam Synodo mandaſſet; non executorem ſententiæ Cyrillum conſtituiſſet, ſed totam Synodum. Verum nutat fides Actorum, quantumvis eam interpolatis veteribus monumentis Sigonius in Hiſtoria Epiſcoporum Bononienſium firmare conatus ſit. *Neſtorius* enim ipſe petitam a ſe Synodum fatetur; unde & Synodi petitor a Cæleſtino dicitur, & Legatis Sedis Apoſtolicæ, ipſeque inprimis ſtudioſiſſimus Pontificiæ dignitatis aſſertor *Philippus*, non a Cæleſtino, ſed ab Imperatoribus indictum Concilium teſtatus eſt; & eo tempore congregatum, quo ſententia Pontificis in Neſtorium lata mandanda erat executioni; & executionem Cyrillo; non Oecumenicæ Synodo Cæleſtinus commiſit, ut ex literis *Neſtorii* ac *Cæleſtini*, & Actis Concilii aperte conſtat.

A num. LXXIV. ad LXXXIX. Scripſit Imperator beato *Auguſtino* Hipponenſi Epiſcopo, ut ipſi Concilio præſtaret ſuam præſentiam, inquit Liberatus cap. 5. qui addit, Auguſtino tunc mortuo *Capreolum* Epiſcopum Carthaginenſem, Veſſulam Diaconum ſuum ad Concilium Epheſinum miſiſſe Legatum. Quod vero ait Baronius num LXXIV. Capreolum ſucceſſiſſe *Genedio* ſeu Genethlio, jam ſupra a nobis confutatum eſt. Vivebat adhuc *Aurelius* anno ſuperiori, ut liquet ex Marii Mercatoris Commonitorio tunc Theodoſio oblato, qui laudans Ambroſium, Inno- XXVI.

Moritur Aurelius Carthaginenſis Epiſc.

tem menſes eamdem perduraſſe obſidionem, teſtatur Poſſidius: cujus primo tempore mori contigit Auguſtinum, cum eo ſtatu res Africanæ eſſent, ut exceptis tribus civitatibus, Carthagine, Cirta, & Hippone, reliquæ omnes a Wandalis captæ eſſent; quanta vero hominum ſtrage, & eccleſiarum clade, & divini numinis contumelia, audiamus hæc a Poſſidio (a) qui interfuit, referente: ipſe enim Calamæ Epiſcopus ſe ad Auguſtinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu proſequendam ſic aggreditur, haud puto abſque lacrymis, enarrare, cum de obitu ſancti Auguſtini orationem inſtituit: *Brevi* (inquit) *conſequenti tempore, divina voluntate & poteſtate provenit, ut manus ingens telis armata, & bellis exercitata immanium hoſtium Vvandalorum & Alanorum commixta, ſecum habens Gothorum gentem, aliarumque diverſarum gentium perſonas, ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis navibus Africæ influxiſſet & irruiſſet: univerſaque per loca Mauritaniarum etiam ad alias noſtras tranſiens provincias & regiones, omni ſæviens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, aliiſque innumerabilibus, & infandis malis depopulata eſt, nulli ſexui, nulli parcens ætati, nec ipſis Dei ſacerdotibus & miniſtris, nec ipſis eccleſiarum ornamentis, ſeu inſtrumentis, vel ædificiis.*

(a) Poſſid. c. 18.

Clades Africana.

LXXVII. *Et hanc ferociſſimam hoſtium graſſationem & vaſtationem ille homo Dei & factam fuiſſe & fieri, non ut cæteri homines, ſentiebat & cogitabat: ſed altius & profundius eam conſiderans, & in his animarum præcipue vel pericula vel mortes prævidens, ſolito amplius (quoniam ſicut ſcriptum eſt (b): Qui apponit ſcientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quaſi tinea oſſibus) fuerunt ei lacrymæ (c) panes die ac nocte, amariſſimamque & lugubrem præ cæteris ſuæ ſenectutis jam pene ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei civitates excidio perditas pariter cum ædificiis, villarumque habitatores alios hoſtili nece extinctos, alios effugatos atque diſperſos, eccleſias ſacerdotibus ac miniſtris deſtitutas, virgineſque ſacras & quoſque continentes ubique diſſipatos, & in his alios defeciſſe tormentis, alios gladio interemptos eſſe, alios in captivitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hoſtibus deſervire. Cernebat enim hymnos & laudes de eccleſiis deperiiſſe, & ædificia eccleſiarum quamplurimis in locis ignibus concremata eſſe: ſolemnia quoque, quæ Deo debentur, de propriis locis defeciſſe: ſacrificia ac ſacramenta divina vel non quæri vel quærenti qui tradat, non facile reperiri: in ipſas montium ſilvas & cavernas petrarum & ſpeluncas confugientes, vel ad quaſcumque munitiones, alios fuiſſe expugnatos & interfectos, alios neceſſariis ſuſtentaculis evolutos (*) atque privatos, ut fame contabeſcerent: ipſoſque eccleſiarum præpoſitos & clericos, qui forte Dei beneficio vel in eos non incurrerant, vel incurrentes evaſerant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos egentiſſimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi eſſent, ſubveniri poſſe. Vix tres ſuperſtites videbant ex innumerabilibus eccleſiis, hoc eſt, Carthaginenſem, Hipponenſem, & Cirtenſem, quæ Dei beneficio exciſæ non ſunt, & earum permanent civitates & divino & humano fultæ præſidio: licet poſt ejus obitum urbs Hipponenſis incolis deſtituta, ab hoſtibus fuerit concremata. Et ſe inter hæc mala cujuſdam ſapientis ſententia conſolabatur, dicens: Non erit magnum quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, ut erat ſapiens, quotidie ubertim flebat. Accrevitque mœroribus & lamentationibus ejus, ut etiam adhuc in ſuo ſtatu conſiſtentem ad eamdem Hipponenſium regionum civitatem ab iiſdem hoſtibus veniretur obſidendam: quoniam in ejus tunc defenſione fuerat conſtitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu: quam urbem ferme quatuordecim menſibus concluſam obſederunt: nam & littus illi marinum interclusione abſtulerunt: quo etiam nos ipſi de vicino cum aliis noſtris coepiſcopis confugeramus, in eademque omni obſidionis tempore fuimus.*

(b) Eccl. 1.

(c) Pſal. 41.

Auguſtinus ob cladem Vvandalicam in luctu verſatur.

* evacuatos.

LXXVIII. *Ubi nobiſcum ſuper his infortuniis ſæpiſſime colloquebamur, & Dei tremenda judicia præ oculis noſtris poſita conſiderabamus, dicentes: Juſtus (d) es Domine*

(d) Pſal. 118.

PAGIUS nocentium, Zoſimum, Theodotum, & Praylum eos *beatæ recordationis* appellat, ſed loquens de Cæleſtio Carthagine accuſato, ait: *de infraſcriptis capitulis apud Aurelium Epiſcopum memoratæ Urbis, per libellum a quodam Paulino Diacono ſanctæ memoriæ Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi eſt accuſatus*. Quamobrem anno ſuperiori adhuc in vivis erat *Aurelius*, qui tamen eodem anno, vel ſaltem currenti ad Deum migravit, die incerto, ut fidem faciunt Literæ Capreoli Carthaginenſis Epiſcopi, in parte II. Concil. Epheſ. cap. IX. pag. 529. recitatæ, & a Baronio anno CCCCXXXI. num. XXXVIII. & ſeqq. ubi etiam eum in *Genethlii* locum ſubrogatum eſſe perperam aſſerit; cum hic ſub finem ſuperioris ſæculi vita functus ſit, ut jam oſtendimus. Colitur *Aurelius* in antiquo Kalendario Eccleſiæ Carthaginenſis a Mabillonio Tom. III. Analect. publicato die XX. menſis Julii: ibi enim legitur: *XIII. Kal. Ag. Depoſitio Sancti Aurili*. Eminent. Card. Norisius lib. 2. Hiſtor. Pelag. cap. 8. *Aurelium* laudibus jure merito exornat; per annos enim fere quadraginta quibus Primatum Africæ tenuit, Donatiſtas univerſa fere Africa

ne, & rectum judicium tuum. Pariterque dolentes & gementes, & flentes orabamus miſerationum Patrem & Deum omnis conſolationis, ut de eadem nos tribulatione ſublevare dignaretur. Et forte provenit, ut una cum eo ad menſam conſtitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis dicere: *Noveritis me hoc tempore noſtræ calamitatis id Deum rogare, ut aut hanc civitatem ab hoſtibus circumdatam liberare dignetur, aut ſi aliud ei videtur, ſuos ſervos ad perferendam ſuam voluntatem fortes faciat, aut certe ut me de hoc ſæculo accipiat.* Quæ ille dicens, nos quoque inſtruens, deinceps, cum eodem & nos cum noſtris omnibus, & ipſi qui in eadem fuerant civitate, a ſummo Deo ſimiliter petebamus: & inferius de eodem Auguſtino: *Verbum Dei uſque ad ipſam extremam ægritudinem imprætermiſſe, alacriter, & fortiter ſana mente, ſanoque conſilio in eccleſia prædicavit.* Hæc Poſſidius. Erant conciones illæ perbreves, dolore plenæ & lacrymis; quarum una tantum nobis reliqua eſt, quam hic deſcribendam putavimus: nam cum lugubrem faciem Africanæ provinciæ nobis reddat; ob id ad certiorem rerum geſtarum cognitionem, Annalibus intexendam eſſe, ratio inſtituti a nobis exigit: hæc autem concio eo tibi gratior eſſe debet, quod veram, ſcias, qui conſueviſti apud Gentiles hiſtoricos confictas prolixaſque auctoris arbitrio compoſitas legere orationes: ſed & ex eo eam jucundiorem ac cariorem accipies, quod noviſſimus omnium qui extent, hunc ſcias fuiſſe S. Auguſtini ſermonem: avidius enim accipi ſolent noviſſima parentis eloquia: ſic vero ſe habet (a).

(a) *Aug. de temp. ſerm.* 111.

LXXIX. Sermo S. Auguſtini tempore Vvandalicæ obſidionis.

Quotiens, fratres cariſſimi aliquæ adverſitates veniant; quotiens aut hoſtilitas, aut ſiccitas, aut mortalitas juſto Dei judicio nobis fuerit irrogata: non ejus injuſtitiæ, ſed noſtris hoc peccatis imputare debemus: quia ſicut dicit Apoſtolus (b)*: Non iniquus eſt Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitatus eſt mundus. Et ut ex hoc omnes intelligere poſſint, apertius charitati veſtræ inſinuo. Sic ſunt boni & mali, quomodo ſi duo vaſa ſint plena, & unum habeat putredinem, & aliud aromata pretioſa, cum uno ventilabro ventilata: illud vas ubi fuerint aromata, odorem deſiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita ſimul boni & mali indiſcrete quidem turbati, ſed alto Dei judicio ſeparati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni ſunt velut ſancta vaſa, gratias agunt Deo, qui eos caſtigare dignatur: illi vero qui ſunt ſuperbi, luxurioſi, cupidi, blaſphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, ut talia patiamur? Unde fit, ut infelices iſti amore hujus vitæ obligati, nec iſtam tenere poſſint, & illam ſempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod pejus eſt, nec iſta mala præſentia poſſunt evadere, & ad illa quæ æterna mala ſunt, eorum crimina eos faciunt pervenire.*

(b) *Rom.* 3.

LXXX. *Non inſultans, ſed gemens & dolens hæc dico. Ecce ſicut in eo qui ſuperbo ac rebelli ſpiritu emendare ſe noluerit, impletur quod ſcriptum eſt* (c)*: Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat, adhuc: juſtus autem juſtiora faciet, & ſanctus ſanctiora. Non enim ſpes bonorum in iſto eſt mundo poſita: Spes enim quæ videtur (ait Apoſtolus)* (d) *non eſt ſpes; quoniam & ipſa ſpes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera * eſt: amaram enim potionem mundus ſuis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus eſt mundus, & diligitur: putas, ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mundi: Ubi eſt quod amaſtis? Ubi eſt quod pro magno tenebatis? Ubi eſt quod dimittere nolebatis? Ubi ſunt tot regiones? Ubi ſunt tantæ ſplendidiſſimæ civitates? Lugendo potius iſta dicta ſunt, quam inſultando. Magno affectu iſta deputarentur ſi tantummodo audirentur.*

(c) *Apoc.* 12.
(d) *Rom.* 2.
* *verſa.*

LXXXI. Mortalitas cum obſidione premit Hipponenſes.

At cum oculos noſtros dira calamitas & obſidionis percuſſerit, & nunc tempore mortalitatis affligat: mortuorum hominum ſepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur, occcurrerent. Conſiderantes etiam illa mala, quæ juſto Dei judicio illata ſunt: quando totæ provinciæ in captivitatem ductæ ſunt? Suſtinuimus matres-

tres-

PAGIUS

frica excluſit, Pelagianos in pluribus Synodis anathemate percuſſit, Paganorum templa in Chriſtianæ religionis uſum redegit, ac in decem & ſeptem Plenariis ex univerſa Africa Conciliis orthodoxam doctrinam ac diſciplinam egregiis legibus confirmavit.

XXVII. *Moritur & Alypius Tagaſtenſis Epiſc.*

Eodem circiter quo *Aurelius* tempore *Alypium*, Epiſcopum Tagaſtenſem ſpiritum Deo reddidiſſe exiſtimat Card. Noriſius citatus. Fuit *Alypius* Auguſtini tum in patria, tum Carthagine diſcipulus, & in Pelagiano bello collega. Cum eo Manichæis adhærens erravit, cum eo reſipuit, cum eo Mediolani ſacris aquis ablutus eſt. Hieroſolymam ex Africa profectus *Hieronymo* Auguſtinum amiciſſimum reddidit, & longinquarum peregrinationum periculis pro *Pelagianis* extirpandis, devoratis, doctiſſimis Epiſtolis contra eoſdem perſcriptis, nobiliſſima etiam ad *Honorium* Legatione ea de cauſa perfunctus, inter divinæ gratiæ propugnatores ſecundus ab Auguſtino nominandus venit. Plures cum eo contra Pelagianos Epiſtolas conſcripſit; indeque factum, ut præclariſſimi Patres, qui contra eos Epiſtolas ad *Auguſtinum* dabant, eaſdem cum *Alypio* communes facerent. *Sanctus Paulinus* Nolanus Epiſcopus Alypium adeo amabat, ut illius vi-

treſfamilias abductas, prægnantes abſciſſas; & nutrices, evulſis e manibus parvulis, atque in vias projectis, nec vivos ipſos filios retinere, nec mortuos permiſerunt ſepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter inſiſtebant; maxima cum a talibus feminis hoc impia barbarica exigebat potentia, ut quæ ſe ſciebat multorum mancipiorum fuiſſe dominam, barbarorum ſe ſubito ſine ullo pretio lugeret ancillam. Sic impletum eſt in nobis quod dictum eſt per Prophetam David (a): Vendidiſti populum tuum ſine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura a delicatis & nobilibus mulieribus ſervitia ſine ulla miſeratione humanitatis a barbaris exacta ſunt: ſtrepitus clamoris hujus in auribus noſtris urget, dum talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ ſunt carnes hominum, etiamſi ferreus ſervus in aliquibus inveniatur?

(a) Pſal. 43.

LXXXII. *Quis iſta audiens, videnſque non doleat? Unde cum Propheta dicere poſſumus. Quis dabit (b) capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? non ſolum mortem corporum, verum etiam animarum. Chriſtianis loquimur. Multos cognovimus in iſta viſitatione ſine ſacramento baptiſmi ex hac vita fuiſſe ereptos, atque inter vaſa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celſior inveniri poteſt, quando ſic exarſit ira omnipotentis, ut repelleret etiam tabernaculum ſuum, in quo habitavit in hominibus? Et ille etiam qui unico (c) Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tanti ſanguinis attenderit, nulli eccleſiæ, nulli clero, nulli ſacratæ virgini, nulli parcere civitati.*

(b) Hierem. 9.

(c) Rom. 8.

LXXXIII. *Nos vero fratres, cariſſimi, quibus Dominus non pro noſtris meritis parcere, ſed adhuc ad pœnitentiam reſervare dignatur non ſine grandi timore debemus conſiderare, quod hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat, ad noſtram ſalutem, eorum tribulatio noſtra ſit correctio: de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus noſtris: & ſemper timeamus quod Dominus in Evangelio dixit (d): Putatis quod hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia paſſi ſunt? non dico vobis: ſed niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et ideo qui ſolebat eſſe luxurioſus, ſit caſtus, qui ſuperbus, ſit humilis; qui erat invidus, ſit benignus; qui per fraudem vel calumniam ſolebat res alienas rapere, incipiat de ſuis largiores eleemoſynas dare. Nimis delicatum eſt, quod a nobis requirit Dominus noſter, fratres cariſſimi. Non dixit nobis: Jejunate pluſquam poteſtis, & pluſquam vires veſtræ fuerint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel a carnibus abſtinete. Non a nobis requiruntur*; ſed hoc dignatur injungere, quod omnes homines poſſunt cum ipſius gratia ſine grandi labore complere. Sed quod peſſimum, multi ſunt, qui duriſſimum & amariſſimum avaritiæ jugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce jugum Chriſti & onus ejus leve diſſimulant humeris ſuis imponere: malunt cum multis peccatis ſub ſarcina gravi ſuccumbere, quam jugum Chriſti, quod poteſt eos in cælum elevare, ſuſcipere. Vos vero fratres, vobiſcum ſapienter & fideliter cogitantes dirumpatis a cervicibus veſtris durum & aſperum avaritiæ jugum, & jugum Chriſti ſuaviſſimum veſtris humeris imponite, ſecundum Apoſtolum (e), converſationem veſtram levantes in cælum: ut cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, & vos cum ipſo appareatis in gloria quod ipſe præſtabit.* Hucuſque ſermo. Et quidem puto in avaros iſta dixiſſe, quod quamplurimi ſpoliati omnibus bonis confluxiſſent Hipponem locum munitum, nec facultates Eccleſiæ ad omnes alendos ſuppeterent.

(d) Luc. 13.

* *iſta.*

(e) Philip. 3.

LXXXIV. Tempus ægrotationis Auguſtini. Cum vero jam tribus menſibus ejus civitatis perduraſſet obſidio, qui hactenus verbi prædicatione, pauperum cura, precibus ac vigiliis apud Deum pro populo jugiter laboraſſet, ægritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis ſpatium interceſſerit ab hoc ſermone uſque ad obitum, numera: dictus hic enim reperitur feria quinta poſt Dominicam Paſſionis (ut inſcriptio præſefert) ipſe vero defunctus invenitur quinto Kalen. Septembris. Sed quid de ægritudinis

PAGIUS vitam literis tradere in animo habuerit data ea de re ad ipſummet Alypium Epiſtola, inter Auguſtinianas XXIV. alias XXV. ubi totus in *Alypii* laudes effunditur. Hæc aliaque plura Eminent. Card. Noriſius de Alypio, qui in Martyrologio Romano memoratur ad diem XV. menſis Auguſti.

XXVIII. *Obitus S. Auguſtini Hipponenſis Epiſc.* Hoc etiam anno *V. Kalend. Septembris*, ut utrumque teſtatur Proſper in Chronico, *inter impetus obſidentium Vandalorum* in Chriſto obdormivit *Auguſtinus*, de cujus geſtis ac ſcriptis ſæpe diſſeruimus. Duo ejus ultima Opera fuere Liber *de Hæreſibus*, & Liber ſextus Operis imperfecti adverſus *Julianum*, quod utrumque morte præventus abſolvere non potuit, ut ſupra oſtendimus. Ultima ejus Epiſtola ad *Honoratum* data, CCXXVIII. alias CLXXX. quæ eſt de fuga in perſecutione, hoc anno ſcripta eſt, ut anno CCCCXXVIII. oſtendimus. Cœpit ægrotare *Auguſtinus* tertio Urbis Hipponenſis obſidionis menſe, & gravi febre correptus intra paucos dies finem vivendi fecit, ut ſcribit Poſſidius in ejus Vita, qui & docet illum annos ſeptuaginta ſex vixiſſe, & per annos quadraginta Epiſcopatum Hipponenſem geſſiſſe. Ejus Opera ſedulo ſtudio Patrum Benedictinorum ad MSS. Co-

nis ejus tempore Poſſidius litteris commendarit, audiamus: *Et ecce* (inquit) *tertio illius obſidionis menſe decubuit lecto febribus defatigatus, & illa ultima exercebatur ægritudine:* ultimam plane Poſſidius dicit, quod frequenter Auguſtinus ægrotare conſueviſſet, ut ex ipſius epiſtolis intelligi poteſt: nam ad ſuos ſcribens, tradit (*a*) quod ob minus idoneam valetudinem ab Epiſcopis excuſaretur, quo minus, ut aliis, ipſi legationes tranſmarinæ ex Synodis injungerentur. Sed & in litteris ad Victorinum (*b*), atque aliis ad Profuturum (*c*), itemque ad Dioſcorum (*d*) ſcribens, de ſui corporis infirmitatibus meminit, nec non ad Darium epiſtola (*e*), & ea quam dedit ad Nobilium (*f*). Quid autem acciderit, dum ultima hac ægritudine Auguſtinus affligeretur, idem ita narrat Poſſidius (*g*):

(*a*) Aug. epiſt. 138. (*b*) Aug. epiſt. 217. (*c*) Aug. ep. 149. (*d*) Aug. ep. 56. in fin. (*e*) Aug. epiſt. 262. (*f*) Aug. epiſt. 251. (*g*) Poſſid. in Vita Aug. c. 29. 30.

LXXXV. Auguſtinus Ægrotum ſanat.

Itemque ad ægrotantem & lecto vacantem, quemdam cum ſuo ægroto veniſſe, & rogaviſſe, ut eidem manum imponeret, quo ſanus eſſe poſſet: eumque reſpondiſſe, ſi aliquid in his poſſet, ſibi hoc utique primitus præſtitiſſet: & illum dixiſſe, viſitatum ſe fuiſſe, ſibique per ſomnium dictum eſſe: Vade ad Auguſtinum Epiſcopum, ut ei manum imponat, & ſalvus erit. Quod dum comperiſſet, facere non diſtulit; & illum continuo ſanum ab eo diſcedere fecit. Hæc de miraculo Poſſidius: quod quidem extremo vitæ articulo Deus per eum operari voluit, ut quodam veluti ſigno tum res ab eo ſancte pieque geſtas, tum pia doctaque ejus ſcripta conſignata relinqueret. Quomodo vero ad felicem ad Deum tranſitum ſe pararit, Poſſidius ita declarat.

LXXXVI. Auguſtini præparatio ad obitum.

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia conſueverat, poſt perceptum baptiſmum etiam laudatos Chriſtianos & ſacerdotes abſque digna & competenti pœnitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipſe fecit ultima qua defunctus eſt ægritudine. Nam ſibi juſſerat pſalmos Davidicos, qui ſunt pauciſſimi de pœnitentia ſcribi; ipſoſque quaterniones jacens in lecto contra parietem poſitos diebus ſuæ infirmitatis intuebatur & legebat, & jugiter ac ubertim flebat. Et ne intentio ejus a quoquam impediretur; ante dies ferme decem quam exiret de corpore, a nobis poſtulavit præſentibus, ne quis ad eum ingrederetur, niſi iis tantum horis, quibus medici ad inſpiciendum intrarent, vel cum ejus inferretur refectio. Et ita obſervatum factumque eſt. Et omni illo tempore orationi vacabat. Ac paulo poſt: *Membris omnibus ſui corporis incolumis, integro aſpectu atque auditu, & (ut ſcriptum eſt) nobis aſtantibus, & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormivit in pace cum patribus ſuis, enutritus in bona ſenectute. Et nobis coram poſitis, pro ejus commendanda corporis depoſitione ſacrificium Deo oblatum eſt, & ſepultus eſt.* Hæc de obitu, & funere una cum Miſſa, ex more, exhibito Poſſidius; qui ſuperius eum vixiſſe tradit annos ſeptuaginta ſex: in Epiſcopali vero functione annos triginta ſex habuiſſe, ex iis quæ a nobis de ſedis ejus exordio dicta ſunt, ſatis certo colligi poteſt. Dies vero obitus in tabulis Eccleſiaſticis ſcriptus fuit anniverſaria memoria repetendus, celebrique cultu in Eccleſia tranſigendus quinto Kalendas Septembris.

LXXXVII.

De ejus obitu etiam Victor Uticenſis his verbis meminit, cum agit de clade Vvandalica: *Ea* (inquit *h*) *tempeſtate Hippon regiorum obſeſſa eſt civitas, quam omni laude dignus beatus Auguſtinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquentiæ, quod per omnes campos Eccleſiæ ubertim decurrebat, ipſo metu ſiccatum eſt flumen, atque dulcedo ſuavitatis dulcius propinata in amaritudinem abſynthii verſa eſt, &c.* De his autem quos reliquit libros ſuis commendatos iſta Poſſidius (*i*): *Teſtamentum autem nullum fecit; quia unde faceret, pauper Chriſti non habuit. Eccleſiæ bibliothecam & omnes codices diligenter poſteris cuſtodiendos ſemper jubebat. Si quid vero Eccleſia vel in ſumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui ſub eodem domus Eccleſiæ curam gerebat,* di-

(*h*) Vict. de perſec. Vvand. l. 1. (*i*) Poſſid. in Vit. Aug. c. 31.

De libris S. Auguſtini.

PAGIUS

Codices & Editiones antiquiores caſtigata, & varie illuſtrata, majori cum fructu, ac minori temporis diſpendio a ſtudioſis impoſterum legi poterunt.

XXIX. *Pax Suevos inter & Gallæcos ſancita.*

Idacius in Chronico anno Abrahami 2446. qui Kalendis Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ſcribit: *Suevi ſub Hermerico Rege medias partes Gallæciæ deprædantes, per plebem, quæ caſtella tutiora retinebat, acta ſuorum partim cæde, partim captivitate, pacem, quam ruperant, familiarum, quæ tenebantur, redhibitione inſtaurant:* Hæc Idacii verba lucem accipiunt ex verbis Iſidori in Hiſtoria Suevorum, dummodo levi emendatione juventur: *Vandalis Africam tranſeuntibus, Galliciam ſoli Suevi ſortiti ſunt, &c. Galliciæ autem in parte provinciæ regno ſuo utebantur, quos Hermericus aſſidua vaſtatione deprædans, tandem morbo oppreſſus, pacem eis fecit.* Ita habet editio Grotii; editio vero Labbeana, *Galli autem in parte provinciæ.* Verum utrobique loco *Galliciæ*, aut *Calliæ*, legendum, *Gallæci*. Quæ emendatio certa; cum Idacius anno ſequenti ſcribat: *Rurſum Suevi initam cum Gallæcis pacem conturbant:* Quod anno CCCCXXXV. ex alio Idacii loco confirmabitur. Pax itaque hoc anno Suevos inter & populum, qui in parte Gallæciæ, poſtquam eam Vandali deſeruerant, dominabatur, compoſita eſt.

Tum Idacius: *Per Actium Comitem non procul de Arelate quædam Gothorum manus extinguitur, Anaolfo Optimate eorum capto, Juthungi per eum ſimiliter debellantur & Nori,* ideſt, No- XXX.

Juthungi & Norici ab Actio debellati.

dimiſit. Nec ſuos conſanguineos, vel in propoſito vel extra conſtitutos, in ſua vita & morte more vulgi tractavit, quibus, dum adhuc ſupereſſet, id, ſi opus fuit; quod & cæteris, erogavit, non ut divitias haberent, ſed ut aut non, aut minus egerent. Hæc & alia Poſſidius, qui (ut ipſe teſtatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit ſumma concordia, ſcriptorum ipſius confecit Indiculum, de quo ipſe his verbis (*a*):

(*a*) *Poſſid. c.*18.

LXXXVIII De Poſſidii indiculo.

Tanta autem ab eodem dictata & edita ſunt, tantaque in Eccleſia diſputata, excepta, atque emendata, vel adverſus diverſos hæreticos conſcripta, vel ex canonicis libris expoſita ad ædificationem ſanctorum Eccleſiæ filiorum, ut ea omnia vix quiſque ſtudioſorum noſſe & perlegere ſufficiat. Veruntamen ne veritatis avidiſſimos in aliquo fraudare videamur, ſtatui, Deo præſtante, in hujus opuſculi fine etiam eorumdem librorum, tractatuum, & epiſtolarum Indiculum adjungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quam temporales amant divitias, ſibi quiſque quod voluerit, ad legendum & cognoſcendum eligat: & id ad ſcribendum vel de bibliotheca Hipponenſis Eccleſiæ petat, ubi emendatiora exemplaria forte potuerit invenire; vel unde voluerit, inquirat, & inventa deſcribat & habeat, & petenti ad ſcribendum ſine invidia & ipſe tribuat. Hæc Poſſidius. At plane miraculo factum eſſe videtur, ut concremata anno ſequenti Hipponenſi civitate a furentibus Vvandalis, iiſdemque Arianis, ipſa Hipponenſis bibliotheca illæſa permanſerit, angelica quidem, ſi non humana vallata cuſtodia. Qui enim conſideret ferociſſimos barbaros longa præpeditos obſidione redditos ſæviores: reputetque ſecum, eoſdem pariter perfidos fuiſſe Arianos, ſciſſeque etiam ex recentioribus adverſus Arianos ipſos diſputationibus, nempe contra Maximum atque Paſcentium Comitem publice habitis, Auguſtinum acerrimum ſibi hoſtem: quis, inquam, iſta conſiderans, non miraculo ducat, ut Vvandali pepercerint Auguſtini ſcriptis? certe non ipſorum id quiſquam dixerit adſcribendum eſſe clementiæ, ſed Dei magnæ potentiæ, qua cohibuit graſſantes inſtar fulminis barbaros, & ſua coercuit diſciplina, nec ſivit quicquam inconceſſum invadere, vel tentare vetitum: hæc quidem præſtare, divinæ tantum eſſe potuit facultatis, ſecundum illud in Job (*b*) divinum elogium: *Numquid mittes fulgura & ibunt, & revertentia dicent tibi: Adſumus?* quod ſcilicet furentes hominum motus divinæ tantum ſubjecti ſint voluntati eoſdem ad libitum moderanti.

(*b*) *Job.* 38.

LXXXIX. Auguſtini ſcripta a b adverſariis impugnata.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus ſanctiſſimi viri ſcripta, per hæreticos & calumnioſos homines ea diabolus ſummis viribus labefactare conatus eſt: nec quidem admovit ad ea demolienda arietem unum, ſed plures; nec unum vel alterum adverſarium, ſed ipſos plures ac plurimis armis diverſis in locis armavit. Primum enim Galliarum quidam præsbyteri, quod jam certamen, ipſo Auguſtino vivente, aggreſſi fuerant, eo mortuo, acrius inſtaurarunt, quindecim ſcribentes objectione adverſus eos quos in Pelagianos ipſe ſanctus Auguſtinus ſcripſerat commentarios. Rurſus vero Vincentius quidam rem privatim agens, ſexdecim in eoſdem propoſuit objectiones. Inſuper & Camillus & Theodorus presbyteri Genuenſes decem dubia objecere. Adhuc etiam & Caſſianus presbyter Maſſilienſis, de quo ſuperius dictum eſt, adverſus ejuſdem Auguſtini doctrinam egit, adverſuſque eam aliqua intulit. Porro contra hos omnes ſteterunt Hilarius Arelatenſis, & Proſper Aquitanus: quid Hilarius in adverſarios ſcripſerit, non apparet: Proſperi autem adhuc ſuperſunt arma, quibus pro Auguſtino in hoſtes indefeſſo ſtudio dimicavit: Adverſus ſiquidem Gallos liber extat Reſponſionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius inſuper liber contra Genuenſes illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem, nempe ipſum Joannem Caſſianum inſcriptus, quem (ut ex ipſo apparet) ſub Sixto Romano Pontifice edidit. Cæterum iidem Hilarius atque Proſper ſequenti anno Romam ſe contulerunt, atque apud Cæleſtinum conqueſti ſunt, quod quæ a S. Auguſtino ſcripta eſſent, eadem a Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, atque Bonifacio confirmata, & conciliis ſtabilita, a quibuſdam Gallicanis presbyteris iterum

Proſper & Hilarius pugnant pro Auguſtino.

PAGIUS Norici. Juthungi, inquit Ammianus lib. 17. cap. 6. *Alamannorum pars, Italicis conterminans tractibus Rhætias turbulente vaſtabant.* Cum Juthungis Idacius Vindelicos & Noricos jungit, qui tunc una fortaſſe rebellarant. Adverſus eos *Aetius*, qui Felice ad patriciam dignitatem provecto, Magiſter militum factus eſt, ut habet Proſper in Chronico ſub præcedentis anni Coſſ. expeditionem ſuſcepit, cui comes fuit *Avitus*, qui poſtea imperavit, teſte Sidonio in Panegyrico Aviti, num. CCXXX.

Nil ſine te geſſit, cum plurima tu ſine illo.
Nam poſt Juthungos, & Norica bella, ſubacto.
Victor Vandalico, &c.

Sidonius dicit *Norica bella*; Idacius enim num. inſequenti ait: *Aetius Dux utriuſque militiæ Noros edomat rebellantes.* Vigebat hoc tempore pax Gothos inter & Romanos, ſed Barbari ab excurſionibus faciendis vix ſe ſe continere poterant.

rum revocarentur in controverſiam. Quid autem his auditis præſtiterit Cæleſtinus, dicemus ſuo loco anno ſequenti.

XC. Jo. Caſſianus hortatu Leonis ſcribit contra Neſtorium.

Hoc ipſo autem anno Joannes Caſſianus monitu Leonis Romanæ Eccleſiæ Archidiaconi adverſus Neſtorium de Incarnatione Verbi ſeptem libros luculentiſſimos edidit. Cum enim ipſos ab eo ſcriptos conſtet, dum adhuc Neſtorius ſederet Conſtantinopoli, quem ſequenti anno in Concilio Epheſino liquet fuiſſe e ſede depoſitum, & Maximum in ejus locum ſubrogatum: cumque nulla inſuper in eis de Epheſino Concilio mentio habeatur, cujus neceſſario meminiſſe oportuit; plane ante Epheſinum Concilium, damnationemque Neſtorii, eos ab ipſo fuiſſe elucubratos, dicere neceſſe eſt, & hoc ipſo quidem anno, quo (ut vidimus) hæreſis Neſtorii plane innotuit Occidentali Eccleſiæ, ante autem ſuſurri tantum quidam de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Caſſianum Leo Archidiaconus iſta præſtari voluit, cum ipſe Leo eruditiſſimus eſſet, & quam feliciſſime id exhibere valuiſſet; cum præſertim Caſſianus de libero arbitrio haud recte ſentire, ſed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuiſſet? poſt ſcriptas enim Collationes ipſum hortatu Leonis elucubraſſe commentarium illum contra Neſtorium, ipſe in operis præfatione teſtatur.

XCI. Cur Leo per Caſſianum voluerit impugnari Neſtorium.

Ad hæc quidem illud in primis dicendum eſt, Caſſianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Auguſtini ſcripta carpebant, haud ſe Pelagii errores fovere profeſſos eſſe: ſed (ut ſæpius Proſper ait, & indicant litteræ Cæleſtini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno ſequenti) ut Catholici verſabantur inter Catholicos, & Pelagianos ſe damnare errores, & in eos declamare præſeferebant; quod & videmus ab eodem Caſſiano factum in his ipſis libris, quos de Incarnatione Verbi adverſus Neſtorium ſcripſit, dum frequenter exclamat Neſtorium ipſum a Pelagianis eſſe mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuiſſe conſilium, ut ne opinarentur Orientales hæreſim Neſtorianam ex Pelagiana prognatam defenſores habere in Occidente qui Pelagiani erroris quoquo modo ſuſpecti redditi eſſent, per unum ex illis voluerit validſſime Neſtorium oppugnari. Rurſum vero, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris ſcriptis editis hactenus defendiſſent, affinitate dogmatis conſurrecturi eſſent pro defenſione Neſtorii; Caſſianum in primis qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem ſcriptione ſua eum teneri voluit obligatum, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur eſſe fautores. Præſtitit id libentiſſime Caſſianus omnique ſtudio in opus incubuit, quo ſe acerrimum hoſtem cum Pelagiani, tum Neſtoriani præſeferret erroris, quem jam Pelagianorum omnium famoſiſſimus Leporius, de quo ſuperius dictum eſt, publicis litteris adeo fuerat deteſtatus.

Inſuper autem potuit, & illud etiam fuiſſe hac de re Leonis conſilium, ut per Joannem Caſſianum Conſtantinopolitanæ olim Eccleſiæ diaconum, Conſtantinopolitana admoneretur Eccleſia vitare Neſtorium; ut enim id etiam opinari poſſimus, apoſtrophe illa auctoris ad finem operis collocata facile perſuadet, cum demum poſt alia ejuſmodi Neſtorium exagitat invectiva (a): *Tu o impiiſſime atque impudentiſſime, præclaræ urbis contaminator, Catholicæ & ſanctæ plebis gravis, & exitioſa contagio, ſtare in Eccleſia Dei & loqui audes; & blaſphemis ac furioſis vocibus tuis ſacerdotes ſemper illæſæ fidei & Catholicæ confeſſionis infamas, magiſtrorum priorum vitio plebem Conſtantinopolitanæ urbis errare? Tu ergo emendator priorum Antiſtitum, tu Gregorio excellentior, tu Nectario probatior, tu Joanne præſtantior, omnibuſque Orientalium urbium ſacerdotibus, qui etſi non ejuſdem nominis, cujus hi quos nominavi, ejus tamen fidei fuerunt, quod quidem, quod ad hanc cauſam pertinet, ſufficit: quia cum de fide agatur, omnes in eo idem ſunt quod optimi, in quo conſortes ſunt optimorum. Unde & ego quoque ipſe humilis, & obſcurus nomine, ſicut merito, licet mihi inter eximios Conſtantinopolitanæ urbis Antiſtites locum magiſtri uſurpare non poſſim, ſtudium tamen diſcipuli affectumque præſumo. Adoptatus enim a beatiſſimæ memoriæ Joanne Epiſcopo in miniſterium ſacrum, atque oblatus Deo; etſi corpore abſum, affectu illic ſum; & illi dilectiſſimo mihi ac venerandiſſimo Dei populo etſi nunc præſentia non admiſceor, tamen mente conjungor. Et hinc eſt, quod condolens ei atque compatiens, in vocem nunc triſtitiæ ac doloris erupi: & quod unum potui, flebilem querimoniam, quaſi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamavi. Etenim ſi juxta Apoſtolum* (b), *dolente quidem minore corporis parte, condolet major atque compatitur; quanto magis dolente majore, minor compati oportet? Inhumaniſſimum quippe eſt, ut in uno atque eodem corpore majorum infirmitatem minora non ſentiant, cum minorum majora patiantur.*

(a) Caſſian. de Incar. Verb. lib. 7.

Caſſiani invectiva in Neſtorium.

(b) 1. Cor. 12.

XCII. (right margin, beside "Inſuper autem potuit")

XCIII. *Unde obſecro ac deprecor omnes vos, qui intra Conſtantinopolitanæ urbis ambitum ſiti, & per affectum patriæ Cives mei, & per unitatem fidei fratres mei*

eſtis

Caſſiani Apoſtrophe ad Conſtantinopolitanos.

eſtis, ut ſeparetis vos ab illo (ut ſcriptum eſt a) lupo rapaci, qui devorat Dei populum, ut (b) cibum panis. Ne (c) tetigeritis, neque guſtaveritis quicquam illius; quia ſunt omnia ad interitum. Exite de medio ejus, ac ſeparamini (d) & immundum ne tetigeritis. Mementote magiſtrorum veterum ſacerdotumque veſtrorum, Gregorii nobilis per Orbem, Nectarii ſanctimonia inſignis, Joannis fide ac puritate mirabilis, Joannis, inquam, Joannis illius, qui vere ad ſimilitudinem Joannis Evangeliſtæ, & diſcipulus Jeſu, & Apoſtolus, quaſi ſuper pectus Domini ſemper affectumque diſcubuit. Illius, inquam, mementote, illum ſequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam, ac ſanctimoniam cogitate: illius mementote ſemper doctoris veſtri ac nutritoris, in cujus quaſi gremio quodammodo amplexuque creviſtis, qui communis mihi ac vobis magiſter fuit, cujus diſcipuli atque inſtitutio ſumus. Illius ſcripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etſi aſſequi grande eſt ac difficile, ſequimini tamen pulchrum, & ſublime: quoniam in ſumma rerum non adeptio tantum, ſed etiam imitatio ipſa laudanda eſt: quia numquam fere aliquis ejus rei portione ad plenum caret, ad quam ſcandere ac pervenire contenderit. Ille ergo vobis in ſenſu ſemper, & quaſi conſpectu ſit, ille in animo & cogitatione verſetur: ille denique ipſe vobis etiam, quæ a me ſunt ſcripta, commendet: quia hæc propter quæ ego ſcripſi, ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quam illius eſſe credite: quia rivus ex fonte conſtat, & quicquid putatur eſſe diſcipuli, totum ad honorem convenit referre magiſtri.

(a) Matt. 20.
(b) Pſ. 13.
(c) Coloſſ. 2.
(d) 2. Cor. 8.

XCIV. Cum hæc ſcribat ad ſuos Conſtantinopolitanos Caſſianus, illud obſerva, quod cum de laudatis Epiſcopis Conſtantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, ut Cyrillum, imo Cæleſtinum Papam, & Sixtum feciſſe apparet: ut plane intelligas eum nondum ſtomachum exhauſiſſe bile, quam olim ob Joannem conceperat, & nuper auxerat ob damnata ab eo omnia hæreſis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipſe cum aliis clandeſtinis Pelagianis adverſus Auguſtini ſcripta tuenda ſuſceperat. Hæc igitur Caſſianus ſcripſit, inſtante Leone Romanæ Eccleſiæ hoc tempore archidiacono, qui poſt Sixtum ſummus creatus eſt Pontifex: ita ſe habet vetus & recepta Gennadii (e) lectio, ubi hæc de Caſſiano: *Ad extremum rogatus a Leone urbis Romanæ archidiacono, poſtea Epiſcopo, ſcripſit adverſus Neſtorium de Incarnatione Domini libros ſeptem, & in his ſcribendi apud Maſſiliam, & vivendi finem fecit, Theodoſio, & Valentiniano regnantibus.* Ante autem quam ad hæc ſcribenda manum admoveret, jamdudum abſolverat libros Collationum, ut ipſemet in præfatione teſtatur, cum ita exorditur: *Abſolutis dudum Collationum ſpiritualium libellis*, &c. ex quibus poſſumus intelligere, ipſum anno ſuperiori, vel qui eum præcedit, niſi forte hoc ipſo, eaſdem Collationes abſolviſſe; quæ quo anno a Proſpero ſunt impugnatæ, ſuo loco dicemus.

(e) Gennad. de Vir. illuſt. cap. 61.

Sequi-

I. De Conſulatu Antiochi.

SEquitur annus celebris memoriæ œcumenicæ Synodi Epheſinæ, conſignatus Conſulatu Anicii Baſſi, & Flavii Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui poſtea delatus apud ipſum Theodoſium Imperatorem, privatus bonis, & redactus in ordinem, inter clericos profeſſus eſt, ut Suidas teſtatur: eſt Theodoreti ad eum epiſtola (*a*) factum illud adornantis, perinde ac ipſe ſponte ſæculo nuncium remiſiſſet, & non coacte vitam alienam a curia agere inſtituiſſet. Hujus occaſione editam ſanctionem a Theodoſio, idem Suidas addit, ne amplius eunuchi inter patricios militarent. Clara quoque Antiochi hujus memoria eſt in collectione Codicis Theodoſiani, cum de eo iſta habeat Imp. Theodoſius: (*b*) *Longum eſt memorare quid in hujus conſummatione negotii contulerit vigiliis ſuis Antiochus, cuncta ſublimis ex Præfecto & Conſule.* His de Antiocho Conſule dictis, jam res hoc anno ſub ejus Conſulatu geſtas recenſeamus.

(*a*) Theod. epiſt. 95. ex C. Vatic.

(*b*) l. 1. de C. Theo. auct. Novel. tit. 1.

II. Sed antequam de ipſa agamus Synodo Epheſina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipſam hoc anno contigerunt, primum in medium afferamus. Cum expulſis clericis Catholicæ fidei, Neſtorius ſibi Eccleſias omnes quæ erant Conſtantinopoli vendicaſſet, contigit unam ipſarum cæde hominum turpiſſime profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenſet, hæc dicens (*c*): *His rebus confectis, ſcelus quoddam nefandum forte fortuna in Eccleſia editum eſt. Nam cujuſdam præpotentis viri ſervi, genere barbari, cum immanem heri ſui feritatem experti, eam ferre non poſſent, ad Eccleſiam confugerunt, atque gladiis cincti ad altare proſiliunt. Rogati igitur ut abirent, nullo modo obſequi volebant, ſed ſacris miniſteriis obeundis erant impedimento. Quin etiam dies complures ſtrictos tenebant gladios, paratique erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque uno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum ſibi ipſis necem conſciverunt. Unde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; duoſque poetæ cujuſdam ſenarios in eamdem citavit ſententiam:*

Nam ſæpe ſigna talia dari ſolent,
Cum ſacra fœdum templa polluit ſcelus.

At-

(*c*) Socrat. lib. 7. c. 33.

Infauſta cædes in Eccleſia Conſtantinopoli patrata.

PAGIUS SÆC. V.

Anno Eræ Hiſpan. CCCCLIX. A. C. 431.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5924.

☉ 20. D. ☽ 14. P. 19. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 431.

CÆLESTINI PAPÆ 10.

THEODOSII JUN. 30. & 24.

VALENTINIANI III. IMP. 7.

I. Theodoſii quinta Quinquennalia.

[1] COſſ. *Anicius Baſſus* & *FL. Antiochus*; Prior Occidentalis, erat enim e familia Anicia Romæ hoc tempore clariſſima; poſterior Orientalis, ubi tam anno ſuperiori quam currenti Præfecturam Prætorii geſſit, ut liquet ex legibus Cod. Theod. Hic in Actis Concilii Epheſini pag. 706. editionis Labbeanæ vocatur *Flavius*. De *Antiocho* varia habent Baronius hic & Gothofredus in Proſopographia Cod. Theod. ſed tres Antiochos, qui hoc tempore floruere, in unum confundunt. Conſtat enim ex Novella Theodoſii Jun. 33. *Albino COS.* anno ſc. CDXLIV. data, unum ex illis jam mortuum fuiſſe, cum ibi legatur *inluſtris memoriæ Antiochus*, iſque in Novella ejuſdem imp. prima *Theodoſio Aug. XV. COS.* anno ſc. CCCCXXXV. emiſſa nominetur *Antiochus Expræfecto & Conſule*. Et tamen Marcellinus ad Zenonis & Poſtumiani Conſulatum anno CCCCXLVIII. geſtum, mentionem facit *Antiochi* Præfecti Prætorio tunc viventis. Imo fuit tertius *Antiochus*, iſque Eunuchus, de quo verba faciunt Suidas in voce *Antiochus*, & in voce *Eunuchus*, Theophanes ad annum Theodoſii Jun. XXXVI. & Zonaras in Vita Theodoſii Jun. quem aſſerunt, Theodoſii Jun. juſſu factum eſſe Clericum. Zonaras ſcribit, hunc eſſe *Antiochum*, qui Iſdigerdis Perſarum Regis nomine Imperium Romanum adminiſtravit, ſed hunc tertium Antiochum nullus Conſulatum, aut Præfecturam Prætorii geſſiſſe tradit. *Quinta Quinquennalia* Theodoſii poſt mortem patris imperantis.

NOTÆ [1] COſſ. *Anicius Baſſus*, & *Fl. Antiochus*. Inſcriptio Chriſtiana apud Fabrettum pag. 736. n. 468.

DEPOSITA. IN PACE
HELPIS. XIII. KAL. IVNIAS
BASSO. ET. ANTIOCHO. COSS.

Hæc etiam inſcriptio legitur inter Donianas cl. XX. num. 81. pag. 542.

Socrates lib. VII. cap. XXXIV. & XXXVII. horum conſulum meminit. Faſti Idatiani, & Proſper editus ac MS. *Baſſo* & *Antiocho*. Marcellinus; *Antiocho* & *Baſſo*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii; *Baſſo*, & *Antiocho*.

Atque eum qui iſta dixerat, minime fefellit opinio; quippe & diviſionem populi (ut videtur) & auctoris diviſionis abdicationem ſignificavit. Hæc Socrates: quæ hoc ipſo anno Marcellinus contigiſſe tradit, ſub iiſdem Conſulibus rem geſtam referens, licet paulo diverſe, his verbis: *Barbari in Auguſta urbe nutriti ad Eccleſiam noſtram hoſtili ritu confluunt: ignem in Eccleſiam ad comburendum altare dum infeſti jaciunt, invicem ſeſe, reſiſtente Deo, trucidant:* ſubdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodoſium Imperatorem a populo lapidibus impetitum.

III. Quod vero ad Eccleſiæ nefandam profanationem ſpectat; eam ante Aprilis menſem accidiſſe, poſſumus ex eo conjicere, quod idem Theodoſius conſulturus in poſterum, hoc anno vigeſimatertia menſis Martii ad Antiochum Præfectum Prætorii eumdemque Conſulem ordinarium ſanctionem dedit de eccleſiaſtica immunitate ſolicitius conſervanda, & latioribus terminis dilatanda; ne ſcilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minus tuti eſſe, niſi altare tenuerint: ſic enim ipſa ſe habet:

Theodoſii ſanctio de immunitate Eccleſiarum.

Pateant ſummi Dei templa timentibus: nec ſola altaria, & oratorium templi circumjectum, quod Eccleſias quadripartito intrinſecus parietum ſeptu concludit, ad tuitionem confugientium ſancimus eſſe propoſita: ſed uſque ad extremas fores Eccleſiæ, quas oratum geſtiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram ſalutis eſſe præcipimus: ut inter templi, quod parietum deſcripſimus cinctu, & poſt loca publica & januas primas Eccleſiæ, quicquid fuerit interjacens, ſive in cellulis, ſive in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quiſquam ſacrilegas manus immittere: ne qui hoc auſus ſit, cum diſcrimen ſuum videat, ad expetendam opem ipſe quoque confugiat. Hanc autem ſpatii latitudinem ideo indulgemus, ne in ipſo Dei templo, & ſacroſanctis altaribus confugientium quemquam mane, vel veſpere cubare, vel pernoctare liceat, ipſis hoc clericis religionis cauſa vetantibus, ipſis qui confugiunt pietatis ratione ſervantibus.

IV. *Arma quoque in quovis telo, ferro, vel ſpecie, eos qui confugiunt, minime intra Eccleſias habere præcipimus, quæ non modo a ſummi Dei templis ac divinis altaribus prohibeantur, ſed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis *, areis, atque porticibus. Proinde hi qui ſine armis ad ſanctiſſimum Dei templum, aut ad ſacroſanctum altare, ſive uſquam gentium, ſive in hac alma urbe confugiunt, ſomnum intra templum, ſive ipſum altare, vel omnino cibum capere abſque ali qua eorum injuria ab ipſis clericis arceantur, deſignantibus ſpatia, quæ in eccleſiaſticis ſeptis eorum tuitioni ſufficiunt, adducentibus capitalem pœnam eſſe propoſitam, ſi qui eos conentur invadere. Quibus ſi perfuga non annuit, neque conſentit, præferenda humanitati religio eſt, & a divinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.*

* baptiſteriis.

Ne liceat armatum ingredi Eccleſiam.

V. *Hos vero qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc ſi telis cincti, quovis Eccleſiæ loco, vel ad templi ſepta, vel circa, vel extra ſint: ſtatim eos, ut arma reponant, auctoritate Epiſcopi a ſolis clericis conveniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius quam armorum, præſidio muniantur. Sed ſi Eccleſiæ voce moniti, poſt tot tantorumque denunciationes noluerint arma relinquere, jam clementiæ noſtræ apud Deum & Epiſcoporum cauſa purgata, armatis (ſi ita res exegerit) intromiſſis, trahendos ſe, abſtrahendoſque eſſe cognoſcant, & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed neque Epiſcopo inconſulto, nec ſine noſtra, ſive Judicum in hac alma urbe vel ubicumque juſſione, armatum quemquam ab Eccleſiis abſtrahi oportebit: ne, ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis Conſtantinopoli. Antiocho V. C. & Baſſo Coſſ.* Hactenus Theodoſii Imp. ſanctio: habent eam tum codex Theodoſianus (*a*) tum etiam Juſtinianeus, (*b*) cæterum neutrobi ipſa integra reperitur.

(*a*) *l. 4. de his qui ad eccl. confug. Cod. Theod.*
(*b*) *l. 3. C. Juſt. eod. tit.*

VI. Inter Acta autem Epheſini Concilii hæc ipſa conſtitutio, ut ſancita eſt, nullum paſſa mutilationis diſpendium, invenitur: (*c*) ubi inter alia notatu digna, de ſe ipſo, cum primum omnium ei ſe Imperator reddere voluit obſequentem, hæc ait: *Nos qui legitimi Imperii armis numquam non circumdamur, quoſque ſine armatis ſtipatoribus eſſe non convenit, Dei templum ingreſſuri, foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema regiæ majeſtatis inſigne humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantum offerendorum cauſa accedimus; quibus quoque oblatis, ad extimum communeque atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Divinitate nobis arrogamus.* Hæc de ſe Theodoſius: qui ſequenti anno novis caſibus hæc ex parte corrigere coactus eſt, dato item de limitibus eccleſiaſticæ immunitatis reſcripto ad Hierium (*d*). Sed de his ſatis.

(*c*) *Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 5. c. 21.*

Modeſtia Theodoſii in ſervanda lege a ſe edita.

(*d*) *l. ult. de his qui confug. ad eccl. C. Theod.*

VII. Acturis jam nobis de Epheſino Concilio de legationibus primum e remotioribus Orbis regionibus illuc miſſis dicendum erit. Conſtat autem, ex univerſo plane orbe Chriſtiano illuc legatos eſſe directos: ſiquidem hæc habentur in relatione Philippi Apoſtolicæ ſedis legati (*a*). *Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per ſe, vel certe per ſuos legatos ſacerdotali huic confeſſui interſunt.* Sed quænam iſtæ fuerint legationes, dicendum nobis eſt: atque primum de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occidentalium, tranſmarinis Africanis exceptis, decreta eſt a Cæleſtino Romano Pontifice, ut facile colligi poteſt ex relatione ejuſdem Concilii Epheſini ad Theodoſium Imperatorem. Cæleſtinus enim non contentus, anno ſuperiori (ut vidimus) collecta Romæ Synodo adverſus Neſtorianam hæreſim, Neſtorium, quam diu hæreticus eſſe perſiſteret, condemnaſſe, atque Cyrillo Epiſcopo Alexandrino delegaſſe vices ſuas, litteraſque ad ipſum necnon ad Neſtorium dediſſe, & ad clerum Conſtantinopolitanum alias etiam addidiſſe: hoc inſuper anno ad Epheſinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente ipſo ſacro Patrum conſeſſu, cui idem præfuit Cæleſtinus. Id quidem Patres Epheſini Concilii in eadem ad Theodoſium relatione ſignificarunt his verbis (*b*): *Etſi ingens itineris intercapedo univerſam illam ſanctorum Epiſcoporum multitudinem ad nos pervenire prohibuerit; attamen illis in locis ſimul coacti, Cæleſtino ſanctiſſimo piiſſimoque Romanæ urbis Epiſcopo præſente & præſidente, noſtram de fide ſententiam ſummo conſenſu prædicarunt.* Et infra: *Viri iſti totius Occidentalis Eccleſiæ ſententiam noſtræ huic Synodo coram per litteras expoſuerunt, &c.* Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt a Cæleſtino Romano Pontifice, iidem (ut dictum eſt) pro reliquis orbis Occidentalis provinciis functi ſunt legatione.

(*a*) *Act. Epheſ. Conc. edit. Pelt. to. 2. c. 16.*

Legati miſſi a Cæleſtino pro omnibus Occidentalibus.

(*b*) *Act. Epheſ. Conc. edit. Pelt. to. 2. c. 17.*

VIII. Porro Romanam ipſam Synodum hoc anno habitam, productam fuiſſe uſque ad menſem Maji, evidens illa eſt demonſtratio, quod litteræ a Cæleſtino ad Epheſinum Concilium ex Synodo datæ reperiuntur octavo Idus Maji: de quibus quidem Cæleſtini litteris in primis obſervandum eſt, eas ſcriptas fuiſſe ex more, Latino ſermone, inde vero reperiri in Grecum tranſlatas, & e Græco rurſum Latinitati reſtitutas, non ſine tamen magno præjudicio germanæ ſinceritatis, ut ex diverſitate earum ſatis intelligi poteſt. Porro nemo non videt Latinis antiquioribus ſtandum eſſe exemplaribus, quorum omnium vetuſtiſſimum nobis exhibet Creſconiana Collectio, ut nulla de impoſtura poſſit eſſe ſuſpicio. Ex ea vero ad Synodum Epheſinam Cæleſtini epiſtola illud exploratum redditur, ſic ab eo Romanaque Synodo miſſos eſſe tres legatos in Orientem; non, ut redditis irritis, quæ anno ſuperiori adverſus Neſtorium ab eodem Pontifice decreta eſſent, cauſa ejuſdem novo ſubjaceret examini; ſed potius ut ſententiæ in Neſtorium latæ iidem legati eſſent executores: ut plane appareat nihil præterea ab ipſo Pontifice tributum Synodo, niſi ut cognitis his quæ anno ſuperiori ibidem Romæ in Neſtorium decreta fuiſſent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter ſententiam Cæleſtini ſibi arrogaſſe œcumenicum tantum Concilium conſtat. Sed reddamus hic epiſtolam Cæleſtini ex Creſconiana Collectione depromptam (*c*):

Cæleſtinus ad quid Legatos ad Synodum mittit.

(*c*) *Creſcon. manuſcrip.*

IX. *Spiritus ſancti teſtatur præſentiam congregatio ſacerdotum. Certum eſt enim quod legimus, quia nec poteſt veritas noſtra mentiri, cujus in Evangelio iſta ſententia eſt* (*d*): *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego ſum in medio eorum. Quod cum ita ſit, ut nec huic tam brevi numero Spiritus ſanctus deeſt; quanto magis eum nunc intereſſe, quando in unum convenit tanta turba ſanctorum? Sanctum namque eſt pro debita vene-*

Epiſtola Cæleſtini ad Synodum Epheſinam.

(*d*) *Matt. 18.*

PAGIUS II. „ A num. VII. ad XXIII. Marca lib. 4. de „ Concordia cap. 4. num. 1. ait: *Neſtorius* cum „ damnatus eſſet, a Synodis duabus, Romana „ & Alexandrina, niſi reſipiſceret intra decem „ dies, appellaſſe videtur ad Imperatorem, ab „ eoque reſcriptum obtinuiſſe, quo ſententia „ utriuſque Synodi, vel ſuſpenderetur, donec „ a Synodo Oecumenica, quam cogi *Neſtorius* „ curabat, judicium inſtitueretur, vel antiquaretur omnino, facta rei in integrum reſtitu- „ tione. Opinatur, ut videtur, inquit Garnerius Tom. II. Oper. M. Mercatoris pag. 82. eruditiſſimus Præſul, Neſtorio prius ſignificatam fuiſſe utriuſque Synodi ſententiam, quam vel quereretur apud Imperatorem, vel Concilium ipſius rogatu indiceretur: niſi enim in ea mente ſit, ex iſto facto id non concluderet, propter quod maxime laborat; „ Principes nempe aliquando, „ inquit Marca, Synodo indicta ad controverſias „ dirimendas, prioris ſententiæ in judicio Eccleſiaſtico latæ executionem ſuſpendiſſe; nec „ id ipſos injuria feciſſe, cum decretum ſuſpenſionis, nec iniquum Patribus olim judicatum „ ſit, nec rejectum, ſed acceptum potius libenter, atque in acta relatum, tanquam judicii regula. Tum adducta Sacræ non minima parte pergit Marca equidem non perſpicio, qua ratione Theodoſius hanc ſuſpenſionem decernere potuerit, niſi petitioni *Neſtorii*, qui ſe indicta cauſa damnatum querebatur, ejuſque, ſi lubet, appellationi locum demus, quæ ad Concilium indicendum *Theodoſium* provocavit, ita ut interim appellatione „ pendente, vel, ſi mavis reſtitutione rei in integrum, nihil innovaretur. Cujus ſuſpenſionis tantum abeſt, ut querelam moverint Patres

Theodoſium Sententiam adverſus Neſtorium latam ſuſpendiſſe, putavit Marca.

*neratione Concilium * , in quo utique nunc Apoſtolorum frequentiſſimæ illius , quam legimus congregationis aſpicienda reverentia eſt . Numquam his defuit magiſter quem acceperant prædicandum . Adfuit ſemper his Dominus & magiſter ; ſed nec docentes a ſuo doctore deſerti ſunt : docebat ille qui miſerat , docebat ille qui dixerat quod docerent : docebat qui in Apoſtolis ſuis ſe confirmat audiri . Hæc ad omnes in commune Domini ſacerdotes mandatæ prædicationis cura pervenit : hereditario namque in hanc ſolicitudinem jure conſtringimur , quicumque per diverſa terrarum , eorum voce nomen Domini prædicamus , dum illis dicitur : Ite docete omnes gentes . Advertere debet fraternitas veſtra , quia accepimus generale mandatum : omnes etenim * nos agere voluit , qui illic ſic in commune mandavit officium .*

* colle-gium . * etiam.

X. *Neceſſe eſt , ut competenter noſtros ſequamur auctores , ſubeamus omnes eorum labores , quibus omnes ſucceſſimus in honorem : præſtemus * eorum diligentiam prædicantes * , poſtquam monente Apoſtolo , nullam prædicationem jubemur adjicere . Non eſt enim minor tradentis officio cuſtodia traditorum . Illi jactaverunt fidei ſemina , noſtra hæc ſollicitudo cuſtodiat , ut incorruptum & multiplicem fructum noſtri patrisfamilias adventus inveniat , cui ſoli utique Apoſtolorum aſſignatur ubertas . Loquente namque Electionis vaſe (a) plantare & rigare non ſufficit , niſi Dominus dederit incrementum . Agendum igitur nunc eſt labore communi , ut credita & per Apoſtolicam ſucceſſionem hucuſque detenta ſervemus . Illud enim a nobis petitur , ut ſecundum Apoſtolum (b) ambulemus : nec enim nunc ſpecies , ſed fides noſtra vocatur ad cauſam : ſpiritualia arma ſumenda ſunt (quia bella ſunt mentium & tela verborum) ut in noſtri Regis fœdere perduremus .*

* præſentemus . * conſervando . (a) 1. Cor. 3. (b) 2. Cor. 5.

XI. *Omnes nunc ibi poſitos beatus Paulus Apoſtolus monet , ubi Timotheo (c) remanere mandavit : ipſe igitur locus , eadem cauſa , & jam modo ipſum requirit officium : Nos quoque nunc agamus & ſtudeamus illud quod agendum tunc ille ſuſcepit : Ne quis aliter ſentiat , & quæſtiones præſtantibus maxime fabulis ne quis intendat , ut ipſe præcepit : ſimus unanimes , unum (quia ſic expedit) ſentientes : nihil per contentionem , nihil agere per inanem gloriam geſtiamus , ut una anima cum uno corde ſit cunctis ; quandoquidem fides , quæ eſt una , pulſatur .*

(c) 1. Timoth. 1.

XII. Cæleſtini exhortatio tanto digna Pontifice. *Doleat , immo lugeat hoc nobiſcum omne commune collegium ; quod vocatur in judicium , qui judicaturus eſt mundum ; diſcutitur , qui diſcuſſurus eſt omnes ; & calumniam patitur , qui redemit . Accingatur armis Dei veſtra paternitas : ſcitis quæ galea caput noſtrum muniat , quæ lorica pectus includat : non vos nunc demum Eccleſiaſtica rectores caſtra ceperunt . Nemo dubitet , favente Domino , qui facit utraque unum , depoſitis armis , pacem futuram , quando ſe ipſa cauſa defendit . Reſpiciamus rurſus etiam illa noſtri verba Doctoris , quibus proprie ad Epiſcopos utitur , iſta prædicens (d) : Attendite (inquit) vobis & univerſo gregi , in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos , regere Eccleſiam Domini , quam acquiſivit ſanguine ſuo . Inde ad hæc vocatos hos legimus , qui iſtud audirent , quo nunc ſanctitas veſtra convenit . Epheſis ergo , quibus eſt fidei nota prædicatio , ſit nunc erga hanc etiam noſtra nota de-ſen-*

(d) Act. 20.

PAGIUS „ tres in Concilio Epheſino , quin potius reſcri„ ptum Actis inſeri juſſerint , & ſuſpenſionis o„ mnino rationem habuerint .

III. *Refellitur hæc opinio.* Verum opinioni , qua Marca ratiocinium ſuum inniti voluit , repugnat partim ipſamet Sacra *Theodoſii* , partim *Mercatoris* , quem non viderat , auctoritas , partim ipſe *Neſtorius* , ut ibidem Garnerius demonſtrat . Sacra conſignatur die XIX. menſis Novembris , & *Mercator* docet , Synodi Romanæ & Alexandrinæ literas *Neſtorio* redditas die XXX. menſis Novembris . *Neſtorius* autem cum Summo Pontifici ſcriberet poſt indictionem Concilii , ſcripſit perinde ac ſi nihil de ſententia Sedis Apoſtolicæ reſciviſſet . Quare *Neſtorius* non appellavit ad Imperatorem , poſtquam legitime novit ſe ſe a duabus Synodis damnatum , neque denunciatam Sedis Apoſtolicæ ſententiam Theodoſius Edicto ſuſpendit . *Neſtorius* quidem cogi Synodum poſtulavit a *Theodoſio* , ſed privatis tantum precibus , non vero ex præſcripto juris , ſcilicet ab Imperatore judicium exercente . Sententia itaque Sedis Apoſtolicæ , cum denunciata non fuerit , niſi poſt indictam Synodum , quod Marcam fugiebat , præventa potius videri debet , quam Edicto ſuſpenſa , ſi proprie loqui oporteat .

IV. *Synodus Romana adverſus Neſtorium.* *Cæleſtinus* cum currenti anno accepiſſet Sacram Imperatoris , fecit quod tum ſolebant Apoſtolicæ Sedis Antiſtites , Romam evocavit Epiſcopos Occidentales , hique *illic congregati* , ut ajunt Patres Epheſini Concilii in Relatione ad Imperatores , & rectam de fide ſententiam magno conſenſu prædicarunt , eoſque qui diverſa ſentirent , alienos eſſe penitus Sacerdotio , & Clero , & gradu definierunt . Præterea legatis , quos ad Epheſinam Synodum deſtinarunt , mandata ſive inſtructiones dederunt , ut diſcimus primo , inquit Baluzius in Nova Collect. Concil. pag. 382. ex Commonitorio , quod *Cæleſtinus* illis dedit , tum ex relatione Concilii Epheſini ad *Auguſtos* ; ex qua etiam illud intelligimus , eos mandata ſua ex ſcripto depoſuiſſe apud Synodum . Ea nunc non extant ; ſed Baronius num. VIII. ex Epiſtola *Cæleſtini* ad Synodum Epheſinam collegit , ſic ab eo Romanaque Synodo miſſos eſſe Legatos in Orientem , non ut redditis irritis , quæ anno ſuperiori adverſus *Neſtorium* ab eodem Pontifice decreta eſſent , cauſa ejuſdem novo ſubjaceret examini ; ſed potius ut ſententiæ in Neſtorium latæ iidem Legati eſſent executores . Quod ſane confidentius aſſeruiſſet Baronius , ſi Commonitorium Cæleſtini a Baluzio ex duobus Codicibus MSS.

ſenſio: exhibeamus his noſtræ mentis illa veneratione conſtantiam, qua ſunt digna quæ magna ſunt, quæ pio ſenſu tranquillitas diuturna ſervavit. Annuncientur vobis quæ ab Apoſtolis intemerata regnarunt *: quia numquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admiſſa ſunt, nec opprimi per falſitatem potuit negotium veritatis.*

* *ſignantur.*

XIII. *Vos hortor, fratres cariſſimi, reſpiciatur illa ſola dilectio, in qua utique ſecundum vocem Joannis Apoſtoli (cujus reliquias præſentes veneramini) manere debemus: ſit oratio communis ad Dominum; ſcimus quæ vis illius præſentiæ ſit futura, ſupplicante concorditer tanta multitudine ſacerdotum, quando locus ille moveri potuit, in quo unanimiter legimus duodecim ſupplicaſſe. Quænam fuit Apoſtolorum petitio ſupplicantium? nempe ut acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per ejus manus virtutes agere, quarum, prædicante Chriſto Domino, acceperant poteſtatem. Et veſtro nunc ſancto conventui quid aliud poſtulandum, quam ut cum fiducia loquamini verbum Dei, quam & ſervare quæ prædicare conceſſit, ut repleti Spiritu ſancto (ſicut ſcriptum eſt) licet ore diverſo, unum tamen, quod Spiritus ſanctus docuit, proferatis?*

XIV. *His omnibus breviter animati (quia, ſicut ait Apoſtolus; ſcientibus legem loquor, & loquor ſapientiam inter perfectos) adeſtote Catholicæ fidei & Eccleſiarum quieti; adeſtote (quia ſic dicendum eſt) & præteritis & præſentibus & futuris, rogantes, atque ſervantes quæ ad pacem ſunt Hieruſalem. Direximus pro noſtra ſolicitudine ſanctos fratres & conſacerdotes noſtros, unanimes nobis & probatiſſimos viros Arcadium & Projectum coepiſcopos, & Philippum presbyterum noſtrum; qui his quæ agentur, interſint; & quæ a nobis antea ſtatuta ſunt, exequentes: quibus præſtandum per veſtram ſanctitatem non dubitamus aſſenſum, quando id quod legitur, videatur pro univerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum. Data (a) octavo Idus Maii, Baſſo & Antiocho Conſulibus.* Hactenus epiſtola Cæleſtini ad Concilium Epheſinum per legatos miſſa.

(a) *Hac ex edit. Contiana.*

XV. His ſubjiciendas putamus duas ejuſdem Cæleſtini epiſtolas eodem menſe Maii datas, alteram ad Theodoſium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cum nondum alicubi cuſæ habeantur; ut vel nunc primum prodantur in lucem, ratio poſtulat argumenti. Accepimus ambas una cum aliis ejuſdem Cæleſtini inferius recitandis a viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eoſdem ex radice deducit, & producit fructus probitatis atque doctrinæ. Unde autem ipſe acceperit, notum faciet, cum ad Decretales epiſtolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laboravit, locupletiſſimum auctarium addet. Tu interim iſtis fruere, ac primum epiſtola per eoſdem Apoſtolicæ ſedis legatos data, quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Auguſto.

XVI. Commendatur pietas Theodoſii.

Sufficiat licet, quod ſolicitudo veſtræ clementiæ circa fidei Catholicæ defenſionem, cui pro Chriſti Dei noſtri amore, qui veſtri Imperii rector eſt, adeſſe modis omnibus feſtinatis, integram, immaculatamque eam, pravorum dogmatum damnato errore, ſervatis; in hoc ſemper munimen veſtri conſtituentes Imperii, ſcientes regnum veſtrum ſanctæ religionis obſervantia communitum firmius duraturum: ſed

PAGIUS MSS. altero Colbertino, altero Vaticano erutum vidiſſet: Illud Annalibus omnino inſerendum.

Commonitorium Papæ Cæleſtini Epiſcopis & Presbyteris euntibus ad Orientem.

Cum Deo noſtro, ſicut credimus & ſperamus, auctore, ad deſtinata veſtra caritas venerit loca, ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Cyrillum conſilium veſtrum omne convertite, & quidquid in ejus videritis arbitrio facietis, & auctoritatem Sedis Apoſtolicæ cuſtodiri debere mandamus. Siquidem & inſtructiones, quæ vobis traditæ ſunt, hoc loquuntur, ut intereſſe conventui debeatis, ad diſceptationem ſi fuerit ventum, vos de eorum ſententiis judicare debeatis, non ſubire certamen. Quod ſi tranſactam Synodum, & rediſſe omnes Epiſcopos videritis, requirendum eſt qualiter fuerint res finitæ. Si pro antiqua fide Catholica res geſtæ ſunt & ſanctum fratrem meum Cyrillum Conſtantinopolim didiceritis profectum, ire vobis illo neceſſe eſt, ut Epiſtolas noſtras Principi porrigatis. Quod ſi aliter actum eſt & in diſſenſione res ſunt, ex ipſis rebus conjicere poteritis quid cum conſilio ſupradicti noſtri fratris agere debeatis. Data VIII. Iduum Majarum, Baſſo & Antiocho Conſulibus.

V. Miſſi itaque ad Synodum Epheſinam Legati, ut exequerentur quæ a Cæleſtino jam ſtatuta fuerant, quoad res Neſtorii, & Decretis Concilii pondus Apoſtolicæ auctoritatis adderent. Unde Cæleſtinus in Epiſtola ad Synodum recitata a Baronio num. IX. *Direximus pro noſtra ſollicitudine ſanctos fratres & conſacerdotes noſtros unanimes nobis & probatiſſimos Viros Arcadium & Projectum Epiſcopos, & Philippum Presbyterum noſtrum, qui iis quæ aguntur, interſint, & quæ a nobis antea ſtatuta ſunt exequantur.* Philippus poſtulans ſibi exhiberi quæ ante adventum acta eſſent, cauſam reddit, *quo juxta beati Papæ noſtri, præſentiſque hujus ſancti cœtus ſententiam, Acta nos quoque Confirmemus.* Arcadius: *Secuti formam Cæleſtini Sanctiſſimi Papæ Apoſtolicæ Sedis, qui nos dignatus eſt hujus negotii Executores ſuos mittere* &c. Projectus: *Ego quoque auctoritate Legationis Apoſtolicæ Sedis una cum fratribus ſententiæ Executor exiſtens, definio,* &c.

Legati Synodi Epheſinæ fuerunt tantum executores ſententiæ in Neſtorium latæ.

VI. Synodus hæc Romana initio menſis Maii habita; cum tam Epiſtola Cæleſtini ad Synodum œcumenicam, quam altera ad Theodoſium Imp. ex

ſed huic cæleſti curæ, vel gloriæ unuſquiſque noſtrum pro ſacerdotali officio operam noſtram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus; pietatem veſtram ſub divini obſecrantes obteſtatione judicii, ne quid turbidæ novitati licere veſtra manſuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui divinæ majeſtatis potentiam in humanæ diſputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Eccleſiaſtica tribuatur.

XVII. Quæ præcipue reges curare debeant. *Major vobis fidei cauſa debet eſſe, quam regni; ampliuſque pro pace Eccleſiarum clementia veſtra debet eſſe ſolicita, quam pro omnium ſecuritate terrarum. Subſequuntur enim omnia proſpera, ſi primitus, quæ Deo ſunt cariora ſerventur. Abraham fide floruit, omnemque Orbem gloria ſuæ proſperitatis implevit. Moyſes populi liberator, zelum Domini contra eos, ſi quos a Dei cultu receſſiſſe probarat, armavit. David Regem ſua præcepta ſervantem, in regno, ut ille inimicos ſuos ſubderet, Dominus cuſtodivit. His rogo, exemplorum vallati præſidio, fide, obſervatione, virtute, univerſalis Eccleſiæ in Deum noſtrum piiſſimum cultum, ne ſibi aliquid diſſenſio vindicet, cuſtodire. Pro veſtri enim Imperii ſalute geritur, quicquid pro quiete Eccleſiæ, vel ſanctæ religionis reverentia laboratur. Hæc glorioſiſſime, & tranquilliſſime Imperator Auguſte (quia in veſtro corde eſſe novimus, Deum illic ineſſe non dubium) Auguſtis etiam auribus per fratres, & coepiſcopos meos Arcadium, & Projectum, & compresbyterum meum Philippum, quos miſimus, intimamus: hoc a pietate veſtra ſuppliciter depoſcentes, quod vos habere credamus in votis, ut quod a Deo petitis, hoc in fide ipſius cauſa præſtetis. Dat. Idibus Majarum, Baſſo & Antiocho Conſs.*

Hactenus Cæleſtini ad Theodoſium Imp. epiſtola, plane aurea: qua quidem innoteſcit, tum bene diſponi a Deo regnum, cum Reges pro Eccleſia ſolliciti ſunt; contra vero corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes jura ſibi uſurpant Eccleſiaſtica: quod quidem in ipſomet Theodoſio perſpicue declaratum, quæ dicemus in ejus obitu, manifeſtum reddent, cum alioqui iſta ipſa in ſingulis ferme Chriſtianis ſit demonſtrare Principibus; nam ſicuti ſe ipſi geſſere erga religionem, ita nacti ſunt Deum protectorem ac propagatorem, vel e contrario deſtructorem Imperii. Ut plane videas ex ipſis rerum eventis, inſanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantum prudentiæ lance ſuſpendunt, & quidem mendaci ſtatera, dum Eccleſiæ juribus majoris eſſe ponderis ducunt jura regnandi: ſed hæc obiter.

Jam vero ad poſteriorem Cæleſtini epiſtolam ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum veniamus, quam hoc item anno eodem menſe Maji datam fuiſſe apparet, & quidem ea occaſione, quod ipſe Cyrillus datis rurſus litteris Cæleſtinum haud pridem conſuluerat, quid agendum eſſet, ſi Neſtorius reſipiſceret, qui jam laqueo anathematis ex ſententia lata adverſus eum ab ipſo Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cæleſti- XVIII.

PAGIUS

Legati in Synodo Romana nominati. ex hac Synodo ſcriptæ, datæ ſint *VIII. Idus Maias*, tertiaque ad Cyrillum *III. Nonas Maji*. In ea delecti Legati, qui in Epheſina Cæleſtini præſentiam ſupplerent, *Arcadius* & *Projectus* Epiſcopi, ac *Philippus* Presbyter Romanus. Arcadii ac Projecti incerta eſt Sedes ac patria. Nam quod Baronius num. XXI. & ſeq. ſuſpicatur, *Arcadium* in Galliis ſedem habuiſſe, *Projectum* Forocornelii, inde evertitur, inquit Garnerius in diſſert. II. de Synodis habitis in cauſa Neſtorii; unde ſtabiliri poſſe videtur. Ait enim Baronius, in literis Cæleſtini ad Galliarum Epiſcopos de Sancto Auguſtino a calumniatoribus defendendo, nominari *Arcadium*, inter eos, quibus literæ inſcribuntur: At inde manifeſte concluditur, alium eſſe *Arcadium*, ad quem ſcripſit *Cæleſtinus*; alium quem miſit Epheſum: ſcribebat enim hoc anno ad *Arcadium* Galliarum Epiſcopum, quo tempore *Arcadius* Legatus Epheſi verſabatur, ita Garnerius. Cum tamen eæ Cæleſtini literæ, quæ leguntur Tom. II. Concil. edit. Labbeanæ pag. 1611. initio anni ſequentis datæ, ut longe veroſimilius, Baronii conjectura non prorſus vana. Affert deinde Baronius Petri Chryſologi ſermonem in ordinatione *Projecti* Forocornelienſis habitum, quo probet ejuſdem nominis Legatum forte Forocornelienſi Eccleſiæ præfuiſſe. Verum ſermo ille, inquit Garnerius, a Chryſologo jam Epiſcopo dictus eſt, quippe in ordinatione Epiſcopi, quem ipſe conſecraret. *Chryſologus* autem ordinatus eſt a *Sixto*, qui anno ſequenti Cæleſtino ſucceſſit. Quare non potuit concionem habere in ordinatione illius, qui ante præſentem annum Epiſcopus fuiſſet, ipſumque adeo tribus annis in cura Paſtorali anteceſſiſſet.

Launoius Doctor Pariſienſis negat, Cyrillum vices Cæleſtini in Concilio Epheſino tenuiſſe; ſed, ut notat Baluzius loco citato pag. 488. cum in monumentis, *quæ geſta ſunt in Epheſo ſub præſentia eorum, qui de Roma venerunt Epiſcoporum atque Presbyterorum*, de Cyrillo dicatur *regente etiam locum ſanctiſſimi & beatiſſimi Archiepiſcopi Romanorum Eccleſiæ Cæleſtini*, nullus tergiverſationi locus eſſe poteſt. Aderat igitur Cyrillus & tanquam Epiſcopus Alexandriæ, & tanquam Vicarius Cæleſtini, ſicut paulo poſt *Flavianus* Epiſcopus Philippenſis intereſt, & ſuo ac *Rufi* Theſſalonicenſis nomine. Certe in Actis Concilii hoc titulo ubique exornatur, etiam poſt adventum Legatorum Sedis Romanæ, ut patet ex Actione IV. ubi Legati Romani ſtatim poſt *Cyrillum* ante reliquos omnes Epiſcopos nominantur. Immo & Synodo quoque Epheſinæ ante trium Legatorum adventum non ſolum ex prærogativa Sedis ſuæ, ſed etiam vice Cæleſtini præfuerat, ut liquet ex Actio- VII. *S. Cyrillus præfuit Synodo Epheſinæ.*

num Cyrillus de Syris Epiſcopis, qui ſuſpecti admodum redditi eſſe ex eo videbantur, quod Neſtorii patrocinium ſuſcepiſſent. His, inquam, Cæleſtinus acceptis; quid agendum ſit in cauſa Neſtorii, ponderato judicio & temperato Chriſtiana clementia agendum eſſe reſpondit, docens quam conſulte, quam mature, quam religioſe, quemque paterne ſoleret Apoſtolica ſedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad pœnitentiam vias ſternere conſueverit: ſed deſcribamus hic ipſam epiſtolam haud ſane prolixam, hactenus numquam editam; quæ ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus Cyrillo Epiſcopo Alexandrino.

XIX. *Intelligo ſententiam ſapientiſſimi Salomonis (a) impletam: non enim aliter quam ſitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos invicem noſtri conſilii participatione conjungunt. Indifficulter eſt Eccleſiarum, & Catholicæ fidei ſperanda tranquillitas, quando pro hac elaborare Chriſtianiſſimos Principes ſic videmus. Non eſt inefficax in divinis maxime cauſis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breviter reſponſum tuæ reddimus ſanctitati. Etenim quæris, utrum ſancta Synodus recipere debeat hominem a ſe prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emenſum eſt, ſententia dudum lata perduret? Super hac utrique conſultatione communi communem Dominum conſulamus. Nonne nobis reſpondet illico per Prophetam (b), mortem ſe nolle morientis; & per Apoſtolum Paulum (c), omnem hominem velle ſalvum fieri, & venire ad ſcientiam veritatis? Numquam diſplicet Deo accelerata in quocumque correctio: tuæ ſit hoc ſanctitatis, cum venerando fratrum Concilio*; ut orti in Eccleſia ſtrepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente negotium votiva correctione diſcamus.*

(a) *Prov.* 25.

Commendatur ſtudium Theodoſii erga religionem.

(b) *Ezech.* 33.

(c) 1. *Tim.* 2.

* *conſilio.*

Conventui autem nos de eſſe non dicimus: neque enim ab his abſentes eſſe poſſumus, quibus nos ubicumque poſitos, fides tamen una conjungit. Nolo nos corpore iſto cenſeri, cujus præſentiam Apoſtolus (d) adſignat infirmam: illic ſumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus, ſpiritualiter agimus, quod corporaliter agere non videmur. Studeo quieti Catholicæ, ſtudeo pereuntis ſaluti, ſi tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti ſe corrigere, forſitan deeſſe videamur. Nam etſi & nobis ſuſtinentibus uvam (e), ſpinas ſibi addiderit: impleatur, manentibus ſtatutis prioribus, ſui fructu judicii: colligat quod ſulco diabolico ſeminavit, non noſtro conſilio, ſed ſe periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum ſanguinem, XX.

non

Studium, & vigilantia Cæleſtini.

(d) 2. *Cor.* 10.

(e) *Iſai.* 5.

PAGIUS

Actione I. Concil. Epheſ. *Conſidentibus in ſanctiſſima Eccleſia quæ appellatur Maria religioſiſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis, Cyrillo Alexandriæ, qui & Cæleſtini quoque ſanctiſſimi ſacratiſſimique Romanæ Eccleſiæ Archiepiſcopi locum obtinebat, & Juvenali Hieroſolymorum*, &c. Neque injuria cum ei a Cæleſtino Sedis Apoſtolicæ auctoritas delegata eſſet ad executionem ſententiæ contra *Neſtorium* in Romana Synodo latæ; de quo negotio agebatur in Concilio Epheſino.

VIII. Si quis autem ſcrupuloſe inquirat, an jure Alexandrinæ Sedis, cui ſecundus locus in Eccleſia competebat ſecundum canones, & abſente Romano Pontifice primus; an vero Vicario nomine Synodo præſideret, reſpondet Marca lib. 5. de Concordia cap. 4. nomine Pontificis primum obtinuiſſe locum. Conjuncti quidem erant duo illi dignitatis gradus in perſona *Cyrilli*, ſed confuſi non erant; quia Synodus œcumenica Pontificis Romani præſentiam & auctoritatem exigebat, quæ a *Cyrillo* ſupplebatur. Is itaque ſe ipſo prior erat & poſterior, ratione habita utriuſque Sedis. Unde in inſcriptione Epiſtolæ ad Synodum Epheſinam datæ ab Epiſcopis Conſtantinopoli repertis, *Cæleſtinus* Cyrillo præfertur, ideſt *Cyrillus* ipſe agens Vicario nomine, antecedit Patriarcham Alexandrinum. Quare Epiſcopi provinciarum Macedoniæ, Helladis, Theſſaliæ, utriuſque Epiri veteris & novæ, & inſulæ Cretæ, ſcripto ſententiam ſuam promentes in Concilio Chalcedonenſi, non dubitarunt aſſerere primæ Synodi Epheſinæ Præſides fuiſſe *Cæleſtinum* Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum & *Cyrillum* Alexandrinæ. Imo Synodus ipſa Chalcedonenſis idem diſerte profitetur in definitione fidei.

Et nomine Epiſcopi Romani primum locum obtinuit.

Cæterum obſervandum eſt, cum eodem Marca ibidem, tres iſtos Legatos, etſi *Cæleſtinum* & Occidentalem Synodum repræſentarent, attamen ſe *Romanæ Eccleſiæ vel Apoſtolicæ Sedis* Legatos inſcripſiſſe, & iiſdem nominibus a Synodo quoque deſignatos. Quod attinet ad ordinem quem inter ſe Legati tenerent, qui perturbatus aliquando videtur in Actis Synodi, conſtitui debet, inquit Marca, ex literis Cæleſtini ad Synodum & ad Theodoſium, qui ſe fratres & Coepiſcopos ſuos *Arcadium* & *Projectum*, & Compresbyterum ſuum *Philippum* miſiſſe ait. Eumdem ordinem ſecuta eſt Synodus Epheſina in ſua interlocutione, quæ habetur Actione III. & in Actione IV. ubi poſt Cyrillum vices gerentem Cæleſtini, *Arcadius* & *Projectus* Epiſcopi & Legati *Philippo Presbytero* & Legato præferuntur, & eos *Juvenalis* Hieroſolymorum ſubſequitur. Atque ſine dubio hic retentus fuit ordo in eorum conſeſſu. In cenſendo autem ſæpe primus loquitur *Philippus*; & in ſubſcriptionibus Cyrillum & Arcadium ſequitur *Juvenalis* Hieroſolymitanus; Qui Projecto & Philippo præfertur. Aliquando etiam Cyrillum & Philippum excipit Juvenalis, quem Arcadius & Projectus ſequuntur. Quandoque vero *Juvenalis* tres Legatos in ſubſcriptione antecedit. Quæ perturbatio ab exſcriptorum incuria profluxit. IX.

Legatorum conſeſſus in Concilio.

Summa vero amanuenſium oſcitantia in eo Mandato conſpicitur, quod a Concilio Epiſcopis ad Comitatum proficiſcentibus injunctum; quod eo ordine conſcriptum eſt, ut *Philippus* Presbyter Legatus dicatur Apoſtolicæ Sedis & Arcadio atque Juvenali (qui Legati nomine non ornatur) præferatur. Unde Perronius Cardinalis in Reſpon- X.

Mandatum Concilii a Librariis corruptum.

non habere, quando ſibi etiam ſe medicum cognoſcit oblatum. His autem, quos erga Catholicam ſidem tua fraternitas dicit ſe habere ſuſpectos; ſi ſcripta direxerint, pro qualitate rerum eis non reſpondere neceſſe eſt: in quo negotio nemo ſubrepet: quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Majarum, Baſſo & Antiocho VV. CC. Conſſ. Hæc Cæleſtinus: atque de litteris hactenus.

XXI. De Philippo presbytero, Arcadio, & Projecto Epiſcopis. At de Apoſtolicæ ſedis legatis modo agendum eſt. Atque in primis quod ad Philippum S. R. E. presbyterum pertinet: hunc eumdem eſſe putamus cum eo, qui ejuſdem nominis, ordinis, atque muneris miſſus reperitur in Africam a Zoſimo Papa una cum Fauſtino Epiſcopo Potentino legatus a Latere Philipus Romanus presbyter, de quo ſuperius dictum eſt. Quod vero ad reliquos duos legatos Epiſcopos Arcadium atque Projectum: quarumnam fuerint Eccleſiarum Antiſtites, nuſquam apud Acta Concilii Epheſini expreſſum reperire potuimus: fuiſſe quidem viros præclaros & inſignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium eſſe debet: reperimus tamen in litteris Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; ſed nec ibi, cujus Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, exprimitur; eumdemque puto Arcadium, qui reperitur interfuiſſe poſt annos octo Concilio Regienſi ſub Conſulatu Valentiniani decimoſeptimo.

Sed

PAGIUS ponſione ad Regem Magnæ Britanniæ lib. 1. cap. 35. colligebat, *Philippum* Presbyterum ideo *Arcadio* prælatum, quod a latere Pontificis miſſus eſſet, reliqui duo a Synodo Romana. Quod tamen, ut recte Marca obſervat, repugnat Legatorum ſubſcriptionibus, qui ſe ex æquo pro Legatis Apoſtolicæ Sedis & Eccleſiæ Romanæ gerunt. Sane negari non poteſt, quin Legati quoque a latere ex æquo dici debeant; rejecta diſtinctione, quæ Viris Eruditis tantopere placuit. Quod Leonis loco petito ex Epiſtola ad Julianum Coenſem Epiſcopum XXXI. alias XIX. confirmatur: *Per fratres noſtros Julianum Epiſcopum, & Renatum Presbyterum, ſed & filium meum Diaconum Hilarum, quos ex latere meo vice mea miſi*, &c.

XI. *Locus Concilii.* Synodi locus ab Imperatore electus, ut ipſamet ad Cæleſtinum ſcribit: *Secundum omnium noſtrum Salvatoris Chriſti voluntatem, piiſſimorumque ac Chriſti amantium Imperatorum noſtrorum ſanctionem ex multis variiſque Provinciis Epiſcopos ſupra ducentos in Epheſiorum Metropoli nos conveniſſe*, quod & Theodoſius in Epiſtola ad Orientales, aſſerit. Tempus etiam ab eodem Imperatore electum, ut teſtatur Synodus in epiſtola ad Cæleſtinum: *Cum pia Chriſti amantium Imperatorum Edicta per quæ fuimus evocati, tempus ſanctæ Synodi conſeſſui præſriberent diem eſſe Pentecoſtes*, &c. Hoc feſtum autem currenti anno in diem ſeptimam menſis Junii incidit. Baronius an. CCCCXXX. num. LXII. & ſeq. exiſtimavit, Concilium a *Cæleſtino* indictum, literaſque Imperiales aliud nihil fuiſſe, quam mandati Apoſtolici quaſi executorias, atque adeo puras tractorias, qua & in ſententia fuit Bellarminus lib. I. de Conciliis. Sed ea refellitur ex Epiſtola anno ſuperiori memorata, in qua prius decreta dicitur indictio, quam *Cæleſtino* innotuerit. Deinde ex tota ſerie Actorum, quibus Patres ſe juſſu Imperatoris conveniſſe ſæpius teſtantur, nec mandati Apoſtolici meminerunt vel ſemel. Tum omnium ſive Hiſtoricorum iſtius ætatis, ſive aliorum quorumcumque Scriptorum teſtimonio: ſilent enim communiter de Sedis Apoſtolicæ juſſu, de Imperatorio aperte loquuntur. Denique confeſſione ipſiuſmet Summi Pontificis, qui cum ſcriberet ad Imperatorem, per ſuos tres Legatos Epheſum miſſos, ſui mandati mentionem non facit, facit vero Imperialis juſſionis: *pro Sacerdotali*, inquit, *officio operam noſtram, in quantum valemus, impendimus, & huic Synodo, quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam, in his, quos miſimus exhibemus.* Quid quod *Theodoſius* Imp. quatuor in ſacris, ſive quæ Metropolitis in Provincias miſſæ ſunt, ſive quæ ad Synodum directæ, ſuum mandatum memorat ubique paſſim, Apoſtolicum nuſquam. Legendus Garnerius laudatus pag. 82.

XII. *Tempus Concilii.* Tempus Concilii ab Imperatore electum fuiſſe, teſtatur Synodus in Epiſtola ad Cæleſtinum: *Cum pia Chriſti amantium Imperatorum Edicta, per quæ fuimus evocati, tempus Sanctæ Synodi conſeſſui præſcriberent diem eſſe Pentecoſtes*, &c. ideoque diem VII. menſis Junii, in quem hoc anno Pentecoſte incidit. Illud tamen non niſi die viceſimoſecundo ejuſdem menſis inchoatum. Juvat hic explicare verba, quibus Concilii tempus in Actis exprimitur, non ſolum quia aliquos Viros doctos irretitos tenuere; Sed etiam, quia, quæ paſſim de particulis aut phraſibus tempus deſignantibus diximus, iis magis confirmantur. *Cyrillus* itaque in Epiſtola ad quoſdam de Clero Conſtantinopolitano, Tom. III. Concil. pag. 562. ait, terminum Sanctæ Synodo a piiſſimis Impp. poſitum fuiſſe ſacram Pentecoſtes diem, ideoque diem VII. menſis Junii. Patres vero Concilii in Epiſtola ad Imp. pag. 570. aiunt: *vigeſimo ſecundo die menſis Junii ſecundum Romanos congregati ſumus.* Et tamen paulo antea ſcripſerant: μετὰ δὲ δέκα ἓξ ὅλας ἡμέρας, ἀπὸ τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς ἀριθμουμένας συνεκροτήσαμεν τὴν ἀκρόασιν, , ideſt, juxta verſionem, ibidem relatam: *Exactis proinde ſexdecim integris diebus poſt Pentecoſten*) ſed vertendum, exactis proinde ſexdecim totis diebus poſt Pentecoſten), *ad Synodicam audientiam convenimus*, Cyrillus autem loco laudato ait: *Adhuc ſex decim dies expectavimus*, poſt Pentecoſten nempe. Quod ſi a die Pentecoſtes, ſeu a die VII. menſis Junii ad diem XXII. ejuſdem menſis numeres, dies tantum XV. *totos* ſive *elapſos* habebis. Verum hujuſmodi loquendi formulis Scriptores tam Græci, quam Latini dies tantum ſexdecim inchoatos ſæpe exprimunt, quod & de annis dicendum, ut paſſim in hoc Opere variis exemplis demonſtravi. Sic Anaſtaſius loquens v. g. de aliquo Pontifice Romano die prima menſis Maji demortuo quandoque aſſerit Sedem ceſſaſſe dies ſexdecim, quamvis ejus ſucceſſor die decima ſexta ejuſdem menſis conſecratus fuerit, quia ſc. diem inchoatum pro tranſacto habet. Cujus loquendi modi varia in hac Critica exempla occurrunt, ſicuti & vocis Græcæ τὸ ὅλος pro *toto* ſed non integro uſurpatæ. Cujus ſignificationis meminit etiam Henricus Stephanus in Theſauro Ling. Græcæ.

A num.

XXII. Sed quod ad Projectum Epiſcopum ſpectat: illud ſane nobis compertum eſt, claruiſſe his temporibus Projectum Epiſcopum Forocornelienſem, de quo Petrus Chryſologus Ravennas Epiſcopus, qui his quoque temporibus claruit, honorifice meminit: in ejus enim ordinatione ſermonem habens (*a*), hæc inter alia, cum de ejus nomine agit: *Projectum dixi, ſed non abjectum. In te projectus ſum de ventre, ex utero matris meæ Deus meus es tu. Et vero Projectus iſte ex utero humanæ matris, matris divinæ in utero ſemper manſit: qui domus ſuæ neſcius, domus Dei eſſe perſtitit habitator.* Hæc ibi de eo Chryſologus, & alia in laudem ipſius: ut facile opinari poſſimus, hunc illum eſſe Projectum, quem tantæ legationis functio decoravit. Atque de legatis Epiſcopis ſatis.

(*a*) *Petr. Chryſolog. ſerm.* 165.

XXIII. De Capreolo Epiſcopo Carthaginenſi nuncium mittente ad Synodum.

Quod rurſum ad legationes Occidentalis Eccleſiæ ſpectat: quo minus ſolemnis ex more legatio mitteretur ab Epiſcopis Africanis, Wandalorum graſſatio fuit impedimento. Cæterum non defuit officio Capreolus Epiſcopus Carthaginenſis, quin, etſi quod optabat præſtare non licuit; miſerit tamen Epheſum diaconum Eccleſiæ Carthaginenſis, Baſſulam, ſeu Beſulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cum alioqui, etiamſi in ſumma tranquillitate collocatæ fuiſſent res Eccleſiæ Africanæ, haud tamen pateretur anguſtia temporis cogi ex inſtituto Carthagine generale Concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno ſuperiori a Theodoſio ſcriptæ litteræ de Synodo habenda Epheſi, nonniſi hoc anno ante Paſchales ferias redditæ fuere ipſi Capreolo Carthaginenſi Epiſcopo, qui in locum ☞ Gennadii ☜ (ut dictum eſt) fuerat ſubrogatus. Iſte igitur deploratiſſimi temporis preſſus anguſtiis, ne penitus deeſſet officio, ejuſdem Eccleſiæ diaconum, Baſſulam * nomine, cum excuſationis litteris legavit Epheſum: id quidem cum ipſa Epheſina Acta (*b*) teſtentur, Liberatus quoque in Breviario (*c*) tradit. Litteræ autem ab eodem Epiſcopo Carthaginenſi ad Synodum datæ, quibus & miſerrimus ſtatus Africanæ Eccleſiæ deſcribitur, ſic ſe habent:

* *Beſulam.*

(*b*) *Concil. Epheſ. edit. Pelt. to.* 2. *c.* 19.
(*c*) *Liberat. diac. Brev.* 5.

Piiſſimis, beatiſſimiſque, & ſanctiſſimis conſacerdotibus, qui undiquaque ad ſacram Synodum convenere, Capreolus Epiſcopus in Domino ſalutem.

XXIV. Epiſtola Epiſcopi Carthaginenſis ad Concil. Epheſ.

Optaſſem, piiſſimi fratres, venerandam veſtram Synodum in eum rerum ſtatum incidiſſe, quo nobis quoque delectis communi omnium ſententia aliquot ex fratribus, & coepiſcopis noſtris, inſtructam potius legationem mittere licuiſſet, quam excuſationem lamentatione dignam. Verum hunc animi impetum diverſæ cauſæ impediunt. Primo enim Domini, & filii noſtri religioſiſſimi Theodoſii Imperatoris litteræ ad manus noſtras perlatæ, ejuſmodi erant, quæ felicis recordationis fratris, & coepiſcopi noſtri Auguſtini præſentiam peculiari ratione flagitabant. Verum quod eæ illum jam tum e vivis exceſſiſſe comperiſſent; ego regiam illam inſinuationem, licet ad prædictum Auguſtinum deſtinata foret, excipere compulſus, miſſis ad univerſas Africæ provincias congruis litteris, conſuetiſque articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis veſtræ Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempeſtate viæ aditus præcluſus eſt. Etenim effuſa hoſtium multitudo, ingenſque ubique provinciarum vaſtatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, abſolutam deſolationis ſpeciem, quoquoverſum longe lateque porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Epiſcopi, quibus propoſitum id erat, prohibiti, ex totius Africæ ambitu ſimul convenire nequiverunt. Hiſce incommodis accedebat, litteras regias ad Paſchales demum ferias ad nos perlatas eſſe, quando jam inde uſque ad indictam venerandam Synodum vix duorum menſium ſpatium ſupererat. Quod ſane temporis intervallum, etſi nulla in præſentiarum ab hoſtibus difficultas fuiſſet objecta ad Africanam domeſticamque Synodum cogendam vix ſat erat.

XXV. De legatione Baſſulæ.

Verumtamen licet ſolemnem aliquam legationem mittere neutiquam valuerimus, attamen propter reverentiam, & obſervantiam; quæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ jure debetur, diaconum Baſſulam filium meum una cum his expurgationis noſtræ litteris oratorem ad vos mittendum exiſtimavimus. Quamobrem, venerandi fratres, veſtram ſanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam ſi fidem Catholicam per tantam venerandorum ſacerdotum Synodum Dei noſtri auxilio munitam ſtationem ſuam firmi-

PAGIUS XIII. *Neſtoriana hæreſis in Hiſpanias irrepere tentat.*

A num. XXII. ad XXXVI. *Capreolus* Epiſcopus Carthaginenſis, cum ad Synodum Epheſinam graſſantibus in Africa Vandalis venire non poſſet, *Baſſulam* Diaconum Eccleſiæ ſuæ ad eamdem delegavit, ut liquet ex ejus literis ad ſacram Synodum, quas Baronius recitat. Sed quod pertinet ad aliam Capreoli Epiſtolam ab eo inſcriptam, *dilectiſſimis & religioſiſſimis filiis Vitali & Tenantio*, ſeu, ut habet exemplar, quo uſus eſt Sirmondus Tom. I. Opuſc. *Conſtantio*, & recitatam a Baronio num. XXVII. & ſeqq. ea uno aut altero anno poſt currentem data. Ejus tantum fragmentum ad Baronii manus pervenit, ſed Sirmondus ibidem

firmiter retenturam certo confidam) ut Spiritu ſancto cooperante, quem cordibus veſtris in omnibus quæ acturi eſtis, præſto futurum non dubitamus, novas doctrinas, & antehac Chriſtianis auribus inuſitatas, priſcæ auctoritatis robore inſtructi, e medio profligetis, tantaque conſtantia ac virtute quibuſcumque novis erroribus reſiſtatis, ne hos quos pridem impugnavit Eccleſia, hiſque temporibus renatos Apoſtolicæ ſedis auctoritas, ſacerdotumque in unum congruens ſententia oppreſſit, ſecundæ diſputationis prætextu vox jamdudum perempta renovare videatur.

XXVI. *Quod ſi quid forte novarum controverſiarum inciderit, id tempeſtivæ diſcuſſioni ſubiiciatur oportet, ut vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At vero ſi quis ea quæ jam olim dijudicata ſunt, denuo inquirere tentaverit: is ſane aliud nihil facere cenſebitur, quam de fide, quæ hactenus valuit, aperte dubitare. Unde ad poſteritatis exemplum, tum ut ea quoque, quæ jam olim pro Catholica fide definita, & conſtituta ſunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcuſſa, immotaque conſervare, quæ ſuperioribus temporibus a ſanctis Patribus conſtituta ſunt. Porro qui illa perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholicæ fidei ratione ſtatuerit, is non propria auctoritate, ſed antiquorum Patrum judicio ſententiam ſuam corroborare debet; ita ut partim veterum, partim recentiorum ſanctionibus, & ſententiis placita ſua comprobans, unam, eamdemque Eccleſiæ veritatem, jam inde ab initio ad præſentem uſque temporis articulum ſimplici puritate, invictaque conſtantia, & auctoritate decurrentem, ſe docere & tenere oſtendat.*

Signum dignoſcendi veram fidem ab hæreſi.

Hæc pro præſenti Africanorum legatione, quæ neceſſitas ſuperius memorata impedivit, venerabilibus veſtris auribus ſuggerere placuit. Obnixe *interim rogo, ut calamitatibus rerum præſentiumque temporum ſpectatis, noſtram abſentiam non ſuperbiæ aut negligentiæ, ſed manifeſtæ tantum neceſſitati adſcribatis.* Hactenus litteræ Epiſcopi Carthaginenſis pro univerſa Eccleſia Africana: ex quibus intelligis, puto, lector, quo charactere veram Catholicamque veritatem Patres noſtri ab hæreſi diſtinguere ſolerent: nempe illam Catholicam eſſe fidem, atque germanam pietatem, ſecuramque religionem, quam majores tradidiſſent, & emergentes adverſus eam hæreſes condemnaſſent; omnique exploſa novitate, de antiquis ſemper ſemitis eoſdem interrogaſſe: quo vel uno tantum exemplo, veluti potiſſimo telo, conficias uno ictu omnes recentiorum Novatorum phalanges, cum eas reperiantur hæreſes inſtauraſſe, quas Patres ſuis ſcriptis, Eccleſia Conciliis, & vetus præſcriptus ubique uſus millies execratione damnarunt.

☞ Cognoviſti puto (quod eſt in proverbio) ex unguibus leonem, ex brevi inquam epiſtola ſublimem Theologum; cujus meritis aſtringimur, ut aliam ejus epiſtolam hoc eodem tempore de Verbi incarnatione conſcriptam hic tibi nunc primum cudendam curemus e veteri manuſcripto deſumptam, nuper ad nos e Galliis miſſam a Petro Pithæo I. C. clariſſimo, viro humanitate & eruditione præſtanti: ſed dolemus eam non integram exhiberi, ſed fine carentem, ut erat in codice, ex quo deſcripta fuit. Sed quicquid antiquitas offert, ſive mutilum, ſive corroſum, mendoſumve ſit, accipi tamen grato animo ſolet. Epiſtola autem ſic ſe habet: XXVII.

Dilectiſſimis ac religioſiſſimis filiis Vitali & Tonantio Capreolus Epiſcopus.

XXVIII. Epiſt. Capreoli Carthag. Epiſc.

*Sumptis atque perlectis litteris veſtris, quas per Numinianum religioſum virum, fili dilectiſſimi, tranſmiſiſtis, ſaluti ac ſtudio veſtro, quo fundatæ ac vetuſtæ fidei Catholicæ regulam inviolabili pietate tenetis ac defenditis, ſum plurimum gratulatus. At vero Neſtorianæ hæreſeos novam infandamque perniciem, ſicut quibuſdam locis jam cœperat pullulare, apud vos quoque velle zizaniæ ſuæ ſemina Imperatorum cordibus iniicere * Verum* *
*credo atque confido perfectum agricolam Dominum Deum omnium creatorem in omni loco dominationis ſuæ habere ac ſemper habiturum eſſe dignos Evangelicæ frugis operarios, qui licet ante tempus meſſionis immunda ſemina extirpare non debeant, continuis tamen orationibus ac prædicationibus ſemper invigilent, ut aut & illa cum tempus eſt, ſi fieri * conver-* *
tantur & convertentur in triticum, aut certe non uſquequaque inimicus humani generis tenera frumentorum naſcentia per adulterinam intermixtionem valeat ſuffocare.

XXIX. *Jam enim (quod etiam ad veſtram, filii, notitiam perveniſſe non dubito) intra Orientis partes, ubi prmum peſtis iſta ſurrexit, congregata glorioſa Syno-*

do

PAGIUS dem integram refert, & præterea Epiſtolam, cujus occaſione ea data fuit. Hujus titulus: *Epiſtola ſervorum Dei Vitalis & Conſtantii Spanorum ad S. Capreolum* &c. qua uterque renunciat Capreolo Neſtorianam hæreſim velle zizaniæ ſuæ ſemina in Hiſpaniis ſpargere, aitque: *Illud conſulimus honorificentiam tuam, ut de bono theſauro cordis tui noſtris viſceribus inrigari jubeas, qua fides Catholica recta teneat;* quorum petitioni prolixis & doctiſſimis literis ſatisfacit Capreolus; & quidem non longe poſt celebratam Synodum Epheſinam. Ait enim: *Jam enim, quod etiam ad veſtram notitiam perveniſſe non dubito, intra Orientis partes, ubi primum*

pe-

do ſacerdotum, cui etiam legatio noſtra non defuit, in veſtibulo cum ſuo auctore atque inſertore compreſſa & radio Apoſtolicæ lucis extincta eſt. Nec mirari debet charitas veſtra, ſi etiam poſt damnationem ſuam inter morientis fœtidos adhuc flatus expiret. Eſt enim ſemper pertinax hæreticorum audacia, & in ſuam male perniciem argumenta * peccatorum pondere perſeverant. Quod ſi nondum forſitan cognoviſtis, facile lectione poteritis addiſcere.

* augmenta.

XXX. Quamvis igitur Chriſtianis & devotis mentibus ipſa univerſalis Eccleſiæ auctoritas plene ſufficiat, nec veſtra (quantum miſſus a vobis ſermo docuit) in hac cauſa minor videatur aſſertio: ne tamen ego quoque petitioni atque interrogationi ſanctæ neceſſarium videar denegaſſe reſponſum, unam veramque doctrinam hanc eſſe confiteor, quam Evangelica tenet ac tradit doctrinæ antiquitas; ideſt, Dei Filium Deum verum & hominem verum unius prorſus atque inſeparabilis eſſe perſonæ. Nec ſicut in aliis Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, cæteriſque ſanctis atque præclariſſimis viris habitavit aut habitat Deus, ita in Chriſtum Jeſum divinam illam plenitudinem velut extrinſecus credimus adveniſſe, ſed proprio quodam atque ineffabili modo Filium Dei etiam Filium hominis factum: ut qui ingeniti Patris ſubſtantia unigenitus permanebat, ac permanet, mirabiliter ſuſcepto homine, fieret primogenitus in multis fratribus; & qui erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, Verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ex quo igitur myſterium, quod abſconditum fuit a ſæculis in Deo, cœpit per Angelum in utero Virginis aperiri, atque in eum ſanctus Spiritus ſupervenit, & illi virtus Altiſſimi obumbravit: Deus in hominem naſci dignatus eſt, qui ſemper erat, ut homo naſceretur, qualis antea non fuerat. Qui enim ſine matre in cælis æterne genitus eſt, ipſe in terris ſine patre in utero Virginis homo de Spiritu ſancto creatus eſt: & ideo in Chriſto Jeſu ſeparari vel ſubdividi Dei hominiſque nullo modo credimus poſſe perſonam, ne non jam in Divinitate Trinitas, ſed quaternitas numeretur.

XXXI. Beatus Apoſtolus Paulus, dum ad exuendum veterem hominem, & induendum novum, Fideles exhortaretur (a): Primus, inquit, homo de terra terrenus, ſecundus de cœlo cœleſtis: qualis terrenus tales & terreni, & qualis cœleſtis, tales & cœleſtes. Quomodo portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem ejus quid cælo eſt. Rogo, dicant, quomodo eſt homo iſte de cælo, ſi non eſt Deus conceptus in utero; aut quæ diſcretio eſt carnis & ſanguinis in homine Adam, & in homine Chriſto, ſi non homo iſte plenus eſt Deo. Quid enim ſibi vult ſecundus homo de cælo; numquid caro tranſmiſſa, ac non ſicut ſcriptum eſt, Spiritus ſanctus in Virginem ſupervenit? Sed quia Verbum (b) caro factum eſt, ideo cæleſtis homo appellatus; nec propterea carnem veram non habuit qui de cælo deſcendit, quia carnem Deus accepit. Merito de ſe ipſo idem Dominus dixit (c): Nemo aſcendit in cælum niſi qui de cælo deſcendit, Filius hominis, qui eſt in cælo. Certe adhuc loquebatur in terra, nec ad Patrem poſt victoriam paſſionis & gloriam reſurrectionis aſcenderat; & tamen Filium hominis jam in cælo eſſe dicebat; hoc utique omni veritate teſtificans, quia & propter hominem Deus converſabatur in terra, & propter Deum homo habitabat in cælo. Unde etiam Apoſtolus (d): Qui deſcendit inquit, ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes cælos, ut impleret omnia. Item alibi (e), cum de carnis ſuæ cibo & potu ſanguinis Salvator ipſe myſtice loqueretur, ſciens quod offenſi ex hoc ejus diſcipuli murmurarent, dicentes: Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? ſic ait: Hoc vos ſcandalizat? ſi ergo videritis Filium hominis ubi erat prius?

(a) 1. Cor. 15.

(b) Joan. 1.

(c) Joan. 3.

(d) Epheſ. 4.

(e) Joan. 6.

XXXII. Ecce & hic advertitis, quemadmodum propter unitatem Dei hominiſque perſonæ, Filium hominis ubi erat prius, perhibet aſcenſurum, quem in utero Virginis conſtat eſſe formatum, & ex eo humanæ nativitatis ſumpſiſſe principium. Nemo itaque ſacrilego ſpiritu audeat ſeparare, quod videt & in cælo & in terra virtute inſeparabili permanere: ſicut cum * ab omnipotentia Deitatis homo Chriſtus Jeſus non poteſt eſſe alicujus *, ita & in his quæ in homine vel circa hominem geſta ſunt, ſeparari non poteſt Deus. Natus eſt ergo homo qui nondum fuerat, ſed cum eo atque in eo naſci dignatus eſt Deus, qui numquam non fuerat: quia Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Simili modo etiam paſſus eſt impaſſibilis per paſſibilem, quem ſuſcepit, & immortalis mortuus eſt, & qui numquam moritur reſurrexit. Neque enim vel in paſſione defuit illi homini Deus, alioquin non eſt Dominus gloriæ crucifixus. An dicimus Deum in ſuſcepto homine etiam apud inferos non fuiſſe, aut vero metuendum eſt non divinitate ſibi *, quaſi pœna li-

* enim.

* alienus.

*

PAGIUS peſtis iſta ſurrexerit, congregata glorioſa Synodo Sacerdotum (nempe Epheſina), cui etiam legatio noſtra non defuit, in veſtibulo cum ſuo auctore atque aſſertore compreſſa, & radio Apoſtolicæ lucis extincta eſt, Nec mirari debet charitas veſtra, ſi etiam poſt damnationem ſuam inter morientes ſpiritus fœtidus adhuc flatus adſpiret. Deogratias Capreolo ante annum CDXXXIX. quo Carthago a Vandalis occupata, jam ſucceſſerat, ut ex Annalibus liquet.

liter fuerit, quam nulla qualitas afficit, nulla dimenſio circumſcribit. Cujus magnitudinem nemo capit, præſentiam nemo fugit, ſecretum nemo invenit, ſplendorem nullus attigit, times includi immenſum, teneri omnipotentem, abſcondi ubique diffuſum. Reſolvere (ſic uti ſcriptum eſt) inferorum parturitiones, in quibus voluit & qualiter voluit, rerum Dominus venit, ſubjici hujuſmodi conditioni non potuit. Audi eum ante tot annorum millia, dum beato Job mirabilium ſuorum opera per nubem velut improperanti ſimilis prædicaret: hoc quoque inter innumeras ſui potentias cumulantem (a): [(a) Job. 38.] Numquid abſtuliſti impiis lucem, aut brachium ſuperborum comminuiſti, aut veniſti ad fines maris, aut in veſtigiis abyſſi ambulaſti, aut tibi, inquit, aperiuntur metu portæ mortis, aut janitores inferi videntes te timuerunt, aut cognoviſti latitudines ſub cælo? Si Patris hæc vox eſt, nihil ergo eſt omnipotenti difficile, nihil omnino pœnale; quoniam qui ubique eſt, nuſquam non eſt, quando ei etiam Propheta ex perſona cujuſdam dicit (b): [(b) Pſal. 138.] Quo ibo a ſpiritu tuo, & a facie tua quo fugiam? Si aſcendero in cælum, tu ibi es; & ſi deſcendero in infernum, ades: hoc omni teſtificans ac demonſtrans Deum, cujus majeſtate plena ſunt omnia, quodam incomprehenſibili atque inexplicabili modo etiam inferis intereſſe. Si autem quod magis probabile eſt in his quæ de eo tanto ante in prophetia prædicta ſunt & impleta, Filii Dei vox eſt quoniam per ipſum facta ſunt omnia, & ſine ipſo factum eſt nihil: ipſe in lumine viſitare dignatus eſt obſtruſa inferorum, & præpoſitos mortis præſentia invictæ majeſtatis exterruit: & propter liberandos quos voluit, inferorum portas reſerari præcepit. De ipſo ſiquidem Joannes Apoſtolus in Apocalypſi loquitur (c): [(c) Apoc. 1.] Poſuit, inquit manum dexteram ſuper me dicens: Noli timere: ego ſum primus & noviſſimus, & vivens qui fueram mortuus, & ecce ſum vivens in ſæcula ſæculorum, & habeo claves mortis & inferorum. Propter Deitatem quippe primus quoniam principium, quod & loquitur nobis: propter humanitatem vero noviſſimus, quia ſuſcipere non dedignatus eſt crucem, mortemque pro nobis. Et ideo cui in divinitate nuda ſunt omnia creaturarum, etiam in homine ſuſcepto habet claves mortis & inferorum.

XXXIII. Tantum igitur abeſt Deum Dei Filium incommutabilem atque incomprehenſibilem ab inferis potuiſſe concludi, ut nec ipſam animam aſſumpti hominis credamus illic aut exitiabiliter ſuſceptam, aut tenaciter derelictam: ſed nec carnem ejus credimus contagione alicujus corruptionis infectam. Ipſius namque vos eſt in Pſalmo (d ſicut Petrus (e) interpretatur Apoſtolus:) [(d) Pſ. 15. (e) Act. 2.] Non derelinques animam meam apud inferos, neque dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ipſe propter culpam noſtram factus eſt velut homo (f) [(f) Pſal. 87.] ſine adjutorio inter mortuos liber. Tunc enim quæ non rapuerat (ſicut ſcriptum eſt g) [(g) Pſal. 68.] exolvebat. Non igitur mirum, ſi Deum locus aliquis recipit, nec tamen capit, præſentiam ſentit, majeſtatem non impedit, expaveſcit omnipotentiam, ſubſtantiam non includit: ſiquidem illa ſumma & perfecta beatitudo inextinguibilis lucis nec obſcurari tenebris, nec variari locis, nec paſſionibus affici, nec conditionibus minui, nec temporibus valeat computari. Dei ergo Filius proprium hominem nec in inferis deſeruit, nec apud inferos dereliquit. Cujus autem virtute ac majeſtate antiqua * Sanctorum corpora viſa ſunt ſurrexiſſe, ſi Deus inferos minime viſitavit? [* aliquæ.] Quis ille eſt, qui petras ſcidit, terram commoveri, Solem obſcurari, diem fugari, velum templi in duas dividi partes effecit? Numquid homo tantum, non etiam Deus? Ergo ei nec in cruce, nec in morte, nec in ſepulcro, nec in inferis defuit:

XXXIV. Nec aliter aut de alio ſolet intelligi, quod in Pſalmo dictum eſt (h): [(h) Pſal. 23.] Auferte portas Principes veſtras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. Unde expaveſcentibus atque interrogantibus: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Reſponderunt: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Quo prælio, niſi in quo mortem calcavit? Peccatum innocens occiſus extinxit, & trophæum victoriæ de diabolo & ejus angelis reportavit. At enim ipſe in cruce dixit (i): [(i) Matt. 27. Marc. 15.] Deus Deus meus, quare me dereliquiſti? Sed iſta ſuſcepti hominis vox eſt. Attende unde ſumpta ſit, & illic vide quid ſequitur (k): [(k) Pſal. 21.] Longe a ſalute mea verba delictorum meorum. Similis hæc vox eſt etiam illi, qua dicitur (l): [(l) Matt. 26. Marc. 14.] Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem. Nonne paulo ante ipſe diſcipulis ſuis dixerat (m): [(m) Joan. 14.] In hoc contriſtati eſtis quoniam dixi, ego ad Patrem, vado, & jam non videbitis me: ſi diligeretis me, gauderetis, utique, quoniam vado ad Patrem, quia Pater major me eſt. In quo ergo jubet gaudere diſcipulos, qualiter creditur contriſtari potuiſſe magiſter, niſi ut in hoc ſuſcepti hominis paſſiones & fluctuationes oſtenderet? Qui enim propter nos redimendos, inſtituendos, confirmandoſque venerat, omnia in ſe infirmitatis noſtræ genera ſuſtinebat. Non enim habemus ſacerdotem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris. Etenim (ſicut ait Apoſtolus n) [(n) Hebr. 4.] expertus eſt omnia ſecundum ſimilitudinem ſine peccato. Similis huic eſt etiam illa vox (o): [(o) Matt. 26.] Pater, ſi fieri, poteſt, tranſeat a me calix

lix iſte; verum non ſicut ego volo, ſed quod tu vis. Nonne in hoc venerat, ut pro nobis hunc calicem biberet, & venenum a ſerpente propinatum tali antidoto ſalutis expelleret? Nonne poteſtatem (a) habebat ponendi animam ſuam & poteſtatem habebat iterum ſumendi eam? Nonne ipſe dixerat: Nemo (b) eam tollit a me, ſed ego a me ipſo pono eam? & tamen nunc velut dubitas loquitur & excuſans, ut & illic divina poteſtas appareat, & hic ſe conditio humana cognoſcat. Nonne hoc myſterium ante tempora æterna in Deo fuiſſe abſconditum clamat (c) Apoſtolus? Num ergo velut repentinum aliquid Chriſtus expavit, quod certo tempore faciendum in æternitate cum Patre diſpoſuit?

(a) Joan. 10. (b) Joan. 10. (c) Rom. 16. Coloſſ. 1.

XXXV. *Hæc ergo & talia cum dicuntur, aut fiunt, ſicut ſæpe dictum eſt, veram hominis infirmitatem fragilitatemque demonſtrant, nec ideo præſentiam divinæ majeſtatis evacuant. Dic homo quiſquis es, qui putas Deum Chriſtum ab homine Chriſto paſſionis tempore ſeparatum, an recorderis eum paſſuris diſcipulis ſuam præſentiam fideliter pollicentem, qui dicit (d): Cum vos tradiderint, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, non enim vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. Ita ne ille, qui ſervis facientibus voluntatem Domini tanti muneris gratiam promiſit, donavit, & exhibuit, ſibi qui nullo exiſtente peccato pro noſtris peccatis mortem ſubiit innoxiam, ut Patris faceret voluntatem, divinum auxilium paſſionis tempore denegavit, & Deus hominem, quem ob hæc ſuſtinenda nulla compulſus neceſſitate, ſuſcepit, in hac perfunctione deſtituit? loquitur inter tormenta martyrum præſens, nec eos aliquid meditari permittit, & ſe ipſum in crucis patibulum dereliquit? Ipſe eſt enim (quod ſæpe ac ſemper eſt repetendum) nec diſtingui * poteſt Dei hominiſque perſona, quia unitur in ea diverſa ſubſtantia. Abſit aliud credere, abſit de omnipotente ſentire, nec naſci æternus, nec creſcere perfectus, nec impaſſibilis pati, nec immortalis mori ſine ulla ſui immutatione vel corruptione, ſicut jam dictum eſt, ſicque hæc pati non poſſet ſola divinitas: * deſunt reliqua.*

(d) Matt. 10. * dividi.

XXXVI. Provinciarum diſtinctio ex uſu Eccleſiaſtico. At de legationibus Occidentalium ad Epheſinum Concilium hactenus. Jam vero ad Orientales Epiſcopos ad Synodum profectos convertamus orationem: de quibus illud admonendum putamus, diſtinctionem Eccleſiarum quæ ſint in Oriente vel Occidente, non quidem ex ſitu Orbis, ſecundum Coſmographorum exactam deſcriptionem, factam reperiri, ſed pro ratione partiti Romani Imperii: qua etiam ex cauſa accidat, ut interdum quæ in Meridie potius eſſent collocandæ Eccleſiæ inter Orientales reperiantur adnumeratæ, ut quæ ſunt Libyæ, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Ægypti, nulla alia quidem ratione, niſi quod partes ſint Orientalis Imperii: nam præter receptum ab omnibus in rebus Eccleſiaſticis atque civilibus de his uſum, habes id ipſum ex S. Auguſtino, cum agit adverſus Donatiſtas, aitque (e). *Ubi ſit Cyrene forte neſcis: Libya eſt, Pentapolis eſt, contigua eſt Africæ. Ad Orientem magis pertinet *, vel in diſtributione provinciarum Imperatorum cognoſce. Imperator Orientalis mittit Judicem ad Cyrenem.* Hæc ipſe: quæ obiter ſemel attigiſſe, ſatis ſit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore labi, cum dictarum provinciarum Eccleſias inter Orientales legi contingat adnumeratas, ſicut & alias ad Septemtrionis plagam vergentes inter Orientis Eccleſias pariter recenſitas, & Occidentales item dicere quæ ſpectant ad Meridiem & adverſam illi Borealem partem.

(e) Aug. de Paſtorib. in fin. * pertinere.

XXXVI. De Epiſcopis Orient. qui venerunt ad Synodum. Qui igitur litteris Theodoſii Imperatoris Orientales Epiſcopi vocati erant ad Concilium Epheſi celebrandum, ad diem præſtitutum adeſſe omni ſolicitudine curaverunt, qui ſcilicet ad explodendum novum portentum & effugandum monſtrum ab Inferi portis proditum, alacri atque accenſo animo eſſent. Inter omnes au-

PAGIUS XIV. *Numerus Patrum Concilii.* A num. XXXVI. ad XLIX. Baronius num. XLII. agit de numero Epiſcoporum, qui Synodo Epheſinæ adfuere; quo in numero cum Veteres non conſentiant, Baluzius in Notis ad Marium Mercatorem recte aſſerit, illam opinionem videri veriorem, quæ ducentos aut circiter fuiſſe docet. Id enim legitur in Collectione Creſconiana a Baronio citata, in qua *nominantur & numerantur Epiſcopi, qui Epheſina Synodo interfuerunt, centum nonaginta*, & idem numerus reperitur in Græco Codice Bibliothecæ Regiæ num. 206. Adde quod Marius Mercator, qui in Præfatione in Tractatus Neſtorii adverſus hæreſim Pelagianam, dicit fuiſſe CCLXXIV. & in epigraphe ſui Commonitorii CCLXXV. cum deſcripſiſſet nomina Epiſcoporum, qui ſententiam damnationis tulerunt adverſus *Neſtorium*, ea colligens in pag. 118. Editionis Baluzianæ, ait CXCIII. fuiſſe Epiſcopos, qui interfuerunt Synodo contra *Neſtorium*, qui tamen CXC. illic tantum reperiuntur. Quare *Mercatoris* exemplaria quoad numerum Epiſcoporum Epheſini Concilii ſine dubio corrupta; hic enim a ſemetipſo diſſentire non ſolet. Garnerius tamen Mercatoris auctoritate innixus contendit, iſtius Synodi Epiſcopos fuiſſe ducentos ſeptuaginta quatuor aut quinque, & ut ſuam ſententiam confirmet, utitur lectione veteris Codicis græci, relata a Labbeo Tom. III. Concil. pag. 573. *Sumus hic congregati Epiſcopi ultra ducentos, fere plus minus trecenti.* Verum illam lectionem falſam eſſe, & adverſari etiam Codicibus græcis, quibus uſi ſunt Commelinus & Editores Romani, oſtendit Baluzius loco citato; eam vero repugnare omni retro

autem Cyrillus primæ poſt Romanam prærogativa ſedis, & ipſius primæ ſedis vicaria præfectura reliquos omnes Epiſcopos antecellens, enituit, atque magis magiſque cum morum egregia ſanctitate, tum eximia divinarum rerum ſcientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtutibus, comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ civitatis Epiſcopus: fuit hic inſtitutor magni illius Euthymii (*a*) archimandritæ, qui his temporibus eximia ſanctitate florebat in Palæſtina, in cujus rebus geſtis a Cyrillo diacono ſcriptis de eodem Acacio honorifica memoria eſt. Magni pariter nominis fuit & inter primos ſanctos Epiſcopos Cyrus Aphrodiſiæ Cariæ Antiſtes, de quo extat in conſtitutione (*b*) Theodoſii Imperatoris præclarum elogium. Sed & inter cæteros magni meriti ſanctos Epiſcopos recenſendus eſt etiam Petrus Saracenorum Antiſtes, egregiæ ſanctitatis vir: hic nempe ille, quem idem qui ſupra magnus Euthymius, & reddidit una cum ſuis ex milite Chriſtianum, & præ-excellentia meritorum ut gentis ſuæ primus Epiſcopus crearetur procuravit: cui & ad Synodum profecturo idem Euthymius, ut Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, ſimulque Acacio Melitino in omnibus inhæreſceret, perſuaſit: de his enim non Cyrillus monachus tantum, ſed & Nicephorus (*c*) fidem facit. De aliis autem qui egregia ſanctitate pollerent, haud quid exploratum dicere poſſumus, cum tamen haud defuiſſe putemus.

De Acacio Melitino & Cyro & Petro Epiſcopis.

(*a*) *Apud Sur. die 20. Januar.*

(*b*) *l. ult. de ann. & trib. Cod. Theod.*

(*c*) *Nic. l. 14. c. 33.*

XXXVIII. Cyrilli adventus ad Synodum.

Porro Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi converſi erant, utpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cujus gerebat vices, anteſignanus in prælio adverſus impietatem ſuſcepto, Alexandria ſolvens, venturus Epheſum, in Rhodum inſulam primo appulit, unde ad ſuos Alexandrinos epiſtolam ſcripſit de proſpera navigatione ipſos hortatus ad bonos conſectandos mores: eſt ejus epiſtolæ exordium (*d*): *Gratia & benignitate Chriſti Salvatoris magnum illud latumque pelagus emenſi, pervenimus Rhodum, &c.* Inde vero Epheſum ſolvens magna actus eſt maris tempeſtate, ut ipſe teſtatur in Apologia ad Theodoſium Imperatorem. Pervenit tandem Epheſum ante præſtitutam Imperatoris legibus diem; cum iterum ad ſuos eam dedit epiſtolam, quæ ita incipit (*e*): *Deſideranti mihi veſtram moderationem*, &c. ubi inter alia de Neſtorio, quem ibi repererat (nam Socrates ait (*f*), ipſum ſtatim poſt diem Paſchatis cum magna populi multitudine Epheſum profectum eſſe, & cum eo Irenæum Comitem Neſtorianum hominem) hæc habet: *Circumcurſat per omnia loca perverſa illa pervigilque beſtia, Chriſti gloriæ inſidians: at nihil omnino poteſt, inani prorſus caſſaque illius feritate & malitia permanente. Inſidiatur autem non homini cuipiam vulgari, nobiſve ſimili, ſicut novi iſti magiſtri arbitrantur, ſed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat a quovis Chriſtum amante* (*g*): *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Ferit enim miſer ſe ipſum, unaque cum filiis ſuis ad interitum ruit*, &c. Hæc plane de Neſtorio Cyrillus; cum ille præcucurriſſet ad Synodum, ut ſingulos illuc adventantes Epiſcopos pertentaret, ſi in ſuas poſſet partes aliqua arte pellicere: ſed fruſtra ceſſit illi omnis conatus, cum omnes ſanctorum Patrum ſectari ſacra veſtigia animo ſtatuiſſent. Præoccupavit novus Goliath campum, armorum ex patrocinio Comitum fretus potentia, inſultaturus agminibus Dei viventis.

(*d*) *Cyrill. epiſt. 32.*

(*e*) *Cyrill. ep. 33. & Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 1. c. 27.*

(*f*) *Socrat. l. 7. c. 32.*

Neſtorius cur præ venit cæteros Epiſcopos Epheſum

(*g*) *Act. 9.*

XXXIX. Sed quæ jactabat infelix? horrendas plane voces, execrandaſque blaſphemias illas ſæpe repetens & inculcans, nempe: (*h*) *Non eſt dicendum, Deum factum eſſe hominem propter nos:* & illud addens: *Ego bimeſtrem & trimeſtrem Deum non* dico

(*h*) *Ex relat Synod. apud Cyrill. to. .... idem Cyrill. Apolog. & epiſt. 20.*

PAGIUS

tro antiquitati, ipſemet Garnerius fatetur. Quare ſtandum eſt, ut recte Baronius num. XLII. teſtimoniis *Cyrilli* & Epiſcoporum Synodi Epheſinæ, a Garnerio inſuper habitis ac diſſimulatis, quæ manifeſte docent, Epiſcopos qui huic Synodo interfuere, non fuiſſe ultra ducentos octodecim.

XV. *Anathematiſmi XII. adverſus totidem Cyrilli.*

Cum *Cyrilli* Epiſtola cum ſuis duodecim capitibus, non ſoli tradita fuiſſet *Neſtorio*, a quo premi potuiſſet; ſed communiter omnibus, velut perfecta quædam fidei regula; cumque *Neſtorius* videret iis quaſi totidem telis ſuam doctrinam peti: duodecim & ipſe anathematiſmos condidit, ſingulos ſingulis Cyrillianis reſpondentes; quos cum ſine reſponſione ab omnibus legi videret *Marius Mercator*, qui ea tempeſtate verſabatur Conſtantinopoli, ſcripſit Opus eximium a Garnerio primum publicatum pag. 116. ſuæ editionis, & pag. 142. editionis Baluzianæ. Inſcriptum illud Opus: *Liber Contradictionum adverſus Neſtorii blaſphemiarum capitula duodecim, quibus literis ad ſe miſſis a Sancto Cæleſtino Romanæ Urbis Epiſcopo, & Sancto Cyrillo Alexandrino contradicit, & diſputationibus breviſſimis reſpondendo duodecim capitula fidei, quæ ad ſe miſſa fuerant, refellit.* Recitantur anathematiſmi Neſtorii in part. I. Concil. Epheſ. cap. XXIX. Cum vero in Appendice refellat Mercator duos poſteriores *Neſtorii* ſermones nempe XII. & XIII. nullaque ſit in eo opuſculo mentio, neque de condemnatione Neſtorii, neque de approbatione Capitulorum *Cyrilli* a Concilio Epheſino, ſed tantum de eorumdem approbatione ab Eccleſia Romana, non dubium, quin hujus anni initio in lucem prodierit; cum ſermo XIII. die VII. menſis Decemb. anni ſuperioris a *Neſtorio* habitus ſit. *Cyrillus* per hyemem tria opera elucubravit, quibus partim anathematiſmos ſuos, partim orationem *Procli* Cyziceni Epiſcopi tueretur. Uno enim oppoſitiones *Andreæ* Samoſateni

dico. Hæc nefarius homo & impius, os diaboli, cum quæ ab illo ipſi ſuggeſta eſſent, veluti energumenus, ſpiritu agitatus ſatanæ, ſic foris evomuit, ut intus graviori blaſphemiarum incendio æſtuaret. Effutiit iſta miſer, cum inter alios contulit cum Theodoto Ancyræ Epiſcopo, & Acacio Meliteno, qui poſtea hæc eadem detulerunt Patribus (a) in Synodo conſidentibus, ut dicemus. Porro hæc ipſum dicentem, omnes qui audiebant, execrabantur Epiſcopi, exceptis ſuis Pelagianis (b), qui ipſi Neſtorio jungebantur: iſti namque (ut vidimus) Romæ a Cæleſtino depoſiti, confugerant Conſtantinopolim, & ab ipſo Neſtorio obviis manibus ſuſcepti fuerant, atque ut impietatis collegæ cariſſimi, honorifice habiti.

(a) *Habent Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. c. 6.*

(b) *Cyrill. Apol. to. 4.*

XL. Joannis Epiſc. Antiocheni moræ.

Inter hæc autem cum tempus adeſſet jam conventus agendi, dieſque præſcripta litteris Imperatoris adveniſſet: humanitate quadam viſus eſt omnibus expectandus Joannes Epiſcopus Antiochenus, qui una cum aliis ſibi ſubjectis Epiſcopis dolo malo moras nectebat. Jam ante deteximus hominis technas, fraudeſque quas ipſe Joannes cum ſuo Neſtorio clanculo pertexuerat. Cujus conſilium illud plane fuiſſe inventum eſt, nimirum refugere præſentiam Epheſini Concilii; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel invitus ferre calculum in damnationem Neſtorii; vel ſi ſecus faceret, illumque defendere aggrederetur, eamdem cum illo ſubiret damnationis ſententiam, atque e ſede Epiſcopali depoſitus, ſic damnatus excederet. Porro Cyrillus (c) de ejuſmodi cunctatione Joannis hæc poſtea ad Theodoſium: *Qui enim Antiochenæ præeſt Eccleſiæ, a ſancta Synodo abſuit, licet a veſtro Imperio ad præſcriptum diem adeſſe juſſus. Detrectavit autem adventum ſuum, ut cunctando, improbitati ejus qui contra Chriſtum nugatus eſt*, nempe Neſtorii, *gratificaretur; immo ob id quod (ut veriſimile, vel certe verum & indubitatum eſt) eadem cum illo ſentiret.* Hæc ipſe. Interea autem idem Joannes in itinere moras nectens, ad Cyrillum Epheſi conſiſtentem ſuæ cunctationis excuſatorias has litteras dedit (d) frigidas ſatis:

(c) *Cyrill. Apolog. ad Theodoſ.*

(d) *Act. Synod. Epheſ. edit. Pelt. to. 1. c. 21.*

Domino meo religioſiſſimo, ſanctiſſimo, & comminiſtro Cyrillo Joannes in Chriſto S.

XLI. Litteræ Joannis ad Cyrillum Alexandr.

Non mediocriter me cruciat, poſtquam ſanctitas tua Epheſi præſto eſſe cœpit, paucis hiſce diebus. Etenim ſanctitatis tuæ deſiderium non minus quam res ipſa, ut iter hoc quam citiſſime abſolvere cupiam, me ſtimulat. Tandem ergo poſt multas exantlatas itineris moleſtias, ſanctitatis tuæ precibus adjutus, præ foribus urgeo: nam triginta totos dies (tot enim ſpatii intercapedo poſtulat) iter uſque facio, nihil quicquam quietis prorſus mihi indulgens: multis interim religioſiſſimis Epiſcopis ob itineris inſolentiam & difficultatem graviter afflictis, atque non paucis quoque jumentis ob continuum illum profectionis laborem extinctis. Tu igitur Deum preceris, obſecro ut hoſce quinque aut ſex itineris dies citra ægritudinem percurrere, ſacrumque ac ſanctum tuum caput nobis complecti & exoſculari liceat. Joannes, Paulus, Macarius, cæterique qui apud nos ſunt religioſiſſimi Epiſcopi ſanctitatem tuam ſalutant. Ego quoque cum meis domeſticis univerſam quæ tecum agit fraternitatem plurimum ſaluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine piiſſime ac ſanctiſſime. Hactenus ad Cyrillum Joannes, præmittens ad hæc nuncianda duos Epiſcopos, Alexandrum Apameæ, & alterum Alexandrum Hierapolis Epiſcopum, prout ex Synodica ad Cæleſtinum Papam data patet: inſu-

PAGIUS

teni, nomine Orientalium factas: altero *Theodoreti* objecta ſolvit: tertio contradicit libro cuidam *Neſtorii* adverſus *Proclum*. Habentur hæc Opera part. III. Concil. Epheſ. cap. 1. ipſo initio.

XVI. *Acta Concilii perturbata.*

Garnerius in Præfat. ad Tom. II. Oper. Mercatoris dicit, nihil implicatius eſſe ordine temporis, quo contigere plurima, quæ ſecunda parte Concilii Epheſini continentur; nihil perturbatius diſpoſitione ſcriptorum, quia Collector omnia ita permiſcuit, ut in torquendis curioſorum ingeniis, oblectationem ſibi voluiſſe facere, videri queat. Adhæc Baluzius in Præfat. ad Acta Concilii Quinti obſervat, varia, quæ extant exemplaria Græca & Latina hujus Synodi, ſic eſſe compoſita, ut quædam in quibuſdam codicibus habeantur, quæ in aliis deſiderantur: contra vero in aliis deſiderari; quæ alii exhibent, quod num. I. pluribus demonſtrat. Baronius, qui Editione Romana uſus eſt, Seſſiones novem hujus Concilii numerat: hic tamen ſequemur editionem Labbeanam, quæ in omnium manibus verſatur, ut hæ noſtræ Notæ cum majori fructu legantur. Baluzius typis dedit Antiquam verſionem Concilii Epheſini, quæ ab Antonio Contio anno MDLXXIV. Pariſiis apud Nivellium edita fuerat, ſed, ut jam dixi, cum multis mendis & lacunis. Cum enim in Concilio V. laudata ſit, ac nota Liberato Carthaginenſi Archidiacono, ac Gregorio magno lib. 6. Epiſt. 31. multum intererat, ut ope vetuſtiſſimorum exemplarium emendata in corpus Conciliorum inſereretur, quo editionibus poſterioribus lux aliqua ſubinde affulgeret.

XVII. *Cyrillus & Neſtorius Epheſum accedunt.*

Feſtis Paſchalibus peractis, incidit autem hoc anno Paſcha in diem XIX. Aprilis, continuo *Neſtorius* Conſtantinopoli *Cyrillus* Alexandria Epheſum profectus eſt. Ille magno comitatu in hanc Urbem veniens adduxit ſecum decem Epiſcopos de ſuis, quorum nomina ſubſcripta ſunt relationi ab eo factæ, de rebus Synodi, ad Imperatorem. Longe plures *Cyrillus* adduxit Epiſcopos, ut liquet ex Actionum ſubſcriptionibus

inſuper ab illis Joannis nomine hæc nunciata fuiſſe verba: *Præcepit nobis dominus Joannes Epiſcopus, ut pietati veſtræ dicamus: Si tardavero; quod facitis, facite.* Hæc apud Cyrillum in epiſtola ad Comarium (*a*). Ita plane homo Neſtorio totus addictus, & a Chriſto prorſus relictus. Subdit autem hæc in Apologia ad Theodoſium Imp. Cyrillus (*b*): *Cum ſextusdecimus dies ageretur, vix tandem aliqui ex iis qui cum ipſo erant præcipui, & ipſi Metropolitani venerunt, ipſiuſque nomine ſanctæ Synodo annunciarunt, omnino non eſſe ejus adventum expectandum, ſed maturandum ut decreta veſtra perficerentur. Tunc tandem ægre ſancta Synodus in ſancta eccleſia, quæ S. MARIÆ dicitur, congregata eſt.* Hactenus uſque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodoſium Imperatorem.

(*a*) *Cyrill. ep. 20. to. 4.*
(*b*) *Cyrill. Apolog. ad Theodoſ.*

XLII. De numero Epiſcoporum Synodi Epheſinæ.

Quot autem Epiſcopi in ea convenerint, una eademque firmior reperitur aſſertio: ex ipſis namque Synodicis teſtificationibus, quibus magis ſtandum eſſe, nemo non dixerit, conſtat pluſquam ducentos Epiſcopos eidem interfuiſſe: ita Synodica (*c*) ad clerum Conſtantinopolitanum data ſignificat, id ipſum alia data Synodica ad Imperatores, necnon litteræ Cyrilli Epiſcopi Alexandrini (*d*) ad clerum Alexandrinum: adeo ut non curandum ſit, ſi qui hodie in ejuſdem Synodi Actis ſubſcripti inveniuntur, centum quinquagintatrium Epiſcoporum numerum tantum expleant: nam quam plurimos in eis deſiderari, Collectio Creſconiana redarguit, in qua nominantur & numerantur Epiſcopi, qui Epheſinæ Synodo interfuerunt (*e*), centum nonaginta: ita quidem in noſtro codice: fortaſſe in aliis exemplaribus integer ipſorum numerus, nullaque ex parte decurtatus dabitur reperiri. Sed de ſæcularibus magiſtratibus, qui a Neſtorio delecti, ab Imperatore ſunt miſſi Epheſum, dicamus.

(*c*) *Act. Epheſin. edition. Contian. c. 32. 34.*
(*d*) *Apud Act. Eph. edit. Contian.*
(*e*) *Act. Epheſin. edition. Contian. & edit. Pelt. to. 2. c. 1. & to. 1. Conc. in Concil. Epheſ.*

XLIII.

Præter Irenæum Comitem, quem ſibi amiciſſimum Neſtorius ſecum duxit, Candidianus Comes Domeſticorum idemque Neſtorianus miſſus eſt a Theodoſio Imperatore, qui Synodo intereſſet, curaretque ut omnia ſumma agerentur tranquillitate: revera tamen qui Neſtorii cauſam acturus, eidem in omnibus præſto eſſet, & adverſus Orthodoxos tyrannice ageret, ut rerum eventa patefecerunt. Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodoſius dederit, hic deſcribendas eſſe putamus: ſic enim ſe habent (*f*).

(*f*) *Act. Epheſin. edition. Pelt. c. 32. tom. 1.*

XLIV. Theodoſii epiſtola de legatione Candidiani Comitis

Impp. Cæſares Theodoſius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, ſemper Auguſti Synodo S. D.

Cum magnam omnium, quæ e Republica ſunt, curam habeamus, tum vero maximam illorum, quæ ad pietatem religionemque conſervandam pertinere arbitramur. Per ea namque cætera quoque bona hominibus ſuppeditantur. Scripſimus proinde non ita multo ante de pietatis veſtræ Synodo apud Epheſiorum metropolim congreganda; eaque Sacræ noſtræ inſeruimus, quæ inſtitutæ rei quam maxime convenire cenſebamus. Quia vero ordinis, quietiſque quam ſacræ veſtræ Synodi conſultationes jure depoſcunt, decentem quoque curam adhibitam oportuit; ne hanc quoque partem, quo undique tranquillitas adeſſet, prætermittendam exiſtimavimus. Non arbitramur autem pietatem veſtram, ut aliis pacem conciliet, alterius cujuſpiam extrinſecæ opis egere: ſiquidem ad noſtrum erga religionis ſtudium ſingularemque providentiam pertineret & hanc quoque non negligere.

XLV. Munus legati Imperatoris in Synodo.

Igitur Candidianum præclariſſimum religioſiſſimorum Domeſticorum Comitem ad hanc ſacram veſtram Synodum abire juſſimus, ſed ea lege & conditione, ut cum quæſtionibus & controverſiis quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil quicquam commune habeat (nefas eſt enim, qui ſanctiſſi-

PAGIUS

bus. Cum *Neſtorio* venere Comites duo *Candidianus* & *Irenæus;* ille cum mandatis ab Imperatore, ut ordinem in Synodo ſervandum curaret; iſte tamquam privatus Neſtorii amicus, quamquam & ipſe *Candidianus* Neſtorio impenſe favit. Pervenit Epheſum *Cyrillus* quatuor aut quinque diebus ante Pentecoſten, cujus Dominicus dies hoc anno in ſeptimum Junii incidit. Quinto ab hinc die adfuit *Juvenalis* Hieroſolymitanus cum Palæſtinis. *Joannes Antiochenus* de induſtria per viam trahens moras cum Orientalibus, ſcripſit Cyrillo per Epiſcopos duos, cum abeſſet tantum itinere quinque aut ſex dierum. Reſcriptum ſibi a Cyrillo die XX. Junii teſtatus eſt, in alia Epiſtola ad Cyrillum part. I. Concil. Epheſ. cap. XXXVI. recitata. Synodus ſtatim diviſa eſt in duas communiones, minor *Neſtorio*, major & ſanior pars *Cyrillo* adhæſit, præſertim *Memnon* Epheſinus. Neſtoriani ſacro Pentecoſtes die tentarunt occupare Baſilicam Sancti Joannis Evangeliſtæ, ut ibi Officia divina celebrarent, ſed interceſſit *Memnon* tanquam loci Ordinarius, ut ipſi quæruntur in Relatione ad Senatum Conſtantinopolitanum, qui addunt nequidem ſibi permiſſum fuiſſe illic orare. Orthodoxi in magna & primariæ Eccleſia Deiparæ dedicata ſanctæ Pentecoſtes feſtum celebrarunt.

XVIII. *Inchoatur Synodus ante Joannis Antiocheni adventum.*

Decimo ſexto poſt Pentecoſten die Epheſum advenere Alexander Apameenſis ſecundæ Syriæ, & Alexander Hieropolitanus Provinciæ Euphrateſiæ Metropolitæ, Synodo de nimia Joannis eorum Patriarchæ mora querenti dicentes: *Mandavit nobis, ut Pietati Veſtræ indicemus, ne Synodum prorogetis, ſi ipſum amplius tardare contigerit, ſed potius, quod opus eſt facto, id fiat,* ut legitur in part. II. Concil. Epheſ. Act. V. In Relatione ad Cæleſtinum PP. additur: *Cum hæc illi renunciaſſent, certoque conſtaret tam ex mora, quam ex iis, quæ nunciata fuerant ipſius nomine, eum detrectare conſeſſum, vel quod amicitiæ, quæ ipſi cum Neſtorio intercedebant, indul-*

ctiſſimorum Epiſcoporum catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſeſe immiſcere) verum ut monachos & ſæculares ac cæteros denique omnes, qui hujus ſpectaculi cauſa vel eo nunc confluxerunt, vel in poſterum forte confluent, ab eadem illa civitate omnibus modis ſubmoveat: quandoquidem non licet illos, qui omnino neceſſarii non ſunt, ſacrorum dogmatum examen aliquo tumultu impedire, & iis quæ cum tranquillitate a veſtra ſanctitate conſtitui definirique debent, obſtaculum aliquod afferre: tum rurſus ut diligenter proſpiciat, ne qua gravior diſſenſio ex mutuo repugnandi ſtudio coorta, & ſævæ tempeſtatis inſtar debacchata, ſanctiſſimæ Synodi veſtræ conſulationem, exactioremque veritatis indagationem quovis modo obturbet: tum denique quo operam det ſedulam, ut omnibus & ſingulis quæ dicuntur, rite perceptis, ſinguli inoffenſe quod viſum fuerit, in medium proponere, vel ab aliis propoſitum, ſi opus id fuerit, refutare queant: quo ea tandem ratione, ubi per ſingulas propoſitiones, exceptioneſque inquiſitio citra ullam omnino turbam contentionemque habita fuerit, quod omnibus placitum probatumque erit, communi veſtræ ſanctitatis ſententia conſtituatur, decernaturque.

XLVI. *Ante omnia autem ſevere eidem magnificentiſſimo Candidiano mandatum eſt, ut quam ſtudioſiſſime obſervet, ne quem ex ſanctiſſima Synodo veſtra aut reditum molientem, aut iter ad exercitum noſtrum affectantem, aut ad alium quemcumque locum abſcedere cupientem, prius inde abire permittat, quam diligenti adhibita diſcuſſione, ea omnia decreta, definitaque fuerint, quæ in diſquiſitionem venerant. Hinc, ne ullam omnino aut Eccleſiaſticam, aut aliam quamcumque controverſiam undecumque natam vel motam, quæ ad propoſitam ſancti dogmatis conſiderationem non pertineat, ante moveri ſinat, quam eorum omnium, quæ nunc in quæſtionem vocata ſunt, ambiguitate ſoluta, ea quæ ad veritatis inveſtigationem faciunt exactiſſimo indicio diſcutiantur, finemque Orthodoxæ religioni congruum ſortiantur.*

Quin & hujus quoque admonita ſit veſtra pietas, nempe ſerenitati noſtræ viſum eſſe, ut nulla omnino in ſacra veſtra Synodo, aut etiam in publico Epheſiorum judicio pecuniaria aut criminalis cauſa adverſus aliquem agitetur. Quod ſi quid hujuſmodi extiterit, cuipiamve uſu venerit, hujus integram cognitionem magnæ huic noſtræ Civitati reſervatam volumus. Denique nec id quoque vobis clam ſit, videlicet, magnificentiſſimum Comitem Irenæum neque ſanctiſſimæ veſtræ Synodi conſiliis, neque his quæ eximio legato noſtro Candidiano a nobis demandata ſunt, ullatenus communicare debere; ut qui ſolius amicitiæ cauſa cum ſanctiſſimo piiſſimoque celeberrimæ Civitatis hujus Epiſcopo Neſtorio Epheſum profectus ſit. XLVII. Hactenus Theodoſii ad Synodum epiſtola quam Sacram dicunt: ea namque de cauſa ad verbum ipſam voluimus recitaſſe, ut quæ ſint jura, & officia legati Cæſaris in Synodis omnibus palam fiat.

Cum igitur poſt terminum litteris Theodoſii Imperatoris præfinitum dies adhuc quindecim Epiſcopi Epheſi Joannem Antiochenum Epiſcopum expectaſſent, & de ejus adventu omnem jam ſpem contriviſſent: ut Synodum jam inchoarent, illud etiam impulit, quod Epiſcoporum, qui e diverſis provinciis æſtivis caloribus longo itinere fatigati advenerant, ægrotare complures cœpiſſent, & ex eis aliqui defuncti eſſent; cum qui remanerent incolumes, ſimilia pati timentes, opus urgerent. Teſtati ſunt quidem id ipſi in Synodali epiſtola ad Theodoſium Imperatorem miſſa, his verbis: *Interea vero alii quidem Epiſcopi ſenio confecti inuſitata inter alienos vivendi conſuetudine* XLVIII.

Epiſcopi gravia paſſi Epheſi.

PAGIUS *dulgeret; vel quod is Eccleſiæ ſuæ fuerit Clericus; vel etiam quod quorundam pro illo deprecationibus morem gereret, Sancta Synodus in Magna Epheſi Eccleſia, quæ appellatur Maria, ſeſſionem celebravit.* Evagrius lib.1. cap.3. Joannem excuſare nititur, ſed Synodus ad Imperatorem Theodoſium hec retulit: *Exactis ſexdecim integris diebus poſt Pentecoſten, ad Synodicam audientiam convenimus. Cum vero Joannes quoque, ſanctiſſimus Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopus, per Alexandrum Apameæ, & Alexandrum Hieropolis religioſiſſimos Epiſcopos, quos præmiſerat, nobis ſignificavit, ut rem propoſitam aggrederemur nondum comparens longiori tarditate moleſtiam ſanctæ Synodo attulit. Itaque vigeſimo ſecundo menſis Junii congregati ſumus.*

XIX. Contra juſtiſſimum Sancti *Cyrilli* agendi modum plures epiſcopi proteſtati ſunt, poſtulantes, uſque ad *Joannis* adventum differri Synodum, & ipſemet Joannes cum ſuis in variis ad Imperatorem Relationibus dixerunt, eam ob rem omnia Cyrilli acta & in Primis Neſtorii damnationem, non fuiſſe Synodalia, ideoque irrita & nulla. In Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap.7. refertur, *Conteſtatio directa B. Cyrillo, & his qui cum eo convenerant, ab aliis diverſarum Provinciarum Epiſcopis qui Joannem Antiochenum ſuſtineri volebant, & tunc eo præſente Synodum fieri, eo quod ſicut ſcripſerat beato Cyrillo, vix ei iter triduanum ſupererat. Directa vero eſt pridie, quam celebrarentur Geſta contra Neſtorium, per quæ depoſitio ejus eſt facta.* Eſt hoc egregium Antiquitatis monumentum, quod hactenus latuerat, cui præter Neſtorium ſexaginta, octo Epiſcopi ſubſcripſere, ac tria poſtularunt. Primo obſervari Nicænam Synodum, quam per Cyrilli Capitula everti ſæpe dixerat *Neſtorius*. Secundo, ne ante adventum Jo-

Plures Epiſcopi conteſtato denunciant expectandum eſſe Joannem.

dine graviter affligebantur; alii adverſa valetudine in vitæ periculum adducebantur; nonnulli vero ex illis in hac ipſa urbe diem extremum obierunt: quidam denique gravi rerum penuria conflictati, & ob id moræ impatientes, importune ut Synodales conventus primo quoque tempore auſpicarentur, nos urgebant. Hæc ipſi.

XLIX. Synodus quando agi cœpta. Quamobrem conſenſu omnium decimaquinta die impenſæ moræ, quæ fuit vigeſimaprima menſis Junii pridie ejus diei qua Synodus haberi cœpta eſt, judiciali ordine res inchoatur: miſſi namque ſunt a Patribus quatuor Epiſcopi, Hermogenes Rhinocururæ, Athanaſius Paraliæ, Petrus Parentolorum, & Paulus Lampæ Epiſcopi, invitare, ſeu potius citare Neſtorium ad diei ſequentis futurum in publico omnium conſeſſu judicium. Qui ab illis conventus, magno faſtu ſpernens eos, hæc tantum eſt verba rotunda ac faſtu plena locutus: *Conſiderabo, & videbo:* retulerunt hæc omnia iidem miſſi ad eum Epiſcopi in prima habita ſeſſione (*a*), die nimirum vigeſima ſecunda menſis Junii. Neſtorius autem in litteris, quas poſtea ad Theodoſium miſit, teſtatur ſe miſiſſe Epiſcopum, petentem expectari debere Joannis adventum; nec ante cogendam Synodum, quam Candidianus Comes ipſis diem indiceret; tunc ſe adfuturum pollicitum. Quatuor vero dierum dilationem Neſtorium petiiſſe, ipſum jactare ſolitum, habent litteræ Cyrilli ad Comarium.

(*a*) *Act. Synod. Epheſ. ſuperius citata.*

L. Collecta igitur Synodus ipſa eſt in Eccleſia ſanctiſſimæ Dei Genitricis Mariæ, Mariana ob eam cauſam appellata. Diſpoſitiſque ſedibus, & pro perſonarum dignitate iiſdem ſingulis deſtributi: præſidere Chriſtum Synodo, eo ſignificavere myſterio, dum ſacroſanctum Dei Evangelium in conſpicua ſede poſuere in medio collocata. Teſtatur id quidem S. Cyrillus in Apologia ad Theodoſium his verbis (*b*): *Sancta Synodus in ſancta Eccleſia, quæ Mariana vocatur, congregata eſt, Chriſtumque aſſeſſorem capitis loco adjunxit: venerandum enim Evangelium in ſancto throno collocavit, veluti in aures ſacerdotum inclamans: Juſtum judicium judicate: Judicabitis inter ſanctos Evangeliſtas, & Neſtorii voces.* Hæc ibi. Et in Synodali epiſtola ad Theodoſium: *Sanctum Evangelium, quod ipſum Chriſtum ob oculos ponebat, in throno qui locum medium obtinebat, propoſitum fuit, &c.* id quidem ex more: quod & in Chalcedonenſi quoque factum eſſe Concilio argumento ſunt illa verba Judicum atque Senatus coram Patribus dicta (*c*): *Quoniam Evangelia poſita a reverentia veſtra perſpicimus, &c.*

(*b*) *Cyril. Apol. t.* 4. Evangelium in Throno poſitum.

(*c*) *Concil. Chalcedon. Act.* 4.

LI. Quod vero ad reliquum ſedendi ordinem ſpectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuiſſe locum, inde vero Arcadium legatum miſſum a Cæleſtino ubi venit, poſtea Juvenalem Epiſcopum Hieroſolymitanum, atque Theodotum Ancyræ Epiſcopum agentes patronos Synodi, ſubinde vero duos alios ſedis Apoſtolicæ legatos Projectum Epiſcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Epiſcopos, ex Creſconiana Collectione, ubi ponitur ſubſcriptio omnium Epiſcoporum, colligi poſſe videtur. Quæ autem diebus ſingulis facta ſint, ſat erit hic ſummatim reddi, cum extent ipſa Acta Concilii Epheſini, quæ ſingula fuſius doceant: cum tamen prætermiſſa nolumus, quæ ad plenam rerum geſtarum exactamque cognitionem conducere poſſe videntur. Videamus igitur quid diebus ſingulis per Actiones ſingulas factum ſit.

LII. Prima actio Concil. Epheſ. Die itaque vigeſimaſecunda Junii primam ſeſſionem haberi contigit, in qua Petrus presbyter Alexandrinus idemque Tribunus & Notarius legit quæcumque per Cæleſtinum Papam & Cyrillum geſta eſſent contra Neſtorium. Poſtea ex ſuggeſtione Juvenalis Hieroſolymitani Epiſcopi recitatæ ſunt litteræ Theodoſii Imperatoris datæ anno ſuperiori de Synodo indicta. Cumque cognitum eſſet, jam diu inter lapſum eſſe terminum præſcriptum cogendæ Synodi, & Epiſcopos nonnullos moram illam ægre ferre, quod complures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus viſum eſt. Ac ſic primo loco, expoſcente Cyrillo editæ ſunt litte-

PAGIUS *Joannis Antiocheni* Neſtorii cauſa inchoaretur. Tertio, ne quis olim aut nuper a ſuo Epiſcopo depoſitus in communionem aut gradum reſtitueretur, propter ſcilicet Clericos, quos ſuis blaſphemiis obſiſtentes *Neſtorius* Regia Civitate ejecerat. Legendus Lupus in Notis ad illud caput.

XX. *Prima Actio Concilii.* A num. XLIX. ad LXVI. Diebus ſedecim poſt diem condictum ab Imperatore Actio prima die XXII. menſis Junii, quæ fuit feria ſecunda, inchoata eſt. Cyrillus enim in literis, quas Epheſo poſt ipſam ſubſcripſit, ad ſuæ Eccleſiæ Clerum & populum ait: *Scitote S. Synodum in Magna civitatis Epheſi Eccleſia, quæ appellatur Deipara Maria, vigeſima octava menſis Pauni fuiſſe factam. Cum autem totus dies ibidem fuiſſet inſumptus, tandem Neſtorium depoſitionis ſententiæ ſubjecimus.* Diem XXVIII. Pauni menſis Ægyptiaci incidere in diem XXII. Junii certum. Præterea judiciales actus diebus Dominicis, præſertim in Conciliis alias fieri ſolitos non fuiſſe obſervat Garnerius in diſſert. II. de Synodis in cauſa Neſtorii habitis pag. 351. Quare non bene Baronius num. LII. & ſeqq. ait, pridie ejus diei, qua Synodus haberi cœpta eſt, judiciali ordine rem inceptam; quod miſſi ſint a Patribus quatuor Epiſcopi invitare ſeu potius citare *Neſtorium* ad diei ſequentis futurum in publico omnium

litteræ Theodoſii hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Epiſcopo Ancyrano rem differri placuit uſque ad Neſtorii in Synodum adventum. Rogati ſunt interea quatuor Epiſcopi, qui pridie hujus diei ad Neſtorium advocandum ad Synodum miſſi erant, ut de illo referrent. Qui cum retuliſſent Patribus tumore plenam reſponſionem illius; placuit Epiſcopis, ut rurſum alii Antiſtites mitterentur, qui eumdem Neſtorium convenirent. Quid ad hoc delecti fuerunt, hi ſunt, Theodolus Epiſcopus Eleuſæ Palæſtinæ, Deſiderius Epiſcopus Cherſonenſis Cretæ, Theopentus Epiſcopus Cabaſorum Ægypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Epiſcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Neſtorio tradiderunt (*a*):

Secundo citatur Neſtorius.

(*a*) *Act. Epheſ. edit. Pelt. to.2. c. 2.*

LIII. Mandatum Synodi ad Neſtorium.

Oportebat quidem pietatem tuam per religioſiſſimos piiſſimoſque Epiſcopos, uti ad ſacram Synodum in ſancta & Catholica Eccleſia, hac ipſa luce congregatam veniret, heſterno die admonitam, nullatenus defuiſſe. Quoniam vero ſanctitas tua in coacta Synodo deſiderata eſt; per Theopentum, Deſiderium, & Theodulum religioſiſſimos ſanctiſſimoſque Epiſcopos, & Epaphroditum lectorem & Notarium Rhodiorum civitatis, te denuo rogare cogimur, ut te nobis adjungas, & nulla ratione ab earum rerum tractatione, quæ jam præ manibus ſunt, diutius abeſſe pergas: præſertim cum religioſiſſimi Deoque addictiſſimi Imperatores noſtri, ut cæteris omnibus poſthabitis, ad fidem confirmandam ſummo ſtudio incumbamus; tantopere nos urgeant. Hactenus mandatum Synodi ad Neſtorium perferendum. Quid autem ad hæc Neſtorius? relatio facta a Theopento Epiſcopo, ubi cum collegis ad Synodum reverſus eſt, declarat his verbis (*b*):

(*b*) *Act. Epheſ. t.2. c.2. edit. Pelt.*

LIV. Relatio de Neſtorii contumacia.

A ſacra & magna hac Synodo ad religioſiſſimum Epiſcopum Neſtorium miſſi, ad domicilium illius venimus. Viſa autem non parva militum fuſtibus inſtructorum multitudine noſtrum adventum indicari rogavimus: illi autem, ne id fieret, impediebant. Dicebant illum ſeorſum nonnihil quieſcere, ſeque ne quempiam omnino conveniendi ſui cauſa intromitterent, juſſos eſſe. Cum vero aſſereremus, fieri non poſſe, ut nullo accepto reſponſo, recederemus, quod ſacra Synodus publico ſcripto illum citaret, ſuoque conventui modis omnibus adeſſe cuperes; quidam ex illius clericis egreſſi, eidem quod paulo ante milites, reſponderunt. At vero ubi perſtamus, reſponſum urgentes; Florentius devotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentiſſimo illuſtriſſimoque devotorum Domeſticorum Comite una venerat, in medium prodiens, tanquam qui reſponſum aliquod allaturus eſſet, expectare nos jubet. Paremus non gravatim. Tandem una cum quodam Neſtorii clerico foras egreſſus, ita nos affatur: Mihi quidem Neſtorium videre non licuit, per alios autem hæc ſignificavit: Cum omnes Epiſcopi ſimul conveniſſent, tum ſe quoque adfuturum: atque hoc ipſum pietati veſtræ renunciatum voluit. Hæc coram Synodo Teopentus Epiſcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt.

LV. Quibus acceptis, ſanctæ Synodo viſum eſt, ut judiciario ſervato ordine, Neſtorius denuo, etiam tertio per Epiſcopos citaretur: miſſique ſunt Anyſius, Thebarum, Domnus Helladis, Joannes Epeſti, & Daniel Darnenſis Epiſcopi, necnon Anyſius Notarius & lector Firmi Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ, dato eiſdem ſcripto mandato, quod Neſtorio offerrent, his verbis concepto: *Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hactenus ferens, en tertio ad ſuum conſeſſum te invitat. Digneris itaque vel nunc tandem te huic conventui adjungere, eorumque dogmatum quæ hæretice pro concione diſſeminaſſe diceris, in communi Eccleſiæ conventu rationem reddere. Quod niſi coram de omnibus hiſce, ſive ex ſcripto contra te allato, ſive citra ſcriptum te expurgaveris: ſanctiſſimam Synodum neceſſitate compulſam juxta ſanctorum Patrum ſanctiones ſententiam adverſum te pronunciaturam eſſe, nihil quicquam dubites.* Iſta miſit Synodus ad Neſtorium citatione tertia peremptoria.

Neſtorius tertio citatur.

LVI. Quid autem ab eis actum ſit, Joannes unus ex miſſis Epiſcopis cum aliis rediens hæc expoſuit coram Synodo (*c*): *Cum veſtibulo appropinquaremus, ecce tibi non parvam militum fuſtibus armatorum manum intra ipſum veſtibulum offendimus. Rogamus, ut ad ædium, quibus Neſtorius utebatur, januam nos admitterent; vel ſaltem, ut ipſi illum, nos cum tertia jam citatione adeſſe certiorem faciant, a ſacra Synodo ad unum hoc deſtinatos, ut ſuam pietatem blande, omnique cum manſuetudine invitemus. Verum diu multumque præſtolati, nec ſub umbra quidem ab illis ſatellitibus conſiſtere permiſſi*

(*c*) *Act. Epheſ. edit. Pelt. to.2 cap.2.*

Tertia relatio de Neſtorii indurata pervicacia.

PAGIUS

mnium conſeſſu judicium. Prima enim illa quatuor Epiſcoporum miſſio ad Neſtorium, amica potius fuit invitatio ad Synaxim, quam judiciaria citatio ad Synodum. Verum quidem eſt, Epheſinæ Synodi Codices tam Græcos quam Latinos habere *X. Kal. Julias*, ſeu die XXII. Junii, & in Actione I. Concilii Chalcedonenſis ubi iſta deſcripta ſunt, legi, *ſub die XI. Kalendarum Auguſtarum*, ſeu die XXII. menſis Julii, ſed utrobique mendoſe. Sententia in Neſtorium lata poſtridie, nempe die XXIII. Junii, quæ fuit Feria III. ſignificata eſt.

miſſi ſumus: immo vero inſolenter impudenterque huc illucque nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, ubi pedem quiete figeremus. Sed neque ullo quoque humanitatis benevoloque reſponſo nos dignabantur. Porro autem cum multas horas fruſtra expectaſſemus: illud ſubinde repetentes: Quatuor tantum Epiſcopi præſto ſumus, nullo convitiandi ſtudio incitati, neque ob id miſſi ut quippiam contumelioſum aut inhoneſtum deſignemus, ſed ut ſecundum juris ordinem etiam nunc tertio illum, uti ad ſacram hanc Eccleſiam properans ſacræ Synodo interſit, amice admoneamus. Tandem milites per quoſdam ſignificant, aliud nullum reſponſum nos eſſe accepturos, etiam ſi ad veſperam uſque in domus veſtibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de cauſa veſtibulo ſe cuſtodes adhibitos, illudque a Neſtorio in mandatis accepiſſe, ne ullum omnino qui a Synodo miſſus eſſet, ad ipſum ingredi permittant. Hactenus Joannis Epiſcopi relatio quam collegæ teſtificatione firmarunt.

LVII. His auditis, cum nulla ſpes amplius adventus Neſtorii eſſet, immo & vocandi eum denuo omnem aditum præcluſum ſcirent: ad Synodum celebrandam convertunt animum & impendunt officia. Lecta eſt per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (ut diximus) Theodoſius dedit epiſtolam; licet Comes ſe invitum nolentemque abſque præſentia Joannis Antiocheni id facere conteſtaretur, ut ipſe poſtea affirmavit in conciliabulo a Neſtorianis celebrato. Inde vero primo loco, ex more, recitato ſacroſancto Nicæno fidei Symbolo, lecta eſt ſubinde Cyrilli Epiſcopi Alexandrini epiſtola ad Neſtorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox juſſa eſt legi antigrapha Neſtorii ad Cyrillum reddita epiſtola, quæ ut hæretica omnium ſententia improbata eſt, & ut impia conclamata, pariterque damnata, iiſdemque conclamationibus, una cum ea auctor ipſe Neſtorius omnium ore damnatur his vocibus: *Quicumque Neſtorium non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Neſtorio communicat, anathema ſit: Omnes Neſtorii epiſtolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Neſtorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema ſit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc ſacra Synodus anathematizat. Qui Neſtorio communicat, anathema ſit.*

Improbata a Synodo ſcripta Neſtorii.

LVIII. Poſt hæc autem ſuggeſtione Juvenalis Hieroſolymorum Epiſcopi, quem patronum Synodi egiſſe diximus, legi jubetur epiſtola Cæleſtini Romani Pontificis de damnatione Neſtorii; inſuper & epiſtola e Concilio Alexandrino, aliaque Cyrilli ad ipſum Neſtorium tum data de ejus damnatione, niſi litteris pareat Cæleſtini. Quibus cognitis, & omnium ſententia comprobatis, addita, his eſt relatio Epiſcoporum, qui dictas litteras Conſtantinopolim ad Neſtorium pertulerunt, quam ſuo loco ante reddidimus. Poſt hæc vero juſſi ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyræ coram omnibus referre, quas nuper Epheſi audiſſent ore Neſtorii horrendas jactatas eſſe blaſphemias. His autem pluribus recenſitis ſuggeſtione Flaviani Epiſcopi Philippenſis prolata ſunt in medium ex divina primum Scriptura teſtimonia, quibus demonſtraretur, Verbi incarnationem indiviſe, & inconfuſe in utero Virginis factam, duarumque naturarum conjunctione unam tantum redditam eſſe perſonam, Chriſtum Jeſum, Deum, & hominem: quibus additæ ſunt ſanctorum antiquorum Patrum de ejuſmodi veritate ſolidæ inconcuſſæque ſententiæ, quas continet Creſconiana Collectio. A quibus quantum abhorrerent ſcripta Neſtorii, ex ejus Quaternionibus in Synodo juſſis legi palam factum eſt omnibus. His igitur cum omnium deteſtatione, & execratione auditis, juſſæ ſunt aliæ ad Synodum ſpectantes legi litteræ, proditæque in primis quæ ſcriptæ fuerunt ab Epiſcopo Carthaginenſi, quas ſuo loco deſcripſimus: quæ laudatæ atque Actis demum inſertæ ſunt. Verum adverſus Neſtorium ſententia a Patribus lata eſt, quæ ſic ſe habet (a).

Lecta epiſtola Cæleſtini de Neſtorii damnatione.

(a) Act. Epheſ. Conc. edit. Pelt. to. 2. c. 10.

LIX. *Cum inter cætera religioſiſſimus Neſtorius neque noſtræ citationi parere, neque ſanctiſſimos rurſus religioſiſſimoſque Epiſcopos noſtros ad ſe miſſos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quæ impie docuit examinationem, animum non adjungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentariiſque illius hic publice lectis, partim rurſum e ſermonibus quos in hac Epheſiorum metropoli habuit, quique teſtimoniis comperti ſunt illum impie docere, & ſapere, per ſacros canones ſanctiſſimique Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Cæleſtini patris noſtri litteras: lacrymis ſuffuſi, & pene inviti ad lugubrem hanc ſententiam ferendam urgemur. Igitur Dominus noſter Jeſus Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemiis vocibuſque impetivit, per ſacram hanc Synodum eumdem Neſtorium omni prorſus Epiſcopali dignitate privatum, & ab univerſo nihilominus ſacerdotum conſortio, & cœtu alienum eſſe decrevit.* Hactenus verba in Neſtorium prolatæ ſententiæ; cui omnes Epiſcopi ſubſcripſerunt, numero (ut habent Acta) pluſquam ducenti: quam quidem, hiſce additis litteris, voluit Synodus Neſtorio ſignificari (b):

De damnatione Neſtorii.

Sententia in Neſtorium lata.

(b) Act. Epheſ. Conc. edit. Pelt. to. 2. c. 11.

LX. *Sancta Synodus juxta religioſiſſimorum, Chriſtianiſſimorumque Imperatorum noſtrorum præſcriptum in Epheſiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Neſtorio novo Judæ.*

Agnoſce, te propter impias conciones tuas, obſtinatamque adverſus ſacros canones contumaciam, contumacemque obſtinationem, vigeſimaſecunda menſis Junii jam decurrentis ſecundum Eccleſiaſticarum ſanctionum decreta, a ſancta Synodo exauctoratum, atque adeo ab omni Eccleſiaſticæ dignitatis gradu amotum eſſe. Hactenus ſancta Synodus ad Neſtorium. Secutæ ſunt poſt damnatum Neſtorium acclamationes, quibus Cæleſtinum Papam, qui jam ante damnaſſet Neſtorium, mirifice laudaverunt: teſtantur id quidem litteræ Synodales die ſequenti ſcriptæ ad Imperatores.

LXI. Poſt hæc vero ab eadem ſacra Synodo Catholicæ fidei decretum firmatum eſt: repetito namque Nicæno Symbolo, ſub anathemate præceptum eſt, ne quis aliquid præter id quod per eum definitum eſſet, ad fidem adjicere ullo modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilii Epheſini primæ diei. Sic igitur projectus eſt draco ille magnus, qui inſidiabatur Virginis partui, invidens illi divinitatem. Et ſicut in cœlo magnum pertigit gaudium Angelos omnes eaſdem voces victoriæ iterum repetentes: *Nunc (a) facta eſt ſalus & virtus, & regnum Dei noſtri & poteſtas Chriſti ejus; quia projectus eſt accuſator fratrum noſtrorum:* ita & in Eccleſia Dei Fideles exultantes gloriam, & laudem Deo dederunt, & Chriſto ejus cum Spiritu ſancto, qui vindicaſſet per ſanctos Patres ſanctiſſimam Virginem Mariam Deiparam a Neſtorii portentoſa calumnia. Quo autem extemporaneo triumpho ipſe pius, Deoque dilectus, Virginis cliens ac ſubditus, ejuſque cultor populus Epheſinus exceperit progredientes e tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc temporis ad ſuos ſcriptæ teſtantur, cum de rebus tunc geſtis eoſdem reddidit certiores; ſic enim ſe habent (b):

(a) *Apoc.* 15.

(b) *Cyril. ep.* 34. *to.* 4.

LXII. Epiſtola Cyrilli ad Alexand. de rebus in Synodo geſtis.

Etſi fuſius pietati veſtræ quæ geſta ſunt, ſignificanda erant; urgentibus tamen tabellariis, brevius ſcripſi. Scitote itaque ſanctam Synodum vigeſimaoctava menſi Payni, Epheſi, in magna ejus Civitatis Ecleſia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpiſſe. Cum autem integrum diem conſumpſiſſemus: tandem ipſum Neſtorium ſacro Concilio adeſſe & ſe conferre non ſuſtinentem condemnavimus, depoſitionique ſubjecimus, & ab Epiſcopatu excluſimus. Summus autem hic congregati Epiſcopi ultra ducentos, fere plus minus trecenti. Perduravit autem univerſus Civitatis populus a mane uſque ad veſperam ſanctæ Synodi judicium expectans. Ut autem audierunt infelicem illum eſſe depoſitum, cœperunt omnes una voce ſanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quod cecidiſſet fidei inimicus. Egredientes vero nos ab Eccleſia deduxerunt cum lampadibus uſque ad diverſorium noſtrum (erat enim jam veſpera) & facta eſt multa lætitia, & luminaria in Civitate poſita, ita ut & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribulis nos præcederent. Oſtendit enim Salvator blaſphemantibus gloriam ſuam, quod omnia poſſit. Facturi itaque ſumus chartulas complectentes depoſitionem illius: indeque, Deo comitante, ad vos feſtinare. Chriſti gratia, omnes ſumus bona animi, & corporis valetudine. Optamus vos valere in Domino, dilectiſſimi & deſideratiſſimi. Hucuſque Cyrillus ad ſuos.

Triumphus Orthodoxorum.

Tunc plane accidit, ut ſicuti ignorantes Epheſii olim verum Deum, dæmonum ludibriis dementati, Dianam Magnam propenſiori ſtudio colere, & conclamare ſolebant, ita iidem ad veram per Apoſtolos tranſlati religionem, bene verſa rerum vice, iiſdem præcinentibus, & reliquis ſucceſſoribus ſanctiſſimis Epiſcopis ſuccinentibus, omnes ex æquo, Mariam Deiparam, celſioribus attollerent vocibus, præconiis exaltarent, jugiterque repeterent, & infatigabili ſtudio iterarent: quam & propenſiori obſequio venerari, & celebriori cultu frequentare perſeverarunt. Porro per publicos præcones damnationem Neſtorii Epheſi promulgatam, & proclamatam fuiſſe, Candidianus Comes in conciliabulo poſtea teſtatus eſt. Sed jam ad ſequentis diei Acta pergamus. LXIII.

Sequenti die, vigeſimatertia menſis Junii, Cyrillus, cum in unum conveniſſent Epiſcopi, habuit ad populum homiliam, cujus eſt exordium: *Alacrem video congregationem ſanctorum omnium, qui hic prompte a ſancta Deipara Maria vocati convenerunt, &c.* Ubi complura in laudem ſanctiſſimæ Dei genitricis locutus, in Neſtorium acerrime (ut par erat) invectus eſt. Poſt hæc vero ſcriptæ ſunt a Synodo litteræ ad Theodoſium Imperatorem de rebus Epheſi geſtis uſque ad Neſtorii damnationem; eſt illarum exordium (c): *Veſtra pietas, piiſſimi, Chriſtianiſſimique Principes, &c.* & in fine, quid ab eodem Imperatore Patres peterent, explicaverunt his verbis: *Veſtram autem majeſtatem iterum atque iterum rogatam cupimus, ut univerſam illam doctrinam e ſanctis Eccleſiis ſubmoveri, ejuſdemque libros ubique locorum repertos jubeat flammis abſumi. Quod ſi quis veſtras ſanctiones ſpreviſſe compertus fuerit, ille veſtræ dominationis indignationem non abſque formidine ſentiat. Hac enim ratio-* LXIV.

LXIV. Secunda actio Concilii, ex qua Synodalis epiſtola ad Theodoſium Imp. ſcripta.

(c) *Cyril. ep. Synod.* 1.

tio-

tione fiet, ut Catholica fides per veſtram pietatem munita perſiſtat illæſa, noſque juges pro veſtra majeſtate preces fundamus, per quam & Chriſtus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illuſtrior redditur. Porro autem quo iſthæc ſint clariora, magiſque aperta, adjungere placuit Actorum monumenta. Subſcripſimus omnes quotquot piiſſimi Epiſcopi in ſuperioribus commentariis fuimus ordine recenſiti. Hæc Patres ad Theodoſium; licet, ex more, ad utrumque Auguſtum datam eſſe epiſtolam, inſcriptio præſeferat. Qua etiam die, nempe vigeſimatertia menſis Junii, iidem qui intererant Synodo Epiſcopi litteras perbreves de damnatione Neſtorii ſcripſerunt ad Eucharium, & clerum Conſtantinopolitanum his verbis (*a*):

(*a*) *Act. Epheſ. edit. Pelt. to.2.c.12.*

LXV. *Sancta Synodus ſecundum religioſiſſimorum, piiſſimorumque Imperatorum noſtrorum decretum Epheſi Dei gratia congregata, illuſtriſſimo Euchario reverendiſſimiſque presbyteris, & œconomis, cæteriſque religioſiſſimis, Catholiciſſimiſque Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ clericis ſalutem.*

Epiſtola Synod. ad clerum Conſtantinop.

Agnoſcat pietas veſtra, blaſphemum, & nefarium illum Neſtorium propter impiam ſuam doctrinam, præfractamque adverſus Eccleſiaſticos canones contumaciam, heſterno die, qui fuit menſis Junii jam labentis vigeſimus ſecundus, a ſancta Synodo juxta Eccleſiaſticas ſanctiones exauctoratum, & ab omni Eccleſiaſtico gradu, & ordine amotum eſſe. Sedulo proinde omnia, quæ ad Dei Eccleſiam pertinent, curate & aſſervate; certi exactam vos illi rationem reddituros, qui Dei voluntate, piiſſimorumque ac religioſiſſimorum Imperatorum noſtrorum nutu communibuſque ſuffragiis ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus præficietur. Hactenus Synodalis epiſtola. Alia inſuper reperitur epiſtola Synodalis eodem argumento conſcripta ad clerum itidem Conſtantinopolitanum, in qua mentio habetur de Joanne Evangeliſta, quod cum Maria Dei genitrice Epheſum aliquando incoluerit: eſt ejus initium (*b*): *Nemo umquam Creatori ſuo obſiſtere auſus, &c.* Scriptæ autem ſunt a Cyrillo aliæ, ſed privatim, de Neſtorii damnatione epiſtolæ, & inter alios ad clerum ejuſdem urbis, ut ex eorum ad ipſum redditis litteris (*c*) apparet.

(*b*) *Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. c. 27.*
(*c*) *Extant in Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. cap. 24.*

LXVI. Quæ vero funeſta poſt hæc acciderint, ipſe ſtylus exarare magnopere exhorreſcit. Accidit plane (ut antiquis prophetiis jungamus hiſtoriam, juxta illud Apocalypſis (*d*): *Cum ſe dejectum vidiſſet, iratus eſt draco in mulierem, & abiit facere prælium cum reliquis de ſemine ejus qui cuſtodiunt mandata Dei, & habent teſtimonium Jeſu Chriſti: & ſtetit ſuper arenam maris:* cui præſto fuit beſtia e mari aſcendens, aucta capitibus ſeptem, cornibuſque decem armata, ornata vero regiis diadematibus viſu horrenda ob blaſphemiæ nomina ſuper capita exarata. Cum videlicet Neſtorius deterrimus omnium hæreſiarcha, damnatus licet, denuo inſtaurans bellum, nullo niſi arenæ ſterilis fundamento ſubnixus, ab emergenti beſtia aucupatur auxilium; dum videlicet ſæculari poteſtate, Comitibus ipſis, regiis, armis, vi tyrannnica expugnare conatur ſanctos Dei & Catholicam veritatem: quibus quidem rebus ſymbolicæ illæ ſpecies quam concinne aptentur, atque ejus fautoribus congruant, ipſius hiſtoriæ veritas plus ſatis ſignificabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium funeſtiſſimam; & de Synodo œcumenica Epheſina in Spiritu ſancto legitime congregata, tranſeamus ad veſperam examen, crabronum turmam

(*d*) *Apoc. 12.*

De Neſtorio inſtaurante certamen.

PAGIUS

XXI. *Candidianus Comes contra eam conteſtatur.*

A num. LXVI. ad LXXVIII. Eo ipſo die *Candidianus* Comes retulit ad Imperatorem de geſtis in Concilio; retulit & Neſtorius, ſed ita mendaciter, ut animum *Theodoſii* jam in Neſtorium pronum & a Cyrillo averſum in totam Synodum commoverint. In Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap. IX. & duobus ſequentibus referuntur tria Candidiani Edicta, quæ hactenus latuerant. In fine prioris legitur: *propoſitum eſt decimo Kalendas Julii in Epheſina civitate*, ſeu die XXII. menſis Junii. Ex eo liquet, Candidianum omnes & ſingulos Primates Epiſcopos rogaſſe, ut expectarent *Joannem Antiochenum*, & cum nihil ab eis obtineret, Synodalem conſeſſum introiiſſe, ac obteſtatum eſſe, ac denique eum coactum fuiſſe jubere, ut Sacra legeretur, ſine cujus prælectione Synodus inchoari non poterat. Id ipſum Candidianus expoſuit in ſua Relatione coram Joanne Antiocheno, poſtquam advenit: *Cyrillus & Memnon, at Sacram prælegerem, efflagitarunt. Cum vero id recuſarem propter Sanctitatis Veſtræ abſentiam, quodque alii præterea Epiſcopi ac Metropolitani nec dum adveniſſent, coegerunt me illi, ſe ignorare aſſerentes quid a Dominis noſtris eſſet præſcriptum. Coactus ergo, ne turbæ cujuſpiam aut ſeditionis occaſionem præberem, ipſis congregatis Sacram legi. Verumtamen etiam diſceſſurus, & præſens ipſos conteſtatus ſum, ne prorſus aliquid agerent.* Capite XI. ejuſdem Synodici recitatur Edictum Candidiani, dum affixam Neſtorii damnationem refixit, & capite X. refertur Epiſtola ſeu Edictum, quo Candidianus ſignificavit *Dominis Imperatoribus relatum eſſe de omnibus*.

XXII. *Conciliabulum Joannis Antiocheni.*

Interim ſcripſit Cyrillus *Dalmatio* Archimandritæ, ſuiſque Conſtantinopoli poſitis, ut intelligerent, quid facto opus foret in hac rerum converſione ac perturbatione, moliente ſcilicet *Candidiano*, ne verum Imperatori pateret, ut videre eſt part. II. Concil. Epheſ. poſt Act. I. Habebatur *Dalmatius* omnium Monachorum ſanctiſſimus, ut qui totos quadraginta octo annos Monaſterio pedem non extuliſſet, vitamque ageret Angelicæ parem. Quibus vero ſuis ſcripſerit Cyrillus, docet literarum inſcriptio, *Macario & Potamioni Epiſcopis, Timotheo & Eulogio Presbyteris*, ex eaque Garnerius Baronium arguit opinantem Macarium & Potamionem non fuiſſe Epiſcopos, quod etiam anno ſuperiori refellimus. Interim *Joannes Antiochenus* quinto die a lata in Ne-

nam, ſynagogam Phariſæorum, prædonum ſpeluncam, & conventiculum ſatanæ: hæc enim non eſſe inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipſorum factis plus ſatis invenies, ubi videbis totum ab ipſis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & ſoluta licentia, non more Epiſcoporum, ſed pyratarum; ut non obſcure cernere poſſis, omnes legiones ſpirituum infernorum una cum hominibus ſceleſtiſſimis ad roborandum Antichriſti dominium in caſtris Neſtorii militaſſe. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem.

LXVII. Candidianus comes Tyrannidem in Epiſcopos exercet.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, ut cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: ſtudes Neſtorio, ejuſdemque patronus effectus, primum omnium terræ mariſque vias ſolerti cura cuſtodiri, aſſervarique tyrannico officio jubet; ne de his quæ in Synodo geſta eſſent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipſe vero ad eum ſcribit adverſus Cyrillum & reliquos calumniatus eos, quod præpropere nimis, non expectato Joanne Antiocheno Epiſcopo, conveniſſent; mentitus inſuper, non omnes qui Epheſi erant Epiſcopi, Synodo interfuiſſe, vocatoſque minime eſſe: adjecitque illud quoque mendacium, eos qui conveniſſent, diſcordes inter ſe fuiſſe. Hæc quidem omnia pro Neſtorio adverſus univerſam ſanctam Synodum a Candidiano ad Theodoſium fuiſſe conſcripta, Cyrillus in epiſtola poſtea data ad Epiſcopos Comarium, & Potamonem, & archimandritam Dalmatium Conſtantinopoli commorantes affirmat: eſt ejus exordium: (a) *Expectavimus quidem venerandiſſimi Neſtorii adventum*, &c. His autem Candidiani Comitis litteris Neſtorius ſuas ad eumdem Imperatorem Theodoſium addit, in eamdem quoque ſententiam & argumentum, niſi quod iſte plura mendacia conſarcivit, & quæ falſa erant, variis ornata pigmentis reddidit apud rerum geſtarum ignaros fide digniſſima. Eſt Neſtorii ad Imperatorem tunc datæ epiſtolæ initium (b):

(a) Cyril. epiſt. 20.

(b) Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. cap. 20.

LXVIII. Neſtorius quæ ſcripſerit ad Theodoſium.

Pietatis veſtræ decreto ad Epheſiorum civitatem vocati, &c. Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primum profeſſus eſt ſuis litteris? Nicænæ ſe fidei non profeſſorem tantum, ſed acerrimum exhibuit defenſorem, cujus cauſa ſe Epheſum veniſſe teſtatur: rerum vero geſtarum ſeriem recenſere auſpicatur a mendaciis, cum negat Ægypti Epiſcopos expectare voluiſſe Joannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui brevi fore ſuum nunciarent adventum. Adjecit, adverſæ partis Antiſtites egiſſe tyrannice, intentaſſe, minas, ſatellites per Civitatem ſparſiſſe, qui tumultu eam perturbarit, quique & ad domum ipſius Neſtorii perſtrepentes acceſſerint, mortemque eidem intentarint; horumque omnium ducem fuiſſe Memnonem Epheſiorum Epiſcopum. Quid hoc? Ille objectare eſt auſus in Catholicos vim, & metum, cum ipſe polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus eſſe poterat: etenim Candidianus ad hoc miſſus ab Imperatore, bene ſtipatus agminibus militum Epheſum venerat. His adjecit conqueſtus, omnes Epheſi eſſe ſibi occluſas Eccleſias, nec patere ſibi locum alique ad Synaxim: cum tamen negare non poſſet, ſibi ac ſuis Dei genitricis baſilicam, immo omnes apertas fuiſſe, ſi recte ſentiens cum aliis Epiſcopis conveniſſet. Hæc & alia effutiit callidus ille, poſtulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti ejus conatus, & ſtudia tendebant) ut legitimam cogi juberet Synodum, abſque tamen Ægyptiis, in qua duo

PAGIUS

Neſtorium ſententia advenit, die Sabbati, ideoque die viceſima ſeptima Junii; eademque die ſuum Conciliabulum egit, &, ut habet Relatio quintæ Actionis ad Cæleſtinum Papam, *Joannes ſimul atque Epheſum ingreſſus eſt, antequam pulverem ex itinere contractum excuſſiſſet, antequam ſe veſte exuiſſet, rem auſus eſt impiam. Etenim privatum ſcriptum quoddam confecit, depoſitioniſque nomen & contumeliam impegit Sanctiſſimo Cyrillo, & pientiſſimo Memnoni. Excommunicationis nomine etiam univerſa Synodo contumeliam fecit.* Inſuper *hac ſcripto etiam publico mandata depoſuit legenda quibuslibet; Theatri parietibus affigens, ut ſua impietatis ſpectaculum exhiberet.*

XXIII. *Joannes Antiochenus tentat impedire, ne Cyrillus & ejus Epiſcopi Miſſam celebrent.*

Tum, ut legere eſt in cap. XII. Synodici Tragœdiæ adverſus Irenæum, Joannes Antiochenus præſente ſua Synodo ac Candidiano Comite dixit, Cyrillum alioſque Epiſcopos, in quos ſententiam tulerat, velle *Miſſarum celebrare collectam*, ſeque rogare Magnificentiam ejus, ut ad eos tranſiret, & conteſtaretur, *ne calcarent Eccleſiaſticas ſanctiones, & pia decreta, neque collectam celebrarent viri, quorum juſte quidem quidam depoſiti, alii vero communione privati ſunt propter hæreticam veſaniam, & inexplicabiles tumultus illicitos, piarumque ſanctionum contemptum.* Candidianus hæc poſtea retulit ad Synodum: *Ego in ipſo Sabbato ad veſperam rogavi, & ſequenti die valde diluculo vadens ad Reverendiſſimum Epiſcopum Cyrillum, ideſt, Dominico die* (ideoque XXVIII. menſis Junii) *non ceſſavi rogare atque precari, ut meæ poſtulationi concederet. Illi vero non aquieſcentes exierunt, collectamque fecerunt. Contra quos contendere ultra non valui.* Liquet autem ex Actis Synodalibus Joannem audita Candidiani relatione concluſiſſe Cyrillum cum ſuis denuo prævaricatum eſſe, deliquiſſe in quartum Canonem Antiochenum, & Joannem minatum eſſe ſe ſe ad Principes relaturum.

Interim *Candidiani* relatione Conſtantinopoli lecta, *Theodoſius* reſcripſit continuo per *Palladium* Magiſtrianum, juſſitque omnia reſcindi, tanquam vitio geſta, & communi ſententia examinari dogma. XXIV.

duo ex unaquaque provincia adeſſent Antiſtites.

LXIX. Ad poſtremum vero quaſi graviſſima a Catholicis pateretur, clauſit epiſtolam iſta periodo: *Quod ſi id fieri non poteſt; ſaltem curetur, ut tuto nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipſam vitam ſe nobis erepturos comminantur*: vafre quidem iſta, ut qui depoſitus eſſet, in ſuam ſedem revocaretur Conſtantinopolim: ſicuti & aſtute ad novam infelix Synodum provocat, legitima condemnatus, cum ſciret eam minime concedi debere: tutumque inſuper reditum petit, quam mendaciſſime cauſatus diſcrimen vitæ, qui ad ſui cuſtodiam ſciret exercitus cum Comitibus habere paratos. Subſcripſerunt poſt ipſum huic Neſtorii epiſtolæ, ad majorem illi fidem conciliandam, novem qui cum eo erant Epiſcopi, nempe Fritillus Heracleæ, Thraciæ, Helladius Tarſi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Baſilius Theſſaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Myſiæ, Neſtorianæ fæces.

LXX. Antequam autem res a Joanne Antiocheno atque collegis Epiſcopis ſchiſmaticis Epheſi geſtas narrare aggrediamur; hic meminiſſe debemus, non recens, & ob Neſtorium fuiſſe Antiochenorum Antiſtitum diſſidium adverſus Cyrillum, vel alios prædeceſſores, ſed plane vetus, ob eam quidem cauſam, quod Alexandrinus Epiſcopus primus poſt Romanum in Eccleſia Catholica antiſtes, jura ſibi vendicabat totius Orientis Eccleſiarum, refragantibus Antiochenis Epiſcopis, qui illi ſubjici indigno ferebant animo. His igitur jactis ante, & coaleſcentibus in dies diſcordiæ ſeminibus, factum ut odio impellente, concitus nimis Joannes cum ſuis ferretur adverſus Cyrillum, & qui cum illo erant, Epiſcopos. Sed his patefactis, jam cœptam hiſtoriam proſequamur.

LXXI. Die quinto a Neſtorii damnatione (ut Evagrius (*a*) auctor eſt) Joannes Epiſcopus Antiochenus una cum ſuis Epheſum venit, nempe vigeſimaſeptima menſis Junii: teſtantur id quidem ipſa Acta Epheſina (*b*), & Cyrillus in Apologetico (*c*): ex quibus plane erroris arguuntur qui poſt biduum vel triduum adveniſſe Joannem affirmant (*d*). Quid autem Joannes ipſe egerit, ſimulac ingreſſus eſt Epheſum, epiſtola Synodalis ad Cæleſtinum Papam miſſa declarat his verbis (*e*): *Sperabamus futurum, ut religioſiſſimus Joannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forſan etiam quereretur, quod tardius depoſitionem Neſtorii aggreſſi eſſemus. Verum enim vero omnino contrarium, contraque quam ſperabamus, degeneravit: inventus eſt enim inimicus, & maximus cum ſanctæ Synodi, tum rectæ Eccleſiarum fidei, hoſtis, ſicut res ipſæ declararunt. Nam ſimulatque Epheſum ingreſſus eſt, antequam pulverem ex itinere contractum abluiſſet, nondum depoſito pallio, collectis quibuſdam qui una cum Neſtorio defecerunt, & blaſphema contra ſuum ipſorum caput loquuntur, & gloriæ Chriſti tantum non illudunt, quos ſibi ipſi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Epiſcopatuum habentium collegit, quorum alii extorres vagantur, nec Eccleſias habent, alii ſæpe numero gravibus de cauſis a Metropolitanis ſuis ſunt depoſiti (ſunt autem cum illis etiam Pelagiani, & Cæleſtiani, & ex illis quidam qui e Theſſalia ſunt ejecti) his inquam collectis, rem auſus eſt impiam, qualem nemo ante illum umquam auſus eſt.* Quales autem hi eſſent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem miſſa declarat (*f*), & Cyrillus inſinuat in Apologetico. Verum hæc poſtea.

(*a*) *Evagr. l.* 1. *c.* 5.
(*b*) *Act. Epheſ. edit. Pelt. t.* 4. *cap.* 1.
(*c*) *Cyril. Apolog. t.* 4.
(*d*) *Liberat. diac. Brev. c.* 6. *Niceph. l.* 14. *c.* 37.
(*e*) *Extat apud Cyr. ep. Synod.* 12.
Joannis adventus cum tyrannide.
(*f*) *Apud Cyril ep. Synod.* 4.

Quid vero idem Joannes ipſa prima die per Irenæum Comitem admiſerit adverſus Dei Epiſcopos, qui a ſancta Synodo miſſi fuerant, ut ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Epheſini Epiſcopi ad clerum Conſtantinopolitanum docent his verbis (*g*): *Agnoſcens autem S. Concilium proxime futurum ejus adventum, honorans & debitum ſacerdotale implens, miſit quoſdam Deo amantiſſimorum Epiſcoporum etiam cum reverendiſſimis clericis in occurſum ejus, ut hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifeſtarent, quod deberet a Neſtorii colloquio abſtinere, eo quod a ſancto Concilio damnatus eſſet ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipſe vero Joannes non permiſit, ſequentibus eum militibus, in itinere ſe videri. Illi nihilominus ſecuti ſunt; & domum ubi manſit occurrerunt & plu-* LXXII.

(*g*) *Act. Conc. Ep. edit. Pelt. tom.* 4. *c.* 13.

PAGIUS

Theodoſius reſcindit geſta in prima Actione.

mata, ut tanto facilius omnes conſentirent; nec ulli fieri poteſtatem exeundi Epheſo, ſive in patriam, ſive ad comitatum, priuſquam omnia rite abſoluta eſſent, quo foret neceſſitas rei maturandæ. Reſcriptum Imperatoris quod part. II. Concil. Epheſ. Act. III. legitur datum Conſtantinopoli *III. Kal. Julias*, venit Epheſum ſeptimo aut octavo abhinc die. Lectum eſt utrique parti, & properante *Palladio*, cum a Synodo, tum a Schiſmaticis reſponſum eſt, Quod a ſacra Synodo datum reſponſum, in vulgatis codicibus conſignatur *Kal. Juliis*, ſed manifeſto errore; quia fieri non potuit, ut literæ Theodoſii datæ Conſtantinopoli *III. Kal. Julias*, Epheſum tantopere diſtantem duorum dierum ſpatio advenerint. Synodus quæſta eſt, *Candidiani* artibus factum hactenus, ut veritas lateret Imperatori, petiitque ab eo accerſiri, & una quinque Epiſcopos, qui coram exponerent, quid rerum ab utraque parte, & qua ratione geſtum eſſet.

& plurimas obſervantes horas, & non permiſſi cum eo habere colloquium, manſerunt nihilominus injurias patientes. Poſt multas autem horas, cum hoc ei viſum fuiſſet evocavit Dei cultores Epiſcopos, & clericos, introducens eos per milites. Cumque illi quæ a ſancto Concilio mandabantur, manifeſta feciſſent: præmiſit magnificentiſſimum Irenæum, & qui cum eo erant, Epiſcopos, & clericos, importabiles inferre plagas noſtris commiſtris, & clericis, ut etiam in diſcrimen vitæ venirent. His igitur geſtis, venientes ad ſacrum Concilium qui miſſi fuerant Dei cultores Epiſcopi, & plagas oſtendentes, & quæ fuerant acta narrantes ſub Geſtis monumentorum, ſacroſancto Evangelio propoſito, ad indignationem moverunt ſanctum Concilium, cum eum caſtigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifeſta facta eſt. Hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc eſſe habitam a Catholicis Actionem, ex qua miſſi ſunt Epiſcopi ad Joannem: a quo male habiti, ad Patrum conſeſſum, a quo legati fuerant, redierunt.

Epiſcopi verberati juſſu Joannis.

Tertia actio.

LXXIII. Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui ſatanas præſideret, quod collectum eſt per Neſtorium, & Joannem excommunicatos Epiſcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani, & alii ob ſcelera, e throno ante ejecti Epiſcopi: locus etiam illi congruus, non ædes ſacra, ſed diverſorium fuit: non quidem in ſacris ædibus, ſed in caupona ea tractanda erant, in qua luſores, meretrices, ganeones, & reliqui nebulones ſuos ſoliti ſunt habere, & frequentare congreſſus. Convenere ibi die ipſa qua advenit Joannes vigeſimaſeptima menſis Junii, nempe die quinta a damnatione Neſtorii. In ipſo igitur Joannis diverſorio collectis ipſis, ſimul Candidianus de his, quæ hactenus Epheſi geſta eſſent, ut ſibi viſum eſt, prælocutus, recitavit litteras Imperatoris: in quarum veluti ſacra lectione aſſurrexerunt omnes Epiſcopi, illi turpiter adulantes contra Eccleſiæ morem, cum tantus honor deberetur dumtaxat divinæ Scripturæ lectioni. Proſecutuſque de rebus in Synodo geſtis narrationem, nonnulla mendacia eidem ſimul intexuit. Tunc Joannes ſuas querelas adverſus Synodum protulit, quod ab ea minime expectatus eſſet. His ita præmiſſis, perinde ac ſi Neſtorius Catholicus eſſet, & ejus doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum eſt, ſed accuſationes propoſitæ ſunt adverſus Memnonem Epiſcopum Epheſinum, & Cyrillum Alexandrinum.

Conciliabulum Neſtorii, & Joannis Epheſi.

LXXIV. Sed quænam erant iſtæ? Adverſus Memnonem quidem, quod omnes Eccleſias Neſtorio clauſiſſet; atque ejus clericis minas intentaſſet. In Cyrillum vero, quod ſcriptis ſuis ad Neſtorium Conſtantinopolim miſſis hæreſes admiſcuiſſet. Demum omnes Epiſcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpiſſime infamarunt, jactantes nimirum illorum alios eſſe Arianos, Eunomianos alios, necnon Apollinaris errore conſperſos. Cæterum in Cyrillum tantummodo atque Memnonem lata confeſtim ab eis depoſitionis ſententia eſt; amboque ut hæretici condemnati ſunt, atque ſede depoſiti; Cyrillus quidem, quod hæreticam doctrinam ſuis ſcriptis manifeſtaſſet; Memnon vero, quod Cyrilli Capitula promulgaſſet, multaque contra canones peregiſſent: reliquos autem Epiſcopos excommunicationi ſubjectos eſſe voluerunt, quouſque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem iſti, nullo a canonibus præſcripto juris ordine ſervato, vel ſpecie tenus, nec illis quos damnarunt citatis ſaltem, tantam ſententiam protulerunt, more ſchiſmaticorum & hæreticorum ſacros canones ſubvertentium.

Calumniæ Neſtorianorum in Patres Concilii Epheſini.

LXXV. At deſcribamus hic ipſam ab eis latam ſententiam, quam ſic prælocutus Joannes Antiochenus inſtar fulminis furibundus intorſit (a): *Ego quidem optarem, neminem ex iis umquam qui ad ſacerdotium a Deo adſciti ſunt, extra Eccleſiaſtici corporis communionem eiici. Sed quia uſu interdum venit, ut membra quædam immedicabili morbo corripiantur; ob totius corporis incolumitatem quædam nonnumquam reſectiones adhibeantur, neceſſe eſt. Cum itaque Cyrillus, & Memnon inſignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & ut Eccleſiaſticæ ſanctiones, piaque pientiſſimorum Auguſtorum decreta peſſumdarentur, occaſionem præbuerint; & prædictorum capitulorum promulgatione, ſe hæreticos eſſe, pleniſſime ſignificarint: æquum eſt, ut ipſi quidem exauctorationis ſententia plectantur; reliqui vero qui in ipſorum errorem abducti ſunt, excommunicationis vinculo tantiſper innodentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide a ſanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita plane acquieſcant: ita ut nihil prorſus extraneum aut peregrinum addi ſinant, & juxta piiſſimorum noſtrorum Imperatorum litteras, cœtui noſtro ſe adjungant, & controverſarum tandem quæſtionum examinatione fraterne ſuſcepta, piam fidem una nobiſcum confirment.* Hactenus ſententia Joannis atque aliorum Neſtorianorum calumniantium Cyrilli capitula, quæ ſuperius recenſuimus.

(a) Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. cap. 1.

Sententia a Neſtorianis lata in Epiſcopos Orthodoxos.

Hac ab eis lata ſententia, ſcriptus ab eiſdem eſt ad ipſam ſanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui ſic ſe habet (b).

(b) Act. Epheſ. to. 3. c. 2. edit. Pelt.

Opta-

LXXVI. Libellus damnationis a Neſtorianis ſcriptus.

Optaſſemus quidem, juxta ſanctiſſimorum Patrum canones, piiſſimorumque ac Chriſti amantium Regum noſtrorum litteras, Synodum pacate celebrari potuiſſe. Quoniam vero vos hæretico ſenſu menteque uſi, non parva temeritate tumultuationemque privatim inter vos conſenſum celebraſtis (tametſi ſecundum terminum a religioſiſſimis Principibus noſtris præfinitum præ foribus jam ageremus) omnique turbarum genere Civitatem, & ſanctam hanc Synodum impleſtis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarii, Eunomii, atque Arii improbitate, & perverſitate conſpirant, inquireretur: neque tandem Epiſcoporum undecumque piiſſimorum Imperatorum noſtrorum opera convocatorum adventum expectaſtis; cum tamen magnificentiſſimus Comes Candidianus, & ſcripto & dicto, nequicquam iſtiuſcemodi adoriremini, ſed communem omnium Epiſcoporum conſeſſum expectaretis, ſeveriſſime vobis interminaretur: Ideo tu, Cyrille Alexandrine, & tu, Memnon hujuſce Civitatis Epiſcope, ſcitote vos exauctoratos, omnique Epiſcopali honore exutos, & ab omni præterea Eccleſiaſtico miniſterio, & functione penitus eſſe amotos: quippe qui ſoli, ut ſanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaque confuſione, & turbis miſcerentur, auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui ſeditioſe, & inique contra Eccleſiaſticas ſanctiones, regiaque decreta Actis conſenſiſtis, tantiſper anathemati ſubjacete, donec agnita culpa veſtra reſipiſcatis, ſidemque a ſanctis Patribus in Nicæa Civitate congregatis expoſitam integre ſuſcipiatis nihil illi externum ac peregrinum attexentes: capita præterea hæretica a Cyrillo Alexandrino expoſita, ut quæ Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ aperte repugnent, anathematizetis; & litteris denique piiſſimorum Chriſtique amantium Regum noſtrorum, qui fidei quæſtionem quiete agitari, accurateque diſcuti præcipiunt, per omnia pareatis. Hactenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Epiſcopi ſubſcripſerunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Epiſcopus Cyri, & Paulus Emeſenus. Obſervatione quidem digna res eſt, quot quantiſque ſe involvant indumentis hæretici, ut videantur eſſe Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æſtuans, & prætenſa defenſio pietatis: *ſed venenum aſpidum ſub labiis eorum, & cum melliti ſint ſermones eorum ſuper oleum, ipſi ſunt jacula.* Nam aſpice novam fraudem.

LXXVII. Nova fraus Neſtorianorum.

Cum enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant eſſe conſcripta, ad eam tamen nequaquam miſſa fuerunt: ſed clanculo rem agentes, iſthæc cum litteris ad Imperatorem, & ad clerum Conſtantinopolitanum miſerunt: extant ipſæ litteræ. Sicque factum eſt, ut in remotioribus Civitatibus ex eorum litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cum ipſi Epiſcopi qui erant Epheſi in Synodo congregati, nihil penitus horum ſcirent? hæc enim ſe ignoraſſe, teſtati ſunt Cyrillus ac Memnon, quorum cauſa potiſſimum agebatur, in libello diu poſtea oblato Synodo. Tandem vero poſt longum temporis ſpatium iidem Neſtoriani ipſam damnationis ſententiam Epheſi publice affixerunt, ut ſuo loco dicturi ſumus.

LXXVIII.

Nec his contentus fuit cœtus ille ſatanicus: nam qui in gratiam Neſtorii non ſunt veriti adeo impudenter non Cyrillum tantum, & Memnonem, ſed univerſum ſacroſanctum damnare Concilium; addentes prævaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Epiſcoporum, reſtituunt confirmantque Pelagianam hæreſim ſæpius ante damnatam; illud impie ſtatuentes, Adæ animam minime per peccatum mortuam eſſe, privatamque vitæ gratia, neque peccatum originale eſſe propagatum in poſteros. Hæc quidem ſapientiſſimi iſti ſancito canone decrevere. Sed accidit ſive dolo malo, ſive librariorum incuria, ut hæc ipſa

Neſtoriani reſtituunt Pelagianam hæreſim.

PAGIUS XXV. *Canon Pelagianus.*

A num. LXXVIII. ad LXXX. Inter Acta Synodi Epheſinæ legitur Canon totus *Pelagii* hæreſim docens, ut hic obſervat Baronius, quem ſequuntur Janſenius, Voſſius, Uſſerius, aliique paſſim, qui ajunt Canonem illum editum fuiſſe a Joanne Antiocheno in ſuo Conventiculo, ut faveret Epiſcopis Pelagianis, qui ſe ſe ejus factioni adjunxerant. Canon apud Sanctum Gregorium lib. 6. Epiſt. 31. ad Eulogium, talis eſt: *de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit; eo quod diabolus in cor hominis non ingrediatur, & ſi quis hoc dixiſſet, anathema eſſet.* Pelagianos Epiſcopos una cum Joanne Antiocheno, & Schiſmaticis Orientalibus Conciliabulo adſuiſſe probant illi Scriptores ex Epiſtola Cyrilli, & ex literis ſanctæ Synodi, in quibus hæc leguntur: *Sunt autem cum illis* (nempe Schiſmaticis) *etiam Pelagiani, & Cæleſtiani, & ex illis quidam qui ex Theſſalia ſunt ejecti.* Quare Joannes Antiochenus, & reliqui Schiſmatici, quod egregiam ſibi operam Pelagiani Epiſcopi navaſſent, Canonem Pelagianæ doctrinæ conformem edidere. Ita vulgaris ſententia.

XXVI. *Conciliabulo Joannis Antiocheni perperam attributus.*

Verum Emin. Cardinalis Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 9. eam falſam eſſe certis argumentis oſtendit, quorum hæc ſumma. Dici non poteſt *Joannem Antiochenum* admiſiſſe ad ſuffragia ferenda in ſuo Conciliabulo eos *Pelagianos*, qui *Neſtorium* ſecuti fuerant, nempe *Julianum*, *Florum*, alioſque, ut illi Scriptores volunt. Nam initio quadraginta & amplius Epiſcopi *Joannis* Conciliabulum ſubſcripſere, quorum nomina in Actis recenſentur, ſed nullus Pelagianorum nominatur. Rurſus cum a ſancta Synodo in Relatione ad

ipſa Acta pſeudoſynodi Epheſinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibuſdam codicibus inter Catholicas Synodi ſanctiones ſpurium hujuſmodi lateret decretum: ut plane pro monſtro habendum fuerit, ut Synodus Epheſina, quam conſtat (ut dicetur) damnaſſe Pelagianos, haberet nihilominus conſtitutionem, qua hæreſis Pelagiana confirmaretur.

LXXIX. Senſit quidem & detexit atque damnavit ejuſmodi impoſturam ſanctus Gregorius Papa; collationeque facta cum antiquo codice Romanæ Eccleſiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices depravatos eſſe redarguit. Extant hac de re ejuſdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium (a) Epiſcopum Alexandrinum, ad Anaſtaſium (b) Epiſcopum Antiochenum, & ad Narſetem (c) Comitem. Sic igitur Neſtoriani furore perciti, nulla habita conſideratione non dico Epheſini Concilii nuper habiti, ſed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Conſtantinopoli, & in Palæſtina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæreſis, ad defenſionem ſui erroris adjunxerunt ſibi collegas impietatis Pelagianos Epiſcopos: licet ipſorum aliqui paulo poſt ſanioris mentis effecti, deficientes a ſceleratorum militia, ad Catholicæ Eccleſiæ caſtra ſe receperint, ut teſtatur Synodica per Palladium ad Theodoſium miſſa (d). Hinc videas, quod cum numerentur in hoc ipſorum primo conventu Neſtoriani Epiſcopi quadragintatres, poſtea recenſeri triginta (e) tantum & octo, indeque trigintaunum (f). Hic

(a) Greg. l. 6. ep. 31. (b) Greg. l. 4. ep. 47. (c) Greg. l. 5. ep. 14. (d) Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 4. c. 10. (e) Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 4. c. 7. (f) Ibid. c. 10.

PAGIUS

ad Theodoſium per *Palladium* Magiſtrianum miſſa triginta quinque Epiſcopi ſchiſmatici nominatim recenſeantur, nullus inter eos Pelagianorum cernitur, quod ipſum in literis Synodalibus, in quibus damnantur Orientales, videre eſt. Hoc ipſum colligitur ex literis Concilii ad Cæleſtinum, in quibus Patres de Joanne Antiocheno ſcribunt: *Sibi ipſi velut collegium circiter triginta hominum nomen Epiſcoporum habentium collegit, quorum alii extorres vagantur, nec Eccleſias habent, alii ſæpenumero gravibus de cauſis a Metropolitanis ſuis depoſiti ſunt (ſunt autem cum illis etiam Pelagiani, & Cæleſtiani, & ex illis quidam, qui ex Theſſalia ſunt ejecti*, &c. Ex quibus Pelagianos non inter illos triginta, ſed potius illorum triginta comites, vel adſtipulatores eſſe deducit Card. Noriſius; alias cur una cum illis triginta Epiſcopis Conciliabuli Acta non ſubſcripſere?

XXVII. *Epiſcopi hujus Conciliabuli immunes a labe Pelagiana.* Sed neque dici poteſt, Epiſcopos Orientales, qui pro Antiocheno contra *Cyrillum* conſpirarunt, Pelagiana hæreſi infectos fuiſſe. Nam cum abſoluta Synodo Antiochenus obſtinato contra illam animo diſceſſiſſet, iterumque cum iiſdem Epiſcopis Antiochiæ *Cyrillum* ſacris interdixiſſet, acceptis minacibus literis Theodoſii ab *Ariſtolao* Tribuno delatis, quibus illi, & Cyrillo, ſi quamprimum non convenirent, exilium indicebatur, fidei ſuæ ſymbolum texuit, quod cæteri Epiſcopi Antiochiam vocati ſubſcripſere, ac per *Paulum* Epiſcopum Emeſenum ad Cyrillum perferendum curavit; in quo ſane ſymbolo, quod in Actis Concilii Epheſini legitur, & recitatur a Liberato cap. 8. nonniſi de Chriſto verba facit: altumque de controverſiis Pelagianis ſilentium. Sanctus Cyrillus eo Symbolo lecto, Catholicum Joannem cum cæteris ſuis Orientalibus pronunciavit, datis hac de re ad amicos literis. Valeriano Iconii Epiſcopo hæc ſcripſit: *Univerſi Orientales Epiſcopi ſimul cum Domino meo religioſiſſimo Antiochenorum Epiſcopo Joanne per ſcriptam, manifeſtamque conditionem clarum conſtituere univerſis, quoniam pollutas quidem Neſtorii novitates condemnant, anathematizantque nobiſcum*; quod ipſum ex ſuggeſto publice in Alexandrino templo teſtatus eſt. At ſi Joannes & Collegæ Pelagiana dogmata propugnaſſent, mancum fidei ſymbolum edidiſſent, neque Catholici pronunciari a Cyrillo debuiſſent, niſi etiam Cæleſtii errores ſcripto damnaſſent.

XXVIII. Sane Orientales irati *Cyrillo*, quod duodecim anathematiſmos exaraſſet, quos dein Synodus ſequeretur, eiſdem reluctabantur, quaſi Cyrillus unus Conciliorum Magiſter haberi vellet. Hinc latæ contra *Neſtorium* ſententiæ nomina addere recuſabant, unde *Cæleſtio*, nedum Neſtorio patronos ſemet præbere videbantur, ex quo ea nata ſuſpicio eſt, Neſtorianos eos eſſe, vel Cæleſtianos. Ecce verba Synodi in Epiſtola ad Provinciarum Epiſcopos: *Cumprimis Neſtorii & Cæleſtii ſententias ſequi manifeſte ſunt ex eo deprehenſi, quod Neſtorium nobiſcum condemnare noluerunt.* Utraque pars tum Cyrilli, tum Joannis Antiocheni communionem cum Cæleſtianis ſibi invicem exprobrabat, quo adverſarios in omnium deteſtationem & odium traheret. Cyrillus in Epiſtola ad Cæleſtinum loquens de Joanne Antiocheno ait: *Cum vix curru diſiliiſſet Joannes, cubiculumque ingreſſus eſſet, adhuc pulverulentus ſententiam putidam, & ſtultam cum iis tulit, quos conſentientes habebat. Erant autem viri agreſte, & Cæleſtiani depoſiti, & qui Neſtorii dementiam tuebantur.*

Orientales Pelagianiſmum Orthodoxi objiciebant.

XXIX. *Et vice verſa Orthodoxi Orientalibus.* Porro hanc eamdem calumniam *Cyrillo* ſchiſmatici inurebant, ut ex eorum literis ad *Rufum* Theſſalonicenſem patet, quæ in Conciliabulo Epheſino leguntur. Hanc quidem ab Orientalibus de Cyrillo calumniam falſo diffamatam adeo certum eſt, ut a nullo in dubium vocari poſſit; etenim Cyrillus cum Catholicis *Pelagianos* damnavit. Illa vero quæ Cyrillus de Orientalibus publicabat, quod Cæleſtianos in communionem admitterent, non per calumniam quidem ſcripta ſunt, ſed ex ſuſpicione concepta, tum quod *Pelagiani* tanquam *Neſtorii* excubitores advenerant, tum quod Orientales eidem Neſtorio favere videbantur, & ſi qui aderant Pelagianorum, eos ad colloquia admittebant; ex quibus tamen non fit, Orientales poſſe a quoquam tanquam Pelagiana hæreſi infectos traduci; cum nunquam Pelagianos ad ferenda ſecum ſuffragia admiſerint, ac *Cyrillum* infamaturi eumdem communicati cum Pelagianis conſilii accuſarint. Quæ aperte demonſtrant, Orientales non modo Pelagianorum Doctrinam; verum etiam perſonas damnaſſe; & nonniſi ex ſuſpicione colluſionis cum *Cæleſtio* accuſatos fuiſſe a Catholicis, quod ex ſupra recitatis Synodi verbis non obſcure colligitur.

XXX. Orientalibus a Pelagianæ hæreſeos nota vindicatis, quid de Canone illo Pelagiano, quem Gregorii M. teſtimonio in ſchiſmaticorum Actis legi

Hic finis Concilii malignantium, ſynagogæ conſpirantium in Chriſtum & Eccleſiam ejus, ex quo malorum omnium fluxere principia.

LXXX. Legatorum adventus.

Poſt hæc autem accidit, ut duodecim diebus elapſis, nimirum decima Julii, legati a Cæleſtino Pontifice miſſi appellerent Epheſum: qui licet antea expectati, ſed varietate temporum eorum navigatione præpedita, tardius appulerunt: cum tamen ſatis Synodo viſum eſt, rem aggredi, quod loco ipſorum Cyrillus adeſſet, qui ex Cæleſtini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, a Patribus digne, (ut par erat) excepti ſunt Arcadius & Projectus Epiſcopi, atque Philippus S. R. E. presbyter, Apoſtolicæ ſedis legati: qui litteras obtulerunt legendas a Cæleſtino Papa ad Synodum datas: quæ (ut ſcriptæ erant) Latino ſunt recitatæ ſermone ob dignitatem Apoſtolicæ ſedis Latine ſcribentis: inde eædem Græcæ redditæ, iterum lectæ ſunt, atque omnium ſententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus fauſtis acceptæ. Poſt hæc vero Firmus Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ de his quæ hactenus acta eſſent in Synodo, quomodo videlicet ex præſcripto litterarum Cæleſtini Papæ ad Cyrillum & ad Neſtorium & alios eumdem Neſtorium hæreticum & contumacem omnium ſententia condemnaſſent, eoſdem legatos reddidit certiores. Excuſaverunt autem iidem legati tarditatem ſuam & moram ex maris tempeſtate productam: petieruntque ſibi legi quæ ab ipſis hactenus decreta fuiſſent, ſic in Synodo loquente Philippo legato (a):

Quarta actio Concilii Epheſini.

LXXXI. *Gratias agimus ſanctæ venerandæque huic Synodo, quod litteris Cæleſtini ſanctiſſimi beatiſſimique Papæ vobis recitatis, ſanctæ Eccleſiæ membra, ſanctis veſtris vocibus, piiſque præconiis, ſancto veſtro capiti vos exhibueritis: non enim ignara eſt veſtra beatitudo, totius fidei, cæterorumque Apoſtolorum caput B. Petrum Apoſtolum extitiſſe. Proinde cum noſtra parvitas multis magniſque tempeſtatibus jactata & impedita aliquanto ſerius acceſſerit: rogamus ut ea nobis patefieri mandetis, quæ ante adventum noſtrum in ſacri hac Synodo acta ſunt; quo juxta ſanctiſſimi Papæ noſtri præſentiſque hujus cœtus ſententiam, & nos quoque illa noſtro ſuffragio confirmemus, noſtroque calculo approbemus.* Ita ipſe. Poſt hæc prælocutus eſt Theodorus Ancyræ Epiſcopus nonnulla in laudem Cæleſtini Pontificis; indeque ſubſecuta Actorum lectio, & Neſto-

Cognitis actis Neſtorius iterum damnatur.

(a) *Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 2. c. 15.*

PAGIUS

Gregorius M. teſtatur Orientales non fuiſſe Pelagianos.

legi Baronius, aliique ſcripſerunt, dicendum ſit, docte exponit Emin. Card. Noriſius, demonſtratque Canonem illum ab iiſdem Orientalibus nequaquam procuſum fuiſſe, nec hujus dicti alterum a *Gregorio* teſtem dat, qui lib. VI. Epiſt. XXXI. ad Eulogium, Orientales qui cum Joanne Antiocheno contra Cyrillum ſtetere, ab omni Pelagianiſmi ſuſpicione abſolvit. Etenim poſtquam Gregorius dixit, tranſmiſſas ſibi fuiſſe definitiones veluti ab Epheſina Synodo aſſertas, quarum una erat: *Adæ animam peccato non eſſe mortuam, quoniam diabolus in cor hominis non ingreditur*, hæc ſcribit: *quia ergo perſcrutantes Epheſinam Synodum nihil in ea tale invenimus contineri; de Ravennati quoque Eccleſia vetuſtum valde Codicem ejuſdem Synodi ad nos deferri fecimus, & ad Synodum, quam habebamus, eum ita concordare invenimus, ut in nullo diſcreparet, & nihil aliud continet in definitione anathematis, & reprobationis, niſi quod duodecim Capitula beatæ memoriæ Cyrilli reprobant.* En apertiſſime teſtatur Gregorius Orientales Schiſmaticos nihil Pelagiano ſimile dogmati docuiſſe, ſed tantum anathemata publicaſſe contra XII. Cyrilli Capitula, quæ etiamnum ex Actis Conciliabuli Schiſmaticorum patent.

XXXI. *Canon Pelagianus Actis Synodi Epheſinæ inſertus.*

Gregorius itaque in ea ſeu ad Eulogium, ſeu ad Narſem Comitem Epiſtola, non ſcribit Canonem illum Pelagianum Epheſi ab Hæreticis, vel a Schiſmaticis inſertum, ut illum vulgaris, quam impugnamus, ſententia interpretatur; ſed ait quemdam Pelagianum Acta Synodi ſuis annotationibus correxiſſe, & dictum Catholicum Epheſinæ Synodi expunxiſſe, addito Canone Pelagiano. Ut enim intelligatur Epiſtola XXXI. ad Eulogium libri VI. legenda prius eſt Epiſtola ad Narſem Comitem CXIV. quæ eſt XIV. quinti libri. In hac ſcribit Sanctus Pontifex: *Hunc ergo locum* (nempe cum peccavit Adam, ejus eſt anima mortua) *qui in eodem codice, qui mihi a Fratre meo Joanne* (ſc. Jejunatore Conſtantinopolitano Epiſcopo) *Epiſcopo tranſmiſſus eſt, annotavit hæreticum, Pelagianus eſt, quia ſententia iſta evidenter Pelagii eſt.* At in Epiſtola ad Eulogium ſcribit: *prætcrea ante triennium cogente cauſa Monachorum Iſauriæ, qui hæretici accuſabantur, ſatisfaciens mihi quondam Frater & Conſacerdos meus Dominus Joannes literas miſit, quibus nitebatur oſtendere eos Epheſinæ Synodi definitionibus contradixiſſe, & velut ex eadem Synodo certa nobis, quibus ipſi obſiſterent, capitula deſtinavit. Inter alia autem ſcriptum illic continebatur, de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & ſi quis hoc dixiſſet, anathema eſſet.* Ille vero Codex tranſmiſſus a Joanne Patriarcha Conſtantinopolitano non erat codex continens Acta Synodi Epheſinæ, ut contrariæ ſententiæ Auctores exiſtimarunt, ſed Codex contra quemdam Athanaſium Presbyterum, ex Epiſtola XIV. ad Narſem. Neque oppoſitum docet Gregorius lib. VII. Epiſt. XLVII. ad Anaſtaſium Antiochenum, dum ſcribit: *Sed quia ex annotatione hæretici Codicis, qui ad me ex Regia Urbe tranſmiſſus eſt, agnovi hoc, quod quædam capitula Catholica cum hæreticis fuerant reprehenſa*, nempe ſignis & annotationibus a Pelagianis appoſitis de quibus Gregorius in illa ad Narſem Epiſtola. Garnerius Tom. II. Oper. M. Mercatoris pag. 62. & ſeqq. recte etiam Canonem illum Schiſmaticis Orientalibus perperam attributum refellit.

A num. LXXX. ad CLXXXIII. Interim die decima Julii *Philippus* Presbyter, *Arcadius* & *Projectus* Epiſcopi Epheſum appulere, eademque die habita *Actio ſecunda*; poſtridie *Actio* III. in XXXII.

Actio II. III. & IV. Concilii.

ſtorii iterata damnatio: hæc ex Actis Epheſini Concilii. Abſolutaque ejuſdem Synodi œcumenicæ quarta ſeſſio. Vidiſti, lector, & conſideraſti, puto, in plena Synodo profeſſum Philippum Apoſtolicæ ſedis legatum eſſe Catholicæ Eccleſiæ caput Romanum Antiſtitem, reliquos vero omnes Epiſcopos ſub hoc capite membra: quod quidem eſt ſuſceptum elogium abſque invidia, & fauſtis poſtea præconiis acclamatum. Sed quæ die ſequenti acta ſint, dicere proſequamur.

LXXXII. Quinta actio Epheſin. Conc.

Undecima Julii in ſolitum conceſſum, ad Dei genitricis Mariæ eccleſiam Catholici omnes Epiſcopi convenere: ubi poſt Juvenalis Epiſcopi Hieroſolymorum prælocutionem, ad ea quæ heſterna die acta eſſent in Synodo, legati Apoſtolicæ ſedis in damnationem Neſtorii ſuum calculum adjecere: quorum primo loco Philippus presbyter ſententiam ſuam dixit his verbis (a): *Nulli dubium eſt, immo ſæculis omnibus notum eſt, ſanctum beatiſſimumque Petrum Apoſtolorum principem & caput, fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, a domino Jeſu Chriſto Salvatore noſtro, humanique generis Redemptore cæleſtis regni claves accepiſſe, ſolvendique atque ligandi poteſtate quam acceperat, uſum fuiſſe; necnon per ſucceſſores ſuos hucuſque ſemper vivere, cauſaſque decernere, ſemperque victurum eſſe. Hujus itaque ordinariis ſucceſſor & Vicarius ſanctus beatiſſimuſque Papa & Epiſcopus noſter Cæleſtinus nos ſuos pro ſe quaſi Vicarios ad hanc ſanctam Synodum miſit, &c.* Intelligis ne, quem ſibi locum in Eccleſia Catholica jure vendicare ſemper conſueverint Petri ſucceſſores Romani Pontifices? & in quam frequenti auditorio, quamque celebri totius plane Catholici orbis theatro, cunctis ſpectantibus & audientibus, ſit tantæ rei veritas prædicata? quam non dico Catholici omnes qui aderant, ſumma conſenſione pronis auribus acceperunt: ſed eadem ipſa præclarioribus quoque præconiis confeſſus eſt qui cæteris eruditior in caſtris adverſariis modo ſub Joanne militabat Theodoretus, cum poſtea ab his expediens ſe nexibus privatorum affectuum, liberiori voce ſæpius ſuis epiſtolis (ut dicemus) tantam profeſſus eſt veritatem. Sed cœptam jam hiſtoriam proſequamur.

(a) *Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 2. c. 16.*

De Primatu Apoſtolicæ Sedis.

LXXXIII. Poſt Philippum legatum duo reliqui in eamdem ſententiam pedibus abiere, & in damnationem Neſtorii dictis ac pronunciatis ſententiis ſubſcripſere, primoque loco Philippus presbyter S. R. E. legatus ſubſcripſit ante duos reliquos legatos Epiſcopos: quibus intelligas, quod etſi præſtare dignitate certum ſit Epiſcopos presbyteris, eos tamen qui proxima connexione capitis, Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuiſſe, quo interdum præferrentur Epiſcopis. Actis igitur jam contra Neſtorium a Synodo oecumenica, legatorum ſubſcriptione munitis, ſcripta eſt epiſtola Synodalis ad Theodoſium Imperatorem de confirmata damnatione Neſtorii per legatos Apoſtolicam vicem agentes non ſolum Cæleſtini Romani Pontificis, ſed totius orbis Occidentalis Epiſcoporum, eſt epiſtolæ principium (b): *Veſtram, Chriſtianiſſimi Reges erga pietatem curam & ſtudium univerſorum Deus apprime gratam acceptamque habet, &c.* Dedit eadem Synodus aliam præterea epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eodem quoque argumento conſcriptam, & legatorum etiam ſubſcriptione munitam, quæ ſic incipit (c): *Huc devenimus, ut rem apprime luctuoſam vobis indicare cogamur &c.* Sed cum videas in neutris harum Synodalium epiſtolarum ullam penitus mentionem haberi de rebus geſtis per adverſariorum conciliabulum, damnatiſque ab eis Cyrillo cum Memnone & univerſa Synodo, de quibus in primis expoſtulandum plurimum fuiſſet; evidens eſt argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum ſub ſilentio actitata.

Epiſtolæ Synodales miſſæ Conſtantinopolim.

(b) *Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 2. c. 17.*

(c) *Act. Epheſin. edit. Pelt. to. 2. c. 33.*

LXXXIV. Sed quem non moverunt illi lapidem quamve artem & dolum intentatum prætermiſere, quibus Cyrillum, quem præ cæteris odio proſequerentur, aliqua aſpergere poſſent infamia & ſugillare calumnia? Qui enim viderant ſic in Orientem obſtruxiſſe aditus omnes, ne quid litterarum ad Imperatorem perferri poſſet: cum ſciſſent de damnatione Neſtorii ſcriptas fuiſſe litteras Alexandriam a Cyrillo, occurrentes his, in Ægyptum dedere litteras quibus ſignificarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus inſecutus eſt Joannem Chryſoſtomum, commotum contra Neſtorium eumdem abſque perendina dilatione excommunicaſſe: quæ quidem res commovit animos

Verſutiæ Neſtorianorum & calumniæ in Cyrillum.

PAGIUS in qua lecta quæ ante geſta fuerant in depoſitione *Neſtorii*, & dicta in eumdem *Neſtorium* a tribus legatis ſigillatim ſententia, & poſtea relatum a Synodo ad Imperatorem de Legatorum adventu, & poſtulata diſcedendi facultas, quaſi omnia peracta eſſent, ut videre eſt part. I. Concil. Epheſ. Act. II. *Actio IV.* peracta eſt die XVI. Julii, in qua oblatus a *Cyrillo* & *Memnone* libellus, quo apud ſanctam Synodum expoſtularunt de injuria ſibi ab Orientalibus facta, petieruntque vocari *Joannem*; qui cum non comparaTet, pronunciatum a Patribus irrita eſſe quæ Joannis Synodus feciſſet adverſus Cyrillum & Memnonem; decretumque ut hac de re ſcriberetur Imperatori, ac tertio citaretur *Joannes*, priuſquam jure in ipſum ageretur.

Die

mos etiam ſanctiſſimorum virorum, & inter alios Theodori Peluſiotæ, qui ad Cyrillum in hæc verba ſcripſit epiſtolam (a):

(a) Iſidor. Peluſ. l. 1. ep. 310.

LXXXV. Iſidorus Peluſiota Cyrillum admonet.

Præpoſterus favor haud acute cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter ſi ab utraque larva purus atque immunis eſſe ſtudes, noli violentas ſententias ferre; verum illata crimina juſto & integro judicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia ſcit antequam oriantur, pro ſua humanitate deſcendere ac Sodomorum clamorem perſpicere voluit hinc videlicet nos ad res accurate perſcrutandas ac proferendas erudiens. Multi enim ex iis qui Epheſi coacti ſunt; te traducunt, ut tuas inimicitias perſequentem & ulciſcentem, & non ea quæ Jeſu Chriſti ſunt, orthodoxe quærentem: Theophili (inquiunt ex ſorore nepos eſt, illiuſque mentem & ſententiam imitatur: Ut enim ille perſpicue adverſus divinitus afflatum ac Deo carum virum Joannem, (Chryſoſtomum ſcilicet) furorem effudit; ſic etiam iſte gloriari ac ſe jactare expetit, etiam ſi latum ſit inter eos qui accuſantur, diſcrimen. Hactenus Iſidorus, qui & aliam ejuſdem ferme argumenti ad eumdem dedit epiſtolam quæ ſic incipit (b). *Terrorem mihi divinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.* Quod inſuper iiſdem calumniarentur *hæretici*, Cyrillum affirmantem unam tantum in Chriſto eſſe perſonam, eundem aſſerere unam in Chriſto naturam, idem Iſidorus ſcripſit ad ipſum epiſtolam (c), qua ſignificavit ex plurimis S. Athanaſii ſententiis liquido apparere, ex duabus Chriſtum conſtare naturis. Cæterum veritatem tandem edoctus, ipſe Cyrillum ut perſtet in ſententia immobilis adhortatus eſt; aliamque poſtea ad eum ſcripſit epiſtolam (d).

(b) Iſidor. l. 1. epiſt. 370.

(c) Iſidor. l. 1. epiſt. 323.

(d) Iſidor. l. 1. ep. 324.

LXXXVI. Victor monachus calumniis preſſus vix reperit fidem ſuæ innocentiæ.

Quid inſuper Neſtoriani? De Victore quodam ſanctiſſimo monacho in vulgus ſparſere, quod hoſtis Cyrilli eſſet, & ea ipſa ſaperet, quæ Neſtorius impie prædicaret: ſed accidit ut idem Epheſum ſe conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porro rem geſtam ſcitu dignam ipſe Cyrillus in Apologia ad Theodoſium Imperatorem ita deſcribit: (e) *Expertus eſt mecum infrenatæ linguæ jacula dilectus quoque ſolitarius Victor. Prædicarant enim de ipſo quidam ex his forte qui mentiri conſueverunt, quod & ipſe abſurda quædam ſit contra me nugatus. Ita ut cum Epheſum ad me veniſſet, vhementer illum nonnulli ex ſancta Synodo accuſarint; immo univerſi, unum eſſe ex impiorum numero, vociferantes, averſati ſint: conſtanterque parricidam & homicidam, & ſi quæ alia ſunt hujuſmodi, nominarint. Et cum hoc ſenex intellexiſſet, multis admodum ipſum ſanctis Epiſcopis circumſtantibus, ſublatis in cælum manibus, præter morem, per ſacroſanctum baptiſma, & veneranda Chriſti myſteria, nullius horum ſcelerum ſe conſcium eſſe juravit: atque ita vix tandem offenſorum animos ego & ipſe pacare potuimus.* Hæc Cyrillus. Cognoſcis jam ſatis, puto, lector, per quos mendaciorum & verſutiarum infractus ſerpere ſoleat infelix impietas; ipſam vero veritatem, etſi mille hoſtium cuneis circumvalletur, erectam ſui fiducia recta progredi, & cælum magna ſemper alacritate conſpicere. Sed Synodalia proſequamur Acta.

(e) Cyrill. Apol. to. 4.

LXXXVII. Sexta actio Concilii Epheſini.

Elapſis ab hac ultima ſeſſione diebus quinque, cum hoc interſtitio temporis Catholicis innotuiſſent Epiſcopis, quæ Neſtoriani impudenter egiſſent adverſus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antiſtites: conſulturi quid in re tanta agendum foret, decima ſexta menſis Julii in eamdem Dei genitricis baſilicam convenere. Ubi primum oblatus eſt querelarum libellus a Cyrillo Epiſcopo Alexandrino & Memnone Epheſino adverſus Joannem, quod licet ſua culpa ſero, longeque poſt præſcriptum tempus adveniſſet, ſibi tamen Judicis officium vendicaſſet, ſpretiſque Patribus Synodi, Neſtorio communicaſſet, clandeſtinamque Synodum ex improbis & ejectis Epiſcopis collegiſſet, auſuſque eſſet, nulla ſervata judicii ratione, abſque dominatione vel citatione præmiſſa, in ipſos ſententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoque a Concilio univerſo, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Epiſcopus, nullius eſſe penitus juris aſſeruit, quæ a communicantibus cum Ne-

PAGIUS. XXXIII. *Actio V. Concilii.*

Die XVII. Julii habita *Actio quinta* & *Joannes* tertio vocatus, qui cum renuiſſet Legatos Epiſcopos per ſe audire, Synodus lata in eum ejuſque Epiſcopos excommunicationis ſententia ſtatuit iterum irrita eſſe, quæ adverſus *Cyrillum*, alioſque geſta eſſent. Facta inſuper Relatio de ſententia a Synodo adverſus *Pelagianos* Epiſcopos dicta, ut videre eſt part. II. Concil. Epheſ. Act. V. Interim *Joannes* tentavit occupare literis Imperatoris animum, ab eoque petiit, Synodum vocari, aut Conſtantinopolim aut certe Nicomediam unde citius nuncii perferrentur in Urbem Regiam. *Irenæus* Comes, quem Joannes ad Imperatorem miſerat, Conſtantinopolim venit, & procuravit damnationem *Cyrilli* in Eccleſia publicari. Verum adveniente *Joanne* medico & Syncello Cyrilli, Aula in partes ſciſſa eſt. Vicit ſententia de mittendo e Primoribus aliquo, qui tres eſſe depoſitos nomine *Theodoſii* juberet, *Cyrillum*, *Memnonem*, & *Neſtorium*, omneſque in unam Synodum cogeret. Miſſus igitur *Joannes* Comes ſacrarum, cum literis Imperatoris ad omnes utriuſque partis Epiſcopos nominatim inſcriptis, ut coitionis in unam Synodum initium daretur. Die

Neſtorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repugnantibus, acta eſſent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petiit, ut Joannes auctor omnium audiretur; eumque judiciali ordine ob eam cauſam eſſe citandum.

LXXXVIII. Joannes ſecundo citatus contumax reſiſtit.

Miſſi ſunt igitur tres Epiſcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi convenirent ipſum Joannem Antiochenum Epiſcopum: ſed a militibus vetiti ſunt ad eum accedere, vixque intra ædium admiſſi veſtibulum: dimiſſi vero cum minis, jurgiis, atque blaſphemiis in fidem Catholicam, ad ſanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Epiſcopos juſſo ſecundo citari, occurrentibus eiſdem militibus evaginatis gladiis, vix tandem ejuſmodi a Joanne per milites elicuere reſponſum: *Epiſcopus Joannes ait: Nos homines per nos gradu motos, & excommunicationis vinculis innodatos reſponſo non dignamur.* His & aliis relatis per miſſos Joannem Epiſcopos, etſi ſatis ſuperque ea videri poterant ad hominis proterviam declarandam, tamen adhuc tertio eſſe citandum, ſancta Synodus ſtatuit. Sicque his rebus geſtis, finem accepit ejus diei Actio: cum Juvenalis Hieroſolymitanus Epiſcopus inter alia in Joannem Antiochenum, incuſans ejus refractarium animum, dixit, ob legatos ſaltem Apoſtolicæ ſedis Roma miſſos eum parere debuiſſe: *Cum præſertim* (inquit) *Apoſtolica ordinatione & antiqua traditione in conſuetudinem abierit, ut Antiochena ſedes perpetuo a Romana dirigeretur, judicareturque.*

LXXXIX. Joannes publicis ſcriptis declarat Cyrillum Apollinariſtam.

Poſtquam autem ejuſmodi contumelioſum reſponſum Epiſcopis illis miſſis Joannes dediſſet, jamque palam detexiſſet, a ſe Cyrillum cum univerſa Synodo excommunicatum: adjiciens crimen crimini, confeſtim chartas publice juſſit affigi, quibus declararetur Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus eſſe ſectæ Apllinaris hæreticus, continebat eadem ſcheda, omnia de Cyrilli hæreſi jam nunciata eſſe Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad ſequentis diei Synodum retulit.

XC. Septima actio Concil. Epheſini.

Decimaſeptima igitur die Julii in eadem Deiparæ eccleſia collectis in unum Epiſcopis, Cyrillus de affixa publice charta queſtus, petiit moneri debere Joannem de eadem affixa charta & irrogata contumelia rationem reddere; oſtendenſque quam longiſſime abeſſe, ut aliquando Apollinarem vel aliquem hæreticorum ſectatus fuerit, in eumdem Apollinarem & alios omnes hæreſiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit ſanctæ Synodo, Joannem tertio per tres Epiſcopos citari: delectique ſunt ad opus Daniel Epiſcopus Coloniæ in Armenia civitatis, Commodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ civitatis Helleſponti Epiſcopus. Accidit autem, ut cum hi ad Joannis habitationem ſe contuliſſent, & a clericis Joannis male excepti eſſent, a militibus qui aderant commiſerationis cauſa fuerint ex eorum manibus liberati; cognoſcebant enim illi Commodum Epiſcopum, in cujus civitate aliquando verſati eſſent. Demum Archidiaconus Joannis chartam dedit ad Synodum deferendam, quam Epiſcopi accipere noluerunt, quod non ipſorum id muneris eſſet. Adjecit poſtea archidiaconus Joannis nomine ejuſmodi verba: *Neque vos ad nos mittatis; neque nos in poſterum quicquam ad vos mittemus: ſiquidem poſtquam decreto noſtro ſemel ad Imperatorem detulimus; quid opus ſit facto, ut ipſe ad nos perſcribat, expectabimus.* Hæc ille. Cum vero cuncta quæ accidiſſent miſſi Epiſcopi revertentes Synodo expoſuiſſent; quid decreverint Patres, dicturi ſumus, ubi primum quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam Synodo obtulerat Epiſcopis, dixerimus: innotuit illa poſtea, quæ ſic ſe habet (a): (a) *Acta Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 3.*

Epiſcopis a nobis excommunicatis ſancta Synodus hæc ſignificat, & ſuadet.

XCI. Epiſtola pſeudo-Synodi ad Synodum œcumenicam.

Grave re vera eſt, peccare, Deumque & Dominum ad iracundiam provocare: ſed longe gravius eſt & periculoſius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malum vos eo ipſo manifeſte incidiſtis, quod iniquis ſeditioſiſque Cyrilli Alexandrini & Memnonis Epheſini ſtudiis & machinationibus animo pertinaci adſtipulari hactenus non deſinitis. Quare & hac quoque de cauſa excommunicationem perpeſſi eſtis; nec injuria. Nam cum amicitiæ oſtium per noſtram ſententiam patefactum vobis cerneretis; nihili id duxiſtis

PAGIUS XXXIV. *Actio VI. & VII. Concili.*

Die XXII. Julii, celebrata *ſexta Actio*, in qua damnatum *Symbolum Theodori*. Die ultima Julii coacta *ſeptima Actio*, interimque Epheſum *Joannes ſacrarum Comes* advenit, & Epiſcopis ambarum partium condixit in ſequentem diem ad ſuum diverſorium. Adfuerunt Joannes Antiochenus & Neſtorius cum ſuis; adfuit & *Cyrillus* cum aliis Epiſcopis, ortaque eſt altercatio, aliis negantibus *Neſtorium* intereſſe debere, aliis contra contendentibus, & *Cyrillum* reiicientibus. Comes *Neſtorium* & *Cyrillum* in cuſtodiam tradidit, monuitque Imperatorem, Epiſcoporum animos irreconciliabiles videri. Tentavit idem Comes partium concordiam, ſed fruſtra. In his rerum anguſtiis jubet Imperator Neſtorium recedere a Concilio, & ex utraque parte Legatos ad Urbem Regiam venire; nec videntur morati, quominus ſe ſe in viam darent; cum Orientales ſuis ad ſocios literis ſe Chalcedone fuiſſe *die quarto* Septembris teſtentur. Suos Legatos elegit ſacra Synodus, ſuoſque Orientalis factio. Imperator legatos Schiſmaticorum in villa Rufinia-

ſtis, neque ut ab excommunicationis vinculo abſolveremini, quicquam penſi habuiſtis; immo vero hominum hæreſi contaminatorum, ſanctorumque Patrum canones & Imperatorum decretum fœde calcantium, & ſexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omnique Epiſcopali dignitate exuti ſunt) neceſſitudine & conſuetudine uſque hodie libere utimini. Scitote proinde, niſi mature quod æquum eſt provideritis, & a noxio illo commercio vos ſemoveritis, fidemque ſanctorum Patrum Nicænorum ſincere complexi fueritis, & noſtro tandem conſenſui juxta religioſiſſimorum Regum noſtrorum præſcriptum placide citra ullam omnino contentionem aut turbam vos adjunxeritis; fore ut veſtram ſtultitiam juſtius quam noſtram ſententiam accuſaturi ſitis. Hactenus Joannis delirium.

XCII. Schiſmatici excommunicati.

Cum autem ſancta œcumenica Catholicorum Synodus relatione Epiſcoporum de Joanne audiſſet, quam procul abeſſet, ut ſpes aliqua eſſe poſſet Synodo illum citatum adfore, qui obſtinatus perſiſteret, Judicemque omnium tamquam phreneſi correptus ageret: haud diutius diſſimulandum rata, in ipſum & qui cum eo erant Epiſcopos anathematis ſententiam tulit, niſi quamprimum ab eo receſſerint: nomina autem ſingulorum expreſſit, inter quos Theodoretus reperitur, qui ut armiger Joanni inhæreſcebat: erunt omnes numero trigintaſex. Inſuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Synodus prorſus irrita eſſe duxit: ſcripſitque de his Synodalem ad Theodoſium Imperatorem epiſtolam, cujus eſt exordium: (a) *Quæ ſanctæ ſunt Synodo a dominatione veſtra mandata, &c.* qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere ſineret, qui a ſchiſmaticis ſeorſum ab univerſis collectus fuit ſchiſmaticorum conventus; ageretque ipſe Conſtantini Magni exemplo, qui quos ſciret a cœtu omnium eſſe diviſos, pœna mulctandos exilii cenſuiſſet: nec ullo pacto fieri poſſe, ut nomen Synodi obtineret conventus trigintaſex Epiſcoporum ſchiſmaticorum, qui præſertim damnatos jam haberet Pelagianos admixtos, cum e contra eſſet vere legitima Synodus univerſalis ducentorum & decem Epiſcoporum, quæ præcipue legatos ſecum habeat Apoſtolicæ ſedis omnium Occidentalium vicem agentes. Jubeatque ad poſtremum, rogant, ut quæ a ſancta Synodo contra impium Neſtorium geſta ſunt, ſolidam obtineant firmitatem.

(a) *Apud Cyrill. ep. Synod.* 5.

Synodalis ad Imper. ſcripta.

XCIII. Synodalis Encyclica ſcripta ad omnes.

Scripſit inſuper eadem ſancta Synodus epiſtolam Encyclicam ad univerſos Chriſti fideles, quibus omnium Epiſcoporum nomina, qui damnati omnium conſenſu fuerant, voluit innoteſcere: eſt ipſius initium (b): *Cum eſſemus Epheſi ſecundum Imperatoris litteras congregati, &c.* cui adjecere ſex canones, quibus ſancta Synodus ſignificavit ne quis ſe conjungeret cum Neſtorio, vel ejus partes tutantibus & inhærentibus ſchiſmaticis Joanni ac ſociis vel ſectæ Pelagianæ viris; qui vero ſecus fecerint, ut deiicerentur ab Epiſcopatu, & ſubjacerent anathemati, juſſit. Decrevit inſuper ſancta Synodus, ut quicumque a Neſtorio & aliis ei adhærentibus depoſiti eſſent, ſuum reciperent locum: addiditque etiam, ut clerici atque populus non ſubjaceant iis qui a Synodo depoſiti fuerunt Epiſcopis, nulliuſque habendam eſſe momenti eorum reſtitutionem per Neſtorium, & collegas ſchiſmaticos factam: ac demum deponendos pronunciavit omnes qui res geſtas per ſanctam Synodum œcumenicam Epheſinam conati fuerint irritare, eoſdemque anathemate feriendos eadem ſancta Synodus edita ſanctione decrevit. Hactenus ſeptima Actio.

(b) *Apud Cyrill. ep. Synod.* 6.

XCIV.

Poſt hæc vero per dies quinque ceſſatum eſt a ſacris Comitiis: quo tempore Cyrillum putamus illam habuiſſe ad populum homiliam, cujus eſt exordium: (c) *Quæ dilectiſſimis in Chriſtum ſit virtus: &c.* cum ea uſus eſt ad tempus accommodata adverſus Joannem apoſtrophe, digna relatu, ubi ait: *Ad te namque mihi ſermo nunc eſt, qui elatum adverſus omnes ſupercilium erigis, & ex Orientalibus regionibus huc veniſti. Itaque hi univerſi Salvatoris noſtri omnium miniſtri ſumus, & concreditum eſt nobis prædicationis iſtius miniſterium: ob quam cauſam non omnes cum illo ſumus, ut quæ illius ſunt, velimus? Erexit (ut vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac ſceleſtum, ut in Eccleſiæ filios impietatis ſuæ venenum expuat. Occurro illi nudatum habens ſancti Spiritus gladium; pugnoque adverſus hanc beſtiam propter Chriſtum. Qua de cauſa non collabo-*

(c) *Cyrill. hom.* 3.

Cyrilli Apoſtrophe in Joannem.

PAGIUS

niana quinquies audivit, & quidem ſatis benevole in ſpeciem, ſed juſſit Legatis Synodi Catholicæ ſe ſe comitari, ut Epiſcopum Conſtantinopoli ordinarent, Orientalibus interim Chalcedone relictis. Hi tandem poſt acceptam abeundi poteſtatem miſerunt ſuis Epheſum, deploratam eſſe *Neſtorii* cauſam, & Cyrillianos tyrannide, adulatione & donis omnes decepiſſe. Quid a ſuis Legatis œcumenica Synodus acceperit, Acta non referunt, ſed tantum *Cyrillum* die XXX. Octobris Alexandriam appuliſſe, & a ſuis quaſi triumphantis exercitus ductorem acceptum eſſe. Hæc ſumma rerum poſt ſeptimam & ultimam Actionem geſtarum, quibus explicandis, ut immoremur, hujus Operis brevitas non patitur.

XXXV.

Garnerius loco laudato pag. 352. corrigendum mo-

laboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipſe non ſimul conſiſtis in acie? Sternatur omnium manu; commune reputemus hoc certamen; & ſimul vincentes gratias referamus Salvatori, dicentes: Contriviſti capita draconis.

XCV. *Sed nos quidem legitimi Salvatoris ſacerdotes bellicoſiſſimi, myſteriorum ejus diſpenſatores, ſuperamus eos qui contra gloriam ejus nugantur: tu vero non ita. Vides nos veluti in bello certaſſe, & adhuc pugnæ ſtillare ſudorem, adeoque refocillatione ſpirituali & conſolatione opus habere, ac jam viciſſe. Tu vero cum ſis ordinatus inter fratres, & Chriſto Domino nomen dederis, debeaſque nobiſcum armari ad pugnam, adverſus veritatis dogmata arma convertis. O rem inauditam! manus cum hoſte non conſeruiſti; cum his qui certarunt, non concertaſti; tempus belli tarditate adventus tui declinaſti; a longe ſtetiſti ſpectator eorum qui viriliter certaverunt; hoſtem proſtratum, linguamque blaſphemam repreſſam & putitam vidiſti, ac doluiſti. Dic, quæſo, quam ob cauſam? Quod Chriſtus vicit? Quod contra adverſarios invaluit? Quod obmutuit os grandiloquum? Quod ſedatus eſt morbus, qui inter filios Eccleſiæ graſſabatur? Verum ſatis fuerit, viriliter nobiſcum agere, & illud cum David (a) dicere: Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? juſto odio oderam eos, & inimici facti ſunt mihi.*

(a) Pſal. 138.

XCVI. *Verum horum nulla tibi prorſus eſt ratio; ſed e contra eos qui vicerunt, jaculo petis, & invidentiæ telis vulnerare conaris, quos potius admirari debebas. At etiamſi nos acerbe petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ ſunt plagæ eorum. Et tametſi externis armis te ipſum circumdans, bellum adverſus Eccleſiam Domini moliris; arma tamen noſtra (ſicut ſcriptum eſt) non ſunt carnalia, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum. Invenies autem Chriſti milites iis, qui tecum ſunt, fortiores: ſcutum fidei & animi ſpontanei arma, id eſt, Chriſtum habent, habent thoracem juſtitiæ, galeam ſalutis, & gladium Spiritus. Itaque etiamſi audax & vehemens, multoque faſtus incedas, & ad morem (jactabundi Goliath barbarica contra nos arrogantia & inſolentia intumeſcas; vincet tamen Chriſtus, vincet per pios ſatellites ſuos, ſicut David, &c.* Sed quid præterea? Sciens Cyrillus publicis litteris ſe ab eo ſugillatum Sabellianiſmi, ipſe publica concione ſuam agens cauſam, in adverſarios invectus, Pelagii hæreſim, cui favebant illi, vehementer inſectatus eſt, habens tunc Epheſi homiliam illam, cujus eſt exordium (*b*): *Qui ſacris litteris attendunt, &c.*

(*b*) *Cyrill. hom.* 5.

XCVII. Octava Synodi Epheſini actio.

Quinque autem poſt hæc a ſuperiori ſeſſione interlapſis diebus, die vigeſimaſecunda Julii octavus congreſſus in loco ſolito, ipſa Deiparæ Mariæ Eccleſia, habitus eſt, ea nimirum ex cauſa, quod Neſtoriani (*c*) decipere ſimpliciores ſolerent, exhibentes illis a ſe ſcriptam novam fidei confeſſionem, veluti Nicænum ſymbolum: agebant autem id Anaſtaſius & Photius Neſtorii primipilares, de quibus ſupra, hiſque conjuncti Jacobus atque Antonius, qui quidem deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Neſtorianiſmum impegerunt, de calcaria (ut dici ſolet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Chariſius œconomus Eccleſiæ Philadelphiæ, ab illis tamquam hæreticus, quod ipſorum noluiſſet recipere confeſſionem, damnatus; qui eam ſcripto libello detulit Epheſum, obtulitque Concilio. Qua cognita a ſancta Synodo atque damnata, ut caverent in poſterum, canonem addiderunt, ut nemo ſubſcribendam offerret aliam fidei profeſſionem, quam Nicænam abſque ullo additamento, gravibus adverſus ſecus facientes ſtatutis pœnis.

(*c*) *Act. Conc. Eph. edit. Pelt. to. 2. c. 28.*

XCVIII. Nona Seſſio Concilii Epheſ.

Sequenti vero die, nempe vigeſima tertia Julii, actum eſt de damnatione hæreſis Pelagianæ: lectique in primis commentarii Romæ conſcripti ſub Cæleſtino Romano Pontifice adverſus eoſdem hæreticos, ex quorum præſcripto conſecuta eſt ejuſdem hæreſis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorum & Epheſi, ubi cum ſchiſmaticis erant ſunt hæc, Julianus, Præſidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cæleſtio, auctoribus, hæreſis iterum damnati ſunt: conſtat id ſane ex Synodali epiſtola in hac ſeſſione ſcripta ad Cæleſtinum Romanum Pontificem, quæ ſic incipit (*d*): *Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.* quam quidem ſtatim poſt hanc abſolutam Actio-

(*d*) *Apud Cyrill. ep. Synod.* 12.

PAGIUS *Emendantur Annales Eccleſ.*

monet quod ſcribit Baronius num. CXXVIII. Joannem ſcilicet Comitem Epheſum ab Imperatore miſſum ad res componendas fuiſſe *ipſi Theodoſio, ut ajunt, ab eleemoſinis, qui proprio titulo dicebatur Comes ſacrarum largitionum*, inquit Baronius. Nam Comes ſacrarum largitionum non erat eleemoſinarius, ſed unus de ſecunda quadriga illuſtriſſimorum, cujus officia prolixe deſcribuntur in Notitia Imperii. Corrigendum etiam monet, quod Baronius num. CLIV. aſſerit, Apologiam ſcilicet ad Imperatorem a Cyrillo compoſitam Epheſi, cum in cuſtodia detineretur. Verbis enim illa finitur, quæ non obſcure indicant, Cyrillum Alexandriæ ſcripſiſſe poſt reditum, cum pace jam frueretur, velut in tuto a tempeſtatibus portu: *Nos velut ex ardenti cami-*

ctionem fuiſſe conſcriptam, ex eo intelligi poteſt, quod cum de ſingulis rebus Epheſi geſtis certiorem reddiderit Cæleſtinum, uſque ad damnationem Pelagianorum pervenit.

XCIX. Proſper etiam in Chronico ſub hujus anni Conſulibus de damnatione Pelagianorum cum Neſtorio iſta habet: *Congregata apud Epheſum plus ducentorum Synodo ſacerdotum, Neſtorius cum omni hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum ſibi dogma juvabant, damnatur*. Teſtatur id ipſum S. Gregorius in epiſtola (*a*) ad Anaſtaſium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæreſi Pelagiana damnata & cum Neſtoriana ſepulta, a S. Proſpero editum (*b*):

(*a*) *Gregor. l. 7. ep.* 47.

(*b*) *Apud Proſp. ante lib. de Ingr.*

Epitaphium Pelagianæ & Neſtorianæ hæreſum extinctarum.

Neſtoriana lues ſucceſſit Pelagianæ,
Quæ tamen eſt utero progenerata meo.
Infelix miſeræ genitrix & filia natæ
Prodivi ex ipſo germine, quod peperi,
Nam fundare arcem meritis prior orſa ſuperbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in ſumma armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui.
Et conſanguinea poſt triſtia vulnera fraudis
Aſpera conſerui prælia fine pari.
Me tamen una dedit victam ſententia letho:
Illa volens iterum ſurgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque ſepulcrum
Intrat, & inferni carceris ima ſubit:
Quo nos præcipites inſana ſuperbia merſit,
Exutas donis, & tumidas meritis.
Nam Chriſtum pietate operum & mercede volentes
Eſſe Deum, in capitis fœdere non ſtetimus:
Sperranteſque animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia juſtitiam.
Quique igitur geminæ miſeraris buſta ruinæ,
Ne noſtro exitio conſociare cave.
Nam ſi quæ Domini data munera ſero fatemur,
Hæc homini credis debita, noſter eris.

hactenus de ſepulta cum ignominia Pelagiana hæreſi una cum Neſtoriana, quod Epheſini Concilii hac noviſſima Actione factum diximus.

C. Damnata jam in Synodo hæreſi Pelagiana, cives Epheſii ardore fidei Catholicæ æſtuantes, haud pati potuerunt, eoſdem Pelagianos Epiſcopos intra civitatis mœnia contineri, ſed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Proſper his verſibus (*c*):

Expulſi Epheſo Pelagiani.

(*c*) *Proſp. de Ingrat.*

Prætereo, quanto fuerit bene mota tumultu
Clara Epheſos, non paſſa diu conſiſtere tectis
Vaſa iræ, & morbi flatus, & ſemina mortis.

Sed reliqua proſequamur.

CI. In hac item Synodo canones ſex editos eſſe, & datam Synodalem epiſtolam ad univerſos Chriſti fideles, alii referunt nos diximus Actione ſeptima. Poſt hæc diverſæ aliæ cauſæ in Synodo productæ ſunt. Nam ſuggeſtione (*d*) Valeriani & Amphilochii in Pamphylia & Lycaonia Epiſcoporum damnati pariter ſunt in eadem Epheſina Synodo Maſſaliani, Euchaitæ, & Enthuſiaſtæ. Oblata eſt petitio ab Euſtachio metropolitano Pamphyliæ, qui jam ſenio confectus, Epiſcopatus curæ nuncium remittens, ut nomen & honorem retineret Epiſcopatus, a Synodo petiit: quod obtinuit deque his ſcripſit (*e*) Epheſina Synodus ad Synodum Provincialem in Pamphylia congregatam. Oblatus (*f*) inſuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Epiſcopis, ut ſecundum antiquum morem illus provinciæ unus Epiſcopus duobus jure metropolitano præeſſet Epiſcopis, quod ſancta Synodus ex priſca ejus regionis conſuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus ſatis intelligi poteſt, nihil eſſe, ut Actionum numerus, quibus in unum ſimul convenire patres contigit, certus defi-

Privatæ res geſtæ in Synodo.

(*d*) *Ex Act. Conc. Eph. edit. Pelt. to. 2. cap. 3.*

(*e*) *Act. Conc. Eph. edit. Pelt. to. 2. cap. 1.*

(*f*) *Apud Act. Epheſ. to. 2. c. 3.*

PAGIUS *no ereptos placidiſſimis veſtris nutibus ſervaſtis; ut una cum aliis, qui per univerſam veſtram Ægyptum ſparſi ſunt ſanctis Epiſcopis & Monachis continue pro Imperio veſtro & victoria ac ſtabilitate gratiarum actiones ſanctiſſimo Chriſto offeramus*. Præterea monet Garnerius, perperam Baronium num. CLXXIII. confundere Andream Monachum cum Andrea Epiſcopo Samoſateno, qua de re egimus anno ſuperiori.

XXXVI. Denique Baronius num. CLXX. legens hæc verba, quæ extant in Epiſtola quorundam Epiſcoporum Orientalium Conſtantinopolim Chalcedone miſſa ad Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum, qui Concilio Epheſino non interfuit, recitata pag. 736. editionis Concil. *Martinus ſanctiſſimus Deo que dilectiſſimus Mediolanenſium Epiſcopus ad nos ſcripſit, Librumque beati Ambroſii de Dominica Incarnatione ad piiſſimum Imperatorem miſit, qui hæreticis, illis capitibus,* (Cyrilli ſcilicet) *contraria docet*, Baronius inquam, dicit, Neſtorianos finxiſſe *Martinum* quemdam Mediolanenſem Epiſcopum eſſe Neſto-

Nec S. Ambroſius nec S. Martinianus capitulis Cyrilli contrarii ſunt.

definiri queat. Etenim abſolutis quæ ad hæreſim & hæreticos & ſimul cum eis ſchiſmaticos condemnandos ſpectare videbantur, contigit eos, emergentibus novis rebus dum Epheſi detinerentur, novis ſemper conventibus illis conſulere, deque rebus agendis una decernere ipſis præſertim temporibus cum ab Imperatore Epheſum iterum miſſus eſt comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter ſe diſſidentium partes.

CII. Juvenalis Primatum quærit abripere.

Inter alia autem in hoc eodem Epheſino Concilio pertractata, fuit cauſa ſuggeſta a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæſtinæ ſibi & ſucceſſoribus ſuis arrogare tentavit cum gravi Cæſarienſis Eccleſiæ præjudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilii Nicæni decreto debebatur, quem hactenus poſſediſſet, totius Palæſtinæ primatus. Quod enim ob frequentem ex toto Chriſtiano orbe Hieroſolymam peregrinationem, majori haberetur honore & officiis dignioribus coleretur Hieroſolymorum Epiſcopus, quam Cæſarienſis; hinc ſibi arrogandi ſuper Cæſarienſem Antiſtitem auctoritatem, ſuppeditata eſt occaſio Juvenali. Cui id ex decreto Synodi ſtabilire conanti, Epiſcopis ferme omnibus in ſuam ipſius ſententiam perductis; qui Apoſtolicæ ſedis locum tenebat, reſtitit Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, conſervans cuique illibata jura ſua ex canonum Nicænorum præſcripto. Hujus quidem rei geſtæ licet inter Epheſini Concilii Acta nulla prorſus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifeſtum, qui in epiſtola ad Maximum Antiochenum Epiſcopum data hæc narrat his verbis (a):

(a) Leo ep. 62.

CIII. Cyrillus auctoritate Apoſt. ſedis reſtitit Juvenali.

Subrependi enim occaſiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes cauſas generalis congregatio facta fuerit ſacerdotum, difficile eſt ut cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram ſuam moliatur appetere. Sicut etiam in Epheſina Synodo, quæ impium Neſtorium cum illo dogmate ſuo perculit, Juvenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ provinciæ principatum credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commenticia ſcripta firmare: quod ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus merito perhorreſcens, ſcriptis ſuis, mihi, quid prædicta cupiditas auſa ſit, indicavit, & ſolicita prece multum popoſcit, ut nullus illicitis conatibus præbeatur aſſenſus. Nam cujus epiſtolæ ad nos exemplaria direxiſti ſanctæ memoriæ Cyrilli, eam in noſtro ſcrinio requiſitam nos authenticam noveris reperiſſe. Hæc ſanctus Leo: quibus plane demonſtrat, adeo Juvenalem ad ſua vota univerſam pene Synodum perduxiſſe, ut una cum legatis Apoſtolicis, renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apoſtolicæ ſedis auctoritas, cujus unius ſit, quæ a multitudine Epiſcoporum injuſte decernerentur, penitus abolere, utpote qui Eccleſiæ univerſali præſideat Judex & vindex ſacrorum canonum adverſus omnes qui eos labefactare tentarent. Unde in hanc ſententiam hæc mox ſubdit idem Pontifex S. Leo: *Hoc tamen proprium definitionis meæ eſt, ut quantumlibet numerus ſacerdotum amplior aliquid per quorumdam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum conſtitutionibus inveniatur adverſum, id juſtitiæ conſideratione caſſetur: quoniam univerſæ pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri, niſi ſua canonibus reverentia intemerata ſervetur.* Hæc S. Leo, ea nimirum occaſione, quod idem Juvenalis Epiſcopus quæ tentavit in hoc Epheſino Concilio perficere, conatus eſt poſtea in Chalcedonenſi, cum ei adverſatus eſt idem tunc Pontifex S. Leo: ſed de his ſuo loco pluribus. Hæc ſatis ad res geſtas in Concilio Epheſino. Quod item ad Eccleſiarum jura pertinet, tractata eſt etiam in S. Synodo cauſa Cypriorum Antiſtitum expoſtulantium adverſus Joannem Antiochenum Epiſcopum præter jus faſque ſuper Cypri inſulæ Eccleſias vendicantem ſibi auctoritatem: ſed de ea cauſa agetur ſuo loco.

Irritat Papa geſta in Synodo.

His autem omnibus, ac potiſſimum quæ ad Neſtorii cauſam ſpectare videbantur, penitus abſolutis, S. Synodus ad Theodoſium Imperatorem litteras dedit, quibus petiit ut Epſcopis jam mala valetudine CIV.

PAGIUS

ſtorianum, & revera nullum ejus nominis extitiſſe his temporibus Mediolanenſem Epiſcopum. Verum in veteri Catalogo Epiſcoporum Mediolanenſium a Mabillonio primum Tom. I. Muſæi Italici part. 2. pag. 109. & poſtea a Papebrocio initio Tomi VII. SS. menſis Maii publicato, *Martinianus* numeratur inter Epiſcopos Mediolanenſes, eumque etiamnum Eccleſia Mediolanenſis IV. nonas Januarii colit, & Ennodius epigrammate 81. laudibus exornavit. Præterea verum eſt, Ambroſium librum ſcripſiſſe *de Incarnationis Dominicæ myſterio*; ſed falſum, Sanctum Doctorem in eo aliquid in medium adducere, quod capitulis Cyrilli adverſetur. Quare exiſtimo, Martiniannm (per errorem *Martinum* appellatum) ſcripſiſſe quidem ad veram Synodum Epheſinam, eo tempore quo Schiſmatici ab ea diſceſſerant, ſed ejus literas, quo caſu incertum, redditas eſſe Epiſcopis Schiſmaticis, eoſque inde occaſionem ſumſiſſe in vulgus ſpargendi eas ad ſe directas fuiſſe, miſſumque ad Imperatorem librum, quo capitula Cyrilli hæretica eſſe probaretur. Sic enim ipſummet *Cyrillum* capitula ſua anathematizaſſe, per Orientem divulgarunt, ſimiliaque ſubinde confinxere. Inciderat Baronius in mendoſum codicem laudatæ Epiſtolæ, cum dicat, eam ad Rufum Presbyterum ſcriptam fuiſſe.

dine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia: ſic enim ſe habent (*a*):

(*a*) Ex Codice Anton. Auguſtini.

Piiſſimis & Deo amantiſſimis Theodoſio & Valentiniano Victoribus, Triumphatoribus ſemper Augg. ſancta Synodus quæ gratia Chriſti & nutu veſtræ potentiæ in Epheſina metropoli congregata eſt.

S. Synodus ad Theodoſium.

*Circa pietatem ſolicitudinem veſtram & ſtudium, Chriſto amabiles Imperatores, omnium Deus probans, etiam ſanctorum Epiſcoporum Occidentalium zelo animos excitavit ad vindictam injuriam paſſi Domini noſtri Jeſu Chriſti. Nam licet plurimum itineris ſpatium pervenire uſque ad nos illam multitudinem ſanctorum prohibuiſſet Epiſcoporum: ſed tamen illic congregati, præſente etiam magnæ Romæ ſanctiſſimo & Deo amantiſſimo Epiſcopo Cæleſtino, etiam hunc noſtrum ſenſum fidei cum multa conſonantia prædicaverunt: & qui extra hunc ſenſum ſunt, alienos eſſe penitus, & ſacerdotio, & clero, & gradu definiverunt. Hæc itaque etiam prius * & magnæ Romæ ſanctiſſimus Epiſcopus Cæleſtinus, antequam colligeretur ſanctiſſima Synodus, per ſuas litteras nunciavit, committens ſanctiſſimo, & Deo amantiſſimo Epiſcopo Cyrillo Alexandrorum magnæ Civitatis, ſuum obtinere locum: & nunc rurſus per alias litteras hæc ipſa ſanctæ Synodo manifeſta conſtituit, quam congregari potentia veſtra præcepit in Epheſinam metropolim: quas etiam deſtinavit, & per ſanctiſſimos Epiſcopos Arcadium, & Projectum, & Deo amantiſſimum presbyterum Philippum magnæ Romæ, complentem præſentiam ſanctiſſimi, & Deo amantiſſimi Epiſcopi Cæleſtini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis ſancti Concilii manifeſtam huic Synodo fecerunt per litteras, concordemque nobis ſenſum pietatis, & fidei monſtraverunt; & nobiſcum unanimes, tam per epiſtolas, quam per ea quæ mandata ſunt, atque etiam ex ſcripto depoſuerunt, facti ſunt; cum neceſſario & de eorum apud nos concordia actum fuiſſet, quæ digna ſunt ad potentiam veſtram retulimus; ut ſciat veſtra pietas, quia uno communique decreto totius orbis terrarum a nobis prolata nuper ſententia eſt, quam edoceri & manifeſtam fieri zelus veſter circiter fidem pietatemque procuravit.*

* primus.

CV. Miſſionem petit S. Synodus.

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem veſtræ potentiæ & univerſis Eccleſiis cautelam præbentem, & fidei firmitatem; ſupplicamus veſtræ pietati, jam nos a ſolicitudine requieſcere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate conſtrictos, alios autem languore depreſſos, alios vero ſenectute graviter incurvatos, & in peregrinatione habitaculum ferre amplius non valentes, ita ut etiam quidam ex nobis Epiſcopi, & clerici morerentur: ut tandem requieſcentes a tali ſolicitudine, curam Eccleſiæ magnæ Civitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Judices locorum litteras cum terrore tranſmitti, ne aliqua rurſus altera difficultas imponatur Eccleſiis, aut tribulatio revertendi ad ſuas provincias ſanctis Epiſcopis. Pietate namque monſtrata, & omnium orbe terrarum conſonum decretum ſuper ea proferente, præter paucos qui amicitias Neſtorii pietati præponunt: juſtum petimus beneficium, ſupplicantes veſtræ potentiæ, tandem nos a cura quieſcere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cætero in fidei firmitate, & pietate lætari, & pure atque ſalubriter pro veſtra potentia Domino omnium Chriſto orationes offerre. Cyrillus Epiſcopus Alexandriæ retuli. Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum retuli. Firmus Epiſcopus Cæſareæ retuli: & omnes quoque Synodus retulit. Hæc quidem Patres. Verum interceptæ fuerunt hujuſmodi quoque litteræ, ſicut & aliæ a Sancta Synodo Conſtantinopolim miſſæ, idque factum dolo Candidiani Comitis omnia ad nutum Neſtorianorum agentis.

Cum igitur idem Candidianus Comes, cui ab Imperatore Theodoſio pax, & tranquillitas Synodi fuerat commendata, favens Neſtorio, inhærenſque Joannis Antiocheni Epiſcopi partibus, curaſſet ab hæreticorum & ſchiſmaticorum conventiculo datas quas diximus litteras ad eumdem Imperatorem perferri; ſtuduiſſetque mira ſolicitudine, ut a ſancta Synodo ad eumdem, & alios Conſtantinopolim ſcriptæ litteræ interciperentur; ob idque cuſtodias non Epheſi tantum poſuiſſet ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere poſitos, ſed id ipſum fieri Conſtantinopoli per fautores Neſtorii procuraſſet: Imperator acceptis a Joanne & ei inhærentibus Epiſcopis litteris cum miraretur nihil prorſus a Catholica Synodo ad ſe ſcribi; nihil doli ſuſpicatus, interpretatus eſt, ſilentium in re tanta indicem eſſe culpæ; moxque ad Synodum Epheſinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem ſuumque mandatum, ſive adverſus Neſtorium, ſive alios, eſſe penitus irritanda: de cætero integrandum eſſe judicium, ut cuncta recte riteque examinarentur ac promulgarentur: ob idque juſſit Epiſcopis omnibus, ne quis eorum ullo pacto Epheſo recedere auderet; immo & in mandatis dedit provinciarum omnium Præſidibus, ne quempiam Epiſcopum in Eccleſiam ſuam redire permitterent: eſt autem ejus epiſtolæ exordium (*b*): *Magnificentiſſimi Candidiani devotorum Domeſticorum Comitis relatu, &c.* Data autem ter-

CVI. Candidiani Comitis fraude deceptus Theodoſius.

(*b*) Apud Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. cap. 18.

tertio Kalen. Auguſti, ita reſtituendum eſt quod alicubi legitur decimotertio Kal. Julii. Miſſus vero eſt cum his litteris Epheſum Palladius Magiſtrianus.

CVII. Palladius miſſus Epheſum.

Hic autem cum Epheſum perveniſſet, reddidiſſetque litteras utriuſque partis Epiſcopis, & ipſe ad ſtudia Candidiani abreptus, Joannis atque Neſtorii partibus favit: unde tantam præſetulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, ut expectare noluerit litteras œcumenicæ Synodi ad Theodoſium ſcriptas ſubſcribi ab omnibus totius Synodi Epiſcopis tunc aſtantibus. Porro litteræ ipſæ ad Imperatorem tunc ſcriptæ ejus argumenti fuerunt, ut narratione rerum geſtarum palam facerent dolos, verſutias, atque arrogantiam Joannis, & collegarum ejus, necnon Candidiani atque Irænei Comitum vim atque tyrannidem; oſtendentes pariter, univerſam Synodum, triginta exceptis, omnemque ſimul Eccleſiam Orientis, & Occidentis in unam eademque conſpirare ſententiam. Petierunt demum ab Imperatore, ut quinque e Synodo accerſeret Epiſcopos Conſtantinopolim, a quibus plene de cunctis rebus geſtis in Synodo doceretur: eſt autem Synodalis hujus epiſtolæ exordium (a): *Veſtra majeſtas pietatem confirmatam percupiens*, &c. ſubjecerunt vero litteris ſuis nomina omnium ſchiſmaticorum ſeorſum convenientium, qui erant omnes triginta numero.

(a) *Apud Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. cap. 10. & apud Cyril. ep. Synod. 4.*

CVIII. Litteræ Synodales quomodo allatæ Conſtantinop.

Cum vero ejuſmodi a ſancta Synodo ſcriptæ litteræ minime dari potuerint Palladio Magiſtriano, nec per quem alium tuto Conſtantinopolim mitterentur, obſeſſis a cuſtodiis itineribus, facultas ulla ſuppeteret; illud opportunum neceſſitas in re adeo deplorata conſilium ſuppeditavit: nimirum, cum ipſis plane innotuiſſet miſſas a ſe litteras Conſtantinopolim ad Imperatorem, & alios interceptas ſemper fuiſſe, idemque fore de cæteris quas poſtea miſſuri eſſent: fidum nacti hominem, eumdem in mendicum ipſo corporis habitu transformarunt, cui loco baculi, quo peregrinantes uti ſolerent, præbuerunt arundinem, quæ intus litteras omnes ab eis ſcriptas Conſtantinopolim ad diverſos includeret, exemplaria nimirum omnium litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: ſicque tandem hac via bene conſultum eſt, ut ipſorum litteræ ſero licet, pervenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum ſilentium adeo ægro animo pertuliſſent. Quid autem factum ſit, cum redditæ ſunt Conſtantinopoli Synodales epiſtolæ, ſuo loco paulo poſt dicturi ſumus. Sed videamus interea conatus Neſtorianorum, ſcelera ſceleribus inſuentium.

CIX. Scripſerunt & ſchiſmaticis, more ſuo texentes calumnias, ac mendacia conſuentes, litteras ad Imperatorem, quæ ſic incipiunt (b): *Hoc, pii Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum, hoc columen, hæc baſis eſt* &c. Sed mira illa verſutia juncta cum arrogantia ſchiſmaticorum fuit, dum ſuam paucitatem excuſant, quod ipſi noluiſſent plures ſecum Epiſcopos convenire; potuiſſe dicentes, ſi voluiſſent, & numero longe præſtare adverſariis, ſed abſtinuiſſe, ne ex multitudine tumultus, & confuſio oriretur. Addiderunt præterea, numeroſitatem illam adverſariorum conflatam eſſe ex hæreticis, & excommunicatis: inculcantes, & invidioſum illud, quo in illos provocaretur indignatio Principis, nempe ſe ſimul perrexiſſe ad Eccleſiam S. Joannis Evangeliſtæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipſum pro ſalute Imperatoris, ſed ab adverſariis occluſas fuiſſe valvas ejuſdem Eccleſiæ, adeo ut ſibi opus fuerit foris orare: indeque revertentes, in via impetitos fuiſſe ab Epheſino populo lapidibus atque fuſtibus, & in fugam actos: eaque omnia præordinata fuiſſe a Memnone Epiſcopo Epheſino calumniati ſunt: quem rogant ab Imperatore Epheſo eſſe pellendum: hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in adverſarios concitarent.

(b) *Apud Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 18.*

Calumniæ aliæ contra Orthodoxos.

CX. Addiderunt his alias litteras iidem Neſtoriani ad Præfectum Urbis, necnon ad Præpoſitum Scholaſticorum: extant ipſæ, eſtque illarum exordium (c): *Ad ſummum (ut dici ſolet) malum devenimus*, &c. harum vero (d): *Inter alia delicta nullum gravius*, &c. Quibus omnibus ingeminantur quærelæ adverſus œcumenicam Synodum. Alia præterea extat eorumdem epiſtola eodem argumento ſcripta ad ipſum Imperatorem Theodoſium, cui tamen alicubi præfigitur titulus: Ad Callimorem Regem Perſarum: incipit (e): *Pietas veſtra, quæ benefaciendo Orbi, & Eccceſiis Dei clareſcit, juſſit nos Epheſi congregari*, &c. Sed cur ad Callimorem Regem Perſarum? Nullus quidem hoc tempore ejus nominis Rex regnavit in Perſide, ſed poſt Iſdegerdem Cadabes, & poſt hunc Blaſes, ut ex Procopio (f), & aliis (g) patet, ſeu (ut vult Socrates h) poſt Iſdegerdem Bararanes.

(c) *Apud Conc. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 9.*
(d) *Ib. c. 10.*
(e) *Apud Act. Conc. Epheſ. t. 3. c. 11. edit. Pelt.*
(f) *Procop. de bello Perſic. li. 1.*
(g) *Evagr. lib. 1. c. 19.*
(h) *Socrat. lib. 7. c. 8. & 18.*

CXI. Verum ſeito emendatoria exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris habere Callinicum, nec de Rege Perſarum ullam fieri mentionem: ſed hæc tantummodo quæ ſequuntur, loco tituli præponuntur epiſtolæ: *Relatio Epiſcoporum Orientalium ad Imperatorem victorem:* quæ verba ita Græce in codice ſcripta leguntur, videlicet: ἀναφορά τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκώπων βασιλεῖ καλλινίκῳ· ita ut omnino illud, Callimorem, ſit explodendum. Quod ſi aliquid codices poſt Callinicum ha-

habent etiam Regem Perſarum, ad eum plane ſenſum accomodanda ſunt verba, ut dicat: *Ad Theodoſium Victorem Regis, ſive Regum Perſarum.* Certum eſt enim Theodoſium adverſus Perſas bellum geſſiſſe, curaſſeque ut Chriſtiana fides apud Perſas propagaretur: hæc enim ex iis quæ ſuo loco ſuperius diximus; manifeſta redduntur. Quinetiam & iidem ſchiſmatici in libello (*a*) eidem Theodoſio paulo poſt miſſo de his mentionem faciunt, cum rogant, ne patiatur, fidem Chriſtianam per ipſum in Perſide immiſſam langueſcere, ubi & hæc addunt: *Non enim duplices in Perſidem, o Rex, mittas Chriſtianiſſimi doctrinas &c.*

(*a*) *Apud Cyril. in Apolog.*

CXII. Porro cum hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum Concilii Epheſini diſcrepare ab editione Peltana, ſive alia, ſcias haud inconſulto eſſe factas, ſed magno ſtudio ad hoc adhibito a Petro Morino Pariſienſi viro doctiſſimo, qui ipſa integra Epheſina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, ut ipſa Epheſina Synodus quam puriſſima edi poſſit, ſicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana prœla modo cudere incipiunt. Sed proſequamur reliqua quæ ad rerum geſtarum hiſtoriam pertinent.

CXIII. Cum autem S. Cyrillus videret ſanctos Epiſcopos ærumnis preſſos adhuc Epheſi detineri; ut mœrentes erigeret, egregiam habuit concionem, cujus eſt exordium hujuſmodi (*b*): *Beatus Propheta David, qui ſpem ſuam ad Deum fixam habent, ad conſtantiam inflammans, ait* (*c*); *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino, &c.* Ita quidem ipſe ducis exercitus munere fungens, ne animos deſpondeant Chriſti milites, divinæ Scripturæ verbis hortatur. Cum hæc Epheſi gererentur, accidit ut Conſtantinopolim deferrentur litteræ arundini incluſæ per mendicum miſſæ: quas cum Orthodoxi, ad quos ſcriptæ erant, accepiſſent, lectis illis, cognitiſque tyrannicis, quas Catholici Patres Epheſi paterentur, inſidiis, & proditione ac violentia pyratica, quibus a ſchiſmaticis Neſtorianis fides Catholica vexaretur; tantumque patrari nefas, quantum nec ſub Ethnicis Imperatoribus ullam Synodum eſſe paſſam, memoria eſſet: zelo æſtuantes, eo fiduciæ provenere, ut abſque metu in aulam irrumperent, omniaque Imperatori palam facerent, univerſamque Civitatem ad fidei Catholicæ defenſionem commoverent. Qui autem hujuſmodi provinciam ſuſcepere, haud tyrones, vileſque lixæ, ſegneſve qui fugam captaturi eſſent, milites fuere, ſed centuriarum primipilares, prœlia adverſus dæmones ciere aſſueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriæ cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hoſtes præ excellentia meritorum veneraturi eſſent, incutientes illis ipſo aſpectu terrorem. Tales plane erant ductores illi in ſpirituali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare conſueverunt: quos ipſos ſuarum epiſtolarum claſſico ſancta Synodus per ſanctum Cyrillum (ut vidimus) ad prœlium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conferendo certamine virtus in primis enituit S. Dalmatii ſpectatiſſimi ſanctitate viri, quem eximiæ probitatis ergo convenire Theodoſius ipſe aliquando conſueverat, ab eo ſalutis monita accepturus: hic enim, in meditullio licet celeberrimæ urbis, montium ſolitudinem ſibi paraverat, cum e loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipſe una cum collegis ac ſubjectis ſibi monachis egerit, non noſtris verbis, ſed Actorum publicorum intelliges, quæ ſic ſe habent (*d*):

(*b*) *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 6. c. 11.*
(*c*) *Pſ. 26.*

Archimandritæ pro Synodo certamen ſubeunt.

CXIV. Archimandritæ cum Monachis procedunt ad Regiam.

Confeſtim omnes Archimandritæ monachorum catervis ſtipati exurgunt, hymnoſque & Pſalmos decantantes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas S. Dalmatius, qui annis plus minus quadragintaocto pietatis ſtudio reclusus, extra monaſterii ſui ſepta numquam pedem extulerat; nec ab ullo umquam, ut aliquando egrederetur, adduci potuerat, cum tamen ob frequentes terræmotus Conſtantinopolim concutientes, crebris piiſſimi Regis noſtri precibus, qui ad illum accedebat, ad egreſſum communemque aliorum ſupplicationem jam antea provocatus fuiſſet. Cæterum dum de hac controverſia, quid facto opus eſſet, Deum precando conſuleret; vox cælitus ad eum delapſa, ut egrederetur, imperavit: noluit enim Deus gregem ſuum perdere in finem. Comitabatur eoſdem etiam non parva Orthodoxorum turba. Cum vero intra Palatium eſſent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs vero, & monachorum turba antiphonarum, & Pſalmorum modulationi intenta foris remanſit.

(*d*) *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 1. c. 19. 20.*

CXV. Archimandritæ agunt pro Epheſino Conc. œcumenico.

Archimandritæ vero, æquo exoptatoque reſponſo ab Imperatore accepto, ad ſuos continuo regrediuntur. Ex Regis voluntate, ut ad S. Mocii baſilicam contendant omnes, mandatur, ibidem cum Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epiſtolæ ſententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quam Plebeii, Pſalmum poſtremum verſus poſtremam Civitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant ex principalibus una) ad S. Mocii martyrium abſcedunt. Et hic rurſum non parva monachorum multitudo

cum hymnis, & cereis occurrit; hominumque multitudinem conſpicati, magna omnes adverſus Chriſti inimicum (nempe Neſtorium) *voce exclamarunt. Tandem ubi omnes in B. Mocii baſilicam ingreſſi eſſent, publice recitata eſt epiſtola. Populus Conſtantinopolitanus una ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio. Sanctus itaque Dalmatius ubi in ſuggeſtum aſcendiſſet, dixit: Si vultis audire, quieti adeſte, & diſcite; neque his quæ dicentur, obſtrepere velitis: Adeſte autem præſenti animo quo verba exacte percipere valeatis.* Recitata vero fuit ab eo epiſtola Synodalis, quam illam fuiſſe diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cujus finem apud (*a*) Cyrillum hæc quæ referimus ſcripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius iſta ſubdidit (*b*):

(a) Cyril. ep. 20. (b) Apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 1. c. 20.

CXVI. Publica relatio Dalmatii Archimandritæ.

Quam nunc pietas veſtra epiſtolam audivit, eam piiſſimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cum mihi allata eſt, dixeram Imperatori eum ad ſanctam Synodum ſcripturum: quæ autem ſuggeſſeram, illa præſcripta ſunt, quamvis non plene: miſit enim ad me, & lecta ſunt: Verum ne qua illum triſtitia afficerem, quæ ſequebantur præmiſi, quæ relatores non exhibuere, ſed illarum loco alias quaſdam litteras ſubjecerunt. Erant autem quæ cum ipſo ſum locutus convenientia, & ad rem opportuna; quæ nunc coram veſtra pietate repetere opus, non eſt, ne ut elatus, & gloriabundus apud quempiam veſtrum in reprehenſionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum oſſa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audivit, audiendoque gaviſus eſt, & Deo gratias egit: neque audivit ſolum, ſed narrationis quoque feriei ſanctæ Synodi (*ſicut illius majeſtatem decebat*) *aſſenſus eſt, non meis quidem verbis ad hoc inductus ſed patrum & avorum ſuorum fidem ſecutus. Scripta itaque* (*ut par erat*) *ſuſcepit & legit; perſuaſuſque ait: Si res ita habet, cur Epiſcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire ſinitur. Et ille: Nemo prohibet. Rurſum ego: Detinentur* (*inquam*) *& prohibentur ne veniant.* Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex ſententia Imperatoris ſcriptum eſſe ad Synodum, ne quis eorum diſcederet Epheſo, etiamſi ad Imperatorem proficiſci velle diceret. Pergit vero ſuſceptam ſemel orationem Dalmatius:

CXVII. *Qui e Neſtorii factione ſunt, eorum plurimi eunt, & redeunt libere: quæ vero a ſacra Synodo acta ſunt, ea nemo ad veſtram pietatem referri permittit. Cæterum pro altera, hoc eſt, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Epiſcoporum audire malit, an unum tantum hominem, eumque impium? ſex millia autem eos ajebam qui ſub Metropolitanorum ſanctiſſimorum Epiſcoporum poteſtate degunt* (*hæc omnia autem eo ſpectabant, ut accerſerentur & venirent, qui ea quæ facta ſunt patefacerent; loquor autem de ſanctiſſimis Epiſcopis, quos ſacra Synodus huc deſtinatura eſt. Et reſpondit: Recte quæſiviſti. Rurſumque adjecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certe novi Imperatorem Deo & ſacræ Synodo obſecuturum potius, quam perverſis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Conſtantinopolitanus una ſimul voce exclamat: Anathema Neſtorio.* Hactenus Acta, ex quibus plane detegitur mens animuſque Theodoſii qui videbatur ex multis erga Neſtorium paulo propenſior nonniſi ad rectam puram, ſanctamque religionem fuiſſe addictus, licet a magiſtratibus ipſis, hominibus Neſtorianis ad tempus mendaciorum offuſum nebula certum ſit, cum de veritate plene decernere minime licuit. Dalmatius vero his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Conſtantinopoli cum Imperatore populoque tractatis: eſt earum exordium (*c*) *Jam inde ab ineunte ætate in Orthodoxa fide educati.*

Theodoſii animus pius ad tempus deceptus a Neſtorianis.

(c) Apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 2. c. 24.

CXVIII. Iſidorus Peluſiota admonet Theodoſium Imperatorem.

Contigit autem paulo poſt, ut & litteris Iſidori Peluſiotæ celeberrimi doctrina, & ſanctitate monachi, diſcipulique olim Sancti Joannis Chryſoſtomi, Imperator admoneretur: cum enim accepiſſet quæ tyrannice agerentur Epheſi a Comitibus Imperatoris, ad ipſum Imperatorem litteras ſcripſit, quibus inter alia declaravit quanto periculo res ſacræ ſæcularibus magiſtratibus crederentur: eſt quidem epiſtola brevis, ſed ſublimis ſenſibus: reddamus hic ipſam; ſic enim ſe habet (*d*):

(d) Iſidor. Peluſ. li. 1. ep. 311.

Si tu tantum temporis tibi ſumas, ut iis quæ Epheſi decernenda ſunt, interſis: non dubito, quin ea ita ſe habitura ſint, ut a nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odiis calculos permiſeris, quiſnam a cavillis, & dicteriis Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, ſi miniſtros tuos a dogmatum præſcriptione removeas (*ut qui magno hiatu ab eo diſtincti ac dirempti ſint, ut ſimul & Imperatori, & Deo ſervire ſtudeant*) *ne alioqui Imperio quoque motum ac jactationem afferant, perfidiæ ſuæ machinas ad Eccleſiæ petram effringentes: nam ea firmo loco defixa eſt, eamque cauſam habet, ut ne ipſi quidem inferri portæ dominentur; quemadmodum is qui eam conſtabilivit, pollicitus eſt.* Hactenus Iſidorus ad Theodoſium, profectionem ſuadens Epheſum.

CXIX. Theodoſius igitur his perſuaſus, audita Neſtorii damnatione legitime facta, ab-

abſque ulla mora, decretis Synodi œcumenicæ acquievit. Ad ſedandas autem alias controverſias, quas ex litteris Candidiani, & ſchiſmaticorum acceptis obortas ſciebat inter partes Joannis atque Cyrilli; ſecundum petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ ſynodi Epiſcopis, ut quos vellent Conſtantinopolim mitterent, qui ſibi referrent quæ facta eſſent, quæve agenda pro Eccleſiæ pace forent.

CXX. Cum igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuiſſet, mox decreta eſt legatio Epiſcoporum ad ipſum Theodoſium Auguſtum. Tunc enim & ſchiſmatici legaverunt Irenæum Comitem, cui, & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum eſt exordium (*a*): *Sperabamus Ægyptiacam tempeſtatem, quæ ſanctas Dei Eccleſias graviter hactenus exagitavit, per pietatis veſtræ litteras tandem aliquando ſedatum iri: ſed ſpe noſtra fruſtrati ſumus, &c.* multa præterea invidioſa, & calumniis plena coacervarunt ad concitandum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porro has litteras non ad Irenæum miſſas, ſed per Irenæum allatas, ipſius epiſtola ad Synodum ſchiſmaticorum reddita docet (*b*) & ipſæ litteræ id declarant. Quæ autem ſint per Irenæum a Neſtorianis miſſum, litteræ ab eo poſtea datæ ad illos ſignificant, ſimulque inſinuat res geſtas ab Epiſcopis a Synodo œcumenica miſſis: continent enim epiſtolarem hiſtoriam, ſed eam tamen quæ affectu privato conſcripta, velut nexibus præpedita, minimeque libera, haud careat calumniis atque mendaciis: reddamus eas tamen, ex quibus complura elici poſſunt ad rerum geſtarum cognitionem perneceſſaria; ſic enim ſe habent (*c*):

(*a*) *Apud Acta Eph.* to. 3. c. 17.

Irenæi Comitis legatio a ſchiſmaticis.

(*b*) *Ib.* c. 14.

(*c*) *Apud Acta Eph. edit. Pelt.* to. 3. c. 14.

CXXI. Epiſt. Irenæi Comitis de rebus Conſtantinop. geſtis.

Vix vel nunc tandem ad ſanctitatem veſtram ſcribere, qualemque deſiderabam tabellarium invenire, & quis ſuſceptæ provinciæ ſucceſſus per gratiam Dei extiterit veſtræ pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam Civitatem triduo poſt Ægyptiorum adventum. At vero quot in ipſo mox aditu pericula ſim perpeſſus, id nulla ratione explicari poteſt, nedum brevi epiſtola. Nam optimi viri illi ante me Civitatem ingreſſi, omnibuſque commode, & ex voluntate uſi (tantum enim dixiſſe ſat ſit) omnium fere aures præoccuparant, alios quidem mendaciis (ut fieri ſolet) ineſcantes, alios confictis in nos calumniis inſtigantes, omnes denique publice, privatimque ea ratione in ſuam ſententiam allicientes, ut etiam præcipui quique Principum, reliquique non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diverſa in rebus bellicis munia obibant, perſuaſi eſſent, examinatione quam oportuit adhibita, judicatione que examinationi conſentanea mox conſecuta, & omnibus Epiſcopis in unam eamdemque ſententiam congruentibus, Neſtorium, qui deſerta cauſa aberat, juſtam, factiſque ſuis dignam exauctorationem perpeſſum eſſe. Sane Scholaſticum magnificentiſſimum, Chriſtoque dilectiſſimum cubicularium inter alios ita dementarant, ut ne nomen quidem Deiparæ Epheſi audire ſuſtinuiſſe (Neſtorium ſcilicet) *perſuaſiſſimum haberet.*

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, veſtraſque orationes, & immenſas Dei miſerationes, id ſum conſecutus, ut non ſolum pericula, quæ prima ſtatim fronte (ut dixi) ſe offerebant, evaderem, verum etiam ut magnificentiſſimos Principes percommode convenirem, univerſamque rerum ſeriem, quantum licebat, & res poſtulabat, explicarem. Qui ſimulatque noſtram relationem accepiſſent, eveſtigio omnia quæ vel Ægyptii, vel Ægyptiorum fautores per tyrannidem tam in præſentem cauſam, quam in nos ipſos quoque commiſerant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et ut multa paucis complectar, cum plurima utrinque & ab iis qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rurſum qui nobiſcum ſentiebant, eſſent agitata: placuit, ut utraque pars, tam ego videlicet, quam Ægyptii, ſuæque cauſæ tuendæ gratia, illuſtribus Principibus præſentibus, piiſſimum Imperatorem adiremus. Reſtitit ne id fieret, identidem repetens ac proteſtans, me ea de cauſa non adeſſe nec ulla mandata hujuſmodi a pientiſſimis Epiſcopis accepiſſe, ſed tantum litterarum latorem veniſſe. Verum enim vero etſi acriter reclamarem: attamen quod ſemel decretum fuerat, abſque ulla cunctatione obtinuit. Quare divina providentia etiam tum nobis opem ferente, Auguſtique animum ad veritatem impellente; & re ipſa, quod cor Regis vere in manibus Dei ſit, declarante; adverſarii cauſa ceciderunt, damnationiſque ſententiam in ſe exceperunt (oportet enim paucis rei eventum expedire) propterea, quod neque Neſtorii depoſitionem defendere, neque quæ hic per mendacium, & falſitatem effutierant, ulla ratione poſſent conſtituere. CXXII.

Quin & illud quoque omnibus perſpicuum per me evaſit: nempe etiamſi recto congruoque ordine ſervato Concilium convocatum fuiſſet, Ægyptio tamen Neſtorium condemnare nullatenus licuiſſe; ut qui ipſe quoque condemnatorum catalogo adſcriptus eſſet. Sed neque ullam quoque cauſam abſque magnificentiſſimi Comitis Candidiani ſententia tractare, vel adoriri jure potuiſſe. Etenim omnes illius denuntiationes, & comminationes, Sacra præterea per eundem ad Synodum ſcripta, & alia ſimilia non pauca, Rege ad majorem CXXIII.

jorem

jorem rei evidentiam ita jubente, recitata ſunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaque illorum ſtudia aliquo modo ob oculos ponere poſſet, veſtris intercedentibus precibus, omiſſum eſt.

CXXIV. *Denique ut veritatis hoſtes juſtam ab omnibus ſententiam retulerunt: ita veſtræ pietatis judicium ab omnibus, ut juſtum, probatum, & confirmatum eſt. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Ægyptiorum depoſitionem ad ſanctas Dei Eccleſias quamprimum ſit perſcripturus: omniaque tyrannice, & illegitime Cyrillum perpetraſſe, aperte denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam graviter offenderunt, pœnas ſuo tempore decreturus. Huc itaque res evaſerunt: hic noſtræ apud Imperatorem diſceptationis terminus extitit.* Hæc quidem quæ ipſe Irenæus oſtentator glorioſus exaggerat, ut fidem induſtriamque ſuam amaſio Neſtorio probatam redderet, quam falſa ſint, vanaque ſpe concepta, inanique jactantia exarata, ipſa quæ idem ſubdit, certum reddunt; nam pergit: *Cæterum* (inquit) *cum Joannes medicus Syncellus Cyrilli (ut noſtis) adveniſſet, advertimus pleroſque Principum repente fuiſſe mutatos: ut qui jam ne audire quidem ea a nobis vellent, quæ de illis fuerant judicata. Emerſeruntque varia mox inter illos judicia.*

CXXV. Dubia ſententia de rebus a Theodoſio decernendis. *Quidam enim affirmabant, quæ utrinque facta eſſent, utrinque valere debere, atque adeo non duorum tantum, ut aliquando viſum fuerat, ſed trium depoſitionem confirmandam eſſe,* nempe Neſtorii, Cyrilli atque Memnonis. *Alii contra, omnes quidem exauctorationes ex æquo nullas decernendas eſſe: illuſtriores vero Epiſcopos qui & fidei doctrinam accurate ad veritatem adamuſſim examinarent, & quæ Epheſi acta eſſent, candide exponerent, huc accerſendos cenſebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem moverent, ut manifeſtis decretis inſtructi a pientiſſimo Rege Epheſum abire ſinerentur, tamquam omnia iſtic quam diligentiſſime cognituri, & quam commodiſſime compoſituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixe procurant: Non enim ignorant, cujus illi ſint animi, qui hæc moliuntur: neque neſciunt, quo fine id conſilii ceperint. Verum hæc, utcumque Domino viſum fuerit, ſuccedant. Interim ſanctitatem veſtram rogatam cupio, ut Deum pro me orare non gravetur, ut qui tot pericula jam olim perpeſſus ſim, & in magnis adhuc diſcriminibus, ob illam quæ vitæ meæ inſidiatur, multitudinem verſer. Teſtis enim eſt mihi Deus, cum ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectaſſe, quam ut fluctibus maris ſtatim obiicerer. Sed Dominus (ſicut ſcriptum eſt) aſtitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus ſum.* Hucuſque epiſtola Irenæi Comitis Neſtorianorum principis.

CXXVI. Quid moliti ſint ſchiſmatici per Acacium Berœenſem. Sed quid tandem decretum eſt? Dum hæc conſidero, illud plane Domini de Leviathan alludentis ad pravum dæmonem apud Job in mentem venit, ubi ait (*a*): *Huic montes berbas ferunt & omnes beſtiæ agri ludent ibi:* ſiquidem ubi primum hujuſmodi hæreſis monſtrum, draco iſte egreſſus ex inferis eſt, tulerunt illi ſuppetias qui alios ſpecie quadam probitatis & potentia antecellere videbantur, Comites & epiſcopi. Et hoc ipſo tempore, cum Imperatoris animus in dubio eſſet & in quodam æquilibrio conſtitutus huc illucve impellendus paulo momento: ecce opportune adfuit procuratum a factione ſchiſmaticorum officium Acacii Epiſcopi Berœenſis, de quo plura ſuperius: hic quidem natus annum centeſimum decimum, cum præ ingraveſcente ſenecta ſe conferre ad Synodum Epheſi celebrandam excuſaret, Paulo Epiſcopo Emeſeno (*b*) ſuas vices delegavit, quem, conſtat adverſus Orthodoxos inhæſiſſe Joanni, & loco Acacii ejuſdem pſeudoconcilii decretis ſubſcripſiſſe. Cum igitur ſic oppignoratam fidem Acacii per Vicarium Neſtoriani nacti eſſent, eo etiam adegerunt delirum ſenem, ut adverſus Cyrillum & Memnonem hoc ipſo tempore ſcriberet ad Imperatorem: qui neſciens ejuſmodi conjunctionem Acacii cum Neſtorianis liberam judicans & recti animi ac ſinceriſſimi Orthodoxi ejus eſſe ſententiam, quem longæva ætas & prædicata doctrina præ cæteris commendabat, ratam habuit. Secundum igitur Acacii perſuaſionem, ſententias adverſum ſe invicem datas ſtatuit eſſe ſervandas, quouſque res inter ſe ipſi componerent, ſtudens ita conciliare Epiſcopos diſſidentes. Mittenſque ſequeſtrem pacis Epheſum Joannem Comitem, ad utrumque conventum eaſdem litteras dedit, miſitque ad eos dictam Acacii epiſtolam, de qua hæc habet (*c*):

(*a*) Job. 40.
(*b*) Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. cap. 19.
(*c*) Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 15.

CXXVII. *Ut autem ſanctitas veſtra cognoſcat, ſe non modo per noſtræ pietatis litteras ad concordiam, communemque pii dogmatis pacem: conſenſionemque incitari; etiam Acacii Berœenſium Antiſtitis epiſtolam, qua idem vir ille inculcat, ſuadetque ſedulo, ad vos miſimus. Hic enim cum propter extremæ ſenectutis imbecillitatem ſanctiſſimo veſtro Concilio adeſſe non poſſet, ea per litteras expoſuit, quæ & ſuæ pietati conveniebant, & Orthodoxæ religioni non parum quoque prodeſſe poſſe intelligebat.* Hæc de Acacio Theodoſius. Porro animarunt eum contra Cyrillum Neſtoriani, cum de illo jactarent, Apollinaris hæreſis eſſe reſtitutorem: nam in ſua epiſtola poſtea ad ipſum Theodoſium data hæc habent (*d*), cum de Cyrilli ſcri-

(*d*) Apud Cyrill. in Apol. to. 4.

ſcriptis Apollinaris hæreſis infamia ſugillatis, & ab Acacio tales, ut putabat inventis: *Optime* (inquiunt) *ſcit vir ille, decem & centum annos natus qui omnem ætatem in Apoſtolicos ſudores inſumpſit & plurimis Synodis interfuit, & Apollinaris aſſeclas vicinos ſemper habuit, &c.* Talia ſunt de Acacio præconia ſchiſmaticorum, quæ illi ignominiæ magis cedunt quam laudi, ſicut & illa quæ de eodem intexuntur a Theodoreto in epiſtola ad Berœenſes (*a*)

(*a*) *Cod. Vatic. ep. Theod.* 75.

CXXVIII. Jo. Comes mittitur Epheſum ab Imp.

Erat autem qui miſſus eſt Epheſum ab Imperatore Joannes ipſi Theodoſio) ut aiunt) ab eleemoſynis, qui propriori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cum Epheſum magna celeritate perveniſſet, prima die patefactis litteris Imperatoris declaravit Neſtorium, Cyrillum, atque Memnonem jure depoſitos: quos omnes, ne diſſidia majora concitarentur in populo, carceri quemque ſuo voluit mancipatos; ſiquidem Neſtorium cuſtodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum vero & Memnonem Jacobo itidem Comiti. Porro hæc omnia prima die peracta, litteris ſtatim Theodoſio ipſe Joannes ſignificavit, quarum eſt exordium (*b*): *Cum ſciam conducibile pietati, &c.* quibus hæc ſummatim complexa pluribus deſcribuntur.

(*b*) *Apud Act. Epheſ. to.* 3. *appen.* 2. *c.* 1.

CXXIX. Dolentes autem Epiſcopi Orthodoxi, defenſores Catholicæ fidei perverſa relatione ſceleſtium ab Imperatore ita peſſime habitos, ad Theodoſium conſcripſere epiſtolam, cujus exordium eſt (*c*): *Chriſtianiſſima regiaque veſtra majeſtas, &c.* queruntur deceptum Imperatorem, cum illi nunciatum eſſet, non Neſtorium tantum, ſed Cyrillum, & Memnonem a Synodo œcumenica eſſe depoſitos. Addiderunt (*d*) his alias, quibus cum de juſta damnatione Neſtorii multa habeant, reddi ſibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; ſe ipſos vero numquam adduci poſſe, ut communicent cum ſchiſmaticis. Dederunt & aliam epiſtolam ad clerum Conſtantinopolitanum eodem quoque argumento, petentes adjuvari, quæ ſic incipit (*e*): *Qui in tanta rerum fluctuatione verſamur, &c.* Sed & ipſe Cyrillus e vinculis ſcripſit ad Archimandritas, jamque rebus meliorem ſpem affulgere declarat his verbis (*f*): *Benedictus Salvator, qui hujuſmodi nugas contra me effutientes falſitatis redarguit. Etenim poſtquam dominus meus magnificentiſſimus, præclariſſimuſque Comes Sacrarum largitionum Epheſum veniſſet, nihilque eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate niti comperiſſet, animadvertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnovit autem ſanctam Synodum unius fidei cauſa contendiſſe, & neque mihi, neque ulli alteri gratificandi ſtudio, ſed divino zelo incenſam, quod nimirum blaſphemum illum ferre non poſſet, Neſtorium condem naſſe.* Hæc Cyrillus, adhuc tamen vinctus in Domino: ſed quam celſo animo iſta perferret, ex his quæ ſubiicit intelligi poteſt, ubi ait:

(*c*) *Apud Act. Epheſ. Conc. edit. Pelt. to.* 4. *cap.* 6.

(*d*) *Ib. c.* 14.

(*e*) *Ib. c.* 15.

(*f*) *Ib. c.* 18.

Quæ Orthodoxi atque Cyrillus vinctus reſcripſerint Conſtantinopolim.

CXXX. Cyrilli, & Synodi in patiendo alacritas.

Interea loci nos vincti, cuſtoditique aſſervamur, ignari prorſus quo tandem res hæc ſit evaſura. Verumtamen gratias agimus Chriſto, quod pro nomine illius digni habeamur, non ſolum vinculis conſtringi, ſed cætera quoque omnia perpeti: neque enim iſta præmiis ſuis carebunt: ſubdit hæc vero de conſtantia Synodi: *Non potuit autem ſancta Synodus induci ut cum Joanne communicaret; ſed animoſe reſtitit: En, inquiens, corpora, en Eccleſias, en Civitates: in omnia hæc poteſtatem habetis; nos autem, ut prius cum Orientalibus communicemus, quam ea diſſolvantur, quæ per illorum ſycophantiam contra comminiſtros noſtros comparata ſunt, illique rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo poteſt. Dignoſcuntur enim Neſtorii dogmata loqui, ſentire, & confiteri. Totaque univerſitas in his diſpoſita eſt. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Ut autem B. David ait* (*g*): *Ego in flagella paratus ſum.* Hactenus Cyrillus. Iſta quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata ſunt Conſtantinopolim.

(*g*) *Pſ.* 37.

CXXXI. Schiſmatici laborant pro reſtitutione Neſtorii.

Quidnam interea Concilium malignantium, & ſynagoga potentium? Eo quidem impudentiæ provenere, ut non veriti ſint litteris apud Theodoſium agere, ut Neſtorii damnationem irritam redderet, quod ſcilicet qui eum condemnaſſent, hæretici ipſi eſſent, mentientes Cyrilli ſcripta eſſe Apollinaris hæreſis labe conſperſa (*h*): eſt exordium ipſorum epiſtolæ: *Edocti ex ſanctiſſimorum, & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.* Adjecerunt his alias, quibus ſignificarunt, ſe una cum Joanne Comite teſtimonio Acacii Epiſcopi Berœenſis epiſtolæ egiſſe cum adverſariis, ut Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, ſed nequicquam apud illos profeciſſe. Ut autem majorem ſibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epiſtolæ adjecerunt Orthodoxæ fidei confeſſionem: recitat hæc ipſe Cyrillus (*i*): ſed in eis illi de damnatione Neſtorii ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cum ſcirent ipſum adverſari ſymbolo ab eis edito, in quo & ſanctiſſima Maria Dei genitrix affirmatur: ut plane intelligas omnia iſta haud ſincero animo, ſed fraudulenter ab ipſis eſſe tractata, quo unum illud aſſequi poſſent, nempe ſcriptorum Cyrilli damnationem: eſt autem tota illa epiſtola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ ſic incipit: *Merito quis dixerit, noſtri ſæculi homines, quod*

(*h*) *Acta Epheſin. edit. Pelt. to.* 5. *c.* 8. *appen.* 2.

(*i*) *Cyrill. Apolog.*

Schiſmatici doloſe profeſſi fidem Catholicam.

quod tuo imperio gubernentur, beatiores iis qui ante noſtram ætatem fuere, &c. Cæterum quod ſpectat ad ipſorum fidei profeſſionem iſta habet Cyrillus (*a*): *Illud autem ſcitote, quod cum fidei expoſitionem componerent, inter ſe contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alii quidem admittunt, ut ſancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, ut Homipara dicatur. Alii vero prorſus hoc negant; paratoſque ſe eſſe dicunt, ut manus ſuas amputandas præbeant potius, quam ut hujuſmodi voci ſubſcribant. Ubique autem turpiter ſe gerunt, hæretici declarati.* Hæc Cyrillus. Cæterum obtinuiſſe eorum ſententiam ut Deipara diceretur, ipſa confeſſio docet: ſed & quam doloſe his ipſis vocibus uterentur, ſuperius ex eorum aſſertione demonſtratum eſt.

(*a*) *Cyrill. ep. 22.*

CXXXII. Cæterum illud Catholicos vehementius perturbavit, quod Joannes ipſe Comes, qui ſequeſter pacis advenit, ut rem ſe bene geſſiſſe ſignificaret, eaque de cauſa majorem ſibi apud Imperatorem fidem conciliaret, ſcribens ad eum turpiter mentitus eſt univerſam œcumenicam Synodum aſſenſam eſſe in damnationem Cyrilli; adeo ut jam de loco, quo in exilium eſſet deportandus, conſuleretur: ſcripſit enim de his ipſe Cyrillus, ubi hæc reſcivit, ad clerum populumque Conſtantinopolitanum iſtis verbis (*b*): *Turbata eſt admodum ſancta Synodus, ubi magnificentiſſimum & glorioſiſſimum Comitem Joannem non recte omnia retuliſſe audivit: ita ut & de noſtro exilio, qui illic ſunt, conſultent, quaſi ſancta Synodus irregularem & nefandam depoſitionem a Joanne, & hæreticis qui cum eo ſunt, factam acceptarit, &c.*

(*b*) *Cyrill. ead. ep. 22.*

CXXXIII. Verſutum Conſilium Schiſmaticorum & Joannis Comitis.

Quid præterea idem Joannes Comes pertentarit, quo jactare ſe potuiſſet Epiſcopos omnes in unam concordiam redegiſſe; idem Cyrillus ſic inferius ſubdit: *Cum autem hanc rem memoratus magnificentiſſimus vir non eſſet aſſecutus, nempe ut Joannes Antiochenus Epiſcopus ab ipſis in communionem reciperetur; etiam hoc excogitavit, & a ſancta Synodo petiit, ut ſibi ſcripta daretur fidei expoſitio, ut & illos conſentire & ſubſcribere faceret, & reverſus diceret: Conciliavi eos ad amicitiam humanis inter ſe offenſis diſſidentes. Ubi hoc ſancta Synodus intellexit, rurſus omnino reſtitit, dicens: Non exponimus nos ipſos contumeliæ: non enim tamquam hæretici vocati ſumus: ſed ad hoc venimus, ut fidem rectam reſtituamus, quam & reſtituimus, nec opus eſt Regi ut fidem diſcat, cum hanc ſciat, in qua ille baptizatus ſit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus proceſſit.* Hæc de his Cyrillus: quæ autem velit per eos agi, addit his verbis:

Hæc a pietate veſtra doceantur omnes, præſertim pientiſſimi & ſacratiſſimi Archimandritæ; ne forte prædictus Joannes, Comes ſcilicet, *reverſus alia pro aliis dicat, aut doceat, ut quorumdam aures oblectet. Ne pigreſcat vero pietas veſtræ neque laborando pro nobis laſſetur, ſciens quod ſe ipſam & Deo & hominibus commendet. Et hic propter Salvatoris gratiam Deo amantiſſimi Epiſcopi, qui vos numquam viderunt, animas ſuas ponere pro vobis parati ſunt: acceduntque ad nos cum lacrymis, dicentes: Et ad exulandum una, & ad commoriendum parati ſumus. Verſamur autem omnes in multa tribulatione; quod excubiis militum cuſtodimur, eos etiam ante lectos, cum dormimus, habentes, maxime vero nos. Reliqua vero univerſa Synodus defatigata laborat, pluresque mortui ſunt: multi etiam ſumptibus deſtituti, res ſuas vendunt.* Hactenus Cyrillus. At licet ipſe & Memnon vincti arcta cuſtodia tenerentur: tamen reliqui omnes Epiſcopi haud liberi erant, ſed utique cuſtodiebantur a militibus. Joannes enim Comes jam reverſurus cum eſſet Conſtantinopolim, & pacis trophæa foret oſtentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis ſcriberetur; quibus mendacii redargui poſſent quæ ipſe Imperatori & aliis relaturus eſſet, reliquos omnes Orthodoxos Epiſcopos ſedulo aſſervari præcepit. CXXXIV.

Status Cyrilli & Synodi qualis.

Illi tamen, Deo volente, clam ſcripſere epiſtolam, qua clerum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ de rerum ſuarum ſtatu miſerando admonuerunt: qua cum numerent trium menſium ſpatium, quo ejuſmodi cuſtodia vallabantur a tempore ☞ quo Cyrillus & alii Epiſcopi ad Synodum convenerunt circa principium menſis Junii, ☜ quo hujuſmodi per Candidianum Comitem cœptæ ſunt turbæ, menſe Auguſti datas illas ab eis ad clerum Conſtantinopolitanum litteras poſſumus intelligere, quarum eſt principium: (*c*) *Qui in tanta negotiorum tempeſtate conſtituti ſumus:* & inferius: *Sciat itaque pietas veſtra, non amplius nos Epheſum, ſed cuſtodiam inhabitare: inque illa trimeſtre jam tempus incluſos, neque per mare, neque per terram tuto ac ſecure ad pium exercitum* (nempe ad Imperatorem) *vel in aliquem alium locum quempiam mittere permitti. Etenim jam ſæpius accidit, ut quæ a nobis ſunt miſſa, haud ſine mille periculis reddi potuerint; ut latores illorum, quo ſervarentur, in alias atque alias ſeſe formas coacti ſint mutare. Quod autem ita cuſtodimur, hinc eſt, quod omnia mendaciter ad pientiſſimum Imperatorem contra nos deferantur.* Poſt hæc rogant iidem plurimum, ut agant apud Theodoſium Auguſtum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, utque detur adire CXXXV.

(*c*) *Apud Cyrill. ep. Synod. 11.*

re

re poſſe ipſum Theodoſium; ſin minus, liberum ſit unicuique Epiſcopo in patriam reverti.

CXXXVI. De his præterea quæ iidem ſanctiſſimi Patres Epheſi paterentur, eſt ſcheda illa cum aliis litteris miſſa (*a*), ſub titulo Communitorii breviter quidem, quod furtim videatur eſſe conſcripta, his verbis ad clerum Conſtantinopolitanum data:

(*a*) *Ex codice Antonii Auguſtini.*

Necamur æſtibus, cum aeres ſint graves; & pene quotidie aliquis ſepelitur: ita ut omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alii omnes Epiſcopi in his ſunt. Unde conſequens eſt, reverentiam veſtram adire Chriſto amabilem Principem & dicere, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, ut conſumpti languore necentur. Scire vero reverentia veſtra debet, quia licet in tantum nitantur ut omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos ſunt a Salvatore noſtro Chriſto. Hactenus Patres ad clerum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ. Inſpicis, lector, in quot quantaſve anguſtias cum impietas Neſtoriana, tum infidelitas regiorum miniſtrorum conjecerit ſacroſanctam Synodum œcumenicam ut ea ſit paſſa Epheſi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura umquam fuiſſet.

CXXXVII. Sed hic paululum conſiſte, intuereque & obſtupeſce judicium Dei, qui eſt terribilis in conſiliis ſuis ſuper filios hominum: nam intelliges, ſecundum illud Davidicum: *Non dormiet, neque dormitabit qui cuſtodit Iſrael.* Cum eodem tempore, haud diutius fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides una cum defenſoribus ſuis Epheſi (ut vides) vim patitur, direque exagitatur, atque adeo igniominioſe tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus a barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapſis, reliquis captivis ductis. Hoc ipſum quidem tempus eſſe, quo Theodoſius Imperator junctis copiis Occidentalis Imperii, miſſo Aſpare invictiſſimo duce, bellum geſſit adverſus Genſericum Africam occupantem, ex libello ſchiſmaticorum paulo poſt (ut dicemus) oblato Theodoſio Imperatori, ſatis exploratum habetur, in quo inter alia hæc ſcripta leguntur (*b*): *Cum hac fide ſcilicet barbaros viciſtis & tyrannos deſtruxiſtis, qua & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: eſt enim deus omnium commilito veſter, &c.* Hæc Neſtoriani, profitentes ſe eſſe vere fidei defenſores, pollicentes ejus fidei quam tuerentur defenſione barbaros ab ipſo Imperatore vincendos: cum interea jam vinceretur atque deleretur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo poſt innotuit, cum cladis nuncium perlatum eſt Conſtantinopolim: ut plane (o mirandum!) accidiſſe appareat, tunc male pugnatum in Africa eſſe, cum fides Catholica, ejuſque defenſores Patres ſanctiſſimi adeo gravia & ignominioſa tyrannica vi pati cogerentur. Sed etſi tardius, tandem ſapiens Theodoſius, ſuo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei inſurrexiſſe, pro barbariſque pugnaſſe adverſus Romanum exercitum, cum ejus Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefeſſo ſtudio laborarent.

(*b*) *Extant inter act. Epheſin. edit. Pelt. to. 3. c. 4. & apud Cyril. Apol.*

CXXXVIII. Porro rem geſtam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis abſolvit: (*c*) *Interea Conſtantinopoli, Romaque exercitu adveniente cum Aſpare duce, Bonifacius, Romanique qui in Africa erant, ſpiritus aſſumentes, acriter reſiſtere cœperunt: verum non melior priore fortuna ſucceſſit. Victi ad unum omnes, alius alio fugam arripuere; Aſpar Conſtantinopolim, unde venerat: Bonifacius Romam profectus, ſeſe Placidiæ ex his quorum culpa vacabat, reconciliavit.* Hæc Procopius, Bonifacii vero Romam reditum anno ſequenti Proſper (*d*) recenſet: habet eadem de illata clade Paulus (*e*) diaconus. De Marciano autem, qui poſt Theodoſium fuit Imperator, hoc prœlio ab hoſtibus capto, hæc ſubdit Procopius:

(*c*) *Procop. de bell. Vvandal. lib. 1.* Clades Romani exercitus in Africa.

(*d*) *Proſp. in Chron.*

(*e*) *Paul. diacon. Miſcel. lib. 14.*

CXXXIX. *Hoc igitur modo VVandali Africam Romanis eripuere: captivos vero quos ceperant, in cuſtodia habuere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodoſio ſucceſſit. Cum igitur Genſericus forte præciperet, ut captivi in aula ſub dio cogerentur, ut aſpectibus eorum conſideratis, ſane conſpiceret, ſi quis regiam haberet indolem ac indigna præſente fortuna pateretur: interim iidem inedia ac labore feſſi humi obdormiſcerent aquila forte volans ſupra Marciani caput panſis aſtitit aliis. Genſericus igitur portentum tacite notans non fruſtra hoc fore, juſſit ad ſe venire: quinam vir eſſet, interrogat. Ille ſe Aſparis arcanorum omnium ſocium fuiſſe inquit, quem Romani Domeſticum Comitem vocant. Genſericus igitur meditans & aquilæ geſtum, & Aſparis quanta eſſet apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere ab re putavit eſſe, neque veriſimile ut quamprimum interituro ſigna volatu illa oſtendiſſet: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam ſi poſtremo regnaturus eſt, morti non eſſet apud eum derelictus; quod ea quæ Deo ſunt decreta nullatenus prohiberi poſſunt. Quapropter jurejurando eum obligat, ſibi amicum fore, neque ullo modo contra VVandalos venturum.* Ejuſmodi ergo pactis ſimul initis, dimiſſus eſt Marcianus redire Conſtantinopolim.

CXL. His igitur rerum Africanarum caſibus Theodoſius prudentior, licet ſero, Phrygum inſtar, redditur tandem: ſed id poſtea, cum acceptæ cladis acerbiſſimum

Catholici Conſtantinopolitani pugnant pro Synodo.

mum nuntium accepit. Interea rebus eodem ſtatu perſeverantibus, qui erant Conſtantinopoli Catholicæ fidei defenſores, & inter eos primum locum tenentes Epiſcopi peregrini, qui illuc pro fidei defenſione ſe contulerant, audientes quæ patres Epheſi paterentur, conſolationis plenam ad eoſdem dedere epiſtolam, hortantes viriliter agere, ſimulque omne ſuum ſpondentes pro ipſorum defenſione officium & diligentiam atque etiam profecturos ſe Epheſum, ſi juberent: incipit epiſtola (*a*): *Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumque veſtrarum ſocietatem receptos, non animis tantum, ſed corporibus quoque vobis adeſſe &c.* In fine autem apud Contianam editionem tempus ita deſcribitur: *Data menſe Auguſti die vigeſima, Indictione decimaquinta.* Ex quo plane rerum geſtarum valeas metiri tempora.

(*a*) *Act. Eph. edit. Contian. c. 47. & edition. Pelt. to. 4. c. 20.*

CXLI. Tunc etiam accidit ut ſancta Synodus ad eoſdem Epiſcopos Conſtantinopoli agentes eas reddiderit litteras, quarum eſt exordium (*b*): *Qui ita affecti ſunt*, &c. habent in inſcriptione nomina eorumdem Epiſcoporum tunc Conſtantinopoli commorantium, & pro Synodo laborantium expreſſa, quæ ſunt, Eulalius, Eutrechius, Chryſaphius, Hieremias, Theodulus, & Iſaias: ſed quarum hi Eccleſiarum Epiſcopi fuerint, non exprimitur. Rogant Patres ut in ſententia perſtent, & pro ſancta Synodo naviter collaborent: quod quidem illos quam diligentiſſime perfeciſſe, exitus declaravit. Porro eodem quo antea ſtatu perſeverare adhuc res Epheſias, iiſdem litteris Patres ſignificarunt, his verbis (*c*): *Quod vero ſanctitas veſtra prohibeatur, quo minus ad nos pervenire queat: id ex noſtrarum rerum ſtatu proficiſcitur. Ita enim terra marique obſidemur, ut nihil eorum quæ nobis evenerunt, veſtræ ſanctitudini ſignificare potuerimus. Fuerit autem veſtrarum partium, precibus & lacrymis inſtare, &c.*

(*b*) *Act. Eph. edit. Pelt. to. 4. c. 21.*

(*c*) *Act. Eph. edit. Pelt. to. 4. c. 21.*

CXLII. At non Epiſcopi tantum agentes Conſtantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad ſynodum litteras; ſed & qui in Clero Conſtantinopolitano eminebat Alypius Candidianum diaconum legavit Epheſum ad inviſendos ſanctiſſimos Patres fidei Catholicæ Confeſſores; cum & Cyrilli vincula ſummis (ut par erat) honoribus proſecutus, has litteras ad eum dedit (*d*):

(*d*) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 4. c. 16.*

Epiſtola Epiſcoporum Conſtantinopoli agentium ad Cyrillum.

Beatus homo, quem Deus dignum cenſuerit, ſanctum Deoque dilectum caput tuum martyrii confeſſionis ſertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, ſanctiſſime pater vigilanti lumine ſanctorum Patrum viam triviſti. Tu utroque poplite claudicantes, recta ad veritatem incedere docuiſti. Tu fiduciam es indutus Eliæ. Tu ſolus Phinees zelum aſſumpſiſti. Tu impium venenoſi draconis os obturaſti. Tu voracem Bel evertiſti. Tu illius ſpem, hoc eſt, dominatum & præſidentiam ære coemptam labefactaſti, aureæque ſtatuæ apparatum perdidiſti. Et qualenam os ſpiritualibus chariſmatibus imbutum zeli tui encomia pro veritate explicare valeat, ut qui beati Theophili quondam avunculi tui ſtudiorum æmulus, illique ſimilis evaſeris, necnon ad ter beati illius Athanaſii martyrium proxime acceſſeris? Etenim ut ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes, perinde ac periculoſos quoſdam ſcopulos devitabat, evadebatque; ſic tua quoque ſanctitas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conſcientiæque puritate veluti infirmam quampiam procellam profligavit.

Cyrilli dignæ meritæque laudes.

CXLIII. *Sane beatus Athanaſius poſt multas falſas criminationes, quas hæretici illi impingebant, feliciter refutatas, exiliumque eorum decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipſum fieri curabant, patienter toleratum, id conſecutus eſt, ut & ſemper purior illuſtriorque evaderet, majorique patientiæ laude ſplenderet, quo profani illi homines plura falſioraque ipſi crimina intentabant. His igitur victoriis, certaminibuſque martyrii coronam ille ſibi nectens, Homouſion ſtatuit, perverſamque Arii doctrinam calcavit, & Orthodoxam doctrinam pene calcatam denuo erexit, ac ſancti tandem Marci Evangeliſtæ thronum in ſublime evexit, cui tu quoque præſides, ſanctis illius veſtigiis impigre inſiſtens. Precor itaque, ſanctiſſime pater, ut dignus aliquando habear, qui te virum adeo ſanctum coram cernere, tuaque genua complecti, & tempore pacis coronati martyris aſpectu frui merear. Univerſum rerum noſtrarum ſtatum, & quomodo cum fiducia egerimus, & tuis ſanctorumque Patrum precibus freti etiamnum agamus, quantaque hactenus certamina ſubierimus, id totum Candidianus dilectus diaconus, qui parvitatis meæ litteras ſanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto univerſam ſanctam Synodum una cum veſtra ſanctitate martyrii corona decorata. Deus nobis largiatur, ut ſani lætique in Domino pro veritate certare pergamus.* Hactenus ad Cyrillum Alypius.

CXLIV. Quanta rurſum animi conſtantia cum Alypius ipſe, tum reliqui Orthodoxi ex clero Conſtantinopolitano pro ſancta Synodo apud Imperatorem indefeſſo ſtudio egerint, inter alia plura indicat libellus ab ipſis noviſſime illi oblatus, qui ſic incipit (*e*): *Cum non ignoremus veſtram pietatem ſanctas Dei Eccleſias fidemque piam ab illis prædicatam, & a majoribus traditam maximi ſemper feciſſe, &c.* ubi libe-

Offertur libellus Theodoſio a clericis Eccl. Conſtantinop.

(*e*) *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 16.*

bero plane ſtudio, quam erraret confirmando Cyrilli a ſchiſmaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt; ſimulque ingens diſcrimen in quod univerſum Chriſtianum orbem conſtituiſſet id faciendo, ob oculos poſuerunt: fore namque, ut univerſus Catholicus orbis, qui, cum Cyrillo communicaret, ab ipſo Imperatore & aliis qui eum damnaſſent, penitus ſepararetur, & affore ut ſuis temporibus martyriorum tempora inſtaurarentur, induceretur que tyrannica in Eccleſia perſecutio, cum omnes ex æquo parati ſint etiam vitæ diſpendio decretis œcumenicæ Synodi inhæreſcere potius, quam paucorum collegarum Neſtorii impia affectari veſtigia. Fuerunt plane hæc tanti apud Theodoſium ponderis, ut mutato conſilio, decreverit aliquos utriuſque partis Epiſcopos Epheſo ad ſe vocare Conſtantinopolim: quomodo autem id acciderit, paulo poſt dicturi ſumus.

CXLV. S. Acacius vaticinatur de proxima pace. Interea temporis Acacius ille magnus Melitenſis Epiſcopus, longe diverſus ab illo Acacio Berœenſi, vir cum doctrina tum ſanctitate ſpectatus, his anguſtiis conſternatam ſanctam Synodum Epheſinam conſpiciens, divino afflatus Spiritu, ſpiritu plenam coram Patribus habuit concionem, in qua brevi affore pacem vaticinatus, omnes reviviſcere, ſumere animos, erigereque languentes vires hortatur: ita enim præco ille cæleſtis exorſus eſt (*a*): *Cernentem me, dilecti cœtum hunc, ſpiritualemque ſacræ Synodi conſeſſum, gaudium ſimul & fiducia ſubit: gaudium quidem, quod cum omnium ſim minimus, in maximo hoc amicitiæ pelago tenuem ſermonis ſcapham moderari adigor: fiducia vero, quod magnos iſtos ſeditionum fluctus propediem ſedandos, Dominicæque pacis tranquillitatem ad univerſos Catholicæ Eccleſiæ cœtus redituram nequaquam ambigam, &c.* Equidem haud falſus extitit vates. Ex hoc enim tempore poſt denſam noctis caliginem, fulgor veluti ſuborientis auroræ Solis prænunciæ paulatim illuxit. Poſt hæc autem res geſtas menſis Auguſti clauſit ſancta Synodus illa ſeſſione, in qua oblatus eſt libellus a Regino Epiſcopo Conſtantiæ in Cypro, cujus extat inter Acta Epheſina homilia in Synodo dicta Epheſi poſt exauctoratum Neſtorium, quo querebatur adverſus Joannem Epiſcopum Antiochenum, quod ſibi, præter majorum conſuetudinem, vendicare conaretur Eccleſias Cypri inſulæ. Re percognita & diligenter examinata, ſtatutum eſt a Synodo, ut ſervato priſtino uſu, nec Joannes Cypriam, nec alii invadant alienas Eccleſias. Celebrata eſt autem hujuſmodi Actio pridie Kalendas Septembris, ut vetera ipſius monumenta (*b*) declarant. Sed revertamur ad Theodoſium.

(*a*) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to.6. c. 11.*

Seſſio in cauſa Regini Epiſcopi.

(*b*) *Conc. Eph. edit. Pelt. to.2. c.4.*

CXLVI. Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amiſſi in Africa exercitus nuncio perterrefactus, meliora tandem conſilia iniit, nempe ut ſeptem ab utraque parte Epheſo Conſtantinopolim mitterentur Epiſcopi, qui coram ipſo Imperatore de rerum ſumma tractarent: ſcripſitque de his ad Joannem Comitem Epheſi adhuc agentem, ut habet Synodalis epiſtola ad Theodoſium per legatos miſſa (*c*). Miſſi ſunt autem a Concilio œcumenico legati Epiſcopi ſeptem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Epiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus, profectuſque cum eis eſt Philippus presbyter, unus ex tribus legatis Apoſtolicæ ſedis. His autem profecturis a ſancta Synodo ejuſmodi ſervanda præcepta impertita ſunt (*d*):

(*c*) *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 22.*

(*d*) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to.4. c. 19.*

CXLVII. Legatio Orthodoxorum Conſtantinopolim miſſa. *Philippo religioſiſſimo Deoque dilectiſſimo presbytero Cæleſtini piiſſimi Apoſtolicæ ſedis magnæ Romæ Vicario piiſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis Arcadio, Juvenali, Flaviano, Firmo, Theodoto, Acacio, Evoptio, ſancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei, glorioſiſſimorumque Regum noſtrorum nutum in Epheſiorum metropoli coacta eſt, in Domino ſalutem.*

Piiſſimorum Chriſtique amantium Imperatorum noſtrorum permiſſa legatione pro Orbis ſalute qui per eos, qui una nobiſcum in Epheſiorum civitate congregati ſunt, anxium pro recta fide certamen ſuſcepit, ad regiam urbem miſſuri, eam pro recta fide, ſanctiſque fratribus & patribus noſtris, ſanctiſſimo Deique amantiſſimo Cyrillo Archiepiſcopo, & Dei amantiſſimo Epiſcopo Memnone legationis provinciam unanimi calculo veſtræ pietati coram Chriſto injungendam exiſtimavimus. Quæ ſervare Legati deberent. *Utrorumque itaque ſecuritati, veſtræ inquam & noſtræ, conſultum cupientes, hoc præceptorum diploma inſtruximus, vobiſque exhibendum duximus, ut & nos ſciamus propter quæ vos miſerimus, & veſtra quæque pietas intelligat, nihil ſe præter hoc facere debere. Ante omnia autem ſanctitas veſtras ſciat, nullam ſe cum Joanne Antiocheno apoſtaticoque ejuſdem Concilio communionem habere poſſe: tum quod impietatis præconem Neſtorium adeo una nobiſcum deponere non voluerint, ut uſque ad veſtram quoque profeſſionem illi patrocinari conſtanter perrexerint: tum rurſus quod contra omnes canones, ſanctiſſimos Deique amantiſſimos Epiſcopos Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Epheſinum condemnare auſi ſint; potiſſimum vero ad præſens uſque tempus de Neſtorianis dogmatibus defendendis anxii, multique ex illis tamquam Cæleſtiani jam olim depoſiti ſint: tum denique quod totius Orbis Synodum hæreticam appellare non dubitarint.*

CXLVIII. *Quod ſi qua forte vis, regiæve voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam piiſſimi, Chriſtoque cariſſimi Auguſti ſanctioni pro viribus obediendum eſt) ſi quidem illi prædicti Neſtorii depoſitioni voluerint ſubſcribere, veniamque ſupplicibus libellis a ſancta Synodo de his petere, quæ in noſtros Præſides temere admiſerunt; anathematizare rurſum Neſtorii dogmata, & adverſari illos, qui eadem cum illo, aperte ſapiunt, vel ſapuerunt; elaborare tandem una nobiſcum, quo ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrillus & Memnon nobis reſtituantur: hæc inquam, ſi bona fide præſtiterint, permittimus veſtræ ſanctitati, ut communionem illis polliceatur.*

CXLIX. *At ſingula ad nos perſcribantur, quo & nobis quoque vobiſcum conſentientibus, perfecta cum iis pax ineatur: Cavete autem ne prius illis communionem ſpondeatis, quam Præſides ſuos recipiat ſancta Synodus: ſcire quoque volumus veſtram ſanctitatem, quod ſi quid horum a vobis fuerit neglectum, neque ſanctam Synodum Acta veſtra habituram rata, neque vos ad communionem ſuam admiſſuram eſſe.* Hactenus ſeries præceptorum, quam Commonitorium dicere conſuevere. Adjecit his ſancta Synodus litteras ad Theodoſium Imperatorem quarum eſt exordium (a): *Omnia, Chriſtianiſſimi Imperatores, majeſtatis veſtræ ſtudia, &c.*

(a) *Apud Act. Epheſ. edit. Pelt. to. 4. c. 22.*

CL. Legati a Neſtorianis miſſi.

Qui autem a ſchiſmaticorum conventiculo miſſi fuere, hæc ſunt eorum nomina, Joannes Antiochenus, Paulus Emeſenus, Himerius Nicomediæ, Macarius Laodicenſis, Apringius Chalcidenſium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, ſed octavi nomen deeſſe videtur: octo namque Epiſcopos legatos eſſe Conſtantinopolim, litteræ eorum ad Rufum datæ teſtantur in fine (b): octo pariter ab Orthodoxis miſſos eſſe conſtat, cum tamen de ſeptem tantum aliqui affirmarint. Iis igitur conſodales ſchiſmatis iſta mandata dedere (c):

(b) *Extant apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 13.*

(c) *Apud Cyril. in Apolog. to. 4. & Conc. Epheſ. edit. Contian. c. 62.*

CLI. *Quoniam Eccleſiaſticæ cauſæ gratia, propter quam omnes in hanc Epheſiorum urbem vocati ſumus, præſenti tempore veſtra novit pietas quod juxta edictum pientiſſimorum Regum noſtrorum in celeberrimam Conſtantinopolim citati ſumus ad ſuffragandum veritati, fideique ſanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes juſſi ſumus eſſe vobiſcum. Operæpretium autem eſt, ut omnium noſtrum mens quaſi præſentium manifeſta fiat. Unde propria habemus, quæ a vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacificandam beneque ordinandam Eccleſiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum continetur, fecimus, quo præcipimus & permittimus perfectamque poteſtatem tradimus, quam & ſi nos ipſi præſentes eſſemus, haberemus, ut cum vos gratia Dei in prædictam magnam civitatem perveneritis, ſive apud pientiſſimum Regem opus fuerit, ſive in Conſiſtorio, ſive in ſancto conventu, ſive Patrum Synodo de his quæ inquiruntur ſermo habeatur, hac valeatis libertate dicendi, ſapientia, atque diligentia, ut vos decet afferre pro communi Eccleſiarum uſu, laboremque hunc ſuſcipientes pro nobis omnibus ſcilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta eſſent habentibus omnia quæ in hac cauſa agitis & acturi eſtis. Et iſtud ipſum oramus veſtram ſanctitatem, ne quod communi uſui profuturum & ad gloriam Domini Chriſti facere minus alacris ſit. Tametſi videbitur, Synodalem epiſtolam cum omnium ſubſcriptione mittendam, confitemur omnes communiter & ſinguli omni alacritate vos ſubſcripturos, & ad pium exercitum miſſuros. Quippe manifeſtum eſt, quod capitula a Cyrillo Alexandrino adjecta ad fidem Patrum qui Nicæno Concilio interfuerunt, tamquam hæretica modis omnibus & a Catholica & Apoſtolica Eccleſia aliena eiiciuntur.* Hæc illi, quibus condemnantes Cyrilli capitula ſubſcripſere.

CLII. Juſta querela Cyrilli cur non ſit miſſus Conſtantinopolim.

Quod vero miſſi Epheſo ab adverſariis eſſent, qui apud Imperatorem ſcripta ejuſdem Cyrilli redarguere conarentur hæretica, & abſente ipſo tanta eſſet cauſa tractanda: inde accidit, ut jure quidem, ut de minus æqua conditione, apud Imperatorem in Apologia ad eum data idem Cyrillus conqueſtus ſit, cum ex parte Neſtorii defenſorum juſſus eſſet adeſſe Conſtantinopoli Joannes Epiſcopus Antiochenus, omnium coryphæus ſchiſmaticorum, ipſe vero interea Epheſi ſub cuſtodia detineri: his enim jure verbis expoſtulat (d). *Præterea cum relicta Epheſo ad illuſtrem illam civitatem adducerentur qui ad hoc erant a ſancta Synodo ordinati, ut iis quæ apud eum acta fuerant, patrocinaretur: cupiebam viriis illis adnumerari: primum quidem ob eam cauſam, ut dominationem veſtram viderem: deinde ut coram vobis contra ipſum Antiochenum Epiſcopum jure agerem, oſtenderemque eum ſycophantam egiſſe, & inique inſaniiſſe impetentibus furiis eſſe ſuperatum, propterea quod capita blaſphemiarum Neſtorii anathematizavi.* Hæc ipſe.

(d) *Cyril. Apolog.*

CLIII. Lucubrationes Cyrilli cum detineretur Epheſi.

Relictus autem Cyrillus Epheſi haud otioſe conſiſtit: ſed quid agit? Quod enim ſciret duodecim illa Capitula a ſe ſcripta contra Neſtorii impietatem ab adverſariis in controverſiam deduci & hæreſis infamari; ne perperam ab eis facta ipſorum interpretatione labefactari poſſent, ipſe illis explanationem adjecit, cum tamen jam ante eadem cognita & Orthodoxa fuerint in ſancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodo-

ſium

(a) Cyrill. Apolog.

ſium iſta habet (a): *Fidei namque meæ rectitudinis teſtimonium dedit Romana Eccleſia, & præterea ſancta Synodus ex univerſo Orbe qui ſub cælo eſt (ut ita dicam) congregata. Quod enim nullo pacto alienus ab Evangelica & Apoſtolica traditione deprehenſus ſim, & quod rectam & minime obliquam ſacrorum dogmatum ſemitam percurram, communi ſententia confeſſi ſunt, idque ſcripto in commentariis qui leguntur, quique a me ſcribuntur.* Hæc ipſe.

CLIV. Miſerunt eamdem Cyrilli explanationem qui erant Epheſi Neſtoriani ſchiſmatici ad ſuos legatos profectos Conſtantinopolim: ſed qui ſemel pravum imbuiſſent ſenſum, ut in deteriorem partem jam ipſi a recto devii, recta quæque converterent, & ea quoque calumniari aggreſſi ſunt: nam iidem ipſi in relatione ad ſuos hæc habent ad finem epiſtolæ (b): *Demum miſimus veſtræ ſanctitati recens factam expoſitionem ab Alexandrino hæreticorum capitulorum, evidentius etiam per illam oſtendens ſuam impietatem.* Ita ipſi. Sed & idem Cyrillus ſcripſit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodoſium Imperatorem, quæ incipit: *Divina & incorrrupta natura:* purgat enim ſe de omnibus a ſchiſmaticis contra ſe calumniis in hanc uſque diem illatis. Sed & tunc temporis *Theodorus Epiſcopus Ancyræ* (ut teſtatur Gennadius (c) *cum itidem Epheſi moraretur, ſcripſit adverſus Neſtorium librum redargutionis & confutationis, ut ait, dialectica quidem arte ordinatum, ſed auctoritate ſacrarum Scripturarum detextum: multis enim aſſertionibus uſus eſt, antequam Scripturarum teſtimonia poneret.* Hæc ipſe: jam vero quid per legatos actum ſit Conſtantinopoli, videamus. Sed antequam pervenirent, quid ſtatuerit de Neſtorio Imperator, dicendum eſt.

(b) Apud Cyril. Apolog. & Act. Conc. Eph. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.

(c) Gennad. c. 15.

CLV. Ubi autem legati Epheſo receſſiſſent, mandato Theodoſii juſſus eſt Neſtorius recedere Epheſo, & quo vellet pergere, nulla amplius ſpe revertendi ad ſedem Conſtantinopolitanam, e qua juſte depoſitus fuit. Interea cum legati jam Conſtantinopolim appropinquarent, idem Theodoſius Imperator tranquillitati urbis conſulens, quod ſciret cives in ſchiſmaticos Neſtorii fautores infenſo animo eſſe, juſſit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui a ſancta Synodo miſſi ſunt, Conſtantinopolim ingredi voluit. Verum haud æquo animo hæc paſſi ſunt ipſi ſchiſmaticorum legati, ut patet relatione ab ipſis ad ſuos Epheſi commorantes conſcripta his verbis (d):

Schiſmatici apud Chalcedonem manere juſſi.

(d) Apud Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 3. c. 5.

CLVI. *Poſtquam Chalcedonem venimus (nam Conſtantinopolim neque nos, neque adverſarii noſtri intrare permiſſi ſumus propter ſeditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priuſquam compararemus (en gloriam pientiſſimi Regis) dominus Neſtorius ab Epheſo dimiſſus ſit, ut eat quo liberet. Unde valde doluimus: quandoquidem vere ea quæ illicite, & abſque judicio facta ſunt, jam robur habere videntur.* Vides ne lector, quod ante ſæpe mille ſignis demonſtratum eſt, ſchiſmaticos illos fuiſſe erga Neſtorium propenſiſſimos; ſicuti & nunc id ipſum verbis ſuis, ſeſe illi addictiſſimos eſſe declarant? Sed ſubdunt quæ in proximo putarent fore agenda: *Sciat autem veſtra ſanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem uſque. Expectamus autem hodie, hoc eſt, undecimo menſis Gordiei, tranſiturum pientiſſimum noſtrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic cauſam auditurum, &c.* Erat Ruffiniana villa locus amœniſſimus a Ruffino Præfecto conſtructus, de quo plura ſuperius ſub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector unde etiam rerum geſtarum tempora colligas, cum teſtantur ſe ea ſcribere undecima menſis Gordiei; eſt ipſe menſis Septembris apud Romanos, eademque prorſus dies undecima menſis: nam teſtificatione Bedæ (e) ex Anatolio, eamdem fuiſſe rationem menſium Græcorum ac Latinorum, apparet. Sicque intelligas, circa finem menſis Auguſti legatos Epheſo profectos eſſe, Neſtorium vero tertia die Septembris abſque ſpe ſedis eſſe dimiſſum.

Neſtorius dimiſſus privatus Epiſcopatu.

(e) Bed. de ratione temp. c. 12.

CLVII. Cæterum non accidit, ut ſperabant legati ſchiſmaticorum, nimirum audiendos ſe fore in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cum coniicerent illum erga Catholicos eſſe bene affectum, exulcerati livore ad ipſum miſere libellum querelarum locupletem qui ita exorditur: (f) *Orandum erat &c.* Quo in primis in Cyrilli capitula invehuntur calumniantes ea eſſe hæretica. Cum autem nullum ad libellum oblatum meruiſſent habere reſponſum; cum ex hoc viderent ſe habitos eſſe contemptui, rurſus querelas ingeminant, aliumque rurſus libellum inferunt, cujus eſt exordium (g): *Sæpenumero pietatem veſtram, &c.* Quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Neſtorii in ſede collocaretur Epiſcopus, donec de eodem iterum foret judicium ventilatum.

Schiſmatici Legati livore tabeſcunt.

(f) Apud Acta Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 2. appen. 2.

(g) Ib. c. 3. & apud Cyril. in Apolog.

CLVIII. Inter hæc autem Theodoſius Imperator illud addidit, quod ſchiſmaticos vehementius exacerbavit; nimirum cum legatos œcumenicæ Synodi venire intra Urbem, adverſarios autem ad propria redire præcepit: ſed & Acta ab eis adverſus Cyrillum atque Memnonem, univerſamque Synodum, ut vana penitus abolenda cenſuit. Hæc cum adverſariorum ſchiſmaticorum legati accepiſſent, vehemen-

Theodoſius tandem favet Catholicis.

menter conſternati ſunt, & eo magis exterriti, quod veluti abſoluta omnino cauſa, ipſi ab Imperatore inauditi, dimiſſi ſint. Iidem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodoſium ſupplicem adhibere libellum (a) querelarum plenum, expoſtulationumque: quod nimirum (ut dicebant) qui tuerentur Catholicam fidem abire juſſi eſſent, adverſarii vero defenſores erroris Apollinaris ſuas recipere ſedes juberentur: eſt autem libelli queruli exordium: *Non hunc eventum ſortituram veſtræ pietatis vocationem expectabamus, &c.* petulanter quidem, & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defenſores, qui hactenus patrocinati eſſent Neſtorianæ blaſphemiæ omnium horrendiſſimæ: talis namque eſſe ſolet inſitus, & pene innatus ex immenſa ſuperbia proveniens mos hæreticis, ut impudentiſſime agentes, qui ex ſcelere erubeſcere debuiſſent atque confundi inſolenter atque proterve jactent ſe eſſe fidei Catholicæ defenſores, quam produnt, proſtituunt, atque penitus perdunt.

(a) *Apud Act. Conc Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 4. appen. 2. & apud Cyril. in Apolog.*

CLIX. Pulcheria Auguſta pro fide Catholica laborat.

Vigilavit, quod numquam obdormivit, pro fide Orthodoxa Pulcheriæ Auguſtæ ſtudium, quæ fratrem vallatum undique a Neſtorianis Comitibus, penituſque obrutum fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandem emerſus, quæ vera, quæve eſſent falſa perſpiciens, lucis opera jam edere cœpit; doluitque magnopere ſanctam Synodum ex falſis Comitum relationibus graviſſima paſſam eſſe. Induſtria quidem, & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem ſtatum eſſe poſitas, licet nec hiſtorici, neque Acta Synodalia tradant: ſatis ſuperque ad hæc perſpicue demonſtranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Eccleſiæ Romanæ diaconi, teſtificatio eſſe debet: qui poſtea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eamdem Pulcheriam datis, ejuſdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum ſemper ſtudium indefeſſum, & curam propenſiorem, hacque ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Eccleſiæ præconiis celebrari. Ipſe enim S. Leo non aliunde quam ex rebus jam antea pro Eccleſia Catholica ab ipſa præclare geſtis, penitius inſinuandi argumentum validum petit, ut adverſus Eutychis hæreſim tempore ſui Pontificatus emergentem ipſam impelleret, ut cum inter alia iſta ſcripſit (b), quibus Propenſior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide ſolicitæ declaratur:

(b) *Leo. ep. 39.*

CLX. Laudes Pulcheriæ ob defenſam Catholicam fidem.

Quod (inquit) ſemper de ſanctæ pietatis veſtræ mente præſumpſimus, id pleniſſime experiendo cognoſcimus, Chriſtianam fidem, quamvis diverſis pravorum appetatur inſidiis, vobis tamen præſentibus, & in defenſionem ejus a Domino præparatis, non poſſe turbari: non enim Deus aut ſuæ miſericordiæ ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritum, quo dudum ſanctæ religionis hoſtem ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depuliſtis, cum hæreſim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit: quia non fefellit famulam Dei, & diſcipulam veritatis, quantum ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia, &c. rurſus vero ad eamdem (c): *Offertur ergo pietati veſtre digna materia, qua placitam Domino curam ſancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præſentis erroris abolitione multiplicet: ſicut enim Neſtoriana impietas, ita & Eutychiana blaſphemia ab omnium eſt Catholicorum eliminanda conſortio.* Hæc & alia plura id genus, quibus ejus adverſus Neſtorianam hæreſim effugandam ſtudium commendatur.

(c) *Leo epiſt. 45.*

CLXI. Imbuerat quippe ipſa animum ſancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipſo Neſtorianæ hæreſis exordio (ut dictum eſt ſuperius) ſcripſerat ad Reginas, inter quas ipſa tunc altius eminebat. Voluit namque ſummæ ſapientiæ ſuæ diſpenſatione divina providentia, ut per virginem ſumma Virginis, dignitas, qua Dei mater eſt appellata, inoffenſa penitus ſervaretur. Hujus igitur clamoribus, & aliis vocibus tandem Theodoſius excitatus, reſipiſcens cœpit ſolertius evigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibate ſervandam conducere viderentur: licet, quod natura clementiſſimus eſſet, cum fidei hoſtibus mitius videretur egiſſe.

Theodoſius per Pulcheriam profecit.

CLXII. ☞ Cæterum cum Neſtoriani præter ſpem omnem, quam conceperant, vidiſſent Theodoſium Imperatorem Pulcheriæ Auguſtæ opera a Neſtorio penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propenſiorem; indigne ferentes, in utrumque commoti: quod aliter non valerent, calumniis ambos vehementiſſime exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipſis jactare non ſunt veriti, quæ Suidas narrat his verbis: *Neſtorio autem adeo infenſa fuit Pulcheria, ut qui illum adamabant, rumorem ſpargerent, eo inviſum eſſe Pulcheriæ Neſtorium, quod illam inceſtus cum fratre Imperatore Theodoſio criminatus eſſet.* Hæc ſceleſtiſſimi illi. Sed quid mirum ſic in Chriſti ſanctam Virginem inſaniſſe, qui in Virginem virginum ſanctiſſimam Dei genitricem adeo contumelioſi fuere? Sed miro quodam divino conſilio factum eſt, ut per virginem Chriſti ſponſam Virgo Deipara a Neſtorii vindicaretur blaſpemiis, dum circumventum ac penitus obrutum Theodoſium Neſtorianorum fallaciis e tenebris in perſpicuam veritatis lucem eduxit. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid

quid ipſe ex hoc tempore pro Catholica fide eſt viſus egiſſe: ☞ adſcribitur autem domeſticorum inſidiis, ſi interdum permiſſi ſunt Neſtoriani liberius agere; adverſus quos quæ poſt hæc acta ſint, continuatione oratio depromat.

CLXIII. Schiſmaticorum legati admiſſi tandem ad Theodoſium.

Theodoſius igitur, caſſis jam redditis cunctis ab eis adverſus Catholicos Epheſi conſtitutis, annuit tandem, ut iidem Chalcedone tranſmitterent Conſtantinopolim, & una cum legatis Synodi œcumenicæ confligarentur de duodecim Cyrilli capitibus, quos eſſe hæreticos ipſi adeo proclamarent. Cum autem ſimul ambæ partes conveniſſent, & Catholicorum legati contenderent accerſendum eſſe Cyrillum, qui ſuam præſens cauſam ageret: illi rati tergiverſationem hanc eſſe ex diffidentia malæ cauſæ, quaſi primas in eo congreſſu tuliſſent, ad ſuos Epheſum ſcripſere jactantes: eſt autem exordium epiſtolæ (*a*): *Precibus ſanctitatis veſtræ datus eſt nobis acceſſus ad pientiſſimum Regem, &c.* Sed ut eoſdem Epheſi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidere, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum ſanctiſſimum Præſulem, de quo ſæpe ſuperius) in ſuis ſcripſiſſe libris, Divinitatem paſſam eſſe; cum tamen ille non Deitatem, ſed Deum, nempe Chriſtum hominem factum eumque vere Deum, crucis ſupplicium ſubiiſſe diceret: ſed ventoſe jactarunt, & illud, nimirum omne ſacri Conſiſtorii ſtudium in ipſos eſſe converſum, ſeque a Conſtantinopolitano populo frequentari, a quo monerentur viriliter pro fide agere.

(*a*) *Apud Cyril. in Apolog. & apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 6. append. 2.*

CLXIV. Hæc quidem ad ſuos ſchiſmatici; qui tunc & miſerunt (ut iiſdem litteris tradunt) duo expoſitionis fidei exemplaria Epheſum, ut eis illi ſubſcriberent. Porro alterum illorum ab iiſdem ſubſcriptione firmatum, Conſtantinopolim, qui erant Epheſi, ad legatos dedere, quod recitat Cyrillus in Apologetico: eſt illius exordium (*b*): *Propter Eccleſiaſticas quæſtiones*, &c. in ea tamen profeſſione ne verbum quidem de hæreſis Neſtorianæ damnatione habuerunt. Adjecerunt, & litteras, quæ incipiunt (*c*): *Quoniam didicimus veſtros pro religione labores*, &c. Miſere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expoſitionem editam Epheſi. Adjecere inſuper epiſtolam ad Theodoſium Imperatorem, qua gratias illi agentes, quod a ſe miſſos legatos tandem in ſuum conſpectum admiſiſſet, inſtiterunt pro reſtitutione Neſtorii, quaſi illegitime damnatus ſit ab hæreticis, necnon pro damnatione capitulorum Cyrilli: incipit autem ipſorum epiſtola (*d*): *Edocti ex ſanctiſſimorum, & pientiſſimorum miniſtrorum noſtrorum litteris, &c.*

(*b*) *Apud Cyril. in Apolog.*

(*c*) *Apud Cyril. in Apolog. & Act. Epheſ. edit. Pelt. t. 3. c. 7. append. 2.*

(*d*) *Apud Cyril. in Apol. & Act. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 8.*

Quid demum? Admiſit iterum atque iterum, ac quintum uſque Theodoſius Imperator ſchiſmaticos legatos ad congreſſum cum adverſariis coram ſe habitum. Cum vero eo amplius illi detecti jam impii eſſent, & impietatis defenſores exiſtere: Imperator ipſos dimiſit, & reverti juſſit ad propria: cum illi ad ſuos, deſperatione victi, poſtremas has dedere litteras (*e*): CLXV.

(*e*) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 10. append. 2. & apud Cyril. in Apolog.*

Theodoreti litteræ de rebus geſtis Conſtantinop.

Quinto acceſſus nobis contigit: Et quamvis multum de hæreticis capitulis diſputaverimus, juraverimuſque ſæpius pientiſſimo Regi, quod impoſſibile nobis ſit communicare his qui diverſa ſentiunt, ſi nondum exploſerint capitula: & quod Cyrillus etiamſi rejecerit capitula a nobis ſuſcipiendus non ſit, eo quod ipſe tam impiæ hæreſeos hæreſiarches factus ſit: nihil tamen profecimus, eo quod & adverſarii inſtarent, & auditores hos tam impudenter obluctantes non compeſcerent, nec cogerent eos, ut ad inquiſitionem, & colloquium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his diſputari prorſus non ſinunt. Nos autem propter veſtras preces uſque ad mortem inſtare parati ſumus, & neque Cyrillum ſuſcipere, neque capitula ab eo expoſita, neque illis communicare, priuſquam explodantur, quæ fidei male adjecta ſunt.

CLXVI. *Obſecramus igitur, & veſtram ſanctitatem, ut ſapiatis eadem quæ nos, eumdemque laborem oſtendatis: certamen enim nobis pro religione eſt, quam ſolam habemus ſpem, & propter quam expectamus fruituros nos benignitate Salvatoris noſtri in futuro ſæculo. De pientiſſimo autem, & ſanctiſſimo Epiſcopo Neſtorio ſciat veſtra pietas quod ſtuduerimus quidem de illo ſermonem inſerere: ſed nunc non potuimus, eo quod omnes vel ad ipſum nomen hoſtiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametſi res ſic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum benevolentiam, etiam hoc facere, ſi quidem noſtro propoſito Deus cooperaturus fuerit. Porro ut veſtra ſanctitas etiam hoc non ignoret, ſcitote quod videntes Cyrillianos tyrannide, & fraudibus, & adulatione, & donis omnes (ut ita dicam) decepiſſe, non raro pientiſſimum Regem, & magnificentiſſimos Principes obſecravimus, ut & nos ad Orientem dimitteremur, & veſtra pietas ad propria demigraret. Cognoſcimus enim quod in vanum moras nectimus, & inſtituta non perficimus, eo quod Cyrillus ubique fugit colloquium noſtrum, conſcius ſibi blaſphemias, quas in duodecim capitulis ſuis edidit, manifeſte redarguendas. Placuit autem pientiſſimo Regi poſt multas adhortationes, ut ſinguli ad propria redeamus, ad hoc ut Ægyptius, & Memnon Epheſius in ſuis Eccleſiis maneant:*

ſic

ſic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus ſuis, ut ille quidem cum innumera fecerit mala, ad thronum ſuum redeat: iſte vir innocens) nempe Neſtorius) *vix ad ſuam manſionem dimittatur. Omnem quæ vobiſcum eſt fraternitatem, & nos & qui nobiſcum ſunt, plurimum ſalutamus. Joannes Epiſcopus Antiochenus valere vos in Chriſto precor, domini pientiſſimi, & ſapientiſſimi. Subſcripſere, & alii ſimiliter.* Hactenus Neſtorianorum legatorum ad ſuos epiſtola.

CLXVII. Theodoretus defenſor Neſtorii. Vides, lector, quam hi Neſtorium ſtudio indefeſſo coluerint: ut vel ex hoc ipſo intelligere valeas, quam inique, quamque impie adeo contumelioſe in tanti hæreſiarchæ expugnatores invehantur. Habentur, & litteræ Theodoreti eodem ferme tempore Chalcedone datæ ad Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum in ſcelere defendendo collegam conjuratum contra Cyrillum: quibus in primis, quam naviter egerit pro cauſa tuenda, his exorditur verbis (*a*): *Nullum humanitatis, nullum aſperitatis, nullum adhortationis, nullum declamationis genus omiſimus, quo apud pientiſſimum Regem, & illuſtre Conſiſtorium non ſimus uſi.* Et paulo poſt vide quid de Neſtorio: *De amico autem ſciat tua ſanctitas, quod ſi quando ejus faceremus mentionem, vel apud pientiſſimum Regem, vel apud illuſtre Conſiſtorium, defectionis notabamur: tantæ ſunt eorum qui intus ſunt, in illum inimicitiæ. Et quod eſt moleſtiſſimum, pientiſſimus Rex præ omnibus aliis averſatur nomen, manifeſte dicens: De hoc mihi nullus loquatur; ſpecimen enim ſemel ipſe dedit. Attamen dum hic ſumus, non ceſſabimus omni opere, & ejus partis curam agere, ſcientes factam illi ab impiis injuſtitiam.* Hæc cum dicat ipſe, jam non ſolum cum Neſtorio unanimem fuiſſe vides; ſed dixerim etiam concorporeum: unde magis mireris immenſam Dei miſericordiam erga ipſum, cum poſtea datum eſt illis ex hujuſmodi tandem barathro impietatis emergere.

(*a*) *Apud Cyrill. in Apolog. & apud. Act. Eph. edit. Pelt. to. 3. c. 9. app. 2.*

CLXVIII. Quid Theodoretus cum concionatur Chalcedone. In quo quidem quam profunde merſus modo ageret, & ex illo accipe, quod (ut ipſe iiſdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium monachorum, & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (ut ait) uſque graſſantium verſaretur: nihilominus non prætermiſit adverſus Synodum, ac potiſſimum contra Cyrilli capitula concionari, Neſtorianos Conſtantinopoli Chalcedonem ad ſe pertrahere, & illis aperte Neſtorii dogmata propinare: eſt de his locuples teſtis homilia una illa ipſius Theodoreti, apud Cyrilli Apologeticum hactenus aſſervata, quæ incipit (*b*): *Chriſtus nobis dux ſit ſermonis, &c.* ubi ad Neſtorianos, qui interjacens trajicerent mare, dum Conſtantinopoli proficiſcerentur Chalcedonem, ut ipſum Theodoretum concionantem audirent, hæc ait: *Terribiles Propontidis fluctus tranſire auſi eſtis, ut noſtram audiatis vocem, quam veſtri paſtoris vocis effigiem putatis*, nempe Neſtorii. *Deſideratis enim audire jucundas veſtri paſtoris fiſtulas; paſtoris, quem paſtores ſocii calamis occiderunt, ut putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Paſtores multi corruperunt vineam meam, &c.* plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Neſtorium condemnarant.

(*b*) *Apud Cyril. Apolog. ad fin.*

Sed & quomodo Neſtorianam illis manifeſto abſque aliquo velamento hæreſim prædicaverit, ex his quæ ipſe ſubjicit, perfacile ſenties, ubi invehitur in Orthodoxos Deum patientem affirmantes, ſic dicens: *Hunc qui omnia verbo fecit, & unica momenti inclinatione exhibet ea quæ non ſunt ut ſint, & de his quæ non erant, ut eſſent, ſola voluntate, quaſi oblitus horum omnium, paſſionibus obnoxium facis, & legem ponis ut adoretur Deus paſſibilis:* & inferius: *Nos autem inviſibilem Unigenitum incomprehenſibilem, inexcogitabilem, paſſibilem eſſe credemus? abſit:* & converſus ad Chriſtum: *Salvator noſter & benefactor, ne ſic apoſtatæ ſimus adorationis tuæ, ne ſic ignorems tuam naturam, ne ſic ingrati ſimus de tuis donis, ut ſuſpicemur paſſibilem noſtrum liberatorem, qui nos e paſſionibus ad impaſſibilitatem tranſtulit, & nobis paſſionibus obnoxiis impaſſibilitatem largitus eſt.* Hæc ipſe, quibus aperte vides duas in Chriſto perſonas conſtituere a ſe invicem ſeparatas, nullamque factam in una perſona duarum naturarum unitatem indiviſam, inconfuſam, & inconvertibilem: ac proinde cum negat Deum paſſum, Chriſtum non eſſe Deum affirmat, ſeparans naturam divinam ab humana: cum e contra Catholici, unione indiviſibili duarum naturarum in una perſona facta, Chriſtum Deum profiterentur paſſum, ut tamen Divinitatem negarent eſſe paſſibilem. Vides igitur hominem, cum liberos inter ſuos haberet affectus, quæ effutire ſoleret: cum & litteris ſuis calumnioſe aſſerat Catholicos unam tantum in Chriſto prædicare naturam cum tamen hi faterentur ex duabus naturis unam eſſe perſonam: qua etiam calumnia profecutus eſt Cyrilli capitula, quaſi ille, cum Deum paſſum eſſe dixerit, Deitatem paſſibilem conſtituerit.

CLXIX. Theodoretus palam inter Neſtorianos impugnat fidem Catholicam.

Sed mirum dictu quam calumnioſe ad ſuam ipſorum hæreſim aſtruendam citare iidem Neſtoriani conſueverint ſanctos Patres CLXX.

tres

tres, quantaque mentiri jactantia, univerſos ferme Orbis Epiſcopos ſecum ſentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, ut ſuis litteris ad Rufum (a) presbyterum feciſſe noſcuntur, dum ut hominem pellicerent ad Neſtorii hæreſim confectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanenſem Epiſcopum eſſe Neſtorianum, miſiſſeque tractatum ſancti Ambroſii de Incarnatione ad Imperatores, quo Cyrilli impugnaretur ſententia, & Neſtoriana hæreſis firmaretur: cum re vera nullus ejus nominis extiterit his temporibus Mediolanenſis Epiſcopus; & longe procul abeſſet, ut ſanctus Ambroſius ſuis ſcriptis confirmaret dogma Neſtorii: hæ erant artes hæreticorum, pro animi ſententia, quod vellent, abſque pudore fingere, mentiri, & ſubdole atque veteratorie cuncta peragere.

(a) *Extant apud Act. Eph. edit. Pelt. to.3. c. 13.* Theodoretus quæ ad Rufum ſcripſerit.

CLXXI. Dimiſſi tandem ab Imperatore legati ſchiſmaticæ & hæreticæ factionis, abire juſſi ſunt ad Eccleſias ſuas: cum Joannes illorum dux Epiſcopus Antiochenus ultimum Vale pronuncians, perbrevem illum ſermonem ad ſuos Neſtorianos habuit, cujus eſt exordium (b): *Sancta lex eſt ut patribus accepta ferantur ea quæ filiorum ſunt. Meus eſt Galaad, meus eſt Manaſſes, immo non mei ſunt, ſed Dei, ejus qui veſtram cum noſtra congregavit Eccleſiam, &c.* Hæc & alia arrogantia plena, vendicans ſibi Neſtorianos, qui erant Conſtantinopoli, Neſtorio eorum Epiſcopo deſtitutos.

(b) *Apud Cyril. in Apol. ad ſin.*

CLXXII. Hunc tandem finem accepit hæreticorum & ſchiſmaticorum factioſa rebellio atque violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme menſium ſpatium vehementiſſime contrariis fluctibus exagitavit Eccleſiam. Licet igitur ſancita a Patribus damnatio hæreſis Neſtorianæ cum auctore ſuo Neſtorio firmum vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo ſtatuta fuerunt adverſus Joannem Antiochenum atque collegas ſacerdotio ac ſede privatos, haud adeo propere viſa ſunt Imperatori executioni fore mandanda, ſed ſpe pacis ineundæ ſunt retardata, ne cum Joanne Antiocheno totius Syriæ Epiſcopi ab Eccleſia Catholica ſepararentur. Sic igitur hoc prætextu permiſſus eſt Joannes cum ſuis ad Eccleſias ſibi creditas abſque jactura redire: quod quidem divino conſilio factum eſſe, exitus declaravit: nam anno ſequenti diffidentibus ad concordiam revocatis, compoſita pax, Eccleſiiſque tranquillitas reddita eſt. Sed non profuerunt Neſtorio iſtæ moræ, qui cum ſuis in monaſterio ſancti Euprepii apud Antiochiam permiſſus eſt (c) agere quadriennium, ſi forte ab inſania reſipiſceret. Verum cum compertus eſſet majori obſtinatione obriguiſſe, decreta eſt illi relegatio Oaſena omnium deterrima, de qua ſuo loco inferius agendum.

Cur Joannes, & ſocii permiſſi in ſuas Eccleſias redire.

(c) *Evag. lib.1. c.7.*

CLXXIII. Antequam autem recederent legati ſchiſmaticorum, creatum fuiſſe loco Neſtorii Conſtantinopolitanum Epiſcopum Maximianum, habent Acta (d) quædam, quæ minime mihi probantur, cum plura ſimul mendacia inſuta habeant; ut cum ibi dicitur, hoc anno ſtatim Neſtorium in exilium miſſum eſſe: cum ex his quæ ſuo loco certa teſtificatione dicentur, conſtet nonniſi poſt annos quatuor Neſtorio exilium irrogatum. Præterea ſi verum eſſet ante horum legatorum profectionem Maximianum in locum Neſtorii ſubrogatum eſſe; utique Theodoretus, & alii in litteris tunc cum profecturi eſſent datis, ejuſdem ſuffectionis meminiſſent: quamobrem in contrariam potius ſententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum Neſtorii Epiſcopum Conſtantinopolitanam octava Novembris, Socrates (e) auctor eſt. Sed cum trimeſtre ſpatium interlapſum ab ejuſdem depoſitione Neſtorii uſque ad ſubſtitutionem Maximiani tradit (f), plane in numero eſſe errorem, affirmare neceſſe eſt: nam cum ſuperiori capite dicat (g), menſe Junii depoſitum eſſe Neſtorium; non tres, ſed quatuor menſes intercurriſſe oportuit a Neſtorii depoſitione uſque ad Maximiani ſubrogationem. Id ipſum affirmat de quatuor menſibus Liberatus diaconus in Breviario, cum ait (h): *De electione Epiſcopi rurſum quæſtio orta eſt. Multi enim Philippum quærebant presbyterum, qui a Joanne cognomento Chryſoſtomo diaconus fuerat ordinatus, multaque ſcripſit volumina contra Julianum Apoſtatam Imperatorem. Alii vero Proclum presbyterum* [quæ-]

(d) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to.5. c.11.* De Maximiani electione in Eccleſia Conſtantinopol.

(e) *Socrat. lib.7. c.36. in fin.*

(f) *Idem lib. eod. c. 34.*

(g) *Socrat. lib.7. c.33.*

(h) *Liberat. diac. Brev. c. 7.*

PAGIUS XXXVII.

Maximianus ordinatur Epiſc. Conſtantinop.

A num. CLXXIII. ad CLXXVIII. Poſt decretum a Principe *Neſtorii* exilium, poſt adventum Legatorum utriuſque partis, Orthodoxorum ſcilicet & Orientalium Conſtantinopolim, ac denique poſt auditos eoſdem Legatos Orthodoxos *Maximianus* ordinatus eſt Epiſcopus Conſtantinopolitanus. Baronius quidem non ſolum negat, *Neſtorio* exilium ante annos quatuor ſequentes irrogatum; ſed etiam *Maximianum* creatum eſſe Epiſcopum, antequam Legati Schiſmaticorum recederent, quod exiſtimet, Acta Epheſinæ Synodi editionis Peltani, in quibus utrumque legitur, hac in parte mendoſa eſſe. Verum Peltanus nihil hac de re habet quod diſerte non legatur in Antiqua verſione Concilii Epheſini, quam ſequitur, quamque nuper Baluzius in nova collect. Concil. emendatiorem dedit; quod etiam non referatur in editione Labbei pag. 1057. & quod denique certis aliis monumentis probari non poſſit. Hæc verba Antiquæ verſionis cap. 70. *Euntibus Conſtantinopolim ſeptem & ſeptem Epiſcopis* (ſcilicet ex utraque parte, ut habet editio Labbei) *ſatisfactum eſt per ſemetipſum præſenti Imperatori, quia magnum & univerſale Concilium omnia regulariter & conſequenter agens damnavit Neſtorium, & approba-*

quærebant, quem ad Cyzicum Siſinnius Epiſcopus ordinavit. Qui priuſquam Cyzicum proficiſceretur, procedentes Cives ejuſdem Civitatis Dalmatium monachum ſibimet ordinaverunt Epiſcopum, quoniam Attico prædeceſſori Siſinnii ſoli hoc præſtitum videbatur, nimirum ut Epiſcopus Conſtantinopolitanus daret Epiſcopum Cizicenis: *ſed proceribus Palatii ut fieret diſplicuit: quod quidem factum eſt poſtea. Manebat ergo Proclus non habens Eccleſiam propriam, qui tum in Eccleſia Catholica Conſtantinopoli valde florebat. Cumque quatuor tranſiſſent menſes poſt Neſtorii damnationem, Maximianus ordinatur Epiſcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, conſtantis quidem fidei, idiota tamen ſermone ſub quiete vivere eligebat.* Hæc Liberatus: eadem ferme Socrates (a), qui & catalogum texit eorum qui ex alia in aliam ſedem tranſlati ſunt. Addit autem inferius (b), Cæleſtinum Romanum Pontificem reſcripſiſſe, nihil eſſe impedimento quo minus unius Civitatis Epiſcopus in aliam poſſet Eccleſiam transferri: quod quidem decretum Cæleſtini licet poſt Maximiani electionem innotuiſſet, profuit tamen Proclo, cum, defuncto Maximiano, confeſtim in locum ejus (ut ſuo loco dicemus) ſubrogatus eſt: deſideratur ejuſmodi epiſtola Cæleſtini. De creatione vero Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in aliis Actis Concilii Epheſini (c):

(a) Socrat. lib. 7. c. 34.
(b) Idem eod. lib. c. 39.
(c) Ex cod. Antonii Auguſtini.

CLXXIV. *Juſſit autem his qui de ſancto, & magno univerſali Concilio erant* (nempe octo legatis miſſis) *ingredi in Eccleſiam, & ordinare Epiſcopum ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ; quod etiam factum eſt. Ingreſſi autem ordinaverunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hæc juſſit Imperator, omnes Epiſcopos abire unumquemque in propriam regionem: & abierunt. Manſit hic Joannes Antiochenus Epiſcopus, & qui cum eo erant, in ſe gregati exiſtentes. Ingreſſus autem eſt Cyrillus Epiſcopus Alexandriam Athir tertia, & ſuſcepit eum Civitas cum multa excellentiæ gloria.* Hactenus ibi. Porro tertia menſis Athir eadem dies eſt quæ apud Romanos tertio Kalendas Novembris. Scripſerunt & legati ad Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit (d):

(d) Ex Cod. C. Antonii Auguſtini.

Dominis deſiderabilibus, & Dei cultoribus & comminiſtris Juvenali, Flaviano, Arcadio, Projecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino ſalutem.

*Satisfactum nobis eſt iterum, & ipſo experimento cognovimus quia veritas vivit, & vincit ſecundum ſancti vocem: reſiſtit autem ei omnino * nihil eſt autem ſic validiſſima, ut inſurgat adverſus omnes inimicos, & reſiſtentium ſibi virtutem ſolvat. Ecce enim, & ecce falſe quidem loquentium ora deſtruxit, & illicitarum blaſphemiarum caligo ceſſavit, reſplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Epiſcopo ſecundum decretum Dei atque Concilium per ſanctitatem veſtram reverendiſſimo, & Dei cultore Maximiano, quem etiam, & longa ætas ornavit non in deſidiis, & deliciis conſtitutum, ſed in laboribus, & virtute, & qui multa rerum decoratus eſt cura pro veritate, & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur univerſis Eccleſiis, & populis ibidem* CLXXV.

*omnium.

PAGIUS

bavit quidem eos, vituperavit autem Orientales, & poſtea Neſtorium exilio deſtinavit. Juſſit autem his, qui de ſancto & magno & univerſali Concilio erant (nimirum Legatis a Synodo Catholicorum miſſis Conſtantinopolim) *ingredi in Eccleſiam, & ordinare Epiſcopum ſancta Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Quod etiam factum eſt. Ingreſſi enim ordinaverunt Maximianum Epiſcopum. Et poſt hoc juſſit Imperator omnes Epiſcopos abire unum quemque ad propriam regionem. Et abierunt.*

XXXVIII. *Poſt Neſtorium in exilium propulſum.* Nunc hæc duo capita ſigillatim probanda. Et quidem *Neſtorius* bis in exilium pulſus; primo currenti anno, iterumque anno CCCCXXXVI. Hoc anno in ſuum Monaſterium Sancti Euprepii, ante portas Antiochiæ ſitum, amandatus eſt; anno vero CCCCXXXVI. in inſulam *Oaſim* deportatus. De priori exilio loquitur *Cæleſtinus* Papa in Epiſtola ad Synodum Epheſinam data *Idibus Martiarum* ſequentis Chriſti anni, ibidem a Baronio num. IV. recitata, ubi num. VI. ait: *Scripſimus clementiæ Principali, ut de ſanitatis medio longius infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc* (ſcilicet Neſtorium) *Antiochiam revertiſſe, atque ſibi illic, unde venerat, vivendi præſtitam facultatem. Innocentium exitium eſt iſtud exilium,* &c. *Elaborate, fratres Cariſſimi, elaborate, obſecro, ut vere tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit: ſola decet tales homines ſolitudo.* Quia Neſtorius ejuſdem monaſterii ante Epiſcopatum Monachus fuerat, eum illuc liberum dimiſſum fuiſſe exiſtimavit Baronius; cum tamen, ut Cicero in Parad. 38. recte ſcribit, *quos leges exilio affici volunt, exules ſunt, etiam ſi ſolum non mutarunt.* Lupus in notis ad caput XXIV. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, duo quidem Neſtorii exilia diſtinxit, ſed perperam ſcripſit hoc anno primum decretum eſſe, & Theodoſium, qui eum *Petras* Arabiæ relegarat, Neſtorii amicorum precibus locum exilii mutaſſe in ejus monaſterium. Verum anno tantum CCCCXXXVI. Petras Neſtorium, relegari juſſit Imperator, ſed locus exilii mutatus, ut eo anno videbimus. Legati quidem Orientalium in Epiſtola ad ſuos, dum adhuc Epheſi eſſent, ſcripta, ajunt: *Poſtquam Chalcedonem pervenimus* (ſub nempe menſis Auguſti finem, cum inde undecimo Gorpiæi menſis die, ſeu die undecimo menſis Septembris Epiſtolam ad ſuos ſcripſerint cap. XXVI. laudati Synodici recitatam) *nam Conſtantinopolim neque nos, neque adverſarii noſtri intrare permiſſi ſumus propter ſeditiones bonorum Monachorum, fama accepimus, quod ante octo dies, priuſquam compareremus, en gloriam Pientiſſimi Regis, Dominus Neſtorius ab urbe Epheſo dimiſſus ſit, ut*

ent

*dem conſtitutis, merito proclamabo: Benedictus Dominus, quia viſitavit, & fecit redemptionem plebis ſuæ. Non enim poterat dormitare ſic bonus paſtor, ut etiam ſuam animam poneret pro ovibus, & ſemper ſalvificare ſciens, jam antiquam *quidem beſtiam a ſacra, & divina aula repulit. Sapientiſſimum autem, & totius virtutis inſignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare ſub ſua manu populum conſtitutum. Incolumes vos eſſe in Domino, & noſtri memores, oramus cariſſimi, & deſideratiſſimi.* Hæc S. Cyrillus.

* & aliquando.

CLXXVI. Simulac autem Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum Maximianus conſcendit, ad vere magnum ſanctumque Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum tanti certaminis decoratum inſignibus mentis convertens oculos, has ad eum litteras dedit (a); *Religioſiſſimo Deoque dilectiſſimo comminiſtro Cyrillo Archiepiſcopo Alexandrino Maximianus in Domino ſalutem.*

(a) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to.4. c. 24. & apud Cyr. ep. 24.*

Maximiani epiſtola de Cyrilli meritis laudibus.

Expletum eſt deſiderium tuum, Deo devotiſſime; perfectum eſt, quod religionis cauſa ſuſceperas; ad finem perductum eſt pietatis tuæ votum: ſpectaculum factus es (b) Angelis & hominibus, univerſiſque Chriſti ſacerdotibus. Neque enim ſolum in Chriſtum credidiſti, ſed incommoda quoque pro ipſo pertuliſti. Solus dignus exiſtimatus es, qui ſtigmata illius (c) in corpore tuo portares. Confeſſus es illum coram hominibus promeritus es, ut ipſe te confiteretur (d) coram Patre in præſentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate certantibus debentur. Potuiſti omnia in Chriſto qui te confirmavit: humiliaſti ſatanam per patientiam: contempſiſti tormenta: conculcaſti furorem Principum: famem pro nihilo duxiſti: panem (e) enim habebas, qui de cælo deſcendens cæleſtem vitam hominibus impartitur. Quia vero nos nec ab his abfuimus, dum & hic ſenſibiliter caſtigamur; & veſtras afflictiones, quas dum principatibus, & poteſtatibus, dum mundi dominis, & rectoribus tenebrarum harum, dum nequitiæ ſpiritibus reſiſtitis, toleraſtis, auditione accepimus.

(b) 1. Cor. 4. Philipp. 11.

(c) Gal. 4.

(d) *Matt. 10.*

(e) *Jo. 6.*

CXXVII. *Quia vero ad magnæ hujus Civitatis Epiſcopatum promoti ſumus; dignare, Deo dilectiſſime, tum precibus nos fulcire, tum conſiliis quoque dirigere, tum omni denique benevolentiæ ſtudio proſequi, quo hac ratione illud Scripturæ (f) dictum in nobis adimpleatur: Frater qui adjuvatur a fratre, quaſi Civitas firma. Vere etenim ſpiritualis dilectio munita Civitas eſt, quæ neque cuniculis a diabolo ſuffodi, neque ſcalis ab eodem poteſt ſuperari, neque etiam bellicis ſatanæ machinis credere novit, ut quæ a Chriſto Domino cuſtodiatur, Chriſto utique illo qui mundum hunc devicit, & ſempiterna bona tibi præparavit, & aliquando nihilominus dixit (g): Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Cum itaque Chriſto Domino dignus evaſeris, propterea quod crucem*

(f) *Prov. 18.*

(g) *Matt. 10.*

PAGIUS *eat quo liberet. Unde valde doluimus: quandoquidem vere ea, quæ illicite & abſque judicio facta ſunt, jam robur habere videntur*, Sed vel legati Schiſmatici exilium Neſtorii diſſimularunt, vel de receſſu Neſtorii male edocti fuerant, ut laudata numero ſuperiori Synodi Epheſinæ verba nos dubitare non ſinunt. Sic Neſtorius ipſe apud Evagrium lib. 1. cap. 7. narrat, *ſe* in Monaſterio Euprepii *quadriennii ſpatio commoratum eſſe, variis affectum honoribus, variiſque præmiis donatum, poſtea autem relegatum ad Oaſim Edicto Theodoſii*. Ubi etiam primum ſuum exilium diſſimulat.

XXXIX. *Locus exilii fuit monaſterium S. Euprepii.*

In laudato Synodico cap. 24. extat *Epiſtola Præfectorum ad Neſtorium, ut cum honore ad ſuum Monaſterium remearet*, ex qua intelligimus, *Neſtorium* poſtquam accepit Imperatorem nullum precibus amicorum ſuorum reliquiſſe locum, rogaſſe Præfectum Prætorio, qui hoc anno erat *Antiochus*, ſicuti diximus, quando de ejus Conſulatu locuti ſumus, ut cum publice evectionis honore in ſuum Monaſterium reduceretur, quam & ab eodem obtinuit. De ira Imperatoris erga Neſtorium loquitur *Theodoretus*, ſummus Neſtorii amicus, in Epiſtola ad Alexandrum Hierapolitanum ſuum Metropolitam, quam ad eundem dedit ex urbe Chalcedonenſi. Recitatur ea in eodem Synodico cap. 30. aitque Theodoretus de Neſtorio loquens: *De illo vero amico hoc cognoſcat Sanctitas veſtra, quia quoties ejus fecimus mentionem, ſive coram Piiſſimo Principe, ſive coram conſiſtorio Principis, feciſſe adjudicati ſumus injuriam. Tanta enim eorum, qui intus ſunt adverſitas contra eum. Et quod eſt omnium peſſimum, quia & ipſe Piiſſimus Imperator nomen ejus pluſquam cæteri averſatur, nobis manifeſte dicens: Quia de hoc nullus mihi manifeſte aliquid dicat. Typum namque jam ſemel ea, quæ ad illum pertinent, ſuſceperunt*, ubi *typi* nomine ſignificatur Edictum Principis de fide, ut recte explicat Du-Cangius in ſuo Gloſſario, in voce *Typus*, eaque Epiſtola poſt tertiam aut quartam audientiam Legatorum Schiſmaticorum a Theodoreto ſcripta. *Antiochus* vero, qui *Præfectorum* nomine deſignatur, (quia licet unus tantum Præfectus decerneret, omnium tamen nomina in titulo Edicti de more exprimebantur), nonniſi poſt multorum querelas eam ad *Neſtorium* Epiſtolam dedit, licet ei amicus eſſet. Ait enim: *Ea quæ per Synodi viſa ſunt geri Judicium tempore longo diſtulimus, licet nos multi valde culparent, & exiſterent importuni. Quoniam vero literæ nobis tuæ Sanctitatis redditæ ſunt, manifeſtantes faſtidioſum tibi eſſe, quod in Epheſo remoraris, eos qui per omne iter debeant miniſtrare direximus.*

XL. *Neſtorii Superbia.*

Neſtorius evectionem ſibi tranſmitti non petierat, niſi quia ſuum exilium decretum fuiſſe acceperat. Capite XXV. ejuſdem Synodici refertur Epiſtola, cui titulus: *Epiſtola Neſtorii reſcripta ad eumdem Præfectum Prætoriorum Antiochenum, ad Epiſtolam ſupra ſcriptam*, ſed loco, *Antiochenum*, legendum; *Antiochum*, a quo ea Epiſtola data. Quanta fuerit *Neſtorii* ſuperbia,

tuam ſuſtuliſti, ſectatorque illius effectus ſis: Chriſtum pro nobis deprecari ne omittas fraternæ virtutis ornamenta proprias prærogativas eſſe ratus. Vale in Domino, & pro me Deo dilectiſſime, & ſanctiſſime frater ac comminiſter ora. Hactenus ad Cyrillum Maximianus: quæ recitaſſe voluimus tamquam poſt victoriam triumphi carmen. Reddidit vero ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum eſt exordium (*a*): *Opportune, ut arbitror*, &c.

(*a*) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to.4. c.25. & poſt Apol. Cyrill.*

CLXXVIII. Porro ſi Ducis laus cedit abſque invidia Imperatori; cuinam primæ debentur tantæ gloriæ, & Cyrilli & comminiſtrorum laboribus partæ, niſi illi, cujus perſonam agebat, vicemque gerebat, Cæleſtino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles illius temporis ſcriptores, glorioſum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adſcripſereque Cæleſtino. Qui enim inter præcipuos eminebat, S. Proſper ita de ipſo (*b*): *Per hunc virum* (Cæleſtinum videlicet) *omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ urbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad execrandam Neſtorianam impietatem, Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum proſternerentur.* Hæc Proſper. Quæ minime ignorantes ipſi Patres qui Epheſi convenerunt, necnon Maximianus ipſe recens creatus Epiſcopus, atque etiam Theodoſius Imperator, legationem miſerunt ad ipſum Cæleſtinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de proſtrata cum auctore hæreſi Neſtoriana. Miſſi ad hoc ſunt Romam Joannes presbyter, & Epictetus diaconus, qui Romam pervenerunt ipſo die Natalis Domini: agemus de his anno ſequenti.

(*b*) *Proſp. cont. Collatorem prope fin.*

Cæleſtini Papæ gloria de damnata hæreſi Neſtoriana.

CLXXIX. Sed quod omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendere a Patre luminum ſancta Dei Eccleſia novit, eidem ipſi immortales gratias egit, quod vindex extitiſſet Filii Deitatis, & Matris ejus honoris utriuſque præconia illis vocibus celebrans, quas a ſanctis ſciret frequentatas eſſe Patribus, ubique locorum MATREM DEI MARIAM omnium ore cantans, laudans atque prædicans: Tunc & additamentum illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c. quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentius repeti, & tamquam prima quædam elementa a piis parentibus una ferme cum lacte infantibus propinari conſuevit; ut fieret ſecundum illud Propheticum (*c*): *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem tuam:* illuderentque ſuperbo draconi pueruli.

(*c*) *Pſ.8. Matt. 21.*

CLXXX. Sed & Pulcheria Auguſta virgo ſanctiſſima, cujus in ſervanda fovendaque adverſus novam hæreſim fide Catholica commendata ſemper eſt vigilantia atque ſtudium, excitavit (*d*) ampliſſimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornicem, erigens nimirum ſub nomine Dei genitricis Mariæ auguſtiſſimum templum in Blachernis juxta mare poſitum, quod ſua poſtea mole labans Juſtinianus Imperator (*e*) reſtituit. Hæc quidem Conſtantinopoli Novæ Romæ a ſancta Pulcheria facta fuere: cujus exemplo excitatæ ſunt Fidelium mentes, ut in diverſis Orbis partibus id ipſum præſtarent; factumque eſt, ut licet frequens antea eſſet cultus ſanctiſſimæ Dei matris, poſt hæc divino excitante Spiritu frequentior fuerit atque celebrior, vixque reperiri eſſet, qui abſque

S. Pulcheria erigit templum S. Mariæ.

(*d*) *Niceph. li.14. c. 2.*

(*e*) *Proſp. de ædif. Juſtin. Imp. or.1.*

PAGIUS. bia, & quantum abhorruerit a capitulis Cyrilli, a quibus etiam alienum animum *Theodoſius* habebat, ex ejus reſponſo manifeſtum fit: *Suſcepimus*, inquit Neſtorius, *tuæ Magnitudinis literas, in quibus cognovimus a Piiſſimo & omni laude digniſſimo Imperatore præceptum, ut nos in monaſterio degeremus. Et decreti donum ſumus amplexi. Nihil enim nobis amplius honorabile eſt, quam pro pietate remotio. Illud autem mentis veſtræ magnitudinem quæſo, ut pro Religione frequenter ad memoriam piiſſimi Principis reducatis, ut verboſitate Cyrilli, quas adjudicavit Pietas ejus, per publicas Imperiales literas notet ubique, ut per univerſas orthodoxas legantur Eccleſias.* Theodoſius tamen poſtmodum meliora doctus in eadem adverſus Cyrillum, & ejus Capitula ſententia non perſeveravit.

XLI. Interim cum novus Epiſcopus in *Neſtorii* locum ſubrogandus eſſet, quadrimeſtri ſpatio poſt hujus abdicationem elapſo, die XXV. Octobris, qui Dominicus erat, *Maximianus* Epiſcopus conſecratus eſt, ut ſcribit Socrates lib. 7. cap. 35. ubi ait: *Elapſo quatuor menſium ſpatio a depoſitione Neſtorii, Maximianus eligitur Epiſcopus*, quod cap. 37. *die Octavo Kalendas Novembris, Baſſo & Antiocho Coſſ.* factum fuiſſe prodit. In verſione quidem Chriſtophorſoni loco, *quadrimeſtre*, legitur, *trimeſtre*, ſed contra textum Græcum, quem errorem recte notavit Baronius. Nicephorus in Chronico *Neſtorio* attribuit annos tres & menſes duos, neglecto ſcilicet tertio menſe, qui incompletus fuit.

Ordinatio Maximiani.

XLII. *Maximianus* ſtatim ab ordinatione ſua in Synodo Conſtantinopolitana literas de more dedit ad primas Sedes, atque etiam ad Epiſcopos veteris Epiri, quos ſchiſmatici fallere tentabant, proinde ac ſi ſanctæ Synodi communione fruerentur, quamvis a priſtina ſententia non receſſiſſent. Quamobrem canones, qui part. III. Concil. Epheſ. cap. XVI. leguntur, ad ipſos miſſi ſunt, *ex quibus certiores redderentur de iis, quæ contra Schiſmaticos & Neſtorianos decreta fuerant, & qualis dein pœna illis conſtituta eſſet, qui cum ipſis communicare præſumerent.* Cap. XXXVIII. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi recitatur *Epiſtola Sancti Joannis Antiocheni Epiſcopi, quam Præfecto ſcripſit ab Ancyra*, in qua mentio eſt Synodi Maximiani recens

Synodus Conſtantinopolitana Maximiani.

que titulo Dei genitricis nominaret ſanctam Mariam.

CLXXXI Adjecit autem ad hæc omnia Theodoſius, ut Irenæum Comitem profectum cum Neſtorio Epheſum, ob ſtudium erga eum impenſum adverſus Catholicam fidem, exauctorarit: quem ut patronum Epiſcopi Syri creaverunt poſtea Tyri Epiſcopum, a qua etiam præfectura juſſu ejuſdem Imperatoris depoſitus eſt; ut ſuo loco dicetur. Parem quidem irrogatam fuiſſe pœnam in Candidianum, Palladium, atque Joannem, qui mendacibus relationibus ludificaſſent Imperatorem, & de ſanctis Epiſcopis Epheſi congregatis adeo male meriti eſſent, poſſumus intelligere; nimirum ut par ſententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem ſupplicio reddidiſſet.

CLXXXII. Sed quid interea filii tenebrarum? Num juxta illud (a): *Impii in tenebris conticeſcent:* pudore ſuffuſi devorabant ſub ſilentio mœrore cor ſuum, & obmutuere? nihil minus. Etenim ipſe Neſtorius caput ſuper omnes filios ſuperbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coacervandis maledictis atque calumniis, libros conficiens adverſus Catholicam doctrinam a ſacroſancta œcumenica Synodo Epheſina comprobatam: quos ultricibus flammis abſumendos (ut ſuo loco dicemus) Imperialis ſanctio condemnavit. (b) Sed & Theodoretus ejuſdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, impulſu Joannis Epiſcopi Antiocheni rurſus adverſus Cyrilli capitula & editam ab eo defenſionem vibrat tela, dum eadem novis ſcriptis impugnat: dedit enim litteras ad Epiſcopos in Italia poſitos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanenſem, Aquilejenſem, & Ravennatem, clamans & obſtrepens, inſtauraſſe Cyrillum ſuis capitulis hæreſim Apollinaris: teſtatur id quidem ipſemet Theodoretus in epiſtola poſtea ſcripta ad Dominum Epiſcopum Antiochenum (c). Qui enim a Romano Epiſcopo per Cyrillum ſciebat Neſtorium impugnari, in illum ſi potuiſſet, concitare ſtuduit celebriores Italiæ ſacerdotes. Sed quid illi reſcripſerint, ipſe ſilet: oſtentaſſet utique & proclamaſſet, ſi quid in Cyrillum iidem Epiſcopi reſcripſiſſent. Sed ab illis repercuſſus (ut par eſt credere) ne ſuæ eſſet proditor temeritatis; quæ reſcripſerint conticere, ſatius judicavit.

(a) 1. Reg. 2.

(b) l. ult. de hæret. Cod. Theod.

Theodoretus ſtudet concitare Epiſcopos Italiæ in Cyrillum.

(c) Theod. ep. 112. Cod. Vatic. Græc.

CLXXXIII. Quid præterea? Non ſatis viſus unus Theodoretus Joanni: nam & Andream Epiſcopum adverſus Cyrillum armavit, impellens ut contra Cyrilli capitula ſcriberet: editumque eſt ab eo opus nomine Orientalium, quo majoris ponderis haberetur. De his plane ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium da-

Andreas Epiſcop. Samoſatenus cum Theodoreto, quæ molitus ſit contra Cyrillum.

PAGIUS cens ordinati: *Nunc quoque cooperatorem ſibi ſumentes illum* (nempe Maximianum ordinatum Conſtantinopoli a ſeptem Epiſcopis illuc a ſacro Concilio miſſis) *quem in Conſtantinopoli produxerunt, direxerunt contra nos ad Ancyram*, &c. *Dumque excommunicationis conculcaverunt terminum, & comminiſtrant condemnatis, & ſecundum ſanctorum patrum regulas per hoc ipſi quoque depoſiti ſint, ſuſpenſiones contra nos ſegregationeſque miſerunt*, &c. *Notum facimus in præſenti, quia nos nec iſtos eſſe ſcimus Epiſcopos, nec illum qui ab iſtis eſt factus. Nam illi quidem tranſgreſſione regulæ ſub regulæ facti ſunt pœna; ille vero ab eis nihil accepit, quia nihil habebant quod impertirentur, illi qui ſemetipſos ante privaverunt.*

XLIII. Synodus Epheſina, ut videre eſt apud Labbeum pag. 801. & ſeq. in Epiſtola, quam ad omnes Orbis Eccleſias miſit, enumerat Epiſcopos a ſe gradu vel Chriſtiana communione privatos, & inter eos meminit *Joannis* Patriarchæ, *Dorothei* Martinopolitani Epiſcopi, *Helladii* Tarſenſis, *Himerii* Nicomedienſis, & *Eutherii* Thyanenſis. Horum vero quia a Synodo Epheſina depoſitorum, ob ſingularem eorum contumaciam, depoſitio in hac Maximiani Synodo confirmata. Hinc *Joannes* in laudata Epiſtola ait: *Suſpenſiones contra nos, ſegregationeſque miſerunt*, nempe per ſuas tractorias. Præterea de ſeptem Epiſcopis, qui novum Epiſcopum Conſtantinopoli conſecravere, ait Joannes: *Tranſgreſſione regulæ ſub regulæ facti ſunt pœna;* ideſt, ut explicat Lupus in Notis, incurrerunt in pœnas ab Antiochenis canonibus ſtatutas. Joannes Chalcedone non diſceſſit, niſi poſt ordinationem Maximiani, & poſt Sacram Imperatoris datam circa initium menſis Novembris, & memoratam in capite XXXII. laudati Synodici, *poſt conteſtationem Joannis & aliorum Epiſcoporum, qui in Chalcedone retenti ſunt intrante Imperatore in Conſtantinopolim cum parte adverſa, hæc ad Epheſum Sacra directa eſt Epiſcopis, qui cum Alexandrino Epiſcopo convenerant*, ut habet titulus præfatæ Sacræ hactenus ignotæ a Scholiaſte præfixus. In ejus fine ſubjecit Scholiaſte hæc verba: *Miſſa Sacra ultima omnium. Directa eſt, quando jam redierat in civitatem ſuam beatus Cyrillus, Alexandriæ Patriarcha.* In hac ultima Sacra ait Imperator: *Quoniam neque uniri vos poſſibile factum eſt, nec ad reddendam rationem de his circa quæ dubitatio eſt, venire voluit Venerabilitas veſtra, decrevimus, ut Orientales Epiſcopi ad ſuas patrias & eccleſias revertantur, & Synodus Epheſina ſolvatur. Ita videlicet ut Cyrillus intret Alexandriam, & Mennone in Epheſo permanente.*

In ea aliqui Epiſcopi gradu depoſiti.

XLIV. Orientales Epiſcopi licet redeundi licentiam jam ab Imperatore accepiſſent, nihilominus neque Chalcedone, neque Epheſo receſſere, utrobique conantes, ut novi Epiſcopi electionem impedirent, ne *Neſtorius*, cui impenſe favebant, ab omni ſpe recuperandi Epiſcopatus excideret. Verum nunc ordinatione *Maximiani* peracta compulſi ſunt redire ad propria. Valde tamen veroſimile eſt, ut inquit Lupus in Notis ad illud caput XXXIII. plures etiam e ſacræ Synodi Epiſcopis extremum rei exitum apud Epheſum præſtolatos eſſe, præſertim quia Imperator valde pro pace ſollicitus erat, ideoque permitteret adhuc protrahi Synodum; ſi aliqua pacis ſpes afful-

Poſt ordinationem Maximiani Legati Orientalium diſcedunt.

(a) Cyrill. ep. 30.

data, ubi in fine ait (a): *Deinde & contradictiones habes a me contra eos factas, qui adverſum capitula Synodi ea ſcripſerunt. Sunt autem duo Epiſcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.* Hæc ipſe. Tulit autem Andreas a Joanne Epiſcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, ut crearetur Epiſcopus Samoſatenus, ex monacho Conſtantinopolitano ob ſuſceptam Neſtorianæ impietatis defenſionem; quem ſummis laudibus ipſe celebravit Theodoretus (b) epiſtolis ad ipſum ſcriptis. Cæterum Cyrillus contrariis ſcriptis horum omnium molitiones diſjecit: contra Orientales enim ſcripſit Apologeticum, contra Theodoretum vero commentarium ad Evoptium; in cujus exordio, quam vilipenderet ea Theodoreti ſcripta, his in primis verbis ſignificat, ubi ait (c). *Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me a labiis iniquis, & a lingua doloſa. Sentiebam enim me ubique calumniis impeti, idque per ſingula capita. Cogitabam autem & hoc, quod familiares nonnulli dicebant, virum iſtum in litteris exercitatum, & in ſacrarum litterarum cognitione maxime provectum. Verum ab intelligentia efficaciæ horum capitulorum tantum abſceſſit, ut de eo nunc plane ſentiam, quod quorumdam deſideriis indulgens, fingat ſe ignorantem &c.* Sed de his hactenus: jam vero mergat ſtylus e ſpinetis Orientalibus, & ſe transferat ad res geſtas in Occidente. Sed nuſquam pax, turbato ab hæreticis utroque orbe.

(b) Theod. ep. 24. 144.

Scripta Cyrilli contra Neſtorianos.

(c) Extat apud Cyr. tom. 4.

Haud enim levis perturbatio exagitabat Occidentalem Eccleſiam ob petulantiam quorumdam Gallorum presbyterorum (ut anno ſuperiori dictum eſt) temere ſugillantium Sancti Auguſtini adverſus Pelagianos commentarios editos: in quos contraria ſcripta objeciſſe S. Proſperum Aquitanum, æque ſuo loco demonſtratum eſt. Sed quod neſciat ſemel veritatis tranſgreſſa limitem hæreticorum procacia modeſtiæ repagulo contineri; & convinci licet rationibus poſſit, vinci tamen neſcia obſtinate reſiliat: iidem audacius obſtitere, & quæque inſana effutire in ſanctiſſimum atque celeberrimum Eccleſiæ Doctorem minime deſtitere. Quamobrem ut qui ſcriptis minime ſuaderi potuiſſent, auctoritate Apoſtolicæ ſedis compeſcerentur, idem ſanctus Proſper cum collega Hilario Arelatenſi ad Cæleſtinum Romanum Pontificem profectionem inſtituit: qui ambo apud eumdem ſtudioſe egerunt, ut ejuſmodi nugatoribus ora (quod par erat) obſtrueret. Cæleſtinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas literis Tuentii Epiſcopi conſultus pleniſſime ſcripſerat, putans illa ſufficere potuiſſe; cum modo rurſus presbyteros obſtrepere, relatione Proſperi & Hilarii percepiſſet; ad Epiſcopos, in quorum illi Eccleſiis presbyterio fungerentur, ſcripſit epiſtolam, redarguens in primis eos, quod ſinant, ipſis tacentibus, in ec- CLXXXIV.

Gallicani Presbyteri inſurgentes adverſus Auguſtini ſcripta per Cæleſtinum coercentur.

PAGIUS

affulgeret, & ſibi ab ea reſcribi. Ait enim in eadem Sacra Imperator: *Hoc ſignificamus veſtræ Religioſitati tantummodo, quod quandiu vivimus Orientales adjudicare non poſſumus. Coram enim nobis nulla ex parte convicti ſunt. Si igitur ulla pacis remanſit intentio, hanc potius eligentes nobis abſque contentione reſcribite. Alias de profectione veſtra mox ad iſta, quæ ſcripſimus, cogitate.* Quare ſicut Theodoſius Cyrilli Capitula nec damnavit, nec probavit; ſic Orientales nullo modo damnare voluit. Ex quibus tandem omnibus liquet, verum eſſe quod dicitur in Antiqua verſione Concilii Epheſini, & in Græco-Latina a Labbeo edita, ordinato ſcilicet *Maximiano* juſſiſſe Imperatorem, ut omnes Epiſcopi ad propria remearent, deceptumque eſſe Baronium, qui putabat periocham citatam Concilii plura ſimul mendacia inſuta habere.

XLV. Porro dum *Joannes Antiochenus* in ſuum Patriarchatum rediret, Synodum *Tarſenſem* convocavit, in qua aliquos Epiſcopos Cyrilli ſectatores depoſuit, ut liquet ex cap. CXXXVI. Synodici, ubi recitatur Epiſtola ab Alexandro Hierapolitano Epiſcopo ex præcipuis Epiſcopis rebellibus uno, ad eumdem Joannem data, in qua pluribus contra Capitula Cyrilli invehitur: *In Tarſo*, inquit, *quinque ex his depoſuiſti hæreticis: & conſonavimus vobis.* Neque dubium eſſe debet, quin in eadem Synodo non ſolum Capitula Cyrilli; ſed etiam ipſummet Cyrillum eique adhærentes damnarit Joannes, cum id diſerte legatur in cap. CXLI. ejuſdem Synodici in quo refertur Epiſtola Meletii Epiſcopi Mopſueſteni ad Neoterium Comitem, dicitque Meletius: *Reverſus eſt a Conſtantinopoli ad Orientem idem Antiochenus* (poſt ordinationem ſc. Maximiani.) *Collegit rurſus in Tarſo Concilium. Scripſit Synodicas literas, in quibus & Cyrillum depoſuit, & eos qui pro eo aſcenderant Conſtantinopolim, quorum manifeſta ſunt nomina.* Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 939. hoc Tarſenſe Concilium huc uſque incognitum recte cum hoc anno alligavit; ſed memoriæ lapſu, loco, *quinque Epiſcopos*, ſeptem Epiſcopos poſuit. Ibidem exhibet Concilium Antiochenum paulo poſt Tarſenſe habitum, quod colligere ſe dicit, Vir eruditiſſimus ex Liberato cap. 8. & ex Socrate lib. 7. cap. 34. ubi hic ſcribit: *Joannes Antiochiam reverſus, convocatis plurimis Epiſcopis, Cyrillo, qui jam Alexandriam redierat, Epiſcopatum abrogavit.* Verum hac in re Socrates, ſicuti & in quibuſdam aliis, quas eodem capite de Neſtorio ac Synodo Epheſina narrat, manifeſte fallitur; cum certum ſit *Joannem* poſtquam reverſus eſt Antiochiam, aliam Synodum non celebraſſe, quam eam in qua de pace cum Cyrillo actum, de qua anno ſequenti quo ea habita, verba faciemus. Quoad Liberatum, is de eadem tantum Synodo Antiochena ſermonem habet, ut legenti liquebit. Quare quod Tarſi geſtum, Socrates *Antiochiæ* factum perperam ſcripſit.

Joannes Tarſenſem Synodum adverſus Cyrillum celebrat.

A num. CLXXXIV. ad CLXXXIX. Dum hæc in Oriente adverſus *Neſtorium* geruntur, *Semipelagianorum* factio in Galliis augebatur; quare *Proſper* & *Hilarius*, qui Auguſtini doctrinam de- XLVI.

Cæleſtinus comprimit Semipelagianos.

eccleſia loqui presbyteros, cum abſque Epiſcopo nihil illis conceſſum ſit de doctrina præſumere. Eſt epiſtolæ exordium: (a) *Apoſtolici verba præcepti ſunt, apud Judæos atque Gentiles ſine offenſione nos eſſe debere*, &c.

(a) Cæleſt. ep. 8.

CLXXXV. Cæleſtinus Papa S. Auguſtinum mirifice laudat.

Poſt multa vero in Epiſcoporum reprehenſionem ſinentium talia garrire presbyteros inculcata, de S. Auguſtino, cujus doctrina ab illis in ſuſpicionem hæreſis temere adducebatur, hæc ait: *Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, neque umquam hunc falſæ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit: quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, ut inter magiſtros optimos etiam ante a meis deceſſoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune ſenſerunt: utpote qui ubique cunctis & amori fuerit & honori. Unde reſiſtatur talibus quos male creſcere videmus. Nefas eſt hæc pati religioſas animas, quarum afflictione (quia membra noſtra ſunt) nos quoque convenit macerari: quamvis maneat hos beatitudo promiſſa, quicumque probantur propter juſtitiam perſecutionem ſuſtinere, &c.* junguntur epiſtolæ capita quædam adverſus Pelagianos errores ab Apoſtolica ſede olim & ab Africanis decreta Conciliis, quibus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cæleſtium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui (ut profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulque Conciliis Africanis, ubi idem auctor hæc habet in fine: *Profundiores vero difficilioreſque partes occurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut nos non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus aſtruere; quia ad confitendum gratiam Dei cujus operi & dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſecundum prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerint; ut prorſus non opinemur Catholicum, quod appareat præfixis ſententiis eſſe contrarium.* His inquam profitetur, profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione ſanctorum nequaquam ab Apoſtolica ſede definitas; illaſque tantum eſſe ſtabilitas, quæ ad condemnationem errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.

Sed & illa ab eodem auctore inculcata notanda ſunt, quibus demonſtrat, non decretis dumtaxat Romanorum Conciliorum prorſus deſtrui Pelagianos errores, ſed traditionibus Apoſtolicis, quas uſu & jugi obſervatione receperit Eccleſia Catholica, eoſdem penitus labefactari; dum videlicet orare conſuevit pro infidelibus, Paganis, Judæis, hæreticis, ſchiſmaticis, atque lapſis, nec non catechumenis; ſic plane docens, abſque divina gratia illos non poſſe ad ſalutem acceſſum habere. Dumque rurſus exorciſmis & exufflationibus abiguntur a proxime baptizandis ſpiritus nequam, plane factis profitetur Eccleſia, peccato originali humanam naturam eſſe corruptam, & a ſatana occupatam, ac Dei gratia indigere, ut liberetur. CLXXXVI. Traditionibus Apoſtolicis hæreſis Pelagiana confutatur.

Sed quod ad dictam Cæleſtini epiſtolam ſpectat: ſanctus Proſper, qui ejus ſcribendæ cum Hilario auctor acceſſit, cum adverſus Collatorem agit, de ea his verbis meminit: necnon de eodem Cæleſtino Romano Pontifice (b): *Per hunc* (inquit) *virum intra Gallias iſtis ipſis, qui ſanctæ memoriæ Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas, quando conſultationum actione ſuſcepta, & librorum qui errantibus diſplicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate ſentire, ſancto manifeſtavit elo-* CLXXXVII.

(b) Proſp. adv. Collat. prope fin.

PAGIUS defendendam ſuſceperant, Romam ad *Cæleſtinum* Papam profecti obtinuerunt ab eo Epiſtolam ad Galliæ Epiſcopos datam, in qua eoſdem acrius increpuit, quod tantam licentiam quibuſdam Presbyteris darent. Extat ea Tom. II. Concil. pag. 1611. ſed ſine die & Conſule; cumque Baronius exiſtimaret, *Cæleſtinum* die VI. menſis Aprilis anni ſequentis vita functum eſſe, hujus Epiſtolæ hoc anno mentionem fecit. Verum cum uſque ad diem XVIII. Julii ejuſdem anni ſuperſtes fuerit, ut anno ſequenti oſtendemus, non dubito, quin ea Epiſtola ad ſequentem annum pertineat. Huic in pleriſque codicibus ſubiiciuntur auctoritates Epiſcoporum Apoſtolicæ Sedis *de gratia Dei & libero voluntatis arbitrio*, ut videre eſt apud Baronium num. CLXXXV. quæ ab Epiſtola Cæleſtini juremerito diſtinguuntur in editione Labbeana. Nam decem iſtorum capitulorum ſtylus plane diverſus eſt a ſtylo Epiſtolæ. *Dionyſius* quidem in ſua Collectione hujus *Cæleſtini* Epiſtolæ ad Gallos Epiſcopos datæ, eadem capitula de eo argumento tractantia, & hoc ipſo tempore concinnata ſubjunxit; ſed, ut obſervat Queſnellus Tom. II. Oper. S. Leonis M. Diſſert. III. ipſemet *Dionyſius*, qui aliis hac in re errandi cauſa fuit, ſatis oſtendit ſe non exiſtimaſſe eorumdem capitulorum *Cæleſtinum* auctorem fuiſſe. Quoties enim unius Pontificis ſcripta ab alterius ſcriptis ſecernit, decreti prioris initio hunc ſemper titulum præfigit, *Incipiunt decreta N. Papæ*, quem deinceps non repetit. Cum tamen in horum Capitulorum conſignatione Cæleſtini nomen ſupprimat, & hæc ſolum præmittat: *præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum auctoritates*. In fine autem: *Expliciunt auctoritates præteritorum* &c. Fatendum tamen poſt Dionyſium paſſim creditum eſſe, ea Capitula a *Cæleſtino* edita. Huic enim Pontifici ea adſcribuntur a Petro Diacono, aliiſque, qui in cauſa fidei ex Oriente Romam miſſi ſunt, *lib. de Incarnatione & Gratia D. N. I. C. ad Fulgentium* cap. ultimo, a Creſconio Epiſcopo Africano in fine ſuæ Collectionis Canonum circa annum DCXC. emiſſæ, a Floro Magi-

eloquio, *evidenter pronuncians quantum ſibi præſumptionis iſtius novitas diſpliceret*, *qua auderent quidam adverſus antiquos magiſtros inſolenter inſurgere*, & *indiſciplinata calumnia in prædicatorem veritatis obſtrepere:* ſubdit his recitatum Cæleſtini de S. Auguſtino nuper elogium, cui iſta mox addit: *Contra iſtam clariſſimam laudatoris tubam*, *contra iſtam ſacratiſſimi teſtimonii dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere*, & *perſpicuæ ſinceriſſimæque ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? ut ſcilicet quia in epiſtola Papæ*, *librorum de quibus actum eſt*, *non expreſſus eſt titulus*, *hinc eos appareat non approbatos*, & *iſtam in ſanctum Auguſtinum laudationem pro auctoramento fuiſſe collatam*. Hæc Proſper in eos, qui cum obniti litteris Cæleſtini Papæ minime auderent, ex eis tamen haud approbatos eſſe omnes Auguſtini libros cavillabantur. Unde ſubdit: *Maneat plane*, *maneat iſta conditio*, *ut horum librorum novitas repudiata videatur*, *ſi in eadem cauſa ejuſdem viri diſſentit antiquitas*, *ut* & *inutile* & *incongruum judicetur*, *quod ab his quæ contra Pelagianos condidit*, *diſſonans invenitur*. Ac paulo poſt: *Agnoſcant calumniatores*, *ſuperfluo ſe objicere*, *quod his libris non ſpeciale neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum*, *quorum in cunctis voluminibus norma laudatur: Apoſtolica enim ſedes*, *quod a præcognitis ſibi non diſcrepat*, *cum præcognitis probat*, & *quod judicio jungit*, *laude non dividit*, &c. Sed hæ ſub Sixto emerſerunt calumnioſæ exceptiones, cum S. Proſper adverſus eos inſurgens, contra Collatorem (ut dicemus) volumen elaboravit. Vides jam ex his, quantæ eſſent exiſtimationis litteræ Romanorum Pontificum.

Quæ Proſper de Cæleſtini epiſtola.

CLXXX. VIII. Meminit hujus quoque Cæleſtini epiſtolæ Photius in Bibliotheca, ubi ait de ipſo Cæleſtino: *Scripſit quoque ad Epiſcopos Galliarum de fide ſancti Auguſtini*. Agit inſuper, laudatque dictam Cæleſtini epiſtolam etiam Vincentius Lirinenſis, ubi ait (a): *Sed* & *Papa Cæleſtinus pari modo*, *eademque ſententia: ait enim*, &c. Poſt recenſita vero ejus dicta adverſus Novatores, addit: *Ergo hæc fuit beati Cæleſtini beata ſententia*, *non ut vetuſtas ceſſaret obruere novitatem*, *ſed potius novitas deſineret inceſſere vetuſtatem: quibus Apoſtolicis Catholicisque decretis quiſquis refragatur*, *inſultet primum omnium neceſſe eſt memoriæ S. Cæleſtini*, *qui ſtatuit*, *ut deſineret inceſſere novitas vetuſtatem*. Hæc Vincentius de dicta epiſtola Cæleſtini, quam tanti ponderis eſſe docet, ut ſatis ſit ad omnes hæreſes evertendas novas ſententias in Eccleſiam inducentes; quo potiſſimum argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idem auctor convellit opere illo contra hæreſes ſcripto, certe aureo. Ex quo intelligas, longe diverſum eſſe Vincentium hunc Lirinenſem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cujus ſunt Vincentianæ objectiones, quas S. Proſper egregie confutavit: hic namque monachus Lirinenſis monaſterii fuit, ille vero unus ex presbyteris illis Gallicanis, qui una cum collegis invidioſe S. Auguſtini ſcripta carpebat, de quo Gennadius meminit

(a) *Vincent. Lirin. adv. hæreſ. c. ult.*

Vincentii Gallicani duo longe inter ſe diverſi.

PAGIUS

giſtro, Eccleſiæ Lugdunenſis nomine adverſus Joannem Scotum ſcribente, aliiſque plurimis, quibus Dionyſius circa annum Chriſti D. codicem Decretorum Eccleſiæ Romanæ ordinans errandi occaſionem præbuit.

XLVII. *Capitula de gratia perperam ei attributa.*

Sirmondus Tom. I. Concil. Gall. ea Capitula *Cæleſtino* quidem abjudicat, ſed certum illorum Auctorem proferre non audet. Recte Baronius ſcripſit, putari illa Capita eſſe *Proſperi;* quam in ſententiam paſſim Viri Doctiſſimi abiere Eminent. Card. Noriſius in Vindiciis Auguſtinianis cap. 8. id duabus conjecturis probat. Prima, quod Capitulo VIII. leguntur verba literarum *Zoſimi*, & Patrum Africanorum, quæ eadem omnino, eodemque modo recitat Proſper contra Collatorem cap. 10. quo loco eadem Innocentii teſtimonia ponit, quæ in Capitulis vulgo Cæleſtino attributis leguntur. Literæ illæ *Zoſimi* periere, earumque initium apud Proſperum, & in Capitulis illis tantum habetur. Secunda eſt, *Proſperum* cap. 9. contra Collatorem, eumdem arguere, quod dixerit, *Auguſtinum* quædam contra Pelagianos *juſto amplius aſſeruiſſe:* ibique vellicat *ſobrietatem* adverſarii. At in Capitulo III. *Cæleſtino* adſcripto reprehenduntur Maſſilienſes, quod auſi ſint obloqui Auguſtino, tanquam neceſſarium modum exceſſerit. Quæ ſi vere a *Cæleſtino* dicta fuiſſent, repetenda fuerant Proſpero ea de re pro Auguſtino contra Collatorem litigante. Quid enim validius adduci poterat ad os calumniatori obſtruendum tam celebri Apoſtolicæ Sedis teſtimonio?

XLVIII. *Magis confirmatur.*

„ Si capita illa Cæleſtini eſſent, inquit ibidem Cardinalis Noriſius, & a Sede Apoſtolica emanaſſent, non video qua ratione Fauſtus Rejorum, Vincentius Lirinenſis, Hilarius Arelatenſis Epſcopus (ſi in ſententia perſtitere, ac alii Galliarum Epiſcopi ab hæreſi excuſari poſſint atque inter Divos, erectis aris connumerari. Si enim Sanctus Cæleſtinus opiniones Semipelagianorum Apoſtolico decreto damnaſſet, *Vincentius* aliique, eaſdem poſtea aſſerentes, hæreſes jam confiſſas defendiſſent. Neque reſpondere juvat eos ob ignorantiam invincibilem excuſatos eſſe. Nam ut idem doctiſſimus Cardinalis in Diſſert. III. de Anonymis Scrupulis *circa veteres Semipelagianorum ſectatores evulſis ac eradicatis* pag. 197. ſcribit literæ illæ fuerant encyclicæ ad ipſoſmet Galliæ Epiſcopos datæ. Elogium in iiſdem Sancti Auguſtini contentum, Semipelagiani ſiniſtra interpretatione minuebant, teſte Proſpero cap. 42. contra Collatorem. Eaſdem in ſuo Commonitorio Vincentius citat. Quare eas litteras eaque Capitula Gallicani Patres non ignoraſſent. Præterea Epiſcopi tenentur ſcire Canones univer-

(a) Gennad. de Script. Eccl. c. 80. (b) Idem c. 64.

nit (a), ejus lucubrationes recenſens, eumque ab hoc oſtendit eſſe diverſum, quem Lirinenſem presbyterum nominat; (b) cujus etiam mentionem facit S. Eucherius in præfactione libri Inſtructionum ad Solonium, quem una cum Salviano eloquentia & ſapientia celebrem fuiſſe commendat.

CLXXXIX. De Sulpitio Severo.

Inter alios vero quos recenſuimus Aquitaniæ presbyteros Pelagii fuligine denigratos, quos, ſua epiſtola Cæleſtinus Papa inſectatus eſt, fuit Severus Sulpitius ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Epiſcopo amicitia conjunctiſſimus. Hic, inquam, arreptus, & ipſe ea alluvione Pelagianæ hæreſis in Aquitania potiſſimum exundantis, tandem magno Dei beneficio reſipuit, atque in ſe ipſum vindex inſurrexit erroris. De eo enim iſta Gennadius (c): *Severus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis & humilitatis amore conſpicuus:* & in fine poſt enumeratas ejus lucubrationes, iſta addit: *Hic in ſenectute ſua a Pelagianis deceptus & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium uſque ad mortem tenuit; ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* Hæc cum Gennadius illius æqualis dicat, par eſt credere ipſum Severum hoc reſipuiſſe tempore, quo percelebris iſta, de qua eſt ſermo, Cæleſtini Romani Pontificis adverſus Pelagianos ad ejuſdem provinciæ Epiſcopos ſcripta epiſtola, ipſi (ut credi poteſt) innotuit, ex qua ſe ab Eccleſia Catholica devium eſſe ſenſit, & pharmacum ad evomendum epotum venenum accipiens ſanatus eſt.

(c) Gennad. de Vir. illuſt. c. 19.

CXC. Num Severus fuerit Epiſcopus.

Sed hic illud conſiderandum: quomodo hunc Severum Sulpitium dicunt fuiſſe aliqui Epiſcopum Bituricenſem, quem Gennadius collega ejus atque gentilis nonniſi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat eſſe defunctum? cujus quidem teſtificatione, hominis certe haud rerum Severi ipſius ignari, utpote in eadem provincia viventis, aliquando exiſtimavi, hunc diverſum eſſe Sulpitium ab illo, quem dicunt Epiſcopum Bituricenſem; licet poſt Guibertum, qui

PAGIUS

verſalis Eccleſiæ, ac Decreta contra hæreſes ab Apoſtolica Sede damnatas. Quare illorum ignorantia in Epiſcopis peccatum eſt, ſi contraria ſentiant ac doceant. Hinc Innocentius I. Pontifex Romanus ad Brutiorum Epiſcopos Epiſt. V. ait: *Eccleſiaſticorum Canonum norma nulli eſſe debet incognita Sacerdoti, quia neſciri hæc a Pontifice, ſatis eſt indecorum.* Ubi obiter obſervandis hoc tempore Epiſcopos *Sacerdotis* nomine deſignatos fuiſſe.

XLIX. *Capitula illa Leoni M. male etiam tributa.*

Queſnellus laudatus contendit, Divum *Leonem Magnum* verum horum Capitulorum parentem eſſe quod ex ſtyli ipſius charactere, aliiſque conjecturis ſeſe demonſtrare exiſtimat. Verum Antelmius in Diſſert. prima de Veris Operibus SS. Leonis M. & Proſperi Aquitani, eam opinionem evertit, & ex vocibus ac locutionibus, quibus Proſper uti ſolet, cum verbis hujus Indiculi minutatim collatis oſtendit, unum eumdemque Proſperum in Præfatione ad objectiones Vincentianas indicare ſe ex Sedis Apoſtolicæ mandato Capitula illa compoſuiſſe: *Propoſitis ſingillatim ſedecim capitulis*, inquit, *ſub unoquoque eorum ſenſus noſtri & fidei, quam contra Pelagianos, ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate defendimus, verba ponemus:* ubi Proſper non tum emiſſam contra *Vincentium* defenſionem, ſed aliam antea *ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate* factam ſignificat. Nam ad objectiones Vincentii reponere, tam parum in mandatis illi datum fuiſſe videtur, ut e contra in Præfatione ſeſe pendulum, perplexumque ſatis eſſe teſtetur, in ejus defenſionis genere, quo adverſariis reſponderet; ait enim: *quæ falſo in nos jactari, facile & ſufficienter ſubſcriptione unius probaremus anathematis, niſi malignitas eorum ipſam ſubſcriptionis noſtræ brevitatem ſuſpectam eſſet habitura.* Quibus nihil expreſſius proferre poterat Proſper, ut oſtenderet, hanc lucubrationem ſuo prorſus genio, ſuo conſilio, motuque proprio ſuſcepiſſe, & publici juris feciſſe. Neque etiam ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ ad Gallorum Objectiones in nullo ferme a Vincentianis diſcrepantes, ſed eodem ſenſu fineque digeſtas reſpondit: in neutro enim Opere de eo veluti potiori præſidio mentionem facere non omiſiſſet. Denique ſi tractatus contra *Collatorem*, qui poſtremus eſt contra Maſſilienſes, poſteriorque reſponſionibus ad Vincentium & Gallos, ex delegatione Apoſtolica ſcriptus eſt, cur etiam ejus non meminit, ut hoſtem facilius ſuffocare poſſet? Quare, ut fides *Proſperi* liberetur, omnino dicendum, Opus quo contra Pelagianos fidem ſe ſe defendiſſe dicit, aliud non eſſe, quam Capitulorum indiculum, ſeu *Auctoritates de gratia Dei.* Plura hac de re Antelmius citatus. Porro *Vincentium* illum, cujus ſunt Vincentianæ Objectiones, eſſe *Vincentium Lirinenſem*, quod negat Baronius num. CLXXXVIII. infra monſtrabimus.

L. *Sulpicii Severi S. Martini diſcipuli converſio.*

A num. CLXXXIX. ad CXCI. *Sulpicius Severus* Sancti Martini Epiſcopi Turonenſis diſcipulus non poteſt eſſe unus ex illis Pelagianis, quos *Cæleſtinus* in Epiſtola laudata perſtringit. Licet enim annus ejus emortualis incertus ſit, non videtur tamen ultra annum hujus ſæculi viceſimum vitam protraxiſſe. Gennadius in lib. de Script. Eccleſ. ait, eum *in Senectute ſua* a Pelagianis deceptum culpam ſuam poſtea emendaſſe. Quare jam ætate provectus erat, quando *Pelagius* hæreſim ſuam diſſeminavit. *Guibertus Martinus* Abbas Gemblacenſis, non vero Sanctus Guibertus Gemblacenſis Monaſterii fundator, ut putavit Baronius, Apologiam ſcripſit pro Sulpicio Severo, ſed ea ad nos non pervenit. Baronius anno CCCXCIV. num. XCVI. ait *Sulpicium* fuiſſe *Romanum civem & in Galliis* degiſſe. Verum ipſemet in Dialogo I. cap. 20. & Gennadius docent eum fuiſſe domo Aquitanum: & quidem e Nitiobrigibus; cum lib. 2. ſuæ Hiſtoriæ *Phœbadium* Agenni Epiſcopum, ſuum Epiſcopum vocet. Agennum autem in Nitiobrigibus eſſe, inter omnes conſtat. Cum *Paulino* Epiſcopo Nolano ſumma neceſſitudine conjunctus fuit, ut oſtendunt

qui pro eo ſcripſit Apologiam, Archiepiſcopum Bituricenſem appellet: certe apud me majoris eſt auctoritatis Gennadius Maſſilienſis ſui temporis res geſtas ſcribens, quam quivis alius poſt plura elapſa ſæcula aliter ſentiens. Scimus in tabulis Eccleſiæ Bituricenſis duos ejus Eccleſiæ eſſe adnumeratos Sulpitios Epiſcopos, eoſdemque ſanctitatis titulo inſignitos & inter ſanctos in Martyrologiis receptos, quorum alter Pius, Severus alter eſt dictus, alter decimaſeptima Januarii, alter vigeſimanona ejuſdem menſis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hunc Severum, de quo eſt ſermo, Epiſcopum nominet, verum tantummodo presbyterum ſicut & Honorius retexens catalogum clarorum virorum. Sed & longe procul abeſt, ut qui in tabulis Epiſcoporum Bituricenſium ponitur Sulpitius Severus ſub Gunthranno Rege vixiſſe, interfuiſſeque Matiſconenſi Concilio ſub eodem Rege celebrato, hic ſit de quo eſt ſermo: nam ille Sulpitius cognomento Pius dictus eſt, & ſub Gunthranno Rege ſediſſe ſucceſſorem Remigii, habet (*a*) Gregorius Turonenſis: procul vero abhorret, ut Sulpitius Severus diſcipulus S. Martini ad Gunthranni tempora deduci poſſit: unde plane fatendum ſit in eas tabulas errorem illapſum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc ſæculo illuſtravit ſedem Bituricenſem, fuit S. Simplicius arbitrio Sidonii Apollinaris creatus Epiſcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum ſanctos Epiſcopos extant ejuſdem Sidonii (*b*) epiſtolæ, atque concio in ejus habita electione. At de his hactenus.

(*a*) *Greg. Tur. l. 6. c. 39.*

(*b*) *Sidon. l. 7. ep. 8. 9.*

CXCI. Hoc eodem anno ſub iiſdem Conſulibus ſanctus Proſper miſſum ait Palladium ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: perductum quoque fuiſſe ad Hiberniam inſulam, ſed cito morte ſubductum ex hac vita migraſſe, ex Probo, qui res geſtas ſancti Patricii ſcripſit, dictum eſt ſuperius. Hibernorum quidem converſionem Deus ſancto Patricio reſervavit: qui (ut tradunt) Scotus genere, natus ex ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium ſub ejus inſtitutione tranſegit: inde a ſancto Germano Antiſidorenſi Epiſcopo ſacris litteris imbutus. Vocatus vero a Deo ad Hibernorum converſionem, non prius illuc ſe contulit, quam Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apoſtolica ſede ad ejus gentis converſionem Apoſtolatum: hæc quidem Probus (*c*) ac Sigebertus: verum ille ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antiſtitem; Sigebertus vero id ait factum a Cæleſtino Romano Pontifice Romæ; unde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam convertit. Res ab eo in ejuſmodi Apoſtolatu geſtas idem Probus & alii conſcripſere, ſcriptaque ab eo elucubrata recenſuere. Hæc igitur de Epiſcopatu Patricii poſt defunctum Palladium hoc anno eo miſſum, cum ſub Cæleſtino Papa accidiſſe tradant; ad finem anni hujus, vel ſequentis exordium, ante obitum Cæleſtini contigiſſe, affirmare opus eſt: ſiquidem Cæleſtinus anno ſequenti menſe Martii ex hac vita migraſſe reperitur. Vides autem omnibus fuiſſe perſpicuum, ab Apoſtolica ſede accipiendum eſſe Evangelium ad converſionem Gentium; cum ex Orbis extrema parte, immo (ut cum poeta dicam) ex diviſis toto Orbe Britannis Patricius Romam ſe contulerit; quod & ab aliis factitatum, ſuis locis dicturi ſumus. Sed

De S. Patricii Apoſtolatu ad Scotos & Hibernos.

(*c*) *Prob. in Vit. S. Patricii Sigebert. in Chron. & Bal. Cent. 1.*

PAGIUS

dunt Paulini ad illum Epiſtolæ, quæ inter ejus Opera leguntur, ubi plura de ejus virtutibus. *Sulpicii Severi* nomen variis in Martyrologiis legitur ad diem XXIX. Januarii, ſed ibi paſſim dicitur Sancti Martini diſcipulus, & Epiſcopus Bituricenſis; cum tamen certum ſit, eum ab utroque Sulpicio Severo Biturigum Epiſcopis, de quibus infra, diverſum eſſe. Inſcriptum fuerat nomen ejus Martyrologio Romano, ſed qui Martyrologium illud ſub Urbano VIII. retractavere, ejus nomen expunxere. Sulpicii converſione, ſingulari pœnitentia, & pietate a Sanctis Viris celebratis, Eccleſia Gallicana illuſtrata eſt, quemadmodum & ejus ſcriptis a Labbeo in Diſſert. de Script. Eccleſ. enumeratis.

LI. *Palladius primus Scotorum Epiſcopus.* Ad num. CXCI. Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Ad Scotos in Chriſtum credentes ordinatur a Papa Cæleſtino Palladius, & primus Epiſcopus mittitur*, quod etiam habet Beda l. 1. cap. 13. dicens id contigiſſe anno Imperii Theodoſii Junioris octavo, a morte nempe Honorii Imperatoris deducto; niſi quod Proſper annum adventus Palladii in Scotiam, Beda vero, ut in more poſitum habet, annum quo illuc a Cæleſtino miſſus, memorat, uti anno CCCCXXIX. jam indicavimus. Verum magna controverſia eſt *Hibernos* inter & *Scotos* de Palladii Apoſtolatu, Hibernis, quos certum eſt a Veteribus *Scotos* appellatos fuiſſe, contendentibus ad ſuam inſulam *Palladium* miſſum; & contra vero Scotis ſeu, ut nunc dicitur Scoto-Britannis, illum ſibi vindicantibus. Difficultatem auget Proſper libro contra Collatorem cap. 41. de Cæleſtino Romano Pontifice ſcribens: *nec ſegniore cura ab hoc eodem morbo* (Pelagiana nempe hæreſi) *Britannias liberavit, quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes, etiam ab illo ſecreto excluſit Oceani & ordinato Scotis Epiſcopo, dum Romanam inſulam ſtudet ſervare Catholicam, fecit etiam Barbaram Chriſtianam.* Porro *Barbarorum* nomine Romani deſignabant gentes omnes a ſua ditione & cultu alienas, ideoque hæc Proſperi verba, *fecit etiam Barbaram Chriſtianam*, aliqui de Scotia, aliqui de Hibernia interpretantur. Qua de re legendus Uſſerius in lib. de Britan. Eccleſ. primordiis cap. 16. Alfordus in Annal. Britan. hoc

CXCII. S. Paulini Nolani Epiſcopi obitus.

Sed apponamus ad anni hujus rerum geſtarum præclaram coronidem obitum magni viri S. Paulini Nolani Epiſcopi, de quo tanta ſuperius tertio, quarto, & hoc ipſo quinto tomo ſunt dicta: quem hoc eodem anno X. Kalen. Julii ex hac vita in cælum feliciter migraſſe, hujus anni Conſulibus Baſſo & Antiocho, Uranius (*a*) ejus diſcipulus ſcriptorum monumentis poſteris commendavit: hunc illum namque putamus eſſe Uranium, cujus idem S. Paulinus meminit in epiſtola (*b*) ad ſanctum Delphinum Burdigalenſem Epiſcopum.

(*a*) *Extat apud Sur. to.3. die 22. Jun.*

(*b*) *Paulin. epiſt.* 17.

CXCIII. Objectio de Paulino ſe Vicarium dante pro filio viduæ.

Sed antequam glorioſum ejus ad Deum tranſitum referamus, difficultas haud mediocris diſquirenda atque enodanda eſt: Quonam modo convenire poteſt, ſanctum Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi VVandalorum in Africa, & poſt ejus obitum remeaſſe Nolam, ac deinde defunctum; ſi quem diximus in Africa regnaſſe primum Regem Genſericum, propagaſſe cum regno vitam conſtet (*c*) capta Carthagine, annis trigintaſeptem, ſicque perveniſſe ætate ad annum Domini quadringenteſimum ſeptuageſimumſextum? Cæterum hiſtoriam illam totam a ſancto Gregorio (*d*) ſcriptam, & a poſteris acceptam omnibus (habes eam etiam a ſancto Eulogio (*e*) Cordubenſi citatam) haud putamus ob hanc cauſam leviter reiiciendam: ſed nec Uranium mendacem dixerimus ſub hujus anni Conſulibus Paulini obitum referentem, ut contra ejus aſſertionem, Paulinum adhuc ultra annos quadragintaquinque vixiſſe, aliquo modo dicendum exiſtimemus: ſiquidem qui ex annis ætatis ejus tomo quarto ſuperius ſupputatis, ad hunc uſque deductis, reperitur perveniſſe ad annos duodeoctoginta, haud diutius vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regium hortum colere valuiſſet.

(*c*) *Victor de perſ. Vvand. l. 1. in fin.*

(*d*) *Greg. dial. lib. 3. c. 1.*

(*e*) *Eulog. in documento Martyriali ad Floram & Mariam.*

CXCIV. Quamobrem perplexitatem, hanc alii enodare conati, eo confugiendum eſſe putarunt, ut iſta de filio viduæ atque Paulino non ſub perſecutione Vvandalica, ſed Gothica ſub Alarico dici debeant contigiſſe: quibus nequaquam aſſentiendum putamus, cum nihil penitus de Africana provincia ſibi Alaricus vendicaverit, in quam ſecuritatis cauſa ab Urbe profugi (ut vidimus) tamquam ad locum tutum, Gothis inacceſſum, ſe contulerunt: conſtat vero præterea ex his quæ de eo dicta ſunt, Paulinum poſt tempus Gothicæ graſſationis in ſua Eccleſia pacifice perſeveraſſe. Unum igitur reliquum eſt quod dici poſſit, Regem illum Vvandalorum proxime defuncturum a Paulino prædictum, non intelligendum eſſe de Genſerico, qui in regno conſenuit, ſed de fratre ipſius Gunthario Godigiſchli filio, quem cum fratre Genſerico atque Vvandalis tranſiſſe in Africam, Procopius (*f*), Paulus diaconus (*g*) & alii (*h*) auctores affirmant, eúmque dolo fratris Genſerici e medio morte ſublatum: hujus enim interitum repentinum obventurum potuit prædixiſſe S. Paulinus: captivos autem illos ex Campaniæ oris in Africam abductos non bello aliquo, ſed Vvandalicæ claſſis invaſione, qua potentem fuiſſe Genſericum, eaque infeſtaſſe Hiſpaniam, Italiam, inſulas, & Orien-

(*f*) *Procop. de bell. Vvand. lib.* 1.

(*g*) *Paul. diacon. hiſtor. Miſcella. l.* 14.

(*h*) *Victor de perſ. Vvand. l. 1. in fin.*

PAGIUS

hoc anno, aliique Scriptores Anglici & Hiberni, qui inter ſe de hac Palladii Miſſione digladiantur. Quod ad me ſpectat, non exiſtimo laudatum Proſperi locum ſine partium affectu legi poſſe, quin in eo inſulæ duæ deprehendantur, *Barbara* nempe & *Romana*; cumque *Scotia* hodierna unicam tunc cum Britannia inſulam componeret, Proſperi verba de recenti Scotia intelligi poſſe non videntur, quia tunc majori ex parte ea Romana erat, non vero libera ac Barbara. Adhæc Proſper affirmat *Palladium* pro Scotis Epiſcopum ordinatum eſſe; tunc vero præter *Hibernos* nulli alii Scoti erant, ut infinitis Antiquorum locis probari poteſt. Videatur Cambdenus in deſcriptione Britanniæ.

LII. *S. Patricius Hiberniæ Apoſtolus.*

Cæterum Sanctum *Patricium* circa hæc tempora in Hiberniam miſſum, & Hiberniæ Apoſtolum appellandum eſſe, inter omnes convenit. Probus in Vita ſancti Patricii ſcribit: *Patricius, & qui cum eo erant, declinaverunt iter ad quemdam miræ Sanctitatis hominem ſummum Epiſcopum, Amatorem nomine, in propinquo loco habitantem: ibique Sanctus Patricius Epiſcopali gradu ab eodem Archipræſule Amatore ſublimatus eſt*. Hunc Amatorem Baronius in Martyrologio Rom. ad diem I. Maii, illum intelligendum judicavit, cui in Antiſiodorenſi Epiſcopatu *Germanus* ſucceſſit, qua & in ſententia fuit Bollandus ad eumdem diem. Verum cum *Amator* Germani deceſſor anno CCCCXVIII. ad Deum migrarit, & *Germanus* Patricii Magiſter fuerit, exiſtimo Amatorem, a quo *Patricius* ordinatus, fuiſſe Epiſcopum Auguſtodunenſem in Burgundia, de quo San-Marthani in Epiſcopis Æduenſibus ad annum circiter CCCXIV. ſcribunt: *S. Amator ſepultus Auguſtoduni in Poliandrio, ubi nunc ſita eſt B. Stephani Eccleſia in ſtrata nuncupata, ideſt, in via lapidibus ſtrata. Memoratur in Martyrologio die XXVI. Novembris, de quo nihil amplius refertur in Faſtis Tabulas vulgares hujus Eccleſiæ ſecutis.* Quare cum nullus Amator Epiſcopus in Gallis per hæc tempora legatur, non videtur dubitandum, quin Sanctus *Amator* Auguſtodunenſis Epiſcopus Patricium ordinaverit, & is antiquior, perperam exiſtimetur, quam fuerit.

LIII. *Moritur S. Paulinus Epiſc. Nolanus.*

Ad num. CXCII. & ſeqq. Narrationem mortis Sancti *Paulini* Epiſcopi Nolani habemus ab Uranio Presbytero, teſte oculato, in Epiſtola ad Pacatum, qui eam his verbis claudit: *Obiit Sanctus Paulinus Epiſcopus decimo Kalendas Julii, Baſſo & Antiocho VV. CC. Conſulibus*. Natus erat *Burdigalæ*, ut habet idem Uranius, nobiliſſimis & ditiſſimis parentibus, & ante ſuam converſionem ampliſſimas dignitates adeptus eſt, ipſum etiam Conſulatum; non quidem ordinarium, ut anno CCCLXXV. num. I. aſſerit

(a) Victor. de perſ. Vvandal. lib. 1.

rientales etiam oras, Victor affirmat (a). Scimus tamen, ad vitandam fraternæ cædis infamiam a Vvandalis poſterioribus traditum (quod referunt Procopius & Iſidorus) Guntharium nequaquam tranſiſſe in Africam, ſed in Hiſpania a Germanis captum, paloque infixum, vel ab invadente eum pravo dæmone eſſe necatum: ſed dum ajunt, primo id Vvandalorum Regi regnanti in Hiſpania accidiſſe, plane de ejus parente eſſe intelligendum apparet, quem primum invaſiſſe Hiſpaniam tradunt omnes; eumque regnaſſe ibi annos ſexdecim, idem Iſidorus affirmat. Cæterum quod ad Guntharium filium ſpectat, quanam ratione ſit veriſimile, ut tranſmiſſis Vvandalis omnibus in Africam, ſolus remanſerit Guntharius in Hiſpania? Vvandalos quidem omnes tranſiſſe ex Hiſpania in Africam, teſtatur Victor, qui eoſdem numerat octoginta millia. Sic igitur quæ de S. Paulino ſcribuntur & Rege Vvandalico, ut ad Guntharium referantur, nihil prohibet.

CXCV. Quod vero Victor res Wandalorum in Africa proſecutus, nullam de Gunthario mentionem habeat: id eveniſſe apparet, quod perſecutionem tantum Chriſtianorum enarrandam ſuſcepit; brevique libello res trigintaſeptem annorum perſtringentem, plurima omiſiſſe oportuit, quod & ipſe fatetur. Sed quod ad Uranium pertinet; ipſum proſecutum eſſe Pauli obitum potius quam vitam, idem ipſe in præfatione ad Pacatum inſcripta profitetur.

☞ Poſt hæc autem a nobis edita, contigit ad nos mitti Florentia a Magno Ducæ Etruriæ Ferdinando epiſtolas ejuſdem S. Paulini, deſcriptas ex antiquo Codice Bibliothecæ Mediceæ, poſt quas inerat Uranii de vita, & obitu ipſius Paulini ad Pacatum ſcriptio, in qua integre abſque unius apicis diminutione legitur tota illa hiſtoria de redempto a S. Paulino, ſui permutatione, filio viduæ, uſque ad ejus ex Africa Nolam reditum, prout a S. Gregorio deſcripta legitur: ut evidenter appareat ea quæ ab eo

Uranii de vita S. Paulini ſcripta.

PAGIUS rit Baronius, aut ſuffectum ut putavit Chiffletius in ſecunda parte Paulini Illuſtrati, ſed honorarium, ut in Prolegomenis Differt. Hypat. num. XXVI. oſtendi. [1] Conſulatus enim ordinarius poſt Conſtantinopolim conditam a Conſtantino Magno annus redditus eſt, nullique amplius Conſules ſuffecti in Orbe Romano poſtea viſi, ut expoſui anno CCCXI. *Paulinus* tantæ fortunæ commoda tandem deſeruit, & ſæculi vanitatibus abjectis in *Hiſpaniam* ſeceſſit. Ibi mortuo filio totum ſe Deo dicavit, vitam Monaſticam amplexus eſt, & cum *Theraſia* uxore, piiſſima Matrona, tanquam cum ſorore vixit. *Barcinone* Presbyteratu anno circiter CCCXCIII. invitus initiatus eſt, annoque inſequenti CCCXCIV. *Nolam* ſeceſſit, poſtquam primum *Carmen Natalitium* in honorem Sancti Felicis Confeſſoris Nolani in Hiſpania compoſuiſſet, quod diei XIV. Januarii Sancto Felici ſacra affixit, & poſtea ſingulis anni nova Natalitia carmina eadem die cecinit. De ejus Epiſcopatu & rebus geſtis, ſuis locis locuti ſumus. San-

NOTÆ [1] Conſulem non honorarium ſed ſuffectum fuiſſe S. Paulinum probat Muratorius Anecdot. t. I. Diſſ. IX. p. 159. ex Carmine Natali XIII. quod idem Muratorius primus vulgavit, in quo de hoc Conſulatu ſuo ſic alloquitur S. Felicem.

Te duce faſcigerum geſſi primævus honorem;
Teque meam moderante manum, ſervante ſalutem,
Purus ab humana cædis diſcrimine manſi.

Porro nec jus ſanguinis habebant Conſules honorarii, nec faſces præferebant; quippe qui Conſules *erant nomine tenus* ut eos appellat Procopius de Bello Goth. lib. 3. Geſſiſſe ſe autem, ait, illum Conſulatum in *primæva juventa*, adeoque optime ſuſpicatur idem Muratorius Conſulatum hunc ad annum ejus 24. circiter pertinuiſſe. A. Ch. 378. Hæc Vir Clariſſimus; ſed maturius verba S. Paulini ex eodem Natali expendens, merito ſuſpicor, ſermonem ibi eſſe de dignitate Conſularis Campaniæ, quam eundem S. Paulinum poſt Conſulatum geſſiſſe, idem vir doctus omnium primus ſubodoratus fuit. Ait igitur Vir ſanctus duce, ſeu auſpice S. Felice *faſcigerum* honorem geſſiſſe ſe; ſtatim que ſubdit:

Tunc etiam primæ . . . . libamina barbæ
Ante tuum ſolium quaſi te carpente totondi.

Tunc igitur, dum faſcigerum gereret honorem, Nolæ agebat, ubi & apud S. Felicem barbam depoſuit. Certe ſi Conſulem Romanum egiſſet depoſuiſſet illam apud Apoſtolos quos ſpeciali religione ſe coluiſſe in Epiſtolis ſuis profitetur. Id etiam multo luculentius patet ex iis, quæ orationem ſuam proſequens adnectit

Jam tunc præmiſſo per honorem pignore ſedis
Campanis metienda locis habitacula fixi.
Te fundante tui ventura cubilia ſervi.

His verbis aliam a Conſulatu, qui ſuperius commemoratus creditur, dignitatem exprimi vel ipſe Muratorius agnoſcit. Quid enim eſſet quod Romanus Conſul ſedem ſibi Campanis in locis eligeret

eo in Dialogis de S. Paulino ſcripta leguntur, ab Uranio ipſum totidem verbis exſcripſiſſe. Sed quid accidit? Cum videret librarius; vel quiſquis alius ille fuerit, eadem quæ ab Uranio narrantur, ſcribi pariter a S. Gregorio: ſuperfluum exiſtimans repetere eadem, decentius vero ipſa exſcribere ex S. Gregorio Papa longe celebrioris nominis auctore, eadem præteriit in Uranio, quæ inferius deſcriberet ex Gregorio. Verum fidelius actum per ſcriptorem Medicei Codicis, quem non piguit poſt deſcripta ea omnia, ut invenit in illa Uranii lucubratione, rurſum eadem (relicto Codice, ut invenit integro, abſque decurtatione) deſcribere ex S. Gregorio; cui hoc nomine debemus plurimum, dum adeo nobilem hiſtoriam ex quo primum fonte manarit, oſtendit, nempe ex Uranio, qui ejuſdem S. Paulini tempore vixit, ex eo vero ipſa fluxerit in Gregorium, qui poſt eum annis ferme ducentis ea deſcripſerit: non autem e contra ex Gregorio in Uranio con-

PAGIUS

LIV. *Relatio S. Gregorii M. de captivitate Africana S. Paulini.*

Sanctus Gregorius Magnus lib. 3. Dial. cap. 1. inſigne charitatis exemplum de eo refert, quod Baronium, alioſque Viros Doctiſſimos valde torſit. Ait enim Gregorius, cujus propria verba in pauca contraho, *Campaniam* populantibus *Vandalis*, & plurimis in Africam captivis abductis, cum vidua quædam poſceret a *Paulino*, ut filium captivum ſibi redimeret, ſe ipſum pro illo in ſervitutem tradidiſſe, ac *Vandalorum* Regis genero in Africa colendis hortis ſe addixiſſe. Addit Gregorius cum diutius hoc agere-tur, eumdem Regis generum a *Paulino* monitum, Socerum ejus brevi eſſe interiturum, & ad hæc Regem aſſeruiſſe eumdem *Paulinum* & complures alios ſe vidiſſe per noctem ſedentes judices, qui e manibus ipſius flagellum abſtulerant: tum ne *Paulinum* compulſum fuiſſe dicere ſe eſſe Epiſcopum, quem ipſe pro filio viduæ vicarium ſuſcepiſſet. Quare honorifice *Nolam* a Vandalorum Rege remiſſus eſt Paulinus, cum omnibus captivis civitatis ejus, quos Rex, ut ipſi gratificaretur, relaxaverat. *Poſt non multos vero*

NOTÆ

rei? Sed Sanctus Vates aſſerit *hac jam tunc* ſibi accidiſſe, cum faſcigerum honorem gereret, cujus honoris occaſione *præmiſit pignus ſedis* quam poſt plures annos ibi electurus erat; ergo faſciger iſte honor erat Conſularis Campaniæ dignitas. Demum poſt deſcriptionem ædium quas tunc ad S. Felicem excitavit, rerum a ſe geſtarum narrationem reſumens, ait:

> *Ergo ubi bis terno ditionis faſce levatus,*
> *Depoſui nulla maculatam cæde ſecurim.*

Alludit hic apertiſſime *ad faſcigerum illum honorem* de quo in exordio; uti etiam inter cætera arguit illud: *Nulla maculatam cæde ſecurim*, quod aperte congruit cum iis, quæ prius de ſe *faſcigerum honorem* gerente cecinerat:

> *Purus ab humani ſanguinis diſcrimine manſi.*

Igitur ſi faſces illi bis terni, & ſecuris innoxia honorem Conſularem Campaniæ exprimunt, eundem pariter & faſcigerum illum honorem deſignare credendum eſt. Merito vero bis ternos illos faſces, & ſecurim nulla cæde maculatam de Conſulari Campaniæ potius, quam de Conſule Romano accipiendos eſſe Muratorius cenſet, cum Romano Conſuli non ſex, ſed bis totidem faſces adſiſterent; forte vero ad differentiam Conſulum ſenis tantum Conſularibus dabantur. Si poſt hæc ex me quæratur utrum re ipſa Conſularem dignitatem unquam obtinuerit Paulinus; reſpondeo ad illam Viro ſancto abjudicandam nihil permoveri me quod ne verbo quidem de illa, geſta ſua hic narrans Paulinus meminerit. Nec enim omnia ſua ibi recenſenda aſſumit, ſed ea ſeligit, quæ auſpice S. Felice geſſerat. Profecto nec Senatoriam dignitatem ea occaſione commemorat, quam tamen obtinuiſſe ipſe alibi profitetur. Unum eſt igitur quod negotium nobis faceſſat, nimirum Præfecturam Campaniæ primo ætatis flore, quo tempore primam barbam nondum depoſuerat, geſtam. Ante hanc vero Præfecturam, ſi quem geſſit, Conſulatum conſtituiſſe oportet, ut ex eodem Natali liquet, & ab omnibus admitti conſtat. Tunc autem plus nimis junior videtur nobis Paulinus, quam ut ipſi ampliſſima illa dignitas demandaretur. Ergo vel alios Magiſtratus Conſulatu inferiores obiiſſe reputandus eſt; vel Conſulatum quidem ſed honorarium tantummodo geſſit, quæ utraque Pagii conjectura eſt.

Nunc quædam hic animadvertenda ſunt in chronologiam Muratorii, res geſtas S. Præſulis ſecundum temporis ſeriem dirigentis. Statuit ille S. Paulini adventum ex Urbe Nolam anno Chriſti 380. Ibi vero cenſet annis ſex circiter ſubſtitiſſe. Poſt hæc in Galliam remeavit; tum venit in Hiſpaniam; & cum ab Italia procul adhuc peregrinaretur anno 395. Natale ſecundum S. Felicis cecinit, ubi hæc de ſe commemorat

> . . . . *Tria tempore longo*
> *Luſtra cucurrerunt, ex quo ſolemnibus iſtis*
> *Coram vota tibi, coram mea vota dicavi.*

Si tria hæc luſtra ab annis 395. dempſeris ſupererit annus 380. qui poſtremus fuit moræ ejus Nolæ, ex quo numquam deinceps ſolemnibus S. Felicis anniverſariis interfuit. His conſtitutis, vel Campanam S. Paulini Præfecturam ad unicum annum definiamus oportet, vel adventus ejus ex Urbe Nolam citius quam anno 380. conſignandus eſt, quorum primum non admittit Muratorius, alterum plane negat.

confutam ullo modo aliquis dicere poterit, qui in Uranio connexionem verborum & ſententiarum ipſius accurate conſiderabit, in quibus ſciſſuram facile recognoſcet. At de ipſa hiſtoria ab Uranio primum deſcripta hactenus ☞. Porro ejus obitum deſcribit his verbis (*a*): *Cum ante triduum quam de hoc mundo ad cæleſte habitaculum vocaretur, dum jam de ſalute ejus omnes deſperaſſent; & duo ad eum Epiſcopi viſitandi ſtudio conveniſſent, id eſt, ſanctus Symmachus, & Benedictus Hyacintinus *, ita in eorum adventu recreatus atque refectus eſt, ut oblita omni carnali infirmitate, totum eis atque angelicum exhiberet affectum. Et quaſi profecturus ad Dominum, jubet ſibi ante lectulum ſuum ſacra myſteria exhiberi, ſcilicet ut una cum ſanctis Epiſcopis oblato ſacrificio, animam ſuam Domino commendaret: ſimul etiam eos quos pro diſciplina Eccleſiaſtica a communione myſterii extorres eſſe præceperat, ad pacem priſtinam revocaret. Et cum hæc omnia ſanctus Epiſcopus læto atque perfecto ordine celebraſſet: ſubito clara voce interrogare cœpit, ubi eſſent fratres ſui. Tunc unus ex circumſtantibus, qui putavit, quod fratres ſuos, id eſt, Epiſcopos qui tunc aderant, quæreret; ait illi: Ecce hi ſunt fratres tui. At ille: Sed ego nunc fratres meos, Januarium atque Martinum dico, qui modo mecum locuti ſunt, & continuo ad me venturos ſe eſſe dixerunt: e quibus Januarius Epiſcopus ſimul & martyr Neapolitanæ urbis illuſtrat Eccleſiam; Martinus autem vir per omnia Apoſtolicus (cujus Vita ab omnibus legitur) Galliarum Epiſcopus fuit.*

(*a*) Extat apud Sur. to. 3. die. 22. Junii.

* Hidruntinus.

Quæ contigerint ante Paulini obitum.

CXCVI. *Et his dictis, extenſis ad cælum manibus, hunc pſalmum Domino decantavit: (b) Levavi oculos meos in montem, unde veniet auxilium mihi: auxilium meum a Domino qui fecit cælum & terram. Deinde, collecta oratione commonitus eſt a ſancto Poſthumiano presbytero, quod pro veſtimentis quæ pauperibus fuerant erogata, quadraginta ſolidi deberentur. Quod cum audiſſet ſanctus Paulinus leviter ſubridens, ait: Securus eſto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum ſolvat. Et ecce non longa interpoſita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniæ partibus veniens, miſſus a ſancto Epiſcopo Exuperantio, ſive a viro clariſſimo fratre ejus Urſatio, qui ei per ipſum nuncium muneris gratia quinquaginta ſolidos miſerant: quos cum accepiſſet ſanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis ſperantes in te. De his autem quinquaginta ſolidis ipſe presbytero, qui eos exhibuerat, manu ſua duos * dedit; reliquos vero negotiatoribus, qui veſtimenta pauperibus dederant, reddi mandavit. Inter hæc autem, cum nox diei ſucceſſiſſet, uſque ad mediam noctem paululum quieti conceſſit, donec crudeſcente dolore, qui lateri ejus nimius inerat gravaretur, excitatus, multiſque etiam ex ſuperfluo archiatronum uſtionibus fatigatus, uſque ad quintam horam noctis laſſum*

(*b*) Pſal. 120.

* decem.

PAGIUS

vero dies Vandalorum Rex occubuit, inquit Gregorius.

LV. *Defenditur a Baronio.* Baronius ita hæc interpretatur, Vandalorum Regem anno CCCCXXVIII. vel inſequenti Italiani depopulatum eſſe, ex ea captivos abduxiſſe, mortem *Gunthariі*, ſeu rectius *Gunderici*, Vandalorum Regis, qui deceſſor fuit Genſerici, a Paulino prædictam eſſe, *Guntharium*, poſtquam cum fratre in Africam tranſiit, dolo ejus ibidem e medio ſublatum, ac captivos illos ex Campaniæ oris in Africam abductos eſſe Vandalicæ claſſis invaſione; quod probat ex Procopio lib. 1. de Bell. Vandal. cap. 3. & ex MS. Bibliothecæ Mediceæ, in quo Hiſtoria illa a Gregorio Magno deſcripta attribuitur *Uranio*, a quo Sanctum Gregorium eam accepiſſe exiſtimat, quæ poſtea prætermiſſa fuerit a Librariis, quod Gregorius Scriptor celebrior eam referret. Hæc opinio Baronii, qui credidit, *Paulinum* poſt Romam ab *Alarico* Gothorum Rege devaſtatam ab eodem captum fuiſſe, & poſtea ſub finem vitæ ſuæ Vandalis in Africa ſerviiſſe, eo quo ex Gregorio M. expoſuimus modo. Quæ duplex captivitas in Breviario Romano ad diem XXII. Junii Sancto Paulino ſacrum etiam legitur.

LVI. *Eſt tamen contra fidem Scriptorum antiquorum.* Verum tam narrationi Sancti Gregorii, quam Baronii explicationi non ſolum non ſuffragantur Auctores, qui hoc ſæculo vixere, ſed etiam adverſatur Procopius, qui ſæculo ſequenti diu in Africa commoratus eſt a Juſtiniano cum Beliſario illuc miſſus. Nam Proſper in Chronico ad annum CCCCXXVII. loquens de rebellione Bonifacii Comitis, ait: *Exinde gentibus, quæ uti navibus neſciebant, dum a concertantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum eſt.* Quare navigationis ars *Vandalis* ignota erat, antequam a Bonifacio Comite in Africam invitarentur. Adhæc Procopius citatus ſcribit, *Guntharium* ſeu Gundericum puerum adhuc fuiſſe, cum in Hiſpaniis regnavit, *& Vandalos*, inquit, *a Giſerico, cum ſolus regnaret, ductos in Africam fuiſſe ferunt* (ſcilicet Vandali): *ſic a Vandalis ipſis accepi.* Quare Gundericus nec generum habere potuit, nec unquam in Africa fuit. Tertio, Idacius in Chronico fidem facit, poſt Gunderici Regis mortem *Genſericum* ejus ſucceſſorem cum Vandalis menſe Maio anni quadringenteſimi viceſimi noni in Africam transfretaſſe, quo ideo tempore Claſſem in Campaniam mittere, indeque captivos abducere potuiſſe, nullus, ſibi perſuaſerit.

LVII. *Hoc magis probatur.* Urbes enim in Africa occupandæ, novumque regnum firmandum & dilatandum erat, non vero Pyratica exercenda, & in alia regna excurſiones faciendæ. Porro *Gundericum* nunquam in Africa fuiſſe, non ſolum Procopius citatus; ſed etiam Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 33. diſerte aſſerit. Ait enim ordinem ac ſucceſſionem Regum, qui Vandalis in Africa præfuere, hunc eſſe: *primum Giſericus, qui Pater & Dominus: ſequens Hunnericus tertius Gundamundus*, &c. Nec Paulus ſive Auctor Miſcellæ lib. 14. cap.

ſum atque anhelum pectus duxit. Deinde adveniente luce, conſuetudinem ſuam vir ſanctus agnovit. Itaque, ut ſolebat, excitatis omnibus, Mututinum ex more & ordine celebravit. Facta autem die, preſbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico (a) pacem hæreditariam prædicavit. Tranſactis autem his, tacitus uſque ad veſperam perduravit. Deinde quaſi ex ſomno excitatus, lucernariæ devotionis tempus agnoſcens, extenſis manibus, lenta licet voce (b): Paravi lucernam Chriſto meo, decantavit Domino.

(a) Joan. 20.

(b) Pſal. 131.

CXCVII. Terræmotus in obitu Paulini.

*Tunc deinde facto aliquandiu ſilentio, circa oram quartam noctis, omnibus qui aderant, ſolicite vigilantibus, ſubito tam ingenti cellula ejus terræmotu concuſſa eſt, ut hi qui lectulo ejus aſſiſtebant exterriti atque turbati, ad orationem ſe jactarent, nihil tamen ſcientibus his qui pro foribus conſiſtebant: neque enim publicus ille, ſed privatus in cellula fuerat terræmotus. Nam * ille angelicis ſuſceptus manibus, debitum Deo ſpiritum exhalavit. Vidimus fili cariſſime, vidimus, & inter lacrymas atque ſingultus vidiſſe gaudemus, &c.* Subdit gemitus univerſæ Eccleſiæ de ejus obitu, prædicat & ejus laudes, atque in fine ait: *Obiit S. Paulinus Epiſcopus X. Kalend. Julii, Baſſo & Antiocho Coſſ.* Hujus quidem Uranii ſcriptionis meminiſſe viſus eſt Gregorius Turonenſis, ubi ait (c): *De tranſitu autem ejus eſt apud nos magni lectio:* noviſſe hanc pariter Uranii lucubrationem ſanctum Gregorium (d) Romanum Pontificem, certum eſt, dum eadem de terræmotu facto in ejus tranſitu ſcribit. Hunc tandem beatum finem conſecutus eſt ille, ſui ſæculi maximum decus & ornamentum dignum inventum, quem ſcriptis ſuis celebrarunt ſanctiſſimi atque doctiſſimi viri Hieronymus in Oriente, Ambroſius in Italia, Auguſtinus in Africa, Proſper & Eucherius in Galliis hoc ipſo ſæculo, poſtea vero ſanctus Gregorius Papa atque alii.

* tum.

(c) Greg. Tur. de glor. confeſſ. c. 107.

(d) Greg. Pap. dialog. l. 3. c. 1.

CXCVIII. De ſcriptis S. Paulini.

Reliquit poſt ſe nobiliſſimi ingenii monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem divinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ, vel tenuitate ingenii, ſed potius admiranda animi ſummiſſione: nam S. Hieronymus ſcribens ad eum tunc tyrocinium auſpicantem, hæc ait (e): *Magnum habens ingenium, & infinitam ſermonis ſuppellectilem, &c.* ſcripſerat enim librum pro Theodoſio Imperatore, quo magnum ediderat ſpecimen ingenii locupletiſſimi. Verum (ut diximus) cum ſe totum Chriſto addixit profeſſione monaſtica, nuncium ſtylo remiſit, nec quicquam amplius ſcripſit, ut ederet. Etenim quæ reperiuntur ejus epiſtolæ, non ipſius ſtudio, ſed induſtria S. Amandi Epiſcopi Burdigalenſis ſervatæ ſunt: fatetur quidem id ipſe Paulinus in epiſtola ad eum ſcripta, ſed nondum cuſa: ubi inter alia: *Legimus* (inquit) *in tergo epiſtolæ, annotationem epiſtolarum, quas meas eſſe indicatis: nam vere prope omnium mearum epiſtolarum ita immemor eram, ut meas eſſe non cognoſcerem, niſi veſtris litteris credidiſſem: unde majus accepi documentum charitatis veſtræ, quia plus me vobis, quam mihi notum eſſe perſpexi.* Hæc ipſe ad Amandum: eſt epiſtolæ illius exordium: *Omnia tempus habent, & tempus omni rei ſub cælo*

eſt

(e) Hieron. epiſt. 13.

PAGIUS

14. cap. 9. contrarium aſſerit, licet obſcurius loquatur, & quamvis contrarium ſcriberet, nulla ei hac in re fides adhibenda eſſet, cum exſcribat Procopium, quem non intellexit. Profecto ſi Paulinus vel in Hiſpania vel in Africa captivus vixiſſet, *Idacius*, qui hoc ipſo tempore in Hiſpania floruit, & initium Regni Vandalorum iu Africa adeo accurate notavit, rem tam inſignem non ignoraſſet; is tamen, licet de Paulino tanquam de Viro clariſſimo loquatur, oſtendit ſe parum de iis, quæ ad hunc ſpectabant, edoctum fuiſſe. In Chronico, quippe anno Abrahami 2440. qui Kalend. Octobris anni Chriſti CDXXIII. inchoatur, ait: *Paulinus nobiliſſimus & eloquentiſſimus dudum converſione ad Deum nobilior factus, vir Apoſtolicus Nolæ Campaniæ Epiſcopus habetur inſignis: cui Theraſia de conjuge facta ſoror, teſtimonio vitæ beatæ æquatur & merito*, ubi Idacius loquitur de Theraſia tanquam adhuc vivente, quamvis jam circiter a decennio vita functa eſſet. Sed quidquid de Idacio ſit, tunc *Paulinus* ſeptuagenario major hortis colendis haud idoneus fuit. Unde cum Idacius, Procopius, Victor Vitenſis, aliique Auctores omnes prodant, *Vandalos* non alio Duce quam *Genſerico* in Africam ex Hiſpaniis tranſiiſſe, iſque Paulino compluribus annis ſuperſtes fuerit, ejus mortem, quæ cito poſtea contigerit, Sanctus Præſul prædicere non potuit.

LVIII. *Evertitur præcipuum Baronii fundamentum.*

Quoad MS. quod in Bibliotheca Medicea extat, in quo Hiſtoria a Gregorio Magno deſcripta attribuitur *Uranio* Preſbytero, a quo Sanctum Gregorium eam accepiſſe putat Baronius, & Librarios eamdem ex Epiſtola Uranii ideo expunxiſſe, quod a Gregorio Scriptore longe celebriori referretur, Chiffletius in part. 2. Paulini Illuſtrati cap. 23. qui ejuſdem MS. exemplar habuit, recte cenſuit ſub *Uranii* ſolius nomine Vitam Sancti Paulini ex Uranio Gregorioque conflatam, in illo Mediceo Codice contineri; quod ſtylus ejus Hiſtoriæ Gregoriano ſit ſimillimus, Iſidorus lib 6. de Script. cap. 4. aſſerat, *Uranium* obitum duntaxat Paulini literis prodidiſſe, nec aliud repræſentent antiqui & bonæ notæ codices Epiſtolæ Uranii. Quæ Chiffletii conjectura videtur certiſſima; cum tot Vitas Sanctorum habeamus ab aliis Auctoribus interpolatas. Certe Baronius num. ultimo aſſerit, in Codice tam Vaticano, quam Nolano referri Epiſtolam Sancti Paulini ad Amandum ſcriptam, cujus exordium eſt: *Omnia tempus habent*, &c. & in qua Paulinus ſcribit: *Legimus in tergo Epiſtolæ annotationem Epiſtolarum, quas meas eſſe indicatis* &c. Et tamen Chiffletius part. I. Paulini Illuſtrati cap. 24. demo-

mo-

eſt: habet eadem codex Vaticanus atque Nolanus. Sed ſi quæ carminibus ceciniſſe, pieque luſiſſe reperitur, eadem amicorum diligentia cuſtodita putamus. Eſt celebris memoria ejus in Dei Eccleſia, a qua indelebili nota in tabulis Eccleſiaſticis illibata ſervatur, & die natali ipſius anniverſaria celebritate recolitur. At modo de Paulino ſatis, cujus rebus præclare geſtis tertium, quartum, & quintum hunc Annalium tomum decoravimus; ex quibus, quantus iſte vir fuerit, quiſque intelligere valeat.

Chri-

PAGIUS monſtrat, eamdem Epiſtolam, quæ etiam in editione Antuerpienſi num. 26. in unam confuſa exhibetur, in duas dividendam eſſe; quod & præſtitit novus Editor Operum Sancti Paulini, apud quem prior XL. ordine eſt, & iiſdem verbis inchoatur, quibus in Codice Vaticano & Nolano; poſterior vero ordine XLI. ibidem collocatur, & his verbis exorditur: *Legimus in tergo Epiſtolæ annotationem*, &c. Mitto infinita alia ſimilium errorum a Librariis aut ab interpolatoribus admiſſorum exempla.

LIX. *Refelluntur ſententiæ aliorum.* Chiffletius in parte 2. Paulini Illuſtrati cap. 24. & ſeqq. & novus Editor Operum Sancti Paulini in Diſſert. VII. quæ eſt de hujus Sancti captivitate, videntes hanc Baronii explicationem nullam veriſimilitudinem præ ſe ferre, ad aliam confugere, ut narrationi Divi Gregorii ſua fides ſtare poſſet. Obſervarunt itaque *Vandalorum* nomine poſteriores Scriptores, Gothos etiam alioſque Barbaros deſignaſſe, exiſtimaruntque, captivitatem Sancti Paulini, de qua loquitur Gregorius, accidiſſe, non ſub *Gunthari* ſeu *Gunderico*, aut *Genſerico* Vandalorum Regibus, ſed ſub *Alarico* Gothorum Rege, cum Italiam depopularetur, ſed in eo diſſentiunt, quod Chiffletius velit *Paulinum* pro filio viduæ ad Alarici generum in Africam poſtea abductum eſſe; Editor vero Operum Sancti Paulini eum hortulanum egiſſe in Hiſpania, ubi poſt *Alarici* mortem Gothi, qui & Vandali appellati, dominati ſunt. Verum quomodocumque hæc Hiſtoria exponatur, difficultates inſuperabiles patitur, & contrarios habet Scriptores coætaneos, qui tam de Alarico, quam de Paulino verba fecere. *Alaricus* enim anno CDIX. die XXVI. menſis Auguſti Romam devaſtavit, ut anno CDX. num. II. oſtendi. Poſtea *Nolæ* fuit, & Paulinum detinuit, ut ibidem num. II. videre eſt. Alarico ſub ejuſdem anni finem vel inſequentis intio extincto, *Paulinus* Epiſtolam, quæ periit, ab Auguſtino accepit, & Idibus Maiis anni CDX. ad Auguſtinum reſcripſit, ut anno CDIX. vidimus. Tum eodem anno CDX. exeunte *Auguſtinus* ſcripſit ad Paulinum Epiſtolam XCV. alias CCL. & denique ab eo Chriſti anno ad CDXIV. miſſæ ultro citroque inter Auguſtinum & Paulinum Epiſtolæ aliquot, quæ exciderunt, ut oſtendunt Patres Benedictini in Chronologia Epiſtolæ CXLIX. alias LIX. Auguſtini ad Paulinum, qua reſpondet ad quæſtiones aliquas ſibi ab eodem Paulino propoſitas in Epiſt. CXXI. alias LVIII. inter Auguſtinianas. Ex quibus evidens eſt, *Paulinum* ante annum CDXIV. non fuiſſe, aut in Hiſpania aut in Africa *nutriendis oleribus* occupatum, & hoc ab eo *diutius* actum eſſe, quod tamen divus Gregorius loco laudato aſſerit. Præterea D. Gregorii M. ætate Vandalorum nomen aliis Barbaris non tribuebatur, ut patet ex dictis anno CDVII.

LX. Cum itaque hæc Hiſtoria omni fere ex parte nutet, & Gregorius eam referens prout ab aliis didicerat, fidem ſuam liberarit, certum apud me eſt eam eſſe fabulæ ſimillimam, cujus fundamentum fuere verba Auguſtini lib. 1. de Civitate Dei cap. X. ubi ait: *Paulinus noſter, Nolenſis Epiſcopus, ex opulentiſſimo divite voluntate pauperrimus & copioſiſſime Sanctus, quando & ipſam Nolam Barbari vaſtaverunt* (anno ſcilicet CCCCIX.) *cum ab eis teneretur, ſic in corde ſuo, ut ab eo poſtea cognovimus, precabatur: Domine non crucier propter aurum & argentum; ubi enim ſint omnia mea, tu ſcis.* Tres priores de Civitate Dei libri ab Auguſtino anno CCCCXIII. elucubrati, ut anno CCCCXII. num. IV. oſtendimus. Ex *Nola* vero capta, Paulinoque tento a *Gothis*, quos, quemadmodum & cæteros Barbaros oſtendi, lapſu temporis, *Vandalos* appellatos, anſa arrepta fingendi ea, quæ a viris piis accepta, Gregorius vera eſſe credidit. Potuit quidem *Paulinus* cum multis civibus Nolanis duci captivus *Brutios*, ubi *diu Gothi* reſedere, ut docet Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 30. quæ quidem regio in extremis Italiæ finibus poſita eſt, ibique prædicere *Ataulfo* uxoris Alarici fratri ejuſdem Alarici interitum, exindeque in præmium ab hoc Rege cum aliis captivis Nolanis in libertatem aſſeri; ſed hæc captivitas, ſi contigit, nec longa eſſe potuit, nec ea durante *Paulinus* hortulanum agere. Inde etiam oriri potuit traditio captivitatis Sancti *Paulini*, cujus adeo tenaces ſunt Nolani, ut Ambroſius Leo in Hiſtoria Nolana lib. 2. cap. 13. ſcribat; Paulini ex Africa reditus memoriam, anniverſariis pompis a populo Nolano, ritu perantiquo celebrari a XVI. Kalendas Julias uſque ad X. Kalendas ejuſdem menſis. In Traditionibus enim Urbium ſæpe falſa mixta veris fuiſſe certum eſt. Sed Paulinum vel in Africa vel in Hiſpania captivum fuiſſe, ibique hortum diutius coluiſſe penitus incredibile. Univerſa Paulini Nolani Opera, nuper ſecundum ordinem temporum, quantum tunc fieri potuit, diſpoſita, & cum variis MSS. diligenter collata a Joanne Le Bruno, qui nomen ſuum præ humilitate tacuit.

S. Paulini captivitas Africana vel Hiſpanica fabulæ ſimillima.

LXI. *Gallæci a Suevis male habiti Idatium ad Aetium mittunt.* Idacius in Chronico anno Abrahami 2447. qui Kalendis Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ſcribit: *Aetius Dux utriuſque militiæ Noros edomat rebellantes. Rurſum Suevi initam cum Gallæcis pacem libatæ ſibi occaſione conturbant. Ob quorum depredationem Idacius Epiſcopus ad Aetium ducem, qui expeditionem agebat in Galliis, ſuſcipit legationem. Vetto, qui de Gothis doloſe ad Gallæciam venerat, ſine aliquo effectu redit ad Gothos.* Loquitur de ſeipſo Idacius Lemicæ in Provincia Gallæciæ Epiſcopus, indicatque eos *Gallæcos*, quos Suevi turbabant, ſub Romanorum patrocinio fuiſſe, cum ad eos confugerint, quando a Suevis male habiti ſunt. Indicat præterea Gothos qui hoc tempore pacem cnm Romanis colebant, finxiſſe ſe Gallæcorum cauſam ſuſcipere. Anno CDXXX. n. XXX. locuti ſumus de victoria ab Ætio de *Noricis* reportata.

I. CHriſti annus quadringenteſimus trigeſimus ſecundus Conſulatu Ætii & Valerii in Faſtis Proſperi & Caſſiodori notatur, quorum prior in Occidente, poſterior vero primarium magiſtratum eſt aſſecutus in Oriente. Illuxit plane annus iſte ſui exordio Romanæ Eccleſiæ lætus; cum ſuſcepta legatione Orientalium, de impii Neſtorii dejectione, Maximiani vero promotione, litteris a ſancta Synodo, necnon a Theodoſio Imperatore, atque etiam a Maximiano Conſtantinopolitano Epiſcopo ipſe Romanus Pontifex Cæleſtinus certior factus eſt.

II. Cæleſtini ante obitum gaudium ex profligato Neſtorio. Erat plane ipſe ſanctiſſimus ſenex inſtar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem Iſrael. Quippe quod (ut ſuis ipſe teſtatus eſt litteris, quas proxime reddituri ſumus, datis ad clerum & populum Conſtantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob peſſumdatam Catholicam fidem ab impio Neſtorio & ejus ſectatoribus, jam ſomnus receſſerat ab oculis ipſius. Sed & ſicut cum Simeone erat expectans redemptionem Iſrael; ita etiam cum ipſo, factus jam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud (*a*): *Nunc dimittis Domine ſervum tuum in pace, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, &c.* exauditus a Deo, hoc anno poſt tres menſes (ut dicemus) ex mortalitate ſubductus, vocatus eſt ad coronam, quam de ſalva facta fide Catholica, & conſervata ſarta tecta Chriſti divinitate, & ejus matris ſanctiſſimæ dignitate, accipere dignus fuit. (*a*) *Luc.* 2.

III. Reliquit tamdiu ipſum Dominus in humanis quantum opus eſſet ad communem lætitiam mutuo participandam, reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ canticum ex Occidente, quod præcinuiſſent Orthodoxi magno gau-

PAGIUS SÆC. V. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5925.

☉ 21. CB. ☽ 15. P. 3. April. Indict. 15.

Anno Eræ Hiſpan. CCCC. LXX. JESU CHRISTI 432.

SIXTI PAPÆ 1.

An. Ch. 432. THEODOSII JUN. 31. & 25.

VALENTINIANI III. IMP. 8.

I. *Conſules.* [1] COSS. *Fl. Aetius*, & *Valerius*: prior Occidentalis, ubi Magiſter militum erat, ex qua dignitate ad Conſularem multos tranſiiſſe compluribus exemplis liquet. Is in ſubſcriptione trium Epiſtolarum *Idibus Martiis* a Cæleſtino Papa datarum dicitur *Fl. Aetius*. Valerius in Oriente creatus, indeque in Lege V. Cod. Theod. *De his qui ad Eccleſias confugiunt*, Legitur: *Dat. V. Kal. April. Conſtantinop. Valerio, & qui fuerit nunciatus*, quia ſcilicet Aetium in Occidente Conſulem dictum eſſe, nondum Conſtantinopoli innotuerat. Valerius anno ſuperiori Magiſter Officiorum fuit, & Neſtorianæ factioni favit, ut liquet ex Epiſtola Joannis Antiocheni ad eum data, ideoque diverſus eſt a *Valerio* Comite Sancti Auguſtini amico, licet utrumque Gothofredus in Proſopographia Cod. Theod. & Emin. Cardinalis Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelagianæ cap. 15. inter ſe confundant, & ex legibus quas laudant, pateat, *Valerium* hoc anno Conſulem varias dignitates in Oriente geſſiſſe eo tempore, quo *Valerius* amicus S. Auguſtini agebat in aula Honorii Imp.

II. A num. I. ad XXXV. Cæleſtinus Papa *Idibus Martiis* ſeu die XV. ejuſdem menſis, & feria III. poſt Dominicam IV. Quadrageſimæ re-

NOTÆ [1] COſſ. *Fl. Aetius* & *Valerius*. Frabrettus pag. 733. num. 454.

DEPOS. SVB. D. XVII. KAL.
AVGVSTAS. VALERIO. V. C. COS.

Forte inquit Relandus de hocce *Valerio* vetus inſcriptio Granatæ inventa apud Ferdinandum de Mendoſa lib. 1. de confirmando Illiberitano Concilio;

CORNELIAE
F. SEVERINAE
FLAMINICAE
AVG. MATRI
VALERI. VEGETI
...ONSVLIS.

Fletwod. pag. 443.

IV. IDVS. IVNIAS. AETIO. CONSI.

Faſti Idatii, & Proſper tam editus, quam MS. *Aetio* & *Valerio*. Marcellinus: *Valerio* & *Aetio*. Paſchalis laterculus, in codice Gennadii: *Antioci Valeri*. Errore librarii. Utriſque prænomen *Flavii* datur a recentioribus nonnullis.

gaudio in Oriente, ſcribens poſtremas omnium litteras, a quibus acceperat, nimirum ad S. Synodum, Theodoſium Imperatorem, Maximianum Epiſcopum, & clerum, populumque Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Sed cum audis reddidiſſe ad eamdem Epheſinam Synodum litteras; ne putes adhuc eam Epheſi perſeveraſſe, jam (ut vidimus) ſuperiori anno dimiſſis Epiſcopis: ſed ad Patres qui convenerunt, ubique degentes, eas datas Encyclicas eſſe ſcias. Sunt hæ noviſſimæ ſanctiſſimi Patris epiſtolæ, ultima ejus elogia, ob id dignæ ut verbatim hic deſcribantur: quæ ex eo, puto, gratiores accipientur, quod nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos eaſdem cum aliis ejuſdem Pontificis ſuperius redditis ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo ſuperius. Prima igitur Cæleſtini epiſtola reddita hoc anno menſe Martii ad ſanctam Synodum per legatos inde miſſos, ſic ſe habet:

Cæleſtinus Epiſcopus ſanctæ Synodo apud Epheſum conſtitutæ.

IV. Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Synodum. (a) Exod. 15. (b) Pſal. 61. * fideles Dei. (c) Philip. 2. Laudat ſtudium Patrum.

*Tandem malorum fine gaudendum eſt. Tandem nobis omnibus in commune dicendum (a): Dextera tua, Domine, glorificata eſt in virtute, dextera manus tuæ confregit inimicos: proprie namque ipſi confracti ſunt; quando iniqua loquentium, dicente David (b), os videamus eſſe deſtructum. Hujuſce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defenſores nobiſcum videmus fuiſſe fidei * ſacerdotes, qui convenientes in unum, & ſecundum Apoſtolum (c), non quæ veſtra ſunt quærentes, ſed quæ Chriſti Jeſu, negotium Domini communis egiſtis. Apud vos ergo de veſtra loquimur ſanctitate, quorum in omnem terram ſonum gaudemus exiſſe, cum & in finem ejuſdem Orbis prædictæ veritatis a vobis verba venerunt. Deus noſter non patitur latere quod præſtitit: quia numquam beneficia ſuperna celantur. Ita namque fit, ut tanto munere innoteſcente cæleſti, pro voluntate divina (ſicut ſcriptum eſt d) omnis homo ſalvus fiat, & veniat ad ſcientiam veritatis. Loquor ergo * victoribus, & qui in prælium ſolam contra hoſtem portaverunt fidem, quæ, & Joanne dicente Apoſtolo (e), vicit & mundum: Vobis ejuſdem proprie perſcribo ſermonibus (f), qui ſecundum divinam paginam, ut patres cognoviſtis quod ab initio eſt; & ut juvenes, dum fortes eſtis, & verbum Domini in vobis manet, viciſtis malignum in talibus ſociis gratulantes. De hoc eventu minime dubitabamus: habuit animum noſtrum fiducia ſperandi, qui vobis videremus divinæ cauſæ pondus incumbere, quos bene admodum noveramus, ſecundum illud propheticum (g), odiſſe congregationem malignorum, & cum impiis, non eſſe ſeſſuros. Optime ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque perverſos (ſicut ſupradictus ait h) innocentes & recti adheſerunt mihi.*

(d) 1.Tim. 2. * ego. (e) 1.Jo. 5. (f) 1.Jo. 2. (g) Pſ. 25. (h) Pſ. 24.

V. De Neſtorii depoſitione, & ordinatione Maximiani. (i) Luc. 1. (k) Pſ. 9. 33. & 111. (l) Pſal. 52.

Una igitur eademque relatione per filios noſtros religioſos & Deo amabiles viros Joannem presbyterum & Epictetum diaconum dejectionem juſtam, & exaltationem didicimus juſtiorem; illud quod in Evangelio legimus, approbantes (i): Quia Deus noſter exaltat humiles, & potentes de ſede deponit. A qua ſententia ille noſter ſapientiſſimus minime deviavit, qui ait (k), a Deo noſtro humilium ſervatam memoriam, & perditam ſuperborum: quod quando magis videatur impletum, quam nunc, cum Salvator noſter parans benemeritos honorare, oſſa (l) hominum ſibi placentium diſſipavit, & proviſo paſtore digniſſimo, feralem lupum de ovibus ſuis immaculatus agnus ejecit? Legimus ejus a veſtra fraternitate ſcripta primordia, nec quiſquam noſtrum mirari potuit, quia nota dixiſtis: aſſertio impendatur incertis, teſtimonium comperta non quærunt: bonorum hunc actuum palæſtra

PAGIUS

Explicantur literæ Cæleſtini PP. ad Maximianum Epiſc. CP. datæ.

reſcripſit ad Synodicas *Maximiani* Conſtantinopolitani Epiſcopi, & ad Relationem Synodi Epheſinæ de ejus meritis ac virtutibus. Eadem die ſimiles ſcripſit litteras ad *Theodoſium*, & ad Clerum populumque Conſtantinopolitanum, quas omnes Baronius integras recitat. Epiſtola *Cæleſtini* ad Maximianum docet nos varia, ut obſervat Lupus in notis ad cap. L. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi. Primo, quod Conſtantinopolitana *Maximiani* Synodus, ſanxerit, omnes ab Epheſina Synodo nominatim damnatos Epiſcopos e ſuis ſedibus exturbandos eſſe, præſertimque *Dorotheum*, *Eutherium*, *Helladium*, ac *Himerium*. II. quod ea Synodus hoc decretum ad Cæleſtinum retulerit, ut ab eo confirmaretur; licet enim per Apoſtolicos Legatos condita eſſent decreta, nonniſi tamen juſſu Romani Pontificis executioni mandabantur. III. quod *Cæleſtinus* decretum illud quoad omnes ſuas partes confirmandum non judicaverit. Cenſuit enim omnes *Neſtorii* aſſeclas, & Epheſi damnatos Epiſcopos a ſuis ſedibus, non extrudendos, nec eiſdem omnem ſpem veniæ & reſtitutionis præcidendam. Exiſtimavit *Cæleſtinus* decretum iſtud nimis durum, ac contrarium antiquo Canoni, olim Sancti Athanaſii ſuaſu a Romana Eccleſia edito, quo ſolis hæreſiarchis, licet pœnitentibus tollebatur ſpes priſtini gradus recuperandi. Hunc Canonem Cæleſtinus quoad Neſtorianos obſervari voluit, & quidem cum alia extentione, illorum nempe reſpectu, *quos proprie cum auctoribus hæreſis conſtat omnium Fratrum ſuſcriptione damnatos*. Quam viam ineundam eſſe oſtendit Pontifex exemplo Pelagianorum a ſe ipſo damnatorum, ac Italia ejectorum, quorum licet aliqui ad Synodum provocaſſent, & pœnitentiam contempſiſſent, jam tamen ad ſaniorem mentem redibant; utique ob clementiam erga ſe exercitam.

III. Quarto affirmat Pontifex, non tantum a Romana Eccleſia hanc clementiam inductam; ſed etiam per Imperiales leges ſtabilitam, ideoque non

ſtra ſemper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris invenimus; talem certe (ut breviter dicam) qualem Doctor noſter eſſe præcepit ſacerdotem; ut convenienter omnium judicio mereatur audire: (a) Ecce vere homo Iſraelita, in quo dolus non eſt. Nonne laudibus in eum veſtris iſta conveniunt? Taliter denique quæ dixiſtis, audiſtis. Talem ſucceſſorem quærebat ſanctæ memoriæ Siſinnii beata ſimplicitas, ut locum ſuum nonniſi, ſui ſimilis obtineret: etenim melius agimus, ſi abſtinentes jam ab illius ſacrilegi nomine, ſedem vacaſſe dicamus. Actum eſt divino judicio, ut hunc Eccleſia pro remedio mereretur. Denique diſcordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præſtare per tempora, cujus hoc primordia præſtiterunt? Hæc de eo invicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos diximus abſentes, cum ejus capiti verba myſtica dicerentur, cum redderetur omnibus divina lætitia ſalutaris: poſtremo nemo illic Catholicorum defuit, ubi omnes in commune vicerunt.

(a) Jo. 1.

VI. De Theodoſii Aug. pietate.

Lætati præterea ſumus clementiſſimi de hoc & Chriſtianiſſimi Principis teſtimonio cum epiſtolis dilectionis veſtræ ejus ſententiam videremus eſſe concordem. Nec mirum eſt, ſi cor Regis, quod eſt in manu Dei, cum his ſenſerit, quos ejus noverit ſacerdotes. Itaque ſermo regalis divinas res exequendo multiplicat * in Auguſto: felix Imperium, cui militat executio divinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc teſtimonio dignus eſt, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere ſanctus frater & coepiſcopus noſter Maximianus, quibus gradatim ſtipendiis ad faſtigium ſacerdotale pervenit: non hunc divitiarum gloria, non velut in potentia cupidum, qui ſolet ineſſe ambientibus, honorum ſaltus evexit: ſuffragio pauperum, quibus fidelis ſervus & prudens cibum dabat in tempore, ſuper omnia Domini ſui conſtitutus eſt bona (b); & tamen etiam ſi deſiderium fuit Epiſcopatus, nonniſi propter opus bonum (ſicut ait Apoſtolus c) concupivit: ita Deus noſter, & quid velimus, & cur velimus, attendit. Quis dubitet, poſſe magis agere præſidentem, quod potuit exercere ſubjectus? Exoſus & blaſphemus iſtud officium non poterat habere, id eſt, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta eſt ruina ejus magna, tam ruina magna, quam prava doctrina. Nunc qui de præteriti emendatione gaudemus, cavere nos convenit in futurum, ne poſſint magis ac magis quæ abſciſſa ſunt pullulare: quia neceſſe eſt, quocumque peſtis hæc loci ſit, noſtri corporis membra vexentur, & per patientiam noſtram pejora prioribus nutrita videantur.

* militat Aug.

(b) Matt. 25.

(c) 1. Tim. 3.

VII. De Neſtorio longius ablegando.

Scripſimus clementiæ Principali, ut de ſanitatis medio longius infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam revertiſſe, atque ſibi illic, unde venerat, vivendi præſtitam facultatem. Innocentum exitium eſt iſtud exilium. Aſpiciamus diligenter quid illic poſſent parere, quæ illic ſunt ante concepta. Non eſt notis ſuadere difficile: in oculis eſt ejuſdem Civitatis Eccleſia, quæ per hunc periit ſacerdotem: & tamen laboramus advertere quis cui fuerit cauſa peccati; niſi forte (quod pro quiete Eccleſiarum dicimus) deceptum ſe ille demonſtret, deſerendo damnatum. Sed quis illic ſperet aliquem poſſe corrigere, ubi arcem tenere videat perverſitatis auctorem, ubi colatur ab omnibus exulatus? Magna illic eſt (quod lugentes dicimus) deſperatio ſanitatis, ubi (ſicut Iſaias dicit d) omne caput in dolore, & omne cor in mœſtitia a pedibus uſque ad caput. Quando ibi membrum aliquod habere poterit ſpem ſalutis, ubi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres cariſſimi, elaborate, obſecro, ut vere tollatur de medio veſtrum, (e) qui hoc opus fecit: ſola decet tales homines ſolitudo: ubi enim debet hic invenire ſolatium, qui ſic tractavit ubique regnantem?

(d) Iſa. 1.

(e) 1. Cor. 5.

VIII.

Peracta eſt a vobis totius ſumma negotii: agendum nunc eſt quod inſtat, & reſtat

PAGIUS

Cæleſtinus reſtringit decretum Synodi Epheſinæ datum adverſus Epiſc. Neſtorianos.

non poſſe non adhiberi. V. quod redituri e *Neſtorii* hæreſi Epiſcopi, debeant ipſum cum ſuo dogmate anathematizare, atque ita Eccleſiis ſuis reddi. VI. quod hæc profeſſio exigi ac præſtari debeat etiam ab Epiſcopis, qui Principi obrepſerant, & qui per ſæcularem auctoritatem ſuas Eccleſias receperant. Ubi loquitur Cæleſtinus de *Joanne Antiocheno*, aliiſque apud Epheſum damnatis Epiſcopis, quos ad propria dimittens *Theodoſius* Orthodoxos ac innoxios judicarat, ideoque in ſuas Sedes recipi juſſerat. Hos enim *Cæleſtinus* ad iſtam Profeſſionem emittendam compelli mandat. Denique eamdem clementiam erga Joannem Antiochenum adhibendam jubet, licet factionis caput, & omnium ſuffragiis damnatum, quia nempe non propter hæreſim, ſed propter tumultum ac contumaciam damnatus fuerat. Cæleſtini Epiſtola circa Paſcha die tertia Aprilis celebratum Conſtantinopolim pervenit, & circa idem tempus emanavit Theodoſii juſſio, quæ legitur in part. III. Concil. Epheſ. cap. XXIV. cujus hic titulus eſt: *Exemplum ſacræ Imperatoriæ, per Ariſtolaum Tribunum & Notarium miſſæ ad Joannem Antiochenum Epiſcopum, de ſanctarum Eccleſiarum pace ac unione conſtituenda.* Recitatur a Baronio num. XLIII. & ſeqq. eaque etiam Imperator jubet, nihil exigi ab Epiſcopis Orientalibus, niſi Neſtorii cum ſuis dogmatis damnationem. Quare *Theodoſius* præfatas Cæleſtini literas ſecutus eſt. Earum hic eſt titulus: *Cæleſtinus Epiſcopus S. Synodo apud Epheſum conſtitutæ.* Quæ vero eadem die ad Theodoſium datæ

Solicitudo curæ Paſtoralis Rom. Pont.

ſtat ne ſit in vacuum laboratum. Longius quidem ſumus poſiti; ſed per ſolicitudinem totum propius intuemur. Omnes habet B. Petri Apoſtoli cura præſentes: non nos ante Deum noſtrum de hoc poſſumus excuſare, quod ſcimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, ſanctitas veſtra tacuerit agnoſcimus tamen omnia diligentius requirentes. Tantæ igitur cauſæ finis, qui ſupereſt, actibus veſtris, quæſo, reſpondeat: quia nolumus in modico vos deeſſe, qui maxima peregiſtis. Adjutorio apud Reges terræ his eſtote, quæ ſcripſimus: norunt & ipſi quid ſuis debeant præſtare temporibus; ſciunt quod Catholicæ fidei fundamento ſua regna ſubſiſtant. Pura ab hæredibus ſanctis paternæ, & avitæ credulitatis vena ſervatur; fluit ab illis incorrupta per poſteros, nec hanc in his aliquis umquam limus infecit: cuſtodit fortis, cui fidelis eſt curſus exordium; cum id quod in origine acceptum eſt, videtur in prole,

IX.
De liberanda Antiochia a Neſtorio.

Canem, & operarium malum pariter perſequamur: facite præſentes, quod hortamur abſentes: nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipue tamen nos convenit Antiochenis præcipitantibus ſubvenire, quos peſtifer morbus obſedit. Abſolvamus modis talibus Civitatem, in qua (ſicut Actus Apoſtolorum loquuntur) (a) dictos primum legimus Chriſtianos: omnibus ergo virtutem præſtemus, quibus ſecundum religionem debere nos novimus quod vocamur. Hanc autem ſolicitudinem noſtram præſentes probarunt Deo amabiles filii, & cariſſimi atque animis noſtris acceptiſſimi Joannes presbyter, & Epictetus diaconus, quos reverſos ad vos feſtinato remiſimus, ſolicitius hoc agentes, ut quos diebus Dominicæ Nativitatis accepimus, Reſurrectionis Dominicæ tempore redderemus.

(a) *Act.* 11.

X.

De his autem qui cum Neſtorio videntur parum pie conſenſiſſe, atque ſe ſocios ejus ſceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos veſtra ſententia, tamen nos quoque decernimus, quod videtur. Multa perſpicienda ſunt in talibus cauſis, quas Apoſtolica ſedes ſemper aſpexit. Quod loquimur, Cæleſtianorum teſtantur exempla, quod ſpem de Synodo hucuſque geſſerunt. Habent, ſi reſipiſcunt, copiam revertendi: quod his ſolis non permittitur, quos proprie cum auctoribus hæreſeos omnium fratrum conſtat ſubſcriptione damnatos. Per Dei namque miſericordiam aliquos ex eorum numero ad nos jam rediiſſe gaudemus. Quod hoc conſilio factum eſt, ut quos conſcientia mixta non poterat, ſaltem ſententia ſepararet. Hoc, moneo, veſtra fraternitas ſequatur exemplum: ſit caput ſceleris cum his quos Synodalia loquuntur ſtatuta, damnatum; reliqui quos cum hoc ſentientes in communione Eccleſiaſtica non habemus, in Civitatibus ſuis, & ſe in noſtro collegio noverint non futuros, niſi ſecundum Eccleſiaſticum, & Chriſtianorum Principum conſtitutum, damnata hæreſi cum auctoribus ſociiſque damnatis, ſe profiteantur Catholicos ſacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus cuſtodiri, qui ſubripiendum ex Eccleſiaſticis cauſas a Chriſtianis Principibus crediderunt, & alio ordine rurſus Eccleſias occuparunt.

Qui recipiendi ad Eccleſias ſint lapſi Epiſcopi.

XI.
De Joanne Epiſcopo Antiocheno.

Antiochenum vero, ſi habet ſpem correctionis, Epiſcopum a veſtra fraternitate volumus conveniri; ut niſi quæ ſentimus, ſenſerit, novellam blaſphemiam eodem exemplo ſcripta ſua profeſſione condemnans, intelligat de ſe quoque Eccleſiam quod fidei noſtræ reſpectus imperat ordinare. Credendum tamen de divina eſt miſericordia, quod omnes in viam redeant veritatis, ſi de ſupradicto loco horum malorum caput, & cauſa auferatur. Dat. Id. Mart. Ætio, & Valerio Coſſ. Hactenus epiſtola Cæleſtini Pontificis ad Epiſcopos qui Epheſi convenerant ad ſanctam Synodum: quibus potiſſimum de Neſtorio Antiochia pellendo quam prudentiſſime egit. Quæ enim damna ejus ibidem commoratio attulerit Catholicæ Eccleſiæ, res poſtea ge-

PAGIUS

tæ ſic inſcribuntur: *Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Theodoſium poſt Synodum*. Eamdem epigraphen præferunt Apoſtolicæ literæ ad Maximianum Epiſcopum, & literæ ad Conſtantinopolitanum Clerum, ac populum.

IV.
Error a Collectoribus Conciliorum admiſſus.

Lupus loco laudato, ubi iiſdem verbis titulum illarum Epiſtolarum recitat recte quidem obſervat, *Cæleſtinum* per Epheſinam Synodum intelligere ſuos Legatos, quibus omnem ſuam auctoritatem delegarat, qui *Maximianum* conſecrarant, cum illo Synodum fecerant, & omnium Actorum firmitatem a Pontifice petierant, qui ideo ipſos adhuc appellavit *Epheſinum Concilium*. Verum non animadvertit Vir Doctiſſimus, quod ſi in literis eadem die datis, ad Theodoſium, ad Maximianum, & ad Conſtantinopolitanos poſitum fuiſſet, *Epiſtola Cæleſtini poſt Synodum*, ſequeretur eadem die XV. nempe Martii, Cæleſtinum aſſeruiſſe Synodum adhuc haberi, & diſſolutam eſſe, quæ inter ſe pugnant. Quare Lupum decepit Collector Actorum Concilii Epheſini Tom. III. pag. 1069. & ſeqq. qui iſtis Epiſtolis duplicem titulum appoſuit, & in trium poſteriorum priori titulo ſcripſit *poſt Synodum*. Verum manifeſto errore eo minus ferendo, quod prior earumdem literarum titulus ibi exaratus ſit eodem charactere ac ſecundus, indeque Lector diſcernere non poſſit, an uterque addititius ſit, aut neuter. Sic in eadem editione in titulis quorundam Conciliorum Provincialium dies eorum celebrationis eodem charactere deſcribitur ac ipſummet Concilium; & tamen dies ille additiius eſt, & non raro ex falſa conjectura; quare in futuris Conciliorum editionibus, ſimiles interpolationes reiiciendæ, & omnia hujuſmodi ingeniorum tormenta procul amandanda.

geſtæ, inferius ſuis referendæ locis, manifeſtabunt: ut plane certum apparuerit graviſſimo Eccleſiæ, & Imperii damno diſtuliſſe Theodoſium ſero nimis ſapientem parere quantocius Cæleſtino. Sed jam ab ipſo Cæleſtino ad eumdem Theodoſium hoc eodem anno, & die datas litteras videamus.

Cæleſtinus Epiſcopus Theodoſio Juniori Auguſto.

XII. Cæleſtini Papæ epiſtola ad Theodoſium Auguſtum.

Cauſis ſuis divinam providentiam præſtitiſſe quod ſperabamus, agnovimus: nec enim aliud futurum mentes poterant æſtimare Fidelium regnantibus vobis, quam id quod eveniſſe gaudemus, ut prædicatio in Deum impia concideret, & cum ſuo auctore novi dogmatis damnata pravitas deperiret. Illata quidem fidei bella ſunt & Regis æterni ſacrilegis verborum jaculis nativitas appetita: ſed vos, Chriſto Deo noſtro auctore, regnantes, hoſtes impios fidei veſtræ virtute viciſtis, cæleſtem revocantes triumphum, per quod religioſo munimen in perpetuum præſtetis Imperio. Vere enim prophetica gloriæ veſtræ vox convenit, & regnum veſtrum dici poteſt regnum omnium ſæculorum, quod defenſæ fidei meritis propagatur, & creſcente ſanctæ religionis obſervantia, Chriſtianæ inſertum reverentiæ ſemper augetur, glorioſiſſime, & tranquilliſſime Imp. Auguſte. Ecce nunc domus Domini orationibus vacant, & veſtrum per omnes Eccleſias Deo noſtro oblatis ſacrificiis commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris auſu, ſcandalis licet; peſtifer ulterius animas hominum ſermo non vulnerat: ſalutem omnibus ſuarum animarum, dum univerſali Eccleſiæ conſulitis, reddidiſtis. Hæc eſt veſtra prædicandi regni veſtri clementia, per quam non terræ, non provinciæ, ſed omnium animæ ſunt defenſæ. Imputabitis hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladiis, ſed ſola devotione, quam Deo eſtis dediti, conquiſiviſtis.

XIII. Quomodo regnum Theodoſii ſit futurum perpetuum.

Manet hic veſtræ gloriæ titulus, & manebit, ut nulla illum ætas, nulla vetuſtas aboleat: æterna enim ſunt, quæ æterni Regis amore præſtantur. Sic Abrahæ fides ſæculis durat. David Regis meritum Dei zelus fecit eſſe perpetuum, cum inimicos Dei ſuos credidit inimicos, & odiſſe quos Deo odibiles approbaſſet. Elias etiam Propheta falſa prophetantes non fuit contentus refellere, ſed etiam in illos voluit vindicare; ut eos perſequendo perderet, quos in perditionem niti ſui populi pervideret. Par tibi cum illo gloria. Ille falſa prophetantibus reſtitit, tu falſa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas perſecutus eſt: tu de Chriſto Deo noſtro prædicantes impia abigis ſacerdotes. Ille tantum vindictæ intentus eſt: veſtra pietas ſic impia vendicat, ut quæ ſunt religioſa defendat: nec enim ſufficeret abegiſſe morbos & peſtilentiam repuliſſe, niſi & ſalubres auras redderes, & vitalem infectis ſubſtantiam miniſtrares, talem illi Eccleſiæ conſtituendo Pontificem, qui olim hoc ſe dignum faſtigio omnibus, quibus notus eſt, approbaſſet. Fert illi ac ſi ſui corporis parti Romana Teſtimonium, quæ hunc ſemper inter ſuos habuit, & numeravit, Eccleſia: ferunt ſuorum merita, quibus ſancte adhæſerat, deceſſorum. Ita enim Reverendiſſimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortiſſimo mente pariter, & officio cohærebat, ut jam tunc futuri in eodem Epiſcopatus inſignia prælucerent.

XIV. De Maximiano electo Epiſ. Conſtant.

Sed ſit hoc arcano divinæ majeſtatis arbitrio, ut in poſterum quæcumque ſunt meliora ſerventur, & ad quietem per aliqua turbatorum ſcandala veniatur. Debitum eſt fratris mei Maximiani Epiſcopi gloriæ, ut aliquem illi prælatum fuiſſe in hoc quod ſuſtinuit, Civitas pœniteret, & nunc electo eodem, illi ſe integritatem fidei debere ſentiret. Sed huic tantæ pro ſuo merito illius Eccleſiæ ſacerdoti electo taliter, & conſenſu ſanctæ congregationis, quæ interfuit, ordinato, ad componendum Eccleſiæ ſtatum, & omne vulnus pravæ hæreſis radicitus evellendum, ne audeant quæ abſciſſa ſunt, pullulare; obſecramus, & poſcimus ſub illius invocatione, quem colitis, fidei veſtræ, ut conſueſtis, arma præſtetis. Nunc enim eſt omnis opponenda cuſtodia, ne rapax lupus ab ovilibus Domini gregis, cum ſævierit excluſus, rurſus ſerpentino lapſu ad mortem perveniat animarum, effoſſis qua poteſt parte cuniculis. Nec enim poteſt quieſcere, cum prædæ ſuæ rapidus cupiat incubare. Munimen ſanis, remedia præbete ſanandis, vallate muris veſtræ fidei religionis Catholicæ veritatem, per quos, & credentes muniti ſint, & tantè ſequaces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ veſtræ fructus eſt, nihil relinquere, quod rurſus Dei Eccleſia debeat formidare. Quem igitur univerſorum ejecit ſententia ſacerdotum, in prædicatione ſacrilega perdurantem eum veſtra clementia ab omni ſocietate removeat, ut facultatem aliquos perdendi non habeat.

XV. Legati Romam pervenerunt die Natalis Domini.

*Religioſos vero filios meos Joannem presbyterum, & Epictetum diaconum tantæ rei nuncios cum totius Eccleſiæ gratulatione ſuſcepimus; & lectis in totius congregationis Chriſtianæ plebis apud beatiſſimum Apoſtolum Petrum veſtræ pietatis apicibus, Deo noſtro pro vobis vota perſolvimus. Ita enim ad nos, agente Domino, pervenerunt, ut ad eum diem quo * Chriſti Dei noſtri Natalem ſecundum carnem, cui quæſtio inferebatur, concurrerent*

* celebramus.

rent, & impietatem conjunctim univerſa congregatio confutaret.

XVI. Poſſeſſiones a S. Proba relictas commendat. *Cauſæ fidei congrue, & Eccleſiaſticæ, & pauperum utilitatis cauſa ſubjungitur; ut qui integritatem fidei præſtitiſtis, pauperum quoque commodis conſulatis. Illuſtris, & ſanctæ recordationis Probæ poſſeſſiones in Aſia conſtitutas longa a majoribus vetuſtate ſic reliquit, ut majorem ſummam reddituum clericis pauperibus, & monaſteriis annis ſingulis præciperet erogandam: ſed hæ poſſeſſiones ibidem conſtitutæ in damnum pauperum, hujus negligentia (ut gravius nil dicamus) qui his præfuerat, ea ſunt ratione tractatæ, ut non ſolum conſueta non ſolverent; verum etiam ſubreptitia impetratione earum juſtum dominium violetur. Rogamus pietatem veſtram, ut religioſæ, & illuſtri domui, & Eccleſiæ id pro clementia veſtra præſtetis, ut omnis ab his inſidiantium inquietudo diſcedat, ut tam Eccleſiæ quam ſuis dominis ſit tuta poſſeſſio. Quod inde alimoniæ pauperum acquiritur, veſtrum eſſe credetur. Dat. Idib. Martiarum, Flavio Ætio, & Valerio VV. CC. Conſ.* Rurſum vero eodem quoque die hæc ſcripſit ad recens electum Conſtantinopolitanum Antiſtitem:

Cæleſtinus Epiſcopus Maximiano Epiſcopo Conſtantinopolitano.

XVII. Cæleſtini epiſtola ad Maximianum. *Vidimus, & amplexi ſumus fraternitatem tuam in litteris tuis: talemque ſanctitatem tuam, qualem noveramus, inſpeximus, ſimplici ſcilicet puritate glorioſum, & mentis fulgore potius quam honore perſpicuum; quem in ſe atque in ſtatum ſuum illa, de cujus fide ſemper gloriabamur, Eccleſia, quæ nunc te Præſulem divino judicio, poſtquam illum qui eam obſidebat ejecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi navis, eamque ut didiciſſe te ex tuis prioribus novimus, rege. Obſiſte nudis quas ille ventus, qui & navi vectores abegerat, ſed omnibus inimicus excitavit, omni eam laterum cupiens compage diſſolvere, ut rapidis eam poſſet vorticibus devorare; profeſſus falſum (quid enim non iniquitas profitetur?) gubernatoris officium, ut videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te excitatæ ab eodem undæ circumſonant, & elati fluctus vel procellæ ſolicitant: reſiſte pervigil, & commiſſæ tibi navis magiſter, ſaluti commiſſorum tibi qua potes cura ſuccurre. Fac quietum mare eſſe, quo navigas: fac tua arte tutam navem poſt eas tempeſtates, quas ſuſtulerat, quam gubernas. Illum ſequere piſcatorem, qui maris aquas pedibus, ut ad Chriſtum dominum noſtrum, quem ambulantem in mari viderat, poſſet pervenire, calcavit.*

XVIII. *Sequere priorum, a quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatiſſimi Joannis in prædicando ſcientiam, ſancti Attici in repugnandis hæreſibus vigilantiam, deceſſoris tui Siſinnii, cujus te ſucceſſorem credimus, ſimplicem puritatem; ut de illa (ut ſolebamus) gratulemur Eccleſia. Congrega ſparſos; piumque animum qualem te habere novimus, in eos quos diſſipaverat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris ſuæ ubera: revoca quos inhibito veneni ſapore abſtraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris appetitos: cura quos inſpexeris vulneratos; remove qui non ſentiunt medicinam; interdum enim dolor tollitur, & cum ea quæ ſunt noxia præciduntur, ſalus reliquis præparatur: Latus campus eſt, frater cariſſime, in quo gloriam & vigilantis paſtoris & benigni ſacerdotis exerceas, & ſapore mentes Chriſtianæ ſalubritatis infundas: ut plus in reparando potuiſſe te liqueat, quam ille potuit in lædendo, qui imitator diaboli maluit eſſe quam Chriſti, perturbans omnium Eccleſiarum quietem, cui nunc debemus operam in commune præſtare, ut omnium una fides & unus ſit animus ſacerdotum. Teneat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, ut a frumentis paleæ ſeparentur, & omne, juxta mandatum Chriſti (a) Dei noſtri, horreis triticum aggregetur.* Exhortatur ſequi majorum veſtigia.

(a) *Luc.* 3.

XIX. De repellendis Pelagianis. *Locum impietas novella non habeat, & compreſſo olim per totum Orbem ſua damnatione noto Cæleſtiano errori a tua vigilantia reſiſtatur; ut quicumque hujus dogmatis ſunt ſequaces, ab omni ſocietate hominum repellantur. Obſiſtat illis per te Spiritus ſanctus his in omnibus, qui ad has quaſcumque conantur provincias pervenire, ne eorum impia prædicatio reſurgat, obſiſtite eis; ita enim, ut damnentur quocumque pervenient, innoteſcunt, & tamquam non illis ſententia toties repetita ſufficiat, longinquas terras, remotaſque provincias inquietant: ſed eos ille perſequitur, cujus fidem ſua pravitate perſequi nitebantur. Sed quo ſe abſcondant, ad quas latebras confugiant, ſua ſe impietate prodentes, * non poſſunt. Filios vero noſtros religioſos viros Joannem presbyterum & Epictetum diaconum cum magna lætitia ſuſcepimus, & cum majore gratulatione remiſimus. Dat. Idibus Martiis, Flavio Ætio & Valerio VV. CC. Conſſ.* Hæc ad Maximianum Cæleſtinus. Ad clerum autem ejuſdem Eccleſiæ, & populum ejuſdem civitatis per eoſdem legatos iſta conſcripſit, quæ nonnihil depravata omni induſtria emendare curavimus:

* invenire.

Cæleſtinus Epiſcopus clero & plebi conſiſtentibus Conſtantinopoli.

XX. *Exultatio matris eſt congregatio filiorum: denique lætatur Eccleſia, ita ſe filios, quos diabolus diſperſerat, iterum con-*

Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Conſtant.

congregaſſe, ut ex his, niſi filius perditionis nemo ſit perditus: quia eum filium ſuum nequaquam pater agnovit. Illum namque ex quo erat (ſicut legimus) imitatus, vobis legitimis Dei filiis hæreditatem conabatur auferre, quos, dicente Apoſtolo, pro fide veſtra, & hæredes (a) Dei, & Chriſti noſtri futuros credimus cohæredes. Non ergo ei palam de his referre permiſſum eſt, qui de ipſo magis per arma fidei triumpharunt: victores vos, immo communis Regis de hoſte victoriam loquitur tyrannus excluſus: vicit in vobis, cujus incerta ferri divinitas putabatur. Separetur pravitas * quæſtionem dixerim quam ſibi unuſquiſque bene credens debet ſimpliciter aperire.

(a) Rom. 8.

* nativitas.

Congratulatur de proſtrato hæreſiarcha.

Quis enim ad examen vocare audeat Deum, eumque diſcutere qualiter venerit ſubvenire? Non fuit difficile Deo poſſe quod voluit, cum dignatus eſt liberare, qui potuit. Sed unde illi peccatori in tanta caligine ſua lumen non videre? Unde terrenis argutiis in ſuperioribus poſitam colligere veritatem? Hæc in tenebris ſuis videre non poſſunt, qui lucernæ illius verbum neſciunt, quod eſſe lumen (b) ſemitis ſuis David propheta teſtatur. Cum quo Pſalmographo (c ut ſupra diximus) matrem lætantem, in uterum ſuum, quem diſſipatio hucuſque ridicula & blaſphema turbabat, reverſis filiis, cantare delectat. Ecce (d) quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Competenter hæc ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi namque ex parte maxima venerandæ ex Trinitatis auxilio, Eccleſiæ univerſalis quietem & ſummam præſentium vendico gaudiorum, quem nunc uſque omnes qui ſcandalizabantur (e) urebant & infirmitas aliquantorum faciebat infirmum.

(b) Pſal. 118.

(c) Pſal. 112.

(d) Pſal. 132.

(e) 2. Cor. 11.

XXI. Meminit charitas veſtra, apud vos mihi dudum de patientia fuiſſe ſermonem: jactavi quæ debui ſemina ſacerdos in animo Chriſtiano, nec me vobis ſeges expectata decepit: quid enim patientiæ veſtræ meſſis intulerit, ipſis fructibus approbatis. His invidens ſeverat perituram zizaniam intra aliquantorum mentes agricola periturus; ſeverat longe aliud, quam acceperat ſeminandum, vel invenerat ſeminatum. Habemus certe fidei veſtræ ſemina, quæ ipſius Domini ſermo, vel Apoſtolorum doctrina jactavit: quæ quoties iſta contingunt, non ea terra quæ ſuſcepit, ſed alia ſuperfuſa corrumpunt: nihil veſtræ ſimplici fidei meſſis Domini poterit imputare, qui in Evangelio auctorem zizaniæ interrogatus oſtendit. Illi tunc dixerint: In bono ſemine unde zizania? Nos dicamus: In tanto regno fidei unde perfidia? Reſpondemus tamen vobis ſermonibus Chriſti: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palæſtra doctorum fortitudo veſtræ mentis.... adſtruxit; ipſis agnitionem debetis hujus erroris, quorum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam glorioſa deſpexit, non partem columbæ ſimplicitatis, ſed in toto ſtuduit ſerpentis aſtutiæ.

XXII. Comparatio Judæ, & Neſtorii.

Nec mirum, ſi parans occidere ſimplices animos, eum ſuadendos ſecutus eſt, qui ſuadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepiſſe; hic inferre mortem nonniſi per verba tentavit. Non tamen impune ſuum eſt ſecutus auctorem, quando Judæ (f) Epiſcopatum alter accepit. Jure utrumque tenet una ſententia; quia in unum (ſicut legimus,) ambo peccaverunt. Sic licet uterque ante oculos noſtros Salvatoris noſtri calumniator & traditor: tamen deliberare difficile eſt inter diſcuſſorem nativitatis, & mortis auctorem. Facti ſui videlicet vacuum ſtatim Judam pœnituit, prævenit exitum oris ſupplicium proditoris: ille ſtatim laqueum, peccatum ſuum confeſſus, elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiæ huic dabo nomen erroris, non eſt error impietas omnis: denique quoties Eccleſiæ, vel ejus quieti diabolus invidus fuerit, intra eam nata contentio ſalvam ſervavit ipſius certaminis cauſam, quo proficiebat iſte conflictus, quo laborabatur, non ut religione quivis vinceret, ſed ut ipſa religio vinceretur. Meminiſtis certe ejus, quia neceſſe eſt meminiſſe blaſphemiæ: ſed jam oblivionem tantorum malorum volo ſanctis mentibus imperatam: ex animis, qui ſublatus eſt oculis tollatur; tollatur, inquam, qui ſic vocatus eſt præcurſor inferni. Habuit crebras ſiniſtèr prædicator inſidias, tetendit arcum ſuum frequenter (ut legimus) & ore ſuo ſpicula venenata jactavit; neminem tamen veſtro in numero, quem feriret, invenit: retorta in ſe tela redierunt, poſtquam ſagittare (g) in obſcuro rectos corde non potuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

(f) Act. 1.

Malitia ab errore diſtincta.

(g) Pſal. 10.

XXIII. Cæleſtini Papæ ſolicitudo de Eccleſia Conſtantinopol.

Quæ nos de vobis in bello inteſtino poſitis cura atque ſolicitudo tunc habuit? In modum dierum duximus noctes, quia talibus cauſis omne tempus anguſtum eſt; non oculos ſomno declinavimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, ſic vigilante raptore neſciebamus. Quis intra cauſas timor? quanta intra ſepta formido? quoties luporum jejuna eſuries multa circuit, aditu quærit prædam, ſævit & abſentibus inconſummata pernicies, quanta hic pro ſua cautione laude grex dignus eſt, quem non attigit ſecum raptor incluſus? patet cauſa tuitionis hujuſce, in apertum eſt qui reſtiterit inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus eſt paſtor, qui in Evangelio ſe dicit eſſe paſtorem; adfuit, nec vos deſeruit qui patiebatur in vobis: in hunc namque quotidia-

Laudatur fides Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ.

dianis acuebatur lingua blaſphemiis, in ipſum dentes ſuos impius tractator armabat; inani tamen ſemper eluſus eſt morſu, quando ejuſdem paſtoris virga (a) (a) Pſal. 22. *vos conſolabatur & baculus, qui gregem ſuum etiam paſcendum tradidit iturus ad cælum. Hæc vobis hucuſque non mutata ſunt paſcua, eiſdem pabulis eſtis impleti Apoſtolico vos doctores & pio ſemper ſermone paverunt: verum noxia fuerat pro ſalubribus cibis eſca ſuppoſita, quando adverſarius eſurientibus animabus mixta ſpinas floribus exhibebat: nec tamen fraus iſta decepit vos, qui Chriſti ſuavis odor eſtis in Domino, poſtquam vobis longe aliud oluit quam ſolebat: herbam mortiferi graminis horruiſtis, ſepſiſtis aures veſtras ſpinis, ne linguam nequam potuiſſetis audire. Non ergo pervenit ad ſenſum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non recepit. Vitaſtis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem reſtitiſtis.*

XXIV. *Vitaſtis quem a memoria digna ſancta Alexandrina Eccleſia ſecundum beati Pauli Apoſtoli ſententiam* (b) (b) 1.Cor. 5. *jam ſciretis eſſe correctum: legiſtis namque & memoriter jam tenetis ſacerdotis, hoc eſt, Catholici ad hunc ſcripta doctoris, quibus eum ita corruptum, ut velit eſſe correctus, ſtuduit; nixus eſt labentem revocare collegam, porrexit dexteram magiſterii ſui, in uno volens plurimis ſubvenire; percellebat animum veteris ſacerdotis, quod nutat Epiſcopus ruina multorum. Egit, ſicut ſcriptum eſt: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apoſtoli vir Apoſtolicus defuit, obſecravit, admonuit, increpavit. At ille qui in profundum blaſphemiarum ſuarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abuſus hortatu, docilis eſſe renuit, cum doctor eſſe non poſſet: egit injuriis tenacem recti eſſe perverſitatis aſſertor gloriatus: hinc nec contriſtatus eſt frater, ſecum reputans, quod merito ſibi conſervo non parceret, qui ſuo Domino derogaret. Inventus eſt per diligentiam ille de Evangelio frugi filius, & providus ſervus. Nam & paternam ſervavit ſubſtantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicaſſe eum, ſed multiplicaſſe dixerim ſortem, quem videbamus etiam longe poſitis pio fœnore ſubveniſſe. O ſanctæ prædicationis uſura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inveniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, ubi talenta accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditurus eſt: Euge ſerve bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ aliis ſunt commiſſa, ſervavit.*

Cyrillus laudatur a Cæleſtino.

XXV. In Neſtorium. *Quid ille auditurus eſt, quidve dicturus, cum a ſe commiſſæ ſibi rei ratio requiretur, qui utique involvitur reatu, etiam ſi vobis per alios perditis, eſſet ipſe ſervatus? Noſtis profecto pro veſtra eruditione, quæ pœna negligentes maneat ſacerdotes; quippe quos Apoſtolus* (c) (c) 1.Tim. 3. *præeſſe etiam domibus ſuis jubeat diligenter. Heli,* (d) (d) 1.Reg. 4. *ſacerdos denique per ſe inculpabilis divinam per filios incurrit offenſam: offendit Pontifex pater: offendit poteſtas & pietas. Si igitur ille cum præſumptionem filiorum non refrenat incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipſi parcit, offendit? Non hunc deſidem, non hunc dixerim negligentem: habuiſtis hominem ſermonis aſſidui, atque (apud expertos loquor) habuiſtis vigilem perditorem* (*) * proditorem.

XXVI. Studium Apoſtolicæ ſedis in curando Neſtorio. *Nec tamen beatus Petrus Apoſtolus deſeruit tamen graviter laborantes: nam cum ſeparari tale membrum de Eccleſiaſtico corpore, horrens omnibus putredo ſuaſerit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abuſus noſtro ſtudio, quo illum ſequitur qui nec de puſillis aliquem vult perire, mortem deſperatus optavit. Denique & medicinam reſpuens, elegit abſcindi; tulit de ſe Apoſtolicum* (e), (e) Galat. 5. *vel hoc nobiſcum ſentiens, ipſe judicium, ut abſcinderetur, qui nos contriſtabat, & volebat convertere Evangelium Chriſti. Nulla ſuo vitio languenti medico (ut diximus) arte defuimus. Non factum eſt noſtræ celeritate ſententiæ, ut eſſet nobis* (f) (f) Luc. 18. *Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt Scriptura jubeat conveniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc pertinax uno & altero, immo & multis teſtibus conventus eſt: conſequenter ab univerſali Eccleſia, noſtro quoque ſermone correptus. Nihil præcox, cum eo nihil in hoc egimus immaturum quem diuturnæ conſtitutionis ſervatus ordo damnavit. Non potuimus ultra differre; ne (ſicut ſcriptum eſt g)* (g) Pſal. 49. *cum furante currere videamur, & cum adultero fidei noſtram ponere portionem: maxime quando oculus ſcandalizans* (h) (h) Matt. 5. *jubeatur auferri. Ad hæc illo compendio totiens oblata remedia campum ad certamen expoſcit: ſacerdotale poſtulat, cui non erat interfuturus, examen, egreſſurus ad bellum, caſtrorum dux hoſtem profeſſus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus quam videtur expulſus.*

XXVII. De Neſtorio ſubterfugiente judicium. *Non quæro qualia tunc ad Dominum veſtra vota fudiſtis, cum exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos geſtarum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem ſancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcuſabilem faceret ex more conventio: adeſſe contempſit. Quis petitorem Synodi* Sy-

Synodo crederet defuturum? perculſa eſt
illic falſitatis levitas pondere veritatis:
nec ſe auſa eſt fulgori radiantium ſa-
cerdotum latitantis perfidi caligo miſ-
cere: lucem tenebræ fugerunt; quia ſo-
(a) 2. Cor. 6. cietatem legimus (a) his eſſe non poſſe:
invicem ſe contraria ſemper offendunt. Ubi
(b) Matt. 10. eſt quod ſibi dictum eſt (b), quod lo-
queretur in lumine, & ſupra tecta, quod
audiret in auribus, prædicaret? Sed ſi
idcirco volens præſens latere, ut feren-
dam ſententiam verecundia, judicante con-
ſcientia, præveniret; lucernam ſuam cur vo-
luit habere ſub modio, ſi eam bene puta-
bat accenſam? Toto ſancto conventui lu-
cere debuit, ut habere lumen omnium lu-
mine probaretur. Non fallit divina ſen-
(c) Jo. 3. tentia (c) quoniam qui in tenebris ſunt,
lucem videre non poſſunt. Manſit abſcon-
ditus, ut vitando ſacerdotale collegium
ipſi renunciaret quodammodo dignitati.
(d) Geneſ. 2. Sic ſe ille primus homo (d) Adam pec-
cati ſui conſcius ante faciem Domini nu-
dus occuluit; & qui non in eum, ſed in
ejus mandata peccaſſet, expavit illam
quam contempſerat vocem: & timorem
deceptus incurrit, poſtquam ſimplicitatis
fiduciam vitio prævaricationis amiſit. Nam
facit dubitare de crimine confeſſio late-
brarum: nemo ſe in cauſis gravibus in-
nocenter abſcondit. Sic ergo illius noſtræ
mortis auctoris, perdito honoris & glo-
riæ veſtimento, ſecutus exemplum, meri-
to hoc cum primo homine Adam fecerit,
qui Deitatem Adæ noviſſimi ſic negavit.

XXVIII. Non fuit ante oculos tantorum vexatio
ſacerdotum, non congregatum ex omni
pene mundi parte Concilium: abfuit ab
his, cum quibus ſe eſſe neſciret. Quid
illi profuit hoc vitaſſe? refugere voluit,
quos effugere non dabatur. Qua enim ra-
tione poſſit evadere, perſequente eo, cui
ſe nullus abſcondit? An quia talibus ſo-
ciis uſus eſt, ſine peccato ſe exiſtimans,
negare indignatus quod Propheta clama-
(e) Pſal. 138. vit (e): Quo ibo a facie tua & ab aſpectu
tuo quo fugiam? Si aſcendero in cœlum,
tu ibi es: ſi deſcendero in infernum, tu
ades. Ille clamat latebram ſuis deeſſe
peccatis, nec a Deo poſſe celari. Ille enim
fatetur ubique præſentem, quem hic co-
natur aſſerere intra uterum defuiſſe ſuſce-
ptum. Tandem in ſacerdotibus ſuis ſanctis,
ſicut ſemper, Spiritus vivens unus in
omnibus ſtatuit quod omnibus ſubveni-
ret, nulla de putredine, nulla de vulne-
re naſcente ſuſcepit; quia diligenter am-
putatum eſt, quod manus ſpiritalis abſci-
(f) Prov. 22. dit. Ejice (inquit Salomon f) de Con-
cilio contentioſum, & exibet cum illo diſ-
cordia. Secum ſcandalum ſuum, quod in-
tulerat, amputavit; quia apud vos quod
invenerat, hoc reliquit. Non poterat,
(g) Matt. 15. loquente Domino, eradicari plantatio (g)
quam plantaverat Pater, & quæ in eo
uberem fructum probaretur afferre: ſerva-
vit vineam ſuam Dominus Iſrael: domus
(h) ejus eſt vinea Domini: & ideo mi- (h) Iſai. 5.
randum non eſt, ſi furem domus ejus eva-
ſit, cujus legimus (i) nec dormire, nec (i) Pſal. 120.
dormitare cuſtodem.

Quid aget impius pertinax; quid ſibi XXIX.
ſpei, quid permanſit auxilii? non habet
locum veniæ, cui ſcriptum quod nec hic,
nec in futuro poſſit ignoſci. Inclinatur
omnis elatus, contra exaltationem parit
humilitas Chriſtiana: quia hunc ipſe,
qui ſupra eum (k) requieſcit, exaltat.
Illius per Prophetam verba ſunt (l):
Non habitat in medio domus meæ faciens (k) Iſai. ult.
ſuperbiam, qui per Apoſtolum (m) pro- (l) Pſal. 100.
mittit ſe ſtultam mundi ſapientiam perdi-
turum. Audiat nunc a nobis, quod Pau- (m) 1. Cor. 1.
lus tunc, & cum jam prædicaret, audi-
vit (n): Ad inſaniam multarum perve-
nit itinere litterarum. Abſit tamen ab (n) Act. 26.
eo hujus exemplum. Non enim quod de
Doctore dictum eſt, dignus eſt audire
indoctus. Cur præterea contra vas abje-
ctionis, vas electionis vocemus in medium?
cum ad exprobrandum hunc *, ille ſuffi- * huic.
ciat, quem in cruce cum Chriſto poſt
ſcelera tanta pendentem, ſupplicii bene-
ficium fecit Dominum confiteri: ſui ab eo
memoriam poſcit in regno; hoc brevi ſer-
mone diluit quicquid admiſit, criminibus
temporum temporis puncto ſubveniens: nec
moratur præmium confitentem, ſtatim ejus
remuneratio & viciſſitudo reſpondit, qui
libenter excepit hora ad ſe quacumque
converſum: Mecum (inquit o) eris in (o) Luc. 23.
paradiſo: promittit ei futuram ſocie-
tatem, qui ſecum præſens jam pateretur.
Ad juſtitiam corde credulitas, ad ſalu-
tem facta eſt ei ore confeſſio (p). Ex- (p) Rom. 10.
clamare hic in tantam contrarietatem rerum
pariter & flere debemus: Nefas eſt, hoc
Epiſcopum, quod latro potuit *, non in- * petiit.
venire.

Neſtorii ex latronis confeſſione redargutio.

XXX. O fidei, & perfidiæ premium! o judicia
Dei abyſſus multa! latro paradiſum me-
ruit, & ſacerdos exilium. Habemus ta-
men hujuſce rei veros interpretes: hunc
ille poſitus inter tormenta cognovit, quem
hic poſitus in honore neſcivit. Nonne hoc
illud eſt (q): Et homo cum in honore eſ- (q) Pſal. 48.
ſet, non intellexit, comparatus eſt ju-
mentis inſipientibus? Quid eſt aliud in-
tellectus & judicium, niſi ſcire ſapien-
tiam & diſciplinam, & intelligere verba
prudentiæ? Illa eſt vera ſapientia, quæ,
ipſo Salomone dicente (r), de timore Do- (r) Prov. 1.
mini ſumit exordium: quam ſe inter per-
fectos loqui beatus Apoſtolus (s) affir- (s) 1. Cor. 2.
mat, cum non tam grave eſt, quod eam
tunc minime mundus agnovit, quam quod
nunc Epiſcopus ignoravit.

XXXI. Hoc loco utar Domini noſtri per Hie-
remiam (t) ſermonibus: Cultores legis (t) Hier. 2.
meæ neſcierunt me; & prophetantibus ini-
qui-

De Syriæ Epiſcopis Neſtorio faventibus. *quitatem Prophetis, plauſerunt manibus ſacerdotes. Et per eumdem alibi: Sacerdotes mei ſacrificaverunt mihi ficte. Utebatur tamen defenſione, & laude gentilium, Epiſcopum talem numquam fuiſſe teſtantium. Vere hæc & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Epiſcopus inveniri, qui Chriſtianus eſſe neſciret? Ideo tamen non inimicus eſſe probatus eſt, quia numquam diſplicent hoſtibus proditores. Audivimus hunc agentem contra legem, & iniquum quæ ſint ſolatia proſecuta: adfuerunt inter alios, nec deſeruerunt eum Cæleſtiani iniquitatis operarii, quos Hymnidici (a) noſtri perſequitur manifeſta ſententia: jamdudum quippe inimici Dei diſperguntur, & pereunt qui operantur iniquitatem; ſicut idem dicit (b) velut cibum panis plebem Dominicam devorabant. Habuit ergo ſecum ſui magiſtros exilii: habuit hujuſce rei perfectos tyro doctores: nam ſeparare difficile eſt, quos ſcelera ſola junxerunt; quia majore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tamen horum finis eſt? nempe ille quem legimus (c): Irritavit in illo Dominus, & erunt poſt hæc decidentes ſine honore in contumelia inter mortuos in æternum. Sed quid diutius immoramur? faſtidium forſitan faciat ſermo prolixior: dimittamus mortuos ſepelire mortuos ſuos.*

(a) Pſal. 91. (b) Pſal. 13. De Cæleſtianis faventibus Neſtorio. (c) Sap. 4.

XXXII. *Audite nunc, & capite ſimplicis verba doctoris; audite ab eo quæ a majoribus noſtris nobiſcum poſitus frequenter audivit: audite, certe ſemper audita, nec ſtudio novitatis inventa. Noſtro vobis loquitur ore collega; quia una fides neceſſe eſt unite * prædicetur. Non hic in ejus perſona alicujus teſtimonium mutuatur: a nobis datus eſt: qui eſt electus ex noſtris, non eſt incognitus, non aliunde deductus: habuiſtis laudabilem de præſenti judicio ſuo: fama dudum decepit abſentes: plura de eo loqui cautio eſt; quia opera ſupervacua eſt nota laudare. Nunc tamen vos noſtris propriis ſermonibus decet cavere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra, & angularis lapis ille conſtruxit: Ædificate ſuper hoc, Catholici, quod ſoletis: didiciſtis quid ſit ſuperædificare quod ardeat: hoc detrimento illud penſabitur, cum opera ſingulorum probare cœperit ignis (d) examem. Gaudeo vos fundamento huic non ſtipulam, non ligna, non fœnum, ſed illas impoſuiſſe divitias, quas architectorum ſapientium præcepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam ſolicite fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expenſæ: auro, argento, & lapidibus pretioſis illam vobis, quæ æſtimari non poteſt, conſtruitis manſionem. Nullo pretio taxantur æterna; quippe quæ non injuria, non vetuſtate ſolvuntur, quæ jam ab inſtitutione mundi juſtis Dominus præparavit.*

* unanimiter. De commendatione Maximiani. (d) 1. Cor. 3.

XXXIII. *Confortentur manus Fidelium fatigatæ: labantia, hortante Propheta (e), genua roborentur: qui puſillo ſunt animo convaleſcant: noſter Salvator apparuit: oſtendit falſitati Deus, quid ſit pulſare, & inceſſere veritatem, poſtquam ſibi controverſia inde facta eſt, unde ſubvenit. Unde, filii cariſſimi, permanente in eum qui eſt, ut vincatis in vobis. In ipſo ſenſu, & in eadem ſententia eſtote perfecti: ut a Filio hominis, cum venerit in majeſtate ſua, non audiatis,* diſcedite a me maledicti, *ſed,* venite benedicti, *poſſitis audire: maneat hædos repulſa venturi: vos tales volumus inveniri, ut cum in igne ſlent abjecti a ſiniſtris, vos a dextris invitet ad regnum. Non expectabitis, ut paretur, quod olim vos, ut regnetis expectat. Anguſtam nunc portam feſtinanter intrate, quæ eos accepit, quos numquam ſpatioſa invenerunt. Hæc dilectioni veſtræ pro lætitia Catholicorum dicta ſufficiant, quæ ſæpe recenſere vos volumus, ut triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum charitatis, & pacis eſſe nobiſcum. Dat. Id. Mart. Flavio Ætio, & Valerio VV. CC. Conſſ.*

(e) Iſa. 35.

XXXIV. His redditis per eoſdem inde miſſos legatos in Orientem litteris, Cæleſtinus, cæleſtem, quam diutius concupierat, gloriam cum ſanctis omnibus conſecuturus, ex præſenti vita deceſſit, pontificia adminiſtratione bene perfunctus. Talem plane tantumque decebat præeſſe Eccleſiæ Catholicæ cuſtodem & vigilem eo tempore, quo ex adverſo diabolus ſubintroduxit clanculo furem, ut gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus a Deo Pontifex fuit, qui ſtaret pro muro domui Iſrael imperterritus, & inconcuſſus, cum ex hypocriſis latebris hoſtis humani generis ſuper eminentem cathedram, in primaria, & nobiliſſima omnium Orientalium Civitatum, perſpicuum omnibus, & conſpicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus eſſet Chriſti divinitatis æmulum Antichriſtum; quem &, antequam quis qualiſve eſſet, penitus innoteſceret, clientela Conſulum, & Præfectorum ambiret, atque etiam foverent obſequia Imperatoris? Ex Neſtorii igitur ſumma cum potentia impietate metiri licet Cæleſtini maximam cum religione virtutem: ut plane ſatis ſuperque ſufficere poſſit ad ſupremum gloriæ titulum Cæleſtino, impietatem cum impio profligaſſe, & antequam in œcumenico Concilio damnaretur, illato in eum ante anathemate, extinxiſſe. Erectis igitur permanſuris ſemper glorioſis de expugnato hæreſiarcha trophæis, & fide Catholica œcumenicæ Synodi ſententia ſtabilita, quam fruſtra concutere atque labefactare fuerat aggreſſa perfidia; impertitis inſuper ſalutaribus monitis

Cæleſtini Papæ dignæ laudes.

tis, & tamquam teſtamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cavere poſſent, rebus cunctis bene compoſitis atque diſpoſitis; ab ipſis Idibus Martiis, quibus eas ad Orientales dedit epiſtolas, non amplius quam vigintiduorum dierum evoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex optato migravit ad Dominum,

XXXV. Obitus Cæleſtini Papæ.

Hoc igitur ipſo anno, octavo Idus Aprilis S. Cæleſtinus Papa ex hac vita migravit, cum ſediſſet annos octo menſes quinque, & dies tres. Recenſetur a Gennadio inter ſcriptores Eccleſiaſticos, atque de ipſo ait (*a*): *Cæleſtinus urbis Romæ Epiſcopus decreta Synodi adverſus ſupradictum Neſtorium dictavit, habitum volumen deſcribens, ad Orientis, & Occidentis Eccleſias dedit, confirmans, duabus in Chriſto manentibus perfecte naturis, unam Filii Dei credendam eſſe perſonam*. Hæc de Cæleſtino: quæ vero ſubdit de Sixto, dicemus paulo inferius. In libro autem de Romanis Pontificibus hæc de eo: *Hic multa conſtituta fecit, & conſtituit, ut Pſalmi David centum quinquaginta ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non fiebat, ſed tantum epiſtolæ Pauli recitabantur, & ſanctum Evangelium. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia*, (decretum nempe ad univerſalem Eccleſiam pertinens) *quod hodie archivis Eccleſiæ tenetur reconditum. Hic fecit baſilicam Julii, &c.* Subdit de donis illi collatis. De eodem Cæleſtino exornante ſacris imaginibus Memorias martyrum hæc Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum Imp. habet: *Iterum de ſancto tertio Concilio S. Cæleſtinus Papa proprium ſuum cœmeterium picturis decoravit*. Hæc ipſe.

(*a*) *Gennad. de Script. Eccl. c. 54.*

PAGIUS V. *S. Cæleſtinus PP. moritur die XIX. Julii.*

A num. XXXV. ad XXXIX. Baronius, quem paſſim alii ſecuti ſunt, autumavit, Cæleſtinum non amplius quam XXII. dierum evoluta periodo, poſt quam laudatas literas dedit, ad Deum migraſſe, *VIII. Idus Aprilis*, ſeu die VI. ejuſdem menſis, quo eum ſepultum Anaſtaſius aſſerit. Verum diem illum paſſim emortualem creditum ad aliquam Tranſlationem referendum eſſe, tam duratio Sedis Cæleſtini & Sixti III. ejus ſucceſſoris; quam initium Leonis Magni & Hilari, qui hunc excepit, manifeſtum faciunt. Idem dicendum de die V. Idus April. ſeu die IX. ejuſdem menſis, quo S. Cæleſtinus Papa memoratur in MSS. Vaticano Eccleſiæ S. Petri, & Uſuardo Reginæ Sueciæ. Præterea tam Baronius, quam alii communiter Sedem ejus anno uno mutilant, ſcribuntque, eum ſediſſe annos octo & aliquot menſes: cum tamen certum eſſe debeat, eum ſediſſe *annos novem, menſes decem, & dies novem*, ideoque obiiſſe die XVIII. aut XIX. Julii. Pontificatum enim iniit anno CDXXII. die X. menſis Septembris, ut ſuo loco oſtendi. [1] Cæleſtinum ſediſſe *annos novem* teſtantur Anaſtaſius, tam, vulgatus, quam MS. in Bibliotheca Colbertina aſſervatus, Abbo Floriacenſis Abbas, Catalogus nominum Apoſtolicorum a Mabillonio Tom. III. Analect. editus, ac Catalogi II. & III. Bibliothecæ Colbertinæ, & Proſper in Chronico. Præter annos novem ſediſſe *ac menſes decem*, habent duo Exemplaria MSS. Anaſtaſii, Thuanea, Ordericus lib. 1. Abbo Floriacenſis, Luitprandus, Proſper, variique Catalogi tam Colbertini, quam alii; Demum ſupra annos novem & menſes decem ſediſſe *dies novem*, docent Anaſtaſius tam vulgatus, quam MS. Colbertinus, variique Catalogi, in quorum tamen aliquibus habentur tantum dies octo, uti etiam in Chronico Proſperi ex editione Onuphrii, quia nempe Librarii proclivi errore loco VIIII. ſæpe VII. aut VIII. ponunt. His adde Anaſtaſium ex correctione Holſtenii a Schelſtratio nuper publicatum, ac Catalogos IV. ab eodem editos.

VI. *Ei ſuccedit Sixtus III.*

Quoad *Proſperum* tamen non dubito, quin variis temporibus varie quoad numeros corruptus & interpolatus fuerit, [2] Nam in Biblioth. Colbertina num. 204. extat Exemplar ab annis circiter octingentis exaratum: in quo ad Conſulatum Mariniani & Aſclepiodoti, ſeu ad an-

NOTÆ

[1] CÆleſtinus die X. Septembris conſecratus fuiſſe creditur. Menſe Julio A. D. 432. deceſſit; quamquam Martyrologia, & Pontificales libri die VI. vel IX. Aprilis depoſitum fuiſſe referant. Sibi adverſantur & Pontificales libri, & veteres catalogi, dum Cæleſtino. *Annos* IX. *menſes* X. & aliquot dies tribuunt. In Corbejenſi vetuſtiſſima catalogo an. IX. menſes X. dies XVII. *Cæleſtino* adſcribuntur.

[2] PRoſper vulgatus in Chronico de ordinatione *Sixti* Papæ III. hæc tradit: *Aetio* & *Valerio*, Romanæ Eccleſiæ XLII. *præficitur Epiſcopus Xyſtus* annis VIII. *diebus* XVIIII. *totius urbis pace, & conſenſione mirabili*. Deinde poſt aliquot conſulum collegia habet: *Valentiniano Auguſto V.* & *Anatolio, defuncto Xyſto Epiſcopo, quadraginta amplius diebus Romana Eccleſia ſine antiſtite fuit*. Hinc lapſum eſſe Baronium, & alios Conſtantius notat pag. 1227. qui putarunt, Sixtum deceſſiſſe *Kalendis Aprilis* Corbejenſis Catalogus vixiſſe tradit, annos VIII. & dies XIX. Pagius diem obitus *Sixti* ſtatuit in diem XI. Auguſti A. D. 440. Couſtantio placeret, ut obitus circa Julii menſis exitum collocaretur. Cæterum Proſper MS. Vaticanus vetuſtiſſimus hæc tantum habet: *Aetio & Valerio. Sixtus Papa fit*. Deinde *Valentiniano V. & Anatolio: Diaconus Leo Papa fit*. Nulla dierum & annorum Sixti mentione facta, neque de vacatione Sedis poſt Sixti obitum.

XXXVI. ☞ Sed quod ſecundum illud Apoſtoli: (*a*) *Sapientibus & inſipientibus debitor ſum*: exuffianda eſt muſca mortua, quæ ſuavitatem (*b*) perdit unguenti, quam alias ſui vilitate contempſimus. Unus enim Laurentius Valla (*c*) grammaticus, Eccleſiaſticarum rerum peritiæ penitus expers, ignarus quam magna ſit differentia inter Cæleſtinum Papam atque Cæleſtium collegam Pelagii, deceptus miſer ſimilitudine nominum, clariſſima luce licet, in foveam tamen erroris illapſus, dixit Cæleſtinum Papam infectum fuiſſe errore Neſtorii. Quid hoc magis inſulſum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, ut qui primus omnium damnavit Romæ Neſtorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Epheſina æque eiiciendum curavit, hic ipſe impudenter dicatur faviſſe Neſtorio? En quas patiatur infeſtas muſcas Eccleſia: de quibus & illud Exodi liceat uſurpare (*d*): *Corrupta eſt terra ab hujuſcemodi muſcis* grammaticis inquam illis, qui abſque magiſtris hoc noſtro ſæculo ex improviſo prodiere Theologi, immo & profitentur ſeveriſſimos Theologorum ſe eſſe cenſores. Sed hæc in ſupplicium perfidorum, de quibus Sapientia (*e*): *Illos enim locuſtarum, & muſcarum occiderunt morſus, & non eſt inventa ſanitas animæ illorum, qui digni erant ab hujuſmodi exterminari: filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes.*

(*a*) *Rom.* 1.
(*b*) *Eccl.* 10.
(*c*) *Laurent. Val. de falſa donat. Conſtant.*
(*d*) *Exod.* 8.
(*e*) *Sap.* 6.

XXXVII. Ad poſtremum vero de Cæleſtino minime illud prætereat, ejus Pontificatus tempore in Aventino erectam fuiſſe in honorem Sabinæ martyris eccleſiam, prout ejuſmodi vetus inſcriptio docet his verſibus:

CULMEN APOSTOLICUM CUM CÆLESTINUS HABERET,
PRIMUS ET IN TOTA FULGERET EPISCOPUS URBE,
HÆC QUÆ MIRARIS FUNDAVIT PRÆSBYTER URBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRUS, VIR NOMINE TANTO
DIGNUS ET AB ORTU CHRISTI NUTRITUS IN AULA,
PAUPERTAS LOCUPLES, SIBI PAUPER, QUI BONA VITÆ
PRÆSENTIS FUGIENS MERUIT SPERARE FUTURA

Sunt Dei beneficio, & alia tanti Pontificis vetera monimenta refoſſa, & ex abditis in lucem edita atque in primis ejuſdem Sepulcri epitaphium, quod ſic ſe habet (*f*):

(*f*) *Ant. Inſcr. in append. pag.* 1171. *n.* 5.

Cæleſtini Papæ Epitaphium.

PRÆSUL APOSTOLICÆ SEDIS VENERABILIS OMNI
QUEM REXIT POPULO DECIMUM DUM CONDERET ANNUM
CÆLESTINUS AGENS VITAM MIGRAVIT IN ILLAM
DEBITA QUÆ SANCTIS ÆTERNOS REDDIT HONORES
CORPORIS HIC TUMULUS REQUIESCUNT OSSA CINISQUE
NEC PERIT HINC ALIQUID DOMINO CARO CUNCTA RESURGIT
TERRENUM NUNC TERRA TEGIT MENS NESCIA MORTIS
VIVIT, ET ASPECTU FRUITUR BENE CONSCIA CHRISTI ☜

Sed de Cæleſtino hactenus.

XXXVIII. Defuncto igitur Cæleſtino Romano Pontifice, ſepultoque in cœmeterio Priſcillæ via Salaria, cum vacaſſet Epiſcopatus dies viginti *, ſexto Kalendas Maii Sixtus patria Romanus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex: id quidem hoc anno factum, tum Proſper, tum Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipſe Sixtus Romanæ ſedis atque totius Eccleſiæ Catholicæ clavum moderandum accepit, quem vidimus ex ſancti Auguſtini litteris ad eum datis (*g*) zelo fidei illibatæ ſervandæ mirum in modum

* al XXI.
Sixtus Papa creatur.
(*g*) *Aug. ep.* 104. & 105.

PAGIUS annum CDXXIII. dicitur *Cæleſtinum* Romanæ Eccleſiæ Præſulatum geſſiſſe *annos novem*, & dies ac menſes prætermittuntur: & tamen in eadem Bibliotheca aſſervatur aliud Exemplar num. 1286. a quinque circiter ſæculis deſcriptum, in quo ad eumdem Conſulatum legitur, eum Præſulatum geſſiſſe annos novem, menſes decem, dies octodecim, quod ex aliquo Anaſtaſii Codice, quoad dies XVIII. depravato, tranſlatum eſt ab aliquo ſciolo in illud Chronico Proſperianum. At *Cæleſtinum* plus quam dies octo aut novem, ſupra annos novem & menſes decem non ſediſſe, ex dictis dicendiſque liquet. In antiquo Epitaphio a Baronio num. XXXVII. recitato dicitur, Cæleſtinum obiiſſe, *decimum dum conderet annum*, quod verum eſt. Papebrocius in Conatu Chronico-Hiſtorico Pontificatum ejus inchoavit a die XVI. Septemb. anni CCCCXXIII. illudque protraxit uſque in diem primum Auguſti præſentis anni, ei aſſignans annos VIII. menſes X. dies XVII. ſed hæc ſtare non poſſunt; certum enim Anaſtaſium initium *Cæleſtini* accurate exorſum eſſe, ideoque & Cæleſtino annos novem, menſes decem & dies novem attribuiſſe, quod dies ordinationis Sancti Leonis Magni, qui hactenus in obſcuro fuit, & dies ordinationis ejus ſucceſſoris extra omne dubium ponent. Quoad ceſſationem Sedis, per hæc tempora ab Anaſtaſio nonniſi ex conjectura, & plerumque eodem mo-

dum æſtuaſſe, nihil antiquius habuit, quam ut eamdem mox, ſcriptis ad univerſas Orientales Eccleſias litteris, redderet in omnibus ſtabilitam. Teſtatur id quidem Gennadius (*a*) verbis iſtis, cum agit de ipſo Sixto poſt Cæleſtinum: *Similiter etiam Sixtus ſucceſſor Cæleſtini pro eadem re & ad ipſum Neſtorem* *: *& ad Orientis Epiſcopos adverſus errorem ejus ſuccidendum ſententias direxit*. Hæc ipſe.

(*a*) Gennad. de Vir. illuſt. c. 54.

* Neſtorium.

XXXIX. Quod enim Neſtorianæ hæreſi Pelagianam ſciret dediſſe manus, vehementiori impetu adverſus utramque eumdem jam creatum Pontificem inſurrexiſſe, qui olim presbyter ſcriptis luculentiſſimis editis eam vehementer exagitavit, quis poterit dubitare? Quis enim presbyter hæreſes profligavit, & ut (S. Auguſtinus de eo teſtatur *b*) hæreticos terruit; jam ipſo inſidentem Petri throno quibus putas ipſum eos verborum appetiiſſe fulminibus? Verum omnia ſapienti conſilio, nec quicquam animi præpropera commotione geſſit, exhibens ſe prius patrem atque paſtorem, quam Judicem. Hac de cauſa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipſum Neſtorium jam anno ſuperiori damnatum ſcripſiſſe litteras, dum ille ageret in monaſterio S. Euprepii apud Antiochiam relegatus, ſi forte in monaſtica tranquillitate ad meliorem ſtatum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum deſipuerat. Non deſpexit morboſam ovem curare paſtor, qui ſciret paſtorem omnium Chriſtum de perdita ove quærenda inſinuaſſe ſermonem & inculcaſſe vivum exemplum. Sed qui prædeceſſoris ipſius Cæleſtini medicamenta contempſit, Sixti quoque medicinam propinatam exhorruit; utpote quod ſecundum divinæ Scripturæ ſententiam (*c*), nemo corrigere valeat, quem Deus deſpexerit. Tantum enim abfuit, ut Neſtorius & Neſtoriani, qui illi penitus inhæſerant, corrigerentur, ut ad calumnias atque probroſa mendacia declinantes, tum ipſius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Neſtorio atque ejus blaſphemiis datas: ſed id anno ſequenti poſt pacem inter Joannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compoſitam: noſque de his ſuo loco acturi ſumus.

(*b*) Aug. epiſt. 105.

Sixtus quærit curare Neſtorium.

(*c*) Eccl. 7.

XL. Cæterum illud conſtat ex litteris ſancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Epiſcopum datis, & aliis, ipſum Sixtum, ſimulac regimen Apoſtolicæ ſedis eſt conſecutus, nihil antiquius habuiſſe & magis in votis, quam quæ a ſacroſancto Concilio œcumenico Epheſino decreta fuiſſent, ſtabili firmitate conſolidare: quamobrem ſtatim eadem rata habuit, & Pontificio adjecto decreto firmavit: quippe qui acerrimo ſtudio Neſtorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuiſſe progenitos, ſuperius demonſtratum eſt) olim cum presbyter eſſet, fuerat inſectatus, cum in ſocietatem criminis calumnioſe ab adverſariis inductus eſſet, ut ex litteris ſancti Auguſtini (*d*) ad ipſum ſcriptis apparet: ſed de his ſuo loco dictum. Qui igitur ſuper eminentiſſimum thronum evectus eſt ſummus Pontifex Sixtus, haud ſatis ſibi viſum eſt Epheſinum confirmaſſe Concilium: ſed quod ſciret Petri muneris eſſe, fratres confirmare, atque collapſos erigere, in hoc ipſum totus incubuit, ut qui reſtiterant Epheſinis Actis Orientales Epiſcopi, eoſdem Catholicæ fidei redderet obſequentes.

(*d*) Aug. ep. 104. 105.

XLI. De Sixti epiſtola ad Joannem Antiochenum Epiſcopum adverſus novitates.

Sic ergo qui ad Neſtorium condemnatum ſcripſit, ſi quo pacto eum ad pœnitentiam provocaret; curam reliquorum gerens ad ejuſdem primarium fautorem Joannem Antiochenum Epiſcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinenſis, ex eademque epiſtola ejuſmodi fragmentum recitat, quo demonſtret Romanos Pontifices fuiſſe antiquitatis Ec-

PAGIUS

modo collocata; ait enim, poſt *Cæleſtinum* Sedem vacaſſe dies XXI. in quo indubitatum eſt eum falli. Quare cum *Sixtus III.* natione Romanus die viceſima quarta menſis Julii in quam Dominica cadebat, conſecratus fuerit, Sedes dies tantum quinque aut ad ſummum ſex vacavit.

VII. *Conatur Sixtus Neſtorium ab hæreſi revocare.*

A num. XXXIX. ad LXXXV. *Sixtus*, ubi ad Apoſtolicum culmen evectus eſt, nihil prætermiſit, ut *Neſtorium* ad damnationem ſuæ hæreſeos perduceret. Gennadius enim lib. de Script. cap. LIV. inquit: *Similiter etiam Sixtus ſucceſſor Cæleſtini pro eadem re, & ad ipſum Neſtorium, & ad Orientis Epiſcopos adverſus errorem ejus ſuccidendum ſententias direxit*. Id magis explicat ipſemet Sixtus in literis ad Joannem Antiochenum anno ſequenti datis, & a Baronio ibidem num. XVII. recitatis, in quibus ſcribit: *Credo ad dilectionem tuam rerum curſus & ordo pertulerit, qualiter ei* (ſc. Neſtorio) *voluimus, noſtra admonitione ſuccurrere, retinuimus in præceps euntem*, &c. quantum vero Sixtus pro pace Eccleſiarum Orientalium concilianda laboraverit ex dicendis manifeſtum fiet. In eamdem rem omnem operam ſuam contulit Theodoſius, ut mox oſtendo.

Cyrilli Oratio de Nativitate Joannis Baptiſtæ.

Baronius num. LXXIII. refert partem homiliæ Sancti Cyrilli, dictæ *in Nativitate Joannis Baptiſtæ, Pharmuti vigeſima octava, Indictione prima*, quam diem cum XXIX. Aprilis noſtri concurrere aſſerit. Verum ex Kalendario a nobis exhibito liquet, eum Pharmuti diem incidere in XXIII. menſis Aprilis; cumque Indictio prima Kalendis Septembris hujus Chriſti anni exordiatur, ea Oratio anno ſequenti a Cyrillo habita.

VIII. *Theodoſius Paci Eccleſiæ totus intentus.*

Liberatus narrata Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ordinatione, ait: *Poſt paululum vero videns Imperator Cyrilli & Joannis permanſiſſe diſcordiam, intolerabilem judicabat eorum diſſentionem, & vocans tunc ad ſe Maximianum Epiſcopum, & alios plurimos tunc Conſtantinopoli repertos Epiſcopos, quomodo tolleretur Eccleſia-*

Eccleſiaſticæ tenaciſſimos, & novitatis hoſtes infeſtiſſimos; ait enim (*a*): *Quæ omnia licet cumulate abundeque ſufficerent ad profanas novitates obruendas: tamen ne quid deeſſe tantæ plenitudini videretur, ad poſtremum adjecimus geminam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem, unam ſcilicet ſancti Papæ Sixti qui nunc Romanam Eccleſiam venerandus illuſtrat, alteram præceſſoris ſui beatæ memoriæ Papæ Cæleſtini, quem hic quoque interponere, neceſſarium judicavimus. Ait itaque Papa Sixtus in epiſtola, quam de cauſa Neſtorii Antiocheno miſit Epiſcopo: Ergo (inquit) quia, ſicut ait Apoſtolus, fides una eſt, quæ evidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, proſequitur, & ait: Nihil ultra (inquit) liceat novitati: quia nihil addi convenit vetuſtati. Perſpicua majorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apoſtolicæ: ut majorum credulitatem perſpicuitatis lumine ornaret, novas vere profanitates cœni permixtione deſcriberet.* Hæc ex epiſtola Sixti ad Joannem Antiochenum Vincentius, quam reddituri ſumus inferius.

(*a*) *Vincent. Lirin. adv. hæreſ. cap. ult.*

XLII. Theodoſius Imper. laborat pro pace Orientalis Eccleſiæ.

At non Sixtus tantum, ſed & Theodoſius Imperator hoc eodem anno, & vivente adhuc Cæleſtino Romano Pontifice apud Joannem Antiochenum Epiſcopum naviter egit, ut damnaret Neſtorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemque inter omnes Orientale Eccleſias conciliaret. Uſuſque ad hoc conſilio Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani, & aliorum Epiſcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant, illud in primis (quod aliter res tranſigi non poſſet) ex ſententia eorumdem decrevit, ut tum Joannem ipſe, tum Cyrillum, utriuſque videlicet partis auctores, Nicomediam convocaret, haud permiſſurus eos inde diſcedere, niſi iiſdem inter ſe mutuo ad concordiam priſtinam reſtitutis. Ad hujus legationis obeundam provinciam delectus eſt vir integer piuſque Ariſtolaus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam miſit cum litteris ad Joannem ejus civitatis Epiſcopum, addens alias ad Acacium Epiſcopum Berœenſem, & Simeonem Stylitam anachoretam, virum ſanctiſſimum, quos voluit apud eumdem Joannem ſequeſtres pacis accedere: Epiſtola autem ab eodem Theodoſio Imperatore ad Joannem Antiochenum ſcripta ſic ſe habet (*b*):

(*b*) *Apud Conc. Eph. edit. Velt. to. 5. c. 3.*

XLIII. Epiſtola Theodoſii Imper. ad Joannem Antiochenum Epiſ.

Animi noſtri ſcopus, collapſæ pacis redintegratio eſt, quam vos juxta vitæ veſtræ inſtitutum profitemini, cæteroſque omnes (utpote charitatis cauſa ad ſacerdotium etiam adſcripti) docere numquam deſinitis. Quia ergo hanc, unde minime decebat, turbari contigit: operæpretium viſum eſt ad id vos urgere, ad quod alios univerſos, ſiquidem admonerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim deteſtanda, planeque inexpectata noſtris hiſce temporibus accidit, nempe ſacerdotum veram religionem profitentium diſcordia, & ea quidem tanta, ut omnem narrationis modum excedat. Enimvero cum ſpes erat, fore, ut omnis omnino contentio vel ad minimam uſque ſuſpicionem e medio faceſſeret, perfectæque unionis fructus exurgeret; tum demum gravia illa diſſidiorum tumultuantiumque incendia exarſerunt: qua de cauſa vehemens ægritudinis, juſtique doloris occaſio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Eccleſiaſticæ pacis doctores, ipſos concordiæ fontes eo diſcordiarum prolapſos, ut talibus indigeant qui ſuo hortatu ad id eos impellant, quod pro officii ſui munere ultro præſtare obligantur.

XLIV. Jubetur Joan. anathematizare Neſtorium & ejus hæreſim.

Quapropter hujus tanti mali exitum inde invenire ſperantes, unde originem traxit: enixe ac diligenter, ut primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentionis vitium latius ſerpat: ſanctiſſimo celebris civitatis hujus Epiſcopo Ma-

PAGIUS

ſiarum diſſenſio, cogitabat. At illi dixerunt, quia non aliter hoc fieri poſſit, niſi prius iretur, & præferretur unius fidei vinculum, & Joannes Antiochenus Epiſcopus anathematizaret Neſtorium, & improba ejus dogmata. Et gaviſo valde ſuper hoc Imperatore, miſſus eſt hoc ipſum agere Ariſtolaus Tribunus, Sacram Principis deferens Joanni & Cyrillo, in qua comminatus eſt utrique Nicomediam exilium, niſi pacem haberent ad invicem. Fuit hæc ſecunda Synodus Conſtantinopolitana a Maximiano celebrata, ſeu, ut alii Liberatum interpretantur, conſultatio Epiſcoporum in Palatio coram Imperatore, de ratione pacis Eccleſiarum conſtituendæ. Adeo autem Imperator a diſſenſione, qua Eccleſia Orientalis tunc lacerabatur, abhorrebat, ut ad ſanctum Symeonem Styliten ſcripſerit: *Contentio & diſcordia adeo nos conturbat, ut hanc exiſtimemus præcipuam omnium noſtrarum calamitatum eſſe cauſam, & confidamus regni noſtri res ex voluntate benignitatis Dei eſſe proceſſuras, ſi res Eccleſiæ, & orthodoxæ ſidei membra conjuncta copulataque fuerint*, ut legitur in ejus ad Symeonem Styliten Epiſtola apud Baronium num. L. Scripſit & ad ſanctum Symeonem *Ariſtolaus*, ut videre eſt in Synodico laudato cap. LII. aitque ſperare ſe pacem ſancitum iri, *confidentes de tuæ orationibus Sanctitatis, & inſtantia atque hortationibus ad eos, qui fundare hanc poterunt, & redintegrare diſciſſam.*

IX. *Joannes Antiochenus Synodum celebrat, ut ſuos ad pacem adducat.*

Acceptis Joannes Antiochenus Imperatoris mandatis Concilium apud *Antiochiam* coegit, ut legitur in Collectione Concil. Garnerius tamen Tom. II. Oper. M. Mercatoris pag. 274. referens Excerpta Mercatoris ex Epiſtolis & libris quinque Theodoreti, in quibus Mercator de Theodoreto ait: *Aliam quoque ſcripſit ad Andream Samoſatenum Epiſcopum, lectis Sancti Cyrilli Pontificis Alexandrini literis a Berœa directis,* aſſerit inde non obſcure confici Synodum, quæ a Joan-

Maximiano, cæteriſque omnibus qui in ea comperiuntur ſanctiſſimis Epiſcopis, & univerſo denique illorum clero ad nos aſcitis, ſedula conſultatione inquiſivimus, ex quibuſnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum ante bene unita, infelicis caſus interventu, miſere jam nunc divulſa cernuntur, denuo conglutinari: voſque, hoc eſt, tu, & Cyrillus religioſiſſimus Alexandriæ Epiſcopus, inter vos coeuntes, omni ſimultate, moleſtaque contentione, quæ inter vos exarſit, depoſita, ad priſtinam rurſus concordiam adduci poſſetis. Prædicti autem Epiſcopi reſponderunt: ſi Neſtorii depoſitioni ſubſcriberes, illiuſque doctrinam anathematizares, fore ut omnis altercationis materia mox e medio tolleretur; Cyrilluſque ſanctiſſimus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus cum ſuis, tum Cæleſtinus quoque nobiliſſimæ civitatis Romanæ Epiſcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot ubique ſunt Orthodoxæ fidei ſacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cætera vero, ſi quæ forte eſſent, quæ emendationem deſiderarent; ea a vobis ipſis privatim vel in commune conſultantibus, facili negotio, recte expediri poſſe.

XLV. Curat Theodoſius pacem Orientalis Eccleſiæ.

Cum itaque unum hoc noſtrum eſſe ſtudium & conſilium non ignores, quo pax certa & firma, omni prorſus contentione & æmulatione quæ accidit ſedata, ſublataque ſanctiſſimis orbis Eccleſiis, quæ Orthodoxam fidem profitentur, cæteriſque omnibus ſubditis noſtris integre cum Dei auxilio reſtituatur: omnibus poſthabitis, ad Nicomediæ civitatem ſumma cum celeritate venire matures; nec ullum omnino Epiſcoporum tecum adducas, ſed pauculos tantum clericos, qui ſanctitati tuæ famulentur: cæteris inquam omnibus ſepoſitis feſtina huc citra ullam dilationem accedere: certo tibi perſuaſum habens, Cyrillo ſanctiſſimo Epiſcopo per majeſtatis noſtræ litteras mandatum eſſe, ut ipſe quoque eadem animi promptitudine ad eumdem locum accurrat; additumque nullum ad nos acceſſum prius habiturum quam inter vos conveneritis, omnemque mutuam inimicitiam penitus exueritis, & per propriam concordiam, communeque omnium votum ſtabilem inter vos pacem conſtitueritis. Atque hoc ipſum & tuæ quoque reverentiæ denunciatum volo. Etenim cum ſitis viri adeo celebres, minime decet vos vel bona pacis, vel mala diſcordiæ ignorare.

XLVI. Urget Joannem Theodoſius Imp. ad pacem Eccleſiæ.

Interea vero ad noſtram præſentiam non admittemini, antequam ea omnia correcta emendataque fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix poſſumus: dum ſtudioſa pacis concordiæque & mutuæ inter vos amicitiæ conventio interceſſerit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorſus quorumcumque Epiſcoporum aut ordinatio aut exauctoratio tentabitur: ſed ſi quid interim hujuſmodi uſus poſtulaverit, hoc totum tranquillæ pacificæque Eccleſiæ Catholicæ conſtitutioni reſervetur: præſertim cum religioſiſſimi clerici ad divina myſteria tantiſper ſufficere queant, donec perfecta aliqua unio conſequatur. Hæc hactenus a me dicta ſint. Nec dubitamus, ſi ſinceram immotamque atque Eccleſiaſtico ſtatu dignam animi noſtri ſententiam diligenter ac pie expenderis, quin totis animi viribus, totaque mentis virtute ad hoc incumbiturus ſis, ut ea omnia quæ a noſtra pietate Orthodoxæ fidei, ſanctarumque Eccleſiarum uniendarum cauſa ſancita & ordinata ſunt, tempeſtive conficiantur: ſed neque ullum quoque ejus rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut injuriarum condemnationem recuſaturus. Quod ſi vero (quod non credimus) noſtræ huic conſcientiæ, juſtoque animi noſtri propoſito, privato judicio, humanæque alicujus perturbationis impulſu, aliquando obniti inſtitueris, noſtraque decreta floccifeceris; non dubitet ſanctitas tua, ſe obedientiæ & promptitudinis, quæ ſanctæ Dei Eccleſiæ concorditer conſtituendæ jure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum eſſe. Hactenus Theodoſii ad Joannem Epiſcopum Antiochenum epiſtola. Sed præter has litteras alias ſecretiores dediſſe per eumdem Ariſtolaum ad ipſum Joannem, ut damnaret Neſtorium, & in omnibus Cyrillo aſſen-

PAGIUS Joanne Antiocheno, dum pacis negotium tractaretur, habita ſcribitur apud Acacium, *Berœæ*, non vero *Antiochiæ*, ut communiter traditur, celebratam fuiſſe. Verum Lupus in Scholiis ad Caput LIII. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, oſtendit, eum hac in re varie lapſum, Synodumque partim Antiochiæ, partim Berœæ habitam; id enim diſerte ſcribit Sanctus Cyrillus ad Acacium Militinenſem Epiſcopum: *Orientales Epiſcopi apud Berœenſem Acacium congreſſi, ſcribi ad me curarunt conventionis modum, niſi eo modo, quem ipſi præſcriberent, fieri non debere.* Nempe Acacius annos centum & decem natus itineri ſe ſe committere non poterat, nec ad Patriarchales Synodos accedere; ideoque Patriarcha ad ipſum veniebat. Notanda enim ſunt verba hæc: *Scribi ad me curarunt.* Decipitur ſecundo Garnerius, quod Theodoretum huic pacificatoriæ Synodo non interfuiſſe dicat; Synodicon enim adverſus Tragœdiam Irenæi teſtatur, Theodoretum huic Synodo adfuiſſe. Imo cap. LIV. refertur Epiſtola Alexandri, Andreæ, & Theodoreti Epiſcoporum ad Helladium Tarſenſem Epiſcopum ex ipſo Concilio data, in qua legitur: *Intravimus Antiochiam convocati, & invenimus per divinam gratiam vera non eſſe, quæ fuerant diffamata; & inimicorum veritatis ſuperfluam verboſitatem, & araneis ſimilem. Habentes igitur de his, quæ ſunt agenda Concilium, & intuentes, quia ſalva pietate etiam de pace opor-*

ſentiretur, teſtatur Cyrillus in epiſtola ad Dynatum (*a*), quam inferius reddituri ſumus.

(*a*) *Cyrill. ep. 33.*

XLVII. Scripſit inſuper (ut dictum eſt) Imperator ad Acacium Berœenſem Antiſtitem, qui totius Orientalium machinationis conſultor præ ſenii gravitate & rerum agendarum uſu atque peritia habebatur, & ad alios coepiſcopos & anachoretas, quæ ſic ſe habent (*b*):

(*b*) *Extant apud Conc. Epheſ. edit. Pelt. t. 5. c. 10.*

Epiſtola Theodoſii ad Acacium & alios.

Nihil omnino eorum omnium a nobis eſt prætermiſſum, quæ religionis Chriſtianæ cauſa noſtro ſtudio effici debuerant. Atque hoc ipſum ſanctitas veſtra cum a Joanne piiſſimo Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopo, tum a cæteris quoque ſanctis Epiſcopis qui apud illum verſantur, dilucide cognoſcere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quoſdam circa religionis negotium difficultates & controverſiæ, quas quidem eveſtigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verum negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaque ſtat ſententia, ab hoc conciliandæ pacis ſtudio non prius deſiſtere, quam miſericors Deus veſtris intercedentibus precibus, Eccleſiis unionem & pacem reſtituere dignabitur. Decet proinde veſtram ſanctitatem, omni diligentia, ſtudio, ac contentione hæc a Deo depoſcere; voſque probatos Romanæ religionis ſacerdotes eſſe, manifeſto argumento declarare. Hactenus Theodoſius ad Acacium, & alios (ut habet inſcriptio) aliarum provinciarum Epiſcopos & ſolitarios.

XLVIII. Quod vero ad hanc Theodoſii Auguſti epiſtolam ſpectat, velim nomenclaturam obſerves, qua Imperator fidem Catholicam propriori vocabulo, *Romanam religionem* appellat; propriori, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferme hæretici eam apud ſe eſſe profiteantur, haud facile illos diſtingues eo nomine (dum agitur cum ipſis) a veræ pietatis cultoribus; ſecus autem voce illa, *Romanæ religionis*, quæ peculiaris & propria eſt Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Eccleſiæ, iſtud ipſum erat conſtituere quempiam hæreticum atque ſchiſmaticum; ut ex his quæ dicta ſunt ſuperius ex Optato Milevitano, ſancto Auguſtino, ſancto Hieronymo, & aliis veteribus ſatis ſuperque ſæpius demonſtratum eſt. Porro ſicut in Oriente (ut apparet teſtificatione Theodoſii Imperatoris) ejuſmodi vigebat loquendi uſus, ut per *Romanam Religionem* fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantum atque Catholicos, verum etiam penes barbaros, eoſdemque hæreticos ejuſmodi receptam eſſe conſuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Uticenſi & Gregorio Turonenſi, de quibus & ſuis locis continget fieri mentio, manifeſte declarant. Sed ad Theodoſium redeamus, qui etiam ejuſdem argumenti, pro pace ſcilicet inter diffidentes Epiſcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile hujus ſæculi admirandæ ſanctitatis exemplum, de quo & ſuperius mentio facta eſt ejuſmodi litteras dedit (*c*):

Religio Romana eadem Catholica.

(*c*) *Apud Epheſ. Conc. edit. Pelt. to. 5. c. 15.*

XLIX. *Quoniam quidem exploratum habemus, totam reverentiæ tuæ vitam ad Deum eſſe converſam, eaque integritate vixiſſe hactenus, ut divinam erga nos benevolentiam certa quadam fiducia provocare queas, non potuimus in præſenti has ad te litteras non perſcribere, teque etiam atque etiam rogare, ut hoc pacis concordiæque negotium, quod a divina providentia vere dependet, hoc potiſſimum tempore quam maxime promovere ſatagas; diſſidiumque diaboli technis paci recte aliquando radicatæ & conſtitutæ injectum, confeſtim e medio tollere contendas. Id quod tuæ ſanctitatis precibus, ejuſdemque apud illos, qui eam confirmare diſſipatamque reſtituere poſſunt, hortatu impulſuque confiſi, brevi futurum, minime dubitamus. Nam ſi Joannes piiſſimus Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopus, Neſtorii, qui haſce controverſias principio exuſcitavit, depoſitioni ſubſcripſerit, fidemque fecerit ſe novo inſanoque dogmati in poſterum non conſenſurum, neque antea conſenſiſſe umquam: divulſorum membrorum unio denuo ſubſequetur: quippe cum omnes in hoc conveniant, concurrantque: ſi, inquam, Joannes iſtud fecerit, religioſiſſimoque Epiſcopo Cyrillo conſenſerit*

Theodoſii Auguſti epiſtola ad Simeonem Stylitam.

PAGIUS *oporteat cogitare, quaſdam propoſitiones direximus*, &c. Extat quidem in fine Auctarii Operum Theodoreti a Garnerio compoſiti citatum Synodicon; ſed cum poſt Garnerii mortem Auctarium illud in lucem prodierit, exiſtimo eum morte præventum non potuiſſe ex illo Synodico excerpere, quæ ad ſuam Hiſtoriam Neſtorianam, & Vitam Theodoreti a ſe editam illuſtrandam plurimum conferre poterant.

X. Fallitur tertio Garnerius, quando ait, *Theodoretum* impatienter tuliſſe tractari de pace; Epiſtolæ enim citati Synodici oſtendunt, illum pacis cupientiſſimum ac ſtudioſiſſimum fuiſſe. Quarto, quando ſcribit pacis negotium idem fuiſſe quod *Neſtorii* condemnatio: etenim licet hæc inter ſe connexa eſſent, *Theodoretus* tamen ſtuduit illa diſcernere ac ſeparare, ut ex eodem Synodico liquet. Quinto, ait Garnerius, Theodoretum fuiſſe *Cyrillo* ſupra modum infenſum: at erat potius Capitulis Cyrilli, quam perſonæ ejus offenſus. Sexto dicit, quod Synodus in laudata ad Samoſatenſem Andream Epiſtola ſcribatur acta apud Acacium, quod tamen in ea non legitur. Porro Synodum Antiochiæ habitam demonſtrat Alexandri Hieropolitani Metropolitæ Epiſtola ad Theodoretum, quæ eſt C. Sy-

Synodus Joannis Antiochiæ cœpta & Berœæ abſoluta.

ſerit, quemadmodum Occidentales, & Conſtantinopolitani, reliquique omnes terrarum orbis Epiſcopi cum eo conſentiunt; quæ quondam fuerant conjuncta, Dei benignitate rurſum coaleſcent. Hanc namque moleſtiam, turbamque ſupervacanea, parumque utilis, immo vero noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem ſi per veſtras preces exploſa, proculque ab animis noſtris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, divinamque defenſionem (uti ſperamus) nobis reſtituet. Nam contentio hæc & diſcordia adeo nos conturbat, ut exiſtimemus primam præcipuamque omnium noſtrarum calamitatum occaſionem vel hanc unam præbuiſſe.

L. *Confidimus autem, regni noſtri res conſilio benignitatis & humanitatis Dei eſſe proceſſuras, Eccleſiæ & Orthodoxæ fidei membris veſtro hoc egregio facto conjunctis. Certa igitur pulcherrimum certamen, ut ſuperes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria ſummis viribus parta: quam adeptus te ipſum ſecutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Conſuetis orationibus, quæſo, noſtrum Imperium, quique ei parent, ſine intermiſſione Deo commenda; ut nobis, quorum omnis cura (quemadmodum convenit) in pace religionis ipſius potiſſimum verſatur, copioſa bona ab ipſius poteſtate ſuppeditentur.* Hactenus Theodoſii Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

LI. Simeon Eccleſiæ proficuus. Verum ſic comparatus magnus ille Simeon erat, ut licet ſuper columnam in ſolitudine poſitus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Eccleſiæ Dei minime abjecerit: zelo enim pietatis exæſtuans; nullam prætermiſit aliquando occaſionem illi conſulendi: cujus rei cauſa etiam cum opus eſſet, ſcriberet ad Imperatorem, ab eodemque viciſſim ſoleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipſo agens, hæc inter alia (*a*): *Hæc quidem omnia faciebat, neque ſanctarum Scripturarum curam abiicit & providentiam: aliquando quidem pugnans adverſus Gentilium impietatem, aliquando frangens Judæorum audaciam, aliquando autem fugans, & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his ſcribens ad Imperatorem, aliquando Præſides & magiſtratus ad divinum incitans zelum, aliquando etiam ipſis Eccleſiarum paſtoribus majorem gregis curam gerere præcipiens.* Hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregiſſe Judæorum procaciam, dum ſcriberet adverſus eos ad Imperatorem; illud plane in mente habuiſſe viſus eſt, quod de eodem Evagrius narrat his verbis (*b*): *Virtus porro divinæ gratiæ tam penitus in iſtius inſedit animo, ut ad Imperatorem Theodoſium per legem jubentem ut Judæis Antiochiam incolentibus ipſorum ſynagogæ, quas ante Chriſtiani ab illis abſtuliſſent redderentur, adeo libere ſcripſerit, adeoque acriter propterea eum increparit (ſolum namque ſuum Imperatorem Deum veritus eſt) ut Imperator Theodoſius, quo Chriſtianorum ſatisfaceret voluntati, ſua mandata revocaret; Præfectumque qui ipſum de Judæorum ſynagogis reddendis docuerat, abdicaret magiſtratu; atque ſanctiſſimum atque cæleſtem oraret martyrem, uti nominatim pro ipſo Deum obſecraret, obteſtareturque, atque ſua ipſum impertiret benedictione.* Hæc Evagrius.

(*a*) Theod. Vit. SS. Patr. c. 26.

(*b*) Evagr. l. 1. c. 13.

LII. Celebre nomen Simeonis omnibus innotuit. Porro magni hujus Simeonis nomen ob ejus mirificas virtutes, ingentiaque miracula, non in Oriente ſolum, ubi degebat, ſed in Occidente fuiſſe percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, ſignificant (*c*): *Cum ergo pervolaret fama in omnes regiones; concurrebant omnes non ſolum vicini, ſed qui etiam multorum dierum itinere aberant:* pro expoſcendis ab eo diverſis (prout quiſque opus haberet pro ſe, vel pro ſuis) divinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: *Sic autem omnibus undique advenientibus, & per totam viam inſtar fluminis affluentibus, videre eſt pelagus hominum in illo loco conſtitutum, quod fluvios undiquaque excipit. Non ſolum enim confluunt qui noſtram habitant regionem, ſed & Iſmaelitæ, & Perſæ, & Armeni qui ſunt eis ſubjecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis ſunt interiores. Venerunt autem multi quoque qui habitant extrema Occidentis, Hiſpani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod eſt intermedium occupant. De Italia enim ſupervacaneum eſt dicere. Ajunt enim Romæ, quæ eſt longe maxima, eum fuiſſe adeo om-*

(*c*) Theod. Vit. SS. Patr. c. 26.

PAGIUS Synodici: *Tunc*, inquit Alexander, *in Antiochia inter nos locuti ſumus, dicentes quod ſi Cyrillus illam conditionem ſuſceperit, abjeceritque Capitula, pacem fieri convenit.* Ubi palam agit de hac Synodo, indicatque, Patriarcham Joannem prius cum Alexandro ipſo, Meletio Mopſueſtenſi Epiſcopo ac Theodori ſucceſſore, Andrea Samoſatenſi Epiſcopo, ac Theodoreto ſacram Principis juſſionem diſcuſſiſſe, & certam de ejus executione formam concepiſſe, & tunc cum iſtis tranſiiſſe Berœam omnia communicaturum *Acacio*, qui eam formam approbavit, indeque ſolo ſuo nomine ad Cyrillum ſcripſit. Hinc & *Cyrillus* non iſti Synodo, ſed ſoli *Acacio* reſcripſit, literaſque non Antiochiam, ſed *Berœam* direxit. Hæc Cyrilli Epiſtola quinquageſima ſexta eſt citati Synodici. Eam Acacius mox *Joanni*, is aliis ſibi fidis Epiſcopis communicavit; & de ipſis a ſe diſcuſſis Theodoretus ſcripſit ad Andream Epiſtolam, quam M. Mercator nobis conſervavit. Hinc Mercator dicit, ipſum ſcripſiſſe, *lectis S. Cyrilli literis a Berœa directis*. Quare recte aſſerit Lupus, hanc Synodum fuiſſe Antiochenam & Berœenſem, Antiochiæ cœptam, & Be-

omnium ſermone celebratum, ut in officinarum omnium veſtibulis & porticibus ei parvas poſuerint imagines, hinc ſibi præſidium & tutelam parantes. Hæc Theodoretus ejuſdem provinciæ accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, ſcripſitque dum fierent, ipſo magno Simeone adhuc ſuperſtite. Sed cum alio tendat orationis curſus, apud hunc diutius immorari minime datur: conveniemus eum ſæpe inferius. Modo autem de Joanne Antiocheno Epiſcopo, ad quem Theodoſius ſcripſit, cœptam proſequamur orationem.

LIII. Hic quidem etſi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conſperſus eſt ex conſuetudine atque defenſione Neſtorii: deterius vero fœdatus, cum in ſuſpicionem adductus eſt initæ cum eo occultæ ſocietatis, dum damnationi Neſtorii in Concilio œcumenico Epheſino proclamatæ, non tantum non adduci potuit ut ſubſcriberet, ſed eidem ſemper mirum in modum eſt pertinacius refragatus: cujus rei cauſa factum eſt, ut complurium ſanctorum virorum animi in eum juſte commoti fuerint. Ad hæc namque ſpectant quæ Cyrillus monachus in rebus geſtis S. Euthymii, quas poſteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho ejuſdem Joannis Epiſcopi Antiocheni ex ſorore nepote narrat verbis iſtis: *Is autem (Euthymius ſcilicet) cum & alia didiciſſet ex iis quæ facta fuerant ab Epiſcopis Orientis, & quod Joannes qui præerat Antiochiæ, cum eſſet Orthodoxus, inductus eſſet, ut eadem ſentiret quæ Neſtorius: fuit gravi triſtitia cor ejus ſauciatum. Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos conſobrinus: rogavit itaque Euthymium, ut ei permitteretur ire Antiochiam, ut avunculum ſuum, qui ſupplantatus fuerat, reſtitueret, & jam veluti jacentem erigeret. Ille autem cum prævidiſſet non futurum illuc tutum adventum, ſed ei potius inutilem & minime conducibilem: Nequaquam (inquit) o fili: non oportet te a Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præſentia: ſed etſi paululum a recta fide declinavit: Deus autem, qui novit cor illius recte ſe habere, ipſe illum convertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, o fili, ſi quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuo manſeris; perficies, & gloriam adipiſceris, veram inquam gloriam, & quæ ex Deo eſt, quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & tolerantiæ contemptis cogitationibus, a Laura tentabis diſcedere: obtinebis quidem adminiſtrationem, quem tuus habet avunculus: ſed eam tibi rurſus auferent mali homines & præſtigiatores, cum ab illius prius ſeductus fueris ignoratione. Et hæc quidem qui eſt in ſanctis, Euthymius. Domnus autem, cum hæc mandata non multum curaſſet, proficiſcitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit ſancto, & nec ei ullo modo ſuum ſignificavit receſſum. Cum illic fuiſſet, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum ſunt ſortita. Illeque poſtea magna ductus pœnitentia, quod non obediſſet, ad ipſum revertitur, gravi dolore viſceribus cruciatus & acerbe deplorans.* Hæc Cyrillus. De ipſo autem Domno plura ſuo loco inferius.

De S. Euthymio & Domno miſerantibus caſum Joannis.

At quid, litteris a Theodoſio Imperatore acceptis una cum Ariſtolai legatione, Joannes? Vocatis Syriæ in unum Epiſcopis, illis videlicet, quibus hactenus adverſus Cyrillum & alios Epheſi congregatos uſus fuerat comminiſtris, convenit una cum illis etiam Acacius Berœenſis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum oſtendunt) initque cum eis conſilium, ut quid opus facto eſſet, decernerent. Ne autem ad dicendam cauſam Nicomediam proficiſci Joannes ex mandato Theodoſii cogeretur, illud inter eos conſultius deliberatur, ratam habendam eſſe damnationem hæreſis Neſtorianæ una cum ipſo Neſtorio, ſicut Theodoſius ſuis litteris admonuerat faciendum; ſicque redintegrandam eſſe communicationem cum Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino, omnique ſimul Eccleſia Catholica, a qua hactenus ſchiſmate præciſus eſſet. Quæ omnia Ariſtolaus legatus a Theodoſio miſſus rata habens, nul- LIV.

Jo. Antiochenus una cum ſuis Synodum habet.

PAGIUS

& Berœæ abſolutam, quod poſtea faſſus eſt idem Garnerius in Diſſert. II. de Conciliis in cauſa Neſtorii habitis, quando de hac Synodo locutus eſt.

XI. Baronius num. LIV. & ſeqq. recitat Epiſtolam ad Sixtum Papam, a Joanne Antiocheno datam, poſtquam in Synodo Antiochena aſſenſus eſt damnationi Neſtorii, & Maximiani ordinationi, & Eccleſiarum pax ſancita fuit; ſed perperam dicit, eam ad Sixtum tantum datam. In Concilio enim Epheſino Græce & Latine edito a Labbeo Tom. III. Concil. pag. 1088. refertur ea Epiſtola, cujus hoc initium eſt, uti apud Baronium, *præcipuum eorum ſtudium*, &c. epigraphe vero: *Sanctiſſimis Deoque dilectiſſimis Fratribus & Comminiſtris, Sixto, Cyrillo, & Maximiano; Joannes, & reliqui omnes, qui mecum ſunt, in Domino ſalutem.* Quare hæc Epiſtola ſcripta tribus Patriarchis, non tamen Juvenali Patriarchæ Hieroſolymitano, quia Joannes ob tres Palæſtinas a Juvenali averſus erat. Addit Baronius, ſe loco ſuo dicturum quæ *Sixtus* Papa ad Joannem reſcripſerit, quia ſcilicet autumabat, literas Sixti ad Joannem anno CCCCXXXIII. num. XVII. & ſeqq. a ſe recitatas reſponſum eſſe ad Epiſtolam laudatam; cujus initium, *præcipuum eorum ſtudium, &c.* Verum literæ illæ Sixti ad nos non pervenere, ut liquet ex iis quas Baronius pro illis ſumebat. In illis enim Sixtus ait: *Exordium tuo ſermonis gratus accipio*

Epiſtola Synodica Joannis directa Sixto, Cyrillo, & Maximiano.

nullum amplius de proficiſcendo Nicomediam Joanni negotium faceſſivit; utpote qui hac via concordiam inter diſſidentes Epiſcopos conciliandam fore conſpiceret. Joannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Neſtorii & ejus hæreſi Synodalem dedit epiſtolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putavit, ut paulo inferius dicturi ſumus. Epiſtola autem ad Sixtum Papam a Joanne tunc ſcripta ſic ſe habet (*a*): [1]

(*a*) *Apud Act. Conc. Eph. edit. Pclt. to. 5. c. 17.*

LV. Joannis epiſtola ad Sixtum Rom. Pontif.

Præcipuum eorum ſtudium, qui ſacerdotio funguntur, divinumque iſtud Epiſcopatus miniſterium a Chriſto omnium Salvatore ſortiti ſunt, primariuſque eorumdem ſcopus hic eſſe debet, nempe ut in fide recta excellant, eamque populum ſibi concreditum fideliter doceant. Cum itaque res ita habeat, anno proxime lapſo, ſacra Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus, juxta religioſiſſimorum Chriſtique amantium Imperatorum noſtrorum decretum in Epheſiorum metropoli profligandæ Neſtorianæ hæreſis cauſa convenit: confeſſuque una cum beatæ memoriæ Cæleſtini Romanæ Eccleſiæ quondam Epiſcopi legatis fideique vindicibus celebrato, prædictum Neſtorium tamquam profana doctrina utentem, multorumque paſſim ſcandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica graviter errantem, depoſitionis ſententiæ ſubjecit. At vero poſtquam & nos quoque eodem adveniſſemus, remque omnem, ut geſta erat, accepiſſemus, graviter commoti fuimus. Cum ergo ea de cauſa non parva inter nos & Synodum controverſia interceſſiſſet, multaque utrinque & dicta & facta quoque eſſent; ad noſtras tandem Eccleſias & civitates reverſi fuimus; neque quod ad Neſtorii depoſitionem attinebat, Synodi ſententiæ per id tempus ſubſcripſimus.

LVI. *Porro autem cum multis inter ſe diſcordiis Eccleſiæ diſſiderent; unumque illud omnes maxime curare oportere viſum eſſet, ut omni diſſidio e medio ſublato, amice inter ſe iterum congruerent: religioſiſſimi ad hæc Chriſtique amantes Imperatores id ipſum quoque quamprimum fieri vellent, ſevereque juberent, ac celeberrimum Tribunum & Notarium Ariſtolaum ea de cauſa ad nos mitterent, ut omnis mox contentio faceſſeret, ſanctaque ſanctarum Dei Eccleſiarum pax ubique vigeret: placuit & nobis quoque in ſacra Synodi ſententia, quæ Neſtorium depoſuit, acquieſcere, ipſumque pro depoſito habere, ac blaſphemam illius doctrinam anathematizare: eo quod & noſtræ quoque Eccleſiæ perinde ac veſtra ſanctitas, rectam ſemper inculpatamque fidem tenuerint, eamdemque populo aſſidue commendarint, retinendamque prædicarint. Aſſentimur nihilominus & Maximiani ſanctiſſimi pientiſſimique Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Epiſcopis, ſi modo rectam ſinceramque fidem habuerint eamdemque ſervaverint, communicamus.*

Hactenus Joannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epiſtola, communis quidem Epiſcopis omnibus Catholicæ fidei, qua Catholicam Eccleſiarum omnium communionem nanciſcerentur, & qui hactenus ſchiſmate ſciſſi fuiſſent, harum litterarum compagine unirentur. Pervenerunt hæ litteræ Romam anno ſequenti. Quæ vero Sixtus Papa reſcripſerit, ſuo loco dicemus.

Cum Cyrillo autem Alexandrino Epiſcopo, adverſus quem acerbiſſimas inimicitias exercuiſſent, aliter ſibi agendum putarunt Joannes Antiochenus, & alii collegæ Syriæ Epiſcopi; nimirum ut quaſi daturi eſſent ipſi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in ſuſpicionem adducto hæreſis Apollinaris, exige- LVII.

PAGIUS *pio, quia non eſt tibi controverſia perferenda, qui Chriſtum Dominum noſtrum bono humani generis, ita ut natus eſt, confiteris: ſubſequenter Eccleſiæ addis luciferum & ubique lucentem: ſed & nunc vos, imo omnes, qui lucis illius ſignum fronte geſtaſtis, luciferos confitemur*, &c. *Hæc Sanctitatem tuam volumus prædicare, quæ ſcribis.* Hæc dicebat Joannes in ſua ad Sixtum Epiſtola: quod cum non afferat in ea, quam hoc anno ad Sixtum, Cyrillum & Maximianum ſcribit, manifeſtum eſt, eam in qua hæc legebantur, periiſſe, & quam anno ſequenti recitat Baronius non eſſe reſponſum ad illam, quam hic refert.

XII. *Theodoretus pacis Eccleſiæ cupidiſſimus.*

Ex laudata Epiſtola C. Synodici, cui hunc epigraphen Ireneus appoſuit: *Epiſtola Alexandri ad Theodoretum, per quam ſuum tali conditione promiſit adventum, ſi eis per litteras ſatisfieret de his, propter quæ ſatisfactionem nitebatur exigere*, diſcimus primo, Theodoretum Alexandro Hierapolitano Metropolitano ſuo, ut ipſum ad pacem inflecteret, promiſiſſe Cyrillum cogere ad anathematizanda ſua Capitula, a qui-

NOTÆ [1] Quum hæc epiſtola præceſſerit concionem quam Cyrillus die XXVIII. menſis Pharmuti, hoc eſt die XXIII. Aprilis, confirmata jam pace, ad populum habuit, itus, ac reditus, quibus ad pacem perventum eſt, non permittunt, ut hoc citius anno 433. contigerit. Quare Baronii ſententia, quod hæc epiſtola ſcripta ſit e concilio quod Joannes poſt acceptam Theodoſii ſacram Antiochiæ habuit, & quod eandem Cyrilli datam neget, non probatur Couſtantio in Monito prævio ad hanc epiſtolam pag. 1239.

rent Catholicæ fidei confeſſionem, qua ſua capitula tamquam erronea condemnaret. Cum ergo his ſe minime conſenſurum idem Cyrillus ſuis litteris declaraſſet: tunc illud iidem Syri Epiſcopi conſilium inierunt, ut Paulum Epiſcopum Emeſenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui ſi poſſet, ab eo quod petitum antea fuerat, extorqueret; ſin minus Cyrillus acquieſcere vellet, tunc de damnatione Neſtorii, & ejus hæreſis ſcriptas litteras ei redderet: hæc quidem omnia teſtatur ipſe S. Cyrillus in epiſtola his diebus data (a) ad S. Acacium Melitenum Armeniæ Epiſcopum, ſtrenuum (ut dictum eſt anno ſuperiori) Catholicæ fidei pugilem.

Paulus Epiſcopus Emeſenus mittitur ad Cyrillum.

(a) *Apud Conc. Eph. edit. Pelt. tom. 5. c. 7.*

LVIII. Cum autem Paulus Cyrillum conveniſſet, multis eum perſuadere conatus eſt, ſua damnare capitula: & inter alia hoc uſus eſt argumento: *Si ſcriptis a Magno Athanaſio ſtare vellet.* Cumque ſe ab ejus doctrina numquam receſſurum fore ille ſpopondiſſet: protulit Paulus Athanaſii epiſtolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus convinci poſſe. Sed eam ab hæreticis fuiſſe depravatam, habita collatione cum originali ſcripto, quod aſſervabatur in archivo Alexandrino, facile percognitum fuit: unde Paulus ſpe illa omnino fruſtratus eſt: hæc quidem Cyrillus ipſe teſtatur in dicta epiſtola ad Acacium Melitenum. Cum igitur nulla ſpes Paulo reliqua eſſet, ut in ſuam ſententiam Cyrillum perduceret: tunc protulit litteras Joannis Antiocheni, & collegarum ejus, quibus pax omnino conciliari poſſet: ipſæ autem ſic ſe habent (b):

(b) *Apud Act. Eph. edit. Pelt. to. 5. c. 5. item apud Cyril. ep. 38. ad Dynatum fit mentio ejuſdem.*

LIX. Epiſtola Jo. Antiocheni ad Cyrillum Alexandr. pro pace.

Religioſiſſimorum Imperatorum noſtrorum edicto, Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus ad Epheſiorum metropolim, cum Eccleſiaſticarum rerum, & controverſiarum, tum rectæ quoque fidei cauſa dudum convenire juſſa eſt. Cum autem ad prædictam Civitatem perveniſſemus, ac citra mutuum colloquium inde rurſus abiiſſemus (nullum autem eſt operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquii cauſas inquirere) accidit, ut Eccleſiæ in graves diſcordias inciderent. Quando omnes ergo id maxime curare oportet, ut omni animorum diſſenſione, contentioneque e medio ſublata, Chriſti Eccleſiæ denuo conſocientur; ipſique religioſiſſimi ac Chriſti amantiſſimi Reges, hoc ipſum ut fiat, ſerio mandent; ejuſque rei gratia dominum meum præclariſſimum, apprimeque conſpicuum Tribunum Ariſtolaum huc amaadarint, ac graves præterea una cum illo litteras miſerint, quæ quamprimum nos convenire jubent, quo ſcandala omnia e medio tollantur, omniſque perturbatio, & offenſio conſopiatur.

Nos piis illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum noſtrum, Deo per omnia dilectiſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum Paulum ad ſanctitatem tuam mittendum duximus: quod conſilium ſanctiſſimo piiſſimoque patri noſtro Acacio, cæteriſque qui nobiſcum erant, Deo dilectiſſimis Epiſcopis probatus fuit. Fecimus hoc autem majoris ſecuritatis compendiique cauſa; eo nimirum, quod alia commodiori ratione quæ a religioſiſſimis Imperatoribus noſtris ſancita ſunt, perficere, nobis in unum convenientibus, integrum non fuerit. Mandavimus autem illi, ut perſonam noſtram ſuſtinemus pro nobis ea tractet, unaque vobiſcum conſtituat, quæ ad pacem faciunt: id quod hujus legationis præcipuum caput eſt: ſimulque pietati tuæ exhibeat expoſitionem de Domini noſtri Jeſu Chriſti incarnatione concorditer a nobis editam; quam proinde pietati tuæ per prædictum piiſſimum virum miſimus. LX.

De Virgine itaque Deipara quomodo ſentiamus & loquamur, deque unigeniti Filii Dei incarnatione, dicemus breviter, non ut iis aliquid addamus, quæ ab ini- LXI.

PAGIUS

a quibus adeo alienus erat *Alexander*, ut ſine hoc anathemate nequidem pacis nomen audire vellet. Hinc *Alexander* reſpondet, hanc executionem jam eſſe ſeram, imo & ridiculam; cum *Cyrillus Neſtorium* propter contrarium Capitulis dogma condemnaſſet ut hæreticum, ridetque *Theodoretum*, quod crederet, *Cyrillum* eſſe correctum. Secundo diſcimus, quædam acta ac decreta Antiochenæ Synodi. Dicit enim *Alexander*, in ea ſtatutum fuiſſe, ut pax admitteretur, dummodo Cyrillus ſua Capitula repudiaret. Quare iſta Synodus a prioribus actis plurimum receſſit: ipſe enim cum cæteris factioſis Legatis *Joannes Antiochenus* Chalcedone, etiam coram ipſo Principe frequenter jurarat, *Cyrillum* a ſe tractandum uti hæreſiarcham; ideoque etiam ſi ſua anathematizaret Capitula, non recipiendum, niſi in laicam communionem. Hic vero parati ſunt ipſum recipere ut Epiſcopum. Secundo, *Alexander* affirmat, Antiochenam Synodum ſolum iſtud anathema a Cyrillo exegiſſe; de *Neſtorii* vero damnatione nullam feciſſe mentionem. Hæc Lupus in Notis ad eam Epiſtolam, qui ex variis aliis ejuſdem Synodici hanc Synodum Antiochenam pluribus hactenus ignoratis, in quibus immorari non poſſumus, illuſtrat.

XIII. *Confeſſio fidei non a Joanne ſed a Cyrillo edita.*

Orientales, cum cernerent omnes ſuas machinas infringi, paruerunt tandem Imperatoris juſſis, impetraruntque a *Cyrillo* omnino in pacem propenſo, ut pars quælibet fidei ſuæ expoſitionem ſcripto daret, & de duodecim capitulis ſileretur. Itaque Joannes *Paulum Emeſenum* Alexandriam miſit cum litteris ad Cyrillum, recitatis a Baronio num. LIX. & ſeqq. Continent illæ profeſſionem fidei, quam etiam ſanctus Cyrillus inſeruit ſuis ad Joannem literis, quarum initium, *Lætentur Cœli*, ut videre eſt apud Baronium num. LXXVIII. Porro ea Confeſſio, non a Cyrillo, ut vult Baronius num. LXIII.

Fidei Catholicæ profeſſio miſſa ad Cyrillum a Joanne.

initio ex divinis litteris, ſanctorumque Patrum traditione hauſimus, ſed ut fidei noſtræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (ut modo ajebamus) fidei in Nicæa a ſanctis Patribus expoſitæ adjicientes. Illa namque (ut alibi a nobis indicatum eſt) ad omnem pietatis cognitionem, omniſque hæreticæ pravitatis depulſionem abunde ſat eſt. Sed nec illa quoque quæ captum noſtrum excedunt, temere hic ingeremus, ſed propriæ infirmitatis confeſſione excludentes eos qui adoriri nos velint in his, in quibus conſideramus, quæ ſupra humanum captum ſunt. Habet vero noſtra expoſitio in hunc modum:

LXII. De Maria Deipara, & de duabus in Chriſto naturis.

Confitemur Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unigenitum Dei Filium eſſe, Deum perfectum & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore conſtitutum: Ante ſæcula quidem ex patre ſecundum divinitatem genitum, poſtremis vero temporibus eumdem ipſum propter nos & propter noſtram ſalutem ex Maria Virgine ſecundum humanitatem natum: Eumdem Patri conſubſtantialem ſecundum divinitatem, nobis, item coeſſentialem ſecundum humanitatem: ſi quidem naturarum facta eſt unio; quo fit, ut unum Chriſtum, unum Filium, unum Dominum confiteamur; & ſecundum hunc inconfuſæ unitatis intellectum, ſanctam Virginem Deiparam eſſe profitemur; propterea quod Deus Verbum ex ipſa conceptum, & incarnatum & homo factum eſt, templum que ex illa ſumptum ſibi unierit.

LXIII. Neſtorii, & ejus hæreſis damnatio rata habetur.

Ad Evangelicas porro, Apoſtolicaſque de Domino voces quod attinet; ſcimus graves Theologos alias quidem tamquam ad unam perſonam pertinentes promiſcue accipere, alias vero propter naturarum diverſitatem diviſim uſurpare; & alias quidem, utpote illas quæ in divinitatem conveniunt, ad Chriſti divinitatem; alias vero, nempe humiles, ad ejuſdem humanitatem referre ſolere. Hoc jacto fundamento, placuit nobis; quo omnis tollatur contentio, univerſaliſque ſanctis Dei Eccleſiis per Orbem ſparſis pax reddatur; necnon ſcandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Neſtorium quondam Conſtantinopolitanum Epiſcopum pro depoſito habere; tum profanas illius, pravaſque vocum novitates anathematizare: propterea quod Eccleſiæ Dei, quæ apud nos ſunt, rectam ſanamque fidem obtineant, illamque cuſtodiant, ac populis (quemadmodum, & veſtra quoque ſanctitas facit) fideliter tradant. Conſentimus nihilominus & in ordinationem quoque ſanctiſſimi piiſſimique Maximiani ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopi. Et communicamus tandem univerſis orbis terræ religioſiſſimis Epiſcopis rectam inculpatamque fidem habentibus & retinentibus. Vale domine piiſſime, fraterque ſinceriſſime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge. Hactenus epiſtola Joannis Antiocheni & ſociorum ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas eaſdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum tradit ipſe Cyrillus in epiſtola ad Dynatum, qua & nonnulla ſecretiora inter ipſos fuiſſe tranſacta docet, nimirum fidei confeſſionem, quam Joannes & Orientales profeſſi ſunt, præmiſſam antea ad illos fuiſſe ab ipſo Cyrillo. Reddenda hic eſt igitur ipſa Cyrilli ad Dynatum (a) epiſtola, quæ exactam totius rei geſtæ ſeriem pandit, nec apud alios ita facile eſt inveniri:

(a) *Cyrill. ep.* 38.

LXIV. Cyrilli epiſtola ad Dynatum

Pietati tuæ, quæ pacem Eccleſiarum, quam ſectatur, concernunt, ſignificanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus venit afferens ſecum regias litteras, quæ religioſiſſimo Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopo Joanni mandarunt, ut ſceleſta Neſtorii dogmata anathematizaret, & depoſitionem ejus pro conformitate ſanctæ Synodi decerneret, & ita communionem a nobis quæreret. Et hæc quidem continebant illæ litteræ. Cæterum quidam ex Orientalibus Epiſcopis, qui forte Neſtorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam noſtram fidem ſollicitant, & gloriam omnium Salvatoris noſtri adorantibus haud mediocriter inſidiati ſunt, ut pientiſſimus ac Sanctiſſimus Acacius Berœenſis Epiſcopus ad me ſcriberet, curarunt: quamquam ita tamquam ipſi quæ ſcripſit, a me

PAGIUS LXIII. ſed a Joanne Antiocheno & Orientalibus ad Cyrillum miſſa, ab hoc vero ſuis ad Joannem literis citatis inſerta, ut patet legenti integram Epiſtolam Tom. III. Concil. pag. 1105. in quibus ait Cyrillus: *quod Eccleſiarum diſſenſio ſuperflua prorſus & citra ullam juſtam cauſam acciderit, id ex charta quam Dominus meus religioſiſſimus Epiſcopus Paulus nunc attulit, evidenter cognovimus, qua irreprehenſibilem continet fidei confeſſionem; eamque cum a tua Sanctitate, tum a cæteris quoque religioſiſſimis Epiſcopis qui illic degunt, compoſitam aſſerebat: quam etiam ad verbum huic noſtræ Epiſtolæ inſerere placuit. Habet autem in hunc modum: De Virgine autem Dei Genitrice quomodo ſentiamus*, & cætera a Baronio num. LXI. & ſeqq. recitata. Idem teſtantur Liberatus cap. 8. & Evagrius lib. 1. cap. 6. Nec Cyrillus in Epiſtola ad Donatum a Baronio num. LXIV. & ſeqq. relata contrarium inſinuat, ut Baronius num. LXIII. arbitratur. Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 590. recitat Epiſtolam Joannis Antiocheni ad Cyrillum de pace, in qua Joannes aſſerit, ſe confeſſionem illam fidei feciſſe, & Epiſtolam Cyrilli ad Joannem, in qua ait, ſe a Paulo Epiſcopo accepiſſe compoſitam a Joanne & aliis Epiſcopis fidei Profeſſionem.

Hæc

me petant; nempe opus eſſet, ut quæ contra Neſtorium a nobis ſunt ſcripta, deleantur, & tanquam irrita abiiciantur omnia, & paciſcamur in ſolo fidei ſymbolo a ſanctis Patribus Nicææ determinatæ. Novit autem ſanctitas tua, quod tales olim ipſorum in Nicæna Synodo poſitiones fuerint.

LXV. *Ego vero ad iſta reſcripſi, petere eos impoſſibilia; eo quod quæ ſcripſimus, recte ſcripſerimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino ſcriptorum noſtrorum negaturi ſimus: neque enim aliquid (ſicut dicunt) temere eſſe dictum, ſed ubique nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti conſentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non uti, neque extra ea quæ neceſſaria ſunt elabi, ſed ſecundum id quod ipſi pientiſſimo ac Deo dilectiſſimo Regi & ſanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Neſtori nugas & blaſphemias contra Chriſtum factas anathematizare, depoſitionemque illius confiteri, ac ordinationi ſanctiſſimi ac pientiſſimi Epiſcopi Maximiani conſentire.*

LXVI. Res geſtæ Cyrilli cum Paulo Emeſeno.

Cum iſtas itaque litteras ad eos miſiſſem; conſiderarentque fieri non poſſe, ut communionem reciperent, niſi ad finem, quæ ipſis facienda erant, perductis: miſerunt Alexandriam religioſiſſimum ac pientiſſimum Paulum Emeſenum Epiſcopum afferentem quidem ad me communionem concernentia, verum talia, quæ non admodum decentia quædam narrarent: nam & querimonias habere ſe ſimulabant, tamquam in ſancta Synodo quædam non ſint recte dicta & facta. Et hujuſmodi quidem epiſtolas non acceptavi, ſed reſpondi: Quomodo qui præteritorum geſtorum gratia veniam petere debeant, jam denuo injuriam nobis inferunt? Cum autem iſta memoratus pientiſſimus Epiſcopus excuſaret, juramentoque affirmaret, non eſſe hunc illorum ſcopum, ſed magis ſimplici eos animo iſta ſcripſiſſe: dilectionis gratia & hoc accepi: verum ad Synaxim eum non admiſi, niſi ubi dato primum libello, Neſtorii dogmata ſcripto anathematizavit, proque depoſito illum habere ſe confeſſus eſt, & ordinationi religioſiſſimi & pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſit.

Petiit autem, ut iſtis a ſe loco omnium qui per Orientem ſunt, pientiſſimorum Epiſcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verum nullo modo acquievi, ſed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam miſi & exhibui, ſignificans ei, ſi pientiſſimus Joannes Antiochenus Epiſcopus illi ſubſcripſerit, tum demum communionem illis eſſe reddendam. Cunctationem autem eorum celeberrimus Tribunus & Notarius Ariſtolaus moleſte tulit. Cum itaque pientiſſimus Epiſcopus Joannes ſubſcripſiſſet, & qui cum eo erant Neſtorii dogmata manifeſtius anathematizaſſent, confeſſique eſſent illum ſe pro depoſito habere, & ordinationi religioſiſſimi ac pientiſſimi Maximiani Epiſcopi conſenſiſſent, communionem illis reddidimus: hæc namque illis & Epheſi a S. Synodo proponebantur. Notum & illud ſit ſanctitati tuæ: Inſtabat initio religioſiſſimus ac pientiſſimus Epiſcopus Paulus, depoſitorum (Elladii dico & Eutherii & Emerii & Dorothei) gratia obſecrans, ac petens, ut quæ contra eos decreta ſunt, abrogarentur; contendenſque fieri non poſſe, ut pax Eccleſiarum ad finem deducatur, niſi etiam hæc particula addatur. Ego vero reſpondebam, rem eum conari impoſſibilem, neque umquam nos hoc permiſſuros. Scripſerunt autem eamdem epiſtolam quam miſerunt & ad me, & reliquos pientiſſimos & ſanctiſſimos Epiſcopos, & ad Sixtum magnæ Romæ Epiſcopum, & ad ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum Maximianum. Hæc Cyrillus: ſunt autem hæ litteræ Joannis nuper recitatæ. LXVII.

LXVIII. Pax inter Joannem, & Cyrillum, & alios omnes.

Has quidem ubi accepit Paulus Epiſcopus Emeſenus legatus, expertuſque eſſet Cyrilli conſtantiam, nullo umquam pacto fore impertiendam ab illo Joanni & collegis ejus communicationem abſque illarum litterarum publicatione; facere id minime prætermiſit. Sicque editis nuper recitatis litteris Joannis de pace firmanda, una cum veræ fidei confeſſione atque damnatione Neſtorii, Cyrillus ea cuncta cognoſcens probavit: quod quidem etiam ex ejuſdem Pauli ſcriptis apparet. (*a*) Sic igitur abſque capitulotum ſuorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli geſta ſunt: quod & recitata nuper ſcripta teſtantur.

(*a*) *Apud Act. Eph. tom. 5. c. 4.*

Ex

PAGIUS XIV: *Confeſſio fidei anno ſuperiori a Theodoreto compoſita fuerat.*

Hæc Cyrilli Epiſtola ea eſt, quæ his verbis exorditur: *Latentur Cœli & exultet terra.* De utraque mentionem facit *Alexander* Metropolita Hieropolitanus in Epiſtola ad Theodoretum, quæ extat cap. 96. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, & quod hactenus omnes latuerat, in lucem profert, Theodoretum ſc. primarium auctorem fuiſſe laudatæ Confeſſionis fidei a Joanne ad Cyrillum miſſæ: *In Novella namque*, inquit, *Epiſtola* (a Joanne ſcilicet ad Cyrillum data), *dum tranſcurriſſem totam partem, quæ etiam Cyrilli jacet in literis, & contuliſſem ad eam, quæ tunc a veſtra Religioſitate conſcripta eſt, reperi quia neque initia, neque fines illius ipſius Epiſtolæ* (nempe a Theodoreto ſcriptæ), *poſuerunt hi, qui ad Ægyptum directi ſunt*, anno ſcilicet CCCCXXXI. cum Joannes Comes ſacrarum largitionum miſſus eſt ab Imperatore ad utramque partem Synodi Epheſinæ Epiſcoporum, ut eos ad pacem perduceret. Tunc enim Epiſcopi qui cum Joanne Antiocheno erant, per eumdem Joannem Comitem Relationem ad Theodoſium Imp. miſere. Hoc diſcimus ex Auctore Synodici cap. XVII. ubi eam refert, & in epigraphe ait: *Epi-*

LXIX. Ex his autem qui faverant Neſtorio, ſpargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus conſenſiſſe Joanni, atque damnaſſe priorem ſententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam uſque diem infenſiſſimus adverſarius, in epiſtola ad Domnum Epiſcopum Antiochenum (*a*) hæc de his habet: *Nec antea* (inquit) *communicavimus Cyrillo, qui illa capitula ſcripſerat, quouſque doctrinam & profeſſionem fidei edidit conſona iis quæ a nobis dicta ſunt, nulla de illis capitulis facta mentione.* Hæc ipſe, & quidem modo modeſtius, quam alii jactantes ſua ab ipſo Cyrillo fuiſſe damnata capitula; cum de illis ab ipſo nullam eſſe habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid inſuper falſo adjectum eſt? Quod enim nuper ex S. Cyrilli ſcriptis audiſti, Ipſum Cyrillum numquam impertire voluiſſe communionem Joanni Antiocheno fautori Neſtorii, niſi prius fidei Catholicæ profeſſionem Alexandriam mitteret ſecundum datum ad hoc ab ipſo Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei profeſſionem Joannes exſcriberet: ex hoc ipſo iidem Syriæ Epiſcopi arripuerunt occaſionem dicendi, a Cyrillo, ut reciperetur a Joanne, fuiſſe miſſam fidei Catholicæ confeſſionem, qua & viſus eſſet, ſua ſe ſcripta damnaſſe capitula, quod nulla de ipſis in ea ab ipſo mentio facta eſſet. Vides ſchiſmaticorum verſutias, ſentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volubili inverſa alea, inſtar præſtigiatorum, iidem ſpectantium fallentes oculos, Cyrillum ex actore in reum, & Joannem ex reo ſuo voluntatis arbitrio in actorem prodigioſe transformant.

(*a*) *Theod. ep.* 111.

LXX. Ejuſmodi plane portentorum fabricator, & præſtigiarum concinnator eſt ille nequam pater mendacii nominatus, ſub quo ad tempus ita radii Solis eſſe dicuntur (*b*), dum ſuo nitore coruſcam occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheticum illud aſſeritur (*c*): *Protegunt umbræ umbram ejus:* cum videlicet filii tenebrarum conſpirant, & præſto ſunt in omnibus ipſi principi tenebrarum, dum quæ ille ſuadet, ingeritque mendacia, iſti ipſa comparatis undique fallaciis ornant, pingunt, atque compingunt. Hæc quidem peregregie præſtitiſſe Neſtorianos, tum quæ ſuperius de iis dicta ſunt, tum quæ dicentur, perſpicue demonſtrabunt. Nam præter alios qui ſtabant a parte Neſtorii, etiam ipſe Theodoretus iiſdem aggreſſus eſt Cyrillum urgere calumniis, nempe ab ipſo ſua fuiſſe damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus eſſe videtur dictam fidei regulam a S. Cyrillo miſſam, ut ipſius perbrevis epiſtola declarat ſcripta eodem tempore ad Joannem Antiochenum Epiſcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione quinta ad finem: reddemus nos eam inferius.

(*b*) *Job.* 41.

(*c*) *Job.* 40.

LXXI. Qui inſuper cupit Neſtorianorum videre ſtrophas, legat epiſtolam quæ fertur Ibæ ad Marin Perſam, quam habent Acta (*d*) Concilii Chalcedonenſis: in qua videre eſt Neſtorianum hominem exultantem & inſultantem, tanquam ſibi cauſa eſſet adjudicata, & jactantem Cyrillum pœnitentem tandem recantaſſe palinodiam, atque Joanni in omnibus conſenſiſſe. His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri ſcandalum paſſi ſunt, & ad Cyrillum de his ſcripſere (ut vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibæ (quiſquis ille fuerit) eamdem circularem epiſtolam per provincias legendam miſit pro ſolatio ſuorum & ignominia Catholicorum. Cæterum (ut publica Acta teſtantur *e*) producta in Concilium epiſtola illa, non eſſe Ibæ comperta, ſicque ea damnata, abſolutus eſt Iba. Sed de his inferius: jam vero ad res inter Cyrillum Paulumque tranſactas redeamus.

(*d*) *Concil. Chalcedon. Act.* 10. De epiſtola Ibæ.

(*e*) *Conc. Chalced. Act.* 10. & *Conc. Nic.* 2. *Act.* 6.

LXXII. His igitur ex Cyrilli ſententia omnibus probe confectis, cum ſic mutuo in unam eamdemque fidem Catholicam concordare ſimul & conſentire ambæ partes repertæ ſunt, inita eſt ſimul cum pace communio, perfectaque unitas ſancita fœdere ſacramentorum. Etenim qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus, in eccleſiam ad Synaxim a S. Cyrillo introductus eſt, datumque, ei etiam habere ſermonem ad populum, qui ſummo exceptus eſt plauſu: ſed hæc poſtea, immo ad finem anni hujus contigiſſe probantur ex iis quæ inferius dicturi ſumus: perducta namque fuiſſe conſtat uſque ad anni finem hæc anni hujus exordio cœpta negotia.

Paulus Epiſcopus Emeſenus concionatur.

Jam

PAGIUS *piſtolæ Joannis Antiocheni Epiſcopi & Synodi* (partis ſc. Synodi Epheſinæ, quæ Joanni adhærebat, non vero Synodi Antiochenæ, cujus meminit Liberatus cap. 8. de qua ſupra egimus, ut perperam Baluzius in Notis explicat) *qua cum eo convenit ad Imp. Theodoſium, quam direxerunt per eumdem Joannem Comitem* (anno ſc. ſuperiori) *in qua etiam Catholicæ fidei illa confeſſio continetur, quam poſtea* (nempe hoc, anno) *Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus per pacificam laudavit Epiſtolam* (cujus ſc. initium, *Lætentur Cœli*, ut recte Baluzius obſervat), *ſcribens eidem Joanni Antiocheno Præſuli per legatum pacis Paulum Emeſenum Epiſcopum.* Cum enim anno ſuperiori Joannes Antiochenus & ejuſdem factionis Epiſcopi viderent Imperatorem ad pacem omnino propenſum, laudatam Relationem ad eum miſere, in qua aſſerunt, ſe Confeſſionem fidei Nicænæ ad Epiſcopos, qui ab ipſis diſceſſerant, ſe ſe miſiſſe, ſed eos flectere non potuiſſe. Et

quia

LXXIII. Jam vero e triſtibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mœrens diutius verſata eſt, in lætis exultet; & tamquam in deliciarum campo latius ſpatietur. Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Joannis Baptiſtæ, quo Cyrillus in eccleſia perbrevem hujuſmodi habuit concionem, cujus titulus ad temporis rationem plurimum confert, qui ſic ſe habet:

(a) Ex cod. Anton. Auguſtini.

Homilia (a) Cyrilli Epiſcopi dicta in Nativitate Ioannis Baptiſtæ, Pharmuti vigeſimaoctava, Indictione prima: eſt hæc ipſa apud Romanos menſis Aprilis dies vigeſimanona. Diverſe plane a communi ordine ſolitos Ægyptios celebrare feſtos dies ab aliis, diximus primo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum:

LXXIV. *Eos qui pietate firmi ſunt, & ſacrorum dogmatum certiſſimam & ornatam habent fidem, terram uberem Propheta nominat dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omnipotens; & benedicent vobis omnes gentes: Terram vero uberem eſſe dicit, pro, fœcundiſſimam & fructiferam, & fructuum domeſticorum matrem atque nutricem. Hujuſmodi autem eſt omnis Deo amabilis & ſancta anima, cultorem veluti quemdam & ſeminatorem totius boni ſortita Chriſtum, qui etiam ſacrorum nobis dogmatum conſervat * ſcientiam. Sed omnium inimicus (hoc eſt ſatanas) excitatur per tempora, ſuperſeminans tritico maligna zizania. At concordant de cætero per omnem conſiſtentes orbem terrarum Dei cultores Epiſcopi, rectam & unam confitentes fidem: copulati ſiquidem ſunt noſtris Eccleſiis, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem conſtitutis: confeſſi enim ſunt Deo amantiſſimi Epiſcopi ibi conſtituti rectam & ſine profanatione fidem. Quæ autem ſcripſit ad me Deo amantiſſimus & reverendiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Joannes, quæ vero ad eum reſcripſerim, Deo favente, audietis.* Hæc Cyrillus more majorum, quod non conſueviſſent admitti ad communionem publice excommunicati abſque relatione facta ad populum.

* coruſcat.

LXXV. At in litteris ultro citroque datis & in re maximi momenti conſultanda integer annus iſte eſſe videtur inſumptus antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad communicationem integram in eccleſia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam rationem temporis ſpectat: cum in antiquis monumentis (b) reperiatur expreſſum, intromiſſum Paulum a Cyrillo in eccleſiam habuiſſe ad populum homiliam de fide Catholica die vigeſimonona menſis Chiach; apparet id ab eo factum eſſe ipſa die Natalis Domini, nempe vigeſimaquinta menſis Decembris. Etenim conſtat, Beda (c) auctore & aliis, Ægyptios inchoare annum a quarto Kalend. Septembris, numerareque per menſes dierum triginta curriculo terminatos. Certe quidem ipſo die Chriſti Nativitatis a Paulo habitam eſſe homiliam illam, ipſo ejus exordio declaratur, ubi dicitur (d): *Opportune nobis hodie religionem veſtram adhortari datum eſt, ut ſacrum quemdam chorum conſtituamus, & cum ſanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nam hodie nobis parvulus natus eſt, &c.* Quod cum ita ſit, alterum de duobus dicendum eſt, vel titulum de certa menſis die eſſe mendoſum, vel Ægypti Eccleſiam uſum illum priſtinum reliquiſſe, quo (ut dictum eſt ſuo loco) diem Natalem Domini celebrare conſuevit ſexta Januarii.

(b) Apud Act. Conc. Epheſ. edit. Pelt. tom. 6. c. 13. in tit.

(c) Beda de ratione tempor. c. 9.

(d) Apud Cyrill. homil. 7.

LXXVI. Sed redeamus ad Paulum: qui ubi concionem proſecutus, ſanctiſſimam Mariam Deiparam appellaſſet verbis illis: *Peperit itaque Deipara Emmanuelem:* populus

PAGIUS quia Joannes Comes eiſdem ſignificaverat, velle Imperatorem, quid *de Sancta & Dei Genitrice Virgine* ſentirent, certiorem fieri, miſerunt ad eum per eumdem Joannem eam partem Confeſſionis fidei, quam diximus a Theodoreto fuiſſe compoſitam, quamque hoc anno Joannes Antiochenus per Paulum Emeſenum ad Cyrillum direxit. Huic Cyrillus ſubſcripſit, & eam ſuis literis quæ incipiunt, *Lætentur Cœli*, inſeruit.

XV. Uti enim Joannes *Cyrillum* Apollinarii atque Eunomii, ita hic *Joannem* Neſtorii ſectatorem aſſerebat. Quare dum inter utrumque pax eſt inita, admiſſa quidem Epheſina fidei definitio, *Neſtorii* damnatio, ac *Maximiani* ordinatio, ſed neuter voluit erraſſe in dogmate, ſed tantum alterius acta & opinionem non plene intellexiſſe. Hinc quemadmodum *Cyrillus* ſua Capitula anathematizare conſtantiſſime detrectavit; ita & *Joannes* in nullo a prioribus ſuis ſcriptis recedere voluit. Eamque ob rem ipſam fidei Profeſſionem, quam anno ſuperiori ad Imperatorem miſerat, intra pacis articulos contineri, & a *Cyrillo* confirmari voluit, ut recte caput iſtud Synodici exponit Lupus. *Cyrillus* vero propter ſtudium pacis in omnes conditiones conſenſit, indeque poſtea Orientales occaſionem ſumſere ſpargendi in vulgus mendacii, quaſi ſua *Capitula* retractaſſet, & in Orientalium ſententiam veniſſet. Cæterum licet *Joannes* cum Cyrillo fraudulenter ſe geſſerit, nunquam tamen blaſphemiæ *Neſtorii* favit, ſed tantum ejus perſonæ, quod eum injuſte depoſitum exiſtimaret. Id certe tradit Sixtus III. in datis poſt initam pacem literis ad Cyrillum, de quibus anno ſequenti agemus; cum in iis ſcribat: *Non ſe exuli veſtro* (ſc. Neſtorio, cujus exilii locus erat Monaſterium ſancti Euprepii) *Frater noſter Joannes addiderat, non ejus eſt blaſphemæ prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, ſuſpendit ſuam ſententiam, non negavit,* ideſt, ſuam in Neſtorii damnatione ſententiam.

Via ad pacem ſine partium præjudicio faciendam inita.

Populus Alexandrinus acclamat Paulo Mariam Deiparam prædicanti.

lus acclamavit: *Ecce fides eadem eſt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loquitur, anathema ſit*. Cumque & idem Paulus paulo inferius duas perfectas naturas in Chriſto uno profeſſus eſſet, unam ſcilicet perſonam affirmans, rurſum populus acclamavit: *Recte veniſti, Orthodoxe Epiſcope dignus ad dignum: Chriſtiani dicunt, donum Dei, Cyrille Orthodoxe*. Poſt hæc autem in eodem perſtans argumento Paulus ad finem perducere orationem ob ingruentem multitudinem cogitur: conſtat id quidem ex eo quod veſpere ejus diei rurſus in eodem conventu Eccleſiaſtico Paulus inchoatam mane proſecutus orationem iſta præfatur (*a*): *Nuper apud dilectionem veſtram enixius differentes, propter fratrum noſtrorum frequentiam, locique anguſtiam, ante abſolutum ſermonem ſuggeſtum deſerere compulſi ſumus. At quamvis ſemel repulſi, age idem certamen denuo tentemus. Strenuus autem vir ille, impigerque palæſtræ hujus magiſter* (nempe Cyrillus) *quod tunc faciebat, etiam nunc faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaque arriſione noſtro ſe certamine oblectari, minime obſcure indicabat. Tunc, inquam, blande arridens, dexteramque veluti olivæ ramum obtendens, ſe a nobis ſtare, puerumque ſuum ſuperiorem evadere, coronaque redimiri, ac victorem declarari avide ſe cupere, manifeſto declarabat*.

(*a*) *Apud Epheſ. Conc. edit. Pelt. tom. 6. c. 14.*

LXXVII. Sed hæc intercipiens verba populus acclamavit: *Hoc Dei donum eſt: Cyrille omnes reddidiſti tui ſimiles. Dignus digno conjungitur. Populus tuus dixit: Epiſcoporum patrem ſerva Domine. Bene veniſti Epiſcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui ſic credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiaſtes. Paulus Epiſcopus dixit: Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.* multaque de his locutus, perducens ad finem orationem, conteſtatus eſt ſe ea locutum, quæ S. Athanaſius, Theophilus, Cyrillus, immo & antiqui prædeceſſores Epiſcopi Alexandrini ſemper in Eccleſia docuiſſent. Demum vero finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum invitavit. Qui poſt Paulum ſuggeſtum conſcendens, perbrevem eodem argumento habuit orationem, qua ea quæ a Paulo fuiſſent dicta probavit. Sic igitur magna totius Eccleſiæ lætitia, firmata ſtabilitaque eſt pax totius Orientalis Eccleſiæ, communicantibus inter ſe mutuo qui antea a ſe invicem diviſi erant Epiſcopi: Pauluſque re bene confecta, ad Joannem & alios, a quibus miſſus in Ægyptum legatus fuit, rediit afferens ſecum Cyrilli litteras ad ipſum Joannem Antiochenum Epiſcopum, quarum eſt hujuſmodi exordium (*b*):

(*b*) *Apud Conc. Eph. edit. Pelt. to. 5. c. 6. & apud Cyri. epiſt. 28.*

LXXVIII. De Cyrilli ad Joannem epiſtola.

Lætentur cæli & exultet terra: ſoluta eſt enim interjacens maceria; quod mœrorem afferebat, conquievit, & omne tandem diſſidiorum genus ſublatum eſt, &c. Subdit de legatione Pauli, deque mutua inita concordia, ubi fidei Ortodoxæ profeſſio ab ipſis per eum miſſa lecta eſt, quam hiſce ſuis litteris Cyrillus deſcripſiſſe voluit, de ſe vero calumniam ſuſpicionemque omnem auferre, qua hactenus adverſariorum ſcriptis pulſatus eſſet, eadem cum Apollinare ſentire; nam ſubdit: *Si ſanctiſſimum noſtri Salvatoris corpus non ex Virgine natum, ſed e cælo allatum aſſerimus: quomodo poterit illa Deipara (quod prædicamus) eſſe intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, ſi Emmanuelem ſecundum carnem vere non peperit? Riſu proinde explodendi ſunt, qui hujuſmodi contra me garriunt*. Ita quidem Cyrillus ſugillans Theodoretum & alios, qui adverſus duodecim capita

PAGIUS XVI. *Pax ſub anni finem compoſita.*

Paulus Emeſenus, rebus utrimque compoſitis, non tantum communionem recepit, ſed etiam poteſtatem habendæ ad populum, præſidente *Cyrillo* in magna Eccleſia, homiliæ, die vigeſima quinta Decembris, qua Catholice locutus eſt de Incarnatione Verbi, & Deipara Virgine ſummo totius populi plauſu, ut legere eſt apud Baronium. Ex quibus liquet, pacem ante currentis anni finem conſtitutam fuiſſe. Quoad *Theodoretum*, is licet pacem Eccleſiæ voluiſſet, quia tamen Neſtorium injuſte depoſitum fuiſſe ſibi perſuaſerat, huic ſcripſit Epiſtolam a Baronio num. LXXXI. recitatam, in qua ait: *His quæ contra tuam Venerationem injuſte atque inique patrata ſunt, nec ſi mihi utramque manum quis abſcinderet, potero præbere conſenſum, divina proculdubio mihi cooperante gratia, & infirmitatem animæ ſublevante*. Præterea ſcripſit ad Dorotheum Mœſiæ Metropolitam, Neſtorianum pertinaciſſimum, poſtea Cæſaream Cappadociæ relegatum, Epiſtolam cap. CXXXVIII. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, in qua petit, orationibus ejus ſtabiliri, *ut firmi*, inquit, *& in dogmatibus perſiſtamus, & claudamus oculos, ne ſanguinis injuſtum judicium videamus & claudamus aures noſtras, ne audiamus & cadamus in terram*, ubi ſanguinis injuſti judicii nomine depoſitionem Neſtorii intelligit, a qua degradatione ita averſus erat, ut veritus non fuerit communicare cum *Dorotheo*, a quo norat vocem, *Deipara*, anathemate perculſam fuiſſe. Baronius num. LXXXIV. dicit, Theodoretum adverſatum fuiſſe poſtea Neſtorio, teſtari ejus Epiſtolam ad *Sporacium*. Verum jam anno CCCCXXVIII. oſtendimus, eam *Theodoreto* fuiſſe ſuppoſitam, quod quicumque duas has Theodoreti Epiſtolas cum iis, quæ eo anno Baronius num. XXXIX. ex Epiſtola ad *Sporacium* refert, conferet, manifeſtiſſime intelliget. Profecto Garnerio, qui hanc ſuppoſitionem detexit, nullibi conjecturæ felicius, quam in vulgaris iſtius opinionis everſione ſucceſſere.

a ſe edita conſcripſiſſent. Ad calcem vero hæc de epiſtola S. Athanaſii ad Epictetum ab hæreticis depravat ſubinfert: *Quia vero didicimus, quoſdam Ortodoxam præclariſſimi patris noſtri Athanaſii epiſtolam, quam ad B. Epictetum ſcripſit, adulteratam, depravatamque edidiſſe, multoſque graviter hinc lædi: rati hoc utile & ſalutare fratibus fore, ex vetuſtis exemplaribus, quæ ſincera & incorrupta apud nos extant, tranſcripta ad ſanctitatem tuam miſimus.* Hæc Cyrillus, ut omne foramen obſtruat, per quod impietas antea irrepſiſſet. Iſta omnia quæ inter Joannem & Cyrillum tranſacta ſunt, in publica relata fuere monumenta, & a pluribus exſcripta, quorum exemplar ſe ad Domnum Antiochenum Epiſcopum mittere Theodoretus in epiſtola ad eumdem teſtatur, ubi ait (*a*): *Miſimus etiam exemplar eorum quæ tempore conventionis & pacis ſcripta ſunt, &c.*

(*a*) *Theod. epiſt.* 112.

LXXIX. Cyrilli capita permanſerunt, Theodoreti antitheſes abolitæ.

Receptam quidem fuiſſe Cyrilli epiſtolam abſque etiam duodecim capitum damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus unus ex illis teſtatur in epiſtola (ut dictum eſt) ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Joannis ſucceſſorem: ubi inferius de alia Cyrilli epiſtola ad Acacium ſcripta: *At ipſemet Cyrillus dum ſcriberet ad beatum Acacium, ſuam de his capitibus mentem & animum declaravit, cum dixerit ſe illa ſcripſiſſe, ut ſe obiiceret & opponeret ad illius novitatem & vanitatem, & quod compoſita pace, erant clara omnia & manifeſta.* Hæc ipſe: qui tamen adhuc poſt initam concordiam eadem carpere minime deſtitit (ut apparet ex dicta data ad Domnum Antiſtitem Antiochenum epiſtola) ſua vero prædicare ac ſuper extollere. Cæterum cum poſtea in Quinta (*b*) Synodo res eſt juſtiori lance perpenſa, ipſius Theodoreti ſcripta adverſus S. Cyrillum fuerunt ſanctorum Patrum ſententia condemnata. Quinetiam & Theodoſius Imperator (ut inferius ſuo loco dicturi ſumus) cuncta ſcripta adverſus Cyrillum abolenda penitus eſſe, ſancita lege, mandavit.

(*b*) *Quinta Synodus c.* 13.

LXXX. Theodoretus perſtat in amicitia cum Neſtorio.

Quod rurſum ad Theodoretum ſpectat: etſi acceperit fidei formulam a S. Cyrillo conſcriptam eidemque ſubſcripſerit: haud tam cito potuit deſeruiſſe Neſtorii amicitiam, quam diutius pluribus coluiſſet officiis: ad ipſum enim hoc tempore ejuſmodi dedit epiſtolam, quæ hac inſcriptione lecta ac ſcripta fuit in eadem Quinta Synodo œcumenica (*c*):

(*c*) *Quinta Synodus Act.* 5.

Ejuſdem Theodoreti ad Neſtorium poſt unitatem inter Orientales & ſanctiſſimum Cyrillum factam:

Domino meo reverendiſſimo & religioſiſſimo & ſanctiſſimo patri Epiſcopo Neſtorio Theodoretus in Domino gaudere.

*Quod non urbana converſatione delector, nec ſæculari curatione, nec gloria, nec altis ſedibus ſum alligatus, arbitror ſcire tuam ſanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipſa tamen ſolitudo civitatis, quam gubernare ſortitus ſum ſufficit hanc me philoſophiam docere. Non ſolum enim ſolitudinem, ſed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui poſſunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur perſuadeat tuæ ſanctitati, quod ego Epiſcopalem ſedem cupiens, cohibendo oculos meos, tamquam * Orthodoxas ſuſcepi Ægyptiacas litteras. Ut enim cum ipſa veritate dicam, ſæpius eas perlegi, & ſubtiliter diſcuſſi, & hæreticas illas amaritudine liberatas eſſe inveni: & timui quandam maculam eis imponere; & certe in odio habens, quam alius quidam, patrem illarum, tamquam auctorem tumultuum exiſtentem orbis terrarum. Et ſpero nullas pœnas ſuſtinere hujus gratia in die judicii: quoniam intentionem juſtus Judex exquirit. His vero quæ adverſus tuam ſanctitatem injuſte & contra leges facta ſunt, nec ſi ambas manus meas aliquis incidat, patiar conſentire, divina videlicet gratia me adjuvante, & infirmitatem animæ ſupportante; Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi vero etiam tuæ ſanctitati quæ reſcripſimus ad ea quæ ſcripſit nobis; ut cognoſcas, quod nullum nos tempus propter divinam virtutem mutavit, nec multi pedes * vel verſipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Univerſam fraternitatem quæ tecum eſt, in Domino ego, & qui mecum ſunt, plurimum ſalutamus.* Hactenus ad Neſtorium Theodoretus. LXXXI.

* poſtquam.

* Polypodes ſtelliones.

Ad Joannem vero Antiochenum Epiſcopum perbreviter iſta tum ſcripſit:

Quoniam ſapienter gubernat Deus, & noſtræ providens concordiæ, & populorum procurans ſalutem, congregare nos in unum præparavit, & conſonantes ſibi omnium oſtendit voluntates. Communiter enim perlegentes Ægyptiacas litteras, & examinantes earum ſubtiliter ſenſum, invenimus conſonantes dictis a nobis eas quæ inde directæ ſunt & palam contrarias duodecim capitulis, quibus uſque ad præſens, ut alienis a pietate, repugnantes permanſimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnem factum eſſe Dei Verbum, & per ſubſiſtentiam unitam, & conventum per unitatem naturalem, & Deum Verbum primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant vero & vocum diviſionem quæ de Domino factæ ſunt, & alia vero ad hæc habebant Apoſtolicis quidem inſtitutis aliena, hæreticorum vero gemina zizaniorum. Quæ vero nunc directæ ſunt, Evangelica generoſitate decorantur. Hæc ad Joannem Antiochenum Theo- LXXXII.

Theodoretus, quo ſuam in adverſando Cyrillo excuſet, ſeu defendat potius incenſam contradicendi libidinem; cum tamen haud diverſam vel contrariam a ſe antea editis capitulis illis duodecim & appoſitæ ad ipſa defenſioni noviſſime ediderit fidei profeſſionem, ſed in omnibus concinnam & conſentientem prioribus ſuis ſcriptis. Hoc quidem animo viſus eſt fuiſſe Theodoretus erga Neſtorium etiam poſt concordiam hoc anno initam; quippe qui recitatis ad eum nuper litteris adeo obſtinate profeſſus ſit, numquam aſſenſurum ſententiæ in illum latæ: ſicque certum eſt ipſum aliquandiu perſeveraſſe animo ſubinfenſo adverſus eumdem Cyrillum, quem nec proprio dignari nomine vides: unde magis intelligere valeas immenſum a Deo poſtea præſtitum illi beneficium, cum hujuſmodi ipſum involutum denſa caligine liberavit.

LXXXIII. Cyrilli manſuetudo commendata. Quod autem ad ſanctum Cyrillum ſpectat, obſtupeſco quidem, dum incredibilem & plane incomparabilem animi ejus conſidero manſuetudinem, atque modeſtiam cum ſumma animi ſummiſſione conjunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, præter innumera illa ſpecimina edita, ſuperius recenſita, additamentum modo illud adjecit omni laude digniſſimum. Etenim qui tempore perturbationis Eccleſiæ, cum Concilium eſſet Epheſi congregatum (quod res & perſona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi conſtantia, inflexo robore, erecto ſacerdotali vigore adverſus Epiſcopos adverſantes, perſecutores Comites, & Imperatorem ſemper ſtetit & reſtitit: poſtea conciliata pace, inita concordia, penituſque fugata diſcordia, adeo omni officio coluit amicitiam, ut quibus antea adverſatus fuerat, ſe ſubjecerit, dum quos ſuorum ſcriptorum expertus eſſet calumnioſos reprehenſores, eoſdem ipſorum habere voluit cognitores. Etenim quæ poſt hæc opera elucubravit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipſo Joanne Epiſcopo in primis, ac deinde ab aliis ſibi ſubjectis Epiſcopis cognoſcenda. Cur ita ſanctus ſacerdos? nonniſi ut hujuſmodi certis ex fiducia comparatis amicitiæ ſignis eoſdem Syriæ Epiſcopos in officio arctioribus vinculis contineret.

Cyrillus cognitores ſuorum ſcriptorum adhibet adverſarios.

LXXXIV. Teſtis quidem horum eſt ille qui adeo ipſi fuerat adverſatus Theodoretus, in epiſtola ad Dioſcorum (*a*), ubi ait: *Quod vero beatæ memoriæ Cyrillus ſæpius ad nos litteras dedit, tuam ſanctitatem aperte ſcire arbitror: & quando ſua opera, quæ contra Julianum ſcripſerat, Antiochiam miſit: ſimiliter cum ea quæ ipſe de Emiſſario ediderat, & petiiſſet a B. Joanne Antiochiæ Epiſcopo, ut illa oſtenderet magiſtris, qui in Oriente ſcientia præſtarent: beatus ille Joannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis miſit: quos cum legiſſemus, hominem ſumus admirati, & ſcripſimus ad Cyrillum beatæ memoriæ, qui iterum nobis reſcripſit, & nos diligentes ac benevolos ſuo teſtimonio declaravit; quæ litteræ apud nos ſervantur.* Hactenus Theodoretus: qui etſi ante hac viſus eſt privato animi affectu faviſſe Neſtorio; poſtea tamen æquiori animo fuiſſe erga Cyrillum, atque tandem vehementius eſſe adverſatum Neſtorio, ipſe in epiſtola ad Sporadium data abunde teſtatur, cujus eſt exordium (*b*): *Cum univerſus Orbis jam paulatim rueret*, &c. ſed reliquas anni hujus res geſtas proſequamur.

(*a*) Theod. epiſt. 83.

(*b*) Theod. epiſt. 1.

LXXXV. Eodem ferme tempore, ſequenti nempe anno a Conſulatu Antiochi & Baſſi (ut ex Socrate (*c*) colligi poſſe videtur) *Multi Judæi*, inquit, *in Creta inſula Chriſti fidem receperunt, tali calamitate ad eam rem inducti, Judæus quidam veterator ſe Moyſen eſſe ſimulavit, deque cælo demiſſum dixit, uti Judeos qui illam inſulam incolebant, per mare in continentem traduceret: ſe namque eumdem eſſe qui olim Iſraelem per mare Rubrum ducens conſervaſſet. Ad annum vero integrum nihil aliud moliebatur, quam ut ſingulas civitates totius inſulæ peragraret, Judæos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturque ut omnes ſuas divitias & poſſeſſiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccatum in terram promiſſionis ſe trajecturum pollicitus eſt. Illi igitur ejuſmodi vana & falſa ſpe in fraudem illecti, omnia opera quibus uti ſolebant, depoſuerunt, facultates & fortunas neglexerunt, earumque poteſtatem illis qui eas accipere vellent permiſerunt.*

(*c*) Socr. lib. 7. c. 36.

Judæi ſeducti reſipiſcunt & credunt.

LXXXVI. *Ubi dies profectioni ab illo veteratore præſtituta advenit, ille præcedere, ſubſequi omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare ſe præcipitare jubet. Proinde qui primi ad præcipitium acceſſerant, ita faciunt; & niſi divina Providentia illis proſpectum fuiſſet, multo plures interiiſſent. Nam forte fortuna aderant Chriſtiani, quorum alii piſcatores, alii mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua prope ſuffocatos (qui jam tum in calamitate conſtituti ſuam amentiam agnoſcere cœperunt) extrahentes conſervarunt: alios, ne ſe in mare deiicerent, prohibuerunt, exitio eorum qui ante ſe præcipites dediſſent, commonſtrato: Judæi tum fraude patefacta, cum temerariam ipſorum credulitatem incuſarunt, tum Pſeudomoyſen illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clam ſe ex eorum aſpectu ſubduxe-* rat

vat. Unde nonnullorum animo inſedit opinio, eum exitialem dæmonem fuiſſe, qui in ipſorum gentis perniciem hominis ſpeciem induiſſet. Quocirca multi Judæi in Creta ea clade impulſi, Judaiſmo derelicto, ad fidem Chriſti ſe tranſtulerunt. Hucuſque Socrates: habet eadem Paulus (*a*) diaconus ex Theophane, & Nicephorus (*b*), qui hæc ad tempora Procli Attici ſucceſſoris refert: ſed præſtat auſcultare Socratem, qui res ſui temporis ſcribebat.

(*a*) *Paul. diac. Miſcel. lib.* 14.
(*b*) *Nic. ep. lib.* 14. *c.* 40.

LXXXVII. Quod ad res ſpectat Occidentales; hoc eodem anno ſanctus Britius Turonenſis Epiſcopus oppreſſus adverſariorum calumniis, ad Romanæ ſedis Pontificem a ſede pulſus appellat, a quo in ſedem ſuam reſtituitur. Sane quidem appellare conſueviſſe Gallicanos Epiſcopos quam frequentiſſime ad Apoſtolicam ſedem, ſanctus Leo in epiſtola ad Epiſcopos provinciæ Viennenſis docet his verbis (*c*): *Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat, Apoſtolicam ſedem pro ſui reverentia a veſtræ etiam provinciæ ſacerdotibus innumeris relationibus eſſe conſultam, & pro diverſarum (quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat) appellatione cauſarum; aut retractata, aut confirmata fuiſſe judicia.* Hæc & alia ſanctus Leo. Sed quod ad Britii cauſam, audiamus Gregorium (*d*) ejuſdem Eccleſiæ Antiſtitem rem geſtam ita deſcribentem:

(*c*) *Leo ep.* 89.
(*d*) *Greg. Turon. de Geſt. Franc. lib.* 2. *c.* 1. & *li.* 10. *c.* 31.

LXXXVIII. *Trigeſimotertio ordinationis ejus anno oritur contra eum lamentabilis cauſa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularii ejus veſtimenta deferre ſolebant ad abluendum, quæ ſub ſpecie religionis erat veſte mutata, concepit & peperit. Qua de re ſurrexit omnis populus in iram, & tantum crimen ſuper Epiſcopum referunt, volentes eum unanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas ſancti tua celavit luxuriam, nec Deus non diutius ſinet manus tuas indignas oſculando pollui. Ipſo quoque e contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumque oblatus fuiſſet infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Epiſcopus: Adjuro te per Jeſum Chriſtum Filium Dei omnipotentis, ut ſi ego te generavi, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, ut quis eſſet pater, interrogaret: ait ſacerdos: Non eſt hoc meum: quod ad me pertinet, ſolicitus fui: vobis autem ſi aliquid ſuppetit, per vos quærite. Tunc illi magicis hæc artibus facta aſſeverantes, inſurgunt contra eum mutua conſpiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutius nobis falſo paſtoris nomine dominaberis. Ille autem, ad ſatisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum ſuum poſuit, & ad ſe ſtringens uſque ad ſepulcrum beati Martini una cum populorum turba accedit: projectiſque ante ſepulcrum prunis, veſtimentum ſuum inuſtum apparuit, illo quoque ſic proſequente: Sicut iſtud veſtimentum ab his ignibus videtur illæſum, ita & corpus meum a mulierum coitu eſt impollutum.*

Illis vero non credentibus, ſed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eiicitur: ut ſermo ſancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noveris te in Epiſcopatu multa adverſa paſſurum. Hoc enim ejecto, Juſtinianum Epiſcopum conſtituunt. Denique Britius Romanæ urbi Papam expetiit, flens & ejulans, atque dicens: Merito hæc patior, quia peccavi in ſanctum Dei, & eum delirum & amentem ſæpe vocavi, cujus videns virtutes non credidi. Poſt cujus abſceſſum ajunt Turonici ſacerdoti ſuo: Vade poſt eum, & exerce negotium tuum. Juſtinianus vero egreſſus a Turonis, Vercellas Italiæ civi- LXXXIX.

PAGIUS XVII.

S. Briccius in Epiſcopatum Turonenſem reſtitutus.

A num. LXXXVII. ad XC. Baronius refert ex Turonenſi lib. 2. cap. 1. & lib. 10. cap. 31. ſanctum *Briccium* Epiſcopum Turonenſem ſancti Martini ſucceſſorem tricefimotertio ordinationis ejus anno de adulterio injuſte a Turonenſibus accuſatum fuiſſe & ab his *Juſtinianum* in ejus locum ſubrogatum. *Briccius Romanæ urbis Papam expetiit.* Juſtinianus autem poſt eum abiens, apud Urbem Vercellenſem obiit. Turonici iterum *Armentium* ſtatuerunt. At Briccius Romam veniens, *cuncta quæ pertulerat Papæ refert. Septimo igitur regreſſus anno a Roma, cum auctoritate Papæ illius, Turonos redire diſponit: & veniens ad vicum, cujus nomen eſt Laudiacum, ſexto ab Urbe milliario manſionem accepit.* Armentio mortuo, cum mors ejus Briccio revelata fuiſſet, is *in Cathedram ſuam regreſſus eſt, ſeptem poſtea feliciter vivens annos.* Ita ſummatim ex Turonenſi. Verum hæc ad præſentem annum non pertinent. Turonenſis enim, qui modo ſcribit, ſanctum Martinum anno CCCXCVII. ad Deum migraſſe, & modo aliam opinionem ſequens mortem ejus cum anno quadringenteſimo copulat, ſucceſſionem *Briccii*, & ſequentium Epiſcoporum Turonenſium ſemper deducit ab anno CCCXCVII. ut in Diſſert. de Anno & Die mortis ſancti Martini oſtendi. Quare calumnia illa *Briccio* impacta anno CDXXX. qui XXXIII. erat ordinationis ejus, Romamque venit Cæleſtino ſedente, ſed a Sixto III. ejus ſucceſſore in Sedem reſtitutus eſt anno CDXXXVII. anno nempe ſeptimo ab ejus Romam adventu. Cum enim *Briccius* ultra annum CDXLIV. in vivis non fuerit, & ſeptem poſt reſtitutionem annos Sedem occuparit, ejus in eam reſtitutio ab anno circiter CDXXXVII. removeri non poteſt. Baronius ait, „ ubi *Laudiacum* dicitur, *reſtitue Langiacum*. Eſt oppidum ſex millibus Gallicanis diſtans ab ipſa Turonenſi civitate, ſitum ad flumen Ligeris „ quod vulgo vocatur *Langey*. Ita Cardinalis doctiſſimus. Verum Gregori locus purus eſt; *Laudiacum* enim ad Ligerim, Gallice *Mont-Louis* ſex milliaribus diſtat ab Urbe Turonenſi, diciturque *Mons Laudiacus* a ſitu ubi ait Gregorius ſanctum Perpetuum Epiſcopum Turonenſem

vitatem ingreſſus judicio Dei percuſſus, obiit peregrinus. Turonici ejus obitum audientes, & in ſua malitia perdurantes, Armentium in locum ejus conſtituunt. At Britius Epiſcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat, Papæ refert: qui ad ſedem Apoſtolicam reſidens, & plerumque Miſſarum ſolemnia celebrans, inibi, quicquid in ſanctum virum deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regreſſus anno a Roma cum auctoritate Papæ illius Turonos redire diſponit: & veniens ad vicum, cujus eſt nomen Laudiacum, ſexto ab urbe milliario, manſionem accipit. Armentius vero febre corripitur, & media nocte ſpiritum exhalavit: quod protinus Britio Epiſcopo per viſum revelatum eſt, qui ait ſuis: Surgite velocius, ut ad tumulandum fratrem noſtrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam civitatis ingrederentur, ecce iſtum per aliam portam mortuum efferebant. Quo ſepulto, Britius in cathedram ſuam regreſſus eſt, ſeptem poſtea feliciter vivens annos. Hucuſque Gregorius. ☞ Sed ubi *Laudiacum* dicitur reſtitue, *Langiacum;* eſt oppidum ſex millibus Gallicanis diſtans ab ipſa Turonenſi civitate, ſitum ad flumen Ligeris, quod vulgo vocatur *Langey*. ☜

XC. *His item Conſulibus* (inquit Proſper) (a) *totius orbis pace & conſenſione mirabili, Bonifacius (de quo ſæpe ſuperius) ab Africa ad Italiam pervenit & Urbem, accepta Magiſtri militum dignitate: qui cum reſiſtentem Ætium prælio ſuperaſſet, paucos poſt dies morbo extinctus eſt. Ætius vero, cum depoſita poteſtate in agro ſuo degeret: ibi cum quidam inimicus ejus opprimere eum tentaſſet, profugus ad Urbem, & illic in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam pervenit; quorum amicitia auxilioque uſus, pacem Principum interpellatæ poteſtatis obtinuit.* Hæc Proſper. Apud Paulum (b) diaconum ſingulari certamine a Bonifacio legitur victus Ætius: Marcellinus (c) autem vulnere ab Ætio inflicto periiſſe Bonifacium, narrat.

(a) *Proſp. in Chr.*

(b) *Paul. diacon. li.* 14.

(c) *Marcellin. hoc anno.*

Hoc item Domini anno ex hac vita migraſſe ponitur ſanctus Joannes Ravennæ Epiſcopus, cujus præclara eſt memoria inter ſanctos Ravennates Antiſtites. Quod autem ad hunc ipſum datum legitur Valentiniani Imperatoris reſcriptum, quo Ravennati Eccleſiæ conceditur, ut ſit Archiepiſcopatus, & ipſius Eccleſiæ Antiſtites utantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num hæc vera ſint, ad exactam ſunt revocanda cenſuram. Et ut cuncta poſſint diligentius examinari, hic primum deſcribendum eſt ipſum Imperatoris reſcriptum, recitatum ab eo qui diligenter res ejus Eccleſiæ eſt proſecutus, Hieronymo Rubeo: ſic enim ſe habet: XCI.

In nomine Domini Dei Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Fl. Valentinianus fidelis Jeſu Chriſti Major Imperator Joanni viro ſanctiſſimo Archiepiſcopo Raven. civitatis. XCII.

Si Redemptoris noſtri plena pietate clementia dignos ſuæ majeſtatis honorificat ſacerdotes, & chariſmatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab ejus pietate regalia ſceptra gubernanda ſuſcepimus, cultum religionis & reverentiæ honorificentius debemus impendere, eis maxime qui virtutum experimento Deo cognoſcimus propinquantes: ut inde illis etiam præſtet augmentum, unde eos probabiliter Dei clementiam.... ſalute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate ſancimus, ſanctitatem tuam, & ſanctam tuam Ravennatem Eccleſiam, atque univerſos poſtea Deo... Præſules Archieratica dignitate evectam, Metropolitæ decore ſublimandam ſeu Archiepiſcopali faſtigio... præponendam. Conſtituimus ſub ſacroſanctæ ejus Eccleſiæ ditione ordinationem totius Æmiliæ noſtræ provinciæ civitatum omnium Deo amabilium Epiſcoporum creationis, id eſt, Sarſenæ, Cæſenæ, Forum populi, Forum Livii, Faventiæ, Forum Cornelii, Bononiæ, Mutinæ, Regii, Parmæ, Placentiæ, Brixilli, Vicobabentiæ, Hadriæ, omniumque monaſteriorum ſub ejus diſpoſitione rejacentium

PAGIUS

ſem Baſilicam in honorem ſancti Laurentii conſtruxiſſe. *Langiacum* vero in Turonibus etiam ſitum & ad flumen Ligerim, Gallice *Langey*, vocatur a Turonenſi lib. 10. cap. ult. *Allingavia*, ubi dicit, conditam eſſe a ſancto Martino Epiſcopo Turonenſi Eccleſiam, poſtquam cives baptizaſſet.

XVIII. *Franci a Romanis in pace ſuſcepti.*

Ad num. XC. Idacius in Chronico, anno Abrahami 2448. qui Kalendis Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Superatis per Aetium in certamine Francis, & in pace ſuſceptis, Cenſorius Comes Legatus mittitur ad Suevos, ſupradicto ſecum Idacio redeunte. Bonifacius in æmulationem Aetii de Africa per Placidiam evocatus, in Italiam ad Palatium redit. Qui depulſo Aetio in locum ejus ſuccedens, paucis poſt menſibus, inito adverſus Aetium conflictu, de vulnere, quo fuerat percuſſus, interiit. Cui Sebaſtianus gener ſubſtitutus, per Aetium de Palatio ſuperatus expellitur.* Proſper vero ſub hujus anni COSS. habet: *Totius Orbis pace & conſenſione mirabili Bonifacius ab Africa ad Italiam per Urbem venit, accepta Magiſtri militum dignitate: qui cum reſiſtentem ſibi Aetium prælio ſuperaviſſet, paucos poſt dies, morbo extinctus eſt. Aetius vero, cum depoſita poteſtate in agro ſuo degeret, ibique cum quidam inimicus ejus repentino occurſu opprimere tentaſſet, profugus ad Urbem, atque illinc ad Dalmatiam, deinde Pannonias ad Hunnos pervenit: quorum amicitia auxilioque uſus pacem Principum & jus interpellatæ poteſtatis obtinuit.*

Ex his intelligimus primo *Idacium* Gallæcorum Legatum ad Imperatorem anno ſuperiori XIX.

miſ-

tium, & in eis ſervientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apoſtolicæ dignitatis honorem pallii & omnis pontificalis decoris uſum, ſicut cæteri ſub noſtra, Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ. Condecet enim nos ad honorem ſacerdotis efficaciter propter .... & maxime ubi ſerenitatis noſtræ præfulget præſentia: quatenus ſecuritate ſuffulta ſanctitas tua, ſanctaque tua in perpetuum Eccleſia, cum meritis virtutum, honoris etiam noſtræ ſerenitatis dono & in poſterum fulgeat. Dat VI. Id. Januar. Raven. Hactenus privilegium: quod quidem antiquitus ſcriptum non negamus, & recentioribus hiſtoricis res Italiæ proſecutis cognitum ſcimus, qui de eiſdem Eccleſiis Ravennati Archiepiſcopatui ſubjectis pariter meminere: ſed num æque germanum ſit, hoc differendum eſt.

XCIII. Imperioſa plane res eſt amor patriæ, immo tyrannus, ut qui ſæpe hiſtoricum cogat ea tueri, quæ ſi de aliis dicerentur; procul exploderet: cum & intelligat, quot concives habeat, tot duros experturum fore cenſores, & inofficioſi querela redargui, fortaſſis & patriæ proditorem inſcribi atque proſcribi, ſi quod publica ſervant archiva monumentum, & civium omnium ore fertur, in controverſiam revocare, negare, & impoſturæ redarguere vir diſertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas noſtrum Rubeum jure quidem horreſcentem pallium ab Imperatore conferri in eodem privilegio dici, eo a pietate potius quam veritate ipſum adactum, ut iſta diceret: *Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus e divi Petri corpore ſumptum præbere conſuevit, ſed quodam quaſi paludamento, quo in civitate & pompa tum uti ſoli Cæſares conſueverunt, univerſali & perpetua omnium deinde qui ſuccederent, Archiepiſcoporum prærogativa Joannem donavit.* Hæc ipſe ex pietate potius (parcat, quæſo) quam veritate. Etenim ne a longe petitis argumentis utamur: ex Imperatoris reſcripti verbis verborum ipſius interpretatio germana quæratur: de quali enim pallio intellexerit, nonne ipſe declarat, cum mox iſta ſubdit? *Sicut cæteri ſub noſtra Chriſtianiſſima poteſtate ſæpe degentes fruuntur Metropolitæ* Archiepiſcopi quidem, non Cæſares. Si igitur Ravennati Archiepiſcopo ille conceſſus eſt uſus pallii, quo alii Archiepiſcopi uti ſolerent, plane ipſe Valentinianus declarat de communi cæteris Metropolitanis pallio intellexiſſe: alias illud dicendum eſſet (ſi volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antiſtites Imperatoris paludamento decoros incedere conſueviſſe; quo nihil dici poſſit abſurdius.

Cum igitur ex verbis ipſius reſcripti de eo pallio intelligi neceſſe ſit, quo reliqui uti ſolerent Metropolitani: certum eſt nonniſi a Romanis Pontificibus illud Archiepiſcopis fuiſſe ſolitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et ut de his nulla remaneat dubitatio; conſtat eſſe profeſſos Ravennates Epiſcopos, tum pallium, tum alia privilegia ſe accepiſſe ab Apoſtolica ſede. Etenim S. Gregorius Papa in epiſtola ad Joannem Ravennatem Epiſcopum data hæc inter alia (a): *Præceptum beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Joannis Papæ nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens omnes conſuetudines ex privilegio prædeceſſorum noſtrorum conceſſas vobis Eccleſiæque veſtræ debere ſervari.* Et inferius de privilegiis a Romana Eccleſia Ravennati conceſſis: *Scitote in ſcrinio noſtro de privilegio Eccleſiæ tuæ ſubtiliter perquiſitum. Et quidem quædam inventa ſunt, quæ omnino poſſint fraternitatis tuæ intentionibus obviare: nihil autem in quo de hujuſcemodi capitulis pars veſtræ poſſit Eccleſiæ roborari:* Et ad poſtremum: *Admoneo quatenus, niſi deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per privilegium tributa docueris, ut in plateis pallium ferre ulterius non præſumas, &c.* Hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, ſic conceſſum ab Apoſtolica ſede pallium Epiſcopo Ravennati, ut illo XCIV.

(a) *Greg. l. 2. ep. 54.*

PAGIUS

Legati a Romanis ad Suevos, & a Francis ad Romanos miſſi.

miſſum, ut ibidem diximus, ab eo obtinuiſſe, ut *Cenſorius* Comes ad Suevos mitteretur, qui pacem inter eos & Gallæcos componeret, quam & ſanciviſſe anno ſequenti videbimus. Intelligimus ſecundo, *Clodionem* Francorum Regem alterum e ſuis filiis ad Imperatorem Valentinianum, ſeu ad Aetium, qui omnia moderabatur, ut inter Romanos & Francos pax reſtitueretur, legaſſe. Neque enim ad aliud tempus referri poteſt quod narrat Priſcus, quando verba facit de bello Attiliano, paucos poſt obitum Clodionis annos geſto. Ait enim Priſcus, loquens de Attila: *At Francos bello laceſſendi, illi cauſa fuit Regum ipſorum obitus, & de regno inter Liberos controverſia. Seniori Attila ſtudebat, juniorem Aetius tuebatur, quem Romæ vidimus, legationem obeuntem, nondum lanugine efflorescere incipiente, flava coma, & capillis propter denſitatem, & magnitudinem, ſuper humeros effuſis. Hunc etiam Aetius in filium adoptaverat, & plurimis donis ornatum, ad Imperatorem, ut amicitiam, & ſocietatem cum eo faceret, miſerat.* Mortuus eſt Clodio anno circiter quadringenteſimo quadrageſimo octavo, tuncque *Meroveus* junior ejus filius Aetii præſidio fretus regnum obtinuit, & fratrem, cujus nomen ignoratur, circumvenit, qui ideo ad Attilam confugit. Quare hoc tempore *Meroveus* annum circiter ætatis viceſimum attigerat. Cointius refert hæc Idacii verba, *ſuperatis per Aetium in certamine Francis & in pace ſuſceptis*, ad annum CCCCXXVIII. quo Proſper in Chronico narrat Aetium partem Galliarum a Francis occupatam recuperaſſe. Verum hæc recitare refellere eſt; cum Idacius de re a ſe viſa verba faciat, indicetque eam ſub ſuperioris anni finem vel curren-

lo non alio modo uteretur, quam quo uti ſolerent omnes Epiſcopi Metropolitani, quibus idem ab Apoſtolica ſede conceſſum eſſet. Cæterum neque factum, ut conceſſo ſemel pallio Eccleſiæ Ravennati, illud abſque nova conceſſione Romani Pontificis ſuperinduerent iidem Archiepiſcopi Ravennates, ſed ſinguli ſucceſſores illud ſibi concedi ab ipſo peterent Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Ravennatis Epiſcopi in locum Joannis ſubrogati, cum & illud ipſi petenti Gregorius (a) Papa miſit.

(a) Greg. l. 5. ep. 8.

XCV. Sed quid accidit? Cum Ravennates Epiſcopi aliquando ſchiſmate diviſi eſſent ab Apoſtolica ſede, ne ab ex conſueto more peterent pallium, tunc putamus vafrum ejuſmodi excogitatum fuiſſe commentum, ut nomine Valentiniani Imp. ſanctio ſcriberetur, qua declararetur & jura Archiepiſcopalia & perpetuum uſum pallii ab ipſo Ravennatibus Archiepiſcopis fuiſſe conceſſa; ac ſic ipſi, invitis licet Romanis Pontificibus, pallio uterentur. Mos quidem iſte vetus ſchiſmaticorum fuit, ut ab ipſa Romana Eccleſia ſchiſmate ſeparati; ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum eſſe in hac ipſa, de qua eſt ſermo, conſtitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta ſunt, alia plura recte ipſam intuenti demonſtrant. Conferat eam diligens inquiſitor cum aliis ejuſdem Auguſti ſanctionibus, & videbit certe longe longius ab illis abhorrere. Quamnam illius conſtitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inveniet ipſius vel aliorum Imperatorum ſancitam conſtitutionem, in qua licet unus Auguſtorum aliquid ſtatuat, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina ſimul apponantur? Quid etiam ſibi vult illud in titulo, *Major Imperator?* cur non *Maximus*, ut omnes ſolebant? cur *Major*, quod nullus ſic inſcribere conſuevit? Mittamus reliqua; nam in ſingulis ferme verbis ejuſmodi eſſet adhibenda cenſura. Sed ſatis hæc tibi prudens & ſagax lector, puto ſufficere poſſe: ut etiam tacendum ſit quod abſque Conſulibus datum reperitur reſcriptum, quod tantæ rei privilegium conſtitueret. At quæ maximi ſunt momenti ad poſtremum perveſtigemus.

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodem Imp. hoc tempore tot ei eſſe conceſſæ Eccleſiæ quæ in dicto privilegio nominantur, cum nonnullas ex illis etiam ſub S. Leone Romano Pontifice conſtet fuiſſe ſub Archiepiſcopatu Mediolanenſis Eccleſiæ conſtitutas? Etenim cum ex præcepto ejuſdem S. Leonis Papæ cogeret Euſebius Mediolanenſis Archiepiſcopus ex ſibi ſubjectis Epiſcopis provinciale Concilium, certum eſt ad illud conveniſſe, atque eidem ſubſcripſiſſe inter alios Epiſcopum Regienſem, Epiſcopum Placentinum, & Brixillenſem, qui in dicto reſcripto nominantur inter Epiſcopos Ravennati addictos Eccleſiæ. Extat quidem de his epiſtola Synodalis omnium comprovincialium Epiſcoporum ſubſcriptionibus conſignata, atque typis excuſa poſt numeratas quinquagintaduas ejuſdem S. Leonis epiſtolas. Sed ſatis, dices lector, detectas penitus ſentimus impoſturas: jam ex his ad alia emergamus. Verum ſciant omnes, nihil ob id detractum eſſe nobiliſſimæ Eccleſiæ Ravennati, ſi ſpuriis exufflatis, ipſe purus demonſtratus eſt fons primarius, unde in eam, ut Archiepiſcopali ſede ſit inſignita, & ſacro dotata pallio, privilegia effluxere, nempe ab ipſa Romana Eccleſia, a qua & reliqui Metropolitani ſe id juris conſecutos eſſe, congaudent. Sed ad ſequentis anni res geſtas oratio evocatur. XCVI.

Qui

PAGIUS renti contigiſſe. Turonenſis lib. 2. cap. 9. ait quoſdam aſſerere *Meroveum* eſſe de ſtirpe Clodionis, Meroveus vero, a Sigeberto, & ab aliis quibuſdam diſerte dicitur *Clodionis filius*, ſed Priſcus Auctor coævus, ſi recte explicetur, id extra omnem controverſiam ponit.

XX. *Aetius excidit e gratia Valentiniani.* Intelligimus tertio, *Aetium*, qui hoc anno Faſtis nomen dedit, poſtquam vidit *Bonifacium Comitem* ex Africa reducem Magiſtri militum dignitate exornatum fuiſſe, cum eo in certamen veniſſe, occiſoque Bonifacio ſuffectum fuiſſe in Magiſterium militum *Sebaſtianum* Comitem magni nominis virum, &, ut Victor Vitenſis lib. 1. de perſecut. Vandal. & Idacius laudatus docent, Bonifacii generum; ſed cum Aetius, qui in Pannoniam fugerat, in Valentiniani & Placidiæ ejus matris gratiam rediiſſet, *Sebaſtianum* e Palatio expulit, qui poſtea Conſtantinopolim venit, ut infra videbimus, & *Aetius* priſtinum locum recuperavit. Plura infra de Sebaſtiano, cujus viri clariſſimi exilis in Annalibus Eccleſiaſticis mentio.

Hoc circiter anno ſancti *Eucherii* Epiſtola de laude Eremi ſcripta, ut anno CCCCXXVIII. videre eſt.

I. *Novæ turbæ exagitant Orientalem Eccleſiam.*

QUi ſequitur ordine quadringenteſimus trigeſimus tertius Chriſti annus, nomine Conſulum Theodoſii Auguſti decimumquartum, & Anicii Maximi inchoatur: quo novi ex veteribus exorti turbines Orientalem nonnihil exagitarunt Eccleſiam. Stabilita enim pace ultimo anni ſuperioris termino inter Joannem Epiſcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nonnulli ex iis qui Neſtorium ſectati eſſent, erga eum hactenus procliviores, haud rata habuere quæ pactis conventis inter Joannem atque Cyrillum tranſacta fuerunt; cauſantes nimirum haud ſuſcipiendum in communionem fuiſſe Cyrillum abſque ſuorum capitulorum damnatione. Rurſum vero aliqui ex parte Cyrilli in ipſum commoti ſunt, quod de eo accepiſſent, iniquis conditionibus communicaſſe cum Orientalibus. Sed quomodo hæc ſe habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem geſtam ita narrante *(a)*:

(a) Liberat. diac. Breviar. c. 7.

II. *Aſcendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Joanni Archiepiſcopo & omni Concilio epiſtolam Cyrilli. Qui ut cognoverunt eum ſuſcepiſſe fidem a ſe directam, & in ejus ſubſcripſiſſe confirmationem, pacem cum eo & ejus fecerunt Concilio, damnantes Neſtorium, & ſuſcipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Epiſcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum erraſſe, & poſtea veritatem agnoviſſe, & culpantibus Joannem, cur ab eo non expetierit capitulorum ejus damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocriſarium Alexandrinæ Eccleſiæ culpaverunt Cyrillum, cur ſuſceperit ab Epiſcopis duarum conſenſionem naturarum, quod Neſtorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconii & Acacio Melitenſi Epiſcopo hoc ipſum de Cyrillo videbatur.* Hæc Liberatus. Porro & illud additum eſt, ut Neſtoriani epiſtolam quandam nomine Cyrilli confinxerint, qua ſe palinodiam recantare ipſe ſignificaret, & quæ facta eſſent Epheſi omnino reſcinderet: tale fuit per Neſtorianos diabolicum excogitatum adverſus S. Cyrillum commentum.

Multi queſti de Joanne, alii de Cyrillo.

Neſtoriani quid de Cyrillo mentiti ſint.

III. Hæc quidem de Cyrillo longe lateque in Orientalibus Eccleſiis diffamata, plurimorum ſanctorum virorum animos pul-

---

PAGIUS SÆC. V. Olymp. 303. Anno Eræ Hiſpan- CDLXXI. A.C. 433.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5926.

☉ 22. A. ☽ 16. P. 26. Mart. Indict. 1.

JESU CHRISTI 433.

SIXTI III. PAPÆ 2.

THEODOSII JUN. 32. & 26.

VALENTINIANI III. IMP. 9.

I. *Decennalia Valentiniani & Theodoſii Tricennalia.*

[1] COSS. *Theodoſius* Aug. XIV. & *Fl. Anicius Petronius Maximus* in Occidente creatus, qui poſtea tyrannidem arripuit, ut anno CCCCLV. videbimus. Hic Theodoſii Conſulatus eum Tricennalia Imperii poſt patris mortem ſuſcepti celebraſſe demonſtrat, qui ideo anticipavit quinta Quinquennalia ejuſdem Imperii, ut ex ſerie Conſulatuum ab eo initorum colligitur. Edidit & *Valentinianus* Imperii Cæſarei *Decennalia*, ut oſtendit Nummus prægrandis apud Ducangium in Diſſert. de inferioris ævi Numiſmatibus num. 61. cujus Antica repræſentat ejus vultum cum ſolita inſcriptione D. N. PLA. Valentinianus P. F. Aug. in Poſtica cernitur *Maximus* Conſulari habitu in ſella ſedens, volumen dextra, læva ſcipionem cum Aquila tenens, nomine hinc inde adſcripto, Petronius Maximus V. C. Conſ. qui cum bis Conſul fuerit, hoc ſcilicet anno, annoque CCCCXLIII. Ducangius hæret, an Nummus ille ad priorem vel ad poſteriorem ejus Conſulatum referendus ſit. At hoc anno illum percuſſum minime dubitandum; non ſolum quia numeralis nota in eo non legitur, quæ hoc tempore, quo rariſſime iteratus Conſulatus concedebatur, omiſſa non fuiſſet; ſed etiam quia quando Imperatores inferioris ævi non inito Conſulatu Decennalia, & id genus Feſta exhibebant, Conſules ordinarios ſecum in nummis quandoque exprimi curabant, ut in part. 2. Diſſert. Hypat. cap. 7. num. 17. monſtravi.

II. *Cyrillus & Joannes Antiochenus Imperatori & Papæ pacem ſancitam ſignificant.*

A num. I. ad XXIII. Ubi primum pax compoſita, eſt, *Cyrillus* & *Joannes* Antiochenus ſuis ſinguli litteris ad *Sixtum* Romanum Pontificem retulerunt. Retulit & Joannes Antiochenus ad Theodoſium Imp. per Epiſtolam quam tradidit *Ariſtolao* Tribuno, qui cum Paulo Emeſeno paci illi ſanciendæ incubuerat. Epiſtola Joannis ad Imperatorem recitatur cap. XCI. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, qua ſignificat Imperatori expulſam eſſe omnem hæreſim, om-

---

NOTÆ

[1] C*Oſſ. Theodoſius Aug.* XIV. & *Fl. Anicius Petronius Maximus.* Prænomen ac nomen *Anicii* omittit Relandus. Nummi Valentiniani, ubi: VALENTINIANVS. P. F. AVG. in poſtica PETRONIVS MAXIMVS. V. C. CONS. An forte ad hunc *Maximum* pertinet inſcriptio apud Fabrettum pag. 737. num. 483. in qua. FL. MAXIMO. V. C. CONS.

Vulgares Faſti: *Theodoſio* XIV. & *Maximo*. Proſperi chronicon editum & MS. *Theodoſio* XIIII. & *Maximo*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Maximo* II. Epiſtola V. Sixti Papæ III. apud Couſtantium pag. 1258. *data XV.* Kal. *Octobr. Theodoſio* XIII. (pro XIIII.) & *Maximo conſulibus*.

pulſavere, ut Acacii Epiſcopi Meliteni, Valeriani Iconii, Succeſſi Epiſcopi Diocæſareæ, atque aliorum: ſed & perturbavere inſigniores famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Iſidorum Peluſiotam, qui nonnihil infenſe ad Cyrillum hæc ſcripſit (*a*):

(*a*) *In addit. ad Liberat. diac.*

IV. Iſidorus quid ad Cyrillum.

Oportet te, o admirabilis, inconvertibilem ſemper eſſe, neque timore prodere cæleſtia, neque tibi ipſi contrarium apparere. Nam ſi ea quæ a te nunc ſcripta ſunt, comparaveris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falſitatis miniſter, vana quidem gloria ſuperatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita ſua in exilio affligi paſſi ſunt, quam ut perverſum dogma uſque ad aures ſaltem ſuas admitterent. Hæc Iſidorus: eodem ferme argumento & ſuperius nominatos Epiſcopos ad eumdem Cyrillum ſcripſiſſe, quæ rurſus Cyrillus ad eos reſcripſit oſtendunt. At non hoc ſolum ſceleſtiſſimi operati ſunt Neſtoriani; ſed gravius his addiderunt facinus, cum falſas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Epheſino honorifica functus erat legatione, vulgarunt, quibus ſignificabatur, Sixtum Romanum Pontificem ægro tuliſſe animo damnationem Neſtorii: quæ quidem audientibus magnum ſcandalum intulerunt: teſtantur id ipſius Cyrilli litteræ pro ſua defenſione conſcriptæ.

V. His enim omnibus impoſturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proxime aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plene docens, non aliter quam fide Catholica ſalva, ſe cum Orientalibus pacem compoſuiſſe (*b*): eſt earum exordium: *Res quidem dulcis & admiranda & plurimi facienda eſt fratribus ſalutatio*, &c. His quidem cum quæ ab Imperatore Theodoſio, a Joanne, & aliis, potiſſimum vero a Paulo legato Epiſcopo Emeſeno geſta eſſent, ſingillatim recenſeat; nihil ſe innovaſſe de his quæ in Concilio Epheſino probata fuiſſent, pluribus demonſtrat, inſinuatque Neſtorianorum conatus, qui cum ſe ab ea pace excluſos videant, omnia ſtudeant perturbare, quo gravius in Eccleſia prælium excitant: nam poſt multa adverſus ipſos iſta ſubdit, excogitatas ab eis aperiens impoſturas (*c*): *Eos* (inquit) *qui cum ipſis eadem ſentire non ſuſtinuerunt, flagitioſiſſime dilacerant, & ſanctorum Epiſcoporum Apologiam* (*de Orientalibus loquor*) *acerbe proſcindunt. Deinde detorquentes eam pro ipſorum libidine ad ea quæ lubet, & non recte ſentientes, dicunt eam a Neſtorii vocum novitatibus non diſcrepare. Simul autem & nos vituperant, quaſi iis quæ olim ſcripſimus contraria ſenſerimus, &c.* vocat Apologiam Orientalium, quam ſupra recitavimus eorumdem fidei profeſſionem, quam adverſarii jactarent eamdem plane eſſe cum ea, quam ipſi Neſtorio faventes olim edidiſſent: ſed quam hoc falſum ſit, idem Cyrillus pluribus aperit.

(*b*) *Cyril. ep. 29. & in Act. Eph. edit. Pelt. tom. 5. c. 7.*

Cyrillus Neſtorianorum detegit impoſturas.

(*c*) *Ibid. ep. 29. Cyril.*

VI. Ad poſtremum vero quid cavere debeat, his verbis admonet: *Si epiſtolam nonnulli circumtulerint, tamquam a religioſiſſimo Philippo Romanæ Eccleſiæ presbytero ſcriptam, quaſi ſanctiſſimus Epiſcopus Sixtus depoſitionem Neſtorii moleſte ferat, ipſique bene loquatur; non credat hoc ſanctitas tua: ſcripſit enim conſona ſanctæ Synodo, omniaque illius Geſta confirmavit, & nobiſcum conſenſit. Si vere a quibuſdam circulata fuerit epiſtola, tamquam a me ſcripta, quaſi eorum quæ Epheſi geſſimus pœniteat; contemnatur & hoc. Sumus enim per Salvatoris gratiam adhuc ſana mente & cooperanti ratione non deſtituti.* Hæc ad ſanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Neſtorianorum technis atque calumniis. Litteras autem, quas ſe dicit accepiſſe a Sixto, paulo inferius reddituri ſumus: modo Cyrillum his afflictatum anguſtiis conſectemur.

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS. omnemque contentionem, anathematizata *Neſtorii* dogmata, depoſitionem ejus admiſſam ſicuti & ordinationem Maximiani: *Supplicamus autem*, ſubdit, *Pietati veſtræ, ut perfectam feſtivitatem præſtetis mundo quatenus nulla civitas ab hac celebritatę communis feſtivitatis extorris ſit: & jubeatis, ut Deo amiciſſimi Epiſcopi, qui inter præcedentes turbas expelli Eccleſiis viſi ſunt ad priorem habitum reducantur, & ab omni importunitate ſint liberi, ut nullæ puſillanimitatis reliquiæ Eccleſiis reſideant*. Loquitur de quatuor Epiſcopis, quos diximus Maximianum in ſua Synodo nominatim depoſuiſſe, ac in eorum ſedes alios ordinaſſe; quos hac de cauſa Cyrillus a pace excluſerat. Notanda hæc verba, *expelli Eccleſiis viſi ſunt*, & iſta, *ab omni importunitate ſint liberi*, quia, ut notat Lupus in Scholiis ad Synodicon, ſuperordinatio non habuit effectum; Marcionopolitani enim Saturninum, & Thyanenſes ſuum ſuperordinatum ejecerunt, neque tamen *Dorotheus* Marcionopolitanus Epiſcopus ac *Eutherius* Thyanenſis Epiſcopus fuere ſecuri; ideoque Joannes Imperatorem ſupplicat, ut iſti quoque ad pacem admittantur, & hoc modo univerſa per Orientem Eccleſia quiete fruatur. Eodem tempore Joannes hæc retulit ad Sixtum III. cujus tamen relatio periit, ſed indicatur in reſcripto ejuſdem Sixti ad eumdem Joannem, dato, qui affirmat eam fuiſſe ſolemniter lectam in Synodo, quam ejus Natalis dies congregarat. Cum vero Sixtus IX. Kalend. Auguſti conſecratus fuerit Pontifex Romanus, ejus Epiſtola tam ad Joannem, quam ad Cyrillum ſcripta nonniſi Librariorum errore dicitur data XV. Kalend. Octobris, cum dies illi in nulla ſententia convenire poſſit cum die Natali Sixti. De ea Joannis Epiſtola deperdita vide dicta anno ſuperiori.

VII. Calumniis illatis Cyrillus occurrit.

Quod enim ſciret & aliorum aures eamdem pervaſiſſe calumniam, ſcripſit etiam ad has ipſas calumnias confutandas idem ſanctus Cyrillus ad Succeſſum Diocæſareæ in Iſauria Epiſcopum: qua cum de duabus naturis non diviſe (ut Neſtorius dicebat) ſed indiviſe & inconfuſe unitis Verbo pluribus diſputet, & in multis differre profeſſionem Antiochenorum a Neſtorii perfidia itidem palam faciat, ut nec locus calumniæ eſſe poſſit quod in ipſa ſua profeſſione Neſtorii hæreſim confirmarit: ad poſtremum de Neſtorianorum falſis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum ſui ipſius nomine ſparſis, admonet, cautumque reddit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiorem facit, ſcripſiſſe ipſum conſona in omnibus Epheſino Concilio, & cuncta quæ in eo acta eſſent ſtabiliviſſe: eſt ejus epiſtolæ exordium (*a*): *Declaratur quidem veritas*, &c.

(*a*) *Cyril. in fine lib. de Incarn. unigeniti.*

VIII. Scripſit & ad Valerianum (*b*) Iconii Epiſcopum eodem argumento litteras, quas de Incarnatione Verbi exegeſes nominant: in quibus pariter ad finem demonſtrat, quam longe abſit, ut Orientales Epiſcopi, nempe Syri, cum Neſtorio ſentiant, & quam falſo hanc illi calumniam impingere conati ſint. Unde & eum, ut ea caute agat, ita in fine admonet: *Si qui igitur ſunt, qui illos diverſa ab his ſentire falſo affirmaverint: nulla eorum dictis fides adhibeatur: verum tamquam impoſtores & mendaces, ſecundum, patrem ſuum diabolum amandentur, ne quando illos qui recte incedere cupiunt, perturbent. Quod ſi qui epiſtolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ a viris ſpectatis editæ ſint; tamquam ſpuriæ & commenticiæ reiiciantur.* Hæc ad Valerianum Cyrillus.

(*b*) *Extat inter Act. Eph. edit. Velt. to. 6. c. 17.*

Cyrillus monet Epiſcopos ut caveant impoſturas Neſtorianorum.

IX. Sed & ad Dynatum Epiſcopum Nicopolis Epiri ſcripſit hoc eodem anno epiſtolam, qua cum de rebus inter ſe & Orientales tranſactis eum certiorem reddit, mittit quoque epiſtolas ea de cauſa inter ſe & Joannem ultro citroque datas; admonens, ne præter illas, alias ab aliis evulgatas accipiat. Fuit & de his ipſis admonendus Apocriſarius ejus Eulogius agens Conſtantinopoli, apud quem a nonnullis Palatinis querelæ non leves de ipſo Cyrillo ingeſtæ fuerant (ut dictum eſt) quod duas naturas in Chriſto, ſicuti Neſtorius, confeſſus eſſet. Ad hunc igitur Eulogium, cum hæc ab eo per litteras Cyrillo ſignificata fuiſſent, litteras ipſe reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc ipſo exordio (*c*): *Expoſitionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, dicuntque quod duas naturas nominent, & quod iſtos Alexandrinus toleraverit, immo laudaverit. Qui vero Neſtorii ſunt, & hunc ita ſapere dicunt, attrahentes ad ſe eos qui exactam veritatem ignorant. Accuſantibus autem nos, illud dicendum eſt: Non eſſe omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recuſanda: nam multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur: utpote Ariani, cum Patrem omnium conditorem & Dominum eſſe dicunt: an conſentaneum erit, ut ob eam cauſam tales confeſſiones fugiamus? Ita de Neſtorio ſentiendum. Is etiamſi duas naturas eſſe dicat, carnis & Dei Verbi differentiam ſignificans (eſt enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non ſecundum unitatem nobiſcum confitetur, &c.* pluribus enim docet, ſic Neſtorium duas in Chriſto prædicare naturas, ut eas inter ſe diviſas duas pariter perſonas conſtituere aſſeveret, Orthodoxos autem duas in

(*c*) *Cyril. ep. 30.*

PAGIUS

III. *Epiſtola Cyrilli ad Sixtum multa nos docet.*

Joannes de quatuor illis Epiſcopis per Cyrillum aliquid ſcripſerat; ait enim Sixtus in Epiſtola ad Cyrillum num. XVI. apud Baronium: *Expectamus memorati fratris noſtri Joannis Clericos, & optamus venire: ſcimus ei pro honore & pro labore tuo dare reſponſum. Non eſt, ſicut fratri & Coepiſcopo noſtro Maximiano ſæpe jam ſcripſimus, etiam ipſe redeuntibus difficilis aperire januam, ut vere, niſi perditionis filius, nemo ſit perditus: & ſit ei major cauſa lugendi, quod meruit ſolus excludi.* Ex quibus diſcimus primo, Cyrillum de Joanne Antiocheno in ſua Relatione apud Pontificem queſtum eſſe de variis, præſertimque quod Joannes ſe & *Memnonem* depoſuiſſet. Pontifex enim eum paterne conſolatur de hac injuria, ſpondetque ad *Joannis* Legatos, quando cum relationibus advenerint, ſe plura dicturum: non ſolum de honore, ſed etiam de labore Cyrilli. Secundo diſcimus, *Cyrillum* etiam iſtorum quatuor Epiſcoporum excluſionem retuliſſe, rogaſſe ut confirmaretur, & adjeciſſe illos reſtitui non poſſe ſine gravi injuria *Maximiani*, qui illos in ſua Synodo non ſolum damnarat; ſed & alios in eorum locum ſuperordinari curarat. III. Pontificem fuiſſe alienum ab hac duritia, quod optaret nullum per depoſitionem perdi, ac perpetuo a pace excludi, niſi ſolum perditionis filium *Neſtorium*, de quo ait: *Non ſe exuli veſtro ſanctus frater noſter Joannes addiderat.* Quare *Neſtorius* in Monaſterio ſancti Euprepii non liber erat, ſed exul, quod & indicat Sixtus in Epiſtola ad Joannem, & ſupra etiam ex Cæleſtino contra vulgarem ſententiam oſtendimus. IV. diſcimus, *Maximianum* ſæpe de his rebus Romam retuliſſe. Pontifex autem hac clementia uſus eſt, ut recte Lupus in Notis ad Synodicon, propter Romanam Helladii Tarſenſis Epiſcopi, & Eutherii Thyanenſis Epiſcopi, ac plurium illis adhærentium Epiſcoporum appellationem, de qua infra.

IV. *Gaudet Sixtus quod Joannes in viam redierit.*

Præterea notanda hæc verba Sixti num. XV. apud Baronium: *Illum* (nempe Neſtorium) *ſibi ignis æternus, hos* (non vero hunc, ut legitur apud Baronium, ideſt, Orientales Epiſcopos) *poſſeſſoris æterni vinea vindicavit, in tantum ut Antiochenæ Eccleſiæ Sacerdotem vocari a Sanctitate tua jam nunc venerabilem virum ac Domnum gau-*

in Chriſto ſemel unitas, non tamen confuſas confiteri naturas, atque unam tantum conſtituere Chriſti perſonam. Cum alioqui a Neſtorianis illam quoque (ut ibi ipſe teſtatur (a) Cyrillus calumniam paſſus ſit; quod cum diceret duas naturas in unam perſonam eſſe unitas, illi jactarent duas naturas in unum confuſas prædicare cum Apollinari Cyrillum: a qua quidem calumnia cum ibi, tum aliis quoque ſcriptis ſæpe ſe ipſe purgavit.

(a) Cyril. epiſ. 30.

Novæ calumniæ parantur.

X. Ex his igitur quæ dicta ſunt, incubuit Cyrillo, non his tantum ſe ipſum a Neſtorianorum liberare calumniis, ſed & Joannem Antiochenum, alioſque Orientales, quorum probaverat fidei profeſſionem, defendere; quod pluribus ſcriptis quam diligentiſſime præſtitit. Hæ quidem turbæ poſt pacem hoc anno agitari cœptæ ſunt a Neſtorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi hujuſmodi bellum pararunt? Hæc cum ſciveris, perfacile intelliges ſub quibus hi ſignis militarint: etenim cum eos videris nonniſi calumniis, fraudibus & impoſturis litteras falſas magnorum virorum nomine adornantes, verbiſque mendacia mendaciis conſuentes; cujuſnam milites ipſi fuerint, probe noſces, nempe, miniſtros ſatanæ transfiguraſſe ſe in angelos lucis. Neſcit enim pura religio impoſturas, nec quærit fucos veritas, neque fides Catholica nititur calumniis & fraudulentiis, graditur libera & ſecura ſinceritas; ſola gaudens comite ſimplicitate.

XI. In primis vero quod pertinet ad Sixtum Romanum Pontificem, Neſtoriani ſuis litteris calumniati ſunt, ipſum ægro animo tuliſſe Neſtorii abrogationem: ſed quam id a veritate abhorreret, ipſe S. Cyrillus in teſtimonium veritatis, ad convincendam Neſtorianorum falſitatem, ad ſe ſcriptas ab ipſo Sixto (ut vidimus) citavit litteras, quas induſtria viri eruditi Antonii de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendoſas ſatis: cum vero ſciamus nondum impreſſas, hic ipſas cudendas quam potuimus emendatiores curavimus, præclarum ſane antiquitatis monumentum: oſtenditur enim, quam verum ſit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum eſſe Neſtorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia: ſic enim ſe habent:

Sixtus Epiſcopus Cyrillo Alexandriæ Epiſcopo.

*Magna ſumus lætitia alacritatis impleti, poſtquam (ſicut legimus) ex alto nos Oriens viſitavit. Ecce enim ſollicitis nobis, quia *neminem perire volumur, ſanctitas tua redintegratum corpus Eccleſiæ ſuis epiſtolis indicavit: redeuntibus ejus in ſua membra compagibus, neminem foris jam videmus errare; quia intus omnes poſitos fides una teſtatur. Lætamur e medio noſtrum, qui hoc opus fecit, ablatum: ſoli ſibi nunc non credet* (Neſtorius ſcilicet) *quod ſenſit & intelligit obfuiſſe: qui contra hunc nixus eſt* (Cyrillus videlicet) *eum profitemur omnibus profuiſſe. Sed convenit a triſtibus nos ad læta tranſire; quia ipſe cui mo-* XII.

* qui Sixti epiſtola ad Cyrillum.

PAGIUS

gaudeamus. Et merito vocatur Domnus, qui communem dominum recognovit, qui Incarnationis ejus miſterium voce Catholica nobiſcum confitetur. [1] Cyrillus enim in ſua ad Sixtum relatione Joannem Antiochenum appellaverat, non Dominum, ſed *Domnum*, & Papa gratulatur. Horum nominum differentiam recte exponit antiquus hic verſus: *Cæleſtem Dominum terreſtrem dicito Domnum.* Porro depoſiti Epiſcopi non amplius vocabantur *Domni*, nec ullo honoris titulo exornabantur; indeque Sixtus gaudet Joannem a Cyrillo jam nominari venerabilem *Domnum*, exindeque colligit læſum *Joannis* honorem plene reſarcitum fuiſſe.

V. *Occaſione pacis novum Schiſma exortum.*

Vix pax nunciata fuerat, cum in variis Orientis partibus a Schiſmaticis tumultuatum eſt. *Andreas* Samoſatenus Epiſcopus ſtatim ac eam accepit, timuit omnia infelicia, præſertim ne facta eſſet cum injuria & corruptione Chriſtianæ fidei. Scribit enim ad Alexandrum Hieropolitanum Metropolitam literas cap. XC. Synodici citati relatas, in quibus ait: *Ingemiſco apud memetipſum cogitans, quaſi non aliquid novius nunc nobis ab Alexandria deferatur*: Pax cum corruptione fiet fidei. *Nam literas quidem, quæ ab Alexandria directæ ſunt, legens, quas & olim tuæ Sanctitati tranſmiſi, clariorem vidi impietatem divulgari.* Plures enim Orientalium Epiſcopi affirmabant, *Cyrillum* a ſuis receſſiſſe Capitulis, licet ea anathematizare nollet, ac eſſe correctum, ideoque pacem cum ipſo faciendam; ſed *Andreas* affirmat, ipſos decipi, & iſtam pacem fore non Orthodoxorum communionem, ſed ipſorum cum Apollinariſtis confuſionem; adeo a Capitulis Cyrilli abhorrebat. In eodem Synodico cap. XCII. recitatur *Meletii* Epiſcopi Mopſueſteni Epiſtola reſcripta ad Alexandrum Hieropolitanum contra Paulum Epiſcopum Emeſenum. *Meletius* iſte Theodori ſucceſſor hactenus ignotus fuerat, ſed ex variis ejuſdem Synodici locis tunc innoteſcit, conſtatque illum ob ſuam contumaciam in perpetuum ac remotiſſimum exilium deportatum fuiſſe; qua de re infra.

Va-

NOTÆ

[1] Ex verbis Sixti tantum conſequitur, inquit Couſtantius in notis ad hanc epiſtolam pag. 1257. ut Cyrillus honorificis titulis Joannem exornans, palam eum communionis ejuſdem conſortem agnoſcere ſe teſtatus ſit. At non inde pariter ſequitur, ut Cyrillus antea Joannis honorem læſerit, aut eum ut depoſitione mulctatum habuerit. Certe auctor ei fuit Cæleſtinus, ut ſumma cum illo prudentia & moderatione ageret.

De die, quo data eſt hæc epiſtola Pagius ſuſpicatur, quare notam temporis falſi coarguit; eam tamen tuetur Couſtantius in notis pag. 1258. quem vide.

mota quæſtio fuerat, de Eccleſia univerſali mœrore ſublato, tempus nobis præſtitit gaudiorum. Chriſtus denique Deus noſter, quam vere ſit ſua cauſa, monſtravit, quando ita res dignatus eſt gubernare, ut tantæ rei & talis judicium ſervaret ſuorum conventui ſacerdotum.*

* vera.

XIII. *In unum congregati Apoſtoli de fide ſæpe tractarunt: in unum nunc convenientes Apoſtolici de ejus victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conventu! gaudii cæleſtis judicium tales habere debuit cognitores; & quia res & cauſa depoſcit, locum quoque convenit intueri. Ad beatum Apoſtolum Petrum fraternitas univerſa convenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conveniens audiendis. Habuerunt coepiſcopi noſtri illum congratulationis teſtem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, favente Domino congregarat, quia ſic credendum eſt, ipſe præcedit: quandoquidem probetur nec ſpiritu nec corpore defuiſſe: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: juvit animorum vota noſtrorum, qui videret Symbolo primo inter Apoſtolos tradito derogari: non paſſus eſt nefandum caput gaudere ſolatiis, nec turbari diu ſicut lutulento gurgite fontis illius perſpicui puritatem. Ad nos reverſi ſunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi ſtudio perſequentes, animarum curavimus ſanitatem.*

Synodus in natali Papæ Sixti habita.

XIV. *Non ſe exuli veſtro* (Neſtorio ſcilicet) *ſanctus frater noſter Joannes addiderat: non ejus eſt blaſphema prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, ſuſpendit ſuam ſententiam, non negavit: nam quid in inventorem malorum poſſet aliud judicare, niſi quod probatur ipſe* (Deus videlicet) *per ſacerdotes ſuos, cujus agebatur cauſa, ſentire? Statuerat hoc nimirum de noſtrorum deſertore caſtrorum, quod a ducibus fidei ſuaderet perfidia judicari: numquam ſe a noſtro numero ſeparaſſet, in quem potuit & reverti. Exulta frater cariſſime, & ad nos recollectis fratribus, victor exulta: quærebat Eccleſia quos recepit: nam ſi neminem perire volumus de puſillis, quanto magis gaudendum nobis eſt ſanitate Rectorum? Legimus, una ovis quantum gaudii reportata præſtiterit; & idcirco intelligendum eſt, quid laudis habeat tantos revocaſſe paſtores: greges aſpiciuntur in ſingulis, nec unius hic cauſa tractatur, quoties agitur de ſanitate multorum. Lætamur hic nihil egiſſe nos præcoquum quando fructu noſtræ ſententiæ gratulamur.*

Sixtus Joannem excuſat.

XV. *Suſtinuimus fratres, certi eos non ſpinas, ſed uvas eſſe lecturos: in evidenti eſt noſtrorum vindemia gaudiorum, quæ ſanctam Synodum largitate gratulationis implevit: vineam ſuam cuſtos ille curavit, quem ad cuſtodiendam domum Iſrael nec dormitare, nec obdormire David Prophe-*

Sixti Papæ tolerantia.

PAGIUS VI. Varia autem ad *Alexandrum Hieropolitanum* factionis adverſus initam Eccleſiarum pacem caput, *Meletius* ſcribit. Primo, ſe a facienda hac pace fuiſſe ſemper alienum, & in eadem ſententia, poſtquam facta eſt, ſe perſeverare; quoniam hanc pacem non diſpenſationem, uti fama erat, ſed manifeſtam prævaricationem exiſtimabat. Secundo, affirmat, ſe hac in re eſſe turrim adamantinam nullo Concilii vel auctoritatis pondere movendam. Tertio, *Cyrillum* nequaquam receſſiſſe a ſuis Capitulis, aliiſque ſcriptis, ideoque permanere hæreticum: Hunc eſſe ſic receptum a Joanne Patriarcha, & propterea hanc pacem nequaquam eſſe Orthodoxorum communionem, ſed manifeſtam ipſorum confuſionem cum hæreticis. Quarto, hoc probat *Meletius* ex ipſis Cyrilli literis Conſtantinopolim ſcriptis ad quoſdam ſuos Clericos, lamentantes illic publicam famam eſſe, quod omnia ſua contra *Neſtorium* ſcripta anathematizaſſet, cunctoſque ad ipſa proiicienda præparaſſet. Loquitur iſte Schiſmaticus, ut notat Lupus in Scholiis ad illud caput, de Epiſtola Cyrilli ad Theognoſtum, Charmoſinum, ac Leontium, ejus in civitate Regia Apocriſiarios, in cujus fine hæc leguntur: *Quapropter neminem deſpondere animum ſinatis. Non enim ſic deſipuimus, ut noſtra abnegaverimus. Quin imo, manemus in eis, quæ ſcripſimus & ſentimus. Recta enim & inculpatæ ſunt, & Scripturis ſacris, ac fidei, quæ a ſanctis Patribus noſtris edita eſt, conſentiunt.* Harum literarum exemplar Meletius dicit, ſe Alexandro tranſmittere, ut clare videat ejus pertinaciam, eumque indebite eſſe receptum. Antiquus Scholiaſtes in fine hujus Epiſtolæ recte advertit, utramque partem voluiſſe videri victricem, hincque alios affirmaſſe *Cyrillum* renunciaſſe ſuis Capitulis, ceſſiſſe *Joanni*, & quaſi veniam ſupplicaſſe; alios ſparſiſſe contraria, & dixiſſe ceſſiſſe *Joannem*, qui revera omnia Cyrilli poſtulata, uti fieri debuit, admiſerat.

Plures Orientales ab ea abhorrent.

VII. Res longius proceſſit; ex hac enim Epiſcoporum diſcordia exortum eſt novum Schiſma, dum Orientales acerbiori odio, quam ante initam pacem Cyrillum & Ægyptios Epiſcopos ei adhærentes inſectantur. Ubi Alexander Hieropolitanus pacem concluſam fuiſſe, ac Paulum Emeſenum rediiſſe accepit, ſcripſit Epiſtolam ad Andream Samoſatenum cap. XCIII. Synodici recitatam, in qua de Cyrillo tanquam de viro notorie hæretico, quod ſcilicet Capitula ſua non reſpueret, loquitur: *Venit finis*, inquit contumaciſſimus Schiſmaticus, *& communio revera facta eſt ad impium Cyrillum, non Cyrillo hæreſim relinquente, ſed nobis ipſis per unum verbum, quod eſt in Epiſtola poſitum, inferentibus hæreſim*, &c. *Quoniam vero nulla mihi pars, neque ſors eſt cum eis, ſed ſive exilium, ſive mors mihi, ſive præcipitium, ſive ignis, ſive beſtiæ proponantur, Deo me roborante, univerſa ſuſtineam potius quam communicem talibus, firme teneat Sanctitas ſua.* Idem ſcribit Alexander ad Theodoretum cap. XCIV. Synodici, explicatque quodnam eſſet illud verbum, ex quo deducebant

Et magis quam alii Alex. Epiſc. Hieropolitanus.

(a) Pſ. 120. *pheta (a) teſtatur. Infœcundum illud Chriſto noſtro nec afferens fructum ſuſcepit flamma ſarmentum: ſed ut hoc videmus convenire damnato, ita de reverſis ad nos fratribus convenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio, quam plantaverat Pater (b). Illum ergo ſibi ignis æternus, hunc poſſeſſoris æterni vinea vendicavit: in tantum ut Antiochenæ Eccleſiæ ſacerdotem vocari a ſanctitate tua jam nunc venerabilem virum & domnum * gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognovit, qui incarnationis ejus voce Catholica nobiſcum myſterium confitetur.*

(b) Matt. 15.

* dominum.

XVI. De calumniis in Cyrillum illatis.

*Bene nobis breviter tua fraternitas, quæ ſunt ſuper eodem negotio geſta, narravit; ſed mirati non ſumus, quod a diſſentientibus in te compoſitam legimus dejectionis * injuriam. Novimus, frequenter patere calumniis veritatem, nec tamen umquam poſſe falſitate ſuperari: votivæ ſunt ſemper fidem moleſtiæ prædicanti: his namque cum beatitudine copioſa merces paratur in cælo, quibus propter juſtitiam maledictiones, perſecutiones, & omne malum præcipitur ſuſtinere. Paſſus es falſitatem, ut victricem faceres veritatem: & ideo nunc inſultandum eſt falſitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris noſtri Joannis clericos, & optamus venire: ſcimus ei & pro honore & pro labore tuo dare reſponſum: non eſt (ſicut fratri & coepiſcopo noſtro Maximiano ſæpe jam ſcripſimus) etiam ipſe redeuntibus difficilis aperire januam: ut vere, niſi perditionis filius, nemo ſit perditus; ſitque ei major ſe cauſa lugendi, quod meruit ſolus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum ſancta ſcribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graves, aut amari non eſſe potuerunt, quia huic impenſi ſunt, cujus onus leve & jugum ſuave portamus. Dat. XV. Kalend. Octobris, Theodoſio XIIII. & Maximo Conſulibus.* Extat in eodem codice epiſtola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & menſe & die ſcripſit ad Joannem Epiſcopum Antiochenum, cum eidem congratulatur his verbis:

* dictionis.

Sixtus Joanni Epiſcopo Antiocheno.

XVII. Sixti Papæ epiſtola ad Joannem Antioch.

Si Eccleſiaſtici corporis gloriam, ſi ejus integritatem dilectio tua conſiderare dignetur, profecto lætitiæ noſtræ non quæret interpretem. Ipſæ namque evidentiſſimæ res loquuntur, mœrorem noſtrum repentino ſancti fratris noſtri Cyrilli in gaudium ſermone converſum: tantum hanc ergo ſolicitudinem noſtram nos evaſiſſe delectat, poſtquam reo noſtræ fidei tua fuit ſanitas pœnitudo: nunc ſe vere exulem, nunc ſe ſentit ejectum. Abundant ei in deſerto ſpinæ, quia deeſt uva quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini noſtram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum curſus & ordo pervenerit, qualiter ei voluimus noſtra admonitione ſuccurrere: retinuimus in præceps euntem, qui erat blaſphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotii qualitatem juſta lance penſemus: nulli non videbitur Neſtorius ſero damnatus, cui non profuerit de-

PAGIUS

bant Cyrilliani eos eſſe hæreticos. Illud erat vox *Theotocon* id eſt, *Deipara*, ut recte Baluzius in Notis ad eam Epiſtolam, non *unio ſecundum hypoſtaſim*, ut perperam Lupus putavit. Sed de voce ilia mox agemus. Alexander in eadem ad Andream Epiſcopum Epiſtola invehitur etiam in Joannem Antiochenum, quod in literis, ad ſe datis, quibus ſine dubio eum ad pacem hortabatur, aſſereret, *Cyrillum* eſſe correctum, ac jam vere orthodoxum. Ait, non Cyrillum, ſed ipſummet mutatum eſſe, utpote qui contentam in Cyrilli Epiſtola hæreſim admittere non erubeſceret. Uno verbo affirmat, quicumque *Cyrilli* pacem & communionem amplectuntur, haberi a ſe pro hæreticis, ideoque non a ſolius *Joannis*; ſed etiam ab omnium iſtorum communione ſe ſe recedere. Denique ait, nolle ſe ei per Epiſtolam reſpondere, ſed per Commonitorium, quo ei dolum & hæreſim exprobraret, nec quidem eum Epiſcopum nominaret.

VIII. *Non vult Alexander B. Virginem appellari Deiparam.*

Eodem tempore *Alexander* ſimiles literas ad *Theodoretum* dedit cap. XCIV. Synodici relatas, in quibus ait, ſe malle deſerere Epiſcopatum, quam paci, quæ facta fuerat adhærere, numquam communicaturum cum Epiſcopis ac populis qui eam admitterent, ſe tamen nolle cum illis litigare, paratum ferre unumquemque in proprio ſenſu abundare, dummodo non cogatur cum illis communicare; alioquin ut animam ſuam ſalvet, mox dignitatem & civitatem relicturum. Præcipuum ejus fundamentum erat, quod nullatenus probaret populis in Eccleſia prædicari hanc propoſitionem, *ſacra Virgo eſt Dei Genitrix*. Reſpicit ad Capitulum XII. Cyrilli, in quo is dicit, non ſimpliciter, ſed cum addita voce, *carne* Deum Verbum eſſe paſſum & mortuum. Aſſerit Alexander, vanas eſſe ſimiles explicationes, & ab errore Apollinarii non purgare. Quare *Alexander* fuit unus ex illis Epiſcopis Orientalibus, de quibus varia cum Joanne ſacrarum largitionum Comite tractantibus, Cyrillus e vinculis ſcripſit ad Regiæ civitatis Clerum ac Populum: *Sed & illud quoque ſciatis, nempe cum Fidei expoſitionem componerent, inter ſe contendiſſe, & in ea altercatione etiam nunc verſari. Nam alii ex illis Sanctæ Virgini concedunt appellationem* Deiparæ, *ita tamen, ut ſimul quoque* Hominis Genitrix *dicatur; alii vero prorſus negant, adduntque paratiores ſe eſſe, ut manus ſuas amputandas præbeant, quam ut hujuſmodi voci ſubſcribant:* erat vero Alexander unus ex illis Epiſcopis, & ab ea ſententia nunquam voluit recedere. Lupus in Notis ad illud caput docte explicat, has propoſitiones, *Sacra Virgo eſt Deipara*, *Deus eſt mortuus*, aliaſque id genus, a quibus Alexander, magni alioquin nominis Epiſcopus, adeo averſus erat. Li-

debitus ſermo præteritus. Fruamur nunc præſentibus bonis, nec diu hæreamus in triſtibus, quibus Dominus gaudere conceſſit.

XVIII. *Audivit univerſa fraternitas, quæ ad natalis mei convenerat diem, qualiter bono humani generis, Apoſtolicæ ſedis me præſide gratulentur:* [1] *excedens* * *licet meritum meum, & extra me hæc eſſe cognoſcam, exordium tamen tui ſermonis gratus accipio; quia non eſt tibi controverſia perferenda, qui Chriſtum Dominum noſtrum bono humani generis, ita ut natus eſt, confiteris: ſubſequenter Eccleſiæ addis Luciferum & ubique lucentem; ſed & nunc vos, immo omnes qui lucis illius ſignum fronte geſtatis, Luciferos confitemur: ſint ergo omnes fide prædicantes Domini ſacerdotes Luciferi & ubique lucentes: ſit & Neſtorius ille Lucifer, de quo ſcriptum eſt (a): Cecidit Lucifer, qui mane oriebatur: cecidit, ſed ſuperbiens cecidit, ſed eliſus cum aſcendere diſponit in cælum, & ponere ſupe cæli ſidera ſedem ſuam, & promittit Altiſſimo ſimilem ſe futurum. Ille ad ſimilitudinem ſe aptabat Altiſſimi: iſte in ſuam ſimilitudinem vocabant Altiſſimum: hominem namque natum eum tantummodo prædicabat, auferens incarnationis myſterium, & illud evacuans, immo illud impugnans, quo ſecundum ſymbolum fides & ſalus noſtra ſubſiſtit.*

* excedant.

De litteris Joannis Romam miſſis ad Sixtum.

(a) *Iſa.* 14.

Non eſt certandi jam tempus: hoſte proſtrato, tranſeundum nobis ab his eſt quæ bella moverunt: importunum eſt victoriæ tempore adhuc de prœliis diſputare. Quæ hic evidentior rerum fides, quæ ratio major poteſt eſſe, quam ut palma fruamur, auctore Domino, atque bono jucundo, quia in unum (b) fratres rurſus cœpimus habitare? Hæc ſanctitatem tuam volumus prædicare, quæ ſcribis: expertus es negotii præſentis eventu, quid ſit ſentire nobiſcum. B. Petrus Apoſtolus in ſucceſſoribus ſuis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab ejus ſe velit ſeparare doctrina, quem ipſe inter Apoſtolos primum Magiſter edocuit? non hunc auditus per alterum, non ſermo lectus inſtruxit: doctus eſt cum aliis ore doctoris; non ſcripturæ non ſcriptorum paſſus eſt quæſtionem; abſolutam & ſimplicem fidem, & quæ controverſiam non haberet, accepit; quam utique meditari ſemper, & in qua manere debemus, ut ſenſu puro ſequentes Apoſtolos inter Apoſtolicos eſſe mereamur. Non parum nobis oneris, non laboris incumbit, ut Eccleſiæ Domini macula deſit, & ruga. XIX.

(b) *Pſ.* 132.

Quam tuta fides Apoſtolicæ ſedis.

Quam ſuper hoc eſſe ſoliciti nos debeamus, clementiſſimorum, & Chriſtianiſſimorum Regum cura teſtatur. Aſpice, frater cariſſime, cæleſti negotio quam ſe vigilanter impenderint: cogitationum ferias neſciverunt: nec dignati ſunt terrena curare XX.

Commendatio ſtudii Impp. erga religionem.

PAGIUS IX.

Qui neque Cyrillum neque Orientales ſequebantur Acephali dicti.

Liberatus cap. IX. loquens de defenſione Orientalium Epiſcoporum pro duabus naturis Chriſti a Cyrillo compoſita ait: *Quam quicumque tunc minime receperunt, hos eſſe puto auctores Acephalorum, qui neque Cyrillum habent caput, neque quem ſequantur, oſtendunt.* Baronius num. XXI. dicit receptiorem eſſe ſententiam Leontii lib. de Sect. ut nonniſi poſt Chalcedonenſe Concilium *Acephali* hæretici cœpti ſint nominari. Verum, inquit Garnerius in Hiſtoria Theodoreti cap. 6. ut Leontio fides tribuatur, quæ procul dubio debita eſt, non continuo videtur abroganda Liberato, cum iniri poſſit concordia. Scripſerit enim ille, quod Eutychianorum parti; iſte quod Orientalium factioni, nomen obtigerit: uterque apte ad vim vocis factæ ad ſignificandam ſectam, quæ, cui par eſt, capiti non conjungitur: erit tamen Liberati, quam Leontii potior inde cauſa, quod ille tradidit, unde primum in hoc toto negotio auditum ſit *Acephalorum* nomen; iſte, unde Eutychianis inhæſerit: quamquam Leontii, quam Liberati notior eſt ſententia; propterea quod manſit diu Eutychiana factio cum ſuo nomine; Orientalium ſeditio brevi compoſita eſt. Quæ concordia videretur certa, ſi Liberatus dubitative non loqueretur.

X. *Tarſenſis & Thyanenſis Metropolitæ PP. appellant ad Sixtum.*

Helladius Tarſenſis, & *Eutherius* Thyanenſis Metropolitæ, poſtquam viderunt non ſolum ſeſe a pace excluſos; ſed etiam depoſitionem ab Epheſina Synodo factam, & a Conſtantinopolitana *Maximiani* confirmatam, probari etiam & admitti a Joanne Patriarcha, nihilque ſibi nunc ſupereſſe præter exilium, *Theodoſio* pacem initam omnibus modis tuente, & adverſariis manum præſidiariam præbente, appellarunt ad Sixtum Romanum Pontificem, non ſolum adverſus pacem; ſed etiam adverſus omnia Epheſini Concilii Acta. Hoc nos docet Epiſtola ejuſdem Eutherii Alexandro Hieropolitano & Theodoreto data, quæ legitur cap. CXVI. Synodici: *Perclaruit*, inquiunt, *hoc eſſe juſtum præſenti in tempore, ut adiiciat Sanctitas veſtra cæteris rectitudinibus ſuis & hoc ſtudium, quod nunc exigit tempus, ut dirigatis aliquos cum communi hac formula, & litteris accommodis ad Occidentis partes, & excitetis ad hoc pro fide certamen eos, qui illic ſunt habentes inſitum fidei zelum. Timor eſt enim ne prævenientibus literis aliorum, quaſi unitio facta ſit, & rebus incongruis conſentientibus univerſis, ſegniores appareant ad, ea quæ male acta ſunt, corrigendum.* Quibus ultimis verbis indicant Helladius & Eutherius, hanc appellationem interjectam eſſe ante datam initæ paci a Sixto confirma-

NOTÆ [1] *Apoſtolicæ ſedis me præſide.* Couſtantius in notis ad hanc epiſtolam pag. 1260. animadvertit, Baronium de ſuo ſuppleviſſe *gratulentur*. Melius ait Couſtantius ad Sixti mentem reſarciretur: *Apoſtolicæ Sedi me præſidere gratuleris.*

rare, niſi cæleſtibus paruiſſent. Quoties Apoſtolicam, ſedem, quoties diverſos fratres eorum ſermo commovit, impenderunt ſe ejus negotio. Quis eorum umquam negavit Imperio? ſciunt ſe illi fœnerare ſolicitudinem ſuam, qui eam cum grandi reddat uſura: de qua re nos convenit gloriari, quia cœleſtem Regem videmus fœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (ſicut ait David a) & eruditi ſunt qui judicant terram; quando (ſicut dicit alibi b) ipſi & omnes populi laudant nomen Domini. Ergo quia una (ſicut dicit Apoſtolus c) fides eſt, & vincentes obnituit, dicenda credamus, & tenenda dicamus; nihil ultra liceat novitati, quia nihil adiici convenit vetuſtati: dilucida & perſpicua majorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur: habet probatum nobis virum fratrem, & coepiſcopum noſtrum Maximianum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſacerdotem, divino illic judicio conſecratum: ut ægritudinis morbum, quem aſtutiæ venena ſopitis infuderant, ſuperet ſimplicitatis dulcedo ſuccedens; qui non illic aliud, quam credimus poterit prædicare, niſi quod a deceſſoribus meis nobiſcum poſitus frequenter audivit. Dat. XV. Kal. Octobrium, Theodoſio XIV. & Maximo Coſſ. Ex his igitur omnibus quam perſpicue confutantur Neſtorianorum calumniæ de Sixto Pontifice ſparſæ, quod depoſitionem Neſtorii animo infenſo tuliſſet.

(a) *Pſal. 2.*
(b) *Pſ. 148.*
(c) *Epheſ. 4.*

XXI. Sed quod ſuperius demonſtratum ſit, complures fuiſſe qui Cyrillo minime inhæreſcerent, neque cum Joanne Antiocheno Epiſcopo participationem aliquam habere vellent, ſed ſeorſum abſque capite Synaxes agerent: novam ex iis ſectam eſſe conflatam, quam Acephalorum nominavit antiquitas, Liberatus diaconus exiſtimavit (*d*). Cæterum receptior illa ſententia eſt, ut nonniſi poſt Chalcedonenſe

(*d*) *Libera. diac. Brev. c.9. in fin.*

PAGIUS

mationem; rogant vero Theodoretum ac Alexandrum, ut hanc communem appellationis formulam, cui ideo adhæreant alii quamplures Epiſcopi, Romam tranſmittant; quod & factum eſſe manifeſte declarat Eutherii & Helladii Epiſtola ad Sixtum ſcripta, quæ cap. CXVII. ejuſdem Synodici legitur.

XI. *Fundamenta hujus appellationis.* In ea *Eutherius* & *Helladius* varia in medium adducunt adverſus *Cyrillum* ac ejus Capitula, ea eſſe ſcilicet blaſphemam vocum novitatem, *Cyrillum* juſſiſſe ea ſubſcribi a Neſtorio, alioquin deponendo; *Neſtorium* hæreticis dolis conſentire noluiſſe, & ob id ſolum ab Epheſina Synodo damnatum, & quidem ante multorum, qui expectabantur, Epiſcoporum adventum, atque ita ſine Synodo: *Dum certe*, inquiunt, *Cyrillus auctoritatem judicis non haberet, ſed ejus qui judicandus eſt ordinem, eo quod contra invicem moverint quæſtiones. Et erat Præſidens Reus: & ſententia Princeps qui ſuſtinebatur multis ſententiis ſupponendus.* Varia etiam in medium adducunt adverſus Joannem ſuum Patriarcham; præſertim quod quæ juſte egerat, poſtea retractarit, ac lapſus ſit in manifeſtam prævaricationem, *Cyrillum* ſine pœnitentia ac anathemate ſuorum Capitulorum in communionem admittens. Contra Epheſinam Synodum plura etiam afferunt, præſertim quod *Cyrillum*, qui reus erat, in Præſidem admiſerit, *Neſtorium* ſine debito examine, ac ante convocatorum Epiſcoporum adventum damnarit; quod promiſſionibus, minis, & fraudibus alios Epiſcopos ut ſententiæ in Neſtorium ſubſcriberent, adduxerit: Quod Epiſcopos, qui recuſabant etiam damnarit, & alios ſuperordinaverit: Denique quod appellantes non detrectent damnare *Neſtorium*, ſed velint judiciali ordine & juxta ſacros canones id fieri. Plura etiam dicunt pro Neſtorio, quæ eo tendunt, ut credatur iniquiſſime damnatus, inauditus, innocens, auctoritate, violentia ac tyrannide.

XII. *Rogamus*, inquiunt, *& ſanctis tuæ Religioſitatis provolvimur pedibus, ut manum porrigas ſalutarem & auferas mundi naufragium, omniumque horum inquiſitionem jubeas fieri, & his illicitis cæleſtem ſuperduci correctionem. Ut revocentur quidem S. Paſtores, qui injuſte ſunt a ſuis ovibus effugati, & reddatur gregibus ordo,* & *antiqua concordia.* Rogant ſe ac alios, aut ejectos, aut dejectos Epiſcopos in integrum reſtitui, per Papam retractari omnia, ac etiam definiri. Tum pergunt: *Olim quidem concurriſſemus nos ad Sanctitatem tuam, qui e diverſis regionibus ſumus, ideſt ex Euphrateſia, ex utraque Cilicia, ſecunda Cappadocia, Bithynia, Theſſalia, & Mæſia, niſi detineret nos luporum terror, inſidiantium gregibus ad rapinam, & ad errorem, omnemque adverſitatem. Unde coacti ſumus noſtra vice dirigere religioſiſſimos Clericos & Monachos, qui impleant locum noſtrum.* Quid poſt eam appellationem interpoſitam fecerit *Sixtus*, neque in laudato Synodico, neque alibi legitur. Lupus quidem in Notis ad caput CXVII. Synodici autumat, Pontificem eam admiſiſſe, & ante datas Cyrillo & Joanni Antiocheno literas, quibus pacem confirmabat, a Baronio num. XII. & ſeqq. recitatas, mature omnia retractaſſe, etiam Conſtantinopolitanam *Maximiani* Synodum, & appellantes, non quidem in omnibus, ſed in quibuſdam exaudiviſſe, quod probare conatur ex utraque illa Sixti Epiſtola. Verum nihil in ea legitur quod contrarium non inſinuet, ideoque exiſtimandum, Pontificem ſancita a Synodo Epheſina effectum ſortiri voluiſſe, niſi quod aliqua in Synodo *Maximiani* facta circumſcripſit, & quatuor Metropolitanos dignitate depoſitos in integrum reſtituit, dummodo pacis articulos ſubſcriberent. Ex hoc egregio antiquitatis monumento apparet, quantum hallucinati fuerint, qui voluere Orientales Epiſcopos nunquam olim ad Romanos Pontifices, ſed ſemper ad generalem totius Eccleſiæ Synodum provocaſſe.

Appellationes Orientalium ad Rom. Pontificem Antiquiſſimæ.

XIII. *Alexander Hieropolitanus Metropolita cum ſua Provincia ad Sixtum appellat.* Capite CXVIII. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi narrat Irenæus, Alexandrum Hieropolitanum Epiſcopum etiam ad Sixtum Papam appellaſſe; loquens enim de Eutherio & Helladio, qui jam idem præſtiterant, ait: *Dum certe jam comperiſſent, quod deceptus jam Cyrilli verſutiis, qui Romanæ Eccleſiæ præſidebat, adverſus Neſtorii perſonam calumnias perverſis reprehenſionibus approbaſſet, Legatos tamen ad Occidentem impigre direxerunt, manifeſtaſque fecerunt hujuſmo-*

nenſe Concilium Acephali hæretici cœpti ſint nominari: teſtatur id inter alios Leontius Scholaſticus (*a*). Subdit autem Liberatus: *Tunc & Evoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Epiſcopus accipiens exemplar litterarum Theodoreti, qui ſcripſerat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut reſponderet ad ea, & ſua capitula exponeret. Quod gratiſſime ſuſcipiens Cyrillus, fecit expoſitionem capitulorum ſuorum, & ad interpretationem duodecim addens expoſitiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo ſuſcipiente, & defendente fidem Orientalium Epiſcoporum, & ſua capitula exponente, pax & unitas Eccleſiis reddita eſt. In qua pace gaudente Eccleſia, inimicus pacis æmulus veritatis non quievit adverſus eam movere vaſa ſua, & ſuperſeminare zizania.* Hactenus Liberatus: quæ vero his ſubdit, nos ſuo loco dicemus. Quantum autem fuerit neceſſaria ejuſmodi poſterior Cyrilli interpretatio, inde colligere potes, quod Theodoretus (*b*) in epiſtola ad Domnum Antiochenum quantum iidem Syri Epiſcopi ad ea demolienda laboraverint, tradit his verbis: *Sunt enim* (inquit) *juxta morem conſuetum Synodi pluſquam quinquaginta Synodica Geſta & ſcripta, quæ duodecim capitulorum damnationem oſtendunt.* Hæc ipſe: ut non mireris, ſi ad pacis ſoliditatem voluerit poſterioribus ſcriptis Cyrillus cuncta penitus elucidaſſe.

(*a*) *Leont. l. de Sect. ſect. 5. t. 9. Bibl. ſanct.*

(*b*) *Theod. ep. 112.*

XXII. Quod vero, damnato licet ubique Neſtorio, & in unam ſententiam Occidentalibus Orientalibuſque convenientibus Epiſcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Neſtorio certamen inſtaurarint: non aliunde his fiducia crevit, quam quod cum Neſtorio mitius actum eſt: nam apud Antiochiam in monaſterio ſuo S. Euprepii nominato libere agere, & cum omnibus quos vellet, conſuetudinem habere permiſſus eſt, qui ob execrabilem hæreſim longe longius extra Romanum orbem deportandus erat, ut factum eſt poſtea, ſero tamen, nec niſi poſt inflicta a Deo flagella. Qui enim iſta poſtremis votis monentem ſanctæ memoriæ Cæleſtinum non audierat Theodoſius Imperator de longius relegando Neſtorio, divinam in ſe iracundiam concitavit. Sicut enim cum hujuſmodi hæreſis defenderetur, luctuoſiſſima clades illa inflicta eſt (ut vidimus) Romano Imperio, cum Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis, & Catholicæ fidei penitus profligatus eſt, cum vicerint barbari Orientalem, & Occidentalem Romanus exercitus, & Ariani Catholicos ſub jugo miſerint: ita nunc (o mirandum!) cum ſineretur damnatus Neſtorius liber inter Catholicos agere, Conſtantinopolitana Civitas portentoſa affecta eſt clade hoc ipſo

PAGIUS

di fraudes, quæ in hanc cauſam etiam de recenti fuerant parata. Hoc idem vero mox & magnus fecit Alexander, accuſans illas impias pactiones, quæ ſuper alia incongrua & in fide auxerunt diſcordiam. Ex quibus diſcimus, Irenæum, licet Neſtorianum, ideoque ab Apoſtolica Sede averſum, Romanas appellationes probaſſe, & uſum appellationum a Pontifice male informato ad melius informandum, ſeu petendæ Apoſtolici judicii retractationis, non a Generali Synodo, ſed ab ipſo eodem Pontifice, aut ejus ſucceſſore, antiquiſſimum eſſe. Verum nihil a *Sixto* obtinuit Alexander; cum, ut infra viſuri ſumus, Epiſcopatu dejectus fuerit, & in exilium miſſus. Sed non ſolum *Alexander*, verum etiam omnis ejus Provincia Romam appellavit, ut patet ex Epiſtola Meletii Epiſcopi Mopſueſtenſis, data eidem Alexandro, Theodoreto, & quinque aliis Epiſcopis, quæ refertur cap. CXIX. laudati Synodici, in qua ait Meletius: *Eos quidem, qui ad Occidentem directi ſunt, Deo amiciſſimos Clericos ita ſuſcepimus, ut conſequens erat noſtros, & qui pro tali cauſa ſunt deſtinati. Quos etiam dimiſimus, ut per gratiam Dei ad ulteriora procedant. Feſtinamus autem, ſi Dominus annuerit orationibus veſtræ Sanctitatis, & nos ſimilia gerere.* Ex quibus intelligimus, Legatos Alexandri Hieropolitæ fuiſſe Clericos ac Monachos, qui vero ab iſtis Romam miſſi ſunt, fuiſſe ſolum Clericos; & non tantum Alexandrum; ſed omnem ejus Provinciam Romam appellaſſe, & Meletium hujuſmodi appellationi adhæſiſſe; imo & Theodoretum.

XIV. *Ex iſto ſchiſmate multa mala in Eccleſiam redundarunt.* Dum ſchiſma graſſaretur, Sanctus Iſidorus Peluſiota dedit ad Leontium Epiſcopum literas in ejus Operibus recitatas lib. 4. Epiſt. 133. *quod lectio ſacrarum literarum deſtructa eſt & corrupta, & quod unuſquiſque ſuos affectus divinis Oraculis præfert, ea res tantarum tragœdiarum & calamitatum cauſa extitit. Nam bellum irreconciliabile, & non indictum legitime incidit inter eos, qui pacis conciliatores eſſe debuerunt. Qui avidiſſime, ſiquidem poſſint, ſe ſe mutuo vorent; & antiquiſſimum hoc ducunt, & omnibus rebus anteponunt, vivos quidem occidere, ſepultos autem refodere, & domos evertere, & monumentum omne abolere. Ita in ſe invicem armantur, & fallacias texunt: cum quidem didicerint Chriſtum, non ſignis & miraculis, ſed dilectione & charitate ſuos notaſſe diſcipulos.* Diſcordia autem illa Epiſcoporum, ex qua tot mala in Eccleſiam redundarunt, adeo invaluerat, ut ſanctus Abbas concludat: *Quid igitur faciendum; ſi quidem id fieri poſſit, malum hoc corrigendum eſt; ſin minus, quieſcendum.*

XV. *S. Cyrillus variis calumniis impetitus.* Præterea cum varia de Cyrillo a Schiſmaticis ſpargerentur, Iſidorus (quem Facundus lib. 2. Defenſionis Trium Capitulorum ſcribit, *pro vitæ ac ſapientiæ ſuæ meritis, ut patrem ab ipſo Cyrillo & honoratum & vocatum*) ad eum ſcripſit Epiſtolam a Baronio num. IV. recitatam, qua illum admonuit, ut ita ſe gereret, ut non videretur docere contraria, & ſparſis rumoribus fomenta dare; qui enim a pace alieni erant, varios adverſus eum ſermones diſſipabant, ut omnibus perſuaderent, eum ad obtinendam pacem, quæ jam ſcripſerat, retractaſſe, imo & de illis pœnituiſſe. Quare ipſemet Cyrillus ſcripſit

ipſo anno, cum triduano incendio magna eſt ex parte conſumpta.

XXIII. Incendium urbis Conſtant.

Sub hujus enim anni Conſulibus hæc S. Proſper in Chronico: *Maxima urbis regiæ pars Septemtrionalis per tres dies incenſa, collapſaque eſt menſe Auguſto.* Hæc Proſper, eadem quoque & Marcellinus (*a*). Socrates (*b*) id ipſum affirmat ſub iiſdem anni hujus Conſſ. accidiſſe, incendium quidem tale, quale numquam antea viſum auditumve fuerat; ſed ait biduo perduraſſe, cum ſcilicet vehementioribus graſſaretur augumentis. Verum quod Novatianorum baſilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Epiſcopi Novatiani Socrates ipſe Novatianus: ob eamque cauſam addit a Novatianis celebrari ſolitam anniverſariam diem ejus liberationis XVII. Kal. Septembris. Cæterum nulla umquam fuiſſe vel eſſe potuiſſe miracula hæreticorum, ſæpe ſuperius demonſtratum eſt, & leviſſimam nulliuſque momenti eſſe fidem hæretici hominis ſectæ ſuæ hominibus miracula adſcribentis. Porro quod ad incendium ſpectat; iſta & alia mala commeruiſſe pati regiam civitatem affirmari poſſe videtur, quod adverſus Epheſinum Concilium qui erant rerum arbitri Neſtorio faviſſent, & damnato licet complures ipſorum favere non deſinerent: ſiquidem ex litteris ejuſdem Neſtorii Evagrius (*c*) narrat, toto quadriennio poſt damnationem, in dicto S. Euprepii monaſterio variis ipſum eſſe affectum honoribus, & plurimis donatum præmiis. Quomodo autem, ſero licet, poſt ſequentem annum in Oaſim inacceſſam ſolitudinem fuerit deportatus ſuo loco dicemus.

(*a*) *Marc. in Chron.*
(*b*) *Socr. l. 7. c. 38.*
(*c*) *Evagr. lib. 1. c. 7.*

XXIV. Sixtus Papa ordinat Petrum Chryſologum Epiſcopum Ravennatem.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cum Ravennates Romam veniſſent ad Sixtum Romanum Pontificem cum decreto electionis Ravennatis Epiſcopi, quem in locum Joannis nuper defuncti ſubrogandum elegerant, præter ſententiam Sixtum renitentem invenerunt; qui a S. Petro Apoſtolo per viſum ſibi apparente una cum S. Apollinare ſuo diſcipulo, primo ejus Eccleſiæ Epiſcopo, quem ordinare deberet, admonitus ante fuerat. Cum interea accidit, ut Sanctus Cornelius Forocorneliensis Epiſcopus una cum ſuo diacono Petro nomine inviſeret ipſum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipſum plane illum eſſe cognovit, quem Princeps Apoſtolorum in Ravennatem Epiſcopum fore ordinandum oſtenderat. Moxque jubet Ravennates adeſſe, & qui inſtituendus eſſet ipſorum Epiſcopus docuit, nempe diaconum Forocornelienſis Eccleſiæ Petrum: ſed reſiſtentibus illis, ac reclamantibus haud moris eſſe ex alterius Eccleſiæ clero aſſumi aliquem in Eccleſiæ Ravennatis Epiſcopum, compulſus Sixtus fuit ea de re divinum conſilium aperire, & viſionem illam acceptam notam facere Ravennatibus; qui tandem acquieſcentes Pontifici, cunctis rite peractis, gaudentes cum Petro a Sixto ordinato Epiſcopo reverſi ſunt; exituque dilucide declaratum eſt, nonniſi a Deo electum fuiſſe, quem admiranda morum ſanctitudo, & doctrina inſignis mirifice commendarunt: hæc prodita ſunt ex antiquis Ravennatis Eccleſiæ monumentis, quæ vir diſertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregie illuſtravit. Porro quod ad ipſius Petri tyrocinium pertinet, & educatorem ſuum Cornelium, hæc ipſe Petrus aliquando pro concione locutus eſt: *Cornelius namque memoriæ beatiſſimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis ubique fulgens, operum magnitudine notus univerſis, pater mihi fuit; ipſe enim me per Evangelium genuit: ipſe pius piiſſime enutrivit: ipſe ſanctus ſanctam inſtituit ſervitutem: ipſe Pontifex ſacris obtulit, & conſecravit altaribus: & ideo mihi carum colendumque Cornelii nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis Eccleſiæ deſideriis deſideranter occurrere, &c.* Hæc de Petri primordiis, reliqua inferius ſuis locis.

Hoc item anno ſanctus Proſper reviviſcenti in Occidente & clanculo ſerpenti hæreſi Pelagianæ ſe validis ſcriptis oppo- XXV.

PAGIUS pſit ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum: *Si qua Epiſtola a quibuſdam circumferatur, tanquam a me de iis, quæ Epheſi acta ſunt, jam dolente, ac pœnitentiam agente perſcripta, & id quoque contemnatur. Nam per gratiam Salvatoris noſtri, ſana mente ſumus: neque rationis uſu excidimus.* In Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap. CXXI. refertur Epiſtola Theodoreti, qui hoc tempore a Cyrillo valde abalienatus erat, cujus titulus eſt juxta editionem Baluzi, nam apud Lupum corruptus: *ea quæ reſcripta ſunt ad Prophetam de ea, quæ dicitur Ægyptii pœnitentia.* Initium vero: *Vel ſi veram quis putet, vel ſi fictam Ægyptii pœnitentiam, mihi utique plurimum eſt odium contra eam.* Ubi loquitur de eadem Pœnitentia ac Cyrillus, ab eo vocatus *Ægyptius*, in eadem Epiſtola ad Acacium. Pluribus in illa Epiſtola Theodoretus in Capitula Cyrilli invehitur, ex qua intelligimus quam falſis criminationibus Cyrillus infeſtatus fuerit.

XVI. *Incendium Conſtantinopolitanum.*

Ad num. XXIII. Socrates lib. 7. cap. 39. Marcellinus in Chronico, & Auctor Chronici Alexandrini ſcribunt, ſub hujus anni Coſſ. magnam Urbis Conſtantinopolitanæ partem incendio conflagraſſe, & quidem *menſe Auguſto*, quamvis Socrates & Auctor Chronici Alexandrini in die non conſentiant, & Marcellinus habeat, incendium duraſſe *dies tres continuos*, Socrates vero per duos dies ac totidem noctes.

XVII. *Proſper confutat Caſſianum.*

A num. XXV. ad XXXI. *Maſſilienſes* Cæleſtini Papæ literis haud repreſſi aſſerebant commendatam in illis priorum Sancti *Auguſtini* voluminum Doctrinam, non vero approbata ea,

Pelagii hæreſis ſub Catholico nomine clam ſerpit.

fuit. Periculoſum quidem in Eccleſia bellum excitari videbatur non ab hoſtibus, ſed ab iis qui Catholico nomine in Eccleſia verſarentur, immo & magna cum laude adverſus Pelagianos errores valentioribus telis pugnaſſe viſi fuiſſent. Quis enim caveret hoſtem, quem in caſtris Fidelium militantem in hoſtes jeciſſe jacula pervidiſſet? Tale quiddam hoc tempore accidit in Eccleſia. Cum enim (ut ſuperius dictum eſt) Joannes Caſſianus presbyter Maſſilienſis Eccleſiæ, adverſus Neſtorium, diſertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidiſſet, eodemque volumine Pelagium atque Pelagianos velut ejus hæreſis primos auctores vehementer exagitaſſet: factum eſſe viſum eſt nonnullis, ut calumniæ loco duceretur, quod a Catholicis viris ut Proſpero & aliis, ipſe Caſſianus Pelagianæ hæreſis in crimen adductus eſſet, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum abſque erroris ſuſpicione Fideles incaute legerent abſque delectu, utpote viri Catholici, cujus cuncta eſſe Catholica exiſtimarent: unde accideret, ut iidem neſcientes efficerentur ea ſaltem ex parte Pelagiani, qua adverſus gratiam ab eo liberi arbitrii vires prædicarentur. His igitur latentibus malis ut occurreret S. Proſper, adverſus Collatorem librum hoc anno conſcripſit, & quidem eruditione inſignem, quo & venena produntur, & adverſus ea antidotum præparatur.

XXVI. Id quidem hoc ipſo anno ſanctum Proſperum præſtitiſſe, ipſius teſtificatione liquet. Etenim cum in operis præfatione annos numeret (*a*) viginti & amplius, nempe exactos: *Quo* (inquit) *contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus viri ductu, nempe S. Auguſtini, pugnat & vincit*: idemque tempus illud numerare incipiat ab anno Concilii Carthaginenſis, in quo primum Cæleſtius damnatus eſt, ut quæ ſubdit ipſe declarant, & docent ea quæ de ortu ejus hæreſis in Chronico profitetur, ducens ejuſmodi annorum numerum a Luciani Conſulatu, qui eſt annus Domini quadrigenteſimus decimus tertius: plane conſtat dictum numerum annorum viginti in hunc ipſum annum definere, quo Conſulatum geſſit Theodoſius Auguſtus decimumquartum cum Maximo, quo ipſe S. Proſper in Chronico ejuſdem Joannis Caſſiani honorifice meminit verbis iſtis: *Joannes monachus, cognomento Caſſianus, inſignis, & facundus ſcriptor habetur*: Quibus ſane verbis eum adhuc vita ſuperſtitem fuiſſe ipſe declarat: ut plane intelligas, cum Gennadius ait, eum poſt ſcriptos libros contra Neſtorium finem vivendi feciſſe, ſignificare voluiſſe, nihil præterea, ſuperveniente morte, ab ipſo ſcriptum fuiſſe, perveniſſe ipſum quidem ad annum Domini quadringenteſimum trigeſimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inviti conſenſerimus. Certe quidem S. Proſperum redarguiſſe Caſſiani adhuc viventis ſcripta, non ſolum quæ in Chronico tradit oſtendunt, ſed & quæ habet in fine operis manifeſte declarant, his ſcilicet verbis de Caſſiano & aliis S. Auguſtini reprehenſoribus agens (*b*): *Quorum tamen, dum adhuc non ſunt a fraterna ſocietate diviſi, toleranda magis eſt intentio, quam deſperanda correctio; donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos judiciorum ſuorum miniſtros, hæc quæ per paucorum ſuperbiam, & quorumdam imperitiam ſunt turbata, componat*. Hæc Proſper, cum perorat: quibus intelligis Caſſianum inter Catholicos profeſſores adnumeratum.

Proſper detegit inſidias Pelagianorum.

XXVII. Per Sixtum autem Romanum Pontificem S. Proſper perfici quod optare ſe dicit, paulo ſuperius ſignificavit his verbis: *Confidimus Domini protectione præſtandum, ut quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino*, Romanis prædeceſſoribus Pontificibus, *operetur & in Sixto; & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſervata paſtori, ut ſicut illi lupos abegere manifeſtos, ita hic depellat occultos: illo auribus ſuis doctiſſimi ſenis* (nempe Auguſtini *c*) *inſonante ſermone, quo collaborantem ſecum hortatus eſt, dicens: Sunt enim quidam juſtiſſime damnati, qui impietates adhuc liberius defendendas putant: & ſunt qui occultius penetrant domos; & quod in aperto clamare jam metuunt, in ſecreto ſeminare non quieſcunt: ſunt autem qui omnino ſiluerunt, magno timo-*

Proſper Sixtum Pont. excitat in Caſſianum.

(*a*) Proſp. cont. Col. lat. præfat.

(*b*) Proſp. adv. Col. in fin.

(*c*) Aug. ep. 105.

PAGIUS

quæ ad Adrumetinos, & paulo poſt ad Proſperum & Hilarium ſcripſerat. Collationes etiam *Caſſiani* paſſim per totam Galliam acriter defendebantur. Quare *Proſper* librum in lucem emiſit, quem *contra Collatorem* inſcripſit, in quo ea, quæ Caſſianus in XIII. Collatione ad Lerinenſes perperam de divina gratia docuerat, vellicat ac refellit. Duodecim *Caſſiani* aſſertiones eo in Opere examinat, quarum indicem verſus finem ſubnectit, & uti ab *Auguſtini* encomiis ejus libri initium fecit, ita & delatis *Auguſtino* laudibus eumdem concluſit. Nonnulli eo fere tempore quindecim breviores ſententias, & has prorſus abſurdas publicarunt veluti ab Auguſtino aſſertas, ut tali commento & deteſtationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris averterent. At idem Proſper edito libello, quem *ad Capitula Gallorum Reſponſiones* vocavit, calumniarum nebulas procul ab Auguſtino amovit. Hoc autem Opuſculum poſt librum contra Collatorem editum videtur, quod initio illius contra Caſſianum ſe ſcribere proteſtatur, omittens interim, *quæ vulgus*, inquit

timore compreſſi, ſed adhuc corde retinentes quod ore jam proferre non audent, qui tamen eſſe poſſunt fratribus ex priore ipſius dogmatis defenſione notiſſimi. Proinde alii ſeverius coercendi, alii vigilantius veſtigandi: alii tractandi quidem lenius, ſed non ſegnius ſunt docendi, ut ſi non timentur ne prodant, non tamen negligantur, ne pereant. Hucuſque recitat Proſper S. Auguſtini verba ſcripta olim ad Sixtum ipſum cum presbyter eſſet, quibus oportune eum in hos occultos Pelagianos inſectandos inflammat. Quid autem Sixtus egerit, incertum eſt: caremus enim ejus Pontificis ſcriptorum monumentis, quæ & adverſus Neſtorianos quoque fuiſſe edita vidimus. Conſtat tamen ejuſmodi Proſperi ſcriptionem effectu minime caruiſſe.

XXVIII. Caſſiani ſcripta purgata. Siquidem Proſperi admonitione illud in primis factum eſt, ut Caſſiani ſcripta cautius legerentur & corrigerentur, potiſſimum vero Collationes ipſæ: quæ cum valde proficuæ eſſe cognoſcerentur vitam Chriſtianam excultiorem ſectantibus; ne pro medela ipſos haurire ex eis venenum contingeret, a nonnullis emendatæ fuiſſe reperiuntur. Primum quidem omnium id præſtitit S. Eucherius, Lugdunenſis tunc Eccleſiæ presbyter, cum Caſſiani opera compendioſe ſeligens, quæ utilia viderentur in epitomen accurate redegit: haud enim dubium, a Catholico viro nonniſi Catholica ſelecta fuiſſe: teſtatur id quidem Gennadius & ipſe Maſſilienſis presbyter, qui ſanctitatis titulo ſuum Caſſianum ſic exornat his verbis (*a*): *Sed & S. Caſſiani quædam opuſcula lato tenſa ſermone, idem Eucherius anguſto verbi reſolvens tramite, in unum coegit volumen.* Hæc Gennadius ejuſdem farinæ cum Caſſiano; qui ne diceret, erroribus confutatis Eucherium expurgando contraxiſſe opera Caſſiani, latum ſermone circumcidiſſe prætexuit.

(*a*) *Genna. de Vir. illuſtr. c. 63.*

XXIX. Quod autem in Galliis Eucherius, id ipſum, nempe Caſſiani Collationum expurgationem Victor in Africa præſtitit; de quo iſta Caſſiodorus (*b*): *Caſſiani dicta Victor Martyritanus Epiſcopus Afer, ita Domino juvante, purgavit, & quæ minus erant, addidit, ut ei rerum iſtarum palma merito conferatur: quem inter alios de Africæ partibus cito nobis credimus eſſe dirigendum.* Hæc Caſſiodorus: ſed putamus ipſum ſpe fruſtratum, non accepiſſe; ſiquidem Ado (*c*) Vienenſis Epiſcopus, ab ipſo Caſſiodoro id operis, ut Caſſianum corrigeret, elaboratum affirmat, dum ait: *Opera illius a Catholicis cautiſſime legenda, maxime de libero arbitrio & gratia: ſed & Encratitarum hæreſi incautius favit. Errores illius Caſſiodorus Ravennatum Senator purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.* Hæc ipſe Ado. Sed numquid Augiæ ſtabulum liber ille, qui tot ſcopis emundari non valuit?

(*b*) *Caſſiod. Inſt. divin. lect. c. 29.*

Expurgatores Caſſiani.

(*c*) *Ado in Chron. anno 425. in fin.*

XXX. Falli certo ſcias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationum liber Caſſiani, defendunt ipſum fuiſſe omni ex parte Catholicum, ut videre potes in appendice ad Caſſianum Romæ editum; perinde atque ſi quis cum aliquem videat eſſe ſanum ex eo numquam antea ægrotaſſe velit aſſerere: morboſum quidem olim fuiſſe volumen illud, ex medicorum in eo impenſa diutius arte certo certius intelligere potes. Niſi libeat auſcultare Gennadium æque Pelagianum Caſſianum excuſantem, Proſperum vero damnantem his verbis: *Legi & librum Proſperi in perſonam Caſſiani adverſus opuſcula Caſſiani ſub perſona Collatoris: quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociva. Quæ enim vere Caſſiani & Proſperi de gratia & libero arbitrio ſententiæ fuerunt, in aliquibus ſibi contrariæ inveniuntur. Hic etiam Proſper poſt obitum beati Auguſtini librorum ejus contra hæreticos inimicos gratiæ Chriſti defenſor extitit.* Hæc quidem Gennadius: ſed dum Proſperum damnat, abſolvit; & dum Caſſianum abſolvit, damnat. Etenim ſi Proſper impugnat Caſſianum, & defendit Auguſtinum, plane refragante illi ſancto Auguſtino, Caſſianum condemnat, & defendentem Auguſtinum S. Proſperum abſolvit. Sed an verum ſit quod collega Gennadius ait, Eccleſiam Dei probaſſe opuſcula Caſſiani ut Catholica, *quæ* (inquit) *ut nociva* Proſper *infamat:* Gelaſii cenſuram conſule, qua eadem Caſſiani opuſcula inter apocrypha, ut minime Catholi-

Gennadius nimis favet Caſſiano contra S. Proſperum.

PAGIUS quit, *ignobile, & procax ineptorum loquacitas intemperanter effundit*. Itaque cum Proſper veluti Auguſtini defenſor in ora famæ verſaretur, *Camillus* & *Theodorus* Genuenſes Presbyteri cum quibuſdam difficultatibus in libro Sancti Auguſtini de Prædeſtinatione SS. premerentur, dubiorum ſolutionem ab eo petiere, iſque e veſtigio miſit ad eos librum inſcriptum: *Ad excerpta Genuenſium Reſponſiones* Hæc Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 10.

XVIII. *Caſſiani Sanctitas.* *Proſperum* currenti anno librum ſuum *contra Collatorem*, Caſſianum ſcilicet, elucubraſſe, recte oſtendit Baronius. Licet vero Caſſianus Semipelagianus fuerit, quia tamen hæc opinio hoc tempore nondum damnata erat, cum opinione ſanctitatis Maſſiliæ obiit. Nam Gregorius Magnus lib. VI. Epiſt. XII. ad *Reſpectam* Abbatiſſam Maſſilienſem laudat monaſterium, *quod in honorem Sancti Caſſiani eſt conſecratum*. Viſitur adhuc illud Maſſiliæ, ubi ejus memoria colitur ad diem XXIII. Julii, & ante cujus ſepulcrum die noctuque lucerna ardet. In Synodo tamen Romana a Gelaſio celebrata inter damnatos libros Caſſiani ac Fauſti Rejenſis Epi-

ca, reiiciuntur. At de Caſſiano hactenus.

XXXI. Concilium Rom. in cauſa Sixti.

Ad finem præſentis anni, nempe menſe Decembris, evolutis jam anno uno & menſibus octo a creatione Sixti Romani Pontificis (ut habent res geſtæ Romanorum Pontificum) celebratum eſt Romæ Concilium in cauſa ejuſdem Sixti Papæ, cum ab Anicio Baſſo Exconſule turpi calumnia exagitatus eſt; cum ipſe Pontifex ſponte voluit ſuam judicari in Synodo cauſam. Reperiuntur quædam Acta ejus Concilii nimia antiquitate corrupta atque undique depravata; quæ, ne quid habeat quod deſideret, & aliunde cogatur petere lector, hic addenda putavimus. Quorum cum diverſa ſint exemplaria, in aliquibus eorum præpoſiti habentur Conſules atque dies, ſed mea ſententia aſcititii, quippe qui notatum habeant diem ſexto Kalend. Septembris anni quadringenteſimi & quadrageſimi, qui contigit poſt obitum ipſius Sixti, nimirum ſub Conſulatu Valentiniani & Anatolii, quibus Romanum Concilium de expurgatione ipſius Sixti in eis legitur congregatum, in quo & ſexto Kalend. Septembris condemnatio facta ponitur ejus accuſatorum. Reddamus nos hic ea; quæ licet mendoſiſſima reperiantur, facta tamen collatione aliorum exemplarium cum iis quæ habentur typis excuſa, hic tibi ea pene emaculata, utinam ita & in omnibus æque vera, deſcribimus:

XXXII. Acta de accuſatione Sixti Papæ.

*Valentiniano & Anatolio viris clariſſimis Conſulibus, Creſcentius quidam ex nobilibus timens Deum, quas compoſuerat per annos vitæ ſuæ, omnes facultates ſuas Eccleſiæ reliquit, & in integro Eccleſiam fecit hæredem atque inſtituit. In qua dimiſit prædium in partibus Siciliæ, quod nominatur Ægianum *, quod præſtat ſolidos ſeptingentos. Secus hoc prædium proximum non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in urbem Romam Octavius ſervus Mariniani, inſinuavit Mariniano, & laudavit prædium Eccleſiæ. Tunc Marinianus perrexit ad Epiſcopum urbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans poſtulare ab eo fundum Eccleſiæ ſupradictum. Reſpondens Sixtus Epiſcopus urbis Romæ, dixit: Nihil ex meis redditibus, cariſſime fili, accrevit Eccleſiæ, unde pauperum ſenecta ſublevari deſiderat: nec veni Eccleſiam ſubvertere. Hoc audito Marinianus tabuit * intra ſe ipſum & diſceſſit. Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus dives ſic nutritus fuerat quaſi in domo Baſſi Exconſulis: hic venit ad Sixtum Epiſcopum, & cœpit rogare eum, ut ingenuitas ejus ſervaretur per Eccleſiam. Veniens autem Sixtus Epiſcopus urbis Romæ ad Baſſum, cœpit rogare eum de ingenuitatis monumento. Tunc iratus Baſſus reſpondit ad Sixtum Epiſcopum: Nemo judicavit dominum ex conſilio ſervi. Mane miſit, & univerſa prædia ejus occupavit. Exiens autem Sixtus Epiſcopus venit ad Valentinianum Auguſtum, & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphanii, tantum ut chirographo Auguſti munitus per Eccleſiam vindicaretur. Et cœpit ſtudioſe, (ſicut decet Eccleſiam ſemper) ſublevare gravatos.*

XXXIII. *Iratus autem Marinianus de his quæ ſupra dicta ſunt, venit ad Baſſum, dicens quædam * de malitia Sixti Epiſcopi, & quod per Petrum audierat ſervum Sixti Epi-*

* Argianum.
* turbavit ira.
* quaſi.

PAGIUS

Epiſcopi numerata ſunt Opera, quia ab eo tempore alterutrius opinionis tueri tutum non fuit. Negarunt quidem aliqui Theologi *Caſſianum* ab Auguſtini doctrina receſſiſſe, ſed quæ Baronius habet contrarium manifeſte oſtendunt. Annus mortis ejus incertus.

XIX. *Accuſatio Sixti PP. & Polychroni Epiſc. ſuſpectæ fidei.*

Ad num. XXXI. & ſeqq. Acta Synodi Romanæ de cauſa *Sixti* III. Pontificis Romani ſtupro accuſati a *Baſſo* Exconſule, in qua dicitur purgatus Clero, Senatu, & Imperatore præſentibus, falſa Conſulum nota conſignantur, & anachroniſmis ſcatent: Nec ullum robur illis accedit ex epiſtola Sixti ad Epiſcopos Orientales; cum contexta ſit ex ſententiis Concilii Toletani VIII. Felicis III. Gregorii Magni, Hadriani I. Codicis tam Theodoſiani quam Juſtinianei, Aniani Interpretis, & Sixti Pythagoræi. Ejuſdem farinæ ſunt Acta *de Synodali accuſatione & expurgatione Polychronii Epiſcopi Hieroſolymitani*, quæ ſub Pontificatu Sixti III. Romæ dicuntur habita. Toto enim Sedis Sixti tempore *Juvenalis* præfuit Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, & nihil illis Actis inſulſius. Refertur quidem accuſatio & purgatio Sixti III. in libro Anaſtaſii, ſed cum in eo aliæ fabulæ recitentur, utraque hiſtoria ſuſpectæ fidei haberi debet.

XX. *S. Leontio Epiſc. Forojulienſi demortuo Maximus Abbas Lerinenſis fugit Epiſcopatum illum.*

Hoc vel ſuperiori anno Sancto Leontio Epiſcopo Forojulienſi in Gallia demortuo, Sanctum *Maximum* Abbatem Lerinenſem Sancti Honorati creati Epiſcopi Arelatenſis ſucceſſorem civitas Præſulem poſtulavit, quod ex Oratione Fauſti Reienſis de Laudibus ſancti Maximi Regienſis Epiſcopi clare deducitur. Dicitur in ea ſanctum Maximum per annos ſeptem Abbatiæ Lerinenſi præfuiſſe: *& quaſi*, inquit Fauſtus, *annorum hebdomade tranſacta (nam plenis ſeptem annis ibidem Chriſti gregem pavit,) Rachel acquiſiturus præfertur inſulæ, præparatur Eccleſiæ.* Aliquanto poſt habet Fauſtus: *Ambiebant illum diverſæ patriæ, ſed vel maxime proxima eremi civitas, quæ territorii ac finium ſuorum incolam velut proprium amplectebatur indigenam: ambiebat illum proxima eremi civitas, quæ inter locum hunc & inſulam (ut noſtis) interjacet. Qua ille ſuſpicione percuſſus triſtem parat egreſſum, & longinquum meditatur exilium.* Ex duabus illis civitatibus prior eſt *Antipolis*, in cujus Diœceſi inſula Lerinenſis ſita: poſterior *Forojulium*, quod interjacet inter *Regium*, in quo ea oratio habita, & Lerinenſem inſulam. Quare Antipolitana & Forojulienſis civitates *Maximum* fruſtra ſibi Epiſcopum optarunt, certumque, *Leontium* hoc anno ad cœleſtem patriam tranſiiſſe, ideoque quæ ei a Baronio, aliiſque viris doctis attributa ſunt, ad alios ejuſdem nominis Antiſtites referenda eſſe; cum *Maximus* Ho-

Parata calumnia adverſus Sixtum.

Epiſcopi, quod conſecratam ſtupraſſet. Conſilio inito, cæperunt ambo accuſare eum apud Auguſtum Valentinianum: ita ut accenderetur Auguſtus & mater ejus furore: & ſuſpenderunt ſe invicem a communione. Sixtus autem Epiſcopus urbis Romæ ſciens omnia quæ de eo ad Auguſtum intimabantur, & quia a communione multus populus Romanus ſe ſeligeret, venit ad baſilicam B. Petri Apoſtoli, & fecit quaſi ſupraſcriptum verbum, & per Leonem diaconum populo enarrabat dicens: Si delicta mea contra me ſunt ſemper, probatio quare non ſit? Et cæpit omnis plebs urbana clamare, ut dicta ejus Auguſtus, & clerus Urbis Romæ probaret examine.

XXXIV. Judicium de Sixto Pontifice.

Audito hoc Auguſtus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et juſſit fieri ſecundum dicta, & congregavit univerſum Senatum urbis Romæ, & Sixtus Epiſcopus congregavit presbyteros urbis Romæ & clerum, necnon & monaſteria ſervorum Dei. Et ſederunt in uno conflictu * *in baſilica Heleniana, quæ dicitur Seſſorianum Atrium: & cæpit ſtudioſe clamans dicere ad Auguſtum: Intrent qui ſeparaverunt filium a matre Eccleſia, & corroborent* * *univerſa velamina cordis ſui. Auguſtus autem Valentinianus tacebat. Reſpondit Leo diaconus, & dixit: Juſta petitio non abſcondatur. Erant autem ibi Patricii Exconſules iſti, Paterius Exconſul, Anatolius Exconſul, ipſe Baſſus Exconſul, & Marinianus Patricius, Sigiſvultus Patricius, Honoratus Patricius, Frontejus Expræfectus: & advocati iſti, Quintus, Deuterius, Alexander, Heliocarus: presbyteri autem Romæ omnes quadraginta octo* * *diacones quinque. Introivit autem Epiphanius presbyter, & dixit: Quamquam in meo arbitrio ſit, judicer, an non judicer: tamen in meo judicio non abſcondatur veritas. Reſpondit Auguſtus Valentinianus, & dixit ad Baſſum: Confitere publice univerſas intimationes tuas: quoniam ſi non probaveris, eris obnoxius Eccleſiæ & Pontifici: nam & damnatio tibi commanet. Et iterum Auguſtus dixit ad Maximum: Parens Maxime, juſta fuit poſtulatio tua. Levavit ſe Auguſtus, & dedit in arbitrio Sixti Epiſcopi, judicare judicium ſuum. Et diſceſſerunt cum Auguſto omnes. Et erat ſicut in priſtinum unita Eccleſia, ut cum gaudio & joco diſcederet. Valentinianus Auguſtus a Sixto Epiſcopo, inſultans Mariniano & Baſſo.*

* conſeſſu.

* comprobent.

* novem.

XXXV. Damnatio Baſſi & Mariniani.

Alia autem die fecit colligi omnes preſbyteros urbis Romæ, & ſedit in eodem loco, ubi conſiſtebat Auguſtus, & fecit commune Concilium, & damnavit Baſſum & Marinianum, ita ut in commune ambos ſimul ſublevaret: & miſit auctoritatis munimen ſuper omnes Epiſcopos. Audientes hoc Baſſus & Marinianus, cæpit Baſſus graviter ferre, Marinianus deſidere; ita ut Baſſus prædia ſua, quæ compoſuiſſet per omnes annos vitæ ſuæ, omnia Eccleſiæ derelinqueret, ut ad communionem admitteretur, & non ſublevaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum eſt in verbis Evangelicis (a): Dimittite, & dimittetur vobis. Hoc cum audiret Sixtus, dixit: Scriptum eſt in Evangelicæ doctrinæ verbis: (b) Qui peccaverit, in hoc ſæculo dimittetur ei: qui autem peccaverit in Spiritum ſanctum, non remittetur ei neque in hoc neque in futuro. Et * *eos revocavit ad communionem, ita ut de hoc ſæculo ambo ſic tranſirent: & damnavit eos ſexto Kalendas Septembris: ita tamen, ut Sixtus Epiſcopus ſedens in ſede ſua ſic judicaret, dicens & proferens Evangelica verba per eamdem doctrinam, dicens (c): Non eſt ſervus ſupra dominum, neque diſcipulus ſuper magiſtrum, Et quia dixerunt Baſſus & Marinianus, quod ſcorti aſſumerent negotium, relegit Evangelia in loco ubi ſcriptum eſt (d): Sedente Jeſu & ſcribente digito in terra, & quia non inveniebant Judei quomodo*

eum

(a) Luc. 6.

(b) Matt. 12.

* Nec.

(c) Joan. 13.

(d) Joan. 8.

PAGIUS

XXI. *Maximus fit Epiſc. Rejenſis & Fauſtus Abbas Lerinenſis.*

Honorato anno CCCCXXVI. in Abbatiam Lerinenſem ſucceſſerit.

Chiffletius Part. I. Paulini Illuſtrati cap. 17. & alibi exiſtimat, eum Barbaris in oram Gallo-provinciæ maritimam irrumpentibus occiſum eſſe, & martyrio vitam finiiſſe. Verum *Vandali*, quos Barbarorum nomine intelligit Chiffletius, hoc tempore de regno in Africa ſtabiliendo, ex eaque Romanis eiiciendis, non vero de Provincialibus invadendis, cogitabant. Quare recte Antelmius cap. 19. arbitratur, *Theodorum* Leontio ſucceſſiſſe; cum ſubſcriptus legatur Synodo Reienſi anno CCCCXXXIX. & Arauſicanæ primæ poſt biennium habitis, & certum ſit, *Theodorum* Sancto Leone Magno Eccleſiam Romanam regente Epiſcopum Forojulienſem fuiſſe; & alios Antiſtites memoratos in duobus præfatis Conciliis, aliis Gallo-provinciæ civitatibus præfuiſſe. Neque enim Leontius, ſi jam e vivis non exceſſiſſet, ab utroque Concilio abfuiſſet. Si itaque aliquis *Leontius* Martyr Eccleſiæ Forojulienſi præfuit, id poſt Theodorum ſine dubio contigit. Fauſtus in citata oratione ſcribit: *Non poſt longum tempus (ut meminiſtis) Sancto orbata Paſtore populi præſentis* (Regienſis ſcilicet civitatis, in qua illa oratio dicta) *Eccleſia, piam ſupplex mandat legationem. Quo ille comperto* (nempe Maximus) *inſtructo remige profugus evolat*, &c. ideoque ſeptennio in Abbatia Lerinenſi exacto *Maximus* Epiſcopus Reienſis renunciatus eſt, eumque in ea Abbatia excepit *Fauſtus* Monachus Lerinenſis, ejus encomiaſtes, qui poſtea eidem etiam in Epiſcopatu Reienſi ſucceſſit, teſte Sidonio in Euchariſtico ad eumdem Fauſtum, cujus ſupra cæteros cultor fuit,

Fuerit quis Maximus ille
Urbem tu cujus Monachuſque Antiſtes & Abbas
Bis ſucceſſor agis.

Ex

eum damnarent, adulteram adduxerunt ei, & hoc reſpondit Jeſus: Si quis ex vobis ſine peccato eſt, iniciat ſuper ipſam lapidem. Et hæc per verba Evangelica judicabat ſedem ſuam. Actum in baſilica Heleniana. Hactenus Acta.

XXXVI. Quod autem varia ſit lectio verborum illorum: *Et eos revocavit ad communionem* vel: *Nec eos revocavit ad communionem* priori lectioni conſentit epiſtola ejuſdem Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: *Condemnatus eſt memoratus Baſſus in dicta Synodo, ita tamen, ut in ultima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ.* Porro quod ibi ponitur Marinianus deriſiſſe Pontificem, & idcirco illa ſubiicias verba Sixtus: *Qui peccaverit in Spiritum ſanctum*, &c. ſic accipe, quod ſcilicet ficte idem veniam poſtulaſſet. Sed cum in petitione veniæ perſtitiſſent ambo, eoſdem ibi ſubditur eſſe revocatos ad Eccleſiam. Sed major inde ſuboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur ſub dictis Conſulibus ſexto Kalendas Septembris, & epiſtola ad Orientales a Sixto ſcripta de Baſſi obitu & ſepultura data habetur ſub iiſdem Conſulibus Kalendis Aprilis? & quonam pacto in ea epiſtola pro Anatolio Conſule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde major augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Auguſti confecta Acta iſta leguntur, cum obiiſſe Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis? Sed & quomodo eadem ſubſiſtet epiſtola, quæ data legitur Kalend. Aprilis, cum dictum ſit eo anno quinto Kalend. ejuſdem Sixtum eſſe defunctum?

XXXVII. Unde cum hæc ſubſiſtere nullo modo queant, quod ſibi invicem adverſentur: certe quidem aliunde quam ex dictis Actis ejuſmodi exiſtimo eſſe petendam hiſtoriam, & e puriori fonte hauriendam eſſe, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium pervetuſto: ubi cum agitur de Sixto, non ultimo ejus ſedis anno, ſed hoc ipſo anno ſecundo eas eſſe paſſus ipſe calumnias legitur his ſcilicet verbis: *Hic poſt annum unum & menſes octo criminatur a quodam Baſſo. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Auguſtus juſſit Concilium & ſanctam Synodum congregari: & facto conventu cum magna examinatione per judicium Synodicum purgatum a quinquagintaſex Epiſcopis, & condemnatur Baſſus a Synodo, ita tamen, ut ultimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus cum matre ſua Placidia Auguſta, furore ſancto commoti, proſcriptione Baſſum condemnaverunt, & omnia prædia facultatum ejus Eccleſiæ Catholicæ ſociarunt. Qui Baſſus nutu divino intra tres menſes moritur: cujus corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepelivit ad B. Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum ejus.* Hæc ibi. Erat autem Aniciorum ſacra ædes poſt apſidem baſilicæ ſancti Petri, de qua diximus pluribus ad finem ſuperioris tomi, in qua erant Aniciorum ſepulcra: Baſſus enim & ipſe Anicius erat, qui ante annos duos cum Antiocho geſſerat Conſulatum. Ex his igitur quæ vera germanaque ſit de Sixto & Baſſo hiſtoria, quæve ſpuria & depravata penitus habeatur, lector intelligis.

Legitima hiſtoria de actis Sixti cum Baſſo.

XXXVIII. Sed quod in his quæ ad ſpuria de Sixto Acta pertinent, verſetur oratio: non prætermittimus dicere de Actis illis, quæ in-

PAGIUS XXII.

Maximus, Theodorus, & Hilarius uno eodemque tempore Epiſcopatum geſſere.

Ex his plane evertitur quod ſcribit Baronius anno CCCCLXVI. num. XIV. & alibi, *Maximum* nempe electum Epiſcopum Reiorum poſt Proſperum Sancti Auguſtini diſcipulum: præterquam enim quod *Proſper* nunquam Epiſcopus fuit, ut vel ſolum Epiſcopatus Maximi initium demonſtrat, *Fauſtus* ante Hilarii Epiſcopi Arelatenſis obitum, qui anno CCCCXLIX. accidit, Abbas Lerinenſis fuit. Sanctus enim *Honoratus* Epiſcopus Maſſilienſis in Vita Sancti Hilarii Arelatenſis Epiſcopi cap. 5. loquens de ſene *Capraſio* primo Lerinenſis inſulæ monacho, dum is morti proximus eſſet, ait: *In eodem loco tunc temporis S. Fauſtum Presbyterum pariter & Abbatem ita futurorum præſcius honoravit, ut inter ſe & ſanctos Sacerdotes Theodorum & Maximum compelleret reſidere.* Cum ergo ſanctus *Capraſius*, perfectæ conſummatæque gravitatis ſenex deſcribatur ab Hilario Arelatenſi in Oratione funebri, (quam habuit in morte ſancti Honorati deceſſoris ſui), quando ſancti juvenes *Venantius* & idem *Honoratus* ſe ſe illius diſciplinæ ſubdunt, ſequenti circiter anno obit; cum hujus ſæculi initio, quo utrumque per terras & maria aſſidue comitatus eſt, jam eſſet *annorum gravitate confectus*, ut inquit idem Hilarius, ideoque ſexageſimum ad minus annum tunc attingeret, & hoc tempore nonagenario major eſſet, ut inquit idem Antelmius in Appendice ad eamdem diſſertationem cap. 3. Quare hoc tempore *Hilarium* Eccleſiæ Arelatenſi, *Maximum* Regienſi, *Theodorum* Forojulienſi & *Fauſtum* Abbatiæ Lerinenſi præfuiſſe, certum & indubitatum. Ex his Annales aliquibus in locis emendari, & in quibuſdam aliis ſuppleri, poſſunt, liquetque *Fauſtum* non in minori Britannia, ſeu Armorica Provincia, ſed in Magna Britannia natum eſſe, cum hoc tempore annum ætatis ad minus triceſimum attigerit, & diu poſt *Armorica* minoris Britanniæ nomine appellata fuerit, aliquot nempe annos poſtquam Angli & Saxones Magnam Britanniam occuparunt, & plures ex veteribus colonis in Armoricam, quam de ſuo nomine appellarunt, fugere compulerunt. Qua de re infra.

XXIII.

S. Iſidorus fuit Presbyter & Abbas monaſterii Peluſii.

Poſt hunc annum nulla amplius occurrit mentio Sancti *Iſidori* Peluſiotæ, cujus ſæpe meminit Baronius in Annalibus. Erat *Peluſium*, a quo Iſidorus Peluſiota dictus, Ægypti proprie ſumpiæ, ſeu inferioris, Urbs primaria poſt Alexandriam

Acta Sixti cum Polychronio cujus fidei ſint. inter eumdem Sixtum Romanum Pontificem & Polychronium quemdam Hieroſolymitanum aſſertum Epiſcopum tranſacta leguntur ibi poſt recitata Acta Sixti cum Baſſo. Quæ in primis cum notata Conſulibus Valentiniano ſeptimum & Avieno habeantur, certe quidem non ad Sixti Papæ tempora, ſed ad Leonis Magni ſunt referenda Pontificatum, nempe ad annum undecimum ſedis ejus. Verum his longe graviora eamdem hiſtoriam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus ut ſub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hieroſolymorum Epiſcopus eſſe potuerit, ſedente jam ab anno Domini quadringenteſimo undetrigeſimo Juvenali Epiſcopo poſt Praylium, propaganteque ſedem uſque ad annum Domini quadringenteſimum quinquageſimum ſeptimum. Interfuiſſe quidem eumdem Juvenalem duobus Conciliis œcumenicis, Epheſino de quo actum eſt, & Chalcedonenſi de quo dicemus ſequenti tomo ex ipſorum Actis luce clarius redditur exploratum, adeo ut nec minimum quidem in dubium id valeat revocari. Hæc igitur, cum ita ſe habeant, ubi erit vel ſub Sixto vel ſub ejus ſucceſſore Leone Polychronii locus, ut quomodocumque ſub ſignatis Conſulibus illa potuerint Acta eſſe confecta?

XXXIX. Quæ præterea ibi leguntur de obſeſſa civitate Hieroſolymorum hoc tempore, nullo modo ſubſiſtunt. Rurſum vero nec apud Nicephorum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui texuit catalogum Epiſcoporum Hieroſolymorum, neque apud Nicephorum Calliſtum, vel Evagrium, qui horum temporum Orientalis Eccleſiæ proſecuti ſunt res geſtas uſquam vel levis ſaltem Polychronii nominis mentio habetur. Unde autem ejuſmodi ſolvi poſſint nodi, & ea Acta probari, hactenus non invenimus: quæ tamen ut legitima citata ſcimus a Nicolao Romano Pontifice in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, & a Petro Damiani in epiſtola ad Henricum Ravennatem, atque ab aliis poſtea recentioribus de illis minime dubitantibus. Libenter equidem audirem, ſi quis eſſet, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet conſentanea, vel ſaltem aliqua ex parte veriſimilia: licet enim in his plurimum laboris inſumpſerim, nihil præterea ſum conſecutus, niſi ut impoſſibile eſſe repererim, ad veritatis lineam eadem revocari aliquo modo poſſe: cum ergo ea eſſe talia nactus fuerim, abſtinere ab illis recenſendis conſultius exiſtimavi; cum præſertim qui ea cupiunt, habeant alibi ubi legant.

Qui

PAGIUS driam, in qua Iſidorus Presbyter & Abbas fuit. Sanctus Ephrem Epiſcopus Antiochenus apud Photium in Biblioth. Cod. CCXXVIII. teſtatur, *Iſidorum Monachum clarum, domo Alexandrinum*, ac *ſummis Sacerdotibus venerabilem* fuiſſe. Aperte Sanctum Chryſoſtomum defendit, Arcadium & Cyrillum, atque hujus avunculum Theophilum perſtrinxit, eorumque ſiniſtras adverſus virum ſanctum ſuſceptas molitiones taxavit, teſte Nicephoro lib. 14. cap. 53. Facundus lib. 2. Defenſionis Trium Capitulorum duo millia Epiſtolarum *ad ædificationem Eccleſiæ* ab eo ſcripta; Suidas vero Epiſtolas ter mille ab eo exaratas tradit. Extant tamen tantum Iſidori Epiſtolæ bis mille centum ac tredecim. Notabile eſt quod refert Auctor Anonymus Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi ex ipſomet Irenæo, cujus verba in linguam Latinam ipſe vertit: *Has omnes beati Iſidori, Presbyteri & Abbatis Peluſiotæ, excerpſi & tranſtuli ex Epiſtolis ejus duobus millibus, quæ ſunt per quingentenas diſtributæ in Acemetenſis monaſterii Codicibus vetuſtiſſimis quatuor. Ubi etiam per ordinem ſingularum numerus continetur. Et ultima eſt, quam ego quoque ultimam poſui. Deo gratias*, inquit Irenæus, qui cum hoc tempore vixerit, & paucos poſt annos Tyriorum Metropolita dictus ſit, ut ſuo loco oſtendam, nullum dubium eſſe debet, quin Iſidorus *Abbas* fuerit, licet Bollandus ad diem IV. Februarii, quo in menæis colitur, Baronius in Notis ad Martyrologium Roman. aliique paſſim eum tantum Monachum & Presbyterum appellent. Præterea Auctor ipſius Synodici, qui paulo poſt Juſtinianum Imperatorem vixit, capiti ſexto hunc titulum præfixit: *Epiſtola ſanctiſſimi Doctoris Eccleſiæ Iſidori, Presbyteri & Abbatis monaſterii circa Peluſium, ad Archiepiſcopum Alexandriæ beatiſſimum Cyrillum*. Et poſtea reciiat præfata Irenæi verba. Dicit autem Irenæus ſe Epiſtolas illas quas refert, excerpſiſſe, ſeu ex Codicibus Acemetenſis Monaſterii tranſtuliſſe in ſuum Opus, in iiſque contineri duo mille Epiſtolas, ſed ſe non omnes poſuiſſe. Quare numerus Epiſtolarum Iſidori adhuc incertus eſt. Denique Nicephorus lib. 14. cap. 53. loquens de Magnis Viris qui Theodoſio Jun. imperante floruere ait: *Talis Iſidorus ille fuit, qui in Peluſio monte præfuit. Nilus & Marcus præclari Aſcetæ, & Sapiens item Cyri Eccleſiæ Antiſtes Theodoritus*. Quare licet in Martyrologio Romano & in Menologio Græcorum Iſidorus dicatur tantum *Monachus*, uti etiam appellatur a Facundo citato, Suida, aliiſque, non videtur tamen dubitandum, quin Peluſii montis Monachis præfuerit.

XXIV. *Romanorum opera Suevos inter & Gallæcos pax ſancita.* Idacius in Chronico anno Abrahami 2449. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Regreſſo Cenſorio ad Palatium Hermericus cum Gallæcis, quos prædabatur aſſidue, ſub interventu Epiſcopali datis ſibi reformat obſidibus. Symphoſius Epiſcopus per eum ad Comitatum Legatus miſſus, rebus, incaſſum fruſtratur arreptis. Aetius utriuſque militiæ Patricius appellatur.* Miſſus fuerat Cenſorius a Valentiniano ad Hermericum Suevorum Regem, ut pacem inter eum & Gallæcos, qui ſub clientela Romanorum erant, ſanciret, ut anno ſuperiori diximus.

JESU CHRISTI ANNUS 434.	SIXTI PAP. ANNUS 3.	THEODOSII 27. VALENTINIANI 10. IMPP.

I. QUI ordine ſequitur quadringenteſimus trigeſimus quartus Domini annus nomine duorum Conſulum Aſparis & Areobindæ Kalendis Januarii aperitur: cujus pridie Idus Aprilis Maximianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cum annos duos & menſes quinque Eccleſiæ præfuiſſet, ex hac vita deceſſit: hæc Socrates (*a*), qui & de ſubſtitutione Procli ſpectatiſſimi viri in locum ejus hæc ſubdit: *Tunc erat forte ſeptimana jejuniorum, quæ proxime feſtum Paſchatis antegreditur, dieſque ejuſdem qui vulgo dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodoſio res prudenter tractata fuit. Nam ne controverſia vel tumultus denuo in Eccleſia cieretur, abjecta cunctatione, dum adhuc Maximiani corpus inſepultum jaceret, per Epiſcopos qui ibi aderant, Proclum in ſede Epiſcopali collocandum curavit. Huic autem negotio ſuffragabantur epiſtolæ Cæleſtini Epiſcopi Romani, quas ad Cyrillum Epiſcopum Alexandriæ & ad Joannem Epiſcopum Antiochenum & Rufum Theſſalonicæ Epiſcopum miſit, quo eos doceret, nihil obſiſtere, quo minus qui unius civitatis vel nominatus fuiſſet Epiſcopus, vel etiam eſſet, in aliam civitatem transferretur.* Hæc de ſubſtitutione Procli Socrates.

(*a*) *Socr. l. 7. c. 39.*

Proclus creatur Epiſcopus Conſtantinopol.

II. Quod autem ad litteras de Proclo a Cæleſtino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore poſt obitum Maximiani illas ſcriptas eſſe dicere poſſumus, cum nullum interceſſerit temporis ſpatium, quo ipſe Romanus Pontifex reddi certior potuiſſet: ſed neque hoc tempore Cæleſtinus, verum Sixtus ejus ſucceſſor Romanæ præerat Eccleſiæ: ſcias autem has datas fuiſſe litteras a Cæleſtino, cum damnato Neſtorio, in locum ejus Catholicus ſubrogandus fuit Antiſtes. Cum enim tunc inter omnes emineret Proclus, qui ex presbytero Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ haud pridem creatus eſſet Epiſcopus Eccleſiæ Cyzicenæ, & ob eam cauſam ab electione in Epiſcopum Conſtantinopolitanum repellendus videretur: Cæleſtinus tunc Romanus Pontifex litteris ſignificavit, illud minime debere eſſe impedimento, quo minus ipſe Proclus eligi poſſet. Sed cum tardius Cæleſtini litteræ allatæ Conſtantinopolim eſſent, jam electo Maximiano, Theodoſius Imperator ex earumdem Cæleſtini litterarum præſcripto Proclum modo mox eligendum curavit.

Cæleſtinus ſuffragatus electioni Procli.

III. Fuit autem Proclus iſte diſcipulus S. Joannis Chryſoſtomi, & in ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia eloquentia clarus, ut quæ ſuperius de eo dicta ſunt, manifeſtum reddunt. Ex quibus memoria lapſum intelligas Socratem, dum non Chryſoſtomi, ſed Attici fuiſſe ſcribam affirmat (*b*): niſi dixerimus in eadem functione Attico etiam inſerviſſe. Porro cum idem

(*b*) *Socrat l. 7. c. 40.*

PAGIUS

SÆC. V. Anno Eræ Hiſp. CCCC LXXII. A.C. 434.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5927.

☉ 23. G. ☽ 17. P. 15. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 434.

SIXTI III. PAPÆ 3.

THEODOSII JUN. 33. & 27.

VALENTINIANI III. IMP. 10.

I. *Conſules.* [1] COſſ. *Arcobindus* & *Aſpar.* Prior in Oriente creatus, de quo frequens infra ſermo erit, & ad quem extat Epiſtola XXIII. Theodoreti, Poſterior Conſulatum in Occidente geſſit, ut liquet ex iis quæ Baronius habet num. XV. ubi oſtendit, eum hoc anno Carthagine fuiſſe. Miſſus autem in Occidentem adverſus Joannem tyrannum, ut videre eſt apud Baronium anno CDXXV. num. II. anno CDXXXI. victus fuit a Vandalis in Africa, ut habet Baronius eo anno num. CXXXVIII.

II. *Moritur S. Maximianus Epiſc. Conſtantinopolitanus.* A num. I. ad IV. Sanctus *Maximianus* Epiſcopus Conſtantinopolitanus obiit *Areobindo & Aſpare Coſſ. pridie Idus Apriles, feria quinta ſeptimanæ, quæ Feſtum Paſchale proxime antecedit*, inquit Socrates lib. 7. cap. 40. & quidem accurate; cum Paſcha hoc anno in diem XV. Aprilis inciderit, ideoque feria V. in Cœna Domini fuerit dies XII. ejuſdem menſis. Addit Socrates, Maximianum ſediſſe *per biennium ac*

NOTÆ [1] COſſ. *Areobindus* & *Aſpar.*
Fabrettus pag. 568. num. 120.

A S P A R E. E T. A R I O B I N D O. V V. C C.
C O N S. D E P. I I I. I D. O C T O B R E S.

Sumpſit ex Margarini inſcriptionibus baſilicæ S. Pauli num. 404.
Proſper: *Aſpare* & *Ariobindo*, & *Areobinda.* Faſti Idatiani: *Aſpare* & *Ariovindo.* Marcellinus: *Ariobinda* & *Aſpare.* Varie item in utriuſque codicis legibus. Proſper MS. *Aſpare* & *Ariovinda*: Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Aſpare* & *Ariovinda.*

idem auctor Procli virtutes commendat, manſuetudine potiſſimum eum enituiſſe teſtatur: ſed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuiſſe vexatum, id quidem ignavi potius quam ſtudioſi paſtoris ſuper gregem vigilantis eſſet. Verum quæ de eo inferius dicentur, quam omni ex parte Proclus laudandus ſit, facile demonſtrabunt.

IV. Hujus occaſione tranſlationis Procli ex Cyzicena in Conſtantinopolitanam Eccleſiam Socrates de Silvano Epiſcopo ejuſmodi narrationem inſtituit (*a*): *Jam vero* (inquit) *de Silvano, quem Philippopoli urbe Thraciæ Troadem tranſlatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Silvanus primum in Troili Sophiſtæ ſchola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Chriſtianam diligenter excoluit, & monaſticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philoſophicum geſtare noluit. Poſtea Atticus eum accerſivit ad ſe, & Epiſcopatu Philippopolis eum donavit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cum frigus tolerare non poſſet (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obſecrabat Atticum, ut in ejus locum alterum ſubrogaret Epiſcopum, ſe non ob aliam cauſam quam ob frigus accuſare vitam in Thracia traducere, docuit. Silvanus igitur hac de re in ejus locum ſuffectus, Conſtantinopoli commoratus eſt, monaſticamque vivendi diſciplinam ſemper excoluit. Adeo enim ab omni faſtu alienus fuit, ut ſæpe numero in frequenti multitudine civitatis, quæ tum celebris erat, ſandaliis indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interpoſito, Epiſcopus Troadis moritur: qua de cauſa Troades veniunt Conſtantinopolim quæſitum Epiſcopum.*

(*a*) *Socrat. l. 7. c. 36.*

De Silvano Epiſcopo Philippopolis, inde Troadis.

V. *At dum Atticus ſecum conſilium inibat, quem ad illud munus deſignaret, forte Silvanus in ejus conſpectum venit: quem ut vidit Atticus, confeſtim curam cogitandi depoſuit, & ita Silvanum allocutus eſt: Non eſt ulla tibi amplius excuſatio, quo minus Eccleſiæ adminiſtrandæ curam ſuſcipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati paravit. Ne cuncteris igitur, ſed Troadem ire matures. Quapropter Silvanus eo migravit. Sed miraculum ab eo editum percenſere animus eſt.*

VI. *Navis oneraria plane maxima, quæ vulgo* πλατὺ *ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda eſſet, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoveri quidem potuerat. Ubi iſtud dies complures factum fuit, putabatur navis a dæmonio detineri. Itaque Silvanum Epiſcopum adeunt, rogant ut preces in eo loco faciat: nam eo pacto ſolum navem poſſe in mare protrahi credebant. At ille mo-*

Miraculum Silvani Epiſcopi.

PAGIUS *ac menſes quinque*, ideoque jam recte ſcripſerat, eum ordinatum die XXV. Octobris anni CDXXXI. Celebris eſt ejus cultus apud Græcos, ut videre eſt apud Bollandum ad diem XII. April. Ex Procli Synodica, cujus fragmentum recitatur in Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi, diſcimus fautores Neſtorii toto Pontificatus Maximiani tempore tumultuatos eſſe: *Quoniam quidem*, ut habet Procli Synodica, *multa medio tempore tempeſtas tenuit ſeditioſorum, qui ex corruptificis ſeminibus doctrinæ Neſtorii ſurrexerunt, & inſiſtebant, dum pro ſanctiſſima Eccleſia in medium ſtaret ſanctæ memoriæ Maximianus, qui omni quidem diligentia uſus eſt ad hujus mali peremptionem, nec tamen ſuffecit hanc malam plantationem eradicare*, quia ſcilicet non ſatis vigoris & doctrinæ Maximiano erat ad reſiſtendum Neſtorianis: quos poſt ejus mortem majores turbas concitaſſe ex verbis quæ ſubduntur, intelligimus: *Igitur dum ſubito idem Beatiſſimus a præſenti vita migraſſet, tanquam facultatem præſumptionis ſuſciperent, qui hanc parturiebant ſeditionem, neque in occulto habere, neque abſconditam nequitiam ſuam continere dignati ſunt, ſed coacervatæ multitudines in multis partibus civitatis Neſtorium publico clamore repoſcebant, & Urbi pericula, Eccleſiæque minabantur incendium*. Et hæc cauſa fuit, inquit Lupus in Notis ad Synodicon, cur Theodoſius Proclum antequam Maximianus ſepulturæ mandaretur, in throno collocari voluerit,

III. *Taurus* Præfectus Prætorio ac Patricius, vir perſonis Eccleſiaſticis valde addictus, ad quem extant duæ Sancti Iſidori Peluſiotæ Epiſtolæ ſciens Procli promotionem Joanni Antiocheno fore gratiſſimam, ſtatim ad eum de ea ſcripſit, ut patet ex litteris Joannis ad eum reſcriptis & recitatis, cap. 123. Synodici citati: *Scitote magnificentiſſime Domine*, inquit Joannes, *quia non parva mihi viri illius experientia ſit, ſed & quædam multa notitia, & noverim quam ſe ad univerſa accommode habeat. Et confidenter dico, quia magna Deus Conſtantinopolitanorum donavit Eccleſia per ſtudium veſtrum, & curam Deo amiciſſimi Principis, qui eum bene viderit, velociter quoque deliberata complevit, ne ulla invidia bonum judicium violaret. Sed ſicut effectum eſt per magnificentiam veſtram, ſic rogo ut annuatis & de iſtarum pace partium cogitare. Sunt enim pauci quidam effranati, qui pacem, quam Deus donavit, & quam pius executus eſt Imperator, propriam duxerint læſionem.* Hæc verba, *& noverim, quam ſe ad univerſa accommode habeat*, explicant quod Socrates laudatus tradit, poſtquam dixit Proclum fuiſſe Attici Epiſcopi Conſtantinopolit. Diaconum ac Notarium, Proclum ſcilicet placidum erga omnes fuiſſe, *dum hæreticos hac ratione potius quam vi ad rectam fidem adducere ſtuderet*. Et certe Maximianus cum quibuſdam Orientalis factionis Epiſcopis dure ſe habuerat, Cyrillum permoverat, ut quatuor Metropolitas a pace excluderet, & plures juſſerat ſuper ordinari novos epiſcopos. Quare *Joannes* paci Eccleſiæ procurandæ totus intentus ex Procli manſuetudine meliora ſperabat.

Toto ejus Pontificatu Neſtoriani tumultuati ſunt.

IV. *Dorotheus* Martiniopolis in Mœſia ſecunda Metropolita, vir a pace Eccleſiæ alieniſſimus ſcripſit ad Alexandrum Epiſcopum Hieropolitanum

modeſte de ſe ipſo prædicans, ſe peccatorem appellavit; dixitque illud non ſui, ſed alicujus juſti eſſe. Verum ubi acrius inſtabant, venit ad litus, preces ibi Deo fundit, funem unum manu apprehendit, jubetque alios opus aggredi. Hujus igitur leni pulſu agitata navis in mare raptim fertur. Hoc miraculum a Silvano editum omnes illius provinciæ incolas magnopere ad pietatem incitavit. Silvanus & aliis etiam vitæ officiis magnæ ſuæ bonitatis oſtendit indicia. Nam cum clericos ex litigantium controverſiis quæſtum facere videret, deinceps neminem ex clero Judicem eſſe permiſit: ſed acceptis litigantium libellis, unum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono favere pro certo cognoſceret, eum cauſarum cognitioni præfecit: ſicque litigantes contentione & controverſia liberavit. His de cauſis Silva-

PAGIUS

Dorotheus & Theodoretus Epiſcopi paci ſubſcribere recuſant.

num & Theodoretum Epiſtolam cap. CXXXVII. Synodici recitatam, qua ſignificavit *Proclum* ſtatim a ſua ordinatione literas dediſſe ad Martiniopolitanæ Eccleſiæ Clerum & populum, quibus pateret, quam ſimulata fuerit pax nuper inita; ſed Clerum & populum Evangelicæ fidei concertantem ſe ſe non deſeruiſſe. Intelligit, inquit Lupus in Notis, *Saturninum* quem Maximianus in ejus locum conſecrarat, hactenus Sedem obtinere non potuiſſe, & Clerum ac populum in rebellione perſiſtentem ſibi adhæſiſſe. Subdit Dorotheus: *Igitur ad integriorem præfatorum ſcriptorum comprehenſionem compar Epiſtolæ ejuſdem propriis meis litteris junctum veſtræ religioſitati direxi, ut ſi vobis rectum videtur & utile, quo omnes nos ad magnam civitatem pariter concurramus, ut cum competenti in Deum fiducia colloquamur amico Chriſti Imperatori pro orthodoxa fide, id minime negligamus.* Ex quibus apparet, Proclum ſtatim ac ad thronum Conſtantinopolitanum evectus eſt, opus a Maximiano deceſſore cœptum fortiter proſecutum. Theodoretus accepta Dorothei Epiſtola ad eum reſcripſit, ut videre eſt cap. XXXVIII. Synodici, & invictum ejus animum laudavit: *Exemplar enim*, inquit *principale virtutis omnibus qui imitari voluerint, vos certaminibus his præſidens propoſuit Deus, ut per imitationem veſtris inſigniamur characteribus.* Poſtea oſtendit nihil ſibi videri injuſtius, quam factam *Neſtorii* depoſitionem.

V. *Theodoſii Sacra adverſus Epiſcopos, qui Neſtorio adhærebant.*

Cum itaque neque *Theodoretus*, neque *Dorotheus*, neque plures alii Epiſcopi ad pacis conditiones Cyrillum inter & Joannem ſtatutas, & ab Imperatore confirmatas accedere vellent, fecit hic, quod Auguſtinus contra Donatiſtas faciendum eſſe judicavit in Epiſtola XCIII. alias XLVIII. ad Vincentium, ubi ait, Donatiſtas Legibus Imperialibus excutiendos fuiſſe, *ut tanquam de ſomno lethargico emergerent, & in ſalutem unitatis evigilarent.* Theodoſius enim ad Joannis Antiocheni poſtulationem Sacram dedit, qua juſſit, ut omnes cum eodem communicarent, aut ab Eccleſiis eiicerentur. Hujus Sacræ mentio eſt in Synodico cap. CXXIV. ubi recitatur Epiſtola Meletii Epiſcopi Mopſueſteni ad Maximinum Anazarbi Metropolitam, in qua ait: *Domitianus, qui nunc Quæſtor eſt, ſcripſit Deo amiciſſimo Helladio* (Tarſenſi Metropolitæ) *quod Sacram quidem contra nos obtinuiſſet Verius* (ejuſdem Joannis Procurator) *prædicta jubentem*, &c. *Sed per omnia Magnificentiſſimus Taurus Præfectus hoc cognoſcens, & ſicut revera divino aliquo impetu motus, illam quidem publicari non ſinit? intrans vero ad Principem, futuras ex hoc everſiones obteſtatus eſt Urbium, & aperte dixit, quod qualis eſt Thracia, talis & Cilicia erit, quæ pene ſola remanſit ad tributa ſolvenda, ſi hoc impleri permiſerit; & ſic vacare Sacram modis omnibus fecit.* Quare cum Taurus hoc anno Præfectus Prætorio fuerit, ut liquet ex legibus Codicis Theodoſiani ad eum directis, apparet, eam Sacram hoc anno emiſſam. *Domitianus Quæſtor*, ut legitur cap. CXXV. Synodici toto cordis affectu hortatur Meletium Mopſueſtenſem, ut cum Joanne Antiocheno adjungatur, *una cum cæteris Epiſcopis primæ & ſecundæ Provinciæ Cilicum. Sciat enim*, inquit, *divina virtus, quod decretum divinum completum, ſubſcriptumque etiam, promulgandum, hujus rei gratia interim retinui* &c. Verum tantum abeſt, ut rebelles Epiſcopi initæ paci conſenſerint, ut aliquos e ſuo Collegio ad Principem legare decreverint, ad ejuſdem Sacræ reciſionem obtinendam: quod ubi ad Joannis Antiocheni aures pervenit, mandatum ab Imperatore impetravit, quo jubetur, ut nullus Orientalium Epiſcoporum Conſtantinopolim proficiſcatur, quemadmodum ſignificat Joannes Antiochenus Alexandro Hieropolitano, in Epiſtola cap. CXXVI. Synodici recitata. Patriarchæ enim Decreta Principis Metropolitis, hi vero ſuis Epiſcopis denunciare ſoliti erant. Cap. CXXVII. & ſequenti de executione ejuſdem Sacræ agitur.

VI. *Ejus vigore multi Epiſcopi Sede pulſi.*

Tum cap. CXXIX. Alexander Hieropolitanus, Theodoretus Cyrenſis, & quidam alii Epiſcopi ſcribunt, *Epiſcopis Syriæ & Ciliciæ primæ ac ſecundæ, & ſecundæ Cappadociæ*, pluribuſque invehuntur in Joannem Antiochenum quod Epiſcopis ex ſuis Eccleſiis pulſis alios ordinet, rogantque, ut non deſpiciant Eccleſias Dei, quæ in tanta ſunt tempeſtate. Quare Theodoretus a factioſis Epiſcopis adhuc ſtabat. In fine illius Epiſtolæ ait Alexander: *Ultra annum jam, ſicut noſtis, habeo quod poſt adventum Pauli memetipſum ab Antiocheni communione ſejunxi.* Ex quo confirmatur quod ſupra ſcripſimus, Sacram Imperatoris hoc anno datam eſſe; cum Paulus Emeſenus Epiſcopus legatus pacis Cyrillum inter & Joannem ſancitæ poſtremam ſuam concionem Alexandriæ *Kalendis Januariis* ſuperioris Chriſti anni habuerint, & poſt ejus reditum Antiochiam Joannes paci ſubſcripſerit, & Alexander Metropolita ejus tunc jugum excuſſerit, quod ipſemet laudatis verbis declarat. Unde cum Paſcha hoc anno in diem XV. Menſis Aprilis inciderit, ante feſtum illud Synodalis illa Epiſtola ſcripta. Reſponſum enim Helladii Metropolitæ Tarſenſis & aliorum Epiſcoporum ad eamdem Epiſtolam recitatur capit. CXXX. ejuſdem Synodici, ubi inquiunt, ſe non potuiſſe Synodum celebrare, *prohibentibus, ut videtis diebus, eo quod Paſchæ feſtivitas inſtet;* quem temporis characterem recte Lupus in Notis obſervavit. Imo in cap. CXXXI. recitatur reſcriptum Epiſcoporum ſecundæ Ciliciæ ad laudatam Epiſtolam Alexandri Hieropolitani Metropolitæ, in quo ajunt, *anno præterito* eis ſignificaſſe ſe deſeruiſſe communionem Joannis & ejus Sectatorum, & ab eo tempore multas ab illis contradictiones paſſos eſſe. Quamobrem, certum eſt, laudatam Sacram hoc anno ab Imperatore datam, idque ipſo anni initio, ut ex di-

vanus maximam gloriam apud omnes ſibi conciliavit . Hucuſque de Silvano Socrates.

VII. Hoc eodem anno, quo Proclus ſedis Conſtantinopolitanæ regimen ſuſcepit, ſancta Melania Junior, quæ (ut diximus) Hieroſolymis monaſticam vitam agebat, litteris a ſuo patruo Voluſiano Conſtantinopolim accerſitur: quo cum veniſſet, ipſum Voluſianum reluctantem hactenus *Melania junior venit Conſtantinopolim.*

PAGIUS

dictis manifeſtum fit. Certum præterea varias Synodos hoc tempore a rebellibus Epiſcopis celebratas. Certum denique hoc anno ante Paſcha multos jam a Joanne Antiocheno rebelles Epiſcopos a ſuis Sedibus pulſos, alioſque in eorum locum ſubrogatos, ut liquet etiam ex ſequentibus Capitibus ejuſdem Synodici CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. & CXXXV. Epiſtola enim quæ cap. CXXXVI. legitur, extra locum collocata, ut ibidem advertit Lupus.

VII. *Sacra peculiaris contra Epiſcopos IV. cæteris obſtinatiores.* Joannes Antiochenus videns *Alexandrum* Euphratesiæ, *Helladium* primæ Ciliciæ, *Maximinum* ſecundæ Ciliciæ Metropolitas, & *Theodoretum* cæteris pertinacius *Neſtorio* adhærere, peculiarem Sacram adverſus illos cap. CXL. Synodici recitatam impetravit, qua eos expelli a ſuis Eccleſiis, eiſque novos præfici ſtatuitur; ejus executio commiſſa fuit a *Dionyſio* Magiſtro Militum *Tito Comiti* ejus Vicario, ut liquet ex illius reſcripto cap. CXLII. Synodici relato. Ad hæc *Dionyſius*, ut nihil prætermitteret eorum quæ ad pium Imperatoris conſilium conferre poterant, ad quemlibet ex quatuor illis Epiſcopis ſigillatim literas dedit, quarum exemplar legitur cap. CXLIII. Synodici. Lupus quidem in Notis ad illud caput autumat, eas reſpicere executionem primæ & generalis Sacræ, emiſſæ adverſus omnes paci ac Patriarchæ rebelles Epiſcopos. Verum *Irenæus*, in epigraphe earumdem diſerte teſtatur, eas datas eſſe pro ſecundæ & peculiaris Sacræ executione: ait enim: *Epiſtola magnificentiſſimi Dionyſii Magiſtri militum, quam ſcripſit ad unumquemque Epiſcoporum, qui nominantur in Sacra, ut aut conſentirent his, quæ ab Antiocheno ſunt geſta, & communicarent ei, aut ab Eccleſiis & Civitatibus exirent.*

VIII. *Alexander in ſententia animum obfirmat, ſed Theodoretus fluctuat.* Interim Theodoretus, cujus animum Sacra Imperatoris vehementer conturbabat, ſcripſit ad *Alexandrum* Hieropolitanum Epiſtolam cap. CXLVI. Synodici relatam, qua ſignificat, *Titum* Dionyſii Magiſtri militum Vicarium, ad ſe, & ad Sanctos Monachos *Jacobum* (hujus cognomen erat Niſibenus, cujus ipſe Theodoretus encomium enarrat. cap. 21. Hiſt. Religioſæ) *Simeonem* ſcilicet Stylitam, & *Baradatum* (ad quem ſuo loco videbimus, quemadmodum & ad Simeonem, ſcripſiſſe poſtea Leonem Imperatorem de diſſidio Eccleſiæ Alexandrinæ) dediſſe ad ſe literas minarum plenas, ſi pacem non amplecteretur: riſiſſe ſe de minis, ſed paratum eſſe, *& civitatem relinquere, & provinciam, & ad vitam Monaſticam confugere*. Ex quo apparet, quantum Imperatoris Sacra Theodoretum perturbaſſet, & quanto ſtudio Viri Sanctitate illuſtres eum in viam reducere cuperent. Ad Theodoreti Epiſtolam reſpondit Alexander, ut legere eſt cap. CXLVII. Synodici, ſe firmum permanere in iis quæ a principio definivit: *quia vero* inquit, *non ſim contentioſe diſpoſitus, ſed habeam pie condeſcenſionis affectum, & eam grate ſuſcipiam, & hæ, quas nunc direxi chartas, tuæ ſatisfacient Sanctitati*, quia ſcilicet Alexander quaſdam de pacis negotio conditiones ad eum miſerat.

IX. Reſponſum Theodoreti ad illas Alexandri literas recitat Auctor Synodici cap. CXLVIII. quamvis contrarium exiſtimet Lupus; cum ipſo ejus initio aſſerat Theodoretus, ſe accepiſſe directas ſibi chartas, & in titulo Scholiaſtes ſcribat, Theodoretum legiſſe *directas ſibi conditiones*, qui in titulo Epiſtolæ Alexandri ad Theodoretum iam ſcripſerat, illum huic direxiſſe *conditiones quaſdam de ipſo negotio*, ideſt, de pace de qua locutus fuerat Theodoretus in Epiſtola ad Alexandrum cap. CXLVI. Synodici relata. Quare hallucinatus eſt Lupus, qui autumavit illam Alexandri Theodoretum Epiſtolam, quæ legitur cap. CXLVII. Synodici datam eſſe poſt Paſcha ſuperioris Chriſti anni, non vero currenti. Quid porro contineat Epiſtola Theodoreti ad Alexandrum, quæ extat cap. CXLVIII. Synodici, docet Scholiaſtes, qui circa tempora Juſtiniani Imp. vixit: *Satis oſtendit*, inquit, *Beati Theodoreti ſubjecta reſponſio, ſi tamen vero has ejus approbemus eſſe Epiſtolas* (quia nempe Irenæus vir ſchiſmaticus eas in ſua Tragœdia exhibuit,) *eum reverentia & affectu Archiepiſcopi tunc ſui hujus Alexandri, & adverſitate Beati Joannis Epiſcopi, & voluntate omnes ſecum pariter uniendi, non vero Neſtoriani erroris aſſenſu, ad univerſalem pacem tardius acceſſiſſe; quippe qui & unitivæ Beati Cyrilli Epiſtolæ fidem, quam tantopere nititur impugnare Neſtorius, perſeverantiſſime ab initio approbavit, & prætulit duorum Epiſcoporum cauſæ, dejectioni Neſtorii & anathematiſmo dogmatis ejus. Et nunc ad hæc ad omnes illius conditiones Alexandrum Epiſcopum ſuum conatur adducere. Et poſtea hoc per multas cum ſingulis efficaciſſime egit Epiſtolas, ut omnes ad unitionem perduceret. Quod & in cunctis, eo ſuadente, pauciſſimis exceptis, ſuo ſtudio annuente Dei gratia, adimplevit. Unde & magnas inimicitias ſuſtinuit eorum, qui uſque ad finem ſuo errori pertinaciter adhæſerunt.* *Theodoretus bono animo omnia faciebat.*

X. *Sed Alexander majori pervicacia animum obſtinat.* Quæ quidem vere ab Scholiaſte dicta. Ait enim Theodoretus, in illis literis ſe accepiſſe tam ab Helladio Tarſenſi, quam ab Eutherio Thyanenſi Epiſcopis, *quod is, qui nunc obtinuit ſedem* (ſcilicet Proclus) *orthodoxe docet*, ſubditque: *Rogo igitur Sanctitatem tuam, ut legens hæc, ſicut de recta fide, ſic & de Eccleſiarum cogites pace, quæ ſecundum veritatem nimis commoventur, & facti ſumus univerſo populo ridiculum. Si autem tuæ Sanctitati videtur, ut conditiones Antiocheni pro pace ſuſcipiamus Eccleſiæ, ut excluſis his, qui ab eo inique ſunt ordinati, foris ab Antiochia colloquamur, & hoc facies ſicut tuam decet Religioſitatem.* Verum Alexander obſtinatus in ſuſcepto propoſito perduravit: nec ad ullas pacis conditiones deſcendere voluit, ut oſtendit ejus reſponſum ad Theodoretum, quod extat cap. CXLIX. Synodici. Hoc Theodoretus videns cenſuit, Eccleſiæ pacem amplectendam eſſe & nihilominus *Alexandrum* ſuum Metropolitam ad eamdem hortari non deſtitit, ut oſtendit ejus ad eum Epiſtola, quæ extat cap. CLI. Synodici. At ad eum reſcripſit Alexander, ut videre eſt cap. CLII. Synodici, ſe magis approbare eam, *quæ hic eſt expulſionem & exilium, & temporalem mortem, & opprobrium hominum & irriſiones, æterno tormento;* & denique ſe *Cyrillum* abere hæreticum.

XI. A num. VII. ad XIV. *Melania*, quæ anno CDXVII.

ad Chriſti fidem convertit, & ut Chriſtianus moreretur, vitamque conſequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipſum infatigabili ſtudio egit. Sed præclara memoria dignam hiſtoriam recolamus, quam quidem Photius in ſua Bibliotheca cognovit eſſe germanam, dum agit de legatione Voluſiani, de Melania ejus nepte, & Proclo Epiſcopo, qui Voluſianum Conſtantinopoli baptizavit, quorum meminimus ſuperius, dum egimus de ejuſdem Voluſiani edicto adverſus Cæleſtium Pelagianum. Verum de eo illud breviter repetendum, hunc ipſum eſſe Voluſianum, cujus converſionis cauſa a matre Chriſtiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus ſanctum Auguſtinum, ut ad Chriſti fidem eum converteret: ſed datis ea de re ultro citroque litteris, ut id faceret, ab ipſo ſancto Auguſtino perſuaderi tunc minime valuit. At præſtitit tandem Deus, ut id vel ſero tandem perficeret: qua autem occaſione, ipſa ſanctæ Melaniæ Acta (a) ſimplici pedeſtrique ſtylo quidem ſcripta, ſed vera, his verbis referant:

(a) *Extant apud Metaphraſt. die ultima Januarii & Sur. to. 1. ead. die.*

VIII. *Redduntur Melaniæ litteræ ab ejus Patruo Voluſiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanæ civitatis, miſſus vero erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem: hoc autem ſignificabat epiſtola, quod jam diu illam videre deſideraret. Illa vero cupiebat & ipſa quoque videre patruum, & ei perſuadere ut a Gentilium deſiſteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cum aliquibus aliis monachis rem communicaſſet; permitterent autem illi, ut poſſet proficiſci, egreditur Hieroſolymis ipſa beata Melania Conſtantinopolim verſus arripiens iter. Per quamcumque autem tranſibat civitatem & regionem, eam quo par erat omnes proſequebantur honore & officiis. Civitatum enim ſacerdotes & Pontifices eam non parvo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregii monachi eam adorabant & ſalutabant, & tamquam e cœlo venientem aſpiciebant.*

Cum autem veniſſet Chalcedonem & ad ipſum ſinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam civitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietiſque & ſilentii maximam curam geſſerat, & non guſtaverat tumultus qui ſunt in civitate, merito extimeſcebat & refugiebat. Atque divertit quidem ubi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemiæ. Circa mediam autem noctem martyr non parum ex ſe effudit ſuaviſſimi odoris & voluptate replet ineffabili. Quo circa bona accepta fiducia, diluculo fretum audacter trajecit, & ingreſſa eſt Byzantium. Hoſpitio vero excipitur a quodam viro illuſtri, & alioqui bono, nomine quidem Lauſo, qui ad Præpoſituræ honorem aſcenderat. Hic ille quidem videtur eſſe Lauſus, ad quem Palladius Galata ſua ſcripſit Lauſiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpoſitum vocat, quem & cuſtodem Imperii nominat: quænam Præpoſitura hæc eſſet, idem in fine operis declarat, ubi ait, eum ſacro præfectum fuiſſe cubiculo. Sed pergit auctor: IX.

Hoſpitatur Melania apud Lauſum Præfectum.

X. *Invenit autem ſuum quoque patruum Voluſianum gravi morbo oppreſſum: qui ejus habitum admiratus, formæque & veſtitus incredibili ex inopinata ſtupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus ejus exercitatione) magna voce exclamavit: O qualem ex quali te video, Melania cariſſima! Illa vero ex ejus ſermone ſumpta occaſione: A me quoque (inquit) diſce, o beate patrue, & accipe judicium futurorum bonorum. Nam nec ego tantam deſpicatui gloriam habuiſſem, nec pecuniam, nec abjeciſſem curam ipſius corporis, niſi perſuaſum haberem, me his propediem longe majora accepturam. Non autem per ſe ſolam, ſed per multos quoque alios in ejus mentem ſenſim irrepebat beata Melania, & ejus falſam religionem ſtudebat labefactare; ſicut etiam per*

PAGIUS

Melania poſt triennium Hieroſolymis Conſtantinopolim venit.

CDXVII. Hieroſolymam ex Africa adventavit, ut anno CDXIX. n. XXXIV. demonſtravi, citius Conſtantinopolim ad Voluſianum Præfectum Urbi, ejus patruum, venire non potuit quam initio anni quadringenteſimi triceſimi ſeptimi. In vita enim ejus apud Surium ad diem XXXI. Januarii, legitur eam cum matre, *Albina* ſcilicet, & *Piniano* marito, poſtquam annos ſeptem in Africa commorata fuiſſet, navem conſcendiſſe & appuliſſe Alexandriam, ibique in morbum incidiſſe. Recuperata ſanitate verſata eſt cum iis, qui ibidem virtute maxime inſignes erant. *Hic cum aliquamdiu eſſent verſati*, Melania relicta *Albina* matre, quia ſenio confecta erat: *venit in Ægyptum una cum Piniano*, poſtquam vero ibidem aliquo tempore manſere, reverſi ſunt Alexandriam, inde ſeſe contulere in montes Nitriæ, & poſtea Hieroſolymam rediere, ubi ei paratum erat tabernaculum in monte Oliveti, & *die feſto luminum* ſe ipſam Melania incluſit in domuncula, legemque ſibi impoſuit, ut nullum neque videret, neque ab ullo videretur. *Hanc longe laborioſiſſimam vitam dicunt fuiſſe Melaniæ ad annis quatuordecim.* Deinde cum mater ei emigraſſet, *in altera domuncula annum tranſegit;* ſed cum multi ad eam ventitarent, conſtruxit Cœnobium *pluſquam nonaginta Virginum*, in quo egregia virtutum exempla edidit. Piniano demortuo manſit intra templum, *idque ad quatuor annos integros. Deinde cogitat etiam virorum excitare Monaſterium*, quo perfecto, cum parum ab hoc opere reſpiraſſet, *redduntur ei litteræ ab ejus patruo Voluſiano, qui illo quidem tempore erat creatus Præfectus Romanæ civitatis, miſſus vero erat Legatus Byzantium ad Eudociam Impe-*

per ſapientiſſimum Proclum, cujus fidei tunc erat creditus ſacer clavus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Qui cum ad eum veniſſet, & ſuaſu beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeo eſſe admiratus, ut etiam dixerit poſt agnitam veritatem, quod ſi Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen umquam audiretur Gentilium: ſed hæc quidem poſtea.

XI. *Poſtquam autem Voluſianus ſenſit Melaniam velle Imperatorem quoque, ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur eſſe baptiſmum, & quam ex eo eſſet conſecuturus, ipſe mercede privaretur, eam a cœpto prohibuit. Et is quidem (ut dicemus paulo poſt) rem a ſe adimplevit, & abjurata Gentilium opinione, traductus eſt ad Chriſtum. Illa autem nec aliorum curam abjecit: ſed cum tunc eſſet exorta Neſtorii blaſphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex iis qui erant in verbo veritatis; ipſa erat quæ magnum adverſus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat ejus ſophiſma, a mane uſque ad veſperam iis reſpondens qui eam interrogabant, multiſque ex iis qui decepti fuerant, perſuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus ſe ab ea vinci non ferens, in virum ejus converſus, nempe Pinianum, & ei apparens miſerabilis cum lugubri & nigra veſte accedit ad eam terrens & gravia minitans: & primum quidem ſe ipſius Imperatoris & ejus famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam ut miſerabili exitu finiret vitam, procuraturum, graviſſimis confecta doloribus. Illa autem hanc eſſe artem maligni intelligens, Chriſti nomen, quod graviſſimam illi plagam affert, invocans, effecit ut is ſtatim evaneſceret. Deinde cum acceſſiſſet eum qui cum ipſa erat ſacerdotem, & incepiſſet narrare ea quæ viderat & audierat: ſenſit repente dolorem in coxendice, eumque adeo acrem, ut vocem amiſerit, & nemo dubitaverit id eſſe manifeſtum inimici inſultum. Cum ſic ei productus eſſet dolor ad ſex uſque dies, & illa hora maxime malum intenderetur, quo nigrum aſpexerat, & minas audierat (aderat enim dies ſeptimus) accidit aliquis renuncians patruum Voluſianum veniſſe in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.*

Melania urget Neſtorianos.

Hoc poſtquam illa audivit, etſi propter dolorem coxendicis vix ſe poſſet movere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiſcitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, ſed quod mortem ſubiret animæ, ut qui baptiſmi incorruptionem nondum eſſet aſſecutus. Deinde venit quidam alius, ei ſignificans Voluſianum eſſe baptizatum, & cum eam ſæpe quæſitam non inveniſſet, ſed eam morbo detineri didiciſſet, alium ducem rurſus nactus, per illum fit filius lucis, baptiſmum conſequitur. Cum hæc ei dicta eſſent, cum dolore animæ prorſus ceſſavit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore, & pes movebatur, & communis inimicus afficiebatur dedecore: adeo ut viæ reliquum per ſe ipſa conficeret; & qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum ſtatim manus extendebant. Deinde cum veniſſet ad patruum, & verbis eum confirmaſſet, & de ea quæ illic eſt vita, diſſeruiſſet, lætum & bona ſpe præditum traſmiſit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioſo Chriſti corpore & ſanguine eum inſtruxiſſet, & ſic ut tuto recederet perfeciſſet. Et hæc quidem hoc modo geſta ſunt. Illa autem cum multos quidem dies hic tranſegiſſet, in paucis vero multis plurimum profuiſſet, & ante alios Imperatrici & ipſi Imperatori (is autem erat Theodoſius) nam ii majori opus habent curatione, ut quorum animi majori mundi gloria eſſent tumidi; cum hæc & alia plura feciſſet, egreditur de civitate &c. XII.

Voluſianus redditus Chriſtianus ex hac vita deceſſit.

Perveniſſe autem ipſam ad diem Paſchatis Hieroſolymam, auctor ſubdit: ut plane appareat, ſequenti ab ejus adventu anno Domini eam Hieroſolymam rediiſſe: cujus monitu Eudociam non nihil profeciſſe, ex eo poteſt intelligi, quod & ad peregrinationem Hieroſolymam poſtea ſuſcipiendam etiam inflammaſſet; quando autem id contigerit, ſuo loco dicemus. Porro, non Eudociam Auguſtam tantum, ſed, & Theodoſium congreſſu Melaniæ eſſe redditum meliorem ex rebus poſtea conſecutis poſſumus opinari. Quod enim Melania Catholicæ fidei zelo æſtuaret; par eſt credere eum adverſus Neſtorianos concitaſſe, permoviſſeque ut Neſtorii libri Imperatorio vetaren- XIII.

PAGIUS *peratricem.* Ita Auctor Anonymus in ejus Vita.

XII. Quare Præfectura Romana *Voluſiani* & profectio Conſtantinopolitana *Melaniæ* citius contingere non potuere, quam anno quadringenteſimo triceſimo ſeptimo, ut annos memoratos enumeranti, eoſque ab anno CDXVII. deducenti manifeſte patebit. *Melania*, ubi Conſtantinopoli fuit, magnum adverſus Neſtorianos inivit certamen, & multos ex iis ad ſinum Eccleſiæ reduxit. Cumque *Voluſianus* patruus in morbum incidiſſet, eam accerſivit; ſed cum morbo detineri didiciſſet, baptiſmum accepit, & poſtquam illam vidit ad Deum migravit, ut ex Melaniæ vita narrat Baronius. *Ille autem cum multos quidem dies hic tranſegiſſet*, rediit Hieroſolymam, *& contento quodam curſu cucurrit, ſalutatis Paſſionis diem feſtum celebrare Hieroſolymis; quod ei etiam ſucceſſit ex ſententia*, inquit Auctor citatus, qui intelligendus eſt de die Paſſionis anni quadringenteſimi triceſimi octavi, quo infra videbimus, *Eudociam* Auguſtam Hieroſolymam profectam ibidem a *Melania* exceptam eſſe. Ad

Voluſianum Præfectum Urbis Romæ ad fidem convertit

rentur edicto; quod ſequenti anno, quo ipſa receſſit Conſtantinopoli (ut dicemus) eſt promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuiſſe Melaniam tum antiqua parentum nobilitate tum etiam admirabili ſanctitate, totoque factam orbi Chriſtiano notiſſimam, quæ dicta ſunt tum de ipſa, tum de ejus avia Melania Seniore demonſtrant.

XIV. Theodoſius Imp. curat rem frumentariam. Sed quod ad Theodoſium Imperatorem ſpectat: ſicuti rebus ſacris bene conſuluit, dum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Proclum præficiendum curavit; ita inopum neceſſitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accurate proſpexit, dum ſexcentas & undecim auri libras huic operi perpetuo inſervituras adſcripſit (*a*) pœna dupli appoſita, ſi quid quovis prætextu fuerit a magiſtratibus imminutum: hac enim liberalitate ſolari voluit aliqua ex parte mærorem ex ſuperioris anni incendii clade ſuſceptam. Ab eodem quoque hoc anno data conſtitutio (*b*) reperitur de bonis clericorum & monachorum ab inteſtato eorum eccleſiis & monaſteriis, quibus adſcripti erant dandis, patronorum jure ſervato.

(*a*) *l.3. de frum. urb. Conſt. C. Theod.*

(*b*) *l.1. de bonis cler. & mon. C. Theod.*

XV. Sub hujus quoque anni Conſulatu ſanctus Proſper, dum agit de ſignis Antichriſti, & ejus præcurſoribus, pſeudoprophetis & impoſtoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera ſervabatur, narrat his verbis (*c*): *Noſtris quoque temporibus, Aſpare V. C. Conſule Carthagini conſtituto, hoc ſignum diabolicum, monſtruoſumque quod illic accidit, quis illius patriæ civis ignorat? Quædam juvencula Araba natione, ancillæ Dei habitum geſtans, cum in balneo lavans ſimulacrum quoddam Veneris impudice reſpiceret, & ſe ipſam, eique ſe conſimilans, domicilium ſe diabolo præbuit: ſtatim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, invenit. Meatus igitur gutturis ipſius occupans, nullum cibum nullumque potum trajiciens per ſeptuaginta ferme dies totidemque noctes jejunium ſibi diabolus ex capto poſſeſſoque vaſe exhibuit. Hoc monſtrum parentes puellæ per tot dierum ſpatia auferri poſſe ſperantes, dum juge malum ulterius tolerare non poſſunt, ſimul cum filia ſeſe ingeſſerunt ſacerdoti, quæ acta erant fideliter indicantes: Hoc tantum puella fatebatur, avem quamdam noctis medio apparere, quæ ſibi ore neſcio quid infunderet.*

(*c*) *Proſp. de promiſ. & prædic. Dei dimid. temp. c.6.*

De Virgine a dæmone obſeſſa.

XVI. *Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indiciis diuturni jejunii fœdatam, nullo pallore ſeu tabe vel debilitate confectam, quin potius robuſtam ſucco viſcerum, mole membrorum. Cumque incredibilia viderentur, quæ dicebantur, habito conſilio, in monaſterio puellarum in quo reliquiæ S. Stephani ſitæ ſunt, ſacerdos puellam ſimul & Præpoſito commendavit. Illic prima tantum die apparuiſſe illam avem aſſeruit, ſibique increpaſſe, quod neque fame, neque ſiti compulſa illum appeteret locum, quo ſibi accedere non liceret. Per duas ſane hebdomadas nihil cibi vel poculi ſumens in monaſterio manſit. Accidit autem, ut quintus decimus Dominicus illuceſceret dies, aſcendente nobiſcum ſacerdote, ut matutinum illic ſacrificium ſolito offerretur. Puellam Præpoſitus ad altare perduxit, eo inceſſu & habitu quo ſolent rubore perfuſæ ex epulis poculiſque mulieres advenire. Sed ut ſe illa proſtravit altari, clamore fletus ſui cunctis aſtantibus gemitus lacrymaſque induxit, quibus tantum malum auferendum præſens plebs Dominum exorabat: erat enim jam indecens murmur in populo.*

Virgo obſeſſa quomodo liberata.

XVII. *Peracto itaque ſacrificio, cum eadem inter cæteras brevem particulam corporis Domini tinctam a ſacerdote perciperet, ſemihora mandens, trajicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apoſtolus (d): Quæ conſonantia Chriſti ad Belial? & iterum (e): Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem ejus ſuſtentante ſacerdote, ne ſanctum projiceret; a quodam diacono ſuggeſtum eſt, ut calicem ſalutarem gutturi ejus Pontifex applicaret, quod factum eſt: Statim ut locum illum, quem diabolus obſederat, Salva-*

(*d*) 1. Cor. 10.

(*e*) 2. Cor. 6.

PAGIUS

XIII. *Theodoſius conſulit Urbi Conſtantinopolitana fame laboranti.* Ad num. XIV. Theodoſius die *V. Kalend. Decemb.* dedit legem 3. Cod. Theod. *de frumento Urbis Conſtantinop.* qua *ſexcentarum undecim auri librarum quantitas, ad coemptionem frumentariam perpetuo* dedicatur, frumenti enim penuria fuerat Conſtantinopoli an. CDXXXI. ut prodit Marcellinus in Chronico, & fames Conſtantinopoli ſubinde exoriebatur ob ingentem ibi populi frequentiam. Priori lege *de frumento Urbis Conſtantinop.* quingentas tantum auri libras ad eam rem dicarat Theodoſius, ſed nunc liberaliorem ſe exhibet. Intelligitur utraque lex de publica frumenti ad uſum Urbis Conſtantinopolitanæ comparatione, ad ſublevandum videlicet inopem plebem, atque in diem viventem; non ea tamen mente, quaſi non & privatis intra eam urbem frumentum in proprios uſus coemere liceret. Quare extra hanc proprii uſus rationem, privatis coemptionem interdicere videtur Theodoſius. Nolebat ſcilicet pius Princeps, privata coemptione miſerum populum ſtrangulari, ſed publica ſublevari, cum modico & tolerabili admodum incremento, ut inquit Gothofredus in Comment. ubi pluribus has leges explicat.

XIV. Dedit & legem recitatam in Cod. Theod. *de bonis Clericorum & Monachorum*, ad ſuggeſtionem Tauri Præfecti Prætorio, Orientis ſcilicet, qui Eccleſiarum commodis favebat, & cui commercium Epiſtolarum erat cum *Theodoreto & Iſi-*

vatoris imperio reliquit ſacramentum quod ore geſtabat cum laude Redemptoris tranſglutiſſe, puella clamavit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod poſt octoginta & duos dies diabolo expulſo, puella de poteſtate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rurſum gratiarum actionis pro ea fit, ſacrificiique percipiens certam partem priſco eſt reddita uſui. Tunc etiam dum hæc aguntur, ſpiritu divino actus diaconus ejuſdem tituli ſtatuam illam ſublatam confregit in pulverem, omnemque inſidiantis aſtutiam ſuperavit divina majeſtas. Hactenus de arreptitia virgine Proſper; qui & de impoſtoribus iſta ſubdit:

XVIII. De Monacho impoſtore. *Novimus etiam illuc adveniſſe quemdam ſub ſpecie monachi, qui quædam ſigna curationum ſe operari fatebatur. Cumque circa cæcos & claudos phantaſticos quoſdam ageret luſus, eoſque oleo neſcio cujus mortui oſſis liniret; ut ſibi viſus greſſuſque redditos æſtimabant, diſcedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant: ſed in his proditum ſe cognoſcens ſeductor ille aufugit. In Aſia vero ſive ipſum, ſive alium talia feciſſe, quidam Chriſtianus religioſus & nobis enarravit*. Hæc ipſe: quæ autem addit de Floro impoſtore in Italia, ſub Leone Romano Pontifice agemus ſuo tempore.

XIX. Hoc ipſo anno, qui numeratur tertius a Concilio Epheſino, Vincentius Lirinenſis cum adverſus omnes hæreticos, tum præcipue ad ſepeliendas penitus recens emerſas Pelagii, Cæleſtii, atque Neſtorii hæreſes diſertiſſimum elucubravit commentarium: ſignat ipſe quidem præſens tempus, dum ait (*a*) de Epheſino Concilio: *Ante triennium ferme in Aſia apud Epheſum celebratum eſt, viris clariſſimis Baſſo Antiochoque Conſſ.* de cujus quidem opere hæc habet Gennadius: (*b*): *Vincentius natione Gallus apud monaſterium Lirinenſis inſulæ presbyter, vir in Scripturis ſanctis doctus, & notitia Eccleſiaſticorum dogmatum ſufficienter inſtructus, compoſuit ad evitanda hæreticorum collegia nitido ſatis & aperto ſermone validiſſimam diſputationem, quam, abſconſo nomine ſuo, titulavit, Peregrini adverſus hæreticos. Cujus operis quia ſecundi libri maximam in ſchedulis partem a quibuſdam furatam perdidit, recapitulato ejus paucis ſermonibus ſenſu priſtino compegit, & uno in libro edidit*. Hæc Gennadius.

(*a*) Vinc. Lirin. contra hæret. c. 42.

(*b*) Gennad. de Scrip. Ecc. c. 64.

XX. Sed quinam fuerit iſte Vincentius, ex iis quæ ipſo initio præfatur operis, unde inquiramus, ipſe ſuppeditat argumentum, ubi ait (*c*): *Cum aliquandiu variis ac triſtibus ſæcularis militiæ turbinibus volveremur; tandem nos in portum religionis cunctis ſemper fidiſſimum, Chriſto aſpirante, condidimus: ut ibi depoſitis vanitatibus ac ſuperbiæ flatibus, Chriſtianæ humilitatis ſacrificio placantes Deum, non ſolum præſentis vitæ naufragia, ſed etiam futuri ſæculi incendia vitare poſſemus*. Hæc ipſe: quamobrem in eam adducor ſententiam, ut hic ille ſit Vincentius Galliarum aliquando, vivente ſancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Severus (*d*) mirifice laudat, noſque de eo ſuperius egimus. Florebat plane his temporibus illud cœnobium, illuſtris ſanctorum domus, inſulæ Lirinenſis, de quo pluribus ſuo loco agendum erit inferius: hæc excepit e tumultibus Galliarum tamquam portus (ut ipſe ait) e procellis

(*c*) Vinc. Lirin. præf.

(*d*) Sever. in dial. 1. c. 12.

PAGIUS

Privilegium a Theodoſio Jun. Eccleſiis & Monaſteriis conceſſum. *Iſidoro* Peluſiota, quorum ad eum Epiſtolæ adhuc extant. Ea per Orientis Imperium bona Clericorum quorumcumque, Epiſcoporum ſcilicet, Presbyterorum, Diaconorum, Diaconiſſarum, & Subdiaconorum, vel alterius loci, veluti Lectorum, Monachorum, & Monialium, deficientibus ſucceſſoribus teſtamentariis, non *Fiſco*, & per eum petitoribus, ut hactenus factum, verum Eccleſiæ & Monaſterio, quibus fuerant deſtinati dedicatique, deferuntur. Ex ea liquet primo, hac tempeſtate Eccleſiaſticos, & Monachos teſtandi jus habuiſſe, ſuoſque in bonis ſuis, non tantum ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento hæredes. Quod confirmant varia Epiſcoporum teſtamenta, & inter alia illud, quod memoratur apud Baſilium Epiſt. 221. Secundo, teſtamento deficiente legitimos hæredes eis ſucceſſiſſe, neque tantum parentes, aut liberos, verum & agnatos & cognatos, imo & uxores, a quibus poſt Clericatum aut Monachatum ſuſceptum ſeparati vivebant. III. legitimis hæredibus deficientibus hujuſmodi Clericorum & Monachorum bona Eccleſiæ & Monaſterio, quibus dedicati fuerant, impoſterum acquiſita eſſe. Quare *Theodoſius* antiquum jus hac in parte reſcidit. IV. hac adhuc tempeſtate Monachos extra Clerum fuiſſe, quod liquet etiam ex lege Cod. Theod. XXXII. de Epiſcopis ab Arcadio Imp. anno CCCXCVIII. emiſſa. Hinc videmus Monachos ſæpe in Clerum provectos, qua de re legendi Athanaſius in Epiſt. ad Draconium, Hieronymus Epiſt. 3. & 4. & in Epitaphio Nepotiani, Theodoretus, Palladius in Lauſiaca, paſſim, aliique. Denique hac quoque lege agi de Monialibus vitæ ſolitariæ deditis ac Sanctimonialibus. Plura Gothofredus in ejus Comment.

XV. *Proſper refellit Vincentium Semipelagianum.* Ad num. XIX. & ſeq. *Vincentium* quemdam Semipelagianæ factionis virum conſtat, Sancti *Auguſtini* defenſoribus aliqua errorum monſtra affinxiſſe, velut Auguſtinianæ de prædeſtinatione doctrinæ conſectaria: eorumque contexuiſſe indicem ſedecim propoſitiones continentem. Hunc indiculum confutavit Proſper in Reſponſione ad Capitula *Objectionum Vincentianarum*, quæ maxima ex parte cum Gallorum objectionibus altero libro a Proſpero dilutis coincidunt. Vincentianæ objectiones Sancti Auguſtini diſcipulos, Proſperum ſcilicet, Hilarium Monachum, aliosque ejuſdem de gratia & prædeſtinatione doctrinæ aſſertores, propius quam Auguſtinum ipſum inſectabantur; quaſi ſingulares

liberum Vincentium ipſum; cujus quidem quam mira fuerit eruditio, libellus ipſius oſtendit; ut vix ſit reperire qui paucioribus chartis majora & feliciori tractatu concluſerit; licet commentariolus idem ſit (ut ipſe teſtatur in fine) ex duobus a ſe ſcriptis Commonitoriis epitome, his temporibus admodum

dum

PAGIUS

lares ſancti Doctoris opiniones temere propugnando, abſurdiſſimos in errores & execrandas blaſphemias laberentur. Porro *Vincentium*, quem Proſper confutat, alium non eſſe quam *Vincentium Lerinenſem*, doctrinæ ſanctitatis fama celebrem, qui auctor eſt Commonitorii adverſus prophanas omnium hæreticorum novitates, hoc anno, ut oſtendit Baronius, in lucem editi, ex ejuſdem Operis verbis Em. Card. Noriſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 11. & Natalis Alexander Tom. X. Hiſt. Eccleſ. cap. 3. art. 7. manifeſte meo judicio, demonſtrant, quibus adde Antelmium in diſſert. de Operibus SS. Leonis Magni & Proſperi Aquitani in diſſert. IX.

XVI. *Vincentius ille diverſus non eſt a Vincentio Lirinenſi.*

Vincentius, inquit Antelmius, e Monaſterio Lerinenſi magno religionis & anachoreſeos ardore in Secreta Montis Capo-fulvi dicti (quod promontorium eſt oræ Forojulienſis maritimæ e regione Lirini) ſeceſſit, ibique Commonitorium aggreſſus eſt, quod non uno tenore; ſed inter varia temporis ſpatia perfecit. Hæc ipſemet ſub initium libri ſui inſinuat: *Locus autem quod urbium frequentiam, turbaſque vitantes remotioris villulæ, & in eo ſecretum Monaſterii incolamus habitaculum, ubi abſque magna diſtractione fieri poſſit illud, quod canitur in Pſalmo:* Vacate & videte quoniam ego ſum Deus, &c. Et antea immediate: *Videtur mihi minimo omnium ſervorum Dei Peregrino, quod res non minimæ utilitatis, Domino adjuvante futura ſit, ſi ea quæ fideliter a ſanctis Patribus accepi, literis comprehendam* &c. *Ad quod me negotium non ſolum fructus operis, ſed etiam conſideratio temporis, & opportunitas loci adhortatur*, &c. Ex quibus tum *Lirini* non degiſſe Vincentium, primo ſubodoratus eſt Cardinalis Noriſius citatus; ſed cum eum hic ſeceſſus lateret, *Peregrinum* iſtum ad villulam Maſſilienſem, ex probabilioribus, quas tum habuit conjecturis amandavit. Ex ejuſdem tamen Commonitorii variis locis colligitur *Vincentium* his annumerandum eſſe Presbyteris, qui in ora maritima Gallo-provinciæ, & in diœceſi Forojulienſi præcipue in qua verſabatur, Auguſtini doctrinam coram impugnabant: adeoque & Vincentianas objectiones, vel ex ejuſdem Vincentii aut aſſeclarum officina prodiiſſe tanquam duriora conſectaria, quæ ex Auguſtini poſtremis libris, ac Proſperianis principiis erui credebantur.

XVII. *Vincentius Lirinenſis novitatem Doctrinæ obiicit adverſariis.*

Opus iſtud aureum, & nunquam ſatis pro dignitate commendandum eo fine ſcriptum fuit, ut *Auguſtini* doctrinam in ſuſpicionem traheret. Notum enim compertumque ex Auguſtino lib. de Prædeſt. SS. Cap. 3. & 4. hunc Sanctum Antiſtitem in variis editis initio converſionis ſuæ Tractatibus, Maſſilienſium ſententiam, circa fidei & bonæ voluntatis initia diſerte tradidiſſe, & Maſſilienſes his anterioribus libris veluti clypeo incunctanter utentes, qualibet data occaſione *Auguſtini* diſcipulis repoſuiſſe, ſe in iſtis nonniſi eorum ducis ac magiſtri ructare verba. Quare, ut erat Auguſtinianæ doctrinæ defenſorum valida exceptio, Sancti Doctoris ſcientiam *incrementorum profectibus* eo perveniſſe, ut agnoverit, caſtigaveritque ſenex, quæ juvenis ignoraverat, ac minus perite ſcripſerat: ita alii reclamabant, anteriora Auguſtini ſcripta ideo etiam magis aliis quibuſque probanda, quod illis ſuffragaretur *antiquitas*, poſteriora autem nonniſi *novitate* niti poſſent. Vehementius omnium *ſanctorum & eruditorum fratrum* inſtabat Proſper in Reſponſis ad *Genuenſium dubia*, ſuper his maxime propoſita, aiens: *Quia nec juſta nec rationabilis intelligitur eorum eſſe perſuaſio, qui hujus Viri ſententiam tot Incrementorum Profectibus ædificatam, ad adoleſcentiæ rudimenta revocabant, ut magis ſuffragaretur hæreticis, quod inter initia converſionis ſuæ imperite ſenſerat; quam prodeſſet Catholicis, quod Pontificali diligentia Veritas revelarat: merito Illos hoc Præjudicio utentes, & in his, quæ dudum abdicata fuerant, immorantes, pii Doctoris gravitas notat, quod qui curaverunt omnes ſenſus ipſius indagare, noluerunt cum ejus eruditione Proficere.*

XVIII. *Novitatem Doctrinæ refellit Proſper.*

Hoc invictum profecto argumentum eſt, quod ex ipſis Auguſtini effatis recudit Proſper in adverſarios retorquendum. Vincentius poſtquam auream illam ſententiam ſub finem Commonitorii, ad Timotheum perſcripſit: *Eadem tamen, quæ didiciſti, doce, ut cum dicas nove, non dicas nova*, ſic tandem Auguſtini diſcipulorum objectionem ingenioſe proponit ac reſolvit; *Sed forſitan dicet aliquis: Nulluſne ergo in Eccleſia Chriſti Profectus habebitur religionis? Habeatur plane & maximus. Nam quis eſt tam invidus hominibus, tam exoſus Deo, qui id prohibere conetur? Sed tamen ut vere Profectus ſit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad Profectum pertinet, ut in ſemetipſum unaquæque res amplificetur, ad permutationem vero, ut aliquid ex alio in aliud tranſvertatur. Creſcat igitur oportet; & multum vehementerque Proficiat, tam ſingulorum, quam omnium, tam Unius hominis, quam totius Eccleſiæ ætatum ac ſæculorum gradibus, intelligentia, ſcientia, ſapientia, ſed in ſuo dumtaxat genere, in eodem ſcilicet dogmate eodem ſenſu, eademque ſententia*, &c. Unus homo, cujus eruditione proficere nolebant Maſſilienſes, *Auguſtinus* erat, qui ex integro ſententiam abdicarat, in cujus placita tanto magis videtur *Vincentius* latenter invehi, quanto in alias omnes hæreſes ſtudioſius inſurgere prima fronte perſpicitur. Denique Proſper etiam ad Auguſtinum ſcribens eum certiorem facit, Semipelagianos ſua dogmata venerando vetuſtatis nomine tueri, & ei novitatem obiicere; *Obſtinationem ſuam*, inquit, *vetuſtate defendunt, & ea quæ de Epiſtola Apoſtoli Pauli ad Romanos ſcribentis ad manifeſtationem Divinæ Gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, a nullo unquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, ut nunc ſentiuntur, affirmant.* At Vincentius Lerinenſis, ut Em. Card. Noriſius obſervat, in toto paſſim Commonitorio id unum inculcat, *tenendam antiquitatem, vitandam novitatem*: a Doctore ea eſſe dicenda, quæ ab Antiquis didicerit. Hinc in tribus MSS. Codicibus Bibliothecæ Regiæ Vincentii libri hic titulus eſt; *Tractatus* Peregrini *pro Catholicæ fidei antiquitate*. Semipelagianorum enim cantilena erat, Auguſtinum in quæſtione de prædeſtinatione SS. præter omnes Patres ſenſiſſe, ideoque eum in ea non ſequendum, ne unius hominis novitius error univerſalis dogmatis antiquæ veritati præponeretur.

dum accommodatus, & in Eccleſia Catholica ſemper poſteris profuturus, cum numquam defuturi ſint Novatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor ſumma induſtria laboravit.

PAGIUS

XIX. *Vincentius Lirinenſis nec Pelagianus, nec Auguſtinianus erat, ideoque Semipelagianos ſequebatur.*

Totus Orbis Chriſtianus poſt Sancti *Auguſtini* obitum circa quæſtiones de gratia & prædeſtinatione tres in partes ſciſſus erat in *Pelagii* ſectam, in *Semipelagianorum* factionem, & in *Auguſtinianæ Doctrinæ* defenſores. Quiſquis Pelagianus non erat, & Auguſtini doctrinam impugnabat, is erat Semipelagianus. Quiſquis a Pelagianis & Semipelagianis diſſentiebat, *Auguſtinum* prædicabat, nec uſquam hæreſeos Pelagianæ mentionem faciebat, quin Auguſtini victorias prædicaret, ejuſque auctoritate hæreſim illam debellaret. *Vincentius* autem *Lerinenſis* non ſolum Pelagianus non erat; ſed etiam Pelagium, Cæleſtium, Julianum uti cæteros hæreticos, execrabatur, ut videre eſt Capp. 3. 13. 33. & ult. Non fuit etiam Auguſtinianæ doctrinæ ſectator; cum ne ſemel in toto Commonitorio eum laudet, & toties eum commendandi occaſio ſe dederit, quoties Pelagianorum meminit, immo ut jam diximus ejus doctrinam tecte, & per cuniculos impugnat. Nec ſolum *Vincentius*, ſed etiam alii Semipelagiani *Pelagianum* execrabantur, quod teſtatur Proſper contra ingratos. *Caſſianus* lib. 1. de Incarnat. cap. 3. eum refellit, ſicuti *Fauſtus* lib. 1. de gratia & lib. arbitrio cap. 1. *Gennadius* tres contra eumdem Hæreſiarcham libros ſcripſit, & *Hilarius* Arelatenſis Epiſcopus in plenaria Galliæ Synodo Legatos in Britanniam contra Pelagii ſectatores anno CDXXIX. deſtinavit.

XX. *Vincentius Lirinenſis ſancte obiit.*

Quia vero *Vincentius Lerinenſis*, aliique plures ab Auguſtino in controverſia de prædeſtinatione ad fidem receſſere, quando fas erat, ea de re in utramque partem diſputare & Sancti Doctoris ſententia anno fere centeſimo ab ejus obitu in Arauſicana Synodo inter fidei canones relata eſt, aliqui ex Semipelagianis in magna exiſtimatione vixere, & mortui Sanctorum honores meruere. Vincentii enim Lerinenſis nomen Martyrologio Romano inſcribitur ad diem IX. Kal. Junii, & Monachi Lerinenſes Reliquias ejus nobili loco repoſuere. Certe Auguſtinus Semipelagianos *fratres ac dilectores ſui*, & Proſper licet alias eorum hoſtis, *ſanctos, honoribus & meritis claros, & egregios in omnium virtutum ſtudio viros* honoris cauſa appellat. Quare perperam Heterodoxi præfati Commonitorii auctoritatem reiiciunt, in iis quæ doctrinam de Traditionibus & Patrum uſu ſpectant; de gratia enim tantum & prædeſtinatione inter Semipelagianos & Sancti Auguſtini diſcipulos controverſia erat; in aliis doctrinæ Catholicæ capitibus omnino conveniebant. Cumque Traditionem fidei regulam eſſe doceat *Vincentius Lerinenſis*, ea in re errorem non propugnat, nec a Sancto Auguſtino, aliiſque Patribus, & Eccleſiæ doctrina diſſentit, ſed ex regulis principiiſque in Eccleſia ſua ætate receptis Auguſtinianæ ſententiæ prætenſam novitatem, ac omnes hæreſes impugnat; ideoque hæretici validius impugnari non poſſunt, ac felicius vinci, quam doctrina Commonitorii Vincentii Lerinenſis, de quo libro legendi Scriptores laudati.

XXI. *Sebaſtianus Comes confugit ad Theodoſium Imp.*

Idacius in Chronico anno Abrahami 2450. qui Kal. Octobris anni Chriſti CDXXXIII. inchoatur, ait: *Sebaſtianus exul & profugus effectus* (Palatio nempe Valentiniani Imp.) *navigat ad Palatium Orientis*, quo ſcilicet confugerat; ſed illinc fugere coactum fuiſſe inferius videbimus. Marcellinus quidem ſub ſequentis anni Coſſ. ſcribit, Sebaſtianum *Urbe Auguſta* fugiſſe, & in Africa interemptum eſſe; verum utrumque diverſis annis contigit, & longe poſt eum annum, ut infra oſtendam.

Honoria Attilam adverſus Imperium Occidentale concitat, ut anno ſequenti videre eſt.

JESU CHRISTI ANNUS 435.	SIXTI PAP. ANNUS 4.	THEODOSII 28. VALENTIN. 11. IMPP.

I. QUadringenteſimus trigeſimuſquintus Chriſti annus duobus Auguſtis Conſulibus Theodoſio decimumquintum & Valentiniano quartum notatus extat in faſtis: quo cum ex ſcriptis Neſtorii jugiter in Eccleſia Orientali controverſiæ agitarentur, concitarenturque tumultus & rixæ, viſum eſt Theodoſio Imperatori diſcordiarum tollere ſeminarium, ipſoſque Neſtorii libros publica edita ſanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio iſta reſcripſit (*a*): (*a*) *l. ult. de hæret. C. Theod.*

II. Damnantur libri Neſtorii.

Damnato portentoſæ ſuperſtitionis auctore Neſtorio, nota congrui nominis ejus inuratur gregalibus, ne Chriſtianorum appel-

PAGIUS

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCC-LXXIII. A.C. 435.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5928.

☉ 24. F. ☽ 18. P. 31. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 435.

SIXTI III. PAPÆ 4.

THEODOSII JUN. 34. & 28.

VALENTINIANI III. IMP. 11.

I. *Septima Quinquennalia Theodoſii & Decennalia Valentiniani.*

[1] COSS. *Theodoſius* Aug. XV. & *Valentinianus* Aug. IV. ille propter *Septima Quinquennalia* Imperii vivente patre ſuſcepti, ut ex ejus Tricennalibus & Octavis Quinquennalibus manifeſte liquet, hic propter Auguſtei Imperii *Decennalia* ad quæ referendus nummus qui extat apud Ducangium in Conſtantinopoli Chriſtiana, in quo legitur: D. N. Pla. Valentinianus P. F. Aug. in poſtica, Vot. X. Mult. XX. R. V. Conob. Viſitur Imperator habitu Conſulari ſedens; dextra Globum, ſiniſtra Sceptrum tenens. Aliud Numiſma aureum in muſæo Farneſiano refertur in cujus poſtica legitur: Victoria Auguſtorum: in area vero: Vot. X. Mult. XX. infra Comob. id eſt Conſtantinopoli obſignata moneta.

II. *Irenæus Comes & Photius Neſtoriani in exilium miſſi.*

Ad num. I. & ſeq. Theodoſius Sacram direxit ad *Iſidorum* Præfectum Prætorio, recitatam cap. CLXXXVIII. Synodici, qua cum Photio, *Petras* Irenæus Comes in exilium mittitur: *Irenæum*, inquit Imperator, *qui maledictum Neſtorii cultum non ſolum ſecutus eſt; ſed & inſtituit & ſtuduit multas cum eo Provincias, eo quod ipſe tali culturæ præeſſet, evertere, nudatum cunctis dignitatibus, & inſuper ipſa propria facultate; & Photium vero eiſdem impietatibus implicatum, adæque facultate nudatum, quæ & in publicam proficiet rationem, in Petris exiliari decrevimus, ut paupertate perpetua & locorum ſolitudine crucientur, Iſidore Pater honorandiſſime.* Baluzius in Notis ad illam Sacram ſuſpicatur, eam anno ſequenti datam, quo Theodoſius aliam ſanctionem de Neſtorio in exilium mittendo direxit ad *Iſidorum Præfectum & Conſulem.* Lupus vero etiam in Notis exiſtimat, hanc Sacram emiſſam eſſe ſtatim poſt confirmatam Neſtorii damnationem, & confirmationem Actorum Epheſinæ Synodi ab Imperatore factam; quod de-

NOTÆ [1] COſſ. *Theodoſius* Aug. XV. & *Valentinianus Aug. IV.* Fragmentum veteris lapidis inter Donianas inſcriptiones cl. XX. num. 99. pag. 547.

IN PACE. C.....
de POS CONSUL V.....
THEDOSI XV.....
PLAC. VALEN tiniani.
IIII. AVG.

Reineſius pag. 915. & Fabrettus pag. 656.

DEPS. FELIX DIAC. V. IDVS
MARTIAS. THEODOSIO. XV.
ET PLD. VALENTINIANO
IIII. AA. VV. CC.
CON. SS.

Gruterus pag. CLIX.

SALVIS. DD. N.N.
THEODOSIO. ET
VALENTINIANO
P. F. AC. TRIVM....
SEMPER. AVG. XV.
CONS.

Alias duas ejuſmodi inſcriptiones vide apud Relandum in Faſtis hujus anni. Proſper editus, Faſti Idatiani, & Marcellinus: *Theodoſio* XV. & *Valentiniano* IV. Proſper MS. *Theodoſio* XV. & *Valentiniano*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Theodoſio* X. & *Valente* II. corrupte pro XV. & IV. Epiſtola VIII. Sixti Papæ III. *data VIII. Idus Julias Theodoſio XV. & Valentiniano IV. Auguſtis coſſ.*

appellatione abutantur: ſed quemadmodum Ariani lege divæ memoriæ Conſtantini ob ſimilitudinem impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupantur, ſic ubique particeps nefandæ ſectæ Neſtorii Simoniani vocentur: ut cujus ſcelus ſunt in deſerendo Deo imitati, ejus vocabulum jure videantur eſſe ſortiti. Nec vero impios libros nefandi ſacrilegii Neſtorii adverſus venerabilem Orthodoxorum ſectam, decretaque ſanctiſſimi cœtus Antiſtitum Epheſi habiti, ſcriptos habere, aut legere, aut deſcribere quiſquam audeat. Quos diligenti ſtudio requiri, ac publice comburi decernimus. Ita ut nemo in religionis diſputatione aliquam ſupradicto nomine faciat mentionem, aut quibuſdam eorum habendi Concilii gratia in ædibus, aut

PAGIUS

decretum hoc latum ſit in *Irenæum* adhuc laicum, quem credit anno CCCCXXXII. Epiſcopatum Tyriorum adeptum eſſe. Verum hæc Sacra ordine ſuo in Synodico recitata, & *Iſidorus* hoc anno, ſicuti & ſequenti, Præfectus Prætorio fuit, ut numero ſequenti demonſtro. *Irenæum* poſt hunc annum creatum eſſe Epiſcopum Tyriorum, infra videbimus. Lupi error inde procedit, quod autumarit, Epiſtolam XLII. Synodici ſcriptam eſſe ab Irenæo jam Epiſcopo ad Candidianum; cum tamen, ut recte vidit Baluzius citatus in Notis ad cap. CXCIV. Synodici, data ſit a Theodoreto, & miſſa ab Irenæo, ut in Epigraphe ejuſdem capitis diſerte notavit Scholiaſtes.

III. *Lex Theodoſii de Neſtorii Libris comburendis ad Præfectos Prætorii miſſa.*

In Synodico cap. CXCI. refertur Lex, quæ contra *Neſtorium* hoc anno propoſita eſt, ſed alterius verſionis ab ea, tam quæ extat parte III. Concilii Epheſini cap. XLV. quam quæ recitatur a Baronio; in Synodico tamen non tota Lex, ſed priora tantum verba referuntur, & ejus Summarium ab Scholiaſte editum. Cum vero cap. XLVI. partis tertiæ Concilii Epheſini laudatæ Sacræ Theodoſii ſubiiciatur Edictum Præfectorum de Neſtorii libris non legendis, in cujus Epigraphe hæc verba leguntur: *Flavius Anthemius Iſidorus, Flavius Baſſus, Flavius Simplicius Reginus, Præfecti edicunt*, liquet certum eſſe quod ſupra aſſeruimus, Iſidorum hoc anno fuiſſe Præfectum Prætorio; cum ei committatur executio Sacræ a Theodoſio datæ III. *Non. Auguſti Conſtantinop. Theodoſio XV. & qui fuerit nunciatus*, ut videre eſt apud Baronium; Verum loco *III. Non. Aug.* legendum, *III Kalend. April.* ut infra monſtrabo. Denique hoc anno *Iſidorum* fuiſſe Præfectum Prætorio, ſc. Orientis, & *Reginum* Præfectum Prætorio Illyrici, docet lex 8. Cod. Theod. *De principibus Agentum in rebus*, ſub hujus anni Coſſ. emiſſa; qua in dignitate anno etiam ſequenti *Iſidorus* fuit, ut tunc oſtendemus.

IV. *Theodoſius Neſtorii libros comburi jubet.*

Laudata lex data a Theodoſio contra *Neſtorianos*, quia quidam Orientales Epiſcopi omnibus pacis conditionibus ſeſe ſubiicere noluerant, & *Joannes* Patriarcha ad majora inconvenientia conniverat, ac non paucos ad pacem admiſerat; quod non tantum aliis Epiſcopis, ſed etiam populis valde diſplicuerat, indeque multi tumultus contigerant; illi enim Epiſcopi eo modo recepti prædicantes quæ non oporteret, civitates commoverant. Tres erant pacis conditiones, damnatio Neſtorii, damnatio ejus dogmatum, & admiſſio ordinationis tam *Maximiani* quam *Procli*; & tamen, ut ex variis Synodici locis apparet, alii damnationem Neſtorii, uti Theodoretus, alii ordinationem Maximiani vel Procli rejecerant; quod cum quidam pii Epiſcopi ad Theodoſium retuliſſent, hoc anno citatam legem emiſit, qua etiam dogmata Neſtorii non ſolum hæreſim *Neſtorianam*; ſed etiam *Simonianam* appellari juſſit, ipſum ab omnibus ſolemniter anathemate percelli, ac omnia ejus ſcripta comburi. Hujus legis publicatio ac executio *Ariſtolao* Tribuno, ac Notario demandata fuit, qui ideo ſecunda vice ad Joannem Antiochenum ab Imperatore miſſus Eccleſias Orientales adiit. Liquent hæc ex Epiſtola Sancti Cyrilli ad eundem Ariſtolaum, *quam ſcripſit rogante Beroniciano Epiſcopo Tyri*, ut inquit Scholiaſtes Synodici cap. CXCIV. ubi eam Cyrilli Epiſtolam recitat: *quia dicunt*, inquit Cyrillus, *quod nihil amplius expetere debeamus ſuper ea, quæ Imperiales & piæ literæ continent, & hoc petunt a tua Virtute, dignare, omnium juvando opinionem, præparare illos anathematizare Neſtorium, & polluta ejus dogmata, eumque habere dejectum, &c. His namque conjunctis anathemati adverſus Neſtorium, omnis de cætero, ut tamen arbitror, vacabit incuſatio, & munda erit conſcientia hominum, ut nec hi, qui per civitates ſunt populi, conſligant ulterius contra ſe, vel omnino ſcandalizans aliquid in Magiſtris, confitentes quod cuncti teneamus in nobis rectam & inaccuſabilem fidem.*

V. *Extenſio Legis Theodoſii effectum ſortita non eſt.*

Beronicianus Epiſcopus Tyriorum valde Orthodoxus, cujus meminit Cyrillus in ea Epiſtola, ſucceſſerat *Cyro* in eam Sedem, hujuſque mentio eſt in mandato, quod Orientales Epheſi conſtituti dederunt Legatis ſuis Conſtantinopolim proficiſcentibus, edito Tom. III. Concil. pag. 723. & in Synodico capp. XIII. & XXVIII. Quare, ut recte obſervat Baluzius in Notis ad cap. CXCIV. Synoidci, *Beronicianus* hoc anno Tyriorum Epiſcopus *Cyro* jam ſucceſſerat, non vero *Irenæus*, ut putavit Lupus in Notis ad idem caput. Beronicianus enim Irenæo non potuit ſuccedere; cum is anno CCCCXLVIII. Epiſcopatu Tyrio pulſus ſit, eique ſucceſſerit *Photius*, ut docent Acta Synodi Berytenſis anno CCCCXLIX. habitæ. Conſilium quod Cyrillus *Ariſtolao* Tribuno dedit de addendis quibuſdam ad præceptam a Theodoſii lege Profeſſionem, non videtur effectum habuiſſe, ob multorum ſcilicet Epiſcoporum dicentium ſe cogi non poſſe ultra legis terminos, contradictionem. Capite enim CXCV. Synodici refertur Epiſtola Cyrilli ad Joannem Antiochenum, qua queritur, quod Orientales anathematizaſſent quidem Neſtorium, ſed tamen eadem, quæ ille prædicarent: *Tua Sanctitas*, inquit Cyrillus, *ſi tamen omnino ſunt aliqui tales, dignetur eos monere atque confundere, & ſiſtat ſapientes vocum novitates Neſtorii & loquentes. Nam quomodo anathematizant eas, vel quomodo pacem permanere deſiderant, repugnantes ei, eamque evertentes ut iniquam?*

VI. *Joannes Antiochenus de nimia conniventia arguitur.*

Hoc ipſo tempore Sanctus Cyrillus ſcripſit etiam ad venerabilem *Maximum*, Antiochenæ Eccleſiæ Diaconum & Archimandritam, aitque: *Cognovi ex dilecto Monacho Paulo pietatem tuam uſque ad hanc diem recuſare communionem religioſiſſimi Epiſcopi Joannis, eo quod aliqui ſint in Eccleſia Antiochena, qui vel adhuc cum Neſtorio ſentiunt, vel ſenſerunt quidam, nunc autem fortaſſe ab eo abierint.* Maximus retulerat, non tantum in Diœceſi; ſed etiam in ipſa Antioche- na

aut villa, aut ſuburbio ſuo, aut aliquolibet loco conventiculum clam aut aperte præbeat, quos omni conventus celebrandi licentia privari ſtatuimus. Scientibus univerſis, violatorem hujus legis publicatione bonorum eſſe coercendum. Dat. III. Non. Auguſti Conſtantinop. Theodoſio XV. & qui fuerit nunciatus. Hæc eadem ſanctio ex Codice Theodoſiano accepta, aliquanto latior extat apud Epheſina (a) Acta; nam & ad finem ejuſmodi habet additamentum: *Summa proinde illuſtriſque auctoritas tua curet, ut noſtra hæc ſanctio omnibus provinciis uſitatis*

(a) Act. Eph. edit. Pelt. t.5. c.13.

PAGIUS na Eccleſia, quoſdam, qui ante cum Neſtorio palam ſenſerant, jam id negare, & poſt iſtam negationem, nulla impoſita pœna ab eodem Joanne admitti ad integræ communionis gratiam. Retulerat ſecundo, alios *Neſtorium* quidem abnegare, ſed Neſtoriana palam ſentire, & tamen a Joanne admitti. Sunt illi ipſi, de quibus agit *Cyrillus* in Epiſtola cap. CXCV. Synodici relata; neque dubium, quin *Maximus* propter iſtam Joannis conniventiam ſe ſe ab ejus communione ſegregaverit, & novi ſchiſmatis fundamentum jecerit. Verum *Cyrillus* illi reſcripſit, ut ad ſui Patriarchæ communionem rediret, & reliqua diſpenſatorie diſſimularet, quia, inquit, *res eget magna moderatione*. Lupus in Notis ad caput CXCIV. Synodici ſuſpicatur, *Joannem* ſuſpectos Epiſcopos ad novam cum laudatis conditionibus Profeſſionem non coegiſſe, imo neque ab omnibus eam exegiſſe, qua Neſtorii damnationem admitterent, & ipſum pro depoſito haberent; cum *Theodoretus* ad eam conditionem accedere noluerit, neque ante Chalcedonenſe Concilium Neſtorium damnare voluerit; qua in pertinacia quidam alii, etiam permanſere.

VII. *Synodus Anazarbiæ, in qua Epiſcopi redeunt ad obedientiam.*

Interim *Theodoreti* exemplo plures Epiſcopi ad obedientiam Joannis Antiocheni rediere. *Maximinus* enim Anazarbi Epiſcopus ſecundæ Ciliciæ Metropolita, ac omnes ejus Suffraganei, excepto *Meletio* Mopſueſtenſi Epiſcopo, pacem amplexi ſunt in Synodo *Anazarbi* celebrata, ut liquet ex Synodica, cap. CLIX. Synodici recitata, in qua tamen *Maximianus* & ejus Epiſcopi indicant, ſe reiicere Cyrilli Capitula, cum ad Joannem Antiochenum, ad quem ea Synodica dirigitur, ſcribant: *Semper nos omnino turbaverunt illa Capitula, quæ & tua Religioſitas, ſæpius ut prava exiſtentia repulit*, quod mirum videri non debet; cum Cyrillus quando pacem cum Joanne Antiocheno iniit, conſenſerit, ut de duodecim ſuis capitulis ſileretur. Hanc Synodum currenti anno congregatam, non vero anno CDXXXIII. ut autumavit Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 942. docet Epiſtola Joannis Antiocheni ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum cap. CXCVII. Synodici recitata, in qua enumerans provincias Patriarchatui ſuo ſubjectas, quæ pacem ſuſceperant, ait: *Cilices utrique ab anno præterito his convenientia & conſona per conſpicuum Tribunum Ariſtolaum compleverunt*. Quare cum ea Epiſtola anno ſequenti data fuerit, ut ibidem oſtendemus, Synodus *Anazarbica* hoc anno ſine dubio celebrata; quod & Synodus Tarſenſis in prima Cilicia hoc anno habita etiam manifeſtum facit.

VIII. *Synodus Tarſenſis in qua recipitur Lex data adverſus Neſtorium.*

Helladius enim Epiſcopus Tarſenſis Metropolita primæ Ciliciæ, ubi ad eam Provinciam Ariſtolaus Tribunus & Notarius acceſſit cum laudata Sanctione Theodoſii celebravit Tarſi Synodum cum ſuis Epiſcopis, & in Synodica cap. CXCII. Synodici recitata, quam ad Theodoſium Imp. miſit, ait: *Juxta divinas præceptiones veſtras communionem cum Sancta Synodo quæ in Epheſo facta eſt, amplectimur, & Neſtorium, qui quondam fuit feliciſſimæ Conſtantinopolis Epiſcopus habemus depoſitum, & anathematiſmo ſubjecimus ſuper omnibus, quæ impie coram Eccleſia docuit, ſeu in ſcriptis expoſuit, ſeu ſemotim locutus eſt ſequentes Sanctos epiſcopos Sixtum Romæ, & Proclum magni nominis Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ, & Joannem Antiochiæ, & omnes reliquos religioſiſſimos Epiſcopos in omnibus quæ pie definiuntur ab eis coanathematizantes ipſum Neſtorium, & eos, qui eadem impie aſſerunt, ideſt Neſtorianos, quos juſte veſtrum ſic cognominavit Imperium*, in ſanctione videlicet contra Neſtorium hoc anno data, in qua Theodoſius ita eos cognominari jubet, indeque apparet, Baluzium in nova Collect. Concil. hoc Concilium *Tarſenſe* cum anno ſuperiori non bene copulaſſe. Secundo, non bene etiam nominare inter Epiſcopos, qui huic Synodo interfuere, *Zenobium* Zephirii Epiſcopum; quia non nominatur in eadem Synodica inter alios, qui eidem ſubſcripſere, & præterea ob pertinaciam in exilium pulſus eſt, ut infra videbitur. Denique non bene referre ad hanc Synodum Epiſtolam CXXX. Synodici ſcriptam ab Helladio, Zenobio, aliiſque ad Alexandrum Hieropolis Epiſcopum, cæteroſque, quia ea Epiſtola, ut anno ſuperiori num. VI. demonſtravimus, eo anno ſcripta occaſione Sacræ generalis, cujus reciſionem *Helladius* & Epiſcopi ejus Metropoleos ab Imperatore petere cogitabant. Quam ob rem Synodus, quæ ibi dicitur nondum celebrari potuiſſe, ſpectabat ad pacem cum Joanne impediendam, non vero ad eam recipiendam. Porro *Helladium* plurimum laudat Baſilius Seleucienſis Epiſcopus & Theodoretus in Hiſtoria Religioſa cap.10. loquens de Sancto *Theodoſio Antiocheno* Abbate Monaſterii in Scopulo, de eo habet, poſtquam Theodoſii mortem narravit: *Gregis Præfecturam ſuſcepit admirandus Helladius, qui per annos ſexaginta laboribus illis defunctus, Cilicum divinitus poſtea factus eſt Antiſtes, priſtinam non deferens Philoſophiam, ſed laboribus illis Pontificales quotidie ſudores adiiciens*. Poſt hanc pacem non diu ſuperſtes fuit; Baſilius enim Seleucenſis in lib. 2. de Vita & miraculis S. Theclæ Martyris teſtatur, eum fuiſſe valde ſenem & ſucceſſorem habuiſſe *Marianum*.

IX. *Poſt Synodum Anazarbicam Theodoretus ſuum Metropolitam ad pacem perducere tentat.*

Theodoretus nullis laboribus pepercit, ut *Alexandrum* Hieropolitanum ſuum Metropolitam ad pacem amplectendam perduceret. Unde poſtquam venit Antiochiam & in gratiam cum Joanne ſuo Patriarcha rediit, ſcripſit ad Alexandrum Epiſtolam cap. CLXVI. Synodici relatam, in qua eum hac de re certiorem fecit, aſſeruitque Patriarcham conſenſurum, ut nemo cogatur ad damnationem Neſtorii, jamque Ciliciam & Iſauriam ad ejus communionem reverſas eſſe. Subdit Theodoretus, ſe ſe ad eum venturum, & ſermones inter Patriarcham & eum habitos eidem declaraturum: *Servo autem*, inquit, *narrationem collocutioni futuræ. Invenimus enim & ſatisfactionem, quæ tuæ mundæ conſcientiæ ſatis ſit* (quia ſcilicet Alexander Neſtorium damnare religioni ducebat: *& ab omni eam dubitatione valeat prævenire*) *cui*

*tatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano ſimul & Græco ſermone edidimus, quo omnes perſpicue intellige*re *queant*. Hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eamdem ſanctionem (*a*) promulgaverunt, illa ipſa inſtantius inculcantes.

(*a*) *Act. Eph. edit. Pelt. t.5. c.14.*

Hujuſ-

PAGIUS *cui & Iſauri credentes & Cilices, amplexi ſunt communionem ad Dominum meum ſanctiſſimum Epiſcopum Joannem*. Theodoretum *Cilicum* nomine ibi tantum Epiſcopos ſecundæ Ciliciæ, non vero utriuſque Ciliciæ, ut perperam eum interpretatur Lupus, intelligere, ipſemet Theodoretus in alia Epiſtola ad Alexandrum, quæ extat cap. CLXVIII. Synodici nos, edocet: *Innoteſco*, inquit, *Sanctitati tuæ, quia Cilices & Iſauri & Eulogius Antiochiam direxerunt, & in literis ſuis ut Epiſcopos nominarunt & Alexandrinum & Conſtantinopolitanum, adjicientes non ſe communicare depoſitioni ſanctiſſimi Epiſcopi Neſtorii*, cum tamen Epiſcopi primæ Ciliciæ Neſtorium diſerte anathematizarint, ut oſtendimus numero ſuperiori. Verum poſtquam Epiſcopi primæ Ciliciæ ad Communionem Joannis Patriarchæ rediere, & tam Synodus Anazarbica, quam Tarſenſis celebratæ ſunt, *Meletius* Mopſueſtenus Epiſcopus ad eumdem Alexandrum dedit Epiſtolam cap. CLXXI. Synodici relatam, cui Irenæus hanc epigraphen præfixit: *Epiſtola Meletii ad Deo amiciſſimum Epiſcopum Alexandrum, qua ſcripſit quod hi quidem qui erant ex ſecunda Cilicia communicaverint, alii vero Cilices & Iſauri ſimiliter ſint tranſgreſſi, quæ pie judicaverint olim*. Ubi tamen Irenæus Cilices primæ Ciliciæ cum Iſauris copulat, contra loquendi modum a Theodoreto uſurpatum, qui Iſauros cum Epiſcopis ſecundæ Ciliciæ conjunxit. Quare Irenæus in illius Epiſtolæ epigraphe tempora confundit; cum Iſauri eodem tempore, quo Epiſcopi ſecundæ Ciliciæ, cum Joanne communicarint, & eadem quæ illi profeſſi ſint, ut ex dictis liquet: Cilices vero primæ Ciliciæ Neſtorium anathematizare non renuerint, & aliquanto poſt Iſauros & II. Ciliciæ Epiſcopos tempore, communionem Joannis amplexi ſint, ut ex dictis manifeſtum ſit. Sed quidquid de hac epigraphe ſit, Meletius in Epiſtola, cui ea præfigitur, ait: *Omnes nos Cilices reliquerunt* ideoque Cilices utriuſque Ciliciæ, quod recte Ireneæus vidit, licet Iſauros cum Epiſcopis primæ Ciliciæ male conjunxerit.

X. *Alexander in obſtinatione perſtat.*

His actis nihil prætermiſſum, ut tam Alexander, quam Meletius ad utriuſque Ciliciæ exemplum ſequendum inducerentur. Theodoretus, poſtquam in Alexandro ſuo Metropolita convertendo operam, & oleum perdidiſſet, ſcripſit ad Joannem Antiochenum Epiſtolam, quæ habetur cap. CLXXII. Synodici, aitque: *In ſuo tenore permanſit Dominus meus ſanctiſſimus & Deo amiciſſimus Epiſcopus Alexander, credens eum ſummæ eſſe juſtitiæ: cujus rei gratia neque amicos affatus, neque preces admittit, ſed Evangelicorum tranſgreſſionem mandatorum deputat diſpenſativam condeſcenſionem*, &c. *conſequens vero eſt, ut & emolliatur temporis ſpatio*. At *Titus* Vicarius Dionyſii Magiſtri militum ad Alexandrum ſcripſit, ut videre eſt cap. CLXXX. Synodici: *Si poſt has literas meas Sanctitas tua in dilatione perſtiterit, eiſque communicare noluerit, claret quod non ſit de cætero neceſſarium divinis literis* (ideſt Imperatoriis) *uti, quæ apertè præcipiunt, ut hi qui ſanctæ Synodo communicare noluerint, in exilium a Sanctis Eccleſiis repellantur*. Ubi Baluzius in notis ſcite monet, in hac phraſi *claret quod non ſit*, tollendam eſſe negationem quæ ſenſum pervertit, quod demonſtrat Epiſtola *Dionyſii* Magiſtri militum cap. CLXXXI. Synodici relata, in qua idem quod ejus Vicarius *Titus* urget, & omnes machinas adhibet, ut virum ſibi amiciſſimum ad communionem Eccleſiæ adducat. Sed cum ad utramque Epiſtolam *Alexander* reſcripſiſſet, ut habetur cap. CLXXXII. Synodici, ſe ex ſua ſententia numquam diſceſſurum, & Deo potius quam hominibus pariturum, *Titus* præceptum dedit ad *Lybianum* Euphrateſiæ, in qua Hieropolis ſita, Judicem, quo ei jubet Alexandrum, ſi in *propoſito perſtiterit, loco proprio amovere*, ut legitur cap. CLXXXIII. Synodici.

XI. *In exilium mittitur.*

Lybianus, ut habetur cap. CLXXXIV. Synodici, retulit ad *Titum* Vicarium præceptum ejus *decimo ſeptimo Kalendas Maii*, ſibi redditum eſſe, & Alexandrum Hieropolim & Epiſcopatum maluiſſe relinquere, quam *communicatorem Sanctæ Synodi fieri*. Hic dies decimus quintus menſis Aprilis nonniſi de menſe Aprili anni inſequentis intelligi poteſt; cum, ex mox dicendis adhuc Epiſcopatu potiretur, quando Libros Theodori damnavit *Rabulas*. Tantæ Alexander, qui jam ab annis triginta & amplius Epiſcopatum gerebat, apud ſuos opinionis erat, ut populus ejus expulſione audita Eccleſias clauſerit, plura in Comitem *Titum* ac *Joannem* Patriarcham protulerit, totque tumultus excitarit, ut *Lybianus* ad Comitem Orientis in ejus gratiam deprecationem, quæ habetur capit. CLXXXV. Synodici miſerit, ſignificaritque, *pueros ſimul ac ſenes, mulieres ac virgines, & omnes maturæ ac ſenilis ætatis*, violentas ſibi manus inferre velle, ſi tantus Præſul Eccleſiæ Hieropolitanæ non redderetur. Qua in re Hieropolitani ſimiles fuere Donatiſtis, de quorum pertinacia in Annal. Eccleſiaſt. agitur. Miſit & Clerus Hieropolitanus ſupplicationem ad Joannem Patriarcham, ad quem reſpondit hic quod legitur cap. CLXXXVII. Synodici; *Circa eum cuncta ſervavimus, quæ ad remedium pertinebant. Sed & nunc quæ nobis ſufficere dignum eſt, peragentes, ſpondemus, quia ſi poſſibile fuerit, ut correctione reſipiſcens, deponat ſuperbiam priſtinam, parati ſumus excipere, & ad vos cum noſtra atque illius feſtivitate remittere. Si autem jam ſemel ſtatuit præcipitare ſe ipſum ad communionis quidem læſionem, perditionem vero animæ ſuæ, nos quidem & Deo & hominibus ſatisfecimus*. Sed cum Alexander in contumacia perſiſteret, *exiliatus eſt in Famothiæ Ægypti metallum*, ut inquit Irenæus cap. CXC. Synodici, quod anno ſequenti poſt menſem Aprilem contigiſſe, ſupra indicavimus.

XII. *Exilium Meletio pariter irrogatum.*

Quoad *Meletium* Epiſcopum Mopſueſtenum, qui non minus quam *Alexander* pervicax fuit, ſcripſit ad eum *Titus* Vicarius Epiſtolam cap. CLXXIII. Synodici relatam, in qua affirmat, ſe in ejus gratiam differre executionem Sacræ, nempe generalis. Verum Meletius, ut legitur cap. CLXXIV. Synodici, reſcripſit ad Titum, & eleganti compendio expoſuit quæcumque Joannes Patriarcha adverſus *Cyrillum* ac ejus Capitula egiſſet, tandemque concluſit, ſe ad ejus communionem accedere non poſſe. Quare Sacra adverſus Meletium executioni neceſſario mandanda fuit: *Solus inter hujus Ciliciæ Epiſcopos perſtat ad finem Dominus meus Deo amiciſſimus Epi-*

III. *Libri Theodori & Diodori produntur.*

Hujuſmodi autem promulgato edicto, tamquam obſtructo foramine aſpidis, alia via impietas, neſcia legibus coerceri, ſibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quæſivit. Et quonam modo? Audi conſilium ſatanæ. Cum ita libri Neſtorii qui inventi eſſent igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandeſtina uſui eſſe poſſet: mox qui blaſphemiarum fluenta ſic exſiccata viderunt Neſtoriani, ipſum fontem aperuere, unde illa primitus derivarant: nimirum Theodori Mopſueſteni, & Diodori Tarſenſis Epiſcoporum, a quibus veneno propinatus Neſtorius fuerat, libros ubique legendos expoſuere; & quo latius ſpargerentur blaſphemæ chartæ, eorumdem volumina in Syrorum, Armenorum, atque etiam Perſarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quod eos eſſe Catholicos probare conati ſunt, utpote qui dicerent in ipſis eſſe legitimam in perſona Chriſti duarum naturarum confeſſionem. Erant autem hi libri ab iiſdem contra Eunomium atque Apollinarem conſcripti. Habet hæc omnia Liberatus diaconus, qui iſta mox ſubdit (*a*): *(a) Liberat. diac. Breviar. c.10.*

IV.

Ubi hæc agnoverunt Acacius Melitenus in Armenia Epiſcopus, & Rabula Edeſſæ civitatis Epiſcopus (de quo Ibas ſucceſſor ejus in epiſtola ſua dicit: Hunc præſumpſit, qui omnia præſumit, aperte in eccleſia ſua anathematizare, ſcilicet de Theodoro Mopſueſteno ſuperius loquens) ſcripſerunt Armeniæ Epiſcopis, ne Theodori Mopſueſteni libros ſuſciperent, tamquam hæretici eſſent, & auctores dogmatis

PAGIUS. *Epiſcopus Meletius, qui ejectus eſt militari ſuper inducta cohorte, juxta eorum qui ſunt Antiochiæ juſſionem*, inquit Zenobius Epiſcopus Zephyrii in prima Cilicia, in Epiſtola quam ſcripſit ad Alexandrum Hieropolitanum cap. CLXXV. Synodici relata. In *Meletii* locum ordinatus a Joanne *Chomatius*, ut ipſemet Joannes in Epiſtola ad Imperatorem, quæ extat, cap. CLXXXVI. Synodici, exponit; ex qua liquet, *Thomam* Epiſcopum Mopſueſtenum, cujus mentio in Antiocheno Concilio ſub Domno, & in Synodo Mopſueſtena ſub Juſtiniano Auguſto non ſucceſſiſſe Theodoro, ut hactenus creditum, ſed *Chomatium* ſucceſſiſſe Meletio, hunc Theodorum excepiſſe. Ea Epiſtola Joannes precatur Imperatorem, ut *Meletium* in territorio Mopſueſtenſi deliteſcentem ab univerſa provincia Cilicum expellendum curet, quod *poſt dejectionem Sacerdotale miniſterium* præſumeret, & perturbationem Eccleſiis ingereret. *Meletius* e ſuis latebris ſcripſit ad *Alexandrum* Epiſtolam, quæ legitur cap. CLXXVII. Synodici, iſque reſcripſit eam, quæ capite inſequenti ibidem refertur: in cujus fine cum Alexander dicat: *Rogo, ut digneris nos per venerabiles literas tuas juvare ad inſtantia certamina*, apparet *Meletium* aliquot ſaltem menſibus ante *Alexandrum* e ſua Eccleſia expulſum eſſe. Deprecationem Joannis Antiocheni ad Imperatorem effectum ſortitam eſſe manifeſtum facit quod Irenæus cap. CXC. Synodici de Meletio ſcribit: *Hic exiliatus in Melitina Armeniæ civitate defunctus eſt, multa millia paſſus ab Arcacio ejus Eccleſiæ Præſule*, ubi loco, *millia*, legendum videtur e *mala*, ab Acacio ſc. Melitinenſi Epiſcopo, quem tam dire vexarunt Neſtoriani, Meletio illata, quod etiam in exilio poſitus paci Eccleſiæ inſidiaretur, & turbas ciere conaretur.

XIII. *Alii tredecim Epiſc. aut in exilium miſſi aut Eccleſias ſuas deſerere coacti.*

Ante *Meletium & Alexandrum* tredecim alii Epiſcopi vel in exilium ejecti, vel ultro Eccleſias ſuas deſeruere, ne cum Cyrillo communicarent, aut *Neſtorii* depoſitioni conſentirent. Horum catalogum texit Irenæus cap. CXC. Synodici. *Abbibus* Dolichii in Euphrateſia Epiſcopus, *Dorothæus* Marcionopolitanus Metropolitanus Mœſiæ ſecundæ, *Eutherius* Epiſcopus Thyanenſis Metropolitanus Cappadociæ ſecundæ, in exilium miſſi. *Valeanius*, & *Eudocius* Epiſcopi Mœſiæ ſub Dorothæo, *Zenobius* Epiſcopus Zephyrii primæ Ciliciæ, *Anaſtaſius* Epiſcopus Tenedi in Cycladibus, *Pauſianus* Epiſcopus Hypatæ in Theſſalia, *Baſilius* Lariſſæ Theſſaliæ Metropolitanus, *Julianus* Metropolita Sardicenſis, *Theoſebius* Epiſcopus Chii Bithyniæ ſub Nicomedienſi Metropolita, *Acilinus* Epiſcopus Caſtri Barbaliſſi in Euphrateſia, & *Maximinus* Demetriadis Theſſaliæ Epiſcopus, aut fugere aut ab Eccleſiis recedere maluere, quam cum Joanne Antiocheno communicare. De his legendum Synodicon, in quo ſparſim & interciſe eorumdem mentio occurrit.

XIV. *Neſtoriani Libros Theodori per varias Provincias diſſeminant.*

A num. III. ad XV. Liberatus in Breviario cap. 10. ſcribit, *Neſtorii* libris Imperiali lege prohibitis, Neſtorianos cœpiſſe *Diodori* Tarſenſis, & *Theodori* Mopſueſteni Epiſcopi circumferre volumina, dicentes non ſapuiſſe nova *Neſtorium*, ſed antiquorum Patrum proſecutum fuiſſe doctrinam. Poſtea ipſa eorum volumina in Syrorum linguam & Armeniorum atque Perſarum tranſtulerunt; quod ubi agnovere *Acacius* Melitinenſis, & *Rabulas* Edeſſenus Epiſcopi ſcripſerunt Armeniæ Epiſcopis, ne *Theodori* Mopſueſteni libros ſuſciperent, tanquam hæretici & auctoris Dogmatis Neſtoriani. Contra vero Epiſcopi Ciliciæ inſimularunt *Rabulam* & *Acacium*, *quod hoc non ex charitate, ſed ex æmulatione atque contentione feciſſent*. Congregati ſunt ergo in unum Armeniæ Epiſcopi, & miſerunt duos Presbyteros *Leontium* & *Aberium* ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſcire volentes, utrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacii, vera eſſe probaretur. Itaque *Proclus* diligentius utramque examinans, tomum ſcripſit, & ad eos deſtinavit; in quo poſuit ad interimendas Neſtorianorum verſutias, qui duas in Chriſto inducunt perſonas, unum de Trinitate incarnatum; quem & direxit Joanni Antiocheno per *Theodorum* Diaconum ſuum, continentem ſubter Capitula ab hæreticis prolata; expetens ab eo, ut cum ſuo Concilio eum ſuſciperent. *Joannes* autem & qui cum eo erant congregati Epiſcopi, tomi compoſitionem laudantes, eidem ſubſcripſerunt, & Proclo tranſmiſerunt. Hæc ſummarie ex Liberato deſcripta, & currenti anno geſta; tomus enim Procli ad Armenos dicitur *dat. Conſtantinopoli, Conſulatu piiſſimorum Theodoſii Aug. XV. & Valentiniani IV.*

XV. *Summarium eorum quæ ea in re hoc anno geſta.*

Hinc evidenter patere exiſtimo, ſubſcriptionem legis Theodoſii pro comburendis Neſtorii libris, quæ dicitur *data III. Non. Auguſti Conſtantinop. Theodoſio XV. & qui fuerit nunciatus*, ut habetur in Codice Theodoſiano, vel, ut legitur in Codice Juſtinianeo leg. 6. *de hæreticis*

tis Neſtoriani; inſimulantibus Epiſcopis Ciliciæ Rabulam, & Acacium, quod hoc non ex charitate, ſed ex æmulatione, & contentione feciſſent. Congregati ſunt ergo in unum venerabiles Armeniæ Epiſcopi. Fuit hoc nobile Concilium præſenti anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edeſſeno Epiſcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantuſque vir fuerit, ſæpe ſuperius eſt demonſtratum: de Rabula hæc habet Theodorus lector (*a*): *Rabulas Edeſſenus Epiſcopus cæcus erat: Andreas vero Samoſatenus* (hic ſignifer Neſtorianorum fuit) *accuſavit eum, quaſi contra duodecim capita Theodoreti ſcripſiſſet.* Hæc ipſe. Cum igitur ſic (ut dictum eſt) conveniſſent Epiſcopi in Armenia, ſtabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopſueſteni ſcriptis, inventiſque impiis a tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipſi ſoli eos damnaſſe viderentur, ſed univerſa Eccleſia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, de qua iſta habet Liberatus diaconus (*b*):

Concilium in Armenia celebratum.

(a) Theo. Collect. l. 2. Bibliot.

(b) Liberat. diac. in Brev. c.10. t.2. Conc.

V.

Miſerunt duos presbyteros Leontium, & Aberium ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſecundum morem, cum libellis ſuis & uno volumine Theodori Mopſueſteni, ſcire volentes, utrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacii vera eſſe probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Epiſcoporum libellos, & illud Theodori volumen, diligentius utraque examinans, tomum Armenis ſcripſit & deſtinavit; in quo poſuit, ad interimendum Neſtorianorum verſutias, qui duas in Chriſto inducunt perſonas, unum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Joanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem ſubter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide ſervanda, ut cum ſuo Concilio eum (nempe tomum a ſe ſcriptum ex ſententia Armenorum) *ſuſciperent & ſubſcriberent. Joannes autem, & qui cum eo erant congregati Epiſcopi, legentes tomum, & ejus laudantes compoſitionem, ſubſcripſerunt in eo, & Proclo tranſmiſerunt: hunc & Chalcedonenſis Synodus per relationem ſuam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantum geſtis Synodalibus, verum etiam epiſtolis fidem conſtare, inter ſanctorum Patrum epiſtolas ſuſcepit, & confirmavit.*

Scripſit autem Proclus epiſtolam ipſi Joanni, cui & tomum ſuum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum paſſibilem Deum, ideſt Chriſtum, confitemur eum, quia eſt ſecundum quod factum eſt, id eſt, propria carne crucifixum; & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & unum ex Trinitate ſecundum carnem crucifixum fatemur, & divi-

VI. *De Procli epiſtola ad Joannem.*

PAGIUS

cis, data *III. Kalend. Auguſti*, quoad menſem utrobique mendoſam eſſe. Quomodo enim intra menſes quinque, ab Auguſto nempe ad Januarium ſequentis Chriſti anni, tot diverſa, quæ mox ex Liberato narravimus, fieri potuere? poſtquam ea lex emiſſa & per Imperium Orientale promulgata, Neſtoriani libros Theodori in Syriacam, Armeniam, ac Perſicam linguam tranſtulerunt, ac deinde eam verſionem per iſtarum Gentium Provincias diſſeminarunt. Poſt hæc *Rabulas* Edeſſenus Metropolita, & *Acacius* Melitinenſis in ſecunda Armenia Metropolita Synodos congregarunt, & *Theodori* Mopſueſteni libros anathematizarunt. Deinde duos Legatos Conſtantinopolim ad *Proclum* miſere, iſque tomum ſuum de fide ſub hujus anni Coſſ. elucubravit, qui, ut recte obſervat Lupus in notis ad cap. XLIII. Synodici, prout hodie extat, mutilus eſt. Siquidem ei deſunt capitula, quæ ex Theodori libris decerpta eidem tomo ſubnexuit, ac etiam deſideratur Mandatum, quo tomum ſubſcribi ab omnibus juſſit, & Capitula anathematizari. Liquent hæc ex literis, quas Cyrillus iſta de re ſcripſit ad *Acacium* Melitinenſem, ad *Theodotum* Ancyranum, & ad *Firmum* Cæſareenſem in Cappadocia Metropolitam: *Proclus tomo ſuppoſuit etiam Capitula quædam, collecta ex Theodori codicibus, quæ conſonantem Neſtorii perfidiæ intellectum habent, & adhortatus eſt etiam illa anathematizari.* Tandem Proclus tomum ſuum tam Armeniis, quam Joanni Antiocheno miſit, hicque Concilium Antiochenum coegit, & tomum Procli cum annexis Capitulis ab omnibus ſubſcribi juſſit; quod quidem ab aliis factum, ſed ab aliis ſubſcriptio negata, præſertim ab *Iba* Edeſſeno Presbytero, quem ideo *Proclus* in literis ad Joannem Antiochenum datis jubet compeſci ac caſtigari, quod nec tomo ſubſcribere, nec Capitula annexa anathematizare voluerit. Quæ quidem omnia a menſe Auguſto ad Januarium fieri non potuiſſe evidens eſt. Quare in lege Theodoſii contra libros Neſtorii lata loco, *data III. Non. Aug.* vel loco, *III. Kalend. Aug.* legendum, data *III. Kal. April.* ſicque his omnibus peragendis, & Synodis Anazarbica & Tarſenſi, de quibus ſupra, celebrandis; tempus ſufficiens erit.

XVI. *Rabulas Epiſc. Edeſſenus libros Theodori anathematizat.*

Porro *Rabulas* Epheſum venerat cum *Joanne* Antiocheno, & ſubſcripſit Epiſtolæ Orientalium ad Hieropolitanos, quæ extat cap. XIII. Synodici, Subſcripſit & Epiſtolæ eorundem Orientalium ad Epiſcopos Conſtantinopolim miſſos, ut legitur cap. XXVIII. Synodici. Verum poſtea ab eis receſſit, ſe ſeque Catholicis adjunxit, (ut liquet ex Liberato cap. 10. & Epiſtola Ibæ ad Marim Perſam, in qua *Rabulam* vocat tyrannum) & quidem ſtatim poſt pacem Cyrillum inter & Joannem Antiochenum initam, ut demonſtrat Epiſtola Cyrilli ad Rabulam cap. CVIII. Synodici recitata, in qua Cyrillus ei exponit omnem pacis tractatum, & cunctarum ultro citroque Epiſtolarum exemplaria mittit: *Rabulas* igitur videns hæreſim Neſtorianam poſt libros *Neſtorii* flammis addictos per omnem Orientalem diœceſim, imo & per Armeniam ac Perſidem ſub *Theodori* nomine latius ſerpere, non ſolum Theodori libros, ſed & ipſam Theodori perſonam ſolemniter in Eccleſia anathematizavit. *Ibas* Presbyter Edeſſenus & major pars Cleri Edeſſeni Ra-

vinitatem paſſibilem minime blaſphemantes, quod ſcilicet recte dicatur Deus paſſus, non autem paſſa divinitas. *Sed Baſilius quidam diaconus ſumens tomum Procli, quem Armenis ſcripſerat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos ſuis libellis adnectens, obtulit Cyrillo ejuſdem urbis Antiſtiti. Quibus rumoribus (ut ferunt) permotus Cyrillus, quatuor libros ſcripſit, tres adverſus Diodorum Tarſenſem, & Theodorum Mopſueſtenum, quaſi Neſtoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta teſtimonia, id eſt, Felicis Papæ, Dionyſii Areopagitæ Epiſcopi, & Gregorii mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopſueſteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipſum tamen magiſtrum Neſtorii fuiſſe contendit. Contra quos Catholicæ veritatis defenſores ſic Acephali reſponderunt, illos libros non eſſe Cyrilli: quoniam teſtimoniis, quæ contra mortuos poſuiſſe in eis dicitur, contra viventem Neſtorium non eſt uſus neque in Synodo, neque in aliquibus epiſtolis: unde dicunt illos nec dictaſſe Cyrillum, nec edidiſſe libros.*

Itaque Baſilius diaconus Conſtantinopolim veniens, libellos compoſuit, & Archiepiſcopo Proclo porrexit, aſſocians cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiſcopo obtulerat. Proclus vero jam deſtinarat tomum ſuum Armenis, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehenſionis mentionem. Quod cognoſcens Baſilius, ſcripſit libellum, & in ſuo opere docuit, libros Theodori vitandos, ſicut Arii & Eunomii blaſphemias: quandoquidem prudentibus inconvenienter eum ſcripſiſſe apparet; quoniam Arius & Eunomius unam in Chriſto degenerem Patris ſubſtantiam prædicaverunt: Theodorus autem (ut ipſi accuſant) duas e contrario docuit in Chriſto naturas: ab invicem ſcilicet diviſas quæ duas conſtituant perſonas: hæc omnia Liberatus. Extat ipſa Procli epiſtola ad Armenos, cujus eſt exordium: (a) *Non mediocriter, fratres, confudit animum noſtrum, & mœrore validiſſimo ſauciavit rumor novellorum erroris zizaniorum, &c.* tranſtulit eam in Latinum Dionyſius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occaſione ejuſdem erroris ſuo tempore iterum pullulantis, ut ipſe docet in præfatione ad Felicianum Paſtorem: ex qua intelligere poſſumus, quid

VII. Baſilius diaconus laborat contra ſcripta Theodori.

(a) *Extat tom. 1. Bibl. ſanct.*

PAGIUS

Rabulæ contradixere, quia *Theodorus* licet varios libros impietatis plenos compoſuiſſet, mortuus erat in communione Eccleſiæ, & verſabatur in magna apud pleroſque exiſtimatione. Hinc Leontius in libro de Sectis proponit hanc quæſtionem: *Cur Chalcedonenſis Synodus ab Iba non requiſivit, ut Theodorum anathematizaret; cur ejus in qua Theodorum prædicat, ad Marim Epiſtolam recepit?* Et reſpondet: *Hoc potius de Sancto Cyrillo quæri debebat, quam de Synodo. Nam S. memoriæ Cyrillum, cum nonnulli hoc ipſum quærerent, ut Theodorus anathemati ſubiiceretur, ad Proclum ſcripſiſſe conſtat, minime Theodorum anathematizari debere. Nam Orientales, inquit, univerſi Theodorum pro magno Doctore habent. Quem ſi anathemati ſubjecerimus, in Orientalium Eccleſia diſſidium ingens excitabimus. Quorum unus eſt Ibas, qui eum anathematizari non patietur.* Jam Ibas Rabulæ demortuo ſucceſſerat, dum hæc Cyrillus ad Proclum ſcripſit; poſt mortem enim Rabulæ omnis Clerus præter decem aut duodecim, qui illum poſtea accuſarunt, in ejus electionem conſenſere.

XVII. *Et ſui facti rationem S. Cyrillo reddit.* Rabulas rebellione ſui Cleri preſſus, omnia ſe geſta ad Cyrillum retulit & ſui facti rationes expoſuit: *Jam vero quidam unitatem ſecundum ſubſiſtentiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis ſublatens inveteravit Orienti, immedicabilis vulneris modo depaſcens Eccleſiæ corpus, & plurimos quidem latens, apud quaſi Studioſos & ſupercilia extollentes eruditione, latenter honoratus.* Cyrillus in ſuis ad eum literis, poſtquam laudavit illius *incomparabilem alacritatem, ac inexpugnabilem confidentiam, ſubjunxit: Sicut vero ſollicitos optime gubernare, non in ſerenitate navigare, ſed in tempeſtate poſſe navem ſervare, probatiſſimos declarat; ſic etiam ſortitos Eccleſiæ præſidere, non omnimodo rerum ſerenitas claros demonſtrat, magis vero ſolertia in tribulationibus, & fortitudo, & patientia, & fortiter reſiſtere inſtabilibus hæreticorum ſermonibus. Semper quidem tua ſplenduit Sanctitas, præcipue autem modo, facta omnibus Orientalibus columna & firmamentum veritatis, ſicut & quemdam peſtiferum morbum expellens, novæ & abominandæ hæreſeos Neſtorii blaſphemiam. Nam procedit quidem ex altera radice; illius dico, qui de Cilicia erat, iſta impietas.* Ubi intelligit Theodorum Mopſueſtiæ in ſecunda Cilicia Epiſcopum. Legitur illa Cyrilli Epiſtola in Collat. V. Quintæ Synodi generalis.

XVIII. *Andreas Samoſatenus Epiſc. defenſionem Theodori ſuſcipit.* *Andreas* Epiſcopus Samoſatenus & Rabulas jamdiu inter ſe diffidebant; ille enim ubi pax inter Cyrillum & Joannem conſtituta fuit, utriuſque communioni adhæſit, & ſchiſmaticos deſeruit; ut liquet ex cap. CI. & ſeqq. Synodici, ut *Alexander* Hieropolitanus Metropolitanus ejus, ad eamdem accederet omnem diligentiam contulit; vir enim erat magnæ doctrinæ ac virtutis ſingularis. Verum, ut liquet ex cap. CI. & CVI. Synodici coactus fuit *Andreas* mutare ſolum ſuæ provinciæ propter tumultus adverſus ſe excitatos, abiitque in Meſopotamiam, in qua *Rabulas* Epiſcopus erat Edeſſenus, qui commotus erat adverſus eum, propter condemnationem capitulorum Cyrilli, aut alias rationes nobis incognitas. Cum vero Rabulas hoc anno libros Theodori anathematizavit, damnavit etiam quæ *Andreas* ſcripſit adverſus Cyrilli Capitula, indeque Andreas, cui aliunde Theodori memoria in veneratione erat, literas dedit ad Alexandrum Hieropolitanum ſuum Metropolitam, qui anno tantum ſequenti Epiſcopatu ſuo dejectus eſt, ut mox diximus, recitatas cap. XLIII. Synodici, in quibus inquit: *Hi qui pro recta fide laborant, ſcripſerunt mihi ab Edeſſa, quia Rabulas apertiſſime declinavit a dogmatibus veritatis, & perſequitur rectæ fidei defenſores; ita ut Theodorum* qui-

quid eſt quod ea epiſtola Proclus in eo verſatus ſit argumento, ut oſtendat unum ex Trinitate paſſum.

VIII. Ut igitur rerum geſtarum hujus anni certiorem cognitionem aſſequaris, hæc accipe ex Dionyſii epiſtola ad Paſtorem: Temporibus (inquit a) *Antiſtitis nominati* Procli videlicet, *Theodoſio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam diſcipuli Theodori Mopſueſtenæ civitatis Epiſcopi pravam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorſi ſunt intimare, calliditate ſubtiliſſima, beatam Trinitatem ſic unius eſſentiæ prædicantes, ut Chriſtum Dominum noſtrum, conditorem univerſitatis, unum ex Trinitate nullatenus faterentur: unde ſequebatur hæc inepta ſuæ temeritatis abſurditas, ut quia Chriſtum conſtat verum eſſe Deum ac Dominum, quatuor perſonas in tribus adſtruerent, duoſque Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex antefatus obſiſtens, docuit Chriſtum Dominum noſtrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum unum de Trinitate eſſe, per quem omnia facta ſunt, beato Paulo teſtante: Unus Dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia: & pro ſalute noſtra eumdem verum hominem factum, unum manſiſſe Filium, nec quartam in Trinitate creviſſe perſonam.* Hæc ipſe qui inferius docet id ipſum ex Theodoro didiciſſe Neſtorium, ejuſque ſectatores negantes Chriſtum Dominum unum ex Trinitate, quod ſcilicet duas naturas in Chriſto inter ſe diviſibili conjunctione unitas impie affimarent.

(a) Ib. ante epiſt. Procli præfat.

Theodori impietas.

IX. Monachi Armeni laborant contra Theodorum.

Sed quid accidit? licet Procli epiſtola ad Armenos Catholica comperta eſſet, quod Theodori Mopſueſteni, atque Neſtorii ejus impietatis ſucceſſoris errores damnaret: tamen qnod nulla in ea de ipſo Theodori expreſſa mentio haberetur, commovit plurimorum animos, præcipue vero monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eumdem Theodorum ſani dogmatis adverſarium. Quid autem Armeniæ monachi adverſus Theodori ſcripta egerint, Liberatus ubi ſupra narrat; quem tamen caute legendum putamus, utpote qui ex aliquo Neſtoriano eam videtur mutuatus hiſtoriam; quod in pluribus demonſtratur, ut dum ait eoſdem Armenos monachos inſectantes Theodori Mopſue-

PAGIUS

quidem beatum rectæ glorificationi magiſtrum præſumeret anathematizare in Eccleſia, & multa mala contra eum diffunderet; anathematizaret vero & illos, qui ea, qui illius ſunt, legunt, inſuper & qui illa, (legendum *inſuper & illa, quæ*, ut recte corrigit Baluzius) *ſcripſimus, & quicumque veniunt & non portaverint ad combuſtionem Theodori Codicem, & eos, qui præter illa, quæ Cyrilli ſunt, ſapiunt,* &c. *amici vero* (nempe Ibas, & qui cum illo erant Edeſſeni) *qui perſecutionem ſuſtinent, interrogant nos ſi oporteat jam ſciſſionem fieri & oſtendi fiduciam, quia circa ea conſilium minime id nunc uſque fecerunt. Mihi autem rationabile videtur, ut qui fiducialiter impie agit, & omnes abjuravit Orientales, & nos contra eum clare pugnemus.*

XIX. *Andreas Epiſc. Samoſatæ duos libros ſcripſit adverſus Cyrilli Capitula.*

Abhorrebant tam Alexander, quam Andreas, ſicuti & plures Epiſcopi qui pacem ſuſceperant, a Capitulis Cyrilli, & Andreas tam ante Concilium Epheſinum, qua poſt ejus celebrationem adverſus eadem ſcripſerat nomine Epiſcoporum Orientalium. *Cyrillus* Apologeticum adverſus priorem Andreæ librum edidit, qui adhuc extat, ſed ad ſecundum non reſpondit; alterum enim Opus Andream contra Cyrilli Capitula compoſuiſſe, docte oſtendunt Garnerius Tom. II. Oper. M. Mercatoris pag. 175. & Lupus loco laudato, ex Libro Anaſtaſii Sinaitæ, qui *Dux viæ* dicitur, quod fragmentum ab eodem Anaſtaſio recitatum non reperiatur in objectionibus Andreæ a Cyrillo confutatis. Tempus quo ſecundum illud opus ab Andrea ſcriptum, nos edocet Theodorus lector lib. 2. ubi ait: *poſt reconciliationem cum Orientalibus Theodoretus contra duodecim Cyrilli Capitula ſcripſiſſe dicitur. Rabula Epiſcopus Edeſſe, cæcus erat. Accuſavit autem Andream Samoſatenſem Epiſcopum quod contra duodecim Capita Cyrilli ſcripſiſſet,* ut recte textum Theodori emendavit Valeſius, non vero, ut anteriores editiones, quas Baronius num. IV. ſecutus eſt, habent: *Andreas vero Samoſatenus accuſavit eum;* hoc enim plane falſum eſt, nec a Theodoro Lectore proditum. Valeſius, qui Synodicon adverſus Tragœdiam Irenæi non viderat, putavit *Theodorum* falli in eo quod ſcribit Theodoretum poſt pacem Orientalium ſcripſiſſe adverſus Capitula Cyrilli. Verum Theodoretus Opus, ante Concilium Epheſinum exaratum poſt illud abſolutum, magis amplificavit, ut jam oſtendi, & tunc Andreas ſecundum ſuum Opus contra Capitula Cyrilli promulgavit. Quare accurate notavit Theodorus illud *poſt reconciliationem cum Orientalibus* in lucem prodiſſe.

XX. *Decretum Joannis Antiocheni adverſus Rabulam.*

Ubi Joannes Antiochenus quæ geſta fuerant a Rabula intellexit, miſit ad Epiſcopos Oſrhoenæ Provinciæ, cujus Rabula Metropolita erat, decretum cap. XLIV. Synodici relatum, cujus titulus eſt: *Synodicum decretum Joannis Antiocheni Epiſcopi & reliquorum ad Epiſcopos Oſrhoenæ Provinciæ contra eumdem Rabulam Edeſſenæ civitatis Epiſcopum.* Hæc Auctor Synodici; hæc vero Joannes: *a multis & dignis fide viris ſubtiliter* (ideſt, evidenter ut bene explicat Baluzius ex aliis Synodici locis) *& integre didicimus quia honorandiſſimus Rabulas, & Edeſſam perturbat & omnes qui vicinas Provincias habitant, Apoſtolicæ fidei valde contraria perpetrans & eos qui recte ſapere elegerunt vertit in fugam & multa molitur contra Orthodoxam fidem. Unde compulſi ſumus hæc diſcentes a plurimis veſtræ Religioſitati Epiſtolam deſtinare: ut ſi vera ſint iſta, quæ hic diffamantur a pluribus, immunes vos ab ejus communione ſervetis, donec eum evocantes ad nos, & integre diſcutientes quæ ad eum pertinent, aut ignoſcamus ſatisfacienti, aut convictum ſubdamus ſatisfactionibus regulæ.* Factum illud decretum a Joanne, qui, ſicuti plures Orientales, ab omni alio Symbolo præterquam a Nicæno adverſus erat, cum advenis in ſua civitate Epiſcopis. Similem contradictionem *Acacium* Melitinenſem paſſum eſſe deducit Lupus laudatus ex Sancti Cyrilli ad eum lite-

ſueſteni ſcripta fuiſſe Apollinariſtas. Fuit enim mos Neſtorianorum, Orthodoxos omnes adverſantes Neſtorio, nominare Apollinariſtas: ita videmus Epiſcopos Orientales, qui pro Neſtorio Epheſum convenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Neſtorium impugnantes & Cyrillum ſectantes, Apollinariſtas appellaſſe. Sed Liberati verba reddamus (*a*):

(*a*) *Liberat. Brev. c.10.*

X. Concilium Antiochenum de libris Theodori.

Tunc Joannes Antiochenus Epiſcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopſueſteno dictavit epiſtolas: unum quidem direxit Theodoſio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Conſtantinopolitano Epiſcopo, laudans in eis Theodorum, & ejus exponens ſapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Joanni, derogatores illos Theodori contra ſalutem propriam venire judicavit. Cyrillus autem præſcripto ſuo Theodorum præferens, tale de ejus accuſatoribus tulit judicium, eo quod dogmate veritati contrario uterentur, interponens de Symbolo in Concilio ſibi oblato teſſeradecadas factas a Cariſio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum ſuum reſcribens, cujus eſſent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæſivit. Qui pro ejus excuſatione ignorare ſe dixit. Verumtamen duas memorati Joannis epiſtolas, id eſt, primam & tertiam, laudes Mopſueſteni continentes, Chalcedonenſis Synodus poſtea per relationem ſuam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & aliis ſanctorum Patrum epiſtolis, ſuſcepit & confirmavit. Hactenus Liberatus, non anni hujus tantum res geſtas, ſed & ſequentium uſque ad Cyrilli obitum proſecutus: quæ quoniam ſingulorum annorum differentia diſcriminari minime poſſunt, ut quæ quolibet anno uſque

PAGIUS

literis, in quibus ſcribit: *Perlegi Epiſtolam veſtræ Sanctitatis ſcriptam ad reverendiſſimum Epiſcopum Antiochiæ Joannem, plurimæ plenam confidentiæ, ſimul & amoris Dei. Scripſi autem & ego tales Epiſtolas ad ipſum.*

XXI. *Joannes convocat Synodum Antiochenum adverſus Rabulam.*

Hæc interim magnos motus per omnem Orientalem Eccleſiam concitarunt, indeque *Joannes*, poſtquam accepit Tomum ſibi a *Proclo* Epiſcopo Conſtantinopolitano tranſmiſſum, convocavit Synodum Antiochiæ, cujus fragmenta nobis conſervavit Facundus, & collegit Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 943. & ſeqq. Scripſit Synodus ad Proclum, plurimumque ejus Tomum laudavit. Tum inquit: *Siquidem ſobrie agere velint, qui turbis & juvenilibus levitatibus contra commune corpus Eccleſiæ, nunc neſcio unde poteſtate ſumpta, utuntur, & ſuas quidem patrias relinquentes, venientes vero ad Imperii Urbem, & calumniæ adverſus proprios Epiſcopos eorum, qui illic ſunt ſordidantes auditus, non utique nunc neceſſarium fuerat.* Poſtea pluribus laudant Patres Antiocheni Theodorum, ajuntque, quod ſi in ejus libris aliqua putantur obſcura, ſimilia multa, & a plurimis anterioribus ejus Patribus dicta eſſe. Similia ad Sanctum Cyrillum ſcripſere, ut legere eſt apud Facundum, apud quem extat etiam fragmentum Epiſtolæ Synodalis ad Theodoſium Imp. qui legem emiſit ibidem recitatam, qua jubet, ut cum omni ſtatuant Eccleſia, *ne quis adverſus eos, qui in ejus pace defuncti ſunt, quicquam de cætero tale præſumat.* Laudata verba Procli ad Synodum extant etiam cap. CXCVI. Synodici, ſed perperam a Lupo citato ad tempora Dioſcori Epiſcopi Alexandrini referuntur.

XXII. *Quidam Monachi inſurgunt adverſus Decretum Joannis Antiocheni.*

Quod ſcribunt Patres Antiocheni, quoſdam ſcilicet Monachos Conſtantinopolim veniſſe & Theodori ſcripta non minus quam *Neſtorii* damnanda eſſe clamaſſe, pluribus narrat Baronius num. VI. & VII. ex Liberato cap. 10. illudque ante celebrationem Antiochenæ Synodi contigiſſe, ex citatis Fragmentis Facundi manifeſtum fit. Porro Synodus Antiochena Tomum Procli in omnibus probavit, quia, ut inquit Liberatus loco citato: *Proclus in Tomo nullam fecit de Theodoro reprehenſionis mentionem*, quia ſc. cenſuit Neſtorianam luem eliminandam eſſe, & de Theodoro ſalubri diſpenſatione tacendum, ut facilius excitati tumultus ſedarentur. Ad eandem diſpenſationem probandam Cyrillum perduxit Joannes: ut patet ex literis ejus ad Proclum: *Nunc vero*, inquit, *ſicut ad me ſcribit ſanctiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Joannes, initium apud illos alterius tempeſtatis ſurrexit, & plurimus eſt timor, ne forſitan quidem inſtabiles ad priora revertantur. Dicunt enim quoſdam ad magnam illam civitatem perveniſſe, deinde interpellaſſe Chriſtianiſſimos Imperatores, & poſtulaſſe, per Divinam ipſorum Sanctionem anathematizari libros Theodori Mopſueſteni, ipſumque memoratum virum; magnum vero ejus nomen eſſe per Orientem, & mirificari nimium Conſcripta ejus. Et ſicut dicunt, contriſtantur omnes, quod Vir nobilis & defunctus in communione Eccleſiarum, anathematizetur.*

XXIII. *Cyrillus excuſat Theodorum.*

Pergit Cyrillus in ſua Epiſtola: *Nunc vero quod in Conſcriptis ejus invenimus quædam nefarie dicta, & nimia plena blaſphemia, nulli dubium eſt recta ſentientium. Sciat vero tua Sanctitas, quod prolata apud S. Synodum Expoſitione ab eo compoſita, ſicut dicebant, qui protulerunt, nihil ſanum habente, reprobavit eam S. Synodus, utpote perverſis plena intellectibus, & Neſtorianam impietatem quaſi effluentem. His vero condemnatis, qui ſic ſapiunt nullam viri memoriam fecit diſpenſative, nec ipſum nominatim anathemati ſubjecit propter diſpenſationem: ne quidam ad viri exiſtimationem reſpicientes, ſi ipſos ſepararent ab Eccleſia. Diſpenſatio vero in his eſt res optima ac ſapiens. Si enim adhuc in vivis eſſet, & Neſtorii blaſphemiarum fautor, aut ſuffragari vellet iis quæ ſcripſit ipſe, anathema etiam in propria perſona ſubiiſſet. Quoniam vero ad Deum abiit, ſufficit, ut ego puto, ea quæ abſurde ab eo ſcripta ſunt, reiici ab eis qui recte ſentiunt; cum iis, qui in ejus libros incidunt, etiam ulterius progredi tumultum occaſiones nonnumquam pariat. Et per alium vero modum anathematizatis ac ejectis Neſtorii blaſphemiis, una cum eis ejecta ſunt, & quæ illius ſunt, plurimam habentia ad iſta conſonantiam. Et ſiquidem hoc agerent indubitanter per Orientem, nullumque eſſet tumultum inde ſperare, dicebam nullum eſſe impedimentum nunc exigi eos in ſcriptis hoc facere. Si vero ſicut ſcribit ſanctiſſimus Epiſcopus Antiochiæ Joannes, eligant utique magis comburi, quam aliquid ejuſmodi peragere, quare flammam ſopitam reſuſcitamus,* ſe-

uſque ad illud tempus geſta ſint, ſcribantur: hic in unum ex ipſo ſimul poſuiſſe neceſſe fuit.

XI. *Liberati diaconi hiſtoria haud tuta.* In quibus illud iterum admonendum, eumdem Liberatum diaconum a neſcio quo Neſtoriano incaute nimis eam quam narrat eſſe mutuatum hiſtoriam, qua refert probata ſcripta Theodori Mopſueſteni non ſcriptis tantum Joannis Antiocheni, ſed & edicto Imperatoris atque etiam ſcriptis Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ipſum Theodorum fuiſſe laudatum: quinetiam (quod deterius exiſtimari debet) dum ait Synodum Chalcedonenſem relatione ad Marcianum facta ſuſcepiſſe & confirmaſſe Joannis Antiocheni epiſtolas, quibus laudavit Theodorum Mopſueſtenum, eamdem S. Synodum Chalcedonenſem in idem crimen adducit, quod laudes Theodori receperit & doctrinam. Videſne, quot & quales lateant colubri ſub uno cæſpite falſitatis? ſed ſecurim ad radicem admoveamus. In primis autem quod ad Cyrillum ſpectat, quomodo potuit ipſe accipere laudes probareque ſcripta Theodori qui eadem ſapuit cum Neſtorio, cum adeo reperiatur adverſatus eſſe Neſtorio? Sed id apertius demonſtremus ex ipſius Cyrilli ſcriptis poſtquam hæc de Theodoro Mopſueſteno in controverſiam deducta ſunt editis. Lucubratio quidem illa Cyrilli de Expoſitione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuiſſe poſt ſcriptam Procli epiſtolam ad Armenos, ſua ipſius teſtificatione monſtratur, dum ipſam citat & laudat his verbis (a): *Proclus ipſe, qui nunc ſanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ thronum adornat, religioſiſſimus & pientiſſimus pater, & Coepiſcopus ſcripſit ad Orientales piiſſimos Epiſcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem eſt, &c.* inferius vero: *Scripſerunt adverſarii, qui præ multa inſipientia Neſtorii, & Theodori ſcripta non cavent, &c.* Vides igitur S. Cyrillum una eademque lance, æquo-

Defenditur Cyrillus, & & Proclus ab illata calumnia.

(a) *Cyril. de Expoſit. Symb. Nic.*

PAGIUS

ſedatoſque tumultus importune commovemus, ne forſitan unquam ultima primis pejora inveniantur? Et hæc dico vehementer quidem increpans quæ ſcripſit memoratus Theodorus, timens vero futuros a quibuſdam propter eam rem tumultus, ne forſitan aliquo modo ea quæ Neſtorii ſunt, lugere quidem coloratim incipiam, ſecundum illud quod alicubi a Poeta dictum eſt apud Græcos quod occaſione Patrocli ſuas calamitates unaquæque lugebat. Si igitur hæc tuæ Sanctitati placent, indicare digneris, ut communibus literis mandentur. Poteſt enim etiam iis, qui hæc petierunt diſpenſatio rei enarrari, ipſiſque perſuaderi, ut quieſcere malint, quam Eccleſiis ſcandali occaſionem præbere. Miſi autem etiam exemplar eorum, quæ a ſanctiſſimo Epiſcopo Joanne ad me ſcripta ſunt. Quod cum legerit Sanctitas tua, accipiet omnino occaſionem ad ipſum argumentum.

XXIV. *Joannes Cyrillum & Proclum inducit ad partes Theodori ſuſcipiendas.* Non tantum *Cyrillus*, ſed etiam *Proclus* in Joannis ſententiam conceſſit, licet *Maximus* Archimandrita ſanctitate & doctrina celeberrimus nihil prætermiſerit, ut eum in contrariam ſententiam deflecteret. Immo quidem ejuſmodi diſpenſationi non ſolum noluere acquieſcere; ſed etiam Procli Tomo annexa, & ab illo damnata Capitula cœpere divellere, eis *Theodori* nomen præponere, eidem anathema adſcribere, ac hujuſmodi chartas per omnem Orientem ſpargere, dicentes juſſu Procli hæc fieri. Ex illis unus fuit *Maximus* Archimandrita, qui *Proclum* ad ſcribendum Tomum generoſe accenderat. Verum hic in ſua ſententia perſtitit, & Maximum increpuit, mandans ei nihil fieri debere ſine Joannis Antiocheni conſilio. Diſcimus hæc ex fragmento Epiſtolæ Procli ad Maximum, quod exstat apud Facundum lib. 8. cap. 1. *Memor eſt tuæ Reverentiæ, quando ad ſanctiſſimum Antiochenum Epiſcopum tibi literas injungebam, quia omnia cum ejus admonui voluntate fieri oportere, & nihil ad confuſionem vel tumultum Eccleſiarum pacem habentium agi, ſed Tomum quidem ſubſcribi, Capitula autem ſubdita ſine nomine, hæc tamquam non habentia ſubtilitatem pietatis averti & abdicari. Quomodo igitur per literas didici nunc, quia Theodori Mopſueſteni, & aliorum quorundam nomina præpoſita ſunt Capitulis ad anathematizandum, cum illi jam ad Deum migraverint, eos qui vitam reliquerunt ſupervacaneum eſt injuriari poſt mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus? Rogo ergo feſtina ſicut filius exquirere, ſed omnia permittere auctoritati ejuſdem Reverendiſſimi Conſacerdotis Joannis. Poſt ſubſcriptionem autem Tomi, & poſt abjectionem Capitulorum, quæ cujus ſint ignoramus, continuo præpara Diaconum Theodotum venire ad Regiam civitatem, quatenus tempeſtate & tumultu non impleantur Eccleſiæ Urbis Sanctiſſimæ, & donetis aliquid deſiderio impii Neſtorii, qui ſe putat habere multos ſimilia ſapientes.*

XXV. *Joannes Theodori Capitula recipi tentat.* Hæc ſolemnis victoria *Joanni* Patriarchæ, aliiſque *Theodori* fautoribus novos animos addidit, eoſque accendit ad ipſa etiam Theodori Capitula ab anathemate liberanda, licet negari non poſſet quin in hujus libris reperirentur. Quare Joannes hæc ad Cyrillum ſcripſit de Tomo Theodori, in quo illa continebantur. *Sunt in illo Tomo quædam incerta, & aliter quam dicta ſint, intelligi valentia. Confitemur hoc etiam nos. Plurima vero eorum aperta videmus & ſine aliqua ambiguitate recta. Sed illis quæ putantur obſcura, ſimilia multa a plurimis anterioribus ejus, & glorioſis Patribus dicta invenimus. Et periculum impendet non leve, ne iniſtis etiam illorum ſolvamus ejus viri reprobantes dicta, qui in Epiſcopatu quidem defunctus, agonibus autem adverſus Arianos, & alios hæreticos decem millibus per omnem ſuam vitam ubique decoratus eſt. Quod ſi fiat multa etiam in aliis Patribus aperte dicta retractaturi ſumus & reprobaturi. Excerptis enim iſtis ſimilia quædam invenimus apud ter Beatum ac nobilem Athanaſium, quædam etiam apud B. Baſilium, quædam apud Gregorium utrumque, multa vero & apud Amphilochium ſæpius dicta. Non parva vero & apud communem Patrem B. Theophilum. Sunt enim etiam quæ tua Sanctitas ita confitetur, & eumdem de illis habet intellectum. Quædam etiam ab ipſo amabili Deo Proclo in eodem ipſo Tomo, quem ad Armenios miſit, quo multis ſenſibus iſtis decerptis concurrit. Et dies nos deficiet percurrentes Beatum Euſtachium Antiochenæ civitatis Epiſcopum, qui fuit pro recta fide in Nicæno Concilio, & magnæ famæ Alexandriæ veſtræ; ſed etiam poſt illos ſanctiſſimos Epiſcopos Meletium, Fla-*

æquoque pondere Theodorum expendere cum Neſtorio.

XII. Quod autem ad Chalcedonenſe Concilium ſpectat, quod dicatur recepiſſe & confirmaſſe epiſtolas a Joanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipſa, quæ in relatione Synodica ad Marcianum, citata a Liberato, ſcripta habentur: ſic enim ſe habent: (a) *Si enim per epiſtolas Eccleſiæ dogmata declarari pro unaquaque quæſtione dignum culpa judicant: ipſum in primis beatiſſimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris ſuis Orientalibus, quod ſentiebat, expreſſit: necnon, & magnum Proclum huic vituperationi ſubjiciet, qui eiſdem Orientalibus volumen ad Armenos pro fidei congruentia deſtinavit. Huic autem conſociabitur ad culpam, & ſapientiſſimus Joannes Antiochenus Epiſcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apoſtolica doctrina religioſiſſimum dogma declarans, totius Orientis confeſſionem, velut ex uno ore, ſanctiſſimo Proclo, & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, deſtinavit.* Hæc ſancta Synodus ad Marcianum Imperatorem; in quibus vides nullam de Theodoro Mopſueſteno mentionem haberi, ſed iſtos ut magni nominis Epiſcopos in exemplum adduci.

(a) *Synod. Chalc. Act. 16. t. 1. Conc.*

Liberatur Concilium Chalcedonenſe ab illata calumnia.

XIII. Jo. Antiocheni epiſtolæ de Theodoro quales.

Nec eſt quod quis adhuc inſtet & urgeat, laudatas a Synodo epiſtolas Joannis Antiocheni, quaſi hoc ipſum eſſet laudibus Theodori conſenſiſſe, ejuſque ſcripta probaſſe: nam cum rectam in omnibus fidem (ut vidimus) dictis epiſtolis profeſſus eſſet, adeo ut non potuerint eædem epiſtolæ a Proclo non recipi atque Cyrillo & ipſo Theodoſio Imperatore, nihil virulentum ex Theodori doctrina eiſdem admiſcuiſſe certum eſt. Sed quod ad Theodorum ſpectat, non eum laudavit Joannes, ut erroris auctorem, verum tantummodo excuſavit non eſſe Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem ſe habuiſſe, verbis illis Liberati manifeſte probatur, quæ retulimus, ubi ait: *Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum ſuum ipſi Joanni reſcribens, cujus eſſent illa quæ Theodori dicebantur, quæſivit. Quæ pro ejus excuſatione ignorare ſe dixit.*

XIV. Vides igitur negantem Joannem fuiſſe a Proclo litteris interpellatum, ſi non eſſent Theodori tria illa hæreſum capita quæ

PAGIUS

Flavianum, quibus plura iſtis concordantia ſunt dicta.

XXVI. *Oſtendit multa ſecutura inconvenientia, niſi recipiantur.*

Quid jam dicam de iis, qui in Occidente ſecundum eandem doctrinam, & eandem confeſſionem decorati ſunt, quos etiam tua Sanctitas melius novit? Intende itaque, rogo, ad quod præcipitium nos impellant, qui ad nullam utilitatem verbis contendunt. Quid non hinc læſionis vel corruptionis & confuſionis plenum non generetur, ſi aperiamus januam his, qui volunt dicta tranſeuntium Patrum evertere? Quale damnum non apertum erit, dicta non ſolum refutare; ſed etiam anathematizare? Ut enim aliud alicui placeat, aliud non, in aliquorum dictis ſive antiquorum, ſive poſteriorum, ſive non noſtrorum, alia ratio eſt. Ut autem anathema eis imponatur, arbitramur audax & aſperum apparere, etſi perſonæ cum dictis non anathematizentur. Quis enim noſtrum ſperet, quod alium poſſet movere? Aut quid horum non præbeat occaſionem ſemper, ut populi perturbentur? Et hoc quidem & viventibus, & tranſeuntibus contingere ſolet. Quod non ſcienti tantum hæc dicimus, ſed etiam plus omnibus conſiderare valenti magnitudinem hujus abſurditatis. Quid autem non præbeamus ex hoc deſiderabile Neſtorii defenſoribus? Quis enim eum non honorabit, ſi cum iſto, & aliis, qui in Epiſcopatu vitam depoſuerunt, ſimul anathematizetur? Aut ubi ejus opinio per hæc non accipiat incrementum? Quis autem deceptorum hominum de iſtis occaſionem aſſumens, non Confeſſorum vocaverit, veluti propter illa paſſum, quæ paſſus eſt, quæ etiam illi, qui in Eccleſia fulſerunt, paſſi ſunt? Quis autem mentem habentium neſcit, quia ea, quæ dure a B. Theodoro dicta ſunt, neceſſitate compulſus dixit? Proponebat enim eum totus in commune Oriens inter eos, qui ante nos fuerunt, ſicut virtutem multam doctrinæ habentem adverſus hæreſes, contra quas pugnans & dimicans multa quadam diviſione uſus eſt, non ex pravo intellectu veniens, ſed efficacius adverſum hæreticos illo modo uti judicans; neque unitatem ſummam ignorans vel negans, abſit, pleni enim ejuſmodi ſunt omnes ejus libri, ſed naturarum proprietates amplius dividens, ſicut & pugna, quam adverſus hæreticos habuit, faciendum dictavit. Hoc & tua Religioſitas diſpenſavit aperte in anterioribus literis veſtris ad ſatisfactionem quorundam Venerabilium Coepiſcoporum noſtrorum, quod & ipſum tuæ virtutis, tuæque ſapientiæ proprium eſt.

XXVII. *Cyrillus Theodori Capitula reiicienda cenſet.*

Ita Joannes Antiochenus apud Facundum lib. 8. cap. 4. ubi illius Epiſtola valde erudita emendatior eſt, quam in Operibus Sancti Cyrilli. Verum hæc omnia hunc Sanctum non ſolum non moverunt, ſed etiam graviſſime offenderunt. Diſplicuit præſertim Cyrillo *Joannis* audacia, qua Theodorum, ac impia ejus Capitula præſumſit magno Athanaſio, aliiſque ſupremis Eccleſiæ Patribus, & quibuſdam ipſorum hinc inde non recte ſonantibus articulis comparare. Quare Joanni reſcripſit: *Infames opiniones Diodori, inquam, ac Theodori, & aliorum quorundam, quos non laudare ſatius erat, ne quid gravius dicam, propterea quod plenis quodammodo velis adverſus Chriſti gloriam ferantur, nemo, obſecro, Sanctis & Orthodoxis Patribus noſtris, Athanaſio, inquam, Baſilio, Gregorio, Theophilo, & reliquis tribuat, ne quo pacto res hæc nonnullis ſcandali fiat occaſio, exiſtimantibus revera ita ſenſiſſe, ac docuiſſe viros totius rectæ fidei cuſtodes, & qui contra perverſas opiniones non modo Neſtorii; ſed etiam aliorum, qui idem quod Neſtorius ante ipſum ſenſerant, & literis mandaverant, oppoſitos libros reliquerunt.* Subjungit Cyrillus: *Optamus autem, ut omnes res ſuas agant, neque turbas Eccleſiis excitent, jam per Chriſti gratiam, & Doctorum ubique terrarum vigilantiam ſedatis, neque vel aliis negotia denuo faceſſant.*

XXVIII. Ad hæc de Orientalibus graviter expoſtulavit *Cyrillus* apud Acacium Melitinenſem Epiſcopum, qui in Epheſina Synodo ei ſemper adhæ-

quæ ab Armeniæ monachis circumferebantur, cujuſnam eſſent: Joannem vero reſpondiſſe, ſe penitus ignoraſſe. Quibus plane intelligis, ſic laudatum a Joanne Theodorum, immunemque ab omni labe criminis hæreſis redditum, eo quod putaret calumniam paſſum, dum ſub ejus nomine circumferrentur errores. Quod igitur defenſores Theodori ea ipſius ſcripta eſſe negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidiſſe videtur, ut prudenter Proclus in epiſtola ad Armenos, errores ipſos redarguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem: detectis autem poſtea ſcriptis Theodori, eadem cum auctore prorſus damnata fuiſſe, & dictum eſt ſuperius, & ſuo loco pluribus dicemus

PAGIUS

Legati ad Theodoſium miſſi, ut Theodorus ejuſque Capitula damnentur.

hæſit; ad quem cum reſcripſiſſet *Acacius* ſe ad Joannem hac de re literas dediſſe, plenas *confidentiæ, ſimul & amoris Dei*, repoſuit Cyrillus: *Scripſi vero & ego tales Epiſtolas, ſed, ut videtur, pejora vincunt.* Verum Armeniæ, Perſidis, ac aliarum gentium Epiſcopi, a Cyrilli, ejuſdem Acacii, Theodoti Ancyræ, ac Firmi Cæſareæ Cappadociæ quatuor Concilii Epheſini columinum, actis excitati, ad Proclum & Imperatorem legarunt Epiſcopos, Clericos, ac Monachos cum libello, qui extat in quinta Synodo Colat. V. Hi affirmarunt, Theodorum fuiſſe *hominem Diabolicæ formæ*, ejus facinora expoſuere, præſertim blaſphemam ejus concionem, qua Antiocheni offenſi ipſum lapidare voluerant, quod ut ipſe vitaret, palinodiam cecinit. Hujus palinodiæ meminit in literis ad Neſtorium ipſe Patriarcha *Joannes*, cum eum ad ejus exemplum ſequendum hortaretur. Aſſerunt tamen Legati Antiochenos ac alios Orientales adeo inconſtantes ac verſatiles eſſe, ut ipſummet hæreſiarcham jam non lapidibus invadant, ſed glorioſis exclamationibus magnificent: *Creſcat fides Theodori. Sic credimus, ſicut Theodorus.* Tandem concludunt: *Miſeratus Deus Eccleſias ſuſcitavit multa contra Theodorum, in quibus & nos humiles conſtituti nihil prætermiſimus, uſque ad mortem pro veritate certantes, ſicut & in noſtris contra Theodorum & ſcripta ejus libellis ad Alexandrinum religioſiſſimum Epiſcopum diximus, & in his quæ ad veſtram Sanctitatem dicimus: & petimus, poſtquam iſti perlecti fuerint, & illos perlegere, quatenus fiat unitas veſtra contra Theodorum, ut ſacrilega Capitula & dogmata ejus, & eorum qui ſimilia ſapiunt vel docent. Et ſicut Domino placuit damnari manifeſte, & nominatim in Epheſo ab univerſali Synodo ſacrilegum Neſtorium; ſic per vos etiam antea condemnatum ſine nomine ſacrilegum in varia impietate Theodorum nominatim condemnari, & eos qui ſecundum impiiſſimam ejus expoſitionem hactenus in Syria & Cilicia ſapiunt & docent.*

XXIX. Eodem tempore quidam Eccleſiæ Edeſſenæ Clerici, ac Monachi ad Regiam civitatem acceſſerunt, & apud Imperatorem & *Proclum* Patriarcham accuſaverunt ſuum Epiſcopum *Ibam*, qui Rabulæ ſucceſſerat, quod eſſet primus harum turbarum auctor, & fautor pertinaciſſimus; quod *Theodori* libros in linguam Syriacam tranſtuliſſet; quod ipſos per omnem Orientem diſſeminaſſet; quod *Procli* ad Armenios Tomum noluiſſet ſubſcribere, & annexa illi impia Capitula damnare. *Proclus* cauſam juxta VI. Canonem Nicænum ad Joannem Patriarcham remiſit, ſerioque admonuit, & per Heli Sacerdotis, qui ob non caſtigatos filios in ſempiternas gehennas deſcendit, exemplum conteſtatus eſt, ut *Ibam* corrigeret ac puniret. Liberatus quidem citatus ſcribit, primam *Ibæ* accuſationem fuiſſe apud *Domnum* Patriarcham, Joannis nepotem & ſucceſſorem. Sed hic Auctor non ſemel in hac Hiſtoria labitur, rectiuſque Acta Synodalia Concilii V. habent: *Cum a ſcriptis Procli nulla emendatio pro querimoniis Accuſatorum facta eſt, defuncto Joanne interpellaverunt Domnum ejus ſucceſſorem, iterum Ibam accuſantes.* Quam ob rem longa illa accuſationis catena, quæ uſque ad Chalcedonenſem Synodum perduravit, originem duxit ex hac impii Theodori cauſa.

Ibas Epiſcopus Edeſſenus accuſatur tanquam auctor iſtorum tumultuum.

XXX. Interea Cyrillus contra *Theodorum* & *Diodorum* ejus Magiſtrum ſuos ſcripſit libros, quorum fragmenta Concilium V. nobis conſervavit expoſuitque præfatorum Capitulorum originem & ſcopum. Laudavit diſpenſationem in utriuſque favorem adhibitam, & poſtea ſubjunxit: *Quoniam vero ejuſmodi diſpenſationem Cyrilli & Procli non ſuſceperunt quidam Orientales Epiſcopi: e contrario vero permanſerunt defendentes etiam ipſas blaſphemias Theodori, & dicentes eas conſonare ſcriptis a ſanctis Patribus, videns ſanctus Cyrillus impietatem, & inde ſimpliciorum læſionem timens, coactus eſt libros conſcribere adverſus Theodorum, & adverſus ejus blaſphemias & poſt mortem ejuſdem Theodori & hæreticum, & impium, & ſuper paganos & ſuper Judæos blaſphemum eum oſtendere*, ideſt, anathematizare. Inter fragmenta unum poſt varia habet: *Quid enim aliud ſit quam laqueus & ſcandalum, lingua diſtorta loquens, & ſacris literis abhorrentia & Traditioni Sanctorum Apoſtolorum & Evangeliſtarum impudenter reſiſtentia? Recuſandum igitur eos, qui tam malis culpis obnoxii ſunt, ſive in vivis ſint, ſive non.* Sed *Theodoretus*, qui Theodoro Magiſtro ſemper gloriatus eſt, tribus cum libris, & quidem amarulentis, defendit, quemadmodum diſcimus ex fragmentis, quibus V. Synodus Coll. IV. uſa eſt, ad cauſam Theodori judicandam: *Quid igitur*, inquit Theodoretus, *novum dixit Theodorus, quod tantis eum blaſphemiis lapidaſti jubens illi ut frænaret linguam, quando ipſe tuam currere ita effrænatam dimiſiſti? Vide, ne quis te callidiorem exiſtimet, his adverſus Theodorum uti injuriis, quod Apollinarium, & qui ea quæ ſunt illius, ſapiunt, ſceleratiſſimos vocavit. Si hoc non eſt, cur abſono dicto, ſicut crapulam, tantas hujuſmodi adverſus eum blaſphemias effudiſti?* Sed redeo ad Cyrillum.

S. Cyrillus libros Scribit contra Theodorum.

XXXI. Cum plurimum obſtaret Theodoſii Lex, quæ Cyrilli ac Procli diſpenſationem pro Theodori perſona confirmaverat, Cyrillus ad Principem ſcripſit: *Theodorus quidam fuit, & ante eum Diodorus, hic quidem Tarſi civitatis, ille vero Mopſueſtiæ Epiſcopus. Iſti Neſtorio impietatis patres fuerunt; in ſuis enim libris quos compoſuerunt, immaniter blaſphemaverunt contra Chriſtum omnium noſtrum Salvatorem, neſcientes ipſius myſterium. Voluit igitur impius Neſtorius, quæ ſunt illorum, in medium proferre, & expulſus eſt a Deo de ſacra Aula. Cum vero anathemati ſubjeciſſent dicta Neſtorii, aliqui Orientis Epiſcoporum alio modo iterum ea introducunt, admirantes ſcripta Theodori, & dicentes eum recta ſapuiſſe, & conſonantia ſanctis Patribus noſtris Athanaſio, & Gregorio, & Baſilio.*

Cyrillus & Proclus legem petunt adverſus Theodorum.

Men-

mus inferius: hæc modo ſatis, ne quis ex Liberati hiſtoria in errorem aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occaſione Neſtorianæ hæreſis in Orientali Eccleſia contigerunt, cauſam Theodorum fuiſſe dixerit; puto ſane hunc ipſum veritatis collimaturum ſcopum: & quidem quæ de eo ſuperius dicta ſunt, hoc ipſum facile monſtrant: cum enim iſte prava docens, ea addiſcentes adeo conciliaſſet ſibi diſcipulos; facti ſunt iidem Theodori blaſphemiarum pugnaciſſimi defenſores, uſque adeo ut ejus ſententiæ aſſertor Neſtorius evaſerit hæreſiarcha.

XV. Burgundiones, & Armorici ab Aetio victi. *Hoc eodem anno* (inquit Proſper) *Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei ſupplicanti dedit, qua non diu potitus eſt: ſiquidem Hunni cum populo ſuo*

PAGIUS *Mentiuntur vero contra ſanctos Viros; ſcripſerunt enim quæ Theodori ac Neſtorii blaſphemias impugnant. Quoniam igitur didici, quod & ad piiſſimas veſtras aures quidam eorum referunt, rogo ut intactas & inviolatas animas veſtras conſervetis ab impietatibus Theodori ac Diodori. Sicut enim jam dixi, Neſtorius eorum verba locutus eſt, & propter hanc cauſam, ut impius, condemnatus eſt ab univerſali Synodo, quæ Dei voluntate eſt collecta in Epheſo* & cætera quæ legi poſſunt in Epiſtolæ fragmento in Concilio V. recitato.

XXXII. *Eam obtinent.* *Cyrillus* & *Proclus*, qui idem negotium promovebat, quod petiere ab Imperatore impetrarunt; hic enim ſeveriſſimam legem, qua *Neſtorii* perſonam, ejuſque ſectatores ac libros perſecutus nuper fuerat, hos omnes exuri, illos vero jubens Simonianos appellari, extendit ad *Theodori* perſonam ac libros, ideoque datum in ipſum a Cyrillo ac Proclo anathema firmavit. Quibus annis, quæ hic uno tenore retulimus, contigerint, incompertum. Sed ante annum CDXL. hæc peracta eſſe non videtur dubitandum. Cæterum ea non dimoverunt *Joannem Antiochenum* a ſuo propoſito; neque enim Ibam caſtigavit, neque Theodorum defendere deſiit. Imo *Domnus* ejus nepos ac ſucceſſor Diodorum & Theodorum defendit, ut infra videbimus.

XXXIII. *Rabulas ſucceſſor fuit S. Eulogii in Eccleſia Edeſſena.* Cæterum *Rabulas*, quem Cyrillus in Epiſtola ad eum data dicit, factum fuiſſe *omnibus Orientalibus Eccleſiis columnam & firmamentum veritatis*, videtur fuiſſe ſucceſſor ſancti *Eulogii*, cujus virtutes & exilium ipſi a Valente Imp. irrogatum deſcribit Theodoretus lib 4. cap. 15. quo ſcilicet tempore ſanctus *Barſe* Epiſcopus Edeſſenus, ipſe vero *Eulogius* ejuſdem Eccleſiæ adhuc Presbyter erat. Is defunctum *Barſem* excepit, interfuitque Concilio Antiocheno Damaſo ſedente habito anno CCCLXXVIII. aut inſequenti. Nam ſubſcriptus reperitur in Epiſtola, qua Synodus Antiochena confirmat quæ facta fuerant in Synodo Romana adverſus Auxentium: cujus Epiſtolæ fragmentum recitat Holſtenius in Collect. Romana pag. 175. Interfuit etiam Concilio Oecumenico Conſtantinopolitano primo, & vixit uſque ad annum circiter CDVII. quo *Rabulas* factus eſt Epiſcopus Edeſſenus.

XXXIV. *Præſul fuit Zelo animarum inſignis.* Monachus Accœmetus anonymus diſcipulus Sancti *Alexandri* fundatoris *Accœmetorum* in Urbe Conſtantinopolitana, in Vita, quam de Sancto Alexandro ſcripſit, & Bollandus ad diem XV. Januarii primus e tenebris eruit, prodit, *Rabulam*, cum cujuſdam urbis præfectus eſſet, & idola coleret, ad fidem converſum fuiſſe a ſancto *Alexandro*, in eaque variis miraculis confirmatum; cum enim divitiis & facundia præſtaret, non ſine magno labore ad religionem Chriſtianam perductus fuit. Verum poſtea idolorum exterminator & præco factus veritatis, mortuo Epiſcopo Edeſſeno, Metropolitanæ illi Eccleſiæ præfectus eſt; *Ordinatus* inquit Anonymus, *Epiſcopus, portus quidam divinæ cognitionis factus eſt, non ſolum Syriæ, Armeniæ, Perſidi; ſed & toti propemodum Orbi terrarum. Erecta in ea urbe, ſunt jam olim Divino nutu linguæ Syriacæ ſcholæ in vicinarum civitatum commodum. Nam viri Principes atque alii locupletes liberos ſuos eo inſtitutionis gratia ablegant,* &c. *Viduarum & pupillorum erat pater. Exteros Gentilium filios bis in menſem e ſchola ad ſe evocabat, eoſque verbum veritatis docebat,* &c. *Id vero egit, non duobus aut tribus, ſed totis triginta annis* quibus ſcilicet rexit Eccleſiam Edeſſenam. Rabulæ ſucceſſit *Nonnus*, de quo anno CDLI. num. LII. & ſeq.

XXXV. *Burgundiones ab Aetio penitus debellati.* A num. XV. ad XXIII. Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Hoc eodem anno Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemque ei ſupplicanti dedit, qua non diu potitus eſt: ſiquidem Hunni eum populo ſuo atque ſtirpe deleverunt*, ubi Proſper duas Aetii Magiſtri militum expeditiones adverſus Burgundiones feliciter ſuſceptas indicat, de quibus Idacius in Chronico etiam mentionem facit. Is enim anno Abrahami 2452. qui Kalendis Octobris hujus Chriſti anni inchoatur, ait: *Burgundiones, qui rebellaverant, a Romanis Duce Aetio debellantur.* Tum anno Abrahami 2453. *Burgundionum cæſa viginti millia.* Cum itaque Burgundiones ruptis fœderibus Belgicam infeſtaſſent, Aetius eos domuit, & Belgicam eorum populationibus liberavit. *Burgundiones* enim in eam Galliarum partem irrupiſſe diſcimus ex Sidonio in Panegyrico Aviti, qui huic bello cum Aetio interfuit. Hæc Sydonius verſ. 230.

Nam poſt Juthungos, & Norica bella ſubacto
Victor Vindelico, Belgam, Burgundio, quem trux
Preſſerat, abſolvit junctus tibi.

Quæ itaque Proſper uno tenore narrat, Idacius in ſuos annos diſtribuit, teſtaturque *Gundicarium* anno ſequenti ab *Hunnis* interfectum eſſe. Hanc ſecundam de Burgundis victoriam Pſeudo Proſper in Chronico Imperiali, ad annum Theodoſii XIII. poſt Honorium regnantis Aetio adſcribit: *Bellum contra Burgundionum gentem memorabile exarſit, quo univerſa pæne gens cum Rege per Aetium delata*, ut habet editio Labbeana, ubi editio Scaligeriana perperam habet, *cum Rege Peretio deleta*, Aetio etiam eandem adſcribit Sidonius, qui laudatos verſus his verbis proſequitur:

Vincitur illic
Curſu Herulus, Chuni jaculis, Francuſque natatu.

ubi Sidonius dicit, *Avitum* Herulis curſu, Hunnis jaculis, & Francis natatu præcelluiſſe. Hi enim tres populi, aliique poſtea ibidem memorati Romanorum hoc in bello auxiliares fuere.

ſuo atque ſtirpe deleverunt. Pollebat Aetius Magiſter militiæ copiis Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes, per eoſdem Alemannos comprimendos curavit, quibus eam conceſſit crudeliter nimis provinciam devaſtandam: factumque eſſet, niſi S. Germanus Epiſcopus Antiſſiodori protinus obſtitiſſet. Quomodo autem tanta fuit in ſacerdote potentia, ut furori barbarico repentinus obviator occurrerit, Conſtantius horum temporum ſcriptor in omnibus integerrimus narrat in ejuſdem S. Germani Vita, quam ſcripſit: reddemus nos nobilem hiſtoriam iiſdem quibus idem auctor verbis enarrat, dum legationem, qua functus eſt ad barbarum Regem, deſcribit. Verum ordo rerum geſtarum poſtulat, ut primo quæ ſtatim præceſſit, ejuſdem Germani poſterior in Britanniam ſuſcepta legatio, ejuſdem auctoris verbis recenſeatur. Accidit enim, ut confutati ſemel atque convicti, fugatique Pelagiani, iidem captantes latibula, ad tempus indixerint ſibi ſilentium, poſtea vero furtim eamdem hæreſim prædicarent, ſenſimque impietatis ſemina ſpargerent, eademque creſcerent uſque ad meſſem, cum rurſum oportuit ex Galliis illuc mitti S. Germanum. Rem geſtam ſic idem Conſtantius narrat (*a*):

(*a*) *Conſt. Vit. S. Germ. l.1. c.1. apud Sur. t.3. die 30. Julii.*

XVI. *Interea ex Britanniis nunciatur, Pelagianam perverſitatem iterato paucis auctoribus dilatari. Rurſumque ad beatiſſimum Germanum preces omnium deferuntur, ut cauſam Dei, quam prius obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni feſtinus occurrit, dum & laboribus delectatur, & Chriſto ſe gratanter impendit. Ceſſit tandem inimici invidia victa virtutibus, nec tentare auſus eſt, quem Dei amicum jam ſenſerat. Adjuncto itaque Severo Epiſcopo totius ſanctitatis viro, cui tunc Treveris ordinatus Epiſcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat, Pariſios iterato dum expetit, totius plebis plauſu, ut tantum virum decebat, excipitur,* & inferius: *Ad itineris tranquillitatem elementa conſentiunt: navigium venti, fluctus aera proſequuntur.*

Poſterior legatio S. Germani in Britanniam.

XVII. *Interea ſiniſtri ſpiritus pervolantes per totam inſulam Germanum venire, invitis vaticinationibus nuntiabant: in tantum, ut Elaphius quidam regionis illius primus in occurſum ſanctorum ſine ulla manifeſti nuncii relatione properaverit, exhibens ſecum filium, quem in ipſo flore adoleſcentiæ debilitas dolenda damnaverat: erat enim areſcentibus membris contracto poplite, cui per ſiccitatem cruris uſus negabatur veſtigii. Hunc Elaphium provincia tota ſubſequitur. Veniunt ſacerdotes, occurrit inſcia multitudo. Confeſtim benedictio & ſermonis divini doctrina profunditur. Recognoſcit populum in ea quam reliquerat crudelitate durantem: intelligunt culpam eſſe paucorum: inquirunt auctores, inventoſque condemnant. Cum ſubito Elaphius manibus advolvitur ſacerdotum, offerens filium, cujus neceſſitatem ætas & debilitas etiam ſine precibus allegabant. Fit communis omnium dolor, præcipue ſacer-*

Res geſtæ S. Germani in Britannia.

PAGIUS

re. Eſt porro hic tertius *Hunnorum* in Gallias adventus; quas tunc ſtrages in iis ediderint, nullus memoriæ mandavit.

XXXVI. *Annus emortualis S. Germani Epiſc. Antiſiodorenſis.*

Baronius ſecundam Sancti *Germani* Antiſiodorenſis Epiſcopi in Britanniam navigationem ad Pelagianos, qui rurſus inſulam hæreſi ſua maculabant, inde deturbandos, in hunc Chriſti annum confert, & eum poſtea mortuum aſſerit. Verum *Germani* mors ab anno CCCCXLVIII. removeri non poteſt; Conſtantius enim in ejus Vita lib. 2. cap. ult. ait: *Sedit idem Dominus & Apoſtolicus noſter ſanctiſſimus Germanus in Epiſcopali cathedra annos XXX. dies XXV. Obiit vero plenus Spiritu Sancto apud Ravennam Italiæ civitatem, pridie Kalend. Auguſtas, Valentiniano adhuc juvene imperante cum Placidia matre.* Conſtantius lib. 1. cap. 5. jam ſcripſerat, Sanctum *Amatorem* ejus deceſſorem ad Deum migraſſe *Kalendarum Majarum quarta feria*, ideoque anno aliquo littera Dominicali F. notato, ſicuti eſt annus Chriſti CCCCXVIII. quo ideo die prima menſis Maii, in quam feria quarta incidebat, *Amator* ſpiritum Deo reddidit, ut ſupra diximus. Quare Sanctus *Germanus* eo pariter anno die ſeptima Julii, qui Dominicalis fuit, conſecratus eſt Epiſcopus Antiſiodorenſis, & poſtquam ſediſſet annos XXX. & dies XXV. die ultima menſis Julii anni quadringenteſimi quadrageſimi octavi ad cœleſtem patriam migravit. Certe interfuit Synodo in Gallia anno circiter CCCCXLIV. a Sancto Hilario Epiſcopo Arelatenſi celebrata, de qua anno CCCCXLV. num. XIII. Garnerius Tom. I. Oper. M. Mercatoris in Diſſert. II. de Synodis in cauſa Pelagianorum, Synodo XXI. putavit, *Germanum* anno CCCCXLIII. vita functum eſſe, quod tunc *Valentinianus* anno CCCCXX. natus *juvenis* dici potuerit. Verum vana hæc obſervatio, cum ex dictis in variis hujus Criticæ locis, homines qui attigere annos quadraginta ab Antiquis dicantur *juvenes*, & Conſtantinus Magnus appelletur *adoleſcens* a Lactantio in lib. de Mortibus Perſecutorum cap. 29. dum de eo loquitur annos triginta nato, ut jam obſervavimus.

XXXVII. *Opiniones contrariæ confutatæ.*

Denique Cambdenus pag. 94. & ſeq. tuetur opinionem *Ninii* Scriptoris antiqui Britanniæ, adventum Anglo-Saxonum in Britanniam anno CCCCXXVIII. Felicis & Tauri Conſulatu notato conſignantis. Cambdenus ſuam opinionem morte Sancti *Germani*, quam huic anno affigit, probatam contendit, quod anno CCCCVII. Littera Dominicalis F. in curſu fuerit, ideoque & *Germanus* mortuo Amatore conſecratus ſit. Sed fruſtra contra auctoritatem Bedæ & meliorum Auctorum Anglicorum adventum Anglo-Saxonum in Britanniam ab anno CCCCXLIX. removet Cambdenus, nec melius mortem Sancti *Germani* cum currenti conjungit; cum Germanus anno CCCCXLIV. Concilio ab Hilario Arelatenſi indicto, ut mox dixi, interfuerit, & in Vita ejus citata lib. I. cap. 34. legatur, *Auxiliarem* Præfectum Prætorio Galliarum eum *Arelatem* adve-

cerdotum, qui conceptam miſericordiam ad divinam clementiam contulerunt. Statimque adoleſcentem beatus Germanus ſedere compulit, attrectat poplitem debilitate curvatum & per tota infirmitatis ſpatia medicabilis dextera percurrit. Salubrem tactum ſanitas feſtina ſubſequitur, ariditas ſuccum, nervi officia receperunt; & in conſpectu omnium filio incolumitas, patri filius reformatur. Implentur populi ſtupore miraculi, & in pectoribus omnium fides Catholica firmabatur. Prædicatio deinde ad plebem de prævaricationis emendatione convertitur: omniumque ſententia pravitatis auctores expulſi ab inſula, ſacerdotibus adducuntur. Quod in tantum ſalubriter factum eſt, ut in illis locis etiam nunc fides intemerata perduret. Itaque compoſitis omnibus, beatiſſimi ſacerdotes ea qua venerant proſperitate reverſi ſunt.

XVIII. Alia legatio ad Regem Alemannorum. *Vix domum de tranſmarina expeditione remeaverat, & jam legatio Armoricani tractus fatigationem beati Antiſtitis ambiebat. Offenſus enim ſuperba inſolentia regionis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat, Eocharich ferociſſimo Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præſumptione permiſerat. Regique idolorum miniſtro obiicitur ſenex unus, ſed tamen omnibus Chriſti præſidio, major & fortior. Nec mora feſtinus egreditur, quia imminebat bellicus apparatus. Jam progreſſa gens fuerat, totumque iter eques ferratus impleverat, & ſacerdos noſter obvius ferebatur, donec ad ipſum Regem, qui ſubſequebatur, accederet. Occurrit in itinere jam progreſſo & armato duci inter ſuorum catervas opponitur: medioque interprete, primam precem ſupplicem fundit, deinde increpat differentem: ad extremum manu injecta, freni habenas invadit, atque in eo loco univerſum ſiſtit exercitum. Ad hæc Rex ferociſſimus admirationem pro iracundia, Deo imperante, concepit: ſtupet conſtantiam, veneratur reverentiam, auctoritatis pertinacia permovetur. Apparatus bellicus, armorumque commotio ad concilii civilitatem depoſito tumore, deſcendit: tractaturque qualiter non quod Rex voluerat, ſed quod ſacerdos petierat, compleretur. Ad ſtationem quintam Rex exercituſque ſe recepit: pacis ſecuritatem fideliſſimam pollicetur ea conditione, ut venia, quam ipſe præſtiterat, ab Imperatore vel ab Aetio peteretur. Interea per interceſſionem, & meritum ſacerdotis Rex compreſſus eſt, exercitus revocatus, provinciæ a vaſtationibus abſolutæ.* Subdit Conſtantius noviſſimam deſcribere ſanctiſſimi viri legationem pro Armoricis ad concilian-

lian-

PAGIUS

venientem perhonorifice excepiſſe, quod narrat Conſtantius, antequam de profectione Britannica Germani verba faciat. *Auxiliarem* vero anno CCCCXLV. Præfecturam Gallicanam geſſiſſe, & Roma Arelatem ad Sanctum Hilarium ſcripſiſſe, conſtat ex Sancto Honorato Epiſcopo Maſſilienſi in Vita ejuſdem Hilarii, in qua cap. 17. Epiſtolam integram Auxiliaris recitat.

XXXVIII. *S. Germani legatio Brittannica, Aremorica, & Italica.* Cum itaque paulo ante mortem Sanctus *Germanus* Sancto *Severo* Epiſcopo Treverenſi collega, in Britanniam trajecerit, hæc legatio ad annum circiter quadringenteſimum quadrageſimum ſeptimum ſpectat. Conſtantius enim lib. 2. cap. 5. ea narrata, expeditionem ejus Armoricanam his verbis inchoat: *Vix domum de tranſmarina expeditione remeaverat, & jam legatio Armoricani tractus fatigationem beati Antiſtitis ambiebat*. Armorica regio, quæ poſtea Britanniæ minoris nomen adepta eſt, incolebatur a Curioſolitis, Redonibus, Ambiariis, Oſiſſimis, & Venetis, qui Conſtantino tyranno in Galliis imperante Honorii Imp. permiſſu ſeſe in libertatem aſſeruerant, ut ſuo loco diximus. Sed cum Aetii imperia gravate acciperent, hic Eocharico *Alemannorum* Regi, gentis Aremoricæ ultionem mandat, & regionem contumeliæ ac rebellionis pervicacem, cenſet inclinandam Barbaro. Cum itaque infeſta vis Alemannorum Aremoricis immineret, hi opem auxiliumque pacis & veniæ impetrandæ cauſa beatum Germanum ad eum mittunt: *Genti bellicoſiſſimæ*, inquit Conſtantius cap. 5. *Et Sacerdos noſter obvius ferebatur, donec, ad ipſum Regem, qui ſubſequebatur, accederet*, &c. *Apparatus bellicus armorumque commotio, ad conſilii civilitatem, depoſito tumore deſcendit, tractaturque qualiter, non quod Rex voluerat, ſed quod Sacerdos petierat, compleretur. Ad ſtationem quietam Rex exercituſque ſe recipit: pacis ſecuritatem fideliſſimam pollicetur ea conditione, ut venia quam ipſe præſtiterat, ab imperatore vel ab Aetio peteretur.* Eam in rem Sanctus Germanus magna feſtinatione Ravennam proficiſcitur, ubi a Valentiniano Imperatore & Placidia ejus matre *provido amore* ſuſcipitur. *Illic Petrus* (Chryſologus ſcilicet) *tum Pontifex Chriſti Eccleſiam Apoſtolica inſtitutione retinebat*. Sed cum Germanus in morbum incidiſſet *ſeptimo incommodi die ad Cœlos animæ felix & beata transfertur*, inquit Conſtantius anno ſcilicet CDXLVIII. Fuit Conſtantius Presbyter Lugdunenſis, quem Sidonius Apollinaris ſæpe laudat; qui cum Vitam Sancti Germani Sancto Patienti Lugdunenſi Epiſcopo dicarit, liquet eum ante hujus Sæculi finem Opus illud elucubraſſe, ex quo Beda, quæ de Germano habet lib. 1. cap. 21. mutuatus eſt.

Porro ex eo quod Conſtantius citatus de rebellione Armoricanorum ſcribit: *Offenſus ſuperbæ inſolentiæ regionis vir magnificus Aetius, qui tum Rempublicam gubernabat Eocharich ferociſſimo Alemannorum Regi, loca illa inclinanda pro rebellionis præſumtione permiſerat, quæ ille aviditate barbaricæ cupiditatis inhiaverat*, deduco Eocharicum ſedem habuiſſe ad Ligerim Aremoricanis fluvium vicinum; alioquin quomodo barbarus iſte Rex feroces hos populos domare potuiſſet? Hinc in Vita ſancti Eugendi Abbatis Monaſterii Jurenſis in Comitatu Burgundiæ hodiernæ, ſcripta a Monacho Jurenſi coævo ejus diſcipulo, num. XVII. refertur quoddam miraculum ab eo patratum cum quoſdam Monachos ſuos ſal quæſiturum miſiſſet, diciturque: *Quadam die dum diros metuunt, ac vicinos Alemannorum incurſus, qui inopinatis vian-* XXXIX. *Alemanni Aremoricis vicini.*

tibus

liandos eos cum Valentiniano Imperatore, quod Rex Alemannorum petierat, & ipſe illi pollicitus fuit: deſcribit res mirificas in via, cum in Italiam venit, ab eo geſtas, quas brevitatis cauſa relinquimus petituro ipſum fontem lectori. Nos autem hic tantum quæ apud Imperatorem Ravennæ agentem tunc geſta fuerunt, ex eodem auctore reddemus.

XIX. (a) *Conſt. l.2. c.13. & ſeq. apud Surium die 30. Julii.* Legatio ad Imperatorem Valentinianum Ravennam.

Ferebatur (inquit *a*) *jam per ora Ravennatium populorum, & adventus ſui moras prævius accuſabat affectus. Tandem diu expectatus excipitur. Providerat quidem, ut nocturno ingreſſus tempore ſecreta obſcuritate tegeretur; ſed deſiderantium excubias vitare non potuit. Illic Petrus tum Pontifex Chriſti Eccleſiam Apoſtolica inſtitutione retinebat.* Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chryſologus, clariſſimus ſanctitate, & doctrina excellens inter Ravennates Epiſcopos. *Regebat etiam Romanum Imperium Placidia Regina cum Valentiniano jam juvene: qui ita fidem Catholicam diligebant, ut cum omnibus imperarent, Dei famuli ſublimi humilitate ſervirent. Qui omnes venerabilem ſacerdotem certantibus ſtudiis provido amore ſuſcipiunt: abeunt Principes, occurrunt proceres, Eccleſia cum exultatione amplectitur. Ad diverſorium ſacerdotis Regina venerabilis vas argenti ampliſſimum refertum cibis delicatioribus ſine ulla carnis admixtione tranſmiſit: quod ſuſceptum, ea ratione diſtribuit, ut cibos miniſtris ſuis traderet, ipſe vero vendicaret argentum, remittens loco muneris patinulam ligneam, panem ordeaceum continentem. Quod illa utrumque cum gaudio ingenti complexa eſt, quod argentum ſuum tranſmiſiſſet ad pauperes, & eſcam illam beati viri cum miniſterio abjecti vaſculi ſuſcepiſſet: nam & lignum poſtea aureo ambiit, & panem multis remediis, & virtutibus reſervavit.*

XX. Germanus liberat carcere detentos.

Quadam die dum plateam latiſſimam turbis anguſtiatus ingreditur, carcerem refertum vinctis ſupplicia & mortem expectantibus præteribat. Qui agnito tranſitu ſacerdotis, unum clamore collatis vocibus ſuſtulerunt: cauſam requirit, agnoſcit: cuſtodes evocat, ſubtrahuntur. Diverſæ enim Palatii poteſtates miſerorum turbam in ergaſtuli illius noctes damnaverant. Quo ſe vertere miſericordia non habebat: tandem ad notum recurrit auxilium, & quod difficile erat ab hominibus impetrare, a majeſtate divina depoſcit. Greſſum divertit ad carcerem, cernuus in orationem membra proſternit. Tum vero Dominus noſter adſtantibus populis gratiam, quam famulo ſuo tribuerat, oſtendit. Clauſura vinculis, & fera conſtricta diſſolvitur, repagula ferrata diſſiliunt: divina pietas reſerat, quod meditatio humanæ crudelitatis arctaverat. Procedit ad libertatem turba de vinculis, exhibens vacua onera catenarum, tenens nexus, quibus ante tenebatur. Relinquitur carcer innocens aliquando quia vacuus: & præcedente pietatis triumpho, turba miſerorum gremio Eccleſiæ gaudentis infertur. His addit auctor de Voluſiani filio, qui præerat cancellis Patricii Sigeſvulti, e mortuis ad vitam itidem Germani precibus revocato, necnon de alumno Acholii eunuchi præpoſiti Imperatoris cubiculo e morbo caduco ejuſdem S. Germani orationibus liberato: ſed de cauſa ſuſceptæ legationis mox ſubdit (*b*): (b) *Conſt. l.2. c.18.*

XXI. De cauſa legationis.

Cauſam ſane Armoricanæ regionis, quæ neceſſitatem peregrinationis indixerat, objecta venia, & ſecuritate perpetua ad proprium obtinuiſſet arbitrium, niſi titubationis perfidia mobilem, & indiſciplinatum populum ad rebellionem priſtinam convocaſſet: quo facto, & interceſſio ſacerdotis evanuit & Imperialis crudelitas circumſcriptione fruſtrata eſt: qui tamen pro calliditate multiplici brevi pœnas perfidæ temeritatis exolvit.* Hæc de fine legationis perfunctæ. Sed qui honeſtavit illum in laboribus Deus, tandem & complevit labores illius, a terra ad cœlum evocans, cum adhuc Ravennæ moram traheret. Deſcribit ejus obitum ita Conſtantius (*c*): *Germanus igitur quadam die, matutinali ſolemnitate perfecta, dum cum Epiſcopis ſermonem de religione conferret, mæſtiſſimam protulit mentionem, inquiens: Commendo vobis, fratres cariſſimi, tranſitum meum. Videbar mihi per nocturnum ſoporem a Domino noſtro viaticum peregrinationis accipere; & cum cauſam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit; ad patriam, non ad peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem, & requiem ſem-*

* credulitas.

(c) *Conſt. l.2. c.19.*

De morte propinqua viſio.

PAGIUS

tibus non congreſſione in cominus, ſed ritu ſuperventuque ſolerent irruere beſtiali, e limite Tyrrheni maris potius quam de vicinis Herienſium locis, coctile decernunt petere ſal. Hos enim Alemannos non video alios eſſe poſſe, quam qui ad Ligerim habitabant. Mabillonius quidem ſæculo I. Benedictino, ubi Vitam illam recitat, in Notis ait: *Hic Alemannorum nomine intellige Francos, ab Antiquis Germanos dictos, qui Sequanos Herienſium inſulam, vulgo* l'Isle de Nermontier, *in finibus Pictonum & Armoricorum adire non ſinebant.* Verum his temporibus Franci quidem *Germani* dicti, ſed nunquam *Alemanni*: immo nec Germani Alemanni appellati ante XI. aut XII. ſæculum. Parte alia Sirmondus in Notis ad panegyricum Aviti num. 246. arbitratur in laudato loco Conſtantii *Alamannorum* Regem mendoſe ſcriptum eſſe pro *Alanorum*, quod inquit, Erici Monachi verſus docent. Verum *Ericus*, qui nono Eccleſiæ ſæculo vixit, in corruptum exemplar Vitæ Sancti Germani a Conſtantio ſcriptæ procul dubio inciderat, cum certum ſit, anno CDXLVII. ac inſequenti, quo Aetius *Eochari-*

piternam. Derivabant intellectu alio ſomnium ſacerdotes, ſed ille ſtudioſius commendabat extrema, dicens: Bene novi quam patriam Deus ſuis famulis repromittit. Factum eſt ut poſt dies aliquot ſequeretur incommodum: quo ingraveſcente, Civitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & feſſum a laboribus Dominus invitabat ad præmia. Regina Placidia, depoſito Imperiali ſupercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficii poſtulat: peculiariter ſane petiit, quod illa invita conceſſit, ut gleba corporis ſui patriæ redderetur. Viſitantium vero tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admiſit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris pſallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cœlum anima felix & beata transfertur.

XXII. Reliquiæ viri ſancti in pretio habitæ.

Hæreditas deinceps relicta dividitur, partem præſumit Imperium, partem vendicant ſacerdotes. Et quod fieri de opibus ſolet, naſcitur de exiguitate contentio, dum deeſt quod cupiunt. Solius benedictionis hæres capſulam cum reliquiis ſanctis Regina ſuſcepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Epiſcopus uſurpavit. Sex vero Antiſtites, ut aliquid monumenti ex ſucceſſione ſanctitatis acciperent, diſrumpere quod ſuperfuerat, maluerunt, unus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo ſagulum diviſerunt. De apparatu defuncti fervent ſtudia conferentium, accuſantium cur parva expenſa mortuo deberetur. Acholius corpus aromatum conſtrictione ſolidavit, Regina veſtivit. Quibus omnibus rite perfectis, expenſis & evectionibus iter inſtruit Imperator, miniſtroſque ejus copioſa largitione proſequitur. Sacerdotes religionis obſequium, & in præſenti inſtruunt, & ordinatione præmittunt, unumque agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca jam nocte pervenit: quod in Eccleſia collocatum, dum vigiliis ſanctæ devotionis excolitur, matrona quædam ejus loci paralyſi diſſoluta, ita ut nullum membrum ſuo fungeretur officio precario depoſcit ut feretro corporis ſubderetur: ibique uſque ad lucem extenſa decubuit. Mature corpus attollitur: ſurgit mulier vivificata per mortuum, mirantibus populis, propriis pedibus debitum reddit obſequium. Excipiunt Galliæ patronum proprium famulatu majori, &c. Hæc ex multis a fideliſſimo ſcriptore Conſtantio deprompſimus, utpote res geſtas ſui temporis, fama omnibus ferme notas, ad viros ſanctiſſimos Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, & ad Cenſorium ſucceſſorem Germani Antiſſiodorenſem Epiſcopum conſcribente: qui ad calcem, ejuſmodi quaſi veritatis ſigillum imprimens, conteſtationem appoſuit: *Deum teſtor conſcium ſecretorum, me plura de domini Germani factis agnita, & probata tacuiſſe; ex quo reum me eſſe fateor, ſupprimendo, quod mirabiliter ad profectum omnium divina virtus operata eſt; & ideo in ſcribendo ſuccinctum magis me arbitror fuiſſe, quam nimium.* Hæc ipſe de S. Germano Antiſiodorenſi Epiſcopo viro Apoſtolico, quem ſediſſe tradit annos triginta, & dies vigintiquinque, rranſlatum vero ac ſepultum in ſua Eccleſia Kal. Octobris. At de Germani legationibus jam ſatis.

Hoc eodem anno facta eſt promulgatio Codicis Theodoſiani decimoquinto Kal. Martii, edita ſanctione (*a*) ad Florentium Præfectum Prætorio Orientis, in qua viri clariſſimi nominantur qui in opus laboraverunt. Porro illis viſum eſt nonniſi confirmari, & interſeri eas conſtitutiones, quas Principes Chriſtiani ſanxiſſent, incipientibus a Conſtantino Magno. Cæterum etſi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex eſt, haud tamen priſcorum Jureconſultorum ipſe Theodoſius voluit ſperni reſponſa, de quibus jam iſta ante ſanciverat, atque ad Se- XXIII. De editione Codicis Theod.

(*a*) *Novel Theod. tit.1.*

PAGIUS

chum in Armoricam immiſit, *Sangibanum* Regem extitiſſe Alanorum, & prælio Attiliano, cui interfuit, ſuperſtitem fuiſſe.

XL. *Floret S. Severus Epiſc. Trevirenſis.*

Quoad Sanctum *Severum* Trevirenſem Archiepiſcopum, & in hac legatione ſancti Germani collegam, hæc de eo habet Beda lib. 1. cap. 21. Germanus *adjuncto ſibi Severo totius ſanctitatis viro, (qui erat diſcipulus beatiſſimi patris Lupi Trecaſſinorum Epiſcopi, & tunc Treveris ordinatus Epiſcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat) mare conſcendit.* Quare non tantum populis Belgicæ; ſed etiam Germaniæ primæ gentibus, quæ cis Rhenum undique tum frequentes ex Barbaris affluebant, veritatis lucem monſtravit. Butherius in Belgio Romano lib. 16. cap. 13. non ſolum iteratam Germani in Britanniam excurſionem anno CCCCXXXVI. collocat, ſed etiam exiſtimat, gentes primæ Germaniæ, quas *Severus* vomere prædicationis excoluit, alias non eſſe quam *Burgundiones*, cis Rhenum verſus Moguntiam habitantes. Sed utrumque a veritate manifeſte alienum, jamque anno CCCCXIII. & ſeq. demonſtravimus *Burgundiones* ante annum CCCCXVII. Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe, & ex mox dictis liquet, prædicationem Sancti *Severi* in prima Germania, ejuſque cum Sancto Germano in Britanniam profectionem, pertinere ad annum CCCCXLVIII. aut circiter. Vixit *Severus* juxta Bouverum in Annal. Trevirenſ. uſque ad annum circiter CCCCLV. & colitur in ſua Eccleſia die XV. menſis Octob.

A num. XXIII. ad XXVI. Gothofredus in Prolegomenis ad Codicem Theodoſianum cap. 1. oſtendit, hactenus ab omnibus erratum in anno conſignando, quo Codex ille conditus eſt, ob mendam ſcilicet, quæ in ſubſcriptione Novellæ de Theodoſiani Codicis auctoritate, etiamnum hæret. Editus eſt enim & promulgatus *Theodoſio Aug. XVI. Coſ.* ideſt, anno CCCCXXXVIII. XLI. *Codicis Theodoſiani promulgatio.*

Senatum Urbis Romæ ita reſcripſerat (*a*):

XXIV. *Papiniani, Pauli, Gaii, Ulpiani, atque Modeſtini ſcripta univerſa firmamus: ita ut Gajum atque Paulum, Ulpianum & cæteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque ſcientiam, quorum tractatus atque ſententias, prædicti omnes ſuis operibus miſcuerunt, ratam eſſe cenſemus, ut Scævolæ, Sabini, Juliani, atque Marcelli, omniumque quos illi celebrarunt: ſi tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, codicum collatione firmentur. Ubi autem diverſæ ſententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: vel ſi numerus æqualis ſit, ejus partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenii vir Papinianus emineat: qui ut ſingulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Ulpiani in Papiniani corpus factas, ſicut dudum ſtatutum eſt, præcipimus infirmari. Ubi autem pares eorum ſententiæ recitantur, quorum par cenſetur auctoritas; quod ſequi debeat, eligat moderatio judicantis. Pauli quoque ſententias ſemper valere præcipimus, &c. Dat. VII. Idus Novembr. Ravennæ, DD. NN. Theodoſio XII. & Valentiniano II. Coſſ.* Hæc ibi.

(*a*) *l. 1. de reſp. apud C. Theod.*

XXV. Verum præter Theodoſianum Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in quibus ejuſmodi Jureconſultorum ſententiæ digeſtæ erant & Principum placita. Quibus omnibus non dedignatos eſſe Romanos Pontifices in iis quæ contra Chriſtianam religionem minime verterentur, S. Gregorius Papa declaravit exemplo in ea epiſtola, quam dedit ad Joannem Defenſorem (*b*). Quo modo autem hæc a diverſis diverſo ordine diſpoſita, a Juſtiniano Imperatore ſint meliori digeſta ordine atque aucta, ſuo loco dicemus.

(*b*) *Greg. l. 2. epiſt. 74.*

XXVI. Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe ſcelus in domo regia regiaque perſona admitti contigit. Etenim ſub his Conſulibus Marcellinus (ut emendatiores codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidiæ Valentiniani Imp. ſororis, quod conſuetudine Eugenii pro curatoris infamata eſt, ob eamque cauſam Conſtantinopolim ad Theodoſium miſſa. Eſt hujus Honoriæ mentio in veteri inſcriptione, quæ erat Ravennæ in baſilica S. Joannis Evangeliſtæ his verbis (*c*): SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOL-

(*c*) *Hier. Rub. hiſt. Ravenn. lib. 2.*

PAGIUS CDXXXVIII. & tamen in laudata Novella Librariorum errore legitur, *Theodoſio Aug. XV. Coſſ.* ideoque currenti anno. Id probatur ex legibus, & quidem quindecim numero, quæ per annum currentem, ac duos ſubſequentes latæ, & in Codicem Theodoſianum relatæ, poſteriorem Conſulum notam præferunt. Præterea Novella, qua Codex Theodoſianus confirmatur, data quidem dicitur *Theodoſio Aug. XV. & qui fuerit nunciatus;* Verum ea inſcribitur *Florentio* Præfecto Prætorio Orientis; quam tamen dignitatem Iſidorus hoc & ſequenti anno adhuc geſſit; poſt hunc *Darius* parte ultima anni inſequentis, tandemque anno CCCCXXXVIII. poſt Darium *Florentius*, ut liquet ex variis legibus a Theodoſio emiſſis. Hic Codex non ſolum per Orientem; ſed etiam per Occidentem receptus fuit; imo apud Oſtrogothos in Italia regnantes viguit, ſicuti & ejus Breviarium in Galliis, in Hiſpaniis ſub Viſigothis, Burgundionibus, Regibus Francorum primæ Stirpis, ac ſub Langobardis per Italiam, ut in laudatis Prolegomenis demonſtrat Gothofredus, qui eum Notis illuſtravit.

XLII. *Honoria Conſtantinopolim mittitur.* Ad num. XXVI. Baronius in Codicem mendoſum Chronici Marcellini inciderat, ut paſſim infra videbimus; cum hic Chronographus non ſub currentis, ſed ſub ſuperioris anni Conſulibus ſcribat: *Honoria Valentiniani Imp. ſoror ab Eugenio procuratore ſuo ſtuprata concepit, Palatioque expulſa, Theodoſio Principi de Italia tranſmiſſa eſt: mala enim contra Occidentalem Rempublicam cogitabat.* Rem magis explicat Jornandes de ſucceſſ. Regn. cap. 97. *Honoria dum ad aulæ decus virginitatem ſuam cogeretur cuſtodire, clam miſſo clientulo, Attilam Hunnorum Regem invitat in Italiam: cumque veniente Attila votum ſuum nequiret explere, facinus quod cum Attila non fecerat, cum Eugenio procuratore ſuo committit. Quamobrem tenta a germano, & in Conſtantinopolim Theodoſio Principi deſtinata eſt.* Regnabat itaque hoc tempore *Attila* cum fratre ſuo Bleda, ſeu Bletta, & ſucceſſerat *Octari* & *Roæ*, ut prodit Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 35. *Roam* Priſcus *Rouam*, Theodoretus lib. 5. cap. 37. *Ro'lam*, Socrates vero lib. 7. cap. 43. *Robam* appellant. Teſtatur is, *Roam* ſuppetias Joanni tyranno tuliſſe, & non multo poſt, Deo Imperium Romanum protegente, fulmine percuſſum interiiſſe, & maximam partem Barbarorum, qui ſub ipſo erant, partim fame partim igne e cœlo miſſo periiſſe, quod Theodoretus citatus confirmat, atque id contigiſſe, cum Roa *Thraciam vaſtaret, & depopularetur, ipſamque Urbem Regiam obſeſſurum ſe & primo impetu capturum, ac funditus everſurum eſſe minaretur.* Quæ tam Socrates, quam Theodoretus fidei Theodoſii Jun. tribuunt. De Roua hæc habet Pſeudo-Proſper in Chron. Imperiali ad annum XI. Theodoſii poſt Honorium regnantis, ſeu Chriſti CDXXXIV. Rugila Rex Chunnorum, cum quo pax firmata moritur, cui Bleda ſuccedit, & cum eo Attila frater, idque anno CDXXXIV.

Proſper in Chronico ſub hujus anni COSS. ſcribit: *Pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum per Trigetium in loco Africæ Hippone III. Idus Febr.* De hac pace Iſidorus in Hiſtoria Vandalorum ait: *Cui* [ſc. Genſerico] *Valentinianus Junior Occidentis Imp. non valens ſubſiſtere, pacem mittit, & partem Africæ, quam Vandali poſſederant, tanquam pacifico dedit, conditionibus ab eo ſacramenti acceptis, ne quid ultra invaderet.* Verum Genſericum ſacramenti religionem violaſſe, poſt quadriennium videbimus. Porro alteram pacis conditionem XLIII. *Vandalis Pax conceſſa.*

SOLVIT. Hæc ibi. Porro quam erexit baſilicam, eamdem ſacris etiam imaginibus decoravit eadem Galla Placidia, appoſuitque iconas complurium Auguſtorum Conſtantini, Theodoſii Majoris, Arcadii, Honorii, & Theodoſii Junioris a parte dextera, a ſiniſtra vero Valentiniani Majoris, Gratiani, Conſtantii patris Valentiniani Tertii, Gratiani nepotis, Joannis nepotis, & alias imagines & inſcriptiones. Tu vero de his conſule Rubeum fuſius iſta proſequentem. Qui

PAGIUS nem refert Procopius lib. 1. Hiſtoriæ Vandalorum, ut ſc. Gensericus Valentiniano Imp. tributum penderet, dato ei in obſidem Hunerico filio. Quæ Sacramento confirmata fuiſſe teſtatur Iſidorus in Hiſt. Vandal. Et CDLXVII. ſeu Chriſti CDXXIX. Firmata autem poſtea inter Imperatorem & Genſericum amicitia *Hunericus* ad patrem remiſſus eſt, ut prodit Procopius ibidem.

I. QUI ſequitur Chriſti annus quadringenteſimus trigeſimuſſextus, Iſidoro & Senatore Conſulibus aperitur: quo cum Neſtorii fautores univerſam Orientalem Eccleſiam majoribus in dies miſcerent turbis & gravioribus concuſſionibus exagitarent; Theodoſius Imperator, ſero licet, tandem auctorem malorum omnium Neſtorium in Oaſim deportandum, dato reſcripto decernit, directum illud quidem ad Iſidorum agentem hoc anno una cum Conſulatu Prætorii Præfecturam: eſt autem hujuſmodi (*a*):

(*a*) *Apud act. Eph. edit. Pelt. t. 5. c. 12.*

II. Theodoſii reſcriptum contra Neſtorium.

Etſi noſtrum erga Rempublicam ſtudium perſpicuum eſt, haud minori tamen nobis eſt curæ, ut ſacroſancta quoque religio recte conſtituatur. Si enim hanc rite curaverimus, fore optamus, ut & publicis quoque rebus hac ratione conſulamus. Quare cum Neſtorius Catholicæ quondam Eccleſiæ ſacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum ſcelerum mole oppreſſus teneatur: operæpretium eſt, ut ſerenitatis noſtræ ſententiæ ſubiiciatur, calamitateque moribus illius digna opprimatur, ut qui venerandis Eccleſiæ legibus abjectis, traditionibuſque contemptis, nefandæ hæreſeos auctor extiterit; quique dum illorum quos proditionis ſuæ ſocios ſibi adjunxit, fidem corrupit, alienæ corruptionis crimen ſuo ipſius capiti aggregavit, Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica ſanctione, ſive hac propria auctoritate oſtenſa, prædictum Neſtorium ob admiſſam a ſe impietatem in perpetuum exilium Petras abire compellat: omniaque illius bona Eccleſiæ Conſtantinopolis Fiſco addicat; quo auguſti loci illius opes, cujus ille ſacra myſteria nuper prodidit, auctiores evadant. Hac enim ratione futurum eſt, ut & religio ſanctiſſimæ fidei intacta in mentibus hominum perſeveret, & regni noſtri felicitas religione munita quotidie magis magiſque floreat. Hactenus reſcriptum contra Neſtorium.

III. De loco exilii Neſtorii.

Fuiſſe quidem Petras locum exilii ab Imperatore decretum in Oaſena Ægypti provincia poſitum, inde poſſumus intelligere, quod auctores omnes temporis hujus ſcriptores in Oaſim Neſtorium deportatum fuiſſe tradunt, deportationem omnium famoſiſſimam, de qua ſuperius & in Notis pluribus dictum eſt. In Oaſim quidem deportatum eſſe Neſtorium, Theodoretus in epiſtola ad Sporadium tradit his verbis (*b*): *Non ſolum ſacerdotio Neſtorius ejectus fuit divino quidem judicio, ſanctorum Epheſi congregatorum Patrum decreto, ſed etiam Imperiali nutu Oaſim incolere damnatus, pœnas quæ impios expectant, has prægustare cœpit:* id ipſum affirmat Socrates, (*c*) id denique ex ipſius Neſtorii litteris Evagrius (*d*) prodit, qui & res poſt hæc ab eo geſtas ex iiſdem ſcriptis ita recenſet: *Quemadmodum autem Neſtorius in exilium ejectus ſit, & quid poſtea de illo factum, & quem vitæ exitum ſit conſecutus, & quas pœnas blaſphemiæ cauſa de-*

(*b*) *Theod. epiſt. 1.*

(*c*) *Socr. l. 7. c. 33.*

(*d*) *Evag. l. 1. c. 7.*

PAGIUS

SÆC. V. Anno Eræ Hiſp. CCCCLXXIV.

A. C. 436.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5929.

☉ 25. ED. ☽ 19. P. 19. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 436.

SIXTI III. PAPÆ 5.

THEODOSII JUN. 35. & 29.

VALENTINIANI III. IMP. 12.

I. *Conſules.*

[1] COſſ. *Fl. Anthemius Iſidorus*, & *Senator*, uterque Orientalis, ut de priori liquet ex lege de Neſtorii libris comburendis anno ſuperiori ei directa, ut ibidem diximus, ex Iſidori Peluſiotæ Epiſt. 199. lib. I. ad eum data, & ex variis legibus Cod. Theod. a Gothofredo Proſopographia enumeratis. Extat etiam Epiſtola Theodoreti ad Senatorem Patricium ordine XLIII. hicque in Allocutione Marciani Imp. ad Synodum Chalcedonenſem dicitur *Patricius & Exconſul.* Eum miſſum a Theodoſio Juniore ad Attilam teſtatur Priſcus cap. 48.

II. *Neſtorius in Oaſim relegatus.*

Ad num. I. & ſeqq. *Neſtorius* duplici exilio affectus fuit. Prius illi anno CDXXXI. poſt Synodi Epheſinæ celebrationem irrogatum, tunc enim in Monaſterio ſuo Sancti Euprepii prope Antiochiam ſe ſe continere juſſus. Quare falſa eſt vulgaris opinio, quæ docet eum hactenus fuiſſe liberum, ut ſupra demonſtravi. Evagrius quidem lib. 1. cap. 7. refert fragmentum Epiſtolæ Neſtorii, in qua is ait, permiſſum ſibi eſſe ab Imperatore, *ut ad Monaſterium ſuum*

NOTÆ

[1] COſſ. *Fl. Anthemius Iſidorus & Senator.* Gudiana inſcriptio apud Relandum.

C C. S E N A T O R E
E T. I S I D O R O. V V. C C.

Proſper vulgatus & MS. ac Marcellinus: *Iſidoro & Senatore*. Faſti Idatii: *Fl. Anthemius Iſidorus*. Paſchalis laterculus in codice Gennadii: *Iſidoro & Senatore*. Et his *Flavii* prænomen apud quoſdam.

dederit, neutiquam ab illius qui ejus res geſtas ſcriptis prodiderunt, traditum eſt. Quæ omnia plane intercidiſſent, fuiſſentque temporis diuturnitate ita deleta obrutaque, ut ne de illis omnino vel ſemel audiri poſſet, niſi in librum quemdam ab ipſo Neſtorio editum, in quo iſtarum rerum continetur narratio, forte fortuna incidiſſem: & paulo inferius poſt recenſitam, quam Epheſi ob blaſphemiam ſubiiſſet ſententiam, iſta ſubdit:

IV. Qualiter habitus Neſtorius in ſuo monaſterio.

Porro autem in eodem libro oſtendit, Theodoſium primo propter amorem, quo eum complectebatur, ejus abdicationem minime ratam feciſſe: deinde cum quidam Epiſcopi ex utraque factione ab urbe Epheſo ad Theodoſium (idem ipſum namque Imperator poſtulaverat) miſſi eſſent, poteſtatem ſibi datam ad ſuum monaſterium revertendi, quod ante portas Antiochiæ, quæ jam Theopolis dicitur, ſitum eſt; cujus nomen a Neſtorio non ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum eſſe monaſterium Euprepii; quod quidem ante portas Antiochiæ locatum eſſe, pro certo cognoſcimus; & ab iiſdem non amplius duobus ſtadiis diſtare. Narrat idem ipſe Neſtorius, ſe in eo loco quadriennii ſpatio commoratum eſſe, variis affectum honoribus, variiſque præmiis donatum, poſtea autem relegatum ad Oaſim edicto Theodoſii. Verum quod caput omnium erat, penitus occultavit. Neque certe in eo loco vitam degens, a ſua deſtitit blaſphemia: adeo ut Joannes Antiochiæ Præſul iſtam in apertum proferret ſententiam, Neſtorium ſcilicet perpetuo exilio mulctandum eſſe. Ex his vides, lector, Jo. Antiochenum Neſtorii antea propugnatorem, poſt pacem initam cum Cyrillo ejus adverſarium penitus evaſiſſe. Sed ſubdit Evagrius:

V. Quæ paſſus Neſtorius in exilio.

Scribit præterea Neſtorius alium libellum acute & ſubtiliter ad quemdam videlicet Ægyptium de ſua in Oaſim relegatione, in quo de his rebus diſputat uberius. Quæ autem pertulerit ſupplicia ob conceptas ab ipſo blaſphemias (quippe obtutum Dei omnia contemplantem latere non potuit) ex aliis litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, ſatis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quod cum juſtas hominibus pœnas non lueret, ultio divina eum ex improviſo oppreſſit, & quaſi captivum ducens, in acerbiſſimam omnium conjecit calamitatem. Nam quoniam majores luere debebat pœnas, ex Blemmiis a quibus captus erat, dimiſſus, Theodoſio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas oras Thebaidis, de uno loco in alium demigrans, atque ad terram colliſus, finem vivendi dignum ante acta vita eſt conſecutus, ipſoque vitæ exitu alter Arius declaratus, in quo perſpicue elucet, & quaſi pro certo dignoſcitur, quæ merces ſit

PAGIUS

ſuum reverteretur; Sed ſive id verum ſit, ſive a ſuperbo hæreſiarcha excogitatum, certum eſt Monaſterium illud ei in pœnam vel tunc, vel paulo poſt aſſignatum, ut ſuo loco oſtendimus. Addit *Neſtorius*, quadriennio ſe illic commoratum poſtea autem edicto Imperatoris *in locum qui Oaſis dicitur*, eſſe relegatum, ideoque hoc anno, præſertim cum reſcriptum Theodoſii in Antiqua verſione Concilii Epheſini cap. LXXXIII. hunc titulum præferat: *Interpretatio ſanctionis ſcriptæ ad Iſidorum glorioſiſſimum Præfectum Prætorio & Conſulem ordinarium.* Garnerius quidem in Præfatione ad partem II. Marii Mercatoris pag. 51. contendit, illud anno ſuperiori emiſſum eſſe, poſtquam Neſtorius in Monaſterio ſuo *quadriennii ſpatio* moratus eſſet. Sed non animadvertit Vir eruditiſſimus *quadriennium;* & hujuſmodi vocabula modo annos incompletos, modo completos deſignare. Lupus in Notis ad caput XXIV. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi, ejuſdem eſt cum Garnerio opinionis, additque Imperiale exilii decretum, recitatum a Baronio num. II. & ſeqq. quo Neſtorius *in perpetuum exilium Petras* relegari jubetur, reſpicere primum ejus exilium, cum in ſecundo in Oaſim deportatus fuerit,

III. *Secta Neſtoriana nondum in Oriente extincta.*

Verum in utroque capite Vir doctiſſimus hallucinatur; cum Iſidorus ante præcedentem annum Præfectus Prætorio non fuerit, & titulum decreti a compilatore additum eſſe, nullo argumento oſtendat. Quoad exilii locum, decretum quidem habet eum *Petras* relegandum eſſe, ſed illum poſtea mutatum oportet; cum ipſemet *Neſtorius* apud Evagrium citatum aſſerat, ſe Oaſim amandatum eſſe, addatque Evagrius Edicto Theodoſii Neſtorium loca ſubinde mutaſſe circa fines Thebaidis. Erat autem *Oaſis* Marmaricæ urbs in confiniis Ægypti. Ibi adhuc vivebat, quando Socrates Hiſtoriam ſuam abſolvit; cum lib. 7. cap. 34. ſcribat: *Etiamnum depoſitus & in exilium miſſus, Oaſim incolit.* Neſtorius, ut videre eſt apud Evagrium loco laudato tam lamentabiliter mala, quibus expoſitus erat, enarrat, ut a Theodoreto prædicatus fuerit velut ſanctiſſimus fidei defenſor. Hinc exorta Monachorum Orientalium in Neſtorium propenſio, & quod in Concilio Chalcedonenſi coram Marciano Imp. Pulcheriaque Auguſta, Patribus inclamantibus anathema Neſtorio, tumultuoſe quidam reclamarint, virum ſanctiſſimum anathemate percelli, ut refert Evagrius lib. 2. cap. 2. Hebed-Jeſu diligens librorum Syrorum inquiſitor, in ſuo Catalogo plures recenſet, qui Syriace ejus defenſionem ſcripſere. Denique in Synodo Diamperitana ſub finem ſæculi XVI. ab Alexio Menezio Archiepiſcopo Goano adverſus Neſtorianos celebrata, dicitur Actione V. decreto I. hæc a Diacono Neſtorianorum hujus temporis inter Miſſarum ſolennia recitari ſolita: *Commemoramus quoque Patres noſtros Sanctos & veritatis Doctores Dominum & Sanctum Neſtorium, S. Diodorum, S. Theodorum, S. Ephrem, S. Abraham, S. Narſiſum, omnes quoque Doctores & Presbyteros veritatis cultores. Oremus, ut ipſorum orationibus, veritas pura, ac ſincera doctrina quam docuerunt & profeſſi ſunt, in omni Eccleſia ſancta cuſtodiatur uſque ad conſummationem ſæculi.* Neſtorius a ſua blaſphemia nunquam deſtitit, ipſoque vitæ exitu alter Arius declaratus

ſit impiæ in Chriſtum blaſphemiæ propoſita. Uterque enim, Arius & Neſtorius, in eum ſimiliter jecit blaſphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantum eſſe exiſtimando: & inferius oſtendens pro miraculo, ut quem Theodoſius tanto ſtudio proſequeretur, eumdem in exilium juſſerit ſolum vertere, iſta ſubjecit:

VI. *Verum ne crimen* (inquit) *ſubeamus mendacii, ipſum Neſtorium, qui nos iſtas res doceat in medium adducamus. Age Neſtori, recita mihi quædam ad verbum ex epiſtola abs te ipſo de his quæ jamdudum Epheſi de ſanctiſſima religione agitabantur conſcripta, & ad Præfectum Thebaidis miſſa: Ex Imperatoris edicto* (ſunt hæc verba Neſtorii) *Oaſim, alio nomine Ibim appellatam, demigrare coacti ſumus. Ac quibuſdam deinde interpoſitis adjungit iſta: Poſtquam Oaſis, quam ſupra dixi, a barbaris capta erat, ignique & cædibus * funditus vaſtata; nos ab iiſdem barbaris, qui nos (qua cauſa adducti, neſcio) ſunt de repente commiſerati, dimiſſi ſumus, minacibus quibuſdam conteſtationibus ad nos perterrefaciendos adjectis, ut quamprimum e regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt) nobis abeuntibus, ſunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur, in Thebaidem cum captivis quibuſdam quos barbari ob miſericordiam (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Poſtremo iſti ad cara ſua quiſque domicilia dimiſſi ſunt: nos autem ad Panopolim noſmetipſos propere recepimus. Verebamur namque ne quis, quoniam captivi eramus, anſam inde ad negotium nobis faceſſendum arripiens, vel fugitivorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accuſationis genere (variæ enim calumniæ hominibus malitioſis ſolent abunde ſuppetere) nos per fraudem implicare moliretur.* His Neſtorius ad Præſidem ſcribens, fugam ſuam coloribus adornavit, ſubdit mox vero: *Quapropter veſtram celſitudinem obſecramus, ut noſtræ captivitatis, ſicut leges poſtulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captivum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis poſteritas velut tragice hoc decantet, ſatius eſſe a barbaris duci captivum, quam auxilii cauſa ad Imperium Romanum confugere. Atque jurejurando adjecto, ſic præterea ab aliis poſtulavit: Nobis per vos, quæſo, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oaſi, cum eſſemus a barbaris dimiſſi, acceſſimus: ut quicquid a Deo de nobis decretum ſit, id jam nobis obveniat:* hæc ex prima epiſtola accepta Evagrius habet: ex ſecunda autem iſta ſubjungit:

* ſedibus.

Neſtorius Panopoli habitat.

VII. *Has litteras ad tuam amplitudinem a nobis perſcriptas, ſive ut argumentum amoris erga te mei, ſive ut admonitionem a patre ad filium miſſam ducis, animum, quæſo, attende rebus in illis explicatis, quæ ſane permultæ ſunt, eæque pauciſſimis verbis, quantum fieri poterat, a nobis comprehenſæ. Oaſis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente, jampridem penitus vaſtata eſt, & paulo poſt: Quæ res cum ita accidiſſent, tua amplitudo, neſcio qua cauſa impulſa, aut qua arrepta occaſione, juſſit, ut ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, ſitam ad extremam oram provinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, miſere raptati ſumus. Ac cum itineris longitudine eſſemus fracti, contritique mandatum minime ſcriptum illud quidem rurſus a tua magnitudine accepimus, uti Panopolim reverteremur. Itaque moleſtiis, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ ſenectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuo Panopolim; ibique adverſis caſibus & acerbo dolorum morſu conciſi, fere animam egimus.*

Neſtorius cogitur ſæpe mutare loca.

VIII. *Rurſum vero aliud mandatum ſcriptum a tua celſitudine ad nos allatum nos a Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cum nos jam finem mandatis con-*

PAGIUS tus eſt, inquit Evagrius lib. I. cap. 7. & pluribus narrat Baronius.

IV. *In univerſo Patriarchatu Antiochia pax ſuſcepta.* In Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi cap. CXCVII. refertur Epiſtola Joannis Antiocheni ad Proclum Conſtantinopolitanum, quam hoc anno datam, non vero ſequenti, ut putavit Lupus, indicat his verbis Joannes loquens de iis quæ in ſuo Patriarchatu in cauſa Neſtorianorum geſta fuerant, poſtquam Paulus Emeſenus Epiſcopus legatus pro pace, ea peracta, initio menſis Januarii anni CCCCXXXIII. in ſuum Patriarchatum venit: *Nos omnia quacumque oportuit fieri, ante quatuor annos, mox ut venit ab Ægypto ter beatus Paulus, & fecimus, & egimus, & diximus.* Tum: *Cilices utrique ab anno præterito his convenientia & conſona per conſpicuum Tribunum Ariſtolaum compleverunt*, ideſt, pacem in Synodis Anazarbica & Tarſenſi ſuſceperunt; quod cum anno ſuperiori contigerit, quatuor illi anni incompleti, non vero integri intelligendi. Hæc tamen Epiſtola anno jam provecto data, cum *Alexander* Hieropolis Epiſcopus die XV. menſis Aprilis, currentis anni, ut ego Synodicon cap. CLXXXIV. interpretor, Eccleſiam ſuam deſerere coactus fuerit, & ad eum litteras dederit *Andreas* Samoſatenus cum ille Epiſcopatu adhuc potiretur, occaſione damnationis Capitulorum Theodori a Rabula factæ, quod certum eſt, anno ſuperiori contigiſſe. Hæc itaque Epiſtola a Joanne ſcripta, poſtquam Theodori defenſionem aperte ſuſcepit, & Cyrillus huius Capitula anathematizanda eſſe voluit. Hac

contra nos editis ſtatutum fore putaremus, expectaremuſque Imperatorum illuſtriſſimorum de nobis voluntatem, de improviſo aliud crudele ſane dabatur mandatum, ut jam quarto mulctaremur exilio. Et *paulo infra: Sis, quæſo, his rebus geſtis contentus: ſatis tibi ſit, tot exilia contra unum corpus decreviſſe: acquieſcas, amabo te, incommodis, quæ jam abs tua amplitudine accepimus. Quæſtionem, quæ eſt exercenda de nobis (per quos oportuerat cauſam declaratam fuiſſe) quæſo Imperatoribus noſtris invictiſſimis (ut æquitas poſtulat) permittas. Iſta conſilia a nobis ad te, tamquam a patre ad filium ſcripta ſunt. Quod ſi eadem jam ſicut antea graviter & iniquo animo feras; fac quod voluntas jubet, ſi modo vincere ratio non poſſit voluntatem. Ad iſtum modum Neſtorius tam Imperatores quam eorum magiſtratus litteris velut pugnis, & calcibus verberare, maledictiſque figere non dubitavit: neque rebus adverſis, quas pertulerat, ad modeſtiam traductus fuit.*

IX. Miſerandus Neſtorii interitus.

Ipſe equidem accepi a ſcriptore quodam, modum quo deceſſit e vita, talem fuiſſe, nimirum ejus linguam vermibus exeſam eſſe, ſicque cum hujus vitæ miſeriis ad graviora ſupplicia juſto Dei judicia infligenda eaque ſempiterna migraſſe. Hactenus de his Evagrius, quæ ab amanuenſi Neſtorii & ex ejus epiſtolis accepit. His conſentientia cæteri habent: addit tamen Theodorus (*a*): Lector totum ejus corpus putredine fuiſſe conſumptum: id ipſum affirmat quoque Cedrenus (*b*), cum lingua totum computruiſſe corpus: eadem etiam tradit Nicephorus (*c*). Corrigendus tamen ex dictis Evagrius, (*d*) dum ait inferius, poſt mortem Neſtorii ſubrogatum Maximianum Conſtantinopolitanæ ſedi in locum ipſius Neſtorii, ac deinde Proclum: nam vivo Neſtorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpiſſe Eccleſiam Conſtantinopolitanam, ſatis liquido demonſtratur. Cæterum non ante præſentem annum Neſtorium proſcriptionem cum exilio paſſum eſſe, tum reſcriptum Imperatoris datum ad Iſidorum Conſulem hujus anni declarat, tum etiam litteræ ipſius Neſtorii fidem exploratam faciunt, utpote quæ quadriennium teſtentur eum in ſuo monaſterio in pace frequentatum muneribus & honoribus tranſegiſſe: cum enim eo fuerit amandatus poſt Concilium Epheſinum abſolutum in fine anni quadringenteſimi trigeſimiprimi, quatuor his additis annis habitationis in monaſterio, hoc plane anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilii anno extremum diem clauſerit, haud ſatis exploratum habetur.

(*a*) *Theod. in Collectan.*
(*b*) *Cedren. Compend. in Theodoſ. Minore.*
(*c*) *Nicep. li.14.c.26.*
(*d*) *Evagr. l.1.c.8.*

X. Quod rurſum ad Neſtorii finem ſpectat: licet iſta dicta nuper ſingillatim minime explicet Theodoretus, ut rem omnibus notam; ſatis ſibi viſus iſtis verbis ipſius extrema clauſiſſe, quibus ait (*e*) *Unde quoniam turpiſſima & maxime ignominioſa morte perituri ſunt iniqui: pontificatu per ſanctos qui Epheſi congregati fuerant, divino ſuffragio ejectus eſt, & juſſu Imperatoris Oaſim habitare damnatus, futuri impiorum ſupplicii illinc cœpit exordium, ut qui a ſua amentia conſumptus ſit*

(*e*) *Theod. hæret. fabul. lib.4. in Neſtorio.*

PAGIUS

V. *Undecim Provinciis Patriarchatus Antiochenus conſtabat.*

Hac Epiſtola *Joannes* Antiochenus reſpondet ad querimonias *Procli*, qui a Cyrillo ſtabat, & cum illo Theodori Capitula damnanda eſſe cenſebat. Summarie exponit initæ pacis ſeriem exordiens a prima legatione *Ariſtolai* Tribuni & Notarii anno CCCCXXXII. ſuſcepta; faterturque ſe impias, quas antea non animadverterat, *Neſtorii* blaſphemias, jam ſe ſe perſpectas habere, ejus dogmata ac perſonam jam ſolemniter anathematizaſſe, & cum eo omnes, qui ſimilia docent & ſapiunt, & denique hac in re ſolum hæc omnia non feciſſe; ſed etiam ſecum omnes ſui Patriarchatus Epiſcopos, quod benigne interpretandum; cum nec Theodoretus, nec alii quidam Epiſcopi id præſtiterint, niſi in Actione VIII. Chalcedonenſis Concilii, vi & metu ad id compulſi. Enumerat poſtea *Joannes* omnes ſui Patriarchatus Provincias, in quibus Nicænam fidem receptam fuiſſe jam dixerat, & nos docet eas undecim fuiſſe, nempe duas Syrias; *Paraliam*, ideſt Phœniciam maritimam, Phœniciam ſecundam; duas Cilicias; Arabiam; Meſopotamiam; Oſrhoenam; Euphrateſiam, & Iſauriam, quas omnes ad novam Profeſſionem compulit. Aſſerit tamen Neſtorianam luem nondum plane extinctam eſſe in Cilicia, haud dubie in ſecunda, propter ſcilicet Mopſueſtenſes a Meletio paulo ante Alexandrum Hieropolitanum in exilium miſſo corruptos ac accenſos. De Epiſcopis Phœniciæ maritimæ hæc habet Joannes: *Hi qui ex Paralia ſunt Deo amiciſſimi Epiſcopi, his conſona componentes & ſubſcribentes direxerunt.* Ubi *Paraliæ* nomine Lupus Cyprum intelligit; *Etenim*, inquit, *Paralia idem eſt quod maritima.* Verum Em. Card. Noriſius in diſſert. IV. de Epochis Syro-Macedonum cap.3. docte oſtendit, ibi vocem *Paraliam*, non Cyprum, ſed Phœniciam primam deſignare; ſiquidem hæc ad diſtinctionem Phœniciæ mediterraneæ, ſeu ad Libanum, παραλία, ideſt, *maritima*, dicebatur. In veteri Notitia Eccleſiarum pag. 60. legitur: Ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίας, ſeu *Provinciæ Phœnices maritimæ*, ubi primo loco nominatur Tyrus Metropolis, dein Berytus. Itaque Joannes Antiochenus in hac Epiſtola nominat primo loco Epiſcopos *Paraliæ*, ideſt, Phœniciæ maritimæ, quibus adjungit Epiſcopos Phœniciæ ſecundæ, alioſque. Valeſius in notis ad lib.3. Evagrii cap.33. recte quidem obſervat, duplicem fuiſſe *Phœnicen*: alteram Maritimam, quæ Græcis πάραλος, ſeu παραλία dicebatur; alteram Libanenſem nominatam, *cujus caput*, inquit, *fuit Emeſa, ut docent Notitiæ veteres*. Verum Damaſcum fuiſſe Metropolim Phœnices Libanenſis præter cap. 97. Synodici citati demonſtrant ſubſcriptiones Epiſcoporum, quæ in eodem Synodico leguntur cap. 13. *Joannes Epiſcopus Damaſci Metro-*

po-

(a) 1. Tim. 5. *Theodoretus defenditur a calumniis.* *ſit, & in ſe dictum Apoſtoli (a) compleveri: Quorumdam hominum peccata manifeſta ſunt præcedentia ad judicium.* Hæc ipſe: qui quidem ob priſtinam, quam cum Neſtorio (ut vidimus) conſuetudinem habuit, infamatus cum eſſet, arrepta inde Neſtoriani occaſione, commentitias quaſdam Theodoreti atque Neſtorii ad invicem datas vulgavere litteras, quibus ſectæ communio monſtrabatur: teſtatur id quidem Leontius Scholaſticus, *(b) Leont. de ſect. act. 4. tom. 9. Biblioth. ſanct.* ubi ait (*b*): *Sciendum & illud circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorii epiſtolas, in quibus ſe mutuo recipiunt: ſed fictitiæ ſunt, & fingunt eas hæretici, ut earum ope Synodum oppugnent. Si cui vero cognoſcere libet, quam gravi Neſtorium Theodoretus odio proſecutus fuerit, librum ipſius Theodoreti perſcriptum de Hæreſibus legat.* Hæc Leontius: extat ex illis epiſtolis una ad Neſtorium inſcripta recitata ad finem quintæ Actionis Quintæ Synodi & aliæ ad alios datæ, quibus ipſe Theodoretus ſocietatis cum Neſtorio redarguitur.

XI. At ſunt ipſius Theodoreti ſcripta plurima, quæ, niſi nimia prolixitas fatigaret lectorem, pro illius ſincera fide probanda adduci in medium poſſent, nempe epiſtolæ ipſius illæ ad diverſos datæ, & quidem germanæ, quibus nihil ſit quod obiici penitus valeat, ut quæ inter eas primum ſibi vendicat locum, epiſtola (*c*) *(c) Theod. epiſt. 1.* ad Sporadium, qua cum auctore execrandum dogma Neſtorii eſt inſectatus; inſuper aliæ complures ad diverſos ſcriptæ, quibus rectæ fidei profeſſionem, adverſantemque ejuſdem Neſtorii impietati, te-

PAGIUS

politanus. Tum poſt plures alios Metropolitas, *Paulus Epiſcopus Emeſæ*, poſt quem ſubſcribunt varii alii Epiſcopi. Porro Epiſcopi Cypri id temporis ob impetratum ab Synodo Epheſina Privilegium autocephaliæ in favorem Epiſcopi Conſtantiæ, juri Patriarchæ Antiocheni ſeſe ſubtraxerant, ac idem Conſtantienſis Epiſcopus totius inſulæ Exarchum Eccleſiaſticum agebat, uti exponit Lupus Tom. I. Concil. in Notis ad Synodum Epheſinam pag. 367.

VI. *Metropolitæ Tyri & Damaſci Protothroni appellati.* Joannes Antiochenus in eadem ad Proclum Epiſtola enumerans eos, qui paci ſubſcripſere, ait: *Illi qui ex ſecunda Phœnicia venientes propter ordinationem religioſiſſimi Epiſcopi Theodori, qui tuæ dignus eſt Sanctitate, quemque te arbitror noſſe, illum dico, qui eſt a ſecunda Cathedra, ideſt, Conſeſſu, ipſi quoque ſubſcripſerunt*, quia nempe ex quo Phœnicia in duas Provincias diviſa fuit, quarum una Maritima ſeu prima, alia Libani ſive ſecunda dicebatur. *Tyrus* Maritimæ, *Damaſcus* vero alterius ad Libanum Metropoles fuere. Erat *Theodorus* ſecundæ Phœniciæ Metropolita, ſucceſſor Joannis, qui cum Joanne Patriarcha fuerat apud Epheſum, interfuitque Concilio Chalcedonenſi. Erudite explicat Lupus, cur Damaſci Epiſcopus dicatur *a ſecunda Cathedra* ex Epanagnoſtico Baſilii Imp. in Concilio Conſtantinopolitano IV. Act. I. pag. 979. ubi legitur: *Ab Oriente vero protothronum Antiochiæ, id eſt, ſanctiſſimum Metropolitam Tyri* &c. Infra: *Definitio tomi Metropolitæ Tyri primi Seſſoris, & Primatis Sedis Theopoleos Antiochiæ*. Ad eamdem Synodum *Elias* Theodoſii Patriarchæ Hieroſolymitani Vicarius ac Legatus dicit: *Sanctiſſimus Thomas Metropolita Tyri, ſicut & vobis notum eſt, primæ Sedis exiſtens Sedis Antiochiæ, quæ Patriarcha privata, & ipſe locum tenet Sedis illius, uſque dum fiat Patriarcha in eadem Sede. Ob hoc non oportuit eum deferre litteras miſſas ab alio aliquo: cum ipſe auctoritatem & poteſtatem haberet in eadem Sede.* Multa etiam hac de re collegit Ducangius in Gloſſario mediæ & infimæ Græcitatis poſt mortem Lupi publicato, in voce, πρωτόθρονος. Antequam Epiſtolæ Caſinenſes, ſeu, ut rectius dicitur, *Synodicon adverſus Irenæum*, in lucem ederentur, ſciebamus quidem inter Archiepiſcopos Sedi Antiochenæ ſubditos, *Tyrium* Metropolitam primæ Phœniciæ, primum locum obtinuiſſe, & in Oriente *Protothronum* appellatum eſſe; at hujus honoris participem etiam fuiſſe Metropolitam ſecundæ Phœniciæ, prorſus non latebat. Ignorabamus etiam Privilegium illud Sedis Tyrienſis adeo antiquum eſſe, & non deerant, qui exiſtimarent hanc inſtitutionem eſſe recentiorum Græcorum. Willelmus enim Tyrius lib. 14. cap. 12. hæc tantum habet: *Certum eſt autem quod inter tredecim Archiepiſcopos, qui a diebus Apoſtolorum Sedi Antiochenæ ſubditi fuerunt, Tyrenſis quidem primum locum obtinuit, ita ut in Oriente Prothronus appelletur.*

VII. *Metropoles Patriarchatui Antiocheno ſubjectæ.* Quia vero plurimum refert ſcire *Metropoles*, quibus Patriarchatus Antiochenus hoc tempore conſtabat, obſervandum ex monumentis Eccleſiaſticis liquere, *Antiochiam* Metropolim fuiſſe Syriæ primæ; *Apamæam* Syriæ ſecundæ; *Tyrum* Phæniciæ primæ, ſeu Paraliæ *Damaſcum* Phœniciæ ad Libanum, ſeu mediterraneæ; *Tarſum* Ciliciæ primæ, *Anazarbum* Ciliciæ ſecundæ; *Edeſſam* Oſrhoenæ; *Amidam* Meſopotamiæ; *Seleuciam* Iſauriæ; *Boſtram* Arabiæ Petrææ, & denique *Hierapolim* Euphrateſiæ ſeu Euphratenſis. Em. Card. Noriſius in Diſſert. IV. de Epochis Syro-Macedonum cap. I. animadvertit, Metropolim Phœnices Libani, a Phœnice maritima disjunctam fuiſſe, & binas Provincias Eccleſiaſticas evaſiſſe, quo tempore Auguſti civilem provinciam in duas partiti ſunt. *Valens* enim Imp. ut Sancti Baſilii Cæſareæ in Ponto Metropolitæ juriſdictionem Eccleſiaſticam imminueret, *Cappadociam* in duas Provincias diviſit, ac alterius *Thyanam* Metropolim fecit; atque Anthymus Epiſcopus Thyanorum Metropoliticam ſibi ſtatim poteſtatem arrogavit, uti patet ex Epiſt. 33. aliiſque Gregorii Nazianzeni.

Plures Metropoles Civiles in eo quam in aliis. In Diœceſi Patriarchatus Antiocheni longe plus quam aliis regionibus Piovinciarum civilium numerus auctus fuit. Nam Cilicia, Syria, ac Phœnice in binas ſingulæ Provincias civiles partitæ fuerunt; Palæſtina vero in tres; hæcque diviſio videtur facta ab Arcadio; cum in lege 30. Cod. Theod. *de erogat. milit. annonæ*, data anno CDIX. eoque primo Imperii Theodoſii Junioris mentio ſit primæ, ſecundæ & tertiæ Palæſtinæ. Idem Card. Noriſius in Diſſert. II. cap. III. paragrapho I. recte notavit, *Oſrhoenam* Provinciam poſt Conſtantium Auguſtum diſtingui cœpiſſe a Meſopotamia, cujus antea pars cenſebatur, quod probat ex lege Cod. Theod. 70. *de decurionibus* a Valente Imp. anno-

teſtatam, ſartam tectam, confirmatam, ſtabilitamque reliquit, ut epiſtola ad Euſebium Scholaſticum (*a*), alia ad Diſcorum, aliæ inſuper ad Celerinam diaconiſſam, ad Euſebium Epiſcopum Ancyranum, ad Timotheum Epiſcopum, ad Andream, ad monachos Conſtantinopolitanos, & ad poſtremum duæ ad Leonem Romanum Pontificem: quibus plane omnibus ex priſtina illa cum Neſtorio conſuetudine contractam maculam plus ſatis abſterſit, diluit, atque purgavit. Poſt initam quidem pacem, junctamque cum Cyrillo & aliis Orthodoxis communicationem ipſum Neſtorio addictum fuiſſe, nulla prorſus eſt mentio; ſed pro Catholica fide ſtrenue atque impigre laboraſſe, plurima ſunt monumenta. Verum de Theodoreto ſæpe dicendum inferius erit.

(a) *Theod. epiſ.* 21. 53. 101. 109. 131. 144.

Qua-

PAGIUS

no CCCLXXV. data, & ex Synodo I. Conſtantinopolitana anno CCCLXXXI. coacta. In hac diviſione, cum *Meſopotamia* inter Euphratem & Tigrim poſita ſit, pars quæ ad Occidentem Euphrati prætendebatur, *Oſrhoena* dicta fuit; altera quam Tigris terminabat, *vetus Meſopotamiæ nomen* ſervavit.

VIII. *Tres Palæſtinæ Patriarchæ Hieroſolymitano ſubditæ.*

Ex præfata Antiochenarum Provinciarum enumeratione diſcimus etiam *tres Paleſtinas* tunc fuiſſe penitus ab iſto Patriarchatu divulſas, & Hieroſolymitano Patriarchæ ſubjectas; cum illarum *Joannes* nullam mentionem faciat. Verum ab iſta diviſione adeo abhorrebat *Gennadius* Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Presbyter & Archimandrita, ut ſuo Patriarchæ Sancto *Proclo* ipſam admittenti communicare noluerit, longe minus ipſi *Juvenali*. Ipſam etiam *Cyrillo* probatam non fuiſſe oſtendit auxilium, quod ab ipſo poſtulavit Gennadius. Tamen *Cyrillus* pacis amantiſſimus ei ſuaſit, ut diſpenſatorie communicaret, & occaſionem magis idoneam expectaret, ne propter hoc diſſidium Eccleſia laceraretur. Sed Chalcedonenſis Synodus *Juvenalis* ambitum & decretum Epheſinæ firmavit. Secundo diſcimus, *Arabiam* ac duas Phœnicias tunc Juvenalis manus evaſiſſe, qui tamen hanc quæſtionem iterum in Chalcedonenſi Synodo propoſuit, ſed cauſa cecidit, ut in ejuſdem Concilii Actis legere eſt.

IX. *Viſigothi Pacem turbant.*

Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ait: *Gothi pacis placita perturbant, & pleraque municipia vicina ſedibus ſuis occupant, Narbonenſi oppido maxime infeſti: quod cum diu obſidione & fame laboraret, per Litorium Comitem ab utroque periculo liberatum eſt.* Idacius vero anno Abrhami 2452. qui Kalend. Octobris Superioris Chriſti anni inchoatur, ſcribit, *Narbona obſideri cœpta per Gothos.* Tum anno Abrahami 2453. *Narbona obſidione liberatur Aetio Duce, & Magiſtro militum* ſub quo ſcilicet Littorius militabat. Romanos inter & Viſigothos partem Septimaniæ incolentes, jam ab annis decem & amplius pax vigebat, ſed *Theodericus* regnum ſuum dilatare voluit, & ea occaſione hæreſis Ariana in Gallis magis amplificata.

X. *Burgundi ab Hunnis protriti.*

Revocandæ ad hunc annum Hunnorum de *Burgurdionibus* victoria, & *Gundicarii* horum Regis cædes, de quibus anno ſuperiori num. XXXV. egimus. Erat tunc Hunnorum Rex Attila, qui *poſtquam Gundicarium Burgundionum Regem ſibi occurrentem protriverat* (hoc nempe anno), *ad univerſas deprimendas Gallias ſuæ ſævitiæ relaxavit habenas*, inquit Paulus Diaconus. in libello de Epiſcopis Metenſibus, dum loquitur de geſtis ab Attila anno CDLI. Hadrianus Valeſius lib. 3. Rer. Francic. exiſtimans, Paulum de re uno eodemque anno peracta verba facere, ait eum deceptum eſſe; cum *Attila* anno tantum CDLI. Franciam afflixerit. At Paulus non niſi ex occaſione loquitur ibi de everſione Regni Burgundionum, quæ præludium quoddam fuit eorum, quæ poſtea in Francia agere *Attila* meditabatur. Hunc autem jam anno ſuperiori *Hunnis* dominatum eſſe, ibidem videre eſt.

I. QUadringenteſimum trigeſimumſeptimum Chriſti annum ſignant Conſules Aetius, & Sigeſvultus: * quo dira perſecutio a Wandalis illata Africanam exagitavit Eccleſiam: id quidem his aggreſſos eos eſſe Conſulibus, ſanctus Proſper in Chronico narrat his verbis: *Genſericus * Rex Vvandalorum intra habitationis ſuæ limites volens Catholicam fidem Ariana impietate ſubvertere, quoſdam noſtrorum Epiſcoporum eatenus perſecutus eſt, ut eos privatos jure baſilicarum ſuarum, etiam civitatibus pelleret, cum ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi Regis terroribus cederet:* paulo vero poſt ſubdit: *Per idem tempus quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutychius, dudum apud Genſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequii clari habebantur: quos Rex ut copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi facinus conſtantiſſime reſpuentes, excitato in rapidiſſimam iram barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſuppliciis, ad poſtremum diverſis mortibus interempti, illuſtri martyrio miſerabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſii & Eutychii, pro elegantia formæ atque ingenii admodum Regi acceptus, a profeſſione atque amore Catholicæ fidei cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſervitutem damnatus eſt, nec ideo (ut apparet) interfectus, ne ſuperata ſævitia impii Regis etiam illa ætas gloriaretur.* Hactenus Proſper.

* Sigiſvultus.

* Geiſericus.

Perſecutio in Africa ſub Genſerico.

II. Fuerunt hi primitiæ martyrum perſecutionis Wandalicæ, meritoque præ cæteris ſunt laudibus celebrandi, utpote, qui aliis ad martyrium viam aperuere: quorum anteſignanus Arcadius affluens divitiis, gloria ſæculari conſpicuus, & conjugatus erat: quæ omnia haud levia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed ſuperavit hæc cuncta & vicit athleta Chriſti corroboratus ab amico cariſſimo, ſanctiſſimo ſacerdote, Antonino Epiſcopo Conſtantinæ civitatis, qui ſcribens ad eum epiſtolam, ipſum hortatus eſt, ut forti perferret animo, quæ fidei Catholicæ cauſa dirus tyrannus mala inferret: porro ipſa epiſtola redolens antiquum illum Apoſtolicum characterem ſic ſe habet (a):

(a) Extat tom. 1. Bibl. ſanct. col. 435.

III. *Perge fidelis anima, perge, & confeſſor unitatis * gaude, quia pro nomine Chriſti pati meruiſti contumeliam, ſicut Apoſtoli cum flagellati ſunt. Ecce jam ſerpens ille ſub pedibus tuis jacet; ipſe confligere potuit, ſed ipſe cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput ejus, non ſurgat iſte in agone martyrii, nemo te commoveat. Ecce gaudet Chriſtus, & inſpicit te: lætantur Angeli, & adjuvant te. Turba dæmonum calca-*

Epiſtola Antonini Epiſc. Conſtantinæ ad Arcadium.

* Trinitatis.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5930.

SÆC. V. Olymp. 304. An. V. C. 1190. Anno Eræ Hiſp. CCCC. LXXV. A.C. 437.

☉ 26. C. ☽ 1. P. 11. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 437.

SIXTI III. PAPÆ 6.

THEODOSII JUN. 36. & 30.

VALENTINIANI III. IMP. 13.

I. [1] COſſ. *Fl. Aetius II.* & *Sigiſvultus*, uterque Occidentalis. Baronius omittit notam numeralem in Conſulatu Aetii referendo, ſed memoriæ lapſu; cum primum & tertium ejus Conſulatum recte conſignet. *Sigiſvultus* anno CDXXVIII. in Africam adverſus Bonifacium miſſus, ut legitur in Chronico Proſperi; ubi cum dicatur *Comes Sigiſvultus*, idem eſt cum eo; cui inſcribitur Novella *de tyronibus & occultatoribus deſertorum* lib. 1. tit. 41. an CDXL. a Valentiniano data, inſcriptaque *Sigiſvaldo Comiti & Magiſtro utriuſque militiæ*. Factus eſt poſtea *Patricius*; ita enim appellatur a Conſtantio Presbytero in Vita Sancti Germani Autiſiodorenſis Epiſcopi lib. 2. cap. 17. cum loquitur de miraculis anno CDXLVIII. ab hoc Sancto Ravennæ patratis. *Quindecennalia* Imperii Cæſarei Valentiniani in hunc annum incidunt.

Quindecennalia Valentiniani.

II. A num. I. ad XIV. *Genſericus* Vandalorum Rex Arianus Orthodoxos hoc anno perſequi cœpit, ut fuſe Baronius proſequitur ex Proſpero in Chronico, & ex Epiſtola *Antonini* Epiſcopi Con-

Prima perſecutio Vandalica.

NOTÆ [1] COſſ. *Tl. Aetius* II. & *Sigiſvultus*.
Lex IV. cod. Theod. de Decurionib. & Silentiar. *Poſt conſulatum Iſidori*, & *Senatoris*. Proſper: *Aetio II.* & *Sigiſvulto*. Marcellinus: *Aetio* & *Sigisbuldo*. Faſti Idatii: *Aetio II.* & *Sigiſvuldo*. Paſchaſini Epiſtola ad S. Leonem: *A conſulatu Etii iterum*, & *Sigilmildi*, librarii mendo. Proſper editus: *Aetio* II. & *Sigiſvulto*. Proſper MS. *Aetio* & *Sigiſvulto*, prætermiſſa nota ſecundi conſulatus in *Aetio*. Paſchalis laterculus in fine Gennadii: *Aetio iterum* & *Seguſverto*; ac item rurſus: *Aetio iterum* & *Seguerto*. His conſulibus explicit Paſchalis laterculus in codice Gennadii. Epiſtola IX. & X. Sixti Papæ III. *data XV. Kal. Januarias*: *Aetio iterum*, & *Sigiſvulto Coſſ.*

neum tuum obſervat. Ne deficias, & dæmones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum eſt omnis chorus martyrum præceſſorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & coronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis eſt, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit, quo in æternum victurus eris? Jam cœpiſti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fallat diabolus in cauſa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne cariſſimus patiaris.

IV. Verum, frater, habes certamen: integra eſt iſta confeſſio: ſi mortuus fueris, (a) Job. 1. certus eſto, martyr eris. Job (a) non attendit uxorem, & ideo vicit; non familias, non divitias, non amicos, & merito ſuperavit. (b) Gen. 3. Adam (b) mulierem ſuam plus ſatis dilexit, & ideo tam lacrymabiliter cecidit. (c) Mat. 10. Sic dicit Dominus (c): Qui non dimiſerit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut familias propter me, non eſt meus diſcipulus. Quid ſi conditione vitæ mortuus eſſes; uxor te, aut familia habuit revocare? Nam quem tenuiſti, ipſum attende, ipſi hære, tene eum fortiter, ne dimittas, ne reſpexeris retro, aut uxorem, aut divitias, aut familias. Surſum cor, perfectam inchoaſti pugnam. Ipſe tecum archangelus, qui cecidit dimicat, ipſe tecum luctatur, ſed tecum eſt Pater & Filius & Spiritus ſanctus.

V. (d) Mach. 7. Vehemens ad martyrium exhortatio. Vide ne timeas: adjuvat te, ut coronet te. Septem filios Machabæa (d) mater pro Chriſto miſit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipſa magis eos hortabatur, ut morerentur: ipſa autem poſt filios occiſos ecce jam exultat cum filiis coronata. Reſpice quia in utero matris Deus te fecit: ipſe tibi ſpiritum & animam dedit, ipſe te ornavit ratione & ſapientia, ipſe cælum fecit & terram & omnia quæ in eis ſunt. Sic te vult ſuſcipere pro fide morientem, ut tibi plenam exhibeat majeſtatem. Reſpice mundum; periturus eſt. Reſpice Solem, Lunam & ſtellas; & ipſa ſolvenda ſunt. Confliga fortiter pro anima tua, quæ aut ſemper vivit, aut ſemper perit. Ecce dimiſſa ſunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quæcumque uſque hodie committere potuiſti. Audi de hac re Ezechielem dicentem (e): (e) Exech. 3. Quacumque die iniquus converſus fuerit ab iniquitate ſua, & fecerit juſtitiam, omnes iniquitates ejus non memorabor, ultra, dicit Dominus. Juſtitia tua, fides tua: quia (f) juſtus ex fide vivit. (f) Rom. 1. Hebr. 10. Tribulatio, expoliatio, exilium remiſſionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna cælorum. Qualis eris, cum te cum Sancto Stephano videris? Qualis eris, cum Petrum, & Paulum quos rogare ſolebas ut patronos, habebis amicos? Chriſtum mox tua anima videbit, & corpus tuum erit in refrigerio reſurrectionis, ut & ipſa caro videat, quod tua anima cum exierit, mox videbit.

VI. Propoſitum certamen ob oculos ponit. Fremit diabolus, gaudet Chriſtus. Roga, plora, poſce auxilium, & mox accipies in mente ſolatium. Time pœnas æternas, ubi ſemper ardetur, ubi ſemper in tenebris & corpus & anima cruciatur, ubi cum diabolo anima & corpus in æternum exuritur. Gehennas expaveſce, & Chriſtum modo tene. Modo eſt ut aut vivas, aut pereas. Nemo te recuperabit, ſi in iſta pugna defeceris. Et quid tibi prodeſt ſi diabolo conſenſeris, & mox corpus amiſeris? Aut neſcis quia vita corporis tui in poteſtate eſt Dei tui, qui tibi confeſtim auferre poteſt carnem, ſi dereliqueris fidem? Quidam Chriſtianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adſtitiſſe ſibi angelum ſplendido vultu cum linteo aqua profuſo, qui ei aquam in faciem ſpargeret, & linteo detergeret. Donec tortus eſt iſte, Angelus non receſſit, conſolans eum, & refrigerans eum. Confeſſor autem Chriſti pœnas quas ſuſtinebat, penitus non ſentiebat; fuit hic Theodorus Antiochenus ſub Juliano confeſſo. Minus tormenta ſentiuntur, quando pro Chriſto pugnatur; quia virtus animi ſuperat dolores mundi: & cum invocata fuerit Divinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino * tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam ſi amiſeris carnem. Exhibe Deo hanc perſeverantiam, & ne valde times pœnam: aut enim grandis eſt, & cito finitur; aut levis erit, & non valde cruciabitur anima.

* homine.

VII. Victoriam glorioſam proponit. Tu autem exora, quia luctari cœpiſti, nec defeciſti: martyrium inchoaſti, cuſtodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis unitatem, pro qua pateris mortem; ſerva cor tuum & confirma per Spiritum ſanctum, quem in te exufflare voluiſti, & quem

PAGIUS Conſtantinæ civitatis ad Arcadium quemdam a Genſerico in exilium miſſum. Ait Baronius n. XII. apud Gennadium auctorem illius Epiſtolæ, non *Antoninum* ſed *Honoratum* appellari. Verum Mabillonius Tom. II. Vet. Analect. pag. 45. obſervat, in pervetuſto MS. Codice Corbejenſi Gennadii, ubi in editis legitur: *Honoratus Conſtantinæ Africæ civitatis Epiſcopus*, haberi; *Honoratus Antoninus Conſtantiæ civitatis Epiſcopus*, ubi tamen *Conſtantia* loco *Conſtantinæ* perperam legitur. Civitas eſt Africæ Mediterraneæ, (Circa etiam appellata) Regni hodie cognominis caput. Porro Antoninum & Conſtantinum unum eundemque fuiſſe etiam probat Ruinart in Hiſt. Perſecutionis Vandalicæ pag. 431. & ſeq.

quem in te honoraſti. Conflige fortiter per puritatem baptiſmi, quod contemnere noluiſti. Securus eſto de corona, ſecurus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modo Deus animum tuum: ibi eſt oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo ſtes: firmum te viderit, gaudet & adjuvat: ſi infirmum, ſuccurrit & ſublevat. Tu tamen certa pro veritate uſque ad mortem, & eris non ſolum tibi, ſed & cæteris in ſalutem: alioquin a te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Chriſti, in acie primus ambulas: ſi tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hæc time: nam & ſi viceris, pro multorum ſalute pugnaſti, & coronam multiplicem accepiſti.

VIII. *Fidem Catholicam exemplis inſinuat.* *Deus unus eſt, Deus non poteſt eſſe minor, Deus non poteſt imitari. Scis iſta: tene fortiter veritatem. Audi autem breviter quod præmiſi: Deus unus eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, & tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro: nempe aliud eſt anima, aliud ratio, & tamen in anima eſt ratio: & una eſt anima, ſed aliud anima agit, aliud ratio: anima vivit, ratio ſapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet ſapientia; & tamen nec anima eſt ſine ratione, nec ratio ſine anima, & cum unum ſint, anima ſola ſuſcepit vitam, ratio ſola ſuſcepit ſapientiam. Sic Pater & Filius licet unum ſint, & unus Deus ſit: tamen ad ſolum Chriſtum pertinet caro, ſicut ad ſolam rationem pertinet ſapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & ſplendor in uno radio ſunt, ſed calor exiccat, ſplendor illuminat, aliud ſuſcipit calor, aliud ſuſcipit ſplendor, licet ab invicem calor & ſplendor non poterint ſeparari, ſuſcipit ergo ſplendor illuminationem, non fervorem; ſuſcipit autem calor fervorem, non illuminationem.*

IX. *Aliud ergo ſingulariter agunt, & tamen ab invicem non recedunt, ſic & Filius ſuſcepit ſolus carnem, & tamen non deſeruit Patrem, nec ſe diviſit a Patre. Filius itaque ſuſcepit carnem in proprietate, & tamen & Pater & Spiritus ſanctus non defuerunt majeſtate. In divinitate æqualitas, in carne Filii proprietas, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus ſancti receſſit divinitas. Carnem ſuſcepit Chriſtus; numquid a Patre aut Spiritu ſancto receſſit? Ergo vera eſt unitas. Implevit autem carnem Chriſti & Pater & Spiritus ſanctus, ſed majeſtate, non ſuſceptione. Vis ſcire quia in eo fuit Pater? Non ſum ſolus (inquit (a) Chriſtus) ſed & Pater mecum eſt. Audi de Spiritu ſancto, quia quod cum eo erat, Evangeliſta (b) refert: Jeſus plenus Spiritu ſancto regreſſus ad Jordanem. Ecce ſolus Chriſtus ſuſcepit carnem, & tamen Pater & Spiritus ſanctus non defuerunt majeſtate: ſi cælum & terram implent, carnem Chriſti deſerere non potueruut, quando in divinitatis unitate tranſierunt.*

(a) Joan. 16.
(b) Luc. 14.

X. *Ad hanc * citharam reſpice: ut muſicum melos ſonis dulcibus reddat, tria pariter adeſſe videntur, ars, manus, & chorda: ars dictat, manus tangit, reſonat chorda: tria operantur, ſed ſola chorda reſonat quod auditur; nec ars, nec manus ſonum reddunt, ſed eum cum chorda pariter operantur: ſic nec Pater, nec Spiritus ſanctus ſuſcipiunt carnem, ſed tamen cum Filio pariter operantur: ſonum ſola chorda excipit, carnem ſolus Chriſtus ſuſcepit: operatio in tribus conſtat; ſed quommodo pertinet ad ſolam chordam ſoni redditio, ſic pertinet ad ſolum Chriſtum carnis humanæ ſuſceptio.*

* hoc.

XI. *Exemplo Chriſti ad pugnam roborat.* *Hæc a parvo in grandi mœrore poſito, ut quæcumque dicta ſint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hæc eſt recta regula fidei: pro hac ſi quid tibi contigerit, martyrium perfeciſti. Chriſtus alaphas accepit, Chriſtus ſputa aliena ſuſtinuit, Chriſtus felle & aceto potatus eſt, Chriſtus ſpinis coronatus eſt, & inter latrones iniquos deputatus eſt juſtus, Chriſtus lancea perforatus eſt, Chriſtus mortuus eſt, Chriſtus hæc pro culpa tua: quanto magis tu firmus ſtare debes pro anima tua, ut nemo tollat coronam tuam? Jam in ſtadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paveas, nihil penitus pertimeſcas; quia omnis pro te Eccleſia deprecatur, ut vincas. Expectat te Eccleſia Catholica martyrem ſuum, ut honorificet ſicut Stephanum ſuum. Vide ne confundas nos in hoc ſæculo. Vide ne humiles nos in conſpectu adverſariorum. Suſtinet tecum Dominus Chriſtus: Suſtinet tecum Eccleſia. Eſto ſecuriſſimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuiſti peccata.* Hucuſque Antonini Epiſcopi epiſtola ad Arcadium, ut habet editio Margarini.

XII. *De auctore epiſtolæ.* Cæterum apud Gennadium (c) non Antoninus hic nominatur auctor qui eam ſcripſit epiſtolam, ſed Honoratus, de quo his agit verbis: *Honoratus Conſtantinæ Africæ civitatis Epiſcopus ſcripſit ad Arcadium quemdam, qui pro confeſſione fidei Catholicæ in partibus Africæ a Genſerico Rege miſſus exulabat, epiſtolam ad labores pro Chriſto ferendos hortatoriam, & exemplis præſentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confeſſionis fidei perſeverantia non ſolum præterita purget peccata, ſed & meritum procuret martyrii.* Hæc Gennadius. Dici quidem poſſet, aliam hanc ab illa epiſtolam eſſe ad eumdem Arcadium datam, niſi & hic ejuſdem Conſtantinæ civitatis Epiſcopus diceretur. Quod

(c) *Gennad. de Viris illuſtr. c. 95.*

XIII. Quod vero ad Arcadium ipſum pertinet; tanto claſſico ad prælium excitatus, in omnibus conſtantiſſimi atque fortiſſimi Chriſti militis ſpecimen edidit, adverſariumque vincendo proſtravit, & ut alii poſt ſe vincerent, exemplo monſtravit. Celebris eſt horum martyrum memoria in Eccleſia ſingulis annis publico præconio ubique repeti conſueta Idibus Novembris. Prætermiſſa ſunt autem iſta a Victore, qui Uvandalicas clades in Numidiam aliaſque illi proximas provincias illatas ſcribere haud admodum laboravit, rebus tantum Eccleſiæ Carthaginenſis, ubi agebat, intentus; qui & poſt captam ipſam Carthaginem, quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur ſuo loco.

Sub hujus quoque anni Conſulibus (inquit) Proſper a) *Valentinianus Auguſtus ad* XIV.

(a) *Proſp. in Chron.*

PAGIUS III. *Nuptiæ Valentiniani cum Eudoxia.* Ad num. XIV. Non ſolum Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus in Chronicis; ſed etiam Auctor Chronici Alexandrini ſub hujus anni Coſſ. tradunt, nuptias Valentiniani Imp. cum Eudoxia filia Theodoſii Imp. celebratas. Immo Auctor Chronici Alexandrini rei geſtæ menſem & diem memorat, quos ex Actis publicis deſumpſiſſe non dubitandum; *His Coſſ. Valentinianus Junior menſe Octobri, XII. Kal. Novemb. ingreſſus Conſtantinopolim, nuptias celebravit, accepta in uxorem Eudoxia Theodoſii & Eudociæ Aug. filia, menſe Octob. IV. Kal. Novemb. Suſcepit ex ea geminas filias Eudociam & Placidiam*, de quibus ſæpius infra ſermo erit. Gothofredus in Chronologia Cod. Theod. & Valeſius in Notis ad lib. VII. Socratis cap. 44. contendunt, majorem fidem hac in re adhibendam eſſe Socrati has nuptias ad Conſulatum Iſidori & Senatoris anno præcedenti geſtum referenti. Quod confirmat Valeſius ex Jornande in lib. de ſucceſſ. Regnorum cap. 97. ubi poſtquam locutus eſt de ſtupro, quod *Honoria* cum Eugenio procuratore ſuo commiſerat, (anno ſc. CDXXXIV. uti ſuo loco dixi) ſubdit: *poſt hac tertio anno Valentinianus Imp. a Roma Conſtantinopolim ob ſuſcipiendam in matrimonium Eudoxiam Theodoſii Principis filiam venit, dataque pro munere ſocero ſuo tota Illyria, celebratis nuptiis ad ſua regna cum uxore receſſit.* At Jornandes non diſſentit a Proſpero, aliiſque ejuſdem ſententiæ, ſecundum quos is interpretandus. Scire enim non poſſumus, an Auctores his loquendi formulis, *anno tertio triennio poſt*, & ſimilibus, annos integros vel incompletos intelligant, niſi vel ex circumſtantiis, vel ex aliis Scriptoribus æqualibus eadem referentibus; & parte alia Socrates, etiam quando res a ſe narratas nota Conſulari conſignat, ſæpius errat quam Proſper; præterquam quod Auctor Chronici Alexandrini rem ex Actis publicis deſcripſit. Porro quod ait Jornandes de tota Illyria a Valentiniano remiſſa Theodoſio, confirmatur a Caſſiodoro lib. XI. Epiſt. I. qui de Valentiniano prodit: *Nurum ſibi amiſſione Illyrici comparavit, factaque eſt conjunctio regnantis, diviſio dolenda provinciis.* Diviſum fuerat Illyrium in Orientale & Occidentale a Gratiano anno CCCLXXIX. quando Theodoſium Magnum in conſortium imperii adſcivit, ut anno CCCLXXX. n. V. & ſeq. oſtendi. Quare poſt annos LVIII. ad priſtinam formam rediit.

IV. *Poſt diviſionem Illyrici Pontifices Romani jus ſuum in illud retinuere.* Pontifices Romani poſt iſtam donationem jus ſuum retinuere in omnes Illyrici Eccleſias uſque ad Leonem Iſaurum, qui increpitus a Gregorio III. quod uſum Imaginum in templis abrogaſſet, & confringi juſſiſſet, Provinciarum quæ a Sicilia uſque ad Thraciam per Illyricum, Epirum, Achajam & Macedoniam porrigebantur, adminiſtrationem ab Eccleſia Romana avulſit, & Conſtantinopolitanæ tribuit. Sixtus anno currenti ſcripſit *univerſis Epiſcopis Synodo apud Theſſalonicam congregandis* ut videre eſt in Collectione Holſteniana, prohibuitque, ne invito vel inſcio Anaſtaſio Epiſcopo Theſſalonicenſi, Rufi ſucceſſore ullus auderet aliquem ordinare: Epiſtola data eſt *XV. Kal. Januarias, Aetio iterum & Segiſvulto Coſſ.* Eadem diem ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum ſcripſit: *Illyricanæ omnes Eccleſiæ, ut a deceſſoribus noſtris accepimus, & nos quoque fecimus ad curam nunc pertinent Theſſalonicenſis Antiſtitis; ut ſua ſolicitudine, ſi quæ inter fratres naſcantur, ut aſſolent, actiones, diſtinguat atque definiat, & ad eum quidquid a ſingulis Sacerdotibus agitur, referatur.* Balſamo in Commentariis ad Synodum in Trullo pag. 359. tradit, Theſſalonicenſes Epiſcopos olim fuiſſe legatos Epiſcopi Romani, & hunc jus habere dicit conſtituendi Legatos in Patriarchatu Conſtantinopolitano, Epiſcopos autem ordinandi negat Epiſcopum Romanum habere. Verum hallucinatur; Provinciæ enim illæ, quæ tunc cum ſcribebat *Balſamo*, erant ſub Patriarcha Conſtantinopolitano, antea fuerant ſub diſpoſitione Epiſcopi Romani, ut ſuis locis magis videbitur. Scriptor autem iſte vixit ſub finem ſæculi duodecimi.

V. *Bagaudæ graſſantur in Galliis.* *Bagaudæ* per hæc tempora Gallias valde afflixere. Pſeudo-Proſper enim in Chronico Imperiali ad annum XII. Theodoſii poſt Honorium Imperantis ait: *Gallia ulterior Tibatonem principem rebellionis ſecuta a Romana ſocietate diſceſſit: a quo tracto initio, omnia pene Galliarum ſervitia in Bagaudam conſpiravere.* Tum anno XIII. Theodoſii narrat everſionem Regni Burgundici, & anno XIV. ejuſdem Imperatoris ſubdit: *Capto Tibatone, & cæteris ſeditionis partim principibus vinctis, partim necatis, Bagaudarum commotio conquieſcit*, hoc ſcilicet Chriſti anno; cum Pſeudo-Proſper anno ſequenti referat promulgationem Codicis Theodoſiani, quæ eo revera peracta eſt. Magiſtratus Romani per tot irruptionum damna, provincialium attritis opibus & vectigalibus ita exſanguem plebem male habebant, ut multi etiam Gallorum, & non obſcuris natalibus editi quærerent apud Barbaros humanitatem, quod Romanorum barbaram inhumanitatem ferre non poſſent. Omnibus præivit *Tibato*, qui tandem rapinis latrociniiſque cuncta reddidit infeſta. Hæc factio *Bagaudarum* nomen, ut alia quondam ſub Galerio Maximiano, de quo anno CCLXXXV. locuti ſumus, iiſdem de cauſis aſſumſit. Sub Diocletiano enim & Maximiano ſimilium factioſorum & rebellium hominum cohortem cœpiſſe, auctor eſt Oroſius lib. 7. cap. 25. Pſeudo-Proſper citatus *ulterioris Galliæ* nomine eam Galliæ partem intelligit, quæ ultra Rhodanum ſita eſt ex dicendis anno CCCCXL. num. IV.

VI. Salvianus Presbyter Maſſilienſis lib. 5. de Gubernat. motus Bagaudarum, qui hoc & duobus ſuperioribus annis contigere, ad inexplebilem Judicum avaritiam his verbis refert: *De Bagaudis*

ad Theodoſium Principem Conſtantinopolim proficiſcitur, filiamque ejus in matrimonium accipit: eadem Marcellinus, qui addit: *Eaque ſibi nupta, apud Theſſalonicam, Italiam repetens, biemavit*: Sequenti vero (ut ſubdit) cum Eudoxia uxore Ravennam ingreſſus eſt. Eadem habet Socrates (*a*): ſed quod ad tempus ſpectat, ab utroque diſcrepans, id factum affirmat ſub Conſulatu Iſidori ac Senatoris, anno videlicet ſuperiori.

(*a*) Socr. l.7.c.43.

Chri-

PAGIUS

Eorum motus avaritiæ magiſtratuum attribuit Salvianus.

dis nunc mihi ſermo eſt, qui per malos Judices & cruentos ſpoliati, afflicti, necati, poſtquam jus Romanæ libertatis amiſerant, etiam honorem Romani nominis perdiderunt. Et imputatur his infelicitas ſua; imputamus his nomen calamitatis ſuæ; imputamus nomen, quod ipſi fecimus. Et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos eſſe comperimus criminoſos. Quibus enim aliis rebus Bagaudæ facti ſunt, niſi iniquitatibus noſtris? Niſi improbitatibus Judicum? Niſi eorum proſcriptionibus & rapinis, qui exactionis publicæ nomen, in quaſtus proprii emolumenta verterant; & indictiones tributarias prædas ſuas eſſe fecerunt? Qui in ſimilitudinem immanium beſtiarum, non rexerunt traditos ſibi, ſed devorarunt: nec ſpoliis tantum hominum, ut plerique latrones ſolent, ſed laceratione etiam, &, ut ita dicam, ſanguine paſcebantur? Ac ſic actum eſt, ut latrociniis Judicum ſtrangulati homines & necati, inciperent eſſe quaſi Barbari, quia non permittebantur eſſe Romani. Acquieverunt enim eſſe, quod non erant: quia non permittebantur eſſe quod fuerant: coactique ſunt ſaltem vitam defendere quia jam libertatem videbant ſe penitus perdidiſſe.

VII. *Hunni in Gallias irrumpunt.*

Proſper ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Bellum adverſus Gothos Chunis auxiliantibus geritur*. Eſt hæc quarta in Gallias Hunnorum irruptio, de qua agit Baronius anno CDLI. n. XLV. & ſeq. ubi eam confundit cum Attiliana, quæ ſexta fuit. Clades *Vaſatenſis* civitatis ad hunc Hunnorum adventum, annumque ſequentem referenda, ut anno CDLI. oſtendemus.

JESU CHRISTI ANNUS 438.	SIXTI PAP. ANNUS 7.	THEODOSII 31. VALENTINIANI 14. IMPP.

I. Tranſlatio S. Joannis Chryſoſtomi. CHriſti anno quadringenteſimo trigeſimooctavo, Theodoſio Auguſto decimumſextum & Fauſto Conſulibus, ☞ ſexto ☜ Kal. Februarii venerandum corpus S. Joannis Chryſoſtomi Comanis celebri pompa tranſlatum eſt Conſtantinopolim. Quanam autem prævia occaſione id factum ſit, & quo auctore, ſunt cuncta dilucidius explicanda.

II. (a) Socr. l. 7. c. 4. Quod in primis ad tempus ſpectat; id hoc anno accidiſſe, Socrates (a), Marcellinus in Chronico, & alii tradunt. Accidit autem, ut cum Proclus Epiſcopus Conſtantinopoli anniverſaria die tranſitus S. Joannis Chryſoſtomi, ex more, panegyricam ad populum orationem haberet, ita univerſi Chriſti fideles Joannis amore incaluerint, ut acclamationibus indefinentibus inter concionandum, Proclum pulſare aggreſſi, concionem ad finem perduci minime ſiverint, petentes reddi ſibi Joannem, ſacraſque ejus reliquias Conſtantinopolim traſferendas. Nacti ſumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad populum habuit, recitari in Eccleſia ſolitam die tranſlationis ipſius. Inter veteres enim codices, quos antiquitas Lectionaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud nos ſunt, invenimus dictam Procli orationem, ſed depravatam ſatis, & nimia vetuſtate pene conſumptam, quam tibi (ut licuit) emendatam hic reddendam putavimus, rati fore tibi cariorem, quod nec apud Græcos (quod ſciam) neque Latinos edita habeatur. Accipe eam:

III. Oratio Procli in natali ſancti Joannis Chryſoſtomi. *Certe gratias Deo, fratres cariſſimi, modo inenarrabili, quod in domo ejus, in qua ſacra intonuit tuba (nempe Joannes) pacifice agitur, & ſine præliis; in qua ſuaviſſime ſacra modulata eſt lyra, & audientium ſpirituale repletur ſpectaculum; in qua Evangelica invaluit arundo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Eſt facta Joannis memoria omnibus civibus recte, ſic ut rectos fidei trahat: non enim ſic piſces trahit piſcatorum rete, ſicut rectos fide trahit Joannis ſolemnitas. O gratiam *, finem, & locum, & tempus vincentem! tempus enim ſuperavit amor, finem autem invicta vicit memoria: locus quidem non clauſit ſacerdotis miracula: ſed in Ponto jacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa manus oſtentans vos, clamat: Opus meum vos eſtis in Domino. Iterum Joannes in verbis pretioſæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ a Deo inſpiratæ bibliotheca, divinus theſaurus intelligentiæ, ſtudioſis manibus adverſus Imperialem avaritiam falx acutiſſima, vehemens diluvium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio de-* bao

* Joannem.

PAGIUS SÆC. V. Anno Eræ Hiſp. CCCCLXXVI. A.C. 438.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5931.

☉ 27. B. ☽ 2. P. 27. Mart. Indict. 6.

JESU CHRISTI 438.

SIXTI III. PAPÆ 7.

THEODOSII JUN. 37. & 31.

VALENTINIANI III. IMP. 14.

I. Septimæ Quinquennalia Theodoſii. (1) COSS. *Theodoſius* Aug. XVI. & *Anicius Acilius Glabrio Fauſtus*, in Occidente creatus, ut docet inſcriptio ab Onuphrio in Faſtis relata, in qua & dicitur *Præfectus Urbis* ſub Valentiniano III. Urbis ſcilicet Romanæ, quam dignitatem obtinebat anno CDXXV. ut liquet ex lege 62. Cod. Theod. *de hæreticis*. Sumtus hic a Theodoſio Conſulatus propter ſeptima Quinquennalia Imperii poſt patris mortem initi, ut liquet ex ejus Tricennalibus. Hæc ſeptima Quinquennalia celeberrima reddidit Codicis Theodoſiani promulgatio, de qua anno CDXXXV.

II. Tranſlatio reliquiarum S. Chryſoſtomi. A num. I. ad XIII. fuſe agit Baronius de Tranſlatione Reliquiarum Sancti Joannis Chryſoſtomi *Comanis*, ubi vir ſanctus in exilio obierat, Conſtantinopolim, facta, ut tradit Socrates lib. 6. cap. 44. ſub hujus anni Coſſ. *VI. Kalend. Feb.* ſeu die XXVII. menſis Januarii, quo etiamnum ejus Natale in Eccleſia Romana celebratur. Verum cum is dies hoc anno in feriam quintam inciderit, ea Tranſlatio extra ordinem facta, quoad diem, ſed non quoad annum; ut enim ſæpius diximus, Tranſlationes Sanctorum, dedicationes Eccleſiarum, & alia id genus annis decennalibus & hujuſmodi ſolemniis deſtinatis de more fiebant.

NOTÆ [1] C Oſſ. *Theodoſius Aug.* XVI. & *Anicius Acilius Glabrio Fauſtus*: Reineſius pag. 899. Extat inter inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 229.

REQVIEVIT. DIE. NONAS. OCTOBRES.
CONS. D. N. THEODOSI. AVG. XIV. ET
FAVSTI. V. C.

Relandus poſtremum *Fauſti* nomen retinet, cæteris omiſſis. Proſper editus & MS. *Theodoſio* XVI. & *Fauſto*. Faſti Idatii, & Marcellinus: *Theodoſio* XVI. & *Fauſto*.

bacchantem pertimuit (ſicut Joſeph) Ægyptiam.

IV. *Sed paveo minorem laudibus navem magnas res geſtantem mergendam attonitus; nullus enim digne laudabit Joannem, dum non eſt alius Joannes: ſicut enim undarum frequentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium induſtria & fortitudo & magiſteriis piis inundant & currunt. In eo libertatis ſplendeſcunt radii, quorum alio Sol Deitatis conclareſcit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit, alio erroris emendatio, alio ſynagogæ nuditate ædificia ſplendent, alio mores, alio e cælis coronæ fulgent gratiæ. O ſacerdos, cujus tantum induſtriæ lucrum, quantum aeris ſuaviſſimi odore: o nomen non negans acta: o cognomen reddens ſpeciem actæ vitæ: o lingua ipſis cælis altior: o magiſter Evangelica tonitrua temperans. Joannes ille, Joannes iſte: ille prædicator, iſte tuba: ille inconcuſſus, iſte ſine ſervitute: ille ſine ſectis, iſte ſingularis: ille virgo, iſte caſtitatis defenſor: ille in eremo baptizans, iſte in civitate retia mittens: ille corripiebat adulterantem, iſte corripiebat raptores: ille capite amputatus eſt, iſte eamdem conſtantiam præſeferre non dubitavit: ille in carcere incluſus eſt, iſte in exilio deportatus: ſunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.*

Laudes Jo. Chryſoſtomi.

V. *Joannes cum beatiſſimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Chriſti ſumus. Omnem locum omni liberavit errore: In Epheſo artem Midæ nudavit *: In Phrygia Matrem quæ deorum dicebatur, ſine filiis fecit. In Cæſarea publica meretricia honoris vacua ſpoliavit: In Syria Deum impugnantes ſynagogas evacuavit: In Perſide verbum pietatis ſeminavit. Ubique Orthodoxæ fidei radices poſuit. Mundum Dei notitia lingua replevit: libros conſcripſit, retia ſalutis expandit: Cum Joanne de paterno Verbo theologizavit: cum Petro piam confeſſionem fundavit: cum Paulo propter fidem ſudores effudit: cum piſcatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Joannes, tua quidem vita anxia, mors autem glorioſa, ſepulcrum vero beatum, merces autem copioſa.* Hucuſque Proclo perducere licuit orationem fine carentem, acclamationum jugibus tonitruis interruptam populi aſtantis & inſtantis ſibi Joannem reddi: cum Proclus ex more illa tantum apponens verba: *Gratia & miſericordia Domini noſtri Jeſu Chriſti cum Deo Patre & Spiritu ſancto, gloria, poteſtas, & magnificentia in ſæcula ſæculorum*, finem impoſuit orationi clamoribus populi interceptæ.

* fugavit.

Res geſtæ a Joanne Chryſoſt. ſummatim collectæ.

VI. His percitus Proclus acclamationibus populi, inſtar (*a*) Nicodemi, abiens ad Theodoſium, audacter petiit corpus Joannis. Permotum quidem Proclum hiſce clamoribus populi, ab Imperatore petiiſſe transferri debere Joannis venerandum corpus, Coſmas Veſtiarius ea oratione quam habuit de tranſlatione ipſius, oſtendit, necnon Nicephorus (*b*), atque alii. Curaſſe autem id Proclum propter unionem eorum qui ex parte Joannis erant, Socrates narrat his verbis (*c*): *Exiguo* (inquit) *tempore poſt Proclus Epiſcopus eos qui propter Joannis abdicationem ſeparatim conventus agebant, cum cæteris in concordiam reduxit, & prudentia eorum animos offenſos permulſit. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Corpus Joannis Comanis ſepultum, ubi Imperatori eam rem perſuaſerat, trigeſimoquinto anno poſt ejus abdicationem Conſtantinopolim transferendum curavit, quod cum multo honore, & ſplendida pompa publice celebrata, in eccleſia Apoſtolorum condidit. Hac re igitur, qui propter Joannem conventus ſeorſum faciebant, ad Eccleſiæ concordiam reconciliati ſunt: quod factum eſt ad decimumſextum Conſulatum Imperatoris Theodoſii ſexto Kal. Febr.* Hæc Socrates: qui cum hic & paulo inferius trigintaquinque annos numeret poſt abdicationem ipſius, manifeſtum eſt eum numerare a priori expulſione, quæ contigit anno Domini quadringenteſimo tertio. Meminit de eadem tranſlatione Theodorus Lector (*d*), ſed ante omnes Theodoretus (*e*) rem paucis attingens, narraturus (ut puto) rem geſtam uberius, ſi ad hæc tempora ſuam hiſtoriam perduxiſſet.

(*a*) Marc. 15.

Proclus agit cum Imperatore de tranſlatione Joannis Chryſoſtomi.

(*b*) Nicep. l. 14. c. 45.

(*c*) Socr. l. 7. c. 44.

(*d*) Theod. Lector in Collect. l. 2. in fin.

(*e*) Theod. l. 5. c. 36.

VII. Cæterum ut res ſe habuerit, qui exacte eam recenſeat invenimus Coſmam Veſtiarium, qui luculenta habita oratione de eadem tranſlatione, quæ geſta fuerint exacte recenſet: invenimus (*f*) ejus orationem encomiaſticam conjunctam Procli orationi, quam recitavimus. Ubi inter alia ad perſuadendum id Theodoſio, eo potiſſimum uſus eſt argumento, nimirum quod minime pati deberet patrem ſuum, nempe Chryſoſtomum, qui eum per baptiſmum genuiſſet in Chriſto & elatum de fonte inſtar Simeonis geſtaſſet in ulnis, ac Chriſtiana religione imbuiſſet, eumdem parentum ſuorum culpa cum viventem expulſum, tum mortuum extra ſuam Eccleſiam habere ſepulcrum: fore enim opus pietate dignum, ſi pie functi viri ſacrum cadaver reſtituat poſtliminio: ſic namque bene conſuli animabus ipſorum, ſi patratum ab eis facinus ipſe ſic expiaret. His Theodoſium perſuaſum refert, ſelectoſque viros ex Senatoribus ad opus perficiendum legaſſe Comanam in Ponto civitatem: quibus in mandatis dediſſe, ut ſolemniſſima pompa venerandum Joannis corpus inde ſublatum, choris pſal-

(*f*) In noſtra Bibl. to. 5. Vit. Sanct.

Coſmæ Veſtiarii oratio de tranſlatione Joannis Chryſoſtomi.

lentium ſacrorum miniſtrorum comitantibus, accenſis cereis de loco in locum quam religioſiſſime ac glorioſiſſime avehendum curarent.

VIII. Corpus Jo. Chryſoſtomi immobile. Accidiſſe autem idem Coſmas Veſtiarius tradit, cum Senatores Comanam perveniſſent, & litteras Imperatoris quibus tranſlatio jubebatur, Epiſcopo & civibus aperuiſſent, perveniſſentque ad locum ubi in theca argentea Joannis ſacra pignora aſſervabantur; inde ea auferre & deferre conantibus, minime reſiſtente numine, conceſſum fuiſſe, ipſo nimirum ſacro corpore inſtar ſilicis loco inhæreſcente, & immobile permanente. Facto autem ſæpe periculo, reque ſæpius fruſtra tentata; ut ea omnia quæ accidiſſent, Theodoſio litteris ſignificarent, conſilium iniere. Quæ cum ipſe Imperator Theodoſius accepiſſet, adhibitis Proclo & aliis ſanctiſſimis viris, quid eſſet opus facto, ſententias ipſorum rogans ipſe quid ſibi viſum eſſet aperuit; nimirum ut ad Joannem ipſum tamquam viventem litteras daret, ſupplicis inſtar libelli, quibus eum, de admiſſis in ipſum peccatis a parentibus veniam petens, rogaret humillimis precibus, ut Conſtantinopolim redire, ſuamque ſedem priſtinam capeſſere dignaretur. Patefacta itaque Imperatoris ſententia, ab omnibus æque probata atque laudata fuit. Recitat idem Coſmas litteras, a quibus puto etiam Nicephorum exſcripſiſſe: ſunt autem hujuſmodi:

IX. Epiſtola Theodoſii Auguſt. ad Jo. Chryſoſtomum. *Orbis totius Doctori & ſpirituali parenti, ſancto Joanni Chryſoſtomo Theodoſius Imperator.*

Corpus tuum, ut aliorum defunctorum, exanime eſſe putantes, pater venerande, illud e tumulo transferri & ad nos deduci, ſicut filii patris amantes, deſideravimus. Ad quod præſtandum, cum debitum impendiſſemus honorem, quantam valuimus animi demiſſionem atque modeſtiam, ut par erat, exhibuiſſemus: ut tamen quod in optatis erat, minime conſequi digni eſſemus, Imperatorius fortaſſe faſtus, quo ſæcularia gubernamus & religioſa præſumpſimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem vere reverendiſſimum (te enim ipſum perinde ac viventem alloquimur) ut annuas cœptis noſtris; & qui pœnitentiam alios docuiſti, & noſtrum conatum ſuperaſti, pœnitentibus veniam impertiri digneris; nobiſque te magno animi ardore expetentibus, & humili confeſſione peccata noſtra accuſantibus reddere te ipſum minime detrectare amplius velis, neque longiore cunctatione dilationeque nos crucies: quod neque commiſerationis id dignum tuæ, neque amoris noſtri & expectationis æqua ſit compenſatio: quippe quibus non corpus & cineres tantum tuos, ſed & ipſam tuam umbram oculis contemplari, magnopere in optatis ſit. Hactenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum tranſlatione redditæ.

Cum autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepiſſent, quas Sacram vocant, eas (ut par erat) magna veneratione ſuper pectus Joannis corporis collocavere; indictoque pervigilio, aſſiduis Deum rogavere precibus, ut hoc ipſum præſtaret, quod humillimis votis religioſiſſimus expoſceret Imperator, redderetque ſaltem defunctum Joannem Conſtantinopoli, quem ut majoribus augeret coronis, exulare atque exulem tandem mori permiſerat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturque ex voto Joannis corpus mobile: tollitur ſacra ſarcina humeris ſacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis atque monachis, undique confluentibus incenſas faces geſtantibus, qui ſequebantur, & præcedebant, populis: ſicque de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum eſt venerandum ſepulcrum, ſacrum corpus intus incluſum habens. Quomodo autem Conſtantinopolim perlatum ſit, quæ Coſmas longiori proſecutus eſt oratione, Nicephorus (*a*) eadem ſummatim complexa ita recenſet: (*a*) *Nicep. l.* 14. *c.* 43. X.

XI. Corpus Jo. Chryſoſtomi transfertur Chalcedonem. *Poſtquam autem itinere confecto in litus ex adverſo Conſtantinopoli ad Chalcedonem cum reliquiis ſancti viri pervenere, tranſiit eo Imperator, & Senatus Imperatorius; tranſiit etiam Patriarcha, & Judices, Magiſtratuſque omnes, & deinde homines generis & ætatis omnis, per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Boſphori ardentibus funalibus tegentes, ſacrum tumulum Imperatoria triremis excepit. Tum ſane miraculum quoddam edidit Deus, prodigiis quæ umquam viſa ſunt, longe majus. Cum enim certa & conſtans eſſet in mari tranquillitas, repentina ſubito exorta eſt procella, & naves innumerabilis illius claſſis aliæ alio diverſæ ſaluti ſuæ conſulentes diſperſæ ſunt. Ea autem quæ ſacrum illud pondus & præclarum theſaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus de repente ruptis, veluti divina gubernata manu, ad viduæ agrum appulit, viduæ inquam illius, propter quam ſponſa Chriſti Eccleſia paſtore tanto viduata fuerat; & rurſum poſt mortem quoque juſto judicio legitimam ille tulit ſententiam, agrum viduæ auctoritate ſua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium ejus aperte prædicante. Et quoad ejus fieri potuit, petram navis diſcidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregii illius viri ardorem eximium quovis præcone clarius atteſtatur. Hoc ubi factum eſt, ſerenitas rurſum advenit; & naves aliæ aliunde collectæ cum apparatu & comitatu maximæ* Navis abſque remigio delata ad agrum viduæ.

mo, carminibuſque debitis virum ſanctum perducentes, in urbem imperantem deportarunt. Eumque primum circa Amantium magni Thomæ templum excepit, inde vero ad eccleſiam ſanctæ Irenes delatus: porro poſtea Imperiali curru ſepulcrum evectum in ſanctorum Apoſtolorum templum illatum eſt.

XII. Theodoſius orat pro parentibus. *Ibi Imperator ſacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis urnæ impoſitis, communem ſupplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorſum vero pro matre quoque precatus eſt, ut tumuli ejus motus atque ſtrepitus conſiſteret: triginta enim & quinque* * *annos jam is quatiebatur, quo tempore ſcilicet & ipſa Eccleſiam concutiebat. Nec ille id non exoravit: confeſtim namque urna ejus conſtitit. Atque ubi ſacer Proclus virum ſanctum in eumdem ſecum thronum collocavit, plebs circumfuſa uno ore exclamavit: Recipe, inquiens, thronum tuum, o pater. Fertur ipſe quoque tum, quæ dudum clauſa fuerant, labiis rurſum apertis, ad populum dixiſſe: Pax vobis: ſicuti id circumſtantes homines & Proclus Patriarcha ſe audiſſe teſtati ſunt. Porro ſacris myſteriis peractis ad reliqiarum ejus repoſitionem itum eſt, & Epiſcoporum manibus magnus Antiſtes ad baſim ſacræ divinæque menſæ, veluti ſacer & inviolabilis theſaurus conditus eſt, Epiſcopis Epiſcopus, martyribus quamvis ſine ſanguine martyr, Prophetis Chriſti, & Apoſtolis magna atque aurea Eccleſiæ Chriſti tuba, omnes omnium aures perſonans, & pia dogmata, & præcepta clare muſicis plane modulis occinens. Factum id vigeſimoſeptimo menſis Januarii die. Ingenti autem facinore iſto illi etiam qui propter ipſum ſeceſſerant, perſuaſi, Eccleſiæ omnes conjuncti atque uniti ſunt.* Hactenus Nicephorus: habet illud amplius Coſmas in ſua oratione, eodem Joannis corpore in throno conſidente, univerſum populum candidi cerei oblatione ipſum adiiſſe, ac ſalutaſſe, atque tamquam viventi in cerei oblatione obſequium exhibuiſſe. Jam olim ipſe ſanctus ex Cucuſo exul ſcribens ad Olympiadem (*a*) juniorem viduam, prædixerat fore ut ipſe rediret Conſtantinopolim: quod tandem, licet non ut illa putabat, impletum eſt.

* duo.

(*a*) *Chryſ. epiſt.* 2.

XIII. De S. Ignatii poſteriori tranſlatione. Subdit autem his Nicephorus (*b*), hoc eodem tempore tranſlationem eſſe factam S. Ignatii Epiſcopi Antiocheni, & martyris Roma Antiochiam: ſed quomodo verum id, ſi Hieronymi (*c*) teſtificatione jam ſuo tempore Ignatii venerandum corpus erat tranſlatum, & in ſuburbiis Antiochiæ extra portam Daphniticam collocatum? quæ tranſlatio (ut quæque antiqua teſtantur Martyrologia (ab Eccleſia Catholica anniverſaria memoria repeti conſuevit decimoſexto Kalen. Januarii, de qua extat S. Joannis Chryſoſtomi nobilis oratio, & de ea ſuperius mentio facta eſt. Videtur autem ſecunda hæc fuiſſe tranſlatio, quando (ut ait Evagrius *d*) Theodoſius Imperator e priori loco ſepulturæ ipſius, in Fortunæ templum ſolemni apparatu transferri juſſit: cujus tranſlationis diem Antiochiæ eſſe quolibet anno ſolemnem, & a Gregorio Epiſcopo cultu celebriori auctam, idem quoque teſtatur Evagrius.

(*b*) *Nicep. li.* 14. *c.* 45.
(*c*) *Hier. de Script. Eccl. in Ignatio.*
(*d*) *Evagr. li.* 1. *c.* 16.

XIV. Sub Proclo etiam Conſtantinopolitano (quoto autem anno ſedis ejus, neſci-

PAGIUS

III. *Tranſlatio reliquiarum S. Ignatii Martyris.* Ad num. XIII. Tranſlatio Reliquiarum Sancti *Ignatii* Martyris, Epiſcopi Antiocheni, facta quidem Theodoſio Jun. imperante, ut teſtatur Evagrius lib. 1. cap. 16. Sed hujus Auctoris verba non bene interpunctionibus diſtincta, primo Nicephorum lib. 14. cap. 45. ac poſtea Chriſtophorſonum, alioſque in errorem induxere. Quare ea ſic cum Valeſio legenda: *Cum robuſtiora ejus* (nempe Ignatii) *oſſa quæ ſuperfuerant, Antiochiam deportata, & in cœmeterio collocata fuiſſent, multis poſt annis tranſlatus eſt: cum Deus Optimus Maximus Theodoſio id ſuggeſſiſſet, ut Deiferum Martyrem majori honore afficeret, utque templum jampridem dæmoniis conſecratum, quod incolæ Tychæum nominabant, fortiſſimo victori ac Martyri dedicaret.* Unde duæ Tranſlationes Reliquiarum S. Ignatii diſtinguendæ; de priori agit Baronius anno CX. num. VII. tuncque hæ Reliquiæ Roma Antiochiam ſunt tranſlatæ. De ea eſt Homilia Sancti Chryſoſtomo XLII. Tom. III. *Cum igitur* inquit, *illic* (nempe Romæ) *vitam poſuiſſet, imo vero in cœlum profectus eſſet, reverſus eſt deinceps coronatus.* Altera Reliquiarum S. Ignatii Tranſlatio contigit, quando eæ ſolemni pompa invectæ ſunt in *templum Tychæum*, illudque ejus memoriæ ſacratum. Sed Nicephorus perperam ſcripſit, eas Theodoſii Jun. temporibus Roma Conſtantinopolim perlatas fuiſſe, & juſſu ejuſdem Imperatoris Antiochiam deportatas, illic in cœmeterio eſſe depoſitas. Diu enim ante Theodoſii Jun. Principatum hæ reliquiæ depoſitæ erant in cœmeterio urbis Antiochiæ, & Theodoſius hoc anno ex cœmeterio, quod erat extra portas urbis Antiochiæ, eas in Urbem deportavit. Hieronymus enim in lib. de Script. Eccleſ. de Ignatio ſcribit: *Reliquiæ corporis ejus Antiochiæ jacent extra portam Daphniticam in cœmeterio.* Hieronymus autem ſub finem ſuperioris ſæculi librum illum ſcripſit. Legendus Henſchenius in Vita Sancti Ignatii ad diem I. Februarii.

IV. *Inventio XL. Martyrum Sebaſtiæ paſſorum.* Ad. num. XIV. Annum Inventionis Reliquiarum *Sanctorum quadraginta Martyrum*, qui Licinio imperante Martyrium fecere, docet nos Auctor Chronici Alexand. qui ad annum CDLI. ſeu ad Conſulatum Marciani Auguſti & Adelphii ſcribit: *Pulcheria Marciani Imperatoris conjux ſanctorum quadraginta Martyrum Sebaſtiæ paſſorum, per viſum Reliquias invenit conditas in æde S. Thyrſi prope ambonem, quibus templum extruxit extra muros Troadenſes Cæſarius Conſul & Præfectus.* Cæſarius iſte ille eſt, qui anno CCCXCVII. Conſulatum & Præfecturam Prætorianam geſſit, quod in dubium

De inventione reliquiarum SS. quadraginta martyrum.

tur) facta eſt revelatio in ſuburbio Conſtantinopolis reliquiarum ſanctorum Quadraginta martyrum, quo ſub Licinio Imperatore Sebaſte in Armenia paſſos diximus: quomodo vero eæ, S. Pulcheriæ revelante Sancto Thyrſo martyre, inventæ ſunt, Sozomenus pluribus narrat: cui ſe inventioni interfuiſſe commemorat, locellumque tradit foramen in medio habuiſſe, per quod ſolerent ipſæ ſacræ reliquiæ tangi: quod quidem moris fuiſſe etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apoſtoli Petri ſepulcro habuimus mentionem, acturi de his alia rurſus occaſione inferius ſuo tempore. Ait igitur hæc poſt multa Sozomenus (*a*): *Ipſum porro loculi tegmen velut in menſam ſacram fabrefactum erat. In ſummo autem, ubi martyres jacebant, exiguum foramen apparebat. Aſtans autem quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam forte habebat, per foramen immiſit, & extractam naribus admovit, & unguentum fragrantiſſimum olfecit; ex quo ſtatim tum laborantibus, tum aſtantibus bona ſpes ſuborta fuit.*

(*a*) *Sozom. li. 9. c. 2.*

XV. *Itaque cum locellum avide aperuiſſent. Euſebiam inveniunt* (quæ ſe ſepeliri in eodem ſepulcro juſſerat, in quo & dictas martyrum reliquias ſeorſum poſuerat) *illud vero quod ad caput ejus imminebat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & utrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipſum continebat. In medio rurſus foramen iſtud apparens, etiam nunc manifeſtius declarabat intus haberi martyres* (en habes in loculo martyrum ſecundum foramen.) *Hæc ubi annunciata eſſent, e veſtigio accurrunt Imperator, & Epiſcopus ad martyrium* (quod nos dicimus Confeſſionem.) *Tum ſolutis per artifices ferreis illis vinculis, confeſtim ſine negotio operculum illud extractum fuit: ſub hoc autem multa unguenta, & in his pixides duæ argenteæ repertæ ſunt, in quibus ſanctæ reliquiæ jacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quod ſe tanta revelatione dignatus eſſet, tum quod ſanctarum reliquiarum inventionem aſſecuta eſſet. Poſt hæc pretioſiſſima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrſi Eccleſiam compoſuit, publica feſtivitate (ut æquum erat) cum debito honore ac pompa ac Pſalmodiis celebrata, cui & ego ipſe interfui.* Hæc Sozomenus.

XVI. Hoc inſuper ipſo anno, qui ſequens eſt ab Eudoxiæ nuptiis, Eudocia mater peregrinata eſt Hieroſolymam voti ſolvendi cauſa, ut Socrates tradit his verbis: (*b*) *Theodoſius Imp. deinceps* (poſt tranſlationem Joannis Chryſoſtomi corporis ſcilicet) *preces Chriſto offerre, quibus gratia pro acceptis beneficiis agat, Chriſtique nomen hoc munere obeundo eximiis honoribus decorare cœpit. Quinetiam Eudociam conjugem Hieroſolymam miſit. Quippe pollicitus erat, illam hoc votum perſoluturam, ſi filiam in matrimonium collocatam cerneret. Quin illa ipſa & Eccleſias Hieroſolymorum, & omnes alias in urbibus verſus Orientem ſitas tum eo proficiſcendo, tum domum redeundo, variis ornamentis honorifice illuſtravit.* Hæc Socrates. Porro perſuaſione quoque S. Melaniæ Junioris, cum illa (ut vidimus) eſſet Conſtantinopoli, hujuſmodi peregrinationem Hieroſolymam Eudociam ſuſcepiſſe, ejus Acta teſtantur, in quibus hæc de Eudocia (*c*): *Interim autem dum hæc fierent, Imperatrix Eudocia * iverat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cum ea veniſſet Byzantium, ſuadentis ut hanc ſuſciperet peregrinationem, & veniret Hieroſolymam, ut videret loca ſancta, & quæ ex eis percipitur fieret particeps ſanctificationis. Cum Melania itaque ei proceſſiſſet obviam, magno*

(*b*) *Socr. li. 7. c. 46.* Eudocia Auguſta proficiſcitur Hieroſolymam.

(*c*) *Apud Metaphr. die 31. Dec. Sur. die 31. Januar.*

* Eudoxia.

PAGIUS perperam revocat Bollandus ad diem X. Martii quo XL. Martyres Sebaſteni coluntur; explicans caput 2. Sozomeni lib. 9. ubi cum ei in mentem non veniſſet laudatus locus Chronici Alex. hujus Inventionis annum detegere non potuit. Sedulo tamen collegit quæ ad horum Sanctorum Martyrium pertinent. Erat *S. Thyrſus* unus e XL. illis Martyribus.

V. *Prior Profectio Hieroſolymitana Eudociæ Aug.* Ad num. XVI. & ſeqq. Socrates lib. 7. cap. 47. ſcribit, *Eudociam* Auguſtam voto ſe obligaſſe Hieroſolymam ad vota Deo perſolvenda profecturam ſi filiam ſuam nuptam vidiſſet. Quare hæc peregrinatio recte hoc anno a Baronio recitata; cum matrimonium illud anno ſuperiori peractum fuerit. Præterea Marcellinus in Chronico ſub anni ſequentis Coſſ. habet: *Eudocia uxor Theodoſii Principis ab Hieroſolymis Urbem Regiam remeavit, Beatiſſimi Stephani primi Martyris Reliquias, quæ in Baſilica Sancti Laurentii poſitæ venerantur, ſecum deferens*, ideoque currenti anno illuc ſe ſe Eudocia contulerat. Evagrius lib. 1. cap. 20. hanc in rem habet: *Eudocia, dum ad Sanctam Chriſti Dei ac Domini noſtri Civitatem pergeret, venit Antiochiam. Ibi cum publice verba feciſſet ad populum, orationem ſuam hoc verſu clauſit.*

Et cupio, & lætor veſtro me ex ſanguine natam. Colonias ſc. ſignificans, quæ illuc deductæ fuerant ex Græcia. Ita habet accurata verſio Valeſii, qui obſervat Chriſtophorſonum peſſime hunc locum intellexiſſe. Putavit enim per vocem: ἐνθαῦτα, id eſt, ibi; ſignificari Urbem Hieroſolymam, quem etiam in errorem prolapſus eſt Nicephorus lib. 14. cap. 50. cum tamen Evagrius, qui Hiſtoriam ſcripſit Antiochiæ, ubi cauſidicinam exercuit, Antiochiam intelligat, quod ex ſequentibus ejus verbis facile eſt animadvertere, cum ea de Hieroſolymitana urbe dici non potuerint. Neque enim *Hieroſolyma* Græcorum fuit colonia, ſed potius Judæorum & poſtea Romanorum. Nec denique Ulpianus Libanius & reliqui ab Evagrio citati qu os dicit

guo honore fuit affecta ab Imperatrice, ut quæ eam matris loco haberet, & duabus de cauſis providentiæ divinæ ageret gratias, nempe quod uſque adeo celebratam Hieruſalem, & ſancta loca quæ videret, digna ſit habita; & quod in ea talis matris facta ſit filia ſecundum ſpiritum. Signum eſt autem magni amoris Imperatricis in Melaniam, quod non dubitaverit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ illic erant virgines tamquam ſorores ſalutare, & amplexari.

XVII. Eudocia a S. Melania curata. *Porro autem cum celebraretur novi templi dedicatio, illa quoque aderat, & feſtum celebrabat. Hanc autem rem bonam conſecutum eſt quiddam dignum maligni improbitate, & boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui injuria dæmonis e compage erat luxatus, illa abſque dolore apte & recte in ſuum locum reſtituit. Cum hæc & non pauca alia a magna Melania percepiſſet commoda, & ſe ſimul etiam exſatiaſſet ſpectaculis, decrevit reverti Conſtantinopolim: & ei quidem Melania cum tamquam bonas comites dediſſet preces, ipſam dimiſit.* Hæc ibi: ſed de Eudociæ reditu Conſtantinopolim agemus anno ſequenti, quo contigit. Quod vero ad Melaniam ſpectat, quantum ſupervixerit, non conſtat, ſed illud certum eſt, ipſam monaſtica vita magna obſervatione perfunctam, & miraculis pluribus illuſtratam, die, quam prænovit, Decembris ultima ad Deum migraſſe, & inter ſanctas relatam anniverſaria memoria in Eccleſia celebratam.

XVIII. De Eudociæ autem profectione Hieroſolymam Evagrius itidem ſcribens, hæc addit (*a*): *Eudocia vero poſtea ad ſanctam Chriſti civitatem profecta eſt: ubi habita oratione ad populum, in extrema parte illius hoc carmen recitavit:*

(*a*) *Evagr. lib. 1. c. 20.*

Stirpe ſatam veſtra me & ſanguine glorior eſſe.

Quo quidem ſignificavit colonias e Græcia eo deductas eſſe. Quod ſi quis iſtarum rerum cognoſcendarum ſtudio teneatur; ſunt a Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo, Ariano, & Piſandro poeta, ab Ulpiano præterea, Libanio & Juliano ſophiſtis omnium præſtantiſſimis ſcriptis exquiſite mandata.

Hæc cum dicat Evagrius, haud res Judaicas intime perſcrutatus apparet: ſi enim legiſſet quæ Joſephus eo argumento conſcripſit, diverſum plane ſenſum verſui illi Eudociæ accommodaſſet, nimirum eam ſignificare voluiſſe Græcos ipſos e Palæſtinis originem ducere, non Palæſtinos e Græcia. Siquidem Joſephus (*b*) recitat epiſtolam Regis Lacedæmoniorum ad Oniam ſummum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios, & poſteros Abraham aliquam cognationem interceſſiſſe: ut illos ex iſtis, non iſtos ab illis originem duxiſſe voluerit demonſtrare. Sed quam inferiores Græci fuerint, quos Evagrius citat, ut de rebus Hebraicis recte ſcribere potuiſſent, idem Joſephus contra Apionem pluribus docet, noſque primo tomo exemplis aperte demonſtravimus. At in his modo non immorandum. XIX.

(*b*) *Joſeph. Antiq. lib. 10. c. 5. & lib. 13. c. 9.* Lacedæmonii ex Hebræis.

Quæ autem ipſa Hieroſolymis, ubi per annum ferme integrum verſata eſt, Eudocia Auguſta egerit; qui ejus vitam ſcriptis proſecuti ſunt, narraſſe, Evagrius tradit: ſed quod ea non extent, ſed omnino perierint; quæ ipſe paucis complexus eſt, hic deſcribamus. Atque inprimis: *Conſtat* (inquit *c*) *eam, cum in ſancta illa Chriſti civitate verſabatur, multas res ad Dei Salvatoris honorem illuſtrandum geſſiſſe. Nam ſancta ædificavit* XX.

(*c*) *Evagr. li. 1. c. 21.* Eudocia in Palæſtina ædificat monaſteria.

PAGIUS cit de his Coloniis ſcripſiſſe, de Hieroſolyma Urbe aliquid in literas miſere. Nec *Eudocia* Auguſta, quæ domo erat Athenienſis, cives Hieroſolymitanos compellare potuit laudato verſu. Baronius tamen num. XIX. prava verſione Chriſtophorſoni deceptus exiſtimavit, Evagrium res Judaicas haud intime perſcrutatum fuiſſe; cum Græci e Palæſtinis, non Palæſtini a Græcia originem duxerint, ut liquet ex Joſepho lib. 10. Antiquit. cap. 5. Verum Evagrii verbis accurate in Linguam Latinam converſis apparet, eum nullum hac in re reprehenſioni locum relinquere. De altera profectione Hieroſolymitana Eudociæ infra ſermo erit.

VI. *Moritur Melania Junior.* *Melania*, quæ anno ſuperiori e Hieroſolymis Conſtantinopolim venerat, illucque poſtea redierat, ut ſuo loco oſtendimus, Eudociæ venienti obviam proceſſit, & magno honore ab Imperatrice affecta eſt. *Porro autem cum celebraretur novi Templi dedicatio, illa quoque aderat*, inquit Auctor Anonymus in actis Sanctæ Melaniæ apud Surium ad diem XXXI. menſis Januarii. Ex quo liquet, hanc dedicationem currenti anno, quo Theodoſius ſeptima Quinquennalia dedit, celebratam eſſe, præſertim cum Sancta Melania anno ſequenti ad Deum migrarit; ait enim Anonymus: *Sacram animam emiſit ultima die menſis Decembris, cum eſſet dies Dominicus*, ideoque anno ſequenti quo Dominica in ultimam diem Decembris cecidit.

VII. *Floret Valeria Faltonia Proba.* *Valeria Faltonia Proba*, Adelfii Proconſulis uxor, & Poetria, e clariſſima Aniciorum familia, matrona rari & elegantis ingenii uſque ad hæc circiter tempora vixit. Prima omnium excogitavit ex verbis Virgilii, quem totum memoriæ tenebat, varios utriuſque Teſtamenti locos metrice deſcribere. Excerpſit enim hinc inde ex Virgilii Poematibus nunc integros verſus, nunc quaſdam eorum particulas, & Opus propoſitum veluti centonem ex multis pretioſis pannis inſutum, ſervata Hexametri lege collegit quem *Virgilio Centones* inſcripſit, ut legere eſt in Biblioth. veterum Patrum. Hoc tamen opus Gelaſius Papa in Decreto de Libris Apocryphis inſeruit. *Eudocia* Auguſta *Valeriam Faltoniam Probam* imitata *Homero-Centones* compoſuit. Thomas de Simeonibus Ordinis S. Auguſtini anno MDCXCII. Bononiæ Hiſtoricam Diſſertationem publicavit in qua demonſtrat, deceptos eſſe Baronium anno CCCXCV. n. XIII. qui

vit monaſteria, & loca illa quæ Lauras vocant, in quibus tametſi varia ratione vivitur, tamen vitæ inſtitutum ad unum eumdemque finem ſpectat, eumque ſanctiſſimum. Pergit deſcribere Evagrius monachorum Palæſtinæ vivendi diverſi generis inſtituta, quæ nos ex aliis auctoribus ſuperius enarravimus: atque inferius iſta de Eudocia ſubiicit (*a*): *Cum multis hujus generis hominibus Theodoſii conjux collocuta eſt, & multa hujuſmodi monaſteria (ut ante dixi) ædificavit: Hieroſolymorum refecit mœnia, eaque pulchriora reddit:* Unde eidem propheticum vaticinium Davidis aptarunt, quo dicitur (*b*): *Benigne fac Domine, ut in bona voluntate tua Sion ædificentur muri Hieruſalem.* Siquidem ἐν τῇ εὐδοκίᾳ, in bona voluntate, ſignificat (*c*):

(*a*) Idem Evagr. li. 1. c. ult.
(*b*) Pſ. 50.
(*c*) Nicep. li. 14. c. 50. in fin.

XXI. Baſilica S. Stephani erecta ab Eudocia.

Sed pergit Evagrius reliqua: *Templum* (inquit) *extruxit præterea ad memoriam S. Stephani primi diaconi, & martyris ſplendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non ſtadio Hieroſolyma diſtat) ipſaque in eo, ſimulatque ad vitam immortalem profecta eſt, condita fuit.* Hæc Evagrius. Porro non hæc omnia unius anni ſpatio perfici potuerunt, ſed cum rurſum illuc rediit ipſa perfecit: agemus de his pluribus in ejus obitu. Contigit enim, eam ſecundo poſt obitum Theodoſii, imperante Marciano, rurſum Hieroſolymam redire, ibique uſque ad finem vitam tranſigere: iterum namque ipſam peregrinatam eſſe Hieroſolymam, idem Evagrius (*d*) tradit, atque alii omnes hiſtorici res Eudociæ proſecuti.

(*d*) Evagr. lib. 1. c. 21.

Qua-

PAGIUS

qui Probam Poetriam cum Anicia Faltonia Proba confudit, alioſque qui de ea loquentes in varios errores inciderunt.

VIII. *Romani adverſus Suevos & Viſigothos bellum gerunt.*

Idacius in Chronico anno Abrahami 2454. qui Kal. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Gothorum cæſa octo millia ſub Aetio Duce, Suevi cum parte plebis Galleciæ, cui adverſabantur, pacis jura confirmant. Hermericus Rex* (Suevorum ſc.) *morbo oppreſſus Rechilam filium ſuum conſtituit in regnum, qui Andevotum cum ſua, quam habebat manu, ad Singilionem Baticæ fluvium aperto Marte proſtravit, magnis ejus auri & argenti opibus occupatis.* Idem habet Proſper in Chronico de Gothis: *Hoc quoque anno,* inquit, *iidem pyratæ* (Vandali ſc.) *multas inſulas, ſed præcipue Siciliam vaſtavere. Adverſus Gothos in Gallia quædam proſpere geſta.* Iſidorus in Hiſtoria Suevorum idem de Suevis narrat quod Idacius, aitque Rechilam ſeu Reccilanem a patre miſſum adverſus *Andebotum* (ita eum appellat) *Romanæ militiæ Ducem*, eam victoriam reportaſſe. Quare Romani hoc anno in Galliis cum Viſigothis, in Hiſpaniis cum Suevis bellum geſſere.

I. QUadringenteſimus undequadrageſimus ſequitur Chriſti annus, Conſulibus Theodoſio decimumſeptimum atque Feſto notatus: *Quo* (inquit Marcellinus: *a*) *Eudocia uxor Theodoſii Principis ab Hieroſolymis in urbem regiam remeavit, beatiſſimi Stephani primi martyris reliquias ſecum deferens, quas in baſilica ſancti Laurentii poſitas Fideles venerantur*. Hæc ipſe. Theodorus quoque Lector habet ſub Theodoſio Imperatore reliquias ſancti Stephani & ſanctæ Agnetis collocatas eſſe Conſtantinopoli in Martyrio ſancti Laurentii. Apud Cedrenum de earumdem ſancti Stephani reliquiarum tranſlatione hæc leguntur: *Theodoſius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ miſit ad Archiepiſcopum Hieroſolymitanum egenis diſtribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretioſis ornatum, quæ in Cranio*, nempe Calvariæ loco, *figeretur*.

(*a*) *Marc. in Chron.*

De tranſlatione reliquiarum S. Stephani facta Conſtantinopolim.

II. *Archiepiſcopus viciſſim ei dono miſit reliquias dexteræ manus Stephani primi martyris: quæ cum eſſent Chalcedonem perlatæ, ea ipſa nocte Pulcheria Auguſta S. Stephanum vidit ſibi dicentem: En impetraſti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem veni. Itaque ipſa, aſſumpto fratre, obviam ſacris reliquiis iſtis profecta eſt; iiſque in Palatium illatis, munificum templum beatiſſimo Stephano condidit, inque eo reliquias depoſuit*. Hæc ipſe, ſed anno vigeſimo Theodoſii Imperatoris. Nicephorus (*b*) autem cum eadem ferme recenſeat, ſub Praylo Epiſcopo Hieroſolymitano accidiſſe tradit: quod ſi verum eſt, diverſam illam eſſe oportuit Protomartyris reliquiarum tranſlationem ab iſta ſub Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano per Eudociam facta.

(*b*) *Niceph. li. 14. c. 9.*

III. Sane quidem complura de his haud fide digna ab aliis ſcripta reperiuntur, nimirum non de membri alicujus S. Stephani, ſed totius corporis facta Conſtantinopolim tranſlatione a Juliana nobili vidua clam illud ſubripiente. Sed quoniam ſub Magno Conſtantino, & Euſebio Conſtantinopolitano Epiſcopo id contigiſſe auctor habet, haud fidem ea hiſtoria ſibi conciliat, ſicut nec quæ habet Nicæta in oratione de eadem tranſlatione, facta (ut ait) ſub eodem Conſtantino Imperatore, atque Metrophane eiuſdem civitatis Epiſcopo, quem voluit auctor mutaſſe loco Euſebii, quod ſciret eum Arianum fuiſſe Conſtantinopolitanum Epiſcopum: verum ante Honorii tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris viſæ ſunt. Rejectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta eſt per Eudociam Stephani Protomartyris reliquiarum tranſlatio, eam ut germanam omni fide

---

PAGIUS SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXVII. A. C. 439.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5932.

☉ 18. A. ☽ 3. P. 16. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 439.

SIXTI PAPÆ 8.

THEODOSII JUN. 38. & 32.

VALENTNIANI III. IMP. 15.

I. *Octava Quinquennalia Theodoſii.*

[1] COSS. *Theodoſius Aug. XVII. & Feſtus* in Occidente creatus, ut certum facit Novella Theodoſii lib. 1. tit. *de Judæis, Samaritanis, & Paganis*, inſcripta *Florentio P. F. P. Orientis*, dataque *prid. Kal. Febr. Conſtantinopo. Theod. A. XVII. Coſſ. & qui fuerit nunciatus*. Quare Feſtus Romæ a Valentiniano Conſul dictus fuerat. Theodoſium autem propter octava Quinquennalia Imperii vivente patre initi Conſulem proceſſiſſe, indicat Marcellinus in Chronico, ſub hujus anni Coſſ. *Theodoſius Imp. octava Quinquennalia dedit*, ubi de iis ſolemnibus, quæ a priori ejus Imperio deducuntur, eum verba facere, oſtendunt Decennalia ejuſdem Imperii anno CDXI. memorata. Tom. I. Muſei Farneſiani hic Theodoſii Nummus exhibetur: D. N. Theodoſius P. F. Aug. in Poſtica, Imp. XXXII. Coſ. XVII. PP. Con. Ob. Viſitur figura ſedens dextra globum cum cruce & ſtella, ſiniſtra ſcipionem tenens. In Nummis vero Valentiniani Senioris hunc exhibet Ducangius in Conſtantinopoli Chriſtiana; D. N. Valen-

---

NOTÆ [1] COſſ. *Theodoſius Aug.* XVII. *& Feſtus*. Vetus lapis inter inſcriptiones baſilicæ S. Pauli num. 363.

D E P. V I. I D V S. O C T O B.
T H E O D O S I O. A U G. X V I I.
E T. F E S T O. V. C.

Proſper vulgatus: *Theodoſio* VII. *& Feſto*. Proſper MS. *Theodoſio* VII. *& Fiſto*; pro *Feſto*. Faſti Idatii, & Marcellinus: *Theodoſio* VII. & *Feſto*.
Nummi *Theodoſii junioris* apud Bandurium pag. 558. cum epigraphe IMP. XXXII. COS. XVII. TR P. XXXVII. COS. XVII.

fide teſtatam recipimus. Sed ad Eudociam.

IV. *Reliquiæ S. Stephani, faſcia Salvatoris, & vincula Petri ab Eudocia accepta.*

Iſta quidem ſicut munificentia Imperatoria locis ſanctis plurima contulit, & loca ſancta erexit, ita a Juvenale Hieroſolymorum Epiſcopo multis donata receſſit. Accepiſſe quidem ipſam beatiſſimas faſcias Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, eaſque ad S. Pulcheriam Auguſtam dono miſiſſe, auctor eſt Nicephorus (*a*). Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, quibus ab Herode S. Petrus Apoſtolus vinctus fuit: quarum alteram Romam ad Eudoxiam Auguſtam filiam miſit, de qua dicturi ſumus poſtea: alteram vero Conſtantinopoli in Eccleſia ejuſdem Principis Apoſtolorum aſſervari voluit; in cujus rei geſtæ memoriam annua dies feſta ſtatuta eſt: nam Græci in Menologio hæc habent: *Die decimaſexta Januarii apud urbem Conſtantinopolim veneratio pretioſæ illius catenæ, qua beatus Apoſtolus Petrus Chriſti cauſa, Herodis juſſu, vinctus eſt.* Hæc ibi. Quid ni veneraturi eſſent homines catenarum Petri memoriam, quibus Deus eamdem atque ipſi Petro contulit in edendis miraculis ad eo admirandum atque viſibilem virtutem, ut plane illud Davidicum (*b*) ſit cum ſtupore canendum: *Nimis honorati ſunt amici tui Deus:* cum & deteſtanda illa inſtrumenta martyrii voluerit in gloria trophæa animata converti, in quibus Chriſti gloria prædicetur, & in arma quibus inviſibiles conficiantur ac proſternantur hoſtes, nec non in fontes e quibus Fideles innumera hauriant jugiter beneficia.

(*a*) Niceph. li. 14. c. 2.

(*b*) Pſ. 138.

V. Extat quidem luculenta oratio (*c*) de ejuſmodi vinculis Petri, non tamen a S. Joanne Chryſoſtomo (ut præfefert titulus) habita quod nondum Petri catenæ innotuiſſent, nec Conſtantinopolim delatæ eſſent, ſed a Proclo potius, cujus tempore ejuſmodi eſt facta tranſlatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de conſervatione, & inventione catenarum ipſarum: *Catenas illas in carcere derelictas ipſi Herodis miniſtri, quibus divinæ cognitionis lumen effulſit, clam ſuſtulerunt, & apud ſe ipſos veluti theſaurum quemdam eas conſervarunt. Quod vero a patre ſuo (ut dicitur) traditum & de catenis illis narratum ſibi quiſque acceperat, poſteris ſuis deinceps credebat, & tuto in loco catenas illas occultas ſervabat: quoad & Judaica natio bello devicta, captis Hieroſolymis, ad nihilum redacta eſt, & ſuperſtitioſo idololatriæ errore ſublato, Romanorum ſceptra ad Imperatores, qui Chriſti fidem ſequebantur, tranſlata ſunt. Quibus Chriſti, & Apoſtolorum facta omni honore proſequi ſtudentibus, hæc etiam Apoſtoli Petri catena manifeſta facta eſt; & ab illis ad urbem hanc regiam tranſlata, in Apoſtoli Petri ſacro templo jure optimo repoſita eſt; quam ut ejus ipſius miraculorum effectricem, & veneramur, & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inſpicimus: hanc tangentes, illum a nobis tangi exiſtimamus, &c.*

(*c*) Apud Sur. die 1. Auguſti.

Quanto honore habita Conſtantinop. vincula Petri.

VI. Subdit de ejuſdem Petri gladio in eadem baſilica cuſtodito, & magno honore habito, ex quo plurima teſtatur ſcaturire ſolere miracula ac demum: *Etſi* (inquit) *in vetere urbe Roma S. Petrus diverſatur per corporis ſepulturam, quam urbs illa ſortita eſt: non tamen a nobis ipſis abeſſe vult quod pertinet ad illius gladium, & catenam. Adeſt enim apud nos, qui partem hanc ut totum corpus continentes, ab ejus conjunctione non ſeparamur: ſed cum una eademque ſit gratia, quæ per ejus corpus, catenas, veſtes, & gladium miracula operatur, &c.* ubi ad poſtremum ad ipſum S. Petrum orationem convertens: *Omnium* (inquit) *eſt maxime pium, ut fideliſſimum Imperatorem noſtrum pro telis militaribus his eatenus armes, munias, cuſtodias, victoriis & trophæis corones, hoſtibus terribilem, & ſubjectis benignum atque optabilem facias, ut pace fruentes ſub ejus regno ſimus, &c.* Hactenus de catenis Conſtantinopoli collocatis.

VII. *Eudoxia Romæ erigit titulum in honorem vinculorum Petri.*

Catena vero illa, altera de duabus ejuſdem Petri catenis, miſſa ab Eudocia Eudoxiæ filiæ Romam, haud minori venerationi in Urbe fuit: ſiquidem quæ illam accepit Eudoxia, matri religione non impar, in ejus memoriam, & Petri Apoſtoli qui ea vinctus fuit, erexit Deo baſilicam in Exquilino monte auguſtam ſane, Auguſtæque nomine dignam: *Titulus* enim *Eudoxiæ* nuncupata eſt, dicta

PAGIUS

lentinianus P. F. Aug. in Poſtica, Imp. XXXII. Coſ. XVII. P. P. Con. Ob. id eſt, *Conſtantinopoli obſignata moneta.* Repræſentatur figura galeata ſedens, dextra globum cum cruce, ſiniſtra haſtam tenens. Anno CCCLXXV. num. XIII. oſtendi Valentinianum illum eſſe Valentinianum III. & adverſam ejus partem referri ad Theodoſium Juniorem, qui utrumque Numiſma aureum Conſtantinopoli percuti juſſit, cum eadem in utroque Antica, ut ibidem pluribus expoſui.

II. Mediobarbus pag. 535. producit Nummum Theodoſii Jun. in Poſtica inſcriptum, Th. P. XXXVII. Coſ. XVII. P. P. Con. Ob. Viſitur figura ſedens dextra globum tenens. Rariſſime hoc ſæculo *Imperatoris* titulus ob victorias dari ſolitus, & Tribunitia poteſtas in nummis Auguſtorum leguntur. Tribunitiam poteſtatem XXXVII. hoc anno abſolvit Theodoſius, qui anno CDII. ab Arcadio patre in conſortium Imperii affectus fuerat. Notavit autem Cuperus V. C. in Apotheoſi Homeri pag. 148. Veteres per globum frequenter tellurem denotaſſe. Hinc in numiſmatis *Julianus* Aug. apud Triſtanum, *Caracalla* apud Patinum, globum tenens Rector Orbis: *Hadrianus* Locupletator, & Reſtitutor Orbis dicuntur; quo pertinent Julium Cæſarem ex de

In nummis Impp. Chriſtianorum Orbis & Crux ſæpe repræſentantur.

ſta etiam *S. Petri ad Vincula*. Ubi non illa tantum Hieroſolymis a matre Eudocia miſſa catena recondita eſt, ſed & divino miraculo huic illa conjunſta dicitur, qua ſub Nerone Romæ vinſtus Petrus in carcere (ut diximus) Mamertino diu detentus eſt, a Romanis Pontificibus (ut diſtum eſt in Alexandro Papa, & martyre) cuſtodita. Habent enim tabulæ Eccleſiaſticæ, ambas has catenas ſimul collatas, ejuſdem generis, & artis inventas, ſibi invicem divino miraculo copulatas, junſtaſque ac ſimul unitas ex duabus unam effeſtam eſſe: quarum memoriæ Kalendæ Auguſti fuere a Romano Pontifice conſecratæ, in earumque nomen Deo diſta baſilica dedicata. Quam autem ſolitæ fuerint catenæ iſtæ coruſcare miraculis, S. Gregorius Papa in ſuis ad diverſos datis Epiſtolis locuples teſtis eſt. Morem vero fuiſſe Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earumdem catenarum ad inſigniores perſonas mittere, plurima exempla declarant, quæ ſuis locis opportunius deſcribentur. At de vinculis ſatis: ex quibus habes quæ corrigas in ſermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cujus eſt exordium: *Solemnem obſervantiam*, &c. ☞ Extant antiquæ Inſcriptiones nuper in lucem proditæ de eadem Baſilica, iiſdem ſacris vinculis decorata, Urbe vero Romana ab ipſis corroborata, his verſibus (*a*):

(*a*) *Antiq. Inſcript. in Appen. p.* 1174. *num.* 4. 6.

HIS SOLIDATA FIDES HIS EST TIBI ROMÆ CATENIS
PERPETUATA SALUS HARUM CIRCUMDATA NEXU
LIBERA SEMPER ERIS QUID ENIM NON VINCULA PRÆSTENT
QUÆ TETIGIT QUI CUNCTA POTEST ABSOLVERE VINCTA
HÆC INVICTA MANU VEL RELIGIOSA TRIUMPHO
MOENIA NON ULLO PENITUS QUATIENTUR AB HOSTE
CLAUDIT ITER BELLIS QUI PORTAM PANDIT IN ASTRIS

THEODOSIUS PATER EUDOCIA CUM CONJUGE VOTUM
CUMQUE SUO SUPPLEX EUDOXIA NOMINE SOLVIT

Eccleſia in honorem vinculorum D. Petri ſtruſta ab Achille Epiſc.

At non in Urbe tantum vigebat memoria vinculorum Petri, ſed in alia quoque Eccleſia, cujus Epiſcopus Achilles erat, conſtruſtaque Eccleſia, hiſce quatuor eam nobilitavit Inſcriptionibus valde piis, quas a temporis injuriis vindicatas hic deſcriptas conſecramus immortalitati; ſunt hujuſmodi (*b*):

(*b*) *Antiq. Inſcrip. in Appen. p.* 1172. *nu.* 7. 8. 9. 10.

ANTISTES CHRISTI DOMINI DEVOTUS ACHILLES
CULMINA MAGNA PII STRUXIT HONORE PETRI
NEMO PUTET VACUAM VENERANDI NOMINIS AULAM
SISTERE QUOD NON SIT CORPORIS ISTA DOMUS
MAGNA QUIDEM SERVAT VENERABILE ROMA SEPULCRUM
IN QUO PRO CHRISTI NOMINE PASSUS OBIT
SED NON ET MERITUM MONUMENTA INCLUDERE POSSUNT
NEC QUÆ CORPUS HABENT SAXA TENENT ANIMAM
VICTOR ENIM MUNDI SUPERATA MORTE TRIUMPHANS
SPIRITUS AD SUMMUM PERGIT IN ASTRA DEUM
CUMQUE SIT IN CHRISTO VITA DURANTE REPOSTUS
AD CHRISTUM TOTUS MARTYR UBIQUE VENIT
ILLE SUOS SANCTOS CUNCTIS CREDENTIBUS OFFERT
PER QUOS SUPPLICIBUS PRÆSTAT OPEM FAMULIS.

Eſt aliud ibidem poſitum Epitaphium his verſibus:

QUIDNAM IGITUR MIRUM MAGNO SI CULMINA PETRO
QUOLIBET EXISTANT ÆDIFICATA LOCO
CUMQUE PER TOTUM CELEBRATUR ECCLESIA MUNDUM
IN FUNDAMENTO FIXA PETRO MANEAT

PAGIUS decreto Senatus apud Dionem lib. 43. *ſuper imaginem Orbis aream inſedere*. Ex habito Julio Cæſari honore, faſtum eſt, ut *Orbis* in nummis ejus frequentiſſime videatur, hicque mos ad alios Imperatores regni honorumque hæredes tranſiret. *Tito* æquo inſidenti Orbem figura armata, & *M. Julio Philippo* Jupiter tribuunt; ſæpeque Imperatores eum manibus tenent, uti præter innumeros nummos teſtatur *Hadriani* ſtatua apud Ferrarium. Orbi poſtea Chriſtiani Auguſti Crucem impoſuere, ut ſignificarent, quemadmodum narrant Cedrenus Suidas, & Codinus, ſe propter fidem in Chriſtum terræ Dominos faſtos eſſe. Terram per Globum ſignificarunt ob rotundam figuram per Crucem vero fidem ob Chriſtum illi affixum, intellexerunt. Jam in *Juſtini* & *Marciani* nummis *Viſtoria* altera manu corollam, altera globum, cui Crux loco Viſtoriæ, quam cæteroquin multi Chriſtiani Imperatores retinuerunt, gerit. Plura Cuperus laudatus.

NAMQUE ILLUM DEUS IPSE CAPUT QUI CORPORIS EXTAT
PROPTEREA PETRÆ NOMEN HABERE DEDIT
DICENS ESTO PETRUS QUONIAM FUNDABO SUPER TE
QUAM MIHI NUNC TOTO MOLIOR ORBE DOMUM
IN TE PER CUNCTAS CONSISTIT ECCLESIA GENTES
VINCIT, ET INFERNI CARCERIS IMPERIUM
* ſacras. NAM CLAVIBUS * CAELORUM CLAUDERE PORTAS
ET RESERARE DEDIT PRO MERITIS HOMINUM
QUÆCUMQUE IN TERRIS FUERIT SENTENTIA PETRI
HÆC ERIT IN CAELIS SCRIPTA NOTANTE DEO
DIXIT ENIM TU ES MAGNO MIHI NOMINE PETRUS
ET TIBI CAELORUM FORTIA CLAUSTRA DEDI
HAC DITIONE POTENS TERRA CAELOQUE PETRUS STAT
ARBITER IN TERRIS JANITOR IN SUPERIS.

Sed adhuc ibidem rurſus aliud Epigramma, ubi de vinculis mentio:

QUI ROMAM ROMAQUE VENIS HINC ASPICE MONTEM
EQUE PETRI SEDE POSCE VIATOR OPEM
QUÆ MERITIS QUÆ SANCTA FIDE DISTAT AB ILLA
CRUX ILLIC REGNUM HIC QUOQUE VINCLA PETRI
OMNIA MAGNANIMUS PASTOR CONSTRUXIT ACHILLIS
SOLLICITAS POPULI HUC ADHIBETE PRECES

Et in fine tetraſtichon, quorum duos primos verſus in uſum recepit Eccleſia:

* al. jubente. SOLVE * JUVANTE DEO TERRARUM PETRE CATENAS
QUI FACIS UT PATEANT CAELESTIA REGNA BEATIS
IPSE TUA PETRE DISRUMPI VINCULA JUSSIT
QUI TE CONSTITUIT MUNDANOS SOLVERE NEXUS.

Sed ad Eudoxiam redeamus ☞.

VIII. Non prætereant quæ de Antiochenis munificentiſſime Eudociam Hieroſolymis Conſtantinopolim redeuntem excipientibus tradit Evagrius, ubi ait (a): *Poſtea Antiochiam profecta, Antiocheni illam ſtatua ex ære artificioſe fabricata, quæ adhuc integra ſervatur, honorarunt. Sed rependit ipſa vices: ejus enim hortatu Theodoſius impulſus, maximam civitati adjunxit acceſſionem, murumque amplificavit ad portam uſque quæ ad Daphnem ſuburbium ducit, ſicut quique cupienti perfacile eſt videre. Nam ad noſtram uſque ætatem veteris muri veſtigia ex ipſis reliquiis, quæ oculos quodammodo ad eam quaſi manu ducunt, facile indagari poſſunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodoſio dilatatum, quin etiam eumdem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenſo tribuiſſe.* Verum non dubitandum Theodoſii Junioris illud opus fuiſſe: etenim Theodoſius Major tantum abfuit ut Antiochiæ pomœria dilataret, mœnibuſque auctam urbem anguſtiorem redderet, ut ob contumeliam qua Imperatoriæ ſtatuæ ab illis affectæ ſunt, eam dignitate atque juribus (ut ſuo loco dictum eſt ſuperius) diminuerit.

(a) *Evagr. li.* 1. *c.* 20.

Quæ Antiochenis Eudocia contulit.

IX. Hoc anno, menſe Januarii, Theodoſius Imperator adverſus Judæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Chriſtiano Principe edidit ſanctionem: cujus ſanciendæ cauſa illa præceſſiſſe videtur, quod cum pluribus ſimul annis cœlum mutatis temporum vicibus haud ſe benignum & agrorum culturæ propitium exhibuiſſet, magna ſingulis annis laboratum eſſet inopia frugum: quod quidem nonniſi violatæ rectæ religionis cauſa, Dei juſta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eoſdem convertit legum minas & ultionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progreſſa temeritas, cum publice etiam præſumerent litare hoſtias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Præfectum Prætorio dato, poſt multa declarat his verbis (b): *Hinc perſpicit noſtra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere ſortiri, qui naturali veſania, & licentia pertinaci, veræ religionis tramite diſſidentes, nefarios ſacrificiorum ritus, & funeſtæ ſuperſtitionis errores occultis exercere quodammodo ſollicitudinibus dedignantur, niſi ad ſupernæ majeſtatis injuriam, & temporis noſtri contemptum, eorum ſcelera profeſſionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denunciati exilii pœna compeſcunt; vel ſi emendari non poſſint, mole ſaltem criminum, & illuvie victimarum diſcerent abſtinere. Sed prorſus ea furoris peccatur audacia, iis improborum conatibus patientia noſtra pulſatur, ut ſi oblivisci cupiat, diſſimulare non poſſit.* Quam-

Idololatria invaleſcit.

(b) *Novel. Theod. tit.* 3. *de Jud.*

X. *ſeverus. Pœnæ in Idololatras ſancitæ. *Quamquam igitur amor religionis numquam poſſit eſſe ſecurus *, quamquam Pagana dementia cunctorum ſuppliciorum acerbitates expoſcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trabali juſſione decrevimus, ut quicumque pollutis contaminatiſque mentibus in ſacrificio quolibet in loco fuerit comprehenſus in fortunas ejus, in ſanguinem ira noſtra conſurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorem, ara Chriſtianitatis intacta ſervata. An diutius perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, neſcit naturæ libramenta ſervare? Unde enim ver ſolitam gratiam abjuravit? Unde æſtas meſſe jejuna laborioſum agricolam in ſpe deſtituit ariſtarum? Unde hiemis intemperata ferocitas ubertatem terrarum penetrabili frigore ſterilitatis læſione damnavit? niſi quod ad impietatis vindictam tranſit lege ſua naturæ decretum. Quod ne poſt hac ſuſtinere, cogamur, pacifica ultione (ut diximus) pianda eſt ſuperni numinis veneranda majeſtas.* Hactenus de Gentilibus data conſtitutio Conſtantinopoli pridie Kalend. Februarii ſub hujus anni Conſulibus.

XI. Patres rurſum laborant adverſus Idololatras. Ad extirpandam igitur excreſcentem multiplici germine infauſtam idololatriam non Imperatori tantummodo fuit regia poteſtate ſumma induſtria laborandum, ſed & ſanctis Patribus, omnibus intentis nervis, ſcriptis editis inſudandum. Hac enim occaſione S. Cyrillus Alexandrinus ſecurim ad radicem arboris admovens, commentarios diſertiſſimos edidit ad confutanda Juliani Apoſtatæ ſcripta in Chriſtianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impii uti ſolerent ad Chriſtianam religionem labefactandam: hac enim de cauſa Cyrillus ſe eam aggreſſum eſſe provinciam in operis præfatione ad ipſum Theodoſium Imperatorem inſcripta, his verbis aperte ſignificat, ubi primum laudans Theodoſium a cultu religionis, alludens ad recitatam adverſus Paganos editam ſanctionem iſta præmittit (*a*): *Æquiſſimarum quidem legum ſplendor omnia undique jubare ſuo tamquam fulgur illuſtrat: & manſuetudo, pietaſque in Chriſtum exhilarat etiam cælum ipſum, hoc eſt, ſupernas, & rationales cæleſteſque virtutes.* Et poſt nonnulla de Juliani libris in Chriſtianam religionem editis prælocutus, hanc ſui inſtituti affert rationem:

(a) Cyrill. adver. Jul. li. 1. præfat.

XII. *Quoniam autem plurimi ſuperſtitioſi convenientes eos qui Chriſtum ſapiunt, ſuſdeque prætexunt, nobis exprobantes illius contra nos ſcripta; & dicunt tanta gravitate edita, ut carpi nuſquam valeant; nullumque adhuc inventum eſſe noſtris doctoribus, qui vel contradicere, vel ſubvertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & fiſus Chriſto dicente: (b) Et nunc vade, & ego aperiam os tuum; accomodavi me, ut decutiam quidem Græcanicum ſupercilium adverſus Dominum Chriſtum ſe extollens: adjuvem autem, quantum licet, deceptos, demonſtrando deceptum, & ignoraſſe ſacras Scripturas eum qui noſtri omnium Salvatorem incuſat.* Hæc de inſtituti ſui ratione Cyrillus. Qui cum dicat, nullum hactenus eſſe inventum qui Juliani libros confutarit, apparet ſane Philippum illum competitorem Procli in ſede Conſtantinopolitana aſſequenda (de quo dictum eſt ſuperius) poſt S. Cyrillum id genus commentarii adverſus Julianum elaboraſſe.

(b) Ezec. 3.

XIII. Theodoretus pugnat adverſus Idololatras. Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulſatus blaſphemiis adjecit hoc item tempore animum, ut duodecim diſertiſſimos libros ſcriberet adverſus eos, titulumque iſtiuſmodi præfigeret operi: *Curatio Græcarum affectionum, vel, Evangelicæ veritatis ex Græcarum, & Gentium philoſophia cognitio.* Tradit id ipſe in operis præfatione, ubi etiam ejus exordio hæc de Gentilibus palam Chriſtianæ religionis his temporibus inſultantibus (*c*): *Sæ-*

(c) Theod. de curat. Græc. affect. prolog.

PAGIUS III. *Cyrillus & Theodoretus ſcribunt adverſus Gentiles.* Ad num. XIII. *Julianus* Imperator cum a fide Chriſtiana defeciſſet, defectionis cauſas ſcripto libro reddidit, novumque Gentiliſmum informavit, tanto recentiorem vetere, quanto artificioſius plurium Deorum ſecundariorum religionem unius ſupremi cultu temperabat: improbabat enim Græcorum Barbarorumque veterum nefarias abſurditates, Chriſtianoſque immo & Judæos, ex ſuis ipſorum libris impugnabat; ut Philoſophicæ ſuæ religioni locum faceret. Hunc Imperatoris Apoſtatæ librum, qui apud Cyrillum fere integer reperitur, Gentiles veluti clypeum opponebant Chriſtianis, & Chriſtiani totis viribus impetendum putarunt, donec Gentilis ſuperſtitionis aliquid metuendum ſupereſſet; ſuperfuit vero uſque ad Novellam Theodoſii hoc anno editam, & a Baronio num. IX. & ſeq. recitatam. Quare ſeptuaginta annorum ſpatio in hoc argumento verſati ſunt, Sermonibus quidem ad populum multi, Tractatibus vero *Theodoretus* & *Cyrillus*. Nam *Nazianzenus* invectivis duabus in *Julianum* perſonam magis quam librum inſecutus eſt. Theodoretus artis plus habet quam Cyrillus; hic enim ad ſingulas Juliani libri Periochas reſponſiones ſubjungens, hominem preſſis veſtigiis etiam evagantem ſequitur; ille collectis in concinnum ordinem Juliani objectionibus, ſingulas ita repellit, ut corpus inde duodecim partibus effloreſcens conficiat. Hic ejus Operis titulus: *De Curandis affectionibus Græcorum libri duodecim.* In fine oſtendit rationem ſcribendi quam tenuit: *Has ego vobis, o viri duodecim diſputationes conſcripſi, & oſtendi quænam de Deo & materia, mundique fabrica, & de virtute ac vitio ſenſerint Græci Philoſophi, & quænam iiſdem de rebus ſacræ nos literæ docuerint, & quo pacto illorum quidem jam extincta ſint omnia, & oblivionis caligine induta noſtra vero hæc floreant ac vigeant, innumeriſque*

Gentiles rurſum in Chriſtianos inſurgunt.

Sæpenumero accidit, ut nonnulli eorum qui ſuſpenſi Gentium & Græcorum fabulas admirantur mecum familiarius diverſati, tum Chriſtianam fidem comice obtrectarent, aſſerentes nihil nos aliud quam meram credulitatem illis inſinuare, quos divinis rebus imbuendos accipimus: tum vero & Apoſtolos tarditatis atque inſcitiæ accuſarint, barbaros propterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere ſe dixerint, quod honore ullo martyres proſequamur: inſignis enim ſtultitiæ genus eſſe addentes, ſi qui viventes homines ab iis qui jam vita functi ſint, ullum ſibi commodum comparare contendant. Aggeſſerunt vero, & alia quædam hujus generis maledictis valde affinia, quæ ſane ipſa ſuis locis liber hic, quem cudimus, edocebit. Ego vero & explicui quidem illis, quæ tunc afferri oportuit maledictis objectionibuſque ſolvendis; & nefarium ſcelus, remque impiam eſſe duxi, ſi connivens, diſſimulanſque perpetiar ſimplicioris notæ homines, ab illorum falli verſutiis, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accuſationum vanitatem ſtultitiamque redarguat, &c. Hæc Theodoretus, abunde propinans antidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præſervandoſque ſanos Fideles, ne eadem luis contagione afficerentur. Infelicia plane tempora, quibus eoſdem opus fuerit ſubire labores adverſus Gentiles, quos jam innumeris doctiſſimarum ſcriptionum jaculis confecerant antiqui Patres, qui adverſus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus Annalium tomis meminimus. Porro hujuſmodi ſuorum ſcriptorum adverſus Gentiles ipſe mentionem habet Theodoretus in epiſtola ad Renatum (*a*).

(*a*) *Theo. ep.* 116.

XIV. Perſonati Chriſtiani reprehenduntur.

Cæterum non Oriens tantum, ſed & Occidens ejuſmodi erat his ipſis temporibus Gentilium ſuperſtitionis morbo laborans: in quos inveniuntur hujus temporis viri ſanctiſſimi declamaſſe, & inter alios Petrus Chryſologus, qui multus eſt in redarguendis illis qui Kalendis Januariis perſonati incederent, Gentilium deos repræſentantes: nam inter alia multa quæ in eos exaggerat, hæc habet: *Quis ſatis lugeat eos qui ſimulacra faciunt ſemetipſos? nonne iſti amiſerunt imaginem Dei? ſimilitudinem perdiderunt? Chriſti exuti ſunt indumentum, qui ſe ſimulacrorum formis ſacrilegis formaverunt. Sed dicet aliquis: Non ſunt hæc ſacrilegiorum ſtudia: vota ſunt hæc jocorum: & hoc eſſe novitatis lætitiam, non vetuſtatis errorem: eſſe hoc anni principium, non Gentilitatis offenſam. Quis de impietate ludit? De ſacrilegio quis jocatur? Piaculum quis dicit riſum? ſatis ſe decipit, qui ſic ſentit, &c.* Eadem plane deplorans exprobrat: qui his quoque temporibus claruit, S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis in ſermone quem habuit Kalendis Januarii, invectus vehementer in eoſdem, qui ex Gentilitia ſuperſtitione in portentoſas ſe tranſmutarent formas, cum viri non in feminas tantum, ſed in diverſa genera pecorum, immo & portentorum ſe conſueverint tranſformare.

XV. Sed quid de ſuperſtitione illa, quæ exhibebatur, dum Circenſia agerentur? Verum ad hæc erat excuſatio eorum qui ea exercebant Circenſia, dum ea ſe Chriſtianos non in deorum, ſed Chriſti honorem facere affirmarent: in quos hæc Salvianus (*b*) poſt alia: *Chriſto (o amentia monſtruoſa!) Chriſto Circenſes offerimus & mimos, & tunc hoc maxime cum ab eo aliquid boni capimus, cum proſperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hoſtibus a Divinitate præſtatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quam ſi quis hominis beneficium largienti injurioſus ſit, aut blandientem conviciis cedat, aut oſculantis vultum mucrone transfigat, &c.* Pluribus enim horum inſectatur amentiam: licet iidem Magni Gregorii Thaumaturgi id ſe facere defendere potuiſſent exemplo, qui hæc ſuis Neocæſarienſibus aliquando viſus eſt conceſſiſſe, illo tamen Gentilium, & perſecutorum Imperatorum tempore, cum Chriſtiani ab his divelli minime poſſent: ſed & lac parvulis, & olus infirmis miniſtravit Apoſtolus, ætate vero auctis, & ſanis cibum ſolidiorem.

(*b*) *Salvian. de vero judic. lib.* 6.

Excuſatio de Circenſibus.

XVI. At utinam his temporibus ludis hiſce res tranſacta tantummodo eſſet, & non ma-

PAGIUS

que per ſingulas civitates & provincias auditoribus frequententur.

IV. Tempus quo hi duodecim libri a Theodoreto editi valde obſcurum. Videtur Baronius, inquit Garnerius in Auctario Operum Theodoreti Diſſert. II. cap. 4. ſuam ſententiam ex eo confeciſſe, quod ait Theodoretus ſub finem Sermonis VII. cum hortaretur Gentiles, ut rejectis ſuis ſacrificiis, Sacrificium laudis offerrent Deo: *Vobis ut ita faciatis perſuadeant, non Principum leges, neque ſuppliciorum metus, ſed veritatis potentia, quæ maris ac terræ incolis eſt jam notiſſima*, Verum leges a Theodoſio ante præſentem annum datæ adverſus Paganos magis conveniunt cum Theodoreti dictis quam ea quæ hoc anno lata; quia Imperator præcedentibus legibus pœnam capitis ſacrificantibus Paganis ſtatuit. Sunt autem ejuſmodi duæ quas Annalibus Baronius inſeruit: alteram anno CDXXIII. alteram anno CDXXVI. Videtur itaque Theodoretus ſcripſiſſe libros *de Curandis Græcorum affectionibus*, anno CDXXVII. aut circiter, ut quos ſuis legibus terruerat Imperator, eos ratione ad Chriſtianam fidem ſuperſtitionis Gentilis victricem adduceret. Hæc Garnerius loco laudato, ubi plura de egregio hoc Opere.

Ante hunc annum Theodoretus adverſus illos ſcripſit.

V. A num. XVI. ad XIX. Proſper in Chronico ſub

magis ſerio impiis idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuiſſent. Audi, rogo, quid S. Proſper ſub hujus anni Conſulibus referat:

(a) *Proſp. in Chron.*
Ob Idololatriam vincitur Romanus exercitus.

(a) *Littorius* (inquit) *qui ſecundæ ab Aetio Patricio poteſtati Hunnis auxiliantibus præerat dum Aetii gloriam ſuperare appetit, dumque Aruſpicum reſponſis, & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conſeruit; fecitque intelligi, quantum illa eorum, quæ periit manus prodeſſe potuerit, ſi potioribus conſiliis, quam ſua temeritate uti maluiſſet; quando ipſe tantam hoſtibus cladem intulit, ut niſi inconſideranter prælians, in captivitatem incidiſſet, dubitandum foret, cui potius parti victoria adſcriberetur.* Hæc Proſper: & Iſidorus (b) dilucidius rem paucis perſtringens, ait: *Littorius dum primum res proſperas adverſus Gothos, qui ſub Rege Theodorico Arelatem obſederunt, geſſiſſet: denuo reſponſis dæmonum deceptus, in bello a Gothis, amiſſo exercitu, miſerabiliter ſuperatur: & qui ante hoſtium millibus cæſis glorioſe vicerat, dum fallacia demonum oracula quærit, ignobiliter victus interiit.* Hactenus Iſidorus.

(b) *Iſidor. Chron. Goth.*

XVII.
(c) *Salvi. de provid. Dei lib. 7.*
Superbia Ducis male pugnatur cum Gothis.

Deploravit hæc fuſius Salvianus Maſſilienſis Epiſcopus iſtis verbis (c): *Denique probavit hoc bello proximo infelicitas noſtra. Cum enim Gothi metuerunt, præſumpſimus nos in Hunnis ſpem ponere, illi in Deo: cum pax ab illis poſtularetur, a nobis negaretur: illi Epiſcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis ſacerdotibus Deum honorarent, nos etiam in noſtris contemneremus: prout actus utriuſque partis, ita & rerum terminus fuit, illis data eſt in ſummo timore palma, nobis in ſumma elatione confuſio. Vere & in nobis tunc & in illis evidenter probatum fuit illud Domini noſtri dictum* (d): *Quoniam qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio data eſt pro humilitate, nobis pro elatione dejectio. Namque agnovit hoc ille dux noſtræ partis* (Littorius ſcilicet) *qui eamdem urbem hoſtium, quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſit, captivus intravit*, Arelatem videlicet. *Probavit ſcilicet quod Propheta dixit* (e): *Quia non eſt hominis via ejus: neque viri eſt ut ambulet, & dirigat greſſus ſuos. Nam quia viam ſuam juris ſui exiſtimavit: nec greſſum directionis habuit, nec viam ſalutis invenit. Effuſa eſt* (ut legimus) (f) *abjectio ſuper Principem, & errare fecit eos in invio, & non in via: & ad nihilum deductus eſt, velut aqua decurrens. In quo quidem præter ipſam rerum infelicitatem præſens in judicium Dei patuit, ut quicquid ſe facturum uſurparet, pateretur. Nam quia ſine divinitatis auxilio ac Dei ductu capiendum a ſe hoſtem credidit; ipſe captus eſt: conſilii ac ſapientiæ ſummam uſurpavit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ aliis paravit, ipſe ſubſtinuit.*

(d) *Luc. 14.*
(e) *Prov. 16. 20.*
(f) *Pſal. 106.*

XVIII.
Littorius dux ſuperbiſſimus a Gothis ludibriis afficitur.

Et quod rogo, evidentius Dei judicium eſſe potuit, quam ut habens prædatoris fiduciam, præda fieret? triumphum præſumens, triumphus eſſet? circumdaretur, corriperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicoſas putabat, vinctas videret; puerorum ac mulierum ſpectaculum fieret, illudentes ſibi barbaros cerneret irriſionem ſexus promiſcui ſuſtineret? & qui maximum habuerat ſupercilium fortis viri, mortem ſubiret ignavi? Atque utinam hoc ipſum breve remedium malorum eſſet, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum longitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergaſtulo barbarorum tabe conſumptus, in hanc miſeriam redactus eſt, ut (*quod plerumque homines etiam pœnis ipſis gravius atque acerbius putant*) *in miſerationem hoſtium deveniret. Et cur hoc? Abſque dubio, niſi quia* (*ut jam dixi*) *illi* nempe Gothi, *Deo humiles, non rebelles: illi crediderunt in manu Dei eſſe victoriam, nos in manu noſtra, immo in ſacrilega atque impia, quod eſt pejus, nocentiuſque quam nativa. Denique ipſe Rex hoſtium* (*quantum res prodidit ac probavit*) *uſque ad diem pugnæ ſtratus cilicio preces fudit, ante bellum in oratione jacuit, ad bellum de oratione ſurrexit; priuſquam pugnam manu capeſſeret ſupplicatione pugnavit: & ideo fidens proceſſit ad pugnam, quia jam meruerat in oratione victoriam.* Hactenus de his Salvianus. Sed & Sidonius Apollinaris in Panegyrico Avito Auguſto dicto, his verſibus de temeritate Littorii:

Et

PAGIUS
Romani apud Toloſam a Viſigothis victi.

ſub hujus anni Coſſ. recitat bellum a Litorio Duce Romano adverſus Gothos infeliciter geſtum, ut videre eſt apud Baronium. Idem bellum paucis verbis Caſſiodorus in Chronico refert: *His Coſſ. bellum adverſus Gothos Hunnis auxiliantibus geritur, & Litorius Dux Romanus ab eis capitur.* Loquitur & de eodem bello Idacius in Chronico ad annum Abrahami 2455. qui Kal. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ubi ait: *Bello Gothico ſub Theodoro Rege apud Toloſam, Litorius Romanus Dux, inconſultius cum auxiliari manu irruens, cæſis his ipſe vulneratus capitur, & poſt dies paucos occiditur. Inter Romanos & Gothos pax efficitur.* Loquuntur & de inſecuta pace Proſper citatus, Iſidorus in Chronico Gothorum, ac Salvianus lib. 7. de Providentia, cujus verba recitat Baronius num. XVII. Sed perperam Salvianum Maſſilienſem Epiſcopum facit, qui fuit tantum Presbyter, ut ſuo loco oſtendam. Præterea ubi Salvia-

Et caput hoc ſibimet ſolitis defeſſa ruinis
Gallia ſuſcipiens, Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fra-ctus agebat
Aetius. Capto terrarum damna pate-bant
Littorio: in Rhodanum proprios produ-cere fines
Theodorico fixum: nec erat pugnare ne-ceſſe,
Sed migrare: Getis rapidam trux aſpe-rat iram
Victor, &c.

En in quod barathrum conſultorem ſuum conſulta adegerunt idola. Viguiſſe quidem in Occidente his temporibus idololatriam, Salvianus (*a*) pluribus tradit. Et quid mirum, ſi & ipſi ampliſſimi magiſtratus (neſcio qua incuria) cultoribus dæmonum tradebantur? nam (ut vidimus) Littorius Romano præerat in Galliis exercitui, & in Africa Cyrus æque Ethnicus militum (ut habet Evagrius, (*b*) ductor erat: qui amplioribus (ut dicemus) auctus eſt poſtea magiſtratibus) nempe Prætorii Præfectura, & Conſulatu. Hæc plane eſt infelicitas Principum, ut exſiccare ſcelerum fluenta legum ſpongia fruſtra laborent, cum ipſos obſtruere fontes, unde mala ſolent fluere, prætermittant.

(*a*) Salv. de vero judic. lib. 6.

(*b*) Evag. lib. 3. c. 19. in fin.

XIX. Sed quam diris iſta cladibus divinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum eſt fame, Occidentale vero hoc ipſo anno in Gallia nobiliſſimi eſt paſſum jacturam exercitus. Sed longe lugubrius atque funeſtius illud acceſſit, dum ad finem anni hujus clariſſima omnium Civitas, Romanæ urbis æmula, & licet tandem illi ſubdita, ſplendoris tamen gloria cedere neſcia, Carthago, inquam, a Uvandalis capta eſt. Sub hujus quidem anni Conſulibus ea potitos eſſe Uvandalos, tum S. Proſper (*c*), tum Marcellinus (*d*) affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Novembris, ipſe Marcellinus tradit, ſed decimoquarto Proſper, cum ait: *Aetio rebus quæ in Galliis componebantur intento, Genſericus *, de cujus amicitia nihil metuebatur, decimo quarto Kalendas Novembris Carthaginem dolo pacis invadit; omneſque opes ejus, excruciatis diverſo tormentorum genere Civibus, in jus ſuum vertit. Nec ab Eccleſiarum ſpoliatione abſti-*

Carthago capta a Genſerico.

(*c*) Proſp. in Chron. (*d*) Marc. in Chron.

* Geiſericus.

PAGIUS

vianus dicit: *Illis exaltatio data eſt pro humilitate, nobis pro elatione dejectio. Namque agnovit hoc ille Dux noſtræ partis.* (Litorius ſcilicet) *qui eamdem Urbem hoſtium quam eodem die victorem ſe intraturum eſſe præſumpſit, captivus intravit*, Urbem illam Baronius interpretatur *Arelatem*, deceptus a Proſpero, qui loquitur de bello Gothico apud Arelatem, antequam de iſto ſermonem habeat, quod tamen ad Toloſam ſedem Regiam geſtum eſſe, Idacius, qui Baronii tempore non extabat, diſerte teſtatur.

VI. *Pax Romanos inter & Viſigothos ſancita.* Sidonius in Panegyrico Avito dicto, poſtquam de Bello Burgundionico locutus eſt, a verſu 245. ad 315. ſermonem habet de bello Gothico & de renovatione pacis cum *Theoderico*; hujus laudem tribuit *Avito*, docetque eum tunc fuiſſe Præfectum Prætorio Galliarum. Denique teſtatur, *Litorium* poſtquam Arecomicos domuiſſet, & *Scytharum* turmas Hunnorum ſcilicet, per Arvernos duceret, & illi Barbara feritate Arverniam vaſtarent, exortum eſſe Aviti in illos impetum, & ſingulare cum Hunno equite certamen, quod magna pompa deſcribit.

Nova bella iterum, pugnamque ſub ipſis
Jam patriæ muris periturus commovet hoſtis.
Litorius Scythicos equites tum forte, ſubacto
Celſus Aremorico, Cethicum rapiebat in agmen
Per terras, Arverne tuas, &c.

Ubi loquitur Sidonius de auxiliarium Hunnorum perfidia, & hoſtili graſſatione, de qua etiam queritur Paulinus lib. 6. de Vita ſancti Martini. De hoc bello & pace quæ poſtea Gothos inter & Romanos ſancita eſt, agit etiam Jornandes lib. de Reb. Geticis cap. 34. ubi ait: *Hunnis quoque auxiliariis Litorio ductante, contra Gothos Romanos exercitus movit procinctum:* *diuque ex utraque parte acie ordinata, cum utrique fortes & neuter infirmior eſſet, datis dextris in priſtinam concordiam redierunt, fœdereque firmato, ab alterutra fida pace peracta, receſſit uterque. Qua pace, Attila* (*Hunnorum omnium Dominus, & pene totius Scythiæ gentium ſolus in mundo regnator erat famoſa inter omnes gentes claritate mirabilis*. De hac pace Proſper ſub hujus anni Coſſ. ait: *Pax cum Gothis facta cum eam poſt ancipitis pugnæ lacrymabile experimentum humilius quam antea, popoſciſſent.*

VII. *Quinta Hunnorum in Galliam irruptio.* Eſt hæc quinta Hunnorum in Galliam irruptio, qua ea ſummopere afflicta, ut colligimus ex Paulino Petragoricenſi, qui hoc tempore vivebat, in lib. 5. Vitæ Sancti Martini.

Cum ſubito patefacta metu graviore periclo
Auxiliatores pateretur Gallia Chunos.
Nam ſocium vix ferre queas, qui durior hoſte
Extet.

Hæc expeditio tam Hunnis qui cæſi fugatique fuere, quam Gallis infauſta fuit. Sidonius enim loco laudato ait capto Lictorio Gothis pugnandum non fuiſſe; cum nullæ eſſent Romanorum vires, quæ eorum impetus remorari poſſent:

Poſtquam undique nullum
Præſidium, ducibuſque tuis nil, Roma, relictum eſt,
Fœdus, Avite, novas; ſævum tua pagina Regem
Lecta domat.

Mala tunc ab Hunnis auxiliaribus Galliis illata auxilium iſtud irruptioni ſimillimum reddidere. Ad hanc irruptionem aliqui recentes Hiſtorici obſidionem Urbis Vaſatenſis referunt, ſed hos anno CDLI. confutabimus.

VIII. A num. XIX. ad XXXVI. Proſper & Marcellinus

abſtinens, quas & ſacris vaſibus exinanitas, & ſacerdotum adminiſtratione privatas, non jam divini cultus loca, ſed ſuorum juſſit eſſe habitacula. In univerſum captivi populi ordinem ſævus, ſed præcipue nobilitati, & religioni infenſus: ut non diſcerneretur, hominibus ne magis an Deo bellum intuliſſet. Hæc Proſper. Et Iſidorus his addit (*a*): *Genſericus ſacramenti religione violata, Carthaginem pervadit, Siciliam deprædatur, Panormum obſidet, Arianam peſtilentiam per totam Africam intromittit, ſacerdotes Eccleſiæ expellit, martyres plurimos efficit.* Sic ipſe ſummatim relegens omnia a perfido barbaro his temporibus perpetrata.

(*a*) *Iſidor. hiſt. Uvand.*

XX. Sed cur Deus dedi Uvandalis eam Civitatem permiſerit, ex Salviano viro ſanctiſſimo accipe, qui hoc ipſo tempore, nec ob aliam cauſam, quam ut divinam erga homines providentiam, & juſta ejus judicia monſtret, ejuſmodi ſcribendi argumentum arripuit. Ipſe igitur, cur tradi Uvandalis Africam, & Carthaginem ab illis capi permiſſum a Deo eſſet, demonſtrans, præter illa quæ de totius Africæ ſceleribus exundantibus ſcribit, de ipſa Civitate Carthagine iſta habet (*b*): *Nec diſcurram per loca ſingula, aut cunctas diſcutiam Civitates, ne ſtudioſe videar quærere aut inveſtigare, quæ dicam: una tantum univerſarum illic urbium principe, & quaſi matre contentus ſum, illa ſcilicet Romanis arcibus ſemper æmula, armis quondam & fortitudine, poſt ſplendore & dignitate, Carthaginem dico urbi Romanæ maximæ adverſariam, & in Africano orbe quaſi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac teſtimonium ſola ſufficit, quia univerſa penitus quibus in toto mundo diſciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in ſe habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum inſtrumenta, illic artium liberalium ſchola, illic philoſophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnaſia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam poteſtates: illic honor Proconſularis, illic quotidianus Judex & rector, quantum ad nomen quidem Proconſul, ſed quantum ad potentiam Conſul: illic quoque omnes rerum diſpenſatores, & differentes inter ſe tam gradu quam vocabulo dignitates, omnium (ut ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca urbis & membra populi gubernantes. Hac ergo tantum contenti ſumus ad exemplum, & teſtimonium cæterarum: ut intelligamus ſcilicet, quales illæ fuerint Civitates, quæ minores habuerunt probi officii procuratores; cum viderimus, qualis extiterit, ubi ſummi ſemper fuere rectores.*

(*b*) *Salv. de vero judic. & provid. Dei l. 7.* Carthaginenſium amplitudo.

Quo loco prope eſt, ut pœniteat me profeſſionis meæ, id eſt, quod ſuperius ſpopondi, cunctis prope Afrorum criminibus prætermiſſis, de impuritatibus præcipue ac blaſphemiis eorum me eſſe dicturum. Video enim quaſi ſcaturientem vitiis Civitatem: video urbem omnium iniquitatum genere ferventem, plenam quidem turbis, ſed magis turpitudinibus, plenam divitiis, ſed magis vitiis, vincentes ſe invicem homines nequitia flagitiorum ſuorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate diſtentos, hos ſertis redimitos, illos ungentis oblitos cunctos vario luxus marcore perditos, ſed pene omnes una errorum morte proſtratos, non omnes vinolentia temulentos, ſed omnes peccatis ebrios. Populos putares non ſani ſtatus, non ſui ſenſus, non omnino incolumes, non gradu, quaſi more Baccharum crapulæ catervatim inſervientes. XXI.

XXI. Carthaginenſium vitia.

Jam vero illud cujuſmodi, aut quam grave, genere quidem diſpar, ſed iniquitate non diſpar, niſi forte in hoc diſpar, quia majus: proſcriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces; qui ingemiſcentes quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod graviſſimum eſt, interdum vi nimiæ amaritudinis etiam adventum hoſtium poſtulantes, aliquando a Deo impetrarunt, ut everſionem tandem a barbaris in commune XXII.

ne

PAGIUS

Carthago a Vandalis occupata.

linus in Chronicis Carthaginem hoc anno a Vandalis captam, direptamque tradunt. Addit Proſper: *Hanc autem captivitatem Carthago ſubiit, anno poſtquam Romana eſſe cœperat DLXXXV.* Capta Carthago a Romanis *Cornelio Lentulo & L. Mummio Coſſ.* ut prodit Vellejus lib. 1. ideoque anno Periodi Græco-Romanæ 5348. cui numero ſi addas DLXXXV. pervenies ad annum eiuſdem Periodi 5932. qui cum præſenti Chriſti anno concurrit. Marcellinus ait, hanc cladem accidiſſe *X. Kalend. Novemb.* ſed illa diei nota mendoſa; ſtandumque Proſpero, Idacio in Chronico, ac Auctori fragmenti Auguſtani ab Henrico Caniſio publicati, qui eam contigiſſe aſſerunt *XIV. Kalend. Novemb.* ſeu die XIX. menſis Octobris, qui ab eo die *Genſericus* Vandalorum Rex qui Carthaginem expugnavit, regni ſui initium deſumſit, ut in morte ejus videbimus. In eo fragmento Auguſtano Librarii errore, uti exiſtimo, legitur: *poſt Conſulatum Theodoſii XVII. & Feſti Geiſericus Vandalorum Rex Carthaginem ingreſſus eſt die XIV. Kal. Novemb.* Alioquin Carthago anno ſequenti in Genſerici manus veniſſet, quod dici non poteſt. Peccavit & Idacius in Chronico, qui anno Abrahami 2455. Kalend. Octob. præcedentis Chriſti anni inchoato, ait: *Carthagine fraude decepta XIV. Kal. Novemb. omnem Africam Rex Gaiſericus invadit.* Idacius itaque citius, Auctor citati fragmenti tardius Carthaginis excidium referunt. Chiffletius quidem in notis ad Victorem Vitenſem, & ad Vitam Sancti Fulgentii, Auctore Ferrando, contendit, hanc formulam enunciandi Conſulatus ab Auctore citati fragmenti uſurpatam, eundem ſenſum habere cum illa vulgata, qua uſi ſunt Proſper

& Mar-

ne tolerarent, quam ſoli ante a Romanis toleraverant. Sed eſto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & ſpopondi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad everſionem Afrorum ſola ſufficeret? Quæ enim fuit pars Civitatis non plena ſordibus? quæ intra urbem platea aut ſemita non lupanar? adeo pene omnia compita, omnes vias quaſi foveæ libidinum interciderant, aut quaſi retia prætexerant, ut etiam qui ab hac re penitus abhorrerent, tamen vitare vix poſſent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum ſpolia captantes; qui inſidiarum frequentium denſitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diverticula ſepiſſent, ut nullus ferme tam cautus eſſet, qui non in aliquos inſidiarum laqueos incurreret, etiam qui ſe de plurimis expediſſet. Fœtebant (ut ita dixerim) cuncti urbis illius cives cœno libidinis, ſpurcum ſibimetipſis mutuæ impudicitiæ nidorem inhalantes: ſed horrori tamen eis horrida iſta non erant, quia idem omnes horror infecerat: unam enim illis putes fuiße libidinum fornicationumque ſentinam cœnum quaſi ex omni platearum, & cloacarum labe collectum.

Impudicitia Carthaginenſium.

XXIII. Et quæ illic ſpes eſſe poterat, ubi præter id quod in templo Dei erat, nihil videri penitus niſi ſordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei templo? hoc quippe totum ad ſacerdotes tantum, & clerum pertinet; quos non diſcutio, quia Domini mei miniſterio reverentiam ſervo; & quos ita ſolos puros arbitror fuiſſe in altari, ſicut pereuntibus Sodomis ſolum Lot fuiſſe in monte legimus (a). Cæterum quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero caſtus fuit? caſtum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc ſine ceſſatione, ſine termino. Rurſus clamitem itaque neceſſe eſt. Quæ ſpes in illo populo eße poterat, ubi cum unus interdum adulter plebem Eccleſiaſticam polluat, ibi inter tot millia, ſi diligentiſſime quæreres, caſtum vel in Eccleſia reperire vix poſſes? Plus multo dicam: utinam hæc eſſent ſola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuiſſet ſolis ſordidarum mulierum fornicationibus inquinari: illud gravius, & ſceleſtius, quod illa, de quibus beatus Apoſtolus Paulus (b) cum ſumma animi lamentatione conqueritur, in Afris pene omnia fuerunt; ſcilicet quia maſculi, relicto naturali uſu feminæ, exercentes, &c. rurſum vero:

(a) Gen. 19.

(b) Rom. 1.

XXIV. Sed forte (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & ſaltem hoc providebant procuratores, ne publicæ paſſim diſciplinæ oculos Civitatis ſcelera propalata polluerent: quod ſi factum utique fuiſſet, quamvis multi extitiſſent opere ipſo ſordidi, non omnes tamen fuerant viſu atque animo ſordidati. Et ſolet res flagitioſa, quando agitur occulte, fidem facinoris non mereri: ſupra autem omnem monſtruoſi piaculi execrationem eſt, ſcelus ſummum admittere, & pudorem ſceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigioſius potuit? in urbe Chriſtiana, in urbe Eccleſiaſtica, quam quondam doctrinis ſuis Apoſtoli inſtituerant, quam paſſionibus ſuis martyres coronarant, viri in ſemetipſis feminas profitebantur, & hoc ſine pudoris umbraculo, ſine ullo verecundiæ amictu: ac quaſi parvum piaculum eſſet, ſi malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam ſceleris profeſſionem fiebat etiam ſcelus integræ civitatis. Videbat quippe hæc univerſa civitas, & patiebatur: videbant Judices, & acquieſcebant: populus videbat, & plaudebat: ac ſic diffuſo per totam urbem dedecoris ſceleriſque conſortio, etſi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat aſſenſus. Hæc & alia Salvianus, pluribus invectus in illos qui habitu incederent muliebri, veſteque velis ac picta facies feminas penitus imitantes, res perpetrarent obſcænas, quibus turpiſſime fœdarentur. At poſt multa:

XXV. Sed (c) quia de impuritate Afrorum jam multa diximus, nunc de blaſphemiis ſaltem pauca dicamus. Profeſſa enim illic jugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe intra muros patrios inteſtinum ſcelus, Cæleſtem illum ſcilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (ut reor) veteres Pagani tam ſpecioſæ appellationis titulum dederunt, ut quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod eſſet; & quia non habebat aliquam ex poteſtate virtutem, haberet ſaltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis non a ſtirpe ipſa forſitam etiam a nativitate devotus? Nec loquor de hominibus ſicut vita, ita etiam profeſſione ac vocabulo Paganis, & qui ſicut profani erant errore, ſic nomine: tolerabilior quippe eſt & minus nefaria Gentilitas in hominibus profeſſionis ſuæ. Illud pernicioſius ac ſceleſtius, quod multi eorum qui profeſſionem Chriſto dicaverant, mente idolis ſerviebant. Quis enim non

eorum

(c) Salv. de vero judic. lib. 8.

Carthaginenſes idololatræ.

PAGIUS & Marcellinus. Sed eum falli certiſſimum; cum inter Conſulatum & poſt Conſulatum unius anni diſcrimen ſit. Baronius num. XXIX. loquitur de expeditione *Baſiliſci* adverſus Vandalos quaſi præceſſerit excidium Carthaginis; ſed ea nonniſi Leone Magno imperante ſuſcepta, ut ſuo loco demonſtrabimus.

eorum qui Chriſtiani appellantur, Cæleſtem illum aut poſt Chriſtum adoravit, aut (quod pejus eſt) multo ante quam Chriſtum? Quis non dæmoniacorum ſacrificiorum nidore plenus divinæ domus limen intravit, & cum factione ipſorum dæmonum Chriſti altare conſcendit; ut non tam immanis criminis fuiſſet, ad templum Domini non venire, quam ſic venire? & inferius:

XXVI. *At, inquis, non omnes iſta faciebant, ſed potentiſſimi quique ac ſublimiſſimi. Acquieſcamus hoc ita eſſe: ſed cum ditiſſimæ quæque ac potentiſſimæ domus turbam faciant civitatis: vides perpaucorum potentium ſacrilega ſuperſtitione urbem cunctam fuiſſe pollutam. Nemini autem dubium eſt, omnes dominorum familias aut ſimiles eſſe dominis aut deteriores, quamvis hoc uſitatius, ut deteriores, &c.* Porro eo immanius horum ſacrilegium & impietas exiſtimari debuit, quod poſt tot ſancti Aurelii Epiſcopi Carthaginenſis (quæ vidimus ac recenſuimus) ſtudia exhibita in demolitione idoli atque profani ejus delubri, poſt tot adhibita a Proconſulibus & Tribunis ad hoc ipſum officia, poſt tot leges Imperatorum atque reſcripta adverſus idololatras in Africa data, poſt denique tot Carthagine ab eodem ſancto Epiſcopo & aliis collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem & pravos mores, additis concionibus, vel ſecretis admonitionibus ſanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes adeo immane cum impunitate delictum.

Carthaginenſes incorrigibiles.

XXVII. Acceſſit vero ad Carthaginenſium ſacrilegiorum culmen odium adverſus ſanctos viros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuiſſent aliquando reſtitui. Nam idem Salvianus, qui hæc cuncta, utpote ibi verſatus, ſatis ſuperque perſpecta habuit, ad omnia ſuperius dicta iſta ultimo loco ſubdit (a): *Eſto* (inquit) *illa quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentiſſimos quoſque ac nobiliſſimos pertinuerunt: Numquid illa leviora, quæ nobilibus, ignobilibuſque communia? odia ſcilicet atque execrationes ſanctorum omnium dico: ſacrilegii quippe genus eſt, Dei odiſſe cultores.* Et poſt nonnulla de immanitate ſceleris inculcata: *Ita igitur* (ſubdit) *& in monachis, id eſt, ſanctis Dei Afrorum probatur odium; quia irridebant ſcilicet, quia maledicebant, quia inſectabantur, quia deteſtabantur, quia omnia in illos pene fecerunt, quæ in Salvatorem noſtrum Judæorum impietas fecit.* Et poſt alia ad rei demonſtrationem allata exempli cauſa iſta ſubjecit: *Non ſine cauſa itaque illud fuit, quod intra Africæ civitates & maxime intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & reciſis comarum fluentium jubis ad cutem tonſum videre tam infelix ille populus quam infidelis ſine convitio atque execratione vix poterat.*

(a) Salv. de vero judic. lib. 8.

Monachi ludibrio habiti.

XXVIII. *Et ſi quando aliquis Dei ſervus aut de Ægyptiorum cœnobiis, aut de ſacris Hieroſolymorum locis, aut de ſanctis eremi venerandiſque ſecretis ad urbem illam officio divini operis acceſſit; ſimul ut in populo apparuit, contumelias, ſacrilegia & maledictiones excepit: nec ſolum hoc, ſed improbiſſimis flagitioſorum hominum cachinnis, & deteſtantibus ridentium ſibilis, quaſi taureis cædebantur: vere ut ſi quis ea inſcius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, ſed novum inauditumque monſtrum abigi atque exterminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipue Carthaginenſium fidem:* & ad finem: *Et miramur ſi nunc barbaros illi perferunt: cum videamus quod ſancti viri in illis barbaros pertulerunt. Juſtus ergo eſt Dominus & rectum judicium ſuum, &c.* Iſta quidem Salvianus. Quibus omnibus & eam adiice conſiderationem, qua (quod deterrimum omnium ſcelus videri poteſt) contemptus pœnitentiæ declaratur.

Carthaginenſium impœnitentia.

XXIX. Etenim cum ante decennium Uvandali invaſerint Africam, atque munitis locis omnibus potiti fuerint, cumque Romani exercitus ab eiſdem iterum fuerint ſuperati, ſub Bonifacio duce primum, poſtea vero ſub Aſpare & Baſiliſco fuſis ſimul Orientalibus atque Occidentalibus copiis; ſola ipſa Carthago undique vallata hoſtibus & obſeſſa periculis, non eſt exterrita & timore correpta ad pœnitentiam, qua Dei indignationem anteverterе valuiſſent; quam potius, addentes peccata peccatis, ab invito, licet extorquere, atque retardante nimis accelerare velle, Carthaginenſes videri poterant: ut plane ſecundum illud Hieremiæ (b) acciderit illis: *Percuſſiſti eos, & non doluerunt: attriviſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam: induraverunt faciem ſuam ſupra petram, & noluerunt reverti. Ego autem dixi: Forſitan pauperes ſunt & ſtulti ignorantes viam Domini & judicium Dei ſui. Ibo igitur ad Optimates, & loquar eis: ipſi enim cognoverunt viam Domini & judicium Dei ſui. Et ecce magis hi ſimul confregerunt jugum, ruperunt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilva.* Nam præter illa quæ dicta ſunt, hæc rurſum accipe de Carthaginenſibus a Salviano (c): *Circumſonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Eccleſia Carthaginenſis inſaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alii foris jugulabantur, alii intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiva hoſtium, pars intus captiva vitiorum:* & paulo poſt: *Fragor (ut ita dixerim) extra muros & intra muros præ-*

(b) Hier. 5.

(c) Salv. de vero judic. lib. 6.

liorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxque bacchantium; ac vix diſcerni forſitan poterat plebis ejulatio, quæ cadebat in bello, & ſonus populi, qui clamabat in Circo. Et cum hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, niſi ut cum eum Deus perdere adhuc fortaſſe nollet, tamen ipſe exigeret ut periret? hæc Salvianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbiſſimo perſecutore ſcribat, poſtquam Carthaginem cepit:

XXX. (a) Vict. de Perſ. Uvandal. lib. 1. * Geiſericus.

Poſt has (*inquit a*) *truces impietates inſaniæ, ipſam urbem maximam Carthaginenſem Genſericus * tenuit & intravit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in ſervitutem redegit. Nam & Senatorum urbis non parvam multitudinem captivavit. Deinde proponit decretum, ut unuſquiſque auri, argenti, gemmarum, veſtimentorumque pretioſorum quodcumque haberet, offerret, & ita brevi avitas atque paternas opes tali induſtria abſtulit rapax.* Ita potitus primaria urbe totius Africæ, inter ſe & exercitum omnes partitus eſt provincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: *diſponens quoque ſingulas quaſque provincias, ſibi Bizacenam, Abaritanam * Getuliam, & partem Numidiæ reſervavit: exercitui vero Zeugitanam vel Proconſularem funiculo hæreditatis diviſit:* hæc de expilatione & diviſione bonorum Victor: quid autem in perſonas Eccleſiaſticas & nobiles laicos admiſſum ſit, ita ſubdit: *Præterea præcipere nequaquam cunctatus eſt, ut Epiſcopos atque laicos nobiles de ſuis Eccleſiis & ſedibus nudos penitus effugaret. Quod ſi (optione propoſita) exire tardarent, ſervi perpetui remanerent: quod etiam in plurimis factum eſt. Multos enim Epiſcopos & laicos, claros atque honoratos viros, ſervos eſſe novimus Uvandalorum.*

* Abduritanam.

XXXI. *Tunc vero memoratæ urbis Epiſcopum, id eſt Carthaginis, Deo & hominibus manifeſtum, nomine Quodvultdeum, & maximam turbam clericorum navibus fractis impoſitam nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miſeratione bonitatis ſuæ proſpera navigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus eſt civitatum. Sanctorum autem atque honoratorum multitudinem primo exilio crudeli contrivit, poſtea tranſmarinam in partem projecit. Pulſo autem Epiſcopo (ut præfati ſumus) cum clero venerabili, illico Eccleſiam nomine Reſtitutam, in qua ſemper Epiſcopi commanebant, ſuæ religioni mancipat, atque univerſas, quæ intra muros fuerant civitatis, cum ſui divitiis abſtulit.* Sed & ſuperius: *Baſilicam* (inquit) *majorem, ubi corpora ſanctarum martyrum Perpetuæ & Felicitatis ſepulta ſunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non deſtruxerunt ſuæ religioni licentia tyrannica mancipaverunt:* & poſt nonnulla: *Sed etiam quæ foras muros erant eccleſiæ, quaſcumque voluit, occupavit, & præcipue duas egregias & amplas ſancti martyris Cypriani, unam ubi ſanguinem fudit, aliam ubi ejus ſepultum eſt corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur:* item ad Decimum dicta, prima vero ad Sextum nuncupata, quod totidem diſtarent ab urbe lapidibus de quibus ſuperius, ubi actum eſt de ſancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cum Uvandali proximam civitati Cypriani Memoriam ad litus poſitam invaſerunt, Procopius ita narrat (b): *Hoc itaque templum Uvandali, imperante Valentiniano *, pulſis Chriſtianis, ac ſacerdotibus multa ignominia ejectis, tenuerunt, ipſius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculſis, ac animi pendentibus, dicunt, Cyprianum in ſomnis apparuiſſe, & bono animo Chriſtianos hujus rei gratia eſſe iuſſiſſet, ſeſe brevi tempore ultorem futurum pollicendo. Ubi res in vulgus prodiit, Afri omnes expectabant ultionem hanc in Uvandalos; nec propterea unde hæc procedere poſſent, coniicere ullo modo poterant, &c.* hæc Procopius, ubi agit de Juſtiniano Imperatore poſt annos centum Africam recipiente, & Uvandalos ad nihilum redigente. Sed ſubdit dictis nuper Victor: XXXII.

(b) Procop. de bello Uvandal. lib. 2. * Honorio.

Quis vero ſuſtineat, ac poſſit ſine lacrymis recordari, dum præciperet noſtrorum corpora defunctorum ſine ſolemnitate hymnorum cum ſilentio ad ſepulturam perduci? Vides ex his quanti religioſam funeralem pompam æſtimare conſueverint Chriſtiani, dum ea caruiſſe, inter omnium luctuoſiſſima, quæ illis temporibus accidere potuiſſent, adnumerat. Sed pergit: *Addidit ad hæc, ut & pars clericorum, quæ remanſerat, pœnali exilio truderetur:* quæ autem his ſubdit, ſequenti potius anno facta eſſe videntur; nos pro ratione temporis reddemus ſingula ſuis locis. XXXIII.

Sed quid Wandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (ut ex Salviano vidimus) reliquias idololatriæ? Utique ipſi una ferme præſtiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Chriſtiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarint, perficere Imperatores ullatenus valuerunt: Unde opus fuerint, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus ad hæc præſtanda in Africam convocare, qui ne veſtigium quidem ibi reliquere Gentiliciæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem ſpectat, ait Victor (c): *Carthagineo dignam theatro ædem Memoriæ, & viam quam Cæleſtis vocabant, funditus deleverunt:* eadem quoque Proſper (d) habet de via Cæleſtis: XXXIV.

(c) Victor. de perſ. Uvandal. l. 1.
(d) Proſp. de prædict. par. 3. c. 38.

leſtis: *quam* (inquit) *ſine memoria ſui nunc Vvandalica manus evertit*.

XXXV. Porro illud in primis magnopere obſervandum, perſecutionem hanc in Eccleſiam Africanam a Wandalis Arianis illatam, Catholicos tantummodo pertigiſſe, Donatiſtas vero vel ad eos turpiter defeciſſe, aut perſequendo Catholicos, eiſdem Wandalis ſe conjunxiſſe; memores quidem, majores ſuos ſub Conſtantio Imperatore fœdus cum Arianis adverſus Catholicos iniiſſe, ac proinde non ut hoſtes, ſed ut ſocios eos excepiſſe: quippe qui eiſdem in anabaptiſmi ſymbolo pari, ex diſpari tamen cauſa, jungerentur impietate. Quidnam enim cunctati funt ſeſe conjungere Wandalis, quos adverſus Catholicos etiam in Orientem ad Apoſtatam Imperatorem legatos miſiſſe meminimus? Itaque qui ſe Catholicis, quaſi pollutis, jungere deſpexerunt, & quam ſæpiſſime moniti reſilierunt; modo Arianis dedere manus, mutuoque fœdera inierunt, ſibi ipſis pœnas illas infligentes, quas ſua ipſorum ſcelera exigebant, dum in profundiorem ſeſe foveam conjecerunt. Junctos quidem fuiſſe Donatiſtas Wandalis, ea quæ Victor (*a*) in fine operis habet de Nicaſio Donatiſta, ſatis ſignificant. At de clade Carthaginenſium hoc anno illata modo hactenus; reliqua vero pro temris ratione reiicimus in ſequentem annum. Sed jam ad Theodoſium revocemus orationem.

(*a*) *Victor de perſ. Vvandal. lib.* 3. *in fin.*

XXXVI. Qui hoc anno (ut vidimus) ad avertenda ingruentia mala, adverſus Judæos, Hæreticos, atque Gentiles pleniſſimam edidit ſanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium novum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio reſcriptum (*b*), quo vetuit, ne quis ſine Judicis auctoritate alienis rebus regia vela ſuſpenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: ſub nomine enim Imperatoris quaſi juſto titulo potentioribus patebat via fortunas invadendi alienas, diverſis prætenſis cauſis, variiſque coloribus comparatis. Sed neque ob id extinctum hoc malum eſt: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam ſancto Gregorio Romano Pontifici, ita ſcribenti ad Conſtantinam Auguſtam (*c*): *In Sicilia autem inſula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præ judicia, tantaſque oppreſſiones operari dicitur invadendo loca ſingulorum, & ſine dictione cauſarum per poſſeſſiones ac domos titulos ponendo, ut ſi velim Acta ſingula quæ ad me pervenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non poſſim.* Hæc ipſe, qui irrepentem ejuſmodi pravum uſum in Eccleſiaſticos viros, continuo tollendum curavit habita (*d*) Romæ Synodo. Porro illam putamus fuiſſe inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, ut ex eodem Gregorio (*e*) apparet in titulis vero nomen ejuſdem inſcriberetur: hinc illud Chryſologi: (*f*) *Sicut dominorum prædiorum ſuper liminibus affixi tituli proloquuntur* *, &c.

(*b*) *l.* 2. *C. ut nemo privatus.*
De non affigendis titulis, Theodoſii conſtitutio.

(*c*) *Greg. l.* 4. *ep.* 33.

(*d*) *Greg. l.* 4. *ep.* 88. *& ſupra ep.* 44.

(*e*) *Greg. ep. l.* 1. *ep.* 1.

(*f*) *Petr. Chryſolog. ſerm.* 154. *de S. Step.*

* perleguntur.

Idem quoque Auguſtus adverſus calumniatores Epiſcoporum edidit ſanctionem, (*g*) qua & conſultum voluit juribus Eccleſiaſticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorum, qui abſque litteris Epiſcopi, cui ſubjecti eſſent, Conſtantinopolim accederent. Hæc quidem ad eumdem Florentium Præfectum Prætorio, cujus incomparabilis probitas ab eodem Imperatore ad Cyrum (*h*) hoc eodem anno reſcripto plurimum commendatur. Etenim cum lenones ſæpe vetiti, penſitatione tamen quadam in ærarium conferenda, Conſtantinopoli turpe opus exercere permiſſi eſſent: ipſe Florentius ut ejuſmodi turpitudinum fæce civitatem purgatam redderet, latifundium ſuum donavit, ex quo iidem r edditus Reipub. ſolverentur: ſic igitur bonorum ſuorum diſpendio Conſtantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam: quem quidem ita redemptum decorem urbis ut conſervaret Theodoſius Imperator, ad Cyrum (ut dictum eſt) adverſus eoſdem reſcriptum dedit, ubi de Florentio iſta ſunt verba: *Ac licet Florentius nos illud adverteret execrari, etiam ceſſante vicaria oblatione vectigalis: tamen ne ullum ad ærarium incommodum perveniret, propriam poſſeſſionem obtulit, ex cujus reditibus poſſit accedere quod prædictum peſſimum genus conſueverat penſitare, &c.* Ad hunc item Florentium extat Theodoreti (*i*) epiſtola, implorantis auxilium adverſus calumniantes hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholicæ fidei, pro qua tuenda adfuit ipſi Theodoſio Imperatori in Concilio Conſtantinopolitano, in quo ipſius opera detectus eſt Eutyches latens hæreſiarcha: ſed & cum Imperatore Marciano præſto fuit ſacroſancto œcumenico Concilio Chalcedonenſi, ut eorumdem Conciliorum Acta ſignificant, de quibus ſuis locis dicturi ſumus.

XXXVII. (*g*) *l.* 22. *C de Epiſ. & cleric.*
Lenones Conſtantinop. a Florentio ſublati.

(*h*) *Novel. de lenon. tit.* 18. *Theodoſ.*

Jure laudatur Florentius.

(*i*) *Theod. epiſt.* 89.

XXXVIII. Elucebat hoc quoque tempore inter Magiſtratus virtute præſtantes Thalaſſius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipſo anno, iiſdemque Conſulibus extat ejuſdem Theodoſii Imper. reſcriptum (*k*): Porro eximiæ viri probitatis ergo Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus eum Archiepiſcopum creavit Eccleſiæ Cæſarienſis in Cappadocia: rem geſtam Socrates ſub anni hujus Conſulibus ita narrat: (*l*) *Proclus eodem tempore, ad decimum ſeptimum Conſulatum ejuſdem Theodoſii Imperatoris, rem plane admirabilem, & qualem nemo veterum aliquando Epiſcoporum*

(*k*) *Novel. Theod. tit.* 6.

(*l*) *Socr. l.* 7. *c. ult.*

Thalaſſius ex Præfecto Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ.

rum effecerat, aggreſſus eſt. Nam Firmo Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ mortuo, Cæſarienſes Conſtantinopolim adventant Epiſcopum quæſituri. At cum Proclus luſtraret animo, quem ad eum Epiſcopatum deſignaret; forte fortuna die ſabbatorum, dum aliquem deſpicare conabatur, omnes Senatores qui illum ſpectarent, ad eccleſiam accedunt: in quorum numero fuit Thalaſſius, qui gentium, & Civitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium verſus Orientem adminiſtrandarum curam (uti fama eſt) Imperatoris juſſu ſuſcepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Epiſcopum Cæſareæ creat. Atque in hunc modum Eccleſiæ ſtatus id temporis proſperum, & felicem ſucceſſum habuit. Hactenus Socrates: addit hæc Nicephorus (*a*): *At ille* (Thalaſſius ſcilicet) *contra animi ſui ſententiam in Eccleſiæ gradum aſcendit, eamque rite adminiſtravit: cum quidem tam ſubitum factum Imperator ægre ferret, mox tamen id ſanctione ſua comprobaret.* Hæc ipſe.

(*a*) *Niceph. li. 14. c. 42.*

XXXIX. Sozomeni, & Socratis hiſtoriæ finis.

Porro iſta ſcribens Socrates, hujus anni Conſulibus ſuæ finem imponit hiſtoriæ, ſicut & Sozomenus, qui (ut ipſe in præfatione teſtatur) ad eumdem decimumſeptimum Conſulatum Theodoſii ſuam pariter hiſtoriæ ſcriptionem perduxit: qui licet Novatiani eſſent, & in iis quæ ad ipſorum dogmata ſpectant, privato ſtudio plura mentiti eſſe reperiantur, dum præſertim falſa miracula ſuis tribuunt: Novatianis tamen majoris fidei apud Gelaſium Romanum Pontificem hos fuiſſe quam Euſebium Cæſarienſem, inde poſſumus exiſtimare, quod Euſebii hiſtoriam reiicit inter apocrypha, Socratis vero & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res geſtas ab Euſebio narratas, ſed ob ſparſos in eis ab eo olim Arianiſmos, ea cenſura certum eſt Euſebii hiſtoriam eſſe notatam; cum tamen Novatiani divinitatis Filii Dei eſſent (ut vidimus) conſtantiſſimi defenſores, atque ob eam cauſam diutius ab Imperatoribus, & Epiſcopis tolerati. Nec eſt quod quis calumnioſe agens, arguat eſſe reiicienda quæ produntur ab hæreticis fuiſſe narrata. Etenim qui his reſpondeat, unus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari poſſit, Gelaſius in medium prodeat: ipſe enim in tomo de vinculo anathematis iſta habet: *Num quidnam in ipſorum hæreticorum libris non multa, quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda eſt, quia illorum libri, ubi pravitas ineſt, refutantur? Aut ideo pravi libri ſuſcipiendi ſunt eorum, quia veritas, quæ in illis inſerta eſt, non negatur? Ait Apoſtolus: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete, &c.* Id ipſum etiam ex ſententia Cyrilli Epiſcopi Alexandrini paulo ante eſt demonſtratum.

Nec vero alium huic contrarium ſenſum S. Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelaſio S. Gregorius eſt adverſatus, dum Sozomeni hiſtoriam viſus eſt improbaſſe, cum ad Eulogium Alexandrinum Epiſcopum ſcribens hæc ait: XL.
(*b*) *Sed ipſam quoque Sozomeni hiſtoriam Sedes Apoſtolica recipere recuſat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, & uſque ad diem obitus ſui magnum doctorem fuiſſe perhibet. Reſtat ergo, ut ſi quis illam hiſtoriam recipit, Synodo piæ memoriæ Juſtiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non valet, illam hiſtoriam neceſſe eſt ut repellat.* Hæc Gregorius. Sed quo ſenſu accipienda iſta ſint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probe conſiderat: nimirum non recipi ab Eccleſia Romana Sozomenum Theodori Mopſueſteni laudatorem: quem qui recipiat, Quintæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari ſe ſentiat. In reliquis autem, quæ vera dixit, quomodo potuit ab Eccleſia Romana non recipi? etenim Anaſtaſius Bibliothecarius de eadem Sozomeni hiſtoria hæc habet in præfatione Miſcellæ: *Verum quia quoſdam horum mentitos in quibuſdam fuiſſe, & quædam prætermiſiſſe*

(*b*) *Greg. li. 6 ep. 31.*

Quomodo accipienda ſententia Gregorii damnantis hiſtoriam Sozomeni.

De Sozomeni hiſtoria.

PAGIUS IX. *Socrates Hiſtoriam ſuam ultra hunc annum non continuavit.*

A num. XXXIX. ad XLII. *Socrates* & *Sozomenus*, uterque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Euſebii continuator, teſtantur ſe Hiſtorias ſuas uſque ad XVII. Theodoſii Conſulatum, hujus Imperatoris octavis Quinquennalibus memorabilem perduxiſſe; quia ſc. id. genus ſolennia epochæ quædam erant, ad quas priorum Eccleſiæ ſæculorum Scriptores, tam prophani quam Eccleſiaſtici, in libris ſuis aut incipiendis aut abſolvendis reſpiciebant. Valeſius, qui utrumque Hiſtoricum e Græco in Latinum vertit, & quamplurimos errores præcedentium Interpretum ſuſtulit, in præfatione ſui Operis obſervat, *Socratem* patriam habuiſſe Conſtantinopolim; cum ipſemet in lib. 5. cap. 24. ſe in ea Urbe natum atque educatum fuiſſe teſtetur; eamque ob cauſam ſe res illas præcipue commemoraſſe, quæ in illa civitate acciderant. Antea cap. 16. ſcripſerat; ſe admodum adoleſcentem Conſtantinopoli auditorem fuiſſe *Helladii* & *Ammonii* Grammaticorum Gentilium Conſtantinopoli cauſas actitavit, indeque cognomentum adeptus eſt *Scholaſtici*; ſic enim Advocati eo tempore vocabantur. Tandem abjecta cauſidicina ad ſcribendam Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſe contulit. Baronius, & ante eum Nicephorus in procemio Hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ tradunt *Socratem* fuiſſe Novatianum. Verum Valeſius re accuratius examinata affirmat, ſe nihil in illius Hiſtoria reperiſſe, quod eum *Novatianum* fuiſſe convincat; favere quidem eum plerumque Novatianis, ut cum Novatianum illius Sectæ auctorem inter Martyres numerat; cum Novatianos arctiſſima benevolentia conjunctos fuiſſe dicit Catholicis, & una

ſe probatur, *quemadmodum*, *& S. Papa Gregorius de Sozomeno apertiſſime ſcribit: obſecro*, *mendacia eorum veris approbationibus arguas*, *& quæ omiſerunt nihilominus ſuppleas.* Vides igitur clariſſimum eruditione virum Anaſtaſium non proiicere Sozomenum, ſed purgari ea, & augeri deſiderare; quæ ipſa (ut ſæpe vidiſti, lector) nos pro viribus præſtare conati ſumus. Sed alibi in Notis (*a*) ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum (*b*), qui Magnum Gregorium audacter nimis hiſtoriarum ignorantiæ ſugillavit, dum quæ apud Theodoretum de laude Theodori Mopſueſteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuiſſe, rem ignorans ipſe, putavit. Non attendit cenſor iſte, deſiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur hiſtoria.

Defenditur S. Gregorius.

(*a*) *In Rom Martyr. die 23. Decem.*

(*b*) *Melch. Can. loc. Theol. 2. cap. 6.*

XLI. Cæterum quod ad eamdem Sozomeni hiſtoriam pertinet, majoris illa æſtimationis apud Photium fuit, quam Socratis: ſed nobis certe commodior Socratis hiſtoria cecidit, qua per Conſules more majorum tempora diſtinguuntur. Qui hos Græcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctiſſimus, idque a Caſſiodoro impulſus, qui hæc teſtatur his verbis (*c*): *Poſt Euſebii vero hiſtoriam apud Græcos Socrates*, *Sozomenus*, *& Theodoretus ſequentia conſcripſerunt: quos a viro Epiphanio diſertiſſimo in uno corpore*, *Deo auxiliante*, *transferri curavi: ne inſultet habere ſe facunda Græcia neceſſarium*, *quod nobis judicet eſſe ſubtractum.* Hæc ipſe, qui ex iiſdem Tripartitam compaginavit. Sed jam, quæ anni hujus ſunt reliqua proſequamur.

(*c*) *Caſſiod. Inſtit. div. lect. c. 17.*

XLII. Contigit his Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi temporibus celebrem Synodum cogi Conſtantinopoli, cum illic Dioſcorus Alexandrinæ Eccleſiæ diaconus ageret Apocriſarium. Hinc enim veteres exſuſcitans controverſias, hujus celebrandi Epiſcoporum conventus dedit occaſionem, nempe de jure diœceſeos movens quæſtionem, cum inſtaret, eſſe Epiſcopi Alexandrini præſidere omnibus Orientis Eccleſiis, utpote qui primus eſſe ſciretur in Eccleſia Catholica poſt Pontificem Romanum Antiſtes. Refragatus eſt his potiſſimum Epiſcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni, & Conſtantinopolitani Conciliorum præſcripto debere ſe ſubiici Præſuli Eccleſiæ Alexandrinæ, cum ex dictis Conciliis fuerint penitus diſtinctæ diœceſes. Porro Synodo congregata, & cauſa quam exactiſſime ventilata, ea fuit ſanctorum Patrum ſententia, ut ſervarentur quæ in dictis ſacroſanctis Conciliis Nicæno, & Conſtantinopolitano ſtatuta eſſent. Cum vero Theodoretus Cyri Epiſcopus acerrimus defenſor inſurrexiſſet pro Eccleſiæ Antiochenæ juribus: hinc factum eſt (ut ipſe teſtatur) ut Dioſcorus ex hoc tempore eum gravi odio fuerit proſecutus, quod numquam depoſuit

Synodus Conſtantinopolitana.

fuit

PAGIUS & una cum illis in Eccleſia Deum oraſſe. Verum aliud eſt favere Novatianis, aliud Novatianum eſſe. Socrates, homo paulo ſeverior illorum diſciplinam atque abſtinentiam probabat, ſed Eccleſiam perpetuo appellat ſimpliciter & abſolute, *Eccleſiam Catholicorum* opponens eam Eccleſiis aliarum ſectarum, de quibus agit in libro ſexto cap. 19. & ſeqq. Arianorum ſc. Novatianorum, & Eunomianorum.

X. Hermias *Sozomenus*, qui eodem tempore, quo Socrates Euſebium continuavit, in lib. 5. cap. 15. ſcribit majores ſe habuiſſe non ignobiles ortos ex Palæſtina ex vico quodam juxta Gazam, qui *Bethelia* dicitur, avumque ad fidem in eo oppido primum converſum eſſe ab Hilarione Monacho. Quare emendandus eſt error Nicephori, & aliorum qui Sozomenum *Salaminii* cognomentum habuiſſe exiſtimant, propterea quod ex oppido Cypri Salaminæ originem duceret, atqui non Cyprium, ſed Palæſtinum ſe fuiſſe loco laudato Sozomenus indicat. Neque ſolum avus illius Palæſtinus fuit, ſed ipſemet etiam in Monaſteriis educatus eſt. Cauſas egit Conſtantinopoli, quemadmodum refert in lib. 2. cap. 2. Quod Baronius ait, Sanctum Gregorium Papam videri improbaſſe Sozomeni Hiſtoriam ob laudes ab eo in Theodorum Mopſueſtenum congeſtas, jam anno CDXXVII. oſtendimus, Gregorium attribuiſſe Sozomeno, quæ a Theodoreto dicta ſunt. Denique *Sozomenum* Novatianum non fuiſſe, ut autumavit Baronius, ipſemet oſtendit in lib. 9. ſuæ Hiſtoriæ, ubi ſcribit ſe interfuiſſe Proceſſioni publicæ, quæ in honorem XL. Martyrum Conſtantinopoli celebrata eſt, *Proclo* Eccleſiam Urbis illius adminiſtrante.

Sicuti nec Sozomenus.

XI. Cæterum errant paſſim recentiores Hiſtorici qui arbitrantur, *Socratem* & *Sozomenum* Hiſtorias ſuas Eccleſiaſticas currenti anno publicaſſe; quemadmodum enim *Theodoretus*, qui ſuam Hiſtoriam Eccleſiaſticam ultra annum CDXXIX. non produxit, eandem adhuc elaborabat anno CDXLVIII. ut loco citato demonſtravi; pari eademque ratione Socrates & Sozomenus eodem circiter tempore, quo Theodoretus, ſuas ſcripſerunt. Hos tres Auctores eodem circiter tempore ſuas Hiſtorias Eccleſiaſticas, & elucubraſſe & promulgaſſe, unumque ex alio ſua mutuatum non eſſe, aut unum quæ ab alio prætermiſſa fuerant ex induſtria non ſuppleviſſe, ut Valeſius putavit (oſtendi anno CDXXVII. cum de Hiſtoria Eccleſiaſtica Theodoreti verba facerem. Denique Socratem annis Olympiadum uſum eſſe, eoſque a Kalendis Septembribus deduxiſſe, ſuperiori Tomo vidimus; licet enim Socrates Euſebii Hiſtoriam continuarit, ejus tamen numerandi rationem ſequi non debuit, cum Eram Abrahamiticam a die prima menſis Octobris incipientem quam Euſebius uſurpat, & poſt eum S. Hieronymus & Idacius, non adhibuerit.

Socrates & Sozomenus eodem tempore quo Theodoretus Hiſtorias ſuas ſcripſerunt.

XII. A num. XLII. ad XLIV. Baronius ſcribit, *Proclum* hoc anno Concilium Conſtantinopolitanum cum non mediocri Epiſcoporum multitudine celebraſſe, ut ſuæ Sedis dignitati conſuleret. Secundo, in eo actum adverſus Alexandrinæ Eccleſiæ molitiones, quaſi totius Orientalis Eccleſiæ Primatum Cyrillus ambiret.

Concilium Conſtantinopolitanum adverſus molitiones S. Cyrilli

III.

fuit, ſed majoribus in dies fovit augmentis. Narrat hæc quidem omnia ipſe Theodoretus in epiſtola ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum poſtea data, in qua poſt alia hæc leguntur (*a*):

(*a*) *Theo. epiſt.* 86.

XLIII. Diſtinctæ Diœceſes Orientalis Eccleſiæ.

In illa enim regia urbe (Conſtantinopoli ſcilicet) *cum conveniſſent B. Patres* in Synodo œcumenica ſub Theodoſio Majori, *conſona iis, quæ in Nicæa ſtatuta ſunt a ſanctis Patribus ibi congregatis, ſtatuerunt, & diœceſes diſtinxerunt, & unicuique diœceſi, quæ ipſi conveniebant, tribuerunt, expreſſe prohibentes, ut ex alia diœceſi aliam nullo pacto aliquis invaderet, ſed Alexandriæ Epiſcopus ea quæ ad Ægyptum pertinent, tantummodo gubernaret, & unaquæque diœceſis res proprias, & quæ ad eam ſpectant. Hic vero iſtis definitionibus ſtare minime vult, ſed B. Marci ſedem ſurſum, & deorſum agitat; præſertim cum aperte noverit, quod Antiochenſium magna Civitas magni illius Petri thronum obtinet, qui B. Marci magiſter fuit, & Apoſtolorum chori primus & princeps. Nos vero throni quidem celſitudinem agnoſcimus, ac nos ipſos novimus & metimur: Apoſtolorum humilitatem & manſuetudinem a majoribus didicimus. Tuam autem pietatem obſecramus, ut ſanctos canones conculcatos minime negligas, & pro divina fide prompto pugnes animo: in hanc enim habemus ſpem ſalutis, & per hanc miſericordiam conſequi expectamus. Ne vero etiam hæc tua pietas ignoret: ſcito domine, quod ex eo tempore Dioſcorus cœpit nos odio proſequi, quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiſcum idem ſtatuimus, ſanctorum Patrum canones ſecuti:* [1] *de qua re ſemet atque iterum conqueſtus eſt, quod jura Antiochenſium & Alexandrinorum Eccleſiæ* (*ut ait*) *nos prodiderimus. Horum memor & opportunitatem nactus* (*ut arbitratus eſt*) *odium & ſimultatem manifeſtavit.* Hæc Theodoretus de Dioſcoro, & ejus

PAGIUS

III. datas a Concilio litteras ad Cyrillum Alexandrinum Antiſtitem, quibus moneretur Canonum prioris utriuſque Concilii generalis, Nicæni ſcilicet & Conſtantinopolitani: & *Nicæni* quidem ſuis ſingulas diœceſes limitibus contentas eſſe præcipientis; *Conſtantinopolitani* vero Præſulem novæ Romæ ſecundum a veteris Antiſtite ponentis, IV. literas ab Antiochenis receptas fuiſſe, & aſſenſione confirmatas. V. *Dioſcorum*, qui tunc Alexandrinæ Eccleſiæ in Urbe Regia Apocriſiarius eſſet, magnis viribus obſtitiſſe; ſed cum nihil proficeret, in Antiochenos, quorum incentorem credebat *Theodoretum*, dolorem animi convertiſſe, eoſque proditionis in ſuam ac Alexandrinam Eccleſiam accuſaſſe.

XIII. *Fictitium eſt.* Verum Garnerius in Hiſtoria Theodoreti, quam Tomo V. Operum ejus inſeruit cap. 7. hanc Baronii ſententiam refellit, quod nullus Scriptor tanti negotii meminerit; neque Cyrilli modeſtia tam ambitioſum conſilium ferre potuerit; neque Chriſtiana charitas ſanctiſſimos Præſules *Proclum* & *Cyrillum* devinciens, tam injurioſam ſententiam dicere valuerit; neque tandem ulla ſeſe ea tempeſtate dederit occaſio hoc de jure præſidendi Conciliis Orientalis Eccleſiæ diſceptandi; quæ tria jure merito certa eſſe dicit. [2] Nam ſupra demonſtravi, *Proclum* & *Cyrillum* hoc ipſo tempore inter ſeſe conjunctos fuiſſe adverſus *Joannem Antiochenum*, qui tam perſonam quam Capitula *Theodori* anathemati ſubiici non debere contendebat, quod tamen cum tanto ardore Proclus & Cyrillus procurabant, ut hic adverſus Theodori blaſphemias libros in lucem emiſerit, & conſenſu Procli legem a Theodoſio Imp. obtinuerit, qua legem a ſe datam adverſus *Neſtorii* perſonam ejuſque libros ad *Theodorum*, ejuſque capitula extendit. Quare *Proclo* cum *Cyrillo* optime conveniebat. Adhæc *Theodoretus* Cyrilli capitula & ſuis & Catholicorum pluribus, etiam ſanctiſſimis adeo ſuſpecta eſſe perſuaſerat, ut eoſdem ab eo etiam alienaſſet; ita ut etiam in Synodo Chalcedonenſi de iiſdem Capitulis nulla facta fuerit mentio. Quis igitur ſibi in animum inducere poterit, *Cyrillum* non minus prudentia quam ſanctitate conſpicuum in his rerum circumſtantiis rem hujuſmodi tentaſſe?

Fundatur Baronius in his verbis Theodoreti in Epiſtola LXXXVI. anno CCCCXLIX. ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum data, in qua Theodoretus ait: *Scito Domine hanc illum* (Dioſcorum ſcilicet Epiſcopum Alexandrinum) *adverſus nos puſillitatem gerere, ex quo Synodicis Veſtris ſub beata memoria Proclo factis Sanctorum Patrum regulis inhærentes aſſenſimus: ac de hoc nos ſemel atque iterum increpaſſe, quaſi & Antiochenorum, ut ait, & Alexandrinorum jura prodiderimus.* Verum reſpondet Garnerius. Theodoretum intelligere Synodicas ſub *Proclo* factas Conſtantinopoli, & a Concilio Antiocheno approbatas in cauſa Athanaſii Perrhenorum Epiſcopi, in Concilio ſcilicet, unde Prolus ad Domnum Epiſcopum Antiochenum ea de re ſcripſit. Literæ enim *Procli* referuntur in Concilio Chalcedonenſi Act. XIV. ſub hoc titulo: *Reſcriptum Synodicarum litterarum. Sanctiſſimo & Dei amantiſſimo fratri & Conſacerdoti. Domno Proclus in Domino ſalutem.* Poteſt tamen ſuboriri nonnulla quæſtio, quam nempe ob rem, ſi res ita ſe habuit, *Theodoretus* ſcripſerit, Antiochenos aſſenſum præbuiſſe Procli Synodicis, *Sanctorum Patrum regulis inhærentes?*

XIV. *Baronii fundamentum evertitur.*

NOTÆ [1] Concilium ſub Proclo A. D. 437. non 439. celebratum eſſe contendit Couſtantius in Monito prævio ad Epiſtolam X. Sixti Papæ III. pag. 1267.

[2] Couſtantius animadvertit in Monito prævio ad epiſtolam X. Sixti Papæ. III. pag. 1269. §. VIII. Pagium & Garnerium minime aſſecutos eſſet Theodoreti mentem, dum ab eo memorari putant litteras Synodicas, quas Proclus ad Domnum Antiochenum Epiſcopum in gratiam Athanaſii Pyrrhenorum Epiſcopi miſit. Nam Theodoreti epiſtola eo conſilio ſcripta eſt, ut Flaviani gratiam adverſus Dioſcori calumnias ſibi conciliaret.

ejus ſtudiis hoc tempore cum degeret Conſtantinopoli; qui poſtea Alexandrinus creatus Epiſcopus, omne quod conceperat odium in ipſum egeſſit, ut dictis litteris ad Flavianum Theodoretus ipſe queritur. Sed de reliquis quæ ad Dioſcorum pertinent, ſuis inferius locis agendum erit. Quid præterea in hac Synodo geſtum ſit, nihil invenimus.

XLIV. *Concilium Regienſe.* Sub hujus quoque anni Conſulibus celebrata reperitur Synodus Regienſis decimo-ſexto Kal. Decembris, non quidem Regii Lepidi, ſed Regii Galliarum provincia Narbonenſi. Etenim quid opus fuit Regii in Æmilia provincia cognoſci cauſam Epiſcopi Ebredunenſis? Fuiſſe autem Regienſem, ſeu Regenſem, vel (ut alii dixere) Regionenſem Epiſcopatum in Gallia Narbonenſi ſub Aquenſi metropoli, Indices Vaticani demonſtrant. Collectam quidem eam fuiſſe Synodum ex Epiſcopis Galliæ Narbonenſis: tum ex eo qui primo loco in ea poſitus habetur Hilarius Epiſcopus Narbonenſis, qui & præfuit Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipſi ſubjectis Epiſcopis, ſcies; quod eoſdem ferme omnes reperies nominatos in Concilio Arauſicano poſt annum ſequentem itidem in Gallia Narbonenſi ſub Conſulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuiſſe ſub Viennenſi metropoli, ſubſcriptiones Epiſcoporum Concilii Epaunenſis demonſtrant. Tu vero conſule quæ in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa ſunt; quibus accurate elucubratis, haud inviti ſubſcribimus, addentes Sidonii Apollinaris verba (*a*) in epiſtola ad Patientem Epiſcopum Lugdunenſem, dum populos ejus provinciæ recenſet: *Quantas* (inquit) *tibi gratias Arelatenſes, Regenſes, Aveniocus, Arauſionenſis quoque, & Albenſis, Valentinæque, & Tricaſſinæ urbis profeſſor exſolvant?* Præter ea autem quæ de ordinatione perperam facta Epiſcopi Ebredunenſis in hac tractata ſunt Synodo, de illis etiam actum Epiſcopis, qui ex hæreſi vel ſchiſmate ad Eccleſiam redirent, qui quo loco habendi eſſent, Patres matura conſultatione definierunt: egerunt & de exequiis defunctorum Epiſcoporum.

(*a*) *Sidon. li. 6. epiſt. ult.*

Accidit enim, ut cum his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium, ad Eccleſiam ſe redire pœnitentes ſimularent: iis omnem recipiendi ſedem ſpem ademerint iidem Patres, qui ipſi Concilio Regienſi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui vere pœniterent, vel ficte. Quinetiam haud facile eos ad communionem Catholicam, nedum ad ſedem eſſe accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Juliano Epiſcopo Pelagiano. Sub hujus enim anni Conſulibus de Juliano ipſo famoſiſſimo Pelagiano hæc habet Sanctus Proſper in Chronico: *Hac tempeſtate Julianus Atellanenſis jactantiſſimus Pelagiani erroris aſſertor, quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi, correctionis ſpem præferens, molitus in communionem Eccleſiæ irrepere: ſed iis inſidiis Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum peſtiferis conatibus patere permiſit; & ita omnes Catholicos defectione fallacis beſtiæ gaudere fecit, quaſi tunc primum ſuperbiſſimam hæreſim Apoſtolicus gladius detruncaſſet.* Hæc Proſper. XLV.

Julianus Pelagianus non admittitur in Eccleſiam.

Qui-

PAGIUS

es? Cur Eoſdem Antiochenos *Dioſcorus* proditæ ſuæ, ac Alexandrinæ Eccleſiæ reos fecerit: & quo in gradu tunc temporis *Dioſcorus* conſtitutus eſſet. Sed ad ultimum reſpondet Garnerius, *Dioſcorum* cum Antiochenis, ideoque & Theodoreto, crimen proditionis obiiceret, recens ſucceſſiſſe in Cyrilli locum anno CDXLIV. demortui: objeciſſe vero, quia Synodicis *Procli* literis *Domnus* admonitus jam judicatam *Athanaſii Perrhenenſis* cauſam recognoverit; hoc enim facto videri potuit, Primatum *Domnus* Proclo concedere, ſiquidem ut privatis literis monere de officio amici eſt, ita Synodicis ſuperioris. Jam vero cum *Alexandrina* Sedes ſecunda fuerit poſt Romanam, *Antiochena* poſt Alexandrinam tertia, idque ſervatum fuerit jam inde a primis Eccleſiæ temporibus; *Conſtantinopolitana* recens conſtituta, ſi ſecundum locum teneat juſque ipſius ac in parte agnoſcatur; neceſſe eſt utramque aliam Sedem Patriarchalem deprimi. De cauſa *Athanaſii* Perrhenorum Epiſcopi legenda Actio XIV. Concilii Chalced. ubi omnia ad eam ſpectantia recitantur.

XV. *Concilium Regienſe.* Ad num. XLIV. & ſeqq. Celebrata hoc anno die XXIX. non vero die XVI. Novembr. ut legitur apud Baronium Synodus *Regienſis* in ſecunda Provincia Narbonenſi, cui non *Hilarius Narbonenſis*, ut habet Baronius, ſed Sanctus *Hilarius Arelatenſis* Epiſcopus præfuit. Qui huic ſubſcripſere, fuere Epiſcopi omnes, partim ex ea Viennenſis Provinciæ partem, quæ Arelatenſibus vicinior erat, partim ex Narbonenſi ſecunda & Alpina maritima, in quas Arelatenſes Epiſcopi jus ſibi hoc tempore vendicabant. *Hilarius* de cauſa ordinationis *Armentarii* cognovit tanquam primus Gallicanarum Provinciarum Metropolitanus, ad quem referri deberet de gravioribus cauſis, quæ per Provincias emergerent, ſecundum ea, quæ a Zoſimo Papa fuerant conſtituta, idque ad exemplum Epiſcopi Theſſalonicenſis. Par eſt enim exiſtimare inquit Baluzius in Supplemento lib. 5. de Concordia cap. 31. *Hilarium*, quem conſtat magnum virum fuiſſe, nihil inconſiderate egiſſe, & iſta uſurpaſſe in conſequentiam literarum *Zoſimi*, de quarum auctoritate putabat inter Epiſcopos Gallicanos non dubitari. Sane in Concilio Regienſi præſedit citra controverſiam, nullo Epiſcoporum litem adverſus eum movente ob eam cauſam, tanquam conſtaret, hanc Sedis Arelatenſis Antiſtiti poteſtatem competere, ut Synodis præſideret intra Gallicanas Provincias congregandis. Quin immo inter vitia or-

di-

XLVI. Quibus plane vides, lector magna laude reiicere Romanam Eccleſiam hæreticos illos, de quibus eſt ſuſpicio, non ex corde, ſed callide ſubripere conari Catholicam communicationem, ut temporale commodum aſſequantur. Id quidem Sixtus conſilio Leonis diaconi, qui ei ſequenti anno in Epiſcopatu ſucceſſit, & præ excellentia meritorum atque doctrinæ Magni cognomentum adeptus eſt. De ipſo autem Sixto in eamdem ſententiam idem Proſper agens adverſus Collatorem, ſic ait (*a*): *Hæc ſit pars huic reſervata paſtori; & ut illi prædeceſſores ejus Innocentius, Zoſimus, Bonifacius, Cæleſtinus lupos abegere manifeſtos, ita hic depellat occultos*. Hæc ipſe. Porro quem hic Atellanenſem Julianum nominat Proſper, eumdem fuiſſe Julianum antea Capuanum Epiſcopum, qui adverſus S. Auguſtinum tot tantaque ſcripſerat, intelligi poteſt: Atellanenſem vero, non Capuanum ab eo ſcias nominatum, quod non amplius illius Eccleſiæ Epiſcopus eſſet, quem (ut in eodem Leone Papa dicemus inferius) ab ipſo Pontifice idem Proſper (*b*) coercitum tradit.

(*a*) *Proſp. adver. Coll. in fin.*

(*b*) *Proſp. de Præd. c. 7.*

Qua-

PAGIUS dinationis refertur omiſſa Metropolitani auctoritas, ideſt, Hilarii Arelatenſis tanquam abſque eo non liceret ordinare Metropolitanos.

XVI. *In Concilio Regienſi nulla Pelagianorum mentio.* Baronius ſcribit, in hac Synodo Regienſi optime de Pelagianis Epiſcopis conſultum eſſe: *Accidit enim*, inquit, *ut cum his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium ad Eccleſiam ſe redire pœnitentes ſimularent, iis omnem recipiendi Sedem, ſpem ademerint iidem Patres qui ipſi Concilio Regienſi interfuerunt*. Verum nihil eſt in ea Synodo, unde colligi poſſit, contra Pelagianos Epiſcopos aliquid ab ea ſtatutum fuiſſe. Etenim, ut recte obſervavit Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 12. nulla in eo Patrum congreſſu Pelagianorum mentio fit. In errorem forte Baronium duxit Collector Conciliorum, qui in indice capitum ſic tertium prænotavit: *De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad Catholicam fidem venerint, quid obſervari debeat*. Sed plane inepte; ut plerumque in aliis Collectores ſolent; cum eo in Capite de uno *Armentario* Epiſcopo Ebredunenſi ſermo fit, & eo quidem punito, non ob Pelagianiſmum, ſed quod contra canonum decreta a duobus tantum Epiſcopis conſecratus fuerat, & abſque conſenſu Hilarii Arelatenſis. Statuitur autem eumdem poſſe in aliqua parochia cum facultate Epiſcopi titulo Chorepiſcopi habitare, præterquam in Provincia maritima Alpina, a qua removebatur, neque Presbyterum poſſe ab ipſo conſecrari, itemque alia nonnulla eo in Concilio decernuntur. De *Pelagianis* vero Epiſcopis ne verbum quidem, inquit Card. Noriſius. Garnerius qui eodem tempore, quo idem Card. de hæreſi Pelagiana ſcripſit in Diſſert. II. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, Synodo XV. hanc etiam Baronii ſententiam reiicit; quod nulla teſtificatione Veterum innitatur, & apertum ſit, in tertio Canone agi de ſolo *Armentario*, ejuſque ordinatoribus, & in aliis ſeptem nihil contineatur, quod ad Pelagianos trahi poſſit. Denique Julianum, non *Capuanum*, ut credidit Baronius, ſed *Eclanenſem* Epiſcopum fuiſſe, & nonniſi errore librariorum vocari *Atelanenſem*, ſuo loco demonſtravimus.

JESU CHRISTI ANNUS 440.	SIXTI PAP. ANNUS 8.	THEODOSII 33. VALENTIN. 16. IMPP.

I. Sixti Papæ obitus, & ſedis tempus.

QUadringenteſimo quadrageſimo Chriſti anno, Conſulibus Valentiniano quintum, & Anatolio, Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kal. Aprilis, cum ſediſſet annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringenteſimo trigeſimoſecundo, die vigeſimaſeptima menſis Aprilis creatus eſt (ut diximus) Pontifex, & hoc anno vigeſimaoctava Martii moritur, ad dictum tempus propagaſſe ſedem, opus eſt affirmare. Deceſſiſſe hoc ipſo anno Sixtum, & ſubrogatum Leonem, Proſper hæc cernens oculis ſcripſit; quem ſecuti ſunt alii. De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus leguntur: Hic fecit * baſilicam S. Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberii cognominabatur, juxta Macellum Libyæ *; ubi & obtulit hæc: *Altare argenteum puriſſimum penſans libras trecentas, &c.* numerantur ibi pluribus alia collata dona, & redditus ex diverſis fundis eidem contributi. Meminit ejus Eccleſiæ Hadrianus Papa ad Carolum Magnum Imperatorem his verbis (a):

* reſecit.
* Liviæ.
(a) Hadr. ep. 3. c. 19. tom. 2. ep. Rom. Pont.

II. *Magis autem ſucceſſor Cæleſtini Sixtus Papa fecit Baſilicam S. Dei Genitricis Mariæ, cognomento Majorem, quæ & ad Præſepe dicitur: ſimili modo, & ipſe in metallis aureis, quamquam in diverſis hiſtoriis, ſacris decoravit imaginibus:* quas nonnihil vetuſtate temporis detrimenti paſſa Dominicus Pinellus Cardinalis, ejus Baſilicæ digniſſimus Archipresbyter, ſumma adhibita opificum diligentia, reſarciendas, & jam collabentes conſervandas curavit, additis majorum exemplo aliis deſuper poſitis ex pictura hinc inde de Dei Genitricis hiſtoria venerandis immaginibus. Hujus autem erigendæ ſeu in ampliorem formam reſtituendæ Baſilicæ, & tot tantiſque ornamentis decorandæ, Deique Genitricis titulo conſecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Epheſino (ut diximus) occaſio ſuppeditata eſſe videtur: vindicata enim a Neſtorii blaſphemiis Dei Genitrice Maria, de tancta victoria in honorem ejuſdem Mariæ Deiparæ placuit ipſi tantum erigi fornicem triumphalem. ☞ Repertum eſt in antiquis chartis, quod exciſum in lapide conſumptum deſiit Epitaphium de eadem Baſilica ab eodem Papa erecta (b):

(b) Antiq. inſcrip. in Append. pag. 1170. num. 7.

PAGIUS

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXVIII. A.C. 440.

Anno Periodi Græco-Romanæ 5933.

☉ 1. GF. ☽ 4. P. 7. April. Indict. 8.

Jesu Christi 440.

Leonis Papæ 1.

Theodosii Jun. 39. & 33.

Valentiniani III. Imp. 16.

I. Quindecennalia Valentiniani.

(1) COSS. *Valentinianus* Aug. V. & *Anatolius*, in Oriente creatus; ad quem extant plures Theodoreti Epiſtolæ, quique Chalcedonenſi Concilio adfuit, primus inter glorioſiſſimos Judices. Neque enim *Anatolius* Magiſter Militiæ in Oriente ab hoc diverſus fuit. Sumtus a Valentiniano Conſulatus ob Imperii Auguſtei *Quindecennalia*.

II. A num. I. ad VI. *Sanctus Sixtus*, qui anno CCCCXXXII. die XXIV. menſis Julii ordinatus fuerat Pontifex Romanus, ſedit *annos octo & dies decem & novem*, ut omnia exemplaria Anaſtaſii, tam edita, quam MSS. cunctique fere Catalogi habent. Quare ad Deum migravit die undecima menſis Auguſti. Neque citius mors ejus accidere potuit; quia, ut ſcribit Proſper in Chronico, qui hoc tempore vivebat, eo *defuncto XL. amplius diebus Romana Eccleſia ſine Antiſtite fuit*, Leo autem Magnus ejus ſucceſſor die XXII. menſis Septembris conſecratus fuit, ut infra monſtrabimus, & a die XI. Auguſti ad XXII. Septembris fluxerunt dies XLII. die emortuali ejus incluſo. Nec denique citius mors *Sixti* contigit; Baronius enim, qui eum die XXVIII. menſis Martii vita functum ſtatuit, diem cultus pro die mortis, uti in more poſitum habet, ſumit, & annos Sedis ejus mutilat, ſicuti & Papebrocius in Conatu Chonico-Hiſtorico, qui mortem ejus in diem XXIV. vel XXV. Julii conferens & Pontificatum ejus tardius auſpicans, cogitur ei annos tantum VII. menſes XI. dies XVIII. vel XIX. attribuere; cum tamen certum impoſterum eſſe debeat, tam dies natales, quam emor-

Moritur Sixtus III. PP.

NOTÆ

[1] COſ. *Valentinianus Aug.* V. & *Anatolius*. Gudiana inſcriptio græca, quæ Latine redditur; *Valentiniano quintum*, & *Anatolio* V. C. Item ibid.

P. CC. DD. NN. VALENTI
NIANI. V. ET. ANATOLI

Faſti Idatii, Proſper editus, & Marcellinus: *Valentiniano Aug.* V. & *Anatolio*. Proſper MS. *Valentiniano V. & Anatolio*. Et *Anatolio*, Flavii prænomen apud quoſdam.

VIRGO MARIA TIBI XYSTUS NOVA TECTA DICAVIT
DIGNA SALUTIFERO MUNERA VENTRE TUO
TU GENITRIX IGNARA VIRI TE DENIQUE FAETA
VISCERIBUS SALVIS EDITA NOSTRA SALUS
ECCE TUI TESTES UTERI SIBI PRÆMIA PORTANT
SUB PEDIBUSQUE JACET PASSIO CUIQUE SUA
FERRUM FLAMMA FERÆ FLUVIUS SÆVUMQUE VENENUM
TOT TAMEN HAS MORTES UNA CORONA MANET.

(a) *Antiq. inſcript. in Appen. pag. 1174. num. 7.* Sed & alia extat ibidem adhuc de eodem Sixto Papa his verſibus antiqua memoria (*a*):

CEDE PRIUS NOMEN NOVITATI CEDE VETUSTAS
REGIA LÆTANTER VOTA DICARE LIBET.
HÆC PETRI PAULIQUE SIMUL NUNC NOMINE SIGNO
XYSTUS APOSTOLICÆ SEDIS HONORE FRUENS
UNUM QUÆSO PARES UNUM DUO SUMITE MUNUS
UNUS HONOR CELEBRAT QUOS HABET UNA FIDES
PRESBYTERI TAMEN HIC LABOR EST ET CURA PHILIPPI
*ſ Epheſi. POSTQUAM * EFESI CHRISTUS VICIT UTRIQUE POLO
PRÆMIA DISCIPULIS MERUIT VINCENTE MAGISTRO
HANC PALMAM FIDEI RETTULIT INDE SENEX.

Quæ vero ejuſdem Pontificis precibus fecerit Imperator: ſic ☞ ſubdit in eadem epiſtola Hadrianus:

III. *Sed & per rogatum ejus Valentinianus Auguſtus fecit imaginem auream cum duodecim portis, & Salvatore gemmis pretioſis ornatam; quam voti gratia ſuper Confeſſionem B. Petri Apoſtoli poſuit, & a tunc uſque hactenus apud nos ab omnibus Fidelibus veneratur.* Hæc Hadrianus. Habentur inſuper in dicto libro de Romanis Pontificibus iſta de Sixto: *Hic ornavit de argento Confeſſionem B. Petri Apoſtoli, quæ habet libras quadringentas:* & paulo inferius de eodem Valentiniano Auguſto: *Fecit, & Valentinianus Auguſtus rogatu Sixti Epiſcopi faſtigium argenteum in Baſilica Conſtantiniana, quod a barbaris ſublatum fuerat, penſans libras ſex mille ſexcentas, & decem.*

Religioſa monumenta Sixti Pap. & Valent. Imp.

IV. Ex his plane intelligere poſſumus, non ab omnium Eccleſiarum ornamentis abſtinuiſſe Gothos, ſed ab iis, quæ ad Baſilicas ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſpectare ſciebant, de quibus (ut ſuperius vidimus) Oroſius meminit, noſque ſuo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoſcere vales, totum quod ab illis eſt impenſum baſilicis reverentiæ, fuiſſe ob Apoſtolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quod majori proſecuti fuerint cultu dictas Apoſtolorum Baſilicas, quam ipſa primariam Lateranenſem Eccleſiam, cujus ornamentis non peperciſſe dicuntur: cum alioqui, quod pertinet ad jura immunitatis omnium Eccleſiarum, ut ad eas confugientes ſalvi eſſent, ea in cunctis Romæ exiſtentibus Eccleſiis fuiſſe a barbaris illæſa ſervata & cuſtodita, teſtificatione S. Auguſtini ſuperius recitata, ſatis ſuperque exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recenſere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis Eccleſiis ibidem ſcripta leguntur his verbis:

Hujus Sixti temporibus fecit Valentinianus Auguſtus Confeſſionem B. Pauli Apoſtoli ex argento penſantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confeſſionem B. Laurentii martyris cum columnis porphyreticis, & ornavit tranſennam, & Altare, & Confeſſionem S. martyris Laurentii de argento puriſſimo. Fecit altare penſans libras quinquaginta, cancellos argenteos ſupra platonias porphyreticas penſantes libras triginta, apſidem ſupra cancellos cum ſtatua S. Laurentii martyris argentea penſante libras ducentas, &c. recenſet alia dona eidem oblata Baſilicæ. Et inferius: *Hic fecit in Baſilica Conſtantiniana ornamentum ſuper fontem, quod ante non erat, id eſt, epiſtylia marmorea, & columnas porphyreticas erexit, quas Conſtantinus Auguſtus congregatas demiſit, & juſſit ut erigerentur, quas & verſibus exornavit:* qui ſic ſe habent in octangulato opere, binis, in ſingulis epiſtyliis exaratis: V.

Gens

PAGIUS

emortuales Pontificum, qui ab Innocentio primo, ut de aliis hic taceam, uſque ad Leonem Magnum Eccleſiam Romanam rexere, aliter ac a nobis factum conſtituendos non eſſe. Anaſtaſius præter mortem diem ſepulturæ aut mortis *Sixti* non indicavit; neque Proſper in Chronico ſcripſit, eum *Kalendis Aprilis* demortuum, ut memoriæ lapſu Baronius ſcribit. Idem Anaſtaſius a morte Damaſi Papæ uſque ad Sancti Leonis obitum, nullum inter-pontificium ſine errore notavit, ſed ea fere omnia eodem dierum numero, ſcilicet XX. aut XXI.

etiam

Gens ſacranda prolis hic ſemine naſcitur almo,
Quam fœcundatis Spiritus edit aquis.
Virgineo fœtu genetrix Eccleſia natos,
Quos ſpirante Deo concipit, amne parit.
Cælorum regnum ſperate hoc fonte renati:
Non recipit felix vita ſemel genitos.
Fons hic eſt vitæ, & qui totum diluit Orbem,
Sumens de Chriſti vulnere principium.
Mergere peccator, ſacro purgande fluento:
Quem veterem accipiet, proferet unda novum.
Inſons eſſe volens, iſto mundare lavacro,
Seu patrio premeris crimine, ſeu proprio.
Nulla renaſcentum eſt diſtantia, quos facit unum
Unus fons, unus Spiritus, una fides.
Nec numerus quemquam ſcelerum, nec forma ſuorum.
Terreat. Hoc natus flumine, ſanctus eris.

Hactenus Sixti verſus, quibus (ut vides) etiam adverſus recentem hæreſim Pelagianam Catholica eſt aſſertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed jam pauca quæ ſunt reliqua Sixti Papæ operum, ubi ſuperius deſcriptorum, proſequamur:

Hic fecit platoniam in cæmeterio Calliſti via Appia, ubi nomina Epiſcoporum, & martyrum ſcripſit, commemorans. Hic fecit ordinationem in urbe Roma per menſem Decembrem, presbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Epiſcopos per diverſa loca quinquagintaduos. Qui etiam ſepultus eſt via Tiburtina in crypta juxta corpus B. Laurentii, quinto Kal. Aprilis. Ceſſavit Epiſcopatus ejus dies vigintiduos. Hæc ibi.

VI. *Sixti Papæ nomine ſuppoſita ſcripta Pelagiana.* Ad poſtremum vero illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipſum paſſum eſſe poſt mortem, quæ pertuliſſe diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: etenim ſicut ejus nomine prodiit editus ab Origeniſtis (ut dictum eſt ſuperius auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti ſive Sexti Pythagorici: ita nomine Sixti hujus non ab aliis quam a Pelagianis ſcripta fuere tria volumina, primum de Divitiis, ſecundum cujus eſt titulus, De malis Doctoribus, & operibus fidei, & judicio futuro, tertium vero de Caſtitate: quæ quidem Pelagianiſ-

Ann. Eccl. Tom. VII.

 mis

PAGIUS

etiam illud quod poſt Sixti mortem fuit, circumſcripſit; quod evidenter demonſtrat, eum hoc in capite cæcutiiſſe, & proprium calculum non vero aliqua antiqua monumenta, ſecutum eſſe.

III. *Libri falſo ei adſcripti.* Ad num. VI. & ſeqq. Recte oſtendit Baronius, libros tres *de Divitiis*, *de malis Doctoribus*, *de Caſtitate*, male *Sixto* attributos fuiſſe ſed illud etiam aſſerendum de *Hypomneſtico*, ſeu Hypomgnoſtico, ſeu, ut aliqui vocant, *Subnotationum* libro, aut *Commonitorio*; quod Auctoris conſilium fuiſſe videatur, ut Eccleſiæ Catholicæ Doctrinam contra Pelagianos compendio traderet. Hoc opus ab Auguſtino ſcriptum eſſe tradidit Hincmarus in Epiſtola ad *Amolonem* & Eccleſiam Lugdunenſem de *Gotteſchalco* ſcripta; ſed Hincmarum confutarunt *Remigius* Archiepiſcopus & Eccleſia Lugdunenſis ac *Prudentius* Epiſcopus Tricaſſinus, ut videre eſt in Appendice ad Tomum X. Operum Sancti Auguſtini in editione Patrum Benedictinorum. Garnerius quidem in Diſſert. VI. de Scriptis adverſus hæreſim Pelagianam, *Sixtum III.* inter eos numerat, qui adverſus illam ſcripſere, ipſique libros ſex *Hypomgnoſticon* aſſerit: ſed rationes ejus minime id evincere oſtendit Natalis Alexander in Diſſertationibus quinti Eccleſiæ ſæculi, ubi etiam refellit quod idem Auctor probare conatus eſt, tres ſcilicet laudatos libros *de Divitiis*, & alios duos, Pelagianis erroribus ſcatentes, *Sixto Preſbytero* tribuendos eſſe. Auctores itaque omnium iſtorum librorum perperam Sixto Papæ aut Sixto Presbytero adſcriptorum, hactenus ignoti.

IV. *Alani Sedes in Galliis figunt.* Pſeudo-Proſper in Chronico Imperiali ad annum XVII. Theodoſii poſt Honorium imperantis, ſcribit: *Pacatis motibus Galliarum* (pace ſcilicet Romanos inter & Viſigothos anno ſuperiori compoſita) *Aetius ad Italiam regreditur. Deſerta Valentinæ urbis rura, Alanis, quibus Sambida præerat, partienda traduntur.* Tum ad annum ejuſdem Imperatoris XIX. *Alani quibus terræ Galliæ ulterioris cum incolis dividendæ a Patricio Aetio traditæ fuerant, reſiſtentes armis ſubigunt: & expulſis Dominis terræ poſſeſſionem vi adipiſcuntur.* Sicut olim Scythæ & Turci; ita & *Alani* varias ſedes habuere. Qui in Hiſpanias cum Vandalis & Suevis ingreſſi ſunt *Alani*, non diu ibi ſubſtitere, cum eos *Valliæ* Gothorum Rex fuderit, & qui cladi ſuperfuere, cum Vandalis tunc Gallæicam incolentibus confuſi ſint. *Vandali, poſtea & Alani*, ut ſcribit Poſſidius in Vita S. Auguſtini cap. 28. ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis, navibus in Africam irruere, indeque *Vandalorum* Reges ſe utriuſque gentis Principes appellarunt. Hinc Edictum perſecutionis *Hunerici* adverſus Orthodoxos in Africa emiſſum, & a Victore Vitenſi lib. 2. de perſecutione recitatum his verbis inchoatur: *Rex Hunericus Vandalorum & Alanorum, univerſis Epiſcopis Homouſianis*, quia ſcilicet hæc gens Ariana hæreſi infecta erat.

V. *Unico Regi parent.* Porro, quod notare juvabit, Sambidæ ſucceſſit *Sangibanus*, qui in prælio Catalaunico anno CDLI. habito pro Romanis adverſus Attilam Hunnorum Regem pugnavit, ut teſtatur Jornandes Lib. de Reb. Get. cap. 38. qui de eodem capite antecedenti ſcripſerat: *Sangibanus Rex Alanorum metu futurorum perterritus, Attilæ ſe tradere pollicetur, & Aurelianam civitatem Galliæ, ubi tunc conſiſtebat, in ejus jura tranſducere. Quod ubi Theodericus* (Viſigothorum Rex) *& Aetius agnovere, magnis aggeribus eamdem Urbem ante adventum Attilæ ſtruunt, ſuſpectumque cuſtodiunt Sangibanum, & inter ſuos auxiliares medium ſtatuunt cum propria gente,*

uti

mis eſſe referta, accuratus lector inveniet, modo calleat ſuperius recitatas Pelagianas ſententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuſcula abſque diligentiori conſideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis eſſe cuſa.

VII. Quis, rogo, antiquorum, harum ſcriptionum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu ſaltem oſtendit, aut, quoquo modo in levem ſuſpicionem induxit? cum præſertim Gennadius horum temporum ſcriptorum Eccleſiaſticorum exacte catalogum texens, & de Sixti Papæ epiſtola ad Neſtorium mentionem habens, necquicquam ſcriptorum hujuſmodi Sixto tribuat: haud enim ipſum præteriiſſe potuere, quæ a tanto auctore edita eſſent. Vel quomodo valuit ipſe Sixtus Pelagianorum acerrimus hoſtis, & ejus hæreſis (ut auctore S. Proſpero dictum eſt) ultimus profligator Pelagianæ hæreſi conſentientia conſcripſiſſe? Habeat Solanius ſolus ipſe ſibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandavit opuſcula; immo nec unus ipſe profeſſione Catholicus tam inſigni honeſtate nomine venena bibat de calice aureo Babylonis: aureum dixerim, quod complura habeat Catholicæ fidei conſentientia, ut mos eſt omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Senſit hoc ipſum, & doluit mecum vehementer, atque ex alto ingemuit pectore Lindanus Epiſcopus Gandavenſis vir doctiſſimus, profligator hæreticorum, & norma Orthodoxorum Antiſtitum, cum ante annos circiter octo, ipſo initio ſedis Sixti Papæ Quinti, Romæ eſſet, & ex more de re litteraria contingeret una ſimul miſcere ſermones; haud æquo animo ferre valens, ſub falſo nomine tanti Pontificis Pelagianorum fœtus eſſe ſuppoſitos.

VIII. *Pelagianiſmi notantur.* Sed ne quaſi aerem verberantes pugnare videamur, ſatis erit ad inſtitutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicus dogmatiſtes intelliget. *Primi libri Pelagianiſmi.* Quid enim integro libro illo de divitiis conatus eſt auctor, niſi oſtendere divitem hominem ex Deo non eſſe? contra divinæ planæ Scripturæ teſtimonia, quibus dicitur: *Divitem & Pauperem fecit Deus:* Et in cantico Annæ: *Dominus pauperem facit & ditat:* Ex multis namque invenies eumdem auctorem velle probare, impoſſibilem eſſe divitem hominem Dei præcepta ſervare: immo & omnes, etiam filios, & filias habentes, divitias teneri profundere, & reddi pauperes, ſi velint ſalvi eſſe, pluribus docet. In his, inquam, cum toto illo libro verſetur auctor, quis non intelligat ſpirare Pelagium, cujus inter alia hæreſum capita (ut dictum eſt) illud erat, non poſſe ſal-

PAGIUS

uti habet editio Gruteriana ex MSS. editio enim Grotii & aliorum, loco *ſtruunt*, magno errore habet, *deſtruunt*. Hadrianus Valeſius lib. IV. Rer. Franc. pag. 173. ait, *Alanos*, qui in Gallia remanſerant, Valentiniani Placidii Principatu in duas partes videri eſſe diviſos, & alteros ad Ligerim, alteros ad Rhodanum in agro Valentino ſedem cœpiſſe; hos *Eocarico* illos *Sangibano* Regibus parentes. Addit Valeſius *Sangibanum*, Sambidam pro Sangiba a Proſpero in Chronico Imperiali appellari. Verum, *Eocaricus*, *non* Alanorum, ſed Alemannorum Rex extitit, uti ſuo loco jam dixi. *Sangibanus* vero nonniſi Romanorum nomine Aurelianam civitatem tuitus eſt; Jornandes enim mox citatus ait, quidem *Sangibanum* Aureliæ tunc conſtitiſſe, ſed inde male infertur, eam Urbem ad ejus Principatum pertinuiſſe. Gratis etiam aſſerit Valeſius *Sangibanum* & *Sambidam* unius ejuſdemque Regis nomen fuiſſe. Denique cum anno CDLXIV. *Beorgor* ultimus Alanorum Rex perierit, & poſt mortem ejus nulla amplius Alanorum in Galliis poſitorum mentio occurrat in monumentis publicis, non poteſt dici eos ibidem ſub pluribus Regibus vixiſſe; alioquin Rege uno extincto tota gens cum eo extincta non fuiſſet.

VI. *Salvianus libros de Providentia abſolvit.* Hoc vel ſequenti anno *Salvianus* Presbyter Maſſilienſis, non vero Epiſcopus, ut paſſim in Annalibus Eccleſiaſticis vocatur, libros ſuos octo *de Providentia & Gubernatione Dei*, *deque juſto ac præſenti Deo judicio*, abſolvit. Libro enim 7. cladem Romanorum *Litorio* Duce & Hunnis auxiliaribus, quæ anno ſuperiori accidit, narrat, meminitque Carthaginis a Vandalorum Rege *Genſerico* captæ, & denique priorem cladem *proximam* appellat; *Probavit hoc*, inquit, *bello proximo infelicitas noſtra*. Male itaque quidam Recentiores quartum *Trevirorum* excidium, Salvianum attribuere Attilæ, ſcripſere, cum illud non ab Attila, ſed a Francis factum fuerit, incerto quidem anno, ſed ante hæc tempora. Præterea pacem, cum *Salvianus* ſcriberet, ſaltem in Gallis extitiſſe, oſtendit Bucherius in Belgio Rom. lib. 16. cap. 6. *Si quando exoratus ſua miſericordia Deus*, inquit Salvianus lib. 6. (*neque enim nos unquam ita vivimus, ut exorari mereamur*) *ſed ſi quando, ut dixi, a ſeipſo exoratus, Pacificos nobis dies, proventus uberes, divitem bonis omnibus tranquillitatem, & abundantiam dederit ſuper vota creſcentem, tanta morum inſolentium pravitate vitiamur, ut Dei penitus obliviſcamur & noſtri: & cum omnem fructum data a Deo Pacis in hoc conſiſtere Apoſtolus dicat*, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate; *ad hoc tamen data a Deo quiete utimur, ut in omni ſcelere atque improbitate vivamus. Quaſi vero beneficium data Pacis, vacatio ſit probroſitatis: & ad hoc inducias tranquillitatis Deo donante capiamus, ut licentius ſecuriuſque peccemus. Quo ſit, ut Pax noſtra contra nos ſit.* Quare cum Pax Gothos inter & Romanos anno ſuperiori in Galliis compoſita fuerit, apparet *Salvianum* hoc vel ſequenti anno præfatum Opus in lucem emiſiſſe. Ex eo diſcimus, quam corrupti fuerint in iiſdem Galliis Chriſtianorum mores, & diſciplina Eccleſiaſtica depravata; quam dure Judicum & Præfectorum tyrannide populi premerentur; & ad quas anguſtias Romani Barbarorum vectigales redacti eſſent.

Galliæ ab Hunnis devaſtatæ, ut anno CDLI. oſtendam.

ſalvari divitem, niſi omnia ſua pauperibus eroget? Sed etſi poſſent ea cuncta ad aliquem Catholicum ſenſum quomodocumque pertrahi: decuiſſet ne tempore hujus emergentis hæreſis Romanum Pontificem, etſi non eadem expreſſe, illis tamen affinia & confinia, abſque ſuſpicione hæreſis Pelagianæ, nulla facta ejus abrogatione, tractare?

IX. Pelagianiſmi ſecundi libri. Sed & in ſecundo libro ita recta incedit via, dum diſſerit opera eſſe neceſſaria ad ſalutem, ut tamen ad poſtremum ſeſe auctor prodat Pelagianum, cum omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipſis utatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perſtringere conſueverunt, nimirum ubi ait: *Et ut breviter cuncta perſtringam, quando cujuſcumque criminis vel peccati reus quieta mente ſuſcipiet malum ſuum voluntatis eſſe, non neceſſitatis, & arbitrio ſcribi, quod illi nituntur imputare naturæ?* Catholicos quidem ſugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam aſſerunt. Quid præterea toto eo diſputationis anfractus demonſtrare conatur, quam hominem eſſe ſine peccato, poſſibile fieri? Et quis ignorat, aſſertiones has eſſe Pelagii, impugnatas jam mille locis a S. Auguſtino, & S. Hieronymo, Proſpero Aquitano, & aliis?

X. Rurſum vero in tertio libro qui inſcribitur de Caſtitate, quomodo ſe adverſarium gratiæ exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthæi (*a*) locum illum explanans: *Non capiunt omnes hoc verbum, ſed quibus datum eſt:* Iſtud ipſum tribuens ipſe omnino liberæ hominis voluntati, ſubſannat eos qui ex Dei gratia donum illud provenire contendunt, hæcque ait: *Nolo ſic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, ſed quibus hoc datum eſt: quaſi caſtitatem nonniſi illi poſſideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod ajunt) neceſſitate collata ſit: ne & gratioſum Deum ſtatuas, & caſtitatis præmium tollas.* Erant plane hujuſmodi Pelagianorum cavilli, & in Catholicos inuſtæ notæ calumniæ, ut dum hi abſque divina gratia conſequi caſtitatem minime fas eſſe hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiſcendis neceſſitatem imponere ſubſannarent. Et inferius, cum illud Pauli ad Corinthios explicat: *Unuſquiſque proprium donum habet a Deo.* Subdit ipſe: *Propriæ ſcilicet voluntatis.*

(*a*) *Matt.* 19. Pelagianiſmi tertii libri.

XI. Auctor patentiſſimus Pelagianus. Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc unum tibi ſatis ſufficere potuiſſet ad perſpectam hominis Pelagiani cognitionem, quod cum videas tribus illis libris auctorem verſari in operum commendatione, numquam meminit divinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, ſed libero tantum arbitrio omnia: ut nonniſi Pelagianum loqui, vel ſurdus intelligat. Inſuper & in illo abſolutiſſimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagii differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnum cœlorum: dum in libro de Caſtitate ſic prædicat caſtitatem, ut deroget matrimonio cum uxoratos negat gloriam cæleſtem conſecuturos, fruituros tamen vita beata, ſi cætera mandata ſervent: ſed accipe quam diſertis verbis hæc prædicet: *Quid ergo (inquit) damnavit Dominus nuptias? Abſit: ſed tantum regni gloriam illis, non vitam (ſi tamen omnia mandata ſervaverint) denegaſſe cenſetur.* Cum hæc igitur & alia miſceat Pelagianus auctor, e Pelagianis pravis ſententiis mutuatus: tanta ignominia vindicandus eſt Sixtus Pelagianæ hæreſis indefeſſus, & validus oppugnator.

XII. Sed jam fine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; poſt Sixtum, ſextum auſpicaturi ab ipſa Magni Leonis Papæ creatione volumen. Fave tu nobis lector, precibus, & piis votis aſpira: ut eadem felicitate qua quinque tomos abſolvimus, qui ſunt reliqui conſummemus. Sed ad gratias agendas ei, a qua cuncta hæc noſtra dimanant, oratio ſe ex more convertat.

(*b*) 1. *Reg.* 1. Peroratio cum gratiarum actione.

Acceptum tuo favore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc partum, pro gratiarum munere, ut Anna (*b*) Samuelem, ad te ipſam, vivum Dei tabernaculum affero: tu vero offeres ipſum Deo, illud ſimul cum ipſa præ miraculo concinens: *Sterilis peperit plurimos:* Quinta jam me aucto prole, cui nec ſpes erat potuiſſe vel uno germine fœcundari. Unde mihi etiam præ ſtupore in propheticum (*c*) illud ſit erumpendum: *Quis mihi genuit iſtos? Ego*

(*c*) *Iſai.* 49.

ſterilis, & non pariens: & iſtos quis enutrivit? Ego deſtituta & ſola: & iſti ubi erant? Totum id muneris tui atque gratiæ, fœcundiſſima Virgo. Adiice vero, ut quinto oblato tomo, rependas quæ in eodem quinario numero mirifice noſcuntur impleta, nempe cum quinque
(a) Joan. 6. (a) ordeaceis panibus e pueri anguſto ſinu perceptis ſequentem ſe Dominus numeroſam multitudinem pavit, & ſatiatis ex illis quinque millibus hominum, iidem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cum puer Da-
(b) 1. Reg. 17. vid (b), quinque lapidibus in pera poſitis, inſultantem Dei agminibus hoſtem occidit, & uno proſtrato, omnes pariter victi ſunt Philiſtæi. Conceſſa ſunt tam grandia pueris, quod infirma mundi, ut confundat (c) fortia, Deus eligere conſuevit. (c) 1. Cor. 1. Sum quidem & ego (dicam cum Salomone d) puer parvulus, igno- (d) 3. Reg. 3. rans introitum, & egreſſum meum. Accipere igitur merear conceſſa pueris: ut munera iſta noſtra, dona tua, Deo oblata, ſua ipſe benedictione multiplicet, & aucta in æternum permanſura conſervet, futura ipſa in Eccleſia cibus, & arma, quo Fideles alantur, atque hoſtes perfidi debellentur. Ad poſtremum vero illud adjunge, ut tamquam unus ex Domini parvulis (e), ſim conſecuturus vitam æ- (e) Luc. 18. ternam, gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Hic Baronius quintum Annalium tomum abſolvit.

ANNALES ECCLESIASTICI

Præfatio Auctoris cum numinis imploratione.

EADEM animi alacritate atque fiducia, qua quinque ſuperiores Annalium tomos inchoavimus & abſolvimus, divino fulti præſidio aggredimur Sextum: ut plane jam ſatis nobis eſſe videatur futuræ navigationi vela pandiſſe, qui ejus vehimur navi (a), cui obediunt venti & mare. Illius namque præſidio nitimur Mulieris fortis, quæ facta (b) tamquam navis inſtitoris de longe portans panem ſuum, navigatione reciproca noſtras ad Deum preces & vota perferens, ad nos revertitur gratia plena. Per eam enim divina *Sapientia (c) attingens a fine uſque ad finem fortiter, diſponenſque omnia ſuaviter*, res etiam noſtras ſolita benignitate feliciter moderatur: Ut plane ejus ope confiſis, de proſpero tutoque ad portum appulſu ſpem haud dubiam concipere liceat fruſtra ex adverſo latrantibus canibus ſub facie comptæ virginis Scyllæ, & tergemini Geryonis: quos navigantibus moleſtos fuiſſe, fabuloſa antiquitas finxit; quales temporibus noſtris Eccleſiæ adverſarios experimur. Solvimus igitur, te propitia, hilares, Virgo MARIA; atque nautis, ipſis videlicet angelicis choris (quorum ſicut (d) lætantium omnium habitatio eſt in te) occinentibus ex more celeuma, & nos læti recinimus: *Intende (e), proſpere procede, & regna.*

(a) Marc. 4. (b) Prov. 31. (c) Sap. 8. (d) Pſ. 86. (e) Pſ. 44.

JESU CHRISTI ANNUS 440.	LEONIS PAP. ANNUS 1.	THEODOSII 33. VALENTIN. 16. IMPP.

I. COEPTUM ſuperiori tomo annum Domini quadringenteſimum quadrageſimum Conſulatu Valentiniani Auguſti quinto & Anatolii conſignatum, perductumque noſtra ſcriptione uſque ad obitum Sixti Romani Pontificis, jam proſequamur. Defuncto itaque his Conſulibus Sixto Romano Pontifice Kalendis Aprilis (inquit S. Proſper f) *quadraginta amplius diebus Romana Eccleſia ſine Antiſtite fuit, mirabili pace atque patientia adventum diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aetium & Albinum* (erant hi Romani Duces exercitus) *amicitiæ redintegrandæ cauſa, Galliæ detinebant; quaſi ideo longus eſſet adventus, ut electi meritum, & eligentium judicium probaretur. Igitur Leo diaconus legatione publica accitus & gaudenti patriæ præſentatus, quadrageſimustertius * Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.* Hæc Proſper; itemque Marcellinus ſub hujus anni Conſulibus ordinationem Leonis recenſet in Chronico, & alii omnes. Porro eum fuiſſe natione Tuſcum, patre Quintiano, habet Anaſtaſius in libro de Romanis Pontificibus. De ſua vero abſentia & electione idem ipſe meminit S. Leo in ſermone habito anniverſaria die ſuæ ipſius ordinationis his verbis (g): *Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri Dominus, & benedixit nobis: quia fecit mihi mirabilia*

(f) Proſp. in Chron. Leo magnus Rom. Pontifex creatur.

* quadrageſimusſeptimus.

(g) Leo ſer. 1.

PAGIUS

SÆC. V. *Hic incipit Critica in Tomum VI. Annalium Baronii.* Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXVIII. A. C. 440.

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 5933.

☉ 1. GF. ☽ 4. P. 7. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 440.

LEONIS PAPÆ 1.

THEODOSII IMP. 39. & 33.

VALENTINIANI IMP. 16.

I. *Quindecennalia Valentiniani.*

(1) COSS. *Valentinianus* Aug. V. & *Anatolius*, hic in Oriente, ut ſupra oſtendi, Valentinianus vero ob Imperii Auguſtei Quindecennalia in Occidente Conſul proceſſit. In Muſeo Farneſiano Tom. I. duo Nummi aurei hujus Imperatoris referuntur, in quorum poſtica legitur: Vot. XV. Mult. XX. Circum: Victoria Auguſtorum. Infra. Com.

II. *S. Leo fit Pontifex Romanus.*

A num. I. ad IV. Anaſtaſius diem ſepulturæ *Sixti* Romani Pontificis præter morem non notavit, ſed ex jam dictis, & ex accurata priorum ejus ſucceſſorem Chronotaxi liquet, mortem ejus incidiſſe in diem undecimum Auguſti præſentis Chriſti anni. *Defuncto Xyſto Epiſcopo XL. amplius diebus Romana Eccleſia ſine Antiſtite fuit, mirabili pace atque patientia præſentiam Diaconi Leonis expectans*, inquit Proſper qui hoc tempore vivebat; quibus ex verbis manifeſtum fit, *S. Leonem Magnum* conſecratum eſſe die vigeſima ſecunda menſis Septembris, in quam Dominica cadebat, non vero die *X. Menſis Maii*, ut habet Baronius, aut die *VIII. Septembr.*

bilia magna ſolus, ut præſentem me cerneret veſtræ ſanctitatis affectio, quem fecerat neceſſitas longe peregrinationis abſentem, &c. De ſtudio itidem cleri atque populi erga ſe tum exhibito iſta ſubnectit: *Ago igitur Deo noſtro gratias, & ſemper acturus ſum pro omnibus quæ tribuit mihi: veſtri quoque favoris arbitrium debita gratiarum actione concelebro, evidenter intelligens, quantum mihi poſſint reverentiæ, amoris, & fidei ſtudia veſtræ dilectionis impendere, animarum veſtrarum ſalutem paſtorali ſolicitudine cupienti, qui tam ſanctum de me, nullis admodum præcedentibus meritis, judicium protuliſtis. Obſecro igitur per miſericordias Domini, juvate votis, quem deſideriis expetiſtis: ut & Spiritus gratiæ maneat in me, & judicia veſtra non fluctuent*, &c.

II. Dignum exemplar perfecti ſacerdotis S. Leo.

Quod vero ad diem creationis ipſius ſpectat: cum S. Proſper amplius quadraginta diebus ſedem vacaſſe teſtetur, corrigendum eſt quod apud Anaſtaſium de Romanis Pontificibus, legitur, vigintiduobus diebus fuiſſe Romanam Eccleſiam ſine Pontifice, ut loco, vigintiduobus, reſtituendum ſit, quadragintaduobus: qua quidem ratione dicendum eſt, S. Leonis creationem fieri contigiſſe ſexto Idus Maias. Electus igitur, quæ decebant, duo ſimul junxit in paſtorali functione ad perfectum optimi ſacerdotis exemplar efformandum extrema, nimirum ſummam in ſuæ conſideratione perſonæ animi demiſſionem, & eminentem ſublimemque in ejus, cujus ſe eſſe ſucceſſorem intelligebat, animi celſitudinem. Unde hæc aliquando ipſe ad populum pro concione, dum reſpiceret ad exiguitatis ſuæ tenuitatem, & adepti muneris amplitudinem, ait (a): *Ego etiam illud Propheticum debeo proclamare* (b): *Domine audivi auditum tuum, & timui: conſideravi opera tua, & expavi. Quid enim tam inſolitum, tam pavendum, quam labor fragili, ſublimitas humili, dignitas non merenti?* Rurſum vero conſiderans cujus locum teneret, hæc inferius: *Rationabili obſequio celebratur hodierna feſtivitas, ut in perſona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium paſtorum ſolicitudo cum commendatarum ſibi ovium cuſtodia perſeverat, & cujus etiam dignitas in indigno hærede non deficit. Unde venerabilium quoque fratrum & conſacerdotum meorum deſiderata mihi & honoranda præſentia hinc ſacratior eſt & devotior, ſi pietatem hujus officii, in quo adeſſe dignati ſunt, ei, principaliter deferunt, quem non ſolum hujus ſedis Præſulem, ſed omnium Epiſcoporum noverunt eſſe Primatem.* Hæc ipſe & alia id genus plura, quibus plane ſignificavit, vere a Deo ſe dignum electum eſſe Pontificem. Etenim Domini illa ſententia eſt (c): *Qui quærit gloriam ejus qui miſit eum hic verax eſt, & injuſtitia in illo non eſt.*

(a) Leo ſer. 2. ſua de aſſumpt. (b) Habac. 3. (c) Joan. 7.

III. Status rerum præſentis temporis.

Incidit autem ſedes ejus in tempora plane miſerrima, nimirum, cum Orientalis Eccleſia aſſiduis quateretur hæreticorum procellis, Neſtorianorum præſertim ubique tumultuantium: Occidentis vero Imperium a barbaris vaſtaretur, & cum capta Carthagine, jam prope univerſam ſibi Wandali Africam vendicarent: cum & in Galliis apud Arelatum cum Gothis a Littorio Romani exercitus Duce male pugnatum eſſet, & civiles diſcordiæ vigerent inter reliquos exercitus Duces. Præter hæc etiam Eccleſiæ ſtatus turbulentiſſimus habebatur; ſicut enim Orientalis Eccleſia, Neſtorianorum cauſa magnopere conflictationibus erat exagitata, ita & Occidentalis Manichæorum jugiter fœcundiori cæſpite pullulantium, & Pelagianorum rurſus inſurgentium erat aſſiduis præliis perturbata. Accidit enim, ut præter hæreticos illos, qui vel palam, vel clanculo in Italia, & in ipſa Urbe potiſſimum agerent, ab externis quoque provinciis a barbaris captis, præſertim vero ex Africa pulſa Manichæorum agmina ſe in Urbem intulerint, magno civium detrimento. Sed eo lethalius erat malum, quo occultius ejuſmodi eorumdem venenum ſerpebat: quibus detegendis, & in apertum e latebris adducendis, atque damnandis, haud leviter inſudandum fuit ipſi S. Leoni Summo Pontifici, cujus adverſus eos res geſtas inferius ordine temporum enarrabimus.

Nunc vero ad miſerabile Carthaginis buſtum, atque in omnibus deploratum Africanæ Eccleſiæ ſtatum oculos convertamus. Capta igitur anno ſuperiori (ut dictum eſt) decimo Kal. Novemb. Carthaginis IV.

tha-

PAGIUS *ptembr.* ut arbitratur Papebrocius in Conatu Chronico-Hiſtorico; quod ex ejus Sedis duratione; die illius emortuali, quem tandem me e tenebris eruiſſe perſuaſiſſimum habeo; interpontificio, quod poſt mortem ejus fuit; & die conſecrationis ejus ſucceſſoris plane conſtabit. Ceſſavit itaque Sedes dies XLI. aut XLII. ſi dies emortualis S. Sixti numeretur.

III. *Sanctum Leonem* Baronius, aliique paſſim auctoritate libri Pontificalis freti ſcribunt, in Tuſcia natum, Queſnellus vero in Diſſert. prima de Vita & rebus geſtis Sancti Leonis Magni contendit, eum Romanum fuiſſe. Proſper enim in Chronico hoc anno, *Leo*, inquit, *legatione publica accitus, & gaudenti patria præſentatus, XLIII. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur*. Immo ipſe Leo in Epiſtola XXVII. cap. 4. excuſans ſe, quod Epheſino Concilio II. præſentiam ſuam non exhiberet, ut in votis habuerat Theodoſius Imperator, hanc rationem affert:

Roma natus non eſt, ſed in Tuſcia.

Clades Africanæ Eccleſiæ. (a) Victor. de perſ. Uvandal. lib. 1.

thagine, hoc anno Genſericus Rex Wandalorum partitus eſt captas Africanas provincias: de qua diviſione hæc Victor (a): *Diſponens quoque ſingulas quaſque provincias, ſibi Bizacenam, Azuritanam, atque Getuliam, & partem Numidiæ reſervavit, exercitui vero Zeugitanam & Proconſularem funiculo hæreditatis diviſit, Valentiniano adhuc Imperatore reliquas licet exterminatas provincias defendente*: & inferius, poſt recenſitas expulſiones ſanctorum Epiſcoporum, & exilia clericorum, de quibus ſuperius actum eſt, iſta ſubdit: *Et dum iſta geruntur* (cum videlicet, ut dictum eſt anno ſuperiori, juſſi eſſent omnes ab eccleſiis Epiſcopi ac nobiles expelli:) *qui ſupererant magni ſacerdotes atque inſignes viri memoratarum provinciarum, quas diviſerat Vvandalis, cogitaverunt ſupplicandi gratia Regem adire. Qui dum (ut moris eſt) ad Maſſilitanum littus exiſſet, quod Ligula vulgi conſuetudine vocitatur, amiſſis jam eccleſiis & rebus, occurrere niſi ſunt, ſupplicantes, ut ad conſolandum populum Dei, ſaltem habitandi facultas, Vvandalis jam dominantibus concederetur. Quibus ille per internuncium rabido reſpondiſſe ore probatur: Decrevi ego de nomine & de genere veſtro nullum dimittere; & vos audetis talia poſtulare? Quos etiam vicino mari voluit eadem hora demergi, niſi a ſuis diu, ne hoc faceret, rogaretur. Recedentes illi triſtitia & mœrore confecti, cœperunt qualiter poterant, & ubi poterant, ablatis eccleſiis divina myſteria celebrare.*

De Epiſcopis qui remanſerunt in Africa.

Hæc de paucis Epiſcopis qui ad breve temporis ſpatium remanſerunt, jam reliquis trans mare navigare coactis. Ejectis autem ab ecclefis qui illis Orthodoxi præerant Epiſcopi, nobilibuſque Carthaginenſibus trans mare ſpoliatis divitiis navigare compulſis: in eo omne tyranni conſilium vertitur, ut quod invaſerat regnum potens, armis ſibi ſtabiliat. Sciens enim Carthaginenſium ingenia haud debilia, ſed acerrima, nequaquam libenter fore paſſuros jugum barbaricum, qui a Romanis ſibi illud imponi tantopere detrectaſſent: illud ipſum conſilium iniit, ut nobiles quoſque exutos bonis omnibus in Italiam navigare compelleret, ne quid aliquando novi poſſent moliri Carthagine, cum ipſe abſens claſſe tentaret ſibi ſubiicere Mediterranei maris oppoſitas Africæ oras. V.

Quibus peractis, hoc quidem anno ipſum Genſericum comparata claſſe Siciliam tentaſſe, ſed re infecta coactum fuiſſe redire Carthaginem, S. Proſper (b) ſub anni hujus Conſulibus ita narrat: *Genſericus * Siciliam graviter affligens, accepto nuncio de Sebaſtiano ab Hiſpania ad Africam tranſeunte, celeriter Carthaginem rediit, ratus periculoſum ſibi ac ſuis fore, ſi vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuiſſet. Verum ille amicum ſe magis quam hoſtem videri volens, diverſa omnia apud barbaros, quam præſumpſerat, reperit; eaque ſpes cauſa illi maxima & calamitatis & infelicis mortis fuit.* Hæc Proſper. Porro a Caſſiodoro Seniore defenſam fuiſſe Siciliam & Brutiorum ora maritima, Junior Caſſiodorus in litteris Theodorici Regis teſtatur his verbis (c): *Avus enim Caſſiodorus, Illuſtratus honore cinctus, qui ejus generi non poterat abnegari, a Uvandalorum incurſione Siciliam, Brutioſque armorum defenſione liberavit: ut merito primatum in illis provinciis haberet, quas a tam ſævo & repentino hoſte defendit. Debuit ergo virtutibus ejus Reſpublica, quod illas provincias tam vicinas Genſericus non invaſit, quem poſtea truculentum Roma ſuſtinuit.* Hæc ipſe: ſed de exitu Sebaſtiani, cujus cauſa revocatum ex Sicilia Genſericum Proſper dicit. Victor eſt proſecutus hiſtoriam. Erat autem Sebaſtianus invidia Præfectorum Romani exercitus quaſi perduellis exiſtimatus Imperii; ob eamque cauſam factus extorris, in Africam ad Genſericum ſe con-

(b) Proſp. in Chron.

* Geiſericus.

Genſericus fruſtra Siciliam tentat.

(c) Caſſiod. Var. lib. 1. epiſt. 4.

PAGIUS affert: *Quia rerum præſentium nimis incerta conditio a Tantæ Urbis populis abeſſe non ſineret, & in deſperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, ſi pro occaſione cauſæ Eccleſiaſticæ viderer Patriam, & Sedem Apoſtolicam velle deſerere.* Clara ſunt hæc verba, nec *Patriæ* nomine Italiam quis commode intelliget. Neque obſtat teſtimonium Anaſtaſii ſeu Auctoris libri Pontificalis, quia præterquam quod is in rebus hiſtoricis non raro peccat, duo Codices MSS. Regius, & Mazarinus *Leonem natione Romanum* inſcriptum habent. Ita Queſnellus. Verum cum libri Pontificalis Auctor Pontificum Romanorum patriam accurate exhibere ſolitus ſit, ab eo hac in re non diſcedendum, præſertim cum antiquiſſimi ejus Codices MSS. Vaticani, Caſinenſes, Regii, Florentini, & Farneſianus, ab Holſtenio apud Sohelſtratium in *Antiquitate Eccleſiæ*, pag. 402. & ſeqq. producti, habeant Leonem *natione Tuſcum* fuiſſe, loca a Queſnello in medium adducta interpretari debent de *Italia*, quam Proſper Leonis *patriam* appellat, ſicut Saluſtius Hiſpaniam ſibi antiquam patriam dixit. Codices vero MSS. Anaſtaſii, *quos Queſnellus* ſecutus eſt; & recentes, & a Librariis, vel a ſciolis depravati. Nec hoc in dubium revocandum.

IV. Ad num. V. & ſeq. Idacius in Chronico anno Abrahami, 2456. qui Kalendis Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ait: *Gaiſericus* (id eſt Genſericus Vandalorum Rex, qui anno præcedenti Carthaginem occupavit) *Siciliam deprædatus Panormum diu obſedit, qui damnati a Catholicis Epiſcopis Maximini apud Siciliam Arianorum ducis adverſus Catholicos præcipitatur inſtinctu, ut eos quoque pacto in impietatem cogeret Arianam. Nonnullis declinantibus, aliquanti durantes in Catholica fide conſummavere Martyrium.* Genſericus itaque ſe ſe intra Africæ fines continere non potuit, ſed ad vaſtandam Siciliam

Sebaſtianus Comes confugit in Africam, ubi occiditur.

contulit. Sed quæ poſtea eidem ipſi contigerint, Victorem audiamus, qui ait:

VI. Sebaſtiani Comitis confeſſio & obitus.

Fuit Comes quidam Sebaſtianus, famoſi illius gener Comitis Bonifacii, acer conſilio, & ſtrenuus in bello; cujus Genſericus ſicut conſilia neceſſaria habebat, ita & præſentiam formidabat. Cupiens autem illum extinguere, occaſionem mortis de religione quæſivit. Cogitavit Rex, ut præſentibus Epiſcopis atque domeſticis ſuis, Sebaſtianum taliter conveniret: Sebaſtiane (inquit) ſcio quia fideliter nobis adhæſiſſe juraſti; cujus veritatem ſacramenti labores tui, vigilantiaque demonſtrant: ſed ut nobis connexa ſemper jugiſque maneat amicitia, hoc placuit, præſentibus ſacerdotibus noſtris, ut ejus efficiaris cultor religionis, quam & nos & noſter populus veneratur. Cui Sebaſtianus, rem inveniens miram, multiſque neceſſariam, pro tempore acute reſpondit: Quæſo, domine Rex, ut nunc unus panis mundiſſimus ac ſimilaceus afferatur. Quem, cum ignoraſſet Genſericus Sebaſtiani victoriam, illico juſſit afferri. Apprehendens itaque Sebaſtianus mundiſſimum panem, ita affatus eſt: Hic enim panis, ut ad tantum decorem ſplendoris veniſſet, & menſæ regiæ neceſſarius haberetur, diſcuſſa ſpuria furfuris ex maſſa ſimilaginis compreſſus, per aquam tranſivit & ignem; & idcirco aſpectu clarus & ſuavis habetur. Ita & ego mola Catholicæ matris commolitus, & cribro examinationis, ut ſimila munda purgatus, rigatus ſum aquis baptiſmatis, & igne ſancti Spiritus coctus: et ut hic panis de furno, ita & ego per officia ſacramentorum divinorum, artifice Deo, de fonte mundus aſcendi. Sed fiat, ſi velis, ut ipſe propono. Iſte panis confringatur in fruſtra, madidetur aqua, & iterum conſpergatur, mittatur in furnum: ſi melior exierit, faciam quod hortaris. Quam propoſitionem ubi Genſericus cum omnibus qui aderant, audiſſet, ita ligatus eſt, ut ſe ſolvere omnino non poſſet. Quem alterius generis argumento poſtea bellicoſum virum occidit. Hæc Victor. At quodnam illud fuerit, quod ait, aliud necis ejus excogitatum a Genſerico argumentum, plane ignoratur; ſed illud tale quidem fuiſſe oportuit, quod indignum reddiderit ipſum corona martyrii: cum enim omnes quos recenſet Victor necatos Chriſtianos in Africa a Genſerico, tabulæ receperint Eccleſiaſticæ celebrandos, ipſum tamen excluſere Sebaſtianum. Sed ſi vere calumnia illa fuit, & prætextus falſus inventus, cæli tabulæ, liber vitæ ipſum indelebili nota ſcriptum continent.

VII. Carthaginenſium extorrium calamitates.

At res Africanæ Eccleſiæ ſæpius pro ratione temporis reviſuri, ad ejectos ex Africano ſolo a Genſerico nobiles Carthaginenſes & Epiſcopos orationem convertamus. De iis qui ad littus Campanum Neapolim divino fulti præſidio Epiſcopi appulere, anno ſuperiori, eodem Victore auctore, enarratum eſt. De nobilibus autem Carthaginenſibus nihil ipſe præterea, niſi, quod omnes ſpoliati bonis trans mare navigare compulſi ſunt: nos vero quæ de his reperimus, hic intexamus. Inter alios plurimos, qui niſi ſervire vellent, ſolum vertere coacti ſunt, exhibent nobis S. Fulgentii Acta illius avi memoriam verbis iſtis: *Avus denique ejus, nomine Gordianus, dum Rex Genſericus* (ita reſtituendum pro Hunerico (ut ſuo loco dicemus) *memoratam Carthaginem invadens, Senatores plurimos, immo cunctos, amiſſis omnibus bonis, ad Italiam navigare compelleret: inter cæteros etiam ipſe impoſitam peregrinationem libenti voluntate ſuſcepit, volens ſaltem, facultatibus perditis, non perdere libertatem.* Hæc ibi. Sed quod ſingulorum proſequi veſtigia eſt impoſſibile; de nonnullis, qui in Syriam diverſis caſibus delati ſunt, ex Theodoreti epiſtolis, quas Græce ſcriptas Vaticana bibliotheca cuſtodit, & vir cum primis diſertus noſter Federicus Metius Latinitate donavit, contexemus hiſtoriam; ut ex his quæ in

PAGIUS

ciliam animum adjecit, quod & Baronius, ex Proſpero ſub hujus anni Conſulibus ſcribit. Verum uterque in eo falli videtur, quod mortem *Sebaſtiani Comitis* de quo ſuperioribus annis locuti ſumus, hoc anno recitat. Idacius enim laudatus, qui Baronii tempore non extabat, quique in Gallæcia Epiſcopus fuit, variam *Sebaſtiani* fortunam melius ſcire potuit. Idacius autem anno Abrahami 2460. qui Kalendis Octobris anni Chriſti CDXLIII. auſpicatur, ſcribit: *Sebaſtianus illic* (nempe Conſtantinopoli) *quo confugerat deprehenſus ſibi adverſa moliri e Conſtantinopoli fugit admonitus, & ad Theodorum Regem Gothorum veniens, conquiſitam ſibi qua potuit, Barcinonam hoſtis ingreditur*. Tum anno Abrahami 2461. *Sebaſtianus de Barcinona fugatus migrat ad Vvandalos*, ideoque non hoc Chriſti anno, ut habet Proſper ſed anno CCCCXLIV. aut inſequenti *Sebaſtianus* Comes in Africam tranſivit. Denique anno Abrahami 2466. Kalendis Octobris anni Chriſti CDXLIX. inchoato, habet: *Sebaſtianus exul factus pernicioſam ſibi, ſicut poſt exitus docuit, Gaiſerici confugit poteſtatem: parvo poſt tempore quam venerat, per eum jubetur occidi*. Baronius ex Victore lib. 1. de perſecut. Wandalica, quo prætextu mors Sebaſtiano illata fuerit, enarrat.

V. *Chriſtiani in Africa crudeliter habiti,*

A num. VII. ad XII. poſt Baronii mortem Sirmondus *Theodoreti* Cyrenſis Epiſcopi per hæc tempora nominatiſſimi Opera publicavit; ſed cum ejus Epiſtolas ordine Chronologico non digeſſerit, Garnerius in Supplemento Operum Theodoreti eam provinciam ſuſcepit. Obſervat is Epiſtolam XXIX. ad *Apellionem*; Epiſtolam XXX. ad *Aerium* Sophiſtam, Epiſtolam XXXI. ad *Domnum* Antiochenum Epiſcopum, Epiſtolam XXXII. ad *Theoctiſtum* Berœæ Epiſco-

in una orbis Romani provincia accide-runt, reliqua alius in locis facta exiſtimare poſſimus. Cæterum non omnes receſſiſſe, certum eſt. Cum enim infelix illa conditio oblata a Genſerico Carthaginenſibus nobilioribus civibus & Epiſcopis eſſet, ut omnibus exuti bonis nudi recederent, vel ſi exire de littore Africano tardarent, ſervi perpetui remanerent: complures eam potius partem elegiſſe, remanere barbaris ſervos, quam abſque commeatu incertum per mare ferri; plurimoſque clariſſimorum virorum & Epiſcoporum, qui remanſerant, ſervos Uvandalorum ſe noviſſe, Victor ipſe teſtatur.

VIII. Quæ autem ex Africanis, qui in Syriam appulerunt, didicit inter alios Theodoretus, nempe miſerandam Carthaginis urbis cladem, & Carthaginenſium deploratiſſimos caſus, idem ipſe de his ad Apellionem ejuſmodi litteras (*a*) dedit in commendatione Cæleſtiani viri clariſſimi Carthaginenſis.

(*a*) Theod. ep. 29.

Epiſtola Theodoreti de Carthaginenſium malis.

Quæ Carthaginenſes paſſi ſunt, Æſchyli & Sophoclis egent tragœdia, & fortaſſe eorum vinceret linguas malorum magnitudo. Quæ enim antiquitus vix a Romanis capta fuit, vel potius quæ cum maxima Roma ſæpenumero de primatu contendit, & ſupremum periculum atque diſcrimen illi paravit, nunc barbarorum facta eſt ludibrium. Et qui celeberrimum ejus exornabant Concilium & Senatum, per univerſum oberrant, vivendi modum querente e manibus hoſpitum benevolorum: & illos qui eos vident, ad lacrymas concitant, & humanarum rerum caducitatem & fragilitatem docent. Vidi equidem pleroſque etiam alios unde profectos, & timui: neſcio enim, ſecundum divinam Scripturam, quid ſequens paritura ſit dies. Veneror autem in primis admirabiliſſimum & magnificentiſſimum Cæleſtianum: fert enim æquo animo hanc calamitatem: & felicitatis ſuæ mutationem, occaſionem facit philoſophiæ: & omnium rerum rectorem laudat: & id conferre putavit, quod ille vel fieri præcepit, vel ne fieret, non prohibuit: ineffabilis enim providentiæ eſt ratio. Hunc una cum uxore & filiis circumcirca euntem, tua magnificentia & humanitate inſtar Abrahæ, ſuſcipe & complectere. Tuæ enim magnanimitati confidens, hoſpitum dux ipſe factus ſum; & tuam benignam manum illi oſtendo & indico. Hæc Theodoretus in commendatione clariſſimi viri Cæleſtiani, de quo etiam extant aliæ ejuſdem Theodoreti litteræ ad Aerium Sophiſtam (*b*), alia rurſum ad Domnum Epiſcopum Antiochenum (*c*) quibus ſignificat, hunc ipſum ex Gentili idolorum cultore eſſe redditum Chriſtianum: ſane quidem & nomen ipſum id referre videtur, cum a Cæleſte famoſiſſimo Carthaginenſium idolo ipſe illi addictiſſimus Cæleſtianus a parentibus æque Ethnicis fuerit nominatus. Ita plane qui poſt tot divinitus accenſas de veritate Chriſtianæ fidei Carthagine faces aduc perſeverantes in errore fuere rebelles lumini, divina miſericordia digni facti ſunt, ut in caminum paupertatis injecti, relicta impietatis ſcoria, ad purum excocti & conflati evaderent Chriſtiani: quomodo enim frontes æneæ, ferreæque cervices, niſi vehementioris fornacis ardore atteri potuiſſent & inclinari? Sed reddamus hic ipſam epiſtolam ad Domnum quæ ſic ſe habet (*d*):

(*b*) Theod. epiſt. 30.

(*c*) Theod. epiſt. 31.

(*d*) Theod. epiſt. 32.

IX. Cæleſtianus ex ethnico redditus Chriſtianus.

Maxime admirando & magnificentiſſimo Cæleſtiano patria quidem celeberrima Carthago, genus vero, quod in illo fuit, clariſſimum. Sed nunc ex illa ejectus, alienas circuit regiones, & manus intuetur Deo dilectorum, vel diligentium Deum, & piorum virorum. Habet præterea onus neceſſarium, quod curam illi auget & moleſtiam, uxorem inquam & filios & domeſticos, quorum cauſa pluribus eget ſumptibus. Ego vero in primis viri mentem & conſtantiam admiror, quod ventis adverſis agitatus, ita gubernatorem Deum laudat, & gravem tempeſtatem negligit. Pietatem enim ex ea calamitate lucratus eſt, & infelicitas feliciſſimum hunc fructum attulit. Quando enim ſua fruebatur felicitate, hujuſmodi non emittebat voces, nec ſectabatur: illa vero privatus & exutus, impietatem etiam abjecit; & nunc di-

PAGIUS ſcopum, Epiſtolam XXXIII. ad *Staſimum* Comitem & Primatem, Epiſtolam XXXIV. ad *Patricium* Comitem, Epiſtolam XXXV. ad *Irenæum* Tyri Epiſcopum, & Epiſtolam XXXVI. ad *Pompejanum* Emeſenum Epiſcopum commendatitias eſſe omnes, ad amicos quos Theodoretus admonet commiſerationis in ſublevanda egeſtate *Cæleſtiaci* nobilis Carthaginenſis, qui capta a Genſerico Carthagine, exutus opibus, cum tota ſua familia exulare coactus eſt; ac denique ſicuti ſunt ejuſdem argumenti; ita & eodem tempore datas eſſe; quod recte antea viderat Baronius, qui earum omnium hoc anno mentionem facit. Sed tam ipſe, quam Garnerius citius quam par eſt eas datas exiſtimant. Ait Baronius, capta Carthagine anno ſuperiori, *Genſericum*, Regem ejeciſſe mox nobiles, qui ſervire nollent in patria, ideoque *Cæleſtiacum* eorum unum, hoc anno in Orientem fugiſſe, & *Cyrum* veniſſe, ubi literas illas commendatitias a *Theodoreto* obtinuerit. Garnerius vero notat unum amicorum, quos ad levandam *Cæleſtiaci* miſeriam literis hortatus eſt Theodoretus, *Domnum* fuiſſe, Joannis in Antiochena Sede ſucceſſorem: *Joannem* autem obiiſſe anno duntaxat currenti affecto, aut etiam anni ſequentis initio, & *Theodoretum* Domno ſcripſiſſe, ut jam aliquandiu in Sede conſtituto; ideoque ſcripſiſſe anno CDXLII. & quidem citatas omnes Epiſtolas; cum omnes ſimul datæ ſint

divitiis fidei ditatus eſt: quapropter iſtam miſeriam contemnit. Tuæ igitur eſt ſanctitatis, ut alienam patriam illi ſuam patriam efficias, & horteris illos qui divitiis abundant, conſolari eos qui aliquando ejuſdem fuere fortunæ, & ejus miſeriæ nubes & tenebras diſſipare & diſcutere. Par enim eſt, eos qui eamdem nacti ſunt humanam naturam, & ſimiliter delinquunt & errant, & pœnas nihilominus vitant, illis qui infortuniis laborant, aliquod afferre ſolatium, & ſua erga iſtos humanitate & miſeratione Deum ſibi mitiorem reddere. Hactenus Theodoretus ad Domnum Antiochenum Epiſcopum, quem ante triennium in locum Joannis diximus ſubrogatum.

X. De mira Dei providentia in curanda ſalute hominum. Jam vel hoc uno exemplo vides reddi certius, quod ex Salviano dictum eſt tomo ſuperiori, nempe ad diſſipationem idololatrarum, & idololatriæ cultum vigentem Carthagine abolendum, juſto judicio a Deo permiſſum eam civitatem cum civibus dedi Uvandalis: ut quæ tot ſanctiſſimi Epiſcopi ſpatio ferme quadringentorum annorum præſtare minime valuiſſent, ut dæmonum venerationem e Carthagine tollerent, una ferme die Uvandalica manus abſtulerit; & qui obſtinato animo hactenus impii perſeveraſſent, a Deo percuſſi diſcerent pietatem, quam & abdicata penitus idololatria, profiterentur: ut plane non iræ, ſed miſericordiæ Dei loco iſta fuerit habenda Carthaginis civitatis & ejus civium clades ſecundum illud Propheticum Iſaiæ (a), *Miſereamur impio, & non diſcet juſtitiam: in terra ſanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam Domini. Domine, exaltetur manus tua, & non videant*, in quibus delectabantur, idola: *videant errorem ſuum, & confundantur zelantes popopuli.* Ut ſic ad veram religionem excolendam convertantur. Bene igitur diſpendio rerum terrenarum, & peccatorum jactura, quæ eſt omni lucro præſtantior, conſultum fuit ipſorum ſaluti. Ut non adeo mirum ſit, tolli & diſſipari a Deo barbarica manu terrena, ſi cum illis peccatorum vincula dirumpantur, quibus vincti miſeri detinebantur homines, ne cæleſtia penetrarent.

(a) Iſai. 26.

XI. Sed quod ad Cæleſtianum, de quo agimus, pertinet: eumdem ſane ſuis aliis pluribus commendatitiis literis ad diverſos viros illuſtres datis munivit idem Theodoretus: extant enim ipſæ, & quidem efficaciſſimæ, aliæ ad Theoctiſtum (b) quemdam Epiſcopum, aliæ ad Stateſimum Comitem & Præfectum (c), aliæ rurſum ad Patricium (d) Comitem, itidem aliæ ad Irenæum (e) Tyri Epiſcopum, inſuper aliæ ad Pompejanum (f), Emeſæ Antiſtitem, omnes certe Theodoreto dignæ: quibus & impertiendarum id genus commendatitiarum litterarum uſus antiquus Epiſcoporum oſtenditur, eas nimirum nequaquam una forma, iiſdemque verbis concipi ſolitas; ſed diverſis, & quidem officioſiſſime ſcribi conſuetas, prout cujuſque perſonæ ſtatus & cauſa, tempuſve exigebat & locus: quibus, ſi opus exigeret, ex forma a ſanctis Patribus Nicæni Concilii præſcripta, ne dolus quomodolibet poſſet obrepere, reliqua addebantur, ut ſuo loco ſuperius dictum eſt de litteris, quæ formatæ dicebantur, ad Coepiſcopos dari ſolitis. Sed proſequamur reliqua.

(b) Theod. epiſt. 32. (c) Theod. epiſt. 33. (d) Theod. epiſt. 34. (e) Idem ep. 35. (f) Idem ep. 36.

XII. Inter alios autem Africanos Epiſcopos eadem clade diſperſos, fuit unus nomine Cyprianus; qui delatus & ipſe in Orientem, commendatitiis itidem Epiſcoporum litteris vitam, peragrando provincias, traducebat: cui idem Theodoretus ad Ibam hoc tempore Epiſcopum Edeſſæ in Syria ejuſmodi litteras dedit (g):

(g) Idem ep. 52.

XIII. Cyprianus Epiſcopus Africanus a Theodoreto commendatur. *Communem omnium (ut credo) & ſalutem univerſorum procurans Deus, calamitates aliquas nonnullis affert, ut iis qui in aliquo deliquerunt, ipſa correctio ſit medicamentum ſalutare, virtutis vero athletis patientiæ argumentum; & illis qui hæc intuentur & ſpectant, utile propinetur exemplum: ea enim natura ſumus, ut timore repleamur, dum alios plecti videmus. Hæc cum animo volvo, Libyæ mala & miſerias, commodum publicum illas arbitror. Primum enim, dum illorum felicitatem cogito, & intueor repentinam mutationem, video rerum humanarum dubias converſiones, & edoceor, neque felicitatibus tamquam certis confidere, neque miſerias ut valde graves ægre-*

PAGIUS ſint infelici hoſpiti abeunti ex urbe Cyrenſi. At cum *Domnus*, ut mox viſuri ſumus, exeunte tantum anno CDXLI. aut inſequenti Epiſcopus Antiochenus dictus fuerit, laudatas literas non ſcripſit *Theodoretus* ante finem anni CDXLII. Quare ſicut ex eo quod *Carthago* anno CDXXXIX. a Vandalis expugnata eſt, non ſequitur, *Theodoretum* Cæleſtiacum anno CDXL. literis commendaſſe; ita etiam nec ex eo quod *Domnus* exeunte anno CDXLI. aut inſequenti Epiſcopus renunciatus eſt, *Theodoretum* ſtatim eas literas dediſſe cum tardius ad eum *Cæleſtiacus* venire potuerit, tardiuſque quam triennio a capta Carthagine in exilium mitti.

VI. Theodoretus commendat Cyprianum Epiſc. ex Africa exulem. A num. XII. ad XVI. Memorat hoc anno Baronius Epiſtolam Theodoreti LII. ad *Ibam* Edeſſæ Epiſcopum datam, qua ei commendat Cyprianum Epiſcopum, *qui ex celeberrima ortus Africa, exteras oras circumire cogebatur, propter immanitatem Barbarorum.* Quare ea Epiſtola hoc circiter anno ſcripta, ſicuti & Epiſtola LIII. ad *Sophronium* Conſtantiæ Epiſcopum; cum utraque ſimilis ſit argumenti. Epiſtola Theodoreti ad *Euſtathium* Ægarum Epiſcopum, quæ juxta Baronium ordine eſt LIII. juxta Sirmondum LXX. pertinet ad annum CDXLIII.

ægre ferre: delictorum præterea memoriam revolvo, & vereor ne in æqualia incidam mala. Hæc autem ad te ſcribere nunc ſum coactus, ut Deo dilectiſſimum Epiſcopum Cyprianum tuæ beatitudini notum redderem, qui ex celeberrima Libya genus ducit, & alienas urbes obambulare coactus eſt propter barbarorum crudelitatem. Attulit etiam nobis litteras beatiſſimi Epiſcopi Eulalii, qui Galatarum gentem ſapienter regit. Hunc cum conſueta humanitate tua benignitas ſuſceperit, cum ſuis litteris illum conſequatur, & mittat ad quos voluerit dominos & Deo dilectiſſimos Epiſcopos, ut ipſe quidem ſenſibili fulciatur conſolatione, ipſis vero reddat Deus cœleſte præmium & perpetuum. Hæc ad Ibam Epiſcopum Edeſſenum Theodoretus, cujus extant & aliæ pro eodem datæ litteræ ad Sophronium Conſtantiæ Epiſcopum (*a*).

(*a*) *Theod. epiſt.* 53.

XIV. Rurſum vero ejuſdem argumenti idem Theodoretus litteras dedit ad Euſtathium Ægorum Antiſtitem pro nobiliſſima Africana puella a ſuis divulſa, & in ſervam vendita. Dignus plane commiſeratione caſus ab ipſo ita deſcribitur (*b*): *Tragœdia dignum eſt, quod de nobiliſſima Maria dicitur: Hæc enim eſt filia magnificentiſſimi Eudæmonis, ut ipſa narrat, & alii quidam teſtantur. In calamitate vero, quæ Libyam occupavit, ſua libertate fuit privata, & in ſervitutem lapſa eſt. Mercatores vero quidam, cum illam a barbaris emiſſent, quibuſdam e noſtris civibus vendiderunt: empta etiam cum ipſa fuit ancilla, quæ illi itidem olim ſerviebat. Simul igitur trahebant amarum ſervitutis jugum tum ancilla, tum domina: noluit tamen ancilla non agnoſcere quid inter ipſas inter eſſet, nec prioris dominii eſt oblita, ſed benevolentiam in ipſo infortunio conſervabat; & poſt communium dominorum obſequium, illi quæ conſerva putabatur, ſuum præſtabat obſequium, pedes lavando, cubilis ſternendi curam gerendo, & omnia alia ſtudioſe faciendo. Hoc emptores latere non potuit: quapropter in civitate divulgata fuit hujus ingenuitas, & famulæ probitas.*

(*b*) *Theod. epiſt.* 100. De Maria nobiliſſima Africana in ancillam vendita.

XV. *Hæc cum didiciſſent qui apud nos manent fideliſſimi milites (ego enim tunc aberam) emptoribus pretium reddiderunt, & hanc ſervitute liberarunt. Ego vero poſt reditum hæc omnia edoctus, & calamitatis hiſtoriam, & tragœdiam, & militum omni laude dignum opus, illis quidem majora reddidi, & nobiliſſimam adoleſcentulam piiſſimæ cuidam diaconiſſæ Dei famulæ tradidi, ſtipendium ſufficiens me præbiturum pollicitus. Peractis vero decem menſibus cum didiciſſet patrem adhuc ſuperſtitem eſſe, & Præfecturam obtinere in Occidente, ad illum ſe conferre merito exoptavit. Et cum quidam dixiſſent, quod ab Occidente plurimi mercatores veniunt ad diem feſtum qui nunc apud vos agitur: petiit a me, ut cum litteris meis proficiſceretur. Hac igitur de cauſa has ſcripſi litteras, tuam pietatem obnixe deprecando, ut nobilis puellæ curam geras, & præcipias alicui pietate præſtanti viro, ut nautas & gubernatores alloquatur & mercatores, & fidelibus viris ipſam tradat, qui illam patri reſtituere poſſunt. Si enim patri filiam offerent præter omnem hominum ſpem; quod plurima certe lucrabuntur, recte novi.* Hactenus Theodoretus ad Ægorum Epiſcopum: erant Ægæ civitas maritima in extrema Cyliciæ parte Syriæ proxima, portum habens ad quem negotiatorum naves appellare ſolerent.

XVI. Sed audi alterius captivæ Carthaginenſis inſigne virtutis exemplum, quod Ado Treverenſis (*c*) Epiſcopus publice in Eccleſiis anniverſaria die recitandum tabulis inſcripſit Eccleſiaſticis hiſce verbis: *Natale ſanctæ Juliæ, quæ, cum Carthago civitas capta eſſet, ducta eſt captiva, & ſortita in ſervitutem devenit cujuſdam Eutychii * ex Syria Palæſtina. Cui diligenter ſerviens expleto ejus ſervitio, acceptaque requie, aut orationi, aut lectioni inſiſtebat: nam & corpus ſuum jejuniis affligebat. Unde dominus ejus quamvis Paganus, valde eam admirans, ſæpius admonebat, ne taliter ſe affligeret. Sed illa nec blandimentis, nec etiam admonitionibus ab hoc, quod inchoaverat, recedebat, excepto die Dominicæ reſurrectionis. Deinde contigit, ut dominus ipſius una cum ipſa veniret in Corſicam; & ibi ſacrificantibus aliis, cœpit & ipſe diis immolare:* inſularum enim latibula Ethnici quæritabant, quos ob impietatem gravi pœna (ut diximus) edita haud pridem Imperatoris ſanctio exagitabat.

(*c*) *Ado Martyrolog. die* 22. *Maii.*

* Euchii.

S. Juliæ Martyrium.

Sed

PAGIUS

CCCCXLIII. aut ſequentem, ut Garnerius laudatus notat. Continet enim hiſtoriam *Mariæ* cujuſdam nobilis puellæ Africanæ, quæ a Vandalis pretio vendita mercatoribus, ſervivit *Cyri* ſed redemta a militibus, & a *Theodoreto* per decem menſes idoneis ſubſidiis inſtructa, cum reſciviſſet de patre Magiſtratum in Occidentis partibus gerente, ut ad illum proficiſceretur, commendatur Ægarum Epiſcopo, qua in Civitate ſecundæ Ciliciæ nundinæ habebantur, ad quas ex Occidente mercatores confluere ſolerent.

VII. A num. XVI. ad XIX. In Vita Sanctæ *Juliæ* Virginis & Martyris in Corſica, ex Adone in Martyrologio ad diem XXII. Maii a Baronio recitata, & in alia ejuſdem Vita a Papebrocio ad eumdem diem ex Auctore Anonymo deſcripta dicitur, cum Civitas *Carthago* capta fuiſſet, beatam *Juliam* ductam eſſe captivam, & deinde cum dominus ejus una cum ipſa in Cor-

Martyrium S. Juliæ Virginis.

XVII. *Sed B. Julia* (ſubdit Ado) *videns errorem illorum condolebat. Audiens quidam Princeps Felix, Saxo cognomine, quod illa nollet ſacrificare; quæſivit eam a domino ſuo, ut receptis in illius vice*
Felix Saxo quid in Juliam. *quatuor ancillis, ſibi ea daretur. Cui ille pro magno ejus ſervitio noluit eam tribuere. Tunc præfatus Felix callide fecit domino ſuo convivium quatenus ipſo & nimia potatione ſoporato, & ignorante, de navi ipſius eam tolleret. Quod & factum eſt: nam ipſo inſcio, ducta eſt B. Julia ad Felicem. Cumque blandimentis Felix ei non potuiſſet ſuadere ut ſacrificaret, præcepit, eam alapis cædi, deinde crinibus torqueri, atque flagellari, ad extremum etiam crucifigi: & ſic in ipſo patibulo ultimum efflavit ſpiritum: de cujus ore ſanctiſſimo columba exivit, & cœlum petivit.*

XVIII. De S. Juliæ tranſlatione. *Tunc per Angelos, divina diſpenſante gratia, nunciatum eſt hoc quibuſdam monachis in inſula Margarita, quæ vulgo Gorgona dicitur, conſiſtentibus.* Ubi enim cœpta eſt a ſanctis monachis habitari, ab illis nomen Gorgonæ, quod ab idololatria videtur acceptum, in Margaritæ nomen ex Evangelio (*a*) depromptum mutatum fuit; cum tamen alii conſueto nomine Gorgoniam eam frequentius appellarent. Sed pergit: *Illi hoc audito, aſcenſis navibus, ſumma cum feſtinatione venerunt in Corſicam, & invenerunt ſicut ab Angelis fuerat revelatum. Dein ſumma cum reverentia deponentes corpus ejus de cruce, juvante Domino, celeriter ad ſua reverſi ſunt: & ibi, videlicet in ipſa Margarita inſula, condientes corpus ejus cum aromatibus, poſuerunt in monumento cum gaudio. Poſtea autem de ipſa inſula Ariza* * *Regina uxor Deſiderii Regis Longobardorum præcepit corpus ejus efferri, & in monaſterio, quod in honorem ipſius conſtruxit, Brixæ mirificentiſſime collocavit.* Hucuſque Ado undecimo Kalend. Junii, quo die ejus memoria publice colitur. Ex his igitur recitatis Carthaginenſium funeſtis caſibus litteris commendatis, cæteros æſtimare licet, quos ſcriptorum inopia antiquitas oblivione penitus ſepelivit. Quæ autem reliqua ſunt miſeriarum Carthaginenſium, ſuis locis inferius dicemus.

(*a*) *Matt.* 13.

* Anza.

XIX. Hoc eodem anno Joannes Epiſcopus Antiochenus diem extremum obiit, cum ſediſſet annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius ſedi tribuat: verum cum anno præſenti extent litteræ Theodoreti ad ejus ſucceſſorem Domnum Epiſcopum Antiochenum ſcriptæ, haud ad illud tempus ejus vitam eſſe propagatam, perſpicue poſſumus intelligere. Porro ipſam Theodoreti ad Domnum epiſtolam reddemus ſuo loco anno præſenti; & eam qua monſtratur annos tredecim tantum ſediſſe ad Dioſcorum datam ſuo item loco deſcribemus. Mortuo autem Joanne, in locum ipſius ſubrogatus eſt ejus ſorore nepos Domnus monachus, ſed deſertor monaſterii; qui (ut dictum eſt ſuperius) degens in Laura Euthymii, ipſo invito, Antiochiam cum venire decreviſſet, hoc cum

Domnus Epiſcopus Antiochenus.

PAGIUS Corſicam veniſſet, cum nollet Diis immolare cruci affixam fuiſſe. Baronius exiſtimat Adonem loqui de expugnatione Carthaginis per Genſericum; Papebrocius vero arbitratur *Juliam* captam anno DCXVI. quo Carthago a Perſis occupata eſt. Verum ea in re nihil certi in medium afferri poteſt. Ejus Corpus proceſſu temporis *Brixiam* tranſlatum, ubi hodie colitur in Monaſterio Benedictino a *Deſiderio* Longobardorum Rege pro *Angelberga* filia fundato.

VIII. *Moritur Joannes Antiochenus Epiſc.* Ad num. XIX. *Joannes Antiochenus* Epiſcopus ſedere cœpit anno CDXXIX. & ut diſerte teſtatur Theodoretus in Epiſtola ad *Dioſcorum* Epiſcopum Alexandrinum, annos tredecim Eccleſiæ Antiochenæ præfuit; ideoque ſi anni illi XIII. completi fuerint, mors ejus incidit in annum quadringenteſimum quadrageſimum ſecundum; ſi vero incompleti in annum CDXLI. In Chronico Nicephori & in Tabulis Theophani inſertis, errore numerorum anni XVIII. ei aſſignantur. Licet porro *Neſtorio* ejus hæreſis initio faverit ea præſertim ratione, quod ab Eccleſia Antiochena ad Epiſcopatum Conſtantinopolitanum aſſumptus fuiſſet, anathematizavit tamen ejus dogmata, & perſonam, omneſque Provincias ſuas ad conditiones pacis accipiendas coegit, ut ſuo loco oſtendi. Theophanes anno Incarnat. ſecundum Alex. CDXXXIII. Kalendis Septembr. hujus Chriſti anni inchoato, Joannis meminit, aitque: *Porro quidam Monachi Conſtantinop. profecti moleſtiam Imperatori inferebant cauſa Mopſueſtiæ quondam Epiſcopi, quem etiam poſt mortem hæreſis inſimulabant. Imperator autem ad Orientis Epiſcopos inquiſitionem plenam inſtrui, & ſi vera proferrent Monachi, ut Theodorum anathemate ferirent, Proclo commiſit, ut ſcriberet. Joannes vero Antiochiæ Epiſcopus de recto Theodori ſenſu cum ſua Synodo Proclo reſcripſit, & de eadem Imperatori fidem fecit.* Joanni ſucceſſit *Domnus*, qui Theodorum Mopſueſtenum etiam defendit, ut anno CCCCXLII videbimus. Fuit *Domnus* Joannis ex ſorore nepos, vir ut dubiæ fidei, ſic imprudentis conſilii variæque fortunæ, ut ex iis quæ infra in medium adducemus patebit.

IX. *Moritur Vararanes Perſarum Rex, & perſecutio continuatur.* Hoc circiter anno Vararanes Perſarum Rex, *cum annos viginti regnaſſet, Iſdigerdi alteri ſuo filio regnum tradit*, inquit Agathias lib. 4. Cumque perſecutio ab Iſdigerde ejus avo anno CDXIV. inchoata, & a Vararane patre continuata, annos triginta perdurarit, ut ſuo loco oſtendimus, ſub iſto Iſdigerde circa annum CCCCXLIV. finem accepit. Martyrum ea perſecutione in Perſide paſſorum Acta, vel literis non mandata, vel ad nos non pervenere; ad eam tamen pertinet quod habet Sidonius lib. 7. Epiſt. 17. ubi condens epitaphium *Sancti Abrahami* natione Perſæ, qui Arverni, ubi ille Epiſcopus erat, in Domino obdormierat, ait:

Natus ad Euphratem, pro Chriſto ergaſtula paſſus
Et quinquennali vincula laxa fame;

Elapſus

cum Vaticinio Euthymius futura prædicens admonuit: *Obtinebis quidem adminiſtrationem*, nempe Sedis Antiochenæ Epiſcopatum, *ſed eam rurſus auferent tibi mali homines & præſtigiatores, cum ab illis prius ſeductus fueris ignorantia*. Hæc quidem ipſe; nec falſus extitit vates, ut eventus probavit, inferiuſque ſuo loco patebit: ſcribit hæc de Domno Cyrillus monachus in Actis (*a*) Euthymii. Quomodo vero factus Epiſcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylitam convenit, narrat Nicephorus iſtis verbis (*b*): *Quo tempore Domnus ſacras Antiochenæ urbis habenas tenuit, cum ad Simeonem veniſſet, totus conſternatus eſt, & cum eo myſtico arcanoque congreſſu convenire exoptavit. Conveneruntque ideo ambo, & ſacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri myſticam communionem porrexit*. Hæc Nicephorus. Sed jam ad ſequentis anni res geſtas orationem paremus.

(*a*) *Extant apud Surium die 20. Januar.*

(*b*) *Niceph. l. 14. c. 51.*

Qui

PAGIUS *Elapſus Regi truculento Suſidis ora*
Occiduum properas ſolus ad uſque ſolum.

Erat *Suſa* Suſianæ provinciæ urbs antiquitus Regum Perſarum Regia, egregie deſcripta a Strabone lib. 15. de qua Ammianus lib. 23. cap. 6. tradit: *Inter alia* (ſc. oppida) *eminet Suſa ſa*pe *domicilium Regum*. De ſancto *Abrahamo* plura ibidem Sidonius, & Gregorius Turonenſis in lib. de Vitis Patrum cap. 3. qui teſtatur, eum *Sidonio* Eccleſiam Arvernenſem regente ad Deum migraſſe, poſtquam Arvernis Monaſterium ædificaſſet. Inſcriptus eſt *Abrahamus* Martyrologio Romano ad diem XV. Junii.

I. QUi ordine temporum ſequens eſt annus Domini quadringenteſimus quadrageſimus primus Cyri tantum Conſulatu in Faſtis reperitur inſcriptus in Oriente creati. Cur autem ex more Imperator Occidentalis Imperii ſuum Conſulem non elegerit, minime liquet. Cæterum hunc ipſum Cyrum eſſe ſcias, qui variis diverſiſque agitatus eſt caſibus, ac tandem naufragus, non invenit niſi in Chriſtiana religione ſalutem. Ethnicus homo fuit, deorum ſuperſtitioni deditus; ſed natura dexterrimus, in utraque militia Caſtrenſi ac Palatina ſummos ſibi magiſtratus quærens, eoſdem eſt nullo negotio conſecutus: etenim quo anno diximus captam Carthaginem, Ducem exercitus ipſum geſſiſſe, Evagrio auctore narravimus; ſequenti vero Præfecturam Prætorii conſecutum, & Conſulem deſignatum eſſe, Novellæ Theodoſii conſtitutiones declarant (*a*); rurſum ante biennium Urbanam adeptum eſſe Præfecturam ſub Conſulatu Theodoſii cum Feſto, Imperatoria conſtitutio fidem facit (*b*) geſſit, eamdem iterum ſub tertio Aetii Conſulatu, ut ſuo loco dicetur: præſenti vero anno auctus eſt ordinario Conſulatu. Sed bono ſuo, magna Dei providentia, ad ima e ſummis, aleæ rerum mundanarum inverſione dejectus, unicum invenit in Chriſtiana pietate confugium.

Cyrus homo gentilis ſummos conſecutus magiſtratus.

(*a*) *Nov. de alluvio. Novel. de amot. mil.*

(*b*) *l. 9. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

II. Ad hos autem omnes ſummos conſequendos honores ex poeticis facultatibus ſibi paravit ſcalam, dum illis ſeſe in amicitiam Eudociæ Auguſtæ inſinuavit. Sed Suidam de ipſo agentem audi, cum ait: *Cyrus Panoplita poeta ſub Theodoſio Juniore vixit, apud quem Præfectus Prætorio, & Præfectus Urbi, Conſul, & Patricius, fuit in admiratione ab Eudocia Auguſta habitus, quæ poematum ſtudioſa erat.* Quamdiu igitur illa cum viro ſuo Imperium moderata eſt, æque res Cyri in portu fuerunt: ipſa autem ſecundo Conſtantinopoli recedente, atque Hieroſolymam commigrante, cœperunt fluctibus jactitari: nam & Suidas ſubdit: *Eudocia autem, cum aula relicta in Oriente Hieroſolymis eſſet, Cyrus ab adverſariis inſidiis circumventus, in Phrygia Cotyæi Epiſcopus factus eſt, & uſque ad Leonis tempora perduravit.* Hæc Suidas: quomodo autem id acciderit, dicendum erit ſuo loco inferius: hæc modo ipſius Cyri Conſulatus hoc anno initi occaſione narrata ſufficiant.

Eudocia Aug. ſtudioſa Cyri.

Sub eodem Cyri Conſulatu celebratum legitur in Gallis Concilium Arauſicanum: ſed cum ponitur idem Cyrus collega Theodoſii Junioris, error ſcriptoris arguitur: nam quod ibi legitur, tempore Theodoſii Junioris, & Cyri Conſulum, legendum eſt, Conſulis loco Conſulum: nam Faſti omnes, & vetera monumenta nonniſi unicum hoc anno (ut dictum eſt) Conſulem referunt. Quod ad Synodi locum pertinet, erat Arauſica, ubi collecta fuit, Civitas in Gallia Narbonenſi. Nobilis quidem iſta dicenda Synodus, clariſſimorum Antiſtitum illuſtrata corona, de quibus ſingulis proxime paucis dicturi ſumus. Reperiuntur in hac Synodo unde triginta ſanciti canones ad Eccleſiaſticam diſciplinam atque jura ſpectantes ab Epiſco- III.

Concilium Arauſicanum.

PAGIUS

SÆC. V. Olimp. 305. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXIX. A. C. 441.

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 5934.

☉ 2. E. ☽ 5. P. 23. Mart. Indict. 9.

JESU CHRISTI 441.

LEONIS PAPÆ 2.

THEODOSII JUN. 40. & 34.

VALENTINIANI III. 17.

I. [1] CYrus abſque Collega in Oriente Conſul proceſſit ut docent omnes Faſti. De eo plura habet Baronius num. I. & II. Vicennalia imperii Cæſarei Valentiniani in hunc annum incidunt, quorum indicium anno CDXLV. num. XXII. exhibebimus.

Vicennalia Valentiniani.

II. A num. III. ad XVIII. Concilium *Arauſicanum* I. accurate a Baronio conſignatum: hic enim ejus titulus in veteribus MSS. *Conſtitutiones ſanctæ Synodi habitæ iu territorio Arauſico, ſub die VI. Idus Novembres, Cyro Conſule, in Eccleſia Juſtinianenſi*, niſi quod in paucis legitur *Juſtianenſi*. Triginta Canones in eo editi ſunt a ſeptemdecim Epiſcopis qui ei interfuere.

Concilium Arauſicanum I.

III. Cum vero *Hilarius* Arelatenſis, *Eucherius* Lugdunenſis, & *Ingenuus* Ebredunenſis Epiſcopi huic Synodo ſubſcripſerint, Baluzius V. C. in Supplemento ad lib. 5. Marcæ de Concordia cap. 31. arbitratur, illam fuiſſe generalem. „ Neſcimus enim, inquit, quarum Eccleſiarum „ Epiſcopi fuerint plerique, qui in hoc Con„ cilio adfuiſſe dicuntur in ſubſcriptionibus. Præ-

Non fuit generale.

NOTÆ [1] COſſ. *Cyrus abſque collega.* Leges codicis Juſtinianæi: *Cyro V. C. Conſſ.* Faſti Idatii, & Proſper tam vulgatus, quam MS. *Cyro V. C. Conſule.* Marcellinus: *Cyro ſolo Coſ.* Et hic *Flavii* prænomen præfert apud nonnullos Faſtorum collectores.

ſcopis Galliarum Narbonenſis, & Lugdunenſis, quindecim numero ex eis Arauſicam Civitatem ex more convenientibus. Florebant quidem dictæ Galliarum provinciæ, ſi quæ aliæ Chriſtiani orbis oræ, his temporibus, Epiſcopis æque ſanctiſſimis atque doctiſſimis, quorum ſolerti vigilantia in ſuo permanebant robore leges Eccleſiaſticæ. Qui enim primo loco huic Synodo ſubſcriptus habetur Hilarius, ipſe ille eſt celebris Arelatenſis Epiſcopus, qui antehac presbyter (ut ſuperiori dictum eſt tomo) una cum S. Proſpero Aquitano Epiſcopo inſectatus eſt Pelagianos, & adverſus Maſſilienſes presbyteros atque alios impugnantes S. Auguſtini ſcripta ſtrenue inſurrexit, de quo pluribus, & inferius agendum erit.

De Hilario, Claudio, & Eucherio Epiſcopis.

IV. At qui ſecundo loco ſubſcriptus nominatur Claudius Epiſcopus, neſcitur cujus fuerit Civitatis Antiſtes: procul tamen abeſt, ut hic ſit dicendus, loco Claudii, Claudianus ille cognomento Mamercus clarus inter ſcriptores Eccleſiaſticos: nam (ut ſuo loco inferius dicemus) non fuit ipſe Epiſcopus Viennenſis, ſed potius ejus Eccleſiæ presbyter.

V. De S. Eucherio Epiſc. Lugdunenſi.

Rurſum vero qui huic itidem Synodo inter fuiſſe reperitur Eucherius, ipſe eſt qui fama celebris vixit eodem tempore Epiſcopus Lugdunenſis, cujus meminit Claudianus in libro de Statu animæ cum ait (a): *Haudquaquam tamen Eucherium prætertierim mihimet viventem doctrina, & præſentaneis coram diſputationibus cognitum, non porro nunciis aut lectione compertum: qui ſcilicet viridis ævi, maturi animi, terra deſpuens, cæli appetens, humilis ſpiritu, arduus merito, ac proinde ingenio ſubtiliſſimus, ſcientia plenus, eloquii profluus, magnorum ſui ſæculi Pontificum longe maximus, editis in rem fidei multi jugis variorum operum voluminibus, ad populum quoque his ſuper ſtatu animæ concionatus eſt, &c.* Sed hic, rogo, ſiſte gradum, lector, & conſidera, quod cum ipſe Claudianus (ut vides) de Eucherio agens, citet conciones ipſius ad populum habitas, quæ non extant: in eam ſententiam facile mecum ibis, ut ejuſdem Eucherii ſint homiliæ illæ, quæ falſo nomine inſcribuntur Euſebii Emiſſeni. ☞ Cum alioqui haud dicendum ſciamus, illas omnes eſſe Eucherii, cum inveniantur aliquæ eſſe Hilarii Arelatenſis, Fauſti vero Rhegienſis aliquæ ☜. Porro alias a Lugdunenſis plane Eccleſiæ concionatores eas eſſe dictas, martyres Lugdunenſes, de quibus agit, & alia plura demonſtrant, necnon Eucherii ipſum dicendi genus: nam in perſuadendo efficacem fuiſſe, Sidonius docet, dum ſingulorum ferme Patrum in ſcribendo proprietates notat in epiſtola ad Claudianum (b). Sed & id ſuadent argumenta perſonæ accomodata: utpote qui monaſticam vitam exercuit, & Lugdunenſem Eccleſiam rexit; & ad monachos, & ad populum eum eſſe concionatum oportuit, cujuſmodi duplicis generis eædem homiliæ eſſe noſcuntur.

(a) Claud. de ſtat. anim. lib. 2.

Homiliæ Eucherii falſo tributæ Euſebio Emiſſeno.

(b) Sidon. li. 4. ep. 3.

VI. Cum igitur ex concionibus habitis de martyribus Lugdunenſibus, Lugdunenſis Eccleſiæ Antiſtitem ſe eſſe ſignificet, & homiliæ ipſæ ſtylum referant S. Eucherii, & argumenta rerum ipſum itidem probe demonſtrent, & tempora quo auctor vixit, eumdem annuntient: etenim in recens

PAGIUS

„ Præterea conſtat ex Canone XIX. multos E-
„ piſcopos ad eam Synodum non acceſſiſſe,
„ legitime, ut videtur, impeditos, *qui conſen-*
„ *ſus dederunt*, pleroſque etiam defuiſſe per con-
„ tumaciam, qui caſtigantur in hoc Canone,
„ utrorumque autem admonendorum, ut ad
„ ſequentem futuram Synodum veniant, ſolici-
„ tudo relinquitur *Hilario*; in quo auctorita-
„ tem quamdam extraordinariam in *Hilario* a-
„ gnoviſſe Synodum Arauſicanam apparet: *Re-*
„ *liquos, qui defuerunt*, inquiunt Epiſcopi,
„ *beatiſſimi* fratris noſtri Hilarii ſollicitudini
„ relinquimus, datis ad ipſos horum exempla-
„ ribus commonendos. Unde colligi poteſt ge-
„ neralem fuiſſe Synodum, quæ cura & au-
„ ctoritate coacta fuerit Hilarii Epiſcopi Are-
„ latenſis. Adde quod Canon XXI. generalis
„ eſt, non unius tantum Provinciæ cauſa con-
„ ditus, ſed plurium, cum ita dicat: *In no-*
„ *ſtris Provinciis placuit de præſumptoribus ut*
„ *ſicubi contigerit duos Epiſcopos Epiſcopum in-*
„ *vitum facere, auctoribus damnatis, unius eo-*
„ *rum Eccleſiæ ipſe qui vim paſſus eſt ſubſtitua-*
„ *tur, ſi tamen vita reſpondet*. Ita vir doctiſſimus. Verum cum in Canone XXI. dicatur, *in noſtris Provinciis placuit*, &c. & in Canone XXIX. *quibus bis in anno, quod nobis pro* temporum qualitate difficile eſt, Sanctum eſt conveniri, & ſtatim indicetur alia Synodus *Luciano in Arauſico territorio* celebranda, hæc Synodus trium tantum Provinciarum memoratarum fuiſſe videtur. Epiſcopum Viennenſem, qui hoc tempore de Primatu cum Arelatenſi contendebat, unum fuiſſe ex illis, qui Synodo intereſſe noluere, pronum eſt ſuſpicari.

IV. Sanctus *Eucherius* Lugdunenſis Epiſcopus inter alia egregia ingenii ſui monumenta, varios reliquit Sermones, ex quibus plerique Librariorum errore aliis adſcripti ſunt, præſertimque *Euſebio* Emeſæ Epiſcopo in Syria, ſive Phœnicia, Arianæ ſignifero factionis, qui vixit tempore Conſtantii Imp. Is quidem, teſte Hieronymo tam in Chronico, quam in lib. de Script. Eccleſiaſt. plures homilias in Evangelia ſcripſit, ſed eæ ad nos non pervenere. Unde recte Baronius num. VIII. monet eos Sermones *Eucherio* reſtituendos eſſe. Tum num. XII. ait, eum in Lerinenſem inſulam ſe contuliſſe, illicque & in alia proxima inſula Monaſticam vitam exercuiſſe. Theophilus quidem Raynaudus in Indiculo Sanctorum Lugdunenſium negat, *Eucherium* Monachum Lerinenſem fuiſſe; ſed ſine dubio fallitur, Eucherium enim anno CDXXVIII. in proxima inſula, alias *Lerona*, nunc inſula *Sanctæ Margaritæ* appellata habitaſſe, ex epiſtola ejuſdem in laudem Eremi eo anno elucubrata

S. Eucherius Monaſticam vitam duxit in inſula Lerina & in inſula Lerenis.

cens obortas hæreſes Neſtorii, & Eutychetis idem invehitur: Cum hæc, inquam, tot in unum concurrant Eucherium, quis de his dubitandi amplius locus reliquus eſt? Redditis ergo his quæ Maximi eſſe noſcuntur, ſeu aliorum (non hic de ſingulis nobis agendum) ſuis auctoribus, vindicentur egregiæ conciones ab injuſto, & impio poſſeſſore Euſebio Emiſſeno, cujus nomine citari conſueverunt. Quid cum auctore Græco homiliæ, quæ Latinæ noſcuntur eſſe conſcriptæ? Quid cum homine Ariano, quæ omni ex parte pietatem redolent conciones? Quid denique auctor Gallicanus cum Syro, & Lugdunenſes martyres cum Emiſſenis?

VII. Sed unde adeo portentoſum putandum prodiiſſe commentum, & monſtruoſam adeo eſſe impoſturam obortam? Potuit ſane fefelliſſe librarium imprudentem, ut ſub cujus auctoris titulo reperit initium codicis obſignatum, cætera omnia quæ in eo continerentur, eidem putaret eſſe tribuenda auctori: nemo enim eſt qui ignoret, qui antiquorum codicum habet uſum, ſæpe ſæpius ſolere contingere, ut non unum vel duos, ſed & tres, quatuorve & amplius habeat idem volumen diverſorum auctorum tractatus, & aliquos ex illis inveniri ſub nomine unius auctoris exſcriptos: ut niſi quis oculos lynceos habeat, ſæpe accidat, ut inſcripto auctori tribuatur, quicquid inferius eodem codice continetur. Cum alioqui & facile contigiſſe potuerit, ut in corroſo conſumptoque nimia vetuſtate codice, litteris labefactatis, legerit librarius, Euſebius, pro, Eucherius. ☞ Sed reperimus ex recens editis antiquis monimentis in Gallicanis Litaniis verſibus conſcriptis ab Hartmanno Rabani Mauri diſcipulo, nominari inter S. Epiſcopos etiam Euſebium, ſed incertæ Civitatis Epiſcopum: verſus ſic ſe habent (a) ☞: (a) Tom. 5. antiq. lect. pag. 731.

Martinus, Proculus, Cæſarius, Euſebiuſque
Orent pro noſtris criminibus variis.

Hæc dixerimus, ne adeo nomen Euſebii exhorreſcas, ſi dempſeris Emiſſeni.

VIII. Reſtituendæ S. Eucherio ſuæ Homiliæ.

Sic igitur non patiantur amplius, rogo, mei Lugdunenſes, tantum ſuum ipſorum theſaurum theca latronis includi: ſed juſtiſſima vindicatione ſuæ eſſe Eccleſiæ opes intelligentes, eaſdem rurſum edentes, ejuſmodi juſtum ipſis affigant titulum, ac veluti ſigillo conſignent: *Homiliæ S. Eucherio Epiſcopo Lugdunenſi reſtitutæ, falſo hactenus editæ titulo Euſebii Emiſſeni.* Eſſent his alia inſuper addenda, ſed in his diutius immorari non patitur ratio inſtituti. Sed ſicut indignandum eſt, tamdiu ſanctiſſimi viri divitias ſub titulo ſceleſtiſſimi Ariani palam expoſitas, ita dolendum eas omnes haud integre reperiri. Quis enim tum monachus, tum Epiſcopus in eo dicendi genere annis plurimis verſatus eſt, longe plures oportuit dixiſſe cum ad monachos tum ad populum concio-

PAGIUS

brata manifeſtum ſit; & confirmat Sanctus Hilarius Arelatenſis Epiſcopus in Oratione de Sancto Honorato cap. 22. ſcribens: *Beatus Eucherius cum ab eremo* (id eſt, Lerinæ inſula) *in tabulis, ut aſſolet, cera illitis in proxima ab ipſo degens inſula, litteras ejus ſuſcepiſſet.* Initio tamen cum Monaſticum inſtitutum amplexus eſt, in Lerinam venit, & quia non Cœnobitam, ſed Anachoretam agere volebat, ut docet Caſſianus in præfat. Collat. 2. *Leronem* ſe contulit, indeque in Epiſtola de laude Eremi ait: *Equidem cunctis eremi locis, quæ priorum illuminantur ſeceſſu, reverentiam debeo, præcipue tamen Lirinam meam honore complector, quæ procelloſi naufragii mundi effuſos piiſſimis ulnis receperat venientes.* Ex quibus intelligitur, Carmen illud Sidonii in Euchariſtico, ubi celebrans Lerinæ Monachos ait:

Eucheri venientis iter, redeuntis Hilari.

Carmen, inquam, illud ſignificare, *Hilarium* relicto *Honorato*, quem epiſcopatum adeptum Arelatem proſecutus fuerat, ſuam Lerinam repetiiſſe; *Eucherium* vero initio quidem in Lerinam veniſſe, a qua poſtea in proxima inſulam ſeceſſit, ut optime hæc explicavit Eminen. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 13.

V. Non tamen bene ibidem Cardinalis Doctiſſimus exiſtimat, duos Eucherios Epiſcopos Lugdunenſes in unum male conflaſſe Baronium in notis ad Martyrologium ad diem XVI. Novemb. & hunc recte poſtea errorem illum correxiſſe in Appendice, quæ in fine Tomi X. Annal. legitur, & in editione Colonienſi ad annum DXXIX. Contra enim, quod accurate ſcripſerat Baronius, male poſtea retractavit, operamque & oleum perdidit Theophilus Raynaudus loco laudato, ubi contendit, duos Eucherios Lugdunenſes Epiſcopos diſtinguendos eſſe quamvis Uſuardus & Ado unum tantum agnoverint. Id enim nunc certum eſſe videtur. *S. Eucherius in duos ejuſdem nominis male diviſus.*

VI. *SS. Eucherius & Paulinus amicitia conjuncti.*

Chiffletius part. I. Paulini Illuſtrati cap. 15. & ſeqq. pluribus agit de ſancto *Eucherio* & *Galla* ejus uxore, refertque Epiſtolam ante ineditam, quam Paulinus jam Epiſcopus Nolenſis ad utrumque ſcripſit, quæ nos edocet Paulinum & Eucherium ſingulari amicitia conjunctos fuiſſe, quam fovebat, & generis æqualitas, & ſtudiorum ac propoſiti ſimilitudo. Erant enim ambo Senatorii & Conſulares viri, & ſicut ille cum Teraſia, ſic iſte cum Galla conjuge, ſæculi vanitate abdicata vitam in terris angelicam agebant in *Lerone* inſula, hodie *Sanctæ Margaritæ* appellata, ut ex ea Paulini Epiſtola intelligitur. Tunc *Salonius* & *Veranus* Eucherii & Gallæ filii apud Lerinum erant in Sancti Honorati diſciplina, & *Conſortia* ac *Tullia* Eucherii & Galliæ filiæ ſub utriuſque manu in Lerone educabantur. Harum mentio in Actis Eucherii & in Adonis Martyrologio ad diem XVI. Novemb. & ipſemet Eucherius utriuſque filii in Operibus ſuis mentionem facit. Latebat *Eucherius* in quadam ſpecu in partibus Pro-

ciones: excidiſſe quidem nonnullas Claudianus certiſſimam fidem, facit, dum quam ipſe citat ex Eucherii homiliis, omnino deſideretur.

IX. *Unus tantum, & non duo Eucherii Lugdunenſes.* At (quod non prætermittendum eſt) ex eodem habes auctore in quo redarguas perperam factam Gennadii editionem Suffridi, apud quam legitur Eucherius preſbyter Lugdunenſis ſcriptor Eccleſiaſticus, cum dicendus ſit Epiſcopus, ut habent aliæ Gennadii germanæ editiones. Porro & hinc datam ex codicis errore Honorio occaſionem errandi conſtat, cum ponat duos Eucherios Lugdunenſes, alterum presbyterum, Epiſcopum alterum, amboſque ſcriptores Eccleſiaſticos. ☞ Cum tamen etſi duo Eucherii cogniti habeantur, ut ſuo loco dicendum eſt inferius utrumque tamen fuiſſe Epiſcopum conſtat ☜.

X. Præter hunc, de quo eſt ſermo. Scimus & alium hoc ſæculo vixiſſe Eucherium virum clariſſimum, quem data ad eum epiſtola plurimum laudat Sidonius Apollinaris (*a*) ſed teſte Gregorio Turonenſi (*b*), occiſum eum conſtat a Victorio Duce tempore Evarici Gothorum Regis, de quo ſuo loco pluribus agendum erit. Alium inſuper fuiſſe ſcias Eucherium itidem Senatorem virum inſignem, ſed bigamum, haud idoneum habitum qui ſacri ordinis militiæ nomen daret; cujus meminit idem Sidonius in concione habita in electione Simplicii Epiſcopi Bituriceſis poſt plurimos annos, cum jam ipſe Sidonius eſſet Epiſcopus, & Eccleſiæ Lugdunenſi non amplius Eucherius, ſed Patiens præeſſet Antiſtes: ut intelligas, procul abeſſe ut ille fuerit poſtea factus Epiſcopus Lugdunenſis; magiſque congruere, eum jungere cum Eucherio illo ad quem extat Sidonii epiſtola, quam ut dici poſſit eumdem poſtea creatum fuiſſe Lugdunenſem Antiſtitem.

(*a*) *Sidon. lib.* 3. *ep.* 8. (*b*) *Greg. Turon. li.* 2. *c.* 20.

XI. *Eucherii filii.* Cæterum ipſum S. Eucherium, de quo eſt ſermo, fuiſſe conjugio obligatum, & ex eo genuiſſe viros ſanctiſſimos eoſdemque poſtea Epiſcopos, quos primum monaſticis voluit imbui diſciplinis, tum ex Gennadio, tum etiam ejuſdem Eucherii ſcriptis poſſumus intelligere. Ipſe enim Gennadius, dum de Eucherio agit, hæc ait (*c*): *Diſſeruit etiam ad perſonam filiorum Verani * & Salonii poſtea Epiſcoporum obſcura quæque ſanctarum capitula Scripturarum:* fuiſſe hos quidem germanos fratres, ejuſdem Eucherii inſcriptio commentariorum in Geneſim, & in libros Regum demonſtrat. Cognoſcit Veranum ſuum filium ipſe ſanctus Eucherius, dum ad eum ſcribit librum de Spiritualibus formulis: æque & Salonium ſuum fatetur natum in præfatione ad poſteriorum librum Inſtructionum, & cum perorat: ejus enim exordio hic habet de bene inſtituta vita Salonii: *Dignum namque eſt* (inquit) *quacumque cura mea ingenium tuum reparari, qui vix dum decem annos natus eremum ingreſſus, inter illas Sanctorum manus, non ſolum imbutus, verum etiam enutritus ſis ab Honorato patre, illo inquam primo inſularum, poſtea Eccleſiarum magiſtro: cum te illic beatiſſimi Hilarii tum inſulani tyronis, ſed jam nunc ſummi Pontificis doctrina formaret per omnes ſpiritualium rerum diſciplinas: ad hoc etiam te poſtea conſummantibus ſummis viris Salviano atque Vincentio eloquentia pariter & ſapientia præminentibus, &c.* Sed & ipſe etiam Salvianus in epiſtola ad Eucherium, ab eo ambos eſſe genitos tradit: cum tamen non ignoremus ab aliis eos creditos filios ſpirituales Eucherii; qui eum conjugatum neſcierunt.

(*c*) *Gennad. c.* 63. * Veranii Verannii.

XII. *Eucherius ex Monacho Lerinenſe Epiſ. Lugdunenſis.* Scimus & ipſum, de quo agitur, ſanctum Eucherium in eamdem Lerinenſem inſulam ſe contuliſſe: illicque & in alia proxima inſula monaſticam vitam exercuiſſe, teſtatur idem Sidonius in carmine Euchariſtico ad Faſtum ſcripto, necnon Hilarius (*d*): tradunt autem, proximam aliam illam inſulam eſſe Leronem Lerinæ propinquam. Sed & ejuſdem eremiticam vitam Eccleſia præconio celebrat, dum ejus agens natalem diem hæc ait: *Eucherius ex nobiliſſimo Senatorum ordine ad religioſam vitam habitumque converſus, diu inter ſepta ſpeluncæ ſponte concluſus, in orationibus & jejuniis Chriſto ſervivit:* & quæ ſequuntur. At de ſancto Eucherio Lugdunenſi Epiſcopo modo hactenus, iterum ſuo tempore eumdem opportunius conventuri.

(*d*) *Hilar. in Vit. S. Honorati.*

PAGIUS Provinciæ, cum ad Epiſcopatum Lugdunenſem, revelante Deo, vocatus eſt, ut aſſerit Florus Lugdunenſis in Collectaneis *de electione Epiſcoporum*. Varia collegit Chiffletius de hac ſancta familia, ac eos refellit, qui Eucherium juniorem in Epiſcoporum Lugdunenſium ſeriem inſerendum voluere; ſed hæc apud eum legenda.

VII. *Refellitur ſententia de duobus Eucheriis Epiſc. Lugdun.* Hic porro mirari libet, quo fato recens illa & prioribus ſæculis inaudita aſſertio doctos pleroſque ſubito abreperit, nec eorum quiſquam acta Vitæ ſancti Cæſarei, & Hiſtoriam converſionis ſancti Eucherii perlegens ſubodoratus ſit quid in his ſincerum, quid ſpurium eſſet, & quam parum hæc ad novum Eucherium excogitandum conferrent. Rem quidem rimatus eſt Chiffletius citatus circa quod attinet ad Acta Vitæ Sancti Cæſarii, quæ ſanctum Eucherium Epiſcopum Lugdunenſem perhibent, comitem ejuſdem peregrinationis ſancti Cæſarii; nam ex Sirmondi fide admonet quædam eſſe exemplaria vitæ hujus Sancti, in quibus Eucherius ille minime aſſeritur Lugdunenſis: at ubi laterent illi codices, e quibus ſumma rei pendebat, non mandavit literis. Operoſius & feliciori eventu id aggreſſus eſt Vir pereruditus Joſephus Antelmius

Ille autem alius S. Eucherius Epiſcopus Aurelianenſis Eccleſiæ, procul abeſt ut ad hæc tempora referri poſſit, quem conſtat vixiſſe cum Carolus Martellus regnum Francorum adminiſtraret, de quo ſuo loco dicturi ſumus: modo autem de aliis qui huic Synodo interfuerunt Epiſcopis proſequamur orationem.

XIII. De Salonio Epiſcopo.

Qui huic item Arauſicanæ Synodo Salonius reperitur interfuiſſe Epiſcopus, eidemque eſſe ſubſcriptus; cujuſnam Eccleſiæ Antiſtes fuerit, haud exprimitur. Scimus in Salviani inſcriptione ad ſuos libros de Recto judicio, quos ad eumdem Salonium ſcripſit, nominari Salonium Epiſcopum Viennenſem. Verum Ado ejuſdem Eccleſiæ Præſul, cum exacte recenſet omnes Viennenſes Epiſcopos, Salonium penitus ignoravit: a tempore enim Conſtantini Magni in hanc diem hos enumerat Viennenſis Eccleſiæ ſucceſſores Epiſcopos, Paſchaſium, Claudium, Nectarium, Nicetium, atque Mamercum. Inficias tamen non iverimus fuiſſe Salonium, & ejus fratrem Eccleſiæ Viennenſis ſtudioſiſſimos, ut Sidonii epiſtola (a) ad Salonium data ſignificat verbis illis ad finem poſitis: *Licet ruri poſiti ſtrenuos impleatis agricolas; tunc vero propriam terram fœcundabitis, ſi Eccleſiam, quam plurimam colitis, plus colatis:* Scimus in tabulis duplicis Indicis Epiſcoporum Lugdunenſium a Demochare editis poſt S. Eucherium poni Salonium, & poſt eum Seranum Epiſcopos Lugdunenſes. Sed ſi Salonius Lugdunenſis fuit Antiſtes, quomodo huic Synodo ſubſcriptus habetur; cui etiam Eucherius ejuſdem Eccleſiæ Præſul interfuit? Numquid duo unius Eccleſiæ Epiſcopi? procul id abfuit ab Eccleſiaſticis legibus, ipſo Nicæni Concilii decreto vetante: Sicut eadem ratione dixerimus, longius abeſſe, ut qui ultimo ferme loco Cæſarius ſubſcriptus habetur, ſit ille magni nominis Epiſcopus Arelatenſis: nam eidem Eccleſiæ qui hoc tempore præerat Epiſcopus Hilarius huic Synodo præfuit: immo nec ſtatim poſt ipſum ſedit Cæſarius, ſed Ravennius, & poſt Ravennium Eonius, & poſt eum Leontius, cui tandem eſt ſubrogatus Cæſarius. Scimus præterea eumdem creditum Salonium cum eo qui dictus reperitur depravate Salamonius Epiſcopus Genuenſis.

(a) Sidon. lib. 7. ep. 16. vet. edit.

XIV. De Maximo Taurinenſi Epiſcopo.

Qui item huic Synodo interfuiſſe Maximus reperitur, nequaquam hunc illum putamus Regienſem in eadem Gallia Narbonenſi Epiſcopum, de cujus ordinatione extat, ejuſdem Eucherii, quem dicunt Euſebium, homilia (b): nam ſediſſe illum poſt Proſperum, ſuo loco dicemus; hic autem cujus Eccleſiæ Epiſcopus fuerit, haud exploratum habemus. Scimus tamen alium Maximum Epiſcopum Taurinenſem celebris nominis doctrina, & ſanctitate Antiſtitem his quidem vixiſſe temporibus: id enim inde liquido colligere poſſumus, quod idem reperitur præſto fuiſſe Mediolanenſi Concilio ſub S. Leone Romano Pontifice celebrato, de quo ſuo loco dicendum. Quod autem hic fortaſſe Maximus ille Taurinenſis Antiſtes fuerit, deduci argumentum poteſt ex conjectura; cum inter decreta Patrum hujus Concilii, vigeſimoquarto canone, iidem ſe velle ſequi profitentur, quod ſtatutum fuiſſet in Concilio Taurinenſi, cujus Eccleſiæ Maximus erat Epiſcopus? Ejus quidem Eccleſiæ Epiſcopos convenire conſueviſſe cum Epiſcopis Galliæ Narbonenſis, & Lugdunenſis, epiſtolæ etiam S. Gregorii Papæ ſignificant (c): parœciamque Taurinenſis Eccleſiæ intra limites Francorum regni propagaſſe terminos, ejuſdem Gregorii Papæ litteræ (d) datæ ad Theodoricum, & Theodobertum Francorum Reges

(b) Euſeb. Emiſ. hom. de Maxim.

(c) Greg. li. 7. ep. 120.

(d) Greg. li. 5. epiſt. 152.

PAGIUS

mius Canonicus Forojulienſis, qui dum Diſſertationem de unico Eucherio ſicut & alia quæ Hiſtoriam Eccleſiaſticam illuſtraſſent, moliebatur, obiit. Sed illa abſolvere curavit Vir Cl. Carolus ejus frater Canonicus itidem Forojulienſis; is enim propediem editurus eſt *Aſſertionem pro unico Eucherio Lugdunenſi Epiſcopo*, e qua ſelectiora quædam deprompſi, quibus Eccleſiæ Lugdunenſi unicus Eucherius vindicatur.

VIII. *Primum ejus fundamentum evertitur.*

Primo, quatuor Codices MSS. quorum alter literis Saxonicis exaratus, & e ſcriniis Eccleſiæ Arelatenſis ad Bibliothecam Colbertinam delatus eſt, continent Acta Vitæ ſancti Cæſarii, in quibus habetur quidem ſermo de ſancto Eucherio Epiſcopo, ſed nulla facta mentione Sedis Lugdunenſis. En igitur adminiculum quod ex iis Actis emendicabatur, pro duobus Eucheriis, valde minutum. Quibus ſi addideris quam incondita eſt illa narratio, quantum a tantorum Præſulum gravitate aliena, per hæc Acta non ſtabit quominus unicus Eucherius Lugdunenſis ſtatuatur.

IX. *Secundum.*

Secundo, quæ Eucherii converſionis tam commendabatur hiſtoria magnis laborat erroribus & metachroniſmis circa ea, quæ juniorem Eucherium reſpiciunt. Enim vero juxta rectas Chronologiæ leges, ut notarunt Hiſtorici Ludunenſes, Eucherius de quo eſt controverſia, non poteſt in Sede Lugdunenſi collocari niſi poſt Viventiolum, qui Concilio Epaonenſi anno DXVII. ſubſcripſit. Fingatur igitur anno DXVIII. vel DXX. Eucherium factum eſſe Epiſcopum (nam ſi ſerius id protraheretur, jam cum Actis Vitæ ſancti Cæſarii pugnaret converſionis Hiſtoria) certe annos aliquot e ſæculo ſeceſſerat, & non multos ab hoc ſeceſſu dies, *Conſortia* ejus filia natu major matrimonio erat matura; nam *habebat ætatem*, verba ſunt Auctoris, *& ejus voluntati nuptias permiſit pater.* Ex quo habemus Conſortiam anno ſequentis ſæculi XVIII. vel XX. annos itidem XVIII. vel XX. natam eſſe. Verum hoc quod extra dubium eſt poſito, quo pacto poſt mortem Clotarii Galliæ Regis, quæ cadit ad annum ſequentis ſe-

Reges oſtendunt. Claruit hoc etiam ſæculo alius in Gallia Maximus Epiſcopus Toloſanus, de quo inferius dicturi ſumus.

XV. De Conſtantino, & Auguſtali Sanctis Epiſcopis.

Eſt celebris etiam memoria inter alios Patres, qui huic Concilio interfuere, Conſtantini Epiſcopi Vapingenſis Eccleſiæ, conſignata tabulis Eccleſiaſticis: quod enim ſanctitate claruerit, ejus natalis dies in Eccleſia Catholica annuatim reperitur pridie Id. Aprilis; quem & alii Gallicano Concilio interfuiſſe ſcimus ex Synodali epiſtola ad S. Leonem Romanum Pontificem ſcripta. Auguſtalis quoque Epiſcopi, qui itidem dictæ Synodo ſubſcriptus habetur, quinto Id. Septembr. memoria in Eccleſia colitur. Tot igitur clariſſimi Antiſtes Synodum Arauſicanum, licet paucorum Epiſcoporum numero congregatam, reddidere in omnibus celebrem & illuſtrem. Porro ut tot inſignes doctrina, & ſanctitate viri in eiſdem provinciis invenirentur, id præſtitiſſe videtur celeberrimum Lerinenſis

De Cœnobio Lerinenſi.

inſulæ proxime adjacentis terræ cœnobium, ſanctiſſimorum Epiſcoporum ſeminarium: de ipſa enim ſanctis germinibus fertili Sidonius Apollinaris in carmine Euchariſtico ad Fauſtum Epiſcopum Regienſem his meminit verſibus (a):

(a) Sidon. carm. 16.

Fratribus inſinuans, quantos illa inſula plana
Miſerit in cœlum montes: quæ ſancta Capraſii
Vita ſenis, juveniſque Lupi: quæ gratia patrem
Manſit Honoratum: fuerit quis Maximus ille,
Urbem tu cujus monachus, Antiſtes & Abbas
Bis ſucceſſor agis. Celebrans quoque laudibus illis
Eucherii venientis, iter redeuntis Hilarii.

De eiſdem meminerunt S. Eucherius, (b) & Cæſarius (c) Epiſcopus Arelatenſis, cum ejuſdem celebrat laudes cœnobii Lerinenſis. Porro non omnes conſtat enumeraſſe Sidonium, quem Salonium ejuſdem inſulæ (ut modo vidimus) a puero accolam Sancti Honorati Abbatis alumnum prætermiſiſſe liquet: verum & certum eſt præteriiſſe Vincentium virum doctiſſimum cognomine Lerinenſem, cujus alii meminerunt.

(b) Euch. li. de laude erem. (c) Cæſar. ſer. ad monach.

XVI. Sed accipe ex S. Eucherii libro de Eremi laude fragmentum, ubi agens de viris ſanctiſſimis ejuſdem Lerinenſis inſulæ habitatoribus, hæc inter alia, poſtquam eſt proſecutus inſulæ laudes, ad finem habet: *Digna quæ Honorato auctore fundata ſit, quæ tantis inſtitutis tantum nacta ſit patrem, Apoſtolici ſpiritus vigore, & vultus honore radiantem: Digna quæ illum ſuſcipiens ita emitteret: Digna quæ præſtantiſſimos alat monachos, & ambiendos præferat ſacerdotes. Hæc nunc ſucceſſorem ejus tenet Maximum, nomine clarum, quia poſt ipſum meruit adſciri: Hæc habuit reverendi nominis Lupum, qui nobis illum ex tribu Beniamin Lupum retulit: Hæc habuit germanum ejus Vincentium, interno gemmam ſplendore perſpicuam: Hæc nunc poſſidet venerabilem gravitate Capraſium veteribus ſanctis patrem: Hæc nunc habet ſanctos ſenes illos, qui diviſis cellulis Ægyptios Patres Galliis noſtris intulerunt.* Hæc ex Eucherii commentariolo de laude Eremi ad Hilarium ſcripto, haud pridem Pariſiis cuſo ſolertia doctiſſimi Genebrardi. At de clariſſimis viris, qui his temporibus in Narbonenſi Gallia floruerunt, & huic Concilio interfuerunt, deque magiſtris & alumnis Lerinenſium monachorum hactenus.

XVII. Actum autem in hoc Concilio a Patribus conſtat de recipiendis diverſi generis

PAGIUS

ſæculi LXI. Hecca ut refert hæc hiſtoria, capi pulchritudine Conſortiæ & eam in conjugem expetere potuit, quæ jam ad minimum erat ſexagenaria?

X. Tertium.

Hæc & alia quæ paſſim obſervat Carolus Antelmius evertere nobis videntur monumenta, quibus duo ſupponuntur Eucherii, & illius Hiſtoriæ fides commendatur. Quo pacto jam nihil ex ſubſcriptionibus Conciliorum erui poteſt ad juniorem Eucherium ſæculo VI. in Faſtis Lugdunenſibus reponendum. Illæ enim ſubſcriptiones *Eucherium* quidem Epiſcopum indicant, ſed cui Sedi præfuerit, non deſignant. Veriſimile eſt illum Eucherium non fuiſſe Epiſcopum in alia Provincia quam in Arelatenſi. Tantum abeſt ut Eccleſiam rexerit Civitatis Lugdunenſis, quæ ea ipſa tempeſtate, qua in ditionibus Oſtrogothorum illa Concilia habita ſunt, a Burgundis occupabatur, inter quos & Oſtrogothos, quæ tunc temporis inerant bella, ſine dubio prohibuiſſent Epiſcopum Lugdunenſem ad ditiones hoſtiles, qualibet data cauſa, accedere. Quæ accuratius expenduntur in Præfato Opere, in quo etiam non pauca reconduntur, quæ magni & unici Eucherii, nec non SS. Verani & Salonii filiorum ejus, & Conſortiæ filiæ Actis lucem magnam afferre poterunt. Sed redeo ad Concilium Arauſicanum.

XI. Huic Concilio interfuit S. Maximus Epiſc. Regienſis, ſed non S. Conſtantinus Epiſc. Vapincenſis.

Huic etiam Concilio interfuere *Maximus* & *Conſtantinus*, quos Baronius num. XIV. & ſeq. exiſtimat, eſſe ſanctum *Maximum* Taurinenſem & ſanctum *Conſtantinum* Vapincenſem Antiſtites. Verum *Maximus* ille alius non eſt, quam ſanctus *Maximus* ex Abbate Monaſterii Lerinenſis anno CDXXXIII. Epiſcopus Regienſis in Gallo Provincia renunciatus, ut ſupra demonſtravimus. Sed quia Baronius arbitratus eſt ſanctum *Proſperum* Aquitanum per hæc tempora Eccleſiam Regienſem adminiſtraſſe, eique *Maximum* ante annum CDLXVI. non ſucceſſiſſe, in eam opinationem delapſus eſt; cum tamen numquam *Proſper* Regienſis Epiſcopus fuerit, annoque CDLXVI. *Fauſtus* libris ſuis notiſſimus Sedem illam occuparit, ut ex dicendis conſtabit.

neris pœnitentibus, ſed & præſcriptam formam excommunicandi aliquem, & reconciliandi excommunicatum, habet appendix: complura vero alia in hac Synodo reperiuntur eſſe ſtatuta ad conſervandam inviolatam Eccleſiaſticam diſciplinam. Illud vero ad poſtremum adjecere Patres, ut nullus conventus ſine alterius futuri conventus denunciatione ſolvatur: nam ita perorantes, Synodum abſolvere: *Itaque ſequenti anno (ſi Domino noſtro Jeſu Chriſto permittente conceditur) die decimoquinto Kalend. Novemb. in Arauſico territorio conventum habeamus.* Hæc Patres: non extat illud quidem: quod vero reperitur poſterius Arauſicanum Concilium, haud ſequenti anno, ſed longe poſtea collectum fuit, ut ſuo loco dicemus.

XVIII. Quod reliquum eſt rerum geſtarum anni hujus: ſub eodem Cyri Conſulatu hæc habet in Chronico S. Proſper: *Theodoſius Imperator bellum contra Uvandalos movet, Areobindo & Anaxillo atque Germano Ducibus cum magna claſſe directis: qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quam Africæ præſidio fuerunt.* Hæc Proſper. His igitur magis magiſque barbari Regis animus irritatus, in Catholicos Chriſtianos, quos ſubegerat, commotus eſt: ex qua quidem & quæ reliqua erant in Africa ſub ditione Valentiniani Imperatoris, gravius fluctuare cœperunt: quamobrem ab eo & Galla Placidia matre illud initum conſilium eſt, ut cum Genſerico pacem componerent, ſic conſultum putantes tum Catholicæ pietati, tum etiam locis hactenus Romano Imperio cuſtoditis. Porro pax inita eſt anno ſequenti; dicemus de ipſa ſuo loco.

Con-

PAGIUS bit. Quod ſanctum *Conſtantinum* ſeu *Conſtantium* Epiſcopum Vapincenſem, is ſub Regibus Burgundionum ſubſcripſit Concilio Epaunenſi anno DXVII. celebrato his verbis: *Conſtantius in Chriſti nomine Epiſcopus civitatis Vapincenſis.* Quare *Conſtantinus*, qui Concilio Arauſicano hoc anno interfuit, incertæ Sedis Epiſcopus fuit, idemque ac ille, qui in Concilio Gallicano ſubſcripſit Epiſtolæ Synodali ad ſanctum Leonem Romanum Pontificem ſcriptæ. *Conſtantinus* igitur, qui in Tabulis Eccleſiaſticis & Vapinci colitur die XII. Aprilis, diverſus eſt a *Conſtantino* ex Epiſcopis Synodi Arauſicanæ primæ uno. De *S. Conſtantino* mentio in variis Martyrologiis ad diem XII. Aprilis.

XII. *Chriſtiani in Africa crudeliter habiti.* Ad num. XVIII. Sanctus Iſidorus in Hiſtoria Wandalorum de Genſerico Vandalorum Rege ſcribit: *Siciliam depradatus Panormum obſedit, Arianam peſtilentiam per totam Africam intromittit, Sacerdotes Eccleſiæ pellit, Martyres plurimos efficit, & juxta Prophetiam Danielis demutatis Myſteriis Sanctorum, Eccleſias Chriſti hoſtibus tradidit. Nec jam Divini cultus loca, ſed ſuorum eſſe habitacula juſſit. Adverſus quem Theodoſius Minor Orientis Imperator bellum paravit, quod ad effectum non venit. Hunnis enim Thracias Illyricumque vaſtantibus, exercitus ad Vandalos miſſus, ad defendendos Thraces Illyricianoſque a Sicilia revocatur.* De quo bello loquitur Proſper ſub hujus anni Conſulibus, ejuſque verba Baronius recitat.

XIII. *Moritur Hermericus Rex Suevorum* Idacius in Chronico anno Abrahami 2457. qui Kal. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoatur, ſcribit: *Rex Suevorum diuturno per annos ſeptem morbo afflictus moritur Hermericus. Rex Rechila Hiſpani obtenta, Bœticam, & Carthaginenſem provincias in ſuam redigit poteſtatem. Aſturius Dux utriuſque militiæ ad Hiſpanias miſſus Tarraconenſium cædit multitudinem Bacaudarum.* Hermericus Rex cum Alanis, Vandalis, & Suevis Hiſpanias ingreſſus eſt anno Chriſti CDVIII. & poſtquam Vandali in Africam tranſiere, ſoli *Suevi* in Gallicia remanſere. In ea regnavit annis triginta duobus, ut habet Iſidorus in Hiſtoria Suevorum, qui & ſcribit, eum morbo oppreſſum filium *Reccilanem* in regnum ſubſtituiſſe, quod & Idacius etiam habet.

JESU CRISTI ANNUS 442.	LEONIS PAP. ANNUS 3.	THEODOSII 35. VALENTIN. 18. IMPP.

I. (a) Profp. in Chron. Pax Valentiniani cum Uvandalis.

CONſulibus novis Dioſcoro, & Eudoxio novus aperitur annus Domini quadringenteſimus quadrageſimus ſecundus, *quo* (inquit S. Proſper *a*) *cum Genſerico Uvandalorum in Africa Rege pax eſt confirmata, & certis ſpatiis Africa inter utrumque diviſa:* unde & factum eſt poſtea, ut Carthagine commorantibus Catholicis Chriſtianis impetraverit idem Valentinianus Auguſtus a Genſerico Epiſcopum ordinari: quando id acciderit, ſuo loco dicendum. Quæ autem hoc anno idem Rex barbarus a ſuis ſit paſſus, & quid ipſe in eos, idem S. Proſper ſic narrat: *In Genſericum apud ſuos de ſucceſſu rerum ſuperbientem quidam Optimates ipſius conſpiraverunt, ſed molitione detecta, multi ab eo ſupplicio excruciati atque extincti ſunt. Cumque idem audendum aliis etiam videretur, multis Regis ſuſpicio exitio fuit, ut hac ſui cura plus virium perderet, quam ſi bello ſuperaretur.* Hæc Proſper. Peropportunum quidem videri poterat hoc tempus Orientalibus invadendi Africam; quod alias ſæpe (ut vidimus) fruſtra tentarant, & ut id hoc ipſo anno agerent, in Sicilia moras trahebat Romanus exercitus: ſed hanc adeo opportunam ira Dei præripuit occaſionem: ſiquidem (ut idem Proſper & Marcellinus ſub Conſulibus anni hujus affirmant) Hunnis Thraciam Exercitu e Sicilia revocatur.

PAGIUS SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXX. A. C. 442.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5935.

☉ 3. D. ☽ 6. P. 12. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 442.

LEONIS PAPÆ 3.

THEODOSII JUN. 41. & 35.

VALENTINIANI III. 18.

I. Conſules. (1) COSS. *Eudoxius* & *Dioſcorus: Eudoxius* Præfecturam Prætorii geſſit ſub Theodoſio Jun. anno CDXXVII. ut liquet ex lege unica Cod. Juſtin. *nemini licere ſignum Salvatoris*, & ex lege 2. *de Cupreſſis ex luco Daphnenſi*, ideoque Conſul Orientalis fuit. *Dioſcorus* in Occidente creatus, ut colligitur ex Epitaphio quod Romæ legitur, & refertur a Reineſio in Syntagm. Inſcript. pag. 985. Ibi enim *Dioſcorus* ſine collega Conſul memoratur. In Occidente autem non conſule Orientali, ſed Occidentali monumenta publica conſignabantur, & viceverſa.

II. Hunni in Ditiones Romanorum irrumpunt. Ad num. I. & ſeq. Hunnis Thracias & Illyricum vaſtantibus Valentinianus Auguſtus cum Genſerico pacem confirmavit, ut refert Baronius ex Proſpero ſub hujus anni Conſulibus. Addit Proſper *Africam* inter utrumque diviſam fuiſſe. Byzacenam, Tripolitanam, & Zeugitanam, Proconſularem appellatam, *Vandalis* dimiſit Valentinianus, ſibique retinuit Mauritaniam utramque, ſc. Cæſarienſem & Sitifenſem, Numidiam, & veteris Mauritaniæ partem, poſtea Tingintanam appellatam, quæ ad Hiſpaniarum Diœceſim pertinebat, *cæteras Provincias licet exterminatas Valentiniano adhuc defendente*, inquit Victor Vitenſis lib. 1. cap. 4. Interim Hunnos in ditiones Imperii Romani anno ſuperiori irrupiſſe teſtatur his verbis Marcellinus ad Conſulatum Cyri eo anno geſtum: *Perſæ, Saraceni, Zanni, Iſauri, Hunni, finibus ſuis egreſſi Romanorum ſola vaſtarunt. Miſſi ſunt contra hos Anatolius & Aſpar Magiſtri militiæ pacemque cum eis unius anni fecerunt. Joannes natione Vanda-*

NOTÆ [1] COſſ. *Eudoxius & Dioſcorus.* Reineſius Cl. XX. pag. 985. & Fabrettus pag. 112. ex Aringhio

DEPOSITI. NON. NOVEMB.
CONS. DIOSC. V. C.

Fleetwod pag. 514.

ſic

....SVB. DIAE XVIII. KAL. SEPB
XV. CONS. DIOSCORI. V. C.

Nolana inſcriptio in Baſilica S. Felicis in Pincis apud Vghellum in Epiſcopis Nolanis, Fleetwodum pag. 454. & Blanchinum in Præfatione ad Anaſtaſii tom. 1. num. XXVI.

D.P. EP. PAVLINI. IVNIORIS
DIE. III. ID. SEPTE.
FL. DIOSMORO (pro DIOSCORO)
V. C. CONS.

At Ughellus, hunc *Paulinum* ſexti ſæculi initio vixiſſe putat. Proſper editus, & MS. *Dioſcoro & Eudoxio.* Marcellinus: *Eudoxio & Dioſcoro.* Faſti Idatii. *Dioſcoro*, collega prætermiſſo. Utriſque *Flavii* prænomen a recentioribus Faſtorum collectoribus tribuitur.

clam & Illyricum ſæva depopulatione vaſtantibus, exercitus qui in Sicilia morabatur, ad defenſionem revocatur Orientalis Imperii. Sed quid de his Joannes Diaconus, quem Paulum inſcribunt, accipe (*a*); *Per hæc enim tempora Attila Rex Hunnorum, vir fortis atque ſuperbus, dum cum fratre ſuo Bleba ſuper Hunnos principaretur, Thracias & Illyricum ſæva depopulatione vaſtabat, omnia caſtella & civitates in ſervitutem redigens, præter Hadrianopolim, & Heracleam, quæ quondam Perinthus vocabatur. Tunc exercitus Romanorum, qui in Sicilia morabatur, ad defenſionem Orientalium provinciarum revertitur. Cogitur ergo Theodoſius legationem Attilæ mittere, & ſex millia librarum auri pro receſſu præbens, mille librarum annuum tributum perſolvere pollicetur. Sed his ferme diebus tam terribili terræmotu Roma concuſſa eſt, ut plurimæ ædes ejus, & ædificia corruerent.* Hæc ipſe: quæ autem ſubdit de Britannis, ſuo loco dicemus.

(*a*) *Paul. Diac. lib. 14. prope fin.*

II. Interea vero Genſericus (quod tyrannorum eſt timere omnes) cædes exercebat in eos, quos vel levis ſuſpicio vana cogitatione ſuperinducta, deferret. In Chriſtianos autem, quos ſciret penitus exarmatos, & quicquam in Regem molituros eſſe nec quidem vel fingi poterat, agere pœna exilii & deportationis contentus fuit, ſi quid quemquam in eum quo quo modo oblocutum ſciſſet. Nam audi Victorem (*b*) ſcriptis ſuis perſecutionem Uvandalicam proſequentem: *Si forte* (inquit) *quiſpiam, ut moris eſt, Epiſcoporum, dum Dei populum admoneret, Pharaonem, Nabuchodonoſorem, Holofernem, aut aliquem alium ſimilem nominaſſet: obiiciebantur illi, quod in perſonam Regis illa dixiſſet & ſtatim exilio trudebatur. Hoc enim perſecutionis genus agebat hic aperte, alibi occulte, ut piorum nomen talibus inſidiis interiret: qua de re plurimos ſacerdotum tunc novimus relegatos, ſicut Urbanum Girbenſem, Creſcentem Metropolitanum Azuritanæ* * *Civitatis, qui centum viginti Epiſcopis præeſt, Habetdeum Theudalenſem, Euſtrathium Suffectanum, & Tripolitanos duos. Viceſſabratenum, & Creſconium Enſem, & Adrumetinæ Civitatis Felicem Epiſcopum, ob hoc quod ſuſcepiſſet quemdam Joannem monachum tranſmarinum, ſed & alios multos, quos longum eſt enarrare. Quibus tamen in exilio poſitis, dum obitus adveniſſet, non licebat alios eorum Civitatibus ordinari. Inter hæc tamen Dei populus* (licet ſine Epiſcopis eſſet) *in fide conſiſtens, ut examen*

(*b*) *Victor. de perſec. Uvandal. li. 1.*

Genſericus perſequitur Chriſtianos Catholicos.

* Aquitanæ.

PAGIUS *dalus, Magiſter militiæ Arnegiſeli fraude in Thracia interemtus eſt. Hunnorum Reges numeroſi ſuorum cum millibus in Illyricum irruerunt; Naiſum, Singidunum, aliaſque Civitates, Oppidaque Illyrici plurima exciderunt.* Hunnorum Reges erant *Attila* & *Bleda* frater ejus, & Theodoſius coactus fuit Legationem ad Attilam mittere, ut refert Baronius ex Auctore Miſcellæ lib. 14.

III. Priſcus Rhetor in Excerptis de Legationibus ipſo Operis initio bellum iſtud inter *Hunnos* ſeu *Attilam* & Romanos geſtum pacemque inſecutam proſecutus eſt, qui cum Legatus poſt aliquot annos ad Hunnos a Theodoſio miſſus fuerit, ut teſtatur Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 34. & ipſemet Priſcus prodit, ejuſque Excerpta poſt Baronii mortem prælo commiſſa fuerint, juvat hic Bellorum Romanos inter & Barbaros illos geſtorum occaſionem ex eodem Priſco referre: *Scythæ* inquit, *quo tempore mercatus Scytharum & Romanorum frequenti multitudine celebrabatur, Romanos cum exercitu ſunt adorti & multos occiderunt. Romani ad Scythas miſerunt, qui de præſidii expugnatione, & fœderum contemptu, cum eis expoſtularent. Hi vero ſe non ultro bellum inferentes, ſed factas injurias ulciſcentes, hæc feciſſe reſponderunt. Margi enim Epiſcopum* (erat Margum urbs Epiſcopalis Mœſiæ primæ ſeu ſuperioris, ad fluvii cognominis confluentes in Danubium ſita, ut ex Itinerariis & notitia Imperii apparet) *in ſuos fines tranſgreſſum, Regum ſuorum loculos & reconditos theſauros indagatum expilaſſe. Hunc niſi dederent, una cum transfugis, ut fœderibus convenerat, (eſſe enim apud eos plures) bellum illaturos. Quæ cum Romani vera eſſe negarent, Barbari vero in eorum, quæ dicebant, fide perſtarent, judicium quidem de his, quæ in contentione poſita erant, ſubire minime voluerunt, ſed ad bellum converſi ſunt. Itaque tranſmiſſo Iſtro, oppidis, & caſtellis ad ripam ſitis plurima damna intulerunt, & inter cætera Viminacium, quæ Myſorum Urbs eſt in Illyrico, cœperunt,* &c.

Origo belli Hunnici.

IV. Paulo infra: *Poſt Cherſonenſem pugnam Romani cum Hunnis pacem per Anatolium Legatum fecerunt, & in has conditiones convenerunt. Profugos Hunnis reddi, ſex mille auri libras pro præteritis ſtipendiis ſolvi. Duo mille & centum impoſterum ſingulis annis tributi nomine pendi. Pro unoquoque captivo Romano, qui in Romanorum fines non ſoluto redemptionis pretio evaſiſſet, duodecim aureorum mulctam inferri. Quæ ſi non ſolveretur, qui captivum recepiſſet, reſtituere teneri. Romanos neminem ex Barbaris ad ſe confugientem admittere. In has quidem fœderum leges Romani ſponte conceſſiſſe videri volebant: ſed certe, neceſſitate coacti. Superante enim metu, qui Romanorum Ducum mentes occupaverat, quantumvis duras, & iniquas conditiones ſibi impoſitas (quo pacis conſequendæ ſtudio tenebantur) lubentibus animis ſuſceperunt. Immo & tributi collationi ceſſerunt, quod illis fuit graviſſimum, & maxime moleſtum: Regii enim Theſauri, & privatorum facultates, in abſurda ſpectacula, in vanos honorum ambitus, & titulos, in delicias & voluptates conſumtæ fuerant, tam profuſis ſumptibus, ut eos nemo ſanæ mentis, vel in maxime affluentibus divitiarum copiis ſuſtineret, aut toleraret.*

Pax Hunnos inter & Romanos ſancita.

V. *Præterea armorum & rei militaris ſtudium neglexerant, ut non ſolum Scithis ſed & reliquis Barbaris, qui proximas Imperii Romani regiones incolebant, quoad tributorum penſitationem parerent. Itaque tributa & pecunias, quas ad Hunnos deferri oportebat, quibus exactio mandata erat, omnes conferre coegerunt: nulla etiam eo im-*

Imperium Romanum proſtratum.

men apum cereas ædificans manſiones creſcendo, melleis fidei calculis firmabatur; (a) Exod. 1. *ut impleretur illa ſententia (a): Quanto eos affligebant, tanto magis multiplicabantur, & invaleſcebant nimis.* Huc uſque Victor: reliqua vero ſuis erunt reddenda locis.

III. Concilium Vaſenſe in Gallia Narbonenſi. Sub eodem Dioſcori Conſulatu celebrata habetur Vaſenſis in Gallia Narbonenſi Synodus provincialis ſecunda, quam alii a Vaſione Vaſionenſem appellandam putant: ☞ non autem Vaſatenſis dicenda eſt a Vaſatis (quod corrigendum perperam dictum proponimus) nam ſunt Vaſates populi prope Burdegalam: verum qui huic Synodo interfuerunt Epiſcopi, Arelatenſis potius fuiſſe provinciæ certum eſt; & procul abhorret, ut ipſi Vaſatis conveniſſe dicantur. ☜ Sed monemus accuratum lectorem, ſub hujus anni Synodo Vaſenſi, ☞ ſeu potius Vaſionenſi, ☜ non unius Concilii canones contineri, ſed triplicis: Hujus videlicet conventus, qui celebratus ibi ponitur hoc anno ſub Conſulatu Dioſcori; rurſum vero illius Synodi, quæ notata reperitur ſub Conſulatu Decii Junioris, anno Domini quadringenteſimo ſexageſimotertio, quæ ordine tertia ponenda eſt; ſecunda vero, de qua agitur, ſub Conſulatu Dioſcori: Prima autem Vaſenſis eſt illa, Conſtantio imperante, celebrata ſub Nectario Viennenſi Epiſcopo, cum Ariana hæreſis invaleſceret: quod conſtat Adone (b) auctore, noſque ſuo loco de ipſa ſuperius egimus: cujus illa certa ſunt capita huic intexta, nempe quartus canon de canendo Triſagio, & (b) Ado in Chron. an. D. 337.

PAGIUS *immunitatis habita ratione, qui terræ onere, tanquam nimis gravi ad tempus, ſive Imperatorum benignitate, ſeu Judicum ſententia levati erant. Conferebant etiam aurum indictum in altius repetita temporum memoria, qui in Senatum adſcripti fuerant, ultra quam facultates ferre poterant, & multis ſplendida, & illuſtris fortuna vitæ commutationem attulit: Conficiebantur enim illæ pecuniæ, cum acerbitate, & contumelia, pro arbitrio, & ut ſcripto unumquemque adnotaverant, quibus hujus rei cura ab Imperatore erat demandata. Ex quo, qui antiquas, & a majoribus acceptas divitias poſſidebant, mundum uxorum, & pretioſam ſuam ſupellectilem, in foro palam & publice venum exponebant. Ab hoc bello, tam atrox, & acerba calamitas Romanos excepit, ut multi ſibi violentas manus attulerint, aut aptato collo laqueo vitam finierint.* Priſcus loquitur de aliquo prælio ad Cherſoneſum Thracicam anno ſuperiori habito. Ea autem eſt juxta Helleſpontum, ubi nunc una ex arcibus vulgo *Dardanellis* appellatis poſita, *Seſtoque* dicta. Hanc Cherſoneſum egregie deſcribit Agathias lib. 5. cap. 55. Quæ mala poſtea *Attila* Romanis intulerit, ſuis locis exponemus.

VI. *Concilium Vaſionenſe I.* Ad num. III. Concilium *Vaſenſe* primum, *Dioſcoro Conſule*, hoc anno celebratum, ut recte apud Baronium, qui tamen perperam illud *ſecundum Vaſenſe* appellat; cum *primum* fuerit, & ut notat Sirmondus in Notis ad illud, duo Concilia Vaſionenſia, nec plura in omnibus antiquis exemplaribus legantur ſuis apte diſtincta canonibus. Hoc primum ſub Leone Papa, & ſecundum poſt annos fere XC. ſub Felice IV. neque in his ulla, quod putavit Baronius, eſt confuſio. Sed, ut tertium his antiquius Vaſenſe Concilium fingeretur, impulit falſa opinio, qua Concilium Arelatenſe II. in quo Synodi Vaſenſis mentio, multo ante hæc tempora celebratum credebatur; cum ex Vaſenſis contra Synodi mentione poſteriorem illa fuiſſe Arelatenſem coniici debuerit. In hoc Concilio decem Canones editi.

VII. *Domnus Theodorum defendit.* In malum locum res Eccleſiæ hoc tempore deductæ erant. Domnus qui hoc vel ſuperiori anno *Joanni* Epiſcopo Antiocheno ſucceſſerat, ejus exemplo *Theodorum* quondam Mopſueſtiæ Epiſcopum, quem plerique hæreticum fuiſſe exiſtimabant, defendebat. Hinc Facundus lib. 12. cap. 4. ſcribit: *Accedat etiam venerabilis Domnus Antiochenus, qui ſui deceſſoris Joannis, aliorumque præcedentium collegarum ſententiam tenens Eutichi Apollinaris hæreſiarchæ impietatem renovare tentanti, & ob hoc Diodorum atque Theodorum anathematizare præſumenti, primus reſtitit ad Imperatorem Theodoſium ſcribens.* Idem Facundus lib. 2. cap. 5. exhibet fragmentum iſtius Epiſtolæ, & quidem Synodalis: *Veſtram docere cogimur Pietatem, quoniam Apollinaris hæreſiarchæ impietatem Eutyches Presbyter renovare pertentat, & Apoſtolicas labefactare doctrinas, myſterii Incarnationis dogma corrumpens, & Divinitatem Unigeniti, & Humanitatem vocans unam naturam, commixtionemque & confuſionem aſſerens factam, & ſalutarem paſſionem ipſi incommutabili Deitati adnectens, & hos qui columnæ veritatis, & propugnatores pietatis fuerunt, & adverſus omnem hæreſim clare virtutem exercuerunt, Diodorum ac Theodorum anathematizare præſumit.* Ex quibus Lupus in Scholiis & Notis ad cap. 44. Synodici adverſus Tragœdiam Irenæi deducit primo, Eutychetem anathematizaſſe Diodorum ac Theodorum; *Domnum* autem defendiſſe; quia nempe, hic ex Antiochenæ *Eutyches* ex decretis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ agebat. Secundo, *Domnum* ſecutum eſſe veſtigia Joannis prædeceſſoris ſui. Tertio, *Eutychetem* ex nimio Diodori ac Theodori odio lapſum eſſe in blaſphemam impietatem Apollinaris. Duodecimum Sancti Cyrilli Capitulum habebat hanc propoſitionem: *Deus Verbum eſt paſſus*, & conſonabat Sancti Procli Tomus, qui habet hunc articulum: *Unus ex ſancta Trinitate eſt paſſus.* Verum adverſus iſtos articulos acriter tunc inſurgebant, non ſolum Orientales Epiſcopi; ſed etiam Theodoretus, & alii Orthodoxi: iſtos nihilominus articulos alii omnes conſtanter defenderunt: erant enim rectiſſimi; cum aſſererent, Deum verbum non in ſua Deitate, ſed in aſſumpta in propriam hypoſtaſim carne fuiſſe paſſum. At vero Eutyches intellexit ac voluit paſſum in ipſa Divinitate, ideoque ab Eccleſia poſtea damnatus eſt. Hæc ſunt prima exordia Eutychianæ blaſphemiæ, quibus *Domnus* Patriarcha uſus eſt ad Theodorum ac Diodorum defendendos, exclamans omnes eorum hoſtes eſſe Apollinariſtas, & id clare patere in uno iſtorum hoſtium corypһæo Entychete.

VIII. *Initium hæreſis Eutychianæ.* Hoc itaque vel ſuperiori anno *Eutychiana hæreſis* orta; Sanctus enim Anaſtaſius Synaita ſcribit: *Annis circiter poſt* (Epheſinum ſc. Concilium) *decem Eutyches quidam Archimandrita Conſtantinopoli exortus, qui diceret totum Chriſtum*

quintus de hymno Gloria Patri, &c. in omnibus clauſulis adjungendo: hæc quidem tunc ſtatuta ſunt contra doctrinam Arii, factumque ut occinerentur in omnibus divinis myſteriis laudes ſanctiſſimæ Trinitatis. Secundum autem Concilium Vaſenſe, de quo eſt ſermo, nihil præter notam Conſulatus habet certi; quod confuſi ſimul ſint canones eorumdem trium Conciliorum. At de his ſatis.

Qua-

PAGIUS *ſtum eſſe naturam unicam*. Lupus citatus ſuſpicatur eodem tempore cœpiſſe tumultum illum de quo Theodoſius Imp. in literis, per quas *Dioſcorum* Alexandriæ Patriarcham evocavit ad ſecundum Epheſinum Concilium: *pervenit ad noſtræ Serenitatis auditum, quia multi Reverendiſſimi Orientales Archimandritæ ſimul cum Catholicis populis adverſus quoſdam Epiſcopos, Neſtoriana impietate ægrotare dicuntur, in quibuſdam Orientalium civitaibus conſtituti laborarent, & pro fide Catholica contenderent.* Aſſerebant Archimandritæ illi *Theodorum* eadem cum Neſtorio docuiſſe, ac ejus fuiſſe magiſtrum, ideoque Joannem Antiochenum, alioſque Theodori defenſores Epiſcopos eſſe palam Neſtorianos. Iſtorum Archimandritarum coryphæus erat *Barſumas*, Eutycheti amiciſſimus, ac eadem cum ipſo ſentiens. Utrumque itaque *Domnus* ipſo ſui Epiſcopatus exordio cenſuit compeſcendos, alioſque ſibi rebelles per Orientem Monachos. Quare Eutychetem apud Theodoſium de reſuſcitato Apollinari accuſavit, ut infra videbimus.

JESU CHRISTI ANNUS	LEONIS PAP. ANNUS	THEODOSII 36. VALENTINIANI 19. IMPP.
443.	4.	

I. Manichæi ubique detecti.

QUadringenteſimus quadrageſimuſtertius Chriſti annus, Maximo atque Paterno Conſulibus, publicis Faſtis adnotatur: quo Romæ hæc a S. Leone Papa acta eſſe, Proſper narrat in Chronico: *Hoc tempore plurimos Manichæos intra Urbem latere diligentia Papæ Leonis innotuit: qui eos de ſecretis ſuis erutos, & oculis totius Eccleſiæ publicatos, omnes dogmatis ſui turpitudinem & damnare fecit, & prodere, incenſis eorum codicibus, quorum magnæ moles fuerunt interceptæ. Quæ cura viro ſancto divinitus (ut apparuit) inſpirata, non ſolum Romanæ Urbi, ſed etiam univerſo Orbi plurimum profuit: ſiquidem confeſſionibus in Urbe captorum, qui doctores eorum, qui Epiſcopi, quive presbyteri, in quibus provinciis, vel Civitatibus degerent, patefactum eſt. Multique Orientalium partium ſacerdotes induſtriam rectoris imitati ſunt.* Hæc Proſper: quæ quidem propagata eſſe in ſequentem etiam annum & poſteriores, datæ ab eodem S. Leone epiſtolæ docent, de quibus dicemus inferius.

II. Quæ autem in his peragendis induſtria, & diligentia Leonis Papæ plurimum commendatur: enituit illa quidem cum in aliis inquirendi modis, tum etiam in admonendo frequenter pro concione populo, ut in Manichæis indagandis invigilaret; qui & ut eos magis execrabiles ipſis Romanis redderet, eorum errores publicis concionibus patefecit, & inter alia iſtis verbis (*a*): *Ut autem in omnibus, dilectiſſimi, placeat Domino veſtra devotio: etiam ad hanc vos hortamur induſtriam, ut Manichæos ubique latentes veſtris presbyteris publicetis. Magna eſt enim pietas prodere latebras impiorum, & ipſum in eis, cui ſerviunt, diabolum debellare. Contra iſtos enim, dilectiſſimi, omnem quidem Orbem terrarum, & totam undique Eccleſiam decet fidei arma arripere. Sed veſtra in hoc opere devotio debet excellere, qui in progenitoribus veſtris Evangelium Crucis Chriſti ab ipſo bea-*

(*a*) *Leo ſer.* 4. *de Colle.* Romanorum eſſe perſequi hæreticos.

Ann. Eccl. Tom. VII. Aaaa 2

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5936.

SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXXI. A. C. 443.

☉ 4. C. ☽ 7. P. 4. April. Indict. 11.

JESU CHRISTI 443.

LEONIS PAPÆ 4.

THEODOSII JUN. 42. & 36.

VALENTNIANI III. 19.

I. VII. Quinquennalia Theodoſii.

(1) COSS. *Fl. Anicius Petronius Maximus II.* [2] & *Paterius* prior Occidentalis, ut in primo ejus Conſulatu oſtenſum eſt: alter etiam Occidentalis; fuit enim Præfectus Prætorio Occidentis, ut conſtat ex lib. 1. Novell. tit. 42. *de Palatinis*, Novella II. data a Valentiniano ſub hujus anni Conſulibus, & ad eum directa. In aliis conſtitutionibus hoc anno emiſſis, in quibus ejus Conſulatus exprimitur, dicitur ſemper *Paterius*, quemadmodum & a Marcellino, a Proſpero & in Faſtis Heraclianis. Denique Ennodius in Dictione XIII. cujus titulus eſt: *Quando Paterius & Severus traditi ſunt ad ſtudia*, inquit: *Levabor hoc onere, ſi faſtos pro me, auditor, interroges; mecum campi ſolennis illa vociferatio, mecum, Severum, & Paterium, & aula veneratur & curia; quorum familia meruit ſcipiones & trabeas*, &c. Perperam itaque loco *Paterii Paternum* habent Auctor Chronici Alex. Caſſiodorus, Cuſpinianus, & Onuphrius, hicque hunc Conſulem male Orientalem facit. Hinc is occaſionem errandi dedit Reineſio in Syntagm. Inſcript. hunc Conſulem in familiam Æmilii Paterni inferendi. *Theodoſius ſeptima Quinquennalia* Imperii poſt patris mortem ſuſcepti celebravit.

II. A num. I. ad VIII. Proſper in Chronico ſub hujus anni Coſſ. narrat, *hoc tempore* plurimos *Ma-*

NOTÆ

[1] COſſ. *Fl. Anicius Petronius Maximus* II. *& Paterius*. Prænomen, ac *Anicii* nomen omittit Relandus.

Proſper vulgatus: *Maximo* II. *& Paterio*. Proſper Vaticanus MSS. *Maximo bis & Paterio*. Marcellinus, & Faſti Idatiani. *Maximo* II. *& Paterio*. S. Leo magnus epiſt. I. *Maximo & Paterio viris clariſſimis Coſſ.* Codices nonnulli habent: IV. *Idus Octobris Maximo iterum, & Paterno Coſſ.* Hinc Blanchinus *Paternum*, non *Paterium* in ſuis Faſtis ſcripſit, & ante eum Relandus ex Novell. Theod. tit. XI. lib. I. At in charta papyracea apud Mabillonium in Supplemento rei Diplomaticæ pag. 88. & emendatius apud Marchionem Scipionem Maffejum in Hiſtoria Diplomatica pag. 132. hæc leguntur: *Quid annua ab Ind.* XII. *Conſſ. Maximi ter, & Pateri* VV. CC. Mabillonius legit: *Maximia reg. patri* VV. CC. Quæ obſcura admodum ſunt. *Indictio* XII. forte more Orientalium ſignatur; nam hoc anno 443. *Indictio* XI. decurrebat; more vero Orientalium *Indictio* XII. a *Kal. Septembris* hujus anni inchoabatur. *Paterius*, ſeu *Paternus* a quibuſdam *Flavii* prænomine honeſtatur.

[2] MAximus iſte hoc anno Conſul cum Paterio, non ſecundum ſed tertium agebat Conſulatum, ut docet vetus papyraceum inſtrumentum apud Cl. Maffejum in Hiſt. Diplom. Datum illud legitur Ind. XII nempe a Septembri mutata Conſſ. *Maximi ter & Paterii* VV. CC. Ex hoc autem non male colligit Maffejus Antiq. Galli Epiſ. XX. Cyro Orientali Conſuli an. 441. forte datum fuiſſe in Occidente Collegam Maximum qui anno dein 443. Conſulatum III. egerit.

beatiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ore didiciſtis:

III. *Non ſinantur latere homines, qui legem per Moyſen datam, in qua Deus univerſorum conditor oſtenditur, recipiendam eſſe non credunt: Prophetis & ſancto Spiritui contradicunt: Pſalmos Davidicos, qui per univerſam Eccleſiam cum omni pietate cantantur damnabili impietate auſi ſunt refutare: Chriſti Domini nativitatem ſecundum carnem negant, paſſionem & reſurrectionem ejus ſimulatam fuiſſe dicunt, & non veram: Baptiſmum regenerationis totius gratiæ virtute diſpoliant: Nihil eſt apud eos ſanctum, nihil integrum, nihil verum. Cavendi ſunt, ne cuiquam noceant: prodendi ſunt, ne in aliqua Civitatis noſtræ parte conſiſtant. Vobis, dilectiſſimi, ante tribunal Domini proderit, quod indicimus, quod rogamus. Dignum eſt enim, ut eleemoſynarum ſacrificio & hujus operis palma jungatur.* Hæc ipſe concionatus ad populum de Collectis agendis, pium honorificumque eſſe declarans, prodere deferreque latentes hæreticos; dignumque Deo ſacrificium pietatis eſſe, hujuſcemodi Deo litare hoſtias. Quis enim æquo animo ferat, lutulentum aprum limpidiſſimos inquinare fontes, & abominationem ſtare in loco ſancto? Merito igitur vigilantiſſimus Pontifex de his populum publice monuit.

IV. Rurſum vero quibus ſignis Romani cognoſcere queant atque detegere Manichæos alia itidem concione declarat his verbis (a): *Nulla itaque vos contagionis hujus aſpergat impietas, qui ſua maxime obſervantia polluntur ſervientes creaturæ potius quam creatori, & luminaribus cæli ſtultam abſtinentiam devoventes: quos nemo eſſe ambigat Manichæos, qui in honore Solis ac Lunæ, die Dominica, & ſecunda feria deprehenſi fuerint jejunare. Uno enim perverſitatis ſuæ opere bis impii, bis profani ſunt, qui jejunium ſuum, & ad ſiderum cultum, & ad reſurrectionis Chriſti inſtituere contemptum:* Et paulo poſt: *Cumque ad tegendam infidelitatem ſuam, noſtris audeat intereſſe myſteriis, ita in ſacramentorum communione ſe temperant: ut interdum tutius lateant, ore indigno Chriſti corpus accipiunt, ſanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinant. Quod ideo veſtram voluimus ſcire ſanctitatem, ut vobis hujuſcemodi homines, & ex his manifeſtentur indiciis; & quorum detecta fuerit ſacrilega ſimulatio, notati & proditi, a ſanctorum ſocietate, ſacerdotali auctoritate pellantur.* Hæc ipſe.

(a) Leo ſer. 4. in Quadrag. Leonis admonitio de Manichæis detegendis.

V. Sed quid obortum, & introductum Romæ ex peſſima hac Manichæorum Solem adorantium conſuetudine? illud quidem, quod Fidelium nonnulli id ipſum ſolicitius factitarent, quod eos facere viderent, qui obſervantiſſimi eſſe videbantur extrinſecus Chriſtiani, licet clam eſſent perfidi Manichæi: nimirum ut plane neſcientes, ſicut illi, & iſti Solem adorare quodammodo viderentur: facile enim fuit in Chriſtianos ejuſmodi irrepere ſuperſtitionem, cum alioqui pie ſancteque ad Orientem converſi Deum adorare ſolerent. Qui igitur ſigna, quibus Manichæi detegi poſſent, aperuit, idem S. Leo, ne quid commune cum illis eſſet Fideli populo, interdixit: ut ex eo penitus apparerent, qui re vera Manichæi eſſent. Cum ergo & ex majorum præſcripto Chriſtiani adorare numen conſueſcerent ad Orientem converſi, & id ipſum etiam factitare Manichæi ſolerent Solem colentes; interdixit tunc ipſe Catholicis ejuſmodi ad Orientem Solem uſum adorandi, cum ait: (b) *De talibus inſtitutis illa generatur impietas, ut Sol inchoatione divinæ lucis a quibuſdam inſipientibus de locis eminentibus adoretur: quod nonnulli etiam Chriſtiani adeo ſe religioſe facere putant, ut priuſquam ad B. Petri Apoſtoli Baſilicam, quæ uni Deo & vivo dicata eſt, perveniant, ſuperatis gradibus, quibus ad ſuggeſtum areæ ſuperioris aſcenditur, converſo corpore, ad naſcentem ſe Solem reflectant, & curvatis cervicibus in honorem ſe ſplendidiſſimi orbis inclinent: quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim Paganitatis ſpiritu, multum tabeſcimus & dolemus. Quia etſi quidam forte creatorem pulchri luminis, per ipſam lucem, quæ eſt creatura, venerantur: abſtinendum tamen eſt ab hujuſmodi ſpecie officii; quam cum in noſtris invenit qui deorum cultum reliquit, nonne hanc ſecum partem opinionis vetuſtæ tamquam probabilem retinebit, quam Chriſtianis, & impiis videt eſſe communem? Abiiciatur ergo a conſuetudine Fidelium damnanda perverſitas; nec honor uni Deo debitus, eorum ritibus, qui creaturis deſerviunt, miſceatur.* Hæc ipſe. Vides, quam procul abeſſe debeat a Catholicis Chriſtianis hæreticorum atque Gentilium error, qui nec ſinantur ſymbolum aliquod cum illis habere commune, licet a majoribus acceptum ad pietatem referri poſſet, quod ex pietate ducebat originem?

(b) Leo ſer. 7. in Nat. Dom. Superſtitio tollitur de Solis cultu.

VI. Accidit autem, ut cum ignorantes, quinam quales ve eſſent Manichæi: eoſdem enim eſſe quodammodo exiſtimabant dæmonibus vultu ſimiles, utpote eorum afflatos ſpiritu, qui adeo impia atque ſacri-

Manichæi ſub ſpecie ſanctitatis decipiebant multos.

PAGIUS *Manichæos* intra Urbem latentes, *diligentia Papæ Leonis* innotuiſſe. Prima itaque Leonis congreſſio adverſus *Manichæos* fuit. Romam complures nefariæ illius ſectæ venerant, devaſtata a Vandalis Africa, quorum libri innumeri Romæ combuſti, & ex ipſis Manichæis plures ad ſanitatem revocati. His ita feliciter geſtis, S. Leo labentem diſciplinam reſtituere inſtituit, eaque de

S. Leo Manichæos perſequitur.

crilega mente conceperant: illis jam detectis confeſſiſque ſe Manichæos eſſe, qui & facie præſeferrent ſpeciem pietatis: vix induci poterant, ſimpliciores præſertim, ut qui macie atque pallore, pauperique veſtitu imaginem referrent ſummæ ſanctitudinis, qualeſque antea venerari ſolerent, iidem illi ab ipſis cavendi, eſſent improbi Manichæi. Quamobrem ſolicita admonitione, ut eos populus caveret, fuit ab eodem Leone Pontifice admonendus his verbis (*a*): *Nihil ergo cum hujuſmodi hominibus commune ſit cuiquam Chriſtiano, nulla cum talibus habeatur ſocietas, nullumque conſortium. Profit univerſæ Eccleſiæ, quod multi ipſorum, Domino miſerante, detecti ſunt, & in quibus ſacrilegiis viverent, eorumdem confeſſione patefactum eſt. Neminem fallant diſcretionibus ciborum, ſordibus veſtium, vultumque palloribus. Non ſunt caſta jejunia, quæ non de ratione veniunt continentiæ, ſed de arte fallaciæ. Hactenus nocuerint incautis, hactenus illuſerint imperitis: poſt hæc nullus excuſabilis erit lapſus: nec jam ſimplex habendus eſt, ſed valde nequam atque perverſus, qui deinceps repertus fuerit nefando obſtrictus errore.* Hæc ipſe. Cum igitur totus hic annus in Urbe inſumptus eſſet in inquirendis Manichæis, ſequenti anno eorum cauſa in Concilii Epiſcoporum examen perducta eſt, atque alii eorum cum pœnitentia accepti, alii vero exilio condemdemnati, compluribus fuga lapſis.

(*a*) *Leo ſer.* 4. *Epiphan.*

VII. Hoc eodem anno idem S. Leo epiſtolam ſcripſit (*b*), quam Decretalem appellant, majores vero Conſtitutum dixere, ad Epiſcopos Campaniæ, Tuſciæ, atque Piceni, adverſus ordinantes ſervos & bigamos, necnon contra clericos fœneratores.

(*b*) *Leo ep.* 1.

VIII. Quod autem ad Orientalis Eccleſiæ res pertinet, hoc ipſo anno, qui numeratur duodecimus ab Epheſino Concilio (ut ex Theodoreti (*c*) epiſtola ad Euſebium Epiſcopum Ancyranum data apparet) ipſe Theodoretus Epiſcopus Cyri, cum ex more degeret Antiochiæ, & frequens eſſet in Synodis, in ſuſpicionem adductus eſt, ne qui olim Neſtorio faviſſet, rurſum novi aliquid moliretur, immo ne vetuſtate collabentia ſuffulciret, damnatamque Neſtorii hæreſim roboraret. Quamobrem adverſus eum oblatus eſt Imperatori libellus, neſcio a quo accuſante ipſum ſapere quæ ſunt Neſtorii; foreque etiam

(*c*) *Theod. epiſt.* 82. Theodoretus cogitur redire Cyrum.

PAGIUS

de re Epiſtolam ad Epiſcopos Campaniæ, Piceni, & Tuſciæ ſcripſit *Sexto Idus Octobris, Maximo iterum & Paterio UU. CC. Coſſ.* non vero *Paterno*, ut habent vulgatæ editiones. Hæc Epiſtolam, quæ erat alias ordine I. nunc eſt III.

III. Ad num. VIII. & ſeqq. Cum *Theodoretus* in ſuſpicionem conſenſionis cum *Neſtorio* veniſſet, quaſi divideret Chriſtum in duos filios, quorum alter ſit crucifixus, alter mortuum ſuſcitaverit, *Theodoſius* Imp. eum Antiochia abſtinere juſſit, ſuiſque parochiis tanquam honeſto carcere ſe ſe continere. Garnerius in Auctario Theodoreti Diſſert. I. de ejus Vita cap. 8. & in Diſſert. II. de ejus Libris pag. 217. recte quidem obſervavit domeſticum iſtud *Theodoreti* exilium, citius quam par erat, a Baronio conſignatum fuiſſe, cum *Theodoretus* anno ſequenti, poſt Sancti Cyrilli obitum, Antiochiæ concionem illam habuerit, quam Marius Mercator, & Quinta Synodus referunt, indeque liqueat, poſt illum annum, ex urbe Antiochenſi eum ſecedere juſſum; cui præcepto religioſe paruit, nec poſt illud acceptum ad eam urbem acceſſit, ut ipſemet *Theodoretus* teſtatur. Exiſtimat itaque Garnerius, exilium illud *Theodoreto* irrogatum anno quadringenteſimo quadrageſimo quinto, altero nempe a Sancti Cyrilli obitu anno. Verum exilium iſtud ad annum quadringenteſimum quadrageſimum octavum pertinere, me demonſtraturum, ac controverſiam iſtam dirempturum ſpero. Theodoretus in Epiſtola 81. *ad Nomum Conſulem* ſcripta teſtatur, ſe *Cyro* egredi vetitum eſſe: *Nomus* vero anno CDXLV. Conſulatum geſſit: *maxima pars*, inquit Garnerius, *Chronologiæ rerum Theodoreti pendet ex quæſtione de verbis inſcriptionis, ſit ne retinenda omnium codicum lectio, quæ habet Conſulem; an corrigenda quod vult Baronius: & Nomus, non Conſul dicendus, ſed Conſularis. Retinendam, opinor. quia retineri, nihil vetat, immo plura jubent.* Sed eam vocem *Conſulem* expungendam, & loco ejus legendum, *Conſularem*, ut Baronius docuit, & Theodoretum non niſi anno CDXLVIII. *Cyro* ſe continere juſſum eſſe ſequentia certo oſtendunt.

Theodoreti exilium domeſticum.

IV. Theodoretus Epiſtolam LXV. *Zenoni Magiſtro militum* dedit, qua eum in obitu fratris ſolatur. Garnerius ait, ſuſpicari fas eſſe id ante vexationem accidiſſe. Recte id quidem; ſed cum vexatio anno CDXLVIII. contigerit, eodemque anno, *Zeno* Conſul & Magiſter militum fuerit, ea Epiſtola anno CDXLVII. ſcripta; cum Zeno anno inſequenti eam dignitatem adhuc obtinuerit. Epiſtola enim LXXI. a Theodoreto data eſt *Zenoni Magiſtro militum & Conſuli*, in qua cum Zenonem de adepta dignitate gratuletur, nullamque ſuæ perſecutionis mentionem faciat, apparet, cum eam ſcripſit, adhuc liberum fuiſſe, & Antiochiæ egiſſe. Sed eodem poſtea anno Cyrum eum amandatum eſſe, colligo ex Epiſtola LXXIX. Anatolio Patricio ſcripta, in qua dicit Theodoretus: *Dudum excellentiæ veſtræ indicavimus, Commonitorium nobis oſtendiſſe Rufum Comitem magnificentiſſimum Imperatoria manu exaratum, quo fortiſſimo Magiſtro militum præcipiebat, ut prudenter ſciteque curaret, nos Cyri conſiſtere, nec ad alias civitates proficiſci, ut qui Synodos aſſidue apud Antiochiam cogeremus, & Orthodoxos turbaremus.... Rogo itaque Magnificentiam tuam accurate, ut exquirat, & an vere hæc imperata ſint, & quam ob cauſam.*

Theodoretus anno CCCCXLVIII. *domi ſe continere juſſus.*

V. *Theodoretum* vero de Zenone Magiſtro militum loqui, & anno CDLVIII. eam Epiſtolam dediſſe manifeſtum facit Epiſtola LXXXII. Euſebio Epiſcopo Ancyræ ſcripta, & a Baronio num. X. & ſeqq. recitata, in qua ait Theodoretus: *Quare ſcriptum eſt Commonitorium magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Magiſtro militum Conſuli hæreſis accuſationem nullam continens, ſed alias quaſdam cauſas, eaſque falſas: Synodos enim ajebant, me frequenter apud Antiochiam*

Eo Chriſti anno Zeno magiſter militum erat.

etiam, niſi finibus ſuæ Eccleſiæ coerceretur, juberetur que recedere Antiochia, atque redire Cyrum, ut homo ſermone pollens alias novas concitaturus eſſet turbas. His acceptis Theodoſius Imperator, eveſtigio regium dedit diploma, quo jubebat, ipſum Antiochia debere recedere, Cyrumque reverti, & ſuam ipſius tantummodo curare Eceleſiam. Cum autem hæc Theodoretus accepiſſet, paruit ipſe quidem, ſeque Cyrum recepit; conteſtans tamen pluribus litteris ad diverſos datis, ſe eſſe omnino profeſſione Catholicum, nec quicquam ſapere, quod ſinceræ fidei adverſaretur: magno ſane animi mœrore affectus eſt, quod in crimen, vel ſaltem in ſuſpicionem hæreſis vocaretur.

IX. Inter alias autem, quas tunc ſcripſit ad diverſos epiſtolas, inſignis plane eſt illa, quam dedit ad Euſebium Ancyræ Epiſcopum, qui haud pridem Theodoro viro admirando ſucceſſerat. Quoniam autem rei geſtæ ſeriem narrat, & ſua a ſe in hunc uſque annum edita ſcripta recenſet, eamdem ipſam una cum aliis ex Vaticana bibliotheca acceptam, nec antea umquam a Latinis viſam, hic primum Latinitate donatam deſcribendam curavimus: ſic enim ſe habet (*a*):

(*a*) *Theod. epiſt.* 81.

X. Theodoreti epiſtola ad Euſebium Ancyræ.

Speravi frequentiores litteras hoc tempore me accepturum a Tua ſanctitate. Cum enim manifeſtiſſimam calumniam paſſi ſimus, fraterna conſolatione egebamus. Qui enim Marcionis hæreſi & Valentini & Manetis & aliorum morbo laborant, in præſentiarum pullulantes, ægre ferentes, quod in ſuas invehimur hæreſes, aperto marte illas confutantes, decipere Imperatoris aures tentaverunt, nos hæreticos appellantes, & in duos Filios Chriſtum Dominum dividere calumniantes, qui unus eſt Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui homo factus eſt, Deus Verbum. Sed non omnino aſſecuti ſunt quod optabant, & verbis gloriabantur. Qua de cauſa diploma ſcriptum fuit magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Duci & Tribuno militum & Conſuli, in quo nulla quidem erat de hæreſi accuſatio, ſed alias cauſas quaſdam & mendaces confingebant: Synodos enim, dicebant, me frequenter congregare Antiochiæ, & hoc nonnullis moleſtum eſſe: & hac de cauſa oportere me ab his rebus abſtinere, atque tantummodo Eccleſiarum, quæ mihi commiſſæ erant, curam gerere. Hujus quidem diplomatis mihi oſtenſi decretum quamprimum accepi, tamquam bonorum mihi cauſam. Primum enim optatiſſimam reſumpſi quietem, deinde multas ſpero meorum delictorum deletas maculas, propter eam quæ adverſum me conficta ſit & compoſita injuſtitia atque calumnia ab hoſtibus veritatis.

Oſtendit autem ſatis aperte etiam in præſenti vita omnium rector ac Dominus Deus quantam curam gerit eorum qui injuria afficiuntur: dum enim nos quiete ageremus, & intra patrios terminos diſtricti eſſemus, & omnes Orientales malis afficerentur, & amare conquererentur, & tacere propter imminentem metum cogerentur (quæ enim nobis contigerant, omnibus metum incuſſerunt) ipſe Dominus e cælo apparuit, & calumniam calumniantium arguit & manifeſtavit, & eorum impiam mentem declaravit & mulctavit. Iſti & Alexandriam adverſus nos concitave- XI.

Calumniæ in Theodoretum de Neſtorianiſmo.

PAGIUS *chiam convocare.* Quis enim Magiſter ille militum Conſul, niſi *Zeno*, qui jam antequam Conſulatum iniret, & quando eum geſſit, militum Magiſterio cohoneſtatus fuit, ut ex mox dictis patet? Certe Conſul ille & militum Magiſter *Nomus*, non fuit, cum is eam dignitatem diu poſt geſtum Conſulatum adeptus ſit, Zenone ſc. jam Conſulari, ut nos docet Priſcus in Excerptis de Legationibus pag 71. *Viſum eſt*, inquit, *ad Attilam Legatos mittere Anatolium: & Nomum: Anatolium quidem regiorum tributorum Præfectum, & qui pacis cum Barbaro initæ conditiones propoſuerat; Nomum vero Magiſtri dignitatem gerentem, & innumerum Patriciorum una cum Anatolio allectum. Eo illi per omnes honorum gradus aſcenderant.* Priſcus autem pag. 69. Zenonem virum Conſularem jam appellarat. Garnerius pag. 220. ait, Nomum anno CDXLV. Magiſtrum militum fuiſſe, ſed nullo Veterum teſtimonio fretus id aſſerit, & Priſcus pag. 69. innuit, ante Zenonem, Magiſterium militum geſſiſſe Anatolium.

VI. *Hæc opinio prævalide confirmatur.* Præterea Epiſtolæ aliæ, quas ipſo anno, quo Theodoretus *Cyro* egredi vetitus eſt, datas fatetur Garnerius, rem etiam evincunt. Epiſtola LXXX. ad Eutrechium Præfectum, de eodem Theodoſii adverſus Theodoretum decreto mentionem facit, & inter alia habet: *Pontifex, qui Epiſcopatum viginti quinque annos geſſit .... calumniæ factus eſt opprobrium.* Epiſcopatum Cyri anno CDXXIII. Theodoretus conſecutus eſt. Quare anno quadringenteſimo quadrageſimo octavo viceſimumquintum Epiſcopatus abſolvit, & Antiochia exire coactus eſt, ac tres Epiſtolæ Theodoreti *ad Eutrechium Præfectum*, nempe, LVII. LXXX. & XCI. eo anno datæ ſunt, non vero anno CDXLV. ut perperam autumavit Garnerius; Tertio Theodoretus in Epiſt. LXXXIII. *Dioſcoro Epiſcopo Alexandriæ* ſcripta de ſua captivitate loquitur, aitque: *Sex continuis annis docui ſub beatæ memoriæ Theodoto Antiochenſium Epiſcopo: tredecim aliis ſub beato Joanne: ad hæc ſeptimus hic annus eſt Deo chariſſimi Archiepiſcopi Domini Domni.* Theodoretus Epiſcopus Cyrenſis dictus anno CDXXIII. quo tempore Theodotus Antiochenam Eccleſiam rexit, uſque ad annum CDXXIX. quo *Joannem* ſucceſſorem habuit; ſex itaque annos ſub eo Theodoretus Antiochiæ docuit, tredecim ſub *Joanne*, anno CDXLI. aut inſequenti demortuo, & ſeptem ſub *Domno*, ab eo ſc. Chriſti anno uſque ad CDXLVIII. quo ſeptimus Domni Epiſcopatus in curſu erat. Cum itaque laudatæ Epiſtolæ omnes in quibus *Theodoretus* mentionem exilii ſui ingerit, uno eodemque anno exaratæ ſint, & Epiſtola LXXXIII. ad Dioſcorum Ale-

verunt, & irritarunt, & omnium aures replent per miniſtros ſe dignos, quod nos pro uno duos prædicamus Filios. Ego vero tantum ab hoc execrando errore alienus ſum, ut cum nonnullos ſanctos Patres repererim, qui in Synodo Nicæna convenerunt, qui adverſus Arii inſaniam in ſuis operibus latius invehuntur, quive coguntur propter contentionem, qua adverſus illos contendunt & dimicant, majori declaratione uti, ægre fero, nec accipio hanc diviſionem: novi enim quod diviſionis neceſſitas & uſus exceſſum & errorem afferebat.

XII. Theodoretus ſua ſcripta numerat.

Et ne quis arbitretur me timore hæc dicere & metu: licet (quicumque voluerit) ea quæ jam diu ſcripſerim ante Epheſinam Synodum intueri, & ea quæ poſt, duodecim ab hinc annis. Divina enim gratia, & ope, & Prophetas omnes expoſui, & Pſalterium, & Apoſtolum; & contra eos qui Arium ſequuntur, & eos qui Macedonii morbo laborant, & adverſus Apollinaris impoſturam, & adverſus Marcionis rabiem jam ſcripſimus: & in ſingulis que edidimus operibus, divina ope, Eccleſiæ ſanus ſenſus & mens mihi conſpicitur & ſplendet. Myſticum etiam ſcripſimus librum, & de Providentia alia, & ad interrogationes Magorum alia, & de Vitis ſanctorum: & præter hæc, alia multa, ne ſingula recenſeam. Hæc autem enumeravi, non ambitione ductus, ſed potius illa denunciando tum accuſatoribus, tum etiam iis qui judicare illa & ſcrutari ac arguere voluerint, quæcumque ſunt ex meis operibus: nihil enim, Dei mei ope & gratia, nihil aliud nos ſentire invenient, præterquam ea quæ a ſancta accepimus Scriptura.

XIII. *Hæc igitur cum a nobis tua ſanctitas acceperit, doceat eos qui hæc ignorant, & ſuadeat illis qui contumelioſis & effrænatis linguis adverſum nos invehuntur, ne hæc de nobis divulgent, quæ a calumniatoribus acceperunt, ſed potius legiſlatori Domino obediant clamanti (a): Auditionem vanam ne ſuſcipias: expectate rerum ſcrutinium. Ego vero Deum oro, ut quietem Eccleſia aliquando obtineat, & longa iſta & gravis diſſipetur tempeſtas, ſi tamen id permittit noſtrorum peccatorum multitudo. Sed quia traditi ſumus propterea cribranti (b) diabolo, oramus ut periculorum pro fidei defenſione participes ſimus, ut quando pro vitæ integritate & ſanctitate fiduciam non habemus, ſaltem ex eo, quod fidem inviolatam & integram ſervaverimus, miſericordiam conſequamur & veniam in die adventus Domini*

(a) Exod. 23.

Defenſorem ſe fidei Catholicæ exhibet Theodoretus.

(b) Luc. 22.

PAGIUS

Alexandrinum miſſa, ad annum CDXLVIII. certo pertineat, certum pariter eſſe debet, *Theodoreti* exilium ad eum Chriſti annum differendum.

VII. *Evertitur præcipuum Garnerii fundamentum.*

Præcipuum Garnerii fundamentum eſt Epiſtola Theodoreti LXXXI. *Nomo Conſuli* data, juxta vulgatas Theodoreti editiones, in qua Theodoretus ait: *Imperatoris decreto Cyreſticæ regionis finibus egredi vetor.* Et paulo poſt: *In Monaſterio tempus quod Epiſcopatum præceſſit, cum exegiſſem invitus Epiſcopus ordinatus ſum; annos viginti quinque ita vixi, ut neque in jus vocatus ſim a quoquam nec quemquam accuſarim.* Cum itaque *Nomi* Conſulatus in annum CCCCXLV. competat, inde eo etiam anno Theodoretum Antiochia expulſum Garnerius colligit. Sed jam huic argumento Baronius anno CDXLVIII. num. XI. & ſeqq. ubi Epiſtolam illam LXXXI. Theodoreti integram recitat, ſatisfecit, docuitque loco *Conſulis*, legendum eſſe, *Conſularem*, eamque Epiſtolam eo Chriſti anno datam. In eo tamen Doctiſſimus Cardinalis peccavit, quod cum currenti anno *Theodoreti* exilium conſignarit, poſt quinquennium eam ad Nomum Epiſtolam ſcriptam crediderit; cum tamen nullæ Theodoreti Epiſtolæ, in quibus de illo exilio mentio ante annum CDXLVIII. datæ ſint. Porro mirum videri non debet, *Conſulis* vocem, in ea ad *Nomum* Epiſtola, vel, a Librario corruptam, vel a ſciolo quodam additam eſſe; cum ipſomet Garnerius citatus pag. 98. Theodoreti Epiſtolam ad *Domnum* Epiſcopum Antiochiæ poſt mortem Sancti Cyrilli ſcriptam, recitans, recte obſervet, pro *Joanne*, cujus nomen in vulgatis codicibus legitur reponendum eſſe *Domnum*, & propter mendum illud, quod in inſcriptionem irrepſit, eam Epiſtolam reiici non debere. Ad hæc *Aſpar* anno CDXXXIV, Conſulatum geſſit, & tamen Epiſtolæ CXL. anno CDL. datæ titulus eſt; *Aſpari Conſuli*, loco, *Aſpari Conſulari*, qua de re infra. Denique Epiſtolarum inſcriptiones quandoque depravatas eſſe, aliis paſſim exemplis oſtendimus. Ex iis, quæ anno CDXLVIII. num. III. & ſeq. in medium afferemus, adhuc manifeſtius liquebit, Theodoretum, ante eum Chriſti annum, in hæreſeos ſuſpicionem non veniſſe, ideoque nec ſecedere juſſum eſſe.

VIII. *Fundamentum Baronii evertitur.*

Baronius, ut hoc anno id contigiſſe oſtendat, Epiſtolæ Theodoreti ad Euſebium Epiſcopum Ancyræ mox memoratæ, unice innititur. In ea ait Theodoretus: *ne quis arbitretur me timore hæc dicere & metu: licet (quicumque voluerit) ea, quæ jam diu ſcripſerim ante Epheſinam Synodum intueri, & ea quæ poſt, duodecim ab hinc annis.* Putavit Baronius Theodoretum cuncta illic opuſcula recenſere, tam quæ ante Synodum Epheſinum, quam ea quæ a duodecim annis poſt eandem Synodum in vulgus ediderat, & hanc Epiſtolam, in qua vexationis ſuæ meminit, datam eſſe *anno duodecimo ab Epheſino Concilio*, ideoque currenti. Valeſius in Præfatione ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam Theodoreti hanc Baronii explicationem hoc modo refellit: ,, Verba, inquit, Theodoreti ſunt hæc, ut interpretatus eſt Sirmondus: *Ac ne quis exiſtimet metu perculſum me iſta nunc dicere, integrum eſt cui animus fuerit, antiqua Opera mea evolvere, tum ea quæ ante Synodum Epheſinam, tum quæ poſt illam rurſum ante duodecim annos ſcripſi.* Græca Theodoriti ſic habent: τοῖς πρὸς τῆς συνόδου τῆς ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τοῖς μετ' ἐκείνην πάλιν πρὸ δύο καὶ δέκα ἐτῶν. Si vera eſſet Baronii ſententia, Theodoritus dixiſſet, διὰ δύο καὶ δέκα ἐτῶν, ideſt, *per continuos duodecim annos.* Verum cum Theodoritus

mini: hæc etiam tuam precamur ſanctitatem, ut nobiſcum oret. Hactenus ad Euſebium Ancyræ Epiſcopum Theodoretus hoc ipſo (ut vidimus) anno, nempe duodecimo ab Epheſino Concilio.

XIV. Extant eodem argumento (ut diximus) plures ab eodem Theodoreto ad ſui defenſionem ad diverſos clariſſimos viros datæ epiſtolæ, & inter alias ad Lupicinum Magiſtrum militiæ, illum videlicet, cujus in epiſtola ad Euſebium meminit, atque Ducem exercitus nominat, ad quem Theodoſius adverſus Theodoretum diploma illud direxerat: in qua quidem epiſtola hæc ad finem (a): *Si quis vero nos ab his diverſa ſentire confirmat; nos etiam præſentes accuſet, nec abſentes calumnietur. Juſtum eſt, ut reus loqui poſſit, & adverſus illatam ſibi accuſationem excuſationem faciat, & tunc deinde Judices juxta leges ſententiam promulgent. Hæc ergo per tuam magnificentiam precor obtinere. Si vero indicta cauſa nos condemnare voluerint, libenter etiam injuſtam ſuſcipiemus ſententiam. Domini enim tribunal expectamus, ubi neque teſtibus, neque accuſatoribus opus eſt: omnia enim nuda & aperta in conſpectu ejus, juxta divinum (b) Apoſtolum:* eadem plane habet in epiſtola (c) ad Præfectum Urbis. Ad Anatolium vero Patritium de his ſcribens, (d), tradit Domnum Antiochenum Epiſcopum miſiſſe Conſtantinopolim legatos Epiſcopos, qui ipſum Theodoretum ab illata calumnia eximerent. Sed fruſtra quidem: nam qui Neſtorium fuerat aliquando conſectatus, quantumlibet eum deteſtari profiteretur, nihilominus haud facile ea ſe valuit ſuſpicione purgare: quod ſciretur, ſicut

raro

(a) Theod. epiſt. 90.
(b) Hebr. 4.
(c) Theod. epiſt. 91.
(d) Theod. epiſt. 92.

PAGIUS

„ ritus, non per duodecim annos, ſed ante duodecim annos diſerte ſcripſerit, alius ſenſus ſit oportet horum verborum: ut ſcilicet Theodoritus, quinque circiter, aut ſex annis poſt Synodum Epheſinam libris ſcribendis vacaverit: exinde vero per annos duodecim ſilentium tenuerit. Ita Valeſius. At Theodoretum per annos duodecim, antequam eam ad Euſebium Epiſcopum Ancyræ Epiſtolam daret, a libris ſcribendis deſtitiſſe, nec verum eſt, nec ab ipſo aſſeritur. Loquitur igitur *Theodoretus*, non de ſuis Operibus in univerſum, ſed *de antiquis* tantum, iiſque quæ ante annum Chriſti CDXXVI. in lucem emiſerat, alioquin adverſarios ſuos ad Opera ſua abſolute, non vero nominatim ad *antiqua* remitteret. Quæ etiam verba indicant, eum nova per duodecim ſubſequentes annos edidiſſe, ſed propter illa in crimen vocatum non fuiſſe. Theodoretum enim anno CDXXXV. pacem amplexum eſſe, anno illo oſtendimus.

IX. *Theodoretus de ſua vexatione ſcribit ad Lupicinum Magiſtrum officiorum.* Omnes itaque *Theodoreti* Epiſtolæ in quibus de ſua vexatione agit ad annum CDXLVIII. pertinent, uti Epiſtola XC. ad *Lupicinum*, cujus meminit Baronius num. XIV. quæ cum inſcripta ſit, λȣπικίνῳ μαγίςρῳ, id eſt, *Lupicino Magiſtro*, perperam inde deducit Baronius, *Lupicinum* eſſe eum Magiſtrum militiæ, cujus meminit Theodoretus in Epiſt. LXXXII. Magiſter enim militum, ad quem ſcripſit Theodoſius Imp. ut *Theodoretum Cyro* egredi prohiberet, Conſulatum tunc gerebat, aliuſque non eſt quam *Zeno*, qui anno CDXLVII. & inſequenti Magiſterio militum præditus fuit, ut jam demonſtravi. Hinc Epiſt. LXV. inſcripta eſt ζηνώνι ςρατηγῷ, id eſt, *Zenoni magiſtro militum*, non vero μαγίςρῳ quæ vox Magiſtrum Officiorum ſignificat, uti erat Lupicinus anno CDXLVIII. de qua re tam Epiſtola Theodoreti XC. quam diverſa ſignificatio prædictarum vocum Græcarum nos dubitare non ſinunt.

X. *Moritur S. Briccius Epiſc. Turonenſis.* Sanctus Briccius Turonenſis Epiſcopus hoc anno vitam cum morte commutavit. Gregorius enim Turonenſis lib. 10. cap. 31 ſcribit: *Briccius ordinatur Epiſcopus, anno Arcadii & Honorii ſecundo, cum pariter regnarent.* Subdit poſtea, omnes ejus Epiſcopatus annos fuiſſe XLVII. quod & lib. 2. cap 1. jam ſcripſerat, utrobique ſubdens, Sanctum *Euſtochium* eidem ſucceſſiſſe. Cum vero huic tribuat annos XVII. liquet primo, Turonenſem ſeriem ſucceſſorum *S. Martini* deducere ab anno CDXCVII. cum Sanctus *Perpetuus*, qui Euſtochium excepit, primum Concilium Turonenſe anno CDLXI. celebraverit. Quod ſi Turonenſis, *Briccii* initium ab anno CD. quo aliquibus in locis Sanctum *Martinum* demortuum tradit, repeteret, anno CDLXI. non *Perpetuus*, ſed *Euſtochius* Eccleſiam Turonenſem rexiſſet. Liquet ſecundo, cum certum nunc ſit divum Martinum die XI. menſis Novembris anni CD. vita functum eſſe, Turonenſem, quod mortem illam triennio anticiparit, tres etiam annos *Briccii* Sedi addidiſſe. Quod ex ipſomet Turonenſi demonſtravimus in Diſſert. *de anno & die mortis Sancti Martini*, ubi oſtendimus *Briccii* obitum nequidem in annum ſequentem differri poſſe.

XI. *Attila Imperio Romano inſidiatur.* Priſcus Rhetor, poſtquam locutus eſt de bello Romanos inter & *Attilam* Hunnorum Regem geſto, & de pace inter eos inita, quæ Romanis non minus probroſa, quam detrimentoſa fuit, ait: *Pace facta Attila rurſus Legatos ad Romanos Orientales mittit, qui transfugas repeterent, & plurimis donis ornatos, cum nullos perfugas apud ſe eſſe aſſeveraſſent, dimiſerunt. Miſit & iterum Attila alios Legatos, quibus quoque amplis muneribus ditatis, tertia ab eo, poſt illam itidem quarta Legatio advenit. Ille enim Romanorum liberalitatem, qua utebantur, veriti ut a fœderibus Barbari diſcederent ludibrio habens, novas ſubinde cauſas fingebat, & vanas occaſiones Legatorum mittendorum excogitabat, & ad ſuos neceſſarios, quos liberalitate complecti volebat, eas Legationes deferebat. Romani vero in omnibus Attilæ dicto audientes erant, & quæ præcipiebat Domini juſſa ducebant. Non ſolum enim a bello contra eum ſuſcipiendo eorum rationes abhorrebant, ſed & Parthos, qui bellum apparabant & Vandalos qui maritimas oras vexabant, & Iſauros, qui prædis & rapinis graſſabantur, & Saracenos, qui regionem ad Orientem excurſionibus vaſtabant, metuebant. Præterea gentes Æthiopum in armis erant, & defectionis conſilia cogitabant. Itaque Romani animis fractis Attilam colebant, tantiſper dum exercitum parabant & Duces ſortiebantur.* Ex quibus intelligimus, quam malo in loco Imperi Romani res hoc tempore in Oriente fuerint.

XII. Auctor Chronici Alex. ſub hujus anni Conſulibus ſcribit: *His Coſſ. dedicatæ ſunt Thermæ Achil-*

raro, ita & difficillime fieri, ut quem ſemel peſtis hæreticæ contagionis invaſerit, perfecte curetur, ii præſertim, qui eruditione præſtantes, nulla ex ignorantia, vel ſimplicitate poſſent excuſatione petita purgari.

PAGIUS

Thermæ Achilleæ dedicantur.

Achilleæ menſe Januario III. Idus Januar. Publicarum balnearum encænia etiam ſub Paganis Auguſtis celebrata fuiſſe teſtantur Menæa, & Synaxaria, ad XXII. Martii in SS. Callinico & Baſiliſſa. *Thermæ* vero *Achilleæ*, quas anno CDXXXIII. incendio conſumtas fuiſſe diximus, ita appellatæ erant, quod eſſent juxta Achillis Aram a Byzante extructam, in loco ubi poſtea extitit *Strategium*. De iis plura Ducangius in Conſtantinopoli Chriſtiana lib.1. paragr. 27. Porro hæc dedicatio ſeptimorum Quinquennalium Theodoſii indicium eſt.

Romanum Concilium in cauſa Manichæorum.

I. SEquenti anno quadringenteſimo quadrageſimoquarto, Theodoſio decimum octavum & Albino Conſulibus, a S. Leone Papa habitum eſt adverſus Manichæos Romæ Concilium: non enim ſatis ſibi viſum, quæſitos diu jam compertos habuiſſe Manichæos, eoſdemque quales eſſent, populo frequenti admonitione ſignificaſſe; ſed placuit, ut collecto Epiſcoporum Concilio una ſimul cum Romano clero, eorum cauſa publice audiretur, Actiſque publicis fierent notiora, perpetuiſque monumentis eorum horrenda ſacrilegia notarentur. Hoc ipſo quidem anno dictum Concilium coactum eſſe, epiſtola ejuſdem S. Leonis Papæ ea de re data ſub dictis Conſulibus in fine menſis Januarii, quam proxime reddituri ſumus, ſignificat.

II. At quidnam tractatum in hoc habito Concilio fuerit, idem Pontifex poſtea pro concione coram omnibus patefecit: ipſum audiamus (a): *Reſidentibus* (inquit) *itaque mecum Epiſcopis ac Presbyteris, ac in eumdem conſeſſum Chriſtianis viris ac nobilibus congregatis, Electos & Electas eorum juſſimus præſentari. Qui cum de perverſitate dogmatis ſui, & de feſtivitatum ſuarum conſuetudine multa referarent: illud quoque ſcelus, quod eloqui verecundum eſt, prodiderunt: quod tanta diligentia inveſtigatum eſt, ut nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus remaneret ambiguum. Aderant enim omnes perſonæ, per quas nefandum facinus fuerat perpetratum: puella ſcilicet, ut multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipſam nutrierant, & huic ſceleri præpararant. Præſto erat etiam adoleſceutulus vitiator puellæ, & Epiſcopus ipſorum deteſtandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & una confeſſio, & patefactum eſt execratum, quod aures noſtræ vix ferre potuerunt. De quo, ne apertius loquentes, caſtos offendamus auditus, Geſtorum documenta ſufficiant, quibus pleniſſime docetur, nullam in hac ſecta pudicitiam, nullam honeſtatem, nullam penitus reperiri caſtitatem; in qua lex eſt mendacium, diabolus religio, ſacrificium turpitudo. Hos ideo homines, dilectiſſimi, per omnia execrabiles atque peſtiferos, quos aliarum regionum perturbatio nobis intulit crebriores, ab amicitia veſtra penitus abdicate, voſque præcipue mulieres a talium notitia, & colloquiis abſtinete; ne, dum fabuloſis narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis.* Hæc ipſe. Intelligis, lector, priſtinum morem in Eccleſia Romana ad præſens uſque retentum, ut Eccleſiaſtico judicio conventi & convicti hæretici, iidem cum ſuis erroribus coram populo pro concione noti fierent. Præſtabant id quidem olim ipſi Romani Pontifices, poſtea vero per Notarios (per quos & homilias interdum ſuas ex ſcripto annunciabant Fidelibus, cum aliquo detinerentur impedimento) id ipſum, Acta publice legendo, perfecerunt.

(a) Leo ſer. 5. de jejun. decim. menſ.

Quæ acta ſint contra Manichæos.

III. Sed unde hæ merces in Urbem? Quis eam peſtem invexit, qua, univerſus

PAGIUS SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCC-LXXXII. A.C. 444.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5937.

☉ 5. BA. ☽ 8. P. 23. April. Latinis quibuſdam 26. Mart. Indict. 12.

JESU CHRISTI 444.

LEONIS PAPÆ 5.

THEODOSII JUN. 43. & 37.

VALENTINIANI III. 20.

I. [1] COSS. & *Theodoſius Aug. XVIII. & Cæcina Decius Albinus*, ut in inſcriptione ab Onuphrio recitata appellatur. Sumtus a Theodoſio Conſulatus ob nona Quinquennalia Imperii vivente patre initi, de quibus Marcellinus in Chronico hoc anno habet: *Theodoſius Princeps nona Quinquennalia geſſit.* Albinus Conſul in Occidente fuit, ubi antea Præfectura Urbis & Præfectura Prætorii cohoneſtatus fuerat, ut patet ex Proſopographia Codicis Theod. & ſequentibus annis bis adhuc Præfectus Prætorio fuit, ut videre eſt in Novellis per ea tempora datis.

Nona Quinquennalia Theodoſii.

II. A num. I. ad VIII. Sanctus *Leo* in Epiſt. VIII. quæ alias erat II. ad Epiſcopos per Italiam *data III. Kalendas Februarii*, ſub hujus anni Coſſ. plurimos *Manichæorum* vigilantia ſua in Urbe Roma detectos eſſe, & pari ab eis ſolicitudine inveſtigandos admonet. Hæc epiſt. per Provincias ad omnes Epiſcopos miſſa eſt: cum Idacius illorum temporum æqualis, anno Abrahami 2462. Kalendis Octobris hujus Chriſti anni inhcoato, ſcribat: *In Aſturicenſi urbe Gallaciæ quidam ante aliquot annos latentes Manichæi geſtis*

S. Leo Manichæos perſequitur.

NOTÆ [1] C*Oſſ. Theodoſius Aug.* XVIII. *& Cæcina Decius Albinus.* Relandus, prætermiſſis aliis nominibus, *Albinum* tantummodo vocat, Theodoſii collegam. Nummus *Theodoſi junioris* apud Bandurium pag. 559. cum TR. P. XXXXII. COS. XVIII. P.P. Papyrus apud Mabillonium in Supplemento rei Diplomaticæ pag. 88. & apud Maffejum pag. 132. *Indictione* XIII. *Conſſ.* D. N. *Theodoſi Aug.* XVIII. *& Albini* V. C. *Indictio* XIII. hic poſita ſecundum Orientis morem a *Kalendis Septemb.* Proſper Vaticanus MS. *Theodoſio* XVIII. *& Albino.*

ſus pene populus in diſcrimen haud leve adduceretur? quæ ſuperius dicta ſunt, ſatis oſtendunt: nempe exciſa per Genſericum Africa, ſicut ſucciſa ſylva feræ beſtiæ alio migrant; ita quæ latebant in Africa monſtra, in Italiam navigantia, in Urbem ſe intulerunt, tamquam Catholici, commiſeratione digni. Cæterum etſi veſparum examen inde convolaſſet in Urbem; tamen in cellulis clandeſtinis earumdem fœtus ibidem remanſerunt, ut quæ dicturi ſumus inferius declarabunt. Cum ergo de his omnibus (ut dictum eſt) Pontifex populum admonuiſſet: quod etiam officii vigilantiſſimi paſtoris eſſet, ad exactum horum deſtructionem illud itidem pro concione populum inſtanter admonuit, ut omnes quos ſcirent ejuſmodi eſſe labe infectos, ad Eccleſiaſticum tribunal deferrent: ait enim (*a*): *Quia parum prodeſt unicuique quod protegente Spiritu ſancto, ab iſtis ipſe non capitur; ſi cum alios capi intelligit, non movetur: Contra communes hoſtes, pro ſalute communi, una communis debet eſſe vigilantia, ne de alicujus membri vulnere etiam alia poſſint membra corrumpi. Et qui tales non prodendos putant, in judicio Chriſti invenientur rei de ſilentio, etiam ſi non contaminantur aſſenſu. Aſſumite igitur religioſæ ſolicitudinis pium zelum, & contra ſæviſſimos hoſtes animarum omnium Fidelium cura conſurgat. Ideoque enim miſericos Deus quamdam nobis partem prodidit hominum noxiorum, ut manifeſtato periculo excitaretur diligentia cautionis. Non ſufficiat quod actum eſt, ſed eadem inquiſitio perſeveret, quæ hoc, auxiliante Deo, conſequitur, ut non ſolum qui recti ſunt, incolumes perſeverent, ſed etiam multi qui diabolica ſeductione decepti ſunt, ab errore revocentur.* Hactenus S. Leo: quibus vides omnes cives ad delationem & inquiſitionem hæreticorum magnopere excitari. Conſideratione quidem dignum eſt, quod huic ſacro Concilio, cum Manichæorum cauſa tractata eſt, ipſe S. Leo non Epiſcopos tantum atque presbyteros, ſed & Senatores complures, illuſtreſque viros, immo & plebis partem voluit præſentem fuiſſe, quo eorumdem ſcelera notoria redderentur: teſtatur id ipſe S. Leo in epiſtola ad Turibium (*b*), verbis iſtis:

(*a*) Leo eod. ſerm. 5. de jejun. decim. menſ.

Hæretici deferendi & inquirendi.

(*b*) Leo ep. 93. c. 16.

IV. *In execrabilibus autem myſteriis eorum, quæ quanto immundiora ſunt, tanto diligentius occultantur, unum prorſus nefas, una eſt obſcœnitas & ſimilis turpitudo. Quam etſi eloqui erubeſcimus, ſolicitiſſimis tamen inquiſitionibus indagatam, & Manichæorum, qui comprehenſi ſunt, confeſſionibus detectam, ad publicam fecimus pervenire notitiam; ne ullo modo poſſit dubium videri, quod in judicio noſtro, cui non ſolum frequentiſſima præſentia ſacerdotum, ſed etiam illuſtrium virorum dignitas, & pars quædam Senatus ac plebis interfuit, ipſorum qui omne facinus perpetrarunt, ore reſeratum eſt, ſicut ea quæ ad dilectionem tuam nunc direximus Geſta demonſtrant.* Hæc S Leo, qui quæ Romæ in eadem cauſa acta eſſent, voluit Hiſpaniarum Eccleſiis nota fieri, quæ a Priſcillaniſtis Manichæorum ſimillimis adhuc graviter infeſtabantur. Antea vero eadem voluit innoteſcere proximis Urbi provinciis, & aliis longe poſitis, quo majori omnes ardore ad inquirendos Manichæos incitaret. Quod enim idem Pontifex compertum habuiſſet, nonnullos ex eis fuga lapſos, & ne ad examen perducerentur, ab Urbe receſſiſſe: e veſtigio, abſoluto jam dicto Romano Concilio, de ejus judicio voluit reddi Italiæ Epiſcopos certiores, monens in primis ut ad ejuſmodi indagandos hæreticos omnem navare deberent diligentiam. Epiſtola autem ſic ſe habet (*c*):

V. *In conſortium vos noſtræ ſolicitudinis, dilectiſſimi fratres, advocamus, ut vigilantia paſtorali, ne quid diabolicæ licere poſſit aſtutiæ, commiſſis vobis gregibus diligenter conſulatis: ne is qui Domini miſericordia revelante per noſtram curam a noſtris ovibus morbus abigitur, necdum vobis præmonitis, & adhuc quod agitur ignaris, per veſtras ſe diſpergat Eccleſias, & ſuarum furtim cuniculos inveniat latebrarum; ne quod a nobis in Urbe extinguitur, tenebroſis apud vos radicibus ſeminetur. Plurimos impietatis Manichææ ſequaces & doctores in Urbe inveſtigatio noſtra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas & cenſura coercuit: quos potuimus emendare, correximus; & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & diſciplinis ſuis, publica in Ec-*

(*c*) Leo ep. 2.

Epiſtola S. Leonis de Manichæis Romæ damnatis.

PAGIUS *ſtis Epiſcopalibus deteguntur, quæ ab Idacio, & Turibio Epiſcopis, qui eos audierant, ad Antoninum Emeritenſem Epiſcopum directa ſunt.* Paulo poſt: *Per Epiſcopum Romæ tunc præſidentem geſta de Manichæis per Provincias diriguntur:* Sanctus Leo frequentem Conventum Romæ adverſus Manichæos convocavit. Is Epiſt. XV. alias XCIII. ad Turibium, Conventum illum & *judicium* & *conſeſſum*, Valentinianus Aug in Novella adverſus Manichæos anno ſeq. emiſſa *Conſeſſum* vocat, Baronius *Concilium* dicit. Sed, ut inquit Queſnellus Diſſert. I. de Vita & Reb. S. Leonis M. neque Sanctus Proſper in Chronico, ubi de ea re agit ſub anni præcedentis Coſſ. quique forte Conventui intererat, Concilium commemorat, neque illud opus erat; cum non ageretur de fide aſſerenda, ſed de pœna juxta Canonem Eccleſiæ ſancienda: Ad hæc cum Proſper citatus, ſub præcedentis anni Coſſ. geſta a S. Leone adverſus Manichæos narret, & Epi-

*Eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione compulimus; & ita de voragine impietatis ſuæ confeſſos, pœnitentiam concedendo, levavimus. Aliquanti vero, qui ita ſe demerſerant, ut nullum his auxiliantis poſſet remedium ſubvenire, ſubditi legibus, ſecundum Chriſtianorum Principum conſtituta, ne ſanctum gregem ſua contagione polluerent, per publicos Judices perpetuo ſunt exilio relegati. Et omnia quæ tam in ſcripturis, quam in occultis traditionibus ſuis habent profana, vel turpia, ut noſſet populus quid refugeret aut vitaret, oculis Chriſtianæ plebis certa manifeſtatione probavimus: adeo ut ipſe qui eorum dicebatur Epiſcopus, a nobis tentus, proderet flagitioſa in ſuis myſticis *, quæ tenerent, ſicut Geſtorum vos ſeries poteſt edocere.*

* myſteriis.

VI. De perquirendis, qui fugerant, Manichæis.

Ad inſtructionem autem veſtram etiam ipſa direximus: quibus lectis, omnia quæ a nobis deprehenſa ſunt, noſſe poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne abſolverentur, arctius reatus involverat, cognovimus fugiſſe: hanc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus per acolytum noſtrum, ut effecta certior ſinceritas veſtra, ſolicitius agere dignetur & cautius, nec ubi Manichææ perverſitatis homines plebes veſtras facultatem lædendi, & hujus ſacrilegii poſſent invenire doctores. Aliter enim nobis commiſſos regere non poſſumus, niſi eos, qui ſunt perditores & perditi zelo fidei Dominicæ perſequamur; & a ſanis mentibus ne peſtis hæc latius divulgetur, ſeveritate qua poſſumus, abſcindamus. Unde hortor dilectionem veſtram, obteſtor, & moneo, ut qua debetis & poteſtis, ſolicitudine vigiletis ad inveſtigandos eos, necubi occultandi ſeſe reperiant facultatem. Ut enim habebit a Deo ingens remunerationis præmium, qui diligentius, quod ad ſalutem commiſſæ ſibi plebis proficiat, fuerit executus: ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicumque plebem ſuam contra ſacrilegæ perſuaſionis auctores noluerit cuſtodire. Data tertio Kalendas Februarii, Theodoſio decimooctavo & Albino viris clariſſimis Coſſ. Hactenus Leonis ad Epiſcopos admonitio.

VII. Acta Synodi ad diverſas provincias miſſa.

Porro non Italiæ tantum (ut dictum eſt) Epiſcopos, ſed & alios remotiores in diverſis provinciis collocatos voluit de rebus Romæ adverſus Manichæos geſtis reddi certiores, pluraque eorumdem publicorum Actorum exemplaria ſcribi, atque ad eos mitti, quo omnes tantam luem diſcerent præcavere, & longe longius propulſare. Conſtat ſiquidem (uti vidimus) ſancti Leonis teſtificatione (*a*), eadem Acta in Hiſpaniam ad Turibium Epiſcopum Aſturicenſem eſſe miſſa poſt biennium, cum de Priſcillianiſtis inquirendis atque damnandis eum admonuit, oſtendens eos eſſe Manichæis affines: ſed de his inferius ſuo loco agendum.

(*a*) *Leo epiſt. 93. c. 16.*

VIII.

Cæterum non cum Manichæis tantum S. Leoni Papæ his temporibus pugnandum fuit, ſed & adverſus Pelagianos etſi apertius, laborioſius bellum fuit, obtinente ex adverſo Juliano loquaciſſimo Pelagiano olim Capuano Epiſcopo, de quo plura ſuperiori tomo diximus. Fidem horum certaminum facit ſanctus Proſper, dum agens de hujus temporis impoſtoribus, hæc de his obiter attigit, ubi ait (*b*): *In Italia quoque, nobis apud Campaniam conſtitutis, dum venerabilis & Apoſtolico honore nominandus Papa Leo Manichæos ſubverteret, & contereret Pelagianos, & maxime Julianum: ambiens tum quidam Florus nomine, ſpiritu ſeductionis arreptus, virtutem & meritum ſibi ſancti Soſii martyris aſſignans, cum haud procul a Neapolitana civitate in ſubverſionem animarum quædam promitteret, faceretque illicita; a germano venerabilis Noſtriani Epiſcopi, & Hierio presbytero ſimul cum clericis prædictæ Eccleſiæ tentus & coercitus, ſic a præfatæ provinciæ limitibus pulſus eſt.* Hæc Proſper: qui cum affirmet hoc ipſo tempore ſe verſatum eſſe in Campania, referatque certamen Leonis adverſus Julianum itidem (ut dictum eſt) in Campania agentem: equidem opinor ipſum e Galliis a S. Leone Pontifice accerſitum, & in Campaniam adverſus eumdem Julianum eſſe miſſum, qui præ cæteris horum temporum doctoribus ad ejuſmodi belli genus exercitatior videbatur. At de rebus a ſancto Leone adverſus Pelagianos geſtis nihil præte-

(*b*) *Proſp. de promiſſ. Dei dimid. temp. c. 6. in fin.*

Leo Papa inſequitur Pelagianos per Proſperum Aquitanum.

PAGIUS

& Epiſtola Sancti Leonis ad Epiſcopos Italiæ data ſit menſe Januario hujus anni, recte inde colligit Queſnellus, anno ſuperiori *Manichæorum* perfidiam non ſolum Romæ detectam, ſed etiam damnatam: nam inquirere de eis, conventicula eorum & cœtus detegere, extorquere ab eis confeſſionem, confeſſum hac de re habere, hortari ad pœnitentiam, reluctantes plectere exilio, non eſt negotium aliquot dierum; nec Epiſt. ad Epiſcopos ſcripta eſt, niſi re geſta, ut ipſe Leo profitetur.

III. Ad num. VIII. Exiſtimat Baronius S. Leonem in Campaniam, *Proſperum* adverſus Julia-ni Ex-epiſcopi (non Capuani, ut ipſe credidit, ſed Eclanenſis, ut ſuo loco oſtenſum,) inſidias deſtinaſſe, quod ſe colligere dicit ex his verbis Proſperi lib. de Promiſſionibus Divinis cap. ult. *In Italia nobis apud Campaniam conſtitutis, cum venerabili & Apoſtolico honore nominandus Leo Manichæos ſubverteret, & contereret Pelagianos, & maxime Julianum.* Verum præterquamquod liber ille de Promiſſionibus Dei, Proſperi non eſt, ejus Auctor, non a ſe, ſed a Leone Manichæos, ac Pelagianos contritos ſcribit. Photius in Biblioth. Cod. LIV. aſſerit, Proſperum poſt repreſſos a Septimio Epi-

S. Proſper Manichæos confutat.

terea reperitur. Porro Sanctum Proſperum ab ipſo S. Leone fuiſſe Romæ retentum, in eo ejus opera uſo, in quo ſancto Damaſo Hieronymus inſerviebat, quæ ſcribit Gennadius (*a*) de eodem Proſpero, in argumentum deduci poſſunt. Teſtatur & Photius in Bibliotheca, quod pullulans ſub Leone papa hæreſis Pelagiana ſæpe extincta, opera ſancti Proſperi prorſus deleta fuerit, vivente adhuc ipſo ſancto Leone Romano Pontifice. Additque idem Photius: *Scripſit & ſanctus Leo Romanus Epiſcopus de Pelagianis converſis, quomodo debeant recipi, quando convertuntur, ſcriptis ſuam opinionem damnantes*. At hæc ſancti Leonis Papæ ſcripta deſiderantur.

(*a*) *Genn. de Vir. illuſtr. c.* 84.

IX. Hoc eodem anno. quinto Idus Junii S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migravit, cum ſediſſet annos triginta duos, ut Liberatus diaconus tradit, atque Nicephorus & Acta Synodalia docent. De die obitus id Græci in Menologio profitentur ejuſmodi elogio tanto viro digniſſimo: *Natalis S. Cyrilli Alexandrinæ civitatis Epiſcopi erudítiſſimi, & Catholicæ fidei propugnatoris egregii, quem Summus Pontifex Cæleſtinus idoneum judicavit, cui vices ſuas in Epheſino Concilio delegaret*. Latini vero quinto Kal. Febr. ejus memoriam in tabulis Eccleſiaſticis adſcriptam habent. De anno autem conſentiunt omnes: Etenim cum ipſa Acta Concilii Chalcedonenſis, eum ſediſſe annos trigintaduos, publica fide teſtentur ex libello Athanaſii presbyteri, & Theodori diaconi (*b*): cumque reperiatur ipſum creatum fuiſſe Epiſcopum

Cyrilli Epiſcopi Alexandr. obitus.

(*b*) *Conc. Chalced. Act.* 3.

PAGIUS

Epiſcopo & Leone Pelagianos Romæ, plures liberius pro hæreſi loquentes confutaſſe. Hæc Photii verba: *Lectus eſt liber contra Pelagianam & Cœleſtianam hæreſim, cujus hæc inſcriptio*: Exemplar Actorum ab Occidentis Epiſcopis adverſus Neſtoriana dogmata. *Hic refert eandem eſſe Neſtorianam & Cæleſtianam hæreſim*. Poſtea de Pelagianis dicitur: *Cum temporis deinde progreſſu ſectæ hujus homines per hæreſis ſuæ abjurationem Eccleſiæ reſtituti eſſent, iterum malum ab ipſis principium ſumſit, ut Septimio Epiſcopo renaſcens eadem lues, antequam longius ſerperet, fuerit reprimenda, datis ad Leonem Romæ tunc Sedem Apoſtolicam tenentem literis: qui Leo ferventi zelo contra impietatem illam depugnavit. Poſt non diu rurſum veluti exiſtere atque enaſci e mala radice impudenter, cum cœpiſſet, Romæ etiam quidam pro hæreſi libere locuti ſunt, quos Vir ſane divinus Proſper libellis adverſus eos in vulgus editis facile diſſipavit, extinxitque: Leone etiamnum, quem diximus, Romanam Sedem gubernante*.

IV. Qui fuerint libelli illi *Proſperi*, Antelmius notat in Diſſert. III. de Veris Operibus SS. Leonis M. & Proſperi Aquitani, ubi oſtendit eos eſſe duos libros de Vocatione omnium Gentium *Proſpero* a quibuſdam perperam abjudicatos. Etenim inſcriptionis eorundem occaſio evidenter aperitur accidiſſe ex eo, quod *Romæ etiam quidam pro hæreſi libere locuti ſunt*, &c. Secundo argumentum Operis perſpicuum eſt, quod utique quantum eſt, verſatur in eorum confutatione dogmatum, quæ illi inſtauraſſe produntur, *qui Romæ etiam pro hæreſi libere locuti ſunt*: hos enim ubique in illis de *Vocatione omnium Gentium libris*, vel nervoſe perſtringit, vel fortiter urget, vel amice etiam quandoque convenit Proſper; adeo ut ſic prudenter attemperata tractatione eos facile diſſipare potuerit. Quem cauſæ exitum fuiſſe notat Photius. Tertio, ipſa librorum declinatio ſeu diſtributio a *Photio* adumbrata, libros de Vocatione omnium Gentium preſſius deſignat: nam non exiguum tractatum, non extemporaneam ſcriptionem, *ſed libellos in vulgus editos* diſerte memorat, adeoque anonymos *de Vocatione* ſcriptos naturaliter ſecernit & indigitat. Quarto, tempus quo illi libri editi ex Photii verbis ſufficienter datur intelligi; nam rem factam refert, poſtquam *temporis progreſſu ſectæ hujus homines per hæreſis ſuæ abjurationem Eccleſiæ reſtituti ſunt*; eoſque ad vomitum reverſos *Septimius Altinenſis Epiſcopus* non raro per ſe repreſſos, apud Leonem tandem accuſavit. Quam accuſationem non ante annum CDXLVII. accidiſſe recte conjicit Cardinalis Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 12. ex ipſa ad Septimium Epiſt. quam Queſnellus in Notis ad eam Epiſtolam, ſuppoſititiam perperam credit, & hos eventus ad præſentem annum male retrahit. Recte tamen in Diſſert. I. de Geſtis D. Leonis, ad annum CDXLIV. obſervat, Baronium, ex Photio citato, non bene aſſerere, Proſperum in Campania decertaſſe adverſus *Pelagianos*; cum Photius eum magis depugnaſſe Romæ auctor ſit, idque Leone etiamnum *Romanam Sedem gubernante*, ideoque Romæ, & fere ſub finem Pontificatus Leonis, ut ex Photii verbis ſatis intelligitur.

Scribit adverſus eos libros de Vocatione Gentium.

V. Tempus conſcriptorum de *Vocatione omnium Gentium* librorum ex citatis Photii verbis eruitur. Cum enim vulgati fuerint poſt molitiones Pelagianorum in Aquilejenſi Provincia motas, & *Septimii* Epiſcopi Altini vigilantia, a Sancti Leonis ferventi zelo compreſſas, ac literæ Leonis ad Septimium datæ ſint anno CDXLVII. ut infra videbimus, apparet, facinus a Photio relatum, aliquot poſt annos perpetratum eſſe; cum poſtquam *Photius* narravit quæ a Septimio & Leone ad frangendam eorumdem hæreticorum audaciam geſta ſunt, ſubjungat: *Poſt non diu rurſum veluti exiſtere atque enaſci e mala radice impudenter cum cœpiſſet, Romæ etiam quidam libere pro hæreſi locuti ſunt, quos Vir ſane divinus Proſper libellis adverſus eos in vulgus editis facile diſſipavit, extinxitque: Leone etiamnum, quem diximus Romanam Sedem gubernante*. Quare ejus Pontificatu in finem vergente Proſper libellos ſuos, ſeu duos *de Vocatione Gentium* libros, exquiſita arte methodoque digeſtos publici juris fecit, quibus tenebricoſi homines omnino diſſipati ſunt. Antelmius citatus eoſdem intra annum circiter CDLVII. & CDLX. exaratos exiſtimat. Cæterum quod ait *Baronius*, Scripta Leonis adverſus Pelagianos a Photio memorata deſiderari, ea nihil aliud ſunt quam Leonis Epiſtolæ ad Epiſcopos Aquileiæ & Altini, ut anno CDXLVII. videbimus.

Libri illi ſub finem Pontificatus S. Leonis exarati.

VI. A num. IX. ad XVIII. In Chronico Orientali refertur Catalogus Epiſcoporum Coptitarum, in quo dicitur Sanctus *Cyrillus* demortuus

ter-

pum anno Chriſti quadringenteſimo duodecimo, undecimo Kalend. Novembris; affirmare opus eſt trigeſimumſecundum annum attigiſſe. Quod autem ad ejus ſcripta pertinet, ex innumeris ferme ejus lucubrationibus Gennadius hæc tantum adnumerat, dicens (*a*): *Variarum hypotheſeon tractatus, homilias etiam compoſuit plurimas, quæ ad declamandum a Græciæ Epiſcopis memoriæ commendantur; præterea ejus libri ſunt de Synagogæ defectu, de Fide adverſus hæreticos: & peculiari intentione adverſus Neſtorium librum compoſuit, qui attitulatur* ἔλεγχος, *in quo omnia occulta Neſtorii panduntur.* Hæc Gennadius. Porro juxta numerum annorum ejus totidem Paſchales epiſtolas Græce ſcriptas nondum editas bibliotheca Vaticana cuſtodit, quas Latinitate donare aggreſſus eſt Metius noſter, nos vero ex Græco textu fideliter exſcribendas curavimus.

(*a*) Genn. de Vir. illuſtr. c. 57.

X. Quod rurſus ad Cyrilli ſcripta pertinet, Caſſiodorus (*b*) adnumerat eumdem ſanctum Cyrillum inter eos, qui divinam Scripturam a principio uſque ad finem Græco ſermone explicarunt: qua ratione dicendum eſſet, plurima Cyrilli periiſſe volumina, deſiderarique alios in epiſtolarem formam tractatus ab eo editos: hinc eſt, ut ſæpe contingat aliquid Cyrilli e bibliothecarum penetralibus in lucem dari, ut haud pridem epiſtolam ad Caloſyrium Epiſcopum Arſeniotem adverſus Anthropomorphitas, & Maſſalianos, qui nequaquam manibus laborandum eſſe dicebant, ſed ſemper orandum: ea etiam recens emergentem hæreſim ſtatim extinxit, qua quidam aſſeverabant Chriſti carnem, & ſanguinem in Euchariſtia tunc temporis tantum eſſe, cum a Fidelibus ſumeretur: quod ille monſtrum una hac penitus voluit jugulaſſe ſententia: *Alios* (inquit) *eſſe audio, qui myſticam benedictionem nihil ad ſanctificationem proficere dicant, ſi ex ea aliquid reliquum fiat in ſequentem diem. Inſaniunt vero qui hæc aſſerunt. Neque enim alteratur Chriſtus, neque ſanctum ejus corpus immutatur, ſed benedictionis vis, & facultas & vivificans gratia perpetuo in ipſo exiſtit.* Hæc ibi. Habes ejuſdem auctoris commentarios egregios de Adoratione, & cultu in ſpiritu, & veritate, Latinitate redditos luculenta, & elaborata, omnique fide digna tranſlatione Antonii Agellii clerici regularis inſignis doctrinæ viri, nunc Epiſcopi Acerrenſis.

(*b*) Caſſiodor. Inſtit. divin. lect. præf.

De ſcriptis Cyrilli Epiſcopi Alexandr.

XI. Quod vero ad res ab eo geſtas pertinet, his addidimus de Cyrillo, quod nullo certo conſignatum invenimus anno (ne excidat) editum ab eo ſummæ prudentiæ ſpecimen in revocando prolabente ad hæreſim magno anachoreta: qui quidem quod audiſſet de Melchiſedech Dei ſacerdote, fuiſſe eum ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, ſecundum hæreſim Melchiſedechianorum dictam, ipſum eſſe Chriſtum, vel Spiritum ſanctum aſſerentium, crederet pariter ipſum eſſe Filium Dei. Sed quomodo Cyrillus ipſum curarit, ex Vitis Patrum hæc accipe (*c*): *Daniel narravit de magno ſene, qui habitavit in inferioribus partibus Ægypti quia diceret per ſimplicitatem, quod Melchiſedech ipſe eſſet Filius Dei. Hoc autem indicatum eſt ſanctæ memoriæ Cyrillo Archiepiſcopo Alexandrino de eo; & miſit ad eum. Sciens autem quia ſignifer eſſet ipſe ſenex, & quicquid peteret a Deo revelaretur ei, & quia ſimpliciter diceret hoc verbum: uſus eſt hujuſmodi ratione, dicens: Abba, rogo te, quia in cogitatione mea eſt, quod Melchiſedech ipſe ſit Filius Dei; & rurſus alia cogitatio mea dicit, quod non ſit Deus, ſed homo ſit, & ſummus ſacerdos fuerit Dei. Quoniam ergo hæſito de hoc, idcirco miſi ad te, ut depreceris Deum, quatenus tibi revelare dignetur, de hoc quid veritas habeat. Senex autem de converſione ſua præſumens, cum fiducia dixit: Da mihi tres*

Cyrillus quomodo curavit deceptum Anachoretam.

(*c*) Vit. SS. Patr. de pruden. & contem.

PAGIUS *tertia Abibi die Martis*, ideoque hoc anno, quo dies viceſimus ſeptimus menſis Martii in feriam tertiam incidit. Græci quidem ejus feſtivitatem ad diem IX. Junii in Menologio memorant, & variis ejus virtutes Hymnis in Menæis tam die XVIII. Januarii, quam die XXVIII. ejuſdem menſis celebrant, ſed inde non ſequitur, *Cyrillum* aliquo ex diebus illis ad Cœlum migraſſe, ut jam ſæpius monuimus. Succeſſerat *Cyrillus* Theophilo anno CDXII. die XVIII. Octob. ſeditque annos triginta duos, ut teſtatur Athanaſius ejus nepos ex ſorore Iſidora. Quare mors ejus recte hoc anno a Baronio recitata, & Bollandus ad diem XXVIII. Januarii, quo a Latinis colitur Cyrillus, perperam dubitat, an hoc vel ſequenti anno e vivis exceſſerit, ac Queſnellus citatus mortem ejus in annum ſequentem male differt. Cardinalis enim Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 12. refert verba Athanaſii citati in libello ſupplici, Actione III. Concilii Chalcedonenſis recitato, ubi poſtquam conqueſtus eſt de injuriis ſibi a Dioſcoro ſucceſſore irrogatis, ait: *Omnia hæc adverſum me a Reverendiſſimo & Dei amantiſſimo Dioſcoro perpetrata, in totis Octo hodie annis eo circumveniente me.* Recitatus eſt hic libellus anno CDLI. die *III. Idus Octob.* quo habita eſt Actio III. Concilii Chalcedonenſis. Quare *Cyrillus* ad annum ſequentem pervenire non potuit; alioquin, ut inquit Card. Noriſius, Athanaſius annum tantum ſeptimum numeraſſet. Sancti *Cyrilli* Opera, quæ reperiri tunc potuere omnia, Ioannes Aubertus Laudunenſis Canonicus anno 1638. publicavit, quæ augenda erunt in altera editione, quibuſdam Epiſtolis in libello Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi deſcriptis.

Moritur S. Cyrillus Epiſc. Alexandriæ.

Ubi

tres dies inducias, ut ego deprecer Deum de hac re: & renunciabo tibi quid mihi fuerit revelatum de hoc. Intrans ergo in cellam ſuam deprecabatur Deum de verbo hoc. Et veniens poſt tres dies, dixit ſanctæ memoriæ Cyrillo Epiſcopo: Certo ſcito, Melchiſedech non eſſe Deum. Archiepiſcopus reſpondit: Quomodo conſtat apud te, Abba? Et ille dixit ei: Deus oſtendit mihi omnes Patriarchas, ita ut ſinguli eorum coram me tranſirent, ab Adam uſque ad Melchiſedech. Et Angelus mihi aſſiſtens dixit: Ecce iſte eſt Melchiſedech. Et ideo Archiepiſcope certus eſto, quod ſic eſt. Abiens autem ſenex, per ſemetipſum prædicabat, quia homo eſt Melchiſedech: & gaviſus eſt magnifice ſanctæ memoriæ Cyrillus Epiſcopus. Hæc ibi ad inſinuandam miram Cyrilli ſapientiam, atque cum prudentia dexteritatem. Porro Cyrilli memoria remanſit poſt ejus obitum in Eccleſia vigens jugiter, & florentiſſima, ore omnium Orthodoxorum præconiis frequentata.

XII. Ad poſtremum autem hic monendum putamus eſſe lectorem, legi in Quinta Synodo (*a*) Theodoreti nomine epiſtolam hoc tempore Cyrilli obitus ad Joannem Antiochenum conſcriptam, de ejus morte gaudentis, & in eumdem Cyrillum plurima garrientis; quam quis æquius ſatyram dixerit, famoſumque libellum, quam epiſtolam. Nos vero ægre ferentes Theodoreti nomine ferri, quod alicujus potius fuit Neſtoriani figmentum, hic tibi primum ipſam reddemus epiſtolam, ac ſubinde de ejus fide, qualis ſit diſſeremus. Inſcriptio autem ſic ſe habet:

(*a*) *Quint. Synod. Act.* 5. *tom.* 2. *Conc.*

XIII. *Theodoreti ad Joannem Archiepiſcopum Antiochiæ epiſtola ſcripta, cum mortuus eſſet Cyrillus Archiepiſcopus Alexandriæ.*

Epiſtola Neſtoriani de obitu S. Cyrilli. *Sero tandem, & vix malus homo defunctus eſt: boni enim & benigni ante tempus inde demigrant, mali autem in multo tempore vitam producunt. Et arbitror bonorum omnium diſpenſatorem providentem, celerius quam tempus eſt, ex humanis tribulationibus eos abducere, & tamquam victores liberare luctaminibus, & in meliorem transferre vitam, quæ præmium propoſita eſt iis qui pro virtute luctantur, ſine triſtitia, & ſollicitudine libera: Malitiæ vero amatores, & operatores diutius concedit præſenti vita frui, ut aut ſatietatem caperent malignitatis, & virtutem poſtea diſcerent, aut pœnas darent, & in hoc ſæculo pro moleſtia ſuorum morum longo tempore amaris, & malis vitæ præſentis fluctibus æſtuantes. Iſtum vere miſerum nec ad exemplum aliorum dimiſit noſtrarum animarum gubernator diutius eorum potiri quæ videntur eſſe delectabilia; ſed creſcentem quotidie viri malignitatem, ſciens & corpori Eccleſiæ nocentem, quaſi quamdam peſtem amputavit, & abſtulit opprobrium a filiis Iſrael.*

XIV. Falſi joci Neſtoriani de Cyrillo defuncto. *Lætificavit quidem ſuperſtites illius diſceſſio: Contriſtavit forſitan mortuos: & timor eſt, ne prægravati ejus converſatione, iterum ad nos remittant; vel illos diffugiat qui eum adducunt, ſicut ille tyrannus Cynni Ciliciam. Procurandum igitur eſt, & oportet tuam ſanctitatem maxime hanc ſuſcipere feſtinationem, & jubere collegio mortuos aſportantium, lapidem aliquem maximum, & graviſſimum ſepulcro imponere, ne iterum huc perveniat, inſtabilem voluntatem iterum demonſtret. Infernis nova dogmata aſſerat: ibi diu noctuque, ſicut vult, ſermocinetur. Non enim timemus ne & illos dividat adverſus pietatem publice alloquens, & morte circumdans naturam immortalem: lapidabunt enim eum non ſolum qui divina eruditi ſunt, ſed etiam & Nembroth, & Pharo, & Sennacherib, & ſi quis eorum ſimilis eſt Dei impugnator.*

XV. *Sed enim ſine cauſa multa loquor: ſilet enim miſer invitus: Egredietur enim (dicit Propheta b) ſpiritus ejus, & revertetur*

(*b*) *Pſal.* 145.

PAGIUS VII. *Theodoretus ad Domnum ſcribit adverſus S. Cyrillum.* Ubi primum mortis Sancti *Cyrilli* nuntius in Orientem venit, continere ſe non potuit *Theodoretus*, quin ſcripto animi ſui ſenſum ſtatim teſtaretur. Qurre dedit *Domno* Antiochiæ Epiſcopo Epiſtolam, quæ inſerta eſt Actis Quintæ Synodi Actione V. Neque ſcripſiſſe contentus advolavit continuo Antiochiam, & præſidente Domno concionem habuit in Eccleſia Epiſtolæ parem, cujus concionis fragmentum habetur etiam in Quinta Synodo Tomo V. Conciliorum pag. 508. & refertur a Mario Mercatore pag. 339. editionis Baluzianæ. Epiſtolæ hunc titulum Mercator appoſuit: *Item ex geſtis quæ contra Domnum Epiſcopum Antiochenum conſcripta ſunt, in quibus accuſatur idem Domnus, quod eo præſente palam in Eccleſia auſus ſit idem nefandiſſimus Theodoretus, poſt obitum ſanctæ recordationis Cyrilli Alexandrini Pontificis, inſultans, beatæ dormitioni ejus, ita proferre;* & poſtea Mercator fragmentum illud recitat. Epiſtolam illam Theodoreti Baronius refert, & tribus de cauſis ſuppoſititiam opinatur. Primo quod *Joanni* inſcripta ſit, qui tamen ante Cyrillum obierat. Deinde quod ſit Neſtoriani hominis, ut qui eos arguat, qui Deum eſſe paſſum aſſerunt. Denique quod *Cyrillum* tantis tamque atrocibus atque etiam abjectis contumeliis afficiat, ut in Epiſcopum Theodoreto ſimilem cadere vix poſſe videatur. Ante Baronium nemini venerat in mentem hæc ſuppoſitionis opinio. Verum poſtquam in Annalibus ſententiam dixit, placuit pluribus tantum Ducem ſine ulla fere inquiſitione ſequi, nec placuit tantum, ſed addidere voces indignationis iracundæ plenas, ut Lupus Tom. I. Scholiorum ad Quintam Synodum pag. 720. At Garnerius in Auctario ad librum Epiſtolarum Theodoreti pag. 99. oſtendit, hanc opinionem levibus conjecturis fulciri.

VIII. Et primo verum eſt, in vulgatis codicibus Epiſtolam *Joannis* inſcribi, ſed Docti fere omnes conſenſiunt in id quod apertum eſt, nempe

Neſtorianus quid de anima Cyrilli.

tur in pulverem ſuum, & in illo die peribunt omnes cogitationes. Iſte vero & aliud habet ſilentium: nudata enim illius facta alligant linguam, obſtruunt os, frænant ſenſum, ſilere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plango miſerum, & ploro: nec enim puram mihi delectationem fecit mortis ejus nunciatio, ſed dolore permixtam. Lætor enim & jucundor, ejuſmodi peſtilentia communem Eccleſiam videns liberatam. Contriſtor vero & ploro, cogitans, quod nec requiem malorum miſerabilis ſuſceperit, ſed majora, & pejora pertentans defunctus eſt. Somniavit enim (ſicut dicunt) & regiam urbem perturbare, & piis iterum dogmatibus repugnare, & tuam ſanctitatem accuſare, utpote ea colentem. Sed vidit Deus, & non deſpexit: immiſit vero fimum in os ejus, & frænum in labiis ejus, & convertit eum in terram, de qua ſumptus eſt. Fiat vero orationibus tuæ ſanctitatis, ut miſericordiam & veniam conſequatur, & vincat immenſa Dei clementia illius malignitatem. Rogo vero tuam ſanctitatem ſolvere nobis animæ tumultus: plurimæ & diverſæ famæ circumſonant, & nos perturbant, communes calamitates annunciantes. Quidam vero & tuam reverentiam proficiſci dicunt ad Comitatum ſine voluntate. Et uſque nunc deſpiciebam, utpote falſa iſta, quæ divulgantur. Quoniam vero vidi ipſa eadem omnes dicentes, neceſſarium exiſtimavi veritatem a tua diſcere ſanctitate, vel ut rideamus utpote falſa, aut ut vera merito lugeamus. Hactenus epiſtola: quam quidem ſicut hominis Neſtoriani eſſe non dubitamus, ita eam adſcribi Theodoreto ad Joannem Antiochenum, patens eſſe mendacium apparebit.

XVI. Defenditur ab impoſtura Theodoretus.

Nullum quidem verius, certiuſque, dicam & fortius argumentum ad hæc refellenda putamus eſſe, quam ad lapidem Lydium, ipſam exactam temporis rationem, omnia iſta, ut qualia ſint agnoſcantur, afferre. Quomodo, quæſo, potuit iſta ad Joannem Epiſcopum Antiochenum Theodoretus ſcripſiſſe poſt Cyrilli obitum cum (ut ſuperius apertiſſime ex ejuſdem Theodoreti datis litteris ad ejus ſucceſſorem ante annos quatuor oſtendimus) ipſe Joannes ex hac vita jam deceſſiſſet ante ☞ annos quatuor ☜; ad cujus ſucceſſorem Domnum, commendans Felicianum Carthagine tunc profugum, litteras commendatitias dederat? Ante quatuor quidem annos Joannem defunctum eſſe, ipſiuſmet Theodoreti auctoritate ex litteris ad Dioſcorum proxime recitandis luce clarius apparebit: extat enim ipſius Theodoreti epiſtola (a) ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum data, ubi pluribus agit de reconciliatione amicitiæ a ſe inita cum Cyrillo, uſuque litterarum familiarium, quæ magna confidentia mutuo inter ſe invicem datæ fuerunt; quarum exemplaria ſervaſſe integra, ipſumque Dioſcorum earumdem conſcium fuiſſe, teſtatur. Ex dictis ſane litteris perſpicuum fiet, quot annis Theodotus Joannis prædeceſſor ſederit, quotve Joannes ipſius ſucceſſor, necnon Domnus ſubrogatus in locum Joannis, quem hoc anno jam ☞ quartum annum ☜ egiſſe in Epiſcopatu demonſtrat. Sed ad eluendam illatam Theodoreto calumniam iſta ſatis cum ſint, certiora reddentur ex iis, quæ paulo poſt ex ejus litteris ſumus dicturi. Porro non hanc dumtaxat epiſtolam Theodoreti nomine confinxere Neſtoriani, ſed & alias plures ad ipſum Neſtorium datas, ut Leontius Scholaſticus tradit, qui Neſtorianorum Theodoretum calumniantium detegit impoſturam, atque ait (b): *Sciendum eſt & illud, circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorii epiſtolas, in quibus ſeſe mutuo recipiunt. Sed fictitiæ; nam fingunt eas hæretici. Si cui vero cognoſcere libet, quam gravi Neſtorium Theodoretus odio proſecutus ſit: is librum ipſius Theodoreti de ſectis ſcriptum legat.* Hæc Leontius. Sed quæ de Cyrillo ſunt reliqua, his addamus.

(a) Theod. epiſt. 53.

(b) Leont. de Sect. ſect. 5.

XVII.

Sane quidem reſpuimus atque exufflamus figmentum illud, incerto auctore prodi-

PAGIUS

Ea Epiſtola perperam ſuppoſititia credita.

pe irrepſiſſe mendum in inſcriptionem, Joanniſque nomen pro *Domno* eſſe poſitum ab imperito Librario, quod certum eſt, non raro contigiſſe. Verum quoque Epiſtolam hanc Neſtoriani hominis opus eſſe. At, inquit Garnerius, inde Baronii ratio infringitur. Nam idcirco inſerta eſt Actis Quintæ Synodi; ut inde *Theodoretus* conſenſionis cum Neſtorio convinceretur. Et vero quod illius Epiſtolæ Scriptor eos arguat, qui Deum paſſum eſſe affirmant, contra Baronium facit; ſi quidem tantum abeſt, ut hoc aborreat a *Theodoreti* ſententia, ut ubique paſſim in ipſius ſcriptis hæc eadem reprehenſio occurrat. Verum denique eſt, *Cyrillum* illudi contumeliis atrocibus & abjectis; ſed nec iſtud facit pro Baronio. *Theodoretus* enim collectam ex longo bilem compreſſamque metu exundare tandem, cum libere primum licet, impotenter permittit: familiaribus, ut fit, literis, apud ſingularem amicum, de infenſo, communique, ut quidem putabat, inimico, de homine, qui novam pejoremque prima moliebatur Conſtantinopoli accuſationem, ſenſum animi deponens exultat, gratulaturque datam, hoſte proſtrato, victoriam. Sed quæ convicia *Theodoretus* Cyrillo hic facit, quibus atrociora in eumdem, alioſque Sanctiſſimos viros non effuderit indubitatis in libris? *malum* in ea Epiſtola *hominem* vocat, & *miſerum, cujus malignitas Eccleſiæ velut peſtis a Deo imputata ſit*. In ſuis vero libris dicteriis inſequitur Epheſinos Patres, ideſt, Eccleſiæ Doctores & ſanctitatis Magiſtros: *mente captos* nominat, *ſpontaneos cœcos, & invidiæ mancipia, Theomachos*

ditum, Chronico nimirum, quod extaſſe fingunt apud quemdam Franciæ Regem, quo tradunt, eumdem S. Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum monachum fuiſſe montis Carmeli; cui quidem aſſertioni Trithemius leviter nimis fidem præſtitit. Unde hæc, quæſo, incerto auctori, ſi, qui certi atque probati ſunt auctores ejuſdem Cyrilli æquales, ejuſdemque res geſtas quam diligenter proſecuti, hæc neſcientes, obruta ſilentio reliquerunt? Vel quæ apud hujus temporis ſcriptores mentio de culto Carmelo a vitæ monaſticæ profeſſoribus? Etenim cum apud S. Hieronymum, Palladium, Evagrium, Caſſianum, Theodoretum, Cyrillum monachum, & alios ſæculi hujus ſcriptores frequens mentio ſit de monachis in Palæſtina degentibus, nuſquam penitus apud eos de monachis Carmelitis. Faceſſat igitur ejuſmodi de monachiſmo Cyrilli in Carmelo fabella, ſicut illa huic haud impar, qua traditur, & Joannes Hieroſolymorum Epiſcopus Origeniſta fuiſſe etiam monachus Carmelita: ſicut enim hæc leviter effinguntur, ita & facile refelluntur. Flagrans quidem cupido nobilitatis avitæ cogit interdum homines delirare. Atque de Cyrillo jam ſatis, quem ſanctiſſimis viris impertiri ſolito honoris cultu coluit ſemper tum Orientalis, tum etiam Occidentalis Eccleſia, ejuſque ſcripta Catholici ſemper venerati ſunt, ipſorumque auctorem, ut virum maxime pium aſſiduis benedictionibus ſunt proſecuti.

XVIII. Dioſcorus creatur Epiſc. Alexandr. — Defuncto Cyrillo, ſuffectus eſt hoc anno in locum ipſius Dioſcorus: Qui autem ejus creationem ultra biennium differunt, a veritatis tramite declinare, tum quæ dicta ſunt, tum etiam quæ inferius dicturi ſumus, evidenter manifeſtabunt. Qualis hic fuerit, & quanta exiſtimatione ſanctitudinis hactenus perſeverarit, prima Theodoreti ad eum data hoc anno epiſtola ſatis docet, quæ ſic ſe habet (*a*):

(*a*) *Theod. epiſt. 60.*

Thedoretus Dioſcoro Epiſcopo Alexandriæ.

XIX. Dioſcori prædicantur virtutes. — *Multis quidem, & aliis virtutum generibus tuam ſanctitatem exornatam audivimus (velox enim fama undequaque percurrens tuæ gloriæ omnium replevit aures) celebrant autem univerſi præcipue tuæ humanitatis præſtantiam, quam Chriſtus Dominus præcipiens, ſe ipſum exemplar propoſuit: Diſcite, inquiens, a me, quia mitis ſum & humilis corde. Natura enim cum eſſet ſublimis, vel potius excelſus Deus, homo tamen factus humanitatem, & humilitatem in primis eſt amplexatus. Ad ipſum igitur tu etiam domine reſpiciens, non intueris ſubditorum numerum, non throni celſitudinem, ſed naturam conſideras humanam, & inſtabiles hujus vitæ mutationes, & divinas ſequeris leges, quarum obſervatio cælorum nobis regnum lucratur. Hanc tuæ beatitudinis humilitatem cum acceperim, audeo litteris tuum ſacrum & Deo dilectum caput compellare, & ſalutare: Et preces porrigo, quarum fructus ſalus eſt. Harum vero litterarum auctor fuit pientiſſimus presbyter Euſebius: Cum enim illum iſtuc proficiſci audiverim, hanc epiſtolam ex tempore ſcripſi, tuam ſanctitatem in primis orans, ut precibus nos confirmes, & adjuves, & tuis litteris ſpirituale convivium nobis porrigas, & nobis fame laborantibus admirabile tuarum litterarum convivium largiaris.* Hæc Theodoretus ad Dioſcorum: qui quidem, quamdiu Cyrillus vixit, illi obſequentiſſimus videri voluit, & talis apparuit, quaſi jam omnium virtutum verticem attigiſſet; ita plane comparatus ut ſimulationis arte ſummæ ſuæ dignitatis fuerit architectus: cui nec voluntas divina reſtitit, quæ (ut ſacra habent oracula *b*) regnare facit hypocritam propter peccata populi. (*b*) *Job. 34.*

XX. His acceptis Dioſcorus Theodoreti literis, minime ad eum reſponſum reddidit, plane oſtendens ſe in eum infeſto animo eſſe: ſed ſcripſit ad Domnum Epiſcopum Antiochenum, de ipſo Theodoreto querens, quod adhuc doctrinam Neſtorii propugnaret: quæ cum Theodoretus accepiſſet, haud leviter commotus eſt; quippe cum ut Catholicus, & amicus a Cyrillo ejus prædeceſſore acceptus fuiſſet, ab ejus ſuceſſore in crimen adduceretur impietatis: quamobrem apologeticam coactus eſt ad eum epiſtolam dare; quam hic integram deſcribendam putavi ad abſtergendam ſuſpicionem, quæ ex com-

PAGIUS *chos Paſtores, qui gregem lupis tradant, qui ovibus noxias berbas porrigant*, &c. Qua de re plura Garnerius, qui & aliqua in ea epiſtola emendat, quæ partim interpretis incuria, partim Librariorum vitio leguntur in editione, tum Conciliorum, ubi hæc Epiſtola a Labbeo reprobatur, tum Baronii. Certe cum *Marius Mercator*, qui eodem, quo Theodoretus tempore vixit, fidem faciat, ſuo tempore accuſatum fuiſſe *Domnum*, quod paſſus eſſet Theodoretum *Cyrilli* memoriæ inſultare, & Marius Mercator Opera ſua ſcripſerit ante Chalcedonenſis Synodi celebrationem, aut ſaltem non multo poſt eam, dubitandum non videtur, quin eam etiam Epiſtolam *Theodoretus* animi impotens ſcripſerit.

IX. *Duæ Theodoreti ad Dioſcorum literæ diverſis annis ſcriptæ.* — A num. XVIII. ad XXX. Epiſtola LX. Theodoreti ad *Dioſcorum* Alexandriæ Epiſcopum & divi Cyrilli ſucceſſorem, qua ſingularem erga ſubditos & morum modeſtiam laudat, quia his artibus civium animos homo nequam captabat, data quidem, vel hoc anno, ut putavit Baronius, vel ſaltem inſequenti, cum gratulatoria ſit. At Epiſtola LXXXIII. ejuſdem Theodoreti ad eumdem, quæ apologetica eſt, nihil cum priori commune habet; data

commentitiis ſcriptis in Synodo editis adverſus ipſum Theodoretum conflata fuit: eſt autem hujuſmodi (a):

(a) Theod. epiſt. 83.

Theodoretus Dioſcoro Epiſcopo Alexandriæ.

XXI. *Maximum afferunt ſolatium ſacra exempla Scripturæ illis, qui calumniam patiuntur. Quando enim aliquis ab effrenata lingua calumniis impetitur, magna conſolationis remedia accipiet, ſi in memoriam revocet hiſtoriam Joſeph (b) illius admiratione digni: & intuens caſtitatis effigiem & omnis virtutis magiſtrum calumniam paſſum, & ac ſi alienas nuptias violare voluiſſet, in vincula conjectum, & compedibus ſtrictum, & plurimum temporis in carcere detentum; hujus hiſtoriæ medicina dolorem lenit. Ita rurſum cum manſuetiſſimum repererit David (c), ut tyrannum a Saul ejectum & fugatum; & ſemel atque iterum inimicum ſuum cepiſſe, & illæſum dimiſiſſe: hinc iterum remedium tranquillitatis ſuſcipiet. Quando vero ipſum Chriſtum Dominum, ſæculorum creatorem & omnium rerum auctorem atque opificem, Deum verum, Dei veri Filium, ſeductorem (d) a ſceleſtis viderit appellatum, non ſolum conſolationem inde lucratur, ſed hilaritatem maximam quaſi Domini factus ſocius.*

(b) Gen. 39. — Calumniæ patienter tolerandæ. — (c) 1. Reg. 19.20.21. — (d) Matt. 27.

XXII. Calumniæ in Theodoretum illatæ. *Hæc autem nunc ſcribere coactus ſum, tuas litteras cum viderim, quas tua ſanctitas Deo dilectiſſima Archiepiſcopo domino Domno ſcripſit: illis enim etiam hoc adjectum fuerat, quod nonnulli maximam civitatem, quæ a tua beatitudine regitur ac gubernatur cum occupaverint, dira adverſus nos ſcripſerunt, quod in duos dividimus unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum: & hæc Antiochiæ dum verba faceremus, ubi multæ myriades auditorum replerent cœtum atque conventum. Et illos quidem talia confingentes deploravi apertam calumniam componere auſos & fingere; dolui etiam (ignoſce mihi domine, dum a dolore loqui compellor) quod alteram aurium tua ſecundum Deum perfectio non reſervavit mihi integram, ſed illis quæ ab ipſis falſa ſunt dicta credidit. Et quamvis illi eſſent tres, aut quatuor, aut quindecim: ego multas habeo myriadas hominum, qui doctrinæ veritatem & rectitudinem mihi teſtantur.*

XXIII. *Sex enim annos ibi ego docens, tempore beatæ memoriæ Theodoti Antiocheni Epiſcopi, qui tum vitæ ſplendore polluit & fulſit; tum etiam divinorum dogmatum cognitione. Alios deinde tredecim annos tempore beati Joannis, qui adeo oblectabatur, dum nos conciones haberemus, ut ambas concuteret manus, & ſæpius exultaret & proſiliret: quod autem ille a puero rebus ſacris enutritus & educatus, exquiſitam valde divinorum dogmatum notitiam haberet, litteris tua ſanctitas declaravit. Præter hæc, jam ſeptimus agitur annus, quo Deo dilectiſſimus Archiepiſcopus Domnus ſedit: & uſque hodie, cum tantum præterierit tempus, nullum neque Deo dilectorum Epiſcoporum, neque piiſſimorum Clericorum, ea quæ a me dicta ſunt, reprehendit aliquando.* Obſerva hic lector, Theodoretum Epiſcopum publicum ſemper egiſſe Antiochiæ Catechiſtam temporibus Theodoti, Joannis, & Domni trium Antiochenorum Epiſcoporum, quorum ſingulorum tempus in ſede inſumptum numerat; quibus & diſcas annos cujuſque ipſorum Epiſcopatus. Sed ſubdit:

Theodoretus catechiſta Antiochenus.

XXIV. *Quanta vero animi hilaritate & alacritate populi Chriſto dilecti noſtras orationes & conciones audiant, facile erit hæc tuæ divinæ perfectioni ab illis qui inde venerunt addiſcere, & ab iis qui illuc proficiſcuntur. Hæc autem dico, non jactantiæ cauſa, ſed potius me excuſare coactus; neque ſplendorem ſed rectitudinem tantum in meis orationibus ineſſe teſtificans. Quinimmo magnus ille Orbis magiſter & doctor divinus Paulus, noviſſimum (e) & ultimum ſe ipſum ſanctorum, & primum peccatorum ſemper appellans, coactus tamen fuit, ut accuſatorum ora obſtrueret, ſuorum laborum adiicere (f) catalogum: & oſtendens quod hoc neceſſitate, non ex animo faceret, ut ſuas narraret paſſiones, addit: Inſipiens fa-*

(e) 1. Tim. 1. — (f) 2. Cor. 11.

PAGIUS ta enim poſt illius exilium, ideoque anno CCCCXLVIII. quod ex eo certo colligitur, quod Theodoretus dicat: *Septimus hic annus eſt Deo chariſſimi Archiepiſcopi Domini Domni*. Hic autem anno CDXLI. aut inſequenti Epiſcopus Antiochenus renunciatus. In illis litteris Theodoretus, ut videre eſt apud Baronium num. XXVII. meminit *Dialogorum*, quos ſcripſit contra Arianos Eunomianos, Macedonianos, & Apollinariſtas, ſicuti & in Epiſtola LXXXII. ad Euſebium Ancyræ Epiſcopum anno etiam CCCCXLVIII. data, ut ſupra probavimus. Quare falluntur, qui eos Dialogos poſt Concilium Cahlcedonenſe, annumque CDLI. elucubratos volunt.

X. In eadem Epiſtola, num. XXVIII. apud Baronium oſtentat Theodoretus ſuum cum *Cyrillo* literarum commercium, ut tacite dilueret objectam animi in Cyrillum impotentiam. Verum ſilet conqueſtum eſſe Joanni Antiocheno *Cyrillum*, quod ſuis literis abuteretur. Quare non erat quod inde deduceret Baronius *Theodoretum* non ſcripſiſſe ad Joannem Antiochenum contra Cyrillum jam defunctum. Anathematiſmo fidem ſuam concludit Theodoretus: *Si quis Sanctam Virginem Deiparam non dicit, aut purum hominem vocat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel in duos filios dividit unicum Unigenitum, ac Primogenitum omnis creaturæ, a ſpe in Chriſtum excidat, & dicet omnis populus: fiat, fiat.* At eadem verba Neſtorius ſine erroris ſui præjudicio protulit, ſimulque ſe calumniam pati queſtus eſt, quaſi contrarium ſentiret.

Theodoretus in Cyrillum parum æquus.

factus ſum, dum glorior: vos vero id facere me coegiſtis. Ego autem me ipſum miſerum, & pauperrimum novi: multis enim obnoxius ſum defectibus: propter ſolam vero fidem in ſacræ apparitionis & adventus Domini die aliqua remiſſione potiri expecto

XXV. Theodoreti Catholicæ fidei profeſſio. *Sanctorum enim Patrum veſtigia ſecutus, prompto ſum animo, & precibus incumbo, & Evangelicam doctrinam, quam ſummatim nobis tradiderunt qui in Nicæa Bithyniæ convenerunt ſanctiſſimi Patres, tueri & conſervare ſtudeo integram: & quemadmodum unum credo Patrem, & unum Spiritum ſanctum a Patre procedentem, ita unum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum ante omnia ſæcula Patre genitum, ſplendorem gloriæ, & characterem & imaginem paternæ ſubſtantiæ propter hominum ſalutem carnem ſumpſiſſe & hominem factum, & ſecundum carnem ex Maria Virgine natum eſſe. Ita enim nos pientiſſimus edocuit Paulus: Quorum patres, ait, ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula ſæculorum amen. Et iterum de Filio ſic: Qui factus eſt ex ſemine David ſecundum carnem, qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute ſecundum ſpiritum ſanctificationis. Hac enim de cauſa & Dei genitricem appellamus ſanctam Virginem; eoſque qui hanc renuunt appellationem, alienos ducimus a pietate.*

XXVI. *Similiter etiam eos, qui in duas perſonas, vel duos Filios, aut duos Dominos dividunt Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, nec probos, nec ſinceros nuncupamus; & ab eorum qui Chriſtum diligunt, cœtu ſegregamus. Audivimus enim divinum Paulum (a) dicentem; Unus Dominus, una fides, unum baptiſma. Et iterum (b): Unus Dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia. Et iterum (c): Jeſus Chriſtus heri & hodie idem & in ſæcula. Et alibi (d): Qui deſcendit, ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes cœlos. Et ſexcentas hujuſmodi alias licet invenire apud illum voces, quæ unum Dominum prædicant. Ita & divinus Evangeliſta clamat (e): Et Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti a Patre, plenum gratiæ & veritatis. Et qui ejuſdem eſt nominis, Baptiſtam dico, clamat, dicens (f): Poſt me venit, qui ante me factus eſt, quia prior me erat. Et cum unam perſonam oſtendiſſet, utraque poſuit, & divina, & humana: humanum enim eſt illud, Vir, & venit, divinum vero, prior me erat: ſed nihilominus non alium vidit poſt ſe venientem, alium ante ſe exiſtentem: ſed eumdem vidit ante ſæcula exiſtentem, ut Deum, Hominem vero poſt ſe factum ex Virgine. Ita & beatiſſimus Thomas (g) ad Domini carnem manum cum applicuiſſet, Dominum appellavit & Deum propter eam quæ conſpiciebatur naturam, cum agnoviſſet inviſibilem & quæ conſpici non poterat: ita & nos carnis quidem ejus & Deitatis differentiam & diſtinctionem novimus, unum tamen ſcimus Filium qui homo factus, & Deum Verbum.*

(a) Epheſ. 4. (b) 1. Thim. 2. (c) Hebr. 13. (d) Epheſ. 4. (e) Joan. 1. (f) Joan. 1. (g) Joan. 20.

XXVII. Doctrinam Patrum ſecutus Theodoretus. *Hæc enim & a divina Scriptura edocti ſumus, & ab iis qui ipſam declararunt & expoſuerunt Patribus, Alexandro Sancto, Athanaſio, & Achilla, veritatis præconibus, qui Apoſtolicam veſtram exornarunt ſedem, & Baſilio, & Gregorio, & aliis Orbis luminibus. Quod vero ſcriptis beati Theophili & Cyrilli nos utimur, & eos qui contradicere audent per hæc confutamus, & illorum ora obſtruimus: ipſæ litteræ id declarant. Illos enim qui Dominicæ carnis & divinitatis differentiam inficiantur, & aliquando quidem divinam naturam in carnem converſam dicunt, aliquando vero carnem in divinitatis mutatam eſſe naturam, iſtorum admirabilium virorum pharmacis & medicamentis eos curare ſtudemus. Aperte enim nos duarum naturarum differentiam edocent, & immutabilitatem divinæ naturæ prædicant, & Dominicam carnem divinam appellant, ut Dei Verbi carnem factam. Dicere vero quod in Dei naturam ipſa converſa fuerit, ut impium rejecerunt & reſpuerunt.* Docuit plane hæc Theodoretus quam exactiſſime in ſuis Dialogis: eos enim (ut ipſe in præfatione teſtatur) ad hos refellendos conſcripſit: quorum primus eſt dialogus, cujus eſt titulus, *Immutabilis*, quo oſtenditur Deus carnem humanam ſuſcipiens, non eſſe mutatus: ſecundus, *Inconfuſus*, quo declaratur, ſic divinam naturam humanæ eſſe unitam, ut tamen confuſa non fuerit: tertius vero dialogus dictus *Impatibilis*, quo docet, Deum hominem factum, ut tamen divinitas impatibilis, ut erat, permanſerit. Sed pergit:

XXVIII. *Quod vero beatæ memoriæ Cyrillus ſæpius ad nos litteras dedit, tuam ſanctitatem aperte ſcire arbitror: & quando ſua opera, quæ contra Julianum ſcripſerat, Antiochiam miſit: ſimiliter cum ea quæ ipſe de Emiſſario ediderat, petiiſſet a beato Joanne Antiochiæ Epiſcopo, ut illa oſtenderet magiſtris qui in Oriente ſcientia præſtant; beatus ille Joannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis miſit; quos cum legiſſemus, hominem ſumus admirati, & ſcripſimus ad Cyrillum beatæ memoriæ: qui iterum nobis reſcripſit, & nos diligentes ac benevolos ſuo teſtimonio declaravit: quæ litteræ apud nos ſervantur.* Eſt plane unde ex his coarguas falſitatis litteras Theodoreti nomine vulgatas, Cyrillo poſt obitum illu-

dentes: nam quo ipſe eſſet erga Cyrillum animo, & quam mirifice coleret ſancti viri memoriam, litteræ iſtæ declarant, quibus & ſubdit:

XXIX. *Theodoreti admonitio ad Dioſcorum.*

Averſetur itaque beatitudo tua eos qui loquuntur mendacium; & Eccleſiæ quietem procuret; & eos qui veritatis dogmata corrumpere audent, vel pharmacis & medicamentis ſalutaribus curet; vel eos qui curari nolunt, ut incurabiles & inſanabiles arceat e gregibus, ne ejus peſtis contagium ovibus communicetur: nos vero conſueta ſalutatione dignos efficiat. Quod enim quæ ſcripſimus ſentimus, teſtimonium perhibent quæ a nobis ſcripta ſunt in Divinam Scripturam, & adverſus eos qui cum Ario & Eunomio ſentiunt. Præter hæc, & hoc breve & extremum adhibeo carmen: Si quis non dicit, beatam, Virginem Dei genitricem, vel nudum hominem appellat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum; vel in duos Filios eum, qui unus eſt, dividit unigenitum & primogenitum omnis creaturæ: cadat ab ea, quam in Chriſtum habemus ſpe. Et dicat univerſus populus, Fiat Fiat. Hactenus Theodoreti ad Dioſcorum epiſtola ſcripta ab eo ad refellendas calumnias in ipſum oblatrantium, a nobis vero hic opportune relata ad redarguendam etiam (ut dictum eſt) erroris illam epiſtolam, quæ Theodoreti nomine recitata fuit in Quinta Synodo, quaſi in mortuum inſultaſſet. Scriptam vero fuiſſe hanc Theodoreti epiſtolam ad Dioſcorum hoc anno, cum Domnus Antiochenus Epiſcopus ſeptennium ageret in ſede Epiſcopali ipſius Theodoreti verba nuper recitata declarant, & ad hoc ſcriptam, ut ſe plene Orthodoxum eſſe, perſpicua luce monſtraret.

XXX. *Legatio Dioſcori ad S. Leonem Rom. Pont.*

Ordinatus igitur hoc anno Dioſcorus Alexandrinus Epiſcopus legationem ex more miſit ad Romanum Pontificem: qui autem hoc functus eſt munere, Poſſidonius presbyter nominatur; eumdemque eſſe facile exiſtimo Poſſidonium, qui aliquot ante annos, ipſo exordio naſcentis Neſtorii hæreſis, a Cyrillo Alexandrino miſſus fuit ad Cæleſtinum. Retinuit ſecum aliquot diebus S. Leo Papa eumdem legatum, quem & Eccleſiaſticis functionibus voluit ſemper eſſe præſentem, ut ex inſtitutis Romanæ Eccleſiæ diſceret, quid emendandum eſſet in Eccleſia Alexandrina. Sed & cum ab ipſo idem Pontifex quædam haud recte in illa adminiſtrari intellexiſſet, redditis ad Dioſcorum litteris, quæ ea eſſent admonuit, & corrigenda præcepit, iſta præfatus (a): (a) *Leo ep.* 81.

XXXI. *Quantum dilectioni tuæ Dominicæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quod tua firmius deſideramus fundare initia, ne quid charitati tuæ ad perfectionem deeſſe videatur, cum tibi ſpecialis gratiæ merita (ut probavimus) ſuffragentur. Paterna igitur & fraterna collatio debet ſanctitati tuæ eſſe gratiſſima, nec a te aliter ſuſcipi, quemadmodum a nobis intelligis proficiſci. Unum enim nos ſentire oportet & agere, ut (ſicut legimus b) in nobis quoque unum eſſe cor & anima comprobetur.* (b) *Act.* 4. *Cum enim beatiſſimus Petrus Apoſtolicum a Domino acceperit principatum, & Romana Eccleſia in ejus permaneat inſtitutis: nefas eſt credere, quod ſanctus diſcipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus Eccleſiam gubernavit, aliis regulis traditionum ſuarum decreta formaverit: cum ſine dubio de eodem fonte gratiæ unus ſpiritus fuerit & diſcipuli & magiſtri; nec aliud ordinatus tradere potuerit, quam quod ab ordinatore ſuſcepit. Non ergo patimur, ut cum unius nos eſſe corporis & fidei fateamur, in aliquo diſcrepemus; & alia doctoris, alia diſcipuli inſtituta videantur.* At quinam iſte parvus uſus qui in Alexandrinam Eccleſiam irrepſerat, ipſe declarat, nempe die quolibet fieri ſolitas ſacrorum miniſtrorum ordinationes, nullo præcedente jejunio, cum Romæ res tanta aliter ageretur; ſed quonam modo, ut antiquiores ritus referemus, hic deſcribamus: ſubdit enim:

Quod

PAGIUS XI. *Primis Eccleſiæ ſæculis Sacræ ordinationes, nocte Sabbati aut die Dominica fieri ſolitæ.*

A num. XXX. ad XXXIV. Epiſtola Divi Leonis ad *Dioſcorum* Epiſcopum Alexandrinum, quæ alias erat ordine I. nunc eſt XI. ex eaque diſcimus, Epiſcoporum, Preſbyterorum, & Diaconorum ordinationes his temporibus fieri ſolitas fuiſſe nocte Sabbati aut mane Dominicæ: *Quod ergo*, inquit, *a patribus noſtris propenſiore cura novimus eſſe ſervatum, a vobis hoc volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordia deligantur, in quibus his qui conſecrandi ſunt jejuniis, & a jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane ipſo Dominico die, continuato Sabbati jejunio, celebretur: a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt:* tandem concludit: *Ordinandorum Sacerdotum formam ſervari* debere, *ut his qui conſecrandi ſunt, numquam benedictio, niſi in die Reſurrectionis Dominicæ tribuatur, cui a veſpera Sabbati initium conſtat adſcribi:* Nomine autem Reſurrectionis Dominicæ non diem Paſchalis, ſed quamlibet diem Dominicam Leonem intelligere, ipſemet oſtendit verbis immediate ſequentibus, *niſi in die Reſurrectionis Dominicæ tribuatur, cui a veſpera Sabbati initium conſtat adſcribi, & quæ tantis divinarum diſpoſitionum myſteriis eſt conſecrata, ut quidquid eſt a Domino inſignius conſtitutum, in hujus diei dignitate ſit geſtum. In hac mundus ſumſit exordium. In hac per Reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apoſtoli a Domino prædicandi omnibus gentibus Evangelii tu-*

XXXII. De tempore celebrandæ ordinationis. *Quod ergo a parentibus noſtris propenſiori cura novimus eſſe ſervatum, a vobis quoque volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus ſacerdotalis vel levitica ordinatio celebretur: ſed poſt diem ſabbati ejus noctis, quæ in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur, hoc eſt, ſub lege divini officii ſubſtituantur, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, jejuniis & a jejunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane, ipſo Dominico die, continuato ſabbati jejunio celebretur, a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem reſurrectionis) ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur (pertinere non dubium eſt.* Idque ex perſcripto (ut docet) Apoſtolicæ inſtitutionis: ac plura ſubiicit in commendatione diei Dominicæ. Atque ad poſtremum id admonet, ut in Eccleſia diebus ſolemnioribus ſacrificium iteretur, ſi contingat non omnem populum capere ſimul unam baſilicam. Demum vero hæc ſubdit de Poſſidonio; *Remeanti filio noſtro Poſſidonio presbytero hanc ad fraternitatem tuam epiſtolam dedimus: qui noſtris proceſſionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties admiſſus, quid in omnibus Apoſtolicæ auctoritatis teneremus agnovit. Data Kalend. Junii.* Hæc ad Dioſcorum S. Leo, quibus, & intelligis Romanum Pontificem omnibus Eccleſiis præfuiſſe magiſtrum, cum ita doceat Alexandrinum Epiſcopum, qui poſt Romanam primam cathedram obtineret.

XXXIII. Dioſcori Hypocriſis diu latens. Porro quod ad Dioſcorum pertinet, ipſe æque ac Neſtorius, ſuperinducta admirandæ ſanctitudinis larva, adeptus eſt tantæ Eccleſiæ ſedem: cum ſpeciem præſeferens humilitatis atque modeſtiæ, intus tamen ſuperbiam cum ſumma arrogantia occultaret. Nihil enim magis Dei Eccleſiæ obfuiſſe reperitur, quam cum ſub involucro ſanctitatis iniquitas tegitur, & impietas horrenda viſu fuco religionis picta progreditur fallens oculos intuentium. Facile namque eſt cavere, quos manifeſtos intelligas hoſtes: occultos autem quis effugiet (hinc in Job *a*): *Quis revelabit faciem indumenti ejus? Portas vultus ejus quis aperiet?* Ita plane Dioſcorus cum eſſet facinoroſiſſimus, ſanctiſſimus tamen videri voluit: etenim in libellis adverſus eum datis (*b*) in Concilio Chalcedonenſi fuiſſe quidem ipſe Origeniſta, inſuper & Arianus, perfidus, homicida, & incendiarius, vitaque turpiſſimus, detectus eſt: Qui etiam ad conciliandum ſibi univerſum populum, *ſimulac in thronum evectus eſt* (inquit Liberatus diaconus) *opprimens Cyrilli hæredes, & per calumnias multas ab eis auferens pecunias, piſtoribus & cauponibus Civitatis dedit, ut mundiſſimum panem, & pretioſiſſimum vinum viliori pretio populis exhiberent.* Adjecit inſuper, ut ordinatos a Cyrillo clericos, quos ille cariores habuiſſet, abſque aliqua occaſione e gradu depoſitos in ordinem redigeret. At de his pluribus ſuo loco inferius.

(*a*) Job. 41.

(*b*) Conc. Chalc. Act. 3.

XXXIV. Hunnorum irruptiones in Romanum Imperium. *Hoc item anno Attila Rex Hunnorum* (inquit Proſper *c*) *Bledam * fratrem, & conſortem regni perimit, ejuſque populos ſibi parere compellit.* In damnum quidem Orientalis Imperii anno ſuperiori iidem e ſuis progreſſi ſunt finibus una cum aliis barbaris: nam de his hæc ſub ejus anni Conſulibus Eudoxio atque Dioſcoro Marcellinus habet in Chronico: *Perſæ, Saraceni, Zanni, Iſauri, Hunni finibus ſuis egreſſi, Romanorum ſola vaſtarunt. Miſſi ſunt autem contra hos Anatolius atque Aſpar Magiſtri militiæ, pacemque cum eis unius anni fecerunt. Joannes natione Uvandalus, Magiſterque militiæ, Arvegyſti fraude, in Thracia interemptus eſt. Hunnorum Reges cum numeroſis ſuorum millibus in Illyricum irruerunt: Naiſſum, Singidonum, aliaſque Ci-*

(*c*) Proſp. in Chron. his Conſulib.

* Blebam Bellam Budam.

PAGIUS *tubam ſumunt*, &c. Porro hoc diſcrimen Ordo Romanus annotavit, ut Epiſcoporum ordinationes fiant die Dominica, reliquorum vero Ordinum die Sabbati a cujus veſpera exordium Dominicæ juxta hanc Leonis ad Dioſcorum Epiſtolam, deſumi debet.

XII. *Sacræ ordinationes quatuor Temporibus a Gelaſio affixæ.* Queſnellus in Notis ad eam Epiſtolam ait, tantum abeſſe, ut Sabbato ſancto aut Dominica ſubſequente miniſtrorum Eccleſiæ conſecratio tunc fieret; ut potius illa die nunquam facta fuiſſe videatur propter ſolemnitatem baptiſmi; cui conferendo hoc tempus conſecratum erat. Verum ipſemet Leo plane contrarium teſtatur his verbis ſupra laudatis: *a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Reſurrectionis, ſicut etiam in Paſcha Domini declaratur, pertinere non dubium eſt.* Prima quæ quidem nobis relicta eſt Pontificia conſtitutio, qua ordinationes ad tempora ſolemnium jejuniorum revocantur, eſt Gelaſii primi in Epiſtola ad Epiſcopos per Lucaniam & Brutios conſtitutos; *Ordinationes Presbyterorum & Diaconorum niſi certis temporibus & diebus exerceri non debent, ideſt, quarti menſis jejunio ſeptimi & decimi, ſed etiam quadrageſimalis initii ac medianæ hebdomadæ, & ſabbati jejunio circa veſperam, noverit celebrandos*, ubi de quatuor anni temporibus, ut nunc vocamus, exacte meminit.

XIII. *Attila Hunnorum Rex fratrem perimit.* Ad num. XXXIV. Proſper in Chronico ſcribit, Attilam Hunnorum Regem Bletam vel Bledam fratrem & conſortem regni peremiſſe. Jornandes vero lib. de Reb. Get. cap. 35. ait: *Bleta fratre fraudibus perempto, qui magnæ parti regnabat Hunnorum univerſum ſibi populum ſubjugavit, aliarumque gentium, quas tunc in ditione tenebat, numeroſitate collecta, primas mundi gentes, Romanas, Veſegothaſque, ſubdere peroptabat. Cujus exercitus quingentorum millium eſſe ferebatur.* Marcellinus in Chronico & Beda in Hiſt. lib. 1. cap. 13. necem Bledæ in annum ſequentem reiiciunt; Verum major fides Proſperi hoc tempore viventis, cui favet Caſ-

Civitates, oppidaque Illyrici plurima exciderunt. Hæc Marcellinus: additque de comete plurima anni hujus temporis parte ardere viſa. At non hæc prima eſt Hunnorum in Romani Imperii ditionem irruptio. Siquidem ſub Conſulatu Valentis quinto, & Valentiniani Junioris, anno Domini trecenteſimo ſeptuageſimoſexto, auctore Ammiano diximus, Hunnos ex regionibus trans Meotides paludes poſitis progreſſos Romanum Imperium invaſiſſe: iterum vero ipſo exordio Arcadii Imperatoris in Orientales Romani ſubditas provincias graſſatos eſſe, teſte S. Hieronymo, & aliis ejus temporis ſcriptoribus, ſuo loco narravimus.

XXXV. Hunni Chriſtiani. Rurſum vero ante annos ſexdecim ſub Conſulatu Honorii decimotertio cum Theodoſio undecimo Hunnos itidem vaſtaſſe Thracias, auctor eſt Marcellinus in Chronico dicto anno: conſediſſe autem eos in Pannonia, imbutaſque plures eorum Chriſtiana religione, ejuſdem auctoris teſtificatione meminimus: ſed quo prædicante iidem fidem Chriſtanam ſuſceperint, haud licuit invenire: putamus tamen id factum conſuetudine magni illius Theotimi Scytharum Epiſcopi, quem magnopere Hunnos eſſe reveritos ob ingentem virtutem miraculorum a Deo illi conceſſam, teſtatur Sozomenus, (*a*) noſque quinto tomo Annalium ſuperius diximus. Porro ad Hunnos in Pannonia commorantes haud pridem Aetium Ducem Romani exercitus ſe contuliſſe, ut per eos Valentiniano Imperatori, cujus iras meruerat, reconciliaretur, ſuo loco dictum eſt; eoſdemque in Galliis poſtea Burgundiones contriviſſe, Proſper affirmat. At non iidem prorſus, licet ejuſdem gentis hi ſunt quos ex Oriente migraſſe, & palabundos in Illyricum uſque perveniſſe, tum Marcellinus tum Proſper teſtantur: novum enim ex alveario, e nativo inquam ſolo, hujuſmodi Hunnorum eſt progreſſum examen ſub Attila, & Bleda fratribus: quorum altero fraterna cæde ſublato, alter nempe Attila, ſummam adminiſtravit Imperii. Ita quidem creſcente nequitia, a Deo flagellum paratur: ut plane ſecundum illas Domini minas a Hieremia (*b*) populo annunciatas acciderit: *Adducam ſuper vos gentem de longinquo, domus Iſrael (ait Dominus) gentem robuſtam, gentem antiquam, gentem cujus ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur.*

XXXVI. Hunnorum ſedes, & mores. Quænam iſta gens fuerit, qualibuſve prædita moribus, Ammianus exacte quidem deſcribit his verbis (*c*): *Hunnorum gens monumentis veteribus leviter nota, ultra paludes Mœoticas glacialem Oceanum accolens, omnem modum feritatis excedit. Ubi quoniam ab ipſis naſcendi primitiis infantium ferro ſulcantur altius genæ, ut pilorum vigor tempeſtius emergens, corrugatis cicatricibus hebetetur, ſeneſcunt imberbes, abſque ulla venuſtate ſpadonibus ſimiles, compactis omnes firmiſque membris, & opimis cervicibus, prodigioſe deformes & pandi, ut bipedes exiſtimes beſtias, vel quales in commarginandis pontibus effigiati ſtipites dolantur incompte in hominum figura: ſic & in ſua vita viſi ſunt aſperi, ut neque igne, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cujuſvis pecoris carne veſcantur, quam inter femora ſua, & equorum terga ſubſertam fotu calefaciunt brevi: ædificiis nullis umquam tecti, ſed hæc velut ab uſu communi diſcreta ſepulcra declinant; nec enim apud eos vel arundine faſtigiatum reperiri tugurium poteſt: ſed vagi, montes peragrantes & ſilvas, pruinas, famem, ſitimque perferre ab incunabulis aſſueſcunt.* Per-

(*a*) Sozom. li. 7. c. 25.
(*b*) Hier. 5.
(*c*) Ammian. lib. 31. in princ.

PAGIUS

XIV. *Theodoretus ſcribit Hiſtoriam Religioſam.* Caſſiodorus in Chronico. Ex quo colligere eſt, Marcellinum ſæpe in Chronologiam peccare. Hoc vel ſuperiori anno *Theodoretus* Hiſtoriam *Religioſam*, quæ inſcribitur *Philotheus*, continetque elogia Sanctiſſimorum Aſcetarum, qui partim in Oriente partim in locis vicinis admirabilem vitam duxerunt, in lucem emiſit; quod Garnerius in Auctario Operum Theodoreti pag. 197. hac ratione oſtendit. *Jacobus* ille admirabilis; quem Theodoretus cap. 21. Philothei laudat, exerceri cœpit, quo tempore Iſauri vicinas regiones populabantur. Populatos anno CCCCV. tradit Marcellinus in Chronico: Theodoretus autem ait, *Jacobum* octavum & trigeſimum exercitationis annum expleviſſe, cum Hiſtoriam Religioſam ſcriberet: *Initorum ſub dio certaminum ipſius* (ſc. Limnæi) *& magni Jacobi idem eſt temporis ſpatium; octavum & trigeſimum annum jam explêverunt.* Scripſit igitur Theodoretus Hiſtoriam illam hoc anno, anno ſc. conſequente octavum & trigeſimum jam expletum. Hinc patet, Valeſium, cujus verba anno præcedenti retulimus, valde deceptum eſſe, quando ſcribit, *Theodoretum* ab anno CDXXXVI. uſque ad ſuum domeſticum exilium nullos libros ſcripſiſſe. Sunt autem triginta Aſcetæ non viri tantum, ſed etiam feminæ, quorum Agones ſpirituales Theodoretus vel ipſe vidit, vel ab iis audivit, *qui viderant, viris virtutis amantibus, digniſque habitis, qui illos viderent, & eorum doctrina fruerentur*, inquit ipſemet Theodoretus. Hæretici hoc opus nugarum plenum effutiunt ac ejus nomine indignum, quia ſc. demonſtrat illorum temporum ſententiam de invocatione Sanctorum, Reliquiarum cultu, erectione Templorum in Memoriam Martyrum, Oratione pro mortuis, Miraculorum patratione, ſpontaneiſque afflictionibus corporis. Legendæ obſervationes Garnerii ad ſingula hujus libri capita.

XV. Baronius anno DLXXIX. num. XXX. de *Chilperico* Francorum Rege verba faciens, ejus in Monachos Jurenſes beneficentiam laudat, eamque in rem citat Gregorium Turonenſem lib. de Vitis Patrum cap. 1. ſed, ut Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 3. Cointius anno DXXXIV. num. XXIV. & Henſchenius, in

Peregre tecta, niſi adigente maxima neceſſitate, non ſubeunt: nec enim apud eos ſecuros exiſtimant eſſe ſub tectis.

XXXVII. Hunnorum veſtitus, & victus. *Indumentis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſilveſtrium murium conſarcinatis: nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis; ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non ante deponitur, aut mutatur, quam diuturna carie in pannulos defluxerit defruſtata. Galeris incurvis capita tegunt hirſuta crura coriis munientes hedinis: eorumque calcei formulis nullis aptati, vetant incedere greſſibus liberis, qua de cauſa ad pedeſtres parum accomodati ſunt pugnas; verum equis prope affixi, duris quidem ſed deformibus, & muliebriter iiſdem nonnumquam inſidentes funguntur muneribus conſuetis. In ipſis quivis in hac natione pernox & perdius emit & vendit, cibumque ſumit & potum: & inclinatus cervici anguſtæ jumenti, in altum ſoporem ad uſque varietatem effunditur ſomniorum. Et deliberatione ſuper rebus propoſita feriis, hoc habitu omnes in commune conſultant. Aguntur autem nulla ſeveritate Regali, ſed tumultuario Primatu ductu contenti, perrumpunt quicquid inciderit.*

XXXVIII. Hunni quales in præliis. *Et pugnant nonnumquam laceſſiti, ſed ineuntes prælia cuneatim variis vocibus ſonantibus torvum. Utque ad pernicitatem ſunt leves & repentini, ita ſubito de induſtria diſperſi lugeſcunt, & impoſita acie cum cæde vaſta diſcurrunt, nec invadentes vallum, nec caſtra inimica pilantes* * *præ nimia parte decernuntur: eoque omnium acerrimos facile dixeris bellatores, quod procul miſſilibus telis, acutis oſſibus pro ſpiculorum acumine arte mira coagmentatis, ſed diſtinctis; cominus ferro ſine vi reſpectu .... hoſteſque cum mucronum noxiis obſervant, contortis laciniis illigant, ut laqueatis reſiſtentium membris equitandi vel gradiendi adimant facultatem. Nemo apud eos arat, nec ſtivam aliquando contingit.*

* palantes.

XXXIX. Hunni ſemper vagi. *Omnes enim ſine ſedibus fixis, abſque lare, vel lege, aut ritu ſtabili diſpalantur, ſemper fugientibus ſimiles, cum carpentis in quibus habitant, ubi conjuges ex villis veſtimenta contexunt, & coeunt cum maritis, & pariunt, & ad uſque pubertatem nutriunt pueros. Nullus apud eos interrogatus, reſpondere unde oritur, poteſt, alibi conceptus, natuſque procul, & longius educatus. Per inducias infidi & inconſtantes, ad omnem auram incedentes, ſpei novæ perquam mobiles, totum furori incitatiſſimo tribuentes; inconſultorum animalium ritu, quid honeſtum, inhoneſtumve ſit, ignorantes; flexiloqui & obſcuri, nullius religionis vel ſuperſtitionis reverentia alia diſtricti, auri cupidine immenſa flagrantes; adeo permutabiles & iraſci faciles, ut eodem aliquoties die a ſociis, nullo irritante, ſæpe deſciſcant, itidemque propitientur, nemine leniente. Hoc expeditum, indomitumque hominum genus, externi prædandi aviditate flagrans immani, per rapinas finitimorum & cædes uſque ad Achajam pervenit.* Hucuſque de his Ammianus.

XL. Sed & de Hunnorum moribus non prætereat, quod S. Ambroſius eos ludo addictiſſimos eſſe tradit, hæcque habet, dum de fœneratoribus agit (a): *Ferunt* (inquit) *Hunnorum populos omnibus bellum inferre nationibus, fœnatoribus tamen eſſe ſubjectos, & cum ſine legibus vivant, aleæ ſolius legibus obedire; in procintu ludere, teſſeras ſimul & arma portare, & plures ſuis quam hoſtilibus ictibus interire. In victoria ſua captivos fieri, & ſpolia ſuorum perpeti, quæ pati ab hoſte non noverint. Ideo numquam belli ſtudia deponere, quod victi aleæ ludo, cum totius prædæ munus amiſerint, ludendi ſubſidia requirunt bellandi periculo. Frequenter autem tanto ardore rapi, ut cum ea quæ ſola magna æſtimant, victus arma tradiderit, ad unum aleæ jactum vitam*

(a) *Ambr. de Tobia c. 11.* Hunni luſores.

PAGIUS

S. Romanus in Gallia Sequanorum primus Monachorum inſtitutor. in Vita Sancti Romani Abbatis Jurenſis Monaſterii in Burgundia ſiti, ad diem XXVIII. menſis Februarii obſervarunt, loquitur ibidem Turonenſis, non de *Chilperico* Francorum Rege, ſed de *Chilperico* Burgundiæ Rege, qui Genevæ regnabat, ut Turonenſis citatus diſerte aſſerit. Sed quia nimis perturbaretur Hiſtoria, ſi hac in re Baronii ordinem ſequeremur, hic de celeberrimo illo Monaſterio & duobus prioribus ejus Abbatibus, *Romano*, & *Lupicino* verba faciemus. Utriuſque Vitam ſcripſit Monachus Jurenſis Anonymus, & coævus, recitatam apud Bollandum, *Lupicini* ad diem XXVIII. Februarii, *Romani* vero ad diem XXI. Martii. Hæ quidem Vitæ in aliquibus circumſtantiis diſcrepant ab iis, quæ de utroque Sancto Anonymus narrat, ſed longe majorem fidem meretur Anonymus, non ſolum quia Turonenſi antiquior, & quia vixit in Monaſterio Jurenſi; ſed etiam quia plura publicavit, quæ ſancto *Eugendo* Romani & Lupicini diſcipulo narrante didicerat. Monaſterium illud *Condateſcenſe* ſeu *Condadiſcenſe* primo appellatum, deinde *Jurenſe*, & *Sancti Eugendi* Monaſterium dictum, tandemque a Sancto Claudio Biſontino Antiſtite nomen accepit *S. Claudii*, quod in hodiernum uſque diem retinet. Primum illud fuit in Sequanorum Gallia Monaſterium; ut enim Anonymus in Vita Sancti Romani cap. 1. ſcribit: *Ante* Romanum *nullus omnino Monachorum intra ipſam provinciam religionis obtentu, aut ſolitariam aut conſortialis obſervantia ſectatus eſt vitam.*

XVI. *S. Romanus hoc anno Presbyter ordinatur.* Ante præſentem annum *Romanus* plura Monaſteria in vicinis regionibus per diſcipulos ſuos conſtruxerat, teſte Anonymo laudato: *Cœperunt exinde venerabilia Patrum examina, velut ex referto apum alveario Spiritu Sancto ructante diffundi; ita ut non ſolum Sequanorum provinciæ loca ſecretiora, verum etiam territoria longe*

tam ſuam poteſtati vel victoris, vel fœneratoris addicat. Denique conſtitit, quod quidam eorum, & Imperatori Romano cognitus in fide, pretium ſervitutis, quam ſibi tali ſorte ſuperatus intulerat, ſuppliciis imperatæ mortis exſolverit. Hæc S. Ambroſius. Porro Hunnos itidem fuiſſe impudicos, Salvianus (a) affirmat. Hæc autem de Hunnorum moribus, tum a noſtris, tum ab externis petita auctoribus a nobis haud ſunt otioſe relata, ſed ut videas, & admireris Crucis potentiam, quæ omne genus perdomuit barbarorum: qui enim adeo feri & indomiti, truculenti, & omnis prorſus humanitatis expertes fuere, ſub jugo tandem Chriſti redacti, pii, manſueti, humani, benigni, modeſti, omnique ex parte ſanctiſſimi evaſere, enituereque ex eis Reges, qui maximo Chriſtianæ religioni decori fuerunt & ornamento. Porro talia potuiſſe præſtari, nonniſi legis Evangelicæ eſſe, Theodoretus libro de Legibus pluribus diſputat.

(a) *Salv. de ver. Judicio, & provid. Dei lib. 4.*

XLI. Quod vero ad Hunnorum præſentis temporis ſtatum pertinet: poſt eorum egreſſum, eo formidabiliores ſunt redditi, quo docti prudentiam rerum experimento, militarem aſſecuti ſunt diſciplinam ſub Rege verſutiſſimo militantes. Fuiſſe vero Attilam ſuperſtitione Ethnicum, tradunt; nec recens cum ſuis prodiiſſe e Mæoticis regionibus, ſed cum fratre in Pannonia ſuis imperaſſe, apud Paulum Diaconum & alios eum ſecutos invenies: cum tamen Marcellinus affirmet, Hunnos hos ante biennium ſub Conſulatu Eudoxii atque Dioſcori e ſuis ipſorum finibus exiiſſe. Quod autem ad graſſationem Attilæ ſpectat in Oriente, & quomodo Theodoſium ſub tributo redegerit, jam diximus, ſuiſque locis inferius dicturi ſumus. Qui igitur anno ſuperiori e ſuis ſunt regionibus ſemel egreſſi in ruinam Orientalis Imperii, conſtat aſſertione Marcellini, ſequenti adhuc anno & amplius Orientales oras vexaſſe, ut ſuis locis dicturi ſumus. At de Hunnis hactenus.

Plures Hunnorum egreſſus.

XLII. Sub hoc eodem Conſulatu Theodoſii, & Albini, idem Imperator Theodoſius conſtitutionem edidit de relevatis ab oneribus tributariis poſſeſſionibus eorum, qui gravamen ſe eſſe paſſos a menſoribus, & reviſoribus agrorum provincialium queſti ſunt: eſt ejus exordium (b): *Perfecta eſt ac plena liberalitas*, &c. Sed ſanciendæ legis hujus occaſionem attende. Ad hæc plane ſpectat querela Theodoreti de Cyrenſibus ſuis onere tributorum oppreſſis, & non ſicut alii relevatis; extat de his epiſtola ipſius ad Proclum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quam nondum cuſam ex promptuario bibliothecæ Vaticanæ primum hic tibi deſcribendam curavimus, ut intelligas Epiſcopos ſuarum ovium non ſpiritualia tantum, ſed & quæ pertinent ad ipſarum bona curaſſe: ſe habet igitur in hunc modum (c):

(b) *Novel. Theodoſ. tit. 33. de relevat.*

(c) *Theod. epiſt. 47.*

XLIII. Theodor. curat Cyri Civitatis tributorum remiſſionem

Superiore anno ſanctitas tua illuſtrem Philippum noſtræ Civitatis præcipuum virum magno liberavit infortunio: & tranquillitatem adeptus propter tuæ beatitudinis protectionem, tuis laudibus noſtras replevit aures. Sed omnem illam tuam protectionem pientiſſimus Epiſcopus N. inutilem demonſtrare nititur: & tam quæ ante duodecim annos ſæpe facta eſt viſitatio provinciæ calumniatur, & illam accuſare contendit: quæ nec plagiarii quidem homines facere auderent. Tuum igitur ſacrum caput oro, ut ejus mendacia ſedare facias, Præfectoſque illuſtres etiam perſuadeas deſcriptionem confirmare, quam jure & humane decreverunt. Graviſſimam enim re vera deſcriptionem ſupra omnes regiones & provincias, & civitates noſtra civitas paſſa eſt. Et cum omnes civitates ſint exoneratæ gravaminibus: hæc una remanſit, quæ hucuſque ſupra ſex myriadas & duo millia jugerum perſolvit:

ſero

PAGIUS *ge lateque ſpatiis diſtincta terrarum divinæ ſobolis diffuſa gratia Monaſteriis, atque Eccleſiis repleri.* Tum cap. ſeq. de Romano ſubdit: *Audita namque memoratum fama* S. *Hilarius Arelatenſis Epiſcopus miſſis in cauſa Clericis beatiſſimum Romanum haud longe, ſibi a Veſontionenſi urbe fecit occurrere:* Quod tunc contigiſſe notat cum Hilarius Celedonium Epiſcopum Veſontionenſem depoſuit, quod currenti anno contigit, ut ex literis Sancti Leonis Papæ & ex Sancto Honorato Epiſcopo Maſſilienſi in vita S. Hilarii Epiſcopi Arelatenſis liquet. Hac de re anno ſequenti. Narrat deinde Anonymus Hilarium ſacro Sacerdotii ordine Romanum inſigniiſſe, eumque ad *Monaſterium honorifice repedare* permiſiſſe. Quare ex Hiſtoriæ viſceribus character eruitur, quo conſtat, Romanum currenti anno ordinatum fuiſſe Presbyterum.

XVII. Affluente utriuſque ſexus copioſa multitudine beatiſſimi fratres alia duo monaſteria non procul a Condadiſcenſi erexerunt, *Lauconum* jam pridem extinctum, & *Balmam*, quod huc uſque perſtat; illud Virorum, hoc Monialium. Huic Monaſterio puellarum regendo præfecerunt ſororem ſuam, ibique ſepeliri voluit *Romanus*, cui frater ſororque ſuperſtites vixerunt. Romani mortem ante annum CDLXIII. accidiſſe colligit Card. Noriſius citatus ex Vita ſancti Lupicini cap. 3. ubi de eodem hæc ſcribuntur: *Hic namque aliquando, quod longævos forſitan meminiſſe non ambigo, magnam ac miram abſolutionem fide dicta amico orans in monaſterio vincto in ergaſtulis præſtitit Romæ. Vir quondam illuſtris Agrippinus ſagacitate præditus ſingulari, atque ad dignitatem militiæ ſæcularis Comes Galliæ a Principe conſtitutus, per Ægydium, tum Magiſter militum callidæ malitioſaque apud Imperatorem arte fuerat obſcuratus, eo quod Romanis faſcibus lucens Barbaris proculdubio favere, & ſubreptione clandeſtina, pro-*

S. Lupicinus Romano fratri ſuccedit.

vin-

ſero tamen tandem qui excelſum illum thronum obtinent, adducti, viſitatores provinciæ miſerunt: & illorum emiſſam cognitionem & ſententiam accepit quidem magnificus bonæ memoriæ Iſidorus, confirmavit etiam glorioſiſſimus & Chriſto dilectus dominus Florentius; & diligentius totum argumentum cum inveſtigaſſet qui nunc præeſt, & juſtitia thronum illuſtrat, regio hanc confirmavit decreto. Ille vero veritatis amator, propter eam quam cum illuſtri Philippo inimicitiam exercet, adverſus pauperes bellum ſuſcepit. Qua de cauſa tuam precor ſanctitatem, ut iniquæ linguæ juſtam linguam ſuam obiiciat; & veritatem, cui bellum infertur, protegat, & ipſam inexpugnabilem demonſtret, & mendacii arguat vanitatem. Hæc ad Proclum Theodoretus. Verum ad Pulcheriam Auguſtam eodem argumento ſcribens epiſtolam, hæc magis luctuoſe deplorat, delatoremque peſſimum detegit, dum ita ſcribit (*a*), a dignis laudibus ejuſdem Pulcheriæ exordiens:

(*a*) *Theod. epiſt.* 43.

XLIV. Theodoretus auxilium implorat a Pulcheria Auguſta.

Quoniam Imperium pietate exornatis, & purpuram fide illuſtratis, hæc ſcribere audemus, nec noſtram humilitatem intuemur: Sacerdotio enim decentem tribuitis honorem. Hæc mecum reputans, tuam potentiam oro, noſtram provinciam miſeratione dignam ducere, & viſitationem ſæpius factam confirmari præcipere, nec audire falſas calumnias, quæ a nonnullis fiunt adverſus eam; nec fide dignum illum ducere, qui Epiſcopi quidem nomen ſe jactat habere, talia vero patrantem, quæ ne plagiarii quidem facere auderent. Hic enim jam accuſatus, & excommunicationis vinculis innodatus a Deo dilectiſſimo & ſanctiſſimo Archiepiſcopo Antiocheno domino Domno, dum Concilium congregari deberet, ut ejus accuſationes & querelæ examinarentur, cum aufugiſſet, ad regiam ſe contulit urbem, & delatoris artem exercens, provinciæ moleſtias infert, quam matrem quidem appellat, mala vero infert myriadibus pauperum: & pro ea quam adverſus unum exercet inimicitiam, linguam ſuam adverſus omnes acuit.

XLV.

Qualis vero is ſit, & quibus exercitiis enutritus, ego quidem non dicam, quæ nec licent cogitando. Illud tamen ipſum aperta indicat conjectura, quod nunc facere aggreſſus eſt. De provincia autem hoc unum dicam: quod cum tota regio vectigalium diminutionem obtinuerit, hæc tantum hac clementia frui minus potuit, quamvis graviſſimo onere opprimeretur. Quapropter multi quidem fundi colonis ſunt privati, multi dominis omnino orbati: & pro his miſeri cives vectigalia ſolvere coguntur: ferre autem ſolutionem non valentes, alii quidem mendicant, alii fugiunt, & in unum tantum civitas ipſa redacta eſt, qui nec ipſe ſtabit, niſi aliquod remedii vel ſalutis malis adhibeatur. Spero autem quod veſtra ſerenitas civitatis malis medebitur, & aliis juſtis & ſanctis actionibus ſuis hanc etiam adiiciet. Hæc ad S. Pulcheriam Auguſtam Theodoretus, a nobis relata occaſione Imperatorii edicti hoc anno de relevatione tributorum promulgati.

XLVI. Theodoretus erga ſuos ſtudioſus.

Commendatione quidem digna optimi Antiſtitis ſolicitudo, non pro animarum ſalute dumtaxat impenſa, ſed etiam corporum: adeo ut nihil prætermiſerit, quo ſuis ſibi ſubjectis civibus & comprovincialibus prodeſſe poſſet. Audi quid ipſe in epiſtola ad Nomum Conſulem habeat (*b*) de beneficiis erga ſuos Cyrenſes collatis: *Publicas Porticus in ingreſſu eccleſiarum ædificavi: Pontes duos magnos extruxi: Balneorum publicorum geſſi curam: cum civitatem reperiſſem quæ minime a defluente flumine aquabatur, Aquæductus paravi, & civitatem aquis carentem aquis replevi.* Hæc in epiſtola ad Nomum Conſulem, quam alia occaſione inferius ſuo loco integram redditurí ſumus. Sed quid præterea? quæſivit eiſdem ſuis Cyrenſibus magna induſtria, qui languoribus ægrotantium mederentur. Accipe de his ipſius ad Apellam perbrevem epiſtolam his verbis conſcriptam:

(*b*) *Theod. epiſt.* 81.

XLVII.

Cyri gubernacula & adminiſtrationem adeptus ego, omnes artes neceſſarias illi comparavi: præter has medicæ artis peritos, ut illam incolerent & habitarent, hor-

PAGIUS

vincias a publica niteretur ditione deiicere. Ex quibus liquet, non ſolum Chilpericum Regem, cujus meminit Turonenſis citatus, eſſe Chilpericum Burgundiæ Regem; ſed etiam colloquium illud *Ægidium* inter & *Agrippinum* habitum ante annum quadringenteſimum ſexageſimum quartum, quo Agrippinus Narbonam Viſigothis tradidiſſe, accuſatus fuit, ut mox oſtendo, & ante eum Chriſti annum *Romanum*, cui *Lupicinus* in regimen monaſterii Jurenſis ſucceſſit, jam ad Deum migraſſe; cum pro ſuorum Monachorum aliorumque negotiis egerit cum *Chilperico Agrippino* Comite, & Ægidio Magiſtro militum. Romani & Lupicini annus emortualis incompertus. Regula Tarnatenſis, de qua infra, e monaſterio Jurenſi ad Agaunenſe poſtea tranſlata, eademque monaſtica vita in utroque monaſterio obſervata. De ſancto *Eugendo* Lupicini ſucceſſore, cujus Vita ab eodem Anonymo Jurenſi ſcripta infra agemus.

XVIII. *Vitæ SS. Romani, Lupicini & Eugendi circa annum DXXIII. ſcriptæ.*

Quia vero nonnulli Viri eruditi Vitas Sanctorum Romani, Lupicini, & Eugendi, aut interpolatas, aut ſuppoſititias eſſe credidere, & hac de re conjecturam ex tempore, quo eæ ſcriptæ, faciunt, anno ſequenti eos refellemus, interimque juvat hic oſtendere, eas circa annum quingenteſimum viceſimum tertium elucubratas fuiſſe. Eruitur illud ex Vita ſancti Lupicini cap. 3. cum Chronico Idacii comparata. In ea cap. 3. dicitur, *Agrippinum* Galliæ Comitem

Quid Theodoretus de Petro presbytero medico. *hortatus ſum & effeci. Unus horum eſt reverendiſſimus presbyter Petrus, qui rationabiliter & artificioſe artem exercet, ac illam multum exornat. Nunc vero, proficiſcentibus nobis, multi etiam alii hanc reliquerunt civitatem, ac idem Petrus proficiſci decernit. Hac de cauſa tuam precor magnificentiam, ut illius curam geras, eumque protegas; ſufficiens enim eſt & peritus, ut morbis opem ferre valeat, & morbos pellere.* Hactenus Theodoretus. Ex quibus & illud intelligas, haud incongruum viſum eſſe majoribus, Dei miniſtros piæ charitatis officio artem medicam exercere: quod in ſacris litteris legerent, Lucam medicum nominatum ab Apoſtolo Paulo ſcribente ad Coloſſenſes (a). (a) Coloſſ. 4.

☞ Tametſi poſterioribus ſæculis, quando & medicorum multa eſſet copia, ob evitanda nonnulla pericula, quæ ex ejus artis exercitio contingere poſſent, id pie ſanĉteque fuit clericis & monachis interdiĉtum ☜. Sic igitur Theodoreti Cyri Epiſcopi exemplo vides, ita ſanĉtos Epiſcopos ſubditis ſibi populis diligenti cura miniſtraſſe quæ ad ipſorum animarum ſalutem ſpeĉtare viderent, ut tamen quæ eſſent ad corporum ſanitatem, & rerum quas poſſiderent bonum ſtatum ſpeĉtantia, præſtare minime prætermitterent, in omnibus optimi paſtoris ſpecimen edentes, & patres amantiſſimos cunĉtis æque præſeferentes.

An-

PAGIUS tem ab *Ægidio* Magiſtro militum apud Imperatorem accuſatum fuiſſe, quod Romani Imperii provincias ſubreptione clandeſtina Barbaris tradere vellet; quam ob cauſam, cum Romam properare cogeretur Agrippinus, petiit ab Ægidio, ut ſibi *S. Lupicinus fidejuſſor* daretur, quod & obtinuit. Sed ubi Romæ fuit, *Childerico* Patricio & Senatui præſentatus, poſt conſultum Imperatorem *indiſcuſſus & inauditus* morte damnatus eſt. Quod facinus cum Lupicinum non latuiſſet, ei in carcere poſito apparet, modumque ex eo evadendi docet. *Agrippinus* iam liber ſui notitiam facit, præſentatur Auguſto ac Patricio, & ſuſpicione ſolutus in Gallias rediit *quod longævos forſitan meminiſſe non ambigo*, inquit Auĉtor Vitæ Lupicini. *Longævus* dicitur vir oĉtogenarius vel circiter, iſque rei anno ætatis ſuæ viceſimo geſtæ facile reminiſci poteſt. Quare ſi tempus, quo illud miraculum a Lupicino patratum detegere poſſimus, tempus, quo Monachus Jurenſis eam Vitam ſcripſit, innoteſcet. Sed non dubito, quin Idacius in Chronico de hoc diſſidio Ægidium inter & Agrippinum orto, & de hujus accuſationis apud Principem fundamento verba faciat anno Abrahami MMCDLXXX, qui Kal. Oĉtobris anni Chriſti quadringenteſimi ſexageſimi tertii inchoatur, ubi ait: *Agrippinus Gallus & Comes & civis Ægidio Comiti viro inſigni inimicus, ut Gothorum mereretur auxilia, Narbonam tradidit Theudorico* Viſigothorum Regi.

XIX. Miraculum a S. Lupicino patratum. Agrippinus itaque accuſatus fuit, quod Barbaris Narbonam prodidiſſet, ac ut loquitur Anonymus, *callida malitioſaque arte* apud Imperatorem delatus, quod favorem Barbaris ardoremque irruptionis videretur accendere. Quare Idacius, & ex eo Sanĉtus Iſidorus de hac inter utrumque diſſenſione non bene edoĉti fuerant; certum enim videtur, Idacium & Monachum Jurenſem eadem de re verba facere. Cum ea igitur accuſatio Agrippini, & miraculum in ejus favorem a Lupicino patratum pertineant ad annum Chriſti CDLXIV. Anonymus Jurenſis Vitas ſanĉtorum Romani, Lupicini, & Eugendi ſcripſit circa annum quingenteſimum viceſimum tertium, quo anno oĉtogenarii meminiſſe poterant tam hujus accuſationis, quam miraculi. Quod ſi quis velit Anonymum & Idacium de duobus diverſis diſſidiis inter hos duos Comites ſermonem habere, non inde tamen ſequetur, Vitas illas alio tempore in lucem emiſſas eſſe; cum Ægidius ultra annum CDLXV. in vivis non fuerit, & non multo ante mortem ſuam inimicitias cum Agrippino habuerit.

XX. Diſſidium de Paſchate. Fuit hoc anno Latinos inter & Orientales *de die Paſchatis* diſſidium, quod Baronius confundit cum alio anno CDLIII. eadem de re moto, ideoque eo Chriſti anno de utroque agemus.

I. De Nomo Conſule.

ANnus qui ſequitur quadringenteſimus quadrigeſimuſquintus, Conſulatu ſexto Valentiniani Auguſti & Nomi (quem alii perperam Nonium dicunt) reperitur adſcriptus in publicis monumentis Conſulibus notari ſolitis. Quod ad Nomum pertinet: hoc anno Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus ejus opera uſus eſt ad exagitandos Cyrilli prædeceſſoris affines, exigendo ab eis bona illius. Quam vero tyrannice Dioſcorus in eos hoc anno agere cœperit, ex libello Athanaſii ejuſdem Cyrilli ex ſorore nepotis poſſumus intelligere, in quo hæc poſt exordium habet, ubi cuncta ab obitu Cyrilli, quem contigiſſe diximus anno ſuperiori, hiſtoria exacte deſcribitur his verbis (a): *Sanctæ & beatæ memoriæ Cyrillus magnæ Alexandriæ civitatis quondam triginta & duobus annis Archiepiſcopus irreprehenſibiliter & cum recta fide vivens, mihi quidem Athanaſio & clariſſimæ memoriæ Paulo fratri meo avunculus fuerat, meæ vero matris Iſidoræ germanus. Hic moriturus teſtamentum condens, honoravit eum, quicumque ille poſt eum fuiſſet ordinatus Archiepiſcopus, plurimis & magnis legatis de ſua ſubſtantia, conjurans eum ſcriptis per venerabilia & terribilia myſteria, ut ipſius foveret genus, & in nullo ejus laborem incuteret.*

(a) Extat in Conc. Chalc. Act. 3.

Cyrilli nepotes afflictati a Dioſcoro, & Nomo Conſule.

II. *Sed reverendiſſimus Dioſcorus, qui malo non ſolum noſtro, ſed etiam totius illius diœceſeos ſuccedens throno, inimicitiam exercens contra ejus rectam fidem hæreticus conſtitutus, non ſolum non fo-*

Ann. Eccl. Tom. VII.

PAGIUS ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 5938.

SÆC. V. Olymp. 306. Anno Eræ Hiſp. CCCCLXXXIII. A.C. 445.

☉ 6. G. ☽ 9. P. 8. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 445.

LEONIS PAPÆ 6.

THEODOSII JUN. 44. & 38.

VALENTINIANI III. 21.

I. *Vicennalia Valentiniani.*

[1] COSS. *Valentinianus* Aug. VI. & *Nomus* in Oriente creatus, ut liquet ex tribus Theodoreti Epiſtolis ad eum ſcriptis, & ex Legatione, quam Theodoſii Imp. juſſu ad Attilam Hunnorum Regem obivit. Hujus Legationis ſupra meminimus. Suſceptus a Valentiniano Imp. Conſulatus ob Imperii Auguſtei *Vicennalia*, in quibus cuſus Nummus anno CDXLIX. num. XX. a nobis relatus. Hæc Vicennalia probantur ex dicendis num. XXII.

II. *Magnæ fuerunt opes Epiſcoporum Alexandriæ.*

A num. I. ad VI. *Nomus* erat Magiſter Officiorum anno CDXLIII. quo *Theodoſius* ad eum direxit Novellam XXXI. *De ambitu & locis limitaneis*. Fuit etiam unus de Judicibus ad Concilium Chalcedonenſe miſſis, ubi Anaſtaſii Sancti Cyrilli nepotis querelas contra ſe oblatas audiit. Queſtus eſt *Anaſtaſius*, ut refert Baronius ex Actione III. Concil. Chalced. quod Nomus, *tunc res totius Orbis habens*, ſtatim ab obitu Cyrilli, affines ipſius impulſu Dioſcori vexaſſet, atque etiam opibus exhauſiſſet. Prodigioſum dictu *eſt, inquit Garnerius in Notis ad Epiſt. LVIII. Theodoreti gratulatoriam ad Nomum Conſulem, quantas opes, vel *Cyrilli* teſtamento, vel alia arte hujuſmodi homines collegiſſent. Nam a viris duobus *Cyrilli* hæredibus, octo millia librarum auri *Nomus* extorſit, *Dioſcorus* a feminis duabus centum & viginti auri pondo, cui ſummæ ingentes adde pecunias, partim Artopolis, partim *Oenopolis* Alexandrinis, ex eadem hæreditate traditas, ut meliora, nec majori tamen pretio plebi venderent. Æſtima inde quanta fuerit Alexandrinorum Pontificum potentia, quantæ opes, cum uſque adeo profuerit uni familiæ peperiſſe duos etiam ſanctiſſimos Pontifices, nempe *Theophilum* & *Cyrillum*, qui Sedem Alexandrinam ſexaginta fere annos continenter tenuerunt.

III. *Patriarcha Alex. omnes ſui Patriarchatus Epiſcopos ordinabat.*

Nec mirum tantas fuiſſe Patriarchæ Alexandrini divitias, cum ei omnes Patriarchatus ſui Eccleſiæ ſubeſſent. In eo non ſolum Epiſcopos omnes poteſtate independenti creabat; ſed etiam in omnibus Eccleſiis, quando ſibi bene videbatur, Presbyteros ordinabat. Syneſius in Epiſt. LXVII. teſtatur Epiſcopum Palebiſci in Pentapoli non poſſe legitime in Epiſcopum conſecrari niſi Alexandriæ, uti ſaniores atteſtati fuerant; in Epiſtola LXVI. Electum Olbiatis a Theophilo Alexandrino neceſſario ordinationem accipere debere, & in Epiſtola CV. eam ad Theophilum pertinere. Syneſius autem Ptolemaidis in Pentapoli Epiſcopus erat. Socrates lib. 2. cap. 24. refert Sanctum Athanaſium poſt ſuum exilium in Ægyptum redeuntem *in quibuſdam Eccle-*

NOTÆ [1] C*Oſſ. Valentinianus Aug.* VI. *& Nomus.* Vetus inſcriptio de *ſexto Valentiniani* Conſulatu apud Pagium num. XXIV. hoc anno.

Inſcriptiones Baſilicæ S. Pauli via Oſtienſi num. 155.

D P. V I I I I. K A L. N O B. C O N S.
V A L E N T I N I A N I. V I.

Ad *Nomum* quod attinet, Relandus *Nonium* appellat. Aliquot leges Codicis habent *Numum*. Proſper vulgatus. *Valentiniano* VI. *& Nonio*; ita & Marcellinus. Sirmondus tamen edidit: *Nomo*. Faſti Idatii: *Valentiniano* VI. omiſſo *Nonio*, ſeu *Nomo*. Proſper Vaticanus MS. *Valentiniano* VI. *& Nonio*.

*vit, ſed pro nihilo ducens ejus terribiles adjurationes, contraria in nos operatur, omnes adverſus nos inquirens inſidias: & in principio quidem Epiſcopatus (quem neſcio qua ratione ſortitus eſt) mihi & fratri meo adhuc tunc ſuperſtiti mortem minitans, a nominatiſſima Alexandria quadam nos interventione * excluſit, ut perſecutionem paſſi exinde ad feliciſſimam Conſtantinopolitanam urbem perveniremus, ſperantes mereri auxilium.*

* intentione.

Nepotes Cyrilli coacti proficiſci Conſtantinopolim.

III. *Sed intentio reverendiſſimi viri talis erat, quatenus hic teneremur & affligeremur tam ab iniquæ memoriæ Chryſaphio, quam etiam a magnificentiſſimo & glorioſiſſimo Nomo, tunc res totius Orbis habente: quæ manifeſta ſunt præ manibus. Hoc enim mandavit per litteras quaſi magnum aliquid providens memoratis, ut nos quidem ab eis conſumeremur, ipſis vero noſtræ captionis gratiam ſe habere confiteretur. Quippe illico cum in Regiam urbem perveniremus, ſperantes mereri auxilium, ſub cuſtodia diverſis ſumus pœnis ſubjecti, quouſque omnia quæ in mobilibus habebamus, daremus: ita ut cum tormentis non ſufficeremus, quaſi pro remedio cogeremur cum graviſſimis uſuris multos fœneratores inquirere: ita ut noſter quidem frater clariſſimæ memoriæ Paulus non ſuſtinens cruciatus & injurias, humanis rebus excederet. Ego autem Athanaſius, & noſtra matertera, & uxor & filii fratris mei malo noſtro in humanis rebus permanſimus, nihil aliud quam fœneratores habentes ſub graviſſimis uſuris, ut de cætero nec procedendi habeamus licentiam pro frequentiſſima fœneratorum contra nos interpellatione, cum non haberemus unde ſolveremus debitum. Super hæc autem ut neque habitationem aliquam haberemus, noſtras domos præparavit eccleſias fieri, meam Athanaſii quarto tecto ſuperjacentem, & quæ pro ſui poſitione fieri non poſſet eccleſia, quia complectitur cum prædictis domibus alias etiam vicinas domos, & reditus tenens.* Invidia plane exſauciatus Dioſcorus, quod in ea familia ſexaginta ferme annis tantæ ſedis dignitas & amplitudo perſeveraſſet (nam tenuit eam Theophilus Cyrilli patruus annis viginti ſeptem; cui ſuccedens Cyrillus, eidem præfuit Eccleſiæ annis trigintaduobus) adeo acerbam in Cyrilli conjunctos perſecutionem excitavit. Subdit vero Athanaſius.

IV. *Sed neque his contentus, me presbyterio privavit, & alienum ab Eccleſiaſtico fecit collegio, nulla adverſum me facta accuſatione. Et jam agimus annum integrum errantes de loco in locum, aliquando quidem a creditoribus fugientes, aliquando & ab ipſo, neque in Eccleſiis, neque in Monaſteriis habitare permiſſi. Sic ergo perveniente me Athanaſio in Metanæa (eſt id nominis Suburbano magnæ Alexandriæ Civitatis, quod aliquando Canopos vocabatur, quod ſuburbanum ab initio, & antiqua conſuetudine ad refugium confugientium conſtitutum eſt: totum enim videtur eſſe ſub tutela venerabilis monaſterii Tabenenſium) verum etiam & intra fines ſanctæ Dei Eccleſiæ habens & publicum balneum, in quo & reficere noſtrum miſerabile corpus, & tutelam ab inſidiantibus ſperabamus habere: in tantum autem ad impietatem memoratus reverendiſſimus Epiſcopus declinavit, ut miſerioribus nobis omni miſeratione effectis neque miſereretur, neque aliquando aliquod mandatum Chriſti præciperet impendi. Nam præcepit, neque publicum balneum exhiberi, neque panem tranſmitti, neque aliquem alium cibum ibi venundari, ad hoc unum reſpiciens, quatenus ſub anguſtia non lavandi, & famis peri-*

Dioſcorus exauctoravit Nepotem Cyrilli.

Anguſtiæ Athanaſii Cyrilli nepotis.

PAGIUS *Eccleſiis ordinationes* feciſſe Sanctus Epiphanius Hæreſi LXVIII. Meletium in Ægypto Epiſcocopos & Presbyteros variis in locis ordinaſſe dicit, & Sozomenus lib. 1. cap 24. ſcribit Meletium in Concilio Nicæno damnatum, quod quæ ad Petrum Alexandrinum ordinationes pertinebant, uſurpaſſet, nulla alterius Epiſcopi mentione facta, quod in eo Patriarchatu Epiſcopi viderentur ſimplices Vicarii magni hujus & abſoluti Patriarchæ, & lib. 8. cap. 19. tradit mortuo Epiſcopo urbis Geras, parvum oppidum eſt quinquaginta circiter ſtadiis diſtans Peluſio, cives quoſdam Nilammonem Eccleſiæ ſuæ Antiſtitem elegiſſe, qui cum recuſaret Sacerdotium ſuſcipere, *Theophilus ad eum accedens, hortari cœpit, ut ordinari ſe ab ipſo pateretur*, ſed eum poſtero die mortuum eſſe, ut legere eſt apud Baronium anno CDIII. num. XXXII.

IV. Jam tertio ſæculo Patriarchas Alexandrinos hoc jure potitos fuiſſe intelligimus ex Origene in ſuo Commentario ſuper Matthæum pag. 442. editionis Illuſtriſſimi Epiſcopi Abricatenſis. Origenes adverſus Heraclam & Demetrium, qui eum perſecuti fuerant, Ægypto expulerant & azilum quærere coegerant, valde animatus, eos his verbis deſcribit: *Ego vero quod de columbarum venditoribus ſcriptum eſt his convenire exiſtimo* (Epiſcopis nempe Alexandrinis quorum nomen Origenes reticet) *qui Eccleſias avaris, tyrannicis, indoctis & irreligioſis Epiſcopis, Presbyteris vel Diaconis tradunt: quocirca de eorum tantummodo cathedris qui columbas vendebant, mentionem fecerunt Matthæus & Marcus, quas a Jeſu everſas fuiſſe commemorant. Atque utinam hac mente Divinæ Scripturæ accommodata audirent, qui ſupra Cathedram Moyſis ſedere ſe gloriantur, & totas columbarum Eccleſias vendunt, eaſque ejuſmodi præfectis tradunt, de quibus dici poteſt quod in Jeremia a Domino profertur:* „ Principes populi mei non me cognoverunt: „ Filii inſipientes ſunt, & vecordes, ſapientes ſunt ut faciant mala, bene antem facere „ neſcierunt; *& quod apud Michæam opinor his verbis conceptum eſt:* Principes populi „ mei eiicientur de domo deliciarum ſuarum; *hac*

Hujus conſuetudinis antiquitas.

viremus. Unde ex multa anguſtia, & penuria paulo minus de humanis rebus exceſſeramus: quod mihi quidem optabile erat, ut a tantis malis liberarer; non autem contigit mihi per miſericordiam Dei. Pecuniæ namque, quas exacti ſumus, quædam quidem de propria noſtra ſubſtantia, aliæ vero ſub graviſſimis uſuris (ſicut diximus) accomodatæ uſque ad mille quadringentas plus minus auri libras extenduntur, quas a nobis magnificentiſſimus, & glorioſiſſimus Nomus (hic anni hujus Conſulatum geſſit) *per virum devotum Severum Magiſtrianum, & quondam Subaudítorem ejuſdem devotiſſimæ Magiſtrianorum ſcholæ accepit: nec enim faciem illius barbari Chryſaphii vidimus. Poſt has omnes pecunias exegit a noſtris materteris, ſororibus vero ſanctæ, & beatæ memoriæ Cyrilli, uſque ad ipſam animam, extremamque expugnationem afflictis metu mortis, impoſitis auri pondo octogintaquinque. Nihilominus & filios clariſſimæ memoriæ fratris mei orbitate infelices, & ejus uxorem mortem mariti ſui plangentem auri pondo quadraginta ſolvere coegit.* Hactenus de his quæ paſſi ſunt Cyrilli propinqui, inſtigatione Dioſcori, per Nomum anni hujus Conſulem ordinarium. Vetus exemplum, frequentius iteratum, de his quæ pati ſoleant, ſive juſte, ſive injuſte ditati Epiſcoporum affines.

Ad hunc eumdem Nomum Conſulem extant a Theodoreto datæ tres epiſtolæ (*a*), quarum prima perbrevis ita ſe habet (*b*):

(*a*) Theod. ep. 58. 81. 96
(*b*) Theod. epiſt. 58.

V. *Theodoretus Epiſcopus Cyri Nomo Conſuli. Bifariam animus mihi dividitur, dum conſulo an ſcribendum mihi ſit Tuæ celſitudini. Cum enim noverim mentis tuæ ſublimitatem, & publicas curas tibi animo inhærere, præſtare arbitror ſilere. Cum vero e contra ſciam tuæ mentis vaſtitatem, tacere non poſſum, veritus ne inertiæ reprehendar. Impellit me etiam deſiderium, quod modica illa tui aſpectus experientia & ſenſus mihi injecit. Satiari enim me minus permiſit beatiſſimi illius hominis morbus & obitus, cujus cauſa, ſolatii medicamentum, litteras cogito. Univerſorum autem Dominum precor, ut tuam vitam feliciter ducat ſemper & dirigat; ut tua providentia omnes frui poſſimus.* Hæc ad hujus anni Conſulem Nomum Theodoretus: de duabus vero reliquis epiſtolis ad eumdem datis, ſuo loco opportunius agemus.

Quibus vero cladibus hoc anno ipſa Conſtantinopolitana civitas afflictata fuerit VI.

PAGIUS *hæc enim ſi audiſſent columbas Chriſti minime profecto vendidiſſent, ſed principes columbis parentes, ac de earum ſalute ſollicitos conſtituiſſent.* Manifeſtum eſt Origenem invehi in Epiſcopos Alexandrinos ſibi inimicos, qui Eccleſias & munia Eccleſiaſtica ſummo cum imperio conferebant; neque enim verba illa interpretari poſſunt de Syriæ Epiſcopis, a quibus adverſus illos protegebatur, & quorum conſuetudines plane differebant ab Ægyptiacis, apud quos ab ipſo initio Eccleſiæ regimen Monarchicum erat. Et tamen Proteſtantes, qui adeo invehuntur in abſolutam Pontificum Romanorum poteſtatem, tacent de Dominatione deſpotica Alexandrinorum qui majorem ſibi auctoritatem arrogabant.

V. *Ex conſuetudo etiam hodie in Ægypto & in Æthiopia viget.* Quæ nunc viget in Eccleſia Alexandrina conſuetudo, in qua Patriarcha ſolus eſt Archiepiſcopus & Metropolita antiquam nobis ob oculos ponit. Hujus rei exemplum ſuppeditat Eccleſia Æthiopica; cum enim Abyſſini ſeu Axomitæ, vivente Sancto Athanaſio fide Chriſtiana imbuti ſunt, is ſolus Sanctum Frumentium eis Epiſcopum ordinavit. Mos ille adhuc viget, cum unicus Antiſtes aut Epiſcopus ſit in Abyſſinia, Coptita ſeu ortu Ægyptius creatus ac conſecratus a Patriarcha Coptorum aut Alexandriæ in magno Cairo ſedente. Numquam Æthiopes ad Epiſcopi dignitatem aſcendunt, quia nolunt cœlibatum profiteri, exiſtimantque hanc poteſtatem Æthiopi committendam non eſſe, quia ſcilicet eorum Imperatori, qui eſt in poſſeſſione ſummi Imperii, etiam quoad ſpiritualia, ſe ſe opponere poſſet. Miſer enim ille Antiſtes omni præſidio & ſcientia deſtitutus omnia tolerare cogitur, nec poteſt Principi aut ejus Miniſtris refragari. Vocatur hic Epiſcopus ab Abyſſinis *Papas* a voce ab antiquis Chriſtianis deſumta, qui Epiſcopos omnes Papas nuncupabant. Reſpectu vero Patriarchæ Alexandrini ſolus appellatur Likpapas, Princeps, Epiſcopus, Archiepiſcopus. Papas ſeu Epiſcopus Æthiopiæ vocatur etiam *Abuna*, Pater noſter. Balthazar Tellez e Societate Jeſu in Hiſtoria Æthiopiæ lingua Luſitana Ulyſſipone anno MDCLX. edita in fol. & extracta ex Relationibus illarum regionum, Alphonſus Mendez, aliique refellunt celebrem Hiſtoricum Gonzalum Ilheſcum Luſitanum, qui in ſua Hiſtoria Pontificali ſcripſit in Æthiopia plures Epiſcopos & Patriarchas reperiri; id enim a veritate alienum, & ſi proprie loqui velimus apud eos nullus Primas, nullus Archiepiſcopus, nullus Metropolita, licet regio vaſtiſſima ſit, nec ullus alius Epiſcopus conſecratus reperitur præter Papam, ſeu Abunam, qui ſolus alios ordinat & ſubjectos habet Archipresbyteros aut Præpoſitos, qui ſolum ſimplices Sacerdotes exiſtunt, Ordines non conferunt & vocantur *Comos*. Quare Marca in Diſſ. de Primatu Lugdunenſi n. XXVIII. nonniſi ab aliquo Hiſtorico, de ſtatu Æthiopiæ hodierno male edocto, accepit in Æthiopia præter Abunam eſſe Epiſcopos Abunæ ſuffraganeos.

VI. *Conſtantinopolis variis modis afflicta.* Ad num. VI. Marcellinus in Chronico ſub hujus anni Coſſ. ſcribit: *Apud Byzantium populari orta in Circo ſeditione, multi ſe ſe invicem occiderunt, multaque intrinſecus hominum, pecudumque morbo corpora perierunt.* Sub Conſulibus vero ſequentis Chriſti anni: *Magna fames Conſtantinopolim invaſit: Peſtiſque illico ſubſecuta, Templum Regiæ civitatis igne crematum.* Seditio itaque & fames ad diverſos annos pertinent, licet Baronius, qui in mendoſum Marcellini codicem inciderat, utramque ad unum eumdemque referat. De illa peſte ac fame lege quæ anno ſequenti num. II. refero.

(a) *Marc. in Chron. his Conſ.* Conſtantinopolitana Civitas dire afflicta. rit, his paucis Marcellinus (*a*): *Apud Bzantium populari orta in Circo ſeditione, multi ſeſe invicem trucidarunt, multaque exrinſecus hominum inſtar pecorum corpora perierunt. His Conſulibus magna fames Conſtantinopolim invaſit, peſtiſque illico ſubſecuta: templum regiæ civitatis igne crematum.* Hæc ipſe. Ex quo enim exorta ibi eſt Neſtorii hæreſis, & ab ejus ſtudioſis foveri (vel ſaltem occulte) non deſtitit, florentiſſimus ille ſtatus tum Civitatis illius, tum totius Orientalis Imperii, in deterrimum plane omniumque miſerrimum mutatus eſt. Abominationem enim hæreſum poſt ſe ducere ſolere deſolationem, tum divinis (*b*) litteris, tum exemplis frequentibus admonemur. Sed ad hujus anni res Eccleſiaſticas Occidentis ſtylum admoveamus.

(b) *Dan. 9. Matth. 24.*

VII. Cum anno ſuperiori (ut vidimus) S. Leo Romanus Pontifex Manichæos Romæ repertos ad publicum Concilii ibidem habiti perduxiſſet examen, vulgaſſetque eorumdem portentoſa facinora: ejuſdem Papæ ſolertia Valentinianus officio non defuit, quin eoſdem nefandiſſimos hæreticos lege edita inſequeretur: hoc igitur anno adverſus eoſdem ad Albinum Præfectum Prætorio ita reſcripſit (*c*):

(c) *Nov. Valent. li. 2. tit. 1. de Manich.*

VIII. Conſtitutio Valentiniani contra Manichæos. *Superſtitio Paganorum quoque damnata temporibus, inimica publicæ diſciplinæ, & hoſtis fidei Chriſtianæ, ad excidium ſui Clementiam noſtram non immerito provocavit: Manichæos loquimur, quos execrabiles & toto Orbe pellendos omnium retro Principum ſtatuta judicarunt. Nec diſſimulationem crimina nuper detecta patiuntur. Quæ enim, & quam dictu audituque obſcœna in judicio beatiſſimi Papæ Leonis, coram Senatu ampliſſimo, manifeſta ipſorum confeſſione patefacta ſunt? Adeo ut eorum quoque qui diceretur Epiſcopus, & voce propria proderet, & omnia ſcelerum ſuorum ſecreta perſcriberet: quod notitiam noſtram latere non potuit, quibus tutum non eſt negligere tam deteſtandam Divinitatis injuriam, & impunitum relinquere ſcelus, quo non ſolum corpora deceptorum, ſed etiam animæ inexpiabiliter polluuntur. Unde, Albine parens cariſſime Auguſtorum, illuſtris magnificentia auctoritatis tuæ hac nos in æternum victura lege ſtatuiſſe cognoſcat, quam in omnium provinciarum faciat notitiam, edictis propoſitis, pervenire: Ut ubicumque terrarum quiſquis Manichæorum fuerit deprehenſus, pœnas, quas in ſacrilegos jura ſanxerunt, auctoritate publicæ ſeveritatis excipiat. Sitque publicum crimen, & omni volenti ſine accuſationis periculo tales arguere ſit facultas. Nec cuiquam licitum, tutumque ſit, aut celare tales, aut talibus connivere, cum omnia de his confirmata ſint retro Principum conſtituta: ut noverint univerſi, hac edictali lege propoſita, Manichæos dignitate militiæ, & urbium habitatione privandos, ne quis innocens talium converſatione & ſocietate capiatur. Succeſſiones nec capiant, nec relinquant; ſed Fiſci noſtri viribus aggregentur. Nec eis quod palam interdicitur, ulla fraude quæratur. Injuriarum careant actione: contractus liberos omnino non habeant. Primates uniuſcujuſque militiæ vel officii mox exigenda per apparitionem veſtram decem librarum auri multa percellat, ſi quem hac ſuperſtitione pollutum ſiverit militare. Neque enim aliquid nimium in eos videtur poſſe decerni, quorum inceſta perverſitas religionis nomine, lupanaribus quoque ignota, vel pudenda committit. Dat. XIII. Kalend. Julii, Romæ, Valentin. Auguſto VI. & Nomo * V. C. Conſ.* * Nomo.

IX. Sed & memoria quidem perpetua dignum eſt ejuſdem Imperatoris illud reſcriptum, S. Leone Romano Pontifice expetente, ad Aetium agentem in Gallia Magiſtrum militiæ hoc anno datum in cauſa Hilarii Epiſcopi Arelatenſis, quod quidem nobiliſſimam rei geſtæ hujus temporis hiſtoriam continet: deſcribemus ipſum, ac ſubinde reliqua ad eamdem cauſam ſpectantia in medium adducemus: ſic enim ſe habet (*d*):

(d) *Nov. Valentin. inter Nov. Theod. poſt Cod. Theo. tit. 24. de Epiſ. ordin.* Reſcriptum adverſus Hilarium Epiſcopum Arelat.

*Certum eſt nobis & Imperio noſtro unicum eſſe præſidium in ſupernæ Divinitatis favore: ad quem promerendum præcipue Chriſtiana fides & veneranda nobis Religio ſuffragatur. Cum igitur ſedis Apoſtolicæ primatum, ſancti Petri meritum, qui princeps eſt Epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, ſacræ etiam Synodi firmarit auctoritas, ne quid præter auctoritatem ſedis iſtius illicitum præſumptio attentare nitatur: tunc enim demum Eccleſiarum pax ubique ſervabitur, ſi rectorem ſuum agnoſcat univerſitas. Hæc cum hactenus inviolabiliter fuerint cuſtodita: Hilarius Arelatenſis (ſicut venerabilis viri Leonis Romani Papæ fideli relatione comperimus) contumaci auſu illicita quædam præſumenda tentavit, & ideo Tranſalpinas Eccleſias abominabilis tumultus invaſit, quod recens maxime teſtatur exemplum. Hilarius enim qui Epiſcopus Arelatenſis vocatur, Eccleſiæ Romanæ urbis inconſulto Pontifice, indebitas ſibi ordinationes Epiſcoporum ſola temeritate uſurpans, invaſit: nam alios incompetenter removet *; indecenter alios, invitis & repugnantibus civibus, ordinavit. Qui quidem, quoniam non facile ab his qui non elegerant, recipiebantur, manum ſibi contrahebat armatam, & clauſtra murorum in hoſtilem morem vel obſidione cingebat, vel aggreſſione reſerabat, & ad ſedem quietis, pacem prædicaturus *, per bella ducebat.* * removens. * prædicaturum.

His

X. Juri Rom. Pont. illæſa ſervanda. *His talibus contra Imperii majeſtatem, & contra reverentiam Apoſtolicæ ſedis admiſſis, per ordinem religioſi viri Urbis Papæ cognitione diſcuſſis, certa in eum ex his quos male ordinaverat, lata ſententia eſt. Et erat ipſa quidem ſententia per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis auctoritate in Eccleſias non liceret? Sed noſtram quoque præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, quem adhuc Epiſcopum nuncupari, ſola manſueti Præſulis permittit humanitas, nec cuiquam alteri Eccleſiaſticis rebus arma miſcere, aut, præceptis Romani Pontificis liceat obviare. Auſibus enim talibus fides, & reverentia noſtri violatur Imperii. Nec hoc ſolum, quod eſt maximi criminis, ſubmovemus: verum ne levis ſaltem inter Eccleſias turba naſcatur, vel in aliquo minui religionis diſciplina videatur; hac perenni ſanctione decernimus ne quid tam Epiſcopis Gallicanis, quam aliarum provinciarum, contra conſuetudinem veterem liceat ſine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ auctoritate tentare: ſed illis, omnibuſque pro lege ſit, quicquid ſanxit, vel ſanxerit Apoſtolicæ ſedis auctoritas; ita ut quiſquis Epiſcoporum ad judicium Romani Antiſtitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejuſdem provinciæ adeſſe cogatur: per omnia ſervatis, quæ divi parentes noſtri Romanæ Eccleſiæ detulerunt, Aeti pater cariſſime Auguſti. Unde illuſtris, & præclara magnificentia tua præſentis edictialis legis auctoritate faciet quæ ſunt ſuperius ſtatuta ſervari, decem librarum mulcta protinus exigenda ab unoquoque Judice, qui paſſus fuerit præcepta noſtra violari.* Et manu divina. *Divinitas te ſervet per multos annos, parens cariſſime. Dat. VIII. Id. Junii, Romæ, Valentiniano Aug. VI. Conſ.* Hactenus Valentiniani conſtitutio: qua facile pervides Romani Pontificis in omnes Eccleſias auctoritatem, & ad hoc illi Imperatores inſervire, ut ejus auctoritas adverſus omnes refractarios farta tecta cuſtodiatur.

XI. Vetus controverſia inter Viennenſem, & Arelat. Eccleſiam. Cæterum quod ad propoſitam cauſam Epiſcopi Arelatenſis ſpectat, ut exacte cuncta noſcantur, eſt ipſa altius repetenda. Primumque illud non ignorandum, antiquam quæſtionem agitatam fuiſſe inter Epiſcopum Arelatenſem, & Viennenſem, quod ille prætenderet jus ordinandi Epiſcopos provinciæ Viennenſis ſpectare ad Epiſcopum Arelatenſem. Jam enim a tempore concilii Taurinenſis inter Epiſcopos ejuſmodi de primatu controverſia agitata eſt; hæcque definitio in illa Synodo ſancita fuit (*a*). *Illud deinde inter Epiſcopos urbium Arelatenſis, & Viennenſis, qui de primatus apud nos honore certabant, a ſancta Synodo definitum eſt, ut qui ex eis comprobaverit Civitatem ſuam eſſe Metropolim, is totius provinciæ honorem primatus obtineat, & ipſe juxta præcepta canonum ordinationum habeat poteſtatem. Certe ad pacis vinculum conſervandum, hoc conſilio utiliori decretum eſt, ut ſi placet memoratarum urbium Epiſcopis, unaquaque de his viciniores ſibi inter provincias vendicet, Civitates atque eas Eccleſias viſitet, quas oppidis ſuis proximas magis eſſe conſtiterit: ita ut memores unanimitatis atque concordiæ, non alter alteram ſibi longius uſurpando, quod eſt alii propius inquietet.* Hæc eſt definitio ſanctæ Synodi Taurinenſis.

(*a*) Conc. Tauri. c. 1.

XII. At vero haud his contentus voluit eſſe limitibus Arelatenſis Epiſcopus, qui & ſuper provinciam Viennenſem primatum ſibi vendicare præſumebat: clariſſima enim urbium Gallicanarum Arelatenſis Civitas enitere videbatur, quam Auſonius Romam Gallulam nominat (*b*): aucta eadem Imperatorum privilegiis, ſed & Eccleſiaſticis legibus illud olim conſecuta fuerat dignitatis (*c*), ut ad Arelatenſis Eccleſiæ Epiſcopum pertineret Synodum in provincia congregare. Quamobrem Arelatenſes Epiſcopi haud acquieſcere viſi ſunt decreto Concilii Taurinenſis, ſed ordinare Epiſcopos, reclamantibus populis, in Viennenſi, & Narbonenſi provinciis ſæpe tentarunt. His acceſſit, quod ejecto Herote Arelatenſi Epiſcopo, & factione Conſtantii tunc Magiſtri militum in locum ejus intruſo Patroclo, eidem in odium, & invidiam comprovincialium Epiſcoporum, & Metropolitanorum contradicentium datum eſt jus ordinandi Epiſcopos non in Narbonenſi tantum Gallia, ſed & Viennenſi. Cum vero idem ſibi id uſurparet Patroclus Epiſcopus (*d*), adverſus eum conquæſti ſunt populi apud Bonifacium Romanum Pontificem de illicita ordinatione præſumpta: adverſus quem ipſe Bonifacius Papa reſcripſit ad Hilarium Epiſcopum Narbonenſem, ut ex præſcripto Nicæni Concilii ſinguli Metropolitani ſingulis præſint provinciis: prohibuitque ne Arelatenſis Antiſtes ſuæ provinciæ fines excederet. In quam quoque ſententiam poſtea Cæleſtinus (*e*) Papa reſcripſit ad Epiſcopos earumdem provinciarum Viennenſis, & Narbonenſis Galliarum, nimirum ut quiſque Metropolitanus ſua provincia deberet eſſe contentus.

(*b*) Auſon. de clar. urb. epigr. 7.

(*c*) Conc. Arelat. 2. c. 18. to. 1. Concil.

(*d*) Bonif. ep. ad Hilar. Epiſ. Narbon. to. 1. Concil.

(*e*) Caleſt. ep. 2. c. 4. to. 1. Conc.

XIII. Poſtea autem hoc tempore S. Leonis Papa

PAGIUS VII. A num. XIII. ad XIX. Hoc anno inter Sanctos *Leonem* ſummum Pontificem, & *Hilarium* Arelatenſem Epiſcopum orta contentio eſt a Baronio fuſe recitata. Sanctus Leo ſcripſit ad Epiſcopos per Provinciam Viennenſem conſtitutos Epiſtolam XI. alias LXXXIX. in cauſa Hi-

Papæ eadem ferme querela ad ſedem Apoſtolicam perlata eſt adverſus eumdem Hilarium, nimirum, quod in provincia Viennenſi ordinatum præſumpſiſſet Epiſcopum deponere Celidonium, rurſumque & alium in locum Epiſcopi Projecti nomine nondum mortui ſubſtituere. Cum vero Romam idem Hilarius ad dicendam cauſam ſponte ſe contuliſſet: de his omnibus convictus, haud expectata ſententia, vel obtenta licentia, ab Urbe recedens, rediit Arelatum: adverſus quem hoc ipſo anno (ut ex reſcripto Valentiniani colligi poteſt) ſanctus Leo ad Epiſcopos Galliæ Viennenſis provinciæ epiſtolam dedit, cujus eſt exordium (a): *Divinæ cultum religionis, &c.* Habet autem in ipſius præfatione hæc de primatu Romanæ Eccleſiæ: *Hujus muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut in beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret, ut ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet: ut exortem ſe myſterii intelligeret eſſe divini, qui auſus fuiſſet a Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium individuæ unitatis aſſumptum, id quod ipſe erat, voluit nominari, dicendo* (b): *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: ut æterni ædificatio templi, mirabili munere gratiæ Dei, in Petri ſoliditate conſiſteret, hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent. Verum hanc petræ iſtius ſacratiſſimam firmitatem, Deo (ut diximus) ædificante, conſtructam nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis ejus poteſtatem tentat infringere, &c.* Pergit poſt hæc de præſumptione Hilarii in excedendis ſuæ ipſius provinciæ terminis, & de Celidonio Epiſcopo, ejuſque cauſa agitata, ipſo præſente Hilario Romæ in Epiſcoporum Concilio. Subdit & de cauſa Projecti Epiſcopi, cui ægrotanti Hilarius ſubrogaverat ſucceſſorem; cum, etiam ſi mortuus eſſet, ad Viennenſem id ſpectaret Epiſcopum, cujus in provincia Projectus erat Antiſtes. Ad poſtremum vero irritis redditis his ab Hilario injuſte præſumptis, & de creandis novis Epiſcopis præſcripta regula, hæc in ipſum Hilarium S. Leo:

Hilarius Romam venit acturus cauſam ſuam.

(a) Leo epiſ. 89.

Romanæ Eccleſiæ prærogativa.

(b) Matt. 16.

XIV. *Suis unaquæque provincia ſit contenta Conciliis: nec ultra Hilarius audeat conventus indicere Synodales, & ſacerdotum Domini judicia ſe interferendo turbare: qui non tantum noverit ſe ab alieno jure depulſum, ſed etiam Viennenſis provinciæ, quam male uſurpaverat, poteſtate privatum. Dignum eſt enim, fratres, antiquitatis ſtatuta reparari; cum is qui ſibi ordinationem provinciæ indebite vendicabat, talis in præſenti etiam prolatus fuerit, ut cum ipſe frequentius temerariis, & inſolentibus verbis ſententiam damnationis expeteret, ſuæ tantum Civitatis illi ſacerdotium pro ſedis Apoſtolicæ pietate præceptio noſtra ſervaverit. Non ergo ſit illi ordinatio, qui meriti ſui conſcius, cum quæreretur ad accuſandum, turpi fuga ſe crediderit ſubtrahendum, exors Apoſtolicæ communionis, cujus particeps eſſe non meruit: Deo (ut credimus) hoc agente, qui illum, inopinantibus nobis, & ad judicia noſtra pertraxit, & inter exa-*

De quibus redargutus Hilarius condemnetur.

PAGIUS

Contentio inter S. Leonem & Hilarium exorta.

Hilarii, qui Provinciæ ſuæ terminos exceſſerat, & cum Romam ad dicendam cauſam ſponte ſe contuliſſet, haud expectata ſententia Arelatum redierat. Quare Sanctus Leo irritis redditis, quæ ab *Hilario* præſumta fuerant, inter alia ſtatuit, ut non ultra Hilarius auderet *Conventus indicere Synodales*, utque præter conſenſum Leontii Provinciæ Viennenſis antiquioris Epiſcopi, Concilium alterius Provinciæ non celebretur: *Metropolitanis privilegii ſui dignitate ſervata*. Ea Epiſtola ſine die & ſine Conſule eſt; ſed cum Novella Valentiniani III. a Baronio num. IX. recitata, quæ de eodem negotio eſt, data ſit *VIII. Id. Jun. Romæ Valentiniano Aug. VI. Coſ.* currenti ſc. anno, dubium eſſe non poteſt, quin eodem tempore ſanctus Leo Epiſtolam illam ſcripſerit: Baronius num. XVI. aliique Viri eruditi *Leontium* illum, cujus conſenſu Synodi celebrandæ erant, ſanctum *Leontium* Epiſcopum Forojulienſem interpretantur. Verum is anno CCCCXXXIII. é vivis exceſſit, ut ibidem monſtravi. Cum vero plures Epiſcopi hujus nominis iſto tempore vixerint, divinari non poteſt de quo *Leontio* Sanctus Leo loquatur.

VIII. Cauſa *Celidonii* pluribus hic diſcuti non poteſt propter eam, quam nobis proponimus brevitatem, quare potiora tantum explicabimus. Narrat itaque Sanctus Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus in vita Sancti Hilarii Epiſcopi Arelatenſis, quod cum Hilarius & Germanus Antiſſiodorenſis Antiſtes Provinciam luſtrantes ad aliquam civitatem, cujus nomen tacet, perveniſſent, *flammata ad utrumque nobilium & mediocrum ſtudia convolarunt; adſtruentes Celidonium internuptam ſuo adhibuiſſe, conſortio quod Apoſtolicæ ſedis auctoritas, & Canonum prohibent ſtatuta, ſimul, ingerentes ſæculi adminiſtratione perfunctum, capitali aliquos condemnaſſe ſententia. Tanta rei novitate permoti, teſtes imperant præparari. Conveniunt ex aliis locis probatiſſimi Sacerdotes: res omni rationi prudentiaque diſcutitur, accuſatio teſtimoniis confirmatur. Adhibetur vera ſimplexque definitio: ut, quem Scripturarum regulæ removebant, voluntate propria ſe removere deberet. Ille Urbem credidit expetendam, ibique ſe injuſto rigore adſtruit condemnatum. Quod ubi comperit vir beatus* (nempe Sanctus Hilarius) *Quanto ſtudii ardore, quantoque zelo ſuperno fuerit inflammatus, ut non hyemis aſperitatem, non Alpium ſtridores attenderet, vel frigora non vitreæ glacialis cruſtæ ſpicula protinus reſolvenda deſuper, nec gladii ictui ſimiles expaveri aculeos dependentes vi frigoris terrorem mortiferum gelu concreto velut vibrantem dexteram imitantes.* Addit poſtea Sanctus Hono-

Celidonius anno ſuperiori a Sancto Hilario Epiſcopatu depoſitus.

examinationes habitas, ne communionis noſtræ conſors fieret, ut abſcederet latenter, effecit. Addit his admonitionem ad eoſdem Epiſcopos Viennenſis provinciæ, ne pro levi cauſa ſententiam inferant excommunicationis, in aliquem: præficitque Leontium Epiſcopum, ut ejus conſenſu futuræ Synodi in ea provincia celebrentur. Erat Leontius iſte Epiſcopus Fori Julii in Gallia Narbonenſi, celebris fama vir ☞. At plane ab hoc diverſus ille fuit Leontius, qui poſtea ejuſdem Arelatenſis Eccleſiæ Epiſcopatum rexit, de quo ſuo loco dicendum ☞ ad quem extat Sidonii Apollinaris epiſtola, (a) qua ipſum his laudibus ornat: *Noſtra mediocritas, ætate vitæ, tempore dignitatis, privilegio loci, laude ſcientiæ, dono conſcientiæ veſtræ facile vincatur, &c.* Hæc ad Leontium Sidonius, cum jam eſſet Epiſcopus Arvernenſis: Ejuſdem quoque meminit in epiſtola ad Baſilium ☞ (b). Extat & brevis de condemnatione Hilarii epiſtola ad Epiſcopos Galliarum, nominatim vero ad provinciæ Viennenſis Epiſcopos, qua etiam agitur de redintegratione ipſius Archiepiſcopi Viennenſis. Sic enim ſe habet (c):

Dilectiſſimis fratribus per Gallias, & Viennenſem provinciam Epiſcopis conſtitutis, Leo Epiſcopus.

(a) Sidon. l.6. epiſt.3.

(b) Sidon. l.7. ep.6.

(c) Bibliot. Floriacen. edita a Jo. Celeſt. pag. 31.

*Quali pertinacia Hilarius Arelatenſis Epiſcopus judicium noſtrum effugerit, ſuncta veſtra fraternitas non ignorat: unde & juſtum eſſe videmus, ut quia Principis Apoſtolorum magnam in judiciis moderationem, quam in poteſtate per Vicarios ſuos ſemper exhibet, Arelatenſis Epiſcopus non expectavit, a privilegio ſuæ Civitatis ſubmotus, humili loco diſcat, quod in magno gratis munere Prædeceſſorum noſtrorum conceſſo tenere noluit: Sitque redintegratum Viennenſi Archiepiſcopo privilegium, & jus antiquum, quod Apoſtolica benegnitas ad Arelatenſem ex parte tranſtulit civitatem: ut tali ſeveritate Hilarius coercitus diſcat non temere tranſgredi terminos antiquos, canonica prelatione fundatos. Data * octavo Idus Januarii, Valentiniano Auguſto IV. & Anieno Conſulibus.* Sed abſque dubio mendum irrepſit: ſiquidem Conſulatus Anieni cum Valentiniano poſt obitum Hilarii contigit. Reſtituendus ergo eſt textus, ut dicat, ſub Valentiniani, & Momi Conſulatu anni hujus. ☞

Leonis Papæ Literæ de Hilarii Epiſ. Arelat. condemnatione.

* al. tertio.

XV. Interpellatur Imperator contra Hilarium,

Habito igitur (ut idem teſtatur S. Leo) Romæ in hac cauſa Concilio, liteque Viennenſibus adjudicata, data ab ipſo ad eoſdem epiſtola: ne majores tumultus ea de re ab Hilario concitarentur, placuit eidem Romano Pontifici adverſus eundem Hilarium interpellare Imperatoris officium per

PAGIUS

noratus; Hilarium Romam ſtatim contendiſſe, ſed Sanctum Leonem eo acriter increpito Sedem Celidonio reſtituiſſe. At Hilarius Roma relicta *hyemis rigore ſæviente, quos ratione non flexerat, credidit relinquendos*, inquit Sanctus Honoratus. Quare Sanctus Hilarius anno ſuperiori *Celidonium* depoſuit, Concilium adverſus eum incerto loco celebravit & Arelatem rediit ut recte vidit Sirmondus Tom. 1. Concil. Gall. cum Sanctus Leo, *VIII. Idus Januarii* ad Epiſcopos Gallicanos de receſſu Hilarii ab Urbe ſcripſerit, ut modo oſtendetur.

IX. *Celidonius fuit Metropolita Veſontionenſis.*

Celidonium Provinciæ Viennenſis Epiſcopum fuiſſe autumavit Baronius, ſed poſtquam Vita Sancti Romani Abbatis Jurenſis in lucem prodiit, Eruditi eum Biſuntinæ Eccleſiæ Epiſcopum fuiſſe non dubitarunt; quod in ea cap. 2. dicatur: *Hilarius venerabilem Celidonium ſupra dictæ Metropolis* (nempe Veſontionenſis, de qua jam locutus erat) *Patriarcham Patricio, Prætorioque fultus favore, indebitam ſibi per Gallias vindicans Monarchiam a Sede Epiſcopali memoratum Celidonium nulla exiſtente ratione dejecerat. Ob quod in audientiam beatiſſimi Papæ Leonis Romæ male geſſiſſe convictus, reſtituto quoque in Epiſcopatu Celedonio, Apoſtolica auctoritate ob uſurpationem inlicitam regulariter eſt increpatus.* Verum quidem eſt, Queſnellum Tom. II. Operum S. Leonis Diſſert. V. part. 1. cap. 2. & Papebrocium Tomo VII. SS. menſis Maii in Addendis & Corrigendis ad diem V. menſis Maji, quo Sanctus Hilarius colitur, contendere Vitas SS. Romani, Lupicini, & Eugendi a Monacho Jurenſi Anonymo ſcriptas, interpolatas eſſe, ac ſuppoſititias, quod, inquit Queſnellus, in iis reperiantur aliqua vocabula, quæ deſinente quinto ſæculo, vel ſexto ineunte in uſu fuiſſe credibile non eſt, v. g. *repauſare*, & *repedare*, *Religio* & *Religioſus*, pro Monachorum ordine & Monacho *Pater Romanus*, *Pater Lupicinus*, eo ſenſu, qui nunc in uſu eſt apud Monachos. Nomen *Sacerdotis* ſine addito, quod prioribus ſæculis Epiſcopum ſignificat, uſurpatur pro Presbytero, *Patriarchæ* pro Metropolitano Epiſcopo. *De Dalmatica* ſancti Romani ſermonem facit Anonymus, quam ab eo acceptam *Lupicinus* diſcipulo ſuo Eugendo moriens tradiderit, & ſermonem inſerit de duobus Monachis Romam peregrinantibus, quos inde reducit ſacris Apoſtolorum Petri, Pauli, & Andreæ Reliquiis onuſtos, quod a ſæculi illius moribus aborret. Laudat Eugendum, *quod numquam Canonico uſque ad finem defuiſſet curſui;* ubi de Horarum Canonicarum penſo loqui videtur; quod tunc nec canonicum appellatum, nec lege Eccleſiaſtica indictum fuit. Alias Queſnelli conjecturas, utpote leviores prætermitto.

X. *Vitæ SS. Romani, Lupicini & Eugendi genuinæ.*

Verum cum Vitæ illæ poſt initium ſexti ſæculi circa annum DXX. ſcriptæ fuerint, ut ipſemet, Vir Doctiſſimus fatetur, laudata verba ac mores Vitarum illarum ſinceritati nihil officiunt. Venantius enim Fortunatus, qui circa annum DLXIV. quo ex Italia in Galliam venit, jam poeſi inclareſcebat, in Vita Sanctæ *Radegundis* Reginæ apud Mabillonium Sæculo I. Benedictino recitata num. VIII. *Religionis* nomen pro ſtatu Religioſo quemadmodum Anonymus Jurenſis, uſurpat, & Baudonovia Monialis ei æqualis, quæ Vitam illam continuavit, num. I. & XXXVI. vocem illam in eadem ſignificatione adhibet, & num. XXII. de Sanctæ Radegundis Congregatione loquens ait: *Poſtquam* *Con-*

per Aetium Magiſtrum militiæ exibendum. Hactenus. Hilarii cauſa. Sed corrigendum nobis eſt, quod aliquando opinati ſumus, ipſum Hilarium abdicantem ſe Epiſcopatu, Lerinum ad priſtinam vitam monaſticam rediiſſe: id quidem exiſtimandi aperuit nobis viam Sidonius (a) Apollinaris, dum in carmine Euchariſtico ad Fauſtum, recenſens nobiliſſimos ejuſdem inſulæ incolas, vitæ monaſticæ profeſſores, hæc de Hilario:

(a) Sidon. epiſt. 90.

— *Iter redeuntis Hilarii:*

Ex quo putavimus ipſum reverſum, Epiſcopatui nuncio remiſſo.

XVI. Verum ubi tandem pervenit ad nos ab eodem Hilario ſcripta S. Honorati Vita, necnon S. Eucherii libellus ad eumdem Hilarium datus de laudibus Eremi; plane comperimus reditum ipſius Lerinum contigiſſe, cum adhuc viveret Honoratus, immo ipſo exordio ejuſdem Honorati Epiſcopatus. Secutus enim Hilarius fuerat Arelatum ipſum S. Honoratum creatum Epiſcopum, ſed eo deinde relicto, amatam repetiit ſolitudinem: id quidem ipſe in primis Hilarius tradit, ubi de S. Honorato agit, his verbis alloquens ſuos Arelatenſes: *Vobis me tanto labore per litteras, tanto per curſum ſuum ambitu ab inſula, cui me, de relictis Epiſcopatus ſui principiis, ſecreti amore reddideram, non audeo dicere, neſciens, fortaſſe præſcius amovere ſatagebat.* Hæc ipſe. Sed & S. Eucherius ad ipſum de laude Eremi ſcribens, exorditur his verbis: *Magno tu quidem animo egreſſus dudum de domo tua, & de cognatione tua, uſque ad mare magnum, recentia eremi ſecreta penetraveras: majore tamen virtute repetita eſt a te eremus, quam petita. Siquidem cum hanc prius hoſpes ingreſſus es, habuiſti ducem, & velut itineris tui prævium, quem deinde militiæ cæleſtis magiſtrum; eumque tunc ſecutus, & parentes relinquens, parentem tamen ſequebaris: nunc vero cum eumdem adſcitum ad Pontificatus faſtigium proſequendum putaris, ad familiare ſecretum eremi te amor retulit. Ergo nunc es nobilior, & major exemplo. Prius enim cum deſertum peteres, comitatus patrem videbaris: nunc cum deſertum repetieris, etiam patrem reliquiſti:* nempe ipſum S. Honoratum. Hæc & alia de his S. Eucherius, cum ea occaſione præclaram illam ad ipſum de laude Eremi lucubrationem dedit. Cæterum quod ad ipſum Hilarium ſpectat; rurſum Arelatum litteris Honorati accerſitus, interfuit (ut ipſe docet) cum idem ſanctus ex hac vita migravit: quem & peregregia funebri oratione laudavit, qua ejus Vitam contexuit jam Arelatenſis factus Epiſcopus.

XVII. At licet creatus Antiſtes, jura ſuæ Eccleſiæ vendicaturus, plus æquo viſus ſit eſſe prolapſus: tamen cedens, eo tandem pervenit culminis ſanctitatis, ut ore omnium meruerit commendari. Et ut omittamus ea repetere quæ de ipſo dicta ſunt ſuperius de laboribus adverſus Pelagianam hæreſim exantlatis, de ejus erga pauperes munificentia Gennadius ita ſcribit (b): *Hilarius Arelatenſis Epiſcopus, vir in ſanctis Scripturis doctus, paupertatis amator, & erga inopum proviſionem non ſolum mentis pietate, ſed & corporis ſui labore ſolicitus fuit: nam pro reficiendis pauperibus etiam ruſticationem contra vires ſuas homo genere clarus exercuit: ſed nec in ſpiritualibus neglexit, nam & in docendo gratiam habuit, & abſque perſonarum acceptione omnibus caſtigatum opus prædicationis ingeſſit.* Hæc Gennadius. Porro haud his paucis circumſcribi, & conſcribi valuerunt egregiæ

Hilarius Arelat. Epiſc. virtutibus clarus.

(b) Gennad. de Script. Eccl. c. 69.

PAGIUS *Congregatio ſe recondebat jam ad pauſationem.* Marcellinus in Chronico ad Conſulatum Pauli & Muſchiani, anno DXII. geſtum, utitur verbo *repedare;* & tamen hic Auctor eodem, quo Anonymus tempore ſcripſit. Mentionem etiam facit Baudonivia variarum Reliquiarum, quæ *Radegundis* a diverſis accepit, & de Baſilica in ejus honorem extructa. Ad hæc antiquus Auctor Anonymus Vitæ Sancti Eleutherii Epiſcopi Tornacenſis ab Henſchenio ad diem XX. Februarii ſecundo locó recitata, tria hujus Sancti Romana itinera narrat, & cap. 5. dicit, eum Romanam Eccleſiam Hormiſda regente, Romam ſe contuliſſe, & ab eodem ſummo Pontifice obtinuiſſe Reliquias B. Mariæ Ægyptiacæ, & B. Stephani Proto-Martyris, additque de Tornacenſibus: *Exultant Clerici, & Dalmaticis induti beato Paſtori ſuo obviam procedunt.* Quare anno DXVIII. quo Cointius tertiam illam profectionem Romanam, Eleutherii conſignat, & circa quem Anonymus Jurenſis tres laudatas Vitas elucubrabat, & Dalmaticæ communes erant, & Reliquiæ Sanctis & Magnatibus, ut plurimum non denegabantur. Quo ad curſum canonicum, ſimili loquendi modo utitur Fortunatus in vita S. Germani Pariſienſis Epiſcopi: *Non eſt egreſſus ulterius pſallentium ab Ordine donec clareſcente die decantatus ſolemniter Curſus univerſus conſummaretur ex Canone.* Abbates a Caſſiano Anonymo iſto longe antiquiori, vocantur *Summi Patres*, ut videre eſt in hoc Opere anno CCCCXIX. & Presbyteri appellantur *Sacerdotes* ab Oroſio, ut ibidem anno CCCCXV. oſtendi. Immo Pontifices Romani qui hoc vel ſequentis ſæculi initio vixere, Presbyteros quandoque appellavere *Sacerdotes*, uti Innocentius I. in Epiſtola ad Decentium n. 3. *De conſignandis infantibus manifeſtum eſt, non ab alio quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent.* Symmachus vero in Synodo Romana de abroganda Odoacris Regis lege n. V. Presbyteros Romanos nuncupat Sacerdotes: *per omnes Romanæ civitatis titulos, qui ſunt Presbyteri, adſtringi volumus lege . . .; cujus Romanæ civitatis Sacerdotes volumus religioſis nexibus*

giæ ejus virtutes, & ſpectatiſſima morum ſanctitudo: etenim (ut idem auctor eſt Gennadius *a*) Honoratus, non Arelatenſis, ſed Epiſcopus Maſſilienſis ejuſdem Hilarii res geſtas perpetuæ memoriæ conſecravit: laudatum etiam a S. Proſpero diximus: egregio quoque eum præconio proſecutus eſt poſt Eucherium Conſtantius in Vita S. Germani. Sed accipe nuper ad nos miſſum Epitaphium ipſius S. Hilarii Arelatenſis Epiſcopi, cujus ſepulcrum eſt in Eccleſia S. Honorati extra muros Arelati, in capella ſubterranea, quæ eſt ſubtus altare majus dictæ Eccleſiæ. Sepulcrum erat opertum prægrandi lapide marmoreo, & in fronte dicti lapidis leguntur hæc verba: Sacroſanctæ Legis Antiſtes Hilarius hic requieſcit.

(*a*) *Gennad. de Scrip. Eccl. cap. 99.*

Hilarii Arelat. Epiſc. Epitaphium

Extant, & ſuperſunt in eadem capella fragmenta tabulæ marmoreæ, ex quibus epitaphium ſubſequens litteris Romanis ſcriptum elicuimus:

Antiſtes Domini, qui paupertatis amorem
Præponens auro rapuit cœleſtia regna
Hilarius, cui palma obitus, & vincere Chriſtus,
Contemnens & erat terreni corporis uſum.
Hic carnis ſpolium liquit ad aſtra volans.
Spernit opes dum quærit opes, mortalia vitans
Perpetuis Cœlum donis terreſtribus emit.
Gemma ſacerdotum, plebiſque orbiſque magiſter:
Ruſtica quin etiam pro Chriſto munia ſumens,
Officio vixit minimus, ſed culmine ſummus,
Nec mirum poſt hac meruit ſi lumina Chriſti,
Angelicaſque domos intravit, & aurea regna,
Divitias, Paradiſe, tuas, fragrantia ſemper
Gramina, natantes divinis floribus hortos,
** Subjactaſque videt nubes & ſidera Cœli.*

* ſubjectaſque.

XVIII. Et ad poſtremum illud ſatis ad coronam Hilarii, quod licet pro tuendis (ut ſibi

PAGIUS

bus devinciri. Denique idem Anonymus verba inuſitata ac magnifica, ſtylumque elatis vocibus intenſum perpetuo affectat, indeque Hilarii Primatum *Monarchiam* appellat, Abbates *Patris* & Presbyteros *Sacerdotis* nomine nuncupat, qui tamen ex communi loquendi modo tunc adhiberi ſolito dicebantur ſecundi ordinis Sacerdotes, aut ſimpliciter Presbyteri. Ea ſcribendi ratio abſurda non cenſenda; cum non multo poſt communi uſu recepta fuerit, & voces in conſuetudinem venire ſolitæ non ſint, quin prius a privatis Scriptoribus per aliquod tempus fuerint uſurpatæ. Tres itaque Vitæ illæ genuinæ & ſinceræ, ac præclara Antiquitatis monumenta.

XI. *Duæ in contraria rationes referuntur.*

„ At, inquit Queſnellus citatus, ſi quis Gal„ liarum ſtatum, qui tunc erat, attenderit, in„ telliget, quam parum illi conveniat, ut Ce„ lidonius Veſontionum fuiſſe credatur illo tem„ pore, Epiſcopus. Omnes enim, ni fallor, „ conſentiunt, *Maximam Sequanorum* vicinaſque „ regiones tunc paruiſſe, non Romanis, ſed „ partim Galliis, partim Burgundionum Princi„ pibus. Quis autem credat, *Hilarium* ditio„ nis Romanæ Epiſcopum, in alienæ ditio„ nis Metropolitam jus ſibi aſſumere auſum eſ„ ſe, in extera & inimica Romanis Provincia „ Viſitatorem egiſſe, Synodum congregaſſe, „ primi ordinis Epiſcopum depoſuiſſe? Hoc cer„ te numquam paſſi eſſent Burgundiones, ſed nec „ nunquam id cordatiſſimus, vir *Hilarius* ten„ taſſet: qui ſi Romanum Monachum in Presby„ terum conſecravit, ut hujus Vita teſtatur, „ non aliam ob cauſam eum ex Jurenſium lo„ cis ad ſe evocavit, quam quia Jurenſia loca „ quæ Burgundiæ dominationis erant, adire fas „ illi non erat, ut Sacerdotalia munia illic ex„ erceret. Ex iſta ratione altera ſequitur, „ quod nimirum *Valentinianus Imp.* non ita „ ægre tuliſſet Celidonium ab Hilario fuiſſe de„ poſitum, nec illius cauſam adverſus hujus ſen„ tentiam tam ardenter ſuſcepiſſet defendendam „ ſi extra dominationis ſuæ limites Epiſcopus „ fuiſſet Celidonius. Imo vero hoc illi acce„ ptiſſimum fuiſſet, quod Romanæ ditionis E„ piſcopus in eas Eccleſias, quæ ab illa avulſæ „ fuerant, jus & poteſtatem ſibi vindicaſſet; „ Hoc enim erat viam Romanis aliquatenus „ parare, ad regiones illas ſuo iterum jugo „ ſubjiciendas. Hæc Queſnellus, cujus duæ rationes Papebrocio laudato probantur.

XII. *Utrique ſatisfit.*

Verum res alio ſtatu in Galliis hoc tempore erant, quam uterque Vir Doctiſſimus ſibi perſuaſit, ut enim ad annum CDXLIII. & ad annum CDLVI. videre eſt, *Burgundionum* Reges Galliam Sequanorum, & Provinciam Viennenſem non obtinuere ante annum CDLVI. indeque nulla eorum in Vita Sancti Romani mentio extat. Et tantum abeſt, ut Burgundionum Reges cum Romanis tanquam cum hoſtibus egerint, ut eos tanquam Dominos coluerint, eorumque partibus, ſaltem poſt obtentam ab eis *Sabaudiam*, ſemper adhæſerint. *Aetio* militiæ Romanæ in Gallis Præfecto in pugna Catalaunica adfuerunt: ſub Anthemio Imp. *Riothimum* Regem Imperio fœderatum, a Gothis acie fuſum, fugatumque exceperunt; *Chilpericus* Rex hoc tempore Patricius erat, & *Gundeucus* ejus frater Magiſter militum, ut liquet ex Epiſt. Hilari Papæ recitata a Baronio an. CDLXIII. num. IV. quas Dignitates uterque obtinuit ab Imperatoribus Romanis, qui ejus ſucceſſores iiſdem honoribus exornarunt. Cum itaque Sanctus *Hilarius* Zoſimi Papæ reſcripto, & Vicaria poteſtate ab illo ſuis deceſſoribus conceſſa *Celidonium* Epiſcopum Galliæ, dignitate dejecerit, hæ Queſnelli rationes evaneſcunt, quæ etiamſi *Veſontio*, cujus dicitur fuiſſe Epiſcopus, hoc tempore Burgundionibus ſubiecta fuiſſet, non potuiſſet Valentinianus Imp. non graviſſime ferre, quod Hilarius Epiſcopum Principi ſibi addictiſſimo ſubditum male, ut ille quereba-

ſibi videbatur, juſte) juribus Eccleſiæ Arelatenſis offenſam meruerit tanti Pontificis, tamen quod ſanctitate non vulgari claruerit, in publicis Eccleſiæ etiam Romanæ (*a*) monumentis titulo meruit ſanctitatis adſcribi, aniverſariaque memoria ejuſdem ubique locorum dies natalis coli. Cui ſic ad breve temporis ſpatium contigit ob Eccleſiaſticas controverſias reſilire, ut majori poſtea impetu, ardentiorique animo, & acriori ſtudio ferretur in hoſtes. Certe quidem haud mediocre ſpecimen edidit Chriſtianæ modeſtiæ, dum ita exagitatus tam a Pontifice, quam ab Imperatore: (*Sicut* (*b*) *enim fremitus leonis, ita & ira Regis*) ta-

Hilarius ſanctitate clarus.

(*a*) *Rom. Martyrol. die 5. Maii.*

(*b*) *Prov. 19.*

PAGIUS

batur, & Sanctus Leo ei ſignificavit, habuiſſet. Porro *Hilarium* Vicaria illa poteſtate adverſus *Celidonium* uſum eſſe, indicat Sanctus Leo in Epiſt. ad Epiſcopos Viennenſis Provinciæ ſcripta, in qua ab eo Hilarius accuſatur tanquam *ordinationes ſibi omnium per Gallias Eccleſiarum vindicans*; indicat & Valentinianus Imp. in ſua Novella, hoc anno ab eo data, & a Baronio recitata, in qua ait de Hilario: *Alios incompetenter removit*, (ſc. Celidonium) *indecenter alios invitis & repugnantibus civibus ordinavit*, in Gallia ſc. ut diſerte ſemel & iterum affirmat Imperator.

XIII. *Diſſidium inter SS. Leonem & Hilarium diverſo modo narratum.*

Quæ de hac inter Sanctum Leonem, & Sanctum Hilarium controverſia referuntur a Sancto Leone, & a S. Honorato Epiſcopo Maſſilienſi, valde inter ſe diſcrepant. Ait Leo: *Nihil Hilarium habuiſſe rationabile, quod in ſanctorum Concilio Sacerdotum poſſet reſpondere*: contra vero Hilarium laudat Honoratus; *quod ſolus tantos ſuſtinuit, quod requirentes edocuit, quod altercantes vicit*. Queritur Leo *ad ea ſe occulta cordis iſtius tranſtuliſſe, quæ nullus Laicorum dicere, nullus Sacerdotum poſſet audire*. Honoratus autem miratur, *quod nequaquam mirantes expavit, quod potentibus non ceſſit, quod in diſcrimine vitæ poſitus communioni ejus* (Celidonii videlicet), *quem cum tantis damnaverat, conjungi nullatenus acquievit*. Leo *tumorem mentis ejus, ſuperbiæ ſpiritu inflatæ, & nimis impiam præſumptionem arguit*, talemque aſſerit extitiſſe, *ut B. Petro nollet eſſe ſubjectus, & frequentius temerariis & inſolentibus verbis ſententiam damnationis expeteret*: Honoratus vero ſcribit Hilarium *B. Leoni ſe illico præſentaſſe, cum reverentia impendiſſe obſequium, & cum humilitate popoſciſſe, ut Eccleſiarum ſtatum more ſolito ordinaret*. Denique Leo graviter expoſtulat, *quod Hilarius meriti ſui conſcius cum quæreretur ad cauſam turpi fuga ſe credidit ſubtrahendum*; ſed Honoratus & ſapientiæ & fortitudini imputat, quod *cuſtodibus appoſitis hyeme ſæviente, quos ratione non flexerat, credidit relinquendos*.

XIV. *Leoni etiam in propria cauſa loquenti omnis fides adhibenda.*

Controverſiæ ſtatum iiſdem fere verbis Queſnellus & Papebrocius citati, qui hanc magis aliis diſcuſſere, proponunt, priorque arbitratur, *Honoratum* poſt Leonis & Hilarii mortem ita ſcribentem ab omni vel palpandi, vel fallendi affectu liberum & immunem fuiſſe, credendum; indeque prolixam Apologiam texuit *pro ſancto Hilario Arelatenſi Epiſcopo*. Verum Papebrocius longe rectius ſtatuit potiorem in hujus cauſæ narratione, eſſe auctoritatem Sancti Leonis, quam Auctoris Vitæ Sancti Hilarii, quia *Leo* tam ſanctus fuit, ut mentiri nollet; tam antiquus, ut nemo propinquior haberi poſſit teſtis hujus rei, cui interfuit, quam quæ ipſe, ut judex geſſit. „ Præterquamquod Auctori Vitæ Sancti Hilarii injuria non magna „ fieret ſi diceretur in iis, quæ Romæ geſta „ erant anno CDXLV. ex auditu & relatu A- „ relatenſis Cleri poſt annos viginti aut trigin- „ ta narrandis, ſcripſiſſe minus vera: magna „ autem fieret *Sancto Leoni*, ſi vera ſcripſiſſe „ dubitaretur in Epiſt. vulgo LXXXIX. ad „ Epiſcopos Viennenſis Provinciæ. Cum enim „ iſtum poſſit excuſare bona fides, audita re- „ ferentis, Leo non poſſet non damnari impu- „ dentiſſimæ calumniæ, falſa ſcribens; quis ob- „ ſecro intelligens quam ſanctus vir *Leo* fuerit, „ huic dubitabit dare fidem; illi, quamvis „ ſancto contraria ſcribenti, derogare? Hæc „ Papebrocius, qui poſtea pluribus agit de „ culpis Sancto Hilario a Sancto Leone impa- „ ctis, & quatenus excuſari poſſint.

XV. *S. Honorati Maſſilienſis Epiſc. narratio in cauſa Leonis nutat.*

Profecto qui animum attenderit, ad ea, quæ pluribus ſanctis Viris contigere in his referendis, quibus ipſimet præſentes non fuere, *Sanctum Honoratum* de iis, quæ Romæ in cauſa Celidonii, coram Sancto Leone geſta fuerant, male edoctum fuiſſe, non dubitabit. Sæculi ſequentis initio magni tumultus Conſtantinopoli excitati, quod Sanctus *Macedonius* Patriarcha Conſtantinopolitanus pati nollet in hymno Triſagio has voces adiici: *Qui crucifixus es pro nobis*. Tunc enim, ut narrat Evagrius lib. 3. cap. 44. graviſſima ſeditio exorta eſt, *perinde quaſi Chriſtiana religio funditus everteretur*: adeoque crevit, ut Imperator Anaſtaſius, præcones ad populum miſerit, qui proclamarent, ſe libentiſſime Imperio cedere. De his tamen omnibus innocens fuit *Macedonius*, cui Imperator inſidias ſtruxerat, ut illum e Patriarchatu expelleret: hoc enim ſcientes Schiſmatici *die Dominico* in magna Eccleſia Triſagium canentes ei addidere *qui crucifixus es pro nobis*, ut ſcilicet oſtenderent, ipſummet Deum in paſſione Chriſti paſſum eſſe, eaque clauſula hæreſim Eutychianam magis corroborarent. Et nihilominus ſanctus *Avitus* Viennenſis Epiſc. de his quæ tunc Conſtantinopoli accidere, ad *Gundabodum* Burgundiæ Regem ſcribens, horum tumultuum auctorem facit *Macedonium*, quem negligentiæ inſcitiæque inſimulat: atque juſte *antiqua Sede* propulſum eſſe, cum docuerit, *crucifixo pro nobis, ut miſereatur, minime ſupplicandam, & quicquid putabatur ab Eutychianis hæreticis concipi*, patuerit *totum hoc ab Epiſcopo prædicari*. Et tamen non alia ratione eam clauſulam *Macedonius*, cæterique Orthodoxi non ferebant Triſagio adiici, niſi quia Eutychiani per eam Deum crucifixum inſinuare volebant. Qua de re plurimus egimus anno DXII. quo ea Epiſtola data. Porro Avitus ad Principem ſuum non alia ſcripſit, quam quæ ab aliquo Epiſcopo, aut Viro illuſtri, aut ſanctitate claro ex Oriente acceperat, neque enim veroſimile eſt, Epiſcopo Natalibus, pietate, & ſcientia conſpicuo cum aliis, quam cum hujuſmodi viris fuiſſe literarum commercium. *Honorato* itaque Maſſilienſi Epiſcopo idem, quod *Avito* Viennenſi Metropolitæ, accidit; & quemadmodum hic de Macedonii cauſa, ſic & ille de cauſa Leonis relationem parum ſinceram habuit. Cæterum *Sanctum Honoratum* Auctorem eſſe vitæ Sancti Hilarii, quod negavit Papebrocius, infra videbimus.

Mar-

tamen omnino conquievit, neque contrariis editis Apologiis ſuam cauſam defendit; cum alioqui id præſtandi, & vis eloquentiæ ipſi ſuppeteret, & jura a prædeceſſoribus prætenſa ſuffragarentur.

XIX. Quod vero ad ejuſdem Hilarii lucubrationes pertinet, nulla præterea nobis ingenii ejus monumenta ſuperſunt, niſi data ad S. Auguſtinum epiſtola adverſus Pelagianos: ejus enim fuiſſe diſcipulum, ſuperius dictum eſt. Vitam quoque S. Honorati primi cultoris Inſulæ Lerinenſis, ac deinde Epiſcopi Arelatenſis, ſui ipſius prædeceſſoris, conſcripſit: quod teſtatur Gennadius, (*a*) & alii poſt eum: eſt enim funebris oratio, qua res ab eo geſtas eſt proſecutus: ſed eam quidem carie ſituque obductam, latentem diu, haud pridem in lucem Pariſiis edidit vir doctiſſimus Genebrardus: cui bene precamur, quod ex ea refellantur fabulæ, ſeu potius ſunt dicenda deliria incerti auctoris operis tribus libris diſtincti de Vita Sancti Honorati, quo in primis fingitur idem S. Honoratus Nicomediæ Regis filius, & alia id genus, quæ non ſine nauſea legi poſſunt, niſi ab eo, cujus ſit ſtomachus ferreus, & ignorantiæ undique obductus rubigine.

(*a*) *Gennad. c. 69.*
Vita S. Honorati ab Hilario ſcripta.

Cæterum quod ad S. Honorati genus atque patriam pertinet; ex Senatoria illuſtri familia, eademque Conſulatus dignitate aucta ortum, idem tradit Hilarius: fuiſſeque patria Arelatenſem, idem non obſcure ſignificat, dum ait ipſum, duce S. Capraſio ſene, converſum in monachum, germanumque nactum comitem Venantium nomine, vitande gratia humanæ laudis, iter arripuiſſe Orientem verſus, navigioque perveniſſe in Achajam: ubi defuncto eodem ipſo fratre Venantio, ipſum Hilarium cum ſuis haud leviter ægrotantem, iniiſſe conſilium patriam repetendi: & licet quænam patria fuerit, XX.

XX. Honorati vitæ breve compendium.

PAGIUS

XVI. Marca lib. 6. de concordia cap. 17. num. IX. & Baluzius in Supplemento libri 5. de Concordia cap. 32. num. I. exiſtimant, ex laudatis Leonis verbis num. IV. poſſe conſtitui epocham Concilii Arelatenſis II. hactenus inexoloratam. Nam cum conſtet, *Hilarium* qui magnas Synodos propria auctoritate congregabat intra Gallias, a Sancto *Leone* hoc anno repreſſum eſſe, locus non videtur dubitandi, quin Synodus illa habita fuerit ab *Hilario*, adverſus quem *Leo* excanduit, ob hanc ipſam cauſam, ideoque quin collocanda ſit immediate poſt Concilium *Vaſenſe* anno CDXLII. celebratum, & ante currentem annum, quo ſcripta eſt Leonis ad Gallicanos Epiſcopos adverſus Hilarium Epiſtola. Sirmondus enim recte obſervavit, hoc Concilium Arelatenſe II. ex Canonibus Arauſicani & Vaſenſis pro parte contextum eſſe, perperamque hactenus ab aliis Conſtantini Magni, ab aliis Conſtantii ejus filii temporibus adſcriptum fuiſſe, & de numero ejus Canonum in antiquis exemplaribus magnam diſcrepantiam eſſe; cum tamen in eis nulla ſit. Legendæ Sirmondi Notæ poſthumæ in Appendice ad Tomum IV. Concil. in qua dicitur hæc Synodus celebrata ſub *Ravennio* Hilarii ſucceſſore, anno circiter CCCCLII. quod ex mox dictis ruit.

Synodus Arelatenſis II.

XVII. Epiſtola IX. Divi Leonis ad Epiſcopos Gallicanos Provinciæ Viennenſis, qua queritur, *Hilarium* Arelatenſem Epiſcopum Roma, non expectato Sedis Romanæ judicio diſceſſiſſe, monetque Gallicanos Epiſcopos, ſe Arelatenſis Sedis privilegium ad Viennenſem tranſtuliſſe, ſuppoſitionis characteres aliquot præfert, inquit, Queſnellus in Notis ad eandem Epiſtolam, quæ ex Bibliotheca Floriacenſi prodiit. Nam *Archiepiſcopi* nomen Latinis tunc in uſu non erat, Præterea Epiſtola dicitur *data VIII. Idus Januarii Valentiniano Aug. IV. & Avieno Coſſ.* Valentinianus autem anno CDXXXV. quartum Conſulatum geſſit, Avienus anno CDL. Conſul proceſſit. Verum fatetur poſtea Queſnellus hanc Epiſtolam videri neceſſariam: cum altera, quæ ſincera ab omnibus agnoſcitur, menſe Junio ſcripta videatur, & hyemis tempore Roma profectum Hilarium narret ejus Vitæ Auctor: unde & Januario menſe hanc ſcribere potuit Sanctus Leo Epiſtolam ad Gallicanos Epiſcopos, & poſtea prolixiorem alteram de eodem negotio. Vox *Archiepiſcopi* pro Epiſcopi nomine a Librariis ævi ſui uſum ob oculos habentibus, non raro ſuppoſita, ibique ſcriptum *Valentiniano Aug. IV.* loco *Valentiniano Aug. VI.* & *Avieno* pro *Nomo*. Nihil itaque certi de hac Epiſtola ſtatui poteſt.

Epiſtola S. Leonis adverſus S. Hilarium ſcripta.

XVIII. Ad num. XIX. & ſeq. Epiſtola Hilarii ad Sanctum Auguſtinum adverſus Pelagianos ſeu Semipelagianos, non a Sancto *Hilario* Arelatenſi Epiſcopo, ut credidit Baronius, ſed ab alio *Hilario* ſcripta, ut ſuo loco oſtendimus. Fuit porro Sanctus *Hilarius* Arelatenſis Epiſcopus unus ex illis, qui a Sancto Auguſtino, in quæſtione de Prædeſtinatione, diſcedentes Semipelagianis adhærebant. Nam Sanctus Proſper data ad Sanctum Auguſtinum Epiſtola, qua omnium, quæ contra illius de Prædeſtinatione ſententiam, in Gallia diſſeminabantur, certiorem fecit, rogavitque, ut libris editis adverſarios comprimeret: *Speramus* inquit, *non ſolum tenuitatem noſtram diſputationum tuarum præſidio roborandam; ſed etiam ipſos, quos meritis atque honoribus claros, caligo iſtius opinionis obſcurat, defæcatiſſimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipuæ auctoritatis & ſpiritualium ſtudiorum virum Sanctum Hilarium Arelatenſem Epiſcopum ſciat Beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ, & de hoc quod in querelam trahit, jampridem apud Sanctitatem tuam ſenſum ſuum per literas velle conferre. Sed quia utrum hoc facturus, aut quo fine ſit facturus, incertum eſt: adde eruditionem humilibus, adde increpationem ſuperbis.* Quare Hilarius Arelatenſis Epiſcopus erat *unus eorum*, qui gratuitam Prædeſtinationem ad initium fidei ab Auguſtino aſſertam in quæſtionem trahebant. Illi vero tunc hæretici minime cenſebantur.

S. Hilarius Semipelagianis adhæſit.

XIX. Alter *Hilarius* qui literas de eorumdem Semipelagianorum opinionibus una cum Proſpero ad Auguſtinum perferendas dedit, Proſpero conformia narrat; *Plane*, inquit, *illud tacere non debeo, quod ſe dicant tuam Sanctitatem, hoc excepto, in factis ac dictis admirari.* Ubi vi-

Ab eis poſtea diſceſſit.

rit, expreſſe non nominet; tamen Arelatum ſignificat, dum auctor ipſe Hilarius pro concione alloquens ſuos Arelatenſes, illis plane verbis inſinuat, ubi ait: *Hinc jam vobis Honoratum veſtrum Chriſtus reducit, & occulta manus ſalubritatem regreſſus ſui temperat, &c.* quem ergo ad ſuos Arelatenſes reductum atque regreſſum tradit, ſane inde receſſiſſe ſignificat. Redeuntem vero, primum omnium, conſilio Leontii Forojulienſis proxime degentis Epiſcopi incoluiſſe inſulam Lerinenſem a ſerpentibus obſeſſam; illicque, cedentibus illis, Eccleſiam & monaſterium erexiſſe, excepiſſeque a ſæculo profugos ad vitam monaſticam excolendam, docet: ſed & Arelatum cum rediiſſet, ſe converſum a vita ſæculari ab eodem Honorato, idem qui ea ſcribit, affirmat Hilarius: nam ait: *Tunc primum illam patriam, quam fugiendam dudum crediderat, agnovit: educit me ſecum ſuam prædam, gaudet, triumphat, exultat, &c.* recenſet ejus in Epiſcopum Arelatenſem aſſumptionem, ac tandem ægritudinem, obitum, atque funus. Ad poſtremum vero ejuſmodi precibus, more majorum, eumdem in cœlo regnantem

Preces S. Hilarii ad S. Honoratum.

Honoratum interpellat; quod certo ſciret, Dei amicos, defunctos licet, humana curare; aitque: *Memento itaque, amice Dei, memento jugiter noſtri. Deo incoinquinatus aſſiſtis, canens illud canticum novum & ſequens agnum quocumque vadit: tu illi pediſſequus, tu pro nobis patronus, orationum noſtrarum interpres acceptabilis, & fortis aſſertor, profuſas ad ſepulcrum tuum alumni gregis preces perfer: impetra, ut conſpiratione communi omnes ſimul, ſacerdos & populus, quæ juſſiſti, quæ docuiſti, obtinere mereamur.* Hæc Hilarius: qui ſicut in Epiſcopatu ſucceſſor illius fuit, ita in præfectura cœnobii Lerinenſis poſt eumdem S. Honoratum Maximus Abbas fuit electus, ut S. Eucherius in libello de laudibus Eremi declarat. At vero ipſum Hilarium ſub Imperatoribus Valentiniano, & Marciano diem clauſiſſe extremum, Gennadius auctor eſt: ☞ Quem tamen corrigas ex his, quæ dicentur, inferius anno quadringenteſimo quadrageſimo nono, ad quem annum S. Hilarius perveniſſe demonſtratur, deceſſiſſeque ſub Conſulatu Aſterii, & Protogenis, ſub Theodoſio, & Valentiniano Impp. ☜ Hu-

PAGIUS

vides utrumque eiſdem fere verbis de eadem re agere. Sanctum tamen Hilarium doctrinam illam poſtea abdicaſſe, oſtendunt poſtrema ejus verba, quibus moriens adſtantem ſuam Clericorum congregationem cohortatus eſt, atque adverſus Pelagianum virus viſus eſt præmunire, ut colligit Queſnellus ex ejus Vita in Notis ad Opera Sancti Leonis Tomo II. pag. 913. Sic enim ejus Vitæ Scriptor Hilarium loquentem inducit: *Cum iſtius mundi Principibus cum quibus Apoſtolus deſcribit bellum juge eſſe, confliximus, quod nulli decrit quicumque ad beatitudinem Cœleſti Gratia Præcedente, & Induſtria Subſequente, voluerit pervenire.* Quæ profecto verba longe clariora ſunt, quam quæ afferuntur, ut probetur eum novam adverſus S. Auguſtinum doctrinam initio ſecutum eſſe.

XX. S. Honorati Epiſc. Arelatenſis Patria.

Scripſit S. Hilarius ſermonem *de Vita Sancti Honorati Epiſcopi Arelatenſis* deceſſoris ſui, quæ extat apud Bollandum ad diem XVI. Januarii. Quo ex ſermone occaſionem ſumſit Baronius exiſtimandi Hilarium ſcripſiſſe Vitam S. Honorati Epiſcopi Arelatenſis; & Sanctum *Honoratum Arelatenſem* fuiſſe. Alii, ut Petrus Saxius in Pontificio Arelatenſi, *Honoratum* genere Burgundum extitiſſe volunt. Verum in laudata Vita Sancti Hilarii cap. 2. legitur, Sanctum Honoratum adhuc Lerinenſem Abbatem, congregationem a ſe inſtitutam paululum deſeruiſſe, & ut *Hilarium* in novæ vitæ immortalitatem regeneraret, ad patriam profectum eſſe: quod ipſemet Hilarius in ſermone laudato confirmat: *Mei gratia, patriam, quam faſtidierat, non dedignatur accedere.* Quare eadem erat utriuſque patria; imo uterque cognationis vinculo conjunctus, ut liquet ex his Hilarii de Honorato loquentis verbis: *Quærens in me fidei, ſicut ſanguinis ſui venam.* Præterea ibidem Hilarius ſcribit, Honoratum Arelatenſibus ignotum fuiſſe: *Sed unde illud, quæſo quod jam e longinquo tam ignotus expetitur?* Compellat

Hilarius Arelatenſes, quibus Honoratus incognitus non fuiſſet, ſi Arelatis natus eſſet, & quidem ex nobiliſſima familia *uſque ad Conſulatus nobilitatem provecta*, & quem *pene ſummum habet mundus honorem*, ut ait Hilarius citatus cap. 1. Neque Honoratus Burgundus fuit; cum in Vita Sancti Lupi legatur, Lupum ortum eſſe *in Leucorum oppido, nobili autem imprimis familia* duxiſſe in uxorem *Pimeniolam, Sancti Hilarii Arelatanſis ſororem, illuſtris memoriæ.* Unde ejuſdem patriæ ac provinciæ Hilarius, Lupus, Honoratus, imo & Vincentius Lerinenſis, Lupi germanus frater, extiterunt. Quæ ratio eſſe potuit, cur in una eademque inſula Lerinenſi ſimul morari voluerint. Fuere porro *Leuci* populi Galliæ Belgicæ, ubi nunc Tullenſis Diœceſis in Lotharingia, cujus Urbs Primaria *Tullum.*

XXI. Hilarius Arelatenſis & Eucherius Lugdunenſis Epiſcopi an. CCCC. XLIX. demortui.

Baronius ex literis Sancti Leonis ad Epiſcopos Provinciæ Lugdunenſis, qui unanimi conſenſu Ravennio Epiſcopatum Arelatenſem detulerant, datis *Aſturio & Protogene Coſſ. II. Kalend. Septemb.* anno nempe CDXLIX. colligit, Sanctum Hilarium uſque ad illum Chriſti annum in vivis fuiſſe. Et quidem recte; Proſper enim in Chronico Imperiali ad annum Theodoſii Jun. poſt Honorium patruum regnantis XXVI. ait: *Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus, & Hilarius Arelatenſis egregiam vitam morte conſumant;* ideoque anno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimo nono, qui viceſimus ſextus erat a morte Honorii Imp. Quare erravit Gennadius in lib. de Illuſt. Script. cap. 69. ubi ſcribit, *Hilarium* vixiſſe uſque ad Marciani Imperium. Sanctus Honoratus Epiſcopus Maſſilienſis in Sancti Hilarii Vita diem ejus mortis non memorat, qui ideo incertus eſt. In quibuſdam quidem antiquis Martyrologiis, & hodierno Romano colitur die quinta menſis Maii, indeque Henſchenius eo die eumdem mortum tradidit: cum tamen illud inde non ſequatur præfer-

XXI. Hucuſque, in præſentem videlicet annum, S. Proſperi Chronicon pervenit, quod habetur: ut intelligas ipſum principio, & fine carere, decurtatumque eſſe: ſiquidem Caſſiodorus de ipſo ait (*a*): *Sanctus quoque Proſper Chronica ab Adam ad Genſerici tempora, & Urbis deprædationem uſque perduxit*: mutilata quidem eſſe omnia, quæ præceſſerant uſque ad finem S. Hieronymi Chronicon, & alia deeſſe in fine, lector intelligit.

(*a*) *Caſſiod. Inſtit. div. lect. l.* 1. *c.* 7.

PAGIUS ſertim cum ipſemet obſervet, in veteribus MSS. Martyrologiis Attrebatenſi Eccleſiæ Cathedralis, Tornacenſi Monaſterii ſancti Martini, & Lætienſi Sancti Lamberti memoria depoſitioni Sancti Hilarii Epiſcopi Arelatenſis celebretur die VII. menſis Maii.

XXII. *S. Proſper Chronicon ſuum uſque ad an.* CCCCLV. *perduxit.* Ad num. XXI. Baronii tempore Chronicon *Proſperi* cum hujus anni Conſulibus deſinebat, ſed Andreas Ducheſnius Tom. I. Hiſtoricorum Franciæ addidit illi Chronico decem annorum periocham, quæ in quibuſdam MSS. legebatur; ita ut Proſper Chronicon ſuum perduxerit uſque ad annum CDLV. & captam a Genſerico Vandalorum Rege Urbem Romanam. Aliquot poſt annos Labbeus Tom. I. Novæ Biblioth. MSS. librorum *integrum Proſperi Chronicon ab Adami, mundique ortu ad annum CDLV.* publicavit. Denique Petrus Pithœus aliud Proſperi Tyronis Chronicon, quod Pythœanum, & Imperatorium dici ſolet, edidit, ab aliis poſtea recuſum. Garnerius in Diſſert. III. ad Opera Marii Mercatoris, duos Proſperos ſtatuit, & Chronographum a Diſcipulo Auguſtini ſecernit. At *Proſperum Aquitanum* Chronicon ſcripſiſſe, teſtantur Victorius, & ipſe Aquitanus, in Canonis Paſchalis præfatione ad Hilarum Urbis Romæ Archidiaconum, poſtea Papam, Gennadius lib. de Script. Eccleſiaſt. cap. 84. Caſſiodorus lib. de Inſtitut. Divin. liter. cap. 17. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 6. Origin. cap. 27. Victor Tununenſis in Chronico, & Joannes Abbas Biclarienſis, qui illud continuavit. Neque verum eſt quod affirmat Garnerius, Chronici iſtius Scriptorem, Collatoris & Maſſilienſium adverſario, tum in Opere contra eundem Collatorem, tum in aliis quandoque aperte reluctari. Nam ut oſtendit Antelmius in Diſſert. VIII. de Operibus Sanctorum Leonis & Proſperi Aquitani, Chronographia Proſperi cum aliis ejus dictis, & aſſertionibus ubique cohæret.

XXIII. *Chronicon Imperiale ſeu Pithœanum perperam Proſpero adſcriptum.* Alterum *Chronicon*, non per Conſules, ut prius, ſed per Imperatorum annos digeſtum, idem Antelmius arbitratur ab aliquo decerptum fuiſſe ex Chronico Proſperi ad privatum ſuum uſum, ab eoque interpolatum. Etenim utrumque a Valentis obitu ducit initium, ſecundo uterque Auctor iiſdem verbis & elocutionibus Opus ſuum inchoat. Tertio, Auctor Chronici Imperialis multa contrahit, quæ Proſper fuſius narrat; mox aliqua miſcet, quæ Proſper omittit, in eiſque ſuo duce deſtitutus, in Chronologiam multimode peccat. Quarto identidem per ſumma capita ad Proſperum reverſus ejus tandem veſtigia premit, circa Concilii Chalcedonenſis tempora; & quidem adeo tenaciter ut ipſum exſcribat. Quantum ex quibuſdam factis Chronico illi Proſperiano infartis colligere licet, aut ille in Gallo-Provincia natus, aut in ea ætatis plurimum exegit. Nam de variis quæ in hac Provincia hoc anno contigere fuſius edifferit, dum alia quædam illuſtriora, quæ alibi contigere prætermittit. Varia hujus Chronici MSS. aſſervantur in Bibliotheca Colbertina, in quibus, ſicuti & in impreſſis, anni Imperatorum loco ſuo quandoque moti ſunt incuria Librariorum.

PAGIUS XXIV. *Inſcriptio Narbonenſis ſolvendis aliquibus dubiis inſerviens.*

In Diſſert. Hypatica part. 3. cap. 2. num. VII. attuli inſcriptionem, quæ Minerbiæ in Occitania inventa eſt marmori inciſa, quæque hodie extat Narbone in Palatio Epiſcopali, quam produxerunt & explicarunt Baluzius in Notis ad Capitularia Reg. Franc. pag. 1256. & Queſnellus in Notis ad Epiſtolam II. ſcriptam a Sancto Leone ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, quamque hic magis declarare juvat.

✠ DŌ. ET XPŌ. MISERANTE. LIM. HOC. C.L.K.T.E. ANNO III. CS. VALENTINIANO. AVG. VI. IIIKL. D. XVIIII. ANNO. EPTVS. RVSTI.......
RVSTICVS. EPS. EPI. BONOSI FILIVS COEP. DEPON. PARIET. ECCL. DVD. EXVSTAE BIENN. ADMINIST. EPI. VENERI SOL. C...
EPI. ARATORIS. DE SORORE NEPVS XXXVII. D. QVAD. INFUNDAM. PONI. COEPI. SVAE PREBV. ARTIFI. B. EPI. DYNAMI L....
EPI VENERISOCI. IN MONASTERIO ✠ ANNO. II. VII. ID. OCTB. ABSID. P. F. MoNTANVS. SVBD. MERCED. SOL. ꝺ C ORESI. CC.....
CONPRB. ECCLE. MASSILIENS. MARCELLVS. GALL. PREF. DI. CVLTOR. PRECE ADOPER. E CETER. SOL. I. ꝺ AGROECI. I.....
ANNO. XV. EPTVS. SVI. D. ANN. V. III. ID. OCTB. EXEGIT. EPM. HOC. ONS. SVSCIP. INPENDIA ET DECONIÆ.......
C. VRSoPRBo. HERMETE. DIACo. ET EOR. SEQ. TIB NECESSAR. REPROMITENS. QVAE PER HINC. OBLAT. SCI SALUTI.........

Explicatio Inſcriptionis Narbonenſis.

„ id eſt; Deo & Chriſto miſerante, limen hoc „ collocatum eſt anno quarto: Conſule Valentiniano Aug. VI. III. Kalendas Decembris, „ XIX. anno Epiſcopatus Ruſtici .... Ruſticus „ Epiſcopus Epiſcopi Bonoſi filius, Epiſcopi Aratoris de ſorore nepos Epiſcopi Venerii ſocius in Monaſterio Compresbyter Eccleſiæ „ Maſſilienſis anno XV. Epiſcopatus ſui die anni V. III. Idus Octobris, cum Urſo Presbytero, Hermete Diacono, & eorum ſequentibus, cœpit deponere parietem Eccleſiæ dudum exuſtæ. Trigeſima ſeptima die quadratum in fundamento poni cœpit. Anno II. „ VI. Idus Octobris abſidem poni fecit Montanus Subdiaconus. Marcellus Galliarum Præfectus, Dei cultor, prece exegit Epiſcopum „ hoc onus ſuſcipere, impendia neceſſaria repromittens, quæ per biennium adminiſtrationis ſuæ præbuit artificibus mercedem ſolidorum ſexcentorum ad operas, &c. ſolidos mille quingentos ..... Hinc oblationes ſancti Epiſcopi Venerii ſolidos C. ... Epiſcopi Dynami L. ... Oreſi .... CC.... „ Agroeci I. ... & Deconiæ... ſaluti....

XXV. *Varia ejus beneficio e tenebris eruta.*

Ex his diſcimus primo, veteris Eccleſiæ ruinas everſas eſſe anno Chriſti CDXLI. die decima tertia menſis Octobris, quæ feria ſecunda erat, ac quinta dies anni XV. Epiſcopatus Ruſtici, & die XVIII. menſis Novembris dedicationi Baſilicarum Petri & Pauli ſacra, (quæ ab everſis ruinis triceſima ſeptima erat) novæ Baſilicæ fundamenta jacta eſſe: annoque ſecundo cœptæ ædificationis, anno nempe Chriſti CDXLII. abſidem poſitam, die ſcil. nona menſis Octob. Quare *Ruſticus* Narbonenſis Epiſcopus ordinatus fuit anno CDXXVII. die nona Octobris, in quam Dominica cadebat; quibus diebus Epiſcopi conſecrati ſoliti erant. Diſcimus ſecundo, *Hilarium* Epiſcopum, cujus meminit Proſper in Epiſtola ad Divum Auguſtinum anno CDXXIX. data; non poſſe eſſe *Hilarium Narbonenſem*, ideoque hunc male ſuppoſitum ab aliquibus fuiſſe in locum Hilarii Arelatenſis; cum Hilarius *Ruſticum* in Sede Narbonenſi exceperit. Diſcimus tertio, *Hilarium*, qui præfuit Concilio Regienſi anno CDXXXIX. habito, fuiſſe *Hilarium* Arelatenſem non vero Hilarium Narbonenſem ut perperam exiſtimavit Baronius; cum eo anno non *Hilarius* ſed *Ruſticus* Eccleſiam Narbonenſem adminiſtraret. Diſcimus quarto, *Vicennalia* Imperii Cæſarei Valentiniani anno CDXLI. edita fuiſſe; cum ſoliti fuerint Chriſtiani, annis hujuſmodi feſtivitatibus addictis, Eccleſias ædificare, ac inſequenti qninquennio, vel decennio eaſdem dedicare. Diſcimus quinto, *Marcellum*, Virum pietate inſignem, hoc tempore Galliarum Præfectum fuiſſe, qui tamen omiſſus fuit in Catalogo Præfectorum Prætorii Galliæ. Diſcimus denique Valentiniani Auguſtei Imperii *Vicennalia* hoc anno fuiſſe exhibita; erat enim hic quartus annus a jactis fundamentis,

PAGIUS iſque abſolutus; Epiſcopatus Ruſtici decimus nonus a die nona Octobris inchoatus, & Baſilica perfecta fuit die XXIX. menſis Novembris, quod manifeſte ſignificant verba hæc in fronte inſcriptionis poſita: *Limen hoc collocatum eſt anno quarto: Conſule Valentiniano Aug. VI.* &c.

XXVI. *Eccleſiæ intra Quinquennium de more abſolvebantur.* Nam ut obſervavit Queſnellus citatus, quartus ille annus, non a ſexto Valentiniani Conſulatu, ſed a jactis Baſilicæ fundamentis deducitur; familiare quippe Antiquis fuit, ut quo tempore conſtrui ædificium publicum cœptum eſſet, quove abſolutum, hujuſmodi monumentis publicis notum poſteris facerent. Hoc ergo voluit *Ruſticus* Narbonenſis Epiſcopus ſignificare, per quatuor annos ædificatam eſſe Narbonenſem Baſilicam, annoque illo quarto a quadro poſito, id eſt, a jactis fundamentis exacto limen collocatum eſſe, ſeu finem operi impoſitum. Verum quidem eſt a die XVIII. Novembris anni CDXLI. ad diem XXVIII. ejuſdem menſis anni CDXLV. fluxiſſe annos quatuor, ac dies undecim, *ſed Ruſticus* dies illos undecim annos quatuor excedentes, ut plerumque fit, neglexit, qui tamen religioſior fuit in annis ſui Epiſcopatus numerandis; cum dicat, die quinto anni decimi quinti Epiſcopatus ſui parietem Eccleſiæ dudum exuſtæ ſe ſe deſtruere cœpiſſe. Hæc explicatio confirmatur ex eo quod, poſtquam in inſcriptionis capite linea oblonga contento, generatim ſignificavit, quatuor annos in conſtruenda Baſilica eſſe conſumptos, conſequenter in reliquis, quid quolibet anno quove progreſſu præſtitum ſit, ſigillatim explicat. Primo ſc. & Baſilicam veterem depoſitam, & novæ jacta fundamenta, ſecundo abſidem poſitam, illudque omne biennii inchoati opus *Marcelli* Galliarum Præfecti impenſis perfectum eſſe. Reliquo deinde tempore reſiduum operis ex oblationibus Sanctorum Epiſcoporum, aliorumque abſolutum. Refert etiam hanc inſcriptionem Gruterus pag. 1058.

XXVII. Hoc anno celebratum Concilium *Antiochenum* in cauſa Athanaſii Parrhenſis Epiſcopi furti accuſati, quod integrum recitatur in Act. XIV. Concilii Chalcedonenſis. *Athanaſius* enim loquens de Domno Patriarcha Antiocheno ait: *cum cognoviſſet mortem beati Cyrilli, reſilivit & ad judicium evocavit.* Quare cum Cyrillus anno ſuperiori ad Deum migrarit, eo vel currenti anno ea Synodus habita. Athanaſius Parrhæ Antiochiæ vicinæ, duabus tantum manſionibus ab ea diſſitæ Epiſcopus erat in Eufrateſia Provincia, eumque Eccleſiæ ſeu Clerici apud *Domnum* Patriarcham Antiochenum accuſarunt de argentearum columnarum furto, & de quibuſdam aliis criminibus. *Domnus* cauſam delegavit. *Panolbio* Hierapolitano Epiſcopo, ejus. Metropolitæ atque amico, qui Alexandro ſucceſſerat. *Panolbius* ter Athanaſium ad ſuam Synodum vocavit, qui ſe nolle comparere profeſſus tertio Epiſcopatum renunciavit, Panolbiumque rogavit, ut alium pro ſe ordinaret. Sed cum hic ſtatim alium non ordinaſſet, *Athanaſius* propria auctoritate Epiſcopatum reſumſit. Ejus Clerici apud Joannem *Panolbii* ſucceſſorem interceſſere, iſque eum, ut coram ſe compareret, vocavit. Sed *Athanaſius* cauſam ſuam ſacra Principis juſſione, aliis Judicibus delegari ſupplicavit, ea ratione quod *Joannes* Metropolita ejus inimicus foret; cumque *Cyrillus* Cpoli eſſet, celebrat ibidem Synodus a *Proclo* Regiæ civitatis Epiſcopo, & Cyrilli ac Procli commendatione *Athanaſius* obtinuit ſacram ab Imperatore, qua *Domno* Antiochiæ Patriarchæ cauſa ejus commiſſa fuit, idque antequam *Cyrillus* vitam cum morte commutaret. Athanaſius ſacra divali & literis Cyrilli ac Procli ſe reſtitutum exiſtimabat, ideoque a *Domno* tantum petebat, ut eas executioni mandaret. Verum *Domnus* poſtulationem hanc merito rejecit, tandemque Synodum *Antiochenam*, cui Epiſcopi XXVIII. interfuere, coegit; ad quam ter vocatus *Athanaſius* venire noluit? dicens eos ſibi inimicos eſſe. Quare Domnus & tota ejus Synodus Joanni ejus Metropolitæ, hujuſque Epiſcopis præcepere, *alium pro eo Parrhenorum Sanctæ Dei Eccleſiæ Epiſcopum ordinare*, indeque in Athanaſii locum, Sabinianus Epiſcopus ſubrogatus eſt. Inter Athanaſium & Sabinianum lis poſtea de Epiſcopatu Parrhenſi exorta, de qua in Actione XIV. Concilii Chalcedonenſis agemus.

Synodus Antiochena in qua Athanaſius Parrhenſis Epiſc. depoſitus.

I. *Britannia invaditur a Pictis, & Scotis.*

QUadringenteſimus quadrageſimusſextus Domini annus tertio Aetii Conſulatu cum Symmacho aperitur, novis cladibus Romano Imperio ærumnoſus: etenim Africa, Hiſpaniis, atque Galliis a diverſis barbarorum gentibus occupatis, quæ ſupererat Britannia, a Scotis, & Pictis invaſa, dira ſtrage vaſtatur. Sed primum, quod ad tempus ſpectat; ne in errorem labendi detur occaſio, emendandus eſt Bedæ textus in libro de Sex ætatibus, dum tertium Aetii Conſulatum ponit ſub anno vigeſimotertio Theodoſii, quem conſtat in ejus Imperii trigeſimum nonum incidiſſe. Proſecutus eſt hujuſmodi tragœdiam luctuoſam Gilda Britannus, cognomento Sapiens, ſtylo lugubri. Meminit autem de epiſtola tunc a Britannis ad ipſum Aetium Magiſtrum militiæ, jam tertio Conſulem hoc anno miſſa, qua Britannorum ſtrages nunciabatur, rogabaturque Aetius præſto eſſe cum exercitu: ait enim (*a*): *Igitur rurſum miſeri mittentes epiſtolas reliquas ad Aetium Romanæ poteſtatis virum hoc modo loquentes:*

(*a*) *Gilda de exci. Brita. apud Bibl. ſanct.*

II. *Aetio ter Conſuli gemitus Britannorum: & poſt pauca, querentes inquiunt: Repellunt nos barbari ad mare, repellit mare ad barbaros. Inter hæc oriuntur duo genera funerum; aut jugulamur, aut mergimur, nec pro eis quicquam adjutorii habentes.* Hucuſque ex epiſtola illa Gilda recitat: ſed pergit ipſe: *Interea fames dira ac famoſiſſima vagis ac nutabundis hæret, quæ multos eorum cruentis compulit prædonibus ſine dilatione victas dare manus, ut pauxillum ad focillandam animam cibi caperent: Alios vero nuſquam: quin potius de ipſis montibus, ſpeluncis, ac ſaltibus, dum conferti continuo rebellabant, & tum primum inimicis per multos annos prædas agentibus ſtrages dabant, non fidentes in homine, ſed in Deo, ſecundam illud Philonis: Neceſſe eſt adeſſe divinum, ubi humanum ceſſet auxilium.* Hæc ipſe. Subdit vero multis narrare, quæ apud Paulum Diaconum (*b*) poſt mentionem habitam de epiſtola a Britannis ad Aetium miſſa his adduntur: *Dum Aetius minime annuiſſet, eo quod contra vicinos hoſtes occupatus exiſteret: quidam Britannorum ſtrenue reſiſtentes hos abigunt, quidam vero coacte hoſtibus ſubiiciuntur. Denique ſubactam Picti extremam ejus inſulæ partem, eam ſibi habitationem fecere, nec inde ultra hactenus valuerunt expelli: At vero reſidui*

Britanni interpellant Aetium contra invaſores.

(*b*) *Paul. Diac. lib. 14. prope fin.*

PAGIUS

SÆC. V. Anno Eræ Hiſp. CCCCLXXXIV. A. C. 446.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5939.

☉ 7. F. ☽ 10. P. 31. Mart. Indict. 14.

JESU CHRISTI 446.

LEONIS PAPÆ 7.

THEODOSII JUN. 45. & 39.

VALENTINIANI III. 22.

I. [1] COSS. *Fl. Aetius III.* & *Q. Aurelius Symmachus*, ut hic vocatur in Novella hoc anno a Valentiniano data, *de Teſtamentis* lib. 2. Novell. Tit. 4. uterque in Occidente creatus, ut Onuphrius in Faſtis demonſtrat. Porro quatuor *Symmachi* nomine Conſules ordinarii in Occidente fuere. De priori anno CCCXCI. quo Conſulatum geſſit, egimus. De illo & Symmacho hoc anno Conſule, & reliquiis duobus ſermonem habet Sirmondus in Notis ad Ennodii lib. VII. Epiſt. XXV. *De Symmacho* anno CDLXXXV. alteroque *Symmacho* anno DXXII. Conſulibus videnda quæ ſuis locis diximus. *Quinta Quinquennalia* Imperii Cæſarei Valentiniani in hunc annum incidunt.

Quinta Quinquennalia Valentiniani.

II. A num. I. ad V. Baronius dicit emendandum eſſe Bedæ textum in libro de Sex ætatibus, dum tertium *Aetii* Conſulatum ponit ſub anno XXIII. Theodoſii, quem conſtat, inquit, in ejus Imperii trigeſimum nonum incidiſſe. At non advertit Cardinalis Doctiſſimus, Bedam, quemadmodum & Pſeudo-Proſperum in Chronico Imperia-

Britanni auxilium Romanorum implorant.

NOTÆ [1] C*oſſ. Fl. Aetius* III. & *Q. Aurelius Symmachus.* Vetus inſcriptio in ædibus Capitolinis.

KAL. DECEM.
AETIO. III. ET SYM....

Sponius in Miſcellan. pag. 133.

Q. VALERIO. SYMMACHO
COS. ORDINARIO

Victor Tunuenſis: *Aetio* III. & *Symmacho.* Marcellinus: *Symmacho* & *Aetio* III. Sirmondus, ut apud Tunuenſem. Faſti Idatii: *Aetio* III. omiſſo *Symmacho.* Proſper vulgatus, & Vaticanus MS. *Aetio* III. & *Symmacho.*

ſidui Britanorum, dum continuo Scotorum impetus formidarent, ultro jam de Romanorum præſidio diffidentes, Anglorum gentem cum ſuo Rege Vertigerno ad defenſionem ſuæ patriæ invitavere: quos cum amicabili ſocietate exceptos, verſa in contrarium vice pro adjutoribus impugnatores eſſe ſenſere. Saxones hos nominat Gilda, alii utroque juncto nomine, *Anglo Saxones*. Quando autem ea Angli potiti ſint inſula, ſuo loco dicturi ſumus.

III. Sed unde tot mala? non aliunde quidem, quam ex erumpente ſcaturigine peccatorum: quod pluribus ac vehementius idem Gilda deplorans, iſta ſubinfert de Britannis non tantum omni genere ſordium inquinatis, ſed odio & ira (quod deſperatorum eſt) adverſus optimos exardeſcentibus: *Si quis* (inquit *a*) *eorum mitior, & veritati, aliquatenus propior videretur; in hunc, quaſi Britanniæ ſubverſorem, omnium odia telaque ſine reſpectu contorquebantur; & omnia quæ diſplicuerint, Deoque placuerint, æquali ſaltem lance pendebantur:* Ac paulo poſt: *Et non ſolum hæc ſæculares viri, ſed & ipſe grex Domini, ejuſque paſtores, qui exemplo eſſe omni plebi debuerint, ebrietate quamplurimi qua vino madidi torpebant reſoluti, & animoſitatum tumore, jurgiorum contentione, invidiæ rapacibus ungulis, indiſcreto boni malique judicio carpebantur, &c.* pluribus proſequitur eorumdem ſcelera: nec ſibi ſatis eo commentario miſcere cum luctu querelas, ſed privatam conſcripſit adverſus clericos invectivam, quam ejuſmodi notavit titulo: *In Eccleſiaſticum ordinem acris correctio*, cujus hic ſaltem reddemus exordium, ex quo cætera mediteris:

(*a*) *Gild. de exci. Brita.*

Britannorum peccatis Dei ira in ultionem excitata.

IV. Sacerdotum ſcelera.

Britannia habet ſacerdotes, ſed nonnullos inſipientes: quamplurimos miniſtros, ſed multos impudentes: clericos, ſed quoſdam raptores & ſubdulos: paſtores (ut dicuntur) ſed occiſioni animarum lupos paratos: quippe non commoda plebi providentes, ſed proprii plenitudinem ventris quærentes: Eccleſiæ domos habentes, ſed turpis lucri gratia eas adeuntes: populos docentes: ſed præbendo interdum peſſima exempla, vitia, maloſque more: raro ſacrificantes, ac raro puro corde inter altaria ſtantes: plebem ob peccata non corripientes, nimirum eadem agentes, præcepta Chriſti ſpernentes, & ſuas libidines votis omnibus implere curantes: ſedem Petri Apoſtoli immundis pedibus aliquos uſurpantes, ſed merito cupiditatis in Iudæ traditoris peſtilentem cathedram deſidentes: ſæpius detrahentes, raro vera dicentes, veritatem pro inimico odientes, ac mendaciis ac ſi cariſſimis fratribus faventes: juſtos, inopes, inanes, quaſi angues torvis vultibus conſpicantes, & ſceleratos divites abſque ullo verecundiæ reſpectu ſicut cæleſtes Angelos venerantes: egenis eleemoſynam eſſe dandam ſummis labiis prædicantes, ſed ipſi vel obolum non dantes: nefanda populi ſcelera tacentes, & ſuas injurias quaſi Chriſto irrogatas amplificantes: religioſam forte matrem, ſeu ſorores domo pellentes, & externas veluti ſecretiori miniſterio familiares indecenter accipientes, &c. Addit de inexplebili eorum appetitu gloriæ, & ambitione, de avaritia, ſimoniis, præpoſteriſque ordinationibus. Sed omittamus vertere ſentinam putredinum, & cloacam turpitudinum penetrare: ut plane manibus ſit contrectare juſtum libratumque æqua lance Dei judicium, cur incolæ ſcelerati dati ſint gladio, & punientes eos barbari pro mercede ſint vocati ad fidem: ut ita illam contigerit impleri ſententiam: (*b*) *Non plebs mea vos: & vocabo non dilectam, dilectam; non miſericordiam conſecutam, miſericordiam conſecutam.* Hæc de Brittannis pro temporis ratione modo ſatis.

(*b*) *Oſe.2. Rom.9.*

V. Terræmotus ingens in orbe.

Sub hujus quoque anni Conſulibus (inquit Marcellinus) *ingenti terræmotu per loca varia imminente, plurimæ urbes, Auguſtæ* (nempe regiæ Civitatis Conſtantinopolis) *muri recenti adhuc ædificatione*

PAGIUS riali, initium Imperii Theodoſiani deducere ab anno Chriſti CCCCXXIII. quo Honorius Aug. obiit; eoque pacto tertium Aetii Conſulatum in annum Theodoſii poſt Honorium Imperantis XXIII. convenire; quo anno, præſenti ſcilicet, Britanni a Pictis Scotiſque vexati auxilium Aetii ter Conſulis & Magiſtri militiæ in Galliis implorarunt, ut liquet ex eorum Epiſtola a Baronio recitata, quæ extat apud Bedam in Hiſt. lib.1. cap. 13. ubi & ait, Theodoſium Juniorem poſt Honorium regnum ſuſcepiſſe *anno Dominicæ Incarnationis CCCCXXIII.* Addit Beda: *Neque hæc tamen agentes quicquam ab illo* (ſcilicet Aetio) *auxilii impetrare quiverunt, utpote qui graviſſimis eo tempore bellis cum Bledla, & Attila Regibus Hunnorum erat occupatus. Et quamvis anno ante hunc proximo Bletla Attilæ fratris ſui ſit interemptus inſidiis, Attila tamen ipſe adeo intolerabilis Reipublicæ remanſit hoſtis, ut totam pene Europam, exciſis invaſiſque civitatibus atque caſtellis conroderet. Quin & iiſdem temporibus fames Conſtantinopolim invaſit: nec mora, peſtis ſecuta eſt; ſed & plurimi ejuſdem Urbis muri cum quinquaginta turribus corruerunt; multis quoque civitatibus conlapſis, fames & aerum peſtifer odor plurima hominum millia, jumentorumque delevit.* Quia vero Baronius, indicato Saxonum Anglorumque a Britannis in auxilium vocatorum adventu in Inſulam, de illis poſtea ſermonem non habet ante annum CDLXXVII. nos ſingula ſuis annis reddentes, quæ ille omiſit, ſupplebimus.

III. *Conſtantinopolis terræmotu concuſſa.*

A num. V. ad XIV. Marcellinus in Chronico ſcribit, ſub hujus anni Coſſ. magnam famem Conſtantinopolim invaſiſſe, peſtemque illico ſubſecutam, ac templum igne crematum eſſe. Marcellini verba anno ſuperiori, quo ea recitat Baronius, retulimus, qui & hoc anno ex Mar-

cel-

ne conſtructi cum quinquagintaſeptem turribus corruerunt: ſaxa quoque ingentia in Foro Tauri, dudum ſuper ſeſe in ædificio poſita, ſine ullius læſione collapſa ſunt: pluribus nihilominus Civitatibus collapſis, fames & aeris peſtifer odor multa millia hominum, jumentorumque delevit. Hæc Marcellinus. Hic ille plane eſt pavendus, & horribilis terræmotus, in quo, ſurſum turbine ſublato puero, auditum eſt ab eo cani Triſagium; quamvis apud Paulum Diaconum, atque Cedrenum perperam ponatur anno trigeſimo Theodoſii Imperatoris, apud alios vero ante biennium. Sed cum nulla ſit memoria annis ſuperioribus, dum ſedit Proclus, ſub quo omnes id contigiſſe ferunt, terræmotum aliquem factum eſſe, niſi hoc anno, quo a Marcellino ponitur; eidem aſſentimur, ut antiquiori omnium chronographo; meritoque in eam imus ſententiam, ut hoc anno id acciderit.

VI. Hujus quidem tanti prodigii cum plures auctores meminerint, Nicephorus e veteribus illud exacte deſcribit his verbis (a): *Adhuc Theodotius imperabat, & terræmotus magnus, & admirandus extitit, qui priores omnes magnitudine, celeritate, & temporis diuturnitate facile ſuperavit. Nam ad menſes ſex maxime duravit, & non ex intervallo, ſed motu continuo omnia concuſſit, idque per Orbem fere univerſum: adeo ut non ſolum in urbe imperante* (nempe Conſtantinopoli) *turres in præceps ruerint, & murus variis in locis ruptus ſit, verum etiam Cherſoneſum ædificium illud quod Macrontichos, hoc eſt, longum murum vocant, ſimul omne conciderit, & innumerabilia ubique locorum magnorum operum, templorumque ædificia peſſumjerint.*

(a) Nicep. li. 14. c. 46.

VII. Miſerandi caſus ex Terræmotu.

Terremotus iſte Alexandriam quoque attigit; Antiochiæ autem impetu vehementiore imminens, præcipua quæque ſpectacula maxime comminuit. Et innumerabiles accidere caſus non terra tantum, verum etiam mari. Alicubi enim terra dehiſcens vicos frequentes abſorbuit: alicubi fontes non exigui ſubito exaruere: quibuſdam in locis ubertim aqua profluxit, quæ ibi antea eſſe ſolita non fuerit: arbores multæ una cum truncis ſuis radicitus evulſæ: aggeres plurimi derepente exiſtentes in montes ingentes conformati: mare terminos ſuos tranſgreſſum, piſces ingentis magnitudinis mortuos velut funda ejecit: inſulæ plures una cum incolis ſuis ſubmerſæ, hodie quoque non apparent: naves, undis confertim decedentibus, in arida, velut medio mari, immobiles conſiſtere viſæ. Cladem ex eo terræmotu plurimum ſenſere Bithynia, Helleſpontus, utraque Phrygia, & Orientis pars maxima, ſicuti dictum eſt. Invaſit quoque Occidentis regiones plures: & cum longo duraret tempore, non ea qua cæperat vehementia graſſari perſeveravit, verum ſenſim de impetu aliquid remiſit, donec prorſus conquievit. Clades ea talis fuit.

VIII. Quæ paſſa Conſtantinopolis ex terræmotu.

Byzantii autem in maximum conjecti metum, a ruinis ædificiorum ſibi timentes, muros reliquerunt, & extra urbem in Campo, qui dicitur, morati ſunt una cum Imperatore Theodoſio, & Patriarcha Proclo continuis precibus incumbentes, Deumque ut propitius eis eſſet, & ab imminenti calamitate Orbem liberaret, obteſtantes. Et cum aliquando motu eo graſſante, terra veluti fluctuans concuteretur, & homines per metum eam ex fundamentis ipſis extirpatum iri vererentur, & omnes litaniis, & ſupplicationibus dediti collacrymarent, & ex profundo intimoque animo miſericordiam divinam implorarent; tum miraculum præter opinionem omnium, quod ſenſum, & mentem omnem excedat, ſubſecutum eſt.

IX. Prodigium de puero.

Subito namque e medio, ſpectantibus omnibus, divina quadam vi puer in aerem ſublimis ad cæleſtem uſque tractum, ita ut jam non appareret, ſublatus, divinam vocem, qua Angelis Deum laudibus ferre mos eſt, audivit: eaque voce percepta, rurſum priore puer per aerem via reverſus deſcendit, & Epiſcopo Proclo, ipſique Imperatori, & multitudini omni ſupplicationibus operam danti, Deumque hymnis celebranti, ab Angelis canentibus ſe verba hæc audiſſe, renunciavit: SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS ET IMMORTALIS, MISERERE NOSTRI. Quæ ubi Proclus intellexit, ſtatim ad eum modum populum pſallere juſſit: & terræmotus ſtatim etiam conſtitit, omninoque quievit. Imperator vero Theodoſius, & in feminis admiratione omnium digna Pulcheria, tanto miraculo perculſi, conſtitutione Imperiali conſe-

PAGIUS cellino terræ motum, quo Conſtantinopolis concuſſa, refert, quamvis is tam juxta editionem Onuphrii, quam juxta editionem Sirmondi terræ motum illum memoret *Ardabure & Callepio Coſſ.* anno ſc. ſequenti. Quare, ut ſæpius monuimus, depravato Codice Marcellini uſus eſt Cardinalis eruditiſſimus. Sed non tantum Marcellinus, verum etiam Auctor Chronici Alex. hunc terræ motum in annum ſequentem confert. Hæc ejus verba: *Eodem anno ingentes terræ tremores fuere, ut mœnia procumberent (quæ alioqui vetuſtate fatiſcebant), & nemo quiſquam auderet domi ſuæ manere, ſed omnes deſerta Urbe foris dies & noctes precibus & litaniis vacarent. Omnes enim ingens terror occupaverat, qualis a condita Urbe non fuerat. Nonnulli ignes quoque cæleſtes a ſe ſpectatos affirmabant. Unde & anniverſaria memoria etiam hodie peragitur Litaniarum in Tribonco VIII. Idus Novemb. pro clementi Dei in genus humanum patientia, cum in tantis minis cœleſtibus neminem tamen morti dedit.* Erat porro Tricho-

feſtim, ut per Orbem omnem hymnus divinus iſte concineretur, decreverunt. Et ex eo tempore Eccleſia Chriſti eum acceptum, non quolibet tantum die uſurpat, ſed etiam (ut ſimpliciter dicam) cujuſlibet carminis & laudis Dei initio ante omnia pleno ore præmittit. Puer verborum eorum myſterium executus, ſtatim vita defunctus eſt, & in magna eccleſia, quæ Pacis nomen obtinet, conditus. Locus autem, in quo ille in ſublime actus eſt, poſtea ὑψωμαθεῖον, *id eſt, Divina exaltatio, vocatus eſt, Notum ventum pro urbe Conſtantinopolitana ſpectans, &c.*

X. Publica teſtificatio miraculi.

Meruit res tanta ad poſterorum perpetuum monumentum anniverſaria conſecrari memoria, tabuliſque adſcribi Eccleſiaſticis, dieſque ſignari, quo tale prodigium hactenus inauditum evenit: conſervant eam reverenter Græci, qui ex antiquo ipſorum Menologio eadem annuatim in Eccleſia publice legunt, quæ ſic ſe habent: *Die vigeſimaquarta Septembris, imperante Theodoſio, terræmotus factus eſt magnus, & talis, qualis numquam antea factus fuiſſe commemoratur. Quo factum eſt, ut totus Populus una cum Imperatore & Patriarcha exierit extra urbem in locum, qui dicitur, Campus, propterea quod ſine ceſſatione aliqua erat illa terrarum commotio. Cum igitur Imperator ipſe Theodoſius, & Proclus Patriarcha, & totus Populus litaniis & ſupplicationibus divinam opem implorarent; repente puerulus quidam de media turba in aerem raptus eſt. Omnibus autem præ timore clamantibus Kirie eleiſon, deſcendit puer, & voce magna populum compellans, petit, ut Triſagion in hunc modum decantaret: Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis, miſerere nobis, quæ cum dixiſſet, animam Deo reddidit. & terræmotus quievit.* Hactenus in Menologio, cujus publicæ memoriæ teſtificatione rem tantam teſtatam voluimus reliquiſſe.

XI.

Sed rem adeo ingentem, omneque humanum captum penitus ſuperantem, ſpectatiſſimis adhuc roboremus teſtibus, nempe ſanctiſſimis Epiſcopis Orthodoxis temporis hujus ſcriptoribus rem geſtam uti ſe habuit, recenſentibus, dum invehuntur in Petrum Epiſcopum Antiochenum hæreticum, ut inter alios Aſclepiades Trallianus Epiſcopus, qui ubi ejuſmodi narravit hiſtoriam, hæc adiicit: *Hoc clare non uni, vel duobus, ſed univerſo mundo notum fuit.* Id ipſum Acacius Epiſcopus Conſtantinopolitanus de eadem re Conſtantinopoli ob oculos facta teſtatur. His adde Latinos, nempe Juſtinianum in Sicilia Epiſcopum hæc eadem ex Synodo publice ſcribentem; jungeque Quintianum Epiſcopum Auſculanum eodem tempore eadem teſtantem: adiice & ad poſtremum ſanctum Felicem Romanum Pontificem ad eumdem Antiochenum Petrum ſcribentem, & eamdem hiſtoriam enarrantem. Extant horum omnium epiſtolæ integræ, nullaque ex parte labefactatæ, quas conſulere pro tuæ voluntatis arbitrio poteris: habentur intextæ una cum ejuſdem Felicis Papæ decretis tomo ſecundo Conciliorum recentioris editionis.

Porro divinitus hoc hominibus tum allatum canticum nobili ſcriptione explicavit pluribus S. Joannes Damaſcenus, edito de Triſagio commentario, narratamque hiſtoriam recenſet ac probat: qui & in libro de Fide Orthodoxa (*a*) rurſum ejus meminit, eamdemque hiſtoriam repetit; additque de eodem Triſagio cognito, atque in Chalcedonenſi Concilio comprobato; poſt enim rei geſtæ præmiſſam narrationem: *Quia* (inquit) *in ſancto & magno ac univerſali quarto illo Concilio, quod Chalcedone coactum eſt, ita cantatus fuiſſe hic hymnus traditur: ſic enim inter hujuſce ſancti Concilii Acta refertur. Quamobrem ridiculum ſane fuerit, illum ab Angelis proditum, & incumbentium malorum depulſione confirmatum, ac prius etiam a Seraphim decantatum ter ſanctum hymnum, utpote quo tres Deitatis perſonæ declarentur, Cnaphæi ſtulta & nulla ratione nixa opinione, tamquam ſcilicet ille Seraphim antecellat, obteri, ac (ſi ſuperis placet) emendari.* O inſignem arrogantiam, nec dicam amentiam! Nos XII.

Recepta a patribus Hiſtoria.

(*a*) *Jo. Damaſc. de fide Ortho. l. 3. c. 10.*

PAGIUS

choneus ædificium Palatii, quod Conſtantinopolitani *Magnum* vocabant, ſic appellatum, quod tribus conchis conſtaret.

IV. *An duo terræ motus ſint diſtinguendi.*

Idem Auctor Chronici Alex. ſub Conſulatu Valentiniani Aug. VII. & Avieni, ibidem perperam *Albini* vocati, anno nempe Chriſti CDL. alium terræ motum his verbis recitat: *Hoc anno Conſtantinopolis magnam labem accepit, & terræ motu, menſe Januario, ſexto & viceſimo die, noctu a Troadeſiis porticibus uſque ad æreum Tetraphylum, ſat diu durante, ita ut nemo auderet domi ſuæ manere, ſed omnes fugerent in campum, dieſque & noctes continuarent preces. Ipſe Imperator cum Senatu & populo pleroque nudus pedes, multis diebus Deum votis propitiabat. Ingens enim terror, qualis nunquam fuerat, omnes perculerat. Quidam affirmabant ſe ignes in cælo vidiſſe, unde anniverſaria memoria precum celebratur etiam hodie in campo, ad Dei clementiam in genus humanum laudandam.* Porticus Troadenſes ſic appellatæ a marmore a Troade, ex Aſia advecto, quo extructæ erant. Fuerunt vero binæ, poſitæque in XII. regione in antiqua Urbis Deſcriptione. *Tetraphylum* æreum erat verſus forum Tauri, quod extitit in ſeptima regione Urbis, ut liquet ex Cedreno pag. 348. Exiſtimo Auctorem Chronici Alex. eundem terræ motum in duos perperam diviſiſſe, licet Goarus in Notis ad Theophanem pag. 571. diſtinguendos contendat. Nam Evagrius lib. 1. cap. 17. Theo-

Nos vero (diſrumpantur licet etiam dæmones) ita dicemus : SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS , SANCTUS ET IMMORTALIS MISERERE NOBIS. Hactenus Damaſcenus. Porro decantatum reperitur Triſagion in fine primæ Actionis Chalcedonenſis Concilii, ubi Dioſcorus damnatus eſt, ejuſdemque impietatis conſortes hæretici æque rejecti.

XIII. Cur hoc tempore Triſagium propalatum.

Cur autem id, hoc potiſſimum tempore, fuerit Angelico miniſterio per puerum hominibus patefactum, cauſa quidem in promptu eſt. Magna ſane divina providentia factum eſſe videtur, ut cum Eutyches in ſecreto cubiculo & penetralibus monaſterii, adverſus Divinitatem pugnaturus, ſuper incudem obduratæ perfidiæ, blaſphemiæ fulmina fabricaret, quibus labefactanda foret, ſi licuiſſet, ipſa Divinitas, dum ſic in Chriſto unam naturam ſicuti unam perſonam prædicans, Divinitatem eſſe paſſam ſicuti Humanitatem, in neceſſariam aſſumptionem deduceret; adverſus novum hunc Hagiomachorum ducem Dei benignitas non fulgor intorſerit, ſed canticum præpararit, quo Divinitatis immortalitas ubique gentium caneretur, & per ipſum offenſi numinis conciliatio imploraretur. Sic plane divinæ providentiæ eſt, humano conſulere generi; ante parare arma; quam inſtet prælium; medicamenta conficere, antequam venenum irrepat in præcordia; atque ante venturam famem horrea frumento replere. Quando autem primum detectus ſit Eutyches, qui diu tegmine ſanctitatis obtectus delituit, ſuo loco inferius dicturi ſumus.

XIV. Sed quid de inſtauratione mœnium collapſorum dicat una cum aliis Nicephorus, accipe; poſt enim recenſitam totam illam de terræmotu tetram hiſtoriam, & canticum cælitus miſſum, ad inſtitutam narrationem hæc adjecit (*a*): *Imperator ubi terræmotus timore liberatus eſt, illico Conſtantinopolitanæ urbis muros reficere aggreſſus eſt : & majorem mœnium partem, quæ in ſicco loco ſunt, per dies ſexaginta in eam quæ nunc cernitur formam Anthemius reſtauravit, ingenti urbi amplitudine pomæriis prolatis adjecta. Cyrus autem Præfectus Urbi reliquum qui conciderat, & vi temporis labefactatus fuerat, murum renovavit, atque in ſublimem altitudinem, urbe veluti in novam redacta formam, conſtruxit. Et cum aliquando Imperator in Hippodromo equeſtre exhibens certamen ſtaret, Byzantii ſtructura Cyrii delectati, magnificam illam emiſere vocem : Conſtantinus condidit, Cyrus reſtauravit. Qua ex cauſa ira percitus Princeps, Præfecti dignitatem, illo ſub prætextu, quod Græcæ ſuperſtitionis cultur eſſet, homini ademit, & ſubſtantiam ejus omnem publicavit.*

(*a*) *Nicep. l. 14. c. 46.*

Mœnia Urbis Conſtantinop. inſtaurantur.

XV. De Cyri Præfecti caſu.

Hæc quidem paſſus eſt Cyrus, etſi invidia (ut videbatur) Principis, juſto tamen judicio : ſed bono ſuo ceſſit. Qui enim inter tot ſigna atque prodigia adhuc deorum cultor perſeveraret, violento aliquo remedio ab eo mentis delirio curandus erat, & ſanæ menti reddendus : dum namque hiſce neceſſitatis vinculis alligatus in ordinem redigitur, pro ſalute ad Deum Chriſtianorum, in Eccleſiam confugiendo, licet invitus, adire cogitur. Subdit enim de eodem Cyro Nicephorus: *Ille autem animum deſpondens, ad Eccleſiam confugit, & in ſacrum Sacerdotum ordinem allectus, Smyrnæorum præfuit urbi. Smyrnæi ubi illum audivere Græcorum ſacra coluiſſe, communionem ejus ſunt averſati. Cyrus autem ad eos in Eccleſia talia verba fecit : Viri amici, Nativitatem Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti ſilentio colamus, quoniam auditu etiam ſolo in Virgine ſancta conceptum eſt Dei Verbum. Ei gloria ſit in ſæcula, Amen. Ac deinde gratus civibus fuit, & Eccleſiam pie gubernavit.* Hæc de Cyri in ſedem Smyrnenſem promotione: alii autem Cotyæi eum dicunt fuiſſe creatum Epi-

PAGIUS

17. Theophanes ad annum Theodoſii XXX. Cedrenus ad annum Theodoſii XXVIII. & Nicephorus lib. 14. cap. 47. de unico terræ motu loquuntur, quem Theophanes ait, *quatuor menſium ſpatio* factum eſſe Conſtantinopoli, & tam Theophanes, quam Cedrenus, ac Nicephorus narrant, adoleſcentulum in aera divina virtute ſublevatum *Proclo* Epiſcopo Conſtantinopolitano renunciaſſe ſe hæc verba audiiſſe: *Sanctus Deus Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miſerere noſtri:* Proclum vero populum, ut ita caneret, adhortatum eſſe, & confeſtim terræ quieviſſe motum. Verum eſt, hunc terræ motum, & hanc *Triſagii* inſtitutionem a *Proclo* factam memorari in Menologio die XXV. Septembris, ab Auctore vero Chronici Alex. tradi eam anniverſariam memoriam ſua ætate die VI. Novembris factam. Sed exiſtimo, Feſtum illud a menſe Novembri, ad Septembrem temporis progreſſu, quod in aliis Feſtis non raro occidit, ob rationes nobis ignotas tranſlatum eſſe. Sed quidquid hac de re ſit, liquet ex hac apparitione *Proclum* anno ſequenti, quo ea contigit, adhuc in vivis fuiſſe, ut magis mox oſtendam.

V. *Cyrus Panoplites in offenſionem Theodoſii Imp. incurrit.*

A num. XIV. ad XX. *Cyri Panoplitis* ad fidem Chriſtianam converſio, ejuſque Clericatus pertinent ad annum quadringenteſimum quadrageſimum octavum. Nam terræ motus, quo mox diximus Conſtantinopolim quaſſatam contigit die XXV. Septemb. ſequentis Chriſti anni, quo Theodoſius Imp. ut narrat Nicephorus lib. 14. cap. 45. terræ motus timore liberatus Urbis muros refici, eamque ex parte reparare juſſit quod a Cyro intra dies LX. præſtitum. Poſtea enim cum, audiente Imperatore, populus exclamaſſet, *Conſtantinus condidit, Cyrus reſtauravit*, idem Imperator Præfecti Urbani dignitatem, obtentu quod gentilis eſſet, ei ademit, & cum Cyrus ad Eccleſiam ſe recipiens factus eſſet Clericus, eum Epiſcopum Smyrnæ, quæ Aſiæ

Epiſcopum; ſed ex una in aliam ſedem tranſlatum exiſtimamus. De templo inſuper ab ipſo in memoriam Dei Genitricis erecto idem auctor hæc ſubdit:

XVI. *Templum Dei Genitrici a Cyro erectum.* *Hujus quoque eſt opus templum Dei Genitrici dicatum, quod Cyri dicitur: in quo fama eſt Romanum illum cantorem eximium, propter carmina decantata honorem & præmium virtutis a Dei Genitrice recepiſſe. Templum autem id hujuſmodi occaſione iſtic eſt erectum. Cupreſſus in eo loco ingens & procera fuit, in qua ſuperioribus temporibus, neſcio quo modo, imaginem Dei Genitricis quidam occultavit. Cum autem multum præteriiſſe temporis, & imago lateret, ipſa ſe ipſam indicavit. Cupreſſus enim immenſo coruſcans lumine, perinde atque fax una ardere viſa eſt, & ingens etiam miraculorum vis ab obſcura & latenti efficacia manavit. Ubi autem quidam curioſitate laudata arborem conſcendit, imago ea, unde miraculorum vis profluxit, apparuit. Quapropter Cyrus loco ei honorem habens, pulcherrimum & maximum Dei Genitrici conſtruxit templum.* Hucuſque Nicephorus.

XVII. *De miraculo ex imagine Salvatoris.* Sed quod in his verſetur oratio, rem publicis monumentis æque teſtatam, & in Eccleſia publice legi ſolitam his addamus, quæ ex ſcripto antiquo codice *S. Mariæ ad Martyres* eodem argumento edita recitari in Eccleſia conſuevit, his verbis: *In eccleſia S. Sophiæ Conſtantinopoli extat puteus, qui ſanctus dicitur, tectus coopertorio deaurato, argentoque exornato, de quo iſta ſcribuntur. Chriſtianus homo in janua domus ſuæ erexerat imaginem Salvatoris, quam Judæus odio Chriſtianæ religionis nocte furto abſtulit, cultroque ejus vultum punxit; ex quo inflicto vulnere magna copia ſanguinis effluxit, Judæique veſtes aſperſit: qui magno timore affectus, eamdem acceptam imaginem in propinquum puteum conjecit, & reverſus eſt in domum ſuam: quem cum ſanguine aſperſum ejus uxor videret, in ſuſpicionem adducta eſt, patratum ab eo fuiſſe homicidium: quod ille negavit: ſed majorem augebat ſuſpicionem, dum eum timere & tremere cerneret.*

Mane autem facto venerunt ex more, qui ex publico puteo haurirent aquam: ſed cum pro aqua ſanguinem ſe hauſiſſe conſpicerent, magno ſunt horrore exterrefacti: reque ſtatim per urbem vulgata, advenit illuc tandem Præfectus urbis, quod exiſtimaret illuc cadavera occiſorum eſſe projecta. Qua de cauſa totum puteum juſſit exhauriri aquis, in cujus fundo non hominis alicujus corpus occiſum invenerunt, ſed ſacroſanctam imaginem Salvatoris vulnere perforatam, & e vulnere recentem adhuc ſanguinis guttam fluere, ut unde ſanguis emanaſſet, certo indicio doceret. Eam Præfectus acceptam ad Imperatorem attulit. Cujus juſſo, voce præconis inqui- XVIII.

PAGIUS Aſiæ urbs eſt fieri juſſit, ut narrant etiam Theophanes ad annum Theodoſii Imp. XXXVII. & Zonaras in Hiſtoria. Hæc accidiſſe anno CDXLVIII. eruo ex Suida, qui tam in Lexico, quam in Hiſtoria de Cyro loquens, ſcribit; *Fuit ſub juniore Theodoſio Imp. a quo etiam deſignatus eſt Prætorii Præfectus, & Urbis Prætor* (legendum, *Urbis Præfectus*. Interpres enim hæc Suidæ verba, καὶ ἔπαρχος πόλεως male in Latinum vertit). *Fuit autem Conſularis, & Patricius. Nam Eudocia, Theodoſii uxor, Imperatrix, verſuum amans, Cyrum ſupra modum admirata eſt. Sed cum ea Palatio receſſiſſet, & in Orientem profecta, degeret Hieroſolymis, Cyrus inſidiis appetitus, creatus eſt Epiſcopus & Inſpector Sacrorum, quæ erant in Phrygiæ urbe Cotyaio & vitam produxit uſque ad Leonem Imp.* Eudocia anno tantum CCCCXLVIII. die Ephiphaniæ Sacro pomum decantatiſſimum Paulino miſit, iſque ad Imperatorem; & ab eo tantum tempore ea e gratia Imperatoris excidit, & poſtea *Cyrus* ab Imperatore Clericus, ac dein Epiſcopus dictus.

VI. *Smyrnenſis Epiſcopus non fuit.* Verum cum Suidas eum Epiſcopum *Cotyaii*, renunciatum aſſerat; Theophanes vero, Zonaras, Auctor Chronici Alexandrini, & Nicephorus Epiſcopum *Smyrnenſem* factum eſſe ſcribant orta inde inter recentes Hiſtoricos controverſia aliis a Suida, aliis a Theophane ſtantibus, & Baronio num XV. *Cyrum* ex una Sede in aliam tranſlatum eſſe exiſtimante. Hanc litem certo argumento ex monumentis Eccleſiaſticis & initio Epiſcopatus Cyri deducto, dirimam. Cum enim ante annum CCCCXLVIII. *Cyrus* in Theodoſii Aug. odium non incurrerit & ab eo Chriſti anno ad annum D. & ultra *Aethericus* Smyrnenſis Epiſcopus fuerit, alium Epiſcopatum, quam Cotyaii *Cyrus* non geſſit. *Aethericus* enim Epiſcopus Smyrnenſis dicitur in Concilio Conſtantinopolitano an. CDXLVIII. in Pſeudo-Epheſino anno CDXLIX. & in Chalcedonenſi anno CDLI. celebratis. Ad eum etiam ſcripſit Leo Imp. an. CDLVIII. ut videre eſt in Codice Encyclio apud Baluzium in nova collect. Concil. pag. 1423. Et denique Aethericus ſubſcriptus legitur in Concilio Romano V. ſub Symmacho, juxta Labbeum in edit. Concil. Tom. IV. pag. 230. Quare citatos Hiſtoricos Byzantinos, & qui eos ſecuti ſunt, *Cyrum* Epiſcopum Smyrnenſem perperam feciſſe manifeſtum eſt. Obiter hic corrigendus alius error, qui irrepſit in omnes editiones Evagrii, neminique obſervatus fuit. Is lib. 2. cap. 18. pag. 317. juxta editionem Valeſii, inter Epiſcopos, qui Concilio Chalcedonenſi adfuere, numerat *Proterium* Smyrnæ Epiſcopum, loco *Aetherici*, qui error librariis forte attribuendus.

VII. *Falſa illius traditionis origo.* Commentitii hujus Epiſcopatus Smyrnenſis Cyri, originem eruo ex ejus ſepulturæ loco. Auctor Vitæ ſancti Danielis Stylitæ, cujus verba Baronius num. XIX. recitat, ait: *Cuidam Cyro, qui prius quidem fuit Præſes* (non vidi textum Græcum hujus Auctoris, ſed non dubito, qnin in eo loco *Præſidis* habeatur *Præfectus*,) *poſtea autem ad Sedem Epiſcopalem civitatis in Phrygia, cui nomen erat Cotyeum, evectus eſt, & ab illa poſtea diſceſſerat propter quandam motam adverſus eum calumniam.* Exiſtimandum enim Cyrum, cum Cotyeo fugit, Smyrnam ſeceſſiſſe; cum Auctor Chronici Alexan-

quiri jubetur, qui adeo ſacrilegum facinus perpetraſſet; promittens indulgentiam criminis ei qui ſponte ſeſe reum proderet, pœnam capitis ſecus facienti comminatus. Quæ cum Judæi uxor audiſſet, de viro ſuo ſuſpicionem concepit, ſecretoque eum detulit Magiſtratui: a quo miſſis apparitoribus capi juſſus eſt, & ad Imperatorem perductus, rem ipſam abſque tormentis, ut ſe habebat, palam fecit, conteſtatur ſe fore Chriſtianum. Qui una cum uxore baptizatus eſt. Ipſa vero Salvatoris veneranda imago ſuper puteum collocata eſt, puteus autem ambitu murorum intra ſanctam eccleſiam comprehenſus. Cujus rei gratia Kalendis Novembris in facti memoriam ea hiſtoria recitari conſuevit. Hæc ibi: ſed quo potiſſimum tempore id acciderit, nuſquam mentio: non tamen puto ante Nicænam poſteriorem Synodum, quod de re tam grandi nulla ibi mentio habetur.

XIX. Sed redeamus ad Cyrum: & quid de eo in rebus geſtis S. Danielis Stylitæ omni fide conſcriptis memoria dignum habeatur, hic deſcribamus: qui enim illa collegit Acta, iſta habet (a): *Cuidam Cyro, qui prius quidem fuit Præſes, poſtea autem ad ſedem Epiſcopalem civitatis in Phrygia, cui nomen erat Cotyæum, evectus eſt, & ab illa poſtea diſceſſerat propter quamdam motam adverſus eum calumniam, erat filia nomine Alexandra, & eodem modo erat affecta, quo ille quem prius diximus, & graviter vexabatur a dæmone. Ejus ergo pater, cum Sanctus ei veniſſet in mentem, ad ipſum ducit filiam, naturali benevolentiæ alium commiſcens ardorem, nempe fidei. Simulatque ergo Sancti manus ejus capiti fuerunt impoſitæ, fugatus eſt ſpiritus; & quæ laborabat, ſtatim conſpecta eſt ſana. Porro autem huic quoque miraculo fuit alterum conjunctum. Jam vero Cyrus Sancto valde confidens, ejus utebatur gratia. Unde etiam uxorem ejus, cui ſuorum agrorum fuerat mandata cura, quæ ipſa quoque erat dæmoniaca, duxit ad ipſum. Nec eum ſua feſellit fiducia, ſed ea quoque cum filia mundata fuit a rabie dæmonis.* Hæc quidem (ut reor) idcirco Cyrus meruit a dæmonibus adverſa pati, quod diutius ipſe in idolis extitiſſet eorumdem dæmonum venerator: ut hoc pacto magis magiſque in Chriſtiana ſtabiliretur fide, dum quanta eſſet dæmonum imbecillitas, & hominis Chriſtiani adverſus eos potentia, facile intelligeret. Quid autem poſtea Danieli de acceptis memor beneficiis Cyrus præſtiterit, ab eodem auctore accipe: *Pro his (inquit) magnas ei habens & agens gratias (erat enim doctus & humanis litteris eruditus) in poſita illic columna, ſuper quam vitam agebat Sanctus, epigramma poſtea inſculpſit, quod ſic habet:*

(a) *Apud Metaphr. die 11. Decemb. Sur. t. 6. ead. die.*

Cyri conſuetudo cum Daniele Stylita.

Epigramma Cyri inſcriptum columnæ Danielis.

Hic ſtat vir, qui ventos, quibus undique impetitur, non timet:
Ambroſia autem utitur alimento, & ſiti eſt expers humana:
Altis vero radicibus fundavit ædificium, columna duplici.
Eſt enim radix Simeon, Filium prædicans matris corruptionis expertis.

ita Cyrus Simeonis Stylitæ memoriam habens, quod tam ſublime & inacceſſum vivendi genus ipſe primus aggreſſus eſſet, cujus exemplum Daniel imitatus fuerat. Porro iſta de Cyro & Daniele longe poſt hæc tempora contigere, ut ex his quæ de eodem Daniele & Simeone inferius ſumus dicturi, patebit. Lucubrationum vero nobiliſſimi Cyri ingenii extat carmen, cujus eſt titulus, *Veritas exulans*; quod tempore ſuarum anguſtiarum elaboraſſe viſus eſt. At de Cyro viro clariſſimo ſatis, quem vexatio impietate exuit, & reddidit Dei beneficio, religioſiſſimum Chriſtianum.

Hoc eodem anno vigeſimaquarta menſis Octobris S. Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus ex hac vita migravit: cujus quidem rei teſtes ſunt Græcorum tabulæ Eccleſiaſticæ, in quibus hæc ſcri- XX.

Obitus Procli Epiſc. Conſtantinop.

pta

PAGIUS

xandrini ad annum CDL. diſerte habeat: *Manſit ibi* (ſcilicet Smyrnæ) *uſque ad mortem*. Nam pronum eſt credere Epiſcopos, præſertim ſanctitate vitæ & præſtanti doctrina conſpicuos, ibi mortuos eſſe, ubi eorum ſepulcra viſuntur; hinc ſine dubio factum, ut Theophanes, Auctor Chronici Alexandrini, aliique *Cyrum* magni nominis & virtutis Præſulem, Eccleſiam Smyrnenſem adminiſtraſſe, literis mandarint.

VIII. A num. XX. ad XXVII. In Menologio Græcorum ad diem XXIV. Octob. dicitur, Sanctum *Proclum* Patriarcham Conſtantinopolitanum *cum annos XII. & menſes III. Epiſcopatum bene rexiſſet*, migraſſe ad Dominum die XXIV. Octob. Verum cum certum ſit Proclum ad eam Sedem evectum menſe Aprili anni CDXXXIV. anno tantum ſequenti mortuus eſt, poſtquam ſediſſet annos tredecim & menſes aliquot. Quare erraruṅt etiam Nicephorus in Hiſt. lib. 14. cap. 47. ubi ei annos undecim tribuit, alter Nicephorus in ſuo Chronico, qui ei aſſignat annos XII. & menſes tres, Theophanes, aliique paſſim, qui tradunt eum annos duodecim Eccleſiam Conſtantinopolitanam rexiſſe. Præterea in Menæis ad diem XVI. Februarii, quo Græci Sancti *Flaviani* Procli ſucceſſoris memoriam celebrant, dicitur Flavianus ſediſſe *annum unum, menſes decem*, quod & Nicephorus in ſuo Chronico habet, quibus ſuffragatur Zonaras in Theodoſio Juniore, qui teſtatur Flavianum *novæ Romæ thronum per biennium* ornaſſe. Quare cum Baronio teſte, *Flavianus* menſe Auguſto anni quadringenteſimi quadrageſimi noni in exilium miſ-

S. Proclus Epiſc. Conſtantinopolitanus anno ſequenti demortuus.

(a) Menolog. die 24. Oct.

pta leguntur (a): *Commemoratio ſancti Patris noſtri Procli Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui ſacrarum litterarum peritia, & probitate morum inſignis, cum annos duodecim & menſes tres Epiſcopatum bene rexiſſet, in pace migravit ad Dominum hac die vigeſima quarta Octobris*. Ita ibi. Nicephorus in Chronico de tempore ſedis ejus idipſum habet: ex quibus emendandus eſt Nicephorus alter, Calliſtus dictus, qui ſedi Procli annos tantum undecim tribuit (b). De Procli ſcriptis nihil præterea quam homilias legi, & de traditione divinæ Miſſæ perbreve ſcriptum, quo aſſerit Miſſam prolixiorem olim fuiſſe, ſed a S. Baſilio primum, & inde a S. Joanne Chryſoſtomo ob ſocordiam & tædium ſtertentium potius, quam aſtantium Chriſtianorum eſſe redditam breviorem.

(b) Nicep. l. 14. c. 47.

XXI. Defuncto igitur Proclo, in ejus locum ſubrogatus eſt Flavianus. *Erat hic* (inquit Nicephorus c) *ſacrorum donariorum magnæ Eccleſiæ cuſtos, dignitate presbyter, vita autem cæleſti præclarus. Creato itaque Flaviano Epiſcopo Conſtantinopolitano, Chryſaphius eunuchus, qui plurimum apud Theodoſium Imperatorem valuit, cum minus gratam haberet ejus ordinationem, ſuggeſſit Imperatori, ut Patriarchæ ſignificaret, & electionis, ſeu conſerationis gratia aliquod ſibi benedictionis loco mitteret munus. Cui S. Flavianus panes puros miſit. Chryſaphius contra, aurum loco benedictionis eſſe mittendum, contendit. Ille reſpondit, non ſibi eſſe talium rerum copiam, niſi forte ad hoc ſacris uteretur templi donariis; ſatiſque ſcire Chryſaphium, Eccleſiæ vaſa Deo & pauperibus eſſe debita. His verbis offenſus Chryſaphius eſt, & ſanctum Flavianum infenſo habuit animo.*

(c) Nicep. l. 14. c. 47.

Creatio Flaviani Epiſcopi Conſtantinopol.

XXII. *Porro Pulcheria Auguſta nihil horum conſcia erat. Chryſaphius interim nullum non movit lapidem, ut Flavianum e ſede turbaret. Cum vero id omnino, dum Pulcheria ſummam rerum adminiſtraret, fieri non poſſe videret: Eudociam Auguſtam, quæ nondum in Palæſtinam reverſa erat, ſolicitavit; eamque paulatim adverſus Pulcheriam concitans, perſuadet, ut Præpoſitum domus Pulcheriæ, qui ſummam rerum adminiſtrabat, ſibi adſciſceret. Eudocia perſuaſa Imperatoris tentavit animum, ut Præpoſitum illum a Pulcheria abduceret. Renuit ille hoc facere, ne germanæ Auguſtæ aliquam videretur inferre injuriam, cujus ope & conſilio tam diu Imperium adminiſtrarat. Poſtquam vero Chryſaphius ſpe ſua fruſtratus eſt, idque ei ex ſententia non ſucceſſit; aliam aggreſſus eſt viam, Eudociæque perſuadet, ut apud Theodoſium agat, quo ille Flavianum ſecreto inducat, ut Pulcheriam in diaconiſſam adſciſceret: ſicut enim Conſules quidam vi ad Epiſcopatum aſſumi, ita etiam & per illuſtres atque per inſignes feminas ad illud miniſterium deligi, erat in uſu. Quod cum Eudocia ageret frequenti ſuggeſtione, id tandem Theodoſio perſuaſit: qui conſilium cum Flaviano de ea re agenda communicavit. Ille vero re accepta, ſe quod opus eſſet, facturum promiſit: Interim autem Pulcheriam, ſecretis ea de re datis litteris, de omnibus reddidit certiorem: monuitque ne ad ſe veniret, ne quod ſibi diſpliceret, facere cogeretur.*

Chryſaphius miſcet diſcordias.

XXIII. *Pulcheria his acceptis, tradito Præpoſito domus Eudociæ, recedens ab urbe, divertit ad Septimum, illic private tranquillam vitam actura. Cumque his per Pulcheriam geſtis, facile Theodoſius & Eudocia intelligerent, Pulcheriam de ſecretis initis inter ſe conſiliis redditam certiorem; in Flavianum convertunt odium. Pulcheria autem cum in hunc modum ſe abdicaſſet ab adminiſtratione Imperii, de-* lata

Pulcheria adminiſtrationem relinquit Imperii.

PAGIUS

miſſus fuerit, *Proclo* anno tantum ſequenti ſucceſſerat, præſertim ſi Proclus die XXIV. Octobris deceſſerit; alioquin non per biennium inchoatum, ſed per triennium fere integrum *Flavianus* Eccleſiam Conſtantinopolitanam adminiſtraſſet.

IX. *Refellitur opinio contraria.* Henſchenius in Notis ad Vitam Sancti *Flaviani* Conſtantinopolitani Epiſcopi ad diem XVIII. Februarii Baronii opinionem tuetur, aitque, Theophanem conſignare mortem *Procli* anno triceſimo nono Theodoſii Imp. Kalendis Maiis præſentis Chriſti anni inchoato, & *Proclum* die XXIV. Octob. ejuſdem anni XXXIX. Theodoſii e vivis exceſſiſſe. Verum leviſſimi momenti Theophanis hac in re auctoritas, qui eo Theodoſii anno ſcribit, Sanctum *Cyrillum*, & Sanctum *Proclum* e vivis exceſſiſſe, cum tamen *Cyrillum* anno CDXLIV. demortuum eſſe certiſſimum ſit. Ait præterea Henſchenius, litterarum communicationem inter Epiſcopum Romanum, & Epiſcopos Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, & Antiochenum tam procul diſſitos, oſtendere *Flavianum* neceſſario ante XXIV. Octob. anni Chriſti CDXLVII. diu Epiſcopum fuiſſe; adeoque *Proclum* hoc anno obiiſſe. Verum ea communicatio fieri potuit duobus poſterioribus menſibus anni CDXLVII. & prioribus anni CDXLVIII. uſque ad menſem Novembrem, quo *Flavianus* in Pſeudo-Synodo Epheſina depoſitus. Aliam rationem deducit Henſchenius ex depoſitione *Baſſiani* ab Epiſcopatu Epheſino in Actione XI. Concilii Chalcedonenſis, ſed eam ibidem refellemus.

X. *Scripta Procli.* Baronii ætate, ſancti *Procli* diſcipuli & anagnoſti Sancti Joannis Chryſoſtomi pauca extabant ſcripta; ſed ab aliquot annis omnia ejus Analecta Græce & Latine publicavit Vincentius Richardus. Edita & a Geveharto Elmenhorſtio alia quædam hujus Sancti Præſulis Opuſcula, ut videre eſt apud Labbeum in Diſſert. de Script. Eccleſiaſt.

XI. Sanctus itaque *Flavianus* anno duntaxat ſequenti Proclo ſucceſſit. Sed *Chryſaphius* Eunuchus ſupremam in Palatio, & penes Imperatorem

rem

lata eſt ad Eudociam ſumma rerum. Hæc Nicephorus: reliqua vero de Flaviano ſuis locis inferius. Vide quo progrediantur privata ſtudia aulicorum; cum omnia miſcere, labefactare, atque evertere non curent, ut male conceptas ſemel aliquando in perniciem innocentium evomant iras.

XXIV. Quod autem ad ipſam Pulcheriam ſpectat, interceſſerat nonnihil offenſionis Theodoſii & Eudociæ cum ipſa, dum arguere ipſa voluiſſet Theodoſii imprudentiam hujuſcemodi facto. Jam negligentia quadam uſuvenerat, ut Theodoſius oblatis ſibi libellis, vel aliis ad regimen Imperii ſpectantibus, a miniſtris ſcriptis, abſque eorum inſpectione ſubſcriberet: quod cum periculoſe admodum peragi Pulcheria intelligeret, hujuſcemodi ludo eum corrigendum, in animum induxit. Libellum ſcribit, in quo ſignificaretur emptam a ſe eſſe Eudociam conjugem Auguſtam, ſi ipſe præberet aſſenſum: oblataque eadem charta Theodoſio, ipſe ex more ei abſque alia inſpectione ſubſcripſit: recepit ita ſubſcriptam chartam Pulcheria; quæ accedentem ad ſe Eudociam aliquandiu retinuit, vocatamque ab Imperatore reddere recuſavit; a ſe emptam affirmans, oſtendens de rata habita emptione Imperatoris chirographum; ſicque falſo quidem ejuſmodi joco Auguſti obſcitantiam voluit condiiſſe, ac correxiſſe ſimul. Sed quod veritas odium pariat, & Principes non facile ſibi patiantur illudi: haud æquo id animo ab Eudocia potiſſimum acceptum fuit: quæ & in Pulcheriam invidia movebatur, quod videret virum ſuum Imperatorem erga ſororem Auguſtam eſſe propenſiorem, cum illa conſulere de rebus agendis, & refundere in eam quæ eſſent majoris momenti negotia, ſe vero deſpici, & limis oculis ab eo conſpici: cujus infenſi animi adverſus conjugem Theodoſio ejuſmodi cauſa præceſſerat.

Pulcheria urbane arguit Theodoſii imprudentiam.

XXV. Oblatum fuit aliquando Theodoſio miræ magnitudinis pomum: quod ipſe admiratus, dono dedit uxori. Illa autem acceptum donavit Paulino, quo ob conſuetudinem rei litterariæ familiariſſime utebatur, non ſine aliqua ſuſpicione. Ille vero rerum ignarus, ut conciliaret ſibi Imperatoris animum, illud ipſum ei donavit: qui eo accepto, de dato pomo uxorem rogat: quæ illud ſe comediſſe mentita eſt: cum illud proferens Theodoſius, mendacem arguit & infidam: cujus rei cauſa animus Theodoſii nonnihil ab ea alienus diu perſeveravit, juſſo interim occidi Paulino: Hæc ex Nicephoro, Zonara, & aliis. Porro domeſtica, iſta diſſidia ſunt tandem abdicatione Pulcheriæ conſopita.

XXVI. Hujuſmodi autem domeſticum bellum in perniciem eſt converſum Eccleſiarum. Conceptumque ſemel odium adverſum ſanctiſſimum Flavianum haud abdicatione Pulcheriæ extingui potuit, ſed in dies magis magiſque ſtudio Chryſaphii eunuchi incenſo occaſio quærebatur ejus in ordinem redigendi: deſtituto namque illo protectione Pulcheriæ, quæ rebus Imperii vale dicto, privatæ vitæ otium fuerat ample-

PAGIUS

rem aſſecutus poteſtatem cum a Flaviano obtinere non poſſet, ut aliquod munus ad Imperatorem mitteret, & *Pulcheria* rerum ſummam adminiſtrante, nulla ipſe valeret auctoritate, fit *Eudociæ* Theodoſi uxori auctor, ut Pulcheriam a Patriarcha Diaconiſſam ordinandam, Imperatore jubente, impetret. *Flavianus* mala inde naſcitura præſentiens literis *Pulcheriæ* ſignificat injunctum ſibi mandatum, & ne in ſuum conſpectum veniat, monet. Illa in *Hebdomum* ſeceſſit, ubi privatam vitam egit, & Eudocia negotiorum admminiſtrationem accepit. Ita rem refert Theophanes ad annum Incarnat. ſecundum Alex. CDXL. Kalendis Septemb. ſequentis Chriſti anni inchoatum. Ex quo & liquet, eo tantum anno *Flavianum* ordinatum; cum *Chryſaphius* munus illud ab eo peteret, in ordinationis & dignitatis vicem, ut ibidem Theophanes. Eandem rem narrat Baronius ex Nicephoro lib. 14. cap. 47.

Pulcheria a rerum adminiſtratione removetur.

XII. *Cæterum* inquit Theophanes, poſtquam ſuperiora narravit, *Pulcheria ad privatam compulſa vitam, & Eudocia negotiorum curam gerente, tale quidpiam accidit. Erat Paulinus quidam vir literis omnibus & formæ venuſtate conſpicuus, Eudociæ apprime charus, cum quo familiarius agere, & ſeorſim colloqui illa ſolebat. At cum ſancto Theophaniorum die malum elegans omnino & ſtupendæ magnitudinis nonnullus Imperatori obtuliſſet, ille fructum admiratus Eudociæ miſit, hæc Paulino dedit; Paulinus duos poſt dies illud Imperatori obtulit. Imperator malum agnitum celavit, & ad Auguſtam profectus, per ſalutem inquit, meam obteſtor, quid de malo quod tibi dedi, actum eſt? Ita ſalvus ſis, inquit illa comedi. Imperator in iram verſus malum proferri jubet, & Paulinum in Cappadociam exulem abactum trucidari.* Nicephorus lib. 14. cap. 23. idem recitat. & Imperatori *Feſto Luminum die*, ideſt, Epiphaniæ pomum illud oblatum refert, & poſtea cap. 47. aſſerit id accidiſſe, Eudocia rerum potiente. Quare contigere hæc anno CDXLVIII. eum *Eudocia* anno tantum ſequenti, ut mox oſtendi, rerum adminiſtrationem ſuſceperit. Hanc noſtram ſententiam confirmat annus, quo *Cyrus* in offenſionem Theodoſii Imp incidit, qui alius eſſe non poteſt, quam annus CDXLVIII. uti ſupra num. V.— demonſtravi. Cum enim id contigerit, poſtquam Eudocia Hieroſolymam ſeceſſit, liquet eam ante annum illum peregrinationem illam non ſuſcepiſſe. Baroniumque deceptum, qui eam poſt Theodoſii mortem differt; quæ opinio magis infra confutabitur. Errarunt etiam Marcellinus in Chronico, qui Valentiniano V. & Anatolio Coſſ. anno ſc. Chriſti CDXL. ſcribit: *Paulinus Magiſter Officiorum in Cæſarea Cappadociæ, jubente Theodoſio Principe interemtus eſt*, & Auctor Chronici Alex. qui ad annum CDXLIV. & cædem Paulini, & profectionem Hieroſolymitanam Eudociæ Auguſtæ; hujuſque mortem uno tenore recitat. Illæ tamen recte notat, die Epi-

Diſcordia inter Imperatorem & ejus conjugem enata.

plexata, haud ei difficile viſum eſt, quovis occaſionis prætextu Pontificem aggredi.

XXVII. Sed quem vindictam avide ſitienti propinaverit hoſtis humani generis blaſphemiæ calicem, ſuo loco dicturi ſumus abunde. Hic plane apparuit evidens, quonam pacto puræ religionis cultu bene adminiſtretur Imperium, & quam feliciſſime cuncta ſuccedant, ubi in eo ſancta religio primum ſibi locum vendicat. Jam enim ad quadraginta fere annorum ſpatia, Theodoſii licet imbellis & conſilii inopis inter tot barbarorum inſultus, eſt Imperium feliciter propagatum, una ſancta virgine pietate pollente habenas regiminis moderante: adeo ut etſi imprudenter aliquando peccare Theodoſium ipſum contigerit, & Dei indignationem in ſe commoverit; tamen miſericordiam promeruerit; ſorori monitis acquieſcens. Ubi vero ſe ipſa Pulcheria ab Imperio abdicavit, perinde atque deſtituta gubernaculo navis, ventorum impulſu in diverſa fertur continuo peritura; ita plane Theodoſii Imperium pro arbitrio aulicorum, non pro ratione conſilii miniſtratum interiit: tantaque moles corruit, cum ejus fundamentum, nempe religio pure ſervata convellitur. Accidit iſtud quidem, ubi non amplius uſus eſt Theodoſius ſanctæ Pulcheriæ conſiliis, ſed Chryſaphii eunuchi Præfecti cubiculi inflammatis odio & æmulatione affectibus ſe ſuaque regenda commiſit. In quæ vero malorum abrupta, peccatorumque voraginem tali duce Theodoſius miſer inciderit, ſuis locis inferius apparebit. Quomodo autem

Theodoſius tributum pendit Attilæ.

hoc eodem anno Imperium Orientis rurſus ab Attila Hunnorum Rege afflictatum eſt, Marcellinus ſub anni hujus Conſulibus ita ſummatim perſtringit: nimirum ipſum potentiſſimum atque ferociſſimum barbarorum Principem ab Oriente progreſſum uſque ad Termophilas * perveniſſe victorem, occiſo, qui ſe illi objecerat, Magiſtro militiæ Theodoſii Imperatoris; eoque miſerrimi ſtatus Theodoſium eſſe depreſſum, ut ejuſdem Regis ſponte ſe tributarium conſtitueret: etenim deſpondens animum, cum reſiſtere ferro non auderet, auro pacem redimere curavit, miſſaque legatione, annua pacta pecunia, impetum continuit barbarorum. Cœptam tamen ab Hunnis illatam cladem Orientalis Imperii, ad duos etiam ſequentes annos propagatam eſſe, idem Marcellinus docet: cum tandem (ut dictum eſt) Theodoſius Imperator vitans totius funus Imperii, ignominioſe admodum cum ſævo tyranno eo modo tranſegit, illumque in Occidentem convertit. Eſt quidem elegans atque perbrevis Theodoreti ad Salluſtianum epiſtola de ejuſmodi barbarorum eruptione, quam non alia de cauſa quam ob peccata obveniſſe teſtatur his verbis (a):

* Termopolim, Hermopolim.

(a) Theod. epiſt. 41.

XXVIII. Theodoretus quid de cladibus hujus temporis.

Sacer dies nobis quidem conſueta ſpiritalia attulit dona: tamen amari peccati fructus illis frui cum lætitia non permiſerunt: hæc enim illorum germina & ab initio tribulos, ſpinas, & ſudores, & labores, & dolores germinarunt: nunc vero etiam terram ipſam adverſus nos concutit per terræmotus, & barbarorum turbas undique adverſus concitat. Nos vero lugemus, quoniam dum Deus bona largiri nobis cupit, contraria facere illum cogimus, & pœnas infligere. Conſolamur nihilominus, dum ejus miſericordiæ abyſſum in memoriam revocamus, & credimus quoniam non abiiciet Dominus populum ſuum, & hæreditatem ſuam non derelinquet. Tuam vero magnificentiam ego ſaluto: & oro, ut de bona valetudine tua, quæ mihi optatiſſima eſt, me doceas. Hæc ad Salluſtianum Theodoretus; quæ ipſum hoc anno ſcripſiſſe exiſtimamus, quo (ut dictum eſt ſuperius) una cum Attilæ graſſatione terræmotus Orientem concuſſit, cujus Theodoretus hac eadem epiſtola meminiſſe videtur. Hoc item anno famem & peſtem Conſtantinopolim invaſiſſe, templumque regiæ civitatis igne crematum eſſe, Marcellinus affirmat. ☞ Quorum ipſe meminerat anno ſuperiori, ſed per anticipationem, ut alias feciſſe noſcitur: nos vero ut ſingula quæque ſingulis reddamus annis, hic eadem collocamus ☜.

PAGIUS Epiphaniorum, malum illud Imperatori a quodam paupere donatum fuiſſe, huicque centum quinquaginta aureos ab eo datos.

XIII. *Attila de Romanis victoria.* Ad num. XXVII. & ſeq. Marcellinus in Chronico ad Ardaburii & Alypii Conſulatum anno ſequenti geſtum, ſcribit: *Attila Rex uſque ad Thermopolim infeſtus advenit; Arnegiſcus Magiſter militiæ in Ripenſe Dacia, juxta Utum amnem ab Attila Rege viriliter pugnans plurimis hoſtium interemtis occiſus eſt.* Idem habet Auctor Chronici Alex. ad eumdem Conſulatum. Quare Codex Marcellini, quo Baronius uſus, mendoſus erat.

XIV. *Ejus meminit Theodoretus.* Epiſtola XLI. Theodoreti, in qua is ait: *In præſens & terram contra nos concutit, & Barbaras undique nationes in nos immiſit*, ſc. Deus; inſcripta eſt in codicibus MSS. & in editione Sirmondi *Claudiano*, non vero *Salluſtiano*, ut habuit Codex quem nactus eſt Baronius, eaque data anno ſequenti, quo iam terræ motus, quam irruptio Attilæ in Daciam contigere.

I. Annus agitur Redemptoris noſtri quadringenteſimus quadrageſimus ſeptimus, Conſulatu Alypii, ſive Callypii, & Ardaburii ſignatus: quo S. Leo Romanus Pontifex pervigili ſolicitudine curæ incumbens univerſalis Eccleſiæ, in Hiſpanias convertens oculos & figens obtutus; laborantes eas adhuc pleriſque in locis nefandorum Priſcillianiſtarum erroribus, liberare penitus feſtinavit: & qui jam ſemel ad ſuccidendos infelices Manichæorum palmites falcem acceperat; ad præcidendas etiam infauſtas radices Priſcillianiſtarum erroris Manichæis affinis Apoſtolicam ſecurim admovit. Cum enim, ingruentibus barbaris Wandalis primum, Gothis, atque Suevis florentiſſima illa Hiſpaniarum Eccleſia ſanctiſſimorum Antiſtitum ſolita cultura careret, pulchra mutata facie, reddita eſt veluti ager incultus vepribus undique oppletus ac ſpinis, in quibus ſua quærerent feræ latibula.

II. Nam ſanctus Turibius Aſturicenſis Epiſcopus vehementi Catholicæ veritatis ardore ſuccenſus luſtrans Hiſpanias, luſtra ejuſmodi inveniens beſtiarum, ad eas pellendas, earumque latebras deſtruendas, Apoſtolicæ ſedis, a qua ſincerum acceperant Hiſpaniæ Evangelium, ſubſidium imploravit: miſſoque ad hoc opus ſuo diacono Romam, de omnibus reddidit Leonem Pontificem certiorem. Qui abſque mora de cunctis quæ agenda eſſent redditis litteris, Turibium monuit. Extat ejuſmodi S. Leonis epiſtola (a), cujus eſt exordium: *Quam laudabiliter pro Catholicæ fidei veritate moneatis, &c.* Sed antequam ea quæ S. Leonis auctoritate geſta ſunt proſequamur, de Turibio primum dicendum erit. Hic quidem ſanctitate & doctrina pollens, zeloque exæſtuans domus Domini, ex animi arbitrio ſpontaneam peregrinationem ſuſcipiens (ut dictum eſt) luſtravit Hiſpanias, ut qui eſſet Eccleſiarum ſtatus agnoſceret, eiſdemque pro virium facultate conſuleret. Abſoluta autem itineris ſuſcepti periodo, de his quæ comperiſſet, iſta ſcripſit ad Idacium & Ceponium primarios Hiſpaniarum Antiſtites: (a) Leo epiſt. 97. Turibius peregrinatur.

Sanctis ac beatiſſimis & omni veneratione colendis Idacio & Ceponio Epiſcopis, Turibius.

III. *Moleſta ſemper eſt & injucunda peregrinatio, quam efficiunt * duri labores & lacrymabiles neceſſitatum curæ: habet ta-* *afficiunt.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5940.

SÆC. V. An. V. C. 1200. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXXV. A. C. 447.

☉ 8. E. ☽ 11. P. 20. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 447.

LEONIS PAPÆ 8.

THEODOSII JUN. 46. & 40.

VALENTINIANI III. 23.

I. *Octava Quinquennalia Theodoſii.* [1] COSS. *Alypius* & *Ardaburius*. Prior vocatur *Alypius* tam in Faſtis Græcis Heraclii, quam in Faſtis Chronici Alexandrini; in Faſtis vero Caſſiodori, Proſperi, & Marcellini *Callepius* appellatur. Eum Onuphrius Conſulem Occidentalem facit, ſed ſine teſte. *Ardaburius* vero, ſeu, ut a quibuſdam dicitur *Ardabures*, Orientalis fuit, cujus in Hiſtoriis Byzantinis frequens occurrit mentio. Priſcus Rhetor loquens de iis, quæ Marciano imperante contigerunt, ait *Ardaburium* filium Aſparis Saracenos ad Damaſcum debellaſſe. Quare *Ardaburius* filius fuit *Aſparis* anno CDXXXIV. Conſulis, & pater Aſparis & Patricioli, de quibus infra; familiare enim fuit Romanis nepotibus nomina avorum dare. De *Ardaburio* hoc anno Conſule infra ſermo recurret. *Octava Quinquennalia* Theodoſii poſt patrem regnantis in hunc annum incidunt.

II. *Priſcillianiſtæ in Hiſpaniis exagitati.* A num. I. ad XXV. *Priſcillianiſtis* errores ſuos in Hiſpaniis renovantibus *Turribius* Aſturicenſis Epiſcopus ea de re cum Epiſcopis ſuæ Provinciæ egit, literaſque in quibus nefandæ Sectæ capita continebantur ac refutabantur, ad Sanctum *Leonem* miſit. Reſcripſit is, deditque Epiſtolam ordine XV. alias XCIII. in qua ſin-

NOTÆ [1] COſſ. *Alypius*, & *Artaburius*. Apud Relandum; *Callypius* & *Ardaburius*. Apud aliquos recentiores: *Faltonius Probus Alypius Falconius*, & *Calipius*, *Occiden. Fl. Ardaburius*, *Orient.* Inſcriptiones Baſilicæ S. Pauli via Oſtienſi num. 201.

DEP. V. KAL. OCTOB. X......,
CALLEPIO. V. C. CON.

In Novellis Valentiniani legitur *Callypio*. Victor Tunuenſis: *Calippio & Ardabure*. Marcellinus: *Ardabure & Callepio*. Faſti Idatii: *Collepio & Ardabure*. Proſper editus: *Callepio & Aruabure*. Proſper Vaticanus MS. *Calepio & Ardabore*. S. Leonis Papæ epiſt. XIII. ex Codice monaſterii S. Crucis in Hierufalem, Romæ. *III. Kal. Jan. Alypio, & Ardabute*. Si litteratis lapidibus fidem, *Callepii* nomen retinendum.

*adjumenti.

Turibii epiſtola ad Idacium & Ceponium Epiſcopos.

tamen aliquid inſtrumenti *, *cum adeundo incognita, vel ignorata diſcendo, quodam profectu mentis augemur; plerumque ea quæ apud nos optima videbantur, prava eſſe atque deterrima, reddita nobis meliorum ratione, noſcentes. Quod mihi uſuvenit, qui diverſas provincias adeundo, in omnibus Eccleſiis, quæ in unitatis communione conſiſtunt, condemnatis omnibus errorum ſectis, reperi unum atque eumdem Catholicæ fidei ſenſum teneri ex puriſſimo veritatis fonte venientem, qui in nulla divortia multifidis rivulis ſciſſus camporum plana in cœnoſas voragines ſolvat, quæ rectum fidei iter impediant: eos vero, quos pravorum dogmatum virus infecerit, aut correctos piæ parentis gremio reformari compellit, aut pertinaciter contumaces, veluti abortivos partus, ac non legitimam ſobolem, ex conſortio ſanctæ hæreditatis expellit. Quapropter mihi poſt longas annorum metas ad patriam reverſo, ſatis durum videtur, quod ex illis traditionibus, quas olim Catholica damnavit Eccleſia, quaſque jamdudum abolitas eſſe credebam, nihil penitus imminutum eſſe reperio: immo etiam pro uniuſcujuſque ſtudio & voluntate prava dogmata velut quibuſdam hydrinis capitibus pullulare cognoſco: cum alii veteri errori blaſphemiarum ſuarum augmenta contulerint; alii integrum eum uſque adhuc retineant* *, *alii vero, quos ex parte aliqua ad reſpectum ſui contemplatio veritatis adduxit, ex illius ſenſibus retinendo nonnulla, reliquis vinculentur: quod quidem per mala temporis noſtri, Synodorum conventibus decretiſque ceſſantibus, liberius crevit; & impiiſſime (quod eſt cunctis deterius) ad unum altare diverſis fidei ſenſibus convenitur.*

*retententur.

IV. *Hæc ego ut (loqui audeam) piæ potius erga patriam charitatis, quam temerariæ præſumptionis eſſe confiteor. Nam alias plenus omnium peccatorum, & magnorum criminum reus, quo auſu hæc ad vos ſcriberem, memor Dominicæ* (a) *vocis, quæ dicit: In alieno oculo feſtucam vides, in tuo trabem non reſpicis? Deinde conſcius ejus ſententiæ, quæ admonuit dicens* (b)*: Peccatori autem dixit Deus, quare prædicas juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum per os tuum? Sed iterum illud aſpicio, quod infra ſcriptum eſt* (c)*: Furem videbas, & concurrebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Neque enim illa ſola ſunt furta, quæ alienorum direptione committuntur, vel illa adulteria, quæ violatis maritalis tori affectibus perpetramus; ſed & ſubtractis quæ vera ſunt, furtum Catholicæ fidei perverſi dogmatis facit aſſertio, & adverſus veritatem verbi Dei, malarum doctrinarum adulterio, zizaniæ ſemina faciuntur.* Admiranda profecto viri ſanctiſſimi ſumma de miſſio animi, qui Chriſti exemplo, ut peccantes erigat, ſeſe cum peccatoribus collocat, & cum infirmantibus infirmatur, ut eoſdem languentes curet, factus inſtar Apoſtoli, omnia omnibus, ut omnes lucretur Domino. Admirandum, inquam, haud tamen imitandum: cum de hæreticis agens, ſe omnibus deterius deliquiſſe teſtetur, vir alioqui omni ex parte ſanctiſſimus, atque ab omni erroris labe puriſſimus, ut ex litteris S. Leonis Papæ ad eum datis facile intelligi poteſt. Quanam enim fidei Catholicæ ſinceritate enituiſſe ipſum oportuit, cui ſpatia ſuæ diœceſis anguſta fuere, ſed ad univerſas Hiſpaniarum provincias ab omni erroris labe verrendas, ſcopam Catholicæ veritatis admovit? At proſequamur reliqua ab eo in eadem epiſtola ſcripta.

(a) *Matt.* 17. *Luc.* 6.

(b) *Pſal.* 49.

(c) *Pſal.* 49.

Turibii ſumma humilitas.

V. *Loquarne ergo* (inquit) *an taceam, neſcio: quia utrumque formido. Sed ne forte ſanctitas Veſtra, quæ mala, quantæque blaſphemiæ apocryphis libris, quos hi noſtri vernaculi hæretici ad vicem ſanctorum Evangeliorum legunt, continentur, ignoret; maximi facinoris reum me eſſe credo ſi taceam. Itaque hæc non adhor-*

PAGIUS ſingula hujus ſectæ capita ſeorſim conterit, ac *Turribium* Epiſcopoſque Galleciæ & Luſitaniæ ad Concilium vocat, ut ſimul videant quid adverſus gliſcentem hæreſim agendum ſit, Idacius in Chronico anno Abrahami 2463. Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni inchoato, de Leonis Epiſtola his verbis loquitur: *Hujus* (ſc. Leonis) *Scripta per Epiſcopi Turibii Diaconem Pervincum contra Priſcillianiſtas ad Hiſpanienſes Epiſcopos deferuntur. Inter quæ ad Epiſcopum Turibium de obſervatione Catholicæ fidei & de hæreſum blaſphemiis diſputatio plena dirigitur, quæ ab aliquibus Gallæcis ſubdolo probatur arbitrio.* Tum anno Abrahami 2464. *Paſcentium quendam Urbis Romæ qui de Aſturica diffugerat Manichæum, Antoninus Epiſcopus Emeritæ comprehendit, auditumque, etiam de Provincia Luſitaniæ facit expelli.* Priſcillianiſtæ itaque & Manichæi hoc anno in Hiſpania exagitati.

III. Locus porro eſt in Concilio Bracarenſi primo, cujus occaſione quæſtionem movet Baronius. Hæc enim verba Lucretius Epiſcopus in illa Synodo proloquitur: *Credo veſtræ Beatitudinis fraternitatem noſſe, quia eo tempore quo in his regionibus nefandiſſimæ Priſcilliani ſectæ venena ſerpebant, beatiſſimus Papa Urbis Romæ Leo, qui XL. ferme Apoſtoli Petri ſucceſſor extitit, per Turibium Notarium Sedis ſuæ ad Synodum Galliciæ contra impiam Priſcilliani hæreſis Sectam Scripta ſua direxit. Cujus etiam præcepto Tarraconenſes & Carthaginenſes Epiſcopi, Luſitaniæ quoque & Bæticæ facto inter ſe Concilio Regulam fidei contra Priſcillianam hæreſim cum aliquibus capitulis conſcribentes, ad Balconium tunc hujus Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt.* Concilium Bracarenſe I. ſæculo ſequenti, poſtquam *Theodemirus* Suevorum Rex hæreſim abdicavit, celebratum. Vult autem Baronius, unicum eſſe *Turibium*, qui

Duo diſtinguendi Turibii.

*adhortatio auctoritatis alicujus eſt, ſed potius ſuggeſtionis inſtructio. Primum ergo eſt, ut illa patefaciam, quæ in plurimorum fide, vel magis perfidia eſſe cognovi: quæ cum multis publico pene magiſterio doceantur, ſi Catholicorum aliquis paulo conſtantius deſtructionis cauſa aſſertioni inſiſtat; continuo inficias euntes, & perfidiam perfidia occulunt. Quod ne ultra jam faciant, ex apocryphis ſcripturis, quas canonicis libris veluti ſecretas & arcanas præferunt, & quas maxima veneratione ſuſcipiunt, & ex his quas legunt traditionibus dictiſque auctorum ſuorum, ea quæ in ipſis arguuntur, vera eſſe docentes: aliqua autem ex his quæ in iſtorum doctrina ſunt, in illis, quos legere potui, apocryphis codicibus non tenentur. Quare unde prolata ſint, neſcio: niſi forte ubi ſcriptum eſt per cavillationes illas, per quas loqui ſanctos Apoſtolos mentiuntur, aliquid interius indicatur, quod diſpungendum * ſit potius, quam legendum: Aut ſi forſitan ſint libri alii, qui occultius ſecretiuſque ſervantur, ſolis (ut ipſi ajunt) perfectis patentes.*

* diſputandum.

VI. De libris quibus Priſcillianiſtæ utebantur.

Illud autem ſpecialiter in illis Actibus, qui S. Thomæ dicuntur, præ cæteris notandum atque execrandum eſt, quod dicit eum non baptizare per aquam, ſicut habet Dominica prædicatio, atque traditio, ſed per oleum ſolum: quod quidem iſti noſtri non recipiunt, ſed Manichæi ſequuntur: quæ hæreſis eiſdem libris utitur, & eadem dogmata & his deteriora ſectatur. Ita execrabilis univerſis per omnes terras ad primam profeſſionis ſuæ confeſſionem, nec diſcuſſa damnetur oportet, per cujus auctores, vel per maximum principem Manem ac diſcipulos ejus, libros omnes apocryphos vel compoſitos, vel infectos eſſe manifeſtum eſt, ſpecialiter autem Actus illos qui vocantur S. Andreæ, vel illos qui appellantur S. Joannis, quos ſacrilego Leucius ore conſcripſit, vel illos, qui dicuntur S. Thomæ, & his ſimilia, ex quibus Manichæi & Priſcillianiſtæ, vel quæcumque illis eſt ſecta germana, omnem hæreſim ſuam confirmare nituntur; & maxime ex blaſphemiſſimo illo libro, qui vocatur Memoria Apoſtolorum, in quo ad magnam perverſitatis ſuæ auctoritatem doctrinam Domini mentiuntur, qui totam deſtruit legem veteris Teſtamenti, & omnia quæ S. Moyſi de diverſis creaturæ factoriſque divinitus revelata ſunt, præter reliquas ejuſdem libri blaſphemias, quæ referre pertæſum eſt. Ut autem mirabilia illa, atque virtutes, quæ in apocryphis ſcripta ſunt, ſanctorum Apoſtolorum vel eſſe, vel potuiſſe eſſe non dubium eſt; ita diſputationes, aſſertioneſque illas ſenſuum malignorum ab hæreticis conſtat inſertas: ex quibus ſcripturis diverſa teſtimonia blaſphemiis omnibus plena ſub titulis ſuis adſcripta digeſſi: quibus etiam (ut potui) pro ſenſus mei qualitate reſpondi. Quod ideo neceſſe habui paulo latius veſtris auribus intimare; ut vel poſthac nemo quaſi inſcius rerum dicat ſe ſimpliciter hujuſmodi libros vel habere, vel legere.

VII. *Veſtræ autem exiſtimationis atque cenſuræ merito fuerit, univerſa perpendere; & ea quæ ſine ambiguitate veritatis ac fidei contraria videbitis, cum aliis fratribus veſtris, quoſcumque vobis zelus Catholicæ religionis vel pium ſtudium ſociaverit, citra ullam * excuſationem ſpirituali gladio reſecare, & ignita divini verbi virtute compeſcere.* Hactenus S. Turibii epiſtola, quam ex Regia bibliotheca monaſterii S. Laurentii edidit Ambroſius (*a*) Morales: deſiderantur autem quæ his jungebantur digeſta titulis impia Priſcillianiſtarum dogmata, & illis appoſitæ ab eodem auctore elaboratæ confutationes.

* illam.

(*a*) *Ambr. Moral. hiſt. Hiſpan. li. 11. c. 26.*

VIII. De cavendis Libris a Catholica Eccl. non receptis.

Intelligis, puto, lector, fruſtra laborare in extirpandis hæreſibus ſanctos Epiſcopos, niſi unde ſemel ſcaturit fæculenta errorum colluvies, fons penitus obſtruatur. De hujuſcemodi Priſcillianiſtis Hiſpanias labefactantibus libris apocryphis eſt vetus illa ſuo loco ſuperius recitata querela S. Hieronymi, cum de his ipſe agens in commentariis in Iſaiam (*b*) hæc addit: *Et per hanc occaſionem, multaſque hujuſcemodi, Hiſpaniarum & Luſitaniæ deceptæ ſunt mulierculæ oneratæ peccatis* (*c*), *quæ ducuntur deſideriis variis, &c.* Ex his plane conſiderent, qui præſunt hodie Hiſpaniarum Eccleſiis ſacri Antiſtites, Catholicæ fidei decus & ornamentum, quanto periculo vulgari ſinatur, quod offenſam inferat Catholicæ diſciplinæ, illud inquam opus nuper cuſum, quod atra ſtatim Romæ inuſtum nota flammæ ultrices expectant, ela-

(*b*) *Hiero. in Iſai. li. 18. c. 64.*

(*c*) *2. Tim. 3.*

PAGIUS

qui & Aſturicenſis Epiſcopus fuerit, & eodem tempore Notarius Romanæ Sedis, reiicitque Ambroſii Moralez ſententiam, qui lib. 2. Hiſt. Hiſpan. cap. 26. duos Turibios diſtinxit, alterum, ad quem Leo ſcribit hoc anno, eumque Aſturicæ Epiſcopum, alterum per quem ſcripſit ad Hiſpaniæ Epiſcopos, qui Roma miſſus eſt a Leone in Hiſpanias, ut ejus literas deferret.

IV. *Refellitur opinio contraria.*

Duplex argumentum profert Baronius pro ſua ſententia, quibus ſatisfecit Queſnellus in Notis ad Epiſtolam Leonis ad Turibium. *Si literas*, inquit Baronius, *tum ad Turibium Epiſcopum tum ad Synodum celebrandam Notario ſuo, Turibio, item dicto dediſſet, utique in literis ad Epiſcopum ſcriptis ejus mentionem feciſſet. Hoc enim ſolenne erat*, &c. At, ut Nuncius ad Synodum totius Provinciæ miſſus in Epiſtola ad Turibium ſcripta nominaretur, nulla neceſſitas fuit

elaboratum a Joanne de Roa, ejuſmodi titulo, *Apologia de Juribus principalibus defendendis & moderandis juſte:* quod Novatoribus parare viam, qui acutiorem odoratum habent, probe norunt. Videant quo tendat adulatio iſta cum nova doctrina, quam haud quidem auctor didiciſſe potuit a doctiſſimis viris Societatis JESU, inter quos aliquando ſocius verſatus eſt; non apud S. Auguſtini profeſſores, ad quos, ab illis abire juſſus, ſe contulit; nec denique apud clerum Hiſpaniarum Catholicæ & Apoſtolicæ antiquæ diſciplinæ tenaciſſimum conſervatorem atque cuſtodem, apud quem demum ſtipendia meruit. Verum ſperatur de eo, utpote adhuc inter Catholicos profitente, palinodiam fore propediem recantaturum. Sed ad Turibium.

IX. Haud enim ſatis ſibi viſum de his quæ viderat, manuque contrectando tetigerat, admonuiſſe Hiſpaniarum Antiſtites: verum ad Davidis turrim confugit, inde quæſiturus arma contra graſſantem impietatem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei. Legavit enim diaconum ſuum, cui de omnibus litteras dedit ad S. Leonem Romanum Pontificem, addidit eis & commonitorium, inſuper & libellum: litteris quidem, quis eſſet Eccleſiarum Hiſpaniarum ſtatus, eum reddidit certiorem: commonitorio ſexdecim capita Priſcillianiſtarum hæreſis complexus eſt; libello vero ſupplici rogabat, ut afflictatis Eccleſiis ſubveniret. At licet hæc Turibii ſcripta non extent, tamen ex redditis ad eum a S. Leone Papa litteris perſpecta habentur.

X. Sed antequam de his agamus, cum omnes codices tam ſcripti, quam typis excuſi, æque habeant hunc Turibium fuiſſe Aſturicenſem Epiſcopum: quomodo accidit, ut hic ipſe in primo Bracarenſi Concilio, in relatione Lucretii Epiſcopi, Notarius ſedis Apoſtolicæ nominetur? Haud enim placet, quod res Hiſpanicas proſecutus ait (*a*), duos fuiſſe Turibios, alterum ad quem S. Leo ſcribit, Epiſcopum Aſturicenſem; alterum vero Notarium S. Leonis, cui ad Synodum litteras dedit: nam abhorrent hæc procul a veritate. Si enim ſcribens S. Leo ad Turibium Epiſcopum, litteras cum ad ipſum, tum ad Synodum celebrandam Notario ſuo (ut vult) Turibio item dicto dediſſet, utique in litteris ad Epiſcopum ſcriptis ejus mentionem feciſſet: ſolemne enim erat, ut cum legatus a Pontifice mitteretur, vel nuncius, ejus mentionem faceret in litteris, quæ eidem ea ex cauſa dari ſolebant. Porro non alicui certe homini, niſi Turibii Epiſcopi diacono, quem ipſe Turibius ad S. Leonem Pontificem miſerat, ipſum S. Leonem ad Turibium Epiſcopum eas dediſſe litteras, ſatis ex eiſdem intelligi poteſt. Præterea non per aliquem alium a ſe miſſum, ſed per ipſum Turibium Epiſcopum cuncta quæ in ea cauſa peragenda eſſent, eumdem S. Leonem impleri voluiſſe, eadem ad Turibium Epiſcopum litteræ datæ ſignificant.

(*a*) *Ambr. Moral. Chronic. Hiſp. l.* 11.

De Turibio Epiſc. Aſturicenſi.

XI. Neque placet, quod ab alio viro diſerto tradi nuper vidimus, nempe unum eumdemque fuiſſe Turibium, qui Notarius dicitur S. Leonis, & Aſturicenſis Epiſcopus; ipſumque Notarium primo ejuſmodi curaſſe negotium, inde vero eumdem eſſe creatum Aſturicenſem Epiſcopum. Etenim ad quem ſcribit S. Leo Turibium, ipſum quidem tunc temporis fuiſſe Epiſcopum, ipſa ad eum epiſtola data ſignificat, dum eum bene præſidere officio paſtorali commendat: cumque etiam dicat, ab eo miſſum fuiſſe diaconum ſuum Romam, auctoritatem æquæ demonſtrat Epiſcopale: ſiquidem nequaquam patitur ordo hierarchicus, ut Eccleſiæ Notarii Diaconis præſint, ſed e contra ut ſub poteſtate Diaconorum ſubſint Notarii; unde habes apud Paulinum tunc Notarium S. Ambroſii, de ſe ipſo teſtantem (*d*), fuiſſe ſub cura Caſti Diaconi. His adde, haud moris fuiſſe Apoſtolicæ ſedis Pontificum, miniſtros ſuos Notarios fratres nominare, quo nomine dignaſſe videtur S. Leo Turibium, ut alios ſolet Epiſcopos.

(*b*) *Paulin. in Vit. S. Ambroſ.*

XII. At cur Notarius eidem in dicto Concilio Bracarenſi nominatur? Num fortaſſe idem ſit dictus Notarius, quod utroque ſimul munere fungeretur, utpote idem Notarius eſſet Apoſtolicæ ſedis, qui & Epiſcopus Aſturicenſis, ut ſanctus Proſper Regienſis Epiſcopus idem dictus Notarius ejuſdem S. Leonis Papæ? Sed non in-

PAGIUS

fuit. Ad iſtum enim reſcripſit per eundem Diaconum, a quo ejus literas acceperat, & ejuſdem in ſuo reſcripto mentionem habet: ad Synodum vero ſeu Provinciam illam Epiſcoporum Hiſpanorum, a quibus nullas habuerat literas, nullumque nuncium per *Turibium* e latere ſuo directum literas miſit. Hoc quippe ſolenne erat, ut cum Romani Pontifices ad Synodum, vel ad Epiſcopos aliquos pro alicujus momenti negotio ſcribebant, per aliquem e ſuis adhoc imprimis deſtinatum, id facerent, non vero per alienum Clericum.

V. Secunda Baronii ratio eſt: *Non per aliquem alium a ſe miſſum ſed per ipſum Turibium Epiſcopum cuncta, quæ in ea cauſa peragendæ eſſent, eundem S. Leonem impleri voluiſſe, eadem ad Turibium Epiſcopum literæ datæ ſignificant.* Sed reſpondet idem Queſnellus, diſcrimen eſſe inter Epiſcopum rebus Eccleſiæ Sacerdotali ſolicitudine incumbentem, & Diaconum vel Notarium, Epiſcopi mandata ex præſcripto exequentem, & huc illucque literas bajuli inſtar deferentem. Quare Baronii argumentum deductum ex eo quod omnia, quæ in eo negotio tractanda erant, *Turibii* Epiſcopi curæ commiſ-
ſa

Iterum refellitur.

invenimus id expreſſum. An potius quis dixerit, Notarii vocem interdum non nomen ſignificare ejus officii, quod eſt dictum a notis, ſed magis a notum faciendo, ſicque ibi Turibius dicatur Apoſtolicæ ſedis Notarius, quod curæ illi eſſet, quæ in Hiſpaniarum Eccleſiis gererentur, Romano Pontifici nota facere: etenim & Notariorum Apoſtolicæ ſedis munus erat, quæque Eccleſiæ monumenta colligere, & conſervare: nam habes de Julio Papa: *Conſtituit, ut Notitia, quæ omnibus fidem facit, per Notarios colligeretur, & ut omnium monimentorum in Eccleſia confectio per Primicerium Notariorum celebraretur &c.* Hac quidem ex parte dictum eſſe Turibium Epiſcopum Notarium S. Leonis, nihil vetat: ſiquidem Notarii munus explevit, dum quæ ex mandato S. Leonis geſta eſſent, viſus eſt collegiſſe, & ad eumdem S. Leonem Romam miſiſſe, ibi perpetuo conſervanda. Referre etiam ad Pontificem quod geſtum eſſet, Notariorum partium fuiſſe, cum ex multis aliis, tum ex Romano Ordine habes in officio Miſſæ, ubi dicitur: *Die autem reſurrectionis Dominicæ, procedente Pontifice ad S. Mariam, Notarius Regionarius ſtat in loco, qui dicitur, Merulanas, & ſalutato Pontifice, dicit: In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti baptizati ſunt heſterna nocte in S. Dei Genitrice Maria infantes, maſculi tot numero, feminæ tot, &c.* Sic igitur & Turibius, quod notas fecerit S. Leoni res geſtas in Concilio Toletano, eadem ex cauſa Notarius dici potuit S. Leonis. Sicut enim, vocem iſtam, notaria, idem quod ſcriptis facta relatio Judici, ſignificaſſe, & apud majores uſu receptam diximus ſuperius ſecundo Annalium tomo; ita & Notarium dici potuiſſe, qui refert quæ ſunt acta Romano Pontifici (quod ſint cognata vocabula) quis negabit? Certe quidem hoc ipſo munere functum eſſe S. Turibium Aſturicenſem Epiſcopum apud S. Leonem Romanum Pontificem, ejuſdem Leonis ad eum redditæ litteræ ſatis docent. Sed jam rerum geſtarum ordinem proſequamur.

XIII. Acceptis (ut dictum eſt) S. Turibii litteris per ejus diaconum miſſis, S. Leo, ubi cuncta exacte examinavit, reſpondens ad ſingula, epiſtola ad eum data, reſcripſit: Laudans in primis ejus vigilantem in Epiſcopatu paſtoralem ſollicitudinem: nonnulla in deteſtationem nefandæ hæreſis prælocutus, factum commendat maximi Imperatoris, qui ad hujuſmodi conficienda monſtra ſæcularis gladium exeruerit poteſtatis; licet optabilius fuiſſet, eos Eccleſiaſtica emendatos fuiſſe cenſura. Deploratis igitur ſummis malis, quibus & Epiſcopi aliquot etiam fuiſſent infecti, ad ſingula hæreſum capita reſpondens, peculiaria ſingulis accommodata paravit antidota: quæ conſulat lector, ſi vult: nos autem brevitatis cauſa perſequi præ termittimus. Demum improbata lectione librorum Priſcillianiſtarum, de Dictinii libris mentionem habet: de quo lector meminiſſe debet, hunc fuiſſe Aſturicenſem Epiſcopum, in cujus locum Turibius ſucceſſerat, & ex Priſcillianiſta hæretico redditum Catholicum recantaſſe palinodiam, ſuaque damnaſſe ſcripta in Toletano primo Concilio; quamobrem hæc de ipſius ſcriptis ingerit S. Leo (a): *Poſtremo autem capitulo hoc prodidit juſta querimonia, quod Dictinii tractatus, quos ſecundum Priſcilliani dogma conſcripſit, a multis cum veneratione legerentur: cum, ſi aliquid memoriæ Dictinii tribuendum putant, reparationem ejus magis debeant amare, quam lapſum. Non ergo Dictinium, ſed Priſcillianum legunt, & illud probant quod errans docuit, non quod correctus elegit. Sed nemo hæc Catholicus præſumat, &c.* Demum vero de colligendo in Hiſpania generale Concilium mandans, iſta perorat (b):

Quæ S. Leo ad Turibium ſcripſit.

(a) Leo epiſt. 93. c. 17.

(b) Ead. epiſt. c. 17.

XIV. Leo Papa indicit Generale Concil. in Hiſpania.

Habeatur ergo inter vos Epiſcopale Concilium, & ad eum locum qui omnibus opportunus ſit, vicinarum provinciarum conveniant Sacerdotes, ut ſecundum ea, quæ ad tua conſulta reſpondimus, pleniſſimo diſquiratur examine; an ſint aliqui inter Epiſcopos, qui hujus hæreſeos contagio polluantur, a communione ſine dubio ſeparandi, ſi nefandiſſimam ſectam per omnium ſenſuum pravitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum eſt, ut qui prædicandæ fidei ſuſcepit officium, is contra Evangelium Chriſti, contra Apoſtolicam doctrinam, contra univerſalis Eccleſiæ ſymbo-

PAGIUS ſa ſunt, ad rem non facit. Denique *Notarii* vox nunquam in Eccleſiaſticis monumentis in eo ſignificatu uſurpatur, quem ei attribuit Baronius num. XI. & ſeq. ut ſc. eum *Notarium* dicas qui quod agitur in Provinciis, ad Romanam Sedem referre ac notum facere ſatagit. Habitas fuiſſe eodem fere tempore Synodos duas unam Galliciæ, alteram alibi a quatuor Provinciis, & Baronius inſinuat, & laudata Lucretii interlocutio manifeſte declarat. Poſt Baronii mortem in lucem prodiit Sancti *Turibii* Aſturicenſis Epiſcopi Epiſtola ad Idacium & Ceponium Epiſcopos, *de non recipiendis in auctoritatem fidei apocryphis ſcripturis, & de Secta Priſcillianiſtarum*, quæ extat inter Leoninas in editione Queſnelli. Legenda quæ anno CDV. num. XII. & ſeqq. de priori Concilio Toletano diximus, cui varia perperam attributa fuere, quæ huc referenda. Colitur Sanctus *Turibius* Aſturicenſis Epiſcopus die XVI. menſis Aprilis, ut in Actis SS. Bollandianis ad eumdiem videre eſt, ubi tamen perperam ab Henſchenio appellatur *Notarius Sedis Apoſtolicæ*. Eſt Aſturica, vulgo *Aſtorga*, civitas nunc ſub Compoſtellano, alias ſub Bracarenſi Archiepiſcopo.

bolum audeat diſputare. Quales illic erunt diſcipuli, ubi tales docebunt magiſtri? Et poſt nonnulla: *Dedimus itaque litteras ad fratres & Coepiſcopos noſtros, Tarraconenſes, Carthaginenſes, Luſitanos, atque Gallicianos, eiſque Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis ſolicitudinem pertinebit, ut noſtræ ordinationis auctoritas ad prædictarum provinciarum Epiſcopos deferatur.* Ex his vides non alium miſſum eſſe Turibium cum litteris ad Epiſcopos provinciarum, quas Turibio Epiſcopo mandat ut reddat, Sed ſubdit: *Si autem aliquid (quod abſit) obſtiterit, quo minus poſſit celebrari generale Concilium, Galliciæ faltem in unum conveniant Sacerdotes: quibus congregatis, fratres noſtri Hydatius & Ceponius imminebunt, conjuncta cum eis inſtantia tua, quo citius vel provinciali conventu remedium tantis vulneribus adferatur. Dat. undecimo Kalendas Auguſti, Callypio & Ardabure viris clariſſimis Conſulibus.* Hactenus Leo, generalem in univerſa Hiſpania, more majorum, indicens Synodum; quod munus erat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitis.

XV. His perlatis litteris in Hiſpaniam, placuit ex ſententia ſancti Leonis Papæ a diverſorum provinciarum Epiſcopis generale celebrari Concilium. Teſtantur id quidem in primis Acta Synodi Bracarenſis, in quibus primum iſta leguntur (*a*) a Lucretio Epiſcopo prælocuta: *Credo autem Veſtræ beatitudinis fraternitatem noſſe, quia eo tempore quo in his regionibus nefandiſſimæ Priſcillianæ ſectæ venena ſerpebant, beatiſſimus Papa urbis Romæ Leo, qui qadrageſimus* * *fere Apoſtoli Petri ſucceſſor extitit, per Turibium Notarium ſedis ſuæ ad Synodum Galliciæ contra impiam Priſcillianæ hæreſis ſectam ſcripta ſua direxit: cujus etiam præcepto Tarraconenſes & Carthaginenſes Epiſcopi, Luſitani quoque & Bætici, facto inter ſe Concilio, regulam fidei contra Priſcillianam hæreſim cum aliquibus Capitulis deſcribentes, ad Balconium tunc hujus Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt, &c.*

(*a*) *Conc. Bracar. 1. in præfat.*

* quad. ſeptimus.

Duo Concilia in Hiſpania celebrata.

XVI. Sed obſerva, lector, dum generale Concilium celebratum ait ab Epiſcopis etiam provinciarum Cathaginenſis, Luſitaniæ, & Bæticæ, nec ullam penitus mentionem facit provinciæ Galliciæ, ubi (ut ait) juſſu S. Leonis debuerat Synodus congregari; magnam eſſe conjecturam, hos ſeorſum ab illis conveniſſe, ſed communicaſſe poſtea cum iis quæ ab ipſis ſtatuta eſſent. Si enim in Galliciæ provincia tantum Synodus collecta eſſet, ubi & conveniſſent omnes dictarum provinciarum Epiſcopi; quid opus fuit ab illis ſcribi (ut præfatur Lucretius) litteras de rebus geſtis in Synodo ad Balconium ejus provinciæ Primatem Bracarenſem Epiſcopum, quem neceſſario præſentem oportuit fuiſſe Synodo? Ubinam, quandove celebrata eſt provincialis Synodus abſque præſentia Metropolitani Antiſtitis? Sic igitur haud obſcure penitus ſignificare videtur idem qui ſupra Lucretius, ſeorſum conveniſſe dictarum provinciarum Epiſcopos, ſeorſum vero cum Balconio Bracarenſi Epiſcopos provinciæ Galliciæ, illos vero de rebus penes ſe geſtis dediſſe litteras ad eumdem Balconium. Sed ubi locorum convenerint, ignoratur: conjectura tamen aliqua dici poſſe videtur, conveniſſe Toleti, ſub cujus Concilio primo, quæ poſtea juſſu S. Leonis Papæ contra Priſcillianiſtas ſtatuta ſunt, fuerint collocata. Quod vero in Gallicia ſub Balconio collectum eſt Concilium, illud eſſe celebratum in municipio Celenenſi apud Lucenſem urbem, vetera produnt monumenta, & quibus & recentiores Hiſpani conſentiunt.

Ut autem non in unum eumdemque locum ad Concilium celebrandum convenerint omnes Hiſpaniarum Epiſcopi, ſed Galleci ſeorſum ab aliis; illam potiſſimam cauſam exiſtimamus, quod Galleci erant ſub Suevorum Rege Rechila tunc regnante, reliquæ autem Hiſpaniarum provinciæ Gothis parebant, Theodorico, & ejus filio Toriſmundo. Ex hoc igitur factum apparet, ut diſcriminatione ditionis diverſorum Principum, diverſis in locis, ſeorſum ab invicem Catholici Epiſcopi Hiſpaniarum convenerint, duoque eodem tempore celebrata Concilia in unum poſtea conflata fuerint, quod una extiterit cauſa conveniendi, & eadem concilia una convocarit auctoritas, quæ & in unam eamdemque convenere ſententiam. At non duo hæc tantum in unum, ſed tria ſimul reperiuntur eſſe conjuncta, nempe duo hæc noviſſima cum Toletano primo, cujus eſſe noſcuntur Epiſcopi, qui eidem interfuiſſe leguntur, & canones illi viginti, ut ſuperius ſuo loco dictum eſt. Unde intelligas, quæ in fine habentur verba illa: *Ipſi etiam & ſuprafcripta viginti canonum capitula ſtatuerant in Concilio Toletano*: eſſe referenda ad Epiſcopos ſuperius nominatos; perperam autem (ut puto) ab aliquo addita, vel non ſuo loco repoſita; ut accidere ſolet, cum quid miſcetur, ordine confuſo locari. XVII.

Concilium Toletanum & Celenenſe.

Sed obſervatione quidem digniſſimum eſt, tanti ponderis æſtimatam fuiſſe apud barbaros etiam Reges & Arianos auctoritatem Romani Pontificis, ut licet ab eodem eſſent ob hæreſim, Catholica communicatione diviſi; nihilominus ſimulac audiere Romani Pontificis urgere mandatum, ut omnes Hiſpaniarum Epiſcopi ad Synodum convenirent; iidem Principes, ſinguli in ſuis provinciis, id facien- XVIII.

di liberam tribuerint facultatem, ſinentes, ubi vellent (nulla quod appareat, petita licentia) in ſua ditione Epiſcopos convenire. Tantum ſibi auctoritatis etiam apud Arianos Principes ſedes Apoſtolica vendicabat. Unde & fortaſſe accidit, ut Deus eiſdem Regibus dederit & ſtabilire regnum, & ad multa ſæcula propagare. Nullus enim umquam abſque ampliſſima remuneratione perſolutum inveniet, quicquid aliquando impenſum eſt honoris & reverentiæ Apoſtolicæ ſedi: quod utinam omnes Catholici Principes obſervarent. Sed de his alias ſæpe.

XIX. De Symboli additamento. Quod autem ſpectat ad fidei aſſertionem ex præſcripto ſancti Leonis Papæ in hac Synodo conſtitutam, ſub qua probarentur qui vere Catholici eſſent Epiſcopi, & omni labe carerent Priſcillianiſtarum erroris, utpote qua omnes articuli eorumdem hæreſis damnarentur; magna quidem obſervatione dignum eſt, quod reperitur illud ab eis primum ſuperadditum fidei Symbolo de Spiritu ſancto, A PATRE FILIOQUE PROCEDIT: at minime quidem ſua id fecere auctoritate, ſed ex verbis acceptis ab epiſtola ad eos ſcripta a ſancto Leone Romano Pontifice, in qua cum damnantur Priſcillianiſtarum errores, hæc capite primo ponuntur (*a*): *Primo itaque capitulo demonſtratur, quam impie ſentiant de Trinitate divina, qui & Patris & Filii & Spiritus ſancti unam atque eamdem aſſerunt eſſe perſonam, tamquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus ſanctus nominetur: nec alius ſit qui genuit, alius qui genitus eſt, alius qui de utroque proceſſit, &c.* Videſne quanti ponderis fuerint æſtimata verba Romani Pontificis, ut quæ ille dixerit ad fidem ſpectantia, mox ut ſacrum divinitus allatum oraculum a generali Epiſcoporum Concilio illata in Symbolum fuerint?

(*a*) *Leo ep. 93. c. 1.*

XX. Cum hæc igitur verba ſemel auctoritate Leonis Papæ ab Hiſpanis Epiſcopis addita fuerint Symbolo ad confutandos hæreticos Priſcillianiſtas: eidem ſemper inhæſerunt, atque pertranſierunt ad Wiſigothos fidem Catholicam profitentes: qui & Judæos ad Chriſtianam fidem venientes, ſub ejuſdem Symboli confeſſione eſſe recipiendos, ſuis legibus ſanciverunt: nam ibi (*b*): CREDO ET IN SPIRITUM SANCTUM DOMINUM ET VIVIFICANTEM, EX PATRE ET FILIO PROCEDENTEM: itidem in aliis Toletanis Conciliis ſub Gothorum Regibus celebratis, nempe quarto, octavo, undecimo, duodecimo, & decimotertio: quæ etiam verba in Symbolum apud Francos ſunt accepta, tenaciuſque retenta, ut apparet ex Symbolo fidei ſub Carolo Magno in Arelatenſi Synodo recitato.

(*b*) *Legum Vviſigoth. li. 12. c. 11. pag. 136. apud Iſido.*

XXI. Quam feliciſſime quidem verba illa in Symbolum non abſque Dei nutu illata fuerunt: ſiquidem ſub ejuſdem Symboli ita aucti confeſſione facta eſt magna ad Chriſtianam religionem acceſſio: etenim & Gothi & Wiſigothi, aliæque barbaræ nationes, quæ Hiſpanias occuparunt, atque longo tempore poſſederunt, ex Arianis ſub ejus Symboli confeſſione Catholici facti ſunt; & Franci ſibi Gallias vendicantes, ſub ejuſdem Symboli confeſſione redditi ſunt Chriſtiani: Contra vero omnium gentium infeliciſſimi Orientales ſchiſmatici, ex quo ejuſdem Symboli additamentum penitus reſpuerunt, ſub Turcico jugo acerbiſſima ſervitute premuntur: atque Eccleſiis, bonis, ac liberis ſpoliati, aſſidue incaſſum gemunt. Porro non Leonis id fuit novum inventum, ſed prædeceſſorum traditio: nam Damaſus hæc ait (*c*): *Spiritus ſanctus non eſt Patris tantummodo, aut Filii tantummodo Spiritus: ſcriptum eſt enim* (*d*): *Si quis dilexerit mundum, non eſt Spiritus Patris in illo. Item ſcriptum eſt* (*e*): *Qui autem Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus. Nominato itaque Patre, & Filio, intelligitur Spiritus ſanctus, de quo Filius in Evangelio dicit* (*f*): *Quia Spiritus ſanctus a Patre procedit, & de meo accipiet, & annunciabit vobis.* Hæc Damaſus.

(*c*) *Damaſ. in Concil. Rom. apud Creſco. Collect.*
(*d*) *1. Jo. 2.*
(*e*) *Rom. 8.*
(*f*) *Joan. 15.*

XXII. Romani Pontifices antiquitatis tenaciſſimi. Sed illud in his conſiderandum etiam, quod etſi in Hiſpanos, Gothos, & Francos ejuſmodi ad Symbolum additamentum ex primario fonte, ab ipſa nimirum Apoſtolica ſede, id prædicante (ut vidimus) Magno Leone, ſuis ad Turibium datis litteris, fuerit derivatum, & in barbaras etiam nationes feliciter propagatum; tamen ipſa Romana Eccleſia antiquitatis tenaciſſima, etſi idem cum ipſis credidit atque docuit, quod antea illis jam prædicarat, diutiſſime tamen cunctata eſt in Symbolum fidei verba illa inferre. Et quid mirum? cum, etſi ipſo Niceno Symbolo per Catholicum Orbem ubique vulgato, atque in omnibus Eccleſiis decantato, & uſu recepto, ſola tamen Romana Eccleſia in baptiſmi, & aliorum ſacrorum ritibus, ubi fidei confeſſio adhiberi ſoleret, non aliud Symbolum, quam antiquum illud Apoſtolicum adhibere conſueverit: quod Ruffinus teſtatur in expoſitione Symboli, noſque ſuperius ſuo loco pluribus diximus.

XXIII. Apoſtolico cur ſemper uſa Symbolo Romana Eccleſia. Hac itaque ratione, licet importune atque ſolicite agente Carolo Magno Imperatore apud Leonem Tertium Romanum Pontificem, ut ea verba Symbolo adderentur, idem id facere penitus recuſavit; immo ad perpetuam antiquitatis memoriam, ne quibuslibet liberum eſſet ſacroſancto Symbolo aliquid addere, illud ipſum abſque eo additamento in argen-

gentea tabula exaratum voluit in altari
(a) *Magiſt. ſenten. 1. diſt. 2.* poſt corpus S. Pauli (*a*) perpetuo cuſtodiri, ut ſuo loco de his pluribus dicturi ſumus. Accidit vero poſtea, ut ad evitandum ſchiſma, ne ea quæ a Romana Eccleſia accepta Hiſpani, Franci, & alii omnes Boreales populi prædicarent, ipſa Romana Eccleſia reſpuere videretur, perinde ac ſi ante prædicatæ doctrinæ, & aliis traditæ eſſet prævaricatrix, & confiteri publica confeſſione renueret, quæ aliis ad convincendas hæreſes, & detegendos ac confutandos hæreticos, atque probandos Catholicos tantus Antiſtes tot ante ſæcula Hiſpaniarum Epiſcopis tradidiſſet; tandem placuerit Benedicto Septimo hujus nominis Romano Pontifici idem
(b) *Bern. Abb. Augienſis de reb. ad Miſſ. ſpectantibus.* Symbolum eum eo additamento Romæ in Eccleſia cani, id expoſcente Henrico Imperatore, de quo iſta Berno Abbas Augienſis (*b*):

XXIV. Quando cœptum Symbolum in Eccleſia Romana cani.

Cum Romanorum presbyteri ab Henrico Imperatore interrogarentur, cur non poſt Evangelium (ut in aliis Eccleſiis fiebat) Symbolum canerent? Me (ait ipſe) aſſiſtente audivi eos ejuſmodi reſponſum reddere, videlicet, quod Romana Eccleſia non fuiſſet aliquando ulla hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundum S. Petri doctrinam in ſoliditate Catholicæ fidei permaneret inconcuſſa: & ideo magis his neceſſarium eſſe illud Symbolum ſæpius cantando frequentare, qui aliquando ulla hæreſi potuerunt maculari. At Imperator domno Benedicto perſuaſit, ut ad publicam Miſ-

ſam illud decantarent. Hæc ipſe. Atque ita quidem ubi in Eccleſia canendum ſemel Symbolum Romæ ſuſceptum eſt, ne diverſitas eſſet in verbis, quorum una eademque erat in fide ſententia, non aliud cani cœptum eſt ibi Symbolum, quam quod aliæ omnes Occidentales Eccleſiæ hactenus occinere conſueviſſent. At de his modo hactenus: ſuis enim locis hæc locupletius tractabuntur, quæ hic modo obiter attigiſſe ſatis occaſione Hiſpanorum Conciliorum juſſu S. Leonis per Turibium indictorum. Multa præterea hic addenda de Turibio eſſent, ut inter alia de libris quos adverſus Priſcillianum edidit, dicavitque eidem S. Leoni Papæ, ut teſtatur Montanus ſcribens ad Turibium Epiſcopum Palentinum: ſed hæc ſatis. Conſtat denique ipſum reddidiſſe in omnibus Apoſtolicum virum, qui inſtar Apoſtoli, bonum certamen certavit, curſum conſummavit, accepitque promeritam juſtitiæ coronam: cujus rei gratia Catholica Eccleſia anniverſaria diei natalis memoria quotannis ejus triumphum proſequi ſolet decimoſexto Kal. Maii.

Hoc item anno ad Januarium, ſive Julianum Aquilejenſem Epiſcopum S. Leo XXV.
epiſtolam dedit de recipiendis hæreticis pœnitentibus abſque ſpe ad ſuperiorem gradum provectionis (*c*): *Magno* (inquiens) *habeant beneficio, ſi adempta ſibi* (c) Leo ep. 3.
ſpe promotionis, in quo inveniuntur ordine, ſtabilitate perpetua permaneant; ſi tamen iteratæ tinctionis (nempe ſecundi baptiſ-

PAGIUS

VI. *S. Leo ad Januarium Aquilejenſem & ad Septimium Altinenſem ſcribit.*

Ad num. XXV. *Septimius* Epiſcopus Altini cum videret in provincia *Veneta*, plurimos Clericos in ſpeciem tantum damnatis erroribus Pelagianis, in Catholicorum conſortium receptos, hæreſim clanculum reſtaurare, Sanctum Leonem hac de re per literas certiorem fecit, iſque Antiſtiti Aquileienſi totius Provinciæ Metropolitæ per literas injunxit: *Ut congregata Synodo Provincialium Sacerdotum, omnes ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive cujuſcumque Clerici ordinis, qui de Pelagianorum Cæleſtianorumque conſortio in communionem Catholicam ea imprudentia ſunt recepti, ut non prius ad damnationem ſui coarctarentur erroris, nunc ſaltem poſteaquam hypocriſis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipſis prodeſſe, & nullis poſſit nocere, cogantur,* &c. Hæc Epiſtola alias erat ordine LXXXVI. nunc VI. & per errorem inſcripta erat *Nicetæ*, ac in variis MSS. *Aquilejenſi Epiſcopo*, ejus nomine non deſignato. Scripſit eodem tempore Sanctus Leo ad *Septimium* Epiſcopum Altini Epiſtolam VII. alias LXXXV. quæ ad intelligentiam dicendorum integra referenda: *Lectis fraternitatis tuæ literis vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus; agnovimus: congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregum Chriſti Paſtoralem curam vigilanter exequeris: ne lupi qui ſub ſpecie ovium ſubintrarunt, beſtiali ſævitia ſimplices quoſque dilacerent, & non ſolum ipſi nulla correctione proficiant; ſed etiam ea, quæ ſunt ſana corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, ad Metropolitanum Epiſcopum Provinciæ Venetiæ ſcripta direximus: quibus ad ſtatus ſui periculum cognoſceret pertinere, ſi quiſquam de Pelagianorum & Cæleſtianorum conſortio veniens, in communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum enim eſt, & ſpiritualis medicinæ utilitate pleniſſimum, ut ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive aliæ cujuſlibet ordinis Clerici qui ſe correctos videri volunt, errorem ſuum, & ipſos erroris auctores damnari a ſe ſine ambiguitate fateantur: ut ſenſibus pravis & dudum peremptis, nulla ſpirandi ſuperſit occaſio, nec ullum membrum Eccleſiæ talium poſſit ſocietate violari, cum per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare: circa quos etiam illam canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri, ne ab his Eccleſiis ad quas proprie pertinent, ſinantur abſcedere, & pro ſuo arbitrio ad loca ſibi non deputata tranſire. Quod cum recte non permittitur inculpatis, multo minus debeat licere ſuſpectis. Proinde Dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris & cum ſupra dicto Metropolitano det operam, ut circumſpecte ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſunt ſuggeſta, & ſalubriter ordinata.*

Utraque adverſus *Pelagianos* Epiſtola ſine ullo temporis charactere data, & utraque a Photio Cod. LIV. his verbis memorata; *Cum temporis deinde progreſſu ſectæ hujus homines* (nempe Pelagiani) *per hæreſis ſuæ abjurationem Eccleſiæ reſtituti eſſent; iterum malum ab ipſis principium ſumſit; ut Septimio Epiſcopo renaſcens eadem lues, antequam longius ſerperet, fuerit repri-*

VII. *S. Leonis Scripta adverſus Pelagianos.*

mi) *non fuerint maculati*. Hæc ſub hujus anni Conſulibus Leo. Ad Siciliæ Epiſcopos iiſdem quoque Coſſ. epiſtolam dedit, quæ hæc habet in exordio (*a*): *Divinis præceptis*, *& Apoſtolicis monitis incitamur*, *ut pro omnium Eccleſiarum ſtatu impigro vigilemus affectu*, *ac quid uſquam reprehenſioni inveniatur obnoxium*, *celeri ſolicitudine aut ab ignorantiæ imperitia*, *aut a præſumptionis uſurpatione revocemus &c.* habet nonnulla ad Eccleſiaſticorum rituum diſciplinam ſpectantia: ut de baptiſmi ſolemni tempore, nempe Paſchatis, & Pentecoſtes, non autem in Domini Epiphania, ut illi ſibi faciendum ſuſceperant, ex Africanæ Eccleſiæ uſu, apud quam ſolemne fuiſſe baptiſmum tempore Epiphaniæ, ſatis indicat Victor (*b*). Præcipit demum Leo, ut terni ſemel in anno ex Sicilia Epiſcopi Romam ſe conferrent ad Synodum: nam ad finem epiſtolæ hæc habet (*c*): *Quare illud primitus pro cuſtodia concordiſſimæ unitatis exegimus*, *ut quia ſaluberrime a ſanctis Patribus conſtitutum eſt*, *binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus*, *terni ſemper ex vobis ad diem tertium Kalendarum Octobrium Romam*, *fraterna Concilio ſociandi*, *indiſſimulanter concurrant*, *&c.* Vides viridem antiquam in Romana Eccleſia obſervantiam, ut ex Epiſcopis Italiæ bis in anno Concilium cogeretur, in quod tamen non omnes ſemper, & ex omnibus locis convenirent Epiſcopi, ſed ex remotioribus provinciis ſemel tantum terni adeſſent; cui quidem inſtituto voluit S. Leo Siculos etiam Epiſcopos ſubjacere.

(*a*) Leo ep. 4.
De ſolemni Baptiſmi tempore.
(*b*) Vict. de perſ. Uvandal. lib. 2.
(*c*) Leo ep. 4. c. 7.
Bis in anno Romæ congregari Concilium.

XXVI. Hoc item anno, qui quartus numeratur ante Chalcedonenſe Concilium, idem S. Leo Papa e ſede depoſuit Primatem totius Aſiæ Baſſianum Epiſcopum Epheſinum, eo quod vacantem illam ſedem invaſiſſet, atque ſe ipſum in eam intruſiſſet. Teſtatur id quidem Stephanus ejus adverſarius in Actione undecima Concilii Chalcedonenſis, ubi ait: *Hodie quatuor anni ſunt*, *& Romanus Epiſcopus eum depoſuit*. Scelera vero a Baſſiano perpetrata ibi narrantur. Citatur in ea Synodo epiſtola ejuſdem S. Leonis Papæ ea de cauſa conſcripta, quæ penitus excidit. Hæc autem ad inſinuandum priſtinum uſum Eccleſiæ Romanæ Pontificum in deponendis Metropolitanis atque Primatibus in leges Eccleſiaſticas delinquentibus, recoluiſſe voluimus.

XXVII. Hoc eodem anno vetus innovatur querela Gentilium adverſus antiquorum effoſſores ſepulcrorum, quos aliis Imperatorum reſcriptis vetitos, ſuperius dictum eſt: Chriſtiani enim, & inter eos potiſſimum clerici nonnulli, omnis idololatriæ veſtigia antiquare atque penitus abolere cupientes, diis manibus dicatas defunctorum memorias evertere, ubicumque eas re-

PAGIUS *reprimenda*, *datis ad Leonem Romæ tunc Sedem Apoſtolicam tenentem illam literis*, *qui Leo ferventi zelo contra impietatem illam depugnavit*. Loquitur & Photius Cod. LIII. de iiſdem Leonis Epiſtolis, quando ait: *Scripſit & Leo Romanus Epiſcopus de Pelagianis converſis quomodo debeant recipi*, *quando convertuntur*, *ſcriptis ſuam opinionem damnantes*. Baronius anno CDXLIV. num. VIII. hæc ultima Photii verba refert, aitque hæc Sancti Leonis ſcripta adverſus Pelagianos deſiderari. At, ut jam obſervarunt Em. Card. Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 12. & Uſſerius in Antiquit. Eccleſ. Britan. cap. 12. ea aliud non ſunt, quam citatæ Epiſtolæ Divi Leonis ad Aquileiæ Altinique Epiſcopos datæ, ut ex eorum contextu liquet. Præter duas iſtas Leonis hac de re Epiſtolas extat & alia a Baronio hoc anno memorata, inſcripta ad *Januarium* Epiſcopum Aquileienſem, dataque *III. Kalend. Januarii*, *Alypio*, *& Ardabure VV. CC. Coſſ.* præſenti ſc. anno quæ his verbis inchoatur: *Lectis fraternitatis tuæ literis*, &c. hæcque iiſdem fere verbis, quibus Epiſtola ad Septimium conſtat. Hinc Queſnellus Epiſtolam Leonis VII. quæ eſt ad Septimium, ſuppoſitiam credidit, Antelmius vero in Diſſert. IV. de Operibus SS. Leonis & Proſperi, eam confert cum Epiſtola ad Januarium, pluribuſque oſtendit, hanc poſtremam ſpuriam eſſe, & omnes Queſnelli conjecturas adverſus Epiſtolam ad Septimium allatas evertit. Porro alterutram falſam eſſe, indubitatum videtur.

VIII. Inter Epiſtolas autem, inquit Antelmius, quarum altera alteri cohærentiſſime reſpondet, & de rebus propoſitis ac perſonis ambæ invicem conveniunt, illæ potius ſuſtinendæ & vindicandæ, quæ ſic ſibi mutuo auctoritatem præſtant, quam aliæ quævis, quæ omnem a ſemetipſis ſolitarie mutuantur fidem. Unde cum de Pelagianorum molitionibus pro certo & explorato queſtus ſit *Septimius* & ad eas ſolas reprimendas duabus literis ſolicitudinem ſuam impendat Leo, ille ſibi ex omni parte congruentes longe magis ultro ſuſcipi debent, aut minus ſaltem in diſcrimen adduci, quam eæ quæ aliud prorſus argumentum tractant, & *Donatiſtas*, ſeu alios hæreticos, vel ſchiſmaticos reſpiciunt. Quare quia ex laudato Photii teſtimonio jam habemus, *Pelagianos* per Altinenſem Epiſcopum *Septimium*, penes Leonem poſt ejurationem criminis poſtulatos, non autem Donatiſtas vel alios perduelles iterata tinctione maculatos, datæ pro comperto negotio literæ, genuinæ germanæque cenſendæ ſunt, aliæque ex adverſo, quæ contra expreſſum Photii teſtimonium mentiuntur, *Septimium* iſtiuſmodi malignantes homines, in quærelam alias etiam ignotam Scriptoribus traxiſſe, vel ex eo ſuppoſitiæ pronunciari debent. Præterea extat in Bibliotheca Patrum Jeſuitarum Pariſienſium vetus Codex charactere Saxonico exaratus, in quo leguntur variæ Pontificum Romanorum literæ, & inter eas quædam a Sancto Leone datæ, præſertimque duæ illæ, de quibus agitur, ſed Epiſtola, quæ *ad Januarium* dicitur ſcripta ibidem non habetur. Denique in Bibliotheca Colbertina num. DCCLXXXIV. reperitur alius Codex charactere Saxonico etiam deſcriptus, in quo ſunt aliquæ Innocentii I. Zoſimi, Bonifacii, Cæleſtini, & Sancti Leonis Epiſtolæ, & inter iſtas li-

Epiſtola S. Leoni ad Septimium Epiſc. genuina eſt.

reperirent, conabantur. Quoniam vero ipſe titulus criminis invidioſus nimis, & odio dignus apparebat, ut quis fidelium argueretur ſepulcrorum effoſſor, Chriſtiani Imperatores, ejuſmodi ſancitis legibus, pœnis appoſitis eos coercere conati ſunt; quod inter alios efficacius præſtitit Valentinianus Auguſtus, adverſus ſepulcrorum effoſſores ad Albinum Præfectum Prætorio reſcribens (a) octavo Idus Aprilis ſub hujus anni Conſulibus. Qui igitur in Gentilium ſepulcra, ad convellenda quæque ſuperſtitionis ſigna, audacter inſurgebant Chriſtiani, vix credi poteſt quo ferrentur impetu in ipſa deorum ſimulacra; ut eadem cum reperire liceret, non illis ut doctæ manus operi parcerent, ſed brachiis & cruribus fra-

(a) *Novel. Valentin. de ſepul. tit. 5.*

PAGIUS

litteræ ad Epiſcopum Aquileienſem & *Septimium* Altinenſem, ideoque non dubitandum, quin duæ iſtæ Epiſtolæ ſinceræ & genuinæ ſint, & quæ *Januarii* nomine circumfertur, ab aliquo impoſtore conficta.

IX. *Angli & Saxones in Britanniam vocantur.* Hoc anno *Angli* & *Saxones* a Britannis contra *Pictos* & *Scotos* auxilio vocati ſunt, eamque ob rem miſſi ab illis in Germaniam Legati. Hujus Legationis meminere Malmesburienſis lib. 1. de Reg. & Witichindus antiquus Auctor, natione Saxo lib. 1. de Reb. Saxonicis. Sed præſtat audire Bedam utroque antiquiorem, lib. 1. Hiſt. cap. 14. Is poſtquam narravit, *Britannos* nullum auxilium adverſus Scotos & Pictos a Romanis impetrare potuiſſe, ait: *Initum eſt conſilium, quid agendum, ubi quærendum eſſet præſidium ad evitandas vel repellendas tam feras, tamque creberrimas gentium Aquilonariarum irruptiones: placuitque omnibus cum ſuo Rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de tranſmarinis partibus in auxilium vocarent: quod Domini nutu diſpoſitum eſſe conſtat, ut veniret contra improbos malum, ſicut evidentius rerum exitus probavit.* Jam dudum Saxones Britanniæ inhiaverant, & ejus littora infeſtarant; quare eos in inſulam vocare magnæ dementiæ fuit: O *altiſſimam ſenſus caliginem! O deſperabilem crudamque mentis hebetudinem! quos propenſius morte cum abeſſent, tremebant, ſponte, ut ita dicam, ſub unius tecti culmen invitabant ſtulti Principes Taneos, dantes Pharaoni conſilium inſipiens*, inquit Gildas in libello de Excidio Britanniæ, ubi in Regis Conſiliarios omnem culpam refert.

X. *Epocha adventus Anglorum in Britanniam ab hac Legatione deducta.* Beda, Malbesburienſis, Huntindonius, Ethelwerdus, & reliqui, qui res Britannicas accurate tractarunt, ab adventu, vel ingreſſu Saxonum in Inſulam ſolent tempora, rerumque geſtarum ſeriem ſupputare: ideoque hæc epocha firmiter ſtabilienda, evertenduſque vulgaris error in quem, tam veteres, quam recentes Angliæ Hiſtorici lapſi ſunt. Exiſtimarunt enim *Bedam* aliam adventus hujus anni numerandi rationem ab aliis uſurpaſſe; neque animadverterunt, eum quidem in temporum intervallis metiendis adventum eorum a currenti anno, quo Angli & Saxones in Britanniam vocati, de more deducere, ſed pro certo habuiſſe eos illuc non perveniſſe niſi anno quadringenteſimo quadrageſimo nono. Unde tam veteres, quam recentes Hiſtorici, immo & Critici annum ſuſceptæ ab Anglis & Saxonibus in Britanniam expeditionis, ab anno, quo illuc invitati ſunt, non diſtinguentes, & a Beda diſtinctum fuiſſe non obſervantes, hærent, ubi omnia plana ſunt, & modo ſcribunt Bedam hac in re variaſſe, modo eum crediſſe *Anglos & Saxones* præſenti anno in Britanniam veniſſe, & poſtea non ſibi conſtantem illorum adventum cum anno CDLIX. copulaſſe; cum tamen certum indubitatumque ſit, *Bedam* hac in re nunquam, nec a ſe ipſo, nec ab aliis rerum Anglicarum antiquis Auctoribus diſcrepare, niſi tantum in modo loquendi, annum ſcilicet quo Angli in Britanniam vocati, annum eorum in eamdem inſulam adventus de more appellando.

XI. *Id exemplis demonſtratur.* *Bedam* vero annum adventus Anglorum in Britanniam, ab anno quo in eam invitati ſunt, repetere, duplici ejus Hiſtoriæ loco demonſtro. Is lib. 1. cap. 23. poſtquam ſcripſit, Mauricium anno ab Incarnatione Domini DLXXXII. Imperium ſuſcepiſſe, ſubdit: *Cujus anno regni decimo quarto, adventus vero Anglorum in Britanniam anno circiter centeſimo quinquageſimo miſit ſervum Dei Auguſtinum, & alios plures cum eo Monachos, timentes Dominum prædicare verbum Dei genti Anglorum.* Quod ſi annus Chriſti DXCVI. quo Auguſtinus in Britanniam miſſus, cum anno CL. adventus Anglorum in Britanniam concurrit, profecto prior hujus ſummæ a currenti Chriſti anno proficiſcitur. Præterea Beda lib. 5. cap. 24. annum adventus Anglorum in Britanniam *circiter ducenteſimum octogeſimum quintum*, cum anno Incarnationis ſeptingenteſimo triceſimo primo alligat, ideoque & a præſenti anno eam epocham exorditur. Adhibet autem hanc vocem de more *circiter*, quia annos illos adventus Anglorum in Britanniam, licet incompletos pro integris numerat. Pari eademque ratione Beda lib. 2. cap. 5. ſcribit, *Ethelbertum*, Cantuariorum Regem anno DCXVII. ad Deum migraſſe *poſt viginti & unum annos acceptæ fidei*, poſtquam paulo antea dixit, eam mortem contigiſſe anno XXI. *ex quo Auguſtinus cum ſociis ad prædicandum miſſus eſt.* Et tamen ubi de hac miſſione ex profeſſo agit, refert Auguſtinum cum ſociis anno DXCVI. Roma in Angliam adventaſſe, ſed ex Gallia in Brittanniam non trajeciſſe, neque ibi fidem Chriſti annunciaſſe ante annum DXCVII. Sicut itaque annum acceptæ fidei in Anglia cum anno Legationis Auguſtini in illam inſulam confundit, & pro uno eodemque ſumit; ſic annum adventus Anglorum & Saxonum in Britanniam non diſtinguit ab anno, quo in eam per Britannorum Legatos vocati ſunt. Willibaldus & Othlonus uterque in Vita ſancti Bonifacii, ut anno DCCXIX. videre eſt, exordium miſſionis Apoſtolicæ Sancti Bonifacii in Germania non deſumunt ab anno, quo literis Gregorii II. Legatus per Germaniam inſtitutus eſt, ſed ab eo quo Evangelium Germanis annunciandi poteſtatem ab eo viva voce accepit. Quem computandi modum cum viri docti non obſervarint, non mirum, ſi perſuaſum habuerint annum adventus Anglorum & Saxonum in Britanniam denſis tenebris circumfuſum eſſe. Erravit tamen Beda in exordio Marciani Imp. conſignando, ut infra viſuri ſumus.

XII. *Moritur Clodio Francorum Rex.* Hoc etiam anno *Clodio* ſecundus Francorum Rex e vivis exceſſit. Proſper enim in Chronico Imperiali ad annum Theodoſii XXV. poſt Honorium Imperantis ſcribit: *Merovæus regnat in Francia.* Præterea Auctor Vitæ Sigeberti Regis Francorum hujus nominis III. tradit Galliarum excidium factum eſſe *anno poſt mortem* San-

fractis, eorum capita, ne uſquam reperiri valerent, in imum alicujus conjicerent parietis fundamentum, vel in alicujus propinquæ altæ foveæ profundum demergerent. Hæc quidem experimento didicerunt rerum antiquarum effoſſores in Urbe, frequenti uſu admoniti, mira ſagacitate indagare quæque ſimulacri fracta membra diſperſa. Ut perſeveraſſe intelligas in animis Chriſtianorum, majorique auctum incremento, quod S. Hieronymus ait (*a*): *Ubi alibi tanto ſtudio & frequentia*, quam Romæ, *vacua idolorum templa quatiuntur?* Sed de his ſatis.

(a) *Hieron. præfat. l. 2. in ep. ad Galat.*

Qua-

PAGIUS *Sancti Martini LIV. Merovechi anno quinto*, ubi Scriptor ille annos a tranſitu Sancti Martini ab anno Chriſti CCCXCVII. deſumit, loquiturque de pugna contra Attilam anno CDLI. habita. Denique Sigebertus in Chron. Clodionis mortem hoc anno conſignat. Ei ſucceſſit *Meroveus*, quem ejus filium fuiſſe jam diximus, & extra omne dubium eſſe debet.

XIII. *Eclipſis Solaris.* Idacius in Chronico anno Abrahami 2463. qui Kal. Octobris præcedentis Chriſti anni inchoatur, ait: *Solis facta defectio die IX. Kal. Januarias, qui fuit tertia feria* id eſt die XXIV. Decembris, quæ ſuperiori Chriſti anno littera Dominicalis F. notato cum feria tertia concurrit. Calviſius in Opere Chronologico obſervat, eam Eclipſim præſenti anno accidiſſe, factamque eſſe Salamanticæ die XXIII. Decembris, feria tertia; hoc enim anno littera E Dominicalis fuit. Aſſerit poſtea Calviſius, *Idacium* numerare annos Theodoſii ab obitu Honorii, menſe Auguſto anni CDXXIII. demortui, & currentem annum XXIV. Theodoſii eſſe. At licet verum ſit, *Idacium* numerare annos Theodoſii tam ab Honorii morte, quam ab ortu Abrahami, quia tamen Euſebium & Hieronymum in Chronicis imitatus, annos Imperatorum a Kalendis Octobris mortem eorum conſequentibus, cum anno civili auſpicatur Kalendis Octobris hujus Chriſti anni incipit numerare annum XXIV. Theodoſii; cum tamen in ejus Chronico hæc Eclipſis cum anno XXIII. hujus Imperatoris copuletur. Quare *Idacius* anno uno citius hanc eclipſim conſignavit, cujus errorem Calviſius non animadvertens, in alium incidit, perperamque exiſtimavit, Chronographum iſtum Solis defectum cum anno Theodoſii XXIV. conjunxiſſe. Porro quia ratio illa Theodoſii annos numerandi, ab *Idacio* uſurpata, Lectores in errorem facile inducere poteſt, in ejus Chronico, legendo ad annos Abrahami ſemper attendendum, neglectis Imperatorum annis.

XIV. *Moritur S. Proclus.* Sanctus *Proclus* Epiſcopus Conſtantinopolitanus hoc anno mortuus eſt, & *Eudocia* Auguſta rerum adminiſtrationem ſuſcepit, ut anno ſuperiori oſtendi. Conſtantinopolis terræ motu concuſſa, ut eodem anno num. III. viſum eſt. Ad hunc annum revocanda ſecunda Legatio *Sancti Germani* Autiſiodorenſis Epiſcopi in Britanniam adverſus Pelagianos, de qua egimus anno CDXXXV.

I. QUadringenteſimus quadrageſimuſoctavus Domini annus Conſulibus Poſthumiano atque Zenone ſignatur: quorum alter Conſtantinopoli, nempe Zeno, creatus eſt: alter vero, Poſthumianus ſcilicet, Romæ electus, dictus iſte Rufius Prætextatus Poſthumianus, cujus ejuſmodi legitur Romæ vetus inſcriptio (a): (a) Habet Smetius pag. 70. n. 2. lib. Antiq. inſcrip.

RVFIVS. PRÆTEXTATVS
POSTHVMIANVS. C. V. FILIVS
MAGNIFICI. VIRI. MARINIANI
PRÆFECTI. PRÆTORIO
ET CONSVLIS. ORDINARII
QVÆSTOR. CANDIDATVS
PRÆTOR. VRBANVS. TRIBVNVS
ET. NOTARIVS. PRÆTORIANVS
PRÆFECTVS. VRBI. SECVNDO
CONSVL. ORDINARIVS. QVOS
TANTOS. AC. TALES. HONORES
PRIMO. ÆTATIS. SVÆ. FLORE
PROMERVIT

Porro eraſus fuit primus verſus in baſi, ita tamen ut adhuc legi poſſet, RVFIVS PRÆTEXTATVS. Quod vero non & Poſthumiani nomen abolitum ſit, inde conjectura ducimur, in odium illius Prætextati Gentilitiæ ſuperſtitionis Antiſtitis, de quo ſuperius actum eſt pluribus, id factum fuiſſe. Sed de Conſulibus hactenus.

II. Theodoſius offenſum numen placat. Hoc anno Theodoſius Imperator, cum diverſis cladibus illatis a barbaris, atque fame, peſte, terræmotibus, & penuria exagitari jamdiu videret Imperium; offenſi numinis cauſas rimatus tum Gentilitiæ impietatis homines, tum Neſtorii ſectatores (ut gratiſſimum Deo ſacrificium) legibus coercendos putavit, vetuitque libros Porphyrii, & contra Cyrilli ſcripta editos commentarios: inſuper & illos qui ſuſpecti eſſent Neſtorianæ hæreſis, quod Neſtorio ante faviſſent, exagitavit, & inter alios Irenæum illum, qui congregatis Patribus in Concilio Epheſino, pro Neſtorio cauſam agens, maximas moleſtias intulit; hunc enim ex Comite ordinatum Tyri Epiſcopum deponi juſſit. Porro quod Theodoſius Imperator dedit hoc

---

PAGIUS SÆC. V. Anno Eræ Hiſpan. CCCCLXXXVI. A. C. 448.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 5941.

☉ 9. C. ☽ 12. P. 11. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 448.

LEONIS PAPÆ 9.

THEODOSII JUN. 47. & 41.

VALENTNIANI III. 24.

I. *Decima Quinquennalia Theodoſii.* [1] COSS. *Fl. Zeno*, ut vocatur infra num. VII. & *Rufius Prætextatus Poſtumianus*, uti appellatur in inſcriptione a Baronio num. I. recitata. Prior Orientalis, ad quem extant duæ Theodoreti Epiſtolæ, ſc. LXV. & LXXI. quibus conſtat illum tunc ſacro Baptiſmate non fuiſſe initiatum. Imo Damaſcius in Iſidori Vita apud Photium in Bibliotheca ſcribit, hunc *Zenonem* idolorum cultum reſtituere, & Chriſtianam religionem abolere voluiſſe, ſed violenta morte fuiſſe præventum. Poſterior in Occidente creatus; Novella enim *de indulgentiis reliquorum*, lib. 2. Novell. tit. 7. data a Valentiniano anno CDL. dicitur *recitata in Senatu per virum illuſtrem Poſtumianum*, *pridie Id. Mart. Decima Quinquennalia* Theodoſii cum patre imperantis, quorum indicium Novella illa extat, ſicuti & Edictum Theodoſii Imp. adverſus *hæreticos*.

A num. II. ad XIX. Theodoſius Imp. vetuit libros *Porphyrii* & contra *Cyrilli* ſcripta editos, decrevitque etiam, ut quicumque nefariam *Neſtorii* doctrinam quovis modo ſectarentur, ex Eccleſiis expellerentur. Ac denique ſta- II.

NOTÆ [1] C *Oſſ. Fl. Zeno, & Ruffius Prætextatus Poſtumianus*. Relandus *Flavii* prænomen, ac *Zenonis* nomen prætermittit. Gruterus pag. CCCCLXIV. 8.

RVFIVS PRAETEXTATVS
POSTVMIANVS. C. V. FILIVS
MAGNIFICI. VIRI. MARINIANI
CONSVLIS. ORDINARII.....
CONSVL. ORDINARIVS.

Victor. *Poſtumiano & Zenone*. Marcellinus: *Zenone & Poſtumiano*. Proſper editus: *Poſthumiano & Zenone*. Proſper Vaticanus MS. *Poſtumiano & Zenone*. Scribendum apud Pagium *Rufius*.

hoc anno adverſus hæc omnia edictum ſic ſe habet (*a*):

III. (*a*) *Apud Acta Conc. Epheſ. edit. Pelt. to. 5. cap. 20.* Porphyrii libri vetiti.

Regiam noſtram majeſtatem decere arbitramur, ut ſubditorum noſtrorum pietati (quoad ejus fieri poteſt) conſulamus: Hac enim ratione futurum ſperamus, ut majorem quoque Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti favorem, & benevolentiam nobis conciliemus. Cum igitur huic ipſi per omnia placere deſideremus, noſtroſque ſubjectos Imperio ad hoc ipſum ſubinde incitemus; decrevimus, ut quæcumque Porphyrius propria impulſus inſania contra piam religionem Chriſtianam conſcripſit, apud quemcumque tandem ea comperta fuerint, quamprimum concrementur. Si quidem omnia illa ſcripta, quæ divinam in nos iram provocant, pioſque animos offendunt, ea ne audiri quidem volumus.

IV. Neſtoriani exagitantur.

Decernimus etiam, quicumque Neſtorii impiam fidem æmulantur, nefariamque ejuſdem doctrinam quovis modo ſectantur: ſi quidem Epiſcopi aut clerici fuerint, ex ſanctis Eccleſiis confeſtim expellantur; ſi vero laici, anathematis vinculo (ab Epiſcopis ſcilicet ſuis) *conſtringantur, prout jam quoque a noſtra majeſtate cautum eſt. Omnibus præterea Orthodoxis volentibus, piamque hanc noſtram ſanctionem ſectantibus, poteſtatem facimus, ut hujuſmodi homines libere citra ullam cujuſcumque detrimenti formidinem deferant, publiceque redarguant.*

V. Scripta contra Cyrillum damnata.

Quoniam vero accepimus, doctrinas quaſdam neſcio quomodo dubias, Orthodoxæque fidei a ſanctis Patribus Nicææ, & Epheſi congregatis editæ nequaquam conſentientes, & piæ memoriæ Cyrilli Alexandrinorum quondam Epiſcopi expoſitioni repugnantes conſcripſiſſe, & evulgaſſe; mandamus, ut hujuſmodi ſcripta, vel libri, qui certiſſimam habenti vel legenti perniciem afferunt, apud quemcumque latuerint, incendantur: neque volumus ut quiſquam in poſterum aliquid circa fidem apud Nicæam, & Epheſum Civitates expoſitam aut diſſerat, aut exponat. Qui vero hoc ſacroſanctum noſtrum decretum violaverint, non dubitent eamdem ſeſe pœnam incurſuros, quam contra impiam Neſtorii fidem dudum decrevimus.

VI.

Ut autem omnibus, & ſingulis certo conſtet, quantopere majeſtas noſtra impiæ Neſtorii fidei æmulos deteſtetur, ſtatuimus, ut Irenæus qui hac de cauſa noſtram indignationem nuper incurrit, & poſtea neſcio quomodo poſt ſecundas nuptias (ſicuti accepimus) contra Apoſtolorum canonem Tyriorum Epiſcopus eſt creatus, a ſancta Tyriorum Eccleſia ſtatim expellatur, ornatuque & nomine ſacerdotii penitus exutus, privatus in patrio tantum ſolo vivere permittatur. Magnificentia tua noſtræ pietatis ſcopum aſſecuta, curet hæc obſervari, & primo quoque tempore peracta reddi. Hactenus Theodoſii reſcriptum hoc anno datum, ut ſignis certiſſimis apparet, nempe ex his, quæ habentur in mandato Præſidium provinciarum poſt acceptum reſcriptum publice propoſito, quod ſic ſe habet (*b*):

Irenæus Tyri Epiſcopus deponitur.

(*b*) *Apud Conc. Eph. edit. Pelt. to. 5. c. 20.*

VII. Præſidum mandatum.

*Piiſſimus Imperator noſter, non ignarus, legum, juſtæque politiæ firmamentum Orthodoxam religionem eſſe, peculiari edicto omnem impietatis occaſionem præſcidit: eos quidem qui ea laborant, moderata caſtigatione ſanans, cæteris vero omnem honeſtæ vitæ rationem oſtendens. Qualia ergo adverſus libros Porphyrii, quos ille contra ſanctam Chriſtianam religionem conſcripſerat; necnon contra illos, qui nefariam Neſtorii doctrinam ſcriptis propagant, decreverit: & quo rurſum pacto nullum fidei dogma vim ullam obtinere voluerit, niſi illud unum quod a ſanctiſſimis piiſſimiſque Epiſcopis, qui quondam in Civitate Nicæa, & poſtea in Epheſina una cum venerandæ memoriæ Cyrillo convenerunt, editum & receptum eſt: & qua tandem ratione Irenæum, qui Tyriorum Civitatis Epiſcopus extitit, exauctoratum velit: id ex prædicta ſanctione Græco ſermone poſita clare diſerteque cognoſcetis, ne quis ignorationem in poſterum prætexat. Decet proinde omni diligentia iſthæc obſervare, comminationemque ac indignationem regiis litteris inſertam uſque ob oculos habere. Lecta ſunt hæc in Eccleſia Solitariorum, vigeſimatertia Pharmuti, hoc eſt Aprilis, Indictione quarta *, anno Diocletiani centeſimo ſexageſimoquarto.* Hactenus ibi Præſidum mandatum, quod ex Diocletiani annorum numero eſſe datum hoc anno, ſatis liquet, quod & ex epiſtola Theodoreti manifeſtius fiet.

* ſecunda.

Antequam vero iſta promulgarentur, quæ acceperat ex amicorum litteris Domnus VIII.

PAGIUS

Edictum Theodoſii adverſus fautores hæreſis Neſtorianæ.

ſtatuit, ut *Irenæus*, qui Neſtorio faverat, & contra canones Tyriorum Epiſcopus ordinatus fuerat, Sacerdotio penitus exueretur. Legitur Edictum illud Tom. III. Concil. pag. 1216. ubi hanc habet ſubnotationem: *Lecta ſunt hæc in Eccleſia Monachorum in deſertis degentium die vigeſima tertia Pharmuti, Indictione prima, anno Diocletiani centeſimo ſexageſimo quarto*, id-eſt, anno Chriſti CDXLVIII. die XVIII. menſis Aprilis. Legitur etiam apud Baronium, qui tamen in mendoſum codicem inciderat, in quo loco, *Indict. I.* erat exaratum *Indictione IV.* ipſeque *ſecundam* repoſuit. Verum hoc anno menſe Aprili primam Indictionem in curſu fuiſſe certum. Irenæus, qui præfato Edicto deponitur, ſucceſſorem habuit *Photium*, de quo mox: & quia Imperatoris juſſu, non Synodali ſententia dejectus eſt Irenæus, idcirco anno ſequenti

nus Epiſcopus Antiochenus, Theodoretum Cyri Epiſcopum reddidit certiorem. Quid autem, cum hæc de Irenæo, Domni litteris præſenſiſſet Theodoretus, qui una cum aliis eumdem ordinaverat Irenæum, ad ipſum Domnum reſcripſerit, (a) Theod. epiſt. 110. ipſæ declarant, quæ tunc ab eo ad ipſum ſunt redditæ litteræ, iſtis verbis (a):

IX. Epiſtola Theodoreti ad Domnum de cauſa Irenæi.

*Cum tuas legiſſem litteras, beatiſſimæ illius Suſannæ ſum recordatus, quæ nefarios illos homines cum vidiſſet, & omnium Deum adeſſe crederet, mirabilem illam edidit vocem: Undique mihi ſunt anguſtiæ. Elegit tamen potius incidere in calumniatorum inſidias, quam juſtum Judicem contemnere. Et nunc, domine, duo nobis proponuntur (hoc autem ſæpius diximus) vel Deum offendere & conſcientiam lædere; vel incidere in injuſta hominum decreta. Ego autem puto hæc omnia ignorare piiſſimum Imperatorem. Quid enim prohibuiſſet illum ſcribere, & ordinationem fieri præcipere, ſi re vera hoc illi placuiſſet? Cur vero extra minantur quidem, verentur tamen; vel terrefaciunt, litteras vero aperte id præcipientes non mittunt? Duorum enim alterum neceſſario ſequitur; vel non adducitur, ut ſcribat piiſſimus Imperator; vel procurant ut nos in aliquo delinquamus, & deinde delicti a nobis pœnas accipere poſſint. Proponitur enim nobis exemplum beati Principii *: ibi enim cum litteris præcepiſſent, pœnas tamen poſtulabant ab eo qui illis paruerat: quæ vero ego legi eo die quo lecticarius advenit his contraria ſunt. Sanctus enim quidam monachus illuſtris ad quemdam ſcripſit, quod litteras accepit a magnificentiſſimo Spathario, & a glorioſiſſimo Exmagiſtro, quibus ſignificabatur, quod res Deo dilectiſſimi domini Epiſcopi Irenæi bene ſe habituræ eſſent: & pro hac diligentia, & labore mercedem, & retributionem petebant, ut Deo pro ſe preces effunderent.*

* Principis.

X. *Ego igitur puto oportere ſcribere ad eos qui ſcripſerunt, clericos regiæ urbis, quod ego calculo, & ſententia piiſſimorum Epiſcoporum adductus, piiſſimum Irenæum Epiſcoporum ordinavi, cum ejus zelum, & magnanimitatem, & alias ejus virtutes recte ſcirem, & præter hæc, dogmatum rectitudinem. Numquam enim ſcimus renuiſſe aliquando ſanctam Virginem Deiparam appellare, vel aliud aliquid contrarium ſentire Evangelicis dogmatibus. Quod vero ad bigamiam pertinet, noſtros majores ſecutus ſum: Beatæ enim & piæ memoriæ Alexander* (ante Theodotum hic fuit Antiochenus Epiſcopus) *qui Apoſtolicam hanc ſedem rexit, cum beatiſſimo Acacio Berœenſi Epiſcopo, beatæ memoriæ Diogenem ordinavit bigamum exiſtentem, ſimiliter etiam B. Praÿlius* (hic fuit Hieroſolymorum poſt Joannem Epiſcopus) *Domninum Cæſareæ Epiſcopum bigamum. Conſuetudinem itaque ſecuti ſumus, & homines inſignes, tum doctrina, tum vita celebres. Multa etiam alia hujuſmodi beatæ memoriæ Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus edoctus, & ipſe ordinationem ſuſcepit, & laudavit, & litteras eas approbavit. Ita etiam Ponticæ provinciæ qui præſunt Primates, & præſtantiores ſunt piiſſimi Epiſcopi, & omnes Palæſtini: nec ulla dubitatio aut controverſia de hoc orta eſt: Et impium ducimus, hominem condemnare, qui multis & variis rebus optime geſtis eſt exornatus. Hæc & his ſimilia, mea quidem ſententia, ſcribere oportet. Si vero aliud quippiam tua ſanctitas expedire putaverit, illud fiat. Ego enim cum unam (ut putant) pœnam & condemnationem acceperim, & ſubierim, præſto ſum divina ope aliam etiam ſubire: & ſi velint, tertiam, & quartam, divina votis opem ferente gratia, omnes æquo animo feremus, Dominum laudantes. Si vero tuæ probatur pietati, videamus quid nobis a Palæſtina reſcribatur; & cum quid agendum ſit, diligenter perpenderimus, ita Conſtantinopolim ſcribemus.* Hæc Theodoretus ad Domnum Epiſcopum Antiochenum.

Bigami ſæpe ordinati Epiſcopi.

Summam quidem interceſſiſſe inter Theodoretum, & Irenæum amicitiæ neceſſitudinem, duæ (b) quæ extant ad ipſum datæ ejus epiſtolæ docent; quarum poſteriorem ordine poſitam, ſcriptam priorem eſſe conſtat, cum ambo Neſtorio faverent, & Theodori Mopſueſteni eſſent mirifici laudatores, atque ſcriptorum ipſius defenſores. Cæterum quod ad præſentem cauſam ſpectat, ordinati ſcilicet ab eo Irenæi bigami: profuiſſe videtur ejuſmodi ab ipſo parata excuſatio: nulla enim poſthac fuit de his querela, ſed tantum quod ſuſpectus magis ma- XI.

(b) Theod. ep. 42. & 16.

Theodoreti præſentis temporis ſtatus.

PAGIUS ti ſecunda Synodus Epheſina, eum canonice depoſuit. Ordinatus fuerat a *Theodoreto* Cyrenſi Epiſcopo, ſed contra ejus Epiſcopatum tria vitia ab adverſariis objecta; quod hæreticus Neſtorianus eſſet, quod bigamus; quod ab alienæ Provinciæ Epiſcopo conſecratus. Ejus ſanctitatem, humanitatem, pecuniæ contemptum, eleemoſinas, aliaſque virtutes, Theodoretus prædicat, etiam in Epiſtola XXXV. qua ei commendavit *Caleſtiacum* ejectum & ſpoliatum a Vandalis, de qua ſuo loco egimus. Verum in Concilio Epheſino & poſt ejus celebrationem ſemper Neſtorianis favit, ut ex dictis liquet.

III. *Theodoretus Cyri ſe continere juſſus.*

Sancto *Cyrillo* vivo & mortuo *Theodoretus* adverſatus eſt, ſed longe magis *Irenæus*, cujus audacia plurimis perſuaſit eum eſſe ex integro Neſtorianum. Quam opinionem magis confirmavit liber ejus, cui titulus erat: *Tragœdia*, de quo

magiſque redditus eſſet ob ſcripta ipſius adverſus Cyrillum, & conſuetudinem cum Irenæo, & aliis hujuſmodi, quæ adhuc ipſum perſeverare fautorem Neſtoriani erroris arguebant, cum jam accuſatus eſſet, quod & pro ipſo firmando frequens in Synodis fuiſſet: quam ob cauſam, & Antiochia recedere juſſus eſſet; mandatum quoque Imperatoris accepiſſet, ne e ſuæ Civitatis finibus penitus recederet, ſed ibi relegatus abſque aliorum collegarum conſortio vitam ageret. Cum iſte eſſet Theodoreti in præſentiarum ſtatus, pluribus ipſe epiſtolis ad diverſos Conſtantinopolim datis conqueſtus eſt, & inter alias illa hoc ipſo anno, qui numeratur vigeſimuſquintus ejus Epiſcopatus, ſcripta ad Nomum Conſulem, ſed potius Conſularem ſeu Exconſulem, quem geſſiſſe Conſulatum vidimus anno Chriſti quadringenteſimo quadrageſimoquinto. Prætermiſſis igitur aliis, hanc unam tibi reddemus, qua ipſe totam vitam ſuam, & res ab ſe in Epiſcopatu geſtas brevi compendio narrat: eſt autem hujuſmodi (*a*):

(*a*) *Theod. epiſt.* 81.

XII. Theodoreti epiſtola ad Nomum Conſularem de rebus ſuis.

Brevi quidem diei ſpatio tua potitus ſum magnificentia, cum me neceſſitas vi, te exoptato privaverit: ſperavi tamen parvam illam conſuetudinem incitamentum & favillam futuram benevolentiæ, & vehementioris amoris: A ſpe tamen ſum fruſtratus: cum enim ſemel, & iterum ſcripſerim, litteras nondum accepi, & Imperatoris decreto Cyrenſium regionis terminos præterire prohibeor. Nulla vero alia cauſa hujus damnationis videtur, præter quam quod Synodos Epiſcoporum congrego: & licet neque accuſatio oſtenderetur, neque actor appareret, neque reus convictus; decretum tamen editum fuit. Novi quidem quæ leguntur (*b*) *de Feſto: hic autem Præſes erat Romanorum, cui Judæorum adminiſtratio commiſſa fuerat: a quo Judæi cum petiiſſent divini Pauli damnationem, aperte ipſe reſpondit: Non eſt Romanis conſuetudo, damnare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina quæ ei obiiciuntur. Et hæc quidem dicebat homo qui Chriſto non credebat, ſed idolorum errori ſerviebat. Ego vero neque interrogatus, an Synodos congregem, nec ne; & quorum cauſa congregem; & quid mali afferam vel rebus Eccleſiæ, vel publicis; ac ſi in maximis deliquiſſem, ab aliis arceor Civitatibus. Quinimmo aliis quidem omnibus omnis aperta eſt Civitas, non ſolum Arii & Eunomii ſectatoribus, ſed & Manichæis & Marcioniſtis, & illis qui Valentini, & Montani morbo laborant, necnon & Ethnicis & Judæis: Ego vero qui pro dogmatibus Evangelicis pugno, ab omni excludor Civitate.*

(*b*) *Act.* 25.

XIII. Theodoretus confutat adverſariorum calumnias.

Sed inquient aliqui, contraria nos ſentire, & a vera fide aliena. Fiat igitur Concilium; adſint piiſſimi Epiſcopi, qui judicare norunt; adſint & magiſtratus, & qui in dignitate ſunt conſtituti, qui res divinas ſunt edocti. Dicamus aperte quæ ſentimus: dicant & Judices quænam Apoſtolorum doctrinæ ſunt conſona. Sed age hæc ſcripſi, non quia maximam Civitatem videre cupio, neque ad aliam migrare exopto: gaudeo enim re vera magis quiete illorum qui in monaſtico habitu vitam ducunt, quam illis invideo qui Eccleſias gubernare volunt. Noverit enim tua celſitudo, quod neque tempore beatiſſimæ, & ſanctæ memoriæ Theodoti, neque beatæ memoriæ Joannis, neque tempore ſanctiſſimi Epiſcopi Domni libenter Antiochiam accedebam; ſed quinquies & ſexies vocatus, vix obtemperabam; obediebam vero, ut Eccleſiaſtico canoni parerem, qui periclitari præcepit eum, qui dum vocatur ad Synodum, accedere minime voluerit. Quando vero acceſſimus, quidnam fecimus eorum quæ Deo diſplicent? Quod talem & talem, qui auſi ſunt iniquitates ſilentio dignas patrare, a ſacro cœtu ſegregavimus? Quod eos qui laudantur, & vita celebri ſunt, ſacerdotii ordinatione decoravimus? Quod populis Evangelicam doctrinam obtulimus? Si hæc ſunt accuſatione, & damnatione digna, etiam majores pro his pœnas libenter ſuſcipiemus.

XIV. Vitæ Theodoreti compendium.

Illud quidem adiiciam (quandoquidem calumniatores hæc dicere me cogunt) quod ante conceptionem genitores me offerre Deo polliciti ſunt, & ab incunabulis juxta ſuas promiſſiones me Deo dicarunt, & tali cibo me educaverunt. In monaſterio vero, quouſque Epiſcopus factus ſum, commoratus cum eſſem, invitus Epiſcopus ſum ordinatus. Vigintiquinque jam egi annos, nec a quoquam accuſatus, nec alium accuſavi; nec eorum aliquis qui mihi ſubii-

PAGIUS

quo ſupra locuti ſumus. Theodoretus defenſor pertinaciſſimus fuit *Theodori ac Diodori*, præſertimque Neſtorii, indeque creditus eſt non ſolum perſonas, ſed etiam errores defendere. Quare virtute Edicti hoc anno die XVIII. menſis Aprilis a Theodoſio Imp. emiſſi, juſſus eſt vacare ab omni Eccleſiaſtico miniſterio, & relicta Antiochia *Cyrum* ſecedere, tanquam in domeſticum exilium; ideoque perperam illud Baronius anno CDXLIII. Garnerius anno CDXLV. conſignarunt, ut ex dictis anno CDXLIII. maniſeſtiſſime patet. Inde habemus omnes *Theodoreti* Epiſtolas in quibus exilii ſui meminit, poſt diem XXIII. menſis Aprilis currentis anni ſcriptas eſſe. Neque enim *Theodoretus* alio anno Neſtorianiſmi primum ſuſpectus fuit; quam eo quo ab Imperatore lex data adverſus eos, qui *Neſtorio* faviſſent.

IV. *Variæ ejus Epiſtolæ.*

Epiſtola itaque Theodoreti LXXXI. ad *Nomum* Conſularem, Epiſtola deprecatoria ad *Flavia-*

biiciuntur religioſiſſimi clerici, tot annis, ne obolum quidem in tribunali mihi oblatum conqueſtus eſt; neque veſtem a quoquam accepi; panem unum vel ovum nullus meorum domeſticorum accepit aliquando. Præter laceras has veſtes, quibus veſtior, nihil poſſidere volui. Publicos porticus in veſtibulis Eccleſiarum ædificavi: Pontes duos magnos extruxi: Balneorum publicorum geſſi curam: cum Civitatem reperiſſem quæ minime a defluente flumine aquabatur, aquæductus paravi, & Civitatem aqua carentem, aquis replevi: Vicos octo Marcionis hæreſi laborantes una cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea Vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum, ad lucem veritatis accedere procuravi: & divina ope, ne unum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec iſta ſine periculis feci, ſed ſanguinem ſæpe effudi meum; ſæpe etiam ab ipſis lapidatus fui; & ſæpe ad inferorum etiam portas mortis perveni.

Opera digna S. Epiſcopo.

XV. *Sed jam inſipiens factus ſum, dum glorior: hæc autem ex neceſſitate, non ex animo a me dicta ſunt: Hoc etiam beatiſſimus Paulus (a) facere coactus eſt aliquando, ut accuſatorum, & calumniatorum obſtrueret ora. Et gaudeo dedecore apparente, quinimmo ſummum honorem illud habeo. Audio enim Apoſtolicam vocem dicentem (b): Omnes qui pie volunt vivere in Chriſto, perſecutiones patiuntur. Veſtram autem magnificentiam oro, ut rerum Eccleſiaſticarum curam gerat, & inſurgentem tempeſtatem placet. Re vera enim neque in ipſo diſſenſionis initio tanta confuſio Eccleſiam occupavit. Nullus vos docet de periculorum magnitudine: nullus Chriſtianorum querelas vobis ſignificat, & ſanctiſſimorum monachorum qui apud nos ſunt lamentationes. Qua de cauſa longiore uſus ſum oratione, ut cum cognoverit Veſtra magnificentia Eccleſiarum tempeſtatem, illam quieſcere faciat, & magnum lucrum inde conſequetur.* Hactenus Theodoretus ad Nomum Exconſulem. ☞ Quod autem ad Cyrum Civitatem a Theodoreto nobilitatam ſpectat: eamdem iterum a barbaris excìſam, a Juſtiniano Imperatore reſtitutam conſtat. Sed non prætereat, quod ad Eccleſiaſticarum rerum antiquarum cognitionem de eadem Civitate æque pertinere certum eſt; iſta nimirum de ejus origine a Procopio (c) ſcribi, cum de ejus reſtitutiones a Juſtiniano Imperatore facta meminit: *Erat* (inquit) *in Syria oppidulum vehementer neglectum, Cyrus nomine, a Judæis olim extructum. Nam Judæi ex Palæſtina a Medorum exercitu in Aſſyriam captivi abducti, & longo poſt tempore a Cyro dimiſſi, ut qualemcumque gratiam benefactori referrent, locum illum, Cyrum appellarunt. Juſtinianus Rex partim Reipublicæ commodis proſpiciens, partim colens S. Coſmum & Damianum, quorum corpora prope uſque ad mea tempora requieſcunt, Cyrum urbem felicem reddidit muri ſecuritate, præſidiorum multitudine, & magnitudine publicorum ædificiorum.* At de Cyri Regis nobili monumento, quem oracula (d) divina commendant, hæc ſatis. Sed ad Theodoretum redeamus. ☞ Scripſit & ad diverſos alios magiſtratus Conſtantinopoli & alibi agentes eodem argumento litteras, quas (ut dictum eſt) ex codice Vaticano Latinitati donandas impenſe curavimus. Porro hic annus, vigeſimuſquintus ejus Epiſcopatus, cujus in dicta epiſtola meminit, numeratur, ut intelligas ipſam hoc anno datam.

Theodoretus optat bene conſuli Eccleſiæ.

(a) 2. Cor. 12. 12.

(b) 2. Tim. 3.

(c) Procop. de ædific. Juſtin. Imp. orat. 2. in fin.

(d) Iſai. 45.

XVI. Inter alias autem ſcripſit per Legatos a Domno Epiſcopo Antiocheno Conſtantinopolim miſſos epiſtolam (e) ad Flavianum Conſtantinopolitanum Antiſtitem, qua etiam rectam fidei confeſſionem profitetur: aliam inſuper ad eumdem Flavianum (f) dedit, qua conqueritur de Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino jam inimico ipſi detecto, atque injuſte ſibi jus ſuper Eccleſiam Antiochenam vendicante: cujus occaſione (quod notatu dignum eſt) mentionem habet canonis Concilii Conſtantinopolitani œcumenici, verbis iſtis: *Tuam præterea ſanctitatem rogamus, ut fidem, in quam bellum motum eſt, protegat, & ſacros canones conculcatos tueatur. In illa enim regia urbe cum convenissent beatiſſimi Patres, conſona iis quæ in Nicæa ſtatuta ſunt a ſanctis Patribus ibi congregatis, ſtatuerunt, & diæceſes diſtinxerunt, & unicuique diœceſi, quæ ipſi conveniebant, tribuerunt, ne aliam diœceſim quis invaderet, ſed Alexan-*

(e) Theod. epiſt. 140.

(f) Theod. epiſt. 86.

Dioſcorus uſurpare conatur jura Eccleſiæ Antiochenæ.

PAGIUS *vianum* Conſtantinopolitanum Epiſcopum ordine LXXXVI. & altera Theodoreti Epiſtola ad eundem *Flavianum* ordine CIV. hoc anno a Baronio recte recitatæ; cum datæ ſint poſt ejus exilium. His adde Epiſtolam LXXXVI. cum præceſſerit Synodum a Flaviano adverſus *Eutichen* habitam menſe Novembri hujus anni. In iſta primum mentio fit converſi ad rectam fidem, aut ſaltem a priſtina obſtinatione evigilantis Theodoreti. Præterea ex ea diſcimus, ſub *Proclo* contigiſſe, ut Antiocheni conſentirent in Conſtantinopolitani Antiſtitis præſidentiam a ſecundo Concilio generali ſtatutam, & unde natum ſit *Dioſcori* Patriarchæ Alexandrini in Theodoretum odium. Credidit enim hunc Antiochenis auctorem fuiſſe novæ Præſuli Primatum cedendi. Alia ſunt in ea Epiſtola obſervatu digna, ut videre eſt apud Garnerium, qui tamen perperam eandem anno ſuperiori datam putavit. Ad hunc etiam annum revocanda Epiſtola XC. Theodoreti ad *Lupicinum Magiſtrum*, quam ad eundem annum male refert Garne-

xandriæ Epiſcopus ea quæ ad Ægyptum pertinent tantum gubernaret, & unaquæque diœceſis res proprias, & quæ ad ipſam ſpectant. Hic vero iſtis definitionibus, & decretis ſtare minime vult, ſed B. Marci ſedem ſurſum ac deorſum agitat; præſertim cum aperte noverit, quod Antiochenſium magna Civitas magni illius Petri thronum obtinet, qui B. Marci magiſter fuit, & Apoſtolorum chori primus ac princeps.

XVII. Sedis Antiochenæ amplitudo. Hæc habet Theodoretus in Dioſcorum ſuper Epiſcopos Syriæ jus ſibi uſurpantem: quæ voluimus recenſuiſſe ad confirmationem eorum quæ a nobis ſuperius dicta ſunt de canone Conſtantinopolitani Concilii diœceſum limites præſcribente. Cæterum haud leve eſſe poterat Theodoreti illud argumentum de juribus Eccleſiæ Antiochenæ; cum ea ex parte non ſubiicienda tantum, ſed præferenda videretur Eccleſiæ Alexandrinæ: nam & Innocentius Papa ſcribens ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, de ejuſdem ſedis prærogativis hæc habet: *Antiochiæ nomen accepit religio Chriſtiana, atque conventum Apoſtolorum apud ſe fieri celeberrimum meruit; quæque urbis Romæ ſedi non cederet, niſi quod illa in tranſitu meruit, iſta ſuſceptum apud ſe, conſummatumque gaudet.* Hæc Innocentius: ex quibus vides amplitudinem ſedis Antiochenæ, nulla alia quidem ratione ſubdendæ ſedi Alexandrinæ, niſi quod ita primum Petro per Marcum eam erigenti viſum fuerit. Sed intuere Dioſcori primos hujuſmodi mentis elatæ motus, obſerva hominis faſtum, dum ſibi ſubiicere ſedem Antiochenam aggreditur. Porro (ut eſt in Pſalmo *a*) ſuperbia ejus aſcendit ſemper.

(*a*) Pſ. 73.

XVIII. Qua occaſione oborta nova hæreſis Eutychetis. Sed quid inter hæc funeſtum accidit? Dum in deſolationem Neſtorianæ hæreſis Catholici impelluntur; plane contigit, ut unus ex illis rapido curſui terminum imponere, & ſibi citra terminum prolabenti habenas iniicere neſcius, improvide ferreretur in hoſtes: dúmque pugnat adverſus Eccleſiæ perduelles, ipſe infeliciter novus veritatis Catholicæ impugnator inſurgeret. Evenit id quidem deploratiſſimo Eutycheti monachorum Conſtantinopoli agentium Patri, illorum inquam, qui tempore Epheſini Concilii adverſus Neſtorianos cæteris præſtantius dimicarant. Cum igitur ſummo odio in Neſtorii hæreſim iſte ferretur, eo proſiliit, ut non duas tantum eſſe in Chriſto perſonas omnino ex Catholicæ fidei præſcripto negaret, ſed etiam nec duas in Chriſto naturas vellet aſſerere; eoſque Neſtoriano laborare morbo putaret, qui duas confiterentur in Chriſto diſtinctas, & inconfuſe conjunctas eſſe naturas. Eſt quidem de Eutychetis laboribus adverſus Neſtorium ejuſque ſectatores indefeſſo ſtudio exantlatis magna laus in Actione quarta Synodi Conſtantinopoli ante Chalcedonenſe Concilium celebratæ: quod ipſum de eo item prædicat S. Leo Romanus Pontifex in brevi hac epiſtola ſub hujus anni Conſulibus ad ipſum data (*b*), poſt acceptas ab eo litteras de invaleſcente Neſtorianorum hæreſi: cum primum interpellavit Eccleſiam, remedium quærens adverſus fidem Catholicam perturbantes:

(*b*) Leo ep. 6.

Dilectiſſimo filio Eutycheti presbytero Leo Epiſcopus.

XIX. S. Leonis epiſtola ad Eutychetem. *Ad notitiam noſtram tuæ dilectionis epiſtola retuliſti, quod Neſtoriana hæreſis quorumdam rurſus ſtudiis pullularet. Solicitudinem tuam hac ex parte nobis placuiſſe ſcripſimus; quoniam index animi tui eſt ſermo, quem ſumpſimus: unde non ambigimus auctorem Catholicæ fidei Dominum tibi in omnibus affuturum. Nos autem cum plenius, quorum hoc improbitate fiat, potuerimus agnoſcere; neceſſe eſt, auxiliante Domino, providere, quatenus nefandum virus, dudumque damnatum radicitus poſſit extingui. Dat. Kal. Junii, Poſthumiano & Zenone viris clariſſimis Conſſ.* Porro quos Neſtorianæ hæreſis Eutyches ſugillavit, Catholicos fuiſſe, qui in Chriſto duas prædicabant naturas inter ſe diſtinctas & indiviſe abſque confuſione conjunctas, exitus demonſtravit. Cæterum cum inter hæc quidam ſuſurri hujus Eutychianæ impietatis per Orientis Eccleſias ſpargerentur, licet auctor hæreſis neſciretur; Theodoretus hæc accipiens per Baſilium Se-

PAGIUS nerius. Et, ut uno verbo dicam, Epiſtola LXXIX. ad *Anatolium Patricium*, & XXXII. ſequentes uſque ad Epiſtolam CXII. ad *Domnum Antiochiæ Epiſcopum*, ad hunc annum pertinent; cum in illis omnibus aliqua mentio ſit exilii Theodoreti.

V. *Initium hæreſis Eutychianæ.* A num. XIX. ad LVII. *Gelaſius* Pontifex Romanus in Epiſtola XVI. qua Dardaniæ Epiſcopis ſuam electionem ſignificat, quæque anno CDXCII. data eſt affirmat, *Eutychetem* ſuam hæreſim *ante annos fere quadragintaquinque* inchoaſſe. Quod Baronium movit, ut hæreſis Eutychianæ initium ab hoc anno deduceret. Verum hujus, quemadmodum quarundam aliarum hæreſeon, diverſa diſtingui poſſunt initia; indeque anno CDXLI. Eutychianam exortam eſſe Anaſtaſius Sinaita ſcribit aſſeritque, *annos circiter poſt Epheſinum Concilium decem* Entychetem dixiſſe totum Chriſtum eſſe naturam unicam. Porro Gelaſius hujus peſtis exordium ab hoc anno repetit, quod Eutyches hoc anno in judicium vocatus ſit apud *Flavianum* Epiſcopum Conſtantinopolitanum accuſante Euſebio Dorylæi in Phrygia Salutari Epiſcopo, cujus rei meminit Breviculus Eutychianiſtarum: *Cum Eutychen Euſebius Dorylitanus Epiſcopus ſuadere talia reperiſſet, Zelo fidei, quem etiam, cum Agens in rebus eſſet oſtendit, (ipſe enim Neſtorium quoque in tempore reprehendit in Eccleſia res ſacrilegas prædicantem) detulit ad Flavia-*

Seleuciæ Epiſcopum, qui hoc anno vocatus a Flaviano ad Sinodum convenerat Conſtantinopolim, ad eumdem iſta reſcripſit (a):

(a) *Theod. epiſt.* 85.

XX. Theodoret. ad Baſilium de nova hæreſi.

(b) 1. Cor. 13.

Omnium bonorum ſummam, & apicem charitatem divinus appellavit Paulus (b), & hac nutriri fidei alumnos præcepit. Hac ditata tua pietas, quæ oportebat narravit, & intuenda ſignificavit: quid enim jucundius his qui Dominum timent, rectorum dogmatum ſanitate, & concordantia atque convenientia? Certo igitur ſcito, Deo dilectiſſime, quod valde lætati ſumus, cum ea didicerimus de communi amico: Et quanto antea dolore offenſi ſumus, cum audiremus, quod unam eſſe carnis, & Deitatis naturam aſſereret, & quod apertis verbis & perfricta fronte impaſſibili Divinitati Dominicam paſſionem adſcribit; ita lætati ſumus ſanctitatis tuæ litteris, cum acceperimus, quod integras cuſtodit naturarum proprietates, & neque Deum Verbum in carnem converſum, ait, neque carnem in Divinitatis naturam mutatam: ſed in uno Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui homo factus eſt Deus Verbum, inconfuſas remanſiſſe dicit utriuſque naturarum proprietates: Et univerſorum Deum laudavimus pro convenientia ſanctæ fidei: & ad utramque Ciliciam ſcripſimus, licet aperte non ſciremus ſi qui ſunt qui contraria ſentiunt veritati: & hortati ſumus Deo dilectiſſimos Epiſcopos, veſtigare, & videre, ſi quidem aliqui ſint, qui in duos dividant unum Dominum Jeſum Chriſtum, vel admonendo eos corrigere, & emendare, vel e fratrum conſortio illos ſegregare. Re vera enim ſimiliter illos averſamur, qui unam naturam carnis & Deitatis dicere audent, & eos qui in duos Filios dividunt unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & Apoſtolorum fines tranſgredi aggrediuntur.

XXI. *Quod vero ad pacem facile convertimur, tua beatitudo confidenter id ſibi perſuadeat. Si enim Propheta dicit (c): Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: multa magis nos eam quæ ſecundum Deum eſt, apertis ulnis pacem amplectimur. Quoniam vero nonnulli & Alexandriam occurrerunt eorum qui in mendaciis ſunt enutriti & educati, & calumnias adverſus nos conſtruxerunt, & hujuſmodi verbis ſeductus Deo dilectiſſimus ejus Civitatis Epiſcopus quamvis illi noſtris literis ſatisfacere conati ſumus, quemdam piiſſimorum Epiſcoporum ad regiam miſit urbem; dignetur pietas tua, quæ tua ſit humanitas (ut ſoles) res geſtas nobis indicare, & contra mendacium accurate veritatem ſtatuere & confirmare, & veritati contra mendacium opem ferre.* Hactenus ad Baſilium Seleuciæ magni nominis Antiſtitem Theodoretus. Hæc autem (ut dictum eſt) tranſacta ſunt, antequam auctor hæreſis ipſe Eutyches detegeretur hæreticus: ex quibus plene ſatis expreſſum habes, Theodoretum quam rectiſſimo pede in Evangelium poſt damnatam Neſtorii hæreſim eſſe progreſſum.

(c) Pſal. 119.

De Dioſcoro queritur Theodoret.

XXII. Quomodo autem hoc anno menſe Novembris detecta eſt hæreſis Eutychetis, jam aggredimur enarrare. Liberatus Diaconus (d) hæc de primordiis ejuſdem emergentis hæreſis: *Eutyches presbyter, & Archimandrita, præſidens Conſtantinopoli celeberrimo monaſterio, urgente ſatana, prædicabat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum conſubſtantialem nobis non eſſe ſecundum carnem, ſed de cælo corpus habuiſſe. Rurſum varians dicebat, ante adunationem duas in Chriſto fuiſſe naturas, poſt adunationem unam factam eſſe:* Secundum vero priorem ſententiam hæc Theodoretus (e) de Eutychete: *Quæ jam exaruerat, Valentini hæreſim rurſum fecit pullulare. Arius ſolum animam, Apollinaris ſolum corpus aſſumptum confitebatur: hic autem corpus aſſumptum eſſe negabat. Dicebat enim, Deum Verbum nihil humanum ex Virgine ſumpſiſſe, ſed ipſum immutabiliter converſum, & carnem fa-*

(d) *Liberat. Diac. c.* 11. *to.* 2. *Conc.*

Eutyches detegitur hæreticus.

(e) *Theod. hær. fabul. li.* 4. *in fin.*

PAGIUS *vianum Epiſcopum.* Et infra: *Euſebius ante, dum adhuc eſſet Laicus, Neſtorii fuerat accuſator.* Proſper in Chronico hujus Sectæ exordium ab anno ſequenti quo magis innoteſcere cœpit, repetendum cenſuit.

VI. *Eutyches queritur quod dicatur hæreticus.*

Accuſatio ſummopere Eutychetem offendit. Quare Sancto Leoni Pontifici Romano queſtus eſt, *quod Neſtoriana hæreſis quorumdam rurſum ſtudiis pullularet.* Eutychetis Epiſtola alias VI. nunc XIX. data eſt *Kalendis Junii Poſthumiano & Zenone VV.* CC. Coſſ. Leo ejus zelum laudavit, ac benigne reſcripſit anno ſequenti. Ejus enim Epiſtola data *XII. Kal. Mart. Aſterio & Protogene VV.* CC. *Coſſ.* Hinc Acta Quinti Concilii recte ajunt: *Leo ſanctæ memoriæ Papa antiquioris Romæ, & ſuſcepit Eutychetem, & reſcripſit, comprobans eum, & tamen poſtea condemnavit, & anathematizavit eum, ut hæreticum.* Priuſquam vero Eutyches ad Epiſcopale judicium deferretur ab Euſebio Dorylæi Epiſcopo jam ad Theodoſium Imp. delata fuerat a Domno accuſatio de reviviſcente Apollinaris hæreſi, Eutychetis induſtria, & artibus, ut docet Facundus lib. 8. cap. 5. ubi Epiſtolam Domni Epiſcopi Antiocheni Synodicam ad Theodoſium Aug. contra Eutychetem recitat. Ex ea diſcimus, quinam illi fuerint, quos Eutyches apud Sanctum Leonem tacite infamabat tanquam Neſtorii ſequaces & patronos; clarum eſt enim eum de *Domno Theodoreto* & aliis hujuſmodi loqui, qui de anathematizatis per Eutychen Diodoro & Theodoro apud Theodoſium conqueſti fuerant.

VII. *Synodus Conſtantinopolitana adverſus Eutychen.*

Coacta eſt interim Conſtantinopoli a *Flaviano* Synodus quæ conſignatur, *Coſſ. Flavio Zenone & Poſthumiano VV.* CC. *ſub die VI. Idus Novembris* &c. Non fuit illa ordinaria, ſed ut habent Acta, ἐνδημοῦσα ex iis nempe Epiſcopis, qui reperti ſunt in comitatu. Occaſionem cogendæ dedit orta quæſtio inter *Florentium* Sardium

factum (ridiculis enim ejus utor verbis) ſolum per Virginem trajeciſſe . Subdit vero Liberatus Diaconus a quonam ejus impietas ſit detecta :

XXIII. Euſebius Epiſc. Dorilæi agit contra Eutychetem.

Audiens talia docentem, & prædicantem Euſebius Epiſcopus Dorilæi Civitatis provinciæ Phrygiæ Salutariæ, cum eſset Orthodoxus & purus & amicus, prohibuit eum talia ſapere & docere . Sed pertinaciter Eutychete audire nolente, retulit Euſebius cauſam ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum , qui & ingreſſus eſt ejus Concilium, quod collectum fuerat pro Florentio Sardæorum Metropolita adverſus Epiſcopos ſub eo conſtitutos Joannem , & Coſſenium : & data forma de aliquibus cauſis, eorum libellos obtulit Euſebius Flaviano, & omni Concilio, conjurans omnes advenire, & Eutychetem preſbyterum, & ſub eorum præſentia convinceretur ab eo, hæretica dogmata ſapere & docere . Hæc Liberatus : ſed cum extent ipſa Synodalia Acta, quibus rei geſtæ ordo contexitur, nihil eſt ut eam per diverſa fragmenta hiſtoriam compingamus. Quomodo igitur ad Epiſcopale judicium Eutychetis cauſa hoc anno perducta ſit, ex eiſdem Actis accipe, quæ ſic ſe habent :

XXIV. (a) *Apud Conc. Chal. Act.* 1. *to.* 1. *Concil.* Acta Concilii Conſtantinopol.

Conſulibus (a) Flaviis Zenone, & Poſthumiano viris clariſſimis, ſub die ſexto Id. Novemb. in Chriſtianiſſima, & regia urbe Conſtantinopoli Nova Roma, congregata ſancta & magna Synodo reperta in prædicta magnificentiſſima urbe in Secretario Epiſcopii, præſente ſanctiſſimo, & beatiſſimo Archiepiſcopo Flaviano . Et recitantibus relationem directam a Florentio Epiſcopo Sardis Metropolis provinciæ Lydorum adverſus ſub ſe conſtitutos reverendiſſimos Epiſcopos Joannem & Coſſenium, præſentibus etiam clericis his qui eaſdem relationes detulerunt , & data forma de aliquibus quæ lecta ſunt : Exurgens Euſebius reverendiſſimus Epiſcopus Dorilæi, unus conſtitutus de conſidentibus, libellos obtulit ſancto Concilio , conjurans eos relegi & inferri in monimenta Actorum . Inſtante vero eo, ſanctiſſimus Epiſcopus Flavianus dixit: Suſceptus libellus legatur ad cognoſcendam cauſam , quæ in eo continetur .

Sanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo Flaviano, & præſenti magno, & ſancto Concilio in hac urbe regia glorioſiſſimorum Epiſcoporum , ab Euſebio Epiſcopo Dorilæi.

XXV. Libellus Euſebii adverſus Eutychetem.

Optaveram quidem non ſic præfocatum ſenſu, & ebrium cogitatione & exceſſu mentis rapi Eutychetem presbyterum , & Archimandritam, ut oblitus quidem timoris Dei, ſpernens etiam terribile tribunal Chriſti Salvatoris omnium noſtrum, & juſtum ejus judicium & retributionem, qui venturus eſt judicare Orbem terræ in æquitate, & reddere unicuique ſecundum opera ſua: nec ut ita auderet adverſus Salvatorem omnium noſtrum Chriſtum blaſphemam linguam movere ; & Patres, qui inter ſanctos connumerantur, hæreticos nominare, & nos qui eorum ſumus fidei ſectatores . Quoniam vero non ceſſat, inobſeratum habens os & infrenem linguam, negans piiſſimam ſanctæ religionis doctrinam, derogans autem & ſanctiſſimis Patri-

PAGIUS

dium Antiſtitem & duos Provinciæ ſuæ Epiſcopos , qua finita, actum eſt de *Eutychete* Archimandrita celeberrimi cujuſdam in Urbe Regia monaſterii , qui olim Neſtorianæ hæreſi profligandæ non mediocrem cum ſancto *Dalmatio* Monacho navarat operam . *Eutyches* ſæpius ab Euſebio Dorylæi Epiſcopo amice admonitus de abiiciendo errore, in eo obſtinate perſtiterat. Damnatus eſt a *Flaviani* Synodo , nequicquam obnitente *Chryſapio* Eunucho Imperii adminiſtro , quem minus Eutychetis amor quam *Flaviani* odium urgebat. Subterfugit judicium hæreticus, qui tamen ex ſcriptis ſuis convictus eſt. Synodis Actionibus VII, completa, eique ſubſcripſere Epiſcopi omnes numero XXXII. & Archimandritæ numero XXIII.

VIII. *Eutyches damnatus confugit ad Leonem.*

Eutyches cum auctoritate Chryſaphii & tutela Theodoſii Aug. Doctrinam ſuam tectam, ſartamque non cerneret, ad Romanum Pontificem confugit, quod abſentem circumvenire in promptu eſſet; Baronius num. LIV. arbitratus eſt, literas Eutychetis, poſtquam damnatus fuit, non extare. Hodie tamen leguntur in Synodico adverſus Tragœdiam Irenæi a Chriſtiano Lupo poſt mortem ejus publicato . Earum hoc eſt exordium: *De mea in Dominum & Deum omnium Chriſtum ſpe* confidens &c. cap. 222. legenda. In fine ait Eutyches, ſe *in Continentia & omni caſtitate ſeptuaginta annos* vitam peregiſſe, additque : *Subjunxi autem his literis meis utrumque libellum, & eum qui ab accuſatore meo oblatus eſt Synodo, & qui a me quidem geſtus eſt, non tamen ſuſceptus*. Sed in ea Epiſtola nulla mentio de Eutychetis appellatione . Tum caput 223. ejuſdem Synodici continet libellum conteſtatorium ab Eutychete propoſitum in Conſtantinopolitana urbe , ut docent verba Leonis in Epiſtola VIII. ad Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Duo etiam ſequentia ejuſdem Synodici capita ſunt de hæreſi Eutychiana. Baronius num. LI. & ſeqq. refert Epiſtolam Flaviani ad S. Leonem, cujus initium: *Nulla res diaboli venena compeſcit*, &c Verum ea anno tantum ſequenti data. Præterea Baronius num. LV. credit literas *Flaviani*, aut interceptas, aut retardatas ab Eutychete. Sed nihil ſcriptum eſſe hoc anno a Flaviano, colligit Queſnellus in Diſſert. de Vita Sancti Leonis Magni, ex ipſa Flaviani Epiſtola anno ſequenti a Baronio recitata, cujus initium eſt ; *Pietate & recta prædicatione*, &c. *Accuſatum*, inquit Flavianus, *eum* (ſc. Eutychen) *a Reverendiſſimo Euſebio, & occurrentem in ſanctum Concilium & voce ſua ſectam propriam retegentem, alienumque exiſtentem a recta fide damnavimus , ſicut docebunt veſtram Sanctitatem omnia quæ ſuper eo ſunt geſta, quæque direximus cum noſtris his literis*. Vides, ut nihil literarum vel geſtorum Synodi ante hanc Epiſtolam anno ſequenti datam, acceperat, Leo a Flaviano, & paulo poſt : *Sed his ita geſtis literæ nobis datæ ſunt veſtræ Sanctitatis per Comitem Panſo-*

tribus, & me hæreſis accuſans, qui numquam hæreticus ſuſpicatus ſum; ſed e contrario magis ſemper hæreticis repugnans, & Orthodoxam fidem ſecundum meas vires defendens, permanens in fide ſanctorum Patrum trecentorum decem & octo in Nicæno Concilio congregatorum, & omnibus qui in Epheſia Metropoli a ſancta & magna Synodo acta ſunt, & his quæ ſapuit & expoſuit beatiſſimus Cyrillus Alexandrinæ magnæ civitatis quondam Epiſcopus, & Magnus Athanaſius & Gregorius, & Atticus, & Proclus ſancti Epiſcopi: Supplico, & peto Veſtram ſanctitatem minime deſpicere hanc meam ſupplicationem, ſed jubere Eutychetem presbyterum & Archimandritam occurrere in ſanctum veſtrum Concilium, & reſpondere iis, quæ a me ingeruntur: Paratus ſum enim eum convincere, & falſo habere Catholicum nomen, & alienum omnino a recta fide: Et conjuro vos per ſanctam conſubſtantialem Trinitatem, quæ ſalvat Chriſtianiſſimos noſtros Imperatores, & per ſalutem & perſeverantiam piiſſimorum noſtrorum Imperatorum Theodoſii & Valentiniani perpetuorum Auguſtorum, prædictum Eutychetem jubere occurrere in veſtram ſanctam Synodum, & ſatisfacere iis a me ei objectis: Quatenus ita convicto a me, & qui ab eo ſubverſi ſunt, erigantur, & Catholica fides vincens & nunc appareat omnes mundi terminos circumplexa. Quo proveniente, gratias ſemper veſtræ confitear ſanctitati. Subſcriptio. *Euſebius Epiſcopus Dorilæi ſanctæ Dei Eccleſiæ offerens hos libellos meos, ſubſcripſi manu mea.*

XXVI. Deteſtatio erroris Eutychetis. *Sanctiſſimus Flavianus Archiepiſcopus dixit: Stupefecerunt quidem nos quæ lecta ſunt, eo quod talis ingeritur reprehenſio reverendo presbytero & Archimandritæ Eutycheti: tamen dignetur reverentia tua convenire ad eum, & diſputare cum eo de recta fide: & ſi invenietur pro vero non recta ſapere, tunc vocabitur in ſanctum Concilium, & aderit ſibi. Euſebius reverendus Epiſcopus Dorilæi dixi: Ego quidem amicus illius eram prius: Non ſemel autem, nec ſecundo, ſed ſæpius conveni ad eum pro hac cauſa, ex qua læſus eſt, & locutus ſum cum eo, & inveni eum non recta ſapere, & monui & docui: Sed inſtabat dicens ea quæ aliena ſunt a noſtra fide recta. Et hoc poſſum oſtendere per multos teſtes; qui præſentes fuerunt, & audierunt. Conjuro igitur vos & iterum per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quatenus deſtinetis ad eum, ut veniat, & reſpondeat, & poſtquam victu a me fuerit, ceſſet a perverſa doctrina; quia multi ab eo læſi ſunt.*

XXVII. Euſebius renuit convenire Eutychetem. *Sanctiſſimus Epiſcopus Flavianus dixit: Patiatur nos tua reverentia, & mox fatigationem ſuſtineat uſque ad monaſterium; & quæ condecent, loquatur ei, & quæ ad pacem pertinent, ut non commotio, curſus, & conturbatio creetur ſanctis Eccleſiis Chriſti. Euſebius Epiſcopus Dorilæi dixit: Impoſſibile eſt jam me, poſtquam perrexi frequenter, & non perſuaſi, iterum ad eum accedere, & blaſphemia verba audire: Sed dignetur veſtra ſanctitas dirigere ad ipſum, ut occurrat: nec enim permitto inexaminatum tantum negotium relinqui. Sancta Synodus dixit: Oportuerat quidem tuam reverentiam acquieſcere ſuaſionibus ſanctiſſimi & beatiſſimi Archiepiſcopi noſtri: ſed quia perſtantem te vidimus, fiat quod poſtulaſti. Nunc ergo primitus e datis libellis fides teneat monimentum ac diligentem agendorum examinationem:* Citari jubetur Eutyches. *Joannes autem religioſiſſimus presbyter & Defenſor ſimul cum religioſo diacono Andrea pergentes ad religioſiſſimum presbyterum & Archimandritam Eutychetem, porrectum adverſus eum libellum ei relegant, & commoneant occurrere ad ſanctum Concilium, & ſibi adeſſe: non enim in levi accuſatur cauſa.* Hæc quidem eo die: ſequenti vero quæ contigerint, in iiſdem Actis deſcribuntur: nos eadem compendioſiori interdum ſermone, ne faſtidium lectori pariant, perſtringentes, quæ pertinent ad hiſtoriam tantum, in medium afferemus: ut patens fiat, quomodo ſemel detectus ſerpens, foraminis captans latebras, publicum congreſſum vitavit; quod eſt mendacio natura inſitum, cum tamen ipſa veritas gaudeat luce, & reddi omnibus manifeſta. Sed quæ ſunt ſubſecuta, narremus.

XXVIII. Sub iiſdem Conſulibus, pridie Idus Novembris præſto fuit Synodus Euſebius, & quam ſemper coluit rectam fidem palam exponit, ex ſcriptiſque Cyrilli ipſam promens, eademque ſe ſapuiſſe ac ſapere profitetur, ſimulque oſtendit, ſanctos & Orthodoxos Patres ſemper in Chriſto duas confeſſos eſſe naturas in una eademque conjunctas perſona. Quæ quidem, ut ſancte pieque dicta, ab omnibus qui præſentes erant, Patribus recepta ſunt atque probata, ſingulis (ut dici ſolet) candidum calculum porrigentibus. Hæc quidem ea die ſunt acta, ſervato Eccleſiaſtici judicii ordine, quo jubetur, ut accuſans aliquem criminis hæreſis

PAGIUS *ſophium, per quas ſumus edocti quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate.* Ex quibus pariter liquet non ante *Flavianum* de literis ad Leonem ea de re ſcribendis cogitaſſe, quam cum didicit, Pontificem improbis Eutychis artibus deceptum ſalſam de judicio Conſtantinopolitano cœpiſſe opinionem.

reſis, ipſe ſe Catholicum eſſe, publice doceat. Rurſum iiſdem Conſulibus, feria ſecunda, die decimoquinto menſis Novembris, idem Euſebius Epiſcopus Dorilæi proſequens cauſam contra Eutychetem, his verbis ſanctam Synodum interpellat: *Quartus hodie exceſſit dies, ex quo Veſtram interpellavi ſanctitatem, poſtulans Eutychetem presbyterum & Archimandritam in ſanctam veſtram Synodum occurrere, arguendum a me pro eo quod Orthodoxa dogmata corrupit, & aliter ſapit quam credit Eccleſia Catholica: Et peto tunc directos a ſanctitate veſtra interrogatos dicere, qualia ab eo acceperunt reſponſa. Flavianus ſanctiſſimus Epiſcopus dixit: Dicant Notarii, qui ſunt dudum directi. Notarii dixerunt: Ante hoc Veſtra juſſerat ſanctitas religioſiſſimum presbyterum & Defenſorem Joannem, & reverendiſſimum diaconum Andream pergere ad reverendiſſimum presbyterum & Archimandritam Eutychetem, & utrique præſto ſunt, &c.* Quæ autem tranſacta ſint inter miſſos a ſancta Synodo & Eutychetem, Joannes ita narravit. Audi inſignem viri procaciam.

Euſebius Dorilæi urget Synodum adverſus Eutychetem.

XXIX. *Cum* (inquit) *perveniſſemus ad eum in monaſterium, libellos legimus, & exemplaria ei dedimus, & accuſatorem etiam manifeſtavimus, & vocationem ei denunciavimus, & ſatisfactionem apud Veſtram ſanctitatem. Ipſe autem occurrere quidem & ſatisfacere penitus abnegavit, dicens, hoc ipſum apud ſe eſſe decretum, & definitione quadam ab initio teneri, ut nuſquam alibi egrediatur a ſua fraternitate: quodammodo enim tamquam in ſepulcro, degere in monaſterio. Innoteſcere autem veſtræ ſanctitati per nos poſtulavit, eo quod reverendiſſimus Epiſcopus Euſebius inimicus ei admodum exiſtens, detractionis & injuriæ cauſa hanc accuſationem adverſus eum confecerit: Paratum enim ſe eſſe aſſerebat, expoſitioni ſanctorum Patrum, qui in Nicæa & in Epheſo congregati ſunt, conſentire, & ſubſcribere interpretationibus eorum confitebatur. Si vero aliquid contigit eos in aliquibus dictis aut falli aut erraſſe, hoc neque reprehendere, neque ſubſcribere; ſolas enim Scripturas ſcrutari, tamquam firmiores ſanctorum Patrum expoſitionibus.*

Relatio de Eutychete.

XXX. Obſerva diligenter, quibus ſe primo ſpiris veternoſus ſerpens, caput obtegens, ne offendatur, involvat, dum deſciſcens a ſanctis Patribus, honeſto prætextu ad divinas Scripturas provocat; quod eſt peculiare omnium hæreticorum, ſe divinæ Scripturæ vindices profiteri, eo pulcro velamento impietatem velantes; duplo impii, dum & errant, & ad ſtruendam quam profitentur falſitatem, divinam Scripturam pro animi voluntate detorquent. Sed quam nefanda Eutyches iſtis ſubjecerit, audi Joannem: *Poſt incarnationem vero* (*ajebat ille*) *Dei Verbi, hoc eſt, nativitatem Domini noſtri Jeſu Chriſti unam naturam adorare, & hanc Dei incarnati & inhumanati hominis facti: Et librum aliquem hujuſmodi proferens, perlegebat. Adiiciebat vero derogationes adverſus ſe ab aliquibus dictas, quaſi quod dixerit, ſe innoxium ab hujuſmodi derogatione eſſe, ex duabus naturis unitis ſecundum ſubſiſtentiam factum eſſe Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, neque didiciſſe in expoſitionibus ſanctorum Patrum neque ſuſcipere, ſi contigerit ei ab aliquo tale aliquid legi: quia Divinæ Scripturæ* (*ut dicebat*) *meliores ſunt Patrum doctrinis. Et hoc dicens confitebatur perfectum Deum eſſe & perfectum hominem, qui natus eſt de Maria Virgine; non habentem conſubſtantialem nobis carnem. Hæc autem mecum colloquens dixit.* Hæc Joannes. Eadem etiam locutus eſt Andreas diaconus, & Baſilius Epiſcopus Seleuciæ, qui præſens fuit, necnon Athanaſius. Quibus peractis, & inſtante eodem Euſebio Epiſcopo Dorilæi ſecundo juſſus eſt Eutyches citari ad Synodum per Mamantem & Theophilum presbyteros: libellus autem citationis fuit hujuſmodi:

Sancta & magna Synodus ſecundum Dei gratiam degens in Chriſtianiſſima & regia Conſtantinopoli Nova Roma, reverendo presbytero & Archimandritæ Eutycheti. Et nunc ſecunda te iſta vocatione vocamus per Mamantem & Theophilum reverendos presbyteros, ut occuras abſque dilatione ad ſatisfaciendum ſancto Concilio, accuſatus a Deo amantiſſimo Epiſcopo Euſebio, ſicut qui aliena a fide ſapuiſti & ſapis, & ad aliquod ex eis locutus es. Veni ergo ad Conventum, nihil differens: ne ut ſubterfugiens in faciem convinci, ſubjaceas divinarum regularum ſeveritati: Nec enim rationabilis eſt ſatisfactio, dicente te, decreviſſe non recedere de monaſterio, qui de talibus accuſatus es. XXXI. Libellus citationis ſecundæ.

Adhuc ſedente ſancta Synodo, & expectante Mamantem & Theophilum reverendiſſimos presbyteros, qui miſſi fuerant vocare Eutychetem reverendiſſimum presbyterum & Archimandritam, dum legerentur ejus expoſitiones de fide ſanctorum Patrum, exurgens in medio Euſebius Deo amantiſſimus Epiſcopus dixit. Nihil intemeratum * *relinquitur adeo impie agenti, & aliena a recta fide ſapienti: audacter pergit omnia facere: Comperi enim, quia Eutyches presbyter & Archimandrita volumen direxit per monaſteria, & ad ſeditionem excitat monachos: Et quia hoc ipſum ad tutelam Eccleſiaſticam ſanctæ Synodo pertinet inquirere & cognoſcere qualia conficit & machinatur, tumultum faciens, poſtulo hic præſentem presby-* XXXII. Relatio ſecunda de Eutychete.

* intentatum.

preſbyterum Martyrii (templi ſcilicet S. Joannis Baptiſtæ) *qui eſt in Septimo, dicere, ſi deſtinavit volumen, & fecit fieri ſubſcriptiones.* Hæc locutus Euſebius.

XXXIII. De libris ab Eutychete ſparſis. *Juſſus eſt poſt hæc a Flaviano preſbyter teſtis accedere: qui roganti Flaviano quis eſſet, dixit: Preſbyter ſum in Septimo ſub tua ſanctitate. Cui Flavianus Epiſcopus dixit: Audiſti quæ expoſuit reverendiſſimus Epiſcopus Euſebius? Abrahamus dixit: Etiam per veſtigia tua.* Obſerva hic priſtinum morem obteſtandi Epiſcopos verbis illis: *Per veſtigia tua:* quibus profiterentur, ſacrum quiddam eſſe, etiam ipſa Epiſcoporum veſtigia. His autem Abraham presbyter ſubdit: *Emmanuel preſbyter & Archimandrita direxit me ad Aſterium preſbyterum, hæc ei denunciare, quod Eutyches preſbyter & Archimandrita direxit ei tomum de fide, & ſuadebat ei in eo ſubſcribere: & hæc mandavit, ut prædictus preſbyter Aſterius hæc veſtræ ſuggereret ſanctitati.* Addit his Euſebius id ipſum eſſe factum per alia monaſteria, ad quæ tomum miſerat Eutyches, ut ei ſubſcriberetur. Iſthæc cum audiſſet Flavianus, miſit eo ex Synodo Petrum presbyterum & Patricium diaconum, & rurſum ad alia monaſteria Rhetorium presbyterum & Eutropium diaconum, Chalcedonem vero Paulum & Joannem presbyteros ad inquirendum de miſſo ad eos fidei tomo ab Eutychete.

XXXIV. Eutychetis ſubterfugia. Inter hæc autem qui miſſi fuerant ſecundo citare Eutychetem, reverſi ſunt ad Synodum: & quæ ge ſta eſſent, nota fecerunt, Mamante ita præloquente: *Pervenientes ad monaſterium Eutychetis preſbyteri & Archimandritæ, reperimus ante januas monachos ſtantes; & ingreſſi cum eis monaſterium, diximus: Nunciate: Loqui enim debemus Archimandritæ, directi a ſanctiſſimo Archiepiſcopo & præſente Synodo. Et dicebant nobis: Quia dominus Archimandrita ægrotat, & videre eum vos non poteſtis: quid ergo vobis placet, & pro qua re eſtis directi, dicite nobis. Nos autem non acquievimus, dicentes eis: Quia nos ad illum ipſum ſumus directi, & ſcriptam juſſionem habemus & præ manibus tenemus, quæ ad eum ſcripta eſt a Synodo. Qui ingreſſi iterum regreſſi ſunt, & adduxerunt ſecum Eleuſium quemdam monachum, dicentes: Quoniam Archimandrita noſter ægrotat, hunc loco ſui direxit, ut huic quæ ſunt mandata dicatis. Nec ſic acquievimus dicere ei, ſed diximus: Si ſuſcipit nos miſſos a ſanctiſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo, & a ſancta magna Synodo, dicite nobis. Deinde vidimus eos turbatos, & ad alterutrum ſuſurrantes & dicentes aliqua. Et cum non reciperemus reſponſum, conturbatis eis, eo quod in ſcriptis eſſet mandatum, diximus eis: Quid conturbamini? Nihil eſt durum: quæ ſcripta ſunt, non ſunt occulta: Sed diximus & nos quid ſcriptura contineat: Commonuit eum ecce nunc ſecundo ſancta Synodus, quatenus occurrat, & in his in quibus accuſatus eſt a Deo amantiſſimo Euſebio Epiſcopo ſatisfaciat. Tunc ingreſſi nunciaverunt, & ſuſcepit nos prædictus reverendiſſimus preſbyter & Archimandrita Eutyches.*

Ingreſſi porreximus ei miſſam chartulam, & fecit eam nobis præſentibus legi: & poſtquam lecta eſt, dixit: Ego apud me definitum habeo, citra mortis neceſſitatem non egredi monaſterium: pervidet autem & ſancta Synodus & Deo amantiſſimus Archiepiſcopus, quoniam & ſenex ſum effectus. Diximus nos: Dignare venire, & in his quibus accuſaris ſatisfacere apud ſanctam Synodum. Qui reſpondit: Ego non egredior de monaſterio meo; quia ſic habeo definitum. Si autem voluerit beatiſſimus Archiepiſcopus & ſancta Synodus aliquid agere; quod eis placet, agant. Hoc unum peto, nullum hac altera vice fatigari: Definitum enim mihi eſt, non egredi monaſterium. Nec ergo & iterum dirigant: quod volunt, ante tertiam meam vocationem faciant: mihi, ac ſi vocaſſent, ſat ſunt. Petiit autem nos dicere ſanctitati veſtræ hæc. XXXV. Quid cum Eutychete actum.

XXXVI. Interpellat Eutychetem Auctor. Sed tu qui ad divinas Scripturas provocas, o Eutyches (liceat paucis te alloqui) ubi repereris, dicas, quæſo, te magis obligatum teneri propoſiti mentis tuæ vinculis, quam tui Epiſcopi juſſione, immo & plurium Antiſtitum in Synodo conſidentium, teque ad judicium vocantium voluntate, legitimo præſertim id exigente judicio? *Magiſter tu in Iſrael es, & hæc ignoras?* qui & alios doces, & munere præfecturæ monaſterio præes, hæc te prætereunt, quibus te oportuit imbuiſſe tyrones? Sed ſinamus delirare ſenem. Pergit ille: *Compellebat autem nos, & chartulam aliquam ſcriptam deportare: ſed non acquievimus ſuſcipere, dicentes: Si quid volueris, perveniens, doce. Iſta nobis talia ad eum dicentibus, delata eſt charta, & voluit eam nobis legere: ſed nec ſic acquievimus audire, ſed accipiens eam ſubſcripſit: & nos vale facientes egreſſi ſumus, dicente eo: Quia dirigo ſanctæ Synodo hanc chartulam cum ſubſcriptione mea.* Hactenus Mamantis relatio, eademque collega Theophilus. Attende, lector, quod inſitum eſt hæreticis omnibus, quod male agant, averſari lucem, congreſſum fugere, latebras quærere, diligere ſubterfugia, amare diverticula, & captare receſſus.

XXXVII. Tertio citatur Eutyches. At rurſus accuſator Euſebius urget, rurſus vehementius inſtat, ut vel invitus Eutyches trahatur ad Synodum. Tum vero ſecundum judicii formam a ſancta Sy-

Synodo decretum eſt, ut ille tertio citaretur per Memnonem cuſtodem ſacrorum vaſorum, Epiphaniumque presbyteros, & Germanum diaconum, quibus ſcriptus citationis libellus traditus eſt, quo ſignificabatur, ut poſt diem ſequentem, feria quarta, ad ſeptimamdecimam menſis Novembris ipſe Eutyches judicio præſto eſſet.

XXXVIII. Interea vero ſequenti die, nempe decimaſexta Novemb. venit ad Synodum ab Eutychete miſſus Abrahamius Archimandrita excuſans Eutychetem ob ingraveſcentem morbum venire non poſſe. Accepta vero eſt a Synodo de morbo excuſatio, quod non adeo inhumani eſſent, ſed miſericordes: cæterum ejus propoſitum de non egrediendo e monaſterio minime comprobatum fuit; teſtante Flaviano præſertim, ipſum Eutychetem olim, cum in Synodo cauſa Neſtorii tractaretur, adverſus eum acturum in Synodum ingreſſum fuiſſe. Adhortatus eſt autem idem Flavianus per eumdem Abrahamium Eutychetem, ut venire ad Synodum ne detrectaret, & ſe purgare apud eam, ſi calumniam pateretur: ſed & ſi errare compertus eſſet, ea quæ temere dixiſſet, corrigeret, atque damnaret, pollicens veniam: addiditque hæc de accuſatore cauſam infatigabili ſtudio proſequente: *Cognoſcitis* (inquit) *zelum accuſatoris, quoniam & ipſe ignis frigidus illi videtur propter pietatis zelum, &c.*

XXXIX. Sequenti vero die, nempe decima ſeptima ejuſdem menſis, auditi ſunt a Synodo, qui miſſi fuerant tertio citare Eutychetem, Memnon, Epiphanius, atque Germanus: retuleruntque in manus Eutychetis ſe dediſſe libellum citationis: ipſum autem ſe excuſaſſe, quod miſiſſet ſatisfacere Synodo Abrahamium Archimandritam, cui ſignificaret ſe ſanctorum Patrum dictis & Nicænæ Synodo acquieſcere; rogare vero, ſi his non contenta ſit ſancta Synodus, ſeptimanæ unius daret inducias. His relatis, auditus eſt etiam Euſebius accuſator inſtans, & cauſam afferens, cur de his quæ ab eo antea ſæpius dicta eſſent, Eutyches cogeretur reddere rationem. Auditi quoque ſunt qui miſſi a ſancta Synodo fuerant ad monaſteria inquiſituri de voluminibus ab Eutychete ad ea miſſis: retuleruntque accepiſſe Archimandritas miſſum ab Eutychete volumen fidei, ſed ipſos ſubſcribere noluiſſe: inter quos Martinum Archimandritam dignam illa emiſiſſe ſententiam: *Non eſt meum ſubſcribere, Epiſcoporum tantum eſt:* alios vero ſe minime accepiſſe, teſtatos eſſe. Inſtante igitur Euſebio, damnandum ex ſcriptis ſuis eſſe Eutychetem, idemque atteſtante Flaviano, tamen ne præcox adhuc videretur eſſe judicium, ſeptem dierum petitas ab eo inducias conceſſerunt, qui erant in Synodo Patres, ita Flaviano ſuadente.

XL. Datæ induciæ ſeptem dierum Eutycheti.

Inter hæc autem dum expectaretur ſeptimanæ dierum tempus Eutycheti præfixum, inſtante accuſatore Euſebio Epiſcopo, iterum intromiſſi ſunt Mamas cum collegis, qui miſſi fuerant citare Eutychetem; ut quæ ab ipſo accepiſſent, & minime integre retuliſſent, palam facerent. Vigeſima itaque ſecunda menſis Novembris, confidentibus Patribus Theophilus, qui cum Mamante miſſus fuerat, ſub divini numinis conteſtatione hæc eſt locutus: *Cœpit velle Eutyches diſputare nobiſcum. Reverendo autem presbytero Mamante dicente: Non quidem ad hoc venimus, ut cum tua reverentia diſputemus, ſed evocare te ad occurrendum Synodo; cœpit ille, præſente Narſete preſbytero, & Maximo Archimandrita, & aliis monachis, dicere: in qua Scriptura jacent duæ naturæ. Deinde: Quis ſanctorum Patrum expoſuit, Deum Verbum duas habere naturas? Ad hæc nobis reſpondentibus: Et tu oſtende nobis, ubi continetur Homouſion? aut quæ Scriptura hæc dicit? Reſpondit reverendiſſimus preſbyter & Archimandrita Eutyches: Non continetur in Scripturis, in expoſitionibus vero Patrum jacet, Ad hæc reverendiſſimus Mamas presbyter, reſpondens, ait: Eo modo ſicut Homouſion in ſanctis Scripturis non jacet, ſed in expoſitione Patrum ita ſe habet; ita & de duabus naturis iidem ſancti Patres expoſuerunt. Dixi ad hæc & ego: Perfectus eſt Deus Verbum, an non? Dixit idem presbyter Eutyches: Perfectus. Dixi ego: Perfectus eſt Homo incarnatus, an non? Dixit: Perfectus. Si ergo duo perfecti Deus perfectus & homo perfectus, duo perfecta unum faciunt Filium. Ad hæc reverendiſſimus presbyter & Archimandrita Eutyches: Abſit a me dicere ex duabus naturis eſſe Chriſtum, aut de natura loqui ſeu diſputare Dei mei. Si ergo volunt deponere me, aut ſi deſiderant facere aliquid adverſum me, ſecundum permiſſum Dei faciant: Ego enim in fide, quam accepi, in ipſa ſteti, & confirmari deſidero. Hæc ſunt quæ ab eo audivi.* Hæc in Actis de Eutychete.

Eutyches ſuas prodit blaſphemias

XLI. Procaciores Eutychete Novatores.

Cum tu conſideras, lector, horrendam Eutychetis blaſphemiam; non eo tamen procaciæ perveniſſe vides, ut dum provocat ad divinam Scripturam, ſimul etiam quæ in ea a ſanctis Patribus fuiſſent expoſita, eſſe pariter retinenda neget: Ex quibus intelligis, ſupergreſſos eſſe noſtri temporis Novatores impudentiam Eutychetis: quippe qui, cum convincantur a ſanctiſſimis Patribus, ſic provocent ad divinam Scripturam, ut niſi tot ſyllabis & elementis illud ipſum quod Catholica pro-

profitetur Eccleſia, in ea expreſſum inveniant, minime ſibi retinendum eſſe, pertinaciſſime reluctentur, nullam vel traditionum, vel ſanctorum Patrum interpretationum rationem prorſus habentes. Sed reliqua de judicio Eutychetis proſequamur.

XLII. Opem quærit a præfectis Eutyches.

At quid inter hæc inveteratus dierum malorum hypocrita? Qui ſæpius fuerat conteſtatus, ſe minime poſſe egredi e monaſterio, licet juſſione Flaviani Archiepiſcopi & totius Synodi urgeretur, quod eam ſibi inviolabilem legem antea præfixiſſet; tamen cum ſeptem dierum accepiſſet inducias, ſtatim egreditur e monaſterio, ſed non ad Flavianum quidem progreditur: at quonam gentium? Audi Liberatum Diaconum (*a*): *Dum hæc agerentur, refugiens Eutyches ad Theodoſium Imperatorem, impetravit ab eo (ut fertur) per Chryſaphium eunuchum, quem ipſe Eutyches ſuſceperat in ſacro baptiſmate, ut cum Patricio Florentio & magno Conſiliario Concilium illud Flaviani ingrederetur. Timere enim ſe dicebat Flaviani calumnias.* Mos hic etiam eſt hæreticorum (ut de Arianis & aliis ſæpe antea vidimus) ingredi Synodos ambitioſo Comitum comitatu, talium fretos potentia, qui diffiderent juſtæ cauſæ: cujus quidem rei recens eſt exemplum Neſtorii in Concilio Epheſino.

(*a*) *Liberat. Diacon. c. 11. tom. 2. Concil.*

XLIII. At mira ſane verſutia Eutyches Chryſaphium potentiſſimum eunuchum adſcivit ſibi in præſidium ac patrocinium, quem ſciebat infenſiſſimum Flaviano ob res ſuperius enarratas: ex quibus omnium malorum fluxit origo. Etenim ſceleſtiſſimus hominum, ut conceptas iras in Flavianum evomeret, ſuſcipiens patrocinium Eutychetis, in ſummum totius fidei Catholicæ detrimentum ei favens, in ejus defenſionem tum complures alios potentes Aulicos, tum etiam Epiſcopos magni nominis inclinavit: effecitque ut cum hujus Synodi definitione cauſa finienda eſſet, ad œcumenicum oportet eam deferre Conventum, unde tot mala velut e portis inferi magno profluvio ſcaturirent. Eunuchus hæc præſtitit.

XLIV. Adveniente jam præſcripto a ſancta Synodo ſeptem dierum termino, inchoato a die decimaſexta Novembris:, vigeſimaſecunda ejuſdem, rurſum ſancta Synodus congregata eſt; & ex more præpoſitis ſacroſanctis Evangeliis, juſſus eſt ingredi accuſator Euſebius; juſſus pariter requiri Eutyches, qui pollicitus erat dicta die ſe præſto fore ſacro Conventui ſuam cauſam acturum: ſed a quærentibus non inventus. Retulitque hæc Synodo Joannes presbyter:

Eutychetis qualis adventus in Synodum.

Occurrit reverendiſſimus presbyter & Archimandrita Eutyches cum magna multitudine militum, & monachorum, & Præfecturarum apparitorum magnificentiſſimi & glorioſiſſimi Præfecti Prætorio; & non aliter volunt eum dimittere ut ingrediatur in veſtrum ſanctum Concilium, niſi ei promiſerimus, reſtituturos ipſius perſonam. Eſt vero pariter & magnus & maxime admirandus Silentiarius, & ipſe una cum eo præ foribus, cupiens ingredi, utpote directus a piiſſimo & Chriſtum amante Imperatore noſtro. Hæc ille. His auditis, intromiſſus eſt Silentiarius, qui obtenta licentia, ejuſmodi legit Theodoſii Imperatoris mandatum ad Synodum miſſum:

XLV. Imperatoris mandatum.

Quoniam nos de pace cogitamus, & de ſanctis Dei Eccleſiis, & pro Catholica fide, & cuſtodiri volumus rectam, Deo inſpirante, prædicatam fidem a ſanctis Patribus, qui in Nicæa congregati ſunt, trecentis decem & octo, & ab his qui Epheſi interfuerunt damnationi Neſtorii: Hoc ergo volumus, ne ſcandalum in prædictam Catholicam fidem immittatur. Et quoniam ſcimus magnificentiſſimum Patricium Florentium eſſe fidelem, & teſtimoniis probatum in recta fide: volumus ipſum intereſſe audientiæ Synodali, quoniam ſermo de fide eſt.

XLVI. Periculoſe immiſcent ſe Principes ſacris.

Secutæ ſunt hæc acclamationes Synodi de fide & religione Theodoſii Imperatoris. Sed ſi prænoviſſent futura, utique immenſis lacrymarum imbribus fuiſſent eadem proſecuti. Quanto enim detrimento immiſceant ſe interdum Principes rebus ſacris, quæ ab Epiſcopis tractandæ ſunt, recentia exempla (ut prætermittamus vetera) docuerunt. Etenim fomes peccati Neſtorius litteris Cæleſtini damnatus jam, niſi infra decem dierum ſpatium reſipiſceret, conſpirante in eamdem ſententiam Synodo Alexandrina, perpetuo ſilentio jam ſepultus fuiſſet: cum vero ſeſe in his male (ut vidimus) immiſcuit Theodoſius, quanta inde mala provenerint in Eccleſiam, adhuc quæ videntur in Orientali Eccleſia ulcera putrefacta teſtantur. Eutyches pariter delirus ſenex & impudens hæreſiarcha in hac Conſtantinopolitana Synodo jam cum ſua hæreſi condemnandus, atque penitus oblivione delendus; fultus auxilio Præfectorum, & munitus edictis Imperatoris, ſic invaluit, ut per plurima ſæcula ejus hæreſis univerſam Orientalem Eccleſiam vehementis inſtar incendii exuſſerit, atque numquam hactenus reſtingui valuerit. Mentiar, niſi & lapides iſta clament, & viæ Sion lugeant. Etenim ex his non Catholica tantum fides inſanabilem plagam accepit, ſed & Orientale Imperium penitus collapſum atque funditus dirutum eſt. Sed cœptam ſemel lugubrem proſequamur hiſtoriam.

XLVII. Eutyches cauſam dicit.

Poſt hæc, aſſentiente Synodo, Florentius ingredi juſſus eſt, præſentibus Eutychete reo & Euſebio accuſatore: tunc quæ

quæ pluribus ſeſſionibus ſuperius facta eſſent, coram omnibus publice ſunt recitata. Inter legendum autem, de Eutychete conqueſtus Euſebius, hæc interlocutus: *Metuo ipſius circumventionem: ego pauper ſum, nihil poſſidens: minatur mihi exilium: pecunias habes; præpingit mihi Oniaſum* *, *id eſt, petram exilii*. Hæc ipſæ; ex quibus plane vides, qualis fuerit patientia, manſuetudo, & paupertas monachi Archimandritæ. Rurſum vero cum inter legendum ventum eſſet ad S. Cyrilli rectam fidei confeſſionem, qua duæ ab eo naturæ prædicarentur in Chriſto; ad hæc Euſebius: *Conſentit ne iſtis Eutyches, quæ modo lecta ſunt beatæ memoriæ Cyrilli; & confitentur ne duarum naturarum unitionem factam in una perſona & in una ſubſiſtentia, an non? Flavianus ſanctiſſimus Epiſcopus dixit: Audiſti preſbyter Eutyches, quid accuſator tuus dixit? Edicito nunc, ſi ex duabus naturis unitionem confiteris. Eutyches presbyter dixit: Etiam ex duabus naturis: Euſebius Epiſcopus dixit: Confiteris duas naturas, domine Archimandrita, poſt incarnationem, & conſubſtantialem nobis eſſe Chriſtum ſecundum carnem, an non? Eutyches presbyter dixit: Ego non veni diſputare, ſed veni ſatisfacere ſanctitati veſtræ, quomodo ſapiam: Scriptum eſt autem in hac chartula, quomodo ſentio, & jubete eam legi, &c.*

* Oaſim & Petram.

Eutyches fruſtra ſubterfugia captat.

XLVIII. Vides colubrum ſpiris involui, & ne detegatur, ſuis involucris occuli, & quærere ſubterfugia, ne capiatur? Cumque mille technis undique fugam captaret; cogitur tandem prodere quid ſentiret, cum dixit: *Confiteor ex duabus naturis fuiſſe Dominum noſtrum ante adunationem, poſt vero adunationem unam naturam confiteor*. Hac igitur prolata immenſa blaſphemia, cum eam damnare juberetur, renuit penitus ille. Sed cum rurſum urgeret etiam Florentius Patricius dicens: *Confiteris duas naturas poſt adunationem? dic: ſi non dixeris, damnaberis*. Cumque ſe haud ſponte id profeſſurum ſignificaret, eum vero rurſum Florentius Patricius interpellaret; ad poſtremum illud edixit: *Qui non dicit ex duabus naturis, & duas naturas, non credit recte*. *Exurgens univerſa ſancta Synodus exclamavit: Quæ ex neceſſitate eſt, fides non eſt*. Et ſubſecutæ ſunt acclamationes in laudem Imperatoris. Claudenſque ejus diei Actionem, ita peroravit Flavianus;

XLIX. *Per omnia apparet Eutyches quondam presbyter & Archimandrita, & ex iis quæ ante acta ſunt, & ex propriis ejus confeſſionibus, Valentini & Apollinaris perverſitate ægrotare, & eorum blaſphemias immobiliter ſequens; qui nec noſtram reververens perſuaſionem atque doctrinam, rectis voluit conſentire dogmatibus. Unde lacrymantes & lugentes perfectam ejus perditionem, decrevimus per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ab eo blaſpematum, extraneum eum eſſe ab omni officio ſacerdotali, & a noſtra communione, & primatu monaſterii. Scientibus hoc omnibus qui poſtea colloquentur ei, & ad eum convenerint, quoniam rei erunt & ipſi pœnæ excommunicationis, ſicut non recedentes ab ejus collocutione*. His dictis, atque Actis penitus abſolutis, conſecuta eſt omnium Epiſcoporum ſubſcriptio, qui fuerunt omnes numero trigintaduo; ſubſcripſerunt & Archimandritæ qui aderant vigintitres. Repetitus eſt autem anno ſequenti itidem Conſtantinopoli eorumdem Patrum Conventus, de quo ſuo loco dicturi ſumus. Porro præſens Synodus Actonibus ſeptem completa eſt.

Eutyches damnatur.

His in Concilio geſtis, Flavianus de re tanta, more majorum, certiorem reddere voluit ſanctum Leonem Romanum Pontificem, has ad ipſum litteras ſcribens (*a*): L.

(*a*) *Apud S. Leonem poſt ep. 8.*

Domino beatiſſimo & Deo amabili Patri Leoni, Flavianus in Domino æternam ſalutem.

Flavianus ſcribit ad Leonem Rom. Pontif.

Nulla res diaboli venena compeſcit, nec continet mortiferas ejus ſagittas: ſurſum enim atque deorſum pervolans, quærit quos poſſit occidere, quos poſſit ſuperare, quos poſſit devorare. Propter quam rem vigilandum eſt, & orationibus a Deo obtinendum, ut fatuas inquiſitiones evitare poſſimus. Decet enim ſequi Patres noſtros, nec commutare definitionem eorum perpetuam, quorum regulam ſecundum ſacras Scripturas eſſe didicimus. Depoſitis ergo fletibus & lacrymis, quas inceſſanter fundo, quia ſub me clerus degens invaſus eſt a fero dæmone, & non potui eum liberare, nec auferre a tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere, quomodo raptus ſit, quomodo reſiliit a propoſito divino, & ad illum cucurrit qui perdere conſuevit, præcepta Patrum dedignans, & conſtituta eorum deſpiciens, jam incipio enarrare.

LI. *Sunt enim quidam veſte ſua oves ſignificantes, interius lupi rapaces* (*b*), *quos ex fructibus eorum debemus agnoſcere. Iſti prima fronte videntur eſſe de numero noſtro* (*c*), *ſed non ſunt de numero noſtro: ſi enim de numero noſtro eſſent, nobiſcum manſiſſent. Illud quod prius occultabatur, in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifeſtus. Inveniuntur autem infirmæ fidei homines, & qui divinas lectiones neſciunt, & ſecum eos in perditionem præcipitant, diſſipantes & vituperantes Patrum diſciplinas, & reliquas ſanctas Scripturas ad ſuam perditionem. Quos quidem debemus prævidere, & a quibus multum oportet cavere, ne in malitia ſua aliqui occupati concidant de ſua*

(*b*) *Matt. 7.*

(*c*) *1. Jo. 2.*

*ſua firmitate. Exacuerunt enim linguas ſuas quaſi ſerpentes, & venenum in labiis habent quaſi aſpides: de his enim hæc Propheta (a) clamavit: Talis inter nos Eutyches emerſit, quondam presbyter & Archimandrita: qui quaſi noſtræ religionis ſectam ſapiebat, & hanc præferebat *, Neſtorii quidem impietati reſiſtens in pugna, quæ contra Neſtorium parabatur; trecentorum autem decem & octo ſanctorum Patrum de fide expoſitionem factam, & ſanctæ memoriæ Cyrilli epiſtolam ſcriptam ad Neſtorium, vel ad ſimiles ejus, quibus omnes aſſenſerunt, tentavit evellere, antiquam impii Valentini & Apollinaris reparans ſectam: & non timuit præceptum Regis veri Dei dicentis (b): Quicumque ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, expedit ei, ut mola aſinaria alligetur collo ejus, & demergatur in profundum maris. Verecundiam autem omnem ejus perfidia abjecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutiens, in S. Synodo aſſerebat inſtanter dicens, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum non oportere confiteri de duabus naturis poſt humanam ſuſceptionem, cum a nobis unius * ſubſtantiæ & unius perſonæ cognoſcatur; neque carnem Domini conſubſtantialem nobis ſubſiſtere, tamquam ex nobis ſuſceptam, & coadunatam Dei Verbo ſecundum ſubſtantiam: ſed dicebat, virginem quidem, quæ eum genuit, ſecundum carnem conſubſtantialem nobis eſſe, ipſum vero Dominum non ſuſcepiſſe ex ea carnem conſubſtantialem nobis: & corpus Domini non eſſe quidem corpus hominis: humanum vero corpus eſſe, quod eſt ex Virgine: omnium Patrum expoſitionibus contraria ſentiens.*

(a) Pſal. 139.

* proferebat.

(b) Matt. 18.

* duplicis.

LII. *Sed ne multa dicens, longam faciam epiſtolam: olim quicquid egerimus, miſimus ad beatitudinem veſtram litteras, quibus ſcriptis docuimus, & presbyterio illum eſſe nudatum, qui ſic captus eſt; & juſſimus eum cum monaſteriis nullam habere rationem; & excluſimus eum a communione noſtra: ut ſanctitas veſtra hoc cognoſcens, quod circa illum actum eſt, omnibus Epiſcopis ſub beatitudine veſtra degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem; ne neſcientes aliqui quid ille ſenſerit, quaſi ad Orthodoxum vel per litteras, vel per aliquam conjunctionem loquantur.* Hactenus Flavianus ad Leonem Romanum Pontificem, cupiens ab eo haberi rata, quæ ipſe una cum aliis Epiſcopis contra Eutychetem ſtatuiſſet; probe ſciens, primæ ſedis eſſe de recens emergentibus hæreſibus cognoſcere, & adverſus earum promulgatores hæreſiarchas ſententiam ferre.

LIII. Sed & Eutyches non ignarus quanti ponderis eſſet Romani Epiſcopi, cujus judicium ſolerent in ambiguis Synodi expectare, communicationem conſequi, atque captare gratiam: & ipſe feſtinavit ad eumdem Romanum Pontificem dare litteras: haud dubius, in eam partem univerſam Catholicam Eccleſiam inclinaturam, in quam ipſe Summus Pontifex videretur eſſe propenſior. Sed quas litteras miſit? refertas plane dolis, & mendaciis conſarcinatas: at licet non extent illæ quidem; verum ex iis quæ ad Flavianum S. Leo reſcripſit, eas, quales eſſent, probe poſſumus intelligere. Mentitus eſt enim inter alia, ſe, cum a Synodo Conſtantinopolitana damnationis ſententiam accepiſſet, appellaſſe Romanum Pontificem, ſed appellationi minime delatum: blandis item verbis pollicitus eſt eiſdem litteris, ſe paratum fore corrigere, quicquid reprehenſione dignum dixiſſet: teſtatur id quidem S. Leo (c) in epiſtola reddita ad Flavianum, alia inſuper ab ipſo ad Synodum Epheſinam conſcripta, necnon in epiſtola ad Theodoſium, in quibus habetur, ab ipſo Eutychete eſſe miſſum ea de re libellum ad Romanum Pontificem.

Conatus Eutychetis poſt damnationem.

(c) Leo ep. 12.

LIV. Sed quid his amplius verſutus homo molitus eſt? illud nimirum, ut ſtudio Regiorum miniſtrorum ſuæ litteræ ad Romanum Pontificem citius Romam pervenirent, detinerentur vero litteræ Flaviani. Addit his etiam, ut inter hæc Theodoſio libellum offerret, quo Synodalia Acta eſſe falſata conquerebatur. Quod inſuper ſenex impudens fronte perfricta novum commentus eſt facinus? illud nempe, ut per urbem Conſtantinopolitanam publica proponeret ſcripta, quibus ſe eſſe paſſum injuriam, populum conteſtaretur. Hæc autem omnia ex Liberato Diacono, atque aliis: Illud etiam curavit per Chryſaphium eunuchum, ut in odium Flaviani hoc item anno darentur a Theodoſio Imperatore litteræ pro eodem Eutychete ad Leonem Romanum Pontificem: non extant ipſæ quidem, ſed mentio de illis habetur in litteris, quas idem Leo ſequenti anno Kalendis Martii ad eumdem Auguſtum reddidit. Quid præterea molitus nequiſſimus Eutyches? litteras quoque dedit ad celebriores Italiæ Epiſcopos, quo eos in ſuam pertraheret ſententiam: ſcripſit & inter alios ad Petrum Chryſologum Ravennatem Epiſcopum, ut ejuſdem Petri ad eum redditæ litteræ docent: quæ omnes quoniam datæ reperiuntur anno ſequenti, cum naviganti tempus illuxit, agemus de his pariter eodem ipſo qui ſequitur anno.

Eutychetis dolus in præveniendis litteris Flaviani.

LV. Vidiſti, lector, & admiratus es, quomodo apparatu regio & apparitura potentium ſtipata, compta mendaciis, delinita fucis, induta dolis atque fallaciis nova iſta cornuta beſtia, horrendum monſtrum progrediatur in exitium fidei Orthodoxæ; quæ licet publico, hoc anno, da-

Hæreſis Eutychianæ ingreſſus & progreſſus.

damnata fuerit anathemate, regiis tamen & regiorum miniſtrorum fulta præſidiis, ſurrexit validior poſt occaſum, & vehementiori impetu inſiliit in Catholicos. Faverunt quidem Chryſaphius & Theodoſius Eutycheti, non tamen odio Catholicæ pietatis, ſed quod uterque Pulcheriæ Auguſtæ cauſa (ut ſuo loco ſuperius dictum eſt) ſanctum Flavianum immenſo odio proſequeretur. Siccine privatorum affectuum cauſa Chriſtana pietas a Chriſtianis Principibus lancinatur? ſed in ſuam ipſorum perniciem atque jacturam, ut exitus declaravit: haud enim paſſus eſt Deus Theodoſium diutius imperare, poſtquam Chryſaphio in re tanta credidit habenas Imperii: Sed & ſubdolum eunuchum meritas pœnas dare voluit. Verum de his, ſuis locis dicendum pluribus.

LVI. Duo Concilia in cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſæ.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, duo habita Concilia leguntur, ſeu potius Epiſcopalia dicenda judicia, in cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſæ in Syria, alterum Tyri menſe Februarii, Berythi vero alterum menſe Septembris; quæ recitata habentur in Concilio Chalcedonenſi nona & decima Actionibus. Sunt hæc quidem ſolertiſſimo ſtudio perveſtiganda, atque exactiſſime recenſenda, utpote quorum cauſa diu multumque fuerit in Eccleſia laboratum, ut cuncta dilucide pernoſcantur. De quibus in primis admonendus eſt lector, perperam ibi poni in cuſis in hanc diem codicibus, depravato nimirum textu, *Poſt Conſulatum Flavii Zenonis & Poſthumiani;* reſtituendusque eſt, ut dicat, Sub Conſulatu eorumdem. Manifeſtus enim irrepſiſſe error invenitur primum ex numero Indictionum, dum quæ celebrata eſt Tyri Synodus vigeſimaquinta menſis Februarii, Indictione prima notata habetur; qui autem Berythi Conventus eodem anno habitus legitur, menſe Septembris ſecundæ Indictionis inſcribitur, cum videlicet prima abſoluta, exordio menſis ſeptembris ſecunda incipit: *Conſulatu enim Zenonis & Poſthumiani, non poſt Conſulatum* eorumdem, prima ſignatur Indictio etiam a Marcellino in Chronico. Præterea quod judicium Berythi factum menſe Septembris, Theodoſio Imperatore & Flaviano Epiſcopo Conſtantinopolitano jubentibus habitum eſſe dicatur: plane liquet hoc anno id contigiſſe, non autem ſequenti, quo tempore jam Anatolius fuerat in pſeudoſynodo Epheſina ſubrogatus in locum Flaviani, menſe Auguſti in eodem conciliabulo e gradu depoſiti, ubi & Ibas (ut dicemus, pariter damnatus fuit, qui antea hoc (ut dictum eſt) anno in dictis judiciis fuerat abſolutus. Acta igitur quæ habentur Latine edita Concilii Chalcedonenſis, tum in Actione nona, tum decima, reſtituenda ſunt, ut dum habent, *Poſt Conſulatum Zenonis & Poſthumiani*, dicatur, *Sub Conſulatu Zenonis & Poſthumiani.*

Depravati textus reſtituuntur.

LVII. Contra vero ubi habetur in prima ejuſdem Concilii Actione, cum recitari incipiunt Acta pſeudoconcilii Epheſini, illud cœptum eſſe menſe Auguſti *ſub Conſulatu Zenonis & Poſthumiani Indictione tertia*, reſtituendum eſt, ut dicat, *poſt Conſulatum eorumdem Indictione ſecunda:* nam non hoc anno, ſed ſequenti Epheſi ex ſcelere famoſam eſſe habitam Synodum illam, certum eſt. Et quis neſciat, ante conciliabulum Epheſinum præceſſiſſe judicia Tyrii Conventus, atque Berythi, in quibus Ibas eſt abſolutus, deinde vero ſubſecutum Epheſinum eſſe in quo Ibas eſt condemnatus, teſtantibus id ipſis Synodalibus Actis? At hoc anno, menſe Novembris celebratam eſſe Synodum Conſtantinopolitanam contra Eutychetem, habent ejus Acta ſignata ſub anni hujus Conſulatu, nempe Zenonis & Poſthumiani, quæ recitata extant in Actione prima ejuſdem Concilii Chalcedonenſis. Sub Conſulatu vero Protogenis conſignata habentur Acta ſecundæ Synodi Conſtantinopoli ſequenti anno, menſe Aprilis celebratæ in cauſa ejuſdem Eutychetis: poſt quam, eodem anno, menſe Auguſti, liquet habitam eſſe dictam Synodum Epheſinam. His igitur de temporis ratione elucidatis, vitiatiſque locis Chalcedonenſis Synodi reſtitutis, jam de Iba hiſtoriam proſequamur.

LVIII. Cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſæ.

Meminiſſe debet lector, ex his quæ ſuperiori tomo dicta ſunt, hunc una cum aliis Orientalibus Syriæ Epiſcopis ſtetiſſe

PAGIUS IX. *Judicium Tyrium & Berytenſe anno ſequenti habita.*

A num. LVII. ad LXXXIV. Licet tam Baronius, quam Conciliorum Collectores Synodum *Berytenſem* & *Tyriam* hoc anno collocent, utramque tamen ad ſequentem pertinere, certum & indubitatum. Em. Card. Noriſius in Diſſert. IV. de anno & epochis Syro-Macedonum, utramque egregie expoſuit, ſuoque anno reddidit, cujus ideo hic verbis ſummarie utar. Cum quidam Clerici Edeſſeni *Ibam* Epiſcopum apud *Domnum* Patriarcham Antiochiæ accuſaſſent, Domno Ibæ amico accuſatoribus non obſcure in feſto iidem in Regiam Urbem profecti, Theodoſio Imp. ac S. Flaviano Epiſc. Conſtantinopolitano rem integram detulerunt. *Theodoſius* die XXVI. Octob. currentis anni Damaſcio Tribuno ac Notario mandatum dedit, ut in Phœniciam ſtatim profectus a delegatis Judicibus *Iba* cauſam diſcutiendam curaret. Damaſcio a S. Flaviano collega additus fuit *Eulogius* Diaconus: Judices vero deſignati ſunt, *Photius* Tyri Metropolita, *Euſtathius* Beryti in Phœnice maritima Epiſcopus, ac *Uranius* Antiſtes Himerorum, quæ Urbs erat in Provincia Oſrhoene, cujus *Ibas* erat Metropolita. *Photius* collegas Judices, *Ibam*, & ejus accuſatores Tyrum advocavit. Clerici accuſantes ſtatim ac venere, tota paſſim urbe publicarunt, Ibam dixiſſe: *Non invideo Chriſto facto Deo, in quantum*

ſe pro Neſtorio cum Joanne Epiſcopo Antiocheno contra S. Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, uſque ad tempus, cum per Paulum Emeſenum res inter eoſdem Joannem atque Cyrillum compoſitæ ſunt, quando, ſicut alii qui inimici erant, ipſe communicare cum S. Cyrillo & Eccleſia Catholica cœpit. Accidit autem poſt hæc, ut quatuor presbyteri Eccleſiæ Edeſſenæ, Samuel, Cyrus, Maras, & Eulogius, ſententia excommunicationis affecti, provocaverint contra ſuum ipſorum Epiſcopum Ibam ad Antiochenum Epiſcopum Domnum, venienteſque Antiochiam, libellum accuſationis eidem adverſus Ibam darent: quo ille accepto, ad Ibam ſcripſit, ut poſt Paſcha proximum Antiochiam ſe conferret cauſam dicturus, interim vero excommunicatos abſolveret, ut Paſchali tempore participes fieri poſſent ſacramentorum. Paruit Ibas, cœptumque judicium eſt. Accepit interea Domnus Epiſcopus ab eiſdem accuſatoribus juramentum, ne diſcederent Antiochia. Viſum eſt autem duobus ex illis, nempe Samueli, & Cyro, quo vitarent judicium Domni Epiſcopi Antiocheni erga Ibam (ut ipſis videbatur) propenſioris, proficiſci Conſtantinopolim ad Imperatorem; cui libellum obtulerunt, petentes alios ſibi dari Judices, qui accuſationes adverſus Ibam cognoſcerent. Interea a Domno celebratur Synodus Antiochiæ, ubi & cognita eſt Ibæ cauſa, præſentibus duobus tantum accuſatoribus: in qua duo illi, qui licet jurati receſſerant accuſatores damnati ſunt; deque his Domnus litteras ſcripſit ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum.

LIX. Judicium Tyrium in cauſa Ibæ.

Imperator vero Judicem cognitorem miſit Damaſcium Tribunum & Notarium, eidem mandans, ut judicio præſens aſſiſteret, & quæ Photius Tyri, & Euſtathius Berythi, & Uranius Himeriæ Epiſcopi delecti a ſe in ea cauſa Judices definirent, executioni mandaret. Miſſus eſt etiam tunc a Flaviano Epiſcopo Conſtantinopolitano Eulogius diaconus una cum Damaſcio Judice cognitore. Actum eſt autem hoc anno ejuſmodi cauſæ judicium Tyri, die vigeſimaquinta Februarii primæ Indictionis. Sed quid ibi? tres illi delecti Judices ad hujuſmodi tollenda diſſidia, pacis acceſſere ſequeſtres; primumque omnium illud quam diligentiſſime præſtitere, ut Ibas, cujus accuſatus erroris potiſſimum erat, hæreſim Neſtorii & omnes ad eam ſpectantes execraretur, fidemque Catholicam pure, ſincere, & integre profiteretur: his vero ab eo præſtitis, iidem Epiſcopi Judices conciliaverunt eoſdem clericos accuſatores cum Iba ſuo ipſorum Epiſcopo, ſicque tranſacta res eſt, ut concordes inter ſe recederent. Continet hæc omnia prolixius enarrata Actio nona Concilii Chalcedonenſis, qua etiam habetur, ſubſcripſiſſe ejuſmodi initæ concordiæ Judices Epiſcopos Tyri atque Berythi, Uranium autem Himerorum Epiſcopum minime ſubſcripſiſſe: quem ſibi infenſiſſimum fuiſſe, & accuſatorum inſtigatorem, Ibas conqueſtus eſt in ejuſdem Actionis exordio.

LX. Judicium Berythenſe in cauſa Ibæ.

At quæ ita Tyri Ibæ cauſa terminata eſt concordia ambarum partium, dicta die vigeſima Februarii; hoc eodem anno ſub Conſulatu (ut dictum eſt) Zenonis & Poſthumiani, Kalendis Septembris iterum perducitur ad judicium. Ut autem rurſus eadem Ibæ cauſa ad judicium deferretur, iterumque inſtauraretur judicium, ex eo evenit, quod novi additi ſunt accuſatores, a quibus non Ibas ſolum, ſed & duo alii Epiſcopi cum Iba ſunt accuſati, nempe Daniel Carrhorum in Meſopotamia civitatis Epiſcopus, & Joannes Batenorum Epiſcopus. Clerici enim Edeſſæ, qui adverſantes erant Ibæ, haud ſteterunt initæ concordiæ; ſed præter quatuor nominatos presbyteros Samuelem, Cyrum, Malam, & Eulogium, miſerunt etiam Ablabium, Joannem, Anatolium, Cajumam, & Abibum clericos Edeſſenos: qui ſimul Conſtantinopolim profecti, adiverunt Flavianum Epiſcopum, dederuntque eidem libellum accuſationis adverſus tres modo nominatos Antiſtites. Placuit autem Flaviano, ut iidem, qui antea Judices electi eſſent, & cauſam compoſuiſſent

PAGIUS

tum enim ipſe factus eſt, & ego factus ſum; quæ blaſphema verba cum Photius Tyriis ſcandalo eſſe intelligeret, *juſſimus*, inquit Act. X. Synodi Chalced. pag. 639. *eos egredi a Tyro; Scandalizabatur enim Civitas, quæ nunquam tale aliquid cogitaverat, vel audierat.* Ita judicium Berytum ejuſdem Provinciæ urbem Tyro M. P. LIV. diſtantem tranſlatum fuit.

X. *Judicium Berytenſe ante feſtum Paſchatis habitum.*

Ibas, quo objectam ſibi hæreticæ propoſitionis calumniam repelleret, ſuum quendam Diaconum Beryto *Edeſſam* ſubmiſit, ut a Clero Edeſſeno literas obtineret, quibus teſtarentur, nunquam ea hæretica verba ab *Iba* prolata audiviſſe, Clerus Epiſtolam *Ibæ* favorabilem ſcripſit, quam recitat Baronius num. LXIII. & ſeq. Quæ cum Chalcedone coram Synodo generali legeretur, *Theophilus* novus Ibæ accuſator repoſuit. Diaconum Epiſtolæ latorem, quod Ibæ erat amicus verbum in eadem mutaſſe, *miſit enim*, inquit *eum a Beryto*, ut legitur in hac Act. X. Synodi Chalced. pag. 673. Et ſane Baronius fatetur, hanc Epiſtolam a Clero Edeſſeno miſſam, cum cauſa Ibæ Beryti diſcuteretur. Verum animum non advertit ad verba ſequentia ejuſdem Epiſtolæ. Nam poſtquam Clerus teſtatus fuiſſet, verba illa hæretica nunquam *Ibæ* excidiſſe, rogant Photium ac Euſtathium Judices, curent Ibam *velociter ad ſuum gregem reverti: & maxime ſalutari feſto ſancti Paſchatis appropinquante;* cum id temporis addunt, *& propter Catechiſmos, & propter eos qui digni ſunt ſancto Baptiſmate, o*pus

ſent, irerum ſederent Judices, Photius, Euſtathius, & Uranius, ipſaque cauſa Berythi tractaretur, cui Eccleſiæ præſidebat Epiſcopus unus ex Judicibus Euſtathius; legavitque idem Flavianus Eulogium ſuum diaconum, qui & ſuperiori judicio interfuerat: præſens etiam fuit ex Theodoſii Imperatoris mandato Damaſcius Tribunus, & Notarius tenens locum Judicis cognitoris. In primis autem in eodem judicio, facta ex parte repetitione Actorum Synodi Antiochenæ, lectus eſt etiam libellus accuſationum adverſus Ibam, Danielem, & Joannem Epiſcopos, quibus non hæreſis tantum, ſed nefandorum criminum Ibam ac collegas Epiſcopos accuſabant.

LXI. *Quid contra Ibam objectum.* Porro capitibus cæteris accuſationum prætermiſſis, illud primo inquirendum propoſitum eſt, quo dicebant accuſatores, horrendam ejuſmodi blaſphemiam ab Iba prolatam: *Non invideo Chriſto facto Deo: in quantum factus eſt, & ipſe factus ſum:* Vel: *Si voluero, & ipſe ut ille fieri poſſum.* Negans vero Ibas, & execratus qui vel talia aliquando cogitaſſet: teſtificationem totius cleri Edeſſenæ Eccleſiæ ad Epiſcopos Judices miſſam recitari petiit, qua ab illata per accuſatores calumnia idem Ibas redderetur prorſus immunis. Ipſe vero libellus ſic ſe habet, eidem Actioni decimæ Concilii Chalcedonenſis intextus:

LXII. *Inſtructio, & deprecatio Deo amantiſſimis atque ſanctiſſimis Epiſcopis Photio, & Euſtathio ab omni clero Edeſſenæ Civitatis.*

Teſtificatio Clericorum Edeſſæ pro Iba. *A multis atque diverſis e Phœnice advenientibus ad nos, cognovimus ea quæ ab his, qui inſurrexerant in Deo amantiſſimum & ſanctiſſimum Epiſcopum noſtrum Ibam, geſta ſunt: perterriti in eo quod dictum eſt (traſcendunt enim & illos qui ſine Deo ſunt, & infideles & hæreticos, & Judæos & Paganos, ea quæ dicta nobis ſunt) quia nobis præſentibus dixiſſet idem Deo amantiſſimus Epiſcopus: Non invideo Chriſto facto Deo: quoniam & ego ipſe, ſi volo poſſum fieri ſecundum illum. Et omnes nos, quos dicunt audiſſe ea quæ dicunt, manifeſtum facimus veſtræ Deo amabilitati coram Dei clementia, quia neque ab eo, neque ab alio ullo tale dictum aliquando audivimus, neque in aures noſtras ingreſſum eſt tale aliquid aliquando: Anathematizantes noſmetipſos, & terribili gehennæ noſmetipſos obnoxios facientes, ſi novimus aliquid tale dictum ab eo, aut aliud aliquid contrarium Catholicæ fidei. Si enim alicui tali dicto acquieſceremus, aut communicare ei qui dixit, aut comminiſtrare ei in ſacrificio; ultimo ſupplicio fuiſſemus obnoxii, tamquam communicantes tali execrationi.*

Rogamus autem, & deprecamur veſtram ſapientiam, ut eidem Deo amantiſſimo ſuadeatis Epiſcopo, quatenus velociter ad ſuum gregem reverti feſtinet: periclitatur ab hoſtibus lacerari, cum nullus ſit qui ei adeſſe prævaleat, & maxime feſtivitate ſalutifera ſancti diei Paſchalis imminente, in qua & propter catechumenos, & propter eos qui digni ſunt ſancto baptiſmate, opus eſt ejus præſentia. Et petimus, hanc inſtructionem noſtram coram veſtra ſapientia Geſtis innecti, ut nullum hæc lateant. Hactenus Edeſſenæ Eccleſiæ cleri libellus, cui ſingulorum ſubſcriptiones ſubiiciuntur. LXIII.

Hac ergo primum diluta calumnia, in eo adverſariis urgentibus, Epiſcopi Judices inſtiterunt: Num verum eſſet, quod obiiceretur, vocatum ab ipſo Iba S. Cyrillum hæreticum? Tunc Ibas confeſſus eſt, id quidem dixiſſe eo tempore, quo ab invicem diſſentirent Joannes Epiſcopus Antiochenus atque Cyrillus, mutuoque inter ſe certarent, cum & a Joannis parte ipſe Ibas perſiſteret: quo tempore erat Orientalium omnium Joanni comunicantium una vox atque ſententia, Cyrillum eſſe Apollinariſtam hæreticum: poſtquam vero declarando ſua capitula Cyrillus iſta purgavit, & ob eam cauſam inita inter eos LXIV.

PAGIUS *pus ſit ejus præſentia.* Ex his intelligimus, judicium apud *Berytum* contigiſſe paulo ante tempus Paſchale, non vero menſe Septembri, ut Baronius num. LVII. opinatus eſt. Paſcha autem anno ſequenti die XXVII. Martii celebratum eſt; & Catechiſmi tempus in Palæſtina Phœniciæ finitima quadraginta ante Paſcha dierum tempore definit S. Cyrillus Hieroſolymitanus in priori catecheſi, ac batizandos quadraginta diebus ante ſolemnia Paſchalia nomen coram Epiſcopo profiteri jubet *Siricius* Papa in Epiſt. ad Himerium Tarraconenſem. Hinc propter tempus proximi catechiſmi Clerus rogavit, ut judicio abſoluto, *Ibas* Edeſſam reverteretur.

XI. Cæterum cum *Ibas* & Cleri Edeſſeni teſtimonio & propria aſſeveratione immunis ab hæreſeos crimine appareret, & alia eidem objecta crimina partim diluiſſet, partim Judicum decreto correcta fuiſſent, Epiſcopi Judices ſedulam operam navarunt, in clericis accuſatoribus cum ſuo Epiſcopo conciliandis; quod ubi ſe aſſecutos cognoverunt, *Tyrum* iterum reverſi ſunt, ut eidem Urbi, cui paulo ante ea Eccleſiaſticorum litigia ſcandalo fuerant, mutuam inter eoſdem redintegrandam concordiam oſtenderent. Ita quibuſdam conventionibus *Ibam* inter & accuſatores pax inita fuit, quam *Ibas* dato Sacramento, alii ſubſcriptione firmarunt apud *Tyrum*. Pacis formula cum ſubſcriptionibus legitur Act. IX. Synodi Chalced. pag. 629. Viri eruditi cum in ea Actione IX. legerent Acta apud *Tyrum* ac dein Actione ſequenti X. geſta in eadem cauſa apud *Berytum*, & illa quidem die XXV. Februarii, hæc vero Kalendis Septembris, putarunt ſex integros men- *Ibas abſolvitur, & cum ſuis Clericis reconciliatur.*

eos eſt concordia, vinculoque fidei Catholicæ partes inter ſe diſſidentes junctæ ſimul fuerunt, & colligatæ, nihil hujuſmodi adverſus Cyrillum ſe eſſe locutum, ſed communicaſſe cum eo amice commercio litterarum. Nec negavit, & poſtea ſe dixiſſe, S. Cyrillum donec interpretatus eſt ſua capitula, ſicut a Concilio Orientalium habitus eſſet hæreticus, ita & a ſe putatum hæreticum. Contradicentibus vero adverſariis, aſſeverantibuſque vocatum Cyrillum ab Iba hæreticum, poſtquam reconciliatio facta eſt; editum eſt fragmentum ejus epiſtolæ ad Marim Perſam ſcriptæ, quæ intexta habetur Actis Synodi Calcedonenſis. Recitandum illud hic neceſſario eſt, cum hujus epiſtolæ occaſione maxima excitata ſit poſt Chalcedonenſe Concilium controverſia (a): ſane quidem ſcripta illa eſſe videtur, poſtquam communione Catholicæ fidei tranſactum eſt inter Cyrillum atque Joannem: Eſt enim ejus argumenti, ut quæcumque in ea cauſa geſta eſſent uſque ad eam reconciliationem, hiſtorice narret. Reddamus hic ipſam, quæ brevitatis cauſa, exordio decurtata, ſic ſe habet, hoc titulo prænotata:

(a) *Concil. Chalc. Act. 10. tom. 1. Concil.*

Fragmentum epiſtolæ Ibæ Epiſcopi Edeſſeni ad Marim Perſam contra Cyrillum Alexandrinum.

LXV. Ibæ Epiſc. Edeſſæ epiſtola ad Marim Perſam.

In brevi autem claræ tuæ prudentiæ, quæ in paucis multa cognoſcit, indicare, quæ pridem, & nunc hic acta ſunt, feſtinavimus: ſcientes, quia quæ veſtræ ſanctitati a nobis ſcripta ſunt, veſtro ſtudio illic omnibus innoteſcent. Et quia nullam permutationem Scripturæ a Deo traditæ ſuſceperunt, facio hujus argumenti

principium ex ſermonibus, quos & ipſe edoctus es. Contentio facta eſt, ex quo hic tua religioſitas fuit, his duobus hominibus Neſtorio, & Cyrillo, & conſcripſerunt adverſum ſe nocivos & pernicioſos libros, qui audientibus fuerunt ſcandalum. Neſtorius enim dixit in ſuis libris (ſicut religioſitas tua novit) quia beata Maria Dei genitrix non eſt; ita ut multi putarent, ex hæreſi Pauli Samoſateni hunc eſſe, qui dixit hominem purum eſſe Chriſtum. Cyrillus autem libros Neſtorii volens deſtruere, lapſus eſt, & inventus eſt in Apollinari dogma incidens. Conſcripſit enim & iſte illi ſimiliter, quia ipſe Deus Verbum homo factus eſt, ut non eſſet differentia inter templum, & habitantem in eo. Conſcripſit enim duodecim capitula, quæ puto & tuam cognoviſſe religioſitatem, quia una natura eſt divinitatis, & humanitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & quia (ſicut dicit) non oportet dividere voces dictas, quas vel ipſe Dominus de ſemetipſo dixit, vel Evangeliſtæ de eo. Hæc omni impietate plena ſunt. Et antequam nos dicamus (ſicut ſanctitas tua novit) quomodo accipi poteſt hoc, quod eſt in principio Verbum, de templo, quod factum eſt ex Maria? aut illud, Minuiſti (b) eam paulo minus ab Angelis, de Divinitate Unigeniti dictum? Eccleſia enim ſic dicit, ſicut & tua religioſitas novit, & a principio eſt edocta, atque firmata divina doctrina ex libris beatiſſimorum Patrum, duæ naturæ, una virtus, una perſona, quod eſt unus Filius Dominus noſter Jeſus Chriſtus.

(b) Pſ. 8.

LXVI. Acta Epheſi narrat.

Ob hanc contentionem victores triumphatores Imperatores juſſerunt, Epiſcoporum primores in Epheſina congregari Civitate, & coram omnibus libros Neſtorii,

PAGIUS

menſes inter utrumque judicium interceſſiſſe, ita ut die XXV. Februarii apud Tyrum inita fuerit inter eoſdem concordia, à qua eodem anno Clerici reſilientes, accuſationem iterum apud Berytum contra Ibam menſe Septembri reſtaurarint. Sed hæc dubio procul falſa eſſe, ipſius Photii verba oſtendunt. Nam hic apud Chalcedonem in Synodo interrogatus, num *Ibas* ab accuſatoribus in judiciis in Phœnicia habitis convictus fuiſſet, reſpondit Act. X. pag. 636. *Venerunt tres quidem cohabitatores ipſis Clericis injurantibus & litigantibus, contra eum dicere teſtimonium. Nos diximus, quia non poſſunt cohabitantes inimici ſuſceptibiles ad teſtimonium comprobari. Fecimus ergo eos amicos, & ſancta munera rurſus in Epiſcopio communicaverunt invicem Presbyteri & ipſe.*

XII. *Ibas Edeſſenam Eccleſiam repetit.*

At illi tres teſtes contra *Ibam* a Clericis producti leguntur in geſtis apud Berytum pag. 653. ubi Samuel Princeps accuſatorum *Ibæ* juſſus teſtes nominare: *Sunt quidem multi: coram omni Clero dixit, ex his autem ſunt hic tres, & tres a Canonibus & legibus admittuntur.* Cum vero Samuel nominaſſet, Ibas unum eorum Maram præcipue excepit, quod palam cum accuſatoribus Antiochiæ ac Conſtantinopoli in eodem hoſpitio degiſſet. Tum Epiſcopi Judices alios teſtes accuſatoribus nominandos dixerunt, cum tres appellati, fidem in judicio non facerent: *Quoniam illos*, inquiunt, *Reverendiſſimus Ibas tanquam accuſatores vobiſcum hic aſſerit exiſtentes.* Quæ iterum repetunt: *Non ſuſcipimus trium teſtium, qui à vobis adducti ſunt, voces; & maxime cum ſuſpecti ſint eidem religioſiſſimo Epiſcopo Ibæ.* Hinc cum tres appellati Clerici teſtes, exceptionem paterentur, *quia eſſent cohabitantes inimicis Ibæ*, ac proinde in Berytenſi judicio non fuiſſent ſuſcepti; *Photius* ac collegæ Clericos inter ac *Ibam* pacem certis conditionibus componerent, quæ paulo poſt apud Tyrum contigit, *die decima menſis Peritii anno Tyriorum DLXXIV.* juxta Romanos die XXV. Februarii, anno Chriſti CDXLIX. Quare *Ibas* pleno menſe ante Paſchalia feſta abſolutus, Edeſſenam ſuam Metropolim repetens conſueta Eccleſiæ inſtituta circa Catechumenos exercere potuit, priuſquam illos Sabbato Sancto ſalutaribus undis ablueret; quod enixe Clerus Edeſſæ ab Epiſcopis Judicibus poſtulaverat. Quid vero poſtea contigerit, anno ſequenti referemus.

& Cyrilli judicari. Prius autem quam omnes Epiſcopi, qui juſſi fuerant congregari veniſſent in Epheſum; præcedens idem Cyrillus, aures omnium quodam medicamine, quod ſolet ſapientium oculos obcæcare, præoccupavit. Invenit autem cauſam ex odio, quod habuit circa Neſtorium. Et antequam in Synodum adveniret ſanctiſſimus, & Deo amantiſſimus Archiepiſcopus Joannes, Neſtorium ex Epiſcopatu depoſuerunt, judicio & inquiſitione non facta. Poſt duos autem dies damnationis hujus venimus in Epheſum: Et cognoſcentibus nobis, quia in damnationem Neſtorii, quæ ab eis facta eſt, duodecim capitula, quæ a Cyrillo conſcripta ſunt (cum eſſent contraria veræ fidei) poſuerunt & firmaverunt, & conſenſerunt eis, tamquam veræ fidei conſonis; omnes Orientales Epiſcopi eumdem Cyrillum damnaverunt, & excommunicationem adverſus alios Epiſcopos, qui conſenſerunt ejus capitulis, protulerunt. Et poſt hanc perturbationem unuſquiſque in ſuam Civitatem reverſus eſt. Neſtorius autem, quia in ſuæ erat odio Civitatis, & virorum, qui in ea ſunt, maximorum, in eam reverti non potuit. Et remanſit Orientale Concilium, non communicans Epiſcopis, qui communicaverunt Cyrillo: Et ob hoc multa triſtitia inter eos facta eſt, & in contentione erant Epiſcopi adverſus Epiſcopos, & populi adverſus populos. Et completum eſt opere, quod ſcriptum eſt: (a) Quia erunt inimici hominis domeſtici ejus. Et ex hoc detractiones multæ adverſus nos factæ ſunt Paganorum & Hæreticorum: Non enim audebat aliquis de Civitate ad Civitatem, aut ad provinciam de provincia proficiſci: ſed tamquam inimicum ſuum, unuſquiſque proximum ſuum perſequebatur.

Mala quæ provenerunt ex diſcordia Epiſcoporum.

(a) Matt. 10.

LXVII. Multi autem ante oculos non habentes Dei timorem, occaſione Eccleſiaſtici zeli, adverſitatem, quam occultam in cordibus ſuis habuerant, ad effectum perducere feſtinabant. Ex quibus unus extitit noſtræ tyrannus Civitatis (nempe Rabula Epiſcopus Edeſſenus prædeceſſor) quem & ipſe non neſcis, qui occaſione fidei non ſolum conviventes punit, ſed & hos etiam, qui olim ad Dominum migraverunt. Quorum unus eſt beatus Theodorus veritatis prædicator, & doctor Eccleſiæ, qui non ſolum in vita ſua colaphis cecidit hæreticos pro veritate ſuæ fidei, ſed & poſt mortem ſpiritualia arma in opuſculis ſuis Eccleſiæ filiis dereliquit; ſicut & tua ſanctitas, ad eum conveniens, agnovit, & ex his, quæ ipſe conſcripſit, credidit. Hunc auſus eſt, qui omnia in Eccleſiis præſumit, clare anathematizare, qui propter zelum Dei, non ſolum propriam Civitatem ab errore ad veritatem convertit, ſed & longe exiſtentes Eccleſias ſua doctrina perdocuit: & de libris quidem ejus multa ubique perſcrutatio facta eſt, non quia a vera fide exiſterent alieni; vidi enim eum (adhuc illo vivo) frequenter eum laudantem, & in libris ejus legebat; ſed & propter adverſitatem latentem, quam adverſus eum habuit, quoniam manifeſte eum convicit in Synodo.

Rabula Epiſ. Edeſſæ damnat ſcripta Theodori Mopſueſt.

LXVIII. His ergo malis inter eos geſtis, & unoquoque ſicut volebat (ſicut ſcriptum eſt) (b) ambulante: adorandus Deus noſter, qui ſemper ſua clementia curam pro ſuis gerit Eccleſiis, erexit cor fideliſſimi atque victoris Principis, ut dirigeret virum magnum, & in ſuo Palatio notum, qui cogeret reverendum atque ſanctiſſimum Archiepiſcopum Orientis dominum Joannem, ut reconciliaretur Cyrillo: ab eo enim fuerat de Epiſcopatu depoſitus. Et poſtquam litteras Imperatoris accepit, ſanctiſſimum & religioſiſſimum Paulum Emeſenum Epiſcopum direxit, per eum veram fidem ſcribens, & denuncians ei, quia ſi huic fidei Cyrillus conſentiret, & anathematizaret eos, qui dicunt, quia una natura eſt Divinitatis, & humanitatis; ut ei communicaret. Voluit autem Dominus, qui ſemper ſuæ curam gerit Eccleſiæ, quam ſanguine ſuo proprio redemit, ut & cor Ægyptii ſubigeret, & ſine fatigatione fidei conſentiret, eamque ſuſciperet; & omnes, qui abſque hac crederent, anathematizaret. Et communicantibus invicem contentio de medio eſt ablata, & pax in Eccleſia facta eſt, & non eſt in ea jam ſchiſ-

(b) Iud. 17.

De pace Eccleſiis reſtituta.

PAGIUS XIII. *Epocha Judicii Berytenſis, & Tyrii magis confirmata.*

Porro tam judicium *Berytenſe*, quam *Tyrium* anno ſequenti habitum fuiſſe, demonſtrant verba, quæ in Act. IX. Synodi Chalced. leguntur: *Poſt Conſulatum Fl. Zenonis & Poſtumiani UU. CC. die V. Kalendarum Martiarum, in colonia Tyro clariſſima Metropoli Conſulari, anno quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, menſis Peritii die decima, ſecundum Romanos autem Februarii quinta & viceſima, Indictione Prima, Photius Reverendiſſimus Epiſcopus Tyri Metropolis*, &c. Tomo ſuperiori anno CCLXXVII. inſinuavi, Eram Tyriam cœpiſſe per autumnum anno Periodi Græco-Romanæ 5368. Quare annus *Tyriorum* DLXXIV. die X. Peritii, ſive Februarii XXV. concurrit cum ſequenti anno Chriſti. Prætera Zeno & Poſtumianus hoc anno Conſulatum geſſere; ideoque hæc formula *poſt Conſulatum Fl. Zenonis & Poſtumiani*, annum ſequentem certo deſignat, ut ex iis quæ tam in Diſſert. Hypatica quam paſſim in hoc Opere obſervavi, extra omnem controverſiam eſſe debet. Baronius tamen num. LV. & ſeq. contendit, hoc ipſo anno judicium in cauſa *Ibæ* apud *Tyrum* habitum eſſe, additque, perperam ibi poni in cuſis in hunc diem Codicibus, depravato nimirum textu: *Poſt Conſulatum Fl. Zenonis & Poſtumiani, reſtituenduſque*, inquit, *eſt, ut dicat:* Sub Conſulatu eorumdem. Ve-

rum

ſchiſma, ſed pax, ſicut pridem eſt.

LXIX. Scripta epiſtola ſtatim poſt pacem.

Quæ autem verba ſunt, quæ a ſanctiſſimo, & Deo amantiſſimo Archiepiſcopo Joanne ſcripta ſunt, & quæ a Cyrillo reſcripta ſuſcepit: ipſas epiſtolas huic, quam ad tuam direxi religioſitatem, conjunxi: ut relegens tua ſanctitas, agnoſcat, & omnibus amantibus pacem denunciet, quia contentio jam quievit, & medius inimicitiæ paries eſt ablatus; & qui ſeditioſe adverſus vivos & mortuos irruerant, in confuſione ſunt, ſatisfacientes pro ſuis exceſſibus, & contraria docentes ſuæ priori doctrinæ. Non enim quiſquam audet dicere, quia una eſt natura Divinitatis & Humanitatis, ſed confitentur in templum, & in eum qui in hoc habitat, qui eſt unus Filius Jeſus Chriſtus. Hæc autem ſcripſi tuæ religioſitati ex magno affectu, quem circa te habeo; ſciens quia tua ſanctitas nocte, & die in doctrina Dei ſemetipſum exercet, ut multis ſit utilis.

LXX. Quomodo ex ea epiſtola Ibas probetur Orthodoxus.

Hactenus fragmentum Ibæ recitatæ epiſtolæ ad Marim Perſam: quam quidem vere eſſe Ibæ fuiſſe cognitam, nec ipſum negaſſe ſuam, eadem Actio decima Chalcedonenſis Concilii docet: ſententiaque legatorum Apoſtolicæ ſedis, necnon Maximi Epiſcopi Antiocheni, & aliorum, Ibæ eſſe, ibi firmatum eſt; ex ipſaque eumdem Ibam fuiſſe probatum etiam Orthodoxum, æque una fuit ſententia omnium Epiſcoporum, qui Acta Conventus Berythi recitata ibi in eadem Actione decima Concilii Chalcedonenſis audierunt, ejuſdemque tunc decretam abſolutionem probaverunt. Sed quomodo (inquies) eamdem epiſtolam Orthodoxam eſſe dixerunt? quomodo excuſantur quæ in ſanctum Cyrillum ibi relata leguntur? & quæ in eadem ſunt de laudibus Theodori, quanam ratione purgantur? Accipe. Epiſtola ipſa quidem (ut vides) hiſtoriam continet rerum geſtarum inter Joannem & Cyrillum, & quæ inter eos tranſacta eſſent refert; ut hac ex parte nihil adverſus Cyrillum in præſentiarum oblocutus videatur, ſi cujus erat tunc ille æſtimationis apud Joannem & ejus ſectatores edocet: cum præſertim idem Ibas in Actis Synodalibus non neget, ſed aperte teſtetur, uſque ad reconciliationem, hoſtem una cum Joanne ſe perſeveraſſe Cyrilli, eumdemque hæreticum appellaſſe: poſtea vero declaratis ab eo capitulis ſcriptis, ſecuta reconciliatione, communicaſſe cum eo tamquam vero Catholico. Ex recitatis igitur Synodalibus ſcriptis una cum Ibæ epiſtola, ipſum ſe patefeciſſe vere Catholicum, non immerito Synodus judicavit.

LXXI. Quomodo excuſari poſſit Ibas de Theodoro laudato.

Eadem dicere poſſumus de laudibus, quas epiſtolæ intexuit Theodori Mopſueſteni, cum narrat a Rabula Edeſſeno Epiſcopo injuſte damnatum. De quibus in memoriam revocare debes quæ ſuperius dicta ſunt anno Domini quadringenteſimo trigeſimoquinto, cum de Joanne Antiocheno Epiſcopo jam inter Catholicos poſt reconciliationem profitente enarratum eſt, pro Theodoro, deque ejus laudibus tres ſcripſiſſe epiſtolas, ad Theodoſium primam, ſecundam ad ſanctum Cyrillum, tertiam vero ad Proclum Conſtantinopolitanum; quibus inter alia excuſaret, non eſſe Theodori, quæ Theodori nomine ferrentur blaſphemiæ. Is plane fuit ſtatus ſcriptorum Theodori uſque ad hæc tempora, cum quæ in eum illata eſſent ab accuſatoribus, & quæ ex damnatione facta per Rabulam Edeſſæ Epiſcopum Ibæ prædeceſſorem, & ab Armenis contra ipſius Theodori ſcripta eſſent ſuperaddita, eadem omnia per tres illas epiſtolas ſive libros Joannis Antiocheni videri potuiſſent eſſe diluta: nulloque poſthac Synodali decreto de damnatione Theodori & librorum ejuſdem in Eccleſia promulgato; plane ſicut nec Joannes ob eam cauſam factus eſt reus, ita nec Ibas fuerat ob laudatum Theodorum a Patribus accuſandus: quod ex eo plenius cognoſces, cum nec ab ipſis ejus adverſariis illud criminis loco Ibæ datum fuerit inter tot in eum accuſationes prolatas; ſicut objecerunt, quod Cyrillum appellaſſet hæreticum.

LXXII.

Inde quoque accidit, ut etiam Theodoretus in dialogis, quos adverſus Eutychetis hæreſes ſcripſit his ferme temporibus, aperto ore eumdem laudaverit Theodorum, ejuſque redarguerit impugnantes: nam

PAGIUS

rum annus Tyrius, non in Conſulatum, ſed in Indictionem, mendum irrepſiſſe demonſtrat. Quare loco *Indictione prima*, legendum, *Indictione ſecunda*, quæ menſe Peritio, ſeu Februario ſequentis Chriſti anni in curſu erat. Vel, ut probabilius putat Em. Card. Noriſius, Indictio aliena ac poſteriori manu, & quidem erronea, inſerta fuit. Nam judicium de Iba habitum apud Berytum, his verbis inchoatur: *Poſt Conſulatum Fl. Zenonis & Poſtumiani UU. CC. Kalendis Septemb. Indictione ſecunda in colonia Chriſti amica Beryto, conſidentibus Photio & Euſtathio & Uranio religioſiſſimis Epiſcopis, in novo Epiſcopio Beryti ſanctiſſimæ novæ Eccleſiæ.* Et tamen omnes illæ Chronologicæ notæ aliena manu aſſutæ fuerunt; cum Acta legitima ab illis verbis inciperent: *In colonia Chriſti amica Beryto*, &c. Nam annus, quo hæc formula, *poſt Conſulatum Zenonis & Poſtumiani*, uſurpata fuit, annus ſc. Chriſti CDXLIX. Kalendis Septembris Indictio tertia inchoabatur.

XIV. *Judicium illud hoc anno haberi non potuit.*

Præterea nec illud judicium haberi potuit, apud *Berytum* eo Chriſti anno Kalend. Septemb. Photius enim & duo alii Epiſcopi, qui Judices delegati cauſam Ibæ apud Berytum diſcuſſerunt, eo anno die VIII. Auguſti, ſederunt apud Epheſum in Synodo latrocinali contra ſanctum *Flavianum* ſententiam pronuntiantes, nec una

die

Quo tempore Theodorus laudatus impune. nam in Eraniſtes primo dialogo, cujus eſt titulus, *Immutabilis*, hæc de ipſo Theodoro Mopſueſteno, & Diodoro, Tarſenſi nimirum, loquitur Ortodoxus adverſus Eutychianos: *Diodori & Theodori interpretationes, niſi vos in eos viros infenſo animo eſſe viderem; & Apollinaris in eos odio & malevolentiæ ſucceſſiſſe: Vidiſſes enim eos altis convenientia ſcripſiſſe, & ex divino fonte fluenta hauſiſſe, iſtoſque etiam ſancti Spiritus rivos extitiſſe.* Hæc ibi Theodoretus; qui & ad Irenæum Epiſcopum, ipſum redarguentem, quod non æque Theodori atque Diodori, ad aſtruendas duas naturas in Chriſto una perſona conjunctas, teſtimonia poſuerit, ſicut & ſanctorum plurimorum Patrum, hanc affert rationem his verbis (*a*):

(*a*) *Theod. epiſt.* 16.

LXXIII. *Quoniam vero me arguitis, quod ſanctos & beatos Patres reliquerim atque rejecerim, Diodorum videlicet, & Theodorum e catalogo Doctorum: neceſſarium etiam duxi, de hoc nonnulla dicere. Primum enim, o carum caput, multos alios inſignes & illuſtres viros me omiſiſſe, ſcito: Deinde illud etiam animadverte, quod ille qui accuſatur, teſtes afferre debet, de quibus nulla eſt controverſia, & quod nec ipſi accuſatores arguere poſſint. Si vero reus eorum teſtimonia afferret, qui ab accuſatoribus etiam accuſantur, & arguuntur: nec ipſe Judex facile eos admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes conſcribendo, hoſce ſanctos omiſiſſem, fateor me deliquiſſe, & erga eos Doctores ingratus eſſem: ſin autem dum accuſor, excuſationem meam attuli, & eorum uſus ſum teſtimonio, de quibus nulla eſt dubitatio: cur fruſtra illi qui hæc nolunt, nos accuſant? Quanto vero honore proſequor viros illos, teſtatur liber ipſe, quem nos pro illis conſcripſimus; in quo ea quæ illis obiiciebantur confutavimus, nihil veriti accuſatorum potentiam, nec inſidias contra nos ſtructas.* Hæc Theodoretus: quibus intelligas, eo ſtatu hoc tempore in Eccleſia fuiſſe ſcripta Theodori Mopſueſteni, ut tamen non eſſent omnino vetita, ſed ab aliis impugnata, ab aliis vero defenſa, patentes vero errores eſſe negatos illius eſſe.

LXXIV. Verum facto de illis diligentiori examine, longe poſt tempora Chalcedonenſis Concilii; in Quinta Synodo (*b*) fuere omnino, ut hæretica, condemnata, ſimulque eius laudationes eadem perculſæ ſententia, ut ſuo loco dicetur: unde etiam accidit, ut & dicta epiſtola Ibæ æque fuerit ob hanc etiam cauſam damnata, atque alia quæ pro eodem Theodoro Theodoretus, vel alii conſcripſiſſent: ea nimirum ratione, quod eadem epiſtola Neſtoriani abuterentur, falſoque aſſererent a Patribus in Concilio Chalcedonenſi eſſe receptam; ac proinde ab eiſdem, quæcumque ea epiſtola continerentur, eſſe probata: quod quidem falſum omnino fuit: Longe enim diverſum inter ſe eſt dicere, epiſtolam probari Catholicam, & quæ in ea ſcripta ſunt, vera eſſe; vel dicere, ex ea Ibam probatum eſſe Catholicum. Etenim eadem epiſtola non ab Iba, ſed ab adverſariis contra Ibam prolata, nihil aliud inde acceperunt Patres, niſi Ibam licet aliquando delirantem (quod nec ipſe negavit) tunc temporis fuiſſe Catholicum; utpote quod ex eadem epiſtola demonſtraretur ipſe, qui aliquando cum aliis Neſtorianis erraſſet, & egiſſet contra Cyrillum, poſt initam vero pacem cum illo communicaſſe, Neſtoriumque damnaſſe aſſerentem Mariam non dicendam eſſe Deiparam, execratuſque eſſe unam naturam in Chriſto confitentes, confeſſus vero eſſe naturas duas unum efficere Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum: Quibus inſuper additis, iis quæ eſſe dicta ab Iba pro veræ fidei confeſſione, Acta Synodalia docent, recitata in eadem decima Actione Concilii Chalcedonenſis; non potuit Ibas non probari Catholicus & abſolvi.

(*b*) *Quint. Synod. coll.* 8.

Probatus ex epiſtola Ibas Catholicus, non Epiſt. Catholica.

LXXV. Sic igitur tam in Actis Berythenſibus, quam etiam Chalcedonenſibus, in quibus illa recitata atque cognita fuere, non epiſtola Ibæ recepta eſt, ſed ex ea epiſtola ab adverſariis calumnioſe prolata, cognitus fuit Ibas eo tempore, quo ea gerebantur, fuiſſe Catholicus, calumnioſeque accuſatus hæreticus: Quam quidem temporum & rerum geſtarum hiſtoriam complures non attendentes, alii ex his calumniati ſunt Chalcedonenſe Concilium, quod blaſphemam Ibæ epiſtolam ſuſcepiſſet, & comprobaſſet; alii vero ſcientes Ibam ab eadem ſacroſancta Synodo abſolutum, & blaſphemias ejuſdem legentes epiſtolæ, eamdem Ibæ minime fuiſſe dixerunt, ſed aſſertam Ibæ; quod Epi-

Contra eos qui Ibam hæreticum ex ea epiſtola affirmarunt.

PAGIUS die Pſeudo-Synodus Epheſina peracta fuit; cum in eadem *Domnus* Patriarcha Antiochenus, *Ibas* Metropolita Edeſſæ, *Theodoretus* Cyri aliique inſignes Epiſcopis Sedibus ſuis expulſi fuerint. Evagrius autem lib. 1. cap. 3. ſcribit, Epheſum diſtare ab urbe Antiochena itinere dierum XXX. & in Itinerario Antonini legitur, *Berytum* fuiſſe ultra Antiochiam M. P. CCLIII. Quare ſi *Photius*, & alii duo Judices anno ſequenti die VIII. Auguſti fuerunt Epheſi in Synodo latrocinali, non potuere poſt dies XXIII. convenire apud *Berytum* in Phœnice ad cauſam Ibæ cognoſcendam; quod & aliis argumentis demonſtrat Card. Noriſius, qui epocham Tyriam, ejuſque menſes ibidem doctiſſime explicat.

Epiphanius diſputans contra Gregorium tradit in Actione ſexta Septimæ Synodi, quæ Nicæna ſecunda dicitur: & ante eum S. Gregorius (*a*) ſcribens ad Secundinum; quem in depravata Synodi exemplaria incidiſſe liquet, dum ait, Ibam negaſſe dictam epiſtolam eſſe ſuam; ſecundum quam aſſertionem & ipſe eamdem epiſtolam non eſſe Ibæ niſus eſt demonſtrare.

(*a*) *Greg. l. 7. ep. 53.*

LXXVI. Cæterum Acta germana habent, Ibam confeſſum eam eſſe ſuam, ut de his nulla tunc fuerit controverſia: nam hoc ipſum Acta Berythenſia docent, cum idem Ibas ea lecta, nequaquam ſuam eſſe negavit, ſicut alia quæ calumnioſe obiiciebantur; immo ad ejus lectionem Judices provocavit. Sed & Acta decimæ Actionis Concilii Chalcedonenſis, eamdem epiſtolam ut Ibæ cognitam eſſe a Patribus, docent: id enim in primis Apoſtolicæ ſedis legati, & poſt eos reliqui Epiſcopi ſua ipſorum ſubſcriptione firmarunt. Vides igitur quantum neceſſe ſit in Actis Synodalibus intelligendis (ne quis in deformes labatur errores) rerum geſtarum veram certamque habere cognitionem, eamdemque ratione temporis conſignatam: quam ignorantes hæretici, non adverſus tantum Berythenſe judicium, ſed etiam contra Chalcedonenſe Concilium exclamarunt; cum ſi cunctas res geſtas ſatis exploratas habuiſſent, vel mutire quidem erubuiſſent. At de Ibæ cauſa hoc anno (ut dictum eſt) primum Tyri, Berythi deinde tractata, hactenus. Scito tamen, quod qui hoc anno Epiſcoporum ſententia abſolutus eſt Ibas, ſequenti anno in Conventu ſceleratorum damnatus eſt Epheſi, receptus vero Chalcedone.

LXXVII. Accidit autem poſt hæc, ut iidem qui Ibam calumniati ſunt, cum poſteriores in eo judicio retuliſſent, æque ac in Judices, in Theodoretum Cyri Epiſcopum relegatum Theodoſii edicto, ne a ſua civitate diſcederet, ſpicula maledictorum converterint, quaſi Ibæ faviſſet: de quibus eſt epiſtola ejuſdem ad Anatolium ſcripta, qua magnopere quæritur ſe injuſte calumniis appetitum: eſt autem hujuſmodi (*b*):

(*b*) *Theod. epiſt. 111.*

LXXVIII. Theodoretus calumniam paſſus queritur.

Tua celſitudo eorum quæ in nos contulit beneficiorum, retributionem a Deo omnium Domino aſſequetur: quodcumque enim ejus cauſa fit mercedem habet conſequentem. Ego quidem calumniatorum numerum rideo: quæ enim corpora vehementius plectuntur, dolorem minus ſentiunt: nam caro dum plectitur, mortua quodammodo & ſenſus expers efficitur. Doleo tamen & lugeo ora & linguas illas, quæ effrænate mendacia proferunt. Qua enim injuria affecti illi, qui religioſiſſimum Ibam accuſant, & has adverſus nos injurias invenerunt? Primum enim neque ego aliquis e numero Judicum fui: mandato enim Principis Cyri manebam. Præterea (ut a multis accepi) ægre ferebant noſtram ſententiam: ego enim in ſancto Paſchate myſticam communionem illis impertiendam curavi; & cum ſæpe apud nos agere voluiſſent, hilari fronte eos accepi, ac quæ oportuerat narravi.

LXXIX. *Ut vero pro religioſiſſimo Epiſcopo Domno aliquid dicam: quid oportebat eum facere, qui aperte opprimebatur? ac alias decreto Synodali damnatos, dum intueretur, in aliam diœceſim mitti? & præter Eccleſiaſticos ordines ſacerdotium aſſumere, & res ſacras & divinas ab ipſis veritatis hoſtibus irrideri? Hac de cauſa, ut primum recognovit, quid ſentiret de aliis etiam ſignificavit, nec ſolum religioſiſſimo Ibæ, verum etiam ſanctiſſimo Epiſcopo domino Simeoni Amidenſi, ut duarum provinciarum argumenta & cauſas Metropolitæ ſeorſum audirent. Quomodo autem juſtum alicui videri poteſt, eodem humanitatis & inhumanitatis crimine accuſari? Si enim illos eiicimus, periclitamur: ſin minus, nec propterea a periculis erimus immunes. Et ſoli opprimimur in univerſo Orbe. Et aliæ quidem diœceſes quiete vivunt, nos vero ſoli calumniatoribus præda ſumus, & ego præcipue, quamvis in judicio nullo pacto interfuerim, & omnino a quavis culpa ſim alienus & immunis.*

LXXX. Theodoretus undique appetitus calumniis.

Hæc ſcribere coactus ſum, tuæ celſitudinis litteras cum viderim, & ex eis didicerim, quod hac de cauſa maximus contra nos ortus eſt tumultus, dum relegati ſumus, & quiete vivimus, & neque cum religioſiſſimis provinciæ Epiſcopis convenire ſolemus; cum non ſemel, neque iterum in noſtra provincia ordinatio habita ſit (nempe judiciorum) *neutri illarum interfui. Et niſi Principis edicto detinerer, proficiſcerer equidem in aliquam extremam Orbis partem, ac ibi quod mihi ſupereſt vitæ agere: non enim poſſumus calumniis reſiſtere, quæ contra nos confinguntur. Hos ſiquidem ipſos Edeſſenos non opinor ſane & a ſe ipſis adverſum nos calumniam compoſuiſſe, ſed eos ab iis, qui ibi manent viris veritatis ſtudioſis hæc adverſum nos ſtruere & machinari edoctos eſſe: Deoque omnium Salvatori gratiam habeo, quod cum ipſe indignus ſim iis, quæ in Evangeliis habentur, beatitudinibus, nos dignos reddidit: & relegationem libenter accipio: & quodcumque dicere voluerint hilari fronte ſuſcipio propter eam ſpem, quæ nobis repoſita eſt. At pro tua magnificentia ſine intermiſſione precor, & ſanctos omnes ut ſuarum precum me compotem faciant rogo.* Hactenus ad Anatolium Patricium Theodoretus.

De

LXXXI. (a) Theod. epiſt. 87. De his itidem ſcribit ad Apameæ Epiſcopum, ubi poſt alia de iiſdem hæc habet (a): *Oret tamen tua beatitudo, & ſanctis Eccleſiis tranquillitatem poſtulet (pro ipſarum enim tempeſtate etiam nos gemimus, & lugemus, & lamentamur:) hanc enim, ut audivimus, Oſroeni clerici ejecerunt, & ſexcenta mala contra nos effuderunt, licet ego neque cum aliis Judex extiterim, neque decreti contra eos lati particeps fuerim; ſed potius (ut novit beatitudo tua) communionem illis concedendam in Paſchate, oraverim. Sed facile eſt calumniatoribus, quæcumque velint, dicere: nos vero illam, quam Dominus pollicetur beatitudinem, conſolatur: Beati enim eſtis (inquit) (b) cum maledixerint vobis homines, &c.* (b) Matt. 5.

LXXXII. Quæ in Theodoretum ſparſa calumnia. Certe quidem dum has conſidero, quas adverſus Theodoretum Edeſſeni iſti calumnias multiplices ſubdole concinnarunt a quo nonniſi beneficia accepiſſent: nonniſi fuiſſe calumnias, quas multiplicibus accuſationum capitibus adverſus ſuum ipſorum Epiſcopum Ibam, a quo ſe læſos dolerent, iidem artificioſe compoſuerunt, exiſtimare licet. At quamvis quænam fuerint ejuſmodi calumniæ, quarum cauſa alto ſæpius ingemuit corde, non dicat: ex aliis tamen pluribus ejuſdem Theodoreti epiſtolis aſſequi poſſumus, dum ad diverſos ſcribens anxie queritur frequentioribus ſe calumniis appeti; quod dicerent duos ipſum prædicare Dei Filios, nempe quod Neſtorianus eſſet, quaſi duas in Chriſto una cum illo aſſereret eſſe perſonas. Porro intolerabilia hæc ipſi viſa ſunt: ſiquidem, ut habet Eccleſiaſtes (c): *Calumnia conturbat ſapientem, & perdet robur cordis illius:* quamobrem in ſingulis ferme a ſe conſcriptis epiſtolis ſuam ſtruit cum fidei confeſſione defenſionem, qua profitetur ſe damnare Neſtorium, & non duas in Chriſto perſonas, ſed duas naturas ſub una confiteri perſona. At de his modo hactenus. (c) Eccl. 7.

LXXXIII. (d) Leo ep. 50. Leo redarguit Epiſcop. Beneventanum. Sub hujus anni Conſulibus data extat S. Leonis Papæ epiſtola (d) ad Dorum Beneventanum Epiſcopum, qua eum vehementer redarguit, quod adverſus regulas Patrum auſus eſſet recens ordinatos ſuper alios antea adſcitos presbyteros collocare: laudatque Paulum presbyterum, quod non paſſus ſit ab Epiſcopo loco moveri, ſed gradus ſui prærogativæ tuendæ gratia apud ipſum Leonem Romanum Pontificem laudabiliter (ut ait) conqueſtus eſſet. Ut plane appareat, nihil adverſum Chriſtianam manſuetudinem & humilitatem tentari, neque adverſus niti ſancti Evangelii (e) inſtituta, quibus Chriſtianus cedere ſuadetur, & abripienti pallium dare & tunicam, & & cogenti ad mille paſſus prodire, duo mille ſuperaddere; dum quis arrogantem atque procacem legum contemptorem legitima diſciplina coercendum curat, nequaquam permotus propriæ excellentiæ appetitu. (e) Matt. 5.

LXXXIV. (f) Vaſc. Chronic. Hiſpan. Maria. rer. Hiſp. lib. 5. (g) Iſidor. hiſt. Suev. Hoc præterea anno Suevis in Hiſpania regnantibus, ipſorum Rege Recciarium redditum Chriſtianum Catholicum, qui res Hiſpaniarum proſecuti ſunt tradiderunt (f): poſtea vero a fide Catholica deficientes, inhæſiſſe Arianis, atque demum iterum Catholicam religionem profeſſos eſſe, cum Theodemirus eorum regno potitus eſt, Iſidorus (g) teſtatur.

Mu-

PAGIUS

XV. Moritur Rechila Suevorum Rex. Ad num. LXXXIV. Idacius in Chronico anno Abrahami 2464. qui Kalend. Octobris ſuperioris Chriſti anni exorditur ſcribit: *Rechila Rex Suevorum Emeritæ gentilis moritur menſe Auguſto: cui mox filius ſuus Catholicus Rechiarius ſuccedit in regnum, nonnullis quidem de gente ſua æmulis, ſed latenter: obtento tamen regno, ſine mora ulteriores regiones invadit ad prædam.* Rechila itaque, ſeu Rectila, ut Iſidorus Hiſpalenſis in Hiſtoria Suevorum eum appellat, hoc anno mortuus eſt, poſtquam regnaſſet *annis octo*, ut habet ibidem Iſidorus, & primus ex Regibus Suevorum Chriſtianam fidem amplexus eſt. Uxorem acceperat filiam *Theodorici* Gothorum Regis, ut tam Iſidorus, quam Idacius teſtantur.

XVI. Leges Novellæ dictæ a Theodoſio Jun. confirmantur. Theodoſius *Kalendis Octob.* leges Novellas dictas confirmavit, ut videre eſt lib. 1. Novell. tit. 2. & Romam ad Valentinianum Imp. miſit, ut in Occiduis partibus obſervari inciperent. Valentinianus vero Novella 1. lib. 2. tit. 13. juſſit, eas in notitiam omnium perferri, *ut ſicut uterque Orbis individuis ordinationibus regitur, iiſdem quoque legibus temperetur*, inquit in ſua Conſtitutione ſub anni ſequentis Conſulibus data; Codex Theodoſianus, ubi per Occidentem publicatus, receptus fuit, licet nulla expreſſa hac de re *Valentiniani* Conſtitutio occurrat, ut fuſe oſtendit Gothofredus in Prolegomen. Codicis Theodoſiani cap. 3. Novellarum confirmatio X. Quinquennalium hoc anno exhibitorum manifeſtum indicium eſt.

Diſcordia inter Theodoſium & Eudociam Auguſtam hoc anno exorta, & Paulinus Magiſter Officiorum occiſus, ut anno CDXLVI. oſtendimus. Converſio Cyri Panoplitis de qua etiam anno CDXLVI.

Mutata vel adiecta a BARONIO hoc Tomo his ſignis ☞ ☜ notantur: rejecta hic vides.

ANn. Chr. 423. *in principio, ubi nunc legitur*, menſes ſeptem minus diebus duobus, *legebatur*, menſes quinque & dies undeviginti.

Ann. Chr. 430. §. Theodoſii igitur, *ubi nunc legitur*, ſucceſſit hic Genedio, *uſque ad ea verba*, Conſidera, *legebatur*, ſucceſſit hic Quodvultdeo, qui Aurelio fuerat ſubrogatus.

Ann. Chr. 431. §. Illi tamen, *ubi nunc legitur*, a tempore quo Cyrillus & alii Epiſcopi ad Synodum convenerunt circa principium menſis Junii, *legebatur*, a tempore nimirum adventus Joannis.

Ann. Chr. 441. §. At quod non prætermittendum eſt, *pro his verbis*, Cum tamen etſi duo Eucherii, *uſque ad ea verba*, hoc ſæculo, *legebatur*, cum tamen nonniſi unum Eucherium, eumdemque Epiſcopum Lugdunenſem antiquitas noverit: etenim nec Claudianus cum ejus meminit, nec Marcellinus in Chronico ſub Conſulatu Joannis atque Vararis, alium aliquem præter Epiſcopum Eucherium cognoverunt. Scimus tamen alium.

Ann. Chr. 442. §. Sub eodem Dioſcori Conſulatu, *pro his verbis*, non autem Vaſatenſis dicenda eſt a Vaſatis, *uſque ad ea verba*, Sed monemus, *legebatur*, ſed cur non potius pro Vaſenſe, Vaſatenſem dixerimus, a Vaſatis civitate in Gallia Narbonenſi? de qua Paulinus ad Auſonium:

Quique ſuperba tuæ contemnis mœnia Romæ,
Conſul arenoſas non dedignare Vaſatas.

Et Paulinus Junior in carmine Euchariſtico:

Exacto laribus patriis, tectiſque crematis,
Obſidio hoſtilis vicina excepit in urbe
Vaſatis patria majorum ipſa meorum, &c.

Porro creditur hæc illa eſſe civitas, quæ modo vulgo dicitur Baſas: fuiſſe quidem illam ſedem Epiſcopalem Sidonius (*a*) in epiſtola ad Baſilium his verbis declarat, dum illius Provinciæ deplorat calamitatem: *Burdegala, Petrogorii, Ruteni, Lemovices, Gabilitani, Heluſani, Vaſates, Convenæ, Auſcenſes, multoque major numerus civitatum, ſummis ſacerdotibus ipſarum morte truncatis, nec ullis deinceps Epiſcopis in defunctorum officia ſuffectis*. Hæc ipſe. Nos quidem libentius Vaſatis ejuſmodi Synodum celebratam dixerimus. Qui igitur ejus provinciæ anno ſuperiori in Synodo Arauſicana condixerant ſe hoc anno rurſus ibidem conventuros, mutata ſententia, eodem ferme tempore Vaſatis ejuſdem provinciæ civitate conventum egere.

(*a*) *Sidon. lib.7.ep.6.*

Ann. Chr. 444. §. Nullum quidem verius, *ubi nunc legitur*, ante annos quatuor, *legebatur*, ante annos ſeptem. *Et paulo poſt, ubi legitur*, ante quatuor quidem annos, *legebatur*, ante ſeptem quidem annos. *Et inferius, pro his verbis*, jam quartum annum, *legebatur*, jam ſeptimum annum.

INDEX

INDEX
IN TOMUM SEPTIMUM
ANNALIUM ECCLESIASTICORUM
BARONII.

Nota numeralis communis Annum Chriſti: *Romana vero* Numerum Marginalem *ſignificat*.

A

ABerius cum Leontio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum, 435. V.
Abibus filius Gamalielis, 414. IX.
Abibas Edeſſenus Clericus, 448. LXI.
Ablabius Clericus Edeſſenus, *ib.*
Abrahamius Eutychetem excuſat, 448. XXXIX.
Abuſus quamplures in Africanam Eccleſiam irrepentes S. Auguſtinus abſtulit, 418. XXXII. *& ſeqq.*
Acacius Epiſcopus Amidæ charitate debellat Perſas, 420. XXX. Ornamenta Eccleſiæ diſtrahit pro reidimendis hoſtibus, *ibidem*
Acacius Beroenſis Epiſcopus accipit litteras a Theodoſio de pace Eccleſiæ, 432. XLVII. Admonetur a Cyrillo de Neſtorio, 430. XXIX. Favit Neſtorio, 430. XXX. Ejus ſimulata ſtudia, *ibid.* XXXI. Laborat pro Schiſmaticis & Neſtorianis, 431. CXXVI. Ætas ipſius, 431. CXXVII. Abſens ſuas vices delegavit Paulo Emeſeno in Synodo Epheſina, 431. CXXVI. Scribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodoſium Imperatorem, *ibidem.*
Acacius Epiſcopus Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura pace, 431. CXLV. Calumniam patitur hæreſis Theopaſchitarum, 431. CLXIII. Accipit literas a Cyrillo, 433. V. Exclamat contra libros Theodoſii Mopſueſteni, 435. II. Eſt clarus in Concilio Epheſino, 431. XXXVII.
Acclamationes populi Hipponenſis in electione Coradii, cum eum ſucceſſorem ſunt ſortiti, 426. XII.
Acclamationes erga Cyrillum tempore pacis, 432. LXXVII.
Acephalorum hæreticorum origo, 433. XXI.
Achemenidæ Perſarum nobiliſſimi, 420. XX.
Achilleus Epiſcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imp. tempore ſchiſmatis, 419. XVI. Datum de ipſo reſcriptum ab eodem Imperatore, 419. XV.
Acta publica Collationis ut publice exponerentur, petit Auguſtinus a Marcellino Judice, 412. V.
Acta publica controverſiæ Paulini cum Cæleſtio habitæ, 412. XXII. XXIV.
Acta Romani Concilii de cauſa Sixti Papæ accuſati a Baſſo, 433. XXXI. Quæ veriora probentur, 433. XXXVII.
Acta de condemnatione Polychronii omnino ſpuria, 433. XXXVIII.
Acta Concilii Conſtantinopolitani, 448. XXV.
Actio Concilii Epheſini prima, 431. LII. *& ſeqq.* Secunda, 431. LIX. *& ſeq.* Tertia, 431. LXXIII. Quarta in adventu legatorum, 431. LXXX. Quinta, 431. LXXXII. Sexta, 431. LXXXVII. Septima, 431. XC. Octava, 431. XCI. Nona, in qua actum de damnatione hæreſis Pelagianæ, 431. XCVIII.
Actiones reliquæ Synodi Epheſinæ incertæ, 431. CI.
Actiones factæ cum Eutychete in Synodo Conſtantinopolitana, 448. XXXVI.
Acta Collationis recitanda annis ſingulis ante Paſcha, 412. VIII.
Acta Concilii Dioſpolitani quæſita ab Auguſtino, 415. LIII.
Acta Concilii Carthaginenſis contra Pelagium, 416. VI. VIII.
Acta electionis Eradii in coadiutorem & ſucceſſorem Auguſtini, 426. VI. *& ſeqq.*
Adamantius ex Judæo Chriſtianus, 415. XLIII.
Additamentum Symboli de proceſſione Spiritus Sancti conſtituit ut caneretur in Eccleſia Romana Benedictus Papa Septimus, 447. XXII.
Additamentum Symboli quando appoſitum fuerit, 447. XIX.
Additamentum Symboli plures populi receperunt, 447. XX.
Adminiſtratio Imperii relinquitur a Pulcheria, 446. XXIII.
Adoratio Solis tollitur tanquam ſuperſtitioſa, 443. V.
Adrumetini monachi diſſenſionibus agitati ob queſtiones de libero arbitrio, 418. XXX.
Adventus Domini ad judicandum proximus exiſtimatus, 419. CVI.
Adventus Eutychetis in Synodum qualis, 448. XLV.
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta, 416. XVIII. XXIV.
Ægyptiorum menſium ratio, 432. LXXV.
Aemilianus Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi, 418. XXI.
Aetii proditio detecta in Bonifacium, 428. XIV. Idem vincit Francos, 428. XV. Eſt barbarorum ductor contra Occidentale Imperium, 425. IV. Compoſuit res cum Imperatore, *ibidem.* Occidit Felicem magiſtrum militum, 426. XXVII. Calumniis urget Bonifacium Comitem, 427. I. *& ſeq.* In ordinem redactus ad Hunnos confugit, 432. XC. Superat Burgundiones & Armoricos, 435. XV.
Afflictio dira Conſtantinopolitanæ Civitatis, 445. VI.

Africa quando primum audiit Pelagii hæreſim, 412. XX. Eam depaſcuntur Wandali, 428. XII. Eam invadunt Wandali, 427. VIII. Vaſtant undique 428. I. Cur dedi Wandalis meruit, 428. II. IX. Plures in ea erectæ Eccleſiæ in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus ejus reliquiæ collocatæ, 416. XVII. Ejus provinciæ diviſæ a Genſerico, 430. XXX. Ejus cladem deplorat Auguſtinus obſeſſus Hippone, 430. LXXVII. & ſeq. Univerſa a Wandalis occupata, 440. III.
Africana Eccleſia, variæ ejus Eccleſiæ acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Oroſio, 416. XVI. & ſeq. Eadem Eccleſia laborat in Pelagianis deſtruendis, 419. LVII. Concuſſa eſt perſecutione Genſerici Regis, 437. I. & ſeq. Legit paſſiones martyrum, 419. XCVI. Quæ paſſa capta Carthagine, 439. XXX. & ſeq.
Africani Epiſcopi præcavent ne Pelagius abſolutus in Concilio Palæſtino reciperetur ab Innocentio Papa, 416. VII. Excitati ab Oroſio contra Pelagium, 416. V. & ſeq. Quam manſuete egerint cum Donatiſtis ſeipſos interimentibus, 414. VII. Scribunt ex Conciliis Carthaginenſi, & Milevitano ad Innocentium Papam contra Pelagium, 416. X. & ſeq. Delegant S. Auguſtino opus, ut ſcribat contra Pelagianos errores, 416. XV. Non negarunt appellandi jus ad Apoſtolicam Sedem, 419. LXXIV. LXXXII. Convicti ex ſuis ipſorum ſcriptis, 419. XCI. Receperunt canones citatos a Romano Pontifice, 419. XCV. Confirmationem petunt a Bonifacio canonis editi ab ipſis de Scripturis canonicis, *ibidem* Legationem mittunt in Orientem, 419. XCVI. & ſeq. Scribunt ad Zoſimum querentes de admiſſis Pelagio & Cæleſtio ad audientiam, 418. III. & ſeq. Eoſdem Honorius vocat ad Synodum, 419. XX. XXIII. Revocat ſedatis jam rebus, 419. XXXVI. Iidem quomodo tumultuati occaſione appellationis ad Rom. Pontificem, 419. LXVIII. Conſulunt Auguſtinum, an fugiendum tempore Wandalicæ perſecutionis, 418. X. & ſeq. Frequenter appellare conſueverunt ad Sedem Apoſtolicam, 419 LXXVI. Idem navibus impoſiti expulſi ad Campanum littus deducti, 439. XXXI.
Africanorum libidinum cloacæ per Wandalos expurgatæ, 428. LX.
Africanorum immania peccata, 428. IV. & ſeq.
Agricola Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos, 420. IV.
Agricola Pelagianus Epiſcopus Britanniam hæreſi Pelagiana infecit, 429. I.
Alani ſpondent Honorio pacem, 415. LXII. Commixti Wandalis depaſcuntur Africam, 430. LXXVI.
Albinus pro Albina, 419. CIII.
Aleæ rerum mundanarum ſæpe invertuntur, 441. I.
Alemanni permiſſi ab Aetio graſſari in Gallias, 435. XV. Eorum Rex a S. Germano repreſſus, 435. XVIII. His occurrit S. Germanus legatus, *ibidem*.
Alexander Apameæ Epiſcopus cum Alexandro Hierapolis præmiſſus a Ioanne Antiocheno Epheſum, 431. XL. & ſeq. Idem Neſtorianus, 431. LXX.
Alexander Hierapolis præmiſſus a Joanne Antiocheno Epheſum, 431. XXXVIII. Idem Neſtorianus, 431. LXX.
Alexander Epiſcopus Antiochenus quid Conſtantinopoli pro reſtituendo Joannis nomine conatus ſit, 412. XLVIII.
Alexandrina Synodus ſub Cyrillo adverſus Neſtorium, 430. L.
Alexandrinorum acclamationes tempore pacis initæ cum Orientalibus, 432. LXXVI.
Alexandrini Chriſtiani quid paſſi a Judæis, 415. XLI. & ſeq.
Alexandrini Epiſcopi totius Orientis ſibi præſulatum vendicant, 439. IV.
Alexandrinorum & Antiochenorum Epiſcoporum vetus altercatio diœceſis cauſa, 431. LXX.
Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis per Innocentium legatum ſcripſit ad S. Hieronymum, 419. XCVIII. Romam veniens excipitur a Bonifacio Papa, 419. XLVI. Ejus legatio ad Honorium Imperatorem, 419. XLVI. LIV.
Alypius Conſul quando, 447. I.
Alypius Conſtantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ, 431. CXLII. Ejus labores & conſtantia pro fide Catholica, 431. CXLIV.
Alleluja vocis ſymbolo victi ſunt hoſtes, 429. XIX.
Altaris velamina quo honore ſint habenda, 412. XLII.
Amiſſio religionis facit ut omnia corruant, 446. XXVII.
Amandus Burdegalenſis Epiſcopus conſervator ſcriptorum S. Paulini, 431. CXCVIII.
Ammonius monachus caput percutit Oreſtis Ægypti Præfecti, 415. XLIII. Dat ipſe pœnas ſceleris, *ibidem*. Ejus corpus reconditum, 415. XLV.
Amplitudo Eccleſiæ Antiochenæ, 448. XVIII.
Ampulla Sanguinis S. Stephani cum fragmine oſſium per Gaudioſum Epiſcopum tranſlata Neapolim, 416. XX.
Anabaptiſtas Theodoſius ſevere punit, 413. XXVIII.
Anaſtaſius presbyter promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli, 428. XXXVII. & ſeq.
Anaſtaſius Syrus propugnator, Neſtorii 431. XCVII.
Anathematiſmi Cyrilli ex Concilio Alexandrino, 430. LVI. & ſeqq.
Anatolius Præfectus Orientis tempore belli Perſici, 420. XXXII.
Anatolius Edeſſenus Clericus, 448. LXI.
Ancilla Africana nobilis captiva redimitur, 440. XIV.
Anconæ lapis quo lapidatus eſt S. Stephanus, aſſervatus, 416. XVI.
Andreas Epiſcopus Samoſatenus juſſus a Neſtorio ſcribere contra Cyrillum, 430. LXI. Quando ſcripſit contra S. Cyrillum, 431. CLXXXIII. Pro mercede accepit Epiſcopatum Samoſatenſem, *ibid.* Defenſor librorum Theodori Mopſueſteni, accuſator Rabulæ Epiſcopi Edeſſæ, 435. IV.
Andreas diaconus & Notarius Concilii Conſtantinopolitani, 448. XXVIII.
Angelus in habitu paſtoris Aſparem ducit, 425. II. & ſeq.
Anianus pro Valeriano Pelagiano homine, 417. XVI.
Animæ Sanctorum egrediuntur interdum ut columbæ, 440. XVII.
Animarum origo unde, antiqua in Eccleſia quæſtio, 414. XV. 415. XXXV. XXXIX,
Animi demiſſio utilis conſiderando propriam perſonam, 440. II.
Animi celſitudo utilis conſiderando dignitatem, in qua quis ſit poſitus, *ibid.*
Anthropomorphitarum hæreſis in Africa pullulat, 420. X. & ſeq.
Antiochia acceſſione aucta pomeriorum, 439. VIII. & ſeq.
Antiochena Synodus ſub Joanne Epiſcopo, 432. LIV. & ſeq. In qua damnatur Neſtorius, *ibidem*.
Antiochenam Eccleſiam a Neſtorio liberare ſatagit Cæleſtinus Papa, 432. XIII.
Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopus Joannes, inde Domnus, 436. XII.
Antiochenæ Eccleſiæ amplitudo, 448. XVIII. Ejus

Ejus jura Dioſcorus uſurpare nititur, 418. XVII.
Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diœceſis cauſa, 431. LXIX.
Antiocheni Eudoxiam ſtatua honorarunt, 439. VI.
Antiochenum Concilium de libris Theodori, 433. X.
Antiochenus Epiſcopus ſubiici nolebat Alexandrino, 439. XLIII.
Antiochus eunuchus Conſul, & illius caſus; 431. I. Ejus occaſione lex eſt lata contra eunuchos, 431. II. Qui laboravit in Codice Theodoſiano, *ibid.*
Antiquo Symbolo Apoſtolico cur ſemper uſa Romana Eccleſia, 447. XXIII.
Antonini Epiſcopi Conſtantinop. ad Arcadium exhortatoria epiſtola ad martyrium, 437. III. *& ſeq.*
Antonius de Aquino bene meritus de Eccleſiaſtica antiquitate, 431. XV.
Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis ordinatio facta a S. Auguſtino extemporanea, 424. IV. Ejus crimina, 424. VI. *& ſeq.* Privatur Epiſcopatu, *ibid.* Ejus petulantia, *ibid.* Ejus cauſa, 419. LXXVIII. *& ſeqq.* Quid de eo ſtatuit Bonifacius Papa, *ibid.*
Antonius Epiſcopus Germæ occiſus a Macedonianis, 428. XXVIII. *& ſeq.*
Aphrodiſius Tribunus Notarius miſſus ab Honorio Imp. Romam ob ſchiſma obortum, 419. I.
Aphtonius mittitur Romam ab Honorio Imperatore, 410. XI.
Apiarii Africani presbyteri cauſa, 419. L. LXX. Ejus confeſſio ſpontanea, 419. LXXII.
Apinianus pro Piniano, 419. CIII.
Apollinaris hæreſis adverſaria Neſtorianæ, 428. XLI.
Apollinariſtæ nominati Orthodoxi omnes a Neſtorianis, 435. IX.
Apologia de juribus Principalibus defendendis damnatur, 447. VIII.
Apoſtolica Sedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Eccleſia, 416. XI.
Apoſtolica Sedes. *Vide*, Papa.
Apparitura militaris quando adhiberi ſolita ab Eccleſia Romana in executione ſententiarum, 419. LXXXI.
Apparitio Cometæ, 444. XXXIV.
Apparitio magni prodigii, 446. IX.
Appellationes frequentes ad Apoſtolicam Sedem tempore Auguſtini, 419. LXXV. XCI.
Appellationum ad Romanos Pontifices occaſione quomodo tumultuati ſunt Epiſcopi Africani, 419. LXVIII. *& ſeq.*
Appellationis ad Apoſtolicam Sedem juri Epiſcopi Africani non ſunt refragati, 419. LXXIV.
Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem, 432. LXXXVII.
Appellandi vetus uſus ad Sedem Apoſtolicam ab Auguſtino probatus, 419. LXXV.
Appellat Cæleſtius hæreticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem, 412. XXV.
Apringius Epiſcopus in Syria una cum aliis monet Neſtorium ſe corrigere, 430. XLII.
Apum inſtar creſcit populus Dei, 442. II.
Aqua ad baptiſmi miniſterium ſponte ſcaturit, 417. LIV. Idipſum in Lucania & aliis in locis, *ibid.*
Aquila volans viſa ſuper caput Marciani poſtea Imperatoris, 431. CXXXIX.
Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta, 416. XVIII. XXIV.
Aquitaniæ clades illata a barbaris, & cauſa, 411. XIII.
Aquitanorum corruptiſſimi mores, 412. XXXIV.
Aquitani Epiſcopi qui hoc tempore ſanctitate floruerunt, *ibid.*
Arauſicanum Concilium in Gallia celebratum, 441. III.

Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis virginitatem Deo dicavit, 416. XXXVI.
Arcadii Imperatoris filiæ omnes virginitatem Deo dicarunt, 416. LXIII.
Arcadius Epiſcopus cum collegis legatus ab Apoſtolica ſede ad Concilium Epheſinum, 431. XIV. Profectus Conſtantinopolim, 431. C. XLVII.
Arcadius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico, 437. I. *& ſeqq.*
Archelaus Epiſcopus in Syria una cum aliis monent Neſtorium ſe corrigere, 430. XLIII.
Archimandritæ exurgunt pro fide Catholica & pro Patribus Epheſi detentis contra ſchiſmaticos & hæreticos Neſtorianos, 431. CXIII. Procedunt ad regiam una cum Monachis, 431. CXIV.
Ardaburius dux a Theodoſio in Joannem tyrannum miſſus captus, 424. XIII.
Arelatenſis Eccleſia turbata a Conſtantio magiſtro militum, 411. XL. Eadem in Galliis antiquiſſima, a S. Trophimo S. Petri diſcipulo erecta, 417. XL. Ejus Eccleſiæ, Epiſcopi, Vicarii Romani Pontificis dicti, *ibid.* De ejuſdem Eccleſiæ privilegiis conſervandis Zoſimi Papæ epiſtolæ ad diverſos, 417. XL. XLIX. *& ſeq.*
Arelatenſis & Viennenſis Epiſcopi de primatu rixabantur, 445. XI.
Arelatenſis Civitas dicta Romæ Gallula, 445. XII.
Ariani a Neſtorio exagitati ſuæ ipſorum Eccleſiæ ignem iniiciunt, 428. XXIII. A Theodoſio lege præſtricti, 423. IV.
Ariſtolaus Tribunus Notarius mittitur a Theodoſio Antiochiam pro pace inter Epiſcopos concilianda, 432. XL.
Arma foris relinquit Imperator Theodoſius, antequam ingrediatur in Eccleſiam, 431. III. *& ſeq.*
Arma a Divina providentia ante parantur, quam inſtet prælium, 446. XIII.
Arma ſpiritualia ſunt doctorum opuſcula, 448. LXVIII.
Arma miſcere rebus Eccleſiaſticis non licet, 445. X.
Armati vetiti ingredi in Eccleſiam, *ibid.*
Armenium Concilium contra Neſtorianos edentes libros Theodori Mopſueſteni, 435. IV.
Armentius adverſarius S. Britii a Deo corripitur, 432. LXXXIX.
Armorici cum Burgundionibus ab Ætio victi, 435. XV. Eorum cauſa S. Germanus ad Imperatorem Ravennam proficiſcitur, 435. XVIII. Iterum rebellant contra Imperatorem, 435. XXI.
Arreptitia virgo abſque cibo humano vivebat 434. XV. *& ſeq.* Dei ope curata, *ibid.*
Arthemiſia Judæa filia Lettori Præfecti provinciæ Hiſpaniarum ad fidem converſa, 418. LXVIII. *& ſeq.*
Arundine clauſæ miſſæ litteræ per tabellarium mendicum præſeferentem a Concilio Epheſino Conſtantinopolim, 431. CVIII. Quid illis lectis factum ſit, 431. CXIII.
Aſclepas Epiſcopus Cherſonenſis ab Imperatore veniam deprecatus pro reis, 419. CX.
Aſclepiades Notarius in Concilio Conſtantinopolitano, 449. XIV.
Aſcodrogitæ hæretici lege Theodoſii repreſſi, 428. XXV.
Aſellus presbyter Romanus legatus a Zoſimo Papa cum collegis Carthaginem, 418. LXXVII. & 419. LIX.
Aſpar dux exercitus Ravennam ducitur ab Angelo, 425. II. In Africa vincitur, 431. XIII.
Aſpebetus dux Saracenorum quomodo converſus ad fidem, 420. XXXI. Is baptizatus, Petrus nominatur, & fit Epiſcopus Saracenorum, 420. XXXVI. *& ſeq.*

Aſperitas & immanitas Hunnorum, 444. XXXVI.

Aſſertiones Catholicæ adverſus errores Pelagii, 415. XXIII.

Athanaſii exemplum propoſitum imitandum, 430. XXVII.

Ataulphus Rex Gothorum, 412. II. Cum illis tranſit in Gallias, ſed inimicus evaſit, 412. XXXVII. Ei ſuccedit Wallia Rex Gothorum 415. LX. Occiſus a ſuis Gothis, 414. I. Atque una ſex ejus filii, quod epitaphium ipſius Barcinone ſepulti teſtatur, *ibid.*

Attalus Imperatorem adhuc agens in Galliis a Gothis ſuis pulſus, 412. XXXVII. Tyrannidem iterum ſumit in Galliis, 414. VII. Captus manu truncatur, 415. LIX. Concedit ei vitam Honorius, *ibid.* Gentilium ſocius Labarum reiicit, *ibid.* Ejus numiſma, *ibid.* Ante currum Honorii iterum triumphantis ducitur, 417. LX.

Atticus presbyter Conſtantinopolitanus admonitus Theophili caſu nomen Chryſoſtomi in Diptycha reſtituendum curavit, 412. XLVI. Egit litteris cum Cyrillo, ut nomen Joannis referretur in ſacras tabulas, *ibid.* Ejus epiſtola ad Cyrillum, *ibid.* Alia ejuſdem ad Petrum, & Ædeſium eodem argumento, *ibid.* Cogitur reſtituere in ſacras tabulas nomen Joannis Chryſoſtomi, 412. XLIX. Scripſit ad Reginas filias Arcadii Imperatoris librum de Fide & Virginitate, 416. XXXVI. Auctor Theodoſio ut dilatet jura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, 421. III. Laudatus a Cæleſtino Papa, 432. XIII. Ejus epiſtola ad Calliopum de eroganda eleemoſyna, 425. XXI. Moritur, 425. XIX. Laudatus a poſteris ob res bene geſtas contra Pelagianos, *ibid.* Vetuit coli Sabbatium, *ibid.* Ejus munificentia erga pauperes prædicata, 425. XXI. Qui etiam hæreticis eleemoſynam faciendam præcepit, *ibid.*

Attila Rex Hunnorum depopulatur civitates & caſtella, 442. I. Occidit Bledam conſortem regni, 444. XXIV. Fuit Ethnicus ſuperſtitioſus, 444. XLI.

Auctoritas Papæ etiam æſtimata apud Arianos 447. XVIII.

Auctoris invectiva adverſus Hagiomachos, 416. XXVII. Ejus gratiarum actio pro muneribus a Deo impertitis, *pag.* 533.

Audax Epiſcopus incenſor templi idoli, 440. XVIII. Reſtituere illud negat & martyrium ſubit, *ibid.*

Audiani hæretici lege Theodoſii damnati, 428. XXV.

Audientia denegata a Sixto Papa Juliano Pelagiano pœnitentiam præſeferenti, 439. XLV.

Auguſtinus qua occaſione confecit Breviculum, 412. VIII. Agit apud Marcellinum Judicem ut Acta collationis publice exponerentur, 412. V. Intercedit pro Donatiſtis ſacrilegis & homicidis apud Marcellinum Judicem, 412. IV. Profecturus ad Cirtenſe Concilium in via confert cum Fortunio Donatiſtarum Epiſcopo, 412. IX. Ejus lucubrationes poſt Collationem, 412. XV. Agit de converſione Voluſiani, 412. XVI. XVIII. Ejus ſcripta ad Voluſianum quam diſerta, 412. XX. Auctor Demetriadi ſacræ virgini, ut magis proficeret ſæculum abdicando, 413. XIV. Ejus epiſtola de conſecratione Demetriadis, 413. XV. Propinat antidotum veneno hauſto ex epiſtola Pelagii ad Demetriadem, 413. XVIII. *& ſeq.* S. Julianæ ne labatur in errorem Pelagii præſto eſt, *ibid.* Qua occaſione ſcripſit de Gratia Chriſti, *ibid.* Ejus ſcripta ad Julianam & Probam, 413. XXI. Dulcitium Tribunum admonet, quomodo ſe gerere debeat in cauſa Donatiſtarum, 414. IX. Interpellatur ab Oroſio adverſus hæreſes, Priſcilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hiſpanias, 414. X. *& ſeq.* Scribit adverſus Priſcilliani & Origenis errores, 414. XII. In S. Hieronymum reiicit quæſtionem de origine animarum, 414. XV. Alios detexit errores Pelagianæ hæreſis, 415. XXIV. Ejus conſortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus, 415. XXXI. Admonet Joannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, 415. XXXIV. Petit Acta Diſpolitana, *ibid.* Quid per Oroſium cum S. Hieronymo, 415. XXXV. *& ſeq.* Magna obſervantia coluit S. Hieronymum, *ibid.* Ei detulit S. Hieronymus, 415. XXXVI. Idem & Aurelius duces in bello contra Pelagium, 416. IX. Ejus & collegarum litteræ privatæ & ſecretæ ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis, 416. XI. Ei delegatur ab Epiſcopis Africanis, ut ſcribat contra Pelagianos, 416. XV. Naviter agit adverſus Pelagianorum errores ſcribens, *ibid.* Accepit ab Oroſio reliquias Sancti Stephani protomartyris, 416. XVI *& ſeq.* Dividit reliquias S. Stephani in alias Eccleſias, 416. XIX. Quando ſcripſit ad S. Paulinum adverſus Pelagii errores, 417. XII. XIV. Excuſat atque defendit Zoſimum Papam, 418. VII. Calumniam paſſus a Juliano Pelagiano, 418. XXVIII. Exagitat Pelagianos annis decem, *ibid.* Conciliare ſtudet monachos Adrumetinos, 418. XXX. Ejus legatio a Zoſimo Papa cum Collegis in Cæſaream Mauritaniæ, 418. XXXII. Contulit cum Emerito Epiſcopo Donatiſta, *ibid.* Quando ſcripſit de correctione Donatiſtarum, 418. XXXV. Abſtulit pravum morem a Cæſarienſibus inter ſe ipſos joco dire pugnantibus, *ibid.* Abſtulit balationes, & ſaltationes, atque alias ſuperſtitiones ab Eccleſia Africana, 418. XXXVI. Redarguit negligenter audientes Miſſas, 418. XXXVIII. Ejus ſcripta anno ſuæ Legationis, *ibid.* Mittit libros a ſe ſcriptos ad Bonifacium Papam, 419. XLVII. Suos libros recognoſcit, & eorum errores retractat, 410. LII. Qua occaſione ſcribere cœpit contra Julianum Pelagianum, 419. XLVI. *& ſeq.* Per Innocentium ſcripſit ad S. Hieronymum, 419. XCVIII. Exagitatus a Fuſſalenſibus ob datum ipſis ab eo Antonium Epiſcopum hominem nequiſſimum, 419. LXXIX. Quando & qua occaſione ſcripſit ad Heſychium de noviſſima die, 419. CVI. Agit contra Vincentium Victorem, 420. VIII. Et tandem convertit eum, 420. X. Cum quibus hæreticis lenitate agendum putavit, *ibid.* Quomodo agendum putavit, cum Epiſcopo Antropomorphita, 420. XI. Ejus literæ ad Bonifacium Comitem quales, 422. IV. De raptore ſacræ virginis iterum ſcribit ad Bonifacium, 422. V. Eſt exemplum ſacerdotalis manſuetudinis, 422. VII. Publice contulit cum Paſcentio Comite Ariano, 422. VIII. Redarguit Bonifacium abſtrahi jubentem qui confugerat ad Eccleſiam, 422. XIII. Ejus ad ipſum data epiſtola, *ibid.* Ejus epiſtola ad Bonifacium Comitem de Caſtino recepto, 424. III. Extemporanee ordinat Antonium Fuſſalenſem Epiſcopum, 424. IV. Ad Cæleſtinum Papam pro Fuſſalenſibus contra Antonium agit, *ibid.* Timet executionem Apoſtolicæ Sedis cum apparitura, *ibid.* Ejus epiſtola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni, 424. XI. Deligit ſibi Eradium coadiutorem & ſucceſſorem, 426. VII. Cur otium optet, *ibid.* Recognoſcit omnia ſua ſcripta, & retractat quid ſibi videtur, 426. XIV. Quæ autem prætermiſerit, 426. XVII. Ab inſtituto revocatur libris Juliani, 426. XVI. Quando abſolvit libros de Civitate Dei, 426. XVIII. Ejus ſcripta carpuntur in Galliis, *ibid.* & 431. CLXXXIV.

CLXXXIV. Ejus ſcriptorum defenſores Proſper & Hilarius, 431. CLXXXVII. Ejus ſumma animi demiſſio, 426. XXI. & ſeq. Qua arguitur ipſum eſſe afflatum Divino Spiritu, ibid. Exagitatus calumniis adverſariorum, 426. XXIV. Eſt celeberrimus ubique, ibid. Hortatur Bonifacium, & ſpe bona erigit, 427. V. Ejus epiſtolæ duæ ad Bonifacium Comitem vallatum hoſtibus, ibid. Cur Laconicum interdum ſcribendi genus affectat, 427. VII. Admonet Bonifacium Comitem, 427. VI. Eum pœnituit revocaſſe Bonifacium Comitem a propoſito ſæculi deſerendi 427. XI. & ſeq. Ejus luctus de capta a Wandalis Africa, 428. VIII. Ignoratus mortuus vocatur ad Concilium Epheſinum ab Imperatore Theodoſio, 430. LXXIV. Ejus obitus tempus, 430. LXXV. Deplorat cladem Africanam, 430. LXXVII. & ſeq. Ejus ſermo tempore obſidionis, 430. LXXIX. Moriturus ægrotans, ægrotum ſanat, 430. LXXXV. Ejus præparatio ad obitum, ibid. Moritur, ibid. Ejus ſcripta Dei ope ſervata, 430. LXXXVII. & ſeq. Poſſidii in ea re vigilavit induſtria, ibidem. Laudatur a Cæleſtino Papa, 431. CLXXXV.
Avitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquiis confunditur, 416. XXII. & ſeq.
Aviti duo peregrinantes hæreſes Origenis & Victorini vehunt in Hiſpaniam, 414. X.
Avitus promulgator hæreſis Origenis tentat S. Hieronymum, 414. XI. & ſeq.
Avitus Hiſpanus presbyter tranſtulit in Latinum Luciani ſcriptum de inventione reliquiarum S. Stephani, 415. II. Ejus epiſtola ad Balchonium Epiſcopum Bracharenſem, 415. III.
Aulici aliqui omnia miſcent ut in inimicos evomant iras, 446. XXIII.
Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis & Auguſtinus duces in bello contra Pelagium, 416. IX. Accipit litteras a Zoſimo Pontifice Romano, 418. XXV. Vocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinam, 419. XXII. Ejus epiſtola contra Pelagianos, 419. LVIII. & ſeq.
Auris integra alteri eſt ſervanda, 444. XXI.
Auſonii Galli poſteritas, 412. XXXVIII. & ſeq.
Auſonius Gallus atavus Paulini Conſularis, 412. XXXIX.
Auxilium divinum primo implorandum, 440. I.
Auxilium implorat Theodoretus pro Populo a Pulcheria Auguſta, 444. XLIV.
Auxilium ab Imperatore dabatur Romano Pontifici, 445. XV.
Auxilium divinum adeſt, ubi ceſſat humanum, 446. II.
Auxilium Principum ſemper imploratur ab Hæreticis, 448. XLII.

B

Balationes & ſaltationes auferre niſus eſt Sanctus Auguſtinus ab Eccleſia Africana, 418. XXXVI.
Balchonius Epiſcopus Bracharenſis, 415. VIII.
Baptiſmus Judæi iteratus, 419. CVIII.
Baptiſmus Arianorum reſpuitur, 419. CIX. Item Macedonianorum, ibid.
Baptiſmalis aqua ſponte ſcaturiens excreſcens tempore ſolemnis baptiſmi, 418. LIV. & ſeq.
Baptiſterium Conſtantini a Sixto Papa ornatum, 440. V.
Baranes Rex Perſarum perſecutionem excitat in Chriſtianos, 420. XVI.
Barbari vaſtant Imperium Occidentale, 440. III.
Barbari Chriſtiani effecti manſueſcunt, 444. XL.
Barbaris cur dedi meruit Romanum Imperium, 412. XXXII. Prævalent ubi hæreſes vigent, 412. XXXIX. Reconciliati Honorio Imperatori inter ſe mutuo conflictati. 415. LXVIII. Vocati a Joanne tyranno per Aetium, 425. IV. Ejus opifices navium conficiendarum mittentes pœna digni, 410. CX. In Imperium Romanum conſpirantes icti fulmine, 425. XI. Facile debellantur, ſi hæretici pellantur, 428. XXI.
Barbarica clades in Africa, 427. XIV.
Baſilica S. Petri ad Vincula Romæ ab Eudoxia Auguſta erecta, 439. VII.
Baſilica Romæ Sanctorum Gervaſii & Protaſii martyrum ab Innocentio Papa dedicata, 417. VI.
Baſilius Theſſaliæ Epiſcopus Neſtorianus, 431. LXIX.
Baſilius Diaconus defert Cyrillo Epiſcopo Alexandrino Procli ſcripta Armenorum, 435. VI. & ſeq.
Baſilii Epiſcopi Epiſtolæ ad Innocentium alium atque diverſum a Romano Pontifice, 417. VII. & ſeq.
Baſilius hæreticus Græcus cum duobus Avitis vehit hæreſes Origenis in Hiſpanias, 414. X.
Baſſianus Epiſcopus Epheſinus deponitur, 447. XXVI.
Baſſula diaconus legatus ab Epiſcopo Carthaginenſi ad Concilium Epheſinum, 431. XXIII.
Baſſus exconſul accuſator Sixti Papæ, 433. XXXI. Damnatur, 433. XXXIII. Ejus ſepultura, 433. XXXVII.
Bellum inter Chriſtianos & Judæos in inſula Minoricenſi, 418. XLVII. Cum Joanne tyranno geſtum, 424. XIII. Perſicum ſub Theodoſio Imperatore, 420. XXV. & ſeq. Britannorum cum Pictis, 429. XVIII. Theodoſii adverſus Genſericum in Africam, 431. CXL. & ſeq.
Bellum movetur a Theodoſio Imperatore contra Wandalos, 441. XVIII.
Benedictus Papa VII. conſtituit, ut caneretur Symbolum in Miſſa, 447. XXIII.
Beneventanus Epiſcopus a Leone redarguitur, 448. LXXXIV.
Beniamin diaconus martyr in Perſide dira paſſus, 420. XXII.
Berythenſe judicium in cauſa Ibæ, 448. LXI.
Bethlehemiticum monaſterium a Pelagianis invaſum, 416. III.
Bibliotheca Theodoſii Imperatoris, 415. LIII.
Bigami aliquando ordinati Epiſcopi, 448. X.
Bigami qui fuerint facti Antiſtites, ibid. In eos decretalis S. Leonis, 443. VII.
Blaſphemiæ Neſtorii ante Synodum Epheſinam, 431. XXXIX.
Blaſphemiæ Eutychetis deteguntur, 448. XLI.
Bleba ſuper Hunnos principatur, 442. I.
Bleſilla Paulæ filia Primogenita, 419. CI.
Boa inſula in quam Jovinianus relegatus eſt, 412. XXVI.
Bona Eccleſiaſtica noluit ſubjacere publicis exactionibus Honorius Imperator, 412. XXVIII.
Bona multa operatur tribulatio, 440. IX.
Bona ſubditorum corporalia curentur poſt ſpiritualia ab Epiſcopis, 444. XLVI.
Bonifacius Comes ſocer Sebaſtiani Comitis confeſſoris, 422. III. Confert ſe in Africam, & S. Auguſtino familiariſſime uſus, 422. II. Sæpe conſulit Auguſtinum, 422. III. & ſeq. Ejus ad Auguſtinum datæ litteræ plures, ibid. Ejus epiſtola ad Auguſtinum de raptore virginis, ibid. Confugientem ad Eccleſiam abſtrahit, 422. XI. & ſeq. Pœnitentia mox facinus expiat, ibid. Ejus veniam petentis ad Auguſtinum epiſtola, 422. XIII. Excipit Caſtinum Conſulem ſibi olim adverſarium, 424. I. & ſeq. Ejus litteræ de fuga Caſtini, 424. II. Ejus epiſtola ad Auguſtinum de conatu tyranni. 424. XII. Arte Aetii calumniis exagitatus, 427. I. Ei evenerunt mala omnia, quia non paruit Au-

Auguſtino, 417. XVII. Ejus fœdus cum Wandalis cauſam malorum omnium, *ibid.* Recedit a Wandalis, 428. XIV. & *ſeq.* Vincitur a Wandalis, *ibid.* Confugit Hipponem, *ibid.* Abdicat ſe a militia, 422. II. Patitur Caſtinum Magiſtrum militum infenſum, *ibid.* Ejus profectio in Hiſpaniam, & affinitas cum barbaris inita in ſuſpicionem eum adducunt, 427. VIII. Vallatus hoſtibus auxilium quærit a Deo per Auguſtinum, 427. III. & *ſeq.* Quæ ad eum tunc datæ epiſtolæ, *ibid.* Quando iniit ſocietatem cum Wandalis, 427. VIII. Appetitus a Sigiſvulto cum exercitu, *ibid.* Quomodo in immania prolapſus crimina, 427. IX. Ejus olim ſanctum mentis inſtitutum, 427. XI. & *ſeq.* Ei quid ſuadeat Auguſtinus, 427. XV. Olim domitor barbarorum, jam factus imbellis, 427. XIV. In Africa iterum a Wandalis vincitur, 431. XIII. Ejus obitus, 432. XC.

Bonifacius Papa creatur, 418. I. Contra eum Eulalius ſchiſmaticus ſedem arripit, *ibid.* Ordinatur in Eccleſia S. Marcelli, 418. LXXX. Deprimitur a Symmacho, 419. I. Secedit in baſilicam S. Pauli, 419. IV. Ejus partis presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem, 419. VIII. Ejus cauſa juſtiſſima, 419. XIII. E cœmeterio S. Agnetis revocatus in Urbem reſcripto Honorii, 419. XXXIII. Conſulturus futuris malis ſcribit ad Honorium Imperatorem, 419. XXXVIII. Commendat inſtanter Eccleſiam Honorio Imperatori, 419. XXXIX. Alypium Epiſcopum Tagaſtenſem amice excipit, 419. XLVI. Laborat adverſus Pelagianos, *ibid.* Quid decrevit de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi, 419. LXXIX. Confirmat canonem Africani Concilii de libris Canonicis, 423. XCV. Interpellatur contra Manichæos, 423. CVII. Coercet temeritatem Patrocli Epiſcopi Arelatenſis, 422. I. & *ſeq.* Ejus obitus, tempus Sedis, res geſtæ, 423. VIII. Sedes vacans, *ibid.* S. Felicitatis oratorium erexit, *ibid.* Ejus Epitaphium, *ibid.*

Bonifacii Papæ ſecundi nomine conficta epiſtola, 423. XCII. & *ſeq.*

Bonifacius presbyter Hipponenſis judicio poſtulatus mittitur Nolam ad S. Felicem, ut ſe juramento purgaret, 412. XXIX.

Borboriani hæretici lege Theodoſii damnati, 428. XV.

Breviculum qua occaſione ab Auguſtino confectum, 412. VII.

Britannia liberatur ab hæreſi Pelagiana per Cæleſtinum, 429. I. Iterum liberata per S. Germanum a Pelagianis, 435. XVII. Invaditur a Pictis & Scotis, 446. I.

Britanni audiunt S. Germanum Epiſcopum, & ab Errore Pelagiano liberantur, 429. XIV.

Britanni interpellant Aetium contra invaſores, 446. II. Eorum peccatis ira Dei ad ultionem excitata, 446. III. Eorum ſacerdotum ſcelera, 446. IV.

Britius Epiſcopus Turonenſis appellat Sedem Apoſtolicam, 432. LXXXVII. Oppreſſus ab adverſariis Dei nutu liberatur & reſtituitur, 432. LXXXVIII. XCVIII.

Burgundiones obtinent partem Galliæ, 413. XXVI. Unde Burgundi, & de eorum converſione, *ibid.* Se Romanorum ſobolem eſſe jactantes, *ibid.* Ab Hunnis laceſſiti ad Deum Chriſtianorum confugiunt, 413. XXVII. Effecti Chriſtiani, 413. XXVIII. Bellicoſiſſimi, *ibid.* Ab Aetio victi, 435. XV. Ab Hunnis contriti, 444. XXXV.

C

Cæciliani Judæi converſio & ſociorum, 418. LXIV.

Cæleſtianus Carthaginenſis commendatur, 440. VIII. Ejus laudes, 440. IX.

Cæleſtium hæreticum Carthagine oppugnavit Paulinus diaconus, 412. XXIV. & *ſeq.* Damnatur ab Eccleſia Africana Carthagine, 412. XXIII. Profitetur ſe ſequi Ruffinum Aquilejenſem, *ibid.* Quando Carthaginem venit, 412. XX. Damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem, 412. XXV. Ejus ſubdolæ artes in diſſeminandis hæreſibus, *ibid.* Cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginenſi, 416. VI. Romam venit cauſam acturus apud Innocentium Papam, 417. I. Romæ in baſilica S. Clementis viſus eſt recantare palinodiam, 417. XX. Ejus libelli oblati Zoſimo Papæ fragmentum, 418. VIII. Juſſus damnare objectiones Paulini recuſavit, 418. IX. & *ſeq.* Ejus tergiverſationes in examine Zoſimi ex libello Paulini, 418. XIII. Damnatus a Zoſimo Papa, *ibid.* Fallere conatus Zoſimum Papam, 417. XVII. Auditus, ſed non abſolutus a Zoſimo, 417. XVIII. Accuſat Lazarum & Herotem Epiſcopos, 417. XXI. Haud potuit omnino a Zoſimo ſperni, 417. XXXIX. Ejus atque Pelagii ſectatores legibus Honorii exagitati, 418. XX. & *ſeq.*

Cæleſtinus Papa creatur, 423. XIX. Ejus tempore agitata eſt cauſa de appellatione ad Apoſtolicam Sedem, 419. LXXIII. Quid in cauſa Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis, 419. LXXIX. Interpellatur a S. Auguſtino in cauſa Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis, 424. IV. Annuit petitionibus Auguſtini, 424. IX. Gallorum corripit perperam facta, 428. XVII. Certior redditur de electione Neſtorii quam probavit, 428. XXIII. S. Germanum mittit in Britanniam, 429. I. IX. & *ſeq.* Liberat Britanniam ab hæreſi Pelagiana, 429. VI. & *ſeqq.* Mittit Palladium diaconum in Britanniam *ibid.* Per Palladium diaconum convertit Scotos, 429. II. & *ſeq.* Eumdemque Palladium creat Scotorum Epiſcopum, *ibid.* Ejus epiſtola ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ, 429. XXI. Componit collapſam diſciplinam Eccleſiaſticam, *ibid.* Accipit libros Neſtorii per Antiochum, 430. XLII. Cyrillum inquirere jubet de Neſtorii ſcriptis, 429. XXVII. Ad Cyrillum ſcribit, 429. XXVIII. Eodem tempore accipit litteras a Neſtorio, & a S. Cyrillo, 430. I. Romæ congregat Concilium contra Neſtorium, 430. XII. Ejus epiſtola ex Synodo Romana contra Neſtorium ſcripta qualis, *ibid.* Subdole tentatur a Neſtorio, 430. VIII. Deplorat Neſtorii amentiam, 430. XV. Probat ſcripta a S. Cyrillo Alexandrino, 430. XXII. Præfigit Neſtorio terminum peremptorium, 430. XXIII. Comminatur anathema in Neſtorium, niſi reſipiſcat, 430. XVIII. Scribit ad Cyrillum, ut agat contra Neſtorium, 430. XXV. Suum Vicarium conſtituit Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, 430. XXIII. Ut præcipuum caput in Eccleſia Catholica agit in omnibus, 430. XXIV. Mittit Phrygium ad Cyrillum Alexandrinum, 430. XXVI. Ad diverſos Orientales Epiſcopos de Neſtorio ſcribit, 430. XXVII. Ejus auctoritate collectum Concilium Epheſinum, 430. LXII. Legatos mittit ad Concilium Epheſinum eoſdemque executores ſententiæ ante ſe latæ contra Neſtorium, 431. VII. Ejus epiſtola per legatos miſſa ad Concilium Epheſinum, 431. IX. Ejus exhortatio ad Epiſcopos, ut agant pro fide Catholica, 431. XII.

Ejus

Ejus epiſtola ad Theodoſium Imp. tempore Concilii Epheſini, 431. XVII. Ejus epiſtola ad Cyrillum eodem tempore, 431. XIX. Ejus ſtudium in curando Neſtorium, 431. XX. Ejus litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Neſtorii, 431. XXIV. Pro Proclo reſcripſit, 431. LXXIV. Ejus epiſtola ſuffragatur electioni Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, 434. II. Ei Papæ debetur damnatio Neſtorii, 431. CLXXVIII. Inſurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Auguſtinum, 431. CLXXIII. Laudat mirifice ſanctum Auguſtinum, 431. CLXXXV. Pelagianos urget, *ibid.* Ejus epiſtola laudata a S. Proſpero, *ibid.* Et a Græcis, 431. CLXXXIX. Ad Hibernos in fide inſtituendos S. Patritium promovet, 431. CXCI. Ejus Epiſtola ad Concilium Epheſinum quando data, 432. IV. Ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales, *ibid.* Ante obitum feliciorem Eccleſiæ ſtatum videre meruit, 432. II. Litteris agit de liberanda Antiochena Eccleſia a Neſtorio, 432. XII. XIV. Quæ decernit de lapſis Epiſcopis recipiendis, 432. X. Ejus epiſtola ad Theodoſium Imp. 432. XII. Ejus epiſtola ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinop. 432. XVII. Ejus epiſtola ad Clerum & populum Conſtantinop. 432. XX. Digne laudatur, 432. XXXIV. Ejus obitus, 432. XXXV. *& ſeq.* Ejus res geſtæ & conſtitutiones, *ibid.* Eum Neſtorii errore infectum fuiſſe imprudenter aſſerit Valla, cujus error refutatur, 432. XXXVI. Ipſo Pontifice erigitur in Aventino Eccleſia S. Sabinæ martyris, 432. XXXVII.

Cæſarienſes Mauritaniæ dira inter ſeipſos joco pugnantes redarguit & correxit S. Auguſtinus, 418. XXXV.

Cajus Cejonius Rufius Voluſianus vir Gentilis longe a fide Chriſtiana, 412. XVII. *& ſeq.*

Calamæ in Africa memoria S. Stephani protomartyris, 416. XIX.

Calamitas Carthaginenſium extorrium, 440. VII.

Calimero oſtenſa divinitus oſſa Zachariæ Prophetæ, 415. LVII.

Callimorem poſitum pro Callinico, 431. CX.

Callinicum pro Callimoro reſtituendum in epiſtola ad Theodoſium, 431. CXI.

Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus, 425. XXI.

Calumniæ a Neſtorianis illatæ contra Orthodoxos qui Epheſi convenerunt, 431. CIX.

Calumniæ ab eiſdem in Cyrillum illatæ ſuperatæ, 429. XLI. 433. XVI.

Calumniæ aliæ ſparſæ contra Cyrillum poſt pacem, 433. II. *& ſeq.*

Calumnia illata in Sixtum Romanum Pontificem, 433. XXXIII.

Calumnia conturbat Sapientem, 448. LXXXIII.

Calumniæ contra Theodoretum, 443. XI.

Calumniæ libenter tolerandæ, 444. XXI.

Calumnias perfert Theodoretus, 444. XXII.

Calumniis ſe purgare debent Servi Dei, 444. XXVI.

Calumniis nec viri ſancti effugere poſſunt, 448. LXXXI.

Calumnias adverſariorum confutat Theodoretus, 448. XIII.

Cancellarii Magiſtratus, 419. XXIX.

Candidianus Comes Neſtorianus cuſtodiri jubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem, 431. LXXVII. Miſſus a Theodoſio curare quæ Synodi eſſent, 431. XLIII. Diaconus legatus ad Epiſcopos Epheſi detentos, 431. CXLII.

Canones octo Concilii Milevitani contra Pelagium, 416. X. Concilii Epheſini, 431. CI.

Canon Concilii Orientalis contra Maſſilianos, 427. II.

Canones Concilii Epheſini permixti cum decretis ſchiſmaticorum, 431. LXXIX. *& ſeq.*

Canon Nicæni Concilii nomine Sardicenſis quomodo citatus, 419. LXXIX.

Canones citati nomine Nicæni Concilii recepti ab Africanis Epiſcopis, 419. XCV.

Canonis Sardicenſis citati nomine Concilii Nicæni conflata controverſia, 419. LXXXVII.

Canones citati de appellatione ad Romanum Pontificem, 419. LXXXIII.

Canonem divinæ ſcripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex, 419. XCV.

Canopus in Ægypto liberatur a Dœmonum invaſione per ſanctorum martyrum reliquias, 414. XX.

Canus ſugillans ſanctum Gregorium ipſe corrigitur, 439. XX.

Capitolium Conſtantinopoli, ubi ſcholæ erant artium liberalium, 425. XXIII.

Capraſius monachus Lerinenſis, 441. XVI.

Caoreolus Epiſcopus Carthaginenſis poſt Aurelium, 430. LXXIV. Legationem mittit ad Concilium Epheſinum, 431. XXIII. Epiſtola ejuſdem ad Synodum, 431. XXIV. Alia ejuſdem epiſtola de Verbi Incarnatione, 431. XXVII.

Captiva ancilla Carthaginenſis redempta, 440. XIV.

Carcerati liberantur a S. Germano Ravennæ, 435. XX.

Cardinales interdum prælati Epiſcopis, 431. LXXXIII.

Carthago capta a Genſerico, 439. XVIII. Cur dedi Wandalis Deus permiſit, *ibid.* Ejus reliquias idololatræ Wandali demoliuntur, 439. XXXIV.

Carthaginenſe Concilium aliud in quo damnatus Cæleſtius, 412. XXIII. *& ſeq.* Aliud contra Pelagianos, 416. I. *& ſeq.* Tempus ejus, *ibid.* Ejus Concilii gerendi occaſio, 416. IV. Litteræ ex eo ad Innocentium Papam, 416. VI. Aliud in cauſa Pelagii & Cæleſtii ſub Zoſimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Epiſcopi, 418. I. Sequitur Innocentii Papæ decretum, 418. III. Inde ſcriptæ querelæ ad Zoſimum de admiſſo Cæleſtio ad audientiam, 418. V. Miſſa ab eo Synodica per Marcellinum ſubdiaconum, 418. VI. Paulini libellus inde miſſus ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus, 418. VII. Aliud tempore Bonifacii Papæ, 419. LVIII.

Carthaginenſes nobiles trans mare eiiciuntur, 440. IV

Carthaginenſes nobiles multi ſervi effecti Wandalorum, *ibid.*

Carthaginenſis Epiſcopi legatio ad Synodum, 431. XXIII. Epiſtola ejuſdem, 431. XXVII.

Carthaginenſium amplitudo juncta cum luxu & injuſtitia, 439. XXVI. Eorum pravi mores, 439. XXVII. Magna ex parte adhuc idololatræ, *ibid.* Incorrigibiles, *ibid.* Subſannatores ſanctorum virorum, *ibid.*

Carthaginenſium extorrium calamitates, 440. VII.

Carthaginenſium innumera mala, 440. V.

Caſſianus ſcribit contra Neſtorium, 430. XC. Invectiva ejus in eundem Neſtorium, 430. XCI. Quid ad Conſtantinopolitanos, 430. XCIII. In Atticum infenſus, 430. XCIV.

Caſſiodorus expurgator Caſſiani, 433. XXIX.

Caſſiodorus Siciliam defendit, 440. V.

Caſtella & Civitates depopulatus eſt Attila, 422. I.

Caſtinus Magiſter militum in Bonifacium Ducem parum æquus, 422. II. Perſecutor Bonifacii Conſul creatus, fugere cogitur ad ipſum Bonifacium, 424. II.

Caſus miſerandi ex terræmotu orti, 446. VII.

Catenæ duæ Petri Apoſtoli donatæ Eudociæ a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano, 431. XLIX.

Catena altera qua Petrus vinctus eſt Romæ ſub Nerone, 439. VII.
Catenæ Petri anniverſaria memoria agitur Conſtantinopoli, 439. V. & ſeqq. Eorum altera miſſa Romam ad Eudoxiam, & baſilica illuſtrata atque miraculis, 439. VII. Una effecta ex duabus, ibid. Earum limatura reliquiarum loco impertiri ſolita, ibid.
Caterva dictus ludus bellicus Cæſarienſium, 418. XXXV.
Catholicæ aſſertiones adverſus errores Pelagii, 415. XXIII.
Catholica fides, eadem Romana, 432. XLVIII. Ejuſdem cognoſcendæ ſymbolum, 431. XXXV.
Catholici in agendo contra hæreticos manſuetudinem cum humilitate ſervant, 429. XLI. & ſeq. A Neſtorianis appellati Apollinariſtæ, 439. IX. Eorum Symbolum, in ſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ, 418. XLIV.
Cauſa Antonii Epiſcopi Fuſſalenſis, 419. LXXIX.
Cauſam ob levem non ferenda excommunicatio, 445. XIV.
Cauſæ Eccleſiaſticæ magna maturitate tractandæ, 417. XXVIII.
Cauſæ majoris momenti ſolitæ deferri ad Romanum Pontificem, 416. X.
Celedenſis pro Cenetenſi perperam poſitum, 417. XVI.
Celenenſe Concilium quando celebratum, 447. XVII.
Celſitudo animi utilis conſiderando dignitatem in qua aliquis eſt conſtitutus, 440. II.
Cenſus Principum eſſent relevandi, 444. XLV.
Cenetenſis pro Celedenſi reſtituendum apud S. Hieronymum, ibid.
Centuriatorum deliramenta, 419. XLII.
Cenſurius Epiſcopus Antiſſiodori, ad quem ſcripſit Vitam S. Germani Conſtantius, 429. IX.
Cereorum oblatio a populo fieri ſolita Epiſcopis, 438. XII. Eorum uſus in proceſſionibus 431. CXV.
Chalcedonenſe Concilium paſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni, 435. IX. XII.
Charitas eſt ſumma omnium virtutum, 448. XXI.
Chriſtus virtus exercitus, 420. XXIX. Apparuit ſuper montem Oliveti, 419. CVI. Ejus nomen nolentes licet & adverſantes coguntur Judæi proferre, 418. LXX. LXXII. Ejus perſona in Synodo per Evangelium in medio poſitum deſignata, 431. L. Ejus adventus ad udicandum adveniſſe tempus creditum, 419. CVI. Ejus faſciæ donatæ a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano Eudociæ Auguſtæ, 439. IV. Ei vane oblata Circenſia, 439. XV.
Chriſtus dat manſuetudinem Barbaris Chriſtianis factis, 444. XL.
Chriſtiana manſuetudo cum Donatiſtis adhibita, 414. VI.
Chriſtiana religio propagata in Saracenos, 420. XXXI. & ſeq.
Chriſtiana religio barbaros manſuetos reddit, 444. XL.
Chriſtiani vincunt hoſtes charitate potius, quam armis, 420. XXXI. Ritu Gentilicio perſonati reprehenduntur, 439. XIV. Adverſus Judæos inſurgunt in inſula Minoricenſi, 418. XLVIII. In Perſide perſecutionem patiuntur, 420. XIX. & ſeq.
Chriſtiani Alexandrini quid paſſi a Judæis, 415. XL. & ſeq. Catholici ſalvi ex naufragio, demerſis Judæis & ſchiſmaticis, 413. XXVIII. Carthaginenſes afflicti a Genſerico, 439. XXX. & ſeq. Gazenſium mores ubique corrupti, 412. XXXII.
Chriſtiani veri ſemper permanent in fide, 440. VI.
Chriſtotocon Mariam, quando impie dictum, 430. IV.
Chryſantius Novatianus Epiſcopus moritur, 419. CVIII.
Chryſaphius eunuchus inſequitur Flavianum Conſtantinopol. Epiſcopum, 446. XXII. Iterum in Flavianum inſurgit, 446. XXV. Favet Eutycheti, & illinc innumera mala, 448. XLIII.
Cypri inſulæ Eccleſiarum privilegia illibata ſervari juſſa a Concilio Epheſino, 431. CXLV.
Cyprianus martyr ſuis apparens conſolatus eſt eos, 439. XXXII. Ejus Eccleſias Wandali occupant, 439. XXXI.
Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis commendatur, 440. XIII.
Circenſes a Chriſtianis frequentati, & ſub religionis velamine excuſati, 436. XV.
Circumcellionum dux Macrobius Epiſcopus ubique graſſatur, 412. VI.
Cirta in Numidia adhuc integra ſervata, 430. LXXVII.
Cirtenſe Concilium celebratur, 412. IX. XIV. Falſo notatum Conſulatu, ibid.
Cyri in Syria civitatis diœceſis quanta, 424. XV.
Cyrus dux in Africa Gentilis, 419. XVIII.
Cyrus Epiſcopus Aphrodoſiæ Cariæ clarus ſanctitate enituit in Concilio Epheſino, 431. XXXVII.
Cyri & Joannis reliquiæ effugant dæmones, 414. XX. ibid.
Cyrus Conſul in Oriente creatus, 441. I. Homo Gentilis ſummos honores eſt conſecutus, ibid. Unicum invenit in Chriſtiana pietate confugium, ibid. Juſto Dei judicio prodigia paſſus, 446. XV. Factus Epiſcopus Smyrnennenſis, ibid. Et Cotyæi, ibid. MARIÆ virgini templum dicat, ibid. Ejus Filia & Uxor a dæmone liberantur a Daniele Stylita, 441. XIX. Ejus conſuetudo cum Daniele Stylita, ibid. Epigramma inſcribit columnæ Danielis, ibid.
Cyrus Presbyter Eccleſiæ Edeſſenæ ſententia excommunicationis affectus, 448. LIX.
Cyrus civitas a Barbaris exciſa, a Juſtiniano Imp. reſtituta, 448. XVI.
Cyrus oppidulum neglectum a Deo extructum, ibid.
Cyrillus creatur Epiſcopus Alexandrinus, 412. XLV. Habuit competitorem Timotheum, 412. XLVIII. Novatianos ſtatim expulit ab Eccleſiis, 412. XLV. Commonetur Attici litteris, ut nomen Chryſoſtomi ſacris tabulis reddetur, 412. XLVII. & ſeq. Ejus litteræ ad Atticum eodem argumento datæ, 412. LI. Obnititur ne reſtituatur Joannis nomen in ſacras tabulas, 412. LII. & ſeq. Quid de Chryſoſtomi ſcriptis, 412. LXXIII. Nimis exacerbatus in omnes Epiſcopos ob Joannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici, 412. LXX. Eum Iſidorus Peluſiota monuit, 412. LXXII. Divinitus admonitus redditus melioribus ſenſibus, 412. LXXI. Carpitur a Socrate Novatiano, 415. XL. Reſtituit nomen Joannis in ſacras tabulas, 412. LXXIII. Minatur Judæis tumultuantibus in Chriſtianos, 415. XLI. Expellit Judæos Alexandria, & eorum ſynagogas ſuccendit, 415. XLII. Ejus modeſtia in agendo contra Neſtorium, 429. XXV. Impugnans errorem abſtinet a nomine Neſtorii, ibid. Occurrit aulicis, ne hæreſi Neſtorii inficerentur, ibid. Ad Neſtorium ſcribit juſſu Cæleſtini Papæ, 429. XXVIII. Cupidiſſimus ſalutis Neſtorii, 429. XXX. Secundo ad Neſtorium ſcribit, 429. XXXI. & ſeq. Ejus manſuetudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Neſtorium, 429. XXXIX. & ſeq. Suppreſſit libellum dandum Theodoſio adverſus Neſtorium, ibid. Scribit ad Cæleſti-

num

num Papam de Neſtorio, 430. I. Conſtitutus a Cæleſtino Vicarius, 430. XXIV. Quæ inſignia Pontificatus accepit a Cæleſtino, 430. XXVI. A Neſtorio & Neſtorianis calumniis oneratus, 430. XXX. & ſeq. Ejus ſcripta Cæleſtinus probat, 430. XXII. Monet litteris Joannem Antiochenum Epiſcopum de rebus Neſtorii, & de Cæleſtini Papæ conatu, 430. XXXII. Quam patienter agat adverſus Neſtorium, 430. X. Inſurgit adverſus Neſtorium, ſuccurrens Ægypti monachis eo veneno potatis, 429. XXIV. Scribit ad Acacium Beroenſem de Neſtorio in deterius prolabente, 430. XXX. Ad Juvenalem & alios Epiſcopos ſcribit de Neſtorio, 430. XXXIII. & ſeq. Ejus anathematiſmi ex Concilio Alexandrino, 430. LVII. & ſeq. Perſtringitur a Theodoſio Imp. 430. LXX. Primum locum tenuit inter Epiſcopos, qui Epheſi convenerunt, 431. XXXVII. In itinere Rhodo inſula ſcripſit ad ſuos, 431. XXXVIII. Ejus adventus Epheſum, *ibid.* Conſtantinopolim privatas dedit litteras de Damnatione Neſtorii, 431. LXXV. In ſecunda Actione Synodi Epheſinæ habuit homiliam coram Patribus, 431. LXIV. Ejus epiſtola ad ſuos de damnatione Neſtorii, 431. LXII. Epheſi damnatur a ſchiſmaticis, 431. LXXIV. Libellus contra ipſum datus, 431. LXXVI. Accuſatus hæreſis a Schiſmaticis, 431. LXXIV. LXXXVI. Eum arguit Iſidorus Peluſiota, 431. LXXXV. Publicatus a Joanne Antiocheno hæreticus Apollinariſta calumnioſe, 431. LXXXIX. Sermone invehitur in Joannem Antiochenum acerrimo, calumniam paſſus a Joanne de hæreſi Sabelliana, 431. XCVI. In odium adverſariorum pro concione Pelagianam hæreſim inſectatus, *ibid.* Concionatur ad Patres laboribus & ærumnis confectos, 431. CXII. & ſeq. Ejus lucubrationes cum detineretur Epheſi, 431. CLIII. In Concilio Epheſino reſtitit Juvenali arripienti ſibi jura totius provinciæ Palæſtinæ, 431. CIII. Laborat infamia Apollinariſmi apud Imp. ex calumnia adverſariorum, 431. CXXVII. Epheſi detruditur in carcerem a Joanne Comite, 431. CXXVIII. Ejus juſta querela quod non ſit vocatus Conſtantinopolim, 431. CLII. Quæ ex carcere reſcripſit ad Theodoſium Imperatorem, 431. CXXX. Per Theodoretum accuſatur apud Italiæ Epiſcopos hæreſis Apollinaris, 431. CLXXXII. Contrariis ſcriptis refellit adverſariorum ſcripta, 431. CLXXXIII. Reddidit litteras legatis de electione Maxmiani, 431. CLXXV. Laudatur a Cæleſtino Papa, 432. XXIV. Convenitur legatione Joannis Antiocheni Epiſcopi pro pace, 432. LVIII. & ſeq. Scribit ad Dynatum res inter ſe & Joannem tranſactas, 432. LXIV. & ſeq. Ejus res geſtæ cum Paulo Emeſeno Epiſcopo, 432. LXVI. Cum Joanne pacem iniit abſque damnatione ſuorum capitulorum, 432. LXVIII. Ejus capitula integra ſervata, licet impugnata plurimum, 432. LXIX. Ejus adverſarii jactarunt damnata a Cyrillo ſua capitula, *ibid.* Poſt Paulum Emeſenum concionatur in Eccleſia, 432. LXII. Ejus manſuetudo erga adverſarios ſervata mirifice commendatur, 432. LXXXIII. Monitores & cognitores ſuorum ſcriptorum delegit adverſarios, 432. LXXXIV. Ejus ad Joannem epiſtola poſt pacem, 432. LXXVIII. A nonnullis Orthodoxis Epiſcopis cur exagitatus, 433. II. Levitatis calumniam paſſus, 433. III. Redarguitur ab Iſidoro Peluſiota, 433. IV. Datis litteris ad diverſos ſe a calumniis purgat, 433. V. Ejus epiſtola ad Acacium Melitenum data, *ibid.* Ejus epiſtola ad Succeſſum data, 433. VII. Ejus epiſtola ad Valerianum, 433. VIII. Admonet Epiſcopos, ut caveant impoſtores Neſtorianorum, *ibid.* Scribit ad Dynatum, 433. IX. Rurſum calumniam paſſus de Apollinariſmo, 433. X. Accipit litteras a Sixto Papa, 433. XII. Impulſore Evoptio Epiſcopo ſcribit interpretationem ſuorum capitulorum, 433. XXI. Ejus capitula damnata in pluribus Conciliis adverſantium, *ibid.* Scribit contra Theodorum Mopſueſtenum & Diodorum Tarſenſem, 435. VI. Calumnioſe ponitur probaſſe ſcripta Theodori, 435. XI. De pace concilianda a Theodoſio Imperatore litteris admonetur, 437. XLV. Ejus vinculorum gloria, 431. CXLIII. Ejus in patiendo alacritas, 431. CXXIX. Cum aliis Epiſcopis quæ paſſus Epheſi, 431. CXXXIV. Ei quæ occaſio ſcribendi contra Julianum Apoſtatam, 439. XI. Illius obitus quando, 444. IX. Quanto tempore in Epiſcopatu ſederit, 444. XI. Ejus multa ſcripta deſiderantur, 444. X. Ejus ſcripta perſæpe in lucem dantur, *ibid.* Quomodo deceptum Anachoretam convenit, 444. XI. Nequaquam fuit monachus Carmelita, 444. XVII. Ejus nepotes a Dioſcoro & Nomo afflictati, 445. I. Item ejus nepos exauctoratur, 445. IV. Anaſtaſius ſimiliter ejus nepos, affligitur, *ibid.*

Citationes plures a Concilio factæ contra Eutychetem, 448. XLVIII.

Civitates & caſtella depopulatus eſt Attila, 442. VIII.

Clades Africanæ Eccleſiæ, 440. XL.

Claudius ſeu Claudianus Epiſcopus Viennenſis, 441. III.

Clerici Conſtantinopolitani quid paſſi a Neſtorio, 429. XXXVIII. Libellum ſcripſerunt contra Neſtorium & miſerunt Cyrillo, 429. XXXIX.

Clerici Romani aliqui rebellant contra Zoſimum, 418. XIX. Calumniam paſſi a Juliano Pelagiano, 418. XXV. & ſeq.

Clerici ne apud alium judicem quam apud Epiſcopum cauſam dicerent, juſſit Honorius Imperator, 412. XXVIII. Cum apparitura militari quando mitti ſolebant ab Apoſtolica Sede, 419. LXXXI. Eos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator, 420. LI. Eorum habitus ab hæreticis immutatus, 428. XVII.

Clerici ne ſint fœneratores, 443. VII. Eis interdictum eſt mederi ad evitanda pericula, 444. XLVII.

Codex Gregorianus, 435. XXVIII. Hermogenianus, *ibidem.*

Codices antiqui diverſas ſæpe continent auctores, & ex hoc frequens nominum error, 444. XVII.

Codices hæreticorum cavendi, 447. VIII.

Codicis Theodoſiani editio, 435. XXIII.

Codices Romanæ Eccleſiæ præſtantioris fidei, 419. LXXXIX.

Cæleſtis Idolum Carthaginenſium famoſiſſimum, 440. VIII.

Cæleſtianus commendatur in pluribus epiſtolis, Theodoreti, 440. XI.

Cœmeterium Sanctæ Felicitatis martyris, 423. VIII.

Cœnobium Lerinenſe laudatur, 441. XV.

Collationis publicæ Acta inter Catholicos & Donatiſtas recitanda ſingulis annis ante Paſcha, 412. VIII. Ejus Acta publice exponi rogat Auguſtinus Marcellinum, 412. V.

Collatio S. Auguſtini cum Fortunio Donatiſta, 412. X. Impedita tumultu, 412. XI. Ejuſdem cum Emerito Donatiſta, 418. XXXII. Cum Paſcentio Comite, 422. VIII. Cum Maximino Ariano, 422. X.

Collatio legatorum Orthodoxorum cum ſchiſmaticis, 431. CLVII.

Collatio ordinum quo tempore facienda, 444. XXXII.

Colubri inſtar ſuis ſpiris involvitur hæreticus, 448. XLIX.
Columbæ interdum videntur animæ Sanctorum, cum e corpore egrediuntur, 440. XVII.
Columba ex ore S. Juliæ exivit, *ibidem*.
in Columna Danielis inſcribitur Epigramma a Cyro, 446. XIX.
Cometa tempore Vandalorum ardere viſa, 444. XXXIV.
Comites qui venerunt Epheſum, aſtiteruntque pro Neſtorio, 431. XLIII.
Commendatio Cæleſtiani Carthaginenſis, 440. VIII.
Commendatio Cæleſtiani a Theodoreto facta, 440. XI.
Commendatitiarum literarum uſus, 440. XII.
Commonitorium Legatis Apoſtolicæ Sedis a Zoſimo Papa datum, 419. LX. Honorii ad Epiſcopos convocatos ad Synodum datum, 419. XIII. & *ſeq.* Datum a ſchiſmaticis Neſtorianis legatis ſuis, 431. CL. Datum legatis a Synodo miſſis Conſtantinopolim, 431. CXLVII.
Communicatio mutua quomodo ſolita imperiri, 436. XI.
Compendium breve vitæ S. Honorati, 442. XX.
Compendium vitæ Theodoreti, 448. XIV.
Comprobatio Triſagii a Concilio Chalcedonenſi, 446. XII.
Conatus Eutychetis contra damnationem, 448. LIV.
Concilium Alexandrinum contra Neſtorium ſub Cyrillo, 430. LI. Ejus epiſtola Synodalis, *ibidem*. Alia Synodi acta, 430. LVII.
Concilium Antiochenum de libris Theodori, 435. IX. Antiochenum ſub Joanne, 432. LIV. In eo damnatur Neſtorius, *ibidem*. Armenum contra Neſtorianos & Theodori Mopſueſteni ſcripta, 435. IV.
Concilium Chalcedonenſe paſſum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopſueſteni, 435. X. XII.
Concilium Cirtenſe quando celebratum, 412. IX. XII.
Concilium Carthaginenſe aliud, in quo Cæleſtius erroris damnatus, 412. XXII. & *ſeq.* Aliud adverſus Pelagianos, 416. I. Aliud ſub Zoſimo Papa in cauſa Pelagii & Cæleſtii, 418. I. Aliud ſub Bonifacio Papa, 419. LIX.
Concilium aliud Conſtantinopolitanum ſub Proclo, 439. XLII.
Concilium Dioſpolitanum, ſive Liddenſe, in quo abſolutus eſt Pelagius, 415. XIV. XIX. Damnat errores Pelagii, 415. XX.
Concilium Epheſinum Oecumenicum, *Vide.* Epheſinum Concilium.
Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus miſſus in Britanniam, 429. X. & *ſeq.*
Concilium in Macedonia ſub Innocentio Papa, 414. XIX.
Concilium Milevitanum contra Pelagium, 416. I. III. Numerus Epiſcoporum qui ad illud convenere, 416. X. Litteræ ex eo ad Innocentium Papam, 416. XI. Geſta in eo, 416. XII. & *ſeq.*
Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula, 433. XXI.
Concilium contra Maſſalianos in Oriente, 427. XXIII.
Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani, 419. XLVIII.
Concilium Oecumenicum in cauſa Neſtorii curatur per Theodoſium Imperatorem apud Cæleſtinum Papam, 430. LXI.
Concilii Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat, 431. CIII.
Concilium Ravennæ in cauſa ſchiſmatis Bonifacii & Eulalii, 419. XIII. & *ſeqq.*
Concilium Regienſe in Gallia 439. XLIV.
Concilium aliud Romanum in cauſa Sixti Papæ, 433. XXXI. Aliud contra Neſtorium, 430. XII. Aliud Romæ habitum in die natali Sixti Papæ, 433. XIII.
Concilii Sardicenſis controverſia obiter oborta in Africa, 412. XII. & *ſeq.*
Concilium Spoletinum indictum, 419. XXI. Cur deſiit celebrari, 419. XXV.
Concilium Telenenſe, ſive Teleptenſe, 418. XXXI.
Concilium Arauſicanum in Gallia celebratum, 442. III. In eo undetriginta Canones ſanciti, *ibidem*.
Concilium bis in anno Romæ congregabatur, 447. XXV.
Concilium Celenenſe & Toletanum, 447. XVII.
Concilii Conſtantinopolitani Acta, 448. XXV.
Concilia duo in cauſa Ibæ Epiſcopi Edeſſæ, 448. LVII.
Concilia duo in Hiſpania celebrata, 447. XV.
Concilium generale indicitur in Hiſpania, 447. CXIV.
Concilium Romanum ſub Leone, 444. I.
Concilium Vaſenſe in Gallia Narbonenſi, 442. III.
Conciliabulum ſchiſmaticorum Epheſi, 431. LXXIII. Quid in eo adverſus Cyrillum, Memnonem, & alios, 431. LXXIV. Redditum irritum, 431. LXXXVII.
Conciliabulum Donatiſtarum, 414. V.
Concordia & unanimitas ſervanda inter Epiſcopos, 445. XI.
Condemnatio Hilarii Epiſcopi Arelatenſis, 445. XIV.
Confeſſio ubi reliquiæ conditæ ſunt cum feneſtella, ſeu foramine, 416. XVII.
Confeſſio S. Petri ornata a Valentiniano Imperatore, 440. III.
De Confeſſione fidei epiſtola Theodoreti, 448. XVII.
Confugientem ad Eccleſiam abſtrahi jubentem Auguſtinus redarguit Bonifacium, 422. XII.
Conſecrationes virginum ſolemnes ritus, 413. XIII.
Conſiſtorium habitum in baſilica S. Clementis in cauſa Cæleſtii hæreſiarchæ, 417. XX.
Conſortes regni ſe invicem occidunt. 444. XXXIV.
Conſtantia vera invenitur in Chriſtianis, 440. VI.
Conſtantes reddit homines fides Catholica, *ibid.*
Conſtantius Magiſter militum quid in Herotem Epiſcopum Arelatenſem, 412. XL. Intrudit Patroclum in ſedem Arelatenſem, *ibid.* Pellit Gothos e Gallis, 414. I. Ex Galla Placidia generat Valentinianum, 419. LXXXIII. Creatur Auguſtus, 420. I. Reliquias idololatriæ profterni juſſit, 420. V. De temeritate Eulalii certior redditur, 419. XXVI. Quid decernat, in eum, 419. XXIX. Ejus lex contra Pelagianos, 420. II.
Conſtantii ſcriptoris rerum S. Germani fides certa, 429. IX. 435. XXIII.
Conſtantius Vicarius gravia paſſus a Pelagianis, 418. XXVIII.
Conſtantiniana baſilica ornata a Sixto Papa, 440. III.
Conſtantinopoli cædes facta eſt in Eccleſia, 431. II. Triduanum incendium paſſa Dei vindicta, 433. XXIII.
Conſtantinopolis dire afflictata, 445. VI. Illic terræmotus ingens, 446. V. Multa mala ex terræmotu paſſa, 446. VIII. Ejus mœnia per Cyrum inſtaurantur, 446. XIV. Dicta nova Roma, 448. XXV.
Conſtantinopolitani clerici quid paſſi a Neſtorio, 429. XXXVIII.
Conſtantinopolitanum aliud Concilium ſub Proclo, 430. XLII.
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ jura dilatat Theodoſius, 421. III.

Conſtantinopolitanus in locum Neſtorii jubetur eligi Epiſcopus Maximianus, 431. CLXXIII.
Conſtantinopolitani monachi quid paſſi a Neſtorio, 429. XXXVI. Eorum commendata modeſtia, *ibid.*
Conſtantinopolitanus Populus ſeparat ſe a Neſtorio, 429. XXX. Quid idem in Theodoſium clamarit ob Neſtorium, *ibid.* Veneratur vincula S. Petri, 439. V. Urget reſtitutionem corporis S. Joannis Chriſoſtomi, 437. I. *& ſeq.*
Conſtantinus Epiſcopus Vapingenſis, 441. XV.
Conſtitutio S. Leonis de non ordinandis Servis, 443. VII.
Conſtitutio Valentiniani contra Manichæos, 445. VIII.
Conſtitutio Benedicti Pontificis de additamento in Symbolo, 447. XXIII. Alia illius de canendo Symbolo in Miſſa, 447. XXIV.
Conſtitutio Valentiniani contra Sepulcrorum effoſſores, 447. XXVII.
Conſtitutum de Eccleſia quid ſignificet, 417. V.
Conſuetudo Cyri cum Daniele Stylita, 446. XIX.
Conſulatus error in Cirtenſi Concilio, 412. XIV. Corrigitur, 415. XLVII.

CONSULES

Valentinianus Auguſtus & Anatolius, 440. I.
Cyrus tantum Conſul in Oriente, 441. I.
Dioſcorus & Eudoxius, 442. I.
Maximus & Paternus, 443. I.
Theodoſius & Albinus, 444. I.
Valentinianus Auguſtus & Nomus, 445. I.
Aetius & Symmachus, 446. I.
Alypius ſive Calypius, & Ardaburius, 447. I.
Poſthumianus & Zeno, 448. I.
Contentio de Primatu inter Viennenſem, & Arelatenſem Epiſcopos, 445. XI.
Converſi æſtimandi ſunt qui ſint, non qui fuerint, 448. LXXV.
Converſio Judæorum inſulæ Minoricenſis, 418. LXXII. *& ſeq.*
Converſionis hæreticorum veræ indicium, 430. XXII.
Cornelius Epiſcopus Forocornelienſis ſanctitate celebris, 433. XXIV.
Correctio erga Dei ſervos ſit cum dexteritate, atque prudentia, 444. XI.
Creatio Flaviani Epiſcopi Conſtantinopolitani, 446. XXI.
Creſcens Metropolitanus Aſuritanæ civitatis relegatur, 442. II.
Creſconius Epiſcopus interfuit Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.
Creſconius a Genſerico relegatur, 442. II.
Cretenſes Judæi ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt, 432. LXXXV.
Cruce ſignantur qui convertuntur ad fidem, 418. LIX.
Crucis potentia omne genus perdomuit Barbarorum, pioſque & manſuetos reddidit, 444. XL.
Crux Chriſti ne pingatur humi, 427. XXI.
Cruce ſignatus nummus datus S. Genovefæ a S. Germano, 429. XI.
Crux gemmata mittitur a Theodoſio Hieroſolymam, 439. I.
Cruciamenta a Perſis illata Chriſtianis diriſſima, 420. XVIII. *& ſeq.*
Crudelitas maxime apparet in Tyrannis, 440. IV.
Cugas Dux barbarorum una cum ſuis fulmine ictus, 425. XI. *& ſeq.*
Cultus ſacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Auguſtini celeberrimus, 416. XVII.
Cultus Solis ſuperſtitioſus tollitur, 443. V.
in Cupreſſo ardet imago B. MARIÆ Virginis ut fax, 446. XVI.
Cura Epiſcoporum qualis eſſe debeat, 444. XLVII.

D

DÆmon pugnat pro Marcionitis, 424. XV. Adverſatur S. Melaniæ Conſtantinopoli, 434. XI. Quomodo ſacræ virgini illuſit, 434. XV. *& ſeq.*
Dæmones pulſi per reliquias ſanctorum martyrum, 414. XX. Prænuntii adventus S. Germano in Britanniam, 435. XVII.
Dalmatius Archimandrita ſtrenue agit pro Patribus Epheſi tyrannice detentis, 431. CXIV.
Dalmatius ordinatus Epiſcopus Cyzicenus, 426. IV.
Damaſcius Tribunus ab Imper. judex conſtitutus in cauſa Ibæ, 448. LX.
Damnatio Eutychetis a Flaviano, *ibid.*
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origeniſtæ, 414. XVI.
Danielis Orientalis Epiſcopi ordinatio perperam facta, 428. XVIII.
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim, 430. LIX.
Decretalis a S. Leone ſcripta, 447. III.
Decretum S. Leonis de non ordinandis ſervis, *ibidem.*
Defenſio Siciliæ per Caſſiodorum, 440. V.
Defenſio Theodoreti, quod ipſe non communicaverit cum Neſtorianis, 444. XVI.
Defenſorem ſe exhibet Catholicæ fidei Theodoretus, 443. XIII.
Deipara. *Vide*, MARIA.
Demiſſio animi perutilis in conſideratione propriæ perſonæ, 440. II.
Demetrias virgo quo anno accepit a S. Hieronymo litteras, 413. XVII. Ejus egregium facinus in abdicatione ſæculi, *ibid.* Monaſticum habitum induit, 413. IX. Ejus exemplo mire auctus virginum ſacrarum numerus, *ibid* Ejus ingens dos collata pauperibus, 413. XII. Profecit ex S. Auguſtini ſcriptis, 413. XIV. Eam celebrat S. Proſper, data ad eam epiſtola, 413. XVI. Eam etiam Pelagius hæreſiarcha laudare aggreſſus eſt, propinans cum epiſtola hæreſim, 413. XVII. XXI.
Demochares edidit tabulas Epiſcoporum Lugdunenſium, 441. XIII.
Depoſitio Baſſiani Epiſcopi Epheſini, 447. XXVI.
Depoſitio Primatum ad Papam ſpectat, *ibid.*
Depoſitio Irenæi Tyrii Epiſcopi, 448. VI.
Deſolatio inducitur ab hæreſi, 445. VI.
Detectio Eutychetis hæretici, 448. XXV.
Deteſtatio Eutychetis hæretici, 448. XXVII.
Deus pugnat mirando modo pro Theodoſio religionis obſervantiſſimo, 425. XIV. XVII. Ejus conſilium in revelatione reliquiarum S. Stephani, 415. XVII. Cuſtodit tribulatos, 443. XI. Præparat arma, antequam inſtet prælium 446. XIII. Offenſus placandus eſt a nobis, 448. II. Ejus mira providentia in curanda hominum ſalute, 440. X. Ejus ira excitatur in ultionem contra peccata, 446. III. Ab eo implorandum primo auxilium, pag. 535.
Deorum templa, quæ reliqua eſſent, proſterni juſſa, Conſtantio Auguſto imperante, 420. V. Eorum cultus rurſus pullulat, & invaleſcit, ſed lege Theodoſii exciditur, 439. IX. Eorum cultores lege Theodoſii coerciti, 423. VI. *& ſeq.*
Diadema foris deponit Imperator antequam ingrediatur Eccleſiam, 431. VI.
Dictinius Aſturicenſis Epiſcopus, 447. XIII.
Diei Judicii tempus adveniſſe a nonnullis creditum, 419. CVI.
Diœceſi omnium Orientalium præeſſe Epiſcopus Alexandrinus volebat, 439. XLII.

Diœceſis unaquæque intra proprios limites contineatur, 448. XVII.
Diodorus Tarſenſis magiſter Neſtorii, 428. XXXV. Ejus hæreſes, *ibid.* Idem pro Theodoro aliquando uſurpatus, 428. XXXVI. Qualis fuerit, ex ejus ſcriptis poſt obitum cognitus eſt, *ibid.* Ejus libri produntur in lucem, 435. III. Confutantur a S. Cyrillo Alexandrino, 435. VI.
Dioſcori conſulatus, 442. I.
Dioſcorus diaconus Apocriſarius Conſtantinopoli ſub Proclo, 439. XLII. In Theodoretum incenſus, 439. XLIII.
Dioſcorus creatur Epiſcopus Alexandrinus, 444. XVIII. Ejus prædicantur virtutes a Theodoreto, 444. XIX. Ejus legatio ad S. Leonem Romanum Pontificem, 444. XXX. Ejus hypocriſis diu latens, 444. XXXIII. Facinoroſiſſimus fuit, *ibid.* Nepotes Cyrilli perſequitur, 445. I. Exauctoravit Cyrilli Nepotem, 445. IV. Uſurpare nititur Antiochenæ Eccleſiæ jura, 448. XVI.
Dioſpolitanum Concilium in Palæſtina, in quo Pelagius eſt abſolutus, 415. XIV. Damnat errores Pelagii, 415. XX. & *ſeq.*
Diſcordia multa mala parit, 448. LXVII.
Divinitas & humanitas JESU CHRISTI duæ naturæ in una perſona, 444. XXV.
Divinum auxilium primo loco implorandum, *pag.* 535.
Divinum auxilium adeſt, ubi ceſſat humanum, 446. II.
Dynatus Nicopolis Epiſcopus accipit litteras a Cyrillo, 433. IX.
Dypticha quæ ſint, 430. XLIX.
Diſputatio Auguſtini cum Paſcentio Comite, 419. LII. Cum Maximo Ariano, 419. LV. Cum Emerito, 418. XXXII.
Diſputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia, 429. XIV. & *ſeq.*
Docti hæretici difficillime corriguntur, 445. XIV.
Doctrina Patrum ſecutus eſt Theodoretus, 444. XXVII.
Doctorum opuſcula arma ſunt ſpiritualia, quibus & poſt mortem hæreticos cædunt, 448. LXVIII.
Dolus Eutychetis in præveniendis litteris Flaviani, 448. LV.
Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Mariæ Majoris, 440. II.
Domnus & Domna, harum vocum priſtinus uſus, 416. XXI.
Domnus nepos Joannis Epiſcopi Antiocheni recedit ab eremo, S. Euthymio invito, 429. LIII. Creatus Epiſcopus Antiochenus, 436. XII. Convenit Simeonem Stylitam, *ibid.*
Donatianus Epiſcopus præfuit Concilio Telepten-ſi, 418. XXXI.
Donatus diaconus Donatiſta graſſatur cum Circumcellionibus, 412. VI.
Donatus Epiſcopus Donatiſtarum in puteum ſe conjecit, 414. VI.
Donatiſta refractarios poſt Collationem Honorius legibus exagitat, 412. I. Idem Eccleſiis, boniſque mulctati, & exilio, *ibid.* Calumnioſe arguunt Catholicos avaritiæ, 412. III. Occidunt Reſtitutum & Innocentium, 412. IV. Contumaces acrius ſæviunt, 412. IV. VI. Pro eis inſtanter agit apud Marcellinum Judicem Auguſtinus, 412. IV. & *ſeq.* Eorum calumniantium occaſione Cirtenſe Concilium indicitur, 412. IX. Eorum calumniantium proditione Marcellinus occiditur a Marino, 413. V. & *ſeq.* Rurſum exagitati ab Honorio Imperatore, 414. II. Eorum Epiſcopi ſe ſe in ignem iniecere, 414. VI. Eorum Epiſcopi bonis privantur, & in inſula relegari jubentur, 414. III. Laici qua pœna ab Honorio affecti, 414. IV. Legibus Honorii perſtricti conventum agunt, & de inferenda ſibi nece deliberant. 414. V. & *ſeq.* Eorum Epiſcopi ſe ipſos diverſo modo necant, *ibid.* Eorum quamplurimi poſt leges poſtremas Honorii reverſi ad Eccleſiam Catholicam, 414 IX. Eorum duritas provocavit Wandalos, 428. VII. Lege Theodoſii damnati, 428. XXXV. Ad Wandalos deficiunt, 439. XXXV.
Dorotheus Epiſcopus Marcianopolis Neſtorianus, 431. LXIX. Promulgator hæreſis Neſtorianæ Conſtantinopoli, 428. XXXVII. Ejus blaſphemia publice dicta, *ibid.*
Dorus Beneventanus Epiſcopus redarguitur, 448. LXXXIV.
Dulcitius Tribunus Notarius miſſus in Africam loco Marcellini, 414. VIII. Conſulit Auguſtinum, quid agendum cum Donatiſtis, 414. IX. Obiurgatur ab Auguſtino, quod Donatiſtam Epiſcopum honorificis titulis nominaſſet, *ibid.*
Ducis ſuperſtitione & ſuperbia Romanus exercitus perditur, 439. XVII.

E

EBagnius miſſus a Theodoſio Imperatore in Africam vocare Epiſcopos ad Concilium Epheſinum, 430. LXXIV.
Ebionæi hæretici auctores Neſtorianæ blaſphemiæ, 428. XXX.
Eccleſia Catholica haud facile recipere debet pœnitentes hæreticos, ſed eos diu ante probandos, 417. XXXVIII. Reiicit pœnitentes hæreticos, in quibus eſt de ſimulatione ſuſpicio, 439. XLVI. Exaltatur, non expugnatur tribulationibus, 420. XXIII. XXXVIII. Orando pro diverſis ſtatibus peccantium deſtruit Pelagianam hæreſim, 431. CLXXXVI. Ejus mos orare pro catechumenis, 419. LV. Ejus privilegia ablata a Joanne tyranno, 423. III. Eadem ei Valentinianus reſtituit, 425. VII.
Eccleſia tempore S. Leonis maxime perturbata, 440. III.
Eccleſiæ uni duo Epiſcopi præeſſe nequeunt, 441. XIII.
in Eccleſia S. Sophiæ puteus eſt, 446. XVIII.
Eccleſiarum gubernationi vita monaſtica non invidet, 448. XIII.
Eccleſia Solitariorum, 448. VII.
Eccleſiæ ſtatus miſer, 440. III.
Eccleſiæ Africanæ clades, 440. IV.
Eccleſiæ Antiochenæ amplitudo, 448. XVII.
Eccleſia Conſtantinopolitana cruentata ſanguine, 431. II. Ejus fides laudata, 432. XXIII.
Eccleſia Orientalis novis poſt pacem agitata turbinibus, 433. I.
Eccleſia Romana. *Vide*, Romana Eccleſia.
Eccleſiæ immunitatem violatam acriter redarguit Auguſtinus, 422. XII. Eam profanans dire punitur, 417. LVII. Ejus profanatio portendens aliquid mali, 431. III. Eam ne ingrediantur armati, 431. IV. Ejus ornamenta diſtraxit Acacius Epiſcopus ut hoſtes captivos redimeret, 420. XXX.
Eccleſia S. Sabinæ martyris in Aventino erecta, 432. XXXVII. A Galla Placidia Ravennæ erecta, voti ſolvendi cauſa, 435. XXVI. S. Stephani erecta Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta, 438. XXI. S. Stephani Uzali in Africa ab Evodio erecta, & quæ miranda ibi, 416. XIX.
Eccleſiaſticum judicium magna deliberatione tractandum, 417. XXVIII.
Efforſores ſepulcrorum puniendi, 447. XXVII.
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano, 435. XVII. Ejus filius curatus a Sancto, *ibid.*

Ele-

Eleemoſynæ quando faciendæ hæreticis, 425. XXII.
Eleutherius Epiſcopus Sebaſtiæ interfuit Concilio Dioſpolitano, 415. XIX.
Elias Epiſcopus in Syria una cum aliis monet Neſtorium reſipiſcere, 430. XLIII.
Emeritus Donatiſtarum Cæſareæ Mauritaniæ Epiſcopus contulit cum Auguſtino, 418. XXXII.
Enthuſiaſtæ a Theodoſio Imperatore damnati, 428. XXV. Damnati ab Epheſina Synodo, 431. CI.
Epheſinum Concilium Oecumenicum curatur per Theodoſium apud Cæleſtinum, 430. LXXII. Quando indictum, 430. LXXIII. Congregatum in Eccleſia S. Mariæ, 431. XLI. Epiſcopi ſanctitate illuſtres qui enituere in eodem Concilio Epheſino, 431. XXXVII. Epiſcoporum qui convenere numerus, 431. XLII. Gravia patiuntur expectando Joannem Antiochenum incommoda, 431. XLVIII. Ipſum Concilium quando cœptum, 431. XLIX. Miſſi quatuor Epiſcopi citare Neſtorium ad Synodum, *ibid.* Sedium diſpoſitio, 431. L. Evangelium in medio poſitum, *ibid.* Patroni Synodi qui fuerint, 431. LI. Actio prima, *ibid.* Tertio citatur Neſtorius, 431. LV. Lectæ ſunt litteræ Imperatoris, 431. LVI. Et alia ſcripta ſimul cognita, & inter alia Neſtorii ſcripta ad Cyrillum Alexandrinum, 431. LVII. Cæleſtini Papæ litteræ lectæ, quibus damnavit Neſtorium, 431. LVIII. Relatæ blaſphemiæ Neſtorii, & confutatæ ex divina Scriptura, *ibid.* Prolata ſententia in Neſtorium, 431. LIX. Ad Neſtorium damnatum data epiſtola, 431. LX. Fidei decretum ſtabilitum, 431. LXI. Actio ſecunda Epheſini Concilii, 431. LXIV. Ex qua ad Theodoſium ſcripta eſt epiſtola, *ibid.* Aliæ ad Clerum Conſtantinop. 431. LXV. Quæ ſunt ſubſecuta damnationem Neſtorii funeſta, 431. LXVI. Synodi litteræ omnes interceptæ, 431. LXVII. Actio tertia ejuſdem, 431. LXXII. Actio quarta in adventu legatorum Apoſtolicæ Sedis, 431. LXXX. Neſtorii iterata damnatio, 431. LXXXI. Actio quinta ejuſdem ex qua miſſæ aliæ epiſtolæ ad Theodoſium & alios, 431. LXXXII. Actio ſexta ejuſdem Concilii, 431. LXXXVII. Ubi acta a ſchiſmaticis nulla eſſe declarantur, *ibid.* Citatur Joannes Antiochenus ad Synodum, 431. XCII. Cum aliis ſchiſmaticis excommunicatur, *ibid.* Epiſtola ad Theodoſium Imp. ſcripta, *ibid.* Alia tunc data epiſtola Circularis ad omnes Chriſti fideles 431. XCIII. Actio Synodi octava de fraudibus Neſtorianorum ſub velamento Nicæni Concilii ſimplices decipientium, 431. XCVII. Actio decima de damnatione hæreſis Pelagianæ, 431. XCVIII. Canones ipſius Synodi, 431. CI. Damnatæ aliæ hæreſes, *ibid.* Cauſa privatorum in Synodo tractatæ, 431. CII. Synodi multiplices, aliæ Actiones & incertæ, *ibid.* Quid Juvenalis tunc tentavit arripere, 431. CIII. Synodi aliæ litteræ ad Imperatorem, quibus miſſionem petit, 431. CV. Renuit dare fidei profeſſionem Joanni ſubdole petenti, 431. CXXXIII. Septem legat Epiſcopos Conſtantinopolim, 431. CXLVII. Legationem miſit ad Cæleſtinum Papam, 431. CXLIX. Ejuſdem querela apud Theodoſium Imp. de carcere Cyrilli & Memnonis, 431. CXXIX.
Epheſii quo triumpho exceperunt Patres, damnato Neſtorio 431. LXII. Eorum erga Deiparam ſtudium, *ibid.*
Epheſinorum Actorum facta poſtea confuſione, Pelagianæ hæreſis probatio perperam tributa oecumenicæ Synodo, 431. LXXVII.
Epheſinum Conciliabulum ſchiſmaticorum quale, 431. LXXIII. Damnat Cyrillum atque Memnonem, 431. LXXV. Stabilit hæreſim Pelagianam, 431. LXXVII. Idem redditum poſtea irritum a Patribus Catholicis, 431. LXXXVII.
Epigramma inſcriptum a Cyro in columna Danielis, 446. XIX.
Epiphanius Eutychetem citat, 448. XL.
Epiſcopi Africani agunt apud Honorium adverſus Pelagianos, 419. LVI. Vocati ab Honorio ad Synodum Spoletinam, 419. XIX. Revocantur rebus compoſitis, *ibid.* Chriſtiana manſuetudine & benignitate præditi, 412. VII. Quam manſuete egerint cum Donatiſtis, qui ſe ipſos interimebant, 414. VII. Conſulunt Auguſtinum, an fugere debeant tempore Wandalicæ cladis, 418. X. & *ſeq.* Expulſi ad Campanum littus deducti, 439. XXXI.
Epiſcopi Aquitani qui hoc tempore floruerunt ſanctitate, 412. VII.
Epiſcopi Arelatenſis Eccleſiæ, Vicarii Rom. Pont. dicti, 417. XL.
Epiſcopi Concilii Dioſpolitani, 415. XIX.
Epiſcopi Donatiſtæ ſpoliati bonis juſſi relegari in inſulam, 414. III.
Epiſcopi Epheſini Concilii tenentur a Candidiano Comite obſeſſi, 431. LXVII. Eorum numerus, 431. XLII. Expectantes gravia paſſi, 431. XLVIII. Ex eis quatuor, qui primo citarunt Neſtorium ad Synodum, *ibid.* Iterum quatuor qui ſecundi miſſi ſunt citare Neſtorium, 431. LII. Qui miſſi ſunt tertio citare Neſtorium, 431. LIV. & *ſeq.* Ex eis miſſi in occurſum Joannis Epiſcopi Antiocheni verberari juſſi ab ipſo Joanne, 431. LXII. Poſt damnationem Neſtorii egreſſi quo triumpho a populo excepti fuerint, 431. LXI. & *ſeq.* Ex eis miſſi citare Joannem Antiochenum, 431. LXXXVIII. Alii eadem cauſa miſſi, *ibid.* Tabellarium mittunt in habitu mendici, qui venit Conſtantinopolim cum litteris arundine clauſis, 431. CVIII. Quid illis lectis factum ſit, 431. CXIII. Eorum detentorum ærumnæ, 431. CXXXIV. Septem miſſi a Synodo Conſtantinopolim ad Theodoſium, 431. CXLVI. Iidem dum barbarice cruciantur, exercitus Romanus in Africa a barbaris vincitur, 431. CXXXVII. Iterum ad Imp. Theodoſium ſcribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere, 431. CXXIX. Eorum cautela de non communicando cum Joanne, 431. CXXXIII. Eorum ſtatus, 431. CXXXIV. Electo Maximiano Epiſcopo in locum Neſtorii omnes dimiſſi, 431. CLXXIV. Eos alii Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolantur, ſcribentes ad S. Cyrillum, 431. CXLII. Prædicantes gloriam vinculorum ejus, *ibid.*
Epiſcopi Epheſini Concilii ſchiſmatici inhærentes Neſtorio, quæ ſcribunt ad Synodum Oecumenicum, 431. XCVIII. Septem Epheſo miſſi a ſchiſmaticis legati ad Imp. Conſtantinopolim, 431. CL. Iidem dimiſſi, *ibid.*
Epiſcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conqueſti ob falſos ſparſos rumores, 433. II.
Epiſcoporum numerus Concilii Milevitani, 416. X.
Epiſcopi Neſtoriani qui convenerunt Epheſi ſeorſum quales, 431. LXXIII. *Vide*, Neſtoriani.
Epiſcoporum Neſtorio faventium nomina, 431. LXIX.
Epiſcopi Orientales laborant adverſus Idololatras, 439. XI.
Pelagiani confugiunt ad Neſtorium, 430. III.
Placentini ſub Mediolanenſi Archiepiſcopo, 432. XCVI.
Ravennates ſchiſmatici quæ confixere privilegia, 332. XCV.
Regienſes ſub Mediolanenſi, 432. XCVI.

Syriæ monent Neſtorium recantare debere palinodiam, 430. XLII.
Epiſcopi duo præeſſe nequeunt uni Eccleſiæ, 441. XIII.
in Epiſcopo duo requiruntur, humilitas perſonæ, & celſitudo dignitatis, 440. II.
Epiſcopi curent primum ſpiritualia, deinde etiam quæ ſpectant ad bona ſubditorum, 444. XLII.
ad Epiſcopos ſpectat ſubſcribere, & non ad monachos, 448. XL.
Epiſcoporum vigilantia ſtant in ſuo robore leges Eccleſiaſticæ, 441. III.
Epiſcoporum omnium Primas Papa, 440. II.
Epiſcopus Bigamus deponitur, 448. VI.
Epiſcopi ſi munera non acceperint, commendantur, 448. XIV.
Epiſcopos magnopere coluerunt Præfecti Provinciarum, 422. XIII. Ut judicare debeant magiſtratus delinquentes Honorius ſtatuit, 412. XXIX. Præſident ſæcularibus Præſidibus injuſte agentibus, 412. IV. Eis fontium ſupplicia deprecantibus num parendum a Præſidibus, 412. VII. Lapſi in hæreſim, quomodo recipiendi ex decreto Cæleſtini Papæ, 432. X.
Epiſcopale judicium ſuper ſæculares Judices 412. XXVIII.
Epiſtola Alexandrini Concilii ad Neſtorium, 430. L.
Epiſtola Antonini Epiſcopi Conſtantinop. ad Arcadium martyrii candidatum, 437. III. & ſeqq.
Epiſtola Attici ad Calliopium de eroganda eleemoſyna, 425. XXI. Ejuſdem ad Cyrillum de reddendo ſacris tabulis nomen Chryſoſtomi, 412. XLVIII.
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de raptore, 422. V. Ejuſdem ad eundem violare jubentem Eccleſiæ immunitatem, 422. XII. Ad eumdem de conatu tyranni, 424. XI. Ad eumdem de recepto Caſtino, 424. III. & ſeq. Ejuſdem & collegarum ſecreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis, 416. XI. Ejuſdem de conſecratione Demetriadis virginis, 413. XV.
Epiſtola Aviti presbyteri ad Balchonium Bracharenſem Epiſcopum, 415. III.
Epiſtola Aurelii Carthaginenſis de erroribus Pelagii damnatis in Concilio Dioſpolitano, 415. XXII. Ejuſdem contra Pelagianos, 419. LXIII. & ſeq.
Epiſtolæ S. Baſilii ad Innocentium, alium a Romano Pontifice, 417. VIII.
Epiſtola Bonifacii Comitis de Caſtini Conſulis fuga, 424. II. Ejuſdem ad Auguſtinum de conatu Joannis tyranni, 424. II. Ejuſdem ad Auguſtinum pœnitentiam agentis de facinore perpetrato, 428. XIII. Ejuſdem ad Auguſtinum de raptore pœnam daturo, 422. V. Ejuſdem ad Auguſtinum, cum premeretur ab hoſtibus, 427. III.
Epiſtola Bonifacii Papæ ad Honorium Imperatorem de cavendis futuris malis, 419. XXXIX. Conficta Bonifacii Papæ nomine, 419. XCII.
Epiſtolæ Catholicorum quibus munitæ verbis adverſus Pelagianam hæreſim, 418. XLIV.
Epiſtola Cæleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum 428. XVIII. Ejuſdem ad Epiſcopos Apuliæ, 429. XXI.
Ad Neſtorium, 430. XIV.
Ad Theodoſium Imperatorem tempore Concilii Epheſini, 431. XVI.
Ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilii Epheſini, 431. XIX.
Ad Concilium Epheſinum, 431. IX.
Ad Clerum & populum Conſtantinopolitanum, 432. XX.
Epiſtolæ Capreoli Epiſcopi Carthaginenſis ad Concilium Epheſinum, 431. XXIV. Ejuſdem ad Vitalem & Tonantium de Verbi incarnatione, 431. XXVIII.
Epiſtola alia Chartaginenſis Concilii ad Romanum Pontificem, 416. V. XIV.
Epiſtolæ Cyrilli Epiſcopi Alexandrini ad Acacium, 433. III.
Ad Atticum de non reſtituendo Joannis nomine in ſacras tabulas, 412. LII.
Ad ſuos Alexandrinos de damnato Neſtorio, & populi gaudio, 431. LXII.
Ad Dynatum de rebus tranſactis inter ipſum atque Joannem, 432. LXIV. & ſeq.
Ad Joannem poſt pacem, 432. LXXVIII.
Ad ſuos legatos poſt electionem Maximiani, 431. CLXXVI.
Ad Neſtorium prima, 429. XXVIII.
Ad Neſtorium ſecunda, 429. XXXII.
Ad Succeſſum, 433. VII.
Ad Valerianum, 433. VIII.
Epiſtola Epheſinæ Synodi ad Neſtorium damnatum, 431. LX.
Ad Clerum Conſtantinopolitanum, 431. LXV.
Ad Imperatorem & alios, 431. LXXXIII.
Alia ad Imperatorem, 431. XCII.
Ad legatos proficiſcentes Conſtantinopolim, 431. CXLVII.
Alia legatorum Apoſtolicæ Sedis ad Theodoſium Epheſo data, 431. LXVII.
Ultima ejuſdem Concilii, cum abſoluta Synodo miſſionem petunt patres, 431. CIV. & ſeq.
Epiſtolæ Concilii Epheſini interceptæ a Candidiano, 431. CVI. Eas arundine Patres includunt, & per nuntium mendici habitum præſeferentem, mittunt Conſtantinopolim, 431. CVIII. Quid illis lectis factum ſit, 431. CXIII.
Epiſtola Euſebii Cremonenſis ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum, 417. XV.
Epiſtola Eutychetis ad Romanum Pontificem doloſa, 448. LIV. Flaviani ad Leonem Romanum Pont. 448. LI.
Epiſtola Honorii Imperatoris ad Achilleum Epiſcopum Spoletinum, 419. XVII.
Ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum, 419. XXII.
Ad Paulinum Nolanum Epiſcopum, 419. XIX.
Tertia Honorii Imp. de Achilleo miſſo, 419. XV.
Ad Epiſcopos Africanos, qua eos vocat ad Synodum, 419. XXI.
Ad Bonifacium Papam de ſua cura erga Romanam Eccleſiam, 419. XLI.
Pro Eulalio contra Bonifacium, 419. II.
Ad populum Romanum de Achilleo Epiſcopo, 419. XVIII.
Ad Largum Proconſulem, qua mandatum revocat de mittendis Epiſcopis, 419. XXXVII.
Ad Symmachum, 419. XI.
Epiſtola Innocentii Papæ ad Julianam, qua eam admonet tacite cavere Pelagianum errorem, 413. XXIII.
Ad Epiſcopos Africanos, 416. XIV.
Ad Joannem Epiſcopum Hieroſolymitanum de injuriis illatis in Euſtochium, & Paulam virgines, 416. XXXI.
Ad S. Hieronymum, conſolans eum de damnis acceptis, 416. XXXIII.
Ad Aurelianum Carthaginenſem de S. Hieronymo, 416. XXXIV.
Joannis Antiocheni Epiſcopi ad Cyrillum, 432. LIX.
Ejuſdem alia ad Cyrillum, 431. XLI.
Alia ad Sixtum Papam de damnatione Neſtorii, 432. LV.
Ad Neſtorium de pace, 430. XXXV.
Irenæi Comitis de rebus geſtis Conſtantinopoli, 415. CXXI.
Ibæ a Neſtorianis edita contra Cyrillum mendaciis referta, 432. LXXI.

Ibæ

Ibæ ad Marim Perſam, 448. LXVI.
Iſidori Peluſiotæ ad Palladium Epiſcopum, 415. XXVIII.
Ad Imp. Theodoſium pro Patribus Epheſi tyrannice oppreſſis, 431. CXVIII.
Ad Cyrillum poſt pacem, 433. LXXXV.
Alia ad Cyrillum, 412. LXII.
Ad Cyrillum, qua eum redarguit, 431. LXXXV.
Largi Proconſulis ad Aurelium, 419. XXXVII.
Epiſtola S. Leonis Papæ ad Turibium contra Manichæos, 444. IV.
Ad Italiæ Epiſcopos de damnatis Manichæis, & ut perquirantur qui fugerant, 444. LVI.
Ad Turibium Aſturicenſem Epiſcopum de negotiis Hiſpaniæ, 444. IV.
Ad eumdem contra Hæreticos, 447. XIII.
Ad Aquilejenſem Epiſcopum, quomodo recipiendi hæretici, 444. XXV.
Ad Epiſcopos Siciliæ quando convenire debeant ad Concilium Romæ, *ibid.*
Ad Beneventanum Epiſcopum ipſum redarguendo, 448. LXXXIV.
Epiſtola Leporii Pelagiani, 420. XIV.
Circularis Luciani de inventione reliquiarum S. Stephani, 415. IV.
Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Cyrillum, 431. CLXXVI.
Milevitani Concilii ad Romanum Pontificem, 417. IX.
Neſtorii ad Cæleſtinum, 430. III.
Poſterior Neſtorii ad Cæleſtinum, *ibid.*
Ejuſdem ad Theodoſium Imperatorem plena mendaciis, 431. LXVIII.
Neſtoriani cujuſdam de obitu S. Cyrillli, 444. XIII.
Neſtorianorum nomine Philippi legati Apoſtolici ſcripta, 433. IV.
Presbyterorum Romanorum in cauſa Bonifacii ad Honorium Imperatorem, 419. VIII.
Pelagiii ad Demetriadem perperam poſita ſub Ambroſii nomine, 413. XX.
Procli ad Armenos, & ad Joannem Epiſcopum Antiochenum, 435. VI.
Romanorum Pontificum magno honore habitæ, 418. XXXI. *Vide*, Rom. Pont.
Schiſmaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione, 431. LXXVI. Schiſmaticorum ad Imperatorem contra Orthodoxos mendaciis referta, 431. CIX.
Schiſmaticorum ad ſuos Conſtantinopolim proficiſcentes, 431. CLI. Schiſmaticorum ad S. Synodum, 431. XCI.
Circulares Severi Epiſcopi Minoricenſis de Judæorum converſione omni fide probata, 418. XLIII.
Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Imp. de ſchiſmate oborto in Rom. Eccleſia, 418. LXXX.
Secunda Symmachi Præfecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio, 419. V.
Tertia Symmachi ad Honorium Imp. in cauſa Bonifacii & Eulalii, 419. XII.
Ad Conſtantium de temeritate Eulalii, 419. XXVI.
Alia ad eumdem, 419. XXXII.
De reſtitutione Bonifacii, 419. XXXIV.
Synodalis Concilii Alexandrini, 430. LI.
Synodalis ex Concilio Carthaginenſi ad Romanum Pontificem, 418. VI.
Synodalis ex Concilio Epheſino ad Clerum Conſtantinopolitanum, 431. LXV.
Synodales Epheſini Concilii interceptæ a Candidiano, 431. CVI.
Synodalis ad Legatos miſſos Conſtantinop. 431. CXLVII.
Synodalis ad Neſtorium condemnatum, 431. LX.
Siricii Papæ recitata in Concilio Teleptenſi, 418. XXXII.
Sixti Papæ ad Joannem Epiſcopum Antiochenum, 432. XLI.
Ad Cyrillum Alexandrinum, 433. XII.
Ad Joannem Antiochenum, 433. XVII.
Theodoreti ad Irenæum qualis ipſe fuerit, oſtendit, 430. XLV.
De rebus geſtis per legatos Conſtantinopoli, 431. CLXVI.
Plures Theodoreti, quibus ſe averſatum jam Neſtorium docet, 436. XI.
De Carthaginenſium malis ad Apellionem, 440. VIII.
Ad Domnum Epiſcopum Antiochenum, 440. IX.
Ad Ibam pro Cypriano Epiſcopo, 440. XIII.
Ad Euſebium, 443. X.
Ad Dioſcorum de ejus virtutibus, 444. XIX.
Ad eumdem pro ſui defenſione, 444. XXI.
Ad Pulcheriam Auguſtam pro relevatione tributorum, 444. XLIV.
Ad Apellam de cura Epiſcoporum, 444. XLVII.
Ad Nomum Conſulem tres, 445. V.
Ad Domnum de cauſa Irenæi, 448. IX.
Ad Nomum Conſularem de rebus ſuis, 448. XII.
Ad Flavianum de fidei confeſſione, 448. XVII.
Ad eumdem, qua conqueritur de Dioſcoro, *ibid.*
Ad Baſilium de nova hæreſis Eutychiana, 448. XXI.
Ad Apameæ Epiſcopum de pace Eccleſiæ, 448. LXXXII.
Theodoſii Imp. ad Acacium, 432. XL.
Ad Concilium Epheſinum, 431. XLIV.
Ad Cyrillum, 430. XCIV.
Ad Cyrillum privata, 430. LXVIII.
Ad Joannem Epiſcopum Antiochenum de pace concilianda, 432. XLII.
Ad S. Joannem Chryſoſtomum defunctum, 438. IX.
Ad Simeonem Stylitam, 432. XLIX.
Epiſtola Turibii ad Idacium & Ceponium Epiſcopos, 447. III.
Zoſimi Papæ ad Epiſcopos Africanos, 417. XXV. *& ſeq.*
Ejuſdem Epiſtolæ ad diverſos de privilegiis Eccleſiæ Arelatenſis, 417. XLVIII.
Adverſus Proculum Epiſcopum Maſſilienſem, 418. XL.
Ad Heſichium Epiſcopum Salonitanum, 418. XXXIX.
Ad Africanos Epiſcopos, qui interfuerunt Concilio Carthaginenſi, 418. V. *& ſeq.*
Ad Epiſcopos Occidentales, 418. XXXIX.
Epitaphium Athaulphi Regis a Gothis ſuis occiſi, 414. I. Bonifacii Papæ, 423. VIII.
Damnatæ hæreſis Pelagianæ, 431. XCIX.
Eradius a S. Auguſtino deligitur ſucceſſor & coadjutor, 426. VII. *& ſeq.*
Eremi dignæ laudes, 441. XVI. & 445. XVI.
Error diſtinguitur a malitia, 432. XXII.
Errores Pelagii damnati in Concilio Dioſpolitano, 415. XXII. A S. Auguſtino detecti, 415. XXIV. *Vide*, Hæreſes.
Evangelium toto orbe prædicandum ante noviſſimum diem, 419. CVI. In medio Synodi collocatum, 431. L.
Evagrii Epiſcopi ſucceſſoris Paulini Antiocheni nomen in ſacras tabulas poſt obitum relatum, 412. XLIX.
Euchaitæ hæretici damnati Epheſi a S. Synodo, 431. CI. Lege Theodoſii proſcripti, 428. XXV.
Eucharich Rex Alemannorum a S. Germano repreſſus, 435. XVIII. *& ſeq.*
Euchariſtia liberat puerum Judæum ab incendio, 423. VIII.

Ea curatur arrepta a dæmone virgo ſacra, 434. XVI. *& ſeq.*
De eadem ſincera Doctrina Cyrilli, 430. LIII.
Eucherius expurgator Caſſiani, 433. XXIX.
Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis, 441. V. Ejus homiliæ ſalſo inſcriptæ Euſebio Emiſſeno, *ibid.*
Eucherius maxime nobilis, *ibid.* Ex monacho Lerinenſi Epiſcopus Lugdunenſis, 441. XII.
Eucherius vir clariſſimus, ad quem ſcripſit Sidonius, 441. X.
Eudocia uxor datur Theodoſio, 421. II. Conſuetudine Melaniæ reddita melior, 434. XIII. Dilatavit civitatem Antiochenam murorum ambitu, 439. VIII. Peregrinatur Hieroſolymam, 438. XVI. Quæ ibi, 438. XVII. *& ſeq.* Ejus poſterior profectio Hieroſolymam, 438. XXI. Pede luxato curatur a Melania, 438. XVII. Ædificat templum S. Stephano protomartyri Hieroſolymis, 438. XXI. Ædificat monaſteria in Palæſtina, 438. XX. Quas reliquias accepit a Juvenali Epiſcopo Hieroſolymitano, 439. IV. Statua donata ab Antiochenis, 439. VII. *& ſeq.* Fuit ſtudioſa Cyri, 441. XI.
Eudoxia Auguſta filia Theodoſii nupta Valentiniano, 437. XIV. Erigit Romæ baſilicam in memoriam vinculorum S. Petri, 439. VII.
Eudoxius hæreticus ſepultus apud Conſtantinolim, 412. XLIX.
Eudoxius creatur Conſul, 442. I.
Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia Gallæ Placidiæ, 435. XXV.
Eulalius Epiſcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthaginenſes conficti 419. XCII. *& ſeq.*
Eulalius creatur in ſchiſmate contra Bonifacium Papam, 418. LXXVIII. Occupat Eccleſiam Lateranenſem, 418. LXXX. Ei favit Symmachus Præfectus Urbis, 418. LXXXI. & 419. I. Ejus ingens temeritas & tyrannis, 419. IX. Sua temeritate convincitur & damnatur, 419. XVI. *& ſeq.* Reſcripto Honorii jubetur ab Urbe expelli, 419. XXX. Antii expectat obitum Bonifacii, 419. XLI. Nepeſinæ urbis dicitur, creatus Epiſcopus, *ibid.*
Eulogius Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ poſt Gelaſium, 415. XIX.
Eulogius presbyter Edeſſenus excommunicatur, 448. LIX.
Eunomius Epiſcopus vindex blaſphemiæ, 420. XXVI.
Eunomiani hæretici exagitati legibus Theodoſii, 413. XXVIII.
Evodius Epiſcopus Uzalenſis accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani, 416. XVII. Teſtis de fide Epiſtolæ Severi Minoricenſis Epiſcopi, 418. XLIII.
Evoptius Epiſcopus factus Ptolemaidis movet Cyrillum ad ſcribendam expoſitionem ſuorum capitulorum, 433. XXI.
Euprepii monaſterium apud Antiochiam, 428. XX. Domicilium Neſtorii, 433. XXII.
Euſebius Cremonenſis exclamat ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum, 417. XV. Ejus epiſtola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagianum, *ibid.*
Euſebius Emiſſenus non ſcripſit humilias de martyribus Lugdunenſibus, ſed Eucherius, 441. V.
Euſebius Epiſcopus Dorilæi agit contra Eutychetem, 448. XXV. Ejus libellus adverſus Eutychetem, 448. XXVI. Renuit convenire Eutychetem, *ibid.* Urget iterum adverſus Eutychetem, 448. XXIX.
Euſtochius Metropolitanus Pamphyliæ vacationem petit ab Epiſcopatu, retento nomine & honore, 431. CI.
Euſtathius Epiſcopus judex conſtitututus, 448. LX.
Euſtochii memoria & Paulæ junioris, 415. XXXVIII. Quæ paſſa Hieroſolymis ab adverſariis, 416. XXXI. *& ſeq.* Ejus obitus, 419. XCIX. Prænuntiatus a S. Hieronymo ejus ad Deum tranſitus, 419. C. Ejus ætas, *ibid.*
Eutherius Tyanenſis Epiſcopus Neſtorianus, 431. LXIX.
Eutyches hæreſiarcha dux Hagiomachorum, 446. XIII. Ejus hæreſis qua occaſione oborta, 448. XIX. Ad eum S. Leonis Epiſtola, 448. XX. Detegitur hæreticus, 448. XXIV. In ejus cauſa Concilium Conſtantinopolitanum, 448. XXV. Ejus deteſtatio, 448. XXVII. Citatur a Synodo Conſtantinopolitana, 448. XXVIII. Secunda de ipſo relatio, *ibid.* Libros ſpargebat ad excitandam ſeditionem, 448. XXXIV. Ejus ſubterfugia, 448. XXXV. Cum eo quid actum a Synodo, 448. XXXVI. Interpellatur ab Auctore, *ibid.* Tertio citatur, 448. XXXVIII. Ei dantur induciæ ſeptem dierum, 448. XLVI. Suas prodit blaſphemias, *ibid.* A Præfectis opem quærit, *ibid.* Ejus adventus in Synodum, *ibid.* Cauſam dicit, 448. XLVIII. Fruſtra ſubterfugia captat, *ibid.* A Flaviano damnatur, 448. L. Ejus conatus poſt damnationem, 448. LIV. Ejus dolus in præveniendis literis Flaviani, 448. LV. Ejus hæreſis ingreſſus & progreſſus, 448. LVI.
Euthymius abbas in Palæſtina curat Therebonem Saracenum incurabili morbo ægrotantem, 420. XXXV. Convertit & baptizat Saracenos, 420. XXXVI. Ejus prædictio de Epiſcopatu Domni Epiſcopi Antiocheni, 436. XII.
Eutychius martyr cum ſociis in Africa ſub Genſerico, 437. I.
Excommunicationem Cæleſtinus Papa in Neſtorium comminatur, 430. XVIII.
Excommunicationis ſententia injuſte licet lata, non contemnenda, 412. XXVIII.
Excommunicationem, licet nullam prorſus timuit Theodoſius, a qua abſolvi voluit, 425. XVI.
Excommunicati non admittebantur ad communionem ante relationem populo factam, 432. LXXIV.
Excommunicatio ex parte illata, 419. LXXVII.
Excommunicatio non ferenda ob levem cauſam, 445. XIV.
Excommunicatio contra Cyrum, Samuelem, & Eulogium Edeſſenos presbyteros, 448. XIX.
Excommunicatum nec per literas alloqui licet, 448. LV.
Excuſatio Abrahami de Eutychete, 448. XXXIX.
Executionem Apoſtolicarum ſententiarum cum Apparitura Auguſtinus timet, 424. VIII.
Executionis modus ſententiarum Apoſtolicæ Sedis conflavit invidiam in Romanos Pontifices, 419. LXXXI. LXXXVI.
Executores violenter agentes reprehenduntur, *ibidem.*
Exercitus Romanus perditur, dum Epiſcopi Catholici affliguntur, 431. CXXXVII.
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur, 439. XVI.
Extorres Africani Catholici quanta mala paſſi, 440. VI.
Exuperantius Epiſcopus in Lucania perneceſſarius S. Paulini, 431. CXCVI.

F

FAbius Epiſcopus Pelagianus profugiens Conſtantinopolim ad Neſtorium, 430. III.
Fames dira in Britannia, 446. I.
Fames & peſtifer odor homines & jumenta delet, *ibid.*

Fa-

Faſciæ Chriſti donatæ a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano Eudociæ, 439. IV.
Fauſtinus Epiſcopus Potentinus in Picœno legatus a Zoſimo Carthaginem, 418. LXXVII. Nimiæ aſperitatis homo, 418. LXXXVI. Ejus cauſa perturbata Eccleſia Africani, *ibid.*
Federicus Metius tranſtulit Theodoreti epiſtolas, 430. XLVIII.
S. Felicis reliquiæ vindices periurorum, 412. XXX.
Felix Magiſter militum auctor necis Patrocli Epiſcopi & Titi diaconi, 426. XXVI. Dat pœnas ſceleris, 426. XXVII.
Felix Epiſcopus Adrumetinus relegatur, 442. II.
Felicitatis & Perpetuæ corpora in baſilica reſtituta Carthagine poſita, 439. XXXI.
Felicitatis martyris oratorium a Bonifacio Papa erectum, 423. VIII.
Femina prohibetur pallam tangere, 423. VIII.
Feminæ mixtæ inter Pelagianos, 415. XLVI. Pſallebant cum illis in Eccleſia, *ibid.*
Feneſtella fieri conſueta in loco ubi reconditæ ſunt reliquiæ martyrum, 416. XXI. Ad ſepulcra martyrum fieri ſolita, *ibid.*
Feſti dies ſanctificandi lege Theodoſii, 425. VI.
Feſta dies catenæ S. Petri annua Conſtantinopoli, 439. IV. *& ſeq.*
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuit, 428. XVI. Ejus ab hæreſi dignoſcendæ Symbolum, 431. XXXV. Eadem propagata ad Saracenos, 429. XXXI.
Fidei confeſſio Pelagii, 417. XLI.
Fides reddidit Homines conſtantes, 440. VI.
Fiſcales titulos affigi Theodoſius lege vetuit, 439. XXXVI.
Flavianus Epiſcopus Philippenſium accipit litteras a Cæleſtino Papa contra Neſtorium, 430. XXVII.
Flavianus creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus, 446. XXI. Ejus inimicus Chryſaphius, unde orta omnia mala in cauſa Eutychetis, *ibid.* Ad eum Euſebius ſcribit contra Eutychetem, 448. XXVI. Damnat Eutychetem, *ibid.* Scribit ad S. Leonem contra Eutychetem, 448. LII.
Florentius Præfectus Prætorio ſuſtulit vectigal lenonum ſua impenſa, 439. XXXVII. Ejus dignæ laudes, *ibid.* Patronus fidei Catholicæ, *ibid.*
Florentius ab Imperatore miſſus ad Concilium, 448. XLVIII.
Florini Judæi converſio, 418. LXIV.
Florus Epiſcopus Pelagianus profugus Conſtantinopolim, 429. III.
Fœneratores ne ſint Clerici, 443. VI.
Fœneratorum moleſtia, 445. III.
Fontes ſubito exaruere, 446. VII.
Foramen ſolitum fieri in loco ubi reconduntur reliquiæ martyrum, 416. XXI.
Foramina olim fieri ſolita ad ſepulcra martyrum, 438. XIV.
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.
Fortunius Epiſcopus Donatiſta confutatur diſſerens cum S. Auguſtino, 412. IX.
Franci ab Aetio victi, 428. XV. Per Chriſtianitatem antiquas abolevere maculas, 428. XVI. Eorum vetus infidelitas, *ibid.*
ad Franchos Reges epiſtola S. Gregorii, 441. XIV.
Fritillus Epiſcopus Heracleæ Thraciæ Neſtorianus, 431. LXIX.
Frumentariam copiam perpetuo permanſuram curat Theodoſius Imperator, 434. XIV.
Fugere an liceat Epiſcopis barbaricæ cladis tempore, 428. XIII. *& ſeq.*
Fulmina a Deo immiſſa in barbaros hoſtes Romani Imperii, 425. XI. *& ſeqq.*

Funera defunctorum Chriſtianorum quam inviolabiliter cuſtodita, 439. XXXIII.
Fuſſalenſium querela in Antonium ipſorum Epiſcopum, 424. V. VII.

G

GAlbio cum Mavortio adverſus Bonifacium mittitur, 427. I.
Galilæi Judæi converſio, 418. LIII.
Galla Placidia a Gothis reddita Honorio Imperatori, 415. LX. Ex Conſtantio genuit Valentinianum, 418. LXXXIII. Cum filio regnat, 425. IV. Ejus numiſma, *ibid.* Honorifice habuit S. Germanum, cum venit Ravennam, 435. XIX. Voti cauſa erexit Eccleſiam Ravennæ, 435. XXVI. Reliquiarum capſulam S. Germani accepit, 435. XXII.
Gallias invadunt Gothi ſub Athaulpho, 412. XXXII. Earum presbyteri impugnantes ſcripta S. Auguſtini, 430. LXXXIX. Earum presbyteri inſurgentes contra S. Auguſtini ſcripta turbant Occidentalem Eccleſiam, 431. CLXXXIV.
in Gallia Narbonenſi Concilium Vaſenſe, 442. III.
Gallorum nobiles plures fugiunt barboras, & migrant in Africam & in Palæſtinam, 431. VII. Eorum peccata, quibus iram Dei concitarunt, 412. XXXIV.
Gallicanum Concilium ſub Cæleſtino Papa, 429. II.
Gamaliel apparet in viſu Luciano, 415. VIII. Princeps Judæorum, in ordinem redactus, 415. XXX.
Gaudentius Epiſcopus Donatiſta paratus ſe cum ſuis incedere, 414. VIII.
Gaudioſus Epiſcopus transfert Neapolim ampullam ſanguinis S. Stephani protomartyris, 416. XX.
Genethlius Epiſcopus Catholicus in Africa miræ manſuetudinis, 412. VII. Retinuit edictum contra Donatiſtas datum, *ibid.*
Gennadius Maſſilienſis minus æquus in Proſperum, 433. XXXIX.
Genſericus Rex Wandalorum ex Catholico factus Arianus, Romanos vincit, 431. CXXXVII. An Guntharium fratrem habuerit prædeceſſorem, vel collegam, 431. CXCV. Carthaginem capit, 439. XIX. Potitus Africa partitur provincias, 439. XXX. Perſecutionem movet in Africanam Eccleſiam, 437. I. *& ſeq.* Fruſtra Siciliam tentat, 440. V. Perſequitur Chriſtianos Catholicos, 442. II.
Genovefæ ſanctitas a S. Germano percognita, & Deo oblata, 429. XI.
Gentilium ſcandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Chriſtianorum, 412. XIX. Expugnantur reliquiis Sanctorum martyrum, 415. XVIII. A militia atque omni magiſtratu Impp. lege excluſi, 439. IX. Theodoſii lege coerciti, 423. VII. *& ſeq.* Eos fides Catholica optimis ſemper moribus imbuit, 428. XVI. Rurſum in Chriſtianam Religionem inſurgunt 428. XIII. Eis collati ampliſſimi magiſtratus, 428. XVIII. Eorum ſuperſtitio rurſum invaleſcit, ſed ſanctione Theodoſii exciditur, 439. X. Eorum ſuperſtitio in ſuperinducendis ſibi deorum diverſorum formis 439. XIV.
Germanus Epiſcopus Antiſſiodori oleo benedicto ſedat maris tempeſtatem, 429. XIII. Liberat Britannos ab errore Pelagiano, 429. XIV. *& ſeq.* Contulit cum Pelagianis, *ibid.* Superat eos miraculo, *ibid.* Ferre ſolitus capſulam reliquiarum ſanctorum, 429. XV. Pulverem pro reliquiis colligit ex ſepulcro S. Albani, 429. XVI. Pedis luxationem patitur, 429. XVII. Extinguit incen-

dium, *ibid.* Pugnat pro Britannis, 429. XVIII. Revertitur Antiſſiodorum, 420. XIX. Quid Pariſiis cum S. Genovefa, 429. XI. Legatio in Britanniam, 429. VI. IX. Ejus poſterior legatio in Britanniam contra Pelagianos, 435. XVI. Liberat Britannos a Pelagianis, *ibid.* Revertitur in Gallias, 435. XXII. Iterum legatus miſſus ad reprimendos barbaros, 435. XVIII. Ejus legatio ad Valentinianum Imperatorem Ravennam, 435. XIX. Ravennæ liberat carceratos, 435. XX. Prævidet ſuum obitum, 435. XXI. Ejus obitus, & tranſlatio corporis, 435. XXII. Ejus reliquiæ ſuſceptæ & magno honore habitæ, *ibid.*

Germanus Eutychetem citat, 448. XXXVIII.

Gervaſii & Protaſii baſilica Romæ ab Innocentio dedicatur, 417. VI.

Gilda Britannus proſequitur hiſtoriam Britannorum, 446. I.

Gladius S. Petri reconditur magno honore Conſtantinopoli, & miracula ex eo, 430. VI.

Gothi recedentes ab Italia invadunt Gallias, 412. XXXII. Accepti ut amici in Gallia, 412. XXXVII. Pulſi e Galliis proficiſcuntur in Hiſpanias, 414. I. Duplici afflicti poſt captam Urbem naufragio, 415. LXI. Tempeſtate maris repulſi a Sicilia, *ibid.* Navigaturi in Africam repulſi tempeſtate, 415. LX. Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentilicium ſuperſtitionem, 439. XVI. Urbem ingreſſi abſtinuerunt ab ornamentis baſilicarum Petri & Pauli Apoſtolorum, a cæteris non ita, 440. IV. Reveriti ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum, *ibid.*

ad Gradum honoris non ſunt extollendi hæretici, 447. XXIV.

Gradus ſui prærogativam laudabiliter tueri licet, 448. LXXXIII.

Græci ex Judæis potius, quam Judæi ex Græcis, 438. XVIII. *& ſeqq.*

Grando ut manna cecidit in converſione Judæorum, 418. LXVI.

Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagitat, & vindicatur a calumnia Cani, 427. XIX. Ejus ſententia reiicientis hiſtoriam Sozomeni quomodo accipienda, 439. XL. Detexit errorem de confuſione canonum ſchiſmaticorum, cum Orthodoxis Concilii Epheſini, 431. LXXIX.

S. Gregorii epiſtola ad Franchorum Reges, 441. XIV.

Gregorianus codex, 435. XXV.

Guntharius & Genſericus Reges Wandalorum in Hiſpania, 427. VIII.

Guntharius Rex Wandalorum frater Genſerici quando deceſſit, 428. XIV. An regnarit in Africa cum Genſerico, 431. CXCIV.

H

HAbet deum Epiſcopum Genſericus relegat, 442. II.

Habitus clericorum ab hæreticis immutatus, 428. XVII.

Hæreſes Diodori Tarſenſis, 428. XXXV.

Hæreſes illatæ in Hiſpaniam per duos Avitos, 414. X.

Hæreſis Neſtorianæ exordium, 428. XXIX. *& ſeq.*

Hæreſes Pelagianas damnavit Zoſimus Papa, 418. XVII. Eas diſſeminat occulte Cæleſtius per quæſtiones, 412. XXVI. Quo anno innotuit Africæ, 412. XX. Damnatæ in Concilio Dioſpolitano, 415. XX. Alia ex eodem Pelagio dimanantes detectæ a S. Auguſtino, 415. XXIV.

Hæreſis de pœnis inferni temporariis, 414. XVII.

Hæreſis nova Vincentii Victoris, 420. VIII.

Hæreſis Vitalis oboritur, 419. LIV.

Hæreſis optimos quoſque mores corrumpit, 428. XVIII.

Hæreſes ſequitur devaſtatio, 412. XX.

Hæreſes omnes ex tumore mentis, ex neglectu ſanctorum Patrum obortæ, & contemptu veterum traditionum, 428. XXX.

Hæreſis inducit deſolationem, 445. VI.

Hæretici Ariani Scythæ a Theodoſio exagitati, 423. IV. *& ſeq.*

Hæretici Enthuſiaſtæ damnati Epheſi in Concilio, 431. CI. Item Euchaitæ, *ibid.*

Hæretici Eunomiani lege Theodoſii exagitati, 423. IV.

Hæretici in Gallia novum inducunt habitum clericorum, 428. XVII.

Hæretici Macedoniani a Theodoſii legibus vexati, 439. LXXXI.

Hæretici Manichæi a Theodoſio lege vexati, 423. IV. *& ſeq.*

Hæretici Marcionitæ converſi ad fidem per Theodoretum, 424. XIV. *& ſeqq.*

Hæretici Maſſaliani damnati Epheſi a S. Synodo, 431. CI. Ne amplius reciperentur in Eccleſiam ſtatutum, 428. II.

Hæretici Montaniſtæ lege Theodoſii cohibiti, 423. IV. *& ſeq.*

Hæretici Novatiani a Theodoſio exagitati, 423. IV. *& ſeq.*

Hæretici Pelagiani reſcripto Honorii exagitati, 419. LVII.

Hæretici Sabbatiani a Theodoſio exagitati, 423. IV. *& ſeq.*

Hæreticus novus Victorinus, 414. XI.

Hæreticorum converſionis veræ indicium, 430. XXII.

Hæreticum ſe ſimulare, ut quis hæreticos detegere & inquirere poſſit, non licere, 414. XIII. Diutius examinandi antequam in Eccleſiam recipiantur, 417. XXXVIII. Eis etiam eleemoſynam faciendam præcepit Atticus, 425. XXI. *& ſeq.* Diverſimode tractandi, leniter aliquando, aliquando ſevere, 420. X. *& ſeqq.* Coercendi ergaſtulo, ut curentur, 420. XI. Diverſis pœnis a Theodoſio Imperatore, impulſore Neſtorio, exagitati, 428. XXV. In quo etiam dignoſcantur a Catholicis, 429. XLII. Quibus ſoleant armis decertare, 433. X. *& ſeq.* Iis quo ordine facienda eleemoſyna ex S. Gregorii doctrina, 425. XXII. Obſtinati haud mitius tractandi ſunt, 433. XXII. Eis parcendo Deus in iram concitatur, *ibid.* Eorum ea improbantur, quæ ad hæreſim ſpectant, 430. III. Iis pœnitentibus de ſimulatione ſuſpectis audientia denegatur, 439. XLV. *& ſeq.*

Hæreticos detegere pium eſt, 443. IV.

Hæreticus inter Catholicos eſt aper lutulentus, *ibidem.*

Hæreticum eſt dictum, quod non ſit manibus laborandum, ſed ſemper orandum, 444. X.

Hæretici ſanctitatem ſimulant, 443. VI.

Hæretici præſertim eruditi difficillime corriguntur, 443. XV.

Hæretici perſæpe inveniuntur impudici, 444. II.

Hæretici judicantur a Romano Pontifice, *ibid.*

Hæretici inquirendi, & deferendi, 444. III.

Hæretici fugiendi magis quam peſtis, 445. VIII.

Hæretici omnino exterminandi, *ibid.*

Hæretici hydrinis capitibus perſæpe pullulant, 447. III.

Hæretici zizaniæ ſemina jaciunt, 447. IV.

Hæretici omnia immiſcent, 447. V.

Hæretici cavendi, maxime eorum libri, 447. VIII.

Hæretici converſi ſint ſine ſpe provectionis ad ſuperiorem gradum, 447. XXV.

in Hæreticos epiſtola S. Leonis ad Turibium, 447. XIII.

Hæretici perſæpe citantur, 448. XXXIII.

Hæretici honeſto prætextu ad Scripturas provocant, 448. XXX.
Hæretici ſemper luci adverſantur, 448. XXXVII.
Hæretici ad Præfectos, & ſæculares confugiunt, 447. XLIII.
Hæretici ſemper ſubterfugia captant, 448. XLVIII.
Hæretici a SS. Patribus deſciſcunt, & divinæ Scripturæ ſe vindices profitentur, 448. XXXI.
Hæretici interdum coguntur admittere expoſitiones Patrum, 448. XLI.
Hæretici Novatores impudentiſſimi reiiciunt interpretationes Patrum, 448. XLII.
Hæretici ingrediuntur Synodos ambitioſo freti comitatu, 448. XLIII.
Hæreticus involvitur ſuis ſpiris inſtar colubri, 448. XLIX.
Hagiomachi perſtringuntur ab auctore, 416. XXVII.
Heleniana baſilica, 433. XXXIV.
Helion Patricius coronam a Theodoſio defert Valentiniano, 425. I.
Helladius Epiſcopus Tarſi Neſtorianus, 431. LXIX.
Henricus Gravius profeſſor Lovanienſis, 418. XIX.
Heracliani tyrannis quando cœpta, 412. XXVII. Ejus conſulatus & tyrannis, 412. II. Ejus apparatus, *ibid.* Fugatur & occiditur, *ibid.* Honorii Imp. in eum datum reſcriptum, *ibid.*
Hermogenianus codex, 435. XXVIII.
Heros Epiſcopus Arelatenſis pellitur, 412. XL. Cum Lazaro accuſator Pelagii, 416. IV. Accuſatur a Cæleſtino, 417. XXI. Ejus crimina, 417. XXVII.
Heſychius Epiſcopus Salonitanus tempore Zoſimi Papæ, 418. XLIII.
Hibernis Palladius Sedis Apoſtolicæ legatus prædicavit, 429. VIII.
Hieronymus ad Demetriadem quo anno ſcripſit, & qua occaſione, 413. VIII. Ejus conſilium in ſcribendo dialogum contra Pelagianos, 415. XXV. In dimicando contra Pelagianos gloriatur Auguſtino commilitone, 415. XXXI. Ejus rerum ſtatus tempore Concilii Palæſtini, 415. XXXVIII. Ejus modeſtia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hoſtibus fidei, nomina reorum reticet, 416. XXXII. Ejus obitus & ætas, 420. XXXIX. Ejus laudes, 420. XLI. Ejus ſcripta quæ non extant, 420. XLII. Ejus vita incerti auctoris mendaciis conſarcinata, 420. XLIII. Irrita & caſſa redduntur, quæ Cyrilli, Euſebii, & Auguſtini nomine de eo ſcripta feruntur, 420. XLIV. *& ſeq.* Ei falſo tribuuntur, quæ Geraſimi eſſe probantur, 414. XLIX. Ejus Vitam ſcripſit Sebaſtianus monachus Caſſinenſis, *ibid.* Ejus Vita magis probatur quæ ſcripta eſt a Mariano Victorio Epiſcopo Reatino, 420. L.
Hieronymus Rubeus hiſtoricus illuſtratur rerum Eccleſiæ Ravennatis, 433. XXIV.
Hieroſolymorum Epiſcoporum ſucceſſio, poſt Joannem Praylium, poſt Praylium Juvenalis, 429. XLIII.
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis ſub Bonifacio Papa, 417. LI.
Hilarius & Proſper pro S. Auguſtino inſurgunt, 426. XXIX. Ejus ſoror Pimeniola, 426. XXII. Ejus cognatus Lupus, *ibid.* Is & Proſper defendunt ſcripta S. Auguſtini, 430. LXXXIX. Quando ſe Romam contulerunt, ad Cæleſtinum adverſus impugnatores ſcriptorum S. Auguſtini, 431. CXXXV.
Hilarius Epiſcopus Narbonenſis, 439. XLIV. Litteras accipit a Zoſimo Pontifice Romano, 417. L.
Hilarius Arelatenſis Epiſcopus, 441. IV. Primus ſubſcriptus in Arauſicano Concilio, *ibid.* Ejus ſuperbia comprimitur, 445. IX. Romam venit acturus cauſam ſuam, 445. XIII. De quibus redargutus condemnetur, 445. XIV. In eum Imperator interpellator, 445. XV. Virtutibus & ſanctitate maxime clarus, 445. XVII. Vitam S. Honorati ſcripſit, 445. XX. Nequaquam ad monaſticam vitam rediit, 445. XIV. Ejus funebris oratio de S. Honorato, 445. XIX. Ejus preces ad S. Honoratum, 445. XX. Ejus Epitaphium, 445. XVII.
Himerius Epiſcopus Nicomediæ Neſtorianus, 431. LXIX.
Hypatia virgo Alexandrina philoſophorum omnium celeberrima, 415. XLVI. Necatur ab aliis qui favebant Cyrillo, 415. XLVII. Laudata a Syneſio, 415. XLVIII.
Hippona obſeſſa quatuordecim menſibus a Wandalis, 430. LXXVI. Confugium extorrium Catholicorum, *ibid.*
Hipponenſes fatigati peſte tempore obſidionis; *ibid.*
Hiſpaniæ hæreſibus Origeniſtarum inficiuntur, 414. X. Eas invadunt Gothi pulſi e Gallis, 414. I.
Hiſpana virgo Martyrium ſubit ſub Wandalis, 427. XIX.
de Hiſpaniæ negotiis epiſtola S. Leonis ad Turibium Epiſcopum, 444. IV.
in Hiſpania indicitur Concilium generale, 447. XIV.
in Hiſpania Concilia duo celebrantur, 447. XV.
Hiſtoria Chriſtiana a Philippo conſcripta qualis, 426. III.
Hiſtoriam Britannorum proſequitur Gilda Britannus, 446. I.
Homiliæ Euſebio Emiſſeno inſcriptæ, inſcribendæ eſſent S. Eucherio, 441. V.
Homines ſæpe tribulationibus curantur, 440. X.
Hominem ſtatus curatur mira Dei providentia, *ibid.*
Homines delirare interdum cogit cupido nobilitatis, 444. XVII.
S. Honoratus abbas Lerinenſis cœnobii, 441. XVI. Ejus vita ab Hilario ſcripta, 445. XIX. Ejus breve compendium, 445. XX. Ex illuſtri familia natus, 445. XVIII. Ad eum preces S. Hilarii, 445. XX.
in Honorem Solis & Lunæ jejunabant Manichæi, 443. IV.
Honorius obſtinatos Donatiſtas poſt Collationem legibus urget, 412. II. Noluit bona Eccleſiaſtica ſubjacere publicis exactionibus, 412. XXVIII. Juſſit ne Clerici convenirentur apud aliud Tribunal, quam Eccleſiaſticum, *ibid.* Juſſit Epiſcopale judicium illibatum ſervari, *ibid.* Ejus reſcriptum adverſus Heraclianum, 413. III. Aliud de abolendo Heracliani nomine, 413. IV. Conſecutus victoriam adverſus Heraclianum tyrannum, 413. III. *& ſeq.* Rurſum exagitat Donatiſtas, quam ſeveriſſime per Dulcitium, 414. II. Ejus benignitas erga Attalum tyrannum, 415. LIX. Nactus ſibi barbaros obſequentes, 415. LXII. Reſcribit contra Gentiles, *ibid.* Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum, 417. LX. Ejus numiſma victoriam de tyrannis deſignans, *ibid.* Judæos legibus exagitat, ut ſic ad fidem inducat, 418. LXIII. Subdola relatione Symmachi Præfecti deceptus, 418. LXXXI. Reſcribit ad Symmachum in cauſa Bonifacii & Eulalii, 419. I. Litteris Romanorum presbyterorum admonetur de cauſa Bonifacii & Eulalii, 419. VIII. Ad ſe advocat utramque partem Bonifacii, & Eulalii 419. X. Ejus ad Symmachum ſecunda epiſtola, 419. XI. Res Eccleſiaſticas nonniſi per Epiſcopos tractari voluit, 419. XIII. Convocat Ravennam Epiſcopos, qui agant de le-

gitima electione Romani Pontificis, *ibid*. Reſcripſit contra Pelagium, 418. XX. Ejus commonitorium ad Epiſcopos vocatos ad Synodum in cauſa ſchiſmatis, 419. I. Scribit ad Præfectum Urbis de Achilleo Epiſcopo Spoletino 419. XV. Ejus epiſtola ad Achilleum 419. X. Scribit ad Populum Romanum de Achilleo Epiſcopo miſſo, 419. XVIII. Alios vocat ad Synodum Epiſcopos Ravennam in cauſa ſchiſmatis, 419. XXI. Ejus epiſtola ad Paulinum, *ibid*. Ejus epiſtola ad Africanos Epiſcopos, qua eos vocat ad Synodum, 419. XXIII. Ejus epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, qua vocat eum ad Synodum 419. XXII. Scribit contra Eulalium, ut pellatur Urbe, 419. XXX. Ejus epiſtola ad Symmachum de reſtitutione Bonifacii, 419. XXXIII. Reſcribit ad Largum Proconſulem ne Epiſcopi vocari fatigarentur venire ad Synodum, 419. XXXVI. Ei commendat Eccleſiam Romanam Bonifacius Papa, 419. XXXIX. Scribit ad Bonifacium Papam de cura ſua erga Romanæ Eccleſiæ ſtatum, 419. XLI. Reſcribit ad Aurelium contra Pelagianos, 419. LVII. Exagitat clericos cum feminis habitantes, 420. LI. Ejus obitus ætas, 423. I. Laudatiſſimus Imperator vindicatur a calumniis, 423. II. Potens religione potius quam armis, *ibid*. Ejus numiſma de ſupplantato tyranno, *ibid*.

Honoria filia Gallæ Placidiæ relegatur ob ſtuprum Conſtantinopolim, 435. XXVI.

Honoratus Epiſcopus Arelatenſis poſt Patroclum 426. XXVI.

Honorati Epiſcopi epiſtola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium, 437. XII.

Hormiſdæ nobilis Perſæ martyrium, 420. XX.

Hoſpites hilari fronte ſunt recipiendi, 440. VII.

Humanitas & divinitas Jeſu Chriſti declaratur in una perſona, 444. XXV.

Humilitas & manſuetudo commendatur, 444. XIX.

Humilitas in Epiſcopis maximus ſplendor, 440. II.

Humilitas ſumma S. Turibii Aſturicenſis Epiſcopi, 447. IV.

Hunni laceſſentes Burgundiones occaſio illis fuerunt fidem Chriſtianam capeſſendi, 413. XXVII. Victi a Burgundionibus Chriſti auxilio, *ibid*. Agunt pro Aetio, 432. XC.

Hunnorum irruptiones in Romanum Imperium 444. XXXIV. Quinam ex his Chriſtianam religionem ſuſceperint, 444. XXXV. Eorum ubi fuerit ſedes, & qui mores, *ibid*. Eorum victus & veſtitus, 444. XXXVII. Quales in præliis, *ibid*. Semper vagi, *ibid*. Ludo addictiſſimi, 444. XL. Eorum plures egreſſus, *ibid*. Thraciam vaſtarunt, 444. XXXIV. Burgundiones contriverunt, 444. XXXV. Maxime aſperi, & immanes, *ibid*.

Hypocriſis diu latet, ſed tempore detegitur, 444. XXXIII.

Hypocrita ſub ſpecie Sanctitatis multos decipit, 443. VIII.

Hypocrita nihil magis Eccleſiæ Dei obeſt, *ibid*.

I

JAcobus Comes in cuſtodiam recipit Cyrillum & Memnonem, 431. CXXVIII.

Jacobus in Syria magnus anachoreta, ejus res geſtæ, 424. XIV.

Jacobi Perſæ Chriſtiani dirum martyrium, 426. XXIV.

Jacobus & Timaſius ex diſcipulis Pelagii redditi Catholici, 414. XVIII.

Jammona oppidum in inſula Minorica, 418. XLV. In qua numquam Judæi habitare potuerunt, *ibid*.

Januarius Epiſcopus & Martyr Neapolitanam illuſtrat Eccleſiam, 431. CXCV.

Ibæ epiſtola conferta calumniis, 432. LXXI.

Ibæ Epiſcopi Edeſſeni cauſa in duobus Conciliis tractata, 448. LVII. In ejus cauſa judicium Tyrium, 448. LX. Item judicium Berythenſe, 448. LXI. Quid contra ipſum objectum, 448. LXII. Pro eo teſtificatio Clericorum Edeſſæ, 448. LXIII. Ejus epiſtola ad Marim Perſam, 448. LXVI. Probatur Orthodoxus, 448. LXXI. Quomodo excuſari poſſit de Theodoro laudato, 448. LXXII. Probatur Catholicus, non epiſtola Catholica, 448. LXXV.

Idolorum cultus iterum invaleſcit, ſed Theodoſii ſanctione exciditur, 439. IX. Patres iterum in eumdem inſurgunt, 439. XI.

Idoli falſum vaticinium de reſtitutione Idololatriæ, 420. VI.

Idololatriam reſtituendam falſis jactabatur oraculis, 420. V. Ejus reliquiæ demolitæ per Urſum Tribunum, Conſtantio Imperatore jubente, 420. VI.

Idololatria tribulatione maxima diſſipatur, 440. X.

Idololatræ Theodoſii lege coerciti, 423. VI. Eos Theodoſius inſectatur, 426. V.

Jejunii Sabbati cauſam reddidit Innocentius Papa, 417. XVI.

Jejunium præcedat ordinationes, 444. XXXI.

Jejunium Manichæorum in honorem Solis & Lunæ, 443. IV.

Jeſu Chriſti declaratur divinitas & humanitas in una perſona, 444. XXV.

Ignatii Epiſcopi Antiocheni martyris ſecunda tranſlatio, 438. XIII.

Igni traduntur libri Manichæorum detecti a S. Leone, 443. II.

Illyricus vaſtatur ab Attila, 442. I.

Imaginem S. Joannis Chriſoſtomi moriturus Theophilus veneratus eſt, 412. XIV.

Imagines Imperatorum coronari ſolitæ in ſpectaculis, 425. VI.

Imaginibus ſacris ornavit cœmeterium Cæleſtinus Papa, 432. XXXV.

Imaginibus ſacris Valentinianus ornavit baſilicas Apoſtolorum Petri & Pauli, 440. III.

Imaginibus ſacris Sixtus Papa Eccleſiam S. Mariæ ornavit, 440. II.

Imago B. M. Virginis ardet in cupreſſo ut fax, 446. XVI.

Immanitas & aſperitas Hunnorum, 444. XXXV.

Imperium religio regit, 415. LV.

Imperium Romanum cur barbaris dari meruit devaſtandum, 412. XXXII.

Imperium bene ſervatur & cuſtoditur, ſi conſulatur Eccleſiaſticæ immunitati, 423. III.

Imperium quomodo reddi poſſit perpetuum, 432. XIII.

Imperium bene adminiſtratur puræ religionis cultu, 446. XXVII.

Imperium Occidentale vaſtatur a Barbaris, 440. III.

in Imperium Romanum irruptiones Hunnorum, 444. XXXIV.

Imperii adminiſtratio relinquitur a Pulcheria 446. XXIII.

Imperator auxiliabatur Romano Pontifici, 445. XV.

Imperatoris jura tempore ſchiſmatis, 418. LXXXI.

Imperatorum imagines coronari ſolitæ in ſpectaculis, 425. VI.

Imperatores periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris, 430. LXXIII.

Imperator ipſe non ingreditur armatus in Eccleſiam, 431. IV.

Imperatores non portant diadema in Eccleſia, 431. VI.

Imperatores quomodo perpetuo regnare poſſint, 432. XIII.
Imperatorum non eſſe pallium dare Epiſcopis, 432. XCII.
Imperatorum Imagines in Eccleſia a Galla Placidia erecta Ravennæ, 435. XXVI.
Imperatores leges fruſtra ſanciunt, niſi fontes malorum obſtruant, 439. XVIII.
Imperatorum hujus temporis religio commendata, 433. XX.
ab Impoſtura defenditur Theodoretus, quod ipſe non communicaverit cum Neſtorianis, 444. XVI.
Imprudentia Thodoſii urbane reprehenditur a Pulcheria, 446. XXIV.
Impudici inveniuntur hæretici, 444. II.
Incendium Arianorum, 428. XXIII.
Incendium civitatis Conſtantinopolitanæ, 433. XXIII.
Induciæ ſeptem dierum dantur Eutycheti hæretico ad reſipiſcendum, 448. XLI.
Infernales pœnas temporarias ex errore Origenis dixere novi hæretici, 414. XVI.
Ingreſſus & progreſſus hæreſis Eutychetis, 448. LVI.
Inimici ad invicem ſunt aulici, 446. XXIV.
Inimicitia Chriſaphii cum S. Flaviano fuit cauſa omnium malorum, quæ orta ſunt in Oriente, 446. XXI.
Initia rerum ſunt ſemper maxime conſideranda, 447. VIII.
Innocentii Papæ fides laudata a S. Hieronymo, 413. XII. Scribit ad Julianam, 413. XXIII. Confutat in ea hæreſim Pelagianam, *ibid.* Monetur a Concilio Carthaginenſi, ne recipiat Pelagium abſolutum in Concilio Palæſtino, 416. VII. Accipit litteras ex Concilio Carthaginenſi & Milevitano per Julium, 416. VI. & *ſeq.* Eædem omnes contra Pelagium, ne recipiatur ab ipſo, 416. XIII. Secreto admonetur ab Auguſtino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus, 416. XII. Calumnioſe in crimen adducitur tolerantiæ Pelagianorum fautorum, *ibid.* Se jure ipſe excuſat, *ibid.* Non acquieſcit judicio Palæſtino de purgatione Pelagii, 416. XIII. Sed ſuſpendit ſententiam ſuam de eo, 416. XIV. Ejus litteræ redditæ ad Concilium Carthaginenſe & Milevitanum per Julium legatum, *ibid.* Acerrimus impugnator Pelagii, *ibid.* Damnavit Pelagium, *ibid.* Admonet Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum de ordinationibus perperam factis in Africa, 416. XXX. Admonet Joannem Epiſcopum Hieroſolymorum de injuriis illatis in ſanctas virgines Euſtochium & Paulam, 416. XXXI. Scribit ad S. Hieronymum de damnis illatis conſolans eum, 416. XXXIII. Ejus epiſtola ad Aurelium Carthaginenſem de S. Hieronymo, 416. XXXIV. Eum fallere nititur Pelagius profeſſione Catholica a quo ſciebat ſuam abſolutionem non eſſe acceptam, ſed fuiſſe ab ipſo damnatam, 417. I. Ejus obitus, res geſtæ anni ſedes, ſcripta, 417. IV. Ejus decretum ſancitum adverſus Pelagianos a Zoſimo promulgatum, 417. V. Dedicavit baſilicam ſanctorum Gervaſii & Protaſii martyrum Romæ, 417. VI.
Innocentius ad quem ſcribit S. Baſilius, quis fuerit, 417. VII. & *ſeq.*
Innocentius Judæus cum Meletio fugam arripiunt, ne Chriſtiani efficerentur, 418. LX. Converſi ad fidem ambo cum ſuis, *ibid.* Ejus conjugis converſio, 418. LXX. Ejus affinis converſio, 418. LXXI.
Innocentius legatus ab Africanis Epiſcopis in Orientem pro canonibus Nicænis, 419. XCVII.
Innocentius & Reſtitutus a Donatiſtis occiſi, 412. IV.
Inſcriptio poſita in baptiſterio Conſtantini, 440. V.
Inſcriptio ſoluti voti a Galla Placdia, 435. XXVI.
Inſulæ plurimæ una cum incolis ex terræmotu ſubverſæ, 446. VII.
Intruſus ſede deponitur, 447. XXVI.
Inventio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Judæa, 415. II.
Inventio corporis Zachariæ, 415. LVII.
Joannes creatus Epiſcopus Antiochenus. 427. XXVI. Ejus litteræ ad Cyrillum, *ibid.* 431. XLI. Præmittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apameæ Epiſcopos Epheſum, *ibid.* Accipit literas a Cæleſtino contra Neſtorium, 430. XXVII. Admonetur a Cyrillo de Neſtorii erroribus, & Cæleſtini Papæ conatu adverſus eum, 430. XXXII. Scribit ad Neſtorium ſuadens pacem, 430. XXXIV. Ejus adventus Epheſum, 431. LXXI. Conflat ſchiſma, *ibid.* Concilium contra Concilium congregat, 431. LXXII. Potens auxilio Irenæi Comitis juſſit verberari Epiſcopos qui ei obviam proceſſerant, 431. LXXII. Remoratur ſuum adventum, 431. XL. Favens Neſtorio in gratiam ejus differt adventum ad Synodum, 431 XLI. Ejus temeritas in invaſione jurium Eccleſiarum Cypri repreſſa a S. Synodo, 431. CXLV. Cur juſſus redire in ſuam Eccleſiam, 431. CLXXII. Tertio citatus a Patribus Concilii Epheſini venire renuit, 431. LXXXIX. Publicis ſcriptis declarat Cyrillum hæreticum Apollinariſtam, 431. LXXXIX. Cum aliis ſchiſmaticis excommunicatus a Concilio Oecumenico Epheſino, 431. XCII. Pro concione acerrime a Cyrillo exagitatus, 431. XCIV. Movit Andream Epiſcopum Samoſatenſem & Theodoretum, ut ſcriberet contra Cyrillum, 431. CLXXXII. Quomodo recipiendus in Eccleſiam Cæleſtinus Papa decernit, 432. XI. Literis urgetur a Theodoſio pro pace conciliandа, 432. XLVI. Jubetur anathematizare Neſtorium, 432. XLIV. Labe aſperſus defenſione Neſtorii Euthymii ore improbatur, 432. LIII. Synodum habet Antiochiæ, 432. LIII. Damnat Neſtorium in Synodo, *ibid.* Item per Epiſtolam ad Cyrillum, 432. LXI. Scribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnato a ſe & ſuis in Synodo Neſtorio, 432. LV. Mittit Paulum Epiſcopum Emeſenum ad Cyrillum pro pace, 432. LVIII. Ejus epiſtola ad Cyrillum, 432. LIX. Ejuſdem fidei profeſſio ad eum miſſa, 432. LXI. Scribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei profeſſionem, *ibid.* Cum Cyrillo pacem iniit, 432. LXVIII. A ſuorum nonnullis exagitatus, ob indignas pacis conditiones, 433. II. Excuſatur a Sixto Papa, 433. XIV. Accipit litteras a Cyrillo, 433. XVII. Scripſit ad Sixtum Romanum Pontificem, 433. XVIII. Ejus epiſtolæ de laudibus Theodori, 433. XIII. Convincitur calumnia, *ibid.* Excuſavit non eſſe Theodori quæ ſub ejus nomine blaſphemiæ ferebantur, 433. XIV. Ejus obitus, 436. XII.
Joannes Caſſianus favit Pelagianis, 430. XC. In Atticum infenſus, 430. XCIV. Hortatu S. Leonis ſcribit contra Neſtorium, 430. XC. Invectiva in eum, 430. XCII. Apoſtrophe ad Conſtantinopolitanos, 430. XCIII. Quando ſcripſit Collationes, 433. XXV. Ejus ſcripta ſæpe purgata, 433. XXVIII. Ejus expurgatores, 433. XXIX. Eum excuſat & laudat Gennadius Maſſalienſis æque ſuſpectus, 433. XXX.
Joannes Comes ſacrarum largitionum mittitur Epheſum ad conciliandos Epiſcopos, 431. CXXVIII. Ejus tyrannice res geſtæ Epheſi, 431. CXXIX. Detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem Epheſi, *ibid.* Favens Neſtorianis turpiter mentitus univerſam Synodum conſenſiſſe damnationi Cyrilli, 431. CXXXI. & *ſeq.* Doloſe agit cum Orthodoxis,

xis, 431. CXXXIII. Reverſus Conſtantinopolim trophæa victoriæ vanæ oſtentat, 431. CXXXIV.
Joannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo, 412. LXIII. Ejus nomen redditum a Cyrillo ſacris tabulis, *ibid.* Ejus imaginem veneratus Theophilus defuncturus, 412. XLI. Ejus nomen referendum in Dypticha curat Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum, 412. XLVIII. Ejus corpus tranſlatum Conſtantinopolim, 438. I. *& ſeqq.* Baptizator Theodoſii Imperatoris, 438. VII. Ejus memoria annis ſingulis in Eccleſia agi cœpta, 438. II.
Joannis Baptiſtæ natalis dies apud Ægyptios, 424. XVII.
Joannis Baptiſtæ reliquiæ, & ejus apparitio, *ibid.*
Joannis & Cyri reliquiæ effugant dæmones, 414. XX.
Joannes Epiſcopus Hieroſolymitanus interfuit Concilio Dioſpolitano, 415. XIX. Conſentiens Pelagio male audire cœpit apud Occidentales, 415. XXXIII. Monetur ab Auguſtino, 415. XXXIV. Acriter admonitus ab Innocentio Papa, 416. XXXI. Ejus obitus, 416. XXXV. In ſuſpicionem adductus graſſationis Bethleem, 416. XXXII.
Joannes medicus Syncellus Cyrilli, 431. CXXIV.
Joannes presbyter legatus ad Cæleſtinum Papam ex Synodo Epheſina, 431. CLXXIX.
Joannes Epiſcopus Ravennæ moritur, 433. XXIV. Data ſub ipſo a Valentiniano privilegia Eccleſiæ Ravennati impoſturæ arguuntur, 432. XCII. *& ſeq.*
Joannes tyrannidem arripit poſt Honorium Imperatorem, 423. II. *& ſeq.* Abſtulit Eccleſiæ privilegia, 423. III. Tentat Africam, 424. X. Capit Ardaburium ducem exercitus, 423. XIII. Divinitus extinctus, 425. II.
Joannes Wandalus in Thracia occiſus, 444. XXXIV.
Joannes de Roa librum edidit periculoſum, 447. VIII.
Joannes presbyter & Notarius Concilii Conſtantinopolitani, 448. CXXXVII.
Jocundus Epiſcopus qui interfuit Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.
Jovinianus hæreſiarcha quo anno relegatus in inſulam, 412. XXVI. Voluptuoſus moritur inter epulas, *ibid.*
Jovinus Epiſcopus Aſcalonis, 415. XIX.
Ira Dei excitatur in ultionem contra peccata, 440. IV.
Irenæus Comes venit cum Neſtorio Epheſum ad Concilium, 431. XXXVIII. Amicitiæ tantum cauſa cum Neſtorio Epheſum venit, 431. XLVII. Ejus legatio a Neſtorianis ad Theodoſium Imperatorem, 431. CXX. Ejus litteræ de rebus geſtis Conſtantinopoli, 431. CXXI. Mendaciſſimus rerum geſtarum aſſertor, 431. CXXIV. A Neſtorianis creatus Epiſcopus Tyri, 431. CLXXXI. Ab Imperatore exauctoratus, *ibid.*
Irenæus Tyri Epiſcopus deponitur, 448. VI.
Irruptiones Hunnorum in Imperium Romanum, 444. XXXIV.
Iſdegerdes Rex Perſarum perſequitur Chriſtianos, 420. IV.
Iſidori Peluſiotæ epiſtola ad Palladium Epiſcopum, 415. XXVIII. Falſa relatione ſchiſmaticorum commotus in Cyrillum, 431. LXXV. Naviter agere contra Neſtorium pro fide hortatur, 431. LXXXVI. Scribit ad Theodoſium Imp. de Patribus Epheſi tyrannice oppreſſis, 431. CXVIII. Ejus epiſtola ad Cyrillum, 433. IV. Redarguit imprudenter Cyrillum levitatis, *ibid.*
Iſmaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium, 420. XXVIII.
Italia liberata a tyranno, & ab ingruentibus barbaris, 425. III. *& ſeq.*
Judæi naufragio pereunt, ſalvis Chriſtianis Catholicis, 413. XXVIII. In ſpeluncis ſoliti ſepelire mortuos, 425. IX. Quid in Chriſtanos Alexandrinos, 425. XLI. Eorum teſſera in occidendis Chriſtianis, 425. XLII. Eos expellit a civitate Cyrillus, & eorum ſynagogas incendit, 425. XLIV. Crucifigunt puerum Chriſtianum, 425. XLIX. Theodoſio reſcripto exagitati, *ibid.* Adverſus Chriſtianos inſurgunt in inſula Minoricenſi, 418. XLVII. Eorum converſio per viſiones demonſtrata, 418. L. *& ſeq.* Eorum in inſula Minorica ſummus ſacerdos Theodorus, 418. LI. Eorum feminæ jaciunt lapides in Chriſtianos, 418. LIII. Eorum ſynagoga a Chriſtianis incenſa, 418. LIV. Eorum primus Ruben converſus, 418. LV. Eorum prodigioſa diſperſio, *ibid.* Eorum Antiſtes Theodorus convertitur, 415. LVII. Credentes cruce ſignantur, 418. LIX. Eorum refractarii Innocentius & Meletius coguntur nomine Chriſtum invocare, 418. LX. Converſi ad fidem ambo cum ſuis, *ibid. & ſeq.* Eis ad fidem converſis lumen oſtenſum, & manna pluit, 418. LXV. Secuti Theodorum ad converſionem, 418. LXVII. Eorum feminæ obſtinatimæ mira converſio, 418. LXVIII. Matronæ, fuga & converſio, 418. LXXI. Minoricenſium converſorum numerus, 418. LXXII. Eos afflixit Honorius Imperator, ut ad fidem cogeret, 418. LXXIII. Theodoſii lege perſtricti, 423. VI. Ex eis puer, Euchariſtia ſumpta, in ignem injectus illæſus, 423. VIII. In Creta inſula ſeducti ab impoſtore reſipiſcunt, 432. LXXXV. Ex eis quidam ſæpius baptizatus, 419. CVIII. Ii non ex Græcis, ſed Græci ex Judæis, 438. XIX.
Judæus Salvatoris imaginem cultro percuſſit, & multus ſanguis emanavit, 446. XVIII. Inde cum uxore Chriſtianus effectus, *ibid.*
Judæi in Syria Cyrum oppidum extruxerunt, 448. XVI.
Judices laici conſtituti a Silvano occaſione avaritiæ clericorum, 434. IV.
Judicibus Imperant Epiſcopi, 412. IV. & XXIX.
Judices ſæculares iniqui agentes Epiſcopi judicant, 412. XXVIII.
Judicium Eccleſiaſticum magna maturitate tractandum, 417. XXVIII.
Judicium clericis ſuſtulit Silvanus Epiſcopus Troadis, 434. VI.
Judicii univerſalis diei tempus adveniſſe creditum, 419. CVI.
Judicium Zoſimi Papæ in cauſa Cæleſtii & adverſariorum, 417. XXII. *& ſeq.*
Judicium a Zoſimo Papa habitum in cauſa Cæleſtii, 418. XIII.
Judicium Papæ eſt magni ponderis, 448. LIV.
Judicium Tyrium in cauſa Ibæ, 448. LX.
S. Juliæ Carthaginenſis martyrium, 440. XVI. Ex ejus ore columba exivit, 440. XVII. Ejus tranſlato, *ibid.*
Juliana filia S. Probæ in conſecratione filiæ Demetriadis mittit ad Auguſtinum munus, 413. XV. In ſuſpicionem adducta hæreſis Pelagianæ, 413. XIX. Ab Auguſtino monetur, 413. XX. Conſternata filiæ mutatione, 413. IX. Ejus fides Catholica ſincera probata, 413. XXI. Scripta Auguſtini ad ipſam, 413. XXII. Laudata Innocentii Papæ litteris, 413. XXIII. Et tacite admonita ut caveat errorem Pelagianum, *ibidem.*
Juliani Epiſcopi Pelagiani ſcriptis urgetur S. Auguſtinus, 416. XVI. Ejus calumniæ adverſus Zoſimum Papam, 418. XXV. Quid in Romanum clerum, & in S. Auguſtinum, 418. XXVI. Plura ſcribit pro ſuis Pelagianis adverſus Romanum Pontificem, clerum & Auguſtinum, 418.

418. XXV. *& ſeq.* Inſultat Catholicis ob ſchiſma Romanæ Eccleſiæ, 419. XLIII. Calumniis, laceſſit Eccleſiam Catholicam, 419. XLIV. Diffamavit Catholicam Eccleſiam apud Orientales 419. XLV. Ejus ſcripta accipit Alypius, & mittit ad Auguſtinum ut reſpondeat, 419. XLVI.

Juvenis audax, ejus genus & ſtudia, 419. L. Inſtitutio, *ibid.* Audacia immenſa, *ibid.* Ejus ſcripta, 419. LI. Quantum vixerit, 419. LIII. Profugus Conſtantinopolim, 430. III. Spe recuperandæ ſedis ſimulat pœnitentiam, ſed reiicitur a Sixto Pontifice, 439. XLV.

Julianus Pelagianus olim Capuanus Epiſcopus, 444. VIII.

Julius legatus ex Conciliis Carthaginenſi & Milevitano ad Innocentium Papam, 416. VI.

Junius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos, 420. IV.

Jura Antiochenæ Eccleſiæ uſurpare nititur Dioſcorus 443. XXVII.

Juramentum deferri ſolitum apud reliquias Sanctorum, 412. XXIX.

Jure conſultorum veterum claſſes & prærogativa, 435. XXIV.

Jureconſultorum a Theodoſio recepta reſponſa, *ibidem*.

Juſtinianus factus Imperator reſtituit Cyrum civitatem a Barbaris exciſam, 448. XVI.

Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus creatur poſt Praylium, 429. XLIII. Ordinat Petrum Epiſcopum Saracenorum, 420. XXXVIII. Accipit litteras Cæleſtini contra Neſtorium, 430. XXVII. Admonetur a S. Cyrillo de Neſtorio, 430. XXXIII. Agit patronum Synodi in Concilio Epheſino, 431. LI. In Concilio Epheſino primatum quæſivit totius provinciæ Palæſtinæ, ſed rejectus a Cyrillo Vicario Apoſtolicæ Sedis, 431. CII. Quas reliquias donavit Eudociæ Auguſtæ, 439. IV.

L

LAcedæmones orti ex Judæis 438. XIX.

Laconice cur interdum ſcribat Auguſtinus ad Bonifacium, 427. VII.

Laici, qui convenerunt Epheſum Synodi cauſa, juſſi abire, 431. XLV.

Lampades & ſuffitus in lætitiæ ſignum ab Epheſiis adhibiti poſt damnatum Neſtorium, 431. LXII.

Lapis, quo lapidatus eſt S. Stephanus Anconæ aſſervatus, 416. XVI.

Lapis Lydius eſt temporum ratio, 444. LVI.

Largus Proconſul in Africa, ſub Honorio, 419. XXXVI.

Latibula erant ad Sacrificia Ethnicorum loca apta, 440. XVI.

Laudes Cæleſtiani Carthaginenſis, 440. IX.

Laudes Cœnobii Lerinenſis, 441. XV.

Laudes dignæ Eremi, *ibid.*

Laudes Mariæ nobiliſſimæ Carthaginenſis, 440. XIV.

Laudes Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, 446. XIX.

Laurentius Epiſcopus in Mauritania adminiſtratione privatus, 419. LXXVII.

Laurentii martyris eccleſia Conſtantinopoli, ubi & S. Stephani reliquiæ collocatæ, 439. II.

Laurentii Vallæ grammatici graviſſimus de Cæleſtino Pontifice error refutatus, 432. XXXVI.

Lazarus Epiſcopus Gallicanus adverſatur Pelagio, 416. IV. Accuſatur a Cæleſtio, 417. XXI. Damnatus a Proculo Epiſcopo Maſſilienſi, 417. XXVI. Poſtea ab eodem ſacerdos illicite creatus, 417. XLV.

Legatio ab Africanis Epiſcopis in Orientem, 419. XCVII.

Legatio ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim ad Neſtorium, 430. LIX.

Legatio Alypii Epiſcopi Tagaſtenſis ad Honorium Imperatorem, 419. XLVI.

Legatio ab Alypio miſſa ad Epiſcopos Synodi Epheſinæ, 431. CXLII.

Legatio Ariſtolai ab Imperatore ad Joannem Antiochenum pro pace concilianda, 432. XLII. *& ſeq.*

Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, 435. V.

Legatio Auguſtini & collegarum miſſa a Zoſimo Papa Cæſaream Mauritaniæ, 418. XXXII.

Legatio miſſa a Cæleſtino Papa ad Concilium Epheſinum, 431. LXXVIII. *& ſeq.*

Legatio ex Concilio Carthaginenſi ad Innocentium Papam per Julium, 416. VI.

Legatio miſſa ab Epiſcopo Carthaginenſi ad Concilium Epheſinum, 431. XXIII.

Legatio a Cyrillo Alexandrino ad Cæleſtinum Papam in cauſa Neſtorii per Poſſidonium, 430. X.

Legationes diverſæ ad Concilium Epheſinum miſſæ, 431. VII.

Legatio ex Synodo Epheſina ſeptem Epiſcoporum Orthodoxorum ad Theodoſium Conſtantinopolim, 431. CXLVII.

Legatio ex Concilio Epheſino ad Cæleſtinum Papam, 431. CLXXVIII.

Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſiodori in Britanniam contra Pelagianos, 429. VI. IX.

Legatio S. Germani Epiſcopi Antiſſiodori ad reprimendos barbaros, 435. XV.

Legatio poſterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos, 435. XVI. *& ſeq.*

Legatio S. Germani ad Valentinianum Imperatorem Ravennam, 435. XIX. XXI.

Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodoſium a Neſtorianis, 431. CXX.

Legatio ex Concilio Epiſcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam, 414. XIX.

Legatio ex Concilio Milevitano ad Innocentium Papam per Julium, 416. XI.

Legatio Palladii diaconi a Cæleſtino Papa in Britanniam contra Pelagianos, 429. VI.

Legatio Pauli Epiſcopi Emeſeni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace, 432. LVIII.

Legatio Petronii Epiſcopi Bononienſis pro Concilio Epheſino celebrando, 430. LXI. *& ſeq.*

Legatio ab Orientalibus ad Cæleſtinum, 432. I. Quando Romam pervenit, 432. XV.

Legatio Theodoſii Imperatoris ad Concilium Epheſinum per Candidianum Comitem, 431. XLIII. *& ſeq.*

Legatio Vincentii & Fortunati in Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.

Legatio Voluſiani Præfecti Urbis Conſtantinopolim, 434. VIII.

Legatio a Zoſimo Papa miſſa Carthaginem per Fauſtinum Aſellum & Philippum, 418. LXXVII.

Legatio Dioſcori ad S. Leonem Papam, 444. XXX.

Legati Apoſtolicæ Sedis ad Concilium Epheſinum qui miſſi, 431. XIV. XXI.

Legatorum Apoſtolicæ Sedis adventus Epheſum, 431. LXXX.

Legatorum Apoſtolicæ Sedis locus in Concilio Epheſino, 431. LI.

Legati Orthodoxorum poſt creationem Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani ſcribunt, ad Cyrillum, 431. CLXXVI.

Legatus Theodoſii ad Synodum Candidianus Comes domeſticorum, 431. XLIV.

Legati Imperatoris munus in Concilio Oecumenico, 431. XLV.

Legati ſchiſmaticorum ſeptem quinam fuerint, 431. CL. Mandata quæ acceperunt, *ibid.* Juſſi conſiſtere Chalcedone, 431. CLV. Tandem auditi, 431. CLXIII. Quantum auditi a Theodoſio, 431. CXIX.

Leges Eccleſiaſticæ ſtant in ſuo robore Epiſcoporum vigilantia, 441. III.
Lenones lege Theodoſii prohibiti, 439. XXXVII. Eorum vectigal ſublatum opera Florentii Præfecti Prætorio, *ibid.*
Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus cur impulit Caſſianum ad ſcribendum contra Neſtorium, 430. XC. Dimovet Sixtum Papam, ne audiat Julianum pœnitentiam ſimulantem, 439. XLV.
Leo eligitur Pontifex Romanus, 440. I. Fuit natione Tuſcus, *ibid.* Profitebatur animi demiſſionem in conſideratione ſuæ perſonæ, & animi celſitudinem conſiderando cujus erat ſucceſſor, 440. II. Dignum exemplar perfecti Sacerdotis, *ibid.* Detegit Manichæorum errores, 443. I. Eorum codices incendit, *ibid.* Hortatur Romanos ut Manichæos perſequantur, 443. IV. Superſtitionem tollit de Solis cultu, 443. V. Decretalem ſcripſit adverſus ordinantes Servos, contra bigamos & Clericos fœneratores, 443. VI. Hortatur omnes ad inquirendos, & deferendos hæreticos, 444. III. Perſequitur Pelagianos, 444. VIII. Scribit ad Turibium contra hæreticos, 447. XIII. Indicit generale Concilium in Hiſpania, 447. XIV. Ejus epiſtola ad Aquilejenſem Epiſcopum de recipiendis hæreticis ſine ſpe provectionis ad ſuperiorem gradum, 447. XXIV. Ad Siciliæ Epiſcopos ſcribit quando convenire debeant ad Concilium Romanum, *ibid.* Baſſianum Epiſcopum Epheſinum depoſuit, 447. XXVI. Ad eum litteræ Eutychetis doloſæ, 448. LIV. Redarguit Epiſcopum Beneventanum, 448. LXXX.
Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum, 435. V.
Leontius Epiſcopus Forojulii laudatur, 445. XIV.
Leopardus presbyter Romanus ſub Innocentio Papa, 417. VI.
Leporius Pelagianus recantat Palinodiam, 420. XIII. Auctor hæreſis Neſtorianæ, 420. XII. Ejus libellus pœnitentiæ, 420. XIV.
Leporii duo, *ibid.*
Lerina inſula, ubi degit S. Eucherius, 441. XII.
Lerinenſe Cœnobium laudatur, 441. XV.
Leronis inſula Lerinæ propinqua, 441. XII.
Lectorius Comes in Hiſpania Judæus 418. LXVIII. Ejus filia Arthemiſia ad fidem converſa, *ibid.*
Levis cauſa non ſit in ferenda excommunicatione, 445. XIV.
Lex Conſtantii contra Pelagianos, 420. II.
Lex Honorii contra Donatiſtas, 412. I. 414. III. Contra hæreticos, 419. LVII.
Lex Honorii, ne clerici cauſam dicerent apud aliud tribunal, quam apud Epiſcopos, 412. XXVIII.
Lex Honorii contra Pelagium, 418. XIX. XX.
Lex Honorii de bonis Eccleſiaſticis abſque tributorum exactione ſervandis, 411. XXVIII.
Lex Honorii de Epiſcopali judicio ut judicent Epiſcopi magiſtratus delinquentes, *ibid.*
Leges Honorii adverſus Heraclianum tyrannum, 413. III.
Lex Theodoſii de privilegiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, 421. III.
Lex Theodoſii de ſanctificatione dierum feſtorum, 425. VI.
Lex Theodoſii adverſus omnes hæreticos impulſore Neſtorio lata, 428. XXV.
Lex Theodoſii de privilegiis profeſſorum bonarum litterarum, 425. XXIII.
Lex Theodoſii de immunitate Eccleſiarum, 431. IV.
Lex Theodoſii de parabolanis, 416. XXXVIII.
Lex Theodoſii adverſus Judæos Samaritas, atque Gentiles, 439. IX.
Lex Theodoſii contra lenones, 439. IX.
Lex Impp. qua Gentiles excluſi a militia & Magiſtratibus, 416. XXXVIII.
Leges fruſtra ſanciuntur, niſi malorum fontes obſtruantur, 439. XVIII.
Lex de ſigno Crucis, ne humi ſignetur, 427. XXII.
Libellus Cleri Conſtantinopolitani contra Neſtorium rejectus a Cyrillo, 429. XXXIX.
Libellus damnationis a ſchiſmaticis ſcriptus, 431. LXXVI.
Libellus pœnitentiæ Leporii, 420. XIV.
Libellus mandatorum a ſchiſmaticis datus legatis ſuis, 431. CLI.
Libellus Pelagii oblatus Zoſimo Papæ, quo voluit videri Catholicus, 417. XXXI.
Libellus Paulini ex Carthaginenſi Concilio miſſus ad Zoſimum, ex quo Cæleſtius eſſet interrogandus, 418. XXI. Quæ contineret, *ibid.*
Libellus Romanorum presbyterorum in cauſa Bonifacii ad Honorium Imp. 419. VIII.
Libellus Synodi ad legatos miſſos Conſtantinopolim, 431. CXLVII.
Libellus Euſebii Epiſcopi miſſus contra Eutychetem, 448. XXVI.
Libellus citationis miſſus ad Eutychetem a Synodo, 448. XXVIII.
Liberatus diaconus Breviarii auctor caute legendus, 435. XI.
Liberatus diaconus quid de hæreſi Eutychiana, 448. XXIV.
Libri de civitate Dei quando abſoluti, 426. XVIII.
Libros ſuos recognoſcit Auguſtinus & retractat quæ ſibi ſunt viſa, 426. XIV. *& ſeq.*
Libri S. Auguſtini divina providentia ſervati, 430. VIII.
Libri Diodori Tarſenſis produntur in lucem, 435. III.
Libri Neſtorii quales ex viſione divinitus demonſtrati, 429. XXIII. Eos comburendos petit S. Synodus Epheſina a Theodoſio Imp. 431. LXIV. Damnantur lege Theodoſii, 435. II.
Libri Theodori Mopſueſteni produntur in lucem, 435. III.
Libri Manichæorum deteguntur a S. Leone, & igni traduntur, 443. I.
Libri tres de vita S. Honorati refelluntur, 445. XIX.
Libri hæreticorum cavendi, 447. VI. VIII.
Libri mittebantur ab Eutychete ad excitandam ſeditionem, 448. XXXIII.
Libri Porphyrii vetiti ab Imperatore, 448. III. Ut hæretici damnantur, *ibid.*
Librorum Canonicorum canonem agnoſcit & confirmat Romanus Pontifex, 419. XCV.
Lybianus diaconus Romanus ſub Innocentio, 417. VI.
Limatura catenarum Petri Apoſtoli loco reliquiarum impertiri ſolita, 439. VII.
Lindanus Epiſcopus Gandavenſis, 440. VII.
Litterarum profeſſoribus Theodoſius dat privilegia, 425. XXIII.
Litterarum commendatitiarum uſus, 440. XI.
per Litteras nec alloqui licet excommunicatum, 448. LIV.
Littorius idololatra diſpendium patitur Romani exercitus, 439. XVI. Ejus ſuperbia datur victoria barbaris, 439. XVII. Superbiſſimus ludibrio expoſitus barbarorum, 439. XVIII.
Locus aptus ad Sacrificia Ethnicorum erant latibula, 440. XVI.
Luci adverſantur Hæretici, 448. XXXVII.
Luciano oſtenſa viſio de reliquiis S. Stephani, 415. VII. Curat inventionem reliquiarum, 415. XIII. Divinitus admonitus convenit Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, 415. XII. Ejus ſcriptio de inventione reliquiarum S. Stephani probata, 415. II. Ejuſdem epiſtola circularis, 415. VI.

Lucillus Eccleſiam S. Stephano protomartyri erexit, 416. XVIII.
Luna defectum patiente ſuperſtitioſe clamantes Africanos S. Auguſtinus redarguit, 418. XXXVII.
Lupus vir Pimeniolæ ſororis S. Hilarii Epiſcopi Arelatenſis, 426. XXII.
Lupus Epiſcopus Trecenſis legatus cum Germano in Britanniam, 429. X. & ſeq. Ejus laudes, 426. XXII.
Lupus monachus Lerinenſis, 441. XVI.
Luſores erant Hunni, 444. LX.

M

Macarius Epiſcopus Sardicenſis cum aliis monet Neſtorium ut reſipiſcat, 430. XLIII.
Macedonii Præfecti in Africa conſultatio ad Auguſtinum, num parendum Epiſcopis fontium ſupplicia deprecantibus, 412. VII.
Macedoniani hæretici legibus Theodoſii exagitati, 423. V. Eis ablatæ Eccleſiæ, 428. XXVIII. Eos Neſtorius exagitat, 428. XXV. Occidunt Antonium Epiſcopum Germæ, 428. XXVIII.
Macedoniana Synodus ſub Innocentio Papa, 414. XIX.
Macrobius Epiſcopus Donatiſta dux Circumcellionum graſſatur, 412. VI.
Magiſtratus collati Gentilibus, 439. XVIII.
Magona oppidum in inſula Minorica, 418. XLV. Judæorum domicilium, ibid.
Majores regiones, ſic dicti Magiſtratus, 418. LXXIX.
Mala multa parit diſcordia, 448. LXVII.
Malitia ab errore diſtinguitur, 432. XXII.
Mamantis relatio de Eutychete, 448. XXVII.
Mandata Synodi Epheſinæ data legatis proficiſcentibus Conſtantinopolim, 431. CXLVI. & ſeq.
Mandata a ſchiſmaticis data ſuis legatis, 431. CL. & ſeq.
Manes hæreſiarcha, 447. VI.
Manibus non laborandum, ſed ſemper orandum dictum eſt ab Hæreticis, 444. XI.
Manichæi hæretici legibus Theodoſii perſtricti, 428. XXV. A Valentiniano legibus exagitati, 425. IX.
Manichæorum hæreſis in Gallia, 419. CVII. Eorum turpitudines ab Urſo tribuno patefactæ, 420. VI.
Manichæi a S. Leone deteguntur, & eorum libri igni traduntur, 443. I. Eorum errores qui, 443. II. Eos inſectantur Romani, ibid. Quibus cognoſcantur ſignis, 443. IV. Solem adorabant, 443. V. Sub ſpecie ſanctitatis multos decipiebant, ibid. In eos quæ acta, 444. II. Impudicitiam ſectabantur, ibid. In eos epiſtola S. Leonis, 444. V. Quomodo damnati a S. Leone, ibid. Qui fugerant requirendi ibid. Eos inſequitur Valentinianus, 445. VII.
Manna in converſione Judæorum in terram lapſum, 418. LXVI.
Manſuetudo Chriſtianorum Orthodoxorum erga Donatiſtas, 414. VII.
Manſuetudo & humilitas commendatur, 444. XIX.
Manſuetudo datur a Deo Barbaris factis Chriſtianis, 444. XLI.
Maras presbyter excommunicatur, 448. LIX.
Mare ingentes piſces mortuos velut funda ejecit, 446. VII. Terminos tranſgreſſum, ibid.
Marcellinus laborat pro converſione Voluſiani, 412. XVI. Cæſus cum Heraclianæ conjurationis ſatellitibus, innocens relatus inter martyres, 413. V.
Marcelliani lege Theodoſii proſcripti, 428. XXV.

Marcianus capitur a Wandalis & oſtenſo aquilæ prodigio liberatur, 431. CXXXIX.
Marcionitæ in Syria frequentes, 423. IX. Lege Theodoſii damnati, 423. XXV.
Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum, 420. VII.
MARIA VIRGO DEIPARA ab antiquis Patribus ſemper dicta, 428. XXX. & 430. XL. DEIPARAM Neſtorius dicendam negat, 430. IV. Chriſtotocon nominandam impie tradidit, ibidem. Mater Dei ubique & ab omnibus prædicatur, 431. CLXXIX. Ei erectæ eccleſiæ tamquam fornices triumphales de proſtrata impietate Neſtorii, 429. XXIII. Execrata libros Neſtorii, 429. XXIII. Ei erectum a S. Pulcheria Auguſta templum in Blanchernis 431. CLXXX. Ejus gloria aucta occaſione Neſtorii, 431. CLXXIX.
a Maria Virgine implorat auxilium auctor, pag. 535.
Maria navis inſtitoris de longe portans panem ſuum, ibid.
Mariæ Virgini a Cyro dicatur templum, 446. XVI.
Mariæ imago ardet in cupreſſo ut fax, ibid.
Maria nobiliſſima Carthaginenſis laudatur, 440. XIV. Ejus miſeria, 440. XIII. A ſervitute liberata, 440. V.
Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi, 427. L.
Marina filia Arcadii Imperatoris virginitatem Deo dicavit, 404. CXX.
Mrinianus accuſator Sixti Papæ, 433. XXXIII. Damnatur, 433. XXXVII.
Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum, 413. II. Traiiciens in Africam cum ſatellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum, 433. V. & ſeq. Sed ob ſcelus in ordinem redactus vitam privatam inglorie juſſus eſt agere, ibid.
Maris tempeſtas oleo benedicto ſedata, 429. XIII.
Martialis Gentilis, obſtinatus licet, ex reliquiis S. Stephani protomartyris fidem profeſſus, 416. XXVI.
Martinus Epiſcopus Turonenſis tempore obitus viſus eſt a S. Paulino, 431. CXCV.
Martinus Epiſcopus Mediolanenſis confictus ab hæreticis, 431. CLXX.
Martiniani & Proceſſi martyrum reliquiæ vindices perjurantium, 412. XXXI.
Martyrium S. Juliæ Carthaginenſis. 448. XVI.
Martyrum reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſeu foramine, 416. XXI.
Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infeſtatione dæmonum, 414. XX.
Martyrum reliquiæ vindices veritatis, 412. XXX.
Martyrum reliquiæ expugnantur Gentiles, 415. XVIII.
Martyrum reliquiarum cultus in Africa Auguſtini tempore frequens & celebris, 416. XVII. & ſeq.
Martyrum ſanguis non expiandus ſanguine noxiorum, 416. XXI. XXIII.
Martyres paſſi in Perſide, 420. XVIII.
Martyres in Africa ſub Genſerico, 437. I.
Martyrium Hiſpanæ virginis a Wandalis illatum, 427. XIX.
Martyrum paſſiones legendæ in Eccleſia, 429. XCVI.
Maſſaliani hæretici ſæpe damnati, ſæpe recepti ne amplius recipiantur ſtatutum in Synodo, 427. XXIII. Lege Theodoſii damnati, 428. XXV. Damnati Epheſi a S. Synodo, 431. CI.
Maſſilienſis Epiſcopus accuſatus apud Cæleſtinum Papam, 428. XVIII.
Maturum ſit judicium Sacerdotum, 449. VII.
Mavortius cum Galbione adverſus Bonifacium mittitur, 427. II.

Maximus Epiſcopus Anazarbi Neſtorianus, 431. LXIX.
Maximus Manichæus in Gallia, 419. CVII.
Maximus Toloſanus Epiſcopus in Gallia, 441. XV.
Maximus Monachus Lerinenſis, 441. XVI.
Maximus quando Conſul, 443. I.
Maximus Taurinenſis Epiſcopus, 441. XIV.
Maximianus eligitur Epiſcopus Conſtantinopolitanus, 431. CLXXIII. Scribit ad Cyrillum 431. CLXXVI. Commendatus a Cæleſtino Papa, 432. XIV. Eum Cæleſtinus litteris eſt cohortatus agere contra Pelagianos, 432. XIX. Moritur, 434. I.
Maximinus Epiſcopus Arianus in Africa S. Auguſtinum provocat ad diſputandum, 422. VIII.
Medici interdum erant etiam presbyteri, 444. XLVII.
Medicæ artis exercitium clericis & monachis interdictum, 444. XLVII.
Megetia clariſſima femina curata ex reliquiis S. Stephani, 416. XXII.
Melania junior quando venit Hieroſolymam, 419. CIII. Ejus & Piniani viri ipſius vitæ inſtitutum, 419. CV. Ejus avunculus Voluſianus, 420. IV. Litteris Voluſiani patrui accerſita Conſtantinopolim, 434. VII. Ejus adventus Conſtantinopolim, 434. IX. Quid Chalcedone, 434. VIII. Ejus hoſpes Conſtantinopolis Lauſus, 434. IX. Curat pedem luxatum Eudociæ Auguſtæ, 438. XVII. Convertit Voluſianum ad fidem, 434. XII. Ejus conſuetudine Theodoſius Imperator & Eudocia Auguſta redditi meliores, 434. XII. Ejus hiſtoria de rebus geſtis cum Voluſiano Conſtantinopoli cognita & probata, 434. VII. Ei dæmon adverſatur, 434. XI. Conſtantinopoli urget Neſtorianos, *ibid.* Redit Hieroſolymam, 434. XII. Suaſit peregrinationem Hieroſolymam Eudociæ Auguſtæ, 438. XVI. Obviam procedit Eudociæ venienti Hieroſolymam, *ibid.*
Meletius Judæus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Chriſtianus, 418. LX. Ejus uxoris converſio mirifica, 418. LXVIII.
Melitina locus miraculi de aqua ſponte ſcaturiente, 417. LIV.
Memnon Epiſcopus accuſatur a ſchiſmaticis, 431. LXXIX. Detruditur in carcerem a Joanne Comite, 431. CXXVIII. Damnatur a ſchiſmaticis, 431. LXXIV. *& ſeq.* Libellus contra ipſum atque Cyrillum a ſchiſmaticis datus, 431. LXXVI.
Memnon Eutychetem citat, 448. XL.
Memoriæ S. Stephani Protomartyris plures in Africa erectæ, 416. XVIII.
Memoria Uzalenſis ab Evodio Epiſcopo erecta, & quæ ibi acta, 416. XIX. *& ſeq.*
Memorius Juliani Pelagiani pater, 419. XLIX.
Mendacia & doli Eutychetis deteguntur, 449. IX.
Mendacia & doli hæreticorum deteguntur, 449. VIII.
Meritum fidei integræ ſervatæ, 443. XIII.
Metropolitanus unus duobus præerat Epiſcopis, 431. CI.
Meletius Epiſcopus in Syria monet cum aliis Neſtorium ut ſe corrigat, 430. XLIII.
Milevitanum Concilium contra Pelagianos, 416. I. Tempus ejus, 416. II.
Milevitana Concilia duo ſimul confuſa, 416. LV. In poſteriori Epiſcoporum numerus qui convenere, 416. X. Res in eo geſtæ, 416. XI. Canones, 416. XII. Litteræ ad Innocentium Papam, *ibid.*
Milites adhibiti ad executionem Apoſtolicæ Sedis, 419. LXXXI.
Minorica inſula illuſtrata reliquiis S. Stephani Protomartyris, 418. XLIII. Ejus inſulæ deſcriptio, 418. XLV.
Minoricenſi Eccleſiæ Præfectus Severus Epiſcopus, 418. XLIII.
Miraculum de aqua ob baptiſmum ſpontaneum exhibente obſequium, 417. LIV.
Miraculum de catenis duabus una conjunctis, 439. VII.
Miraculis S. Germanus iterum vincit Pelagianos, 435. XVI. *& ſeq.*
Miracula S. Germani, Ravennæ cum eſſet, 435. XX.
Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutavit, 429. XV.
Miraculum aliud in Lucania de aqua ſpontaneum obſequium præbente tempore baptiſmi 417. LV.
Miraculum aliud id genus in Luſitania, 417. LVI. & LVIII. Alia his ſimilia in Oriente, 417. LIX.
Miraculum de Judæo ſæpius baptizato, 419. CVIII.
Miracula falſo attributa Novatianis, *ibid.*
Miracula plura quæ contingere in converſione Judæorum inſulæ Minoricenſis, 418. LII. *& ſeqq.*
Miracula e gladio Petri, 439. VI.
Miraculum Melaniæ, 438. XVII.
Miracula edita ex reliquiis S. Stephani Protomartyris Uzali duobus libris conſcripta, 416. XX.
Miraculum Silvani Epiſcopi Troadis, 434. VI.
Miraculum in tranſlatione S. Joannis Chryſoſtomi, 438. XI.
Miracula e vinculis Petri, 439. V.
Miſeria Mariæ nobiliſſimæ Carthaginenſis, 440. XV.
Miſer ſtatus Eccleſiæ, 440. III.
Miſerandi caſus ex terræmotu orti, 446. VII.
Miſericordia Dei imploranda, 446. IX.
Miſſarum prolixitatem otioſi & delicioſi pertæſi, 418. XXXVIII. Eorum contractio unde manavit, *ibid.* Eaſdem negligenter audientes vel recedentes antequam abſolverentur, S. Auguſtinus redarguit, *ibid.* Cantari olim ſolitæ feſtivis diebus, *ibid.*
in Miſſa canitur ſymbolum ex conſtitutione Benedicti Papæ, 447. XXIII.
Modegiſclus Rex Wandalorum mortuus in Hiſpania, 427. VIII.
Mœnia Conſtantinopolitana per Cyrum inſtaurantur, 446. XIV.
Monacha prohibetur pallam tangere, 423. VIII.
Monachi Ægyptii inſurgunt pro Cyrillo contra Oreſtem Præfectum, 415. LIV. Diſſidio laborant ob libros Neſtorii, 429. XXIV.
Monachi Adrumetini ob Pelagianas propoſitiones diſſidiis laborant, 418. XX.
Monachi ludibrio habiti, a Carthaginenſibus, 439. XXVII.
Monachi Conſtantinopolitani quid paſſi a Neſtorio, 429. XXXVI. Eorum commendata modeſtia, 429. XXXVII.
Monachi abire juſſi Epheſo, ne tumultuarentur, 431. XLV.
Monachus impudens excommunicat Theodoſium Imperatorem, 425. XVI. Eum convenit ſecreto Theodoſius Imperator, 425. XVIII.
Monachus quidam vagus & impoſtor mira quædam videbatur operari, 434. XVIII.
Monaſterium Bethlemiticum invaſionem paſſum Pelagianorum, 416. XXXII.
Monaſteria ab Eudocia ædificantur in Palæſtina 438. XX.
Monaſtica vita Eccleſiarum gubernationi non invidet, 444. XXV.
Monatius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos, 420. IV.

Montaniſtæ hæretici Theodoſii legibus exagitati, 415 LXI.
Mores Hunnorum quales, 444. XXXVI.
Mors S. Cyrilli quando, 444. XIII.
Mors Joannis Wandali in Thracia, 444. XXXIV.
Mors S Procli Epiſcopi Conſtantinopolitani, 446. XX.
Mors Sixti Papæ, 440. I.
Mortui ſex revocati ad vitam ex reliquiis S. Stephani in Africa, 416. XXV.
Mulierum congreſſus ſacerdotibus in primis vitandi, 415. XXVIII. Minus honorant, a quibus maxime honorantur, 415. XXIX. Earum aſſidua nimis conſuetudo facile quemvis pervertit, 415. XXX.
Mundanarum rerum aleæ ſæpe invertuntur, 441. II.
Munera ſi non acceperint Epiſcopi commendantur, 448. XIV.
Mutatio datur perſæpe in rebus hujus Mundi, 444. I.

N

NAtalis Domini immutatus apud Ægyptios, 432. LXXV.
Natura aſſiduitate vincitur, 415. XXX.
Navium opifices qui mittunt ad Barbaros pœna digni, 419. CX.
Naufragio diſtincti Catholici ad hæreticis & Judæis, 413. XXVIII.
Nectarius Epiſcopus Viennenſis, 441. XIII.
Nepotes Cyrilli exauctorantur a Dioſcoro, 445. IV.
Neſtorius creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus, 428. XIX. Nepos Pauli Samoſateni, cujus opinionis patronus factus eſt, 428. XX. In monaſterio S. Euprepii educatus, *ibid.* Ipſo orationis exordio ventoſus homo judicatus a Novatianis, 428. XXII. Ipſo ingreſſus bellum indicit Arianis, 428. XXIII. Quid differat a Paulo Samoſateno, 428. XXXII. Ejus primordia læta, 428. XXIV. Auctor Theodoſio legum contra hæreticos ferendarum, 428. XXV. Detegitur fautor Pelagianorum, 428. XXVII. Cœpit hæreſim propalare, 428. XXVII. Ejus magiſter Theodorus Mopſueſtenus, 428. XXXIII. Diſcipulus etiam Diodori Tarſenſis, 428. XXXV. Ejus præcurſores, ſeu præcones Anaſtaſius & Dorotheus, 428. XXXVII. *& ſeq.* Ejus vitæ progreſſus in hæreſim, 428. XXXIX. Ejus hypocriſis quando detecta, 428. XL. Grave ſcandalum Eccleſiæ intulit, 428. XLI. Ex adverſo repugnant Apollinari, *ibid.* Ad decipiendum Nicænæ fidei ſcuto utitur, 429. XXII. Tentat Ægypti monachos, libris ad eos datis, *ibid.* Ad Cæleſtinum Papam libros mittit per Antiochum, *ibid.* Libri quales ex viſione patefacti, 428. XXIII. Eum qui primo fuerint averſati, 428. XXXIII. Cur a Theodoſio non repreſſus ipſo initio fuerit, 428. XXXIV. Favore Theodoſii incaleſcit, 428. XXXV. Debacchatur in monachos Conſtantinopolitanos, 428. XXXVI. In Cyrillum armatur, 428. XXXVIII. Qualis in pugnando adverſus Cyrillum, 428. XLII. Scribit ad Cæleſtinum Papam, 430. I. Ejus epiſtola ad Cæleſtinum Papam, 430. III. Agit pro Pelagianis apud Cæleſtinum Papam, *ibid.* Ejus epiſtola poſterior ad Cæleſtinum, 430. VII. Ejus conſilium ſcribendi ad Cæleſtinum, 430. VIII. Damno ſuo Cæleſtinum tentat, 430. IX. Eum ſua epiſtola Cæleſtinus exagitat, 430. XIV. Præfigit ad reſipiſcendum terminum peremptorium Cæleſtinus, 430. XXIII. Pelagianus, 430. XXI. Favit Pelagianis, 430. XXIV. Admonetur a Joanne Epiſcopo Antiocheno, 430. XXXIV. Ejus hæreſim quomodo omnes ſint execrati, 430. XXXVIII. Deſpexit legationem ex Concilio Alexandrino, 430. LIX. Contumax litteris Cæleſtini confugit ad Imperatorem, 430. LX. Excitat Theodoſium contra Cyrillum, 430. LXI. Armat ſuos contra Cyrillum Epiſcopos, *ibid.* Mandat Andreæ & Theodoreto, ut ſcribant contra Cyrilli anathematiſmos, *ibid.* Eum exagitat in Occidente Joannes Caſſianus, 430. XC. Ejus adventus Epheſum, 431. XXXVIII. Antevertit Cyrillum, ut fidem Epiſcoporum pertentaret, *ibid.* Epheſi ante Synodum horrendas jactat blaſphemias, *ibid.* Citatus ad Synodum quid reſponderit, 431. XLIX. Secundo citatus, *ibid.* Mandatum ad ipſum ſcripto directum, *ibid.* Ejus ſuperbia & contumacia, 431. LIV. Tertio citatus a S. Synodo Epheſina, 431. LV. Ejus mentis tumor & contemptus, 431. LVI. Ejus antigrapha in Cyrillum ut hæretica exploſa cum anathemate ipſorum & auctoris, 431. LVII. Ejus damnatio lecta ex epiſtola Cæleſtini Papæ, 431. LVIII. Ejus blaſphemiæ relatæ in Synodo, *ibid.* Ejus hæreſis ex ſacris divinæ Scripturæ oraculis Epheſi condemnata, *ibidem*. Sententiam damnationis accepit, 431. LIX. Novus Juda a S. Synodo in epiſtola ad eum data nominatus, 431. LX. Ejus damnationem quo triumpho acceperunt Epheſii, 431. LXI. *& ſeq.* Ejus damnatio publice Epheſi per præcones proclamata, 431. LXII. Ejus libros eſſe comburendos petit Synodus ab Imperatore Theodoſio, 431. LXIV. Draco Apocalypſis iterum ſurgit bellum agere, 431. LXVI. Ei ſicuti beſtiæ Apocalypſis ſuffragati ſunt Principes, *ibid.* Ejus Epiſtola ad Theodoſium Imperatorem mendaciis referta, 431. LXVIII. Provocat ad novam Synodum, 431. LXIX. Ei faventes Epiſcopi qui fuerint, *ibidem*. Ei faventes collecti in unum quid objiciunt contra Orthodoxos, 431. XXXVII. Clanculo rem agunt, 431. LXXVII. Iterum damnatus poſt adventum legatorum Apoſtolicæ Sedis, 431. LXXXI. Ejus fautores dedere litteras in Ægyptum contra Cyrillum, 431 LXXXIV. Ejus ſectatores quas calumnias in Victorem monachum ſpargunt, 431. LXXXVI. Ejus ſectatores ſeſe protegunt tegmine Nicænæ fidei, 431. XCVII. Ejus ſectatores ſcribunt calumnias ad Imperatorem contra Synodum Oecumenicam, 431. CIX. Ejus ſectatores nituntur auxilio & æſtimatione Acacii Beroenſis Epiſcopi apud Theodoſium, 431. CXXVI. Cuſtodiendus traditur Candidiano, 431. CXXVIII. Ut reſtituatur laborant ſchiſmatici, 431. CXXXI. Ejus ſectatores doloſe legati ſeptem miſſi Conſtantinopolim ad Imperatorem, 431. CL. Privatus ſede juſſus abire Epheſo, 431. CLVI. Ejus ſectatores ſchiſmatici, *ibid.* Ejus ſectatores livore tabeſcunt, cum viderent Theodoſium, erga Orthodoxos propenſiorem, 431. CLVII. Eum defendit Theodoretus, 431. CLXVI. Ejus ſectatores pergunt Chalcedonem ut audiant Theodoretum concionantem, 431. CLXVIII. Ejus damnatio Cæleſtino Papæ debetur, 431. CLXXVIII. Ejus hæreſis occaſione aucta eſt gloria Dei Genitricis Mariæ, 431. CLXXIX. Exauctoratus ſcriptis exagitat fidem Catholicam, 431. CLXXXII. Ejus cum Juda comparatio a Cæleſtino Papa facta, 432. XXII. Eum exagitat Cæleſtinus, 432. XXV. *& ſeq.* De ipſo curando diligenter actum, 432. XXVI. Rurſus in eumdem, 432. XXVII. Eum curare fatagit Sixtus Papa, 432. XXXIX. Damnatur in Concilio Antiocheno a Joanne & aliis Syriæ Epiſcopis, 432. LV. *& ſeq.* Et in epiſtola ad Cyrillum, 432. LXIII. Ei favet Theodoretus adhuc poſt pacem publice initam cum Cyrillo, 432. LXXX. Comparatus Lucifero, 433. XVIII. Mitius quam par erat ha-

habitus eſt, 433. XIX. Permiſſus libere agere in monaſterio S. Euprepii, *ibid.* Honorifice illic habitus, muneribus frequentatus, 436. IV. Ejus libri damnati ſanctione Theodoſii, 435. I. Ejus ſectatores Simonianos appellari debere Theodoſius ſanxit, 435. II. Juſſu Theodoſii deportatur in Oaſim, 436. II. & *ſeq.* Ejus ſcripta in exilio, quæque paſſus a barbaris, 436. V. & *ſeqq.* Ejus prodigioſus interitus, 436. IX. & *ſeq.*

Neſtoriani calumniis agunt contra Cyrillum, 429. XLI. Graviſſimas in Pulcheriam Auguſtam & Theodoſium calumnias jactant, 431. CLXII. Poſt initam pacem falſa ſpargunt de Cyrillo, 433. II. Calumniantur, damnata a Cyrillo ſua capitula, 432. LXIX. Calumniati ſunt Sixtum Romanum Pontificem ægre tuliſſe damnationem Neſtorii, 433. X. & *ſeq.* Appellandi Simoniani, 435. II. Redditi Quartadecimani, 431. XCVII. Confingunt epiſtolam tamquam a Philippo Apoſtolicæ Sedis legato miſſam, 433. IV. Eorum mos appellare omnes Orthodoxos Apollinariſtas, 435. IX. Eorum ſtrophe ex epiſtola Ibæ Edeſſeni Epiſcopi, 432. LXXI. Eorum impoſturas Cyrillus detegit, 433. III. Eos Melania Junior urget Conſtantinopoli, 434. XI. Multa mala attulerunt contra Cyrillum defunctum, 444. XIII. A Theodoſio Imperatore exagitantur, 448. IX.

Neſtoriana hæreſis unde progreſſa, 428. XXIX. Contraria Apollinaris errori, 428. XLI. Pelagiani ejus auctores, 430. XII. A Leporio auctore damnantur, 412. XLI.

Nicæni Concilii nomine canon Sardicenus quomodo citatus, 419. LXX. LXXXVIII.

Nicænam fidem pro ſcuto ſumunt Neſtoriani, 431. XCVII.

Nicephori error de tranſlatione S. Ignatii, 438. XIII.

Nicætæ Epiſcopi commentitia hiſtoria reiicitur & confutatur, 439. III.

Nicætius Epiſcopus Viennenſis, 441. XIII.

Nicodemi corpus inventum, 415. IX.

Nygetio oſtenſa viſio de reliquiis S. Stephani, 415. XIII.

Nobiles Carhtaginenſes trans mare eiiciuntur, 440. IV. Multi eorum ſervi effecti Wandalorum, 440. VIII.

Nobilitas maxima Eucherii, 441. V.

Nobilitatis cupido interdum homines delirare cogit, 444. XVII.

Nolæ Pelagiani plures degebant, 417. XIII.

Nomus quando factus ſit Conſul, 445. I.

Notarii qui eſſent, & unde dicti, 447. X.

Notarii interdum dicuntur qui notas res faciunt, 447. XII.

Novatiani hæretici a Cyrillo Alexandrino ſtatim expulſi, 412. XLV. Pulſi undique, & Dei judicio reprobati, 413. XXVIII. Eos exagitat legibus Theodoſius, *ibid.* Eorum naufragium, *ibid.* Anabaptiſtæ, *ibid.* Cohibiti a cultu Sabbatii, 425. XIX. & *ſeq.* Eis falſo attributa miracula, 419. CVIII. Eis Neſtorius inprimis diſplicuit, 428. XXII. Eos exagitat Neſtorius, 428. XXIII.

Novatores refugientes Concilium longe deteriores Pelagianis, 419. XLVII. Eorum inſulſa commenta, 419. XLVIII. Eorum in Zoſimum Papam calumniæ, 419. LXVI.

Novatores hæretici impudentiſſime reiiciunt Patrum interpretationem, 448. XLII. Procaciores Eutychete, *ibid.*

Numen divinum primo implorandum, *pag.* 535.

Numen offenſum placatur a Theodoſio, 448. II.

Numiſma Attali, 415. LIX.

Numiſma Honorii de ſupplantato tyranno, 423. I.

Numiſma Honorii Imperatoris, quo ejus de tyranno triumphus deſignatur, 417. LX.

Numiſma Theodoſii Imperatoris de victoria contra Perſas, 420. XXIX.

Numiſma Valentiniani, 425. IV.

Nummum cruce ſignatum dedit Genovefæ S. Germanus, 429. XII.

O

OAſena relegatione punitur Neſtorius, 436. III.

Oblatio cereorum a populo fieri ſolita Epiſcopis, 438. XII.

Occaſio, unde orta hæreſis Eutychetis, 448. XIX.

Occidentale Imperium a Barbaris vaſtatur, 440. III.

Occidentalis Eccleſia ab Orientali quomodo diſtinguatur, 431. XXXVI.

Occiſio Joannis Wandali in Thracia, 444. XXXIV.

Odor peſtifer, & fames homines & jumenta delet, 446. V.

Oleo benedicto maris tempeſtas a S. Germano ſedata, 429. XIII.

Opuſcula Doctorum ſunt arma ſpiritualia, 448. LIX. Ut oraculum accepta verba Papæ a Concilio, 447. XVI.

Oracula falſa deorum de reſtitutione idololatriæ, 420. VI.

Orandum ſemper, & non laborandum manibus, dictum eſt ab hæreticis, 444. X.

Oratio funebris Hilarii Epiſcopi edita a Genebrardo, 445. XX.

Ordines non ſunt conferendi ſervis ex decreto S. Leonis, 443. V.

Ordinationes præcedat jejunium, 444. XXXII.

Ordines quo tempore conferendi, *ibid.*

Ordo in Eccleſia neceſſarius, 448. LXXXIV.

Oreſtes Præfectus Alexandriæ quid in gratiam Judæorum contra Chriſtianos, 415. XLI. Cyrillo infenſus, 415. XLIII. Percuſſus ab Ammonio monacho, 415. XLIV.

Orientalis Eccleſia ab Occidentali quomodo diſtinguatur, 431. XXXVI.

Orientalis Eccleſia novis poſt pacem agitata turbinibus, 433. I.

Orientalibus omnibus Eccleſiis præſidere ſe dicebant Epiſcopi Alexandrini, 439. XLIII.

Origenis hæreſis rami pullulantes, 414. XVI. Ejus errores vehuntur in Hiſpaniam ab Avito & Baſilio, 414. XI. Quæſtio ejus de animis a Theologis diu agitata, 414. XV.

Oroſius presbyter Hiſpanus laborat apud S. Auguſtinum adverſus hæreſes Hiſpanias labefactantes, 414. X. & *ſeq.* Quanto tempore commoratus apud S. Auguſtinum in Africa, 414. XIV. Ei ſcribendi hiſtoriam auctor fuit Auguſtinus, *ibid.* Pergit Hieroſolymam, *ibid.* Rediens divertens in Africam judicium Palæſtinum de Pelagio reddidit manifeſtum, 416. IV. Impertit Africanas complures Eccleſias reliquiis Protomartyris S. Stephani, 416. XVI. Detulit reliquias S. Stephani in Minoricam inſulam, 418. XLVI. Detulit in Hiſpaniam reliquias S. Stephani 418. IV.

Orthodoxi Epiſcopi Conſtantinopoli agentes conſolatoriam Epiſtolam ſcribunt ad Patres Epheſum, 431. CXLVII. Quid ipſi ad eos reſcripſerint, 431. CXLVIII.

P

PAgani Theodoſii lege coerciti, 423. IV. & *ſeq.*

Pagani. *Vide*, Gentiles,

Palæſtina Synodus, eadem Dioſpolitana, 415. XX.

Palladius Epiſcopus Helenopolis a S. Hieronymo impudicitiæ notatus, 415. XXVI. Inſignis ad eum Iſidori Peluſiotæ epiſtola, 415. XXVIII.

XXVIII. Pro Pelagio Romam veniſſe creditus, *ibid.*
Palladius Magiſtrianus miſſus Epheſum ab Imp. cum litteris, 431. CVII. Favit & ipſe Neſtorio, *ibid.* Noluit accipere litteras a Catholicis, ſed tantum a ſchiſmaticis, 431. CVIII.
Palladii diaconi legatio in Britanniam a Cæleſtino Papa, 429. I. Ejus genus, 429. VII. Res geſtæ, 429. VIII.
Palladii plures eodem vixere tempore, 429. VII.
Palladius ex diacono ordinatus Epiſcopus miſſus ad Scotos, 431. CXCI. Moritur, *ibid.*
Pallium dare Epiſcopis, non eſſe Imperatorum, 432. XCIII.
Pancratii martyris reliquiæ Romæ vindices perjurantium, 412. III.
Panis ad fidem perapta ſimilitudo, 440. VI.
Papa Epiſcoporum omnium Primas, 440. II. In eo duo ſunt perfecta, humilitas perſonæ, & celſitudo dignitatis, *ibid.* Cognoſcit & judicat hæreticos, 444. II. Principatum accepit a Domino, 444. XXXI. Omnibus præeſt Epiſcopis, 445. X. Ejus auctoritas etiam æſtimata apud Arianos, 447. XVI. Ejus verba ut oraculum a Concilio accepta, 447. XIX. Antiquitatis ſemper tenaciſſimus, 447. XXII. Deponit Primates, 447. XXVI. Ei ſubjecti ſunt omnes Epiſcopi, 448. LII. Ejus magni ponderis judicium eſt, 448. LIV.
Papæ nomen olim commune omnibus, 430. XXVI.
Papinianus eminet inter omnes veteres Jureconſultos, 435. XXIV.
Parabolani qui dicti fuerint, 416. XXXIX. Imperatoris Theodoſii de iis reſcriptum, *ibid.*
Paſcentii Comitis Ariani procacia in provocando & diſſerendo cum S. Auguſtino, 422. VIII. & *ſeq.*
Paſchaſius Epiſcopus Viennenſis, 441. XIII.
Paſchatis diei dubium & controverſia quando agitata in Romana Eccleſia, 417. LIII. Ea de cauſa conſultus Paſchaſinus a S. Leone Papa, 417. LIV.
Paſchalis cerei benedicendi licentia a Zoſimo Papa conceſſa parochiis, 418. LXXVI. Ejuſdem cerei uſus in Eccleſia antiquiſſimus, *ibid.*
Paſchales epiſtolæ Theophili annis ſingulis ſcribi ſolitæ, 412. XLIII.
Paſchaſinus quid ad S. Leonem de vero die Paſchatis miraculo conſignato, 417. LIII.
Paſchaſius cum ſociis martyr in Africa ſub Genſerico, 437. I. & *ſeq.*
Paſſiones martyrum legendæ in Eccleſia, 419. XCVI.
S. Patiens Epiſcopus Lugdunenſis quando vixit, 429. IX.
Patres Orientales iterum laborant adverſus idololatriam, 439. X.
Patricius Apoſtolatum ad Hibernos accepit a Cæleſtino Papa, 431. CXCI. Ejus primordia & ordinatio, *ibid.*
Patrimonium Romanæ Eccleſiæ in Oriente, 432. XVI.
Patroclus intruditur a Conſtantio in Epiſcopatum Arelatenſem, 412. XL. Accipit litteras a Zoſimo Romano Pontifice, 417. LII. A Bonifacio Papa coercetur, 422. I. Occiditur, eique ſubrogatus Honoratus, 426. XXVI.
Patroni Synodi in Concilio Epheſino, 431. LI.
Patrum doctrinam ſecutus eſt Theodoretus, 444. XXVII.
Patrum expoſitiones interdum hæretici admittere coguntur, 448. XLI.
Patrum interpretationes Novatores hæretici impudentiſſime reiiciunt, 448. XLII.
Paternus quando Conſul, 443. I.
Paulæ Romanæ filiæ, 419. CI.
Paulæ junioris & Euſtochii memoria apud S. Hieronymum, 415. XXXIX.
Paula neptis Paulæ ſenioris, 419. CI.
Paulina Paulæ filia ſecundo loco nata, *ibid.*
Paulinus Epiſcopus Nolanus Catholicæ veritatis firmus aſſertor, 417. XIV. Cur admonetur a S. Auguſtino de Pelagianis erroribus, 417. XII. Amicus Pelagii, cum videretur Catholicus, 417. XIII. Vocatur ad Synodum ab Honorio, 419. XIX. Ejus laudes ab Honorio Imperatore, 419. XX. Ejus ſervitus in Africa ſub Rege barbaro quando contigit, 431. CXCIII. Ejus obitus, 431. CXCV. Quæ contigerint ante obitum, 431. CXCVI. Ei morituro S. Januarius & Martinus apparuere, 431. CXCV. Ejus ſcripta ſervata a S. Amando Epiſcopo Burdegalenſi, *ibid.*
Paulinus auctor carminis Euchariſtici, 412. XXXVIII. Auſonii Conſulis pronepos ejus genus, *ibid.* Idem hæreſi pollutus redit ad Eccleſiam, 412. XXXIX. Deceptus olim a Priſcillianiſtis, *ibid.*
Paulinus diaconus oppugnat Cæleſtium Carthagine, 412. XXIII. & *ſeq.* Ejus libellus miſſus ab Africano Concilio ad Zoſimum in cauſa Cæleſtii, 412. XII. Quid contineret ipſe libellus, *ibid.*
Paulini Epiſcopi Antiocheni nomen in ſacras tabulas relatum, 412. XLIX.
Paulinus presbyter Romanus ſub Innocentio, 417. V.
Pauliniani hæretici damnati lege Theodoſii, 428. XXI.
Pauli Epiſcopi Emeſeni legatio ad Cyrillum pro pace, 432. LVIII. Ejus res geſtæ Alexandriæ cum Cyrillo, 432. LIX. Concionatur Alexandriæ, 432. LXXII.
Paulus Epiſcopus Novatianus in locum Chryſantii ſuffectus, 419. CVIII. Miraculum falſo ei tribuit Socrates, 419. CIX.
Paulus Samoſatenus auctor Neſtorianæ blaſphemiæ, 428. XXX. Quid differat a Neſtorio, 428. XXXI.
Paulus nepos Cyrilli in afflictionibus mortuus, 445. II. & *ſeq.*
Pauperum poſt Deum ſunt vaſa Eccleſiæ, 446. XXI.
Pax conciliata inter Joannem & Cyrillum, & utriuſque partis Epiſcopos, 432. LXVIII.
Pax Orientalis Eccleſiæ tractatur per Theodoſium Imperatorem, 432. XXXV. & *ſeqq.*
Pax in Eccleſia quam utilis, 448. LXIX.
Pacem ineunt Wandali cum Valentiniano Imperatore, 442. I.
Peccatum originale negavit Ruffinus, & poſt eum Pelagius & Cæleſtius, 412. XXIV. & *ſeq.*
Peccata excitant iram Dei in ultionem, 446. IV.
Peccata parturiunt mala, 446. II.
Pelagius monachus ſcribens ad Demetriadem, eam ſeducere conatus eſt, 413. XVI. & *ſeq.* Quo anno ſe penitus hæreticum prodiderit, 413. XXV. A Catholicis ſanctis viris exceptus, antequam detegeretur hæreticus, 413. XIX. Ejus epiſtola ad Demetriadem ſub nomine Ambroſii aliquando latuit, 413. XX. Mira arte blanditur viduis nobilibus, ut deciperet eas, 413. XXV. Propterea obiurgatur a S. Hieronymo, *ibid.* Ejus hæreſes occultatæ patefactæ per ejus diſcipulos Timaſium & Jacobum, 414. XVIII. Damnat ſuas hæreſes in Concilio Dioſpolitano, 415. XIX. Abſolvitur a Concilio Dioſpolitano, 415. XX. Ejus errores damnati in Synodo Dioſpolitana, eadem dicta & Palæſtina, 415. XIX. Captioſe agens decepit Synodum Dioſpolitanam, 415. XXV. Damnatas hæreſes rurſum occulte prædicat, *ibid.* Eum male abſolutum in Palæſtina, reclamant Epiſcopi Africani, 416. IV. & *ſeq.* Is & Cæleſtius excommunicati in Concilio Carthaginenſi, 416. VI. Abſolutus in Concilio Pa-

læſtino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obſiſtunt Epiſcopi Africani, 416. VII. & *ſeq.* Ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Epiſcopi Africani litteris ex duobus Conciliis, Carthaginenſi & Milevitano, 416. XI. Eum abſolutum in Concilio Palæſtino non acquieſcit omnino Innocentius Papa, 416. XIII. Damnatus ab Innocentio Papa, 416. XIV. Fallere nititur Innocentium Papam profeſſione Catholica, a quo ſciebat poſt abſolutionem ſe eſſe damnatum, 417. I. Se excuſat apud eum, 417. II. & *ſeq.* Cur Hieroſolymis habitare delegerit, 417. II. Cum ſuis ab Innocentio publico decreto damnatus, 417. V. Ejus amicus Paulinus, cum videretur Catholicus, 417. III. Ejus cauſam cognoſcit Zoſimus Papa Romæ, 417. XXV. Ejus libellus confeſſionis oblatus Zoſimo, 417. XXXI. & *ſeq.* Apparuit foris Chatholicus, 417. XXXI. Ejus fidei confeſſio, 417. XXXII. Damnat Origenis & Joviniani hæreſes, 417. XXXV. & *ſeq.* Non potuit convinci hæreticus, 417. XXXVII. Ejus doloſæ artes, 417. XXXIII. Damnatus a Zoſimo, 418. XVI. Eum graviter perſtrinxit Sixtus presbyter, 418. XVIII. Exagitatus Honorii reſcripto, 418. XIX. Itemque Pelagiani, 418. XXI. Exprobrat Catholicis, quod confugiſſent ad auxilium Imperatoris, 418. XXIII. Primum Romæ, inde Carthagine damnatus, 418. XXIV.

Pelagiana hæreſis quando Africæ innotuit, 412. XXII. Primum damnata Romæ, 412. XXVI. Damnata Romæ Pelagius abiit in Siciliam, inde in Palæſtinam, *ibidem*. Eædem hæreſes damnatæ in Concilio Dioſpolitano, 415. XX. Ejuſdem hæreſis capita damnata Dioſpoli, 415. XXI. & *ſeq.* Alia detecta per S. Auguſtinum, 415. XXIV. Alia ex S. Hieronymo, 415. XXVI. Ejuſdem hæreſes damnavit Zoſimus Papa, 418. XVIII. Ejuſdem hæreſi addictus Neſtorius, 430. XXI. Stabilitur a ſchiſmaticis Epheſi, 431. LXXVIII. Eam Cyrillus pro concione exagitat, 431. XCVI. Ejuſdem damnatæ epitaphium S. Proſperi, 431. XCIV. Damnata in Concilio Epheſino, *ibid.* Ei rurſum pullulanti Proſper occurrit, 433. XXV. Serpit ſub Catholico nomine, *ibid.*

Pelagianorum mores & ritus a S. Hieronymo exprobati, 415. XXVII. Eorum turpes adulationes, *ibid.* Eorum ſententia de veſtitu, 415. XXXI. Eorum inſidias detegit S. Proſper, 433. XXVI. Admixti feminis, 415. XXVI. Eorum fautores Romæ plures fuiſſe dolent Epiſcopi Africani, 416. XII. Eos acerrime inſectatus eſt S. Auguſtinus, 416. XV. Eorum invaſionem paſſum monaſterium Bethlemiticum, 416. XXXII. Eorum nonnulli Nolæ degebant, 417. XIII. Inſiliunt in Conſtantium Vicarium, 418. XXVIII. Exagitati a S. Auguſtino annis decem, 418. XXIX. Inſultant Catholicis ob ſchiſma in Eccleſia Romana obortum, 419. XLIII. Fruſtra petunt Concilium Oecumenicum, 419. XLVII. Eos Bonifacius Papa, exagitat, 419. XLVIII. Eos novo reſcripto exagitat Honorius Imperator, 419. LVII. Eos urget Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis vigore edicti Imp. 419. LVIII. Eos Præfecti Prætorio edictis exagitant, 420. IV. Eos Conſtantius Auguſtus exagitat, 420. II.

Pelagiana hæreſis origo Neſtorianæ, 420. XII. Ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano exagitati, 425. XX. Eorum fautor Neſtorius detegitur, 428. XXIV. Profugi in Britanniam, 429. X. In Britannia convicti per S. Germanum, & ejecti, *ibid.* Superati miraculo per S. Germanum, 428. XV. Expulſi ab Occidente migrarunt Conſtantinopolim, & a Neſtorio excepti, 430. VI. Neſtorius pro illis agit apud Cæleſtinum Papam, *ibid.* Neſtorianorum parentes, 417. XXXI. Convenerunt Epheſi cum Joan. & Neſtorio, 431. LXXIII. Exagitat eos Cæleſtinus Papa, 431. CLXXXV. Deſtruuntur traditionibus Apoſtolicis, 431. CLXXXVI. Eos pellendos admonet Cæleſtinus Papa Maximianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, 432. XIX. E Britannia iterum fugati per S. Germanum, 435. XVI. Eorum Epiſcopis damnatis reverti volentibus ad Eccleſiam ſpes recuperandæ ſedis adempta, 439. XLV. Cum ignominia Epheſo expulſi, 440. VI. Eorum editi libri nomine Sixti Papæ, 440. VII. & *ſeq.* Eos perſequitur S. Leo, 444. VIII. Eorum hæreſis prorſus deleta a S. Proſpero, *ibidem.*

Pelagianiſmi nomine Sixti Papæ editi, 440. VIII. & *ſeq.*

Peregrinatio prior Eudociæ Aug. Hieroſolymam, 438. XVI. Poſterior peregrinatio, 438. XXI.

Peregrinationis moleſtia & commodum, 447. III.

Peregrini ſunt recipiendi hilari, fronte, 440. VIII.

PericuIoſe ſe miſcent Sacris Principes ſæculares, 448. XLVII.

Perſæ dire perſequuntur Chriſtianos, 420. XV. Diriſſime cruciant Chriſtanos, 420. XIX. Divina ope victi a Romanis, 420. XXV. & *ſeqq.* Ex iis blaſphemus a Deo punitur, 420. XXVI. Victi precibus Simeonis Stylitæ, 420. XXVIII. Victi charitate Acacii Epiſcopi Amidæ, 420. XXX. Capti a Romanis paſti & redempti ab Acacio Epiſcopo, *ibid.*

Perſecutio Chriſtianorum in Perſide, 420. XV. & *ſeqq.*

Perſecutionis Perſicæ cauſa, 420. XVII.

Perſecutio in Eccleſia Africana per Genſericum, 437. I. & *ſeqq.*

Perſecutio Genſerici contra Catholicos, 442. II.

Perſecutio Romanorum contra Manichæos, 443. I.

Perſonas ſuperinduentes Chriſtiani reprehenduntur, 439. XIV.

in Perſona una declaratur divinitas & humanitas Jeſu Chriſti, 444. XXV.

Perturbatio maxima Eccleſiæ tempore S. Leonis, 440. I.

Petri Apoſtoli baſilicæ Confeſſio ornata a Valentiniano Imperatore, 440. IV.

Petri Apoſtoli catenæ donatæ Eudociæ a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano, 439. IV.

Petri catena, qua Romæ vinctus eſt ſub Nerone Imperatore, 439. VII.

Petri catenæ anniverſaria memoria Conſtantinopoli, 439. IV. & *ſeqq.*

Petri catenarum altera miſſa Romam ad Eudoxiam Auguſtam, 439. VII. Templa illuſtrata ab eadem, *ibidem.*

Petri gladius Conſtantinopoli in Eccleſia reconditus, & miraculis fulget, 439. VI.

Petrus diaconus Eccleſiæ Forocornelienſis venit ad Sixtum Papam, 433. XXIV.

Petrus Chryſologus ordinatur Epiſcopus Eccleſiæ Ravennatis, *ibid.* Cucullam & Cilicium S. Germani accepit, 435. XXII.

Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hipatiæ, 415. XLVII.

Petrus Morinus Theologus Pariſienſis, 431. CXII.

Petrus presbyter Hiſpanus deceptus a Vincentio Victore hæretico, 420. IX. & *ſeq.*

Petrus Epiſcopus Saracenorum, 429. XLIV. Quando ordinatus, *ibid.* Enituit in Concilio Epheſino, 431. XXXVII.

Petrus presbyter Romanus Eccleſiam S. Sabinæ martyris in Aventino erexit, 432. XXXVII.

Petronius Bononienſis Antiſtes, 426. XXIII. Ejus legatio pro Concilio celebrando, 430. LXI.

Philippus Apoſtolicæ Sedis legatus quid prælocutus in Synodo, 431. LXXXI. Et primo loco ſubſcripſit, 431. LXXXIII. Ejus nomine conficta epiſtola, 433. VI.

Phi-

Philippus competitor Siſinnii in Epiſcopatu Conſtantinopolitano, 426. I. Competitor Neſtorii in Epiſcopatu Conſtantinopolitano, 420. XIX. Competitor rurſum in Epiſcopatu Conſtantinopolitano, 431. CLXXIII. Parum felix in hiſtoria Chriſtiana conſcribenda, 426. II, *& ſeq.*
Philippus presbyter Romanus legatus Apoſtolicæ Sedis cum collegis a Zoſimo Papa Carthaginem, 418. LXXVII. Legatus cum collegis ad Concilium Epheſinum, 431. XIV. Profectus Conſtantinopolim ad Imperatorem, 431. CXLVII.
Phrygæ hæretici lege Theodoſii damnati, 428. XXI.
Phrygium a Cæleſtino Papa miſſum ad Cyrillum Alexandrinum, 430. XXVI.
Photius Neſtorii propugnator acerrimus, 431. XCVII.
Photinus creditus auctor Neſtorianæ hæreſis, 428. XXX.
Photiniani hæretici lege Theodoſii proſcripti, 428. XXV.
Picti populi victi a Britannis per S. Germanum, 429. XVIII.
Pimeniola ſoror S. Hilarii, 426. XXII.
Piniani & uxoris ejus Melaniæ vitæ inſtitutum, 419. CV.
Pyrea templa dicata idolo Perſarum, 420. XVIII.
Placidia ſoror Honorii Imperatoris. *Vide*, Galla Placidia.
Placilla ſive Flacilla filia Arcadii Imperatoris & Eudoxiæ Auguſtæ virginitatem Deo dicavit, 416. LXIII.
Pœna exilii adverſus Donatiſtas, 412. II.
Pœnæ ab Honorio Imperatore ſtatutæ adverſus Pelagianos, 418. XXI.
Pœnæ adverſus idololatras a Theodoſio iterum ſancitæ, 439. X.
Pœnæ peccatorum interdum delentur per tribulationem, 443. XI.
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere hæretici Origeniſtæ, 414. XVI.
Pœnitentia nemini neganda in extremis poſito, 428. XVII.
Polychronius Epiſcopus Hieroſolymitanus non repertus in rerum natura 433. XXXVIII.
Polychronius Epiſcopus Apameæ, 427. XXVII.
Pontifex Summus. *Vide*, Papa.
Pontificis Romani fides tenenda inter diſſenſiones hæreticorum, 413. XII.
Populus Dei creſcit inſtar Apum, 442. II.
Porphyrius interfuit Concilio Dioſpolitano, 415. XIX.
Porphyrii libri vetiti ab Imperatore, 448. II.
Poſſeſſiones in Aſia relictæ a Proba Eccleſiæ Romanæ, 432. XVI.
Poſſidius Epiſcopus Calamenſis accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani protomartyris, 416. XVII. Ejus de libris S. Auguſtini indiculus, 430. LXXXVIII. Ejus induſtria in ſervandis S. Auguſtini libris, & numerandis, *ibid.*
Poſſidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Cæleſtinum Papam, 430. II.
Poſthumiani Conſulatus & inſcriptio, 448. I.
Praylius ſucceſſor Joannis in ſede Jeroſolymitana, 417. I. Scribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quod fuerit abſolutus in Concilio Palæſtino, *ibid.* Moritur, 429. XLIII.
Præfecti provinciarum quam coluerint Epiſcopos, 412. XIII.
ad Præfectos & ſæculares confugiunt hæretici, 448. XLIII.
Prælatus omnium Epiſcoporum eſt Papa, 444. XXXII. 445. X.
in Præliis quales fuerint Hunni, 444. XXXVIII.
Prærogativa Romanæ Eccleſiæ, 444. XXXII.
Præſidibus Provinciarum imperant Epiſcopi, 412. IV.
Præſidium Theodoſii contra hæreticos, 448. VII.
Presbyteri Galli ſcribentes contra S. Auguſtinum turbant Eccleſiam, 431. CLXXXIV.
Presbyteri etiam ex charitate medebantur, 444. XLVII. Iis modo interdictum eſt mederi ad evitanda nonnulla pericula, *ibid.*
Primates deponuntur a Papa, 447. XXVI.
Primas omnium Epiſcoporum eſt Papa, 440. III.
de Primatu decertabant Viennenſis & Arelatenſis Epiſcopi, 445. XI.
Principatum a Deo accepit Papa, 444. XXXI.
Principes periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris, 430. LXXIII.
Principes fruſtra leges ſanciunt, niſi malorum fontes obſtruant, 439. XVIII.
Principes prudenter regant, 446. XX. Non facile ſibi illudi patiuntur, 446. XXVII.
Principia rerum ſemper maxime conſideranda, 447. VIII.
Principiis adhibendum remedium, 446. XXIV.
Priſcillianiſtæ hæretici corruptores Gallorum, 421. XXXIV. Eos impugnat S. Auguſtinus, 414. XII. A Priſcilla ſic dicti, damnati lege Theodoſii, 428. XXV. Sentiunt contra SS. Trinitatem, 447. XIX.
Priſcus Epiſcopus Cæſareæ Mauritaniæ privatus adminiſtratione, 419. LXXVII.
Privilegia Eccleſiæ ablata a Joanne tyranno, 423. III.
Privilegia ablata Eccleſiæ a tyranno reſtituit Valentinianus, 425. VII.
Privilegia Ravennati Eccleſiæ a Romana Sede ſunt conceſſa, 432. XCIV.
Privilegia conceſſa Ravennati Eccleſiæ a Valentiniano Imperatore, impoſturæ arguuntur, 432. XCII. *& ſeq.*
Proba Faltonia avia Demetriadis favet votis virginis, 413. I. *& ſeq.* Munus ad S. Auguſtinum miſit de conſecratione neptis, 413. XV. Reliquit Eccleſiæ Romanæ poſſeſſiones in Aſia, 432. XVI.
Probus martyr in Africa ſub Genſerico, 437. I.
Proclus competitor Siſinii & Philippi in Epiſcopatu Conſtantinopolitano, 426. I. Ordinatus Epiſcopus Cyzicenus non recipitur, 426. IV. Competitor Neſtorii in Epiſcopatu Conſtantinopolitano, 428. XIX. Epiſcopus Conſtantinopolitanus eligitur, 434. I. Ejus primordia, 434. III. Ejus epiſtola ad Armenos haud ſuſcepta ab illis ob ſilentium Theodori nominis, 435. IX. Ejus ſilentium de nomine Theodori unde provenerit, 435. XIV. Ejus oratio panegyrica in laudem S. Joannis Chryſoſtomi, 438. II. Petit corpus Joannis Chryſoſtomi a Theodoſio, 438. III. *& ſeqq.* Accepit ab Armenis legationem & ſcripta Theodori Mopſueſteni, 435. V. Scripſit epiſtolam ad Armenos: eamdem miſit ad Joannem Epiſcopum Antiochenum, 435. VI. Ejus conſilium in ſcribendo ad Armenos, & argumentum, 435. VII. Numquam probavit ſcripta Theodori, 435. XI.
S. Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus moritur, 446. XX.
Proculus Maſſilienſis Epiſcopus Lazarum calumniæ damnat, 417. XXVI. Quem poſtea illicito ſacerdotio cohoneſtat, 417. XLV. Ob illicite præſumptas ordinationes a Zoſimo Papa damnatus, 417. LII.
Proceſſio Archimandritarum & monachorum ad Theodoſium Imperatorem pro Concilio Epheſino, 431. CXIV. *& ſeq.*
Proceſſio cum Pſalmodia, 418. LIII.
Proceſſi & Martiniani reliquiæ Romæ vindices perjurii, 412. XXI.

Profanatio Eccleſiæ malum portendens, 431. II.
Prodigium de aquila ſuper Marcianum, 431. CXXXIX.
Prodigium magnum apparuit, 446. IX.
Profeſſio fidei Theodoreti, 444. XVI.
Projectus Eccleſiam S. Stephani erexit, 416. XVIII.
Projectus Epiſcopus legatus ab Apoſtolica Sede ad Concilium Epheſinum, 431. XIV. XXI.
Proſper Demetriadem epiſtola ad eam data celebravit, 413. XVI. Exagitat S. Auguſtini adverſarios, 426. XXIV. Detegit inſidias Pelagianorum, 433. XXVI. Excitat Sixtum Papam in Caſſianum, 433. XXVII. Occurrit hæreſi Pelagianæ rurſum pullulanti, 433. XXV. Is & Hilarius pro S. Auguſtino inſurgunt, 426. XIX. Is & Hilarius pugnant pro S. Auguſtino, 430. LXXXIX. Se Romam poſtea contulerunt, *ibid.* Romam venit ad Cæleſtinum actarus contra impugnatores S. Auguſtini, 431. CLXXXV. Defendit Auguſtini ſcripta, 431. CLXXXVII.
S. Proſper Epiſcopus Regienſis prorſus delevit Pelagianam hæreſim, 444. VIII.
Providentia Dei mira in curanda hominum ſalute, 440. XIII.
Providentiæ divinæ eſt parare arma antequam inſtet prælium, 446. XIV.
Provinciæ Africanæ captæ dividuntur a Genſerico Rege Wandalorum, 440. IV.
Prudentia in Principe eſt neceſſaria ut bene regat, 446. XXIV.
Pſalterium ante miſſam canendum, 431. XXXV.
Pſeudo-Moyſes decipit Judæos Cretenſes, 432. LXXXV.
Publicatio Triſagii quo tempore fuerit, 446. XII.
Pugnatores Catholici ab hæreticis qualiter diſcernantur, 429. XLII.
S. Pulcheria Auguſta, ad quam Theodoretus ſcribit de relevatione tributorum, 444. XLIV. Adminiſtrationem relinquit Imperii, 446. XXIII. Urbane arguit Theodoſii imprudentiam, 446. XXIV.
Purgatio judicialis per juramentum ad reliquias Sanctorum fieri ſolita, 412. XXIX.
Pulcheria filia Arcadii & Eudoxiæ Auguſta creatur, 415. LII. Ejus ætas, 415. LI. Vovit Deo virginitatem, *ibid.* Qualiter Theodoſium inſtituit, 415. LII. Gubernat Imperium, & ſorores in Virginitate aluit, 415. LI. Auguſta laborat pro Orthodoxis, 431. CLIX. Calumniis nefandis exagitata a Neſtorianis, 431. CLXII. Theodoſio cauſa bonorum omnium, 431. CLXI. Ejus laudes ob defenſam fidem Catholicam contra Neſtorianos, 431. CLX. Erexit templum Dei genitrici in Blachernis, 431. CLXXX. Mittit munera Hieroſolymam, 439. I.
Pulverem ex ſepulcro S. Albani collegit S. Germanus, & reliquiarum loco habuit, 429. XVI.

Q

Quæſtionum omnium difficillimam de animarum origine S. Auguſtinus reiicit in S. Hieronymum, 414. XV. 415. XXXV.
Quæſtio de origine animarum nondum tempore Gregorii Papæ definita, 415. XXXIX.
Quæſtio inter Africanos Epiſcopos & Romanum Pontificem non de appellatione, ſed de modo exequendi ſententias, 419. LXXXII.
Quæſtiones Cæleſtii, quibus hæreſes ſpargit occulte, 412. XXV.
Quadraginta martyrum reliquiæ inventæ, 438. XIV.
Quartus Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos, 420. II.
Quartadecimani quomodo effecti Neſtoriani, 435. VIII.
Quaternitatem inducebat Theodorus Mopſueſtenus, 435. VIII.
Quintianus Epiſcopus accepit reliquias S. Stephani ab Auguſtino, 416. XXIX.
Quodvultdeus Diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis ad quem S. Auguſtinus de hæreſibus ſcripſit, 426. XVI. & ſeq. Poſtea Epiſcopus Carthaginenſis, expulſus a Genſerico, 439. XXX.

R

Rabula Edeſſæ Epiſcopus exclamat contra libros Theodori Mopſueſteni, 435. IV. Accuſatur ab Andrea Epiſcopo Neſtoriano, *ibid.* Scripta Theodori Mopſueſteni damnat, 448. LXVIII.
Ravennæ Concilium in cauſa ſchiſmatis, 419. XIII. & ſeq.
Ravennati Eccleſiæ conceſſa privilegia impoſturæ arguuntur, 432. XCV. & ſeq. Ab Apoſtolica Sede ea eſt conſecuta, 432. XCIV.
Ravennates petunt a Sixto Papa Epiſcopum, 433. XXIV.
Reciarius Suevorum Rex in Hiſpania factus Chriſtianus, 448. LXXXV.
Redemptio ancillæ Carthaginenſis captivæ, 440. XV.
Reditus coactus Theodoreti Cyrum, 443. VIII.
Rex Alemannorum a S. Germano repreſſus, 435. XVIII.
Regina Iſmaelitarum precibus Simeonis Stylitæ obtinet filium, 420. XXVIII.
Reginæ dictæ Arcadii filiæ omnes virginitatem profeſſæ, 415. LI.
Reges periculoſe immiſcent ſe rebus ſacris, 430. LXXIII. & ſeq.
Reges æſtimare debent Summum Pontificem, 447. XVIII.
Regni defenſio & munimentum eſt bene cuſtodita immunitas Eccleſiaſtica, 423. IV.
Regni conſortes ſe invicem occidunt, 444. XXXIII.
Regnum ſtabilitur & propagatur obſervantia in Sedem Apoſtolicam, 447. XX.
Regienſe Concilium in Gallia, 439. XLIV.
Regium Galliarum in Gallia Narbonenſi, *ibid.*
Reginus Epiſcopus in Cypro quid in Joannem Antiochenum obiicit in Synodo, 431. CXLV.
Relatio prima Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Imperatorem de Schiſmate Romanæ Eccleſiæ, 418. LXXX.
Secunda ejuſdem, 419. V.
Tertia, 419. XII.
Quarta ad Conſtantium de temeritate Eulalii, 419. XXVI. & ſeq.
Quinta ad Conſtantium, 419. XXIX.
Sexta ejuſdem de reſtitutione Bonifacii, 419. XXXIV.
Relatio Mamantis de Eutychete, 448. VII.
Relatio Theophili, de Eutychete, *ibid.*
Relegatio Habetdei Epiſcopi a Genſerico, 482. II.
Relegatur Felix Epiſcopus, *ibid.*
Relegatur Urbanus Girbenſis a Genſerico, *ibid.*
Religio Chriſtiana propagata in Saracenos, 420. XV. & ſeq.
Religionis Chriſtianæ velamine excuſata Circenſia, 439. XV.
Religio exacte cuſtodita tuetur Imperium, 425. XV. & ſeq.
Religio regit Imperium, 415. LV.
Religio ſi proditur, omnia corruunt, 446. XXVII.
Reliquiæ S. Agnetis Conſtantinopoli honore habitæ, 439. I.
Reliquiarum S. Joannis Chryſoſtomi tranſlatio Conſtantinopolim, 438. I. & ſeqq.
Reliquiæ S. Germani Epiſcopi Antiſiod. magno pre-

tio habitæ, 435. XXII. Earum tranſlatio, *ibid.*
Reliquiæ S. Joannis Baptiſtæ, 424. XVII.
Reliquiæ donatæ a Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano Eudociæ Auguſtæ, 439. IV.
Reliquiæ quadraginta martyrum inventæ, 438. XIV.
Reliquiarum S. Stephani inventio & tranſlatio, 415. I. *& ſeqq.* Delatæ in Hiſpaniam, 415. IV. Eorum cultus in Africa tempore Auguſtini, 416. XVIII. Iis mortui ſex revocati ad vitam, 416. XXV. Eos diviſit Auguſtinus in alias Eccleſias, 416. XXIX. Delatæ in inſulam Minoricam, quarum virtute Judæi converſi ſunt, 418. XLV. *& ſeq.* Earum tranſlatio Conſtantinopolim, 439. I.
Reliquiæ ſanctorum martyrum pellunt infeſtationes dæmonum, 414. XX.
Reliquiis martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores, 415. XVII. *& ſeq.*
Reliquiarum contemptores perſtringuntur, 416. XXVII.
Reliquiarum conditoria cum feneſtella, ſive foramine, 416. XXI.
Reliquiæ ſanctorum vindices veritatis, 412. XX.
Reliquias S. Epiſcopi veneratur Theodoſius, 415. LV.
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit, 429. XV. *& ſeq.*
Reliquiæ ſanctorum proficuæ contra dæmones, 424. XVII.
Remedium adhibendum principiis, 446. XXIV.
Remiſſio tributorum civitatis Cyri quæritur a Theodoro, 444. XLIII.
Reſtitutam nomine majorem Eccleſiam Carthaginenſem Wandali occupant, 439. XXXI.
Reſtitutus cum Innocentio a Donatiſtis occiſus, 412. IV.
Retractat ſua ſcripta in multis S. Auguſtinus, 426. XIV. *& ſeq.*
Retractat Auguſtinus errores, quos in ſuis libris inveniſſet, 419. XXV.
Reus eſt audiendus antequam damnetur, 443. XIII.
Revelatio reliquiarum S. Stephani & ſociorum, 415. IX.
Rhoilas alias Cughas, dux barbarorum, cum ſuis fulmine ictus, 425. XIV.
Ritus ſacri conſecrationis virginum, 413. XIII.
Rixa inter Arelatenſem & Viennenſem Epiſcopos de primatu, 445. XI.
Roma concutitur terribili terræmotu, 442. I.
Roma nova Conſtantinopolis, 448. XXV.
Romæ invaſores ſemper male periere, 415. LXI.
Romana Eccleſia ſuper omnes Eccleſias principatum tenet, 412. XIII. Damnat emergentes hæreſes, 412. XXVI. Ejus ſumma auctoritas, 418. V. Schiſmate diſciſſa ab Eulalio, 418. LXXVIII. Commendatur Imperatori, 419. XXXIX. Hæreſes profligat, non recipit, 430. IX. Ejus primatus cognitus & acclamatus in Concilio Epheſino, 431. LXXVIII. Ejus poſſeſſiones in Aſia, 432. XVI. Contulit privilegia Eccleſiæ Ravennati, 432. XCIV. Ejus fides tuta & certa, 433. XIX. Reiicit hæreticos pœnitentes, de quibus eſt ſimulationis ſuſpicio, 439. XLV. *& ſeq.* Ejus prerogativa, 444. XLIV. Quando cœperit Symbolum in Miſſa cantare, 447. XXIV.
Romana fides, ſive religio, dicta Catholica per excellentiam, 432. XLVIII.
Romani Pontificis reverentia etiam apud adverſarios, 412. LX. Ejus fides tenenda inter altercationes hæreticorum, 413. XII. Ei deferunt Epiſcopi cauſas majoris momenti, 416. X. Ejus epiſtolæ decretales magna obſervantia habitæ, 418. XXXI. Ejus ſumma poteſtas, 433. XXXIV. Ejus ſententiæ executores conflarunt invidiam in ipſum, 419. LXXX. *& ſeq.* Cognoſcit & confirmat canonem librorum Canonicorum, *ibid.* Ejus tantum hæreſes recens obortas damnare, 430. XI. Agit ut Judex totius Eccleſiæ, 430. XXV. Caput totius Eccleſiæ cognitus in Concilio Epheſino, 431. LXXXI. *& ſeq.* Eorum legitima ſucceſſio cognita & probata in eodem, 431. LXXXII. Eſt ſupra Concilium Oecumenicum, 431. CIII. Irritat Acta Synodi, *ibid.* Ejus eſt ſuper omnes totius Orbis Eccleſiam invigilare, 432. XII. Judicem ſupra ſe non habet, 433. XXXIV. Ejus verba ut oraculum a generali Concilio æſtimata, 447. XVIII.
Romanus Pontifex quanti æſtimatus apud Reges, & apud Arianos, 447. XXVIII. Cognoſcit & judicat hæreticos, 444. III. Omnibus præeſt Epiſcopis, 445. X.
Romani Pontifices antiquitatis tenaciſſimi, 447. XXII.
Romani Pontifices deponunt Primates, 447. XXVI.
Romana Sedes principem locum obtinet, 444. XXXI.
Romanorum eſt perſequi Manichæos, 443. II.
Romanum Concilium contra Neſtorium, 430. XII.
Romanum Concilium a Sixto Papa habitum in die natalis ſui, 433. XV.
Romanum Concilium in cauſa Sixti Papæ, 433. XXXI.
Romanus exercitus a barbaris vincitur ob crimen idololatriæ, 439. XIX.
Romanum Imperium cur dedi barbaris meruit devaſtandum, 412. XXXII.
Romanum Imperium invaditur ab Hunnis, 444. XXXIV.
Romani vincuntur a barbaris, dum Epiſcopi Orthodoxi Epheſi affliguntur, 431. CXXXVII. *& ſeq.*
Romani clerici, qui rebellarunt contra Zoſimum Papam, 418. XIX.
Romanus populus inſurgit contra Symmachum Præfectum pro Bonifacio legitimo electo, 419. IV.
Ruben Judæus ad fidem Chriſti converſus, 418. LV.
Ruffina Paulæ filia quarto loco nata, 419. CI.
Ruffiniana villa apud Chalcedonem, 431. CLVI.
Ruffinus Aquilejenſis poſt mortem detectus auctor Pelagianæ hæreſis, 412. XXIII. *& ſeq.*
Rufius Epiſcopus Theſſalonicenſis accepit litteras a Cæleſtino contra Neſtorium, 412. XVII.

S

SAbbati jejunii Innocentius cauſam reddit, 417. VI.
Sabbatius ſchiſmaticus a Sabbatianis ut ſanctus cultus, 425. XIX.
Sabbati hæretici a Theodoſio lege vexati, 423. IV.
Sabinus gener Heracliani & ſocius in tyrannide, 413. II. Fugit Conſtantinopolim, 413. III.
Sacerdotibus fugiendi mulierum congreſſus, 415. XVIII.
Sacerdotes cæteris hominibus ſanctiores ac puriores eſſe oportet, *ibid.*
Sacerdotes mali cauſa ruinarum, 446. IV.
Sacerdotum dignum exemplar S. Leo, 440. II.
Sacrificia Ethnicorum fiebant in latibulis, 440. XVI.
Sacris periculoſe ſe miſcent Principes, 448. XLVII.
ad Sæculares & Præfectos confugiunt hæretici 448. XLII.

Salonius Epiſcopus Viennenſis, 428. XI.
Salonius filius S. Eucherii, 441. XI. An Epiſcopus Viennenſis, 441. XIII.
Saltationes & balationes ab Eccleſia Africana Sanctus Auguſtinus auferre conatus, 418. XXXVI. & ſeq.
Salvatio damnatorum ex Origene ex ejus ſectatoribus, 414. XVII.
Salvianus Epiſcopus Maſſilienſis luget Africanorum ſcelera, 428. I. & ſeqq. Laudatiſſimus Epiſcopus, 428. XI.
Salvianus eminebat eloquentia & ſapientia, 441. XI.
Salus Sebaſtiani Comitis in dubio, 440. VI.
Salus hominum curatur mira Dei providentia, 440. XIII.
Samuel presbyter excommunicatur, 448. LIX.
Sanctorum reliquiæ proficuæ contra dæmones, 424. XVII. Earum contemptores perſtringuntur, 416. XXVII.
Sancti viri calumnias effugere non poſſunt, 448. VIII.
Sanctarum animæ egrediuntur interdum ex corporibus ut columbæ, 440. XVII.
Sanguis ab imagine Salvatoris abundans fluxit, 446. XI.
Sapientia & eloquentia eminens Vincentii, 441. XI.
Sapientes calumnia conturbantur, 448. LXXXIII.
Sardicenſis Concilii Canon pro Nicæno citatus, 419. LXIX.
Sardicenſe Concilium, num Catholicum fuerit, controverſia obiter oborta in Africa, 412. XI. & ſeq.
Sarracenorum Epiſcopus ordinatus Aſpebetus, 420. XXXVII. Converſi ad fidem tempore belli Perſici, 420. XXXI. & ſeq. Baptizantur a S. Euthymio, 420. XXXVI. Divinitus ſuperati, 420. XXVIII.
Satyra dicenda eſt non epiſtola, quæ in Cyrilli obitu ſcripta eſt, 444. XII.
Scelera Sacerdotum Britannorum, 446. IV.
Schiſma Epheſi conflatur per Joannem Epiſcopum Antiochenum, 431. LXXI.
Schiſma in Eccleſia Romana per Eulalium contra Bonifacium conflatum, 418. LXXVIII.
Schiſmaticorum Epheſi accuſationes adverſus Catholicos, 431. LXXIII. Eorum libellus contra Cyrillum & Memnonem, 431. LXXVI. Clanculo omnia agunt, 431. LXXVII. Stabiliunt hæreſim Pelagianam, 431. LXXVIII. Dedere literas contra Cyrillum in Ægyptum, 431. LXXXIV. & ſeq. Quæ poſtea ad S. Synodum ſcripſerint, 431. XCI. Excommunicati a Synodo Epheſina 431. XCII. Scribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos, 431. CX. Nituntur auxilio Acacii Beroenſis, 431. CXXVI. Doloſe profeſſi fidem Catholicam, 431. CXXXI. Iidem Neſtoriani, 431. CLVI. Anguſtiantur, cum vident Theodoſium erga Orthodoxos propenſiorem, 431. CLVII. Turpiter mentiti Epiſcopum Mediolanenſem ſecum convenire, 431. CLXX. Contra Cyrillum ſparſere calumniam, damnata ab ipſo ſua capitula, 432. LXIX.
Scotis converſis ad fidem datur Epiſcopus a Cæleſtino Romano Pontifice, 429. I. & ſeqq. Quando primum ad fidem converſi, 429. II. Ante chriſtianam religionem acceptam gens inhumaniſſima, *ibid.*
Scripta Theodoreti numerantur, 445. XII.
Scripturæ Canonicæ quæ ſint cognoſcuntur & probantur a Romano Pontifice, 419. XCV.
Scripturæ exempla magnum afferunt ſolatium, 444. XXI.
Sebaſtianus monachus Caſſinenſis auctor Vitæ S. Hieronymi, 420. XLIX.
Sebaſtianus Comes ab Hiſpania ad Africam pertranſit, 445. V. Fuit illuſtris, *ibid.* Ejus certamen, & confeſſio fidei, 445. VI. Quid de ejus ſalute, 440. VI.
Sedes Apoſtolica dum dicitur intelligitur per excellentiam ſemper Romana Eccleſia, 416. XI.
Sedes Hunnorum ubi fuerit, 444. XXXV.
Sedes Apoſtolica. *Vide*, Papa.
Seditiones excitantur ab hæreticis, 448. XXXIII.
Sedium diſpoſitio in Concilio Epheſino, 431. L.
Sedulius poeta Chriſtianus, 429. IV.
Segerichus Rex Gothorum poſt Athaulphum, 415. LX.
Semina zizaniæ jaciunt hæretici, 447. IV.
Sententiarum Apoſtolicæ Sedis executores nimis libere agentes, 419. LXX. Conflarunt invidiam in ipſos Romanos Pontifices, 419. LXXX. & ſeq.
Sententia lata contra Neſtorium Epheſi, 431. LIX.
Sententia ſchiſmaticorum contra Cyrillum & Memnonem, 431. LXXIV.
Sepulcrorum effoſſores ſunt puniendi, 447. XXVII.
Servi Wandalorum effecti nobiles Carthaginenſes, 440. VII.
Servi non ſunt ordinandi S. Leonis decreto, 443. VI.
Servi Dei dexteritate atque prudentia corrigendi, 444. XII.
Servi Dei ſe purgare debent a calumniis, 444. XXIV.
Severus Epiſcopus Minoricæ inſulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Judæos convertit, 418. XLIII. & ſeq. Ejus epiſtola circularis integra fides, *ibid.* Urget Judæos, 418. LII.
Severus Epiſcopus Treverenſis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos, 435. XVI.
Sicilia defenditur a Caſſiodoro Seniore, 440. V. ad Siciliæ Epiſcopos epiſtola S. Leonis, 447. XXV.
Silentiarius miſſus ab Imperatore ad Concilium, 448. XLV.
Silvanus Epiſcopus Philippopolis tranſlatus in Epiſcopatum Troadis, 434. IV. Ejus mores & miracula, 434. V. & ſeq. Suſtulit judicium a clericis 434. VI. Laicos conſtituit ad judicandum, 434. VII.
Silvanus Primas Numidiæ præfuit Concilio Cirtenſi, 412. IX.
Symbolum Catholicorum inſcribendo tempore hæreſis Pelagianæ, 418. XLIII. & ſeqq.
Symbolum dignoſcendæ fidei Catholicæ ab hæreſi, 431. XXXV.
Symeon Stylita accepit litteras a Theodoſio Imperatore pro pace Eccleſiæ, 432. XLII. Proficuus Eccleſiæ, 432. LI. Omnibus populis innoteſcit, 432. LII. Precibus vincit Perſas, 420. XXVIII. Communicavit cum Domno Epiſcopo Antiocheno, 436. XII.
Simoniani dicti Neſtoriani, 435. II.
Symmachi Præfecti Urbis relatio ad Honorium Imperatorem de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ, 418. LXXX. Favet Eulalio, 418. LXXXI. Ejus miniſter a populo verberatus, 419. IV. Ejus ſecunda relatio ad Honorium Imperatorem, 419. V. Ejus tertia relatio ad eumdem, 419. II. Ejus quarta relatio de temeritate Eulalii, 419. XXVI. & ſeq. Ejus quinta relatio, 419. XXXII. Ejus ſexta relatio de reſtitutione Bonifacii, 419. XXXIV.
Simplicius Epiſcopus Bituricenſis ſanctitate celebris, 431. CXCIX.
Syneſius laudator Hipatiæ 415. XLVIII. & ſeq.
Syriæ Epiſcopi monent Neſtorium, ut ſe emendet, 430. XLIII. Iidem præſto ſunt Neſtorio contra Cyrillum, 430. LXI.
Siricii Papæ epiſtola recitata in Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.

Siſinnius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſubrogatus in locum Attici, 425. XIX. Laudatus Epiſcopus, 426. II. Ejus obitus, 429. XXI. Laudatus a Cæleſtino, 430. XIV.
Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium inclamavit, 418. XVIII. Factus Papa ſcripſit ad Joannem Epiſcopum Antiochenum, 432. XLI. Ejus nomine fictæ litteræ, 432. XL. Succedit Cæleſtino, 432. XXXVIII. Quærit curare Neſtorium, 432. XXXIX. Ejus epiſtola ad Joannem Antiochenum, laudata a Vincentio Lerinenſi, 432. XXXV. Calumniam paſſus a Neſtorianis, quaſi indigne tuliſſet depoſitionem Neſtorii, 433. XI. Ejus epiſtola ad Cyrillum, 433. XII. Excuſat Joannem Antiochenum, 433. XIV. Ejus tolerantia in adverſis, 433. XV. Divinitus admonitus de eligendo Epiſcopo Ravennate, 433. XXIII. & *ſeq.* Ordinat Petrum Chryſologum Epiſcopum Ravennatem, *ibidem.* Ejus epiſtola ad Joannem Antiochenum, 433. XIV. Accuſatus a Baſſo exconſule, 433. XXXI. XXXVII. Ei datum judicare cauſam ſuam, 433. XXX. Ejus accuſationis & liberationis legitima hiſtoria quæ ſit, 433. XXXVII. Ejus acta in cauſa Polychronii Epiſcopi Hieroſolymitani ſpuria, 433. XXXVIII. Negat audientiam Juliano Pelagiano, 439. XLV. Ejus obitus 440. I. Picturis ornavit baſilicam S. Mariæ ad Præſepe dictam, 440. II. Dona munifica ab eo illi oblata, *ibid.* Ornavit baptiſterium Conſtantini, 439. V. Alia Sixti opera, *ibid.* Ejus nomine ſuppoſita opera Pelagianorum, 440. VII. & *ſeq.*
Sixtus tertius quo tempore mortuus ſit, 440. III.
Socrates hiſtoricus Novatianus infenſus Cyrillo Novatianorum inſectatori, 415. XL. Multa in Cyrillum exordio protulit, *ibid.* Miracula falſo tribuit Novatianis, 419. CVIII. & *ſeq.* Cur infenſus Neſtorio, 428. XXIII. Reprehenditur de perperam facta reprehenſione, *ibid.* Reprehenditur de origine hæreſis Neſtorii, 428. XXXX. Ejus hiſtoriæ finis, 439. XXXIX.
Solanus imprudens Sixti Papæ nomine edidit fœtus Pelagianos, 440. VII.
Solatium maximum ex Scripturæ exemplis, 444. XX.
Solem adorabant Manichæi, 443. V.
Solis cultus ſuperſtitioſus ſublatus, *ibid.*
Sorices depaſcuntur Chriſtianos martyres, 420. XIX.
Sozomeni hiſtoriæ terminus, 415. LVIII. Ejus hiſtoriæ finis, 439. XXXIX. Sententia S. Gregorii de eo quomodo accipienda, 439. XL. Ejus hiſtoria majoris auctoritatis, quam Socratis, 439. XLI.
Spoletinum Concilium indictum, 419. XXI. Cur deſiit celebrari, 419. XX. & *ſeq.*
Stephani Protomartyris inventio & tranſlatio reliquiarum, 415. I. & *ſeqq.* Ejus reliquiæ delatæ in Africam per Oroſium, 416. XVI. Ei plures erectæ eccleſiæ in Africa, 416. XVII. Ejus reliquiis ſex mortui revocati ad vitam, 416. XXV. Ejus reliquiæ in Luſitania, 417. LVIII. Ejus reliquiæ delatæ in Minoricam inſulam, 418. XLIII. Ejus virtute Judæi converſi, 418. XLVI. & *ſeq.* Iterum ex imminenti ſuggeſtu prædicat Evangelium ſequentibus ſignis, 416. XXVII. & *ſeq.* Ejus reliquias acceptas ab Oroſio Auguſtinus diviſit in Eccleſias Africanas, 416. XXIX. Ejus templum erectum Hieroſolymis ab Eudocia Auguſta, 438. XXI. Ejus reliquiæ tranſlatæ Conſtantinopolim & in Eccleſia S. Laurentii poſitæ, 439. I. & *ſeq.*
Studium litterarium in meliorem formam Theodoſius reſtituit, 425. XXIII.

Subditorum bona curet Epiſcopus, 444. XLIII.
Subſcriptio in Conciliis non ad presbyteros, ſed ad Epiſcopos ſpectat, 448. XL.
Subſcriptio prima Hilarii in Concilio Arauſicano, 441. IV.
Subterfugia Eutychetis hæretici, 448. XLIII.
Succeſſores deligere aliquando permiſſum Epiſcopis, poſtea id abrogatum, 426. IV.
Succeſſus Epiſcopus Diocæſareæ accipit litteras a Cyrillo, 433. VII.
Suenes martyr in Perſide dira paſſus, 420. XXI.
Suevorum Reges Honorio obſequente ſe præbent, 415. LXII.
Summa virtutum omnium eſt charitas, 448. XXI.
Superbia ducis Romanum perdit exercitum, 439. XVII.
Superbia Hilarii Epiſcopi Arelatenſis comprimitur, 445. IX.
Superſtitiones nonnullas Gentilitias ab Eccleſia Africana S. Auguſtinus auferre conatus, 418. XXXII. & *ſeq.*
Superſtitiones ſequebatur Attila, 444. XLI.
Superſtitiones ab Eccleſia tollendæ, 447. XXVII.
Superſtitio Manichæorum de Solis cultu, 443. IV.
de Symboli additamento, & quando, 447. XIX.
Symboli additamentum plures populi receperunt, 447. XX.
Symboli additamentum conſtituit ut caneretur in Eccleſia Romana Benedictus Papa VII. 447. XXIII.
Symboli maxima utilitas 447. XXI.
Symbolo Apoſtolico antiquo cur ſemper uſa ſit Romana Eccleſia, 447. XXIII.
Synodus provincialis non ſine Metropolitano celebratur, 447. XVI.
Synodos ingrediuntur hæretici ambitioſo freti comitatu, 448. XLIII.
Synodus. *Vide*, Concilium

T

Tabellarius in habitu mendici miſſus a Synodo Epheſina Conſtantinopolim, 431. CVIII.
Telenſe ſive Teleptenſe Concilium in Africa, 418. XXXI.
Templum pulchrum Mariæ Virgini a Cyro dicatur, 446. XVI.
Tempus quo ordines ſint conferendi, 444. XXXII.
Tempus quo fuit propalatum Triſagium, 446. XLIII.
Terebon filius ducis Saracenorum a dæmone percuſſus ægrotans inſanabili morbo curatur a S. Euthymio, 420. XXXII. & *ſeqq.*
Terra dehiſcens concuſſit Romam, 442. I.
Terræmotus in obitu S. Paulini, 431. CXCVII.
Terræmotus terribilis concuſſit Romam, 442. I.
Terræmotu corruunt quinquaginta ſeptem turres Conſtantinopoli, 446. V.
Terræmotus ingens in Orbe, 446. VI.
ex Terræmotu miſerandi caſus exorti, 446. VII.
Teſtificatio Clericorum Edeſſæ pro Iba, 448. LXIII.
Thalaſſius Præfectus Prætorio Illyrici ad Epiſcopatum Cæſarienſem aſſumptus, 439. XXXVIII.
Theodemirus Rex Hiſpaniarum Catholicus, 448. LXXXIII.
Theodoretus creatus Epiſcopus Cyri, 423. X. Retinetur Antiochiæ cauſa verbi Dei, 424. XIX. Pugnat contra Marcionitas, 424. XIV. Ejus labores adverſus alios hæreticos, 424. XIX. Claudit hiſtoriam laudibus Theodori Mopſuſteni, & Diodori Tarſenſis, 427. XXVII. Conſulto noluit hiſtoria attingere Neſtorii tempora, 427. XXVIII. Quando hiſtoriam ſcripſit, *ibid.* Ejus diverſa editio, & totius ejus vitæ ſtatus, 427. XXIX. Cum aliis Epiſcopis Syriæ monet Neſtorium ſe corrigere

430. XLIII. Eavit pœna Neſtorio, 430. XLIV. Ejus epiſtola ad Iræneum, qualis ipſe fuerit arguit, 430. XLV. Subdole agit, 430. XLVI. Quam fuerit Theodori Mopſueſteni obſervantiſſimus, 430. XLVII. Ejus epiſtolæ Grecæ ſcriptæ in Vaticano habentur, 430. XLVIII. Latinæ redditæ a Federico Metio, *ibid.* Juſſus a Neſtorio ſcribere contra Cyrillum, 430. LXI. Ejus litteræ de rebus geſtis Conſtantinopoli, 431. CLXV. Defendit Neſtorium, 431. CLXVI. Concionatur Chalcedone Neſtorianis, 431. CLXVIII. Palam profitetur ſe Neſtorii defenſorem, 431. CLXIX. Contra Cyrillum ſcribit, 431. CLXXXII. Litteris ſtudet concitare Epiſcopos Italiæ contra Cyrillum, *ibid.* Ejus vera reſipiſcentia multis declarata, 436. X. & *ſeq.* Ejus plurimæ epiſtolæ, quibus ſe penitus averſatum Neſtorium demonſtrat, *ibid.* Ejus Antiteſes in Cyrilli capita abolitæ, 432. LXXVI. Poſt pacem adhuc adverſatur Cyrillo, 432. LXXX. & *ſeq.* Poſt initam concordiam, adhuc ſtudet Neſtorio, 432. LXX. Ejus epiſtola ad Neſtorium, 432. LXXXIV. Quid ſcribat ad Joannem poſt concordiam initam, 432. LXXXI. Ei quæ occaſio data ſcribendi contra idololatras, 439. XIII. Defendit jura Eccleſiæ Antiochenæ contra Alexandrinum Epiſcopum, 439. XLIII. Redditur infenſus Dioſcoro Alexandrino, *ibid.* Scribit Epiſtolam de Carthaginenſium malis, 440. VIII. Ejus epiſtola ad Domnum, *ibid.* Ejus epiſtolæ plures ad diverſos pro Cæleſtiano, 440. XI. Cyprianum Epiſcopum commendat, 440. XIII. Ejus epiſtola ad Euſtathium pro Maria nobiliſſima Carthaginenſi, 440. XIV. Cogitur redire Cyrum, 443. VIII. Ejus epiſtola ad Euſebium Ancyræ, 443. IX. In eum calumniæ, 443. XI. Sua ſcripta numerat, 443. XII. Defenſorem ſe exhibet Catholicæ fidei, 443. XIII. Ejus epiſtolæ ad diverſos, 443. XIV. Defenditur ab impoſtura epiſtolæ Neſtoriani de obitu S. Cyrilli, 444. XIII. Calumnias ſibi illatas æquo animo ſuffert, 443. XXIII. Catechiſta Antiochenus, *ibid.* Ejus Catholicæ fidei profeſſio, 444. XXV. Secutus eſt doctrinam Patrum, 444. XXVII. Curat Cyri civitatis tributorum remiſſionem, 444. XLIII. Maxime ſtudioſus erga ſuos, 444. XLI. Magnam curam gerebat Petri Presbyteri medici, 444. XLVII. Ejus epiſtola ad Pulcheriam Auguſt. de relevandis tributis, 444. XLIV. Ejus Epiſtola ad Apellam de cura Epiſcopi erga ſubditos, 444. XLVI. Ejus ad Nomum Conſulem tres Epiſtolæ, 445. V. Scribit ad Salluſtianum de cladibus ſui temporis, 446. XXVII. Ejus epiſtola ad Domnum de cauſa Irenæi, 448. II. Ejus ſtatus qui, 448. XI. Ejus epiſtola ad Nomum Conſularem, 448. XII. Confutat adverſariorum calumnias, 446. XIII. Ejus vitæ compendium, 448. XIV. Exoptat ut bene conſulatur Eccleſiæ, 448. XV. Ejus duæ epiſtolæ ad Flavianum, prima de fidei confeſſione, ſecunda, qua conqueritur de Dioſcoro ſibi inimico, 448. XVII. Ejus epiſtola ad Baſilium de nova hæreſi Eutychiana, 448. XXI. Queritur de Dioſcoro, *ibid.* Calumniam patens quæritur, 448. LXXIX. Undique appetitus calumniis, 448. LXXXI.

Theodorus quo tempore laudatus impune, 448. LXXII.

Theodotus Epiſcopus Antiochenus retinet Theodoretum cauſa verbi Dei, 423. X.

Theodorus Epiſcopus Ancyræ agit patronum Synodi in Concilio Epheſino, 431. LI. Ejus lucubrationes, cum moraretur Epheſi, *ibid.*

Theodorus Judæorum ſummus ſacerdos in inſula Minorica, 418. LI. Ejus viſio de Chriſti victoria, *ibid.* Ejus converſio, 418. LVII.

Theodorus Mopſueſtenus apoſtata a monachiſmo, turpiſſimus vita, 428. XXXIV. Magiſter Neſtorii, *ibid.* Ut impius condemnatus, 430. XLIX. Ejus libri produntur in lucem, 435. III. Damnatur in Armenia primo, 435. VI. Confutatur a S. Cyrillo Epiſcopo Alexandrino, *ibid.* Quaternitatem inducebat, 435. VIII. Ejus ſcripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno, 435. IX. Ejus ſcripta an recepta a Cyrillo & Proclo, 435. XI. Ejus laudes an receperit Synodus Chalcedonenſis, 435. XII.

Theodorus Tarſenſis aliquando pro Diodoro errore poſitus, diverſa utriuſque conditio, 428. XXXVI.

Theodoſii junioris Imperatoris leges contra Gentiles, 423. VI. Exagitat Anabaptiſtas, Eunomianos, & Novatianos, 413. XXVIII. Reſcribit contra Judæos, 415. XLIX. LI. Abrogat præfecturam Gamalielis Judæi, 415. L. Creat Pulcheriam ſororem Auguſtam, 415. LI. Probæ inſtitutus a Pulcheria, 415. LII. Ejus crebra jejunia, 415. LIII. Ejus Regia ſimilis monaſterio, *ibid.* Bibliothecam collegit, *ibid.* Ejus egregiæ virtutes, 415. LIV. Cultor reliquiarum ſanctorum, 415. LV. Precibus ſedat tempeſtatem, *ibid.* Religione regit Imperium, *ibid.* Ejus Imperium feliciſſimum, dum in eo religio viguit, 415. LVI. Reſcribit contra Gentiles, & a Militia atque omni Magiſtratu arcet, 439. IX. Ejus de Parabolanis reſcriptum, 416. XXXIX. Intercedente Aſclepiade Epiſcopo Cherſonenſi indulget delinquentibus, 419. CX. Divina ope vincit Perſas, 419. XXV. Ejus numiſma de victoria contra Perſas, 419. XXIX. Accepit conjugem Eudociam, 421. II. Dilatat jura Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, *ibid.* Defendit Imperium tuendo Eccleſiaſticam immunitatem & religionem, 421. III. & *ſeq.* Ejus ex religione apparatus contra tyrannos, 421. IV. Reſtituit in Imperium Valentinianum, 425. I. Solvit Circenſe ſpectaculum, ut Deo gratias agat, 425. III. Ejus ſanctio de feſtis diebus, 425. VI. Ejus hoſtes barbaros ultus eſt Deus fulminibus, 425. XI. & *ſeq.* Ejus laus cujus religione hoſtes debellati abſque gladio, 425. XIV. Licet indebite excommunicatus a monacho, non neglexit, ſed curari voluit, 425. XVI. Convenit Anachoretam, & cum eo verſatus, 425. XVIII. Gymnaſium litterarium Conſtantinopoli in meliorem formam reſtituit, 425. XXIII. Dat privilegia profeſſoribus, *ibid.* Quid adverſus idololatras, 425. V. Impulſore Neſtorio omnes præter Pelagianas inſectatur hæreticos, 428. XXV. Cur non repreſſit, ut par erat ipſum Neſtorium hæreſim propalantem, 429. XXXIV. Proſcinditur clamoribus populi propter Neſtorium, 429. XXXIV. & *ſeq.* Agit apud Cæleſtinum de congregando Oecumenico Concilio in cauſa Neſtorii, 430. LXI. & *ſeq.* Ejus epiſtola ad Cyrillum de Concilio celebrando, 430. LXIII. & *ſeq.* Succenſus in Cyrillum, 430. LXX. Ex religioſiſſimo cauſa Neſtorii immutatur ipſi favens, 430. LXXIII. Excuſatur ab auctore, 430. LXXIV. Vocandum curat S. Auguſtinum ad Concilium Epheſinum *ibid.* Ejus ſanctio de Eccleſiarum immunitate, 431. III. Relictis foris armis, & depoſito diademate intrat in Eccleſiam, *ibid.* Candidianum Comitem miſit curare quæ ſunt Concilii Epheſini, 431. XLIV. & *ſeq.* Ejus epiſtola ad Synodum Epheſinam, 431. XLV. Monachos & alios ſummovit a Concilio Epheſino, ne tumultuarentur, 431. XLV. Ignorans quæ acta eſſent ab Orthodoxis in Concilio Epheſino, ſcribit pro Neſtorio, 431. CVI. Mittit Epheſum Palladium Magiſtrianum cum litteris, 431. CVII. Propagavit religionem Chriſtianam in Perſide, 431. CXI. Ac-

cepit litteras ab Archimandritis de rebus Epheſi geſtis, 431. CXV. Vera noſcens Neſtorio reſtitit, & favit Patribus Orthodoxis, 431. CXVII. Admonetur litteris Iſidori Peluſiotæ, 431. CXVIII. Acquievit damnationi Neſtorii in Synodo factæ, 431. CXIX. Vocat utriuſque partis legatos Conſtantinopolim, 431. CXX. *& ſeq.* Rurſum ex Irenæi Comitis relatione fluctuat, 431. CXXV. Dimovetur a recta ſententia per Acacium Beroenſem, 431. CXXVI. Sequeſtrem pacis mittit Joannem Comitem ſacrarum largitionum Epheſum, 431. CXXVII. Dum affligit Epiſcopos amittit exercitum, 431. CXXXVII. Poſt cladem exercitus redditur ſero ſapiens, 431. CXLVI. Vocat ex utraque parte ſeptem Epiſcopos Conſtantinopolim, 431. CXLVI. Erga Orthodoxos propenſior demonſtratur, 431. CLVIII. Per Pulcheriam ſororem proficit, 431. CLXI. Graviſſimis calumniis exagitatus a Neſtorianis, 431. CLXII. Tandem audit legatos ſchiſmaticos, 431. CLXIII. Exauctoravit Irenæum Comitem Neſtorianum, 431. CLXXXI. Per litteras admonetur a Cæleſtino Papa, 432. XII. Laborat pro pace Orientalis Eccleſiæ, 432. XLV. Mittit Ariſtolaum Antiochiam pro pace concilianda, 432. XLVI. Scribit ad Joannem Epiſcopum Antiochenum de pace, *ibid.* Scribit ad Acacium Beroenſem de pace, 432. XLVII. Scribit ad Symeonem Stylitam de pace Eccleſiæ, 432. XLIX. Egit cum Cyrillo de pace Eccleſiæ reſtituenda, 432. XLV. Ejus laudata religio, 433. XX. Conſuetudine S. Melaniæ redditus melior, 434. XIII. Curat perpetuo duraturam rem frumentariam, 434. XIV. Sanctione edita damnat libros Neſtorii, 435. II. An ſcripſerit perſuaſione Concilii Antiocheni pro Theodori libris, 435. XI. *& ſeq.* Mandat edita ſanctione deportari Neſtorium in Oaſim, 436. II. *& ſeq.* Mittit legatos qui reſtituant corpus Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim, 438. VII. *& ſeqq.* Rogat litteris Joannem Chryſoſtomum, ut patiatur corpus ſuum transferri, 438. IX. Orat pro parentibus, 438. XII. Munera mittit Hieroſolymam Crucem gemmatam & pecuniam, 439. I. Legem ſancivit adverſus Judæos, & Samaritas, & Gentiles, 439. IX. Suſtulit vectigal lenonum, 439. XXXVII. Ejus lex de Parabolanis, 416. XXXIX.

Theodoſius Imper. bellum movet contra Wandalos, 441. XVII. Tributum pendit Attilæ, 446. XXVII. Offenſum numen placat, 448. VI. Præſidium mandat contra hæreticos, 448. VI.

Theodoſiani codicis editio, 435. XXIII.

Theodotus Epiſcopus Antiochenus quid de Joannis Chryſoſtomi nomine recepto in ſacras tabulas, 412. XLVIII. Ejus obitus & ſedis tempus, 427. XXX.

Theopentus Epiſcopus legatus ex Concilio Alexandrino Conſtantinopolim, 430. LIX.

Theophili Epiſcopi Alexandrini obitus, 412. XLI. Adoravit moriturus Joannis Chryſoſtomi imaginem, *ibid.* Quid de Arſenio dixit inter moriendum, *ibid.* Ejus ſcripta, 412. XLII. Is quid de ſacris ſuppellectilibus, *ibid.* Ejus Paſchales annis ſingulis ſolitæ ſcribi, 412. XLIII. Ejus nomen celebre in Eccleſia poſteris remanſit, 412. XLIV.

Theophili relatio de Eutychete, 442. I.

Thyrſus martyr revelat reliquias quadraginta martyrum, 438. XIV.

Theotocon Mariam negat dicendam Neſtorius, 430. IV.

Thracia vaſtatur ab Attila, 442. I.

Thronus Evangelii in medio Synodi Epheſinæ collocatus, 431. L.

Timaſius & Jacobus ex diſcipulis Pelagii redditi Catholici, 414. VIII.

Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli, 412. XLV.

Typhus pro arrogantia uſurpatur, 419. LXXXVI.

Tyrannorum extinctor Honorius, 423. I.

Tyrannis Heracliana quando cœpta, 412. I. XXVI.

Tyrannorum eſt auferre Eccleſiæ privilegia, 423. III. *& ſeq.*

Tyrannus novus poſt obitum Honorii Joannes inſurgit, 423. II. *& ſeq.*

Tyranni ſemper crudeles, 440. IV.

Tyrium judicium in cauſa Ibæ, 448. LX.

Titulis honorificis non nominandi hæretici atque ſchiſmatici, 414. XVI.

Titulos fiſcales Theodoſius lege vetuit affigi, 439. XXXVII. *& ſeq.*

Titus diaconus occiſus Felicis Magiſtri militiæ, juſſu, 426. XXV.

Toletanum Concilium quando celebratum, 447. XVII.

Tormenta crudeliſſima illata Chriſtianis a Perſis, 420. XIX.

Toxotius Paulæ filius ultimo loco natus, 419. CI.

Tranſitus Sebaſtiani Comitis ab Hiſpania in Africam, 440. V.

Tranſlatio Corporis Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim divinitus primus impedita, 438. VIII. Ejus deinde tranſlationis Conſtantinopolim pompa, 430. XI.

Tranſlatio corporis S. Germani in Gallias, 435. XXII.

Tranſlatio reliquiarum S. Stephani Conſtantinopolim, 439. I.

Tranſlatio S. Juliæ, 440. XVIII.

Tranſlationes Epiſcoporum haud penitus improbatæ, 431. CLXXIII. 434. II.

Traſamundus Rex Wandalorum, 427. XII.

Tribulatio multa bona operatur, 440. IX.

Tribulatio ſæpe homines curat, 440. X.

Tribulatio idololatriam diſſipat, 440. I.

Tribulati ſub Dei tutela, 443. XI.

Tribulationes a Sanctis perferendæ, 448. LXXVIII.

Tributa gravia multum damni inferunt civitatibus, 444. XLV.

Tributorum remiſſionem quærunt ſancti a Principibus, 444. XLIII.

de Tributis relevandis pertractat Theodoretus cum Pulcheria Auguſta, 444. XLV.

Tributum penditur a Theodoſio Attilæ, 446. XXVII.

in Trinitatem SS. inſurgunt Priſcillianiſtæ, 446. XXVII.

Triſagium cognitum, & a Concilio Chalcedonenſe comprobatum, 446. XII. Et cur hoc tempore propalatum, 446. XIII.

Triumphus Honorii Imper. de Attalo ſuperato, aliiſque tyrannis, 417. LX.

Triumphus quo excepti ſunt Patres Epheſi poſt damnatum Neſtorium, 431. LXI.

Trophimus S. Petri diſcipulus, primus Galliarum Apoſtolus & Eccleſiæ Arelatenſis fundator, 417. XLIII. XLIX.

S. Turibius Aſturicenſis Epiſcopus, 447. II. Hiſpanias luſtravit *ibid.* Ejus epiſtola ad Idacium & Ceponium Epiſcopos, 447. III. Ejus ſumma humilitas, 447. IV. Quomodo Notarius Summi Pontificis, 447. V.

Turres terræmotu corruant, 446. V.

V

Vagi erant Hunni, 444. XXXIX.

Valentina Eccleſia in Gallia a Manichæis infeſtata, 419. CVII.

Va-

Valentinianus tertius Imperator ex Galla Placidia & Conſtantio natus, 418. LXXXIII. Imperat, 425. I. Pacem ſancit cum Aetio, 425. IV. Ejus numiſma, *ibid.* Rependit Deo gratias pro acceptis beneficiis, reſtituens ablata Eccleſiæ privilegia a tyranno, 425. VII. & *ſeq.* Ejus leges contra hæreticos, 425. IX. Ejus leges contra Gentiles, 425. X. Manichæos exagitat, 425. IX. Ei tributa ſanctio de privilegiis Eccleſiæ Ravennatis arguitur impoſturæ, 432. XCII. & *ſeq.* Quid in cauſa Sixti Rom. Pont. 433. XXXIV. Proficiſcitur Conſtantinopolim conjugem accepturus, 437. XIV. Eudoxiam filiam Theodoſii conjugem accepit, *ibid.* Impellente Sixto Papa, fecit aureas ſacras ſtatuas Chriſti & Apoſtolorum, 440. V. Ejus laudata religio, 433. XX.

Valentiniani Auguſti Conſulatus, 440. I. Idem cum Wandalis conciliatur, 442. I. Ejus conſtitutio contra Manichæos, 445. VIII. Item contra ſepulcrorum effoſſores, 447. XXVII.

Valerianus Epiſcopus Iconii accipit litteras a Cyrillo, 433. VIII.

Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quem exclamat Euſebius, 417. XV.

Valerius Epiſcopus Hipponenſis neſciens peccavit in Nicænum Concilium, 426. X.

Vaſa Eccleſiæ vendidit Acacius Amidæ Epiſcopus, ut hoſtes redimeret, 420. XXX.

Vaſa Eccleſiæ Deo & pauperibus debita, 446. XXI.

Vaſenſe ſeu Vaſatenſe Concilium in Gallia Narbonenſi, 442. III.

Vectigal Lenonum Florentius Præfectus Prætorio ſua impenſa ſuſtulit, 439. XXXVII.

Vectigalia gravia damnum afferunt Civitatibus, 444. XLV.

Vela regia in titulum privata auctoritate ſuſpendere vetitum lege Theodoſii, 439. XXXVI.

Velamina ſacra, quæ ſuperponuntur altari, quo ſint honore habenda, 412. XLII.

Verba aliter interpretantur interdum, quam proferantur, 442. II.

Veſtinæ titulus ſub Innocentio, 417. VI.

Veſtitus clericorum ab hæreticis immutatus, 428. XVII.

Veſtitus Hunnorum qualis, 444. XXXVII.

Victor monachus calumniam paſſus a Neſtorianis Epheſum venit, 431. LXXXVI.

Victor Uticenſis in hiſtoria de perſecutione Wandalica multa prætermiſiſſe cognoſcitur, 437. XIII.

Victor Martyritanus Afer expurgator Caſſiani, 433. XXIX.

Victoria Britannorum adverſus Pictos per S. Germanum adepta, 429. XVIII.

Victoria Marini ducis Honorii adverſus Heraclianum tyrannum, 413. III.

Victorinus novus hæreſiarcha, 414. X. & *ſeq.*

Viennenſis & Arelatenſis Epiſcopi de primatu decertabant, 445. XI.

Vigilantia Epiſcoporum facit, ut leges Eccleſiaſticæ ſtent in ſuo robore, 441. III.

Vincentius Victor novæ hæreſis inventor in Africa, 420. VIII. Ex Donatiſta Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus, *ibid.* Erexit ſe adverſus S. Auguſtinum, 420. IX. Illuſus a dæmone falſis viſionibus, *ibid.* Decepit Petrum presbyterum Hiſpanum, *ibid.* Recantat palinodiam, 420. X.

Vincentius Lirinenſis quis fuerit, & quando ſcripſerit adverſus hæreticos, 434. XIX. Impugnator Pelagianæ hæreſis, 431. CLXXXVIII. Sapientia & eloquentia eminebat, 441. XII. Vir doctiſſimus, 441. XV.

Vincentius alius Gallus promulgator Pelagianæ hæreſis, *ibid.*

Vincentius cum Fortunato legatus in Concilio Teleptenſi, 418. XXXI.

Vincula Cyrilli quam glorioſa, 431. CXLII.

Vincula Petri donata Eudoxiæ a Iuvenale Epiſcopo Hieroſolymitano, 439. IV. Eorum annua memoria Conſtantinopoli, 439. IV. & *ſeqq.* Romam ad Eudoxiam miſſa, & miraculis clara, 439. VII. Auctaque baſilica, *ibid.* Alia, quibus vinctus eſt Romæ ſub Nerone, *ibid.* Utraque divino miraculo ſibi juncta *ibid.*

Virgo arreptitia abſque humano vivebat cibo, quomodo curata, 434. XV.

Virgo Maria. *Vide*, Maria.

Virginis Hiſpaniæ nobile martyrium, 427. XIX.

Virginum conſecrationis ſolemnes ritus, 413. XIII.

Virtutes Hilarii Epiſcopi claræ, 445. XVII.

Virtutes omnes ſunt charitate inferiores, 448. XXI.

Viſio oſtenſa Thereboni Saraceno ægrotanti, 420. XXXIV.

Viſio oſtenſa de converſione Marcionitarum, 426. XVI.

Viſio oſtenſa Sixto Papæ de eligendo Epiſcopo Ravennate, 415. XI.

Viſio facta S. Paulino proxime morituro, 431. CXCV.

Viſio mirifica ſuper montem Oliveti, 419. CVI.

Viſiones de converſione Judæorum inſulæ Minoricenſis, 418. L. & *ſeq.*

Viſio oſtenſa in converſione Judæorum, 418. LXV.

Viſio oſtenſa de libris Neſtorii, 429. XXIII.

Viſiones oſtenſæ Luciano de reliquiis S. Stephani, 415. VII. & *ſeqq.*

Viſio oſtenſa de iiſdem Nigetio, 415. XIII.

Viſio oſtenſa Calimero de corpore Zachariæ Prophetæ, 415. LVII.

Viſio S. Germani de ſuo inſtante obitu, 435. XXI.

Viſio oſtenſa Cyrillo de Joanne Chryſoſtomo, 412. LXVIII.

Viſio S. Cypriani ſuis Afris apparentis, 439. XXXI. & *ſeq.*

Vitalis hæreſiarcha, 419. LII.

Vita monaſtica Eccleſiarum gubernationi præfertur, & quomodo, 448. XIII.

Vitulus Cancellarius dirigitur Romam a Conſtantio in cauſa Eulalii, 419. XXVIII. & *ſeq.*

Voluſiani hominis Gentilis genus, 412. XVI. Acerrimos ingenio, reſiſtens Chriſtianæ religioni, 412. XVII. Ejus mater femina religioſiſſima laborat pro ſalute filii, 412. XVIII. Apollonii Tyanæi ſtudioſus, itemque Apulei vacans magiæ, 412. XIX. Ejus cum eſſet Præfectus Prætorius edictum contra Pelagianos, 420. III. Avunculus S. Melaniæ, 420. IV. Accerſit S. Melaniam Juniorem neptem ſuam, 434. VII. Legatus Conſtantinopolim, 434. VIII. Redditur Chriſtianus, 434. XII.

Uranius Himeriæ Epiſcopus judex conſtitutus in cauſa Ibæ, 448. LX.

Urbanus Girbenſis a Genſerico relegatur, 442. II.

Urbis Romæ invaſores ſemper male periere, 415. LXI.

Urſicinus presbyter Romanus ſub Innocentio, 417. VI.

Urſus Tribunus reliquias idololatriæ diſiecit imperante Conſtantio Auguſto, 420. V. & *ſeq.* Explorator in Africa rerum Manichæorum, 420. XXVII.

Wallia Gothorum Rex ſuccedit Segerico, 415. LX. & *ſeq.*

Wandali ſpondent Honorio pacem, 415. LXII. Eorum Reges Modeciſclus, Guntharius, & Genſericus, 427. VIII. Traſamundus ponitur a Gregorio, 427. XVIII. Tranſeunt in Africam, 427. VIII. & 428. I. Arianorum omnium perditiſſimi, 427. XVIII. Rebaptizant, 427. XIX. Vaſtant Africam, 428. II. Eis de-

di

di Africa cur meruit, *ibid.* Eorum numerus qui tranſierunt in Africam, 428. XII. Eorum immanis graſſatio in regiones Afrorum, *ibid.* Hipponem obſident, 430. LXXXII. In Africa Romanos vincunt, 431. CXXXVII. Charthaginem capiunt, 439. XIX. Occupant majorem Eccleſiam Carthaginenſem, 439. III. Reſtitutam dictam, *ibid.* Idololatriæ reliquias Carthagine peſſumdant, 439. XXX.
Wandali oppugnantur a Teodoſio, 441. XVIII. Africam univerſam occupabant, 440. III. Eorum tempore ardens cometa apparuit, 444. XXXIV. Eorum ſervi effecti multi ex nobilibus Carthaginenſibus, 440. IV. Cum Valentiniano pacem ineunt, 442. I. Eorum Rex conjurationem ſuorum detegit, *ibid.*
Uzali memoria S. Stephani ab Evodio erecta, 416. XVII. Magna ibi Deus operatus, 446. XIX. *& ſeq.*

X

XYſtus Papa. *Vide*, Sixtus.

Z

ZAchariæ Prophetæ corpus inventum ſub Theodoſio juniore, 415. LVI. *& ſeq.*
Zebenus Epiſcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Dioſpolitano, 415. XIX.
Zenonis Conſulatus, 448. I.
Zoſimi Papæ creatio, 417. XVII. Eum fallere conatus Cæleſtius captioſo confeſſionis libello, 417. XLIV. Explorat fidem Cæleſtii, an vere vel ficte agat, 417. XVIII. Cupidus ſalutis Cæleſtii cum eo mitius agit, *ibid.* Conſulit Africanos Epiſcopos de ejus cauſa, *ibid.* Numquam abſolvit Cæleſtium licet ad audientiam admiſerit, *ibidem.* Ejus epiſtola ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, & alios Africanos Epiſcopos, 417. XIX. Habuit conſiſtorium in S. Clementis baſilica, ubi Cæleſtius viſus eſt recantaſſe palinodiam, 417. XX. Inſtaurat judicium inter Cæleſtium & Lazarum & Herotem Epiſcopos Galliarum, 418. XXII. Cognoſcit cauſam Pelagii. 418. XXIV. In cauſa Pelagii ſcribit ad Epiſcopos Africanos, 418. XXV. In cauſa Cæleſtii atque Pelagii nihil vult agi perfunctorie, 418. XXVIII. Ei oblatus libellus a Pelagio, quo voluit videri Catholicus, 418. XXXI. Idem de Cæleſtio, *ibid.* Ejus epiſtola ad diverſos de privilegiis Eccleſiæ Arelatenſis, 417. XLVIII. Proculum Epiſcopum Maſſilienſem ob illicite præſumptas ordinationes damnavit, 417. LII. Litteras adverſus eum, 418. XL. Scribit ad Partroclum Epiſcopum Arelatenſem, 417. LII. Item ad Clerum & populum Maſſilienſem, 417. XLII. *& ſeqq.* Ejus judicium a poſteris Pontificibus neglectum in cauſa Eccleſiæ Arelatenſis 418. XLII. Eum urgent querelis Epiſcopi Concilii Carthaginenſis de admiſſo Cæleſtio ad audientiam, 418. IV. Ejus litteræ redditæ ad Epiſcopos Carthaginenſis Concilii de admiſſo ad audientiam Cæleſtio querelis ſatisfaciens, 418. V. Ejus ſtudium in convertendo Cæleſtio, 418. VII. Ejus judicium in cauſa Cæleſtii, 418. XIII. Defenditur & excuſatur a S. Auguſtino, 418. VII. Pelagium damnat atque Cæleſtium, 418. XVI. Damnavit hæreſes Pelagianas, 418. XVII. Eum inſectantur aliqui ex clero Romano Pelagii ſtudioſi, 418. XVIII. Scribit ad Clerum Ravennatem contra ſchiſmaticos clericos *ibid.* Perſtringitur calumniis a Juliano Pelagiano, 418. XXV. Legat Auguſtinum & alios collegas in Cæſaream Mauritaniæ, 418. XXXII. Ejus epiſtola decretalis ad Epiſcopos Occidentalis Eccleſiæ, 418. XXXIX. Ejus epiſtola ad Heſychium Epiſcopum Salonitanum, *ibid.* Conceſſit parochiis licentiam benedicendi Paſchalem cereum, 418. LXXVII. Ejus obitus, anni Sedis, res geſtæ, *ibid.* Anno quo obiit, tres legatos Carthaginem miſit, 418. LXXV. Ejus mandata legatis Apoſtolicæ Sedis, 419. LX. Ejuſdem Commonitorium, 419. LXII. Impoſturæ arguitur a Novatoribus, ſed calumnioſe, 419. LXV

INDEX CRITICÆ HISTORICO-CHRONOLOGICÆ P. ANTONII PAGII QUÆ HOC TOMO CONTINETUR.

A

ACacius Epiſcopus Beroenſis reſpondens S. Cyrillo in Neſtorium propendet, 430. IX. *& ſeq.*
Acephali dicuntur hæretici qui neque S. Cyrillum, neque Joannem Antiochenum ſequebantur, 433. IX.
Achajæ Metropolis Corinthus, 418. LXXVI.
Adrumetum Metropolis civilis Byzatii, 418. LXIV. & 427. XXII.
Adrumetini Monachi inter ſe diſſident de epiſtola S. Auguſtini ad Sixtum papam 418. LXIII. & 427. XXI. *& ſeq.*
Aetius Hunnos in auxilium Joannis tyranni aſcivit, 425. VI. Adigit Bonifacium Comitem ad Africam Vandalis prodendam, 427. III. *& ſeq.* Francos vicit, 428. VIII. Juthungos & Noricos debellat, 430. XXX. & 431. LXI. Conſul procedit in Occidente, 432. I. E gratia Valentiniani Imp. excidit, & in eam redit, *ibid.* XVIII. & XX. Burgundiones debellat, 435. XXXV. Conſul iterum procedit, 437. I. Cum Suevis Viſigothi bellum gerit, 438. VIII. Fit Conſul tertium, 446. I.
Africa a Romanis amiſſa, 427. IV. In eam Wandali irrumpunt, 428. II. *& ſeqq.* Inter Valentinianum & Genſericum Vandalorum Regem dividitur, 442. II.
Alanorum Regum in Galliis ſucceſſio, 440. IV. *& ſeq.*
Alemanni Aremoricis vicini, 435. XXXIX.
Alexander Epiſcopus Antiochenus moritur, 420. XXII.
Alexander Epiſcopus Hieropolitanus a pace inter S. Cyrillum & Joannem Antiochenum facta abhorrens non vult B. Virginem Deiparam appellari, 433. V. *& ſeqq.* Cum ſua provincia ad Sixtum Papam appellat contra pacem & Acta Concilii Epheſini, *ibid.* XIII. Non obſtante Imperatoris juſſione animum obfirmat, 434. VIII. *& ſeqq.* Fruſtra tentatur a Theodoreto ad pacem amplectendam, 435. IX. *& ſeq.* In exilium mittitur, *ibid.* XI.
Alexandrina Synodus contra Neſtorium, 430. XI.
Alypius Tagaſtenſis Epiſcopus moritur, 430. XXVII.
S. Amator Epiſcopus Autiſiodorenſis moritur, 418. LXXIV.
S. Ambroſius contrarius non eſt Capitulis Sancti Cyrilli, 431. XXXVI.
Anazarbica Synodus in qua Epiſcopi ad obedientiam redeunt, 435. VII.
Andreas Monachus poſtea Epiſcopus Samoſatenus ſcribit contra anathematiſmos S. Cyrilli pro Neſtorio, 430. XVII. Diverſus eſt ab Andrea Monacho Conſtantinopolitano, *ibid.* & 431. XXXV. Theodori Mopſueſteni defenſionem ſuſcipit, 435. XVIII. Scribit contra Capitula S. Cyrilli *ibid.* XIX. Jeroſolymam pergit, 438. V.
Anglorum adventus in Britanniam epocha, 447. IX. *& ſeqq.*
Annianus famoſus Pelagianus ſcribit adverſus Epiſtolam S. Hieronymi ad Cteſiphontem, 417. X. *& ſeq.* Homilias Chryſoſtomi e Græco in Latinum vertit, *ibid.* Armiger Pelagii dictus, *ibid.*
Antiochena Synodus contra Pelagianos, 424. VIII.
Antiochena altera Synodus a Joanne Antiocheno habita pro pace Eccleſiæ, 432. IX. Beroæ abſoluta, *ibid.* X.
Antiochena Synodus adverſus Rabulam, 435. XXI. Alia contra Athanaſium Parrhenſem Epiſcopum, 445. XXVII.
Appellationes Orientalium ad Romanum Pontificem antiquiſſimæ, 433. XII.
Arauſicanum Concilium, 441. II. Non fuit generale, *ibid.* III. Ei interfuit Sanctus Maximus Epiſcopus Regienſis, *ibid.* XI.
Ardaburius cum Aſpare filio & exercitu a Theodoſio Imp. contra Joannem Tyrannum in Italiam mittitur, 424. IV. Ejus geſta, 425. II. Conſul procedit, 427. I.
Arelas a Gothis obſidetur, 425. VII.
Arelatenſe Concilium ſecundum, 445. XVI.
Armeni alii Perſis alii Romanis ſubditi, 420. XVII.
Aſpar contra Joannem Tyrannum in Italiam a Theodoſio Imp. mittitur, 424. IV. Conſulatum in Occidente ſuſcipit, 434. I. Pater fuit Ardaburii anno 447. Conſulis, 447. I.
Attalus Imperium reſumit, 414. XVI. In exilium mittitur ab Honorio Imp. 417. XXIII.
Ataulfus ſeu Adaulphus Gallias devaſtat, 412. XXI. Initium dat Regno Gothorum in Galliis, *ibid.* XX. Placidiam uxorem ducit, 414. II. Narbona pellitur a Conſtantio, *ibid.* III. Occiditur, 415. XXIII.
Athenais. *Vide*, Eudocia.
Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus S. Joannem Chryſoſtomum in dyptica refert & quo anno, 412. XXIV. Cæleſtium Conſtantinopolim eiicit, 417. XIII. Ad Epiſcopos Aſiæ, Theſſalonicæ & Carthaginis contra Cæleſtium ſcribit, *ibid.* & XIV. ac XV. Moritur, 425. XII. Pelagianos Conſtantinopoli expulit, *ibid.* XIII.
Attilæ Regni initium, 435. XLII. & 436. X. In-

Invitatur in Italiam ab Honoria Valentiniani III. ſorore, 435. XLII. Bellum cum Romanis gerit, & pacem facit, 442. II. *& ſeq.* Imperio Romano inſidiatur, 443. XI. Bledam fratrem perimit, 444. XIII. Romanos vincit, 446. XIII. *& ſeq.*

S. Auguſtinus libros de Civitate Dei exorditur, 412. IV. Quo anno ad Hilarium Siracuſanum nondum Epiſcopum adverſus Cæleſtium ſcripſit, 414. VI. Quo anno ſcripſit ad Marcellinum, & ad Honoratum adverſus Pelagianos, 412. VII. Ejus epiſtola ad Donatum Proconſulem quo anno data, 412. III. Scribit librum de ſpiritu & littera, *ibid.* XVI. Epiſtolæ ejus ad Julianam Demetriadis matrem epocha, 413. X. Scribit Pelagio, *ibid.* XI. Epiſtolæ ejus ad Dulcitium contra Donatiſtas quo anno datæ, 414. V. Scribit contra Gaudentium & quo anno, *ibid.* Scribit adverſus Pelagianos, *ibid.* VII. Inchoat expoſitionem in Pſalmos, *ibid.* Item librum de perfectione juſtitiæ, *ibid.* IX. Item librum contra Priſcillianiſtas & Origeniſtas, *ibid.* X. Item librum de Natura & Gratia, *ibid.* XI. Ejus ad Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum epiſtola quo anno data, 415. XIX. Scribit librum de Geſtis Pelagii, 417. III. Ejus Epiſtola ad Paulinum de vitandis Pelagianorum erroribus Epocha, *ibid.* VII. *& ſeq.* Scribit libros de gratia & peccato originali 418. LV. Cæſaream Mauritaniæ mittitur, *ibidem.* LXVII. De creatione animæ dubius eſt, *ibid.* LXVIII. Scribit libros duos de Nuptiis & concupiſcentia adverſus Julianum, 419. XII. & XIV. Quo anno liber ſecundus editus, *ibidem*, XV. Scribit libros IV. contra duas Epiſtolas Pelagianorum, *ibid.* & 420. VIII. Scribit libros VI. adverſus Julianum, 419. XVI. & 421. XI. Ejus Epiſtolæ ad Vitalem Carthagineuſem epocha, 419. XX. Ejus Epiſtola ad Heſychium quo anno data, *ibid.* XXXV. S. Auguſtinus confutat libros Vincentii Victoris de Origine animæ 420. VII. Breviores Epiſtolæ ſub nomine S. Auguſtini & Bonifacii ſuppoſititiæ, 422. III. Ejus Collationis cum Paſcentio Acta confiſcta, *ibid.* IV. Ejus Collatio cum Maximino, & libri duo adverſus eum quo anno ſcripti, *ibid.* V. Scribit librum de Octo Quæſtionibus Dulcitii & quo anno, *ibid.* VI. Epiſtolæ ejus ad Cæleſtinum Papam de Antonio Epiſcopo Fuſſalenſi epocha, 424. III. De abdicando Epiſcopatu cogitat, *ibid.* Eradium ſibi eligit Coadiutorem, 426. V. Scribit libros Retractationum, *ibidem* VI. Libri Retractationum ante libros de Civitate Dei anno CCCCXXVIII. completi, *ibid.* VII. *& ſeq.* Edit librum de hæreſibus *ibid.* IX. Scribit libros de prædeſtinatione ſanctorum & de dono perſeverantiæ Hilario jam Epiſcopo Arelatenſi, *ibidem.* XI. *& ſeqq.* Scribit ad Bonifacium Comitem, 427. V. Componit libros de Gratia & libero arbitrio, ac libros de correptione & gratia, *ibid.* XXIII. *& ſeq.* Epiſtolæ ejus ad Honoratum de fuga in perſecutione epocha, 428. VII. Scribit ad Vitalem Semipelagianorum præcurſorem, *ibid.* XXVII. *& ſeq.* Libros XXII. de Civitate Dei, duos Retractationum, duos adverſus Maximinum, libros de prædeſtinatione & de dono perſeverantiæ, & libros quinque contra Julianum edit, 428. XXIX. & 429. XXX. A Theodoſio Imp. vocatur ad Synodum Epheſinam, 430. XXVI. Ad Deum migrat, 430. XXVIII.

Aurelius moritur, 430. XXVI.

B

Bagaudarum in Galliis graſſationes unde originem trahant, 437. V. *& ſeq.*

Baſilius Diaconus & Archimandrita petit a Theodoſio Jun. convocari Synodum contra Neſtorium, 429. XXIV.

Belli Romanos inter & Perſas cauſa, 420. XV.

Bellum hoc Arcadio perperam adſcriptum, *ibid.* XVI. *& ſeqq.*

Bellum continuatur, 421. XIII. Finitur, 422. XI. *& ſeq.*

Berytenſe Judicium circa Ibam Epiſcopum Edeſſenum, in quo is abſolutus quo anno habitum, 448. IX. *& ſeqq.*

Bonifacius fit Pontifex Romanus, 418. LXXII. & 419. II. Epiſcopos Illyricianos in officio continere fruſtra tentat, 421. VIII. *& ſeq.* Illyrici Epiſcopos increpat, 422. VII. Non vult retractari cauſam Perigenis Epiſcopi Corinthi, *ibidem.* VIII. *& ſeqq.* Moritur, 423. VI.

Bonifacius Comes in Africam ſecedit, 422. III. S. Auguſtino familiaris fuit, *ibid.* Breviores Epiſtolæ ſub nomine S. Auguſtini & Bonifacii ſuppoſititiæ, *ibid.* In eum bellum movetur, 427. II. Vandalos in Africam invitat, *ibid.* III. S. Auguſtini literas recipit, *ibid.* V. Fit Magiſter militum ſub Valentiniano tertio, 432. XX.

S. Briccius a Turonenſi Epiſcopatu depoſitus reſtituitur, 432. XVII. Moritur, 443. X.

Britannia hæreſi Pelagiana purgata, 429. II. *& ſeqq.* A Saxonibus infeſtata, *ibid.* VIII. *& ſeqq.*

Britanni legationem ad Honorium Imp. mittunt, 421. XIV. Secundam legationem mittunt, 422. XIII. Romanorum auxilium implorant, 446. II.

Burgundionum Regni in Galliis initium, 413. XII. In prima Germania ſedes fixerunt, *ibid.* Fiunt chriſtiani, *ibid.* XIII. Antea non erant Ariani, ſed Gentiles, *ibid.* XIV. A quo baptiſmum acceperint incertum, *ibid.* Diverſi a Burgundionibus qui Attilam in Galliam venientem ſecuti ſunt, *ibid.* Cur eorum non meminit Salvianus in libro de Gubernatione Dei, *ibid.* XV. Ab Aetio debellantur, 435. XXXV. Non ſunt converſi ad fidem a S. Severo Epiſcopo Trevirenſi, *ibid.* XL. Ab Hunnis proteruntur, 436 X.

Burrichales ſeu Burrichi ſunt equi breviores & viles, 415. XXIII.

C

S. Cæleſtinus fit Pontifex Romanus, 423. VII. Pelagianos Italia pellit, *ibid.* XI. S. Germanum in Britanniam mittit, 429. II. Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum de turbis a Neſtorio excitatis conſulit, *ibid.* XXI. Ex Synodo Romana acres ad Neſtorium literas ſcribit, 430. IV. *& ſeq.* Pallium S. Cyrillo non miſit, *ibid.* VIII. Ejus conſilio non eſt indicta Synodus Epheſina, *ibid.* XXV. Synodum Romæ contra Neſtorium celebrat, 431. IV. Commonitorium dat Legatis ad Epheſinum Concilium euntibus, *ibid.* Semipelagianos comprimit, *ibid.* XLVI. Non eſt auctor capitulorum de gratia, *ibid.* XLVII. *& ſeq.* Reſpondet ad Synodicas Maximiani Epiſcopi Conſtantinopolitani, 432. II. Non confirmavit quoad omnes partes decretum Synodi Conſtantinopolitanæ, *ibid.* Reſtringit decretum Synodi Epheſinæ adverſus Epiſcopos Neſtorianos datum, *ibid.* III. Moritur, *ibid.* V.

Cæleſtius damnatur in Concilio Carthaginenſi ob

ob ſeptem dogmata, 412. VIII. *& ſeq.* Ad Sedem Apoſtolicam appellat, *ibid.* X. Epheſi hæreſim ſuam docet, *ibid.* Jeroſolymis moratus non eſt, *ibid.* XI. Ejus dogmata in Dioſpolitano Concilio damnata, 415. XII. *& ſeq.* Romam venit ſub Zoſimo Papa, 417. XIII. Interrogatus ab eo & innocens creditur, *ibid.* XVI. De duabus litteris ad Africanos Epiſcopos ab Innocentio Papa datis interrogatur, *ibid.* XVII. Quo anno libellum fidei Zoſimo Papæ obtulerit, 418. III. Ad audientiam a Zoſimo vocatur, *ibid.* XXVII. Damnatur, *ibid.* Roma pellitur, *ibid.* XXVIII. *& ſeq.* & 420. V.

Candidianus Comes conteſtatur contra inchoationem Concilii Epheſini contra adventum Joannis Antiocheni, 431. XXXI.

Canonum Africanorum prima & ſecunda collectio, 419. XXX. *& ſeq.*

Capreolus fit Epiſcopus Carthaginenſis, 430. XXVI. Veſſulam Diaconum ad Concilium Epheſinum mittit, *ibid.* & 431. XIII.

Carthaginenſe Concilium contra Cæleſtium, 412. VIII. *& ſeq.* Ejus Concilii judicium privata in Cæleſtium cenſura fuit, *ibid.* XIV.

Carthaginenſe Concilium in quo Pelagius accuſatur, 416. II. Pelagium damnandum cenſet, *ibid.* III. Patres Concilii temperamentum adhibent, *ibid.* IV. *& ſeq.* Cauſam ad Sedem Apoſtolicam deferunt, *ibid.* VI. Concilium hæreſim damnat, ſed ſententiam non promulgat, *ibid.* XIII.

Carthaginenſia Concilia duo ſedente Zoſimo contra Pelagianos habita, 418. VII. *& ſeq.* Primum a S. Auguſtino dicitur Africanum, *ibid.* X. Secundum dicitur plenarium, *ibid.* Utrumque plenarium dici poteſt, & quo ſenſu, *ibid.* XI. Utrumque anno CCCCXVIII. celebratum, *ibid.* XII.

Concilium Africanum circa medium menſis Februarii finitum, *ibid.* XIII. Ex eo obteſtatio ad Zoſimum Papam miſſa, XIV. Patres hujus Concilii adverſus Zoſimum expoſtulant, XV. Omnia geſta in cauſa Pelagii ad eum mittunt, *ibid.* XVI. Mittunt & Relationem geſtorum, XVIII. Conſtitutiones de gratia in ea Relatione contentæ, *ibid.* XIX. *& ſeq.* Canones de gratia quomodo in ea expreſſi XXI. Relatio diſtincta non fuit ab Epiſtola Synodica, *ibid.* XXII. *& ſeq.* Africani Concilii poſteriores literæ ad Zoſimum quid continerent, *ibid.* XXIV. Cum iis miſſa geſta aliorum Conciliorum contra Pelagium, *ibid.* XXV.

Concilii Plenarii dicti tempus, numerus Patrum, Canones & duratio, 418. XLVII. *& ſeqq.* Ex eo Epiſcopi Africani literas gratulatorias Zoſimo ſcribunt, *ibid.* XLVI. In eo Tractoria Zoſimi recepta & per Africam publicata, *ibid.* L. *& ſeqq.* In eo appellationes Tranſmarinæ vetitæ, 419. XXV.

Carthaginenſe Concilium ſextum vulgo dictum quo anno habitum, & ejus Canones, 419. XXIII. *& ſeq.* Ex eo mittuntur Legati ad Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, *ibidem.* In eo appellationes Tranſmarinæ admiſſæ, *ibid.* XXIX.

Carthaginenſe Concilium ſeptimum vulgo dictum, quo anno habitum & ejus Canones, 419. XXIII. *& ſeq.*

Caſſianus ſcribit libros XII. de Inſtitutis Cœnobiorum ex Caſtori Epiſcopo Aptenſi dicat, 419. XXXVIII. Semipelagianis favet, *ibid.* XXXIX. Decem priores Collationes S. Leontio Epiſcopo Forojulienſi dedicat, *ibid.* XL. Hæ Collationes ante annum CCCCXXVI. ſcriptæ, *ibid.* Quatuordecim poſtremas Collationes ſcribit, 426. XV. In iis ſemipelagianorum errores amplectitur, *ibid.* XVI. A Proſpero confutatur, 433. XVII. Ejus ſanctitas, *ibid.* XVIII.

Caſtinus Conſul Occidentalis in exilium mittitur, 424. I. *& ſeq.*

Celidonius Metropolitanus Veſontionenſis quo anno a S. Hilario depoſitus, 445. VIII. *& ſeq.*

Chriſti natalis & Epiphaniorum dies Conſtantinopoli diſtincti, 425. VIII.

Chriſtianorum in Perſide perſecutio, 414. XV. 420. XIV. & 440. IX.

Chriſtianorum perſecutio in Africa, 437. II. & 441. XII.

Cirtenſe Concilium, 412. V.

Clodio regnat in Francia, 428. X. Vincitur a Romanis, *ibid.* IX. Francorum Reges primæ ſtirpis ab eo originem ducunt, *ibid.* X. Fuit pater Merovei, *ibid.* Moritur, 447. XII.

Collationis S. Auguſtini cum Paſcentio Acta conficta, 422. IV.

Collatio S. Auguſtini cum Maximino, *ibid.* V.

Comes ſacrarum largitionum diverſus erat ab Eleemoſynario, 431. XXXV.

Commonitorium Marii Mercatoris Theodoſio Imp. oblatum, 429. XXIII.

Commonitorium a Cæleſtino Papa legatis ſuis ad Concilium Epheſinum euntibus datum, 331. IV.

Conſtans Magiſter militum fit Conſul Orient. 414. I. Filius non fuit Conſtantii poſtea Imperatoris, *ibid.*

Conſtantinus Epiſcopus qui interfuit Concilio Arauſicano primo non erat Vapincenſis Epiſcopus, 441. XI.

Conſtantius Conſul. Occident. 414. I. Placidiam Honorii Imp. ſororem uxorem ducit, 415. XXVI. Secundum Conſul procedit, 417. I. Tertium init Conſulatum, 420. I. Auguſtus renunciatur & quo anno, *ibid.* II. & 421. II. Moritur, 420. III. Naiſſi in Illyrico natus erat, *ibid.* IV. Gentiles & Manichæos in Africa compreſſit, *ibid.* VI.

Conſtantius laicus Romæ ſeſe Pelagianis opponit, 418. LXII.

Conſtantinopolis magna ex parte incendio conflagrat, 433. XVI. Fame laborat, 434. XIII. Variis modis affligitur, 445. VI. Terræmotu concutitur, 446. III. *& ſeq.*

Conſtantinopolitana Synodus contra Neſtorianos, 431. XLII. *& ſeq.*

Conſtantinopolitana Synodus contra S. Cyrilli molitiones ficititia, 439. XIII. *& ſeqq.*

Conſtantinopolitana Synodus contra Eutychetem, 448. VII.

Conſtantinopolitani ex blaſphemia Neſtorii in Deiparam valde commoti, 430. XXIII. Audita Neſtorii palinodia Conſtantinopoli perturbatio ceſſat, *ibid.* XXII.

CONSULES.

Honorius Aug. IX. & Theodoſius Aug. V.	412.
Lucius & Heraclianus,	413.
Fl. Conſtantius & Conſtans,	414.
Honorius Aug. X. & Theodoſius Aug. VI.	415.
Theodoſius Aug. VII. & Junius, Quartus Palladius,	416.
Honorius Aug. XI. & Fl. Conſtantius II.	417.
Honorius Aug. XII. & Theodoſius Aug. VIII.	418.
Monaxius & Plinta,	419.
Theodoſius Aug. IX. & Fl. Conſtantius III.	420.
Agricola & Euſtathius,	421.
Honorius Aug. XIII. & Theodoſius Aug. X.	422.
Aſclepiodorus & Marinianus,	423.
Caſtinus & Victor,	424.
Theodoſius Aug. XI. & Valentinianus Cæſar,	425.
Theodoſius Aug. XII. & Valentinianus Aug. II.	426.
Hierius & Ardaburius,	427.

Fe-

Felix & Taurus, 428.
Florentius & Dionyſius, 429.
Theodoſius Aug. XIII. & Valentinianus Aug. III. 430.
Anicius Baſſus & Fl. Antiochus, 431.
Fl. Aetius & Valerius, 432.
Theodoſius Aug. XIV. & Fl. Anicius Petronius Maximus, 433.
Areobindus & Aſpar, 434.
Theodoſius Aug. XV. & Valentinianus Aug. IV. 435.
Fl. Anthemius Iſidorus & Senator, 436.
Fl. Aetius II. & Sigiſvultus, 437.
Theodoſius Aug. XVI. & Anicius Acilius Glabrio Fauſtus, 438.
Theodoſius Aug. XVII. & Feſtus, 439.
Valentinianus Aug. V. & Anatolius, 440.
Cyrus abſque Collega, 441.
Eudoxius & Dioſcorus, 442.
Fl. Anicius Petronius Maximus II. & Paterius, 443.
Theodoſius Aug. XVIII. & Cæcina Decius Albinus, 444.
Valentinianus Aug. VI. & Nomus, 445.
Fl. Aetius III. & Q. Aurelius Symmachus, 446.
Alypius & Ardaburius, 447.
Fl.Zeno & Ruffinus PrætextatusPoſthumianus,448.
Corinthus Metropolitana civitas Achajæ, 418. LXXVI.
Cretæ Metropolis Gortyna, 418. LXXVI.
Crux in nummis Imperatorum ſæpe repræſentata, 439. II.
S. Cyri Martyris Reliquiæ transferuntur, 414. XIII.
Cyrus Panoplites in offenſionem Theodoſii incurrit, 446. V. Smyrnæ Epiſcopus non fuit, ſed Cotyai, *ibid.* VI. & *ſeq.*
S. Cyrillus ordinatur Epiſcopus Alexandrinus, 412. XXIII. Divina viſione admonitus Chryſoſtomum in diptycha refert, *ibid.* XXIV. De Paſchate anni CCCCXX. ad Africanos ſcribit, 419. XXVI. Duæ ejus de Paſchate Epiſtolæ diſtinguendæ *ibid.* XXVII. Secunda ejus Epiſtola ad Monachos de Paſchate, anni quadringenteſimi quadrageſimi quarti, *ibid.* XXVIII. Primum Neſtorii ſermonem refellit & Epiſtolam Paſchalem XVII. ſcribit, 429. XIII. & *ſeq.* Scribit ad Ægypti monachos ut Neſtorio ſe opponant, *ibid.* XX. Conſulitur a Cæleſtino Papa, *ibid.* XXI. Scribit primam Epiſtolam ad Neſtorium, *ibid.* XXV. Scribit ad Cæleſtinum Papam, ad Theodoſium Imp. & ad Pulcheriam, *ibid.* XXVI. Epiſtolam Paſchalem XVIII. ſcribit, 430. II. Per Poſſidonium Cyrillo literas mittit, *ibid.* Non recepit pallium a Cæleſtino Papa, *ibid.* VIII. Scribit Acacio Beroenſi Epiſcopo de Neſtorio, *ibid.* IX. Contra Neſtorium Alexandriæ Synodum celebrat, *ibid.* XI. Synodicas Romanæ & Alexandrinæ Synodorum ad Neſtorium mittit, eumque citat ut Vicarius Cæleſtini Papæ, 431. VII. & *ſeqq.* Epheſum accedit, *ibid.* XVII. In cuſtodiam traditur, *ibid.* XXXIV. Quo tempore ſcripſit Apologiam ſuam ad Imperatorem, *ibid.* XXXV. Ejus homilia in Nativitate S. Joannis Baptiſtæ quo anno habita, 432. VII. Scribit ad Joannem Antiochenum & litteris ſuis inſerit confeſſionem fidei, *ibid.* XIII. Pacem factam eſſe Papæ & Imperatori ſignificat, 433. II. Calumniis impetitur, *ibid.* XV. Theodorum Mopſueſtenum excuſat, 435. XXIII. & *ſeqq.* Ejus Capitula reiicit, *ibid.* XXVII. Contra eum ſcribit, legem petit & obtinet, *ibid.* XXX. & *ſeqq.* Scribit adverſus Gentiles, 439. III. Contra eum nullum coactum eſt Concilium Conſtantinopoli, *ibid.* XIII. & *ſeqq.* Moritur, 444. VI.

D

Daciæ Mediterraneæ Metropolis Serdica, 418. LXXVI.
Daciæ Ripenſis Metropolis Rhetiaria, 418. LXXVI.
Damaſci Metropolita,dictus Protothronus,436.VI.
Dardaniæ Metropolis Scupi, 418. LXXVI.
Demetrias virgo vitam monaſticam profitetur, 413. VII. Hieronymi ad eam Epiſtola, *ibid.* Ad eam ſcribit Pelagius Epiſtolam de inſtitutione Virginis *ibid.* VIII.
Diodorus Tarſenſis Epiſcopus Theodori Mopſueſteni parens, & Neſtorii avus dictus, 428. XIX.
Dioſcorus S. Cyrillo in Patriarchatum Alexandrinum ſuccedit, 444. VI.
Dioſpolitanum Concilium adverſus Pelagium, 415. VII. In eo Heros Arelatenſis & Lazarus Aquenſis Epiſcopi Pelagium accuſant, *ibid.* Ab Hieronymo miſerabilis Synodus vocatur, ab Auguſtino vero laudatur *ibid.* Pelagius in eo abſolvitur, *ibid.*
Domnus ſuccedit Joanni in Epiſcopatum Antiochenum, 440. VIII. Theodorum Mopſueſtenum defendit, 442. VII.
Donatianus Epiſcopus Teleptenſis Concilio Zellenſi præſidet, 418. LXIV.
Donatiſtas ad Catholicam fidem traducere ſtudet Honorius, 412. II.
Donatiſtæ poſt Collationem ferocius ſæviunt, *ibid.* III. Honorii legibus reprimuntur, 414. IV.
Dorotheus Marcionopolis Metropolita paci inter S. Cyrillum & Joannem Antiochenum initæ ſubſcribere recuſat, 434. IV.
Dyrrachium Metropolis Epiri novæ,418.LXXVI.

E

Eclanum civitas Epiſcopalis Quintodecimum poſtea dicta, 419. IX. Ejus ſitus, *ibid.*
Eccleſia ab Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano dedicata, 415. XXVIII. & *ſeq.*
Eccleſiis Privilegium a Theodoſio Jun. conceſſum, 434. XIV.
Epheſinum Concilium generale Cæleſtini Papæ conſilio indictum non eſt, 430. XXV.
Concilii Præſes, 431. VII.
Concilii mandatum a Librariis corruptum, *ibid.* X.
Concilii locus, *ibid.* XI.
Concilii tempus, *ibid.* XII.
Concilii Patrum numerus, *ibid.* XIV.
Concilii Acta perturbata, *ibid.* XVI.
Concilium inchoatur ante Joannis Antiocheni adventum, *ibid.* XVIII. Plures Epiſcopi conteſtantur expectandum eſſe Joannem Antiochenum, *ibid.* XIX.
Prima Actio Concilii a Comite Candidiano conteſtata, *ibid.* XX. & *ſeq.* Reſcinditur a Theodoſio Imp. *ibid.* XXIV.
Canon Pelagii hæreſim continens non eſt Conciliabuli Joannis Antiocheni, ſed Actis Concilii inſertus, *ibid.* XXV. & *ſeqq.*
Cæteræ Concilii Actiones, *ibid.* XXXII. & *ſeqq.*
Epiphaniæ & Natalis Chriſti dies Conſtantinopoli diſtincti, 425. VIII.
Epiri novæ Metropolis Dyrrachium, 418.LXXVI.
Epiri veteris Metropolis Nicopolis, *ibid.*
Epiſcopi Orientales Pelagianiſmi incuſant Occidentales & vice verſa, 431. XXVIII. & *ſeq.*
Epiſcopi tredecim Neſtoriani in exilium miſſi, 435. XIII.
Epiſcoporum quinque Africanorum Epiſtola ad Innocentium Papam in cauſa Pelagii, non eſt Synodica, ſed familiaris, 416. X. & *ſeq.*

Epiſcopis an liceat fugere in perſecutione, 428. VII.
Eradius a S. Auguſtino coadiutor Hipponenſis eligitur, 426. V.
Eudocia Athenais antea dicta Heracliti Philoſophi filia Theodoſio Aug. uxor deſtinatur, 420. XXV. & *ſeq.* Vocatur Eudocia, 421. III. Nubit Theodoſio, *ibid.* Fit Auguſta, & Eudoxiam parit, 423. XX. Diſcordiæ ejus cum Theodoſio marito origo, 446. XII.
Eudoxia Theodoſii Imp. filia Valentiniano tertio nubit, 437. III.
S. Eucherius Monachus Lerinenſis ſcribit Librum de laude Eremi, 428. XXV. Quo in loco vitam monaſticam duxit, 441. IV. In duos male diviſus, *ibid.* V. & *ſeq.* S. Paulino Nolano amicitia conjunctus, *ibid.* Quo anno mortuus, 445. XXI.
S. Eugendi Jurenſis vita quo tempore ſcripta, 444. XVIII.
Eulalius Archidiaconus fit Antipapa, 419. II. Symmachus Præfectus Urbis ei adhæret, *ibid.* Roma pellitur, *ibid.*
S. Euſebius Cremonenſis Valerianum Pelagianum Alexandria pellendum curat, 417. IX. S. Hieronymi comes individuus fuit, *ibid.* X.
Euſebius laicus Neſtorio contradicit, 429. XV. & *ſeq.*
Sanctæ Euſtochii mors quo tempore contigerit, 419. XXXII.
Eutherius Metropolita Thyanenſis adverſus Acta Concilii Epheſini & pacem ad Sixtum Papam appellat, & quo fundamento, 433. X. & *ſeq.*
Eutyches labitur in errorem Apollinaris, 442. VII. Hæreſi ſuæ initium dat, *ibid.* VIII. & 448. V. Quæritur, quod dicatur Hæreticus, 448. VI. Synodus Cpoli contra eum cogitur, *ibid.* VII. Damnatus confugit ad Leonem Papam, *ibid.* VIII.

F

FAſtidius non fuit Epiſcopus nec auctor libri *de Vita Chriſtiana*, 420. XXIX.
Fauſtus fit abbas Lerinenſis, 433. XXI.
S. Flavianus fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus, 446. XI.
Fontes baptiſmales in Paſchate aqua divinitus impleti, 417. XXII.
Franciæ veteris ſitus, 418. LXXXII.
Franciæ Monarchiæ initium, 418. LXXXI.
Francorum Reges primæ ſtirpis a Clodione originem ducunt, 428. X.
Franci a Romanis in pace ſuſcipiuntur, 432. XVIII.
Ex Francis alii Romanorum, alii Attilæ partibus adhærent, *ibid.* XIX. & *ſeq.*

G

GAjanus de Sede Alexandrina cum Theodoſio altercatur, 435. XI.
Gallæci cum Suevis pacem ineunt, 430. XXIX. A Suevis male habentur, 431. LXI. Pacem cum iis iterum ineunt, 432. XIX. & 433. XXIV.
Gallia a tyrannis affligitur, 413. II. Ab Ataulfo vaſtatur, 412. XXI.
Gennadius a Baronio male reprehenſus, 419. XIX,
S. Genovefa S. Germani Autiſſiodorenſis Epiſcopi pedibus provolvitur, 429. III.
Genſericus Vandalorum Rex, quo anno in Africam irruptionem fecerit, 428. II. & *ſeqq.*
Genſericus cum Romanis pacem facit, 435. XLIII. In Orthodoxos perſecutionem movet, 437. II. & 441. XII.
Gentiles in Africa comprimuntur, 420. VI.
S. Germanus Autiſſiodorenſis Epiſcopus a S. Cæleſtino Papa legatur in Britanniam, 429. II. Verolamii Synodum celebrat, *ibid.* IV. Legationis ejus epocha, *ibid.* II. VI. & *ſeq.* Mortis ejus annus, 435. XXXVI. & *ſeq.* Legationes ejus Britannica, Aremorica, & Italica, *ibid.* XXXVIII.
Gorthyna Cretæ Metropolis, 418. LXXVI.
Gothorum Regni in Galliis initium, 412. XX.
Gothi Narbona ab Honorii ducibus pelluntur, 414. III. Pacem cum Honorio Imp. ineunt, 415. XXV. Pacem cum Romanis rumpunt & Arelatem obſident, 425. VII. Pacem cum Romanis iterum faciunt, 427. XX.
S. Gregorius Magnus Papa teſtatur Orientales non fuiſſe Pelagianos, 431. XXX.
Gunderici Regis Wandalorum interitus, 428. II.

H

HÆreſes extra Synodos ſæpiſſime damnatæ, 416. XIX.
Helladius Tarſenſis Metropolita adverſus Acta Concilii Epheſini, & adverſus pacem ad Sixtum Papam appellat, & quo fundamento, 433. X. & *ſeq.*
Heraclianus Conſul Occidentalis tyrannidem in Africa arripit & occiditur, 413. I. & *ſeq.*
Hermericus Suevorum Rex moritur, 441. XIII.
Herotes Arelatenſis Epiſcopus Pelagium accuſat in Concilio Dioſpolitano, 415. VII. Item in Synodo Carthaginenſi, 416. II.
Herotes damnatur a Zoſimo Papa, 417. XVIII. Ejus magna fama, *ibid.* XIX.
Heſychius Salonitanus Epiſcopus conſulit S. Auguſtinum de die ſupremo mundi, 419. XXXV. Qua occaſione, *ibid.* XXXVI.
Hieronymus Ieremiam Prophetam novis expoſitionibus illuſtrat, 412. XII. Scribit ad Demetriadem Virginem, 413. VII. Liber Pelagii *de inſtitutione Virginis* Hieronymo male attributus, *ibid.* VIII.
Hieronymus tres libros Dialogorum adverſus Pelagium ante Dioſpolytanam Synodum ſcribit, 415. XVI. In iis Auguſtinum laudat, *ibid.* XVII.
Hieronymus Alypio & Auguſtino gratulatur quod eorum opera hæreſis Pelagiana ſit extincta, 419. XXXII. Moritur, 420. XXI.
Hilarius & Proſper ſcribunt ad Auguſtinum adverſus Semipelagianos, 426. X.
Sanctus Hilarius fit Arelatenſis Epiſcopus, 429. XXXVIII. Synodo Regienſi præfuit, 439. XV. Ejus cum S. Leone Papa contentio explicatur, 445. VII. & *ſeqq.* Semipelagianis adhæſit & poſtea ab iis diſceſſit, *ibid.* XVIII. & *ſeq.* Quo anno mortuus ſit, *ibid.*
S. Honoratus fundator Monaſterii Lerinenſis fit Epiſcopus Arelatenſis, 426. XIV. Moritur, 429. XXVIII. Ejus Patria, 445. X.
Honoria Valentiniani III. Imp. ſoror ob ſuam turpitudinem Conſtantinopolim amandatur, 435. XLII.
Honorius Imperator Donatiſtas ad Catholicam fidem traducere ſtudet, 412. II. Jovinianum Hæreticum relegat, *ibid.* XVII. Hæreticorum cœtus prohibet, *ibid.* XVIII. Clericorum privilegia confirmat, *ibid.* XIX. Vicennalia poſterioris Imperii exhibet & Conſulatum in annum ſequentem differt, 414. I. Donatiſtas legibus reprimit, *ibid.* IV. Decimum Conſulatum ſuſcipit ob Vicennalia anno ſuperiori exhibita, 415. I. Adverſus ritus Gentilitios legem emittit, *ibid.* XXVII. Thermantiam ſecundam uxorem amittit, *ibid.* XXX. Undecimum Conſulatum init ob quinta Quinquennalia prioris Imperii, 417. I. Romam triumphans ingreditur, & Attalum in exilium mit-

mittit, ibid. XXIII. Duodecimum Conſul procedit ob quinta Quinquennalia poſterioris Imperii, 418. I. Pelagianos Roma reſcripto pellit, ibid. XXVIII. & ſeq. Ad petitionem Zoſimi Papæ, ibid. XXVIII. & XXX. Non vero ad petitionem Africanorum Patrum, ibid. XXXI. & ſeq. Septem Provinciarum Galliæ corpus reſtituit, 418. LXXVIII. Scribit ad Symmachum Urbis Præfectum, ut Papam Bonifacium in Urbem reſtituat, 419. II. Contra Pelagianos Conſtitutionem emittit, & ſcribit ad Aurelium Carthaginenſem, ibid. XXI. Decimum tertium Conſulatum ſuſcipit ob tricennalia prioris Imperii, 422. I. Moritur, 423. I.

Hunnorum in Gallias plures irruptiones, 437. VII. & 439. VII. Imperium Romanum vaſtant, 425. XI. & 442. II. & ſeqq.

Hypatia Theonis Philoſophi filia quo anno occiſa, 415. XX.

I

IBas Epiſcopus Edeſſenus Rabulæ ſucceſſor turbarum in Eccleſia occaſione Theodori Mopſueſteni exortarum auctor perhibetur, 435. XXIX. Quo anno in judiciis Tyrio & Berytenſi abſolutus, 448. IX. & ſeq.

Idatius Lemicæ Epiſcopus in Chronico annum a Kalendis Octobris exorditur, 415. XXIII. Legatur ad Aetium Ducem, 431. LXI.

Jeroſolymitana Synodus ſub Joanne contra Pelagium fuit tantum presbyterorum, 415. III. & V. In ea tractata eſt cauſa Pelagii præſentis, ibid. IV. & ſeq. Cauſa hæc ad Innocentium Papam defertur, ibid. VI.

Jeroſolymitanus Epiſcopus ſæculo quinto ineunte Cæſarienſi Epiſcopo Palæſtinæ Metropolitano ſuberat, 415. III.

S. Ignatii Epiſcopi Antiocheni & Martyris reliquiarum tranſlatio, 438. III.

Illyrici Provinciæ juri Epiſcopi Conſtantinopolitani attributæ reſcripto Theodoſii Imp. qui poſtea reſcriptum revocat, 421. IV. & ſeqq.

Illyrici diviſio a Patriarchatu Occidentis tentata, 422. VII. & ſeqq.

Illyricum totum a Valentiniano III. Imp. datur Theodoſio, 437. III. Romani tamen Pontifices jus ſuum in illud retinuere, ibid. IV.

Innocentius Atticum Epiſcopum Conſtantinopolitanum in communionem non recipit, 414. XII. Reſcribit ad Synodicas Patrum Synodi Carthaginenſis & Synodi Milevitanæ II. contra hæreſim Pelagianam, 416. XII. Præter literas ad Africanas Synodos datas nullum contra Pelagianos decretum edidit, ibid. XIV. & ſeq. Hæreſim Pelagianam damnat & auctores ejus a communione ſeparat, ibid. XVI. Recipit epiſtolam familiarem quinque Epiſcoporum Africæ, ibid. X. & ſeq. Eis reſpondet, ibid. XVII. Cur Pelagium Romam evocare noluerit, ibid. XVIII. Nullam Romæ Synodum coegit ad eum damnandum, ibid. XIX. Moritur, & dies mortis probatur, 417. IV. & ſeqq.

Inſcriptio Narbonenſis explicatur, 445. XXIV. & ſeqq.

S. Joannis Martyris reliquiæ tranſlatæ, 414. XIII.

Joannes Antiochenus Epiſcopus Theodoretum & Andream Monachum, ad ſcribendum contra S. Cyrilli anathematiſmos impellit, 430. XVI. & ſeqq.

Joannis Antiocheni ſuaſu Neſtorius palinodiam recantat, ibidem, XX. & ſeqq.

Joannes plures Epiſcopos in Cyrilli capitula accendit, ibid. XXIV. Conciliabulum Epheſi celebrat, 431. XXII. Tentat impedire ne S. Cyrillus ejuſque Epiſcopi Miſſam celebrent, ibid. XXIII. Ab hæreſi Pelagiana immunis fuit, ibid. XXVII. Excommunicatus a Concilio Epheſino, ibid. XXXIII. Synodum Tarſi celebrat, in qua quoſdam Epiſcopos Cyrilli ſectatores deponit, ibid. XLV. Synodum Antiochiæ celebrat ut ſuos ad pacem adducat, 432. IX. Synodicam ſuam mittit Sixto Papæ Cyrillo, & Maximiano, ibidem. XI. Mittit ad Cyrillum literas profeſſionem fidei continentes, ibid. XIII. Hæc fidei confeſſio a Theodoreto compoſita, ibid. XIV.

Joannes Neſtorii blaſphemiæ non favit, ibid. XV. Pacem factam eſſe Papæ & Imperatori ſignificat, 433. II. Gaudet de electione Procli Conſtantinopolitani Epiſcopi, 434. III. Sacram a Theodoſio impetrat contra Epiſcopos paci ſubſcribere renuentes, ibid. V. & ſeqq. De nimia conniventia arguitur, 435. VI. Decretum emittit, & Synodum celebrat contra Rabulam Epiſcopum Edeſſenum, qui libros Theodori Mopſueſteni anathematizaverat, ibid. XX. & ſeqq. Cyrillum Alexandrinum, & Proclum Conſtantinopolitanum ad Theodori defenſionem inducit, ibid. XXIII. & ſeqq. Moritur, 440. VIII.

Joannes Chryſoſtomus, quo anno in Dypticha relatus, 412. XXIV. Ejus memoria Conſtantinopoli celebrata, 427. VI. Reliquiæ ejus Conſtantinopolim tranſlatæ, 438. II.

Joannes Jeroſolymitanus Epiſcopus Synodum in cauſa Pelagii celebrat, 415. III. & ſeqq. Moritur, 416. XX.

Joannes Primicerius Notariorum poſt Honorii mortem Imperium arripit, 423. IV. Adverſus eum mittitur exercitus in Oriente, 424. IV. Capite truncatur, 425. II. Quot annis tyrannidem exercuerit, ibid. IV.

Joſephi filii Jacob Reliquiarum tranſlatio, 415. XXVIII.

Jovinianus hæreticus ab Honorio in exilium mittitur, 412. XVII.

Jovinus tyrannidem in Gallia arripit, & occiditur, 413. II. & 422. II.

Irenæus Comes Neſtorianus in exilium mittitur, 435. II.

Iſdigerdes Perſarum Rex quo anno perſecutionem movet in Chriſtianos ſibi ſubditos, 414. XV. & 420. XIV. Moritur, 420. XIV.

Iſdigerdes II. ſuccedit Vararani patri in regnum Perſarum, 440. IX.

S. Iſidorus Peluſiota fuit Presbyter & abbas Monaſterii Peluſii, 433. XXIII.

Judæi puerum Chriſtianum cruci affigunt, 415. XXI. Eorum inſolentiam Theodoſius reprimit, ibid. Eorum magna ratio habita tempore Honorii, 418. LXX. In eorum favorem lex a Theodoſio datur, & abrogatur, 423. XXI. Eorum occaſione aliæ leges latæ, ibid. XXII. Eorum Patriarchæ ſupprimuntur, 429. XXIX.

S. Julia virgo Martyrio coronatur, 440. VII.

Julianus Epiſcopus Ecclanenſis Zoſimi Tractoriæ contra Pelagianos, ſubſcribere recuſat, 418. LVI. Damnatur cum complicibus, ibid. LVII. Auguſtino Primati Aquilejenſi libellum fidei ſuæ offert, ibid. LVIII. Perſtat in hæreſi, ibid. LIX. Exauctoratur a Zoſimo Papa, ibid. LX. In Apulia natus erat, 419. IV. Ejus parentes, ibid. V. & ſeq. Ejus ſorores, ibid. VII. Epiſcopus Eclanenſis ab Innocentio Papa ordinatus fuerat, ibid. VIII. Ejus mors ante annum CCCCLV. contigit, ibid. X. Quatuor libros ſcripſit contra primum Sancti Auguſtini de nuptiis & concupiſcentia, ibid. XIII. Octo libros ſcripſit contra ſecundum, ibid. XVII. & 423. XIV. Illi octo libri non ſunt contra ſex S. Auguſtini in Julianum, 419. XVIII.

Julianus Italia pellitur, 423. XII. In Ciliciam ſe recipit, *ibid.* XIII. Ex ea eiicitur, 425. XIII.
Juthungi ab Aetio debellati, 430. XXX.
Juvenalis fit Epiſcopus Jeroſolymorum, 429. XXVII.

L

LAriſſa Theſſaliæ Metropolis, 418. LXXVI.
Lazarus Aquenſis Epiſcopus Pelagium accuſat in Concilio Dioſpolitano, 415. VII. Item in Synodo Carthaginenſi, 416. II. Damnatur a Zoſimo Papa, 417. XVIII. Ejus magna fama fuit, *ibid.* XIX.
Legati a Synodo Romana ad Concilium Epheſinum deſtinati fuerunt tantum executores ſententiæ in Neſtorium latæ, 431. V. & *ſeq.*
Legatorum conſeſſus in Concilio Epheſino, *ibid.* IX.
Legati Epheſum appellunt, *ibid.* XXXII.
Legati ad Theodoſium Imp. mittuntur ut Theodorus Mopſueſtenus ejusque Capitula damnentur, 435. XXVIII.
Leges Novellæ dictæ a Theodoſio Imp. confirmantur, 448. XVI.
Lenones Theodoſii Junioris lege coerciti, 428. XXVI.
S. Leo Papa non eſt Auctor Epiſtolæ contra librum Pelagii de Inſtitutione Virginis, 413. VIII. & *ſeq.* Nec Capitulorum de Gratia, 431. XLIX.
S. Leo fit Pontifex Romanus 440. II. In Tuſcia non Romæ natus erat, *ibid.* III. Manichæos perſequitur, 443. II. & 444. II. Ejus cum S. Hilario Arelatenſi Epiſcopo contentio explicatur, 445. VII. & *ſeqq.* Ejus Epiſtola contra S. Hilarium ſcripta, *ibid.* XVII. Ejus epiſtolæ ad Januarium Aquilejenſem & ad Septimium Altinenſem contra Pelagianos ſunt genuinæ, 447. VI. & *ſeq.*
Leontius Epiſcopus Forojulienſis moritur, 433. XX.
Leporius monachus Gallus libellum ſuum ex Africa ad Epiſcopos Gallos mittit, 420. IX. Quo anno libellus ille ſcriptus, & Leporius converſus, *ibid.* & XIII. Carthagine emendatus fuit, *ibid.* X. Pelagii erroribus adhæſerat, *ibid.* XI.
Lipara inſularum Aeoliarum præcipua, 417. XXIII.
Ludi Conſtantinopoli ob devictum Attalum editi, 416. XXII.
S. Lupicinus fit abbas Jurenſis Monaſterii, 444. XVII. Ejus Vita quo tempore ſcripta, *ibid.* XVIII. Genuina eſt, 445. X. & *ſeqq.*
S. Lupus Trecenſis Epiſcopus ordinatur, 428. XXIII. & *ſeq.*

M

MAcedoniæ Synodus celebratur, 414. XII.
Mœſia anno CCCCXII. nondum in duas diviſa, 418. LXXVI.
Mœſiæ metropolis Viminiacum, *ibid.*
Manichæorum hæreſi Gallia infecta, 419. XXXVII. In Africa comprimuntur, 420. VI. Romæ deteguntur a S. Leone Papa, 443. II. & 444. II.
Marcellinus Subdiaconus Eccleſiæ Carthaginenſis ab Africanis Romam mittitur, 418. XXIV.
Marcellinus Tribunus & Notarius injuſte occiditur, 413. IV. Ejus virtutes, *ibid.* V.
Marcianopolis Mœſiæ ſecundæ Metropolis, 418. LXXVI.
Marius Mercator Commonitorium ſuum Theodoſio Imp. contra Pelagianos offert, 429. XXIII.
S. Martinianus Epiſcopus Mediolanenſis ſcribit ad Rufum Theſſalonicenſem Epiſcopum, 431. XXXVI. Non fuit contrarius Capitulis S. Cyrilli, *ibid.*
SS. Martyrum quadraginta Sebaſte paſſorum inventio, 438. IV.
Maximianus fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus, & quo tempore, 431. XXXVIII. & *ſeq.* Ordinatur, *ibid.* XLI. Conſtantinopoli Synodum celebrat, in qua aliqui Epiſcopi depoſiti, *ibid.* XLII. & *ſeq.* Moritur, 434. II.
Maximus Abbas Lerinenſis fugit Epiſcopatum Forojulienſem, 433. XX. Fit Epiſcopus Regienſis, *ibid.* XXI. & *ſeq.* Intereſt Concilio Arauſicano primo, 441. XI.
Maximus occiditur, 422. II.
Melania ſenior ex Africa Jeroſolymam tendit, & moritur, 419. XXXIV.
Melania Junior uxor Piniani ex Africa Jeroſolymam tendit, 419. XXXIV. Conſtantinopolim venit, & Voluſianum convertit, 434. XI. & *ſeq.* Moritur, 438. VI.
Meletius Epiſcopus Mopſueſtenus a pace inter S. Cyrillum & Joannem Antiochenum facta abhorret, 433. V. & *ſeqq.* In exilium mittitur, 435. XII.
Meroveus Francorum Rex Clodionis filius, 428. X. A patre ad Valentinianum Imp. mittitur, ut pax reſtituatur, 432. XIX. Clodioni patri ſuccedit, 447. XII.
Meſſaliani, qui & Enthuſiaſtæ in duabus Synodis damnati, 427. VIII.
Metropolis apud Afros alia erat a prima Sede, 418. LXIV.
Metropoles Epiſcopo Theſſalonicenſi tanquam Vicario Sedis Apoſtolicæ ſubditæ, *ibid.* LXXVI.
Metropoles Patriarchatui Antiocheno ſubjectæ, 436. VII.
Metropolitæ Tyri & Damaſci protrothroni dicti, 436. VI.
Milevitanum Concilium II. Pelagium damnandum cenſet, 416. III. Patres Concilii temperamentum adhibent, *ibid.* IV. & *ſeq.* Cauſam ad Apoſtolicam Sedem deferunt, *ibid.* VI. Nulli Canones in hunc Concilium editi, *ibid.* VII. & *ſeq.* Hoc Concilium fuit Provinciale non Generale, *ibid.* IX. In eo hæreſis quidem damnata, ſed ſententia non promulgata, *ibid.* XIII.
Monachi Adrumetini inter ſe diſſident de gratia & libero arbitrio, 427. XXI. & *ſeq.*
Montaniſtæ Theodoſii Jun. legibus reprimuntur, 415. XXII. & 423. V. Pepuzitæ & Phrygæ dicti, 423. V.

N

NAiſſum in Illyrico, modo Dardaniæ modo Daciæ urbs dicitur, 420. IV.
Narbonenſis Inſcriptio explicatur, 445. XXIV. & *ſeqq.*
Neſtorianæ hæreſis cum aliis hæreſibus & cum erroribus Theodori Mopſueſteni convenientia, 428. XIX. & *ſeq.*
Neſtoriana hæreſis in Hiſpanias irrepere tentat, 431. XIII.
Neſtoriani libros Theodori Mopſueſteni & Diodori Tarſenſis Epiſcopi diſſeminant, 435. XIV. & *ſeq.*
Neſtorius ordinatur Cpolitanus Epiſcopus, 428. XI. Diſcipulus fuit Theodori Mopſueſteni, *ibid.* XII. Legem contra Hæreticos a Theodoſio Juniore impetrat, *ibid.* XIII. & *ſeq.* Peccatum Originale fatetur, *ibid.* XV. Julianum in amicitiam ſuſcipit & Cæleſtium conſolatur, *ibid.* Hæreſim ſuam propalat, *ibid.* XVII. & *ſeq.* Primus ejus ſermo a S. Cyrillo refutatur, 429. XIII. & *ſeq.*

Neſto-

Neſtorio contradicit Euſebius laicus, *ibid.* XV. *& ſeq.* In Neſtorium populus commovetur, *ibid.* XVII.
Neſtorius a Proclo Cyziceno Epiſcopo refellitur, & viciſſim Proclum refellit, *ibid.* XVIII. *& ſeq.* Spargit primum ſuum tractatum de Incarnatione, *ibid.* XX. Tentat occupare animum Cæleſtini Papæ, *ibid.* XXII. S. Cyrilli literas recipit & ad eas reſpondet, 429. XXI. Contra Neſtorium Synodi convocationem poſtulant Monachi, *ibid.* XXIV.
Neſtorius ad ſecundam S. Cyrilli Epiſtolam reſpondet, *ibid.* XXVI. Scribit ad Cæleſtinum Papam, *ibid.* Alias literas Cæleſtino Papæ dat, 430. III. Damnatur in Synodo Romana *ibid.* V. Significat Cæleſtino Papæ indictam a Theodoſio Imp. Synodum generalem, *ibid.* XII. Recepit Synodicas litteras quibus citatur a Cyrillo Vicario Cæleſtini Papæ, *ibid.* XIII. *& ſeqq.* Cyrilli anathematiſmos confutandos curat, *ibid.* XVI. Palinodiam bis recantavit, *ibid.* XX. *& ſeq.* Duodecim anathematiſmos contra totidem S. Cyrilli condit, 431. XV. Epheſum accedit, *ibid.* XVII. In cuſtodiam traditur, *ibid.* XXXIV. In exilium pellitur & quo tempore, *ibid.* XXXVII. *& ſeq.* & 433. III. Exilii ejus locus, 431. XXXIX. Ejus ſuperbia, *ibid.* XL. Ejus libros comburi jubet Theodoſius Imp. 435. III. *& ſeqq.* In Oaſim relegatur, 436. II. *& ſeq.*
Nicopolis Metropolis Epiri veteris, 418. LXXVI.
Norici ab Aetio debellati, 430. XXX.
Novatiani a Theodoſio Imperatore repreſſi, 423. V.

O

Orbis in Nummis Imperatorum Chriſtianorum ſæpe repræſentatus, 439. II.
Ordinationes ſacræ quibus diebus fieri ſolitæ, 444. XI. Quatuor temporibus a Gelaſio Papa affixæ, *ibid.* XI.
Orientales a communione & litteris Eccleſiæ Romanæ ſuſpenſio, 417. XV. In quo conſiſteret illa ſuſpenſio *ibid.* In Paſchate anni CCCCXVII. ab Occidentalibus diſſident, 417. XXII.
Oroſius in Africam ad Auguſtinum ſponte venit, 414. VI. & VIII. Adeſt Synodo Hieroſolymitanæ, 415. III. *& ſeqq.* Non vult accuſatorem agere contra Pelagium in ea Synodo, *ibid.* V. Interpres dicta eius corrumpit aut ſupprimit, *ibid.* VI. Pelagii cauſam ad Innocentium Papam deferri curat, *ibid.* E Palæſtina in Africam redit, 416. I. Libros ſuos ſcripſit in Hiſpania, 417. XXIII.

P

Pagani a militia Palatina & Palatio ſubmoventur a Theodoſio Imp. 416. XXI. Theodoſii legibus reprimuntur, 423. XXII. Sacrificia illis ſub pœna mortis interdicta, eorumque fana deſtrui jubentur, 426. IV.
Palæſtinæ tres Jeroſolymitano Patriarchæ ſubditæ, 436. VIII.
Palladius Diaconus S. Cæleſtino Papæ ſuadet ut S. Germanum Autiſiodorenſem Epiſcopum in Britanniam mittat, 429. II. Miſſus non eſt eodem tempore quo Sanctus Germanus in Britanniam, *ibid.* XI. Nullum librum reliquit, *ibid.* XII. Primus fuit Scotorum Apoſtolus, 431. LI.
Parabolani qui eſſent, & eorum audacia a Theodoſio Imp. repreſſa, 416. XXI.
Paſcha anni CCCCXVII. diverſis diebus ab Orientalibus, & Occidentalibus celebratum, 417. XXI. Circa Paſcha diſſidium, 444. XX.
Patriarchæ Alexandrini magnæ opes, 445. II.
Patriarcha Alexandrinus omnes Epiſcopos ſui Patriarchatus ordinabat, *ibid.* III. Hujus uſus antiquitas, *ibid.* IV. Hujus uſus viget adhuc in Ægypto & in Aethiopia, *ibid.* V.
Patriarchatus Antiochenus undecim provinciis conſtabat, 436. V. Metropoles ei ſubjectæ, *ibid.* VII. Metropoles civiles plures in eo, quam in aliis, *ibid.*
S. Patricius Hiberniæ Apoſtolus, a quo Epiſcopus ordinatus, 431. LII.
Patroclo Arelatenſi Epiſcopo Maſſilienſis Epiſcopatus cura demandatur, 418. LXIX.
Paula junior floret in Palæſtina, 419. XXXIII.
S. Paulinus Nolanus Pelagii amicus fuit, 417. VII. Pelagianis non favit, *ibid.* Moritur, 431. LIII. Ejus captivitas fabulæ ſimillima, *ibid.* LIV *& ſeqq.* Cum S. Eucherio amicitia conjunctus fuit, 441. VI.
Paulinus Diaconus Cæleſtium accuſat, 412. IX. Ejus libellus ad Zoſimum Papam excuſatorius quo anno ex Africa miſſus, 418. IV. *& ſeqq.*
Paulinus Auſonii Poetæ ex filia nepos floret, 412. XXII.
Paulinus Magiſter Officiorum Theodoſii Imp. juſſu occiditur, 446. XII.
Pax Neſtorianorum cum Orthodoxis quo anno ſancita, 432. XVI. Ejus occaſione novum ſchiſma exoritur, 433. V. *& ſeqq.* In univerſo Patriarchatu Antiocheno hæc pax ſuſcipitur, 436. IV.
Pelagiana hæreſis in Palæſtina diſſeminatur, 412. XII. A Sede Apoſtolica primum damnata, *ibid.* XIII. *& ſeqq.* & 416. XVI.
Pelagiani ſedente Zoſimo in duobus Conciliis Carthaginenſibus damnati, 418. VII. *& ſeqq.* Unico decreto a Zoſimo damnati, *ibid.* XV. *& ſeq.* & 420. V. Roma pelluntur, 418. XXVIII. *& ſeq.*
Pelagii hæreſis in diœceſi Aquilejenſi S. Leonis Papæ tempore renata, *ibid.* LXI.
Pelagiani Italia pelluntur, 423. XI. Adverſus Pelagianos cogitur Synodus Antiochiæ, 424. VIII. Audita Neſtorii ordinatione Conſtantinopolim advolant, 428. XVI. In Synodo Romana damnantur, 430. VI.
Pelagius Hæreſiarcha Jeroſolymis hæreſim ſuam diſſeminat, 412. XII. Ejus hæreſis primum a Sede Apoſtolica damnata, 412. XIII. Proſperi locus de prima hac damnatione explicatur, *ibid.* XIV. *& ſeq.* Scribit ad Demetriadem de inſtitutione virginis, 413. VIII. & X. Scribit Auguſtino & ejus reſponſum recipit, *ibid.* XI. Auditur in Synodo Jeroſolymitana, 415. IV. Ejus cauſa ab ea Synodo ad Innocentium Papam defertur, *ibid.* VI. Accuſatur ab Herote Arelatenſi & Lazaro Aquenſi Epiſcopis in Synodo Dioſpolitana, 415. VII. Comparet in Synodo, *ibid.* VIII. Capitula ei objecta & ejus reſponſa, *ibid.* IX. *& ſeqq.* Per mendacia damnationem declinat, & abſolutionem ſuffuratur, *ibid.* XV. Se abſolutum fuiſſe jactitat, *ibid.* XVIII. Ab Herote & Lazaro iterum accuſatur in Synodo Carthaginenſi, 416. II. Damnandus cenſetur a Patribus Synodi Carthaginenſis & Synodi Milevitanæ, *ibid.* III. *& ſeqq.* Patres ejus cauſam referunt ad Sedem Apoſtolicam, *ibid.* VI. Ab Innocentio Papa a Communione ſeparatur, 416. XVI. Scribit libros de libero arbitrio, 417. II. Ad Innocentium Papam ſcribit, *ibid.* Ariani & Orontii Epiſcopi ad promovendam ſectam opera uſus eſt, *ibid.* XI. Fidei profeſſionem ad Zoſimum Papam mittit, *ibid.* XX.
Perigenes Corinthii Epiſcopus a Bonifacio Papa defenditur, 422. VIII. *& ſeqq.*
Perſarum bellum cum Romanis quo anno geſtum, 420. XIV. *& ſeq.*
Perſæ a Romanis victi, 420. XX. Cum Romanis

nis pacem faciunt, 422. XI. Ignem & aquam pro Diis habent, *ibid.* XII.

Perſecutio Chriſtianorum in Perſide, 414. XV. 420. XIV. Continuatur, 440. IX.

Perſecutio in Africa a Vandalis in Orthodoxos excitatur, 437. IV. & 441. XII.

Pharamundus regnat in Francia, 418. LXXXI. *& ſeq.*

Photius Neſtorianus in exilium mittitur, 435. II.

Picti Britanniam prædantur, 421. XIV. Tranſmarini a Britannis dicti, *ibid.* XV. In Britanniam iterum irrumpunt, 422. XIII.

Placidia Honorii Imp. germana Ataulfo nubit, 414. II. Honorio redditur, 415. XXV. Conſtantio nubit, *ibid.* XXVI. Ad ſedandum ſchiſma Eccleſiæ Romanæ operam ſuam confert, 419. III. Auguſta dicitur & quo anno, 420. III. Conſtantinopolim ab Honorio fratre ablegatur, 423. III. Cum liberis adverſus Joannem tyrannum in Occidentem remittitur, 424. IV. Iterato Auguſtæ nomen ſuſcipit, *ibid.* Aetio parcit qui Hunnos in auxilium tyranni aſciverat, 425. VI.

Polychronii Jeroſolymitani Epiſcopi accuſatio ſuſpectæ fidei, 433. XIX.

Poſſidonius diaconus Eccleſiæ Alexandrinæ Romam a S. Cyrillo mittitur, 430. II.

Praylius ſuccedit Joanni Hieroſolymorum Epiſcopo, 416. XX. Moritur, 429. XXVII.

Prævali Metropolis Scodra, 418. LXXVI.

Presbyteri ſæculo quinto ineunte Sacerdotes aliquando ſolitarie dicti, 415. III.

Priſcillianiſtæ in Hiſpaniis exagitantur, 447. II.

Proba Valeria Faltonia Poetria floret, 438. VII.

Proclus fit Conſtantinopolitanus Epiſcopus, 434. II. Placidus erga omnes fuit, *ibid.* III. Moritur, 446. VIII. *& ſeqq.*

Proclus Cyzici Epiſcopus ordinatur a Siſinnio Conſtantinopolitano Epiſcopo, 426. III. Populum docet, & orationem contra Neſtorium habet, 429. XVIII. Refellitur a Neſtorio, *ibid.* XIX. Theodori Mopſueſteni defenſionem ſuſcipit, Joannis Antiocheni ſuaſu, 435. XXIV. *& ſeqq.*

Proculus Maſſilienſis Epiſcopus exauctoratur, 418. LXIX.

Proſper ſcribit contra librum Pelagii de inſtitutione Virginis, 413. VIII. *& ſeq.* Scribit ad S. Auguſtinum adverſus Semipelagianos, 426. X.

Proſper Auctor eſt Capitulorum de Gratia, 431. XLIX. Caſſianum confutat, 433. XVII. Vincentium Lerinenſem Semipelagianum refellit, 434. XV. *& ſeqq.* Manichæos confutat, 444. III. Non eſt Auctor libri de promiſſionibus Divinis, *ibid.* Uſque ad annum CCCCLV. Chronicon ſuum perduxit, 445. XXII.

Septem Galliæ Provinciarum corpus reſtituitur, 418. LXXVIII. Diſſolvitur, *ibid.* LXXIX.

Pulcheria Arcadii Aug. filia Auguſta dicitur, 414. XIV. & 415. XXII. Uxorem quærit Theodoſio Auguſto fratri, 420. XXV. *& ſeqq.* A rerum adminiſtratione removetur, 446. XI.

R

Rabulas Edeſſenus Epiſcopus libros Theodori Mopſueſteni anathematizat, 435. XVI. *& ſeq.* Contra Rabulam decretum emittit Joannes Antiochenus & Synodum convocat, *ibid.* XX. *& ſeqq.* Contra decretum illud Monachi quidam inſurgunt, *ibid.* XXII.

Rabulas S. Eulogio in Epiſcopatu Edeſſeno ſucceſſerat, *ibid.* XXXIII. *& ſeq.*

Ravennæ cogitur Synodus ad ſedandum ſchiſma Eccleſiæ Romanæ, 419. II.

Rechiarius Rechilæ patri ſuccedit in regnum Suevorum, 448. XV.

Rechila Hermerico patri ſuccedit in regnum Suevorum, 441. XIII. Moritur, 448. XV.

Regienſis Synodus, 439. XV. Ei præfuit Hilarius Arelatenſis, *ibid.* Nulla in ea Pelagianorum mentio, *ibid.* XVI.

Relationes a Conciliis ad Papam mitti ſolitæ, 418. XXIII.

Reliquiarum SS. Cyri & Joannis Martyrum tranſlatio, 414. XIII.

Reliquiarum S. Stephani protomartyris inventio, 415. II.

Reliquiarum Joſeph filii Jacob & Zachariæ patris Joannis Baptiſtæ tranſlatio, 415. XXVIII.

Rhetiaria Metropolis Daciæ Ripenſis, 418. LXXVI.

Roma poſt excidium paulatim frequentari cœpta, 414. XVII.

Roma quo tempore in Valentiniani III. poteſtatem redacta, 425. III.

Romani cum Perſis pacem faciunt, 422. XII.

Romanus Pontifex poſt Illyrici damnationem a Valentiniano III. Imp. factam jus ſuum retinuit, 437. IV. Unde evenerit ut Pontificis Romani electioni Italiæ Reges ſe immiſcuerint, 419. II.

Romana Synodus ſub Innocentio Papa pro damnatione Pelagianorum fictitia, 416. XIX.

Romana Synodus contra Neſtorium, 430. V. *& ſeq.*

Alia Romana Synodus contra eumdem, 431. IV. Ex hac legati deſtinantur ad Synodum Epheſinam, *ibid.*

S. Romanus primus in Gallia Sequanorum Monachorum inſtitutor, 444. XV. Presbyter ordinatur, *ibid.* XVI. Ejus Vita quo tempore ſcripta, *ibid.* XVIII. Miraculum ab eo patratum, *ibid.* XIX. Ejus Vita genuina, 445. X. *& ſeqq.*

Rufus Theſſalonicenſis Epiſcopus Sanctæ Sedis Vicarius in Illyrico, 421. VIII. & 424. VII.

S

Salvianus presbyter Maſſilienſis abſolvit libros de Providentia, 440. VI.

Saxones Septentrionalem Britanniæ partem incolentes Britanniam infeſtant, 429. VIII. *& ſeqq.*

Saxonum ſeu Anglo Saxonum adventus in Britanniam epocha, 447. IX. *& ſeqq.*

Schiſma oritur ex pace inter S. Cyrillum & Joannem Antiochenum, 433. V. *& ſeqq.* Ex eo multa mala in Eccleſiam redundant, *ibid.* XIV.

Schiſma tertium in Eccleſia Romana, 419. II.

Scoti Britanniam prædantur, 421. XIV. Tranſmarini a Britannis dicti, *ibid.* XV. Iterum in Britanniam irrumpunt, 422. XIII.

Scupi Metropolis Dardaniæ, 418. LXXVI.

Sebaſtianus tyrannus in Gallia occiditur, 413. II.

Semipelagianorum initia, 428. XXVII. *& ſeq.*

Semipelagiani a Cæleſtino Papa compreſſi, 431. XLVI.

Serdica Daciæ Mediterraneæ Metropolis, 418. LXXVI.

S. Severus Epiſcopus Trevirenſis floret, 435. XL.

Sidæ in Pamphilia Synodus contra Meſſalianos coacta, 427. VIII.

Sigericus mortuo Ataulfo fit Gothorum Rex, 415. XXIV. Occiditur, *ibid.*

Siſinnius fit Epiſcopus Cpolitanus, 426. II. Moritur, 427. VII. Eo ſedente Synodus contra Meſſalianos Conſtantinopoli coacta, *ibid.* VIII.

Sixtus III. Papa creatur, 432. VI. Neſtorium ab hæreſi revocare conatur, *ibid.* VII. Joannem

uem Antiochenum in viam rediiſſe gaudet, 433. IV.
Sixti Papæ accuſatio ſuſpectæ fidei, *ibid.* XIX. Moritur, 440. II. Libri ei falſo adſcripti, *ibid.* IV.
Socrates eodem tempore quo Theodoretus & Sozomenus hiſtoriam ſuam ſcripſit, 427. XV. *& ſeq.* & 439. XI. Eam ultro annum CCCCXXXIX. non continuavit, 439. IX.
Solis ingens eclipſis, 418. LXXX. & 447. XIII.
Sozomenus eodem tempore quo Socrates & Theodoretus, Hiſtoriam ſuam ſcripſit, 427. XV. *& ſeq.*& 439.XI. Eam ultra annum CCCCXXXIX. non continuavit, 430. X.
Spectacula diebus feſtis & dominicis fieri prohibet Theodoſius Imp. 425. VIII.
Spoleti Synodus celebratur ad ſedandum ſchiſma Eccleſiæ Romanæ, 419. II.
S. Stephani protomartyris Reliquiarum inventio, 415. II.
Subſcriptiones hæreticorum damnationi quo tempore in uſum inductæ, 419. XXII.
Suevi cum Gallæcis pacem ineunt, 430. XXIX. Eos male habent, 431. LXI. Iterum pacem faciunt, 432. XIX. & 433. XXIV.
Sulpicii Severi converſio, patria & mors, 431. L.
Symmachus Præfectus Urbis Eulalio Antipapæ adhæret, 419. II.

T

TArſenſis Synodus in qua aliqui Epiſcopi Sancto Cyrillo addicti depoſiti, 431. XLV.
Tarſenſis altera Synodus in qua recipitur lex Theodoſii Imp. contra Neſtorium, 435. VIII.
Templum Cæleſtis Deæ Conſtantio imperante demolitum eſt, 420. VI.
Theodoretus Cyrenſis Epiſcopus creatur, 423. VIII. *& ſeqq.* Hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam terminat, 427. IX. *& ſeq.* Eam ab anno CCCCXXV. inchoavit, *ibid.* XI. Longe poſt Concilium Epheſinum eam ſcripſit, *ibid.* XIV. Eodem tempore quo Sozomenus & Socrates Hiſtorias ſuas edidere, *ibid.* XV. *& ſeq.* & 439. XI. Theodoretus Theodorum Mopſueſtenum multum laudavit, 427. XVII. Theodoreti Vitæ ſummarium, *ibid.* XVIII. Ejus labores ante Epiſcopatum, *ibid.* XIX. Epiſtola ad Sporacium ei ſuppoſita, 428. XXI. *& ſeq.* Theodoretus ſcribit contra S. Cyrilli anathematiſmos pro Neſtorio, 430. XVII. *& ſeqq.* Pacis Eccleſiæ cupidiſſimus eſt, 432. X. & XII. Auctor eſt Confeſſionis fidei, quam Joannes Antiochenus ad Cyrillum miſit, *ibid.* XIV. Paci ſubſcribere recuſat, 434. IV. Fluctuat, *ibid.* VIII. Bono animo omnia facit, *ibid.* IX. Pacem amplectitur, *ibid.* X. Alexandrum Hierapolitanum Epiſcopum ad pacem perducere tentat, 435. IX. Scribit adverſus Gentiles & quo anno, 439. III. *& ſeq.* Quarumdam ejus Epiſtolarum epocha, 440. V. *& ſeq.* & 443. IV. *& ſeqq.* Exilium ejus domeſticum fuit, *ibid.* Ejus ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Epiſtola contra Cyrillum non eſt ſuppoſititia, 444. VII. *& ſeq.* Duæ ejus Epiſtolæ ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum diverſis annis ſcriptæ, *ibid.* IX. Theodoretus S. Cyrillo parum æquus, *ibid.* X. Scribit hiſtoriam religioſam, *ibid.* XIV. Cyrum ſecedere jubetur, 448. III. Variæ ejus Epiſtolæ, *ibidem.* IV.
Theodorus fit Epiſcopus Forojulienſis, 433. XXI. *& ſeq.*
Theodorus Mopſueſtenus Pelagianæ & Neſtorianæ hæreſeon primus parens quo anno Epiſcopus dictus, 423. XV. *& ſeq.* Libri ab eo ſcripti, *ibid.* XVII. *& ſeqq.* Moritur, 427. XII. Ejus libri a Rabula Edeſſeno Epiſcopo anathematizantur, 435. XVI. *& ſeq.* Defenduntur ab Andrea Samoſateno Epiſcopo, *ibid.* XVIII.
Theodoſius Junior quintum Conſulatum ſuſcipit ob poſterioris Imperii Quinquennalia, 412. I. Sextum fit Conſul ob Quindecennalia prioris Imperii, 415. I. Judæorum inſolentiam reprimit, *ibid.* XXI. In Montaniſtas leges promulgat, *ibid.* XXII. Septimum Conſulatum init ob Decennalia poſterioris Imperii, 416. I. Paganos a militia Palatina excludit, & Parabolanos reprimit, *ibid.* XXI. Octavum, Conſul procedit ut ſit collega Honorii, 418. I. Moeſiam in duas provincias dividit, *ibid.* LXXVI. Nonum init Conſulatum ob Vicennalia prioris Imperii, 420. I. Athenais ei uxor deſtinatur, *ibid.* XXV. *& ſeqq.* Eam ſibi connubio copulat, 421. III. Amplificat juriſdictionem Epiſcopi Conſtantinopolitani, *ibid.* IV. Reſcripti ejus interpretatio, *ibid.* V. Reſcriptum revocat ad petitionem Honorii Imp. *ibid.* VI. Illius reſcripti auctores, *ibid.* X. Theodoſius urbi Cpolitanæ conſulit, *ibid.* XII. Decimum Conſulatum ſuſcipit ob poſterioris Imperii Quindecennalia, 422. I. Cum Perſis pacem facit, *ibid.* XI. Hæreticos perſequitur, 423. V. In Judæorum favorem legem emittit & revocat, *ibid.* XXI. Aliæ ejus leges de Judæis & Paganis, *ibid.* XXII. Undecimum Conſulatum init ob quinta Quinquennalia prioris Imperii, 425. I. Spectacula diebus feſtis & dominicis fieri prohibet, *ibid.* VIII. Duodecimum Conſulatum ſuſcipit ob Vicennalia poſterioris Imperii, 426. I. Paganis ſub pœna mortis ſacrificia interdicit, eorumque fana deſtrui jubet, *ibid.* IV. Judæis ad fidem converſis, & Apoſtatis ad Eccleſiam redeuntibus favet, *ibid.* XVII. Lenones lege coercet, 428. XXVI. Judæorum Patriarchas ſupprimit, 429. XXIX. Decimum tertium Conſulatum init ob prioris Imperii Tricennalia, 430. I. Epheſinam Synodum indixit, *ibid.* XIX. Non ſuſpendit ſententiam a Synodis Romana & Alexandrina in Neſtorium lata, 431. II. & III. Actionem primam Concilii Epheſini reſcindit, *ibid.* XXIV. Legatos a Concilio Cpolim evocat, & Neſtorium a Concilio recedere jubet, *ibid.* XXXIV. Omnes Epiſcopos ad propria redire jubet, *ibid.* XLIV. Eccleſiæ paci conſulit, 432. VIII. Decimumquartum Conſulatum ſuſcipit ob poſterioris Imperii Tricennalia, 433. I. Jubet ut Epiſcopi cum Joanne Antiocheno non communicantes Eccleſiis eiiciantur, 434. V. Quo anno juſſio illa ſeu ſacra data ſit, *ibid.* VI. Dat aliam ſacram peculiarem contra quatuor Epiſcopos, *ibid.* VII. Conſtantinopoli fame laboranti conſulit, *ibid.* XIII. Eccleſiis & Monaſteriis privilegium concedit, *ibid.* XIV. Conſulatum decimum quintum init ob ſeptima Quinquennalia prioris Imperii, 435. I. Legem emittit pro comburendis Neſtorii libris, *ibid.* III. *& ſeqq.* Codicem Theodoſianum dictum promulgat, *ibid.* XLI. Conſulatum decimum ſextum ſuſcipit ob ſeptima Quinquennalia poſterioris Imperii, 438. I. Conſulatum decimum ſeptimum ſumit ob prioris Imperii octava Quinquennalia, 439. I. Conſulatum decimum octavum ſuſcipit ob nona Quinquennalia prioris Imperii, 444. I. Diſcordiæ ejus cum uxore origo, 446. XII. Contra fautores hæreſis Neſtorianæ edictum promulgat, 448. II.
Theodotus Alexandro ſuccedit, 420. XXII. *& ſeqq.* Moritur, 427. II.
Theophilus Alexandrinus Epiſcopus moritur, 412. XXIII.
Thermæ Achilleæ dedicantur, 443. XII.
Thermantia Honorii Auguſti ſecunda uxor moritur, 415. XXX.

Theſſaliæ Metropolis Lariſſa, 418. LXXVI.
Theſſalonicenſi Eccleſiæ privilegium conceſſum, 424. VI.
Theſſalonicenſis Epiſcopus Vicarius Sedis Apoſtolicæ per provincias Illyrici, 418. LXXV. Poteſtas indicendi Synodos ei conceditur, *ibid.* LXXVII. Vicariatu ſedis Apoſtolicæ per Illyricum privatur, 421. VII. Vicariatus ille contemnitur, *ibid.* VIII. Theſſalonicenſi Epiſcopo Vicariatus Illyrici continuatur a Cæleſtino Papa, 424. VII.
Tribunorum ſimul & Notariorum munus, 413. VI.
Tuburſicenſe colloquium anno CCCXCVIII. tardius collocandum, 412. VI.
Turribius Aſturicenſis Epiſcopus Priſcillianiſtas in Hiſpaniis exagitat, 447. II.
Turribii duo diſtinguendi, *ibid.* III. & *ſeqq.*
Tyri Epiſcopus dictus Protothronus, 436. VI.
Tyrii peculiari epocha utebantur, 448. XIII.
Tyrium judicium circa Ibam Edeſſenum Epiſcopum, in quo is abſolutus, quo anno habitum, 448. IX. & *ſeqq.*

V

Valentinianus III. naſcitur, 418. LXXIII. Cæſar dicitur, 424. IV. & *ſeq.* Ob Cæſareum Imperium Conſul procedit, 425. I. Auguſtus dicitur, *ibid.* V. Eccleſiarum & Clericorum privilegia confirmat, *ibid.* IX. Leges adverſus hæreticos emittit, *ibid.* X. Secundo Conſul procedit ob Auguſteum Imperium, 426. I. Tertium init Conſulatum ob Imperii Auguſtei Quinquennalia, 430. I. Quartum Conſul procedit ob Decennalia ejuſdem Imperii, 435. I. Honoriam ſororem Cpolim amandat, *ibid.* XLII. Cum Genſerico Vandalorum Rege pacem facit, *ibid.* XLIII. Nubit Eudoxiæ filiæ Theodoſii Imp. 437. III. Quintum init Conſulatum ob Auguſtei Imperii Quindecennalia, 440. I. Sextum Conſul procedit ob ejuſdem Imperii Vicennalia, 445. I.
Vandali de univerſa Hiſpania occupanda cogitant, 420. XXVIII. In ea Romanos adoriuntur, 425. XIV. Africam ſibi ſubiiciunt, 428. II. & *ſeq.* Orthodoxos in Africa perſequuntur, 437. II. Carthaginem occupant, 439. VIII.
Vararanes Perſarum Rex Isdigerdi patri ſuccedit, 420. XIV. Perſecutionem in Chriſtianos continuat, *ibid.* Ex ea bellum inter Romanos & Perſas exortum, *ibid.* XV. Moritur, 440. IX.
Vaſionenſe Concilium primum, 442. VI.
Viminiacum Moeſiæ Metropolis, 418. LXXVI.
Vincentius Lerinenſis Semipelagianus confutatur a Proſpero, 434. XV. & *ſeqq.* Sancte moritur *ibid.* XX.
Viſigothorum Regni in Galliis initium, 412. XX.
Viſigothi pacem turbant, 436. IX. Bellum cum Romanis gerunt, 438. VIII. Romanos vincunt & pacem cum iis ineunt, 439. V. & *ſeq.*
Vitalis Semipelagianorum præcurſor, 428. XXVII.
Wallia fit Rex Gothorum, 415. XXIV. Pacem init cum Honorio Imp. eique Placidiam ſororem & Attalum reddit, *ibid.* XXV. Pro Romanis militat, 416. XXIII.

Z

Zachariæ patris Joannis Baptiſtæ Reliquiarum tranſlatio, 415. XXVIII.
Zellenſe Concilium fictitium non eſt, 418. LXIV. & *ſeq.* Nec Teleptenſe nec Telenſe dici debet, *ibid.* In eo decreta aliquot diſciplinæ inculcata, *ibid.* LXVI.
Zoſimus fit Pontifex Romanus, 417. XII. Sub eo pax conciliata non eſt inter Romanam & Orientalem Eccleſiam, *ibid.* XIV. Tractoriam ſuam contra Pelagianos ad Occidentales & Orientales inſcripſit, licet cum his non communicat, *ibid.* XV. Cæleſtium innocentem putat, *ibid.* XVI. Pro eo ſcribit ad Epiſcopos Africanos, *ibid.* Herotem & Lazarum Epiſcopos Gallos damnat, *ibid.* XVIII. Pelagium innocentem ſcribit ad Epiſcopos Africanos, *ibid.* XX. Unico decreto Cæleſtium & Pelagianos damnat, 418. XVI. & *ſeq.* Cæleſtium ad audientiam vocat eumque non comparantem damnat, *ibid.* XXVII. Reſcriptum obtinet ab Honorio quo Pelagiani Roma pelluntur, *ibid.* XXVIII. XXX. & *ſeqq.* Proculo Maſſilienſi Epiſcopo parum æquus videtur, *ibid.* LXIX. Moritur, *ibid.* LXXI.

INDEX ANIMADVERSIONUM

In quo Conſules annotum, cætera vero paginarum numero indicantur.

Aſteriſcus ad Conſules indicat novas in Pagium emendationes.

A

AUrelius, Hieronymus, & Joannes Hieroſolymitanus quando acceperint literas ab Innocentio, pag. 86. Quid de Epiſtola ad Joannem Hieroſolymitanum legat Baronius, quidve Couſtantius exhibeat, *ibid.*

B

BOnifacii electionis & conſecrationis annos & dies, 155. Obitus & Sedis tempus, *ibid.* Quando ſcripſerit ad Honorium de ambitu coercendo, 163.

C

CONSULES.

Fl. *Honorius* Aug. IX. & Fl. *Theodoſius* Aug. V. 412.
. . . . *Lucius*, & . . . *Heraclianus*, 413.
Fl. *Conſtantius*, & . . . . *Conſtans*, 414.
Fl. *Honorius* Aug. X. & Fl. *Theodoſius* Aug. VI. 415.
Fl. *Theodoſius* Aug. VII. & . . . Junius *Quartus*, *Palladius*, 416.
Fl. *Honorius* Aug. XI. & Fl. *Conſtantius* II. 417.
Fl. *Honorius* Aug. XII. & Fl. *Theodoſius* Aug. VIII. 418.
. . . *Monaxius*, & . . . *Plinta*, 419.
Fl. *Theodoſius* Aug. IX. & Fl. *Conſtantius* III. 420.
. . . *Agricola*, & . . . *Euſtathius*, 421.
Fl. *Honorius* Aug. XIII. & Fl. *Theodoſius* Aug. X. 422.
* . . . . *Aſclepiodotus*, & . . . . . *Marinianus*, 423.
* Fl. *Gaſtinus*, ſeu *Caſtinus*, & . . . *Victor*, 424.
* Fl. *Theodoſius* Aug. XI. & Fl. Placidus *Valentinianus* Cæſar, 425.
Fl. *Theodoſius* Aug. XII. & Fl. Placidus *Valentinianus* Aug. II. 426.
. . . *Hierius*, & . . . . *Ardaburius*, 427.
* Fl. *Felix*, & . . . *Taurus*, 428.
* Fl. *Florentius*, & Fl. *Dionyſius*, 429.
Fl. *Theodoſius* Aug. XIII. & Fl. Placidus *Valentinianus* Aug. III. 430.
* . . . . *Baſſus*, & . . . *Antiochus*, 431.
. . . *Ætius*, & . . . . *Valerius*, 432.
* Fl. *Theodoſius* Aug. XIV. & Fl. . . . Petronius *Maximus*, 433.
. . . *Aſpar*, & . . . . *Ariobindus*, 434.
Fl. *Theodoſius* Aug. XV. & Fl. Placidus *Valentinianus* Aug. IV. 435.
* . . . . *Iſidorus*, & . . . . *Senator*, 436.
. . . *Ætius* II. & . . . . *Sigiſvultus*, 437.
* Fl. *Theodoſius* Aug. XVI. & . . . . . . *Fauſtus*, 438.
Fl. *Theodoſius* Aug. XVII. & . . . . *Feſtus*, 439.
Fl. Placidus *Valentinianus* Aug. V. & . . . . . *Anatolius*, 440.
* . . . . *Eudoxius*, & Fl. *Dioſcorus*, 442.
* Fl. Anicius Petronius *Maximus* II. & . . . . . *Paterius*, ſeu *Paternus*, 443.
Theodoſius Aug. XVIII. & Cæcina Decius *Albinus*, ſeu *Albinus* tantum, 444.
Fl. Placidius *Valentinianus* Aug. VI. & . . . . . *Nomus*, ſeu *Nonius*, 445.
* Fl. Ætius III. & Q. *Aurelius*, ſeu *Valerius Symmachus*, 446.
* *Alypius*, aliis *Callypius*, ſeu, *Callepius*, & *Artaburius*, 447.
* Fl. *Zeno*, & Rufius Prætextatus *Poſtumianus*, 448.
Cæleſtini conſecratio & obitus, 427. Sedis tempus, *ibid.*
Cyrillus numquam læſit Joannem, 45.

E

EPiſtola Hieronymi, Euſtochii, & Paulæ ad Innocentium cujus opera data, 86.
Epiſtola Joannis ad Sixtum Rom. Pontif. quando ſcripta, 435. De illa ſententia Baronii non probatur Couſtantio, *ibid.*

G

GAllicana Synodus ubi celebrata fuerit, 299.

I

INnocentii Papæ obitus quo anno & die contigit, 90.

L

LIbellus ſeu Epiſtola Paulini diaconi adverſus Cæleſtium anno 417. ſcriptus, 113. Cur in eo Paulinus Zoſimo gratias agat, *ibid.*
S. Lupus quandiu manſerit in monaſterio Lerinenſi, 294. Ejus Epiſcopatus quo anno conſtituendus, *ibid.*

Ma-

M

MAximus quando tertium egerit Conſulatum, 555.

P

PAulinum fuiſſe conſulem non honorarium, ſed ſuffectum multis argumentis probatur, 412. Quamdiu Campanam Præfecturam obtinuit, 413. Ejus adventus Nolam quo anno conſignetur, *ibid.*

Porphirii Gazenſis Epiſcopi obitus quo anno ac die contigit, 206.

Proclus quando Concilium celebravit, 526.

S

SIxti Papæ ordinatio, ſedis tempus, & obitus, 427. Quid in literis Joannis ad ipſum fuerit a Baronio ſuppletum, 454.

T

THeodoreti epiſtola 86. quo conſilio ſcripta, 526. Illius mentem minime aſſecuti fuere Pagius & Garnerius in literis Synodicis Procli ad Joannem Epiſc. Antioch. *ibid.*

Z

ZOſimi ordinatio, & obitus, 90.

FINIS.

ECIAL FOLIO
93-B
6274
V.7